

תלמוד בבלי

מסכת יומא

מנוקד

עם פירוש רש"י ותוספות מנוקדים • וכל המפרשים

מִסְכַּת יוֹמָא

תְּלִמוּד בְּבִלִי – מְנוּקָד

עִם פִּירוּשׁ רַש"י וְתוֹסְפוֹת מְנוּקָדִים
עֵין מִשְׁפָּט, מְסוֹרֶת הַש"ס
וּמִפְּרָשֵׁי הַש"ס

נוסח הגמרא המנוקד: מהדורת William Davidson (ספריא)

רש"י, תוספות: דפוס וילנא (ספריא) · ניקוד הפירושים: ממוחשב (דיקטה)

עין משפט, מסורת הש"ס ותורה אור: לפי קישורי ספריא · מפרשים: ספריא

סודר עבור אברמי · תשפ"ז

תוכן הפרקים

4	דף ב.	פרק ראשון - שבועת ימים
44	דף כב.	פרק שני - בראשונה
56	דף כח.	פרק שלישי - אמר להם הממונה
78	דף לט.	פרק רביעי - טרף בקלפי
94	דף מז.	פרק חמישי - הוציאו לו
124	דף סב.	פרק שישי - שני שעירי
137	דף סח:	פרק שביעי - בא לו
147	דף עג:	פרק שמיני - יום הכפורים

מפרשים בסוף הספר

177	חדושי הלכות - מהרש"א
189	חדושי אגדות - מהרש"א
202	פני יהושע
206	רש"ש

א לקמן ד; סוכה כד; ספרא צו מביילתא דמילואים א לו
ב ספרא אחרי מות פרק ח ו; לקמן יד; סוכה כד.
ג משנה פרה; פסיקתא רבתי ד זבחים כא; חגיגה כג.
ה זבחים קד;
ו לקמן ד.

רש"י ד"ה כלי גללים. צפיעי בקר. וכו"כ רש"י שבת נח ע"א ד"ה כלי. אבל בשבת דף טז ע"ב כתב רש"י גללים שויש:

תוס' ד"ה להוציא וכו' דבגדיהם מדרס לחטאת. כדפרישות. עי' זבחים דף יז ע"ב תוס' ד"ה שריפה:

[ויקרא יז, יא]
[ויקרא כג]
[ויקרא טז, ו]
[ויקרא טז, יא]
[במדבר טו]
[במדבר יט, ד]
[במדבר ט, ד]
[דברי הימים א כט, יט]
[ויקרא ח, דף]
[במדבר יט, ב]

מתני' **שִׁבְעַת יָמִים קֹדֶם יוה"כ** מִפְּרִישִׁין כִּשְׁכָּה אֵלָּא בּוּ כְּתִילָף בַּהוֹרִיּוֹת בְּפָרָק בְּתָרָא (דף יב:). דְּכָתִיב גַּבִּי יוֹם הַכַּפּוּרִים וּכְפָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמָּשַׁח אֹתוֹ וּבַגְּמָרָא (דף ו.) מִפְּרֶשׁ לָמָּה מִפְּרִישִׁין: לְלִשְׁכַּת פְּרָהֲדִין כֶּךָ שָׁמָּה וּבַגְּמָרָא מִפְּרֶשׁ לָמָּה נִקְרְאָת כֵּן: וּמִתְקַיִּינִין לוֹ וּמִתְמַנִּין כֶּהֵן אַחֵר לְהִיּוֹת כֶּהֵן גָּדוֹל תַּחֲתֵינוּ אִם יֵאָרֵעַ בּוּ פָסוּל קָרִי אוֹ שָׂאָר טַמְאָה הַמַּעֲבִיִּין מַלְבּוֹא לְמַקְדָּשׁ: וְיַעַד בֵּיתוֹ גַּבִּי יוה"כ כְּתִיב בְּאַחֲרֵי מוֹת: א"כ דְּחֻשְׁתָּ לַמִּיתָה: אִין לְדַבֵּר סוּף שָׁמָּא גַם ז' תַּמוֹת: גַּמ' **שְׂרַפַּת הַפָּרָה פָּרָה הַזֹּמֶה**: שְׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה לְקַמֵּשׁ מִפְּרֶשׁ מֵאִי בִירָה: צַפִּיעִיָּה מִזְרְחָה בְּמַקְצֵעַ מִזְרְחִית צַפִּיעִית שֶׁל עֶזְרָה הָיְתָה: **שְׁכָל מַעֲשִׂיָּה שֶׁל פָּרָה**: פְּלִי גִלְלִים צַפִּיעִי בְּקָר מִפְּרֶשׁ לָהּ בְּמִנְחוֹת בְּפ' ר' יִשְׁמַעֲלֵל (מִנְחוֹת דף סט:). פְּלִי הַזֹּמֶה שְׁאִין עֲשִׂיין כִּכְלִי חֶרֶם בְּכַבְשָׁן אֵלָּא מִן הַזֹּמֶה הִיא שֶׁהוּא כְּאֶבֶן רֶכֶּה וְחוֹקֵקוֹן מִמֶּנָּה בָּלִים: מֵאִי טַעְמָא תְּקִינֵנוּ לָהּ בָּלִים הֵלְלוּ: דְּטַבּוּל יוֹם לִקְמוּ וְלִיף בְּפָרָק טָרָף בַּקֵּלְפִי (וּיֹמָא דף מג:). וְהִיא הַטָּהוֹר כּוּי: פִּי הִיכִי אֵלָּא לִיזְלִזְלוּ בַּהּ לִימֵר הוֹאִיל וּטַבּוּל יוֹם בִּשְׁר בְּפָרָה אִין גְּרִיךְ לְהִיּוֹת זְרִיין בַּהּ בִּשְׁמִירַת טָהָרָה לְכֶךָ עָשׂוּ בַּהּ מַעֲלּוֹת הַרְבֵּה לְטָהָרָה חֲזוּ אַחַת מֵהֶן: פִּינּוּ דְחַטָּאת הִיא חַטָּאת נִקְרָאת שְׁנָאִמֵר (בַּמִּדְבָּר י"ט:ט"ז). לָמִי נָדָה חַטָּאת הִיא: וְחַטָּאת טַעֲוִיָּה צַפּוֹן חַטָּאוֹת הַקִּרְבּוֹת בַּמִּזְבֵּחַ נִשְׁחַטוֹת בַּצַּפּוֹן וְלֹא שָׂזוּ טַעֲוִיָּה צַפּוֹן שְׁהָרִי הִיא נִשְׁחַטַּת בְּהַר אֶהֱל מוֹעֵד בַּהֲזֹאת זִמָּה שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּהַר הַמִּשְׁחָה וּמִתְפַּנּוּ וְרוֹאֶה פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכַל שֶׁהוּא בְּכַתֵּל מִזְרְחִי: פִּי הִיכִי דְּלֶהֱנִי הַפָּרָא לְדַעַת שֶׁהַפְּרֶשׁ שֶׁסְּ כַּדִּי לְהַטִּיל עָלָיו עֲבוֹדַת פָּרָה הַקָּרוִיָּה חַטָּאת וּטַעֲוִיָּה מִזְרַח וַיִּשֹּׂם לָב לְהִיּוֹת זְרִיחַ בַּמַּעֲשִׂיָּה וְסָקֵר עֲבוֹדוֹתֶיהָ: הַבִּירָה אֲשֶׁר הַכִּינּוּתִי אֲשֶׁר זִמַּנְתִּי לָהּ מִקּוֹם גֶּרֶן אֶרְנוּנָה לְכַנּוּתָהּ בּוּ וְזוֹר קִאֲמֵר לִיָּהּ לְהֵאִי קָרָא בְּדַבְּרֵי הָעָמִים: מִנָּא הִנֵּי מַלְי דְּבַעֲי פְרִישָׁה לִיּוה"כ וְלִפְרָה: פֶּאֶשֶׁר עָשָׂה בַּמַּלְוֹאִים שְׁצִיָּה אוֹתָם לְפָרֶשׁ מִבֵּיתָם ז' יָמִים שְׁנָאִמֵר (וַיִּקְרָא ח':ל"ה) וּפְתַח אֶהֱל מוֹעֵד תַּשְׁבּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה וְגו' וּבַשְּׁמִינִי עֲבַדוּ שְׁנָאִמֵר (שֶׁס ט) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קִרָּא וְגו' וּכְתִיב קָרַב אֶל הַמִּזְבֵּחַ וְגו' פֶּאֶשֶׁר וְגו' צוּה לַעֲשׂוֹת לְדוֹרוֹת לְפָרֶשׁ ז' לִפְנֵי עֲבוֹדַת יוֹם אַחֵר:

כַּדְתַּנּוּ בַּפ"ג דְּמַסְכַּת פָּרָה (מ"ח) סָמְכוּ וְזִידָם עַל רֹאשׁוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ אִישִׁי כ"ג רַד טַבֵּל אַחַת דְּמַחֲמַת שְׁנוֹנְעִין בּוּ חֲשַׁבִּינוּ לִיָּה בְּטַמְא טַמְאָה דְּרַבְּנָן דְּאֲחִיו הַכֹּהֲנִים חֲשִׁיבִי בְּטַמְאִים לְגַבִּי דִּידָהּ דְּבַגְדִּיהֶם מִדְּרָם לְחַטָּאת בְּדַפְרִישִׁית: וּמֵאִי שְׁנָא צַפּוֹנָה מִזְרְחָהּ וּא"ת אִמְאִי לֹא הִיוּ מִפְּרִישִׁין נָמִי כ"ג לִפְנֵי יוה"כ כ"ג לְלִשְׁכָּה ז' שְׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה וי"ל דְּלִשְׁכַּת פָּרָה הִיוּ קוֹרִים לָהּ לְשַׁכַּת בֵּית אֶבֶן פִּי הִיכִי דְּנֶהֱנִי לָהּ הַבִּירָא שְׁכָל מַעֲשִׂיָּה בְּכָלִי אֲבָנִים וְאִי הִיוּ מִפְּרָשִׁי גַּמִּי לְהֵאִיר לְשַׁכָּה כ"ג לִפְנֵי יוה"כ אִזּוּ לֹא הֵנָּה לִיָּה הַבִּירָא לְפָרָה אִי נָמִי י"ל מִשּׁוּם דַּכ"ג בִּיּוה"כ פְּרִישְׁתּוֹ לְקַדְּשָׁה שְׁכָל עֲבוֹדָתוֹ לִפְנִים וּלְפָנִי הִיוּ מִפְּרִישִׁים אוֹתוֹ לְלִשְׁכַּת פְּרָהֲדִין שְׁבַנְיָהּ בְּקֻדְשׁ אֶבֶל פָּרָה שְׁנַעֲשִׂית מִחוּץ בְּהַר הַמִּשְׁחָה פְּרִישְׁתּוֹ לְלִשְׁכָּה שְׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה שְׁחוּץ לַעֲזָרָה: **אֵלָּא** אִימָא כְּלָהּ קָרָא בִּיּוה"כ כְּתִיב תָּמָה לִי מֵאִי קָא פְּרִיךְ דְּאִי כּוּלָּיָה קָרָא בִּיּוה"כ לַעֲשׂוֹת לָמָּה לִי וי"ל דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ דַּמְקַשָּׁה דְּתַרְוִיָּהוּ אֲרַטְרִיךְ לִיּוה"כ דְּאִי לֹא כְּתַב אֵלָּא לְכַפֵּר הֵנָּה אִמְיֵנָא בְּפָרָה דְּקִרְבָּנוֹת וְאִי לֹא כְּתַב אֵלָּא לַעֲשׂוֹת ה"א זֶה פָּרָה לְהִכִּי כְּתַב תַּרְוִיָּהוּ לְאִשְׁמוּעִינָן דְּזֻקָא יוֹם הַכַּפּוּרִים דְּכְתִיב בַּהּ תַּרְוִיָּהוּ:

כ"ג שְׁכָל עֲבוֹדַת יוה"כ חִינָּה

שִׁבְעַת יָמִים קוֹדֶם יוֹם הַכַּפּוּרִים

מִפְּרִישִׁין כֶּהֵן גָּדוֹל מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכַּת פְּרָהֲדִין. וּמִתְקַיִּינִין לוֹ כֶּהֵן אַחֵר תַּחֲתֵינוּ שְׁמָא יֵאָרֵעַ בּוּ פָסוּל.^(א) רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף אֲשֶׁה אַחֲרַת מִתְקַיִּינִין לוֹ, שְׁמָא תָּמוֹת אֲשֶׁתּוּ, שְׁנָאִמֵר: **”וּכְפָר בַּעֲדוֹ וּבַעֲד בֵּיתוֹ”, “בֵּיתוֹ”** — ז' אֲשֶׁתּוּ. אַמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, אִין לְדַבֵּר סוּף.^(ב) גַּמִּי תַנּוּ הֵתָם: **שִׁבְעַת יָמִים קוֹדֶם שְׂרִיפַת הַפָּרָה הִיוּ מִפְּרִישִׁין כֶּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכָּה שְׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה צַפּוֹנָה מִזְרְחָה, וְלִשְׁכַּת בֵּית הָאֶבֶן הִיְתָה נִקְרָאת. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָה לִשְׁכַּת בֵּית הָאֶבֶן** — **שְׁכָל מַעֲשִׂיָּה בְּכָלִי גִלְלִים, בְּכָלִי אֲבָנִים, וּבְכָלִי אֲדָמָה.**^(ג) **מֵאִי טַעְמָא? פִּינּוּ דְטַבּוּל יוֹם כִּשְׁר בַּפָּרָה, דִּתַּנּוּ: מְטַמְאִין הִיוּ הַכֶּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה וּמִטְבִּילִין אוֹתוֹ, לְהוֹצִיא מִלְּבָן שֶׁל צִדּוּקִין, שְׁהִיוּ אוֹמְרִים: בַּמַּעוֹרְבֵי הַשְּׁמֶשׁ הִיְתָה נַעֲשִׂית. תַּקִּינוּ לָהּ רַבְּנָן: כָּלִי גִלְלִים, כָּלִי אֲבָנִים, וּכָלִי אֲדָמָה** — דְּלָא לִיקַבְלוּ טוּמְאָה, כִּי הִיכִי דְּלָא לִיזְלִזְלוּ בַּהּ. מֵאִי שְׁנָא צַפּוֹנָה מִזְרְחָה? פִּינּוּ דְחַטָּאת הִיא, וְחַטָּאת טַעוּנָה צַפּוֹנָה. וּכְתִיב בַּהּ: **”אֵל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד”** — תַּקִּינוּ לָהּ רַבְּנָן לִשְׁכָּה צַפּוֹנָה מִזְרְחָה, כִּי הִיכִי דְּלֶהֱנִי לָהּ הַיִּפְיָרָא.^(ד) מֵאִי **”בִּירָה”**? אַמֵּר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה אַמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן: מְקוֹם הָיָה בְּהַר הַבֵּית וי”כִּירָה” שָׁמוּ. וְרִישׁ לְקִישׁ אַמֵּר: כָּל הַמְּקַדֵּשׁ כּוּלּוֹ קְרוִי **”בִּירָה”**, שְׁנָאִמֵר: **”הַבִּירָה אֲשֶׁר הַכִּינוּתִי”**.^(ה) מִנָּא הִנֵּי מִיַּלְי? אַמֵּר רַב מַנְיוּמִי בַר חַלְקִיָּה אַמֵּר רַבִּי מַחְסִיָּא בַר אִידִי אַמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן, אַמֵּר קָרָא: **”כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם”**. **”לַעֲשׂוֹת”** — אֵלּוּ מַעֲשִׂי פָּרָה, **”לְכַפֵּר”** — אֵלּוּ מַעֲשִׂי יוֹם הַכַּפּוּרִים. **בַּשְּׁלֵמָא, כּוּלְיָהּ קָרָא בַּפָּרָה לֹא מִתּוֹקָם** — **”לְכַפֵּר” כְּתִיב, וּפָרָה לָאו בַּת כַּפָּרָה הִיא. אֵלָּא, אִימָא כּוּלְיָהּ קָרָא בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים כְּתִיב! אַמְרִי: יִלְיָה “צִוָּה” “צִוָּה”**. כְּתִיב הָכָּא: **”צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת”, וּכְתִיב הֵתָם: “זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְאִמֹר”**. מָה לְהַלֵּן פָּרָה, אִף כָּאן פָּרָה. וּמָה כָּאן פְּרִישָׁה, אִף לְהַלֵּן פְּרִישָׁה.

וְאִימָא,

יִשׁ מְקוֹמוֹת שְׁשׁוּנָה הַמִּנּוּן בְּרִישָׁא כְּמוּ בְּכֹאן וּבְבֻבָּא קִמָּא (דף ב.) אֲרַבְעָה אֲבוֹת נִזְקִין וּבְפָרָק קִמָּא דר"ה (דף ב.) ל' רִאשֵׁי שָׁנִים וְאִיבָּא דְּוִכְתִּי דְּתַנִּי מִיַּינָא לְבַסּוּף לִפְנֵי אִידִיעָן שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים ג' יָמִים בְּרַפְ"ק דְּמַסְכַּת ע"ג (דף ב.) וּכַפ"ק דְּקַדְוָשִׁין (דף ב.) הֲאֵשָׁה נִקְנִית בְּג' דָּרָכִים וְשׁוֹאֲלִין וְדוֹרָשִׁין בְּהִלְכוּת (הָחָנ) לִפְנֵי (הָחָנ) שְׁלֹשִׁים יוֹם (פָּסְחִים דף ו:). **וּחַכ"א א"כ** אִיזוּ לְדַבֵּר סוּף דְּאִי אִיבָּא לְמִיחַשׁ לַמִּיתָה דַּחְזָא נְחוּשׁ אֲפֹלו לַמִּיתָה דְּתַרְתִּי וְתֵלַת וּאִע"ג דְּבָב' ד' אַחִין (וְכַמוֹת דף כו:). מַשְׁמַע לְסַתֵּם מִתְנִי דְהַתֵּם דְּלַמִּיתָה דַּחַד חֻשְׁיָנָן לְתַרִי לֹא חֻשְׁיָנָן וּסְתָם מִתְנִי דְהִכָּא ס"ל דְּאִי חֻשְׁיָנָן לְחַזָּא נְחוּשׁ נָמִי לְטוּבָא י"ל דַּה"ק הִכָּא נְהִי דְחֻשְׁיָנָן לַמִּיתָה דַּחַד לָזֶמֶן מִרְבָּה כְּמוּ בַּהֲיָא דְּפָרָק ד' אַחִין (ג"ז שֶׁס). דְּלָמָּא אֲדַמְיַבֵּם חַד מֵיַת אַדָּךְ מִכָּל מְקוֹם לַמִּיתָה לָזֶמֶן מוּעֵט כִּי הִכָּא לֹא הֵנָּה לָן לְמִיחַשׁ אֵלָּא מִשּׁוּם מַעֲלָה דְּכַפָּרָה חֻשְׁתָּ לָזֶמֶן מוּעֵט אִם כֵּן נְחוּשׁ אֲפֹלו לְתַרְתִּי וְתֵלַת אִי נָמִי הַתֵּם חֲשָׁשׁ בְּעֻלְמָא הוּא מִשּׁוּם בַּטּוּל מַצַּת וְכַמִּין וְלִיבָא אֲסוּרָא בְּלִי הִיא אֶבֶל הִכָּא מִשּׁוּם דְּכַפָּרַת כַּל וְשָׂרָאֵל תְּלוי בַּזָּה נְחוּשׁ אֲפֹלו לְתַרְתִּי וְתֵלַת וְאֲפֹלו לָזֶמֶן מוּעֵט וּא"כ אִין לְדַבֵּר סוּף הִלְכָךְ לִיבָא לְמַעַבַּד תַּקְנִתָּא לְהֵאִי חֲשָׁשׁ וְכִי פְרִיךְ בַּגְמִי (לְקַמּוּן יוּמָא דף יג.) מֵאִי שְׁנָא דְּגַבִּי טַמְאָה לְשַׁכִּיחַ טַפִּי מִמִּיתָה בְּדִאֲמֵר בַּגְּמָרָא סַגִּי לְתַקּוּן לַכֶּהֵן אַחֵר תַּחֲתֵינוּ וְהִכָּא חֻשְׁיָנָן לְתַרְתִּי וְתֵלַת הֵנָּה מַצֵּי לְשַׁנְיִי כִּי הִיא גִּנוּאֵה הִיא חֲשָׁשׁ בְּעֻלְמָא הִיא וְלֹא הִיא גְרִיךְ לְהַפְרִישׁ אַחֵר כִּי מַסְתַּמָּא יִמְצְאוּ הַרְבֵּה עֵינֵהּ רִאויין לַעֲבֹדָה אֵלָּא מַעֲלָה בְּעֻלְמָא הִלְכָךְ סַגִּי בַּחַד אֵלָּא בְּלֹאוּ הִכִּי מַשְׁנֵי שְׁפִיר: **שְׁכָל מַעֲשִׂיָּה בְּכָלִי אֲבָנִים** וְכו' דְּזֻקָא בְּאֵלוּ ז' יָמִים שֶׁל שְׂרַפַּת הַפָּרָה אֶבֶל בַּשְּׁעַת קִדּוּשׁ הַתַּנּוּן בַּפ"ה דַּמַּס' פָּרָה (מ"ה) בְּכָל הַכֹּלִים מְקַדְּשִׁים וְאֲפִילוּ בְּכָלִי גִלְלִים כּוּי וְאֲדַרְבֵּה הַתֵּם מַשְׁמַע דְּטַפִּי פְּשִׁיטָא לוֹ דְּבַשְׂאָר בָּלִים מְקַדְּשִׁין מִבְּכָלִי גִלְלִים וְכָלִי גִלְלִים וְכָלִי אֲבָנִים אֲרַטְרִיךְ לִיָּה לְאִשְׁמוּעִינָן דְּאִע"ג דְּלֹאוּ בָּלִים מְקַרוּ לַעֲנִין טַמְאָה מ"מ הַס בָּלִים לַעֲנִין קִדּוּשׁ וְקַרְיָנָן בְּהֵן מִים חַיִּים אֵל כָּלִי: **לְהוֹצִיא מִלְּבָן שֶׁל צִדּוּקִין** לֹאוּ בְּטַמְאָה דְּאוֹרְיָתָא מְטוּמוּ לִיָּה דְּלֹא הִנֵּי מְזַלְזֵי בַּהּ כָּלִי הִיא אֲדַרְבֵּה אֲמִרִינָן

בְּפָרָק אִין דוֹרָשִׁין (חַגִּיגָה דף יח:). בַּגְדִי אוֹכְלִי קֹדֶשׁ מִדְּרָם לְחַטָּאת אֵלָּא

בְּפָרָק חֲשִׁיבִי בְּטַמְאִים לְגַבִּי דִּידָהּ דְּבַגְדִּיהֶם מִדְּרָם לְחַטָּאת בְּדַפְרִישִׁית: וּמֵאִי שְׁנָא צַפּוֹנָה מִזְרְחָהּ וּא"ת אִמְאִי לֹא הִיוּ מִפְּרִישִׁין נָמִי כ"ג לִפְנֵי יוה"כ כ"ג לְלִשְׁכָּה ז' שְׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה וי"ל דְּלִשְׁכַּת פָּרָה הִיוּ קוֹרִים לָהּ לְשַׁכַּת בֵּית אֶבֶן פִּי הִיכִי דְּנֶהֱנִי לָהּ הַבִּירָא שְׁכָל מַעֲשִׂיָּה בְּכָלִי אֲבָנִים וְאִי הִיוּ מִפְּרָשִׁי גַּמִּי לְהֵאִיר לְשַׁכָּה כ"ג לִפְנֵי יוה"כ אִזּוּ לֹא הֵנָּה לִיָּה הַבִּירָא לְפָרָה אִי נָמִי י"ל מִשּׁוּם דַּכ"ג בִּיּוה"כ פְּרִישְׁתּוֹ לְקַדְּשָׁה שְׁכָל עֲבוֹדָתוֹ לִפְנִים וּלְפָנִי הִיוּ מִפְּרִישִׁים אוֹתוֹ לְלִשְׁכַּת פְּרָהֲדִין שְׁבַנְיָהּ בְּקֻדְשׁ אֶבֶל פָּרָה שְׁנַעֲשִׂית מִחוּץ בְּהַר הַמִּשְׁחָה פְּרִישְׁתּוֹ לְלִשְׁכָּה שְׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה שְׁחוּץ לַעֲזָרָה: **אֵלָּא** אִימָא כְּלָהּ קָרָא בִּיּוה"כ כְּתִיב תָּמָה לִי מֵאִי קָא פְּרִיךְ דְּאִי כּוּלָּיָה קָרָא בִּיּוה"כ לַעֲשׂוֹת לָמָּה לִי וי"ל דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ דַּמְקַשָּׁה דְּתַרְוִיָּהוּ אֲרַטְרִיךְ לִיּוה"כ דְּאִי לֹא כְּתַב אֵלָּא לְכַפֵּר הֵנָּה אִמְיֵנָא בְּפָרָה דְּקִרְבָּנוֹת וְאִי לֹא כְּתַב אֵלָּא לַעֲשׂוֹת ה"א זֶה פָּרָה לְהִכִּי כְּתַב תַּרְוִיָּהוּ לְאִשְׁמוּעִינָן דְּזֻקָא יוֹם הַכַּפּוּרִים דְּכְתִיב בַּהּ תַּרְוִיָּהוּ:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

ב.

א מו"י פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ג, סמג עשין רט:

ב מו"י פב' מהל' פרה אדומה הל' א:

ג מו"י פב' מהל' פרה אדומה הל' ב:

ד מו"י פב' מהל' פרה אדומה הל' ג, סמג עשין רלג:

ה מו"י פא' מהל' פרה אדומה הל' יד:

וַאִימָא צוּה צוּה דיווח"כ ואל"ת לישי א"כ כל הני קראי למה לי ציה לעשות

לכפר ואין נראה לתרן דהשתא דהר בַּהּ מדרשא דלעשות וּלְהִי צריכי תרניהו דאי מלכפר לחוזיה ה"א כפרה דקרבנות ואי מציה לחוזיה ה"א פרה נמי להכי כתב תרניהו דהא מ"מ אפתי תקשי לך לישני הכי דלא דהר בַּהּ מלעשות ועוד אי דהר בַּהּ ה"ל למימר אלא ולקמן (יומא דף נ:) נמי מוכח דלא דהר בַּהּ מלעשות דכי קאמר ריב"ל מתניתין תרתי קאמר לעשות זה מעשה פרה אלאמא דלעולם לא דהר בַּהּ מדרשא דלעשות וי"ל דה"פ מ"ט לא נפקא לן מקרא אלא פרה ויוה"כ אימא ציה זה יוה"כ ואיתר לן לעשות לכפר ונדרוש לעשות זה מעשה פרה לכפר חלו קרבנות דכתיב בַּהּ פמה זמין לכפר גבי חטאות ואשמות וליכא למימר א"כ לשתק מציה ונדרש פרה מלעשות ויוה"כ וקרבנות מלכפר דהכי הו' סברת המקשה בסמוך דהא ליתא דאי לא כתב ציה הנה דרשינן לכפר לעשות תרניהו זה יוה"כ בדפרין לעיל אימא כוליה קרא ליוה"כ דהשתא פריך שפיר אימא ציה זה יוה"כ לעשות זה פרה לכפר חלו קרבנות ואם תאמר אם בן לא לכתב אלא ציה לכפר ועל פרסך נדרש ציה זה פרה לכפר זה יוה"כ וקרבנות בסברת המקשה בסמוך דפרין ואימא לכפר חלו קרבנות אלאמא דמלכפר דריש יוה"כ וקרבנות דאי דרשת ציה זה יוה"כ לכפר חלו קרבנות אָבַל פרה לא אם בן ציה למה לי מלכפר הנה נפקא לן שפיר יוה"כ וקרבנות וי"ל אי לא הנה כתב אלא ציה לכפר ה"א יוה"כ. לחוזיה דכתיב בַּהּ ציה לכפר ודמי ליה טפי מקרבנות אָבַל השתא דכתב לעשות וגריכין אנו לרבווי פרה מלעשות אע"ג

דלא דמיא כלי האי למלואים א"כ נימא נמי דנרבי מלכפר קרבנות דלאו למעוטי קרבנות אלא לרבווי דלא תימא לעשות לכפר זה יוה"כ ותו לא בדפרין מעקרא ולהכי כתב ציה לרבות. יום הכפורים ואיתרו לעשות לכפר לפרה וקרבנות אי נמי נ"ל לפרש אימא ציה לעשות זה יוה"כ דכתב בַּהּ ויעש וכתיב בַּהּ ציה אָבַל פרה לא דלא כתב בַּהּ לשון עשיה ולכפר זה קרבנות ואצטריך לעשות כזי למעט פרה דאי לא כתב אלא ציה לכפר ה"א ציה זה פרה ויוה"כ דהי מניוהו מפקת להכי כתב לעשות לאשמועינן דוקא ציה שכתב אַחֲלוּ עשיה כמו יוה"כ לאפוקי פרה דלא כתב בַּהּ עשיה ומשני דנין צוּהא שלפני עשיה כו' כלומר אע"ג דלא כתב בפרה לשון עשיה טפי עדיפא למילף מהתם דציה שלָה כתב מקמי עשיה דדה דכתר ציה כתב ויִקְחוּ אִתָּו פרה וכל דיני עשיה לאפוקי יוה"כ דדיני עשייתו כתיבא ברישא והדר כתב לִנֶּה ותרין זה נ"ל יותר מן הראשון וא"ת ולדברי המתרן דמשני דמדדמי ליה ולפינן למאי אצטריך ציה לעשות לכפר לא הנה צריך למכתב אלא ציה לכפר ונדרש ציה זה פרה לכפר זה יוה"כ ואי פרכת אימא ציה זה קרבנות לשני דנין ציה מציה ואין ציותו מציה יש לומר אי לא כתב אלא ציה לכפר ה"א ע"כ ציה זה יוה"כ בין דאידי ואידי פרישה לקדשה ולא הנה אמרינן זה פרה דפרישותא לטהרה ולא הנה מצי לשנויי דרשינן דנין צוּהא דלפני עשיה מצוהא דלפני עשיה דאדרבה בין דמלואים לא הוי כתב לעשות לא הנה ליה צוּהא דלפני עשיה אלא לאחר עשיה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה ציה כמו ביוה"כ ויעש כַּאֲשֶׁר ציה להכי אצטריך לעשות ואי לא כתב אלא ציה לעשות ה"א זה פרה דגמרינן ציה דלפני עשיה מציה דלפני עשיה לאפוקי יוה"כ דלאחר עשיה ואי לא כתב אלא לעשות לכפר ה"א לכפר זה יוה"כ לעשות זה קרבנות דפרישתו לקדשה אָבַל פרה לא דבין בפרה ובין בקרבנות לא כתב לעשות אלא מיתורא דרשינן מלעשות לרבות וטפי הנה מסתבר לרבווי קרבנות להכי כתב ציה זה פרה אי נמי ה"א לעשות לכפר כוליה קרא ביוה"כ בדפרין דגמרא לעיל ומיחו יותר נראה לי לומר דהדר בַּהּ מדרשא דלעשות ולא דריש אלא ציה לכפר ומתרגי קשיא טובא שכתבתי ומה דהקשיתי דלא דהר בַּהּ מלעשות לא קשיא דע"כ דהר בַּהּ דמלעשות היכי משמע זה מעשה פרה והא לא כתב בפרה לעשות והא דלא קאמר אלא משום דלא דהר בַּהּ לגמרי אלא ה"ק רבי יוחנן ציה לעשות לדורות בפרה ומלעשות לא דריש מידי אלא משום דאי לא [הנה] כתב לעשות אלא ציה [לא] הנה נפקא לן פרה כמו בַּתֵּר דכתב לעשות דנפקא לן

פרה מדכתב בַּהּ צוּהא לפני עשיה במלואים: **הנ"מ** **היבא** (דאיבא) דדמי ליה בכמה דוכתי משני הכי ובפ"ק דמנחות (דף ה. ג.) נאם) פריך נגמר עוניו דאשם מעון דחטאת לפסל שלא לשמן וכי' עד והא תנא דבי ר' ישמעאל נאם הכהן ולא משני פי הכא וי"ל דסמיך אנועד נגמר עוניו מעונו דשמיעת קול וכן דב' המפלות (נדה דף כב: נאם) גבי ויצירה דלא משני הכי דסמיך אנועד נגמר בריאה מבריאה וקשה דביבמות פ' ביצד (דף ח:) גבי דנין אחים מאחים משני פי הכא הנ"מ היבא דאיבא דדמי לה אע"ג דהדר פריך וליילף אחוה אחוה מלוט וי"ל דהתם לא שׁיך למפרך ועוד וילף אחוה מלוט משום דלא דמיא דהיא פרבא לקמייתא דמעקרא פריך וליילף מערייות ונימא אפילו אשת אחיו מאמו מיהו אשת בן אחיו לא ודבר פריך וילף מלוט דאפילו אשת בן אחיו ולהכי אי לא הנה משני הנ"מ היבא דליבא דדמי לה הנה צריך למפרך בלשון ועוד בדפרין בפ"ק דמנחות ונדרש דמפלת ובין דלא הויא דהקשיא דהשני מעין הראשונה לא שׁיך

למפרך ועוד: **אַימָא** **כפרה** ד**קרבנות** פרוש דשאר קרבנות נמי נבשי פרישה אָבַל אין לפרש דקרבנות דוקא דהא יוה"כ נמי פרישה דקרבנות הוא: **דַּיְוִין** **דָּבָר** שְׂאִין **קְדֻשָּׁה** **לְפָנָיו** אע"ג דשבת לפניו הוא לא קחשיב אלא קחשיב יו"ט דתליי בב"ד אָבַל קדשת שבת קביעא וקוּמא ואידי ואידי יש קדשת שבת לפניו:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

דלפני עשיה קיום המצוה: ואימא

וַאִימָא, **"צוּה"** [**"צוּה"**] **דיום הכפורים**, **דכתיב**: **"וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צוּה ה' אֶת מֹשֶׁה"**? **דנין "צוּה"** **דלפני עשיה** **מ"צוּה"** **דלפני עשיה**, ואין דנין **"צוּה"** **דלאחר עשיה** **מ"צוּה"** **דלפני עשיה**. **וַאִימָא "צוּה"** **דקרבנות**, **דכתיב**: **"ביום צותו את בני יִשְׂרָאֵל"**? **דנין "צוּה"** **מ"צוּה"** **ואין דנין "צותו" מ"צוּה"**.^(א) **ומאי נפקא מינָהּ? והתנא דבי רבי ישמעאל: "ושב הכהן" "ובא הכהן"**, זו היא **"שיבָה"**, זו היא **"ביאָה"**! **הני מילי**, **היבא דליכא דדמי ליה**. **אָבַל היבא דאיבא דדמי ליה** — **מדדמי ליה קלפינן**. **"לכפר" אלו מעשה יום הכפורים**. **וַאִימָא כפרָה דקרבנות!** ^(א) **מי ידעינן הי כהן מתרמי, דבְּעֵי ליה פרישה? אמרי, אַלמָה לָא?!** **ניבְּעֵי ליה פרישה לכוליה משמרת בית אב! דנין דָּבָר שְׁקֻבּוּעַ לוֹ זְמַן מדָּבָר שְׁקֻבּוּעַ לוֹ זְמַן**. **לאַפּוּקִי קרבנות**, **דָּקַל יומָא איתנהו**. **וַאִימָא רגְלִים!** **דנין דָּבָר שְׁנוּהַג פַּעַם אחת בשָׁנָה מדָּבָר הַנוֹהַג פַּעַם אחת בשָׁנָה**, **לאַפּוּקִי רגְלִים**, **דְּלָאו פַּעַם אחת בשָׁנָה נינהו**. **וַאִימָא רָגַל אַחַד! וכי תימָא: לָא יָדְעִינן הי מינְיֵיהוּ**, **אי חג המצות**, **הואיל ופּתַח בוּ הַפּתּוּב תַּחלָּה**, **אי חג הסופות**, **הואיל ומרובָה מצותו! אָלָא: דנין פרישת שְׁבַעָה ליום אחד**, **מפרישת שְׁבַעָה ליום אחד**. **ואין דנין פרישת שְׁבַעָה לְשַׁבָּעָה**, **מפרישת שְׁבַעָה ליום אחד**. **וַאִימָא שְׁמִינִי**, **דפרישת שְׁבַעָה ליום אחד הוא!** **דנין דָּבָר שְׂאִין קדוּשָׁה לְפָנָיו מדָּבָר שְׂאִין קדוּשָׁה לְפָנָיו** **דנין דָּבָר שְׂיש קדוּשָׁה לְפָנָיו מדָּבָר שְׂאִין קדוּשָׁה לְפָנָיו**. **וְלָאו קַל וְחוּמָר הוא? הַשְׁתָּא דָּבָר שְׂאִין קדוּשָׁה לְפָנָיו בְּעֵי פרישה**, **דָּבָר שְׂיש קדוּשָׁה לְפָנָיו** — **לָא כָּל שְׂפּוֹ! אָמַר רב מִשְׁרָשָׁיָא: לָא, "הָהָּ" כתיב: כִּזָּה**. ^(א) **רַב אֲשִׁי אָמַר: מי איבא מידי דַּעֲיָקָר רָגַל לָא בְּעֵי פרישה**, **טַפַּל דידיה בְּעֵי פרישה? ואפילו לְמַאן דְּאָמַר שְׁמִינִי רָגַל בְּפָנָיו עֲצָמוּ הוא**, **הַנִּי מִיְלִי לַעֲנִין**

פְּוִיִּר

צוּהא דקרבנות להצריך כל כהן העובד במקדש פרישה לקרבנות צבור: זו היא **שיבָה** וזו היא **ביאָה** לדון גִּזְרָה שְׁנֵה זֶה מֵזֶה מה שיבָה חולץ וקוצה וטוח אף ביאָה חולץ וקוצה וטוח: ואימא **בפרה דקרבנות** כגון קרבנות יחיד דכתיב בָּרוּךְ בְּכֹמֶה מקומות וכפר עליו הכהן: מי ידעינן הי מתרמי והלא ע"י פיו היו עובדין בדאמרינן לקמן (יומא דף כב:): **הכי גרסינן אמרי אלמא לא נבְּעֵי פרישה לכולָהּ משמרת בית אב אלמא לא בתמיא חוּגְרִי וכול לומר בָּרוּךְ פרישה דרי יש לומר על כל בית אב שֶׁל מִשְׁמֶרֶת החלוקין לימי שְׁבַת לשמש איש יומו שׁוֹפְרָשׁוּ כל בית אב שְׁבַעַת ימים קדם היום הקבוע לו: דָּבָר הקבוע לו זְמַן יוה"כ מדָּבָר הקבוע לו זְמַן המלואים שְׁנֵאֲמַר (שמות מ'ב:) בַּיּוֹם הַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ תִּקּוּם וְגו' והוא דִּיה שְׁמִינִי למלואים: הַנוֹהַג פַּעַם אחת בשָׁנָה מלואים פעם אחת הוא דְּהוּו בשָׁנָה: אי חג המצות כלומר יש לך לומר שְׁעַל חג המצות נִאֲמַר הוֹאִיל וּפְתַח בוּ תַחלָּה בְּכַל מקום או על חג הסופות הוֹאִיל וּמִרְבָּה מִצְוֹתוֹ בְּסָפָה וְלוֹלֵב וְעִרְבָה וְנִסּוּךְ הַמִּנִּים: לַיּוֹם א' בְּשָׂבִיל יוֹם שְׁמִינִי לְבַדּוֹ: ואימא שְׁמִינִי עֲצֵרֶת: הַזֶּה בְּתוֹב כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה: כִּזָּה לא הצריך פרישה אלא לדגמתו:**

מסורת הש"ס
א מנחות ד; נויר ה; ספרא מצורע פרשה ז ז; עירובין נא; חוריות ח; מנחות מה; יבמות יז; מכות יג; חולין פה. ב מנחות צא: ג חגיגה יז.
תורה אור השלם
והייתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על־בגדי יִשְׂרָאֵל מִכָּל־חטאתם אחת בשָׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צוּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה [ויקרא טז, לד] אשר צוה יהוה את־משה בְּהַר־סיני ביום צוּתוֹ אֶת־בְּגֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת־קִרְבָּנֵיהֶם לַיהוָה בַּמִּדְבָּר סיני [ויקרא ז, לח] וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְרָאָה וְהָיָה פָּשָׁה הַנֶּחֱעַ בְּקִירֵת הַבַּיִת [ויקרא יז, לט] וְבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהָיָה פָּשָׁה הַנֶּחֱעַ בְּקִירֵת הַבַּיִת שְׂמֹא הוּא [ויקרא יז, מד] כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צוּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם [ויקרא ח, לד] וַיִּקְרָא בְּסֹפֵר תּוֹבוֹת הָאֱלֹהִים יוֹם בַּיּוֹם מוֹרֵהִים הָרִאשׁוֹן עַד הַיּוֹם הָאֲחֵרוֹן וַיַּעֲשׂוּ־חַג שִׁבְעַת יָמִים וַבַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֵרֶת כַּמִּשְׁפָּט [חמיה ח, יח]

עין משפט ‏ נר מצוה

א מו"י פא' מהל' חגיגה הל' ז, סמג עשין רכט:

בַּסֵּדֶר פֿרי הָחַג בִּרְכָּה בִּפְנֵי עֲצֻמּוֹ דְאִמְרִינן בְּיוֹם שְׁמִינִי חַג הָעֲצֵרֶת הִזָּה וּבִתְנוּסָפְתָא מִשְׁמַע שְׁמִבְרָכִין אֶת הַמַּלְךְ שְׁנֵאמַר בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי שָׁלַח אֶת הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת הַמַּלְךְ וַהֲסֵתָא לֹא הָיָה הָאִי בִּרְכָּה כִּי הָיִיא דִּתְנִיָא בִּפְרָק לִנְלָב וְעִרְבָה (סָפָה דף מו.). בָּשֵׁם שׁו"י מִי הֵחָד טְעוּנִין קִרְבָּן שִׁיר בִּרְכָּה וְלִינָה כֹךְ שְׁמִינִי טְעוֹן קֵשׁב"ל וּמִסְקִינן מֵאִי בִּרְכָּה בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וּתְפִלָּה וְאִין לַחֹשׁ בְּכֹךְ דַּמְמָה וַפִּשְׁךְ לְמֵאִי דְבָעֵי לְמַפְרָשׁ הָתֵם בִּרְכָּה הָיוּ זְמַן ע"כ לֹא הָיָה כִּי הָאִי דִּהְכָא דִּהָא בִּרְכָּה דִּהְכָא לֹא הָיָה זְמַן דְּזַמֵּן חֲשִׁיב לִיָּה דְכֹא בְּאִנְפִי וַפִּשְׁה ור"ת מְפָרֵשׁ בִּרְכָּה בִּפְנֵי עֲצֻמּוֹ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וּתְפִלָּה כִּי הֵהוּא דְהָתֵם וְרַגְל בִּפְנֵי עֲצֻמּוֹ מְפָרֵשׁ לַעֲנוּן לִינָה שְׁטַעוֹן לִינָה לִיל מוֹצָאֵי יו"ט הֶאֱחָרוֹן וְכָל ז' יָמֵי הָחַג טְעוּנִין לִינָה דְגַמְרִינן מִפְּסַח דְּכַתִּיב בַּה [דְּבָרִים טז] וּפְנִיתָ בַּבֶּקֶר וְהִלַּכְתָּ לֹאֲהֲלִיךְ אִי אֲפֹשֶׁר לְיוֹמֵר וְהִלַּכְתָּ לֹאֲהֲלִיךְ אֲלֵא בַּחוּה"מ דְּבִיו"ט חַיִּב בִּרְאִיתָ פְּנִים בְּעוֹרָה וְלֹא תִקְדָּשִׁי לִינָה כָּל ז' מִי אִיבָא דִישׁ לְיוֹמֵר דְּמִי שָׁלַח הִבִּיא חֲגִיגָתוֹ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְהִבִּיא בְּאֶחָד מִשְׁאֵר הַיָּמִים צִרִיךְ לָלוֹן בְּלִילָה שְׁלֹאֲחִירֵי וּא"ת תַּפּוּק לָהּ דְּטַעוֹן לִינָה מִשּׁוֹם שְׁלֵמִי שְׁמַחָה דְּהוּו כָּל ח' דִּתְנוּ (שֵׁם דף מב:) הֵהֵלַל וְהִשְׁמַחָה ח' וְאִפִּי' בְּשֹׁאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה אִם מִבִּיא קִרְבָּן טְעוֹן לִינָה בְּדִתְנִיָא בְּסַפְרֵי וּפְנִיתָ בַּבֶּקֶר וְגו' מִלְּמַד שֶׁכָּל הַזְּבָחִים טְעוּנִינֹת לִינָה פִּי' זְבָחִים דְּמוּנִיא דְּפִסַּח מִזֵּינ לְרַבּוֹת עוֹפּוֹת מִנְחוֹת וְעֵצִים ת"ל וּפְנִיתָ כָּל פְּנוֹת שְׂאֵתָה פּוֹנֶה לֹא יְהוּ אֲלֵא מִבְּקֵר וְאִילִיךְ וי"ל דְּמִשְׁפַּחַת לָהּ דָּלֵא מִיִּיתֵי קִרְבָּן בּוֹ בְּיוֹם כְּגוֹן שֶׁשָּׁלַח שְׁלָמָיו אֶתְמוּל דְּגֵאֲכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים וְלִילָה אֶחָד וְעוֹד דְּבִפ"ק דְּחִגִּיגָה (דף ח.) תִּנִּיא וְשִׁמְחָתָ בַּחֲנֹךְ לְרַבּוֹת כָּל מִינֵי שְׁמַחוֹת לְשִׁמְחָה וְאִמְרִינן בְּפִסְחִים פֶּרֶק אֶלּוּ דְּבָרִים (פִּסְחִים דף עא.) דְּאִפִּילוּ בְּכִסּוֹת נִקְיָה וְיִין יֵשֵׁן וּבַע"א לֹא מִשְׁפַּחַת שְׁמַחָה שְׁמוּנָה כְּשֶׁחֵל יוֹם רֵאשׁוֹן לְהִיֹּת בִּשְׁבָּת

דְּבִשְׁלָמִים אֶתְמוּל לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ דְּבַעֲיַנן זְבִיחָה בִּשְׁעַת שְׁמַחָה וְלִיבָא אֲלֵא בְּדַפְרֵשׁ בְּכִסּוֹת נִקְיָה וְיִין יֵשֵׁן וְהָיָה אִמֵּר בִּירִשְׁלָמִי פֶּרֶק קַמָּא דְּבִרְכוּת וּטְעוּנָה לִינָה בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֹׁאִין עָמָה קִרְבָּן אֲבָל יֵשׁ עָמָה קִרְבָּן בְּלֹא כֹךְ טְעוֹן לִינָה מִחֲמַת הַקִּרְבָּן וּבִפְרָק דַּס חֲטָאֵת (וְזָבָחִים טז.) מִשְׁמַע קִצַּת דְּטַעוּנָה לִינָה כָּל שְׁבַעַת יָמֵי הַפִּסַּח שֶׁכָּלֹן חֲשׁוּבִין כְּלִילָה אֶחָד גְּבִי הָא דִּתְנוּ ר' טַרְפוֹן אֹמֵר אִם בִּשָּׁל בּוֹ מִתְּחַלַּת הַרְגָּל וַיִּבָּשׁ בּוֹ בְּכָל הַרְגָּל וְאִמֵּר בַּגְמ' (שֵׁם) מ"ט א"ר יִצְחָק וּפְנִיתָ בַּבֶּקֶר וְגו' הַפְּתִיב גְּשֹׁאֵן כְּלוֹן בְּקֵר אֶחָד וּאִע"ג דְּלֹא הָיוּא מִסְתַּבֵּי הָכִי דְּפִרִיךְ וְכִי אִין נֹתֵר בְּרָגֵל מ"מ לַעֲנוּן לִינָה מִסְתַּבֵּר דְּעִשְׂאָן בְּקֵר אֶחָד כְּפִשְׁטָה דִּקְרָא שְׁאֲחֵר הַרְגָּל יִשׁוּב לְבִיתוֹ וַיִּתְּחַא הַסֵּתָא דְשְׁמִינִי עֲצֵרֶת וּבִכּוּרִים דְּטַעוּנִין לִינָה מִתְרַבּוֹ מִדְּקַתָּב וּפְנִיתָ כָּל פְּנוֹת שְׂאֵתָה פּוֹנֶה בְּדִרְגָּשׁ בְּסַפְרֵי ח' יָמֵי הָחַג דְּמַצְרִיךְ לָהּ דִּיקְשָׁא בַּפ"ק דר"ה (דף ד:) מִקִּישׁ חַג הַסִּפּוֹת לַחַג הַמַּצּוֹת מָה חַג הַמַּצּוֹת טְעוֹן לִינָה אֵף חַג הַסִּפּוֹת טְעוֹן לִינָה דְאִי מִשּׁוֹם דְּכַתִּיב וּפְנִיתָ ה"א לִילָה אֶחָד לְהָכִי אֲצַטְרִיךְ דִּיקְשָׁא לְכָל ז' בַּחַג הַמַּצּוֹת שֶׁכָּל הַרְגָּל חֲשִׁיב בְּקֵר אֶחָד וַיִּתְּחַא נְמִי הָא דִּקְאֲמַר בִּפ' לִנְלָב וְעִרְבָה (סָפָה דף מו.) שֶׁכָּשֵׁם שׁו"י יָמִי הָחַג טְעוֹן קִרְבָּן לִינָה מִיָּהוּ קָשָׁה דֹא כ"כ מֵאִי קְאֲמַר שְׁמִינִי רַגְל בִּפְנֵי עֲצֻמּוֹ לְעֲנוּן לִינָה אֲמֵאִי קִרִי לָהּ רַגְל בִּפְנֵי עֲצֻמּוֹ כִּינּוּ דְכָל ז' יָמִים שְׁלִפְטָיו טְעוּנִין לִינָה כְּלִי הַפִּסְקָה וְעוֹד מִדְּקֹא מִרְבָּה בְּסַפְרֵי אִפִּי' עוֹפּוֹת וּמִנְחוֹת כְּמוֹ לִינָה דְרַגְלִים א"כ מִשְׁמַע דְּרַגְלִים נְמִי יוֹם א' וְתוֹ לֹא וְהָיִיא דִּפ' דַּס חֲטָאֵת לֹא קָשָׁה דְּמַעְקָרָא וְזֹאִי ס"ד דְּלֵר' טַרְפוֹן הָכִי הוּא דְּטַעוֹן לִינָה כָּל ז' דְּהַפְּתִיב גְּשֹׁאֵן בְּקֵר אֶחָד וּבִמְסַקְנָא לֹא הָיוּא הָכִי אֲלֵא בְּדַפְרִישִׁת ור"ת יָסַד בְּמַעְרִיב שְׁלוֹ שְׁמִינִי קֹדֶשׁ לְלִיגָה וְשְׁלֵשִׁים וְדַחַם בְּאֶשֶׁר אֲבָלִים וַיָּחַם וַיִּמְיֵהוּ אִינוּ דוֹחָה שְׁלֵשִׁים דְּאֲבָלוֹת לְגַמְרִי אֲלֵא עוֹלָה לְחִשְׁבּוֹן ז' יָמִים בְּדֹאמַר בְּפִרְק בְּתֵרָא דְּמוּנֵשׁ קִטָּן (דף כד:) יוֹם אֶחָד לִפְנֵי הָחַג וְחַג

וְשְׁמִינִי שְׁלוֹ הָרִי כֹאֵן כ"א: **וְשִׁיר בִּפְנֵי עֲצֻמוֹ** בְּמַם' סוּפְרִים (פ' יט הל' ב') יֵשׁ שְׁהִיו אוֹמְרִים לְמַנְחָח עַל הַשְּׁמִינִית בְּבִית הַכְּנֶסֶת וְשִׁמָּא גַם הַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּבִית הַמִּקְדָּשׁ: **אֲלֵא** לְמ"ד שְׁנֵי אֵילִים לֹא בְּעִי לְשַׁנּוּי דְּנִין שְׁנֵי שְׁעִירִים קִרְבִּין לְצַבּוֹר כְּגוֹן יוה"כ דְּאִיבָא שְׁעִיר הַפָּנִימִי וְשְׁעִיר הַחִיצוֹן מִמְּלוּאִים שְׁקִרְבוּ בּוֹ שְׁנֵי שְׁעִירִים לְצַבּוֹר שְׁעִיר מְלוּאִים וְשְׁעִיר רֹאשׁ חֲדָשׁ לְאַפּוֹקִי עֲצֵרֶת דְּשְׁעִיר אֶחָד דִּהָא עֲצֵרֶת נְמִי קִרְבִּין בּוֹ ב' שְׁעִירִים דְּשְׁעִיר הָאִמּוֹר בַּת"כ אִין זֶה שְׁעִיר הָאִמּוֹר

בַּחֲמֵשׁ הַפְּקוּדִים בְּדֹאמַר בַּפ"ק דְּזָבָחִים (דף ו:) שְׁעִירֵי עֲצֵרֶת לְמָה הֵן בָּאִין וְכוּ' וְכֵן מִשְׁמַע בִּפ' הַתְּכַלֵּת (מִנְחוֹת דף מה:): **אֲלֵא** לְמ"ד שְׁנֵי אֵילִים תָּמָה לִי אִפִּילוּ לְגִידָה נְמִי לִשְׁנֵי דְנִין פֵּר אֶחָד מִפֵּר אֶחָד לְאַפּוֹקִי עֲצֵרֶת דְּג' פָּרִים יִנְיָהוּ חַד לַחוּבַת הַיּוֹם בְּפִרְשֵׁת אֲמֵר וְשְׁנִים לְמוֹסְפִים בְּפִרְשֵׁת פִּינְחָם וי"ל כִּינּוּ לַחוּבַת הַיּוֹם דְּעֲצֵרֶת אִינוּ אֲלֵא פֵר אֶחָד שְׁפִיר הָייִנו דְּנִין עֲצֵרֶת דְּפֵר אֶחָד לַחוּבַת הַיּוֹם אִי לַחוּבַת הַיּוֹם וְאִי מִשּׁוֹם דְּבַעֲצֵרֶת קִרְבוּ שְׁנֵי פָרִים לְמוֹסָף הָא

בְּמִלוּאִים נְמִי קִרְבוּ שְׁנֵי פָרִים לְמוֹסָף שְׁהָרִי בּוֹ בְּיוֹם קִרַּב מוֹסָף דר"ח דְּשְׁמִינִי לְמִלוּאִים אֶחָד כְּנִיסָן הָיָה: **הוּא** הָאִמּוֹר בַּחֲמֵשׁ הַפְּקוּדִים הָא דְּלֹא כְּלִינִי בְּדַעֲצֵרֶת כְּדִפְלִינִי בְּיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּפִרְק הַתְּכַלֵּת (שֵׁם) מְפָרֵשׁ טַעְמָא דְּבַעֲצֵרֶת עַל כְּרַחֵךְ הָאִמּוֹר בְּתוֹרַת כְּהֵנִים אִינוּ הָאִמּוֹר בַּחֲמֵשׁ הַפְּקוּדִים וּטַעְמָא דְרַבִּי דִּהְכָא מְפָרֵשׁ לְקַמֵּן בְּפִרְק בָּא לוֹ (וְיוֹמָא דף ע:):

לַעֲנוּן פּוֹז"ר קֵשׁ"ב פִּיִּם לַעֲצֻמוֹ שְׁאִין פִּים בְּפִרֵי הָחַג אֲצַל הַמִּשְׁמְרוֹת שֶׁכָּל פּוֹז"ר קֵשׁ"ב פִּירֵשׁ"י רַגְל לַעֲצֻמוֹ שְׁאִין יוֹשְׁבִין בְּסַפָּה קִרְבָּן לַעֲצֻמוֹ שְׁאִינוּ בַּסֵּדֶר פֿרי הָחַג בִּרְכָּה בִּפְנֵי עֲצֻמּוֹ דְאִמְרִינן בְּיוֹם שְׁמִינִי חַג הָעֲצֵרֶת הִזָּה וּבִתְנוּסָפְתָא מִשְׁמַע שְׁמִבְרָכִין אֶת הַמַּלְךְ שְׁנֵאמַר בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי שָׁלַח אֶת הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת הַמַּלְךְ וַהֲסֵתָא לֹא הָיָה הָאִי בִּרְכָּה כִּי הָיִיא דִּתְנִיָא בִּפְרָק לִנְלָב וְעִרְבָה (סָפָה דף מו.). בָּשֵׁם שׁו"י מִי הֵחָד טְעוּנִין קִרְבָּן שִׁיר בִּרְכָּה וְלִינָה כֹךְ שְׁמִינִי טְעוֹן קֵשׁב"ל וּמִסְקִינן מֵאִי בִּרְכָּה בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וּתְפִלָּה וְאִין לַחֹשׁ בְּכֹךְ דַּמְמָה וַפִּשְׁךְ לְמֵאִי דְבָעֵי לְמַפְרָשׁ הָתֵם בִּרְכָּה הָיוּ זְמַן ע"כ לֹא הָיָה כִּי הָאִי דִּהְכָא דִּהָא בִּרְכָּה דִּהְכָא לֹא הָיָה זְמַן דְּזַמֵּן חֲשִׁיב לִיָּה דְכֹא בְּאִנְפִי וַפִּשְׁה ור"ת מְפָרֵשׁ בִּרְכָּה בִּפְנֵי עֲצֻמּוֹ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וּתְפִלָּה כִּי הֵהוּא דְהָתֵם וְרַגְל בִּפְנֵי עֲצֻמּוֹ מְפָרֵשׁ לַעֲנוּן לִינָה שְׁטַעוֹן לִינָה לִיל מוֹצָאֵי יו"ט הֶאֱחָרוֹן וְכָל ז' יָמֵי הָחַג טְעוּנִין לִינָה דְגַמְרִינן מִפְּסַח דְּכַתִּיב בַּה [דְּבָרִים טז] וּפְנִיתָ בַּבֶּקֶר וְהִלַּכְתָּ לֹאֲהֲלִיךְ אִי אֲפֹשֶׁר לְיוֹמֵר וְהִלַּכְתָּ לֹאֲהֲלִיךְ אֲלֵא בַּחוּה"מ דְּבִיו"ט חַיִּב בִּרְאִיתָ פְּנִים בְּעוֹרָה וְלֹא תִקְדָּשִׁי לִינָה כָּל ז' מִי אִיבָא דִישׁ לְיוֹמֵר דְּמִי שָׁלַח הִבִּיא חֲגִיגָתוֹ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְהִבִּיא בְּאֶחָד מִשְׁאֵר הַיָּמִים צִרִיךְ לָלוֹן בְּלִילָה שְׁלֹאֲחִירֵי וּא"ת תַּפּוּק לָהּ דְּטַעוֹן לִינָה מִשּׁוֹם שְׁלֵמִי שְׁמַחָה דְּהוּו כָּל ח' דִּתְנוּ (שֵׁם דף מב:) הֵהֵלַל וְהִשְׁמַחָה ח' וְאִפִּי' בְּשֹׁאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה אִם מִבִּיא קִרְבָּן טְעוֹן לִינָה בְּדִתְנִיָא בְּסַפְרֵי וּפְנִיתָ בַּבֶּקֶר וְגו' מִלְּמַד שֶׁכָּל הַזְּבָחִים טְעוּנִינֹת לִינָה פִּי' זְבָחִים דְּמוּנִיא דְּפִסַּח מִזֵּינ לְרַבּוֹת עוֹפּוֹת מִנְחוֹת וְעֵצִים ת"ל וּפְנִיתָ כָּל פְּנוֹת שְׂאֵתָה פּוֹנֶה לֹא יְהוּ אֲלֵא מִבְּקֵר וְאִילִיךְ וי"ל דְּמִשְׁפַּחַת לָהּ דָּלֵא מִיִּיתֵי קִרְבָּן בּוֹ בְּיוֹם כְּגוֹן שֶׁשָּׁלַח שְׁלָמָיו אֶתְמוּל דְּגֵאֲכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים וְלִילָה אֶחָד וְעוֹד דְּבִפ"ק דְּחִגִּיגָה (דף ח.) תִּנִּיא וְשִׁמְחָתָ בַּחֲנֹךְ לְרַבּוֹת כָּל מִינֵי שְׁמַחוֹת לְשִׁמְחָה וְאִמְרִינן בְּפִסְחִים פֶּרֶק אֶלּוּ דְּבָרִים (פִּסְחִים דף עא.) דְּאִפִּילוּ בְּכִסּוֹת נִקְיָה וְיִין יֵשֵׁן וּבַע"א לֹא מִשְׁפַּחַת שְׁמַחָה שְׁמוּנָה כְּשֶׁחֵל יוֹם רֵאשׁוֹן לְהִיֹּת בִּשְׁבָּת דְּבִשְׁלָמִים אֶתְמוּל לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ דְּבַעֲיַנן זְבִיחָה בִּשְׁעַת שְׁמַחָה וְלִיבָא אֲלֵא בְּדַפְרֵשׁ בְּכִסּוֹת נִקְיָה וְיִין יֵשֵׁן וְהָיָה אִמֵּר בִּירִשְׁלָמִי פֶּרֶק קַמָּא דְּבִרְכוּת וּטְעוּנָה לִינָה בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֹׁאִין עָמָה קִרְבָּן אֲבָל יֵשׁ עָמָה קִרְבָּן בְּלֹא כֹךְ טְעוֹן לִינָה מִחֲמַת הַקִּרְבָּן וּבִפְרָק דַּס חֲטָאֵת (וְזָבָחִים טז.) מִשְׁמַע קִצַּת דְּטַעוּנָה לִינָה כָּל שְׁבַעַת יָמֵי הַפִּסַּח שֶׁכָּלֹן חֲשׁוּבִין כְּלִילָה אֶחָד גְּבִי הָא דִּתְנוּ ר' טַרְפוֹן אֹמֵר אִם בִּשָּׁל בּוֹ מִתְּחַלַּת הַרְגָּל וַיִּבָּשׁ בּוֹ בְּכָל הַרְגָּל וְאִמֵּר בַּגְמ' (שֵׁם) מ"ט א"ר יִצְחָק וּפְנִיתָ בַּבֶּקֶר וְגו' הַפְּתִיב גְּשֹׁאֵן כְּלוֹן בְּקֵר אֶחָד וּאִע"ג דְּלֹא הָיוּא מִסְתַּבֵּי הָכִי דְּפִרִיךְ וְכִי אִין נֹתֵר בְּרָגֵל מ"מ לַעֲנוּן לִינָה מִסְתַּבֵּר דְּעִשְׂאָן בְּקֵר אֶחָד כְּפִשְׁטָה דִּקְרָא שְׁאֲחֵר הַרְגָּל יִשׁוּב לְבִיתוֹ וַיִּתְּחַא הַסֵּתָא דְשְׁמִינִי עֲצֵרֶת וּבִכּוּרִים דְּטַעוּנִין לִינָה מִתְרַבּוֹ מִדְּקַתָּב וּפְנִיתָ כָּל פְּנוֹת שְׂאֵתָה פּוֹנֶה בְּדִרְגָּשׁ בְּסַפְרֵי ח' יָמֵי הָחַג דְּמַצְרִיךְ לָהּ דִּיקְשָׁא בַּפ"ק דר"ה (דף ד:) מִקִּישׁ חַג הַסִּפּוֹת לַחַג הַמַּצּוֹת מָה חַג הַמַּצּוֹת טְעוֹן לִינָה אֵף חַג הַסִּפּוֹת טְעוֹן לִינָה דְאִי מִשּׁוֹם דְּכַתִּיב וּפְנִיתָ ה"א לִילָה אֶחָד לְהָכִי אֲצַטְרִיךְ דִּיקְשָׁא לְכָל ז' בַּחַג הַמַּצּוֹת שֶׁכָּל הַרְגָּל חֲשִׁיב בְּקֵר אֶחָד וַיִּתְּחַא נְמִי הָא דִּקְאֲמַר בִּפ' לִנְלָב וְעִרְבָה (סָפָה דף מו.) שֶׁכָּשֵׁם שׁו"י יָמִי הָחַג טְעוֹן קִרְבָּן לִינָה מִיָּהוּ קָשָׁה דֹא כ"כ מֵאִי קְאֲמַר שְׁמִינִי רַגְל בִּפְנֵי עֲצֻמּוֹ לְעֲנוּן לִינָה אֲמֵאִי קִרִי לָהּ רַגְל בִּפְנֵי עֲצֻמּוֹ כִּינּוּ דְכָל ז' יָמִים שְׁלִפְטָיו טְעוּנִין לִינָה כְּלִי הַפִּסְקָה וְעוֹד מִדְּקֹא מִרְבָּה בְּסַפְרֵי אִפִּי' עוֹפּוֹת וּמִנְחוֹת כְּמוֹ לִינָה דְרַגְלִים א"כ מִשְׁמַע דְּרַגְלִים נְמִי יוֹם א' וְתוֹ לֹא וְהָיִיא דִּפ' דַּס חֲטָאֵת לֹא קָשָׁה דְּמַעְקָרָא וְזֹאִי ס"ד דְּלֵר' טַרְפוֹן הָכִי הוּא דְּטַעוֹן לִינָה כָּל ז' דְּהַפְּתִיב גְּשֹׁאֵן בְּקֵר אֶחָד וּבִמְסַקְנָא לֹא הָיוּא הָכִי אֲלֵא בְּדַפְרִישִׁת ור"ת יָסַד בְּמַעְרִיב שְׁלוֹ שְׁמִינִי קֹדֶשׁ לְלִיגָה וְשְׁלֵשִׁים וְדַחַם בְּאֶשֶׁר אֲבָלִים וַיָּחַם וַיִּמְיֵהוּ אִינוּ דוֹחָה שְׁלֵשִׁים דְּאֲבָלוֹת לְגַמְרִי אֲלֵא עוֹלָה לְחִשְׁבּוֹן ז' יָמִים בְּדֹאמַר בְּפִרְק בְּתֵרָא דְּמוּנֵשׁ קִטָּן (דף כד:) יוֹם אֶחָד לִפְנֵי הָחַג וְחַג

כְּנִי וַיִּשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִזִּים לַחֲטָאֵת וְאִיל אֶחָד לַעֲלֹה הוּא הָאִמּוֹר בְּפִינְחָם לְמוֹסְפִין: הָתֵם חַד לַחוּבַת הַיּוֹם הֵהוּא דִּאֲחֵרֵי מוֹת חוֹבַת הַיּוֹם וְאִינוּ קִרִי מוֹסָף וְלֹא כְּתִיב הָתֵם מְלֻבָּד עַלֹת הַבֶּקֶר כְּדַכְּתִיב בְּכָל הַמוֹסְפִין מְלֻבָּד עַלֹת הַבֶּקֶר דְּמִשְׁמַע זֶה מוֹסִיף עַל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: לְאַפּוֹקִי עֲצֵרֶת דְּתַרְנוּיָהּ חוֹבַת הַיּוֹם נִינְיָהוּ לַחוּבַת שְׁמִי הַלָּחֵם כְּתִיב (שֵׁם כג) וְהַקִּרְבָּתָם עַל הַלָּחֵם וְגו' וְאִילִים שְׁנִים וּבַחוּבַת הַיּוֹם דְּמִלוּאִים אִיל אֶחָד הוּא דְּהִנֵּה: דְּנִין פֵּר שְׁלוֹ דְּמִלוּאִים מִשְׁלוֹ הוּא דְּכַתִּיב קַח לָךְ עֹגֶל וּבִיּוּה"כ נְמִי אִיבָא פֵר וְאִיל מִשְׁלוֹ בְּזוֹאֵת יִבֹא אֲחֵרֹן אֵל הַקֹּדֶשׁ בְּפֵר כֹּן בְּקֵר וְגו' לְאַפּוֹקִי עֲצֵרֶת וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה דְּצַבּוֹר נִינְיָהוּ:

לַטּוּמַאת בִּיתוֹ שָׁמָּה אִם חֶזֶק לְאַשְׁתּוֹ וְתִקְרָא שְׁבַעַת יָמִים בְּמִשְׁפָּט בּוֹעֵל נָדָה וְלֹא יִכּוֹל לַעֲבֹד בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים: זֶה וְזֶה כֹּהֵן בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים וְכֹהֵן דַּפְּרָה: כָּל שְׂבָעָה יָמֵי דְהַפְרָשָׁה: מִכָּל חַטָּאוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם מִכָּל פֶּרֶה וּפְרָה הָיוּ נוֹתְנִין חֶצֶת לְמִשְׁמֶרֶת מִן הָאִפֶּר בְּחִיל כֶּךָ שְׁנִינוּ בְּמִסְכַּת פֶּרֶה (פ"ג מִשְׁנֶה יא) וְאֵנִי שֹׁמְעִתִּי אִפֶּר פֶּרֶה שֶׁל מִשָּׁה לֹא כָּלָה: דְּהַנָּחִי נָמִי הִזָּאָה בְּפִרְשָׁה דְּמַלּוּאִים כָּל ז' דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא ח':ל"ג) וַיַּעַל אֶהָרֶן וְגו' וְכַתִּיב שְׁבַעַת יָמִים וַיִּמָּלֵא אֶת יָדָם כָּל ז' עָשָׂה לָהֶם בַּחֲקֵי יוֹם הָרִאשׁוֹן: וּבְמַלּוּאִים דָּם הָיִית מַלּוּאִים שֶׁל דָּם דְּכַתִּיב: דִּמְעִי ר' חֲזִיא כּוֹי לְקַמָּה בְּשִׁמְעָתוֹן מִיָּתִי לָהּ: מַעֲלָה בְּעֵלְמָא בְּפֶרֶה בְּדִחְמָרָן וְכוּי"כ לְכַבּוֹד בְּנִיסַת מַחֲנֶה שְׂכִינָה: תַּנְיָא בְּנִתָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן גִּילְיָף מַמְלוּאִים: בְּרִישׁ לְקִישׁ גִּילְיָף מַסִּינִי: בּוֹזֵאת קָרָא וַיִּתְּרָא הוּא בְּדִלְקָמָן לְמַדְרַשׁ בֵּה וּדְרַשׁ בֵּה הָכִי בּוֹזֵאת הַתּוֹרָה הֶאֱמִינָה בְּעַנְיָן בְּמָקוֹם אַחֵר וְכֹא אֶהָרֶן אֵל הַקֹּדֶשׁ: מֵאִי הִיא בִּחְזִיקָה עַנְיָן: וְשֹׁמֵשׁ יוֹם אֶחָד עֲבוּדַת שְׁמִינִי הִטָּלָה עָלָיו שְׁאֵלָמָר (וַיִּקְרָא ט':ז') קָרַב אֶל הַמִּזְבֵּחַ: לְאַפּוֹקִי צְלוּקִים שֶׁהָיוּ מַשְׁנִין עֲבוּדַת הַטָּהֳרֵת וַיּוּה"כ בְּדִלְקָמָן בְּהוֹצִיאוֹ לוֹ (וַיּוּמָא דף נג.) שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין הַקְטָרֶת עַל הָאֵשׁ בַּחוּץ וְאַחֵר כֶּךָ מְכַנְיָסִים: לְחַנּוּכוֹ לְלַמְדּוֹ: וַיִּכְשֹׁם שְׁמִפְרִישִׁים לֹא מִקְרָא וְלִיף לָהּ אֵלָּא מַעֲלָה בְּעֵלְמָא: אֲמַרְתְּ אֲמִר מַעֲתָה: מֵאִי בּוֹזֵאת לָשׁוֹן נִקְבָּה פֶר וְאֵיל דְּכַתִּיב בְּתַרְתָּה לֹא נִקְבִּית הֵן: שְׁמַע מִנֶּה בְּעַנְיָן מַלּוּאִים וּפְרִישָׁה לָשׁוֹן נִקְבָּה: כֹּהֵן גָּדוֹל קָמָא אֶהָרֶן לְבַדּוֹ כָּל יָמָיו אֲבָל דּוֹרוֹת הַבָּאִים לֹא תַנְהַג שְׁלֹא נִקְאָר אֵלָּא אֶהָרֶן: זֶה מַעֲשֵׂה כּוֹי כְּלוּמָר אִי אֲתָה יִכּוֹל לומר וַיִּכְסֶּהוּ לָהֶר וְלֹא לְמִשָּׁה וְאֵלָּו שֶׁשָּׁה יָמִים הֵן שֶׁהָיוּ מֵרָאשׁ חֲדָשׁ שְׁבָאוֹ לְסִינֵי עַד יוֹם מִתֵּן תּוֹרָה וְאִין בָּאֵן פְּרִישָׁה כָּלָל לְמִשָּׁה שֶׁהָרִי אוֹתָן שֶׁשָּׁה יָמִים עָלֶה וַיִּרַד בְּהַשְׁכָּמָה לְהַזְהִירָן עַל פְּרִישָׁתָן מִן הָאֵשֶׁה וּמִצַּת הַגִּבְלָה זֹאת לֹא תֵאמַר לְפִי שֶׁזֶה מַעֲשֵׂה הָיָה אַחֵר עֲשִׂית הַדְּבָרוֹת בְּתַחֲלֵת אֲרֻבַּעִים יוֹם שְׁנַכְנַם לְמַחֲנֶה שְׂכִינָה לְהִיּוֹת שָׁם עִם ה' לְקַבֵּל הַלּוּחוֹת וּלְקַמֵּן מִפְרַשׁ מֵהִיבָא פְּשִׁיטָא לִיה דְּאַחֵר עֲשִׂית הַדְּבָרוֹת הָיָה שֶׁשָּׁה יָמִים הִלָּלוּ: ר"ע אוֹמַר קֹדֶם עֲשִׂית הַדְּבָרוֹת הָיָה וְשֶׁשָּׁה יָמִים הִלָּלוּ הֵם שֶׁשָּׁה יָמִים שְׁמֵרָאשׁ חֲדָשׁ עַד יוֹם מִתֵּן תּוֹרָה וּבִשְׂבִיעֵי קִבְלוּם וּמִשָּׁה וְכָל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים לְקַבֵּל עֲשִׂית הַדְּבָרוֹת בְּדִאֲמַרְיָן (מַכּוֹת דף כד.) אֲנִכִּי וְלֹא יִהְיֶה לָךְ מִפִּי הַגְּבוּרָה שֶׁמַּעֲנִים וְאַחֵר כֶּךָ עָלֶה בְּדִי לְקַבֵּל אֶת הַלּוּחוֹת וְלֹא הָיָה שָׁם פְּרִישָׁה כָּלָל:

לַטּוּמַאת בִּיתוֹ שָׁמָּה אִם חֶזֶק לְאַשְׁתּוֹ וְתִקְרָא שְׁבַעַת יָמִים בְּמִשְׁפָּט בּוֹעֵל נָדָה וְלֹא יִכּוֹל לַעֲבֹד בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים: זֶה וְזֶה כֹּהֵן בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים וְכֹהֵן דַּפְּרָה: כָּל שְׂבָעָה יָמֵי דְהַפְרָשָׁה: מִכָּל חַטָּאוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם מִכָּל פֶּרֶה וּפְרָה הָיוּ נוֹתְנִין חֶצֶת לְמִשְׁמֶרֶת מִן הָאִפֶּר בְּחִיל כֶּךָ שְׁנִינוּ בְּמִסְכַּת פֶּרֶה (פ"ג מִשְׁנֶה יא) וְאֵנִי שֹׁמְעִתִּי אִפֶּר פֶּרֶה שֶׁל מִשָּׁה לֹא כָּלָה: דְּהַנָּחִי נָמִי הִזָּאָה בְּפִרְשָׁה דְּמַלּוּאִים כָּל ז' דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא ח':ל"ג) וַיַּעַל אֶהָרֶן וְגו' וְכַתִּיב שְׁבַעַת יָמִים וַיִּמָּלֵא אֶת יָדָם כָּל ז' עָשָׂה לָהֶם בַּחֲקֵי יוֹם הָרִאשׁוֹן: וּבְמַלּוּאִים דָּם הָיִית

מַלּוּאִים שֶׁל דָּם דְּכַתִּיב: דִּמְעִי ר' חֲזִיא כּוֹי לְקַמָּה בְּשִׁמְעָתוֹן מִיָּתִי לָהּ: מַעֲלָה בְּעֵלְמָא בְּפֶרֶה בְּדִחְמָרָן וְכוּי"כ לְכַבּוֹד בְּנִיסַת מַחֲנֶה שְׂכִינָה: תַּנְיָא בְּנִתָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן גִּילְיָף מַמְלוּאִים: בְּרִישׁ לְקִישׁ גִּילְיָף מַסִּינִי: בּוֹזֵאת קָרָא וַיִּתְּרָא הוּא בְּדִלְקָמָן לְמַדְרַשׁ בֵּה וּדְרַשׁ בֵּה הָכִי בּוֹזֵאת הַתּוֹרָה הֶאֱמִינָה בְּעַנְיָן בְּמָקוֹם אַחֵר וְכֹא אֶהָרֶן אֵל הַקֹּדֶשׁ: מֵאִי הִיא בִּחְזִיקָה עַנְיָן: וְשֹׁמֵשׁ יוֹם אֶחָד עֲבוּדַת שְׁמִינִי הִטָּלָה עָלָיו שְׁאֵלָמָר (וַיִּקְרָא ט':ז') קָרַב אֶל הַמִּזְבֵּחַ: לְאַפּוֹקִי צְלוּקִים שֶׁהָיוּ מַשְׁנִין עֲבוּדַת הַטָּהֳרֵת וַיּוּה"כ בְּדִלְקָמָן בְּהוֹצִיאוֹ לוֹ (וַיּוּמָא דף נג.) שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין הַקְטָרֶת עַל הָאֵשׁ בַּחוּץ וְאַחֵר כֶּךָ מְכַנְיָסִים: לְחַנּוּכוֹ לְלַמְדּוֹ: וַיִּכְשֹׁם שְׁמִפְרִישִׁים לֹא מִקְרָא וְלִיף לָהּ אֵלָּא מַעֲלָה בְּעֵלְמָא: אֲמַרְתְּ אֲמִר מַעֲתָה: מֵאִי בּוֹזֵאת לָשׁוֹן נִקְבָּה פֶר וְאֵיל דְּכַתִּיב בְּתַרְתָּה לֹא נִקְבִּית הֵן: שְׁמַע מִנֶּה בְּעַנְיָן מַלּוּאִים וּפְרִישָׁה לָשׁוֹן נִקְבָּה: כֹּהֵן גָּדוֹל קָמָא אֶהָרֶן לְבַדּוֹ כָּל יָמָיו אֲבָל דּוֹרוֹת הַבָּאִים לֹא תַנְהַג שְׁלֹא נִקְאָר אֵלָּא אֶהָרֶן: זֶה מַעֲשֵׂה כּוֹי כְּלוּמָר אִי אֲתָה יִכּוֹל לומר וַיִּכְסֶּהוּ לָהֶר וְלֹא לְמִשָּׁה וְאֵלָּו שֶׁשָּׁה יָמִים הֵן שֶׁהָיוּ מֵרָאשׁ חֲדָשׁ שְׁבָאוֹ לְסִינֵי עַד יוֹם מִתֵּן תּוֹרָה וְאִין בָּאֵן פְּרִישָׁה כָּלָל לְמִשָּׁה שֶׁהָרִי אוֹתָן שֶׁשָּׁה יָמִים עָלֶה וַיִּרַד בְּהַשְׁכָּמָה לְהַזְהִירָן עַל פְּרִישָׁתָן מִן הָאֵשֶׁה וּמִצַּת הַגִּבְלָה זֹאת לֹא תֵאמַר לְפִי שֶׁזֶה מַעֲשֵׂה הָיָה אַחֵר עֲשִׂית הַדְּבָרוֹת בְּתַחֲלֵת אֲרֻבַּעִים יוֹם שְׁנַכְנַם לְמַחֲנֶה שְׂכִינָה לְהִיּוֹת שָׁם עִם ה' לְקַבֵּל הַלּוּחוֹת וּלְקַמֵּן מִפְרַשׁ מֵהִיבָא פְּשִׁיטָא לִיה דְּאַחֵר עֲשִׂית הַדְּבָרוֹת הָיָה שֶׁשָּׁה יָמִים הִלָּלוּ: ר"ע אוֹמַר קֹדֶם עֲשִׂית הַדְּבָרוֹת הָיָה וְשֶׁשָּׁה יָמִים הִלָּלוּ הֵם שֶׁשָּׁה יָמִים שְׁמֵרָאשׁ חֲדָשׁ עַד יוֹם מִתֵּן תּוֹרָה וּבִשְׂבִיעֵי קִבְלוּם וּמִשָּׁה וְכָל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים לְקַבֵּל עֲשִׂית הַדְּבָרוֹת בְּדִאֲמַרְיָן (מַכּוֹת דף כד.) אֲנִכִּי וְלֹא יִהְיֶה לָךְ מִפִּי הַגְּבוּרָה שֶׁמַּעֲנִים וְאַחֵר כֶּךָ עָלֶה בְּדִי לְקַבֵּל אֶת הַלּוּחוֹת וְלֹא הָיָה שָׁם פְּרִישָׁה כָּלָל:

דָּם בְּשַׁעַת בִּיאָה וְנִמְצָא טוּמָא בְּכַנְסוֹ מִיָּם תַּחַת דָּם דָּלָאוּ לְגַמְרִי דְּקָשָׁה גְּמוּרָה הִיא הָא דְּגַמְרִי מַמְלוּאִים אֵלָּא אֲסַמְכְּתָא בְּעֵלְמָא דַּעֲקָר קָרָא דְּכֹאשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה יֵשׁ לְפִרְשׁ דְּבַיּוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל ז' יָמֵי הַמַּלּוּאִים אֲמִר לָהֶם כֹּאשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צָנָה ה' לַעֲשֹׂת כָּל ז' יָמֵי הַמַּלּוּאִים וְכֵן פִּרְשׁ"י פְּשׁוּטוֹ בְּפִירוּשׁ חֲמָשׁ וְכִינוֹן דְּאֲסַמְכְּתָא בְּעֵלְמָא הוּא אִין לְחוּשׁ אִי אֲמַרְיָן בְּכַנְסוֹ מִיָּם תַּחַת דָּם: הַזָּאָה בְּסִינֵי מִי הָיָה? אָמַר לִיה: וּלְטַעְמִיָּה מִי נִיחָא? בְּמַלּוּאִים דָּם, הֵכָא מִיָּם! הָא לֹא קִשְׁיָא, דְּתַנִּי רַבִּי חֲזִיָּא: בְּכַנְסוֹ מִיָּם תַּחַת דָּם. אֵלָּא לְדִידְךָ, הַזָּאָה בְּסִינֵי מִי הוּאִי? אָמַר לִיה: מַעֲלָה בְּעֵלְמָא. תַּנְיָא כּוּוֹתִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן, תַּנְיָא כּוּוֹתִיָּה דְּרִישׁ לְקִישׁ. תַּנְיָא כּוּוֹתִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן: "בּוֹזֵאת יָבֵא אֶהָרֶן אֵל הַקֹּדֶשׁ", בְּמָה שְׁאֲמֹר בְּעַנְיָן, מֵאִי הִיא — בְּעַנְיָן דְּמַלּוּאִים. וּמָה אָמֹר בְּעַנְיָן דְּמַלּוּאִים — אֶהָרֶן פִּירֵשׁ שְׂבָעָה וְשִׁמְשׁ יוֹם אֶחָד, וּמִשָּׁה מָסַר לוֹ כָּל שְׂבָעָה בְּדִי לְחַנּוּכוֹ בְּעַבּוּדָּה. וְאַף לְדוֹרוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל פּוֹרֵשׁ שְׂבָעָה וּמִשְׁמֵשׁ יוֹם אֶחָד, וּשְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים מִתְּלַמִּידָיו שֶׁל מִשָּׁה — לְאַפּוֹקִי צִדּוּקִין, מוֹסְרִין לוֹ כָּל שְׂבָעָה בְּדִי לְחַנּוּכוֹ בְּעַבּוּדָּה. ^(א) מְכַאֵן אָמַר: שְׂבַעַת יָמִים קוּדֶם יוֹם הַכַּפּוּרִים מִפְּרִישִׁין כֹּהֵן גָּדוֹל מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכַּת פֶּרֶה־דָרִין. וּכְשֶׁם שְׁמִפְרִישִׁין כֹּהֵן גָּדוֹל, כֶּךָ מִפְּרִישִׁין כֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפֶּרֶה לְלִשְׁכָּה שְׁעַל פְּנֵי הַבֵּיָרָה צְפוּנָה מְזֻרְחָה. וְאַחַד זֶה וְאַחַד זֶה מִזִּין עָלָיו כָּל שְׂבָעָה מִכָּל חַטָּאוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם. ^(ב) וְאֵם תֵּאמַר: בְּמַלּוּאִים דָּם, הֵכָא מִיָּם, אֲמַרְתְּ: בְּכַנְסוֹ מִיָּם תַּחַת דָּם. וְאוֹמַר "כֹּאשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צָנָה ה' לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עַל־יָכֶם". "לַעֲשׂוֹת" — אֵלּוּ מַעֲשֵׂה פֶרֶה, "לְכַפֵּר" — אֵלּוּ מַעֲשֵׂה יוֹם הַכַּפּוּרִים. וְהֵאִי "בּוֹזֵאת" מִיְּבָעֵי לִיה לְגוֹפִיָּה, בְּפֶר כֵּן בִּקְרָ לְחַטָּאת וְאֵיל לְעוֹלָה! אָמַרְי: אִי לְקַרְבָּן לְחוּדִיָּה, לִימָא קָרָא "בּוֹזָה" או "כֹּאֲלָה", מֵאִי "בּוֹזֵאת" — שְׁמַעַת מִינָּה תַרְתִּי. מֵאִי "וְאוֹמַר"? וְכִי תִימָא: יוֹם הַכַּפּוּרִים קָמָא הוּא דְּבָעֵי פְרִישָׁה, כִּדְאֲשַׁכְּחֵן בְּמַלּוּאִים אֲבָל בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים דְּעֵלְמָא לָא. אִי נָמִי: כֹּהֵן גָּדוֹל קָמָא הוּא דְּבָעֵי פְרִישָׁה, אֲבָל כֹּהֵן גָּדוֹל בְּעֵלְמָא לָא, תָּא שְׁמַע: "כֹּאשֶׁר עָשָׂה וְכוּי". ^(ג) תַּנְיָא כּוּוֹתִיָּה דְּרִישׁ לְקִישׁ: מִשָּׁה עָלָה בְּעַנְיָן, וְנִתְקַדַּשׁ בְּעַנְיָן, בְּדִי לְקַבֵּל תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל בְּקִדּוּשָׁה, שְׁנַאֲמַר: "וַיִּשְׁכּוּן כְּבוֹד ה' עַל הָר סִינִי" — זֶה הָיָה מַעֲשֵׂה אַחֵר עֲשִׂית הַדְּבָרוֹת, שֶׁהָיוּ תַּחֲלָה לְאַרְבָּעִים יוֹם, דְּבַרִּי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: "וַיִּשְׁכּוּן כְּבוֹד ה' — מֵרָאשׁ חוּדֶשׁ.

"וַיִּכְסֶּהוּ

אֲסַמְכְּתָא בְּעֵלְמָא דַּעֲקָר קָרָא דְּכֹאשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה יֵשׁ לְפִרְשׁ דְּבַיּוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל ז' יָמֵי הַמַּלּוּאִים אֲמִר לָהֶם כֹּאשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צָנָה ה' לַעֲשֹׂת כָּל ז' יָמֵי הַמַּלּוּאִים וְכֵן פִּרְשׁ"י פְּשׁוּטוֹ בְּפִירוּשׁ חֲמָשׁ וְכִינוֹן דְּאֲסַמְכְּתָא בְּעֵלְמָא הוּא אִין לְחוּשׁ אִי אֲמַרְיָן בְּכַנְסוֹ מִיָּם תַּחַת דָּם: הַזָּאָה בְּסִינֵי מִי הָיָה? וּ"ת וְהָא הָיָה בְּסִינֵי הַזָּאת דָּם דְּכַתִּי" (שְׁמוֹת כ"ד:ח') וַיִּקַּח מִשָּׁה אֶת הָדָם וַיִּזְרַק עַל הָעֵם וַיֵּשׁ לוֹמַר אוֹתָה זְרִיקָה לֹא הָיְתָה בְּשָׂבִיל טָהֳרָה שֶׁהָרִי לֹא עַל מִשָּׁה לְבַדּוֹ וְזָרַק אֵלָּא עַל כָּל הָעֵם אֵלָּא דָּם הַכְּרִית הָיָה דְּכַתִּיב (שֵׁם) הָיָה דָּם הַכְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ה' עִמָּכֶם אִי נָמִי ה"ק הַזָּאָה כָּל ז' בְּסִינֵי מִי הָיָה וְתַמָּה לִי דִלְקָמָן בְּפִרְקוֹן (וַיּוּמָא דף דף ח.) אֲמַרְיָן אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה מִזִּין עָלָיו כָּל ז' וּמַסִּין דְּלַבַּד מַשְׁכַּת וַיֵּשׁ לוֹמַר בְּמַלּוּאִים הָיָה הַזָּאָה כָּל ז' אֲבָל בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים בְּדוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים נִזְרוּ עַל הַזָּאָה מִשּׁוֹם שְׁבוּת וְאֲסֵרוּהָ בְּשַׁבָּת וְתַמָּה לִי דִלְקָמָן מִפְרַשׁ רִאשׁוֹן שְׁמָא שְׁלִישִׁי שְׁנִי שְׁמָא שְׁלִישִׁי וְכוּ' וּמֵאֵן לִיה לְגַמְרָא גְּטַעֲמָא דְּרַבִּי מֵאִיר מִשּׁוֹם חֲשָׁשׁ לִימָא מִשּׁוֹם דְּגַמַר מַמְלוּאִים דְּהָיָא הַזָּאָה כָּל ז' וְשֹׁמָא רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲזִינָא דְּקֹאֲמַר הָכִי לְקַמֵּן סְבִירָא לָהּ בְּרִישׁ לְקִישׁ דָּלָא גַּמַר מַמְלוּאִים אֵלָּא מַעֲלָה בְּעֵלְמָא מִשּׁוֹם הֵהִיא חֲשָׁשׁ רִאשׁוֹן דְּלִמָּא שְׁלִישִׁי וְכוּ' אִי נָמִי יֵשׁ לוֹמַר אֲפִילוּ מֵאֵן דְּגַמַר מַמְלוּאִים סְבִירָא לָהּ דְּקָרָא אֲסַמְכְּתָא בְּעֵלְמָא וּ"כ אִי לֹא דְאִיבָא טַעֲמָא חֶצֶת לֹא הָיוּ מַגְרַכִּי רַבָּנָן הַזָּאָה לְהָכִי אֲרַגְטְרִיךְ לְפִירוּשֵׁי טַעֲמָא: תַּנְיָא כּוּוֹתִיָּה דְּרִישׁ לְקִישׁ דְּרַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי ס"ל בְּנִתָּה תַמָּה לִי וְכַרְבִּי יוֹחָנָן נָמִי מִי לֹא תַנְיָא הָא ר"ע ס"ל כַּר' יוֹחָנָן דָּלָא וְלִיף מַסִּינִי וּ"ל בְּכַר אֲרִיתִי לְעִיל תַנְיָא כְּנִתָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן דַּעֲדִיפָא מִנֶּה דְּמַתְנִיתִין סְתַמָּא כְּרַבִּי יוֹחָנָן וְהָדַר קֹאֲמַר תַנְיָא נָמִי כְּנִתָּה דְרִישׁ לְקִישׁ דְּאִיבָא תַנָּא דְּסִבְרַ כְּנִתָּה אֲבָל תַמָּה לִי מֵאִי קָא מִיָּתִי מֵהָא דְּתַנְיָא כְּנִתָּה דְרִישׁ לְקִישׁ דְּלִמָּא רַבִּי יוֹחָנָן אֲמַר לָךְ אֲנִי דְאֲמַר אֲפִילוּ בְּרַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי דַּעַד בָּאֵן לֹא קֹאֲמַר ר' יוֹסִי הַגָּלִילִי אֵלָּא בְּסִינֵי הָכִי הָיָה אֲבָל לְדוֹרוֹת לֹא גַמְרִיָּן מִנֶּה לוֹמַר דְּתַסְגִּי בְּפִרְשִׁית שֶׁשָּׁה יָמִים כְּמוֹ בְּסִינֵי בְּדִאֲמַר רַש"ל אֵלָּא גְרִיךְ פְּרִישָׁה שְׂבָעָה יָמִים כְּמוֹ בְּמַלּוּאִים וּי"ל בִּינוֹן דְּאֲשַׁכְּחֵן ר' אֲלַעָזַר דְּקֹאֲמַר בְּסַמּוּךְ וַיִּקְרָא אֵל מִשָּׁה [מִשָּׁה] וְכָל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים וְכוּ' וְהָיוּ כַר"ע אֵלְמָא בְּרַבִּי עֲקִיבָא דְרִישׁ לִיה לְקַרְאִי מִסְתַּמָּא מַשְׁמָה דַּר' יוֹחָנָן רַבָּה

אֲמַרָה וְאֵף עַל גַּב דָּלָא אֲמַרָה מַשְׁמָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן אֲשַׁכְּחֵן נָמִי בַס"פ הָאֵשֶׁה רַבָּה (יְבָמוֹת דף צ:י) כִּי הֵאִי גִנוּא אֵלּוּ רַבִּי אֲלַעָזַר אֲמַר לְשִׁמְעֵתָה וְלֹא אֲמַרָה מַשְׁמָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן אֲקַפֵּר ר' יוֹחָנָן וְכוּ' עַד אֵף ר"א תַלְמִידֶךָ יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ וְהַכֵּל יוֹדְעִים שְׁתוֹרַתְךָ הִיא אִם כֵּן רַבִּי יוֹחָנָן דְרִישׁ לָהּ לְקַרְאִי כַר"ע:

מסורת הש"ס

א לקמן ח; פסחים עח.
ב לעיל ב; משנה יומא; ספרא צו מכילתא דמילואים א לו ג לעיל ב.
ד אבות דרבי נתן

תורה אור השלם

ד:

עין משפט
גזר מצווה

א סמג לאוין ט:

בַּמָּקוֹם גִּלְה בַּדְּכַתִּיב עוז וְחִזְקוּה בַּמְקוֹמוֹ (דְּבָרֵי הַיָּמִים א ט"ז:כ"ז): **וְרַבִּי יוֹכְפֶהוּ הָעֶנְוִי**, לְהֵר. "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" — [מֹשֶׁה] וְכָל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין, וְלֹא בָּא הַכְּתוּב אֶלָּא לְחַלֵּק כְּבוֹד לַמֹּשֶׁה. רַבִּי נַתָּן אוֹמֵר: לֹא בָּא הַכְּתוּב אֶלָּא לְמַרְק אַכִּילָה וּשְׁתִּיָּה שְׂבֻמַּעִיו, לְשׁוּמוֹ כְּמִלֻּאֲכֵי הַשָּׁרֵת.[[]^{q]}רַבִּי מַתְיָא בֶּן חֲרָשׁ אוֹמֵר: לֹא בָּא הַכְּתוּב אֶלָּא לְאַיִים עֲלִיו, כַּדִּי שְׁתַּהֲא תוֹרָה נִיתְּנָת בְּאַיְמָה, בִּרְתַּת וּבְזִיע, שְׁנַאָמֵר: "עֲבֹדוּ אֶת ה' בִּירָאָה וּגִילּוֹ בִּרְעָדָה". מֵאִי "וּגִילּוֹ בִּרְעָדָה"? אָמֵר רַב אָדָּא בַר מַתְנָה אָמֵר רַב: בַּמָּקוֹם גִּילָה שָׁם תַּהֲא רְעָדָה.[[]^{q]}כְּמֵאִי קָא מִיפְלָגִי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי וְרַבִּי עֲקִיבָא? בְּפִלּוּגְתָּא דְהִנִּי תַנְאִי, דְתַנְיָא: בְּשִׁשָּׁה בַּחוּדֵשׁ נִיתְּנָה תוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: בְּשִׁבְעָה בּוּ. מֵאֵן דְאָמֵר בְּשִׁשָּׁה: בְּשִׁשָּׁה נִיתְּנָה, וּבְשִׁבְעָה עָלָה (דְּכַתְיִב: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי"). מֵאֵן דְאָמֵר בְּשִׁבְעָה: בְּשִׁבְעָה נִיתְּנָה, וּבְשִׁבְעָה עָלָה, [דְּכַתְיִב: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי"].[[]^{q]}רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי סָבַר לָהּ כְּתַנָּא קַמָּא, דְאָמֵר בְּשִׁשָּׁה בַּחוּדֵשׁ נִיתְּנָה תוֹרָה, הַלְּכָּהּ זָה הִיא מַעֲשֶׂה אַחֵר עֲשֻׁרַת הַדְּבָרוֹת. "וַיִּשְׁכּוּן כְּבוֹד ה' עַל הָר סִינִי וַיִּכְסְהוּ הָעֶנְוִן שְׁשַׁת יָמִים" — לַמֹּשֶׁה, "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי" — לְקַבּוּלֵי שְׁאָר תוֹרָה. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּהּ "וַיִּשְׁכּוּן כְּבוֹד ה'" מֵרֵאשׁ חוּדֵשׁ, "וַיִּכְסְהוּ הָעֶנְוִן לְהֵר וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי" לְקַבּוּלֵי עֲשֻׁרַת הַדְּבָרוֹת, הָא קַבִּילוּ לְהוּ מֹשֶׁה, וְהָא אִסְתַּלַּק עֲנֹן מֹשֶׁה! [[]^{q]}וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יוֹסִי, דְאָמֵר: בְּשִׁבְעָה בַּחוּדֵשׁ נִיתְּנָה תוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל. בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי עֲקִיבָא, הִיִּינוּ דַּמְשַׁכַּחַת לָהּ בְּשִׁבְעָה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת: עֲשָׂרִין וְאַרְבָּעָה דַּסִּין, וְשִׁיתַסֵּר דְתַמּוּז, מָלוּ לְהוּ אַרְבָּעִין יוֹמִין דְּהָוָה בָּהֶר, וּבְשִׁבְסֵר בְּתַמּוּז נַחִית וְאַתָּא וַתְּבָרִיגְהוּ לְלוּחוֹת. אֶלָּא לְרַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי, דְאָמֵר: שִׁשָּׁה דַּפְרִישָׁה וְאַרְבָּעִין דְּהֵר, עַד עֲשָׂרִין וַתִּלֵּת בְּתַמּוּז לֹא אֶתְבּוּר לּוּחוֹת! אָמֵר לָהּ רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי: אַרְבָּעִין דְּהֵר בַּהֲדִי שִׁשָּׁה דַּפְרִישָׁה. אָמֵר מֶר: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" — מֹשֶׁה וְכָל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין, מְסִיעֵ עֲלֶיהָ לְרַבִּי אֶלְעָזַר. דְאָמֵר רַבִּי אֶלְעָזַר: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" — מֹשֶׁה וְכָל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִין, וְלֹא בָּא הַכְּתוּב אֶלָּא לְחַלֵּק לוֹ כְּבוֹד לַמֹּשֶׁה. מִיתִיבִי: "קוֹל לוֹ", "קוֹל אֱלִיו" — מֹשֶׁה שְׁמַע וְכָל יִשְׂרָאֵל לֹא שְׁמַעוּ! לֹא קִשְׂיָא: הָא — בְּסִינִי, הָא — בְּאַהֵל מוֹעֵד. וְאִי בַעֲיַת אִימָא, לֹא קִשְׂיָא: הָא — בַּקָּרִיאָה, הָא — בַּדְּבוּר. רַבִּי זְרִיקָא רַמִּי קִרְאִי קַמִּיָּה דְרַבִּי אֶלְעָזַר, וְאַמְרִי לָהּ אָמֵר רַבִּי זְרִיקָא: רַבִּי אֶלְעָזַר רַמִּי, כְּתִיב: "וְלֹא יָכוֹל מֹשֶׁה לָּבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֶנְוִן", וּכְתִיב: "וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֶנְוִן!" מְלַמֵּד שֶׁתַּפְּסוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַמֹּשֶׁה וְהִבִּיאֹ בְּעֶנְוִן. דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל תַּנָּא: נֶאֱמַר כָּאֵן "בְּתוֹךְ", וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן "בְּתוֹךְ" — "וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם". מַה לְהֵלֵן שְׂבִיל, דְּכַתִּיב: "וַיהִמִּים לָהֶם חוֹמָה", אֵף כָּאֵן שְׂבִיל.[[]^{q]}"וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר", לְמַה הַקְדִּים קִרְיָאָה לְדִיבּוּר? לִימָדָה תוֹרָה דְּרָה אֶרֶץ, שְׁלֹא יֵאמֵר אָדָם דְּכָר לַחֲבִירוֹ אֶלָּא אִם בֶּן קוֹרְהוּ. מְסִיעֵ עֲלֶיהָ לְרַבִּי חֲנִינָא. דְאָמֵר רַבִּי חֲנִינָא: לֹא יֵאמֵר אָדָם דְּכָר לַחֲבִירוֹ אֶלָּא אִם בֶּן קוֹרְהוּ. "לֵאמֹר", אָמֵר רַבִּי (מוֹסְיָא בַר בְּרִיָּה דְרַבִּי מְסִיָּא מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי מוֹסְיָא) רַבָּה: מַנִּיִּין לְאוּמֵר דְּכָר לַחֲבִירוֹ שְׁהוּא כְּבָל יֵאמֵר עַד שִׁיאֵמֵר לוֹ: לָהּ אָמֹר — שְׁנַאָמֵר: "וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר". מְכַלֵּל דְּתַרְוּוּיָהּ סְבִירָא לְהוּ מַלוּאִים כָּל הַכְּתוּב בְּהֵן מַעֲכַב בְּהֵן. דְּאִיתְמַר: מַלוּאִים, רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי חֲנִינָא, חַד אָמֵר: כָּל הַכְּתוּב בְּהֵן מַעֲכַב בְּהֵן, וְחַד אָמֵר: דְּכָר הַמַּעֲכַב לְדוֹרוֹת — מַעֲכַב בְּהֵן, שְׂאִין מַעֲכַב לְדוֹרוֹת — אִין מַעֲכַב בְּהֵן. תַּסְתִּים דְּרַבִּי יוֹחָנָן הוּא דְאָמֵר כָּל הַכְּתוּב בְּהֵן מַעֲכַב בְּהֵן. מִדְּקֵאמֵר לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֹשׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: אִי מַה מַלוּאִים כָּל הַכְּתוּב בְּהֵן מַעֲכַב בְּהֵן, וְלֹא קָא מַהְדֵּר לִיה וְלֹא מִיַּדִּי. תַּסְתִּים. מֵאִי בִּינְיָיְהוּ?

שבעת ימים פרק ראשון יומא

אָרְכּוֹן שִׁשַׁת יָמִים עָלָה וַיִּרְדּ בְּהַשְׁכָּמָה לוֹמַר לָהֶם אַתֶּם רְאִיתֶם אִשָּׁר עֲשִׂיתִי לַמַּצְרִיִּים (שְׁמוֹת י"ט:ח') וַיִּשָּׁב מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעַם אֵל ה' וַיִּלְמַחֵר וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ אֵל הָעַם וְזִקְשָׁתֶם וְלִמַּחֵר לָךְ רַד הַעַד בְּעַם: וְלֹא בָּא הַכְּתוּב לוֹמַר וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה לָּבֹדוּ אֶלָּא לְחַלֵּק לוֹ כְּבוֹד: לְמַרְק חֲבִילָה וּשְׁתִּיָּה ר' נַתָּן סָבַר לֵה כְּרַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי דַּפְרִישָׁה לְמֹשֶׁה הָוִאי אֵךְ לֹא לְלַמֵּד מִכָּאֵן לְשֹׁאֵר הַנִּכְנָסִין לְמַחְנֶה שְׂכִינָה פְרִישָׁה שְׁלֹא הֵוָּה פְרִישָׁה ז' אֶלָּא שְׂבַשְׁשָׁה יָמִים הִלְלוּ וַתַּמְרַקָּה חֲבִילָה שְׂבַמַּעִים לְהוִיַּת כְּמַלְאכֵי הַשָּׁרֵת אֲכָל בְּעֵלְמָא לֹא בְּעִין מַרוּן: לְאַיִם עָלְיוּ הוּא נָמוּ סָבַר לֵה כִּר' יוֹסִי הַגָּלִילִי דַּפְרִישָׁה לְמֹשֶׁה וְלַהֲבִידּוֹ מִבְּנֵי אָדָם שְׁתַּחֲוּל עָלְיוּ חִימָה בְּהוֹנוֹ לָבֹדוּ יְכִין וַיִּשִּׁים לָבֹדוּ לַכְּנָם לְמַחְנֶה שְׂכִינָה בְּחִימָה: בַּמָּקוֹם גִּילָה מִתָּן תַּוְרָה שֶׁל לַחוּת דְּכַתִּיב (תְּהִלִּים י"ט:ט') פַּקוּדֵי ה' יִשְׁרִים מִשְׁמַחִי לָב: בְּמֵאִי קָא מַפְלָגִי מַה רְחִיָּה מְבִיאִין לְדַבְרֵיהוֹן: נִתְּנָה תוֹרָה עֲשֻׁרַת הַדְּבָרוֹת וּמִקְרָאִי יִלְפִי טַעמֵיהוּ תַנָּא קַמָּא וְרַבִּי יוֹסִי בְּמַסְכַּת שֹׁבַת פֶּרֶק רַבִּי עֲקִיבָא: מ"ד בְּשִׁשָּׁה כו" כְּדִי נִסְכָּא הָכָא וּפְרַשֵׁי הִיא בְּסַפְרִים כִּי הִכִּי גִלָּא תַקֻּשִׁי לָךְ לְקַמֵּן הִיאָךְ שְׁלֵמוֹ אַרְבָּעִים בִּי"ז בְּתַמּוּז שְׁנַשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת: בְּשִׁבְעָה עָלָה לְקַבֵּל הַלּוּחוֹת וְשָׁהּ מ' יוֹם: ר' יוֹסִי הַגָּלִילִי סָבַר לֵה כְּתַנָּא קַמָּא הִלְכָךְ עַל כְּרַחֵךְ שִׁשָּׁה יָמִים וַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי עַל כְּרַחֵךְ אַחֵר עֲשֻׁרַת הַדְּבָרוֹת הָיוּ וּפְרַשֵׁ מֹשֶׁה שִׁשָּׁה יָמִים וּבַשְּׂבִיעִי נִכְנַם לְקַבֵּל הַלּוּחוֹת: ור"ע סָבַר לֵה כְּרַבִּי יוֹסִי הִלְכָךְ שְׂבִיעִי זֶה ז' חֻלְשָׁה הִיא: בְּשִׁלְמָא לר"ע דְאָמֵר לֹא הָיוּ פְרִישָׁה הַתֵּם מ' יוֹם הוּא וְלֹא יוֹתֵר וְשְׁלֵמוֹ בִּי"ז בְּתַמּוּז כ"ד בְּסִין שְׁהָרִי י' יָמִים עֲבָרוּ מִמֶּנּוּ וּבַשְּׂבִיעִי עָלָה וְכַמָּה שְׁנִכְנַם בְּתוֹךְ הַשְּׂבִיעִי בְּשָׁעֵלָה נִתְעַכַּב לָרַד בְּתוֹךְ י"ז בְּתַמּוּז שְׁהוּא מ' שְׁלַמִּין: קוֹל לוֹ קוֹל אֱלִיו וַיִּשְׁמַע אֶת הַקוֹל מִדְּבַר אֱלִיו (בַּמִּדְבָּר ז'פ"ט) לוֹ הִיא יָכוֹל לוֹמַר וּכְתַב מִדְּבַר אֱלִיו לְלַמֵּדָךְ שְׁאֱלִיו לָבֹדוּ הִיא גִּמְשָׁךְ הַקוֹל בְּאֹהֶל מוֹעֵד מִשְׁהוּקֶם הַמַּשְׁכֵּן וַיְדַבֵּר עִמּוֹ מַעַל הַבִּפְתָּח לֹא הִיא הַקוֹל גִּשְׁמַע לִישְׁרָאֵל דְּהִאי קִרָּא דְוַיִּשְׁמַע אֶת הַקוֹל בְּאֹהֶל מוֹעֵד כְּתוּב רִישָׁה דְקִרָּא וּבִבֹּא מֹשֶׁה אֵל אֹהֶל מוֹעֵד וַגו': שְׁהוּא בְּבַל יֵאמֵר כו"י תַלְמוּד לוֹמַר לֵאמֹר לֹא חֵמֵר הַדְּבָרִים אֶלָּא אִם כּוּ נִתַּן לוֹ רַשׁוּת: מִכְּלָל דְּתַקְנוּיהוּ וְכוּ' מַהְדֵּר לְעִיל מִדְּאֵמֵר לִישׁ רִישׁ לְקוּשׁ לִר' יוֹחָנָן אִי מַה מַלְלוּאִים כָּל הַכְּתוּב בְּהֵן וְכוּ' וְאִזְדִּי לִישׁ מִכְּלָל דְּתַקְנוּיהוּ כו': וְתַסְתַּנֵּם פִּלְגְּתָא דְרַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי חֲנִינָא דְפִלְגִי בְּהָא מִלְתָּא בְּעֵלְמָא תַסְתַּנֵּם מַהְכָּא דְרַבִּי יוֹחָנָן הוּא דְאֵמֵר כָּל הַכְּתוּב בְּהֵן מַעֲכָבָא בְּהֵן:

אָמֵר

מסורת הש"ס

א ברכות ל:

ב שבת פז: תענית כח:

ג מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי

ד משנה תענית

ה תנא דבי אליהו זוטא וזוטא נספחים לסדר אליהו זוטא מבוא חן במדבר רבה

גליון הש"ס

רש"י ד"ה קול לו כו' ללמדך שאליו. עיין תשובת הר"ם אלשקאר סימן ל"ג:

תורה אור השלם

עבדי את־יהוה בִּירָאָה וּגִילוּ בִּרְעָדָה (תְּהִלִּים ב, יא)

וּשְׁכַן כְּבוֹד־יְהוָה עַל־הָר סִינִי וַיִּכְסְהוּ הָעֶנְוִן שְׁשַׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי מֵתוֹךְ הָעֶנְוִן [שְׁמוֹת כד, טז]

וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת־הַקוֹל מִדְּבַר אֱלֹוִ מַעַל הַכְּפָרֶת אֲשֶׁר עַל־אֵרוֹן הַעֲדוּת מִבּוֹן שְׁנֵי הַכְּרִבִּים וַיְדַבֵּר אֵלָיו [בַּמִּדְבָּר ז, טז]

וְלֹא־יָכַל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו הָעֶנְוִן וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן [שְׁמוֹת מ, נה]

וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֶנְוִן וַיַּעַל אֶל־הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אֲרָבָעִים יוֹם [וְאַרְבָּעִים לַיְלָה [שְׁמוֹת כד, יח]

וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם וַיִּשְׁמַע אֶת־הַקוֹל מִדְּבַר אֱלֹוִ מַעַל הַכְּפָרֶת וּפְסוּיִם לָהֶם חוֹמָה מִיַּמִּינָם וּמִשְׁמָאלָם [שְׁמוֹת יד, כב]

וְאַתָּה הָרַם אֶת־מִשְׁפַּח וַיִּטֵּה אֶת־יָדָךְ עַל־הַיָּם וַיַּקְעֵהוּ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיָּבֵשָׁה [שְׁמוֹת יד, טז]

וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר [וַיִּקְרָא א, א]

מסורת הש"ס
א זבחים ו.
ב ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק ד י
ג ספרא אמור פרשה ב ב
תורה אור השלם

וסתד ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו [ויקרא א, ד]

כי נפש הבשר בדם הוא ואני ונתתיו לכם על־המזבח לכפר על־נפשותיכם כִּי־הדם הוא בְּנֶפֶשׁ יִכָּפֹר [ויקרא יז, יא]

ואם־דל הוא ואין ידו משגת ולקח כבש אחד אֶשֶׁם לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד כלול בשמן למנוחה ולג שמן [ויקרא יז, כא]

וכפר הכהן אֶשֶׁר־יִמָּשַׁח אתו ואֲשֶׁר יִמָּלֵא אֶת־יָדוֹ לכהן תחת אביו ולבש אֶת־בגְדֵי הַכֹּהֵן בגְדֵי הַקֹּדֶשׁ [ויקרא טז, לב]

שבעת ימים ילבֹשֶׁם הכהן תחפיו טבניו אֲשֶׁר יבא אֶל־הַכֵּל מוֹעֵד לְשֹׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ [שמות כט, ל]

ובגדי הקדש אֲשֶׁר לַאֲהֶרֶן יִהְיוּ לַבְּנוֹי אַחֲרָיו לְמַשְׁחָה בָהֶם וּלְמַלְא־כֶּם אֶת־יָדֵם [שמות כט, כט]

ועשית לאהרן ולבניו כֹּהֵן ככל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֹתָהּ שְׁבַעַת יָמִים תִּמָּלֵא יָדָם [שמות כט, לה]

דָּבָר שְׁאִין מַעֲבָב בָּהֶן לְדוּרוֹת לְקַמָּה מְפָרֵשׁ לֵאמֹר מִצְוָה בְּלוּמֵר שְׁלֹא חֵשׁ לְחַשֵּׁב אוֹתָהּ מִצְוָה וְלֹא סֵמֶךְ: כִּאלוֹ לֹא כָפַר מִן הַמִּבְחָר: וּכְפָר (דְּלִין בְּכֶרֶה אֶלֶּא בָדָם) בְּדֹאמְרִינן בְּזָכִים (דף אָבֵל לֹא כָפַר לִגְבֵרָא דַּעֲקָר בְּכֶרֶה בָדָם וְלִבֵּשׁ לֹא כָפַר נָמִי (שְׁלֹא קִיָּם) מִצְוֹת קוֹנִנו מִן הַמִּבְחָר: וְלֹא קִתְּנֵי מִפְּרִישֵׁין וְאע"פ שֶׁלֹּא הִפְרֵשׁ אִם יֵאָרַע פֶּסוּל בְּרֹאשׁוֹן וְעַבְד זֶה הִשְׁנִי שְׁמַע מִנֶּה פְרִישָׁה לֹא מַעֲבָב (כָּהֵן) עֲבוּדָה: רַבּוּי שְׁבַעָה שְׁיִשְׁמַשׁ כ"ג שְׁבַעָה יָמִים רַעֲיוֹנִים בְּשִׁמְמוֹן אוֹתוֹ בְּכֶהֱנֶה גְדוּלָּה וְלִבֵּשׁ שְׁמוֹנֶה בְּגָדִים בַּשָּׁעַת עֲבוּדָה וְרַבּוּי לָשׁוֹן מִרְכָּבֶה מִרְכָּבֶה בְּגָדִים סְהוּא מִשְׁמַשׁ בְּשִׁמּוֹנֶה וְהִזְדְּיוּט בִּזְרָקְעָה: מְשִׁיחַת שְׁבַעָה [שִׁיתִּנו שְׁמֶן הַמִּשְׁחָה עַל רֹאשׁוֹ וּבִין רִסִּי עֵינָיו ז' יָמִים] רַעֲיוֹנִין: כָּל הַפְּתוּב בָּהֶן ז' יָמִים וּמֵלֵא וְגו' (וַיִּקְרָא ח':ל"ג) וְכָל מַלְוֵי יָדִים הָאֲמוּרֵם שֶׁסְּבִישַׁת בְּגָדִים הוּא סְנַאֲמֵר (שְׁמוֹת כ"ט:כ"ט) וּבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לַאֲהֶרֶן יִהְיוּ לַבְּנוֹי אַחֲרָיו לְמַשְׁחָה בָהֶם וְגו' וּמִשִּׁיחָה נָמִי כָּל שְׁבַעָה מִזְאִתְקַשׁ מִשִּׁיחָה לְרַבּוּי: וּכְפָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמָּשַׁח אֹתוֹ גְּבִי יוֹה"כ בִּזְאֲחֲרֵי מוֹת כְּתוּב: מֵה תִלְמוּד לוֹמֵר אִם לֵלַמַּד שְׁתֵּהִיָּה עֲבוּדָה בִּכ"ג וְהֵלֵא כָּל הַפְּרָשָׁה בִּזְאֲהֶרֶן נִאֲמָרָה בְּזֹאת יִבֹּא אֲהֶרֶן וְנָתַן אֲהֶרֶן וְהַקָּרִיב אֲהֶרֶן וּבֹא אֲהֶרֶן (וַיִּקְרָא ט':ל"ג): לְפִי סְנַאֲמֵר בַּפְּרָשַׁת וְאִתָּה תַצְנֶה שְׁבַעַת יָמִים וְלִבְשֶׁם הַכֹּהֵן תַּחֲתִיו מִבְּנִיּוֹ, תַּחַת אֲהֶרֶן בְּכֶהֱנֶה גְדוּלָּה אֲשֶׁר יִבֹּא בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ: אִין לִי אֶלֶּא שְׁהֵא בָּשָׁר לִבֹּא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אֶלֶּא מִי סְנַתְרַבָּה שְׁבַעָה וְנִמָּשַׁח שְׁבַעָה בְּשִׁנְתִּמְנֶה וּלְקַמָּה בְּעִי מִשִּׁיחָה שְׁבַעָה הִיכָא כְּתוּבֹא: אֲפִילוּ שְׁעָה אַחַת לֹא גָרְסִין:

סְמִיכָה אִכָּא בִּינְיָהוּ שְׁמָה לִי אֲמַאי לֹא

אָמַר רַב יוֹסֵף: סְמִיכָה אִיכָּא בִּינְיָיָהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּל הַפְּתוּב בָּהֶן מַעֲבָב בָּהֶן — סְמִיכָה מַעֲבָבֹא, לְמַאן דְּאָמַר דְּבָר שְׁאִין מַעֲבָב לְדוּרוֹת אִין מַעֲבָב בָּהֶן — סְמִיכָה לֹא מַעֲבָבֹא.^(א)וּלְדוּרוֹת מָנֹא לֵן דְּלֹא מַעֲכָבֹא? דְּתַנָּיֹא: "וּסְמָה" "וְנִרְצָה". וְכִי סְמִיכָה מְכַפֶּרֶת? וְהֵלֵא אִין כְּפָרָה אֶלֶּא בָדָם, שְׁנַאֲמַר: "כִּי הָדָם הוּא בְּנֶפֶשׁ יִכָּפֹר!"^(ב)וּמָה תִלְמוּד לוֹמֵר "וּסְמָה" "וְנִרְצָה"? שְׂאֵם עֲשָׂאָה לְסְמִיכָה שְׁרִי מִצְוָה — מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב כְּאִילוֹ לֹא כָפַר, וְכָפַר! רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: תְּנוּפָה אִיכָּא בִּינְיָיָהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּל הַפְּתוּב בָּהֶן מַעֲבָב בָּהֶן — מַעֲכָבֹא. וְלְמַאן דְּאָמַר דְּבָר שְׁאִין מַעֲבָב לְדוּרוֹת אִין מַעֲבָב בָּהֶן — לֹא מַעֲכָבֹא. וּלְדוּרוֹת מָנֹא לֵן דְּלֹא מַעֲכָבֹא? דְּתַנָּיֹא: "לְתַנּוּפָה לְכָפֹר". וְכִי תְנוּפָה מְכַפֶּרֶת? וְהֵלֵא אִין כְּפָרָה אֶלֶּא בָדָם, שְׁנַאֲמַר: "כִּי הָדָם הוּא בְּנֶפֶשׁ יִכָּפֹר!" וּמָה תִלְמוּד לוֹמֵר "לְתַנּוּפָה לְכָפֹר"? שְׂאֵם עֲשָׂאָה לְתַנּוּפָה שְׁרִי מִצְוָה — מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב כְּאִילוֹ לֹא כָפַר, וְכָפַר. רַב פִּפְּא אָמַר: פְּרִישַׁת שְׁבַעָה אִיכָּא בִּינְיָיָהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּל הַפְּתוּב בָּהֶן מַעֲבָב בָּהֶן — מַעֲכָבֹא. לְמַאן דְּאָמַר דְּבָר שְׁאִינֹ מַעֲבָב לְדוּרוֹת אִינֹ מַעֲבָב בָּהֶן — לֹא מַעֲכָבֹא. וּלְדוּרוֹת מָנֹא לֵן דְּלֹא מַעֲכָבֹא? מִדְּקֹא תַנִּי "מִתְקִינִין", וְלֹא קִתְּנִי "מִפְּרִישִׁין". רַבִּינֹא אָמַר: רִיבּוּי שְׁבַעָה וּמִשִּׁיחָה שְׁבַעָה, אִיכָּא בִּינְיָיָהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּל הַפְּתוּב בָּהֶן מַעֲבָב בָּהֶן — מַעֲכָבֹא. לְמַאן דְּאָמַר דְּבָר שְׁאִין מַעֲבָב לְדוּרוֹת אִין מַעֲבָב בָּהֶן — לֹא מַעֲכָבֹא. וּלְדוּרוֹת מָנֹא לֵן דְּלֹא מַעֲכָבֹא? דְּתַנָּיֹא: "וְכָפַר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמָּשַׁח אוֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמָּלֵא אֶת יָדוֹ לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו", מָה תִלְמוּד לוֹמֵר? ^(א)לְפִי שְׁנַאֲמַר: "שְׁבַעַת יָמִים יִלְבָּשֶׁם הַכֹּהֵן תַּחֲתִיו מִבְּנִיּוֹ", אִין לִי אֶלֶּא נִתְרַבָּה שְׁבַעָה וְנִמָּשַׁח שְׁבַעָה. נִתְרַבָּה שְׁבַעָה וְנִמָּשַׁח יוֹם אֶחָד, נִתְרַבָּה יוֹם אֶחָד וְנִמָּשַׁח שְׁבַעָה מִבְּנִיּוֹ? תִלְמוּד לוֹמֵר: "אֲשֶׁר יִמָּשַׁח אוֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמָּלֵא אֶת יָדוֹ" — מִכָּל מָקוֹם. אֲשַׁכַּחַן רִיבּוּי שְׁבַעָה לְכַתְּחִלָּה, מְשִׁיחָה שְׁבַעָה לְכַתְּחִלָּה מָנֹא לֵן? "אִיבָעִית אִימָא מִדְּאִיצְטְרִיָּה קָרֹא לְמַעוּטָה. וְאִיבָעִית אִימָא דְּאָמַר קָרֹא: "וּבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לַאֲהֶרֶן יִהְיוּ לַבְּנוֹי אַחֲרָיו לְמַשְׁחָה בָהֶם וּלְמַלֵּא בָם אֶת יָדָם", אִיתְקַשׁ מְשִׁיחָה לְרִיבּוּי: מָה רִיבּוּי שְׁבַעָה, אַף מְשִׁיחָה שְׁבַעָה. מַאי טַעמָא דְּמַאן דְּאָמַר כָּל הַפְּתוּב בָּהֶן מַעֲכָב? אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר בִּיסָנֹא, אָמַר קָרֹא: "וְעֲשִׂית לַאֲהֶרֶן וּלְבָנָיו כִּכָּה". כִּכָּה" עִיבּוּבֹא הוּא. תִּינַח כָּל

מִיִּלְתָּא

הָאֲמַר נָמִי סְרִיָּם מַעֲכָבֹא אֶכָּא בִּיעִיָּהוּ דְּלִמָּאן דְּאָמַר כָּל הַפְּתוּב בָּהֶן מַעֲכָב מַעֲכָבִי דְּכְתוּב (וַיִּקְרָא ח':ט"ו) וְאֶת הָדָם יִצַק אֶל יָסוֹד הַמִּזְבֵּחַ וּבִחְטֹאת כְּתוּב (שְׁמוֹת כ"ט:י"ב) וְאֶת כָּל הָדָם תִּשְׁפֹךְ אֶל יָסוֹד הַמִּזְבֵּחַ וּלְמָאן דְּאָמַר דְּבָר שְׁאִין מַעֲכָב לְדוּרוֹת אִין מַעֲכָב לֹא מַעֲכָבִי וּי"ל דְּלִכְלִי עֲלֵמָא סְרִיָּם לֹא מַעֲכָבִי בָּהוּ דְאֲפִילוּ ל' מִתְּנֹות שְׁבַחטוֹת לֹא מַעֲכָבִי בָּה אֶלֶּא אַחַת מִהֶן דְּכְתוּב (שֵׁם) וְנִתְתָּה עַל קַרְנֵת הַמִּזְבֵּחַ קַרְנֵת כְּתוּב וְקָרַן אַחַת מַעֲכָבֹא בָּה וְתוּ לֹא וְאֲפִילוּ לִמ"ד יֵשׁ אִם לְמַקְרָא סְרִיָּם לֹא מַעֲכָבִי בָּה מִדְּכְתוּב בְּחטוֹת וְאֶת כָּל הָדָם תִּשְׁפֹךְ וְלֹא כְּתוּב וְשַׁפְכָּת כָּל הָדָם אֶל יָסוֹד הַמִּזְבֵּחַ בְּדְכְתוּב בְּתַחֲלַת הַמִּתְּנֹות וְנִתְתָּ עַל קַרְנַת א"כ נִתְקַן הַפְּתוּב וְעֲשֹׂאן סְרִי מִצְוָה לוֹמַר שְׁאִין מַעֲכָבֹא וְכִי אֲמַרִינן בְּרַךְ אֱלֹהֵינוּ מְקוֹמָן (וְזָכִים נב.) גְּבִי פַר כַּהֵן מִשִּׁיח וְאֶת כָּל הָדָם יִשְׁפֹךְ אֶל יָסוֹד הַמִּזְבֵּחַ וְתָקוּ הַפְּתוּב וְעֲשֹׂאן סְרִי מִצְוָה וּפִירַשׁ"י מִדְּשָׁנָה בְּחִלּוּק לְשִׁנּוּי דְּבַתְּחִלַּת מִתְּנֹות כְּתוּב וְהֵאָה וְנִתַּן וְהִכָּא כְּתַב יִשְׁפֹךְ וְלֹא כְּתַב וְשַׁפֹךְ וְאֲפִילוּ לְמָאן דְּפִלְגִי הֵסֵם וְאִית לָהּ דְּשִׁירִים הַפְּנִימִים מַעֲכָבִי הֵינֹ מִדְּכְתוּב בִּיזוּ"כ (וַיִּקְרָא ט"ז:ז') וְכֵלֶּה מְכַפֵּר וְדִקְשִׁין מִנֶּה אִם כֵּלֶּה כַּפֵּר וְאִם לֹא כֵּלֶּה לֹא כַּפֵּר וְנִמְרִי פְּנִימִים. . מִהֲדַזִּי הֵסֵם בְּפִרְק ב"ש (וְזָכִים מ.) אָבֵל בְּשִׁירִים הַחִיצוֹנִים לִיכָא מֵאן דְּפִלְגִי מִיָּהוּ בִירושְׁלַיִם הָאֲמַר סְמִיכָה וְסִרִּי הָדָם שְׁאִין מַעֲכָב לְדוּרוֹת אִין מַעֲכָבַת כֹּאן וּמִשְׁמַע דְּפִלְגִי נָמִי בְּשִׁירִים אָבֵל שְׁמָה לִי לִימָא הַקְטַרַת אֲמוּרִים דְּכְתוּב בַּהֵהוּא עֲנִנָּא וְאִין מַעֲכָבִין לְדוּרוֹת אֶכָּא בִּיעִיָּהוּ וּי"ל דְּלִכְלִי עֲלֵמָא לֹא מַעֲכָבִי דֵּהֹא דְאִין מַעֲכָבִין לְדוּרוֹת הֵינֹ מִשּׁוֹם דְּכְתוּב (וַיִּקְרָא ז':ל"א) וְהִיָּה הַחֹה לַאֲהֶרֶן וּלְבָנָיו וְדִקְשִׁין בַּר"פ תַּמִּיד נִשְׁחַט (בְּסָחִים נט:) יָכוֹל נְטַמָּאוּ אֲמוּרִים אוֹ שְׁאֲבָדוּ לֹא וְהִיו כֶּהֱנִים זָכָאִין בְּחָה וְשׁוֹךְ תִּלְמוּד לוֹמַר

וְהִיָּה הַחֹה לַאֲהֶרֶן וּלְבָנָיו מ"מ וְגִבִּי מִלּוּאִים נָמִי כְּתוּב גְּבִי חֹה וְהִיָּה לַאֲהֶרֶן וּלְבָנָיו וְנִגְדּוּשׁ מִהֵסֵם וְהִיָּה לַאֲהֶרֶן וּלְבָנָיו מִכָּל מָקוֹם: **אַתְקַשׁ מְשִׁיחָה לְרַבּוּי** שְׁמָה לִי לְשִׁנְיָא קַמָּא דְּמַשְׁנִי דְאֲצְטְרִיךְ קָרֹא לְמַעוּטָה וְלִית לִיָּה הֵאִי סְבָרָא דְאִתְקַשׁ מְשִׁיחָה לְרַבּוּי הִיכִי מִפְּרָשׁא בְּרִיתָא דְקִתְּנִי אִין לִי אֶלֶּא שְׁנִמָּשַׁח ז' וְהֹא כָּל כְּמָה דְלֹא מִיתִי קָרֹא דְאֲשֶׁר יִמָּשַׁח אוֹתוֹ לֹא יִדְעִינן מְשִׁיחָה ז' אֲפִילוּ לְכַתְּחִלָּה וְיֵשׁ לוֹמַר מִסְבָּרָא הֵנָּה קוּי"ל מְשִׁיחָה ז' מִדְּאִשְׁכַּחַן הֵסֵם מְשִׁיחָה וְרַבּוּי וְגַלִּי בְּחַד מִנִּיָּהוּ שְׁבַעָה הוּא דִּזִּין בִּזְאִידךְ וְיִלְמַד סְתוּם מִן הַמְּכַרֵּשׁ אָבֵל בְּתַר דְּמַעֲט קָרֹא מִבְּעִיא לִיָּה לַהֵש"ם מְשִׁיחַת שְׁבַעָה לְכַתְּחִלָּה מָנֹא לֵן אִימָא רַבּוּי דְּכְתוּב בְּהִזִּיא הִוי שְׁבַעָה לְכַתְּחִלָּה אָבֵל מְשִׁיחָה נִימָא בִּין דְאֲמַשְׁיט אֲמַעוּט לְגַמְרִי מַשְׁבַּעָה וְלֹא גְבַעִי מְשִׁיחָה אֶלֶּא פַּעַם אַחַת וּמַשְׁנִי מִדְּאֲצְטְרִיךְ קָרֹא לְמַעוּטִי אֶלְמָא סְבָרָא הוּא לַהֲשׁוּות מְשִׁיחָה לְרַבּוּי וְאִם בֵּן אַע"ג דְאֲמַשְׁיטוּ תַרְנִיָּהוּ מַעֲכּוּבֹא מ"מ לְמִצְוָה בְּעִי כָּל ז':

שבעת ימים פרק ראשון יומא

ה.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פג' מהל' מעשה הקרבנות

הל' יב:

ב מו"י פג' מהל' מעשה הקרבנות

הל' יב:

ג מו"י פא' מהל' כלי המקדש

והעובדין בו הל' ח:

ד מו"י פד' מהל' כלי המקדש

והעובדין בו הל' יב:

ה מו"י פד' מהל' כלי המקדש

והעובדין בו הל' יג:

	עין משפט גד מצוה
---------------------------------------	---------------------------------

א מיי' פה' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' טז:

לְהִבְיֹא אֶת הַמִּכְנָסִים מִכָּאן קָשָׁה לָהּ דַּבָּר' אֵלּוּ הֵן הַנִּשְׁרָפִין (סנהדרין דף פג:): מִפִּיק מִיתָה מִחֹסֶר בְּגָדִים מְדַקְשִׁין אִין בְּגָדֵיהֶן עֲלֵיהֶן אִין כְּהֻנָּתוֹ עֲלֵיהֶן וְהִיוּ לְהִיו זָרִים וְהַקָּשָׁה רַבִּינוּ יַעֲקֹב מֵאוֹרֵלֵיין"ש דא בַּהֲדִיָּא כְּתִיב מִיתָה בְּוֹאֶתָה תַּצִּנֶּה נָהִי דַּהֲיִי קִרָּא אֲרַמְרִיךְ לְשׁוּיָנְהוּ זָרִים אִף לַעֲנִין לַחֲלָל עֲבֹדָה כְּמוֹ זָרִים מ"מ הֵהוּא קִרָּא דְכְּתִיב בְּמִחְסָרֵי בְּגָדִים מִיתָה בַּהֲדִיָּא לָמָּה לִּי תַפּוּק לֵה מֵאִין בְּגָדִיָּהֶם עֲלִיהֶם אִין כְּהֻנָּתוֹ עֲלֵיהֶן וְתָרַן דְּמִכְנָסִים לֹא כְּתִיב הִכָּא וְאֲרַמְרִיךְ הֵהוּא קִרָּא לְמִחְסֵר מִכְנָסִים דְּהִנֵּה בְּמִיתָה וְקָשָׁה לְרַבִּי יוֹסִי כִּרְ חֲנִינָא בִּינוֹן דְּנַפְקָא לֵה מִכְנָסִים מָהּ הַדְּבָר הִנֵּה לִיָּה כְּאֵלּוּ מִכְנָסִים נִמִּי כְּתִיבֵי הִכָּא וְתָרַן רִינַב"א דְּמִיתָה דְּגַבִּי [מִכְנָסִים] אֲרַמְרִיךְ לַחֲיִיב חֲפִילוֹ בְּבִיָּאָה רִיקְנִית אֲחֵהָל מוֹעֵד מִי שְׁנָכְנִם מִחֹסֶר בְּגָדִים כְּדְכְּתִיב (שְׁמוֹת כ"ח:מ"ג) וְהִיו עַל אֲהָרֹן וְעַל בָּנָיו בְּבֹאֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְכֹן בְּשָׁלֹא רַחוּן וְזִים דְּכְתִיב (שֵׁם ל) בְּבֹאֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחַצֻּ אוֹ בְּגָשָׁם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְשֹׁרֵת מִחִיב אֲחֵהָל מוֹעֵד חֲפִילוֹ אֲבִיָּאָה רִיקְנִית וְהָא דְקֵאֲמַר פ"ב דְּזִבְחִים (דף יט:): אִי כְּתִב רַחֲמֵנָא בְּבֹאֶם וְלֹא כְּתִב בְּגָשָׁם ה"א חֲפִילוֹ אֲבִיָּאָה רִיקְנִית כּו' מִשְׁמַע דְּלִפִּי הָאֻמָּת לֹא מַחִיב אֲבִיָּאָה רִיקְנִית יֵשׁ לוֹמַר הֵינּוּ אִמְרָבָח וּה"פ אִי כְּתִיב בְּבֹאֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד אוֹ אֶל הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא כְּתִיב לְשֹׁרֵת ה"א דְחֲפִילוֹ אִמְרָבָח מַחִיב אֲבִיָּאָה רִיקְנִית קמ"ל דְאִמְרָבָח לֹא מַחִיב וּבִתְפֹסֶפֶתָא דְמִסְכַּת פִּלִּים [פ"א] תַּנִּיָּא אֲמַר שְׁמַעוֹן הַצִּנּוּעַ לִפְנֵי ר"א חֲטִי נִכְנַסְתִּי בִּין הָאוֹלָם וְלִמְרָבָח בְּלֹא רַחוּן וְזִים וְרַגְלִים אֲמַר לוֹ מִי חֲבִיב אֶתָּה אוֹ כְּהֵן גְּדוֹל שְׂתַק אֲמַר לוֹ בּוֹשׁ אֶתָּה לוֹמַר (הַעֲבֹדָה) שְׁפֻלְבּוֹ שֶׁל כְּהֵן גְּדוֹל יוֹתֵר חֲבִיב מִמֶּךָ וְכוּ' עַד וְאִפְּלוֹ כְּהֵן גְּדוֹל מִפְּעֻשִׁים אֶת מוֹחוֹ בְּגִזְרִין אֶלָּא שֶׁלֹּא מִצָּרָךְ בַּעַל הַפּוֹל וּמִסְתַּמָּא שְׁמַעוֹן הַצִּנּוּעַ לֹא הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּלֹא רַחוּן וְזִים כִּי לֹא הָיָה טוֹשֶׁה בְּזָה אֲבָל רַש"י פִּרְשׁ בְּפִרְשׁ חֲמָשׁ בְּבֹאֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְהַקְטִיר וְלֹא נִהְיָרָא

לְהִבְיֹא אֶת הַמִּכְנָסִים מִכָּאן קָשָׁה לָהּ דַּבָּר' אֵלּוּ הֵן הַנִּשְׁרָפִין (סנהדרין דף

שבעת ימים פרק ראשון יומא

מִלְּתָא דְכְּתִיבָא בַּהֲיִי עֲנִינָא דְּפִי מִלְּתָא דְכְּתִיבָא בַּהֲיִי עֲנִינָא. מִיְלְתָא דִּלְא כְּתִיבָא בַּהֲיִי עֲנִינָא מִנָּא לִין? אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יַצְחָק:

יְלִיף "פִּתְחָח" "פִּתְחָח". רַב מִשְׁרָשָׂיא אָמַר: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶת הִי" — עֲבוּבָא. רַב אֲשִׁי אָמַר: "כִּי כֹן צִוִּיתִי" — עֲבוּבָא.[[][ⓘ] תָּנוּ רַבָּנַן: "כִּי כֹן צִוִּיתִי", "כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי", "כַּאֲשֶׁר צִוָּה הִי". "כִּי כֹן צִוִּיתִי" — בַּאֲנִינוּת יֹאכְלוּהָ. "כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי" — בְּשַׁעַת מַעֲשֶׂה אָמַר לָהֶם. "כַּאֲשֶׁר צִוָּה הִי" — וְלֹא מֵאֲלֵי אֲנִי אוֹמַר. "אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַּר חֲנִינָא: מִכְּנָסִים אֵין כְּתוּבִין בַּפֶּרֶשָּׁה, כִּשְׁהוּא אוֹמַר "וְזֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקֹדֶשׁ אֹתָם לְכַהֵן" — לְהִבְיֹא הַמִּכְנָסִים וְעֲשִׁירִית הָאֵיפָה.[[][ⓘ] בְּשִׁלְמָא מִכְּנָסִים כְּתִיבִי בַּעֲנִינָא דְכֻגְדִּים, אָלָא עֲשִׁירִית הָאֵיפָה מִנָּא לִין? אֲתִיָּא "זֶה" "זֶה" מ"וְזֶה קָרַבַּן אֲהָרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לָהּ עֲשִׁירִית הָאֵיפָה". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי: מִזִּינִן שְׂאָף מִקְרָא פֶרֶשָׁה מַעֲפָב, תִּלְמוּד לוֹמַר: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעֵדָה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה הִי" — אֲפִילוֹ דִּיבּוּר מַעֲפָב. פִּיצֵד הַלְפִישִׁין? פִּיצֵד הַלְפִישִׁין?! מָאי דְהוּהּ הוּוּהּ! אָלָא: פִּיצֵד מִלְפִישִׁין לַעֲתִיד לְבוֹא? לַעֲתִיד לְבוֹא נִמְלִי, לְכַשְׂיבּוֹאוֹ אֲהָרֹן וּבָנָיו וּמֹשֶׁה עִמָּהֶם! אָלָא: פִּיצֵד הַלְפִישִׁין לְמִיסַּבֵּר קְרָאִי. פְּלִיגִי בַּה בְּנֵי רַבִּי חֲיִיָּא וְרַבִּי יוֹחָנָן. חַד אָמַר: אֲהָרֹן וְאַחֵר כֶּה בְּנָיו, וְחַד אָמַר: אֲהָרֹן וּבָנָיו בְּבַת אַחַת. אָמַר אַבְיִי: בְּכַתוּנָת וּמַצְנֶפֶת כּוּלִי עֲלֵמָא לֹא פְּלִיגִי דְאֲהָרֹן וְאַחֵר כֶּה בְּנָיו. דְּבִין בְּצוּרָאָה וּבִין בַּעֲשִׂיָּה אֲהָרֹן קוֹדִים. כִּי פְּלִיגִי בַּאֲבָנִט. מָאן דְאָמַר אֲהָרֹן וְאַחֵר כֶּה בְּנָיו, דְּכְתִיב: "וַיַּחַגּוּר אוֹתוֹ בַּאֲבָנִט", וְהָדָר כְּתִיב: "וַיַּחַגּוּר אוֹתָם אַבְנִט". וּמָאן דְאָמַר אֲהָרֹן וּבָנָיו בְּבַת אַחַת, וְהָדָר כְּתִיב: "וַיַּחַגּוּר אוֹתוֹ בַּאֲבָנִט" וְהָדָר כְּתִיב: "וַיַּחַגּוּר אוֹתָם אַבְנִט"!

אָמַר

צִייתִי בַּשַּׁעַת מַעֲשֶׂה אֲמַר לָהֶם כַּשְׁמָצָא מַה שַּׁעֲשׂוּ שְׁשָׁרְפּוּ שְׁעִיר הַחֻטָּאת וְהוּא

שְׁעִיר שֶׁל ר"ח אֲמַר לָהֶם הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָה וְגו' הֵלֵאל לֹא חָרַע בּוֹ כְּסוּל הָיָה לָכֶם לֹאֻכְלוּ בַקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִייתִי אֶתְכֶם בַּמִּנְחָה שְׁאִמַּרְתִּיו לָכֶם בַּה שְׁמִי הַקַּב"ה נִצְטוּרְתִּי: כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' וְלֹא מֵאֲלֵי חֲטִי אוֹמַר הִיו סוּמְכִין ע"פ הַדְּבָר וְאִכְלוּ אוֹתוֹ אוֹנְגִין וְלֹא תַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בַּחֻטָּאת וּמִשָּׁה טַעָה בְּדָבָר שֶׁלֹא נִלְמַר לוֹ אֶלָּא בַּמִּנְחָה וּבַחֲתָה נְשׁוּק נִשְׁעִיר שְׁמִינִי וּבַשְּׁעִיר נִחְשׁוֹן שְׁהִיו קִדְשֵׁי שְׁעָה אֲבָל שְׁעִיר ר"ח שְׁהוּא קִדְשֵׁי דוֹרוֹת לֹא הִתַּר לְאוֹנָן וְשִׁלְשָׁה בְּמוֹ שְׁטִינוּ בַּמִּסְכַּת שְׂבוּעוֹת (דף ט:): אֵינָן כְּתוּבִין בַּפֶּרֶשָׁה בְּלִבְיַשְׁת הַבְּגָדִים לֹא בַּצִּנּוּאָה וְלֹא בַּעֲשִׂיָּה: כַּשְׁהוּא אוֹמַר וְזֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָהֶם וַי"ו מוֹסִיף עַל עֲנָן רֵאשׁוֹן הַמְדַבֵּר בַּצִּנּוּת עֲשִׂית הַבְּגָדִים וְשֵׁם כְּתִיב וַעֲשֶׂה לָהֶם מִכְנָסִי כְד: וְעֲשִׁירִית הָאֵיפָה שְׁהַכֹּהֲנִים צְרִיכִים לְהִבְיֹא בְיוֹם חַנוּכָּם וְאִפִּילוֹ הַקִּדּוּט כְּדִאֲמַרְיָן בַּמִּנְחוֹת (דף נא:): בְּשִׁלְמָא מִכְּנָסִים כְּתִיבִי בַּעֲנִינָא דְכֻגְדִים דְּלַעֲלֵל מִנֶּה דְהֵיָאִי פִרְשָׁתָא אִיכָא לְרַבּוּיָיָנְהוּ וַי"ו מוֹסִיף עַל עֲנָן רֵאשׁוֹן: זֶה קִרְבַּן אֲהָרֹן וּבָנָיו בַּעֲשִׁירִית הָאֵיפָה כְּתִיב דְּהַקִּדּוּט מִבִּיא בְיוֹם חַנוּכוֹ וְכֵהֵן גְּדוֹל כָּכָל יוֹם: מִקְרָא פֶרֶשַׁת מִלּוּאִים שְׁנַצְטוּנָה בְּוֹאֶתָה תַּצִּנֶּה אֲמַר לָהֶם לְצַבּוֹר בַּעֲשָׁרִים וְשִׁלְשָׁה בְּחָדָר בַּשְּׁהִתְחִילוֹ הַמִּלּוּאִים וְהַקְדִּיל אֶת הָעֵדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד שְׁנִלְמַר וּתַקְהֵל הָעֵדָה וְגו' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעֵדָה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת וּמִקְרָאוֹת הֵלְלוּ בַּעֲשִׂית הַמִּלּוּאִים בְּצוֹ אֶת אֲהָרֹן: פִּיצֵד הַלְפִישִׁין סָדַר בְּגָדִים לְאֵב וְלַבָּשִׁם זֶה אַחַר זֶה: מֵאי דְהוּהּ הִנֵּה וּמַה גִּרְיָךְ לָנוּ לְשֹׁאוֹל: לְמַסְבַּר קִרְאִי דִלָּא לְרַמּוֹ אֲהָדִי דְבַצִּנּוּאָה כְּתִיב (שְׁמוֹת כ"ט:ט') וְחַגְרַת אֶתָּם אֲבָנִט אֲהָרֹן וּבָנָיו. מִשְׁמַע חֲנִירַתָּם שֶׁל אֵב וּבָשִׁם כְּסָדָר אֶחָד וְלֹא הִפְסִיק לְבִישַׁת כְּגָד אַחַר בִּינְתִים וּבַעֲשִׂיָּה כְּתִיב בְּאֲהָרֹן (וַיִּקְרָא ח':י') וַיַּחַגַּר אוֹתוֹ בַּאֲבָנִט כְּסָדָר לְבִישַׁת בְּגָדִים וְגו' וְהַלְפִישׁוֹ כָּל הַמִּלְבָּשִׁין וְאַחַר כֶּה הַקָּרִיב בָּנָיו וְהַלְבִּישָׁם [וְלֹא] חֲגַר אֲהָרֹן וּבָנָיו בְּבַת אַחַת: אַבְיִי מִפְּרַשׁ לָהּ לְמַלְתִּיהָ בְּכַתְנָת וּמַצְנֶפֶת שְׁשׁוּין בְּגָדוֹל וּבַקִּדּוּט וּמִכְנָסִים לֹא הִצָּרָךְ לוֹמַר שֶׁהָרִי הֵן קוֹדֶמִין לְכָל כְּדִאֲמַרְיָנוֹן לְהֵמָן מַעֵן שֶׁלֹא יְהֵא דְבַר קוֹדֵם לְמִכְנָסִים כּוּ: בְּלִי עֲלֵמָא לֹא פְּלִיגִי דְאֲהָרֹן וְאַח"פ בְּנָיו לְאֲהָרֹן הַלְבִישׁ תַּחֲלָה כָּל שָׂרָר בְּגָדִיו חוּץ מֵאֲבָנִט וְאַחַר כֶּה הִתְחִיל לְהַלְבִישׁ אֶת בָּנָיו: דְּבִין בַּצִּנּוּאָה בִּין בַּעֲשִׂיָּה כֶּה כְּתִיב: כִּי פְּלִיגִי בַּאֲבָנִט שְׁבַצִּנּוּאָה נִלְמַר חֲנִירַתָּם כַּאֲחַת וְחַגְרַת אֶתָּם אֲבָנִט אֲהָרֹן וּבָנָיו וְלֹא נִלְמַרְהָ חֲנִירָה בְּאֲהָרֹן כְּסָדָר לְבִישַׁת בְּגָדִים וּבַעֲשִׂיָּה נִלְמַרְהָ חֲנִירָתוֹ כְּסָדָר שָׂרָר בְּגָדִיו וְחֲנִירַת בָּנָיו לַעֲצֵמָן כְּסָדָר בְּגָדִיָּהֶם: מֵאִין דְאֲמַר אֲהָרֹן וּבָנָיו בְּבַת אַחַת אִזֵּל בְּתַר צִנּוּאָה וְלִקְחָהּ מִפְּרַשׁ בְּבַת אַחַת מִי מִשְׁכַּחַת לָהּ:

מסורת הש"ס
א : יבחים קא. ב : ויקרא רבה
תורה אור השלם
ויפתח אהל מועד תשובו יומם וְלַיְלָה שְׁבַעַת יָמִים וּשְׁפֹרְתֶם וְגו' [ויקרא ח, לה] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אֶהְרֹן וְאֶל־בָּנָיו בְּשָׁלוּ אֶת־הַפֶּשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְגו' [ויקרא ח, לא] וְאֵכֶל אֶהְרֹן וּבָנָיו אֶת־בֶּשֶׂר הָאֵיל וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בִּסֵּל פֶּתַח וְגו' [שמות כט, לב] וְאֵת קַל־הָעֵדָה הַקֹּהֵל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד [ויקרא ח, ג] הֵן לֹא־הוֹבִיֵּא אֶת־דָּמָה אֶל־הַקֹּדֶשׁ פִּנְיָמָה אֲכֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ וְגו' [ויקרא י, יח] שׁוֹק הַתְרוּמָה וְחֻזָּה הַתְנוּפָה עַל אֲשֵׁי הַחֻלְבִּים וְבִיאוּ לְהִנְיָף וְגו' [ויקרא י, טו] לֹא־אֶכְלָתִי בְּאֵנִי מִטְּנוֹ וְלֹא־בְעֶרְתִּי מִטְּנוֹ בְּטָמֹא וְלֹא־נִתְּתִי מִטְּנוֹ לָמוֹת וְגו' [דברים כו, יד] וְאֶכְלָתֶם אֹתָהּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ כִּי קֹדֶשׁ וְקֹסֶ־בְּנִיָּד הוּא מִאֲשֵׁי וְגו' [ויקרא י, יג] וַתַּצֵּא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַנִּמְוֹתוּ לִפְנֵי יְהוָה [ויקרא י, ב] וְזֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקֹדֶשׁ אֹתָם לְכַהֵן לִי לֶקַח וְגו' [שמות כט, א] זֶה קָרַבַּן אֲהָרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַיהוָה בַּיּוֹם הַהוּא הַקֹּשֵׁחַ אוֹתוֹ וְגו' [ויקרא י, יג] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעֵדָה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת [ויקרא ח, ה] וַיֹּתֵן עֲלֵיו אֶת־הַכֹּהֲנֶת וַיַּחַגַּר אוֹתוֹ בַּאֲבָנִט וַיַּלְבֵּשׁ אוֹתוֹ אֶת־הַמְּעִיל וְגו' [ויקרא ח, יז] וְחַגְרַת אֹתָם אַבְנִט אֲהָרֹן וּבָנָיו וְחַבֻּשַׁת לָהֶם מִנְעוּת וְהִזְיָה וְגו' [שמות כט, ט] וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת־בָּנָיו אֲהָרֹן וַיַּלְבִּשֵׁם כַּתְּנֵת וַיַּחַגַּר אוֹתָם אַבְנִט וְגו' [ויקרא ח, יג]

מסורת הש"ס
א לקמן יב; ספרא צו פרק ב א; לקמן טז.
ב חולין קלח.
ג משנה נדה
ד שבת צד.
ה פסחים טז:

גליון הש"ס
תוס' ד"ה מביתו וכו' שאין ישיבה בעורה. עיין לקמן דף ח ע"ב תוס' ד"ה דאי:

אמר לך ההוא אבנטו של כהן גדול לא זהו אבנטו וכו' פלומר לעולם קרא דצנחא דוקא בבת אחת ובפעמיה דפלגניהו ללמדנו דא שאין האבנטים שוין שנאמר במעשה האבנט של כהן גדול (שמות ל"ט:כ"ט) ואת האבנט שש משזר תכלת וארבעון למדנו שהוא של כלאים דשש פתגא ותכלת עמרא ואבנט הבגים לא פרש הפתוב ממה היו ואשמועינן הכא דאבנטו של כהן גדול לא זהו אבנטו של כהן הדיוט שזה של כלאים וזה של בון: זהו אבנטו פלומר שניהם של כלאים: ובבת אחת מי משפחה לה שיהא משה לבדו חוגר חמשה בני אדם באחת: לא צריכא דאקדים לא בבת אחת ממש קאמר אלא זה אחר זה אבל בסדר אחד היו ולא הפסיק בגד אחר בגתים הלביש לאהרן כל בגדיו ולא חגר אותו אבנט ואח"כ הלביש את בניו מכנסים בפתג ומצנפת ואח"כ נטל את האבנטים וחגר את אהרן ואח"כ בניו ולמאן דאמר אהרן ואח"כ בניו בכתבו האמור בעשיה ויתן עליו את הפתגת ויחגר אתו באבנט וילביש אתו את המעיל ואח"כ ויקרב את בני אהרן וילבשם בפתגת ויחגר אתם באבנט ודברי הכל לאהרן תחלה קדם שהתחיל לבגיו: אי לר' יוחנן בדהאית ליה דיליף ממלואים אי לרשב"ל בדהאית ליה דיליף מסיני: מביתו למה פרש מאשתו למה פרש תבא אשתו עמו שם שהרי על כרחך לשפת פרהדרין לא היתה קדושה שאין נשיבה בעורה אלא למלכי בית דוד כ"ש שכיבה: הכי גרסינן תניא רבי יהודה בן בתירה אומר שמא תמצא אשתו וכו': בדישעי עסקינן גיבא על ספק נדה: אלא שמא יבא על אשתו ואח"כ תמצא ספק נדה שתמצא דם על הסדין שקנחה בו ואין ידוע אם בשעת

ביאה היה דם זה או לאחר ביאה ובוכל נדה טמא שבעת ימים ויהא חסור

לבוא במקדש ביום הפפורים: כמאן פרבי עקיבא דאמר הויאה דם

מטמאה את בועלה למפרע כל מעת לעת פשם שגזרו שמתמאה טהרות מעת לעת למפרע ופלגניהו במסכת נדה בפירק כל היד (נדה דף יד.) והכי תנן דרך בנות ושראל משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה נמצא על שלו טמאין שניהן כל שבעה דנדאי היה דם בשעת ביאה שאין דרך האיש לצאת ממנו דם נמצא על שלה אותיום והוא לשון מיד בלשון ווני שקנחה בפרישת יציאת השמש מיד טמאים ודאי נמצא לאחר זמן פלומר שהרחיקה בדיוקה מטמאים מספק ואזנהו אחר זמן כדי שתדד מן המטה ותדיח את פניה על מטה ואח"כ מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה והכי פרושה ואם יותר מבאן שהתה לבדה ואח"כ בדקה ומצאה הרי היא בפאר נשים לטמא למפרע טהרות של מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה שלא גזרו טמאת מעת לעת לענין טמאת בועלה ר"ע אומר אף מטמאה בועלה: אלא באחר אחר ששהתה יותר מאחר זמן שהזמן אותיום ואחר זמן לאחר אותיום בתוך כדי שתדד ותדיח בקדקעי איהו אחר זמן והתם קתני טמאים מספק ולא פליגי עס ר"ע ובאחר אחר זמן פליגי בקדקעי ואח"כ מטמאה את בועלה מעת לעת אבל בחד אחר בתוך אחר זמן דהינו בתוך כדי שתדד מודו: ש"מ מדקתני מפרשין שבעת ימים ואוקמנא טעמא משום חשש טמאת נדה: בועל נדה אינו פגעה טאסורה לטובל בשביעי עד הלילה אלא טובל בשביעי ביום הלכך לא בעי פרישה אלא שבעת ימים ואם בא על ספק נדה ביום הפרשה מונה מקצת היום ככלו כנדה וטובל ערב ויה"כ שהוא שביעי ביום ומעריב שמשו ונכנס במקדש ביוה"כ: דאי ס"י בועל נדה פגעה אימת טובל זה אם בא על נדה ביום פרישתו בלילה דיוה"כ למחר היכי עבד עבודה: סמוך לשקיעת החמה שמונה ימים לפני ויה"כ והאי דקרי לה שבעה דמשום ההוא פרתא לא חשיב ליה וטביל אור של ערב ויה"כ ונעבד למחר של ערב ויה"כ הערב שמשו: כל חיבי טבילות טבילתן ביום כדיליף במסכת מגילה (דף כ.) מחמאוו ביום השביעי ורחן במים וגו' (במדבר י"ט:י"ט): נדה ויולקת טבילתן בלילה נדה דכתיב (ויקרא ט"ו:י"ג) שבעת ימים תהא בנגתה כל שבעה ויולקת כימי נדת דותה תטמא (שם יב): פעל קרי במגע שרץ לטובל ביום טמאתו כדאמרנו בפירק אלו דברים בפסחים [דף סז:]: ובוכל נדה בטמא מת לטובל ביום שביעי אלמא טובל ביום: לא לטמאתו בעל קרי כמגע שרץ לטמאת ערב וראשון לטמאה בועל נדה טמאת שבעה ואב הטמאה בטמא מת: האי טמאת שבעה כתיב דה ויהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים (שם טו):

אמר לך אבנטו של כהן גדול לא זהו אבנטו וכו' וא"ת היכי דנק מדכתיב

אמר לך: ההוא אבנטו של כהן גדול לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט.^(א) וילמאן דאמר אהרן ואחר כה בנני, והכתיב: "ויחגרת אותם אבנט!" אמר לך: ההוא קא משמע לן, אבנטו של כהן גדול זהו אבנטו של כהן הדיוט. "ויחגור אותו אבנט" "ויחגור אותם" למה לי? ששמע מינה אהרן ואחר כה בנני. ובבת אחת מי משפחת לה? לא צריכא, דאקדים. מפרישין כהן גדול וכו'. למה מפרישין? למה מפרישין?! כדקאמרינן, אי לרבי יוחנן כדאית ליה, אי לריש לקיש כדאית ליה! הכי קאמר: מביתו למה פירש? תניא: רבי יהודה בן בתירה אומר: שמא תמצא אשתו ספק נדה ויבא עליה. "אטו בדישעי עסקינן? אלא: שמא יבא על אשתו ותמצא ספק נדה.^(ב) אמרוה רבנן קמיה דרב חסדא: כמאן — כרבי עקיבא, דאמר: נדה מטמאה את בועלה. דאי רבנן, הא אמרי: אין נדה מטמאה את בועלה.^(ג) אמר להו רב חסדא: אפילו תימרו רבנן, עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי עקיבא אלא באחר אחר, אבל בחד אחר — מודו ליה. אמר רבי זירא: שמע מינה בועל נדה אינו כנדה, וטובל ביום. דאי אמרת בועל נדה כנדה, אימת טביל — בליליא. למחר היכי עביד עבודה? והא בעי הערב השמש. אלא לאו שמע מינה בועל נדה אינו כנדה. רב שימי מנהרדעא אמר: אפילו תימא בועל נדה כנדה, דמפרשין ליה שעה אחת סמוך לשקיעת החמה. מיתבי: כל חיבי טבילות טבילתן ביום, נדה ויולקת טבילתן בלילה. נדה אין, בועל נדה לא! נדה וכל דאתי מרבוייא.^(ד) מיתבי: בעל קרי כמגע שרץ, בועל נדה בטמא מת. מאי לאו לטבילה? לא, לטומאתן. טומאתן?! בהדיא כתיב בהו. האי טומאת שבעה כתיב ביה, והאי טומאת שבעה כתיב ביה,

אלא

אותו הכתיב נמי אותם ומאותם נמא שהאבנטי' שוין וא"כ קרא לא כמר דיקי ולא כמר דיקי וי"ל סבירא הוא לאוקמא קרא דואת האבנט תעשה שש משזר וגו' בכהן גדול דוקא כינו דשאר בגדיו היו נמי דכלאים אפוד (ומעיל) אבל הדיוט דכל שאר בגדיו דבין נמא נמי אבנטו דבין ואשכחן נמי כי האי גונא כהן גדול ביום הפפורים לפי שהיו שאר בגדיו דבין היה נמי אבנטו דבון וה"ר מנחם מיואלי זצ"ל פרש דנקקא לה מג"ש דרוקס רוקס דכתיב בואתה תצוה ואת האבנט תעשה מעשה רוקס ובכהן גדול מורי מדכתיב ולבני אהרן תעשה כשת ועשית להם אבנטים ומגבעות אם כן קמא דכהן גדול ובפרשת פקודי כתיב בשעת עשיה ואת האבנט שש משזר תכלת וארבעון ותולעת שני מעשה רקס וילפינן בגזרה שנה דכמו דאותו רוקס כלאים הוה כה ואבנט תעשה מעשה רקס שכתב בכ"ג כלאים הוה אבל באבנט של כהן הדיוט לא כתב רוקס ולמאן דאמר דתרגוהו של כלאים משנה לכה מדכתיב אותם: מביתו למה פרש פי' רש"י תבא אשתו עמו שם שהרי על כרחך לשפת פרהדרין לא היתה קדושה שאין נשיבה בעורה כ"ש שכיבה וקציא לן דגיה דלא קדישא כקדשת עזרה מ"מ כהר הבית היתה דאמרי' בפירק פרת חטאת (נבחים דף קטו): דכל הר הבית מחנה לניה הוא ובעל קרי אינו רשאי לנכנס במחנה לניה דאמר בפסחים פירק אלו דברים (פסחים דף סז:): זב וכל זב לרבות בעל קרי אלא יש לפרש מביתו למה פרש הנה לן למימר שפרישוהו פירק פיצד צולין (פסחים דף פו.) דמחלות לא נתקדשו:

מטמאה את בועלה למפרע כל מעת לעת פשם שגזרו שמתמאה טהרות מעת לעת למפרע ופלגניהו במסכת נדה בפירק כל היד (נדה דף יד.) והכי תנן דרך בנות ושראל משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה נמצא על שלו טמאין שניהן כל שבעה דנדאי היה דם בשעת ביאה שאין דרך האיש לצאת ממנו דם נמצא על שלה אותיום והוא לשון מיד בלשון ווני שקנחה בפרישת יציאת השמש מיד טמאים ודאי נמצא לאחר זמן פלומר שהרחיקה בדיוקה מטמאים מספק ואזנהו אחר זמן כדי שתדד מן המטה ותדיח את פניה על מטה ואח"כ מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה והכי פרושה ואם יותר מבאן שהתה לבדה ואח"כ בדקה ומצאה הרי היא בפאר נשים לטמא למפרע טהרות של מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה שלא גזרו טמאת מעת לעת לענין טמאת בועלה ר"ע אומר אף מטמאה בועלה: אלא באחר אחר ששהתה יותר מאחר זמן שהזמן אותיום ואחר זמן לאחר אותיום בתוך כדי שתדד ותדיח בקדקעי איהו אחר זמן והתם קתני טמאים מספק ולא פליגי עס ר"ע ובאחר אחר זמן פליגי בקדקעי ואח"כ מטמאה את בועלה מעת לעת אבל בחד אחר בתוך אחר זמן דהינו בתוך כדי שתדד מודו: ש"מ מדקתני מפרשין שבעת ימים ואוקמנא טעמא משום חשש טמאת נדה: בועל נדה אינו פגעה טאסורה לטובל בשביעי עד הלילה אלא טובל בשביעי ביום הלכך לא בעי פרישה אלא שבעת ימים ואם בא על ספק נדה ביום הפרשה מונה מקצת היום ככלו כנדה וטובל ערב ויה"כ שהוא שביעי ביום ומעריב שמשו ונכנס במקדש ביוה"כ: דאי ס"י בועל נדה פגעה אימת טובל זה אם בא על נדה ביום פרישתו בלילה דיוה"כ למחר היכי עבד עבודה: סמוך לשקיעת החמה שמונה ימים לפני ויה"כ והאי דקרי לה שבעה דמשום ההוא פרתא לא חשיב ליה וטביל אור של ערב ויה"כ ונעבד למחר של ערב ויה"כ הערב שמשו: כל חיבי טבילות טבילתן ביום כדיליף במסכת מגילה (דף כ.) מחמאוו ביום השביעי ורחן במים וגו' (במדבר י"ט:י"ט): נדה ויולקת טבילתן בלילה נדה דכתיב (ויקרא ט"ו:י"ג) שבעת ימים תהא בנגתה כל שבעה ויולקת כימי נדת דותה תטמא (שם יב): פעל קרי במגע שרץ לטובל ביום טמאתו כדאמרנו בפירק אלו דברים בפסחים [דף סז:]: ובוכל נדה בטמא מת לטובל ביום שביעי אלמא טובל ביום: לא לטמאתו בעל קרי כמגע שרץ לטמאת ערב וראשון לטמאה בועל נדה טמאת שבעה ואב הטמאה בטמא מת: האי טמאת שבעה כתיב דה ויהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים (שם טו):

עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ג:
ב מו"י פל' מהל' מטמאי משכב ומושב הל' ח:

 עין משפט גור מצוה

א מו"י פד' מהל' ביאת מקדש

הל' יד:

ב מו"י פד' מהל' ביאת מקדש

הל' טו:

ג מו"י פד' מהל' ביאת מקדש הל'
טז:

סִיפָא אצטריה לֹא אָלאַ שְׁחמור מִמֶּנּוּ כּו' בְּפֶקֶךְ אֶלּוּ דְּבָרִים בְּפִסְחִים (דף סח.) פֿרִיךְ מִהֶבֶל אִילִימֹא לִטְמֵאָתֶם הֲאִי טִמְאָת ז' כְּתִיב בַּהּ וְהִיא טִמְאָת ז' כְּתִיב בַּהּ אֶלֹא לֹאֹו לִמְחִנוּתֶם וּמִדְּסִיפֹא לִמְחִנוּתֶם רִישָׁא נְמִי לִמְחִנוּתֶם מִזִּי אֲרִיָּא הֵא בְּדִאִיתֹא וְהֵא בְּדִאִיתֹא וְגַמְגְמוּ עָם הַתּוֹם' אִמְאִי מִשְׁנִי בְּלַחַךְ וּמוּקִי רִישָׁא וְסִיפֹא בְּתַרִי טַעֲמִי לִשְׁנִי כִּי הֶבֶל לַעֲוֹלָם לִטְמֵאָתֶן וְסִיפֹא אֲצַטְרִיךְ לִיֵּה וְנִרְאָה לִי לְתַרְן דְּהֵיאֵר עֲנִיָּא דְּהֵתֶם יִטְחֹא לִיֵּה לְתַרְן טַיִּי דְּהֵיא גּוּפֹא אֲצַטְרִיךְ מִלּוּמֵר דְּסִיפֹא אֲצַטְרִיךְ לִיֵּה וְתַנָּא רִישָׁא מִשְׁנֵה עֲאִינֵה צְרִיכֵה מִשּׁוּם סִיפֹא וְהֶבֶל לֹא מְצִי לִשְׁנַיִי כִּי הֵתֶם דְּמִסִּיפֹא גּוּפֵה פֿרִיךְ וְאֲצַטְרִיךְ לִשְׁנַיִי עֲנִיָּא דְּחִיקֹא אִי נְמִי נ"ל דְּהֵתֶם נְמִי לֹא מְצִי לִשְׁנַיִי כִּי הֶבֶל דְּהֵא מִסְּקִינֵן הֶבֶל דְּבוּעֵל נָדָה בְּטִמְאָת מֵת לְטַבִּילָתוֹ וְטוֹבֵל בְּיוֹם וָרַב שְׂמִי מִנְּהַרְדַּעַא סְבִירָא לֵה דְּבוּעֵל נָדָה בְּנָדָה לְטוֹבֵל בְּלִילָהּ וּמַעֲקָרָא פֿרִיךְ לִיֵּה מִפְּרִיתֹא בּוּעֵל נָדָה בְּטִמְאָת מֵת מאי לֹאֹו לְטַבִּילָתוֹ לֹא לִטְמֵאָתוֹ וְסִיפֹא אֲצַטְרִיךְ לִיֵּה וְהֵדֵר אֶתּוֹתֵב מִפְּרִיתֹא דְּתַנָּיֹא בְּהִיא בּוּעֵל נָדָה וְטִמְאָת מֵת טַבִּילָתֶם בְּיוֹם וְלֵהֲבִי לֹא הִנֵּה מְצִי לִשְׁנַיִי הֵתֶם לִטְמֵאָתוֹ דְּהֵא עַל פֶֿרֶךְ בּוּעֵל נָדָה בְּטִמְאָת מֵת נְמִי לְטַבִּילָתוֹ כְּדַמְּסִקִּינֵן הֶבֶל וְהֵשְׁתֹּא מֵאי טַעֲמֹא הֵוִי בְּטִמְאָת מֵת לְטַבִּילָתוֹ אֶלֹא ש"מ כְּנָגְדָה הֵוִי לְכָל מאי דְּכְתִיב בְּהִיא חֵבֶל לִמְאִי דָּלֹא רַבִּינֵהוּ קָרָא יֵשׁ לָנוּ לְדַמּוּתוֹ לְטִמְאָת מֵת מִסְּבָרָא מִשּׁוּם דְּהֵוִי טִמְאָת מִנֶּעַ

עֶשֶׂר מַצְעוֹת זֹו עַל גַּב זֹו וְטִמְאָת מֵת אִינוּ מְטִמֵּא אֶלֹא מִנֶּעֻז: לְטִמְאָת אֶבְלִין וּמִשְׁקִין וְלֹא לְטִמְאָת אָדָם וְכֻלִּים בְּשָׂאֵר כָּל עוֹשֶׂה מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב כְּגוֹן זֶב חֲבֵה וְנָדָה וּנְדָה וּמַצְרַע שְׁטַמְאָתֶן אִב הַטְּמֵאָה לְטִמְאָת אָדָם וְכֻלִּים אֶבֶל בּוּעֵל נָדָה כְּתִיב בַּהּ (וַיִּקְרָא טו) כָּל הַמִּשְׁבָּב אֲשֶׁר יִשָּׁב עָלָיו יִטְמֵא נִתְקוּ הַכְּתוּב מִטְּמֵאָה חֲמוּרָה דְּמִשְׁבָּב נָדָה עַצְמֵה שְׁטַמְטֵא אָדָם כְּדִכְתִּיב (שס) וְכָל אֲשֶׁר יַעַב מִשְׁבָּבֵה וְגו' וְהִבִּיאֹו לְטִמְאָה קֵלָה לְטִמְאָת אֶבְלִין וּמִשְׁקִין דְּאִי לְטִמְאָה חֲמוּרָה לְשִׁתּוּק קָרָא מִנֵּה וְאִנָּא יִדְעָנָא דְּמִשְׁבָּבֵה טִמֹּא כְּמִשְׁבָּב נָדָה דְּהֵא כְּתִיב וְתִּי נָדָתָה עָלָיו (שס): וְעַד שְׁאֵתָה מִפְּרִישׁוֹ מִטְּמֵאָת צִיתוֹ וְשָׂאֵר כָּל אָדָם נִכְנָסִין וְיוֹצֵאִין אֲחֵלּוּ הַפְּרִישׁוֹ מִטְּמֵאָת מֵת וְלֹא יֵהִיו כָּל אָדָם נִכְנָסִין וְיוֹצֵאִין אֲחֵלּוּ שְׁמֵא יְמוּת מֵת עָלֵיו: הַתְּרָה הִיא בְּצַבּוֹר כְּלִכְתִּיב אִישׁ נִדְחָה וְאִין צַבּוֹר נִדְחִין וְכִיוֹם הַכְּפוּרִים כּוּלִּיֵּה קִרְבָּן צַבּוֹר וְאִף קִרְבָּן שְׁלֹו דּוּחָה אֵת הַטְּמֵאָה שְׁהָרִי זְמַנּוּ קְבוּעַ וְקִרְבָּנּוּ תִּלּוּי בּוֹ: דְּחוּיָה הִיא בְּצַבּוֹר אִף עַל פִּי שְׁהַקְרָבָן צַבּוֹר דּוּחָה אֹותָה בְּקָשִׁי הַתְּרָה וְלֹא הַתֵּר גְּמוּר וְכָל מַה דְּמַצִּינוּ לַהֲדוּרִי מִהַדְרִינֵן עֲנִיעֶשֶׂה בְּטַהֲרָה: בְּהֵיאֵר בֵּית אִב שְׁעוּבֵד בְּאוּתוֹ יוֹם דְּכָלִי עֲלִמָּא טַהוּרִין עֲבָדִי תְּמִידִים דְּהֵהוּא יוּמָא אַע"פ שְׁקָרָבָן צַבּוֹר הֵן:

^[פֿעֲבָרִי נְמִי טַמְאִין]

דְּכָל

כְּמוּתוֹ וּא"כ ה"ה לִמְחִנוּתֶם וְאַע"ג דְּמַעֲקָרָא כִּי אִמֵּר לִמְאִי אִי לְטִמְאָה לֹא הִנֵּה קָשָׁה לִיֵּה אֶלֹא הֵאִי טִמְאָת ז' כְּתִיב בַּהּ כּו' י"ל דְּקָשִׁיא הַפְּשׁוּטָה נָקֹט וּמ"מ אִי הִנֵּה מִשְׁנִי לִיֵּה לְטִמְאָתוֹ וְסִיפֹא אֲצַטְרִיךְ לִיֵּה אִכְפִּי הִנֵּה פֿרִיךְ לִיֵּה וְהֵא עַל פֶֿרֶךְ בּוּעֵל נָדָה בְּטִמְאָת מֵת לְטַבִּילָתוֹ כְּדַמְּסִקִּינֵן הֶבֶל וְכִיןֵן דְּזַמִּי לְטַבִּילָה דְּמִי נְמִי לִמְחִנוּתֶם כְּדִפִּי: **אָלאַ** שְׁחמור מִמֶּנּוּ בּוּעֵל נָדָה כּו' תַּמָּה לִי דְּטִמְאָת מֵת נְמִי חֲמוּר מְבוּעֵל נָדָה שְׁטַעֲוִן הִזָּאֵה ג' ה' וּמְטִמֵּא כְּלִי מִתְכּוֹת לַעֲשׂוֹתֶם אִב הַטְּמֵאָה כִּיּוּצֹא בּוֹ כְּדַתְנֵן בְּרִישׁ מִסְּכַת אֶהֱלוּת ג' טִמְאִין בְּמֵת בָּלִים בְּמֵת וְאָדָם בְּכֻלִּים טִמְאִים טִמְאָת ז' וְכו' נִשְׁמֵא בְּסִיפֹא דְּכְרִיתֹא חֲשִׁיב נְמִי לֵהֲנִי חוּמְרִי דְּטִמְאָת מְבוּעֵל נָדָה: **שְׁמִטְמֵאָ** מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב בְּטִמְאָה קֵלָה כֵּאֵן חֲזַר בּוֹ רַשִׁי"י מִמַּה שְׁפָּרַשׁ בְּפֶקֶךְ אֶלּוּ דְּבָרִים בְּפִסְחִים (דף סז:): אִהֵּא דְּקֵאֲמֵר הֵתֶם אֲדַרְבֵּה זֶב חֲמוּר מִמְּצוֹרַע עֲבֹן עוֹשֶׂה מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב וְכו' מִשְׁמַע דְּמַצְרַע אִינוּ עוֹשֶׂה מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב וְהַקָּשָׁה מִדְּאֲמֵר בְּתוֹרַת כְּהֵנִס וְגַלַח אֵת כָּל שְׂעָרוֹ פֶּרֶט לְבֵית הַסֵּתִרים וְזִין הוּא נִשְׁאֵר תְּגַלַּחַת בִּימִי גְּמָרוֹ מַה תְּגַלַּחַת הָאִמּוּרָה בִּימִי סָפְרוֹ פֶּרֶט לְבֵית הַסֵּתִרים אִף תְּגַלַּחַת הָאִמּוּרָה בִּימִי גְּמָרוֹ פֶּרֶט לְבֵית הַסֵּתִרים וּמִקָּשָׁה אִם הֶקֶל בִּימִי סָפְרוֹ שְׁאִין מְטִמֵּא מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב וְאִין מְטִמֵּא בְּבִיאָה נָקֵל בִּימִי גְּמָרוֹ שְׁמִטְמֵא מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב כּו' וְתַרְן רַשִׁי"י וְגַם ר"ת דְּהֵיאִיר דְּאֶלּוּ דְּבָרִים דְּמִשְׁמַע דְּזֶב עוֹשֶׂה מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב וְלֹא מַצְרַע הֵינוּ לְטִמְאָת אָדָם וּבְגָדִים וְהֵיאִיר דַּת"כ מוּרִי לְטִמְאָה קֵלָה לְטִמְאָת אֶבְלִין וּמִשְׁקִין דְּאִמֵּי בַק"ו כְּדִאִיתֹא בְּרִישׁ פֶּרֶךְ דִּם הִנֵּה (נָדָה דף נד:): וּמַה זֶב שְׁאִין מְטִמֵּא בְּבִיאָה עוֹשֶׂה מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב אֶבֶן הַמִּנְעֻנֶעַת וּמַצְרַע שְׁמִטְמֵאִים בְּבִיאָה אִינוּ דִּין שְׁנִיעֶשׁוּ מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב וּמִמַּעוּטֹא דְּהֵזֵב וְלֹא אֶבֶן הַמִּנְעֻנֶעַת מִמַּעַט הֵתֶם מְטִמְאָה חֲמוּרָה וְהָבִי נְמִי נִמְעַט מַצְרַע גּוּפֵה מִהֵהוּא קָרָא מְטִמְאָה חֲמוּרָה וְכֵאֵן פֶּרַשִׁי"י שְׁעוֹשֶׂה מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב לְטִמְאָת אֶבְלִין וּמִשְׁקִין וְלֹא בְּשָׂאֵר מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב שְׁעוֹשֶׂה לְטִמְאָת אָדָם וְכֻלִּים כְּגוֹן הָזֵב וְהַמַּצְרַע וְכו' וּה"ר מִנְּהַ מְפּוֹנְטוּי"א פִּי' כְּמוֹ שֶׁפֶּרַשִׁי"י בְּכֵאֵן וְהֵיאִיר דְּאֶלּוּ דְּבָרִים מוּקִי לֵה מַצְרַרַע בִּימִי סָפְרוֹ וְכְּדַמְּשַׁמַּע בַּת"כ שְׁאִין עוֹשֶׂה מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב וַעוּד הֲאֵרִיכּוּ בּוֹ הַתּוֹם' בְּאֶלּוּ דְּבָרִים (דף סז:): וְכֵאֵן לֹא שִׁיךְ וְלִי הַקָּשָׁה עַל מַה שְׁפִי' הַתּוֹם' דְּמַצְרַרַע וְאֶבֶן הַמִּנְעֻנֶעַת אֶתּוֹ בַּק"ו מִזֶּב לְטִמְאָה קֵלָה וְהִיבִי אֶתּוֹ הֲאִירָפֹא לְמַפְרָךְ מַה לָּזֵב שְׁעוֹשֶׂה מִשְׁבָּב וּמוֹשָׁב לְטִמְאָה חֲמוּרָה תֵּאֲמַר בְּהִנֵּי וּמִיֵּהוּ הֵא לֹא קָשָׁה דְּאִירָב לְמִימֵר בּוּעֵל נָדָה יוֹכִיחַ מִיֵּהוּ אִכְפִּי אִבֹּא לְמַפְרָךְ מַה לַּהֲצֵד הֲשִׁיָּה שְׂבָהֵן שְׁטַמְטֵא כְּלִי חָרָם בְּהֶסֶט דְּאִף בּוּעֵל נָדָה מְטִמֵּא כְּלִי חָרָם בְּהֶסֶט כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחַ עָם ר"י מִדְּאֲמֵר פֶּרֶךְ בְּנוֹת כּוּתִים (נָדָה דף נג.) מַה הִיא מְטִמְאָה כְּלִי חָרָם אִף הוּא מְטִמֵּא כְּלִי חָרָם וּמִדְּנָקֹט כְּלִי חָרָם שְׁאִין מְטִמֵּא מִגְּבּוֹ ש"מ בְּהֶסֶט קֵאֲמֵר אֶלֹא נ"ל דְּטִמְאָה חֲמוּרָה נִמְעַטִּיָּה מִהֵזֵב וְטִמְאָה קֵלָה מְטִמֵּא בְּהִיקָשָׁא דְּוִהֵב אֵת זְוִבֹו לְזָכַר וְלִנְקָבָה וְדַרְשִׁינֵן בְּפֶרֶךְ בְּנוֹת כּוּתִים (נָדָה דף לד:): לְזָכַר לְרַבּוֹת מַצְרַע לְמַעֲנוּתֵיו וְכו' וְאִתְּפַשׁ מַצְרַע לָזֵב גְּמוּר וּמֵן הִדִּין הוּא לֵן לְמִימֵר דְּאִתְּפַשׁ לָזֵב אִפִּילוּ לְטִמְאָה חֲמוּרָה אֶלֹא דִּאֲתֹא מַעוּטֹא דְּוִהֵב וּמַעֲטָה וְנוּקִי מַעוּטֹא לְטִמְאָה חֲמוּרָה וְהִיקָשָׁא לְטִמְאָה קֵלָה: **אָמֵר** רַב תַּחֲלִיפֹא מִשְׁמַה דְּרָבָא זֹאת אוֹמַרְתָּ שְׁמָאָה הַתְּרָה הִיא בְּצַבּוֹר תַּמָּה דְּכִזְכּוּסִים ר"פ כָּל הַפְּסוּלִים (זְכּוּסִים דף נג.) קֵאֲמֵר מִכְּלָל דְּתַרְוּהֵו סְבִירָא לֵהוּ פִּי' אֲבִי וְרָבָא טִמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצַבּוֹר וְתַרְן ר"י דְּהֵא דְּקֵאֲמֵר רָבָא הֶבֶל טִמְאָה הַתֵּר הִיא זֹאת אוֹמַרְתָּ וְלִיֵּה לֹא ס"ל דִּם"ל (כְּרַב) דְּאִמֵּר בְּסִמּוּךְ טִמְאָה דְּחוּיָה הִיא וּל"נ דִּאִין אִנּוּ צְרִיכִין לִומר דָּלֹא ס"ל כְּסֵתֶם מִתְּנִיתִין אֶלֹא הֵיאִיר דְּהֵתֶם לַעֲנִין פֶּסַח אִירִי דְּקֵאִי אִמְאִי דְּקֵאֲמֵר עֲלֹא בִיאָה בְּמַקְצַת שְׁמַה בִּיאָה וּפְרִיךְ לִיֵּה מִמְּצוֹרַע שְׁחַל שְׁמִינִי שְׁלֹו לְהִיָּת בְּעָרַב הַפְּסַח וְרֵאֵה קִרִי אַע"פ שְׁאִין טוֹבֵל יוֹם אַחֵר נִכְנָם זֵה נִכְנָם מוּטָב וְיָבֹא עֲשֶׂה שֵׁשׁ בּוֹ כְּרַת וְיִדְחָה עֲשֶׂה שְׁאִין בּוֹ כְּרַת וְאִי אֲמַרְתָּ בִיאָה בְּמַקְצַת שְׁמַה בִּיאָה אֲזִי וְאֲזִי עֲשֶׂה שֵׁשׁ בּוֹ כְּרַת הוּא א"ל מְטוּנֶךְ הוֹאִיל וְהַתֵּר לְגַרְעִתּוֹ הַתֵּר לְקִרְוִי אִמֵּר רַב יוֹסֵף ש"מ דְּקַסְבֵּר עֲלֹא רָבֵן זְבִין וְנִעֲשׂוּ טִמְאִי מֵתִים הוֹאִיל וְהַתֵּרוּ לְטִמְאָתֶן הַתֵּרוּ לְזִיבְתָן א"ל אֲבִי מִי דְּמִי טִמְאָה אֲשֶׁתִּירֵאִי זִיבָה לֹא אֲשֶׁתִּירֵאִי וְכו' דְּלִמָּא הָבִי קֵאֲמֵר מֵר רָבֵן טִמְאִי מֵתִים וְכו' וְאִכְפִּי לֹא דְּמִי מַצְרַע הַתִּירָא הוּא טִמְאָה דְּחוּיָה הִיא לֵהֵא אֲדַחֲאִי לֵהֵא לֹא אֲדַחֲאִי א"ל רָבָא אֲדַרְבֵּה אִפְּכֹא מִסְּתַבָּרָא וְכו' וְכִיןֵן דְּהֵתֶם לַעֲנִין פֶּסַח אִירִי אִבֹּא לְמִימֵר נִהִי דְּפֶסַח כִּיןֵן דְּאִמֵּי בְּכּוּנִיפִיא חֲשִׁיב כְּקָרָבָן צַבּוֹר וְדוּחָה אֵת הַשְּׂבָת וְאֵת הַטְּמֵאָה מ"מ כִּיןֵן דְּלֹאֹו כָּל יִשְׂרָאֵל מִיִּיתֵי חַד פֶּסַח בְּשַׁתְּפוּת מִהַדְרִינֵן אֲטַהוּרִין אֶפְלוּ לָמ"ד טִמְאָה הַתֵּר הִיא בְּקָרָבָן צַבּוֹר גְּמוּר הֶבֶל בְּשַׁתְּפוּת וְכֵן מִשְׁמַע לְקַמֵּן בְּסִמּוּךְ (יוּמָא דף ז.) דְּאֶלּוּ שַׁל אֲהֵרֵן אַע"ג דְּזַמְנָא קְבִיעֹא לִיֵּה וְדַחֲוִי אֵת הַשְּׂבָת וְאֵת הַטְּמֵאָה כְּקָרָבָן צַבּוֹר מִכּוּס כִּיןֵן דְּקָרָבָן יַחִיד הוּא מִהַדְרִינֵן אֲטַהוּרִין לְכָלִי עֲלִמָּא וּכ"ס דְּנִיחָא טַיִּי הֵא דְּאֲצַטְרִיךְ לְמַדָּק הֵתֶם מִכְּלָל דְּתַרְוּהֵו סְבִירָא לֵהוּ טִמְאָה דְּחוּיָה דְּמֵאי נִפְקָא מִנֵּה בְּהֵהוּא דִּיּוּקָא אֶלֹא מִשּׁוּם דְּרָבָא סְבִירָא לֵה הֶבֶל טִמְאָה הַתֵּר הִיא אֲצַטְרִיךְ לְמַדָּק הֵתֶם דְּאִפִּילוּ הָבִי מוֹדָה הוּא בְּפֶסַח וּש"מ דְּשַׁנְיָיא שְׁנִיעִין הֶבֶל בְּיוּמָא בְּסִמּוּךְ אִילִּים בְּאִילוּי שַׁל אֲהֵרֵן דְּאִפִּילוּ לָמ"ד הַתֵּר הוּא בְּקָרָבָן יַחִיד כְּמוֹ אִילוּי שַׁל אֲהֵרֵן וּפְסַח אַע"ג דְּזַמְנָא קְבִיעַ לֵהוּ וְדַחֲוִי שְׂבָת וְטִמְאָה מוֹדָה הוּא דְּמַהַדְרִינֵן אֲטַהֲרָה:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

 מסורת הש"ס

א משנה זבים

ב לקמן פח;ן שבת קבא.

ג פסחים טז:

 גליון הש"ס

תוס' ד"ה שמטמא וכו' והר"ר

משה מפונטייוזא פ"י. עיין בור"ש

פ"א מ"ג דכלים:

 עין משפט נר מצווה
א מיו פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' לד:

פֿל טמאָת מִת בַּצֵּבֹר שְׂרִיה רַחֲמָנָא דְכַתִּיב [בַּמִּדְבָּר ט] אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לִנְפֶשׁ פָּרִים פֶּר דַּע"ו פִּי' דַּעוֹלָה הוּא וְטַעוֹן מִנְחַת נְסָכִים דַּע"נ דַּצְבֹּר הוּא מְהֻדְרִין וְהָא דְאִמֵּר אוֹמֵר לוֹ הֵי פִקֵּחַ וְשִׁתָּן וּמִבִּיא אוֹתָהּ בְּטִמְאָה לֹא מִשּׁוּם דְּטִמְאָה דְּחֻיָּה בַצֵּבֹר דִּהָא לֹא דְחִי שֶׁבֶת בֵּינן דְּלֹא קִבְּעִשׁ לִיה זְמַן וְטִמְאָה נִמִּי לֹא דְחִי בְּדִאִמֵּר לְקַמֵּן פֶּרֶק הוֹצִיא לוֹ (וּיֹמֵא דָף ג.) כּל שְׂאִין זְמַנו קִבְּעַע אִינוּ דוּחָה לֹא אֶת הַשֶּׁבֶת וְלֹא אֶת הַטִּמְאָה אַע"פ שֶׁהוּא קִרְבֵּן צִבּוֹר וְהָא דְמִבִּיאָה בְּטִמְאָה אִינוּ מִשּׁוּ' דְרַעֲיִי עֵין וְזוֹקֵא טִמְאָת קִרְבֵּן דְּמִרְצָה עֵין אֲבָל טִמְאָת הַגּוֹף דְּכֹהֲנִים לֹא אֵדְחוּ לְגִבְיָהּ כִּלְל לְגַמְרִי חֲשִׁיב קִרְבֵּן יַחִיד: **פִּינּוֹן** דִּיחִיד הוּא מְהֻדְרִינוּ הֵבֵא וְזֵאִי חֲשִׁיב קִרְבֵּן צִבּוֹר לְדוּחֹת שֶׁבֶת וְלְדוּחֹת הַטִּמְאָה אֲפִילוּ טִמְאָה דְּגִבְרִי מִיְהוּ לֹא הִתְרָה בּוֹ טִמְאָה אֲלֵא דְחֻיָּה הִיא בֵּינן דִּיחִיד קֹא מִנְיָה לִיה וְתַמָּה לִי וְהָא כּוּלָּהּ מִקְרָאִי נִפְקִי פֶּרֶק בִּינֵד עוֹלִין (פֶּסְחִים דָּף עו.) וְיִדְבֵּר מִשָּׁה אֶת מַעֲגֵי ה' הַכְּתוּב קִבְּעַע מוֹעֵד אֶחָד לְכָל מַאי שֶׁנָּא דִישׁ מִקֵּן שֶׁהִתְרָה בְּהוֹן טִמְאָה וְיֵשׁ מִסֵּס דְחֻיָּה וּי"ל לְמֵאֵן דְּאִמֵּר טִמְאָה הִסֵּר הִיא בְּכּוּלָּהּ הִסֵּר טִמְאָה מִדְּאוֹרֵית' אֲלֵא מִדְּרַבָּן גְּזֵרו אֶהֱוֵא דְהֵי קִרְבֵּן יַחִיד גְּלַיהֲדֵרִי אֲטָהוֹרִין וְלַמ"ד טִמְאָה דְחֻיָּה הִיא סְבִירָא לֶה דְבִכּוּלָּהּ דְחֻיָּה הִיא

מִדְּאוֹרֵיתָא: **דָּם** שְׁנַטְמָא וְזִרְקוּ **בְּמוֹיד** לֹא הוֹרָצָה תַּמָּה לִי מַאי פִּרְיָן הֵא לֹא הוֹרָצָה דְקִאִמֵּר אִינוּ לְהִסֵּר בְּשֵׁר בְּאִכְלִיה וּבִהָא מוּלוּ פְּלִי עֲלֵמָא דְלֹאכְלִיה לֹא אִמְרִינוּ הִסֵּר הִיא בַצֵּבֹר וְעוֹד לְכַאוּרָה מִשְׁמַע דְּלֹא פִרְיָן אֲלֵא לַמ"ד הִסֵּר הִיא בַצֵּבֹר וְאִמַּאי אֲפִי' לְמֵאֵן דְּאִמֵּר דְּחֻיָּה לְפִרְךָ כְּמוֹ לְמֵאֵן דְּאִמֵּר הִסֵּר הִיא דַּע"כ לֹא פְּלִיגִי אֲלֵא אֶהֱדוּרִי אֲטָהוֹרִין קִדְּם הַקִּרְבַּת הַקִּרְבֵּן אֲבָל אִם כְּבֵר קִרֵּב הַקִּרְבֵּן בְּהָא לֹא פְּלִיגִי וּי"ל דְּפִרְיָן שְׁפִיר לְמֵאֵן דְּאִמֵּר הִסֵּר הִיא דְּגַהִי לְאִכְלִיה לִית לֶה הִסֵּר הִיא ה"מ הִיכָא דְאִטְמוּ שִׁירִים גּוֹפִיָּהוּ אֲבָל הֵבֵא דְבִשֵּׁר לֹא אִטְמוּ הֵוֹה לִיה לְמַשְׁרִי אֲפִי' בְּאִכְלִיה בֵּינן דְּמִיקַל פְּלִי הֵאִי אִדִּית לִיה טִמְאָה דְּגִבְרִי וְדַעוֹלִין הִסֵּר הִיא אֲבָל לְמֵאֵן דְּאִמֵּר טִמְאָה דְּחֻיָּה נִיחָא דְּבִין דְּמַקְמִיר פְּלִי הֵאִי בְּטִמְאָת עוֹלִין וְגִבְרָא קִדְּם הַקִּרְבָּה סְבִירָא הוּא עֲגִישׁ לְהַקְמִיר בְּבִשֵּׁר אַע"פ שֶׁהוּא טָהוֹר וְאֲפִי' לֹאֲחַר הַקִּרְבָּה:

שְׁנַטְמָא **בֵּין בְּשׁוּגַג בֵּין בְּמוֹיד** כּו' הֵא דַּלְעִיל קִאִמֵּר בְּמוֹיד לֹא הוֹרָצָה וְהֵבֵא קִאִמֵּר דְּמִרְצָה אִף עַל הַמוֹיד בְּפִרְק הַקּוּמֵן רַבָּה (מִנְחוֹת דָּף כה:) מַקְשָׁה לֶה הַש"ס וְאִירָבָא לְמֵאֵן דְּמַשְׁנִי טִמְאָתוֹ בְּשׁוּגַג אֵין בְּמוֹיד לֹא זִרְיקָתוֹ בֵּין בְּשׁוּגַג בֵּין בְּמוֹיד וְאִירָבָא לְמֵאֵן דְּאִמֵּר אִירָבָא וְתַמָּה דְבָב' הָאֲשֶׁה רַבָּה (וּבְמוֹת דָּף ג.) מַקְשָׁה מִהֵאִיא דְּדָם שְׁנַטְמָא וְזִרְקוּ בְּמוֹיד לֹא הוֹרָצָה לַמ"ד אֵין ב"ד מַתְנִין לַעֲקֵר דְּבֵר מִן הַתַּרְעָה וְהָא הֵבֵא דְּמִדְּאוֹרֵיתָא אֲרַעֲיִי מִרְצָה עַל מַה הֵעֵץ מִרְצָה עַל הַדָּם וְכִי אִירָבָא בְּזִירִיקָה וּא"כ אֲבָא לְמִימֵר דִּהֵאִיא דְּדָם שְׁנַטְמָא בְּמוֹיד לֹא הוֹרָצָה מִדְּאוֹרֵיתָא נִמִּי קִאִמֵּר וּי"ל דְּאִינוּ סְבִירָא לְחַלֵּק בְּדִאוֹרֵיתָא בֵּין שׁוּגַג לְמוֹיד לֹא בְּזִירִיקָה וְלֹא מִדְּאוֹרֵיתָא הֵינּוּ מִדְּרַבָּן לְמֵר בְּדִאִית לֶה וְלִמֵּר בְּדִאִית לֶה לְמֵר בְּטִמְאָה לְפִי שְׁנִירָא לִי וְיִתֵּר לְהַקְמִיר בְּטִמְאָה בְּמוֹיד מִשּׁוּם דְּאֶתְחַלְלָא דְּכַסּוּלָא הִיא וְעוֹד דְּלֹא נִתְפַּלֵּן לְעִשְׂתֵּי מַעֲנִה אֲבָל בְּזִירִיקָה בְּטִמְאָה לֹא קִנְסוּיָה בֵּינן דְּלֹא תַחֲלַת פִּסּוּלָא הוּא וְעוֹד בְּמַעֲנִה קֹא עֲסִיק וְלִמֵּר מִסְתַּפֵּר לִיה לְהַקְמִיר יִתֵּר בְּזִירִיקָה מִשּׁוּם דְּדָבֵר מַעֲנֶה בְּיוֹמֵר הוּא לְהַקְרִיב לְגִבְיָה דְּבֵר שְׁאִינוּ טָהוֹר וּא"ת א"כ בְּפִרְק הַקּוּמֵן רַבָּה לִישְׁנִי דִּהֵאִיא דַּעַל מַה הֵעֵץ מִרְצָה אֲרִירִי מִדְּאוֹרֵיתָא וְהֵאִיא דְּדָם שְׁנַטְמָא אֲרִירִי מִדְּרַבָּן וּי"ל אִם אִיתָא דְּמִדְּרַבָּן אֵין חִלּוּק בֵּין טִמְאָתוֹ לְזִרְיקָתוֹ דְּאִירִי וְאִירִי הֵוֹה אִמְרִינוּ דְּלֹא הוֹרָצָה בְּמוֹיד וּא"כ הֵאִיא דַּעַל מַה הֵעֵץ מִרְצָה בֵּין בְּשׁוּגַג בֵּין בְּמוֹיד מִדְּאוֹרֵיתָא זְנוּקָא אֲרִירִי לֹא הֵוֹה לִיה לְמַתְנִי סְתַמָּא הֵכִי בֵּינן דְּבָזֵמֵן שְׁנַשְׁנִית הַבְּרִיתָא לֹא הֵוֹה מִרְצָה בְּמוֹיד כּוּן פִּר' בְּפִרְק הָאֲשֶׁה רַבָּה (וּבְמוֹת דָּף

ג. ד"ה וְהָא): **עַל הַדָּם וְעַל הַבִּשָּׁר** בְּפֶסְחִים פ"ק (דָּף טו:ז) פִּי' רַש"י דְּאֶתְנָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּאִמֵּר אִם אֵין בְּשֵׁר אֵין דָּם מִיְהוּ אֹרִי וִי' דְּאֶתְנָא אֲפִי' כּר' א"א דְּאִמֵּר יֵשׁ דָּם אַע"פ שְׂאִין בְּשֵׁר וְהָא דְבַעֲי רַעֲי עֵין יֵשׁ לִימֵר אִינוּ בְּדִאִמֵּר בְּפִרְךָ בִּינֵד עוֹלִין (פֶּסְחִים דָּף עח.) לְאֶחָדֵשְׁנִיָּה בְּפִגּוּל וְלֹאֲפִקֻיָּה מִיַּדִּי מַעֲלִה: **אִם** עוֹן **פִּגּוּל** הָרִי **כְּבֵר** נֶאֱמָר **לֹא יַחֲשִׁב** כֵּךְ הִיא הַקֶּסֶף אֲבָל הַסְּפָרִים אֲלֵא שְׂרַש"י הֵגִיף אִירָבָא עַל פִּי הַת"כ וּבַחֲנֹם הֵגִיף דִּהָא מַסְקִינוּ בְּפִרְק שְׁנִי זְזָבְחִים (דָּף כח:) דַּתְרַוּיָּהּ מִקְרָאִי אֲרִירָבָא נִפְקִי וְנִישָׁה דְּקִרָא דָּאִם הָאֲבָל יֹאבָל בְּיֹם הַשְּׁלִישִׁי רַצָּה בַּחוּן לְזַמְנוּ וְסוּפֶה בְּפִגּוּל יִהְיֶה זֶה חוֹן לְמִקְוִיָּה א"כ גִּרְסַת הַסֵּפֶר נְכוּנָה וּמַת"כ אֵין רִאִיָּה דְכַמָּה בְּרִיתוֹת נִשְׁנוּ עָס לְפִי מַה דָּם"ד מַעֲקִרָא וְאִירָבָא לְמִימֵר דִּהֵאִיא נִשְׁנִית לְפִי הַטַּעוּת דִּהֵנּוּ ס"ד מַעֲקִרָא כּפ"ב דְּזָבְחִים דְּמַתְרִי קִרְאִי נִפְקִי חוֹן לְמִקְוִיָּה מִקְרָא זֹטָא דְּפִרְשַׁת כְּדוּשִׁים וְחוֹן לְזַמְנוּ מִקְרָא אֲרִירָבָא דְּפִרְשַׁת צו וְעוֹד קָשָׁה עַל פֶּרֶש"י אִמַּאי קָרִי לַחוּן לְמִקְוִיָּה פִגּוּל וְלַחוּן לְזַמְנוּ נוֹתֵר דְּבָכָל הַש"ס חוֹן לְזַמְנוּ קָרִי פִגּוּל בְּשִׁלְמָא לְפִי' ר"ת מִשּׁוּם דַּחוּן לְמִקְוִיָּה נִפְקֵא לָן מִדְּכַתִּיב פִּגּוּל יִהְיֶה בְּקִרָא אֲרִירָבָא לְהֵכִי קָרִי לֶה פִגּוּל וְכָל פִּי' קָשָׁה אִמַּאי מַדְבֵּר בְּבִרְיתָא פִּגּוּל בְּרִישָׁא וְהָא חוֹן לְזַמְנוּ קַל יִתֵּר מַחוּן לְזַמְנוּ דַּחוּן לְמִקְוִיָּה אֵין בּוֹ בִּרְת וְעוֹד דִּהִסֵּר מִכְּלָלָה בְּבַמָּה הֵוֹה מַהְדֵּר בְּרִישָׁא לְאוּקְמָא בַּה רַעֲי עֵין טַפִּי מַבְחוּן לְזַמְנוּ דְּחַמִּיר וּבִתֵּר דְּלֹא מִתְּקַמָּא לִיה בַּה מַהְדֵּר לְאוּקְמָא בַּחוּן לְזַמְנוּ וּפֶרֶש"י כּפ"ב דְּפֶסְחִים (דָּף טו:ז) אִית דְּמִפְרָשֵׁי פִגּוּל חוֹן לְזַמְנוּ כְּמוֹ פִגּוּל שְׂבָכָל הַש"ס שֶׁהוּא חוֹן לְזַמְנוּ אִם עוֹן פִּגּוּל הֵרִי כְּבֵר נֶאֱמָר לֹא יַחֲשִׁב וְאִם עוֹן נוֹתֵר נוֹתֵר מִשֵּׁ אֲלֵא נִהִירָא דִּהִיכִי קִאִמֵּר הֵרִי כְּבֵר נֶאֱמָר לֹא יִרְצָה אִי לֹא יִרְצָה הַבַּח אִמֵּר וְכִי לֹאֲחַר שֶׁבִּשֵּׁר יַחוּז וַיִּפְסֵל וְאִי הֹאֲכִלוּ קִאִמֵּר וְכִי אֵין בְּפִרְה לְחֻצִּי בְּרִיתוֹת וְעוֹד תַּפּוּק לֶה מַשְׁעוֹ הַהֲבִישׁ וְלֹא עוֹן הָאֲכָלִין וְיֹאדִיר ה"ר יְהוֹדָה מַמִּין זַר"ל אִמֵּר לִי מַפִּי ה"ר וַיִּישׁ מֵאִפֶּר"ק זַר"ל אִם עוֹן נוֹתֵר נוֹתֵר מִמֶּשׁ וַיֵּמַר שֶׁהִקְשָׁה רַש"י אַחֵר שֶׁבִּשֵּׁר יַחוּז וַיִּפְסֵל דְּלִמָּא אֶתְנָא כּר' ע"ע דְּאִמֵּר כּפ"ב דְּזָבְחִים (דָּף כט.) לִר' אֶלְעָזָר הֵא מַעֲנִינוּ לָב וְחֶבֶה נִשְׁוֹמֶרֶת יִישׁ שֶׁהוֹן בְּחֻזָּת טָהֵרָה וּבֵינן שְׂרָאֵו סְתָרִי אִף אֶתָּה אֵל תַּתְּמַה ע"י אַחֵר שֶׁבִּשֵּׁר יַחוּז וַיִּפְסֵל וְאֵע"נ דִּר' א"א אֶהֱדֵר לִיה הֵתָם הֵרִי הוּא אוֹמֵר הַמְקָרִיב בְּהַקִּרְבָּה הוּא נִפְסֵל וְאִינוּ נִפְסֵל בְּשִׁלְשִׁי וְלִכְאוּרָה מִשְׁמַע דִּר' ע"ע קִבְּלָה דְּאֵין הַבַּח נִפְסֵל וְהֵבֵא דְרִישׁ לִיה מֵלֹא יִרְצָה שְׁהַבַּח נִפְסֵל אִם נוֹתֵר מִמֶּנּוּ י"ל דִּה"ק אִם עוֹן נוֹתֵר וְנִימָא דִּאִית בַּה עוֹן בַּבַּח וְנִקְדָּשׁ לְקִרָא כּר' ע"ע בְּאוּבָל מַזְבֵּחוֹ בְּיֹם הַשְּׁלִישִׁי הַבְּתוּב מִדְּבֵר וּסְבִירָא הוּא לְאוּקְמָא לְקִרָא בְּהֵכִי לְפִי שֶׁהוּא אֲסוּר קַל שְׂאֲרַע לֹאֲחֵר שֶׁבִּשֵּׁר וְלִהֵכִי נִימָא דִּהֵעֵץ מִרְצָה עַלִּיו טַפִּי מַעַל שְׂאֵר אֲסוּרִים הֵא כְּבֵר נֶאֱמָר לֹא יִרְצָה הֵא אֵין נוֹשֵׂא אֲלֵא עוֹן טִמְאָה וּמַהֲשָׁתָא לִית לָן לְאוּקְמָא קִרָא דּוּאִם הֵאֲבָל יֹאבָל בְּיֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאוּבָל מַזְבֵּחוֹ בְּיֹם הַשְּׁלִישִׁי הוּא נִפְסֵל וְאִינוּ נִפְסֵל בְּשִׁלְשִׁי וְלִכְאוּרָה מִשְׁמַע דִּר' ע"ע קִבְּלָה דְּאֵין הַבַּח נִפְסֵל וְהֵבֵא דְרִישׁ לִיה מֵלֹא יִרְצָה שְׁהַבַּח נִפְסֵל אִם נוֹתֵר מִמֶּנּוּ י"ל דִּה"ק אִם עוֹן נוֹתֵר וְנִימָא דִּאִית בַּה עוֹן בַּבַּח וְנִקְדָּשׁ לְקִרָא כּר' ע"ע בְּאוּבָל מַזְבֵּחוֹ בְּיֹם הַשְּׁלִישִׁי הַבְּתוּב מִדְּבֵר וּסְבִירָא הוּא לְאוּקְמָא לְקִרָא בְּהֵכִי לְפִי שֶׁהוּא אֲסוּר קַל שְׂאֲרַע לֹאֲחֵר שֶׁבִּשֵּׁר וְלִהֵכִי נִימָא דִּהֵעֵץ מִרְצָה עַלִּיו טַפִּי מַעַל שְׂאֵר אֲסוּרִים הֵא כְּבֵר נֶאֱמָר לֹא יִרְצָה הֵא אֵין נוֹשֵׂא אֲלֵא עוֹן טִמְאָה וּמַהֲשָׁתָא לִית לָן לְאוּקְמָא קִרָא דּוּאִם הֵאֲבָל יֹאבָל בְּיֹם הַשְּׁלִישִׁי אֲפ"ה לֹא הֵוֹה מִרְצָה הֵעֵץ עַלִּיו שְׁהֵרִי כְּתוּב בּוֹ לֹא יִרְצָה וְהַשְׁתָּא לֹא דְחַקִּינוּן בַּחֲנֹם לְאוּקְמָא בַּה קִרָא אֲלֵא דְרַשְׁיָנוּ מִהַמְקָרִיב בְּהַקִּרְבָּה הוּא נִפְסֵל וְאֵין נִפְסֵל בְּשִׁלְשִׁי:

פָּרִים פֶּר דַּע"ו פִּי' דַּעוֹלָה הוּא וְטַעוֹן מִנְחַת נְסָכִים דַּע"נ דַּצְבֹּר הוּא מְהֻדְרִין וְהָא דְאִמֵּר אוֹמֵר לוֹ הֵי פִקֵּחַ וְשִׁתָּן וּמִבִּיא אוֹתָהּ בְּטִמְאָה לֹא מִשּׁוּם דְּטִמְאָה דְּחֻיָּה בַצֵּבֹר דִּהָא לֹא דְחִי שֶׁבֶת בֵּינן דְּלֹא קִבְּעִשׁ לִיה זְמַן וְטִמְאָה נִמִּי לֹא דְחִי בְּדִאִמֵּר לְקַמֵּן פֶּרֶק הוֹצִיא לוֹ (וּיֹמֵא דָף ג.) כּל שְׂאִין זְמַנו קִבְּעַע אִינוּ דוּחָה לֹא אֶת הַשֶּׁבֶת וְלֹא אֶת הַטִּמְאָה אַע"פ שֶׁהוּא קִרְבֵּן צִבּוֹר וְהָא דְמִבִּיאָה בְּטִמְאָה אִינוּ מִשּׁוּ' דְרַעֲיִי עֵין וְזוֹקֵא טִמְאָת קִרְבֵּן דְּמִרְצָה עֵין אֲבָל טִמְאָת הַגּוֹף דְּכֹהֲנִים לֹא אֵדְחוּ לְגִבְיָהּ כִּלְל לְגַמְרִי חֲשִׁיב קִרְבֵּן יַחִיד: **פִּינּוֹן** דִּיחִיד הוּא מְהֻדְרִינוּ הֵבֵא וְזֵאִי חֲשִׁיב קִרְבֵּן צִבּוֹר לְדוּחֹת שֶׁבֶת וְלְדוּחֹת הַטִּמְאָה אֲפִילוּ טִמְאָה דְּגִבְרִי מִיְהוּ לֹא הִתְרָה בּוֹ טִמְאָה אֲלֵא דְחֻיָּה הִיא בֵּינן דִּיחִיד קֹא מִנְיָה לִיה וְתַמָּה לִי וְהָא כּוּלָּהּ מִקְרָאִי נִפְקִי פֶּרֶק בִּינֵד עוֹלִין (פֶּסְחִים דָּף עו.) וְיִדְבֵּר מִשָּׁה אֶת מַעֲגֵי ה' הַכְּתוּב קִבְּעַע מוֹעֵד אֶחָד לְכָל מַאי שֶׁנָּא דִישׁ מִקֵּן שֶׁהִתְרָה בְּהוֹן טִמְאָה וְיֵשׁ מִסֵּס דְחֻיָּה וּי"ל לְמֵאֵן דְּאִמֵּר טִמְאָה הִסֵּר הִיא בְּכּוּלָּהּ הִסֵּר טִמְאָה מִדְּאוֹרֵית' אֲלֵא מִדְּרַבָּן גְּזֵרו אֶהֱוֵא דְהֵי קִרְבֵּן יַחִיד גְּלַיהֲדֵרִי אֲטָהוֹרִין וְלַמ"ד טִמְאָה דְחֻיָּה הִיא סְבִירָא לֶה דְבִכּוּלָּהּ דְחֻיָּה הִיא

שְׁנַטְמָא **בֵּין בְּשׁוּגַג בֵּין בְּמוֹיד** כּו' הֵא דַּלְעִיל קִאִמֵּר בְּמוֹיד לֹא הוֹרָצָה וְהֵבֵא קִאִמֵּר דְּמִרְצָה אִף עַל הַמוֹיד בְּפִרְק הַקּוּמֵן רַבָּה (מִנְחוֹת דָּף כה:) מַקְשָׁה לֶה הַש"ס וְאִירָבָא לְמֵאֵן דְּמַשְׁנִי טִמְאָתוֹ בְּשׁוּגַג אֵין בְּמוֹיד לֹא זִרְיקָתוֹ בֵּין בְּשׁוּגַג בֵּין בְּמוֹיד וְאִירָבָא לְמֵאֵן דְּאִמֵּר אִירָבָא וְתַמָּה דְבָב' הָאֲשֶׁה רַבָּה (וּבְמוֹת דָּף ג.) מַקְשָׁה מִהֵאִיא דְּדָם שְׁנַטְמָא וְזִרְקוּ בְּמוֹיד לֹא הוֹרָצָה לַמ"ד אֵין ב"ד מַתְנִין לַעֲקֵר דְּבֵר מִן הַתַּרְעָה וְהָא הֵבֵא דְּמִדְּאוֹרֵיתָא אֲרַעֲיִי מִרְצָה עַל מַה הֵעֵץ מִרְצָה עַל הַדָּם וְכִי אִירָבָא בְּזִירִיקָה וּא"כ אֲבָא לְמִימֵר דִּהֵאִיא דְּדָם שְׁנַטְמָא בְּמוֹיד לֹא הוֹרָצָה מִדְּאוֹרֵיתָא נִמִּי קִאִמֵּר וּי"ל דְּאִינוּ סְבִירָא לְחַלֵּק בְּדִאוֹרֵיתָא בֵּין שׁוּגַג לְמוֹיד לֹא בְּזִירִיקָה וְלֹא מִדְּאוֹרֵיתָא הֵינּוּ מִדְּרַבָּן לְמֵר בְּדִאִית לֶה וְלִמֵּר בְּדִאִית לֶה לְמֵר בְּטִמְאָה לְפִי שְׁנִירָא לִי וְיִתֵּר לְהַקְמִיר בְּטִמְאָה בְּמוֹיד מִשּׁוּם דְּאֶתְחַלְלָא דְּכַסּוּלָא הִיא וְעוֹד דְּלֹא נִתְפַּלֵּן לְעִשְׂתֵּי מַעֲנִה אֲבָל בְּזִירִיקָה בְּטִמְאָה לֹא קִנְסוּיָה בֵּינן דְּלֹא תַחֲלַת פִּסּוּלָא הוּא וְעוֹד בְּמַעֲנִה קֹא עֲסִיק וְלִמֵּר מִסְתַּפֵּר לִיה לְהַקְמִיר יִתֵּר בְּזִירִיקָה מִשּׁוּם דְּדָבֵר מַעֲנֶה בְּיוֹמֵר הוּא לְהַקְרִיב לְגִבְיָה דְּבֵר שְׁאִינוּ טָהוֹר וּא"ת א"כ בְּפִרְק הַקּוּמֵן רַבָּה לִישְׁנִי דִּהֵאִיא דַּעַל מַה הֵעֵץ מִרְצָה אֲרִירִי מִדְּאוֹרֵיתָא וְהֵאִיא דְּדָם שְׁנַטְמָא אֲרִירִי מִדְּרַבָּן וּי"ל אִם אִיתָא דְּמִדְּרַבָּן אֵין חִלּוּק בֵּין טִמְאָתוֹ לְזִרְיקָתוֹ דְּאִירִי וְאִירִי הֵוֹה אִמְרִינוּ דְּלֹא הוֹרָצָה בְּמוֹיד וּא"כ הֵאִיא דַּעַל מַה הֵעֵץ מִרְצָה בֵּין בְּשׁוּגַג בֵּין בְּמוֹיד מִדְּאוֹרֵיתָא זְנוּקָא אֲרִירִי לֹא הֵוֹה לִיה לְמַתְנִי סְתַמָּא הֵכִי בֵּינן דְּבָזֵמֵן שְׁנַשְׁנִית הַבְּרִיתָא לֹא הֵו

	עין משפט גז מציחה
---------------------------------------	---

א מיי' פד' מהל' ביאת מקדש הל' ז:

ב מיי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' לד:

ג מיי' פי"א מהל' פסולי המוקדשין הל' יט:

ד מיי' פד' מהל' ביאת מקדש הל' ח:

ה מיי' פד' מהל' תפילין ומוזה וספר תורה הל' יד, סמוג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' כח סעי' א:

הָא אִינוּ נושא אָלאַ עוֹן טַמְאָה שְׁהִתְרַח מִכְלָלָהּ וכו' תמא לר"ת מאי אצטריך **הָא אִינוּ נושא אָלאַ עוֹן טַמְאָה שְׁהִתְרַח מִכְלָלָהּ** תפוק לה משום דאי אפשר לאוקמא קרא בפגול ונותר וממילא לא מתוקם אלא בטמאה ותרן דע"כ לא מוקמינן לקרא אלא במודי דהתר מפללו מדכתיב לרצון להם משמע עון שהיא לרצון בעלמא וכן משמע בהקומץ רבה (מנחות דף כה.) דפריך ואימא עון שמאל שהתר מפללו ביוה"כ ומשני אמר קרא עון שהיה בו ודחיתיו והינו על פרחך מלרצון להם דאי לאו הכי מנא לה דבדחוי מירי קרא והכי הנה ליה לשנויי אמר קרא עון שהיא עון בכל מקום לאפוקי שמאל שאינו עון ביוה"כ [והא דלא נקט] מלרצון י"ל משום דלא משמע למעמיט שמאל שהרי מרצה היא אלא משעון נמי הקדש וה"ק עון שהיא לרצון שהיא מרצה וטובא פריך התם ולא פריך אלא מהנהך דהתרו מפלגין וא"ת א"כ פגול ונותר היכי ס"ד לאוקומי קרא בגמיהו אי לאו דכתיב לא יחשב ולא ירצה תפוק לה דלא התרו מפללו ואור"ת פגול התר מפלגין בבמה שאין פסול מקום בבמה ונותר כדי

נסבה אי נמי התר בראשו של מזבח אבל תשה למ"ד לניה מועלת בראשו של מזבח בפרק המזבח מקדש (נזכחים דף פז.) מאי אכא למימר ועוד מחשבת נותר לא התרה ואומר ריזב"א דהתרה במנחת כהנים ובמנחת כהן משוח ובכל דבר שאין לו מתירין דאין חובין עליו משום פגול דמתנן בף' ב"ש (נזכחים דף מג.) ואפי' פסול נמי ליבא מקאמרי התם בפ"ק דנזכחים (דף יד.) לר"ש דאמר כל שאינו על מזבח החיצון בשלמים אין חובין עליו משום פגול ואמרי' התם מודה ר"ש לפסל מק"י משלא לשמן הפשר בשלמים ופסול בחטאות חוץ לזמנו הפסול בשלמים אינו דין שיפסל בחטאות ובדבר שאין לו מתירין ליבא ק"י דהא שלא לשמן פשר במנחת כהנים ובכל דבר שאין לו מתירין וא"ת חוץ למקומן שהתר בבמה הא לא מקרי התר מפללו דבשעין עון דלפני ה' דדמשני התם כי פריך ואימא עון יוצא שהתר בבמה ומשני עון דלפני ה' יש לומר יוצא לאו עון דלפני ה' הוא דפסולו ארע פחות אבל מחשבת חוץ למקומו פסולו ארע בפנים שעומד בפנים ומחשב לחוץ ואין לומר דבמה לא מקרי התר מפללו פיון דהכשרו פיון דהכשרו בפנים בשמאל קרי לה הכשרו בכך אבל חוץ למקומו פיון דבפנים לא אשכחן ליה הכשרו לא חשיב הכשירו בכך מה שהתר בבמה וי"מ דפגול ונותר אע"ג דלא התרו מפלגין הנה מוקמינן קרא דרצני צין בגמיהו אי לא גלי קרא בהדיא לא יחשב ולא ירצה משום דכתיב בהו עון ובצין כתב עון וגמרינן עון עון מצין ואי משום דכתיב לרצון להם דמשמע דלא מתוקם אלא במוידי דהתר מפללו בדפי' אכא למימר דהוו מוקמי לרצון לדרשא אחריתי בדדרש בף' הבא על יבמתו (יבמות דף. ס:) לרצון להם ולא לפורענות ובף' הקומץ רבה (מנחות דף כה. ד"ה ואימא) כתבתי אמאי לא מוקמינן לקרא לעון גבלה וטורפה שהתר מפללו במליקה או בפעון לילה

שהתר מפללו באיברים ופגרים או בעון אותו ואת בנו שהתר מפללו בעופות או עון מחסר זמן שהתר בעופות וע"ש: **מִכְלָל דר"ש סבר** טַמְאָה דחויָהּ היא **בצבור** לא ידענא מאי ראייה מייתי ר"ש מיוה"כ דאפי' בשאינו על מצחו דמרצה דלמא לעולם אינו על מצחו אין מרצה ויוה"כ הינו טעמא דכיון דאי אפשר להיות על מצחו ולרצווי דחיא טמאה פון דקרבן צבור הוא דאתא בטמאה מדי דהנה אטמאת גברא דלא מרצי צין עלה ודחיא טמאה וי"ל דה"ק ר"ש כהן גדול ביוה"כ יוכיח דאי נטמא הקרבן בידו אפי' אם יש אחרת טהורה אין אומר לו הבא אחרת תחתייה וע"כ הינו משום דאפי' אין עודהו על מצחו מרצה וכיון דאיבא תרתי רצני צין וקרבן צבור לא מייתי אחריתי דאי אין עודהו על מצחו אינו מרצה לימא ליה הבא אחרת תחתייה פיון דטמאה דחוייה היא וא"ת והאמר לעיל גבי הנה מקריב מנחת פרים מאי לאו דחג אלמא למ"ד טמאה דחוייה היא אומר לו הבא אחרת תחתייה אפי' בקרבן צבור גמור י"ל דההוא תנא דלעיל סבר כר"י דהא דאין עודהו על מצחו אינו מרצה ובגון שאינו על מצחו אי נמי בנשבר העץ ואלבא דכלי עלמא:

הא אינו נושא אלא עון טמאה שהתרה מכללה וכו' תמא לר"ת מאי אצטריך

שבעת ימים פרק ראשון יומא

הא אינו נושא וכו' הא לשון מעתה הוא מעתה אי אתה מוצא שיהא נושא אלא עון קרבן טמאה ומאי שנא דשזינן ליה לקלא הואיל ומצינו בה קל אחר שהתרה לצבור מפלל אסור שבחייד הלפך שזי בה נמי לקלא שיהא העין מרצה אותה בקרבן יחיד קתני מיהא שהתרה בצבור אלמא התר הוא בצבור: פין שישנו העין על מצחו של כהן גדול כשארכעה טמאה על הקרבן: ויה"כ אינו על מצחו בשעת עבודהת היום הפנימית שאינו נכנס לפנים בבגדי זהב: שטמאה התרה לו שכלו קרבן צבור ואינו צריך לרצוני עין: מפלל דר"ש סבר דחוייה היא וצין הוא דמרצה עלה והינו תנאי: אמר אבוי כוי' מלתא באפי נפשה היא לכרושי פלגתיהו: בסבתא יתד: על מצח ונשא והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקלשים (שמות כ"ח:ח"ז-ל"ח):

אִינוּ נושא אָלאַ עוֹן טַמְאָה שְׁהִתְרַח מִכְלָלָהּ וכו' תנאי היא. **דְּתַנִּיָא: צִיץ, בֵּין שִׁישָׁנוּ עַל מִצְחוֹ בֵּין שְׂאִינוּ עַל מִצְחוֹ — מִרְצָה, דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. 'רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עוֹדָהוּ עַל מִצְחוֹ — מִרְצָה. אֵין עוֹדָהוּ עַל מִצְחוֹ — אִינוּ מִרְצָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן: כַּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים יוֹכִיחַ, שְׂאִין עוֹדָהוּ עַל מִצְחוֹ, וּמִרְצָה! אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: הַנֵּחַ לְכַהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, שְׁטוּמָאָה הוֹתֵרָה לוֹ בְּצִיבוּר. מִכְלָל דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן סָבַר טוּמְאָה דְּחוּיָהּ הִיא בְּצִיבוּר. אָמַר אַבְיִי: בְּנִשְׁכַּר הַצִּיץ דְּכוּלֵּי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגִי דְלָא מִרְצָה. כִּי פְּלִיגִי דְתַלֵּי בְּסִיפְתָּא, רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: "עַל מִצַּח ... וְנוֹשֵׂא", וְרַבִּי שְׁמַעוֹן סָבַר "תָּמִיד לְרִצּוֹן לִפְנֵי ה'". מֵאִי "תָּמִיד"? אֵילִימָא: תָּמִיד עַל מִצְחוֹ, מִי מִשְׁכַּחַתְּ לַה? מִי לֹא בְּעֵי מִיַּעַל לְבֵית הַכֹּסֶא, וּמִי לֹא בְּעֵי מִיָּנָם! אָלָא: תָּמִיד מִרְצָה הוּא. ^(א)וְלְרַבִּי יְהוּדָה נִמִּי, הָא כְּתִיב "תָּמִיד!" הֲהוּא תָּמִיד שְׁלֹא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמָּגוּ, כְּדִרְבָּה בַּר רַב הוֹנָא. דְּאָמַר רַבָּה בַּר רַב הוֹנָא: חֲזִיב אָדָם לְמִשְׁמִשׁ בַּתְּפִילּוֹ בְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה, קַל וָחוֹמֶר מִצִּיץ:**

	מסורת הש"ס
א סנהדרין יב; פסחים עז. ב שבת יב; מנחות לו; ג זבחים כג; מנחות כה.	תורה אור השלם
והנה על־מִצַּח אֶהְרֹן וְנוֹשֵׂא אֶהְרֹן אֶת־עוֹן הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַל־מִתְנֵת קֹדֶשִׁיהֶם וְהָיָה עַל־מִצְחוֹ תָּמִיד לְרִצּוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה [שמות כח, לח]	

מסורת הש"ס
א שבת יב; מנחות לו; משנה פרה; לעיל ד; פסחים עח. ב לקמן פח. ג שבת קכ:

תורה אור השלם

וסנה על־מצח אהרן ונשא אהרן את־עוון הפדשים אשר נקדישו בני ישראל לקל־מתנת קדשיהם וסנה על־מצחו תמיד לרצון להם לפני יהוה [שמות כח, לח]

אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה דְּוִיחַ כ" וּפְרָה: שְׁלִישִׁי וּשְׂבִיעִי לַפְּרִישְׁתּוֹ: בְּהֵן הַשּׁוֹרֵף כּו' לְקַמָּה וּמָה צִיץ, שְׁאִין בּוּ אֶלֶּא אֲזַכְרָה אַחַת, אֶמְרָה תּוֹרָה: "עַל מִצְחוֹ תִּמְיֹד" — שְׁלֹא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ. תַּפִּילָיון שְׁיִישׁ בְּהֵן אֲזַכְרוֹת הַרְבֵּה — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן דָּאָמַר תִּמְיֹד מְרַצָּה, וְהָא בְּתִיב "עַל מִצְחוֹ וְנָשֹׂא"! הֵהוּא לְקַבּוּעַ לוֹ מְקוֹם הוּא דְאֵתֵא. וְרַבִּי יְהוּדָה לְקַבּוּעַ לוֹ מְקוֹם מָנָא לִיָּהּ? נִפְקָא לִיָּהּ מִ"עַל מִצְחוֹ". וְרַבִּי שִׁמְעוֹן נָמִי, תִּיפּוּק לִיָּהּ מִ"עַל מִצְחוֹ"? אִין חָכִי נָמִי. אֶלֶּא, "עַל מִצְחוֹ וְנָשֹׂא" מֵאִי עָבִיד לִיָּהּ? אָמַר לָהּ: רֵאוּי לְמִצְחַ מְרַצָּה, שְׁאִינּוּ רֵאוּי לְמִצְחַ אִינּוּ מְרַצָּה. לֹא־פּוֹקִי נִשְׁפָּר הַצִּיץ, דְּלֹא מְרַצָּה. וּלְרַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁפָּר הַצִּיץ מָנָא לִיָּהּ? נִפְקָא לִיָּהּ מִ"מִצְחַ" "מִצְחֹ" וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, "מִצְחַ" "מִצְחוֹ" לֹא מִשְׁמַע לִיָּהּ.‏^[dab] נִימָא הֵנִי תַנָּאִי כְּהֵנִי תַנָּאִי. דְּתַנָּיֵא: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה מִזֵּין עָלָיו כָּל שִׁבְעָה מִכָּל חֻטְאוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם — דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמְרִי: אִין מִזֵּין עָלָיו אֶלֶּא שְׁלִישִׁי וּשְׂבִיעִי בַלְבֵּד. רַבִּי חֲנִינָא סָגֵן הַכְּהֻנִּים אוֹמְרִי: כַּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מִזֵּין עָלָיו כָּל שִׁבְעָה, כַּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים אִין מִזֵּין עָלָיו אֶלֶּא שְׁלִישִׁי וּשְׂבִיעִי. מֵאִי לֹאֻ בְּהָא קָא מִיפְּלָגִי, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבוּר. וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר: טוּמְאָה הִיתֵר הִיא בְּצִיבוּר. וְתַסְבָּרָא? אִי סָבַר רַבִּי יוֹסִי הִיתֵר הִיא בְּצִיבוּר — הַזָּאָה כָּלֵל לָמָּה לִּי? אֶלֶּא דְּכוּלִּי עֲלָמָא הֵנִי תַנָּאִי סָבָרִי טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבוּר.‏^[a] וְהַכָּא בְּהָא קָמִיפְּלָגִי, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה. וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר: לֹא אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה.‏^[b] וְסָבַר רַבִּי יוֹסִי לֹא אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה? וְהַתַּנָּיִא: חֲרִי שְׁהִיָּה שָׁם כְּתוּב עַל בִּשְׂרוֹ — חֲרִי זֶה לֹא יִרְחֹץ וְלֹא יִסּוּךְ וְלֹא יַעֲמוּד בְּמְקוֹם הַטְּנוּפֹת. נִזְדַּמְּנָה לוֹ טְבִילָה שֶׁל מִצְוָה — כּוּרָה עָלָיו גָּמִי וְטוֹבֵל. רַבִּי יוֹסִי אוֹמְרִי: יוֹרֵד וְטוֹבֵל כְּדָרְכוֹ, וּבִלְבֵּד שְׁלֹא יִשְׁפֹּשֵׁף. וְקִיַּימָא לוֹ דְּבִטְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה קָא מִיפְּלָגִי, דְּתַנָּא קִמָּא סָבַר: לֹא אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה, וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר: אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה. אֶלֶּא, דְּכוּלִּי עֲלָמָא לְהֵנִי תַנָּאִי אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה. וְהַכָּא בְּהָא קָמִיפְּלָגִי, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: מִקְּשִׁינּוּ הַזָּאָה לְטְבִילָה, וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר: לֹא מִקְּשִׁינּוּ הַזָּאָה לְטְבִילָה. וְרַבִּי חֲנִינָא סָגֵן הַכְּהֻנִּים? אִי מִקְּשִׁישׁ הַזָּאָה לְטְבִילָה — אֲפִילוּ כַּהֵן בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים נָמִי, אִי לֹא מִקְּשִׁישׁ הַזָּאָה לְטְבִילָה — אֲפִילוּ כַּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה נָמִי! לְעוֹלָם לֹא מִקְּשִׁישׁ, וְכַהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מַעֲלָה בְּעֲלָמָא. כִּמָּאן אֲזִלָּא הָא דְּתַנּוּ רַבְּנֵי: אִין בֵּין כַּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה לְכַהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים אֶלֶּא

אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה דְּוִיחַ כ" וּפְרָה: שְׁלִישִׁי וּשְׂבִיעִי לַפְּרִישְׁתּוֹ: בְּהֵן הַשּׁוֹרֵף כּו' לְקַמָּה

וּמָה צִיץ, שְׁאִין בּוּ אֶלֶּא אֲזַכְרָה אַחַת, אֶמְרָה תּוֹרָה: "עַל מִצְחוֹ תִּמְיֹד" — שְׁלֹא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ. תַּפִּילָיון שְׁיִישׁ בְּהֵן אֲזַכְרוֹת הַרְבֵּה — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן דָּאָמַר תִּמְיֹד מְרַצָּה, וְהָא בְּתִיב "עַל מִצְחוֹ וְנָשֹׂא"! הֵהוּא לְקַבּוּעַ לוֹ מְקוֹם הוּא דְאֵתֵא. וְרַבִּי יְהוּדָה לְקַבּוּעַ לוֹ מְקוֹם מָנָא לִיָּהּ? נִפְקָא לִיָּהּ מִ"עַל מִצְחוֹ". וְרַבִּי שִׁמְעוֹן נָמִי, תִּיפּוּק לִיָּהּ מִ"עַל מִצְחוֹ"? אִין חָכִי נָמִי. אֶלֶּא, "עַל מִצְחוֹ וְנָשֹׂא" מֵאִי עָבִיד לִיָּהּ? אָמַר לָהּ: רֵאוּי לְמִצְחַ מְרַצָּה, שְׁאִינּוּ רֵאוּי לְמִצְחַ אִינּוּ מְרַצָּה. לֹא־פּוֹקִי נִשְׁפָּר הַצִּיץ, דְּלֹא מְרַצָּה. וּלְרַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁפָּר הַצִּיץ מָנָא לִיָּהּ? נִפְקָא לִיָּהּ מִ"מִצְחַ" "מִצְחוֹ" וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, "מִצְחַ" "מִצְחוֹ" לֹא מִשְׁמַע לִיָּהּ.‏^[dab] נִימָא הֵנִי תַנָּאִי כְּהֵנִי תַנָּאִי. דְּתַנָּיֵא: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה מִזֵּין עָלָיו כָּל שִׁבְעָה מִכָּל חֻטְאוֹת שֶׁהָיו שָׁם — דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמְרִי: אִין מִזֵּין עָלָיו אֶלֶּא שְׁלִישִׁי וּשְׂבִיעִי בַלְבֵּד. רַבִּי חֲנִינָא סָגֵן הַכְּהֻנִּים אוֹמְרִי: כַּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מִזֵּין עָלָיו כָּל שִׁבְעָה, כַּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים אִין מִזֵּין עָלָיו אֶלֶּא שְׁלִישִׁי וּשְׂבִיעִי. מֵאִי לֹאֻ בְּהָא קָא מִיפְּלָגִי, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבוּר. וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר: טוּמְאָה הִיתֵר הִיא בְּצִיבוּר. וְתַסְבָּרָא? אִי סָבַר רַבִּי יוֹסִי הִיתֵר הִיא בְּצִיבוּר — הַזָּאָה כָּלֵל לָמָּה לִּי? אֶלֶּא דְּכוּלִּי עֲלָמָא הֵנִי תַנָּאִי סָבָרִי טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבוּר.‏^[a] וְהַכָּא בְּהָא קָמִיפְּלָגִי, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה. וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר: לֹא אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה.‏^[b] וְסָבַר רַבִּי יוֹסִי לֹא אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה? וְהַתַּנָּיִא: חֲרִי שְׁהִיָּה שָׁם כְּתוּב עַל בִּשְׂרוֹ — חֲרִי זֶה לֹא יִרְחֹץ וְלֹא יִסּוּךְ וְלֹא יַעֲמוּד בְּמְקוֹם הַטְּנוּפֹת. נִזְדַּמְּנָה לוֹ טְבִילָה שֶׁל מִצְוָה — כּוּרָה עָלָיו גָּמִי וְטוֹבֵל. רַבִּי יוֹסִי אוֹמְרִי: יוֹרֵד וְטוֹבֵל כְּדָרְכוֹ, וּבִלְבֵּד שְׁלֹא יִשְׁפֹּשֵׁף. וְקִיַּימָא לוֹ דְּבִטְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה קָא מִיפְּלָגִי, דְּתַנָּא קִמָּא סָבַר: לֹא אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה, וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר: אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה. אֶלֶּא, דְּכוּלִּי עֲלָמָא לְהֵנִי תַנָּאִי אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה. וְהַכָּא בְּהָא קָמִיפְּלָגִי, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: מִקְּשִׁינּוּ הַזָּאָה לְטְבִילָה, וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר: לֹא מִקְּשִׁינּוּ הַזָּאָה לְטְבִילָה. וְרַבִּי חֲנִינָא סָגֵן הַכְּהֻנִּים? אִי מִקְּשִׁישׁ הַזָּאָה לְטְבִילָה — אֲפִילוּ כַּהֵן בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים נָמִי, אִי לֹא מִקְּשִׁישׁ הַזָּאָה לְטְבִילָה — אֲפִילוּ כַּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה נָמִי! לְעוֹלָם לֹא מִקְּשִׁישׁ, וְכַהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מַעֲלָה בְּעֲלָמָא. כִּמָּאן אֲזִלָּא הָא דְּתַנּוּ רַבְּנֵי: אִין בֵּין כַּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה לְכַהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים אֶלֶּא

דְּאִמַר בְּפִרְקַּהּ הַמְּפֻלֵּת (נִגְדָה דף ל. וַשּׁס) שְׁמַע מִנֶּה תֵּלֵת שְׁמַע מִנֶּה טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה אִין הִלְכָה כֵּן אֶלֶּא כְּרַבִּי יוֹסִי כִּר' יְהוֹנָדָה דְּאִמַר הֵתָם דְּהִי טְבִילָה בְּאֶחָרוֹנֶיהָ שְׁהָרִי מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שְׁאִין לָךְ טוֹבָלֵת בְּזִמְנָה טְבִילָה שֶׁל נִגְדָה וְשֶׁל נִשְׁל שְׁמִימְרַת יוֹם וּבִפְרָק בְּתַרָּא דְנִגְדָה (דף סז: וַשּׁס) אֲמַרְיִנּוּ מַדְבִּי הֶאֱדָנָא בְּלֵהוּ סַפֵּק זְבוּת שְׁוִיגְהוּ רַבְּנָן לְטַבְּלִיגְהוּ בִּימְמָא דַּשְּׁבַעָה מִשְׁמַע שְׁלֹא הִיו טוֹבֵלוֹת בְּיוֹם בְּשׁוֹם פַּעַם ור"ח פֶּסַח כב"ש וב"ה דְּפִרְקַּהּ הַמְּפֻלֵּת (נִגְדָה דף ל. וַשּׁס) דְּסָבָרִי טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה וְלֹאֻ רָחִיָּה הִיא מִדְּסָבָרִי ב"ש וב"ה כִּי שְׁיֵאֵל הִלְכָה כֵּן דּוֹחִאי ר' יוֹסִי כִּר' יְהוֹנָדָה לֹא פֻּלֵּיג עַלְיָהּ אֶלֶּא ס"ל לֹא נִחְלָקוּ ב"ש וב"ה בְּדָבָר זֶה א"כ מִצֵּי לְמִימַר דֶּהֲלַכְתָּא כִּר' יוֹסִי כְּרַבִּי יְהוֹנָדָה וּמֵה שְׁעָשִׂה רַבִּינוּ אֲלִיָּהּ הִסְקוּ וְכַרְוִינוּ לְכַרְכָּה בְּאַחֲסֵרוֹת שָׁלוֹ טְבִילָה בְּזִמְנָה וְעַל אֲרַבַּע גְּדִילִים יִתֵּד עַל אֲזִנוֹתַי תִּכְסֶּה הַגְּדִילוֹים מִנְּהֵן הִיָּה שְׁלֹא הִיָּה מִקְּפִיד לְכַתֵּב כֶּהֱלַכְתָּן כִּמוֹ שְׁיִסְדַּר עַל סֵתָם נִסְקָלִים דְּנָתָם וְנִתְחַבַּב תִּסְקָלוּהוּ וַיֵּאמַר הַמֶּלֶךְ תִּלְוֵהוּ וְהִינוּ כר"א דְּפִרְקַּהּ נִגְמַר הֲדִין (סְנֵהֲדָרִין דף מה:) כֵּל הַנִּסְקָלִין נִתְלַין וְדִלֹא כְּרַבְּנָן דְּאִמְרִי אִין נִתְּלָה אֶלֶּא מִנְּדָף וְעוֹבֵד עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים וּמֵהָא דְּאִמַר בְּשִׁמְעָתָא דְּכָלִי עֲלָמָא אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה אִין לְהַבִּיא רָחִיָּה דְּלֹא הִיָּה מִצֵּי לְמִימַר אִיפְכָא דְּכָלִי עֲלָמָא לֹא אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה דא"כ מֵאִי טַעמָא דר"מ וְעוֹד ר' יוֹסִי גָמִי עַל כְּרַחֵךְ סָבַר טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה כַּדְשִׁמְעִין לִיָּה גַבִּי מִי שְׁהִיָּה שָׁם כְּתוּב עַל בִּשְׂרוֹ: **מִקְּשִׁינּוּ** הַזָּאָה לְטְבִילָה תַּמָּה אִמְרִאי פְּשִׁיט לָהּ טָפִי דְּטְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה מֵהַזָּאָה יֵשׁ לּוֹמַר מִשּׁוֹם דְּכְתִיב (בַּמִּדְבָּר יט) וְהָיָה הָטֹהֵר עַל הָטֹמֵא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי וּכְבֹּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּיּוֹם וְטֹהַר בְּעֶרְבֹ וְעַל כְּרַחֵךְ הָא דְּהִדַּר כְּתִיב וְחָטְאוּ בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹאֻ מִשּׁוֹם הָיָא כְּתִיב בְּכִר וְאִי מִשּׁוֹם לֹא־שִׁמְוַעִין הָיָא בְּזִמְנָה מִצְוָה לְהִדַּר גָּמִי הָיָא דְּג' כְּהִדַּר הָיָא דַּשְׁבִּיעִי אֶלֶּא עַל כְּרַחֵךְ מִשּׁוֹם וְרָחַץ אֲרַטְרִיךְ לֹא־שִׁמְוַעִין דְּתַבָּר לְהֵאָחַ טְבִילָה וְשִׁמַּע מִנֶּה דְּטְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה אֶלֶּא דַּלִּית לִיָּה טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה אֶכָּא לְמִימַר דְּדַרְשׁ לֵהִאי קִרָּא כְּדָקָא דְרִישׁ לִיָּה בְּפִרְקַּהּ הָאוּמַר כְּדוֹשִׁין (דף סב. וַשּׁס) דְּקִאָמַר וְחָטְאוּ בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי לָמָּה לִי אֲרַטְרִיךְ סָלְחָא דַּעְתָּךְ אִמְינָא הֵנִי מְלִי לְקַדְשִׁים אֶכָּבֵל בְּתַרְוַמָּה בְּחַד גָּמִי סָגִי הָא מִשְׁמַע לָן וְהָא דְּקִאָמַר הֵתָם וְהָיָה הָטֹהֵר עַל הָטֹמֵא לָמָּה לִי אֲרַטְרִיךְ סד"א שְׁלִישִׁי לְמַעֲשֵׂי שְׁנֵי שְׂבִיעִי לְמַעֲשֵׂי שְׁשִׁי דְּקָא מִמַּעֲשֵׂי וְמִי טֹהֲרָה אֶכָּבֵל הִיכָא דַּעֲבַד כְּרַבִּיעִי וּבִשְׁמִינִי אִימָא שְׁפִיר דְּמִי קמ"ל יֵשׁ לְכַרֵּשׁ לְפִינּוּ לִמ"ד אִין הָיָא בְּזִמְנָה מִצְוָה וְאִי אִו קִאָמַר כְּרַבִּיעִי אִו בִּשְׁמִינִי כְּלוּמַר סד"א אִי עָבַד הָיָא קִמְיִיתָא כְּרַבִּיעִי וְהִשְׁנֵה בְּשִׁבְעִי אִו קִמְיִיתָא בְּשִׁלִּישִׁי כַּמְשַׁפְטָה וּבְתַרְתִּיתָא בִּשְׁמִינִי קמ"ל דְּכַעֲבִין שְׁיֵהֲא ד' יָמִים בֵּין הָיָה לְהָיָה לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר וְכֵן פִּרְשׁ רַש"י הֵתָם:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

ח.

עין משפט נר מצוה

א מיי' פב' מהל' פרה אדומה הל' ד:

ב מיי' פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ד:

ג טוש"ע יו"ד סי' קצז סעי' ב:

ד מיי' פו' מהל' יסודי התורה הל' ו, סמג עשין ג:

תִּחְלֹמַר בְּתַפְלִין שְׁהָן מְחַפִּין עוֹר וְאִין לְמַרְן דַּה"נ בְּתִיב שְׁנֵי בְּתַפְלִין בְּקַמְטִין חֲדָא דְאִין זֶה בְּתִב גְּמוּר דְּזִנְקָא שִׁי"ן שֶׁל תַּפְלִין הִלְכָה לְמַשָּׁה מִסִּינִי אֶכָּבֵל ד' י' לֹא וְעוֹד בְּצֵין אִיכָּא שֶׁסּ הַמִּיחָד כֵּן ד' אוֹתוּת דְּחִמִּיר טָפִי ונ"ל דְּלִינּוּ ק"ו גְּמוּר דְּאוֹרִיתָא אֶלֶּא מִדְּרַבְּנָן וּה"ק נְהִי גָמִי דְאִיכָא חוּמְרָא טָפִי בְּצֵין כַּדְמַפְרַשׁ מ"מ בֵּין דְאִיכָּא בְּתַפְלִין צַד חֲשִׁיבוּת זֶה טָפִי שְׁנֵים כְּהֵן אֲזַכְרוֹת הַרְבֵּה סָבָרָא הוּא שָׁמַן הֲדִין יֵשׁ לְחַכְמִים לְתַקַּן לְמַשְׁמַשׁ כְּהֵן כָּל שַׁעַה: וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר טַמְאָה הִתֵּר הִיא בְּצִבוּר תַּמָּה לִי א"כ גַּבִּי פָּרָה אִמְרִאי סָגִי בְּג' דְּבִשְׂבִיעִי הָא לֹאֻ קָרְבַּן צַבוּר הִיא לְדַחוּת שְׁבַת וְטַמְאָה וי"ל דְּכִינּוּ דְּטַבּוֹל יוֹם כֶּשֶׁר בְּפָרָה דְּכְתִיב (בַּמִּדְבָּר י"ט:ו"י:ט) וְהָיָה הָטֹהֵר דְּאִמְרַתַּת טֹהוֹר כָּל דְּהוּ אִם כֵּן מִהֵתָם גָּמִי נִכְשִׁיר כַּהֵן הַשּׁוֹרֵף הַפָּרָה בְּלֹא הָיָא כָּלֵל בֵּין דְּלֹא כְּרוּר לָן דְּנִטְמָא וְהָא הֲדִין דְּאִפִּילוּ שְׁלִישִׁי וּשְׂבִיעִי לֹא בַּעֲי אֶלֶּא מַעֲלָה בְּעֲלָמָא: **אִי סָבַר רַבִּי יוֹסִי טַמְאָה הִתֵּר הִיא בְּצִבוּר** הַזָּאָה כָּלֵל לָמָּה לִי גַבִּי וי"כ תַּמָּה לִי לִימָא דְּאֲרַטְרִיךְ הָיָא מִשּׁוֹם אִילּוּ שֶׁל אֲהֲרֹן הֶקְרַב בּוֹי"כ דְּכִינּוּ דִּיחּוּד הוּא מֵהֲדַרְיִנּוּ אִטְהֵרָה וי"ל דַּה"נ"מ הִיכָא דְּנִטְמָא כִּירוֹ טַמְאָה וְדִלִּית כְּדַלְעִיל אֶכָּבֵל בְּחַשְׁשָׁא בְּעֲלָמָא כִּי הִכָּא וְדִלִּאן לְמֵאן דְּמִיחָל וְאִמַר הֶסֶר הִיא בְּצַבוּר לֹא הִיָּה מַצְרַכִּי מִיַּדִּי אֲפִילוּ כְּדִיחּוּד כְּגוֹן אִלוּ שֶׁל אֲהֲרֹן בֵּין דְּחֲשִׁיב כְּקָרְבַּן צַבוּר לְדַחוּת שְׁבַת וְטַמְאָה: וְ**סָבַר רַבִּי יוֹסִי לֹא אֲמַרְיִנּוּ טְבִילָה בְּזִמְנָה מִצְוָה כּו'** לֹא הִיָּה מִצֵּי לְשַׁנּוּיִי הֵהִיא דְּלַעֲיֵל רַבִּי יוֹסִי כִּר' יְהוֹנָדָה הִיא דְּסָבִירָא לָהּ בְּפִרְקַּהּ הַמְּפֻלֵּת (נִגְדָה דף כט.) לֹאֻ מִצְוָה הִיא וּכַה"נ מַעֲשֵׂי לְקַמְעַן שְׁלֵהִי מְכִילְתִּין (דף פח. וַשּׁס) וי"ל דְּכִינּוּ דְּפֻלַּג בְּהִדָּה ר"מ שְׁמַע מִנֶּה

עין משפט נר מצוה

א מוי' פט' מהל' מעשרות הל' א:

נחתום אַלס אַפּלו פֿל אַדס נמי מפרשן וַהן שְׁלוּ בְּדִאֲמֵרֵינוּ בְּשִׁלְהִי מִסִּכֵּת סוּטָה (דף מח.) עמד והתקין לָהֶם הַלֹּחֶק פְּרוּת מַעַס הָאָרֶץ מִפְּרִישׁ מִהֶן תְּרוּמַת מַעֲשֶׂר וְנוֹתְנָה לָכֶּהן וּמַעֲשֶׂר שְׁנֵי עוֹלָה וְאוֹכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם וּמַעֲשֶׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֶׂר עֵנִי הַמוֹצֵיא מִחִבְּרוֹ עָלָיו הֲרֹאִיָּה וְהָא אֵלָא אֲמֵרִינוּ נְמִי בְּתֵרוּמַת מַעֲשֶׂר מִפְּרִישָׁה וְהִיא שְׁלוּ וְיִמְכְּרֶנָּה לַפְּהֻסִים וְיִטַּל דְּמִיָּה י"ל בִּינוּ דְּדָבָר מוֹשֶׁט הוּא שְׁאִינוּ אֵלָא חֵלֶק אֶחָד מִק' וְעוֹד דְּמִיָּה מוֹשֶׁטִינוּ שֶׁהוּא גְרִיף לְמַכְרָה בְּזוֹל שְׁאִין לֶה אֲכַלְיו מִכְּבִין תְּקִינוּ רַבָּנוּ שְׂיִתְּנֶנָּה לַפְּהֻסִים: וְלֹא שְׁמָשׁוּ בּוּ אֵלָא י"ח כְּהֻנִּים רִיב"א גְּרִיס שְׁמָנָה כֹּהֲנִים בְּדִכְתִּיב בְּהָזִיא דְּבִדְבְּרֵי הַיָּמִים (א ה) עוֹרִיָּה אֲשֶׁר כִּהֵּן בְּבִית אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה אֲמַרְיָה אֲחִיטוּב צְדוֹק שְׁלוֹם חִלְקִיָּה עֲזַרְיָה שְׂרָיָה וְיִהוֹצֶדֶק וְהוּא הֶלֶךְ בַּהֲגָלוֹת ה' אֶת יְהוֹדָה אֲחִנֹּס בְּכָל הַסַּפְרִים וּבַסַּפְרֵי (פִּרְשֵׁת פִּנְחָס) וּבִירוּשָׁלַיִם גִּרְסִינוּ י"ח כֹּהֲנִים ונ"ל לְקִיס גִּרְסַת הַסַּפְרִים וט' כֹּהֲנִים גְּדוּלִים הָיוּ עַד יְהוֹצֶדֶק וְכו' וּסְגִי בַּהֲנָה שְׁמַתְקִינִין לְכָל אֶחָד סָגֵן תַּחְתָּיו הָרִי י"ח בְּדֹאשְׁכַּחן בְּסוּף מַלְכִּים דִּקָּא

חֲשִׁיב לָכֶהן גְּדוּל וסָגֵן שְׁלוּ בַּהֲדִי הֲדָדִי דְּכְתִיב וַיַּחַח רַב טַבָּחִים אֶת שְׂרָיָה כִּהֵּן הָרֹאשׁ וּמִשְׁנֵהוּ צִפְנִיָּהוּ וּא"ת א"כ בְּבִית שְׁנֵי נְחָשׁב נְמִי סְגִנֵּי כִּהְנֶה א"כ הִנֵּה לִיָּה לְמִימַר קְרוֹיב לָשֵׁשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים גְּדוּלִים שְׁשֻׁמְשׁוּ בּוּ י"ל הָא לֹא קָשִׁיָּא דְּבִבִּית רִאשׁוֹן נֶקֶט שְׁפִיר י"ח הֵן וּסְגִנִּיָּהוּן לְרִנְחָא דְּמִלְתָּא דֹּאפִילוּ אִת"ל אִי אִפְשָׁר שְׁלֹא יֵאָרַע אֲנֹס לְכ"ג בִּיּוּה"כ אֶחָד מִכָּל הַשָּׁנִים הֵלְלוּ שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׁ בְּכַהֲנָה גְּדוּלָּה וְנִמְצָא סָגֵן מְשַׁמֵּשׁ תַּחְתָּיו אַעפ"כ לֹא הָיוּ הֵלְלוּ אֵלָא י"ח וְכו"ש דְּאִי אֲמֵרִינוּ דָּלֹא אֲרַע פֶּסוּל לְכ"ג דְּבִצְרִי לָהֶן אֲבָל בְּבִית שְׁנֵי בִינוּ דְּכָל אֶחָד לֹא הוּצִיא שְׁנָתוֹ נֶקֶט ג' מֵאוֹת לְרִנְחָא דְּמִלְתָּא דֹּאפִילוּ אִת"ל דְּמִסְתַּמָּא לֹא שְׁמַשׁ הֶסָגֵן תַּחְתָּיו בִּינוּ שְׁלֹא הָיָה כ"ג אֵלָא יוּה"כ אֶחָד מִלְתָּא דָּלֹא שְׂכִיחָא הוּא שָׂבּוּ בַּיּוֹם אֲרַעוּ אֲנֹס וְשַׁמֵּשׁ סָגֵן תַּחְתָּיו אֲפֹלוּ דְּכִי לְכָל הַפְּחוֹת קְרוֹיב לֵג' מֵאוֹת הָיוּ אִי נְמִי נ"ל דִּי"ח כֹּהֲנִים דִּקְאָמַר הָיוּ מִפְּנֵחָס וְאִילָךְ שְׁתַּנֵּה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו וְכֵן מַשְׁמַע בַּסַּפְרֵי לָכֵן אֲמַר הִנֵּי נִתֵּן לוֹ וְנָג' מִלְּמַד שְׁעָמְדוּ מִמֶּנּוּ בְּבָנָיו רִאשׁוֹן י"ח כֹּהֲנִים גְּבִיאִים וּבְבָנָיו שְׁנֵי פ' כֹּהֲנִים וְכו' וּבָנָיו רִאשׁוֹן קְרִי מִמֶּשְׁכָּן וְאִילָךְ עַד גְּלוּת הָאָרֶץ וְכֵן יֵשׁ בִּירוּשָׁלַיִם בְּרֹאשׁוֹנָה שְׁהָיוּ מְשַׁמְשִׁין הוּא וּבְנוּ וּבָן בָּנוּ שְׁמָשׁוּ י"ח כֹּהֲנִים וְהָא דִּקְאָמַר הִבָּא בְּשִׁמְעָתָא זֶה מִקֶּדֶשׁ רִאשׁוֹן שְׁעָמַד ד' מֵאוֹת וַעֲשֶׂר וְלֹא שְׁמָשׁוּ בּוּ אֵלָא י"ח מִשּׁוֹם דְּבַעֵי לְמִימַר מִקֶּדֶשׁ שְׁנֵי שְׁעָמַד ד' מֵאוֹת וַעֲשָׂרִים וְשַׁמָּשׁוּ בּוּ קְרוֹיב לֵג' מֵאוֹת נֶקֶט נְמִי מִנֵּין בֵּית רִאשׁוֹן וּמִיָּהוּ אוֹתָם י"ח כֹּהֲנִים לֹא שְׁמָשׁוּ פֶּלֶס בְּבִית רִאשׁוֹן וּה"פ וְשַׁמָּשׁוּ בּוּ י"ח כְּלוּמַר שְׁמָשׁוּ בּוּ כֹהֲנִים כָּל כָּךְ עַד שֶׁהִשְׁלִימוּ לַחֲשֹׁבּוֹן י"ח עַם אוֹתָם שְׁשֻׁמְשׁוּ מַעֲקָרָא וְכֵן מִצְאֵתִי בְּדִבְרֵי הַיָּמִים אֲלַעֲזַר פִּנְחָס אֲבִישׁוּעַ בָּקִי עֲזִי זְרַחְיָה מְרִיּוֹת אֲמַרְיָה אֲחִיטוּב צְדוֹק אֲחִימֵשׁן עֲזַרְיָה יוֹחָנָן עֲזַרְיָה אֲמַרְיָה אֲחִיטוּב צְדוֹק שְׁלוֹם חִלְקִיָּה עֲזַרְיָה שְׂרָיָה וְיִהוֹצֶדֶק הָרִי מֵאֲבִישׁוּעַ בֶּן פִּנְחָס עַד שְׂרָיָה יֵשׁ י"ח כֹּהֲנִים וְלֹא שְׂרָיָה בְּכָלָל לִפִּי שְׁשֻׁרִיָּה גְּלָה בְּגָלוֹת וּכְנִיָּה וְלֹא קַחֲשִׁיב בְּאוֹתָם י"ח כֹּהֲנִים אֵלָא אוֹתָם שְׁשֻׁמְשׁוּ כָּל יְמֵיהֶם אֲבָל שְׂרָיָה שְׁגָלָה בְּגָלוֹת וּכְנִיָּה בְּדֹאִיתָא בְּסוּף מַלְכִּים וְיִהוֹצֶדֶק שְׁגָלָה בְּגָלוֹת צַדִּיקָה לֹא קָא חֲשִׁיב וּהר"ר יַעֲקֹב בֵּש"ה אֲמַר לָנוּ בֵּש"ר וְקוּיָאֵל הָלֹוי מוֹרְמִיש"א דְּעִזְרָיָה לֹא הָיָה בִּימֵי שְׁלֹמֹה אֵלָא הָיוּ עֲזַרְיָה שְׁהִיָּה בִּימֵי עֲזַרְיָה וּלְפִי שְׁמָסַר נִפְשׁוֹ עַל עֲבֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כְּשֶׁבָּא עֲזַרְיָהוּ לְשֹׁרֶת וְחִרַף אוֹתוֹ בְּדִכְתִּיב בְּדִבְרֵי הַיָּמִים (ב כו) לָכֵן נִקְרָא עַל שְׁמוֹ וַיִּישֶׁר לְפָנָיו וְשׁוּב מִצְאֵתִי בֶן בְּפִ' דְּבְרֵי הַיָּמִים שְׁפָרְשׁוּ תַלְמִידֵי רַב סְעָדִיָּה זצ"ל וְהָא דְּבַסַּפְרֵי אִיבָּא שְׁבִבִית שְׁנֵי הָיוּ שְׁמוּנִים כֹּהֲנִים וּבִירוּשָׁלַיִם אִיבָּא נְמִי דְּכִי וְאֲמַרִי לֶה פ"א וְאֲמַרִי לֶה פ"ב וְאֲמַרִי לֶה פ"ג וּבִשְׁמַעְתָּא אֲמַרִי ג' מֵאוֹת יֵשׁ לוֹמַר הָתָם לֹא קַחֲשִׁיב אֵלָא כֹּהֲנִים שְׂיִצְאוּ מִפְּנֵחָס:

לְפִי שְׁשַׁלַּח יוֹחָנָן כִּהֵּן גְּדוּל שְׁגֹזַר עַל (סוּטָה דף מח.): הַמוֹצִיא מִחִבְּרוֹ עָלָיו הֲרֹאִיָּה מִכִּי אִפְרָשָׁה וְאִפְקַעַה מִשּׁוֹם טַבָּל אִין בּוּ אֵלָא סַפֵּךְ גִּזַּל לְוִיִּים וְעַנְיִים חוּץ מִתְּרוּמַת מַעֲשֶׂר שְׁבִתוֹךְ מַעֲשֶׂר רִאשׁוֹן אוֹתָהּ יִתֵּן לָכֶהן שֵׁשׁ אֶסוּר וַעֲנוֹן מִיתָה בְּאֲכִילְתָּהּ וּלְלֹוי וְעַנִּי יֵאמַר דְּבִיאֻו קְרִיאָה שְׁלֹא עֲשֶׂר עַם הָאָרֶץ שְׁלֹקַחְתִּי מִמֶּנּוּ: וּנְפָרְשׁוּ וְנִסְקוּ שְׁהָרִי יֵשׁ בּוּ אֶסוּר לֹא תוֹכַל לֵאכַל בְּשֻׁעְרֵיךְ וּבְרִישׁוֹ כְּדִי לְתַקֵּן טַבָּלוּ הוֹאִיל וְלֹא פִסְדִי בַּה מִיָּדִי דֶּהָא אִינֵהוּ נִפְשִׁיָּהוּ הֲדַר קָא אֲכַלִּי לִיָּה בִּירוּשָׁלַיִם: חוּבְטִין אוֹתָן (מן) הִנְחַתוּמִין כָּל י"ב חֲדָשׁ מִשְׁנֵה לְשָׁנָה הַמְּמַנִּים מִתַּחֲדָשִׁין וּמִכְבִּידִין לְמִצְוֹא עֲלִילוֹת לַגְּבוּת מִמוֹן כְּשֶׁהֵן מִתַּחֲדָשִׁין: לֹא אֲטַרְחוּנְהוּ וְסִמְכוּ לוֹמַר שֶׁרַב עַמִּי הָאָרֶץ מַעֲשִׂרִין הֵן: בְּרַסִּי פְקִידֵי הַמָּלָךְ:

הַדְּמָאִי בְּסוּטָה בְּפָרָק עֲגָלָה עֲרוּפָה

^(א)לְפִי שְׁשַׁלַּח בְּכָל גְּבוּלֵי יִשְׂרָאֵל, וְרֹאֶה שְׁאִין מִפְּרִישִׁין אֵלָא תְּרוּמָה גְּדוּלָּה בְּלִבָּד. מַעֲשֶׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֶׂר עֵנִי נְמִי לֹא, הַמוֹצִיא מִחִבְּרֹו עָלָיו הֲרֹאִיָּה. אֵלָא מַעֲשֶׂר שְׁנֵי, נִפְרָשׁוּ וְנִסְקוּ וְנִיכְלוּהּ בִּירוּשָׁלַיִם? אָמַר עוֹלָא: מִתּוֹךְ שְׁפָרְהֶדְרִין הִלְלוּ חוּבְטִין אוֹתָן כָּל שָׁנִים עֲשֶׂר חֲדָשׁ, וְאוֹמְרִים לָהֶן: מִכְּרוּ בְּזוּל! מִכְּרוּ בְּזוּל! לֹא אֲטַרְחוּנְהוּ רַבָּנוּ. מֵאִי פִּרְהֶדְרִין? פּוֹרְסִי. אָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מֵאִי דְכְּתִיב: ”וַיֵּרָא אֶת ה' תּוֹסִיף יָמִים וּשְׁנוֹת רְשָׁעִים תִּקְצֹרְנָה”, ”וַיֵּרָא אֶת ה' תּוֹסִיף יָמִים” זֶה מִקֶּדֶשׁ רִאשׁוֹן שְׁעָמַד אַרְבַּע מֵאוֹת וַעֲשֶׂר שָׁנִים, וְלֹא שְׁמָשׁוּ בּוּ אֵלָא שְׁמוֹנָה עֲשָׂר כְּהֻנִּים גְּדוּלִים, ”וּשְׁנוֹת רְשָׁעִים תִּקְצֹרְנָה” זֶה מִקֶּדֶשׁ שְׁנֵי, שְׁעָמַד אַרְבַּע מֵאוֹת וַעֲשָׂרִים שָׁנָה וְשְׁמָשׁוּ בּוּ יוֹתֵר מִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כְּהֻנִּים. צֹא מִהֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה שְׁשֻׁמְשׁוּ שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק, וְשְׁמוֹנִים שְׁשֻׁמְשׁוּ יוֹחָנָן כִּהֵּן גְּדוּל, עֲשֶׂר שְׁשֻׁמְשׁוּ יִשְׁמַעְאֵל בֶּן פֶּאֲכִי, וְאֲמַרִי לָהּ אַחַת עֲשָׂרָה שְׁשֻׁמְשׁוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חֲרֶסוֹם, מִכָּאֵן וְאִילָךְ צֹא וְחֲשׁוּב: כָּל אֶחָד וְאֶחָד לֹא הוּצִיא שְׁנָתוֹ. ^(ב)אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן תוֹרְתָא: מִפְּנֵי מַה חִרְבָּה שִׁילָה — מִפְּנֵי שְׁהָיוּ בַּה שְׁנֵי דְבָרִים: גְּלוּי עֲרִיּוֹת, וּבִזְיוֹן קִדְשִׁים. גְּלוּי עֲרִיּוֹת דְּכְתִיב: ”וְעַלִּי זָקֵן מֵאִד וְשִׁמַּע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בְּנָיו לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכָּבוּן אֶת הַנָּשִׁים הַצּוֹבְאוֹת פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד”. וְאִף עַל גַּב דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הָאוֹמֵר בְּנֵי עַלִי חֲטָאוּ אִינוּ אֵלָא טוֹעָה, מִתּוֹךְ

שְׁשֻׁהוּ

מסורת הש"ס

א בבא מציעא צ; תוספתא סוטה מח.

ב שבת נו; שבת נה; תנא דבי אליהו זוטא נשפחים לסדר אליהו זוטא מבוא ט

תורה אור השלם

יְרֵאת יְהוָה תוֹסִיף יָמִים וַיִּשְׁנֹת רְשָׁעִים תִּקְצֹרְנָה [משלי י, כז]

[תהילים י, כז]

ועלי זקן מאד ושמע את כל־אשר יַעֲשׂוּ בְנָיו לְכָל־יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר־יִשְׁכְּבוּ אֶת־נָשִׁים הַצּוֹבְאוֹת פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד [שמואל א ב, כב]

ט:

רבי אַלעזר דמרא דארעא ד'ישׂראל הָנוּהּ לא מתחיל לדבר עמו אָבֵל כשר"א היה מתחיל לדבר עם ריש לקיש היה משיב לו כדלשקמן כפ"ק דזבחים (דף ה.) גבי רמי ר"ל על מעוהי ומקשי אם פשרים הן לירצו כו' שהשיב לו ר"א ונס הוא חזר והשיב לו:

הנה משמע רשב"ל בדהה פ' לא היה

ששהו את קייני'הוּ, מיהא מעלה עליהן הפתוב פאילו שָׁכבוּם.⁽ⁿ⁾ בַּזיוֹן קדושים, דכתיב: "גם בָּטָרָם יִקְטִירוּן את החֶלֶב ובא נַעַר הַכֹּהֵן וְאָמַר לְאִישׁ הַזֹּבֵחַ תִּנָּה בָשָׂר לַצִּלּוֹת לִכְהֵן וְלֹא יִקַּח מִמֶּה בָשָׂר מִבוֹשֶׁל כִּי אִם חֵי. וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאִישׁ קִטֹּר יִקְטִירוּן כִּיּוֹם הַחֶלֶב וְקַח לָהּ בָּאֲשֶׁר תֵּאֱוָה נִפְשָׁהּ וְאָמַר לוֹ כִּי עֲתָה תִתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בַחֲזָקָה. וַתְּהִי חֲטָאת הַנֶּעָרִים גְּדוֹלָה מְאֹד אֶת פְּנֵי ה' כִּי נִאָצְרוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת הִי".⁽¹⁾ מְקַדֵּשׁ רֹאשׁוֹן מִפְּנֵי מַה חָרַב — מִפְּנֵי שְׁלִשָּׁה דְבָרִים שֶׁהָיוּ בּוֹ: עֲבוּדָה זָרָה, וּגְלוּי עֲרִיּוֹת, וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים. עֲבוּדָה זָרָה, דְּכַתִּיב: "כִּי קָצַר הַמִּצֵּעַ מִהַשְׁתַּרְעֵי". מֵאִי "קָצַר הַמִּצֵּעַ מִהַשְׁתַּרְעֵי"? אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: קָצַר מִצֵּעַ זֶה מִהַשְׁתַּרֵּר עָלָיו שְׁנֵי רָעִים כְּאֶחָד. "וְהַמִּסְכָּה צָרָה כְּהַתְפַּנֵּס", אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי: כִּי מָטִי רַבִּי יוֹנָתָן לְהֹאִי קָרָא בְּכִי, אָמַר: מֵאֵן דְּכַתִּיב בֵּיהּ "כּוֹנֵס כְּנֹד מִי הָיִם", נַעֲשִׂית לוֹ מִסְכָּה צָרָה?⁽²⁾ גְּלוּי עֲרִיּוֹת, דְּכַתִּיב: "וַיֹּאמֶר ה' יַעַן כִּי גָבַהּ בָּנוֹת צִיּוֹן וַתִּלְכְּנָה נְטוּיּוֹת גְּרוֹן וּמִשְׁקֵרוֹת עֵינַיִם הָלוֹךְ וְטָפוֹף תִּלְכְּנָה וּבִרְגִלְיָהֶן תַּעֲפֹסְנָה". "יַעַן כִּי גָבַהּ בָּנוֹת צִיּוֹן" — שֶׁהָיוּ מְהַלְכוֹת אַרוּכָה בְּצַד קִצְרָה. "וַתִּלְכְּנָה נְטוּיּוֹת גְּרוֹן" — שֶׁהָיוּ מְהַלְכוֹת זָקוּפָה. "וּמִשְׁקֵרוֹת עֵינַיִם" — דִּהְיוּ מְלִיץִין בּוֹחֲלֵא עֵינֵיהֶן. "הָלוֹךְ וְטָפוֹף תִּלְכְּנָה" — שֶׁהָיוּ מְהַלְכוֹת עָקֹב בְּצַד גּוּדֵל. "וּבִרְגִלְיָהֶן תַּעֲפֹסְנָה" — אָמַר רַבִּי יִצְחָק: שֶׁהָיוּ מְבִיאוֹת מוֹר וְאַפְרִסְמוֹן וּמַנִּיחוֹת כְּמַנְעִלְיָהֶן, וּכְשִׁמְגִיעוֹת אֲצֵל בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל בּוֹעֲטוֹת וּמַתִּיזוֹת עֲלֵיהֶן, וּמַכְנִיסִין בָּהֶן יֶצֶר הָרַע כְּאִרְס בְּכַעֲוִס. ⁽³⁾שְׁפִיכוֹת דָּמִים, דְּכַתִּיב: "וְגַם דָּם נָקִי שָׁפַה מִנִּשְׁחַ [הַרְבֵּה מְאֹד] עַד אֲשֶׁר מָלֵא אֶת יְרוּשָׁלַם פֶּה לִפָּה".⁽⁴⁾ אָבֵל מְקַדֵּשׁ שְׁנֵי שֶׁהָיו עוֹסְקִין בַּתוֹרָה וּבמִצְוֹת וּגְמִילוֹת חֲסִדִּים, מִפְּנֵי מַה חָרַב? מִפְּנֵי שֶׁהִתְהַ בּוֹ שִׁנְאָת חֲנָם. לְמַדָּה שֶׁשְׁקוּלָה שִׁנְאָת חֲנָם כְּנֹגֵד שְׁלֹשׁ עֲבִירוֹת: עֲבוּדָה זָרָה, גְּלוּי עֲרִיּוֹת, וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים.⁽⁵⁾ רִשְׁעִים הָיוּ, אֲלֹא שֶׁתָּלוּ בְטַחֲוָנָם בַּהֲקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲתָאן לְמַקְדֵּשׁ רֹאשׁוֹן, דְּכַתִּיב: "רֹאשִׁיָּהּ בְּשׁוֹחַד יִשְׁפּוּטוּ וְכַהֲנִיָּהּ בְּמַחִיר יוֹרוּ וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יִקְסוּמוּ וְעַל ה' יִשְׁעֵנוּ לֵאמֹר הֲלֹא ה' בְּקִרְבָּנוּ לֹא תְבוֹא עֲלֵינוּ רָעָה". לְפִיכָה הֵבִיא עֲלֵיהֶן הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹשׁ גְּזֵרוֹת כְּנֹגֵד שְׁלֹשׁ עֲבִירוֹת שְׁבִידָם, שְׁנֶאמַר: "לָכֵן בִּגְלָלְכֶם צִיּוֹן שָׁדָה תִּחְרַשׁ וִירוּשָׁלַיִם עֵינֶן תִּהְיֶה וְהָר הַבֵּית לְבָמוֹת לָעַר". וּבִמְקַדֵּשׁ רֹאשׁוֹן לֹא הָנוּה בֵּיהּ שִׁנְאָת חֲנָם? וְהַכַּתִּיב: "מְגוּרֵי אֵל חָרַב הָיוּ אֶת עַמִּי לָכֵן סָפוֹק אֵל יְרֹה", וְאָמַר רַבִּי (אַלְעָזָר): אֵלֹו בְּנֵי אָדָם שְׂאֻכְלִין וְשׁוֹתִין זֶה עִם זֶה וְדוֹקְרִין זֶה אֶת זֶה בַּתְּרֻכוֹת שְׁבִלְשׁוֹנָם. הֵהִיא בְּנִשְׂאִי יִשְׂרָאֵל הָוֵאִי, דְּכַתִּיב: "זַעַק וְהִלֵּל בֵּן אָדָם כִּי הִיא הִיָּתָה כְּעַמִּי", וַתִּנָּא: "זַעַק וְהִלֵּל בֵּן אָדָם", יְכוֹל לִפְלֹ? תִלְמוּד לומַר: "הִיא בְּכָל נִשְׂאִי יִשְׂרָאֵלִי". רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֱלֵעָזָר דְּאָמְרֵי תַרְוּיָיהוּ: רֹאשׁוֹנִים שִׁנְתַּגְלָה עוֹנָם — נִתְגַּלָּה קֶצֶם. אַחֲרוֹנִים שְׁלֹא נִתְגַּלָּה עוֹנָם — לֹא נִתְגַּלָּה קֶצֶם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: טוֹכָה צְפוּרָנָן שֶׁל רֹאשׁוֹנִים, מְפָרִיסוּ שֶׁל אַחֲרוֹנִים. אָמַר לִיהּ רִישׁ לְקִישׁ: אֲדַרְבָּה אַחֲרוֹנִים עֲדִיפִי, אֵף עַל גַּב דְּאִיפֹא שַׁעֲבוּד מַלְכִּיּוֹת — קָא עֲסָקִי בַתוֹרָה. אָמַר לִיהּ: בִּירָה תוֹכִיחַ, שְׁחִזְרָה לְרֹאשׁוֹנִים וְלֹא חִזְרָה לְאַחֲרוֹנִים. שְׁאֵלוּ אֶת רַבִּי אֱלֵעָזָר: רֹאשׁוֹנִים גְּדוֹלִים, אוּ אַחֲרוֹנִים גְּדוֹלִים? אָמַר לָהֶם: תִּגְנו עֵינֵיכֶם בַּבִּירָה. אִיפֹא דְאָמְרִי, אָמַר לָהֶם: עֲדִיכֶם בִּירָה,⁽⁶⁾ רִישׁ לְקִישׁ הָוי סְחִי בִירְדָּנָא אֲתֹא רַבָּה בַר בַּר חֲנָה יְהַב לִיהּ יָדָא. אָמַר לִיהּ: אֵלְהָא! סִינָיָא לָכוּ — דְּכַתִּיב: "אִם חוֹמָה הִיא נִבְנָה עָלֶיהָ טִירַת כֶּסֶף וְאִם דָּלַת הִיא נִצּוֹר עָלֶיהָ לֹחַ אֲרוֹז". אִם עֲשִׂיתֶם עֲצָמְכֶם כְּחוֹמָה וְעֲלִיתֶם כּוֹלְכֶם בִּימֵי עֲזָרָא — נִמְשַׁלְתֶּם כְּכֶסֶף שְׂאִין רָקֹב שׁוֹלֵט בּוֹ, עַכְשִׁיו שְׁעֲלִיתֶם כִּדְלָתוֹת — נִמְשַׁלְתֶּם כְּאָרוֹ שֶׁהָרֻקֵּב שׁוֹלֵט בּוֹ.⁽⁷⁾ מֵאִי אָרוֹ? אָמַר עוֹלָא: סִסְמָגוֹר. מֵאִי סִסְמָגוֹר? אָמַר רַבִּי אָבָא: בַּת קוֹל. כִּדְתַנְיָא: מִשְׁמַתּוּ נְבִיאִים הָאֲחֲרוֹנִים חֲגִי זְכַרְיָה וּמִלְאֲכִי נִסְתַּלְקָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל. וְעַדִּין הָיוּ מִשְׁתַּמְשִׁין בְּבַת קוֹל. וְרִישׁ לְקִישׁ, מִי מִשְׁתַּעִי בַּהֲדִי רַבָּה בַר בַּר חֲנָה? וּמָה רַבִּי (אַלְעָזָר), דְּמָרָא דְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל הָוָה, וְלֹא הָנוּה מִשְׁתַּעִי רִישׁ לְקִישׁ בַּהֲדִיָּה, דְּמֵאֵן דְּמִשְׁתַּעִי רִישׁ לְקִישׁ בַּהֲדִיָּה בְּשׁוּקָא, יְהִבּוּ לִיהּ עִסְקָא בְּלֹא סְהָדִי — בַּהֲדִי רַבָּה בַר בַּר חֲנָה מִשְׁתַּעִי! אָמַר רַב פֶּפֶּא, שְׂדִי גִבְרָא בִּינְיָיְהוּ: אוּ רִישׁ לְקִישׁ הָנוּה וְזַעֲרִי, אוּ רַבָּה בַר בַּר חֲנָה הָנוּה וְרַבִּי אֱלֵעָזָר. כִּי אֲתֹא לְקַמִּיָּה דְרַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לִיהּ: לֹאֹו הִינְנוּ טַעֲמָא, אִי נִמִּי סְלִיקוּ פוֹלְהוּ בִּימֵי עֲזָרָא לֹא הָנוּה שְׂרָיָא שְׂכִינָה בְּמַקְדֵּשׁ שְׁנִי, דְּכַתִּיב: "יָפֶת אֱלֹהִים לִיָּפֶת וַיִּשְׁכֹּן בְּאַהֲלֵי שָׁם",

אף

שבעת ימים פרק ראשון יומא

לדעת לטור לאכל פקקשים והם היו פעלי גאות והיו מתרשלין בהקרבתן והנשים ממתינות שם עד שיקריבוּם ומסתרות מלחזור למקומן אצל פעליהן ומבטלין את הנשים מפריה ורבייה: מהשתרע דריש בנזטריקון מהשתרר ריע אחר: שני רעים עלם שהעמיד מנשה בהיכל צרה לשון רעות פשטי נשים לאיש אחד וכעסמה צרתה (שמואל א א':י') ואשה כל אחתה לא תקח לצרר (ויקרא י"ח:י"ח): ונליהם למקדש ראשון קאי: ראשיה בשחזר ויפטנו סיפה דקקא ועל ה' ישענו לאמר הלא ה' בקרבנו וגו': ושלש גזרות שדה עין וקמות וער ועין קרקא במטאטא השמר (ישעיהו ד) כמו ויטה כרד מקסה כזב (שם כח): שנתגלה עונם לא היו מכסין פשעיהם: נתגלה קצם לפי מלאות לבבל שבעים שנה אפקד אתכם (ירמיהו כ"ט:י'): אחרונים לא נתגלה עונם בני מקדש שני רשעים היו בסתר: בירה תוכיח בית המקדש: עדיכס בירה בינו הבית עד לכס בדבר שלא חזר לנו וחזר לראשונים: סניגא לכו לכל בני בבל שלא עלו בימי עזרא ומענו שכינה מלכוּא מלשוב לשרות בבית שני: ומשלתם ככסף שאינו נרקב כך לא הייתם חסרים שכינה: גדלותי שער שיש בו שני גדלות פותח אחד וחבירו סוגר כך עליהם לחצאין: שהרקב שולט בו מקצתו תולעת אוכלתו מתוכו ומקצתו תיס כך קצת חזון שכינה היה שם וכלו לא היה: מאי ארז מאי גמולתם לארז דקלמר: אמר שלא ססמגור מכרתו ומנכרו מבפנים ססמגור שם תולעת: מאי ססמגור כלומר למא גמולו בבית שני לססמגור לענין שרית שכינה: א"ר אבא בת קול נשפיר להו בלשר נשאר מן הארז מקצת מועט: שדי גבכרא ביניוהו או הרוחן תסליף או הפושט היז אי ר"ש בן לקיש הוה הרוחן זעירי פשט לו היז או רבא בר בר חנה פשט לו היז ור"א היה הרוחן: כי אמא ר"ש בן לקיש לקמה דר' יוחנן וספר לו כך אמרתי לו לפלוני:

מסורת הש"ס

א ספרא צו פרק טז ה

ב ויקרא רבה; במדבר רבה; תוספתא מנחות
ג שבת סב;; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי; פסיקתא דרב כהנא; פסיקתא רבתי
ד תוספתא יומא; ספרי במדבר; פסיקתא רבתי; לקמן כג;; סנהדרין קט; אוצר מדרשים ברייתא דישועה
ה אוצר מדרשים מדרש גדול וגדולה לו
ו אוצר מדרשים השכם מדרש השכם יב; תוספתא דמאי; תוספתא סוטה; שבת קלט.
ז שיר השירים רבה
ח תוספתא סוטה; סוטה מח;; סנהדרין יא.

תורה אור השלם

גם בפרם יקטרוּן את־החֶלֶב ובא נַעַר הַכֹּהֵן וְאָמַר לְאִישׁ וְגו' [שמואל א ב, טו]

כִּי־קָצַר הַמִּצֵּעַ מִהַשְׁתַּרְעַ וְהַפְּסִכָה צָרָה כְּהַתְפַּנֵּס [ישעיהו כח, כ]
כָּסֹס כְּפֹד מִי הָיִם נָתַן בְּאוֹצְרוֹת תְּהוֹמוֹת [תהילים לג, ז]
וַיֹּאמֶר יְהוָה יַעַן כִּי גָבַהּ בָּנוֹת צִיּוֹן וַתִּלְכְּנָה נְטוּיּוֹת וְגו' [ישעיהו ג, טו]
וְגַם דָּם נָקִי שָׁפַד מִנִּשְׁחַ הַרְבֵּה מְאֹד עַד אֲשֶׁר־מָלֵא וְגו' [מלכים ב כא, טז]
רֹאשִׁיָּהּ בְּשַׁחַד יִשְׁפּוּטוּ וְכַהֲנִיָּהּ בְּמַחִיר יוֹרוּ וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יִקְסוּמוּ וְגו' [מכיה ג, יא]
לְכוּ בִגְלָלְכֶם צִיּוֹן שָׁדָה תִּחְרַשׁ וִירוּשָׁלַם עֵינֶן תִּהְיֶה וְהָר וְגו' [מכיה ג, יב]
זַעַק וְהִלֵּל בֶּן־אָדָם כִּי־הִיא הִיָּתָה כְּעַמִּי הִיא בְּקִלְיָשָׁאִי יִשְׂרָאֵל וְגו' [יחזקאל כא, יז]
אִם־חוֹמָה הִיא נִבְנָה עָלֶיהָ טִירַת כֶּסֶף וְאִם־דָּלַת הִיא נִצּוֹר וְגו' [שיר השירים ח, ט]
יָפֶת אֱלֹהִים לִיָּפֶת וַיִּשְׁכֹּן בְּאַהֲלֵי־שָׁם וַיְהִי כְנָעַן עֶבֶד לָמוֹ [בראשית ט, כז]

מסורת הש"ס
א אוצר מדרשים מדרש עשר גלויות עקטאן דמר יעקב ו ב בראשית רבה ג סוטה לד:

ד אוצר מדרשים מדרשי רבי שמעון בן יוחאי פרק ר' שמעון בן יוחי ו; סנהדרין כח: ה תוספתא יומא

גליון הש"ס
גמ' בית סתמא לא איקרי. כעין זה חולין קלט ע"ב וש"נ: תוס' ד"ה אינו יודע וכו' וי"ל אדרבה משום דמינה סליק. עיין תשובת הרא"ח ח"א סימן מ: ד"ה חוץ כו' שבנויות בקדש. עיין לעיל ח ע"ב תוס' ד"ה דאי:
תורה אור השלם

בני יפת גמר ומגוג ומדי ונוו ונתבי ונפוך ותיסר [בראשית י, ב]

ובני כוש שבא ונחילה ושבגתה ורעמח ושבחבא ובני נעמה וגו' [בראשית י, ז]

ותהי ראשית ממלכתו בכל וארץ ואפד [פלגה בארץ שנער [בראשית י, י]

מוֹ-הָאָרֶץ הַהוּא יָצָא אֲשׁוּר וַיָּבֹן אֶת-יִנְיָנָה וְאֶת-רַחֲבֵל עִיר וְאֶת-פֶּלַח [בראשית יא]

וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל-יִנְיָנָה כְּדָבָר יְהוָה וַיִּנְיָנָה הָיְתָה עִיר-גְּדוֹלָה וְגו' [יונה ג, ג]

וְאֶת-רָסָן בֶּין מִינֹה וּבֶין פֶּלַח הוּא הָעִיר הַגְּדוֹלָה [בראשית י, ב]

וַיַּעֲלֵו בְּנָבֹג וַיָּבֹא עַד-חֲבִירוֹן וְשָׁם אַחִימֶן שָׁשִׁי וּתְלָמִי וְיָדִיד וְגו' [במדבר יג, כב]

לִכֹּן שְׁמֵעוּ עֲצַת-יְהוָה אֲשֶׁר יַעַץ אֱלֹ-הִדּוּם וּמַחֲשָׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חֲשָׁב וְגו' [יְרֵמְיָהוּ מו, כ]

הַאִיל אֲשֶׁר-רָאִיתָ בַּעַל הַקִּרְנָיִם מַלְכִּי מַדִּי וְפָרֹס [דניאל ח, כ]

וְהַצִּפִּיר הַשָּׁעִיר מִלֶּדֶּ ַן וְהַשָּׂרֹן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בִּירְעִינֵיו הוּא וְגו' [דניאל ח, כא]

לִכֹּן יִתְּנֶם עַד-עַתָּה יוֹלְדָה וְלִדָּה וַתֵּרֶ אֲחִיו וְשׁוּבוֹן עַל-בְּנֵי וְגו' [מיכה ה, ב]

וְהַכִּיתִי בֵּית-הַחֹרֶף עַל-בֵּית הַסּוּף וְאֶבְדוּ בְּתֵי הַשּׁוּן וְסָפוּ בְּתִיִּם וְגו' [עמוס ג, טו]

אעפ"י שִׁפְת אֱלֹהִים לִיִּפֶת שָׁזְכוּ פְּרָסִים בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן שֶׁבְּנָה שְׁלמה שָׁבָא מִתְּרַעוּ שָׁל שָׁם: סְקִיסְתָּו גִּיּוֹתָא וְסְקִיסְתָּו בְּרִיתָא אִסְבָּתָה וְסִבְתָּכָא קִאִי שְׁשֻׁמֶן שֵׁנֶה וְהֶס מַחוּז מִקֹּף הָרִים וְהַחִיעֻנָּה מִקִּפְת אֶת הַפְּטִימִית וּרְחוּקָה פְּטִימִית חוּץ מִן הַקֹּף חִיעֻנָּה לְכָל צַד מֵאֶה פְּרָסִי וְהַקֹּף הַחִיעֻנָּה אֶלְפָא פְּרָסִי: מִן הָאֶרֶץ הָיָא יֵצֵא שְׁלֹא לְהִיּוֹת בַּעֲצַת דּוֹר הַפְּלָגָה: וְשָׁם אֲחִימֶן וְגו' אִיזִידִי דְדָרַשׁ שְׁמָתָא נִקְטוּ נָמִי לְהָאִי: שְׁמָשִׁים אֶת הָאֶרֶץ בְּשָׁחִיתוֹת בְּפַסִּיעֻתָיו: וְשָׁשִׁי לִשְׁוֹן הַשְּׁאֵלָת וְהַשְׁבָּר (אִיכָּה ג':מ"ו) וְהַשִּׁי"ן אֶחָד לְבָדוּ שָׁרָשׁ בַּתְּכָה: קְלָמִים כְּשׁוֹרֹת הַמִּתְרִישָׁה: דָּבָר אַחֵר לֹא גָרְסִינוּ: מַעֲטִיקִין אֶת הַחֲמֶה דּוּמָה שְׁצִיאוֹרוּ נוֹקֵב וְעוֹלָה בַּחֲלוֹן הַקִּקְעִי: אִמֵּר רַבִּי יִהֲשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אִמֵּר רַבִּי גְּרָסִינוּ: אִמְרָה קָמָה הֵאָא מִרְבָּנָן לְהָא אִתְקַפְּתָא דְרַבָּה בַר עֲנָא: נִפְּלוּ בַּשְּׂדִיִּים צִיד פְּרָסִים בַּלְשָׁאנֵר צִיד דְרָגִישׁ הַמְדִי וְכוּרָשׁ הַפְּרָסִי חֲתָנוּ: וְהָלֹא כְּמָה לְשָׁכוֹת הִיוּ שָׁם לְשׁוּמְרֵי הַבֵּית: גִּזְרָה הָיְתָה לְקָמָה מִפְּרַשׁ גִּזְרָה שְׁמָא יִאמְרוּ כֹהֵן גָּדוֹל בְּבֵית הָאִסּוּרִים הוּא כְּבוֹשׁ: אִינוּ בֵּית וְגַבִּי מִחוּצָה בַּעֲיָנָן בֵּית חָשׁוֹב: רַבִּי יִהוּדָה מְחִיב לַעֲנֹן מַעֲשֵׂר דְחֻזְמָא לָן אִין הַעֲבֵל מִתְחַיֵּב בַּמַּעֲשֵׂר מֵלֹאכֵל מִמֶּנּוּ אֲכִילֵת עֲרָאִי עַד שְׁרִאָה פְּנִי הַבֵּית שְׁנֵאמֵר בַּעֲרֵתִי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבֵּית: בַּעֲרִיב אִם בְּתוּחָה לְחַצֵּר שָׁיֵשׁ לֹא עַרְבָה עִמָּהֶן: וּבְמִחוּצָה וְאע"נ דְּאִינוּנָה עֲשִׂינָה לִימוֹת הַחֲמָה וְלִימוֹת הַגָּשָׁמִים:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

לְבִנְיַת בֵּית שְׁנֵי אִין שְׁכִינָה שׁוּרָה אֱלָא

אִרְפַּע עַל גִּב דִּי־יִפְתָּ אֱלֹהִים לִיִּפְתָּ" — אִין הַשְׁכִּינָה שׁוּרָה אֱלָא בְּאַהֲלֵי שָׁם.^(א) וּפְרָסָאִי מָנֹא לָן דְּמִיִּפְתָּ קָאָתוּ, דְּכַתִּיב: "בְּנֵי יִפְתָּ גּוֹמֵר וּמִגּוֹג וּמִדִּי וַיָּיוֹן וְתוֹבֵל וּמִשָּׁה וְתִירָס". גּוֹמֵר — זֶה גְרַמְמֵיָא, מִגּוֹג — זֶה קַנְדֵּיָא, מִדִּי — זֶה מִקְדוֹנֵיָא, יָוֹן — כְּמִשְׁמַעוּ, תוֹבֵל — זֶה בֵּית אוֹנִיָּיקִי, מִשָּׁה — זֶה מוֹסִיָא, תִּירָס, פְּלִיגִי בַּה רַבִּי סִימְאִי וַרְבָּנֹן, וְאָמְרִי לַה רַבִּי סִימוֹן וַרְבָּנֹן, חַד אָמַר: זֶה בֵּית תַּרְיִיקִי, וְחַד אָמַר: זֶה פְּרָס. תַּנִּי רַב יוֹסֵף: תִּירָס — זֶה פְּרָס. "סִבְתָּה וְרַעְמָה וְסִבְתָּכָא", תַּנִּי רַב יוֹסֵף: סְקִיסְתָּו גִּיּוֹיָתָא וְסְקִיסְתָּו בְּרִיִּיתָא, בִּין חָדָא לְחָדָא מָאָה פְּרָסִי, וְהִיקָפָה אֶלְפָא פְּרָסִי. "וְתַהִי רֹאשִׁית מִמְּלַכְתּוֹ בְּכָל וָאָרֶה וְאֶפֶד וּכְלָנָה", בְּכָל — כְּמִשְׁמַעָה, אָרֶה — זֶה אוֹרִיכוֹת, וְאֶפֶד — זֶה בַּשְּׁכַר, כְּלָנָה — זֶה נוֹפֵר גִּינְפִי.^(ב) מִן הָאָרֶץ הָהִיא יֵצֵא אֲשׁוּר", תַּנִּי רַב יוֹסֵף: אֲשׁוּר — זֶה סִילֵק. "וַיָּבֹן אֶת גִּינְיָה וְאֶת רַחוּבוֹת עִיר וְאֶת כְּלָח", גִּינְיָה — כְּמִשְׁמַעוּ, רַחוּבוֹת עִיר — זֶה פֶּרֶת דְּמִישָׁן, כְּלָח — זֶה פֶּרֶת דְּבוּרְסִיף. "וְאֶת רָסָן בִּין גִּינְיָה וּבִין כְּלָח הִיא הָעִיר הַגְּדוֹלָה", רָסָן — זֶה אֶקְטִיסְפּוֹן. "הִיא הָעִיר הַגְּדוֹלָה" — אִינִי יוֹדַע אָם גִּינְיָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה, אָם רָסָן הָעִיר הַגְּדוֹלָה. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וַיִּנְיָנָה הָיְתָה עִיר גְּדוֹלָה לְאֱלֹהִים מִהֲלָה שְׁלִשֶׁת יָמִים", הָיִי אוֹמֵר: גִּינְיָה הִיא הָעִיר הַגְּדוֹלָה.^(ג) וַיִּשֶׁם אַחִימֶן שָׁשִׁי וְתִלְמִי יְלִידֵי הָעֶנֶק", תַּנָּא: אַחִימֶן — מִיּוֹמָן שְׁבָאֲחִים, שָׁשִׁי — שְׁמִשָׁים אֶת הָאָרֶץ כְּשָׁחִיתוֹת, תִּלְמִי — שְׁמִשָׁים אֶת הָאָרֶץ תִּלְמָיִם תִּלְמָיִם. דָּבָר אַחֵר: אַחִימֶן בָּנָה עֲנַת, שָׁשִׁי בָנָה אֱלוֹשׁ, תִּלְמִי בָנָה תִּלְבוּשׁ. "יְלִידֵי הָעֶנֶק" — שְׁמַעֲנִיקִין הַחֲמָה בְּקוּמָתָן. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר רַבִּי: עֲתִידָה רוּמִי שְׁתַּפּוּל בְּיַד פְּרָס, שְׁנֵאמַר: "לִכֹּן שְׁמַעוּ עֲצַת ה' אֲשֶׁר יַעַץ (עַל) אָדוּם וּמַחֲשָׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חֲשָׁב (עַל) יוֹשְׁבֵי תִימָן אִם לֹא יִסְחָבוּם צָעִירֵי הַצֹּאן אִם לֹא יֵשִׁים עֲלֵיהֶם נוֹהֶם". מִתְקִיף לַה רַבָּה בַר עוֹלָא: מֵאִי מִשְׁמַע דְּהֵאִי "צָעִירֵי הַצֹּאן" פְּרָס הוּא — דְּכַתִּיב: "הָאִיל אֲשֶׁר רָאִיתָ בַּעַל הַקִּרְנָיִם (הוּא) מַלְכִּי מַדִּי וּפָרֹס". וְאִימָא יוֹן, דְּכַתִּיב: "וְהַצִּפִּיר הַשָּׁעִיר מֶלֶךְ יוֹן!" כִּי סִלִּיק רַב כְּחִיכָא בַר סוּרְמַקִּי, אָמְרָה קָמִיָּה דְּהֵהוּא מִרְבָּנֹן, אָמַר לִיה: מֵאֵן דְּלֹא יַדַּע פְּרוּשֵׁי קִרְאִי מוֹתִיב תִּיּוֹכְתָא לְרַבִּי?! מֵאִי "צָעִירֵי הַצֹּאן" — זּוּטְרָא דְאַחוּהִי. דְתַנִּי רַב יוֹסֵף: תִּירָס — זֶה פְּרָס. אָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אֶלְעָאִי: עֲתִידָה רוּמִי שְׁתַּפּוּל בְּיַד פְּרָס, קַל וְחוּמָר: וּמָה מִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן שְׁבָנְאוּהוּ בְּנִי שָׁם וְהִתְרִיבוּהוּ כְּשִׁדְיִים — נִפְּלוּ כְּשִׁדְיִים בְּיַד פְּרָסִיִּים. מִקְדָּשׁ שְׁנִי שְׁבָנְאוּהוּ פְּרָסִיִּים וְהִתְרִיבוּהוּ רוּמִיִּים — אִינוּ דִּין שְׁיִפְּלוּ רוּמִיִּים בְּיַד פְּרָסִיִּים? אָמַר רַב: עֲתִידָה פְּרָס שְׁתַּפּוּל בְּיַד רוּמִי. אָמְרוּ לִיה רַב כְּהֵנָּא וּרַב אַסִּי לְרַב: בְּנוּיִי בְּיַד סְתוּרִי?! אָמַר לְהוּ: אִין, גִּזִּירַת מֶלֶךְ הִיא. אִיכָא דְאָמְרִי, אָמַר (לִיה): אִינְהוּ נָמִי הָא קָא סְתַרִּי בִּי כְּנִישְׁתָּא.^(ד) תַּנְיָא נָמִי הַכִּי: עֲתִידָה פְּרָס שְׁתַּפּוּל בְּיַד רוּמִי, חָדָא — דְּסְתַרִּי בִּי כְּנִישְׁתָּא, וְעוֹד: גִּזִּירַת מֶלֶךְ הוּא שְׁיִפְּלוּ בּוֹנִין בְּיַד סוּתְרִין. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אִין בֶּן דָּוִד בָּא עַד שְׁתַּפְּשׁוּט מְלָכוֹת רוּמִי הִרְשָׁעָה בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוּ תַשְׁעָה חֳדָשִׁים, שְׁנֵאמַר: "לִכֹּן יִתְּנֶם עַד עַת יוֹלְדָה יִלְדָה וַיֵּתֵר אֲחִיו יִשׁוּבוּן עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".^(ה) תַּנּוּ רַבָּנֹן: כָּל הַלְשָׁכוֹת שֶׁהִיוּ בְּמִקְדָּשׁ לֹא הָיוּ לָהֶן מְזוּזָה, חוּץ מִלְשַׁפַּת פֶּרֶהֶדְרִין, שֶׁהָיָה בַּה בֵּית דִּירָה לְכַהֵן גְּדוֹל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וְהָלֹא כְּמָה לְשָׁכוֹת הָיוּ בְּמִקְדָּשׁ שֶׁהָיָה לָהֶן בֵּית דִּירָה, וְלֹא הָיָה לָהֶן מְזוּזָה? אֱלָא לְשַׁכַּת פֶּרֶהֶדְרִין גִּזִּירָה הָיְתָה. מֵאִי טַעמָא דְרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר (רַבָּא): קִסְכַּר רַבִּי יְהוּדָה: כָּל בֵּית שְׂאִינוּ עָשׂוִי לִימוֹת הַחֲמָה וְלִימוֹת הַגָּשָׁמִים — אִינוּ בֵּית אִיתִיבִיָּה אַבְיִי, וְהַכְּתִיב: "וְהַכְּתִי (אֶת) בֵּית הַחוּרָף עַל בֵּית הַקְּיָיִץ"! אָמַר לִיה: "בֵּית חוּרָף" וִי"בֵית קִיָּץ" אִיקְרִי, "בֵּית" סְתָמָא לֹא אִיקְרִי. 'אִיתִיבִיָּה אַבְיִי: סוֹכַת הַחָג בְּחָג, רַבִּי יְהוּדָה מְחַיִּיב וּחְכָמִים פּוֹטְרִין. וְתַנִּי עֲלָה: רַבִּי יְהוּדָה מְחַיִּיב בַּעֲרִיב וּבְמְזוּזָה וּבְמַעֲשֵׂר! וְכִי תִימָא מִדְרַבָּנֹן, בְּשַׁלְמָא עִרִיב וּמְזוּזָה אִיכָא לְמִימַר מִדְרַבָּנֹן, אֱלָא מַעֲשֵׁר, מִי אִיכָא לְמִימַר מִדְרַבָּנֹן?

דִּילְמָא

וְתַמָּה לִי אִמְאִי לֹא קִאָמַר נָמִי אִינִי יוֹדַע אִם כְּלַח הָעִיר הַגְּדוֹלָה בִּין דְּמַסְפָּקָא לַה בְּרָסָן וַיִּנְיָה שְׁלַפְטִי פְטִיו אִם הָעִיר הַגְּדוֹלָה עֲלִיָּהוּ קִאִי כ"ט דְּאִיכָא לְסַפּוּקִי בְּכִלָּח דְּמִינָה קָא סִלִּיק וִי"ל אֲדַרְבָּה מִשׁוּם דְּמִינָה קָא סִלִּיק אִם אִיתָא דַּעְלָה קִאִי לֹא הָּוָה לִיָּה לְמִימַר הִיא הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֱלָא

הָעִיר הַגְּדוֹלָה: חוּץ מִלְשַׁפַּת פֶּרֶהֶדְרִין שְׂבָה הָיְתָה דִירָה וְאִם תִּאמַר לְחִשׁוֹב נָמִי לְשַׁכַּת בֵּית אֶבֶן שְׂבָה הָיְתָה דִירָה לְכַהֵן הַשׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה י"ל לֹא חָשִׁיב אֱלָא לְשָׁכוֹת שְׁבַמְקָדָשׁ שְׁבַנְיִוִת בְּקָדָשׁ אֶבֶל לְשַׁכַּת בֵּית אֶבֶן בַּהַר הַבֵּית הָּוָה א"נ בִּין דְּלֹא הָּוָה בְּכָל שְׁתָּא אֱלָא אַחַת לְכְמָה שָׁנִים לֹא חָשִׁיב דִירָה: וְכִי תִימָא מִדְרַבָּנֹן וּא"ת מ"מ אֲכַתִּי תַקִּשִׁי לַעֲיֵל נָמִי גַבִּי לְשַׁכַּת פֶּרֶהֶדְרִין לְגַזְרֵי מַהֲאִי טַעמָא וּמֵאִי אַנְטֹרִין לְפִרְוִשִׁי טַעמָא מִשׁוּם שְׁלֹא יִאמְרוּ כֹהֵן גָּדוֹל כְּבוֹשׁ בְּבֵית הָאִסּוּרִים י"ל דְלִמְאִי דִם"ד הַשְׁתָּא לְשַׁכַּת פֶּרֶהֶדְרִין נָמִי מְחַיֵּב ר' יְהוּדָה מַהֲאִי טַעמָא וְלֹא מִטַּעמָא דְשְׁלֹא יִאמְרוּ כ"ג כְּבוֹשׁ אֶבֶל תַּמָּה לִי מֵאִי קִאָמַר וְכִי תִימָא מִדְרַבָּנֹן מְכַל מְקוּם תַקִּשִׁי אֲכַתִּי דְרַבָּנֹן אֲדַרְבָּנֹן מִכ"ט דְּהִכָּא פְטוּרִי אֲפִילוּ מִדְרַבָּנֹן וְלַעֲיֵל מְחַיֵּב אֲפִי מִדְאוּרִיתָא וִי"ל דְרַבָּנֹן אֲדַרְבָּנֹן לֹא קָשָׁה דְשִׁאנִי סָבָה דְדִירַת עֲרָאִי הִיא דְבָקֵל וְכוּל לְהִיּוֹת שְׁהוּא יוֹצֵא מִמֶּנָּה כְּנָן אִם הוּא מַעֲטַעַר אִו יָרְדוּ גְשָׁמִים וְכַהֲנָה רַבּוֹת אֶבֶל לְשַׁכַּת פֶּרֶהֶדְרִין שְׁהִיָּה בְּתוּכָה בְּקִבְיַעו' מְחַיֵּב:

עין משפט נר מצוה

א מיי' פו' מהל' תמילין ומזוזה
וספר תורה הל' א:

ב מיי' פו' מהל' תמילין ומזוזה
וספר תורה הל' ו:

ג מיי' פו' מהל' תמילין ומזוזה
וספר תורה הל' ט, טוש"ע יו"ד
סי' רפו סעי' יא:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

דילמא אתי לאַפרוּשי מן הפטור על

המזאוריתא לא מחיב ורַבֵּנן גזרו בְּהַן וְלֹא חִישִׁינן דְּלִמָּא אַתִּי לאַפרוּשי מן הפטור על החיוב כַּגוֹן הלוקח מעם הארץ וי"ל כִּינן דְּלֹא תְּקִינּוּ לאַפרוּשי תרומה גדולה ונאפילו מעשרות נמי דתְּקִינּוּ לאַפרוּשי מפרשן והן שְׁלוּ איבא הפירא טובא דְּהִי מַדְרַבֵּנן וְלֹא אַתִּי לאַפרוּשי מן הפטור על החיוב וכן הא דאמר פ"ק דביצה (דף יג.) הכניס שָׂגְלִים לַעֲשׂוֹת מַהֵם עֶסֶה אוֹכֵל מִהֶן עָרָא ופטור אֵבֵל אִם לֹאֵכֵל קִבַּע חַיִּב מַדְרַבֵּנן כִּינן דְּשֵׁרוּ לְמִיכֹל מֵנִיהוּ עָרָא בְּלֹא מַעֲשֶׂר איבא הפירא דמיזי דמחויב מזאוריתא אסור לאַכל אפי' עָרָא אַחֵר מרוח כְּדִתְּנן בפ"ק דמסכת פאה (מ"ו) מאַכְלִינן לַחִיּוֹת וּלְעוֹפּוֹת עַד שְׁיִמְרַח אֵבֵל בְּתֵר מרוח לא וְכָל אֲכִילַת בְּהֵמָה חֲשִׁיב אֲכִילַת עָרָא וא"ת והא תְּקִינּוּ לַהֲפָרִישׁ עַל תְּבוּאָה שְׁלֹקַח מִן הַגִּבְרִי לַמִּ"ד יֵשׁ קִנְיָן

לְגִבְרִי לַהֲפָקִיעַ מִיַּד מַעֲשֶׂר וְלֹא חִישׁ דְּלִמָּא אַתִּי לאַפרוּשי מן הפטור על החיוב וי"ל בַּתְּבוּאֹת נִכְרִי לִיבֹא דְטַעֲי וְכֵן יֵשׁ לְתַרְן עַל תְּבוּאֹת חוּצָה לְאַרְץ שְׂהִי מִפְּרִישִׁין מִמֶּנָּה תְּרומה וּמַעֲשֶׂר עַד שְׁלֹא בָּאוּ הָרוֹבִים וּבִטְלוּהָ כְּדִאִיתָא בִּירוּשָׁלַיִם דְּלִיבֹא דְטַעֲי וְעַצֵּן שְׁאִינּוּ נָקִיב נָמִי דְחַיִּב מַדְרַבֵּנן הא אִמְרִינן בְּפ' האשה רבה (יבמות דף פט.) גְּבִי מַשְׁאִינּוּ נָקִיב עַל הַנָּקִיב תְּרומה וַיִּחְזֹר וַיִּתְּרֵם בְּתָרֵי מַנִּי צֵת בַּחַד מִנָּא לֹא צֵת אֵבֵל הֵבֵא אִי מַחִיבֵינוּ לִיה לאַפרוּשי טַעֲי וְסָבַר דְּמַזְאֹרִיתָא חַיִּב דְּמִי מַפִּים לַדַּע אַחֵז דִּירָה קְבוּעָה דְאֹרְקִיתָא דְכִינן דְּבַהֲהוּא שְׁעָתָא דִּירִי בַּה בְּקִבַּע וְחִזּוּ דְמַחִיבֵינוּ לֵה בְּמַעֲשֶׂר סָבַר דְּדִירָה גְּמוּרָה חֲסָבִינוּ לֵה

וְאַתִּי לאַפרוּשי מן הפטור על החיוב: **רַבֵּנן** סָבְרִי גְזָרִינוּ שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה וה"פ שְׂבָעָה הֵיטָה דִּירָה שְׂבָעָה לְכַּהֲנִי גְזָרִינוּ שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אִטּוּ הֵנָּה ז' אִמֵּר רַבִּי יְהוּדָה וְהֵלֵא בְּמָה לְשָׁכוֹת שְׂהִיה בְּהֶן בֵּית דִּירָה לַפְּעָמִים לְשׁוֹם צֶרֶךְ וְאִפִּי רַבִּי לֹא גְזָרִינוּ בְּהֶן שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אִטּוּ הֵנָּה יוֹמֵי אֶלְפָּא לְשַׁבַּת פְּרָהֲדִין גְּזָרָה אַע"ג

דְּלַרְבֵּנן נָמִי גְזָרָה הֵיטָה כְּדָפִי רַבִּי קָאֵמֵר ר' יְהוּדָה גְּזָרָה אַחֲרִיתִי שְׁלֹא יֵאֲמָרוּ כ"ג חֲבוּשׁ בְּבֵית הָאֶסְוִרִין הוּא: **רַבֵּנן** סָבְרִי גְזָרִינוּ ור' יְהוּדָה סָבַר לֹא גְזָרִינוּ כֵּן הִיא גִּי רַשִׁי וּפְרוּשׁ דְּלֹאֲדַלְעַל קָאִי אֶלְשַׁבַּת פְּרָהֲדִין וְהִסְתָּא לֹא תִקְשִׁי דַּר' יְהוּדָה אֶזְרַר' יְהוּדָה דְּהָא דְמַחִיב ר' יְהוּדָה בְּסָפָה וְאִפִּי מַזְאֹרִיתָא דְּמַחִיב בְּמַעֲשֶׂר הִינוּ בּו' יָמֵי הָחַג וְהָא דְפִטּוֹר לַעֲיֵל מַזְאֹרִיתָא הִינוּ בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה וְקָשִׁיא לָן מֵאִי אֶצְטְרִיךְ רַבָּא לְמַפְרֹךְ מַלְשָׁנָא דְּבִרְיתָא דְקַתְּנִי סַפְתָּ הָחַג בְּחָג בְּלֹא בְּרִיתָא תִקְשִׁי לִיה לֹאֲבִי מַדְבְּרִי עַצְמוֹ דְּכִי הִיבִי דְלֹא תִקְשָׁה דַּר' יְהוּדָה אֶזְרַר"י מוֹנְחִי לְבִרְיתָא דְסָפָה בּו' יָמֵי הָחַג דְאִי לֹאֵו הִיב לֹא הֵינָה מַשְׁנֵי מִמֵּי מַמְאִי דְפִרְכִּינן מַעֲקָרָא וא"כ בְּלֹא לְשָׁנָא דְּבִרְיתָא דְסַפְתָּ הָחַג בְּחָג תִקְשִׁי לֹאֲבִי דַּעַל פִּרְחָךְ בְּחָג אִירִי וְעוֹד דַּחַק הוּא לוֹמַר דְּכִי קָאֵמֵר לַעֲיֵל וְכִי תִימָא מַדְרַבֵּנן צְרִיבֹא לְמִימַר גְּזָרָה אִטּוּ דִּירָה גְּמוּרָה קֶשֶׁה א"כ לַעֲיֵל נָמִי בְּלַשְׁכַּת פְּרָהֲדִין נֶצְטְרַךְ לַפְּרֵשׁ גְּזָרָה דַּר' יְהוּדָה אִטּוּ דִּירָה גְּמוּרָה כִּי הֵבֵא וְאִם כֵּן לֹא הִי' כִּי מַסְקָנָא דְמַפְרָשִׁין מַשׁוּם שְׁלֹא יֵאֲמָרוּ כ"ג חֲבוּשׁ הוּא וְעוֹד אִי גְזָרִינוּ בְּלַשְׁכַּת פְּרָהֲדִין אִטּוּ דִּירָה גְּמוּרָה א"כ בְּשְׁאָר כָּל הַלְשָׁכוֹת נָמִי שְׂהִיה בְּהֶן בֵּית דִּירָה אַמְאִי לֹא הֵינָה לְהָא מוֹחָה נְגוּזֹר אִטּוּ דִּירָה גְּמוּרָה מִיהוּ וְה נּוֹכַח לְשַׁבַּע דְּהָבִי פְרִיךְ וְהֵלֵא בְּמָה לְשָׁכוֹת שְׂהִיה בְּהֶן דִּירַת עָרָא כַּגוֹן לְשָׁכוֹת שְׂהִי שׁוּמְרִים בְּלִילָה וְלֹא בִּיּוֹם שְׁלֹא הִיָּה לְהֵם מוֹחָה וְאִם אִיתָא דְּבִדְרִית עָרָא כְּזוֹ חַיִּב דְאֹרְקִיתָא בְּשַׁעַת דִּירָה א"כ הֵנָּה נָמִי נִסְבִּיחַ בְּלִילִיא אֶלְפָּא ע"כ גְּזָרָה דְרַבֵּנן הֵיטָה אִטּוּ דִּירָה גְּמוּרָה וְהָךְ דְּהִיה בַּה דִּירַת ז' בִּימָמָא וְלִילִיא מַחֲלָפָא בְּדִירָה גְּמוּרָה אֵבֵל הֵנָּה לֹא מַחֲלָפִין הֵלָכָךְ לֹא גְזָרוּ בְּהֶן וְעוֹד קֶשֶׁה מֵאִי הֵאִי דְפִרִיךְ וְהָא סַפְתָּ הָחַג בְּחָג קַתְּנִי דְמַשְׁמַע דְלֹא פְרִיךְ אֶלְפָּא מַדְקַתְּנִי בְּחָג אֵבֵל אִי הֵינָה תְּנִי סַפְתָּ הָחַג סְתַמָּא לֹא הֵינָה קֶשֶׁה לִיה וְאִמְאִי דַאֲעַפ"כ תִקְשִׁי לִיה הִהִיא דְלַעֲיֵל מַחִיבִי רַבֵּנן אָף בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה וְלֹא מִצֵּי לַחֲלֹק בִּין סָפָה לְלַשְׁכַּת פְּרָהֲדִין כְּמוֹ שְׁחֹלְקִי לַעֲיֵל דַּר"כ מֵאִי פְרִיךְ וְהָא סַפְתָּ הָחַג כּוֹי לִימָא דְרַבֵּנן אַע"ג דְּגָבִי לְשַׁבַּת פְּרָהֲדִין גְזָרִי אִפִּי בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה בְּסַפְתָּ הָחַג פִּטְרִי אֶפְלוּ בְּחָג מַשׁוּם דְסָפָה לֹא חֲשִׁיבֹא דִירָה כְּלִי הֵאִי בְּלַשְׁכַּת פְּרָהֲדִין אֶלְפָּא עַל פִּרְחָךְ אֲבִי וְרַבָּא לִית לְהוּ הֵאִי סָבְרָא לַחֲלֹק בִּין סָפָה לְלַשְׁכַּת פְּרָהֲדִין וְאֶזְרָבָה רַבִּי לִיה לְמִימַר דַּר' יְהוּדָה אֶזְרָבִי יְהוּדָה קָשִׁיא דְרַבֵּנן אֶזְרָבֵנן לֹא קָשִׁיא דְמַתוֹךְ תְּרוּצָא שְׁל אֲבִי שְׁהוּא בָּא לְתַרְן לְרַבִּי יְהוּדָה קֶשֶׁה טַעֲי לְרַבֵּנן מַדְמַעֲקָרָא דְאֶפְלוּ בְּלֹא שְׁנוּיָא דְאֲבִי קָשִׁיא דְרַבֵּנן אֶזְרָבֵנן אֶפְלוּ כִּי מוֹקְמִינוּ לַשְׁנֵי הַבְּרִיתוֹת בְּשַׁבְּעָה כ"ש לֹאֲבִי דְאֵמֵר דְרַבֵּנן מַחִיבִי לַעֲיֵל אֶפְלוּ בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה וְהֵבֵא פִטְרִי אֶפְלוּ בְּחָג וְעוֹד כִּינן דְרַבֵּנן דְלַעֲיֵל לֹא מַחִיבִי אֶלְפָּא מַשׁוּם גְּזָרָה וְרַבִּי יְהוּדָה לֹא אַתָּא לֹאֶפְלוּנִי עַלְיָהוּ אֶלְפָּא בְּהָא דְאִין הַטַּעַם מַשׁוּם גְּזָרָה דְשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אִטּוּ ז' אֶלְפָּא מַשׁוּם שְׁמָא יֵאֲמָרוּ כְּהֶן גְּדוֹל חֲבוּשׁ הוּא אִם כֵּן לֹא הֵינָה לִיה לְמִימַר בְּהֵאִי לְשָׁנָא לְשַׁבַּת פְּרָהֲדִין גְּזָרָה הֵיטָה כִּינן דְלַרְבֵּנן נָמִי גְזָרָה הֵיטָה אֶלְפָּא אֲבִי לִיה לַפְּרוּשִׁי הַגְּזָרָה שְׁלֹא יֵאֲמָרוּ כְּהֶן גְּדוֹל חֲבוּשׁ הוּא וְעוֹד בְּכָל הַסְּפָרִים וְשִׁנִּים שְׁרָאִיתִי גְרָסִי בְּהוּ אִיפְכָא דְרַבֵּנן סָבְרִי לֹא גְזָרִינוּ ור' יְהוּדָה סָבַר גְזָרִינוּ וְנִרְאָה לִי כָּל הַסְּגִיָּא בַּע"א דְהֵאִי דְקָאֵמֵר וְכִי תִימָא מַדְרַבֵּנן הִינוּ מַשׁוּם שְׁמָא יֵאֲמָרוּ הִינוּשׁ בְּסָפָה בְּחָג חֲבוּשׁ הוּא בְּבֵית הָאֶסְוִרִין וְכּוֹי עַד בְּשַׁבְּעָה כְּלִי עֲלִמָּא לֹא פְלִיגִי בִין בְּלַשְׁכָּה בִין בְּסָפָה כִּי פְלִיגִי בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה בִין בְּלַשְׁכָּה בִין אֶסְוִרִים לֹא גְזָרִינוּ וְהָבִי פִי גְבִי לְשַׁבַּת חוּן מַלְשַׁכַּת פְּרָהֲדִין שְׂבָעָה הֵיטָה דִירָה פִי בְּשַׁעַת שְׂבָעָה הֵיטָה דִירָה שְׂהִיה בְּהֶן דִּירַת עָרָא כְּזוֹ חַיִּב דְאֹרְקִיתָא אֶלְפָּא אֶלְפָּא מַזְאֹרִיתָא אֵבֵל גְּזָרָה לְרַבֵּנן לִית לְהוּ אִמֵּר ר' יְהוּדָה לְדִידְכוּ דְאִמְרִיתוּ דְכָל ז' מַזְאֹרִיתָא וְהֵלֵא בְּמָה לְשָׁכוֹת שְׂהִיה בְּהֶן דִּירַת עָרָא כְּזוֹ וְלֹא הִיָּה לְהֵם מוֹחָה וְאִפִּי בְּשַׁעַת שְׂהִיה בְּהֶן דִּירָה אֶלְפָּא לְשַׁבַּת פְּרָהֲדִין גְּזָרָה הֵיטָה שְׁלֹא יֵאֲמָרוּ כ"ג חֲבוּשׁ וְכִינן דְמַהֲהוּא טַעֲמָא הוּא הִיָּה לְהַ מוֹחָה כָּל הַשָּׁנָה כִּי הִיבִי דְתַפְרָסָם מִלְתָּא לְכָל דְדִירָה מַעֲלִייתָא הִיא וְלֹא יֵאֲמָרוּ כְּהֶן גְּדוֹל בְּבֵית הָאֶסְוִרִים הוּא חֲבוּשׁ וְגָבִי סָפָה נָמִי שַׁבְּעָה חָג כְּלִי עֲלִמָּא לֹא פְלִיגִי דְחַיִּב לְרַבֵּנן מַזְאֹרִיתָא וְלְרַבִּי יְהוּדָה מַדְרַבֵּנן כְּמוֹ לְגָבִי לְשַׁבַּת פְּרָהֲדִין כִּי פְלִיגִי בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה רַבֵּנן לֹא גְזָרוּ שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אִטּוּ חַג ור' יְהוּדָה גֹּזֵר שְׁלֹא יֵאֲמָרוּ הִינוּשׁ בְּבֵית הָאֶסְוִרִין הוּא וְיֵשׁ בְּדָבָר גִּנְאִי וּבְזוּי מַצֵּה וְנִרְאָה כְּאֵלּוּ הַקַּב"ה מְטַרְיַח עַל יִסְרָאֵל וְחוּבָשָׁן בְּבֵית הָאֶסְוִרִים לְהָבִי חִיצַת בְּמוֹחָה כָּל הַשָּׁנָה לַפְּרָסָם הַדָּבָר שְׁיִהְיֶה נִרְאָה לְכָל כְּמוֹ דִּירָה חֲשׁוּבָה וְכֵן לַעֲיֵן מַעֲשֶׂר מַחִיבֹא מַדְרַבֵּנן בִּין בְּחָג בִּין בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה וְלֹא תִקְשִׁי דְלִמָּא אַתִּי לאַפרוּשי מן הפטור כו' דה"מ אִי אִמְרִינן דְלֹא מַחִיבֹא אֶלְפָּא בְּחָג בְּעִידְנָא דְאִיתִי בַּה דִּירָה נַחוּשׁ דְּלִמָּא אַתִּי לְמַטְעִי כִינן דְחִזּוּ דְלֹא מַחִיבֹא אֶלְפָּא בְּהֵאִיא שְׁעָתָא אַתִּי לְמִימַר דְדִירָה גְּמוּרָה הִיא דְאֹרְקִיתָא אֵבֵל הִסְתָּא דְמַחִיבֹא לֵה אִפִּי בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה דְלִיבֹא דִירָה בַּה כָּלֵל הַכֵּל יוֹדְעִין דְּמַדְרַבֵּנן הוּא דְמַחִיב לֵה וְלֹא אַתִּי לְמַטְעִי:

אֶלְפָּא אִמֵּר אֲבִי בְּשַׁבְּעַת יוֹמִים שְׁל פְּרִישָׁה לֹא פְלִיג ר' יְהוּדָה דְּוֹדָאִי מַחִיב

דִּילְמָא אַתִּי לאַפרוּשי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב. ^(א)**אֶלְפָּא אִמֵּר אֲבִי: בְּשַׁבְּעָה — דְּכוּלִּי עֲלִמָּא לֹא פְלִיגִי דְּמִיחִיבָא. כִּי פְלִיגִי בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה. רַבֵּנן סָבְרִי: גְזָרִינוּ שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אִטּוּ שַׁבְּעָה, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: לֹא גְזָרִינוּ. אִמֵּר לִיה רַבָּא: וְהָא סוּפַת הַחַג בְּחָג קַתְּנִי? אֶלְפָּא אִמֵּר רַבָּא: בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה פּוֹלֵי עֲלִמָּא לֹא פְלִיגִי דְפִטּוּרָה. כִּי פְלִיגִי בְּשַׁבְּעָה. וְסוּפָה טַעֲמָא לְחוּד, וְלִשְׁכָּה טַעֲמָא לְחוּד. סוּפָה טַעֲמָא לְחוּד — רַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמִיָּה, דְאָמַר: סוּפָה דִּירַת קִבַּע בְּעִינּוּ, וּמִיחִיבָא בְּמוּזָזָה. וְרַבֵּנן לְטַעֲמִיָּהוּ, דְאָמְרִי: סוּפָה דִּירַת עָרָא בְּעִינּוּ, וְלֹא מִיחִיבָא בְּמוּזָזָה. וְלִשְׁכָּה טַעֲמָא לְחוּד, רַבֵּנן סָבְרִי: דִּירָה בְּעַל פְּרָחָה שְׂמָה דִּירָה. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: דִּירָה בְּעַל פְּרָחָה לֹא שְׂמָה דִּירָה, וּמַדְרַבֵּנן הוּא דְתִקְיִנוּ לָהּ, שְׁלֹא יֵאֲמָרוּ: כְּהֶן גְּדוֹל חֲבוּשׁ בְּבֵית הָאֶסְוִרִין. מֵאֵן תִּנָּא לְהָא דְתַנּוּ רַבֵּנן:**

כָּל

לְגִבְרִי לַהֲפָקִיעַ מִיַּד מַעֲשֶׂר וְלֹא חִישׁ דְּלִמָּא אַתִּי לאַפרוּשי מן הפטור על החיוב וי"ל בַּתְּבוּאֹת נִכְרִי לִיבֹא דְטַעֲי וְכֵן יֵשׁ לְתַרְן עַל תְּבוּאֹת חוּצָה לְאַרְץ שְׂהִי מִפְּרִישִׁין מִמֶּנָּה תְּרומה וּמַעֲשֶׂר עַד שְׁלֹא בָּאוּ הָרוֹבִים וּבִטְלוּהָ כְּדִאִיתָא בִּירוּשָׁלַיִם דְּלִיבֹא דְטַעֲי וְעַצֵּן שְׁאִינּוּ נָקִיב נָמִי דְחַיִּב מַדְרַבֵּנן הא אִמְרִינן בְּפ' האשה רבה (יבמות דף דף פט.) גְּבִי מַשְׁאִינּוּ נָקִיב עַל הַנָּקִיב תְּרומה וַיִּחְזֹר וַיִּתְּרֵם בְּתָרֵי מַנִּי צֵת בַּחַד מִנָּא לֹא צֵת אֵבֵל הֵבֵא אִי מַחִיבֵינוּ לִיה לאַפרוּשי טַעֲי וְסָבַר דְּמַזְאֹרִיתָא חַיִּב דְּמִי מַפִּים לַדַּע אַחֵז דִּירָה קְבוּעָה דְאֹרְקִיתָא דְכִינן דְּבַהֲהוּא שְׁעָתָא דִּירִי בַּה בְּקִבַּע וְחִזּוּ דְמַחִיבֵינוּ לֵה בְּמַעֲשֶׂר סָבַר דְּדִירָה גְּמוּרָה חֲסָבִינוּ לֵה

וְאַתִּי לאַפרוּשי מן הפטור על החיוב: **רַבֵּנן** סָבְרִי גְזָרִינוּ שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה וה"פ שְׂבָעָה הֵיטָה דִּירָה שְׂבָעָה לְכַהֲנִי גְזָרִינוּ שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אִטּוּ הֵנָּה ז' אִמֵּר רַבִּי יְהוּדָה וְהֵלֵא בְּמָה לְשָׁכוֹת שְׂהִיה בְּהֶן בֵּית דִּירָה לַפְּעָמִים לְשׁוֹם צֶרֶךְ וְאִפִּי רַבִּי לֹא גְזָרִינוּ בְּהֶן שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אִטּוּ הֵנָּה יוֹמֵי אֶלְפָּא לְשַׁבַּת פְּרָהֲדִין גְּזָרָה אַע"ג

דְּלַרְבֵּנן נָמִי גְזָרָה הֵיטָה כְּדָפִי רַבִּי קָאֵמֵר ר' יְהוּדָה גְּזָרָה אַחֲרִיתִי שְׁלֹא יֵאֲמָרוּ כ"ג חֲבוּשׁ בְּבֵית הָאֶסְוִרִין הוּא: **רַבֵּנן** סָבְרִי גְזָרִינוּ ור' יְהוּדָה סָבַר לֹא גְזָרִינוּ כֵּן הִיא גִּי רַשִׁי וּפְרוּשׁ דְּלֹאֲדַלְעַל קָאִי אֶלְשַׁבַּת פְּרָהֲדִין וְהִסְתָּא לֹא תִקְשִׁי דַּר' יְהוּדָה אֶזְרַר' יְהוּדָה דְּהָא דְמַחִיב ר' יְהוּדָה בְּסָפָה וְאִפִּי מַזְאֹרִיתָא דְּמַחִיב בְּמַעֲשֶׂר הִינוּ בּו' יָמֵי הָחַג וְהָא דְפִטּוֹר לַעֲיֵל מַזְאֹרִיתָא הִינוּ בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה וְקָשִׁיא לָן מֵאִי אֶצְטְרִיךְ רַבָּא לְמַפְרֹךְ מַלְשָׁנָא דְּבִרְיתָא דְקַתְּנִי סַפְתָּ הָחַג בְּחָג בְּלֹא בְּרִיתָא תִקְשִׁי לִיה לֹאֲבִי מַדְבְּרִי עַצְמוֹ דְּכִי הִיבִי דְלֹא תִקְשָׁה דַּר' יְהוּדָה אֶזְרַר"י מוֹנְחִי לְבִרְיתָא דְסָפָה בּו' יָמֵי הָחַג דְאִי לֹאֵו הִיב לֹא הֵינָה מַשְׁנֵי מִמֵּי מַמְאִי דְפִרְכִּינן מַעֲקָרָא וא"כ בְּלֹא לְשָׁנָא דְּבִרְיתָא דְסַפְתָּ הָחַג בְּחָג תִקְשִׁי לֹאֲבִי דַּעַל פִּרְחָךְ בְּחָג אִירִי וְעוֹד דַּחַק הוּא לוֹמַר דְּכִי קָאֵמֵר לַעֲיֵל וְכִי תִימָא מַדְרַבֵּנן צְרִיבֹא לְמִימַר גְּזָרָה אִטּוּ דִּירָה גְּמוּרָה קֶשֶׁה א"כ לַעֲיֵל נָמִי בְּלַשְׁכַּת פְּרָהֲדִין נֶצְטְרַךְ לַפְּרֵשׁ גְּזָרָה דַּר' יְהוּדָה אִטּוּ דִּירָה גְּמוּרָה כִּי הֵבֵא וְאִם כֵּן לֹא הִי' כִּי מַסְקָנָא דְמַפְרָשִׁין מַשׁוּם שְׁלֹא יֵאֲמָרוּ כ"ג חֲבוּשׁ הוּא וְעוֹד אִי גְזָרִינוּ בְּלַשְׁכַּת פְּרָהֲדִין אִטּוּ דִּירָה גְּמוּרָה א"כ בְּשְׁאָר כָּל הַלְשָׁכוֹת נָמִי שְׂהִיה בְּהֶן בֵּית דִּירָה אַמְאִי לֹא הֵינָה לְהָא מוֹחָה נְגוּזֹר אִטּוּ דִּירָה גְּמוּרָה מִיהוּ וְה נּוֹכַח לְשַׁבַּע דְּהָבִי פְרִיךְ וְהֵלֵא בְּמָה לְשָׁכוֹת שְׂהִיה בְּהֶן דִּירַת עָרָא כַּגוֹן לְשָׁכוֹת שְׂהִי שׁוּמְרִים בְּלִילָה וְלֹא בִּיּוֹם שְׁלֹא הִיָּה לְהֵם מוֹחָה וְאִם אִיתָא דְּבִדְרִית עָרָא כְּזוֹ חַיִּב דְאֹרְקִיתָא בְּשַׁעַת דִּירָה א"כ הֵנָּה נָמִי נִסְבִּיחַ בְּלִילִיא אֶלְפָּא ע"כ גְּזָרָה דְרַבֵּנן הֵיטָה אִטּוּ דִּירָה גְּמוּרָה וְהָךְ דְּהִיה בַּה דִּירַת ז' בִּימָמָא וְלִילִיא מַחֲלָפָא בְּדִירָה גְּמוּרָה אֵב

מסורת הש"ס
א מסכת מוזהר
ב פסחים ח: חולין קמב; אוצר מדרשים פסיקתא
ג דתא מט; קידושין לט: חדתא מט; קידושין לט:
ד מסכת מוזהר
ה ברכות כד; עירובין ג.
ו סוטה מג.

 תורה אור השלם	
 וכתבם על־מִזְוֹת ובשְׁעָרֶיךָ ויאמר שמואל איד אלף ושמע שאול וחרגני ויאמר והנה עגלת קר תבח בידך ואמרף לזבח ליהוה באתי (שמואל א טו, ב)	

כל הַשְּׁעָרִים שְׁעָרֵי מִזְרַח עֲזָרָה: אַחַד ויערים בְּכֶמֶה פְּרָסָאוֹת וְאֵין יוֹצֵאִין מִמֶּנָּה אֶלָּא דָּרָךְ שְׁעָרִים בְּגוֹן אֶרֶץ הַגֹּר: אַבְנֵי דְמַחְמָא שְׁעָרֵי עִיר שְׁמָמָה מַחְמָא וְהָיוּ רַבָּן יִשְׁרָאֵל: לְאַקְרָא דְכוּכְבִּי בְּגוֹן בְּנֵי עֲלִיָּהוּ וְנִקְרָא כּוּכְבִּי וְהַשְּׁעָרִים תַּחְתָּיו עֲשׂוּיִין כְּכֶפֶה וּבְגוֹן הַבְּנוּי עַל גְּבִי כַּפִּין חֲזָק יוֹמֵר: וְאַקְרָא דְכוּכְבִּי גּוּפָה מְשׁוּם אוֹתוֹ בְּגוֹן עֲצֻמוֹ תְּכַעֵי הַשְּׁעַר מִמַּחֲזֵה שְׁדָרָךְ אוֹתוֹ הַשְּׁעַר נִכְסֵין לוֹ: מְשׁוּם סָכְנָה שְׁלֵל יֹאמֵר הַמֶּלֶךְ כְּשֶׁפִּים עֲשִׂיתֶם בְּשַׁעְרֵי עִירֵי: וְבִדְקָתָה שְׁמָא נִקְרָבָה אִו גְּנוּבָה: וְשֵׁל רַבִּים שְׁעָרֵי חֲצֵרוֹת וּמְדִינּוֹת וְעִירוֹת: פְּעָמִים בְּיוֹבֵל כָּל דָּבָר שְׁהָא שָׁל רַבִּים אִין לַהֲטָרִיחַ עֲלֵיו הַכֶּבֶה שְׁאֵס תַּטְרַח וְהָא כָּל אַחַד אוֹמֵר יַעֲשֹׂו חֲבָרֵי: בְּאַרְטָבּוֹן שֵׁס הָאִישׁ וְהָמְרִי לָהּ עַל שֵׁס הָאֻמָּנוֹת: חֲקָמוֹר שֵׁס פְּקִידוֹת הָאֵל בְּגוֹן סַקְדִּיּוּט וְהָאֵל שׁוֹטֵר: דְּקַבִּיעַ הַיִּתְקַא עֲלִילוֹת הַמוֹשֵׁל מִזְּמָנוֹת תַּמִּיד: אִין אֵלָּה לְמַשַּׁח אֶת דּוֹר ע"פ הַדְּבָר: בֵּית אוֹרְיָתָה שֶׁל יוֹן וְשֶׁמֶן וְתַבּוּלָּה וְאִין אֶדָם דָּר בּוֹ: מֵאִי גֵאוֹתוֹת רּוֹחֲצוֹת גֵּאוֹתוֹת לָשׁוֹן הַנָּאָה וּמִשּׁוּם דְּמָקוֹם גְּנָאִי הָאֵל שְׁעוּמָדוֹת שֵׁס עֲרוּמוֹת אִין כְּבוֹד שְׁמִים לְהוֹיֵת שֵׁס מַחֲסֵי: אַע"פ שֶׁהַנָּשִׁים מִתְקַשְּׁטוֹת שֵׁס בְּבִשְׂמִים וס"ד אִמְרִינָא דִּירָה הִיא אֲשַׁמְעִין דְּלֵאלוּ דִּירָה הִיא: אֶלָּא מֵאִי אִית לָהּ לְמִימַר כִּי פִרְשַׁת גֵּאוֹתוֹת מִתְקַשְּׁטוֹת שֵׁס וְתַקְשִׁי מַחֲנִי' אִמְתַּנִּי' וְנִימָא תַנְאִי הִיא: וְיֵשׁ מַחֲבִין מְדִינָה וְהִינוּ תַנְאִי וְכָל חַד מִן אִמּוֹרְכֵאֵי מִתְרַן לְטַעֲמָה רַב כִּהְנֵא מִתְרַן דְּבַסְתַּמָּא פְּלִיגִי אֲבָל מִתְקַשְּׁטוֹת כּו"ע חֲבִין וְכַב יִהְיֶה מִתְרַן דְּמִתְקַשְּׁטוֹת פְּלִיגִי אֲבָל סְתַמָּא דְּכָלִי עֲלֵמָא פְטוֹר: וְשֶׁהַנָּשִׁים גֵּאוֹתוֹת בָּהֶן כְּלוּמַר בֵּית הַתָּבֶן וּבֵית הַבָּקָר וּבֵית הָעֵצִים וְשֶׁהַנָּשִׁים רּוֹחֲצוֹת בָּהֶן וּבֵית הַטְּבִילִי אַע"ג דְּאֲשַׁמְעִי' מְרַחֵן אֶרְטָרִיךְ לְאֲשַׁמְעִין בֵּית הַטְּבִילָה אַע"ג דְּלִיכָא זְהֻמָּא: וְלוּלִין מִקּוֹם גְּדוּל הַתַּרְגּוּמָלִין:

שְׁעָרֵי מְדִינּוֹת יֵשׁ מְדִינָה מִקַּפַּת הָרִים

"כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהָיוּ שָׁם לֹא הָיָה לָהֶם מִזְוָה, חוץ מִשְׁעַר נִיקְנוֹר, שְׁלִפְנַיִם מִמֶּנּוּ לַשֹּׁפֶת פְּרָהֲדָרִין. לִימָא רַבְּנָן הִיא וְלֹא רַבִּי יְהוּדָה? דָּאִי רַבִּי יְהוּדָה, הִיא גּוּפָה גִזִּירָה, וְאַנָּן גִּיקוּם וְנִגְזוֹר גִּזִּירָה לְגִזִּירָה? אֲפִילוּ תִימָא רַבִּי יְהוּדָה, כּוּלָּהּ חֲדָא גִזִּירָה הִיא. יְתָנוּ רַבְּנָן: "בְּשַׁעְרֶיהָ" — אַחַד שְׁעָרֵי בָתִּים וְאַחַד שְׁעָרֵי חֲצִירוֹת וְאַחַד שְׁעָרֵי מְדִינּוֹת וְאַחַד שְׁעָרֵי עֲזֵירוֹת יֵשׁ בָּהֶן חֹכֶת מִצְוָה לְמָקוֹם, מְשׁוּם שְׁנַאָמַר: "וּכְתַבְתֶּם עַל מִזְוֹת בֵּיתְהוּ וּבְשַׁעְרֶיהָ". 'אָמַר לִיה אַבְיִי לָרַב סַפְרָא: הִנֵּי אָבוּלִי דְּמַחוּזָא מֵאִי טַעֲמָא לֹא עֲבָדוּ לָהּ רַבְּנָן מִזְוָה? אָמַר לִיה: הִנְהוּ חֲזוּק לְאַקְרָא דְכוּכְבִּי הוּא דְעַבְדִּי. אָמַר לִיה: וְאַקְרָא דְכוּכְבִּי גּוּפָה תְּכַעֵי מִזְוָה, דְּהָא אִית בַּהּ דִּירָה לְשׁוּמֵר בֵּית הָאֶסוּרִין, דְּהָא תַנְיָא: בֵּית הַכְּנֶסֶת שִׁישׁ בּוֹ בֵּית דִּירָה לְחֹזֵן הַכְּנֶסֶת חִיִּיבַת בְּמִזְוָה! ^(א)אֶלָּא אָמַר אַבְיִי: מְשׁוּם סָכְנָה. דְּתַנְיָא: מִזְוֹת יַחֲיד נִבְדָּקַת פְּעָמִים בְּשָׁבוּעַ, וְשֵׁל רַבִּים פְּעָמִים בְּיוֹבֵל. ^(ב)וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאַרְטָבּוֹן אַחַד שֶׁהָיָה בּוֹדֵק מִזְוֹת בַּשּׁוּק הָעֲלִיּוֹן שֶׁל צְפוּרִי, וּמִצָּאוּ קַסְדּוֹר אַחַד וְנִטַּל מִמֶּנּוּ אֶלֶף זוּז. וְהָאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵין נִיּוּקִין? הִיכָא דְקַבִּיעַ הַיּוֹקָא, שְׁאִנִּי. דְּכַתִּיב: "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיה אֵלָּה וְשָׁמַע שְׁאוּל וַהֲרַגְנִי וַיֹּאמֶר ה' עֲגֹלַת בָּקָר תִּקַּח בְּיָדָהּ וְאָמַרְתָּ לְיֻבּוֹחַ לְהִי בְּאִתִּי". ^(ג)תַּנִּי רַב כִּהְנֵא קַמִּיָּה דָּרַב יְהוּדָה: בֵּית הַתָּבֶן וּבֵית הַבָּקָר וּבֵית הָעֵצִים וּבֵית הָאוּצְרוֹת פְּטוּרִים מִן הַמִּזְוָה, מִפְּנֵי שֶׁהַנָּשִׁים גֵּאוֹתוֹת בָּהֶן. וּמֵאִי "גֵּאוֹתוֹת"? רּוֹחֲצוֹת. אָמַר לִיה רַב יְהוּדָה: טַעֲמָא דְרוֹחֲצוֹת, הָא סְתַמָּא — חֲזִיבִין? וְהַתַּנְיָא: רַפְּתָּ בָקָר פְּטוּרָה מִן הַמִּזְוָה! אֶלָּא: מֵאִי "גֵּאוֹתוֹת" — מִתְקַשְּׁטוֹת. וְהָכִי קַתַּנִּי: אַף עַל פִּי שֶׁהַנָּשִׁים מִתְקַשְּׁטוֹת בָּהֶן, פְּטוּרִין. אָמַר לִיה רַב כִּהְנֵא: וְשֶׁהַנָּשִׁים מִתְקַשְּׁטוֹת בָּהֶן פְּטוּרִין, וְהַתַּנְיָא: רַפְּתָּ בָקָר פְּטוּרָה מִן הַמִּזְוָה, וְשֶׁהַנָּשִׁים מִתְקַשְּׁטוֹת בַּהּ חִיִּיבַת בְּמִזְוָה! ^(ד)אֶלָּא מֵאִי אִית לָהּ לְמִימַר, מִתְקַשְּׁטוֹת תַנְאִי הִיא? לְדִידֵי נִמִּי סְתַמָּא תַנְאִי הִיא. דְּתַנְיָא: "בֵּיתָהּ" — בֵּיתָהּ הַמִּיּוּחַד לָהּ, פֶּרֶט לְבֵית הַתָּבֶן וּלְבֵית הַבָּקָר וּלְבֵית הָעֵצִים וּלְבֵית הָאוּצְרוֹת, שְׁפִטוּרִין מִן הַמִּזְוָה, וְיֵשׁ מְחִיִּיבִין. בְּאַמַּת אָמְרוּ, בֵּית הַכֶּסֶּא וּבֵית הַבוֹרְסָקִי וּבֵית הַמְּרַחֵץ וּבֵית הַטְּבִילָה, וְשֶׁהַנָּשִׁים גֵּאוֹתוֹת בָּהֶן פְּטוּרִים מִן הַמִּזְוָה. רַב כִּהְנֵא מִתְרַץ לְטַעֲמִיָּה וְרַב יְהוּדָה מִתְרַץ לְטַעֲמִיָּה. "רַב כִּהְנֵא מִתְרַץ לְטַעֲמִיָּה: "בֵּיתָהּ" — בֵּיתָהּ הַמִּיּוּחַד לָהּ, פֶּרֶט לְבֵית הַתָּבֶן לָהּ, וּלְבֵית הַבָּקָר וּלְבֵית הָעֵצִים וּלְבֵית הָאוּצְרוֹת, שְׁפִטוּרִים מִן הַמִּזְוָה. בְּאַמַּת אָמְרוּ: בֵּית הַכֶּסֶּא וּבֵית הַבוֹרְסָקִי וּבֵית הַמְּרַחֵץ וּבֵית הַטְּבִילָה וְשֶׁהַנָּשִׁים גֵּאוֹתוֹת בָּהֶן, וּמֵאִי "גֵּאוֹתוֹת" — רּוֹחֲצוֹת, פְּטוּרִין מִן הַמִּזְוָה. אִי הָכִי, הִייְנוּ מְרַחֵץ! אֲשַׁמְעִינוּ מְרַחֵץ דְּרַבִּים וְאֲשַׁמְעִינוּ מְרַחֵץ דִּיחִיד. דְּסִלְקָא דְעֵתָהּ אִמְיָנָא: מְרַחֵץ דְּרַבִּים דְּנַפִּישׁ זוּהֻמִּיָּה, אֲבָל מְרַחֵץ דִּיחִיד דְּלֹא נַפִּישׁ זוּהֻמִּיָּה — אִימָא לִיחִיִּיב בְּמִזְוָה, קָא מִשְׁמַע לֹן. 'וְרַב יְהוּדָה מִתְרַץ לְטַעֲמִיָּה, הָכִי קַתַּנִּי: "בֵּיתָהּ" — בֵּיתָהּ הַמִּיּוּחַד לָהּ, פֶּרֶט לְבֵית הַתָּבֶן וּבֵית הַבָּקָר וּבֵית הָעֵצִים וּבֵית הָאוּצְרוֹת שְׁפִטוּרִין מִן הַמִּזְוָה, אֲפִילוּ מִתְקַשְּׁטוֹת, וְיֵשׁ מְחִיִּיבִין בְּמִתְקַשְּׁטוֹת, אֲבָל סְתָם דְּבָרֵי הַכָּל פְּטוֹר. בְּאַמַּת אָמְרוּ: בֵּית הַכֶּסֶּא וּבֵית הַבוֹרְסָקִי וּבֵית הַמְּרַחֵץ וּבֵית הַטְּבִילָה, אַף עַל פִּי שֶׁהַנָּשִׁים מִתְקַשְּׁטוֹת בָּהֶן פְּטוּרִין מִן הַמִּזְוָה, מְשׁוּם דְּנַפִּישׁ זוּהֻמִּיָּה. ^(ה)וְלָרַב יְהוּדָה סְתַמָּא דְּבָרֵי הַכָּל פְּטוֹר, וְהַתַּנְיָא: "בְּשַׁעְרֶיהָ" — אַחַד שְׁעָרֵי בָתִּים וְאַחַד שְׁעָרֵי חֲצִירוֹת וְאַחַד שְׁעָרֵי מְדִינּוֹת וְאַחַד שְׁעָרֵי עֲזֵירוֹת, וְרַפְּתָּ וְלוּלִין וּמִתְבָּן וְאוּצְרוֹת יִין וְאוּצְרוֹת שְׁמָן חֲזִיבִין בְּמִזְוָה. יְכוּל שְׁאִנִּי מְרַבָּה אַף בֵּית

שבעת ימים פרק ראשון יומא

תַּמָּה לִי לִימָא הֵהִיא אִרְכִּי כְּשֶׁהַנָּשִׁים רּוֹחֲצוֹת

בּוּ יו"ל בְּרַפְּתָּ בָקָר אִין הַנָּשִׁים רּוֹחֲצוֹת דְּזוּקָא בֵּית הַבָּקָר דְּלַעִיל דְּהִינוּ שְׁעָשׂוּ לְבָקָר אֲבָל אִין מַעֲמִידִין בַּהּ בַּהֲמוֹת בְּקָבִיעוֹת נָשִׁים רּוֹחֲצוֹת בּוּ אֲבָל רַפְּתָּ בָקָר מְשַׁמַּע שְׁעוּמַד בּוּ בָקָר בְּקָבִיעוֹת וְהָא מְלַכְלָה בְּזָבֵל הַבָּקָר אִין הַנָּשִׁים רּוֹחֲצוֹת בּוּ: אַף עַל פִּי שֶׁהַנָּשִׁים מִתְקַשְּׁטוֹת בָּהֶן אִינוּ מַנִּיָּה הַכְּרִיתָא דַּה"ק מִפְּנֵי שֶׁהַנָּשִׁים גֵּאוֹתוֹת וּמִתְקַשְּׁטוֹת רַק בָּהֶן וְאִינֵם דְּרִים בַּהּ דִּירָה גְּמוּרָה וְהָא דְקָאִמַר אַע"פ שֶׁהַנָּשִׁים מִתְקַשְּׁטוֹת פִּי' לֹא מַבְעִיא אֵס לֹא הָיוּ אֲפִילוּ מִתְקַשְּׁטוֹת דְּפִטוּרִין אֶלָּא

אַף עַל פִּי שֶׁמִּתְקַשְּׁטוֹת: וְהַתַּנְיָא אַחַד

שְׁעָרֵי בָתִּים וְרַפְּתָּ כּו' לֹא הָיָה מִצַּי לְשַׁנּוּי בְּמִתְקַשְּׁטוֹת חָלָא דְכַרְפַּת אִינוּ מִתְקַשְּׁטוֹת בִּיּוֹן דְּמְלַכְלָךְ הָאֵל וּבַהֲמָה עוֹמְדַת בּוּ בְקָבִיעוֹת כְּדַפִּי' לַעִיל אִי נִמִּי בִּיּוֹן דְקַתַּנִּי לָהּ בַּהֲדִי הַנֵּךְ דְּאִפִּי' סְתַמָּא חֲנִיבַת א"כ רַפְּתָּ בָקָר נִמִּי בַסְתַּמָּא אִרְכִּי: יְכוּל שְׁאִנִּי מְרַבָּה אַף בֵּית שְׁעַר וכו' מִשְׁמַע דְּבֵית שְׁעַר פְּטוֹר מִן הַמַּחֲסֵה וְתַמָּה דְכַפְרָק הַקּוּמֵן רַבָּה (מְנַחוּת דָּף לנ:): תַנִּינָא בֵּית שְׁעַר אֲכַסְדָּרָה וּמִרְפַּסַּת חֲנִיבַת בְּמַחֲסֵה וְכֵן מִשְׁמַע בַּפ"ק דְּסַפָּה (דָּף ח:): דְּבֵית שְׁעַר חֲנִיב בְּמַחֲסֵה גְבִי שְׁתֵּי סְכוּת שֶׁל יוֹצְרִים ז' לְפָנִים מִזוּ דְּפִרְיָה וְתַהֲנִי חִיצוֹנָה בֵּית שְׁעַר וְתַתַּחֲבַב בְּמַחֲסֵה וי"ל דְּהִכָּא מִדְּאוּרִיתָא חָאִמַר וְהָתַם מִדְּרַבְּנָן א"נ נ"ל דְּהִכָּא מִיְרִי בְּבֵית שְׁעַר שֶׁל אֲכַסְדָּרָה וּבֵית שְׁעַר שֶׁל מִרְפַּסַּת וְהָא דְקַתַּנִּי בֵּית שְׁעַר אֲכַסְדָּרָה פְּרוּשׁ שֶׁל אֲכַסְדָּרָה

וְהֵאלֶפְסִי תַרְן הָתַם בְּפִתּוּחִין לְבִית:

יא.

 עין משפט נר מצוה

א מיי' פו' מהל' תמלין ומזוזה
וספר תורה הל' ו:

ב מיי' פו' מהל' תמלין ומזוזה
וספר תורה הל' ח, סמג עשין גג, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' א:

ג מיי' פו' מהל' תמלין ומזוזה
וספר תורה הל' ו, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' ג:

ד מיי' פח' מהל' תמלין ומזוזה
וספר תורה הל' ט, טוש"ע יו"ד סי' רצא סעי' א:

ה מיי' פו' מהל' תמלין ומזוזה
וספר תורה הל' ז, טוש"ע יו"ד סי' רפא סעי' ב:

ו מיי' פו' מהל' תמלין ומזוזה
וספר תורה הל' ז, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' ב:

י"א:

עין משפט נר מצווה
א מו"י פו' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ז, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' ז:
ב מו"י פו' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ט, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' ד:
ג מו"י פו' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ו:
ד מו"י פו' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ה, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' יד:
ה מו"י פו' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ד, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' ב:
ו טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' א:
ז מו"י פו' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ב, טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ב:
ח מו"י פי"ד מהל' טומאת צרעת הל' יד:
ט מו"י פי"ד מהל' טומאת צרעת הל' יד:

הַפֶּל מוֹדִים בַּגְבוּהָה כּו' פתּה דאָמר מעשֶׁרֶה וְהִלְכֶה וְנָתַה בַּחַר כָּל שֶׁהוּא בָּאנוּ לְמַחְלָקֶת ר"מ וַרְבֵּנּוּ אוֹמֵר ר"י דִּקְתָּם מִיִּירִי בַּחוּר שֶׁהוּא ד' עַל ד' מַבְפָּנִים לָצַד רה"י וּלְצַד רה"ר כָּלֶה עַד כָּל שֶׁהוּא דְאִי הֵי כָּל שֶׁהוּא מִכָּל צַד בָּהָא לֹא הֵינּה אִמֵּר ר"מ חוֹקֵקִים לְהַשְׁלִים בְּדִאֲמֵר הֵכָא הִכָּל מוֹדִים בְּאִין בְּרַגְלֵיהֶ ג' אִו אֵינֶה גְבוּהָה י' וְלֹא כְּלוֹם וְהִקְשֶׁה רַבֵּינוּ שְׁמַשְׁנוּ אֵהָא דִּקְאָמֵר הֵתָם הַזֹּרֵק ד' אֲמוּת בַּפֶּתֶל לַמָּטָה מִי' בַּזֹּרֵק בְּאָרְזָן לַמַּעֲלָה מִי' בַּזֹּרֵק בְּאִוִּיר וּפְרִיזָן לַמָּטָה מִי' בַּזֹּרֵק בְּאָרְזָן וְהָא לֹא נָח וּא"ר יוֹסֶטֶן בְּדַבְּלָה שְׁמַנְה וְנִדְר פְּרִיזָן וְאִי ס"ד חוֹרִי רה"ר כרה"ר דְּמוּ לִנְקֻמָּא בַּחוּר וּמַשְׁנֵי בַּכְתָּל דְּלִית בָּהּ חַר מִמָּאִי מַדְקַתְנִי לַמַּעֲלָה מִי' בַּזֹּרֵק בְּאִוִּיר וּכ"ת דְּאִית בָּהּ חַר אִמָּאִי בַּזֹּרֵק בְּאִוִּיר וְכִי תִּמָּא דְּלִית בָּהּ ד' עַל ד' וְהָאֵמֵר רַב יְהוּדָה כּו' עַד בָּאנוּ לְמַחְלָקֶת ר"מ וַרְבֵּנּוּ דר"מ סָבַר חוֹקֵקוּן לְהַשְׁלִים וְהִסְתָּא מֵאִי פְּרִיזָן לִנְקֻמָּא בַּדְּאִית בָּהּ חוּר וּבְגוּן שְׁאִין בּוּ ד' עַל ד' אֲפֵלּוּ מַבְפָּנִים וְתַרְנַן סָתָם חוֹרִים שֶׁבַּפֶּתִלִים הֵם רַחֲבִים ד' מַבְפָּנִים כְּדִי לְהִסְתַּמַּשׁ בָּהֶם וּמִתְקַצְרִים לָצַד רה"ר כְּדִי שֶׁלֹּא יִקְחוּ מִשָּׁם חֲפָצִים שֶׁתּוֹכּוּ וְלֹא יִהְיֶה לִי הֵאִי שְׁנִינָא דְּמִי לֹא מִשְׁפַּחַת לֶה טוֹבָא חוֹרִין שְׁצָרִים מִבֵּית וּמַחוּן וּבִלְא"ה קָשִׁיֹא לָן הֵתָם לִנְקֻמָּא בַּכְתָּל דְּקֵהָ שְׁאֵינֶה רַחֲבָה וְאִין בּוּ לַחַק ד' עַל ד' וְעוֹד הִקְשֶׁה עָס רש"י מֵאִי פְּרִיזָן לִנְקֻמָּא בַּרְבֵּנּוּ דְּלִית לֶהּ חוֹקֵקוּן לְהַשְׁלִים וְתַרְנַן דִּסְתָּם מִתְנִי' הִיא בְּפִרְקָה הַזֹּרֵק (שָׁבֵת דף ק.) וְסָתָם מִתְנִי' ר"מ הִיא וְלִי נִרְאֶה לְתַרְנַן כָּלֶהּוּ קָשִׁיתָא דְּשִׁפּוּר פְּרִיזָן הַש"ס דַּעַל בְּרַחֲזָן אִי אִזְרִי דְּנָח בַּחוּר אִזְרִי בַּחוּר שֵׁינֶשׁ בָּהּ ד' מַבְפָּנִים וּבַכְתָּל עַב שֵׁנֶשׁ לוֹ לַחַק וְלִהְשָׁלִים וְאִתֵּיא בּר"מ דְּאִמֵּר חוֹקֵקוּן לְהַשְׁלִים דְּזִמְיָא דְּהָבִי דְּהַזֹּרֵק לַמָּטָה מִי' בַּזֹּרֵק בְּאָרְזָן מְרִי נְמִי שֵׁנֶשׁ בַּחוּר ד' וְחִיב מִשּׁוּם דְּאִית בָּהּ ד' מַבְפָּנִים וְכִר' מֵאִיר דְּחוֹקֵקוּן לְהַשְׁלִים הָרִי נָח ד' עַל ד' דְּאִי לֹא תִּמָּא הָכִי כֵּן דְּלִית בָּהּ אֲרַבְעָה אִמָּאִי תִּיב הָא לֹא נָח בַּרְשׁוּת רַבָּבִים

אֵלֶּא בְּמָקוֹם פְּטוּר: **רַבִּי מֵאִיר סָבַר**

בֵּית שַׁעַר בֵּית קָטָן שְׁעוֹשִׁין לִפְנֵי שַׁעַר הַחֲצֵר וְהַכֵּל עוֹשִׂין אוֹתוֹ קַפְנֻדְקִיָּא: מִרְפָּסֶת אֶלְרֹו"ד וְהוּא אֶרֶץ לִפְנֵי פִתְחִי עֲלִיּוֹת הַרְבֵּה וְכֵלָן עוֹלִין דָּרָךְ. עָס: אֲכַפְדָּרָה פְּרוּחְדוּר שְׁלִפְנֵי בָתִּים: תִּיּוּבָתָא וְעַל בְּרַחֲזָן סָתְמָא תַנְיָא הִיא: וְשַׁעַר הַמַּדִּי שְׁעוֹשִׁין בַּכֶּפֶה בְּכֵן עוֹשִׂין בְּמַדִּי: שְׁאֵינוּ מְקַרְהָ שֶׁהוּא פְּרוּן מִלַּמַּעֲלָה לְגַמְרִי מֵאִין כִּסּוּי: וְחֲכָמִים פּוֹטְרִין שְׁאִין שַׁעַר בְּלֹא רַחֵב ד' וְכָל כֶּפֶה מִתְקַצַּרַת בְּרֹאשָׁה לִפְחוֹת מַד': וְשׁוּין שָׂאֵם יֵשׁ בְּרַגְלֵיהֶ י' קָדָם סִיתְחִיל הַעֲגוּל וְתִתְמַעַט רַחֲבָה שְׁחוּבַת שְׂאִפִי שֶׁהַכֵּל סָתוּם מִי' וּלְמַעֲלָה יֵשׁ שַׁעוֹר פֶּתַח בְּגָבָהּ י' בְּרַחֵב ד': בְּבוּהָה י' בִּין הַכֵּל: וְאִין בְּרַגְלָהּ ג' גָּבַהּ שְׁתַּמַּעַט רַחֲבָה קָדָם סִיגְבִיעָה גְבוּהָה ג': וְלֹאֹו כְּלוֹם הִיא דְּכָל פְּחוֹת מַג' גָּבַהּ אֲרַעָא סַמְכָתָא הִיא וְאִין כֹּאן צַד עָס פֶּתַח שֶׁל ד' וְאֲפִילוּ ר"מ מוֹדָה שְׁאִין כֹּאן הִתְחַלָּה לוֹמֵר חֲקוּק וְהַשְׁלָם: א"נ יֵשׁ בְּרַגְלָהּ ג' קָדָם שְׁתַּתְמַעַט רַחֲבָה מַד' וְאֵינֶה גְבוּהָה יו"ד בִּין הַכֵּל וְלֹאֹו כְּלוֹם הִיא: וְיֵשׁ בְּרַגְלָהּ ג' בְּרַחֵב ד' וְאֵינֶה רַחֲבָה ד' בְּגָבָהּ י' שְׁקָדָם שְׁהַגְבִיעָה י' תִּתְמַעַט רַחֲבָה מַד' וְיֵשׁ בָּהּ לַחַק וְלִהְרַחֵיב הִחְלַל לַמַּעֲלָה כַּמָּדָה שֶׁל מָטָה שְׁאִין הַחֹמָה הַזֹּלָכַת וְכֵלֶה מַבְחָזָן לְפִי הִחְלַל הַפְּטִימִי כִּזְה אֵלֶּא הַחֹמָה אֶרְבָּה לַמַּעֲלָה מַבְחָזָן לַחְלַל כַּמְשַׁפֵּט כִּזְה: ר"מ **סָבַר** הוֹאִיל וְהִתְחִיל בָּהּ ג' בְּרַחֵב ד' עָס פֶּתַח עֲלִיו וְרוֹאִין כֹּאלּוּ הוּא חֲקוּק לַמַּעֲלָה לְהַרְחִיב כַּמָּדָתוֹ שְׁלֻמָּטָה: לְמַעַן יִרְבּוּ יַמִּיכָם כָּל הַחֲפֵן בְּחַיִּים חַיִּב מִשְׁמַע: דְּכֵךְ בִּיאָתָה לִימִין בְּבוֹאוֹ לְבֵית וְלֹא מִימִין לְצִאתוֹ: לָמִי שְׁמַיַחַד בֵּיתוֹ לוֹ שְׁכָלִי תַשְׁמִישׁוֹ מִיַּחֲדִין לוֹ וְאֵינוֹ מִשְׁאִילָן לִשְׁכֵנֵיו כְּלוֹמֵר שֶׁהַנִּגְעִים בָּאִים עַל צְרוּת הָעֵין:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

בפ"ק דשַׁבֵּת (דף ז: זרק לַמַּעֲלָה

אֲבִית שַׁעַר, אֲכַסְדָּרָה וּמִרְפָּסֶת — תַּלְמוּד לֹוֹמֵר: **”בֵּית”, מָה בֵּית מִיּוּחַד לְדִירָה, יֵצְאוּ אֵלּוּ שְׁאִין מִיּוּחַדִין לְדִירָה. ”יָכוֹל שְׁאֲנִי מְרַבֵּה אִף בֵּית הַכֶּסֶּא וּבֵית הַבוּרְסָקִי וּבֵית הַמְּרַחֵץ וּבֵית הַטְּבִילָה — תַּלְמוּד לֹוֹמֵר: ”בֵּית”, מָה בֵּית הָעַשְׂוִי לְכַבּוּד — אִף כָּל הָעַשְׂוִי לְכַבּוּד, יֵצְאוּ אֵלּוּ שְׁאִין עַשְׂוִיִּין לְכַבּוּד. ”יָכוֹל שְׁאֲנִי מְרַבֵּה אִף הַר הַבֵּית וְהַלְשָׁכוֹת וְהַעֲזָרוֹת — תַּלְמוּד לֹוֹמֵר: ”בֵּית”, מָה בֵּית שֶׁהוּא חוֹל — אִף כָּל שֶׁהוּא חוֹל, יֵצְאוּ אֵלּוּ שֶׁהֵן קוֹדֵשׁ. תִּיּוּבָתָא.^(א) תַּנְי רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה קָמִיָּה דְּרַבָּא: שְׁשָׁה שְׁעָרִים פְּטוּרִין מִן הַמְּזוּזָה: בֵּית הַתְּבִזָּן, וּבֵית הַבְּקָר, וּבֵית הָעֲצִים, וּבֵית הָאוּצְרוֹת, וְשַׁעַר הַמַּדִּי, וְשַׁעַר שְׁאֵינוֹ מְקוֹרָה, וְשַׁעַר שְׁאֵינוֹ גְבוּהָ עֲשָׂרָה. אָמֵר לִיָּה: פֶּתַחַת בְּשִׁשָּׁה, וְסִלְקַת בְּשַׁבְעָה!^(ב) אָמֵר לִיָּה: שַׁעַר הַמַּדִּי תַנְיָא הִיא. דְּתַנְיָא: כִּיפָּה, רַבִּי מֵאִיר מְחַיִּיב בַּמְּזוּזָה, וְחֲכָמִים פּוֹטְרִים. וְשׁוּין שְׂאָם יֵשׁ בְּרַגְלָהּ עֲשָׂרָה, שְׁחִיבִית בַּמְּזוּזָה. אָמֵר אַבְיִי: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא, גְבוּהָה עֲשָׂרָה וְאִין בְּרַגְלָהּ שְׁלֹשָׁה — וְלֹאֹו כְּלוֹם הִיא. אִי נָמִי, יֵשׁ בְּרַגְלָהּ שְׁלֹשָׁה וְאֵינֶה גְבוּהָה עֲשָׂרָה — וְלֹאֹו כְּלוֹם הִיא.^(ג) לֹא נַחְלִקוּ אֵלֶּא בַּגְבוּהָה עֲשָׂרָה וְיֵשׁ בְּרַגְלָהּ שְׁלֹשָׁה וְאִין בְּרַחֲבָה אַרְבָּעָה, וְיֵשׁ בָּהּ לַחוּק לְהַשְׁלִימָה לְאַרְבָּעָה. רַבִּי מֵאִיר סָבַר: חוֹקֵקִין לְהַשְׁלִים. וַרְבֵּנּוּ סָבְרִי: אִין חוֹקֵקִין לְהַשְׁלִים. 'תַּנּוּ רַבְּנֵן: בֵּית הַכֶּנֶסֶת וּבֵית הָאֹשָׁה וּבֵית הַשׁוֹתְפִין חֲזִיבִית בַּמְּזוּזָה. פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתִימָא: **”בֵּיתָה”** — וְלֹא בֵיתָה, **”בֵּיתָה”** — וְלֹא בְּתִיָּהֶם, קַמְשַׁמַּע לָן. וְאִימָא הָכִי נָמִי? אָמֵר קָרָא: **”לְמַעַן יִרְבּוּ יַמִּיכָם וַיַּמִּי בְּנִיכֶם”, הֵנִי בַּעַז חַיִּי וְהֵנִי לֹא בַּעַז חַיִּי! ”אֵלֶּא, ”בֵּיתָה” לְמָה לִּי? כַּדְרָבָא, דְּאָמֵר רַבָּא: דִּרְה בִּיאָתָה, וְכִי עָקֵר אִינִישׁ — בְּרַעֲיָה דִּימִינָא עָקֵר בְּרִישָׁא. "תַּנְיָא אֵידֶה: בֵּית הַכֶּנֶסֶת וּבֵית הַשׁוֹתְפִין וּבֵית הָאֹשָׁה מִטְּמֵאִין בַּנִּגְעִים. פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתִימָא: **”וּבֹא אֲשֶׁר לוֹ הַבֵּית”, “לוֹ” — וְלֹא לָהּ, “לוֹ” — וְלֹא לָהּ, קַא מְשַׁמַּע לָן. וְאִימָא הָכִי נָמִי! אָמֵר קָרָא: ”בְּבֵית אֶרֶץ אַחוּזָתְכֶם”. אֵלֶּא ”לוֹ” לְמָה לִּי? מִי שְׁמִיּוּחַד בֵּיתוֹ לוֹ, שְׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַשְׁאִיל כָּלְיוֹ וְאוֹמֵר שְׁאִין לוֹ, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְפָרְסְמוֹ כְּשֶׁמַּפְנֶה אֶת בֵּיתוֹ. פֶּרֶט לְמַשְׁאִיל כָּלְיוֹ לְאַחֲרִים. וּבֵית הַכֶּנֶסֶת מִי מִטְּמֵא בַּנִּגְעִים? וְהַתְנַיָּא: יָכוֹל יִהְיוּ בְּתִי כְּנִסְיוֹת וּבְתִי מַדְרָשׁוֹת מִטְּמֵאִין בַּנִּגְעִים, תַּלְמוּד לֹוֹמֵר: **”וּבֹא אֲשֶׁר לוֹ הַבֵּית”** — מִי שְׁמִיּוּחַד לוֹ, יֵצְאוּ אֵלּוּ שְׁאִין מִיּוּחַדִין לוֹ! לֹא קִשְׂיָא: הָא — רַבִּי מֵאִיר, הָא — רַבְּנֵן. דְּתַנְיָא: בֵּית הַכֶּנֶסֶת שְׂיֵשׁ בָּהּ בֵּית דִּירָה לְחֵזַן הַכֶּנֶסֶת — חֲזִיב בַּמְּזוּזָה, וְשְׁאִין בָּהּ בֵּית דִּירָה — רַבִּי מֵאִיר מְחַיִּיב, וְחֲכָמִים פּוֹטְרִין.^(ט)וְאִיבְעִית אִימָא: הָא וְהָא רַבְּנֵן, וְלֹא קִשְׂיָא: הָא — דְּאִית בָּהּ בֵּית דִּירָה, הָא — דְּלִית בָּהּ בֵּית דִּירָה. וְאִי בְעִית אִימָא: הָא וְהָא דְּלִית בָּהּ בֵּית דִּירָה,******

וְהָא

חוֹקֵקִין לְהַשְׁלִים הֵא דְאִמֵּר בפ"ק דשַׁבֵּת (דף ז.) בֵּית שְׁאִין תּוֹכוֹ י' אִין מְטַלְטֵלִין בְּתוֹכוֹ כּו' אִתֵּיא כְּכוּלִּי עֲלֵמָא וְכִין דְּאִין גְּבוּהָ י' בְּשׁוּם דְּכָתָא לֹא אִמְרִינַן חוֹקֵקִין לְהַשְׁלִים: **שְׁאִין** בּוּ בֵית דִּירָה ר"מ מְחַיִּב וְחֲכָמִים פּוֹטְרִין מִשְׁמַע מִכָּאן דְּבֵית הַכֶּנֶסֶת וּבֵית הַמְדָּרָשׁ שְׁאִין בּוּ בֵית דִּירָה דְּלֹא בַּעֲי מַחֲמָה דְּמִסְתַּמָּא הִילְכָתָא כַּרְבֵּנּוּ וְהָא דְאִמֵּר פֶּרֶק הַקּוּמָן רַבָּה (מְנַחוֹת דף לג.) וְהָא הֵוֹא פִתְחָא דְּהֵינֶה עֵיל בָּהּ רַב הוּנָא לְבִי מְדָרְשָׁא וְהֵינֶה לִיָּה מַחֲמָה וְלִיבָא לְמִימֵר דִּקְתָּם מְרִי בְּדִאִית בָּהּ בֵּית דִּירָה דֹא"כ מֵאִי פְּרִיזָן מִנֶּה הֵתָם לְפִתְחָא דְּהֵינֶה עֵיל בָּהּ רַבִּי לְבִי מְדָרְשָׁא לֹא הֵינֶה לִיָּה מַחֲמָה לְשַׁנִּי דֶּהֱיֹא דְרַבִּי לֹא הֵינֶה בָּהּ בֵּית דִּירָה וְדַרְב הוּנָא בְּאִית בָּהּ בֵּית דִּירָה י"ל דִּקְתָּם מְרִי בַּפֶּתַח הַבֵּית שְׁהִי נִכְנָס וְיוֹצֵא בּוּ לְבֵית הַמְדָּרָשׁ וּבַ"י (הַרוּחָה) בַּמַּסְכָּת בְּרַכּוּת (דף מו.) מְשַׁמַּע נְמִי דֶּהִלְכָתָא כַּמָּאן. דַּפְטֹר גַּבִּי אַבְיִי וְרַבָּא דֶּהּוּו אֲזִלִּי בְּאוּרְחָא וְכִי מָטוּ לְבִי בְּנִישְׁתָּא א"ל (רַבָּא) לֹאבְיִי לַעוֹל מֵר א"ל עַד הֵאֲדִינָא לֹאֹו מֵר אֲנָא א"ל הָכִי א"ר יוֹסֶטֶן אִין מַכְבְּדִין בְּדַרְכִּים וְכו' עַד אִין מַכְבְּדִין אֵלֶּא בַּפֶּתַח שֵׁנֶשׁ בּוּ מַחֲמָה ס"ד אֵלֶּא בַּפֶּתַח הָרָאִי לְמַחֲמָה מִשְׁמַע דַּפֶּתַח בֵּית הַכֶּנֶסֶת פְּטוּר מִיָּהוּ בִּירוּשָׁלַיִם פ"ג דְּמַגְלָה מִשְׁמַע דְּבִי מְדָרְשָׁא דַר' חֲנִינָא מִמֶּשׁ הֵינֶה לִיָּה מַחֲמָה גַבִּי מַחֲמָה שְׁנַתְנָה בְּשָׁלִישׁ הָעֲלִיּוֹן הַגַּע עֲצֻמָּה שְׁהִי הַשַּׁעַר גְּבוּהָ א"ל נוֹתְנָה כַּנְגַד כַּתִּיפּוּתָיו בִּי מְדָרְשָׁא דַר' חֲנִינָא עֲבִיד כֵּן וּי"ל דְּבִי מְדָרְשָׁא דַר' וְדַרְב הוּנָא וְדַר' חֲנִינָא שְׁלָהֶם הִיוּ וְלֹא שֶׁל רַבִּים אֵלֶּא שֶׁל עַצְמָם:

מסורת הש"ס

א אוצר מדרשים פרקי רבינו הקדוש
ב עירובין יא:
ג שבת ז: עירובין קא:
ד סוטה ג.

גליון הש"ס

גמ' במזוזה משיטא. ע' ברכות כ ע"ב:

שם מ"ד ביתך. ע' חולין קלה ע"ב:

שם הני בעו חיי. קדושין לד ע"א ק"ל דזהו מספיק שלא למעט נשים אבל לענין בית השותפים ל"ש כן. דהא באנו לפטור מצד בית דבית כזית אין בו חיוב וול"א ביה הני בעי חיי דמ"מ כשיהיה לו בית מיוחד ומ"ש בית שאולה דפטור ויכול לדור כל ימי חייו בבית שאולה בלא מזוזה וול"א ביה הני בעי חיי דמ"מ שיותי אקרקפתא דגברי מנות מזוזה בבית שלו וא"כ ה"נ דילמא בית שותפים פטור דליכא חיוב אלא בבית המיוחד לו וצ"ג:

שם אלא ביתך ל"ל. ע' מנחות מד ע"א תד"ה טלית:

שם ר"מ מחייב וחכמים פוטרים. ע' מ"ר פ' כי תבוא:

תורה אור השלם

לטען ירְבּוּ יַמִּיכָם יוֹמִי בְּנִיכֶם עַל הַאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתָּיִם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ*(בספרי תימן הארץ בצד"י גדולה) [דברים יא, כא]

וּבֹא אֲשֶׁר־לוֹ הַבֵּית וְהַגִּיד לַכֹּהֵן לֵאמֹר כִּנְנֶה נִרְאָה לִי בַּבַּיִת [ויקרא יד, לה]

כִּי תִבְאוּ אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי יֹאמֵר לָכֶם לֵאמֹר הַזֶּה וְנִתְּתִי נָגַע צָרַעַת בַּבַּיִת אֲנֹכִי אֲחֻזָּתְכֶם [ויקרא יד, לד]

מסורת הש"ס
א מגילה כו.; תוספתא נגעים; ספרא מצורע פרשה ה ה ב זבחים נג; זבחים קוח; אבות דרבי נתן ג סוטה לו.
ד תוספתא מעשר שני
ה ספרא מצורע פרשה ה ג; ספרא בהר פרשה א ב
ו לעיל ו.; לקמן סט.; חולין קלח.; תמיד כז.; ספרא צו פרק ב א

גליון הש"ס
גמ' במה מחנכין. ע"י מנחות דף עח ע"א תוס' ד"ה אחת: שם בצינורא. עיין סנהדרין דף יד ע"ב תוס' ד"ה צינורא:

תורה אור השלם
פי תבואו אל־ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אֲחֻזַּתְכֶם [ויקרא יד, יד]
לבגמטן אטור ידיד יהוה ישכון לבטח עליו חפץ עליו כל־היום ובין תתפיו שכן [דברים לג, יב]

 וקא אָשר־לוּ הבית והגיד לכהן לאמור כנגע נראה לי בבית [ויקרא יד, לה]
--

דְּכָרָפִים שהוא מקום שְׁנוּקִים ומתקבצים שם להתפלל ואין לה בעלים נִמְחָדִים: **דְּכָפְרִים** כל בעליו נִכְרִים והרי הוא כבית השתפין: ואין ירושלים מטמאה בנגעים שאין אחזה להם קסבר לא נתחלקה לשבט והנהה ובגמיון אלא כל השבטים שוין בה: אִנִּי לא שמעתי קסבר נתחלקה לשבטים: אלא מקום מקדש בלבד שִׁבְשָׁקְנָה דוד את נרן מארונה היבסי גבה הספס מפל שבט נשכט גדאמרין בַּסְפְּרִי ובשמיטת קדשים [זבחים קטז:]: בַּמֵּאי קא מַפְלָגִי ר' יהודה ורַבָּנן: הר הבית והלשכות והעזרות צד המזרחי רחב הר הבית עזרת נשים בלה ועזרת ישראל בלה י"א אמה של מקום רגלי דריסת הכהנים להלן מרגלי ישראל ושם המזבח מתחיל משם ולמערב בחלקו של בגמיון אלא שבמקום מושב המזבח יוצאה רעושה מחלקו של יהודה ונכנסה לקרן מזרחית דרומית: **חופף** באלס המתחפף מחמת שאינו משיג תאנתו לשון נזיר (לא יחופ ראשו) (נזיר דף מב:). **אשפיזון** שהיה הארון נתון בחלקו: והאי תנא ללחמן סבר לא נתחלקה והינו תנאי: עורות קדשים של שלמי חגיגה נשמחה שעולי רגלים שוחטין ואוכלין שם: גלפא חנקן של חרס: ומשפא עור בהמה שהוא שוחט ואוכל בבית בעל הבית: לאחזה גבי נגעים כתיב (ויקרא י"ד:ל"ד) אשר אני נתן לכם לאחזה לבית אחזה: לבית אבות למשפחות: ואין כל אחד ואחד שלא חלקו אחזת המשפחה לנִכְרִים: פדשנין מעקרא דאית בה דירה: פשיטא ארע בכהן גדול פסול ביוה"כ קדס תמיד של שחר מחנכין אותו לזה המשמש תחתיו בתמיד של שחר שיעשה הוא תמיד של שחר בשמונה בגדים ויהא מחנך לכהנה גדולה קדס שנינע עבודת יום הכפורים: במה מחנכין אותו הרי עבודת יום הכפורים שאחר התמיד בארבעה בגדים היא נבמה הוא נכר שהוא כהן גדול מעולם והיכן יצא מהדיוטות שתהא עבודת היום נעשית בכהן גדול: באבנט באותן ד' בגדים עצמן יש הבר לכהנה גדולה שאבנטו של כהן גדול בעבודת יוה"כ של בון הוא בִּדְכַתִּי (ויקרא טו) ובאבנט צד יחגר וזה עד עכשו היה רגיל לעבד בשל כלאים: הניחא למ"ד אבנטו של כהן גדול של כל ימות השנה היה של כלאים בִּדְכַתִּי ואת האבנט שש מִשְׁזַר ותכלת: זהו אבנטו של כהן הדיוט שאין חלוק באבנטיהם איבא הפירא ביום הכפורים באבנט לפי שאבנטו של כהן גדול משתנה ביום הכפורים להיות של בון: אלא למאן דאמר לקמן אבנטו של כהן גדול בכל

השנה לא זהו של הדיוט שההדיוט של בון נמצאו אבנטיהם שוין ביום הכפורים ומאי

הפירא כהנה גדולה איבא להאי: אמר אבוי קדס שיתחיל עבודת היום שהוא בבגדים השוין בהדיוט לובש שמונה בגדים ויהפך במזבח החיצון אחד מאברי התמיד במלג של ברוך דקרויב עבודה היא שממחר להתעפל מחמת הפיכה זו ועבודה היא בדרב הונא ונמצא שנתחנך לכהנה גדולה קדס לבן: בצניורא במלג: תיב מיתה משום והר הקרב יומת (במקדב י"ח:ו') אלאה קרויב עבודה הוי עבודה:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

ממקומות הרבה והיא עשויה לכל הבא
הא דכרפים הא דכפרים לכאורה תרניהו כרבנן מוקי להו דאי

והא — דכרפים, והא — דכפרים.^(א) ודכרפים אין מטמא בנגעים? והתנא: "אחוזתכם", אחוזתכם מטמאה בנגעים, ואין ירושלים מטמאה בנגעים. אמר רבי יהודה: אני לא שמעתי אלא מקום מקדש בלבד. הא פתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאין בנגעים, ואף על גב דכרכים גינהו! אימא: אמר רבי יהודה: אני לא שמעתי אלא מקום מקודש בלבד. "במאי קא מיפלגי? תנא קמא סבר ירושלים לא נתחלקה לשבטים, ורבי יהודה סבר ירושלים נתחלקה לשבטים."^(ב) ובפולוגתא דהגוי תנא. דתנא: מה היה בחלקו של יהודה — הר הבית, הלשכות והעזרות. ומה היה בחלקו של בגמין — אולם והיכל ובית קדשי הקדשים, ורצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בגמין, ובה היה מזבח בנוי, ובגמין הצדיק היה מצטער עליה לבלעה בכל יום,^(ג) שנאמר: "חופף עליו כל היום". לפיכה זכה בגמין הצדיק ונעשה אושפיזון לגבורה, שנאמר: "ובין כתפיו שכון".^(ד) והאי תנא סבר ירושלים לא נתחלקה לשבטים, דתנא: אין משפירין בתים בירושלים לפי שאינה שְׁלֵחָה. רבי אֶלְעָזַר בר (צדוק) אומר: אף לא מטות. לפיכה, עורות קדשים — בעלי אושפיזכנין נוטלין אותן בזרוע.

אמר אבוי: שמע מינה, אורח ארעא למישבב איניש גולפא ומשכא לאושפיזיה.^(ה) ודכפרים מי מטמא בנגעים? והתנא: "לאחזה", עד שייכבשו אותה. כבשו אותה ולא חלקוה לשבטים, חלקו לשבטים ולא חלקו לבית אבות, חלקו לבית אבות ואין כל אחד מפיר את שלו, מניין? תלמוד לומר: "ובא אשר לו הבית", מי שמיוחד לו, יצא אלו שאין מיוחדין לו. אלא מחוורתא בדישנין מעיקרא. ומתקינין לו כהן אחר. פשיטא אירע בו פסול קודם תמיד של שחר — מחנכין אותו בתמיד של שחר. אלא אירע בו פסול אחר תמיד של שחר, במה מחנכין אותו? ^(ו)אמר רב אדא בר אבהה: באבנט. הניחא למאן דאמר אבנטו של כהן גדול, זה הוא אבנטו של כהן הדיוט. אלא למאן דאמר אבנטו של כהן גדול לא זהו אבנטו של כהן הדיוט, מאי איבא למימר? "אמר אבוי: לובש שמונה, ומחפה בצניורא, וכדרב הונא. דאמר רב הונא: זר שהחפה בצניורא — חייב מיתה. ורב פפא אומר:

עבודתו

אידי ואידי פרבי מאיר אס כן בינן דאיבעית לימא קמא אידי ואידי כרבנן מוקי להו והשתא מוקי תרניהו בר' מאיר הנה ליה למימר ואי בעית לימא אידי ואידי כר"מ ועוד כי פריך לקמן ודכפרים מי מטמא בנגעים והתניא לאחזה וכו' לימא הדיא רבנן היא ותמה לי א"כ פלגניהו דרבי מאיר ורבנן בדכרפים ומאי פריך תו מרבי יהודה דאמר אני לא שמעתי אלא מקום מקדש דלמא כר"מ סבירא לה ועוד קשה לי דעל פרוך מפרניהו פריך דממלתא דת"ק גמי דיק ורשלים דוקא אינה מטמא' הא בתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאים ואס כן כי משי לימא מקום מקדש בלבד אכתי מת"ק תקשי אלא על פרוך משום הכי לא פריך מת"ק דמצי לשנויי דכרבי מאיר סבירא לה א"כ דרבי יהודה גמי לישני הכי מיהו הא לא קשיא דמת"ק ליבא למדק מידי הא בתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאים דדלמא נקט ורשלים אע"ג דלא קדישא בלי האי כמו בתי כנסיות ובתי מדרשות לכמה ענינים וכ"ש בתי כנסיות ומדרשות מיהו הא קשיא ומאי פריך מרבי יהודה וי"ל בינן דלא דכרו שום תנאים דפליגי בהא מלתא כי אס רבי מאיר ורבי יהודה מסתמא בר פלגנתא דרבי מאיר הוא ר' יהודה והינו רבנן דבריתא דלעיל ובר פלגתא דרבי יהודה הוא ר"מ:

ירושלים לא נתחלקה לשבטים תמה דכפרק אחוהו מקומן (זבחים דף ננ:): אמרינן דקרן דרומית מזרחית לא היה לו יסוד לפי שלא היה בחלקו של טורף וא"כ למ"ד לא נתחלקה מאי שנא דשאר מקומות של המזבח היה להם יסוד ומזרחית דרומית לא היה לה יסוד ואין לתרן דלדידה היה להם יסוד מפל צדיו דאס כן אל יסוד מזבח העלה מאי עביד ליה דמשמע שיש לתן אותו במקום שיש לו מפלל דאבא דבתא דלא היה לו יסוד וי"ל הכי גמירי שלא לעשות יסוד למזרחית דרומית בדכתיב [דה"א כח] הפל

בכתיב: **במאי** קא מפלגי בשלמא מעקרא פי הנה ס"ד דר' יהודה מקום מקדש דוקא קאמר אבא למימר דפליגי בהא ת"ק סבר כל ירושלים אין מטמא בנגעים משום דקדישא ללכילת קדשים קלים ומעשר שני ובינן דמנחנת לקדשי גבוה לא חשיבא ליה לחזתכם ורבי יהודה סבר דוקא מקום מקדש שהוא מחנה שכינה ללכילת קדשי קדשים אבל ירושלים מטמאה וכל שכן בתי כנסיות ומדרשות אבב השתא דאמרינן דרבי יהודה אמר אני לא שמעתי אלא מקום

מקדש בלבד ובכלל זה יש כמו כן בתי כנסיות ומדרשות אס איתא דטעמא דת"ק הוי משום דירושלים קדושה ללכילת קדשים קלים ומעשר שני לא הוי ליה לר' יהודה למימר האי לשנא אלא מקום מקדש בינן דטעמא דת"ק גמי הוי משום דירושלים מקום מקדש היא להכי אצטריך למימר דפליגי במלתא אחריתי:

יב.

עין משפט בר מצוה
--

א מויי פו"ד מהל' טומאת צרעת
הל' יא:

ב מויי פו' מהל' בית הבחירה הל' יד:

ג מויי פו"ד מהל' טומאת צרעת
הל' יא:

ד מויי פו' מהל' בית הבחירה הל' יד:

ה מויי פט' מהל' ביאת מקדש
הל' ז:

יב:

עין משפט גזר מצוה
א מי פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ג:
ב מי פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יב:
ג מי פח' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' א:
ד מי פח' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ב:
ה מי פח' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ד:
ו מי פח' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ה:

אַלָּא לאו **בּיוֹם** **הַכּפּוּרִים** לפרוש ריב"א דפרש הא דגבי כהן גדול כתב מַצְנַפֶּת וּבִכְהֵן הָדְיוּט כְּתַב מִנְבָּעוֹת לְפִי שֶׁשֶּׁל כֹּהֵן גָּדוֹל הָיְתָה חֲזָרָה שְׂדֵיָה גָרִיד, לְהִנִּיחַ תְּפִלּוֹן וְצִין אֲבָל שֶׁל כֹּהֵן הָדְיוּט הָיְתָה רַחֲבָה שֶׁלֹּא הָיָה מִנִּיחַ צִין אִין לְהַקְשׁוֹת א"כ לִימָא דְהָא אֲכָא בְּיַיְהִו דִּי"ל בִּינוּן דְּאִידִי וְאִידִי מִמֵּין אֶחָד אַע"ג דְּזִו רַחֲבָה הוּא חֲזָרָה לֹא קֹא חֲשִׁיב וְלַעֲיֵל גַּמִּי דְּפָרִיד, בְּמָה מְחַנְכִּין אוֹתוֹ לֹא בְּעִי לְשִׁנּוּי בְּמַצְנַפֶּת דְּהָא לֹא חֲשִׁיב חֲנוּךְ בִּינוּן דְּשׁוּיִן הֵן אֲלֵא שׁוּז חֲזָרָה הוּא רַחֲבָה:

יְלַבֵּשׁ לרבות השחקין ואצטרין, קרא דלא תימא כי היכי דמטשטשין או מקרעין פסולין ב'פ' שני דזבחים (דף יח:): דכתב ביהו (שמות כח, ב) לְכַבֹּד וּלְתַפְאֶרֶת ה"י שחקים לכסלו דאין עניית במקום עשירות וסלקא דעתך אמינא דבכל שנה יעשו בגדים חדשים קא משמע לן ובפרק ב' דזבחים (שם) תניא משחקין בשריס וְהָא מִשְׁמַע בְּגָרְסַת ר"ש" דאצטרין לאשמעינן דאפילו

שחקים בשריס: **כֹּהֵן גָּדוֹל** **מִשׁוּם** **אַיִבָּה** **הַקָּשָׁה** **ר"י** **מִדְּקֹאֹמֶר** **טַעֲמָא** **מִשּׁוּם** **אַיִבָּה** **מִכָּלֵל** **דְּמֵן** **הָדִין** **רָאוי** **לְהִיּוֹת** **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **מִדְּאֹרְיָתָא** **אֲלֵא** **גִּזְרוּ** **בִּיה** **רַבָּנן** **מִשּׁוּם** **אַיִבָּה** **וְתַמָּה** **אִם** **בֶּן** **מֵאִי** **אֲצַטְרִין** **לְפָרוּשֵׁי** **טַעֲמָא** **דְּכֹהֵן** **הָדְיוּט** **מִשּׁוּם** **מַעְלִין** **בְּקֹדֶשׁ** **וְכו'** **תַּפּוּק** **לֵה** **מַזְלִיפִין** **מִקְרָא** **בְּפָרָק** **שְׁנֵי** **דְּזָבְחִים** **(דף יח.)** **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **שֶׁלֹּבֶשׁ** **בְּגָדֵי** **כֹּהֵן** **הָדְיוּט** **וְעַבַּד** **עֲבוּדָתוֹ** **פְּסוּלָה** **מִשּׁוּם** **מַחֲסַר** **בְּגָדִים** **וְלִיכָא** **לְמִימַר** **דְּהָא** **דְּקֹאֹמֶר** **דָּלָא** **חַזִּי** **לְהִיּוֹת** **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **מִשּׁוּם** **אַיִבָּה** **הָיְנוּ** **לְאַחַר** **מִיתַת** **הָרִאשׁוֹן** **דְּהָא** **מוֹדָה** **רַבִּי** **יוֹסִי** **דְּאִם** **מַת** **רֵאשׁוֹן** **שְׁנֵי** **חֲזַר** **לַעֲבוּדָתוֹ** **וּי"ל** **דְּכֹהֵן** **גָּדוֹל** **מִתְמַנֶּה** **בְּפָה** **וּמִסְתַּלֵּק** **בְּפָה** **וּבִירִשְׁלָמִי** **דְּרִישׁ** **לִיה** **מִקְרָא** **וּמִסְתַּבְּרָא** **שֶׁהַדָּבָר** **תְּלִיז** **בְּמַלְךְ** **וּבְאַחֲיו** **הַכֹּהֲנִים** **כְּדֹאֹמֶר** **בְּפָרָק** **הַבָּא** **עַל** **יְבָמָתוֹ** **(יְבָמוֹת** **דף סא.)** **דִּינָאִי** **מַלְכָּא** **אוֹקְמָה** **לִיהִשָּׁע** **בֶּן** **גְּמֵלָא** **בְּכֹהֲנִי** **רַבְרָבִי** **וְאֹמֶר** **בְּתוֹסַפְתָּא** **[פ"א]** **וּבִירִשְׁלָמִי** **בְּיוֹסָף** **בֶּן** **אַלֶּם** **מַצְפּוּרִי** **שֹׁאֲרַע** **פְּסוּל** **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **וְשִׁמֵּשׁ** **תַּחֲתָיו** **וְלְאַחַר** **סָנְצָא** **אֹמֶר** **לְדוּנֵי** **הַמֶּלֶךְ** **פַּר** **וְשַׁעִיר** **שְׁקָרְבִין** **הַיּוֹם** **מִשָּׁל** **מִי** **מִשְׁלִי** **אוּ** **מִשָּׁל** **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **אֹמֶר** **לוֹ** **הַמֶּלֶךְ** **לֹא** **הֵיךְ** **שִׁשְׁמִשְׁתָּ** **שָׁעָה** **אַחַת** **לְפָנַי** **מִי** **שֹׁאֹמֶר** **וְהִיא** **הַעוֹלָם** **וְכו'** **עַד** **וַיַּדַּע** **שֶׁהִסַּע** **מִן** **הַפְּהִלָּה**:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

עֲבוּדָתוֹ מְחַנְכֶּתוּ **עֲבוּדַת** **יוה"כ** **עֲצֻמָּה** **שְׁאִינָה** **כְּשֶׁרָה** **אֲלֵא** **כִּכְהֵן** **גָּדוֹל** **וְהָא**

עֲבוּדָתוֹ מְחַנְכֶּתוּ **מִי** **לֹא** **תַנִּיָּא** **כָּל** **הַכְּלָיִים** **שְׁעֲשֻׁה** **מִשָּׁה** **—** **מְשִׁיחָתוֹ מְקוֹדְשָׁתוֹ**, **מִכָּאֵן** **וְאִיִּלָּה** **—** **עֲבוּדָתוֹ מְחַנְכֶּתוּ**. **הֵכָא** **נָמִי** **—** **עֲבוּדָתוֹ מְחַנְכֶּתוּ**. **"כִּי** **אַתָּא** **רַב** **דִּימִי**, **אָמַר**: **אַבְנִטוּ** **שֶׁל** **כֹּהֵן** **הָדְיוּט**, **רַבִּי** **וְרַבִּי** **אֶלְעָזָר** **בְּרַבִּי** **שְׁמַעוֹן**, **חַד** **אָמַר**: **שֶׁל** **כְּלָאִים**, **וְחַד** **אָמַר**: **שֶׁל** **בוּץ**. **תַּסְתַּיִים** **דְּרַבִּי** **הוּא** **דְּאָמַר** **שֶׁל** **כְּלָאִים**. **דְּתַנִּיָּא**: **אִין** **בִּין** **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **לְכַהֵן** **הָדְיוּט** **אֲלֵא** **אַבְנִט**, **דְּבַרֵּי** **רַבִּי**. **רַבִּי** **אֶלְעָזָר** **בְּרַבִּי** **שְׁמַעוֹן** **אוֹמַר**: **אַף** **לֹא** **אַבְנִט**. **אַיַמַּת**? **אִי** **גִּימָא** **בְּשָׂאָר** **יָמוֹת** **הַשָּׁנָה** **—** **טוּבָא** **אַיְכָא**: **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **מְשַׁמֵּשׁ** **בְּשִׁמוּנָה** **וְהָדְיוּט** **בְּאַרְבַּעָה!** **אֲלֵא** **לֹא**, **בְּיוֹם** **הַכּפּוּרִים**. **אָמְרִי**: **לֹא**, **לְעוֹלָם** **בְּשָׂאָר** **יָמוֹת** **הַשָּׁנָה**, **וּבַהֲנָה** **דְּשׁוּיָן**. **כִּי** **אַתָּא** **רַבִּין**, **אָמַר**: **אַבְנִטוּ** **שֶׁל** **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **בְּיוֹם** **הַכּפּוּרִים** **—** **דְּבַרֵּי** **הַכָּל** **שֶׁל** **בוּץ**. **בְּשָׂאָר** **יָמוֹת** **הַשָּׁנָה** **—** **דְּבַרֵּי** **הַכָּל** **שֶׁל** **כְּלָאִים**. **לֹא** **נִחְלָקוּ** **אֲלֵא** **בְּאַבְנִטוּ** **שֶׁל** **כֹּהֵן** **הָדְיוּט** **בִּין** **בְּשָׂאָר** **יָמוֹת** **הַשָּׁנָה**, **בִּין** **בְּיוֹם** **הַכּפּוּרִים**. **שְׂרַבִּי** **אוֹמַר**: **שֶׁל** **כְּלָאִים**, **וְרַבִּי** **אֶלְעָזָר** **בְּרַבִּי** **שְׁמַעוֹן** **אוֹמַר**: **שֶׁל** **בוּץ**. **אַמַּר** **רַב** **נַחֲמָן** **בַּר** **יִצְחָק**: **אַף** **אַנָּן** **נָמִי** **תַנִּינָא**: **"עַל** **בְּשָׂרוֹ"**, **מָה** **תַּלְמוּד** **לוֹמַר** **"יְלַבֵּשׁ"**? **לְהַבִּיא** **מַצְנַפֶּת** **וְאַבְנִט** **לְהַרְמַת** **הַדָּשָׁן**, **דְּבַרֵּי** **רַבִּי** **יְהוּדָה**. **רַבִּי** **דּוֹסָא** **אוֹמַר**: **לְהַבִּיא** **בְּגָדִי** **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **בְּיוֹם** **הַכּפּוּרִים**, **שֶׁהֵן** **כְּשָׂרִין** **לְכַהֵן** **הָדְיוּט**. **רַבִּי** **אוֹמַר**: **שְׁתֵּי** **תְּשׁוּבוֹת** **בְּדָבָר**. **חֲדָא**: **דְּאַבְנִטוּ** **שֶׁל** **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **בְּיוֹם** **הַכּיּוּפּוּרִים** **לֹא** **זֶה** **הוּא** **אַבְנִטוּ** **שֶׁל** **כֹּהֵן** **הָדְיוּט**. **"וְעוֹד**: **בְּגָדִים** **שְׁנַשְׁתַּמְשָׁתָה** **בָּהֶן** **קְדוּשָׁה** **חֲמוּרָה**, **תַּשְׁמִישׁ** **בָּהֶן** **קְדוּשָׁה** **קֻלָּה**? **אֲלֵא** **מָה** **תַּלְמוּד** **לוֹמַר** **"יְלַבֵּשׁ"**? **לְרַבּוֹת** **אֵת** **הַשְּׁחָקִין**. **"וְאַזְדָּא** **רַבִּי** **דּוֹסָא** **לְטַעֲמִיָּה**, **דְּתַנִּיָּא**: **"וְהַנִּיחָם** **שָׁם"**, **מְלַמֵּד** **שְׁטַעוּנִין** **גְּנִיזָה**. **רַבִּי** **דּוֹסָא** **אוֹמַר**: **שְׁלֵא** **יִשְׁתַּמֵּשׁ** **בָּהֶן** **יוֹם** **הַכּפּוּרִים** **אַחַר**. **"תְּנוּ** **רַבָּנן**: **אִירַע** **בו** **פְּסוּל** **וּמִינוּ** **אַחַר** **תַּחֲתָיו**, **רֵאשׁוֹן** **—** **חוּזַר** **לַעֲבוּדָתוֹ**, **שְׁנִי** **—** **כָּל** **מַצּוֹת** **כַּהוֹנָה** **גְּדוּלָּה** **עָלָיו**, **דְּבַרֵּי** **רַבִּי** **מֵאִיר**. **"(ר)רַבִּי** **יוֹסִי** **אוֹמַר**: **רֵאשׁוֹן** **—** **חוּזַר** **לַעֲבוּדָתוֹ**, **שְׁנִי** **—** **אַיְנוּ** **רָאוּי** **לֹא** **לְכַהֵן** **גָּדוֹל**, **וְלֹא** **לְכַהֵן** **הָדְיוּט**, **"(א)אָמַר** **רַבִּי** **יוֹסִי**: **מַעֲשֵׂה** **בְּיוֹסָף** **בֶּן** **אַלֶּם** **כְּצִיפּוּרִי** **שְׁאִירַע** **בו** **פְּסוּל** **כִּכְהֵן** **גָּדוֹל** **וּמִינּוּהוּ** **תַּחֲתָיו**, **וְאָמַרו** **חַכְמַיִם**: **רֵאשׁוֹן** **—** **חוּזַר** **לַעֲבוּדָתוֹ**, **שְׁנִי** **—** **אַיְנוּ** **רָאוּי** **לֹא** **לְכַהֵן** **גָּדוֹל**, **וְלֹא** **לְכַהֵן** **הָדְיוּט**. **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **—** **מִשּׁוּם** **אַיִבָּה**. **כֹּהֵן** **הָדְיוּט**, **מִשּׁוּם** **מַעְלִין** **בְּקוּדֹשׁ** **וְלֹא** **מִזְרִידִין**. **אָמַר** **רַבָּה** **בַּר** **בַּר** **חֲנָה** **אָמַר** **רַבִּי** **יוֹחָנָן**:

הַלָּכָה

עובדה מחנכתו לכהנה גדולה: **מְשִׁיחָתוֹ מְקוֹדְשָׁתוֹ** **כְּדִכְתִּיב** **(בְּמִדְבָּר** **ז':א')** **וַיִּמָּשַׁח** **וַיַּקְדֵּשׁ** **אֹתָם** **מִכָּאֵן** **וְאִילָךְ** **לֹא** **נִמְשַׁחוּ** **כָּלִים** **חֲדָשִׁים** **שְׁנַעֲשִׂים** **שֶׁם** **כְּדֹאֲמַרִין** **בְּמַסְכַּת** **שְׁבוּעוֹת** **(דף טו.)** **אוֹתָם** **בְּמַשִּׁיחָה**: **הִכִּי** **גִרְסִין** **כִּי** **אַתָּא** **רַב** **דִּימִי** **אָמַר** **אַבְנִטוּ** **שֶׁל** **כֹּהֵן** **הָדְיוּט** **רַבִּי** **וְר' אֶלְעָזָר** **בְּרַבִּי** **שְׁמַעוֹן** **כו'** **וְלֹא** **גִרְסִין** **בְּיוֹם** **הַכּפּוּרִים** **דְּהָא** **כִּכְהֵן** **הָדְיוּט** **אִין** **חֲלוּק** **בִּינּוּ"כ** **לְשָׂאָר** **וַיּוֹסִ:** **אַיַמַּת** **אַלִּימָא** **בְּשָׂאָר** **יָמוֹת** **הַשָּׁנָה** **שְׁכֹהֵן** **גָּדוֹל** **מְשַׁמֵּשׁ** **בְּשָׁל** **כְּלָאִים** **וְקֹאֲמַר** **דְּחֲלוּקִין** **בְּאַבְנִטוּיָהוּן** **דְּשֶׁל** **הָדְיוּט** **דְּבוּז** **טוּבָא** **אַיְכָא**: **אֲלֵא** **לֹא** **בְּיוֹם** **הַכּפּוּרִים** **דְּשֶׁל** **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **דְּבוּז** **וְאִשְׁמוּעִינן** **דְּשֶׁל** **הָדְיוּט** **דְּכָלִּאִים** **וְהוּא** **הָדִין** **לְהָדְיוּט** **דְּכָל** **יָמוֹת** **הַשָּׁנָה**: **לְעוֹלָם** **בְּשָׂאָר** **יָמוֹת** **הַשָּׁנָה** **כִּכְהֵן** **גָּדוֹל** **בְּשָׁל** **כְּלָאִים** **וְאִשְׁמוּעִין** **דְּשֶׁל** **הָדְיוּט** **דְּבוּז** **וְדִקְאֲמַרְתָּ** **טוּבָא** **אַיְכָא**: **בַּהֲנָן** **דְּשׁוּיִן** **בְּאוֹתָן** **בְּגָדִים** **שְׁשַׁנִּיעֵם** **שׁוּין** **בִּהֶם** **דְּהִינוּ** **פַּתְנַת** **וּמַכְנָסִים** **וּמַצְנַפֶּת** **וְאַבְנִט** **אִין** **בְּיַיְהִיָּם** **אֲלֵא** **אַבְנִט**: **כִּי** **אַתָּא** **רַבִּין** **כו'** **בִּין** **רַבִּין** **לְרַב** **דִּימִי** **יִכָּא** **מִיזִי** **אֲלֵא** **דָּרַב** **דִּימִי** **לֹא** **פִּרַשׁ** **הִי** **מַעֲיָה** **דְּאֹמַר** **שֶׁל** **כְּלָאִים** **וְהִי** **מַעֲיָה** **דְּאֹמַר** **שֶׁל** **בוּז** **וְרַבִּין** **פִּרַשׁ** **בַּהֲגִיא** **רַבִּי** **אוֹמַר** **שֶׁל** **כְּלָאִים**: **אִף** **אַנָּן** **נָמִי** **תַנִּינָא** **דְּרַבִּי** **הוּא** **דְּאֹמַר** **שֶׁל** **כְּלָאִים**: **עַל** **בְּשָׂרוֹ** **גַּבִּי** **תְּרוּמַת** **הַדָּשָׁן** **כְּתִיב** **(וַיַּקְרָא** **ו':ג')** **וְלִבֵּשׁ** **הַכֹּהֵן** **מִדּוֹ** **בַּד** **וּמַכְנָסִי** **בַּד** **וְלִבֵּשׁ** **עַל** **בְּשָׂרוֹ** **וְגו'** **וְהָיָה** **לִיה** **לְמַכְתַּב** **וּמַכְנָסִי** **בַּד** **עַל** **בְּשָׂרוֹ** **דְּהָא** **כְּתִיב** **בְּרִישָׁה** **דְּקֹרָא** **וְלִבֵּשׁ**: **וּמָה** **ת"ל** **וְלִבֵּשׁ** **לְהַבִּיא** **מַצְנַפֶּת** **וְאַבְנִט** **מִשּׁוּם** **דְּלֹא** **כְּתִיב** **אֲלֵא** **מִדּוֹ** **בַּד** **וּבְמַכְנָסִים** **כְּתַב** **וְלִבֵּשׁ** **לְלַמְדֵךְ** **דְּהִיא** **עֲבוּדָה** **גְּמוּרָה** **וְצִרִיכָה** **אַרְבַּעָה** **כָּלִים**: **ר' דוֹסָא** **אוֹמַר** **לְהַבִּיא** **אַרְבַּעָה** **בְּגָדֵי** **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **שְׁשַׁמֵּשׁ** **בָּהֶן** **לְפָנַים** **בְּיוֹם** **הַכּפּוּרִים** **שְׁכַּשְׁרִים** **לְהָדְיוּט** **כָּל** **יָמוֹת** **הַשָּׁנָה** **שְׁלֹא** **תֹאמַר** **וְהִנִּיחָם** **שָׁם** **שֶׁהִיוּ** **טַעוּנִין** **גְּנִיזָה** **אֲלֵא** **שְׁתַּמֵּשׁ** **בָּהֶן** **לְיוֹם** **הַכּפּוּרִים** **אַחַר**: **אַבְנִטוּ** **שֶׁל** **כֹּהֵן** **גָּדוֹל** **בְּיוֹם** **הַכּפּוּרִים** **לֹא** **זֶהוּ** **אַבְנִטוֹ** **הַבָּשָׂר** **לְהָדְיוּט** **דְּהָרִי** **הוּא** **שֶׁל** **בוּז** **וּדְכֹהֵן** **הָדְיוּט** **כָּל** **הַיָּמִים** **דְּכָלִּאִים**: **אֵת** **הַשְּׁחָקִין** **שֹׁאֵף** **הַשְּׁחָקִין** **כַּשְׂרִים** **לַעֲבוּ**

מסורת הש"ס
א סוכה כג. ב גיטין פג:
גליון הש"ס
גמ' הלכה כר"י. עיין תשובת פנים מאירות ח"ב סי' נא: שם הו"ל ב' בתים. עי' משנה למלך פ"ג הו"א מהל' עבדים:
תורה אור השלם

והקריב אחרו את־פר החטאת אֲשֶׁר־לוֹ וּכְפַר בְּעֻדּוֹ וּבַעַד בֵּיתוֹ [ויקרא טו, ו]

והקריב אחרו את־פר החטאת אֲשֶׁר־לוֹ וּכְפַר בְּעֻדּוֹ וּבַעַד בֵּיתוֹ וְשַׁחַט אֶת־פר החטאת אֲשֶׁר־לוֹ [ויקרא טו, יא]

שָׂאֵם עֶבֶר ו**עֶבֶד** בְּשִׁמּוֹנָה בְּנֵדִים כִּכְהֵן גָּדוֹל עֲבוּדָתוֹ כְּשֶׁרָה דָּהָא כה"ג הוּא הֶלְכָּה כּר' יוֹסִי תַמָּה הִלְכְּתָא לְמַשִּׁיחָא דְכִי ה"ג פְּרִיךְ בְּזַבְּחִים פְּרָק ב"ש (זַבְּחִים דָּף מה). וּבַפְּרָק ד' מִיתוּת (סְנֵהֲדְרִין דָּף נא:): וְשֶׁ לּוֹמַר דְּאִיכָא נִפְקָא מִנָּה אֲפֹלוּ בְּזִמְן הָדָא לִפְרָגָם הִמְמָנָה עַל הַעֲבֹד וְעֶבֶר מַחֲמַת אֲנָם שְׂכָנֵיעֵבֶר הָאֲנָם חוֹזֵר לְשַׁרְרָתוֹ וְגַם נוֹהֲגִין כְּבוֹד בְּשֵׁנִי פִי הֵהוּא מַעֲשֶׂה דר"ג וּרְאב"ע וְהֵהוּא דְבַב' קִמָּא תַעֲשִׁית (דף 7:): דְּפָסִיק כר"ג דְּאָמַר בּו' בְּמַחֲשָׁשׁוֹן שׁוֹאֲלִין הַגָּשָׁמִים וּמוֹקִי לָהּ בְּזִמְן שְׂפִית הַמַּקְדָּשׁ חָיִם י"ל דְּנִפְקָא מִנָּה אֲפֹלוּ בְּזִמְן הָדָא לִבְנֵי [בְּכַל דְּאִית] לָהּ לָהּ פִּירִי בְּדַבְרָא כְּדִאִיתָא הָתָם וְהָא דְאָמַר בְּפִסְחִים פ' אֵלוּ דְבָרִים (פִּסְחִים ד' סו.): גְּבִי פִסַּח כָּלָל אִמַּר ר"ע כָּל מַלְאכָה שְׂאִי אֲפֻשֶׁר לַעֲשׂוֹת מַע"ש דּוּחָה אֶת הַשְּׂפָת וּפְסִיק בְּגִמְרָא (דף סט:): הִלְכָּה כּר"ע וְשֶׁ לּוֹמַר דְּנִפְקָא מִנָּה לַעֲגוֹן מִיֵּלָה וְאֵע"ג דְּגְבִי מִיֵּלָה גְמִי פְסִיק רב יוֹהֲנָה דְכִי בַּפְּרָק ר"א דְמִיֵּלָה (שְׂבַת דָּף קלג.) מ"מ פְּסִיק דְכִי בְּתַרִי זֻכְרֵי לְחֻלּוּמֵי פִסְקָא דְמִיֵּלָה וְקָשָׁה (דבס"פ הַתְּכַלֵּת (מַנְחוֹת ד' נב.)) פְּסִיק כר"ש וּכְאִפְּא יוֹסִי בֶן דְּיוֹסְתָאי גְבִי חֲבִיתִי כ"ג וי"ל דְאִין הַש"ס תּוֹפֵס זֶה בְּקֻשְׁיָא הִלְכְּתָא לְמַשִּׁיחָא אֲלָא רב יוֹסֵף מַקְשָׁה אוֹתוֹ בַּפְּרָק ד' מִיתוּת (סְנֵהֲדְרִין שָׁס) וּבַפְּרָק בֵּית שְׁמַאי אֲבָל הַש"ס אִינוּ חוֹשֵׁשׁ פִּי יוֹכִי דְמַהֲדַר לָהּ לִרְב יוֹסֵף בַּפְּרָק בֵּית שְׁמַאי אֲלָא מַעֲתָה (כו') שְׁחִיטַת קֳדָשִׁים לֹא גָתַי וְרַבִּי חַיִּים כִּהֵן זצ"ל תַּרְזֵן דָּלָא פְּרִיךְ דְכִי אֲלָא הִיכָא דְאִיכָא תַרְתִּי הִלְכְּתָא לְמַשִּׁיחָא וְעֶבְרָה כְּגוֹן הֵהוּא דְפָרָק ב"ש דְאִירִי בַּפְּגוּל וּבַפְּרָק ד' מִיתוּת גְבִי בַת כִּהֵן שְׁזָנְתָה וּבִיּוֹן דְאִיכָא תַרְתִּי מִלְּתָא דָּלָא שְׂכִיחָא הִיא וְלֹא הִוִּי לִיָּה לְמַפְסַק הִלְכְּתָא בְּמִלְּתָא דָּלָא שְׂכִיחָא כָּלָל:

גָּדוֹל עֲבוּדָתוֹ כְּשֶׁרָה דָּהָא כה"ג הוּא

^(נא)הֶלְכָּה כּרַבִּי יוֹסִי, וּמוֹדָה רַבִּי יוֹסִי שְׂאֵם עֶבֶר וְעֶבֶד — עֲבוּדָתוֹ כְּשֶׁרָה. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הֶלְכָּה כּרַבִּי יוֹסִי, וּמוֹדָה רַבִּי יוֹסִי שְׂאֵם מֵת רֹאשׁוֹן, שְׁחוּזָר לַעֲבוּדָתוֹ. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְתִימָא, הִוִּיא לִיָּה צָרָה מַחֲיִים. קָא מְשַׁמַּע לָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אָף אִשָּׁה אַחֲרֵת מִתְקַיֵּינָן לּוֹ. וְרַבִּנּוּ נִמְי, הָא חֲיִישִׁי לְשִׁמָּא? אָמַרִי לָהּ רַבִּנּוּ: טוּמְאָה שְׂכִיחָא, מִיתָה לֹא שְׂכִיחָא. אָמְרוּ לוֹ: אִם כּוֹ, אִין לְדַבֵּר סוּף. שְׁפִיר קָא אָמַרִי לִיָּה לְרַבִּי יְהוּדָה! וְרַבִּי יְהוּדָה — אָמַר לָהּ: לְמִיתָה דַּחְדָּא — חֲיִישִׁינּוּ. לְמִיתָה דְתַרְתִּי — לֹא חֲיִישִׁינּוּ. וְרַבִּנּוּ? אִי אִיכָא לְמִיחָשׁ — אֲפִילוּ לְמִיתָה דְתַרְזִין חֲיִישִׁינּוּ. וְרַבִּנּוּ, גִּימְרוּ אֵינְהוּ לְנַפְשִׁייהוּ! אָמַרִי לָהּ רַבִּנּוּ: כִּהֵן גָּדוֹל זָרִיו הוּא. אִי זָרִיו הוּא, לָמָּה מִתְקַיֵּינָן כִּהֵן אַחֵר? כִּיּוֹן דְעַבְדִּין לִיָּה צָרָה, כָּל שְׂכַן דְמִזְדַּרוּ טְפִי. יוֹמִי סָגִי לִיָּה בְתַקְנָתָא? "בֵּיתוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָד לֹאוּ בֵּיתוֹ הִיא! דְמַקְדָּשׁ לָהּ. וְהָא כַּמָּה דְלֹא כְּנִים לָהּ — לֹאוּ בֵּיתוֹ הִיא! דְכְּנִים לָהּ. אִם כּוֹ, הִוָּה לִיָּה שְׁנֵי בְתִים, וְרַחֲמָנָא אָמַר: "וּכְפַר בְּעֻדּוֹ וּבַעַד בֵּיתוֹ", וְלֹא בְעַד שְׁנֵי בְתִים! דְּהָדַר מְגַרֵּשׁ לָהּ. אִי מְגַרֵּשׁ לָהּ, הִדְרָא קוּשְׁיִין לְדוּכְתָא! לֹא צְרִיכָא, דְמְגַרֵּשׁ לָהּ עַל תְּנַאי. דְאָמַר לָהּ: הָרִי זֶה גִּישְׁיָה עַל מְנָת [שְׁתַּמוּתִי. וְדִילְמָא לֹא מִיִּיתָא, וְהִוָּה לִיָּה שְׁנֵי בְתִים! אֲלֹא דְאָמַר לָהּ: הָרִי זֶה גִּישְׁיָה עַל מְנָת] שְׁלֹא תַמּוּתִי. אִי לֹא מִיתָה — מִיַּגְרָשָׁא לָהּ. וְאִי מִיתָה הָא — קִיִּימָא הָד. וְדִילְמָא הִיא לֹא מִיתָה, וְהִוָּה לִיָּה גִישְׁא דְהֵאי גִישְׁא, וּמִיִּיתָא חֲבֵרְתָהּ, וְקָם לִיָּה בָּלֹא בֵּית! אֲלֹא, דְאָמַר לָהּ: עַל מְנָת שְׁתַּמוּת [אַחַת מִכֶּם]. מִיתָה הָא — קִיִּימָא הָד, מִיתָה הָד — הָא קִיִּימָא הָא. וְדִילְמָא לֹא מִיִּיתָא וְלֹא חִדָּא מִיַּיְיָהּ, וְהִוָּה לִיָּה שְׁנֵי בְתִים? ^(א)וְעוֹד: כִּי הֵאי גּוֹנוּבָא מִי הִוִּי גִישְׁא? וְהָאֻמַּר רַבָּא: "הָרִי זֶה גִּישְׁיָה עַל מְנָת שְׁלֹא תַשְׁתִּי יָזן כָּל יָמֵי חַיִּי וְחַיִּיכִי" — אִין זֶה כְּרִיתוּת. כָּל יָמֵי חַיִּי פְלוּגִי — הָרִי זֶה כְּרִיתוּת! אֲלֹא, דְאָמַר לָהּ: הָרִי זֶה גִּישְׁיָה עַל מְנָת שְׁלֹא תַמּוּת חֲבֵרְתִּיהּ. אִי לֹא מִיתָה חֲבֵרְתָהּ — מִיַּגְרָשָׁא, וְאִי מִיתָה הָא — הָא קִיִּימָא הָא. וְדִילְמָא מִיִּיתָא חֲבֵרְתָהּ בְּפִלְגָא דְעֲבוּדָה, וְאִיגְלִי מִלְּתָא

לְמַפְרַע

פְּלוּגִי וְגַם מֵהִיּוֹם הוּא גַּט שְׂאֵם קִלְקֵלָה אִין כּאֵן חַיִּיב אֶשֶׁת אִישׁ שְׂאִינוּ אֲלָא כַּחֲשֵׁשׁ שְׁמַא תַּשְׁתֵּה יוֹן בְּחַיִּי פְלוּגִי: שְׁלֹא תַמּוּת חֲבֵרְתִּיהּ וְאִי לֹא מִתָּה חֲבֵרְתָהּ הִנֵּה לָהּ גַּט לְמַפְרַע וְאִין כּאֵן אֲלָא בֵּית אַחֵד:

וְהוֹלֵךְ וּמַזְקֵק בְּפִרְשֵׁי דְמִלְּתָה דְאָמַר לָהּ עַל מְנָת שְׁתַּמוּתִי כו' בְּלוֹמַר יוֹכִי בְעִית לְמִימַר עַל תְּנַאי אִי דְאָמַר לָהּ עַל מְנָת שְׁתַּמוּתִי וְדִילְמָא לֹא מִתָּה וְהוּוּ לָהּ שְׁנֵי בְתִים אֲלָא דְאָמַר לָהּ עַל מְנָת שְׁלֹא תַמּוּת וכו' אִהָּא גְמִי אִכָּא לְמַפְרָךְ וכו' עַד מַסְקָנָא דְמִלְּתָא כָּלָהּ מַדְבְּרִי בְעַל הַש"ס שְׁדַקְדַּק מַעֲצָמוּ פְּרֹשָׁא דְמִלְּתָא דְשִׁנְיָא דְעַל תְּנַאי וְלֹא מִתּוֹקְמָא לִיָּה אֲלָא בְּדַמְסִיק דְלַחְדָּא אִמַּר ע"מ שְׁלֹא תַמּוּת חֲבֵרְתִּיהּ וכו' וַתַּדַּע שֶׁהוּא כּוֹן דְּכָל הֶגֶךְ אֲלָא דְאָמַר לָהּ הֵם מַדְבְּרִי הַמַּקְשָׁה שְׁהוֹלֵךְ וּמַזְקֵק מִכַּח הַשִּׁיּוֹת עַד שֶׁהוּא יוֹרֵד עַל הָאֻמַּת דְּכַכֵּם יֵשׁ דְל"ת אֲלָא דְאָמַר וּבִשְׁנַאי בְּתָרָא גֵרָם אֲלָא לַחְדָּא אָמַר לָהּ הִרִי זֶה גִטִּיךְ ע"מ שְׂאָכְנָם לְבֵית הַכְּנָסַת

וְלִפִּי שְׁהַמְקָשָׁה בְּעַצְמוּ מַסִּיק כֶּךָ וְאִין דַּעֲתוֹ לְהַקְשׁוֹת עַל אוֹתוֹ תַרּוּן גְּרָסִינוּ לַחְדָּא וּל"ג דְלַחְדָּא בְּדָל"ת: **עַל מְנָת שְׁתַּמוּתִי** הִנֵּה מְצִי לְמַפְרָךְ א"כ אִמְרִי מְגַרֵּשׁ לָהּ

י"ל אִכָּא לְמִימַר עַל מְנָת שְׁתַּמוּתִי בְּפִלְגָא דְעֲבוּדָה הִלְכֵךְ מְגַרֵּשָׁה דָּלָא לָהּוּ עַד הֵהוּא שַׁעֲתָא שְׁנֵי בְתִים: **עַל מְנָת שְׁתַּמוּת אַחַת מִכֶּם** הִנֵּה מְצִי לְמַפְרָךְ וְדִלְמָא מִתָּה

לָהּ חִדָּא מַנְהִיג וְהוּא לָהּ גִטוּא וְקָם לָהּ בָּלֹא בֵּית אֲלָא נִיחָא לִיָּה טַפִּי לְמַפְרָךְ וְדִלְמָא לֹא מִתָּה וְלֹא חִדָּא דְהָא שְׂכִיח טַפִּי: **כָּל יָמֵי חַיִּי וְחַיִּיכִי** כו' תַמָּה לִר"י דְבַפְּרָק הַמְגַרֵּשׁ (גִּטִּין דָּף פג:): אֲמַרְיֵנן אִמַּר רַבָּא ה"ז גִּטִּיךְ ע"מ שְׁלֹא תַשְׁתִּי יוֹן כָּל יָמֵי חַיִּי אִין זֶה כְּרִיתוּת כָּל יָמֵי חַיִּי וְחַיִּי פְלוּגִי זֶה כְּרִיתוּת וּפְרִיךְ מֵאִי שְׁנָא חַיִּי פְלוּגִי דְלְמָא מַנָּת וּמַתְקִימָה לָהּ לְתַנְיָא חַיִּי דִידָּהּ גְמִי דְלְמָא מַנָּת וכו' עַד אֲלָא כָּל יָמֵי חַיִּיכִי אִין זֶה כְּרִיתוּת כָּל יָמֵי חַיִּי וְחַיִּי פְלוּגִי הִרִי זֶה כְּרִיתוּת וְהַשְׁתָּא קָשָׁה דְסַגִּיא דְהִכָּא אִיגֵה לֹא כְּדָאמַר ס"ד מַעַקְרָא הָתָם וְלֹא בְּמַסְקָנָא וְעוֹד הַקָּשָׁה ר"י מֵאִי הֵאי דְאִי לֹא תֵלָא אֲלָא בְּחַיִּי חֲבֵרְתָהּ לַחְדָּא הִוִּי גַּט וּבִשְׂבִיל שְׁתֵּלָה אוֹ בְּחִיָּה אוֹ בְּחַיִּי חֲבֵרְתָהּ מְגַרֵּע גִרַע וי"ל דְנִקְטַת הִכָּא לְשָׁנָא דְמַעַקְרָא וּדְמַסְקָנָא דְהָתָם וס"פ וְהֵאֻמַּר רַבָּא כָּל יָמֵי חַיִּי הִינוּ לְשָׁנָא דְמַעַקְרָא ויכ"ס כָּל יָמֵי חַיִּיכִי אִין זֶה כְּרִיתוּת פְּרֹשֶׁי בִּין שְׁאִמַר חִיכִי בְּדַמְסָקְרָא בִּין שְׁאִמַר חִיכִי בְּדַמְסָקְנָא דְהָתָם אִין זֶה כְּרִיתוּת וְהִכָּא כָּל יָמֵי חִיכִי הוּא וא"כ פְּרִיךְ שְׁפִיר לְכָל לִשְׁנֵי דְהָתָם דֹּאע"ג אֲפֹלוּ לֹא אִמַּר אֲלָא ע"מ שְׁתַּמוּת חֲבֵרְתִּיהּ הִוִּי גִטוּא הַשְׁתָּא דְתֵלָה הַתְּנַאי גְמִי בְּמִיתָתָהּ אִכָּא לְמִימַר דְּמְגַרֵּע גִרַע דְכָל הִיכָּא דְאִיכָּא תְּנַאי דְאֲפֻשֶׁר דְּמַחֲסִים בְּמִיתָתָה וְיַחוּלנִי קִיוִם הַתְּנַאי וְהִגַּט בְּשַׁעַת מִיתָתָה אִין זֶה כְּרִיתוּת וְהִכָּא גְמִי אִי מִיתָא אִיהִי בְּרִישָׁא הִרִי חַל קִיוִם הַתְּנַאי וְהִגַּט בְּיַחַד בְּמִיתָתָה וְלֹא דְמִי לְהִיכָּא דְאָמַר עַל מְנָת שְׁתַּמוּת חֲבֵרְתִּיהּ דְכִי מִיתָא חֲבֵרְתָהּ בְּרִישָׁא חֵיל גִּטָּה בְּחַיָּיה שְׁל זֹאת וְאִי הִיא מִיתָא בְּרִישָׁא לֹא חַל גִּטוּא: [וְעִי' תוֹס' גִּטוּין פג: ד' הַ כָּל כּו'] שְׁהִיחוּ

סַגִּיא זוּ בְּקֻשְׁיָא: **אֲלֹא דְאָמַר** לָהּ הָרִי זֶה גִטָּה עַל מְנָת שְׁתַּמוּת חֲבֵרְתִּיהּ גִרָאָה לְפִרְשֵׁי דְאָמַר לָהּ גְמִי הֵא וְקִיָּא אִמְרִי דְסַלִּיק מִנָּה דַּשְׁנִי דְאָמַר ע"מ שְׁלֹא תַמּוּת חֲבֵרְתִּיהּ וּפְרִיךְ וְדִלְמָא מִתָּא בְּפִלְגָא דְעֲבוּדָה כּו' וְחַשְׁנִי דְאָמַר לָהּ תַרְוִיְהוּ לִשְׁנֵי הִרִי זֶה גִטִּיךְ עַל מְנָת שְׁלֹא תַמּוּת חֲבֵרְתִּיהּ וְאִמַּר לָהּ גְמִי עַל מְנָת שְׁתַּמוּת חֲבֵרְתִּיהּ בְּפִלְגָא דְעֲבוּדָה דְאִי לֹא אָמַר לָהּ אֲלָא עַל מְנָת שְׁתַּמוּת חֲבֵרְתִּיהּ הִנֵּה לִיָּה לְמַפְרָךְ וְדִלְמָא לֹא מִיתָא חֲבֵרְתָהּ וְהוּוּ לִיָּה שְׁנֵי בְתִים וְהָא שְׂכִיחָא טַפִּי דָּלָא מִתָּה כְּכַפִּי לְעִיל [ד'ה ע"מ שְׁתַּמוּת] אֲלָא עַל כְּרַחֲק מִיַּרְדִּי דְאָמַר לָהּ תַרְוִיְהוּ לִשְׁנֵי:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

יג.

עיין משפט גַּר מִצּוּה
--

א מו"י פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ג:

ב מו"י פה' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' י:

ג מו"י פה' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' י:

ד מו"י פח' מהל' גירושין הל' י:

יג:

	עין משפט גזר מצווה
---------------------------------------	-----------------------------------

א מיי' פא' מהל' יבום וחליצה

הל' ט:

ב מיי' פא' מהל' יבום וחליצה

הל' א:

ג מיי' פב' מהל' ביאת מקדש הל'

ו:

ד מיי' פב' מהל' ביאת מקדש

הל' ח:

ה מיי' פב' מהל' ביאת מקדש

הל' ו:

וְלַחֲדָא אָמַר לֵה הָרִי זֶה גִּשְׁיָהּ עַל מְנַת שְׁלֵא תִּפְּנְסִי לְבִיהַב"ג דְּהֶשְׁתָּא אִי

מִיתָא בְּפֻלְגָא דְּעִבּוּדָה פִּינּוּ דָּלָא עֵינֵיל לְבִיהַב"ג הֵנָּה מְגַדֶּשֶׁת לְמַפְרַע וְלִיכָפּא

שְׁנֵי בְּתִים: **וְדִילְמָא** לֹא מִיתָא חֲבֵרְתָּהּ וְלֹא עֵילָא לְבִית הַפְּנִסֶת נ"ל דל"ג דָּלָא עֵינֵיל הִיא דְּהָא מְדָלָא קָאמר עַל מְנַת שְׁלֵא תִּפְּנֹס חֲבֵרְתֶּיךָ לְבִית הַפְּנִסֶת חֲלָמָא דְּמִירִי דְאָמר לְלָאָה ע"מ שְׁלֵא תָמוּת רַחֵל וְלָרַחֵל אָמר עַל מְנַת שְׁלֵא תִּפְּנֹס הִיא עַצְמָה לְבִית הַפְּנִסֶת וּא"כ דְּכִי פֶרִיךְ וְדִלְמָא לֹא מִתָּה רַחֵל וְלֹא עֵינֵיל רַחֵל לְבִית הַפְּנִסֶת וְאִי הֵנָּה גֶרֶם הִיא מִשְׁמַע וְדִלְמָא לֹא מִתָּה רַחֵל שְׁהִיא חֲבֵרְתָּה שֶׁל לָאָה וְלֹא עֵינֵיל הִיא לָאָה הֵא דְּנָקֹט גַּבִּי דָּדָה עַל מְנַת שְׁלֵא תִּפְּנְסִי לְבִית הַפְּנִסֶת וּבֶסֶמּוֹךְ גַּבִּי דִידָה עַל מְנַת שְׁאָכְנֹס י"ל דָּלָא הֵנָּה מְצִי לְמִימר גַּבִּי דָּדָה עַל מְנַת שְׁתַּפְּנֹס בְּשַׁעֲרֵה שְׁהִיא בְּרִיאָה דְאִינֵיהּ רָשָׁאָה לְפָנִס לְבִית הַפְּנִסֶת דְּלָמָא מִיתָא חֲבֵרְתָּהּ וְקֹס לֹא בָּלֹא בִּית וּבִשְׁתֵּיָהּ חוּלָה וְנִטְוִיָּה לְמוּת אִינֵיהּ וְכוּלָּהּ לְכָנֶס אַע"פ שְׁהִיא יָכוּל. לְהַתְנוּת תְּנָאזי אַחַר סִינְלִיכּוּהּ לְבִית הַפְּנִסֶת מ"מ הֶשְׁתָּא מִיֵּהֶת לְפִי תְנָאזי לֹא הֵנָּה מְצִי לְמִימר אִיפְכָא וְגַבִּי דִידָה נִיחָא דְּמְצִי לְמִימר עַל מְנַת שְׁאָכְנֹס נִיחָא לִיָּה טַפִּי לְמִימר מְלוּמַר שְׁלֹא אָכְנֹס מִשּׁוֹם דְּפֶרֶיךְ וְקֹס לֹּה בָּלֹא בִּית וְאֶרָא נִיחָא לִיָּה טַפִּי לְשִׁנּוּי עַל מְנַת שְׁאָכְנֹס דְּלִיכָא לְמַחֵשׁ כִּלְי הִאי דְּלָמָא עֲבִיד מַעֲשֶׂה וְעֵיל וְקֹס לֹּה בָּלֹא

בִּית וְקַל לְהִבּוּי: **לַחֲדָא** אָמַר לֵה עַל

מְנַת שְׁאָכְנֹס כּו' פִּי וְלִשְׁנֵיהּ אָמר עַל מְנַת שְׁלֵא תָמוּת חֲבֵרְתֶּיךָ דְּתוּ לִיכָא לְמִיחַשׁ לְמִידִי דְאִי מִתָּה הֶשְׁנִיה בְּפֻלְגָא דְּעִבּוּדָה עֵיל לְבִית הַפְּנִסֶת וְהֵנָּה לֹּה גִטָּא לְמַפְרַע וְלִיכָפּא שְׁנֵי בְּתִים וְאִי לֹא מִיתָא לֹא הֵא וְלֹא הֵא הֵינָּא לִיָּה דְקַמִּיתָא גִּט וְלֹא לַעוֹל לְבִית הַפְּנִסֶת וְאִי מִיתָא קַמִּיתָא בְּפֻלְגָא דְּעִבּוּדָה פִּינּוּ דִשְׁנֵיהּ לֹא מִיתָא דְלִמִּיתָה דְתַרְפִּי לֹא חִישׁ הֵינָּא לֹּה מְגַדֶּשֶׁת לְמַפְרַע וְלֹא לַעוֹל לְבִית הַפְּנִסֶת אָבֵל אִי לֹא מְגַרֵשׁ אֲלֵא לָאָה וְאָמר לֹּה עַל מְנַת שְׁאָכְנֹס לְבִית הַפְּנִסֶת וְלֹא אָמר לָרַחֵל מִידִי דְלָמָא מִיתָא רַחֵל בְּפֻלְגָא דְּעִבּוּדָה וְהִיכִי לַעֲבַד אִי עֵיל לְבִית הַפְּנִסֶת קֹס לִיָּה מִכָּאן וְלִהֲבֹא בָּלֹא בִּית וְאִי לֹא עֵיל לְבִית הַפְּנִסֶת דְּרִי עֲבַד מַקְצַת עִבּוּדָה בְּשְׁנֵי בְּתִים הַלְכֶךְ לֹא אֶפְשֵׁר בַּע"א וְגַם הֶלְשׁוֹן מִשְׁמַע פֶּן מַדְקַחְמַר לַחֲדָא אָמר לֹּה מִפְּלֵל דֹּאף לִשְׁנֵיהּ אָמר וְהַתְנֵה עִמָּה בִּירוּשְׁלָמִי מִשְׁמַע אֲשֶׁה אַחֲרַת מַתְקִינּוּ לִי לִוי מְזַמְנִין אוֹתָהּ שְׂאֵס תָמוּת אֲשֶׁתּוּ בְּיוֹם הַכּוּפּוּרִים שְׁיַקְדֵּשׁ זֹאת בִּיּוֹה"כ וּפְלִיג אֲגַמְרָא דִידֶךָ דְּפֶרֶיךָ הִתֵּם וַיַּקְדַּשׁ מֵאֲתַמּוּל דְּמַשְׁמַע לִיָּה מַתְקִינּוּ בְּהַמְּנָה בְּעֵלְמָא וּמַשְׁעִי וּכְפָר בַּעֲדוֹ וּבַעֲד בִּיתּוֹ (וַיַּקְרָא ט"ז:י"ז) וְלֹא בַּעַד שְׁנֵי בְּתִים וּפֶרֶיךָ וְלֹא נִמְצָא פְקוּנָה קִינּוּ בְּשִׁבְתּוֹ וּמַשְׁעִי מִשּׁוֹם שְׁבוּת הַתִּירוּ בַּמַּקְדָּשׁ א"ר חֲזִינָא הֵדָּא אֲמַרְתָּ הָלִין דְּכָנְסִין אֲרַמְלָן גְּרִיךְ לְכָנְסוֹן מַבְעוּד יוֹם שְׁלֹא יֵהֵא פְקוּנָה קִינּוּ בְּשִׁבְתּוֹ נ"ל לְפֶרֶשׁ בְּתוּלָה שְׁשׁ לֹּה חֲפָה מַבְעוּד יוֹם מַשְׁעִה שְׁנִכְנָסָה לְחֹפֶה קִנְיָאָה לְכָל דְּבָר לְהִכִּי מִתַּר לְבֹא עָלֶיהָ בְּשִׁבְתּוֹ אֲלֵמָנָה שְׁאִין לֹּה חֲפָה וְאִינֵיהּ נִקְוִית לְבַעֲלָהּ לִירָשָׁה וְלִיטְמוֹא לֹּה וְלִהֲפַר גְּדָרִיהּ אֲלֵא ע"י בִּיאָה גְּרִיךְ לְבֹא עָלֶיהּ מַבְעוּד יוֹם שְׁלֹא יֵהֵא פְקוּנָה קִינּוּ בְּשִׁבְתּוֹ וְאֲפֹלּוּ אִת"ל שְׁשׁ לֹא לְאֵמָנָה חֲפָה קֹדֶם בִּיאָה נ"ל דִּיחוד שְׁמַתְקַדַּת עִמּוּ וְהִנּוּ חֲפָתָה וְהִי יֵשׁ לַעֲשׂוֹת קֹדֶם הַשִּׁבְתּוֹ אָבֵל בְּתוּלָה מַשְׁיַצְתָּה בְּהַנוּמָא הֵינָּא חֲפָה שְׁלֹה וְהִי רִגִּילִין לַעֲשׂוֹת בְּיוֹם אָבֵל לֹא הִיוּ מִיַּחֲדִין אֲלֵא בְּלִילָה סְמוּךְ לְבִיאָה וְהֶשְׁתָּא קָאמר בִּירוּשְׁלָמִי הָלִין דְּכָנְסִין אֲרַמְלָן גְּרִיךְ לִיַּחֲדוֹן מַבְעוּד יוֹם דִּיחוד שְׁלֹה הִינּוּ חֲפָה וְכֵן נִרְאָה לִי יוֹתַר לוּמַר דְאֵלְמָנָה נָמִי אִית לֹּה חֲפָה קֹדֶם בִּיאָה וְיֵשׁ לְהֵר בְּמֵאִי דְּפֶרֶישׁ' שְׁהַכּוֹנֵס אֵלְמָנָה גְּרִיךְ לִיַּחֲדוֹן מַעֲרַב שִׁבְתּוֹ אַחַר

בְּרַפְתּוֹ הַשְׁוֹאִין: **הִדָּה** עוֹמַד וּמַקְרִיב וְשְׁמַע שְׁמַת לוֹ מַת וְכו' רש"י פֶרֶשׁ בְּכֶהֱן דְּקִיּוּט אִירִי וְדַחַק עַצְמוֹ לְפֶרֶשׁ לְפִי זֶה וּל"ג דְּבִכְהֶן גְּדוּל אִירִי אָף עַל גַּב דְּכ"ג מַקְרִיב אוֹנֵן ה"מ מְדֹאֲרִיתָא אָבֵל מַדְרַבְּגֵן ס"ל לְרַבִּי יְהוּדָה מֵינַח עִבּוּדָה וְיוֹצֵא וְאֵל תִּתְּמַם דְּהָא מִסְחִינּוּ גִזְרָה שְׂמָא יֵאכֵל אֲלֵמָא אַע"ג דְּכ"ג מַקְרִיב מְדֹאֲרִיתָא כָּל הַיּוֹם (מוֹדוֹ) בַּהּ רַבְּגֵן א"כ בְּרִיתָא נָמִי אֶפְאֵל לְמִימר מַעְקָרָא דְּכ"ג אִירִי וּמַדְרַבְּגֵן וַעּוּד לְכֹאֲוֶרָה מִשְׁמַע הִיָּה עוֹמַד וּמַקְרִיב אַע"ג דְאֲבַתִּי לֹא הֶתְחִיל בְּעִבּוּדָה אֲלֵא עִבּוּדָה גְּדוּל וְהִיכִי קָאמר ר' יוֹסִי יִגְמַר וְהֵלֹא כֶּהֱן דְּקִיּוּט אוֹנֵן מְחַלֵּל עִבּוּדָה וְכֵן מִשְׁמַע בַּתּוֹסַפְתָּא גִּזְבָּחִים (פִּי"א) דְתִנָּא אָבֵל כֶּהֱן דְּקִיּוּט שְׁהִיה מַקְרִיב וַיַּמַת לוֹ מִת מֵינַח עִבּוּדָה וְיוֹצֵא וְלִיכָא מֵאן דְּפֻלִּיג וְהֵא דְּפֻלִּינִי בְּשַׁמְעָתָא רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי אֶפְאֵל לְמִימר בְּכ"ג פְּלִיגִי:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

אִם מִתָּה חֲבֵרְתָּה קוּימָא הֵךְ דְאִין גִּטָּה גַּט: שְׁלֹא תִּפְּנְסִי כּו' בְּיוֹם הַכּוּפּוּרִים:

אֲלֵא מַעֲתָה פִּינּוּ דְאָמַרְן לַעוֹל בִּיתּוֹ אִין פֶּאָן שְׁתֵּים בְּמַשְׁמַע: שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מֵאָדָם אַחַד שְׁהִיָּה לִוי שְׁתֵּי נָשִׁים לֹא תִתְּנֶבֶס אֲפֹלוּ אַחַת מֵהֶן דְּהָא בִּית אַחַד בְּתִיב: **אֶרוּסָה** לֹא תִתְּנֶבֶס דְּהָא בִּית בְּתִיב וְאֶת אֲמַרְתָּ לַעוֹל כָּל כְּמָה דְּלֹא כָּנֹס לֹה לֹאזי בִּיתּוֹ הִיא: **מַקְרִיב** אוֹנֵן דְּרַחֲמָנָא שְׁרִיָּה דְבַתִּיב (וַיַּקְרָא דְהַא א"א לֹה לְמַיַעַל לְבַהב"ג ע"כ דְּהַתְנָאזי הִיָּה דְלֹא תַכְנֵס לְבַהב"ג הַיּוֹם וּמוֹחַר וְאִי לֹא מִייתָא גִיטָא דַּחְבֵּרַת' גִּיטָא וְהִיא הוֹלֶכֶת אַחַר עֲבוּדַת הַיּוֹם לְבַהב"ג וּבִטְלָא גִיטָא. אַבֵּל יִקְשֵׁה תִירוּבֹם לְפִי שְׁאִינָה תְדִיר וְכו' מַה לֹּה בִידְעִיָּה מַחְבֵּרְתָּה כָּל שְׁהִיא לֹא מִתָּה מְמִילָא חֲבֵרְתָּה מְגוּרֶשֶׁת וְצִרִיכָה הִיא לִילֶכְךָ לְבַהב"ג וְמַה לֵּנוּ אִם חֲבֵרְתָּה בְּחִיִּים אִם לֹא הֵא כּיוֹן דַּחְבֵּרְתָּה מְגוּרֶשֶׁת צִרִיכָה הִיא לִילֶכְךָ לְבַהב"ג לְבִטְלָא גִיטָה וְה' יֵאִיר עֵינֵינוּ:

הַתְּרָה פֶּאָן אֲלֵא עִבּוּדָה וְקַדָּשִׁים אֲסוּרִין לְאוּנֵן קַל וְחָמֵר מִמַּעֲשֵׂר הַקֵּל

שְׁאֲמַרְהַ תוֹרָה (דְּבָרִים כ"ו:י"ד) לֹא אֲכַלְתִּי בָּאֵנִי מִמֶּנּוּ: לְהַבִּיאֻ מַתְּוֶה בִּיתּוֹ מַצָּה הוּא שְׁיַבִּיאֻהוּ לְמַקְדָּשׁ

ר' יְהוּדָה כָּל הַיּוֹם פְּדִי לְפִכַּח צַעֲרוֹ וּה"ק עָסוּק

בְּהַקְרָבָה: הֶשְׁתָּא לְרַבִּי יְהוּדָה אֲפֹקִי מִפְּקִינּוּ

מִפְּקִינּוּ לֹּה לְהַקִּיּוּט אוֹנֵן אֲפִילוּ הֶתְחִיל בְּעִבּוּדָה אֲלֵמָא ר' יְהוּדָה

בְּהַקְרָבַת חֲטִינּוֹת לְחוּמְרָא וּרְבָנּוּ לְהֵלֵא וְגַבִּי כֶּהֱן גְּדוּל הַחֲלִיכִי שְׁטִיטָתוֹ:

הִיָּה עוֹמַד וּמַקְרִיב בְּכֶהֱן דְּקִיּוּט קִאִי:

לוזמר

מסורת הש"ס

א תוספתא זבחים

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אלא לחדא. דאע"ג דבבב הקשה לו. לא זכיתי להבין הא אין אפשרות לה לילך לבהב"ג דאזי דבטל גיטא והוי כלא גירשה כלל דהדרא החשש שטא תמות ועשה העבודות עד שעת מיתתה בב' בתים. ואם נאמר דס"ל לתוס' דלישנא דאמרינן ולא עיילא משמע דקאי על דלמא ומדלא פרכינן בפשוטו דהא א"א לֹה לְמַיַעַל לְבַהב"ג ע"כ דהתנאי היה דלא תכנס לבהב"ג היום ומחר ואי לא מיייתא גיטא דחברת' גיטא והיא הולכת אחר עבודת היום לבהב"ג ובטל גיטא. אבל יקשה תירוכם לפי שאינה תדיר וכו' מה לה בידועה מחברתה כל שהיא לא מתה ממילא חברתה מגורשת וצריכה היא לילך לבהב"ג ומה לנו אם חברתה בחיים אם לא הא כיון דחברתה מגורשת צריכה היא לילך לבהב"ג לבטל גיטה וה' יאיר עינינו:

תורה אור השלם

ואם-לא יחפץ האיש לקחת את־יבמתו וְעָלְתָהּ יבמתו השערה אל־הַזָּקֵנִים (אָמַרָה מֹאן יָבְמִי לַהֲקִים לְאֶחָיו שֶׁם בּוֹשְׁרָאֵל לֹא אָבָה יָבְמִי [דְּבָרִים כה, ז]

וְנָשָׂה יָבְמַתּוֹ אֵלָיו לַעֲוִי הַזָּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלָו מֵעַל רִגְלוֹ וְיָרָקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כֹּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִבְנֶנָּה אֶת־בֵּית אָחָיו [דְּבָרִים כה, ט]

כִּי־יִשְׁבּוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וְכֵן אֵין־לוֹ לֹא־תִהְיֶה אִשְׁתּוֹ הַפֶּת הַחוּצָה לְאִישׁ זֶה יָבְמָה וְבֹא עָלֶיהָ וּלְקַחְתָּ לּוֹ לְאִשָּׁה וַיִּבְטַח [דְּבָרִים כה, ה]

מסורת הש"ס
א לעיל ב; סוכה כד; משנה יומא ב ספרי במדבר ג משנה פרה ד נדה ט.
תורה אור השלם

והזה השחר על-השמא ביום השלישי וביום השביעי וחסאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ בפיום וטהר בערב [במדבר יט, יט]

פל-זה נסיתי בחקמה אפרתי אחקקה והיא רחוקה מפני [קהלת ז, כג]

והיתה להם לחקת עולם ומזה מי-הנדה וכבס בגדיו והללע במי הנדה יטמא עד-הערב [במדבר יט, כא]

לומר שאינו עובד כל היום עד הלילה אבל בלילה אם בא להקטיר חלבים וְאִמּוּרִים וְקִטּוֹר: גִּזְרָה שְׁמָא יאכל כל היום אסור באכילת קגשים מן התורה אבל באיטנות הלילה משנקצר המת ביום אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים וְהָכִי שְׁמַעִינן ליה לר' יהודה בַּמַּסְכָּת זבחים (דף צט:): וְהָכִי קֹאֵמֶר רַבִּי יְהוּדָה כֹּל הַיּוֹם הוּא בִּטְעִינּוֹת וְלֹא יִקְרִיב: וְהָא מַגְרָשָׁא דְּהָכִי אֹחַקְמָנָא דְּאִי חָזִי לָהּ דַּמְתָּה קְדִים וְעַל לְבַית דְּבִנְסָתָא וּמַשְׁוִי לִיה לְגִטָּא דַּהֲיָא דַּמְתָּה גִּטָּא לְמַפְרַע: מִי לֹא מַקְרֵד וּבִקְדָשִׁים בְּעִינן שְׁמַחָה וַנְדוּלָּה דְּכַתִּיב (בַּמִּדְבָּר יח ח) לָךְ נִתְּתִים לְמַשְׁחָה כְּדָרְךָ שֶׁהַמַּלְכִּים אוֹכְלִים (חֲלוּן קלב:): מַתְעִי הוּא זִוְרָק אֶת הַגָּס שֶׁל תַּמִּידִין כְּדִי שִׂיחָא רַגְלִי וּמַמְנן בַּעֲבוּדַת יוה"כ: וּמַטִּיב אֶת הַגְּרוֹת מַזְשָׁן מִן אֶפֶר הַפְּתִילוֹת שֶׁכָּבוּ וְכֵן כֹּל יוֹם וְיוֹם מַטִּיבֵן בַּבֶּקֶר שֶׁאֲמֵר בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר בַּהֲטִיבוּ אֶת הַגְּרוֹת וְכֹל יוֹם מַקְטִירִין קִטְרֶת בַּהִיכֹל פָּרִם בַּשַּׁחֲרִית וּפָרֶס בַּיּוֹם הָעֶרְבִים: וְשֹׁאֵר כֹּל הַיָּמִים אִם רָצָה לְהַטִּיב וּלְהַקְרִיב אֶת כֹּל קִרְבֹּן שִׁירָצָה מַקְרִיב וְאִין הַמַּשְׁמֵר יִכּוּל לַעֲבֹב עַל יָדוֹ: מַקְרִיב חֵלֶק בְּרָאשׁ רֹאשׁ הוּא לְהַקְטִיר וּלְהַקְרִיב כֹּל חֵלֶק שִׁיבְחָר: וְנוֹטֵל חֵלֶק בַּחֲלָקֶת אֲכִילַת קֳדָשִׁים: בְּרָאשׁ מִנֶּה יָפָה שִׁיבְחָר לִי: גְּמִי דְרַבִּי עֲקִיבָא לָקִמְנן בַּשְּׁמַעְתָּן: הִכִּי עֲבִיד עֲבוּדָה כֹּל שַׁבָּעָה דְּרִי מַזִּין עָלֵיו: עַל הַטָּמֵא טְהוֹר וְעַל הַטְּהוֹר טָמֵא אִם הָיָה עַל הַטָּמֵא נַעֲשֶׂה טְהוֹר וְאִם הָיָה עַל הַטְּהוֹר נַעֲשֶׂה טָמֵא וְיָלִיף טַעֲמָא מַעַל הַטָּמֵא וְיִתְרֵא כְּדַמְרַשׁ לָקִמְנן: וְחֻכְמִים אוֹמְרִים עַל הַטָּמֵא לְדַקְשָׁא אֶתָּא לומר שְׁאִין דְּרִי הָיָה אֲמוּרִים אֲלֵא בַּדְּבָרִים הַמְקַבְּלִים טָמְאָה אֲבֹל בַּדְּבָרִים שְׁאִין מְקַבְּלִים טָמְאָה אִין הָיָה הַנִּתְּתָה עָלֵהֶן קִרְוִיָּה הָיָה וְנִפְקָא מִנָּה שֶׁהַשִּׁירִים שֵׁשׁ בַּחוּב שִׁירֵי פִסּוּלֵי הֵן וְאִין לְהַבְשִׁירָן לַהֲזוּת: כְּדַתְּנָן נִתְּפָנוּ וְכוּ' אִם יֵשׁ בַּחוּב יִשְׁנָה כְּלומר רִאשִׁין הַשִּׁירִים לַהֲזוּת עַל אֲדָם שְׁצִירָן הָיָה דְּלֹא נִתְּכָנוּ (לו) וְחִתּוֹר וְשׁוֹנָה וְאִין צִרְיָן לַחֲזֹר וּלְהַטְבִּיל: לֹא יִשְׁנָה דְּנִפְקָסְנוּ בַּמְּלָאכָה דַּהֲוָה שֶׁל בַּהֲמָה אִין הָיָה עָלֵיהּ וְהוּוּ לְהוּ כַּמִּים שְׁנַעֲשִׂית בָּהֶן מְלָאכָה: לְמַנָּה טְהוֹר דְּדַרְשׁ הָכִי וְהָיָה הַטְּהוֹר אֵלף לֹאחֵר שְׁהָיָה קִרְאוּ טְהוֹר: הַנִּיחָא לְמֵאן דְּאֵמֵר כּוּ' כְּלוּנְתָא הִיא בַּזְבָּחִים בְּפִרְקָה הַתַּעֲרָבַת (זבחים דף פ.). אַבָּבָא דְּגַבְרָא כֹּל שֶׁהוּא שְׁנוּתָא עָלֵיו מְטָהֵרוּ: אֲבֹל בְּמָנָא שֶׁהוּא מְטַבֵּל רֹאשִׁי גְּבַעוּלִי אַוּב כּוּ צְרִיכָה שְׁעוֹר:

לומר שאינו עובד כל היום וה"פ כל היום שוין אכילה להקדשה כמו שאינו

⁽ⁿ⁾לומר שאינו עובד כל היום, גִּזְרָה שְׁמָא יאכל. אֵמֵר לִיָּה רַב אֲדָא בַּר אֲהֵבָה לְרַבָּא: וּמִי גִזֵּר רַבִּי יְהוּדָה שְׁמָא יאכל? וְהַתְּנֹן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵפֵי אֲשֶׁה אַחֲרַת מַתְקִינִין לוֹ, שְׁמָא תַּמּוּת אֲשֶׁתּוֹ. וְאִי מִיִּיתָא אֲשֶׁתּוֹ עֲבִיד עֲבוּדָה, וְלֹא גִזֵּר רַבִּי יְהוּדָה שְׁמָא יאכל! אֵמֵר לִיָּה: הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם, פִּינּוֹן דְּיוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא, דְּכוּלֵּי עֲלָמָא לֹא קָא אֲכָלִי, הוּא נָמִי לֹא אֶתִי לְמִיכַל, הֵכָא, דְּכוּלֵּי עֲלָמָא אֲכָלִי — הוּא נָמִי אֶתִי לְמִיכַל. וְכִי הָיִי גְּוֹנָא מִי חִיִּילָא עָלֵיהּ אֲנִינּוֹת? וְהָא מִיגְרָשָׁא! נְהִי דְּאֲנִינּוֹת לֹא חִיִּילָא עָלֵיהּ, אֲטָרוּדִי מִי לֹא מִיטְרִיד? ^אמַתְּנִי כֹל שְׁבַעַת הַיָּמִים הוּא זִוְרָק אֶת הַדָּם, וּמַקְטִיר אֶת הַקְּטוֹרֶת, וּמִיטִיב אֶת הַגְּרוֹת, וּמַקְרִיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָרִגְלִי. וְשֹׁאֵר כֹּל הַיָּמִים אִם רָצָה לְהַקְרִיב — מַקְרִיב, שְׁכַהֵן גְּדוּל מַקְרִיב חֵלֶק בְּרָאשׁ, וְנוֹטֵל חֵלֶק בְּרָאשׁ. גְּמִי מֵאן תַּנָּא? אֵמֵר רַב חֲסִדָּא, דְּלֹא כְּרַבִּי עֲקִיבָא. דְּאִי רַבִּי עֲקִיבָא, הָא אֵמֵר: טְהוֹר שְׁנַפְלָה עָלֵיו הָיָה טָמְאָתוֹ. הִכִּי עֲבִיד עֲבוּדָה! ⁽ⁿ⁾דִּתְּנִיָּא: "וְהָיָה הַטְּהוֹר עַל הַטָּמֵא". עַל הַטָּמֵא — טְהוֹר, וְעַל הַטְּהוֹר — טָמֵא, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אִין הַדְּבָרִים הַלְלוּ אֲמוּרִין אֲלֵא בַּדְּבָרִים הַמְקַבְּלִים טוּמְאָה. ⁽ⁿ⁾מֵאִי הִיא — כְּדַתְּנָן: נִתְּכָנוּן לַהֲזוּת עַל הַבְּהֵמָה וְהָיָה עַל הָאָדָם, אִם יֵשׁ בַּחוּב — יִשְׁנָה. נִתְּכָנוּן לַהֲזוּת עַל הָאָדָם וְהָיָה עַל הַבְּהֵמָה, אִם יֵשׁ בַּחוּב — לֹא יִשְׁנָה. מֵאִי טַעֲמָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא? נִכְתוּב רַחֲמָנָא: "וְהָיָה הַטְּהוֹר עָלֵיו", מֵאִי "עַל הַטָּמֵא"? שְׁמַע מִינָּה עַל הַטָּמֵא — טְהוֹר, וְעַל הַטְּהוֹר — טָמֵא. וְרַבְּנִן: הִיא לְדְּבָרִים הַמְקַבְּלִין טוּמְאָה הוּא דְּאֶתָּא. אֲבֹל הֵכָא, קַל וְחוֹמֶר הוּא: אִם עַל הַטָּמֵא — טְהוֹר, עַל הַטְּהוֹר — לֹא כֹל שְׁכָּנוּ! ⁽ⁿ⁾וְרַבִּי עֲקִיבָא? הִיִּינוּ דְּקֹאֲמֵר שְׁלֵמָה "אֲמַרְתִּי אַחֲכֶמָה וְהִיא רַחוּקָה מִמֶּנִּי". וְרַבְּנִן? הַהוּא לְמַנָּה וְלַמִּזִּין עָלֵיו — טְהוֹר, וְנוֹגַע בָּהֶן — טָמֵא. וּמַנָּה טְהוֹר? וְהַכְּתִיב: "וּמִנָּה מִי הַנִּדָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו". מֵאִי "מִנָּה" — נוֹגַע. וְהַכְּתִיב "מִנָּה", וְהָא פְּתִיב "נוֹגַע"? וְעוֹד: מִנָּה בְּעִי כִּיבּוּס בְּגָדִים, נוֹגַע לֹא בְּעִי כִּבּוּס בְּגָדִים! "אֲלֵא: מֵאִי "מִנָּה" — נוֹשָׂא. וְנִכְתוּב רַחֲמָנָא "נוֹשָׂא", מֵאִי טַעֲמָא פְּתִיב "מִנָּה"? הָא קָא מְשַׁמַּע לָן דְּבַעֲיָנָן שִׁיעוּר הַנָּזָה. "הַנִּיחָא לְמֵאן דְּאֵמֵר: הַנָּזָה צְרִיכָה שִׁיעוּר. אֲלֵא לְמֵאן דְּאֵמֵר: הַנָּזָה אִין צְרִיכָה שִׁיעוּר, מֵאִי אֵיכָא לְמִימֵר! אֲפִילוּ לְמֵאן דְּאֵמֵר הַנָּזָה אִין צְרִיכָא שִׁיעוּר, הִנֵּי מִילֵי אַבָּבָא דְּגַבְרָא, אֲבֹל בְּמָנָא — צְרִיכָה שִׁיעוּר. דִּתְּנֹן: כַּמָּה יָהֵא בָּהֶן וַיְהִי כְּדִי הַנָּזָה — כְּדִי שִׁיטְבוּל

רֹאשִׁי

אֲוֹכַל כֶּךָ. אִינוּ מַקְרִיב הָא בְּלִילָה מַקְרִיב וְאִינוּ אֲוֹכַל וְלֹא גִזְרִין דִּילְמָא אֶתָּא לְמִיכַל דְּאִטְנִינַת לִילָה דְּאֲבָלוֹת דְּרַבְּנָן וְהִיא גּוּפָה גִזְרָה וְאִנְן נָקוּם וְנִגְזוֹר גִּזְרָה לְגִזְרָה וְלֹא הָיָה מַצֵּי לְשַׁנְיֵי דְּכֹל הַיּוֹם אֲלִינוּ אֲוֹכַל קֹאִי הָא בְּלִילָה אֲוֹכַל דֵּהָא ס"ל לר' יְהוּדָה בְּפ' טַבּוּל יוֹם (זבחים דף צט:): דְּאִטְנִינַת לִילָה דְּיוֹם מִיתָה דְּאוֹרִיתָא וְדְּיוֹם קַבּוּרָה דְּרַבְּנָן וְהָא דַּמְסִיק כֹּל הַיּוֹם אֲבֹל לִילָה לֹא הָיְנוּ דְּיוֹם קַבּוּרָה דְּאִי דְּיוֹם מִיתָה הָא שְׁמַעִינן לָהּ לְרַבִּי יְהוּדָה בְּפ' טַבּוּל יוֹם דְּאִטְנִינַת לִילָה דְּיוֹם מִיתָה דְּאוֹרִיתָא וּא"כ נִגְזֵר דִּילְמָא אֶתִי לְמִיכַל

מִנָּה: לְמַנָּה וּמִזִּין עָלֵיו טְהוֹר וְנוֹגַע טָמֵא תַּמָּה מַזִּין עָלֵיו אִינוּ טְהוֹר עַד שִׁטְבוּל וַיַּעֲרַב שְׁמַשׁוּ יְטָהֵר וּא"כ לְמֵאִי הָיָה נוֹגַע טָמֵא טְפִי מַמְזִין עָלֵיו וַי"ל דֵּה"ק מַזִּין עָלֵיו הַהֲוָה גּוֹרַמַת לוֹ טְהָרָה וְנוֹגַע מִי חֲטָאֵת גּוֹרַמִּין לוֹ טָמְאָה אִי גְמִי וַי"ל מַזִּין עָלֵיו טְהוֹר הֵינּוּ טְהוֹר שְׁנַפְלוּ עָלֵיו הָיָה דְּהוּ טְהוֹר לְגַמְרִי: מֵאִי מַנָּה נוֹשָׂא וּא"ת וּמֵנָּא לִיָּה לְגַמְרָא לְמַעְקָר קִרְא מַשְׁמַעוּתִיָּה לומר דְּמָה טְהוֹר וּמָה דְּקִרְא הֵינּוּ נוֹשָׂא אִימֵר מָה מַמַּשׁ י"ל מַדְכָּתִיב וְהָיָה הַטְּהוֹר אֲלֵמָא דַּהֲמָה טְהוֹר וְאֵלף עַל גַּב דְּדַקְשִׁינן מִנָּה טְהוֹר מְכַלֵּל שֶׁהוּא טָמֵא לְמַד עַל טַבּוּל יוֹם שֶׁהוּא כֶּשֶׁר בְּפָרָה י"ל תַּרְפִּי שְׁמַע מִנָּה:

אֲלֵא מֵאִי מַנָּה נוֹשָׂא וְהָא קמ"ל דְּעַד דְּדַרְי כֶּשְׁעוֹר הָיָה תַּמָּה לִי א"כ מֵאִי טַעֲמָא דְּדַר בַּה מַמְאִי דְּאֵמֵר מֵאִי מָה נוֹגַע אִי מַשּׁוּם דְּקִשְׁיָא לִיָּה וְהַכְּתִיב נוֹגַע וְהַכְּתִיב מָה וְעוֹד מָה בְּעִי כַּבּוּס נוֹגַע לֹא בְּעִי כַּבּוּס לִימָא הָא דְּכַתֵּב נוֹגַע וְלֹא כַּתֵּב בַּה כַּבּוּס הֵינּוּ כִי לֹא נוֹגַע כֶּשְׁעוֹר הָיָה וּמָה דְּבַעֲי כַּבּוּס הֵינּוּ כִי נִגַּע כֶּשְׁעוֹר הָיָה וְאִין לְתַרְן דַּמַּש"ה לֹא מוֹקְמִינן לִיָּה כְּנוֹגַע וּכְדַפְרִישׁ מַשּׁוּם דְּנוֹגַע לֹא בְּעִי כַּבּוּס אֲפִלוּ כִי נִגַּע כֶּכְשְׁעוֹר מַדְכָּתִיב וְהַנִּגַּע בְּמִי הַנִּגָּה וְיִטְמָא וְלֹא כַּתֵּב בַּה כַּבּוּס וּמִי הַנִּגָּה מַשְׁמַע מִים דְּקִרְאוּנן לַהֲזוּת שֵׁשׁ בָּהֶן כֶּשְׁעוֹר דֵּהָא וְשֹׂא לִיתָא דְּמִי הַנִּגָּה לֹא מַשְׁמַע הָכִי דְּאִי לֹא תִימָא הָכִי א"כ כִּי פִרְיָן וְנִכְתוּב נוֹשָׂא מֵאִי קָא מַשְׁוִי הָא קִמַּשְׁמַע לָן עַד דְּדַרְי כֶּשְׁעוֹר הָיָה אֲפִתִי תַקְשִׁי לָךְ לַכְּתֵב וְהַנוֹשָׂא מִי נָגַהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו דְּמִי הַנִּגָּה מַשְׁמַע שֵׁשׁ בָּהֶן כְּדִי הָיָה וְעוֹד אִי מִי הַנִּגָּה מַשְׁמַע דְּנוֹקָא שֵׁשׁ בָּהֶן כְּדִי הָיָה אִם

כֵּן אִין בָּהֶן כְּדִי הָיָה לֹא יִטְמָא בְּמַנָּע כֵּלֵל וְהָא לִיתָא דְּבָרִישׁ מַסְכָּת כֹּלִים לְתַרְן דַּה"ק מֵאִי מָה נוֹשָׂא אֵלף וְהוּא דְּהִין בְּמַנָּע דְּשַׁקּוּלִין הֵן וְהִי מַנְיָה מַפְקַת דֹּאס כֵּן מֵאִי פִרְיָן וְלִכְתוּב נוֹשָׂא לְשַׁנִּי אִי הָיָה כַּתֵּב נוֹשָׂא הָיָה אֲמִינָא דְּנוֹקָא בְּמַשָּׂא וְלֹא בְּמַנָּע לְהָכִי כַּתֵּב מָה דַּהֲשַׁתָּא אֲתִי תַרְוִיָּהוּ וְעוֹד הַלְשׁוֹן אִינוּ מַשְׁמַע כֵּן דְּקֹאֲמֵר עַד דְּדַרְי כֶּשְׁעוֹר הָיָה וְלֹא קֹאֲמֵר עַד דְּנִגַּע כֶּשְׁעוֹר הָיָה לְעַיִן כַּבּוּס בְּגָדִים וַי"ל דְּלִהָכִי לֹא אֹחַקְמָא בְּמַנָּע וְלַעַיִן כַּבּוּס דֹּא"כ הָיָה מַשְׁמַע בְּמַנָּע לְעַיִן כַּבּוּס וּבְמַשָּׂא טְהוֹר גְּמוֹר וְהָא לֹא אֲשַׁכַּחן טָמְאָה דְּלֹא מְטַמְּיָא אֲלֵא בְּמַנָּע לְעַיִן כַּבּוּס וּבְמַשָּׂא טְהוֹרָה אַע"ג דְּשַׁרְךָן מְטַמָּא בְּמַנָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא מ"מ לֹא בְּעִי כַּבּוּס לְהָכִי אֹחַקְמִי בְּמַשָּׂא דְּבְמַשָּׂא בְּעִי כַּבּוּס דְּאֲשַׁכַּחן טָמְאָה כִּינָצָא בַּה דְּנִבְלָה מְטַמָּא אֲדָם וְלֹא בְּעִי כַּבּוּס וּבְמַשָּׂא בְּעִי כַּבּוּס וְלֹא בְּמַשָּׂא מ"מ לֹא בְּעִי כַּבּוּס לְהָכִי אֹחַקְמִי דְּבְמַשָּׂא בְּעִי כַּבּוּס כַּבּוּס כַּבּוּס וְלֹא בְּעִי כַּבּוּס וְהַנִּגַּע בְּמִי הַנִּגָּה יִטְמָא וּמַשְׁמַע אֲפִילוּ כֶּכְשְׁעוֹר יִטְמָא גְּרִידָא טָמְאָה קֵלָה בְּלֹא כַּבּוּס בְּגָדִים וְהַשְׁתָּא גְמִי נִיחָא הָא דְּקֹאֲמֵר עַד דְּדַרְי כֶּשְׁעוֹר הָיָה דְּאִי הָיָה כַּתֵּב דְּהַנּוֹשָׂא מִי הַנִּגָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו הָיָה אֲמִינָא כֵּין יֵשׁ בָּהֶן כֶּשְׁעוֹר כֵּין אִין בָּהֶן:

עין משפט גור מצוה	
א מו"י פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:	
ב מו"י פה' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יב:	
ג מו"י פי' מהל' פרה אדומה הל' ח:	
ד מו"י פט"ו מהל' פרה אדומה הל' א:	
ה מו"י פט"ו מהל' פרה אדומה הל' א:	
ו מו"י פי' מהל' פרה אדומה הל' ח:	
ז מו"י פט"ו מהל' פרה אדומה הל' א:	

יד:

	עין משפט גזר מצווה
---------------------------------------	-----------------------------------

א מו"י פה' מהל' מעשה הקרבנות

הל' ו:

ב מו"י פא' מהל' תמידים ומוספין

הל' י:

ג מו"י פד' מהל' תמידים ומוספין

הל' ו:

ד מו"י פו' מהל' תמידים ומוספין

הל' ד:

וּרְמִינָהּ מִי שְׁזָכָה בְּדִשּׁוֹן מִזְבַּח הַפְּנִימִי וּמִי שְׁזָכָה בַּמְנוּרָה וְכוּ'

לֹא הָיָה צְרִיךְ לֵאמֹרֵי מִי שְׁזָכָה בְּדִשּׁוֹן הַפְּנִימִי אֲלֹא מִי שְׁזָכָה בַּמְנוּרָה וּקְטֹרֶת פִּי הִיכֵי דָלָא מִיִּיתִי דְּכֹא מִי שְׁזָכָה לְתֵרֵם מִזְבַּח הַחִיצוֹן וּמִי שְׁזָכָה בְּאַבְרִיס דְּקֹתַי הָתֵם אֲלֹא נִקֹּט חֲדָא דְלַעִיל מִנֵּה דְהִינּוּ דְשׁוֹן מִזְבַּח הַפְּנִימִי שְׁנַשְׁנִית בְּסֻמוּךְ לֶהֱם לֹאשְׁמוּעִינוּ דְּמִי שְׁזָכָה בַּמְנוּרָה וּבַקְטֹרֶת דְּבִבְקָר אִרְרִי דְלִשּׁוֹן מִזְבַּח הַפְּנִימִי אִינוּ אֲלֹא בִבְקָר וּמִתְנִי' דְּהָכֹא גַּמִּי בִבְקָר אִירִי וְהִכִּי גַּמִּי הָיָה מְצִי לֹאקֲשִׁי דְבִמִּתְנִי' קֹתַנִּי זְרִיקֶת דָּם תְּמִיד בְּרִישָׁא וְבַמָּס' תְּמִיד (דף ל:) קֹתַנִּי בְרִישָׁא מִי שְׁזָכָה בְּדִשּׁוֹן מִזְבַּח הַפְּנִימִי וְהָדָר מִי שְׁזָכָה בַּמְנוּרָה וְהָדָר קֹתַנִּי שְׁחִיטַת הַתְּמִיד וּקְבֻלַּת דְּמוֹ חֲרִיקְתּוֹ וְהָדָר הַעֲלָאת אַבְרִיס לִבְשָׁם וְהָדָר קְטֹרֶת וְהָדָר הַקְטֹרֶת אַבְרִיס וְהַעֲלָתוֹן מִכָּבֶּשׂ לִמְזַבַּח וְכוּ' מִשְׁנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצֵּפָה הִיא אִין הַכֹּל מִתְקַן וּמַעֲרוֹת דְּקֹתַנִּי הָתֵם בְּרִישָׁא פְרִיד:

מֵאֵין תְּנָא תְּמִיד רַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצֵּפָה
הִיא רַב הוֹנָא קָבֵל דר"ש אִישׁ הַמַּצֵּפָה וְרַבְּנָן פְּלִיגִי בְּסֻדָּר הָעֲבוּדָה דְּכָּל לֹא יָדַע הִיכִי סְבִירָא לֵה: **אָמַר** אַבְּי' לֹא קִשְׁנָא כֹּאן בַּהֲטַבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת כּו' מְדַלָּא קֹאמֵר אֲלֹא אָמַר אַבְּי' מַכְלֵל דָּלָא הָדָר בֵּה מַשְׁנִינָא דְשִׁנְיָן אֶרְוִמֵּיא דְּמַתְּנִיתוֹן אֵהִיִּיא דְּתַמִּיד וְקִשְׁיֹא לֵן אֲמַאי לֹא מַשְׁנֵי גַּמִּי הִכִּי דְּמַתְּנִיתוֹן דְּהָכֹא בְּשְׁתֵּי גִירוֹת וּמַתְּנִיתוֹן דְּתַמִּיד בְּחֻמַּשׁ גִּירוֹת וְנִרְחָה לִי דְלֻפִּילוֹ אִי הִי מַשְׁנֵי הִכִּי אַבְּתִי פְּלִיגָא אֲמַתְּנִיתוֹן דְּהָתֵם זְרִיקֶת דָּם הַתְּמִיד בְּתַר דְשׁוֹן מִזְבַּח הַפְּנִימִי וְהַמְנוּרָה וְהָכֹא קֹתַנִּי זְרִיקָה בְּרִישָׁא לְהִכִּי צְרִיךְ לֵאדּוּקִמִּי בְּתַנְיֹא וְהָא דָּלָא קֹתַנִּי בְּמַתְּנִיתוֹן גַּמִּי הַטָּבָה דְּמַקְמִי הַקְטֹרֶת י"ל דָּלָא קֹא חֲשִׁיב אֲלֹא הַטַּבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת שְׁהֵן גַּמֵּר הָעֲבוּדָה וְהַטַּבַּת חֻמַּשׁ גִּירוֹת לֹא הָיָה עוֹשֶׂה כּה"ג

בְּדֹאמֵר בְּסֻמוּךְ אֹרֻחֵי בְּעֻלְמָא קֹא מוֹרִיר: **הָהִיא לֹאבָא שְׂאוּל**
וְכוּ' לַעִיל פִּי קֹאמֵר מֵאֵין תְּנָא יוֹמָא רַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצֵּפָה הִיא הָיָה מְצִי לְמִימַר מֵאֵין תְּנָא תְּמִיד אַבָּא שְׂאוּל הִיא דְּפְלִיג אֲמַתְּנִיתוֹן דִּיוֹמָא וּמַתְּנִיתוֹן דִּיוֹמָא בְּרַבְּנָן דְּפְלִיגִי עָלֶיהָ וִי"ל דְּנִיחָא לִיָּה לּוֹמַר לְהַזְכִּיר שֶׁסַּתְנָא דְּמַתְּנִיתוֹן דְּהִינּוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצֵּפָה וְעוֹד מִשּׁוּם דְּאִשְׁכַּחן לִיָּה בְּהַדְּיָא דְּאִתָּא לֹאפְלוּגִי אֲמַתְּנִיתוֹן דְּתַמִּיד דְּקֹאמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצֵּפָה מַשְׁנֵה בְּתַמִּיד:

שְׁנָה בֵּה אָדָם לְפִי שְׁהִיתָה מַעֲשֵׁרֶת שְׁנַלְאֵמַר וְשִׁימוּ קְטוּרָה בְּאַפְךָ (דְּבָרִים ל"ג:י') וּבְתִיב בְּתַרָּה בְּרַךְ ה' חִילוּ מ"מ שְׁמַעִינוּ מִנֵּה הַטַּבַּת הַעֲרוֹת קוֹדֶמֶת לַקְטֹרֶת: **כֹּאן בַּהֲטַבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת וְכוּ'** לְקַמֵּן בְּפֶרֶק שְׁלִישִׁי (יומא דף לג.) אֶמְרִינוּן שְׁמַכְסִּיק בַּהֲטַבַּת הַעֲרוֹת מַשְׁהַטִּיב חֻמַּשׁ פּוֹסֵק וּמִמַּתִּין עַד שְׁנַעֲשֶׂה עֲבוּדָה אַחֲרַת בְּגִזְעִים וְחֹתֵר וּמַטִּיב שְׁפִיס וּפְלִיגָא אַבָּא שְׂאוּל וְרַבְּנָן אִיבָא לְמֵאֵן דְּאָמַר בַּקְטֹרֶת מַכְסִּיק לֵהוּ וְאִיבָא לְמ"ד בְּשַׁחֲיטַת הַתְּמִיד חֲרִיקֶת דְּמוֹ מַכְסִּיק לֵהוּ וּלְקַמֵּן (שם:) מִפְּרַשׁ טַעֲמָא דְּהַפְסָקָה וְתַנָּא דִּידוֹן סְבִירָא לֵה בַּקְטֹרֶת מַכְסִּיק לֵהוּ הַלְכָךְ הָא דְּקֹתַנִּי קְטֹרֶת בְּרִישָׁא בַּהֲטַבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת קֹאמֵר וְהָא דְתַנּוּ הַטָּבָה בְּרִישָׁא בַּהֲטַבַּת חֻמַּשׁ רֵאשׁוֹנוֹת קֹאמֵר: וְהָא אַבְּי' לְקַמֵּן בְּפ' שְׁלִישִׁי (שם.) מְסַדֵּר בְּגִרְסֵי דְסֻדָּר מַעֲרְכָה עֲבוּדַת כָּל יוֹם וְיוֹם: מַשְׁמָה דְּגִמְרָא דְּבֵר מְקַבֵּל מַכָּל בְּנֵי הָאִשְׁבָּה שְׁקַבְּלוּ מִרְבּוּתֵיהֶם: לֹא יִיטִיב שְׁבַעְתָּן וְאַחַר כֵּךְ יִקְטִיר אֲלֹא יִקְטִיר בְּאַמְצַע וְאַח"כּ וְגַמֵּר הַטַּבַּת שְׁפִיס וְהָא לִיבָא לְמִימַר וּקְטִיר תַּחֲלָה וְאַח"כּ וְתַחֲוִיל לְהִיטִיב קֹאמְרֵי רַבְּנָן דְּהָא חִי"ל דְּבַעֲשֵׂי הַפְסָקָה וְכָל עֲבוּדוֹת סְדוּרוֹת זֹז אַחַר זֹז עַל פִּי הַפְּתוּבִים לְקַמֵּן בְּמַלְתָּא דְּאַבְּי' וְאִי אַבְּשָׁר לְהַקְטִיר עַד לְאַחַר זְרִיקַת דָּם הַתְּמִיד וְאִי אֲמַרְתָּ קְטֹרֶת קוֹדֶמֶת לַהֲטַבַּת הַעֲרוֹת אִין לָךְ עוֹד עֲבוּדָה לְהַפְסִיקוֹן בֵּה: אַבָּא שְׂאוּל אֹמַר מַטִּיב אֶת כָּלָם קֹדֶם לְהַקְטִיר וְהַפְסָקָה בְּדָם הַתְּמִיד:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

שְׁיַטְבִּיל רֹאשֵׁי גִבְעוּלִין וַיִּזְהַ כְּלוֹמַר כְּדִי שְׁיַטְבִּילֵם בְּהֵן טְבִילָה שְׁיֵהֵא בֵּה לְהַתִּחַ מִמֶּנָּה: כָּל

רֹאשֵׁי גִבְעוּלִין וַיִּזְהַ. אַבְּי' אָמַר: אָפִילוּ תִימָא רַבִּי עֲקִיבָא, דְּעֲבִיד עֲבוּדָה כּוּלִיָּהּ יוֹמָא, וּלְפָנֵיא מְדוּ עֲלִיָּה, וְטָבִיל וְעִבִיד הָעֶרֶב הַשְּׁמֶשׁ.⁽ⁿ⁾ וּמַקְטִיר אֶת הַקְטֹרֶת וּמַטִּיב אֶת הַעֲרוֹת. אֲלֵמָא קְטוּרַת בְּרִישָׁא וְהָדָר גִּירוֹת. וּרְמִינָהּ: מִי שְׁזָכָה בְּדִשּׁוֹן מִזְבַּח הַפְּנִימִי, וּמִי שְׁזָכָה בַּמְנוּרָה, וּמִי שְׁזָכָה בַּקְטֹרֶת! ^(a) **"אָמַר רַב הוֹנָא: מֵאֵין תְּנָא תְּמִיד, רַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצֵּפָה הוּא. וְהָא אִיפְכָא שְׁמַעִינוּ לִיָּה, דְתַנּוּ: כֹּא לֹא לְקַרְן מְזֻרְחִית צְפוּנִית — נוֹתַן מְזֻרְחָה צְפוּנָה, מְעַרְבִית דְּרוּמִית — נוֹתַן מְעַרְבָה דְּרוּמָה. "וְתַנִּי עֲלֶיהָ, רַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצֵּפָה מַשְׁנֵה בְּתַמִּיד: מְזֻרְחִית צְפוּנִית — נוֹתַן מְזֻרְחָה צְפוּנָה. מְעַרְבִית דְּרוּמִית — נוֹתַן מְעַרְבָה, וְאַחַר כֵּךְ נוֹתַן דְּרוּמָה. אֲלֵא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מֵאֵין תְּנָא סֻדָּר יוֹמָא — רַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצֵּפָה הוּא.** ^(b) **וְרַמִּי סֻדָּר יוֹמָא אֶסְדָּר יוֹמָא, דְתַנּוּ: פִּיִּיס הַשְּׁנִי — מִי שׁוֹחֵט, מִי זוֹרֵק, מִי מְדִשּׁוֹן מִזְבַּח הַפְּנִימִי, וּמִי מְדִשּׁוֹן אֶת הַמְנוּרָה, וּמִי מַעֲלָה אַבְרִיס לְכָבֶשׁ. פִּיִּיס הַשְּׁלִישִׁי — חֲדָשִׁים לְקְטוּרַת כּוּאֹא וְהַפִּיסוּ! אָמַר אַבְּי', לֹא קִשְׁיָא: כֹּאן בַּהֲטַבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת, כֹּאן בַּהֲטַבַּת חֻמַּשׁ גִּירוֹת. "לְמִימָרָא דְּבַקְטוּרַת מַכְסִּיק לְהוּ? וְהָא אַבְּי' מְסַדֵּר מְעַרְכָה מַשְׁמִיָּה דְּגִמְרָא, בְּדָם הַתְּמִיד מַכְסִּיק לְהוּ! אָמְרִי, לֹא קִשְׁיָא: הָהִיא לֹאבָא שְׂאוּל, הָא לְרַבְּנָן. דְתַנִּיא: לֹא יִיטִיב אֶת הַעֲרוֹת וְאַחַר כֵּךְ יִקְטִיר, אֲלֵא יִקְטִיר וְאַחַר כֵּךְ יִיטִיב. אַבָּא שְׂאוּל אֹמַר: מַטִּיב, וְאַחַר כֵּךְ מַקְטִיר. מֵאִי טַעֲמָא דְּאַבָּא שְׂאוּל? דְּכַתִּיב: "בִּבְקָר בִּבְקָר בְּהִיטִיבוּ אֶת הַעֲרוֹת", וְהָדָר "יִקְטִירְנָהּ". וְרַבְּנָן? מֵאִי קֹאמֵר רַחֲמֵנָא:**

בְּעִידוֹן

מִי שְׁזָכָה כּוּ' שְׁלֹשׁ מַשְׁנוֹת הֵן בְּסֻדָּר הַתְּמִיד סְדוּרוֹת זֹז אַחַר זֹז בְּסֻדָּר עֲבוּדָתוֹ מִי שְׁזָכָה לְפִיס בְּדִשּׁוֹן מִזְבַּח הַפְּנִימִי נוֹטֵל אֶת וְכוּ' וּכְשֶׁסִּיס סֻדָּר מַעֲשֶׂה הַדִּשּׁוֹן נִקֹּט בְּתַרָּה מִי שְׁזָכָה בַּמְנוּרָה נוֹטֵל אֶת הַטְּוִי כּו' וּמִפְּרַשׁ מַעֲשֶׂה הַטַּבַּת גִּירוֹת וְחֹתֵר וְשׁוּנָה מִי שְׁזָכָה בַּקְטֹרֶת וּמִפְּרַשׁ הַלְכוּתוֹ אֲלֵמָא כֵּךְ סֻדָּרן: מֵאֵין תְּנָא תְּמִיד רַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצֵּפָה הוּא דְשַׁמְעִינוּ לִיָּה בְּצִרְיָתָא דְלִירִי בַּהֲלָכוֹת סֻדָּר הַתְּמִיד: וְהָא אַבְּכָא שְׁמַעִינוּ לֵה דְבַר פְּלַגְתִּיהוּ הוּא דְשַׁמְעִינוּ לֵה דְפְלִיג אַסְתַּמָּה דְּמַסְכַּת תְּמִיד וְלֹא מִתּוּקִמִּי סְתַמָּה דְּתַמִּיד כְּוַתָּה: דְתַנּוּ בְּמַסְכַּת תְּמִיד כֹּא לֹא כְּהֵן הַזֹּרֵק אֶת הָדָם לְקַרְן מְזֻרְחִית צְפוּנִית שֶׁל מִזְבַּח נוֹתַן מַתָּנָה רֵאשׁוֹנָה מְזֻרְחָה צְפוּנָה מַתָּנָה אַחַת כְּמִין גֹּאס וְיוֹנִית נִכְרַת לְמַזְרַח וּלְצַפּוֹן וּמַשֶּׁם מַחִיף וְהוֹלֵךְ וְכֹא לֹא לְקַרְן מַעֲרָבִית דְּרוּמִית וְנוֹתַן מַעֲרָבָה דְּרוּמָה שְׁהַעוּלָה טְעוּנָה שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שְׁהֵן אַרְבַּע בְּשְׁתֵּי קִרְנוֹת זֹז כְּנָגַד אֲלֶכְסַנוּנָה שֶׁל זֹז כְּדִי שְׁיֵהֵא מִן הָדָם בְּאַרְבַּע רֹחוֹת הַמְזַבַּח כְּאַרְבַּע מַתָּנוֹת וּלְקַמָּה (טו:) מִפְּרַשׁ מֵאִי שְׁנָא הִנֵּי תַרְשֵׁי קִרְנוֹת: וְתַנִּי עָלֶיהָ ר' שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצֵּפָה מַשְׁנֵה בְּתַמִּיד בְּמַתַּן דָּם הַתְּמִיד מִמַּתַּן דְּמִי כָּל שְׁאָר עוֹלוֹת לְתַת מַמְנוּ מַתָּנָה רֵאשׁוֹנָה אַחַת שְׁהִיא שְׁפִיס כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ כְּמִין גֹּאס וְיוֹנִית וּבְשְׁנֵיה שְׁפִיס שְׁהֵן שְׁפִיס לְהַפְסִיקָה וְלַתַּת מַעֲרָבָה תַּחֲלָה וְאַח"כּ דְּרוּמָה כְּדָרָךְ בִּיאָתוֹ שְׁהוּא מַחִיף וְכֹא מִן הַמַּעֲרָב לְדָרוֹם וּכְשַׁמְנִיעַ לְקַרְן נוֹתַן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת בְּפַסּוּק וְטַעֲמָא מִפְּרַשׁ לְקַמָּה (שם ע"א): מֵאֵין תְּנָא סֻדָּר יוֹמָא מֵאֵין תְּנָא לְסֻדָּר תְּמִיד דְּהָךְ מָס' דְּמִנְרִי בְּסֻדָּר יוֹם הַכּוֹפִרִיס דְּפְלִיג אֲמַשְׁנוֹת דְּסֻדָּר הַתְּמִיד רַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצֵּפָה הוּא דְשַׁמְעִינוּ לִיָּה דְּפְלִיג

אֶסְתַּמָּה דְּתַמִּיד: הַפִּיס הַשְּׁנִי בְּפֶרֶקוֹן דְּלַקַּמֵּן (יומא כה.) אִירִי בְּסֻדָּר אַרְבַּע פִּיסוֹת שְׁהִיו שֶׁם בְּכָל יוֹם וְקֹתַנִּי בְּאִסְיַפַת קִבּוֹן פִּיס שְׁנֵי הִיוּ מִפִּיסוֹן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה עֲבוּדוֹת: מִי שׁוֹחֵט וּמִי זוֹרֵק אֶת דְּמוֹ וּמִי מַזְשֵׁן מִזְבַּח הַפְּנִימִי וּמִי מַעֲלָה אַבְרִי תְּמִיד לְכָבֶשׁ וּסוּדָרן אֹתוֹן עָלָיו וְאַחַר כֵּךְ מַעֲלֵן מַשֶּׁם לְמַזְבַּח מִשּׁוּם בְּרַב עִם הָדָרַת מֶלֶךְ וּמוּנָה וְהוֹלֵךְ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה וּמַתְּפָרְדִּין וְחוֹזְרִין וְנֹאסְפִין לְאַחַר שְׁעָה וּמַכְרִחִין לְפִיס שְׁלִישִׁי כְּלוֹמַר בְּאִסְיַפָּה שְׁלִישִׁית וּלְקַמֵּן (יומא דף כד:) מִפְּרַשׁ לָמָּה מַתְּפָרְדִּין וְחוֹזְרִין וְנֹאסְפִין כְּדִי שְׁתֵּהֵא הַרְגֵּשׁ קוֹל בְּעֻזָּה שְׁנַלְאֵמַר (תהלים נ"ה:ט"ו) בְּבִית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגָשׁ: חֲזָשִׁיס כְּהִיִּיס שְׁלֹא הַקְטִירוּ קְטֹרֶת מִימֵיהֶם וְתַקְבְּצוּ כָּלן לְכֹאן לְגוֹדֵל הַקְטֹרֶת אֲכָל לֹא יֵשִׁנוּ דְאָמַר לְקַמֵּן (יומא דף כג.) מַעוּלָם לֹא שְׁנָה בֵּה אָדָם לְפִי שְׁהִיתָה מַעֲשֵׁרֶת שְׁנַלְאֵמַר וְשִׁימוּ קְטוּרָה בְּאַפְךָ (דְּבָרִים ל"ג:י') וּבְתִיב בְּתַרָּה בְּרַךְ ה' חִילוּ מ"מ שְׁמַעִינוּ מִנֵּה הַטַּבַּת הַעֲרוֹת קוֹדֶמֶת לַקְטֹרֶת: **כֹּאן בַּהֲטַבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת וְכוּ'** לְקַמֵּן בְּפֶרֶק שְׁלִישִׁי (יומא דף לג.) אֶמְרִינוּן שְׁמַכְסִּיק בַּהֲטַבַּת הַעֲרוֹת מַשְׁהַטִּיב חֻמַּשׁ פּוֹסֵק וּמִמַּתִּין עַד שְׁנַעֲשֶׂה עֲבוּדָה אַחֲרַת בְּגִזְעִים וְחֹתֵר וּמַטִּיב שְׁפִיס וּפְלִיגָא אַבָּא שְׂאוּל וְרַבְּנָן אִיבָא לְמֵאֵן דְּאָמַר בַּקְטֹרֶת מַכְסִּיק לֵהוּ וְאִיבָא לְמ"ד בְּשַׁחֲיטַת הַתְּמִיד חֲרִיקֶת דְּמוֹ מַכְסִּיק לֵהוּ וּלְקַמֵּן (שם:) מִפְּרַשׁ טַעֲמָא דְּהַפְסָקָה וְתַנָּא דִּידוֹן סְבִירָא לֵה בַּקְטֹרֶת מַכְסִּיק לֵהוּ הַלְכָךְ הָא דְּקֹתַנִּי קְטֹרֶת בְּרִישָׁא בַּהֲטַבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת קֹאמֵר וְהָא דְתַנּוּ הַטָּבָה בְּרִישָׁא בַּהֲטַבַּת חֻמַּשׁ רֵאשׁוֹנוֹת קֹאמֵר: וְהָא אַבְּי' לְקַמֵּן בְּפ' שְׁלִישִׁי (שם.) מְסַדֵּר בְּגִרְסֵי דְסֻדָּר מַעֲרָבָה עֲבוּדַת כָּל יוֹם וְיוֹם: מַשְׁמָה דְּגִמְרָא דְּבֵר מְקַבֵּל מַכָּל בְּנֵי הָאִשְׁבָּה שְׁקַבְּלוּ מִרְבּוּתֵיהֶם: לֹא יִיטִיב שְׁבַעְתָּן וְאַחַר כֵּךְ יִקְטִיר אֲלֹא יִקְטִיר בְּאַמְצַע וְאַח"כּ וְגַמֵּר הַטַּבַּת שְׁפִיס וְהָא לִיבָא לְמִימַר וּקְטִיר תַּחֲלָה וְאַח"כּ וְתַחֲוִיל לְהִיטִיב קֹאמְרֵי רַבְּנָן דְּהָא חִי"ל דְּבַעֲשֵׂי הַפְסָקָה וְכָל עֲבוּדוֹת סְדוּרוֹת זֹז אַחַר זֹז עַל פִּי הַפְּתוּבִים לְקַמֵּן בְּמַלְתָּא דְּאַבְּי' וְאִי אַבְּשָׁר לְהַקְטִיר עַד לְאַחַר זְרִיקַת דָּם הַתְּמִיד וְאִי אֲמַרְתָּ קְטֹרֶת קוֹדֶמֶת לַהֲטַבַּת הַעֲרוֹת אִין לָךְ עוֹד עֲבוּדָה לְהַפְסִיקוֹן בֵּה: אַבָּא שְׂאוּל אֹמַר מַטִּיב אֶת כָּלָם קֹדֶם לְהַקְטִיר וְהַפְסָקָה בְּדָם הַתְּמִיד:

מסורת הש"ס

א משנה תמיד

ב תוספתא עירובין; תמיד ל:; תוספתא זבחים; משנה תמיד

ג לקמן כח: תמיד ל: תוספתא יומא; משנה תמיד; משנה יומא

תורה אור השלם

והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר
בהיטיבו את־הנרות וקטירנה [שמות ל, ז]

ובהעלות אהרן את־הנרת בין הערבים וקטירנה קטרת תמיד לפני יהוה לדירתכם [שמות ל, ח]

מסורות הש"ס
א זבחים יא;; מנחות פט.;
ב לקמן לב; לקמן לא;; משנה יומא; חולין כט.
ג חולין כלט.
ד זבחים לח; משנה יומא
ה לקמן נט.

גליון הש"ס
תוס' ד"ה אימא סיפא וי"ל דילמא ר"פ פליג. ק"ל לפ"ז למאי צ"ל דאבוי ל"א כו"פ רישא וסיפא רבני ומציעתא כא"ש הא בפשוטו לאבוי לשיתונו דמסדר מערכה דא"ש ממילא ליכא לשנויי דמיס כאבא שאול דהא באותה משנה עצמה דזריקת דם קודם דישון מזבח הפנימי והמנורה ולא"ש אינו כן:

תורה אור השלם

ובהעלית אהרן את־הנרות בין הערבים וקטירנה קטרת תמיד לפני יתנה לדרתיכם [שמות כ, ח]
באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על־העדות יערך אתו אהרן ובניו מערב עד־בקר לפני יתנה חשת עולם לדרתם מאת בני ישךאל [שמות כז, כא]

ושעיר עזים אחד לחטאת ליתנה על־עלת התמיד יעשה וקסבו [במדבר כח, טו]

מעַרְבַּע **עַד** **בַּקָּר** בְּנֵרוֹת כְּתִיב וַיַּעַרְךָ אֹתוֹ לְמַנּוֹרָה מִזֶּת שָׁמֶן כְּזִי שֶׁתֵּהֵא דוֹלֶקֶת כָּל הַלַּיְלָה וְשֶׁעָרִו חֲכָמִים חָצִי לַגּ לְכָל יוֹר וְיָר וְיֵשׁ כּוֹ כְּזִי לְהַדְלִיק כָּל הַלַּיְלָה שֶׁל תְּקוּפַת טַבַּת וְאִם יוֹתֵר בַּהֲעָרָה יוֹתֵר: אִין לָךְ עֲבוּדָה שְׂפָשְׁרָה כְּלוּמַר אִין לָךְ עֲבוּדַת יוֹם בְּשָׁרָה אַחֵר הַדְּלָקָתוֹ דְּזֵרֵשׁ הָכִי אֹתוֹ מַעַרְבַּ וְעַד בַּקָּר וְלֹא אַחֵר מַעַרְבַּ עַד בַּקָּר: כְּתִיב אֹתוֹ כַּפְרָשִׁית וְעַל פְּרֻחָךְ בַּעֲזֵן הַדְּלָקָה תֵּהֵא מִקְטָרָא קִטְרַת קְאָמַר חֶבֶל שְׁחִירִית בְּסֹדֶר מִשְׁמַעוֹ שֶׁל מִקְרָא סָדָר הַעֲבוּדָה בְּהִטִּיבוֹ וְהֵדַר יִקְטִירָנָה: רַב פֶּסָא חָמַר לֹא קָשִׁיף סָדָר יוֹמָא אֶסְדָּר יוֹמָא וְכוּ' בַּהֲטַבַּת שְׁתֵּי גֵרוֹת הֵא דְתָנָן קִטְרַת בְּרִישָׁא רַבְּנָן וְהָא דְתָנָן גֵּרוֹת בְּרִישָׁא אֶבָא שְׂאוּל: לְמַתְנִיתוּן דְּהִכָּא דַּפְקִירָא קִמָּא (יז.): פִּיִּס דְּמַתְנִיתוּן דְּפִיסוֹת הַשְּׁנִיָּה בִּפְ' שְׁנִי (דף כה.) דְּקַתְנִי קִטְרַת לְבַסּוּף כֹּאבָא שְׂאוּל: חֵימָא סִיפָא דְּסָדָר יוֹמָא קַתְנִי בִּפְ' שְׁלִישִׁי (דף לא.): הִבִּיאוּ לוֹ אֶת הַתְּמִיד לְכַהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים: קִרְעוּ חֲתָכוּ חֲתָךְ כּוֹ הַכָּשֵׁר שְׁחִיטָה בְּרוּכַ טַעֲנִס וְלֹא כֶּלֶן לְפִי שְׁעָרֶיךָ הוּא עֲצָמוֹ לְמַהֵר וּלְטַל מִחֶרֶק לִקְבֹּל הַדָּם שְׁכָל עֲבוּדַת יוֹם הַכַּפּוּרִים אֵינָה בְּשָׁרָה אֶלֹא כּוֹ: לְהִיטִיב אֶת הַגֵּרוֹת וְעַל פְּרֻחָךְ בַּשֶּׁפִּיס הַאֲחֵרוֹנוֹת קְאָמַר דְּלִיבָא לִפְ"ד קִטְרַת קוֹדֶמֶת לְחֹמֶשׁ הַגֵּרוֹת: רִישָׁא וְסִיפָא דְּסָדָר יוֹמָא רַבְּנָן וְכוּ' בַּתְּמִידָה [דְּכָל מַסְכַּת זֹו בְּמַשְׁנֵה אַחַת שְׁעָסוּקָה כֹּלָה בְּסָדֶר כְּמוֹת שֶׁהֵן הַפְּסוּקִים סְדוּרִין וְהוֹלְכִין]: תֵּנָא בְּרִישָׁא וְכוּ' [בַּתְּמִידָה] דְּאוּקִי אֲבִי מַתְנִיתוּן דַּפ"ק בַּהֲטַבַּת שְׁתֵּי גֵרוֹת וַיַּפְרֹק שְׁנֵי בַּהֲטַבַּת ה' גֵּרוֹת: וְאֲבִי חָמַר לָךְ הֵא דַּפ"ק דְּקַתְנִי כָּל שַׁבַּעַת הַיָּמִים הוּא זֹורֵךְ כּוֹ לֹאוּ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים קָאִי וְלֹא קִפֵּד אֶסְדָּרָא אֶלֹא אֹורֵי עֲלֵמָא מִוְרִי וּמְלַמְדֵּנוּ שְׁעָרֶיךָ כַּהֵן גָּדוֹל לְהִיֹּות עֶסוּק בַּעֲבוּדָה כָּל שַׁבַּעַה כְּזִי הָיִהָ רְגִיל וּמִשְׁמָן בַּה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים וְסִדְרָא דִּיּוֹמָא הֵדַר תַּנִּי לֵה לִכְךָ שְׁנֵה בַּפְּרָק שְׁנֵי הַטַּבַּת חֹמֶשׁ וּבַפ"ג שְׁנֵה הַטַּבַּת שְׁתֵּים: לְחֻטָּאת לֵה' עַל עֲלַת הַתְּמִיד מַעֲשֵׂה חֻטָּאת עַל עוֹלַת הַתְּמִיד וְהַחֻטָּאת טַעוּנָה פְּסוּק מַתְּנוֹת שְׁהָרִי דְּמָה גָּתָן עַל אֲרֻבַּע קַרְנוֹת אֶף עוֹלַת הַתְּמִיד יֵשׁ בַּה פְּסוּק מַתְּנוֹת לֹא

בַּהֲטַלּוֹ מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂה עוֹלָה שְׁהָרִי עוֹלָה הִיא אֶלֹא שְׁהִינן גִּוְהִינן בַּה: אֲרֻבַּע שְׁהֵן אֲרֻבַּע עַל אֲרֻבַּע קַרְנוֹת: לֹא מַצִּינוּ דְּמִים שְׂמַכְפָּרִים בַּכַּרָּה אַחַת שְׁלֵהֵן וַחֲזָרִין וּמַכְפָּרִין בַּכַּרָּת: פְּסוּק מַתְּנוֹת בַּעֲלָמָא הוּא הוֹאִיל וְשִׁיחֵהֵן בַּקָּרָן אַחַת אִין בָּאֵן הוֹכַחַת מַעֲשֵׂה חֻטָּאת: וְנִיתִיב אַחַת וְכוּ' דֵּם עוֹלָה גָּתָן לְמַטָּה מַחוּט הַסִּקְרָא וְזֵם הַחֻטָּאת לְמַעְלָה וְכִיּוֹן דְּהָךְ מַתְּנֵה בְּתַרְיֹתָא הַמַּפְסָקָת מִשּׁוּם מַעֲשֵׂה חֻטָּאת עֲבִידָא תְּהָרִי לְמַעְלָה בַּחֻטָּאת: הִזֵּה מִמֶּנּוּ כּוֹ' לְקַמָּן בַּפְּרָק חֲמִישִׁי [יוֹמָא דף נג:]: כִּשֶּׁהוּא מְתָה מִזֵּם הַפֶּר כְּנָגַד עֲבִי שֶׁל בַּכְּרַת וְהָא ס"ד אַחַת מֵאֲמָצַע עֲבִיָּה לְמַעְלָה וְשַׁבַּע מֵאֲמָצַעִיתָה וּלְמַטָּה: וּמַשְׁנֵי בַּמַּצְלִיף הִיא לְמַטָּה וּלְמַעְלָה דְּתַנִּי לֹא אֶלֹא רַאשׁוֹנָה גָּתָן תַּחֲלָה כְּלַפִּי מַעְלָה וְהַשְּׁבַע תַּחֲתִיָּה זֹו לְמַטָּה מִזֹּו בַּמַּצְלִיף: בַּמַּנְגְּדָּנָא בְּשִׁלִּיחַ ב"ד הַמַּכָּה בְּרַעוּעָה זֹו לְמַטָּה מִזֹּו שְׁאִינוּ מַכָּה בְּמִקּוֹם אֶחָד וּלְשׁוֹן מַצְלִיף לֹא נֹודַע לִי: הִזֵּה עַל טְהָרֹו שֶׁל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שַׁבַּע פְּעָמִים כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאֶה עֲלָיו מִן הַדָּם וְגו': אֶפְלָגָה נִגְדָּא אֲמַצַּע נִבְּהָ קִירוֹ: טַהֲרָא גְרָהִים פְּלָגָא דִּיּוֹמָא וְכִיּוֹן דְּשַׁבַּע

הַזֹּאוֹת הִזֵּה הַסָּהָה אִי אֶפְשָׁר לְצַמַּעַם שְׁלֹא יֵהֵא מִהֵן לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

בַּעֲדָן הַטָּבָה תֵּהֵא מִקְטָר קִטְרַת תְּמָה לִי אֶמְאִי לֹא קְאָמַר בְּהִטִּיבוֹ אֶת הַגֵּרוֹת

בַּעֲדָן הַטָּבָה תֵּהֵא מִקְטָר קִטְרַת תְּמָה לִי אֶמְאִי לֹא תִימָא הָכִי, בִּין הָעֲרַפִּים, דְּכְתִיב: ”וּבַהֲעֹלוֹת אֶהְרֹן אֶת הַנֵּרוֹת בֵּין הָעֲרַפִּים יִקְטִירָנָה”, הָכִי נָמִי דְּבִרִישָׁא מְדַלִּיק גֵּרוֹת וַהֲדַר מִקְטִיר קִטְרוֹת שֶׁל בִּין הָעֲרַפִּים?! וְכִי תִימָא הָכִי נָמִי, וְהִתְנַיָּא: ”מַעַרְבַּ עַד בַּקָּר”, “תָּן לָהּ מִדְּתָהּ, שֶׁתֵּהֵא דוֹלֶקֶת וְהוֹלֶכֶת כָּל הַלַּיְלָה מַעַרְבַּ וְעַד בַּקָּר. דְּכָר אַחֵר: ”מַעַרְבַּ עַד בַּקָּר”, אִין לָךְ עֲבוּדָה שְׂפָשְׁרָה מַעַרְבַּ עַד בַּקָּר אֶלֹא זֹו בַּלְבַּד. אֶלֹא מֵאִי קְאָמַר רַחֲמָנָא — בַּעֲדָן הַדְּלָקָה תֵּהֵא מִקְטָר קִטְרוֹת, הָכֵא נָמִי: בַּעֲדָן הַטָּבָה תֵּהֵא מִקְטָר קִטְרוֹת. וְאֶבָא שְׂאוּל אָמַר לָךְ: שְׂאֵנִי הֵתָם דְּכְתִיב: ”אוֹתוֹ”. רַב פֶּסָא אָמַר: לֹא קוֹשְׂיָא, הָא — רַבְּנָן, הָא — אֶבָא שְׂאוּל. בְּמֵאִי אוֹקִימָתָא לְמַתְנִיתוּן דְּהִכָּא — בְּרַבְּנָן, פִּיִּיס — בָּאֶבָא שְׂאוּל,‏^[כא] אִימָא סִיפָא: הִבִּיאוּ לוֹ אֶת הַתְּמִיד, קִרְצוּ וּמִרְק אַחֵר שְׁחִיטָה עַל יָדוֹ, נִכְנַס לְהַקְטִיר אֶת הַקְטוֹרֶת וְלִהְיִטִּיב אֶת הַגֵּרוֹת — אֶתָּאן לְרַבְּנָן. רִישָׁא וְסִיפָא רַבְּנָן, וּמַצִּיעֲתָא אֶבָא שְׂאוּל! אָמַר לָךְ רַב פֶּסָא: אִין, רִישָׁא וְסִיפָא רַבְּנָן, וּמַצִּיעֲתָא אֶבָא שְׂאוּל.‏^[כב] בַּשְּׁלָמָא אֲבִיָּי לֹא אָמַר כָּרַב פֶּסָא, רִישָׁא וְסִיפָא רַבְּנָן וּמַצִּיעֲתָא אֶבָא שְׂאוּל לֹא מוֹקִים לָהּ. אֶלֹא רַב פֶּסָא, מֵאִי טַעְמָא לֹא אָמַר כָּאֲבִיָּי? אָמַר לָךְ: תֵּנָא בְּרִישָׁא הַטָּבַת שְׁתֵּי גֵרוֹת, וַהֲדַר הַטָּבַת חֹמֶשׁ גֵּרוֹת? וְאֲבִיָּי אָמַר לָךְ: אוּרֵיָּי בַּעֲלָמָא הוּא דְקָא מוֹרִי, וְסִדְרָא הָא הֵדַר תַּנִּי לִיָּהּ. גּוּפָא: בָּא לוֹ לְקַרְן מְזִרְחִית צְפוֹנִית — נוֹתָן מְזִרְחִית צְפוֹנִית, מַעַרְבִית דְּרוֹמִית — נוֹתָן מַעַרְבִית דְּרוֹמִית. וְתַנִּי עֲלֵהּ: רַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצָּפָה מִשְׁנָה בִּתְמִיד, בָּא לוֹ לְקַרְן מְזִרְחִית צְפוֹנִית — נוֹתָן מְזִרְחִית צְפוֹנִית, מַעַרְבִית דְּרוֹמִית — נוֹתָן מַעַרְבָה וְאַחֵר כֶּה נוֹתָן דְּרוּמָה. מֵאִי טַעְמָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצָּפָה? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם חֵד דְּבִי רַבִּי יַנָּאי, אָמַר קִרָּא: ”וַיִּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת לַה' עַל עוֹלַת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ”, עוֹלָה הִיא, וְאָמַר רַחֲמָנָא: עֲבִיד בַּהּ מַעֲשֵׂה חֻטָּאת. הָא פִּיצִיד? נוֹתָן אַחַת שְׁהִיא שְׁתֵּים כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה, שְׁתֵּים שְׁהֵן שְׁתֵּים כְּמַעֲשֵׂה חֻטָּאת. וְלִיתָן שְׁתֵּים שְׁהֵן אֲרַבַּע כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה, וְאֲרַבַּע שְׁהֵן אֲרַבַּע כְּמַעֲשֵׂה חֻטָּאת! לֹא מַצִּינוּ דְּמִים שְׂמַכְפָּרִין וַחֲזָרִין וּמַכְפָּרִין. וְכִי מַצִּינוּ דְּמִים שְׁחֻצְיָין חֻטָּאת וַחֲצִיָּין עוֹלָה? אֶלֹא עַל פְּרֻחָן הַקִּישוֹן הַכְּתוּב. הָכֵא נָמִי: בַּעַל פְּרֻחָן הַקִּישוֹן הַכְּתוּב. הֵתָם פִּיסוּק מַתְּנוֹת בַּעֲלָמָא הִיא. וְנִיתִיב אַחַת שְׁהִיא שְׁתֵּים לְמַטָּה, כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה, שְׁתֵּים שְׁהֵן שְׁתֵּים לְמַעְלָה, כְּמַעֲשֵׂה חֻטָּאת!‏^[כג] לֹא מַצִּינוּ דְּמִים שְׁחֻצְיָין לְמַעְלָה וַחֲצִיָּין לְמַטָּה. וְלָא? וְהִתְנַן: הִזֵּה מִמֶּנּוּ אַחַת לְמַעְלָה וְשַׁבַּע לְמַטָּה. כְּמַצְלִיף. מֵאִי כְּמַצְלִיף? — מַחֲוִי רַב יְהוּדָה, כַּמַּנְגְּדָּנָא.‏^[כד] וְלָא? וְהִתְנַן: הִזֵּה מִמֶּנּוּ עַל טְהָרֹו שֶׁל מִזְבֵּחַ שַׁבַּע פְּעָמִים. מֵאִי לֹאוּ, אֶפְלָגִיָּה דְּמִזְבֵּחַ, כְּדָאֻמְרִי אֵינְשִׁי: טְהַר טִיהָרָא הוּא פְּלָגָא דִּיּוֹמָא! אָמַר רַבָּה בַּר שִׁילָא: לֹא,

אַגוּפִיָּה

הֵינּוּ חֹמֶשׁ גֵּרוֹת וְאַחֵר כֶּךָ יִקְטִיר דְּבַקְטַרְתַּ מִּפְסִיק לֵהוּ וְיֵשׁ לוֹמַר מִשּׁוּם דְּזִקְשִׁינוּ לְקָמָן בַּפ"ג (יוֹמָא דף לג:): בַּבַּקָּר בַּבַּקָּר בְּהִטִּיבוֹ חֲלֻקְיָהוּ לְשַׁנִּי בַּקָּרִיס פִּרְשׁ חֹמֶשׁ גֵּרוֹת לְחוּלְיָהוּ וּמִפְסִיק וְהֵדַר ב' גֵּרוֹת וא"כ בְּהִטִּיבוֹ הַגֵּרוֹת מוֹרִי נָמִי בַּשְּׁתֵּי גֵרוֹת וְעוֹד י"ל דְּשִׁנְיָא דְּקַשְׁנִי עֲדִיפָא לִיָּה דְּמִיתִי רִאִיָּה לְדַבְּרִיו בְּדַקְאָמַר דְּאִי לֹא

תִּימָא הָכִי: **אִימָא** סִיפָא הִבִּיאוּ לוֹ אֶת הַתְּמִיד קִרְצוּ כּוֹ' תְּמָה לִי אֶמְאִי פְרִיךְ מֵהִיֹּא דַּפ"ג (לְקַמָּן יוֹמָא דף לא:): לְפִרְיָךְ מֵהִיֹּא דַּפ"ב גּוּפָא דְקַתְנִי (דף כה.) מִי שׁוּחַט מִי זֹורֵךְ וְהֵדַר מִי מִשְׁנָן מַזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמְּנוּרָה וְאֲבָא שְׂאוּל סְבִירָא לֵה לְקַמָּן פְּרָק אָמַר לָהֶם הִמְנָה (יוֹמָא דף לג.) גְּבִי אֲבִי מְסַדֵּר מַעַרְבָה וְחֻלְבָּא דְּאֲבָא שְׂאוּל דְּזִשּׁוֹן מַזְבֵּחַ הַפְּנִימִי קוֹדֵם לַהֲטַבַּת חֹמֶשׁ גֵּרוֹת וְהַטַּבַּת חֹמֶשׁ גֵּרוֹת לְגַם הַתְּמִיד וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלָמָּא רַב פֶּסָא פְּלַגִּי עֲלֵיהּ דְּאֲבִי וְסְבִירָא לֵה אֶפְּלִיגֵי לְאֲבָא שְׂאוּל דֵּם הַתְּמִיד בְּרִישָׁא וְהֵדַר זִשּׁוֹן מַזְבֵּחַ הַפְּנִימִי: **אוּרֵיָּי** בַּעֲלָמָא דְקָא מוֹרִי וְסִדְרָא הֵדַר מַתְנִי לָה אִין לְהַקְשׁוֹת בִּין דְּלֹא תֵנָא סְדָרָא בְּמַתְנִיתוּן אִם כּוֹן לְהִידֵּה לֹא צְרִיכָא לְשַׁנְיָא דְּלַעֲוִיל (יוֹמָא יד:): דְּקַשְׁנִי אַרְוִמָּא דְּמַתְנִיתוּן אֶמַתְנִיתוּן דְּתַמִּיד דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּלַעוֹלָם מֵאִי דְקַתְנִי בְּמַתְנִיתוּן עַל הַסָּדָר שְׁנֵה אֹתוֹ וּה"פ הֵא דְלֹא תֵנָא נָמִי הַטַּבַּת ה' גֵּרוֹת מִשּׁוּם דְּלֹא הֵיֵא בְּכַהֵן גָּדוֹל:

כְּמַצְלִיף תְּמָה בְּמֵאִי טַעָה וְהָא בַּהֲדִילָא תָּנָן בַּה הָכִי בַּמַּצְלִיף לְקָמָן בַּפְּרָק הוֹצִיָּאוּ לוֹ (יוֹמָא דף נג:): לֹא הִיָּה מְכוּן לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלֹא בַּמַּצְלִיף וְיֵשׁ לוֹמַר שְׂבָא לְתַרְזַן דְּהֵאִי בַּמַּצְלִיף הֵינּוּ כַּמַּנְגְּדָּנָא וְהַכָּל בְּמִקּוֹם אֶחָד וּכְמוֹ שֶׁפִּרְשׁ בַּעֲרוּךְ כַּמַּנְגְּדָּנָא שְׁמָרִיס יָדוּ וְחִינוּ מַכָּה עַד שְׁיֹורַד:

מֵאִי לֹאוּ אֶפְלָגָה דְּמִזְבֵּחַ וְאִם כּוֹן מַצִּינוּ דְּמִים שְׁחֻצִין לְמַטָּה וַחֲצִין לְמַעְלָה דְּמַתְחַלָּה גָּתָן עַל הַקַּרְנוֹת וְאַחֵר כֶּךָ עַל חָצִי הַמַּזְבֵּחַ וְרַשִׁי"י לֹא פִרְשׁ כּוֹן:

טו.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פג' מהל' תמידים ומוספין הל' יא:

ב מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ג מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:

ד מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:

טו:

עין משפט גזר מצוה

א מו"י פה' מהל' מעשה הקרבנות הל' ו: ב מו"י פה' מהל' בית הבחירה הל' י:

נִיתִיב דְּרומית מזרחית דומיא דחטאת דכשעלה בפגש בֹּא לֹא לָקֵרן דרומית מזרחית תחלה וְלֹא הָיָה מִצֵּי לְשִׁנְיִי בִּינוֹן דְּעוּלָה נִשְׁחָטַת בצפון וקבול דמה בצפון יְהִיב מזרחית צפונית דפגע בה בְּרִישָׁא שְׁהוּא סמוך לֹא יוֹתֵר מִלְּקֵרֶן מזרחית דרומית חָדָא דְאַדְרָבָה בִּינוֹן דְּכָל פּוֹנוֹת דְּרָךְ יִמִּין נִמְצָא כּי קִאִי בצפון ופגיו למזבח ומקוי דְּרָךְ יִמִּין פֻּגַע בְּקֵרֶן דְּרומית מזרחית בְּרִישָׁא וְעוֹד הֶאֱמַת מִשִּׁיב לֹא לָקֵרן דרומית מזרחית

לֹא הָיָה לֹא יָסוּד: **נִתַּב** בְּרִישָׁא מַעֲרֵבִית דְּרומית דְּכִינוֹן דְּבַעֲיָא מַעֲשֵׂה חטאת נְהִי דְלֹא מִצֵּי לְמִיתַב דרומית מזרחית בְּחטאת מִשּׁוּם דְּעוּלָה טְעוּנָה יָסוּד מ"מ נִתַּב בְּרִישָׁא מַעֲרֵבִית דרומית שְׁהִיא קֵרֶן הַסְּמוּכָה לְכַבֵּשׁ שְׁהִיּה בְּדָרוּם שְׁהִיּה עוּלָה בּוֹ לַתַּת מִתְּנוּת דְּחטאת וקרוכה לֹא טָפִי מִמַּזְרָחִית צְפוּנִית וּמִשְׁנֵי בִּינוֹן דְאָמַר מִר כָּל פּוֹנוֹת כּוֹי וְאִף עַל גַּב דְאִי שְׁחַט עַל יָרֵךְ הַמִּזְבֵּחַ צִפְנָה פֻּגַע בְּרִישָׁא דְרָךְ יִמִּין לָקֵרן מַעֲרֵבִית דרומית מקמי קֵרֶן מזרחית צְפוּנִית ס"ל לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אִישׁ הַמַּצֵּפָה בְּמֵאֵן דְאָמַר דְּכָל חֲצִי הַעֲזָרָה עַד הַפֶּתַח הוּא צָפוֹן וְהִי שׁוֹחֵט לַהֲלֹן מִן הַמִּזְבֵּחַ בְּגוּד הַפֶּתַח וְכִי מקיף תו דְּרָךְ יִמִּין פֻּגַע מִיד בְּקֵרֶן מזרחית צְפוּנִית שְׁהִיא קְרוּכָה לָקֵרן מזרחית דרומית שְׁהִיא קֵרֶן שְׁנוֹתָנִין בַּה תַּחֲלָה מִתְּנוּת חטאת טָפִי מִלְּקֵרֶן מַעֲרֵבִית דרומית וניחא גַּמִּי דְנִקְטָא דְרָךְ יִמִּין לַמִּזְרַח: **אָמַר** לָהֶם הַמַּמְנָה הָבֹא וּלְקַמֵּן בְּרִישׁ פ"ג (יומא דף פח.) אָמַר לָהֶם הַמַּמְנָה צֹאוּ וּרְאוּ אִם הִנֵּיעַ זְמַן שְׁחִיטָה פֻּרַשׁ רַש"י הַסֵּגָן וְלִיתָא דְבִירוּשָׁלַמִי חָשִׁיב ה' דְּבָרִים שֶׁהַסֵּגָן מַשְׁמֵשׁ אִישִׁי כ"ג הַגִּבָּה וּמִינֵךְ לְקַמֵּן בְּפֶדֶק טָרַף בְּקִלְפִי (יומא דף לט.) הַסֵּגָן בִּימִינוֹ וּרְאֵשׁ בֵּית אֵב בְּשִׂמְחָלוֹ בְּפ'

כ"ג (סנהדרין דף יט.) וְהֵנִיף הַסֵּגָן בְּסוּדָרִין דְּסוּף מִסְכַּת תְּמִיד (דף לג:) וְהַסֵּגָן בִּימִינוֹ וְהִעָלִהוּ בַּהֲהִיא בְּרַקָּא גַּמִּי לֹא הָיָה כַּה"ג מִתְּמַנָּה עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה סָגֵן וְלֹא קָא חָשִׁיב לָהֹא בַּהֲדִיהוּ אֲלֵמָא מַמְנָה לֹאֹ סָגֵן הוּא:

וְאַחַת לְשַׁבֵּת בֵּית הַמּוֹקֵד פ"ח דְשֵׁנִי בֵּית הַמוֹקֵד הָיוּ לְטַל מִהֶם אֵשׁ לְצֶדֶךְ הַמִּזְבֵּחַ שְׁמַרְצָה לְהַבִּיא מִן הַדְּיוּט שְׁשֻׁנִים הָיוּ שְׂאֵם וּכְבָבָה הָאֶחָד יִבְיִאוּ מִן הַשְּׁנֵי וְאִף עַל גַּב דְאֶפְתִּי הִנְיִא מַעֲרָבָה לְקִיּוּם הָאֵשׁ לְקַמֵּן בַּס"פ טָרַף בְּקִלְפִי (יומא דף מה.) שְׂמֹא שְׁלֵשְׁתָּן הָיוּ צְרִיכוֹת לְקִיּוּם הָאֵשׁ שְׂאֵם וּכְבָבָה הָאֵשׁ מִשְׁנֵי בְּתֵי הַמוֹקֵד וְיַחְדוּ מִן הַמַּעֲרָבָה הַעֲשִׂיָה לְכָךְ וּכְפֻרְשׁוֹ מִשְׁמַע בַּפ"ק דְשַׁבֵּת (דף כ.) וּמֵאֲחִזִּין הָאוּר בְּמִדּוּרֵת בֵּית הַמוֹקֵד מֵאִי טַעֲמָא בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם אִי אַתְּה מַבְעִיר אֲבָל אַתְּה מַבְעִיר בְּמִדּוּרֵת בֵּית הַמוֹקֵד מִשְׁמַע דְלָפִי שְׁהוּא צֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ יִכּוֹל לְהַבְעִיר בְּשַׁבֵּת וּרַש"י פֻּרַשׁ לְפִי שֶׁהַכֹּהֲנִים הוֹלְכִים וְחָפִים דְּבַעֲיָן שְׂלֹא יִהְיֶה דְבַר חוּצָן בִּינוֹן לְרַצְפָה כְּדִיתָא בַּפ"ב דְּזַבְּחִים (דף כד.) הָיוּ שְׁנֵי בְּתֵי הַמוֹקֵד וְאֵשׁ שֶׁל מַעֲרָבָה לְקִיּוּם הָאֵשׁ וְצִרִיךְ לוֹמַר לְפֻרְשׁוֹ דְהִתִּירוּ לְהַבְעִיר הָאֵשׁ בְּמִדּוּרֵת בֵּית הַמוֹקֵד אַע"ג דְלֹא הָיָה צֶרֶךְ מִזְבֵּחַ בִּינוֹן דְּבַעֲזָרָה הוּא לֹא קָרִינוֹן בַּה בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

נִיתִיב דְּרומית מזרחית דומיא דחטאת דכשעלה בפגש בֹּא לֹא לָקֵרן דרומית מזרחית תחלה וְלֹא הָיָה מִצֵּי לְשִׁנְיִי בִּינוֹן דְּעוּלָה נִשְׁחָטַת בצפון וקבול דמה בצפון יְהִיב מזרחית צפונית דפגע בה בְּרִישָׁא שְׁהוּא סמוך לֹא יוֹתֵר מִלְּקֵרֶן מזרחית דרומית חָדָא דְאַדְרָבָה בִּינוֹן דְּכָל פּוֹנוֹת דְּרָךְ יִמִּין נִמְצָא כּי קִאִי בצפון ופגיו למזבח ומקוי דְּרָךְ יִמִּין פֻּגַע בְּקֵרֶן דְּרומית מזרחית בְּרִישָׁא וְעוֹד הֶאֱמַת מִשִּׁיב לֹא לָקֵרן דרומית מזרחית

אָגוּפִּיָּה דְּמִזְבֵּחַ, דְּכַתִּיב: "וּכְעָצֶם הַשָּׁמַיִם לְטָהֵר". מֵאִי שְׁנָא דִּיהִיב עוּלָה בְּרִישָׁא וְהָדַר יְהִיב דְּחַטָּאת? נִיתִיב בְּרִישָׁא דְּחַטָּאת, וְהָדַר נִיתִיב דְּעוּלָה! בִּינוֹן דְּעוּלָה הִיא, הִיא קְדָמָה בְּרִישָׁא.[[]^{קול]} וּמֵאִי שְׁנָא דִּיהִיב מִזְרָחִית צְפוּנִית, וּמַעֲרָבִית דְּרומית, נִיתִיב דְּרומית מִזְרָחִית, וְהָדַר צְפוּנִית מַעֲרָבִית! אָמַרִי: עוּלָה טְעוּנָה יָסוּד, וְקֵרֶן דְּרומית מִזְרָחִית לֹא הָיָה לִיהּ יָסוּד.[[]^{קול]} מֵאִי שְׁנָא דִּיהִיב בְּרִישָׁא מִזְרָחִית צְפוּנִית וְהָדַר מַעֲרָבִית דְּרומית? נִיתִיב בְּרִישָׁא מַעֲרָבִית דְּרומית וְהָדַר מִזְרָחִית צְפוּנִית! בִּינוֹן דְאָמַר מִר כָּל פִּינוֹת שְׂאֲתָהּ פּוֹנָה — לֹא יְהוּ אֲלֵא דִרָךְ יִמִּין לְמִזְרַח, בְּרִישָׁא בַּהּהוּא פֻּגַע. וּמִמָּאִי דִּבְעוּלָה הוּא דְקֶאָמַר רַחֲמָנָא עָבִיד בַּה מַעֲשֵׂה חטאת, וְדִילְמָא: בְּחַטָּאת הוּא דְקֶאָמַר רַחֲמָנָא עָבִיד בַּה מַעֲשֵׂה עוּלָה! לֹא סִלְקָא דְעֵתָהּ, דְּכַתִּיב: "עַל עוֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְפּוּ", מֵאִי קֶאָמַר רַחֲמָנָא: מִיָּדִי דְּחַטָּאת שְׂדֵי אַעוּלָה.[[]^{קול]} תַּנּוּן הָתֵם: אָמַר לָהֶם הַמַּמוּנָה צֹאוּ וְהַבִּיאוּ טֹלָה מִלְּשַׁכַּת בֵּית הַטְּלָאִים. וְהִלֵּא, לְשַׁכַּת הַטְּלָאִים הִיתָה בְּמִקְצוּעַ צְפוּנִית מַעֲרָבִית. וְאַרְבַּע לְשָׁכוֹת הָיוּ שָׁם, אַחַת לְשַׁכַּת הַטְּלָאִים, וְאַחַת לְשַׁכַּת הַחוֹתְמוֹת, וְאַחַת לְשַׁכַּת בֵּית הַמוֹקֵד, וְאַחַת לְשַׁכָּה שְׁעוֹשִׁין בַּה לָּהֶם הַפָּנִים.[[]^{קול]} וּרְמִינָהוּ: אַרְבַּע לְשָׁכוֹת הָיוּ לְבֵית הַמוֹקֵד, בְּקִטּוּנִיּוֹת הַפְּתוּחוֹת לְטָרְקָלִין, שְׁתֵּים בְּקוֹדֶשׁ, וּשְׁתֵּים בַּחוּל, וּרְאִשֵׁי פֶסַסִּין מְבַדִּילִין בֵּין קוֹדֶשׁ לַחוּל. וְמָה הָיוּ מַשְׁמָשׁוֹת? מַעֲרָבִית דְּרומית — הִיא הִיתָה לְשַׁכַּת טְלֵי קָרְבָן.

דרומית

בְּפֶקֶר וְחוֹתָהּוּ וְאִלְךָ וְאִלְךָ וּמָנָה עַל מְקוֹם הַגָּלוּי כְּדַכְתִּיב וּכְעָצֶם הַשָּׁמַיִם לְטָהֵר כְּמוֹ לְטָהֵר: עוּלָה טְעוּנָה יָסוּד שְׁהִיא דְמָה גִּתּוֹן בְּמָקוֹם שְׁהִיא יָסוּד לְמָטָה הִימְנוּ דְּהָכִי אֲמַרִינוּ בְּזַבְּחִים (דף נא.) אֵל יָסוּד מִזְבֵּחַ הַעֲלָה לְזַבְּחָה שֶׁל עוּלָה יְהִי יָסוּד לְמָטָה הִימְנוּ: קֵרֶן מִזְרָחִית דְּרומית לֹא הָיָה לָהּ יָסוּד כְּדִאֲמַרִינוּ בְּמַסְכַּת מִדּוֹת (פ"ג מִשְׁנָה א) הָיָסוּד הָיָה מְהֵלֵךְ עַל פְּנֵי כָל הַצָּפוֹן וְעַל פְּנֵי כָל הַמַּעֲרָב אוֹכֵל בְּמִזְרַח אֲמָה אַחַת כְּשֶׁהַצָּפוֹן כָּלָה לַמִּזְרַח וּבְדָרוּם אֲמָה אַחַת כְּשֶׁהַמַּעֲרָב כָּלָה לְדָרוּם אֲלֵמָא לֹא הָיָה יָסוּד לַמִּזְרָחִית דְּרומית וְאֲמַרִינוּ בְּזַבְּחִים (דף נג:) לְפִי שְׂלֹא הִיתָה אֲמָה הָיָסוּד שֶׁל כָּל הַמִּזְרַח יָשׁל כָּל דָּרוּם בְּחִלְקוֹ שֶׁל בְּנִימִין כְּדַמְתַּרְגְּמִינוּן בְּאַחַסְנִתָּה יִתְבַּנִּי מְדַבְּחָא (בְּרַאשִׁית מַט) לְפִיכָךְ לֹא הָיָה יָסוּד לָהּ: בִּינוֹן דְאָמַר מִר כּוֹי מִמַּתְנִיתִין דְרמי בַר יִתְחַקֵּאל הִיא לְקַמֵּן (יומא דף נח:): לֹא יְהוּ אֲלֵא דְרָךְ יִמִּין לְמִזְרַח הָבֹא לֹא שְׁיָךְ לַמִּזְרַח אֲבָל בְּזַבְּחִים שְׁיָךְ לְמַתְנָה דְאִרְי הָתֵם בְּנִתְנִית כַּבֵּשׁ הַמִּזְבֵּחַ לְדָרוּם וְיִלְיָף לָהּ מִן וּמַעֲלֵתָהּ פּוֹנוֹת קָדִים תָּן מַעֲלוֹתָיו לְדָרוּם כְּדִי שְׁתֵּהֵא תַּחֲלַת פּוֹנוֹתָיו לְקָדִים כְּשֶׁתַּפְּנָה לְדָרָךְ יִמִּין דְּכָל פּוֹנוֹת דְּרָךְ יִמִּין הֵן דְתַנִּי רַמִּי בַר יִתְחַקֵּאל עוֹמֵד עַל שְׁנִים עֶשֶׂר בְּקֶר וְגו' וְאִגַּב הִיאִיא גִרְסָא נִקְטָא בְּכָל דְּיוֹכְנֵי לַמִּזְרַח וְלֹא שְׁיָךְ לְמִימַר אֲלֵא דְרָךְ יִמִּין וְתוּ לֹא: בְּרִישָׁא בַּהּהוּא פֻּגַע בְּשַׁעֲלָה בַּכַּבֵּשׁ וּפּוֹנָה לְיִמִּין פּוֹנַע בְּקֵרֶן מזרחית דרומית תַּחֲלָה וְשֵׁם אִי אֲפַשֵׁר לָתֵן מִשּׁוּם דְאִין לָהּ יָסוּד וּמַקּוּיף וְכֹא עַד מִזְרָחִית צְפוּנִית וְנוֹתָן וְאַע"ג דְּמַתָּן דָּם אִינוּ עוּלָה בַּכַּבֵּשׁ דְּהֹא עַל הַרְצָפָה עוֹמֵד וְהַכְּלִי בִּידוֹ וְחוֹרֵק לְמַזְחוּק דְּכַתִּיב חִרְקוּ דְּהֹא לְמָטָה מִן הַחוּט הוּא

נוֹתָן אֲפֵלּוּי הָכִי בִּינוֹן שְׁבַחַטָּאת שְׁנִתְּבָה בְּעִלְיוּנָה שֶׁל קֵרֶן צִרִיךְ לַעֲלוֹת בַּכַּבֵּשׁ דְּרָךְ הַדָּרוּם וּפּוֹנָה לַמִּזְרַח ה"נ בְּכָל הַדָּמִים אַע"פ שְׁנוֹתָנָן לְמָטָה מִתְחִיל לְהַקּוּיף מִדְּרָךְ הַדָּרוּם שְׁהוּא בְּנִיּוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ כְּפִתַּח כְּנִיסַת הַבַּיִת וּמִשָּׁם פּוֹנָה לְיִמִּין: דְלֵמָא בְּחַטָּאת דְרֹאשׁ חֹדֶשׁ אָמַר רַחֲמָנָא עָבִיד בַּה מַעֲשֵׂה עוּלָה: לֹא ס"ד דְּכַתִּיב לְחַטָּאת עַל עוֹלֹת: תַּנּוּ הָתֵם בְּמַסְכַּת תְּמִיד וְלֹא שְׁיָךְ לְמַקְבָּעִיָּה בְּגִמְרָא דְיומא אֲלֵא מִשּׁוּם דְמִירִי לְעִיל בְּשַׁנִּי בַּהֲיֹא גּוּנָא מֵאֵן תַּנָּא סָדַר יוּמָא ר"ש אִישׁ הַמַּצֵּפָה הִיא לֹא שְׁמַעֲיָן לִיהּ דְאָמַר הָכִי אֲלֵא מִשּׁוּם דְשִׁמַּעֲיָן לִיהּ דְכָלִּיג אֲסָדַר תְּמִיד מוֹקְמִי לְסַתְמָה דְּפִלְגִי אַתְּמִיד אֲלַבָּה וְאִין שִׁטָּה בְּאוֹת מַצִּיָּה בְּגִמְרָא קִבְּעָה גַּמִּי לְהַךְ גִּבָּה דְמִתּוֹקְמָא גַּמִּי בַּהךְ שִׁטְתָּא: הַמַּמְנָה הוּא הַסֵּגָן: וְהַבִּיאוּ כּוֹי לְתַמִּיד: מַלְשַׁכַּת הַטְּלָאִים שְׁהִיו הַטְּלָאִים שֶׁס מְבַהֲרִין בְּדַתָּנָן (שְׂרָכִין דף יג.) אִין פּוֹתָתִין מַשְׁשָׂה טְלָאִים הַמְבַּהֲרִין בְּלִשְׁכַּת הַטְּלָאִים: וְהֵלֵא כְּמוֹ וְהָרִי הִיא בְּמָקוֹם פְּלוּנִי: בְּמַקְצוּעַ צְפוּנִית מַעֲרָבִית שֶׁל בֵּית הַמוֹקֵד שְׁהִי טַרְקָלִין גָּדוֹל וְהָיוּ מַסִּיקוּן בּוֹ מִדּוּרוֹת גְּדוֹלוֹת לְהִתְחַמֵּם שֶׁס הַכֹּהֲנִים שְׁהוֹלְכִים וְחָפִים עַל רַצְפַּת עֲזָרָה שְׁהִיא שֶׁל שֵׁשׁ וְהָיוּ בְּמַקְצַעוּתֶיהָ לְשָׁכוֹת פְּתוּחוֹת כְּקִטּוּנִיּוֹת פְּתוּחוֹת לְטַרְקָלִין כְּדַתְּנֵי לְקַמֵּן וְאַרְבַּע לְשָׁכוֹת הָיוּ שֶׁס בַּד' הַמַּקְצוּעוֹת אַחַת לְשַׁכַּת הַטְּלָאִים וְכו': לְשַׁכַּת הַחוֹתְמוֹת שְׁמַעֲיָחִין שֶׁס חוֹתְמוֹת שֶׁל לוֹקַח סֵלְתוֹת וְנִסְכִּים מִן הַהִקְדָּשׁ בְּדָמִים בְּדַתָּנָן בְּמַסְכַּת שְׁקָלִים (דף יז: ז' חוֹתְמוֹת הָיוּ בְּמַקְדָּשׁ וְהִיּה בְּתִיב עֲלִיהֶן עֲגֹל גְּדִי זְכַר חוּטָא וְהֵן סִימְנֵי כַּבֵּשׁ וְאִיל וּפִר וְשֵׁלֶשׁ בַּהֲמוֹת שֶׁל

מַצְרַע כָּל מִי שְׂמַבְּקֵשׁ נִסְכִּים בָּא לֹא אֲרַץ הַמַּמְנָה עַל הַחוֹתְמוֹת וְנוֹתָן לֹא מַעוֹת כְּפִי נִסְכִּים שְׁהוּא צִרִיךְ וּמַקְבֵּל מִמְּנוּ חוֹתֵם שֶׁל אוֹתָם נִסְכִּים וְכֹא לֹא אֲרַץ הַמַּמְנָה עַל הַנִּסְכִּים וּמִרְחָה לֹא הַחוֹתֵם וּמַקְבֵּל מִמְּנוּ נִסְכִּים וְכו' כְּדַמְּפֻרַשׁ הָתֵם: לְשַׁכַּת בֵּית הַמוֹקֵד לְשָׁכָה קִטְנָה שְׁקָרִיָּה בֵּית הַמוֹקֵד וּבִתּוּחָה לְבֵית הַמוֹקֵד הַגָּדוֹל: שְׁעוֹשִׂים בַּה לָּחֶם הַפָּנִים שֶׁל בֵּית גְּרָמּוּ עוֹשִׂין שֶׁס מַעֲשֵׂה לָחֶם הַפָּנִים שְׁהָיוּ שֶׁס: לְבֵית הַמוֹקֵד פְּתוּחוֹת לָהּ: שְׁתֵּים בְּקֶדֶשׁ וּשְׁתֵּים בַּחוּל שֶׁל בֵּית הַמוֹקֵד מַקְצַתָּה בְּנִיָּה בְּתוֹךְ עֲזָרָה מְקַדָּשַׁת וּמַקְצַתָּה בַּחוּל: וּרְאִשֵׁי פֶסַסִּין חֲתִיכוֹת עַצֵם מְבַדִּילִין לְסִימָן בְּמָקוֹם הַמַּפְסִיק בֵּין קֶדֶשׁ לַחוּל:

מסורת הש"ס

א זבחים נג:

ב לקמן מה:; סוטה טו:

ג תמיד ל:; משנה תמיד

ד משנה מדות

ה זבחים לח.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה נתיב דרומית כו' ולא ה"מ לשנויי. עיין תשוב' מהרח"ש ח"ג סימן ט:

תורה אור השלם

וַיֵּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתִּסָּתַח רִגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנֵת הַסִּפִּיר וּכְעָצֶם הַשָּׁמַיִם לְטָהֵר [שמות כד, י']

וּמִן־הַדָּם יִתֵּן עַל־קֶרֶת הַפָּזֹחַת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת קַלְהֶדָּם יִשְׂפֹךְ אֶל־יָסוּד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר־פִּתַּח אֹהֶל מוֹעֵד [ויקרא ד, יח']

וְשִׁעִיר עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת לִיתְהֵן עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה [במדבר כח, טו']

מסורת הש"ס
א אוצר מדרשים מדרש כונן הקדמה א
ב משנה מדות
ג משנה מדות
ד לקמן לא; משנה מדות
ה משנה מדות
ו משנה מדות
ז זבחים נח:
גליון הש"ס
גמ' הא מני ר"י היא. עי' לקמן ל ע"ב תוס' ד"ה ר"א:
תורה אור השלם

ונלח הנזיר פתח אהל מועד את־ראש נזרו ונלח את־שער ראש נזרו ונלח עלי־האש אשר־פתח זבח השלמים (במדבר ו, יח)

שֶׁשָּׁקְצִים מַלְכֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שֶׁהִקְטִירוּ עָלֶיהָ לַעֲבֹדֶת כּוֹכָבִים בַּמִּקְדָּשׁ הִתְנִי בְּלִשְׁכַּת הַטָּלָאִים שֶׁהוּא בַּמַּעֲרָבִית דְּרוֹמִית: מֵאֵן תִּנָּח מְדוּת הֵא מִתְנִיתוֹן דִּמְסַכֶּת מְדוּת הִיא: ר"א בֶּן יַעֲקֹב הִיא דְסַתְמָה דְּמִתְנִיתוֹן דְּמִדּוּת הַיָּמִי כְּנִתָּה: הִיתָה אֲרֵךְ מִן הַמַּעֲרָח לַמַּעֲרָב עַל רַחֵב מִן הַצָּפוֹן לְדָרוֹם: וּמִשְׁלָחִין תַּחַת הַדּוֹד דְּכִתִּיב (בַּמִּדְבָּר ו':י"ח) וְנִתֵּן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זָבַח הַשָּׁלָמִים: לִשְׁכַּת הַמַּעֲרָעִין מִפְּרָשׁ בַּפְּרָקוֹן דְּלִקְמָן שֶׁשֶּׁס הַמַּעֲרָעִין טוֹבְלִין בְּשִׁמְנֵי לְטַהֲרָתוֹן בְּשִׁבְּאִין לְהַכְנִים וְיִיָּהוּן לְבַהֲוֹנוֹת אַע"פ שֶׁטַבֵּל מִבְּעָרָב: אֲמַר ר"א בֶּן יַעֲקֹב שֶׁכִּתְּתִי כּוֹי מִכָּלל דְּרִישָׁא ר"א בֶּן יַעֲקֹב הָאֲמַר לֵה: ה"נ מִסַּתְבָּרָא דְסַתְמָא דְּמִדּוּת ר"א הָאֲמַר לֵה: דִּתְּנִין כָּל הַפְּתָלִים וְכוּ' וְלֹא מַצִּית מוֹקֶמֶת לֵה אֲלֹא כר"א בֶּן יַעֲקֹב: כָּל הַפְּתָלִים שֶׁהִיוּ שֶׁס בְּכָל בְּנֵי הַר הַבֵּית הָיוּ גְבוּהִין הַרְבֵּה מֵאֵד עַד שֶׁהָיוּ כָּל פְּתָחִים שֶׁבָּהֶן גְבוּהִין כ' אַמָּה לְבַד מִמֶּה שֶׁעַל הַפְּתָחִים הַרְבֵּה מֵאֵל: חוּץ מִכְּתָל מוֹזָרְחִית הוּא הַתַּחֲתוֹן לְרַגְלֵי הַר הַבֵּית שֶׁבּו נִכְנָסִין לַחִיל שְׁלֹפְנֵי עֲזָרַת נָשִׁים וּמִן הַחִיל נִכְנָסִין לְעֲזָרַת נָשִׁים וּמַעֲזָרַת נָשִׁים לְעֹזְרָה הַגְּדוּלָּה: שֶׁבָּהֶן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה עוֹמֵד בָּהֶר הַמִּשְׁחָה הוּא הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יִרְמְשֵׁלס מִקְדָּם וּפְנֵי הַכֶּהֵן לַמַּעֲרָב: וּמִתְבָּנִין וְרוֹאֶה מַעַל גְּבַה רֹאשׁ הַכְּתָל דְּרָךְ הַשְּׁעָרִים שְׁלֹפְנִים הֵימְנוּ פִּתְחוֹ שֶׁל הַיֵּכָל כִּשֶׁהוּא מִזֶּה בְּדָם כְּדָכְתִּיב (בַּמִּדְבָּר י"ט:ד') וְהִזָּה אֵל נִכַּח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְגו' וְאִם הָיְתָה הַכְּתָל גְבוּהָ אַע"פ שֶׁהַשְּׁעָרִים מְכוּנִים זֶה כְּנֻד זֶה שַׁעַר הַר הַבֵּית כְּנֻד שַׁעַר עֲזָרַת נָשִׁים וְשַׁעַר עֲזָרַת נָשִׁים כְּנֻד שַׁעַר הַעֲזָרָה הַגְּדוּלָּה וְשַׁעַר הַעֲזָרָה כְּנֻד פִּתְחַ הַהֵיכָל לֹא הָיָה יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת פִּתְחַ הַהֵיכָל דְּרָךְ פִּתְחִים לְפִי שֶׁהָהָר הוֹלֵךְ וּמִגְבִּיָּה וְעוֹלָה עַד שֶׁקִּרְקַע פִּתְחַ הַהֵיכָל גְבוּהָ כ' אַמּוֹת יוֹתֵר מִקִּרְקַעֵי רַגְלֵי הַר הַבֵּית וְנִמְצְאָת אִיסְקוּפִית הַהֵיכָל גְבוּהָה מִמִּשְׁקוֹף פִּתְחַ הַר הַבֵּית וְלֹא יוֹכַל לִרְאוֹת חֲלָל פִּתְחַ הַיֵּכָל דְּרָךְ אוֹתוֹ פִּתְחַ: וְתֵּנִן כָּל הַפְּתָחִים וְכוּ' וְתֵּנִן לִפְנִים הֵימְנוּ וְכוּ' כָּל הַנִּי תֵּנִן וְתֵּנִן דָּקָא מִיַּתֵּי הָכָא לְפָרוּשֵׁי אֲתֵי דְלֹא מִשְׁפַּחַת דְּאִכְפְּסִי פִּתְחָא תַּתָּאָה בַּמַּעֲלוֹת הַר הַבֵּית אֲלֵא לַר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: גְבוּהִיוּ עֲשָׂרִים אַמָּה פִּינוּ דְּגְבוּהִיוּ עֲשָׂרִים אַמָּה לֹא מִשְׁכַּחַת שְׁנִסְתָּם בַּמַּעֲלוֹת הֵדֵר לְרַבָּנָן: לִפְנִים מִמֶּנּוּ סוֹרַג הָיָה עָס לִפְנִים מִכְּתָל מוֹזָרְחִי וְהִיא מַחֲצֶה הַעֲשִׂיָּה נִקְבִּים נִקְבִּים כְּסָרוּנֵי מָטָה שֶׁל חֲבָלִים וְעוֹשִׂין אוֹתָהּ כְּדָפִי עַן לַרְבִּים וְקִצְרִים שְׁקוּרִין לט"ס וּמִרְפִּידִין אוֹתָן זֹז עַל גַּב זֹז בְּחֻלְכָּסוֹן וְקוּרִין אוֹתָן בְּלַע"ז

פְּרוּדנ"י: לִפְנִים מֵאוֹתוֹ סוֹרַג הָיָה מִקּוֹם פְּנּוּי י' אַמּוֹת וְהוּא נִקְרָא חוּל: וְנִשְׁתִּים עֲשָׂרָה מַעֲלוֹת הָיוּ בְּאוֹתוֹ י' אַמּוֹת שֶׁהָהָר מִגְבִּיָּה מִן הַסוֹרַג עַד שַׁעַר עֲזָרַת נָשִׁים רּוֹם כָּל מַעֲלָה וּמַעֲלָה חֲצִי אַמָּה הָרִי שֶׁעָלָה קִרְקַע עֲזָרַת נָשִׁים ו' אַמּוֹת: וְשִׁלְחָה שֶׁמָּךְ רַחֵב הַמַּעֲלָה חֲצִי אַמָּה וְאוֹרְכָּה בְּכָל רַחֵב הָהָר לְצָפוֹן וְלָדָרוֹם: ט"ו מַעֲלוֹת גְּבַה קִרְקַע עֲזָרַת יִשְׂרָאֵל מַעֲזָרַת נָשִׁים הָרִי שֶׁעָלָה הָהָר י"ג אַמָּה וְחֲצִי: וְתֵּנִן צִין הָאוֹלָם לַמּוֹצֵחַ י"ב מַעֲלוֹת הָרִי שֶׁגְּבַה קִרְקַע הַיֵּכָל מִקִּרְקַע הַר הַבֵּית הַתַּחֲתוֹן תַּשֵּׁע עֲשָׂרָה אַמָּה וְחֲצִי עֲדִין נֶשְׂאָר מִן הַפִּתְחַ הַתַּחֲתוֹן חֲצִי אַמָּה עֲלִיוְנָה לִרְאוֹת דְּרָךְ עָס חֲצִי אַמָּה הַתַּחֲתוֹנָה שֶׁל חֲלָל פִּתְחַ הַהֵיכָל: וְתֵּנִן ר"א בֶּן יַעֲקֹב אוֹמַר מַעֲלָה הִיתָה עוֹד בַּעֲזָרַת יִשְׂרָאֵל וּגְבוּהָה אַמָּה בְּרַחֵב כָּל הַעֲזָרָה: וְדוּכּוֹן שֶׁל לְוִים בְּנָוִי עָלֶיהָ וּגְבוּהָ אַמָּה וְחֲצִי: וְכוּ ג' מַעֲלוֹת שֶׁל חֲצִי אַמָּה שְׁעוֹלִין בָּהֶן לְדוּכּוֹן: אִי אֲמַרְתָּ בַּשְּׁלָמָא סַתְמָא דְּקַתְנֵי דְכִתְּל מוֹזָרְחִי נִמּוֹךְ כְּדִי לִרְאוֹת מִמַּעַל לֹו דְּרָךְ שַׁעֲרֵי עֲזָרַת נָשִׁים וְעֲזָרַת יִשְׂרָאֵל אֶת חֲלָל פִּתְחַ הַהֵיכָל: ר"א הִיא דְּאִיתִּי לֵה מַעֲלָה וְתִרָה וּגְבַה קִרְקַע הַהֵיכָל מִקִּרְקַע הַתַּחֲתוֹן כ' אַמָּה וְחֲצִי: הֵינּוּ דְּאִכְפְּסִי לִיָּה פִּתְחַ הַתַּחֲתוֹן בְּגַבַּה קִרְקַע הַהֵיכָל: אֲלֵא אִי אֲמַרְתָּ רַבָּנָן הָרִי לֹא עָלוּ הַמַּעֲלוֹת אֲלֵא י"ט אַמָּה וְחֲצִי וּפֶשׁ לִיָּה פִּלְגָא אִתְמַתָּ דְּמִתְחַזִּי לִיָּה פִּתְחַ הַהֵיכָל בְּגוּיָה לִפְנֵי אֲמָרָא גְבוּהִי וְנִמְצָא גְבוּהִי סוּתָם אֶת הַפִּתְחַ הַתַּחֲתוֹן שֶׁהָרִי עָלָה קִרְקַע עֲזָרַת יִשְׂרָאֵל מִקִּרְקַע הַתַּחֲתוֹן י"ג אַמָּה וְחֲצִי אַמָּה קִדָּם שֶׁהָנִיעַ לַמּוֹצֵחַ וְהַמּוֹצֵחַ גְּבוּהִי תַשֵּׁע הָרִי עֲשָׂרִים וְשִׁסִּים וְחֲצִי:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

שֶׁשָּׁקְצִים מַלְכֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בַּמִּקְדָּשׁ הִתְנִי

^(א)דְּרוֹמִית מוֹזָרְחִית הִיא הִיתָה דְּרוֹמִית מוֹזָרְחִית הִיא הִיתָה הַפְּנִים. מוֹזָרְחִית צְפוֹנִית — כָּה גָּנְזוּ בֵּית חֲשִׁמוֹנִאי אַבְנֵי מוֹצֵבַח שֶׁשָּׁקְצוּם מַלְכֵי גוֹיִם. צְפוֹנִית מַעֲרָבִית — כָּה יוֹרְדִין לְבֵית הַטְּבִילָה. אָמַר רַב הוֹנָא: מֵאֵן תִּנָּח מְדוּת — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא. ^(א)דִּתְּנִין: עֲזָרַת נָשִׁים הִיתָה אוּרָה מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחֲמִשׁ עַל רוֹחֵב מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחֲמִשׁ, וְאַרְבַּע לַשְּׂכוֹת הָיוּ בְּאַרְבַּע מְקַצְעוֹתֶיהָ, וּמָה הָיוּ מִשְׁמִשּׁוֹת? דְּרוֹמִית מוֹזָרְחִית — הִיא הִיתָה לַשְּׂכַת הַנְּזִירִים, שֶׁשָּׁם נְזִירִים מְבַשְּׁלִים אֶת שְׁלֵמִיהֶן וּמַגְלַחִין שְׁעָרָן וּמִשְׁלָחִין תַּחַת הַדּוֹד. מוֹזָרְחִית צְפוֹנִית — הִיא הִיתָה לַשְּׂכַת דִּיר הָעֲצִים, שֶׁשָּׁם כַּהֲנִים בְּעָלֵי מוּמִין עוֹמְדִין וּמִתְלַעֲצִין בְּעֲצִים, שֶׁכָּל עֵץ שִׁישׁ בּוֹ תוֹלַעַת פֶּסוּל לְגַבֵּי מוֹצֵבַח. צְפוֹנִית מַעֲרָבִית — הִיא הִיתָה לַשְּׂכַת הַמַּצוֹרְעִין. מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: שֶׁכִּתְּתִי מָה הִיתָה מִשְׁמִשּׁוֹת. אַבָּא שְׂאוּל אוֹמַר: כָּה הָיוּ נוֹתְנִין יִין וְשִׁמּוֹן, וְהִיא הִיתָה נִקְרָאת "לַשְּׂכַת בֵּית שְׁמוֹנִיא". ^(ב)הָכִי נָמִי מִסַּתְבָּרָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא, דִּתְּנִין: כָּל הַכְּתָלִים שֶׁהָיוּ שָׁם הָיוּ גְבוּהִין, חוּץ מִכּוֹתֵל מוֹזָרְחִי, שֶׁהַכְּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה עוֹמֵד בָּהֶר הַמִּשְׁחָה וּמִכְבוּוֹן וְרוֹאֶה כְּנֻד פִּתְחוֹ שֶׁל הַיֵּכָל בַּשַּׁעַת הַזֹּאת הַדָּם. ^(ג)וְתֵּנִין: כָּל הַפְּתָחִים שֶׁהָיוּ שָׁם גּוֹבְהֵן עֲשָׂרִים אַמָּה וְרוּחָבּוֹן עֲשָׂרַת אַמּוֹת. וְתֵּנִין: לִפְנִים מִמֶּנּוּ סוֹרַג. וְתֵּנִין: לִפְנִים מִמֶּנּוּ הַחִיל עֲשָׂרַת אַמּוֹת, וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת הָיוּ שָׁם, רּוֹם מַעֲלָה חֲצִי אַמָּה וּשְׁיִלְחָה חֲצִי אַמָּה. ^(ד)חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת עוֹלוֹת מִתּוֹכָהּ, הַיּוֹרְדוֹת מַעֲזָרַת יִשְׂרָאֵל לְעֲזָרַת נָשִׁים, רּוֹם מַעֲלָה חֲצִי אַמָּה וּשְׁיִלְחָה חֲצִי אַמָּה. וְתֵּנִין: בֵּין הָאוֹלָם וְלַמּוֹצֵבַח עֲשָׂרִים וּשְׁתֵּים אַמָּה, וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת הָיוּ שָׁם, רּוֹם מַעֲלָה חֲצִי אַמָּה וּשְׁיִלְחָה חֲצִי אַמָּה. ^(ה)וְתֵּנִין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמַר: מַעֲלָה הִיתָה שָׁם וּגְבוּהָ אַמָּה, וְדוּכּוֹן נִתָּן עָלֶיהָ, וְכוּ שְׁלֹשׁ מַעֲלוֹת שֶׁל חֲצִי חֲצִי אַמָּה. אִי אֲמַרְתָּ בַּשְּׁלָמָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא — הֵינּוּ דְּאִיכְפְּסִי לִיָּה פִּיתְחָא. אֲלֵא אִי אֲמַרְתָּ רַבָּנָן, הָא אִיכָא פִּלְגָא דְּאַמְתָּא דְּמִתְחַזִּי לִיָּה פִּיתְחָא בְּגוּוִיָּה! ^(ו)אֲלֵא לָאו שְׁמַע מִיָּבֵה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא. רַב אֲדָא בַר אֲבָהָה אָמַר: הָא מַנִּי — רַבִּי יְהוּדָה הִיא. דִּתְּנִיא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: הַמּוֹצֵבַח מְמוּצָע וְעוֹמֵד בְּאַמְצַע עֲזָרָה, וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁתֵּים אַמּוֹת הָיוּ לוֹ,

עֲשָׂר

לַשְּׂכַת לָחֵם הַפְּנִים לְקַמֵּן (יומא דף יז.) פְּרִיךְ דְּלַעֲלֵל בַּמִּתְנִיתִין דְּתַמִּיד מוֹנֵכַח דִּהִיא הִיתָה בְּקֶרֶן מוֹזָרְחִית צְפוֹנִית דָּקָא חָשִׁיב מִלִּשְׁכַּת טָלָאִים שֶׁהִיתָה בְּקֶרֶן מַעֲרָבִית צְפוֹנִית עַד לִשְׁכַת לָחֵם הַפְּנִים ד' לַשְּׂכוֹת וְכוּ מִקַּפַּת דְּרָךְ יָמִין וְנִמְצְאָת לִשְׁכַת לָחֵם הַפְּנִים בַּצְפוֹנִית מוֹזָרְחִית וּמִשְׁנֵי לֵה וּקְשִׁיא לָן לְפָרֵךְ נָמִי דְלַעֲלֵל הָאֲמַר דְּשִׂאָר שְׁתֵּי לַשְּׂכוֹתֶיהָ הָיוּ לִשְׁכַת הַחוֹתְמוֹת וְלִשְׁכַת בֵּית הַמוֹקֵד וְהָכָא הָאֲמַר שֶׁבִּאֲחַת גָּנְזוּ בֵּית חֲשִׁמוֹנִאי כּוֹי וּבִאֲחַת יוֹרְדִין לְבֵית הַטְּבִילָה י"ל טוֹבָא אִיכָא לַשְּׂכוֹת וּמִנֵּי פִלִּים שְׁמַשְׁמִשּׁוֹן עָנִים וְשִׁלְשָׁה דְּכָרִים: הָא אַבָּא פִּלְגָא דְאַמְתָּא הָא דְלֹא מִשְׁנֵי שֶׁהַהֵיכָל הָיָה לוֹ אִסְקָפָה לְמָטָה בַּפִּתְחוֹ שֶׁהִיתָה גְבוּהָ חֲצִי אַמָּה דְקִים לִיָּה שְׁלֹא הָיָה כָךְ וְאֵת"ל שֶׁהָיָה לוֹ הָיָה לִשְׂאָר הַשְּׁעָרִים כְּמוֹ כּוֹ וּא"כ אֲפִתִּי אֲכָא פִּלְגָא דְאַמְתָּא דְּמִתְחַזִּי פִּתְחָא בְּגוּיָה: הָא מַנִּי ר' יְהוּדָה דְּאָמַר מוֹצֵבַח מְמוּצָע וְכוּ' וְאִכְפְּסִי לִיָּה פִּתְחָא בְּגוּבָהוּ עַל הַמּוֹצֵבַח הַעוֹמֵד בְּפָנָיו וּמִכְסִּיקוֹן וְהָכָא נָמִי הָנִיחָה מַנֵּי לְמִימַר ר"ש הִיא דְּאֲמַר בַּפְּרָק אֲחִיהִי מְקוּמוֹן (וְכָחִים דף גז.) כִּלְשָׁה מוֹצֵבַח בַּצָּפוֹן קָאִי דְּמוֹצֵבַח וְהַכְּבֵּשׁ מְכַסִּין בַּפְּנֵי הַפִּתְחַ דֹּאָף עַל פִּי שֶׁהַכְּבֵּשׁ יוֹרֵד וּמִשְׁפַּע לְצַד הַדָּרוֹם הַמְדַקְדָּק וְכוּן עֲקָדָם שֶׁנִּרְד גְּבוּהִי עָנִי אַמּוֹת וּמַחֲצֶה נִקְבָא לֵה שְׁפוּעוֹ מִכְּנֻד הַפִּתְחַ וּא"כ הָיוּ מַנֵּי לְאוֹקוּמֵי כר"ש אוֹ כְּרַבִּי יוֹסִי דְּאִיתִּי לֵה נָמִי מוֹצֵבַח מְמוּצָע בַּפְּרָק קִדְשֵׁי קִדְשִׁים אֲלֵא מִשּׁוּם דַּר' יְהוּדָה שְׁמַעֲיִין לִיָּה בְּהַקְיָא וְכוּ הִיא גּוֹנָא אִיכָא בַּפְּרָק קִדְשֵׁי קִדְשִׁים (וְכָחִים דף נח:) דְּאֲמַר רַב אֲדָא בַר אֲבָהָה הִיא מִנֵּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא דְּאֲמַר מוֹצֵבַח מְמוּצָע וְכוּ' וּפְרִיךְ וְנוֹקְמָא כְּרַבִּי יוֹסִי וּבַמַּמְצַע וּמִשְׁנֵי מִשּׁוּם דְּרַבִּי יְהוּדָה שְׁמַעֲיִין לִיָּה בְּהַקְיָא וּמִהֲתָם קָשִׁיא לָן עַל פְּרוּשׁ רַבּוּתֵיו שֶׁל רַש"י שְׁפִי' הִיא מִנֵּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא הַהִיא דְּמִדּוּת דֹּא"כ תַּקְשִׁי לֵה דְרַב אֲדָא בַר אֲבָהָה גּוּפָה אוֹחִי הֲתָם סַתְמָא דְּתַמִּיד דִּתְּנִין בְּכָרוּ מִשָּׁם עֲצִי תֵּלָהֵי וְכוּ' בַר' יְהוּדָה וְאִיהִי מוֹנִקִי הָכָא סַתְמֵי דְּמִדּוּת כְּנִתָּה וְהִיאֲמַר לַעֲלִי דְסַתְמֵי דְּתַמִּיד פִּלְגֵי אֲדִמְדוּת וּא"כ יִיכָא לְמִימַר דְּסַתְמֵי תַמִּיד וּמִדּוּת כְּרַבִּי יְהוּדָה וי"ל דְּכִלְאוּ הָכִי מִקַּהֲהָ לִיָּה שְׁפִיר מִסַּתְמֵי דְּמִדּוּת גּוּפִיהִי וּמִמוֹצֵבַח גּוּפָה דְּפְרִיךְ וּמִי מַצִּית מוֹקֶמֶי לֵה כְּרַבִּי יְהוּדָה וְכוּ':

טז.

עין משפט נר מצוה
א מיוי' פה' מהל' בית הבחירה הל' ז:
ב מיוי' פו' מהל' בית הבחירה הל' ז:
ג מיוי' פה' מהל' בית הבחירה הל' ב:
ד מיוי' פה' מהל' בית הבחירה הל' ה:
ה מיוי' פה' מהל' בית הבחירה הל' ג:
ו מיוי' פו' מהל' בית הבחירה הל' א:
ז מיוי' פו' מהל' בית הבחירה הל' ב:
ח מיוי' פה' מהל' בית הבחירה הל' יב:
ט מיוי' פו' מהל' בית הבחירה הל' ז:
י מיוי' פו' מהל' בית הבחירה הל' יג:

עין משפט גור מצוה	
א מו"י פה' מהל' בית הבחירה	הל' יב:
ב מו"י פה' מהל' בית הבחירה	הל' יג:
ג מו"י פה' מהל' בית הבחירה	הל' יד:
ד מו"י פה' מהל' בית הבחירה	הל' טו:

מִן הַשְּׁלָחָנוֹת לַנִּנְסִין ד' תמה דתנן במסכת תמיד פרק אִמֵּר לָהֶם הַמִּנְהָג (יומא דף ל'): בֵּית הַמִּטְבָּחִים הָיָה לַצִּפּוֹנוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ וְעַלָּיו שְׁמֶנֶה עֲמוּדִים נִנְסִין וְכוּ' עַד שֶׁבָּהֶן תּוֹלִין וּמַפְשִׁיטוּן עַל הַשְּׁלָחָנוֹת שֶׁל שֵׁשׁ שָׁבִין הָעֲמוּדִים וְהָכָא מִשְׁמַע שֶׁשֶׁ רִנַּח ד' אֲמוֹת צִינִיקוֹן וי"ל הָיָה אֲחֵרֵינִי וַיִּנְהֹוּ הָיָה דְּהִתָּם עוֹמְדִים בֵּין הָעֲמוּדִים שֶׁבָּהֶן תּוֹלִין וּמַפְשִׁיטִים וְהַבְּהֵמָה מַנְחִת עַל הַשְּׁלָחָנוֹת כְּדִי שֶׁלֹּא תֵּהָא נִגְרָרַת עַל גְּבִי קַרְקַע וְהָיָה דְּהָכָא הָיִינוּ ח' שְׁלָחָנוֹת שֶׁל שֵׁשׁ דְּאִמֵּר פ' לֹא הָיוּ כּוֹפְתִין (תמיד לא): שְׂהָיוּ מְדִיחִין עַלִּיהֶן הַקִּרְבִּים מִיֵּהוּ קִשְׁיָא דְבָבַי לֹא הָיוּ כּוֹפְתִין (שם עמוד א) תָּנן הַקִּרְבִּים מְדִיחִין אוֹתָם בְּמַעֲוָטָן עַל שְׁלָחָנוֹת שֶׁל שֵׁשׁ שָׁבִין הָעֲמוּדִים אֲלֵמָא דְּהָנִי נִמְי צִינִי עֲמוּדִים הָווּ קִימִי מִיֵּהוּ ר"י כִּרְיוֹךְ גֵּרָם הִתָּם בְּמַעֲוָטָה שֶׁל שְׁלָחָנוֹת שְׁבָבִית הַמִּטְבָּחִים א"נ י"ל אַע"פ שְׂהָיו רַחוּקִים ד' אֲמוֹת קָרִי לָהּ בֵּין הָעֲמוּדִים וְאַע"כ שֶׁרַחוּקִים ד' אֲמוֹת לֹא הָיָה בְּהֵמָה נִגְרָרַת בְּאֶרֶץ גִּבּוֹף הַבְּהֵמָה גָּדוֹל וּמַגִּיעַ לַשְּׁלָחָנוֹת כְּדִאיִתָּא כְּדִרְאשִׁית רַבָּה (פ' ס"ה) דְּכַשְׁמַרְפִּיבִידִים כְּבָשָׂי הַתָּמִיד עַל הַגְּמֵלִים הָיוּ נִגְרָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּתוֹסַפַּת תָּמִיד וְסוֹד רַבִּינוּ רַבִּי כְּרִיךְ

מִן הַשְּׁלָחָנוֹת לַנִּנְסִין ד' תמה דתנן במסכת תמיד פרק אִמֵּר לָהֶם הַמִּנְהָג

שבעת ימים פרק ראשון יומא

עֶשְׂרֵי אֲמוֹת כְּנָגַד פִּתְחוֹ שֶׁל הַיֵּכָל י' אֲמַעְיֵית שֶׁל קַחְבוֹ: אַחַת עֶשְׂרֵה לַצִּפּוֹן כְּנָגַד ה' אֲמוֹת הַנוֹתָרִים לְחַלֵּל הַהֵיכָל מִן הַמִּזְחָה וּלְצִפּוֹן שְׁהָרִי חָלַל הַהֵיכָל כ' אֲמָה רָחַב וּכְנָגַד ו' שֶׁל עֲבִי כְּתַל צְפוּנִית שֶׁל הֵיכָל וְכוּ' לָדְרוֹם נִמְצָא רָחְבוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ מִצְמָצֵם כְּנָגַד הֵיכָל וְכוּתְלָיו: וְאִי סָלְקָא דַעְתָּן מִדּוֹת רַבִּי יְהוּדָה הִיא, מִזְבֵּחַ בְּאֲמָצַע עֲזָרָה מִי מִשְׁכַּחַתָּ לִיָּהּ? וְהַתִּנּוֹן: כָּל הָעֲזָרָה הִיְתָה אוֹרָךְ מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וְשִׁבְעַ עַל רֹחַב מֵאָה וּשְׁלָשִׁים וְחֲמִשׁ. מִן הַמִּזְרָח לַמַּעְרָב — מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וְשִׁבְעַ; מְקוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל — אַחַת עֲשָׂרָה אֲמָה; מְקוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים אַחַת עֲשָׂרָה אֲמָה; מִזְבֵּחַ — שְׁלָשִׁים וּשְׁתֵּים; בֵּין הָאוּלָם לַמִּזְבֵּחַ — עֶשְׂרִים וּשְׁתֵּים; וְהַהֵיכָל — מֵאָה אֲמָה; וְאַחַת עֲשָׂרָה אֲמָה אַחֲרֵי בֵּית הַכַּפּוֹרֶת. י"מ מִן הַדְּרוֹם לַצִּפּוֹן — מֵאָה וּשְׁלָשִׁים וְחֲמִשׁ; הַכְּבֹשׁ וְהַמִּזְבֵּחַ — שְׁשִׁים וּשְׁתֵּים; מִן הַמִּזְבֵּחַ וְלַטְבָּעוֹת — שְׁמוֹנֶה אֲמוֹת; מְקוֹם הַטְבָּעוֹת — עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע; מִן הַטְבָּעוֹת לַשְּׁלָחָנוֹת — אַרְבַּע; מִן הַשְּׁלָחָנוֹת לַנִּנְסִין לְכוֹתֵל עֲזָרָה — שְׁמוֹנֶה אֲמוֹת; וְהַמוֹתֵר, בֵּין הַכְּבֹשׁ וְלַכוֹתֵל, וּמְקוֹם הַנִּנְסִין. וְאִי סָלְקָא דַעְתָּיָה מִדּוֹת רַבִּי יְהוּדָה הִיא — מִזְבֵּחַ בְּאֲמָצַע עֲזָרָה מִי מִשְׁכַּחַתָּ לִיָּהּ? הָא רֹבָא דְּמִזְבֵּחַ בְּדָרוֹם קָאִי!

אֲלֵא

הַמִּזְבֵּחַ וּלְטָבָעוֹת קְבוּעִים בְּקַרְקַע כְּבִבִּית הַמִּטְבָּחִים שֶׁבְּצִפּוֹן הַמִּזְבֵּחַ שְׁנוֹתֵימִם כְּהֵן צִיאָרִי בְּהַמּוֹת כְּשֶׁשׁוֹחֲטִין קֹדֶשִׁי קֹדָשִׁים שֶׁשְׁחִיטָתָן בְּצִפּוֹן: שְׁלָחָנוֹת שְׁעַלִּיהֶן מְדִיחִים קִרְבֵי קֹדָשִׁים: נִנְסִין עֲמוּדִים גְּמוּבִין הַתְּקוּעִין בְּקַרְקַע וְאוֹנֵקְלָאוֹת שֶׁל כְּתוֹל קְבוּעִין כְּהֵן שֶׁבָּהֶן תּוֹלִין אֶת הַבְּהֵמָה לְהַפְשִׁיטִ: וְהַמוֹתֵר מִמֵּאָה וּשְׁלָשִׁים וְחֲמִשׁ שֶׁלֹּא נִמְנֶה כֵּאֵן וּמְקוֹם הַשְּׁלָחָנוֹת שֶׁלֹּא הֶעֱרָךְ לִפְרֵשׁ שְׁרָחְבוֹ מִפְּרֵשׁ בְּסִפֵּר יִחְזַקְאֵל אוֹתוֹ הַעוֹדֵף חִלְקֵהוּ חֲצִי לָדְרוֹם בֵּין כְּבֹשׁ לַכְּתֵל וְחֲצִיָּה לְמְקוֹם הַנִּנְסִין: רַבָּא דְּמִזְבֵּחַ בְּדָרוֹם קָאִי לִפִּי מַעֲיָן זֶה שְׁהָרִי חֲצִי רַחַב הָעֲזָרָה שָׁשִׁים וְשִׁבְעַ וְחֲצִי וְכַשְׁתַּתָּן מֵהֶם מַכְתֵּל צְפוּנִית לַנִּנְסִין שְׁמוֹנֶה וּמִן הַנִּנְסִין לַשְּׁלָחָנוֹת ד' הָרִי י"ב וּמְקוֹם ד' שְׁלָחָנוֹת זוֹ אֲחֵץ זוֹ אֵינִי פָחוֹת מִד' וְהֵן הָיוּ ח' שְׁלָחָנוֹת כְּדַתָּנן בְּשִׁקְלִים (דף ט:). נְתוּנוֹת ד' בְּרֹאשׁ אַרְבַּע נִמְצְאוּ ד' זוֹ אֲחֵץ זוֹ בְּרַחַב הָרִי ט"ז וּמִשֶּׁם לְטָבָעוֹת אַרְבַּע הָרִי כ' וּמְקוֹם הַטְבָּעוֹת כ"ד הָרִי מ"ד וּמִן הַטְבָּעוֹת וְלַמִּזְבֵּחַ ח' הָרִי נ"ב וּמְקוֹם הַנִּנְסִין י' אֲמוֹת וּמִחֲצָה שְׁהוּא חֲצִי הַעוֹדֵף הַנִּשְׁאָר מִהַנוֹתֵר שֶׁלֹּא מְנֶה בַּמִּשְׁנֶה שְׁהָרִי מֵאָה וְעֶשְׂרֵי אֲמוֹת מְנֶה מִן הַכְּבֹשׁ לַצִּפּוֹן נִשְׁאָרוּ מִמֵּאָה וּשְׁלָשִׁים וְחֲמִשָּׁה שֶׁל רַחַב הָעֲזָרָה כ"ה וְנִתְּנוּ לַשְּׁלָחָנוֹת ד' וְנִשְׁאָר כ"א אוֹתָן תַּחְלָק לְמְקוֹם הַנִּנְסִין חֲצִין וְחֲצִין [הַשְּׁעִיָּה] בֵּין כְּבֹשׁ לַכְּתֵל הָרִי מִן הַמִּזְבֵּחַ לַצִּפּוֹן ס"ב וּמִחֲצָה כַּשְׁתַּתָּן חֲמֵשׁ אֲמוֹת הַצְּפוּנִית שֶׁל מִזְבֵּחַ עַלִּיהֶם הָרִי חֲצִי רַחַב הָעֲזָרָה שְׁהוּא ס"ז וּמִחֲצָה נִמְצָא כ"ז אֲמוֹת מִן דְּרוּמִית שֶׁל מִזְבֵּחַ כְּלִין בְּחֲצִי דְּרוּמִי שֶׁל הָעֲזָרָה וְנִמְצָא צְפוּנוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ כֵּלָה לְסוּף צְפוּנִי שֶׁל חָלַל הַפִּתְחַם אֲחֵץ הַמִּזְחָה צֹא מִמְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ ב' אֲמוֹת שֶׁל כְּנִיסַת הַיִּסּוּד וְהַסּוּבָב נִמְצָא צָפוֹן חָלַל הַפִּתְחַם מְגַלָּה לַמַּעֲלָה מִכְּנִיסַת הַסּוּבָב ב' אֲמוֹת וַיִּכּוֹל לִרְאוֹת כְּהֵן שֶׁבְּרֹאשׁ הַר הַמִּשְׁחָה דְּרָךְ אוֹתָן ב' אֲמוֹת אֶת פִּתְחַ הַהֵיכָל דְּרָךְ פִּתְחַ הַתַּחְתּוֹן וְאִם תֵּאמַר גִּבֵּה שֶׁשׁ אֲמוֹת שֶׁגִּבֵּה הַמִּזְבֵּחַ עַד כְּנִיסַת הַסּוּבָב סוֹתָם אֶת פִּתְחַ הַתַּחְתּוֹן אֵינִי כֵן שְׁהָרִי קַרְקַע הָעֲזָרָה לֹא עָלָה מִקַּרְקַע הַר הַבִּיט אֲלֵא י"ג וּמִחֲצָה נִשָּׂא שֶׁל גִּבֵּה הַסּוּבָב הָרִי תִּשַׁע עֶשְׂרֵה וּמִחֲצָה אֲפִתִּי שֵׁשׁ לָהּ פִּלְגָא דְּאִמְתָּא כְּגִבֵּה פִתְחַ הַתַּחְתּוֹן אֲלֵא לֹא ר"א הִיא וְאֲבִסִי לִיָּה בְּמַעֲלָה וְתֵרָה שְׁמַע מְנֶה וְלִבִּי מְנַמָּם כֵּה דִישׁ לוֹמֵר הוֹאִיל וְלֹא פִרְשָׁה הַמִּשְׁנֶה מְקוֹם הַשְּׁלָחָנוֹת שְׂמֹא עִם מְקוֹם הַנִּנְסִין הוּא כְּלוּל בְּאוֹתוֹ חִלְקַ שְׂאֵתָה חוֹלֵק כ"ה אֲמוֹת הַעוֹדֵפִים בְּרַחַב הָעֲזָרָה עַל מֵאָה וְעֶשְׂרֵי הַמִּפְרָשִׁין נִמְצָא מִן הַכְּבֹשׁ לַכְּתֵל דְּרוּמִי י"ב וּמִחֲצָה וְהַכְּבֹשׁ וְהַמִּזְבֵּחַ ס"ב הָרִי ע"ד וּמִחֲצָה צֹא מֵהֵן ב' אֲמוֹת שֶׁל כְּנִיסַת הַיִּסּוּד וְהַסּוּבָב לַצִּפּוֹן נִשְׁאָרוּ ע"ב וּמִחֲצָה וְלֹא נִתְגַּלָּה מִחָלַל הַפִּתְחַם מִלֹּא הַחוּט שְׁהָרִי אֲמַעְיָו שֶׁל פִּתַח בְּאֲמָצַע רַחַב עֲזָרָה שְׁהִיא לְסוּף שָׁשִׁים וְשִׁבְעַ חֲמֵשׁ אֲמוֹת שֶׁל חֲצִי הַפִּתְחַ הַצְּפוּנִי וְאֵי כִךְ שְׁמַעְיָי שְׁמִקוֹם הַשְּׁלָחָנוֹת כְּלוּל עִם מְקוֹם הַנִּנְסִין אֲבָל מֶה שֶׁנִּינִי כֵּאֵן וְהַמוֹתֵר בֵּין כְּבֹשׁ לַכְּתֵל וּמְקוֹם הַנִּנְסִין פִּרֵּשׁ לִי מוֹרִי צִדֵּק רַבִּינוּ יִצְחָק כִּר יְהוּדָה ז"ל שֶׁנִּים עֶשְׂרֵי מִן הַשְּׁעָרִים וְחֲמִשׁ בֵּין כְּבֹשׁ לַכְּתֵל וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה לְמְקוֹם הַנִּנְסִין וְהַשְּׁלָחָנוֹת וְנָתַן טַעַם לְדַבְּרִיו לִפִּי שָׁבִין כְּבֹשׁ לַכְּתֵל מְקוֹם כְּנִי וְכֵאֵן יֵשׁ צִדֵּק תִּשְׁמִיט שֶׁל שְׁלָחָנוֹת וְנִנְסִין וְנִמְצָא מִחָלַל הַפִּתְחַ מְגַלָּה חֲצִי אֲמָה וְלִבִּי מְנַמָּם לִפִּי שְׁהִיָּה לַתֵּנָא לִפְרֵשׁ וְכִינּוֹ שֶׁלֹּא פִרֵּשׁ צִדִּיק אֶתָּה לַחְלָקִי לַחְצִיאִין וְאִם בִּאתָ לְהִרְבּוֹת כֵּאֵן וְלִמְעַט כֵּאֵן וַיְכּוֹל אֶתָּה לְגַלּוֹת הַפִּתְחַ כִּמָּה שְׁתַּחֲפֹן אוֹ לְכַסּוֹת כִּמָּה שְׁתַּחֲפֹן לִפְיָךְ טוֹב לִי כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁתִּי (מלומר כֵּן שֶׁשֶּׁפֶת חֲצִי רַחַב הֵיכָל דְּרוּמִי כֵּלָה הַמִּזְבֵּחַ והִוא כְּנָגַד חָלַל הַפִּתְחַ):

ז"ל: **רַבָּא דְּמִזְבֵּחַ בְּדָרוֹם קָאִי** מֶה שְׁפִירֵשׁ"י שְׁלֵמַעְלָה מְכַנִּיסַת הַסּוּבָב מְגַלָּה מִפִּתְחַ ב' אֲמוֹת לְרַחַב הַפִּתְחַ חֲצִי אֲמָה בְּגִבֵּהוּ אֵין לַתֵּמָה לָמָּה לֹא פִרֵּשׁ לַמַּעֲלָה מְכַנִּיסַת הַיִּסּוּד מִיד מְגַלָּה הַפִּתְחַ אֲמָה דַּהֲדִין עֲמוֹ דְּהִתָּם לֹא מִתַּחְצִיא פִתְחָא מִחֲמַת י"ב מַעֲלוֹת שָׁבִין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ לְהִכִּי נָקַט לַמַּעֲלָה מִן הַסּוּבָב לִפִּי שְׂאוֹתָם מַעֲלוֹת הֶסֶ שֶׁשׁ אֲמוֹת וְהֶס כְּלִים כְּנָגַד כְּנִיסַת הַסּוּבָב שְׁהוּא כְּמוֹ כֵן שֶׁשׁ אֲמוֹת מִן הַקַּרְקַע וּמֶה שֶׁהִקְשָׁה רִש"י אֲמַאי לֹא מִשְׁנִי דַשְּׁלָחָנוֹת בְּכָלִל נִנְסִין וְכִי פִלְגִינן כַּכ"ה אֲמוֹת י"ב וּמִחֲצָה בֵּין הַכְּבֹשׁ לַכְּתֵל וְהַשְׂאָר לַשְּׁלָחָנוֹת א"כ הָיוּ ע"ד וּמִחֲצָה וְלֹא מִתַּחְצִי פִתְחָא כְּכַנִּיסַת הַיִּסּוּד וְהַסּוּבָב לֹא יִדְעָנָא מִי דְּחִקּוֹ לִפְרֵשׁ כֵּן שֶׁהַסִּפֵּר מִקְשָׁה מַהֲנִי ב' אֲמוֹת כְּכַנִּיסַת הַיִּסּוּד וְהַסּוּבָב וּמִתּוֹךְ כִךְ הִקְשָׁה מֶה שֶׁהִקְשָׁה שְׁהָרִי נוֹכַח לִפְרֵשׁ דְּבַפְשִׁיטוֹת הוּא מִקְשָׁה וְהָא ר"י אֵית לָהּ מִזְבֵּחַ מִמְּצַע וּסְתַמָּא דְּמִדּוֹת לִית לָהּ מִמְּצַע וְלִכְלַל הַפָּחוֹת רַבָּה בְּדָרוֹם וּא"כ סְתַמָּא דְּמִדּוֹת דָּלָא כְּוַתָּה וְהָא דְּמַסִּיק אֲלֵא שְׁמַע מְנֶה ר' אֲלִיעֶזֶר כֵּן יַעֲקֹב הִיא דְּאִמֵּר כְּוַיָּיָה בְּדָרוֹם וְלֹא קֵאֲמַרְינן דְּמַתְּנִיתִין דְּמִדּוֹת ס"ל דְּרַבָּה בְּדָרוֹם וְלְהִכִּי הִיָּה כְּתֵל מְזַרְחִי גְמוּךְ מִשּׁוּם דְּמַכְפִּי פִתְחָא כַּשְׁנֵאֲמַר שו"ב אֲמוֹת וּמִחֲצָה הִיָּה בֵּין כְּבֹשׁ לַכְּתֵל וּא"כ לֹא וְהִיָּה לִו רִאִיָּה מִהִיא דְּמַתְּנִי כַּרֶּאֱב"י יֵשׁ לוֹמֵר מִשּׁוּם דָּלָא אֲשַׁכַּחְן אֲלֵא שֵׁלֶם מַחְלָקַת בְּהָא מְלָתָא אִיבָא לְמֵאֵן דְּאִמֵּר כְּוַיָּיָה בְּצִפּוֹן וְאִיבָא לְמ"ד כְּוַיָּיָה בְּדָרוֹם וְאִיבָא לְמ"ד מִמְּצַע וְכִינּוֹ דְּהִיא דְּמִדּוֹת לֹא מַצִּינן לְאוֹקְמָא כְּמֵאֵן דְּאִמֵּר כְּוַיָּיָה בְּצִפּוֹן וְלֹא כְּמֵאֵן דְּאִמֵּר מִמְּצַע אֵין לָנוּ לְבָדּוֹת מַלְבָּנוּ מַחְלָקַת רַבִּיעִית וְלוֹמֵר דְּקַסְבֵּר מַתְּנִיתִין דְּמִדּוֹת רַבָּה בְּדָרוֹם כִּינּוֹ דָּלָא אֲשַׁכַּחְן תֵּנָא דְּאִמֵּר הִכִּי אֲלֵא עַל כְּרַחֲיוֹ רֶאֱב"י הִיא דְּאִמֵּר כְּוַיָּיָה בְּדָרוֹם וּמֶה שֶׁפִּרֵּשׁ רִש"י הָא מַעֲיָ ר"י הִיא דְּקָאִי אֲהֵהוּא דְּתָמִיד אֵין הֶלְשׁוֹן מִשְׁמַע כֵּן דְּהִכִּי הָיָה לִיָּה לְמִימֵר מֵאֵן תֵּנָא תָּמִיד ר"י הִיא וְעוֹד לְשׁוֹן הָא מַעֲיָ רַבִּי יְהוּדָה הִיא מִשְׁמַע דְּקָאִי אֲהֵךְ דְּסָלִיק מְנֶה וְעוֹד כִּינּוֹ דָּלָא אֶתָּא לְשִׁנּוּי אֲלֵא דָּלָא תַּקִּישׁ סְתַמָּא דְּתָמִיד אֲדַמְדּוֹת וְקָאֲמַר ר"י הִיא אֲהֵהוּא דְּתָמִיד וְאֵין לִו כַּח לְאוֹקְמָה כְּוַתָּה אֲלֵא מִשּׁוּם דְּאֲשַׁכַּחְן דְּפִלְגִי אֲמִדּוֹת טַפִּי הָיָה יִחִא לְמִימֵר מְדַאשְׁכַּחְן בְּרִישׁ פֶּרֶק קֹדֶשִׁי קֹדָשִׁים (נְבָחִים דף נח:). דְּסְתַמָּא דְּתָמִיד קָא סְבָרָא מִזְבֵּחַ מִמְּצַע כְּרַבִּי יְהוּדָה וְלֹא כַּרֶּאֱב"י דְּקַסְבֵּר כְּוַיָּיָה בְּדָרוֹם קָאִי וְעוֹד תַּקִּישׁ לִימָא אֲבָא שְׂאוֹל הִיא אֲהֵהוּא דְּתָמִיד כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי לְעִיל דְּסְתַמָּא דְּתָמִיד דְּפִלְגִי אֲסְתַּמָּא דְּיוֹמָא אֲבָא שְׂאוֹל הִיא וְעוֹד שְׁהוּא מוֹחֵק הַסִּפְרִים דְּכָכַל הַסִּפְרִים גֵּרָם בְּמַסְקָנָא אֲלֵא לֹא שְׁמַע מְנֶה רֶאֱב"י הִיא שְׁמַע מְנֶה:

וּמִחֲצָה הוֹסִיף עַלִּיהֶן חֲמֵשׁ אֲמוֹת שְׂהָיוּ שְׁבָעִים וּשְׁתֵּים וּמִחֲצָה כְּלָלְתָה כֵּאֵן חֲמֵשׁ אֲמוֹת שֶׁל חֲצִי הַפִּתְחַ הַצְּפוּנִי וְאֵי כִךְ שְׁמַעְיָי שְׁמִקוֹם הַשְּׁלָחָנוֹת כְּלוּל עִם מְקוֹם הַנִּנְסִין אֲבָל מֶה שֶׁנִּינִי כֵּאֵן וְהַמוֹתֵר בֵּין כְּבֹשׁ לַכְּתֵל וּמְקוֹם הַנִּנְסִין פִּרֵּשׁ לִי מוֹרִי צִדֵּק רַבִּינוּ יִצְחָק כִּר יְהוּדָה ז"ל שֶׁנִּים עֶשְׂרֵי מִן הַשְּׁעָרִים וְחֲמִשׁ בֵּין כְּבֹשׁ לַכְּתֵל וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה לְמְקוֹם הַנִּנְסִין וְהַשְּׁלָחָנוֹת וְנָתַן טַעַם לְדַבְּרִיו לִפִּי שָׁבִין כְּבֹשׁ לַכְּתֵל מְקוֹם כְּנִי וְכֵאֵן יֵשׁ צִדֵּק תִּשְׁמִיט שֶׁל שְׁלָחָנוֹת וְנִנְסִין וְנִמְצָא מִחָלַל הַפִּתְחַ מְגַלָּה חֲצִי אֲמָה וְלִבִּי מְנַמָּם לִפִּי שְׁהִיָּה לַתֵּנָא לִפְרֵשׁ וְכִינּוֹ שֶׁלֹּא פִרֵּשׁ צִדִּיק אֶתָּה לַחְלָקִי לַחְצִיאִין וְאִם בִּאתָ לְהִרְבּוֹת כֵּאֵן וְלִמְעַט כֵּאֵן וַיְכּוֹל אֶתָּה לְגַלּוֹת הַפִּתְחַ כִּמָּה שְׁתַּחֲפֹן אוֹ לְכַסּוֹת כִּמָּה שְׁתַּחֲפֹן לִפְיָךְ טוֹב לִי כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁתִּי (מלומר כֵּן שֶׁשֶּׁפֶת חֲצִי רַחַב הֵיכָל דְּרוּמִי כֵּלָה הַמִּזְבֵּחַ והִוא כְּנָגַד חָלַל הַפִּתְחַ):

מסורת הש"ס

א זבחים נו: משנה מדות;
מנחות צז:
ב זבחים נח:

אלא לאו שמע מנה ראב"י היא ואכפסי ליה במעלה ותרעה ולא
במזבח דשמעינן ליה לראב"י בפי' שלישי
(לקמן יומא דף לו.) דאמר בלה מזבח
בדרום קאי וכל חצי חלל הפתח מגלה ואי
קשיא היכי מתוקמא סתמא מדות חלפה הא
שמעינן מהא סתמא שאוכל המזבח שבע
אמות בצפון על כרחיה הכי מפרשי' הני
עשרים וחמשה אמות שאיתה נותן שאין בין
כבש לפתל אלא חמשה אמות ומחצה והכבש
והמזבח ששים ושנים הרי המזבח כלו
בדרום קאי וכלו כנגד אמצע עזרה והמזבח
כלו למקום הנסיון וא"ת אם בן שלא דקדק
התנא לחלקו לחציון ויש לך להרבות ולמעט
להיכן שתרצה כר"י נמי מצית מוקמת לה ויהא מזבח ממצע
באמצע עזרה ביצד תן עשרים ואחד ומחצה מהם בין כבש לפתל
והכבש שלשים וחצי המזבח ששה עשר ומצא אמצעו של מזבח
לסוף ס"ז ומחצה שהוא אמצע עזרה הא לא מצית אמרת שלא
יהי מקום השלחנות והנסיון אלא שלש ומחצה ובעיני נראה לפרש
הא דרב אלא בר ארבה וכל הסגיא בלשון אחר רב אלא בר
ארבה אמר הא מני אמתניתין דתמיד אמר להם הממנה קאי
דקמיא מדות עלונה ומתניתין דתמיד דפליגי אסתמא דמדות ר"י
היא דשמעינן ליה דפליגי אסתמא דמדות דתניא ר"י אומר מזבח
ממצע וכו' ואי ס"ד מדות ר"י היא מי משפחת לה והא תנן כו'
אלמא רבה דמזבח בדרום קאי שמע מנה ולא גרסינן אלא לאו
שמע מנה ר"א היא ויהי פרושו שמע מנה מדות לאו ר' יהודה
היא: רב אלא בר יצחק אמר הא לשפת הטלאים אקצוויי מקצא
בשתי המקצועות נראית שארפה היא ועומדת במערב ומארכת
לצד הצפון ודרום עד קרוב למקצועות שמפאן ומפאן: ודאיתי
מצפון מתחזיא לה שמשוכה לצד דרום יותר: ודאיתי מדרום
מתחזיא לה משוכה לצד צפון: מסתברא דבמערבית דרומית
הנה טפי ומוזי בה תנא דתמיד אלא דנקט סדרא מדרום לצפון
מתחזי ליה דרך הלוכו כאלו הוא בצפון: מדמינן לחם הפנים
דהנה סלקא דעתה שהוא מונה והולך דרך ימין מצפון למערב
וממערב לדרום ומדרום למזרח לשפת הטלאים בצפונית מערבית לשפת
במזרחית צפונית ונהי רמינן עלה מתני' דמדות דקתני דרומית מזרחית היא היתה לשפת לחם הפנים: ומשנינן אמר רב הונא ברה דרב והושע תנא דמדות
הא חשב דרך ימין בדמפרש בהדיא דקאזיל ומני מדרום למזרח וממזרח לצפון ומצפון למערב ומהא להדיא להדיא סביב כל הבית ומקוף דרך ימין
מבחוץ זהו סדר הקפתו ומתניתין דתמיד דלא פרש מידי אכא למימר דדרך שמאל מנה ותו לא תקשי מידי מהשתא:

ומר קא חשב דרך שמאל תמה לי לימא אידי ואידי דרך ימין ותנא דתמיד קא חשיב מגנאי
דקאי בבית המוקד גדול ופניו כנגד
הלשכות ותנא דמדות קאי מאבראי בעזרות
ופניו ללשכות וקל להבין וי"ל דבמסכת
תמיד פירא אמר להן הממנה (דף ל.) קתני
בתר שהיו מפיסין אמר להן הממנה הביאו
לי כלה מלשפת וכו' ולקמן בפ"ב (יומא דף
פה.) אמר שהיו מפיסין בלשפת הנזית
אלמא דקאי מאבראי ולא קאי בבית המוקד
ולכחי לא אוקמא דקאי מגנאי: ומר קחשיב
דרך שמאל תמה לי אמאי לא משני דאידי
ואידי דרך דרך ימין קא חשיב אלא בלשפת לחם

הפנים נמי אקצוויי מקצא דקומא במזרח ומאן דאיתי מצפון מתחזיא בדרום ומאן דאיתי
מדרום מתחזיא בצפון בלשפת טלאים צפונית מערבית ולשפת החותמות דרומית מערבית
ולשפת בית המוקד דרומית מזרחית ולשפת לחם הפנים מזרחית צפונית והיא דמדות נמי
מתוקמא דרך ימין וקל להבין וי"ל דעל כרחיה לשפת החותמות ולשפת בית המוקד הם היו
אותם שתי לשכות דקא חשיב במסכת מדות (פ"א משנה ו') אחת שבה גזוז בית חשמונאי
אבני מזבח ואחת שבה יורדין לבית הטבילה דליכא למימר הני אחרוני ניהו שרי לא היה
בבית המוקד אלא ארבע לשכות ואי אחרוני ניהו א"כ הו' שש לשכות ואי אמרת אידי
ואידי דרך ימין קא חשיב אם בן ברהיא דתמיד משמע בלשפת החותמות ולשפת בית
המוקד אחת בקרן מערבית דרומית ואחת בקרן מזרחית דרומית ובהיא דמדות פי
חשבת דרך ימין משמע דאותם שתי לשכות היו אחת בקרן מזרחית צפונית ואחת בקרן
מערבית צפונית מיהו הא קשיא לן מנא לה הא דקאמרינן מסתברא דבקרן מערבית
דרומית הו' דלמא צפונית מערבית הו' ואפ"ה מתרצא שפיר היא דלחם הפנים כזה
ואין לתרץ משום דא"כ לא הו' שום לשפת בקרן מערבית דרומית דמה בכך והא לא
קתני עלה ארבע לשכות היו בד' מקצועותיו אלא סתמא קתני וד' לשכות היו לו וי"ל פיון
דבלשפת הטלאים קתני שהיתה במקצוע מסתמא כל הגך הו' נמי כל חזא במקצוע בפני
עצמה ולא מסתברא שהיו שנים במקצוע צפונית מערבית ובמקצוע דרומית מערבית לא
יהא כלום אבל תמה לימא בלשפת טלאים במקצוע צפונית מערבית ונימא דכלהו אקצוויי
מקצו כזה ויש לומר דהני דקאמר מסתברא דרומית מערבית הו' ולא קאמר על כרחיה
דרומית הו' דאי לא הכי לא מתרצא לחם הפנים אלא משום דהנה מצי למימר צפונית
מערבית הו' וכדפרשית אלא שגראה לו דחק קצת לומר דכולהו אקצוויי מקצו:

וממערב לדרום ומדרום למזרח לשפת הטלאים בצפונית מערבית לשפת
במזרחית צפונית ונהי רמינן עלה מתני' דמדות דקתני דרומית מזרחית היא היתה לשפת לחם הפנים: ומשנינן אמר רב הונא ברה דרב והושע תנא דמדות
הא חשב דרך ימין בדמפרש בהדיא דקאזיל ומני מדרום למזרח וממזרח לצפון ומצפון למערב ומהא להדיא להדיא סביב כל הבית ומקוף דרך ימין
מבחוץ זהו סדר הקפתו ומתניתין דתמיד דלא פרש מידי אכא למימר דדרך שמאל מנה ותו לא תקשי מידי מהשתא:

ייד:

עין משפט גזר מצוה

א מיי' פה' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יב':

ב מיי' פד' מהל' תמידים ומוספין הל' יד':

וְהָא אָמַר מֶר כָּל פְּנוֹת שְׂאֲתָה פּוֹנָה לֹא יְהוּ אֱלָא דֶּרֶךְ יָמִין פּו' מִשּׁוֹם דְּגַמְרִינן

מיים שְׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה הִקְשֶׁה רַבִּינוּ אֶפְרַיִם זצ"ל אָדְגְמָרִינן מִהֶתֶם נִגְמֹר מִמִּנְדָּשׁ דְּכַתִּיב (בַּמִּדְבָּר ל"ה:ה') וּמִלֶּתֶם מַחוּץ לְעִיר אֶת פֶּאת הַקִּמָּה אֶלְפִּים בָּאַמָּה וְאֶת פֶּאת נֶגֶב וְכו' דִּהְיוּ דֶּרֶךְ שְׂמָאל בְּשֶׁהוּפֶךְ פֻּנּוּ לְעִיר וּמִקִּיף מִבְּחוּץ וְנִרְאָה לִי לִתְרוֹן דְּמִיִּם גַּמְרִינן מִשּׁוֹם דְּכַתִּיב פּוּנִים פּוּנִים וְהִבִּי אִיתָא בְּהִדְיָא בְּזָבָחִים פֶּרֶךְ קִדְשִׁי קִדְשִׁים (וְזָבָחִים דָּף סב:) דְּפִרְיָךְ הִסּוּא מִדְּבַעֵי לֶה לְנוּפֵה פִּרוּשׁ בְּעֵלְמָא מִנָּא לֵן וּמִשְׁנֵי א"כ פֻּנִים פֻּנִים לָמָּה לִי וּמִצֵּאתִי כְּתוּב שְׁהִי' רִיב"א אִמְרִי לֹא מִשְׁנֵי אִתְקִיֵא דְלִשְׁכַּת טַלָּאִים דִּהָא דִּקְאָמַר דִּהְיוּ בְּמַקְצוּעַ צְפוּנִית מַעֲרָבִית הֲיוּ בְּהָרֹן צְפוּנִית מַעֲרָבִית שְׁל עֲזָרָה דִּהְיוּ מַעֲרָבִית דְּרוּמִית שְׁל בֵּית הַמּוֹקֵד שְׁהָרִי מִשְׁמַע בְּמַסָּכַת מִדּוֹת (פ"א מִשְׁנָה ה) דְּבֵית הַמּוֹקֵד גְּדוּל דִּיהּ לְצִפּוֹן הַעֲזָרָה כִּיָּה וְקִיאִי הֶתֶם אַעֲזָרָה וְהִכָּא אֲבִית הַמּוֹקֵד וְעוֹד דְּאַלְחַם הַפְּנִים גַּמִּי הָיָה מְצִי לְשִׁנּוּי דְחֶשֶׁב גַּמִּי הֶתֶם דֶּרֶךְ יָמִין וְיִמְיָא דְלִשְׁכַּת הַחוֹתְמוֹת וּלְשַׁכַּת הַמּוֹקֵד דִּקָא חֲשִׁיב בְּתַמִּיד וְלֹא חֲשִׁיב בְּמַסָּכַת מִדּוֹת (שם) לְשַׁכוֹת אַחֲרוֹת הִיוּ וּבִתּוּךְ הַעֲזָרָה הִיוּ אַחַת בְּמַקְצוּעַ צְפוּנִית מְזָרְחִית שְׁל עֲזָרָה וְאַחַת בְּמַקְצוּעַ מַעֲרָבִית צְפוּנִית שְׁל עֲזָרָה שְׁהוּא דְּרוּמִי שְׁל בֵּית הַמּוֹקֵד גְּדוּל דְּכַשְׁתַּמְנָה מִלְּשַׁכַּת טַלָּאִים דֶּרֶךְ יָמִין אֶרְבַּע לְשַׁכוֹת הֲוִיא לְחָם הַפְּנִים רַבִּיעִית לֶה דְּרוּמִית מְזָרְחִית שְׁל בֵּית הַמּוֹקֵד גְּדוּל

שבעת ימים פרק ראשון יומא

אי אַמְרַת בְּשַׁלְמָא תִנָּא דְתַמִּיד

אִי אַמְרַת בְּשַׁלְמָא בְּמַעֲרָבִית דְּרוּמִית הָוֵא, הֲיִינוּ דִּמְתַּרְצֵי לְחָם הַפְּנִים אֶלְחָם הַפְּנִים. אֱלָא אִי אַמְרַת צְפוּנִית מַעֲרָבִית הָוֵא, סוּף סוּף מֵאִי תִירוּצָא דְלָחָם הַפְּנִים! אֱלָא לֹאֹ שְׁמַע מִיַּנְה, בְּמַעֲרָבִית דְּרוּמִית הָוֵא. שְׁמַע מִיַּנְה.^(א) וְהָאָמַר מָר: כָּל פִּינוֹת שְׂאֲתָה פּוֹנָה לֹא יְהִיו אֱלָא דֶּרֶךְ יָמִין לְמַזְרַח? הֲנִי מִיָּלִי פַעַבּוּדָּהּ. אָבֵל הִכָּא — חוֹשְׁבָנָא בְּעֵלְמָא הוּא. שְׂכַהֵן גְּדוּל מִקְרִיב חֵלֶק בְּרֹאשׁ וְנוֹטֵל חֵלֶק בְּרֹאשׁ. תְּנוּ רַבָּנִי: פִּיצֵד מִקְרִיב חֵלֶק בְּרֹאשׁ? אוּמַר: עוֹלָה זוֹ אֲנִי מִקְרִיב, מִנְחָה זוֹ אֲנִי מִקְרִיב. אִי פִיצֵד נוֹטֵל חֵלֶק בְּרֹאשׁ? אוּמַר: חֲטָאת זוֹ אֲנִי אוֹכֵל, אֲשֶׁם זֶה אֲנִי אוֹכֵל. וְנוֹטֵל חֵלָה מִשְׁתִּי חִלּוֹת, אֶרְבַּע אוֹ חֲמִשׁ מִמַּעֲשֵׂה לְחָם הַפְּנִים. רַבִּי אוּמַר: לְעוֹלָם חֲמִשׁ, שְׁנַאֲמַר: ״וְהִיתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו״ — מַחֲצָה לְאַהֲרֹן וּמַחֲצָה לְבָנָיו. הָא גּוּפָה קוּשְׂיָא: אַמְרַת נוֹטֵל חֵלָה אַחַת מִשְׁתִּי חִלּוֹת, מִנִּי — רַבִּי הִיא, דְּאָמַר פִּלְגָא שְׁקִיל. אִימָא מְצִיעֶתָא: אֶרְבַּע אוֹ חֲמִשׁ מִמַּעֲשֵׂה לְחָם הַפְּנִים, אֲתָאן לְרַבָּנִי, דְּאָמַרִי: לֹא שְׁקִיל פִּלְגָא. אִימָא סִיפָא, רַבִּי אוּמַר: לְעוֹלָם חֲמִשׁ. רִישָׁא וְסִיפָא רַבִּי, וּמְצִיעֶתָא רַבָּנִי? אָמַר אַבְיִי: רִישָׁא וּמְצִיעֶתָא רַבָּנִי — וּמוֹדוּ רַבָּנִי בְּפִרוּסָה, דְּלֹא אוֹרַח אֶרְעָא לְמִיתְבָּה לְכַהֵן גְּדוּל.

ומאי

גּוּפָה דִתַּנִּי לְשַׁכַּת הַטַּלָּאִים בְּצְפוּנִית מַעֲרָבִית מוֹדִי הוּא דְלִצַּד מַעֲרָבִית דְּרוּמִית הֲנֵאִי טָפִי אֵלָא לְפִי מַרְאִית עֵינֵי שָׁנָה מִשְׁתַּנּוּ וְדִלְתִי מִדְּרוּם מִתְחַוֶּיא לֶה מַצְפּוֹן וּלְעוֹלָם מַחֲרָן [דְּרוּמִית] מַעֲרָבִית בָּא לְהִתְחַיֵּל לְמִנּוֹת הֲיוּ דִמְתַּרְנן לְחָם הַפְּנִים אֶלְחָם הַפְּנִים לְהִיּוֹת בְּדְרוּמִית מְזָרְחִית בְּדַקְתַּנִּי בְּמִדּוֹת דְּלֹא לְקִשִּׁי אֶהֱדְדִי בִיצַד לְשַׁכַּת הַטַּלָּאִים בְּדְרוּמִית מַעֲרָבִית לְשַׁכַּת הַחוֹתְמוֹת כִּי אֲזֵלַת דֶּרֶךְ שְׂמָאל בְּמַעֲרָבִית צְפוּנִית לְשַׁכַּת בֵּית הַמּוֹקֵד צְפוּנִית מְזָרְחִית לְשַׁכַּת לְחָם הַפְּנִים בְּמְזָרְחִית דְּרוּמִית: אֵלָא אִי אַמְרַת דּוֹקָא תִנָּא לְשַׁכַּת הַטַּלָּאִים בְּמַקְצוּעַ צְפוּנִית מַעֲרָבִית סוּף סוּף מֵאִי תִרְצַתָא לְחָם הַפְּנִים כִּי מִנִּי דֶּרֶךְ שְׂמָאל הָיָה לְשַׁכַּת לְחָם הַפְּנִים בְּדְרוּמִית מַעֲרָבִית לְפִי מַנְיָנוּ: וְהָאָמַר מֶר לְקַמֵּן (וְיִמָּא דָף נח:): מִשְׁתִּי חִלּוֹת שְׁל עֲצָרַת: אֶרְבַּע אוֹ חֲמִשׁ בְּכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת וּלְקַמָּה מִפְּרַשׁ מְחִי אֶרְבַּע וּמְחִי חֲמִשׁ: וְהִיתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו בְּלַחֵם הַפְּנִים כְּתוּב: מִחֲצָה לְאַהֲרֹן כּוֹי וְאִף עַל פִּי שְׁהוּ שְׁנִים עֶשֶׂר יֵשׁ בָּהֶן שְׁחִי חִלּוֹת שְׁחִינן מִתְחַלְקוֹת בְּדַמְפְּרַשׁ וְאוּל: אֲתָאן לְרַבָּנִי דְאִמְרִי לֹא שְׁקַל פִּלְגָא דְאִי שְׁקִיל פִּלְגָא בְּצִיר מִחֲמַשׁ לֹא שְׁקִיל: רִישָׁא וּמְצִיעֶתָא רַבָּנִי דְאִמְרִי לֹא שְׁקַל פִּלְגָא אֵלָא בְּצִיר מִפִּלְגָא וְדִקְשִׁיא לָךְ חִלָּה דְשְׁחִי לְחָם דְּשָׁקִיל לֶה כִּלָּה מוֹדוּ רַבָּנִי דְלֹאֹ אוֹרַח אֶרְעָא לְמַפְרָסָה וּלְמִיתַב פְּרוּסָה לכ"ג:

מסורת הש"ס

א לקמן מה; סוטה טו:

תורה אור השלם

והיתה לאהרן ולבניו ואכלהו במקום קדש כי קדש קדשים הוא לו מאשיו והנה חק־עולם [ויקרא כד, ט]

ולקחת סלת ואפיית אתה שתיים עשרה חלות שני עשרנים והנה הסלה האחת [ויקרא כד, ה]

ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שפוס שני עשרנים סלת תהינה חפץ תאפינה בבורים ליתנה [ויקרא כג, יז]

כִּיָּה וי"ל דְּלֹא מַסְתַּבֵּר לוֹמַר שְׁהִיָּה אוֹמַר עַל זֶה ד' לְשַׁכוֹת הִיוּ שֶׁסּ פִּינוּן דָּלָא הִיוּ שֶׁסּ בְּעֲזָרָה אֵלָא שְׁתַּים מִהֶם וְעוֹד אִין יִתְכוּן קַרְנוֹת הַעֲזָרָה וְקַרְנוֹת בֵּית הַמּוֹקֵד גְּדוּל שְׁוֹת וּמַסְתַּמָּא הַעֲזָרָה גְּדוּלָּה יוֹתֵר מִבֵּית הַמּוֹקֵד חֵבֵל תַּמָּה לִי מֵאִי דְחִקָּה דְּרַב הוּנָא בְּרַה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְאוּקְמָה סְתַמָּא דְתַמִּיד דְּלֹא פִלְגִי אֶהֱדְדִי וּלְאוּקְמָה בְּחַד תִּנָּא וְהָא עַל כְּרַתִּין פִּלְגִי אֶהֱדְדִי דְסְתַמָּא דְּמִדּוֹת קָא סְבָרָא אוֹ כּוּלִּיָּה מַזְבַּח בְּדְרוּם אוֹ רַבָּה כְּדֹאשְׁכַּחן הִכָּא וּסְתַמָּא דְתַמִּיד מוּכַח בְּרִישׁ פֶּרֶךְ קִדְשִׁי קִדְשִׁים (וְזָבָחִים דָּף נח:): דִּהִיא סְבָרָה מַזְבַּח מִמַּעַ וי"ל אִי פִלְגִי בְּמִלְתָּא דְאִשְׁכַּחן פִּלּוּגְתָא דְתַנְיָא בְּהָא לֹא חוּשִׁינן חֵבֵל בְּמִקּוֹם הַלְשַׁכוֹת לֹא אִשְׁכַּחן תַּנְיָא דְפִלְגִי בְּהִדְיָא: וּמוֹדוּ רַבָּנִי בְּפִרוּסָה דְּלֹאֹ אִרַּח אֶרְעָא תַּמָּה מַעֲקָרָא דְלֹא אִסִּיק אֲדַעֲתָא לֶהִאי שְׁנִיָא אֶרְבַּע אוֹ חֲמִשׁ הִכִּי הָיָה נִיחָא לְרַבָּנִי פִינוּן דְּלְרַבָּנִי דִּר"י יְהִיב לְפָהֶן חֲמֵשׁ וּבְצִיר לִיָּה שְׁתוֹת מִפִּלְגָא אִם כּוּן לְרַבִּי יְהוּדָה אִמְרִי לֹא יְהִיב לִיָּה אֵלָא אֶרְבַּע דִּהְיוּ חֲמֵשׁ בְּצִיר מִפִּלְגָא לִיְתִיב לִיָּה אֶרְבַּע שְׁלִמּוֹת וּפְרוּסָה קִטְנָה דְּלֹא נִבְצַר לִיָּה אֵלָא שְׁתוֹת מִפִּלְגָא אוֹ פִינוּן דִּלְר"י בְּצִיר לִיָּה חוּמָשָׁא לְרַבָּנִי גַּמִּי נִבְצַר לִיָּה חוּמָשָׁא וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלְעוֹלָם אִסִּיק אֲדַעֲתָה דְלֹאֹ אוֹרַח אֶרְעָא לְמִיתַב לִיָּה פְרוּסָה וּבִלְבַד דְּנִמְטוּיָה בְּצִיר מִפִּלְגָא וּלְהִכִּי גַבִּי לְחָם הַפְּנִים פִּינוּן דְּכִי בְּצַרַת לִיָּה חָדָא מִפִּלְגָא לֹא מִטָּא לִיָּה כְּמוֹ לְכָל אֲחִיו הַכֹּהֲנִים וְהַדְּיוֹן לִיָּה שְׁלִמּוֹת וְלֹא מַצְמִינן כְּלִי הֵאִי לְהַשְׁוֹת הַדְּבָר לִר"י וְרַבָּנִי דְלִמְטוּיָה אֵלְבָּא דְתַקְוִיָּהוּ בְּצִיר חוּמָשָׁא אוֹ בְּצִיר שְׁתוֹת מִפִּלְגָא דְלֹאֹ אוֹרַח אֶרְעָא לְמִיתַב לִיָּה פְרוּסָה חֵבֵל גַּבִּי שְׁחִי הַלָּחֶם הָיָה ס"ד דְּטָפִי הָיוּ אוֹרַח אֶרְעָא לְמִיתַב לִיָּה פְרוּסָה מְלִמְיַתַב לִיָּה פִלְגָא מִמֶּשׁ דְּלֹאֹ אוֹרַח אֶרְעָא כִּלְל לִיתַב לִיָּה כְּמוֹ לְכָל אֲחִיו הַכֹּהֲנִים שְׁיָהֵא הוּא לְבָדוּ שְׁקוּל כְּנָגַד כֵּלָם וּמִשְׁנֵי אָפִי' הִכִּי הָא עַדִּיפָא לְהַשְׁוֹתוֹ כְּנָגַד כֵּלָם מְלִמְיַתַב לִיָּה פְרוּסָה:

מסורת הש"ס
א סוכה נו; משנה סוכה
ב הוריות ט; חולין קלד:
ג יבמות סא.
ד עבודה זרה כט.

תורה אור השלם

ולקחת סלת ואפית אתה שמים עשרה חלות שני עשרנים יתיה החלה האחת [ויקרא כד, ה]

והכהו הגדול מאחיו אשר יוצק על־ראשו שמו המשחה ומלא את־ידו קלבש את־הבגדים את־

ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרס [ויקרא כא, י]

ומאי ארבע או חמש מתי ארבע ומתי חמש: לרפגן דפליגי עלה דר' יהודה בפרק

החליל (סכה דף נו.) ואמרי משמר היוצא נוטל שם ומשמר הנכנס נוטל שם חלות ושכר הגפת דלתות לא שקול משמר הנכנס ומצאו בלן באות ומחלקות ובהן גדול חולק עם שתייהן ומשנים עשר פעי מפלג ומחצה שלם אינו נוטל בצר חזא מפלגא חמש שקל: לר' יהודה דאמר נכנס נוטל שמים בלא מחלקת בשכר שהוא מניף למוצאי שבת דלתות העזרה וחייל והיכל ולשכות שפתחו שחרית משמר שיצא לו מעשר פעי מפלג שאין השמים באות במחלקת כי שדרס הס: בציר חזא מפלגא דעשר ושקיל ארבע: בלה רפי היא דאמר פלגא שקיל: וסבר לה ברכי יהודה דאין השמים מתחלקות לעולם: אלא מאי ארבע הא חמש פעי למשקל לא קשיא הא דאבא משמר המתעכב וכו' פעמים שזיס טוב חל בשני בשבת ויש משמר מקדים ובא מערב שבת ומתעכב עד הרגל שכל המשמרות באות ברגל או פעמים שמוצאי יום טוב ערב שבת והמשמרות הולכות למקומם בערב שבת ויש משמר שמתעכב סס עד מוצאי שבת ותנן במסכת סכה (דף נה:) שבת שבתוך הרגל היו כל המשמרות שוות בחלוק לחס הפנים וכן י"ט הסמוך לשבת בין מלפניה שאין יכולין לשוב בשבת למקומן בין מלאחריה שעל ברתון הן מקדימין לבא מע"ש היו כל המשמרות שוות בחלוק לחס הפנים שדרי על ברתון שזיהן סס והרי היא בשבת שבתוך הרגל חל יום אחד להפסיק בינתיים או מלפניה בגון שכלה המושד בחמישי בשבת או מאחריה שהתחיל המושד בשני בשבת לא היה להם להקדים לבא מלפני השבת אינן שוות אלא משמר המתעכב בשבת בין שהוא משמר אחד בין שהוא משמרות הרבה נוטל שתי חלות והשאר מתחלקות למשמר היוצא ונכנס שזמנו קובע לאותה שבת: אי הכי דמוצעתא רפי היא מאי לעולם חמש: מתני' אישי אדוני: קורין לפגיו בסקר היום פרשת אחרי מות וכן כל שבעת הימים: שהיא מפיר מתבונן בבהמות העוברות לפגיו לתת אל לבו בהלכות סדר היום: גמי במקדש ראשון לא העמידו אלא על פי התורה כהנים מהגנין: מרתא בת בינעם אלמנה עשירה היתה וקדשה יהושע בן גמלא ונתנה ממון לינאי המלך ומנהה להיות כהן גדול: תרקבא חצי סאה תרי קב: דינרי זהובים: גינלא שוטר המלך: בשוקא חמה לא תחלף מתוך סהיה מפרק מתחלה בקי הוא בעשרתך ובעשיתך למצוא עלילה לגבות ממך ממון: מאבילין אותו ערב יום הכפורים שחרית סליות וביצים כזי למסמס אכילה שבמשני לשלשלו שלא יצטרך

לנקביו למחרת: לידי חמוס של קרי שהסליות וביצים מרבים את הוצרע: אב"י ואבב"י סימנים הן ומפרש להו ואזלו: זב תולין לו במאכל אס אכל מאכל הרבה מכל מין שהוא תולין לומר שמחמת רב מאכל ראה ואינו זב לטמאת שבשה ולקררן דכתיב (ויקרא טו) בשרו ולא מחמת אכנסו אכל בעל קרי טמא באנס דאין קרי חוזב באיס ממקום אחד ואין מרחיאים שיה שהזב דומה למי בצץ של שעורין ואינו קשור אלא בלבן ביצה המזקת ושכבת זרע קשור בלבן ביצה שאינה מזקת: איין מאבילין אותו בימי בדיקותו:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

עיילא לה מרתא בת ברתוס לינאי מלכא אין זה ינאי המלך (שבריש פ') האומר

⁽ⁿ⁾**ומאי ארבע או חמש? לרפגן דאמרי נכנס נוטל שש, ויוצא נוטל שש, ושכר הגפת דלתות לא, משתים עצרה פעי מיפלג.**
בציר חדא מפלגא, חמש שקיל.
לרפי יהודה, דאמר: נכנס נוטל שבע, שתיים בשכר הגפת דלתות, ויוצא נוטל חמש, מעשר פעי מיפלג.
בציר חדא מפלגא, ושקיל ארבע.
רבא אמר: כולה רפי היא, וסבר לה ברכי יהודה.
ואלא מאי ארבע? הא חמש פעי למשקל! לא חשיא: הא דאיבא משמר המתעכב, הא דליבא משמר המתעכב.
אי איבא משמר המתעכב — משמנה פעי למפלג, ושקיל ארבע.
אי ליבא משמר המתעכב — מעשר פעי למפלג, ושקיל חמש.
אי הכי, מאי רבי אומר: לעולם חמש? קשיא.
מתנני' מסרו לו זקנים מזקני בית דין, וקורין לפגיו בסדר היום, ואמרים לו: אישי כהן גדול! קרא אתה בפיה, שמא שכחת או שמא לא למדת.
ערב יום כפורים שחרית מעמידין אותו בשער מזרח, ומעבירין לפגיו פרים ואילים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה.
כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשחה, ערב יום הכפורים עם חשיכה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה, מפני שהמאכל מביא את השינה.
גמי' בשלמא שמא שכח — לחיי. אלא שמא לא למד — מי מוקמינן כי האי גוונא? ^(a)והתנא: "והכהן הגדול מאחיו", שיהא גדול מאחיו בכח, בגוי, בחכמה, ובעושר. אחרים אומרים: מנין שאם אין לו, שאחיו הכהנים מגדלין אותו — תלמוד לומר: "והכהן הגדול מאחיו" — גדלהו משל אחיו.
^(o)**אמר רב יוסף: לא קשיא, כאן במקדש ראשון, כאן במקדש שני.**
דאמר רב אסי: תרקבא דדינרי עיילא ליה מרתא בת ברתוס לינאי מלכא על דאוקמיה ליהושע בן גמלא בכהני ברכי.
ערב יום הכפורים שחרית וכו'.
תנא: אף השעירים.
ותנא דידן מאי טעמא לא תנא שעירים? פיון דעל חטא קא אתו — חלשא דעתיה.
אי הכי, פר נמי על חטא הוא דאתי! פר, פיון דעליו ועל אחיו הכהנים הוא דאתי, באחיו הכהנים, אי איבא איניש דאית ביה מילתא — מידע ידע ליה ומהדר ליה בתשובה.
בכולהו ישראל — לא ידע.
אמר רבינא, היינו דאמרי אינשי: אי בר אחתיה דייילא הוי חזי, בשוקא קמיה לא תחליף.
כל שבעת הימים לא היו מונעין וכו'.
תנא, רפי יהודה בן נקוסא אומר: מאכילין אותו סלתות וביצים כדי למסמסו.
אמרו לו: כל שפן שאתה מביאו לידי חימום.
תנא סומכוס אמר משום רבי מאיר: אין מאכילין אותו לא "אב"י", ואמרי לה: לא "אבב"י", ויש אומרים: אף לא יין לבן.
לא "אב"י" — לא אתרוג, ולא ביצים, ולא יין ישן.
ואמרי לה לא "אבב"י" — לא אתרוג, ולא ביצים, ולא בשר שמן, ולא יין ישן.
ויש אומרים: אף לא יין לבן, מפני שהיין לבן מביא את האדם לידי טומאה.
⁽ⁿ⁾**תנו רבנן: זב תולין לו במאכל, וכל מיני מאכל. אלקעזר בן פנחס אומר משום רבי יהודה בן ברתירא: אין מאכילין אותו לא "חגב"י" ולא "גב"ם", ולא כל דברים המביאין לידי טומאה.**
לא "חגב"י" — לא חלב, ולא גבינה, ולא ביצה, ולא יין.
ולא "גב"ם" — מי גריסין של פול, ובשר שמן, ומרזיס.
ולא כל דברים המביאין לידי טומאה, לאתווי מאי? לאתווי הא דתנו רבנן: חמשה דברים מביאים את האדם לידי טומאה, ואלו הן: השום

והשחלים

(קדושין דף סו.) שרנג חכמי ישראל דההא דהתם כהן גדול הנה דקאמר דקם להם בעין שפין עיניהן ולא היה ממנה אחר במקומו:

יח.

עין משפט נר מצוה
א מו"י פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:
ב מו"י פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ו:
ג מו"י פה' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' א:
ד מו"י פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ו:
ה מו"י פב' מהל' מחוסרי כפרה הל' ב:

לנקביו למחרת: לידי חמוס של קרי שהסליות וביצים מרבים את הוצרע: אב"י ואבב"י סימנים הן ומפרש להו ואזלו: זב תולין לו במאכל אס אכל מאכל הרבה מכל מין שהוא תולין לומר שמחמת רב מאכל ראה ואינו זב לטמאת שבשה ולקררן דכתיב (ויקרא טו) בשרו ולא מחמת אכנסו אכל בעל קרי טמא באנס דאין קרי חוזב באיס ממקום אחד ואין מרחיאים שיה שהזב דומה למי בצץ של שעורין ואינו קשור אלא בלבן ביצה המזקת ושכבת זרע קשור בלבן ביצה שאינה מזקת: איין מאבילין אותו בימי בדיקותו:

יח:

	עין משפט גור מצוה
---------------------------------------	----------------------------------

א טוש"ע או"ח סי' רמ סעי' יג:

ב מו"י פכ"א מהל' איסורי ביאה הל' כט, סמוג לאוין קבו, טוש"ע אה"ע סי' ב סעי' יא:

ג מו"י פי"א מהל' איסורי ביאה הל' ט, טוש"ע יו"ד סי' קצב סעי' א:

ד מו"י פי"א מהל' איסורי ביאה הל' י:

ה מו"י פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ז:

ו מו"י פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ח:

יְהֻאָמֵר רַבָּא תְּבַעוּהָ לַהֲנָשָׂא כּו' לא לראות הוו דהא מסקינן בְּפ' תינקת (נדה דף סו.) דמלתא דרָבָא אִפִּילוּ בקטנה דלמא מחמזא ונרָאָה דהיכא דתְּבַעוּהָ לנָשָׂא ויִשְׁכָּה שְׂבָעָה נְקִיִּים וְכַל אוֹתָם שְׂבָעָה בְּדָקָה שְׁחִירִית וערבית ומְבֵלָה וּלֹא נִבְעֵלָה אִזְ צְרִיכָה לְבָדֵק בְּכָל יוֹם וְיוֹם דְּלַעוּלָם מִשְׁתַּבְּעוּהָ לנָשָׂא אִיבָא לְסַפּוּקֵי דלמא חוּזָא מחמת חמוד עד שְׂתַבְעַל הִלְכָּךְ בְּעֵינָן שְׂבָעָה נְקִיִּים סְמוּךְ לְבַעֲיֵילת מַנָּה וְכֵן פִּרְשׁ רַש"ס בְּפֶרֶק תֵּינִיקַת

(שם): **יְחֻדִי בַעֲלָמָא** הוו מִיְחַדִּי לְהוּ פִּרְש"י לא היו בָּאִין עֲלֵיהֶן אֵלָא מִתִּיחָדִים עִמָּהֶן וְתוּ לֹא וְהִקָּשָׁה ר"י א"כ בִּין דְּאֶסְרוּין לְבֹא עֲלֵיהָ מֵאִי פת בְּסֵלוּ אִיבָא מִיהוּ הֵא י"ל בִּין דְּשָׁרִי לְאַחַר ז' פת בְּסֵלוּ קִרְיָא בַּה וְעוּד הִקְשׁוּ הִיכִי שָׂרוּ לִיחֻזִּי בַּהֲזִיָּהוּ וְהֶאֱמַר בְּפֶרֶק קַמָּא דְכֻתְּבוֹת (דף ה.) מִי שְׂפָרְסָה אֶשְׁתּוּ נָדָה וְלֹא בַעַל הוּא יֵשֵׁן בִּין הֶאֱנָשִׁים וְאֶשְׁתּוּ יִשְׁנָה בִּין הֶאֱשִׁים לְהִכִּי פִּרְש"י דְּכִי אִמְרִי מֵאֵן הָיִיא לְיוֹמָא לְבַעַל אֵלָא לִיחֻזִּי בַּהֲזָה בַּעֲלָמָא וּבִין דְּשָׂרוּ אוֹמְרִים לָהֶם כֶּךָ רַח לִיחַד עִמָּהֶם לֹא הָיוּ רוֹאוֹת דָּם מִחֻמַּת חֲמוּד וְנִרְאָה לִי כִי מַה שֶּׁהִקָּשָׁה מִכְּתוּבוֹת דָּלָא קָשָׁה דֶּהָא דְאִמַּר הֵתָם הֵינּוּ דוֹקָא לְבַחֲוֹר דָּלָא נָשָׂא מַעֲוֵלָם דְּיַצְרוּ תוֹקְפוּ טוֹפִי בְּדַמְשָׁמַע בְּפ' כָּל הָיִד (נדה דף יג.) כָּל הָאוֹחַז בְּאִמָּה וּמִשְׁתַּין בְּאֵלוּ מִבִּיא מִבּוֹל לַעֲוֹלָם וּמַפְלִיג דֶּתָם כֵּאֵן בְּבַחֲוֹר כֵּאֵן בְּנָשׁוּי בְּנָשׁוּי שָׂרִי אַע"פ

שְׂאִין אֶשְׁתּוּ עִמּוּ וַע"כ הִיאָה דְכֻתְּבוֹת אִירִי בְּבַחֲוֹר מִדְּקַתְּנִי מִי שְׂהִיה טְבָחוּ טְבוּחַ וּמַת אִבּוּי שְׁל חֲתָן אִזְ אִמָּה שְׁל כָּלָה וְכִי עַד דְּוִדָּקָא אִבּוּי שְׁל חֲתָן אִזְ אִמָּה שְׁל כָּלָה דְּלִיבָא אִינִישׁ דְּטַרְחִי וַמַּה מוֹכִיחַ ר"י דֶּתָם דְּאִירִי בְּמִי שְׂאִין לוּ בָּנִים וְלֹא נָשָׂא מַעֲוֵלָם שֶׁהוּא בּוֹשׁ לַטְרַח בַּעֲצֻמוּ צְרִיכִי חֲפָתוֹ אֲבָל אֲלֵמֵן אִיהוּ גּוֹפֵה מִצַּח וְהִהִיא קַתְּנִי וְכֵן מִי שֶׁפָּרְסָה אֶשְׁתּוּ נָדָה וְלֹא בַעַל הוּא יֵשֵׁן בִּין הֶאֱנָשִׁים וְכִי וַיִּכְלִנִי לְפָדֶשׁ וְלֹא בַעַל דֶּקְאִמַּר הֵינּוּ לֹא בַעַל מַעֲוֵלָם אֲבָל אֲלֵמֵן אַע"פ שְׂעַבְשׁוּ אִין לֹא אִשָּׁה בִּין דְּכָבֵר הָיָה לוֹ אִשָּׁה אֶשְׁתּוּ יִשְׁנָה עִמּוּ בַּחֲזָר וְכַל שְׂכָן רַבָּנָן דֶּהָבֵא שְׂאֲפֵלוּ עַבְשׁוּ הָיָה לָהֶם נָשִׁים אֵלָא שְׁלֹא הָיוּ בְּכָאֵן בְּעִיר וְאֲפֵלוּ אִם תִּמְצָא לְיוֹמַר דְּאֲלֵמֵן כְּמוֹ כֵּן אֶסוּר מִכָּל מְקוֹם דְּכֹא שָׂרִי בִּין דְּשָׂהִי לָהֶם נָשִׁים בְּבִיתָם וְלֹא תַּחֲקִי יַצְרִיהוּ כְּלִי הֵאִי וְאִדְרָבָה טוֹפִי הָנֶה נִיחָא לְפִירוּשׁ ר"ש' כִּי לְפִירוּשׁ ר"י קָשָׁה הֲלָשׁוֹן דֶּקְאִמַּר יחֻזִּי הוּוּ מִיְחַדִּי דֶּהָנֶה לִיָּה לְמִימַר לִיחֻזִּי בַּעֲלָמָא כְּלוּמַר הָיוּ מוֹדִיעִים לָהֶם שְׁלֹא הָיוּ רוֹצִים אֵלָא לִיחֻד בַּעֲלָמָא מִיהוּ מַנְעִין לְמִימַר דְּלֶהֱכִי נִקְטַ הֵאִי לִשְׁנֹא יחֻזִּי בַּעֲלָמָא הוּוּ מִיְחַדִּי לְהוּ מִשּׁוּם דְּאִתָּא לְשֹׁנוּי מַה שֶּׁהִקָּשָׁה לֹא יִשָּׂא אִדָּם אִשָּׁה בְּמִדְּיָנָה זִז כו' וְלֶהֱכִי קְאִמַּר יחֻזִּי בַּעֲלָמָא כו' וְלֹא הָיוּ בָּאִים עֲלֵיהֶן כִּלְל מְדָלָא הָיוּ מְבִיאִים אוֹתָן לַעִירָם וְהִשְׁתָּא אַע"פ שְׁחֻלְקֵתִי בִּין בַּחֲוֹר לְנָשׁוּי גְּבִי פִּרְסָה נָדָה אִין לִי לְלַמַּד מִכָּאֵן דְּמִי שְׂמַת לוּ מַת בְּרָנְל דְּאֶשְׁתּוּ יִשְׁנָה עִמּוּ בְּחָזָר וְלֹא אִמְרִינוּ הוּא. יֵשֵׁן בִּין הֶאֱנָשִׁים כו' וְנִימָא דֶּהָא דְאֶסְרִינוּ דֶּתָם בְּאֲבָלוֹת שְׂבָחוּךְ יְמִי הֲחַפָּה לִישׁן עִמּוּ בַּחֲזָר הֵינּוּ בְּבַחֲוֹר וְזֹאִי אִין לְחַלֵּק כֶּךָ דֶּהָא אֶסְרִינוּ דֶּתָם אֲפֵלוּ בַּשֶּׁבְכָר בַּעַל וּבִין דְּכָבֵר בַּעַל פַּעַם אַחַת מַה לִי נָשׁוּי מַה לִי בַּחֲוֹר אֲבָל בְּפִרְסָה נָדָה מוֹקִי לָהּ דוֹקָא בַּשִּׁלָּא בַּעַל כִּי שְׂמַעְתִּי בְּשֵׁם מוֹרִי ה"ר יחיאל מִפִּרִי"ס זצ"ל בִּין דְּדְבָרִים שְׁל צִנְעָא נוֹהֵג בְּרָנְל וְאֶסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמַּטָּה כָּל יְמֵי הַרְּנָל הוּא יֵשֵׁן בִּין הֶאֱנָשִׁים וְכִי וּרְאִיתוּ מַהִּיא דְכֻתְּבוֹת דְּמַסִּיק טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּאֲבָלוֹת אֲקִילוּ בַּה רַבָּנָן וְלֶהֱכִי קִילָא לִיָּה וְאִתִּי לְזִלְזוּלִי בַּה אִמְטוּ לֶהֱכִי יֵשֵׁן בִּין הֶאֱנָשִׁים וְא"כ בְּרָנְל נְמִי בִּין דְּאֲקִילוּ בַּה כִּי דֶּתָם הוּא יֵשֵׁן בִּין הֶאֱנָשִׁים אֲבָל בִּיסוּדוֹ שְׁל רַבִּי אֲבָרְהָם ב"ר דוד זצ"ל מִצָּאֵתִי בְּסִפָּר בַּעֲלִי הַנֶּפֶשׁ [שַׁעַר הַפִּרְיָה] שְׂפַתַּב לְהַתֵּר חָה לְשׁוֹנוּ וְלִי נִרְאָה אִי מִתְרַמִּי לְאִינִישׁ אֲבָלוֹת בְּרָנְל שְׂאִין צְרִיךְ לִישׁן בִּין הֶאֱנָשִׁים אַע"ג דְּקִילָא לִיָּה דָּלָא חַל עֲלֵיהָ אֲבָלוֹת מִשּׁוּם דְּשְׂבָעִית יְמִי הַמִּשְׁתָּה אִית בַּהוּ מִשּׁוּם אֲפּוֹשִׁי שְׁמַחָה לְשׁוֹשְׁבֵינִי וְלִכָּל בְּנֵי הַחֲפָה אֲבָל שְׂמַחַת הַרְּנָל דְּלִית בַּהוּ כִּי הֵאִי גֻּנָּא לֹא דֶּהָא גְּבִי שְׂבַת לֹא אֲשַׁכַּח מֵאֵן דְּאִמַּר דֶּהוּא יֵשֵׁן בִּין הֶאֱנָשִׁים אַע"ג דָּלָא נִהְגָּא בַּה אֲבָלוֹת עַד כֵּאֵן לְשׁוֹנוּ וְקַצַּת קָשָׁה לִי א"כ כִּי פִרִיךְ דֶּתָם מְאֲבָלוֹת דַּחֲתָן לְאֲבָלוֹת דְּעָלָמָא וּמַשְׁנִי רַב אֲשִׁי מִי קֹא מִדְּמִית אֲבָלוֹת דֶּהָבֵא לְאֲבָלוֹת דְּעָלָמָא אֲבָלוֹת דֶּהָבֵא אֲקִילוּ בַּה רַבָּנָן פִּירוּשׁ וְלֶהֱכִי הוּא יֵשֵׁן בִּין הֶאֱנָשִׁים אִף עַל גַּב דְּכָבֵר בַּעַל הָנֶה מִצִּי לְמַפְלָג בִּין אֲבָלוֹת דֶּהָבֵא לְדַעֲלָמָא מִשּׁוּם דְּחַפָּה אִית בַּה אֲפּוֹשִׁי שְׁמַחָה מִיהוּ יֵשׁ לְיוֹמַר דַּעֲדִיפָא מִנָּה קֹא מַשְׁנִי:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

דִּשְׁחַלִין קִרְשִׁין: חֲלָלָנוּת פולפון"ר: הֶבְרֵייר אַרונ"א: מַצְרָאָה הַנָּדָל עַל

הַמַּצֵּר שְׂאִין סְבִיבוּתֵינוּ זָרַע אַחַר שְׁכִיחֻשׁ כַּחוּ: לֹא יֵאָכֵל בִּצְיִים שְׁמַבִּיאִין לִידִי קָרִי וּמִתְנַנָּה עַל בְּנֵי הַבַּיִת: לֹא יִישָׁן בְּטָלִיתוּ שְׁל בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהוּא מִתְכַּסֶּה בַּה בַּיּוֹם שְׁלֹא יִמְצָא עֲלֵיהָ קָרִי: כִּי מִקְלַע לְדִרְשִׁישׁ שֶׁסְ הָיָה רְגִיל לִילָךְ: מֵאֵן הָיִיא לְיוֹמָא יֵשׁ אִשָּׁה שְׂתַנְשָׂא לִי לְיוֹמָא שְׂאִתַּעֲבַב כֵּאֵן וְתַצֵּא לְאַחַר מִכָּאֵן: זֶה אֲצַל זֶה בֵּן שְׁנוּלִיד בְּמִדְּיָנָה זִז עַם בַּת שְׁנוּלִיד בְּמִדְּיָנָה אַחֲרַת: רַבָּנָן קָלָא אִית לְהוּ וְשָׂמַם קָרִי עַל בְּנִיָּס: צְרִיכָה לִשְׂבַּ שְׂבָעָה נְקִיִּים מִיּוֹם שְׁנִתְרַצַּת שְׁמֹא מִחֻמַּת חֲמוּד רָאִתָּה דָּם: יחֻזִּי בַּעֲלָמָא וְאִין חֲקִיקוּן לָהֵן אֵלָא שֶׁהָשְׂנִי אִשָּׁה אִין מִתְאַנֶּה כְּמִי שְׂאִין לוֹ אִשָּׁה: מִתְנִי' מִסְרוּהוּ זִקְנִי בֵית דִין שְׁקָרִאוּ לְפָנָיו בְּסָזָר הַיּוֹם: לְזִקְנִי בַּהֲנָה לְלַמְדוּ חֲפִינִית הַקְטַרְתַּת הַמְטָלַת עֲלָיו בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁנֵאֱמַר (וַיִּקְרָא ט"ו:":ב) וּמֵלֹא חֲפָנָיו קוֹטַרְתַּת סָמִים וְגו' וְעַבְדָּהָ קָשָׁה הִיא כְּדִלְקָמֵן (יומא דף מז:): בֵּית אֲבָטֵינָם הָיוּ עוֹשִׂין אֶת הַקְטַרְתַּת כּוֹתֶשֶׁן אוֹתוֹ וּמַשְׁרָבִין סָמָמִי: וְהַשְׁבִּיעוּהוּ שְׁלֹא יִהְיֶה צְלוּקִי לְתַקַּן מַבְחוּץ וְלִהֲכָנִים בְּפָנִים כְּדִאֲמַרְיֵן בְּגִמְרָא (לְקַמֵּן יוֹמָא דף יט:): אִישִׁי אֲדוֹנִי: הוּא פּוֹרֶשׁ וּבּוֹכָה מִפֶּרֶשׁ בְּגַמ' (שם): אִם הָיָה חָכַם דּוֹרֶשׁ בְּדָבָר הֵלֵכָה כָּל לֵיל יוֹה"כ שְׁלֹא יִישָׁן וַיִּרְאָה קָרִי: וְאִם לֹאֻ חָכַם הוּא יוֹדַע לֶהֱבִין וְלַשְׁמַע דְּבַר הֵלֵכָה וְאִינוּ יוֹדַע לָדַרֵשׁ דּוֹרְשִׁין לְפָנָיו: בְּאִיּוֹב וּבַעֲזָרָא וּבְדָבְרֵי הַיָּמִים. זְכָרְיָה בֶּן קְבוּטָל אוֹמַר: פְּעָמִים הִרְבָּה קָרִיתִי לְפָנָיו בְּדִנְיָאֵל.

גַּמְי' אֶת הַלֵּב לְשׁוּמְעָן וְאִין שְׁנָה חוּטְפָתוּ: אֶת הַלֵּב לְשׁוּמְעָן וְאִין שְׁנָה חוּטְפָתוּ:

מִצָּא אֶחָד אֶל־הַשָּׂדֶה לְלֶקֶט אֲרַת וַיִּמְצָא גֶּפֶן שָׂדֶה וַיִּלְקֹט מִסֻּנוּ פִקְעֵת שָׂדֶה מִלֵּא בְּגָדוֹ וַיָּבֹא וַיַּפְלַח אֶל־יְסוּדֵי הַנְּזוּד כִּי־לֹא יִדְעוּ [מַלְכִּים ב ד, לט] אֶל־תְּחַלֵּל אֶת־בֵּית־הַמִּזְבֵּחַ לְהַזְנוּתָהּ וְלֹא־תִזְנוֹהָ הָאָרֶץ וּפְלֹאָהּ הָאָרֶץ זָקָה [ויקרא יט, כט]

מסורת הש"ס

א יבמות לו:

ב יבמות לו: נדה סו.

ג לקמן טז, לקמן עד: כתובות טג: כתובות טב:

גליון הש"ס

גמ' וחללנוגו, ע' ר"ה כו ע"ב:

(ב) תוס' ד"ה יחודי בעלמא. אבל ביסודו של כו'. הובא עוד בשמו בתוס' תענית כה ע"א מס' ע"ג לח ע"א:

בא"ד משום דבשעת יה"מ אית בהו כו'. ק"ל הא גם בשבעת ימי אבלות דליכא אפושוי שמחה אסור ביחוד כדקתני כל אותן הימים וכו':

תורה אור השלם

וַיֵּצֵא אֶחָד אֶל־הַשָּׂדֶה לְלֶקֶט אֲרַת וַיִּמְצָא גֶּפֶן שָׂדֶה וַיִּלְקֹט מִסֻּנוּ פִקְעֵת שָׂדֶה מִלֵּא בְּגָדוֹ וַיָּבֹא וַיַּפְלַח אֶל־יְסוּדֵי הַנְּזוּד כִּי־לֹא יִדְעוּ [מַלְכִּים ב ד, לט]

אֶל־תְּחַלֵּל אֶת־בֵּית־הַמִּזְבֵּחַ לְהַזְנוּתָהּ וְלֹא־תִזְנוֹהָ הָאָרֶץ וּפְלֹאָהּ הָאָרֶץ זָקָה [ויקרא יט, כט]

מסורת הש"ס
א משנה מדות
ב משנה מדות
ג תוספתא סנהדרין; תוספתא חגיגה
ד משנה מדות
ה תמיד כו:
ו לקמן ל.; לקמן עא.; משנה יומא
ז קידושין כג:

גַּמַ' תֵּנָא ללמדו חפינה מוליכין אותו ל**שַׁפַּת פְּרָהָרִין** לישן שָׁס: ל**שַׁפַּת אֲבִטִינָם** ללמד חפינה: על גגה היא בית הטבילה מי מעין היו באין לָשֵׁס בְּרוּמָה: מַסָּבָה בָּנִין אֲבִינִים מעלות מְנַלְגָלוֹת וסודכות בְּמִקִּיף עמוד בְּמִין עַן גִּלְגַּל שֶׁל גֵּת: גַּת: בית הפְּרָנָה לעלויות לה דָּרָךְ המסָּבָה: ל**שַׁפַּת הגּוּלָה** על שם בור שְׁכָרוּ שָׁס עוּלִי גוּלָה: אַחֲרֵי שֶׁתִּינּוּ ללִשְׁפַת הגּוּלָה וּלְלִשְׁפַת הַגּוּיִת: וְגַם שֶׁלִּשְׁתֵּן שָׁנָה קָרוֹי אֶחָד לִשְׁלִשְׁתָּן: שַׁעַר הַזְּלָקָה שַׁעַר הַקָּרָבָן לֹא יִדְעָתִי לְמָה נִקְרָא שְׁמִם כֶּה: שַׁעַר הַמַּיִם שְׁבוּ מִכְּנִיסִין גְּלוּחִית שֶׁל מַיִם שֶׁל נִסּוּךְ בָּחַג כֶּה מִפְּרָשׁ בְּשָׁקְלִים (דף ט:): וְעַשְׂרָה קִדּוּשֵׁין יָדִיו וְרַגְלָיו מִן הַכּוֹרֵ: כּוּ כַּיּוֹם כַּיּוֹמָה"כ וּלְקַמֵּן (יומא דף לב.) יְלִיף לְהוּ מִקְרָאִי וְכָלוּ בַּקֹּדֶשׁ בְּדַמְפְּרָשׁ: עַל גַּג בֵּית פְּרָנָה שְׁהִיתָה בְּנִינָה בְּתוֹךְ עֲזָרָה מִקְדָּשָׁת: חוץ מִזֹּז טְבִילָה רֹאשׁוֹנָה שְׁאִינָה בָּאָה בְּשִׁבְלִי יוה"כ שֶׁאֵף כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה שָׁנִינוּ בִּפ"ג (דף ל:) אִין אֶרֶס וְכֵנִם לַעֲזָרָה אֶפְלוּ טַהוֹר עַד שֶׁיִּטְבֵּל אֶבֶל טְבִילוֹת הַבָּאוֹת מִחֲמַת יוה"כ בְּעִינן מִקּוֹם קִדּוֹשׁ דְּהָכִי כְּתִיב בְּהוּ וְרַחַן אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם בְּמִקּוֹם קִדּוֹשׁ (ויקרא ט"ז:כ"ד): וּבְצֵד לִשְׁכֵּתוֹ הִיתָה אֱלֵמָא לִשְׁכָּה יֵשׁ לוֹ בְּדָרוּם: וּמִסְתַּבְּרָא לִשַׁפַּת פְּרָהָרִין שֶׁהוּא יֵשֵׁן שָׁס בְּדָרוּם הָיִיא אֲחֵל בֵּית הַטְּבִילַת חוּל: מֵאִי טַעְמָא מִקָּדֵם קָאִי כּוּ? כִּשֶׁהוּא מַשְׁפִּים לְבַקֵּר כָּל שְׂבָעָה עוֹמֵד מִמַּטְוֵנוּ: וּמִסָּךְ רַגְלָיו וְטוֹבֵל הָתָם עַל גַּב שַׁעַר הַמַּיִם שְׁהִיא עַל גַּבָּהּ בְּעֵבִי הַחוּמָה מִתְּקַן בֵּית טְבִילַת חוּל וּמַעֲיָן מִשּׁוּךְ שָׁס בְּאַמָּה מַעֲיָן עֵיטָס כְּדִלְקַמֵּן (יומא דף כח.) וְכָל הַמַּסָּךְ רַגְלָיו טַעוּן טְבִילָה לִכְנֶס בַּעֲזָרָה וְאֵל לַצִּבּוֹן לְלִשְׁכֵּתוֹ הַשְּׂנִיָה לְלַמַּד חֲפִינָה וְאַחֲרֵי לְבִית הַמִּקְדָּשׁ וְעַד עֲבוּדָה כְּלָה יוֹמָא בְּדִתָּנּוּ (לְעִיל יוֹמָא דף יד.) כָּל שְׂבָעַת הַיָּמִים הוּא זֹרֶךְ אֶת הָדָם וְכוּ': לְבַהֲדֵי פִּגְיָא מִדּוּ עָלָה כְּדִאֲמַרְיָן בְּרִישׁ פְּרָקוּין: וְאֵזֵל לְדָרוּם וְטָבֵל עַל שַׁעַר הַמַּיִם כּר"ע דְּאָמַר (סג) טַהוֹר שְׁנַפֵּל עָלָיו הָאִסָּה טַמְאָתוּ: וְגִיחַ הוֹלֵךְ וְשׁוֹכֵב בְּלִשְׁפַת פְּרָהָרִין אֲשֶׁר אֲחֵל בֵּית הַטְּבִילָה: דְּאִי אֲמַרְתָּ לִשְׁפַת פְּרָהָרִין שֶׁהוּא יֵשֵׁן בֶּה הָיִיא בַּצִּבּוֹן וּרְחוּקָה מִבֵּית הַטְּבִילָה הִטְרַחְתּוּ כָּל הָעָמֵל הָיָה: מִקָּדֵם קָאִי וּמִסָּךְ רַגְלָיו כְּדָרָךְ כָּל הַמַּשְׁפִּימִין: וְאֵזֵל לְדָרוּם לְשַׁעַר הַמַּיִם: וְטָבֵל וְגַמַּר חֲפִינָה הָתָם בְּבֵית אֲבִטִינָם אֲשֶׁר שָׁס וְאֵל לְבִית הַמִּקְדָּשׁ וְכוּ': אֱלֵמָה לֹא קוּשִׁיא הִיא כְּלוּמַר וְכִי לֹא טוֹב לָךְ לְהִטְרִיחוּ

שבעת ימים פרק ראשון יומא

לְבִית אֲבִטִינָם שָׁשִׁם הַקַּטְרֶת מַנִּי: לְ**שַׁפַּת בֵּית הַפְּרָנָה** וּא"ת מֵאִי שָׁנָא דְּכִי תֵּנָא לְהוּ בְּרִישָׁא נִקְט לִשְׁפַת הַמְּלַח וְלִשְׁפַת בֵּית הַפְּרָנָה וְלִשְׁפַת הַמִּדִּיחוּין וְכִי מִפְּרָשׁ לְהוּ מִפְּרָשׁ לִשְׁפַת הַמִּדִּיחוּין וְהָדַר לִשְׁפַת הַפְּרָנָה וַי"ל אִי הָיִי מִפְּרָשׁ לִשְׁפַת בֵּית הַפְּרָנָה בְּרִישָׁא הִיכִי לְתַנִּי וְעַל גַּגָּה הָיָה כֶּהֵן טוֹבֵל כּוּ וְאַחֲרֵי לֹא קָתַנִּי הִיכִי סָלִיק לְהָתָם לְהִכִי תֵּנָא לִשְׁפַת הַמִּדִּיחוּין בְּרִישָׁא וּמַשֵּׁם הָיְתָה מַסָּבָה לְגַג בֵּית הַפְּרָנָה אֲמַנְס רִאשִׁית בְּמַסָּכַת מַדּוֹת (פ"ה מ"ג) וְשָׁם מִפְּרָשׁ לִשְׁפַת הַפְּרָנָה בְּרִישָׁא כִּי סָקְרָא דְרִישָׁא וְגַם בְּמַקְצַת סְפָרִים שְׁלַנְנוּ יֵשׁ כְּמוֹ כֵּן בְּכֹאן: **שְׂשִׁים** מִדִּיחוּין (קָדָשִׁי) קָדָשִׁים הֵא דְאֲמַרְיָן לְעִיל (יומא דף טז.) קְשִׁלְחָנוּת הָיִי בַּעֲזָרָה לְהַדִּיחַ עֲלֵיהֶן הַקְּדָשִׁים וְכַדְכָּתִיב בַּהֲקִיא בִּיחֻזְחָאֵל וַי"ל דְּבַשָּׁר קָדָשִׁים מִדִּיחוּין עַל הַשְּׁלֶחָנוֹת אֶבֶל קָרְבִי קָדָשִׁים שְׁנֵשׁ בָּהֶן פֶּרֶשׁ וּמֵאִיסִי מִדִּיחוּין אוֹתָם כְּלִשְׁפַת הַמִּדִּיחוּין:

גַּמַ' תֵּנָא: לְלַמְדוֹ חֲפִינָה. אָמַר רַב פִּפְא: שְׁתֵּי לְשִׁכוֹת הָיִי לוֹ לְכַהֵן גָּדוֹל, אַחַת לִשְׁפַת פְּרָהָרִין וְאַחַת לִשְׁפַת בֵּית אֲבִטִינָס. אַחַת בַּצִּפּוֹן וְאַחַת בְּדָרוּם. אַחַת בַּצִּפּוֹן, דִּתְנִין: שֵׁשׁ לְשִׁכוֹת הָיִי בַּעֲזָרָה, שְׁלֹשׁ בַּצִּפּוֹן וְשְׁלֹשׁ בְּדָרוּם, שְׂבָדָרוּם: לִשְׁפַת הַמְּלַח, לִשְׁפַת הַפְּרָנָה, לִשְׁפַת הַמִּדִּיחוּין. לִשְׁפַת הַמְּלַח — שְׂשִׁים הָיִי נוֹתְנִין מְלַח לְקָרְבָן, לִשְׁפַת הַפְּרָנָה — שְׂשִׁים הָיִי מוֹלְחִין עוֹרוֹת קֳדָשִׁים. וְעַל גַּגָּה הָיְתָה בֵּית טְבִילָה לְכַהֵן גָּדוֹל בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים. לִשְׁפַת הַמִּדִּיחוּין — שָׁם הָיִי מִדִּיחוּין קָרְבִי קֳדָשִׁים. וּמַשֵּׁם מְסִיבָה עוֹלָה לְגַג בֵּית הַפְּרָנָה. ^[כ]שְׁלֹשׁ שְׂבָצָפוֹן: לִשְׁפַת הָעֵץ, לִשְׁפַת הַגּוּלָה, לִשְׁפַת הַגּוּיִת. לִשְׁפַת הָעֵץ, אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: שְׁכַחְתִּי מָה הָיְתָה מִשְׁמַשְׁתָּ. אֲבָא שְׂאוּל אוּמְרַ: לִשְׁפַת כַּהֵן גָּדוֹל הָיְתָה אַחֲרֵי שְׁתִּיחָן, וְגַם שְׁלִשְׁתָּן שָׁנָה. ^[א]לִשְׁפַת הַגּוּלָה — שָׁם הָיָה בּוֹר הַגּוּלָה, וְהַגְלָגַל נִתּוֹן עָלָיו, וּמַשֵּׁם מְסַפִּיקִין מַיִם לְכָל הַעֲזָרָה. לִשְׁפַת הַגּוּיִת — שָׁם הָיְתָה סִנְהֶדְרִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֶת וְדָנָה אֶת הַכֹּהֲנִים, וּמִי שְׂנַמְצָא בּוּ פְסוּל, הָיָה לוֹבֵשׁ שְׁחוּרִים וּמִתְעַטֵּף שְׁחוּרִים וְיֵצֵא וְהָלַךְ לוֹ. וְשְׁלֹא נִמְצָא בּוּ פְסוּל, הָיָה לוֹבֵשׁ לְבָנִים וּמִתְעַטֵּף לְבָנִים וְנִכְנָס וּמַשְׁמֵשׁ עִם אַחֲרֵי הַכֹּהֲנִים. ^[ב]אַחַת בְּדָרוּם, דִּתְנִין: שְׂבָעָה שְׁעָרִים הָיִי בַּעֲזָרָה, שְׁלֹשׁ בַּצִּפּוֹן וְשְׁלֹשׁ בְּדָרוּם וְאַחַד בַּמְזָרַח. שְׂבָדָרוּם: שַׁעַר הַדְּלָקָה, שְׁנֵי לוֹ — שַׁעַר הַקָּרְבָן, שְׁלִישִׁי לוֹ — שַׁעַר הַמַּיִם. שְׂבַמְזָרַח: שַׁעַר נִקְנוֹר, וּשְׁתֵּי לְשִׁכוֹת הָיִי שָׁם אַחַת בַּיַּמִּינוֹ וְאַחַת בַּשְּׂמָאלוֹ, אַחַת לִשְׁפַת פְּנִיחַס הַמְּלָבִישׁ, וְאַחַת לִשְׁפַת עוֹשִׁי חֲבִיתִין. ^[ג]שְׂבָצָפוֹן: שַׁעַר נִיצוּץ, בְּנִין אֲכַסְדָּרָה הָיָה, וְעַלְיָהּ בְּנוּיָה לוֹ עַל גִּבּוֹי, וְשָׁם כֹּהֲנִים שׁוֹמְרִים מְלַמְעֵלָה, וְלוֹיִם מְלַמְטָה. וְשְׁלִפְנִים הֵימְנוּ הַחִיל. שְׁנֵי לוֹ — שַׁעַר הַקָּרְבָן, שְׁלִישִׁי לוֹ — שַׁעַר בֵּית הַמוֹקֵד. ^[ד]וְתִנְיָא: חֲמֵשׁ טְבִילוֹת וְעַשְׂרָה קִדּוּשֵׁין טוֹבֵל כַּהֵן גָּדוֹל וּמִקְדָּשׁ בּוּ בַיּוֹם, וְכוּלָן בַּקּוּדֶשׁ, [עַל גַּג] בֵּית הַפְּרָנָה. חוּץ מִזֹּז שְׁהִיתָה בַּחוּל, עַל גִּבֵּי שַׁעַר הַמַּיִם, וּבְצֵד לִשְׁכֵּתוֹ הָיְתָה. וְלֹא יִדְעָנָא אִי לִשְׁפַת פְּרָהָרִין בַּצִּפּוֹן וְלִשְׁפַת בֵּית אֲבִטִינָס בְּדָרוּם, אוֹ לִשְׁפַת בֵּית אֲבִטִינָס בַּצִּפּוֹן וְלִשְׁפַת פְּרָהָרִין בְּדָרוּם. וּמִסְתַּבְּרָא דִּלִּשְׁפַת פְּרָהָרִין בְּדָרוּם הוּאִי. מֵאִי טַעְמָא? מִקְדָּים קָאִי וּמֵיסָהּ אֶת רַגְלָיו וְטָבִיל, וְאֵזֵיל לַצִּפּוֹן וְגַמַּר חֲפִינָה וְאַחֲרֵי אֵזֵיל עֲבוּדָה כּוּלֵי יוֹמָא. לְבַהֲדֵי פִּגְיָא מִדּוּ עַלְיָה, וְהָדַר אֵזֵיל לְדָרוּם וְטָבִיל וְנִייַח. דְּאִי אֲמַרְתָּ לִשְׁפַת פְּרָהָרִין בַּצִּפּוֹן. מִקְדָּים קָאִי וּמֵיסָהּ רַגְלָיו, וְאֵזֵיל לְדָרוּם וְטָבִיל וְגַמַּר חֲפִינָה וְאַחֲרֵי לְבִית הַמִּקְדָּשׁ וְעַבִּיד עֲבוּדָה כּוּלֵיָהּ יוֹמָא, לְהָדִי פִּגְיָא מִדּוּ עַלְיָה, וְהָדַר אֵזֵיל לְדָרוּם וְטָבִיל, וּבְעֵי מְהֵדַר וּמִיזֵל לַצִּפּוֹן וּמִינַח — וּמִי (טָרַח) מְטַרְחִינּוּ לִיה כּוּלֵי הָאִי? אֱלֵמָה לָא? מְטַרְחִינּוּ לִיה טָפִי, דְּאִי צְדוּקִי הוּא לִיפְרוּשׁ. אִי נָמִי, שְׁלֹא תַזוּחַ דַּעְתּוֹ עָלָיו. דְּאִי לֹא תִימָא הִכִּי, נַעֲבֻדְיִנְהוּ לְתַרְוּיָיהוּ בְּהָדִי הַדְּדִי, אִי נָמִי תַסְגִּי לִיה בַּחֲדָא. ^[ה]וְאָמְרוּ לוֹ אִישִׁי כַּהֵן גָּדוֹל וְכוּי. לִימָא תַהוּי תִּיּוּבָתָא דְרַב הוּנָא בְּרִיָה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ. דְּאָמַר רַב הוּנָא בְּרִיָה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ: הֵנִי כֹהֲנִי — שְׁלוּחִי דְרַחֲמָנָא נִינְהוּ, דְּאִי אֲמַרְתָּ שְׁלוּחִי דִידִין נִינְהוּ

מִי

וְלִשְׁפַת בֵּית הַפְּרָנָה וְלִשְׁפַת הַמִּדִּיחוּין וְכִי מִפְּרָשׁ לְהוּ מִפְּרָשׁ לִשְׁפַת הַמִּדִּיחוּין וְהָדַר לִשְׁפַת הַפְּרָנָה וַי"ל אִי הָיִי מִפְּרָשׁ לִשְׁפַת בֵּית הַפְּרָנָה בְּרִישָׁא הִיכִי לְתַנִּי וְעַל גַּגָּה הָיָה כֶּהֵן טוֹבֵל כּוּ וְאַחֲרֵי לֹא קָתַנִּי הִיכִי סָלִיק לְהָתָם לְהִכִי תֵּנָא לִשְׁפַת הַמִּדִּיחוּין בְּרִישָׁא וּמַשֵּׁם הָיְתָה מַסָּבָה לְגַג בֵּית הַפְּרָנָה אֲמַנְס רִאשִׁית בְּמַסָּכַת מַדּוֹת (פ"ה מ"ג) וְשָׁם מִפְּרָשׁ לִשְׁפַת הַפְּרָנָה בְּרִישָׁא כִּי סָקְרָא דְרִישָׁא וְגַם בְּמַקְצַת סְפָרִים שְׁלַנְנוּ יֵשׁ כְּמוֹ כֵּן בְּכֹאן: **שְׂשִׁים** מִדִּיחוּין (קָדָשִׁי) קָדָשִׁים הֵא דְאֲמַרְיָן לְעִיל (יומא דף טז.) קְשִׁלְחָנוּת הָיִי בַּעֲזָרָה לְהַדִּיחַ עֲלֵיהֶן הַקְּדָשִׁים וְכַדְכָּתִיב בַּהֲקִיא בִּיחֻזְחָאֵל וַי"ל דְּבַשָּׁר קָדָשִׁים מִדִּיחוּין עַל הַשְּׁלֶחָנוֹת אֶבֶל קָרְבִי קָדָשִׁים שְׁנֵשׁ בָּהֶן פֶּרֶשׁ וּמֵאִיסִי מִדִּיחוּין אוֹתָם כְּלִשְׁפַת הַמִּדִּיחוּין:

יט.

עין משפט נר מצוה

א מו"י פה' מהל' בית הבחירה

הל' יז:

ב מו"י פה' מהל' בית הבחירה

הל' יז:

ג מו"י פו' מהל' ביאת מקדש הל'

יא:

ד מו"י פה' מהל' בית הבחירה

הל' ד:

ה מו"י פה' מהל' בית הבחירה

הל' יז:

ו מו"י פח' מהל' בית הבחירה הל'

ח:

ז מו"י פב' מהל' עבודת יום

הכפורים הל' ב:

ח מו"י פב' מהל' עבודת יום

הכפורים הל' ג:

מִטְרַחֲיָין לִיה מַדְעַת דְּאִי צְדוּקִי הוּא וְאִינוּ יָרָא שְׁמַיִם לְקַבֵּל עָלָיו טַרַח הַמִּקְדָּשׁ לִפְרָשׁ מִן הַכֹּהֲנָה גְדוּלָה וְלֹא יִקְבְּלָנָה מִתַּחְלָה וְטוֹב לָנוּ שְׁהָרִי הֵן מַשְׁעִין אֶת עֲבוּדָה כְּדִלְקַמֵּן בְּשַׁמְעִיתוּ: א"י אֶפְלוּ אֶרֶס בָּשָׂר הוּא טוֹב לָנוּ לְהִטְרִיחוּ כְּדִי שְׁלֹא תַזוּחַ דַּעְתּוֹ עָלָיו לְהַתְנַאוּת בְּכַתֵּר כֹּהֲנָה: דְּאִי לֹא תִימָא הִכִּי דְלֹא בְּעִינן לֹאטְרוּחָה לַעֲבֹד שְׁתֵּי לִשְׁכִּיחֵתוּ בַּהֲדִי הַדְּדִי: לִימָא תַהוּי מִתְנִי דְקָתַנִּי אֶתָּה שְׁלוּחָנוּ תִּיּוּבָתָא דְרַב הוּנָא כּוּ: הֵנִי כֹהֲנִי בַּהֲקָרְבַת קַרְבָּנוֹתָיו שְׁלוּחִי דְרַחֲמָנָא יִנְהֵוּ וְלֹא שְׁלוּחִינוּ וְנִפְקָא מִנָּה דָאֵס הוּא מַזְרַ הַנָּאִה מִמֶּנּוּ מִתַּר לֹא שְׁתַּקְרִיב עָלָיו קַרְבָּנִיתּוֹ בְּדִתְנִן בְּגִדְרִים (דף לה:):

י"ט:

	עין משפט גור מצוה
---------------------------------------	----------------------------------

א מיי' פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ז:

ב מיי' פב' מהל' קריאת שמע הל' ח, טוש"ע או"ח סי' סג סעי' ז:

ג מיי' פב' מהל' דעות הל' ד, טוש"ע יו"ד סי' רמו סעי' כה:

ד מיי' פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ח:

מִי אֵיכָּא מִיַּד דְּאָנוּ לֹא מְצִינוּ לְמַעַבְד כו' (דף לה:): מַפְשִׁיעַ לן הָיָי כְּהֵנִי שְׁלוּחֵי דְרַחֲמֵנָא נִינְהוּ אוּ שְׁלוּחֵי דִיזְנוּ נִינְהוּ וְקֹאֲמֵר ת"ש ת"ס טוּבְאָה דְהֶס וּלְבַסּוֹף לֹא אִפְשִׁיטָא וְאִמְאי לֹא פָשִׁיט לַהּ מִדְּרַב הוּנָא בְּרַה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ דְּהִכָּא י"ל דְּלֹא בָּעֵי לְמַפְשֵׁט מִדְּבָרֵי אֲמוּרָאִים אֲלֵא מִמַּתְנִי וּבִרְיָתָא וְכִי הָאִי גִּנְאָה צ"ל אִהָּא דְּמַפְשִׁיעַ לָן בִּפ"ק דב"מ (ז: נָסֵס) וּבִפ' הכּוֹתֵב (פְּתֻבוֹת פט:): אִי אֲלֵמְנָה מִן הָאֲרוּסִין אִית לַהּ כְּתֻבָּה וְלֹא אִפְשִׁיטָא אַע"ג דְּבִכְמָה זֻכְרָתִי בִּשְׁ"ס מַשְׁמַע בְּפִרְק נֶגְרָה (בְּתֻבוֹת מר). וְשׁוֹבְפִרְק הָאוּמֵר (קדושין דף סה. סה.) דְּאִית לַהּ כְּתֻבָּה כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ סָס ר"י אֲלֵא לֹא בָּעֵי לְמַפְשֵׁט אֲלֵא מִמַּתְנִי וּבִרְיָתָא. וְלִי נִרְאֶה דְלַעוֹלָם פָּשִׁיטָא לִיה מִדְּרַב הוּנָא בְּרַה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ דְּשְׁלוּחֵי דְרַחֲמֵנָא נִינְהוּ דְאִי ס"ד שְׁלוּחֵי דִיזְנוּ דְנוּקָא נִינְהוּ וְלֹא שְׁלוּחֵי דְרַחֲמֵנָא בְּלָל מִי אֵיכָּא מִיַּדִּי כו' וְהֶסֶם מַפְשִׁיעַ לִיה אִי שְׁלוּחֵי דִיזְנוּ תָּגַת דִּהּווּ לִהּוּ שְׁלוּחֵי דְרַחֲמֵנָא וְשְׁלוּחֵי דִיזְנוּ אוּ שְׁלוּחֵי דְרַחֲמֵנָא דְנוּקָא וְהָא לֹא מַצֵּי לְמַפְשֵׁט מִדְּרַב הוּנָא דְאִפְּלִיג אִי שְׁלוּחֵי דִיזְנוּ נִמִי הוּוּ מִקְרָבֵי אַע"ג דְּאָנוּ לֹא מְצִינוּ לְמַעַבְד בִּינוּ דְאִף שְׁלוּחֵי דְרַחֲמֵנָא נִינְהוּ וּמֵלְתָא דְרַב הוּנָא בְּרַה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ דְאָמֵר [לֹאֵו] שְׁלוּחֵי דִיזְנוּ נִינְהוּ לֹא נִפְקָא מִנֵּה מַזִּי לַעֲנוּ מִדְּ הִנָּהּא דְבִין אִי שְׁלוּחֵי דִיזְנוּ דְנוּקָא נִינְהוּ בִין אִי שְׁלוּחֵי דְרַחֲמֵנָא נִמִי נִינְהוּ אֲסוּר בְּמִדְּר הִנָּהּא דְקָא מַהֲנִי לַהּ אֲלֵא נִרְאֶה דְנִפְקָא מִנֵּה אִי אָמֵר בַּעַל הַקֶּרֶן לֹא בָּעִינָא דְלַקְרָבָה [כֹּהֵן] שְׁבָאוֹתוּ מִשְׁמֵר אֲלֵא כֹּהֵן אַחֵר אִי אֲמֵרִינוּ שְׁלוּחֵי דִיזְנוּ דְנוּקָא הָא אָמֵר לֹא בָּעִינָא וְלֹא נִקְרִיב לִיה כֹּהֵן שְׁבָאוֹתוּ מִשְׁמֵר בַּעַל בְּרַחוּ וְאִי אֲמֵרִינוּ שְׁלוּחֵי דְרַחֲמֵנָא נִינְהוּ וְהִי נִמִי דְמַפְרָשִׁינוּ אִף שְׁלוּחֵי דְרַחֲמֵנָא נִינְהוּ עֵקֶרֶס שְׁלוּחֵי דְרַחֲמֵנָא נִינְהוּ וְלֹאֵו כָּל כְּמִנְשֶׁה לַעֲבַב עַל יָדֵס שְׁלֹא יִקְרִיבוּהוּ כְּהֵנִי מִשְׁמֵר:

בָּם וְלֹא בְּתַפְלָה נִרְאֶה לִי בָּם שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה וּמַשִּׁיב מַפְּנֵי הַכּוֹז וְלֹא בְּתַפְלָה דְאֲמֵרִינוּ (בְּרִכוֹת דף ג'): אֲפֹלוּ מִלָּךְ שׁוֹאֵל בְּשִׁלוּמוֹ לֹא יִשְׁכַּחַנוּ אִפִּי' נֶחֱס כְּרוּךְ עַל עַקְבֵּיוּ לֹא יִפְסִיק:

תַּמָּה דְבִפְרָק אִין בִּינוּ הַמְדֵר (נִגְרִים

הַכִּי חֹאמְרִי לִיה הָאִי דְקֹאמְרִי לִיה

מִי אֵיכָּא מִיַּדִּי דְאָנוּ לֹא מְצִינוּ לְמַעַבְד, וּשְׁלוּחֵי דִידָן מְצִו עָבְדִּי? הַכִּי קֹאמְרִי לִיה: מַשְׁפִּיעִין אָנוּ עָלֶיהָ עַל דַּעֲתֵינוּ וְעַל דַּעַת בֵּית דִּין.⁽ⁿ⁾ הוּא פּוֹרֵשׁ וּבּוֹכָה וְהֵן פּוֹרְשִׁין וּבּוֹכִין וְכוּ'.

הוּא פּוֹרֵשׁ וּבּוֹכָה — שְׁחַשְׁדוּהוּ צִדּוּקִי, וְהֶם פּוֹרְשִׁין וּבּוֹכִין — דְאָמֵר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: כָּל הַחוּשְׁד בְּכַשְׂרִים לוֹקָה בְּגּוּפוֹ. וְכָל כֹּהַ לְמָהּ? שְׁלֵא יִתְּנוּ מִבְּחוּץ וְיִכְנִיס, כְּדָרָה שְׁהַצִּדּוּקִין עוֹשִׂין.^(a) תְּנוּ רַבְּנוּ: מַעֲשֶׂה בְּצִדּוּקִי אַחַד שְׁהִתְקִין מִבְּחוּץ וְהִכְנִיס. בִּיצִיאָתוֹ הָיָה שְׂמִיחַ שְׂמִיחָה גְדוֹלָה. פָּגַע בּוֹ אֲבִיו, אָמֵר לוֹ: בְּנִי, אָף עַל פִּי שְׁצִדּוּקִין אָנוּ, מִתִּירָאִין אָנוּ מִן הַפְּרוּשִׁים. אָמֵר לוֹ: כָּל יָמֵי הָיִיתִי מַצְטָעַר עַל הַמִּקְרָא הַזֶּה: **"כִּי בָּעָנוּ אֲרָאָה עַל הַכַּפּוֹרֶת"**, אֲמַרְתִּי: מָתִי יָבּוּא לְיָדִי וְאֶקְיִימְנוּ, עַכְשִׁיו שְׂבָא לְיָדִי — לֹא אֶקְיִימְנוּ?! אָמְרוּ: לֹא הָיוּ יָמִים מוֹעֲטִין עַד שְׁמַת וְהוּטֵל בְּאַשְׁפָּה, וְהָיוּ תוֹלְעִין יוֹצְאִין מִחוּטָמוֹ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: בִּיצִיאָתוֹ נִיגַף, דִּתְנִי רַבִּי חֲזִיָּא: כְּמִין קוּל נִשְׁמַע בַּעֲזָרָה שְׂבָא מְלָאָה וְחִבְטוּ עַל פְּנָיו. וְנִכְנָסוּ אַחֲרֵי הַפְּתָנִים וּמַצָּאוּ כַּכָּף רָגֵל עָגֵל בִּין כְּתַפִּיו, שְׁנָאָמֵר: **"וּרְגְלֵיהֶם רָגֵל יִשְׂרָהּ וְכַף רְגְלֵיהֶם כַּכָּף רָגֵל עָגֵל"**. אָמֵר רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן קְבוּטָל וְכוּ'. מִתְנִי לִיה רַב חֲנָן בַּר רַבָּא לְחֲזִיָּא בַר רַב קַמְיָה דְרַב **"אָמֵר רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן קְבוּטָל"**, וּמַחְוִי לִיה רַב בִּיִּידִיה **"קְבוּטָל"**. וְנִימָא לִיה מִימָר! קְרִיאַת שְׁמַע הָוָה קָרִי. **"וְכִי הָאִי גִּוּוּנָא מִי שְׂרִי? וְהָא אָמֵר רַבִּי יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מֵרְתָּא: הַקּוּרָא אֵת שְׁמַע לֹא יִרְמוּזוּ בַּעֲיָנָיו, וְלֹא יִקְרוּץ בְּשַׁפְתּוֹתָיו, וְלֹא יוֹרָה בְּאַצְבָּעוֹתָיו. וְתַנָּיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר חֲסָמָא אוֹמֵר: הַקּוּרָא אֵת שְׁמַע וּמִרְמוּז בַּעֲיָנָיו, וּמִקְרָץ בְּשַׁפְתּוֹתָיו, וּמִרְאָה בְּאַצְבָּעוּ — עָלָיו הַפְּתוּב אוֹמֵר: **"וְלֹא אוֹתִי קְרִיאַת יִעָקֹב"**! לֹא קוֹשִׁיא: הָא בְּפִרְק רֵאשׁוֹן, הָא בְּפִרְק שְׁנִי. תְּנוּ רַבְּנוּ: **"וּדְבַרְתָּ בָּם"**, בָּם — וְלֹא בְּתַפְלָה. **"וּדְבַרְתָּ בָּם"**, בָּם יֵשׁ לָהּ רִשׁוּת לְדַבֵּר, וְלֹא בְּדַבְרִים אַחֲרִים. **"רַבִּי אַחָא אוֹמֵר: **"וּדְבַרְתָּ בָּם"**, עֲשֶׂה אוֹתוֹן קָבַע וְאַל תַּעֲשֶׂם עֲרֵאִי. אָמֵר רַבָּא: הַשֵּׁחַ שִׁיחַת חוּלִין — עוֹבֵר בַּעֲשָׂה, שְׁנָאָמֵר: **"וּדְבַרְתָּ בָּם"**, בָּם — וְלֹא בְּדַבְרִים אַחֲרִים. רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב אָמֵר: עוֹבֵר בְּלֵאוּ, שְׁנָאָמֵר: **"כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר"**. **"מִתְנִי בְּקִשׁ לְהַתְנַמֵּנִם, פִּרְחֵי כְּהוּנָה מִכִּין לְפָנָיו בְּאַצְבַּע צִרְדָּא, וְאוֹמְרִים לוֹ: אִישִׁי כֹהֵן גְּדוֹל! עֲמוּד וְהִפָּג אַחַת עַל הַרְצָפָה. וּמַעֲסִיקִין אוֹתוֹ עַד שִׁיגִיעַ זְמַן הַשְּׁחִיטָה. גָּמִי מַאי צִרְדָּא? אָמֵר רַב יְהוּדָה: צִרְתָּה דְדָא, מַאי הִיא — גּוֹדֵל. מַחְוִי רַב הוּנָא וְאֶזְל קֵלָא בְּכוּלֵי בִי רַב.^(o) וְאוֹמְרִים לוֹ אִישִׁי כֹהֵן גְּדוֹל הִפָּג אַחַת עַל הַרְצָפָה וְכוּ'. אָמֵר רַב יִצְחָק: עַל חֲדַת. מַאי הִיא? אָמְרִי לִיה: אַחְוִי קִידָה. וּמַעֲסִיקִין אוֹתוֹ עַד שִׁיגִיעַ זְמַן שְׁחִיטָה (וְכוּ'). תַּנָּא: לֹא הָיוּ מַעֲסִיקִין אוֹתוֹ לֹא בִּנְבָל וְלֹא בִּכְנוּר, אֲלֵא בַּפֶּה. וּמָה הָיוּ אוֹמְרִין — **"אִם הִ' לֹא יִבְנֶה בֵּית שׁוּא עֲמָלוּ בּוֹנִיו בּוּ"**. מִיִּקְרִי יְרוּשָׁלַּיִם לֹא הָיוּ יִשְׁנִין כָּל הַלַּיְלָה, כְּדִי שִׁישְׁמַע כֹּהֵן גְּדוֹל קוּל הַבְּרָה וְלֹא תִהְיֶה שִׁנְיָה חוּטְפָתוֹ. תַּנָּיָא, אֲבָא שְׁאוּל אָמֵר: אָף בְּגִבּוּלִין הָיוּ עוֹשִׂין בֶּן זָכַר לְמִקְדָּשׁ, אֲלֵא שְׁהָיוּ חוּטְאִין. אָמֵר אַבְיִי וְאִיתִימָא רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: תַּרְגּוּמָא, נִהַרְדָּעָא. דְאָמֵר לִיה אֲלֵיָּהוּ לְרַב יְהוּדָה אַחוּה דְרַב סָלָא חֲסִידָא, אָמְרִיתוּ: **"אַמְאִי לֹא אַתִּי מְשִׁיח"**? וְהָא הָאִידְנָא יוֹמָא דְכִיפּוּרִי הוּא וְאַפְּעוּל כְּמָה בְּתוּלְתָא בְּנִהַרְדָּעָא. אָמֵר לִיה: הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַאי אָמֵר? אָמֵר לִיה:******

"לִפְתָּח

אַתָּה שְׁלוּחַנוּ לִי לֹא בַּעֲבוּדָה קֹאמְרִי לִי אֲלֵא לַעֲנוּ קְבֻלַּת שְׁבוּעָה בְּלוּמֵר לֹא לְפִי מַחֲשָׁבָה שְׁבֻלְבֶּךְ אִם בָּאת לְהַעֲרִים בְּקְבֻלַּת הַשְׁבָּעָה אָנוּ מַשְׁפִּיעִין אוֹתָךְ. לְפִי דַּעֲתָנוּ וְדַעַת בִּי"ד: שְׁחַשְׁדוּהוּ צִדּוּקִי לְתַקּוּן הַקְטָרֶת וְלִתַּת אוֹתָהּ עַל מַחֲמַת הָאֵשׁ בְּהִיכַל וּלְהַכְטִיָּסָה אַחֲרֵי כֵן לְבֵית קֹדֶשִׁי הַקִּדָּשִׁים שְׁכַן אוֹמְרִים הַצִּדּוּקִים כְּדִלְקָמוּן: הַחוּשְׁד בְּכַשְׂרִים לוֹקָה בְּגּוּפוֹ דְכְּתִיב (שְׁמוֹת ל':ו') הֵן לֹא יֵאֱמִינוּ לִי וְגו' וְכְתִיב וְהִנֵּה יָדוּ מִצְרַעַת פִּשְׁלָנִי: וְכָל כֹּהַ לְמָה הַשְׁבוּעָה הַזֹּאת לְמָה: שְׁלֹא יִתְּנוּ הַקְטָרֶת מְלֹא חֲפִינִם הַנֶּתְנֶת בִּינִי"כ עַל הַמַּחֲמַת דְּכְּתִיב (וַיִּקְרָא ט"ו"י:ג) וּמִלֹּא חֲפָנָיו וְגו' וְנִתַּן אֵת הַקְטָרֶת עַל הָאֵשׁ וְגו': מִבְּחוּץ בְּהִיכַל הָיוּ נוֹתְנִין אוֹתָהּ צִדּוּקִין עַל הָאֵשׁ וְחֹח"כ מְכַטִּיסִין שְׁהָיוּ דוֹקְשִׁין אֵל יָבֹא בִי אִם בָּעָנוּ בִּי בָּעָנוּ אֲרָאָה (סָס) וְכְתִיב בְּרִישָׁא דְקִרְא וְאֵל יָבֹא בְּכָל עַת אֵל הַקֹּדֶשׁ וּמַשְׁמַע בִּי בָּעָנוּ שְׁשׁוּן הַקְטָרֶת יָבֹא וְאֵל אֲרָאָה עַל הַכַּפֶּרֶת: מַחֲטָמוֹ שְׁהוּא רֵאשִׁון לֹאֲבָרִים לְפָנִם לְבִית לְפִי שְׁהוּא בּוֹלֵט לְפָנָיו כְּדֹאמֵר נִמִי בְּמַס' שְׁבוּעוֹת (דף י'): הַנִּכְנָס לְבִית הַמִּנְעֶה דְרָךְ אַחוּרָיו וְאַפִּלוּ נִכְנָס כָּלוּ חוּן מַחֲטָמוֹ טַהוֹר אֲלֵמָא הִבָּא דְרָךְ אַחוּרָיו נִכְנָס חֲטָמוֹ אַחֲרוֹן: מַתְנִי לִיה לְחִיָּא בַר רַב א"ר זְכַרְיָה בֶּן קְפוּטָל בְּפ"א וּמַחְוִי לִיה רַב בְּבִי"ת עָשָׂה לוֹ סִימֵן שְׁהוּא קְבוּטָל בְּבִי"ת: וַיִּקְמַי וַיִּקְרַן יוֹרָה בְּלָן לְשׁוֹן אַחַד הֵן אֲלֵא שְׁזֵה נוֹפֵל עַל הַעֲיִים וְהַ נוֹפֵל עַל הָאֲצְבָּעוֹת שְׁנָאָמֵר (מַשְׁלִי ו) קוֹרֵן בָּעֲיָנוּ מוֹלֵל בְּרַגְלָיו מוֹרָה בְּאֲצְבָּעוֹתָיו: בְּפִרְק רֵאשִׁון גְּרִיף בּוֹ פְּנִיָה שְׁנָאָמֵר בּוֹ (דְּבָרִים י':ו') וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל לְבָבָךְ: **בָּם** שָׂשׂ לָךְ לְהַשְׁמִיעַ מַה שְׁאַתָּה מוֹצִיא מִפִּיךְ: וְלֹא בְּתַפְלָה שְׁהַתְּפִלָּה בְּלַחֵשׁ שְׁנָאָמֵר (שְׁמוּאֵל א' י"י:ג) וְקוֹלָה לֹא יִשְׁמַע כֹּךְ מַצְאֵתִי בְּשִׂאלְתּוֹת דְּרַב אַחֲאִי גִאוּן: **בָּם** בְּדַבְרֵי תוֹרָה: וְלֹא בְּדַבְרִים אַחֲרִים שִׁיחַת הַזֵּלְדִים וְקִלּוֹת רֹאשׁ: לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר אִין לוֹ רְשׁוּת: מַתְנִי **אֲצַבַּע צִרְדָּא מִפְּרַשׁ בְּגִמ': וְהִפָּג טוֹל לְהִפִּיג שְׁנֵה מַשְׁיַיָּךְ עֲמוּד וְהִפָּג אַחַת שְׂחוּק לָנוּ פַּעַם אַחַת עַל הַרְצָפָה לְהִפִּיג שְׁנָתָךְ וּבְגִמְרָא מִפְּרַשׁ מַאי הִיא: וּמַשְׁפִּיקִין אוֹתוֹ בְּהִפְיּוּתָם וּבְטוּיָלֵיהֶם שְׁלֹא יִישָׁן עַד שְׁמִינַע זְמַן שְׁחִיטַת תַּמִּיד שֶׁל שְׁחִרִית שְׁהוּא בְּהָאִיר הַמַּזְרָח: גִּמ' צִרְתָּה דְּדָא צִרְתָּה שֶׁל זוֹ אֲצַבַּע תְּהִי צִרָה לָזוּ וּמַאי הִיא זוֹ גּוֹדֵל בְּאֲצַבַּע הַסְּמוּכָה לְגִדֵּל הָיָה מַחֲבָרוֹ לְאַגְדֵּל בְּחֻזָּקָה וְשׁוּמְטָה וּמַכָּה עַל כַּפוֹ וְנִשְׁמַע הַקוּל: בְּכוּלֵיָּה בִּי רַב בֵּית הַמִּדְרָשׁ: עַל חֲדַת דְרָךְ חֲדוּשׁ הַרְאֶה לָנוּ: אַחְוִי קָדָה נוֹעַן גּוֹדְלָיו בְּאֶרֶץ וְשׁוּחָה וְנוֹשֵׁק אֵת הַרְצָפָה וְעוֹמֵד כֹּךְ מִפְּרַשׁ בְּמַס' סָפָה (דף נג:). אֲלֵא**

בָּפָה הָיוּ מַשְׁוֹרְרִין לְפָנָיו: אִם ה' לֹא יִבְנֶה בֵּית וְגו' בְּלוּמֵר הָאֵהָר בַּעֲבוּדָתָךְ שְׁתַּהֵא לָשֵׁם שְׁמִים שְׁתַּהֵא לְרַצְוַת שְׁאִם חֲיִנְיָה אִין מִרְחַךְ עוֹלָה לְכַלוּם: שְׁוֹא עֲמָלוּ בּוֹנִיו בּוֹ כְּמוֹסִין יִגְעִים בְּבָנוּ שְׁלֹא יִתְחַסּוּ: מִיִּקְרִי יְרוּשָׁלַּיִם מַחֲשׁוּבִי יְרוּשָׁלַּיִם עוֹשִׂין כֹּךְ שְׁלֹא הָיוּ יִשְׁנִים: אֲלֵא שְׁהָיוּ חוּטְאִין מַשְׁחִקִין אֲנָשִׁים וְנָשִׁים יַחַד וּבְאִין לַעֲבָרָה: תַּרְגּוּמָא לְהָאִי בְּבִבּוּלַיִם הִיכָא הָיוּ חוּטְאִין בְּהַקְדָּשָׁא:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

	מסורת הש"ס
---------------------------------------	-----------------------

א סוכה כח.

ב ברכות סא:

ג קידושין כג:

	תורה אור השלם
---------------------------------------	--------------------------

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן אַחִיד וְאֶל־יִבְיָא בְּקִלְעֹת אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרֶת אֶל־פְּנֵי הַכִּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָאֹרֶן וְלֹא זְמוּת כִּי בָּעָנוּ אֲרָאָה עַל־הַכַּפֶּרֶת [וַיִּקְרָא טז, ב]

וּבְנִלְיָהִם רָגֵל יִשְׂרָהּ וְכַף רַגְלָהּ עַל וְנִצְנִים כְּעִין נַחֲשֹׁת קִלְל [ויחזקאל א, ז]

וְלֹא־אֲמִי קְרִיאַת יַעֲקֹב בִּי־נִצַּעַת בִּי יִשְׂרָאֵל [ושעיהו מג, כב]

וּשְׁנֵתָם לְכַיִּד וּדְבָרַת בָּם בְּשַׁבְתָּךְ בְּחִתָּךְ וּבְלִלְתָּךְ בְּדָרְד וּבְשַׁבְתָּךְ וּבְקוּמָךְ [דברים ו, ז]

כָּל־הַדְּבָרִים יִגְעִים לֹא־יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא־תִשְׁבַּע עֵין לְרֹאוֹת וְלֹא־תִפְלֹא אֲזַן מִשְׁמַע [קהלת א, ח]

שִׁיר הַפַּעֲלוֹת לְשַׁלְמָה אֶם־יְהוָה לֹא־יִבְנֶה בֵּית שׁוּא עֲמָלוּ בּוֹנִיו בּוֹ אֶם־יְהוָה לֹא־יִשְׁמֹר־עִיר שׁוּא שְׁבַד שׁוּמֵר [תהילים קכז, א]

מסורת הש"ס
א זבחים פו; ב זבחים פו; משנה זבחים
תורה אור השלם

הלוא אס־תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ ואליף תשוקתו ואפתה תמשל־בו [בראשית ד, י]

צו את־אֱהרן ואת־בָּנָיו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה*(בספרי תימן מוקדה במ"ם רגילה) על־המזבח כל־העולה עד־הבקר ואש המזבח תוקד בו [ויקרא ו, ב]

ל**פתח חטאת ריבץ** יצה"ר מחטיואו בעל כרחו: מתני' תורמין את המזבח

הגָּשֶׁן שהוא חותה מן הגָּשֶׁן במחתה פעם אחת בין רב למעט ובלבד שלא יפחת ממלא הקזן ונותנו במקחו של כבש ונבלע במקומו שְׁנֵאֲמַר (ויקרא ו:ג') והרים את הגָּשֶׁן וגו' ושמו אצל המזבח וילפינו לקמן מוהרים ממנו בקמצו והיא היתה תחלת עבודת שחרית בהשקמה: סמוך לו סמוך לקריאת הגבר לפני קריאתו או לאחריה: בינה"כ תורם מחצית: ובקנלים מאשמורה הראשונה שהיא בשלישית הלילה כקאמר במסכת ברכות (דף ג. ג') משמרות היו הלילה ובקמרא מפרש טעמא דכולהו: ולא היתה קריאת הגבר מנעת בקנלים עד שהיתה העזרה מלאה ממשכאל המביאין הרבננתיין להיות מומטים להקריבן אחר התמיד מיד: גמ' אהיבא קומי' איני יודע לפרשה וי"ל דה"ג תנו התם אברים שפקעו כו' והיא משנה במס' זבחים (דף פו.) ומתוך פקיעונתן קופצין ונופלין מן המערכה: קדם חצות לילה: ומועלין בהן וקדם חצות אינו חשוב עכול פאבר שיש בו עדיו ממש לפיכך גריך להחזירו למערכה וכינון שלא נעשית כל מצנתו קדשי ה' קרינו בה ואית בה מעילה לנטיין ממנו: אחר חצות אין גריך להחזיר (כו) שהחצות עושה עכול פאברים שמשלה בו האור ואע"פ שיש

בו ממש בקוליו לה לקמה: ואין מועלין בהן (פסחים דף כו.) שנעשית מצנתו אין מועלין בו פיון דלית בה צרך גבוה לא קרינו בה קדשי ה' ובמעילה פתיב (ויקרא ה:ט"ו) וחטאה בשגגה מקדשי ה': מנה"מ דחצות עושה עכול: כל הלילה והקטיר היא העלה על מוקדה כל הלילה אלמא כל הלילה מצנה להיות על מוקדה אלמא כל ליילא הו"א הקטרת אברים ואפי' מה שעל המוקד אם פקע: ופתיב אחד אומר כל הלילה והרים דסמין ליה להווא קרא ונבש הפה מדו בד והרים הגָּשֶׁן אלמא כל הלילה הוא חשיב כעכול וקרי בשר העולה גָּשֶׁן משמשלה בו האור וכשר להרימו: חציו להקטרה שאינו עכול ואם פקעו גריך להחזיר להקטיר וחציו להרמה מחצות ולהלן קרוי גָּשֶׁן אלמא חצות משויא ליה עכול:

פר"ך רב כהנא התם פי הכא אלא א"ר יוחנן תרומת הגָּשֶׁן מקרא דעד בקר נפקא א"נ י"ל אלא א"ר יוחנן קרא קמא כלו להקטרה וכלו להרמה בגָּשֶׁן מעפל ושירי דאמרי' בהו חצות עושה עכול מעד הבקר נפקא פון בקר לבקרו של לילה והינו חצות:

אֲבָרִים שִׁפְקָעוּ מֵעַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ כּו' בפרק המזבח (שם דף פו.) פריך ה"ד אי דאית בהו ממש אפי' לאחר חצות נמי ואי דלית בהו ממש אפי' קדם חצות נמי לא ומוקי לה בשירירי מנה"מ וכו' פי הכא ומפ' רש"י התם חציו להרמה ושירירי נמי ראויין להרמה ור"י פי' דלא הוי ראויין להרמה דלאו גָּשֶׁן טינהו אלא חציו להרמה דקאמר בשין הרמה שאין ראויין להקטרה וכן משמע בפ' שני דמעילה (דף ט:) דציוק התם וכן גחלת שפקעה מע"ג המזבח לא יחזיר הא ע"ג מזבח יחזיר ומקמי מנה לרב ומשני שאני גחלת דאית בה מששא הלכך יחזיר דלא נעשית מצנתה משמע דאין ראוי לתרם ממנה דאי ראוי לתרם ממנה א"כ לאחר תרומת הגָּשֶׁן אמאי יחזיר הרי נעשית מצנתה מיהו היא נופא קמיא מנא לה דמירי לאחר תרומת הגָּשֶׁן דלמא קדם תרומת הגָּשֶׁן אירי דבהא מודה רב דמועלין קדם שנעשה מצנתו וי"ל דדומיא דפסולין דקמני בהדה וכלן שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר בכל ענין ואפילו קדם חצות ה"נ גחלת אירי בכל ענין ועוד דכסיפא גבי אברים הוא דמפלג אכל בגחלת לא הפליג דעכול חשיבא ולא שני דה לשון הקטרה ולא לשון מוקדה דהא כבר מתוקדא וקומא ומ"מ יחזיר דלאו ראוייה להרמה היא דלא חשיבא גָּשֶׁן ואפתי לא נעשית מצנתה הלכך ע"ג מזבח יחזיר דאפתי לא נגמרה מצנתה וכי פקעה לא יחזיר דעל מוקדה על המזבח משמע דדבר שצריך וקידה והא על המזבח לעולם ואפי' פקע אכל דבר שא"צ וקידה לא וא"ת כשמאספין האפר להעלותו לתפוח אין יכולין לזהר שלא יהו גחלים באפר ואסור להוריד גחלת מן המערכה וכדקאמר במעילה דיוחזיר וכ"ש דאסור להוציא וי"ל דמן המעבלות היה ניטל בדמשמע במס' תמיד שהיה חותה מן המעבלות הפנימיות ואיבא למימר דהנהו לית בהו מששא אכל גחלת חיה דאית בה מששא כההיא אפרנין דיוחזיר והא דקאמר במעילה הוא הדיון דאפי' אפר לא בשי למימר דהוי בגחלת ממש אפי' לענין חזרה דגחלת מחזיר לעולם אפי' לאחר תרומת הגָּשֶׁן דאין מעלין אותה לתפוח אכל אפר מעלין לתפוח אלא לענין מעילה קאמר דהויא בגחלת ור"י הבחור מנשב פי' רש"י דחציו להרמה דקאמר אפי' בשירירי לענין זה שהרמת הגָּשֶׁן מתירתו לאספן לתפוח ולא לענין שנעשה מהן תרומת הגָּשֶׁן דהא גָּשֶׁן פתיב והינו דקאמר רחמנא והרים את הגָּשֶׁן מחצות כדי להחיר אפי' שירירי דמחצות ואילך חשיבי עכול ואין ראויים להקטרה ואם ירצה ואספם לתפוח כדי להוציאם מחון למחנה אכל אם רוצה להניחם במקום המערכה כדי למרק מצנתם שיהיו ראויין הס עצמם לתרומת הגָּשֶׁן עדיו מצנתו עליהן הלכך יחזיר דמסתבר למימר דעדיו חסר מהן מריק מצנה פיון שעדיו אין ראויין לתרומת הגָּשֶׁן והשתא ניחא דבשעה שהיו מאספים את האפר לא היו צריכין לזהר מגחלים [אפי'] לנחשות וכן משמע במס' תמיד (דף כח:) דקמני האברים שנתעכלו מבשרב סולקין אותן לצד המזבח וכו' עד החלו מעלין באפר על גבי תפוח וכו' אלמא דלא היו מסלקין [אלא] האברים שלא נתעכלו אכל גחלים חשיבי עכול ואפי' לנחשות:

שבעת ימים פרק ראשון יומא

אֲהִיבָא קומינן אהא דתנו וכו' רש"י לא גרס ליה אלא דכי גרס תנן התם

"לפתח חטאת ריבץ". וּשְׁטֹן מֵאֵי אֲמַר? אֲמַר לֵיהּ: שְׁטֹן בְּיוֹמָא דְכִיפּוּרֵי — לִית לֵיהּ רְשׁוּתָא לְאַסְטוּגֵי. מִמַּאי? אֲמַר רַמִּי בַר חֲמָא: "הַשְּׁטֹן" בְּגַמְטְרִיא תַּלְתַּת מָאָה וּשְׁיִתִּין וְאַרְבָּעָה הָיִי. תַּלְתַּת מָאָה וּשְׁיִתִּין וְאַרְבָּעָה יוֹמֵי — אֵית לֵיהּ רְשׁוּתָא לְאַסְטוּגֵי. בְּיוֹמָא דְכִיפּוּרֵי — לִית לֵיהּ רְשׁוּתָא לְאַסְטוּגֵי.^(א) מִתְּנֵי בְּכָל יוֹם תוֹרְמִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ בַּקְרִיאַת הַגָּבֵר או סמוך לו, בין לפניו בין לאחריו, וביום הכפורים מחצות, ובקנלים מאשמורה הראשונה. ולא היתה קריאת הגבר מגעת עד שהיתה עזרה מלאה מישכאל.^(ג) גמ' תנו התם: אברים שפקעו מעל גבי המזבח, קודם חצות — יחזיר, ומועלין בהן, לאחר חצות — לא יחזיר, ואין מועלין בהן. מנא הני מילי? אמר רב, פתוב אחד אומר: "כל חלילה ... והקטיר", וכתוב אחד אומר: "כל חלילה ... והרים", הא כיצד? חלקהו — חציו להקטרה, וחציו להרמה. מתיב רב כהנא: בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו, בין מלפניו בין מלאחריו, וביום הכפורים מחצות, ובקנלים מאשמורה הראשונה,

ואי

ול"נ לפרש אהיבא קומי' כלומר על איזו תרומה קאי ע"כ לא קאי על תרומת הגָּשֶׁן דההיא פשיטא דהיתה כל שעה סמוך לבקר דפשיטה דקרא משמע דכי על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר וגו' והדר פתיב והרים את הגָּשֶׁן אלא בתרומה אחריתו אירי מתני' והינו דקאמר אהא דתנן אברים שפקעו מנא הני מלי וכו' עד חלקהו חציו להקטרה וחציו להרמה וכדפרשית לקמן בשם רי"ן הבחור דחצות עושה אותן האברים עכול שלכתחלה יכול להרימם ולהסירם לתפוח וקרי לה הרמ' ובההיא תרומה אירי מתני' ולא שנעשה מהן הרמה דהא גָּשֶׁן פתיב אלא כדפרשי' טאם ירצה ואספנו לתפוח כדי להוציאם חוץ למחנה אכל אם רוצה להניחן במקום המערכה כדי למרק מצנתו שיהא עצמן ראויין להרמת הגָּשֶׁן עדיו מצנתו עליהן ולכך תנו יחזיר דמסתבר דחסר מהן מריק מצנתו עדיו פיון דאין ראויין לתרומת הגָּשֶׁן] והא דקאמר חציו להקטרה וחציו להרמה לאו דוקא אלא לשנא דמתני' נקט דקמני קדם חצות יחזיר ועקר מלתה דרב גלה אסתמר ומדאורייתא אין קצבה לדבר אלא כל אימת דהווי שרירי מתר להרימן וליחלצן לתפוח

כפי הערך דלא מסרן הכתיב אלא לחכמים כמו שגדראה להם להקריב לפנות המערכה כדי לחזר ולסדרה כפי מאי דנפישו קרבנות היום שרתהא המערכה מומנת להקטיר עליה בפעולות הבקר ורב כהנא פריך גלה ואי ס"ד דאורייתא היכי מקדמינן וכו' דמשמע ליה דמדאורייתא חלקהו ממש חציו להקטרה וכו' ולא בדהא ס"ד מעקרא דלא מסרן הכתיב אלא לחכמים אלא א"ר יוחנן מתני' בפשיטה לתרומת הגָּשֶׁן ודקמיא לך והא בפשיטה דקרא משמע דהיתה בבקר מהאי קרא נפקא לן דנתן רשות להקדימה ולאחרה כמו שירצו מדכתיב עד בקר והרים פון בקר לבקרו של לילה ומדלא פרש כמה לא מסרן הכתיב אלא לחכמים ובפ' המזבח מקדש (זבחים דף פו.) דקאמר רב פי דבא חציו להרמה משמע ליה לפי המסקנא דהכא דמוקמינן מתני' בתרומת הגָּשֶׁן דבא לתן טעם נמי לתרומת הגָּשֶׁן מ"ט זמנין דכי חקמינן דכי הלכך

פר"ך רב כהנא התם פי הכא אלא א"ר יוחנן קרא קמא כלו להקטרה וכלו להרמה בגָּשֶׁן מעפל ושירי דאמרי' בהו חצות עושה עכול מעד הבקר נפקא פון בקר לבקרו של לילה והינו חצות:

אֲבָרִים שִׁפְקָעוּ מֵעַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ כּו' בפרק המזבח (שם דף פו.) פריך ה"ד אי דאית בהו ממש אפי' לאחר חצות נמי ואי דלית בהו ממש אפי' קדם חצות נמי לא ומוקי לה בשירירי מנה"מ וכו' פי הכא ומפ' רש"י התם חציו להרמה ושירירי נמי ראויין להרמה ור"י פי' דלא הוי ראויין להרמה דלאו גָּשֶׁן טינהו אלא חציו להרמה דקאמר בשין הרמה שאין ראויין להקטרה וכן משמע בפ' שני דמעילה (דף ט:) דציוק התם וכן גחלת שפקעה מע"ג המזבח לא יחזיר הא ע"ג מזבח יחזיר ומקמי מנה לרב ומשני שאני גחלת דאית בה מששא הלכך יחזיר דלא נעשית מצנתה משמע דאין ראוי לתרם ממנה דאי ראוי לתרם ממנה א"כ לאחר תרומת הגָּשֶׁן אמאי יחזיר הרי נעשית מצנתה מיהו היא נופא קמיא מנא לה דמירי לאחר תרומת הגָּשֶׁן דלמא קדם תרומת הגָּשֶׁן אירי דבהא מודה רב דמועלין קדם שנעשה מצנתו וי"ל דדומיא דפסולין דקמני בהדה וכלן שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר בכל ענין ואפילו קדם חצות ה"נ גחלת אירי בכל ענין ועוד דכסיפא גבי אברים הוא דמפלג אכל בגחלת לא הפליג דעכול חשיבא ולא שני דה לשון הקטרה ולא לשון מוקדה דהא כבר מתוקדא וקומא ומ"מ יחזיר דלאו ראוייה להרמה היא דלא חשיבא גָּשֶׁן ואפתי לא נעשית מצנתה הלכך ע"ג מזבח יחזיר דאפתי לא נגמרה מצנתה וכי פקעה לא יחזיר דעל מוקדה על המזבח משמע דדבר שצריך וקידה והא על המזבח לעולם ואפי' פקע אכל דבר שא"צ וקידה לא וא"ת כשמאספין האפר להעלותו לתפוח אין יכולין לזהר שלא יהו גחלים באפר ואסור להוריד גחלת מן המערכה וכדקאמר במעילה דיוחזיר וכ"ש דאסור להוציא וי"ל דמן המעבלות היה ניטל בדמשמע במס' תמיד שהיה חותה מן המעבלות הפנימיות ואיבא למימר דהנהו לית בהו מששא אכל גחלת חיה דאית בה מששא כההיא אפרנין דיוחזיר והא דקאמר במעילה הוא הדיון דאפי' אפר לא בשי למימר דהוי בגחלת ממש אפי' לענין חזרה דגחלת מחזיר לעולם אפי' לאחר תרומת הגָּשֶׁן דאין מעלין אותה לתפוח אכל אפר מעלין לתפוח אלא לענין מעילה קאמר דהויא בגחלת ור"י הבחור מנשב פי' רש"י דחציו להרמה דקאמר אפי' בשירירי לענין זה שהרמת הגָּשֶׁן מתירתו לאספן לתפוח ולא לענין שנעשה מהן תרומת הגָּשֶׁן דהא גָּשֶׁן פתיב והינו דקאמר רחמנא והרים את הגָּשֶׁן מחצות כדי להחיר אפי' שירירי דמחצות ואילך חשיבי עכול ואין ראויים להקטרה ואם ירצה ואספם לתפוח כדי להוציאם מחון למחנה אכל אם רוצה להניחם במקום המערכה כדי למרק מצנתם שיהיו ראויין הס עצמם לתרומת הגָּשֶׁן עדיו מצנתו עליהן הלכך יחזיר דמסתבר למימר דעדיו חסר מהן מריק מצנה פיון שעדיו אין ראויין לתרומת הגָּשֶׁן והשתא ניחא דבשעה שהיו מאספים את האפר לא היו צריכין לזהר מגחלים [אפי'] לנחשות וכן משמע במס' תמיד (דף כח:) דקמני האברים שנתעכלו מבשרב סולקין אותן לצד המזבח וכו' עד החלו מעלין באפר על גבי תפוח וכו' אלמא דלא היו מסלקין [אלא] האברים שלא נתעכלו אכל גחלים חשיבי עכול ואפי' לנחשות:

כ.

עין משפט נר מצוה

א מוי' פב' מהל' תמידים ומוספין
הל' יא:

ב מוי' פו' מהל' מעשה הקרבנות
הל' ג:

ג מוי' פב' מהל' מעילה הל' יב:

 עין משפט גור מצוה

א מיי' פ' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ב:

היכי מקדמינו ו**היכי** מאחרינו רש"י לא גרס היכי מאחרינו ונראה לי דשפיר

ו**אי** סלקא דעתך **מחצות דאורייתא** היא, **היכי** מקדמינו **(והיכי מאחרינו)?** ^(א)אלא אמר רבי יוחנן: **ממשמע שנאמר: "כל הלילה", איני יודע שהוא עד הבקר? ומה תלמוד לומר "עד הבקר" — תן בקר לבקרו של לילה. הלכה, בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו, בין מלפניו בין מלאחריו — סגיא. ביום הכפורים, דאיכא חולשא דכחו גדול — עבדינו מחצות. וברגלים, דנפישׁי ישראל ונפישׁי קרבנות — עבדינו מאשמורת הראשונה. בדתגמי טעמא: לא היתה קריאת הגבר מצעת עד שהיתה עזרה מלאה מישראל. מאי "קריאת הגבר"? רב אמר: קרא גברא. רבי שילא אמר: קרא תרגולא. רב איקלע לאתריה דרבי שילא. לא הוה אמורא למיקם עליה דרבי שילא, קם רב עליה, וקא מפרש: מאי "קריאת הגבר" — קרא גברא. אמר ליה רבי שילא, ולימא מר: "קרא תרגולא"? אמר ליה: "אבוב לחרי — זמר, לגרדאי — לא מקבלוה מיניה". פי הוה קאימנא עליה דרבי חייא ומפרישנא: מאי "קריאת הגבר" — קרא גברא, ולא אמר לי ולא מידי. ואת אמרת לי, אימא: "קרא תרגולא". אמר ליה: מר ניהו רב? נינח מר. אמר ליה, אמרי אינשי: "איתגרת — ליה פוץ עמריה". איכא דאמרי, הכי אמר ליה: "מעלין בקדש, ולא מורידין".^(א) תניא פותיה דרב, תניא פותיה דרבי שילא. תניא פותיה דרב: גביני פרוז מהו אומר: "עמדו כהנים לעבודתכם, ולוים לדוכנכם, וישראל למעמדם". והיה קולו נשמע בשלש פרסאות.^(א) מעשה באגריפס המלך שהיה בא בדרה, ושמע קולו בשלש פרסאות, וכשבא לביתו שיגר לו מתנות. ואף על פי כן, כהן גדול משוכח ממנו. דאמר מר: וכבר אמר "אנא השם" ונשמע קולו ביריחו. ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מירושלים ליריחו עשר פרסי. ואף על גב דהכא איכא חולשא, והכא ליכא חולשא. והכא יממא, והתם ליליא. דאמר רבי לוי: מפני מה אין קולו של אדם נשמע ביום בדרה שנשמע בלילה? מפני גלגל חמה שמנסר בקריע כחרש המנסר בארזים. והאי חירגא דיומא "לא" שמייה. והיינו דקאמר נבוכדנצר: "וכל דירי ארעא (פלא) חשיבין". תנו רבנן: אלמלא גלגל חמה, נשמע קול המונה של רומי. ואלמלא קול המונה של רומי, נשמע קול גלגל חמה. תנו רבנן: שלש קולות הולכין מסוף העולם ועד סופו, ואלו הן: קול גלגל חמה, וקול המונה של רומי, וקול נשמה בשעה שיוצאה מן הגוף, ויש אומרים: אף לידה,**

והיכי מקדמינו והיכי מאחרינו רש"י לא גרס היכי מאחרינו ונראה לי דשפיר ואי סלקא דעתך מחצות דאורייתא היא, היכי מקדמינו (והיכי מאחרינו)?^(א)אלא אמר רבי יוחנן: ממשמע שנאמר: "כל הלילה", איני יודע שהוא עד הבקר? ומה תלמוד לומר "עד הבקר" — תן בקר לבקרו של לילה. הלכה, בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו, בין מלפניו בין מלאחריו — סגיא. ביום הכפורים, דאיכא חולשא דכחו גדול — עבדינו מחצות. וברגלים, דנפישׁי ישראל ונפישׁי קרבנות — עבדינו מאשמורת הראשונה. בדתגמי טעמא: לא היתה קריאת הגבר מצעת עד שהיתה עזרה מלאה מישראל. מאי "קריאת הגבר"? רב אמר: קרא גברא. רבי שילא אמר: קרא תרגולא. רב איקלע לאתריה דרבי שילא. לא הוה אמורא למיקם עליה דרבי שילא, קם רב עליה, וקא מפרש: מאי "קריאת הגבר" — קרא גברא. אמר ליה רבי שילא, ולימא מר: "קרא תרגולא"? אמר ליה: "אבוב לחרי — זמר, לגרדאי — לא מקבלוה מיניה". פי הוה קאימנא עליה דרבי חייא ומפרישנא: מאי "קריאת הגבר" — קרא גברא, ולא אמר לי ולא מידי. ואת אמרת לי, אימא: "קרא תרגולא". אמר ליה: מר ניהו רב? נינח מר. אמר ליה, אמרי אינשי: "איתגרת — ליה פוץ עמריה". איכא דאמרי, הכי אמר ליה: "מעלין בקדש, ולא מורידין".^(א) תניא פותיה דרב, תניא פותיה דרבי שילא. תניא פותיה דרב: גביני פרוז מהו אומר: "עמדו כהנים לעבודתכם, ולוים לדוכנכם, וישראל למעמדם". והיה קולו נשמע בשלש פרסאות.^(א)מעשה באגריפס המלך שהיה בא בדרה, ושמע קולו בשלש פרסאות, וכשבא לביתו שיגר לו מתנות. ואף על פי כן, כהן גדול משוכח ממנו. דאמר מר: וכבר אמר "אנא השם" ונשמע קולו ביריחו. ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מירושלים ליריחו עשר פרסי. ואף על גב דהכא איכא חולשא, והכא ליכא חולשא. והכא יממא, והתם ליליא. דאמר רבי לוי: מפני מה אין קולו של אדם נשמע ביום בדרה שנשמע בלילה? מפני גלגל חמה שמנסר בקריע כחרש המנסר בארזים. והאי חירגא דיומא "לא" שמייה. והיינו דקאמר נבוכדנצר: "וכל דירי ארעא (פלא) חשיבין". תנו רבנן: אלמלא גלגל חמה, נשמע קול המונה של רומי. ואלמלא קול המונה של רומי, נשמע קול גלגל חמה. תנו רבנן: שלש קולות הולכין מסוף העולם ועד סופו, ואלו הן: קול גלגל חמה, וקול המונה של רומי, וקול נשמה בשעה שיוצאה מן הגוף, ויש אומרים: אף לידה,

והיכי מקדמינו והיכי מאחרינו רש"י לא גרס היכי מאחרינו ונראה לי דשפיר ואי סלקא דעתך מחצות דאורייתא היא, היכי מקדמינו (והיכי מאחרינו)?^(א)אלא אמר רבי יוחנן: ממשמע שנאמר: "כל הלילה", איני יודע שהוא עד הבקר? ומה תלמוד לומר "עד הבקר" — תן בקר לבקרו של לילה. הלכה, בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו, בין מלפניו בין מלאחריו — סגיא. ביום הכפורים, דאיכא חולשא דכחו גדול — עבדינו מחצות. וברגלים, דנפישׁי ישראל ונפישׁי קרבנות — עבדינו מאשמורת הראשונה. בדתגמי טעמא: לא היתה קריאת הגבר מצעת עד שהיתה עזרה מלאה מישראל. מאי "קריאת הגבר"? רב אמר: קרא גברא. רבי שילא אמר: קרא תרגולא. רב איקלע לאתריה דרבי שילא, קם רב עליה, וקא מפרש: מאי "קריאת הגבר" — קרא גברא. אמר ליה רבי שילא, ולימא מר: "קרא תרגולא"? אמר ליה: "אבוב לחרי — זמר, לגרדאי — לא מקבלוה מיניה". פי הוה קאימנא עליה דרבי חייא ומפרישנא: מאי "קריאת הגבר" — קרא גברא, ולא אמר לי ולא מידי. ואת אמרת לי, אימא: "קרא תרגולא". אמר ליה: מר ניהו רב? נינח מר. אמר ליה, אמרי אינשי: "איתגרת — ליה פוץ עמריה". איכא דאמרי, הכי אמר ליה: "מעלין בקדש, ולא מורידין".^(א) תניא פותיה דרב, תניא פותיה דרבי שילא. תניא פותיה דרב: גביני פרוז מהו אומר: "עמדו כהנים לעבודתכם, ולוים לדוכנכם, וישראל למעמדם". והיה קולו נשמע בשלש פרסאות.^(א)מעשה באגריפס המלך שהיה בא בדרה, ושמע קולו בשלש פרסאות, וכשבא לביתו שיגר לו מתנות. ואף על פי כן, כהן גדול משוכח ממנו. דאמר מר: וכבר אמר "אנא השם" ונשמע קולו ביריחו. ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מירושלים ליריחו עשר פרסי. ואף על גב דהכא איכא חולשא, והכא ליכא חולשא. והכא יממא, והתם ליליא. דאמר רבי לוי: מפני מה אין קולו של אדם נשמע ביום בדרה שנשמע בלילה? מפני גלגל חמה שמנסר בקריע כחרש המנסר בארזים. והאי חירגא דיומא "לא" שמייה. והיינו דקאמר נבוכדנצר: "וכל דירי ארעא (פלא) חשיבין". תנו רבנן: אלמלא גלגל חמה, נשמע קול המונה של רומי. ואלמלא קול המונה של רומי, נשמע קול גלגל חמה. תנו רבנן: שלש קולות הולכין מסוף העולם ועד סופו, ואלו הן: קול גלגל חמה, וקול המונה של רומי, וקול נשמה בשעה שיוצאה מן הגוף, ויש אומרים: אף לידה,

והיכי מקדמינו והיכי מאחרינו רש"י לא גרס היכי מאחרינו ונראה לי דשפיר ואי סלקא דעתך מחצות דאורייתא היא, היכי מקדמינו (והיכי מאחרינו)?^(א)אלא אמר רבי יוחנן: ממשמע שנאמר: "כל הלילה", איני יודע שהוא עד הבקר? ומה תלמוד לומר "עד הבקר" — תן בקר לבקרו של לילה. הלכה, בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו, בין מלפניו בין מלאחריו — סגיא. ביום הכפורים, דאיכא חולשא דכחו גדול — עבדינו מחצות. וברגלים, דנפישׁי ישראל ונפישׁי קרבנות — עבדינו מאשמורת הראשונה. בדתגמי טעמא: לא היתה קריאת הגבר מצעת עד שהיתה עזרה מלאה מישראל. מאי "קריאת הגבר"? רב אמר: קרא גברא. רבי שילא אמר: קרא תרגולא. רב איקלע לאתריה דרבי שילא, קם רב עליה, וקא מפרש: מאי "קריאת הגבר" — קרא גברא. אמר ליה רבי שילא, ולימא מר: "קרא תרגולא"? אמר ליה: "אבוב לחרי — זמר, לגרדאי — לא מקבלוה מיניה". פי הוה קאימנא עליה דרבי חייא ומפרישנא: מאי "קריאת הגבר" — קרא גברא, ולא אמר לי ולא מידי. ואת אמרת לי, אימא: "קרא תרגולא". אמר ליה: מר ניהו רב? נינח מר. אמר ליה, אמרי אינשי: "איתגרת — ליה פוץ עמריה". איכא דאמרי, הכי אמר ליה: "מעלין בקדש, ולא מורידין".^(א) תניא פותיה דרב, תניא פותיה דרבי שילא. תניא פותיה דרב: גביני פרוז מהו אומר: "עמדו כהנים לעבודתכם, ולוים לדוכנכם, וישראל למעמדם". והיה קולו נשמע בשלש פרסאות.^(א)מעשה באגריפס המלך שהיה בא בדרה, ושמע קולו בשלש פרסאות, וכשבא לביתו שיגר לו מתנות. ואף על פי כן, כהן גדול משוכח ממנו. דאמר מר: וכבר אמר "אנא השם" ונשמע קולו ביריחו. ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מירושלים ליריחו עשר פרסי. ואף על גב דהכא איכא חולשא, והכא ליכא חולשא. והכא יממא, והתם ליליא. דאמר רבי לוי: מפני מה אין קולו של אדם נשמע ביום בדרה שנשמע בלילה? מפני גלגל חמה שמנסר בקריע כחרש המנסר בארזים. והאי חירגא דיומא "לא" שמייה. והיינו דקאמר נבוכדנצר: "וכל דירי ארעא (פלא) חשיבין". תנו רבנן: אלמלא גלגל חמה, נשמע קול המונה של רומי. ואלמלא קול המונה של רומי, נשמע קול גלגל חמה. תנו רבנן: שלש קולות הולכין מסוף העולם ועד סופו, ואלו הן: קול גלגל חמה, וקול המונה של רומי, וקול נשמה בשעה שיוצאה מן הגוף, ויש אומרים: אף לידה, והיכי מקדמינו והיכי מאחרינו רש"י לא גרס היכי מאחרינו ונראה לי דשפיר ואי סלקא דעתך מחצות דאורייתא היא, היכי מקדמינו (והיכי מאחרינו)?^(א)אלא אמר רבי יוחנן: ממשמע שנאמר: "כל הלילה", איני יודע שהוא עד הבקר? ומה תלמוד לומר "עד הבקר" — תן בקר לבקרו של לילה. הלכה, בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו, בין מלפניו בין מלאחריו — סגיא. ביום הכפורים, דאיכא חולשא דכחו גדול — עבדינו מחצות. וברגלים, דנפישׁי ישראל ונפישׁי קרבנות — עבדינו מאשמורת הראשונה. בדתגמי טעמא: לא היתה קריאת הגבר מצעת עד שהיתה עזרה מלאה מישראל. מאי "קריאת הגבר"? רב אמר: קרא גברא. רבי שילא אמר: קרא תרגולא. רב איקלע לאתריה דרבי שילא, קם רב עליה, וקא מפרש: מאי "קריאת הגבר" — קרא גברא. אמר ליה רבי שילא, ולימא מר: "קרא תרגולא"? אמר ליה: "אבוב לחרי — זמר, לגרדאי — לא מקבלוה מיניה". פי הוה קאימנא עליה דרבי חייא ומפרישנא: מאי "קריאת הגבר" — קרא גברא, ולא אמר לי ולא מידי. ואת אמרת לי, אימא: "קרא תרגולא". אמר ליה: מר ניהו רב? נינח מר. אמר ליה, אמרי אינשי: "איתגרת — ליה פוץ עמריה". איכא דאמרי, הכי אמר ליה: "מעלין בקדש, ולא מורידין".^(א) תניא פותיה דרב, תניא פותיה דרבי שילא. תניא פותיה דרב: גביני פרוז מהו אומר: "עמדו כהנים לעבודתכם, ולוים לדוכנכם, וישראל למעמדם". והיה קולו נשמע בשלש פרסאות.^(א)מעשה באגריפס המלך שהיה בא בדרה, ושמע קולו בשלש פרסאות, וכשבא לביתו שיגר לו מתנות. ואף על פי כן, כהן גדול משוכח ממנו. דאמר מר: וכבר אמר "אנא השם" ונשמע קולו ביריחו. ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מירושלים ליריחו עשר פרסי. ואף על גב דהכא איכא חולשא, והכא ליכא חולשא. והכא יממא, והתם ליליא. דאמר רבי לוי: מפני מה אין קולו של אדם נשמע ביום בדרה שנשמע בלילה? מפני גלגל חמה שמנסר בקריע כחרש המנסר בארזים. והאי חירגא דיומא "לא" שמייה. והיינו דקאמר נבוכדנצר: "וכל דירי ארעא (פלא) חשיבין". תנו רבנן: אלמלא גלגל חמה, נשמע קול המונה של רומי. ואלמלא קול המונה של רומי, נשמע קול גלגל חמה. תנו רבנן: שלש קולות הולכין מסוף העולם ועד סופו, ואלו הן: קול גלגל חמה, וקול המונה של רומי, וקול נשמה בשעה שיוצאה מן הגוף, ויש אומרים: אף לידה,

תקרת ליה פיוז עמריה אם נשפרת חצל אדם למלאכת יום כל מלאכה שיטיל עליך ואפלו היא ביויה כגון נפון צמר שהיא מלאכת נשים עשה לו אף אני מאחר שהתחלתי בפעלוניך אנימר: ולא מורידין גנאי הדקשה הוא שארד אני ויקום פחות ממני לגמרה: גביני פרוז גביני המכריז: דאמר מר לקמן בפ"ד (וימא דף לט:): פבר אמר אנא השם פבר פעם אחת היה מעשה שהיה כ"ג מתנזה על פרו ביום הכפורים ואמר אנא השם חטאתי וכו' ונשמע קולו ביריחו: ואיבא חלשא דתעניתא: והכא יממא שאין הקול נשמע בו בכלילה: והאי חירגא לא שמה והאי פסלת הנסורות והוא נראה בעמוד של חמה דיומא ממש: לא שמה בן שמו לשון אין:

 מסורת הש"ס

א בבא מציעא קי:
ב משנה תמיד
ג לקמן לט:

 תורה אור השלם
--

וכל-]דירי] (דארי) ארעא פלה חשיבין וכמצניה עבד בחיל שמיא (ודארי) [ודירי] ארעא ולא איתי דיינסחא בידה ונאמר לה מה עבדת [דניאל ד, לב] חלם חזית ויחלניני וסרהרין על-משכבי וחוני ראשי ובהלניני [דניאל ד, ב]

טובילה דטוביל ביהי חמש טובילות ועשרה קדושין שכ"ג טובל בו ביום וכן עשה הפיט הוקמו מחצות גשן לנערה בפיוס גשן הבערה אלמא שהיו מפסין בויה"כ מי תורם ור"י אומר דשפיר גרם כ"ג דלהכי מקדמי לתרם ולסדר מערכה ולסלק האברים שלא נתעבלו כדי שימצא פהו גדול זממן כל מה שצריך מיד כשיעלה עמוד השחר קדם שיהיה רעב וחלש: והיה קולו נשמע בשלש פרסאות תמה דבפרק שלישי דתמיד (דף ל:): תנן מיריחו היו שומעין קול גביני פרוז דהינו עשר פרסאות וי"ל דבי' פרסאות לא היו מביטין אלל קול הברה בעלמא וכן יש לפרש אחא דאמר' ריש פרק טרף בקלפי (לקמן יומא לט:): דצרי דלתות היכל נשמעין בשמונה תחומי שבת והתם תנן מיריחו:

 מסורת הש"ס

א מסכת דרך ארץ רבה

ב אוצר מדרשים חופת אליהו חופת אליהו רבה רלט; אבות דרבי נתן; משנה אבות

ג תענית כ; פרקי דרבי אליעזר;

משנה אבות; סנהדרין קו.

ד מנחות צו; חולין מב; חגיגה כו; מנחות כט.

ה בבא בתרא צט; מגילה י:

ו מנחות כט.

 תורה אור השלם
--

[ויקרא כג, יז]

[שמואל א כא, יז]

[מלכים א ו]

[ויקרא כד, ו]

וּיִיֵא אֵף רָדִיָא מִלֶּאךְ. הַמַּמְנָה עַל הַשְׁקוּת הָאֶרֶץ מִמַּטֵּר הַשָּׁמַיִם מִמַּעַל וּמִן נִבְלָעִין בְּמִקְוֵי פֶרֶשׁ רַבָּךְ פּוֹקֵת דְּהוּא דְּהִין זֶשֶׁן מִזְבַּח הַחִיצוֹן וְאִין נִרְאָה הַתְּהוֹם מִתַּחַת וְקוֹרָא לָהּ שְׁנֵאמֵר תְּהוֹם חָל תְּהוֹם קוֹרָא בְּדִאמְרֵי בְּמַס' [תַּעֲנִית דָּף כז. וְדָף כה:] וְאִמְרִינן הָתָם דְּזַמֵּי לַעֲגָלָא וּלְכָךְ נִקְרָא רָדִיָא לְשׁוֹן שׁוֹר הַחוּרָשׁ מִתְרַגְמִינן לֹא תַחֲרֹשׁ לֹא תִרְדִּי (דְּכָרִים כב): פְּתִיחַ דְּר' שֵׁילָא דִאֲמַר קְרוּת הִגְבֵּר קִרָא תִרְגַּנְוָלָא: הַיּוֹצֵא יַחֲדֵי לְדָרָךְ דְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹ מִפְּנֵי הַמַּיְקוּן: דְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹ עֵין מוֹתוֹ עַל רֵאשׁוֹ מוּטָל שְׁהוּא הַמִּית עַצְמוֹ: בְּתִרְגַּנְוֹל בִּינּוּי שְׁאִינוּ מִמַּהֲר קְרִיאָתוֹ וְלֹא מֵאֲחֵר: צְפוּפִים לְשׁוֹן גַּר מֵרַב הָעָם הָיוּ נִדְחָקִים אִישׁ בְּאַחֵיו וְאִין לֹא מְקוֹם לְנֻתוֹת עַל צְדוֹ לְכֹאן וּלְכֹאן חֲקוּף בְּקוֹרָה אֵף רַגְלֵיו בְּטָלִים מֵעַל הָאֶרֶץ: מִשְׁתַּחֲוִיִּים רְנוּחִים וּכְשִׁמְשַׁתַּחֲוִיִּים וְנוֹפְלִים נַעֲשֶׂה לָהֶם נֶס וְהַמְּקוֹם מִרְחִיב עַד שֶׁיֵּשׁ בִּיעִיבֵן אֶרְבַּע אַמּוֹת שְׁלֹא יִשְׁמַע אִישׁ וְדוּי שֶׁל חֲבֵרוֹ שְׁלֹא יִכְלֵם: נִמְשָׁכִין אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה אַחֹרֵי בֵּית הַפִּקֶּרֶת נִמְשָׁכִין מִתּוֹךְ דְּחָקוֹן וּמִתְפָּזְרִין עַל פְּנֵי אֶרֶץ כָּל יִיֵא אַמָּה שֶׁל מְקוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל לְצִפּוֹן וְלָדְרוֹס וְיוֹצֵאִין מִמְּקוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵיהֶם וְנִכְסִין דָּרָךְ בֵּית הַחֲלִיפוֹת בִּין צַדִּי הַהִיכָל לְכַתְלֵי הָעוֹרָה לְצִפּוֹן וְלָדְרוֹס וּמֵשֶׁם נִכְנָסִין לַמַּעְרָב בְּאַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה שְׁנֵשׁ אוֹיֵר אַחֹרֵי בֵּית הַפִּקֶּרֶת עַד כְּתֹל מַעְרָבִי שֶׁל עוֹרָה כְּדִתְנֹן בְּמַסְכַּת מִדּוֹת (פ"ה מִשְׁנָה א) וְאִמְרִינן לָהּ לַעֲיֹל בְּפִרְקִין (יוֹמָא דָּף טז:): מֵאִי קֵאמֵר מֵאֲחֵר שְׁמִשְׁתַּחֲוִיִּים רְנוּחִים וְנִתְרַנַּח הַמְּקוֹם עַל וְזִי הַנֶּס אַתָּה מַזְקִיקוֹן לַמִּשְׁךְ וְלִהְתַּפְשֹׁט אַחֹרֵי בֵּית הַפִּקֶּרֶת: הֵכִי קֵאמֵר כו' הִיא וְנִמְשָׁכִים אַחֹרֵי כו' אֶרֶשָׁא קֵאִי קִדְם הַשְׁתַּחֲוָא וְהֵכִי קֵאמֵר אע"פ שְׁנִמְשָׁכִין אַחֹרֵי הַפִּקֶּרֶת וְהָיוּ צְרִיכִין לַעֲמֹד צְפוּפִים מֵרַב דְּחָקוֹן אֶפְלוּ הֵכִי בְּשָׂהִיו כָּלֶם מִשְׁתַּחֲוִיִּים בָּאִים לְמִזְרַח הַמִּזְבַּח מִתּוֹךְ הָעוֹרָה וּמִשְׁתַּחֲוִיִּים לִפְנֵי הַהִיכָל וּבִרְנוּח: לֹא הַפִּילָה אִשָּׁה

שבעת ימים פרק ראשון יומא

וּיִשׁ אוֹמְרִים: אֵף רִידֵיָיא. וּבַעֲזוֹ רַבְּנֵן רַחֲמֵי אֲנַשְׁמָה בְּשַׁעֲה שְׁיוּצָאָה מִן הַגּוֹף, וּבִטְלוּהָ. ^(א)תַּנְיָא כּוּוֹתִיָּה דְרַבִּי שִׁילָא: הַיּוֹצֵא לְדָרָךְ קוֹדֵם קְרִיאַת הַגָּבֶר — דְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹ. רַבִּי יֵאשִׁיָּה אוֹמֵר: עַד שְׁיִשְׁנָה, וְיִשׁ אוֹמְרִים: עַד שְׁיִשְׁלֹשׁ. וּבִאִיָּה תִרְגַּנְוֹל אוֹמְרוּ — בְּתִרְגַּנְוֹל בִּינּוּנִי. אֲמַר רַב יְהוּדָה אֲמַר רַב: בְּשַׁעֲה שְׁיִשְׁרָאֵל עוֹלִין לְרַגְל, עוֹמְדִין צְפוּפִין וּמִשְׁתַּחֲוִיִּים רְוּוּחִים, וְנִמְשָׁכִין אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה אַחֹרֵי בֵּית הַפִּקֶּרֶת. מֵאִי קֵאמֵר? הֵכִי קֵאמֵר: אֵף עַל פִּי שְׁנִמְשָׁכִין אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה אַחֹרֵי בֵּית הַפִּקֶּרֶת, וְעוֹמְדִים צְפוּפִין, כְּשֶׁהֵן מִשְׁתַּחֲוִין — מִשְׁתַּחֲוִין רְוּוּחִים, וְזֶה אֶחָד מֵעֶשְׂרֵה נְסִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּמִקְדָּשׁ. ^(ב)דִּתְנֹן, עֶשְׂרֵה נְסִים נַעֲשׂוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: לֹא הַפִּילָה אִשָּׁה מִרִּיחַ כְּשֶׁר הִקְדָּשׁ. וְלֹא הִסְרִיחַ כְּשֶׁר הִקְדָּשׁ מַעוֹלָם. וְלֹא נִרְאָה זָבֹב בְּבֵית הַמִּטְבָּחִים. וְלֹא אִירַע קָרִי לְכַהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. וְלֹא נִמְצָא פְּסוּל בַּעֲוֵמֶר, וּבִשְׂתֵי הַלֶּחֶם, וּבִכְלֶחֶם הַפָּנִים. עוֹמְדִים צְפוּפִים, וּמִשְׁתַּחֲוִיִּים רְוּוּחִים. וְלֹא הָיִק נֶחֱשׁ וַעֲקֵרָב בִּירוּשָׁלַיִם מַעוֹלָם. וְלֹא אֲמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: צֹר לִי הַמְּקוֹם שְׁאֵלִין בִּירוּשָׁלַיִם. ^(ג)פֶּתַח בְּמִקְדָּשׁ, וְסִיִּים בִּירוּשָׁלַיִם! אֵיכָא תִרְתִּי אַחֲרִיָּיתָא בְּמִקְדָּשׁ. דִּתְנֵיָא: מַעוֹלָם לֹא כָּבוּ גִשְׁמִים אִשׁ שֶׁל עֲצֵי הַמַּעְרָכָה. וַעֲשׂוּ הַמַּעְרָכָה, אֶפִּילוּ כָּל הַרוּחוֹת שֶׁבַּעוֹלָם בָּאוֹת וּמִנְשַׁכּוֹת בּוֹ — אִין מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ. וְתוֹ לֵיכָא? וְהַתְּנֵיָא רַב שְׁמַעְיָה בְּקַלְבָּנוֹ: שְׁבָרִי כְּלִי חֶרֶס, נִבְלָעִין בְּמִקְוֵיָן, וְאֲמַר אֲפִי: מוֹרְאָה, וְנוֹצָה, וְדִישׁוֹן מִזְבַּח הַפָּנִימִי, וְדִישׁוֹן הַמְּנוֹרָה — נִבְלָעִין בְּמִקְוֵיָן! ^(ד)פְּסוּלֵי תִלְתָא הָיוּ? חֲשִׁבִינָהּ בַּחַד, אֲפִיק תְּרִי וְעִיִּיל תְּרִי. אִי הֵכִי, כְּלוּעִין נְמִי תְּרִי הָיוּ? חֲשִׁבִינָהּ בַּחַד. חֲסֵרוּ לָהּ! אֵיכָא נְמִי אַחֲרִיתִי, דְּאֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לױ: נֶס גָּדוֹל הָיָה נַעֲשֶׂה בְּלֶחֶם הַפָּנִים, סְלוּקוּ כִסְדוּרוֹ, שְׁנַאֲמַר: ״לְשׁוֹם לֶחֶם חוּם בְּיוֹם הַקְּלָחוֹ״. ^(ה)וְתוֹ לֵיכָא? וְהָאֲמַר רַבִּי לױ: דְּכָר זֶה מְסוֹרֶת כִּידִינּוּ מַאֲבוּתִינוּ: מְקוֹם אֲרוֹן — אֵינּוּ מִן הַמִּדֶּה. וְאֲמַר רַבִּנַּאי אֲמַר שְׁמוּאֵל: כְּרוּבִים — בְּנִים הָיוּ עוֹמְדִין! ^(ו)נִיִּסִּי דְּכִרָאִי — קָא חֲשִׁיב, נִיִּסִּי דְּגוּאִי — לֹא קָא חֲשִׁיב. אִי הֵכִי, לֶחֶם הַפָּנִים נְמִי נִיִּסִּי דְּגוּאִי הוּא! לֶחֶם הַפָּנִים נִיִּסִּי דְּכִרָאִי הוּא, דְּאֲמַר רִישׁ לְקִישׁ: מֵאִי דְכָתִיב ״עַל הַשִּׁלְחַן הַטְּהוֹר״, טְהוֹר — מִכָּלֵל שְׁהוּא טָמֵא,

כְּלִי

עֲבָרָה שְׁנִתְאַוְתָּה לְאַכֹּל מִבֶּשֶׂר הַצֵּלִי כְּשִׁמְעָלָה רִיחַ: בְּבֵית הַטְּבָחִים שֶׁל עוֹרָה: וְלֹא נִמְצָא כְּסוּל בַּעֲמֵר שְׂאִם יֵאֲרַע בּוֹ כְּסוּל אִין אַחֵר לִהְבִּיא תַּחֲתָיו שְׁהוּא נִקְצֵר בְּלִיל מוֹצָאֵי י"ט וְאִין מִרְבִּין לִקְצֹר אֶלָּא כִּפִּי הַשְּׁעוֹר שֶׁל עֶשְׂרִין מְנַפֶּה בִּי"ג נִפְּה וְכֵן שְׂפִי הַלֶּחֶם נֶאֱפִין מַעְרָב י"ט וְאִין אֲפִיתִן דּוּחָה יוֹם טוֹב וְאִם יִפְסֹל לֹא יֵאָפוּ אַחֲרֵת בִּי"ט וְכֵן לֶחֶם הַפָּנִים שְׁנֵאֶפָה מַע"ש וְאִם יִפְסֹל אִין חֲלוּף וְהַשִּׁלְחַן עוֹמֵד רִיקָם עַד שֶׁבֶת הַבָּאָה: צֹר לִי הַמְּקוֹם מְזוּנוֹתֵי דְחוּקִים דִּירְתֵי דְחוּקָה: בְּקַלְבָּנוֹ שֶׁם מְקוֹם: שְׁבָרִי כְּלִי חֶרֶם שְׁמִבְשָׁלִים בְּהֵן קִדְשֵי קִדְשִׁים וּבְלִיעֲתָן נִיאַסְרַת מֵשֶׁם נוֹתֵר וְטַעוּנִין שְׂבִירָה כְּדִכְתִּיב (וַיִּקְרָא ו':כ"א) וּכְלִי חֶרֶם אֲשֶׁר תִּבְשֹׁל בּוֹ יִשְׁבֵּר וְשְׂבִירָתוֹ בְּמִקוֹם קְדוֹשׁ בְּדִאמְרֵי הָתָם בְּזָבָחִים בְּכִרָךְ דֶּם חֲטָאֹת (זָבָחִים דָּף צג:) וְאִם אִין נִבְלָעִין נִמְצְאוּ אֲשַׁפְתּוֹת שֶׁל שְׂבָרִים בַּעֲזָרָה: מִקְרָא וְנוֹצָה שֶׁל עוֹלֹת הָעוֹף: וְזֶשֶׁן מִזְבַּח הַפָּנִימִי וְזֶשֶׁן הַמְּנוֹרָה כָּכֹל בְּקֹר נוֹתְנֹן עִם תְּרוּמַת הַזֶּהֶן בְּמִזְרַח שֶׁל כָּבֶשׂ כְּדִתְנֹן גְּבִי תְרוּמַת הַזֶּהֶן (תַּמִּיד פ"א מִשְׁנָה ד) הַגִּיעַ לְרַצְפָּה הַפֶּךְ כִּפְּיוֹ לְצִפּוֹן וְהוֹלֵךְ בְּמִזְרָחוֹ שֶׁל כָּבֶשׂ כַּעֲשֵׂר אַמּוֹת מְקוֹם שְׁנוֹתְנִין שֶׁם מִקְרָא וְנוֹצָה וְזֶשֶׁן מִזְבַּח הַפָּנִימִי וְהַמְּנוֹרָה וְקִרָא נְמִי דְמִקְרָא וְנוֹצָה הֵכִי כְּתִיב וְהַשִּׁלֵּךְ אַתָּה אֲחֵל אֲחֵל הַמִּזְבַּח קִדְמָה אֶל מְקוֹם הַזֶּהֶן (וַיִּקְרָא א':ט"ו:)! פְּסוּלֵי תִלְתָא הָיוּ כְּסוּל עֹמֵר וְשְׂתֵי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים תִּלְת נְסִי שֶׁשְׂבִיתִינָהּ: כְּלוּעִין תְּרִי הָיוּ דְשְׂבָרִי כְּלִי חֶרֶם הָיָה חַד וּמִקְרָא וְנוֹצָה וְכֹל הַנֶּתִּיִּם שֶׁם חַד הָיָה: סְלוּקוּ כִסְדוּרֵי כְּשִׁמְסְלָקִין אוֹתֵנוּ עֲזִין הוּא חֶס: חֶס כְּיוֹם הַלָּקוֹחַ שְׁהוּא חֶס כְּיוֹם שְׁנִלְקַח מִשֶׁם וְהִיא קִרָא בְּלֶחֶם הַפָּנִים כְּתִיב בְּסִפֵּר שְׁמוּאֵל: מְקוֹם אֲרוֹן אֵינּוּ מִן הַמִּדֶּה אֵינּוּ תוֹפֵס לַמַּעַט מִמִּשְׁתַּח הַחֵלֶל שֶׁל בֵּית כְּלוֹם דִּתְנֵיָא אֲרוֹן שְׁעָשֶׂה מִשָּׁה יֵשׁ לוֹ עֶשֶׂר אַמּוֹת אוֹיֵר לְכֹל רוּחַ כְּשֶׁנִּתָּן בְּאִמְצַע בֵּית הַפִּקֶּרֶת וְהָרִי כֹל הַחֵלֶל לֹא הָיָה אֶלָּא כ' עַל כ' שְׁנֵאֲמֵר (מְלָכִים א ו':כ') וְלִפְנֵי הַדְּבִיר עֲשָׂרִים אַמָּה אֶרֶךְ וְעֶשְׂרִים אַמָּה רָחֵב נִמְצָא שְׂאִין מְקוֹם הָאֲרוֹן מִמַּעַט כְּלוֹם: כְּרוּבִין בְּנִם הָיוּ עוֹמְדִין גּוּפֵי הַכְּרוּבִים שְׁעָשֶׂה שְׁלֵמָה עוֹמְדִין בְּאֶרֶץ אֶרֶץ אֲרוֹן אֶחָד בְּצִפּוֹן וְאֶחָד בְּדְרוֹם (שֶׁם) וּבְכַנְפֵיהֶם עֲשָׂרִים אַמָּה כְּרוּשׁוֹת מְקִיר אֶל קוֹר כְּדִכְתִּיב כִּנֹּף הַכְּרוּב חֲמֵשׁ אַמּוֹת נִמְצְאוּ הַכְּנָפִים מִחֲזוּקִים אֵת כֹּל הַחֵלֶל נִמְצָא עֲבִי הַגּוֹף אֵינּוּ מִן הַמִּדֶּה: דְּכִרָאִי מִבְּחוּן בַּעֲזָרָה נְסִים הַיְדוּעִים לְכֹל: מִכָּלֵל שְׁהוּא טָמֵא שְׁמִקְבֵּל טָמְאָה:

כא.

כא:

	עין משפט גזר מצוה
---------------------------------------	----------------------------------

א מוי' פג' מהל' כלים הל' א:

ב מוי' פב' מהל' תמידים ומוספין הל' א:

כָּלִי עץ הַעֲשׂוּי לַנַּחַת בַּשִּׁלְהִי מִסֵּכֶת חֲגִיגָה (דף כו:): פֶּרֶךְ וְהָא מִצֵּפֶה זָהָב הִיָּה וּמוֹכִיחַ מִמֶּנִּי' דְּמִסֵּכֶת כָּלִים (פי"א מִשְׁנֶה ג) דְּבִתְר צַפִּי אֲזַלִּינן וּמַשְׁנֵי שְׁאֵנִי שִׁלְחֹן דְּרַחֲמֵנָא קַרְיָה עַן דְּכַתִּיב (יחזקאל מא) הַמִּזְבֵּחַ עַן שֹׁלֵשׁ אַמּוֹת וְכוּ' עַד וּכְתִיב וַיַּזְכֵּר אֵלֵי זֶה הַשִּׁלְחֹן: **וְאוּרִים** וְתַמִּים אֲוִרִים וְתַמִּים הֵווּ שְׂאֵס לֹא כּוּ הִיָּה כְּהֵן גָּדוֹל מְחַסֵּר בְּגָדִים אֶלָּא לֹא הָיוּ מְשִׁיבִין לְנִשְׁאָלִין כְּהֵן:

כְּשֵׁשִׁי לְנַחַת שְׁאִינוּ מַטְלֵטֵל וְכֵלִי עַן

^(א)כָּלִי עֵץ הָעֲשׂוּי לַנַּחַת הוּא, וְכֹל כָּלִי [עֵץ] הָעֲשׂוּי לַנַּחַת אֵינוֹ מִקְבֵּל טוֹמְאָה, וְחוּצָץ בְּפָנָי טוֹמְאָה. אֶלָּא מִלְּמַד שְׂמֻגְבִּיהֵין אוֹתוֹ לְעוֹלֵי רְגֵלִים, וְאוֹמְרִים לָהֶם: רְאוּ חֵיבַתְכֶם לְפָנָי הַמָּקוֹם, שְׁסִילּוּקוֹ כְּסָדוּרוֹ, שְׁנֹאָמַר: "לְשׁוֹם לָחֶם חוּם כְּיוֹם הַלֵּקְחוֹ".^(ב) וְתוֹ לֵיכָא? וְהָאָמַר רַב אוֹשְׁעִיָא: בְּשַׁעֲה שְׁבִנָּה שְׁלֵמָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נָטַע בּוֹ כָּל מִינֵי מְגָדִים שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ מוֹצִיאִין פִּירוּתֵיהֶן בְּזַמָּנָן, וּכְשֶׁהָרוּחַ מִנְשָׁכֶת בָּהֶן נוֹשְׁרִין, שְׁנֹאָמַר: "יִרְעַשׁ כָּלכֶּנוֹן פְּרִיּוֹ". וּכְשֶׁנִּכְנסוּ גוֹיִם לַחִיכָל יָבֵשׁ, שְׁנֹאָמַר: "וּפָרַח לְכֶנוֹן אוּמָלָל", וְעַתִּיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְזִירָן, שְׁנֹאָמַר: "פָּרוּחַ תִּפְרַח וְתִגַּל אֶף גִּילַת וְרַגְנָן כְּבוֹד הַלְכֶנוֹן נַתַּן לָהּ". נִיִּסי דְקָבִיעִי לֹא קָא חֲשִׁיב. הַשְׁתָּא דְאַתִּית לְהִכִּי: אַרוֹן וּכְרוּכִים נָמִי, נִיִּסי דְקָבִיעִי נִינְהוּ. אָמַר מָר: וְעַשְׂן הַמַּעֲרָכָה. וּמִי הָוָה עֲשֹׂן בְּמַעֲרָכָה? וְהַתְנַנְיָא:

חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּאֵשׁ שֶׁל מַעֲרָכָה: רְבוּצָה כְּאָרִי, וּכְרָה כַחֲמָה, וַיֵּשׁ בָּהּ מִמַּשׁ, וְאוֹכֵלֶת לַחֲיִין כִּיבִישִׁין, וְאַיְנָה מַעֲלָה עֲשׂוֹ! ^(א)כִּי קָא אָמְרִינן — בְּדַהֲדִיוּט. דְּתַנַּנְיָא: "וְנִתְּנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ", אֶף עַל פִּי שְׂאֵשׁ יוֹרֶדֶת מִן הַשָּׁמַיִם, מְצוּה לְהִבִּיא מִן הַהָדִיוּט. רְבוּצָה כְּאָרִי. וְהַתְנַנְיָא, אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָא סֵגוּ הַכֹּהֲנִים: אֲנִי רְאִיתִיהָ, וּרְבוּצָה כְּכֹלִב! לֹא מְשַׁיָּא: כָּאֵן — בְּמִקְדָּשׁ רְאשׁוֹן, כָּאֵן — בְּמִקְדָּשׁ שְׁנִי. וּבְמִקְדָּשׁ שְׁנִי מִי הוּאִי? וְהָאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר אֵיבִנְיָא: מֵאִי דְכַתִּיב: "וְאַרְצָה בּוֹ וְאַכְבֵּד", וְקָרִינן "וְאַכְבְּדָהּ". מֵאִי שְׁנָא דְמַחוּסַר חֵ"א — אֵלּוּ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שְׁחִיו בִּין מִקְדָּשׁ רְאשׁוֹן לְמִקְדָּשׁ שְׁנִי, וְאֵלּוּ הֵן: אַרוֹן וּכְפֹוֹרֶת וּכְרוּכִים, אֵשׁ, וּשְׂכִינָה, וּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ, וְאוּרִים וְתוֹמִים. אָמְרִי: אֵין, מִיְהוּה חָוָה, סִיוְעִי לֹא מְסִייעָא. ^(א)תְּנוּ רַבְּנָן, שֵׁשׁ אַשׁוּת הֵן: יֵשׁ אוֹכֵלֶת וְאַיְנָה שׁוֹתָה, וַיֵּשׁ שׁוֹתָה וְאַיְנָה אוֹכֵלֶת, וַיֵּשׁ אוֹכֵלֶת וְשׁוֹתָה, וַיֵּשׁ אוֹכֵלֶת לַחֲיִין כִּיבִישִׁין, וַיֵּשׁ אֵשׁ דּוֹחָה אֵשׁ, וַיֵּשׁ אֵשׁ אוֹכֵלֶת אֵשׁ. ^(א)יֵשׁ אֵשׁ אוֹכֵלֶת וְאַיְנָה שׁוֹתָה — הָא דִידָן. שׁוֹתָה וְאַיְנָה אוֹכֵלֶת — דְּחוּלִין. אוֹכֵלֶת וְשׁוֹתָה — דְּאֵלִיָּהוּ, דְּכַתִּיב: "וְאֵת הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּתַּעֲלָה לַחֲכָה". אוֹכֵלֶת לַחֲיִין כִּיבִישִׁין — דְּמַעֲרָכָה. יֵשׁ אֵשׁ דּוֹחָה אֵשׁ — דְּגִבְרִיאֵל, וַיֵּשׁ אֵשׁ אוֹכֵלֶת אֵשׁ — דְּשְׂכִינָה, דְּאָמַר מָר: הוֹשִׁיט אֶצְבָּעוֹ בִּינִיָּהֶם וּשְׂרָפָן. ^(א)וְעַשְׂן הַמַּעֲרָכָה, אָפִילוּ כָּל הָרוּחוֹת שְׁבָעוּלָם אֵין מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ? וְהָאָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אֲבָדִימִי: בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חַג הַכֹּל צוּפִין לְעַשְׂן הַמַּעֲרָכָה. נוֹטָה כְּלָפִי צָפוֹן — עֲנַיִים שְׂמַחֲיִין וּבַעֲלֵי בָתִּים עֲצָבִין, מִפְּנֵי שְׂגָשְׁמִי שְׁנָה מְרוּבִין וּפִירוּתֵיהֶן מְרַקִּיבִין. נָטָה כְּלָפִי דָרוֹם — עֲנַיִים עֲצָבִין, וּבַעֲלֵי בָתִּים שְׂמַחֲיִין, מִפְּנֵי שְׂגָשְׁמִי שְׁנָה מוּעָטִין, וּפִירוּתֵיהֶן מִשְׁתַּמְרִין. נָטָה כְּלָפִי מְזָרַח — הַכֹּל שְׂמַחֲיִין. כְּלָפִי מַעֲרָב — הַכֹּל עֲצָבִין! דְּאֲזִיל וְאֵתִי כְּדִיקְלִי, וְאַבְדוּרִי לֹא הָוָה מִיבַדֵּר. אָמַר מָר: כְּלָפִי מְזָרַח — הַכֹּל שְׂמַחֲיִין, כְּלָפִי מַעֲרָב — הַכֹּל עֲצָבִין. וּרְמִינָהוּ: מְזָרְחִית — לְעוּלָם יָפָה, מַעֲרָבִית — לְעוּלָם קָשָׁה, רוּחַ צְפוֹנִית — יָפָה לַחֲטִין בְּשַׁעֲה שְׁהִבִּאוּ שְׁלִישׁ, וְקָשָׁה לְאִיתִים בְּזַמן שֶׁהֵן חוֹנְטִין, רוּחַ דְּרוֹמִית — קָשָׁה לַחֲטִין בְּשַׁעֲה שְׁהִבִּאוּ שְׁלִישׁ, וַיָּפָה לְאִיתִים בְּזַמן שֶׁהֵן חוֹנְטִין. וְאָמַר רַב יוֹסֵף, וְאִיתִימָא מָר זוטָרָא: וְסִימָנִיה — שְׁלַחֹן בְּצַפּוֹן, וּמְגוֹרָה בְּדָרוֹם. הָאִי מְרַבָּה דִּידִיהָ, וְהָאִי מְרַבָּה דִּידִיהָ! לֹא מְשַׁיָּא: הָא — לָן, וְהָא — לָהּ.

הַדְרֹן עֲלֶה שְׁבַעַת יָמִים

בְּרֵאשׁוֹנָה

שבעת ימים פרק ראשון יומא

לַעֲנִין טַמְאָה הַקֵּשׁ לְשָׁךְ שְׁנֹאָמַר (וַיִּקְרָא יי"א:ל"ב) מְכַל כָּלִי עַן אוֹ בְּגָד אוֹ עוֹר אוֹ שָׁךְ וְגו' מַה שָׁךְ מַטְלֵטֵל מִלֹּא וְרִיקוֹן אֶף כָּלִי עַן מַטְלֵטֵל מִלֹּא וְרִיקוֹן וְאֶף עַל גַּב דְּשִׁלְחֹן מִצֵּפֶה בְּזָהָב בְּטֹל צַפִּי לְגִבָּה כְּדֹאֲמְרִינן בַּשִּׁלְהִי חֲגִיגָה שְׁאֵנִי שִׁלְחֹן דְּקַרְיָא רַחֲמֵנָא עַן: שְׂמֻגְבִּיהֵין אוֹתוֹ וּמְרַאִין אוֹתוֹ לַחוּץ: יִרְעַשׁ כְּלָכֶנוֹן פְּרִיּוֹ יִרְעַשׁ פְּרִיּוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּפִירִי הַלְכֶנוֹן אֶלְמָא יֵשׁ פִּירִי בְּלָכֶנוֹן וּלְכֶנוֹן הוּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּמַהוּ הָרַעַשׁ בְּשֶׁהָרוּחַ נוֹשְׁכֶת וְהֵן מְקִישִׁין זֶה לָזֶה רוּעִשִׁים וְנִשְׁמַע קוֹלָם: דְּקָבִיעִי קְבוּעִים וְעוֹמְדִים תְּמִיד בְּמִקוֹמָן: רְבוּצָה כְּאָרִי גִחֵלַת שְׁגָפְלָה מִן הַשָּׁמַיִם בְּיַמֵּי שְׁלֵמָה וְהִיתָה עַל הַמִּזְבֵּחַ עַד שֶׁכָּא מַנְשָׁה נְסָלְקָה הֵיתָה דוֹמָה לְאָרִי רוֹבֵז: וַיֵּשׁ בָּהּ מִמַּשׁ בַּשִּׁלְהֶכֶת שְׁלֵה: כִּי הָאֲמְרִי' דְּמַעֲלָה עֲשֹׂן בְּהָדִיוּט הָאֲמְרִי' בְּאֵשׁ הָדִיוּט שְׁחִיו מְבִיאִין אֶרְצָה: וְאֶרְצָה בּוֹ וְאֶכְפַּד חֹסֶר ה"א בְּגִבּוּאֵת חֲנִי כְּתִיבָא וּבְבִית שְׁנִי מְשַׁתְּעִי קָרָא: אַרוֹן כְּפֹרֶת וּכְרוּכִים כּוּלִיָּה חָזָא מִלְּתֹא וּשְׂכִינָה לֹא שְׂרָתָה בּוֹ וְרוּחַ הַקֵּשׁ לֹא הִיתָה בְּגִבִּיאִים מַשְׁנֵת שְׁתֵּים לְדַהֲוָשׁ וְחֵלְךְ: דּוּחָה אֵשׁ מִמְּקוֹמָה לַהֲלוֹ: דְּחֵלִין מִן הַקִּדְחַת שְׁהוּא כְּאֵשׁ וְצִמָּא לַמַּיִם וְאִינוּ חִפְּן לְאֶכֶל: דְּגִבְרִיאֵל שְׂרַד לַהֲעֵל חֲנִיָּה מִשְׁאֵל וְעֲזָרִיהָ שַׁעֲנָן אֶת הַכְּבָשָׁן מִבְּפִיִּים וְהַקִּדִּיחַ מִבְּחוּץ לְגֵרֶף אֶת זוֹרְקִיהֶן לְתוֹכוֹ כְּדֹאֲמְרִינן בְּעַרְבֵי פֶסַחִים (דף קיח:). הוֹשִׁיט אֶצְבָּעוֹ בְּסַנְהֶדְרִין הוּא בְּפֶרֶק אֶחָד דִּיעִי מְמוֹנוּת (סַנְהֶדְרִין דף לח:): גְּבִי כְּתוּת שֶׁל מַלְאָכִים שְׂאֲמָרוּ לְפָנָיו מַה חֲלוּשׁ כִּי תַעֲבָרְנוּ: מוֹצֵאֵי יי"ט הַאֲחֵרוֹן שֶׁל חַג שְׂמֵאֲתֵמוּל נִתְחַסֵּם גִּזְר דִּינָס עַל גִּשְׁמִי שְׁנָה כְּדַתְנָן בְּחַג גְּדוּנִין עַל הַמַּיִם: נוֹטָה כְּלָפִי צָפוֹן שְׂרוּחַ דְּרוּמִית נוֹשְׁכֶת וּפְרוּתֵיהֶן מְרַקִּיבִין וְאֵין וְכוּלִין לְאֶצְרֹן וּפּוֹתְחִין וּמוֹכְרִין אוֹתָן בְּזוּל: הַכֹּל שְׂמַחִים שְׂרוּחַ מַעֲרָבִית שְׁקוּלָה הִיא וּמְבִיאָה גִשְׁמִים לְפִי הָרָאִי לֹא הַפְּרוּת מְרַקִּיבִין וְתַבּוּאֵת הַזָּרַע מַצְלַחַת וְאֵין רַעַב בְּעוֹלָם: הַכֹּל עֲצָבִים שְׁהוּא רוּחַ הַמִּיבָשָׁת אֶת הַזָּרְעִים כְּדֹאֲמְרִינן בְּמִסֵּכֶת גִּטִּין (דף לב:) אִפִּי' שְׁפַתָא בְּקוּפִינָא דְּמִכָּרָא רַבִּיא: הָאִי מְרַבָּה דִּידָה צְפוֹנִית מְגִדֵּלֶת הָרָאִיִין לְשִׁלְחֹן: הָא לָן וְהָא לָהּ מְזָרְחִית וַיָּפָה לְאֶרֶץ בְּבָל שְׁהִיא אֶרֶץ לַחַה מִחֲמַת מִימֵיהָ לְעוּלָם וּלְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל תָּשָׁה שְׁהִיא אֶרֶץ הָרִים וּבְקַעוֹת וּמְמַקְרַת לִיבֵשׁ:

מסורת הש"ס

א מגילה כו:; מנחות צו:

ב לקמן לט:; שיר השירים רבה ג לקמן גג; עירובין סג; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק ה י

ד אוצר מדרשים גן עדן; גיהנם מסכת גיהנם ד; אוצר מדרשים חופת אליהו חופת אליהו רבה רז ה מנחות כט.

ו בבא בתרא קמז.

גליון הש"ס

גמ' וברובים אש ושיניה. במדרש רבה בפי' בהעלותו נקט מנורה ולא נקט שכינה:

תורה אור השלם

ויחזיקו הכהן קדש כי לא־היה שם לחם כי־אס־לחם הפנים המוסרים מלפני יהוה לשום לחם חם ביום הקלחו [שמואל א כא, יז]

יהי פשת־זר בארץ בראש הרים ירעש כלבנון פרו ונציצו מעיר כעשב הארץ [תהילים עב, טז]

גוער בים ונבשהו וכל־הנהרות החריב אמלל בשן וכרמל ופחר לבנון אמלל [יחזם א, ד]

פרח תפוח ותגל אף גילת ורגו כבוד הלבנון נתור־לה הדר הפרמל והשרון הקה יראו כבוד־יהוה הדר אלהינו [ישעיהו לח, ב]

ונתנו בני אהרן הכהן אש על־המזבח וערכו עצים על־האש [ויקרא א, יז]

עליו הקר והבאתם עץ ובנו הבית וארצה־בו [וואכבד] [ואפ־בדה]

אפר יהוה [חגי א, ח]

ותפל אש־יהוה ותאכל את־העֶלֶה ואת־העצים ואת־האבנים ואת־העפר ואת־הפנים אֲשֶׁר־בתַּעֲלָה לַחֲכָה [מלכים א יח, לח]

עין משפט
נר מצוה

א מו"י פד' מהל' תמידים ומוספין
הל' ג:
ב מו"י פד' מהל' תמידים ומוספין
הל' ה:
ג מו"י פה' מהל' ביאת מקדש הל'
ט:
ד מו"י פד' מהל' תמידים ומוספין
הל' ה:

מסורת הש"ס

א תמיד כח.
ב לקמן כז:
ג זבחים כ; זבחים כא:
ד זבחים נח:

מתני' בראשונה כל מי שרוצה לתרם
שחרית תורם ולא היה פיוס לדבר:
ובזמן שהן מרבין הבאים לתרם זה
אומר אני תורם וזה אומר אני תורם
זה היה משפטו: רצין ועולין בפכש
שהוא שלשים ושתים ארך: וכל
הקודם בהן לפנס לתוך ארבע אמות
עליונות של פכש הסמוכות לראש
המזבח וזה לתרם וזהו גורלם: ואם
היו שנים שנים פכש פכש פכש פכש
מהן זוכה לתרם אבל מעתה פלס
באין להטיל גורל ומהו הגורל
המנה על הפוסות אומר לכלם:
הצביעו הוציאו הצבעותיכם כל אחד
יראה הצבעו כדמפרש לקמן
בפרקין מהפיוס ועומדיו בעגלה בא
המנה ונוטל מצבת מעל ראש של
אחד מהן וממנו פיוס מתחיל למנות
ומוציא כל אחד ואחד הצבעו למנון
והמנה אומר כל שהמנון פלה בו
הוא זוכה ומוציא מפיו מנון או מאה
או ששים הרבה יותר משיהיו פס
הפנים ומתחיל למנות מזה שנוטל
מראשו המצבת וסובב והולך ומונה
וחוזר חלילה עד סוף המנון ומי
שהמנון פלה בו הוא הזכה וכן לכל
הפוסות: אחת או שנים בגמרא
פרק לה עלה: ואין מוציאין אגודל
במקדש בגמרא מפרש מפני
הרמזין בשוקרב המנון לכלות
ונוטל למי וכלה יוציא זה העומד
לפניו שני הצבעות כדי שיהיה שני
בני חכם וימחר המנון לכלות בו
והמנה לא יבין לפי שאדם יכול
להרחיק אגודל מן הצבע הרבה
ויראין באצבעות ב' בני חכם: אלא
בפוס זה שפרשנו: ארבע פוסות היו
פס ד' פעמים פיוס נאספים לפוס:
גמ' והא עבודה זו של תרומת העדן:
מעקרא קדם שארע תהלה
במרוצתם: מ"ט לא תקינו לה פוסא
בכל שאר עבודות דמתני' דתנין
שכל תחלתן פוסים היתה: מעקרא
סבור בית דין: פון דעבודת לילה
היא הוהיל והכשר בלילה לא חשיבא
ליה לפנים ולא אתו לאנצוני עלה:
והא הקטרת איברים שהוא פשר כל
הלילה ותנן גבי פוסות דמתני'
(לקמן יומא דף כה.) מי מעלה
אברים לפכש ומן הפכש למזבח:
סוף עבודה דמקרא היא שהוא גמרו
של קרבן שנשחט פיוס ונזרק דמו

כל פהן שהיה מאותו בית אב רוצה לתרם העדן
בראשונה כל מי שרוצה לתרם כו'. שאני מגנא ממקום תמה לי
אמאי לא משני דעבודת איברים
ופדרים פשרה פיוס ולכדי תקינו
רצון פוסא דלא ליתו לאנצוני פיון
דכשרה פיוס וחסדיבא להו דאפתי
ליכא אפס פנה ונ"ל דשפיר פריך
דהא כל מי שמעלה איברי תמיד של
פין הערבים מככש למזבח היה
צריך להיות עשור בלילה עד שיתעכלו
שאים ויקעו מעל מזבח שחזירם
למערכה ולכדי פריך דא"כ לא
חביבי להו ולא שכיחי דאתו
בשכילה שיהיו צריכין להיות עשורין
זמניו עד חצות כדי לאהדורי פוקעין
דידהו: שתי תקנות הווי תמה לי מנא
לה דשתי תקנות הווי לימא מעקרא
סבור דלא אתו פון דחזו דאתו
וקאתו נמי לידי ספנה והצרכו לתקן
פוסא אמרו אם נתקן פוסא א"כ
יהו נמנעין מלכא דליקרו מי ימר
דמתרמי לן ותקנו בההיא שעתא
דתקינו פוסא כל מי שזכה בתרומת
העדן דלכדי נמי בסדור מערכה
ובסדור שני גזירי עצים וי"ל דלאו
דוקא קאמר שתי תקנות בתרי זמני
אלא דלמא בסד דזמנא וקרי להו
שפיר שתי תקנות פיון דתקנת השנים
משום דנפישו דאתו הנה ומשום
דששא דלמא לא ליתו תקינו כל מי
שזכה בתרומת העדן וזכה בסדור
מערכה וכו' קרי לה שפיר שתי
תקנות אפלו אי בסד זמני דתקינו
להו ואע"ג דלשנא דביון דתקינו
פוסא לא אתו משמע דבתר הכי
תקינו להו אין לחוש דלא דק בלי האי
בלשנה כי רב אשי מפרש הענין
כאלו היה בתרי זמני וממילא נוקמא
נמי בסד זמנא אי נמי נ"ל מדקתני
מי שזכה בתרומת העדן וזכה וכו'
ולא קאמר מי שזכה בתרומת העדן
וזכה בסדור מערכה וכו' שמע מנה
דלאו בסד זמנא נתקן אלא הכי הנה
מעשה פיון דחזו דלא אתו ופעם
אחת היה שלא באו אלא מושטין ולא
היו לשם פנים שהיו מסדרין
המערכה לאחר [שזכה מי שזכה
בתרומת] העדן אז אמרו מי שזכה
בתרומת העדן וזכה בסדור
המערכה:

בראשונה

כל מי שרוצה לתרם את
המזבח — תורם. ובזמן שהן מרובין רצין ועולין
בפכש, כל הקודם את חבירו בארבע אמות — זכה.
ואם היו שניהן שוין, הממונה אומר להן: הצביעו.
ומה הן מוציאות — אחת או שתיים, ואין מוציאות
אגודל במקדש. מעשה שהיו שניהם שוין, ורצין
ועולין בפכש, ודחה אחד מהן את חבירו ונפל ונשברה
רגלו. וכיון שראו בית דין שבאין לידי ספנה, התקינו
שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיוס. ארבע
פיוסות היו שם, וזה הפיוס הראשון. גמ' והא מעיקרא
מאי טעמא לא תקינו לה רבנן פיוסא? מעיקרא סבור:
פיון דעבודת לילה היא — לא חשיבא להו ולא אתו.
פיון דחזו דקאתו, ואתו לידי ספנה — תקינו לה
פיוסא. ^(א) והרי איברים ופדרים, דעבודת לילה היא,
ותקינו לה רבנן פיוסא! סוף עבודה דמקרא היא.
^(ב) האי נמי תחלת עבודה דמקרא היא, דאמר רבי יוחנן:
קידש ידיו לתרומת הדשן, למחר אין צריך לקדש,
שפבר קידש מתחילת עבודה! אימא: שפבר קידש
מתחילה לעבודה. איכא דאמרי: מעיקרא סבור פיון
דאיכא אונס שינה, לא אתו. פיון דחזו דאתו, וקאתו
נמי לידי ספנה — תקינו לה רבנן פיוסא. והרי
איברים ופדרים, דאיכא אונס שינה, ותקינו לה רבנן
פיוסא! שאני מיגנא ממיקם. 'ותקנתא להו גיסא
הוא? תקנתא להאי גיסא הוא! דתנא: מי שזכה
בתרומת הדשן (וזכה) בסידור מערכה ובשני גזירי
עצים! אמר רב אשי: שתי תקנות הוו. מעיקרא סבור
לא אתו. פיון דחזו דקאתו ואתו נמי לידי ספנה —
תקינו לה פיוסא, פיון דתקינו לה פיוסא — לא אתו,
אמרי: מי ימר דמתרמי לן? הדר תקינו להו מי שזכה
בתרומת הדשן וזכה בסידור מערכה ובשני גזירי
עצים, כי היכי דניתו וניפיוסו. ובזמן שהן מרובין
וכו'. אמר רב פפא: פשיטא לי ארבע אמות דארעא
לא, "רצין ועולין בפכש" תנו. קמיתא נמי לא, "רצין
ועולין בפכש" תנו, והדר "כל הקודם את חבירו".
דביני ביני נמי לא, דלא מסיימא מילתא. פשיטא לי
דגבי מזבח תנו. ^(ג) פצי רב פפא: ארבע אמות שאמרו,
בהדי אמה יסוד ואמה סובב,

או

פיוס לבד חשובה בעיני הכהנים לבא לריב עליה: למחר אין צריך לקדש אם לא נא מן המקדש ואפי' לרבי דאמר בשחיטת קדשים (זבחים דף יט):
לינה מושלת בקדוש ימים ורגלים מודה הוא דמקורות גבר עד צפרא לא פסקה לינה: מתחלת עבודה אלמא תחלת עבודה קרי לה: אימא שפבר קדש
מתחלה לשם עבודה: שאני מגנא ממקם נוח לו לאדם ללדל שנה מעיניו מליגל לישן עד סוף הלילה מלהיות עומד ממטו בהשקמה שהיה תרומת העדן:
ותקנתא להאי גיסא הנאי קשאי היא וכי מפני תקלה שארעה נתקן לה פיוס: והא להאי גיסא הנאי בשביל סדור המערכה ושני גזירי עצים שהתורם הוא
המסדר וכו' וכו' דכלן פכשן אחד יש פאן עבודות חשוכות ומעקרא פשו פיוס: שני גזירי עצים שני דקעיות עצים ארבים פמדת רחב המערכה ונותן אותן
ממעל עצי המערכה ומקרא גליף לה לקמן (יומא דף כו:) ובער עליה הכהן עצים ובער על המערכת העצים שני גזירי עצים דהא קרא במערכה משתעי
רישה דקרא והאש על המזבח תוקד בו וגו' וכל מוקדה ששענין לשון מערכת מדורה היא: אמרי מי ימר דמתרמי לא חשיבא עליוהו למטרח עלה
מפיקא: דארעא ארבע אמות קרקע הסמוכות קדם עלות לפכש: קמיתא נמי לא ארבע ראשונות שברגל הפכש: דביני ביני לברר ארבע אמות בתוך
שלשים ושתים (לכך): לא מסוימין לא והא בהן סימן: פשיטא לי דארבע דככש גבי מזבח תנו מיהו הא מפשי לי דקו"ל בפזחים (דף סב:) דהפכש פורח
אמה על פניסת היסוד ואמה הסובב נמצאו ארבע הסמוכות לפכש לתחלת יסוד מזבח מלמטה הן שש לסמיכת גג המזבח שהוא משוך מנגד היסוד
(מזבח) הראשון שתי אמות ומפציא ליה ד' אמות דמתני' לגג המזבח נקט להו דהינו פהדי אמה יסוד ואמה סובב:

כב:

הַתָּם אפרוֹעי אפרעו מנה תמה מעל לן דלל מללל כתיב אלל ואלת הכבשה ישלם ועוד דכתיב ארבעתנס דהינו עברה אחת דהינו גלוי עריות דלי אסתריהו אלגוי עריות דבת שבע ואשפיות זמים דאוריה נענש בגיל אמונו ותמר ואבשלום אס בן לא שלם

ארבעתנס: שִׁשָּׁה חֲדָשִׁים נצטרע דוד וכו' תמה לי א"כ שלם יותר מארבעתנס ועוד דלמא מאי הנצטרע הינו בשביל מעשה דאוריה אי נמי אס נצטרע בשביל בת שבע נימא חדא מאינך גילגל אמונו ותמר ואבשלום בשביל אוריה ומעלן דלל נענש בשביל אוריה וי"ל מדכתיב ואתו הכנת בחרב בני עמון ודקשינן בפרק ב' דקמיוסין (דף מג.) מה חרב בני עמון אי אסתה נענש עליו אף אוריה הסתי אי אסתה נענש עליו ומה שהקשיתי א"כ הנה ליה טפי מארבעתנס דלמא דלמנו ותמר בחד חשיב ליה אי נמי דתמר ומה שנצטרע בחד חשיב ליה דלל דמו ללסטרי דגילגל ודלמנו ודלכשלום שמתו רבב דתמר לא הנה מיתה ועוד דבת ופת תאר היתה ומה שנצטרע ששה חגשים בינו שנתרפא לא הנה שקול פי הך להכי אפא למימר דהך תרתי חד

חשיב לה: והאמר רב חפל דוד לשון הרע הא דלל כרין נמי מהא חטא שאמר שירה על מפלתו של שאול גדאיתא ברכה אלן מנלמין (מו"ק דף טז:) שגיון לגזו אשר שר לה' על דברי כוש בן ומיני וי"ל דהיא כשגגה חשיב ליה דכתיב שגיון לגזו לפי שאין אדם נתפס על צערו שהיה שאול רוקפו:

הנה אותו פרעון נמי בשביל אוריה יש לומר

"או דילמא בר מאמה יסוד ואמה סובב? תיקו. ואם היו שנייהו שוין, הממונה אומר להם הצביעו וכו'. תנא: הוציאנו אצבעותיכם למנין. ונימניניהו לדידהו? מסייע ליה לרבי יצחק. דאמר רבי יצחק: אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה, דכתיב: "ויפקדם בבזק". מתקריף לה רב אשי: ממאי דהאי "בזק" לישנא דמבזק הוא? ודילמא שמא דמתא הוא, כדכתיב: "וימציאו אדוניי בזק". אלא מהכא: "וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים". אמר רבי אלעזר: כל המונה את ישראל עובר בלאו, שנאמר: "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד". רב נחמן בר יצחק אמר: עובר בשני לאוין, שנאמר: "לא ימד ולא יספור".^(ט) אמר רבי שמואל בר נחמני, רבי יונתן רמי, כתיב: "והיה מספר בני ישראל כחול הים", וכתיב "אשר לא ימד ולא יספור"? ^(צ)לא קשיא: כאן בזמן שישין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום. רבי אמר משום אבא יוסי בן דוסתאי, לא קשיא: כאן בידי אדם, כאן בידי שמים. אמר רב נהילאי בר אידי אמר שמואל: כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור — מתעשר. מעיקרא כתיב: "ויפקדם בבזק", ולבסוף כתיב: "ויפקדם בטלאים". ודילמא מדידהו? אם כן, מאי רבותא דמילתא?! "ויירב בנחל", אמר רבי מני: על עסקי נחל. בשעזא שאמר לו הקדוש ברוך הוא לשאול: "לה והפית את עמלק", אמר: ומה נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה — כל הנפשות הללו, על אחת כמה וכמה.^(א) ואם אדם חטא, בהמה מה חטאה? ואם גדולים חטאו, קטנים מה חטאו? יצאה בת קול ואמרה לו: "אל תהי צדיק הרבה". ובשעזא שאמר לו שאול לדואג: "סוב אתה ופגע בפהגים", יצאה בת קול ואמרה לו: "אל תרשע הרבה". אמר רב הונא: כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה, שאול באחת — ועלתה לו. דוד בשתים — ולא עלתה לו. שאול באחת מאי היא? מעשה דאגג. והא איכא מעשה דנוב עיר הפהגים! אמעשה דאגג כתיב: "נחמתי פי המלכתי את שאול למלה". דוד בשתים מאי גינהו — דאורייה, ודהסתה. והא איכא נמי מעשה דבת שבע! התם אפרעו מיניה, דכתיב: "ואת הכבשה ישלם ארבעתיים", ילד, אמנון, תמר, ואבשלום.^(ב) התם נמי אפרעו מיניה, דכתיב: "ויתן ה' דבר (בעם מן הבוקר) ועד עת מועד!" התם לא אפרעו מגופיה.^(ג) התם נמי לא אפרעו מגופיה! לאיי אפרעו מגופיה, דאמר רב יהודה אמר רב: ששה חדשים נצטרע דוד ופרשו הימנו סנהדרין, ונסתלקה הימנו שכינה, דכתיב: "ישובו לי יראיה ויודעי עדותיה". וכתיב: "השיבה לי ששון ישעיה".^(ד) והא אמר רב: קבל דוד לשון הרע! בשמואל, דאמר: לא קבל דוד לשון הרע.^(ה) ולרב נמי דאמר קבל דוד לשון הרע, הא איפרעו מיניה, דאמר רב יהודה אמר רב: בשעזא שאמר לו דוד למפיבושת: "אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה", יצאה בת קול ואמרה לו: "רחבעם ורחבעם יחלקו את המלכות". "בן שנה שאול במלכו", אמר רב הונא: כבן שנה, שלא טעם טעם חטא. מתקריף לה רב נחמן בר יצחק: ואימא "כבן שנה", שמלוקלה בטיט ובצואה? אחויאו ליה לרב נחמן סיוטא בכחמיה. אמר: נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש. הדר חזא סיוטא בכחמיה. אמר: נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש מלה ישראל. אמר רב יהודה אמר שמואל: מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול — מפני שלא היה בו שום דופי, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוץדק: איז מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו. שאם תזוז דעתו עליו אומרין לו: חזור לאחוריה. אמר רב יהודה אמר רב: מפני מה נענש שאול — מפני שמחל על כבודו, שנאמר: "ובני בליעל אמרו מה יושיענו זה ויכזוהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כמחריש", וכתיב: "ויצל נחש העמוגי ויחז על נכש גלעד וגו'". ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוץדק: כל תלמיד

חקם

בראשונה פרק שני יומא

או דלמא לסמיכת רצפת תחתיה דמזבח נקט להו לבד מיסוד וכובב שהוא שש חקם לסמיכת גגו: ונמנייהו לדידהו לנגלגלחס: בבזק לשון שברי חרסים נטל כל אחד ואחד חרם והשליך לסניו ומנו החרסים: ויפקדם בטלאים צום לקחת כל אחד טלה מצאן המלך וכאו למרחב ונמנו הטלאים: כתיב והיה מספר בני ישראל כחול הים אלמא אית להו מעין: כמה לא חלי ולא מרגש גברא דמרא כניעה כמה קמוך ומבטח ואין צריך לחלות ולדאב מכל רעה מי שהקב"ה בעזרו שהרי מצינו שאול נכשל בלחת ועלתה לו לרעה להקסו מיתה לבטל מלכותו וזוד נכשל בשמים ולא עלתה לו לרעה: דאוריה ודהסתה שהוסת למנות את ישראל בסוף ימיו ונרס לבא עליהם דבר: דבת שבע שבע שפא עליה: וגל כנה הראשון: לשון הרע על מפיכת מפי ציבא: האי אפרעו משה משה פמה הוא הפסילו לחלק נחלתו והוא נפסד נחלת מלכות: סיוטא מלאכי פחד מכהילים אותו: לא נמשכה לדרך ימים: שלא היה בו שום דפי ממשחה ויתגאו המלכים היוצאים מזרעו על ישראל רבב דוד מרות המוראביה חתא: הפה של שרצים דפי משפחה: נענש שאול לבוא לידי דבר שעליו נטל ממנו מלכות: מפני שמתחלת מלכותו מחל על כבודו ונלה על עצמו שאינו גדאי למלך: וכתוב ויעל נחש העמוגי ומפקחא דמלתא שאמרו ישראל מי האמר שאול ימלך עלינו בתמימה קמו (את) האנשים ונמיתם והוא אמר לא יומת איש היום הזה:

מסורת הש"ס
א ברכות לה:: ספרי במדבר ב לעיל ג:: בבא בתרא צט. ג בבא קמא כז: קוהלת רבה; פרקי דרבי אליעזר ד זבחים נח: ברכות סב: ה סנהדרין קז. ו שבת נו. ז אוצר מדרשים אלפא ביתא דבן סירא
גליון הש"ס
גמ' אר"ה כבן שנה. עי' ירושל' פ"ג דבבורים: שם ואר"י משום ר"ש בן יהוצדק. עיון כ"מ פ"ז הלכה י"ג מהל' ת"ת:
תורה אור השלם
[שמואל א יא, ח] [שופטים א, ח] [שמואל א טו, ד] [שופטים טו, ד] [חושע ב, א] [שמואל א טו, ח] [שמואל א טו, ג] [דברים כא, טו-טז] [קהלת ז, טז] [קהלת ז, יז] [שמואל א כב, יח] [שמואל א טו, יא] [שמואל א טו, ט] [שמואל א כד, א] [שמואל ב יב, ו] [שמואל ב יב, יג-כג] [שמואל ב טו-יח] [שמואל ב יג] [שמואל ב כד, טו] [תהילים קיט, עט] [תהילים נא, יד] [שמואל ב יט, ל] [מלכים א יב] [שמואל א יג, א] [בראשית לח] [רות ד, יח-כב] [שמואל א י, כז] [שמואל א יא, א]

עין משפט גר מצוה
--

^א מו"י פד' מהל' תמידים ומוספין
^הל' ד:

שמואל א יא, ח

שופטים א, ח

שמואל א טו, ד

שופטים טו, ד

חושע ב, א

שמואל א טו, ח

שמואל א טו, ג

דברים כא, טו-טז

קהלת ז, טז

קהלת ז, יז

שמואל א כב, יח

שמואל א טו, יא

שמואל א טו, ט

שמואל א כד, א

שמואל ב יב, ו

שמואל ב יב, יג-כג

שמואל ב טו-יח

שמואל ב יג

שמואל ב כד, טו

תהילים קיט, עט

תהילים נא, יד

שמואל ב יט, ל

מלכים א יב

שמואל א יג, א

בראשית לח

רות ד, יח-כב

שמואל א י, כז

שמואל א יא, א

מסורת הש"ס
א ספרא קדושים פרק ד י
ב ספרא קדושים פרק ד יא
ג תנא דבי אליהו רבה; גיטין לו;; מסכת דרך ארץ רבה; שבת פח:
ד לקמן פז:
ה משנה סוכה
ו תוספתא יומא; תוספתא שבועות; ספרי במדבר
ז לעיל ט; פסיקתא רבתין; אוצר מדרשים ברייתא דיושועה; סנהדרין קג:
ח בבא קמא פב:

תורה אור השלם
לא־תקם ולא־תטר את־בני עמך ואהבם לרצד כמוך אני יהוה [ויקרא יט, יח]
כן יאבדו כל־אויבך יהוה ואהביו כצאת
בגבתיך ותשקט הארץ
ארבעים שנה [שופטים ה, לא]
כי־ימצא חלל באדמה אשר יהוה אלקיך נתן לך לרשפה ופל בשדה לא נודע מי הפהו [דברים כא, א]
וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר־מלא את־ירושלם פה לפה לבד מחטאתו אשר הקטיא את־יהודה לעשות הרע בעיני יהוה [מלכים ב כא, טז]

שְׁאִינוּ נֹחֵם נִקְמְתוּ: וְנוֹטֵר אִיבָה בְּנֶחֱשׁ נְטִירָה שֶׁהַדָּבָר שְׁמוֹר בְּלָבוּ וְלֹא הִסְיוּחוּ מִדַּעְתּוֹ: דְּנִקְטוּ בְּלִפְּהֵי וְאִם בָּא אַחֵר לְנוֹחַם נִקְמְתוּ בְּקוּיֹם הַמִּשְׁפָּט וְשִׁתְקוּ: דְּמַפְסִיכוּ לִיָּה לְבָבָשׁ מַחְלִיָּה: חוּלָה אִינוּ יְכוּל לְכַפֵּשׁ אֲרַצְעוֹתָיו וּבְשִׁמּוּצִיא אַחַת יוּצֵאֵה חֲבֵרְתָּה עִמָּה: וְיִחִידִים בְּחֻלִּין שְׁאִינָן יוֹשְׁבִין עִם שָׂאֵר בְּנֵי אֵלֶם אֱלָא שׁוֹכְבִין אוּ יוֹשְׁבִין לְבָבָשׁ: אֱלָא אַחַד חֵין נִמְנָה אֱלָא אִישׁ אַחַד: חֵין מוּצִיאִין עִם הָאֲרַבַּע לֹא שְׁלִישׁ וְלֹא גוּזַל דְּחֵין מוּצִיאִין שְׁתֵּיִם: וְאִם הוּצִיא שְׁלִישׁ מוּנִין לוֹ שְׁאִינוּ רַמְזֵי לְפִי שֶׁהוּא נִבָּר שְׁאִינוּ מַשְׁנֵי בְּנֵי אֵלֶם שְׁאִין יְכוּל לְהַרְחִיק זֶה מִזֶּה: גּוּזַל אִם הוּצִיא גּוּזַל חֵין מוּנִין לוֹ כִּלְל אֱלָא מוּצִיאִין אוּתוֹ מַבְיַיְהֵן: הַמְמַנָּה בְּפִקּוּעַ הַמְמַנָּה עַל קְרַעֲיוֹת הַמַּלְכוּת: שְׁלִישׁ אֲרַבַּע שְׁלִישֵׁי אִם הוּצִיא שְׁלִישֵׁי מוּנִין לוֹ קֹא כְּלָקֹא דַּעְתָּה מוּנִין לוֹ שְׁנַיִם: מִטְּרַקֹּא דְמַנְשֵׁי קְרַעֲיוֹת וְשִׁמְעֵאלִיִּם הַעֲשׂוּיָה שׁוּט לְסוּסִים: דְּפָסִיק רִישָׁה לְבָן הַרְוּיָה בְּקוּיעָה שְׁאִינָה רַחֲבָה בְּרֹאשָׁה בְּשָׂאֵר קְרַעֲיוֹת מַלְכוּת אֱלָא מַפְסַקְתָּ בְּרֹאשָׁה לְקְרַעֲיוֹת דְּקוּיֹת בְּדֵי שְׁרָגִישׁ בִּיהַּ הַסּוּם יוֹתֵר וּפְקוּיעַ לָשׁוֹן פְּסוּחַ וּסְדָקִים כְּמוֹ מַגְלָא מְכַנְסֵי הַכַּהֲנִים מַפְקִיעִין לָשׁוֹן קְרַיעָה: דִּתְגַן בְּמַפְסַת שְׁקֵלִים (פ"ה מִשְׁנָה א') בִּיצֵאֵי שֶׁם הָאִישׁ: הֵין מַפְקִיעִין לַעֲשׂוֹת בְּתוּלוֹת לְשִׁמְחַת בֵּית הַשְׁאוּבָה בְּחָג: נִגְדָא קְרַעֲיוֹת מַלְכוּת: עַל מַעֲלוֹת הָאוֹלָם בְּהַר הַבַּיִת אוּלָמוֹת הַרְבֵּה בְּנָה שֶׁם הוֹרְדוּם כְּמוֹ שְׁתַּיִת בְּסַפֵּר יוֹסֵף בֶּן גּוּרְיוֹן עַל מַעֲלוֹת הָאוֹלָם בְּהַר הַבַּיִת אוּלָמוֹת גְּלַסְיָן בְּתוֹקְפָתָא: עַל מִי לְהַבִּיא מַשֵּׁל מִי תֵּלָקַח מִן הַיּוֹשְׁבִים פְּעִיר אוּ מִן הַכַּהֲנִים שׁוּמְרֵי עֲזָרָה: נַעֲנו צַעֲקוֹ: הָרִי הוּא כְּפֶרֶתְכֶם מִיתְּמוֹ תַכְפֵּר עָלֵיכֶם: אֲרַבַּע אִמּוֹת מֵאִי עֲבִידְתֵּיהּ גְּבִי מְרוּצַת שְׁפִיכוֹת דְּמִים: עֲשֶׂרָה דְּבָרִים בְּבִבָא קִמָּא חֲשִׁיב לָהּ בְּפֶרֶק מְרָבָה (בִּבָא קִמָּא דָּף פב:):

בְּלָבוּ: אִינוּ כְּמוֹתָךְ. שְׁלֹא הִשְׁאֵלְתַּנִּי זֶה הִיא

^(אבא)שְׁאִינוּ נֹחֵם וְנוֹטֵר בְּנֶחֱשׁ — אִינוּ תַלְמִיד חֶכֶם. וְהִכְתִּיב: **”לֹא תִקּוּם וְלֹא תִטּוּר?”** הֵהוּא, בְּמָמוֹן הוּא דְכֻתִּיב, דְּתַנְיָא: אִיזוּ הִיא נְקִימָה וְאִיזוּ הִיא נְטִירָה? נְקִימָה — אָמַר לוֹ: הַשְׁאִילְנִי מַגְלָה, אָמַר לוֹ: לֹאוּ. לְמַחֵר אָמַר לוֹ הוּא: הַשְׁאִילְנִי קַרְדּוּמָה, אָמַר לוֹ: אִינִי מַשְׁאִילָהּ, בְּדֶרֶךְ שְׁלֹא הַשְׁאֵלְתַּנִּי — זֶה הִיא נְקִימָה. ^(א)וְאִיזוּ הִיא נְטִירָה? אָמַר לוֹ: הַשְׁאִילְנִי קַרְדּוּמָה, אָמַר לוֹ: לֹא. לְמַחֵר אָמַר לוֹ: הִיא חִלּוּקָה! אָמַר לוֹ: הִילָּה, אִינִי כְּמוֹתָה שְׁלֹא הַשְׁאֵלְתַּנִּי. זֶה הִיא נְטִירָה. ^(ב)וְצַעֲרָא דְּגּוּפָא לָא? וְהָא תַנְיָא: הַנְּעֻלְבִין וְאִינָן עוֹלְבִין, שׁוּמְעִין חֲרַפְתָּו וְאִינָן מְשִׁיבִין, עוֹשִׂין מְאֵהָבָה וּשְׁמַחִין בִּיסוּרִין, עֲלִיהֶן הַפְּתוּב אוּמַר: **”וְאוֹהֲבֵיו כְּצִאת הַשֶּׁמֶשׁ בַּגְּבוּרָתוֹ!”** ^(ג)לְעוֹלָם דְּנִקִּיט לִיָּה בְּלִיבִיָּה. וְהָאֲמַר רַבָּא: **כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו — מַעֲבִירֵין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעֵיו!** דְּמַפְיִיסוּ לִיָּה וּמַפְיִיסִים. וּמָה הֵן מוּצִיאִין — אַחַת אוּ שְׁתֵּים וּכְוִי. הַשְׁתָּא שְׁתֵּים מוּצִיאִין, אַחַת מִבְּעִיא? אָמַר רַב חֲסִדָא, לֹא קוֹשִׁיא: כָּאן בְּבָרִיא, כָּאן בַּחוּלָה. וְהִתְנַנָּא: אַחַת — מוּצִיאִין, שְׁתֵּים — אִין מוּצִיאִין. בְּמָה דְּבָרִים אָמורִים — בְּבָרִיא, אֲבָל בַּחוּלָה — אֲפִילוּ שְׁתֵּים מוּצִיאִין. וְהִיחִידִין מוּצִיאִין שְׁתֵּים, וְאִין מוּנִין לָהֶן אֲלָא אַחַת. וְאִין מוּנִין לוֹ אֲלָא אַחַת? וְהִתְנַנָּא: אִין מוּצִיאִין לֹא שְׁלִישׁ וְלֹא גוּזַל מִפְּנֵי הַרְמָאִים. וְאִם הוּצִיא שְׁלִישׁ — מוּנִין לוֹ, גוּזַל — אִין מוּנִין לוֹ, וְלֹא עוֹד, [אֲלָא] שְׁלוּקָה מִן הַמְּמוּנָה בְּפִקּוּעַ. מֵאִי מוּנִין לוֹ — נְמִי אַחַת. מֵאִי פִקּוּעַ? אָמַר רַב: מִדְּרָא. מֵאִי מִדְּרָא? אָמַר רַב פִּפְּא: מִטְּרַקֹּא דְּטִיַּיעִי דְּפָסִיק רִישִׁיָּה. ^(ה)אָמַר אַבְיִי: מְרִישׁ הָוָה אֲמִינָא הָא דִּתְנִן: כֶּן בִּיבֵאִי מְמוּנָה עַל הַפִּקּוּעַ, אֲמִינָא פְתִילְתָא. בְּדִתְנִן: מִבְּלָאִי מְכַנְסֵי הַכְּהֻנִּים וּמַהֲמִיַּיְנִיהֶן. מִהֶן הָיוּ מַפְקִיעִין וּבִהֶן הָיוּ מְדַלִּיקִין. כִּיֵּן דְּשִׁמְעָנָא לְהָא דְּתַנְיָא: וְלֹא עוֹד אֲלָא שְׁלוּקָה מִן הַמְּמוּנָה בְּפִקּוּעַ, אֲמִינָא: מֵאִי פִקּוּעַ — נִגְדָא. ^(ו)מַעֲשָׂה שְׁהָיו שְׁנִיָּהֶן שְׁוִין וְרַצִּין וְעוֹלִין בְּכַפָּשׁ. תְּנוּ רַבְּנֵן: מַעֲשָׂה בְּשִׁנֵּי כְּהֻנִּים שְׁהָיו שְׁנִיָּהֶן שְׁוִין, וְרַצִּין וְעוֹלִין בְּכַפָּשׁ, קֹדֶם אַחַד מֵהֶן לְתוֹף אֲרַבַּע אִמּוֹת שֶׁל חֲבִירוֹ, נָטַל סִפִּין וְתָקַע לוֹ בְּלָבוּ. עָמַד רַבִּי צְדוֹק עַל מַעֲלוֹת הָאוֹלָם, וְאָמַר: אַחֲרֵינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ! הָרִי הוּא אוּמַר **”כִּי יִמְצֵא חָלָל בְּאֲדָמָה ... וַיִּצְאוּ וַזְּמִנָּה וְשׁוֹפְטִיָּה”**. אָנוּ, עַל מִי לְהַבִּיא עֲגֻלָּה עֲרוּפָה? עַל הָעִיר, אוּ עַל הָעֲזָרוֹת? גָּעוּ כָּל הָעָם בְּבִבְיָה. ^(ז)כָּא אָבִיו שֶׁל תִּינּוֹק וּמִצָּאוּ כְּשֶׁהוּא מִפְּרָפֵר. אָמַר: הָרִי הוּא כְּפֶרֶתְכֶם, וְעַדִּין בְּנֵי מִפְּרָפֵר, וְלֹא נִטְמָאָה סִפִּין. לְלַמָּדָה שְׁקֻשָּׁה עֲלֵיהֶם טְהָרַת כָּלִים יוֹתֵר מִשְׁפִּיכוֹת דְּמִים. וְכֵן הוּא אוּמַר: **”וְגַם דָּם נָקִי שִׁפְּהַ מְנַשָּׁה [הַרְבֵּה מְאֹד] עַד אֲשֶׁר מֵלֹא [אֶת] יְרוּשָׁלַיִם פָּה לָפָה”**. הִי מַעֲשָׂה קָדִים? אִילִינָא דְּשִׁפִּיכוֹת דְּמִים, הַשְׁתָּא אֲשִׁפִּיכוֹת דְּמִים לֹא תַקִּינוּ פִּיִּיסָא, אַנְשַׁבְּרָה רַגְלוֹ תַקִּינוּ? אֲלָא, דְּנִשְׁבְּרָה רַגְלוֹ קָדִים. וְכִיֵּן דִּתְקִינוּ פִּיִּיסָא, אֲרַבַּע אִמּוֹת מֵאִי עֲבִידְתִּיָּהּ? אֲלָא, לְעוֹלָם דְּשִׁפִּיכוֹת דְּמִים קָדִים, וּמַעֲיָקְרָא סְבוּר אֲקָרָא בְּעֻלְמָא הוּא. כִּיֵּן דִּחֲזוּ אֲפִילוּ מִמִּילָא אֶתוּ לִידֵי סַכְנָה — תַקִּינוּ רַבְּנֵן פִּיִּיסָא. ^(ח)עָמַד רַבִּי צְדוֹק עַל מַעֲלוֹת הָאוֹלָם וְאָמַר: אַחֲרֵינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ! הָרִי הוּא אוּמַר: **”כִּי יִמְצֵא חָלָל בְּאֲדָמָה”, אָנוּ, עַל מִי לְהַבִּיא? עַל הָעִיר, אוּ עַל הָעֲזָרוֹת? וִירוּשָׁלַיִם בַּת אֶתוֹנִי עֲגֻלָּה עֲרוּפָה הִיא? וְהִתְנַנָּא:** עֲשֶׂרָה דְּבָרִים נְאֻמָּרוּ בִּירוּשָׁלַיִם, וְזוֹ אַחַת מֵהֶן:

אִינָה

בראשונה פרק שני יומא

כג.

 עיין משפּט בר מצוה

א מיי' פז' מהל' דעות הל' ז, סמג לאוין יא:

ב מיי' פז' מהל' דעות הל' ח, סמג לאוין יב:

ג מיי' פז' מהל' דעות הל' ז:

ד מיי' פד' מהל' תמידים ומוספין הל' ג:

ה מיי' פח' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ו:

 עין משפט גור מצורה
--

א מו"י פז' מהל' בית הבחירה הל' יד:

ב מו"י פט' מהל' רוצח ושמירת נפש הל' ד:

ג מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין הל' י:

ד מו"י פח' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ד:

ה מו"י פי' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' א:

יש עבודה שפשרה בשני כלים אבל איפכא לא תקשי לך יש לך דבר שאינו

אִינְיָהּ מביאה עגלה ערופה: ועוד: "לא נודע מי הִכָּהוּ" בתיב, והא נודע מי הִכָּהוּ! אלא, בְּדִי לְהַרְבוֹת בְּבִכְיָה. בָּא אָבִיו שֶׁל תִּינוּק וּמָצָאוּ כִּשְׁהוּא מִפְּרַפֵּר, אָמַר: הֲרִי הוּא כְּפֶרְתְּכֶם וְעִדְיִין בְּנֵי קָיִים [כּוֹי]. לְלַמֶּדֶה שְׁקֻשָּׁה עֲלֵיהֶם טְהֵרַת כָּלִים יוֹתֵר מְשַׁפִּיכוֹת דָּמִים. אִיבְעִיָא לָהּ: שְׁפִיכוֹת דָּמִים הוּא דָּזֵל, אָבֵל טְהֵרַת כָּלִים — כְּדִקְיִמָא קִיִּמָא. אוּ דִילְמָא: שְׁפִיכוֹת דָּמִים — כְּדִקְיִמָא קִיִּמָא, אָבֵל טְהֵרַת כָּלִים הִיא דְחִמְרָא? תֵּא שְׁמַע, מִדְּקָא נָסִיב לָהּ תִּלְמוּדָא: "וְגַם דָּם נָקִי שְׁפָה מִנְּשָׁה", שְׁמַע מִינָּה שְׁפִיכוֹת דָּמִים הוּא דָּזֵל, וְטְהֵרַת כָּלִים — כְּדִקְיִמָא קִיִּמָא. ^(כ)תָּנוּ רַבָּנָן: "וּפְשֻׁט וּלְבָשׁ בְּגָדִים אַחֲרִים וְהוֹצִיא אֶת הַדָּשׁוּ", שׁוֹמְעָנִי כְּדִרְהּ יוֹם הַכַּפּוּרִים, שְׁפוּשֻׁט בְּגָדִי קוֹדֵשׁ וּלְוֹבֵשׁ בְּגָדִי חוּל, 'תִּלְמוּד לומר: "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים", מְקִישׁ בְּגָדִים שְׁלוֹבֵשׁ לְבָגָדִים שְׁפוּשֻׁט, מָה לְחַלּוֹ בְּגָדִי קוֹדֵשׁ, אִף כָּאֵן בְּגָדִי קוֹדֵשׁ. אִם כֵּן, מָה תִּלְמוּד לומר "אחרים"? פְּחוּתִין מֶהָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אומר: "אחרים והוציא", לִימָד עַל הַפְּהֻגִים בַּעֲלֵי מוּמִין שְׁכֻשְׁרִין לְהוֹצִיא הַדָּשׁוּ. ^(א)אָמַר מָר: "אֲחֵרִים" — פְּחוּתִין מֶהָן, כְּדִתְנָא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל. דִּתְנָא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: בְּגָדִים שְׁפֹשֵׁל כְּהֵן קֹדֶרֶה לְרַבּוֹ — לֹא יִמְזוּג כְּהֵן כּוֹס לְרַבּוֹ. אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: כִּמְחִלּוּקַת בְּהוּצָאָה, כָּה מְחִלּוּקַת בְּהֶרְמָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מְחִלּוּקַת בְּהוּצָאָה, אָבֵל בְּהֶרְמָה — דְּבָרֵי הַפֵּל עֲבוּדָה הִיא. מֵאִי טַעְמָא דְרִישׁ לְקִישׁ? אָמַר לָהּ: אִי סָלְקָא דַּעְתָּהּ עֲבוּדָה הִיא, יֵשׁ לָהּ עֲבוּדָה שְׁכֻשְׁרִיהּ בְּשָׁנֵי כָלִים? וְרַבִּי יוֹחָנָן: גָּלִי רַחֲמָנָא בְּכַתּוּבַת וּמִכְנָסִים, וְהוּא הִדִּין לְמַצְנַפַת וְאַבְנִט. "וּמֵאִי שָׁנָא הֵנִי? "מָדוּ בַּד", מָדוּ — כִּמְדַתּוּ. "מִכְנָסֵי בַּד", לְכַדְתַּנְיָא: מַזִּין שְׁלֹא יִהְיֶה דְבַר קוֹדֶם לְמִכְנָסִים, שְׁנֹאֲמַר: "וּמִכְנָסֵי בַּד יִלְבַּשׁ עַל בִּשְׁרוֹ". וְרִישׁ לְקִישׁ? מָדוּ כִּמְדַתּוּ — מִדְּאִפְקִיָּה רַחֲמָנָא בְּלִשׁוֹן "מָדוּ". שְׁלֹא יִהְיֶה דְבַר קוֹדֶם לְמִכְנָסִים — מִי"עַל בִּשְׁרוֹ" נִפְקָא. ^(ב)נִימָא כְּתַנְיָא: "עַל בִּשְׁרוֹ", מָה תִּלְמוּד לומר "ילבש"? לְהֵבִיא מַצְנַפַת וְאַבְנִט לְהֶרְמָה, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי דּוּסָא אומר: לְרַבּוֹת בְּגָדִי כְּהֵן גָּדוֹל בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים, שְׁכֻשְׁרִירִין לְכַהֵן הַדְּיוּט. אָמַר רַבִּי: שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת בְּדָבָר, חֲדָא: דְּאַבְנִטוֹ שֶׁל כְּהֵן גָּדוֹל לֹא זָה הוּא אַבְנִטוֹ שֶׁל כְּהֵן הַדְּיוּט. ועוד: בְּגָדִים שְׁנִשְׁתַּמְשָׁתָּ כְּהֵן קְדוּשָׁה חֲמוּרָה, תִּשְׁתַּמֵּשׁ כְּהֵן קְדוּשָׁה קֻלָּה? אֵלָּא, מָה תִּלְמוּד לומר "ילבש" —

לְרַבּוֹת

לְרַבָּתָהּ וְאִין יְרוּשְׁלַיִם יִרְשָׁה דְקַסְבַּר לֹא נִתְחַלְקָה לְשִׁבְטִים: תִּלְמוּדָא רָאִיהּ: הִכִּי גִלְסִין בְּתוֹרַת כְּהָנִים וּפְשֻׁט וּלְבָשׁ וְכוּל כְּמַצּוֹת יוֹם הַכַּפּוּרִים ת"ל בְּגָדָיו בְּגָדִים וְגִרְסָא שְׂבַש"ם הָאֶרֶיכָה בְּלִשְׁוֹנָה שׁוּמְעָנִי כְּדִרְךְ יוֹם הַכַּפּוּרִים פּוּשֻׁט בְּגָדִי קֹדֵשׁ וּלְוֹבֵשׁ בְּגָדִי חוּל תִּלְמוּד לומר כּוֹי וְזֵהוּ פְרֻשָּׁה וּפְשֻׁט וּלְבָשׁ הָאִמּוּר בְּהוֹנָתָה הֶדְשֵׁן שְׂתַפְסוּם אֵל מַחוּן לְמַחְנָה הַכְּתוּב אַחֵר תְּרוּמַת הֶדְשֵׁן וּפְשֻׁט אֵת בְּגָדָיו וּלְבָשׁ בְּגָדִים וְגוֹי וְכוּל שְׁמַטִּיל עָלָיו חוּכָה לְשִׁנּוֹת בְּגָדָיו כִּין תְּרוּמָה לְהוֹנָתָה אִם כֵּא הִלְוִיצִא דָּשֵׁן שְׁעַל הַתַּפְסוּם אַחֵר הֶהְרַמָּה מִיד כְּדִרְךְ שְׁהִיא חוּכָה עַל כְּהֵן גָּדוֹל כְּחַמֵּשׁ עֲבוּלוֹת שְׁכִיּוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁמַשְׁנָה בְּגָדָיו כָּכֵל הַעֲבוּלוֹת כִּין זֹו לְזֹו רֹאשׁוֹנָה בְּבִגְדִי זֶהָב שְׁנִיָּה בְּבִגְדִי לָבָן שְׁלִישִׁית בָּשָׁל זֶהָב רְבִיעִית בְּבִגְדִי לָבָן אִף זֶה יִשְׁנָה וְזֶה שְׁאִין לוֹ לְשִׁנּוֹת מִבְּגָדִי לָבָן לְבִגְדִי זֶהָב שְׁהִרִי הַדְּיוּט הוּא וְאִינוּ מִשְׁמַשׁ בְּבִגְדִי זֶהָב יִשְׁנָה בְּבִגְדִי קוֹדֵשׁ שְׁהִרִים כְּהֵן כִּמוֹ שְׁנֹא' וּלְבָשׁ הַכְּהֵן מָדוּ כַּד וּיְפֻשֻׁט אוֹתָם וְיִלְבַּשׁ בְּגָדִי חוּל שְׁלֹו וְיִוְצִיא הֶדְשֵׁן: תִּלְמוּד לומר בְּגָדָיו בְּגָדִים וּמָה תִּלְמוּד לומר אַחֲרִים פְּחוּתִין מֶהָן כְּנִין שְׁחָקִים אוּ מִפְּשַׁתָּן שְׁאִינוּ מַצְהֵב וְאִין דְּמִיָּהָם יַחֲרִים שְׁהֶאֱפֵר מִלְּכַלְכֵּם כְּשִׁנּוּשְׁאֵו חוּן לְמַחְנָה גָּנְאִי לְמַלְךְ שְׁהִיא מִשְׁמַשׁ כְּהֵן עַל הַמַּצְבַּח בַּעֲבוּדַת אֲבִילָה: אַחֲרִים וְהוֹצִיא לְמַד עַל הַכְּהֵנִים בַּעֲלֵי מוּמִין הֵאִי אַחֲרִים אֲכַהֵן קֹאִי כְלוּמַר כְּהָנִים שְׁהֵן אַחֲרִים מְרַחֲקִים מִשְׁאֵר עֲבוּלוֹת כְּשִׁרִין לַעֲבוּדָה זֹו: אֵל וּמִזַּב כְּהֵן לְרַבּוֹ לְכִי שְׁתַּעֲשֻׁנו וְנִתְלַכְּלוּ בַּבִּשּׁוֹל הַדְּרָה אִף כָּאֵן לַעֲנִין הוֹנָתָה הֶדְשֵׁן אִין כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ לִשְׂכַת כְּהֵן שְׁרוּת אַחֵר: כִּמְחַלְקַת בְּהוֹנָתָה כְּשֵׁם שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְכַשִּׁיר בַּעֲלֵי מוּמִין לְהוֹנָתָה כָּה מְכַשִּׁירָן לְהַרְמָה: שְׁכַשְׁרָה בְּשָׁנִי כָלִים וְהִכָּא מָדוּ כַּד וּמִכְנָסִי כַּד הוּא דְכְּתִיב: גָּלִי רַחֲמָנָא בְּכַתְּנָת וּבְמִכְנָסִים וּלְמַדְךְ שְׁאִינָה כְּשַׁרָּה בְּבִגְדִי חוּל שְׁלֹו וּמִאֲלִיָּן אִתָּה לְמַד שְׁהִיא עֲבוּדָה וַצְרִיכָה אִף מַצְנַפַת וְאַבְנִט: מֵאִי שְׁנֹא הֵנִי דְקַטַּמ מִאַחֵר שְׁצִרִבִּין בְּלֹו לְשִׁתּוּק מַעֲוִהוּ וְאַנָּא וְדַעֲנָא מִדְּכְתִיב כְּהוּ כְּהֵן עֲבוּדָה הִיא: מָדוּ כִּמְדַתּוּ כָּאֵן לְמַדְךְ שְׁהִיא כְּתַנַּת כְּהָנִים לְמַדַּת קוּמַתּוּ לֹא גִנְרָרוּת וְלֹא מַסְלָקוֹת וְהִכִּי אֲמַרִּין בַּזְּכִּים (דף יח.): וּלְבָשׁ עַל בִּשְׁרוֹ מִשְׁמַע שְׁלוּבֵשׁ בַּעֲוִדוֹ עֵרֶם שְׁאִין עָלָיו אֵלָּא בִּשְׁרוֹ דֹּאִי לֹא תִימָא הִכִּי עַל בִּשְׁרוֹ לְמֵאִי כְּתַבָּהּ: וּלְרַשׁב"ל דְּאָמַר דְּוָקָא כְּתַבִּיָּהּוּ וּלְמִימָרָא דְּאִינָה יִתִּירָא נִפְקָא לָהּ: עַל בִּשְׁרוֹ מָה ת"ל גְּבִי הַרְמַת הֶדְשֵׁן כְּתִיב וּלְבָשׁ הַכְּהֵן וְגוֹי' וְהוּא לִיָּה לְמַכְתַּב וּמִכְנָסִי כַּד עַל בִּשְׁרוֹ וּמִהֲדַר גְּמִי אֵלְבָשׁ דְּרִישָׁה דְּקִרָא מָה ת"ל שׁוֹב וּלְבָשׁ בְּמִכְנָסִים לְרַבּוֹת עוֹד לְכִישָׁה כִּיוּצָא כֵּה וּמִרְכָּה שְׁנִי בְּגָדִים הַחֲפָרִים כָּאֵן מַכְהֵנַת הַדְּיוּט: רַבִּי דּוּסָא אומר לְהֵבִיא אֶרְכָּשָׁה בְּגָדִי לָבָן שְׁשַׁמֵּשׁ כְּהֵן כְּהֵן גָּדוֹל בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁכַשְׁרִין לְהַדְּיוּט כֵּל הַשָּׁנָה וְאִתְּיָא וּלְבָשׁ וּלְבָשׁ מִהֶסֶם דָּלָא תִימָא וְהִנְיָחֵס שֶׁם כְּתִיב כְּהוּ לומר שְׁטַעוּנִין גְּנִיזָה דַּס"ל לַר' דּוּסָא וְהִנְחֵס שֶׁם שְׁלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ כְּהֵן לַיּוֹם הַכַּפּוּרִים אַחֵר כְּדִאֲמַרִּין כַּפ"ק (דף יב.): אַבְנִטוֹ שֶׁל כְּהֵן גָּדוֹל בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁהִיא שֶׁל כְּהֵן לֹא זָהוּ אַבְנִטוֹ שֶׁל כְּהֵן הַדְּיוּט לַעֲוֹלָם לְכִי שְׁאִינוּ מִשְׁמַשׁ אֵלָּא בָּשָׁל כְּלָאִים:

בראשונה פרק שני יומא

 מסורת הש"ס

א ספרא צו פרק ב ו
ב שבת קיט.
ג לעיל יב; ספרא צו פרק ב א
ד בבא קמא פב:

 גליון הש"ס

תוס' ד"ה ילבש וכו' וי"ל דשמא לא מיקרי קדשים. עיין לקמן דף לב ע"א תוס' ד"ה מה לבישה:

 תורה אור השלם
--

כ"י ימצא חלל באדמה אשר יהנה אלהיך נתן לך לרשתה נפל בשדה לא נודע מי הפהו [דברים כא, א]

ופשט את־בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את־הדשון אל־מחוז למחנה אל־מקום טהור [ויקרא ו, ד]

ולבש הכהן מדו בד ומכנסי־בד ולבש על־בשרו והרים את־הדשון אשר תאכל האש את־העלה על־המזבח ושמו אצל המזבח [ויקרא ו, ג]

 עין משפט גור מצורה
--

א מו"י פט' מהל' ביאת מקדש

הל' ה:

ב מו"י פד' מהל' תמידים ומוספין

הל' א:

ג מו"י פד' מהל' תמידים ומוספין

הל' ב:

אַלֵּא מצתה זר שסדר את המערכה לחיב לא יזענא למאן פריך ומאי אי

אמרת בשלמא יש כאן ונראה לי דפריך דהא דקאמר לעיל דאזריקה מחיב אע"ג דאיכא בתרה הקטרה ומכל מקום מחיבת עלה פינו דגדס מיהת עבודה תמה היא א"כ אסדור מערכה לחיב דליכא בתרה בסדור עצי מערכה מידי ומשני איכא סדור שני גזירין וכן יש לפרש כל הסוגיא והא דפריך לעיל גבי זר שסדר את השלחן לחיב יש לפרש כן וקל להבין ומשני איכא בזבון והני חשיבי כוליה כחד ולא דמו לזריקה והקטרה דהקטרה לא מעבדא:

והמזה בחטאת העוף משום שלא דמיא לזכרים שאין לו קצלה בפלי אלא אחזז בראש ובגוף ומזה ועוד שאין למזבח אלא דמה להכי נקטה באפי נפשה: והמקטיר בעולת העוף תמה לי אמאי לא קאמר נמי והממצה בעולת העוף ועוד קשוט לי לתני המקטיר בכל ההגשים ובתוספתא דזבחים עינתי וחקני סתמא והמקטיר וחקני דה נמי והממצה בעוף ותוספתא שלי מטעת היא ונ"ע בתוספתא חזקת ולפי הספרים שלי נראה לי דהכי פרושו והמקטיר בעולת העוף ואף המקטיר אף בעולת העוף ומשום דבטטאת העוף לא מחיב אלא בהזאת דמה דלית דה הקטרה מה שאין כן בכל ההגשים קאמר דבעולת העוף חיב אף המקטיר דלא מפגיא בזמני דמה דאיתא נמי בחטאת העוף אלא אפילו בהקטרותה דליכא דכונתה בחטאת העוף ולא מפגיא בהקטרה דשאר זבחים דשין בכל הזבחים אלא חפלו בעוף דאיכא חטאת העוף דלית דה הקטרה חפלו דכי בעולת העוף חיב: וריקת דם בין לפנים בין לפני ולפנים והמזה בחטאת העוף כחד חשיב להו ומקטיר בעולת העוף דכי דכי ונסוף היין והמים דכי חרבע: והמעלה על גבי המזבח בין דבר פשר כו' בכלל זה יש זריקה והזאות והקטרות ונסוף היין והמים שהרי כלן עולין על גבי המזבח:

בראשונה פרק שני יומא

ולמביית לפרכת אפסיה בין כללל לפרטא מבית לפרכת הוא לעבדת מתנה

"ולמביית לפרוכת ועבדתם", "אל מבית לפרוכת" הוא דעבודת מתנה ולא עבודת סילוק. הא בחוץ — אפילו עבודת סילוק. אי הכי, "ועבדתם" נמי, "אל מבית לפרוכת" הוא דעבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה. הא בחוץ — אפילו עבודה שיש אחריה עבודה! "ועבדתם" הדר עריביה קרא. בעי רבא: עבודת סילוק בהיכל, מהו? לפנים מדמינן ליה, או לחוץ מדמינן ליה? הדר פשטא: "מבית", "ולמבית". אלא מצתה, זר שסידר את השלחן ליחייב! איכא סידור בזיכין. סידר בזיכין ליחייב! איכא סילוק והקטרה. זר שסידר את המנורה ליחייב! איכא נתינת פתילה. נתן פתילה ליחייב! איכא נתינת שמן. נתן שמן ליחייב! איכא הדלקה. הדליק ליחייב! הדלקה לאו עבודה היא.^(א) ולא? והתניא: "ונתנו בני אהרן הפהן אש על המזבח וערכו עצים על האש", לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן פשר ובכלי שרת! הצתת אליתא — עבודה היא, הדלקה — לאו עבודה היא. אלא מצתה, זר שסידר את המערכה ליחייב! איכא סידור שני גזירי עצים. סידר שני גזירין ליחייב! איכא סידור אברים. "והא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: זר שסידר שני גזירי עצים חייב! דהא פליגי, מר סבר: עבודה תמה היא, ומר סבר: לאו עבודה תמה היא. תניא פוותיה דרב, תניא פוותיה דלוי. תניא פוותיה דרב: עבודות שזר חייב עליהם מיתה: זריקת דם בין לפנים בין לפני ולפנים, והמזה בחטאת העוף, והממצה והמקטיר בעולת העוף, והמנסה שולשה לוגין מים, ושולשה לוגין יין. תניא פוותיה דלוי: עבודות שזר חייב עליהן מיתה: המרים את הדשן, ושבע הזאות שבפנים, ושבמצורע, והמעלה על גבי המזבח בין דבר פשר בין דבר פסול. למה מפיסין? למה מפיסין? בדאמרן! אלא: למה מפיסין וחוזרין ומפיסין! ^(א)אמר רבי יוחנן: כדי להרגיש כל העזרה, שנאמר: "אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלהים נחלה ברגש". בפמה מפיסין? רב נחמן אמר: בבגדי חול, ורב ששת אמר: בבגדי קדש. רב נחמן אמר: בבגדי חול, דאי אמרת בבגדי קדש, איכא בעלי זרועות דחמסי ועבדי. רב ששת אמר: בבגדי קדש, דאי אמרת בבגדי חול, אגב חביבותיה מיקרו ועבדי. ^(א)אמר רב נחמן: מנא אמינא לה, דתנן: מסרון לחזגין והיו מפשיטין אותן את בגדיהן, ולא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד.

מאי

כגון הזאות שגין הדשים גיוס הפורים ונתינת קטרת על האש: ולא עבודת סלוק כגון הוצאת כף ומחטה שהכהן גדול מכניס שם לקטרת יוה"כ ומניח בין הדשים ואח"כ חוזר ומוציאן: אי הכי נעבדתם נמי מבית לפרכת לעבודה תמה כגון נתינת קטרת על האש: ולא שיש אחריה עבודה הולכת כף ומחטה שיש אחריה חפינה והקטרה: נעבדתם דזר ערכה לעגון עבודה תמה שהני"ו מוסיף לעגון ראשון לכל עבודת מתנה לא מהדר אלא למביית לפרכת דלקמה דלא כתיב דה יי"ו: עבודת סלוק בהיכל והיא עבודה תמה כגון זשון מזבח הפנימי והמנורה ללוי מהו: מבית לפרכת הנה ליה למכתב וכתוב ולמביית לפרכת לטעוה היכל כבית חדשי ההגשים ופטור על עבודת סלוק: אלא משתה לעבודת מתנה מחיב דהיכל זר דמרביה ולמביית: זר שסדר לחם לחיב מיתה ואמאי אמרינן לעיל ד' עבודות ותו לא: איכא סדור בזבון בתרה כדכתיב (ויקרא כ"ד:'): ונתת על המערכת לבנה זכה ולאו עבודה תמה היא: איכא סלוק והקטרה שגין לא נגמרה עבודתה עד שבת הדאה שישלקנה ויקטיר הבזיכין: שסדר את המנורה בפקר היו מסלקין את הצרות של זהב מן המנורה לקנח אפרן ופה וחוזרין וקובעין אותם דה ודכי עבודה תמה: הצמת אליתא הצמת חיסמים דקוס חס הצרה להצית על המזבח באחת מן המערכות כגון סקרה מערכה לכלית שגשקפה כל המדורה: ובכלי שרת שיהא לובש בגדי דהנה ארבעה חס כהן הדיוט הוא ואס כהן גדול הוא שמונה שהרי נאמר כאן הכהנים וכל מקום שנאמר בני אהרן הכהנים דכהונם משמע בבגדי דהגתם: שסדר המערכה עצים: איכא בתרה סדור שני גזירין דולפינן להו לקמן (יומא דף כו:) מקראי: איכא סדור אברים דתמיד בתרה וכל זה מעבודת הסדור הוא: דהא פליגי רב ורבי יוחנן דכי יוחנן סבר סדור שני גזירין עבודה תמה היא שסדור מערכת עצים תמה וגומרת היא דה וסדור האברים תחלת סדור אחר הוא ורב סבר לאו עבודה תמה דשם סדור אחר הוא: זריקת דם המזבח בחוץ: בין לפנים הזאה שעל

הפרכת: בין לפני ולפנים שעל בין הדשים גיוס הפורים: בחטאת העוף כתיב בתיה הזאה והזה מדם החטאת על קיר המזבח (ויקרא ה'ט:'). בעולת העוף כתיב מצוי ומלך את ראשו והקטיר המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח (ויקרא א'ט:'): והמקטיר שהעולה כליל היא: והמנסה שלשת לגין שהיא פחות שבסוכים רביעית היין לבעש ואלו תרומת הדשן לא חקני והינו פרב: בין דבר פסול דהגן פסולין שפסולין בקדש דאס עליו לא ירדו משום הכי חשיבא הקטרה: דדאמרן שהיו באים לידי מחלוקת: למה מפיסין וחוזרין ומפיסין למה נאספין לפנים ארבעה פעמים ביום דקתנן דמתניתין ופיסו על כלן באסופה ראשונה מי זזה ומי לזו: להרגיש להשמיש קול המון עם רב כמה פעמים שהוא כבוד למלך שנאמר בבית אלהים וגו': כמה מפיסין מה היו לובשין אותם הנאספין לפנים בגדי חול או בגדי קדש: בבגדי חול והזוכה לעבודה פושט ולובש בגדי קדש: דחמסי ועבדי אף על פי שלא זכו בגורל: מקרו ועבדי עבודה בבגדי חול אותן שזכו לפנים: לחזאים שמשין:

 מסורת הש"ס

א לקמן מה; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק ה ח ב במדבר רבה

ג תמיד לב; משנה תמיד

 תורה אור השלם
--

ואתה וכו'ך אתה תשמרו את־יהונתכם לכל־דבר המזבח ולמביית לפרכת ועבדתם עבודת מפתח אהו את־יהונתכם והזר הקרב יומת [במדבר יח, ז]

ונתנו בני אהרן הפהן אש על־המזבח וערכו עצים על־האש [ויקרא א, ז]

וטבל הפהן את־אצבעו בדם והזה מו־הדם שבע פעמים לפני יהוה את־פני פרכת הקדש [ויקרא ד, ו]

אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלהים נחלד ברגש [תהילים נה, טו]

מסורת הש"ס
א סנהדרין מט: ב תוספתא יומא; תוספתא סוכה ג לקמן לה: ד סוטה מז; סוטה מא: ה תמיד ל; משנה תמיד; תוספתא יומא; לעיל יד:
גליון הש"ס
תוס' ו"ה נוטל מצנפת וכו' וי"ל דלשון תורה לחוד. חולין קלו ע"ב:

תורה אור השלם
כתנת'בד קדש ילבש ומקוסי'בד יהיו על-בשרו ובאבנט בד יחגר ובמצנפת בד יצנח בגדי'יקדש הם ורחץ במים את-בשרו ולבשם [ויקרא טו, ד]
אשר יחדו נמיתק סוד בבית אלהים נחלד ברגש [תהילים נה, טו]

בְּאוֹתָם שְׁלֹא זָכוּ לָפִים הָיוּ מִפְּשִׁיטִין בְּגָדֵי קֹדֶשׁ שֶׁהִפִּיכוּ בָּהֶן: מֵאִי לָאוּ בְּאוֹתָן שָׂזְבוּ לַפִּים תָּמִיד הוּא מֵאִי מִיָּיתִי רַב נַחֲמָן מֵהֶבֶל פִּינוּ דְּרַב שֵׁשֶׁת מְצִי דְּחִי לָהּ וְאֶדְרֵפָּה טָפִי יֵשׁ רָחֵלָה לְרַב שֵׁשֶׁת מִכָּאן בְּדִקְאָמֶר הָכִי נָמִי מִסְתַּבְּרָא וְרַב נַחֲמָן אֶצְטְרִיךְ לְשִׁנּוּי דְּלַחֲק וי"ל מִשּׁוֹם דְּלַעִיל מִנָּה אִזְרִי בְּזוֹכִין בְּעֻבְדָּה דְּתַקְנֵי רַאב"י אוֹמֵר הַמַּעֲלָה אֲכָרִים לִכְבֹּשׁ הוּא מַעֲלָה עַל גַּב הַמְּזַבֵּחַ וְהָדָר תַּקְנֵי מְסֻרוֹן לַחֲזִיזִים וְהֵיוּ נָמִי דִקְאָמֶר רַב שֵׁשֶׁת בְּסֻמּוֹךְ מִנָּה אֲמִינָא לָהּ וְלֹא מִימִי מִהָא דְהֶבֶל דִקְאָמֶר אִיהוּ גּוֹפֶסֶה ה"נ מִסְתַּבְּרָא אֵלֹא מִהָא לִיבָא לְמַשְׁמַע מִינָּה דְדִיקָא קָמֶר וּבִמֶר: נוֹטֵל מִצְנַפֶּת שֶׁל אֶחָד מֵהֶם מִכָּאן קִשָּׁה לְפָרוֹשׁ רִיב"א דְּפָרוֹשׁ דָּשֵׁל כֹּהֵן הַדְּיוֹט קְרוּיָה מִגְבַּעַת לָפִי שְׁהִיא רַחֲבָה וְשֶׁל כ"ג מִצְנַפֶּת שְׁהִיא קְצֵרָה לָפִי שְׁהִיא צָרָה לְהִיטֵחַ תַּפְלִין וְצִין וי"ל לְשׁוֹן תּוֹרָה לַחֹד וּלְשׁוֹן חֻמִּים לַחֹד דְּבִלְשׁוֹן תּוֹרָה קָרִי לְשֶׁל כ"ג מִצְנַפֶּת בְּכָל דְּקִתָּא וְכוּי הִיא דְאֶמְרִינוּ בִּפ' קָמָא דְגִטִּין (דף יז.) הָסֵר הַמִּצְנַפֶּת וְהָרֵם הַעֲטָרָה בְּזִמָּן שֶׁמִּצְנַפֶּת בְּרֹאשׁ כ"ג וְשִׁנָּה לְעֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל אֶחָס נִסְתַּלְקָה מִצְנַפֶּת מִרֹאשׁ כ"ג נִסְתַּלְקָה עֲטָרָה מִרֹאשׁ כָּל אֶחָס: אִין יִשְׁיבָה בְּצוּרָה תָּמִיד דְאָמֶר בִּפ"ב דְּזַבְחִים (דף טז.) וּמָה יוֹשֵׁב שְׂאוּכֵל אִם עֹבֵד חַלָּל וְכוּי וְהִיכִי אֲכִיל וְהָא אִין וְשִׁיבָה בְּעֲזָרָה וי"ל שְׂאוּכֵל בְּתַקְשִׁים קָלִים הֶאֱלָאֲלִין בְּכָל הָעִיר אִי נָמִי אוֹר"י בֵּר אֲבָרְהָם דָּאף עַל גַּב דְּאִין וְשִׁיבָה בְּעֲזָרָה אֵלֹא לְמַלְכִּי בֵּית דָּוִד הֵ"מ לְדַבְרִים דְּלָאו צָרָה עֲבוּדָה אֲכָל אֲכִילָה צָרָה עֲבוּדָה הִיא דְּכַתִּיב וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר בִּפְרָהֶם שֶׁהִפְתָּנִים אוֹכְלִים וּבָעֵלִים מִתַּפְּפָרִים מִיִּשְׂרָאֵל שְׂרִי וְאִתִּי שְׁפִיר נָמִי הָא דְּפָרִיךְ בִּפְרָק שְׁנֵי דְזַבְחִים (דף יט:) גִּבִּי קְדוֹשׁ גְּדִים וְרָגְלִים מִן הַפִּיֹר דְּפָרִיךְ וְלִיתִיב מִתָּב אַע"ג דְּבִעֲזָרָה הֵינֵה צָרָה עֲבוּדָה שְׂרִי אֲכָל פִּיֹם דְּהֶבֶל לֹא חֲסִיב צָרָה עֲבוּדָה דְאֶפְשָׁר בְּלֹא פִיֹם אִי נָמִי י"ל הֵינֵה טַעֲמָא דְמִתָּר לֹשֶׁן וְלֹאֲכָל הַגָּשִׁים דְּבִאֲכִילַת קִדְשִׁים בְּתִיב בָּהוּ לְמַשְׁחָה לְגַדְלָה בְּדָרָךְ שֶׁהִמְלִכִים אוֹכְלִין וְהֵיוּ מַנְשֵׁב אֲכָל אִין לְתַרְן דְּמִתָּר לֹאֲכָל מַנְשֵׁב בְּלִשְׁכוֹת הַבְּנוּיֹת בַּחֹל מִשְׁבָּח וְלֹשֶׁן דְּשִׁיבִין בְּעֲזָרָה לְהִתְחַיֵּב עֲלֵיהֶם מִשּׁוֹם טַמְאָה בְּלִאִיתָא בְּאִזְוִיהוּ מְקוֹמָן (זַבְחִים דף נז.) דְּהָא בְּשִׁמְעָתִין מַשְׁמַע דְּלֹשֶׁן נָמִי הֵו

אִין פִּיֹם לְשֹׁאֵר י"ב עֲבוּדוֹת אֵלֹא נִמְשָׁכִין אַחֲרָיו בְּפִי סָדֵר מִשְׁנַתּוֹ שְׁנֵי לְזִרְיָה שְׁלִישִׁי לְדִשּׁוֹן מִזְבֵּחַ הַבְּנוּיָה רַבִּיעִי לְמִנְזֻרָה וְכוּי בָּלָן: אוֹ דִילְמָא לְכָל עֲבוּדָה וְעֲבוּדָה הֵיוּ חוֹזְרִין וּמוֹצִיאִין אֶצְבָּעוֹתֵיהֶן לְמַגֵּן וְהַזְכָּה זֹכָה:

מֵאִי לָאוּ בְּאוֹתָן שָׂזְבוּ לַפִּים תָּמִיד הוּא מֵאִי מִיָּיתִי רַב נַחֲמָן מֵהֶבֶל פִּינוּ דְּרַב שֵׁשֶׁת מְצִי דְּחִי לָהּ וְאֶדְרֵפָּה טָפִי יֵשׁ רָחֵלָה לְרַב שֵׁשֶׁת מִכָּאן בְּדִקְאָמֶר הָכִי נָמִי מִסְתַּבְּרָא. דְּאִי סְלָקָא דְעֵתָהּ בְּאוֹתָן שָׂזְבוּ לַפִּיִּים, י"ל אִי מִנִּיחִין עֲלֵיהֶן אֵלֹא מְכַנְסִים בְּלִבָּד"? וְהַתְנַיָּא: מַנִּיִּין שְׁלֹא יְהֵא דְבָר קוּדֶם לְמְכַנְסִים — תִּלְמוּד לֹמֵר: "וּמְכַנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בִּשְׂרוֹ!" וְאִידֵךְ? הָא לָא קִשְׂיָא, הָכִי קִתְּנִי: עַד שְׁעוּדָן עֲלֵיהֶן בְּגָדֵי חוּל מְלִבִּישִׁין אוֹתָן מְכַנְסֵי קִדְשׁ, וְהֵיוּ מִפְּשִׁיטִין אוֹתָן בְּגָדֵי חוּל וְלֹא הֵיוּ מִנִּיחִין אֵלֹא מְכַנְסִים בְּלִבָּד. ^(א)אָמֵר רַב שֵׁשֶׁת, מִנָּה אֲמִינָא לָהּ, דְּתַנַּיָּא: לְשִׁפְתַּת הַגְּזִית כְּמִין בְּסִילְקֵי גְדוּלָּה הִיתָה, פִּיִּים בְּמִזְרָחָהּ, וְזָקֵן יוֹשֵׁב בְּמַעְרָבָהּ. וְהַפְתָּנִים מוֹקֵפִין וְעוֹמְדִין כְּמִין (ב)פוֹלְיָאֵר, וְהַמְמוּנָה בָּא וְנוֹטֵל מִצְנַפֶּת מִרֹאשׁוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן, וְיוֹדְעִין שְׁמַמְנּוּ פִּיִּים מִתְחִיל. וְאִי סְלָקָא דְעֵתָהּ בְּבִגְדֵי חוּל — מִצְנַפֶּת בְּבִגְדֵי חוּל מִי אֵיפָא. ^(ב)אִין — בְּדִתְנֵי רַב יְהוּדָה וְאִיתִימָא רַב שְׂמוּאֵל בֶּר יְהוּדָה: בָּהֶן שְׁעִשְׁתָּה לוֹ אִמּוּ כְּתוּנָת, עוֹבֵד בַּה עֲבוּדַת יַחֲיד. ^(א)אָמֵר אַבְיִי: שְׁמַע מִינָּה לְשִׁפְתַּת הַגְּזִית חֲצִיָּה בַּקִּדְשׁ וְחֲצִיָּה בַּחוּל, וּשְׁמַע מִינָּה שְׁנֵי פְתָחִים הֵיוּ לָהּ, אֶחָד פְּתוּחַ בַּקִּדְשׁ, וְאֶחָד פְּתוּחַ בַּחוּל. דְּאִי סְלָקָא דְעֵתָהּ פּוֹלָה בַּקִּדְשׁ — זָקֵן יוֹשֵׁב בְּמַעְרָבָהּ? וְהָאֵמֶר מֶר: אִין יִשְׁיבָה בְּעֲזָרָה אֵלֹא לְמַלְכִּי בֵּית דָּוִד בְּלִבָּד. וְאִי סְלָקָא דְעֵתָהּ פּוֹלָה בַּחוּל — פִּיִּים בְּמִזְרָחָהּ? וְהָא בְּעִינָן "בְּבֵית אֱלֹהִים נִחְלָה בְּרָגֶשׁ", וְלִיפָא. אֵלֹא שְׁמַע מִינָּה: חֲצִיָּה בַּקִּדְשׁ וְחֲצִיָּה בַּחוּל. בִּיָּאִי סְלָקָא דְעֵתָהּ פְּתַח אֶחָד יֵשׁ לָהּ וּפְתוּחַ לְקוּדְשׁ — זָקֵן יוֹשֵׁב בְּמַעְרָבָהּ? וְהַתְנָן: הַלְשָׁכוֹת הַבְּנוּיֹת בַּחוּל וּפְתוּחוֹת לְקִדְשׁ — תּוֹכֵן קוּדֶשׁ. וְאִי סְלָקָא דְעֵתָהּ פְּתוּחַ לַחוּל — פִּיִּים בְּמִזְרָחָהּ? וְהַתְנָן: בְּנוּיֹת בַּקִּדְשׁ וּפְתוּחוֹת לַחוּל — תּוֹכֵן חוּל. אֵלֹא לָאוּ שְׁמַע מִינָּה: שְׁנֵי פְתָחִים הֵיוּ לָהּ, אֶחָד פְּתוּחַ בַּקִּדְשׁ וְאֶחָד פְּתוּחַ לַחוּל. ^(א)מִתְנַיִי הַפִּיִּים הַשְּׁנֵי: מִי שׁוֹחֲט, מִי זוֹרֵק, מִי מְדַשֵּׁן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, וּמִי מְדַשֵּׁן אֶת הַמִּנְזֻרָה, וּמִי מַעֲלָה אֲבָרִים לִכְבֹּשׁ. הָרֹאשׁ וְהָרִגְל, וְשְׁתֵּי הַיָּדַיִם, הָעוֹקֵץ וְהָרִגְל, וְהַחֲזָה וְהַגָּרָה, וְשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת, וְהַקְּרָבִים. וְהַסְלָת, וְהַחֲבִיתִין, וְהִיָּין. שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כְּהֻנִּים זָכוּ בּוֹ. אָמֵר בָּן עֲזַאי לְפָנֵי רַבִּי עֲקִיבָא מִשּׁוֹם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: דִּרְה הַלּוֹכוֹ הִיָּה קָרַב. גָּמִי אֵיפְעִיָּא לָהּ: כְּשֶׁהֵן מִפְּיִיסִין — לְעֻבּוּדָה אַחַת מִפְּיִיסִין, אוֹ דִילְמָא — לְכָל עֻבּוּדָה וְעֻבּוּדָה הֵן מִפְּיִיסִין? תָּא שְׁמַע: אֲרַפֵּעַ פְּיִיסוֹת הֵיוּ שָׁם. וְאִי סְלָקָא דְעֵתָהּ לְכָל עֻבּוּדָה הֵן מִפְּיִיסִין — טוֹבָא הֵו! אָמֵר רַב נַחֲמָן בֶּר יִצְחָק, הָכִי קָאֵמֶר: אֲרַפֵּעַ פְּעָמִים נִכְנָסִין לְהַפִּיס, וְלְכָל חֲדָא וְחֲדָא הֵיוּ בַּה טוֹבָא פְּיִיסוֹת.

תָּא

בְּעֲזָרָה עֲצֻמָּה וְאֶסוּר לֹשֶׁן בַּה: וְהָא בְּעִינָן בֵּית אֱלֹהִים נִחְלָה בְּרָגֶשׁ תָּמִיד פִּינוּ דְּבִעִינָן פִּיֹם בַּקִּדְשׁ אֲמַאי לֹא הֵיוּ מִפְּסִיִין בְּעֲזָרָה עֲצֻמָּה דְּתַקִּישׁ טָפִי וְאוֹר"ת פִּינוּ דְּנוֹטֵל מִצְנַפְתּוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן גִּנְאִי הֵינֵה לַעֲמֵד בְּלֹא מִצְנַפֶּת בְּעֲזָרָה וְהַר"ר יִצְחָק בֶּר בְּרוֹךְ פִּי מִשּׁוֹם דְּהֵיוּ קוּמִי בְּכֹכְלוֹיָאֵר וְאִם הֵיוּ מִפְּסִיִים בְּעֲזָרָה הֵינֵה אַחֲרֵיהֶם אֵל הִיכַל ה':

עין משפט גור מצוה
א מו"י פח' מהל' בית הבחירה הל' יז:
ב מו"י פו' מהל' בית הבחירה הל' ח:
ג מו"י פו' מהל' בית הבחירה הל' ז:
ד מו"י פד' מהל' תמידים ומוספין הל' ו:

 עין משפט גור מצורה
--

א מו"י פד' מהל' תמידים ומוספין

הל' ו':

ב מו"י פד' מהל' תמידים ומוספין

הל' ו':

תָּא שְׁמַע רבי יהודה אומר לא היה פוסק יהודה ליתו מתנא קמא איפכא וי"ל דהכי מיתו דאפילו ת"ק לא פליג עליה אלא בקטרת משום דלא שכיחא ומעתרא אכל בעלמא מונה אי נמי צ"ל דלר' יהודה הוצה במחטה לא היה זוכה כלל מבכ פוס מחמת שזכה זה בקטרת וזכה זה שאלנו לימינו במחטה אלא בדעתו דכהן שזכה בקטרת תליא מלתא אי בעיא חיהו עבדי הכל שקיל קטרת ושקיל מחטה גדאשכחן ביוה"כ דכ"ג לחודיה עבדי לבבל מלתא אע"ג דהתם טריחא מלתא טובא דבעי לאתויי שפאניו בגליתא לקמן בפ' הוציאו לו (יומא דף מז.) כ"ש דכא דלא טריחא מלתא דמצי עבדי לה לבלי מלתא לחודיה מיהו משום דטריחא מלתא קצת אורחא דמלתא הנה שהיה אומר לאחר זכה עמי במחטה ורגיל היה לומר לאותו שעומד אצלו לימינו משום איבה שלא יקפידו האחרים עליו ומיהו אם יוצה לשנות הרשות בידו לעשות הוא בעצמו הכל או לומר למי שעומד בשמאלו או לאחר שאינו עומד אצלו כלל זכה עמי וכן משמע הלשון כהן שזכה במחטה אומר כו' ולא קאמר העומד אצלו נמשך עמו דגלחמך בסמוך י"ב אחיו הכהנים נמשכין עמו וכן משמע בתוספתא **[פ"א]** דקמצי בתר מלתא דר' יהודה דהכא דברי ראב"י דמיייתי בסמוך לא היה פוס לאברהם אלא המעלה אותו לכבש מעלה אותו למזבח אלמא דומיא דראב"י אורי ר' יהודה דלא הנה שום צד זכות פוס במחטה והשתא מיייתי שפיר מר' יהודה דע"כ לא פליגי רבנן עלה אלא דלא כ"ל בדקדעת הכהן הוצה בקטרת תליא מלתא ומיהו מודו דאין חוזרין ומפסיקין אלא דהעומד לימינו זוכה מבכ פוס וע"כ לא פליג ראב"י עליה לקמן דס"ל שחוזר ומפוס לצרך מחטה אלא כדי להשלים ד' פוסות פי שום טעם יש שאין לפחות מד' פוסות ומדקא פריך לקמן (יומא דף כו.) כמה זמנין א"כ בצרי להו פוס וא"כ בפוס השני פלי עלמא מודו פיון דבפעם אחת מפסיקו דלא לבל עבודה מפסיקו: מפנין לראש ופדר שקודמים בו תמה לי א"כ אמאי לא חשיב דמתעבי פדר בדי ראש וי"ל פיון דאי אפער להקטיר הראש בלא פדר וזהו דרך כבוד בכלל הראש הוא:

למחטה כו' תמה מאי מיתי מר'

תָּא שְׁמַע, רבי יהודה אומר: לא היה פייס למחטה, אלא כהן שזכה בקטרת אומר לזה שעמו **"זכה עמי במחטה"**. שאני מחטה וקטרת, דחדא עבודה היא. איכא דאמרי: דוקא מחטה וקטרת דחדא עבודה היא, אבל שאר עבודות בעי פייס! מחטה אצטריכא ליה, סלקא דעתך אמינא הואיל ולא שכיחא, ומעתרא, נתקין לה פייס בפני עצמה. קא משמע לן. **תָּא שְׁמַע**, דתני רבי חייא: **לֹא לְכָל עֲבוּדָה וְעֲבוּדָה מִפִּיִּסִין**, אלא כהן שזכה בתמיד, שנים עשר אחיו הפהנים נמשכין עמו. **שְׁמַע מִיַּנָּה**. פייס השני וכו'. איבעיא להו: מי מקביל? שוחט מקביל, דאי אמרת זורק מקביל — אגב חביבותיה, לא מקביל ליה לכוליה דם. או דילמא: זורק מקביל, דאי אמרת שוחט מקביל — זימנין דשחייט זר.[[]^{א]} **תָּא שְׁמַע**: כּוּן קָטִין עֲשֶׂה שָׁנִים עֶשֶׂר דָּד לַפִּיּוֹר, פּוּדִי שִׁיְהִיו שָׁנִים עֶשֶׂר אַחֲיו הפהנים העסוקין בתמיד מקדשין ידיהן ורגליהן בבית אחת. **וְאִי סִלְקָא דְעֵתָךְ שׁוֹחֵט מְקַבֵּל, תְּלִיסֵר הוּא!** אלא לאו שְׁמַע מִיַּנָּה: זורק מקביל. שְׁמַע מִיַּנָּה. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי, אף אַנּוּ נָמִי תְּגִינָא: שחט השוחט, וקביל המקביל, ובא לו לזרוק. שְׁמַע מִיַּנָּה. אמר כּוּן עֲזִאי לַפָּנִי רַבִּי עֲקִיבָא וכו'. תנו רבנן: פיצד דרך הלוכו? הראש והרגל, החזה והגרה, ושתי ידים, ושתי דפנות, העוקץ והרגל. רבי יוסי אומר: דרך הפשוטו היה קרב. פיצד דרך הפשוטו? הראש והרגל, העוקץ והרגל, ושתי דפנות, ושתי הידים, החזה והגרה. רבי עקיבא אומר: דרך ניתוחו היה קרב. פיצד דרך ניתוחו? הראש והרגל, ושתי ידים, החזה והגרה, ושתי דפנות, והעוקץ והרגל. רבי יוסי הגלילי אומר: דרך עילויו היה קרב. פיצד דרך עילויו? הראש והרגל, החזה והגרה, ושתי הדפנות, והעוקץ והרגל, ושתי הידים. והכתיב: **"כָּל נֶתַח טוֹב יָרֹךְ וְכַתֵּר"**? ההיא בכחושא. אמר רבא: כּוּן תִּנָּא דִידן וכוּן רַבִּי יוֹסִי — בתר עילויא דבשרא אזלינן. מר אזיל בתר איברא דבישרא, ומר אזיל בתר שְׁמֵנָא דבישרא. מאי טעמא סלקא רגל בדי רישא? משום דרישא נפיש ביה עצמות, קרבא רגל בהדיה.[[]^{ב]} דכולי עלמא מיהת ראש קרב ברישא, מנא לן? דתנא: מפנין לראש ופדר שקודמין לכל האברים — תלמוד לומר: **"אֵת רֹאשׁוֹ וְאֵת פָּדְרוֹ וְעֲרֹה"**. ואידך: **"פָּדֶר"** אחרینא.

למאי

לקטרת באו והפסוקו להקטרת דתנן מתניתין חדשים שני פהנים א' שמוליק הקטרת להיכל ומקטירו ואחד שחונה גחלים מעל המזבח החיצון ומכנים להיכל ונותן על המזבח הפנימי להקטיר את הקטרת עליהן גדלפינן לקמן (יומא דף מה.) מקראי גנחלי מזבח הפנימי נטלין ממזבח החיצון בכל יום וקאמר ר' יהודה לא היו מפסיקין מי שזכה במחטה אלא מי וזכה בקטרת ומי שזכה בה אומר לזה שבימינו זכה עמי במחטה אלמא לאו לבל עבודה ועבודה מפסיקו: הואיל ולא שכיחא הקטרת אלא פעמים ליום שאין הקטרת בזה נדבדה: ומעתרא ומעשרת את העוסקין בה גדאמרינן לקמן בפרקין (יומא דף כו.) מי מקביל דם התמיד פיון דלא מנה לה דמתעבי כהן שמע מנה חד מהני עבדי לה: אגב חביבותה דזריקה שהיא עבודה מזבח לא מקביל לה לבבל דם ואמרינן לקמן (יומא דף מח.) צריך שיקביל את כל הדם שנאמר (ויקרא ז) ואת כל (הדם) ישפך: זמנין דשחייט זר שהשחיטה בפכה בזר והקבלה פסולה כו שנאמר (ויקרא א:ה') ושחט את כן הדקר והקריבו הכהנים את הדם מקבלה ואילך מצות כהנה למד על השחיטה שפכה בזר: כּוּן קָטִין כ"ג הוּא: י"ב דדים שהוא יוצק כהן מוס: תליסר הוי שדרי שלש ששכה עבולות נמנו דמשנמנו בשבולות פוס התמיד אלא שהשחיטה אינה טעונה קדוש גזים ורגלים אפילו כשהיא בכהן לפי שהיא עבודה שהיא פשעה בזר ואי למרת שחט מקביל נמצא שהיא צריך לתקש גזיו ורגליו בשביל הקבלה: אף אַנּוּ נָמִי תְּגִינָא דמפסקת תמיד ובא לו לזרוק גרסינן: דרך הלוכו של צד הראש קודמין הקודם קודם: הראש והרגל של זמין לדברי הכל קודמת ומקרא יליף לה לקמן: דרך הפשוטו מצד הרגלים לצד הראש: דרך נתוחו פפדר שנתחין אותו לאחר הפשטו אבר אחר אבר ופדר נתוחו מפכש במס' תמיד (ד' לא.) כּוּן שהוא סדור כאן פיצד דרך נתוחו כו' וכשהוא מנמח נותן כל אבר ואבר למי שזכה בו וכלן עומדים שם עד שנקבלו שם כלן והולכין ומוליכין אותו לכבש זה אחר זה ובפדר הולכתו פליגי הני תנאי מר אמר הכי ומר אמר הכי: הכי גרסינן פיצד דרך נתוחו הראש והרגל ושתי גזיו והסצה והגרה ושתי הדפנות עקן והרגל: דרך עלויו דרך מיטב שלו ומבחר נתחיו המבחר קודם: ה"ג פיצד דרך עלויו הראש והרגל הסצה והגרה ושתי דפנות והעקן והרגל ושתי

ידים: והכתיב כל נתח טוב וך וכתף אלמא וך מעלי מבחף: בכחושא וך מעלי דאלים: תנא דידן תנא דמתניתין לא אמר כחד מנייהו: מר אזל בתר אברה תנא דידן הולך אחר עלוי גדל האיברים ור' יוחי הולך אחר עלוי השמן: ואידך פדר קרא אחריןא כתיב את הנתחים את הראש ואת הפדר:

בראשונה פרק שני יומא

מסורת הש"ס

א תוספתא סוכה

ב לקמן לו;; משנה יומא

ג חולין כז;; ספרא ויקרא דבורא

דנדה פרק ו ב

תורה אור השלם

אסף נחמיה אליה בלגנח טוב ירד וכתף מבשר עצמים שלא [יחזקאל כד, ז]

ונפח אתו לנתחיו ואת־ראשו ואת־פדרו וענד הכהן אתם על־העצים אשר על־האש אשר על־המזבח [ויקרא א, יב]

וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את־הראש ואת־הפדר על־העצים אשר על־האש אשר על־המזבח [ויקרא א, ח]

בראשונה פרק שני יומא

א חולין כז: ב משנה תמיד

גליון הש"ס
רש"י ד"ה הא לא שכחא ומסתברא כו'. ע"י מנחות נ ע"א תד"ה דלא שכחי מבואר דלא ס"ל כרש"י אלא כדברי תוספות ישנים כאן:
תורה אור השלם

וּפְּרָכִי בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנֶּתִחִים אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַפָּדִי לְיִשְׂרָאֵל וְשִׁמּוֹן קִטּוֹרֶה בְּאַפָּד וּכְלִיז עַל־מִזְבֵּחַד [דברים לג, י]

יורו משפטיף לַעֲקֹבב וְתוֹרַתָּד לְיִשְׂרָאֵל וְשִׁמּוֹן קִטּוֹרֶה בְּאַפָּד וּכְלִיז עַל־מִזְבֵּחַד [דברים לג, י]

בַּרְד וְהֵנָּה חִילוֹ וּפַעַל נָדָיו תִּרְצָה מִחֲץ מִתְנַגֵּם קָמָיו וּמִשְׁנָאִיו מִן־קוּסְמוֹן [דברים לג, יא]

וּמִבְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי בִּינָה לַעֲתִים לְדַעַת מַה־יַּעֲשֶׂה וְיִשְׂרָאֵל נֹאשִׁיחֵם טֹאמִתִּים וְכָל־אֲחִיחֶם עַל־פִּיהֶם [דברי הימים א יב, לג]

לִי נִלְעָד וְלִי מִנְשָׁה וְאַפְרִים מַעֲזֹי רֹאשִׁי וְהִנֵּדָה מִחֻקֵּי [תהילים ס, ט]

בְּרַב־עַם הַדֶּרֶת־מֶלֶךְ וּבֶאֱפֶס לֹא־מִחֻתָּת רְיוֹן [משלי יז, כח]

לְמֵאִי אֶתָּא הָא אָף הֵם בְּכַלל הַנֶּתִחִים דְּבִשְׁלָמָא הָרֹאשׁ דְּרִשְׁיָנוּ לִיה בְּשָׂחִיטָת סְלִין (דף כז.) ד'אָנְטֶרִיךְ לְפִי שְׁנַלְמַר וְהַפְּשִׁיט וְעָרְכוּ אִין לִי בְּכַלל עָרִיכָה אֲלָא נִתְחִים שְׂהוּ בְּכַלל הַפְּשִׁט מַנְיוּ לְרַבּוֹת הָרֹאשׁ שְׁפָדֵר הֲמָ בְּשָׂחִיטָה וְלֹא הִיא בְּשַׁעַת הַפְּשִׁט ת"ל אֵת הָרֹאשׁ אֲלָא פָּדֵר בְּכַלל הַמְּפָשְׁטִים הוּא וְלִמְאִי פְתָבִי: דָּרָךְ בְּבוֹד לְפִי שַׁבִּית הַשְׂחִיטָה מְלַכְלָךְ בְּדַם הָרֹאשׁ: מִתְּנִי' חֲדָשִׁים לְקוּמְתָּ מִי שְׁלֹא זָכָה לְקוּמְתָּ מִמֵּימִי וּבְגַמ' מִפְּרַשׁ מֵאִי שְׁנֹא חֲדָשִׁים וְכֵךְ הִיוּ מְקַרְחִין קוּל בְּעִזְרָה: גַּמ' מִפְּנֵי שְׂמַעְשֻׁרְתָּ לְפִיכֵךְ לֹא הִיוּ מַנְיָחִין אוֹתוֹ לְשָׁנוֹת: וְהָא בְּתִיב וְכָלִיל עַל מַזְבֵּחַ. בְּהֵאוּל קָרָא גּוֹפֶה: הָא לֹא כְּשִׁיחָא וּמִסְמַכְבָּרָא דְּכִי בְּתִיב עֲשָׂר אֲחֵלָא כְּשִׁיחָא דְּאִס לֹא כֵן נִמְצָאוּ כַּל עֲשִׂירִים: דְּמוּרֵי שְׁמוּרָה הוֹרָאוֹת בּוֹשֶׁר־חַל: אֲלֵפָא דְּהִלְכָתָא לְהוֹרוֹת בְּדַת וְכַהֲלָכָה: שְׁזָכָה בּוֹ שְׁחִרִית אִישׁ אִישׁ שְׁזָכָה בְּעִבּוּדָה: כִּי תִנְיֹא הִיא בְּקוּמְתָּ לְפִי שְׁלֹא שְׂנֵה אֲדָם בַּהּ: הוֹאִיל וּמַשְׁמָרוֹת מִתְחַדְּשוֹת וּמַשְׁמַר שַׁעֲבַד שְׁחִרִית אִינוּ עוֹבְד בִּין הַעֲרִפִּים: וְלִמְאִי דְסָלִיק אֲרַעְתּוֹן שְׁהִיו מַפְסִיחִין בִּין הַעֲרִפִּים נְפִישִׁי לְהוּ פִּסְיוֹת: כְּלָהוּ מַצְפָּרָא וְשֵׁם מַפְסִיחִין מִי חֻכָּה לְשֹׁל שְׁחִרִית וּמִי לְשֹׁל בִּין הַעֲרִפִּים: הוּא מַעֲלָה לְגַבִּי הַמַּחֲבֵחַ אוֹתוֹ אִישׁ שְׁזָכָה בּוֹ לְהוֹלִיכּוֹ לְכַבֵּשׁ חֹחַר וּמַעֲלָהוּ לְאַחַר זָמַן לְמַחֲבֵחַ וּכְשֶׁהִיו מוֹלִיכִין אוֹתוֹ מַנְיָחִין אוֹתוֹ מַחֲצִי שֶׁל כְּבֶשׂ לְמַטָּה כְּדִי שְׁלֹא יִצְטָרַךְ לְהוֹלִיכּוֹ כֹּל הַכְּבֶשׂ וְהוֹלֵךְ וְעוֹלָה בְּכַבֵּשׂ וּכְשִׁמְגִיעַ לְמָקוֹם שְׁהֵאֲבָרִים שֶׁם נוֹטְלֵן וְהִי תַנּוּ בְּמַסְכַּת סְהָלִים (דף יג.) אֲבָרֵי תַמִּיד נִתְּנִין מַחֲצֵי כְּבֶשׂ וְלְמַטָּה בְּמַקְרָח: לֹאוּ אוֹרַח אֲרַעָא לְמַתְחִי כְּמֹאן דְּמָרִיחַ לִיה מְלֵתָא: לֹא ר"א בְּן יַעֲקֹב אֵית לָה דַר' וְהִזְהִי דְאִמַר לֹא הִיא פִּים לְמַחֲתָה וְנוֹתַן רַאב"י פִּים לְמַחֲתָה תַחַת פִּים מִן הַכְּבֶשׂ וְלְמַחֲבֵחַ:

לְמֵאִי אֶתָּא הָא אָף הֵם בְּכַלל הַנֶּתִחִים דְּבִשְׁלָמָא הָרֹאשׁ דְּרִשְׁיָנוּ לִיה בְּשָׂחִיטָת סְלִין

לְמֵאִי אֶתָּא? לְכַדְתַּנְיָא: בְּיַצֵּד הִיָּה עוֹשֶׂה? נוֹתַן אֵת הַפָּדֵר אַפִּית הַשְׂחִיטָה וּמַעֲלָהוּ, וְזֶה הוּא דָּרָךְ כְּבוֹד שְׁל מַעֲלָה. "מִתְּנִי" הַפִּיִּים הַשְּׁלִישִׁי: חֲדָשִׁים לְקוּמְתָּ בְּאוּ וְהַפִּיסוּ. וְהַרְבִּיעִי: חֲדָשִׁים עִם יִשְׁנִים — מִי מַעֲלָה אֲבָרִים מִן הַכְּבֶשׂ לְמִזְבֵּחַ. גַּמְי' תִּנְיָא: מַעוּלָם לֹא שְׁנָה אָדָם בָּהּ. מֵאִי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מַפְנִי שְׂמַעְשֻׁרְתָּ. אָמַר לִיה רַב פֶּפֶא לְאַבְיִי: מֵאִי טַעְמָא? אִילִימָא מִשּׁוּם דְּכְתִיב: "יִשְׂיִמּוּ קִטּוֹרֶה בְּאַפָּד", וּכְתִיב בְּתַרְיָה: "בָּרַךְ ה' חִילוֹ", אִי הָכִי עוֹלָה נְמִי, הַכְּתִיב: "וְכָלִיל עַל מִזְבֵּחַהּ!" אָמַר לִיה: הָא שְׂכִיחָא וְהָא לֹא שְׂכִיחָא. אָמַר רַבָּא: לֹא מַשְׁפַּחַת צוּרְבָא מִרְבַּנּוּ דְּמוּרֵי אֲלֵא דְאֵתִי מַשְׁבֵּט לוֹי אוּ מַשְׁבֵּט יִשְׁשַׁכָּר. לִוִי, דְּכְתִיב: "יִזְרוּ מַשְׁפְּטֵיהּ לַיַּעֲקֹב". יִשְׁשַׁכָּר, דְּכְתִיב: "וּבְנִי" יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי בִינָה לַעֲתִים לְדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל". וְאִימָא יְהוּדָה נְמִי, דְּכְתִיב: "יְהוּדָה מַחוּקְקִי"! אִסּוּקֵי שְׂמַעְתָּא אֲלִיבָא דְּהִילְכָתָא קְאָמִינָא. "אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִין מַפְיִיסִין עַל תַּמִּיד שְׁל בִּין הַעֲרִפִּים, אֲלֵא בְּהֵן שְׁזָכָה בּוֹ בְּשַׁחֲרִית זוֹכָה בּוֹ עַרְבִית, מִיתִיבִי: כְּשֶׁם שְׂמַפְיִיסִין שַׁחֲרִית כֶּה מַפְיִיסִין בִּין הַעֲרִפִּים! כִּי תַנְיָא הִהִיא — בְּקִטּוֹרַת. וְהַתְּנָא: כְּשֶׁם שְׂמַפְיִיסִין לוֹ שַׁחֲרִית כֶּה מַפְיִיסִין לוֹ עַרְבִית! אִימָא "לָה". וְהַתְּנָא: כְּשֶׁם שְׂמַפְיִיסִין לוֹ שַׁחֲרִית כֶּה מַפְיִיסִין לוֹ עַרְבִית, וּכְשֶׁם שְׂמַפְיִיסִין לָה שַׁחֲרִית כֶּה מַפְיִיסִין לָה עַרְבִית! אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יַצְחָק: הָכָא בְּשַׁבַּת עֶסְקִינּוּ, הוּאִיל וּמַשְׁמָרוֹת מִתְחַדְּשוֹת. וְלִמְאִי דְסָלִיק אֲדַעְתִּין מַעֲיָקְרָא, נְפִישִׁי לְהוּ פְּיִיסוֹת! מִיִּיתִי בּוּלְהוּ מַצְפָּרָא אֶתָּו, דְּזָכִי בִיה שַׁחֲרִית — זָכִי, דְּזָכִי בְּעַרְבִית — זָכִי. ^(א) הַרְבִּיעִי חֲדָשִׁים עִם יִשְׁנִים וְכו'. מִתְּנִיתִין דְּלֵא כְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. דְּתַנּוּ, רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמַר: הַמַּעֲלָה אִיבָרִים לְכַבֵּשׁ, הוּא מַעֲלָה אוֹתָן לְמִזְבֵּחַ. בְּמֵאִי קְמִיפְלָגִי? מִר סָבַר: "בְּרַב עִם הַדֶּרֶת מְלָךְ", וּמִר סָבַר: מְקוֹם שְׂכִינָה לָאוּ אוֹרַח אֲרַעָא. אָמַר רַבָּא: לֹא רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אֵית לִיה דְּרַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא רַבִּי יְהוּדָה אֵית לִיה דְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. דָּאִם בֶּן, בְּצֻרוֹ לְהוּ פְּיִיסוֹת. וְאִי מַשְׁפַּחַת תַּנָּא דְּתַנִּי חֲמִשׁ —

ההוא

הַנֶּתִחִים דְּכִינּוּ דְּהָרֹאשׁ קוּרַם פָּדֵר שְׁעָלִיו נְמִי קוּרַם יֵשׁ לוֹמַר דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא חוּפָּה הַפָּדֵר עַל פִּית הַשְׂחִיטָה עַד שְׂמַעְלָהוּ לְרֹאשׁוֹ שֶׁל מַזְבֵּחַ וְאִן מְסִיר הַפָּדֵר וּמַנִּיחוּ וּמִקְטוֹר הָרֹאשׁ בְּפִנֵּי עַצְמוֹ וְהַפָּדֵר מִקְטוֹר עִם הַקְּרָבִים אִי נְמִי י"ל אִי לֹא כְּתִב הֵךְ קָרָא לֹא הִנֵּה דְרִשְׁיָנוּ לִיה אֲלֵא לוֹמַר שְׂרֹאשׁ וּפָדֵר קוּדְמִין לְכַל הַנֶּתִחִים וּבְפִסְקָא הַשּׁוּחֵט (סְלִין דף כז.)

כְּתַבְתִּי יוֹתַר וְכֹאן אִין שְׁנִי: יְהוּדָה מַחוּקְקִי יֵשׁ מַקְשָׁה אֲמֵאִי לֹא מַמְנִי מַדְכַּתִּיב בְּמוֹרָה דְּכַתִּיב לֹא יוֹסֵר שְׂבֵט מִיְהוּדָה וּמַחֲקָא מִבִּין רַגְלָיו (פְּרָאשִׁית מ"ט:י') וְי"ל דְּהִיאִל בְּבִרְכָּה הוּא דְּכַתִּיב אֲכַל מֵהִאִי קָרָא מַמְנִי שְׁכַךְ הִיא שְׂבִיהוּדָה יֵשׁ מַחוּקְקוּס: אֲלֵא בְּהוּ שְׁזָכָה בּוֹ שַׁחֲרִית זוֹכָה בּוֹ עַרְבִית תַּמָּה לִי וְהָא ע"כ הִיא צְרִיךְ לְהַפִּים עַרְבִית בְּשָׁבִיל סְדוּר שְׁנֵי גְזִירִין שְׂאוּתֶם שֶׁל בֶּקֶר הִיו כְּכֵהוּ הַזָּכָה בְּתוֹרַת הַדָּשָׁן וְשְׁנֵי כְּהֻנִּים זֻכִּין בְּהֵן בְּשֻׁרַב וְאִין לְתַרְן דְּמוּדָה הוּא דְּבִשְׁבָּטִים מַפְסִיחִין לְשֻׁרַב וְלֹא אֶתָּא לְאַשְׁמוּנְשִׁין אֲלָא דְּהִנְךָ עֲבוּלוֹת שְׁנִים דְּגַמְתּוּ בְּפָדֵר לֹא הִיו מַפְסִיחִין דְּאִס בֶּן כִּי פְרִיךְ דְּסַמוּךְ וְלִמְאִי דַס"ד מַעֲקָרָא נְפִישִׁי לְהוּ פְּסוּת לר' יוֹחָנָן לְרַשְׁב"י נְמִי תַקֲשִׁי בִּין דְּמַפְסִיחַ בְּשֻׁרַב בְּשָׁבִיל שְׁנֵי גְזִירֵי עַצִּים א"כ נְפִישִׁי לְהוּ פְּסוּת וּדְחַק הוּא לוֹמַר דְּהִנְךָ תְּכִי מַדְשָׁן מַחֲבֵחַ הַפְּנִימִי וּמַנוּרָה שְׁהִיו בְּפִים שֶׁל תַּמִּיד הַשְׁחַר וְלֹא הִיו בְּשֻׁרַב הֵם הִיו זֻכִּין בְּגְזִירִין בְּשֻׁרַב נִמְצָא שְׁלֹא הִיו צְרִיכִין לְהַפִּים בְּשָׁבִיל הַגְזִירִין לְשֻׁרַב כִּי דְחַק הוּא לְבָדוֹת דְּבַר זֶה מַדְעַתְּנוּ אֲלֵא נִקְרָא דְלַרְבִּי יוֹחָנָן פְּשִׁיטָא לִיה דְּמַצְפָּרָא מַפְסִיחִין נְמִי עַל שְׁנֵי גְזִירִין שֶׁל בִּין הַעֲרִפִּים בִּין דְּאוֹתוֹ פִּים שְׂמַפְסִיחִין לְתַמִּיד הַשְׁחַר מִהַעֲי נְמִי לְבִין הַעֲרִפִּים כְּבָרָא הוּא שְׁפִיסוּ אוּ כְּמוֹ כּוֹ לְצַךְ גְזִירִין שֶׁל בִּין הַעֲרִפִּים וְהָא דְלֹא חָשִׁיב לְהוּ בְּמַתְנִי' בְּפִים הַשְׁנֵי י"ל דְלֹא חָשִׁיב אֲלֵא י"ג כְּהֻנִּים הַזֻּכִּין בּוֹ בְּפִים הַשְׁנֵי לְצַךְ תַּמִּיד שֶׁל שְׁחַר אֲכַל לְמֵאִי דַס"ד מַעֲקָרָא דְלַכַּל עֲבוּדָה שֶׁל בִּין הַעֲרִפִּים חוֹרִין וּמַפְסִיחִין הֵנָּה ס"ד

שְׂבֻרַב מַפִּים לִי דְאִמְאִי מַפְסִיחִין לִי שְׁחִרִית בִּין דְלֹא מִהַעֲי פִים דְּשַׁחֲרִית לְשֹׁל בִּין הַעֲרִפִּים מִיזִי וְעוֹד לְשֹׁנָא דְּכַרְיִתָא דְּתַתִּי כֶךְ מַפְסִיחִין לִי עַרְבִית מַשְׁמַע שְׂבֻרַב מַפְסִיחִין וּא"כ נְפִישִׁי לְהוּ פְּסוּת: וְהַתְּנָא בְּדָרָךְ שְׂמַפְיִיסִין לוֹ שַׁחֲרִית פִּי' וְהָכָא לֹא מַצִּי לְשִׁנְיִי בְּקוּמְתָּ מַקְחַתִּי לִי לְשׁוֹן זָכַר אֲלֵמָא לְתַמִּיד קְאָמַר דְּאִי בְּקוּמְתָּ תִּהִי לִיה לְמַתְנִי לֶה לְשׁוֹן נַחֲבָה: דְּתַנּוּ רַאב"י אוֹמַר הַמַּעֲלָה אִיבָרִים כּו' דְּתַנּוּ גְרַסִין מַשְׁנֵה הִיא בְּתַמִּיד פ"ה [מ"ב] [דף לב:) וְלִשְׁוֹל בַּפ"ה (יוֹמָא דף יד:) דְּפְרִיךְ סְתָמָא דְּתַמִּיד אֲדִיוּמָא וּנְשִׁנִי מֵאִן תַּנָּא יוֹמָא ר"ס אִישׁ הַמַּצָּה הִיא מִשּׁוּם דְּאַשְׁכַּחַן דְּפִלְגִי אֲחֵזְרָא סְתָמָא דְּתַמִּיד דְּתַנְיָא ר"ס אִישׁ הַמַּצָּה מַשְׁנֵה בְּתַמִּיד לֹא תִּהִי מַצִּי לְמִימַר רַאב"י הוּא דְּפִלְגִי הָכָא אֲסַתְמָא דְּתַמִּיד דְּקֹא תַנִּי בְּרִישָׁא הַרְבִּיעִי תַּחֲשִׁים עִם וְשְׁנִים מִי מַעֲלָה אִבָּרִים מַכְבֶּשׂ לְמַחֲבֵחַ וְהַדַּר תַּתִּי רַאב"י אוֹמַר הַמַּעֲלָה אִיבָרִים וְכו' דְּהָא אֲסַתְמָא דְּיוּמָא נְמִי פִלְגִי דְּמַתְנִיתִין נְמִי תַתִּי הַרְבִּיעִי מִי מַעֲלָה אִיבָרִים וְאוֹקְמָה דְלֹא כַרֹּאב"י וּאִע"ג דְּאִיבָא נְמִי סְתָמָא דְּמַתְנִי' כַרֹּאב"י דְּתַתִּי תַמִּיד קָרַב בְּתַשְׁבָּה וּפְרַש"י דְּסַתְמָא כַרֹּאב"י אִין נִקְרָא לְפָרַשׁ בֶּן דֹא"כ ה"ל לְהַש"ם לְאַקְשָׁנִי רִישָׁא רַבְּנָן וְסִיפָא רַאב"י וְלִישְׁנֵי אִין רִישָׁא רַבְּנָן וְסִיפָא רַאב"י וְנִהִי דְּמִרְיָשָׁא דְּרִישָׁא דְּתַתִּי י"ג כְּהֻנִּים זֻכִּין בּוֹ לֹא תִקְיָא לָן דְּלַרְבְּנָן הוּוּ לְהוּ י"ד עִם הַמַּעֲלָה אִיבָרִים מַכְבֶּשׂ לְמַחֲבֵחַ וּא"כ תַּקֲשִׁי רִישָׁא וְסִיפָא רַאב"י וּמַצִּישְׁתָא רַבְּנָן דְּהִיא אִיבָא לְשִׁנְיִי דְּאֶתְרָא לְפִילוֹ בְּרַבְּנָן וְלֹא קֹא חָשִׁיב אֲלֵא י"ג כְּהֻנִּים הַזֻּכִּין בְּפִים הַשְׁנֵי אֲכַל מַעֲלָה אִיבָרִים מַכְבֶּשׂ לְמַחֲבֵחַ הֵאוּא פִים קְבִיעִי בְּאִפִּי נְפִשָׁה הוּא מִיְהוּ הָא תִקְיָא רִישָׁא רַבְּנָן וְסִיפָא רַאב"י כְּדְּפְרָשִׁית וְנִקְרָא דְּתַמִּיד קָרַב בְּט' לֹא הִנֵּי אֲסַתְמָא כַרֹּאב"י אֲלֵא מִשּׁוּם דְּכַעֲי לְמִימַר לֹא פְחוֹת וְלֹא יוֹתַר קְאָמַר לִיבָא לָמ' ד' שְׁהִיא תַמִּיד קָרַב בְּפִחוֹת מַט' אֲכַל י' לֹא הִנֵּי כֹל שְׁעָתָא דְּזַמְנִין דְּבַהֲעֵלְאֵת אִיבָרִים מַכְבֶּשׂ לְמַחֲבֵחַ זָכָה אֲחַד מִהֵנָּה שְׁזָכוּ לְהוֹלִיךְ לְכַבֵּשׂ אֲכַל בְּצִיר מַט' לֹא הוּוּ וּבְחַד בְּצִיר מִי' לֹא הוּוּ וְכֵן כֹּלֶם אֲכַל אִין לְפָרַשׁ דְלֹא קֹא חָשִׁיב אֲלֵא הוֹלְכַת אִיבָרִים לְכַבֵּשׂ דְּהָא קֹא חָשִׁיב נְמִי צְלוּחִית מִים וּבְזָבְיוֹן וְגִזְרִין מִיְהוּ מַצִּי לְמִימַר דְלֹא קֹא חָשִׁיב אֲלֵא תַחֲלַת הוֹלְכוֹת בִּין אִיבָרִים בִּין דְּצְלוּחִית מִים בִּין דְּבְזָבְיוֹן אֲכַל גַּמַר הוֹלְכַת אִיבָרִים מַכְבֶּשׂ לְמַחֲבֵחַ לֹא קֹא חָשִׁיב וּרְאִשׁוֹן נִקְרָא יוֹתַר: מְקוֹם שְׂכִינָה לָאוּ אֲרַח אֲרַעָא לְפִילוֹ רַאב"י דְּקַסְבַּר הָכָא דְלֹאוּ אוֹרַח אֲרַעָא חֲרַעָא נִקְרָא מַנוּעָה הוּא בְּהִיאִא דְּתַמִּיד [נֶשְׁחַט] (דף סד.) בְּשֻׁרַב הַפְּסַח שְׁחַט יִשְׂרָאֵל וְחָבֵל כְּהֵן נוֹתְנוּ לְחִבְרוּ וְנַחֲבְרוּ לְחִבְרוּ וְכו' עַד וְהַכְּהֵן הַקְּרוֹב אֲחֵל הַמַּחֲבֵחַ זוֹרְקוּ וְרִיקָה אַחַת כְּנַגֵּד הַיָּסוּד וּמִפְּרַשׁ בְּגִמְרָא טַעְמָא מִשּׁוּם בְּרַב עִם הַדֶּרֶת מְלָךְ דְּהָתֶם לֹא שְׁנִי לְמִימַר לֹאוּ אוֹרַח אֲרַעָא שְׁהִרִי בְּשִׁהִי נוֹתְנָה לְחִבְרוּ לֹא הִיא הוֹלֵךְ לִי אֲלֵא חוֹחַר וּמַקְבֵּל וּמוֹשִׁיט וְחוֹחַר וּמַקְבֵּל וּמוֹשִׁיט שְׁהִרִי רַב בְּסָחִים הִיא לְהֵם אֲכַל הִכָּא שְׁמוּלִין עַד לְכַבֵּשׂ וְהוֹלֵךְ לִי הֵאוּא וְדֹאִי לָאוּ אֲרַח אֲרַעָא: וְא"א מַשְׁפַּחַת תַּנָּא דְּתַנִּי חֲמִשׁ כּו' תַּמָּה לִי לִימָא דְּהֵאוּא תַנָּא סְבִירָא לֶה דְּחוֹרִין וּמַפְסִיחִין לְתַמִּיד שֶׁל בִּין הַעֲרִפִּים בְּשֻׁרַב דְּהַשְׁתָּא אִיבָא ה' פְּסוּת וְי"ל דְּה"ה אִי מַשְׁפַּחַת תַּנָּא דְּתַנִּי חֲמִשׁ בְּשַׁחֲרִית אִי נְמִי י"ל אִי קַסְבַּר דְּחוֹרִין וּמַפְסִיחִין לְתַמִּיד שֶׁל בִּין הַעֲרִפִּים אָף עַל גַּב דְּהַפְּסוּם לְתַמִּיד שֶׁל שְׁחַר א"כ הִיו חוֹרִין וּמַפְסִיחִין נְמִי לְהַקְטֵרַת שֶׁל בִּין הַעֲרִפִּים וְנְפִישִׁי לְהוּ פְּסוּת טְפִי מַחֲמַס:

א מו"י פו' מהל' מעשה הקרבנות
הל' ה':

ב מו"י פו' מהל' מעשה הקרבנות
הל' יא':

ג מו"י פד' מהל' תמידים ומוספין
הל' ז':

ד מו"י פד' מהל' תמידים ומוספין
הל' ח':

 עין משפט גור מצוה

א מו"י פי' מהל' תמידים ומוספין הל' ו':

ב מו"י פי' מהל' תמידים ומוספין הל' ח':

ג מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין הל' ג':

ד מו"י פו' מהל' מעשה הקרבנות הל' יז':

ה מו"י פו' מהל' מעשה הקרבנות הל' יח':

ו מו"י פו' מהל' מעשה הקרבנות הל' יט':

ז מו"י פט' מהל' ביאת מקדש הל' יו':

הִהִיא דָּלָא כּר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וּדְלָא הַסִּפְּרִים אֲבָל רַש"י מוֹחֲקָה וְגַרְמִים אֵלָּא כּר"י וְגַרְסַת הַסִּפְּרִים וּדְלָא כּר' יְהוּדָה נ"ל לְפָרֶשׁ וְהַתְּנִיחַ י"ז פִּי' בְּכָל פֶּהַר הָיָה י"ז לְכָל הַפְּחוֹת וְלֹא מִשְׁפַּחַת לֹה אר"כ חֲשֵׁבֶת כָּל הַפְּחִים הַזֹּכִינ בְּכָל הַפְּחוֹת דְּהִינּוּ י"ג הַזֹּכִין בְּתַמִּיד וְחַד בְּתַרומַת הַזֶּזֶן וְחַד הַמַּעֲלָה אִיבְרִים מִכְּבֹשׁ לַמִּזְבֵּחַ וְתַרְי דְּחֻטָּאת וְדַמְחַתָּה דְּרִי י"ז וְהִינוּ דָּלָא כּרֵאכ"י וּדְלָא כּר' יְהוּדָה דִּלְרֵאכ"י בְּצִיר לֹהוּ חַד דַּמַּעֲלָה אִיבְרִים מִכְּבֹשׁ לַמִּזְבֵּחַ וְלֹר' יְהוּדָה בְּצִיר לֹהוּ חַד דַּמְחַתָּה וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה רַש"י אֲמַאי קֹאמֵר דָּלָא כּר' יְהוּדָה נְהִי דָּלָא הֵנָּה פִּים לַמַּחְתָּה כִּהֵן מִיֵּהָא הֵנָּה וּאר"כ אִיבָא י"ז נ"ל דְּפִשְׁטָא לִיָּה לְהַש"ס דִּי"ז דְּקֹאמֵר הִינוּ אוֹתָם שְׁזֹכִין ע"י פִּים קֹאמֵר דִּהָא אֲפֹתִי טוֹבָא הִווּ הַמַּפְשִׁיט וְהַמַּנְחֵחַ וְהוֹלֶכֶת עֲצִים לַמַּעֲרָכָה וְאִי מִשּׁוּם דְּכַשִּׁירִין בְּזַר לֹא חֲשִׁיב לֹהוּ וְהָא קָא חֲשִׁיב שׁוֹחֵט אֵלָּא ע"כ לֹא קָא חֲשִׁיב אֵלָּא הֵךְ שְׁזֹכִין ע"י פִּים וּבַמַּחְתָּה לְרַבִּי יְהוּדָה לֹא הֵנָּה פִּים כִּלְנֵי כְּלִפְרָשִׁית לְעִיל וְגַרְסָא שְׂבַסְפִּרִים הִיא כּכר"ח וְאִין לְהַקְשִׁית מֵהָא דֹאמֵר לְעִיל אִי מִשְׁפַּחַת תֵּנָּא דְאִית לִיָּה חֲמֵשׁ מִשְׁמַע דְּהַש"ס לֹא הֵנָּה מִשְׁפַּח תֵּנָּא דְאִית לִיָּה ה' פִּיבִין וְהָא תֵּנָּא דְּהִכָּא דְאִית לִיָּה י"ז אִית לֹה ה' פִּיבִין דִּי"ל לְעִיל אֲפֹתִי לֹא יִדַּע לֹהָא בְּרִיתָא דְּהִכָּא:

פַּר קָרֵב בּכ"ד הָרֹאשׁ וְהִרְגֵּל כּו' קֹשֶׁה לִי דְּהִכָּא לֹא חֲשִׁיב לֹא כְּדָרְךָ הַלּוּכוּ וְלֹא כְּדָרְךָ נִתּוּחוּ וְלֹא כְּדָרְךָ עֲלוּיוּ וְלֹא כְּדָרְךָ הַפְּשֹׁטִי וְאִינוּ יוֹדַע אִיזָּה כְּדָר תִּפְסֹם לוֹ וּנ"ל מִשּׁוּם דַּמַּפְעִיא לִיָּה לַמַּתְנִי הָרֹאשׁ וְהַקֶּנֶל כְּרִישָׁא וְהַתְנִי בֵּהוּ הַקֶּנֶל בְּשָׂנִים נִקְטָא נְמִי הַקֶּנֶל שֶׁל שְׂמַאל בְּשָׂנִים וְהַתְנִי הַעֲקֹן בַּהֲדָה וְאַקְדַּמְיָה מִשּׁוּם דְּכְרִישָׁא נְמִי גַפִּי טָלָה תְּנִיחוּהוּ בַּהֲדָי הַדָּזִי לַעֲקֹן וְקֶנֶל שְׂמַאל וּבִינוּן דְּתֵנָּא לְהֵךְ דָּלָא סָגִי לֹה בַּחַד כִּהֵן תֵּנָּא נְמִי הַגֵּרָה שֶׁהוּא בִּג' וּבִינוּן דְּבִשְׁי לַמַּתְנִי הַגֵּרָה תֵּנָּא בַּהֲדָה הַסֵּה וְאַקְדַּמְיָה כִּי הִיכִי דְּחַתְנִי גַפִּי טָלָה וְהִדָּר תֵּנָּא הֵךְ דְּלִית לְכָל חַד וְחַד אֵלָּא חַד כִּהֵן וְהַתְנִי לֹהוּ בְּסִקְרָא דְּרִישָׁא ב' יָלוּת וּב' דְּפִנּוּת:

כַּרְבִּי יְהוּדָה כֶּךָ הִיא הַגִּי' בְּכָל

הַהוּא דָּלָא כַּרְבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וּדְלָא כַּרְבִּי יְהוּדָה.

מַתְנִי תַמִּיד קָרֵב בְּתַשְׁעָה, בַּעֲשָׂרָה, בְּאַחַד עָשָׂר, בְּשָׁנִים עָשָׂר. לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. פִּינִיד? עֲצָמוּ בְּתַשְׁעָה. בְּחָג, בִּיד אֶחָד צְלוּחִית שֶׁל מִים — הָרִי פָּאן עָשָׂרָה. בִּין הָעֲרֻבִים בְּאַחַד עָשָׂר: הוּא עֲצָמוּ בְּתַשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בִּידָם שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים. בַּשְּׁבֶת בְּאַחַד עָשָׂר: הוּא עֲצָמוּ בְּתַשְׁעָה, וּשְׁנַיִם בִּידָם שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לָחֶם הַפָּנִים. וּבַשְּׁבֶת שְׁבֻתוֹךְ הַחַג בִּיד אֶחָד צְלוּחִית שֶׁל מִים. "גָּמִי" אָמַר רַבִּי אַבָּא וְאִיתִימָא רַבִּי בַר חֲמָא, וְאִיתִימָא רַבִּי יוֹחָנָן: אִין מְנַסְכִּין מִים בְּחָג אֵלָּא בְּתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר. מִמַּאי? מִדְּקַתְנִי: וּבַשְּׁבֶת שְׁבֻתוֹךְ הַחַג בִּיד אֶחָד צְלוּחִית שֶׁל מִים. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּתַמִּיד שֶׁל בִּין הָעֲרֻבִים מְנַסְכִּין, בַּחוּל נְמִי מַשְׁבַּחַתָּ לֹה. "אָמַר רַב אֲשִׁי, אִף אֲנִן נְמִי תִּנְיָנָא: וְלִמְנַסֵּה אוֹמַר לוֹ "הַגְבֵּה יְדֶיךָ", שְׁפַעַם אַחַת נִסֶּה עַל גַּפִּי רַגְלִיו, וּרְגַמּוּהוּ כָּל הָעָם בְּאַתְרוּגֵיָּהֶן. שְׁמַע מִינָּה. 'תִּנְיָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אוֹמַר: מַפְיִין לְתַמִּיד שֶׁל בִּין הָעֲרֻבִים שְׁטַעוֹן שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים בְּשְׁנֵי כְּהָנִים, שְׁנֹאמַר: "וְעָרְכוּ עֲצִים", אִם אִינוּ עֲנִין לְתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר דְּכַתִּיב: "וּבַעַר עֲלֶיָּה הַפָּהֶן עֲצִים בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר וְעֶרְבָה עֲלֶיָּה", תִּנְיָהוּ עֲנִין לְתַמִּיד שֶׁל בִּין הָעֲרֻבִים. וְאִימָא אִידֵי וְאִידֵי בְּתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר, וְאָמַר רַחֲמֵנָּא: עֲבִיד וְהִדָּר עֲבִיד! אִם כּוֹ, נִימָא קִרָּא "וּבַעַר" "וּבַעַר". אִי פִתַּב רַחֲמֵנָּא "וּבַעַר", הֵןָּה אִמְיָנָא חַד — אִין, תִּרִּי — לֹא, קָא מַשְׁמַע לֹן דִּנְעֻבִיד חַד וְנַעֲבִיד תִּרִּי! אִם כּוֹ, נִימָא קִרָּא: "וּבַעַר" "וּבַעַרו", אִי נְמִי: "וְעֶרְבָה" "וְעָרְכוּ", מַאי "וּבַעַר" "וְעָרְכוּ"? שְׁמַע מִינָּה כִּדְקָא אֲמַרִּינוּ. תַּנִּי רַבִּי חֲזִיא: פִּיִּיס פְּעָמִים שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, פְּעָמִים אַרְבָּעָה עָשָׂר, פְּעָמִים חֲמִשָּׁה עָשָׂר, פְּעָמִים שִׁשָּׁה עָשָׂר. וְהַתְנִיָּא שְׁבַעָה עָשָׂר! הִהִיא דָּלָא כַּרְבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, אֵלָּא כַּרְבִּי יְהוּדָה. "מַתְנִי" אִיל קָרֵב בְּאַחַד עָשָׂר: הַבִּשָּׂר בַּחֲמִשָּׁה, הַקָּרְבָּיִים וְהַסּוּלָּת וְהִיִּין בְּשָׁנִים שְׁנַיִם. פַּר קָרֵב בַּעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה: הָרֹאשׁ וְהִרְגֵּל, הָרֹאשׁ בְּאַחַד וְהִרְגֵּל בְּשָׁנִים. הָעוֹקֵץ וְהִרְגֵּל, הָעוֹקֵץ בְּשָׁנִים וְהִרְגֵּל בְּשָׁנִים. הַחֲזָה וְהַגֵּרָה, הַחֲזָה בְּאַחַד וְהַגֵּרָה בְּשִׁלְשָׁה. שְׁתֵּי יָדִים בְּשָׁנִים, וּשְׁתֵּי דְּפָנוֹת בְּשָׁנִים, הַקָּרְבָּיִים וְהַסּוּלָּת וְהִיִּין בְּשִׁלְשָׁה שְׁלֹשָׁה. 'בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּקָרְבָּנוֹת צִיבוּר. אֲבָל בְּקָרְבַּן יָחִיד, אִם רָצָה לְהַקְרִיב — מְקַרִּיב. הַפְּשִׁיטֹן וְנִיתּוּחֹן שֶׁל אֱלוּ וְאֱלוּ שְׁוִין. 'גָּמִי' תִּנָּא: הַפְּשִׁיטֹן וְנִיתּוּחֹן שְׁוִין בְּזָר. אָמַר חֲזַקְיָה: מַפְיִין לְהַפְּשִׁט וְנִיתּוּחַ שְׁשׁוּה בְּזָר? שְׁנֹאמַר: "וְנִתְּנוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַפָּהֶן אֲשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ", נִתִּינַת אֲשׁ בַּעֲיָא כְּהוֹנָה, הַפְּשִׁט וְנִיתּוּחַ לֹא בַּעֲיָא כְּהוֹנָה.

הָאִי

שְׂזִכָּה בְּקֻטְרַת אוֹמַר לִזָּה שְׁעוּמַד אֲחֲלוּ זָכָה עָמִי בַּמַּחְתָּה אֲבָל ר"א כּוֹ יַעֲקֹב שְׁמַעִינוּ לִיָּה דֹאמֵר לֹא הִיָּה כִּהֵן לְהַעֲלוֹת אִיבְרִים מִכְּבֹשׁ לַמִּזְבֵּחַ אֲבָל הֵן עֲצָמָם שֶׁהַעֲלוּם לְכַבֵּשׁ הִיוּ מַעֲלִין לַמִּזְבֵּחַ: דָּלָא כּר"א כּוֹ יַעֲקֹב וּדְלָא כַּרְבִּי יְהוּדָה דְּחֲשִׁיב פִּים לַמַּחְתָּה דָּלָא כַּרְבִּי יְהוּדָה וּפִים דְּמֵן הַכְּבֹשׁ לַמִּזְבֵּחַ דָּלָא כּר"א כּוֹ יַעֲקֹב: מַתְנִי' הַכְּשֵׁר בַּחֲמָשָׁה כְּכַבֵּשׁ הַתַּמִּיד: הַסֵּלַת שְׁנֵי עֲשָׂרוּנִים הָיָה וְשְׁנֵי כְּהָנִים: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים דְּבַעֲיָנוּ כָּל הַנִּי כְּהָנִים לְכָל בַּהֲמָה וּבַעֲיָנוּ פִּים: אִם רָצָה לְהַקְרִיב כִּהֵן יָחִיד אֶת הַכֵּל וּבִלָּא פִּים: הַפְּשִׁטֹן וְנִיתּוּחֹן שֶׁל צַבוּר וְשֶׁל יָחִיד שְׁוִין לְהִיָּית פְּשִׁרִין בְּזָר וְהִי מְפָרֶשׁ בְּגִמְרָא:

בראשונה פרק שני יומא

מַתְנִי' תַמִּיד קָרֵב מִשְׁעַת הוֹלֶכֶת אִיבְרִים וְאִילָךְ קָא חֲשִׁיב: עֲצָמוּ בְּכָל יוֹם בְּתַשְׁעָה חֲמֵשָׁה לְאִיבְרִים וְאֶחָד לְקָרְבַּים וְאֶחָד לַסֵּלַת וְאֶחָד לַחֲבִיתִין וְאֶחָד לִיִּין וְהָא כּר"א כּוֹ יַעֲקֹב הִיא דְּלִית לִיָּה חַד לְהַעֲלוֹת מִכְּבֹשׁ לַמִּזְבֵּחַ: בְּחַג עָצְרִיָּה שְׁנֵי נְסָכִין אֶחָד שֶׁל יִין וְאֶחָד שֶׁל מִים: בְּיָד כִּהֵן אֶחָד צְלוּחִית אַחַת שֶׁל מִים: בִּין הָעֲרֻבִים שְׁבָכָל יוֹם שְׁנַיִם בִּידָם שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים לְהוֹסִיף עַל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה לְהַכְּבוֹת' וּבְגִמְרָא וְלִיָּף לֹה מְקַרָא שְׁבִין הָעֲרֻבִים צִרִיךְ הַתַּמִּיד שְׁנֵי גְזִירִין בְּשְׁנֵי כְּהָנִים אֲבָל בַּשְּׁחִרִית לֹא בְּשֵׁי סְדוּר שְׁנֵי גְזִירִין אֵלָּא כִּכְהֵן אֶחָד דְּכַתִּיב וּבַעַר עֲלֶיָּה הַפָּהֶן: וּבַשְּׁבֶת שְׁבֻתוֹךְ הַחַג וְכו', דְּרִי שְׁנַיִם עָשָׂר: גָּמ' מִמַּאי מְדַקְדְּנִי וּבַשְּׁבֶת וְכו' מַכְלֵל דְּשָׂאֵר יָמוֹת הַחַג לֹא מִצָּא שְׁיִטְעוֹן שְׁנַיִם עָשָׂר וְאִי אֶמְרַת אִף בִּין הָעֲרֻבִים מְנַסְכִּין מִים בַּחוּל שֶׁל כָּל יָמוֹת הַחַג מִשְׁבַּחַתָּ לֹה י"ב בִּין הָעֲרֻבִים עֲצָמוּ בְּתַשְׁעָה וּשְׁנַיִם בִּידוּ שְׁנֵי גְזִירִין וְאֶחָד בִּידוּ צְלוּחִית שֶׁל מִים: וְלִמְנַסֵּךְ אֶת הַמִּים אוֹמַר לוֹ הַגְבֵּה יְדָךְ, וְנִרְאָה שְׁתַּעֲרָה הַצְּלוּחִית לְתוֹךְ סָפֵל שֶׁל כֶּסֶף שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהוּא נָקוּב כְּמִין חֲטָם דָּק שֶׁהִיִּין מְחַלֵּחַ וְיוֹצֵא כּוֹ וְהוּא הַנְּסוּךְ שְׁפַעַם אַחַת נִסֶּךְ עַל רַגְלָיו לֹא עָרָה הַצְּלוּחִית לְתוֹךְ הַסָּפֵל וְשָׂפֵךְ הַמִּים עַל רַגְלָיו לְפִי שֶׁהִיָּה צְלוּקִי וְאִינוּ מוֹדָה בַּנְּסוּךְ הַמִּים: בְּאַתְרוּגֵיָּהֶן לְמָה לִי לַמַּתְנִי בְּאַתְרוּגֵיָּהֶן אִם לֹא כָּא לְלִמְדֵנוּ שֶׁנְּסוּךְ הַמִּים אִינוּ אֵלָּא בַּשְּׁעַת נְטִילַת לוּלָב: [וְאִימָא] דְּנַעֲבִיד כִּהֵן אֶחָד וְסַדֵּר שְׁנֵי גְזִירִין בַּבֶּקֶר דְּכַתִּיב וּבַעַר עֲלֶיָּה הַפָּהֶן וְנַעֲבִיד תִּרִּי שׁוּב וּבִיאוּ שְׁנֵי כְּהָנִים לַעֲשׂוֹת שְׁנֵי גְזִירִיָּהֶן עוֹד בַּבֶּקֶר כְּדַכַּתִּיב וְעָרְכוּ שְׁנַיִם: וּבַעַר וּבַעֲרוּ וּכְתַב שְׁנִיָּהֶן בְּלִשׁוֹן אֶחָד: פְּעָמִים י"ג כְּהָנִים עֲסוּקִין בַּעֲבוּדַת הַתַּמִּיד כְּדַעֲקֹן בְּמַתְנִי' בְּפִים שְׁנֵי י"ג כְּהָנִים זֹכִינ כּוֹ: פְּעָמִים י"ד בְּחַג בִּיד אֶחָד צְלוּחִית שֶׁל מִים: פְּעָמִים ט"ו בַּשְּׁבֶת: פְּעָמִים שִׁשָּׁה עָשָׂר בַּשְּׁבֶת שְׁבֻתוֹךְ הַחַג: דְּרִי גְרַסִּינוּ וְהָא תִּנָּיָא שְׁבַעָה עָשָׂר הוּא דָּלָא כּר"א כּוֹ יַעֲקֹב אֵלָּא כּר' יְהוּדָה הוּא תֵּנָּא אִית לֹה עוֹד כִּהֵן אֶחָד הַמַּעֲלָה אִבְרִים מֵן הַכְּבֹשׁ לַמִּזְבֵּחַ וְהִרִי כָּאן י"ז דָּלָא כּר"א כּוֹ יַעֲקֹב אֵלָּא כַּרְבִּי יְהוּדָה דֹאמֵר לֹא הִיָּה פִּים לַמַּחְתָּה וְעַל כִּרְסֵךְ לִית לֹה דר"א כּוֹ יַעֲקֹב דֹאס כּוֹ בְּצִיר לֹהוּ פִּיבִסוּת כְּדֹאמְרִינוּ לְעִיל וְהַגְרָה לוֹ כִּהֵן מֵן הַכְּבֹשׁ לַמִּזְבֵּחַ וְאִי גַפִּי שְׁמַעְתִּיָּה בְּלִשְׁוֹנוֹת אַחֲרוֹת וְאִי אֲכַשָּׁר לְהַעֲמִידָה וְאִי שְׁמַעִינוּ לִיָּה דְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא הִיָּה פִּים לַמַּחְתָּה לֹא שְׁמַעִינוּ לִיָּה דֹאמֵר לֹא הִיָּה כִּהֵן לַמַּחְתָּה אֵלָּא דְּרִי הוּא אוֹמַר כִּהֵן

 מסורת הש"ס

א משנה סוכה; סוכה מח:

 גליון הש"ס

גמ' אין מנסכין. ע"י תענית ב ע"ב תד"ה איבעי להו:

 תורה אור השלם
--

והאש על־המזבח תוקד־בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר ושרד עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים [ויקרא ה, ח]

ונתנו בני אהרן הכהן אש על־המזבח ושרכו עצים על־האש [ויקרא א, יז]

והפשיט את־העלה ונפתח אתה לנתחים [ויקרא א, יז]

**עין משפט
נר מצוה**

א' מיי' פט' מהל' ביאת מקדש
הל' ו:
ב' מיי' פו' מהל' מעשה הקרבנות
הל' י:

וְכוּ' בַּפ"ק דְּזַבְחִים (ד' 7.) פֶּרֶש"י הָא
 דְּאִמְרִינוּ וְהִקְרִיבוּ זֶה קִבְּלַת הָדָם וְלֹא
 עֲבוּדָה אַחֲרַת מִשְׁאֵר עֲבוּדוֹת דָּם כְּגוֹן
 הַיֹּלֵכֶה אֹו זְרִיקָה מִשּׁוּם דְּבִתּוּב וְשִׁחַט
 וְהִקְרִיבוּ וְאִיזֵי הִיא עֲבוּדָה שֶׁהִיא אַחֵר
 שֶׁחִטָּה לְאֵלֶּתֶר הֵינּוּ אוֹמֵר זֶה קִבְּלָה
 וְהִקְשָׁה ר"י דְּבַספ"ק דְּזַבְחִים אִיכָא
 טַעמָא אַחֲרֵיכֵּן בְּדִתְגִּיא הֵתָם וְהִקְרִיבוּ
 זֶה קִבְּלַת הָדָם אֹו אִיזֵי אֵלָּא זְרִיקָה
 בְּפֶשֶׁהוּא אוֹמֵר וְזִקְוּ דְּכִי זְרִיקָה אִמּוֹר
 הָא מָה אֵינּי מִקְּדָם וְהִקְרִיבוּ זֶה קִבְּלַת
 הָדָם אֵלֶּמָּא גְּלָאֹו הֵינּוּ טַעמָא וְהָא גְּלָא
 אִתְמַרְיָנוּ זֶה הַיֹּלֵכֶה מִשּׁוּם גְּלָא מִתְּבַרְרָא
 לְאִתְקוּמָה בְּהוֹלֵכֶה וְלֹאמֵר מִהוֹלֵכֶה וְאִיזֵי
 מַצֵּית בְּהִנֵּה מִשּׁוּם דְּאִפְשֵׁר לְבַטְלָא
 דְּאִפְשֵׁר עֹומֵד בְּצַד מִזְבֵּחַ וְשִׁחַט גְּלָא

בְּעֵי לְהוֹלִיךְ: אָלֶּךָ מִהֶבֶא וְעָרְכוּ בְּנֵי
אֶחָדָם הַכֹּהֲנִים בָּבִי ב' זִקְכִּים (ל' יח.)
אֲדִישׁ הַכֹּהֲנִים בְּכֹהֵנָם כֹּהֵן הַדְּיוֹט
שֶׁלֹּשׁ בְּגָדֵי כ"ג וְעַבְד עֹבֵדָה עֲבוֹדָתוֹ
פְּסוּלָה וְהָא דְרִישׁ מִדְּכֹתִיב בְּנֵי אֶחָדָם
וְאִין לְהַקְשׁוֹת מֵאִי אֲצַטְרִיךְ קָרָא
לְעֲרִיבָת נְתוּחִים לְמַלְפָּה מִדְּקֹאֲמֵר
מִקְבָּלָה וְאִילָן מִצִּית בְּהִנֵּה תַפּוּךְ לֵא
מִפִּי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁזֶר הָרֵב אֲצֵל
הַמִּזְבֵּחַ דִּי"ל אֲפֹשֶׁר אֲחָא בְּאֲרַעָא
וְזִרְק לְהוּ לְמִזְבֵּחַ בְּדִאִי לְחֻמֵּן ב"פ
טָרַף בְּקֻלְפֵי גִבִּי הַצִּמָּת לִבִּיתָא אֲפֹשֶׁר
אֲחָא אֲרַעָא וְעִבִיד בְּמִפּוּחָא:

הוֹלֵכֶת עֲצִים לֹא בָּעֵי כְּהֵנָּה חָא סְדוּר
שְׁנֵי גִזְרֵין בָּעֵי כְּהֵנָּה וְחַ"ת מִנָּח לֵן
דְּחֵיבָא לְמַדָּך הֵי דְלִמָּא מֵהֵהוּא קְרָא
מִמַּעֲטִין הוֹלֵכֶת עֲצִים וּמֵהֵי קְרָא
דְּהֵבָא נִמְעַט סְדוּר שְׁנֵי גִזְרֵין וּי"ל
מִדְּחֵיבָא רִיחַ לְמַעוּטֵי הוֹלֵכֶת עֲצִים שְׁמַע
מִנָּה דְסְדוּר שְׁנֵי גִזְרֵין בָּעֵי כְּהֵנָּה דְחֵי
לָא בָּעֵי כְּהֵנָּה לָמָּה לִי קְרָא לְמַעוּטֵי
הוֹלֵכֶת עֲצִים הִשְׁתָּא רְפִילוּ סְדוּר שְׁנֵי
גִזְרֵין שְׁמַע ע"י הַמְּזַבֵּחַ לֹא בָּעֵי כְּהֵנָּה
כ"ש הוֹלֵכֶת עֲצִים וְלֵיבָא לֹא־קִשְׁוֵי אִי לֹא
כְּתִיב אֱלֹא קְרָא דְלִשְׁוֵי לֹא הוּא מִמַּעֲטִין
מִנָּה סְדוּר שְׁנֵי גִזְרֵין אֱלֹא הוֹלֵכֶת עֲצִים
דְּמַסְתַּבֵּר טָפִי דִּי"ל רְפִילוּ אִי לֹא הוּא
כְּתִיב אֱלֹא קְרָא דוֹעֲרֵבו הוּא מִמַּעֲטִין
מִנָּה סְדוּר שְׁנֵי גִזְרֵין דְּמַסְתַּבֵּר אֱחָי
בְּסְדוּר מִמַּעֲט סְדוּר הִקָּשָׁה ה"ר אֲלֵיָּהוּ
מֵאִיבְרִיחַ וְצ"ל לר"ש דְּחֵי לִי לְעֵי
שְׁנֵי גִזְרֵין בָּעֵי שְׁנֵי כְּהֵנִים מִנָּח לֵה דְּבָעֵי

לגופה סד"א פֿינן דאָפּפּער לִבְטוֹלָה הִיא
 וּס' (ד' יד.) הוֹלֵכָה בְּזֶר מַחֲלָקֶת ר"ש
 לִבְטוֹלָה לֹא עֲבוּדָה הִיא בְּשֶׁרָה בְּזֶר וּכּוֹ
 בְּרִים לִבְשֵׁשׁ וּמַשְׁנֵי הִיבָא דְגַנְי גְּלִי וּא"כ
 (וּיִמָּא ד' מה.) גְּסִי הַצֵּתת חֲלִימָא דָּלָא
 ד' אָפּפּער דְּקָחִי אֶלְקָעֵשׁ וְעַבְדִּי בְּמִפּוֹחָא
 ה"נ אֵית גַּם אָפּפּער דְּזֶרְק הַגְזִירִיו לְרֹאשׁ
 דאָפּפּער לִבְטוֹלָה עֲבוּדָה הִיא אֶלָּא לְגַלּוּיִי

שֶׁאֵל מֶנַח לֹן לִפְשֵׁט וְנִתּוּחַ: זֶהוּ: וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אֶהְרֹן מִקְבֵּלָה וְאִי:
(⁸) הָאִי מִיבְּעֵי לִיָּה לְגוֹפִיָּה! אָמַר רַב שְׂמִי בַר אֲשִׁי:
אֲשַׁכְּחֶיָּה לְאַבְנֵי דִּהְוָה מִסְּבַר לִיָּה לְבָרִיָּה:
”וְשַׁחַט” — שְׁחִיטָה בְּזֶר פְּשִׁירָה. וְכִי מֵאֵן בָּאתָ?
מִכָּל שְׁנָאֻמֶּר: ”וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אֶתָּה תִּשְׁמְרוּ אֶת
כְּהוֹנָתְכֶם”, שׁוֹמֵעַ אָנִי אֶפִּילוּ שְׁחִיטָה, (⁹) תִּלְמוּד
לֹאמַר: ”וְשַׁחַט אֶת כֹּן הַבָּקָר לִפְנֵי ה' וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי
אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם”, מִקְבֵּלָה וְאִילָּה מִצּוֹת
כְּהוֹנָה. ”וְסִמָּה יָדוֹ וְשַׁחַט”, לִימַד עַל הַשְׁחִיטָה
שֶׁכְּשִׁירָה בְּזֶר. מִכְּדִי מִקְבֵּלָה וְאִילָּה מִצּוֹת כְּהוֹנָה,
”וְנָתַנוּ בְּנֵי אֶהְרֹן” לָמָּה לִי? לְמַעוּטֵי הַפֶּשֶׁט
וְנִיתוּחַ. (¹⁰) וְאַפְתִּי אֵיזְטָרִיָּה: סָלְקָא דַּעְתָּה אֲמִינָא
כִּיּוֹן דִּלְאוּ עֲבוּדָה דְּמַעַכְבָּא כְּפָרָה הִיא — לֹא
תִיבְעֵי כְּהוֹנָה, קָא מִשְׁמַע לֹן דְּבַעֲיָא כְּהוֹנָה! אֵלָּא
מִחְכָּא: ”וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּתְחִים אֶת
הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר”, מִכְּדִי, מִקְבֵּלָה וְאִילָּה מִצּוֹת
כְּהוֹנָה, ”וְעָרְכוּ” לָמָּה לִי? לְמַעוּטֵי הַפֶּשֶׁט וְנִיתוּחַ.
וְאִמָּא לְמַעוּטֵי סִידוּר שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים! מִסְתַּבְּרָא
דִּיבְחָא דְכֹתִיָּה מִמַּעַט. אֲדַרְבָּה, סִידוּר דְכֹתִיָּה
מִמַּעַט! ”לֹא סָלְקָא דַּעְתָּה, דָּאֻמַּר מַר: ”וְהִקְרִיב
הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ”, זֶה הוֹלֵכֶת אֲבָרִים
לְכָבֶשׁ. הוֹלֵכֶת אֲבָרִים לְכָבֶשׁ הוּא דְּבַעֲיָא כְּהוֹנָה,
הוֹלֵכֶת עֲצִים לֹא בַּעֲיָא כְּהוֹנָה. הָא סִידוּר שְׁנֵי
גְזִירֵי עֲצִים — בַּעֲיָא כְּהוֹנָה! ”וְעָרְכוּ” לָמָּה לִי?
לְמַעוּטֵי הַפֶּשֶׁט וְנִיתוּחַ. וְאִמָּא חֲכִי נָמִי לְגוֹפִיָּה!
אֵלָּא: ”וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל” לְמֵאִי אֶתָּא?
לְמַעוּטֵי הַפֶּשֶׁט וְנִיתוּחַ. ”וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל
הַמִּזְבֵּחַ” — זֶה הוֹלֵכֶת אֲבָרִים לְכָבֶשׁ. הוֹלֵכֶת
אֲבָרִים לְכָבֶשׁ הוּא דְּבַעֲיָא כְּהוֹנָה, הוֹלֵכֶת עֲצִים
— לֹא בַּעֲיָא כְּהוֹנָה, הָא סִידוּר שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים —
בַּעֲיָא כְּהוֹנָה. ”וְנָתַנוּ” לְגוֹפִיָּה. ”וְעָרְכוּ”, שְׁנִים.
”בְּנֵי אֶהְרֹן”, שְׁנִים. ”הַכֹּהֲנִים”, שְׁנִים. לְמַדְנוּ
לְטָלָה שְׁטַעוֹן שִׁשָּׁה. אָמַר רַב הַמְנוּנָא, קִשְׁיָא לִיָּה
לְרַבִּי אֶלְעָזָר: הָאִי בְּכֹן הַבָּקָר כְּתִיב, וְכֹן הַבָּקָר
עֲשִׂרִים וְאַרְבָּעָה בָּעִי! וְנִיחָא לִיָּה: ”עַל הָעֲצִים
אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ”, אֵיזְהוּ דְּכָר
שְׁנָאֻמֶּר בּוֹ עֲצִים אֵשׁ וּמִזְבֵּחַ —

הַיְי

אֵשׁ וְעֵצִים וּמִזְבֵּחַ וְאִיזֵהוּ דָּבָר
כְּהֵנָּה אִי מִהֶבֶל הָאֲצִטְרִיחַ הָרֶגֶץ
כְּשֶׁרָה עֶזְרָה כְּלָמֶר בֶּסֶף"ק לָזֶה
וּרְבֵנָן לר"ש הָאֵמֶר עֲבוּדָה שְׂאֵפָה

תַּעֲלֶה וּפְסוּלָה בְּזֶר דְּאִמֵּר מִר וְהִקְרִיב הַפֶּה כו' הַמַּזְכֵּה זֶה הַנִּלְכֵּת
 בֵּין מַנְלֵן דְּבִעֵי בְּהִנֵּה וְחִזָּן לֹא רַבִּי דר"ש לְטַעֲמָא דְּאִמֵּר לְחֻמֵּן בְּסַפֵּי
 י תַּעֲלֶה עַל גְּעֵתָךְ שָׂזֵר קֶרֶב אֲחֵל הַמַּזְכֵּחַ חֵלִית לִיָּה סָבְרָא דר"י דְּאִ
 קֵרֵב וְעַבְדִּי בְּזִרְיָהָ וְלר"י אֵלִית לִיָּה אֲבָשָׁר בְּמַפּוּחָא אֲבָשָׁר לְמִימֵר
 זֶה מִדְּבָרֵי בְּהִנֵּה אֲבָרִים לְגַלְיָפָא לֹא אֲחֻמְרִין דְּסָבְרָא לֹא אֲשֵׁ

גַּמְלָה הָיָה מַבְעִיטָה לָהּ לְגוֹפָהּ דְּנֻכָּעִי כִּפְּהֵן
מִסְבֵּר לָהּ לְבָרָה הָא דְחֻזְקָהּ וְהָכִי
מִסְבֵּר לִיָּה נִהְיָה דְחֻזְקָא בְּתוֹרַת כְּהֵנִים
וְשִׁחַט שְׁחִיטָה בְּזֶר כְּשֶׁרָה: וְכִי מֵאִין
בִּזְמַת לִשְׁנֹא דְמִתְגִּי? הוּא וְכִי מֵאִין בִּזְמַת
לְיוֹמֵר כְּסוּלָה שְׁנֻזְקָתָה לְהִבְיֹא מִקְרָא
לְהַשְׁכִּירָה: מִכְּלָל שְׁנֻזְמֵר כּוֹי וּמִתּוֹד
אוֹתוֹ כְּלָל הָיִיתִי בָּא לְפָסוּל: תְּלֻמוֹד
לְיוֹמֵר וְשִׁחַט וְהִקְרִיבוּ הַכֹּהֲנִים
וּמִדְּבָרֵי כִּפּוֹן בְּקִבְלָהּ וּבְשִׁחִיטָה לֹא
כְּתִיב מִכְּלָל וְשִׁחַט אֲבָשִׁים כֹּאִי וְהַמִּדָּה
וְיוֹ וְשִׁחַט לְמַד עַל הַשְׁחִיטָה שֶׁבִּשְׁכֵּרָה
בְּזֶר עכ"ל מִשְׁנֵה וּמִנֵּה הוּא מִסְבֵּר אֲבָשִׁי
לְבָרָה הָא דְחֻזְקָהּ הָכִי: מִכְּדִי לְמַדְנוּ
כִּיָּן דְּמִקְבָּלָהּ וְאֵילָן מִצֵּית כִּפְּהָּ וְהָרָה
נִתְיַנֵּת אִשׁ בְּתֵר קִבְלָהּ כְּתִיבָה לְמָה לִי
לְמִכְתָּב בָּהּ כִּפְּהָּ: לְמַעוּטֵי הַפֶּשֶׁט
וְנִתּוּחַ דָּלָא כְּתִיב בָּהּ כִּפּוֹן וְתִילָף מִהֲכֹא
דְּזוֹקָא כְּתִיב קִרָא וְאִי לֹא וְתִתְנוּ הוּא
אֲמִינָא הָאִי דָּלָא כְּתִיב כִּפּוֹן כִּפּוֹן שְׁכֵּט
וְנִתּוּחַ מִשּׁוּם דָּלָא אֲצַטְרִיךְ הוּא דְגַבְלִי לִיָּה
דְּבָשִׁי כִּפְּהָּ מִקְבָּלָהּ וְאֵילָן: דָּלָא
מִשְׁבָּב בְּכֵרָה דְּאִין בְּכֵרָה אֵלָּא בְּדָם:
אֵלָּא מִהֲכֹא וְעִרְכוּ שְׁנֵי אֲהֵרֵן הַכֹּהֲנִים
הָרִי לְמַדְנוּ מִקְבָּלָהּ שְׁאִין צִרְיֹן כִּפְּהָּ
אֵלָּא לְמַעוּטֵי הַפֶּשֶׁט וְנִתּוּחַ: אִימָא
לְמַעוּטֵי סְדוּר שְׁנֵי גִזְרֵי עֲצִים דְּבִין
הַעֲרָפִים דָּלָא כְּתִיב בָּהּ הַכֹּהֲנִים אֲבָל
בְּצִפְרָא בְּהָדִיא כְּתִיב וּבַעַר עֲלֵיהֶן הַכֹּהֲנִים:
לֹא סִלְחָא דַּעְתָּךְ דָּלָא נִבְשִׁי סְדוּר גִּזְרֵי
כִּפְּהָּ מִדְּאֲצַטְרִיךְ לְמַעוּטֵי הוֹלֵכֵת עֲצִים
מִכְּלָל דְּסוּדוֹר בְּשֵׁי כִפּוֹן: הוֹלֵכֵת עֲצִים
לֹא בְשֵׁי כִפְּהָּ דִּהְיָ כִפּוֹן כִּפּוֹן דְּכְתִיב
בְּהוֹלֵכֵת אֲבָרִים עַל כְּרִחָךְ לְמַעוּטֵי
הוֹלֵכֵה אֲחֵרָת בְּשֵׁי דְאִי לְגוֹפָהּ לֹא
אֲצַטְרִיךְ דִּהָא אֲשֶׁם מַעֲיֵין מִקְבָּלָהּ וְאֵילָן
מִצֵּית כִּפְּהָּ: וְעִרְכוּ לְמָה לִי דְכְּתִיב בְּכִפּוֹן
כִּפְּהָּ: לְמַעוּטֵי הַפֶּשֶׁט וְנִתּוּחַ וּבִהְיָה
דְּנִתְנוּ לְגוֹפָה בְּדִלְמִרְיֵין דָּלָא שְׁוִימָא
כִּיָּן דָּלָא מִשְׁבָּב בְּכֵרָה לֹא תִבְשִׁי כִפְּהָּ
וּמִדְּגַלִּי בָּהּ דְּבָשִׁי כִפְּהָּ לֹא אֲצַטְרִיךְ
לְמַדְרָא לְמִכְתָּב כִּפְּהָּ בְּהַעֲרִיבָתָּה נִתְחִין
וְאֵע"ג דָּלָא מִשְׁבָּב וְעַל כְּרִחָךְ לְמַעוּטֵי
כְּתִיב: שְׁטוּעֵין שֶׁשָּׁה הַשֶּׁר בְּחִמְשָׁה
וְהַקְרָבִים בְּאֲחֵד: וְיִיחָא לִיָּה הָדָר מִשְׁנֵי
לִיָּה הָכִי עַל הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ קִרָא
וְיִתְרָא הוּא דְהִכְתִּיב וְנִתְנוּ אִשׁ וְעִרְכוּ
עֲצִים וְעִרְכוּ נִתְחִים לְמָה לִי תוֹ עַל
הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ וְגו' לְמַדְרַשׁ בָּהּ

דִּהְיִי ו' פִּהְיִים הֶעֱרָכוּ לְדָבָר שֶׁנֶּאֱמַר
שֶׁהִזְקַקְתִּי לָכֶם לַמַּעֲרָכָה לְסִדּוֹר יַעֲצִים וְאֵשׁ

עד וְהָיָה הוֹלָכָת אֲבָרִים לְבָבֶךָ דִּלְפָּשָׁר
בְּיוֹן דִּלְאַטְרִיר לְגוּפָה א"כ כְּדוּר שְׁנֵי
גְרִירָה קְרָא שְׁלֹא תִּהְיֶה אֵלֶּה בְּכֶהָן מִשּׁוּם
וְהָיָה בְּכֶדוּר שְׁנֵי גְזִירִין לְזֶל מְצִי הָיָה
הַמְּבֻחַ וְחָפ"ה הִנֵּחָל לֵה שְׁפִיר דְּבִיעִי בְּ
אֲזִירִין דְּבִיעִין בְּהִנֵּה בְּדִלְמָרְוֹן בְּשִׁמְעִתָּה

מסורת הש"ס

א זבחים לב.
 ב מנחות יט.
 ג לקמן מג.

תורה אור השלם

א זבחים לב.
ב מנחות יט.
ג לקמן מג.

תורה אור השלם

וַשֹּׁשֶׁט אֶת־בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה
וְהַקְרִיבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־
הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ
סָבִיב אֲשֶׁר־פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
[וַיִּקְרָא א, ה]

[illegible]

וְנָתַנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל-
הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל-הָאֵשׁ
[ויקרא א, ז]

והקריב והקריבם ירחץ במים
והקריב הפכו את־הפל והקטיפו
המזבחה עלה הוא אשה בים
מיחם ליהוב [ויקרא א יג]

וַיָּרְכוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַתְּחִים אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַפְּדֹת
עַל־הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר
עַל־הַמִּזְבֵּחַ (ויקרא א, ח)

וַתִּנָּח אֶתוֹ לִקְנֵתָיו וְאֶת־רֹאשׁוֹ
וְאֶת־פָּדָיו וְעַרְבַּד הַמָּהוּ אֹתָם עַל־
הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־
הַמִּזְבֵּחַ [וַיִּקְרָא אֵל, יב]

עין משפט
גור מצורה

א מיי' פט' מהל' ביאת מקדש
הל' ט:

תַּחֲלֹת עֲבֹדָה דִּימָמָא היא דא"ר יוחנן וכו'
אע"ג דכריש פרקא אָמר שפּכר

בראשונה פרק שני יומא

הַיּוֹי אוֹמֵר זֶה טָלָה. אָמַר רַבִּי אָסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶר שְׁפִידֵר אֶת הַמַּעֲרָכָה חַיִּיב. **פִּיצֵד הוּא עוֹשֶׂה** — פּוֹרְקָה וּחוֹזֵר וְסוֹדְרָה. **מֵאִי אֵהָנִי לֵיָּהּ? אֱלֹא: פּוֹרְקָה זֶר, וְסוֹדְרָה כְּהֵן. מִתְקִיף לָהּ רַבִּי זִירָא: וְכִי יֵשׁ לָהּ עֲבֹדָה שְׁפָשִׁירָה בְּלִילָהּ וּפְסוּלָה בָּזָר? ^(א)וְלֹא? וְהָרִי אֲבָרִים וּפְדָרִים? סוּף עֲבֹדָה דִּימָמָא היא. ^(ב)וְהָרִי תְרוּמַת הַדִּשָּׁן! תַּחֲלֹת עֲבֹדָה דִּימָמָא היא. דָּאָמַר רַבִּי אָסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קִידֵּשׁ יָדָיו לְתְרוּמַת הַדִּשָּׁן, לְמַחֵר אֵינּוּ צָרִיף לְקַדֵּשׁ, שְׁכָכֵר קִידֵּשׁ מִתַּחֲלַת עֲבֹדָה. וְאֱלֹא קִשְׂיָא! אֱלֹא, כִּי אֵיתֵמַר הָכִי אֵיתֵמַר: אָמַר רַבִּי אָסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶר שְׁפִידֵר שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים חַיִּיב, הוּאִיל וְעֲבֹדַת יוֹם היא. מִתְקִיף לָהּ רָבָא: אֱלֹא מַעֲתָה תִּיבָעִי פִּיִּים! אֲשַׁתְּמִיטְתִּיהָ הָא דִּתְנִינָא: מִי שְׂזָכָה בְּתְרוּמַת הַדִּשָּׁן, זָכָה בְּסִדּוּר מַעֲרָכָה וּבְסִדּוּר שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים. לְמִימָרָא דְעֲבֹדַת יוֹם בָּעֲיָא פִּיִּים עֲבֹדַת לֵילָה לֹא בָּעֲיָא פִּיִּים? וְהָרִי אֲבָרִים וּפְדָרִים! סוּף עֲבֹדָה דִּימָמָא היא. וְהָרִי תְרוּמַת הַדִּשָּׁן! מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שְׁהֲדָה. לְמִימָרָא דְעֲבֹדַת יוֹם וְשָׁזֵר חַיִּיב עָלֶיהָ מִיתָה בָּעֲיָא פִּיִּים, אִין זֶר חַיִּיב עָלֶיהָ מִיתָה לֹא בָּעֲיָא פִּיִּים? וְהָרִי שְׁחִיטָה! שְׂאֲנֵי שְׁחִיטָה דִּתַּחֲלַת עֲבֹדָה היא. ^(א)אָמַר מָר זוּטְרָא, וְאֵיתִימָא רַב אָשִׁי, וְהָא אֲנִן לֹא תַנּוּ הָכִי: אָמַר לָהֶם הַמְּמוּנָה צָאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה. וְאִידֵּו "זְמַן שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים" לֹא קִתְּנִי. ^(ב)הָךְ דְּלִית לָהּ תַקְנָתָא — קִתְּנִי, הָךְ דְּאִית לָהּ תַקְנָתָא — לֹא קִתְּנִי. וְאִיכָא דְאָמְרִי, מִתְקִיף לָהּ רַבִּי זִירָא: וְכִי יֵשׁ לָהּ עֲבֹדָה שְׁיֵשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבֹדָה וּפְסוּלָה בָּזָר?**

הַיּוֹי אוֹמֵר זֶה טָלָה. אָמַר רַבִּי אָסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶר שְׁפִידֵר אֶת הַמַּעֲרָכָה חַיִּיב. פִּיצֵד הוּא עוֹשֶׂה — פּוֹרְקָה וּחוֹזֵר וְסוֹדְרָה. מֵאִי אֵהָנִי לֵיָּהּ? אֱלֹא: פּוֹרְקָה זֶר, וְסוֹדְרָה כְּהֵן. מִתְקִיף לָהּ רַבִּי זִירָא: וְכִי יֵשׁ לָהּ עֲבֹדָה שְׁפָשִׁירָה בְּלִילָהּ וּפְסוּלָה בָּזָר? ^(א)וְלֹא? וְהָרִי אֲבָרִים וּפְדָרִים? סוּף עֲבֹדָה דִּימָמָא היא. ^(ב)וְהָרִי תְרוּמַת הַדִּשָּׁן! תַּחֲלֹת עֲבֹדָה דִּימָמָא היא. דָּאָמַר רַבִּי אָסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קִידֵּשׁ יָדָיו לְתְרוּמַת הַדִּשָּׁן, לְמַחֵר אֵינּוּ צָרִיף לְקַדֵּשׁ, שְׁכָכֵר קִידֵּשׁ מִתַּחֲלַת עֲבֹדָה. וְאֱלֹא קִשְׂיָא! אֱלֹא, כִּי אֵיתֵמַר הָכִי אֵיתֵמַר: אָמַר רַבִּי אָסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶר שְׁפִידֵר שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים חַיִּיב, הוּאִיל וְעֲבֹדַת יוֹם היא. מִתְקִיף לָהּ רָבָא: אֱלֹא מַעֲתָה תִּיבָעִי פִּיִּים! אֲשַׁתְּמִיטְתִּיהָ הָא דִּתְנִינָא: מִי שְׂזָכָה בְּתְרוּמַת הַדִּשָּׁן, זָכָה בְּסִדּוּר מַעֲרָכָה וּבְסִדּוּר שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים. לְמִימָרָא דְעֲבֹדַת יוֹם בָּעֲיָא פִּיִּים עֲבֹדַת לֵילָה לֹא בָּעֲיָא פִּיִּים? וְהָרִי אֲבָרִים וּפְדָרִים! סוּף עֲבֹדָה דִּימָמָא היא. וְהָרִי תְרוּמַת הַדִּשָּׁן! מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שְׁהֲדָה. לְמִימָרָא דְעֲבֹדַת יוֹם וְשָׁזֵר חַיִּיב עָלֶיהָ מִיתָה בָּעֲיָא פִּיִּים, אִין זֶר חַיִּיב עָלֶיהָ מִיתָה לֹא בָּעֲיָא פִּיִּים? וְהָרִי שְׁחִיטָה! שְׂאֲנֵי שְׁחִיטָה דִּתַּחֲלַת עֲבֹדָה היא. ^(א)אָמַר מָר זוּטְרָא, וְאֵיתִימָא רַב אָשִׁי, וְהָא אֲנִן לֹא תַנּוּ הָכִי: אָמַר לָהֶם הַמְּמוּנָה צָאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה. וְאִידֵּו "זְמַן שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים" לֹא קִתְּנִי. ^(ב)הָךְ דְּלִית לָהּ תַקְנָתָא — קִתְּנִי, הָךְ דְּאִית לָהּ תַקְנָתָא — לֹא קִתְּנִי. וְאִיכָא דְאָמְרִי, מִתְקִיף לָהּ רַבִּי זִירָא: וְכִי יֵשׁ לָהּ עֲבֹדָה שְׁיֵשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבֹדָה וּפְסוּלָה בָּזָר?

וְהָרִי אֲבָרִים וּפְדָרִים? סוּף עֲבֹדָה דִּימָמָא היא. וְהָרִי תְרוּמַת הַדִּשָּׁן! מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שְׁהֲדָה. לְמִימָרָא דְעֲבֹדַת יוֹם וְשָׁזֵר חַיִּיב עָלֶיהָ מִיתָה בָּעֲיָא פִּיִּים, אִין זֶר חַיִּיב עָלֶיהָ מִיתָה לֹא בָּעֲיָא פִּיִּים? וְהָרִי שְׁחִיטָה! שְׂאֲנֵי שְׁחִיטָה דִּתַּחֲלַת עֲבֹדָה היא. ^(א)אָמַר מָר זוּטְרָא, וְאֵיתִימָא רַב אָשִׁי, וְהָא אֲנִן לֹא תַנּוּ הָכִי: אָמַר לָהֶם הַמְּמוּנָה צָאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה. וְאִידֵּו "זְמַן שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים" לֹא קִתְּנִי. ^(ב)הָךְ דְּלִית לָהּ תַקְנָתָא — קִתְּנִי, הָךְ דְּאִית לָהּ תַקְנָתָא — לֹא קִתְּנִי. וְאִיכָא דְאָמְרִי, מִתְקִיף לָהּ רַבִּי זִירָא: וְכִי יֵשׁ לָהּ עֲבֹדָה שְׁיֵשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבֹדָה וּפְסוּלָה בָּזָר?

נִמְשָׁכִים עֲמֹו וְלֹא נִהִירָא וי"ל כִּין דְּאִין אַחֲרֵיהֶן עֲבֹדָה אֱלֹא מַעֲגִין גָּמַר הוּלָכַת אֲבָרִים לֹא גְרִיעָא בְּכֵךְ לַעֲגִין פּוּס: אִיכָא דְאָמְרִי מִתְקַף לָהּ רַבִּי זִירָא וכו' נ"ל לְפָרֵשׁ דְּאֵלֶּעֱלֵךְ קָאִי דא"ר יוחנן זר שפּכר אַת המַעֲרָכָה חַיִּב וכו' וְאֶקְשִׁי לֵיָּהּ רַבִּי זִירָא וְכִי יֵשׁ לָהּ עֲבֹדָה שְׁפָשִׁרָה בְּלִילָהּ וּפְסוּלָה בָּזָר וְהִשְׁתָּא קָאִמַר אִיכָא דְאָמְרִי דְּהָכִי אֶקְשִׁי לֵיָּהּ רַבִּי זִירָא וְכִי יֵשׁ לָהּ עֲבֹדָה שְׁיֵשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבֹדָה כִּי הָא שְׁיֵשׁ אַחֲרֶיהָ סְדוּר שְׁנֵי גְזִירִין וּפְסוּלָה בָּזָר וּמִתַּמָּה הַגַּמ' אֶרְתַּקְפָּתָא דְר' זִירָא וְלֹא וְהָרִי אֲבָרִים כּו' פִּי' אָטוּ כַּל כִּהָאִי גִּוְנָא לֹאֹו עֲבֹדָה תַּמָּה הִיא דְרִי אֲבָרִים וּפְדָרִים דאע"ג דְּשׁ אַחֲרֵיהֶם תְּרוּמַת הַשָּׁשֶׁן שְׁהִיא זְקוּקָה לַעֲבֹול אִיבָרִים וּפְדָרִים בְּדַכְתִּיב (וְיִקְרָא ו':ג') הִיא הַעֲלָה עַל מוֹקְדָה דְּהִינוּ אִיבָרִים וּפְדָרִים וּכְתִיב בְּתָרָה וְהָרִים אַת הַשָּׁשֶׁן תֹּאכַל הָאֵשׁ אַת הַעֲלָה אֱלֵמָא אֵף עַל גַּב דְּתְרוּמַת הַשָּׁשֶׁן זְקוּקָה לָהּ וְגַמַר עֲבֹדַת עֲבֹול אִיבָרִים הִיא אַפ"ה חֲשִׁיבָא עֲבֹדָה תַּמָּה וְזֶר חַיִּב עָלֶיהָ כִּין דְּאֲבָרִים וּפְדָרִים זְמַנָּם מִתְחִיל מַעֲבֹוד יוֹם וְאִי בְּשַׁי מַקְטֹור לֹאֹו אֶתְמוּול אִי בְּשַׁי מַקְטֹור לֹאֹו בְּלִילָהּ וּתְרוּמַת הַשָּׁשֶׁן זְמַנָּה אִינֵיהּ אֱלֵיהּ אֱלֹא בְּלִילָהּ כְּאָמַר לַעֲלִי [וְיֹמָא כ.]. כַּל הַלְוִילָהּ וְהָרִים כ"ש סְדוּר מַעֲרָכָה כִּין דְּזְמַנָּה רַח בְּלִילָהּ בְּדַכְתִּיב עַל מוֹקְדָה עַל הַמַּזְבֵּחַ כַּל הַלְוִילָהּ וּמַנָּה נִפְקָא לָן לְחַמֵּן כּפ"ג (וְיֹמָא דָף לג.). סְדוּר מַעֲרָכָה וּסְדוּר שְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים לֹא אִינֵיהּ אֱלֵיהּ בִּימָמָא בְּדַכְתִּיב וּבַעַר עָלֶיהָ הַפָּהֹו עֲצִים בְּבִקֵּר וּמַנָּה נִפְקָא לָן לְחַמֵּן כּפ"ג (שָׁם) סְדוּר שְׁנֵי גְזִירִין דְּזֻקָא עֲבֹדַת יוֹם שְׁיֵשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבֹדַת יוֹם לֹא חֲשִׁיב תַּמָּה כִּין דְּחֲשִׁיב וְהוּלָכָה שְׁיֵשׁ אַחֲרֶיהָ זְרִיקָה וְאִידִי וְאִידִי עֲבֹדַת יוֹם נִינְהוּ אֲכַל תְּחָא בְּלִילָהּ וְתָחָא כּוּיִם יוּמָא שְׁפִיר דְּעֲבֹדָה תַּמָּה הִיא. וּמַשְׁנֵי סוּף עֲבֹדָה דִּימָמָא לַעֲלוֹם סְדוּר מַעֲרָכָה לֹאֹו עֲבֹדָה תַּמָּה כִּין שְׁיֵשׁ אַחֲרֶיהָ סְדוּר שְׁנֵי גְזִירִין דְּהוּוּ הַסְדּוּר וּאע"ג דְּהָא אִינֵיהּ בְּלִילָא וְהָא אִינֵיהּ בִּימָמָא וְקִשְׂיָא לָן מֵאֲבָרִים וּפְדָרִים שְׂאֵנִי הִתָּם דְּתְרוּמַת הַשָּׁשֶׁן לֹא שְׁיָכָא לָהּ וְאִינֵיהּ גָּמַר עֲבֹדָתָהּ וּטוּפְלָהּ לָהּ דְּאֶזְרָבָה הַעֲלָאת אֲבָרִים עֲצָמָה טוּפְלָהּ לְגַמַר עֲבֹדַת יוֹם שְׁלֻפְנִיָהּ הִיא וְהָרִי תְרוּמַת הַשָּׁשֶׁן שְׁיֵשׁ אַחֲרֶיהָ עֲבֹדָה הוּצֵאת הַשָּׁשֶׁן דְּחֲשִׁיבָא עֲבֹדָה לָר' יוֹחָנָן גּוּפָה אֲלַבָּא דת"ק דר"א דְּפָסִיל בַּהּ בְּעָלִי מוּמִין וְאַפ"ה זֶר חַיִּב עָלֶיהָ לְלוּי וְאַפִּילוּ רַב לֹא פִטַר אֱלֹא מִשּׁוּם דְּעֲבֹדַת כְּלוּךְ הִיא אֲכַל עֲבֹדָה תַּמָּה מַחֲרִי וְאַמְרִי הָא יֵשׁ אַחֲרֶיהָ הוּצֵאָה אֱלֹא עַל בְּרַחֲךָ כִּין דְּתְרוּמַת הַשָּׁשֶׁן זְקוּא בְּלִילָהּ וְהוּצֵאָה אִי בְּשַׁי בִּימָמָא אִי בְּשַׁי בְּלִילָא אַחֲרִי שְׁפִיר עֲבֹדָה תַּמָּה כ"ש סְדוּר מַעֲרָכָה דְּהוּא בְּלִילָא זְקוּא דְּעֲבֹדָה תַּמָּה הִיא אע"ג דְּשׁ אַחֲרֶיהָ סְדוּר כ" גְזִירִין כִּין דְּהָא זְקוּא בְּלִילָא וְהָא זְקוּא בִּימָמָא וּמַשְׁנֵי תַּחֲלַת עֲבֹדָה דִּימָמָא הִיא כְּלוּמַר הוּצֵאָה לֹא שְׁיָכָא לָהּ וְלֹא גָמַר עֲבֹדָתָהּ הִיא דְּתְרוּמַת הַשָּׁשֶׁן הִיא תַּחֲלַת עֲבֹדַת יוֹם דְּאִי בְּשַׁי לֹא עֲבִיד שׁוּם עֲבֹדָה אַחֲרֶיהָ אֱלֹא עֲבֹדַת יוֹם דְּהוּצֵאת דָּשֶׁן אִינֵיהּ עֲבֹדָה בְּכַל יוֹם אֱלֹא כְּשִׁהִי צְרִיכִים דְּאָמַר כּפ"ב דְּתַמִּיד וּבִרְגָלִים לֹא הִיוּ מַדְשָׁנִין אֹורֹו מִפְּנֵי שְׂאֵאֹו נִוי לְמַזְבֵּחַ מִתְקִיף לָהּ רָבָא וְתַבְעִי פּוּס כַּל זֶה מֵאִיכָא דְאָמְרִי דְּלַעֲלִי אִיכָא דְאָמְרִי לְשָׁנָא אַחֲרִינָא בְּאֶתְקַפְתָּא דְרָבָא וְהָא דְלַגְשָׁנָא קָמָא לֹא פִרִּין כִּי הָכָא יִפְסֹוּ לָהּ בְּפִנִּי עֲצָמָה דְּהָכָא מַשְׁמַע לָן דְּקָאָמַר מִפְּנֵי שְׁהִיא עֲבֹדָה תַּמָּה שְׂאִין אַחֲרֶיהָ עֲבֹדָה לַעֲלוֹם וּחַם"ד זְקוּא עֲבֹדָה הַדּוּמָה לָהּ שְׂאִין אַחֲרֶיהָ עֲבֹדָה בְּשׁוּם פִּשְׁם כּוּ פּוּס וְלֵהָכִי פִרִּין כִּין דְּחֲשֻׁבָה כַּל כֵּךְ יִפְסֹוּ לָהּ בְּפִנִּי עֲצָמָה וְהִינוּ דָּחָא פִרִּין לְמִימָרָא דְּעֲבֹדָה תַּמָּה שְׁמַעוֹלָם אִין עֲבֹדָה אַחֲרֶיהָ בְּשַׁי פּוּס הָא לֹאֹו הָכִי לֹא וְהָרִי אֲבָרִים וּפְדָרִים זְמַנִּין כְּשִׁנְעָשִׁין בְּלִילָהּ יֵשׁ אַחֲרֵיהֶן תְּרוּמַת הַשָּׁשֶׁן וְלֹא בְּדַעֲי פּוּס וּמַשְׁנֵי סוּף עֲבֹדָה דִּימָמָא נִינְהוּ אֲפִילוּ כְּשִׁנְעָשִׁין בְּלִילָהּ לֹא שְׁיָכָא לָהּ תְּרוּמַת הַשָּׁשֶׁן בְּדַפְרִי' לַעֲלִי וְהָרִי תְרוּמַת הַשָּׁשֶׁן דְּהִיא זְמַנִּין לֹא אִינֵיהּ הוּצֵאת בְּתָרָה מ"מ כִּין דְּכְשִׁהִיו צְרִיכִין הִיוּ מוּצִיאִין אַחַר תְּרוּמַת הַשָּׁשֶׁן בְּדַכְתִּיב בְּתַר הַרְמָה (וְיִקְרָא ו':ז') וּפִשְׁט אַת בְּגָדִיו וְלָבָשׁ בְּגָדִים אַחֲרִים וְהוּצִיא אַת הַשָּׁשֶׁן וְגו' א"כ לֹאֹו עֲבֹדָה תַּמָּה הִיא דְּלֹא מַחֲרִי עֲבֹדָה תַּמָּה אֱלֹא עֲבֹדָה שְׂאִין אַחֲרֶיהָ עֲבֹדָה לַעֲלוֹם בְּדַפְרָשִׁית וּמַשְׁנֵי מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שְׁהִיהָ כֵּךְ נ"ל לְפָרֵשׁ גְּרָמַת הַסְּפָרִים מִיְהוּ רָש"י נ"ג לִיָּהּ וּלְפִי מַה שְׁפָרַשְׁתִּי לֹא יִקָּהּ מַה שְׁהִקָּהָה רָש"י:

בְּקֹור וְאֵשׁ עַל הַמַּזְבֵּחַ תִּקְרָד כּוּ וְהָךְ מוֹקְדָה סְדוּר הַמַּעֲרָכָה הִיא בְּדַתְנִיָא לְחַמֵּן כּפ"ג וּבַעַר עָלֶיהָ הַפָּהֹו עֲצִים בְּבִקֵּר וּשְׁכָר עָלֶיהָ הַעֲלָה וְאָמַר מַר הַעֲוִלָה עוֹלָה רֹאשׁוֹנָה אֲכַל שְׂאָר קִרְבָּנוֹת לֹא הַזְקוּוּ לְחִדּוּשׁ מַעֲרָכָה וְהַנֶּךְ עֲצִים וְאֵשׁ דְּכַתִּיבִי בְּכֵן בְּקֹור לֹאֹו לְאַצְרוּכִי סְדִרִי עֲצָמוּ אֱלֹא מִשּׁוּם דְּעֲגִדִין לֹא נֶאֱמַרְהָ בְּרָשַׁת סְדוּר הַמַּעֲרָכָה הַכְּתוּבָה בְּצִי אַת אֶחָדִן וְכֹאֵן הַתְּחִיל לְזַבֵּר בְּצִרְכִי עוֹלָה וְהַצֵּרֵךְ לְוִמַר הַאִירֵךְ תַּעֲמֹו כְּתַב לָן כֹּאֵן וְנִתְּנוּ אֵשׁ וְעָרְכוּ עֲצִים דְּאֶסְדוּר מַעֲרָכָה דְּשַׁחֲרִית קָאִי: חַיִּב מִיתָה: פּוֹרְקָה הָזֵר אִין צְרִיף כְּהֵן לְסְטוּר סְדוּרָה אֱלֹא הָזֵר בְּעֲצָמוּ: וְהָרִי אֲבָרִים וּפְדָרִים הַקְטֹור קְלָבִים שְׂאֵאֹו כַּל הַלְוִילָהּ וְשׁוּיָנְהוּ לַעֲלִי [וְיֹמָא כד.]. מֵאֲרַבַּע עֲבֹדוֹת שְׁהִזֵּר חַיִּב עָלֵיהֶן מִיתָה: וְהָרִי תְרוּמַת הַשָּׁשֶׁן דְּכַתִּיב כְּהָנָה: אֱלֹא קִשְׂיָא וְכִי יֵשׁ לָהּ עֲבֹדָה שְׁפָשִׁרָה בְּלִילָהּ שְׁפָסוּלָה בָּזָר: וְעֲבֹדַת יוֹם הִיא דְּכַתִּיב וּבַעַר עָלֶיהָ הַפָּהֹו עֲצִים בְּבִקֵּר בְּבִקֵּר: אֱלֹא מַעֲתָה דְּחֲשִׁיבָא כְּלִי הָאִי שְׁהִיא עֲבֹדַת יוֹם וְזֶר חַיִּב עָלֶיהָ: לְמִימָרָא דְּעֲבֹדַת יוֹם בְּשַׁי פּוּס מִזְאֲתָקִיף רָבָא אֱלֹא מַעֲתָה תַבְעִי פּוּס מַכְּלֵל הֵךְ עֲבֹדָה הִיא בְּעֵינֵי: וְהָא אֲנִן לֹא תַנּוּ שְׁיֵהָא סְדוּר שְׁנֵי גְזִירִין עֲבֹדַת יוֹם: אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה אִם הָאִיר הַמַּזְרַח וְעַתָּה לְשַׁחֵט אַת הַתְּמוּדִין שְׁהַשְׁחִיטָה פְּסוּלָה בְּלִילָהּ דְּכַתִּיב (וְיִקְרָא יט) כּוּיִם זְבַחְכֶּם: דְּלִית לִיָּהּ תַקְנָתָא אִם נִשְׁחַט בְּלִילָהּ: דְּאִית לִיָּהּ תַקְנָתָא אִם סְדִרֵךְ בְּלִילָהּ פּוֹרְקוֹן וּחוֹזֵר וְסוֹדְרוֹן כּוּיִם לְכַךְ לֹא הִטְרִיחוּ לַעֲלוֹת לָגַב וּלְקֹאוֹת אִם הִגִּיעַ שְׂאוֹרֵוּ הַטְרַח לֹא הִטְרִיחוּ אֱלֹא שְׁבַפְעָם אַחַת עָלָה מֵאוּר הַלְבָנָה וְדַמּוּ שְׁהָאִיר הַמַּזְרַח וְשַׁחֲטוּ אַת הַתְּמוּדִי בְּדַקְתַּעֲי לָהּ כּפ"ג [דָף כח.]. אֲכַל סְדִר גְזִירִין סְדוּרוּ בְּקִרְקַע עֲזָרָה מִשְׁהָאִיר הַמַּזְרַח וְאִם טַעָה בְּמֵאוּר הַלְבָנָה לֹא אֲכַפַת לֹאֹו שְׁהָרִי יֵשׁ תַקְנָה בְּדַבֵּר: שְׁיֵשׁ אַחֲרֶיהָ סְדוּר עֲבֹדָה סְדוּר שְׁנֵי גְזִירִין וּפְסוּלָה בָּזָר לֵהתְחַיִּב מִיתָה:

בְּקֹור וְאֵשׁ עַל הַמַּזְבֵּחַ תִּקְרָד כּוּ וְהָךְ מוֹקְדָה סְדוּר הַמַּעֲרָכָה הִיא בְּדַתְנִיָא לְחַמֵּן כּפ"ג וּבַעַר עָלֶיהָ הַפָּהֹו עֲצִים בְּבִקֵּר וּשְׁכָר עָלֶיהָ הַעֲלָה וְאָמַר מַר הַעֲוִלָה עוֹלָה רֹאשׁוֹנָה אֲכַל שְׂאָר קִרְבָּנוֹת לֹא הַזְקוּוּ לְחִדּוּשׁ מַעֲרָכָה וְהַנֶּךְ עֲצִים וְאֵשׁ דְּכַתִּיבִי בְּכֵן בְּקֹור לֹאֹו לְאַצְרוּכִי סְדִרִי עֲצָמוּ אֱלֹא מִשּׁוּם דְּעֲגִדִין לֹא נֶאֱמַרְהָ בְּרָשַׁת סְדוּר הַמַּעֲרָכָה הַכְּתוּבָה בְּצִי אַת אֶחָדִן וְכֹאֵן הַתְּחִיל לְזַבֵּר בְּצִרְכִי עוֹלָה וְהַצֵּרֵךְ לְוִמַר הַאִירֵךְ תַּעֲמֹו כְּתַב לָן כֹּאֵן וְנִתְּנוּ אֵשׁ וְעָרְכוּ עֲצִים דְּאֶסְדוּר מַעֲרָכָה דְּשַׁחֲרִית קָאִי: חַיִּב מִיתָה

מסורת הש"ס

א זבחים יח.

ב משנה תמיד; מנחות ק; תמיד

ג זבחים כ:

עין משפט
נר מצוה

א מו"י פא' מהל' תמידים
ומוספין הל' ב, סמוג עשין קצ:
ב מו"י פה' מהל' ביאות מקדש
הל' ה:

התמיד שהן עבודת יום לא שוכח ליה
הא דלא פריך מזריקה דעבודה תמה
היא ואין מפיסין לה בפני עצמה י"ל
נתי דאין אחריה עבודה לפי
שהקטרת אמורין אחריה לא
מעבדי וזמנין דליתא בגוון שנטמאו
אמורין או שאבדו מ"מ פיון דכי
איתנהו מעבדי לא חשיבא זריקה
[עבודה] תמה כ"כ להפס לה בפני
עצמה ולכדי פריך נהרי תרומת
הדשן דאע"ג דהוצאת הדשן שהיא
אחריה זמנין דליתא מ"מ פיון
דזמנין דאיתא לא מחשב להפס לה
בפני עצמה בדפרכאית בזריקה א"נ
י"ל שאני זריקה שיש אחריה עבודה
בו פיוס מה שאין בן בסדור שני
גזירין שאין עוד עבודה כל הלילה
וא"ת קטרת פיון דיש אחריה
עבודה בו פיוס אמאי מפיסין עליה
בפני עצמה י"ל שאני קטרת משום
דבעי כל שעתא חדשים ומאיבא
דאמרי עד ופיסו לה בפני עצמה הוי
הכל מאיבא דאמרי ושתה נחזר
לסיומא דלעיל מבח קשיא דרבא
דפריך ופיסו לה בפני עצמה אלא
אי אתמר הכי אתמר א"ר אסי א"ר
יוחנן זר שפדר שני גזירין חבד מפני
שהיא עבודת יום כו' בדלעיל אלא
שהש"ס מרחיק לזקוק יותר למלתא
דרבא למימרא דעבודה תמה דעביד
פיוס ואף אנו נמי תנינא דקא מסויג
למלתא דרבי יוחנן ובינו דדחי ליה
לסיעתא תו לא מתוקמא מלתא
דרבי יוחנן מבח קשיא דרבא להכי
צ"ל אלא אי אתמר הכי אתמר
בדלעיל לפי שהיא עבודת יום
והשתא לא מצי למפרך ופיסו לה
בפני עצמה דטובא איבא עבודת יום
שאין מפיסין לה בפני עצמה וא"ת
ה"נ איבא נסוך הוין והמזם שהן
עבודות תמות ואין מפיסין להן
בפני עצמן י"ל פיון דיש אחריהן
כמה עבודות בו פיוס אין מפיסין
להו בפני עצמם אבל סדור שני
גזירין אין אחריהן עבודה עוד כל

יפיסו לה בפני עצמה פיון דעבודה תמה
נהרי אברים ופדרים! סוף עבודה דיממא היא. ונהרי
תרומת הדשן! תחילת עבודה דיממא היא, דאמר רבי
יוחנן: קדש גידיו לתרומת הדשן, למחר אינו צריך
לקדש, שכבר קדש מתחלת עבודה. אלא קשיא! אלא:
אי אתמר, הכי אתמר: אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:
זר שפידר שני גזירי עצים — חייב, הואיל ועבודה
תמה היא. מתקין לה רבא: אלא מעתה תבעי פייס!
ולא בעיא פייס? והתנינא: מי שזכה בתרומת הדשן —
יזכה בסידור שני גזירי עצים! הכי קאמר: יפיסו לה
בפני עצמה! כדאמרין. ^(א)למימרא דעבודה תמה וזר
חייב עליה מיתה — בעיא פייס, אין זר חייב עליה
מיתה — לא בעיא פייס? ונהרי שחיטה! שאני שחיטה,
דתחילת עבודה דיממא היא. למימרא דעבודה תמה
— בעיא פייס, עבודה שיש אחריה עבודה — לא
בעיא פייס? ונהרי אברים ופדרים! סוף עבודה דיממא
היא. הרי תרומת הדשן? משום מעשה שהיה. אמר
מר זוטרך ואיתימא רב אשי: אף אנו נמי תנינא: אמר
להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה. ואילו
"זמן סידור גזירי עצים" לא קתני. הך דלית לה
תקנתא — קתני, הך דאית לה תקנתא — לא קתני.

הדרן עלה בראשונה

להם הממונה: צאו וראו אם

אמר^(ב)

הגיע זמן השחיטה. אם הגיע, הרוצה אומר:
"ברקאי". מתא פן שמואל אומר: "האיר פני כל
המזרח עד שבחברון?" והוא אומר: "הן!" ולמה
הוצרכו לכה? שפעם אחת עלה מאור הלבנה,
ודימו שהאיר מזרח, ושחטו את התמיד,
והוציאוהו לבית השריפה. ^(א)הורידו כהן גדול
לבית הטבילה. זה הכלל היה במקדש: כל המיסה
את רגליו — טעון טבילה, וכל המטיל מים —
טעון קידוש ידיים ורגלים.

גמ'

אותה הלילה ולהכי הנה לן למימר דחשיבא בלי האי להפס עליה בפני עצמה ופריך נהרי אברים ופדרים כו' ומשני סוף עבודה דיממא היא ואין עוד
עבודה אחריה בו פיוס ולהכי מפיסין לה בפני עצמה לפי דפיוס דשחרית היו מפיסין נמי אאברי תמיד של ציו הערבוס והנך אברים אין אחריהם
עבודה כל אותו היום ופריך נהרי שחיטה דמפיס לה בפני עצמה דעקר הפיוס הנה [מ]י שחט ושאר אחיו הפהנים נמשכין עמו אגב גזר דזיזה: אף
אנו נמי תנינא וכו' ואלו שני גזירין לא קתני אלמא עבודת לילה ניהו ואע"ג דכתיב בפקר בפקר י"ל פיון דכתיב בפקר תרי זמני נימא תן פקר
לפקרו של לילה:

כח:

	עין משפט
	גזר מצווה

א מו"י פא' מהל' מילה הל' ת:

ב מו"י פא' מהל' תמידים ומוספין הל' ת:

ג מו"י פה' מהל' חמץ ומצה הל' יב:

מִתְנַיִ' אָמר לָהֶם הַמָּנֶה צָאוּ וְרֵאוּ כּוֹי: שְׁנֹאֲמַר וַיִּשָּׁפֶם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר כַּפ־יָד דִּקְסָחִים (ק"ד. וְשֵׁם) פֶּרִיךְ וַנְּדַלֵּק מִצֶּפְכָּא מִי לֹא תֵנִיֹא כֹל הַיּוֹם כִּשָּׁר לְמִילָה אֲלֹא שְׁהָרִיזוּן מִקְדִּימִין שְׁנֹאֲמַר וַיִּשָּׁפֶם אַבְרָהָם וְגו' וְתַמָּה הִיכִי גָמַר מִהֲבֹא דְחַיִּין זְרִיזוּן מִקְדִּימִין מֵאֲרֵתָא דְלִמָּא מֵה שְׁאֲבָרָהֶם לֹא עֲמַד בַּלִּילָה מִשּׁוּם דַּת"ח לֹא יֵצֵא וְחִידֵי בַלִּילָה כִּדְאֲמַר בַּפֶּרֶק גִּיד הַשֶּׁשֶּׁה (חלנין דף צא.) וי"ל דמש"ה לֹא הָיָה אַבְרָהָם נִמְנָע מִלְהַשְׁפִּים בַּלִּילָה בִּינוֹן דְשְׁלוּמֵי מַצָּה אֵינֵן נִזְחָקוּן מִיֵּהוּ קָשָׁה דְהִיא גּוּפָה דְלֹא יֵצֵא וְחִידֵי בַלִּילָה מוּנָשְׁפֶם אַבְרָהָם בַּפֶּרֶק וְלִיף הַתָּם וְעוֹד הֲשִׁיֹא בִינוֹן דְשְׁלוּמֵי מַצָּה אֵינֵן נִזְחָקוּן לְמַה נִּמְנָע מִלְהַשְׁפִּים בַּלִּילָה מִחוּךְ דַּת"ח אֵל יֵצֵא וְחִידֵי וי"ל דְתַרִּי וַיִּשָּׁפֶם כְּתִיבֵי חַד בַּשָּׁבָה וְחַד כְּשֶׁתַּפְּלֵג עַל סָדוּם וְהֵבֵא מִיֵּהוּ קֶרֶא שְׁבָתָה הַלָּכָה פֶּרִיךְ שְׁפִיר מִשָּׁה בַּפֶּסַחִים דְּחַי זְרִיזוּן מִקְדִּימִין לְמַצָּת מֵאֲרֵתָא א"ב אַבְרָהָם גָּמִי לְקָדוּם בְּאֲרֵתָא שְׁדָרִי לֹא הָיָה וְכֹא כְלוּם חֲדָא דְשְׁלוּמֵי מַצָּה אֵינֵן נִזְחָקוּן וְעוֹד דְשָׁנִי נֶשְׁרִיב עֲמוּ הֵווּ בַּפֶּרֶק גִּיד הַשֶּׁשֶּׁה (שס) מִיֵּהוּ קֶרֶא דְסָדוּם דְהַתָּם וְחִידֵי הָיָה שְׁלֹא יִרְאוּ כְּמַפְלָתָה שֶׁל סָדוּם כִּדְאֲשַׁפְחוּ כִּדְאֲשַׁתִּי שֶׁל לוּט וְלֹא הָיָה גָמִי שְׁלִיחַ מַצָּה כִּי לֹא הָיָה חֲשׁוֹן הַקב"ה שְׁשֹׂא בַּעֲדָם רָקָה וְתַפְלָה:

גמ' עָלֵה בְרַקְאֵי הָאִיר יוֹמֵר מַפְרָק: לְשָׁכַר פּוֹעֲלִים הָאֵי וַיֵּצֵאוּ חַיִּים לְמַלְאכְתּוֹ לֹאֹו עַל הַפּוֹעֲלִים קָחִי אֲלֹא בַעַה"ב שְׁהוּא מַשְׁפִּים בְּיוֹתֵר לְמַצּוֹא פּוֹעֲלִים לְשָׁכַר: צְלוּתָה דְאַבְרָהָם

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

גָּמִי תִנְיָא, רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמַר: "כֶּרֶךְ בִּרְקֵאִי". רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: "עָלֵה בִּרְקֵאִי". נְחוּמָא בֶן אֶפְרָשְׁיִין אוֹמַר: "אַף בִּרְקֵאִי בִּתְבֵרוֹן". מִתְיָא בֶן שְׁמוּאֵל (אוֹמַר): הַמָּמוּנָה עַל הַפְּיִיסוֹת אוֹמַר: "הָאִיר פְּנֵי כָל הַמְזֻרַח עַד שְׂבַחְבְּרוֹן". רַבִּי יְהוּדָה בֶן בְּתִירָא אוֹמַר: "הָאִיר פְּנֵי כָל הַמְזֻרַח עַד בִּתְבֵרוֹן, וַיֵּצֵאוּ כָּל הָעָם אִישׁ אִישׁ לְמַלְאכְתּוֹ". אִי הָכִי, נִגְה לִיָּה טוֹבָא? לְשַׁפּוֹר פּוֹעֲלִים קְאָמְרִינֵן. אָמַר רַב סַפְרָא: צְלוּתִיה דְאַבְרָהָם, מִכִּי מִשְׁחָרִי בּוֹתְלִי.^[קט"א] אָמַר רַב יוֹסֵף: אֲנִן מֵאֲבָרָהָם נִיקוּם וְנִיגְמַר!? אָמַר רַבָּא: תֵּנָא גָמַר מֵאֲבָרָהָם וְאֲנִן לֹא גָמְרִינֵן מִיָּנִיָּה!? דְתִנְיָא: "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בֶּשֶׁר עֶרְלָתוֹ", מִלְּמַד שְׂכַל הַיּוֹם כֶּשֶׁר לְמִילָה, אֲלֹא שְׁהָזִרִיזוּן מִקְדִּימִין לְמַצּוֹת, שְׁנֹאֲמַר: "וַיִּשָּׁפֶם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיַּתְּכוּשׁ וְגו'". אֲלֹא אָמַר רַבָּא: רַב יוֹסֵף הָא קָא קִשְׁיָא לִיָּה. דְתַנּוּ: חַל עַרְבֵי פֶסַחִים לְהִיּוֹת בַּעֲרַב שְׂבָתָה. נִשְׁחַט בִּשְׁשׁ וּמִחְצָה, וְקַרֵּב בְּשִׁבְעַ וּמִחְצָה. וְנִשְׁחַטִּיָּה מִכִּי מִשְׁחָרִי בּוֹתְלִי! מֵאִי קוּשְׁיָא? וְדִילְמָא בּוֹתְלִי דְבִית הַמִּקְדָּשׁ בִּשְׁשׁ וּמִחְצָה מִשְׁחָרִי, מִשּׁוּם דְלֹא מְכוּוֹנִי טוֹבָא. אִי נָמִי, שְׂאֵנִי אַבְרָהָם דְאִיצְטַגְגִּינּוּת גְּדוּלָּה הֵיתָה בְּלַבּוֹ. אִי נָמִי, מִשּׁוּם דְזָקוּן וַיּוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה הָוָה. דְאָמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: מִיֵּמֵיהּוֹן שְׁל אַבּוּתֵינוּ לֹא פִרְשָׁה יִשִּׁיבָה מִהֶם. הָיוּ בְּמַצְרַיִם — יִשִּׁיבָה עֲמָהֶם, שְׁנֹאֲמַר: "לֵךְ וְאִסְפַּתְּ אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל". הָיוּ בְּמִדְבָּר — יִשִּׁיבָה עֲמָהֶם, שְׁנֹאֲמַר: "אִסְפַּה לִּי שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל". אַבְרָהָם אָבִינוּ, זָקוּן וַיּוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה, שְׁנֹאֲמַר: "וְאֲבָרָהָם זָקוּן כָּא בַּיָּמִים". יִצְחָק אָבִינוּ, זָקוּן וַיּוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה הֵיָה, שְׁנֹאֲמַר: "וַיְהִי כִּי זָקוּן יִצְחָק". יַעֲקֹב אָבִינוּ, זָקוּן וַיּוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה הֵיָה, שְׁנֹאֲמַר: "וַעֲיָנִי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזִּקְוֹן". אֵלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם, זָקוּן וַיּוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה הֵיָה, שְׁנֹאֲמַר: "וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עֶבְדּוֹ זָקוּן בֵּיתוֹ הַמִּשְׁלַל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ", אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר: שְׁמוּשַׁל בְּתוֹרַת רַבּוֹ. "הוּא דְמִשְׁק אֱלִיעֶזֶר" — אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר: שְׂדוּלָּה וּמִשְׁקָה מִתּוֹרָתוֹ שְׁל רַבּוֹ לְאַחֲרִים.^{[קט"} אָמַר רַב: קִיִּים אַבְרָהָם אָבִינוּ כָּל הַתּוֹרָה כּוּלָּה, שְׁנֹאֲמַר: "עֲקֹב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוּלִי וְגו'". אָמַר לִיָּה רַב שִׁימִי בַר חֲזִיָּא לְרַב: וְאִימָא שְׁבַע מַצּוֹת? הָא אִיכָא נָמִי מִילָה! וְאִימָא שְׁבַע מַצּוֹת וּמִילָה! אָמַר לִיָּה: אִם בֶּן "מַצּוֹתִי וְתוֹרוֹתַי" לָמָּה לִּי? ^[קט]אָמַר (רַב), וְאִיתִּימָא רַב אֲשִׁי: קִיִּים אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶפְּסִילוּ עִירוּבֵי תַבְשִׁילִין, שְׁנֹאֲמַר: "תּוֹרוֹתַי", אַחַת תּוֹרָה שְׂבַכְתָּב וְאַחַת תּוֹרָה שְׂפַעַל פֶּה.^[קט] מִתְיָא בֶן שְׁמוּאֵל אוֹמַר וְכוּי וְהוּא אוֹמַר הֵן. מֵאֵן אָמַר "הֵן"? אִילִימָא הֵךְ דְקָאִי אַאיגָרָא — הוּא חָלִים וְהוּא מִפְשָׁר!? אֲלֹא הֵךְ דְקָאִי אַארָעֵא, מָנָא יַדַּע? אִיפְעִית אִימָא — הֵךְ דְקָאִי אַארָעֵא, וְאִיפְעִית אִימָא — הֵךְ דְקָאִי אַאיגָרָא. אִיפְעִית אִימָא הֵךְ דְקָאִי אַאיגָרָא, אָמַר אִיהוּ: "הָאִיר פְּנֵי כָל הַמְזֻרַח!", וְאָמַר לִיָּה הֵךְ דְקָאִי אַארָעֵא: "עַד שְׂבַחְבְּרוֹן?", וְאָמַר לִיָּה אִיהוּ: "הֵן!". וְאִיפְעִית אִימָא הֵךְ דְקָאִי אַארָעֵא, אָמַר אִיהוּ: "הָאִיר פְּנֵי כָל הַמְזֻרַח?", וְאָמַר לִיָּה: "עַד שְׂבַחְבְּרוֹן?", וְאָמַר לִיָּה: "הֵן!".^[קט] וְלָמָּה הוּצָרְכוּ לָכָה וְכוּי. וּמִי מִיחְלִיךְ? וְהַתְנַנְיָא, רַבִּי אוֹמַר: אֵינּוּ דוּמָה תִּימּוֹר שְׁל לְבָנָה לְתִימּוֹר שְׁל חֲמָה. תִּימּוֹר שְׁל לְבָנָה מִתַּמַּר וְעוֹלָה כְּמַקְל. תִּימּוֹר שְׁל חֲמָה מִפְצִיעַ לְכֹאֵן וּלְכֹאֵן. תֵּנָא דְכִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: יוֹם הַמַּעֲוֹנָן הֵיָה, וּמִפְצִיעַ לְכֹאֵן וּלְכֹאֵן. אָמַר רַב פֶּפְא, שְׁמַע מִיָּנִיָּה: יוֹמָא דְעִיבָא כּוּלִיָּה שְׁמִשָּׂא. לְמֵאִי נִפְקָא מִיָּנִיָּה? לְשִׁטּוּחֵי עוֹרוֹת. אִי נָמִי לְכַדְדְּרִשׁ רַבָּא: אֲשֶׁה לֹא תְלוּשׁ לֹא בַחמָה וְלֹא בַחמִי חֲמָה. אָמַר רַב נַחֲמָ: זוּהִמָא דְשִׁימָשָׂא קוּשִׁי מִשִּׁימָשָׂא, וְסִימְנִיָּה: דְנָא דְחֻלָּא. שְׁבָרִירִי דְשִׁימָשָׂא קוּשׁוּ מִשִּׁימָשָׂא, וְסִימְנִיָּה: דִּילְפָא.

הֶרְהוּרִי

לַמְּלָאכְתּוֹ לֹאֹו עַל הַפּוֹעֲלִים קָחִי אֲלֹא בַעַה"ב שְׁהוּא מַשְׁפִּים בְּיוֹתֵר לְמַצּוֹא פּוֹעֲלִים לְשָׁכַר: צְלוּתָה דְאַבְרָהָם תַּפְּלַת דְעָרַב שְׁלוֹ: מִכִּי מִשְׁחָרִי בְּתַלִּי חוּמוֹת הַפּוּנוֹת לְמַזְרַח שְׁהִלְפִינוּ מֵהָעַן הַחֲמָה הַבָּהָה מִן הַמְזֻרַח וַיּוֹנֶצֶת עֲלֵיהּן וּבַתַּחֲלַת שְׁבַע שְׁעוֹת שְׁהַחֲמָה בְּאִמְצַע הַרְקוּיעַ בְּרָאשׁ כָּל הָרָם אֵינִיָּה עוֹשָׂה עֲמוּד אֲלֹא תַחַתִּיָּין מִשְׁחִירִין אוֹתָן הַפְּתָלִים לְכִי שְׁאִין חֲמָה וַיּוֹנֶצֶת אֲלֹא בְרָאשׁ הַפְּתַל דְעָבִיב וּמִיַּצֵּל חַדּוֹ שֶׁל שְׂפַת עָבִיב עַל זְקוּפַת הַפְּתַל וּמִשְׁחַרַת מִשְׁהִיא שְׁעָתָא נּוֹטִים צִלְנֵי עָרַב וְקִרְוֵי עָרַב: אֲנִן מֵאֲבָרָהָם נָקוּם וְנִגְמַר בַּת לְנִמְדַנּוּ לַהֲיוֹת זְרִיזוּן בְּאֲבָרָהָם: חַל לַהֲיוֹת דְעָרַב שְׂבַת הַרְבֵּה לְמַהַר תַּמִּיד שֶׁל כִּין הַשְּׁרָפִים כְּכָל וְכָלֵת לְכִי שְׁפָסַחִים נִשְׁחַטוּ חֲסִרְוֵי וְצִרִיךְ לְצְלוּתָן מִקְעוּד יוֹם וְאִמְרִינֵן הַתָּם מוֹקְמִינֵן לִיָּה חֲדַיָּה מִכִּי וְעָמוּ צִלְנֵי עָרַב וְתַחַד נִשְׁחַט הַתַּמִּיד שִׁשָּׁשׁ וּמִחְצָה וְחַי מִכִּי מִשְׁחָרִי בְּתַלִּי מִקְרִי כִין הַשְּׁרָפִים נִשְׁחַטִּיָּה מִכִּי מִשְׁחָרִי דְהֵנוּ מִתַּחֲלַת שְׁבַע: דְלֹא מְכוּנִי לֹא הֵווּ זְקוּפִים צַמְצוּם וּלְכִי שְׁהַחֲמָה הֵיָתָה רַחֲבָה מִלְמַטָּה וְהוּלָבַת וּמִתַּקַּצְרַת וְעוֹלָה וּלְפִיכָה אִין חַדּוֹ שֶׁל שְׂפַת עָבִיב לְמַעְלָה מַצֵּל עַל זְקוּפָתוֹ לְהַשְׁחִירוֹ עַד שְׁתַּמְשֵׁךְ חֲמָה לְמַעְרָב: אֲצַמְנִינּוּת לַהֲיוֹת בְּקִי בַּהֲלִיכוֹת הַמְּזֻלוֹת וְתַחֲלוֹת הַשְּׁעוֹת דְהָכִי תֵנִיֹא בְּבִבָּא בְּתַרָא (דף טו:ז) וְה' בְּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֵּל אֲצַמְנִינּוּת גְּדוּלָּה הֵיָתָה בְּלַבּוֹ וְכָל מַלְכֵי מְזֻרַח וּמַעְרָב מִשְׁכִּימִין לְפָתְחוּ לְשֹׂאֲלוֹ בַּמַּעֲלוּת: דוּלָּה וּמַשְׁקָה נּוֹטְרִיחוֹן שֶׁל דְמַשְׁקִי: שְׁבַע מַצּוֹת שְׁנַעֲטוּ בְּשָׂר כָּל בְּנֵי נֹחַ אֲבֵל תּוֹרָה לֹא נִקְעָה לוֹ: אֲפֵלּוּ עַרְבִיב תַּבְשִׁילִין שְׁאִינוּ הִלָּכָה לְמַשָּׁה מִפְּסִיג אֲלֹא תַקְנֵת סוּפְרִים שְׁעִתִּיזוּן לְתַקְנוּ: וְאִיהוּ בְּמַשָּׁר בּוֹתֵר הַתָּלוּם כְּלוּמַר הוּא שׁוֹאֵל הוּא מַשִּׁיב: אָמַר אִיהוּ זֶה שְׁעַל הַגָּג: עַד שְׂבַחְבְּרוֹן שְׁאֵלָה הִיא: וְאִיפְעִית אִימָא הָאִי דְקָאִי אַארָעֵא חֲמַר הֵן בִּינֵד אָמַר הָא דְקָאִי אַארָעֵא הָאִיר פְּנֵי כָל הַמְזֻרַח בְּלָשׁוֹן שְׁאֵלָה וְהָא אֹמַר לוֹ עַד שְׂבַחְבְּרוֹן הָאִיר וּא"ל הָאִי דְקָאִי אַארָעֵא הֵן כִּין אֵינִי שׁוֹאֵל וּמַצִּינוּ בַּתַּלְמוּד וְרַשְׁיָמִי (פ"ג ה"א) כְּדִי לְהַזְכִּיר זְכוֹת אֲבוֹת מוֹכִירִין חֲבֵרִין: וּמִי מַחֲלָף צַמוּח תַּמּוֹר חֲמָה בְּצַמוּח תַּמּוֹר לְבָנָה: תַּמּוֹר שֶׁל חֲמָה גְּלוּת הַשַּׁחַר שְׁבַקְעַ וְהִרְאָה כְּתַמַּר זְקוּף לָשׁוֹן וְתַמְרוֹת שְׁשֹׁן (וִיחָל ג'ג') עַל שֶׁס שְׂזוּקָה וְעוֹלָה: יוֹם הַמַּשְׁעָן הַרְקוּיעַ קָשׁוּר בְּעָבִים וְאִין הַתַּמּוֹר נִרְאָה כְּעַד עָרַפֵּל אֲלֹא בַּמְקוֹם כּוֹזֵר הַעָבִים בַּמְקוּמוֹת הַרְבֵּה כִין עַב לָעֵב: שְׁמַע מֵהָ מַדְקָאֲמַר בַּיּוֹם הַמַּשְׁעָן נִבְקַע בַּמְקוּמוֹת הַרְבֵּה: וַיּוּמָא דְעִיבָא בַּהָה שְׁמִשָּׂא אֲפֵלּוּ בַּמְקוֹם צֵל שְׁהַחֲמָה בּוֹקֶעַת בְּכָל מְקוֹם וְאֵינִיָּה יוֹצֵאת דְרָךְ חֲלוּן כְּגֻגַּד חֲלוּנוֹת שְׁהָעָבִים עוֹמְדִים בְּשִׁנִּיָּה וְהִיא מִתַּפְשָׁט' עֲלִיָּהֶם וּבּוֹקֶעַת בְּכָל פְּסוּק שְׁבָה: לְשִׁטּוּחַ עוֹרוֹת לְיַשָּׁשׁ: לֹא תִלָּשׁ בְּסַפְסַח: זֶהֱמָא דְשַׁמְשָׁא אוֹתוֹ חַס שֶׁל יוֹם הַמַּשְׁעָן: דְנָא דְחֻלָּא שְׁפִיָּה כְּתוּם וְשָׁה שְׁלֹא יֵצֵא רִיחוֹ וְיִחָלֵשׁ וּכְשִׁאֲתָה נּוֹקֵב נִהָב קָטָן יוֹצֵא שֶׁס רִיחַ חֲזוֹק מֵאֵד כִּין יוֹם הַמַּשְׁעָן מִתּוֹךְ שְׁהַחֲמָה מְכַסֶּה וְחוּם שְׁלֹה כְּכּוּחַ נּוֹבַתַּת בְּכַח דְרָךְ נִהָב הַעָבִים: שְׁבָרִירִי דְשַׁמְשָׁא סְגוּרִים (בְּרַאשִׁית יט) מִתַּקְנִימִין שְׁבָרִירִי שְׁמֹשׁ הַנוֹקֶבַת כְּכַח דְרָךְ נִהָב הַעָבִים חֲטוּטִים הַזֵּמֵן עֲשִׂיו כְּגֻגַּד הַנִּהָב חָשִׁים לוֹ הַסְּגוּרִים יוֹמֵר מִן הַמַּקְטַפֵּל בַּחֲמָה שְׁבָרִירִי: וְסִימְנֵךְ דִּילְפָא תַשָּׁה דְלָף הַיּוֹרֵק עַל הָרָם מַשָּׂאִם נִכְסֵם כָּל גּוּפּוֹ לְמוֹם:

מסורת הש"ס
א פסחים ד; ד ספרא תזריע פרשת יולדת פירק א ג
ב משנה פסחים; פסחים נח.
ג קידושין פב.
ד מנחות ק.
ה זבחים כ:.
ו לקמן לח.

וביום השמיני ימול בשר ערלתו [ויקרא יב, ג]
וַיִּשָּׁפֶם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיַּתְּכוּשׁ אֶת־שְׁנֵי נַעֲרָיו אֹתוֹ וְגו' [בראשית כב, ג]
וַיִּשָּׁפֶם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר אֶל־הַטְּמִים אֲשֶׁר־עִמָּד שָׁם אֶת־פְּנֵי יְהוָה [בראשית יט, כז]
לֵד וְאַשְׁפֹּת אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרָת אֵלֶּהֶם יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם וְגו' [שמות ג, טז]
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲסַפְּהֶ־לִּי שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר וְגו' [במדבר יא, טז]
וַאֲבָרָהָם זָקוּן כָּא בַּיָּמִים וַיְהִיָּה בְרַךְ אֶת־אַבְרָהָם בְּכָל [בראשית כד, א]
וַיְהִי כִי־זָקַן יִצְחָק וַתְּבַהֲלֵנּוּ עֵינָיו מִרְאֵת וַיִּקְרָא אֶת־עֵשׂוֹ בְּנוֹ וְגו' [בראשית כז, א]
וַעֲנִי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזְקָן לֹא יוֹכֵל לְרֹאוֹת וַיָּגֵשׁ אֶתָּם וְגו' [בראשית מח, י]
וַעֲתָה נִפְשָׁנוּ וַיְשָׁה אִין כֵּל בְּלַתִּי אֶל־הַטָּן עֵינָיו [במדבר יא, ו]
וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־עֶבְדּוֹ זָקוּן בֵּיתוֹ הַמִּשְׁלַל בְּכָל־אֲשֶׁר־לוֹ שׁוֹם־נָא דָךְ וְגו' [בראשית כד, ב]
וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדִינוּ יְהוָה מֹה־תַתּוּנִי וְאֲנֹכִי חוֹלֵץ עֲרִירִי וְכוּר מִשָּׁק וְגו' [בראשית טו, ב]
עֲקֹב אֲשֶׁר־שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוּלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמֹרֹתֵי מַצּוֹתֵי חֻקוֹתַי [תזריע' בראשית כז, ה]

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

הרהורי עברה תאנת נשים קשים להכחיש את עשרו יותר מעופו של מעשה: ריחא

הרהורי עבירה קשו מעבירה, וסימניה: ריחא

דבישרא. שילחי דקייטא קשי מקייטא, וסימניה:

תנורא שגירא. אישתא דסיתוא קשיא מדקייטא,

וסימניה: תנורא קרירא. מייגמר בעתיקתא קשיא

מחדתא, וסימניה: טינא בר טינא. אמר רבי אבהו:

מאי טעמא דרבי, דכתיב: "למנצח על אילת

השחר", מה אילה זו קרניה מפצילות לכאן ולכאן.

אף שחר זה מפציע לכאן ולכאן.^(ט) אמר רבי זירא:

למה נמשלה אסתר לאילה — לומר לה: מה אילה

רחמה צר וחביבה על בעלה כל שעה ושעה כשעה

ראשונה, אף אסתר היתה חביבה על אחשורוש כל

שעה ושעה כשעה ראשונה. אמר רבי אסי: למה

נמשלה אסתר לשחר — לומר לה: מה שחר סוף כל

הלילה, אף אסתר סוף כל הנסים. והא איכא

חנוכה! ניתנה לכתוב קא אמרינן. הניחא למאן

דאמר אסתר ניתנה לכתוב. אלא למאן דאמר אסתר

לא ניתנה לכתוב, מאי איכא למימר? מוקים לה

כרבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר. דאמר רבי

בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר: למה נמשלו תפלתן

של צדיקים כאילת — לומר לה: מה אילה זו כל זמן

שמגדלת — קרניה מפצילות, אף צדיקים, כל זמן

שמרבין בתפלה — תפלתן נשמעת. שחטו את

התמיד. אימת? אילימא בשאר ימות השנה, לא

סגיא דלאו כהן גדול? אלא ביום הכפורים, מאור

הלבנה מי איכא? הכי קאמר: וביום הכפורים כי

אמר "ברק ברקאי" הורידו כהן גדול לבית

הטבילה. תני אבוח דרבי אבין: לא זו בלבד אמרו,

אלא אף מליקת העוף וקמיצת מנחה בלילה תשרי.

בשלמא עולת העוף — מאי דהוה הוה. אלא קומץ,

נהדרה

מסורת הש"ס
א עירובין דד:

תורה אור השלם

למנצח על־אילת השחר מזמור לדוד (תהילים כב, א)

הבשרא המריח בשר נלי קשה לו ריח מאד

שמתאנה לו: שלחי דקייטא אלול שהוא סוף

הקצו קשה מקייטא קשה חמו מחס הקצו של

תמוז לפי שקבצר נתחמם כל האויר וגוף

הבריות בחס הקצו שעבר עליו תמיד מתחמם

הוא עתה בחס קל ומזיקו: וסימנך תנויך

שגירא תנויך שהפך ביום פעמים ושלש חס

הוא וגוה להסיקו בעצים מועטים: אשתא

דסתא קדחת של ימות החורף מחממות את

החולה בידוע שהוא קשה מאד יותר מקדחת

המבשרתו בימות הקצו: וסימנך תנויך

קריא צריך עצים מרבים להסיקו אף זה

שהאויר צנו והגוף צנו והחולי מבשרו בידוע

שהוא חלי קשה: מגמר בעתיקתא קשה

מחדתא מי שלמד והסוח דעתו ושבח קשה

לחור וללמד מה שבשח יותר ממה שלא למד:

וסימנך טינא בר טינא טיט שגובלים אותו

מטיט חמר כהל ישן קשה לגבול יותר מטיט

של עפר חדש: מאי טעמא דרבי דאמר תמור

של חמה מפצע: אילה זו לאו זקא נקט שהרי

אין קרנים לנכבה: למה נמשלה אסתר כאילת

במס' מגלה (ד' טו:) אמרינן דאסתר אמרה

מזמור זה בין שהגיעה לבית הנלמים ובהתלקה

הימנה שכינה אמרה אלי אלי למה גזרתני:

הניחא למ"ד פלגתא במסכת מגלה (דף יז.)

איכא למאן דאמר מטמאה את הדיז ואיכא

למ"ד דאיינה מטמאה את הדיז דלאו סבר

היא: מוקם לה כרבי בגימין בר יפת בלומר

דריש להאי שחר בר' בגימין בר יפת: למה

נמשלה תפלתן של צדיקים כו' דהאי שחר לשון

תפלה הוא דריש ליה כמו רוחי בקרבי

אשחרך (ישעיה כ"טט') למנצח על התפלה

שהיא כאילת שכ"י שמגדלת קרניה מפצילות

בכל שנה ושנה נוסף בה פעול חסד: אימת

אלימא כו' קא סלקא דעתה אורידו כהן גדול

לבית הטבילה סיפא דמתניתון הוא וביום

שטעו לשחט את התמיד בלילה קאמר אורידו

כ"ג לבית הטבילה לשחט תמיד אחר

הטבילה אימת הוה האי טענת: אי גימא

בשאר ימות השנה דלאו יוה"כ ובסוף אחד מן

החדשים כשהלבנה צומחת סמוך לעלות

השחר: לא סגי דלאו כהן גדול לא די עבודת

שחר ומיס דלאו ככהן גדול: מאור הלבנה מי

אכא לצמח סמוך לשחר: ה"ה וביום הכפורים כי אמר ברוך ברחמי כו' והעניאנו

לבית השרפה מסקנא דמלתא הוא והורידו כ"ג מלתא באפה נפשה היא ומהדר

לאורינו: בסדר עבודה יוה"כ והכי קאמר כשהרואה אומר ברחמי היו מזריקין כ"ג

ביוה"כ לבית הטבילה שחרית: לא זו בלבד לא זבח לבדו שנשחט בלילה אמרו ושרף:

אלא אף מליקת העוף וקמיצת המנחה בלילה תשרי דגמרי להו משחיטה דמליקת

העוף וקמיצת מנחה במקוים שחיטת הזבחים הס: מאי דהנה הנה אי אפשר להחזירה:

אלא אפלו עולת העוף שנמלקה ומנחה שנמקצה תצא לבית השרפה משמע דמסוס

דנעשו בלילה ונתמה תפוח לה משום דקרכו

הקם לתמיד של שחר ואמרינן (לקמן יומא דף

לד.) מצינ שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר

דכתיב העולה עולה ראשונה וכן בפ"ק

דעירובין (דף ב.) דאמר שלמים שנשחטו קדם

בחיטת דלית לה היכל פסולין שנאמר ונשחטו

פתח אהל מועד ולמה לי קרא תפוח לה דהקם

תמיד שחטו דבין דלא נפתחו דלית היכל

א"כ לא נשחט התמיד דאע"י דלא כתיב בה

ונשחטו פתח אהל מועד משלמים נמרי' דלא

לשחט ליה אלא בזמן שהוא פתוח דהתנן

בתמיד (דף ג:) לא היה השוחט שוחט עד

שהיה שומע קול שער הדול שנפתח מיהו יש

לדחות ההיא כשנפתחו הדלתות ונשחט

התמיד ושוב סגרו דלתים וי"ל דאצטרין קרא

למפסל משום שחיטה דאי משום הקם התמיד

הוא בהקטרה זקא חרי' דמונכח בר"פ

תמיד נשחט (פסחים דף נט.) ועוד דבוליה

קרא דושבך עליה העולה חרי' בהקטרה ועוד

אור"י דהא דאמר שלא יהא דבר קודם לתמיד

הינו למצוה והכי איתא בדהיא בפי' התכלת

(מנחות דף מט:) והא דלא פסלינן בשמעתא

משום דהני קדם בתיחת דלית לה היכל י"ל

דלא מפסל אלא בשחיטה דבכתיב ונשחטו

דאכל במליקה וקמיצה לא והשתא למאי

דאמרינן דהעולה עולה ראשונה הינו אלא

למצוה א"כ עליה השלם כל הקרבנות נמי לא

הוה אלא למצוה ונתמה דאמר בס"פ אלו

דברים (פסחים דף עג:) שחטו ונדע שעשכו

הבעלים את ידם וצא לבית השרפה ואי אמרת

לא בעי עקירה פסולו מחמת מאי קא הוי

משום דשחטו אחר תמיד של בין הערבים

וכו' הא אמרינן דלמצוה בעלמא וי"ל אם

הקריבו בשר אכל אסור להקריב האמורים

אחר התמיד ולהכי וצא העדר לבית השרפה

וא"ת וישלה וילין אותו בראשו של מזבח ויש

לומר דסבר כמ"ד לינה מושגלת בראשו של

מזבח דפלוגתא דאמוראי היא בפרק המנחה

מקדש (זבחים דף פז.) ודלמא ההוא אמורא

דאמר התם לא בעי עקירה סבר בנחה ואם

תאמר אפתי אמאי וצא לבית השרפה נשטרי

בשר בזריקת דם בלא הקטרת אמורים דבין

דלא אפשר להקטירם גימא געשאים דמי

שנטמאו או שאבדו ובי האי גונא קאמר בר"פ תמיד נשחט (פסחים דף נט.) לר'

ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוך דאמר מחסר כפורים כל ימות השנה טובל ומיחי

בפרתו . אחר התמיד ואובל בקדשים לשבך וקאמר התם דמלינה בראשו של מזבח

ופרין. מכדי כל במה דלא אתקטרי איברים לא מתאביל בשר וכו' עד שעשאים דמי

שנטמאו אמורים או שאבדו וי"ל שאני הבא דבין דמשכו הבעלים את ידם לא חזו

מעקרא אמורים להקדבה הלכך לא משטרי בשר בזריקת דם לחזויה אכל התם בין

הבעלים ודם אסור לזרק דהם מערבין גזרה דלמא חזו להקטיר אחר התמיד וכדי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוך דאמר דלמא חזו להקטיר אחר התמיד וכלי פסול

מחמת שאסור לזרק דהם לבתחלה משום גזרה ניחא מה שמקשה ריב"א דבפרק התכלת (מנחות דף מט:) משמע דאילו אלא למצוה ובתוספתא [פ"ד] דפסחים תניא כל

הקדשים שהקריבו קדם תמיד של שחר או שעבדו אחר תמיד של בין הערבים פסול דרבען ניחא ועוד תנן בפרק תמיד נשחט (פסחים דף סג.)

דקאמר ר"ש ושאר כל הזבחים שנשחטו על החמץ בזמן פסח בין לשמן בין שלא לשמן פטור ומפרש טעמא בגמ' (שם סד.) דבזמן דמחיב ארזח לא מחיב ארזבחים ומאי

אצטרין להוא טעמא תפוח לה דפטור משום זבחים פסולין הן בין דשחטו בזמן פסח דהוי בשר תמיד של בין הערבים פי היכי דפטור התם פסח ששחטו במועד לשמו על

החמץ משום דזבח פסול הוא אכל למאי דפרשית דכשנשחט הזבח קדם התמיד של שחר או אחר תמיד של בין הערבים שאסרו חכמים לזרוח דהם משום גזרה וממילא מפסל

זבחה הוה ניחא אכל לשון התוספתא משמע דאפילו אם זרק דהם דיעבד ועשה כל מצותו אפלו הכי פסולין דתני שהקריבו ולא תני ששחטו ואי מערבין אמאי פסולין ונראה

דפסולין דקאמר הינו בשער מלאכל אכל בעלים נתבפרו בראשדכחן פי האי גונא בפ"ב דזבחים (דף כו:) קתנו על גבי הכבש שלא כנגד היסוד וכו' עד פסול ואמר שמואל פסול

הבשר אכל בעלים נתבפרו והיה נראה לקדחך דלא מפסל אחר התמיד דתנן בס"פ מי שהיה טמא (פסחים דף צח.) פסח שנחשרב בבכור אם חבורת כהנים יאכלו ונתערב

מחיים קאמר מדפרין עליה בגמ' והא אין מביאין קדשים לבית הפסול אלמא לא מפסיל אחר תמיד מיהו מצינו לדחות דפסח דהתם הינו מותר פסח דהוי שלמים ושחט להו

הקם לתמיד של בין הערבים והא אין מביאין קדשים לבית הפסול הינו שממשט באכילת מותר פסח שנאכל לזרים ואוכלו בפסורים שאין נאכלים אלא לפהים והנה לן

למימר וישן חבורה קשה דמשמע פסח ממש שגמין עליו חבורות חבורות ועוד אמר בפרק האשה בפסחים (דף פח:) גבי ה' שנחשברו עורות פסחיהן ונמצא יבלת

באחד מן כו' דפטורין מנעשות פסח שני משום דלא אפשר ופרין לימי פסח ולתני בשלמים ומאי הניא לישני משום דאפילו פסח שני זמנה בשר תמיד דכתיב בה בין הערבים

דמינו פסח ראשון ועוד דלא חשיב להא התם בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צה.) דבדברים שצין ראשון לשני וא"כ לא אפשר לאתנויי בשלמים דפסולין אחר תמיד של בין

הערבים ולייפא למימר משום דאתי גשה דפסח שיש בו ברת דחזי גשה דהשלמה דלית בה ברת בדאמר בר"פ תמיד נשחט (פסחים נט.) דהא ליפא הבא ברת דבכל קדא ונדא

מניהו אכל למימר שמא הוא מן הרב שקבצר וצאו ומיהו אפילו לא והא נפסל אחר התמיד קשה דמ"מ לבתחלה אסור מצאוריתא ואי אמרינן דפסח שני מצו לאקדומה לתמיד

בין דלא כתיב בערב אלא בין הערבים דהינו טעמא דפסח ראשון קרב אחר התמיד דקדשינן ואחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים

אכל פסח שני הי מצויה דבעי קדים ושביר ברישא והא דלא חשיב ביהדי דברים שצין ראשון לשני יש לומר תנא וציר דהא נמי ציר ברת דאיפא למ"ד (שם דף צג.) חיב ברת על

הראשון ולא על השני ואיפא למ"ד נשים בראשון חובה בשני קשות אז ניחא הא דפרין לימי ולתני:

 עין משפט גור מצוה

א מו"י פה' מהל' תמידים ומוספין הל' יג:

וְהִדְרִיָּה וְנִקְמָצָה בִּימָמָא וכו' כּלי שְׂרַת מְקֻדָּשִׁין שְׁלֹא בּוֹמְנוּ קִשָּׁה מְנַלָּה דּמִקְדָּשִׁי שְׁלֹא בּוֹמְנוּ וְהֵא לָא קִתְּעִי אֱלֹא נִקְמָצָה וְכִינּוּ דְאֵנוּ מוֹסִיפִין עַל הַבְּרִיתָא שְׂתִקְדָּשׁ הַקֶּמֶן א"כ נוסיף נמי וְנִימָא דְמִזְרִי שְׁהַקְטִיר הַקֶּמֶן בְּלִילָה וּלְהִכִּי תַצֵּא לְבֵית הַשְּׂרָפָה אֲכָל מִשּׁוּם קִדּוּשׁ קֶמֶן לְחֻזְיָה לֹא הָיו אֲמַרְיִנן תַּצֵּא לְבֵית הַשְּׂרָפָה וי"ל אִי מִזְרִי בְּשִׁנְקֻמְצָה וְתִקְדָּשׁ הַמָּצָה וְתוּ לֹא אִז קֶאֱמַר שְׁפִיר וְלֹא זִו בְּלָבָד דְּכִתִּיב בָּהּ בְּהֻדָּא בְּיוֹם זְבַחָם וְאֲכָל אֱלֹא אֲכַלּוּ מְלִיקָה וְלֹא מִשְׁבָּח מְלִיקָה דְּדִמְיָא חֲצֵת לְזִבְחָ שָׁכַן מִינֵי דְמִים אֱלֹא אֲכַלּוּ נִקְמָצָה וְתִקְדָּשׁ הַקֶּמֶן בְּלִילָה דִּאֵע"ג דְּלֹא כְּתִיב בָּהּ בְּיוֹם בְּהֻדָּא תַצֵּא לְבֵית הַשְּׂרָפָה אֲכָל אִי הָנוּ אֲמַרְיִנן דְּהַקְטִיר הַמָּצָה אִיפְכָא מִשְׁבָּח לִיה דְּטַפִּי פְּשִׁיטָא לָן דְּהַקְטַרְתָּ קֶמֶן בְּיוֹם מִמְלִיקָה דְּכִתִּיב זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה לְמַנְחָה וְגו' וְכִתִּיב בְּתָרָה בְּיוֹם צִוְתוּ לְהַקְרִיב וְעַקֵּר לָשׁוֹן הַקְרָבָה הָיוּ הַקְטָרָה וּמִיָּהוּ בַּחֲנֹם דְּחַק רַש"י לְפָרֵשׁ בּוֹן דְּבַקְדּוּשׁ קֶמֶן אֲרֻכִּי דְאִיפָא לְמִימַר דְּלֹא נִתְקַדָּשׁ הַקֶּמֶן אֱלֹא הִמְנִיחָה נִתְקַדָּשָׁה בְּכָלִי וְנִחְמָצָה בְּלִילָה וּפְרִיז' וְנִדְּהַר הַקֶּמֶן לְדַבְּתָהּ וְנִדְּהַר וְנִקְמָצָה בִּימָמָא וּמַשְׁנֵי בִּינוּ דְּהִמְנִיחָה נִתְקַדָּשָׁה בְּכָלִי נִפְסָלַת בְּעִמּוּד הַשְּׁחַר בְּדִין כָּל קִדּוּשׁ כָּלִי וּכ"ל כֵּלֹא נִקְמָצָה נְמִי תַצֵּא לְבֵית הַשְּׂרָפָה בִּינוּ דְּנִתְקַדָּשָׁה בְּכָלִי וי"ל אִי לֹא נִקְמָצָה לֹא תַצֵּא לְבֵית הַשְּׂרָפָה בְּלִילָה עַד שֶׁתִּפְסֹל בְּעִמּוּד הַשְּׁחַר אֲכָל הַשְּׂתָא דְּנִקְמָצָה בְּלִילָה תַצֵּא לֹאֲלַתֵּר לְבֵית הַשְּׂרָפָה וְלֹא בְּעִי עֲבוּר צוּרָה: כְּמוֹ שְׁסֻדְרוּ הַקּוּף הֵא דְּלֹא אֲמַרְיִנן נְמִי הִכִּי לַעֲלִי בִּינוּ שְׁקָדְשׁוּ שְׁלֹא בְּמִצְוַתוֹ נַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׁנִתְּנוּ שֶׁם הַקּוּף גַּם לוֹמַר דְּהֵתָם נִתְּפִנוּ לְתִקְדָּשׁ שְׁבַבְבוּר הִיָּה שְׁהוּא יוֹם דְּוִמְיָא דְּמִתְּנִיתִין שְׁעָלָה מְאֹרַר הַלְבָנָה וְכו' אֲכָל הֵכָא בִּינוּ דְּבִכְנֻנָּה עֲשֶׂה וְיִזַּע שְׁסֻדְרוּ שְׁלֹא בְּמִצְוַתוֹ נַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׁסֻדְרוּ הַקּוּף:

דְּאִמּוּרְכֵי אֱמַר דְּנִימָא דְּאִתּוּבַת אֱלֹא מִתְּנִיתָא תַנָּא וְצִרִיכִין אָנוּ לְיַשֵּׁב דְּלֹא לִקְשׁוּ מִתְּנִיתָא אֲהַדְגִּי וְתַרְצִינָהוּ הִכִּי קוֹבֵר תַנָּא דְּאִבּוּה דְּר' אֲבִין לִילָה לֹא הָיו חֲסִרִין זְמַן הוֹאִיל וְהִיתָה רֵאשִׁיָּה לְתִקְדָּשׁ בְּכָלִי שְׂרַת שְׁחִרִית הַלְבָּךְ כָּלִי שְׂרַת מִקְדָּשִׁין הַקֶּמֶן בְּלִילָה: אֲכָל יוֹם מְחַסֵּר זְמַן דְּבַר שְׁאִין זְמַנּוּ הָיוֹם עַד מְחַר וְהָרִי הוּא מְחַסֵּר זְמַן יוֹם שְׁלָם הָיו חֲסִרִין זְמַן וּכ"ש זֶה שְׁאִינוּ זְמַנּוּ לְתִקְדָּשׁ עַד יוֹם הַשְּׁבֹתָ: בִּי מְטִי בִּי שְׁמָשִׁי דְּלִילִי שְׁבֹתָ שְׁהִיא רֵאשִׁיָּה לְתִקְדָּשׁ מְחַר תִּקְדָּשׁ עַל הַשְּׁלָחַן דְּקֹאמְרַת לִילָה אִין מְחַסֵּר זְמַן וְתִפְסֹל מִשּׁוּם סְדוּר לִילָה וּלְשְׁחִרִית נִפְסֹל בְּלִיָּה: שְׁקָדָם וּסְלָקוּ סְמוּךְ לְחַשְׁבָּה עָרַב שְׁבֹתָ: שְׁלֹא בְּמִצְוַתוֹ בְּחִסְרוֹן זְמַן: נַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׁסֻדְרוּ הַקּוּף. זֶה הַפֶּלֶל הִיָּה בְּמִקְדָּשׁ. בְּשִׁלְמָא רַגְלִים מְשׁוּם נִיצוּצוֹת, אֱלֹא יָדִים מֵאִי טַעְמָא? אֱמַר רַבִּי אֲבָא: זֹאת אוֹמְרַת, מַצֹּחַ

הוּא תַנִּי לֶה לֶה לֶהא מִתְּנִיתִין וְהוּא אֱמַר לֶה הֵא תִירוּצָא מִדְּעִתּוּ: כָּלִי שְׂרַת

וְהִדְרִיָּה וְנִקְמָצָה בִּימָמָא? הוּא תַנִּי לֶה וְהוּא אֱמַר לֶה: כָּלִי שְׂרַת מְקֻדָּשִׁין אֲפִילוּ שְׁלֹא בּוֹמְנוּ. ^(כב) **מִיתִיבִי, זֶה הַפֶּלֶל: כָּל הַקָּרֵב בְּיוֹם — קִדּוּשׁ בְּיוֹם, וְכָל הַקָּרֵב בְּלִילָה — קִדּוּשׁ בְּלִילָה, וְכָל הַקָּרֵב בִּין בְּיוֹם וּבִין בְּלִילָה — קִדּוּשׁ בִּין בְּיוֹם וּבִין בְּלִילָה.** קִתְּנִי מִיָּהֵת: כָּל הַקָּרֵב בְּיוֹם קִדּוּשׁ בְּיוֹם, בְּיוֹם אִין, בְּלִילָה לֹא! דִּילְמָא אִינוּ קִדּוּשׁ לִיקָרֵב, אֲכָל קִדּוּשׁ לִיפְסֹל. ^(א) **מִתִּיב רַבִּי זִירָא: סִידֵּר אֵת הַלָּחִם וְאֵת הַבְּזִיכִין אַחֵר הַשְּׁבֹתָ, וְהַקְטִיר אֵת הַבְּזִיכִין בַּשְּׁבֹתָ — פְּסוּלָה.** ^(כ) **כִּיצַד יַעֲשֶׂה? יַנִּיחוּנוּ לַשְּׁבֹתָ הַבָּאָה. שְׁאֲפִילוּ עֲמֻדָה עַל הַשְּׁלָחַן יָמִים רַבִּים — אִין בְּכָךְ כָּלוּם. וְאַמַּאי? תִּקְדּוּשׁ וְתִיפְסֹל! אֱמַר רַבָּא: מֵאֵן דִּקָּא מוֹתִיב — שְׁפִיר קָא מוֹתִיב, וְאַבּוּה דְּרַבִּי אֲבִין נְמִי מִתְּנִיתָא קֶאֱמַר, וְקוֹסְבַּר: לִילָה אִין מְחוסֵר זְמַן, יוֹם מְחוסֵר זְמַן.** ^(כ) **כִּי מְטִי בִּי שְׁמָשִׁי תִקְדּוּשׁ וְתִפְסוּל! אֱמַר רַבִּינָא: שְׁקָדָם וּסְלָקוּ. מָר זוטְרָא, וְאִיתִימָא רַב אָשִׁי אֱמַר: אֲפִילוּ תִימָא בְּשִׁלְא קָדָם וּסְלָקוּ, בִּינוּ שְׁסֻדְרוּ שְׁלֹא בְּמִצְוַתוֹ — נַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׁסֻדְרוּ הַקּוּף. זֶה הַפֶּלֶל הִיָּה בְּמִקְדָּשׁ. בְּשִׁלְמָא רַגְלִים מְשׁוּם נִיצוּצוֹת, אֱלֹא יָדִים מֵאִי טַעְמָא? אֱמַר רַבִּי אֲבָא: זֹאת אוֹמְרַת, מַצֹּחַ**

מִקְדָּשִׁין שְׁלֹא בּוֹמְנוּ וְהַקֶּמֶן טְעוֹן מִתַּן כָּלִי וְכִינוּ שְׁקָדָשׁ הַקֶּמֶן בְּכָלִי לְשֶׁם קֶמֶן אִינוּ חוּזַר לְהִיָּת טָבָל כְּמִנְחָה שְׁלֹא נִקְמָצָה וְעַל כְּרַחֲמֵהּ מֵאַחַר שֶׁזֶּה קְרוּי קֶמֶן אִינֵךְ הָיו שִׁירִים: כָּל הַקָּרֵב בְּיוֹם בְּגוֹן הִמְנִחוֹת וְהַלְבָנָה וְהָדָם וְהַקְטָרַת: קִדּוּשׁ בְּכָלִי שְׂרַת בְּיוֹם וְיִתְקַשׁ תִּקְדָּשֵׁת הַגּוּף: כָּל הַקָּרֵב בְּלִילָה בְּגוֹן מִנְחַת נֶסֶכִּים דְּאֱמַר מַר (מִנְחוֹת מִד'): וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם אֲכַלּוּ בְּלִילָה: קִדּוּשׁ בְּכָלִי שְׂרַת תִּקְדָּשֵׁת הַגּוּף אִם נִתְּנוּ בְּהֵן בְּלִילָה: קִתְּנִי מִיָּהֵת כָּל הַקָּרֵב בְּיוֹם קִדּוּשׁ בְּיוֹם אֲכָל בְּלִילָה לֹא אִינוּ קִדּוּשׁ: לְקָרֵב לְהִיָּת כְּשֶׁר לְקָרֵב אֲכָל קִדּוּשׁ לְהִיָּת מְכַשֵּׁר בְּאוֹתָהּ תִקְדָּשָׁה לְפָסֹל בְּטוּבֹל יוֹם וּבְמַחְסַר כְּפוּרִים אִם נִגַּע בּוֹ וּבִיוּצָא אִם יֵצֵא וּבְלִיָּה אִם לָן וְזוּ גַם הִיא נִפְסָלַת בְּלִיָּה דְּקוּי"ל בְּזַבְּחִים (דף פז.) עִמּוּד הַשְּׁחַר עוֹשֶׂה לִיָּה וְנִפְסָלַת קְמִיצַת לִילָה שְׁאִין חוּזְרַת עוֹד לְטָבָלָה: פְּסוּלָה שְׁלֹא נִסְדְּרָה בַּשְּׁבֹתָ לַעֲמֹד שֶׁם שְׁבַעַת יָמִים כְּמַשְׁפָּטָם וְהָרִי הִיא מְחַסְרַת זְמַן [וּל"נ דל"ג פְּסוּלָה דְּהֵא מִסְקָנָא דְּשִׁמְעִתִּין לֹא חָשִׁיב סְדוּר יוֹם רֵאשׁוֹן סְדוּר אֱלֹא כְּסֻדְרוּ הַקּוּף וּכְמִנְחָ בְּקוּפְסָא דְּמִי וְלָמָּה יִפְסֹל הַלָּחֶם בְּהַקְטַרְתַּ הַבְּזִיכִין וְהֵלֵא לֹא תִקְדָּשׁ הַשְּׁלָחַן לְלָחֶם כָּלִל אא"כ פְּרָקוּ בַּשְּׁבֹתָ הַבָּאָה וְיַחֲזַר וְיִסְדְּרִנוּ וְהִכִּי מוּכַח נְמִי מִתְּקַנֵּי כִיצַד יַעֲשֶׂה אֱלִמָא גַּם תִּקְנָה לְדַבַּר וּה"נ גָּרִים בְּפִירוּשׁ ר"ח אִישׁ רוּמִי מִתִּיב רַבִּי זִירָא כּו' וְהַקְטִיר הַבְּזִיכִין בַּשְּׁבֹתָ כִיצַד יַעֲשֶׂה וְכו' וּרְבוּתָא הוּא דְּנִקְטָא ע"ג דְּהַקְטִיר הַבְּזִיכִין בַּשְּׁבֹתָ כְּמוֹ שְׁרַגְלִין לַעֲשׂוֹת יָבִיא בְּזַכּוֹן אַחֲרִים וְיִסְדַּר עַם הַלָּחֶם]: כִּיצַד יַעֲשֶׂה וְנִיחוּנו עַל הַשְּׁלָחַן עַד שְׁבֹתָ הַבָּאָה: תִּקְדָּשׁ וְתִפְסֹל בִּינוּ דְּכָלִי שְׂרַת מִקְדָּשִׁין שְׁלֹא בּוֹמְנוּ לְפָסֹל וְיִתְקַשׁ הַשְּׁלָחַן אֵת הַלָּחֶם מֵאֲחַד בַּשְּׁבֹתָ לְפָסֹל בְּסְדוּר שְׁלֹא בּוֹמְנוּ: אֱמַר רַבָּא הֵא דְּקָא מוֹתַב שְׁפִיר קָא מוֹתַב וְאַבּוּה דְּרַבִּי אֲבִין דְּמוֹתְבִי לִיָּה מַנָּה לֹאֹ שְׁמַעְתָּתָא

הוּא תַנִּי לֶה לֶה לֶהא מִתְּנִיתִין וְהוּא אֱמַר לֶה הֵא תִירוּצָא מִדְּעִתּוּ: כָּלִי שְׂרַת מִקְדָּשִׁין שְׁלֹא בּוֹמְנוּ וְהַקֶּמֶן טְעוֹן מִתַּן כָּלִי וְכִינוּ שְׁקָדָשׁ הַקֶּמֶן בְּכָלִי לְשֶׁם קֶמֶן אִינוּ חוּזַר לְהִיָּת טָבָל כְּמִנְחָה שְׁלֹא נִקְמָצָה וְעַל כְּרַחֲמֵהּ מֵאַחַר שֶׁזֶּה קְרוּי קֶמֶן אִינֵךְ הָיו שִׁירִים: כָּל הַקָּרֵב בְּיוֹם בְּגוֹן הִמְנִחוֹת וְהַלְבָנָה וְהָדָם וְהַקְטָרַת: קִדּוּשׁ בְּכָלִי שְׂרַת בְּיוֹם וְיִתְקַשׁ תִּקְדָּשֵׁת הַגּוּף: כָּל הַקָּרֵב בְּלִילָה בְּגוֹן מִנְחַת נֶסֶכִּים דְּאֱמַר מַר (מִנְחוֹת מִד'): וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם אֲכַלּוּ בְּלִילָה: קִדּוּשׁ בְּכָלִי שְׂרַת תִּקְדָּשֵׁת הַגּוּף אִם נִתְּנוּ בְּהֵן בְּלִילָה: קִתְּנִי מִיָּהֵת כָּל הַקָּרֵב בְּיוֹם קִדּוּשׁ בְּיוֹם אֲכָל בְּלִילָה לֹא אִינוּ קִדּוּשׁ: לְקָרֵב לְהִיָּת כְּשֶׁר לְקָרֵב אֲכָל קִדּוּשׁ לְהִיָּת מְכַשֵּׁר בְּאוֹתָהּ תִקְדָּשָׁה לְפָסֹל בְּטוּבֹל יוֹם וּבְמַחְסַר כְּפוּרִים אִם נִגַּע בּוֹ וּבִיוּצָא אִם יֵצֵא וּבְלִיָּה אִם לָן וְזוּ גַם הִיא נִפְסָלַת בְּלִיָּה דְּקוּי"ל בְּזַבְּחִים (דף פז.) עִמּוּד הַשְּׁחַר עוֹשֶׂה לִיָּה וְנִפְסָלַת קְמִיצַת לִילָה שְׁאִין חוּזְרַת עוֹד לְטָבָלָה: פְּסוּלָה שְׁלֹא נִסְדְּרָה בַּשְּׁבֹתָ לַעֲמֹד שֶׁם שְׁבַעַת יָמִים כְּמַשְׁפָּטָם וְהָרִי הִיא מְחַסְרַת זְמַן [וּל"נ דל"ג פְּסוּלָה דְּהֵא מִסְקָנָא דְּשִׁמְעִתִּין לֹא חָשִׁיב סְדוּר יוֹם רֵאשׁוֹן סְדוּר אֱלֹא כְּסֻדְרוּ הַקּוּף וּכְמִנְחָ בְּקוּפְסָא דְּמִי וְלָמָּה יִפְסֹל הַלָּחֶם בְּהַקְטַרְתַּ הַבְּזִיכִין וְהֵלֵא לֹא תִקְדָּשׁ הַשְּׁלָחַן לְלָחֶם כָּלִל אא"כ פְּרָקוּ בַּשְּׁבֹתָ הַבָּאָה וְיַחֲזַר וְיִסְדְּרִנוּ וְהִכִּי מוּכַח נְמִי מִתְּקַנֵּי כִיצַד יַעֲשֶׂה אֱלִמָא גַּם תִּקְנָה לְדַבַּר וּה"נ גָּרִים בְּפִירוּשׁ ר"ח אִישׁ רוּמִי מִתִּיב רַבִּי זִירָא כּו' וְהַקְטִיר הַבְּזִיכִין בַּשְּׁבֹתָ כִיצַד יַעֲשֶׂה וְכו' וּרְבוּתָא הוּא דְּנִקְטָא ע"ג דְּהַקְטִיר הַבְּזִיכִין בַּשְּׁבֹתָ כְּמוֹ שְׁרַגְלִין לַעֲשׂוֹת יָבִיא בְּזַכּוֹן אַחֲרִים וְיִסְדַּר עַם הַלָּחֶם]: כִּיצַד יַעֲשֶׂה וְנִיחוּנו עַל הַשְּׁלָחַן עַד שְׁבֹתָ הַבָּאָה: תִּקְדָּשׁ וְתִפְסֹל בִּינוּ דְּכָלִי שְׂרַת מִקְדָּשִׁין שְׁלֹא בּוֹמְנוּ לְפָסֹל וְיִתְקַשׁ הַשְּׁלָחַן אֵת הַלָּחֶם מֵאֲחַד בַּשְּׁבֹתָ לְפָסֹל בְּסְדוּר שְׁלֹא בּוֹמְנוּ: אֱמַר רַבָּא הֵא דְּקָא מוֹתַב שְׁפִיר קָא מוֹתַב וְאַבּוּה דְּרַבִּי אֲבִין דְּמוֹתְבִי לִיָּה מַנָּה לֹאֹ שְׁמַעְתָּתָא

דְּאִמּוּרְכֵי אֱמַר דְּנִימָא דְּאִתּוּבַת אֱלֹא מִתְּנִיתָא תַנָּא וְצִרִיכִין אָנוּ לְיַשֵּׁב דְּלֹא לִקְשׁוּ מִתְּנִיתָא אֲהַדְגִּי וְתַרְצִינָהוּ הִכִּי קוֹבֵר תַנָּא דְּאִבּוּה דְּר' אֲבִין לִילָה לֹא הָיו חֲסִרִין זְמַן הוֹאִיל וְהִיתָה רֵאשִׁיָּה לְתִקְדָּשׁ בְּכָלִי שְׂרַת שְׁחִרִית הַלְבָּךְ כָּלִי שְׂרַת מִקְדָּשִׁין הַקֶּמֶן בְּלִילָה: אֲכָל יוֹם מְחַסֵּר זְמַן דְּבַר שְׁאִין זְמַנּוּ הָיוֹם עַד מְחַר וְהָרִי הוּא מְחַסֵּר זְמַן יוֹם שְׁלָם הָיו חֲסִרִין זְמַן וּכ"ש זֶה שְׁאִינוּ זְמַנּוּ לְתִקְדָּשׁ עַד יוֹם הַשְּׁבֹתָ: בִּי מְטִי בִּי שְׁמָשִׁי דְּלִילִי שְׁבֹתָ שְׁהִיא רֵאשִׁיָּה לְתִקְדָּשׁ מְחַר תִּקְדָּשׁ עַל הַשְּׁלָחַן דְּקֹאמְרַת לִילָה אִין מְחַסֵּר זְמַן וְתִפְסֹל מִשּׁוּם סְדוּר לִילָה וּלְשְׁחִרִית נִפְסֹל בְּלִיָּה: שְׁקָדָם וּסְלָקוּ סְמוּךְ לְחַשְׁבָּה עָרַב שְׁבֹתָ: שְׁלֹא בְּמִצְוַתוֹ בְּחִסְרוֹן זְמַן: נַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׁסֻדְרוּ הַקּוּף שְׁלֹא מִדְּעִתּוֹ שְׁהָרִי נִסְדַּר תִּקְדָּם לִיל שְׁבֹתָ עַל הַשְּׁלָחַן בְּשַׁעֲה שְׁהוּא מְחַסֵּר זְמַן דְּלֹא דְּמִי לְקֶמֶן שְׁנִקְמַן בְּלִילָה וְלָחֶם שְׁנִסְדַּר בְּלִיל שְׁבֹתָ דְּלֹאֹ מְחַסֵּר זְמַן הוּא וְקִדּוּשׁ לְפָסֹל (וְעֵתָהּ בַּשְּׁבֹתָ כְּשִׁמְנִיעַ זְמַן עֲרִיכַת לָחֶם הַפָּנִים הַכֶּהֶן וּפָנָם שְׁחִרִית וּיִסְלַךְ וְיִסְדַּר שְׁנִית) וּכְשִׁמְנִיעַ זְמַנּוּ אִין הַשְּׁלָחַן מִקְדָּשׁו עַד שְׁנִסְלָקוּנוּ מִמֶּנּוּ וְיַחֲזַר וְיִסְדְּרִנוּ:

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

 מסורת הש"ס

א מנחות ק.
ב תמורה יד.; תמורה יז.;; בכורות ח.; ביצה ז.
ג מנחות ז.; משנה מנחות; תוספתא מנחות; מנחות ק.
ד מנחות ק.
ה מנחות ק:

 גליון הש"ס

תוס' ד"ה אלא אפי' עולת העוף שנמלקה וכו'. והא דפריך והא אין מביאין קדשים לבית הפסול. עיין משנה למעך פ"א ה"ג מהל' תמידין ומוספין:

מסורת הש"ס

א ברכות כה.

ב לקמן לד; לקמן לב; לקמן עא; לעיל יט; משנה יומא

ג תוספתא יומא

מצעה לשפֿשֿף בְּדוֹ נִינְעוּצִית שֶׁל מִי רַגְלִים הַנִּתְּזוּן עַל רַגְלָיו שֶׁלֹא יצא בָּהֶן חוּץ מִצִּוָּה לְשַׁפֿשֿף תַּמָּה אֲמַאי צְרִיךְ לְשַׁפֿשֿף וְהָא מִסְתַּמָּא קוּמָא לֵן כִּרְצָנָן דר"א וְנִרְאֵה בְּכֻרִית שֶׁכַּה שָׁאִין מִי רַגְלָיו מִתְּקַלְחִין אֱלָא שׁוֹתֵתִין וְכֻרִית שֶׁכַּה חֲיוּנו מוֹלִיד וְיֵאמְרוּ עַל בָּנָיו שְׂאִינִס שֵׁלֹ: בְּמִקּוּמָה בְּנֶקֶב פִּי הַטַּעֲמֵת אֲסוּר זֶה לְקֻרִית ק"ס: וְדָיו בְּבִית הַכֶּסֶף מִחֻצָּה מִפְּסָקֶת וּבֵית הַכֶּסֶף לִפְנִים מִהֶמְחֻצָּה וְזֶה הַכִּנֹּס וְדָיו דָּרָךְ חוּר שֶׁמִּמְחֻצָּה: וְרַב חֲסִידָא אָמַר אֲסוּר מִשּׁוּם כָּל עֲצֻמוֹתֵי תֵּאֲמַרְקָנָה וְגו' (תַּהֲלִים ל"ה:י') טַעֲמָא מִשּׁוּם כָּל עֲצֻמוֹתַי אֲבָל מִשּׁוּם זֶהֱמַת הָרִיחַ לֹא וְקָשְׁיָא לְרַב פִּיפֶא מִתַּרְנֻחֵיהּ: בְּמִקּוּמָה נָפִישׁ זֶהֱמָא שְׁחִמָּה הִיא שֶׁלֹא יִצְאֵה לְחוּיִר וְלֹא יִתְפָּזֵר רִחִיחַ: הִלְכָּה בַּסְּעוּדָה בְּלוּמֵר הִלְכָּה זֹו אָמְרוּ בְּהִלְכוֹת כְּעוּזָה: אֲדָם שֶׁיֵּצֵא מִתּוֹךְ הַסְּעוּדָה לְהַשְׁתִּין מִיִּס נוֹטֵל וְלוֹ אַחַת אוֹתָהּ שֶׁשֶּׁפֿשֿף בָּהּ נִינְעוּצִית: וְהַפְּלִיג שֶׁהָ: נוֹטֵל שְׁנֵי וְדָיו דְּבִין שֶׁהַפְּלִיג שְׁעָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם הַסּוּם זָעֵתוֹ מִסְּעֻדָּתוֹ וְלֹא נִזְהַר לְשִׁמּוֹר וְדָיו וְהֵן עֲקֻנִּיּוּת: לֹא יִטּוֹל מִשְׁחָחַן שֶׁלֹא יֵאמְרוּ עָלָיו לֹא נוֹטֵל: וּמִחֲזִיר הַטַּפִּיחַ עַל הָאוֹרְחִין ה"ג לֶה בְּתוֹסְפָתָא [פ"ד] דְּכֻרְכוֹת טַפִּיחַ פֶּה שֶׁיִּצְקוּן מִמֶּנּוּ מִיִּס עַל הַיָּדִים מִחֲזִירוֹ עַל הָאוֹרְחִים הַמִּסְבִּין וְהַשֹּׁמֵשׁ מִחֲזִירוֹ עָלֵיהֶן וְאוֹמַר יֵשׁ בָּכֶם הַצִּירִךְ לִטּוֹל וְאִין זֹאת אֱלָא לְהַזְדַּיעַ שְׁנֵטֵל זֶה שֶׁהַכִּנֹּס אֶת יָדָיו: לֹא אָמְרָן דָּלֹא יִטּוֹל בַּחוּץ אֱלָא שְׂאִינֵי צְרִיךְ עוֹד לֵאכֹל אֱלָא לְשִׁתִּית הוּא נִכְנָס שֶׁהָיוּ רַגְלֵינֵן לְהַצִּירִךְ לְשִׁתִּית בְּשִׁתִּיָּה אַחֵר הַמְּזוּן וּמִיָּהוּ צְרִיךְ לִטּוֹל שְׁמָא יִתֵּן פִּירוּסָה לְתוֹךְ פִּיו: מִידַע וְדַיע דְּאִנְיָנָא זָעֵתָהּ וְלֹא חֲשָׁדִי לִיָּה: מִתַּנְי' לַעֲבוּדָה לֹאֹו זִנְקָא דְּחִין אֲדָם נִכְנָס לַעֲזָרָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל וְטַעֲמָא מִפֶּרֶשׁ בְּגִמְרָא: חֲמִשׁ טְבִילוֹת וְכו' וְלִיף לֶה בְּגִמְרָא: עַל בֵּית הַפֶּקֶה עַל גַּג לְשִׁפְת בֵּית הַפֶּקֶה: חוּץ מִזֹּו הָרֵאשִׁיטָנָה שְׂאִינָה בָּאָה חוּבָה לִיִּס הַכַּפּוּרִים דֶּהָא כָּל יוֹמָא גְמִי אִיתָא אֲבָל טְבִילוֹת הַבָּאוֹת חוּבָה לִיָּה"כ פְּתִיב בָּהֶן בְּמִקּוּם קְדוּשׁ בְּעִנְיָנָא דְּאֲחֻרֵי מוֹת: גְּמ' טְבִילָה זֹו שֶׁל כָּל שְׁחֻרִית לְמָה לְטֹהֵר: וּמָה הַמִּשְׁנָה מְקַדָּשׁ וְכו' כִּהֵן גְּדוֹל בְּחִמְשׁ עֲבוּדוֹת בִּיָּה"כ הַמִּשְׁתַּנּוּת מִחוּץ לִפְנִים וּמִפְּנִים לַחוּץ שֶׁשְׁנֵי הַמִּקְוּמוֹת קִדָּשׁ וְעַל שְׁנֵיהֶן עָנוּשׁ כֶּרֶת הַנִּכְנָס בְּטִמְאָה: טַעוּן טְבִילָה בִּין עֲבוּדָה לַעֲבוּדָה בְּדִילִיף בַּפֶּרֶקוּן (דף לב.) וְזֶה הַבָּא מִשִּׁיתוֹ לַעֲזָרָה שֶׁהוּא מִחוּל אֵל הַקִּדָּשׁ וְכו': כִּרְךְ טְבִילָה הִיא זֹו חֲיוֹן בָּאֵן חוּבָה מִן הַטְּוִרָה אֱלָא לְסִרְךְ וְלִתְפּוֹשׁ בָּשֵׁם טְבִילָה כְּדִי לַעֲלוֹת עַל גַּב שְׂאִין טְבִילָה אֱלָא לְטִמְאִין וְלִתֵּת לְלַפּוֹ אִם יֵשׁ טִמְאָה עָלָיו וְיִזְכַּר טִמְאָה וְשֵׁנָה שֵׁשׁ עָלָיו וְשִׁבְחָה וְיִפְרַשׁ מִבָּאֵל לַעֲזָרָה הַיִּים עַד שֶׁיַּעֲרִיב שְׁמֻשׁוֹ אַחֵר הַטְּבִילָה וְלֹא יַעֲבֵד הַיִּים:

מִצִּוָּה לְשַׁפֿשֿף תַּמָּה אֲמַאי צְרִיךְ לְשַׁפֿשֿף וְהָא מִסְתַּמָּא קוּמָא לֵן כִּרְצָנָן דר"א רַבִּי אֲמַי: אָסוּר לְאָדָם שְׂיִיצָא בְּנִינְיוּצוֹת שְׁעַל גְּבִי רַגְלָיו, מִפְּנֵי שְׁנִירְאָה בְּכֻרוֹת שְׁפִכָּה, וּמוֹצִיא לַעֲזוֹ עַל בָּנָיו שֶׁהֵן מִמְּזֻרִים. "אָמַר רַב פִּיפֶא: צוּאָה בְּמִקּוּמָה, אָסוּר לְקֻרוֹת קָרִיאת שְׁמַע. הִיכִי דְמִי? אִי דִנְרָאִית — פְּשִׁיטָא. אִי דִלֹא נִרְאִית — לֹא נִיתְּנָה תוֹרָה לְמַלְאכֵי הַשָּׁרָת! לֹא צָרִיכָא: דִּיּוֹשֵׁב וְנִרְאִית, עוֹמֵד וְאִינָה נִרְאִית.^(א) וּמַאי שָׁנָא מִצוּאָה עַל בְּשָׂרוֹ? דְּאִיתְּמַר: צוּאָה עַל בְּשָׂרוֹ, אוֹ שֶׁהָיוּ יָדָיו בְּבִית הַכֶּסֶף, רַב הוֹנָא אָמַר: מוֹתֵר לְקֻרוֹת קָרִיאת שְׁמַע, וְרַב חֲסִידָא אָמַר: אָסוּר לְקֻרוֹת קָרִיאת שְׁמַע. בְּמִקּוּמָה נָפִישׁ זוֹהֲמָא, שְׁלֹא בְּמִקּוּמָה לֹא נָפִישׁ זוֹהֲמָא. 'תִּנּוּ רַבֵּנָן הִלְכָּה בַּסְּעוּדָה: אָדָם יוֹצֵא לְהַשְׁתִּין מִיִּס — נוֹטֵל יָדוֹ אַחַת וְנִכְנָס. דִּיבַר עִם חֲבִירוֹ וְהַפְּלִיג — נוֹטֵל שְׁתֵּי יָדָיו וְנִכְנָס. וּכְשֶׁהוּא נוֹטֵל, לֹא יִטּוֹל מִבַּחוּץ וּיְכַנֵּס, מִפְּנֵי חֲשָׁד. אֱלָא נִכְנָס וְיּוֹשֵׁב בְּמִקּוּמוֹ וְנוֹטֵל שְׁתֵּי יָדָיו, וּמִחֲזִיר הַטַּפִּיחַ עַל הָאוֹרְחִין. "אָמַר רַב חֲסִידָא: לֹא אָמְרָן אֱלָא לְשִׁתוֹת, אֲבָל לֵאכֹול — נוֹטֵל מִבַּחוּץ וְנִכְנָס, דְּמִידַע יְדִיעַ דְּאִנְיָנָא דַּעֲתִיָּה. אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: וְאִנָּא אָפִילוֹ לְשִׁתוֹת נָמִי, מִידַע יְדַעִי דְּאִנְיָנָא דַּעֲתִיָּא.^(ב) מִתַּנְי' אִין אָדָם נִכְנָס לַעֲזָרָה לַעֲבוּדָה אָפִילוֹ טְהוֹר עַד שְׂיִטְבּוּל. חֲמִשׁ טְבִילוֹת וְעֶשְׂרֵה קְדוּשִׁין טוֹבֵל כִּהֵן גְּדוֹל וּמִקְדָּשׁ בּוֹ בִיּוֹם, וְכוּלָן בְּקִדָּשׁ עַל בֵּית הַפֶּקֶה, חוּץ מִזֹּו בְּלִבָּד. פֶּרֶסוֹ סָדִין שֶׁל בּוּץ בֵּינוֹ לְבִין הָעָם (קִידָּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו).^(ג) גְּמִי שְׂאֵלוֹ אֶת כֵּן זוּמָא: טְבִילָה זֹו, לְמָה? אָמַר לָהֶם: וּמָה הַמִּשְׁנָה מְקוּדָּשׁ לְקוּדָּשׁ, וּמִמְקוֹם שְׁעָנוּשׁ כֶּרֶת לְמִקּוֹם שְׁעָנוּשׁ כֶּרֶת — טַעוּן טְבִילָה. הַמִּשְׁנָה מִחוּל לְקוּדָּשׁ, וּמִמְקוֹם שְׂאִין עָנוּשׁ כֶּרֶת לְמִקּוֹם שְׁעָנוּשׁ כֶּרֶת — אִינֹו דִין שְׁטַעוּן טְבִילָה? "רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: סִרְךְ טְבִילָה הִיא זֹו, כְּדִי שְׂיִזְכּוֹר טוּמְאָה יִשְׁנָה שְׁפִידוֹ וְיִפְרוֹשׁ. בְּמַאי קָא מִיפְּלִגִּי?

בְּאַחוּלִי

דְּאֲסוּר לֵאחֹז בְּאַמָּה וְאָמְרוּ לִיָּה רַצָּנָן וְהִלֵּא נִינְעוּצִית נִתְּזוּן עַל רַגְלָיו וְכו' אֲלֵמָא דְּכֶשְׁאוּחוֹ בְּאַמָּה חֲיוֹן נִינְעוּצִית נִתְּזוּן עַל רַגְלָיו וי"ל אַעפ"כ אִי אִפְשָׁר שֶׁלֹא יִהְיֶה מַעֲט נִתְּזוּן עַל רַגְלָיו דְּזַמְנִין מִשְׁתַּלְּי וְלֹא אֲדַעֲתָה לֵאחֹז בְּאַמָּה עַד לְכַסּוֹף אִי גְמִי דְּרַצָּנָן מוֹדוֹ לְכַסּוֹף לְדַכְרִי ר"א תַּדַע דְּכַפ' כָּל הַיָּד (נִגְזָה דף יג.) פְּרִיךְ אֲשַׁמּוּאֵל דְּאָמַר לִיָּה לְרַב יְהוֹדָה שְׁנָנָא אֲחֹז בְּאַמָּה וְהַתַּנְיָא ר"א אוֹמַר כָּל הָאוּחוֹ וְכו' וְכֵן בְּפִרְק בִּירָה (שָׁבַת דף מא.) וְחִי רַצָּנָן פְּלִיגִי מֵאִי פְּרִיךְ מִיָּהוּ יֵשׁ לְזַחוּת זֶה דְּאִפִּילוֹ רַצָּנָן לֹא שָׂרוּ אֱלָא שֶׁלֹא יוֹצִיא לַעֲזוֹ עַל בָּנָיו הֵא לֹא הָכִי לֹא וְהָיָא דְּכִירָה לֹא מִשּׁוּם הָכִי הָיָה וְהָא דְּרַב יְהוֹדָה אֲלֵאָרְכָא הָיָה חֲסִי וּמַשְׁתִּין לְמַטָּה וְלִיפָא לְמִימַר מִשּׁוּם נִינְעוּצִית אֱלָא מִשּׁוּם לְכַלּוֹךְ הַכַּתֵּל וּמִשּׁוּם הֵאִי מְלֵתָא לֹא הָיוּ שָׂרוּ רַצָּנָן מִיָּהוּ יֵשׁ לְהַבִּיא רָחִיחַ מִזְּאֲמָרִינָן פֶּרְק בִּיצַד מְדַבְּרִין (בְּכֻרִית דף מ.) חֲיוֹן מִי רַגְלִים כָּלִים אֱלָא בִּישְׁבִּיבָה וּבַעֲפַר תַּחוּם אֲבִילו בְּעֻמִּיקָה וְכו' אֲבָל אוּחוֹ בְּאַמָּה לֹא קָאֻמַר דֹּאע"ג דְּמִסְתַּמָּא כְּמוֹ כֵּן כָּלִים וְאָמְרִינָן גְּמִי בְּפִרְק כָּל הַיָּד (נִגְזָה דף טו:ז) ג' שְׁנֵאִתִּי וְכו' וְחֲשִׁיב אוּחוֹ בְּאַמָּה וּמַשְׁתִּין וְלֹא הִזְכַּר עַם ר"א אֱלָא ש"מ דְּחֲזִירוֹ רַצָּנָן וְהָדוֹ לר"א וְאע"ג דָּלֹא אֲשַׁכְּחוּ בְּהִזְיָא לֹא בְּמַשְׁנָה וְלֹא בְּפִרְיָתָא שְׁחֲזִרוּ יֵשׁ לוֹמַר כֵּן וְה"נ אֲשַׁכְּחוּ בְּפִרְק כָּל הַיָּד (נִגְזָה דף יג:) אֲמַלְתָּא אַחֲרֵרִיתִי דְּקָאֻמַר ר' טַרְפוּן תַּרְחֵץ וְלוֹ עַל טִיבּוּרוֹ פִּי' עַל שְׁנַנְע בְּאִתְּוֹ אָמְרוּ לוֹ יֵשׁב לוֹ קוּץ לֹא יִטְלֵנוּ מִשְׁמַע דְּרַצָּנָן שָׂרוּ אֲפִילוֹ בָּלֹא קוּץ אֱלָא דֶּהָיוּ מִקְשִׁי לִיָּה אוֹזִי לֵן מִיָּהַת גְּיוֹשֵׁב לוֹ קוּץ וְכִמְתַּנְי' דֶּהֱתַם בְּרַנְשִׁים תַּרְחֵץ וּמִסְתַּמָּא אֶתְיָא גְמִי כִּרְצָנָן דְּחִין סְבָרָא לְאוֹקוּמָה כר"ט אֲלֵמָא דְּחֲזִירוֹ בָּהֶן אַע"ג דָּלֹא אֲשַׁכְּחוּ לֶה בְּהִזְיָא ור"ת וְכִין דְּמַצִּיה לְשַׁפֿשֿף וְיֵשׁ תַּרְחֵנָה לְשַׁפֿשֿף מֵאִי קָא פִּרְכִּי לִיָּה רַצָּנָן לר"א חֲיוֹן לוֹ מִקּוּם גְּבוּהָ וְחֲיוֹן לוֹ עֶפֶר תַּחוּם מֵאִי אָמַר לָהֶם מוּטָב יוֹצִיא לַעֲזוֹ עַל בָּנָיו שֶׁהֵן מִמְּזֻרִים וְאֵל יִרְאֵה רָשָׁע שְׁעָה אַחַת לְפָנֵי הַמִּקּוּם וְאֲמַאי לֹא אָמַר לָהוּ מַצִּיה לְשַׁפֿשֿף וי"ל אִם לֹא לֵאחֹז בְּאַמָּה כָּלֵל חֲזוּ וְהָיָה רַב נִינְעוּצִית נִתְּזוּם עַל רַגְלָיו וְאֲפִילוֹ אִם מִשְׁפֿשֿף וְהָא נִכְרַ וְיוֹצִיא לַעֲזוֹ עַל בָּנָיו וְגַם יֵשׁ לוֹ טַרְחַ לְשַׁפֿשֿפֶּן הַכָּל מִמְּנִיחַ: אִין אָדָם נִכְנָס לַעֲבוּדָה אָפִילוֹ טְהוֹר עַד שֶׁהוּא טוֹבֵל לֹאֹו זִנְקָא לַעֲבוּדָה אֱלָא רָפִילו לְשַׁחֲיטָה דָּלֹא עֲבוּדָה הִיא מוּכַח לְחָמֵן דְּכַעֲי טְבִילָה וְאֲפִילוֹ בָּלֹא עֲבוּדָה רַךְ שְׁנִכְנָס לַעֲזָרָה וְכֵן מוּכַחַ בִּירוּשָׁלַמִי דְּקָאֻמַר לֹא כּוּף דְּבַר לַעֲבוּדָה אֱלָא אֲפִילוֹ

שֶׁלֹא לַעֲבוּדָה וְכֵן מוּכַח לְחָמֵן כְּמוֹ שְׁאִפְרַשׁ בְּסִמּוּךְ: וּמָה הַמִּשְׁנָה בִּין קִדָּשׁ לְקִדָּשׁ

כו' תַּמָּה לִי אִיפָא לְמַפְרָךְ מַה לָּהֶתֶם שֶׁכֵּן רִוצָּה לַעֲבַד עֲבוּדָה אֲבָל טְהוֹר הַנִּכְנָס שֶׁלֹא לַעֲבוּדָה מִנּוּן וי"ל גְּזֵחֲאִי ה"ק וי' חֲיוֹנו אֱלָא בְּטוֹהֵר הַנִּכְנָס כְּדִי לַעֲבַד אֱלָא דְּמִדְּרַצָּנָן גְּזִרוּ אֲפִילוֹ בְּנִכְנָס שֶׁלֹא לַעֲבַד גְּזֻרָה שְׁמָא יַעֲבַד ור"ת אֲפִתִי לְפִרְךְ מַה לִיִּס הַכַּפּוּרִים כְּשֶׁהוּא מַשְׁנָה מְקַדָּשׁ לְקִדָּשׁ שֶׁכֵּן טוֹבֵל בְּמִקּוּם קְדוּשׁ דִּי"ל דְּכֶשְׁאָר יִמוּת הַשָּׁנָה גְּמִי יִטְבֹּל בְּמִקּוּם קְדוּשׁ מֵהֵאִי דִּינָא אֲבָל קָשָׁה אִם כֵּן כִּי קָאֻמַר בְּסִמּוּךְ בְּמַאי קָא מַפְלִגִי לִימָא דְּבִהָא פְּלִיגִי דְּלָכֵן זוּמָא טְבִיל בְּמִקּוּם קְדוּשׁ וְלִר' יְהוֹדָה לֹא וְעוֹד דְּאֲפִתִי אִיפָא לְמַפְרָךְ מַה לִיִּס הַכַּפּוּרִים שֶׁהוּא חֲמוּר שֶׁלֹא הַכְּשָׁרָה עֲבוּדַת יוֹם כְּבִהֵן הַדְּיוּט אֱלָא כְּבִהֵן גְּדוֹל אוֹ לְפִרְךְ שֶׁכֵּן מְרַבָּה בְּפִרְכּוֹ שֶׁל הַיִּים בְּדַפְרִיךְ כפ"ק דְּשַׁבּוּעוֹת (דף ט.) אֱלָא צ"ל דָּבָן זוּמָא לֹא מִחְשִׁיב לָהוּ פִּרְכוּת דְּאֲדַרְבָּה אֲלִימִי אֱלִים לִכ"ו ע"י כֵּךְ וְנִכְנָים אוֹתָהּ חוּמְרִי ב"ח וי' וְנִימָא הָכִי וּמָה הַמִּשְׁנָה מְקַדָּשׁ לְקִדָּשׁ אַע"פ שֶׁטְבֹּבֵל כְּבַר טְבִילָה חֲשׂוּבָה בְּמִקּוּם קְדוּשׁ וְאע"פ שֶׁהוּא טְבִילָה עָלָיו כָּל עֲבוּדַת הַיִּים וְזִרְיו וְהִיר טַפִּי מִתּוֹךְ כֵּךְ וּמִחֻמַּת שְׁכִפְרַת הַיִּים מְרַבָּה אַפ"ה צְרִיךְ טְבִילָה הַמִּשְׁנָה מִחוּל לְקִדָּשׁ לֹא כ"ס וְהֵאִי דָּלֹא טְבִיל בְּמִקּוּם קְדוּשׁ סְבָרָא הִיא בִּין דְּאֲפִתִי לֹא נִתְּקַדָּשׁ בְּכַגְדִי קוּדָּשׁ שֶׁיִּטְבֹּל בְּחוּל:

 עין משפט גור מצורה
--

א מו"י פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ג:

ב מו"י פה' מהל' ביאת מקדש הל' ז:

ג מו"י פה' מהל' ביאת מקדש הל' א:

ד מו"י פד' מהל' מחוסרי כפרה הל' א:

ה מו"י פד' מהל' מחוסרי כפרה הל' ב:

ו מו"י פד' מהל' מחוסרי כפרה הל' א:

רַבִּי יְהוּדָה אומר לא מצרע בלבד אִמְרו אֵלָּא כָּל אָדָם לפרש"י דַּפְרָשׁ לַעֲיֹל בַּפ"ק

(וּמָא דף טז:)‏ רב אֵלָּא בַר אֶהֱבָה אִמר הָא מַנִּי ר' יְהוּדָה הִיאָד קְתוּמִיד מְשׁוּם דְּאַשְׁפָּחַן דַּפְלִיג אִסְתַּמִּי דַּמְדוֹת וּמִנִּיתִי בְּרִיתָא דְשִׁמְעִינָן לָהּ לְרַבִּי יְהוּדָה דְאִמַּר מִזְבַּח מִמַּצֵּע וּסְתַמָּא דַּמְדוֹת לִית לָהּ מִזְבַּח מִמַּצֵּע מֵהָא דְהָבָא הֵנָּה מַצִּי לְאִיתוּנִי דַּפְלִיג אִסְתַּמָּא דְרִישָׁא י"ל מֵהָא דְהָבָא לֹא מַצִּי לְאִיתוּנִי רָחֵיז דְאִיבָא לְמִימַר שְׁאֵנִי הָבָא דַּפְלִיג בְּהָדִיא בַּמַּשְׁנָה אֲבָל הִיבָא דָּלָא הִזְכִּירָה בַּמַּשְׁנָה דַּפְלִיג דְלִמָּא לֹא פְלִיג לְהַכִּי מִנִּיתִי מֵהִיאָד דְּמִזְבַּח מִמַּצֵּעַ וַעֲי"ל דַּמְהָבָא לֹא הֵנָּה שִׁמְעִינָן דַּפְלִיג דְאִיבָא לְמִימַר בְּלֹא ר"י הִיא וּמְשׁוּם דְקַתְנִי בְּרִישָׁא שְׁהַשְׁכָּפָה קְרוּנָה לְשַׁפְת מְצַרְעִין וּפְרָשׁ לָמָּה נִקְרָאת כֵּךְ לָפִי שֶׁשֶּׁם מְצַרְעִים טוֹבְלִים וּמַעֲקָרָא נִתְקַנָּה בַּשִּׁבִּיל זֶה הָאִמַּר ר"י דְלֹאֲחַר שְׁנִתְקַנָּה הִקְטִילו לְטַבֵּל בַּּהּ כָּל אָדָם

מֵהוּר הַרוּחָה לִכְנֹס לַעֲזָרָה: אִי דָלָא טַבֵּל הָעָרַב שָׁמֶשׁ בְּעִי תַּמָּה לִי מֵאִי חֲפָרִיךְ הָא בִּימֵי סָפְרוּ אֵינּוּ אֶסּוּר לִכְנֹס אֲלָא בַּמַּחֲנֶה שְׂכִינָה וְלִשְׁפַת מְצַרְעִים לֹא הִיָּתָה בְּקֹדֶשׁ מִדְּנִכְנִסוּ לָהּ מַחֲסָרִי כְּפוּרִים י"ל דְּהַכִּי פְרִיךְ פִּינוּ דָּלָא מַצִּי לְהַכְנִים וְדִינוּ לַבְּהוֹנוֹת הַיּוֹם עַד שֶׁיַּעֲרִיב שָׁמֶשׁ ל"ל דְּעִיֹל בְּהַר הַבַּיִת לְטַבֵּל שֶׁסְלִמָּא אִי בַּשְּׁמִינִי אִורֵי וּכְבֵּר טַבֵּל מִבַּע"י טַבֵּיל הֶתֶם כְּדִי שֶׁלֹּא יִסִּיחַ דַּעַת שְׁיִזְכַּר לוֹ לְהַכְנִים וְדִינוּ מִיָּד אִי נָמִי י"ל נְהִי דְמִדְאֹרִיתָא מִתָּר לִכְנֹס בְּהַר הַבַּיִת כָּל יָמֵי סָפְרוּ מ"מ מִצְרַפְּנָן גִּזְרוּ שֶׁלֹּא יִכְנֹס דְּבִשְׁכָּרָא בְּתַרָּא דְּנֻגְעִים [מ"ב] הָאִמַּר דְלֹאֲחַר תַּגְלַחַת יָמֵי [גְּמָרִין] הָרִי הוּא כְּשֶׁרָן וּבַפ"ק דְּכָלִּים [מ"ח] תָּנִן עֲזַרְת נָשִׁים מִתְּדַשֶּׁת הֵימָנוּ שְׁאִין שׁוּם טַבִּיל יוֹם נִכְנֹס לָשֶׁם וְלִשְׁפַת מְצַרְעִים הִיָּתָה עוֹמֶמֶת בְּעֲזַרְת נָשִׁים וְהִיא אַחַת מֵאַרְבַּע לִשְׁכוֹת שְׁבַאֲרַבַּע

מִתְּעַזּוּתִיהָ: הֶסֶפַח הַדַּעַת שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי בְּעִי טַמֵּא שָׂרָן וַתְּבַלֶּה וְכָל הָגֶזֶק דָּלָא מְצַרְכִּינוּ לְהוּ הַזֹּאת שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי צ"ל כְּנוֹן דָּלָא אֶסְחוּ דַּעַתִּיהוּ: גִּימָא רַבָּנָן דַּפְלִיגִי עֲלֵה דר"י כְּבִן זֹמָא ס"ל פֶּרֶשׁ"י וַיִּמָּא דְהֵנִי רַבָּנָן לֹאוּ הֵינּוּ רַבָּנָן דַּפְלִיגִי עֲלֵיָה בַּמְדוֹת וַתַּמָּה לִי א"כ מֵאִי מִסְּפָקָא לָהּ לֹאֲבִי דַּפְשִׁיטָא דְלִית לָן לְמִימַר דַּפְלִיגִי אַרְבָּעָן דַּמְסַכַּת מְדוֹת דָּאִם כּוֹן הָשָׂה דְרַבָּנָן אֲדַרְבָּנָן דְּבִבְמָה

דּוֹכַתִּי פְרִיךְ הַכִּי דר"י אַחַר"י קָשִׁיָא דְרַבָּנָן אֲדַרְבָּנָן ל"ק וּמַשְׁנִי וְכוּ' וְלֹא מִשְׁתַּמֵּיט לְשַׁנּוּנֵי בַּשּׁוּם דְּכַתָּא תְּרִי רַבָּנָן נִינְהוּ אֲלָא צ"ל דְּאִפְּלוּ אִי ס"ל כְּבִן זֹמָא לֹא פְלִיגִי אַרְבָּעָן דר"י דַּמְסַכַּת מְדוֹת דְאִיבָא לְמִימַר נָמִי הֶתֶם הוּא הָדִין שְׂאָר כָּל אָדָם וְהָא דְנָקַט מְצַרְעִין מְשׁוּם דַּעֲקָר הַלְשָׁכָה נִתְקַנָּה בַּשִּׁבִּיל כֵּךְ שְׁנִישׁ בְּהוֹן צָרָךְ לְטַבֵּל וְלְהַכְנִים וְזִיָּהֶם לְאֶלְתֵּר לַבְּהוֹנוֹת א"נ נָקַט מְצַרַע לְהוֹדִיעַךְ כַּחוּ דר"י דַּפְלִיג וְאִמַּר לֹא מְצַרַע אִמְרוּ אֲלָא שְׂאָר כָּל אָדָם דְּנוֹקָא א"נ דְּנוֹקָא גִימָא דְּבִהָא פְלִיגִי דַּת"ק סָבַר דְּלִשְׂאָר כָּל אָדָם הַנִּכְנֹס לַעֲזָרָה הִיא בַּמָּקוֹם אַחֵר וּר"י סָבַר דָּלָא מְצַרְעִים בְּלִבָּד טוֹבְלִין שֶׁם בַּלְשָׁכָה אֲלָא אֵף כָּל אָדָם הַנִּכְנֹס לַעֲזָרָה א"נ אֲבָא לְמִימַר בְּלֹא ר"י הִיא וּמְשׁוּם דְּהָאִמַּר מַעֲקָרָא שְׁהַלְשָׁכָה נִקְרָאת לִשְׁפַת מְצַרְעִים לְפִי שְׁנִתְקַנָּה תַּחֲלָה לְטַבִּילַת מְצַרְעִים הַצָּרָךְ לְחֹזֵר וּלְפָרֶשׁ

לֹא מְצַרַע בְּלִבָּד טַעוֹן טַבִּילָה אֲלָא אֵף שְׂאָר כָּל אָדָם: כְּבִן זֹמָא סְבִירָא לְהוּ הוּא הָדִין דְּכַר"י נָמִי סְבִירָא לְהוּ דַּעַד בָּאֵן לֹא פְלִיגִי בֶּן זֹמָא וּר"י אֲלָא אִי דְאֹרִיתָא אִי דְרַבָּנָן אֲבָל תַּרְוִיָּהּ מוּדוּ דְמֵהוּר הַנִּכְנֹס לַעֲזָרָה בְּעִי טַבִּילָה אֲלָא נָקַט בֶּן זֹמָא מְשׁוּם דַּעֲקָר הַשְׂאֵלָה נִשְׁאֵלָה מִמֶּנּוּ וּמַשִּׁיב דְּבַשִּׁי טַבִּילָה:

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

בְּאֲחוּלֵי עֲבוּדָה אִם לֹא טַבֵּל שְׁחֵרִית וְעַבְד: לְכֹן זֹמָא דְאִמַּר דְאֹרִיתָא

בְּאֲחוּלֵי עֲבוּדָה קָא מִיפְלָגִי. לְכֹן זֹמָא, מַחִיל עֲבוּדָה. לְרַבִּי יְהוּדָה לֹא מַחִיל עֲבוּדָה. ^(א)וּלְכֹן זֹמָא מִי מַחִיל? וְהַתְנַיָּא: כַּהֵן גָּדוֹל שְׁלֹא טַבֵּל וְלֹא קִידֵּשׁ בֵּין בָּגָד לְבָגָד וּבֵין עֲבוּדָה לַעֲבוּדָה — עֲבוּדָתוֹ כְּשָׂרָה. אַחַד כַּהֵן גָּדוֹל וְאַחַד כַּהֵן הֶדְיוּט שְׁלֹא קִידֵּשׁ יָדָיו וּרְגָלָיו שְׁחֵרִית וְעַבְד עֲבוּדָה — עֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה. אֵלָּא: לְמִיָּקָם בַּעֲשָׂה קָא מִיפְלָגִי. לְכֹן זֹמָא קָאִי בַּעֲשָׂה, לְרַבִּי יְהוּדָה לֹא קָאִי בַּעֲשָׂה. ^(ב)וּמִי אִית לִיָּה לְרַבִּי יְהוּדָה הֵאִי סְבָרָא? וְהַתְנַיָּא: מְצוֹרַע — טוֹבֵל וְעוֹמֵד בְּשַׁעַר גִּיקְנוּרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אֵינּוּ צָרִיךְ טַבִּילָה, שְׁכַכְּר טַבֵּל מִבְּעָרָב. הֵהוּא, כַּדְתָּנִי טַעֲמָא: שְׁכַכְּר טַבֵּל מִבְּעָרָב. ^(ג)וְדַקְאָרִי לָהּ מֵאִי קָאָרִי לָהּ? מְשׁוּם דְקָא בְּעִי לְמַרְמָא אַחֲרִיתִי עֲלִיָּה: לְשַׁפְת הַמְצוֹרַעִין שְׁשֶׁם מְצוֹרַעִין טוֹבְלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: לֹא מְצוֹרַעִין בַּלְבָּד אִמְרוּ, אֵלָּא כָּל אָדָם. ^(ד)לֹא קִשְׂיָא: הָא דְטַבִּיל, הָא דָּלָא טַבִּיל. אִי דָּלָא טַבִּיל — הָעָרַב שָׁמֶשׁ בְּעִי! אֵלָּא: אִיִּדִי וְאִיִּדִי דְטַבִּיל. הָא דְאַסַּח דַּעֲתִיָּה, הָא דָּלָא אַסַּח דַּעֲתִיָּה. אִי אַסַּח דַּעֲתִיָּה, הַזֹּאת שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי בְּעִי. דְאִמַּר רַבִּי דּוּסְתַאי בַּר מֶתוֹן אִמַּר רַבִּי יוֹחָנָן: הֶסֶפַח הַדַּעַת צָרִיךְ הַזֹּאת שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי! אֵלָּא אִיִּדִי וְאִיִּדִי דָּלָא אַסַּח דַּעֲתִיָּה, וְלֹא קִשְׂיָא: הָא דְטַבִּיל עַל דַּעַת בִּיאַת מְקַדֵּשׁ, הָא דָּלָא טַבִּיל עַל דַּעַת בִּיאַת מְקַדֵּשׁ. וְאִי בְּעִית אִימָא תַנִּי: לֹא מְצוֹרַעִין אִמְרוּ, אֵלָּא כָּל אָדָם. ^(ה)רַבִּינָא אָמַר: רַבִּי יְהוּדָה לְדַבְרִיהֶם דְרַבָּנָן קָאִמַר לָהּ: לְדִידִי — מְצוֹרַע אֵין צָרִיךְ טַבִּילָה, לְדִידְכוּ — אוּדוּ לִי אִיזִי מִיָּהִת דָּלָא מְצוֹרַעִין בַּלְבָּד אִמְרוּ, אֵלָּא כָּל אָדָם. וְרַבָּנָן: מְצוֹרַע דִּיִּישׁ בְּטוּמָאָה, כָּל אָדָם לֹא דִיִּישִׁי בְּטוּמָאָה. 'אִמַּר לִיָּה אֲבִי לְרַב יוֹסֵף: גִּימָא רַבָּנָן דַּפְלִיגִי עֲלִיָּה דְרַבִּי יְהוּדָה — כְּבִן זֹמָא סְבִירָא לָהּ, וְהֵאִי דְקַתְנִי מְצוֹרַע, לְהוֹדִיעַךְ כַּחוּ דְרַבִּי יְהוּדָה. אוּ דִילְמָא, שְׂאֵנִי מְצוֹרַע דְּדִיִּישׁ בְּטוּמָאָה. אִמַּר לִיָּה: שְׂאֵנִי מְצוֹרַע דְּדִיִּישׁ בְּטוּמָאָה. אִמַּר לִיָּה אֲבִי לְרַב יוֹסֵף (לְרַבִּי יְהוּדָה דְאִמַּר: סָרָךְ) טַבִּילָה (הִיא) זו,

חוצץ,

הִיא שְׁחֵרִי נִתָּן ק"ו לְדַרְשׁ הָנוּיָא עֲבוּדָתוֹ מַחֲלָלָת: לְרַבִּי יְהוּדָה דְאִמַּר דְרַבָּנָן הִיא לֹא מַחֲסִיל: וּלְכֹן זֹמָא מִי מַחֵל וְהָא מַכְהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכְּפוּרִים יְלִיף לָהּ וְהוּא עֲצֻמוּ שֶׁלֹּא טַבֵּל וְלֹא קִדֵּשׁ בִּיּוה"כ בֵּין בָּגְדִי זָהָב לְבָגְדִי לְכֹן שְׁהוּא מַשְׁנֶה בַּהּ עֲבוּדָתוֹ בְּשָׂרָה: אַחַד כ"ג כּו' עֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה בַּצָּרָךְ שְׁנִי דְזַבְּחִים (דף יט:)‏ וּלְפִינוּ דְכִשְׁלֹא רַחוּן יָדִים וְרַגְלִים מַחֲלָל עֲבוּדָה: לְכֹן זֹמָא קָאִי עֲלֵיָה בַּעֲשָׂה מַח"ו דכ"ג שְׁעוֹבֵר בַּעֲשָׂה בְּדַכְתִּיב (וַיִּקְרָא ט"ז: כ"ד) וְרַחוּן אֶת בָּשָׂרוֹ בַּמִּים וּלְבַשָּׁם: וּמִי אִית לָהּ לר' יְהוּדָה הֵךְ סְבָרָא דַּמְתָּנִי' שְׁיָהוּ כַּל הַנִּכְנָסִין לַעֲזָרָה צָרִיכִין טַבִּילָה: מְצַרַע בַּשְּׁמִינִי שְׁלוּ אַע"פ שְׁטַבֵּל בַּשִּׁבְעִי בְּדַכְתִּיב (שָׁם יד) וְהִיא בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְגִלְחָ וְגו' חוּזַר וְטוֹבֵל בַּשְּׁמִינִי בַּשְּׁמִיבִיא קְרַבְנוּתוֹ: וְעוֹמֵד בַּשַּׁעַר נִיקְנוּר לְהַכְנִים וְדִינוּ וְרַגְלָיו בַּפְּנִים לְמַתָּן בְּהוֹנוֹת מַדָּם הָאָשֶׁם וְשִׁמּוֹן הַלֵּן: כַּדְתָּנִי טַעֲמָא שְׁכַכְּר טַבֵּל בְּעָרַב רַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמָה דְאִמַּר אֵין טַבִּילַת שְׁחֵרִית הַבָּאִים לַעֲזָרָה אֲלָא לְזַכַּר טַמָּאָה וַיִּשְׁנֶה זֶה אֵין צָרִיךְ לְכֹךְ שְׁחֵרִי טַבֵּל אִמַּשׁ לְכָן טַמָּאָה שְׁעִלּוּ: וְדַקְאָרִי לָהּ מֵאִי קָאָרִי לָהּ מִי שְׁעוֹסַק בַּמַּשְׁנָה זו לְהַשִּׁיב מִמֶּנָּה בְּבִית הַמִּדְרָשׁ לָמָּה נִתְעַסַּק הֵלֹא טַעַם מִפְרָשׁ בַּהּ: לִשְׁפַת מְצַרְעִין לָמָּה נִקְרָאת לִשְׁפַת מְצַרְעִים: שֶׁשֶּׁם מְצַרְעִים טוֹבְלִין בַּשִּׁבִּיל שְׁמַכְנִיסִין בְּהוֹנוּתֵיהֶן לַעֲזָרָה: אֲלָא כָּל אָדָם הַנִּכְנֹס לַעֲזָרָה מִדְּהָאִמַּר בַּלְבָּד מִפְּלֵל דְאִית לִיָּה טַבִּילָה בְּמְצוֹרַע: דָּלָא טַבִּיל מִבְּעָרַב לְצַרְעָתוֹ: אַסַּח דַּעַתָּה מַשְׁמִירַת גּוּפוֹ צָרִיךְ הַזֹּאתָ שְׁמָא נִכְנֹס לְאֶהֱל הַמֵּת וְלֹא שֶׁם אֵל לְבוֹ: לְדִידִי מְצַרַע אֵין צָרִיךְ טַבִּילָה שְׁכַכְּר טַבֵּל: דִּישׁ בְּטַמָּאָה אֹתָהּ טַמָּאָה וְהַרְגֵּל עַד עַכְשָׁו לִיגַע בְּטַמָּאָה לְפִיכֵךְ הוּא בַּחֲשָׁשׁ טַמְאוּת שְׁמָא אַחֵר טַבִּילָה נִגַּע: גִּימָא רַבָּנָן דַּפְלִיגִי עֲלֵה דר"י 'בְּמַתָּנִי' מַמְיָתָא דְקַתְנִי מְצַרַע טוֹבֵל וְעוֹמֵד וְכוּ' כְּבִן זֹמָא סְבִירָא לָהּ דְאִמַּר דְאֹרִיתָא הִיא לְכָן אָדָם הַלָּכֵךְ לֹא שְׁנָא טַבֵּל מִבְּעָרַב וּל"ש לֹא טַבֵּל וְלֹאוּ הֵינּוּ רַבָּנָן דַּמְתָּנִי' דַּפְלִיגִי עֲלֵיָה בַּמַּשְׁנָה דַּמְדוֹת אוּ דְלִמָּא חֲדָא תָּנָא הִיא וְשְׂאֵנִי מְצַרַע דְדִישׁ בְּטַמָּאָה:

 מסורת הש"ס

א זבחים יט: תוספתא יומא

ב תוספתא נגעים; ספרא מצורע פרק ג ד

ג גיטין טא:

ד זבחים צט.

ה שבעות כב: ביצה מ: שבת מה:

 עין משפט גור מצורה
--

א	מיוי	פד'	מהל'	עבודת יום הכפורים הל' א:
ב	מיוי	פב'	מהל'	עבודת יום הכפורים הל' ב:
ג	מיוי	פד'	מהל'	עבודת יום הכפורים הל' א:
ד	מיוי	פב'	מהל'	עבודת יום הכפורים הל' ד:

פִּינּוֹן דְּשִׁישָׁא הוּא בַּמִּשְׁהו עֲבָדִי לִיה לַמַּעֲזִיבָה וּבִינוֹן דַּמַּעֲזִיבָה דְּשִׁישָׁא זָקָה הִיא מֵאל לֹא בְּעֵי זְמַי אִמָּה תַּקְרָה אֵלָא מֵשִׁהוּ: **בְּדֹאמֶר** רַב כְּהֵנָא כְּדִי שְׂיַכִּיר כ"ג שְׁעֲבֹדַת הַיּוֹם שָׁל בּוּץ לְקַמֵּן גְּבִי הִבִּיאוּ לוֹ בַּגְּדֵי לְבָן תַּמָּה מֵאִי שָׁנָא דְאַמְרָה לְמַלְתָּה אֶסְיַפֵּא וְלֹא אֶרְיֹשָׁא ונ"ל דְּאֶרְיֹשָׁא לֹא חָשֵׁשׁ לְאוּמָרוֹ דְּפִשְׁטָא דְצִרְיָה דְּבִירָא שְׁלֹא יִטְעָה וְיִלְבֹּשׁ כָּל ח' בַּגְּדִים בְּדִרְךָ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל זְמוֹת הַשָּׁנָה בְּשֶׁהוּא פּוֹשֵׁט בַּגְּדֵי חוּל שֶׁהוּא לּוֹבֵשׁ כָּל ח' בַּגְּדִים וְלִכְךָ פָּרְסוּ בַּגְּדֵי בּוֹן כְּדִי שְׂיַכִּיר שֶׁהַיּוֹם אֵין לוֹ לִלְבֹּשׁ בַּגְּדֵי בּוֹן עַם בַּגְּדֵי זֶהָב אֵלָא בַּפְּנִי עַצְמָם אֲבָל בְּסִיפָא שֶׁהוּא פּוֹשֵׁט בַּגְּדֵי זֶהָב וְיֵשׁ לוֹ לִלְבֹּשׁ בַּגְּדִים אַחֲרִים כד"א דְלֹא הִנֵּה צִרְיָה דְּבִירָא דְּמֵאִי לֹא אֲתִי לְמַטְעִי וְעוֹד כד"א בִּינוֹן דְּכַבֵּר פָּרְסוּ פִּשְׁט אַחַת מִזֵּין שֶׁל בּוֹן כְּדִי שְׂיַכִּיר וכו' כַּגִּי בְּהַכִּי לְהַכִּי אֲנַטְרִיךְ רַב כְּהֵנָא לְפָרֵשׁ דְּתַרְי דְּבִירָא הֵווּ עֲבָדֵי: וּפְשֻׁט וְרַחֲצַ וְרַחֲצַ וְלָבַשׁ ויה"נ אֲמַרְי' בְּפ' חִזְיָהוּ נֶשֶׁךְ (כ"מ ד' סא.) אֵת בְּסָפֵךְ לֹא תַפֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְכָּבַת בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְכָּבַת לֹא תַפֵּן אֲכַלָּה וְתַמָּה דבפ"ק דְּקִדּוּשֵׁין (ו' לב:): אֲמַרְיֵינוּ ותי"ק אי ס"ד בְּדֹאמֶר ר"י הֶגְלִילִי לְכַתּוּב רַחֲמֵנָא מִפְּנֵי שִׁבְיָה תְּקוּם וְהִזְרַת תְּקוּם וְהִזְרַת פְּנִי זָקוֹן וכו' וְאֲמַאי לֹא יִימָא אע"ג דְּלֹא בְּתִיב תְּקוּם וְהִזְרַת אֵלָא חַד זְמַנָּא נִימָא דְּקֹאֵי לְפָנָיו וְלֹא חֲרִיוּ פִי הֶבֱא וי"ל הֵסֵם לֹא שִׁיךְ תְּקוּם עַל פְּנֵי אֵלָא עַל מִפְּנֵי כְּמוֹ לֹא אֹחֵל לְקוּם מִפְּנִיךָ (בְּרַאשִׁית לֹא) וְהִזְרַת לֹא שִׁיךְ אֲמַפְּנֵי אֵלָא עַל פְּנֵי בְּדַכְתִּיב (אִיכָּה ה) פְּנֵי זָקֻנִים לֹא נֶהְגְּרוּ וְהִיא זַחַמְשָׁה פְּסוּקִים שְׁאִין לְהֵם הִכְרַע לְקַמֵּן אֶפְרַשׁ בְּפִרְק הוּצִיאוּ לוֹ (יומָא ד' נב:):

פִּינּוֹן דְּשִׁישָׁא הוּא בַּמִּשְׁהו עֲבָדִי לִיה לַמַּעֲזִיבָה וּבִינוֹן דַּמַּעֲזִיבָה דְּשִׁישָׁא זָקָה

וְהֵאִיבָא אִמָּה עָבִי תַּקְרָה עַל חֻלָּל

וְהָא אִיכָּא אַמָּה תַּקְרָה וְאַמָּה מַעֲזִיבָה! שְׁעָרִים דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, פִּינוֹן דְּשִׁישָׁא נִינְהוּ, בַּמִּשְׁהו עֲבָדִי לָהּ. וְהָא אִיכָּא הָאִיָּה מִשְׁהוּ! פִּינוֹן דְּלֹא הָוְאִי אַמְתָּא — לֹא חָשִׁיב לָהּ. ^(נ)**פָּרְסוּ סְדִין שָׁל בּוּץ וכו'.** **מֵאִי שָׁנָא שָׁל בּוּץ? בְּדֹאמֶר רַב כְּהֵנָא: כְּדִי שְׂיַכִּיר שְׁעֲבֹדַת הַיּוֹם בַּבְּגָדִי בּוּץ. הֵכָא נִמְי: שְׂיַכִּיר שְׁעֲבֹדַת הַיּוֹם בַּבְּגָדִי בּוּץ.** ^(ב)**מִתְנֵי פִשְׁט יֵרֵד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג. הִבִּיאוּ לוֹ בַּגְּדִי זָהָב, וְלָבַשׁ, וְקִידֵשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. הִבִּיאוּ לוֹ אֵת הַתְּמִיד, קָרְצוּ וּמִירָק אַחֵר שְׁחִיטָה עַל יָדוֹ. קִבֵּל אֵת הַדָּם וּזְרָקוּ. נִכְנַס לְהַקְטִיר קְטוֹרֶת שָׁל שַׁחַר, וּלְהִיטִיב אֵת הַנֵּרוֹת, וּלְהַקְרִיב אֵת הָרֹאשׁ וְאֵת הָאֲבָרִים וְהַחֲבִיתִין וְאֵת הַיַּיִן. קְטוֹרֶת שָׁל שַׁחַר הִיתָה קָרִיבָה בֵּין דָּם לְאֲבָרִים, שָׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים בֵּין אִיבָרִים לְנִסְכִּים.** **’אִם הָיָה כַּהֵן גָּדוֹל זָקֵן אוֹ אִיסְטָגִיס מִחֲמִין לוֹ חֲמִין, וּמִטְיִלִין לְתוֹף הַצּוּנִן כְּדִי שֶׁתַּפִּיג צִינָתָן. גָּמַ' אַמְרוּהָ רַבְּנָן קַמִּיהָ דְּרַב פִּפְּא: הָא דְּלֹא פָּרַבִּי מֵאִיר. דָּאִי רַבִּי מֵאִיר, פִּינוֹן דְּאֲמַר תַּרִּי קִידּוּשֵׁי אֶלְבִּישָׁה עֲבִיד לָהּ — הֵכָא נִמְי לְיַעֲבִיד תַּרִּי קִידּוּשֵׁי אֶלְבִּישָׁה! אֲמַר לָהּ רַב פִּפְּא: בֵּין לְרַבְּנָן בֵּין לְרַבִּי מֵאִיר חַד אַפְּשִׁיטָה דְּבַגְּדִי קוּדֵשׁ, וְחַד אֶלְבִּישָׁה, וְהֵכָא בְּהָא קָא מִיפְּלָגִי: ”וּפְשֻׁט וְרַחֲצַ (וְרַחֲצַ) וְלָבַשׁ”, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: מַקְיֵשׁ פְּשִׁיטָה לְלְבִישָׁה, מָה לְבִישָׁה — לּוֹבֵשׁ וְאַחֵר כֶּה מְקַדֵּשׁ, אַף פְּשִׁיטָה — פּוֹשֵׁט וְאַחֵר כֶּה מְקַדֵּשׁ. וְרַבְּנָן סָבְרִי: מַקְיֵשׁ פְּשִׁיטָה לְלְבִישָׁה, מָה לְבִישָׁה — כְּשֶׁהוּא לְבוּשׁ מְקַדֵּשׁ, אַף פְּשִׁיטָה — כְּשֶׁהוּא לְבוּשׁ מְקַדֵּשׁ.** ^(א)**’אַמְרוּ לִיה רַבְּנָן לְרַב פִּפְּא: וּמִי מַצִּית אַמְרָתָה הַכִּי? וְהִתְנַיָּא: פָּרְסוּ סְדִין שָׁל בּוּץ בִּינוּ לְבִין הָעָם, פִּשְׁט וְיֵרֵד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג. הִבִּיאוּ לוֹ בַּגְּדִי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקִידֵשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: פִּשְׁט וְקִידֵשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וְיֵרֵד וְטָבַל, עָלָה וְנִסְתַּפַּג, הִבִּיאוּ לוֹ בַּגְּדִי זָהָב, וְלָבַשׁ וְקִידֵשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. אֲמַר לָהּ: אִי תַנַּיָּא תַנַּיָּא. בְּשָׁלְמָא לְרַבִּי מֵאִיר, הִיִּינוּ דַּמְשַׁכְּחַת לָהּ**

עֲשָׂרָה

הַשְּׁעָר: וְאִמָּה מַעֲזִיבָה שֶׁל טֵיט וְחוּל מְגַבֵּל וְחַד לְהִיּוֹת הַמַּיִם נוֹחוּן שֶׁסֶּ לְבַד עֹמֵק הַחֻלָּל שֶׁלֹּשׁ אֲמוֹת שְׁחֻשְׁבַּת: בַּמִּשְׁהו עֲבִיד לִיה תַּקְרָה שְׁלָהּ: שְׁעֲבֹדַת הַיּוֹם בַּבְּגָדִי בּוֹן שְׁנֵשׁ הַיּוֹם עָלָיו עֲבֹדָה שֶׁהִיא בַּבְּגָדִי בּוֹן לְפִי שְׁאִינוּ רְגִיל לְשֶׁרֶת כֵּלָא שְׁמֹנֶה בַּגְּדִים וְיֵשׁ מֵהֶן שֶׁל זֶהָב כְּגוֹן צִין וְחֶשֶׁן וְאַפּוֹד וּפַעַמוֹנִי הַמַּעֲוִיל: מִתְנֵי' וְנִסְתַּפַּג מִתַּשְׁטָן בְּאִלְגֻטִּית שֶׁל כְּנָד לְסַפּוֹג מִיִּם שֶׁעַל בְּשָׂרוֹ וְנִסְתַּפַּג וְנִתְקַנַּח: וְקֹדֵשׁ וְדִיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר כְּדִילִיף לְקַמֵּן (יומָא ד' לב.) שְׁצִרִיךְ לְכָל חֲלִיפּוֹת בַּגְּדֵי הַיּוֹם קְדוּשׁ לְפִשְׁטָה קְדוּשׁ לְלְבִישָׁה וּמַבִּילָה רֹאשׁוֹנָה זוֹ שֶׁהַפְּשִׁטָה שֶׁל בַּגְּדִי חוּל הִיא לֹא הִצְרַךְ לְקֹדֵשׁ עַל הַפְּשִׁטָה: קִרְעוּ מִפָּרֶשׁ בְּגָמְרָא: וּמִרַק אַחֵר וּגְמַר כַּהֵן אַחֵר שְׁחִיטָה לְפִי שְׁאִין הַכֵּלֶת הַדָּם בְּשֶׁרֶה אֵלָא בְּכַהֵן גָּדוֹל וְצִרְיָה לְמַהֵר וּלְקַבֵּל: עַל יָדוֹ בְּשִׁבְלִיו כְּמוֹ קוּצוֹן אֲדָם ע"י עַצְמוֹ (פ"מ ד' צג.) אִי נִמְי עַל יָדוֹ לְשׁוֹן אֲחֲרָיו וְסַמִּיךְ לוֹ וְהַרְבֵּה יֵשׁ בְּסַפֵּר עֲזָרָא עַל יָדוֹ הַחֲזִיק פִּלּוּנִי אֵת הַחוּמָּה (נְחֻמָּה ג' ח'): קְטוֹרֶת שָׁל שַׁחַר הִיא הִיתָה קִרְבָּה וכו' בַּגִּמ' מִפָּרֶשׁ: מִחֲמִין לוֹ חֲמִין מַעֲרַב יוֹם הַפְּעוּרִים וּמִטְוִילִין בַּיּוֹם הַפְּעוּרִים לְתוֹךְ חֻקֵּן בְּנִין בֵּית מַבִּילָתוֹ: שְׁתַּפִּיג לְהַמִּיר מִיַּד צִתּוֹ בְּמַקְצֵת כְּמוֹ וְיִפַּג לְבֹו (בְּרַאשִׁית מֵה) מִפִּינוֹן טַעֲמֵן (בִּיצָה ד' יד.) וְכִיחוּ לֹא נִמַּר (וְרַמְיָהוּ מַח) מִתַּקְּנֵמִין וְכִיחוּ לֹא כַּג: גַּמ' רַבְּנָן תַּלְמוּדִי דְּרַב כְּפָא אֲמַרוּ כֶּךָ לְפָנָיו: הָא מִתְנֵי' דְּלֹא תֵּנּוּ בַּה שְׁנֵי קְדוּשִׁים בְּטַבִּילָה רֹאשׁוֹנָה: דְּלֹא כד"מ דְּפִלִּין בְּמִתְנֵי' בְּטַבִּילָה שְׁנִיָּה אֲדַרְבַּנּוּ שֶׁהִיוּ מַקְדִּימִין קְדוּשׁ לְפִשְׁטָה וְהוּא הַקְדִּים פְּשִׁיטָה לְקְדוּשׁ דִּתְנֹן ר' מֵאִיר אוֹמַר פִּשְׁט וְקֹדֵשׁ וְשִׁמְעִינוּ מֵנָּה דס"ל דְּשִׁנִּי קְדוּשִׁין שֶׁהִצְרַךְ הַכְּתוּב בֵּין בָּגָד לְבָגָד כְּדִילִיף לְקַמֵּן תַּרְנוּוּהוּ מֵשׁוֹם לְבִישַׁת בַּגְּדִים הַמִּתְחַלְּפִים תַּחַת הָרֹאשׁוֹנִים הוּא וְהָאֲמַרִי מִתְנֵי' לֹאוּ דְּכֹנְתָה תֵּנּוּ דְּאִי ר"מ בְּטַבִּילָה רֹאשׁוֹנָה נִמְי נִבְעִי תַרִּי קְדוּשִׁי דְּהָא בַּגְּדִי קֹדֵשׁ הוּא בָּא לְלַבֹּשׁ: חַד אֶפְשִׁיטָה וְהֶלְכָךְ הֵכָא דְּפִשְׁטָה דְּבַגְדִי חוּל הִיא לֹא בְּשִׂיא קְדוּשׁ וְהֵכָא גְבִי מַבִּילָה שְׁנִיָּה שְׁנַחֲלַק ר' מֵאִיר לְהַקְדִּים פְּשִׁטָה לְקְדוּשׁ לֹאוּ מֵשׁוֹם דס"ל קְדוּשׁ רֹאשׁוֹן שְׁכָּל מַבִּילָה מִחֲמַת לְבִישָׁה בָּא אֵלָא

בְּנִזְרַת הַכְּתוּב פְּלִיגִי: וּפִשְׁט וְרַחֲצַ וְרַחֲצַ וְלָבַשׁ וּפִשְׁט אֵת בַּגְּדִי הַבָּד אֲשֶׁר לָבַשׁ וְגו' וְסַמִּיךְ לָהּ וְרַחֲצַ אֵת בְּשָׂרוֹ בְּמָוִם בְּמָקוֹם קְדוּשׁ וְלָבַשׁ אֵת בַּגְּדָיו וְהַטִּיל הַכְּתוּב רְחִיצָה בֵּין פְּשִׁיטָה לְלְבִישָׁה וְהִאי וְרַחֲצַ דְּרַשִׁינוּ לִיה לְקַמֵּן לַעֲנִין קְדוּשׁ וְיִלְבִּינּוּ מֵנָּה תַרִּי קְדוּשִׁי דְּשִׁינּוּ וְרַחֲצַ אֶפְשֵׁט וְאֶלְבֹּשׁ בְּשָׂלוּ בְּתִיב וְרַחֲצַ תַרִּי זְמַנִּי: ר"מ סָבַר מַקְיֵשׁ קְדוּשׁ פְּשִׁיטָה לְקְדוּשׁ שֶׁל לְבִישָׁה מֵה לְבִישָׁה לּוֹבֵשׁ וְאח"כ מְקַדֵּשׁ קְדוּשׁ הַשְׂנִי בְּדֹאמְרִינוּן לְקַמֵּן הַכָּל מוֹדִים בְּקְדוּשׁ שְׁנִי כְּשֶׁהוּא לְבוּשׁ מְקַדֵּשׁ וְיִלִּיף לָהּ מִקְרָאִי אֵף קְדוּשׁ שֶׁל פְּשִׁיטָה פּוֹשֵׁט וְאח"כ מְקַדֵּשׁ וְרַבְּנָן סָבְרִי מֵה לְבִישָׁה כְּשֶׁהוּא לְבוּשׁ מְקַדֵּשׁ וְלִבְדְּכִי הַכָּל קְדוּשׁ בְּתַרְא אַחֵר לְבִישָׁה אֵף פְּשִׁיטָה כְּשֶׁהוּא לְבוּשׁ בַּגְּדִים שֶׁהוּא בָּא לְפִשְׁט מְקַדֵּשׁ וְאח"כ פּוֹשֵׁט: וּמִי מַצִּית אַמְרָתָה דְּלֹא מַצְרִיךְ ר"מ אֲטַבִּילָה רֹאשׁוֹנָה תַרִּי קְדוּשִׁי: וְהַמַּנְיָא כּו' וְגַם מַבִּילָה רֹאשׁוֹנָה תַנַּיָּא מְקַלָּא מְצַרְכוּ לִיה רַבְּנָן אֵלָא חַד קְדוּשׁ אֵלָא טַעֲמָא דר"מ מֵשׁוֹם דְּקַבְּבַר תַּרְנוּוּהוּ מֵשׁוֹם בַּגְּדִים שֶׁהוּא לּוֹבֵשׁ הִנֵּה: אֲמַר לָהּ אִי תַנַּיָּא בְּהִדְגָא דְּמַצְרִיךְ לִיה תַרִּי קְדוּשִׁי תַנַּיָּא וּמַהִּיא אִיכָּא לְמַשְׁמַע דְּטַעֲמָא דר"מ מֵשׁוֹם תַּרְנוּוּהוּ אֶלְבִּישָׁה אֲבָל אִי לֹא אֲשַׁכְחִיתוּ מִתְנֵי' בְּהִדְגָא לֹא הִנֵּה שְׁמַעֲיָנוּ לִיה מִפְּלַגְתָּא דְּטַבִּילָה שְׁנִיָּה דְּמִתְנֵי' אִיכָּא לְפָרוּשִׁי בְּדֹאמְרִינוּן לָהּ:

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

 מסורת הש"ס

- א לקמן לה.
- ב לקמן ע'; משנה יומא; לעיל
- טו; חולין כט.
- ג לקמן לז:

 תורה אור השלם
--

ובא אהרן אֶל־אַהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדֵי הַכֹּהֵן אֲשֶׁר לְבָשׁ בָּבֹאוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וּמִיָּחִים שָׁם נִיחָרָא טו, כג]

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

לב.

עין משפט
נר מצוה

א מו"י פב' מהל' עבודת יום
הכפורים הל' ב:

קרא הנה אמינא חמש טבילות ויטבל אפלו בזה אחר זה כלם ביוחד להכי אצטריך קרא דכשהוא משנה מעבודה לעבודה עביר להו ואי לאו הלכתא הנה אמינא אינו משנה מעבודה לעבודה אלא נ' פעמים דהו להו נ' טבילות ותו לא:

וְאִי כסדרו לא משפחת להו ה' טבילות וא"ת ומנלן דהאי קרא שלא על הסדר גאמר טפי משאר קראי דלמא קטרת דיוס הכפורים שלא על הסדר גאמר ומשפחת לה ה' עבודות תמיד של שחר בבגדי זהב קטרת דיוה"כ בבגדי לבן אינו ואיל העם בבגדי זהב עבודת היום בבגדי לבן מוספין ותמיד של בין הערבים בבגדי זהב וי"ל אס איתא דלא הנה הפסק בין הוצאת כף ומחטה לעבודת היום שלפנייה למה גאמר כה ובא אהרן והא דתם קאי אלא ש"מ משום דאפסקה בעבודה חיצונה להכי כתב ובא וא"ת א"כ לימא משום דכתיב ובא אהרן ש"מ שלא על הסדר גאמר ומאי אצטריך רב חקדא למימר טעמא משום דגמירי ה' טבילות וי"ל דה"א גזרת הכתוב הוא שיוציא כף ומחטה לאחר גמר עבודת פנים ושוב חזר לפנים ופושט את בגדי הבד והניחם שם ושוב יוצא ועושה אינו ואיל דעם ומוספין ותמיד של בין הערבים וא"ת ואימא דהאי ובא אהרן לאו להוציא כף ומחטה אלא להפסיק בעבודת פנים ונימא ובא אהרן להקטיר קטרת או להזאת פר נשעיר ואי משום ה' טבילות נימא דמפסיק באלו ואיל דעם בין קטרת להזאות אכל הוצאת כף ומחטה מנלן דעבודה היא להצריך לה טבילה בפני עצמה י"ל משום דכבר כתב בכוליהו עבודות היום ובא והביא אכל הוצאת כף ומחטה לא בתיב להכי אכא

למימר דבהוצאת כף ומחטה ארי: **וּמָה** במקום שאין טעון טבילה טעון קדוש וכו' ליקא למימר טמא לבגס לעזרה יוכיח שטעון טבילה ואין טעון קדוש די"ל מה להקם שאינו עובד תאמר ביוה"כ שהוא

רוצה לעבד: **מָה** לבישה טעון קדוש אף פשיטה ואם תאמר והא לבישה גופה

בק"ו איתא ובעיא היא בפרק איזהו מקומן (זכחים דף נ:.) למ"ד דבתר מלמד אולין אי דבר הבא בק"ו חזר ולמד דהקם בקדשים וי"ל דהני מלי בקדשים בגון קרבנות גופיהו:

מבואר להלל דהו ותרות כלן ולקמה מפרש מאי דרשה: וחסמש עבודות הן איתא בין לרבי בין לר"י: **ת"ל** ופשט ורחן וגו' הך מלתא רבי קאמר לה דגמר טבילות מורחן במים דכתיב בבגדי לבן ונשעיר ליה האי קרא דר"י ודריש לה לקדושין ופשט ורחן ורחן ולבש הטיל הכתוב ורחן בין ופשט ולבש לתן רחיצה לפשיטה ורחיצה ללבישה: מה מקום שאין טעון טבילה כל ימות השנה הבא לעבד אין טעון טבילה מן התורה אלא מדברי סופרים לזכר טמאה ישנה: טעון קדוש דכתיב (שמות מ"ג:ב) בבאס אל אהל מועד ובהקדשתם אל המזבח ורחצו: מקום שטעון טבילה ביוה"כ לכל חליפות בגדים: מה לבישה טעון קדוש דנפקא לן מק"ו מטיבילה דזאמרן ומפשט ורחן לא דריש ר"א בר"ש שטעון קדושין דמבעי לה לטיבילה להחליף בבגדי זהב כר' יהודה:

גמירי חמש טבילות וכו' תמה לי אי הלכתא קרא למה לי לקמן וי"ל אי לאו קרא הנה אמינא חמש טבילות ויטבל אפלו בזה אחר זה כלם ביוחד להכי אצטריך קרא דכשהוא משנה מעבודה לעבודה עביר להו ואי לאו הלכתא הנה אמינא אינו משנה מעבודה לעבודה אלא נ' פעמים דהו להו נ' טבילות ותו לא: **וְאִי** כסדרו לא משפחת להו ה' טבילות וא"ת ומנלן דהאי קרא שלא על הסדר גאמר טפי משאר קראי דלמא קטרת דיוס הכפורים שלא על הסדר גאמר ומשפחת לה ה' עבודות תמיד של שחר בבגדי זהב קטרת דיוה"כ בבגדי לבן אינו ואיל העם בבגדי לבן מוספין ותמיד של בין הערבים בבגדי לבן טעון טבילות וי"ל אס איתא דלא הנה הפסק בין הוצאת כף ומחטה לעבודת היום שלפנייה למה גאמר כה ובא אהרן והא דתם קאי אלא ש"מ משום דאפסקה בעבודה חיצונה להכי כתב ובא וא"ת א"כ לימא משום דכתיב ובא אהרן ש"מ שלא על הסדר גאמר ומאי אצטריך רב חקדא למימר טעמא משום דגמירי ה' טבילות וי"ל דה"א גזרת הכתוב הוא שיוציא כף ומחטה לאחר גמר עבודת פנים ושוב חזר לפנים ופושט את בגדי הבד והניחם שם ושוב יוצא ועושה אינו ואיל דעם ומוספין ותמיד של בין הערבים וא"ת ואימא דהאי ובא אהרן לאו להוציא כף ומחטה אלא להפסיק בעבודת פנים ונימא ובא אהרן להקטיר קטרת או להזאת פר נשעיר ואי משום ה' טבילות נימא דמפסיק באלו ואיל דעם בין קטרת להזאות אכל הוצאת כף ומחטה מנלן דעבודה היא להצריך לה טבילה בפני עצמה י"ל משום דכבר כתב בכוליהו עבודות היום ובא והביא אכל הוצאת כף ומחטה לא בתיב להכי אכא לבישה טעון קדוש וכו' תמה לי אי הלכתא קרא למה לי לקמן וי"ל אי לאו קרא הנה אמינא חמש טבילות ויטבל אפלו בזה אחר זה כלם ביוחד להכי אצטריך קרא דכשהוא משנה מעבודה לעבודה עביר להו ואי לאו הלכתא הנה אמינא אינו משנה מעבודה לעבודה אלא נ' פעמים דהו להו נ' טבילות ותו לא: **וְאִי** כסדרו לא משפחת להו ה' טבילות וא"ת ומנלן דהאי קרא שלא על הסדר גאמר טפי משאר קראי דלמא קטרת דיוס הכפורים שלא על הסדר גאמר ומשפחת לה ה' עבודות תמיד של שחר בבגדי זהב קטרת דיוה"כ בבגדי לבן אינו ואיל העם בבגדי לבן מוספין ותמיד של בין הערבים בבגדי לבן טעון טבילות וי"ל אס איתא דלא הנה הפסק בין הוצאת כף ומחטה לעבודת היום שלפנייה למה גאמר כה ובא אהרן והא דתם קאי אלא ש"מ משום דאפסקה בעבודה חיצונה להכי כתב ובא וא"ת א"כ לימא משום דכתיב ובא אהרן ש"מ שלא על הסדר גאמר ומאי אצטריך רב חקדא למימר טעמא משום דגמירי ה' טבילות וי"ל דה"א גזרת הכתוב הוא שיוציא כף ומחטה לאחר גמר עבודת פנים ושוב חזר לפנים ופושט את בגדי הבד והניחם שם ושוב יוצא ועושה אינו ואיל דעם ומוספין ותמיד של בין הערבים וא"ת ואימא דהאי ובא אהרן לאו להוציא כף ומחטה אלא להפסיק בעבודת פנים ונימא ובא אהרן להקטיר קטרת או להזאת פר נשעיר ואי משום ה' טבילות נימא דמפסיק באלו ואיל דעם בין קטרת להזאות אכל הוצאת כף ומחטה מנלן דעבודה היא להצריך לה טבילה בפני עצמה י"ל משום דכבר כתב בכוליהו עבודות היום ובא והביא אכל הוצאת כף ומחטה לא בתיב להכי אכא

תנא

עשרה קדושין לחמש טבילות: תשעה הוו דחקרא ליה טבילה ראשונה חר קדוש: אמרי לך רבנן קדוש גמירי דחקרא בן: קדושא דתרא כשגמר עבודת כל היום ופשט בגדי קדש ולבש בגדי חול: עביר ליה דתם כשכא לפשט בגדי קדש דלזמן סבירא לן קדוש חד אפשיטה וחד אלבישה ולר' מאיר לא מקדש מידי גמירי אינו בא ללבש בגדי קדש: ובא אהרן אל אהל מועד נאמר אחר שגמר הקטרה ומתן דמים פר נשעיר: למה הוא בא אל הסיכל הרי גמר עבודותיו אף במקרא זה לא פרש מה יעשה לשם: אינו בא אלא להוציא כף ומחטה שהניח בין הכדים דכתיב ונתן את הקטרת על האש וגו': שכל הכרשה נאמר המקראות על סדר העבודות המקלפות כסדרן בפרשה כן סדר עבודתם חוץ ממקרא זה שכתב הוצאת כף ומחטה עם עבודות הפנימיות ולא הפסיק עבודת אינו ואיל דעם בנתיב והיה לו לכתב בתחלה ויצא ועשה את עלתו וגו' ואח"כ ובא אהרן להוציא כף ומחטה ואח"כ ופשט את בגדי הבד והניחם שם ורחן את בגדיו במים ולבש את בגדיו שמונה של כל השנה ועשה המוספין ותמיד של בין הערבים: מאי טעמא צריך להפסיק באינו ואיל עם בין עבודת היום להוצאת כף ומחטה: אמר רב חסדא גמירי הלכה למשה מסיני: חמש טבילות זו ביום: ואי כסדרן של עבודות כתיב מקרא זה: לא משפחת בהן אלא שלא טבילות אחת לתמיד של שחר ואחת בינו ובין עבודת היום בלה עם הוצאת כף ומחטה ואחת בין הוצאת כף ומחטה לאינו ואיל דעם ועמהם המוספין ותמיד של בין הערבים לפיכך צריך להפסיק אינו ואיל דעם בין עבודת היום להוצאת כף ומחטה והוצאתו מפסיק בין אינו ואיל דעם לתמיד של בין הערבים הרי חמש תמיד של שחר בבגדי זהב עבודת היום בבגדי לבן אינו ואיל דעם בבגדי זהב על המזבח החיצון הוצאת כף ומחטה בבגדי לבן ומוספין ותמיד של בין הערבים בבגדי זהב: ולבש את בגדיו שמונה בגדים המיוחדים לו כל ימות השנה: מעבודה לעבודה מעבודת פנים לעבודת חוץ וה"ה מחוץ לפנים

ולקמן מסיים מלתה וקתני חמש עבודות הוו הרי חמש טבילות: דתתת בד קדש ולבש ורחן במים וגו' הרי כשהוא משנה מעבודת התמיד להתחיל בעבודת היום שהיא פנימית דכתיב דתרה ולקח את שני השעירים וגו' וכוליה ענינא: ואומר בגדי קדש הם בתוך מקרא זה עצמו דרש יש לך שלא תבות הללו דהו ותרות כלן ולקמה מפרש מאי דרשה: וחסמש עבודות הן איתא בין לרבי בין לר"י: **ת"ל** ופשט ורחן וגו' הך מלתא רבי קאמר לה דגמר טבילות מורחן במים דכתיב בבגדי לבן ונשעיר ליה האי קרא דר"י ודריש לה לקדושין ופשט ורחן ורחן ולבש הטיל הכתוב ורחן בין ופשט ולבש לתן רחיצה לפשיטה ורחיצה ללבישה: מה מקום שאין טעון טבילה כל ימות השנה הבא לעבד אין טעון טבילה מן התורה אלא מדברי סופרים לזכר טמאה ישנה: טעון קדוש דכתיב (שמות מ"ג:ב) בבאס אל אהל מועד ובהקדשתם אל המזבח ורחצו: מקום שטעון טבילה ביוה"כ לכל חליפות בגדים: מה לבישה טעון קדוש דנפקא לן מק"ו מטיבילה דזאמרן ומפשט ורחן לא דריש ר"א בר"ש שטעון קדושין דמבעי לה לטיבילה להחליף בבגדי זהב כר' יהודה:

מסורת הש"ס
א ספרא אחרי מות פרק ו ב
ב פסיקתא רבתי
ג ספרא אחרי מות פרק ו ה
ד יבמות מו: ספרא אחרי מות פרק ו ו
ה לקמן עא.
ו לעיל ל.

גליון הש"ס
תוס' ד"ה מה לבישה וכו' בגון קרבנות גופיהו. ע"י לעיל דף כג ע"ב תוס' ד"ה ולבש:
תורה אור השלם

ובא אהרן אל-אהל מועד ופשט את-בגדי הבד אשר לבש בבאו אל-הקדש והניחם שם [ויקרא טז, כג]

ורחץ את-בשרו במים במקום קדוש ולבש את-בגדיו ויצא ונעשה את-עלתו ואת-עלת העם וכפר בעדו ובעד העם [ויקרא טז, כד]

כתנת-בד קדש ולבש ומכניס-בד יתנו על-בשרו ובאבנט בד יחזר ובמזנפת בד יענף בגדי-קדש הם ורחץ במים את-בשרו ולבשם [ויקרא טז, ד]

ובא אהרן אל-אהל מועד ופשט את-בגדי הבד אשר לבש בבאו אל-הקדש והניחם שם ורחץ את-בשרו במים במקום קדוש ולבש את-בגדיו ויצא ונעשה את-עלתו ואת-עלת העם וכפר בעדו ובעד העם [ויקרא טז, כג-כד]

 עין משפט גור מצוה

א מיי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ב מיי' פא' מהל' שחיטה הל' ט, סמג עשין כג, טוש"ע יו"ד סי' כא סעי' א:

ג מיי' פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

תַּנְא דְּבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל ק"ו מה בגדי זָהב גַּמָּר בַּגְדֵי לְבָן מִבְּגְדֵי זָהָב וּלְחַמֵּן תַּנְא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל [אִיפְכָא וי"ל דַּתַּנְא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל] גַּמָּר טְבִילָה מִבְּגְדֵי לְבָן לְבַגְדֵי זָהָב כּר"י וּמִבְּגְדֵי זָהָב לְבַגְדֵי לְבָן כְּרַבִּי וְקֹאֲמַר לָמָּה לִי תַרִּי קִרְאִי נִכְתָּב חַד וְנִימָי אִיגָד מִנֶּה וְהִינוּ דְּקֹא דִּיק הִי נִכְתּוֹב אִי בְּתַב בְּבַגְדֵי זָהָב לֹא אִתּוּ בַּגְדֵי לְבָן בְּקַל וְחֹמֶר וּמָה בַּגְדֵי זָהָב וְכו' דְּאִיפֹא לְמַפְרָן וְכו'

אִיפְכָא: **נִפְקָא** לֹה מִדְּרַבִּי אֶלְעָזַר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן וְאִם תֵּאמַר אִם בֶּן מֵאִי אַחְמִירֵיךְ לַעֲלִי לְמִימַר דְּר"י נִפְקָא לֹה מִדְּרַבִּי טְבִילָה בְּבַגְדֵי לְבָן נִימֵי נִמִּי מַדְר' אֶלְעָזַר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן לִהְקִישָׁא דְּמִקְשָׁא פְּשִׁיטָה לְלִבְיָשָׁה וְנִימָא דְּכִי מָה לְבִישָׁה דְּבַגְדֵי זָהָב שְׁהוּא לִנְבֵּשׁ טַעוֹן טְבִילָה בְּגַנְפָקָא לִיָּה לר"י מוֹרְחוֹן אִף בְּגָדִים שְׁהוּא פּוֹשֵׁט (בָּהֶם) שְׁהִם שֶׁל לְבָן פְּשִׁהוּא לִנְבֵּשָׁן וְהָא טַעוֹן טְבִילָה וי"ל אִי אִמְרִינוּ דְּהִקְשָׁא בִּי הָא גִּנְגָא אִז לֹא מַצִּינוּ לְמַגְמַר מִנֶּה קִדּוּשׁ לַפְּשִׁיטָה דְּנִימָא דְּכִי מָה שְׁהוּא לִנְבֵּשׁ שְׁהִם שֶׁל זָהָב בְּשִׁהוּא לִנְבֵּשָׁן טַעוֹן קִדּוּשׁ אִף שֶׁל לְבָן שְׁהוּא פּוֹשֵׁט בְּשִׁהוּא לִנְבֵּשָׁן טַעוֹן קִדּוּשׁ לִנְבֵּשָׁן טַעוֹן קִדּוּשׁ וְלֹא צְרִיכָא לְהָא דְּרָשָׁא דְּהָא קִדּוּשׁ לְלִבְיָשֶׁת בַּגְדֵי לְבָן מִח"ו אִתֵּיא בְּמוֹ קִדּוּשׁ לְבַגְדֵי זָהָב וּא"כ לֹא הִנֵּה דְרָשִׁינוּ דְּהִקְשָׁא אֵלֶּא לְטְבִילַת בַּגְדֵי לְבָן אֲבָל קִדּוּשׁ לַפְּשִׁיטָה לֹא הִנֵּה נִפְקָא לָן הִילכְךָ אַחְמִירֵיךְ קִרְא לְטְבִילָה וּמִמִּילָא דְרָשִׁינוּ דְּהִקְשָׁא

לְקִדּוּשׁ בְּדֹחְמֵרן לַעֲלִי: **אם** כּוּ הוּא לֹה עֲבוּדָה בְּאַחַר ה"נ הִנֵּה מַעַ לְמַפְרָן אִם כּוּ הִי לֹה שְׁחִיטָה בְּשָׁנִים פִּינוּ דָּאִם לֹא מִרַק פִּסּוּל וְאִם שְׁנִים שׁוֹחֲטִין זָבַח אֶחָד אֲפִילוּ בְּזֶה אַחַר זֶה פִּסּוּל בְּדִמוּכַח בְּפִרְקַּהּ דְּשׁוֹחֲט (חֲלוּן דָּף כט.) וּא"ת וּמֵאִי קִשְׁיָא לִיָּה מַעֲבֹדָה בְּאַחַר הָא בְּפ' טָרֵף בְּקִלְפִי (לְחַמֵּן יוֹמָא דָּף מב.) אִיפֹא מֵאֵן דְּמִבְּשִׁיר אֲפִילוּ שְׁחִיטַת פֶּרוֹ בְּזֹר וְאֲפִילוּ מֵאֵן דְּפוּסָל אִינוּ דְּזֻקָא פֶּרוֹ דְּאִתִּי לַחוּבַת הַיּוֹם דְּקֹאִי עֲלִיָּה אֲהֲרֹן וְחִקָּה אֲבָל תְּמִיד דָּלָא שְׁיָךְ לַחוּבַת יוֹם הַכְּפוּרִים לֹא קֹאִי עֲלִיָּה אֲהֲרֹן וְחִקָּה בְּשְׁחִיטָה פִּינוּ דְּלֹא עֲבוּדָה הִיא וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמַכֵּל מִקּוֹם פִּסּוּל מִדְּרַבְּנָן וי"מ מִשּׁוֹם דְּמִרְהִיקָה צִרְךָ קִבְּלָה וְלֹא נִהִירָא דְּמִי עֲדִיף מַעוּט סִימֵן בְּתֵרָא מִרַב קִמָּא וְעוֹד י"מ פִּינוּ דְּהָא דְּחֹמֶר שְׁחִיטָה לֹא עֲבוּדָה הִיא אִינוּ בְּמוֹ שְׁפָרַשׁ רַבִּינוּ יַעֲקֹב מֵאוּרִלִינִי"ש לְפִי שְׁנוּהֲנֵת אִף בְּחֲלוּן וְהָא מִרוּק אִינוּ מַעֲבָב' בְּחֲלוּן א"כ הִי עֲבוּדָה וְלֹא יִהְיֶה בְּשֵׁר אֵלֶּא בּוֹ:

תַּנְא דְּבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל ק"ו מה בגדי זָהב כּו' תַּמָּה וְתַנְא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל גּוּפָה הֶכָּא

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

תַּנְא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, קַל וְחוֹמֶר: מָה בַּגְדֵי זָהָב שְׂאִין כְּהֵן נִכְנָס בְּהֵן לַפְּנֵי וְלַפָּנִים — טַעוֹן טְבִילָה, בַּגְדֵי לְבָן שְׁנִכְנָס בְּהֵן לַפְּנֵי וְלַפָּנִים — אִינוּ דִּין שְׁטַעוֹן טְבִילָה! אִיפֹא לְמַפְרָה: מָה לְבַגְדֵי זָהָב שְׂכּוֹן כְּפָרְתָן מְרוּבָּה! אֵלֶּא, נִפְקָא לִיָּה מִדְּרַבִּי.^(א)אָמַר רַבִּי: מִנְּיָן לְחַמֵּשׁ טְבִילוֹת וַעֲשָׂרָה קִידוּשִׁין שְׁטוּבֵל כְּהֵן גָּדוֹל וּמִקְדָּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם, תִּלְמוּד לּוֹמַר: ”כְּתַנַּת בַּד קוּדָשׁ יִלְבָּשׁ”, הָא לְמַדַּת שְׂכָל הַמִּשְׁנָה מַעֲבֹדָה לַעֲבֹדָה שְׁטַעוֹן טְבִילָה. אַשְׁכַּח מִבְּגְדֵי זָהָב לְבַגְדֵי לְבָן, מִבְּגְדֵי לְבָן לְבַגְדֵי זָהָב מִנְּיָן? תַּנְא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, קַל וְחוֹמֶר: מָה בַּגְדֵי לְבָן שְׂאִין כְּפָרְתָן מְרוּבָּה — טַעוֹנִין טְבִילָה, בַּגְדֵי זָהָב שְׂכַפְרָתָן מְרוּבָּה — אִינוּ דִּין שְׁטַעוֹנִין טְבִילָה? אִיפֹא לְמַפְרָה: מָה לְבַגְדֵי לְבָן שְׂכּוֹ נִכְנָס בְּהֵן לַפְּנֵי וְלַפָּנִים! הִיִּינוּ דְקִתְּנִי, וְאוֹמַר: ”בַּגְדֵי קוּדָשׁ הֵם וְרַחֵץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וּלְבָשָׂם”. וְחַמֵּשׁ עֲבוּדוֹת הֵן: תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר בְּבַגְדֵי זָהָב, עֲבוּדַת הַיּוֹם בְּבַגְדֵי לְבָן, אִילוּ וְאִיל הָעַם בְּבַגְדֵי זָהָב, כַּף וּמַחְתָּה בְּבַגְדֵי לְבָן, תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבִים בְּבַגְדֵי זָהָב. וּמִנְּיָן שְׂכָל טְבִילָה וּטְבִילָה צְרִיכָה שְׁנֵי קִידוּשִׁין? תִּלְמוּד לּוֹמַר: ”וּפְשִׁט ... וְרַחֵץ”, ”וְרַחֵץ ... וְלְבָשׁ”. הָא בְּטְבִילָה כְּתִיב! אִם אִינוּ עֲנִין לְטְבִילָה, דְּנִפְקָא לִיָּה: מ”בַּגְדֵי קוּדָשׁ הֵם”, תִּנְהוּ עֲנִין לְקִידוּשׁ. וְלִיכְתֻּבִּיהַ רַחֲמָנָא בְּלִשׁוֹן קִידוּשׁ! הָא קָא מִשְׁמַע לָן דְּטְבִילָה בְּקִידוּשׁ, מָה קִידוּשׁ בְּמִקּוֹם קוּדָשׁ, אִף טְבִילָה בְּמִקּוֹם קוּדָשׁ. וְרַבִּי יְהוּדָה, קִידוּשׁ מְנָא לִיָּה? נִפְקָא לִיָּה מִדְּרַבִּי אֶלְעָזַר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר רַב חֲסִדָּא: הָא דְרַבִּי מִפְקָא מִדְּרַבִּי מֵאִיר, וּמִפְקָא מִדְּרַבְּנָן. מִפְקָא מִדְּרַבְּנָן, דְּאִילוּ רַבְּנָן אָמְרִי: כְּשִׁהוּא לְבוּשׁ מְקוּדָשׁ, וְאִיהוּ אָמַר: כְּשִׁהוּא פּוֹשֵׁט מְקוּדָשׁ. וּמִפְקָא מִדְּרַבִּי מֵאִיר: דְּאִילוּ רַבִּי מֵאִיר אָמַר: הֵךְ קִידוּשׁ בְּתֵרָא כְּשִׁהוּא לְבוּשׁ מְקוּדָשׁ, וְאִיהוּ אָמַר: כְּשִׁהוּא פּוֹשֵׁט מְקוּדָשׁ.^(ב)אָמַר רַב אַחָא בְּרַ יַעֲקֹב: הַכֹּל מוֹדִין בְּקִידוּשׁ שְׁנֵי שְׁלוּבָשׁ וְאַחַר כֶּךָ מְקוּדָשׁ. מֵאִי טַעְמָא, דְּאָמַר קְרָא: ”אוּ בְּגִשְׁתֶּם אֶל הַמִּזְבֵּחַ”, מִי שְׂאִינוּ מַחוּסָר אֵלֶּא גִישָׁה, יֵצֵא זֶה שְׁמַחוּסָר לְבִישָׁה וּגִישָׁה. אָמַר לִיָּה רַב אַחָא בְּרִיהַ דְּרַבָּא לְרַב אֲשִׁי: לֹא רַב חֲסִדָּא אִית לִיָּה דְרַב אַחָא, וְלֹא רַב אַחָא אִית לִיָּה דְרַב חֲסִדָּא. דָּאִם כּוּ, לְרַבִּי הוּוּ לְהוּ חֲמִיסַר קִידוּשִׁין. הִבִּיאוּ לוֹ אֶת הַתְּמִיד קְרָצוּ וְכוּ. מֵאִי קְרָצוּ? אָמַר עוּלָא: לִישְׁנָא דְקֻטְלָא הוּא. אָמַר רַב נַחֲמָן בְּרַ יַצְחָק, מֵאִי קְרָא: ”עֲגֹלָה יִפְהַפִּיָּה מִצָּרִים קְרִץ מִצְפּוֹן בָּא בָּא”. מֵאִי מִשְׁמַע? כְּדַמְתַּרְגָּם רַב יוֹסֵף: ”מִלְכוּ יֵאָדָא הָוֹת מִצָּרִים עֲמִמִּין קְטוּלִין מִצִּיפּוּנָא יִיתוּן עֲלֶיהָ”. קְרָצוּ בְּכַמָּה? אָמַר עוּלָא: בְּרוּב שְׁנִים.^(אב)וְכוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּרוּב שְׁנִים. וְאִף רִישׁ לְקִישׁ סִבַּר בְּרוּב שְׁנִים, דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: וְכִי מֵאַחַר שְׁשָׁנִינוּ: רוּבוֹ שֶׁל אֶחָד כְּמוֹהוּ, לָמָּה שְׁנִינוּ: רוּב אֶחָד בַּעוּף רוּב שְׁנִים בְּבַהֲמָה? לְפִי שְׁשָׁנִינוּ: הִבִּיאוּ לוֹ אֶת הַתְּמִיד, קְרָצוּ וּמִירַק אַחַר שְׁחִיטָה עַל יָדוֹ, וְקִיבֵל אֶת הָדָם וּזְרָקוּ. יָכוֹל לֹא מִירַק — יִהְיֶה פִּסּוּל. ”יָכוֹל לֹא מִירַק יִהְיֶה פִּסּוּל!? אִם כּוּ הוּא לִיָּה עֲבוּדָה בְּאַחַר, (וּתַנּוּ): כָּל עֲבוּדוֹת יוֹם הַכְּפוּרִים אֵינָן כְּשִׁרוֹת אֵלֶּא בּוֹ! הִכִּי קֹאֲמַר: יָכוֹל יִהְיֶה פִּסּוּל מִדְּרַבְּנָן,

לְכָּה

כְּפוּרִים אִינֶה מְכַכֶּרֶת אֵלֶּא עַל עֲבוּדַת פְּנִים דִּיוֹם טַמְאָת מַקְדָּשׁ וְקִדְּשׁוּ בְּדֹאמְרִינוּ בְּשַׁעֲבוֹעוֹת (דָּף ז:): נִפְקָא לֹה מִדְּרַבִּי כְּתַנַּת בַּד קִדָּשׁ יִלְבָּשׁ וְרַחֵן בַּמַּיִם וּלְבָשָׂם: א"ר וְכוּ' לְפִרְוִשִׁי מִתְּנִיתָא דְלַעֲלִי קָא מִהֲדַר: הִינוּ דְקִתְּנִי בְּמִלְתָּא דְרַבִּי וְאוֹמַר בַּגְדֵי קִדָּשׁ הֵם וְכִי דְרִישׁ לִיָּה תִלָּה הַכְּתוּב טַעַם הַטְּבִילָה בְּשַׂבִּיל שְׁהִם בַּגְדֵי קִדָּשׁ לְלַמְדָךְ שְׂכָל חֲלִיטוֹת בַּגְדֵי קִדָּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם טַעוֹנִין טְבִילָה וּבַגְדֵי זָהָב גַּם הֵם קִדָּשׁ: הָא בְּטְבִילָה כְּתִיב דְּהָא כְּתִיב בְּשִׂרּוֹ: הִכִּי גְרַסִּינוּ אִם אִינוּ עֲנִין לְטְבִילָה גִנְפָקָא לֹה מִבְּגְדֵי קִדָּשׁ הֵם תַּנְהוּ לַעֲנִין קִדּוּשׁ: הָא קמ"ל מִדְּאִפְקִי' בְּלָשׁוֹן טְבִילָה דְּלוֹפִינוּ טְבִילָה מִנֶּה: מָה קִדּוּשׁ בְּמִקּוֹם קִדּוּשׁ כְּדַכְּתִיב בָּהּ בְּמִקּוֹם קִדּוּשׁ אִף טְבִילוֹת הַבָּאֹת מִחֲמַת מַחֲלָפוֹת הַיּוֹם בְּמִקּוֹם קִדּוּשׁ אֲבָל טְבִילָה רֵאשׁוּנָה לֹא יִלָּקֵת מִנֶּה דְהָא לֹאוּ דְאוֹרְיִיתָא הִיא: וְר' יְהוּדָה דְּמַפְקָא לִיָּה לְהָא קִרְא לְטְבִילַת בַּגְדֵי זָהָב לֹא דְרִישׁ בַּגְדֵי קִדָּשׁ הֵם קִדּוּשׁ מִנָּא לֹה: אָמַר רַב חֲסִדָּא כּוּ' קִסְבַּר רַב חֲסִדָּא זֻקָא א"ר וּפְשִׁט וְרַחֵן וְרַחֵן וְלְבָשׁ שְׁנֵי קִדּוּשִׁין בֵּין פְּשִׁיטָה וְלִבְיָשָׁה אֶחָד לְפָנֵי טְבִילָה וְאַחַד לְאַחֲרֶיהָ קִדָּשׁ לְבִישָׁה: מִפְקָא מְדַר' מֵאִיר מוֹצֵאֵת הִיא מְכַלֵּל דְּבִרְיוֹ שֶׁל ר"מ לֹא סְבִירָא לֹה כּר"מ דְּאִע"ג דְּחֹמְרִינוּ בְּמִתְנִיתָן פֶּשֶׁט וְקִדָּשׁ גִּדּוּ וְרַגְלֵי דס"ל קִדּוּשׁ שְׁלֹפְנֵי הַטְּבִילָה אַחַר פְּשִׁיטָה הוּא פְּלִגַּי עֲלֵיָּה מֵיָּהָא בְּקִדּוּשׁ שְׁנֵי דְקֹאֲמַר אַחַר לְבִישָׁה הוּא בְּדַקְתְּנִי בְּרִיתָא דְר"מ לַעֲלִי לְבָשׁ קִדָּשׁ גִּדּוּ וְרַגְלֵי: הַכֹּל מוֹדִים וְאֲפִלוּ רַבִּי שְׁהַקְדוּשׁ הַסְמוּךְ לְפָנֵי הָעֲבוּדָה כְּשִׁהוּא לְבוּשׁ מְקוּדָשׁ: לֹא רַב חֲסִדָּא דְאָמַר מְלִתָּה דְרַבִּי זֻקָא בְּשֵׁי שְׁנֵי קִדּוּשִׁין בֵּין פְּשִׁיטָה לְלִבְיָשָׁה: אִית לֹה דְרַב אַחָא דְאָמַר קִדּוּשׁ אַחַר לְבִישָׁה בְּשִׁינוּ: לֹא רַב אַחָא דְבָשִׁי קִדּוּשׁ סְמוּךְ לַעֲבוּדָה: אִית לֹה דְרַב חֲסִדָּא דְבָשִׁי לְרַבִּי שְׁנֵי קִדּוּשִׁין כְּשִׁהוּא עֵרַם דָּאִם כּוּ דְאִית לְהוּ בְּהִדְדֵי הִיוּ לִיָּה לְרַבִּי ג' קִדּוּשִׁין בְּכָל טְבִילָה ב' כְּשִׁהוּא עֵרַם וְאַחַד כְּשִׁהוּא [לְבוּשׁ]: בְּרוּב שְׁנִים הַכֶּשֶׁר שְׁחִיטָה בְּצִמְצוּם: וְכִי מֵאַחַר שְׁשָׁנִינוּ בְּשְׁחִיטַת חֲלוּן וְרַבּוֹ שֶׁל אֶחָד כְּמוֹהוּ מִמִּילָא שְׁמַעִינוּ רַב שְׁנִים כְּשִׁנָּם: לָמָּה שְׁנִינוּ בְּצַדָּה רַב אֶחָד בַּעוּף וְכוּ': יָכוֹל יִהְיֶה פִּסּוּל מִדְּרַבְּנָן הוּאִיל וְכָל עֲצָמוֹ לָדָם הוּא צְרִיךְ פִּסּוּל וְכִי תַנּוּ רַבּוֹ שֶׁל אֶחָד כְּמוֹהוּ בְּחֲלוּן תַּנּוּ:

 מסורת הש"ס

א תוספתא חולין

ב זבחים יט:

ג לעיל טו; חולין כט; משנה יומא

 גליון הש"ס

גמ' מי שאינו מחוסר אלא גישה. כעין זה חולין דף קלה ע"א וט"ז:

 תורה אור השלם
--

כתנת"בד קדש ילכש ומכניסי"בד יהיו עלי"בשרו ובאבנט בד יחגר ובמזונות בד יצנך בגדי"קדש הם ורחץ במים את"בשרו ולבשם [ויקרא טז, ד]

ורחץ את"בשרו במים במקום קדוש ולבש את"בגדיו ויצא וקשה את"עלתו ואת"עלת העם (וכפר בעדו ובעד העם [ויקרא טז, כד]

בבאם אל"אהל מועד ירחצו"מים ולא ימתו או בגשתם אל"המזבח לשרת להקטיר אשה ליתנה [שמות ל, ב]

עגלה ופה"פיה מצרים קרץ מצפון בא בא [ויחזיקו מו, ב]

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

לג.

 עין משפט נר מצוה

א מיי' פו' מהל' תמידים ומוספין

הל' א:

ב מיי' פו' מהל' תמידים ומוספין

הל' ה:

ג מיי' פא' מהל' תמידים ומוספין

הל' ג:

ד מיי' פד' מהל' תמילין ומזוזה

וספר תורה הל' ח:

 מסורת הש"ס

א פסחים נח.

ב לקמן מה.

גליון הש"ס

תד"ה אביי וכו' אי בעי למעבדינהו ביממא. עיין לעיל דף כז ע"ב תוס' ד"ה איכא דאמרי:
שם ד"ה מכלל וכו' וי"ל דאי מוהבא. עיין לקמן דף מ"ה ע"ב וצ"ע:

שם ד"ה אין מעבירין וכו' וי"ל דלא שויבא דריש לקיש. עיין מג"א סי' קמז ס"ק ו"א:

תורה אור השלם

והאש על-המזבח תוקד"בו לא תכבה ובער עליה הפהו עצים בבקר בבקר וצדד עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים [ויקרא ו, ה]

צו את-אֶהֱרֹן ואת־בָּנָיו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה*(בספרי תימן מוקדה במ"ם רגילה) על-המזבח כל־העולה עד־הבקר ואש המזבח תוקד בו [ויקרא ו, ג]

והקטיר עליו אֶהֱרֹן קטרת סמים בבקר בבקר בחיטבו את־הנרות וקטירנהן (שמות ז, ז)

לְכֹךְ שְׁנִינוּ כו' ממשנה ותיכא חזא בַחלין וחדא בַקגשים מדקאמר ר"ש בן לקיש דלפרשה הך דסדר יומא תנן לה דשחיטות חלין שמע מנה קרעו דהבא ברוז שנים: מצנה למרק כזי להוציא את הדס ופה: אבזי מסדר מערכה משמה דגמרא מנה סדר עבודות שֵל כל יום ויום: משמה דגמרא דכנליה ושיבה דרבנן דבי מדקשא: ואלבא דאבא שאול דאמר בפ"ק הטבת כל הנרות קודמות (לכל) לקטרת: מערכה גדולה שְעָלֶיהָ וקטירו כל הקטרות: קודמת לסדר לפני המערכה שניה שעושין בקרן מערבית דרומית משוך מן הקרן ד' אמות לצד גפון דמתנן במסכת תמיד (דף כט.): שֵל קטרת שממנה חותין גחלים להכניס למזבח פנימי שחרית וערבית להקטיר עליה קטרת תמיד פרס שחרית ופרס בין הערבים: לסדור שני גזירין שמסדרין על מערכה גדולה וכנליה טעמי מפרש לקמיה: גדם התמיד לשחיטה ולריקה: קטרת שֵל מזבח הפנימי קודמת לאברים להקטיר אברי התמיד על מזבח החיצון: למנחה מנחת נסכו שֵל תמיד ונסביון דכתיב (במזכר כ"ח:ה') ונשירית האִיפה סלת למנחה ונז': לנסבין לנסך יינו שֵל תמיד: ונסבין למוספין אס שבת הוא: שגאמר והקטיר עליה חלבי השלמים וזרש ליה לשון השלמה עליה על העולה תמיד שֵל שחר האמורה בראש המקרא שגאמר ושרך עליה העלה והקטיר והוסיף והשלים אחריה כל הקרבנות ולא על שבין הערבים למד על תמיד שֵל בין הערבים שהוא אחרון לכל הקרבנות: מוקדה לשון מדורת עצים וכן תוקד: זו מערכה שניה ולמדך שתהא על מזבח החיצון ומשם יכניסו גחלים על הפנימי: ואפוק להקדים מערכה שֵל קטרת [ויקרא] כסדורה דהא בַהקטור כל הלילה קאי: בפרתה מרפה שְעָלֶיהָ מקטירים כל הקטרות חזן מן הקטרת לפנים להיכל: מי לא מעיגל כו' נמצאת אף הגדולה ראיה לפנים: ובער עליה אמערכה גדולה קאי דסמיה לה ושרך עליה עצם ב' עצם: ולא על חדרתה שֵל קטרת: והבא כתיב בבקר בבקר בהיטבו את הנרת וקטירנה (שמות ל"ז:) קאי למדקשה חדשון פנימי ואלהטה והקטרת דכתיב וקטירנה ואין קטרת אֵלָל לאחר ששון: מכשיר עדיף המכשיר ומתקן את הדבר הזה קודמו ועצם מכשירי קטרת הם שדרי עצם הן המכשירין את הקטרת: מכשיר מאי נינהו מכשיר דהבא במאי עסקת בשני גזירי עצם: והא למערכה גדולה אזלי ואינם מכשירי קטרת:

שום עצים אף על גב דהני לאו לקטרת אזלי שס עצם מכשירי קטרת הן: גמרא גמירנא שפן סדרן: סברא לא ודענא לתת טעם לדבר מדעת: אין מעבירין הפוגע במצנה לא יעבר ממנה ונפקא לן במכילתא מנשמרתם את המצות קרי בה את המצות לא תמתון לה שתתמיון ותשון:

אֵלָל היבא דבעינו לַמעבד תרניהו שיש להקדים ההוא דפגע בה ברישא אֵבֵל לא היבא אֵלָל חד לא גמרינן מנה ונעבד לתדיר לחודיה ולא נעביד לשאינו תדיר:

לְכֹךְ שְׁנִינוּ: רוב אחד פְעוּף ורוב שְׁנִים בַּבְהמה. וכי מאחר דאפילו פסולא מדרבנן ליבא, למה לי למרק! מצוה למרק. "אבזי מסדר מערכה משמיה דגמרא ואליבא דאבא שאול: מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת, מערכה שניה של קטורת קודמת לסידור שני גזירי עצים, וסידור שני גזירי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי, ודישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות, והטבת חמש נרות קודם לדם התמיד, ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות, והטבת שתי נרות קודם לקטורת, וקטורת קודם לאברים, ואברים למנחה, ומנחה לחביתין, וחביתין לנסבין, ונסבין למוספין, ומוספין לבזיכין, ובזיכין לתמיד שֵל בין הערבים, שנאמר: "והקטיר עליה חלבי השלמים", "עליה" השלם כל הקרבנות כולן.^(א) אמר מר: מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת. מנא לן? דתנא: "היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה" — זו מערכה גדולה. "ואש המזבח תוקד בו" — זו מערכה שניה של קטורת. ואיפוך אנא! מסתברא מערכה גדולה עדיפא, שפן כפרתה מרובה. אדרבה, מערכה שניה עדיפא, שפן מכניסין ממנה לפנים! אפילו הכי, כפרתה מרובה עדיפא. ואיפצית אימא: אי לא משפח עצים למערכה שניה, מי לא מעייל ממערכה גדולה? מערכה שניה של קטורת קודמת לסידור שני גזירי עצים. מנא לן? דכתיב: "ובער עליה הפהו עצים בבקר בבקר". "עליה", ולא על חברתה. מכֵּלֵל דאיתא לחברתה. והאי "עליה" מיפְעִי ליה לגופיה! תרי "עליה" כתיבי. סידור שני גזירי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי. אף על גב דהבא כתיב "בבקר בבקר", והבא כתיב "בבקר בבקר", אפילו הכי מכשיר עדיף. מכשיר מאי ניהו — שני גזירי עצים, והא אמרת שני גזירי עצים למערכה גדולה אזלי! אמר רבי ירמיה: שום עצים. רבינא אמר: הואיל והתחיל במערכה, גומר. רב אשי אמר: אי לא משפח עצים למערכה שניה מי לא מעייל ממערכה גדולה? ודישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות. מאי טעמא? אמר אבזי: גמרא גמירנא, סברא — לא ידענא. ורבא אמר: כריש לקיש. דאמר ריש לקיש: אין מעבירין על המצות,

וכי

שיש לשחט לכתחלה כל הסימנין ולא סגי ברכא דלמא לא אתי למעבד רבא וי"ל ה"מ בחד גברא אֵבֵל בְּתָרֵי גַבְרִי דְּכָבֵד שְׁחַט כ"ג ונסתלק אי אתי אחרניא וממרק נראה כשהיה ונראה כאלו נשחט הזבח בשנים הנה לן למיסר למרק ומשני מצנה למרק כזי

לקבל כל הדס: אבזי מסדר מערכה כו' תמה לי אמאי לא קא חשיב נמי תרומת הדשן דהניא נמי תחלת עבודה דיממא וצ"ל משום דזמנין מקדמיין אותה מאשמרת הראשונה ומחנות הלפך לא קא חשב לה שהיה הפסח גדול פינה ובין הני דקא חשיב אֵבֵל הֵךְ דקא חשיב היו רגילין לעשותן בזה אחר זה אי נמי יש לומר תרומת הדשן עקר מצותה רק בלילה אֵבֵל הני אי בעי למעבדינהו

ביממא הרשות בידם: מכֵּלֵל דאיבא חברתה תמה לי אס בן למה לי קרא דלשיל ואש המזבח תוקד בו למערכה שניה תפוק לה מהאי קרא וי"ל דאי מהבא הנה חמינא יעשו מערכה שניה על מזבח הפנימי דדרך שעושין מערכה גדולה על מזבח החיצון בינן דאתיא לצרך קטרת דמזבח הפנימי להכי אגטריך ואש המזבח תוקד בו על מזבח החיצון במקום מערכה גדולה: אפילו הכי מכשיר עדיף תמה לי לימא טעמא משום דתדיר נשאינו תדיר תדיר קודם וסדור גזירין הוא תדיר טפי שהוא פעמים בכל יום וזשון מזבח הפנימי אינו אֵלָל פעם אחת ויש לומר דלא גמרינן ממלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד דתדיר קודם אֵלָל היבא דתרגיהו שוו דזו הוז מתנה דומיא דתמידין ומוספין אֵבֵל כל פי האי גונא דחד הוי עבודת מתנה וחד עבודת סלוק לא: איז

מעבירין על המצות בַּבֶּרֶק אֵתְהוּ מקומן (זכחים דף נא.) גבי צירי הדס היה שופך על יסוד מערבי קאמר בגמרא מ"ט דכתיב (ויקרא ד) אֵל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד ההוא דפגע בה ברישא ומשמע משום דאין מעבירין על המצות אֵבֵל רש"י ל"ג ההוא דפגע בה ברישא אֵלָל מפתח אהל מועד קא גמר לה דיסוד מערבי שֵל מזבח הני בגגד הפתח וכן משמע הֵתם בגמרא גבי צירי הדס היה שופך על יסוד דרומי ומפרש משום דילמד וירידתו מן הפֶּבֶשׁ ליעלתו מן ההיכל מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו דהינו יסוד מערבי אף וירידתו מן הפֶּבֶשׁ בסמוך לו דהינו יסוד דרומי ואי מאין מעבירין על המצות קא יליף לפנימיים

דנשפין על יסוד מערבי אמאי פשיטא ליה [טפי] בפנימיים שהן ביסוד מערבי מבחינן ביסוד דרומי הא אידי ואידי שִׁיך בְּהו טעמא דאין מעבירין על המצות וכן משמע ר"פ דגזי קגשים (זכחים דף נח:) דפריך צירי הדס בַּהֲקִיא כתיב בְּהו אשר פתח אהל מועד ואס תאמר וְלָמָּה לִי קרא אמאי לא נפקא מדריש לקיש דאין מעבירין על המצות ויש לומר דלא שִׁיבא דריש לקיש

אֵלָל היבא דלא עבדינן אֵלָל חד לא גמרינן מנה ונעבד לתדיר לחודיה ולא נעביד לשאינו תדיר:

^[1] א מיי' פו' מהל' תמידים ומוספין

^[2] הל' א:

^[3] ב מיי' פו' מהל' תמידים ומוספין

^[4] הל' ה:

^[5] ג מיי' פא' מהל' תמידים ומוספין

^[6] הל' ג:

^[7] ד מיי' פד' מהל' תמילין ומזוזה

^[8] וספר תורה הל' ח:

לג:

 עין משפט
 גזר מצווה

א מו"י פא' מהל' בית הבחירה
הל' ז:

ב מו"י פד' מהל' תפילין ומוזזה
וספר תורה הל' ח:

עבֹרִי דְרַעָא אטױטפּתאַ פּרש"י להניח תפלין בראש קדס גֵּינִיחַ תפלין שֶׁל יָד וְכִי עָיִל לְהִיכָל בַּמִּזְבֵּחַ פָּגַע בְּרִישָׁא קדס שֵׁנִיחַ תפלין שֶׁל יָד וְכִי עָיִל לְהִיכָל — בַּמִּזְבֵּחַ פָּגַע בְּרִישָׁא. דִּתְנִיָא: שְׁלַחַן בַּצִּפּוֹן מְשׁוּה מִן הַכּוֹתֵל שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַחְצָה, וּמִגֹּדֶר בַּדְּרוֹם מְשׁוּכָה מִן הַכּוֹתֵל שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַחְצָה. מִזְבֵּחַ מְמוּצָע וְעוֹמֵד בְּאַמְצָע וּמְשׁוּה כָּלפִי חוּץ קִימָעָא. וְנוֹקְמִיָה, לְהַדְיִיָהוּ? פִּיּוֹן דְּכַתִּיב: ”וְאַתְּ הַמִּגְדָּלָה נֹכַח הַשְּׁלַחַן”, בְּעֵינֵינוּ דְּחוּז אֶהְדִּי. ”אָמַר רַבָּא: שְׁמַע מִינָּהּ מִדְּרִישׁ לְקִישׁ, עַבְרִי דְרַעָא אטױטפּתאַ אָסור. הִכִּי עֲבִיד? מִדְרַעָא לטױטפּתאַ. וְהִטְבַּת חֲמֵשׁ גִּירוֹת קוֹדֵם לְדֵם הַתְּמִיד, וְדֵם הַתְּמִיד קוֹדֵם לְהִטְבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת. מַאי טַעְמָא? אָמַר אַבְיִי: הֵהוּא ”בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר” דְּשִׁנֵּי גִזְרֵי עֲצִים דְּלֹא צָרִיכִי, שְׂדִינְהוּ לְהֶכָא. חַד שְׂדִיָּיה לְהִטְבַּת חֲמֵשׁ גִּירוֹת — דְּלִיקְדָּמִיָה לְדֵם הַתְּמִיד, וְחַד שְׂדִיָּיה לְדֵם הַתְּמִיד — דִּנְקִדָּמִיָה לְהִטְבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת. חַד שְׂדִיָּיה לְהִטְבַּת חֲמֵשׁ גִּירוֹת, דְּלִיקְדָּמִיָה לְדֵם הַתְּמִיד — דְּהֶכָא תִּלְתָּא וְהֶכָא תָּרִי. וְחַד שְׂדִיָּיה לְדֵם הַתְּמִיד — דִּנְקִדָּמִיָה לְהִטְבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת. אָף עַל גַּב דְּהֶכָא תָּרִי וְהֶכָא תָּרִי — מְכַפֵּר עֲדִיף. אָמַר לִיה רַב פִּפְּא לְאַבְיִי, וְאַיִמָּא: חַד שְׂדִיָּיה לְדִישׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, דִּנְקִדָּמִיָה לְדֵם הַתְּמִיד — דְּהֶכָא תִּלְתָּא וְהֶכָא תָּרִי. וְחַד שְׂדִיָּיה לְדֵם הַתְּמִיד, דִּנְקִדּוֹם לְהִטְבַּת חֲמֵשׁ גִּירוֹת — דְּאָף עַל גַּב דְּהֶכָא תָּרִי וְהֶכָא תָּרִי, מְכַפֵּר עֲדִיף! אִם כֵּן אֶפְסוּקִי בְּמַאי מִפְסָקָתָ לְהוּ? הִנִּיחָא לְרִישׁ לְקִישׁ, דְּאָמַר: לָמָּה מְטִיבִין וְחוֹזְרִים וּמְטִיבִין — כְּדִי לְהַרְגִּישׁ כָּל הַעֲזָרָה כּוּלָּהּ, שְׁפִיר. אָלֹא לְרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר: ”בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר” — חִלְקֵהוּ לְשִׁנֵּי בִקְרִים, מַאי אֵיכָא לְמִימַר? אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אָשִׁי: הָאִי ”בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר” דְּעֲצִים, מִי מְיִיתֵר? הָא מִיבְּעִי לִיה לְגוּפִיָּה, דְּקֹאֲמַר רַחֲמֵנָּא — נִקְדָּמוּ לַמַּעֲרֵכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת! אָמַר לִיה: וְלֹאוּ מִי אוֹקִימֵנָּא ”עֲלִיָּהּ” וְלֹא עַל חִבְרָתָהּ, מִכָּלֵל דְּאִיתִּהּ לְחִבְרָתָהּ. מַאי שְׁנָא דְּעֲבִיד הִטְבַּת חֲמֵשׁ גִּירוֹת בְּרִישָׁא? נֶעְבִּיד הִטְבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת בְּרִישָׁא! פִּיּוֹן דְּאַתְחִיל בָּהּ — עֲבִיד רוּבָּא. וְנֶעְבִּיד שִׁית! אָמַר קָרָא: ”בְּהִיטִיבוּ אֶת הַגִּירוֹת יִקְטִירֶנָּה”, וְאַיִן גִּירוֹת פְּחוּתוֹת מְשֻׁתָּיִם. וְהִטְבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת קוֹדֶמֶת לְקְטוֹרֶת, דְּאָמַר קָרָא: ”בְּהִיטִיבוּ אֶת הַגִּירוֹת”, וְהָדָר ”יִקְטִירֶנָּה”.^[קט]וּקְטוֹרֶת לְאַבְרִים, דִּתְנִיָא: יוֹקִדֵם דְּבֶר שְׁנַאֲמַר בּוּ ”בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר”, לְדְבֶר שְׁלֹא נֹאמַר בּוּ אָלֹא ”בֶּקֶר” אֶחָד בַּלְבַּד.^[ק]וְאַבְרִים לְמַגְחָהּ, דִּתְנִיָא: מִנִּיּוֹן שְׁלֹא יִהְיֶה דְבֶר קוֹדֵם לְתַמִּיד שֶׁל שַׁחֲר?

אָסוּר דְּקָא מַעֲבִיר עַל מַצֵּת תפלין שֶׁל יָד דְּפָגַע בְּרִישָׁא בְּזִרוּעַ קדס שֵׁנִינִיעַ לְרֹאשׁ וְקָשָׁה לְפִי דְמַאי אֶרְיָא מִדְרִישׁ לְקִישׁ תַּפּוּק לֵה מִדְאֲמַר בְּפֶרֶק הַקּוֹמֵן רַבָּה (מְנַחוֹת דף לו.) בְּשֵׁהוּא מַנִּיחַ מַנִּיחַ שֶׁל יָד וְחֹח"כ שֶׁל רֹאשׁ דְּכַתִּיב וְהִשְׁתַּתֵּם לְאוֹת עַל יָדָךְ וְהָדָר וְהִיוּ לְטַטְפַּת צִין עֵינֶיךָ וּמִפְרַשׁ רַבִּינוּ תָּם בְּשֵׁם רַב הָאִי גֵאוֹן זצ"ל דְּאֶרְי בְּשָׂעָה שְׁחוּלָן תפלין וּמַנִּיחֵן בְּתִיק שְׁלֹא יַעֲבִיר אוֹתָן שֶׁל יָד וְיִתְנֶם בְּתִיק תַּחֲלָה וְחֹח"כ שֶׁל רֹאשׁ לַמַּעֲלָה דֹא"כ בְּשִׁיבָא לְהִנִּיחַ יִפְגַע בְּשֵׁל רֹאשׁ תַּחֲלָה וְיַגְטוּרָךְ לַהֲעֲבִיר עַל הַמַּצֵּת מִשּׁוּם שֶׁשֶׁל יָד יֵשׁ לְהִנִּיחַ תַּחֲלָה כְּדִפִּי לְפִיכָךְ גְּרִיךְ לְהִנִּיחַ בְּתִיק שֶׁל רֹאשׁ תַּחֲלָה וְחֹח"כ שֶׁל יָד לַמַּעֲלָה וְרַבִּי חֲלִיָּהוּ זצ"ל מְפַרֵשׁ דְּלַעֲנֵן מִשְׁמַם אֶרֶי דְּחוּב אֵלֶם לְמַשְׁמֵם בַּתפלין כָּל שְׂעָה ק"ו מַצֵּן וְהַשְׂתָּא קֹאמַר דְּבִשְׁל יָד מִמַּשְׁמֵם תַּחֲלָה מִשּׁוּם דְּפָגַע בָּהּ בְּרִישָׁא וְחֹח"כ מִמַּשְׁמֵם בְּשֵׁל

רֹאשׁ: **הֶכָא** תִּלְתָּא וְהֶכָא תָּרִי אִין לְהַקְשׁוֹת הָא טוֹבָא בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר בְּתִיבִי בַתמִיד בַּפְרָשַׁת וְחֹתַף תַּצִּינָה וּבַפְרָשַׁת פִּינְחָם דִּי"ל הֵי כּוּלָּהּ בַּחַד חֲשִׁיב לְהוּ פִּיּוֹן דְּלֹא בְּתִיבִי בַּהֲדִי הָדָדִי כְּמוֹ בַּגִּזְרִין וְגִירוֹת דְּכַתִּיב בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר וְהִי כְּמוֹ פְרָשָׁה שְׁנֵאמְרָה

וְנִשְׁנִית: וְאַיִמָּא חַד שְׂדִיָּיה לְדִישׁוֹן מִזְבֵּחַ

הַפְּנִימִי דִּנְקִדָּמִיָה לְדֵם הַתְּמִיד וּחֹח"ת נִשְׂדִּי תַרְוִיָּהוּ בַּבֶּקֶר אֵלֶם הַתְּמִיד דִּנְקִדּוֹם לְדִשׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי דְּהֶכָא תִּלְתָּא וְהֶכָא תָּרִי וִי"ל דְּהָא לֹאוּ סְבָרָא הִיא דְּנִשְׂדִי תַרְוִיָּהוּ אֶהֱיכָא דְּלֹא כַּתֵּב אֵלֹא חַד וְחֹאשׁוֹן פְּנִימִי דְּכַתִּיב בַּה תָּרִי לֹא נִשְׂדִי מִיַּדִּי יַעֲבִא בְּאַרְעָא וְגִיזְרָא בְּשָׂמִי מַמְיָא אִי נָמִי י"ל דֹא"כ לֹא לְכַתֵּב גְּבִי גִזְרִין אֵלֹא חַד בַּבֶּקֶר וְנִשְׂדִיָּה אֵלֶם הַתְּמִיד דִּנְקִדָּים לְדִשׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וּחֹח"ג דְּהֶכָא תָּרִי וְהֶכָא תָּרִי מְכַפֵּר עֲדִיף וּמַדְכַּתִּיב תָּרִי בַּבֶּקֶר ש"מ דְּאֶגְטִירִיךְ לְמִימַר דְּנִשְׂדִי חַד

חֹאשׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי: **יְקִדֵם** דְּבֶר שְׁנַאֲמַר בּוּ

בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר לְדְבֶר שְׁלֹא נֹאמַר בּוּ אָלֹא בַּבֶּקֶר דֹאע"ג דְּאָמַר לְעִיל דְּתַמִּיד בְּתִיב בַּה תָּרִי בַּבֶּקֶר הֵינּוּ דֵם הַתְּמִיד דּוֹקָא וְקָשָׁה לִי נִימָא תָרִי בַּבֶּקֶר גִּזְזִירִי עֲצִים חַד שְׂדִיָּה אֵלֶם הַתְּמִיד דִּנְקִדָּמִיָה לְדִשׁוֹן הַפְּנִימִי דֹאע"ג דְּהֶכָא תָרִי וְהֶכָא תָרִי מְכַפֵּר עֲדִיף וְחַד שְׂדִיָּה אֶלְאָבְרִי תַמִּיד דִּנְקִדָּמוּ לְהִטְבַּת שְׁתֵּי גִירוֹת דֹאע"ג דְּהֶכָא תָרִי וְהֶכָא תָרִי נִקְדָּמוּ

כִּי הִכִּי דְלָהִי פֶסֶק בְּגִירוֹת דְּרַחֲמֵנָּא אָמַר לְפִסְקִינְהוּ וְאִי לֹא מִפְסִיק לְהוּ בְּאַבְרִים בְּמַאי מִפְסִיק לְהוּ וִי"ל דְּאִינוּ סְבָרָא לְשׁוּנֵי תַרְוִיָּהוּ בַּבֶּקֶר בַּתמִיד כַּדְפְּרָשִׁית לְעִיל וּחֹח"ג דְּחַד בְּדָם וְחַד בְּאַבְרִים מ"מ פִּיּוֹן דְּכַחַד זְבָחָא הוּא לֹא מִסְתַּבֵּר לֹוֹמַר כֵּן:

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

מִזְכָּח קוֹמַעָא: מְשׁוּךְ מִן הַכּוֹתֵל מְרַחֵק מִן הַכּוֹתֵל צְפוּנִי שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַחְצָה שְׁעוֹר דְּרָךְ שְׁנֵי כְּהֵנִים זֶה אֵצֶל זֶה הַמַּסְדֵּרִין שְׁתֵּי מַעֲרְכוֹת שֶׁל לָחֶם הַפָּנִים בְּשַׁבַּת וּמַצֵּתוֹ לְסַדְרוֹ וּלְסַלְחוֹ וְחַד וְאַרְבָּעָה נִכְנָסִין שְׁנַים מַצֵּד זֶה שֶׁל שְׁלַחַן לְסַלֵּק אֶת הַמַּעֲרֵכָה הַשְּׂנִיָּה שֶׁל לָחֶם הַפָּנִים וְשְׁנַים מַצֵּד זֶה לְסַדֵּר הַחֲלָשָׁה: מְשׁוּכָה מִן הַכּוֹתֵל שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַחְצָה כַּמַּדַּת הַשְּׁלַחַן דְּהָא בְּתִיב (שְׁמוֹת כ"ו:ל"ה) נֹכַח הַשְּׁלַחַן זֶה בְּצַד זֶה: כָּלפִי חוּץ כָּלפִי מִזְכָּח לְעַד פְּתַח הַהִיכָל: לוֹקְמָא בַּהֲדִיָּהוּ מְכּוּן בְּיַעֲרֵהוּ וְלָמָּה נִמְסָךְ לַחוּץ: מִדְרִישׁ לְקִישׁ דְּאָמַר אִין מַעֲבִירִין עַל הַמַּצֵּת: עַבְרִי דְרַעָא אטױטפּתאַ לֹאחַר תפלין שְׂבִירוּעַ בַּשְּׂבִיל תפלין שֶׁל רֹאשׁ אָסוּר דְּהָא בְּזִרוּעַ פָּגַע תַּחֲלָה: הִכִּי עַבַד מִדְרַעָא לטױטפּתאַ מִן הַזִּרוּעַ יָבֹא עַל רֹאשׁ וַיִּחַ שְׂבִירוּעַ תַּחֲלָה וְחֹח"כ וַיִּחַ שֶׁל רֹאשׁ: בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר דְּשִׁנִּי גִזְרִין דְּלֹא גְרִיךְ דְּהָא אֶמְרוּ מְכַשִּׁיר עֲדִיף: שְׂדִינְהוּ לְהֶכָא שׁוּז מַדָּה בַּתוֹרָה דְּבֶר שְׁאִינוּ עֲנִין לוּ תַנְהוּ עֲנִין לַחֲבֵרוֹ: דְּהֶכָא תִּלְתָּא וְהֶכָא תָּרִי הֶכָא תִּלְתָּא בַּהֲטַבַּת גִּירוֹת בְּתִיב בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר וְהָא דְשִׁדְּיֵנוּ עֲלִיָּה חַד הָא תִּלְתָּא וּבַתמִיד בְּתִיב (שְׁמוֹת כ"ט:ל"ט) אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר וְהִיא דְשִׁדְּיֵנוּ עֲלִיָּה כַּדְאֲמַר חַד שְׂדִי לְדֵם הַתְּמִיד: אַע"ג דְּהֶכָא תָרִי וְהֶכָא תָרִי הֵי מְכַפְרִי שְׁהַעוּלָה מְכַפֵּרַת עַל עֲשָׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שְׁנֵתָּא לַעֲשֶׂה לְחֵקוֹן בַּפְּרָקוֹן (דף לו.) א"כ דְּמַקְדָּמַת לִיָּה לְדֵם הַתְּמִיד אֶפְסוּקָה בְּמַאי פְסָקָתָ לְהִטְבַּת הַגִּירוֹת לְאֶבָּא שְׁאוּל פִּיּוֹן דְּאִית לִיָּה מַמְיָב וְחֹח"כ יִקְטִיר דֵם הַתְּמִיד תַּקְדִּים וְהַקְטַרַת תְּאֲחֵר וּבְאִחוּ עַבְדָּה תַּפְסִיקוּ וּחֹח"ת מַאי אֶכַּפַּת לָךְ הַשְׁחֹא לֹר"ש כֵּן לְקִישׁ דְּאֲמַר אִין הַפְּסָקָתוֹ אֵלֹא לְהַרְבּוֹת הַרְגֵּשׁ מִהֲלָךְ פְּסִיעוֹת וְקוֹל תַּחֲלַת עַבְדוּת בַּעֲזָרָה: שְׁפִיר יֵשׁ לָךְ לוֹמַר יִפְסִיק בְּיַעֲרֵם לְהַמְתִּין צִין אֵלּוּ לְאֵלוּ לְצֹאת וּלְכָנֶם וְלֹא תִהְיֶה עַבְדוּה בְּיַנְעִים: אֵלֹא לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּזָרַשׁ בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר בְּהִיטִיבוּ חֲלָקָהּ לַב' גִּירוֹת לְשְׁנֵי בִקְרִים אֵלּוּ וְיִקְדָּמוּ לַעֲבֹדָה אַחַת אֶלְמָא יֵשׁ עַבְדוּה בְּיַעֲרֵם וְהָא לִיכָא לְמִימַר אֶפְסָקָה כְּדִשׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי דָאִם כֵּן דְּמַקְדִּים הִטְבַּת ה' גִּירוֹת לְדִשׁוֹן הֵנָּה לִיָּה מַעֲבִיר עַל הַמַּצֵּת וַעֲבֹדָה תּוּ לִיכָא לְהַקְדִּים מְקוּמָּה לְתַתָּה בְּיַעֲרֵם שְׁכָלֶם סְדוּרוֹת כֵּאֵן ע"פ הַמַּקְרָאוֹת: לְכַדֵּר שְׁלֹא נֹאמַר כּוּ אֵלֹא בְּקֹר אֶחָד הַתְּמִיד נֹאמַר כּוּ תַעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר וּחֹח"ת הָא דְשִׁדְּיֵנוּ עֲלִיָּה חַד מַהֲנָךְ דְּשִׁנִּי גִזְרִין אֵלֶם הַתְּמִיד הוּא דְשִׁדְּיֵנוּ עֲלִיָּה וְלֹא עַל הַאֲבָרִים וְאִם תֹּאמַר מְכַפֵּר עֲדִיף אִין בַּפְרָה אֵלֹא בְּדָם: מַעֲנִין

שְׁלֹא יִהְיֶה דְבֶר נִתֵּן עַל מַעֲרֵכָה גְדוּלָּה קדס לְאָבְרִי הַתְּמִיד:

 מסורת הש"ס

א יבחים יב; ספרא צו פרק ב ח
ב מנחות מט; פסחים נח;; בבא קמא קיא;; תמיד כח;; ספרא צו פרק ב י

 תורה אור השלם

ושמתי את־השלחן מחוץ לפרכת ואת־המנורה נכח השלחן על צלע המשכן תימנה והשלחן תתן על־צלע צפון [שמות כו, לה]

והקטיר עֲלָיו אֶהְרֹן קֹטֶרֶת טָמִים בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר בְּהִיטִיבוּ אֶת־הַגִּירוֹת יִקְטִירֶנָּה [שמות לו, ז]

את־הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה כִּין הַעֲרִיָּם: [שמות כט, לט]

מסורת הש"ס
א מנחות מט; פסחים נח;; בבא קמא קיא; תמיד כח; ספרא צו פרק ב י
 תורה אור השלם

והאש על־המזבח תוקד־בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וצנד עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים [ויקרא ו, ה]

אלה מוצדי יהוה אשר־תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה ליהוה עלה ומנחה זבח ונסכים דבר־יום ביום [ויקרא כג, לו]

ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני יהוה תמיד מאת בני־ישראל ברית עולם [ויקרא כז, ח]

והיתה לאהרן ולבניו נאכלהו במקום קדש כי קדש קדשים הוא לו מאשי יהוה קטע־עולם [ויקרא כד, ט]

והבהן הפשיט תחתיו מבגיו יעשה אתה מקראי קדש ליהוה כלייל תקטיר [ויקרא ו, טו]

ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר ונסכו תעשה אשה ריח ניחח ליהוה [במדבר כח, ח]

ונסכו רביעת ההין לזבש האחד בקדש השד נסד שכו ליהוה [במדבר כח, יז]

ת"ל וְעֹרֶךְ עֲלֶיהָ הָעוֹלָה וְגו' העולה משמע תהא ראשונה דאי לאורויי בְּעֵלְמָא

אִתָּא שְׁיִקטוּרוֹ עֲלֶיהָ עוֹלָה וְשְׁלָמִים נִכְתוּב

וְעֹרֶךְ עֲלֶיהָ: עוֹלָה וּמִנְחָה לְהַקְרִיב אֲשֶׁה לַה'

עֹלָה וּמִנְחָה זָבַח וְנִסְכִּים דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ

(וַיִּקְרָא כ"ג:ל"ז) עוֹלָה וּמִנְחָה לְמִזְבֵּךְ שְׁתֵּהא

מִנְחַת הָעוֹלָה אַחֵר הָעוֹלָה מִיָּד וְלֹא יִפְסִיקוּ

חִבְיָתוֹן בֵּין עוֹלָה לְמִנְחַת הַתָּמִיד: שׁוּם מִנְחָה

הוֹאִיל וְחִבְיָתוֹן אִף הֵן מִנְחָה וְהִזְקִיקם

הַכְּתוּב עִם הַתָּמִיד דְּכַתִּיב דַּהּ (בַּמִּדְבָּר

כ"ח:ה') וְנִשְׁמְרִית הָאִיִּפָּה סֵלֶת לְמִנְחָה תָּמִיד

אִף הִיא תֵּהא כְּמוּכָה לְתָמִיד אַחֵר מִנְחַת

נִסְכִּים בְּדְכַתִּיב עוֹלָה וּמִנְחָה: זָבַח וְנִסְכִּים

לְמַדְנֵי שְׁלֹא יִפְסִיק הֶרְבֵּן אַחֵר בֵּין זָבַח

לְנִסְכִּים: תַּנְאִי הִיא רַבִּי וְשִׁמְעֵאל וְרַבִּי

עֲקִיבָא פְּלִינֵי דַּהּ בַּפְּסָחִים בַּפֶּרֶךְ תָּמִיד

נִשְׁחַט (פְּסָחִים דָּף נח.): בְּיוֹם בְּיוֹם הַשֹּׁשֶׁת

יַעֲרֻכְנוּ (וַיִּקְרָא כ"ד:ח') וְלִשְׁוֹן בְּיוֹם מִשְׁמַע

בְּאֹזֶר עַצִּים הַיּוֹם וְלֹא בַּבָּקָרוֹ: חֲקָה חֲקָה

בְּחִבְיָתוֹן כְּתוּב (שָׁם ו) חֶק עוֹלָם לַה' כְּלִיל

תְּקוּרָ וּבִבְיָוִיכוֹן כְּתִיב (שָׁם כז) קִדָּשׁ קִדָּשִׁים

הוּא לֹו מֵאִשִּׁי ה' חֶק עוֹלָם וְאִכְלָה מִלֶּתָא חֲאִי

וְגִמְרִינוּ מִנֶּה שְׁתַּקְדִּים לְמוֹסָפִין בְּחִבְיָתוֹן:

וְלִגְמָרְהָ לְכָלֵּה מִלְּתָא לְהַקְדִּימוֹן אִף לְנִסְכִּים:

אִי רַבְּנֵן דְּאִמְרֵי בַּפ' קָמָא (דָּף טו.)

בְּקִטְרַת מַפְסִיק לְהַטְבֵּת גְּרוּת: בֵּין דָּם

לְגְרוּת מַדְבְּעִי לֵה בֵין עֲבוּדַת הָדָם לַעֲבוּדַת

הַגְּרוּת הָדָם שְׁיִגְמַרְם: לְעוֹלָם רַבְּנֵן הִיא נִיחָא

לִיה לְאוּקְמָה כְּרַבְּנֵן: וּבִסְדָּרָא לֹא קָא מִירִי

לֹא דָק: בֵּין אִיבָרִים לְנִסְכִּים לְמִנְחַת

נִסְכִּים: כְּמִנְחַת הַבֶּקָר תֵּהא מִנְחַת עֶרֶב:

מֵה מִנְחַת הַבֶּקָר תֵּהא מֵאֲחֶרֶת לְקִטְרַת

שְׁהַרִּי אִף אִיבָרִים מֵאֲחֶרִים לֵה: אִף מִנְחַת

הָעֶרֶב קִטְרַת קוּדְמַת לֵה: מִי כְּתִיב **בַּאֲבָרִי הַבֶּקָר** בֹּן יִהְיֶה אִיבָרִי הָעֶרֶב

וְתִדּוּק מִנֶּה מֵה אִיבָרִי הַבֶּקָר מֵאֲחֶרִים לְקִטְרַת אִף אִיבָרִי הָעֶרֶב מֵאֲחֶרִים

לֵה: כְּמִנְחַת הַבֶּקָר תֵּהא מִנְחַת הָעֶרֶב: וְלֹא **בַּאֲבָרִי הַבֶּקָר** אֲבָרִי הָעֶרֶב:

וְנִכְּסוּ **רַבִּיעֵת** הֵהִיִן **לִפְּבִשׁ הָאֶחָד** גַּבִּי תָמִידוֹן כְּתִיב וְלָמַד עַל הָאֶחָד שְׁטַעוּן

נִסְכִּים וּמִיּהוּ הָאֶחָד הוּא שֶׁל עֶרְבִית דֵּהא מִנֶּה סֵלִיק דְּכַתִּיב לְעִיל מִנֶּה וְאֵת

הַבִּבְשׁ הַשְּׂנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָּיִם וְנִשְׁמְרִית הָאִיִּפָּה סֵלֶת וְגו' עוֹלֶת תָּמִיד

הָעֲשׂוּיָה וְגו' וְנִסְכּוֹ רַבִּיעֵת הֵהִיִן: וְלָמַד שְׁחָרִית מִשֶּׁל עֶרְבִית מַה זֶה טַעוּן

נִסְכִּים אִף זֶה טַעוּן נִסְכִּים:

הָעוֹלָה עוֹלָה רֵאשׁוּנָה תָּמֵה לָמָּה לִי קָרָא תַּפּוּק לֵה מִמֶּלֶכְד עֵלֶת הַבֶּקָר אֲשֶׁר

"תִּלְמוּד לזוֹמַר: "וְעֹרֶךְ עֲלֶיהָ הָעוֹלָה", וְאָמַר רַבֵּא:

"הָעוֹלָה" — הִיא עוֹלָה רֵאשׁוּנָה. וּמִנְחָה לַחֲבִיתָיוֹן,

עוֹלָה וּמִנְחָה. וְחִבְיָתוֹן לְנִסְכִּים, שׁוּם מִנְחָה. וְנִסְכִּים לְמוֹסָפִין, זָבַח וְנִסְכִּים. וּמוֹסָפִין לְבִזְיָכִין,

וְהַתְּנָא: בְּזִיכִין קוּדְמִין לְמוֹסָפִין! תַּנְאִי הִיא. "אָמַר

אַבְיִי: מִסֵּתְבָּרָא כְּמֵאֵן דְּאָמַר מוֹסָפִין קוּדְמִין

לְבִזְיָכִין — לָאוּ מִי אָמַרְת "בַּבֶּקָר בַּבֶּקָר",

לְהַקְדִּים? הֵכָא נָמִי: "בְּיוֹם" "בְּיוֹם", לְאַחַר. מֵאִי

טַעמָא דְּמֵאֵן דְּאָמַר בְּזִיכִין קוּדְמִין לְמוֹסָפִין? גָּמַר

"חֻוָּקָה" "חֻוָּקָה" מִחֲבִיתָיוֹן. אִי מִהֶתֵם גָּמַר, לִיגְמַרְה

כּוֹלָה מִיִּלְתָּא מִהֶתֵם? לְהַכִּי אַהֲנִי "בְּיוֹם" "בְּיוֹם",

לְאַחַר. קְטוּרַת שֶׁל שַׁחַר הִיָּתָה קְרִיבָה בֵּין דָּם

לְאִיבָרִים וְכוּ'. מַנִּי? אִי רַבְּנֵן, בֵּין דָּם לְגְרוּת מִיבְּעִי

לִיה. אִי אָבָא שְׂאוּל, בֵּין גְּרוּת לְאִיבָרִים מִיבְּעִי

לִיה! לְעוֹלָם רַבְּנֵן הִיא, וּבִסְדִּירָא לֹא קָא מִיִּירִי.

וְשֶׁל בֵּין הָעֶרְפִּים הִיָּתָה קְרִיבָה בֵּין אִיבָרִים

לְנִסְכִּים וְכוּ'. מִנָּא הָנִי מִיִּלִּי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן,

דְּאָמַר קָרָא: "כְּמִנְחַת הַבֶּקָר וּכְנִסְכוּ תַעֲשֶׂה", מַה

מִנְחַת הַבֶּקָר — קְטוּרַת קוּדְמַת לְנִסְכִּים, אִף כָּאֵן

— קְטוּרַת קוּדְמַת לְנִסְכִּים. אִי מַה לְהֵלֹן קְטוּרַת

קוּדְמַת לְאִיבָרִים, אִף כָּאֵן קְטוּרַת קוּדְמַת

לְאִיבָרִים! מִי כְּתִיב "בַּאֲיָבָרִי הַבֶּקָר?" "כְּמִנְחַת

הַבֶּקָר" כְּתִיב. כְּמִנְחַת הַבֶּקָר, וְלֹא כַּאֲיָבָרִי הַבֶּקָר.

תַּנּוּ רַבְּנֵן: "וְנִסְכּוֹ רַבִּיעֵת הֵהִיז" — יִלְמַד שֶׁל

שְׁחָרִית מִשֶּׁל עֶרְבִית.

רַבִּי

לְעֵלֶת הַתָּמִיד דְּנִפְקָא לֵן מִנֶּה בַּפֶּרֶךְ כָּל

הַתָּדִיר (וְכָחִים דָּף פט.) כָּל הַתָּדִיר מִחֲבָרוֹ

קוּזֵם אֵת חֲבָרוֹ וְכִי תָמִיד דֵּהֵהוּא לְמוֹסָפִין

וְהֵאִי לְגִדְרִים וְנִגְדּוֹת וְגִרְיָכִי דְמוֹסָפִין

[קָבוּעַ] לָהֶם זְמַן וְנִגְדִּים וְנִגְדּוֹת שְׂכִיחִי בְּכָל

יּוֹם וְהֵא בַּפֶּרֶךְ הַתְּכֵלֶת (מִנְחוֹת דָּף מט.)

מִינֵי לְקָרָא דֵּהֵעוֹלָה לְתָמִידוֹן קוּדְמִין

לְמוֹסָפִין דְּקָאִמַר הִיכִי דְמִי הֵא דַתְּנֹן

הַתָּמִידוֹן אִינֵן מַעֲבִין הַמוֹסָפִין אֲלֵימָא

דְּאִית לֵה וְלִקְדָם וְהַתְּנִיֹא הָעוֹלָה כּוּ' וְעוֹד

קָשָׁה טַפִּי דבס"פ הַגְּחֹל קָמָא (ב"ק דָּף

קיא.) דְּרַשׁ מְדַכַּתִּיב (בַּמִּדְבָּר ה'יח') מִלְּבַד

אִיל הַכַּפּוּרִים מִכָּלֵל דְּכָסָף בְּרִישָׁא וְכִירִיךְ

אֲלֹא מַעֲתָה מִלְּבַד עֵלֶת הַבֶּקָר מִכָּלֵל

דְמוֹסָפִין בְּרִישָׁא וְהַתְּנִיֹא הָעוֹלָה וְכוּ' הִנֵּה

לִיה לְמַפְרָךְ מִמֶּתְנִי דְכָל הַתָּדִיר (וְכָחִים דָּף

פט.) דְּאִדְרַבָּה מִמֶּלֶכְד גּוּפָה דְּקָשִׁין אִיפְכָא

וְלִיכָא לְמִימַר נָמִי דְאֶצְטְרִיךְ מִלְּבַד לְצַבּוֹר

שְׁאִין לָהֶם תָּמִידוֹן וּמוֹסָפִין אֲלֹא כְּדִי אֶחָד

מֵהֶם דֵּהא מִתְנִי דְכָל הַתָּדִיר לֹא אִירִי כְּלָה

אֲלֹא בְּלַקְדָם דּוּמִיֹא דָדָם חֲטוּאת קוּזֵם לָדָם

עוֹלָה דְּתַתְנִי הָתָם בְּדָהֶה וְלִיכָא לְמִימַר נָמִי

חַד לְמַצְנֵה וְחַד לַעֲבַב דַּעֲבוּבָא לִיכָא

כְּדָאִמַר בַּפֶּרֶךְ הַתְּכֵלֶת (מִנְחוֹת דָּף מט.)

וּי"ל דֵּהֵעוֹלָה עוֹלָה רֵאשׁוּנָה לְהַקְדָּמָה

דִּהַקְטָרָה דְּקָרָא בִּהַקְטָרָה אִירִי וְקָרָא

דְּמִלְּבַד לְהַקְדָּמַת שְׁחִיטָה שְׁתַּעֲשׂוּ אֵת אֲלֵה

בַּעֲשִׂית דָּם אִירִי וְהַשְׁתָּא נִיחָא דְמִתְנִי בַּפ'

הַתְּכֵלִי (ג"ז עָם) מִהֵעוֹלָה לְאִשְׁמַעִי'

בִּהַקְטָרָה דְּלֹא תַנּוּ בַּפ' כָּל הַתָּדִיר (וְכָחִים

דָּף פח.) דְּתָמִיד קוּזֵם אִי נָמִי מִשּׁוֹם הִנֵּה

ס"ד דְּמַקְשָׁה שְׁהוּא מַעֲבַב הַלֶּכֶךְ פְּרִיךְ מַכְרִיתָא דְלִשְׁוֹן שְׁלֹא יִהְיֶה דְבַר קוּזֵם

מִשְׁמַע טַפִּי עֲבוּבָא מִלְּשָׁנָא דְמִתְנִי דְכָל הַתָּדִיר וְנִיחָא נָמִי דְלֹא מִינֵי בִּהַגְחֹל

קָמָא מֵהֵהִיא דְכָל הַתָּדִיר לְאוּכוּחִי [עַל מִלְּבַד אִיל הַכַּפּוּרִים דְּלֹא הִינִי] כָּסָף

בְּרִישָׁא דְאִירָכָא לְמִימַר לְעוֹלָם כָּסָף בְּרִישָׁא וְהֵדַר אִיל כַּסְדָר שְׁנִכְתְּבוּ בַּפֶּרֶשָׁה

אָבֵל בְּכָל הַתָּדִיר אִירִי בַּעֲשִׂית דָּם וּה"ק קָרָא מִלְּבַד עֵלֶת הַבֶּקָר שְׁעִשִׂיתָם

עֲבוּדַת הָדָם כְּבָר תַּעֲשׂוּ אֵת אֲלֵה אָבֵל הַקְטָרָה דְּכַתִּיב מִקְמִי קָרָא דְּמִלְּבַד

תֵּהא קִדָּם הַתָּמִיד דְּכָלִי קִרְאִי דְקָמָה בִּהַקְטָרָה מִשְׁתַּעִי דְּכַתִּיב דַּהּוּ (בַּמִּדְבָּר

כ"ח:ח') אֲשֶׁה רִיחַ נִיחוּחַ לְהַכִּי אֶצְטְרִיךְ לְאִתְנִי הָעוֹלָה דְאִפִּילוּ בִּהַקְטָרָה

דֵּהֵעוֹלָה וְדִמְלָבַד לְאִשְׁמוּעִינוּ דְּתָמִידוֹן קוּדְמִין לְמוֹסָפִין תַּפּוּק לֵה דְבַתָּמִידוֹן כְּתִיב

בְּיוֹם וְאָמַרְו' נָמִי מוֹסָפִין בִּשָּׁשׁ וְאִין אִינוּ בֶּקָר וּי"ל דְּאִי לֹאוּ קָרָא דֵּהֵעוֹלָה הִיינוּ מֵאֲחֶרִין

הַקְטָרַת הַתָּמִיד עַד אַחֵר הַקְטָרַת הַמוֹסָף כְּדִמְשַׁמַּע בִּהַגְחֹל קָמָא (ב"ק

דָּף קיא.) מְדַכַּתִּיב מִלְּבַד וְתַעֲשֶׂה בַּבֶּקָר הִנֵּה מוֹקְמִינוּ לִיה לַעֲבוּדַת דָּם אָבֵל קָשָׁה

עֲשִׂין בֵּינוֹן דְּכַתִּיב הָעוֹלָה לְאִפּוּקִי מֵהֵהִיא סְבָרָא לָמָּה לִי קָרָא דְּמִלְּבַד

לְאִשְׁמוּעִינוּ דְּתָמִיד קוּדְמַת לְמוֹסָפִין בַּעֲבוּדַת דָּם תַּפּוּק לֵה מְדַכַּתִּיב בַּבֶּקָר בְּתָמִיד

וְנִסְכִּים בְּיוֹם וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים

וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים וְנִסְכִּים

וְנִסְכִּים ו

מסורת הש"ס
א לעיל לא:

גליון הש"ס
תוס' ד"ה הנ"מ באיסורא כו'. דמיעוט ענביו אין נראה תיקון כ"ב. ע' מרדכי רפ"ג דסוכה שכתב דהוא דאורייתא:
תורה אור השלם

פתנת־בד קדש ילֻבֵּשׁ ומכֻסֶּי־בד יִהְיוּ עַל־בָּשָׂרוֹ וּבִאֲבֹנֹת בַּד יִחַגֵּר וּבִמְצֻנָּהּ בַּד יִצְנֹף בַּגְדֵי־קֹדֶשׁ הֵם וְרֹחֵץ בָּמֵיִם אֶת־בָּשָׂרוֹ וּלְבָשָׁם (ויקרא טו, ד)

גַּמ' פִּרְוֶה אִמְנוּשָׁא מְכַשָּׁף אַחַד בְּנֵאָה וְשֵׁמוֹ פִּרְוֶה: תַּנָּא מַגִּינָא אֲתָא לְאַשְׁמוּעִינָן דְּקִתְנִי הַכֵּל שְׁלֵשִׁים מְנָה וְכִי אִין אָנוּ יוֹדְעִין שְׁשִׁמוּנָה עֶשֶׂר וּשְׁנַיִם עֶשֶׂר דְּרִי שְׁלֵשִׁים: הָא קמ"ל לְהִכִּי דָּזר כְּוִלִּינְהוּ לְאַשְׁמוּעִינָן דְּהָא דְשֵׁלֵשִׁים מְנָה סָךְ הַכֵּל הוּא דְיִהְיִב שְׁעוּקָא לְטַל מִן הֶקְקֶשׁ וּדְעַר מְשֵׁלֵשִׁים מְנָה לֹא לַעֲבֹד סָךְ הַכֵּל: הָא אִי בְּצַר מִהֲנִי דְשַׁחֲרִית מְשִׁמוּנָה עֶשֶׂר וּטְפִי אֲהֲנִי דַּעֲרָבִית מְשַׁנִּים עֶשֶׂר לִית לָן בֵּיה: בַּד בַּד אַרְבָּעָה זְמַנִּי בְּחִיב בְּלִבִּישַׁת בְּגָדֵי שַׁחֲרִית לְמִימַר דְּהִנּוּ בַּד בַּד הִמְבָּחַר בְּבַד:

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

גַּמ' פִּרְוֶה אִמְנוּשָׁא פִּי' בְּעֶרְוֹךְ חָה לְשׁוֹנוֹ יֵשׁ מִן הַקָּמִים שְׂאוּמְרִים כִּי קִפַּר מַחִילָה תַּחַת הַקָּרְקַע בְּקֻלָּשׁ עַד שְׂיִרְרָה עֲבוּדַת כֹּהֵן גָּדוֹל וְהַקְּגִישׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּחִפְיוֹהָ וּמִצְאוּהוּ וְקִרְא אֹתָהּ הַלְשָׁכָה עַל שְׁמוֹ: **בַּד** בַּד בַּד בַּד נִרְאָה לִי חַד לְנוּפֵיהּ וְחַד בַּד לְשׁוֹן לְבַד שְׁאִין לֹבֵשׁ עִמָּהֶן בְּגָדֵי זָהָב בְּקֶדֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כֹל יְמוֹת הַשָּׁנָה וּבַד שְׁלִישִׁי לֹמֵר יוֹתֵר טוֹב מִבַּד שֶׁל שָׂאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה וְהַרְבֵּיעִי לֹמֵר שְׁטוֹב מִשְׁלַ עֲרָבִית אִי גַמִּי בַּד שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי מִדְּרִישׁ דְּכִי בַּד הִמְבָּחַר שְׁבַבַּד:

גַּמְ' מַאי "פִּרְוֶה"? אָמַר רַב יוֹסֵף: פִּרְוֶה אִמְנוּשָׁא. ^(sk)פִּרְסוּ סְדִין שֶׁל בּוּץ. מַאי שְׁנָא שֶׁל בּוּץ? אָמַר רַב כְּהֵנָּא: כְּדֵי שְׂיַכִּיר שְׁעִבּוּדַת הַיּוֹם בְּבִגְדֵי בּוּץ. בַּשַּׁחַר הִיָּה לֹבִישׁ פְּלוּסִין שֶׁל שְׁמוּנָה עֶשֶׂר וְכוּ'. וְתַנָּא מַגִּינָא אֲתָא לְאַשְׁמוּעִינָן? הָא קָא מְשַׁמַּע לָן דְּבִצִּיר מִהֲנִי לֹא נַעֲבִיד. הָא אִי בְּצִיר מִהֲנִי וְטַפִּי אֲהֵנִי — לִית לָן בֵּיה. דְּכוּלֵּי עֲלָמָא מִיַּהֲת דְשַׁחַר עֲדִיפִי, מָנָא לָן? אָמַר רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב עִזְלָאי: אָמַר קָרָא: "בַּד" "בַּד" "בַּד" "בַּד", מוּבָחַר בְּבַד. מִיתִיבִי:

לה.

לה:

 עין משפט גור מצוה

א מיי' פח' מהל' כלי המקדש והעובדיו בו הל' ז:

ב מיי' פא' מהל' תלמוד תורה הל' ח:

ג מיי' פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ו:

ד מיי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

גַּחוּשׁ שְׁמָא לא יִמְסַרְנָה יָפָה יָפָה קמ"ל וְאִפְסִי לְרַבֵּנּוּ דְרַבֵּי יוֹסִי בְּפֶרֶק הַבֵּית וְהַעֲלִינָהּ

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

מִיתִיבִי גְרָסִינַן בְּרִישָׁא וְהִדֵּר גְרָסִינַן תַּנִּי רב שמואל: **מִיתִיבִי** וְלָבָשׁוּ בְּגָדִים אַחֲרִים וְלֹא יִקְדָּשׁוּ אֶת הָעַם בְּבִגְדֵיהֶם", **מֵאִי** לֹאוּ "אַחֲרִים" — חֲשׁוּבִין מֵהֶן! לֹא, "אַחֲרִים" — פְּחוּתִים מֵהֶן.^[כא] **תַּנִּי** רב הונָא בר יהודה, וְאִמְרִי לָהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה: אַחֵר שְׁפָלְתָּה עֲבוֹדַת צִיבור, כִּהֵן שְׁעֲשֻׁתָּה לוֹ אִמּוֹ כְּתוּנָת — לובֶשָׁה, וְעוֹבֵד בָּהּ עֲבוֹדַת יְחִיד, וּבִלְבָד שְׂיִמְסַרְנָה לְצִיבור. **פְּשִׁיטָא**? מַהוּ דְּתִימָא נִיחּוּשׁ שְׁמָא לֹא יִמְסַרְנָה יָפָה יָפָה, קָא מְשַׁמַּע לוֹ. אָמְרוּ עֲלָיו עַל רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן פֶּאֶבִּי שְׁעֲשֻׁתָּה לוֹ אִמּוֹ כְּתוּנָת שֶׁל מֵאָה מָנָה, וְלובֶשָׁה וְעוֹבֵד בָּהּ עֲבוֹדַת יְחִיד, וּמִסַּרָּה לְצִיבור. אָמְרוּ עֲלָיו עַל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חֲרֶסוֹם שְׁעֲשֻׁתָּה לוֹ אִמּוֹ כְּתוּנָת מִשְׁתִּי רִיבּוּא, וְלֹא הִנִּיחוּהוּ אֲחִיו הַפְּהֻנִים לְלובֶשָׁה מִפְּגִי שְׁנַרְאָה כְּעָרוֹם. וּמִי מִתְחַזֵּי? וְהָאִמֵּר מַר: חוּטָן כְּפוּל שֶׁשָּׂה! אָמֵר אַפְּי: כַּחמְרָא בְּמִזְגָּא. יִתְּנוּ רַבְּנֵי: עֲנִי וְעֲשִׂיר וְרָשָׁע בְּאִין לְדִין, לְעַנִּי אוֹמְרִים לוֹ: מִפְּגִי מַה לֹּא עָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה? אִם אוֹמֵר: עֲנִי הָיִיתִי, וְטְרוּד בְּמִזְנוּנוֹתִי, אוֹמְרִים לוֹ: כָּלוּם עֲנִי הָיִיתָ יוֹתֵר מֵהֵלֵל? אָמְרוּ עֲלָיו עַל הֵלֵל הַזֶּהן שֶׁבָּכַל יוֹם וַיּוֹם הָיָה עוֹשֶׂה וּמִשְׁתַּכַּר בְּטַרְפָּעִיק, חֲצִיו הָיָה נוֹתֵן לְשׁוּמֵר בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְחֲצִיו לְפִרְנָסָתוֹ וּלְפִרְנָסַת אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ. פַּעַם אַחַת לֹא מָצָא לְהִשְׁתַּכַּר, וְלֹא הִנִּיחוּ שׁוּמֵר בֵּית הַמִּדְרָשׁ לְהַכְנִס. עָלָה וּנְתַלָּה וַיֵּשֶׁב עַל פִּי אַרוֹבָה כְּדִי שְׂיִשְׁמַע דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים מִפִּי שְׁמַעְיָה וְאַבְטָלְיוֹן. אָמְרוּ: אוֹתוֹ הַיּוֹם עָרַב שַׁבַּת הָיָה, וּתְקוּפַת טַבַּת הָיְתָה, וַיֵּרֶד עֲלָיו שֶׁלֵּג מִן הַשָּׁמַיִם. כִּשְׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר אָמֵר לוֹ שְׁמַעְיָה לְאַבְטָלְיוֹן: אַבְטָלְיוֹן אַחִי, בְּכַל יוֹם הַבֵּית מֵאִיר וְהַיּוֹם אָפֵל, שְׁמָא יוֹם הַמַּעוֹנָן הוּא? הֲצִיצוּ עֵינֵיהֶן וַרְאוּ דְמוּת אָדָם בְּאַרוֹבָה. עָלוּ וּמָצְאוּ עֲלָיו רוֹם שֶׁלֹּשׁ אַמּוֹת שָׁלֵג. פִּרְקוּהוּ, וְהִרְחִיצוּהוּ וְסִכּוּהוּ, וְהוֹשִׁיבוּהוּ בְּגִגַּד הַמְדוּרָה. אָמְרוּ: רְאוּ זֶה לְחַלֵּל עֲלָיו אֶת הַשַּׁבַּת. עֲשִׂיר, אוֹמְרִים לוֹ: מִפְּגִי מַה לֹּא עָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה? אִם אוֹמֵר: עֲשִׂיר הָיִיתִי וְטְרוּד הָיִיתִי בְּנִכְסִי. אוֹמְרִים לוֹ: כָּלוּם עֲשִׂיר הָיִיתָ יוֹתֵר מִרַבִּי אֶלְעָזָר? אָמְרוּ עֲלָיו עַל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חֲרֶסוֹם שֶׁהֵנִיחַ לוֹ אָבִיו אֶלָּף עֲזִירוֹת בִּיבֻשָּׁה, וּכְנָנְדָן אֶלָּף סַפִּיגוֹת בִּיָּם. וּבְכַל יוֹם וַיּוֹם נוֹטֵל גֹּאֵד שֶׁל קָמַח עַל כְּתִיפוֹ וּמֵהֵלֶּה מַעִיר לְעִיר וּמִמְדִּינָה לְמְדִינָה לְלַמּוֹד תּוֹרָה. פַּעַם אַחַת מָצְאוּהוּ עֲבָדָיו, וְעָשׂוּ בּוֹ אֲנָגְרָא. אָמֵר לָהֶן: בְּכַקְשָׁה מִכֶּם, הִנִּיחוּנִי וְאַלֶּה לְלַמּוֹד תּוֹרָה. אָמְרוּ לוֹ: חַיִּי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חֲרֶסוֹם שְׂאִין מִיַּיִחִין אוֹתָהּ. וּמֵימִיו לֹא הָלַךְ וַרְאָה אוֹתָן, אֶלָּא יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה. רָשָׁע, אוֹמְרִים לוֹ: מִפְּגִי מַה לֹּא עָסַקְתָּ בַּתּוֹרָה? אִם אָמֵר: גָּאָה הָיִיתִי, וְטְרוּד בִּיצָרִי, (הָיָה) אוֹמְרִים לוֹ: כָּלוּם גָּאָה הָיִיתָ מִיּוֹסֵף? אָמְרוּ עֲלָיו עַל יוֹסֵף הַצַּדִּיק: בְּכַל יוֹם וַיּוֹם הָיְתָה אִשְׁתּ פּוֹטִיפֵר מְשַׁדְּלָתוֹ בְּדִבְרֵיָם. בְּגָדִים שֶׁלְבָשָׁה לוֹ שַׁחֲרִית לֹא לְבָשָׁה לוֹ עַרְבִית. בְּגָדִים שֶׁלְבָשָׁה לוֹ עַרְבִית לֹא לְבָשָׁה לוֹ שַׁחֲרִית.^(א) אָמְרָה לוֹ: הַשְׁמַע לִי! אָמֵר לָהּ: לֹאוּ. אָמְרָה לוֹ: הֲרִינִי חוֹבֶשֶׁתָּה בְּבֵית הָאֶסּוּרִין! אָמֵר לָהּ: "הִי מִתִּיר אֶסּוּרִים". הֲרִינִי כּוּפָפֶת קוּמְתָה! "הִי זוֹקֵף כְּפוּפִים". הֲרִינִי מְסַמָּא אֶת עֵינֶיהָ! "הִי פּוֹקֵחַ עוֹרִים". נִתְּנָה לוֹ אֶלָּף כַּכְרֵי כֶּסֶף לְשִׁמוּעַ אֱלִיָּה "לְשַׁכַּב אֶצְלָהּ לְהִיּוֹת עִמָּה", וְלֹא רָצָה לְשִׁמוּעַ אֱלִיָּה. "לְשַׁכַּב אֶצְלָהּ" בְּעוֹלָם הָזֶה, "לְהִיּוֹת עִמָּה" לְעוֹלָם הַבָּא. נִמְצָא: הֵלֵל מְחַיֵּיב אֶת הָעֲנָנִיִּים, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חֲרֶסוֹם מְחַיֵּיב אֶת הָעֲשִׂירִים, יוֹסֵף מְחַיֵּיב אֶת הָרָשָׁעִים.^(ב) מִתְּנִי בָּא לוֹ אֶצֶל פָּרוֹ, וּפְרוֹ הָיָה עוֹמֵד בֵּין הָאוּלָּם וְלַמִּזְבֵּחַ, רֹאשׁוֹ לְדָרוֹם וּפְגָיו לְמַעְרָב. וְהִכְהֵן עוֹמֵד בְּמִזְרַח וּפְגָיו לְמַעְרָב. וְסוּמָה שְׁתֵּי יָדָיו עֲלָיו, וּמִתְּוֹדָה.^(ג) וְכֵה הָיָה אוֹמֵר: אָנָּא הֲשֵׁם! עוֹיִתִי, פְּשַׁעֲתִי, חֲטָאתִי לְפָנֶיהָ אֲנִי וּבֵיתִי. אָנָּא הֲשֵׁם! כִּפֹּר נָא לַעֲוֹנוֹת וּלְפִשְׁעִים וּלְחֲטָאִים שְׁעוֹיִתִי וְשִׁפְשַׁעֲתִי וְשַׁחֲטָאתִי לְפָנֶיהָ אֲנִי וּבֵיתִי, כִּכְתוּב בַּתּוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ: "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר וגו'". וְהוּ עוֹנִין אַחֲרָיו: "כְּרוּה שֵׁם כְּבוֹד, מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".

גמ'

וְהָאִמֵּר שְׁמוּאֵל: **מִיתִיבִי** וְלָבָשׁוּ בְּגָדִים אַחֲרִים וְלֹא יִקְדָּשׁוּ אֶת הָעַם בְּבִגְדֵיהֶם וְלֹא גַבִּי שָׂרוּת כְּתִיב אֶלָּא גַבִּי בְּגָדִים שְׂאִכְלוּ בָּהֶן וְלֹא אֶפְשָׁר לְאוֹקוּמִי בִּיהוּ"כ אֶלָּא מֵהֵאִי קִרְא מוֹתֵב וּבְצִאתָם אֵל חֲצֵר הַחֵינוּכָה וְגו' דְּאִיבָא לְאוֹקוּמִי בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים דְּכְתִיב לְעִיל מִנֶּה וְהִיָּה בְּבוּאָם אֵל שְׁעָרֵי הַחֲצֵר הַפְּנִימִית וְלֹא יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צֶמֶר הֵא וְזָאִי בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים כְּתִיב דְּאִי בְּשֹׂאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה הֵא אִיבָא מַעִיל דְּכוּלֵּיהּ תַּכְלַת וְחָשׁוּ וְאִפּוֹד דְּאִית בָּהּ תַּכְלַת וּכְתִיב בְּתַרְסָה וּבְצִאתָם אֵל הַחֲצֵר הַחֵינוּכָה יִפְשְׁטוּ אֶת בְּגָדֵיהֶם וְגו' וְלָבָשׁוּ בְּגָדִים אַחֲרִים וְקָא סְלִקָא דְעִפְיָה דְּהָכִי קִיאֵמֵר וְכַשְׁחֲזוֹר וַיִּכְנַס עַם בֵּין הָעַרְשִׁים וְלָבָשׁ בְּגָדֵי כַד אַחֲרִים וְלֹא אֶת הָרָאשׁוֹנִים וּמִשּׁוּם זֶלָא רַמְזָה מִשָּׂה בְּאוֹרִיתָא וְהֵילִכְתָּא הוּוּ גַמְרִי לֵה אִתָּא וַיְחֻזְקָאֵל וְאֶסְמַכְסָה אֶרְקָא וְלֹא וַיִּקְדָּשׁוּ אֶת הָעַם דְּכְתִיב בְּסִיפָא מִלְתָּא אַחֲרִיתָיָה הִיא וְכַשְׁיִמְעָרְבוּ עַם הָעַם וְלָבָשׁוּ בְּגָדֵי חוּל: **מֵאִי** לֹאוּ אַחֲרִים חֲשׁוּבִין מֵהֶן דְּאִי לֹאוּ לְעִילוּיָהוּ לְמָה לִּי לְמַכְתָּב אַחֲרִים דְּמַשְׁמַע שְׁלֹא יִהְיוּ דוֹמִין לְרָאשׁוֹנִים: לֹא פְחוּתִין מֵהֶן לְפִי שְׁעוּבָהּ הָרָאשׁוֹנָה חֲשׁוּבָהּ וּמַכְפִּירָתָּהּ וְהוּ אִינוּה אֶלָּא לַפְנוּת אֶת הַמַּקּוֹם שְׁאִין כְּבוֹד שְׂהִיּוּ מְנַחֵן עַם לְפִיכָךְ שָׁנָה הַכְּתוּב בְּבִגְדִים לְפָחוּת: עֲבוֹדַת יְחִיד הוֹצִאתָ בָּהּ וּמַחְתָּה שְׂאִינָה צְרִיכָה לְצַבּוֹר אֶלָּא לְפִי שְׁמַטְלַת עֲלָיו לַפְנוּת אֶת הַמַּקּוֹם לְפִיכָךְ קוֹרָא לֵה עֲבוֹדַת יְחִיד: וּבִלְבָד שְׂיִמְסַרְנָה לְצַבּוֹר דְּסוּף סוּף מַעֲבֹדַת צַבּוֹר הִיא כֶּן נִרְאָה בְּעִנִּי וְאֲנִי שְׁמַעֲתִי עֲבוֹדַת יְחִיד מִקְרָא פִּרְשָׁה דְתַנּוּ [בְּמִתְּנִי'] (לְקַמַּן יוֹמָא דָּף סח:.) קוֹרָא בְּאַחְטוּלִית לָבָן מַשְׁלו וְקִשְׁיָא לִי בְּגוּשָׁה זֶלָא תַנּוּ דְתַם וּבִלְבַד שְׂיִמְסַרְנָה לְצַבּוֹר: פְּשִׁיטָא דְעוֹבֵד בַּהּ בֵּין דְּאִמְרַת מוֹסַרָה לְצַבּוֹר דְּצַבּוֹר הִיא: מִשְׁתִּי רַבּוּא מְנָה: הָאִמֵּר מַר חוּטָן שֶׁל בְּגָדֵי כְהֵנָה כְּפוּל שָׂשֶׁה לְקַמַּן בְּפֶרֶק בָּא לוֹ (וִימָא דָּף עא:): כַּחמְרָא בְּמִזְגָּא כֵּינַן הִנְרָאָה מַחוּן לְכָלִי זְכוּכִית וְאֵע"פ שְׁהַזְכוּכִית עֲבָה כֶּךָ הִיָּה הַפְּשְׁטָן מְנַעֵב וְנִרְאָה בְּשָׂרוֹ מִתּוֹכָהּ: לְעַנִּי אוֹמְרִים וְכו' כְּלוּמַר אִם בָּאוּ ב"ד שְׁלַמְעֵלָה לְחַיִּיב עֲנִיִּים ע"י הֵלֵל וְעֲשִׂירִים ע"י ר' אֶלְעָזָר וּמְרוֹזֵי הַיַּצֵּר עַל יָדֵי יוֹסֵף יֵשׁ פְּתוּחוֹן פֶּה לְבַעַל הַדִּין לְחוּבָם: מְרַפְּשֵׁיָּה סַלַע מְדִינָה שְׁהִיא חֲצִי דִינָר כֶּךָ מִפְּרָשׁ בְּקַטְבוֹת (דס:). פִּרְקוּיָהּ פִּרְקוּ מִשׁוּי הַשֵּׁלֶג מַעֲלִיו: אֲנָגְרִיא עֲבוֹדַת שַׁר הָעִיר וְעֲבוֹדַת עֲצֻמוֹ הָיְתָה וְהֵם אִינָם מַכִּירִים בּוֹ וּסְבּוּרִים שְׁהִיא מִיוֹשְׁבֵי הָעִירוֹת שְׁלוֹ שְׁעֲבוֹדַת אֲלוּנֵי הָאֶרֶץ מְטָלַת עֲלֵיהֶם: מְשַׁלְּתָּהּ מִפְתָּה אוֹתוֹ כִּי יִפְתָּה מִתְּרַגְּמוּיָן אֲרִי יִשְׁלַל (שְׁמוֹת נב:.) שְׁלַבְשָׁה לוֹ בְּשָׁכִילוֹ: מִתְּנִי' רֹאשׁוֹ לְדָרוֹם וּפְגָיו לְמַעְרָב מִפְּרָשׁ בְּגַמְרָא שְׁעוּקָם רֹאשׁוֹ לָצַד הַיְכָל וְקָא בְּעִי טַעמָא אִמְרִי לֹא מוֹחִי לִיָּה לְהִקְיָא וְנָכוּ לְמַזְרַח וְרֹאשׁוֹ לְמַעְרָב: וְהִכְהֵן עוֹמֵד בְּמִזְרַח אַחוֹרָיו לְמַזְרַח:

א ראש השנה ז; לעיל כה.

ב אבות דרבי נתן

ג לקמן מא; זבחים כ; משנה יומא

ד לקמן לט; לקמן סו; תוספתא יומא; ספרא אחרי מות פרק ב ז; ט; ספרא אחרי מות פרשה ב ז; ספרא אחרי מות פרשה ד ו

 גליון הש"ס

רש"י ד"ה מייתיב וכו' אתא יחזקאל ואסמכיה אקרא. וכעין מה דאיתא בתענית דף י"ז ע"ב:

 תורה אור השלם
--

ובנאתם אל־הַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה אֶל־הַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה אֶל־הָעַם: וַיִּשְׁטוּ אֶת־בְּגָדֵיהֶם אֲשֶׁר־הָיוּ מִשְׂרָתָם בָּם וַהֲנִיחוּ אוֹתָם בַּשַּׁבָּת הַקֹּדֶשׁ וּלְבָשׁוּ בְּגָדִים אַחֲרִים וְלֹא־יִקְדָּשׁוּ אֶת־הָעַם בְּבִגְדֵיהֶם [יחזקאל מד, יז]

וְהָיָה בְּבוֹאָם אֶל־הַחֲצֵר הַחִיצוֹנָה אֶל־הַחֲצֵר הַפְּנִימִית בְּגָדֵי פִשְׁטוֹ וְלֹא־יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צֶמֶר בְּשָׂרָתָם בַּשָּׂעִרִי הַחֲצֵר הַפְּנִימִית [בְּנִתָּהּ [יחזקאל מד, יז]

עֶשֶׂה מִשְׁפָּט לַעֲשׂוּקִים נַחוּ לַחֵם לְרַעֲבִים יְהִנֶּה מִתִּיר אֲסוּרִים [תהילים קמו, ז]

יְהִנֶּה פֶקֶח עוֹרִים יְהִנֶּה זֶקֶף כְּפוּפִים יְהִנֶּה אַהֵב צַדִּיקִים [תהילים קמו, ח]

וְהָיָה כְּדַבָּרָה אֶל־יוֹסֵף יוֹם יוֹם וְלֹא־יִשְׁמַע אֱלֹהִים לְשַׁכַּב אֶעֱלֶה לְקוֹלוֹת עֹמֶה [בראשית לט, י]

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עַל־יָכֶם לְשַׁהֵר אוֹתָכֶם מִכָּל חַטָּאוֹתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה מִתְּהִירוֹ [ויקרא טז, ז]

מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק ז ב ב זבחים כ. ג לקמן נז: ד תוספתא מנחות ה לקמן לט.
תורה אור השלם

וישטט אתו על ירך המזבח צפנה לפני יהנה וזרקו בני אהרן הכהנים את־דמו על־המזבח קיבי [ויקרא א, יא]

ולא־תותירו ממנו עד־בקר והותר ממנו עד־בקר באש תשרפו [שמות יב, י']

מאן שְׁמַעַתְּ לֹה דְאִמֵּר בֵּין אוּלָם וּלְמַזְבֵּחַ קרוי צפון לשחיטת קדשי קדשים מחצו פתח הדיכל ולצפון בֵּין האוּלָם לַמִּזְבֵּחַ דתנן בַּמִּתְנִי' וּפְרוּ הִיּה עוֹמֵד בֵּין האוּלָם וּלְמַזְבֵּחַ ויתנו בַּפֶּרֶק דְלִקְמֵן (יומא דף מא:): שְׁבַמְקוּם וּדְוּי שְׁחִטּוֹ דְקִתְנִי בָּא לוֹ אֲחֵל פְּרוּ שְׁנִי וְסַמָּךְ שְׁפִי וְדִיו כּו' שְׁחִטּוֹ וְקַבֵּל בַּמִּזְרָק כּו': וּכְנָגַד כָּל הַמִּזְבֵּחַ בָּלוּ שְׁלָשִׁים וּשְׁתַּיִם אִמָּה שְׁכָנְגַד הַמִּזְבֵּחַ בַּצִּפּוֹן קרוי צפון לשחיטת קדשי קדשים חָבֵל שְׁלֹא כְּנָגַד הַמִּזְבֵּחַ לְצַד מַעֲרָב וּלְצַד מִזְרָח אע"פ שֶהוא צפון הַעֲזָרָה אינו צפון לשחיטה דבשינו על ירך הַמִּזְבֵּחַ כְּדִכְתִּיב (ויקרא א':י"א) וְשַׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צִפְנָה: אף בֵּין האוּלָם לַמִּזְבֵּחַ כָּל חֵלֶק צִפּוּנִי לְצַד מַעֲרָב אע"פ שְׁאִינוּ יֶרֶךְ מִמֶּשׁ חָבֵל חֵלֶק צִפּוּנִי שְׁמֵן הַמִּזְרָח וּלְמַזְבֵּחַ לֹא (שמן מזבח): רַבִּי מוּסִיף אֵף כָּל צִפּוֹן הַעֲזָרָה שְׂבֻחַת עֲשֵׂרָה אִמָּה שֶׁל מְקוֹם דְּרִיסַת רִגְלֵי הַכֹּהֲנִים עַד כְּתֵל מִזְרָחִי שֶׁל עֲזָרָה: חָבֵל מִן הַחֲלִיפּוֹת וּלְפָנִים רַחֵב הָאוּלָם עוֹדֵף עַל רַחֵב הַדִּיכָל ט"ו אִמָּה לְצִפּוֹן וּכְנָגְדוֹ לְדְרוֹם וּמִשָּׁךְ אוֹתוֹ עֵדֵף אִינוּ אֵלֹא עֶשֶׂר אִמּוֹת מִמִּזְרָח לְצַד מַעֲרָב ואִתּוֹ עֵדֵף קרוי בֵּית הַחֲלִיפּוֹת שְׁהִיו בֶּהֶן עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע חֲלוֹנוֹת חֲלוֹן לְכָל מִשְׁמֵר שֶׁשֶׁם גּוֹמִים סְבִינִים שֶׁל קוֹדֵשׁ וְסָבִין קרוי חֲלוֹף בִּלְשׁוֹן עִרְכִּי וְאִוִיר שְׁאֲחוּרֵי אוֹתוֹ עֵדֵף לַמַּעֲרָב וְאִוִיר שֶׁבִין צִפּוֹן כְּתֵל הַעוֹדֵף לְבִין כְּתֵל הַעֲזָרָה קרוי לְפָנִים מִן הַחֲלִיפּוֹת: הַכָּל מוֹדִים שֶׁכְּסוּל דְּבִין שְׁאִין הַמִּזְבֵּחַ נִרְאֶה שֶׁסִּי אִינוּ קרוי יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ: לִימָא דוֹקֵא רַבִּי אֲלֻעֶזר בַּרְבִּי שְׁמַעוֹן הִיא וְלֹא רַבִּי: הַשֵּׁתֵא רִי אֲדַרְבֵּי יוֹסִי מוּסִיף וְכו' כְּלוּמַר מֵאִי תִיבְעִי לָךְ פְּשִׁיטָא וְלֹא דוֹקֵא קֵא אִמְרִי וְכִי רַבִּי דְמוּסִיף אֵת צִפּוֹן שֶׁל צַד מִזְרָח שֶהוא מִזְרָחַק מִקְדָּשַׁת הֵיכַל אֲדַרְבֵּי יוֹסִי הוּא דְמוּסִיף לֹה חָבֵל דַּרְבִּי אֲלֻעֶזר לִית לֹה אֲפֻשֶׁר לוֹמַר כֵּן

הַמִּזְרָחַק כְּשֶׁר וְהַמִּזְרָב כְּסוּל: אֲנִן הָכִי קֵאמְרִינוּ כְּלוּמַר הֵא וְדִאִי פְּשִׁיטָא לָן

דַּרְבִּי גַמִּי אִית לֹה בֵּין האוּלָם וּלְמַזְבֵּחַ צִפּוֹן וְהִיא דְקֵא אִמְרִי מִתְנִי' לִימָא דְלֹא כַּרְבִּי הָכִי קֵשִׁיא לָן דִּתְנֵא דְמַתְנִיתִין לִית לֹה דַּרְבִּי דְמַכְשִׁיר כָּל צִפּוֹן הַעֲזָרָה דִאִי כַּרְבִּי לְמָה לִי לְקַרְוִיבָּה לְבִין האוּלָם וּלְמַזְבֵּחַ נִוְקָמִיָּה כְּחֵלֶק צִפּוּנִי דְכָל הַעֲזָרָה בְּחִמָּה מְקוֹם שִׁירְצָה: אֵלֹא מֵאִי רַבִּי אֲלֻעֶזר בַּרְבִּי שְׁמַעוֹן נִוְקָמִיָּה בֵּין כְּתֵל מִזְבֵּחַ צִפּוּנִי לְכְּתֵל עֲזָרָה צִפּוּנִית דְּהֵא לְכָלִי עֲלֵמָא עֵקֶר צִפּוֹן דְיֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ מִמֶּשׁ הֵסֵם הוּא: אֵלֹא מֵאִי אִית לָךְ לְמִימַר אִמְאִי מְקַרֵּב לִיָּה כְּלִי הִיא: מִשּׁוּם חֲלָשָׁא דְכֹהֵן שְׁלֹא יִכְבַּד עֲלָיו מִשּׁוּי מִזְרָק הָדֵם מִזְרָחֻק: לַרַבִּי גַמִּי אע"ג דְכָל עֲזָרָה כְּשֶׁרָה בַּצִּפּוֹן שְׁלֹה מְקַרֵּב לִיָּה לְצַד הַפֶּתַח מִשּׁוּם חֲלָשָׁא דְכֹהֵן: וְנוֹקְמִיָּה לְהַדְיָא אַחוּרִיו לַמִּזְבֵּחַ וּפָנָיו לְהֵיכָל: שְׁמָא יִרְבִּיצִין גָּלְלִים וְגַנְאי הוּא לְהַרְאוֹת בֵּית הָרַעִי שְׁלוֹ לְצַד הַמִּזְבֵּחַ וְהָכִי שְׁפִיר טָפִי לְהִיּוֹת זָנְבוֹ לְצִפּוֹן וְרֹאשׁוֹ לְדְרוֹם וְנִצָּב שְׁלֹא כְּנָגַד הַמִּזְבֵּחַ שְׁאִינוּ מוֹנָשְׁכוֹ לְצַד דְרוֹם כָּל אֶרֶךְ הַפֶּר אֵלֹא שְׁיָהֵא מִקְצַת גּוּפוֹ בֵּין האוּלָם וּלְמַזְבֵּחַ: בּוּיַצַּד סוּמָךְ כָּל סְמִיכַת קְדָשִׁי קְדָשִׁים: עוֹמֵד בַּצִּפּוֹן שְׁהַדָּשִׁי קְדָשִׁים טוּעוּנִין צִפּוֹן: וּפָנָיו לַמַּעֲרָב וְאַחוּרִיו לַמִּזְרָח: וְהַסּוּמָךְ הַבְּעֵלִים: עוֹמֵד בַּמִּזְרָח אַחוּרִיו לַמִּזְרָח: עֵין חֲטֹאת אוֹתוֹ חֲטָא שֶהוא מְבִיא עֲלָיו: וְעַל עוֹלָה עֵין לִקְטַ שְׂכֻחָה וּפִאָּה שְׁאִין לָהּ וְדִי הָכִי גְרַסִין לֹה בִּתְּוֹסְפֶתֵא דְמִנְחוֹת (פ"י) וְלֹא גְרַסִין כֶּה מַעֲשֵׂר עֵנִי דְהֵא יֵשׁ לוֹ וְדִי וְגַם נִתְתִּיו לְלוּי זֶה מַעֲשֵׂר רֹאשׁוֹן לִיתוּם וְלֹאֲלֻמְנָה זֶה מַעֲשֵׂר עֵנִי (מַעֲשֵׂר שְׁנִי פ"ה): רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר אִין עוֹלָה בָּאָה כּו' טַעמָא מְפָרֵשׁ בִּתְּוֹסְפֶתֵא עַל מַה עוֹלָה בָּאָה אִם עַל כְּרִיתוֹת וּמִיתוֹת ב"ד הָרִי עֲנָשׁן אֲמור אִם עַל לֹא תַעֲשֶׂה הָרִי עֲנָשׁן אֲמור מְלָקוֹת הֵא אִין עוֹלָה בָּאָה אֵלֹא עַל עֲשֶׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שְׁנַתַּק לַעֲשֶׂה שְׁאִין לִוְקִין עֲלָיו:

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

מאן שְׁמַעַתְּ לֹה דְאִמֵּר בֵּין אוּלָם וּלְמַזְבֵּחַ קרוי צפון לשחיטת קדשי קדשים נִוְקָמִיָּה בֵּין הַמִּזְבֵּחַ וּלְכְּתֵל תַּמָּה מֵאִי קֵס"ד דְהַמְקָשָׁה דְקֵאמֵר לִימָא דְלֹא

גַּמִּי' מאן שְׁמַעַתְּ לִיָּה דְאִמֵּר בֵּין האוּלָם וּלְמַזְבֵּחַ צִפּוֹן — רַבִּי אֲלֻעֶזר בַּרְבִּי שְׁמַעוֹן הִיא. דִּתְנִיָא:

איִזְהוּ צִפּוֹן — מְקִיר שֶׁל מִזְבֵּחַ צִפּוּנִי וְעַד כּוֹתֵל הָעֲזָרָה, וּכְנָגַד כָּל הַמִּזְבֵּחַ כּוּלּוֹ צִפּוֹן, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי בַרְבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֲלֻעֶזר בַּרְבִּי שְׁמַעוֹן מוּסִיף אֵף בֵּין האוּלָם וּלְמַזְבֵּחַ. רַבִּי מוּסִיף אֵף מְקוֹם דְּרִיסַת רִגְלֵי יִשְׂרָאֵל. אָבֵל מִן הַחֲלִיפּוֹת וּלְפָנִים הַכָּל מוֹדִים שְׁפָסוּל.^(א) לִימָא רַבִּי אֲלֻעֶזר בַּרְבִּי שְׁמַעוֹן הִיא וְלֹא רַבִּי? אָפִילוֹ תִימָא רַבִּי, וְרַבִּי הַשֵּׁתֵא אֲדַרְבִּי יוֹסִי בַרְבִּי יְהוּדָה מוּסִיף, אֲדַרְבִּי אֲלֻעֶזר בַּרְבִּי שְׁמַעוֹן לֹא מוּסִיף? אֲנִן הָכִי קֵא אֲמַרִינוּ: אִי רַבִּי הִיא, נִוְקָמִיָּה כְּכוּלָּה עֲזָרָה! אֵלֹא מֵאִי — רַבִּי אֲלֻעֶזר בַּרְבִּי שְׁמַעוֹן הִיא? וְנוֹקְמִיָּה בֵּין מִזְבֵּחַ וּלְכּוֹתֵל! ^(ב)אֵלֹא מֵאִי אִית לָךְ לְמִימַר — מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְכֹהֵן גְּדוּל, לַרַבִּי גַמִּי — מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְכֹהֵן גְּדוּל. רֹאשׁוֹ לְדְרוֹם וּפָנָיו לַמַּעֲרָב. הִיכִי מִשְׁכַּחַת לֹה? אָמַר רַב: בַּעוּקָם אֵת רֹאשׁוֹ. וְנוֹקְמִיָּה לְהַדְיָא. אָמַר אַבְיִי: גְּזִירָה שְׁמָא יִרְבִּיצִין גָּלְלִים.^(ג) תִּתְּנוּ רַבָּנִן: כִּיצַד סוּמָךְ הַזֵּבֶחַ? עוֹמֵד בַּצִּפּוֹן וּפָנָיו לַמַּעֲרָב, וְהַסּוּמָךְ עוֹמֵד בַּמִּזְרָח וּפָנָיו לַמַּעֲרָב, וּמַנִּיחַ שְׁתֵּי יָדָיו בֵּין שְׁתֵּי קַרְנוֹת שֶׁל זֵבַח, וּבִלְבָד שְׁלֹא יְהֵא דְבָר חוּצָץ בֵּינוֹ לְבִין הַזֵּבֶחַ, וּמִתְוַדֶּה. עַל חֲטָאת — עוֹן חֲטָאת, וְעַל אֲשָׁם — עוֹן אֲשָׁם, וְעַל עוֹלָה — עוֹן לִקְטַ שְׂכֻחָה וּפִאָּה וּמַעֲשֵׂר עֲנִי, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. 'רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: אִין עוֹלָה בָּאָה אֵלֹא עַל עֲשֶׂה, וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שְׁוִיַתַּק לַעֲשֶׂה. בְּמֵאִי קֵא מִיפְלָגִי? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה:

כָּלֹא

לו.

עין משפט נר מצוה

א מו"י פת' מהל' בית הבחירה
הל' טז:

ב מו"י פג' מהל' מעשה הקרבנות
הל' יד:

ג מו"י פג' מהל' מעשה הקרבנות
הל' יד:

לו:

עין משפט גר מצוה

א מיי' פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ו:

ב מיי' פא' מהל' תשובה הל' א:

לָאוּ דִּנְבִּילָה אַפֵּא בִּינְיָהוּ ה"נ הָיוּ מִצֵּי לְמִימַר וּבִשְׁר בִּשְׁהָה טַרְפֵּה לֹא תֹאכְלוּ לִכְלָב תִּשְׁלַכּוּן אֲתוֹ וְלִיכָא לְמִימַר לְכֵלִי עֲלֵמָא לֹא לָקִי אֲהֵסוּא לֹאֹו דְטַרְפֵּה דְהָיוּ לִיה לֹאֹו שְׂבָכְלָלוּת דִּאֲצַטְרִיךְ לְבִשַׁר קִדְשִׁים שְׁיַצְאוּ חוּץ לְמַחְצֵה וּלְהוֹצִיא הָעֵבֶר אֶת יָדוֹ קִדֵּם שְׁחִיטָה בְּפֶרֶק בִּהְמָה הַמִּקְשָׁה (חֲלוּץ דָּף סח.) דְּהָא לְטַרְפֵּה דְכָתִיב בְּהִלָּיָא לֹא הָיוּ לֹאֹו שְׂבָכְלָלוּת בְּמִשְׁמַע בִּר"פ כָּל שְׂעָה (פִּסְחִים דָּף כד.) גַּבִּי נֹתֵר וְגַבִּי גַא וּמִבְּשֵׁל וּע"ש וְלַעֲנֹן קִדְשִׁים וְשֹׁבֵר הוּא דְהָיוּ לֹאֹו שְׂבָכְלָלוּת וְהָא דְאִמַר בְּפֶרֶק אֲלוֹ הֵן הִלּוּקִין (מִכּוֹת דָּף יח.) גַּבִּי זֶר שָׂאכֵל אֶת הָעוֹלָה חוּץ לַחוּמָה לִפְנֵי זְרִיקָה וּפְרִיץ וְלָלָקִי גַּמִּי מִשּׁוּם וּבִשְׁר בִּשְׁהָה טַרְפֵּה לֹא תֹאכְלוּ הֶסֶם לֹאֹו מְלָקוּת מִמֶּשׁ הָאִמַר אֲלֵא אִסּוּרָא בְּעֲלֵמָא בְּמִזְכּוּחַ סִנְיָא דְהֶסֶם דְאִסּוּרָא קָאִמַר וּנ"ל לְתַרן דְלֶהֱכִי לֹא קָאִמַר טַרְפֵּה דֹאֲפִילוּ רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילוּ לֹא חָשִׁיב נִתּוּק בִּינּוּן דְלֹא נִתַּק כָּל מַה שְׂבָכְלֹא דְבָלֹא [כּוֹלֵל] גַּמִּי קִדְשִׁים שְׁיַצְאוּ חוּץ לְמַחְצֵתוֹ וְהִסְגֵּךְ לֹא קֹאִי לִכְלָב תִּשְׁלִיכּוּן וּאֵע"פ כּוֹן מַצְחֵתִי בְּסִפֵּר אֶחָד לֹאֹו דִּנְבִּילָה וּטַרְפֵּה אֲפֹא בִּיעִיָּהוּ אָבֵל תַּמָּה לִי אֲמַאי לֹא קָאִמַר לָקֵט שְׂכָחַה וּפֹאֶה אֲפֹא בִּיעִיָּהוּ וּפִלִּיָּאָה גְדוּלָּה מֵאֵד דְשָׂבַק לָקֵט שְׂכָחַה וּפֹאֶה דֹאֲרִי בְּהוּ וְנִקֵּט גְּבִלָּה וּנ"ל דְמַעַקְרָא בְּעִי לְמִימַר דִּנְבִּילָה אֲפֹא בִּיעִיָּהוּ וּבִינּוּן דֹאֲשַׁבְּחוּן מִלְּתֹא אַחֲרֵיתִי דֹאֲיִכָּא בִּיעִיָּהוּ אֲפֹא לְמִימַר דְלִתְרֵיָּהוּ מְכַפֶּרֶת עַל לָקֵט שְׂכָחַה וּפֹאֶה לְרַבִּי יוֹסִי הִגְלִילוּ דְלֹא הִזְכִּיר נִתּוּק בְּדִבְרֵיו מְכַפֵּר אֵע"ג דְלֹאֹו נִתּוּק גָּמוּר הוּא וְשִׁמְעָה ר' עֲקִיבָא דְסִבְרִיא לֶה כָּל לֹאֹו שְׂכָתַב עֵשֶׂה אַחֲרֵיו אֵע"ג דְלֹאֹו נִתּוּק הוּא לְתַקּוֹן אַחֲרֵיו הֲלֹאֹו אֲחֵר שְׁעֵבֶר עָלִיו עוֹלָה מְכַפֶּרֶת עָלִיו וּתְנֵא לָקֵט שְׂכָחַה וּפֹאֶה וְהוּא הָדִין לִנְבִּילָה וְקָאִמַר לִיה רַבִּי עֲקִיבָא בְּלָקֵט שְׂכָחַה וּפֹאֶה מוֹזִינָא לָךְ דְלִגְזִיזִי סִבְרִיא לִי דְהָיוּ נִתּוּק גָּמוּר לְתַקּוֹן הֲלֹאֹו אֲחֵר שְׁעֵבֶר עָלִיו דְסִבְרִיא לִי בְּרַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא דְאִמַר פֶּרֶק הַגִּזְלָה קָמָא (פ"ק דָּף צד.) מַצֵּית פֹּאֶה לְהַפְרִישׁ מִן הַקָּמָה לֹא הַפְרִישׁ מִן הַקָּמָה כּוֹי עַד רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא אֹמַר אֵף מַפְרִישׁ מִן הָעָסָה וּמַפְרִישׁ הֶסֶם דֹאֲפִילוּ אֶת"ל דְשִׁנּוּי קוּנְיָה הָבֹא חֵיב מִשּׁוּם דְכָתִיב תַּעֲזוּב יִתְּרָא אֶלְמָא אֲרַפְלוּ אֲחֵר שְׁעֵבֶר הֲלֹאֹו לְגַמְרִי אִמַר קָרָא תַּעֲזוּב וּתַפְטִיר אִם כּוֹן הָיָה לֶה נִתּוּק גָּמוּר אָבֵל גְּבִלָּה לֹא אָבֵל בְּתֵר הָכִי דְקָאִמַר דְלְכֵלִי עֲלֵמָא בְּשִׁי בְּשִׁי נִתּוּק גָּמוּר אִזוּ גְרִיךְ לּוֹמַר דְלָקֵט שְׂכָחַה וּפֹאֶה אֲפֹא בִּיעִיָּהוּ שֹׁאֵל"כ מֵאי בִּיעִיָּהוּ א"נ דְמַעַקְרָא ס"ד דְלְכֵלִי עֲלֵמָא תַּעֲזוּב לְהִבָּא מִשְׁמַע וְנִתּוּק גָּמוּר הוּא מִיָּהוּ רַבִּי עֲקִיבָא שְׁמַעֵה לַת"ק דֹאֲפִילוּ אִי לֹא הָיוּ נִתּוּק מְכַפֵּר מְדֻלָּא הִזְכִּיר בְּהִלָּיָא נִתּוּק לְעֵשֶׂה אִם כּוֹן הוּא הָדִין גְּבִלָּה:

בְּלֹאֹו דִּנְבִּילָה קָא מַפְלָגִי דְכָתִיב (שְׁמוֹת כ"ב:ל')

בְּלֹאֹו דִּנְבִּילָה קָא מִיַּפְלָגִי: רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: לָאוּ מְעִלָּיָא הוּא. וְרַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי סָבַר: לָאוּ לָאוּ מְעִלָּיָא הוּא. אַבְיִי אָמַר: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא לָאוּ דִּנְבִּילָה — לָאוּ מְעִלָּיָא הָיוּ, וְהָכָא בִּ"תַּעֲזוּב" קָא מִיַּפְלָגִי, דְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: "תַּעֲזוּב" מַעֲיַקְרָא מִשְׁמַע, וְרַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי סָבַר: הַשְׁתָּא מִשְׁמַע.⁽ⁿ⁾ תַּנּוּ רַבְּנִין: פִּיצַד מִתּוּדָה? "עוֹיְתִי פִּשְׁעָתִי וְחִטָּאתִי", וְכֵן בִּשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ הוּא אוֹמַר: "וְהִתְוּדָה עָלִיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חֲטָאתָם", וְכֵן בַּמִּשָּׁה הוּא אוֹמַר: "נוֹשֵׂא עוֹן וּפֹשַׁע וְחִטָּאָה", דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: עֲוֹנוֹת אֵלּוּ הִזְדוֹנוֹת, וְכֵן הוּא אוֹמַר: "הַפֶּרֶת תִּפְרֹת הַנֶּפֶשׁ הָהִיא עֲוֹנָה בָּהּ".^(a) פִּשְׁעִים אֵלּוּ הַמְרָדִים, וְכֵן הוּא אוֹמַר: "מִלָּךְ מוֹאֵב פִּשַׁע בִּי", וְאוֹמַר: "אִזּוּ תַּפְשַׁע לְבָנָה בָּעֵת הַהִיא". "לְכָל חֲטָאתָם" אֵלּוּ הַשְּׁגָגוֹת, וְכֵן הוּא אוֹמַר: "נִפְשׁ כִּי תַחֲטֵא בַשְּׁגָגָה". וּמֵאֲחֵר שֶׁהִתְוּדָה עַל הַזְדוֹנוֹת וְעַל הַמְרָדִים חוּזֵר וּמִתְוּדָה עַל הַשְּׁגָגוֹת!?!^(ab) אֵלֶּא כֹּה הִיָּה מִתּוּדָה: חֲטָאתִי וְעוֹיְתִי וּפִשְׁעָתִי לִפְנֵיָּה אֲנִי וּבִיתִי וְכוּ'. וְכֵן בְּדוֹד הוּא אוֹמַר: "חֲטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הָעוֹיְנוּ הִרְשָׁעֵנוּ", וְכֵן בַּשְּׁלֵמָה הוּא אוֹמַר: "חֲטָאנוּ (וְהִרְשָׁעֵנוּ וּמְרָדְנוּ)", וְכֵן בְּדִנְיָאֵל הוּא אוֹמַר: "חֲטָאנוּ (וְהָעוֹיְנוּ) וְהִרְשָׁעֵנוּ וּמְרָדְנוּ". אֵלֶּא מַהוּ שְׁאִמַר מִשָּׁה "נוֹשֵׂא עוֹן וּפֹשַׁע וְחִטָּאָה"? אִמַר מִשָּׁה לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, בַּשְּׁעָה שִׁישְׁרָאֵל חוֹטְאִין לִפְנֵיָּה וְעוֹשִׁין תְּשׁוּבָה עֲשֵׂה לָהֶם זְדוֹנוֹת כַּשְּׁגָגוֹת. ^(c)אִמַר רַבִּה בַר שְׁמוּאֵל אָמַר רַב: הִלָּכָה בְּדִבְרֵי חֻכְמִים. פְּשִׁיטָא: יָחִיד וָרַבִּים הִלָּכָה בְּרַבִּים! מַהוּ דְתִימָא, מִסְתַּבֵּר טַעְמִיָּה דְרַבִּי מֵאִיר דְקַמְסִייעַ לִיָּה קָרָא דְמִשָּׁה, קָא מִשְׁמַע לֵן. הַהוּא דִּנְחִית קַמִּיָּה דְרַבִּה וְעַבְד כְּרַבִּי מֵאִיר, אָמַר לִיָּה: שְׂבָקָת רַבְּנִין וְעַבְדָּת כְּרַבִּי מֵאִיר?! אָמַר לִיָּה: כְּרַבִּי מֵאִיר סִבְרִיא לִי, בְּדִכְתִּיב בְּסִפֵּר אוֹרִייתָא דְמִשָּׁה.⁽ⁿ⁾ תַּנּוּ רַבְּנִין: "וְכַפֵּר", בְּכַפֶּרֶת דְּבָרִים הַכְּתוּב מְדַבֵּר. אֵתָּה אוֹמַר בְּכַפֶּרֶת דְּבָרִים, אוּ אֵינּוּ אֵלֶּא כַּפֶּרֶת דְּמִים.⁽ⁿ⁾ הֲרִי אֲנִי דָן: נֶאמְרָה כָּאן "כַּפֶּרָה", וְנֶאמְרָה לְהֵלֵן "כַּפֶּרָה". מַה "כַּפֶּרָה" הָאִמּוּרָה בִּשְׁעִיר — דְּבָרִים, אֵף "כַּפֶּרָה" הָאִמּוּרָה בִּפֶּר — דְּבָרִים.⁽ⁿ⁾ וְאִם נִפְשָׁה לּוֹמַר: הֲרִי הוּא אוֹמַר "וְהִקְרִיב אֶהָרֹן אֶת פֶּר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לוֹ וְכֹפֶר בַּעֲדוֹ וּבַעֲד בֵּיתוֹ", וְעַדִּיין לֹא נִשְׁחַט הִפֵּר. מֵאי "וְאִם נִפְשָׁה לּוֹמַר"? וְכִי תִימָא גִילָף מִשְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּפְּנִים, שְׂכַפְּרָתוֹ בְּדָמִים, הֲרִי הוּא אוֹמַר "וְכַפֵּר", וְעַדִּיין לֹא נִשְׁחַט הִפֵּר.

וּמִצִּין

בְּמַתָּן הִיא דְכַתֵּר מִתָּן דָּמִים כְּתוּבָה וְעוֹד שְׁאִין כּוֹ וְהָיוּ:

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

עֵשֶׂה אַחֲרֵיוּ לְגַר אֲשֶׁר בִּשְׁעִרֶיךָ תַתְּנֶנָּה וְאֲכָלָה (דְּבָרִים י"ד:כ"ח) וּמִיָּהוּ עַל פֶּרֶקְךָ אִין זֶה נִתַּק לְעֵשֶׂה דְּהָא גְּתִינְתָּה לְגַר אִי אֲפִשֵׁר לְאַחַר שְׁעֵבֶר עַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁל אֲכִילָה וְעַל פֶּרֶקְךָ עֵשֶׂה מַעַקְרָא מִשְׁמַע לֹא תֹאכְלוּ כָּל גְּבִילָה אֲלֵא לְגַר תַּתְּנֶנָּה וְלֹא תֹאכְלוָּ: רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר לָאוּ מְעִלָּיָא הוּא וְלִזְקִין עָלִיו וְלֹאֹו דְלָקֵט שְׂכָחַה וּפֹאֶה גַּמִּי עֵשֶׂה דְכָתִרָה מַעַקְרָא מִשְׁמַע וְהָכִי קָאִמַר קָרָא (וְיִקְרָא יט.) וְלָקֵט הַצִּירֶךְ לֹא תִלְקֹט אֲלֵא לְעַנִּי תַעֲזוּבְנִי וְלֹא תִלְקֹטְנִי וְלָקִי עָלִיהּ וְאִין עוֹלָה בָּאָה עָלִיו: וְר' יוֹסִי הִגְלִילוּ סָבַר לָאוּ דִּנְבִּילָה אֵע"ג דְּעַל פֶּרֶקְךָ עֵשֶׂה דְכָתִרָה מַעַקְרָא מִשְׁמַע הוֹאִיל וּבְתֵרָה דְלֹאֹו כְּתִיב. אִין לִזְקִין עָלִיו דְלֹא דָמִי לְלֹאֹו דְחִסּוּמָה וּבָאָה עָלִיו עוֹלָה וְלֹאֹו דְלָקֵט שְׂכָחַה וּפֹאֶה גַּמִּי אֲפִילוּ אֲמַרְיִנּוּ דְעֵשֶׂה דְכָתִרָה מַעַקְרָא הוּא מִשְׁמַע לֹא לָקִי עָלִיהּ: אַבְיִי אָמַר דַּכ"ע לָאוּ דִּנְבִּילָה דַּע"כ עֵשֶׂה דְכָתִרָה מַעַקְרָא מִשְׁמַע וְלֹאֹו מְעִלָּיָא הָיוּ וּמִלְקִין עָלִיהּ: וְהָכָא בַּתַּעֲזוּב הַכְּתוּב אֲחֵר לֹאֹו שֶׁל לָקֵט שְׂכָחַה וּפֹאֶה קָא מַפְלָגִי: וּר"ע סָבַר מַעַקְרָא קִדֵּם לְקוּטָה קֹאִי עֵשֶׂה וְלָקִי עָלִיהּ דְלֹא נִתַּק לְעֵשֶׂה וְאִין עוֹלָה בָּאָה עָלִיו: רַבִּי יוֹסִי סָבַר הַשְׁתָּא מִשְׁמַע אֲחֵר שְׁלָקֵט וְשֹׁבֵר עַל לֹא תַעֲשֶׂה נִתַּקוּ הַכְּתוּב לְעֵשֶׂה וְצַנְהוּ לַעֲזוּבוֹ שֶׁס לְעַנִּי וּלְגַר וּלְפִיכֶךָ אִין לִזְקִין עָלִיו: וְכֵן בִּשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ הוּא אוֹמַר עוֹנוֹת תַּחֲלֶה וְאח"כ פִּשְׁעִים וְאַחַר כֶּךָ חֲטָאִים: הַמְרָדִים הָעוֹשֶׂה לְהַכְּעִים: מִלָּךְ מוֹאֵב פִּשַׁע בִּי מֶרֶד בִּי: אִזּוּ תַּפְשַׁע לְבָנָה מְרָדוֹ יוֹשְׁבֵי לְבָנָה עַל מִלָּךְ וְהָיָה: חוּזֵר וּמִתְנַהֵּה כּוֹי בְּתַמִּיָּה אִם עַל זְדוֹנוֹת וּיַחֲסִלוּ לוֹ אִין גְרִיךְ לְבַקֵּשׁ שׁוּב עַל הַשְּׁגָגוֹת: עֵשֶׂה לָהֶן זְדוֹנוֹת כַּשְּׁגָגוֹת וְהָכִי קָאִמַר נוֹשֵׂא עוֹן וּפֹשַׁע כַּחֲטָאת שׁוֹנֵג: דְקָא מַסִּיעַ לֶה קָרָא דְוֹדִי יוה"כ גּוּפָה: הַהוּא דְנְחִית שְׁלִיחַ צַבּוֹר שְׁמַסְזַר בְּתַפְלָתוֹ שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים סָזַר עַבְדוּתוֹו שֶׁל כּוֹן גְּדוֹל עַל שֶׁס וְנִשְׁלָמָה פָּרִים שְׁפָתֵינוּ (הוֹשַׁע י"ד:ג'): וְכַפֵּר מַה שְׁאִמּוֹר בְּפָרוֹ וְכַפֵּר בַּעֲדוֹ וּבַעֲד בֵּיתוֹ (וְיִקְרָא ט"ו:ו') דְבָרֵי וְהָיוּ: נֶאמַר לְהֵלֵן בִּשְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ יַעֲמֵד חֵי לִפְנֵי ה' לְכַפֵּר עָלִיו (שס): וְאִם נִפְשָׁךְ לּוֹמַר לְהַשִּׁיב תְּשׁוּבָה עַל גְּזֵרָה שְׁנָה זֹו לּוֹמַר שְׁאִין וְכַפֵּר אֲלֵא בְּמַתָּן דָּמִים עַל פֶּרֶקְךָ מִנֶּה וּבִה תַפּוּק לָךְ דְלֹא אֲפִשֵׁר לְמִימַר הָכִי שְׁהָרִי הוּא אוֹמַר וְהִקְרִיב אֶהָרֹן אֶת פֶּר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לוֹ וְכֹפֶר בַּעֲדוֹ וּבַעֲד בֵּיתוֹ וְאֲחֵר כֶּךָ יַשְׁחַט אֶת פֶּר הַחֲטָאת וְגו' עַל פֶּרֶקְךָ וְכַפֵּר בַּעֲדוֹ וְנִשְׁחַט אֶלְמָא בְּפָרָה זֹו בְּדָבָרִים הִיא: מֵאי אִם נִפְשָׁךְ לּוֹמַר מַה הָיָה לְהַשִּׁיב לוֹ דֹאֲצַטְרִיךְ לִיָּה טַעֲמָא אַחֲרֵינָא: וְכִי תִימָא גִילָף הִיא וְכַפֵּר מַכַּפֶּרָה דְכָתִיבָא בִּשְׁעִיר הַפְּנִימִי דְכָתִיב וְכַפֵּר עַל הַקֹּשֶׁשׁ מִשְׁמָאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִיא

מסורת הש"ס

א כריתות כה:

ב ספרא אחרי מות פרק ד ג; שבועות יב:

ג אוצר מדרשים מדרש תהלים הוספה למזמור קיט טו ד כתובות כא.

ה בבא מציעא נח:

ו ספרא אחרי מות פרשה ב ב

ז ספרא אחרי מות פרשה ג א; ספרא אחרי מות פרשה ב ג

גליון הש"ס

גמר בלאו דגבילה. עיין חולין דף פ"ב תוס' ד"ה הנח למחוסר זמן:

תורה אור השלם

לא תאכלו כל-גבילה לגר אשר-בשערך תתננה ואכלה או מכור וגוי [דברים יז, כא]

ובקצורכם את-קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצר ולקט וגוי [ויקרא יט, ט-י]

ושמד אהרן את-שתי ידו על ראש השעיר הסי' והתנדוה וגוי [ויקרא טז, כא]

צמר*(בספרי תימן צמר בנו"ן רגילה) חסד לאֳלָפִים נשא עון וגוי [שמות לד, ז]

כי דבר־יחנה בזה ואת־מצותיו הפר הכרת תפירת הנפש ההוא שונה וגוי [במדבר טו, לא]

וישלח אליהושפט מלך־יהודה לאמר מלך מואב פושע בי וגוי [מלכים ב ג, א]

ויפשע אדום מפתח יד־יהודה עד היום הזה אז תפשע וגוי [מלכים ב ח, כב]

דבר אל־בני ישראל לאמר קפץ כי־תחטא בשגגה מכל מצות וגוי [ויקרא ד, ב]

חטאנו עם־אבותינו העוינו הרשענו [תהילים קו, ו]

והשיבו אל־לבם בארץ אשר נשבו־שם ושובו והתחננו אליך בארץ וגוי [מלכים א ח, מז]

חטאנו ועוינו (והרשענו) [הרשענו] ומרדנו וסור ממצותך וממשפט־יך [דניאל ט, ה]

והקריב אהרן את־פר החטאת אשר־לו וכפר בעדו ובתו חטאת [ויקרא טז, ו]

והקריב אהרן את־פר החטאת אשר־לו וכפר בעדו ובתו חטאת [ויקרא טז, יא]

והשעיר אשר עלה עליו הוציל לעזאזל וצמד־חי לפני יחנה וגוי [ויקרא טז, י]

מסורת הש"ס
א תוספתא יומא ב גיטין ס. ג עירובין פה: ד מסכת כלה רבתי; מסכת דרך ארץ רבה ה ספרא אחרי מות פרק ב ב ו לעיל כה:
גליון הש"ס
גמ' הרב באמצע. עיון מנחות דף צח ע"ב תד"ה שאמצעי: שם יכול יתן שנים על זה. עיון חגיגה דף ג ע"א תד"ה חרש ובפר"ח א"ח סי' תרצד ובספר בני חייא שם ובטורי אבן באבן שהם מגילה דף ז ע"א:
תורה אור השלם
[דברים כא, ח] [שמות לב, א] [שמות לב, ל] [דברים לב, ג] [משלי י, ז] [במדבר ה] [ויקרא א, יא] [בראשית יח, ב] [ויקרא טז, ח]

וּמִצִּיּוֹן שֶׁב־אֲנָא? נֶאֱמַר בַּפֶּרֶה וְהָא דְּוַי זֶה: נֶאֱמַר בַּפֶּרֶה לְכַפְּרָה בְּעַד חֲטָאתְכֶם: מַה לְהֵלֵךְ בְּאֵנָה אֵנָה חָטָא הָעַם הַזֶּה וְגו': וּמִצִּיּוֹן שֶׁב־שָׁמַם אֵנָה ה': בְּעִנְיָה עֲרוּפָה כִּפּר לַעֲמֹךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ ה' (דְּבָרִים כ"א:ח): בְּשִׁלְמָא חוֹרֵב מַעֲנֵלָה לֹא יֵלִיף לוֹמַר שֶׁיֵּהָא עַם הַזְּכָרֶת הָשָׁם: מֵאִי זִהְיָה הָוֵה כְּבַר עֲבַר וְאִי אֶפְשָׁר לַחֲזֹר: אֵלֹא עֲנֵלָה עֲרוּפָה יִנְיָף מַחוּרֵב וְתַבְעֵי אֵנָה: וְהַתֵּנָן בְּהַדְי' מַעֲשֶׂה עֲנֵלָה עֲרוּפָה בְּמַסְכַּת סוּטָה (דף מו.). הַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים כּוּי: הֲכִי גִרְסִינָּה בְּשַׁעֲה שְׂאֵנִי מַזְכִּיר שְׁמוֹ שֶׁל הַקֹּב"ה כּוּי: מִתְנִי' בָּא לוֹ לַמַּחֲרַח חוֹתֵר לַחוּרְיֵי וְלַצַּדִּיק מִן־חַוְדָּה לְפָתַח שְׁלֹא הִיוּ מַכְנִיעִין הַשְּׂעִירִים לְהַגְדִּיל אֵלֹא שְׂהִיּוּ בַּתּוֹךְ חָלָל הַעֲזָרָה בְּדַכְתִּיב (וּיְהִירָא ט"ז:) וְהַעֲמִיד אוֹתָם לִפְנֵי הַאֵל כִּי לֹא לְהַרְבֵּן כָּל דָּךְ לַצַּדִּיק הַהִכָּל עַד שֶׁהָא בָּא לְשׁוֹחֲטוֹ הִיוּ מַקְרִיבִין אוֹתוֹ בְּדַתְנָא לְקַמֵּן (וּיִמָּא דף ג:.) הִבְיֹאוּ לוֹ אֶת הַשְּׂעִיר שְׁחָטוּ וְכוּי: לַצִּיּוֹן הַמְּזַבַּח כְּלוּמַר מִשׁוֹךְ מַכְנִיג הַמְּזַבַּח לַצַּדִּיק צִפּוֹן שֶׁיֵּהָא כְּנִיגד לוֹיִיר שֶׁבִּין מַזְבַּח לַצִּיּוֹן דֹּאע"ג דְּלֹא שְׁחִיט לִיָּה הִכָּא מ"מ כָּל מַעֲשִׂי טְעוּנוֹן צִפּוֹן וְאִשְׁמוּעִינָּה שְׂאִין צִפּוֹן כְּנִיגד מַזְכְּרוֹ שֶׁל מַזְבַּח: קֹלְפִי אִשְׁקוּר"ן בְּלַע"י: שֶׁל אֲשַׁכְּרוּעַ בְּרוּשׁ: וְהַשְׁעַ בְּן גַּמְלָא כְּשֶׁתִּמְנַסֵּה בְּכֹהֵנָה גְּדוּלָּה: בְּן קִטּוֹן כ"ג הִיָּה: עָשָׂה י"ב דָּד לַעֲרִיקַת הַמַּיִם: מוֹכְנִי מַכְרַשׁ בְּגַמְרָא גִּלְגַּל לְשַׁקְעוּ בּוֹ בְּבוֹר שֶׁיֵּהָא מִימֵיו מַחְבְּרִים לְמִימֵי הַבְּיּוֹר וְאִי לֹא הָיוּ מַפְסְלֵי בְּלִינָה לְפִי שֶׁקָּדְשׁוֹ בְּכָלִי וְלֹא כְּבוֹד הַקִּדְשִׁים הָיָא לְפַסֵּל מִיַּם קְדוּשִׁים: נִבְרַשְׁתָּא מוֹנֵרָה וְדוּמָה לוֹ בְּסִפְר (דְּגִיטָל ה'ה') לְקַבֵּל נִבְרַשְׁתָּא דְּדִקְבָא בְּמַעֲשֶׂה בְּלִשְׁאֲנַר: שְׁפָרֶשֶׁת סוּטָה בְּתוֹכָה עָלִיָּה וְלֹא יַעֲמִירָה לְהִבְיֹא תוֹרָה לְכַתֵּב מִמֶּנּוּ מַגְלַת סוּטָה בְּמַקְדָּשׁ: נִקְוִיר נַעֲשִׂי נָסִים לְגַלְתִּימֵיו שֶׁם הָאִישׁ נִקְוִיר וְנָם שְׁלוֹ מַכְרַשׁ בְּגַמְרָא: גְּמִ' מַדְקָאִמַר לַצִּיּוֹן הַמְּזַבַּח שֶׁהַצֶּרֶךְ לְמַשְׁכּוֹ מַכְנִיג הַמְּזַבַּח וְלַצִּפּוֹן: מַכְנֵל דְּמַזְבַּח לֹא בְּצִיּוֹן הָיָי אֵין כְּלוֹם מִן הַמְּזַבַּח בְּצִפּוֹן הַעֲזָרָה וְאִי הָיוּ קוּיִי כְּנִיגד מַזְרְחָה שֶׁל מַזְבַּח בְּרַחֵא לֹא בְּצִפּוֹן קוּיִי: צִפּוּנָּה עַל יָקֹר הַמְּזַבַּח צִפּוּנָּה לְשׁוֹן לוֹיִיר מִשְׁמַע הָן ה' יִתְרָה אֵל צִפּוֹן שֶׁהָא הָאִיִּיר הַפְּנוּי: וְהָא רִישָׁא ר"א בר"ש אִמַּר מַזְבַּח מַקְצֵנוּ בְּצִפּוֹן שֶׁהַשְּׂעִיר שְׁחִיטַת הַפָּר בִּין הָאוֹלָם וְלַמְּזַבַּח: בְּלֵא רֹאשׁ"י וְתַנִּי בְּרִישָׁא פֵּר הִיָּה עוֹמֵד בְּבִין הָאוֹלָם וְלַמְּזַבַּח סְמוּךְ לְבִין הָאוֹלָם וְלַמְּזַבַּח אֲנֵל מַקְצֵנַע צִפּוּנִית שֶׁל מַזְבַּח שֶׁהִיָּה מַקְרָבָן אֲנֵל הַפְתַּח בְּכָל וְכָלֵת מִשׁוּם חֲלָשָׁא דְּכַהֵן וְיִיתַר מַכָּאן לֹא יִכּוֹל לְהַקְרֵב דֹּאִי מַעֲגִיל לִיָּה כְּנִיגד מַזְרַח הַמְּזַבַּח לֹא בְּצִפּוֹן הָיָא: הֲכִי זֶה בּוֹר אִפִּי' בְּדָרָךְ אֶרֶץ אֱיִנוּ בָּקִי: ג' שְׂהִיּוּ מַהֲלִבִין בְּדָרָךְ לֹא יִלְכוּ זֶה אַחֵר זֶה אֵלֹא בְּשׁוֹרָה אַחַת וְכֵן מִצִּיּוֹן מַמְלָכִי הַשְׂרַת מַדְכְּתִיב (בְּרַאשִׁית יח) שֶׁלֹּשֶׁה נְצִיבִים עָלָיו מַכְנֵל שֶׁבְּשׁוֹרָה אַחַת הָיוּ קוּיִי זֶה אֲנֵל זֶה דֹּאִי זֶה אַחֵר זֶה קוּיִי אֵין זֶה נְצִיבִים עָלָיו אֵלֹא רֹאשׁוֹן: בְּדִי שִׁיתַּפְסָה בּוֹ רַבּוֹ הָא דְּקַתְנִי מִימֵינוּ לֹא שְׁנַלְךְ אֲנֵלָּו אֵלֹא מֵאֲחוּרֵי וּמִיָּהוּ גְּדוֹל לְיִמִּין וְקוֹנֵן לַצַּדִּיק שְׂמִיחַל אֲנֵל גְּדוֹל וְשִׁנְיָהִם הָאֲחוּרִי

תורה אור השלם
[דברים כא, ח] [שמות לב, א] [שמות לב, ל] [דברים לב, ג] [משלי י, ז] [במדבר ה] [ויקרא א, יא] [בראשית יח, ב] [ויקרא טז, ח]

בַּחֲרֵב בְּמַעֲשֶׂה עֲנַל (שְׁמוֹת ל"ב:ל') אֵלֹנִי

וּמִצִּיּוֹן שֶׁב־אֲנָא? נֶאֱמַר כָּאן "בַּפֶּרֶה", וְנֶאֱמַר לְהֵלֵךְ בְּחוֹרֵב "בַּפֶּרֶה". מַה לְהֵלֵךְ ב־"אֲנָא", אִף כָּאן ב־"אֲנָא". וּמִצִּיּוֹן שֶׁב־"שָׁמַם"? נֶאֱמַר כָּאן "בַּפֶּרֶה", וְנֶאֱמָרָה בְּעִנְיָה עֲרוּפָה "בַּפֶּרֶה". מַה לְהֵלֵךְ ב־"שָׁמַם", אִף כָּאן ב־"שָׁמַם". "אִמַר אֲבָיִי: בְּשִׁלְמָא חוֹרֵב מַעֲנֵלָה עֲרוּפָה לֹא יֵלִיף — מֵאִי דְּהוּה הָוֵה. אֵלֹא עֲנֵלָה עֲרוּפָה תִּילִיף מַחוּרֵב? וְכִי תִימָא הֲכִי נָמִי, וְהַתֵּנָן: "הַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים: כְּפַר לַעֲמִיד יִשְׂרָאֵל", וְאֵילוֹ ב־"אֲנָא" לֹא קָא אִמַר. קִשְׂיָא. וְהָן עוֹנִין אַחֲרֵיו. תַּנְיָא, רַבִּי אוֹמַר: "כִּי שָׁם ה' אֶקְרָא הַבּוֹ גּוֹדֵל לֹאֲלַחֲיֵינוּ", אִמַר לָהֶם מִשָּׁה לִישְׂרָאֵל: בְּשַׁעֲה שְׂאֵנִי מַזְכִּיר שְׁמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אַתֶּם הַבּוֹ גּוֹדֵל. חֲנַנְיָה בֶן אַחִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר: "זִכָּר צַדִּיק לְבִרְכָּה", אִמַר לָהֶם נָבִיא לִישְׂרָאֵל: בְּשַׁעֲה שְׂאֵנִי מַזְכִּיר צַדִּיק עוֹלָמִים, אַתֶּם תָּנוּ בִּרְכָּה. ^[כא]מִתְנִי' בָּא לוֹ לַמַּזְרַח הַעֲזָרָה לַצִּפּוֹן הַמְּזַבַּח, הַסֶּגֶן מִימֵינוּ וְרֹאשׁ בֵּית אָב מִשְׁמָאלוֹ. וְשָׁם שְׁנֵי שְׂעִירִים, וְקֹלְפִי הִיתָה שָׁם, וּבָהּ שְׁנֵי גוֹרְלוֹת, שֶׁל אֲשַׁכְּרוּעַ הִיוּ, וַעֲשֹׂאָן בֶּן גַּמְלָא שֶׁל זָהָב, וְהָיוּ מַזְכִּירִים אוֹתוֹ לְשִׁבְחָה. "בֶּן קִטּוֹן עָשָׂה שְׁנִים עָשָׂר דָּד לְכִיּוֹר, שְׁלֹא הִיָּה לוֹ אֵלֹא שְׁנָיִם. וְאִף הוּא עָשָׂה מוֹכְנִי לְכִיּוֹר, שְׁלֹא יִהְיוּ מִימֵיו נִפְסָלִין בְּלִינָה. ^[כב]מוֹנְבּוֹ הַמְּלָךְ הִיָּה עוֹשָׂה כָּל יְדוֹת הַכִּלִּים שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁל זָהָב. הִילְכִי אִמּוֹ עָשְׂתָה נִבְרַשְׁת שֶׁל זָהָב עַל פְּתַח הַיִּכָּל, וְאִף הִיא עָשְׂתָה טַבָּלָא שֶׁל זָהָב שֶׁפָּרֶשֶׁת סוּטָה כְּתוּבָה עָלֶיהָ. נִקְנָנוֹר נַעֲשִׂי נָסִים לְדַלְתוֹתַי, וְהָיוּ מַזְכִּירֵין אוֹתוֹן לְשִׁבְחָה. ^[כג]גְּמִ' מַדְקָאִמַר לַצִּפּוֹן הַמְּזַבַּח, מַכְלָל דְּמַזְבַּח לֹא בְּצִפּוֹן קָאִי. מִנִּי? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא. דְּתַנְיָא: "צִפּוּנָּה לִפְנֵי ה'", שִׁיָּהָא צִפּוֹן כּוּלּוֹ פְּנוּי, דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וְהָא רִישָׁא אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא! כּוּלָּהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא, וְתַנִּי בְּבִין הָאוֹלָם וְלַמְּזַבַּח. הַסֶּגֶן בִּימֵינוּ, וְרֹאשׁ בֵּית אָב בְּשִׁמְאָלוֹ. אִמַר רַב יְהוּדָה: הַמְּהַלָּךְ לִימִין רַבּוֹ הָרִי זֶה בּוֹר. תַּנֵּן: הַסֶּגֶן בִּימֵינוּ, וְרֹאשׁ בֵּית אָב בְּשִׁמְאָלוֹ! ^[כד]וְעוֹד, תַּנְיָא: שְׁלֹשָׁה שְׂהִיּוּ מַהֲלָכִין בְּדָרָךְ — הָרַב בְּאֲמָצַע, גְּדוֹל בִּימֵינוּ, וְקִטָּן מִשְׁמָאלוֹ. וְכֵן מַצִּינוּ בְּשִׁלְשָׁה מְלָאכִי הַשְּׂרַת שְׁבָאוֹ אֲצֵל אַבְרָהָם, מִיכָאֵל בְּאֲמָצַע, גַּבְרִיאֵל בִּימֵינוּ, וּרְפָאֵל בְּשִׁמְאָלוֹ. 'תַּרְגֻּמָּה רַב שְׁמוּאֵל בַּר פִּפְא קַמְיָה דְּרַב אֲדָא: כְּדִי שִׁיתַּכְפֹּסָה בּוֹ רַבּוֹ. וְהַתְנַיָא: הַמְּהַלָּךְ כְּנִיגד רַבּוֹ — הָרִי זֶה בּוֹר, אַחֲזִירִי רַבּוֹ — הָרִי זֶה מַגְסִי הָרוּחַ! דְּמַצְדָּד אֲצִדּוּדִי. ^[כה]וְקֹלְפִי הִיתָה שָׁם וּבָהּ שְׁנֵי גוֹרְלוֹת. תָּנוּ רַבָּנַן: "וְנָתַן אֹהֶרֶן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גּוֹרְלוֹת", [גּוֹרְלוֹת] שֶׁל כָּל דְּבָר. "יְכוֹל יִתֵּן שְׁנָיִם עַל זֶה וּשְׁנָיִם עַל זֶה, תִּלְמוּד לוֹמַר: "גּוֹרֵל אֶחָד לַה' וּגּוֹרֵל אֶחָד לַעֲזָאזֵל" — אֵין כָּאן לִשָׁם אֵלֹא גּוֹרֵל אֶחָד, וְאֵין כָּאן לַעֲזָאזֵל אֵלֹא אֶחָד. יְכוֹל יִתֵּן שֶׁל שָׁם וְשֶׁל עֲזָאזֵל עַל זֶה וְשֶׁל שָׁם וְשֶׁל עֲזָאזֵל עַל זֶה, תִּלְמוּד לוֹמַר: "גּוֹרֵל אֶחָד [לַה'] — אֵין כָּאן לַה' אֵלֹא אֶחָד, וְאֵין כָּאן לַעֲזָאזֵל אֵלֹא אֶחָד]. אִם כֵּן, מַה תִּלְמוּד לוֹמַר "גּוֹרְלוֹת" — שִׁיָּהִיו שְׁוִין, שְׁלֹא יַעֲשֶׂה אֶחָד שֶׁל זָהָב וְאֶחָד שֶׁל כֶּסֶף, אֶחָד גְּדוֹל וְאֶחָד קָטָן. גּוֹרְלוֹת שֶׁל כָּל דְּבָר: בְּשִׁיטָא! לֹא צָרִיכָא, לְכַדְתְּנָא: לְפִי שְׁמַצִּינוּ בְּצִיץ שֶׁהָשָׁם כְּתוּב עָלָיו וְהוּא שֶׁל זָהָב, יְכוֹל אִף זֶה כֵּן — תִּלְמוּד לוֹמַר: "גּוֹרֵל" "גּוֹרֵל" רִיבָה, רִיבָה שֶׁל זֵית, רִיבָה שֶׁל אַגָּזוֹ, רִיבָה שֶׁל אֲשַׁכְּרוּעַ. ^[כו]בֶּן קִטּוֹן עָשָׂה שְׁנָיִם עָשָׂר דָּד לְכִיּוֹר וְכוּי'. תַּנָּא כְּדִי שִׁיָּהִיו שְׁנָיִם עָשָׂר אַחֲיו הַכֹּהֲנִים הָעֲסוּקִין בְּתַמִּיד מַקְדִּישִׁין יְדִידָהּ וְרַגְלֶיהָ בְּבַת אַחַת. תַּנְא: שְׁחִירַת בְּמִילּוּאוֹ — מַקְדֵּשׁ יְדִיו וְרַגְלָיו מִן הָעֲלִיוֹן, עֲרַבִית בִּירִידָתוֹ — מַקְדֵּשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו מִן הַתַּחְתּוֹן. וְאִף הוּא עָשָׂה מוֹכְנִי לְכִיּוֹר וְכוּי'. מֵאִי מוֹכְנִי? אִמַר אֲבָיִי: גִּילְגָּלָא דְּהָוָה מִשְׁקַצָא לִיָּה. מוֹנְבּוֹ הַמְּלָךְ עָשָׂה כָּל יְדוֹת הַכִּלִּים וְכוּי'. נַעֲבִדִינָהוּ לְדִידָהּ דְּזָהָב!

הָרַב מִמֶּשׁ: ה"ג וְהַתְנַיָא הַמַּהֲלָךְ כְּנִיגד רַבּוֹ הָרִי זֶה בּוֹר לַאֲחוּרֵי רַבּוֹ הָרִי זֶה מַגְסִי הָרוּחַ: דְּמַצְדָּד אֲצִדּוּדִי לֹא אֲנֵל מִמֶּשׁ וְלֹא לַאֲחוּרֵי מִמֶּשׁ אֵלֹא שְׂיֻכְסָה בּוֹ רַבּוֹ מַקְצֵנַע צַד רַבּוֹ: יְכוֹל יִתֵּן שְׁנָיִם עַל זֶה וְהָכִי קֹאמַר קִרָא וְנָתַן עַל כָּל אֶחָד מִשְׁנִיָּהִם גּוֹרְלוֹת דְּמַשְׁמַע שְׁנָיִם: ת"ל גּוֹרֵל אֶחָד לֵא' אֵין כְּתִיב שֶׁם אֵלֹא עַל אֶחָד מֵהֶם וְאֵין כְּתִיב עֲזָאזֵל אֵלֹא עַל אֶחָד מֵהֶם: יְכוֹל יִתֵּן שֶׁל שָׁם וְשֶׁל עֲזָאזֵל עַל זֶה לְקוּם וְנָתַן גּוֹרְלוֹת שְׁנָיִם עַל כָּל אֶחָד מִשְׁנִיָּהִם וְאִתָּה שְׂעִירָה יַעֲשֶׂה לָשֶׁם: ת"ל אֶחָד מִמַּשְׁמַע שְׁנִאִמַר גּוֹרֵל לֵא' יוֹדַע אֵנִי שֶׁהוּא אֶחָד וְכִי כְּתִיב אֶחָד לְהִרְשָׁה בְּתַבָּה: יְכוֹל אִף זֶה כֵּן גּוֹרֵל שֶׁהָשָׁם כְּתִיב עָלָיו: לְדִידָהּ לְכַלּוּם:

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

לז.

 עיון משפּט בר מצווה
--

א מו"י פט' מהל' רוצח ושמיירת נפש הל' ג:

ב מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

ג מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ד מו"י פג' מהל' בית הבחירה הל' יח:

ה מו"י פה' מהל' ביאת מקדש הל' יד:

ו מו"י פה' מהל' תלמוד תורה הל' ה, טוש"ע יו"ד סי' רמב סעי' יז:

ז מו"י פה' מהל' תלמוד תורה הל' ו, טוש"ע יו"ד סי' רמב סעי' טז:

ח מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ט מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

י מו"י פג' מהל' בית הבחירה הל' יח:

שְׁנָיִם שֶׁל עֲזָאזֵל עַל שֶׁל עֲזָאזֵל חֲבַל בִּירוּשָׁלַיִם בְּרִין אֵהָא דְּקֹאמַר יְכוֹל יִתֵּן שֶׁל שָׁם וְשֶׁל עֲזָאזֵל עַל זֶה וְעַל זֶה וְלֹאזִי דָא הִיא קַמְיִיתָא מִשְׁמַע דב' עַל זֶה וּב' עַל זֶה הֵינּוּ שֶׁל שָׁם וַעֲזָאזֵל עַל זֶה וְעַל זֶה וּמִתְרַן הֲכִי יְכוֹל מַשְׁהוּא נוֹתֵן שֶׁל שָׁם עַל שֶׁל שָׁם וְשֶׁל עֲזָאזֵל עַל שֶׁל עֲזָאזֵל יִחְלִיף וְיִתֵּן שֶׁל שָׁם עַל שֶׁל עֲזָאזֵל וְשֶׁל עֲזָאזֵל עַל שֶׁל שָׁם: יְכוֹל יִתֵּן שֶׁל שָׁם וְשֶׁל עֲזָאזֵל עַל זֶה כּוּי פִירַשׁ"י וְיִבְרַר אִתָּה שְׂעִירָה לָשֶׁם וְאִתָּה שְׂעִירָה לַעֲזָאזֵל וּא"ץ לְכַרֵּשׁ כֵּן דְּנִמְצָא שְׁלֹא הִיָּה הַגּוֹרֵל קוֹבַעַת אֵלֹא הָשָׁם וּקְרָא כְּתִיב וַעֲשִׂהוּ חֲטָאת וְקִדְשִׁינָּה מִנָּה בְּפָרֶךְ טָרֵף בְּקֹלְפִי (לְקַמֵּן יוּמָא מ:.) דְּלֹא הָשָׁם עוֹשֶׂהוּ חֲטָאת אֵלֹא הַגּוֹרֵל אֵלֹא נ"ל לְכַרֵּשׁ יְכוֹל יִתֵּן שֶׁל שָׁם כּוּי כִּמוֹ שֶׁנֶּשׁ בִּירְשָׁל' לְאַחַר שְׁנָתָן שֶׁל שָׁם עַל שֶׁל שָׁם וְשֶׁל עֲזָאזֵל עַל שֶׁל עֲזָאזֵל יִחְלִיף וְיִתֵּן שֶׁל זֶה עַל שֶׁל זֶה לְקוּם מַה שְׁנִאִמַר גּוֹרְלוֹת דְּמַשְׁמַע גּוֹרְלוֹת עַל כָּל א' אִי גְמִי לְאַחַר שְׁנִקְבְּעוּ יְבִיא עוֹד ב' גּוֹרְלוֹת שֶׁל שָׁם וְשֶׁל עֲזָאזֵל וְיִיתֵן שֶׁל שָׁם עַל שֶׁל שָׁם וְשֶׁל עֲזָאזֵל עַל שֶׁל עֲזָאזֵל: ת"ל גּוֹרֵל גּוֹרֵל רַבָּה מִיָּהוּ תַמַּס לִי דְּמַעֲקָרָא קֹאמַר דְּמַגּוֹרְלוֹת נִפְקָא לָן וְהַדַּר מִיָּתִי בְּרִיתָא דְּמַגּוֹרֵל גּוֹרֵל נִפְקָא לֵה וְעוֹד דְּלַעֲגִיל דְּקָשִׁינָּה מַדְכְּתִיב גּוֹרְלוֹת שֶׁיָּהוּ שְׂעִיף שְׁוִין וּי"ל דֵּהָא דְּקַתְנִי גּוֹרְלוֹת שֶׁל כָּל דְּבָר לֹא מִמַּשְׁמַעוֹת דְּגּוֹרְלוֹת נִפְקָא לֵה אֵלֹא ה"ק תַּנָּא גּוֹרְלוֹת שְׂאִמְרָה תוֹרָה שֶׁל כָּל דְּבָר הֵן לֹא מַהֲכָא נִפְקָא אֵלֹא מַגּוֹרֵל גּוֹרֵל רַבָּה:

 עין משפט גזר מצוה

א מויי פא' מהל' קריאת שמע הל' יב:

ב מויי פז' מהל' תפילין ומוזה וספר תורה הל' יד, טוש"ע יו"ד סי' רפג סעי' ב:

אַמֶר אָבִי לִשְׂאֵר עַמָּא דְּבִירוּשְׁלָיִם תַּמָּה דְּאַבְי גּוּפָה אִמֶר בְּפִרְק קמא

דְּבִרְכוֹת (דף ט:)‏ לְקִרְיַאת שְׁמַע בְּנִתְיָקוּן דא"ר יוחנן וְנִתְקוּן גּוֹמְרִין אוֹתָהּ עִם הֶגֶץ הַחֲמָה וְהִינוּ קֹדֶם הֶגֶץ דְּמִשְׁמַע בְּפִרְק מִי שְׁמִתּוּ (בִּרְכוֹת דף כב:)‏ דְּתַנּוּ גַבִּי בַּעַל קְרִי יָרֵד לְטַבֵּל אִם יָכוֹל לַעֲלוֹת וּלְהִתְכַּסּוֹת עַד שֶׁלֹּא תֵהָא הֶגֶץ הַחֲמָה יַעֲלֶה וְיִקְרָא וְהָאִמֶר בַּגְּמָרָא (דף כה:)‏ לֵימָא תַּנּוּ סְתֵמָא כּר"א דְאִמֶר עַד הֶגֶץ הַחֲמָה אֲפֹלוּ תֵימָא ר' יְהוֹשֻׁעַ דִּלְמָא בְּנִתְיָקוּן דא"ר יוחנן כּו' אִלְמָא דְגּוֹמְרִין אוֹתָהּ עִם הֶגֶץ הַחֲמָה הִינוּ קֹדֶם הֶגֶץ דְּמוֹקִי מִתְּנִיתּוּן דְּהִתֵּם דְּמוֹכַחַא דְּצִרְיָן לְקִרְוֵתָהּ קֹדֶם הֶגֶץ בְּנִתְיָקוּן וְעוֹד קָשָׁה עַל מַה אִינוּ סוּמְכִין שְׁאִינוּ קוֹרִין אוֹתָהּ אַחֵר הֶגֶץ הַרְבֵּה דאע"ג דא"ר יְהוֹשֻׁעַ עַד ג' שְׁעוֹת וְאִמֶר רב יְהוּדָה אִמֶר שְׁמוּאֵל דְּתָם הִלְכָּה בְר' יְהוֹשֻׁעַ גִּרְאָה דְּהִלְכָּה בְּאַבְי דְאִמֶר לֵק"ש בְּנִתְיָקוּן דִּהּוּא בְּתַרְאָה וְאוֹמֵר ר"י דְּנִתְיָקוּן נָמִי מוֹדוּ דְּזַמְנָה עַד ג' שְׁעוֹת אַע"פ שְׁהִיוּ מְמַדְרִין לְקִרְוֵתָהּ עִם הֶגֶץ הַחֲמָה וְכּוּן מִשְׁמַע בָּב' מִי שְׁמִתּוּ (בִּרְכוֹת דף כה:)‏ דְּקֹאִמֶר אֲפֹלוּ תֵימָא ר' יְהוֹשֻׁעַ דִּלְמָא בְּנִתְיָקוּן כּו' מִשְׁמַע בְּהִדְיָא שְׁהִם סוּבְרִים בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְאַבְי נָמִי לֹא נִקְטוּ לֵק"ש

בְּנִתְיָקוּן אֲלֵא לוימר דאע"ג דְּהִלְכָּה בְּאַחֲרִים לֵק"ש צִרְיָן לְאַחֲרוּ מַעֲט עַד סְמוּךְ לְהֶגֶץ בְּנִתְיָקוּן כְּדִי לְסַמֵּךְ גִּאֲלָה לְתַפְלָה וּמִן הַדִּין זְמַן ק"ש מִתְחִיל בְּאַחֲרִים וְנִמְשָׁךְ זְמַנָּה עַד ג' שְׁעוֹת בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֲלֵא שְׁנִתְיָקוּן מְקַדְּמִין לְמַצֵּת וּמִשְׁפִּימִין לְקִרְוֵתָהּ קֹדֶם הֶגֶץ כְּדִי שְׁתֵּהָא תַפְלָה בְּיוֹם אַחֵר הֶגֶץ בְּדַכְתִּיב (תהלים ע"ב:ה') יִירָאֹךְ עִם שְׁמֹשׁ שֶׁהוּא אַחֵר זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ וּמִן הַדִּין הִיא לְהַקְדִּימָה בְּאַחֲרִים שְׁאִין הוּא זְמַן קוּימָה וְכּוּן לְתַפְלִין דְּקֹאִמֶר הוּא זְמַן קוּימָה וְתוּ לֹא חִישִׁינוּ שְׁמָא יִפִּיחַ בָּהּ אֲלֵא שְׁמֵאֲחֲרִין ק"ש מַעֲט עַד סְמוּךְ לְהֶגֶץ כְּדִי לְסַמֵּךְ גִּאֲלָה לְתַפְלָה וְנִמְצָא מִתְפַּלֵּל בְּיוֹם וְכּוּן מִשְׁמַע בִּירוּשְׁלָמִי דְקֹאִמֶר מֵאִן דְאִמֶר כְּדִי שְׁיֵהָא רוּאָה אֶת חֲבֵרֹו בְּרַחוּק ד' אַמּוֹת וְיַפִּירֵנוּ כּו' עַד אֲבָל אִמְרוּ מַצְנָתָה עַד הֶגֶץ הַחֲמָה כְּדִי שְׁיַסְמֵךְ וְכו' וּבְפִרְק תַּפְלַת הַשְּׁחַר (בִּרְכוֹת דף כט:)‏ מִשְׁמַע דְּקֹאִי יִירָאֹךְ עִם שְׁמֹשׁ אֲתַפְלָה גַבִּי מִתְפַּלֵּל עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה דְכְּתִיב יִירָאֹךְ עִם שְׁמֹשׁ וְגו' וְאֵל תִּתְמַה דַּעֲם הֶגֶץ הַחֲמָה מְפַדְּשִׁינוּ קֹדֶם. וְעַם שְׁמֹשׁ מְפַדְּשִׁינוּ אַחֵר זְרִיחָה דַּעֲם מִשְׁמַע בְּסֻמוּךְ לוֹ אוֹ מִלְּבַיְתֹו אוֹ מִלְּאַחֲרָיו וְהַשְׁתָּא לִמְאי דְּפִרְשִׁית יוּחָא דְקֹאִמֶר הִבָּא לְשֹׁאֵר עֲמָא דְּבִירוּשְׁלָיִם דְּמַצְנָה הִיא לְהַקְדִּים עִם הֶגֶץ בְּנִתְיָקוּן וּלְפִי שְׁאִין הַכֹּל בְּקוּיָאין לַעֲשׂוֹת בְּנִתְיָקוּן נִקְבַּע אוֹתוֹ זְמַן מִיָּד אַחֵר זְרִיחָה לְשֹׁאֵר עֲמָא דְּבִירוּשְׁלָיִם שְׁאִין יוֹדְעִין לְכַנּוּ בְּנִתְיָקוּן וא"ת וְהָא אִמְרִינוּן בְּפ"ק (בִּרְכוֹת (דף ח:)‏ א"ר שְׁמַעוֹן בִּן יוֹחִי מֵשׁוֹם ר"ע פְּעֻמִּים שְׁאֲלָם קוֹרֵא ק"ש ב' פְּעֻמִּים בְּיוֹם אַחַת קֹדֶם הֶגֶץ הַחֲמָה וְאַחַת לְאַחֵר הֶגֶץ הַחֲמָה וְיוֹצֵא בָּהּ אַחַת מֵשׁוֹם לְיִלָּה וְאַחַת מֵשׁוֹם יוֹם וּפְסִיֵק רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לוי בְּנִתָּה אֲלֵמָא קֹדֶם הֶגֶץ לֵילִיא הוּא וְתַחֲלַת זְמַנָּה דְּיוֹם הִיוּ אַחֵר הֶגֶץ הַחֲמָה בְּמִתְנִיתּוּן דְּהִבָּא וי"ל אֲפֹלוּ אִי פִּלְגִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לוי אֲבָבִי קוּימִי לָן בְּאַבְי דִּהּוּא בְּתַרְאָה וְעוֹד י"ל דְּלֹא פְסִיֵק רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לוי בְר' שְׁמַעוֹן אֲלֵא בְּהָא דְּסַבֵּר קֹדֶם הֶגֶץ יוֹצֵא בְּשֵׁל לְיִלָּה בְּדִמוּכּוֹ בְּתֵר רַבִּי דְקֹאִמֶר מִכְּלָלָא אֲתַמֵּר דִּהּוּא זִנְגָא דְרַבְּנָן דְאִשְׁתַּכּוּר כּו' אֲבָל בְּמָה שְׁתַּמְחִיל זְמַנּוּ דְּיוֹם אַחֵר הֶגֶץ בְּהָא לֹא פְסִיֵק כֻּלָּל אִי נָמִי י"ל דְאִפִּילוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן מוֹדָה שְׁזַמַּן ק"ש עַל יוֹם קֹדֶם הֶגֶץ וְהָא דְלֹא קֹאִמֶר פְּעֻמִּים שְׁאֲלָם קוֹרֵא ק"ש שְׁתֵּי פְעֻמִּים קֹדֶם הֶגֶץ וְיוֹצֵא בְּשֵׁל יוֹם וּבְשֵׁל לְיִלָּה דִּהּוּנָה רַבּוּתָא טַפִּי יֵשׁ לוֹמֵר דְּבַעֲי לְאַשְׁמוּשֵׁינוּ שְׁאִין יוֹצֵא בְּשֵׁל לְיִלָּה אַחֵר הֶגֶץ וְאִפִּילוּ נֹאמֵר דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן סַבֵּר דְּזַמַּן ק"ש אַחֵר הֶגֶץ אִין לְהַעֲמִיד מִתְנִיתּוּן דְּהִבָּא בְּנִתָּה וְדִלֹא כָּכֵל הִיוּ תַנְאִי דֹאם בּוֹ הִנֵּה לִיה לְגַמְרָא לְדַקְדַּק וּלְאוּקְמִי בְּנִתָּה בְּהִדְיָא וְרַבִּינוּ תָם פִּרַשׁ דְּזַמַּן ק"ש הִיוּ אַחֵר הֶגֶץ הַחֲמָה בְּמִתְנִיתּוּן דְּהִבָּא וּכְרַבִּי שְׁמַעוֹן וְהִנְתְּיָקוּן הִיוּ מִמַּדְרִין שֶׁלֹּא בְּדִין קֹדֶם הֶגֶץ הַחֲמָה בְּשִׁבִּיל חוּבַת הַתַּפְלָה כְּדִי לְסַמֵּךְ גִּאֲלָה לְתַפְלָה שְׁתֵּהָא עִם שְׁמֹשׁ אַע"ג דְּתַפְלוֹת כְּנָגַד תְּמִידִין תַּקְנוּם וְהַתְּמִיד הִיא קֹדֶם הֶגֶץ בַּעֲמוּד הַשְּׁחַר מ"מ זְמַן תַּפְלָה בַּשְּׁעַת הֶגֶץ וְהִינוּ דְּפִרְיָךְ בְּפִרְק תַּפְלַת הַשְּׁחַר (בִּרְכוֹת דף כו.) וְרַמְיָנָהּ מַצְנָתָה עִם הֶגֶץ הַחֲמָה כְּדִי שְׁיַסְמֵךְ כּו' פְּרוּשׁ וְלֹא עַד חֲצוֹת אֲלֵמָא דְּעָקֵר חֲדַיְבוֹת הַתַּפְלָה בַּשְּׁעַת הֶגֶץ וּלְהִבִּי קוֹרִין ק"ש שֶׁלֹּא בְּדִין בְּשִׁבִּיל חֲדַיְבוֹת הַתַּפְלָה וּלְהִבִּי לֹא פִרְיָךְ לִיה גַבִּי ק"ש שְׁהִיה יוֹדַע שְׁהִיו קוֹרִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא בְּדִין בְּשִׁבִּיל חֲדַיְבוֹת וּמִמַּדְרִין אוֹתוֹ קֹדֶם זְמַנוּ שֶׁהוּא אַחֵר הֶגֶץ בְּמִתְנִיתּוּן דְּהִבָּא וּכּר"ש שְׁאִמֶר מֵשׁוֹם ר"ע וְקָשָׁה דְּמַצְנָתָה עִם הֶגֶץ הַחֲמָה מִשְׁמַע דְּזֵה עָקֵר מַצְנָת ק"ש עוֹד קָשָׁה לוֹמֵר שֶׁלֹּא יְהִא הִלְכָּה בְּאַבְי דִּהּוּא בְּתַרְאָה מִיְהוּ רַבִּינוּ תָם פִּי דְאַבְי נָמִי רַבִּי ס"ל וְהָא דְקֹאִמֶר לֵק"ש בְּנִתְיָקוּן סִימְנָא בְּעֲלֵמָא בְּלוֹמֵר סְמוּךְ לְהֶגֶץ בְּנִתְיָקוּן וְלֹא בְּנִתְיָקוּן לְגַמְרִי דְאִילוּ וְנִתְיָקוּן מְקַדְּמִין וְאִנּוּ מֵאֲחֲרִין אַחֵר הֶגֶץ וְעוֹד הִבִּיא רָאִיָּה מְפִרְק שְׁנִי דְּמַגְלָה (דף כ.) וְכּוּן שׁוּמְקַת יוֹם כְּנָגַד יוֹם לֹא תַמְצֵל עַד הֶגֶץ הַחֲמָה וְכֻלָּן שַׁעֲשׂוּ מַשְׁעָלָה עֲמוּד הַשְּׁחַר בְּשֹׁר אֲלֵמָא דְּכַר שְׁזַמְנוּ בְּיוֹם מַצְנָתוֹ אַחֵר הֶגֶץ וְהָרַב פּוֹר"ת פִּרַשׁ כּפּר"י וּה"ר חֲנִנְיָאֵל פִּרַשׁ דְּנִתְיָקוּן גּוֹמְרִין אוֹתָהּ עִם הֶגֶץ הַחֲמָה מִיָּד וּמִפִּרַשׁ גּוֹמְרִין קוֹרִין וּמִפִּרַשׁ יִירָאֹךְ עִם שְׁמֹשׁ הִינוּ קוֹבֵלַת מַלְכוּת שְׁמִים דִּהִינוּ ק"ש וְקָשָׁה דִּלְשָׁנָא דְּכַדִּי שְׁיַסְמֵךְ גִּאֲלָה לְתַפְלָה מִשְׁמַע דְאִירִי בַּעֲקֵר תַּפְלָה וְעוֹד דְּקִרָא דְּיִירָאֹךְ עִם שְׁמֹשׁ מוֹקְמִי לִיה גַבִּי תַפְלָה בְּפִרְק תַּפְלַת הַשְּׁחַר וְעוֹד דִּלְשׁוֹן גּוֹמְרִין מִשְׁמַע שְׁתַּמְחִילִין לְקִרְוֹת קֹדֶם הֶגֶץ

וּמִכּוּנִין בִּךְ שְׁגוּמְרִין אוֹתָהּ בְּתַחֲלַת הֶגֶץ כְּדִי שְׁיַתְפַּלְּלוּ בְּתַחֲלַת הֶגֶץ: **אַם שְׁכַב אִם לֹא שְׁכַב** בְּפִרְק הַנְּקוּין (גטין דף ס.) מִתִּיב לֵה וְגַרְסִינוּ דְּתָם בְּכָל הַסְּפָרִים אִם שְׁכַב אִם לֹא שְׁטִית וְאִם לֹא שְׁטִיתָ: **בִּידוֹת סַפִּינִין** שְׂאִי אֲפֹשֶׁר לַעֲשׂוֹת סַפִּינִין עַצְמָן שֶׁל זָהָב: **כְּנִי פִלִּים בְּסִיסִי** מוֹשְׁבָן: וְאֲנִי פִלִּים בֵּית לְחִתָּת: **בְּקַתְתָּא** דְּנַחְגִּי וְחֲצִינִי יוֹדוֹת הַקַּרְקָמוֹת וּמַגְלוֹת: **נִינְצוֹנוֹת** זְהֻרוּרִית שֶׁהַחֲמָה זוֹרַחַת מִן הַמְּזַרְחַ וְנָטָה עַל פֶּתַח הַהִיכָל שֶׁהוּא לְצַד מַעֲרָבִי: **שֶׁהֲגִיעַ** זְמַן ק"ש כְּדַתְגִּיא (בִּרְכוֹת דף כו.) מַצְנָתָה עִם הֶגֶץ הַחֲמָה: **שְׂאֲנָשִׁי מִשְׁמֵר** שֶׁהַכֹּהֲנִים שֶׁהַעֲבֹדָה מְטַלֵּת עֲלֵיהֶם מְקַדְּמִין לְקִרְוֵתָהּ קֹדֶם הַיוֹם שְׁמָא תַמְשָׁךְ עֲלֵיהֶן הַעֲבֹדָה וְיִמְנְעוּ לְקִרְוֹת: וְאֲנָשִׁי מַעֲמַד יִשְׂרָאֵל הַעוֹמְדִים בַּשְּׁלֵיחוֹת הַצְבּוּר עַל הַקַּרְבָן שְׁנֵאִמֶר (בַּמִּדְבָּר כח) תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי מִצְנֶה שְׁיֵהִיו מִשְׁמָרִים וְעוֹמְדִים עַל קַרְבָּנָם רַבִּי דְרִישׁ לִיה בְּסַפְרֵי וּבְמַסְכֵּת תַּעֲנִית (דף כו.): **מֵאֲחֲרִין** לְקִרְוֹת עַד כְּלוֹת עֲבֹדַת הַתְּמִיד: **לְשֹׁאֵר עֲמָא** הַבָּאִים בְּעִזְרָה הוּא סִימָן לְהוֹדִיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע: **שְׁמַע מִנָּה כּו'** וּפְלוּגוּתָא הִיא בְּמַסְכֵּת גַּטִּין בְּפִרְק הַנְּקוּין (גטין דף ס.): **בְּאַלְף בֵּית** אוֹתוֹתֶיךָ שֶׁל רֹאשֵׁי הַתּוֹבוֹת: **בְּשֶׁהוּא כּוֹתֵב** בְּהֵן הַכוֹתֵב אֶת הַמַּגְלָה לְהַשְׁקוֹתָהּ: **בְּמָה שְׁכַתוֹב בְּטוֹבָלָא** לְפִי סִימְנֵי הָאוֹתוֹת:

בְּסִירוּגִין.

בְּנִתְיָקוּן אֲלֵא לוימר דאע"ג דְּהִלְכָּה בְּאַחֲרִים לֵק"ש צִרְיָן לְאַחֲרוּ מַעֲט עַד סְמוּךְ לְהֶגֶץ בְּנִתְיָקוּן כְּדִי לְסַמֵּךְ גִּאֲלָה לְתַפְלָה וּמִן הַדִּין זְמַן ק"ש מִתְחִיל בְּאַחֲרִים וְנִמְשָׁךְ זְמַנָּה עַד ג' שְׁעוֹת בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֲלֵא שְׁנִתְיָקוּן מְקַדְּמִין לְמַצֵּת וּמִשְׁפִּימִין לְקִרְוֵתָהּ קֹדֶם הֶגֶץ כְּדִי שְׁתֵּהָא תַפְלָה בְּיוֹם אַחֵר הֶגֶץ בְּדַכְתִּיב (תהלים ע"ב:ה') יִירָאֹךְ עִם שְׁמֹשׁ שֶׁהוּא אַחֵר זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ וּמִן הַדִּין הִיא לְהַקְדִּימָה בְּאַחֲרִים שְׁאִין הוּא זְמַן קוּימָה וְכּוּן לְתַפְלִין דְּקֹאִמֶר הוּא זְמַן קוּימָה וְתוּ לֹא חִישִׁינוּ שְׁמָא יִפִּיחַ בָּהּ אֲלֵא שְׁמֵאֲחֲרִין ק"ש מַעֲט עַד סְמוּךְ לְהֶגֶץ כְּדִי לְסַמֵּךְ גִּאֲלָה לְתַפְלָה וְנִמְצָא מִתְפַּלֵּל בְּיוֹם וְכּוּן מִשְׁמַע בִּירוּשְׁלָמִי דְקֹאִמֶר מֵאִן דְאִמֶר כְּדִי שְׁיֵהָא רוּאָה אֶת חֲבֵרֹו בְּרַחוּק ד' אַמּוֹת וְיַפִּירֵנוּ כּו' עַד אֲבָל אִמְרוּ מַצְנָתָה עַד הֶגֶץ הַחֲמָה כְּדִי שְׁיַסְמֵךְ וְכו' וּבְפִרְק תַּפְלַת הַשְּׁחַר (בִּרְכוֹת דף כט:)‏ מִשְׁמַע דְּקֹאִי יִירָאֹךְ עִם שְׁמֹשׁ אֲתַפְלָה גַבִּי מִתְפַּלֵּל עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה דְכְּתִיב יִירָאֹךְ עִם שְׁמֹשׁ וְגו' וְאֵל תִּתְמַה דַּעֲם הֶגֶץ הַחֲמָה מְפַדְּשִׁינוּ קֹדֶם. וְעַם שְׁמֹשׁ מְפַדְּשִׁינוּ אַחֵר זְרִיחָה דַּעֲם מִשְׁמַע בְּסֻמוּךְ לוֹ אוֹ מִלְּבַיְתֹו אוֹ מִלְּאַחֲרָיו וְהַשְׁתָּא לִמְאי דְּפִרְשִׁית יוּחָא דְקֹאִמֶר הִבָּא לְשֹׁאֵר עֲמָא דְּבִירוּשְׁלָיִם דְּמַצְנָה הִיא לְהַקְדִּים עִם הֶגֶץ בְּנִתְיָקוּן וּלְפִי שְׁאִין הַכֹּל בְּקוּיָאין לַעֲשׂוֹת בְּנִתְיָקוּן נִקְבַּע אוֹתוֹ זְמַן מִיָּד אַחֵר זְרִיחָה לְשֹׁאֵר עֲמָא דְּבִירוּשְׁלָיִם שְׁאִין יוֹדְעִין לְכַנּוּ בְּנִתְיָקוּן וא"ת וְהָא אִמְרִינוּן בְּפ"ק (בִּרְכוֹת (דף ח:)‏ א"ר שְׁמַעוֹן בִּן יוֹחִי מֵשׁוֹם ר"ע פְּעֻמִּים שְׁאֲלָם קוֹרֵא ק"ש ב' פְּעֻמִּים בְּיוֹם אַחַת קֹדֶם הֶגֶץ הַחֲמָה וְאַחַת לְאַחֵר הֶגֶץ הַחֲמָה וְיוֹצֵא בָּהּ אַחַת מֵשׁוֹם לְיִלָּה וְאַחַת מֵשׁוֹם יוֹם וּפְסִיֵק רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לוי בְּנִתָּה אֲלֵמָא קֹדֶם הֶגֶץ לֵילִיא הוּא וְתַחֲלַת זְמַנָּה דְּיוֹם הִיוּ אַחֵר הֶגֶץ הַחֲמָה בְּמִתְנִיתּוּן דְּהִבָּא וי"ל אֲפֹלוּ אִי פִּלְגִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לוי אֲבָבִי קוּימִי לָן בְּאַבְי דִּהּוּא בְּתַרְאָה וְעוֹד י"ל דְּלֹא פְסִיֵק רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לוי בְר' שְׁמַעוֹן אֲלֵא בְּהָא דְּסַבֵּר קֹדֶם הֶגֶץ יוֹצֵא בְּשֵׁל לְיִלָּה בְּדִמוּכּוֹ בְּתֵר רַבִּי דְקֹאִמֶר מִכְּלָלָא אֲתַמֵּר דִּהּוּא זִנְגָא דְרַבְּנָן דְאִשְׁתַּכּוּר כּו' אֲבָל בְּמָה שְׁתַּמְחִיל זְמַנּוּ דְּיוֹם אַחֵר הֶגֶץ בְּהָא לֹא פְסִיֵק כֻּלָּל אִי נָמִי י"ל דְאִפִּילוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן מוֹדָה שְׁזַמַּן ק"ש עַל יוֹם קֹדֶם הֶגֶץ וְהָא דְלֹא קֹאִמֶר פְּעֻמִּים שְׁאֲלָם קוֹרֵא ק"ש שְׁתֵּי פְעֻמִּים קֹדֶם הֶגֶץ וְיוֹצֵא בְּשֵׁל יוֹם וּבְשֵׁל לְיִלָּה דִּהּוּנָה רַבּוּתָא טַפִּי יֵשׁ לוֹמֵר דְּבַעֲי לְאַשְׁמוּשֵׁינוּ שְׁאִין יוֹצֵא בְּשֵׁל לְיִלָּה אַחֵר הֶגֶץ וְאִפִּילוּ נֹאמֵר דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן סַבֵּר דְּזַמַּן ק"ש אַחֵר הֶגֶץ אִין לְהַעֲמִיד מִתְנִיתּוּן דְּהִבָּא בְּנִתָּה וְדִלֹא כָּכֵל הִיוּ תַנְאִי דֹאם בּוֹ הִנֵּה לִיה לְגַמְרָא לְדַקְדַּק וּלְאוּקְמִי בְּנִתָּה בְּהִדְיָא וְרַבִּינוּ תָם פִּרַשׁ דְּזַמַּן ק"ש הִיוּ אַחֵר הֶגֶץ הַחֲמָה בְּמִתְנִיתּוּן דְּהִבָּא וּכְרַבִּי שְׁמַעוֹן וְהִנְתְּיָקוּן הִיוּ מִמַּדְרִין שֶׁלֹּא בְּדִין קֹדֶם הֶגֶץ הַחֲמָה בְּשִׁבִּיל חוּבַת הַתַּפְלָה כְּדִי לְסַמֵּךְ גִּאֲלָה לְתַפְלָה שְׁתֵּהָא עִם שְׁמֹשׁ אַע"ג דְּתַפְלוֹת כְּנָגַד תְּמִידִין תַּקְנוּם וְהַתְּמִיד הִיא קֹדֶם הֶגֶץ בַּעֲמוּד הַשְּׁחַר מ"מ זְמַן תַּפְלָה בַּשְּׁעַת הֶגֶץ וְהִינוּ דְּפִרְיָךְ בְּפִרְק תַּפְלַת הַשְּׁחַר (בִּרְכוֹת דף כו.) וְרַמְיָנָהּ מַצְנָתָה עִם הֶגֶץ הַחֲמָה כְּדִי שְׁיַסְמֵךְ כּו' פְּרוּשׁ וְלֹא עַד חֲצוֹת אֲלֵמָא דְּעָקֵר חֲדַיְבוֹת הַתַּפְלָה בַּשְּׁעַת הֶגֶץ וּלְהִבִּי קוֹרִין ק"ש שֶׁלֹּא בְּדִין בְּשִׁבִּיל חֲדַיְבוֹת הַתַּפְלָה וּלְהִבִּי לֹא פִרְיָךְ לִיה גַבִּי ק"ש שְׁהִיה יוֹדַע שְׁהִיו קוֹרִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא בְּדִין בְּשִׁבִּיל חֲדַיְבוֹת וּמִמַּדְרִין אוֹתוֹ קֹדֶם זְמַנוּ שֶׁהוּא אַחֵר הֶגֶץ בְּמִתְנִיתּוּן דְּהִבָּא וּכּר"ש שְׁאִמֶר מֵשׁוֹם ר"ע וְקָשָׁה דְּמַצְנָתָה עִם הֶגֶץ הַחֲמָה מִשְׁמַע דְּזֵה עָקֵר מַצְנָת ק"

מסורת הש"ס
א תוספתא יומא; משנה מדות ב שיר השירים רבה; תענית כח; תוספתא יומא; מגילת תענית אב ד ג תוספתא יומא ד שיר השירים רבה; משנה אבות ה לעיל כח: ו תוספתא יומא ז אוצר מדרשים מגילות שונות מגילת סממניו ב
תורה אור השלם

קרות בתינו אֲנִיזים (רחיטנו) [רהיטנו] ברותים [שיר השירים א, יז]

זכר צדיק לבִּרְכָה וְשֵׁם רִשְׁעִים יִרְבֵּב [משלי י, יז]

כל הנקרא בשמי ולכבודי בְּרִאתִיו וְיִרְאתִיו אֶף־עֲשִׂיתִיו [ישעיהו מג, יז]

כל פֶּעַל יְהוָה לַמַּעֲגָה וְכֹס־רִשְׁעַע לְיוֹם רָצָה [משלי טו, ד]

וּבִבְשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחַר תִּשְׁבּוּ וְהָיִיתֶם נָקִים מִיָּהוּנָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לְקֹס לְאַחֲזָה לִפְנֵי יְהוָה [במדבר לב, כב]

בְּסֻרְגִּין אִם לֹא שָׁכַב אַחֲרָיו רֹאשִׁי תְּבוּת עַד תְּבוּת עַד סוּף הַמַּקְרָא וְאֵת כִּי שָׁטִית וְאַחֲרָיו רֹאשִׁי תְּבוּת עַד סוּף הַמַּקְרָא וְכֹאז הַמִּים שָׁטִית): לְהַבִּיא גְּלִיתוֹת לְשַׁעַר הַמֶּזְרַח שֶׁל הָעִירָה (שֶׁל נְחֶשֶׁת הָיוּ: נִחְשׁוֹל סַעֲרָה: וְהַטִּילוּהָ לָנֶס לְהִקַּל לְסַפִּינָה: וּבִרְכָּה חֲבָקָה: לְנִמְלָה פּוֹרַט"ו מִקּוֹם שֶׁהַסְפִּינוֹת נִמְשָׁכוֹת שֶׁס לִיבְשָׁה: כְּהִיטְמוּ לָשׁוֹן גְּלַת שֶׁהוּא רָךְ וְנוֹעֵל רָךְ וּפְתוּחַ: אֲלֹא בְּרִית יִם כֹּאלוֹ בְּרִתוֹ בְּרִית זוֹ עַם זוֹ וְיִם אוֹמְרִים בְּרִית יִם: גִּשְׁמֹו כֶּשֶׁהַעֲשִׂירוֹ: חֲלִינִתֹא מַזְקַקַת וְכֵן שֶׁס מִיֵּן נִחֶשֶׁת וְהוּא נִחֶשֶׁת קָלָל: מַצִּי' בֶּן לִוִּי כְּלוֹמַר מִן הַלְוִיִּם: פָּרַק הַכְרַעַת קוֹל גְּעִימָה: עַל מַעֲשֶׂה הַכְּתָב קוֹשֶׁר ד' קוֹלְמוֹסִין בַּד' אֶרֶבְעוֹתָיו וְכוּתֵּב שֶׁס בֶּן אֶרְבַּע אוֹתוֹת כְּאִחֶר: גְּמ' לְרֵדוֹת מִן הַתַּנּוּר: שֶׁהֲלֵלוּ שִׁבְאוֹ מִן אֶלֶכְסַנְדְּרִיֹא לְפִי שֶׁלֹא יוֹדְעִים לְרֵדוֹת מִן הַתַּנּוּר שֶׁלֹא יֵהָא נֶשְׁכָּר לְפִי שֶׁהוּא עֲשׂוי כְּמִין תִּבְּהַ פְּרוּגָה כְּמִין סַפִּינָה הָיוּ וְרֹאִים לְדַבֵּקס מִבְּפָנִים לַתַּנּוּר וְאוֹפִין אוֹתוֹן מִבְּחוּץ: בְּפִלּוֹ לֶהֱסֵ שְׂכָרָם מִתְּרוּמַת הַלֵּשָׁכָה: וְעַל דָּבָר זֶה מוֹכִירִים אוֹתָם לְשִׁבַח שְׁמַעוֹלָס כו': לְפַטֵּס לְכַתֵּשׁ הַסַּמְגִין וְלַעֲרַבֵם וְכֶה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ט) מִמֶּלֶח: לְהַעֲלוֹת עָשׂן שֶׁלֹא הָיוּ מִכִּירִין בְּעֶשֶׂב שֶׁהוּא מַעֲלָה אֶת הָעָשׂן וְהָף וּמִתַּמַּר כְּמַקֵּל: מַעֲט כְּבוֹדָם בְּחֻרָבן בִּיתוֹ: מַעֲלָה עָשׂן עֶשֶׂב שֶׁהוּא מַעֲלָה עָשׂן רִאִיתִי כְּנֻגְדִי: מַגֵּלַת סַמְגִין שְׁכַתוֹכִין כֶּה שְׁמוֹת סַמְגִי הַקְטָרָת: מִכָּאן אֱמַר בֶּן עֲזַרִי מַמַּעֲשֶׂה בֵית גֶּרְמוֹ וּבֵית אֲבֻטִיָּם שֶׁבִקְשׁוּ חֲכָמִים לְדַחוּתָם מִמִּקוֹמָם וְלֹא יָכְלוּ: בְּשִׁמְךָ יִקְרְאוּהָ לֹא יִדְאָג אִלֶּם לִומר כְּלוּנִי וְקַבַּח פְּרָנְסַתִּי כִי עַל כִּרְחַף בָּשָׁם יִקְרְאוּךָ לְבֹא וְלִשְׁכֹּב בְּמִקוֹמָךְ:

סוּף הַמַּקְרָא וְאֵת כִּי שָׁטִית וְאַחֲרָיו רֹאשִׁי תְּבוּת עַד סוּף הַמַּקְרָא וְכֹאז הַמִּים

"בְּסִירִּוּגִין. נִיקְנֹור נַעֲשׂוּ נְסִים לְדַלְתוֹתָיו. תָּנוּ רַבָּנָן: מָה נְסִים נַעֲשׂוּ לְדַלְתוֹתָיו? אָמְרוּ: כְּשֶׁהִלֵּךְ נִיקְנֹור לְהִבִּיא דְּלָתוֹת מֶאֱלֶכְסַנְדְּרִיָא שֶׁל מִצְרַיִם, בְּחִזְרָתוֹ עָמַד עָלָיו נִחְשׁוֹל שְׂבָפִים לְטַבְּעוֹ, נָטְלוֹ אַחַת מֵהֶן וְהִטִּילוּהָ לַיָּם, וַעֲדִיין לֹא נָח הָיִם מוֹעָפּוֹ. בִּקְשׁוּ לְהִטִּיל אֶת חֲבֶרְתָּהּ, עָמַד הוּא וּבִרְכָּה, אָמַר לָהֶם: הִטִּילוּנִי עִמָּה. מִיָּד נָח הָיִם מוֹעָפּוֹ, וְהָיָה מַצִּטְעַר עַל חֲבֶרְתָּהּ. כִּינֵן שֶׁהִגִּיעַ לְנִמְלָה שֶׁל עֲכוֹ, הִיתָה מִבְּצִבְצַת וַיּוֹצֵאָה מִתַּחַת דּוֹפְנֵי הַסְפִּינָה. וַיֵּשׂ אוֹמְרִים בְּרִיָּה שְׂבָפִים בְּלַעֲתָהּ, וְהִקְיֹאתָהּ לִיבְשָׁה.^[כא]וַעֲלִיָּה אָמַר שְׁלֵמַח: "קוֹרוֹת בְּתִינּו אֲרֻזִּים רַהִיטְנוּ בְּרוֹתִים", אֵל תִּיקְרִי "בְּרוֹתִים", אֲלֹא "בְּרִית יִם". לְפִיכָּה, כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהָיוּ בְּמִקְדָּשׁ נִשְׁתַּנוּ לְהָיוֹת שֶׁל זֶהב, חוּץ מִשְׁעַרֵי נִיקְנֹור מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשׂוּ בּוֹ נְסִים. וַיֵּשׂ אוֹמְרִים: מִפְּנֵי שֶׁנַּחֲוֹשְׁתָן מוֹצֵהֶכֶת הִיתָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמַר: נִחֲשַׁת קְלוּנִיתֹא הִיתָה, וְהִיתָה מֵאִירָה כְּשֶׁל זֶהב. מִתְּנִי' וְאֵלוֹ לְגִנְאִי: שֶׁל בֵּית גֶּרְמוֹ לֹא רָצוּ לְלַמֵּד עַל מַעֲשֶׂה לָחֶם הַפָּנִים, שֶׁל בֵּית אֲבֻטִיָּנס לֹא רָצוּ לְלַמֵּד עַל מַעֲשֶׂה הַקְטוֹרֶת.^[כב]הוֹגֵרס בֶּן לִוִּי הָיָה יוֹדֵעַ פָּרַק בְּשִׁיר וְלֹא רָצָה לְלַמֵּד, בֶּן קַמְצָר לֹא רָצָה לְלַמֵּד עַל מַעֲשֶׂה הַכְּתָב. עַל הָרֵאשׁוֹנִים נֶאֱמַר: "זָכַר צִדִּיק לְבִרְכָּה", וְעַל אֵלוֹ נֶאֱמַר: "וַיֵּשֶׁם רִשְׁעִים יִרְקֹב".^[כג]גְּמִ' תָּנוּ רַבָּנָן: בֵּית גֶּרְמוֹ הָיוּ בְּקִיֹאִין בְּמַעֲשֶׂה לָחֶם הַפָּנִים וְלֹא רָצוּ לְלַמֵּד. שְׁלַחוּ חֲכָמִים וְהִבִּיאוּ אוֹמְנִין מֶאֱלֶכְסַנְדְּרִיָא שֶׁל מִצְרַיִם. וְהָיוּ יוֹדְעִין לְאַפּוֹת כְּמוֹתָן, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִין לְרֵדוֹת כְּמוֹתָן. שֶׁהֲלִלוּ מִסִּיקִין מִבְּחוּץ וְאוֹפִין מִבְּחוּץ, וְהֲלִלוּ מִסִּיקִין מִבְּפָנִים וְאוֹפִין מִבְּפָנִים. הֲלָלוּ פִיתָן מִתַּעֲפֹשֶׁת, וְהֲלָלוּ אִין פִיתָן מִתַּעֲפֹשֶׁת.^[כד]כְּשִׁשְׁמַעוּ חֲכָמִים בְּדָבָר, אָמְרוּ: כֹּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכַבּוֹדוֹ בְּרֹאֵו, שֶׁנֶּאֱמַר: "כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וּלְכַבּוֹדִי בְּרֹאתִיו". וְחִזְרוּ בֵּית גֶּרְמוֹ לְמִקוֹמָן. שְׁלַחוּ לָהֶם חֲכָמִים — וְלֹא בָּאוּ, כְּפִילוֹ לָהֶם שְׂכָרָן וּבָאוּ. כָּכָל יוֹם הָיוּ נוֹטְלִין שְׁנַיִם עֶשֶׂר מָנֶה, וְהָיוֹם עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעַה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: כָּכָל יוֹם עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעַה, וְהָיוֹם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה. אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים: מָה רֹאיתֶם שְׁלֹא לְלַמֵּד? אָמְרוּ לָהֶם: יוֹדְעִין הָיוּ שֶׁל בֵּית אֲבָא שְׂבִית זֶה עֲתִיד לִיַּחְרַב, שְׁמָא יִלְמּוּד אֲדָם שְׂאִינּוּ מֵהוּגֵן וַיִּלָּה וַיַּעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה בָּכָה. וְעַל דָּבָר זֶה מוֹכִירִין אוֹתָן לְשִׁבַּח: מַעוֹלָם לֹא נִמְצָאת פֶּת נִקְיָה בְּיַד בְּנֵיהֶם, שְׁלֹא יֹאמְרוּ מִמַּעֲשֶׂה לָחֶם הַפָּנִים זֶה נִיזוּנִין, לְקַיִּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: "וְהָיִיתֶם נִקְיִים מִה' וּמִיִּשְׂרָאֵל".^[כה]שֶׁל בֵּית אֲבֻטִיָּנס לֹא רָצוּ לְלַמֵּד עַל מַעֲשֶׂה הַקְטוֹרֶת. תָּנוּ רַבָּנָן: בֵּית אֲבֻטִיָּנס הָיוּ בְּקִיֹאִין בְּמַעֲשֶׂה הַקְטוֹרֶת וְלֹא רָצוּ לְלַמֵּד, שְׁלַחוּ חֲכָמִים וְהִבִּיאוּ אוֹמְנִין מֶאֱלֶכְסַנְדְּרִיָא שֶׁל מִצְרַיִם. וְהָיוּ יוֹדְעִין לְפַטֵּם כְּמוֹתֶם וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִין לְהַעֲלוֹת עָשׂן כְּמוֹתָן. שֶׁל הֲלָלוּ — מִתַּמַּר וְעוֹלָה כְּמַקֵּל, שֶׁל הֲלָלוּ — מִפְּצִיעַ לְכָאן וּלְכָאן. וּכְשִׁשְׁמַעוּ חֲכָמִים בְּדָבָר, אָמְרוּ: כֹּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא — לְכַבּוֹדוֹ בְּרֹאֵו, שֶׁנֶּאֱמַר: "כֹּל פֶּעַל ה' לַמַּעֲגָהוּ", וְחִזְרוּ בֵּית אֲבֻטִיָּנס לְמִקוֹמָן. שְׁלַחוּ לָהֶם חֲכָמִים וְלֹא בָּאוּ. כְּפִילוֹ לָהֶם שְׂכָרָן וּבָאוּ. כָּכָל יוֹם הָיוּ נוֹטְלִין שְׁנַיִם עֶשֶׂר מָנֶה, וְהָיוֹם עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעַה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: כָּכָל יוֹם עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעַה, וְהָיוֹם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה. אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים: מָה רֹאיתֶם שְׁלֹא לְלַמֵּד? אָמְרוּ: יוֹדְעִין הָיוּ שֶׁל בֵּית אֲבָא שְׂבִית זֶה עֲתִיד לִיַּחְרַב, אָמְרוּ: שְׁמָא יִלְמּוּד אֲדָם שְׂאִינּוּ מֵהוּגֵן וַיִּלָּה וַיַּעֲבֹד עֲבוֹדָה זָרָה בָּכָה. וְעַל דָּבָר זֶה מוֹכִירִין אוֹתָן לְשִׁבַּח: מַעוֹלָם לֹא יֵצֵאת כְּלָה מִבּוֹשָׁמַת מִבְּתִיהֶן, וּכְשֶׁנּוֹשְׂאִין אִשָּׁה מִמָּקוֹם אַחֶר, מִתְּנִין עִמָּה שְׁלֹא תִתְּפַסֵּם, שְׁלֹא יֹאמְרוּ: מִמַּעֲשֶׂה הַקְטוֹרֶת מִתְּפַסְמִין, לְקַיִּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: "וְהָיִיתֶם נִקְיִים מִה' וּמִיִּשְׂרָאֵל". תְּנִיָא, אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל: פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְחִלָּה בְּדֶרֶךְ וּמַצָּאתִי אֶחָד מִבְּנֵי בְנֵיהֶם, אָמַרְתִּי לוֹ: אֲבוֹתֶיךָ בִּקְשׁוּ לְהִרְבּוֹת כְּבוֹדָן וְרָצוּ לְמַעַט כְּבוֹד הַמָּקוֹם, עֲכָשְׁיוּ כְבוֹד מָקוֹם בְּמִקוֹמוֹ, וּמֵימַעַט כְּבוֹדָם.^[כו]אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: (פַּעַם אַחַת) סָח לִי רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל בֶּן לוּגָא: פַּעַם אַחַת יֵצֵאתִי אֲנִי וְאֶחָד מִבְּנֵי בְנֵיהֶם לְשֹׁדֵךְ לְלַקֵּט עֲשָׂכִים, וְרֹאיתִי (שֶׁשָּׁחַק וּבָכָה). אָמַרְתִּי לוֹ: מִפְּנֵי מָה בָּכִיתָ? אָמַר לִי: כְּבוֹד אֲבוֹתִי גוֹפְרִתִי. וּמִפְּנֵי מָה שֹּׁחֲקֶתָ? אָמַר לִי: שֶׁעֲתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחַזְקִירָהּ לָנוּ. וּמִפְּנֵי מָה גוֹפְרֶתָ? אָמַר לִי: מַעֲלָה עָשׂן כְּנֻגְדִי. הִרְאֵהוּ לִי! אָמַר לִי: שְׁבּוּעָה הִיא בְּיַדְּנוּ שְׂאִין מִרְאִין אוֹתוֹ לְכָל אָדָם.^[כז]אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: פַּעַם אַחַת מַצָּאתִי זָמָן אֶחָד וּמִגִּילַת סַמְמִינִן בְּיַדוֹ. אָמַרְתִּי לוֹ: מֵאִין אַתָּה? אָמַר לִי: מִבֵּית אֲבֻטִיָּנס אָנִי. וּמָה בְּיַדְךָ? אָמַר לִי: מִגִּילַת סַמְמִינִן. הִרְאָהוּ לִי! אָמַר לִי: כָּל זְמַן שְׂבִית אֲבָא הָיוּ קְיִמִּין, לֹא הָיוּ מוֹסְרִין אוֹתוֹ לְכָל אָדָם, וְעֲכָשְׁיוּ הָרִי הוּא לָהּ, וְהִזְהַר בָּהּ. וּכְשִׁפֹּאתִי וְסִחַחְתִּי דְּבָרִי לְפָנָי רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לִי: מַעֲתָה אֲסוּר לְסַפֵּר בְּגוּוֹתָן שֶׁל אֵלוֹ. מִכָּאן אָמַר בֶּן עֲזַרִי: בְּשִׁמְךָ יִקְרְאוּהָ, וּבְמִקוֹמָךְ יוֹשִׁיבוּהָ,

וּמִשְׁקָהּ

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

לח.

 עין משפט נר מצוה
--

א מיני' פה' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' יד, טוש"ע יו"ד סי' רפג סעי' ג:

ב מיני' פה' מהל' בית הבחירה הל' ה:

הַכְּתָב כִּינֵן דַּקְתִּיבִי רֹאשִׁי תְּבוּת וְרֹאשִׁי פְסוּקִים וְעוֹד שֶׁהִיא פְּרָשָׁה קֹטְנָה שְׂרִי פִלְשְׁרִינֵן הֵתֶם תַּפְלִין וּמְזוּזוֹת מִשּׁוֹם דְּמַנְרָם גְּרִיסוֹ:

לח:

דָּלָא מִסְקִי בִשְׁמִיחָה בְּפֶרֶק בְּתֵרָא דְּכֻתּוּבַת (דף קד:) גְּבִי שְׁנִי לִינִי גְזֵרוֹת אֲדָמֹן וְחָנָן

וּמִשְׁלָה יִתְּנוּ לָהּ. אִין אָדָם נוֹגַע בַּמוֹכֵן לְחִבְרִי. וְאִין מַלְכוּת נוֹגַעַת

בַּחֲבֵרְתָּהּ אָפִילוּ בַּמְלָא נִימָא. הוֹגֵרס בֶּן לִוִּי וכו'. **תנ״א**: כְּשֶׁהוּא נותן קולו בנגעימה, מכניס גודלו לתוך פיו, ומניח אצבעו בין הנימין, עד שֶהיו אָחיו הַכְּהֻנִּים נוֹקְרִים בְּבֵת ראש לְאַחֲרֵיהֶם. תְּנוּ רַבְּנֵן: בֶּן קִמְצָר לֹא רָצָה לְלַמֵּד על מַעֲשֵׂה חֶפְתָּב. אָמְרוּ עָלָיו שֶׁהִיא נוטל ארבעה קולמוסין בין אֲצַבְעוֹתָיו, ואם הִיתָה תִּיבָה שֶׁל אַרְבַּע אוֹתוֹת הָיָה כּוֹתֵבָה בְּבֵת אחת. אָמְרוּ לוֹ: מַה רְאִיתָ שֶׁלֹּא לְלַמֵּד? כּוֹלֵן מִצָּאוּ תְּשׁוּבָה לְדִבְרֵיהֶם, בֶּן קִמְצָר לֹא מִצָּא תְּשׁוּבָה לְדִבְרֵיו. על הַראשׁוֹנִים נֶאָמַר: "זָכַר צִדִּיק לְבִרְכָּהּ", וְעַל בֶּן קִמְצָר וּחִבְרִיּו נֶאָמַר: "וְשֵׁם רִשְׁעִים יִרְקֵב".^[קול] מֵאִי "וְשֵׁם רִשְׁעִים יִרְקֵב"? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: רִקְבִּיבוֹת תַּעֲלֶה בִשְׁמוֹתָן, דָּלָא מִסְקִינָן בִּשְׁמִיחָה. מִתִּיב רַבִּינָא. מַעֲשֵׂה בְדוּאָג בֶּן יוֹסֵף, שֶׁהֵיחֹו [אֲבִיו] בֶּן קֶטָן לְאִמּוֹ. בְּכָל יוֹם הִיתָה אִמּוֹ מוֹדֶדֶת בִּטְפָּחִים וְנוֹתַנָּת מִשְׁקָלוֹ שֶׁל זָהָב לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וּכְשֶׁגָּבַר אוֹיֵב טַבַּחְתּוֹ וְאָכַלְתּוּ.^[קול] וְעָלֶיהָ קוֹנֵן יִרְמְיָה: "אִם תֹּאכַלְנָה נְשִׁים פְּרִים עוֹלָלֵי טַפּוּחִים", מְשִׁיבָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְאוֹמְרָת: "אִם יִהְיֶה בַּמִּקְדָּשׁ ה' כֵּהֵן וְנָבִיא", חֲזִי מֵאִי סֵלִיק בִּיָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: צִדִּיק מַעְצָמוֹ, וְרִשָּׁע מַחְבִּירוֹ. צִדִּיק מַעְצָמוֹ, דְּכֻתִּיב: "זָכַר צִדִּיק לְבִרְכָּהּ", וְרִשָּׁע מַחְבִּירוֹ, דְּכֻתִּיב: "וְשֵׁם רִשְׁעִים יִרְקֵב".^[קול] אָמַר לִיָּה רַבִּינָא לְהָהוּא מִרְבֵּן דִּהּוּה מְסֻדָּר אֲגָדְתָא קַמִּיָּה: מְנָא הָא מִילְתָא דְאָמור רַבְּנֵן "זָכַר צִדִּיק לְבִרְכָּה"? אָמַר לִיָּה, דְּהָא כְּתִיב: "זָכַר צִדִּיק לְבִרְכָּה"! מְדֹאֲרִייתָא מְנָא לֵן? דְּכֻתִּיב: "וְה' אָמַר הַמִּכְסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה", וּכְתִיב: "וְאֲבָרְהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם". מְנָא הָא מִילְתָא דְאָמור רַבְּנֵן "שֵׁם רִשְׁעִים יִרְקֵב"? אָמַר לִיָּה, דְּהָא כְּתִיב: "וְשֵׁם רִשְׁעִים יִרְקֵב". מְדֹאֲרִייתָא מְנָא לֵן? דְּכֻתִּיב: "וַיֹּאֲהֵל עַד סְדוֹם", וּכְתִיב: "וְאֹנָשֵׁי סְדוֹם רָעִים וַחֲטָאִים לַה' מָאד".^[קול] אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: צִדִּיק דָּר בֵּין שְׁנֵי רִשְׁעִים וְלֹא לָמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, רִשָּׁע דָּר בֵּין שְׁנֵי צִדִּיקִים וְלֹא לָמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם. צִדִּיק דָּר בֵּין שְׁנֵי רִשְׁעִים וְלֹא לָמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם — זֶה עָשׂוּ. (אָמַר) רַבִּי אֶלְעָזָר: מִבְּרַכְתָּן שֶׁל צִדִּיקִים אֲתָה לָמַד קָלָה לְרִשְׁעִים, וּמִקְלָלְתָן שֶׁל רִשְׁעִים אֲתָה לָמַד בִּרְכָּה לַצִּדִּיקִים. מִבְּרַכְתָּן שֶׁל צִדִּיקִים אֲתָה לָמַד קָלָה לְרִשְׁעִים, דְּכֻתִּיב: "כִּי יִדְעֲתִיו לַמַּעַז אֲשֶׁר יַצִּיָּהּ וְגוֹ", וּכְתִיב בְּתַרְיָה: "וַיֹּאמֶר ה' וַעֲקַת סְדוֹם וַעֲמֹרָה כִּי רָבָה".^[קול] וּמִקְלָלְתָן שֶׁל רִשְׁעִים אֲתָה לָמַד בִּרְכָּה לַצִּדִּיקִים, דְּכֻתִּיב: "וְאֹנָשֵׁי סְדוֹם רָעִים וַחֲטָאִים לַה'". וְה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הַפֶּרֶד לוֹט מַעֲמוֹ". (אָמַר) רַבִּי אֶלְעָזָר: אָפִילוּ בַשְּׁבִיל צִדִּיק אֶחָד עוֹלָם נִבְרָא, שְׁנַאָמַר: "וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב", וְאִין טוֹב אֶלָּא צִדִּיק, שְׁנַאָמַר: "אֲמָרוּ צִדִּיק כִּי טוֹב". (אָמַר) רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל הַמְשַׁכַּח דְּבַר מִתְלַמוּדוֹ — גּוֹרֵם גָּלוּת לְכֻנְיֹו, שְׁנַאָמַר: "וּתְשַׁכַּח תּוֹרַת אֱלֹהֶיהָ אֲשַׁכַּח בְּנִיָּה גַם אֲנִי". רַבִּי אַבְהוּ אָמַר: מוֹרִידִין אוֹתוֹ מִגְדוּלְתּוֹ, שְׁנַאָמַר: "כִּי אֲתָה הִדַּעַת מְאִסָּת וְאִמְאָסָה מִכְּהֵן לִי".^[קול] אָמַר רַבִּי חֲזִיא בַר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִין צִדִּיק נִפְטָר מִן הָעוֹלָם עַד שְׁנִבְרָא צִדִּיק כְּמוֹתוֹ, שְׁנַאָמַר: "וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ". עַד שֶׁלֹּא כְּבָתָה שְׁמִשׁוֹ שֶׁל עַלִּי, זָרַחַה שְׁמִשׁוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הַרְמָתִי. (אָמַר) רַבִּי חֲזִיא בַר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רָאָה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁצִדִּיקִים מוֹעֲטִין, עֲמַד וּשְׁתַּלֵּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שְׁנַאָמַר: "כִּי לַה' מִצִּוְקֵי אֶרֶץ וַיִּשֶׁת עֲלֵיהֶם תִּבְלִי". (אָמַר) רַבִּי חֲזִיא בַר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָפִילוּ בַשְּׁבִיל צִדִּיק אֶחָד הָעוֹלָם מִתְקַיִּים, שְׁנַאָמַר: "וְצִדִּיק יִסּוֹד עוֹלָם". רַבִּי חֲזִיא דִידִיָּה אָמַר, מִהָכָא: "רַגְלֵי חֲסִידֵי יִשְׁמוֹר" — חֲסִידֵי טוֹבָא מִשְׁמַע! אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: חֲסִידוֹ כְּתִיב. (אָמַר) רַבִּי חֲזִיא בַר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כִּינֵן שְׁיָצְאוּ רוּב שְׁנוּתֵיו שֶׁל אָדָם וְלֹא חָטָא — שׁוֹב אֵינֹו חוּטָא, שְׁנַאָמַר: "רַגְלֵי חֲסִידֵי יִשְׁמוֹר", דְּבִי רַבִּי שִׁילָא אָמַר: כִּינֵן שְׁבָאָה לָידוֹ דְּבַר עֲבִירָה פַּעַם רֵאשׁוּנָה וּשְׁנִיָּה וְאֵינֹו חוּטָא — שׁוֹב אֵינֹו חוּטָא, שְׁנַאָמַר: "רַגְלֵי חֲסִידֵי יִשְׁמוֹר".^[קול] אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, מֵאִי דְּכֻתִּיב: "אִם לִלְצִים הוּא יִלְיִץ וְלַעֲנוּיִם יִתֵּן חֵן", בָּא לְשַׁמָּא — פּוֹתַחִין לוֹ. בָּא לְטָהֵר — מְסִיעִין אוֹתוֹ. תָּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: מְשַׁל לְאָדָם שְׁהִיָּה מוֹכַר נַפְטָ וְאַפְרָסְמוֹן,

בָּא מִשְׁלֵי י, [מְשַׁלִּי י, ז] [אִיכָה ב, כ] [שְׁמוּאֵל א כב] [בְּרַאשִׁית יח, יז] [בְּרַאשִׁית יח, יח] [בְּרַאשִׁית יג, יב] [מַלְכוּים א יח] [בְּרַאשִׁית יח, יט] [בְּרַאשִׁית יח, כ] [בְּרַאשִׁית א, ד] [ישַׁעְיָהוּ ג, י] [בְּרַאשִׁית יג, יג] [בְּרַאשִׁית יג, יד] [חוֹשֵׁעַ ד, ו] [שְׁמוּאֵל א ב, ח] [קַהֲלַת א, ה] [שְׁמוּאֵל ג, ג] [קַהֲלַת ב, ח] [מְשַׁלִּי י, כה] [שְׁמוּאֵל א ב, ט] [מְשַׁלִּי ב, ט] [מְשַׁלִּי ג, לד] מְלַכּוּת נוֹגַעַת בַּחֲבֵרְתָּהּ מִשְׁהִנְיַע זְמַן הַמְלַכּוּת לִפְלִי וְתַעֲמֹד אַחֲרַת לֹא יֵאָחַר זְמַן כְּמוֹלָא נִימָא אֶלָּא מִי שְׁזַמְנָה לִפְלִי בְּלִילָה נוֹפֶלֶת בְּלִילָה שְׁנֶאֱמַר (דְּנִיחָל ה'ל') בַּה בְּלִילָא אִיתְקַטַּל בַּלְשַׁצַּר נְשִׁזְמָנָה בַּיּוֹם נוֹפֶלֶת בַּיּוֹם שְׁנֶאֱמַר (יִחְזַקְאֵל ל'י"ח) וּבְתַחֲפִנְחָם חֲשָׁךְ הַיּוֹם: לְבִין הַנִּימִין בֵּין חֲלִיקַת נִימַת הַשָּׂפָה נֶגֶד מַחְצַת הַחֻטָּם: נוֹקְרִים בְּבֵת ראש גְּרַתְעֵין מִהַכְרַעַת הַקּוֹל: רַקְבִּיבוֹת רַדוּל"א חֲלוּמָה כְּכָלִי בְּרַקֵּל שְׁלִין מִשְׁתַּמְשִׁין בּוֹ: דָּלָא מִסְקִי בִשְׁמִיחָה לֹא יוֹרָא אֶלֶם לִבְנוֹ שֵׁם אֶלֶם רִשָּׁע: מוֹדְקֵהוּ בְּטַפָּחִים לַדַּע בְּמָה נוֹסֵף בּוֹ מִיּוֹם לַיּוֹם וְנוֹתַנָּת הַמַּשְׁקַל אֲחֵד הַתּוֹסָפֶת: כֵּהֵן וְנָבִיא זְכַרְיָה בֶּן זְהוּזַדַּע הַכֵּהֵן אֶלְמָא מִסְקִינָן בִּשְׁמִיחָה דְּהָא דוֹלָג הֶאֱלוּמִי לְרִשָּׁע הָיָה זְהָא קִרְאֵי לְתִינוּק בִּשְׁמוֹ: חֲזִי מֵאִי דְסָלִיק בַּה רָאָה מַה עָלְתָה בַּה שְׁנַשְׁחַט: צִדִּיק מַעְצָמוֹ ע"י מַעֲשֵׂיו נִזְכַּר לְטוֹבָה: לְרִשָּׁע אֵף ע"י חֲבִירוֹ נִזְכַּר לְרַעָה: הַמִּכְסֶּה חֲנִי מֵאֲבָרְהָם וְכִינֵן שְׁהַזְכִּיר שְׁמוֹ בְּרַכּוֹ וְסִמּוֹן לַהּ וְאֲבָרְהָם הָיוּ יְהִיָּה וְגוֹ': שֵׁם רִשְׁעִים וְלֹא כְּתִיב שֵׁם רִשָּׁע: עוֹבְדִיָּה הָיָה דָּר בֵּין אַחָב וְאֶחָזֵל: מִבְּרַכְתָּן שֶׁל צִדִּיקִים כּוֹ' בְּמִקּוֹם שֶׁהַכ"ה מְבַרֵךְ אֶת הַצִּדִּיקִים שֵׁם מִקְנֵל אֶת הַרְשָׁעִים: וַיִּרָא אֶת הָאוֹר כִּרָּא בְּדַעְתּוֹ לְהַתְקִים הָאוֹר שֶׁל עוֹלָם בַּשְּׁבִיל הַצִּדִּיק שֶׁהוּא טוֹב: וַיִּשֶׁת עָלֵיהֶם תִּבְלִי פְזִרְן בְּכָל הַדּוֹרוֹת לְהִיּוֹת שְׁתוּת וְקוּיִם וְיִסּוּד לְקוּיִם תִּבְלִי: רַגְלֵי חֲסִידָיו בַּשְּׁבִיל חֲסִידָיו כְּמוֹ וַיְבַרֵךְ ה' אֶתָּךְ לְרַגְלֵי (בְּרַאשִׁית ל'ל'): שׁוֹב אֵינֹו חוּטָא שְׁנֵא' רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמַר סוּפִי חֲסִידָיו יִשְׁמַר: כִּינֵן שְׁבָא אֶלֶם לְטַמָּא לְהִיּוֹת רִשָּׁע: פַּעַם רֵאשׁוּנָה וּשְׁנִיָּה כּוֹ' רַגְלֵי חֲסִידָיו מִשְׁהִנְיַג בַּחֲסָד שְׁנֵי רַגְלִים כְּמוֹ זֶה שֶׁלֶּשׁ רַגְלִים (בַּמִּדְבָּר כ"ב:כ"ח) פְּעָמִים יִשְׁמַר אוֹתוֹ מִן הַחֻטָּא: אִם לְלַצִּים הוּא יִלְיִן אִם לְלַצִּים הוּא בָּא לְהַתְחַבֵּר הוּא יִלְיִן לֹא יִמְנַעוּהוּ וְלֹא יַעֲזוּבוּהוּ: אִם לַעֲנוּיִם הוּא בָּא לְהַתְחַבֵּר יִתֵּן לוֹ חֵן מִי שְׁבִילוֹ לַעֲן: פּוֹתַחִין לוֹ פִּתַּח הַטַּמָּאָה לִכְנֵם בּוֹ מִסְפִּיקוֹן בְּיָדוֹ וְאִין מוֹנְעִין מִמֶּנּוּ מִן הַשָּׁמַיִם לַעֲכָבוֹ:

מסורת הש"ס
א ספרא בחותמי פרק ו ג ב איכה רבה ג בראשית רבה; פסיקתא רבתי ד סנהדרין לט; פסיקתא ררב כהנא ה בראשית רבה; חגיגה יב. ו קהלת רבה; קידושין עב; בראשית רבה; אוצר מדרשים מדרשים על משה רבינו דרש לפטירת מרעה ו ז עבודה זרה נה; שבת קד; מנחות כט;
גליון הש"ס
גמ' מדאורייתא מנא פן. עיין רש"י בחומש ר"פ נח: שם א"ח נחמן בר יצחק חסידו כתיב: כעין זה לקמן דף עה ע"ב ומגילה דף טו ע"ב: תוס' ד"ה דלא מסקי בשמייהו. גריס ר"ת אבישלוס. עיין מגילה דף י' ע"ב תוס' ד"ה רבה בר עפרו;
תורה אור השלם
[משלי י, ז] [איכה ב, כ] [שמואל א כב] [בראשית יח, יז] [בראשית יח, יח] [בראשית יג, יב] [מלכים א יח] [בראשית יח, יט] [בראשית יח, כ] [בראשית א, ד] [ישעיהו ג, י] [בראשית יג, יג] [בראשית יג, יד] [חושע ד, ו] [שמואל א ב, ח] [קהלת א, ה] [שמואל א ג] [קהלת ב, ח] [משלי י, כה] [שמואל א ב, ט] [משלי ב, ט] [משלי ג, לד]

מסורת הש"ס
א תוספתא יומא ב כמנן מאן: לעיל לה: ג סוטה ב: ד הוריות יג; סוטה מב. ה תלמוד ירושלמי יומא ו קידושין נג.
גליון הש"ס
גמ' וכלי שרת דעץ לא עבדינן. סוכה דף נ' ע"ב:
תורה אור השלם

אל־תשקצו את־נפשתיכם בְּכַל־הַפֶּרֶץ הַרְעָו וְלֹא תִסְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמְתֶם בָּם [ויקרא יא, מג]

פי אני יהנה אלהיכם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ולא תטמאו את־נפשתיכם בְּכַל־הַפֶּרֶץ הרעש על־הָאָרֶץ [ויקרא יא, מד]

לכִּי־נָתַתּוּ וּנְנַחֲתָה יִאמְרוּ יְהוָה אֱ־מִי יִהְיֶה חֲסָאִיכֶם פְּשִׁינִים פִּשְׁלֹג יִלְבִּינוּ אִם־יֵאָדִימוּ כְּתוּלַע כְּמֹר יִהְיוּ [ישעיהו א, יח]

בָּא הַלּוּקַח לְמַדֵּל נִפְט מִפְּנֵי שְׂרִיחוֹ רַע אוֹמֵר לוֹ הַמוֹכֵר מַדֵּל לַעֲמֻךְ: מִטְמַטֶּמֶת אוֹטָמֶת וְנִטְמָתָם חֹסֵר אִ: מְטַמְאִין אוֹתוֹ הַרְבֵּה מִנִּיחוּן אוֹתוֹ לְטִמְאָ הַרְבֵּה וְהָכִי קֹאמֵר קָרָא אֵל טְטִמְאוּ בְּזֶן וְאִם טְטִמְאוּ סוּף וְנִטְמָתָם: וְהִתְקַדְּשָׁתֶם מַעַט וְהִיָּתֶם קְדוֹשִׁים הַרְבֵּה הֵבֵא לְטֹהֵר מִסִּיעוֹן אוֹתוֹ: מִתְּנִי' טָרַף בְּקִלְפֵי שְׁנֵינוּ בְּפִרְקָן שְׁלֹמַעֲלָה (דף לז.) וְקִלְפֵי הָיְתָה עָס: טָרַף פְּתָאוֹס בְּטַרְפָּה וּבְחֻטִּיפָה: וְהָעֲלָה שְׁנֵי גוֹרָלוֹת אֶחָד בְּזִמְיָן וְאֶחָד בְּשִׁמְאֵל וְהַשְׁעִירִים עוֹמְמִים אֶחָד לְזִמְיָן וְאֶחָד בְּשִׁמְאֵל וְנוֹתֵן גּוֹרֵל שְׁעוּלָה בְּזִמְיָן לְשַׁעִיר שֶׁל יָמִין: וְהֵן עוֹנִין אֶחָדָיו בְּשִׁמְכִיר אֵת הַשֵּׁם: גְּמִ' קָלָא נִכְּזֵן שְׁלֹא יִמְשַׁמֵּשׁ לְהִכִּין בְּמִשְׁמוֹשׁוֹ אֲחִיהַ שֶׁל עָס וְיִטְלַנּוּ בְּזִמְיָן לְפִי שְׁהוּא סִימָן יָפֵה בְּשִׁהוּא עוּלָה בְּזִמְיָן: וְשֶׁל חוּל הָיְתָה אֵינָה מִקְדָּשֶׁת: הַמִּרְעָה חֹסֶה כּוֹי' שְׁנֵאֲמֵר (וַיִּקְרָא י"ד:ל"ו) וַנִּצֵּה הַכֶּהֵן וּפְנֵי אֵת הַבָּיִת וְגו' עַל מַה חֹסֶה תוֹרָה עַל פִּכּוּן שֶׁל בְּלִי חֶרֶם שְׁאִין לָהֶם טְהֵרָה בַּמִּקְוֵה א"כ חֹסֶה עַל מְמוֹן קַל כ"ש עַל מְמוֹן חֲשׁוֹב א"כ חֹסֶה עַל מְמוֹנָן שֶׁל (צִירוּעִין) קַל וְחֹמֶר עַל מְמוֹנָן שֶׁל צַדִּיקִים: וְאִם צִימִינוּ שֶׁל סָגֵן עֲלֵה רֹאשׁ בֵּית אָב אוֹמֵר לוֹ לִכְתּוֹן גְּדוֹל דָּבָר מֵלֶךְ דָּבָר דְּבָרִיךְ לֵה' חֲטֹאתֶי: כּוֹן קָלָא סָלַק בִּיצָה דְּכֶהֵן גְּדוֹל וּבִיצָה דְּסָגֵן סָלִיק חֲלָשׁ דַּעֲתָה דְּכֶהֵן גְּדוֹל אִי אוֹמֵר לוֹ סָגֵן: לָמָּה סָגֵן מִימִינוֹ כּוֹי' שְׁהוֹלֵךְ תַּמִּיד לְיָמִינוֹ כִּךְ אֶמְרוּ בְּשֵׁם ר' יַצְחָק הָלֹוי וְהֵן שְׁמַעְתִּי מִרְבִּיעוֹ וַיַּחֲזֵק פֶּר וְהוֹדָה לָמָּה סָגֵן מְמַנֶּה שְׂאֵם יֶאֱרַע פְּסוּל אֲבָל כָּל זִמֵּן שְׁלֹא יֶאֱרַע בּוֹ פְּסוּל אִין הַסָּגֵן עוֹבֵד שׁוֹם עֲבוּדָה בְּעוֹלָם: לָשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית צֹמֵר סְרוּק וּמַשׁוּן, בְּזִמְיָן לָשׁוֹן וַצְבוּעַ אֶדֶם וְקוֹשְׁרִין אוֹתוֹ בְּרֹאשׁ שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וְהִיא מִלְּבָב מֵאִלּוּי וְהוּא סִימָן שְׁמַחַל הַקַּב"ה לְהִשְׁתַּלֵּל שְׁנֵאֲמֵר (יִשְׁעִיָּהוּ א':י"ח) אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם בְּשָׁנִים פִּשְׁלֹג וְלִבְיָנוּ: וְהִיא גַר מַעֲרָבִי דוֹלַק לְאַחֵר שְׁכֵבּוֹ שְׂאֵר כָּל הַנְּרוֹת וְאֵע"פ שְׁמַמְנֵו מִתְּחִיל לְהַגְלִיק עֲרֻבִית בּוֹ הִיא מַסּוֹי' הַטָּבַת נְרוֹת שְׁחָרִית וְהוּא עֲדוּת שְׁהַשְׁכִּינָה שׁוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל בְּדִקְתִּיב מַחוּן לַפְּרָכָת הַעֲדוּת וְאֶמְרִינוּ בְּמַסְכַּת שֶׁבֶת (דף כב:): עֲדוּת הִיא לְכָל בָּאִי עוֹלָם שְׁהַשְׁכִּינָה שׁוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל וְאֶמְרִינוּ (עָס) מֵאִי עֲדוּת זֶה גַר מַעֲרָבִי שְׁנוֹתֵן בַּשֶּׁ שְׁמָן בְּמַדַּת חֲבָרוּתֶיהָ וּמִמֶּנֶּה הִיא מִתְּחִיל וְבִּה הִיא מַסּוֹס וְאִחֶיהָ גַר מַעֲרָבִי לְמֵאֵן דְּאֲמֵר (מְנַחוּת דף צח:): שְׂבָעַת הַנְּרוֹת סְדוּרִים מִזְרַח וּמַעֲרָב קָרִי גַר מַעֲרָבִי גַר שְׁנֵי שְׁסֻמּוֹךְ לְרֹאשׁוֹן שְׂבִמְזֻרַח כְּדַתֵּן (תַּמִּיד פ"ו מִשְׁנֵה א) נִכְנֵם אֶחָד וּמִצָּא שְׁמֵי נְרוֹת מִזְרַחוּת דוֹלָקוֹת וְכו' לְמֵאֵן דְּאֲמֵר כּוֹי' צִבּוֹן זָרִים נִתּוֹנִין הִיוּ אֶמְצִיעִתוֹן פְּנִיָו מַסְבִּין בְּלִפִּי מַעֲרָב וְהוּא קָרְוִי מַעֲרָבִי וְשְׂאֵר הַנְּרוֹת מַעֲרָדִין פְּנִיָּהֶם בְּלִפִּי אֶמְצִיעִי בְּדִקְתִּיב (בַּמִּדְבָּר ח':ג') אֵל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּרָה הִיא אֶמְצִיעִית וְאִירוּ נְרוֹת שֶׁל שֵׁשׁ קִנִּים: וְהִיא אֵשׁ הַמַּעֲרָכָה מִתְגַּבֵּר דוֹלַק מֵאִלּוּי בְּלֹא תוֹסַפַּת עֲצִים וְלֹא הִיוּ צָרִיכִין לְהִבְיֹא עֲצִים מִשְׁפָּרְוֵהוּ שְׁחָרִית: חוּן מִשְׁנֵי גְזִירִין שֶׁל בִּין הַעֲרָבִים שֶׁהֵן חוֹבֶה כְּדֹאֲמֵרִי בְּפִרְקוֹן לַעֲיֹל: נִשְׁפָּלְתָה מֵאִירָה שְׁאִינוּ מִשְׁבִּיעוּ: וְכָל כֶּהֵן מַצִּיעוּ כְּפֹהל שְׁאִינוּ בִּזְיַת מֵאֲחֵר שְׂרָאוּ שְׁאִינוּ מִשְׁבִּיעַ הַצְנוּעִין מוֹשְׁכִין אֵת זְיָדָן (וְאִם יוֹתֵר לֹא הִיוּ מוֹשְׁכִין זְיָדָס) וּבִימֵי שְׁמַעוֹן אֵת מִי שְׁמַנִּיעַ כְּפֹהל לֹא הִיוּ מוֹשְׁכִין זְיָדָס:

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא

מִתְּנִי' טָרַף בְּקִלְפֵי וְכו'. וְקֹרְאוֹ

בָּא לְמַדּוּד בְּפֶטֶר, אוֹמֵר לוֹ: מְדוּד אַתָּה לְעֻצְמָה. בָּא לְמַדּוּד אֶפְרָסְמוֹן, אוֹמֵר לוֹ: הִמָּתֵן לִי עַד שְׁאֲמַדּוּד עֲמָה, כְּדִי שְׁנַתְּבַסֵּם אָנִי וְאַתָּה. תִּנָּא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: עֲבִירָה מִטְמַטְמַת לְבוֹ שֶׁל אָדָם, שְׁנֵאָמֵר: "וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמָתֶם בָּם", אֵל תִּקְרִי "וְנִטְמָאתֶם", אָלָא: "וְנִטְמַטֶּם". תִּנּוּ רַבָּנִן: " (אַל) תִּטְמְאוּ בָהֶם וְנִטְמָתֶם בָּם", אָדָם מִטְמֵא עֲצָמוֹ מַעַט — מִטְמְאִין אוֹתוֹ הַרְבֵּה. מִלְּמַטָּה — מִטְמְאִין אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה. בְּעוֹלָם הַזֶּה — מִטְמְאִין אוֹתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא. תִּנּוּ רַבָּנִן: "וְהִתְקַדְּשָׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים", אָדָם מְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ מַעַט — מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ הַרְבֵּה, מִלְּמַטָּה — מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה, בְּעוֹלָם הַזֶּה — מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.

הַדְרִין עָלָה אָמֵר לָהֶם הַמְמוּנָה

בְּקִלְפֵי, וְהָעֲלָה שְׁנֵי גוֹרָלוֹת, אֶחָד כְּתוּב

טָרַף^(נזא)

עָלִיו "לְשָׁם", וְאֶחָד כְּתוּב עָלָיו "לְעֻזְאוֹל". הַסָּגֵן בְּיָמִינוֹ, וְרֹאשׁ בֵּית אָב מִשְׁמֵאלוֹ. אִם שֶׁל שָׁם עָלָה בְּיָמִינוֹ — הַסָּגֵן אוֹמֵר לוֹ: אִישִׁי כְּהֵן גְּדוֹל, הַגְּבַהּ יְמִינָהּ. וְאִם שֶׁל שָׁם עָלָה בְּשִׁמְאָלוֹ — רֹאשׁ בֵּית אָב אוֹמֵר לוֹ: אִישִׁי כְּהֵן גְּדוֹל, הַגְּבַהּ שְׂמֵאלָהּ. ^[כא]תִּתֵּן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים, וְאוֹמֵר: "לֵה' חֲטֹאת". רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמֵר "חֲטֹאת", אָלָא "לֵה'". וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו: "כִּירוֹף שָׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעַד". גְּמִ' לָמָּה לִי טָרַף בְּקִלְפִי? כִּי הִיכִי דָלָא נִיפְוִין וְלִישְׁקוּל. אָמֵר רַבָּא: קִלְפִּי שֶׁל עֵץ הָיְתָה, וְשֶׁל חוּל הָיְתָה, וְאִינָּה מַחֲזִקַת אָלָא שְׁתֵּי יָדַיִם. 'מִתְקִירָה לֵה רַבִּינָא: בְּשִׁלְמָא אֵינָּה מַחֲזִקַת אָלָא שְׁתֵּי יָדַיִם — כִּי הִיכִי דָלָא לִיפְוִין וְלִישְׁקוּל. אָלָא שֶׁל חוּל? נִקְדָּשָׁה! אִם כּוֹן הָוָה לֵה כְּלִי שִׁרְת שֶׁל עֵץ, וּכְלִי שִׁרְת דָּעֵץ לֹא עֲבָדִינוּ. וְנִנְעֲבָדָה דְּכֶסֶף, וְנִנְעֲבָדָה דְּזָהָב? הַתוֹרָה חֹסֶה עַל מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. ^(א)מִתְּנִיתִין דָּלָא כִּי הָאִי תִנָּא דִּתְנִינָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשׁוּם רַבִּי אֶלִיעֶזֶר: הַסָּגֵן וְכֶהֵן גְּדוֹל מְכַנִּיסִין יָדָן בְּקִלְפֵי, אִם בְּיָמִינוֹ שֶׁל כְּהֵן גְּדוֹל עוֹלָה — הַסָּגֵן אוֹמֵר לוֹ: אִישִׁי כְּהֵן גְּדוֹל, הַגְּבַהּ יְמִינָהּ. וְאִם בְּיָמִינוֹ שֶׁל סָגֵן עוֹלָה — רֹאשׁ בֵּית אָב אוֹמֵר לוֹ לִכְתּוֹן גְּדוֹל: דָּבָר מֵיָלָה. וְנִינָּמָא לִיה סָגֵן? כִּינּוֹן דָּלָא סָלִיק בִּידִיָּה חִלְשָׂא דַּעֲתִיָּה. בְּמֵאִי קָא מִיפְלָגִי? מִר סָבֵר: יְמִינָא דְסָגֵן עֲדִירָה מִשְׁמָאלִיָּה דְכֶהֵן גְּדוֹל. וְמִר סָבֵר: כִּי הַדְּדִי נִינָּהוּ. ^(ב)וּמֵאֵן הָאִי תִנָּא דְּפִלְגַי עֲלִיָּה דְרַבִּי יְהוּדָה — רַבִּי חֲנִינָא סָגֵן הַכְּהֻנִּים הוּא. דִּתְנִינָא, רַבִּי חֲנִינָא סָגֵן הַכְּהֻנִּים אוֹמֵר: לָמָּה סָגֵן מִיָּמִינוֹ — שְׂאֵם אִירַע בּוֹ פְּסוּל כְּכֶהֵן גְּדוֹל, נִכְנָס סָגֵן וּמִשְׁמַשׁ תַּחֲתָיו. ^(ג)תִּנּוּ רַבָּנִן: אֶרְבָּעִים שָׁנָה שְׁשַׁמַּשׁ שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק, הָיָה גּוֹרֵל עוֹלָה בְּזִמְיָן. מִכָּאֵן וְאֵילָה, פְּעָמִים עוֹלָה בְּזִמְיָן פְּעָמִים עוֹלָה בְּשִׁמְאֵל. וְהָיָה לָשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית מְלִבִּין. מִכָּאֵן וְאֵילָה, פְּעָמִים מְלִבִּין פְּעָמִים אֵינוֹ מְלִבִּין. וְהָיָה גַר מַעֲרָבִי דוֹלַק. מִכָּאֵן וְאֵילָה, פְּעָמִים דוֹלַק פְּעָמִים כְּבָהּ. וְהָיָה אֵשׁ שֶׁל מַעֲרָכָה מִתְגַּבֵּר, וְלֹא הִיוּ כְּהֻנִּים צָרִיכִין לְהִבְיֹא עֲצִים לְמַעֲרָכָה, חוּץ מִשְׁנֵי גְזִירֵי עֲצִים כְּדִי לְקַיֵּים מִצְוֹת עֲצִים. מִכָּאֵן וְאֵילָה, פְּעָמִים מִתְגַּבֵּר פְּעָמִים אִין מִתְגַּבֵּר, וְלֹא הִיוּ כְּהֻנִּים נִמְנָעִין מִלְּהִבְיֹא עֲצִים לְמַעֲרָכָה כָּל הַיּוֹם כּוּלָּו. ^(ד)וְנִשְׁתַּלְחָה בְּרָכָה בְּעוֹמֵר, וּבִשְׁתֵּי הַלָּחִם, וּבְלָחֶם הַפָּנִים. וְכָל כְּהֵן שְׁמַגִּיעוּ כְּזִוִּת, יֵשׁ אוֹכְלוֹ וְשֹׁבַע, וְיֵשׁ אוֹכְלוֹ וּמוֹתִיר. מִכָּאֵן וְאֵילָה, נִשְׁתַּלְחָה מֵאִירָה בְּעוֹמֵר וּבִשְׁתֵּי הַלָּחִם וּבְלָחֶם הַפָּנִים, וְכָל כְּהֵן מַגִּיעוּ כְּפֹהל. הַצְנוּעִין מוֹשְׁכִין אֵת יְדֵיהֶן, וְהַגְּרָגְרִין נוֹטְלִין וְאוֹכְלִין. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שְׁנֵטַל חִלְקוֹ וְחִלְקָהּ חֲבִירוֹ, וְהִיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ "כּוֹן

חִמְצוֹן"

לט.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ב מו"י פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ו':

ג מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ד מו"י פא' מהל' בית הבחירה הל' יח:

לט:

רִצְרִיר דלתות ההיכל הזה נשמע בשמונה

(משנה ח) תָּנִן מִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל שַׁעַר גָּדוֹל שֶׁנִּפְתָּח וּמוֹכַח הָתֵם דֶּהוּא שַׁעַר הֵיכָל וַיֵּשׁ לוֹמַר צִרְיִי דְלִטֵּית לֹא הָיוּ נִשְׁמָעִין אֲלֵא ח' תַּחוּמִי שֶׁבֶת אֲבֵל הַשַּׁעַר עָצְמוּ נִשְׁמַע בִּירִיחוֹ אִי גָמִי מִהֶעָר ח' תַּחוּמִי שֶׁבֶת הָיוּ מַרְגִּישִׁין קוֹל צִרְיִי הַדְּלִטֹת שֶׁכָּל אֶדָם יָכוֹל לִהְרָגִישׁ שֶׁהוּא קוֹל צִרִים וּמִירִיחוֹ הָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הַבָּרָה בְּעָלְמָא אֲבֵל מִי שָׁלֹא הָיָה יוֹדֵעַ לֹא הָיָה מַרְגִּישׁ מֵה קוֹל הָיָה זֶה וְכֵן פִּרְשָׁתִי ספ"ק (דף כ. ד"ה וְהָיָה) גָּבִי גָבִיעִי פִּרְחִ: פְּלִיָּה שְׁבִירוֹשְׁלָיִם לֹא הִתְהַ צְרִיכָה לְהִתְפַּשֵּׁם מֵרִיחַ הַקְּטֹרֶת תַּמָּה דְאֹמַר פֶּקֶח כָּל שָׁעָה (פְּסָקִים דף כו.) קוֹל וּמַרְאֵה וְרִיחַ אֵין בָּהֶן מִשּׁוֹם מַעֲשִׂיָה וְזִיחַ מַעֲשִׂיָה הוּא דְלִיפֻא דֹא אֶסוּרָא אִפֹּא מִאי אֵלֹא לֹאִתֵּן הַעֲוִמְדִין בְּפָנִים דְּלֹא אֶפְשֵׁר וְקֹא מִפְּנֵן וְאַפְּיִי לֹאִתֵּם שֶׁבַחֲוֹן א"כ לֹאֲפִי הָיוּ עוֹשִׂין אֶסוּר בְּכָל יוֹם וַיֵּשׁ לוֹמַר אֵינוּ אֶסוּר אֲלֵא שָׁלֹא יִקְרַבּוּ

עָצְמוּ לַעֲזֹרָה כְּדִי לִהְרִיחַ יוֹמֵר: דְּתִנָּא בַּה קָרָא אֲשֶׁר עָלָה כּו' וּמֵאֵן דְאֹמַר לֹא מַעֲבָת סְבִירָא לֶה בִּין דְּלֹא בַּתָּב צוּי אע"ג דִּתְנָא בַּה קֹרָא לֹא מַעֲבָא מִמי דְהוּא אֲבָלִילָה דִּתְנֹן (מְנֻחֹת דף יח:) אִם לֹא כָּלל כָּשֵׁר אע"ג דְּכַמָּה זַמִּין בַּתִּיב בְּלִילָה בְּלִילָה אֲלֵא בִּין דְּלֹא בַּתִּיב בְּלָשׁוֹן צוּי לֹא מַעֲבָא וְלִמָּן דְאֹמַר מַעֲבָא לֹא דְמי לְבָלִילָה דְשֹׁאֲנִי הֵבֵא דְאִהְיִ חֲקָה חֲצַת בִּין דְּמַסְקָה גְּמָרִיעִן לַעֲבֹבָא לְשֹׁאֵר מַלִּי שֶׁבְּפִרְשָׁה גְּמָרִיעִן גָּמִי מִנָּה לִהְגַּלְלָה בִּין דִּתְנָא בַּה קֹרָא כָּל דִּהּוּ:

תַּחוּמִי שֶׁבֶת תַּמָּה דְּכַמְסַכֶּת תַּמִּיד פ"ג תַּמְנָן נָזְלוּ: אֲשֶׁרִי חֲמִין הַחֲזִיקוּ הַנִּזְנָל: וְלֹא חֲמֵן לֹא עֵיךְ הֵבֵא אֲלֵא [בְּסִנְהֶדְרִין] (דף

חמץו" עד יום מותו. אָמַר רַבִּה בַּר (בַּר) שִׁילָא, מַאי קָרָא: "אַלְהִי פִלְטָנִי מִיַּד רִשָּׁע מִכַּף מַעֲזֹל וַחוּמִּץ". רַבָּא אָמַר, מַהֲכָא: "לִמְדוּ הֵיטֵב דְּרָשוּ מִשְׁפָּט אֲשָׁרוּ חֲמוּץ". אֲשָׁרוּ חֲמוּץ — וְאַל תֵּאֲשָׁרוּ חוּמִץ. ^(א) תִּנּוּ רַבָּנִן: אוֹתָהּ שָׁנָה שְׁמַת בַּה שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק, אָמַר לָהֶם: בְּשָׁנָה זוֹ הוּא מַת. אָמְרוּ לוֹ: מִנִּיין אַתָּה יוֹדֵעַ? אָמַר לָהֶם: בְּכָל יוֹם הַכַּפּוּרִים הִיָּה מִזְדַּמֵּן לִי זָחַן אֶחָד לְבוּשׁ לְבָנִים וְעֵטוֹף לְבָנִים, נִכְנָס עָמִי וְיָצֵא עָמִי, וְהָיִום נִזְדַּמֵּן לִי זָחַן אֶחָד לְבוּשׁ שְׁחוּרִים וְעֵטוֹף שְׁחוּרִים, נִכְנָס עָמִי וְלֹא יָצֵא עָמִי. אַחֵר הָרַגְל חָלָה שְׂבָעָה יָמִים וּמַת. וְנִמְנָעוּ אֲחִיו הַכֹּהֲנִים מִלְּבַרְרָה בַּשָּׂם. ^(ב) תִּנּוּ רַבָּנִן: אַרְבָּעִים שָׁנָה קוֹדֵם חוּרְבֵן הַבֵּית לֹא הָיָה גּוֹרֵל עוֹלָה בְּיָמָיו, וְלֹא הָיָה לָשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית מִלְבִּין, וְלֹא הָיָה גַּר מַעְרַבִי דּוֹלֵק. וְהָיוּ דְלִתּוֹת הַהֵיכָל נִפְתָּחוֹת מֵאֲלִיָּהּ, עַד שֶׁאָעַר בָּהֶן רַבִּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. אָמַר לוֹ: הֵיכָל הֵיכָל! מִפְּנֵי מָה אַתָּה מַבְעִית עֲצָמָי? יוֹדֵעַ אָנֹכִי בַּה שְׁסוּפָה עֲתִיד לִיחְרַב, וּכְבֹּר נִתְנַבֵּא עֲלֶיהָ זְכַרְיָה בֶּן עֲדוּא: "פֶּתַח לְבָנוֹן דְּלִתִּיהָ וְתֹאכַל אֵשׁ בְּאַרְצָהּ", ^(א) אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֶּן טַבְּלָאי: לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ לְבָנוֹן — שְׁמִלְבִּין עוֹנֹתֶיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. ^(ב) אָמַר רַב זְוּטְרָא בַר טוֹבִיָּה: לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ יַעַר, דְּכַתִּיב: "בֵּית יַעַר הֶלְבָּנוֹן", לוֹמַר לָהּ: מָה יַעַר מִלְּכָלָב — אִף בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִלְּכָלָב. דְּאָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא: בְּשָׁעָה שֶׁבָּנָה שְׁלֹמֹה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נָטַע בּוֹ כָּל מִינֵי מִגְדִּים שֶׁל זֶהָב, וְהָיוּ מוֹצִיאִין פִּירוֹת בּוֹזְמַנִּיהֶן. וְכִינּוּ שְׁהָרוּחַ מְנַשְׁבֶּת בָּהֶן הָיוּ נוֹשְׁרִין פִּירוֹתֶיהֶן, שְׁנַאֲמַר: "יִרְעַשׁ כָּלכְּבָנוֹן פְּרִיּוֹ", וּמִהֶן הִיתָה פִּרְנָסָה לְכַהֲנָה. ^(א) וְכִינּוּ שֶׁנִּכְנָסוּ גוֹיִם לְהֵיכָל יִבְשׁוּ, שְׁנַאֲמַר: "וּפָרַח לְבָנוֹן אוּמָלָל". וְעֲתִיד הַקּוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְיֶירָה לָנוּ, שְׁנַאֲמַר: "פְּרוּחַ תִּפְרַח וְתִגַּל אִף גִּילַת וְרַגְו כְּבוֹד הֶלְכְּבָנוֹן נִתַּן לָהּ". ^(א) תָּתֵן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים. תִּנּוּ רַבָּנִן: עֲשֹׂר הָעָמִים מְזַבִּיר בָּהֶן גְּדוֹל אֵת הַשֶּׁם בּוֹ בַּיּוֹם: שְׁלֹשָׁה בּוֹיָדוּי רֹאשׁוֹן, וּשְׁלֹשָׁה בּוֹיָדוּי שֵׁנִי, וּשְׁלֹשָׁה בְּשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח, וְאַחַד בַּגּוֹרִלוֹת. ^(א) וּכְבֹּר אָמַר "הַשֶּׁם", וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בִּירִיחוֹ. אָמַר רַבִּה בַר בַּר חֲנָה: מִירוֹשְׁלָיִם לִירִיחוֹ עֲשָׂרָה פָּרָסָאוֹת. וְצִיר דְלִתּוֹת הַהֵיכָל נִשְׁמַע בְּשִׁמּוֹנָה תַּחוּמִי שֶׁבֶת. עוֹיִם שְׁבִירִיחוֹ הָיוּ מִתַּעֲטָשׁוֹת מֵרִיחַ הַקְּטוֹרֶת. נָשִׁים שְׁבִירִיחוֹ אֵינָן צְרִיכוֹת לְהִתְפַּשֵּׁם מֵרִיחַ קְטוֹרֶת. כָּלָה שְׁבִירוֹשְׁלָיִם אֵינָה צְרִיכָה לְהִתְקַשֵּׁט מֵרִיחַ קְטוֹרֶת. ^(א) אָמַר רַבִּי (יוֹסִי בֶּן) דּוּלְגַאי: עוֹיִם הָיוּ לֹאֲפֹא בְּהָרִי (מְכַמֵּר), וְהָיוּ מִתַּעֲטָשׁוֹת מֵרִיחַ הַקְּטוֹרֶת. אָמַר רַבִּי חֲזִיא בַר אֲבִין אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה: סָח לִי זָחַן אֶחָד, פַּעַם אַחַת הִלְכְּתִי לְשִׁילָה, וְהִרְחַתִּי רִיחַ קְטוֹרֶת מִבִּין כּוֹתֻלֶיהָ. יֹאמַר רַבִּי יַנָּאי: עֲלִיית גּוֹרֵל מִתּוֹךְ קַלְפִּי — מַעֲפָכַת, הַנֶּחָה — אֵינָה מַעֲפָכַת. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אִף עֲלִיָּה אֵינָה מַעֲפָכַת. אֲלִיפָא דְרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: דְּבָרִים הַנֶּעֱשִׂין בְּכַגְדִּי לָבֹן מִבְּחוּץ לֹא מַעֲפָכָא — כּוּלִי עֲלֵמָא לֹא פְלִיגִי דְלֹא מַעֲפָכָא. כִּי פְלִיגִי אֲלִיפָא דְרַבִּי נַחֲמִיָּה, מֵאֵן דְּאָמַר מַעֲפָכָא — כְּרַבִּי נַחֲמִיָּה. וּמֵאֵן דְּאָמַר לֹא מַעֲפָכָא — הֵנִי מִיָּלִי עֲבוּדָה, הַגְרָלָה לָאו עֲבוּדָה הִיא. אֵיפֹא דְאָמַרִי, ^(א) אֲלִיפָא דְרַבִּי נַחֲמִיָּה דְאָמַר מַעֲפָכָא — כּוּלִי עֲלֵמָא לֹא פְלִיגִי דְמַעֲפָכָא, כִּי פְלִיגִי אֲלִיפָא דְרַבִּי יְהוּדָה. מֵאֵן דְּאָמַר לֹא מַעֲפָכָא — כְּרַבִּי יְהוּדָה, וּמֵאֵן דְּאָמַר מַעֲפָכָא — שְׂאֲנִי הֵבֵא דִּתְנָא בִּיה קָרָא: "אֲשֶׁר עָלָה", "אֲשֶׁר עָלָה", תִּרִי זִימְנִי. מִיתִיבִי: מַצּוּה לְהַגְרִיל, וְאִם לֹא הַגְרִיל פֶּשֶׁר. בְּשִׁלְמָא לְהָךְ לִישְׁנָא דְאָמַרְתְּ אֲלִיפָא דְרַבִּי יְהוּדָה כּוּלִי עֲלֵמָא לֹא פְלִיגִי דְלֹא מַעֲפָכָא, הָא מִנִּי — רַבִּי יְהוּדָה הִיא.

אֲלֵא

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

 עין משפט גור מנחה

א מיי' פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ו':

ב מיי' פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ג':

 מסורת הש"ס

א ויקרא רבה; תוספתא סוטה; מנחות קט:

ב ספרי במדבר; ראש השנה לא:

ג שפתי חכמים דברים

ד לעיל כא:

ה שיר השירים רבה

ו תוספתא יומא; אומר מדרשים פסיקתא פסיקתא חדתא נא

ז לעיל כ:

ח תמיד ל; משנה תמיד

ט קידושין נג.

 גליון הש"ס

רש"י ד"ה מלברך בשם כו'. שלא היו כדאי. על' סוטה דף לח ע"א תוס' ד"ה הרי הוא אומר:

 תורה אור השלם
--

אֲלֵהִי פִלְטָנִי מִיַּד רִשָּׁע מִכַּף מַעֲזֹל (וחמץ [תהילים עא, ד]

למדו היטב דרשו משפט אשרו חטוץ שפטו יתום ריבו אלמנה [ישעיהו א, יז]

פתח לבנון דלתיה ותאכל אש בארץה [זכריה יא, א]

ושלש-מאות מגנים זהב שחוט שלשת מגים זהב יעלה עליהמגן האחת ויתגם המלך בית יער הלבנון [מלכים א', יז]

והי' פשת-בר בארץ בראש הרים ירעש כלבנון פריו ונציצו מעיר בעשב הארץ [תהילים עב, טז]

גוער בים ונבששו וכל-הנהרות תחרוב אמלל בשן וחרמל ופרח לבנון אמלל [תחום א, ד]

פרח תפרח ותגל אף גילת ורגו כבוד הלבנון נפורלה הדר הפרמל והשרון המה יראו כבוד-יתהוה הדר אלהינו [ישעיהו לח, ב]

והקריב אהרן את-השעיר אשר עלה עליו הוגרל ליתהו ונעשה חסאת [ויקרא טז, ט]

והשעיר אשר עלה עליו הוגרל לעזאזל ועמד-חי לפני יתוה לבפר עליו לשלח אתו לעזאזל המדברה [ויקרא טז, י]

(לה). שְׁלֵמָהֵנוּ מִכָּאֵן שְׁנִזְקִין לְתַבַּעַת תַּחֲלֵה: מוֹלְכֶרֶן בְּשֵׁם מוֹלְכֶרֶן בְּרַפְת כֹּהֲנִים אֵת הָעַם בְּשֵׁם הַמִּפְרָשׁ שָׁלֹא הָיוּ כְּדֹאִי: נִפְתָּחוֹת מֵאֲלִיָּהן סִימָן לְאִוִּיבִים לְבֹא וְלִכְנָס: וּכְבֹּר נִתְנַבֵּא עֲלֶיךָ שֶׁהַפְּתִיחָה זֹו הִיא סִימָן לְחֻקְדָּן: שְׁלֵשָׁה בְּדוּמִי רֹאשׁוֹן שֶׁל פַּר אֲנֵא הַשֶּׁם חֲטָאֵתִי אֲנֵא הַשֶּׁם כִּפַּר לִפְנֵי ה' תַּקְוָהּוּ: וְאַחַד בְּגוֹרִלוֹת לֵה' חֲטָאֵת: וּכְבֹּר אָמַר כְּלוּמַר וּכְבֹּר הָיָה מַעֲשֶׂה שְׁהֵלֶן קוּלוֹ עַד וְרִיחוֹ: כָּלָה דְרָפָה לְהִתְקַשֵּׁט בַּבְּשָׂמִים: צֹהֲרִי מִקְמַר שֶׁם הַמַּחֲוֹ: וְהִכְחִסִּי רִיחַ קְטֹרֶת מִקְטֹרֶת שְׁנַעֲשָׂה בּוֹ בַּעֲדֵי הַמַּשְׁכָּן בְּשִׁילָה: עֲלִית גּוֹרֵל מִתּוֹךְ קַלְפִּי מַעֲבָת עֲבוּדָה שְׁאִין הַשְּׁעִירִים מִתְּפָרָשִׁין זֶה לָשֵׁם זֶה לְשֵׁם זֶה לְשֵׁאוֹל אֲלֵא ע"פ הַגּוֹרֵל לְפִיכֹר צִרִין לְרֹאשִׁית חִיָּה עָלָה בְּיָמִין וַיֵּהֵא שַׁעִיר שֶׁל יָמִין נִקְבַּע בּוֹ וְאִי זֶה עָלָה בְּשִׁמָּל וַיֵּהֵא שַׁעִיר שֶׁל שְׂמָאל נִקְבַּע בּוֹ: אֲבֵל הִנָּחָה שֶׁל גּוֹרֵל עַל הַשַּׁעִיר אֵינָה מַעֲבָא אֲכַלּוּ לֹא הֵיוּחוּ עָלָיו שֶׁהָרִי הִקְבַּע שֶׁל יָמִין בְּגוֹרֵל שְׁעָלָה בְּיָמִין וְכֵן שַׁעִיר הַשְּׂמָאל לְגוֹרֵל שְׂמָאל: אִף עֲלִיָּה אֵינָה מַעֲבָת וְאִם יִקְרָא הַכֹּהֵן שֶׁם חֲטָאֵת עַל הָאִחַת וְשֵׁם שְׁאוֹל עַל חֲבֵרִי הִקְבַּעוּ בְּלֹא הַגְרָלָה שְׁאִין הַגְרָלָה מַעֲבָת אֲלֵא שְׁחַסַּר מַצֵּה: אֲלַפָּא דְרַבִּי יְהוּדָה כּו'. בְּפִרְקָה הוֹצִיאֵנוּ לוֹ (לְחִמּוֹן יוֹמָא דף ס.) פְּלִיגִי ר' יְהוּדָה וְר' נַחֲמִיָּה אִם שָׂנָה בְּסִקֵּר עֲבוּדוֹת לְהַקְדִּים אֵת הַמִּאֲחֵר וְאִמַּר ר' נַחֲמִיָּה כָּל סִקֵּר הַעֲבוּדוֹת שְׁנַעֲשִׂית בְּכַגְדִּי לָבֹן בִּין בְּפָנִים כְּגוֹן לִפְנֵי לִפְנֵים בִּין מִבְּחוּן כְּגוֹן בְּהִיכָל אִוּ בַּעֲזָרָה מַעֲבַב דְּחוּקָה דְּכַתִּיבָא בַּעֲנִינָא דְאֲחֵרִי מוֹת עָלִיהּ כַּתִּיבָא וְר' יְהוּדָה אֹמַר לֹא כַּתִּיבָא חֲקָה אֲלֵא דְכַבְרִים הַנֶּעֱשִׂים בְּכַגְדִּי לָבֹן מַעֲבָנִים הִלְכֶן הַגְרָלָה שְׁהִיא אֵינָה נַעֲשִׂית מַעֲבָנִים אֲלֵא מִבְּחוּן לִר' יְהוּדָה דְאֹמַר אֲדַבְרִים שְׁנַעֲשִׂים מִבְּחוּן לֹא כַּתִּיבָא חֲקָה: דְּכַלִּי עֲלֵמָא לֹא פְלִיגִי דְאֲפִילוּ ר' יַנָּאי מוֹקֵה דְלִר' יְהוּדָה לֹא מַעֲבָא דְהֵא לֹא כַּתִּיב בַּה עֲבוּבָא: כִּי פְלִיגִי אֲלַפָּא דְרַבִּי נַחֲמִיָּה דְאֹמַר חֲקָה אֲכַל דְּבָרִים הַנֶּעֱשִׂים בְּכַגְדִּי לָבֹן כַּתִּיבָא וְזֹו בְּכַגְדִּי לָבֹן הִיא דְּכַתִּיב בַּעֲנִינָא: הֵנִי מַלִּי דְכַתִּיב חֲקָה לַעֲבֹבָא שַׁעֲבוּדָה הוּא דְאֲחָא לַעֲבֹבָא (עַד כָּאֵן לֹא אָמַר ר' נַחֲמִיָּה דְכַתִּיב חֲקָה שַׁעֲבוּדָה לַעֲבֹבָא כְּגוֹן חֲתִיּוֹת גְּחִלִים מִן הַמַּחֲבֵחַ וּשְׁחִיטַת פֶּר עֲעֻבוּדוֹת יִנְיָהּ וּפְסוּלוֹת בַּכֹּהֵן אַחֵר אֲבֵל הַגְרָלָה דְּלֹא עֲבוּדָה הִיא שֶׁכְּשֶׁרָה בַּסֵּגֹן לְמֵאֵן דְאֹמַר לַעִיל הַסֵּגֹן וּכ"ג מְכַיִסִּין וְזִיָּהֶן שֶׁל יָמִין בַּקַּלְפִּי אִימָא הֵבֵא מוֹקֵה ר' נַחֲמִיָּה דְלֹא מַעֲבָא): כְּלִי עֲלֵמָא לֹא פְלִיגִי דְמַעֲבָא דְקֹאֲמַר חֲקָה עָלִיהּ כַּתִּיב: שְׂאֲנִי הֵבֵא דִּתְנָא בַּה קָרָא אִף עַל גַּב דְּחוּקָה לָאו עָלָה חֲמוּא לַעֲבַב מַעֲבָא שְׁהָרִי שָׂנָה עָלָיו הַפְּתוּב לַעֲבַב וּמִקְרָא יִתְרָה נִסְקָא לֵה עֲבוּבָא:

מסורת הש"ס
א כריתות כח.
ב תוספתא מנחות
תורה אור השלם

והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחודש תענו את נפשתיכם וקל-מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוכם (ויקרא טו, כט)

אָלָא לָהֶךָ לְשָׂנֵא דְאִמְרַת אֲלַפָּא דְרַבִּי יוֹהָנָה מְעַבְבָּא וְכָל שָׁבֹן לְרַבִּי נְחֶמְיָה הָא מַנִּי לֹא רַבִּי יוֹהָנָה וְלֹא רַבִּי נְחֶמְיָה: תְּנִי מַצְנֵה לְהַנִּיחַ וְאִם לֹא הֵנִיחַ כָּשֶׁר וּבִהְיָ כְּלִי עֲלֵמָא מוֹדוּ דְבִנְיָתָיָה לֹא תֵּנָה בֵּהּ קִרָּא אֲלָא חֲדָא זִמְנָא הוּא דְכַתִּיב וְנָתַן אֶהְרֹן וְגוֹ' חֲבֵל בַּעֲלִיָּה תֵּנָה בֵּהּ קִרָּא דְכַתִּיב וְהָקִרִב אֶהְרֹן אֶת הַשָּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עֲלָיו וְגוֹ' וְכַתִּיב וְהַשָּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה: וְלִהְיוֹת עַל שָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ בְּדַכְתִּיב וְהִנֵּה עָלָיו וְגוֹ': אֵלִימָא לֹא הֵנִיחַ בַּהֲוָא הוּא דְקָאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כָּשֶׁר חֲבֵל עָלֵיתָ מִחוּץ קִלְפִי אִית לֵה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּמַעַבְבָּא: וְהַתְּנִיחַ מִת אַחַד מִהֶן לְאַחַר הַגְּרָלָה דְאִי אֶפְשָׁר עוֹד לְהִגְרִיל אֲלָא אִם כֹּן וְבִיא שְׁנִים אַחֲרִים וְנִלָּךְ אַחַד לְאַבוּר בְּקָאָמַרִי' בְּפ' שְׁנֵי שְׁעִירִי (לְחֻמֵּן יוֹמָא דָּף סב.): מְבִיא אַחַד מִן הַשּׁוֹק תַּחַת זֶה שְׁמַת וְיִהְיֶה חֲבֵרוֹ שֶׁל זֶה הָעוֹמֵד וְאִין צְרִיךְ לְהִגְרִיל: רַבִּי שְׁמַעוֹן לֹא יָדַע כּוֹ' לְעוֹלָם לֹא הִגְרִיל דְקָאָמַר תֵּנָה קָמָא כָּשֶׁר לֹא הֵנִיחַ הוּא וְדַקְשֵׁיא לָהּ הִיכִי קָאָמַר ר"ש עָלָה לֹא הִגְרִיל כָּשֶׁר אִי הִגְרָלָה זֶה הָיָה הִנָּחָה מִשְׁמַע דְאִי לֹא הָעָלָה כְּסוּל לְרַבִּי שְׁמַעוֹן לֹא תִקְשִׁי דָּלָא הִגְרִיל דְקָאָמַר ר' שְׁמַעוֹן לֹא הִגְרִיל מִמֶּשׁ קָאָמַר וְלֹא הָיָה יָדַע דָּלָא הִגְרִיל דְקָאָמַר ת"ק אֲהֻנְסָה הוּא דְקָאִי וְהִכִּי קָאָמַר לֵהוּ ר' שְׁמַעוֹן לְרַבְּנָן אִי לֹא הִגְרִיל כָּשֶׁר דְקָאָמַרְתִּי הָיָה בַּעֲלִיָּה דְהוּא הִגְרָלָה מִמֶּשׁ פְּלִיגְנָא עָלֵינוּ בַּחֲדָא בְּלֹא הִתְעַדָּה: וְאִי הִגְרָלָה דְקָאָמַרְתִּי הָיָה הִנָּחָה חֲבֵל עָלֵיהּ לְדִידְכוּ מַעַבְבָּא פְּלִגְנָא בְּתַרְתִּי דְלִידְיָי הִגְרָלָה לֹא מַעַבְבָּא כֻּלָּל וְהוּא מַעַבְבַּ וְלִחְמֵן מִפְּרַשׁ טַעמָא דְתַרְוִיבָּה בְּדוּוּי: פֶּר מַעַבְבַּ אֶת הַשָּׁעִיר אִם הַקָּדִים אַחַת מִן הָעֲבוּדוֹת שֶׁל שָׁעִיר הַמֵּאֲחֲרוֹת לִשְׁל פֶּר וְשִׁשָּׁאָה קָדָם לְפֶר הַפֶּר שֶׁהוּא רָאוּי לְקָדָם לֵה מַעַבְבָּא וּפּוֹסְלָה וְאִינֵה עוֹלָה לוֹ וְצִרִיךְ לְחַזֵּר וְלַעֲשׂוֹתָהּ לְאַחַר הַפֶּר וּסְדֵר עֲבוּדוֹתֶיהָ כֶּן הִיא בְּפִרְשָׁה בַּתְּמִלָּה מִתְעַדָּה עַל הַפֶּר וְדוּי רָאשׁוֹן וְאִח"פ מְגִרִיל עַל הַשָּׁעִיר וְאַחַר כֶּן מִתְעַדָּה עַל הַפֶּר וְדוּי שְׁנֵי וְשִׁחְטוּ וּמַכְבִּים כֶּן וּמַחֲסֶה וְנִתֵּן אֶת הַקְּטֹרֶת עַל הָאֵשׁ (וְגו') וְנִתֵּן מִזֶּם הַפֶּר עַל הַפִּסְקָת וְאַחַר כֶּן שׁוֹחֵט אֶת הַשָּׁעִיר וְנִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל הַפִּסְקָת וְאַחַר כֶּן נִתֵּן מִזֶּם הַפֶּר עַל הַפִּרְקָת וְאַחַר כֶּן מִזֶּם הַשָּׁעִיר וְאַחַר כֶּן מִפְּרַשׁ דְּמִים

וְנִתֵּן עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי: חֲבֵל הַשָּׁעִיר אִינוּ מַעַבְבַּ אֶת הַפֶּר אִם הַקָּדִים עֲבוּדַת הַפֶּר וְהוּא מִן הַמֵּאֲחֲרוֹת לִשְׁל שָׁעִיר וְשִׁשָּׁאָה לְפָנֵי שָׁעִיר אִין הַשָּׁעִיר שְׁהִיָּה רָאוּי לְקָדָם לֵה פּוֹסְלָה: בַּמִּתְּנוּת שְׂבָפָנִים קָאָמַרִי דְסִדֵּר הַפֶּר מַעַבְבַּ אֶת הַשָּׁעִיר: אִי אֶתְקַדְמִיָּה לְשָׁעִיר עַל בֵּין הַקָּדִים מִקְּמִי פֶר לֹא עָשָׂה כְּלוּם: אֲלָא שָׁעִיר אִינוּ מַעַבְבַּ אֶת הַפֶּר מֵאִי נִיחָא אִינֵה עֲבוּדָה מַצְיָה בַּשָּׁעִיר הַקּוֹדֶמֶת לִשְׁל פֶּר בַּמִּתְּנוּת פָּנִים דְּנִימָא עָלָה שְׂאִם שָׁנָה לְהַקָּדִים אֶת שֶׁל פֶּר לְפָנֵיהּ אִין הַשָּׁעִיר הַרָאוּי לְקָדָם לֵה פּוֹסְלָה: בַּהֲיָכַל עַל הַפִּרְקָת: חֲקָה בְּתִיבָא בָּהּ אֶהָא חָפִינוּ רַבִּי יוֹהָנָה מוֹדָה דְאֶלְבָּדִים הַנֶּעֱשִׂין בַּפְּנִים בְּתִיב חֲקָה וְהָרִי שָׁנָה זֶה בַּעֲבוּדוֹת פָּנִים שְׁהָרִי הַקָּדִים לֵה אֶת שֶׁל חוץ שֶׁהִיא מֵאֲחֲרִית לֵה: אֲלָא לֹא דְאֶחָדָם מִתְּנוּת דְּפֶר בַּפְּנִים מִקְּמִי הִגְרָלָה דְשָׁעִיר דְשֶׁל בְּרַחֲךָ אִינֵךְ מוֹצֵא עֲבוּדוֹת שָׁעִיר קָדָם מִתְּנוּת דְּפֶר בַּפְּנִים אֲלָא זֶה וְקַתְּנִי דָּלָא מַעַבְבָּא: וּמִדְּסִידְרָא לֹא מַעַבְבָּא הִגְרָלָה נְמִי לֹא מַעַבְבָּא חָפִינוּ עַקֵּר לֵה לְגַמְרִי אֲלֵמָא אִיבָא לְמֵאֵן דְאָמַר הִגְרָלָה לֹא מַעַבְבָּא וְקָשִׁיא לְמֵאֵן דְאָמַר חָפִינוּ לְרַבִּי יוֹהָנָה מַעַבְבָּא וְכָל שָׁבֹן לְרַבִּי נְחֶמְיָה הָא מַנִּי: דְאֶחָדִים מִתְּנוּת דְּפֶר עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי בְּדַכְתִּיב (וַיִּקְרָא ט"ז:י"ח) וְנִלָּחַם מִזֶּם הַפֶּר וּמִזֶּם הַשָּׁעִיר וְגוֹ' וְהָיָה לוֹ לְאַחֲרוֹ עַד גְּמַר מִתְּנוּת הַפִּרְקָת: וְהָיָ דְבַסְדְּרָא לֹא מַעַבְבָּא הִגְרָלָה דְהָא לְרַבִּי יוֹהָנָה לֹא בְּתִיבָה חֲקָה אֲדָבָרִים הַנֶּעֱשִׂים בַּחוּץ הִגְרָלָה מִיָּהָא כִּי עַקֵּר לֵה לְגַמְרִי מַעַבְבָּא דְתֵּנָה בֵּהּ קִרָּא בְּדִלְמָנִיחָא אֲפִלְגֻנְתָּא דָּלָא הִתְעַדָּה קָאִי וּמִקְּמִי תָא שְׁמַע פֶּר מַעַבְבַּ אֶת הַשָּׁעִיר גְּרָסִינוּ לִיָּה:

פְּלִיגִי וְאָמַר רַבִּי יַנְאִי

אֲלָא לְהָךָ לִישָׁנָא דְאִמְרַת פְּלִיגִי, בַּשְּׁלָמָא לְמֵאֵן דְאָמַר לֹא מַעַבְבָּא, הָא מַנִּי — רַבִּי יְהוּדָה הִיא, אֲלָא לְמֵאֵן דְאָמַר מַעַבְבָּא, הָא מַנִּי? תְּנִי: מַצְנוּה לְהִנָּיִחַ. תָּא שְׁמַע: מַצְנוּה לְהִגְרִיל וּלְהִתּוּדוֹת. לֹא הִגְרִיל וְלֹא הִתּוּדָה — כָּשֶׁר. וְכִי תִימָא הָכִי נְמִי לְהִנָּיִחַ, אֵימָא סִיפָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: לֹא הִגְרִיל — כָּשֶׁר, לֹא הִתּוּדָה — פְּסוּל.^(א) מֵאִי "לֹא הִגְרִיל"? אֵילִימָא לֹא הֵנִיחַ, מְכַלְל דְרַבִּי שְׁמַעוֹן סִבֵּר הִגְרָלָה מַעַבְבָּא, וְהִתְנַיָּא: מִת אַחַד מִהֶן, מְבִיא חֲבִירוֹ שְׁלֹא בַּהֲגִרְלָה, דְבָרִי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי שְׁמַעוֹן לֹא יָדַע מֵאִי קָאָמַרִי רַבְּנָן, וְהָכִי קָאָמַר לְהוּ: אִי הִגְרָלָה — הִגְרָלָה מִמֶּשׁ קָא אָמַרְתִּי, פְּלִיגְנָא עָלֵיכֹן בַּחֲדָא. אִי הִגְרָלָה דְקָאָמַרְתִּי הָיָינוּ הִנָּחָה — פְּלִיגְנָא עָלֵיכֹן בְּתַרְתִּי.^(ב) תָּא שְׁמַע: פֶּר מַעַבְבַּ אֶת הַשָּׁעִיר, וְשָׁעִיר אִין מַעַבְבַּ אֶת הַפֶּר בַּמִּתְּנוּת שְׂבָפָנִים. בַּשְּׁלָמָא פֶּר מַעַבְבַּ אֶת הַשָּׁעִיר: דְאִי אֶתְקַדְמִיָּה לְשָׁעִיר מִקְּמִי פֶר — לֹא עַבְד וְלֹא כְלוּם. אֲלָא שָׁעִיר אִין מַעַבְבַּ אֶת הַפֶּר — מֵאִי נִיחָה? אֵילִימָא דְאִי אֶתְקַדִּים מִתְּנוּת דְּפֶר בַּהֲיָכַל מִקְּמִי מִתְּנוּת דְשָׁעִיר בַּפְּנִים — "חֻקָּה" בְּתִיב בָּהּ. אֲלָא לֹא, דְאֶתְקַדִּים מִתְּנוּת דְּפֶר בַּפְּנִים מִקְּמִי הִגְרָלָה. וּמִדְּסִידְרָא לֹא מַעַבְבָּא — (עֵיִקְרָא) הִגְרָלָה נְמִי לֹא מַעַבְבָּא! לֹא, דְאֶתְקַדִּים מִתְּנוּת דְּפֶר בַּמִּזְבֵּחַ מִקְּמִי מִתְּנוּת דְשָׁעִיר בַּהֲיָכַל, וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְאָמַר: דְבָרִים הַנֶּעֱשִׂין בַּבִּגְדִי לְכֹן בַּחוּץ — לֹא מַעַבְבִּי. וְהָא בַּמִּתְּנוּת שְׂבָפָנִים קַתְּנִי! אֲלָא: הָא מַנִּי — רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא, דְאָמַר: הִגְרָלָה לֹא מַעַבְבָּא. וְאִיבָעִית אֵימָא: לְעוֹלָם רַבִּי יְהוּדָה הִיא, וְנָהִי דְכִסְדִּירָא לֹא מַעַבְבָּא — הִגְרָלָה מִיָּהָא מַעַבְבָּא. וְאֶזְדוּ לְטַעַמְיָהּ, דִּתְנִינָא:

י"עמך

תְּנִי מַצְנוּה לְהִנָּיִחַ ה"נ תָּנָה מַצְי לְשִׁנּוּי הָא מַנִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא דְאָמַר הִגְרָלָה לֹא מַעַבְבָּא וְאִח"פ מְצַאתִי בְּרִיתָא זֶה שְׁנוּיָה בַּתּוֹסְפָתָא [פ"ג] וְסוּמָךְ לֵה שְׁנוּיָה פְּלוּגְתָּא דְבַסְמוּךְ דְרַבִּי יוֹהָנָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן יַעֲמֵד חִי וְכוּ' וּמַסִּיק דְבָרִי רַבִּי יוֹהָנָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר וְכוּ' וּמִדְּסִיפָא ר"ש רִישָׁא לֹא רַבִּי שְׁמַעוֹן: הָא דְקָאָמַר תְּנִי מַצְנֵה לְהַנִּיחַ אִינוּ מַנִּיָּה הַבְּרִיתָא אֲלָא בְּרִישֵׁי קָא מִפְּרַשׁ מֵאִי לֹא הִגְרִיל לֹא הֵנִיחַ הַגּוֹרָל: רַבִּי שְׁמַעוֹן לֹא יָדַע וְאִם תָּאָמַר לִימָא דְשָׁפִיר יָדַע וְלֹא הִגְרִיל דְרַבִּי שְׁמַעוֹן הָיָה עָלָה כִּי הִיכִי דְמַפְרָשִׁי נְמִי הִשְׁתָּא לָלֹא הִגְרִיל דִּידָה עָלָה אַע"ג דָּלָא הִגְרִיל דְרַבְּנָן מִסְפָּקָא לֵה אִי הָיָה הֵנִיחַ אוֹ עָלָה וַי"ל אִי רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁפִיטָא לִיָּה דָּלָא הִגְרִיל דְרַבְּנָן הָיָה לֹא הֵנִיחַ א"כ תָּנָה לִיָּה לְמִימַר אִיָּהוּ לֹא עָלָה הַגּוֹרָל חֲבֵל הִשְׁתָּא נִיחָא מִשּׁוּם דְמַסְפָּקָא לִיָּה דְלָמָא רַבְּנָן אָמַרִי לֹא עָלָה וְקָרוּ לִיָּה לֹא הִגְרִיל נְקֻט נְמִי לֹא הִגְרִיל: וְאֶזְדוּ לְטַעַמְיָהּ דִּתְנִינָא יַעֲמֵד חִי כּוֹ' פֶּרש"י דְאָוּוּי קָאִי וְאָמַר שְׁשִׁס לְגָרָם אוֹתָהּ לְעֵיל קָדָם ת"ש פֶּר מַעַבְבַּ אֶת הַשָּׁעִיר וּל"נ בְּגִרְסַת הַסְּפָרִים וְקָאִי אֲהֻנְסָה וּמִשּׁוּם דְקָאָמַר אִי בָעִית אֵימָא ר"ש דְאָמַר הִגְרָלָה לֹא מַעַבְבָּא וְאִי בָעִית אֵימָא רַבִּי יוֹהָנָה נָהִי דְבַסְדְּרָא לֹא מַעַבְבָּא הִגְרָלָה מַעַבְבָּא הִיכָא דָּלָא עָלָה הַגּוֹרָל כֻּלָּל כּוֹ' וְאֶזְדוּ לְטַעַמְיָהּ דְכִי הִיכִי דְפְלִיג ר' יוֹהָנָה אַרְבֵּי שְׁמַעוֹן הִיכָא דָּלָא עָלָה הַגּוֹרָל מַעוֹלָם הָכָא נְמִי פְּלִיג הִיכָא דְעָלָה הַגּוֹרָל וּמִת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ קָדָם מִתֵּן דְמִים דְשָׁעִיר הַפְּנִימִי דְסִבִּירָא לִיָּה לְרַבִּי יוֹהָנָה יִשְׁפֹךְ הָדָם וְיִבִּיא שְׁנִים אַחֲרִים וְיִגְרִיל עָלֵיהֶם בַּתְּמִלָּה דְתַנִּיָּא יַעֲמֵד חִי עַד מִתִּי וְהָא זָקוּק לְחִוִּית עַד מִתֵּן דְמִים שֶׁל חֲבֵרוֹ וּלְכַפֵּר עָלָיו דְקִרָא הָיָי פֶּרֶשׁ עַד שְׂוִכְפֵּרוֹ בַּחֲבֵרוֹ וְר' שְׁמַעוֹן סִבֵּר אִין צְרִיךְ וּלְכַפֵּר עָלָיו אֲשֶׁעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ קָאִי וְה"ק וְהַשָּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַעֲזֹאזֵל יַעֲמֵד חִי עַד שְׂוִכְפֵּר עָלָיו בְּדוּוּי וְאִם מִת קָדָם וְדוּי מְבִיא אַחַר בְּלֹא הִגְרָלָה וְאִם מִת אַחַר וְדוּי אִין צְרִיךְ לְהִבִּיא אַחַר חֵף ע"פ שֶׁלֹּא שְׁלַחוּ עֲדִין דְשִׁלּוּחַ אִינוּ מַעַבְבַּ וְאִם מִת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ קָדָם וְדוּי וְקָדָם זְרִיקַת דְמִי חֲבֵרוֹ וְזִרְק הָדָם שֶׁל חֲבֵרוֹ וּמְבִיא שָׁעִיר אַחַר בְּלֹא הִגְרָלָה וּמִתְעַדָּה עָלָיו וְלֹא יִגְרִיל חָפִינוּ לְמַצְנֵה

מְגִרִיל עָלֵיהֶם לְמַצְנֵה וְלֹר' שְׁמַעוֹן לְמַצְנֵה נְמִי לֹא כִיּוֹן דְסִבִּירָא לִיָּה דְאִינוּ מְבִיא אֲלָא אַחַד אִין שִׁיךְ כּוֹ' הִגְרָלָה:

 עין משפט גור מצוה

א מיי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:
ב מיי' פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ו:

פִּינּוֹן דִּקְבָּעָתָהּ שְׂמאל כּו' וְלֹא בְּעֵי לְאוּקמָא ר"ע כּרְבֵי שְׁמַעוֹן פִּינוֹן דְּר' יְעֻמָּד וְר' נְחֻמֵּיהַּ גְּמִי הָיוּ תַלְמִידֵייו בְּדִלְיָתָא בְּפָרָק הָבֵא עַל יְבֻמָּתוֹ (יְבֻמּוֹת דף סב:): וְעֻשָׁהּוּ חֲטָאת הַגּוֹרֵל עֲשָׂהוּ חֲטָאת וְכו' וּא"ת נִדְּהַר וְנִילָף בְּעֵלְמָא מִהֶבֱא שְׁתַּקְדַּשׁ הַגּוֹרֵל מִק"ו וּמָה בְּמִקּוֹם שֶׁלֹּא קִדַּשׁ הָשֵׁם קִדַּשׁ הַגּוֹרֵל בְּמִקּוֹם שֶׁקִּדַּשׁ הָשֵׁם א"ד שְׁתַּקְדַּשׁ הַגּוֹרֵל וי"ל דְּכִי הֵיכִי דְדַרְשִׁינוּ מוֹעֲשֵׂהוּ חֲטָאת הַגּוֹרֵל עֲשָׂהוּ חֲטָאת וְחִין הָשֵׁם עֲשָׂהוּ חֲטָאת כֹּל שֶׁכּוֹן דְּגִדְרוֹשׁ וְעֲשָׂהוּ חֲטָאת לָזֶה וְלֹא לְאַחַר פְּתַע דַּבֵּ"ק דְּקִדְוִשִׁין (דף טו:) אֲמַרְינוּ גְּבִי עֲבַד עֲבָרֵי הַנִּמְכָּר לְנִכְרֵי שְׂיָהָא. נִגָּלַל בְּשֵׁשׁ מִק"ו וּמָה מִי שְׁאִין נִגָּלַל בְּחֵלֶה פִּי בַּקְרוּבִים כְּגוֹן עֲבַד עֲבָרֵי הַנִּמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל נִגָּלַל בְּשֵׁשׁ מִי שֶׁנִּגָּלַל בְּחֵלֶה חִינּוּ דִּין שְׂיָהָא נִגָּלַל בְּשֵׁשׁ וּמִשְׁנֵי ת"ל בְּחֵלֶה בְּחֵלֶה הוּא נִגָּלַל וְחִינּוּ נִגָּלַל בְּשֵׁשׁ וּפְרִיךְ וְחִי ס"ד וְלָף שְׂכִיר שְׂכִיר אֲמַאי חִינּוּ נִגָּלַל בְּחֵלֶה וְנִילָף שְׂכִיר שְׂכִיר וּמִשְׁנֵי שְׁאִנֵּי הֵתָם דְּאָמַר קִרָּא וְיִגָּלְנוּ לָזֶה וְלֹא לְאַחַר אֲלֵמָא אִף עַל גַּב דְּפִשְׁטִיטָא לִיהַ דְּדַרְשִׁינוּ מַעֲוִטָא דִּינִגָּלְנוּ לָזֶה וְלֹא לְאַחַר וְלִהִיב לֹא וְלַפִּינוּ נִמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל בַּח"ו מִנְמַכָּר לְנִכְרֵי אֲפִלּוּ הִכִּי הִנּוּ וְלִיף נִמְכָּר לְנִכְרֵי לִגָּלַל בְּשֵׁשׁ בַּח"ו וְלֹא קָא מִמַּשְׁט לִיהַ מִינִגָּלְנוּ וּלְמַדְרַשׁ דּוּדוּ וְכוּן דּוּדוּ אוּ מִשְׁאָר בְּשָׂרֵי וְיִגָּלְנוּ וְלֹא בְּדָבָר אַחַר אֲבַל תַּמָּה מֵאִי שְׁנָא דְּהִבָּא מִמַּשְׁטִינוּ תַרְוִיחֵי מוֹעֲשֵׂהוּ דְּהִבָּא לֹא מִקִּדַּשׁ הָשֵׁם וּבְעֵלְמָא לֹא מִקִּדַּשׁ הַגּוֹרֵל וְהֵתָם לֹא מִמַּשְׁט מִינִגָּלְנוּ אֲלֵא דְּבַעֲלֵמָא לֹא מִהֲנֵי גִּלְתֵּי קְרוּבִים אֲבַל דְּהִבָּא חִינּוּ נִגָּלַל בְּשֵׁשׁ וְלִיף לֵא מִקְרָא אַחֲרִיבָא מוֹחָס לֹא וְיִגָּלַל בְּחֵלֶה בְּחֵלֶה הוּא נִגָּלַל וְחִינּוּ נִגָּלַל בְּשֵׁשׁ וּשְׁמַא יֵשׁ לוֹמַר דְּשִׁאנֵי הִבָּא דְּכִינוּן דְּכַתִּיב וְעֲשֵׂהוּ חֲטָאת וְכַתֵּב גְּמִי חֲקָה אֲתָא וְעֲשֵׂהוּ דְּכַתִּיב לְגַלְגְּלֵי אַחֲרָה דְּקֹחֵי גְּמִי אַהֲגֵרְלָה דֹּאע"ג דְּלַרְבֵּי יְהוּדָה חֲקָה לֹא קוֹימָא אַהֲגֵרְלָה וְעֲשֵׂהוּ מַגְלִי לָן דְּחוּקָה גְּמִי קֹחֵי אַהֲגֵרְלָה א"ג

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

יַעֲמַד חֵי עַל פֶּרֶסְךָ לְלַמַּדְנֵי שְׂאֵס יַעֲמַד חֵי לְפָנַי ה' לְכַפֵּר עָלֵינוּ", עַד מָתִי יִהְיֶה זְקוּק לְעַמּוּד חֵי? עַד שְׁעַת מַתָּן דָּמוּ שֶׁל חֲבִירוֹ —

וַיְדוּי דְּבָרִים. בְּמַאי קָא מִיפְלָגִי? בְּדַתְנָגָא: "לְכַפֵּר" — בְּכַפֵּרַת דָּמִים הַפְּתוּב מִדְּבַר, וְכֵן הוּא אוֹמַר: "וְכָלֶה מִכַּפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ". מָה לְהֵלֵן — בְּכַפֵּרַת דָּמִים, אִף פֶּאן — בְּכַפֵּרַת דָּמִים, דְּבָרִי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: "לְכַפֵּר עָלֵינוּ". בְּכַפֵּרַת דְּבָרִים הַפְּתוּב מִדְּבַר. תָּא שְׁמַע, שְׁאֵלֹו תַלְמִידֵיו אֶת רַבִּי עֲקִיבָא: עֲלֶה בְּשְׂמַאל, מַהוּ שְׂיַחְזוֹר לְיָמִין? אָמַר לֵהּ: אַל תִּתְּנוּ מְקוֹם לְמִינִין לְרִדּוֹת. טַעַמָּא דָּאֵל תִּתְּנוּ מְקוֹם לְמִינִין לְרִדּוֹת, הָא לֹאוּ הִכִּי מַהֲדָרִינוּ לִיהַ, וְהָא אֲמַרְתָּ הַגֵּרְלָה מַעֲפָבָא, וְכִינוֹן דִּקְבָּעָתִיהַ שְׂמַאל הִיכִי מַהֲדָרִינוּ לִיהַ? אָמַר רַבָּא, הִכִּי קֹאמְרִי: עֲלֶה הַגּוֹרֵל בְּשְׂמַאל, מַהוּ שְׂיַחְזִירוּ לוֹ וְלִשְׁעִירוּ לְיָמִין. אָמַר לֵהֶם: אַל תִּתְּנוּ מְקוֹם לְמִינִין לְרִדּוֹת. תָּא שְׁמַע: אֵילֹו נֶאֱמַר: "אֶת הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָיו", הֵייתִי אוֹמַר יַבִּיחְנוּ עָלָיו, — תַלְמוּד לװמר: "עֲלֶה", פִּינוֹן שְׁעֲלָה שׁוּב אֵינוֹ צָרִיף. לְמַאי? אֵילִימָא לְמַצּוּהַ, מְכַלֵּל דְּהִנְחָה מַצּוּהַ גְּמִי לֹא? אֲלֹא לֹאוּ, לְעַכְבַּ. וּשְׁמַע מִיפָּה: הַגֵּרְלָה מַעֲפָבָא, הַנָּחָה — לֹא מַעֲפָבָא! אָמַר רַבָּא, הִכִּי קֹאמַר: אֵילֹו נֶאֱמַר "אֲשֶׁר עָלָיו", הֵייתִי אוֹמַר יַבִּיחְנוּ עָלָיו עַד שְׁעַת שְׁחִיטָה, תַלְמוּד לװמר: "אֲשֶׁר עָלֶה", פִּינוֹן שְׁעֲלָה שׁוּב אֵינוֹ צָרִיף.^[א] תָּא שְׁמַע: "וְעֻשָׁהּוּ חֲטָאת", הַגּוֹרֵל עוֹשָׂהוּ חֲטָאת, וְאִין הַשֵּׁם עוֹשָׂהוּ חֲטָאת. שְׂיַכּוּל, וְהֵלֹא דִין הוּא: וּמָה בְּמִקּוֹם שְׁלֹא קִידַּשׁ הַגּוֹרֵל — קִידַּשׁ הַשֵּׁם, מְקוֹם שְׁקִידַּשׁ הַגּוֹרֵל, אֵינוֹ דִין שְׂיַקְדַּשׁ הַשֵּׁם? תַלְמוּד לװמר: "וְעֻשָׂהוּ חֲטָאת", הַגּוֹרֵל עוֹשָׂה חֲטָאת, וְאִין הַשֵּׁם עוֹשָׂה חֲטָאת.

סָתָם

אֲתָא אֶס תֵּאמַר שְׁלֹא יִשְׁלַחְנוּ עַד לְאַחַר מַתָּן דָּמִים לְכַתֵּב וַיַּעֲמַד לְפָנַי ה' לְכַפֵּר עָלָיו חֵי לָמָּה לִי אֲלֵא שְׂאֵס מַתָּ צָרִיךְ לְהִבִּיא אַחַר: וְעַד מַתִּי הִזְקִינוּ לְהִיּוֹת חֵי עַד שְׁעַת מַתָּן דָּמִים שֶׁל חֲבָרֵי דְּכַתִּיב לְכַפֵּר עַד שְׁיַכַּפֵּר בָּדָמוּ שֶׁל חֲבָרֵי אֲבַל מַשְׁעַת מַתָּן דָּמִים וְחֵילָךְ אַע"פ שְׁגָלִין לֹא הִתְנַהַּ לְפִי כִּדָּר הַמַּקְרָאוֹת וְכֵלֶה מְכַפֵּר וְגו' (וַיִּקְרָא טז) וְסַמָּךְ אֲרַחֵן וְגו' אֶס מַת אִין צָרִיךְ אַחַר אֲלֵמָא וְדוּי לֹא מַעֲפַב: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר כּו' בְּדַפְרֵישׁ טַעַמָּא לְחַמֵּן וְחֵנִי שְׁמַעְתִּי וְאֲזִלוּ לְטַעַמְהוּ בְּהִנְרָלָה מַעֲפָבָא וְלֹא מַעֲפָבָא וְחִי אֲפִשָּׁר לְהַעֲמִידָהּ: וְכֵן הוּא אוֹמַר וְכֵלֶה מִכַּפֵּר אֶת הַקִּדַּשׁ הוּא מַתָּן דָּמִים וְהַקְרִיב אֶת הַשְּׁעִיר הִסִּי עַד פֶּאן צָרִיךְ לְהִיּוֹת חֵי: עֲלֶה בְּשְׂמַאל גּוֹרֵל כֹּס: אַל תִּתְּנוּ מְקוֹם לְצַדִּיקִים תַלְמִידִים הַחוּלָקִים עַל הַתּוֹרָה לְרִדּוֹת וְלַמַּשְׁוֹל בָּהֶן לַחֲפַח אֲתָכֶם בְּדַפְרֵישׁ שְׂיֹאמְרוּ לְפִי קַעֲנִים הֵם עוֹשִׂים הַכֵּל: הֵא לֹאוּ הִכִּי מַהֲדָרִינוּ שֶׁל עֲזֹאזֹל כֹּס: פִּינוֹן שְׁעֲלָה מַתָּן קַלְפִּי וַיּוֹדַע חִיזֵּי לָשֵׁם וְחִיזֵּי לְעֲזֹאזֹל שׁוּב אֵינוֹ צָרִיךְ לְהִיּוֹת מַנְחָ עָלָיו וְאֲפִילוּ לְמַצְוָה אֲבַל עָלִיהַ וְהִנְחָה מַצְוָה (הִיא) מִיָּהָא אִיפָּא: וְחִין הָשֵׁם אֶס קִרָּא לוֹ שֵׁס בְּלֹא גּוֹרֵל: בְּמִקּוֹם שֶׁלֹא קִדַּשׁ הַגּוֹרֵל בְּשָׂרָר קִרְבָּנוֹת הַצְּרִיבִין פְּרוּשׁ כְּגוֹן קִנֵּי זָבִין וְזָבִית וַיּוֹלְדוֹת שְׂאֲחַד מִהֶן חֲטָאת וְאֲחַד מִהֶן עוֹלָה שֶׁלֹא קִדַּשׁ הַגּוֹרֵל אֶס בְּתַב עַל שְׁנֵי גּוֹרְלוֹת עַל אֲחַד חֲטָאת וְעַל א' עוֹלָה וּנְתַנּוּ עָלֵיהֶם לֹא מַצְוִינּוּ שְׁהַגּוֹרֵל קוֹבַעַס וְלֹא יָכוֹל לְשַׁנוּתָּ: קִדַּשׁ הָשֵׁם מֵאַחַר שֶׁקִּרָּא לָזוּ חֲטָאת לָזוּ עוֹלָה חִין הַכֵּהן רַשָּׁאי לְשַׁנוּתָן בְּדִלְמַרְיֵינוּ לְחַמֵּן (יּוֹמָא דף מא.). מוּלְקַחְסָה שְׁתֵּי תַרְסִס אוּ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֲחַד לְעֵלָה וְאֲחַד לְחֲטָאת בְּשַׁעַת לְקִיחָה הֵן נִקְבָּעִין זֹו לְעוֹלָה זֹו לְחֲטָאת פֶּאן שְׁמַצְוִינוּ שְׁהַגּוֹרֵל קוֹבַעָן חִינּוּ דִין שְׁהֵשֵׁם קוֹבַעָן:

מַשּׁוּם דְּתַנָּא בַּה קִרָּא תַרִּי זְמַנִּי אֲשֶׁר עָלָה אֲשֶׁר עָלָה וּבַהֲא גְמִי נִיחָא מֵאִי דַח"ל דְּמַסִּיק תַּיּוּבְתָא לַמ"ד הַנְרָלָה לֹא מַעֲפָבָא אֲבַל לַמ"ד מַעֲפָבָא נִיחָא וְחַמַּאי לְדִידָה גְמִי תַקִּשִׁי דְּהִבָּא וְלִיף עַבּוּבָא מוֹעֲשֵׂהוּ וְחִיחֵי וְלִיף לִיהַ לְעֵינ מַדְתַּנָּא בַּה קִרָּא וְלַמַּאי בְּפִרְשִׁית נִיחָא דְּחִי לֹאוּ וְעֲשֵׂהוּ דְּמַשְׁמַע מַעֲוִטָא אַע"ג דְּתַנָּא בַּה קִרָּא הִנּוּ דְּרַשִׁינוּ לֹא לּוֹמַר דְּהַגֵּרְלָה לֹא מַעֲפָבָא פִינוֹן דָּלֹא תַנָּא בַּה קִרָּא בְּלִשְׁוֹן צְוּי לְהִכִּי אֲצַטְרִיךְ וְעֲשֵׂהוּ וְחִי לֹא תַנָּא בַּה קִרָּא לֹא הִנּוּ דְּרַשִׁינוּ וְעֲשֵׂהוּ אֲלֵא לְמַעֲוִטֵי דָּלֹא מִהֲנֵי הַנְרָלָה בְּעֵלְמָא פִי הֵהוּא דִּינִגָּלְנוּ בְּדַפְרַשׁ' לְהִכִּי אֲצַטְרִיךְ דְּתַנָּא בַּה קִרָּא מִיחֵי בְּלֹאוּ הִכִּי מַצִּי לְמִימַר דָּלֹא פְרִיךְ לַמ"ד מַעֲפָבָא דְּחִיפָא לְמִימַר טַעַמָה מִהֶבֱא וְהָא דְּקֹאמַר טַעַמָא לְעֵיל מַשּׁוּם דְּתַנָּא בַּה קִרָּא חִין זֶה מַדְבָּרֵיו אֲלֵא בְּעַל הַגְּמָרָא קָא מְפַרַשׁ לְטַעַמָא הִכִּי לְמַאי דָּלֹא יַדַע אֲפִתִּי בְּרִיתָא דְּוַעֲשֵׂהוּ וְכִי הֵאי גּוֹנָא יֵשׁ בַּפ"ג דְּשַׁבּוּעוֹת (דף כה.) גְּבִי בְּלוּנְתָא דְּרַב וּשְׁמוּחָל בְּשַׁבּוּעָה שְׁזַרַק פְּלוּנֵי צְרוּר לָיִס: מָחָ בְּמִקּוֹם שְׁלֹא קִדַּשׁ הַגּוֹרֵל כּו' הַקִּשָּׁה מוֹרִי הַר"ר שְׁמוּחָל בַּר מִנְחֵם זצ"ל הִיכִי גָמַר מִהֶבֱא וְהָא יוֹם הַפְּעוּרִים דָּבַר שְׁהִיהַ בְּכַלֵּל כֹּל הַקְרָבָנוֹת שְׁקִדַּשׁ בְּהֵם הָשֵׁם וַיַּצֵּא לְדוּן בְּדָבָר הַסָּדַשׁ בְּגוֹרֵל חִי אֲתָה יָכוֹל לְהַחְזִירוּ לְכַלְלֹו וּלְכַלֵּי עֵלְמָא חִיחֵי לֹא גָמַר מִכְּלָלָה בְּחִיחֵי מִקּוּמוֹן (זְבַחִים טו.) וְנִרְאֶה לִי דְּאֲפִילוּ וַיַּצֵּא לְדוּן בְּדָבָר הַסָּדַשׁ גָּמַרִי מַהֲדָּי בְּהֵן וְחַמֵּר אוּ בְּמָה מַצְוִנוּ אֶס חִין לְהַשִּׁיב אֲבַל אֶס יֵשׁ לְהַשִּׁיב לֹא גָמַרְיֵנוּ אֲבַל דָּבַר שְׁהִיהַ בְּכַלֵּל וַיַּצֵּא מִן הַכֵּלֵל לֹא לְלַמַּד עַל עַצְמוֹ וַיַּצֵּא כּו' בְּמוֹ הַבְּעָרָה וְכִיּוּצָא בַּה גָּמַרְיֵנוּ מִנֵּה אֲפִי' אֶס יֵשׁ לְהַשִּׁיב חִין מַשִּׁבִּין בְּמוֹ עַל ג"ש וְהַקֵּשׁ שְׁאִין מַשִּׁיבִין עָלֵיהֶן פְּתַע דְּבַפְרָק קַמָא דִּיבְמוֹת (דף זי.) פְּרִיךְ מֵאִי אֲצַטְרִיךְ עָלִיהַ לְמִיכַסר עֲרִיּוֹת לָיִבס מִהִיבָא תִיתִי דְּלִשְׁתְּרִי דְּאֲצַטְרִיךְ עָלִיהַ לְמִיכַסר קָא ס"ד תִּיתִי מַאֲשַׁת אַח דְּהִנּוּ לִיהַ דָּבַר שְׁהִיהַ בְּכַלֵּל וַיַּצֵּא לְלַמַּד וְכו' וּפְרִיךְ הֵא לֹא דְמִי אֲלֵא וַיַּצֵּא לְדוּן בְּדָבָר הַסָּדַשׁ וְכו' עַד אֲלֵא סו"א תִּיתִי אַחוּת אֲשֶׁה בְּמָה מַצְוִנוּ מַאֲשַׁת אַח וְהַשְׁתָּא פִינוֹן דְּאָמַר בְּבַר דְּהִנּוּ לִיהַ דָּבַר הַסָּדַשׁ הִיכִי הֲדַר תּוּ קֹאמַר תִּיתִי מַאֲשַׁת אַח אֲלֵא עַל פֶּרֶסְךָ מַעֲקָרָא הִנּוּ ס"ד לְמִימַר דְּגָמַר מַאֲשַׁת אַח בְּמוֹ מַדְבַּר שְׁהִיהַ בְּכַלֵּל וַיַּצֵּא לְלַמַּד דְּאֲפִילוּ אִיפָא פְרַכָּא לֹא פְרַכְבִּינוּ וּפְרִיךְ וְהֵלֹא דָּבַר הַסָּדַשׁ הוּא וְאֶס כּוֹן חִי אֲפָא לְמַפְרָךְ לֹא גָמַרְיֵנוּ מִנֵּה וְהֲדַר קֹאמַר וּאֵע"ג דְּדָבָר הַסָּדַשׁ הוּא גָּמַר מִנֵּה בְּמָה מַצְוִנוּ דְּהָא לִיבָא לְמַפְרָךְ מִנֵּה מִיזִי וְלְהִכִּי פְרִיךְ מִי דְמִי הֵתָם חַד אֶסוּרָא הִבָּא תַרִּי אֶסוּרִי וְהִינוּ פְרַכָּא וְכִינוּ דְּחִיפָא לְמַפְרָךְ לֹא גָמַרְיֵנוּ מִנֵּה פִינוֹן דְּדָבָר סָדַשׁ הוּא:

 מסורת הש"ס

א לקמן סה; ספרא אחרי מות פרוק ב ז
ב חולין כד; קידושין יד; כריתות כח.

 תורה אור השלם
--

והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל ויעמד"חי לפני יהוה לכפר עליו לשלח אתו לעזאזל המדברה [ויקרא טו, י]

וכלה מכפר את־הקדש ואת־אהל מועד ואת־המזבח והקריב את־השעיר התי [ויקרא טז, כ]

והקריב אחרון את־השעיר אשר עלה עליו הגורל ליהוה ועשהו חטאת [ויקרא טז, ט]

מסורת הש"ס
א כריתות כח.
ב נויר כו; עירובין לו.
גליון הש"ס
גמרא שכבר אמר מעניותו. עיין חולין דף לב ע"ב וצ"ע:
תורה אור השלם

ואם־לא תמצא נזה די שה ולקחה שמי־תרים או שני בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת וכפר עליה הפהו ושתרה [ויקרא יב, ח]

ועשה אתם הפהו אחד חטאת והאחד עלה וכפר עליו הפהו לפני יְהוָה מזוֹבֹו [ויקרא טו, טו]

והקריב אהרן את־השעיר אשר עלה עליו הגורל ליהונה ועשהו חטאת [ויקרא טז, ט]

קַתֶּם סִפְרָא תּוֹרַת כּוֹהֲנִים רַבִּי יְהוּדָה הִיא הָכִי קֹאמֶר בְּמִנְהַגְרֵין (דף פו.) סֵתָם סִפְרָא מִנֵּי רַבִּי יְהוּדָה תַּמָּה לר"י בַּפ"ק דְּקִדּוּשֵׁין (ד' יד.) דְּפִרְיָה וְכָל וְהָא דְתּוֹרַת כּוֹהֲנִים הִיא דְהָא קֹרָא בְּסִפְר וַיִּקְרָא בְּתִיב: אֵין הָקִינִין מִתְּפָרְשׁוֹת אִיזִין לְעוֹלָה וְאִיזִין לְחֻטָּאת אֱלָא אִו בְּלִקְיַחַת בְּעָלִים כּו' אִם בְּשִׁקְנָאן אָמַר זֶה אֲנִי לְנֶחֱם לְעוֹלָה וְאֵת זֶה לְחֻטָּאת שׁוּב אֵין הִכְהִן וְכוּל לְשִׁנוּתָן בְּעֲשִׂיתָן וְאִם שָׁנָה פָּסוּל וְאִם בְּשִׁקְנָאן לֹא פִרַשׁ אָף עַל פִּי שִׁקְרָא לָהֶם שֵׁם [לֹאחֶר מִכּוּן] אֵין שֵׁם חַל עָלֵיהֶם וְיִכּוּל הִכְהִן לְשִׁנוּתָן: וְלִקְחָה וְעָשָׂה בְּיוֹלָגַת בְּתִיב וְלִקְחָה שְׁתֵּי תָרִים אִו שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחֻטָּאת וְכּוּן בְּמַצֹּרֶע וְגַבִּי זָב וְעָשָׂה הִכְהִן אֶחָד חֻטָּאת וְאֶחָד עוֹלָה אֱלָמָא אִו בְּשַׁעַת לְקוּיָה נִקְדָּשִׁין אִו בְּשַׁעַת עֲשִׂיתָן אֲבָל בְּיָנִי בְּיָנִי לֹא: וְהָא הִכָּא כּו' מִדְּקַתְנֵי כָאן שִׁקְדָּשׁ הַגּוֹרֵל אִינִין דִּין שִׁיקְדָּשׁ הַשֵּׁם וְקָא סִלְקָא דַּעֲתָה דְקָדוּשׁ הַשֵּׁם בְּשַׁעַת קָדוּשׁ גּוֹרֵל קֹאמֶר שְׁאִינִי לֹא שַׁעַת לְקוּיָה וְלֹא שַׁעַת עֲשִׂיָה הָכִי גְרַסִין וְהָא הִכָּא דְלֹא שַׁעַת לְקוּיָה וְלֹא שַׁעַת עֲשִׂיָה הִיא וְקַתְנֵי דְקַבֵּעַ: מְטַמָּא מִקְדָּשׁ הַנִּכְנָם לְמִקְדָּשׁ טַמָּא וְהוּא בְּקֶרֶבָן עוֹלָה וְיִירַד עֲשִׁירֹת וְזִלּוֹת וְדָלִי זִלּוֹת הָאִמּוּרָה אֲצֵל שְׂבֻשֶׁת בְּטוּי וּשְׂבֻשֶׁת קוּל אֱלֹה וְהֵתֵם נָמִי בְּתִיב (וַיִּקְרָא ה': א') אִו נָפֵשׁ כִּי תִגַּע וְגו' וְאִוְקִימִין לָהּ בְּשֻׁבוּעוֹת (דף יז.) בְּטַמְאָת מִקְדָּשׁ וְהִקְדָּשִׁין שְׁאֵחֶר שְׁנִטְמָא וְנִכְנָם לְמִקְדָּשׁ אִו אֲבָל הַדָּשִׁים: וְהָעֲשִׂיר וְצִרְיָן לְהִבִּיא בְּעֲשִׁירֹת: וְאַחֶר כִּךְ חוּלֹק הַמַּעוֹת וּפִרַשׁ וְאָמַר אֱלֹו לְחֻטָּאתוֹ וְאֱלֹו לְעוֹלָתוֹ אַע"ג שְׁאִין קֶרֶבָן עָנִי עֲבָדוֹ עָלָיו חוֹבָה אֱלָא קֶרֶבָן עֲשִׂיר וְאֵין בְּקֶרֶבָן עֲשִׂיר [עוֹלָה אֱלָא] חֻטָּאת בְּהֵמָה כְּשֶׁבֶא לִכ"ד יֹאמְרוּ לוֹ כ"ד קֶרֶבָן עֲשִׂיר תִּבִּיא: מוֹסִיף מִבֵּיתוֹ עַד דְּמִי בְּהֵמָה וּמִבִּיא חוֹבָתוֹ בְּהֵמָה מִדָּמִים שִׁקְרָא לָהֶם שֵׁם חֻטָּאת: וְאֵין מוֹסִיף וּמִבִּיא חֻטָּאת בְּהֵמָה מִדָּמִי עוֹלָתוֹ שְׁאִין וְכוּל לְשִׁנוּתָן לְמַעוֹת שְׁהִפְרִישׁן שִׁקְרָא לָהֶן שֵׁם עוֹלָה לְנֶחֱם מִהֶן חֻטָּאת: וְהָא הִכָּא דְלֹאחֶר שְׁהִפְרִישְׁן פִּרַשׁ וְאֵין זֶו לֹא לְקוּיָה וְלֹא עֲשִׂיָה: וְקַתְנֵי דְקַבֵּעַ עָלֵיהֶם הַשֵּׁם וְאֵין רֶשְׁאֵי לְשִׁנוּתָן: וְתַסְבָּרָא הֵן מִתַּרְצֵתָא הִיא וְהָאִמֶר ר"א וכו'. וְכִינּוּ דְאֵין קֶרֶבָן עָנִי רָאוּי לוֹ לִפְלוּ דְדִיעֵבַד הִיכִי קַבֵּעַ לִיהַ שֵׁם עוֹלָה עָלֵיהּוּ מִשְׁהָעֲשִׂיר הָכִי אִינִין מְחִיב עוֹלָה: אֱלָא מֵאִי אִית לָךְ לְמִימַר עַל כִּרְחָךְ מַבְעִיא לְשִׁבּוּשָׁא וְלְמִימַר דְּהֵאִי וְאִח"פ דְּקַתְנֵי שְׂבוּשָׁא הוּא אֱלָא הָכִי מַבְעִיא לִיהַ לְמַתְנֵי וְאָמַר אֱלֹו לְחֻטָּאת וְאֱלֹו לְעוֹלָה וְאִח"פ הָעֲשִׂיר דְבִשַׁעַת שִׁקְבָּשׁן הֵנָּה קֶרֶבָן חֲזִי לִיהַ וְכִינּוּ דַּעַל כִּרְחָךְ מַשְׁבַּשְׁתָּא הִיא לָרַב חִסְדָּא נָמִי

הָכִי תַרְצָה שִׁכְבָּר אָמַר מִשַּׁעַת הִפְרָשָׁה וְתַנִּי הָכָא מְטַמָּא מִקְדָּשׁ עָנִי שְׁהִפְרִישׁ מַעוֹת לָהֶן וְאָמַר בְּשַׁעַת הִפְרָשָׁה אֱלֹו לְחֻטָּאת וְאֱלֹו לְעוֹלָה וְאִח"פ הָעֲשִׂיר מוֹסִיף וּמִבִּיא דְהִפְרָשָׁה בְּמַעוֹת בְּשַׁעַת לְקוּיַחַת הַעוֹפּוֹת: וְלָרַבִּי חֲגַל דְּאָמַר מְטַמָּא מִקְדָּשׁ עֲשִׂיר וְהִבִּיא קֶרֶבָן עָנִי יֵצֵא וּמִשּׁוּם הָא לֹא מִשְׁתַּבֵּשׁ וּמִתַּרְצֵתָא הִיא וְכִינּוּ דְחֲזִי לִיהַ הֵאִי קֶרֶבָן דְּדִיעֵבַד מַצֵּי לְמַתְנֵי דְקַבֵּעַ:

^(N)סֵתָם סִפְרָא מִנֵּי — רַבִּי יְהוּדָה, וְקָא תַנִּי:

הַגּוֹרֵל עוֹשֶׂה חֻטָּאת, וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חֻטָּאת. אֱלָמָא הַגְרָלָה מְעַכְבָּא, תִּיּוּבָתָא דִּמָּאן דְּאָמַר הַגְרָלָה לֹא מְעַכְבָּא. תִּיּוּבָתָא.^(M)אָמַר רַב חֲסִדָּא: אֵין הָקִינִין מִתְּפָרְשׁוֹת אֱלָא אִו בְּלִקְיַחַת בְּעָלִים, אִו בְּעֲשִׂיַּת כְּהֵן. אָמַר רַב שִׁימִי בַר אֲשִׁי: מֵאִי טַעְמָא דְרַב חֲסִדָּא, דְּבְּתִיב: "וְלִקְחָה" "וְעָשָׂה". אִו בְּלִקְיַחַה, אִו בְּעֲשִׂיָּה. מִיתִיבִי: "וְעָשָׂהוּ חֻטָּאת", הַגּוֹרֵל עוֹשֶׂה חֻטָּאת, וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חֻטָּאת. שְׁיָכוּל, וְהִלֵּא דִין הוּא: וּמָה בְּמָקוֹם שְׁלֹא קִידֵּשׁ הַגּוֹרֵל — קִידֵּשׁ הַשֵּׁם, מָקוֹם שְׁקִידֵּשׁ הַגּוֹרֵל, אִינִין דִּין שְׁיִקְדֵּשׁ הַשֵּׁם!? תַּלְמוּד לֹוֹמַר: "וְעָשָׂהוּ חֻטָּאת", הַגּוֹרֵל עוֹשֶׂה חֻטָּאת, וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חֻטָּאת. וְהָא הָכָא, דְלֹאֹו שַׁעַת לְקוּיָה וְלֹאֹו שַׁעַת עֲשִׂיָּה הִיא, וְקַתְנֵי דְקַבֵּעַ! אָמַר רַבָּא, הָכִי קֹאמֶר: מָה בְּמָקוֹם שְׁלֹא קִידֵּשׁ הַגּוֹרֵל וְאִפִּילוּ בְּשַׁעַת לְקוּיָה, וְאִפִּילוּ בְּשַׁעַת עֲשִׂיָּה — קִידֵּשׁ הַשֵּׁם בְּשַׁעַת לְקוּיָה וּבְשַׁעַת עֲשִׂיָּה, מָקוֹם שְׁקִידֵּשׁ הַגּוֹרֵל שְׁלֹא בְּשַׁעַת לְקוּיָה וְשְׁלֹא בְּשַׁעַת עֲשִׂיָּה, אִינִין דִּין שְׁיִקְדֵּשׁ הַשֵּׁם בְּשַׁעַת לְקוּיָה וּבְשַׁעַת עֲשִׂיָּה? תַּלְמוּד לֹוֹמַר: "וְעָשָׂהוּ חֻטָּאת", הַגּוֹרֵל עוֹשֶׂה חֻטָּאת, וְאֵין הַשֵּׁם עוֹשֶׂה חֻטָּאת. תָּא שְׁמַע: מְטַמָּא מִקְדָּשׁ עָנִי, וְהַפְרִישׁ מַעוֹת לְקִינּוּ וְהָעֲשִׂיר, וְאַחֶר כִּךְ אָמַר: אֱלֹו לְחֻטָּאתוֹ, וְאֱלֹו לְעוֹלָתוֹ — מוֹסִיף וּמִבִּיא חוֹבָתוֹ מִדָּמִי חֻטָּאתוֹ, וְאֵין מוֹסִיף וּמִבִּיא חוֹבָתוֹ מִדָּמִי עוֹלָתוֹ. וְהָא הָכָא, דְלֹאֹו שַׁעַת לְקוּיָה וְלֹאֹו שַׁעַת עֲשִׂיָּה הִיא, וְקַתְנֵי דְקַבֵּעַ! "אָמַר רַב שִׁשֶּׁת: וְתַסְבָּרָא? וְהָאִמֶר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: מְטַמָּא מִקְדָּשׁ עֲשִׂיר וְהִבִּיא קֶרֶבָן עָנִי — לֹא יֵצֵא, וְכִינּוּ דְלֹא יֵצֵא הִיכִי קַבֵּעַ? אֱלָא מֵאִי אִית לָךְ לְמִימַר — שְׁכָבָר אָמַר מַעְגִּיּוֹתוֹ, הָכָא נָמִי — שְׁכָבָר אָמַר מִשַּׁעַת הַפְרָשָׁה. וְלָרַבִּי חֲגַל אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה, דְּאָמַר יֵצֵא,

מֵאִי

הִיכָא דְבְּתִיב חֲקָה לֹא דִרְשִׁין קַל נַחמֶר וְהָא גַבִּי יוה"כ וכו' עַד וְטַעְמָא דְּבְּתִיב וְעָשָׂהוּ חֻטָּאת הָא לֹאֹו הָכִי דִרְשִׁין קַל נַחמֶר וְהִשְׁתָּא מֵאִי פִרְיָךְ וְהָא קַתֶּם סִפְרָא רַבִּי יְהוּדָה וְלָגִידָה חֲקָה לֹא קוֹמָא אִהֲגְרָלָה וְתַרְזַן רַבִּינוּ שְׁמַשׁוֹן מִחוּצֵי דְפִרְיָךְ מִדְּאֲצִטְרִיךְ זֹאת וְאִסַּת לְקַמֵּן בְּפִרְךָ הוֹצִיאֻ לֹו (יִימָא דף ס:) לְמַעוּטֵי דְלֹא קוֹמָא חֲקָה אֲדַבְרִים הַנֶּעֱשִׂים בְּבִגְדֵי לְבָן בַּחוּץ ש"מ דְּדִרְשִׁין ק"ו אִפִּי' הִיכָא דְבְּתִיב חֲקָה דְאִי לֹא תִימָא הָכִי לְשַׁתּוּק מִנָּה מֵאִי דְאִמְרַת אִי לֹא כְּתַב זֹאת וְאִסַּת הֵנָּה אִמִּינָא דְחוּקָה קוֹמָא אֲבָל מְלִי א"כ כִּינּוּ דְהֵנָּה קוֹמָא נָמִי אִהֲגְרָלָה א"כ לְשַׁתּוּק מוֹנָשְׁהוּ אֱלָא ע"כ אִי לֹא כְּתַב וְעָשָׂהוּ ה"א אַע"ג דְחוּקָה הֵנָּה קוֹמָא אֲבָל מְלִי הַגְרָלָה מִיָּהָא לֹא מְעַכְבָּא מִק"ו אֱלָמָא אַע"ג דְבְּתִיב חֲקָה דִרְשִׁין ק"ו אֲבָל תָּשָׂה עַל תַּרְוִין זֶה דְאִפִּילוּ כִי קוֹמָא חֲקָה אֲבָל מְלִי וְלֹא הֵנָּה דִרְשִׁין קַל נַחמֶר הִיכָא דְכְּתַב חֲקָה לֹא בָגִי דְלֹא כְּתַב וְעָשָׂהוּ לְמַעוּטֵי בְּעֶלְמָא שְׁלֹא יִקְדָּשׁ הַגּוֹרֵל בְּדַפִּי' לְעִיל וְעוֹד דְאִפִּילוּ קוֹמָא חֲקָה אֲבָל מְלִי אֲצִטְרִיךְ וְעָשָׂהוּ לְגוֹרֵל דְהִגְרָלָה לֹאֹו עֲבוּדָה הִיא וְיִכְלֹנָא לְשִׁנוּיֵי דְלֹאֹו דוֹקָא נֶחֱט הֵתֵם חֲקָה דַּעֲבוּבָא אֲחִרְקִינָא אִיתָא דְתַנָּא בַּה קֹרָא תְּכִי זְמַנִּי דְהוּי כְּמוֹ חֲקָה וְהָכִי פִרְיָךְ וְכָל הִיכָא דְכְּתַב עֲבוּבָא לֹא דִרְשִׁין ק"ו וְהָא גַבִּי יוה"כ דְבְּתִיב גּוֹרֵל וְכְּתִיב חֲקָה דְמַשְׁמַע עֲבוּבָא לָרַבִּי נְחֻמְיָה וְלָרַבִּי יְהוּדָה אִיבָא עֲבוּבָא אֲחִרְקִינָא דְתַנָּא בַּה קֹרָא וְטַעְמָא דְכְּתַב רַחֲמֵנָא וְעָשָׂהוּ הָא לֹאֹו הָכִי הֵנָּה דִרְשִׁין קַל נַחמֶר אַע"פ שְׁהִיָּה רָאוּי לְדְרוּשׁ אֲשֶׁר אֲשֶׁר עָלָה לַעֲבוּבָא אָף עַל גַּב דְלֹא כְּתַב בְּלִשׁוֹן צוּי וְנִקְרָא כְּמוֹ סְפּוּר דְבָרִים בְּעֶלְמָא מְכַל מָקוֹם כִּינּוּ דְבְּתִיב חֲקָה הִיָּה סְבָרָא לוֹמַר דְמַעַכְבָּא מִכַּם חֲקָה וּמִכַּם תְּכִי אֲשֶׁר עָלָה אֱלָא דְאִתָּא קַל נַחמֶר וְשִׁקֶר לִיהַ מֵהֵאִי סְבָרָא וְאִוְקִמִין חֲקָה לְשֹׂאֶר מְלִי וְאֲשֶׁר עָלָה וְאֲשֶׁר עָלָה אִמְרִינּוּ סְפּוּר דְבָרִים בְּעֶלְמָא הוּא הִכָּא נָמִי גַבִּי יִבְמָה דְבְּתִיב כְּכָה לַעֲבוּבָא יִימָא קַל נַחמֶר דְתַצָּא בְּגִט וְעֲבוּבָא דְכְּכָה לְשֹׂאֶר מְלִי: מְטַמָּא מִקְדָּשׁ וְכו' הָא דְלֹא נֶחֱט שְׁמִיעַת קוּל דְבְּתִיב כְּרִישָׁא גִשׁ לוֹמַר מִלְתָּא דְשִׁכִּיחַא טְפִי נֶחֱט: וְלָרַבִּי חֲגַל אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה דְאָמַר יֵצֵא מֵאִי אִבָּא לְמִימַר וְכוּלֵּי עֶלְמָא אִית לָהֶן דְרַב חִסְדָּא דְאֵין הָקִינִין מִתְּפָרְשׁוֹת וְכו':

 עיין משפּט בר מצוה
א מיוי' פה' מהל' פסולי המוקדשין הל' יא: ב מיוי' פי' מהל' שגגות הל' יג: ג מיוי' פה' מהל' מחוסרי כפרה הל' יז:

מזא:

 עין משפט גור מצורה
--

א מווי' פח' מהל' פסולי המוקדשין חל' י:

ב מווי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים חל' א:

ג מווי' פג' מהל' פרה אדומה חל' ב:

וְהָאִי עוֹלָה אֶזְלָא לַגְדָּבָה לֹאזו לַגְדַּבְתּוּ צְבוֹר קָאָמַר לְקוּץ הַמַּעֲבָדָה דְּהָאָמַר כַּפ"ק
דְּשִׁבְעוּתָא (דף יב:) דאין מקוצין בעולות העוף אלא לנגדבת יחיד קאמר מיהו האשון קשה דקאמר אאלא לנגדבה דבבל דקמא אחרינו לנגדבה הינו לשופרות לנגדבת צבור וי"ל הא דאין מקוצין בעולות העוף הינו דאין לוקח לבתחלה מן המעות של הנגדבה עופות להקין אכל אי מתרמי ממניא פי הכא מקוצין פו אכל קשה אמאי לא מני ליה עולת יחיד פי הדיא דקנו דגזיר דקח מי שאמר רביני גזיר גזיר וגמע (דף כד.) האשה שגדרה דגזיר והפרישה חת בהמה והפר לה בעלה וכו' עד החטאת תמות העולה תהרב עולה ושלמים וקרבן שלמים וי"ל שאני התם כיון דבבב הדרישה כל קרבנותיה הקבעו לה לשמה אכל הכא אלא לקח כל קרבנותיו לא הקבעו לו להכי אלא לנגדבת צבור אי גמי נ"ל דהכא קאמר סתמא אלא לנגדבה ולא קאמר תהרב עולה דקאמר התם לפי שאין נקחיתא בדבר ואין חלוק בין עולת העוף הבאה בשביל צרך לאותה שהיא באה נדבת צבור דאידי ואידי אין טעוין סמיכה ולא נסכים דעוף אין טעון נסכים ולא סמיכה אכל עולת בהמה שהיא באה בשביל יחיד טעונה נסכים משלנו ואם היא קרבן אגשים טעון סמיכה ובשהיא באה נדבת צבור נסכים משל צבור ואין טעון סמיכה ואם היה כהן עבדיתה ועורה שלו כשהיא באה בשביל יחיד אכל בשבאה נדבת צבור עבדיתה ועורה לאנשי משמר הכי מפרש בתמורה דדקח ואלו קלשים (דף כ:) ואף על גב דאכל נקחיתא לעגין עבדיתה שמקריבה אפילו במשמר שאינו שלו כיון דאם אין כהן לא נפקא מנה מידי קאמר סתמא אלא לנגדבה: **שדלש** לשונות הא אלא נקט גמי של שער הפנימי נ"ל משום דהוא לא הנה אלא כדי שלא יתערב לא הנה לה שער כלל אכל הני כיון דגש דהו צרך הנה להו שער וזה של שער המשפח הנה פו צרך לדע אם הלכין בדכתיב פסלג וליביו (ישעיהו א):

פי אתא רבין פרישה משמח דר' יונתן של פרה משקל י' סלעים משום כבד אע"ג דר' יונתן לא חיש לכבד דקאמר רבא תנאי היא דלר' יונתן לית לה כבד שמא רבין ס"ל כשנייא דאבוי דאמר פאן בקולחת פאן דנבשפת ואפי' לבשרים דגדכס פי אמא רבין כרשה משמה דר' יוחנן צריך לתרן פן דמ"מ אלבא דר' יונתן פקשה דאיהו אמר ג' לשונות שמעתי אי גמי וי"ל ג' לשונות שמעתי דקאמר אלבא למאן דאית לה כבד ושמעתי קאמר ולה לא סבירא לה:

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

מאי אכא למימר והא הכא לאו בשעת לקיחה ולאו שעת עשיה הוא וקבע ליה: לא

תיקא וחסר כך אמר אלא וחס"כ לקח ואמר זו חטאתת וזו לעולה דעבדי תנאי דמספרי תבה אחת על זכי שבה ומחלף להו בין ואחר כך לקח לואחר כך אמר: ופרקינן לקח אם פן מוסיף ומביא חובתו בהמה מדמי חטאתו מאי ניהו דכי אינו מעות שפבר לקח העוף: דפריק ליה ומוציאו לחלין ומוסיף מביעו וקונה מן המעות בהמה: והא אין פקיון לעוף דהכי תנן במסכת מנחות (דף ה:) אכל העופות והלבוניה והבלי שרת אין להם פדיון שלא נאמר אלא בבהמה: כגון [שלחן] פרידה אחת גזל אחד לקח מן הצבורין דמעות והכי קאמר תנא אי עולה זבן הני מעות דקוני חטאת נינהו ומוסיף עליהן ומביא חובתו והאי עולה דזבן אלא לנגדבה: אי חטאת זבן הקבעו מעות צבור השני לעולה על זכי לקיחה זו ואין מוסיף עליהן ומביא מרן חובתו אלא מביא מן המעות עולת נדבה והחטאת שלקח תמות ומביעו וביא מעות וקח בהמה: שאני מצרע דכתיב (ויקרא י"ב:) זאת תהיה תורת המצרע ולא אחרת: רישא גמי עני שהביא קרבן עשיר: התם הא רבי רחמנא תורה אחת לכל המצריעין כלן יוציאו דקרבן עשיר: והתניא בניחיתא: ונילף מנה לטמא מקדש: ואם זל הוא מעוט הוא מצרע הוא דעשיר שהביא קרבן עני לא יצא אכל שאר חובי קרבן עולה ויורד לא: מתני' כנגד בית שלוחו כנגד שער שהוציאהו פו: ולגשט מפרש בגמרא: גמ' אקריה קאי דקושר לו לשון כנגד צארו: או אהעמדה קאי והכי קאמר ואת שער החטאת העומד לשחיטה מעמיד כנגד מקום בית שחיטתו: שפיר דתו לא מערבי אהדדי שיה קשור בראשו וזה בציארו ולא באלחריס שאלו קשור עליהן לשון ושל אחרים אינו קשור: אלא אי אחרת ולגשט אהעמדה הוא דקאי ומשום דקסירת שער המשפח לחומיה קאמר שלא יתערבו זה בזה ולא באלחריס בשלמא דמשפח לא מערב שער הפנימי דהאי קשיר בה והאי לא קשיר בה אלא באלחריב אמאי לא מערב שער הפנימי הא שער פנימי ואלחריס אין לשון קשור עליהם: שתי לשונות שמעתי על שתי לשונות של ודורית שמעתי חלוק ביניהם אחת של פרה אדמה שכתוב בה (פסוקי' י"ט:) ולקח הכהן עז ארז ואזוב ושני תולעת: אחת צריכה שער ושמעתי דקאמר וזה לא סבירא לה:

מעשה פרה קרי לה קדוש: בקולחת אש שיש עליה עמוד שלהבת וקוף למעלה כקלח של עשב גבוה צריך להביא אחר והא דאמר רבי חזין כרשה דנבשפת אש ששללבת נמוכה ובכופה וסמוכה לגחלתה וקרינו בה אל תוך: שיהיו כלן באגדה אחת דשעיגן שיהו נלקחין דבת אחת דכתיב ולקח עז ארז ואזוב ושני תולעת: ואחת של מצרע דכתיב בה גמי ושני תולעת ואזוב: ואין לי לפרש ואיני יודע לפרש איזו גדולה ואיזו קטנה ואיזו בינונית:

מאי איבא למימר? לא תיקמא: ואחר כך אמר, **אֶלָּא איבמא: ואחר כך לקח ואמר.** לקח, מוסיף ומביא חובתו מאי ניהו?! **”דפריק ליה.** והא אין פדיון לעוף! אמר רב פפא: **כגון שלקח פרידה אחת, אי עולה זבן — מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו, והאי עולה לנגדבה. אי חטאת זבן — אין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו, והאי חטאת אֶזְלָא למיתה.** גופא. אמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא: **מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני — לא יצא.** ורבי חגא אמר רבי הושעיא: **יצא.**^(ט) **מיתבי: מצורע עני שהביא קרבן עשיר — יצא, עשיר שהביא קרבן עני — לא יצא.** שאני התם, **דכתיב: ”זאת.”**^(כ) **”אי הכי, רישא גמי! הא רבי רחמנא ”תורת”, והתניא: ”תורת”, לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר. יכול אפילו עשיר שהביא קרבן עני — תלמוד לומר: ”זאת.”** ונילף מיפה! **מיצט רחמנא ”ואם דל הוא.”**^(כא) **מתניי קשר לשון של ודורית בראש שער המשפחלח, והעמידו כנגד בית שילוחו, ולגשחט — כנגד בית שחיטתו.**^(כב) **פא לו אצל פרו שניה, וסומך שתי ידיו עליו ומתודה, וכך היה אומר: אנא השם! (חטאתי עויתי ופשעתי) לפניה אני וביתי ובני אהרן עם קדושה. אנא השם! כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ופשעתי ושלחטאתי לפניה אני וביתי ובני אהרן עם קדושה, כפתוב בתורת משה עבדה: ”כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מפל חטאתיכם לפני ה' תטהרו”, והן עונין אחריו: ”פרוה שם כבוד מלכותו לעולם ועד.”** גמ' איבעיא להו: **”ולגשחט” — אקשירה קאי, או אהעמדה קאי?**^(כג) **תא שמע, דתני רב יוסף: קשר לשון של ודורית בראש שער המשפחלח, והעמידו כנגד בית שילוחו, ולגשחט — כנגד בית שחיטתו, שלא יתערב זה בזה, ולא יתערב באלחריס. אי אמרת בשלמא אקשירה קאי — שפיר. אלא אי אמרת אהעמדה קאי, נהי דבבבריה לא מיערב, דהאי קטיר ביה והאי לא קטיר ביה, באלחריני מיהת מיערב! אלא לאו, שמע מינה אקשירה קאי. שמע מינה. אמר רבי יצחק: שתי לשונות שמעתי, אחת של פרה, ואחת של שער המשפחלח. אחת צריכה שיעור, ואחת אינה צריכה שיעור. ולא ידענא הי מינייהו. אמר רב יוסף, גיחזי אבן: של שער המשפחלח דבצי חלוקה — בצי שיעור, ושל פרה דלא בצי חלוקה — לא בצי שיעור. מתקיף לה רמי בר חמא: דפרה גמי בצי כובד! אמר ליה רבא: כובד — תנאי היא. ודפרה לא בצי חלוקה?! איתיביה אבוי: **פיצד הוא עושה, כורכן בשירי לשון! איבמא, בזנב לשון.** אמר רבי חנין אמר רב: **עץ ארז ושני תולעת שקלטתו שלהבת — כשרה. מיתבי: נתהבהב הלשון — מביא לשון אחר ומקדש! אמר אבוי, לא קשיא: פאן בקולחת, פאן בנככפת. רבא אומר: כובד תנאי היא. דתניא: למה כורכן — כדי שיהיו כולן באגודה אחת. דברי רבי. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: כדי שיהא כהן כובד, ויפלו לתוה שריפת הפרה.^(כד) פי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: שלש לשונות שמעתי, אחת של פרה, ואחת של שער המשפחלח, ואחת של מצורע. אחת משקל עשרה זוזי, ואחת משקל שני סלעים, ואחת משקל שקל, ואין לי לפרש. פי אתא רבין, פירשה משמיה דרבי יונתן,****

שך

 מסורת הש"ס

א כריתות כה; משנה נגעים

ב כריתות כה.

ג משנה שבת

ד לקמן טו; לעיל לה; לעיל

ט; ספרא אחרי מות פרק ב ט;

משנה יומא; ספרא אחרי מות פרשה ב ד; תוספתא יומא

ה מנחות נה.

ו בברות כב.

 תורה אור השלם
--

זאת תהיה תורת המצריע ביום שבתו וחובא אליהכה [ויקרא יד, ב]

ואם־דל הוא ואין ידו משגת ולקח פבש אחד אשם לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד כלול בשמן למנסה ולג שמו [ויקרא יד, כא]

מי־ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מפל חטאתיכם לפני יהוה תטהרו [ויקרא טז, ז]

ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל־תוך שרפת הפרה [במדבר יט, ו]

לא תיקא וחסר כך אמר אלא וחס"כ לקח ואמר זו חטאתת וזו לעולה דעבדי תנאי דמספרי תבה אחת על זכי שבה ומחלף להו בין ואחר כך לקח לואחר כך אמר: ופרקינן לקח אם פן מוסיף ומביא חובתו בהמה מדמי חטאתו מאי ניהו דכי אינו מעות שפבר לקח העוף: דפריק ליה ומוציאו לחלין ומוסיף מביעו וקונה מן המעות בהמה: והא אין פקיון לעוף דהכי תנן במסכת מנחות (דף ה:) אכל העופות והלבוניה והבלי שרת אין להם פדיון שלא נאמר אלא בבהמה: כגון [שלחן] פרידה אחת גזל אחד לקח מן הצבורין דמעות והכי קאמר תנא אי עולה זבן הני מעות דקוני חטאת נינהו ומוסיף עליהן ומביא חובתו והאי עולה דזבן אלא לנגדבה: אי חטאת זבן הקבעו מעות צבור השני לעולה על זכי לקיחה זו ואין מוסיף עליהן ומביא מרן חובתו אלא מביא מן המעות עולת נדבה והחטאת שלקח תמות ומביעו וביא מעות וקח בהמה: שאני מצרע דכתיב (ויקרא י"ב:) זאת תהיה תורת המצרע ולא אחרת: רישא גמי עני שהביא קרבן עשיר: התם הא רבי רחמנא תורה אחת לכל המצריעין כלן יוציאו דקרבן עשיר: והתניא בניחיתא: ונילף מנה לטמא מקדש: ואם זל הוא מעוט הוא מצרע הוא דעשיר שהביא קרבן עני לא יצא אכל שאר חובי קרבן עולה ויורד לא: מתני' כנגד בית שלוחו כנגד שער שהוציאהו פו: ולגשט מפרש בגמרא: גמ' אקריה קאי דקושר לו לשון כנגד צארו: או אהעמדה קאי והכי קאמר ואת שער החטאת העומד לשחיטה מעמיד כנגד מקום בית שחיטתו: שפיר דתו לא מערבי אהדדי שיה קשור בראשו וזה בציארו ולא באלחריס שאלו קשור עליהן לשון ושל אחרים אינו קשור: אלא אי אחרת ולגשט אהעמדה הוא דקאי ומשום דקסירת שער המשפח לחומיה קאמר שלא יתערבו זה בזה ולא באלחריס בשלמא דמשפח לא מערב שער הפנימי דהאי קשיר בה והאי לא קשיר בה אלא באלחריב אמאי לא מערב שער הפנימי הא שער פנימי ואלחריס אין לשון קשור עליהם: שתי לשונות שמעתי על שתי לשונות של ודורית שמעתי חלוק ביניהם אחת של פרה אדמה שכתוב בה (פסוקי' י"ט:) ולקח הכהן עז ארז ואזוב ושני תולעת: אחת צריכה שער ושמעתי דקאמר וזה לא סבירא לה:

מעשה פרה קרי לה קדוש: בקולחת אש שיש עליה עמוד שלהבת וקוף למעלה כקלח של עשב גבוה צריך להביא אחר והא דאמר רבי חזין כרשה דנבשפת אש ששללבת נמוכה ובכופה וסמוכה לגחלתה וקרינו בה אל תוך: שיהיו כלן באגדה אחת דשעיגן שיהו נלקחין דבת אחת דכתיב ולקח עז ארז ואזוב ושני תולעת: ואחת של מצרע דכתיב בה גמי ושני תולעת ואזוב: ואין לי לפרש ואיני יודע לפרש איזו גדולה ואיזו קטנה ואיזו בינונית:

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פג' מהל' פרה אדומה הל' ב:

ב מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ד:

ג מו"י פו"א מהל' טומאת צרעת הל' א, סמג עשין רלו, סמג עשין רלו:

ד מו"י פא' מהל' פרה אדומה הל' יא:

ה מו"י פד' מהל' פרה אדומה הל' יז:

דבפ"ק דזבחים (דף יד:) פריך ונחרי שחיטה דא"א לבטלה וכשכה בזר ומשני שחיטה לאו עבודה היא והשתא מה תשובה היא זו שהרי הקשה שהיה לה לפסל בזר כיון דא"א לבטלה ופרש רבינו יעקב מאורלייני"ש דלאו עבודה היא דנוהגת אפי' בחלין וקשה א"כ מאי פריך עלה התם והאמר רב שחיטת פרה בזר פסולה בשלמא לפרש"י פריך שפיר אכל לפרוש רבינו יעקב מאי פריך נהי דשחיטת פרה פסולה בזר מ"מ לאו עבודה היא כיון דנוהגת נמי בחלין והיה נראה לי שב פרש"י פן ולפרש שחיטה לאו עבודה היא כיון דהכשרו בה כל הפסולין ואפי' גשים ונעבדים וטמאים מסתמא לא תשובא עבודה לפני המקום מחינה טעם שהיא או משום דנוהגת נמי בחלין או משום טעמא אחרניא ונדר פריך מנא לך דלאו עבודה היא מדכשרו בה כל הפסולין והלא יש שחיטה שהיא פסולה בזר כגון שחיטת פרה ורבינו שמשון מפרש לאו עבודה דגבי קבלה בעינן שהמקבל יעמוד בפנים ובשחיטה אם עמד והושיט ידו לפנים ושחט פשר פדדרשינן בפרק כל הפסולין (זבחים דף לב:) פן הדקר לפני ה' והוא בעצמו הקשה לשמעון התימני דפליג התם ואמר שהיו רזיו על שוחט לפנים מן הגזחט מאי אכא למימר מיהו מצי למימר דאפי' לשמעון התימני שחיטה לאו עבודה היא שהרי בקדשי קדשים צריך שיעמד המקבל בצפון פדדרשינן בפרק ראינו מקומן (זבחים דף מח.) מולקח לו יקח ובשוחט לא בעינן שיעמד השוחט בצפון וכי פריך בפ"ק דזבחים (דף יד:) ובפ"ק דמנחות (דף ו:) והאמר רב שחיטת פרה בזר פסולה ומשני שאני פרה דקדשי בקר הבית היא תמה לפקר מפרו על אהרן למאן דאמר פסולה בזר ולא הוה מצי לשנויי הכי ואמר לי מורי הרב ר' גמאל בר שלמה בשם ר' יוסף קלצון זצ"ל דמהתם ליכא למפרך דהתם לאו משום דעבודה היא דהא פסולה אפי' בשאר הכהנים אלא בכ"ג לחודיה אלא גלי רחמנא דבעינן בעלים מצי דהנה

אסמיכה דלאו עבודה היא דבעינן בעלים:
שאג"י פרה דקדשי בקר הבית היא וכהי נמי אמרינן בפ"ק דזבחים (דף יד:) ובפ"ק דמנחות (דף ו:)

ובפ"ק דשבוועות (דף יא:) וקשה מפאן לפרש"י שפרש בריש פ' אין מעמידין (ע"ז דף כג: ושם) גבי ש"מ פרה קדשי מזבח היא דאי קדשי בקר הבית היא מי מפסלא ברכיעה אלא מעתה תפסל ביוצא דפן ור"ש מכשיר אלא שאני פרה הואיל והמום פוסל בה דבר ערונה ועבודת כוכבים פוסל בה ופרש"י דלרבנן קדשי מזבח היא ולכהי מפסלא ברכיעה וביוצא דפן ולר"ש קדשי בקר הבית היא ולכהי לא מפסלא ביוצא דפן והאי דמונה ר"ש דמפסלא ברכיעה משום דכיון דהמום פוסל בה דבר ערונה ועבודת כוכבים פוסלין בה וקשה לפי' דא"כ כל סתמי דהש"ס בכמה דוכתו דקאמר פרה קדשי בקר הבית היא כר"ש ולא ברבנן ושם מפרש ובפרק קמא דחלין (דף יא. ד"ה חטאת) בשמעטא דמנא הא מלתא

דאזלי בתר רבא הארכתי:
למעוטי מאי אלימא למעוטי אסיפת אפרה כו' תמה לי מאי קאמר למעוטי מאי וכי חובה הוא שיש לי למעט וליפא למימר משום דהוי שחיטה ושדפה שני בתובים הבאים באחד ואין מלמדיו דאדרבה אינו באין באחד דהא מצרך צריכי ונראה דע"כ הסח הדעת לא פסיל בכולהו דאי פסיל בכולהו מאי אצטריך למכתב בשחיטה ובשדפה דלא אתו מהדדי לכתבה גבי אסיפת אפרה או מלוי מיקיה או באחת מן השאר שאינו תחלת עבודה ולא עבודה דהשתא הוא דמתפשטה פרה ונתנו בלהו ונגמר מנה למאי הלבתא פתבה ברתתי שיש בכל תזא מלתא דחשיבותא אלא שמע מנה למעוטי עבודה שאין לה שום חשיבותא דלא פסל בה הסח הדעת והינו דקאמר למעוטי מאי:

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

של פרה משקל עשר זוז דבעיא ככד: של

א"י של פרה — משקל עשרה זוז, ושל שעיר המשתלח — משקל שני סלעים, ושל מצורע — משקל שקל.
אמר רבי יוחנן: פליגי בה רבי שמעון בן חלפתא ורבנן בפרה, חד אמר: משקל עשרה, וחד אמר: משקל שקל. וסימניה: "אחד המרבה ואחד הממעיט".
אמר ליה רבי ירמיה מדיפתי לרבינא: לא בפרה פליגי, אלא בשעיר המשתלח פליגי. וההוא יומא נח נפשיה דרביא בר קיסי, ואנחו בה סימנא: רביא [בר] קיסי מכפר בשעיר המשתלח.
אמר רבי יצחק: שתי שחיטות שמעתי, אחת של פרה, ואחת של פרו. אחת כשרה בזר, ואחת פסולה בזר, ולא ידענא הי מינייהו.
איתמר: שחיטת פרה ופרו, רב ושמואל.
חד אמר: פרה פסולה, פרו כשרה. וחד אמר: פרו פסולה, פרה כשרה.
תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה, דאמר רבי זירא: שחיטת פרה בזר פסולה, ואמר רב עלה: "אלעזר" ו"חוקה" שנינו בה.
ורב, מאי שנא פרה — דכתיב "אלעזר" ו"חוקה", פרו נמי — הא כתיב "אהרן" ו"חוקה"!
שחיטה לא עבודה היא. אי הכי פרה נמי!
שאיני פרה, דקדשי בקר הבית היא.^(א)
ולאו כל דכן הוא?
אמר רב שישא בריה דרב אידי: מידי דהוה אמראות נגעים, דלאו עבודה היא ובציא כהונה ולשמואל, דאמר פרו פסולה, מאי שנא פרו — דכתיב: "אהרן" ו"חוקה", פרה נמי — הא כתיב: "אלעזר" ו"חוקה"?
שאיני התם, דכתיב: "ושחט אותה לפניו", שיהא זר שוחט ואלעזר רואה.
ורב: שלא יסיח דעתו ממנה.
ושמואל, שלא יסיח דעתו מנא ליה?
נפקא ליה: מ"וישרף את הפרה לעיניו".
ורב: חד בשחיטה וחד בשריפה.^(ב)
וצריכא, דאי כתב רחמנא בשחיטה — משום דתחילת עבודה היא, אבל שריפה — אימא לא, צריכא. ואי כתב רחמנא בשריפה — משום דהשתא הוא דמתכשרא פרה, אבל שחיטה — אימא לא, צריכא.
למעוטי מאי?
אדילמא למעוטי אסיפת אפרה ומילוי מים לקידוש,

"למשמרת

טהור וגו' (פמדבר י"ט:ט:):
ומלוי מים לתת לתוך אפר להזות:
לקדוש היא נתנית מים על האפר ומערבן יחד:

קלעים וניה כדן:
של מצרע דלא הא ולא הא כגי ליה בשקל:
הכי גרסינן פליגי בה ר"ש פן חלפתא ורבנן בפרה:
וסימן שלא תטעה לומר שאחד היה אומר משקל שני סלעים משנה זו תהא לך סימן ששנינו (מנחות דף קי.) אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שוכנו לבו לשמים כסימן זה תזכר לומר שהאחד נתן בה שעור המרבה מפלן והאחד נתן בה שעור וקא ממעט מפלן אכל שעור בינוני לא הזכר כאן:
לא בפרה פליגי בלשון של פרה:
וההוא יומא דאפליגי בה נח רביא בר קסי.
שם חכם:
מכפר מיתת ציקים מכפרת כדאמר בעלמא (מועד קטן דף כח.) למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהנה לומר לך מה בגדי כהנה מכפרין אף מיתת ציקים מכפרת:
של פרו בר כהן גדול של יוה"כ:
אלעזר וסקה אלעזר כתיב בה ונתתם אתה אל אלעזר הפהן וגו' (פמדבר י"ט:ג:)
וכתיב (שם) זאת חקת התורה וכל היכא דכתי' חקה עכובא הוא:
אהרן וסקה דכתיב (ויקרא ט"ז:ו:)
והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וזכר וגו'
ושחט את פר החטאת אשר לו וגו'
וכתיב באחרי מות בענגינא (שם) והיתה זאת לכם לחקת עולם
לכפר על גני ושראלי:
שחיטה לאו עבודה היא ולא קומא חקה לשחיטה:
שאיני פרה דקדשי בקר הבית היא כנומר אין בה קדשת המזבח אלא קדשת זמים בעלמא שהרי שחיטתה בהר המשחה הלכך אין צד עבודות וחקלות בה וכל העבודות שוות בה:
ולא פן דכן הוא בתמיה לשחיטת פרו דקדשת הגוף היא לא כתיבא חקה ואשחיטות פרה כתיבה חקה ומפסלא בזר:
אמראות נגעים דכתיב (ויקרא י"ג:ב:) (פנגע נראה) והובא אל אהרן הפהן:
ושחט אותה לפניו מדכתיב לפניו מפלל דהשחיטה לאו אאלעזר קאי אלא ושחט אותה אחר לפני אלעזר:
ורב לעולם אלעזר שחטה ומאי לפניו שלא יסוח דעתו משמירתה:
דהשתא הוא דמתכשרא פרה שהרי כל עצמה אינה עשויה אלא לאפרה:
למעוטי מאי דלא פסיל בה הסח הדעת במעשה פרה:
אסיפת אפרה ואסף איש טהור וגו' (פמדבר י"ט:ט:):

 מסורת הש"ס
א זבחים סח:
ב זבחים יד; מנחות ו:
ג זבחים סח:
ד מנחות פג.

 תורה אור השלם
זאת חקת התורה אשר צוה יהוה לאמור דבר אל־בני ישראל ויסקחו אליהם פרה אדמה תמימה אשר אין־בה מום אשר לא־עלה עליה על [במדבר יט, ב]
והקריב אהרן את־פר החטאת אשר־לו וכפר בעדו ובעד ביתו ושחט את־פר החטאת אשר־לו [ויקרא טו, יא]
והיתה־זאת לכם לחקת עולם לכפר על־בני ישראל מקל־חטאתם אחת בשנה ועש כאשר צוה יהוה את־משה [ויקרא טו, לד]

ונתתם אתה אל־אלעזר הפהן והוציא אתה אל־מחוץ למחנה ושחט אתה לפניו [במדבר יג, ג]
ושבר את־הפרה לעיניו את־ערה ואת־שרפה ואת־דמה על־פרשה ישרף [במדבר יט, ח]

 עין משפט גור מצוה

א מיי' פא' מהל' פרה אדומה
הל' יב:

ב מיי' מד' מהל' פרה אדומה הל' יז:

ג מיי' פו' מהל' פרה אדומה הל' יב:

ד מיי' פי' מהל' פרה אדומה הל' א:

ה מיי' פו' מהל' פרה אדומה הל' יז:

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

דאָפֿק חמור פֿהציה דלענאָ קמא פֿרי דליפֿא אונטע פֿתיב: וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן בַּקֶּבֶלֶת קָמָה: לְשִׁמּוֹאֵל דְּדִיֵּק לִפְנֵי לומר שְׁהָר פֿשֵׁר לִשְׁחִיטָה אַצְטֵרִיָּה לַמִּכְתָּב בַּקֶּבֶלֶת דָּמָה אֶלְעָזָר לֹאֲהַדוּרִיָּה לֹאֲלַעְזָר דאִי כַּתֵּב וְלָקַח מִדָּמָה (וְהִזָּה בְּאַצְבָּעוֹ) הָיָה מִשָּׁמַע דאִשְׁחֹט קאָי: לִרְב גַּמִּי דאָמֵר שְׁחִיטָה בִּלְעָזָר הִיא לֹא הָיָה לִיָּה לַמִּכְתָּב בַּקֶּבֶלֶת אֶלְעָזָר וְכִי כַּתִּיב

הָיִי מַעוּט אַחֵר מַעוּט לֹאֲלַעְזָר וְלֹא אַחֵר וְאִין מַעוּט אַחֵר מַעוּט כּוּי: וְלָקַח הַכֹּהֵן עַן אֶרֶז לְשִׁמּוֹאֵל דאָמֵר קֶבֶלָה וְהִזָּה בִּלְעָזָר הִנאִי כַּתִּיב כֶּה פֿהן לֹאִכְשׁוּרִי הַשְּׁלֵכֶת עַן אֶרֶז בַּכֵּהן דְּהֵיּוּט הָיִי הִיא מִשָּׁמַע מוּצִיא מִיַּד מִשָּׁמַע וְכּוּן כֹּל הֵי דאָמֵרִינוּ וְלִכְר דַּמְכָּשֵׁר קֶבֶלָה בַּכֵּהן דְּהֵיּוּט הָיִי הִיא מִשָּׁמַע מַמּוּנָל וְאִינוּ מוּצִיא מַכְלָל מִקְרָא שְׁלִפְנֵי וְאַצְטֵרִיָּה לַמִּכְתָּב כֶּה פֿהן דאִי כַּתֵּב וְלָקַח עַן אֶרֶז וְלֹא כַּתִּיב פֿהן הָיָה אַמִּינָא וְלָקַח כֹּל מִי שְׁיִרְצָה וְלֹא הָיָה מוֹקֵמִינוּן לִיָּה אַכֵּהן דַּקֶּבֶלָה כִּלְקָא דַּעֲמֵד, אַמִּינָא אִיאִיל וְלֹאֹו גּוּפָה כּוּי: הַכֵּהן בַּכֵּהוּנָה הִיא כֶּהן דְּהֵיּוּט אִיאִיל וְיִתִּירָא הִיא דִּלָּא הָיָה לַמִּכְתָּב אֶלָּא וְכַסֵּם בְּגָדֵי וְגו' וְאֶלָּא

וְדַעֲנָא דאִהָא דאִירִי כֶּה קאִי אֶלָּא לַמַּסְמֵךְ פֿהן אַבְגָּדִיָּו כִּלומֵר שְׁבַבְגָּדִי בַּהֲנָה נַעֲשִׂית וְלֹא בַבְגָּדִי חוּל: וְטוֹמֵא הַכֵּהן עַד הָעֵרֶב לַלְמַד עַל פֿרָה הַנַּעֲשִׂית לְדוּרֹת שְׁצִרִיכָה בְּגָדִי בַּהֲנָה: הִנִּיחָא לְמֵאן דאָמֵר לִעֵיל דְּלִדּוּרֹת בַּכֵּהן דְּהֵיּוּט וְלֹא גָמֵר חֲקָה מִיּוֹם הַכַּפּוּרִים אַצְטֵרִיָּה לַמִּכְתָּב פֿהן הִכָּא לַלְמַד עַל שֵׁל דּוּרֹת שְׁתַּעֲשֶׂה בַבְגָּדִי בַּהֲנָה: אִישׁ לַהֲכָשִׁיר הָרִז מִשּׁוֹם דִּלְעֵיל מִנֵּה אִירִי בַכֵּהן כַּתִּיב הִכָּא אִישׁ לַהֲכָשִׁיר אֶת הָרִז דאִי כַּתֵּב וְאִסַּף אֶת אֶפֶר הַפֶּרָה הָיָה הַכָּא אִישׁ: לַהֲכָשִׁיר אֶת הָאִשָּׁה דאִי לְמַעוּטִי טוֹמֵא פֿשִׁיטֵא דַחֲטֹאת קִרְוָה רַחֲמֵנָא: לַקֹּדֶשׁ לַתַּת מִיּוֹם עַל הָאֶפֶר בַּבְּלִי חֲרָם: וְלִקְחוּ לְטוֹמֵא בְּתֵר וְאִסַּף אִישׁ טָהוֹר כַּתִּיב וְזֶה הָיָה עֲבוּרָה שְׁאֵחֵר אִסִּיפָה וְכַתִּיב וְלִקְחוּ אֹתָם הַגִּלְמָרִים בְּאִסִּיפָה זָר וְאִשָּׁה וְלֹא חֲרָשׁ שׁוֹטֵה וְקָטוֹן: א"כ אִיאִיל אֶלְעָעֵיל קאִי נִימֵא וְלָקַח דָּהָא גַבִּי אִסִּיפָה בִּלְשׁוֹן יַחִיד כַּתִּיבָה: אִשָּׁה קִמָּא לֵה וְכּוּן אֲנִידּוּגִינוּם מִשּׁוֹם סַפֵּךְ אִשָּׁה: וְרַבֵּנּוּ אִמֵּרִי לֶהּ לְעוֹלָם אֶלְעָעֵיל קאִי וְהָא דִּלָּא כַּתִּיב וְלָקַח לְשׁוֹן יַחִיד דאִי כַּתִּיב וְלָקַח וְגַתּוּ הָיִי אַמִּינָא עַד דַּשְׁקֵל חַד הָאֶפֶר וְהִיא עֲצוּמוּ וְתַנְהוּ עַל הַמִּיּוֹם כַּתִּיב וְלִקְחוּ דִּלְפִילּוֹ שְׁקֵלִי תְּכִי: וְלָקַח אֹזֹב דַּכַּתִּיב בַּהֲזָאת מִמִּימָה וְהִיא עֲבוּרָה שְׁאֵחֵר הַקּוֹשֵׁ: לִרְבֵּנּוּ דאָמֵרִי הַקּוֹשֵׁ נַעֲשֶׂה בִּיאֻתָּן שֵׁל אִסִּיפָה וְכִאִסִּיפָה כַּתִּיב אִישׁ טָהוֹר דְּהֵינּוּ זָר וְאִשָּׁה עַל כִּרְחָק אִישׁ טָהוֹר דִּהֲכָא לֹאֹו לֹאִכְשׁוּרִי זָר וְאִשָּׁה וְלַמַּסְפָּל קָטוֹן וְלִהְיִי מִשָּׁמַע מַמּוּנָל דאִם כּוּן לַשְׁתִּיךְ קִרָּא מִנֵּה וְנִכְתִּיב וְלָקַח אֹזֹב וְטַבַּל בְּמִים וְהִזָּה וְאֶנָּא לַמְדָּרֵשׁ אִישׁ וְלֹא אִשָּׁה עַל כִּרְחָק מִשָּׁמַע זֶה מוּצִיא מִיַּד מִשָּׁמַע: טָהוֹר לַהֲכָשִׁיר קָטוֹן דַּסְפָּלָה בַּקּוֹשֵׁ: וְלִרְבִּי יִהוּדָה

דאָמֵר אִשָּׁה פֿסוּלָה בַּקּוֹשֵׁ וְקָטוֹן פֿשֵׁר אֶתָּא הִיא לַמִּימֵרָא אִיפֿכָּא אִישׁ וְלֹא קָטוֹן

טָהוֹר לַהֲכָשִׁיר אִשָּׁה דע"כ לִיפֿא לַמִּימֵר דַּמִּשָּׁמַע מַמּוּנָל דאִם כּוּן לַשְׁתִּיךְ מִנֵּה:

דאִפֿיִּק חַמּוֹר בַּהֲדָה. "וְשָׁחַט אוֹתָהּ" — שְׂלֵא

יִשְׁחוּט אַחֲרֵת עֲמָה. "לִפְנֵי", לִרְב — שְׂלֵא

יִסִּיחַ דַּעֲתוֹ מִמָּנָה, לְשִׁמּוֹאֵל — שְׂיִהֵא זָר שׁוֹחֵט וְאַלְעָזָר רוּאָה. ^(א)"וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָה בְּאַצְבָּעוֹ", לְשִׁמּוֹאֵל — לֹאֲהַדוּרִיָּה לֹאֲלַעְזָר.

לִרְב — הָיִי מַיַּעוּט אַחֵר מַיַּעוּט, וְאִין מַיַּעוּט אַחֵר מַיַּעוּט אֶלָּא לִרְבּוּת, דאִפֿילוּ כֶּהן דְּהֵיּוּט.

^(ב)"וְלָקַח הַכֹּהֵן עֶץ אֶרֶז וְאֹזֹב וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת", לְשִׁמּוֹאֵל — דאִפֿילוּ בַכֵּהן דְּהֵיּוּט. לִרְב —

אַצְטֵרִיָּה, סִלְקָא דַּעֲתָהּ אַמִּינָא: כִּיּוֹן דִּלְאֹו גּוּפָה קֶבֶלָה נִינְהוּ, לֹא לִיבְעִי כֶּהן, קָא מִשָּׁמַע לָן. "וְכַסֵּם בְּגָדֵי הַכֵּהן" — בַּכֵּיהוּנָו. "וְטוֹמֵא הַכֵּהן עַד הָעֵרֶב" — כֶּהן בַּכֵּיהוּנָו לְדוּרֹת. ^(ג)הַנִּיחָא

לְמֵאן דאָמֵר לְדוּרֹת בַּכֵּהן דְּהֵיּוּט — שְׁפִיר, אֶלָּא לְמֵאן דאָמֵר לְדוּרֹת בַּכֵּהן גְּדוֹל, הַשְׁתָּא כֶּהן גְּדוֹל בְּעִינּוּ, בַּכֵּיהוּנָו מִיפְעִיָּא!? אִין,

מִילְתָּא דאֶתְיָא בְּקַל וְחוּמָר — טָרַח וְכַתֵּב לֵה קָרָא. ^(ד)"וְאִסַּף אִישׁ טָהוֹר אֶת אֶפֶר הַפֶּרָה וְהִנִּיחַ". "אִישׁ" — לַהֲכָשִׁיר אֶת הָרִז, "טָהוֹר" — לַהֲכָשִׁיר אֶת הָאִשָּׁה, "וְהִנִּיחַ" — מִי שְׂיִישׁ בּוּ

דַּעֲת לַהֲנִיחַ, יִצְאוּ חֲרָשׁ שׁוֹטֵה וְקָטוֹן שְׂאִין כֶּהן דַּעֲת לַהֲנִיחַ. ^(ה)תַּנּוּ הֵתָם: הַכֹּל כְּשִׁרְיָן לְמַדָּשׁ,

חוּץ מִחֲרָשׁ שׁוֹטֵה וְקָטוֹן. רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר בְּקָטוֹן, וּפּוֹסֵל בְּאִשָּׁה וּבאַנְדְּרוֹגִינוּס. מֵאִי טַעֲמָא דִּרְבַּנּוּ — דַּכַּתִּיב: "וְלָקַחוּ לְטוֹמֵא מַעֲפֵר שְׂרִיפַת הַחֲטָאת". הֵנָּה דִּפְסִלִי לֶהּ בְּאַסִּיפָה — פִּסְלִי לֶהּ בַּקִּידוּשׁ, וְהֵנָּה דאִכְשִׁרִי לֶהּ בְּאַסִּיפָה — אַכְשִׁרִי לֶהּ בַּקִּידוּשׁ. וְרַבִּי יְהוּדָה: אִם כּוּן לִימָא קָרָא "וְלָקַח", מֵאִי "וְלָקַחוּ" — דאִפֿילוּ קָטוֹן דִּפְסִלִי לֶהּ הֵתָם, הִכָּא — פֿשֵׁר. 'אִשָּׁה מְנָא לִיָּה?

"וְנָתַן", וְלֹא "וְנָתַנָּה". וְרַבַּנּוּ: אִי כַּתֵּב רַחֲמֵנָא: "וְלָקַח ... וְנָתַן", הֵנָּה אַמִּינָא: עַד דְּשָׁקִיל חַד וְיַהֲיִיב חַד, כַּתֵּב רַחֲמֵנָא: "וְלָקַחוּ". וְאִי כַּתֵּב רַחֲמֵנָא "וְלָקַחוּ ... וְנָתַנוּ", הֵנָּה אַמִּינָא: עַד דְּשָׁקִלִי תְּרִי וְיַהֲיִיב תְּרִי, כַּתֵּב רַחֲמֵנָא: "וְלָקַחוּ ... וְנָתַן", דאִפֿילוּ שְׁקֵלִי תְּרִי וְיַהֲיִיב חַד. "וְלָקַח אֹזֹב וְטַבַּל בְּמִים אִישׁ טָהוֹר", לִרְבַּנּוּ: אִישׁ וְלֹא

אִשָּׁה. "טָהוֹר" — לַהֲכָשִׁיר אֶת הַקָּטוֹן, וְלִרְבִּי יְהוּדָה: "אִישׁ" — וְלֹא קָטוֹן, "טָהוֹר" —

לַהֲכָשִׁיר אֶת הָאִשָּׁה. ^(ו)מִיתִיבִי: הַכֹּל כְּשִׁרְיָן לַהֲזוֹת, חוּץ מִטוֹמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס וְאִשָּׁה.

וְקָטוֹן (שְׂיִישׁ) בּוּ דַּעֲת, אִשָּׁה מְסִיעָתוֹ וּמָזָה.

וְלֹא טָהוֹר וְדַרְשִׁינוּ מִנֵּה טָהוֹר לַהֲכָשִׁיר הַקָּטוֹן וְיִלְפִינוּ הַזָּה מַטְבִּילָה דאֶתְקַשּׁוּ לַהֲדָדִי בַּדאִיתָא בַּקּוֹץ פֶּרֶק ב' דַּמְנָלָה (דף כ.ו.) וּבַמַּתְנִיתִין דַּפֶּרֶק בַּתְּרָא דַּפֶּרָה

לִרְבּוּת כֶּהן דְּהֵיּוּט שְׂיִהֵא פֿשֵׁר בַּקֶּבֶלָה וְהִזָּהֵא

אֶבֶל בַּהֲצָה וְשְׁחִיטָה זִנְקָא אֶלְעָזָר דָּהָא לְכוּלָּהּ לְשִׁנֵּי אִמֵּרִינוּן לְעֵיל אונְטע לֹאֲלַעְזָר וְהָא דאָמֵר ר' זִירָא אָמֵר רַב לְעֵיל שְׁחִיטָת פֶּרָה בְּזָר פֿסוּלָה דַּמִּשָּׁמַע הִיא בַכֵּהן פֿשֵׁרָה וְאִפֿי' בַכֵּהן דְּהֵיּוּט יֵשׁ לומֵר דְּלִדּוּרֹת קאָמֵר וּכְבִירָא לֵה כֶּהִיאֹא לְשָׁנָא דאונְטע לֹאֲלַעְזָר

הַכֵּהן הִיא לְדוּרֹת בַכֵּהן דְּהֵיּוּט: הַכֹּל כְּשִׁרְיָן לְקוֹדֶשׁ פֿרָשׁ רַש"י הַמִּים עַל הָאֶפֶר וּבַמַּסְכָּת

פֶּרָה בַּכֵּמָה דּוּכַתִּי מִשָּׁמַע שְׁהֵי נוֹתֵינוּן הָאֶפֶר עַל הַמִּיּוֹם וְהָא דַּכַּתִּיב וְלָקַחוּ לְטוֹמֵא מַעֲפֵר שְׁרַפַּת הַחֲטֹאת וְגַתּוּ עָלֵי מִים חַיִּים אַל כִּלִּי דַּמִּשָּׁמַע מִים עַל הָאֶפֶר [ב] יֵשׁ לִפְרָשׁ וְגַתּוּ עָלֵי בַכֵּינּוּ וְגַתּוּ מִים חַיִּים אַל כִּלִּי וְאִדְרַכָּה מִשָּׁמַע שְׁהַמִּים נוֹנְעִים בַּבְּלִי וְהָאֶפֶר נוֹתֵן עֲלֵיהֶם מְלַמַּעְלָה: מֵאִי וְלִקְחוּ לְטוֹמֵא דאִפֿילוּ קָטוֹן דִּפְסִלִי לֶהּ הֵתָם הִכָּא פֿשֵׁר וְהָא דַּמְכָּסִיר טְפִי בַּקָּטוֹן מַעֲחַרֵּשׁ וְשׁוּטָה יֵשׁ לומֵר מִשּׁוֹם דאֶתִּי לַכֵּל דַּעֲת: וְנָתַן וְלֹא תַתָּה אע"ג

דְּכֹל הַתּוֹרָה כֹּלָּה בִּלְשׁוֹן זָכָר וְאִמֵּרָה וְאִבּוּל הַכִּי לֹא מַמַּעֲטִינוּן אִשָּׁה אֶלָּא הִיכָא דַּכַּתִּיב אִישׁ בַּהֲדָא יֵשׁ לומֵר דַּשְׁאִנִּי הִכָּא מַעֲשִׂי קִרָּא בַּדּוּבָה דַּכַּתִּיב וְלִקְחוּ לְשׁוֹן רַבִּים וְדָבָר כַּתִּיב וְגַתּוּ לַהֲכִי דַרְשִׁינוּ וְלֹא וְנִתְנָה [וע"ע תוֹס' וְכַמוֹת עב: ד"ה וְגַתּוּ]: עַד דְּשָׁקֵל חַד וְיַהֲב חַד פִּי' הִיאֹא גּוּפָה דַּשְׁקִיל לִיָּה מַעֲרַב לִיָּה

בְּמִיּוֹם: הַכֹּל כְּשִׁרְיָן לַהֲזוֹת חוּץ מִשְׁטָמוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס כּו' תַּמָּה לִי דְּהֵינִי תְּכִי מַשְׁנׁוּיֹת

דַּהֲכֹל כְּשִׁרְיָן לַקֹּדֶשׁ וְלַהֲזוֹת מִתְּנֵן בַּמַּסְכָּת פֶּרָה (פ"ה מ"ד וּכפ"י"ב מ"י) מ"ש דַּכַּקוֹשׁ לֹא קַתְּנִי טַמְטוּם בַּהֲדִי אִשָּׁה וְאַנְדְּרוֹגִינוּם בַּדַּקְתְּנִי גַבִּי הִזָּהֵא וי"ל דת"ק דררבי יהודה נמי פסיל ליה לטמטום לקדש מפני שהוא ספק ערל בדאמר בפ' הערל (ובכמות עב:) טמטום שקדש קדושו פסול מפני שהוא ספק ערל וערל שקדש קדושו פסול אנדרונינום שקדש קדושו פשר מפני שהוא ספק אשה רבי יהודה פוסל באשה ואנדרונינום ות"ק דררבי יהודה דמתניתין הינו ת"ק דררבי יהודה דבריותא דפרק הערל (גס זה גס) דסבירא ליה כר' עקיבא דמררבי לערל פי טמא והא דלא קתני ת"ק חוץ מטמטום יש לומר אין למדין מן הדגלות אפילו במקום שנאמר בהן חוץ ויתנא חוץ מחרש שטיה וקטן ושיר ערל וטמא וטמטום והא דלא פריך ממתניתין למאן דאמר ערל שהזה הזאתי . כשהרה ופריך מבריותא י"ל משום דבבריותא קתני בהדיא דהזאתי פסולה להכי ניחא ליה למפרך מננה:

אשָׁה מסעדתו בפרק בתרא דמסכת פרה בתוספתא מפרש ביצד מסעדתי אוחקת לו המים אפילו בשעת הזאה ולא מפעילא בשעת טבילת האזוב הזאה חשיב טפי רבותא מטבילת האזוב משום דקרא דמכשרי' מננה קטן בטבילה כתיב וטבל במים איש טהור ודררשינו מננה טהור להכשיר הרקטן ויילפינו הזאה מטבילה דאתקשו להדדי בדאיתא בבבוי פרק ב' דמגלה (דף כ.ו.) ובמתניתין דפרק בתרא דפרה (מסנה י) מבינים עלה ואם אחזה בידו אפלו בשעת הזיה פסול ור"י מבימפוני"ט מנגס בזה דבתוספתא משמע דהזאה הוי רבותא טפי להכשיר ואם כן במתניתין גבי פסול היה ליה למתני אפוי' בשעת טבילה ונקראה לי דלא קשהא דהא דפסלינו היכא דהאשה אחזה בידו הינו משום דהוי באלו האשה עשתה אותו והא נדאי הוי פשוט טפי לנסכל אשה בטבילה מההזאה דקרא דממעטיון מננה אשה בטבילה כתיב ויגבי הכשר קטן הניא רבותא טפי בהזאה משום דקרא דמכשרינו מננה בטבילה כתיב:

 מסורת הש"ס
א מכות טז; שבועות זז; בבא קמא פז; מנחות סז; מגילה כג; חולין קלב; סנהדרין מז; סנהדרין פז; סנהדרין טו. ב לעיל כז.
ג קידושין ד.

ד מביילתא דרבי שמעון בן יוחאי
ה יבמות עב; משנה פרה; ערכין ג; תוספתא פרה; שבת קלז; ברכות טו.
ו משנה פרה

 גליון הש"ס
תוס' ד"ה ונתן וכו' אלא היכא דכתיב אוש בהדיא. עיין סוכה דף כח ע"ב תוס' ד"ה השוה:

 תורה אור השלם
ויתתם אתה אֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן (והוציא אתה אֶל־מִחוּץ לַמִּטְנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לִפְנֵי וּבַמִּדְבָּר יט, ג, [א] וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָה בְּאַצְבָּעוֹ וְהָיָה אֶל־יֶכֶחַ פִּנִּי אֹהֶל־מוֹעֵד מִדָּמָה שָׁעָב פְּעָמִים [בַּמִּדְבָּר יט, ד] וְלָקַח הַכֹּהֵן עֶץ אֶרֶז וְאֹזֹב וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת וְהִשְׁלִיךְ אֶל־תוֹךְ שְׂרַפַּת הַפֶּרָה [בַּמִּדְבָּר יט, ו] וְכַסֵּם בְּגָדֵי הַכֹּהֵן וְנָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמִים וְאָחֵר יָבֵא אֶל־הַמִּטְנֶה וְטוֹמֵא הַכֹּהֵן עַד־הָעֶרֶב [בַּמִּדְבָּר יט, ז]

וְאִסַּף אִישׁ טָהוֹר אֶת אֶפֶר הַפֶּרָה וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמִּטְנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִקְיָה לַעֲזֹת בְּגִי'וֹשִׁינָאֵל לַמַּשְׁקֵלָה לְמִי נָדָה חֲטָאת הוּא [בַּמִּדְבָּר יט, ט]

וְלִקְחוּ לְטוֹמֵא מַעֲפֵר שְׂרַפַּת הַחֲטָאת וְגַתּוּ עָלֵי מִים חַיִּים אֶל־כָּלִי [בַּמִּדְבָּר יט, יז]

וְלָקַח אֹזֹב וְטַבַּל בְּמִים אִישׁ טָהוֹר וְהָיָה עַל־הַהֶהָל וְעַל־כָּל־הַכֹּפִּים וְעַל־הַנִּפְשׁוֹת אֲשֶׁר הִיוּ שָׁם וְעַל־הַנֶּגֶץ בַּעֲצֵם אוֹ כְּהָל אוֹ בִּמְתָּ אוֹ בַּקֵּץ [בַּמִּדְבָּר יט, יח]

 עין משפט גור מצוה

א מיי' פא' מהל' פרה אדומה הל' יג:

ב מיי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ג מיי' פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:

ד מיי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ה מיי' פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:

ו מיי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

וְלֹא פָּלִיג ר' יהודה תמה הוא דבתוספתא דמסכת פרה תנינא בהדיא ר' יהודה דאמר כו' דאית על כרחך לא מצית למימר בהאי דמשמע ממילא הוא

והנהיג **[א]** מכשיר בהטון ושמאל המקשה לא שמש לה הכריתא: לַמִּד על טבול יום שְׂפָשָׁר בַּפָּרָה תמה למה לי קרא מהיבא תייתי לַפָּסְלוּ אי משום דחטאת קריה רחמנא הא הִזְאָה לאו עבודה היא פינון שֹׁזֵר גִּשֵּׁר בַּהּ ואי משום דכתב טובא טהור בַּפָּרָשָׁה ואסוף איש טהור וטַבַּל פָּמִים איש טהור הא אצטריון לְדַרְשָׁא פוליהו בַּשְּׁמַעְתִּין וי"ל ס"ד מדכתיב והיִיחַ בַּמָּקוֹם טהור בְּשֵׁינָן נְמִי גִבְרָא שְׁהֵא טהור גָּמוּר קא משמע לן ואם תאמר והיכי גִּמְרִינן שָׂאֵר עבולות דפרה דפסול בְּזֵר מהזאה אבא למפרך מה להזאה שַׁפְּשָׁרָה בְּזֵר וי"ל דאש"י הכי פינון דשָׂקֵר טַהֲרָה בַּהֲזָאָה קֵאֲמִי ואִפְשָׁר בַּהּ רחמנא טבול יום כל שֶׁפֶן בַּשָּׂאֵר עבולות וא"ת ואימא לרבנות מחסר פפורים רַבֵּל טבול יום לא וי"ל דמוקמינן קרא בַּטְמֵאָה דאותה פָּרָשָׁה בְּגוֹן טְמֵאָת מַת דְּלֵא שְׂיָבֵא בַּהּ פָּרָה וְהָכִי גִמְרִינן בַּפ"ב דְּזַבְחִים (דף י"ו) דלמאן דאמר בַּמַּחֲסֵר פפורים בַּשָּׂרָה קַסְבֵּר טמאה דכל התורה בְּלֵא וּבִינוּ דמכַּשְׁרֵינוּן טמא מת דאירי בַּאותה פָּרָשָׁה ה"ה כל טבול יום אִפְּלִיגוּ אוֹתוֹ שֶׁמַּחֲסֵר בַּפָּרָה ומאן דאמר מַחֲסֵר פפורים פֶּסוּל קַסְבֵּר טמאה דאותה פָּרָשָׁה דְּהִינוּ טבול יום דמת דְּלֵאוּ מַחֲסֵר בַּפָּרָה רַבֵּל דְּזַב ומצורע לא אִפְּלִיגוּ הַעֲרִיב שְׁמֵשׁוּ בִּינוּ דמַחֲסֵר פפורים: וְהַיּוֹם מקיתוֹן שֶׁל זֶהָב דאמר בַּפָּרָק שְׁנֵי דְּזַבְחִים (דף כב.) דְּבָבֵל בְּלִי שָׂרַת מַתְּרַשׁ דְּכַתִּיב וְקִרְצָנוּ לַרְבּוֹת שָׂאֵר בְּלִי שָׂרַת. ריב"א:

אָמַר רב יהודה תני של היכל והא דאמר לקמן דפורשין נְמִי מַצִּין האולס ולמַזְבֵּחַ הא מסקינן לקמן דה"מ בַּשַּׁעַת הַקְטָרָה דְּהִיכַל ובַּשַּׁעַת מַתָּן דָּמִים דְּהִיכַל רַבֵּל בַּשַּׁעַת הַקְטָרָה לִפְנֵי וּלְפָנִים לא וְהָבֵא אֹזְרֵי בַּהֲקָטֶרֶת קְטֹרֶת דְּלִפְנֵי וּלְפָנִים ומיז אחר הַקְטָרֶת קְטֹרֶת דְּלִפְנֵי וּלְפָנִים נָטַל הָדָם מִיַּד הַמִּמָּרֶם וּלְקַמֵּן פִּי בְּעֵי לְאוֹכְחוּי דְּפוֹרָשִׁין מַצִּין האולס ולמַזְבֵּחַ אף בַּשַּׁעַת הַקְטָרָה דְּלִפְנֵי וּלְפָנִים מַבְרִיתָא דר' יוסי הוּא מַצִּי לְאוֹכְחוּי מַמְתַּנְיָתוּן דְּאִין פּוֹרְשִׁין וְהָיָה לִיָּה לְמִימַר אֲדַמְקַשְׁתָּ לִּי מַבְרִיתָא דר' יוסי תְּבִיא לִי סִיעֲתָא מַמְתַּנְיָתוּן וי"ל דמַמְתַּנְיָתוּן לא הוּא מַצִּי לְאִיתוּנִי סִיעֲתָא דְּאִיבָא לְמִימַר פִּינוּן דְּהַפְרָשָׁה דְּמַצִּין האולס ולמַזְבֵּחַ אִינְיָה אֵלָּא מְדַרְשֵׁנּוּ דַּמְאֹרִיתָא אִין פּוֹרְשִׁין אֵלָּא מֵאֲהֵל מוֹשֶׁה לא גָּזְרוּ אֵלָּא עַל הַעוֹמְדִים שָׁם שְׁלֹא לְצַרֵּךְ וא"ת א"כ אמאי לא קאמר דהא

מֵתָאֵא אִיבָא נְמִי בִּין הִיכַל לְבִין האולס ולמַזְבֵּחַ דאלו מהיכל פֶּרְשִׁינן אִפְּיִי

לְצַרֵּךְ ומַצִּין האולס ולמַזְבֵּחַ לא פֶּרְשִׁינן אֵלָּא שְׁלֹא לְצַרֵּךְ וי"ל דהַמַּקְשֵׁן דְּלַקְמֵן סְבִירָא לֵה דאש"י מהיכל נְמִי לא פֶּרְשִׁינן לְצַרֵּךְ עבודה והוא לא הוּא מַנְיָה בַּמַּתְנִיתוּן מִיַּדִּי אֵלָּא הוּא תַּנִּי שְׁבַהִיכַל דְּכִינוּן לְצַרֵּךְ עבודה הוא שְׂרִי אף בַּהִיכַל:

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

פינון דאמר כו' דאית על כרחך לא מצית למימר בהאי דמשמע ממילא הוא

וְלֹא פָּלִיג רבי יהודה! אָמַר אַבְיִי: **בִּינוּן דְּאָמַר מָר "מִשְׁמָע מוֹצִיא מִיד מִשְׁמָע ומִשְׁמָע מִמִּילָא" — פָּלִיג.** ^(א)**"וְהָיָה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא".** **"טָהוֹר" מִכָּלֵל שְׁהוּא טָמֵא,** לִימֵד עַל טָבוּל יוֹם שְׂפָשָׁר בַּפָּרָה. ^(ב)**אָמַר רַבִּי אָסִי: כִּי הָיוּ בַּהּ רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ בַּפָּרָה, לָא מִסְקִי מִינָה אֵלָּא בְּמֵאִי דְּמַסִּיק תַּעֲלָא מִבֵּי כְּרָבָא. אֵלָּא אָמְרִי: "מִשְׁמָע מוֹצִיא מִיד מִשְׁמָע ומִשְׁמָע מִמִּילָא". תַּנִּי תַנָּא קַמִּיה דְּרַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַשְּׁחִיטוֹת כְּשִׁירוֹת בְּזֵר, חוּץ מִשָּׁל פָּרָה. אָמַר לִיָּה רַבִּי יוֹחָנָן: פּוֹךְ תַּנִּי לְבָרָא: לֹא מַצִּינוּ שְׁחִיטָה בְּזֵר פְּסוּלָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן, לֹא מִיבַעְיָא לְתַנָּא דְּלֹא צִיִּית, אֵלָּא אִפְּלִיגוּ לְרַבִּיהּ לֹא צִיִּית. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוֹזָדָק: שְׁחִיטַת פָּרָה בְּזֵר — פְּסוּלָה. וְאַנִּי אוֹמֵר: כְּשִׁירָה, לֹא מַצִּינוּ שְׁחִיטָה שְׁפְּסוּלָה בְּזֵר. בָּא לוֹ אֶצֶּל פְּרוֹ שְׁנִיָּה. מֵאִי שְׁנָא בּוּיְדוּי רֹאשׁוֹן דְּלֹא אָמַר: **"וּבְגִי אַהֲרֹן עִם קְדוּשָׁה",** וּמֵאִי שְׁנָא בּוּיְדוּי שְׁנֵי דְּאָמַר: **"וּבְגִי אַהֲרֹן עִם קְדוּשָׁה"?** ^(א)**תַּנָּא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְיֵאל, כֹּה הִיא מִדַּת הַדִּין נוֹתֶנֶת: מוּטָב יָבֵא זָכָאִי וַיַּכְפֹּר עַל הַחֲיִיב, וְאֵל יָבֵא חֲיִיב וַיַּכְפֹּר עַל הַחֲיִיב.** ^(ב)**מִתַּנִּי שְׁחִטוֹ וְקִבֵּל בְּמִזְרֵק אֶת דָּמוֹ, וְנוֹתְנוּ לְמִי שְׁהוּא מְמָרֶס בּוֹ עַל הַרוֹבֵד הָרַבִּיעִי שְׂבַהִיכַל, בְּדִי שְׁלֹא יִקְרוּשׁ. נָטַל מִחֲתָה וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וּפָנָה גִּחְלִים אֵילָּה וְאַיָּלָה, וְחוֹתָה מִן הַמַּעוֹפְלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת, וַיֵּרֶד וְהִנִּיחָה עַל הַרוֹבֵד הָרַבִּיעִי שְׂבַעֲזָרָה.** ^(ג)**בָּכָל יוֹם הָיָה חוֹתָה בְּשָׁל כֶּסֶף וּמַעֲרָה בַתוֹךְ שָׁל זָהָב, וְהַיּוֹם חוֹתָה בְּשָׁל זָהָב וּבַהּ הָיָה מַכְנִים. בָּכָל יוֹם חוֹתָה בְּשָׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וּמַעֲרָה לַתוֹךְ שְׁלֹשֶׁת קַבִּין, וְהַיּוֹם חוֹתָה בְּשָׁלשֶׁת קַבִּין וּבַהּ הָיָה מַכְנִים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: בָּכָל יוֹם חוֹתָה בְּשָׁל סָאָה וּמַעֲרָה בַתוֹךְ שְׁלֹשֶׁת קַבִּין, וְהַיּוֹם חוֹתָה בְּשָׁלשֶׁת קַבִּין וּבַהּ הָיָה מַכְנִים.** ^(ו)**בָּכָל יוֹם הָיְתָה כְּבֻדָּה, וְהַיּוֹם קָלָה. בָּכָל יוֹם הָיְתָה יָדָה קֶצֶרָה, וְהַיּוֹם אַרְוֶפָה. בָּכָל יוֹם הָיְתָה זֶהָבָה יְרוֹק, וְהַיּוֹם אָדוּם. דְּבָרֵי רַבִּי מְנַחֵם. 'בָּכָל יוֹם מִקְרִיב פָּרֹס בַּשְּׁחִרִית וּפָרֶס בִּין הָעֲרִבִים, וְהַיּוֹם מוֹסִיף מְלֹא חֲפָנָיו. בָּכָל יוֹם הָיְתָה דִּקְהָ, וְהַיּוֹם דִּקְה מִן הַדִּקְה. בָּכָל יוֹם כֹּהֲנִים עוֹלִין בְּמִזְרָחוֹ שָׁל כֶּכֶשׁ וַיּוֹרְדִין בְּמַעֲרָבוֹ, וְהַיּוֹם כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹלָה בְּאֶמְצַע וַיּוֹרֵד בְּאֶמְצַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַפִּיּוֹר, וְהַיּוֹם מִן הַקִּיתוֹן שָׁל זָהָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם כֹּהֵן גָּדוֹל מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַקִּיתוֹן שָׁל זָהָב. 'בָּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם אַרְבַּע מַעֲרֻכוֹת, וְהַיּוֹם חֲמִשׁ, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: בָּכָל יוֹם שְׁלֹשׁ, וְהַיּוֹם אַרְבַּע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בָּכָל יוֹם שְׁתֵּים, וְהַיּוֹם שְׁלֹשׁ. 'גָּמִי וְהַכְּתִיב: "וּכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֲהֵל מוֹעֵד"?** אָמַר רַב יְהוּדָה: תַּנִּי **"שָׁל הִיכָל".** ^(ו)**תַּנּוּ רַבִּנּוּ: "וּכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֲהֵל מוֹעֵד",** יָכוֹל**

לַעֲזֹרָה מוֹנֶה אֶת הַרוֹבֵדִין וְהָיוּ הָאִי רַבִּיעִי לַהִיכָל:

וְעַל כִּרְחֹךְ פְּלִיגִי: וְהָיָה הַטָּהוֹר הָאִי טָהוֹר וַיִּתִּירָא הוּא דְּהֵא בְּטָהוֹר קָאִי: מַכְלָל שְׁהוּא טָמֵא שְׂיוֹצֵא מַכְלָל טְמֵאָה: כִּי הָיוּ כִּי מַתְקָקִי: לֹא מַסְקִי מִנָּה כְּלוּמַר לֹא הָיוּ מַעֲלִין מִתּוֹכָה דְּבַר חֲדוּשׁ לְהִיּוֹת וְכוּלִין לְאַחֵז בְּשִׁיטָתָה לַהֲשׁוּת שְׁהֵא מַתְקָאוּתִיהָ בְּלֵם מוֹצִיאִים זֶה מִיַּד זֶה אוֹ בְּלֵם מַתְקָיְמִים זֶה אַחֵר זֶה: כִּמְה דְּמַסִּיק תַּעֲלָא מִבֵּי כְּרָבָא כִּמְה שְׁמַעְלָה הַשׁוּעַל בְּרַגְלָיו כְּשִׁדּוּרָם עַל שָׂדֶה יָרִי: מַדַּת הַדִּין נוֹתֶנֶת כְּלוּמַר כֹּה וְכֵה לִימַר שְׂאֲחֵר בַּהֲתַנְיָה עַל עֲצָמוֹ וְהֵא זָכָאִי זָכָאִי רָאִיו לַכֹּפֵר עַל אַחֲרִים: מַתַּנִּי לְמִי שְׁהִיָּה מְמָרֶס בּוֹ מַגֵּם בּוֹ: עַל הַרוֹבֵד הָרַבִּיעִי כָּל הַרְגָּפָה עֲשׂוּיָה שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת טַבְּלָאוֹת דְּאֵבִי שְׁנֵשׁ וְכָל שׁוֹרָה וְשׁוֹרָה קְרוּיָה רַבֵּד וְקֹא סְלָקָא דַּעֲתָה דַּעַל שׁוֹרָה רַבִּיעִית שְׁמַפְתַּח הַהִיכַל וּלְפָנִים קֵאֲמַר: שְׁלֹא יִקְרַשׁ בְּשִׁישָׁהָה עַד שְׁתַּעֲשֶׂה עבֹדַת הַקְטָרֶת כְּמוֹ שְׁחִירוֹת בַּפָּרָשָׁה: מַחֲתָה גִחְלִים וְהִנִּיחֶם עַד שְׁיַחֲפֹן קְטֹרֶת וַיִּתֵּן לַתוֹךְ הַכֹּף וְאִח"כּ וְכִנִּים כֹּף וּמַחֲתָה לְפָנִים: חוֹתָה בְּשָׁל כֶּסֶף מִפְּרֶשׁ טְעֵמָא בְּגַמ': וְהַיּוֹם חוֹתָה וְכוּ' טְעֵמָא דִּיוה"כ בְּכוּלָּהוּ מִשּׁוּם קְלָשָׁא דְּכֹהֵן גָּדוֹל: בָּכָל יוֹם כְּשִׁחוֹתָה גִחְלִים מִמַּעֲרָבָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטֹרֶת לַהֲכִיִּם עַל הַמַּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי לַקְטָרֶת שְׁחִרִית וְעַרְבִית: וְהַיּוֹם אַרְבָּה כְּדִי שְׁיַתֵּן יָדוֹ לְמִטָּה מִזְרוּעוֹ וַתְּהֵא זְרוּעוֹ מְסִיעֶתוֹ: פָּרֶם חֲצִי מִנָּה: מוֹסִיף מְלֹא חֲפָנָיו שְׁמַכְנִים לְפָנֵי וּלְפָנִים לְבַד מִפְּרֶם שְׁחִרִית וְשָׁל עַרְבִית הַנֶּתָן עַל מַזְבֵּחַ הַפְּנִימִי: וְהַיּוֹם דָּקָה מִן הַדָּקָה זֹו שְׁהִיָּה מַכְנִים לְפָנֵי וּלְפָנִים הִיָּה מַחֲזִיר עָרַב יוה"כ לְמַכְתָּשֶׁת וְשׁוֹמְקָה דַּחַק: בָּכָל יוֹם כְּהִיִּם הַעוֹלִים לְמַזְבֵּחַ עוֹלִים בַּשַּׁפַּת מִזְרָחוֹ שֶׁל כֶּכֶשׁ שְׁהַמְזַרַח הוּא לִימִין הַעוֹלָה שְׁהָרִי פָּנָיו לְעִפּוֹן כְּשֶׁעוֹלָה בַּכֶּכֶשׁ שְׁהוּא בַּזְרוּס וְכִינוּ דָּכָל תַּחֲלַת פְּנוּתָיו לִימִין אִין נָאָה שְׁהֵא מַקִּיף שְׁלֹא לְצַרֵּךְ וְרַחֵב הַכֶּכֶשׁ שֶׁשׁ עֲשָׂרָה אַמָּה עוֹלָה בַּמִּזְרָח וּמַקִּיף אֶת הַמַּזְבֵּחַ לַעֲבֹדָתוֹ וַיֵּרֶד לְצַד שְׁמַאל בַּשַּׁפַּת מַעֲרָב: וְהַיּוֹם כֹּהֵן כֹּהֵן גָּדוֹל מַרְחֵא פְּכוּלוֹ וְחַבְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁהוּא שְׁלוּחַן וְעוֹשָׂה עֲצָמוֹ כְּכֵן בֵּית וְאִם בֵּא לַעֲלוֹת לְמַזְבֵּחַ לְהַקִּיף כְּגוֹן לְמַתָּן דָּמִים תַּמִּידִין וּמוֹסְפִין וְאֵלוּ וְאִיל הָעֵם מַקִּיף אֶת כָּל הַכֶּכֶשׁ לְצַרֵּךְ וְשְׁלֹא לְצַרֵּךְ: אַרְבַּע מַעֲרֻכוֹת כּוּ' מִפְּרֶשׁ בְּגִמְרָא: גַּמ' וְהֵא כְּתִיב וְכָל אָדָם וְגו' וּמוֹקְמִינוּ לָהּ לְקַמֵּן בַּשְּׁמַעְתִּין בַּשַּׁעַת הַקְטָרֶת וְאֶת אַמְרָתָּ מְמָרֶם בּוֹ עַל הַרַבֵּד רַבִּיעִי שְׁבַהִיכַל: תַּנִּי שֶׁל הִיכַל בְּשִׁיוֹצֵא מִן הַהִיכַל

 מסורת הש"ס

א זבחים יז: יבמות עג.

ב נדה סה:

ג שביעות יד.

ד זבחים סד: משנה תמיד; תמיד לב.

ה ספרא אחרי מות פרק ג ב-ג ו תוספתא יומא

ז ספרא אחרי מות פרק ד ו

 גליון הש"ס

גמרא פוק תני לברא. שבת דף קו ע"א עירובין דף ט ע"א ביצה דף יב ע"ב:

 תורה אור השלם
--

והנה השהר על־השטא ביזם השלישי וביזם השביעי וחסאו ביזם השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים ושהר בערב [במדבר יט, טז]

וקל־אדם לא־יהנה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד־צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל־קהל ישכאל [ויקרא טז, יז]

^[1] וְהָיָה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא"

"טָהוֹר" מִכָּלֵל שְׁהוּא טָמֵא, לִימֵד עַל טָבוּל יוֹם שְׂפָשָׁר בַּפָּרָה

^[2] אָסִי: כִּי הָיוּ בַּהּ רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ בַּפָּרָה, לָא מִסְקִי מִינָה אֵלָּא בְּמֵאִי דְּמַסִּיק תַּעֲלָא מִבֵּי כְּרָבָא

^[3] אָמַר רַבִּי אָסִי: כִּי הָיוּ בַּהּ רַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ בַּפָּרָה, לָא מִסְקִי מִינָה אֵלָּא בְּמֵאִי דְּמַסִּיק תַּעֲלָא מִבֵּי כְּרָבָא

מסורת הש"ס
א לקמן נג; ספרא צו פרק ח ד; ספרא שמיני פרשה א ה ב זבחים פח; ערכין טז. ג תוספתא כלים קמא ד ספרא אחרי מות פרק ד ו
תורה אור השלם

וּקְל־אֲדָם לֹא־יִהְיֶה בְּאֶהֱל מוֹעֵד בָּבֹאוּ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד־צֹאֲתוֹ וּכְפַר בַּעֲדוֹ וּבַעֲד בֵּיתוֹ וּבַעֲד כָּל־קֹהֶל יִשְׂרָאֵל [ויקרא טו, יז]

וַיִּקַּח אֶתְרֵן בַּאֲשֶׁר דָּבַר מֹשֶׁה וַיָּבֶץ אֶל־תּוֹךְ הַקֹּהֶל וְהָיָה הַחֵל הַנֶּגֶץ פָּעֹם וַיִּתֵּן אֶת־הַקְטֹרֶת וַיִּכְפֹּר עַל־הָעָם [במדבר יז, יב]

וְהָיָה אִם מַעֲוִי הַעֲדָה נִעְשְׂתָה לְשֹׁנְהָ וְנִשְׁוּ כָל־הַעֲדָה פֶּר בּוֹרָקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִישׁ נִיחֹם לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפֵּט וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֹטֵא [במדבר טו, כד]

יכול אף בכל העזרה לא יהא אדם עומד פשהפון מקטיר קטרת לפני ולפנים: אין לי אלא בשעת הקטרת קטרת לקמה מקרש מאי משמע: הוי אומר זו הקטרת קטרת דאלו מתו דמים אין שנה בכלם שהפר מכפר עליו ועל הפהנים והשעיר על ישראל: על לשון הרע פי הדיא דקרח לשון הרע הנה דכתיב (במדבר י"ז:)' אתם המתם את עם ה' ואתם לשון הרע פחשאי הוא: מפין האולם ולמזבח מכל אייר כ"ב אמות שביניהם: ל"ש אלא בשעת הקטרה דהיכל למזבח הפנימי שחרית וערבית שהרי סמוך לו: אבל בשעת הקטרה דלפני ולפנים מהיכל שהוא סמוך לו פרשי אבל מפין האולם ולמזבח שהוא מרחק לא פרשי: בשעת מתו פר כהן משיח הדיא על אחת מכל המצות שטעה בהוראת עצמו ועשה ומתו דמו על הפרכת ועל מזבח הזהב: ושעיר עבודת כוכבים צבור שעבדו ע"ז בהוראת בית דין מביאים פר לעולה ושעיר לחטאת כדכתיב בפרשת שלח גר אנשים (שם טו) ואותו שעיר מתו דמו על הפרכת ואינו נאכל בגולגינון בספרא וספרי ובמסכת זבחים (דף מז.): הא מה מעלה יש בו' הדיא פמו דרי כלומר מעשה מעלה יש בפרשה בין היכל לבין אולם ולמזבח: בין בשעת הקטרה בו' קא קלקא דעשה בין בשעת הקטרה דלפני ולפנים בין שלא בשעת הקטרה דלפני ולפנים אלא בשעת מתו דמים דלפני ולפנים: ומפין אולם ולמזבח אין פורשין משום לפני ולפנים אלא בשעת הקטרה אבל לא בשעת מתו דמים: מאי לאו בו' כדפרשית: לא בשעת הקטרה דהיכל קאמר דפורשים מפין האולם ולמזבח והכי קתני קשם שפורשים מפין האולם בשעת הקטרה דהיכל פה פורשין בשעת מתו פר כהן משיח דהיי גמי דהיכל: אי הכי דכשם שפורשין בשעת הקטרה דהיכל קאי ולא דלפני ולפנים הא מה מעלה יש בתמיה וכי אין עוד מעלה אלא הא דשלא בשעת הקטרה דלפני לפנים דקתני שדהיכל פורשין בין בשעת הקטרה בין דהיכל בין לפני לפנים בין שלא בשעת הקטרה אלא בשעת מתו דמים בין דהיכל בין לפני ולפנים ומפין האולם ולמזבח לא פרשין שלא בשעת הקטרה דהייא שעת מתו דמים דלפני ולפנים אלא בשעת הקטרה דהיכל דהא חפילו בשעת הקטרה יש מעלה דאלו מהיכל פרשי בו': הא קתני בגיחותא ה"ג קאמר הדיא שלא בשעת הקטרה דקאמר שלא בשעת הקטרה דהיכל קאמר אלא

בשעת הקטרה הדיא לפני לפנים: בין בשעת הקטרה [דהיכל] והא שלא בשעת הקטרה דקתני תנא שלא בשעת הקטרה דידה אלא בשעת הקטרה דלפני ולפנים:

כרת הנכנס להם ומשום הדי חלוק אין נראה לו לחלק ומדבר המדבר סד"א זוקא למשכן כשהיו ישראל במדבר סמוכין למדבר ודמעלה ששן משום דכתיב בהוא קרא אהרן והדי קרא דשמעתא סד"א משום דכתיב אהל מועד ולא אהרי אהל מועד אלא במדבר ומקרא יתירא הוא דלא הנה צריך למכתב אלא וכל אדם לא יהיה בבאו לכפר בקדש וסד"א דאתא למעוטי שילה ובית עולמים אהל מועד דכתיב דחמנא למעוטי עזרות אצטריך:

פה פורשין בשעת מתו פר כהן משיח ה"ג הנה מצי למימר בשעת מתו פר ושעיר של יוה"כ דהיכל אלא לא פסיקא לה משום דיש מהו גמי לפני לפנים: מה מעלה

יש בין היכל וכו' טובא איבא למזבח הזהב ומנורה ושלחן ומתן דמים דהיכל מה שאין בו בין האולם ולמזבח אלא לענין פרישה קאמר: מא" לא בשעת הקטרה דלפני ולפנים תמיה לי מ"ש דגזרו לפרש מפין האולם ולמזבח בשעת הקטרה דלפני ולפנים ולא בשעת הזאה והא בין הקטרה בין הזאה מחד קרא נפקא לעיל וי"ל בהקטרה דכתיב בקרא דהדיא טפי גזרו דה דבגזן ולא דהזאה דמיתורא דלכפר נפקא:

^(נ)יכול אפילו בעזרה — תלמוד לומר: "באהל מועד". אין לי אלא באהל מועד שבמדבר, שילה ובית עולמים מפין? תלמוד לומר: "במקדש". אין לי אלא בשעת הקטרה, בשעת מתו דמים מפין? תלמוד לומר: "בבואו לכפר". אין לי אלא בכניסתו, ביציאתו מפין? תלמוד לומר: "עד צאתו". "וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל", בפרתו קודמת לכפרת ביתו, בפרת ביתו אחריו הפהנים, וכפרת אחריו הפהנים קודמת לכפרת כל קהל ישראל. אמר מר: אין לי אלא בשעת הקטרה. מאי משמע? אמר רבא, וכן אמר רבי יצחק בר אבדימי, וכן אמר רבי אלעזר, אמר קרא: "וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל", איזהו כפרה ששונה לו ולביתו ולאחריו הפהנים ולכל קהל ישראל — הוי אומר זה הקטרת הקטורת. ^(ז)וקטורת מכפרת? אין, דהא תני רבי חנניא: למדנו לקטורת שמכפרת, שנאמר: "ויתן את הקטורת ויכפר על העם", ותנא דבי רבי ישמעאל: על מה קטורת מכפרת — על לשון הרע. יבא דבר שבחשאי, ויכפר על מעשה חשאי. ^(ח)תנן התם: פורשין מפין האולם ולמזבח בשעת הקטרה. אמר רבי אלעזר: לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל, אבל בשעת הקטרה דלפני לפנים — מהיכל פרשי, מפין האולם ולמזבח לא פרשי. ^(ט)מתיב רב אדא בר אבהו, ואמרי לה כדי, רבי יוסי אומר: כשם שפורשין מפין האולם ולמזבח בשעת הקטרה, פה פורשין בשעת מתו פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודה זרה. הא מה מעלה יש בין ההיכל לבין האולם ולמזבח? אלא, שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה, ומפין האולם ולמזבח אין פורשין אלא בשעת הקטרה. בשעת הקטרה מיהא פרשי. מאי לאו, בשעת הקטרה דלפני לפנים? לא, בשעת הקטרה דהיכל. אי הכי, הא "מה מעלה" ותו לא, הא איבא הא מעלה: דאילו מהיכל פרשי בין בשעת הקטרה דידיה, בין בשעת הקטרה דלפני לפנים, ואילו מפין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בשעת הקטרה דהיכל! הא קתני: אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה, ומפין האולם ולמזבח אין פורשין אלא

(יומא דף נג.) גבי מעלה ששן ובפרק שני שעירי (לקמן יומא דף סז:) תניא (. מדבר) המדברה לרבות נד וגבעון שילה ובית עולמים ובפרק שני דסוטה (דף נוז. נשם) גבי עפר סוטה ומן השעיר אשר יהיה בקרקע המשכן קאמר שילה ובית עולמים מפין וכו' ובפ"ב דשבועות (דף טז:): דקאמר מדכי מקדש אהרי משכן ומשכן אהרי מקדש לימא או אדי ואדי משכן או אדי ואדי מקדש אלא מש"נ דמקדש אהרי משכן ומשכן אהרי מקדש אצטריך תרי קראי חד למקדש וחד למשכן ולא גמירי מהדדי וקשה דבפרק קמא דחלין (דף כד.) גבי שנים שפוסלים בלויים קאמר יכול אף בשילה ובית עולמים בן ת"ל (. זאת) ובפ"ק דעירובין (דף כב.) שלמים ששחטן קדם פתיחת דלתות דהיכל פסולין במקדש מנא לו לשבחון מקדש דאהרי משכן וי"ל דהדיא דעירובין שמה איבא שום פסוק להשוות מקדש למשכן להדיא מלתא וכן בפ' קמא דחלין ובתר דמעמינן שילה ובית עולמים (מואת) אז נוקי אותו פסוק לדקשא אחריתי וריב"א גרם בפרק שני דשבועות תרי קראי למה לי ולי נראה אע"ג דמקדש אהרי משכן בו' רפי' הכי דהדיא דשבועות דאורי' לענין טמאה סד"א לחלק ביניהו בין דחלוקין הן לענין טמאה דאי כתב מקדש ה"א דין הוא דטמא שזכנס למקדש חייב שהרי אסורו אסור עולם ונאפילו בתר דנפל מחצה חזבין על המקום משום טמאה אבל במשכן לאחר שנקעו משם ופרקויה וקעמידויה במקום אחר אין חזבין על מקומו דראשון ואי כתב משכן ה"א דין הוא שחייב עליו לפי שנמשח בשמן המשחה ואסור ליגע בו בטמאה חפילו דהוא מפרק אבל אכני היכל שגשרו מתר ליגע בהם בטמאה ובהא גמי מתרצא הדי דמצרכינן קרא בפרק היה מביא (סוטה דף נוז.) לרבות בית עולמים משום דאפסיה קרא בגשון טמאה דכתיב ונסתרה והדי נטמאה וכל הלכות ספק טמאה גמרינן מסוטה להכי סד"א בין דמקדש ומשכן חלוקים לענין טמאה כדפרי' לענין טמאת סוטה גמי והא חלוק ביניהם ותרע דהינו טעמא דאיסי דן והנה דמצריך קרא לרבות שילה ובית עולמים מדפלגי עלה התם איסי דן מנחם ואמר אינו צריך ק"י הוא ומה דטמאות קלות לא חלק בהכתב בין שילה ובית עולמים טמאת אשה חמורה לא כ"ש

פרוש טמאות קלות הנכנס למשכן ולמקדש בטמאת הגוף חייב כרת אסתרויהו אע"ג דיש חלוק ביניהן כדפרשית חפילו הכי השנה אותם לענין

כרת הנכנס להם ומשום הדי חלוק אין נראה לו לחלק ומדבר המדבר סד"א זוקא למשכן כשהיו ישראל במדבר סמוכין למדבר ודמעלה ששן משום דכתיב בהוא קרא אהרן והדי קרא דשמעתא סד"א משום דכתיב אהל מועד ולא אהרי אהל מועד אלא במדבר ומקרא יתירא הוא דלא הנה צריך למכתב אלא וכל אדם לא יהיה בבאו לכפר בקדש וסד"א דאתא למעוטי שילה ובית עולמים אהל מועד דכתיב דחמנא למעוטי עזרות אצטריך:

פה פורשין בשעת מתו פר כהן משיח ה"ג הנה מצי למימר בשעת מתו פר ושעיר של יוה"כ דהיכל אלא לא פסיקא לה משום דיש מהו גמי לפני לפנים: מה מעלה

יש בין היכל וכו' טובא איבא למזבח הזהב ומנורה ושלחן ומתן דמים דהיכל מה שאין בו בין האולם ולמזבח אלא לענין פרישה קאמר: מא" לא בשעת הקטרה דלפני ולפנים תמיה לי מ"ש דגזרו לפרש מפין האולם ולמזבח בשעת הקטרה דלפני ולפנים ולא בשעת הזאה והא בין הקטרה בין הזאה מחד קרא נפקא לעיל וי"ל בהקטרה דכתיב בקרא דהדיא טפי גזרו דה דבגזן ולא דהזאה דמיתורא דלכפר נפקא:

עין משפט נר מצוה
א מיי' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' ג:
ב מיי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:
ג מיי' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' ג:
ד מיי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

מזד:

עין משפט גור מצורה

א מיי' פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה':

ב מיי' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' ה':

ג מיי' פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה':

דאָלדוּ מהיכל פּרָשִׁי בִּין בּקדוּשָׁה דִּידָהּ כּדי אַלדוּ לִשְׁנָא דְבִין בִּשְׁעַת הַקְטָרָה וְכוּ' אַלדוּ כּדי אַפְעִי לִיה לְמַתְנִי שְׁהֵיכַל פּוֹרָשִׁין בִּין בּקדוּשָׁה דִּידָהּ בִּין קדוּשָׁה דְּלַפְנֵי וְלַפְּנִים דְּמַשְׁמַע בִּין קַטְרֶת בִּין דְּמַתַּן דְּמִים וּבִין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח אִין פְּרִישָׁה אַלדוּ בּקדוּשָׁה דְּהֵיכַל קַטְרֶת וּדְמַתַּן דְּמִים וְאַמְאִי נִקְטָה קַטְרֶת דְּמַשְׁמַע קַטְרֶת וְתוּ אַל בִּשְׁלֵמָא לְיַדִּי דְאַמְרִי דְּפוֹרָשִׁין בִּין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח אַף בִּשְׁעַת קַטְרָה לַפְּנֵי וְלַפְּנִים וְלֹא דְמַתַּן דְּמִים דְּלַפְּנֵי וְלַפְּנִים נִיחָא הָא נִקְטָה קַטְרָה וּמַשְׁנִי שָׁם פְּרִישָׁה אַחַת הִיא וְתַנָּא קַטְרָה מִשּׁוּם דְּעַקֵּר קַרָא אִירִי

כּה וּה"ה בְּמַתַּן דְּמִים: אֲתִיבָא כְּפָרָה כְּפָרָה מִיווה"כ תַּמָּה לִי בִּשְׁלֵמָא שְׁעִירֵי עֲבוּתָת כּוֹכְבִים כְּתִיב כְּהֵן כְּפָרָה בְּסֶרֶשֶׁת שְׁלַח אֶבֶל פֶּר כְּהֵן מִשִּׁיחַ דְּלֹא כְּתַב כּהּ כְּפָרָה אַע"ג דְּאַתְּקַשָּׁא לְפֶר הָעֵלֶם דְּכֶר מַנְהֵן לְמַאן דְּאַמַר בְּפָרָה אִיזִתּוּ מִקּוּמָן (וְכַחֲסִים דָּף ג.) דְּדִכֶּר הַלְמַד בּג"ש אִין חוּזַר וּמַלְמַד בְּהַקָּשָׁא וְהָא פֶּר הָעֵלֶם גּוּפָה בְּגִזְרָה שְׁנֵה דְכְּפָרָה בְּפָרָה גְּמַר וַיֵּשׁ לוֹמַר לְמַאן דְּאַמַר בְּזַבְחִים בְּרַח בִּית שְׁמַאי (וְכַחֲסִים דָּף מ:.) לָפֶר זֶה פֶּר הָעֵלֶם וְאַע"ג דְּקַרָא בְּדִידָהּ אִירִי אַרְבּוּרִיךְ לְמַהֲוִי מְאִי דְאַתְּיֹא לִיה מַהִיקָשָׁא בְּמַאן דְּכְּתַב בְּגּוּפָה לְדִידָהּ נִיחָא הֵכָא דְאַיְבָא לְמִימַר כִּי הֵיכִי דְאַמְרִינוּ דְאַהֲנִי לָפֶר זֶה פֶּר הָעֵלֶם לְמַאי דְוִלְפִינוּ לִיה בְּהִיקָשָׁא מִפֶּר כְּהֵן מִשּׁוּחַ לְמַהֲוִי בְּמַאן דְּכְּתַב בְּגּוּפָה הֵכִי גְמִי אַהֲנִי לְהֵאִי מַלְתָּא דְּהֵכָא דְגַמְרִינוּ מִיווה"כ לְמַהֲוִי בְּמַאן דְּכְּתַב בְּגּוּפָה וְלְמַאן דְּאַמַר לָפֶר זֶה פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּלִידָהּ אַל קָשִׁיֹא דְּהָא בִּין דְּדֶרֶשׁ וְעֵשָׂה לָפֶר זֶה פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים בְּאַשְׁרַע עֵשָׂה לָפֶר זֶה פֶּר כְּהֵן מִשִּׁיחַ הֲרִי אַתְּקַשּׁוּ פֶּר ווה"כ וּפֶר כְּהֵן מִשִּׁיחַ לְהַדְדִי וְגַמַר מִפֶּר ווה"כ לְפֶרִישָׁה דְאַף עַל גַּב דְּשְׁעִירֵי עֲבוּתָת כּוֹכְבִים דְוִלְפִינוּ לְהוּ הֵתָם מִדְּכְּתַב הַחֲטָאת בְּפֶר הָעֵלֶם וְדֶרֶשִׁינוּ מֵנָּה שְׁעִירֵי עֲבוּתָת כּוֹכְבִים אַל חֲשִׁיב לְהוּ הֵתָם בְּאֵלּוּ הַקָּשּׁוּ לָפֶר כְּהֵן מִשִּׁיחַ אַלָּא לָפֶר הָעֵלֶם דְּכְּתַב כּהּ קַרָא שְׁאֲנִי הֵתָם דְּהַחֲטָאת וַיּוֹרָא בְּעֵלְמָא הוּא וְאִין בְּמַשְׁמַעוּתּוּ שְׁיָהָא מוֹקָשׁ לָפֶר כְּהֵן מִשִּׁיחַ אֶבֶל פֶּר כְּהֵן מִשִּׁיחַ וּפֶר יוֹם הַכַּפּוּרִים בְּהַלּוּךְ לִשְׁנָא דְקַרָא מַשְׁמַע שְׁהַקְשׁוּ זֶה לְזֶה וְעֵשָׂה לָפֶר זֶה דְּהִינוּ פֶּר כְּהֵן בְּאַשְׁרַע עֵשָׂה לָפֶר יוֹם הַכַּפּוּרִים וְכֵן פֶּרֶשׁ שָׁם רִיעַב"א אִמְלֵתָא

אַחֲרִיתִּי: בְּכָל יוֹם לֹא הָיָה נִיאֲשְׁתִּיק פֶּרש"י טַעַמַת לְהַשְׁמִיעַ קוֹל בְּדִבְרֵיכִי וְנִשְׁמַע קוּלוּ בְּבוֹאוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ וּבִירוּשָׁלַיִם גְּרַסִינוּ נִרְתַּק שְׁלֹא יִכְנֶה וְנִרְתָּה לְרִיעַב"א פֻּעִין נִרְתַּק שֶׁל עוֹר הָיָה עֲשׂוֹי סָבִיב וְהָיָה שֶׁל מַחֲתָה לְאַחַז כּהּ שְׁלֹא יִכְנֶה מִשּׁוּם דְּכָל כְּלֵי מַתְכוּת חֹס

מִקְצַתּוּ חֹס בְּלוּ וּלְפִיכֹךְ הָיָה צָרִיךְ הָיוּם נִרְתַּק יוֹתֵר מִבְּשָׂאָר וְיָמִים לְפִי שְׁהִיוּ

הַגָּחִלִים שׁוֹהִים בְּמַחֲתָה זְמַן מִרְבָּהּ עַד שְׁהִיתָה חֲמָה הַרְבֵּה וְשׁוֹב מוֹצִיא אֹתָהּ שְׁהִיא אַחַת מֵהַעֲבוּדוֹת הַיּוֹצֵאת כֹּף וּמַחֲתָהּ וּפְרִיךְ בִּירוּשָׁלַיִם וְאִינוּ חוֹלֵן

וּמַשְׁנִי קוֹבְעוּ בְּמַקְמַר כְּלוּמַר עַל גְּדִי מִסְמָרִין הָיָה נִקְבַּע אֹתוֹ וְנִרְתַּק לְבִית יָד שְׁיָהָא בְּטוֹל וַיַּחֲשֹׁב כְּגוֹף הַמַּחֲתָה: זָהָב טוֹב מִפֶּרֶשׁ בִּירוּשָׁלַיִם בְּשַׁעֲרֹקֶפִים אֹתוֹ וְאִינוּ נִחָסֵר כְּלוֹם זָהָב מוּפָז עַל שָׁם מִקּוּמוֹ:
אֲלֹא בִשְׁעַת הַקְטָרָה. וְהָא אֵיבָא הָא מַעְלָה, דְּאִילּוּ מַהִיכַל פְּרָשִׁי בִּין בּקדוּשָׁה דִּידֵיהּ, בִּין בּקדוּשָׁה דְּלַפְּנֵי וְלַפְּנִים, וְאִילּוּ מִבִּין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח לֹא פְרָשִׁי אֲלֹא בּקדוּשָׁה דְּהֵיכַל! אָמַר רַבָּא: שָׁם פְּרִישָׁה אַחַת הִיא. אָמַר מָר: כֶּה פּוֹרָשִׁין בִּשְׁעַת מַתַּן פֶּר כְּהֵן מְשִׁיחַ, וּפֶר הָעֵלֶם דְּכֶר שְׁל צְבוּר, וּשְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה. מָנָא לִין? אָמַר רַבִּי פִּדְתָּ: אֲתִיבָא "כְּפָרָה" "כְּפָרָה" מִיּוֹם הַכַּפּוּרִים. אָמַר רַב אֲחָא בַר אֲהֵבָה, שְׁמַע מִינָּה: מַעְלוֹת דְּאוֹרְיִיתָא, וְהֵכִי גְמִירִי לְהוּ. דְּאִי סִלְקָא דְעֵתָה דְרַבְּנַן, מְאִי שְׁנָא בִּין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח? דִּילְמָא מִיָּקֶרוּ וְעִיילִי — מְכוּלָה עֲזָרָה נְמִי נִפְרָשׁוּ, דִּילְמָא מִיָּקֶרוּ וְעִיילִי! בִּין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח, בִּין דְּלֹא מִפְּסִיק מִיַּדִּי — לֹא מֵיַּנְבְּרָא מִילְתָּא. עֲזָרָה, בִּין דְּאֵיבָא מְזַבַּח הַחִיצוֹן דְּמִפְּסִיק — מֵיַּנְבְּרָא מִילְתָּא. אָמַר רַבָּא, שְׁמַע מִינָּה: קְדוּשַׁת אוּלָם וְהֵיכַל חֲדָא מִילְתָּא הִיא. דְּאִי סִלְקָא דְעֵתָה שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת נִינְהוּ, אוּלָם גּוּפִיָּה גְזִירָה, וְנִיָּקוּם וְנִגְזוֹר גְזִירָה לְגִזִּירָה?! לֹא, אוּלָם וּבִין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח חֲדָא קְדוּשָׁה הִיא, הֵיכַל וְאוּלָם שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת. בְּכָל יוֹם הָיָה חוֹתָה בְּשָׁל כְּסָף וְכוּ'. מְאִי טַעַמָּא? הַתּוֹרָה חֲסָה עַל מְמוּנָן שְׁל יִשְׂרָאֵל. "וְהָיוּם חוֹתָה בְּשָׁל זָהָב וּבָהּ הָיָה מְכָנִים. מְאִי טַעַמָּא? מִשּׁוּם חוֹלְשָׁא דְכַהֵן גְּדוּל. ^[כא] בְּכָל יוֹם בְּשָׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וְכוּ'. תַּנָּא: נִתְפָּזְרוּ לוּ קַב גָּחִלִים, מְכַבְּדִין לְאַמָּה. תַּנִּי חֲדָא: קַב, וְתַנָּיָא אֵידִיד: קַבִּיִּים. בְּשָׁלְמָא הָךְ דְּתַנִּי קַב — רַבְּנַן. אֲלֹא הָךְ דְּתַנִּי קַבִּיִּים, מַנִּי? לֹא רַבְּנַן וְלֹא רַבִּי יוֹסִי! ^[כב] אָמַר רַב חֲסִידָא: רַבִּי יִשְׁמַעְיָאל בְּנוֹ שְׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה הִיא, דְּתַנָּיָא: רַבִּי יִשְׁמַעְיָאל בְּנוֹ שְׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמַר: בְּשָׁל קַבִּיִּים הָיָה מְכָנִים. ^[כג] רַב אָשִׁי אָמַר: אֲפִילוּ תִימָא רַבִּי יוֹסִי, וְהֵכִי קֹאמַר: בְּכָל יוֹם הָיָה חוֹתָה בְּשָׁל סָאָה מְדֻבְּרִית, וּמַעְרָה לְתוֹךְ שְׁלֹשֶׁת קַבִּין יְרוּשְׁלַמִּיּוֹת. ^[כד] בְּכָל יוֹם הָיְתָה כְּבִידָה, וְהָיוּם קִלְחָ. תַּנָּא, בְּכָל יוֹם הָיְתָה גְּלִדָּה עֹבָה, וְהָיוּם רַךְ. בְּכָל יוֹם הָיְתָה קֶצֶרָה, וְהָיוּם אַרוּפָה. מְאִי טַעַמָּא — כְּדִי שְׁתַּהֲא זְרוּעוֹ שְׁל כְּהֵן גְּדוּל מְסִיעֵתּוֹ. תַּנָּא, בְּכָל יוֹם לֹא הָיָה לָהּ נִיאֲשְׁתִּיק, וְהָיוּם הָיָה לָהּ נִיאֲשְׁתִּיק. דְּבָרֵי בֶן הַסֶּגֶן. ^[כה] בְּכָל יוֹם הָיָה זָהָבָה יְרוּק. אָמַר רַב חֲסִידָא: שְׁבַעָה זָהָבִים הִין זָהָב, וְזָהָב טוֹב, וְזָהָב אוֹפִיר, וְזָהָב מוּפָז, וְזָהָב שְׁחוּט, וְזָהָב סָגוּר, וְזָהָב פְּרוּרִים. זָהָב וְזָהָב טוֹב, דְּכְּתִיב: "וְזָהָב הָאָרֶץ הַהוּא טוֹב". זָהָב אוֹפִיר — דְּאֲתִי מְאוּפִיר. זָהָב מוּפָז —

שְׁדוּמָה

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

בּקדוּשָׁה מַתַּן דְּמִים: שָׁם פְּרִישָׁה אַחַת כְּלָה חֲדָא מַעְלָה הִיא דְּמַהִיכַל פְּרָשִׁי [מִשּׁוּם] לַפְּנֵי וְלַפְּנִים בִּין בִּשְׁבָבִיל

הַקְטָרָה וּבִין בִּשְבָבִיל מַתַּן דְּמִים וּמַצִּין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח לֹא [פְּרָשִׁי] בִּשְבָבִיל לַפְּנֵי לַפְּנִים כָּלל וְכִין וְאַשְׁמוּעִינוּ דְּמִשּׁוּם הַקְטָרָה דְּלַפְּנֵי וְלַפְּנִים לֹא פְרָשִׁי לֹא אַרְבּוּרִיךְ לְאַשְׁמוּעִינוּ מִשּׁוּם מַתַּן דְּמִים: מַעְלוֹת דְּאוֹרְיָתָא מַעְלוֹת שְׁמַנוּ קַבִּיִּים בְּמַשְׁנֵה בְּמַסְכַּת פְּלִים בַּפ"ק (מַשְׁנֵה ח) דְּקֹאמַר הֵתָם הֵר הַצִּית מִקְדָּשׁ מִירוּשָׁלַיִם וְהַחִיל מֵהֵר הַצִּית וְעֲזַרְתָּ נָשִׁים מִן הַחִיל וְעֲזַרְתָּ יִשְׂרָאֵל מִשְׁל נָשִׁים וְשֶׁל כְּהָנִים מִשְׁל יִשְׂרָאֵל וּבִין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח מִן הָעֲזָרָה וְהֵהִיכַל מַצִּין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח דְּאוֹרְיָתָא נִינְהוּ הִלְכָה לְמַשָּׁה מַסִּיעִי וְהֵכִי גְמִירִי לְהוּ הִלְכֵךְ לַעֲנוּן פְּרִישָׁה נְמִי דְקַרָא לֹא אַרְבּוּרִיךְ פְּרִישָׁה אַלָּא מַהִיכַל בְּדִבְכֵיב וְכַל אֲדָם לֹא יְהִיָּה בְּאֶהֱל מוּעֵד וְאִתּוּ רַבְּנַן וּגְזוּר בִּין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח דְּלְמָא מַקְרִי וְעַל לְהֵיכַל וְלֹא נִמְסַכָּה שְׂאֵר עֲזָרָה לְאוֹתָהּ גְזָרָה שְׁהֲרִי בִין אוּלָם וְלַמְזַבַּח קְדוּשָׁה אַחַת הִיא וְשְׂאֵר כָּל הָעֲזָרָה קְדוּשָׁה אַחַת וּבִין הָאוּלָם לַמְזַבַּח גּוּפָה גְזָרָה וְהָיוּי לָהּ שְׂאֵר עֲזָרָה גְזָרָה לְגִזְרָה וְאִי סָלְקָא דְעֵתָה מַעְלוֹת דְּקַתְנִי הֵתָם דְרַבְּנַן נִינְהוּ אֶבֶל מַדְאוֹרְיָתָא בִּין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח וְכַל הָעֲזָרָה חֲדָא קְדוּשָׁה הִיא מ"ש כּוּי: מַכְלָה עֲזָרָה נְמִי [נִפְרָשׁוּ] מִשּׁוּם הָא גְזָרָה גּוּפָה דְּהָא כְּלָה חֲדָא גְזָרָה: ש"מ מַקְגִּזַר בִּין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח פְּרִישָׁה: קְדוּשַׁת הֵיכַל וְאוּלָם חֲדָא הִיא וְאוּלָם נְמִי אֶהֱל מוּעֵד מַקְרִי וְעַבִּיד הַרְחַקָה לְפֶרֶשׁ מַבִּין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח פְּרִישָׁה לְכַל הָעֲזָרָה דְּלְמָא עַל לְאוּלָם וְקֹא עֲבַר אַלָּא יְהִיָּה בְּאֶהֱל מוּעֵד: אוּלָם וּבִין הָאוּלָם וְלַמְזַבַּח חֲדָא הִיא וְכוּי גְזוּר אוּלָם אֶטּוּ הֵיכַל אֲמַשְׁיָהּ הָאוּיר דְּבִין הָאוּלָם בְּהִיָּהִא גְזָרָה: חֲסָה עַל מְמוּנָן וְאַנְן נְמִי חַסִּינוּ וְנַחֲתִית גָּחִלִים שׁוֹחֲקַת אֶת הַכְּלִי וּמַחֲסַרְתּוּ: מִשּׁוּם חֲלָשָׁא שְׁטַרְחַח הוּא לְעִרּוֹת מַכְלִי אֶל כְּלִי: קַב גָּחִלִים בְּשַׁמְעָרָה שֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין לְתוֹךְ שֶׁל שְׁלָשָׁה מַתְפָּזֵר לוּ קַב גָּחִלִים הוּא מְכַבְּדוּ לְתוֹךְ אֲמָה סִילוּן שֶׁל עֲזָרָה הַיּוֹצֵאת לְנַחַל קַדְרִין: וְלֹא רַבִּי יוֹסִי דְאִיר ר' יוֹסִי שְׁלָשָׁה מַתְפָּזְרִין: בְּשֶׁל קַבִּיִּין הָיָה מְכָנִים וְחוֹתָה בְּשֶׁל ל' קַבִּין כְּרַבְּנַן שְׂאֲמָרוּ בְּשֶׁל ל' קַבִּין הָיָה חוֹתָה: סָאָה מְדַבְּרִית שֶׁשֶׁת קַבִּין מְדַבְּרִיּוֹת וּבְכַבְּאֻ לִירוּשָׁלַיִם הוֹסִיפוּ טָנוֹת עַל הַמּוֹת וְנַעֲשׂוֹת שֶׁשֶׁת קַבִּין מְדַבְּרִיּוֹת חֲמֵשׁ יְרוּשְׁלַמִּיּוֹת וּבְכַשְׁחוּתָה בְּשֶׁל סָאָה מְדַבְּרִית מַעְרָה לְתוֹךְ שְׁלֹשֶׁת קַבִּין יְרוּשְׁלַמִּיּוֹת נִתְפָּזְרוּ לוּ קַבִּיִּין יְרוּשְׁלַמִּיּוֹת: הָיָה גְלָהּ עֵבֶה דְּסָנָה עֵבֶה לְכַךְ הָיְתָה בְּבַדָּה: לָךְ זַק: נִיאֲשְׁתִּיק טַעַמַת בְּרִאשָׁה שְׁמַקְשָׁקֶשׁ וּמַשְׁמִיעַ קוֹל מִשּׁוּם וְנִשְׁמַע קוּלוּ בְּבוֹאוּ וְגו' (שְׁמוֹת כ"ח:ל"ה): וְזָהָב הָאָרֶץ

הִהוּא טוֹב מִכָּל דְּאֵיבָא זָהָב סַתְמָא:
א משנה תמיד
ב ספרא ויקרא דבורא דנדיבה
פרשה יג ה; ספרא ויקרא דבורא דנדיבה פרק יד ד; ספרא צו פרק יח ז; ספרא אמור פרשה ח ג; ספרא מצורע פרשת זבים פרק ט יג; ספרא מצורע פרשת זבים פרשה א א; מכות ב; ספרא שמיני פרשה ט ז; בבא קמא מ; ספרא צו פרק ד ה; פסחים עג; בבא קמא פא;

ג ספרא אחרי מות פרק ג ב; סנהדרין קב; משנה יומא; ספרא אחרי מות פרק ג
ד תוספתא יומא
ה במדבר רבה; שמות רבה; שיר השירים רבה

והנה על-אחרון לשרת ונשמע קולו בבאו אל-הקדוש לפני יתרה ובצאתו ולא נמות [שמות כח, לה]
זהב מופז, מ"א י' י"ח. זהב שחוט. מ"א י' ט"ז. זהב סגור. מ"א י' כ"א. זהב פרוים. דה"י ב' ג' ו':

רש"י ד"ה קב גחלים. לתוך אמה סילונו. עיין לקמן דף מו ע"ב תוד"ה כי פליגי:

ושלש-מאות מגנים זהב שחוט שלשת מגנים זהב נעלה על-הסגן האחת ויתגם הסלד בית יער הלבנון [מלכים א י, יז]

וגם אני חירם אשר-נשא זהב מאופיר הבית מאפיר עצי אלגונים הרבה מאד ואבן יזרה [מלכים א י, יא]
ויעש הסלד פסא"שן גדול ונצפהו זהב מופז [מלכים א י, יח]

מסורת הש"ס

 א משנה תמיד
 ב ספרא ויקרא דבורא דנדיבה פרשה יג ה; ספרא ויקרא דבורא דנדיבה פרק יד ד; ספרא צו פרק יח ז; ספרא אמור פרשה ח ג; ספרא מצורע פרשת זבים פרק ט יג; ספרא מצורע פרשת זבים פרשה א א; מכות ב; ספרא שמיני פרשה ט ז; בבא קמא מ; ספרא צו פרק ד ה; פסחים עג; בבא קמא פא;
 ג ספרא אחרי מות פרק ג ב; סנהדרין קב; משנה יומא; ספרא אחרי מות פרק ג
 ד תוספתא יומא
 ה במדבר רבה; שמות רבה; שיר השירים רבה

 גמרא וזהב אופיר. מלכים א' י' י"א. זהב מופז. מ"א י' י"ח. זהב שחוט. מ"א י' ט"ז. זהב סגור. מ"א י' כ"א. זהב פרוים. דה"י ב' ג' ו':

גליון הש"ס

גמרא וזהב אופיר. מלכים א' י' י"א. זהב מופז. מ"א י' י"ח. זהב שחוט. מ"א י' ט"ז. זהב סגור. מ"א י' כ"א. זהב פרוים. דה"י ב' ג' ו':

תורה אור השלם

והנה על-אחרון לשרת ונשמע קולו בבאו אל-הקדוש לפני יתרה ובצאתו ולא נמות [שמות כח, לה]

זהב הארץ ההוא טוב שם הבדלח ואבן השפה [בראשית ב, יב]

וכל כלי משיקה הסלד שלמה זהב וכל כלי בית-יער הלכנון זהב סגור אין כסף לא נחשב בימי שלמה למאותה [מלכים א י, כא]

ויצף את-הבית אבן יזרה לתפארת וכתקב זהב פרוים [דברי הימים ב ג, ו]

ושלש-מאות מגנים זהב שחוט שלשת מגנים זהב נעלה על-הסגן האחת ויתגם הסלד בית יער הלבנון [מלכים א י, יז]

וגם אני חירם אשר-נשא זהב מאופיר הבית מאפיר עצי אלגונים הרבה מאד ואבן יזרה [מלכים א י, יא]

ויעש הסלד פסא"שן גדול ונצפהו זהב מופז [מלכים א י, יח]

מסורת הש"ס
א ספרא אחרי מות פרק ג ח
ב לעיל יז; לעיל טו; סוטה טו: ג לעיל לג.
ד ספרא צו פרק ב ז
ה ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק ה ח; לעיל כד: ו שבועות ח.
ז ספרא צו פרק ב ד
גליון הש"ס
גמ' זהב שווט. מ"א י טז: שם זהב מגור. מ"א י כא: שם זהב פרוים. דה"ב ג ו:
תורה אור השלם

וַשְׁחַקֵּה מִטְּהָה הִדֵּק וַנִּתְּמָה מִטְּהָה לַפָּנִי הַעֲדַת בָּאֵהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אֲנַעַד לָךְ שְׁמֵה קֹדֶשׁ קִדְשִׁים תִּהְיֶה לָּכֶם [שמות ל, לו]

וּלְחַשׁ מַלְא־הַמַּחֲתֶּה הַחֲלִירָאֵשׁ טַעַל הַמִּזְבֵּחַ מַלְפָּנֵי יְהוָה וַיִּמָּלֵא חֲפָנָיו קִטְרֹת שְׁמִים דָּקָה וַהֲבִיֵּא מִבֵּית לַפָּרִיֶּכֶת [ויקרא טז, יב]

צו אֶת־אֹהֶרֶן וְאֶת־בְּנָיו לֵאמֹר זֹאת תֹּכֹרֶת הַעֲלֶה הוּא הַעֲלֶה עַל מוֹקֵדָה*(בספרי תימן מוקדה במ"ם רגילה) על־הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַזֶּלֶה עַד־הַבֶּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תוֹקֵד בּוּ [ויקרא ו, ב]

וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ תוֹקֵד־בּוּ לֹא תִכְבֶּה וְיִבְעַר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֹצִים בַּבֶּקֶר בַּבָּקָר (וצד" ע"ה העלה והקטיר ע"ה חלבי השלמים [ויקרא ו, ה]

וַנִּתְּנוּ בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיִּקְרְבוּ עֹצִים עַל־הָאֵשׁ [ויקרא א, ז]

שְׁלוֹמָה לָפֹז מַצְהִיב מִמְּרָגְלִית: שְׁנִטְנָה כְּחוּט מִפְּנֵי שְׂהֹא רַךְ: כָּל הַחֲטוּיוֹת נִכְגְּרוֹת רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר בְּכָל יוֹם ג' וְהַיּוֹם ד' שְׁדוּמָה לָפֹז. זָהָב שְׁחוּט — שְׁנִטְנוֹה כְּחוּט. זָהָב סָגוּר — בִּשְׁעָה שְׁנַפְתָּח כָּל הַחֲנוּיוֹת נִסְגְּרוֹת. זָהָב פְּרוּיִם — שְׁדוּמָה לָדֶם הַפָּרִים. רַב אֲשִׁי אָמַר: חֲמִשָּׁה הֵן, וְכָל חֵד וְחֵד אֵית בֵּיה זָהָב וְזָהָב טוֹב. תַּנְיָא נְמִי הָכִי: בְּכָל יוֹם הָיָה זָהָבָה יְרוֹק, וְהַיּוֹם אָדוּם — וְהֵיִינוּ זָהָב פְּרוּיִם שְׁדוּמָה לָדֶם הַפָּרִים.^(א) בְּכָל יוֹם מְקַרִּיב פָּרָס שְׁחָרִית וְכוּ'. בְּכָל יוֹם הִיָּתָה דָּקָה, וְהַיּוֹם דָּקָה מִן הַדָּקָה. תַּנּוּ רַבִּנּוּ: "דָּקָה" מָה תִּלְמוּד לוֹמַר? וַחֲלֹא כִּבֵּר נֶאֱמַר: "וַיִּשְׁחָקֶת מִמֶּנָּה הַדֶּק!" אֵלָּא, לְהַבִּיא דָּקָה מִן הַדָּקָה.^(ב) בְּכָל יוֹם כְּתָנִים עוֹלִין בְּמִזְרָחוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ. דָּאֵמַר מָר: כָּל פִּינוֹת שְׂאֲתָה פּוֹנָה לֹא יְהוּ אֵלָּא דָּרָה יָמִין לַמְּזֶרֶחַ. "וְהַיּוֹם (עוֹלִין) בְּאֻמְצַע (וְיוֹרְדִין) בְּאֻמְצַע. מֵאִי טַעְמָא — מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּכֹהֵן גָּדוֹל. בְּכָל יוֹם כְּהֵן [גְּדוֹל] מְקַדֵּשׁ דָּדִיו וְרַגְלָיו מִן הַכִּיּוֹר וְכוּ'. מֵאִי טַעְמָא — מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ שֶׁל כְּהֵן גָּדוֹל. בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם אַרְבַּע מַעֲרָכוֹת. תַּנּוּ רַבִּנּוּ: בְּכָל יוֹם הָיוּ שְׁתֵּים מַעֲרָכוֹת, וְהַיּוֹם שְׁלֹשׁ. אַחַת מַעֲרָכָה גְּדוּלָּה, וְאַחַת מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קִטוֹרֶת, וְאַחַת שְׁמוּסִיפִין בּוֹ בַּיּוֹם, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. "רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם שְׁלֹשׁ, וְהַיּוֹם אַרְבַּע. אַחַת שֶׁל מַעֲרָכָה גְּדוּלָּה, וְאַחַת מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קִטוֹרֶת, וְאַחַת שֶׁל קִיוִם הָאֵשׁ, וְאַחַת שְׁמוּסִיפִין בּוֹ בַּיּוֹם. "רַבִּי (מֵאִיר) אוֹמֵר: בְּכָל יוֹם אַרְבַּע, וְהַיּוֹם חֲמִשׁ. אַחַת שֶׁל מַעֲרָכָה גְּדוּלָּה, וְאַחַת שֶׁל מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קִטוֹרֶת, וְאַחַת שֶׁל קִיוִם הָאֵשׁ, וְאַחַת לְאִיבָרִים וּפְדָרִים שְׁלֹא נִתְעַפְּלוּ מִבְּעָרֵב, וְאַחַת שְׁמוּסִיפִין בּוֹ בַּיּוֹם.^(א) דְּכוּלִּי עֲלֵמָא מֵיחַת תְּרֵיתִי אֵית לָהּ, מְנַלן? אָמַר קְרָא: "הִיא הָעוֹלָה עַל מוֹקְדָּה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלֵּילָה" — זוֹ מַעֲרָכָה גְּדוּלָּה. "וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תוֹקֵד בּוֹ" — זוֹ מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קִטוֹרֶת. וְרַבִּי יוֹסִי, קִיוִם הָאֵשׁ מְנָא לִיָּהּ? נִפְקָא לִיָּהּ: מ"וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תוֹקֵד בּוֹ".^(א) וְרַבִּי יְהוּדָה: הֵהוּא, לְהַצְתָּת אֲלִיתָא הוּא דְאֲתָא. דְּתַנְיָא, הִיָּה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִנְיִין לְהַצְתָּת אֲלִיתָא שְׁלֹא תְהֵא אֵלָּא בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ? תִּלְמוּד לוֹמַר: "וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תוֹקֵד בּוֹ". אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִנְיִין שְׁעוּשָׁה מַעֲרָכָה לְקִיוִם הָאֵשׁ? תִּלְמוּד לוֹמַר: "וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תוֹקֵד בּוֹ".^(א) וְרַבִּי יוֹסִי, הַצְתָּת אֲלִיתָא מְנָא לִיָּהּ? נִפְקָא לִיָּה מְהִיכָא דְנִפְקָא לִיָּה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. דְּתַנְיָא: "וַנִּתְּנוּ בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ" — לִיַּמֵּד עַל הַצְתָּת אֲלִיתָא שְׁלֹא תְהֵא אֵלָּא בִּכְהֵן כְּשֶׁר וּבְכָלִי שָׂרָת, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן: וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתָּה שְׂזָר קָרֵב לְגַבִּי מִזְבֵּחַ? אֵלָּא, לִיַּמֵּד עַל הַצְתָּת אֲלִיתָא שְׁלֹא תְהֵא אֵלָּא בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ.^(א) וְרַבִּי יְהוּדָה? אִי מְהֵתִם, הֵוָּה אָמִינָא: קֹאִי אֲאֲרָעָא וְעַבִּיד בְּמַפּוּחָא, קֹא מִשְׁמַע לוֹ. וְרַבִּי מֵאִיר, אִיבָרִים וּפְדָרִים שְׁלֹא נִתְעַפְּלוּ מִבְּעָרֵב, מְנָא לִיָּהּ? נִפְקָא לִיָּהּ: מ"וְאֵשׁ". וְרַבִּנּוּ — וְאוֹ לֹא דְרָשִׁי.^(א) וְרַבִּנּוּ, אִיבָרִים וּפְדָרִים שְׁלֹא נִתְעַפְּלוּ מִבְּעָרֵב מֵאִי עָבִיד לָהּ? מַהֲדַר לָהּ לְמַעֲרָכָה גְּדוּלָּה. דְּתַנְיָא: מִנְיִין לְאִיבָרִים וּפְדָרִים שְׁלֹא נִתְעַפְּלוּ מִבְּעָרֵב

תַּמָּה בְּפָרָק שְׁנֵי דְתַמִּיד (דף כט.). תַּנּוּ פָּרָרו מִשָּׁם עֲצֵי תֵאֵנָה וְכוּ' וּמוֹקִי לְהֵיחָא מִתְּנִיתִין פְּר' יוֹסִי בְּפָרָק קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים בְּמַסְכַּת זָבָחִים (דף נח.). וְהִכִּי מַתּוּחְמָא כְּרַבִּי יוֹסִי וְהָא קֳתַנִּי סִיפָא וְהַצְתִּיו שְׁתֵּי מַעֲרָכוֹת יָרְדוּ וְכֹאֵו לְלִשְׁכַּת הַגְּזִית וּלְרַבִּי יוֹסִי הָא קֳאֵמַר בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם שְׁלֹשׁ וְחֹקֵק הוּא לוֹמַר כִּכֵּר לֵה בְּתָה בַּחֲדָא וְכַלִּין שְׁלֵשׁ בַּחֲדָא וַי"ל דְּאִפְתִּי הָאִי חֲדָא לְקִיוִם הָאֵשׁ וְלֹא קֹא חֲשִׁיב אֵלָּא הֵנָּה תַּרְפִּי דְּזַמְנוּ לְהַזְדִּי וּמַצִּיתִין אוֹתָן בְּיַחַד וּמַחַד קֳרָא מַפִּיק לֵהָ וְהִקְשָׁה רַבִּי אֶלְחָנָן בְּמִצְבַּח הַנִּחֲשָׁת שְׁלֹא הָיָה מְקוּם מַעֲרָכָה אֵלָּא חֲמָה בְּדֹאֵמַר בְּפָרָק קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים (זָבָחִים דף כב:.) וְאִמְרִינוּן נְמִי הֵתִם גִּזְרִין שְׁעָשֵׂה מִשֵּׁה אֶרְבּוֹ וְרַחֲשׁוֹן חֲמָה א"כ כָּל הַנִּי מַעֲרָכוֹת הִיכָא הָיוּ קוּמִי וְצִרִיךְ לוֹמַר בְּחִמָּה שֶׁל הַנֵּר, רַבְּנֵי הַכְּהֵנִים וְהָיוּ מַסְבִּינן הַמַּעֲרָכָה גְּדוּלָּה עַד הַנִּי מַעֲרָכוֹת: וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתָּה שְׂזָר קָרֵב אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ הִקְשָׁה רַש"י לְדִידָה נְמִי תַקִּשִׁי דְמוּקִי קֳרָא לְהַצְתָּת אֲלִיתָא הַכֹּהֵן לָמָּה לִי וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתָּה. שְׂזָר קָרֵב כּוּ' וַתֵּצֵן דֹּאֲנָטְרִיךְ מִשּׁוּם דְּזַרְשִׁינוּן לְעִיב בְּסוּף בְּרַק קִמָּא (וִיקָא דף כא:) וַנִּתְּנוּ בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ אַע"פ שֶׁהָאֵשׁ יוֹרְדַת מִן הַשָּׁמַיִם מַצֵּה לְהַבִּיא מִן הַהָדְיוֹט וּסד"א שְׂהֵא בָּשָׂר בָּזָר וְאִפְשָׁר דְּקֹאִי אֲחֲרָעָא וְזָכָר אֵשׁ שֶׁל הָדְיוֹט לְמַעְלָה וְקִשְׂיָא לָן א"כ מְנָא לֵה דֵאֲתָא קֳרָא לְהַצְתָּת אֲלִיתָא דְלִמָּא כּוּלִיָּה קֳרָא לְנִתְיַנִּת אֵשׁ דְּהָדְיוֹט וַי"ל דֹּא"כ לְכַתּוּב קֳרָא וַנִּתְּנוּ בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֵן אֵשׁ וְעֲרֻכוּ עֲצִים עַל הָאֵשׁ וַחֲנָא וְזַעֲנָא דְנִתְיַנִּת הָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ הָוָה מַדְכַּתִּיב וְעֲרֻכוּ עֲצִים עַל הָאֵשׁ דְּמַעֲרָכָה בְּרֹאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ הִיא עַל הַמִּזְבֵּחַ לָמָּה לִי אֵלָּא לְמַדְרֵשׁ אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ לְהַצְתָּת אֲלִיתָא שְׁמַבְעִירִין אוֹתָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ וַתִּמָּה לִי וְהָא ר"ס לִית לֵה כְּבָרָא דְאִפְשָׁר דְּקֹאִי אֲחֲרָעָא וְעַבִּיד בְּמַפּוּחָא א"כ לֹא הָוָה צִרִיךְ הַכֹּהֵן לְנִתְיַנִּת אֵשׁ דְּהָדְיוֹט דְּלִיבָא לְמִימַר כְּמוֹ שֶׁפִּרֵּשׁ"י דְאִפְשָׁר דְּקֹאִי אֲחֲרָעָא וְצִרִיךְ דְּהָא ר"ס לִית לֵה הָאִי כְּבָרָא וַי"ל דְּבֹאֵשׁ דְּהָדְיוֹט שְׁפִיר אֵית לֵה דְאִפְשָׁר דְּקֹאִי אֲחֲרָעָא וְצִרִיךְ לֵה כִּינוּ דְשֶׁל הָדְיוֹט הִיא אֲבָל הַצְתָּת אֲלִיתָא שְׁהַבְעִרְתָּה עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹאוֹ אוֹרַח אֲרָעָא לְמַעַבַּד בְּמַפּוּחָא בְּרַחוּק וְקָשָׁה לִי לִר' יְהוּדָה וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תוֹקֵד עַו לְהַצְתָּת אֲלִיתָא שְׁהַבְעִרְתָּה עַל הַמִּזְבֵּחַ לָמָּה לִי תַפּוּחַ לֵה מוֹנִתְנוּ בְּנֵי אֹהֶרֶן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ דְּהָא רַבִּי יְהוּדָה גְּמַר מִהֵתִם הַצְתָּת אֲלִיתָא שְׁתָּהָה בְּכַהֵן כְּשֶׁר וּכְלִי שָׂרָת וַי"ל אִי לֹא כְּתִיב וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תוֹקֵד עַו לֹא הָוָה דְּרָשִׁינוּן עַל הַמִּזְבֵּחַ תוֹקֵד עַו לֹא הָוָה דְּרָשִׁינוּן עַל הַמִּזְבֵּחַ שְׁתָּהָה בְּכַהֵן כְּשֶׁר וּכְלִי שָׂרָת הָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תוֹקֵד אֲלִיתָא לֹא דְרָשִׁינוּן אֲבָל הָשְׂתָא דְנִפְקָא מִוְּהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ הַצְתָּת אֲלִיתָא שְׁתָּהָה בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ

גְּמַרְיָנוּן שְׁפִיר מוֹנִתְנוּ הַצְתָּת אֲלִיתָא וְנִתְיַנִּת אֵשׁ דְּהָדְיוֹט שְׁלֹא יְהִי אֵלָּא בְּכַהֵן כְּשֶׁר וּכְלִי שָׂרָת דְּמַסְתַּמָּא בְּנֵי אֹהֶרֶן דְּנִפְקָא לָן מִנֵּה כַּהֵן כְּשֶׁר וּכְלִי שָׂרָת קֹאִי אֲבָל מַצֵּת שְׁעַל הַמִּזְבֵּחַ:

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

מה.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:

ב מו"י פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:

ג מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין הל' ד:

ד מו"י פב' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:

ה מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין הל' ה:

ו מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין הל' ט:

ז מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין הל' ט:

ח מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין הל' ה:

מה:

 עין משפט גר מצורה

א מו"י פג' מהל' תמידים ומוספין
הל' ב:

ב מו"י פג' מהל' תמידים ומוספין
הל' ה:

ג מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין
הל' ד:

ד מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין
הל' ח:

ה מו"י פג' מהל' תמידים ומוספין
הל' יג:

סוּדָרָן על גבי כִּבְש או על גבי סוּבָב אֲבָל על גבי יסוד לא קא"כ הִיָּה נִפְסָל

בְּלִיָּה אִם יֵרֵד אֲבָל סוּבָב שֶׁהוא מִחְצֵי הַמִּזְבֵּחַ וּלְמַעַלָּה הָרִי הוא בְּמִזְבֵּחַ וְאִין לִיָּה מוֹעֵלָת בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ וְכֵן כָּבֵשׁ רִיב"א וְעוֹד אֶפְסָר דְּאֶסּוּר יֵשׁ לְהוֹרִילוֹ מִן הַמִּזְבֵּחַ אֲבָל בְּשִׁסּוּדָרָן עַל הַסּוּבָב וְהַכָּבֵשׁ לֹא מִקְרִי וְרִיזָה:
נֶאֱמָרָה אֵשׁ בַּקִּטְרֹת נ"ל דְּכַתִּיב גַּבִּי קִרַּח אֶתָּה וְאֶהְרֹן אִישׁ מִחֶתְנוֹ וְתָנוּ בָּהֶן אֵשׁ וְשִׁימוּ עֲלֵיהֶן קִטְרֹת:
תָּמִיד שְׁאֻמְרָתִי לָךְ לֹא

תֵּהא אָלָא עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן תִּמָּשׁ לִי א"כ נִבְעִי לָהּ מִעֲרֶכֶה בִּפְנֵי עֲצֻמָּה פִּי הִיכִי דְּמַעֲרָכִינוּ מִעֲרֶכֶה לְקִטְרֹת בִּפְנֵי עֲצֻמָּה וּא"כ נִפְיָשִׁי לָהּ מִעֲרֻכּוֹת וי"ל פִּינֹן דְּלֹא הִיָּה צְרִיךְ לִקַּח שׁוֹם גַּחְלִים לְמַנוּרָה אֲלָא לְהַדְלִיחַ הַפְּתִילוֹת בְּעָלְמָא לֹא מִסְתַּבֵּר שֶׁיַּעֲשׂוּ בְּשָׂבִיל זֶה מִעֲרֶכֶה וְלֹא מִסְרֹן הַכְּתוּב אֲלָא לְחֻכָּמִים וְעוֹד יי"ל מִדְּכַתִּיב תָּמִיד ש"מ שֶׁמְדַלִּיקִין אוֹתָהּ מֵאֵשׁ הַדּוֹלָקֶת תָּמִיד וְהִינוּ מִמִּעֲרֶכֶה גְּדוּלָּה דְּאִי עֲבָדִינוּ לָהּ מִעֲרֶכֶה בִּפְנֵי עֲצֻמָּה מֵאִי אֲצַטְרִיךְ שְׁתַּהֲא דּוֹלָקֶת תָּמִיד:
הָרִי אוֹמֵר זֶה מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן וְאִין לְהַשְׁקִית א"כ מֵאִי אֲצַטְרִיךְ קִרָּא לְקִטְרֹת דְּהִיכָל שְׁלוֹקִחִין לָהּ גַּחְלִים מִמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן נִגְמַר מִקְטֹרֶת דְּלִפְנֵי וּלְפָנִים דִּי"ל דְּאֲצַטְרִיךְ לְאִשְׁמוּעִינֹן דְּעוֹשִׂין לָהּ מִעֲרֶכֶה בִּפְנֵי עֲצֻמָּה דְּאִי הָיָה גְּמָרִינוּ מִהֲבֹא ה"א בּוּיָה"כ כִּנְיִי בִּסְתָּא מִעֲרֶכֶה לְקִטְרֹת דְּהִיכָל וּדְלִפְנֵי וּלְפָנִים אִי נָמִי מַהֲבֹא לֹא מְצִינוּ לְמִילָף דְּשֹׁאֲנֵי קִטְרֹת דְּכָל יוֹמָא פִּינֹן דְּמַקְטִירִין אוֹתָהּ עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וַיַּעֲשׂוּ לָהּ מִעֲרֶכֶה כְּמוֹ כּוֹן עַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי קמ"ל:
הָוָה אֲמִינָא דְּוָקֵא מִלְּפָנֵי ה' הִקְשָׁה ר"י מֵאִי שָׁנָא דְּהֲבֹא אִמְרִינוּ לִפְנֵי ה' כִּנְגַד הַפְּתַח בְּמַעֲרֶכֶה וְכֵן בְּגַר מַעֲרָבִי בְּרַק שְׁפִי הַלָּחִם (מְנַחוֹת דָּף צח.) וְגַבִּי תַּנּוּפָה בְּרַק כָּל הַמְּנַחוֹת בָּאוֹת מִצֵּה (מְנַחוֹת דָּף סא.) אִמְרִינוּ לִפְנֵי ה' בַּמִּזְבֵּחַ וְגַבִּי שְׁחִיטָה נָמִי כַּתִּיב לִפְנֵי ה' וְשָׁרִינוּ בְּכָל מָקוֹם בַּעֲזָרָה

וְתַכְרֹן ר"י דְּגַבִּי שְׁחִיטַת קֳדָשִׁים קָלִים כַּתִּיב לִפְנֵי ה' לְמַעֲטוּי בַּחוּץ אַע"ג דְּנִחְבְּלִין בְּכָל הָעִיר שְׁחִיטָתוֹ לִפְנֵי ה' בְּפָנִים בַּמִּזְבֵּחַ וְכֵן גַּבִּי תַּנּוּפָה אֲבָל בְּהֵנִי מִזְבֵּחַ וּמַנוּרָה אִי לֹא אִתִּי לְאִשְׁמוּעִינֹן בְּמַעֲרָב לִפְנֵי ה' לָמָּה לִי וְהִקְשָׁה רַבֵּינוּ וַצִּחַק הַבַּחוּר מ"מ מֵאִי שָׁנָא דְּתַנּוּפָה בַּמִּזְבֵּחַ וְשְׁחִיטָה בְּכָל מָקוֹם בַּעֲזָרָה וְתַכְרֹן דְּנִשְׁחִי לִפְנֵי ה' בַּמִּזְבֵּחַ בְּדַדְרָשֵׁינוּ בְּסַפְרֵי בְּפִרְשֵׁת נִשָּׂא גַבִּי תַּנּוּפַת אִיל גִּזִּיר לִפְנֵי ה' בַּמִּזְבֵּחַ בְּכָל מָקוֹם שְׁנִלְחַמַר לִפְנֵי ה' הָיִי אוֹמַר בַּמִּזְבֵּחַ עַד שְׁפִירַט לָךְ הַכְּתוּב וְגַבִּי שְׁחִיטַת קֳדָשִׁים קָלִים לֹא כַּתִּיב לִפְנֵי ה' אֲלָא בְּסַמְכִיָּה וְשִׁמָּא סְמִיכָה הִיא בַּמִּזְבֵּחַ וְאֵת"ל שְׁאִינָּה בַּמִּזְבֵּחַ דְּלֵמָּא הֵינּוּ טַעֲמָא דְּגְמָרִינוּ מִקָּל וְחִמְרַ מַשְׁחִיטָה אוּ בְּהַקְיָשָׁא דְּוָסְמָךְ וְשִׁחַט וְשְׁחִיטָה הֵיאָל בְּכָל מָקוֹם בְּדִגְמָרִינוּ בְּאִיזָּה מְקוֹמָן (זְבָחִים דָּף נה.) מִקְרָאִי לְהַכְשִׁיר כָּל הַרוּחוֹת וְאֶפְסָר דְּאִשְׁפִּילוּ סְמִיכַת עוֹלָה הִיא בְּכָל מָקוֹם בַּעֲזָרָה פִּינוּ דְּשֹׁרֵי מִצֵּה הִיא גְּמָרִינוּ קוֹל וְחִמְרַ מַשְׁחִיטַת שְׁלָמִים וְקִרָּא דְּלִפְנֵי ה' דְּסַמְכִיָּה לְאִפּוּקִי חוּץ לַעֲזָרָה וּכ"מ בַּת"כ דְּדָרַשׁ לִפְנֵי ה' וְסַמְךְ דְּגַבִּי עוֹלָה אַע"פ שְׁסַמְךְ בַּחוּץ וְחִזֹּר וְוִסַמְךְ בְּפָנִים וְהֹא דְּכַתִּיב וְשִׁחַט אֶת כֹּן הַבָּקָר לִפְנֵי ה' גַּבִּי עוֹלָה לֹא מְצִי לְמִימַר בַּמִּזְבֵּחַ דְּהֹא פִּרְט לָךְ הַכְּתוּב צַפּוֹן וּדְרָשִׁינוּ מִנֵּה כֹּן בָּקָר לִפְנֵי ה' וְלֹא שׁוֹחַט לִפְנֵי ה' בַּפֶּרֶק כָּל הַפּסוּלִין (זְבָחִים דָּף לב:) וּלְפָנֵי ה' דְּכַתִּיב בְּפַר פֶּהָן מִשִּׁיחַ וּבְפַר הָעֵלֶם דְּרִישׁ בַּת"כ לְקַבֵּעַ לָהֶם צַפּוֹן וְהִינוּ עַד שְׁפִירַט לָךְ הַכְּתוּב וְהֵאִי דְּדַרְשִׁינוּ לִיָּה לַצַּפּוֹן וְלֹא לְמִזְבֵּחַ מִשּׁוֹם דְּאִשְׁבַּחוּ שָׁאֵר הַדָּשִׁי קֳדָשִׁים שְׁטַעֲנוּיָן צַפּוֹן וְאַע"ג דְּאִמַר בְּפִרְק אִיזָּה מְקוֹמָן (זְבָחִים דָּף מח:) זֶה בָּנָה אֵב שְׂבָל חֲטָאוֹת טַעוּנוֹת צַפּוֹן נִקְרָאָה לִי דְּשִׁמָּא אֲצַטְרִיךְ מִשּׁוֹם דְּכַתִּיב בְּפַר פֶּהָן מִשִּׁיחַ בְּאִשָּׁר יוֹרֵם מִשּׁוֹר וַבַּח הַשְּׁלָמִים וּלְהַקְטִירַת אֲמוּרִים לֹא אֲצַטְרִיךְ לְמִילָף מִשְׁלָמִים שְׁהָרִי הַכָּל מִפְרָשׁ בְּגוּפָה וּסד"א דְּאֲצַטְרִיךְ לְאִקְוָשָׁה לְשָׁלָמִים לְהַכְשִׁיר כָּל הַרוּחוֹת לְשְׁחִיטָתוֹ וּפַר הָעֵלֶם אִתְּקַשׁ לִפַּר פֶּהָן מִשִּׁיחַ וְאַע"ג דְּדָבַר הַלְמַד בְּהַקָּשׁ אֵינּוּ חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהַקָּשׁ אִין זֶה אֲלָא גַלּוּי מִלְּתָא לְהִיב אֲצַטְרִיךְ לְאִהֲדַרְיָהּ וּלְכַלל שָׁאֵר חֲטָאוֹת לְהַטְעִינֹן צַפּוֹן [אִי נָמִין] סד"א פִּינוּ דְּמִצַּת שְׁרַפְתָּן חוּץ לְשֵׁלֶשׁ מַחְנוֹת לֹא לָבַעַו צַפּוֹן קמ"ל לִפְנֵי ה' וְגַבִּי גַר מַעֲרָבִי לֹא קָשָׁה מִיָּדִי שְׁבַשְׁאִתָּה אוֹמַר לִפְנֵי ה' בַּמִּזְבֵּחַ לֹא אֶתָּא לְאִפּוּקִי אֲלָא צַפּוֹן וְדָרוּם שְׁלֹא כִּנְגַד הֵיכָל וּכְתָלָיו אוּ שְׁלֹא יַעֲמוּד בַּמִּזְבֵּחַ וְיִהְפֹךְ פָּנָיו לָצַד צַפּוֹן וְדָרוּם וְגַבִּי גַחְלִים לֹא שָׁנָךְ לְמִימַר הִכִּי שְׁהָרִי צַפּוֹנוֹ וְדָרוּמוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ הִיָּה כָּל כָּךְ כִּנְגַד הֵיכָל וּכְתָלָיו כְּמוֹ מוֹרְחוֹ וְאִם כֵּן לִפְנֵי ה' לְאִפּוּקִי מֵאִי אִי לְאִפּוּקִי שְׁלֹא יַעֲמוּד הַחוּתָּה בַּמִּזְבֵּחַ וְיִהְפֹךְ פָּנָיו לַצַּפּוֹן וּלְדָרוּם א"כ דְּאֶגְבֵּדְרָא קָאִי הָיָה לִיָּה לְמַכְתֵּב לִפְנֵי ה' מִדְּכַתִּיב מִלְּפָנֵי ה' שְׁמַע מִנֵּה דְּאֶגְבֵּחִלִים קָאִי וְאִי גַחְלִים דְּמוֹרְחוֹ דְּמִזְבֵּחַ קְאָמַר אִמְרָאִי קָרִי לָהּ לִפְנֵי ה' טוֹפִי מִדְּצַפּוֹנוֹ וְדָרוּמוֹ אֲלָא שְׁמַע מִנֵּה בְּמַעֲרָב קְאָמַר וְהִינוּ כְּמוֹ פִּרְט הַכְּתוּב בְּדִאִיתָא בְּסַפְרֵי וְכֵן בְּגִרּוֹת כָּלֶם לִפְנֵי ה' פִּין אָדָם פִּין גִּירוֹת אֲלָא שְׁמַע מִנֵּה גַר מַעֲרָבִי קְאָמַר:

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

לְאִשָּׁר תֹּאכַל אֶת הָעוֹלָה אִם אֵינּוּ עָנִין

שְׁסוּדָרָן עַל גַּבִּי מִזְבֵּחַ, וְאִם אִין מִחְזִיקוֹ, שְׁסוּדָרָן עַל הַכָּבֵשׁ אוּ עַל גַּבִּי סוּבָב, עַד שְׁיַעֲשֶׂה מַעֲרָכָה גְּדוּלָּה, וְסוּדָרָן? תְּלַמּוּד לוֹמַר:
”וְאִשָּׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ”.
וְרַבִּי מֵאִיר: עִיבּוּלִי עוֹלָה אֶתָּה מִחְזִיר, וְאִי אֶתָּה מִחְזִיר עִיבּוּלִי קִטּוֹרֶת. דְּתַנִּי רַבִּי חֲנַנְיָא בַּר מַנְיוּמִי בְּדָבָרִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב:
”וְאִשָּׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ” — עִיבּוּלִי עוֹלָה אֶתָּה מִחְזִיר, וְאִי אֶתָּה מִחְזִיר עִיבּוּלִי קִטּוֹרֶת. דְּכוּלִּי עֲלֵמָא מִיָּהֵת מוֹסִיפִין בּוֹ בִּיּוֹם אִיתַּ לְהוֹ. מְנָא לְהוּ? נִפְקָא לְהוֹ:
מ”וְהָאֵשׁ”.
וְאִפִּילוּ לְמַאֵן דְּלֹא דְרִישׁ וָאוּ, וָאוּ הֵא דְרִישׁ. אִיד”אש תָּמִיד” לְמֵאִי אֶתָּא? מַבְעִי לִיָּה לְכַדְתַּנְיָא:
”אֵשׁ תָּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה” — לִימַד עַל מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שְׁל קִטּוֹרֶת שְׁלֹא תֵהא אָלָא עַל הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. אֵשׁ מַחְתָּה וּמַנוּרָה מַנְיִין? וְדִין הוּא:
נֶאֱמָרָה אֵשׁ בַּקִּטְרֹת, וְנֶאֱמָרָה אֵשׁ בְּמַחְתָּה וּמַנוּרָה — מָה לְהֵלֵן עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, אָף כָּאֵן עַל הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. אוּ כְּלָהּ לְדָרָה זֹו:
נֶאֱמָרָה אֵשׁ בַּקִּטּוֹרֶת, וְנֶאֱמָרָה אֵשׁ בְּמַחְתָּה וּמַנוּרָה — מָה לְהֵלֵן בְּסָמוּךְ לוֹ, אָף מַחְתָּה וּמַנוּרָה בְּסָמוּךְ לוֹ.
”תְּלַמּוּד לוֹמַר:
”אֵשׁ תָּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה” — אֵשׁ תָּמִיד שְׁאֻמְרָתִי לָךְ, לֹא תֵהא אָלָא בְּרֹאשׁוֹ שְׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. לְמַדְנּוּ אֵשׁ לְמַנוּרָה, אֵשׁ לְמַחְתָּה מַנְיִין? וְדִין הוּא:
נֶאֱמָרָה אֵשׁ בְּמַחְתָּה, וְנֶאֱמָרָה אֵשׁ בְּמַנוּרָה — מָה לְהֵלֵן עַל גַּבִּי מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, אָף כָּאֵן עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. אוּ כְּלָהּ לְדָרָה זֹו:
נֶאֱמָרָה אֵשׁ בַּקִּטּוֹרֶת, וְנֶאֱמָרָה אֵשׁ בְּמַחְתָּה — מָה לְהֵלֵן בְּסָמוּךְ לוֹ, אָף כָּאֵן בְּסָמוּךְ לוֹ!
תְּלַמּוּד לוֹמַר:
”וְלִקַּח מִלֹּא הַמַּחְתָּה גַּחְלִי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלְּפָנֵי ה'”, אִיזָּהוּ מִזְבֵּחַ שְׁמֻקְצָתוֹ לִפְנֵי ה' וְאִין כּוּלּוֹ לִפְנֵי ה' — הָרִי אוֹמֵר זֶה מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. וְאִיצְטְרִיָּה לְמִיכְתָּב:
”מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ”, וְאִיצְטְרִיָּה לְמִיכְתָּב:
”מִלְּפָנֵי ה'”, דְּאִי כַּתֵּב רַחֲמָנָא ”מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ”, הָוָה אֲמִינָא:
מֵאִי ”מִזְבֵּחַ” — מִזְבֵּחַ פְּנִימִי, כַּתֵּב רַחֲמָנָא ”מִלְּפָנֵי ה'”.
וְאִי כַּתֵּב רַחֲמָנָא:
”מִלְּפָנֵי ה'”, הָוָה אֲמִינָא דְּוָקֵא מִלְּפָנֵי ה',

אָבָל

תִּנְהַו לַעֲנִין סוּפָה:
עִבּוּלִי עוֹלָה פּוֹקַעִין שְׁפָקַעוּ מֵעַל הָאֵשׁ וּקְרִי בַּהּ לְאִשָּׁר תֹּאכַל אֶת הָעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ:
אֵשׁ תָּמִיד תּוֹקֵד לְמֵאִי אֶתָּא פִּינוּ דְּדַרְשַׁת כָּל מוֹקְדוֹת דְּעָנִיןָא:
שְׁלֹא תֵהא אֲלָא עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן דְּהֵאִי קִרָּא בְּמִזְבֵּחַ הָעוֹלָה כַּתִּיב:
אֵשׁ מַחְתָּה וּמַנוּרָה אֵשׁ דִּוִּיה"כ דְּלִפְנֵי וּלְפָנִים וְאֵשׁ דְּמַנוּרָה דְּהַדְלָקֶת גִּירוֹת דְּכָל יוֹמָא מִנֵּין שְׁתַּהֲא נְטִלַת מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ הַחִיצוֹן:
הִכִּי גְרָסִינוּ נְחֻמַּר כָּאֵן אֵשׁ בַּקִּטְרֹת כַּתִּיב וּקְטִירָנָה וְאִין הַקְטִירָה כֹּלָא אֵשׁ:
מָה לְהֵלֵן בְּסַמּוּךְ לוֹ בְּמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן הַסַּמּוּךְ לִפְנִימִי שְׁעָלָיו הַקְטִירַת נְקֻטָּר אָף מַחְתָּה וּמַנוּרָה נוֹטֵל מִן הַסַּמּוּךְ לוֹ וְהוּא מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי הַסַּמּוּךְ לְמַנוּרָה וּלְפָנֵי לִפְנִים:
אֵשׁ תָּמִיד אֵשׁ שְׁאֻמְרָתִי לָךְ בַּהּ תָּמִיד וְהוּא שֶׁל מַנוּרָה שְׁנִלְחַמַר בַּהּ לְהַעֲלֹת גַּר תָּמִיד:
נְחֻמַּר אֵשׁ בַּקִּטְרֹת שֶׁל כָּל יוֹם:
וְלִקַּח מִלֹּא הַמַּחְתָּה מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ (וְיִקְרָא טוֹ) וּמַהִיכֹן מִלְּפָנֵי ה' מְצַד מַעֲרָב:
הִכִּי גְרָסִינוּ אִתְּהוּ מִזְבֵּחַ שְׁמֻקְצָתוֹ לִפְנֵי ה' וְאִין כָּלוּ לִפְנֵי ה' הָיִי אוֹמַר זֶה מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִיזָּהוּ מִזְבֵּחַ שִׁשׁ לְחֵלֶק כּוּי מַה מִּמֶּנּוּ לִפְנֵי ה' שְׁהִזְקַק הַכְּתִיב לוֹמַר מִלְּפָנֵי ה' הָיִי אוֹמַר זֶה מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן דְּאִילוּ פְּנִימִי כָלוּ לִפְנֵי ה':
זִּנְקָא מִלְּפָנֵי ה' כִּנְגַד הַפְּתַח מִמַּשׁ:

 מסורת הש"ס

א זבחים פגן; מנחות כו:

ב ספרא צו פרק א טז

ג ספרא צו פרק ב ד

 גליון הש"ס

גמרא שלא תהא אלא על המזבח החיצון. עיין לעיל דף ע"א תוס' ד"ה מכלל:

 תורה אור השלם
--

וּלְכַשׁ הִכְהֹן מִדּוּ כַד וּמִסְכָּסִי"בד יִלְכַּשׁ עַל־בִּשְׂרוֹ (וְהָרִים אֹתוֹ־הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ (ויקרא ו, ג)

וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ תּוֹקֵד־בּוֹ לֹא תִכְבֶּה יַעֲבֹר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֲצִים בַּבֶּקֶר בַּבָּקָר וְעֹרֹד עָלֶיהָ הָעֹלָה (וְהַקְטִיר יָרֵךְ עָלֶיהָ חִלְבֵי הַשְּׁלָמִים (ויקרא ו, ח)

אֵשׁ תָּמִיד תּוֹקֵד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה (ויקרא ו, ו)

וְאֵתָּה תִצְוֶה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שָׁמֶן זֵית זָךְ כִּמְתִית לְשִׂאֹר לַהֲעֹלֹת גֵּר תָּמִיד (שמות כז, כ)

וּלְכַח מִלֹּא־הַמַּחְתָּה חֲלִיל־אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלְּפָנֵי יְהוָה וּמֵלֹא חֲפִינוּ קִטְרֹת שְׂמִים דְּבָהּ וְהִבִּיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת (ויקרא טז, יב)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן אַחִיד וְאֶל־יָבֹא בְּכָל־עֵצַת אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל־פָּנֵי הַכֹּפֶתִת אֲשֶׁר עַל־הָאָרֹן וְלֹא זָמוּת כִּי בָעָנֹן אֵנָּה עַל־הַכֹּפֶתִת (ויקרא טז, ב)

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

אָבל מַהאי גיטא קפתח לא ואע"ג דנר מערכי הוא: הכי גרסינן אומר הוּה ר"מ

אכרי עולה שנתקטרו כו' ונא גרסינן עולת חול דאי גרסי' ליה מאי תנינא דקא פריך ליה דא לתא לאשמועינן שבת ואס תאמר

הכי פריך ליה בכל יום תנן נאפילו בשבת דהא דער פריך ליה תו אפלו בשבת פרקא אחריתי: מאי קמ"ל דקאמר עושה לון מערבה בחול תנינא בכל יום היו סס ד' מערכות וחדא מניהו לאיברים שנתקטרו: לפסולין הנה דאס עלו לא ירדו: שמענה בון האור דמההיא שעתא נעשו לחמו של מזבח: תנינא היום חמס נהרי ויה"כ בשבת וקתני דאכרי תמיד של ערב ויה"כ עושה לון מערבה ביוה"כ: בכל יום היו ארבע מערכות תנן ואפילו שבת במשמע: ופליגא דרב הונא דאזכר דקרא ואדרבא דאמר בכל יום דמתניתין זוקא הוא ואפי' בשבת דרב הונא סבר בכל יום לבר משבת: תחלתו דוחה תמיד של שבת נשחט בשבת וקרב בשבת: סופו אינו דוחה תמיד של ערב שבת אין אכריו נקטרין משתחשך אלא משגן מעבוד יום: הכי גרסינן גופא אמר רב הונא כו': מאי אינו דוחה אינו דוחה את הטמאה הקטר חלבים ואמורין אלא זריקת דמנו בלגד לשינא אחרינא תחלתו הקטר חלבים סופו איברים שנתקטרו מפערב וזה שמעתי והראשון נראה בעיני:

מסורת הש"ס
א משנה שבת
ב ספרא תורע פרשת וילדת פרק א ה
גליון הש"ס
גמרא אמר ליה אבוי לרבא לדידך קשיא. כעין זה עירובין דף מט ע"ב פסחי' דף צג ע"ב ב"ב דף קכד ע"ב:
תורה אור השלם

צו את־בני יִשְׂרָאֵל ואמרת אליהם את־קרבני לחמִי לאֲשִׁי רִיחַ נִיחֻחַי תִּשְׁמְרוּ לַהֲקָרִיב לִי בַּמִּזְבֵּחַ כַּח, [ב

וזהאי גיטא פשר הני מעלי דיעבד אכל לבתחלה בעינן בנגד הפתח בדמשמע בזבחים ריש פרק חדשי קדשים (זבחים דף נח.). וא"ת מאי אצטרין קרא למימר דלא מעשב אי שקיל להו שלא בנגד הפתח מהיבא תיתי עפובא ונהלא לא. שנה עליו הפתח לעבב ואי מדכתיב חסה לרפי יהודה דאמר (לחמן וימא דף ס.) לא קאי חסה אלא דאברים שנעשים בבגדי לבן בפנים למה לי קרא וי"ל פיון דהוי ערך פנים בפנים דמי מדיי דהנה חלקות שחפניה דאס שחיטת דער דלא עשה ולא כלום אפי' לר' יהודה דנרן פנים בפנים דמי: אכל לא משלה בון האור לא לא זוקא פסולין הוא דהין אפי' פשרין אי לא משלה בון האור לא דקאמר עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת ומקשים והאמר בפ"ק דשבת (דף כ.) בכל מושבותיכם למשרי איברים ופגדים הוא דלתא ועל דקרח. הנו איברים ופגדים דחול דאי של שבת מעולת שבת בשבתו נפקא ותרן דרב רבי יוסף פור"ת זצ"ל דלמשרי איברים ופגדים הינו של שבת דאי מעולת שבת בשבתו דהיא מקרי בשחיטה חריקה ולא נהירא לר"י דא"כ היכי גמרינן מנה דפסקר אלו דברים (שבת דף קיד.) דחלבי שבת קרבין ביו"ט או ביוה"כ ואי קרא בשחיטה חריקה אורי אענו קרבן שבת נשחט ביו"ט וביוה"כ אלא על דקרח דהלקטת תמיד דשבת דרשינן גופה מקרא בדדרשינן דפסקר אלו דברים (פסחים דף סו.) עולת שבת על עלת התמיד מפלל דתמיד דחי

שבת ומסתמא בכל קרבנותיו קאמר ומיתקרא דבשבתו דרשינן חלבי שבת קרבין ביו"ט או ביוה"כ למר בדאית לה ולמר בדאית לה אלא נראה לריב"א ולר"י דהא דאמר ונא עולת חול בשבת הינו בלא משנה בון אור והוא דלמשרי אברים ופגדים הוא דלתא במשנה בון האור וא"כ דא דקאמר דא ללשנא קמא זוקא משנה בון האור וזוקא פסולין אכל פשרין לא לא פשי פשרין אפלו לא משנה בון האור אלא ה"ק אכל פשרין לא אצטרין למימר דשרי היבא דמשנה בון האור ומיהו אפי' ללשנא קמא לא שרי אפילו בבשרים אלא במשנה בון האור זוקא ומיהו וכולני גישא שלא וקשה לפירוש דרב פורת דנזחי אי לא הנה כתב קרא דלא תבשרו למשרי איברים ופגדים מקרא דעולת שבת בשבתו לא הנה דרשינן אלא שחיטה חריקה דמעבדי אכל הקטרה לא פיון זיכולין להמתינן עד העולה ודא דכתיב עולת שבת בשבתו הנה דרשינן ליה הכי אס נאנסו ולא שחטו תמיד של שבת ושחטו אורו ביוה"כ ולמר ביו"ט היבא דחל ביוה"כ או יו"ט אחר השבת אכל דתר דנפקא לן מלא תבשרו למשרי איברים ופגדים בתמיד של שבת מהשתא מוקמינא קרא דעולת שבת בשבתו אף לאיברים ופגדים לומר דחלבי שבת קרבין ביוה"כ או ביו"ט למר בדאית לה ולמר בדאית לה וצריך לומר לפי' דמנו בן דמוזה הוא דאפי' דחול שרי בשבת היבא דמשנה בון האור דמשמע בשמעתינן לכ"ע וכלל דפי' י"ל דחזק שאנו צריכין לפרש ללשנא קמא דהבא דקאמר לא נצרכה אלא לפסולין דפסולין דנקט לאו זוקא וה"ה פשרין אלא דבבשרין לא אצטרין לאשמועינן ונראה לי דהא דאמר ונא עולת חול בשבת ולא עולת חול ביו"ט הינו בלי שבת או בלי יו"ט דלא נתנו שבת ויו"ט לזחות בההיא שעתא אצל שום קרבן ודא דאמר למשרי אברים ופגדים הוא דלתא איבא לאוקמי קרא לדמסתבר דהינו סמוך לבקר פי מבער מערבה דיומיה וביון דבלאי הכי מבעיר אש המשערה לצרך תמידיו דיומא אמרינן דקרא אלא תבשרו לתא למשרי אברים ופגדים דחול שנתקטרו ואפי' לא משנה בון האור פשרין ללשנא קמא דהבא ופסול במשנה בון האור ולאובא דאמרי אחד בשרה ואחד פסולה זוקא משנה בון האור ודא דאמר חלבי שבת קרבין ביוה"כ וביו"ט הינו אפלו בתחלת העולה משגן ומקטירן מה שאין בן בעולת חול ביוה"כ וביו"ט: תחלתו דוחה וסופו אינו דוחה רב חסדא אמר דוחה את השבת כו' פרש"י תחלתו תמיד שחיטה חריקה דוחה את הטמאה סופו דהינו הקטרתו אינו דוחה הטמאה אכל שבת דוחה אפילו סופו ורבה אמר תחלתו דוחה תמיד של שבת שחיטה חריקה דוחה את השבת וקרב בשבת סופו תמיד של ערב שבת אינו דוחה דאין איברים נקטרים משתחשך אלא משגן מעבוד יום וזה דפי' תופש עקר והקשה ר"י דהתנן דפסקר ביצד צולין (פסחים דף עו:) חמשה דברים שאין בטמאה ועל דקרח אפילו הקטרת אמורים קאמר מקאמר ואינו נאכלין בטמאה מפלל דכל השאר בא בטמאה שחיטה חריקה והקטרה ועוד דהקתני בההיו עמר דהינו הקטרה ולעיל גמי בפ"ק (דף ו.) אמרינן הנה מקריב מנחת פרים ואילים ובגשים ונטמאת צילו וכו' עד אומרים לו הני פקח ושתק אלמא הקטרה היא בטמאה מיהו י"ל דלא קשה דהקטרת קמן דמנחה במקום זריקת דם דזבח וכו' היכי דזריקה דוחה טמאה הכי גמי הקטרת קמן בדאמר בזבחים בפ"ק (דף יג:) מקטיר גמי הינו זורק ומאין נאכלין בטמאה ניחא דיש לומר דנקט לשנא דשיר דכולהו דכולהו אין נאכלין בטמאה אלא ממהא סופו אינו דוחה טמאה ונראה לי דהא דאמר ונא עולת חול בשבת ולא עולת חול ביו"ט הינו בלי שבת או ביו"ט דלא שבת תמיד דשבת סופו אינו דוחה איברים שנתקטרו ועוד מאי קאמר תחלתו דוחה שבת שחיטה חריקה אפי' סופו דמי דחי שבת הקטרה דתמיד דשבת ועוד דלרבה דתחלתו דוחה שבת הינו אפלו סופו הקטרת ולרב חסדא תחלתו דוחה טמאה הינו זוקא שחיטה חריקה וליבא למימר דלרבה גמי תמיד דשבת תחלתו דוחה שבת שחיטה חריקה סופו דהקטרתו אינו דוחה דהאמר בפסקר אלו דברים (פסחים דף סח:) בא וראה במה דבידה מצוה בשעתה דהרי הקטר חלבים ואמורים פשרים כל העולה ואין ממתינן להם עד שתחשך ועוד מאי קאמר רבה שבת תחלתו לאו פר מדחי שבת הוא סופו גמי לא דחי ואי סופו אין דחי דקאמר אפילו בתמיד דשבת מאי קאמר דלאו פר מדחי שבת הוא דא פר מדחי שבת הוא על בן נראה לר"י פירוש שני שפירש"י תחלתו וסופו הפל על הקטר חלביו קאי וקאמר רב חסדא הקטר חלביו שלא נקטרתו דוחין טמאה סופו איברים שנתקטרו אינן דוחין הטמאה נעשות להם מערבה בפני עצמן ולהקטיר בטמאה אלא מקטירן בטמאה על המשערה גדולה דפיון דטמאים הן אינן דוחין . הטמאה דלא חשיב בתמיד דיומיה ודוחה את השבת בדגמרינן (שבת כ.) מדבכל מושבותיכם ועושינן להם מערבה בפני עצמן פיון דבשרים הן ורבה ס"ל תחלתו דוחה את השבת איברים דתמיד דיומיה סופו איברים שנתקטרו אינן דוחין שבת נעשות מערבה בפני עצמן אפלו אס הן טהורין אכל דוחה את הטמאה אס נקטתיו בחול עושינן להם מערבה בפני עצמן ומקטירן בטמאה והינו פלוגתא דלעיל קאמר אפלו פסולין עושינן להם מערבה בפני עצמן ואפלו בשבת והינו פלוגתא דרב הונא בין לרבה בין לרב חסדא ורבה דאמר סופו אינו דוחה שבת לית לה פרקא דרבה דאמר בכל יום תנן אלא סבירא ליה לבר משבת ומה שכתב רש"י הראשון עקר נראה פי הקשה לו על פירוש שני דקאמר תחלתו דשקר פברה ואי לאיברים קאמר הני לאו עקר פברה נינהו ומיהו לא קשה דבהקטרה גמי איבא פברה ושקר פברה קרי לתמיד דיומיה וגדולה מזו אמרינן לעיל בפ"ב (וימא דף כו.) אצטרין ס"י אמיינא פיון דשעודה דלא מעבבא פברה היא כו' אכל הפשט ונתוח דמעבבא פברה פשי בהנה אלמא אפילו הפשט ונתוח קרי עקר פברה לגבי יתנית אש דהדיוט אף על גב דעקר פברה דאס הוא כל שכן בהקטרה דיומיה ניחא דקרי לה עקר פברה לגבי איברים דנתקטרו:

עין משפט נר מצוה
א מוי' פא' מהל' תמידים ומוספין הל' ז:
ב מוי' פא' מהל' תמידים ומוספין הל' ז:

	עין משפט גז מוצוה
---------------------------------------	----------------------------------

א מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין
הל' ו':

ב מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין
הל' ו':

ג מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין
הל' ו':

כּי פּליגי דאָחתה אארעא וּבבניה אבני לעיל (יומא דף מד:)‏ נתפזר הימנה קב גחלים מכבדן לאמה ופרש"י לאמת המים שבַּעֲזָרָה וקשה לאבני ופי' דלאמה דלעיל אין זה אמת המים אלא מקום הוא ולי נראה דלא קשיא דלא מחיב משום דכיון דבמתפנן חותה בשל ד' קבין ומערה לשל ג' קבין ונתפזר מהן קב ומה שנתפזר אינו עומד לאספן אפי' אבני מנזה פינו דאנתיק אנתיק אכל אש דמחתה ודמנוכה מורי דאחתה אחרעא ובכלי וחוץ למצותה ולכבי חוב לאבני ולרבא פטור דלא מחיב אלא או בראש המזבח או אכלו למטה היכא דקאי לאדלוכה פמו המוריד גחלת וכפה דחוציא לאדלוכה ושוב מצאתי בתוספי תמיד של רבי צריך צרבי יצחק שהקשה הרש"י וכתב דמו שפירצתי עוד שכן דמכבדן לאמה לאחר שפכו וכתב שרבינו נסים זצ"ל הקשה אותה במקלות סתרים וזהו לשונו הא גחלים קדושים הן דדקנו (חגיגה דף כג:)‏ הוסיף ר"ע הסגלת והלבונה והגחלים שאם נגע טבול יום דמקצתן פסל את כלן וא"כ איך מכבדן לאמה והלא מפסיד הדשים וכתב דבירושלמי מקשה זאת הרש"י דפקח דתרא דחגיגה וה"ג התם תינח חטרת ולבונה גחלים מאי פרוש אמאי פסל את כלן והלא אינם קדושים אמר רבי גון דר כהנא

אמר חייב הקשה רבינו שמחה דאמר

טומאה דתחלתו מה תחלתו דר מדחי טומאה הוא אס אין כהן טהור לזרק דחי. שבת, דתחילתו לאו בר מידחא שבת הוא — סופו נמי דחי. לרב חסדא לא קשיא: סופו בתחילתו (תחילתו) לית ליה. שבת דהותרה היא בציבור — סופו נמי דחי. טומאה, דדחויה היא בציבור, תתלתו דעיקר כפרה — דחי, סופו דלאו עיקר כפרה — לא דחי. איתמר: המכבה אש מחתה ומגורה, אבני אמר: חייב, רבא אמר: פטור.‏⁽ⁿ⁾ דכבירה בראשו של מזבח, דכולי עלמא לא פליגי דחייב. כי פליגי דאחתיה אארעא וכבירה. אבני אמר: חייב, אש המזבח הוא, רבא אמר: פטור, פיון דנתקה — נתקה.‏⁽ⁿ⁾ אלא הא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיפה חייב, כמאן? פאפיי! אפילו תימא כרבא, התם לא אינתיק למצותה, הכא אינתיקה למצותה. איכא דאמרי. דאחתיה אארעא וכבירה, דכולי עלמא לא פליגי דפטור. כי פליגי, דכבירה בראשו של מזבח, אבני אמר: חייב, אש המזבח הוא, רבא אמר: פטור, פיון דנתקה — נתקה. אלא הא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכפה — חייב, כמאן? לא פאפיי ולא כרבא! התם לא אינתיק למצותה, הכא אינתיק למצותה.

הדרן עלה טרף בקלפי

הוציאו

דמו: שבת דתחלתו דתמיד דערב שבת לאו דר מדחא שבת שדרי דין הערבים נשחט וגם נפסל בשחייעת החמה: דחויה היא בצבור פקשי דתרה וכל כמה דאפשר מהדרינן אטהורין: המכבה אש מחתה ומנוכה לאחר שחתה גחלים למחתה או למנוכה פון: אנתיק למצותה לשום למחתה ותי לא חרינו פה אש המזבח: דכביה בראשו של מזבח לאחר שנתקה ממערבתה: חייב משום לא תכבה:

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

מסורת הש"ס

א שבת קמוי: חולין קו: שבת לט.

ב זבחים צא:

תורה אור השלם

אש תמיד תוקד עליהמזבח לא תכבה [ויקרא ו, ו]

מסורת הש"ס
א משנה יומא ב במדבר רבה; פסחים עה;; ספרא אמור פרק יג ח; שבת עדי;; תוספתא ברכות; קהלת רבה; מנחות סב. ג נדה לא.
ד במדבר רבה; תוספתא יומא; אבות דרבי נתן
ה ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ט ו; מנחות יא.

תורה אור השלם
כף אחת עשרה זקב מלאה קטרת (במדבר ז, יד)
וּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי בֵית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּשְׁתָּה הֵם הַעֲמֻדִים עַל־הַפָּקָדִים (במדבר ז, ב)
וַתִּזְכֹּרֵי לַמִּלְחָמָה תַּכְרִיעַ קָמִי
האל המאזרני חיל ויחזן פמים דרָכִי (תהילים יח, לג)
[תהילים קלג, ט]

והרים סמנון בקמצו מסלת המנחה ומשמנה ואת קל־הלבנה אשר על־המנחה והקטיר המזבֹּחַ רִיחַ נִיחֹם אֲזָכְרָתָה לַיהוָה (ויקרא ו, ח)

וְלִחַם מִלֶּאֱ־הַפִּתּוּתָה נַחֲלִי־אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה וּמֵלֵא חֲפָנָיו קִטְרֹת סִמִּים דָּקָה וְהִבִּיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת (ויקרא טו, יב)

וְהִבִּיאָה אֵל־בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמְצוּ מִשֶּׁם מֵלֵא קָמְצוּ מִסֻּלְתָּהּ וּמִשְׁמֶנָּה עַל קִל־לְבָנָתָהּ וְהַקְטִיר הִכִּחוּ אֶת־אֲזָכְרָתָהּ הַמִּזְבֹּחַ אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹם לַיהוָה (ויקרא ב, ב)

מקצוי הוציאו לו מלשפת הפלים: וְכֹה הָיְתָה מִדְּתָה מִפְּרֶשׁ בְּגָמ': גַּמ' מחתה דקטרת לחפון מתוכה: לעגל מחתה והצר נעגל קטרת בקפניו: הבאה אחת אמר רחמנא בנחלים ויבקטרת ולא שתי הבאות דכתיב (ויקרא ט"ז:ז"ב) וְלָקַח הַכֹּהֵן מֵלֵא הַמִּחְתָּה גַּחְלֵי אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ וּמֵלֵא חֲפָנָיו וְגו' והביא מבית לפרכת: כדאשכחן בגשיאזי ב פ אחת מלאה קטרת: מרצה וכבדה לקח צריכה ימיו: אפי' בזמן ששניהם שוין כהן שחפניו גדולים וחופן שלשת קבין חפלו הכי פיון דדבר כהניס גדולים גחלים מרבים מחפניו נוטל ב פ בשמאלו: קמחית שם אמון: עלה לגג גבר על בלון: איבא דלמרי האי זרד בערקון קאמר ונפה הוא לחולה וקתם גסים מעשרות חולות ואוכלות זרוד ושרקון שהן משי מאכל חטין כדלמרינן במשכת (פרכות צ פ ז.) חלקא חטוי דמתברי באסתא לתרי תרי טרנים לתלת תלת זרוד לארבע ארבע שרקון לחמש חמש והכי קאמר כל האשים מעשרות תקנו להם זרוד ושרקון להכרות אותן והשערים ואיתן של אמי גבר על בלון: איבא דלמרי בשכת זרע קאמר שאין יצירת הנל מכנ הטפה אלא מן הברור שבה זרד לשון חבלי זרמים טווי"ל כלומר ברור טפה שקלטה אמי הזרד גדל ועלה לגג: ומקמי לשון זרה את גרן השערים (רות ג) מברר את הטפה: וזרמני הזרמי מן הברור שבה: פעם אחת ייה"ב היה צעורא רח: לא ראו קורות ביתי כו' ראיתי בהש"ס ויושלמי כל כבועה בת מלך קנימה ממשבעת זקב לבושה אשה צנועה ראויה לנחת ממנה כהן גדול הלבוש משבעת זהב: הכי גרמינן תני רבנן בקמנע שלא יעשה מזה לחפון והרים ממנו בקמנע ולא יעשה כלי למדת קמנע וימדד בו חפון מן הענחה: אבל הבא לא כתיב בחפניו ואם עשה מזה מסתלקת חפניו מלא חפניו והביא קרינן בה: ולין מלא דכתיב קרא לחרינא וקמן משם מלא קמנע (ויקרא ב) מה להלן בקמנע: וקמן ולא במנה אף באן בחפניו: מאי לאו וכן היתה מדתה דקמני הכי קאמר אם בא לעשות מזה לחפינה בן ישעה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: לא הכי קאמר וכן היה חזר וחופנה לפנים מערה אותה לתוך חפניו מן הפך ויתקעה על הגחלים שבמחתה: שמעית מנה כו' ולקמן (יומא ד פ מט.) בשנין לה: דלמא שאם רצה כו' כלומר לא הא ולא הא תפשוט מנה דדמינן לה להבא ולהבא: אי גמי הכי קאמר בן היתה מדתה מלא חפניו מצמציו: מכרזן מבצבצין מכל צד ויוצא: אי בקמנע דדחינן יכול כדאשי ארבעותיו וקמן משט וכל כמה דמחסר טפי מעלי ת"ל מלא:

מקצוי הוציאו לו גמ' מחתה דקטרת לחפון מתוכה: הבאה אחת אמר רחמנא בנחלים

הוציאו^(טא)

חפניו ונתן לתוך הפך. הגדול לפי גדלו, והקטן לפי קטנו. וכן היתה מדתה. נטל את המחתה בימינו ואת הפך בשמאלו. גמ' מחתה? תנא ליה: נטל את המחתה ועלה לראש המזבח וחותה ויורד! התם מחתה דגחלים, והבא מחתה דקטורת, דתננא: הוציאו לו ב פ ריקון מלשפת הפלים, ומחתה גדושה של קטורת מלשכת בית אבטינס. חפון מלא חפניו ונותן לתוך הפך. הגדול — לפי גדלו, והקטן — לפי קטנו. וכן היתה מדתה. ב פ ביום הפפורים למה לי? "מלא חפניו והביא" אמר רחמנא! משום דלא אפשר, דהיכי נעביד? נעזייל ויהדר נעזייל — הבאה אחת אמר רחמנא, ולא שתי הבאות.^(ב) נשקליה לקטורת בחופניו ונחתיה [למחתה] עלה וליעול. פי מטי התם היכי לעביד? נשקליה בשניניה ונחתיה למחתה? השתא לפני מלה בשך ודם אין עושין בן, לפני מלה מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא — על אחת כמה וכמה. הלכה — לא אפשר, וכיון דלא אפשר — עבדינן כדאשכחן בנשיאים. נטל את המחתה בלמין ואת הפך בשמאל. יציבא בארעא וגיוזרא בשמי שמיא! זו מרובה, וזו מועטת. ואפילו בזמן ששנייהן שוין, וכמעשה דרבי ישמעאל בן קמחית, זו — חמה, זו — צוננת. אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית שהיה חופן ארבעת קבין במלוא חפניו, ואומר: כל הנשים [ורד] ורדו, וזרד אימא עלה לגג. איבא דאמרי: בערסן, וכדרבה בר יונתן. דאמר רבה בר יונתן אמר רבי יחיאל: ערסן יפה לחולה.^(ג) ואיבא דאמרי בשכתב זרע, וכדרבי אבהו. דרבי אבהו רמי, כתיב: "ותזרני [חיל] למלחמה", וכתיב: "המאזרני חיל"? אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונא של עולם! זריתני וזרזתני.^(ד) אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית: פעם אחת סיפר דברים עם ערבי אחד בשוק, ונתזה צינוזרא מפיו על בגדיי. ונכנס ישבב אחיו ושמש תחתיו. וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד. ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית: פעם אחת יצא וסיפר עם הגמון אחד בשוק, ונתזה צינוזרא מפיו על בגדיי. ונכנס יוסף (עם) אחיו ושמש תחתיו, וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד. תנו רבנן: שבועה בנים היו לה לקמחית, וכולן שמשו בכהונה גדולה. אמרו לה חכמים: מה עשית שזכית לכה? אמרה להם: מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי. אמרו לה: הרבה עשו בן ולא הועילו. תנו רבנן: בקומצו, שלא יעשה מדה לקומץ. איבעיא להו: מהו שייעשה מדה לחפינה? התם הוא דכתיב "בקומצו": אבל הכא דלא כתיב "בחפניו", אלא: "מלא חפניו קטורת סמים דקה", לא. או דילמא גליף "מלא" "מלא" מקומצו? תא שמע: "וכך היתה מדתה", מאי לאו, שאם רצה לעשות מדה אחרת עושה? לא, הכי קאמר: וכן היה חוזר וחופנה לפנים. שמעת מינה: חופן וחוזר וחופן! דילמא: שאם רצה לעשות מדה — עושה. אי גמי: שלא יחסר ושלא יותיר.^(ה)תנו רבנן: "מלא קומצו". יכול מבזרץ — תלמוד לומר: "בקומצו". אי בקומצו, יכול אפילו בראשי אצבעותיו, תלמוד לומר: "מלא קומצו", כדקמצי אינשי. הא פיצד — חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ.

ובמחבת

הוציאו לו פרק חמישי יומא

מקצוי הוציאו לו. השתא לפני מלה בשך ודם אין עושין בן פמה לי והאמר לקמן (יומא ד פ מט.) נוטל הבזך כדאשי ארבעותיו וגש אומריס בשניו והכי עביד הכי השתא לפני מלך בשך וגם אין עושין בן וגש לומר דהתם אינו אלא מושך הבזך אצלו והבזך אינו מנח בלוייר אלא על ידו הוא מנח ומנכו אצלו בשניו כדי לחפון פעם אחרת אבל למשך למחתה בשניו ולחחותה לארעא לאו אורח ארעא אבל תמה לי לעבד למחתה בית יד ארן דגלאו הכי אמרינן לעיל דביום הפפורים וזה ארבה ויעשה לה בית יד ארבה שפגיע עד בית השחי ויתפש אותו בשחי השחי וראש המחתה תהא מנחת על ידיו או על זרועו השמאלי וכי מטי לפנים ושלשל ידיו עד הרצפה וישמט ידיו בנחת מתחת המחתה ויושיב המחתה על הרצפה וי"ל פיון דבעין מלא המחתה גחלי אש אי אפשר שלא ופזר מהן הצת אי הנה עביד הכי אי גמי י"ל לפני מלה בשך וגם אין עושין בן כו'. וכן היתה מדתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה עושה כו' פמה אמאי לא קאמר בן היה מדתה של הפך כשעור חפניו של כל כהן גדול הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו היו עושין כל שעה ב פ אחת כפי אותו שעור יש לומר דלמה היה להם לעשות בן אדרבה טפי ניחא אם הפך היתה גדולה יותר דאי שנה למלא חפניו היתה אם בן כשמערה מחפניו לתוכה אי אפשר שלא יתפזר ויפול לארז מעט:

מז

עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ב מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ג מו"י פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' יג:

עין משפט גור מצורה
א מיני' פו"א מהל' פסולי המוקדשין חל' כ: ב מיני' פה' מהל' איסורי המזבח חל' ה: ג מיני' פו"ג מהל' מעשה הקרבנות חל' יג: ד מיני' פה' מהל' עבודת יום הכפורים חל' כח:

זו"ו היא עבודת קִשָּׁה שִׁבְמִקְדָּשׁ סְבִירָא לֹא כַּמָּאן דְּאָמַר בְּפָקָה אֵלּוּ מְנַחוּת (מְנַחוּת דָּף עה:): שֶׁהִיא הוּסַפַּל אֶחָד לְשָׁנִים וּשְׁנִים לְאֶרְפָּעָה אָבָל לְתַנָּא דְּבִי רַשִׁי וְשִׁמְעֵאל דְּאָמַר פּוֹתֵחוֹן עַד שְׁמַחְזִירוֹ לְסִלְתּוֹ אִינֵה עֲבוּדָה קָשָׁה יוֹתֵר מִשְׁאֵר מְנַחוּת: הַדָּר פְּשֻטָּה בֵּין הַבִּינִים סָפַק לֹא וְזַעֲנָא מֵאִי קִאָמַר הֲדַר פְּשֻטָּה הֵא מַעֲקָרָא נָמִי כִי הֵנָּה מַבְעִי לֹא סָפַק הוּא וְשִׁמְאֵל יָג לְיוֹמַר דְּמַעֲקָרָא מִסְפָּקָא וְהֵנָּה כִּלְקָא דַּעֲתָךְ לְמַפְשָׁט הֵאִי בְּכַלל קִמְנָן הוּא אִו בְּכַלל שִׁירִים וְהֲדַר פְּשֻטָּה דְסָפַק הוּא וְאִינוּ בָּא לְחוּדָר וְלִפְשָׁט הַבְּעִיא אִי וַנְדָּאי קִמְנָן אִי וַנְדָּאי שִׁירִים אֱלָא בְּנִדְּאִי סָפַק הוּא וְאִין אֲדָם וְכוּל לַעוּלָם לַעֲמִד עָלָיו אִי נָמִי נִרְאֵה לִי דְמַעֲקָרָא מַבְעִיא לִיֵּה אִי טַבְלָא הִוִי כְּדַמַעֲקָרָא אִי סָפַק הִוִי סָפַק קִמְנָן סָפַק שִׁירִים אִי טַבְלָא הִוִי כִמוּ מַרְכָּה בַּמַּעֲשִׂיתִּי דְאָמַר (קדושין דף נא.) בְּרוּחֵיו מִתְקַיֵּין וּמַעֲשִׂרוֹתָיו מִתְקַלְתִּין דְּכָל מֵאִי דְשָׁקוּל טָפִי מַדִּינָה וְאִינוּ נִרְאֵה בַּחוּץ דַּעֲבָתָה דְכֵהֵן פְּלִיא מִלְתָּא וְאִין דַּעֲתוֹ שְׂוִיָּה הִקְנָן אֱלָא דְגִנְאִי וּמֵה שְׁנַשְׂאֵר בְּכָלִי וּמֵאִי דְבִרְאִי לְהוֹי שִׁירִים אָבָל דְּבִינִי בִינִי טַבְלָא הִוִי כְּדַמַעֲקָרָא קֲדָם קִמְיַנָּה אִו דְּלֵמָּא פְּשִׁיטָא דְטַבְלָא לֹא הִוִי אֱלָא סָפַק אִו קִמְנָן אִו שִׁירִים הֲדַר פְּשֻטָּה דְסָפַק הוּא וְנִפְקָא מִנָּה אִי טַבְלָא הִוִי אִם נִתְעַרַב בְּחֵלְיוֹן שְׁעָבָרָה הִנְאָכָל עִם הַמַּנְהִיגָה כְּדִאָמַר בְּהַקְיוֹמָן רַבֵּה (מְנַחוּת דף כא:): יֵאָכְלוּ שִׂיאָכְלוּ עִמָּה חֵלְיוֹן כְּדִי שְׂתַּהֲא נִיֶּאֱכֶלֶת עַל הַשֹּׁבַע לֹא בְטוּל וְטַבַּל כַּמַּשְׁהוֹ וְאִי סְבִירָא הִוִי בְטוּל: וְאָמַר מָר שִׁירִים שְׁחָסְרוּ בֵּין קִמְיַצָּה לְהַקְטִירָה אִין מַקְטִירֵיוֹ עֲלִיָּהוּ אֶת הַקּוֹמִץ וְאִשִּׁי' רַשִׁי יוֹחֲנָן דְּאָמַר פ"ק דְּמְנַחוּת (דף ט.) מַקְטִיר קִמְנָן עֲלִיָּהוּ מוֹדָה הוּא דְאוֹתָם שִׁירִים לְסוּרִים בְּאֵכִילָה כְּעוֹלִיף הֵתָם מַקְרָא וְהִבִּי קִאָמַר אִין מַקְטִירִין עֲלִיָּהוּ בְּעוֹמֵר אִין מַקְטִירִין עֲלִיָּהוּ דְסַמִּין לָשׁוֹן הַקְטִירָה אֲצֵל הַקִּמְנָן דַּעֲבָר הַקְטִירָה דְהֵתָם בְּשִׁבְלִי קִמְנָן הִיא וְהִבָּא יָג בְּרַב סְפִירִים אִין מַקְטִירִין עֲלִיָּהוּ כו' וְהִבִּי קִאָמַר דָּלָא לְקִטִּיר בֵּין הַבִּינִים בְּרִישָׁא דֹא"כ מִסְכִּיד לְהוֹ לְשִׁירִים מֵאֲכִילָה: אֱלָא רַב פֶּפֶא הִבִּי קֹא מַבְעִיא לָה מִלֹּא חֲפָנָיו אָמַר רַחֲמָנָא פִי' אִת"ל גְּבַי קִמְנָן פְּסוּל מִשׁוּם דְּכַתִּיב וְקִמְנָן הִכְהֵן וְלֹא בֵּין הַבִּינִים דְּלֹאִי כִּהֵן קִמְנָן אֱלָא מִמִּילָא עוֹל לְהֵתָם אָבָל בַּחֲסִינָה לֹא כַּתִּיב וְלָקַח מִלֹּא חֲפָנָיו אֱלָא מִלֹּא חֲפָנָיו דְּמַשְׁמַע אִשִּׁי' בֹּא מִמִּילָא לְיוֹךְ חֲפָנָיו דְּקִרָא וְלָקַח גְּבַי גְּחִלִים כַּתִּיב וְלֹא לְקַטְרֶת אִו יִלְמָא וְלָקַח וְהִבִּיא בְּלוּמַר וְלָקַח דְּרִישָׁה דְּקִרָא קִלְאִי נָמִי לְאִקְטִירָתָה כִּמוּ אֲנִיחִלִים: קִמְיָץ בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו מֵהוּ לֹאֹ הִינוּ כִּמוּ הֵהוּא דְלָעִיל וְכוּל אִשִּׁי' בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו דְּהֵהוּא דְלָעִיל הִינוּ שְׂאִין לוֹ סֵלֶת אֱלָא בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו וְהִבָּא בְּעִי לְמִימַר שֶׁהִתְחִיל לְקִמְנָן בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו וְנוֹטַל סֵלֶת

כַּל כֵּךְ עַד שְׁחוּפָה אַצְבָּעוּתָיו עַל פֶּם יָדוֹ: מִלְמַטָּה לְמַעְלָה מֵהוּ פִּרְשִׁי' שֶׁהִבִּיט רֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו בְּסֵלֶת וְגַב יָדוֹ כִּנְגַד הַקַּמַח וְקִמְנָן וְאִין זֶה בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו דְּקֹא

(^א)וּבַמַּחֲבֶת וּבַמִּרְחֻשֶׁת, מוֹחֵק בְּגוּדָלוֹ מִלְמַעְלָה, וּבִאֲצָבָעוֹ קִטְנָה מִלְמַטָּה. וְזוֹ הִיא עֲבוּדָה קִשָּׁה שִׁבְמִקְדָּשׁ. זוֹ הִיא וְתוֹ לֹא? וְהָא אֵיפֹא מְלִיקָה, וְהָא אֵיפֹא חֲפִינָה! אֱלָא: זוֹ הִיא מַעְבֻּדוֹת קִשׁוֹת שִׁבְמִקְדָּשׁ. ^(א)אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּעִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן עוֹזָאָה: בֵּין הַבִּינִים שָׁל מִלֹּא קוּמָצוֹ, מֵהוּ? אָמַר רַב פֶּפֶא: דְּגּוֹאִי לֹא תִיבְעִי לָהּ — דְּוֹדָאֵי קוּמָץ הוּא. דְּבִרְאִי לֹא תִיבְעִי לָהּ — דְּוֹדָאֵי שִׁירִים הוּא. כִּי תִיבְעִי לָהּ דְּבִינִי בִינִי מֵאִי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַדָּר פְּשֻטָּה יְהוֹשֻׁעַ [בֶּן] עוֹזָאָה: בֵּין הַבִּינִים סָפַק נִינְהוּ. ^(א)הִיכִי עֲבִיד? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מַקְטִיר קוּמָץ לְחוּדִיָּה תַחֲלָה, וְהַדָּר בֵּין הַבִּינִים. דָּאִי אָמַרְתָּ בֵּין הַבִּינִים בְּרִישָׁא — דִּילְמָא שִׁירִים נִינְהוּ וְהוּוּ לְהוּ שִׁירִים שְׁחָסְרוּ בֵּין קִמְיַצָּה [לְהַקְטִירָה], וְאָמַר מָר: שִׁירִים שְׁחָסְרוּ בֵּין קִמְיַצָּה לְהַקְטִירָה אִין מַקְטִירֵיוֹ עֲלִיָּהוּ אֶת הַקּוּמָץ. ^(ב)אִי הִכִּי, הַשְׁתָּא נָמִי אֵיקָרִי כָּאן: כֹּל שְׁמַמְנָו לְאִשִּׁים — הָרִי הוּא בְּכַל תַּקְטִירוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי: דְּמַקְטִיר לִיָּה לְשׁוּם עֲצִים, כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. דִּתְנַנָּא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: ”לְרִיחַ נִיחוּחַ” אִי אַתָּה מַעְלָה, אָבָל אַתָּה מַעְלָה לְשׁוּם עֲצִים. הַנִּיחָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֱלָא לְרַבִּנָּן מֵאִי אֵיפֹא לְמִימַר? אָמַר רַב מְרִי: דְּקִמְצִי שְׁמִינִי. הַשְׁתָּא דְּאִתִּית לְהִכִּי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר נָמִי לְכַתְחִילָה דְּקִמְצִי שְׁמִינִי. (בֵּין הַבִּינִיִּים, פְּשֻט, וּמַחֲץ, וּפְזָר, וְחֻשָּׁב, בַּחֲפִינַת חֲבִירוֹ — סִימָן). בְּעִי רַב פֶּפֶא: בֵּין הַבִּינִים שָׁל מִלֹּא חֲפָנָיו מֵהוּ? מֵאִי קֹא מַבְעִיא לִיָּה? אִי גָמַר ”מִלֹּא” ”מִלֹּא” מִהֶתָם — הִיִּינוּ הָּ! ^(נ)רַב פֶּפֶא הִבִּי בְּעִי לִיָּה: ”מִלֹּא חֲפָנָיו וְהִבִּיא” בְּעִינָן — וְהָא אֵיפֹא, אִו דִּילְמָא: ”וְלָקַח” ”וְהִבִּיא” בְּעִינָן — וְהָא לִיפֹא? תִּיקוּ. ’אָמַר רַב פֶּפֶא: פְּשִׁיטָא לִי מִלֹּא קוּמָצוֹ כְּדִקְמָצִי אֵינְשִׁי. בְּעִי רַב פֶּפֶא: קִמְץ בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו, מֵהוּ? מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, מֵהוּ? מִן הַצִּדָּדִין, מֵהוּ? תִּיקוּ. ’אָמַר רַב פֶּפֶא: פְּשִׁיטָא לִי בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו, מֵהוּ? מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, מֵהוּ? מִן הַצַּד, מֵהוּ? חֲפֹן בְּזוֹ וּבְזוֹ וְקִרְבָּן זֹו אֲצֵל זֹו, מֵהוּ? תִּיקוּ. בְּעִי

רַב

מִן הַצַּד בְּלוּמַר שְׁלֹא כְּדָרְךְ הַקּוּמָצוֹן גַּב יָדוֹ לְקַטְרֶת אֱלָא מוֹלִיךְ עַל גַּב יָדוֹ כְּדַחֵק וְהַסֵּלֶת נִכְנָם בְּפֶם יָדוֹ דְּרָךְ אַצְבָּעוּתָיו:

מַעֲהוּת מַכְרַצַת יוֹתֵר מִקְמִינַת מְנַחַת סֵלֶת שְׁבִרְוִיָּה נּוֹפְלִין מֵאֲלִיָּהוּ צְרִיךְ לְהוֹיֵת מוֹחֵק בְּגוּדָלוֹ בְּרוּצִין שֶׁל מַעְלָה וּבִאֲצָבָעוֹ קִטְנָה בְּרוּצִין שֶׁל מַטָּה: וְהִאיִפֹּא מְלִיקָה דִּתְנָא בַּה נָמִי חוּ הִיא עֲבוּדָה קָשָׁה (בַּהֲכַל שׁוֹחֲטִין): וְהֵא אֵיפֹא חֲסִינָה שְׂבָפָנִים דִּתְנָא בַּה נָמִי לְקַמְנָן בְּפִקְדוֹן (וּיֹמַר דָּף מַט:): חוּ הִיא עֲבוּדָה קָשָׁה: הִכִּי גְּרָסִינוּ אִימָא זֹו הִיא עֲבוּדָה מַעְבֻּדוֹת קָשָׁה שְׂבָפָנִי: בֵּין הַבִּינִים הַנִּכְנָם בֵּין הַאֲצָבָעוֹת מֵהוּ קִמְנָן הֵן אִו שִׁירִים הֵן: דְּאָמַר מַר בְּמְנַחוּת כַּפ"ק (דף ט.): שְׁחָסְרוּ שְׁנַתְפָּזְרוּ מֵהֵן: אִין מַקְטִירִין כו' דִּתְנָא (מְנַחוּת דף ט.) מִן הַמַּנְהִיגָה כְּרַט לְשַׁחֲסָרָה הִיא אִו שְׁחָסַר הַמַּנְצָה: כֹּל שְׁמַמְנָו לְאִשִּׁים מֵאֲחַר שְׁתַּתָּ לֹאֵשׁ כֹּל מִשְׁפָּטוֹ דְּרִי הַשִּׁירִים בְּכַל תַּקְטִירוֹ דְּכַתִּיב (וּקְרָא ב.) לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשָּׁה לְה' לֹא תַקְטִירוּ דְּבַר שְׁתַּנָּן מִמֶּנּוּ לֹאֵשׁ: דְּמַקְטִיר לֹה לְשׁוּם עֲצִים דְּמַתָּנָה וְאוֹמַר אִי שִׁירִים נִינְהוּ דְּרִי הֵן בְּשֹׂאֵר עֲצִים: כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּפִלְגַּב בְּמַס' זָבָחִים (דף עז:): בְּאֲבָרֵי חֲטָאת שֶׁהֵן שִׁירִים מֵאֲחַר שְׁהִקְטְרוּ לְאוּרִים וְנִתְעַרְבוּ אִיבְרֵי חֲטָאת בְּאֲבָרֵי עוֹלָה שֶׁהֵן בְּלִיל ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר וְתַן הַכֵּל לְמַעְלָה וְהוֹחָה לְאִי אֶת בְּשָׂר חֲטָאת לְמַעְלָה בְּאֵלוֹ הֵן עֲצִים וְעוֹלִף טַעֲמָא מֵהֵאִי קִרָּא וְאֵל הַמַּחֲבָח לֹא יַעֲלֵו וְגו' בַּתְרָה דְּהֵאִי קִרָּא לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ כַּתִּיב: דְּקִמְצִי שְׁמִינִי כְּהִנִּים שְׁמִינִים שְׂבָשַׂר אַצְבָּעוּתָיוֹן בּוֹטֵט לְדוּחַק זֶה לִימֹךְ זֶה וְאִין עִם בֵּין הַבִּינִים: לר' אֱלִיעֶזֶר נָמִי לְכַתְחִילָה דְּקִמְצִי שְׁמִינִי שְׁלֹא הִתִּיר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְהַעֲלוֹת שִׁירִים לְשֵׁם עֲצִים אֱלָא מִכְּנִי תַעֲבִידֶת אִיבְרֵי עוֹלָה שְׁלֹא יֵצְאוּ לְבֵית הַשֹּׁרֶפֶה כְּדִקְאִמַרִי רַבְּנָן: אִי גָמַר מִלֹּא מִלֹּא מֵה קִמְנָן בְּרוּצִין אִינוּ נִקְטַר אִף חֲסִינָה בְּרוּצִיָּה פְּסוּלִין: הִינוּ הָךְ דְּבַעֲיָנָן לָעִיל מֵהוּ שְׂעִישָׁה מַדָּה לְחִסִּינָה דְּהִנִּי תַקְוִיָּהוּ חֲדָא טַעֲמָא הוּא דְּבִרְוּצִין יוֹמָדָה לְקַמְנָן מִמַּמַּצִּי נִפְקָא לֵן כְּדִאִמַרִּין לָעִיל בְּקִמְצֵנָּ שְׁלֹא יַעֲשֶׂה מַדָּה לְקַמְנָן וְגַבִּי בְּרוּצִין נָמִי תַעֲנִינָא לָעִיל וְכוּל מַכְרַב ת"ל בְּקִמְצֵנָּ וְאִי אֲפָשָׁט לֵן דְּמַתִּינוּן מַדָּה לְחִסִּינָה דְּרִשָׁה דְּבַקְמַצֵּנָּ בְּגוּדָה שְׁוֵה בְּאֵלוֹ כַּתִּיב בְּחַפָּנָיו תַּקְוִיָּהוּ מִשְׁפָּטוֹ מִנָּה: רַב פֶּפֶא הִבִּי בְּעִי לְהָא בְּלֹא גּוּרָה שְׁוֵה דְּמִלֹּא מִלֹּא אֵיפֹא לְמַבְעִיא לְהָא אִי נָמִי לֹא מִינָה בְּחַפָּנָיו לְגַבִּי חֲסִינָה אָבָל הֵהִיא דְלָעִיל לַעֲשׂוֹת מַדָּה לְחִסִּינָה לִיבֹא לְמַבְעִיא אֱלָא מִגּוּרָה שְׁוֵה דְּמוּלְחָם לֹא שְׁמַעֲיָנָן שְׁלֹא יַעֲשֶׂה מַדָּה לְקַמְנָן דְּלִקְוִיסָה עַל יָדִי דְּבַר אַחַר שְׁמָה לְקוֹיסָה בְּמַסְכַּת סָפָה (דף לו.): וְהֵא לִיבֹא שְׂמִאֲלִין וְכֵנָם לְבִין הַבִּינִים וְהוּא לֹא נִתְפָּסוּ: כְּדִקְמַצִּי אִינְשִׁי צְדוֹ שֶׁל אַצְבָּעוּתָיו לְמַטָּה: בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו פֶּם יָדוֹ לְמַטָּה וְתַחַב אַצְבָּעוּתָיו בְּסֵלֶת אֱלָא יָדוֹ: וְהַעֲלָה הַקִּמְנָן בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו לְיוֹךְ פֶּם יָדוֹ: כְּדַחֲפָנִי אִינְשִׁי חֲדָה שֶׁל פֶּם הִיר לְמַטָּה:

מִן הַצַּד בְּלוּמַר שְׁלֹא כְּדָרְךְ הַקּוּמָצוֹן גַּב יָדוֹ לְקַטְרֶת אֱלָא מוֹלִיךְ עַל גַּב יָדוֹ כְּדַחֵק וְהַסֵּלֶת נִכְנָם בְּפֶם יָדוֹ דְּרָךְ אַצְבָּעוּתָיו:

מַבְעִיא לִיָּה מַעֲקָרָא דְּהֵהוּא הִנִּי פִּרְשׁוֹ שְׁקַמְנָן בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו וּפֶם יָדוֹ כִּנְגַד הַקַּמַח: חֲפֹן בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו דְּקֹא הִו מַבְעִיא לִיָּה בַּחֲסִינָה הִינוּ הָךְ כְּדַפְרֵיהּ דְּלָעִיל וְכוּל אִשִּׁי' בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו דְּהֵהוּא דְלָעִיל הִינוּ שְׂאִין לוֹ סֵלֶת אֱלָא בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו וְהִבָּא בְּעִי לְמִימַר שֶׁהִתְחִיל לְקִמְנָן בְּרֵאשִׁי אַצְבָּעוּתָיו וְנוֹטַל סֵלֶת

הוציאו לו פרק חמישי יומא

 מסורת הש"ס

א זבחים סד:
ב בבא בתרא קנז; בבא קמא עח:
ג זבחים עז; מנחות קו; מנחות ח.
ד סוטה כג; מנחות קו; יבמות ק.
ה מנחות יא.
ו מנחות יא.

 גליון הש"ס

גמרא או דילמא ולקח והביא בעינן. עיין לקמן דף מט ע"א תוס' ד"ה בעי רב פפא:

 תורה אור השלם
--

קרבן ראשית
פקריבו אתם ליהנה ואל־המזבח לא־יָשֻׁלוּ לְרִיחַ נִיחָם [ויקרא ב, יב]

והביאה אל־בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים וְקִמְצֵ מִשָּׁם מִלֹּא קִמְצוּ מִסְלֶתָהּ וּמִשְׁמַנָּהּ עַל כָּל־לֶבְנֶתָהּ וְהִקְטִיר בַּכֹּהֵן אֶת־אֲזִקְרָתָהּ הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁה רִיחַ נִיחָם לַיהוָה [ויקרא ב, יב]

[לקח מל־המִּזְבֵּחַ חֲחִל־אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלְּפָנֵי יְהוָה וּמִלֹּא חֲפָנָיו קִטְרֶת שְׂמִים דָּבָהּ וְהִבִּיא מִבֵּית לִפְרֹת [ויקרא טז, יב]

 מסורת הש"ס
א זבחים כה; טפרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ג ז ב לקמן נו: ג חגיגה כג; פסחים יט; משנה עדיות
גליון הש"ס

תוס' ד"ה מדפסיל בה טבול יום וכו' עד ע"ב ואי משום חיבת הקדש הא לא שויכא בה כשעושית אפר. עיין חגיגה דף כג ע"ב תוס' ד"ה והא דרבנן. ובטורי אבן שם דף כג ע"א ד"ה לא ישא:

 תורה אור השלם
וְלִקַּח הַכֹּהֵן מִפְּשִׁית מִדָּם הַפֶּהַר וְהִבִּיאוֹ אֵתוּ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד [ויקרא ד, ה]
וַיָּנֹחַ הַכֹּהֵן מִדָּמָם עַל־קַרְנוֹת מִזְבַּח קִטְרֹת הַפְּשִׁים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת קַלְדָּשׁ הַפֶּהַר וְשֹׁפָד אֶל־יִסּוּד מִזְבַּח הַעֹלָה אֲשֶׁר־פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד [ויקרא ד, ז]

הַפֶּהַה לִקְחוּ דַּהֲפַנָּה דְּמָנָא קוּי"ל בַּמַּסַּכַּת מַנְחוּת (דף כו.) הַהִקְמוּ טַעֲמוֹ מִזֵּן כְּלִי וְהוֹמַז מִתּוֹךְ כְּלִי זֶה וּמִקְדָּשׁוֹ לַתּוֹךְ כְּלִי אַחֵר וְאִם טוֹפּוֹפוֹת לָשׁוֹן דָּבָר צַף בְּגִבֵּה מַעֲט כִּמּוֹ עַל הָאֲטֵפֶת אֲטוֹפּוֹךְ (אֲבוֹת פ"ב מִשְׁנֵה ו): נִשְׁפָּךְ הַדָּם עַל הָרַצְפָּה וְלֹא נִתְקַבַּל בְּכִלֵּי מִן הַכְּלִי כו' מִשְׁנֵה הִיא לְעֲצֻמַּת בְּפָרָק אַחֵר (דף לב.) וְאִינּוּ זֶז בְּצַד זֶז וְשִׁתִּיחוּ בַּמַּסַּכַּת זֻבְחוֹס: מָנָא הֲנִי מַלִּי דְּבַעֲיִנן שִׁכְרָד מַנְעִיָּאר בַּהֲמָה לְכִלֵּי: מַדָּם הַנָּפֵשׁ דָּם הַלּוּחַ שְׁהַנָּשׁ יוֹנָחֵה בּוּ: גּוֹרָעִין אוֹת מַתָּבֶה זֶז וּמוֹסִיפִין עַל תַּבֵּה זֶז וְלוֹרָשִׁין: חֲשַׁב בַּחֲפִינַת קִטְרֹת עַל מַנַּת לְהַקְטִירָה לְמַחֲר: מִי וְלָף מִלֹּא מִלֹּא מִמַּנְחָה מַה הָתֵם מַנְחִיָּא מַחֲשָׁבֶה בַּקְמִינַעַה אֲנַקְרָא לָן בַּמַּנְחוּת (דף פג.) מִזֹּאת הַתּוֹרָה לַעֲוֹלָה וְלַמַּנְחָה וְגו' הַקָּשׁוֹ לְשִׁלְמִיס מַה שְּׁלְמִיס מַסְבְּלִין וּמִתַּפְסָּלִין אִף מַנְחָה וְכוּ': וְהָכָא נִמְי מַנְחִיָּא מַחֲשָׁבֶה בַּחֲפִינַתָּה אוֹ לֹא וְהָכָא לִיבָא לְאִקְוִינִי הֲיִינוּ הֵךְ בְּדִלְחָשִׁי לַעֲבִיל דְּהֵיָהוּ תַרְנוּיָה בַּעֲנִי הֲוּוּ לֹהוּ בַּחֲד טַעֲמָא לֹאֲתוּנִי הֲכָא בַּחֲפִינִי בַּהֲתֵם בַּמַּנְעַן אֲבָל הֵךְ מִלְּתָא אַחֲרִיתִי הִיא וְאִי נִמְי לֹא דְרָשִׁי גִזְרָה שְׁנֵה לַעֲגוֹן בַּמַּנְעַן דְּלִמָּא דְרָשִׁי לֹה לַעֲגוֹן מַחֲשָׁבֶה: פּוֹסַל אֵת כָּלִם שְׂזֵז הִיא מֵאֲחַת שְׁעָרֶה מַעֲלוֹת שְׁאֲמָרוּ בַּחֲמַר בַּקֶּזֶשׁ (חֲגִיגָה דף כ:.) שְׁהַכְּלִי מַנְרָף כָּל מַה שְּׁבִתּוֹכוֹ לְהִיּוֹת בָּאֵלּוּ נִגַּע בְּכִלּוֹ: הִס"ד מַדְּכִסִּיל טָבוֹל יוֹס אֲלֵמָא קַדְשָׁה הַכְּלִי קַדְשַׁת הַגּוֹף בַּסֵּלָה נִמְי לִינִי וְכִינוּ דַּסְסֵלָה לִינִי בַּסֵּלָה נִמְי מַחֲשָׁבֶת לִינִי בַּחֲשַׁשׁ לְהַקְטִירָה לְמַחֲר וְהָנָא לִי הַשַּׁכְּתָה לְמַתִּיעִיתוֹ דְּמַעֲיָלָה (דף י.) דִּתְנוּ דַּהּ בַּהֲנִיָּא הִקְמוּ וְהַקְטַרַת וּמַנְחַת כֹּהֲנִיס מוֹנְשָׁלִין שְׁזֵז מַשְׁהַרְהֵשׁוּ קַדְשׁוֹ בְּכִלִּי הַקָּדְשׁוֹ לְפַסַּל בְּטָבוֹל יוֹס וּבַמַּחֲסַר כַּפּוּרִיס וּבְלִינִיָּה וְהָכָא דְּחַק לֹאֲתוּנִי בַּקָּא כ"ד מַטְבּוֹל יוֹס:

הַפֶּהַה לִקְחוּ דַּהֲפַנָּה דְּמָנָא קוּי"ל בַּמַּסַּכַּת מַנְחוּת (דף כו.) הַהִקְמוּ טַעֲמוֹ מִזֵּן כְּלִי וְהוֹמַז מִתּוֹךְ כְּלִי זֶה וּמִקְדָּשׁוֹ לַתּוֹךְ כְּלִי אַחֵר וְאִם טוֹפּוֹפוֹת לָשׁוֹן דָּבָר צַף בְּגִיבֵה מַעֲט כִּמּוֹ עַל הָאֲטֵפֶת אֲטוֹפּוֹךְ (אֲבוֹת פ"ב מִשְׁנֵה ו): נִשְׁפָּךְ הַדָּם עַל הָרַצְפָּה וְלֹא נִתְקַבַּל בְּכִלֵּי מִן הַכְּלִי כו' מִשְׁנֵה הִיא לְעֲצֻמַּת בְּפָרָק אַחֵר (דף לב.) וְאִינּוּ זֶז בְּצַד זֶז וְשִׁתִּיחוּ בַּמַּסַּכַּת זֻבְחוֹס: מָנָא הֲנִי מַלִּי דְּבַעֲיִנן שִׁכְרָד מַנְעִיָּאר בַּהֲמָה לְכִלֵּי: מַדָּם הַנָּפֵשׁ דָּם הַלּוּחַ שְׁהַנָּשׁ יוֹנָחֵה בּוּ: גּוֹרָעִין אוֹת מַתָּבֶה זֶז וּמוֹסִיפִין עַל תַּבֵּה זֶז וְלוֹרָשִׁין: חֲשַׁב בַּחֲפִינַת קִטְרֹת עַל מַנַּת לְהַקְטִירָה לְמַחֲר: מִי וְלָף מִלֹּא מִלֹּא מִמַּנְחָה מַה הָתֵם מַנְחִיָּא מַחֲשָׁבֶה בַּקְמִינַעַה אֲנַקְרָא לָן בַּמַּנְחוּת (דף פג.) מִזֹּאת הַתּוֹרָה לַעֲוֹלָה וְלַמַּנְחָה וְגו' הַקָּשׁוֹ לְשִׁלְמִיס מַה שְּׁלְמִיס מַסְבְּלִין וּמִתַּפְסָּלִין אִף מַנְחָה וְכוּ': וְהָכָא נִמְי מַנְחִיָּא מַחֲשָׁבֶה בַּחֲפִינַתָּה אוֹ לֹא וְהָכָא לִיבָא לְאִקְוִינִי הֲיִינוּ הֵךְ בְּדִלְחָשִׁי לַעֲבִיל דְּהֵיָהוּ תַרְנוּיָה בַּעֲנִי הֲוּוּ לֹהוּ בַּחֲד טַעֲמָא לֹאֲתוּנִי הֲכָא בַּחֲפִינִי בַּהֲתֵם בַּמַּנְעַן אֲבָל הֵךְ מִלְּתָא אַחֲרִיתִי הִיא וְאִי נִמְי לֹא דְרָשִׁי גִזְרָה שְׁנֵה לַעֲגוֹן בַּמַּנְעַן דְּלִמָּא דְרָשִׁי לֹה לַעֲגוֹן מַחֲשָׁבֶה: פּוֹסַל אֵת כָּלִם שְׂזֵז הִיא מֵאֲחַת שְׁעָרֶה מַעֲלוֹת שְׁאֲמָרוּ בַּחֲמַר בַּקֶּזֶשׁ (חֲגִיגָה דף כ:.) שְׁהַכְּלִי מַנְרָף כָּל מַה שְּׁבִתּוֹכוֹ לְהִיּוֹת בָּאֵלּוּ נִגַּע בְּכִלּוֹ: הִס"ד מַדְּכִסִּיל טָבוֹל יוֹס אֲלֵמָא קַדְשָׁה הַכְּלִי קַדְשַׁת הַגּוֹף בַּסֵּלָה נִמְי לִינִי וְכִינוּ דַּסְסֵלָה לִינִי בַּחֲשַׁשׁ לְהַקְטִירָה לְמַחֲר וְהָנָא לִי הַשַּׁכְּתָה לְמַתִּיעִיתוֹ דְּמַעֲיָלָה (דף י.) דִּתְנוּ דַּהּ בַּהֲנִיָּא הִקְמוּ וְהַקְטַרַת וּמַנְחַת כֹּהֲנִיס מוֹנְשָׁלִין שְׁזֵז מַשְׁהַרְהֵשׁוּ קַדְשׁוֹ בְּכִלִּי הַקָּדְשׁוֹ לְפַסַּל בְּטָבוֹל יוֹס וּבַמַּחֲסַר כַּפּוּרִיס וּבְלִינִיָּה וְהָכָא דְּחַק לֹאֲתוּנִי בַּקָּא כ"ד מַטְבּוֹל יוֹס:

הוציאו לו פרק חמישי יומא

הַפֶּהַה לִקְחוּ דַּהֲפַנָּה דְּמָנָא קוּי"ל בַּמַּסַּכַּת מַנְחוּת (דף כו.) הַהִקְמוּ טַעֲמוֹ מִזֵּן כְּלִי וְהוֹמַז מִתּוֹךְ כְּלִי זֶה וּמִקְדָּשׁוֹ לַתּוֹךְ כְּלִי אַחֵר וְאִם טוֹפּוֹפוֹת לָשׁוֹן דָּבָר צַף בְּגִיבֵה מַעֲט כִּמּוֹ עַל הָאֲטֵפֶת אֲטוֹפּוֹךְ (אֲבוֹת פ"ב מִשְׁנֵה ו): נִשְׁפָּךְ הַדָּם עַל הָרַצְפָּה וְלֹא נִתְקַבַּל בְּכִלֵּי מִן הַכְּלִי כו' מִשְׁנֵה הִיא לְעֲצֻמַּת בְּפָרָק אַחֵר (דף לב.) וְאִינּוּ זֶז בְּצַד זֶז וְשִׁתִּיחוּ בַּמַּסַּכַּת זֻבְחוֹס: מָנָא הֲנִי מַלִּי דְּבַעֲיִנן שִׁכְרָד מַנְעִיָּאר בַּהֲמָה לְכִלֵּי: מַדָּם הַנָּפֵשׁ דָּם הַלּוּחַ שְׁהַנָּשׁ יוֹנָחֵה בּוּ: גּוֹרָעִין אוֹת מַתָּבֶה זֶז וּמוֹסִיפִין עַל תַּבֵּה זֶז וְלוֹרָשִׁין: חֲשַׁב בַּחֲפִינַת קִטְרֹת עַל מַנַּת לְהַקְטִירָה לְמַחֲר: מִי וְלָף מִלֹּא מִלֹּא מִמַּנְחָה מַה הָתֵם מַנְחִיָּא מַחֲשָׁבֶה בַּקְמִינַעַה אֲנַקְרָא לָן בַּמַּנְחוּת (דף פג.) מִזֹּאת הַתּוֹרָה לַעֲוֹלָה וְלַמַּנְחָה וְגו' הַקָּשׁוֹ לְשִׁלְמִיס מַה שְּׁלְמִיס מַסְבְּלִין וּמִתַּפְסָּלִין אִף מַנְחָה וְכוּ': וְהָכָא נִמְי מַנְחִיָּא מַחֲשָׁבֶה בַּחֲפִינַתָּה אוֹ לֹא וְהָכָא לִיבָא לְאִקְוִינִי הֲיִינוּ הֵךְ בְּדִלְחָשִׁי לַעֲבִיל דְּהֵיָהוּ תַרְנוּיָה בַּעֲנִי הֲוּוּ לֹהוּ בַּחֲד טַעֲמָא לֹאֲתוּנִי הֲכָא בַּחֲפִינִי בַּהֲתֵם בַּמַּנְעַן אֲבָל הֵךְ מִלְּתָא אַחֲרִיתִי הִיא וְאִי נִמְי לֹא דְרָשִׁי גִזְרָה שְׁנֵה לַעֲגוֹן בַּמַּנְעַן דְּלִמָּא דְרָשִׁי לֹה לַעֲגוֹן מַחֲשָׁבֶה: פּוֹסַל אֵת כָּלִם שְׂזֵז הִיא מֵאֲחַת שְׁעָרֶה מַעֲלוֹת שְׁאֲמָרוּ בַּחֲמַר בַּקֶּזֶשׁ (חֲגִיגָה דף כ:.) שְׁהַכְּלִי מַנְרָף כָּל מַה שְּׁבִתּוֹכוֹ לְהִיּוֹת בָּאֵלּוּ נִגַּע בְּכִלּוֹ: הִס"ד מַדְּכִסִּיל טָבוֹל יוֹס אֲלֵמָא קַדְשָׁה הַכְּלִי קַדְשַׁת הַגּוֹף בַּסֵּלָה נִמְי לִינִי וְכִינוּ דַּסְסֵלָה לִינִי בַּחֲשַׁשׁ לְהַקְטִירָה לְמַחֲר וְהָנָא לִי הַשַּׁכְּתָה לְמַתִּיעִיתוֹ דְּמַעֲיָלָה (דף י.) דִּתְנוּ דַּהּ בַּהֲנִיָּא הִקְמוּ וְהַקְטַרַת וּמַנְחַת כֹּהֲנִיס מוֹנְשָׁלִין שְׁזֵז מַשְׁהַרְהֵשׁוּ קַדְשׁוֹ בְּכִלִּי הַקָּדְשׁוֹ לְפַסַּל בְּטָבוֹל יוֹס וּבַמַּחֲסַר כַּפּוּרִיס וּבְלִינִיָּה וְהָכָא דְּחַק לֹאֲתוּנִי בַּקָּא כ"ד מַטְבּוֹל יוֹס:

רַב פִּפְא: דְּבִקְיָה לְקוּמִץ בְּדוּפְנִיָּה דְּמָנָא, מַאי? תוּךְ כְּלִי בַּעֲיִנָּן — וְהָא אֵיכָא, אוּ דִילָמָא: הִנָּחָה בְּתוֹכּוּ בְּתִקְנוּ בַּעֲיִנָּן — וְהָא לִיכָא. תִּיקוּ.
יְבַעֲי מַר בַּר רַב אָשִׁי: אִפְכִּיָּה לְמָנָא וְדְבִקְיָה לְקוּמִץ בְּאַרְעִיתִיה דְּמָנָא, מַהוּ? הִנָּחָה בְּתוֹכּוּ בַּעֲיִנָּן — וְהָא אֵיכָא, אוּ דִילָמָא הִנָּחָה בְּתִקְנוּ בַּעֲיִנָּן — וְלִיכָא? תִּיקוּ.
יְבַעֲי רַב פִּפְא: מְלֹא חֲפָנִיו שְׁאַמְרוּ — מַחוּקוֹת, אוּ גְדוּשׁוֹת? אָמַר לִיה רַבִּי אֲבָא לְרַב אָשִׁי, תָּא שְׁמַע: מְלֹא חֲפָנִיו שְׁאַמְרוּ — לֹא מַחוּקוֹת, וְלֹא גְדוּשׁוֹת, אֲלָא טוּפוֹפוֹת. 'תִּנְן הָתֵם: נִשְׁפָּה הַדָּם עַל הָרַצְפָּה וְאַסְפוּ פְסוּל. מִן הַכְּלִי עַל הָרַצְפָּה וְאַסְפוּ — בַּשָּׂר. ^(ה)מָנָא הֲנִי מִיַּלִּי? תְּנוּ רַבְנָן: "וְלִקַּח מִדָּם הַפֶּהַר", מִדָּם הַנָּפֵשׁ, וְלֹא מִדָּם הָעוֹר, וְלֹא מִדָּם הַתַּמְצִית.
^(יב)מִדָּם הַפֶּהַר", דָּם מַהֲפַר יִקְבְּלֵנוּ, דָּאי סִלְקָא דַּעְתָּךְ "מִדָּם הַפֶּהַר" — "מִדָּם", וְאַפִּילוּ מַקְצֵת דָּם, וְהָאֲמַר רַב יְהוּדָה: הַמַּקְבֵּל, צָרִיךְ שְׂיִקְבֵּל אֵת כָּל דָּמוֹ שֶׁל פֶּה, שְׁנַאֲמַר: "וְאֵת כָּל דָּם הַפֶּה יִשְׁפּוּף אֶל יִסּוּד מִזְבֵּחַ". אֲלָא שְׁמַע מִינָּה: מַאי "מִדָּם הַפֶּהַר" — דָּם מַהֲפַר יִקְבְּלֵנוּ. וְקִסְכָּר: גּוֹרָעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין. יְבַעֲי רַב פִּפְא: נִתְפַּזֵּר הַקְטוֹרֶת מִמְּלֹא חֲפָנִיו, מַהוּ? יָדוּ בְּצוּאָר בְּהִמָּה דְּמִי — וּפְסוּלָה, אוּ דִילָמָא כְּכִלִּי שְׂרַת דְּמִי — וְלֹא פְסוּלָה? תִּיקוּ.
יְבַעֲי רַב פִּפְא: חֵישָׁב בַּחֲפִינַת קְטוֹרֶת, מַהוּ? מִי אָמְרִינָן יְלִיף "מְלֹא" "מְלֹא" מִמְּנָחָה, מַה הָתֵם מַהֲנִיָּא בַּהּ מַחֲשָׁבָה, הָכָא נִמְי מַהֲנִיָּא בַּהּ מַחֲשָׁבָה, אוּ לֹא? ^(א)אָמַר לִיה רַב שִׁימִי בַר אָשִׁי לְרַב פִּפְא: תָּא שְׁמַע: הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא (הַקּוּמִץ) וְהַקְטוֹרֶת, וְהִלְבּוּנָה, וְהַגָּחִלִים, שְׁאֵם נִגַּע טָבוֹל יוֹם בְּמַקְצָתָן — פִּסַּל אֵת כּוּלָן. 'קָא סִלְקָא דַּעְתָּךְ: מִדְּפִסַּל טָבוֹל יוֹם — פִּסְלָה נִמְי לִינָּה. וּמִדְּלִינָה פִּסְלָה — פִּסְלָה נִמְי מַחֲשָׁבָה. יְבַעֲי רַב פִּפְא: חֵישָׁב

יְבַעֲי רַב פִּפְא דְּבִקְיָה לְקוּמִץ בְּדַפְנָה דְּמָנָא וכו' בַּתֵּר הָכִי גָרַם בַּעֲי מַר בַּר רַב אָשִׁי אִפְכֵּיָה לְמָנָא וְדַבְּקָה לְקוּמִץ בְּדַפְנָה דְּמָנָא וכו' בַּתֵּר הָכִי גָרַם בַּעֲי מַר בַּר רַב אָשִׁי אִפְכֵּיָה לְמָנָא וְדַבְּקָה לְקוּמִץ בְּאַרְעִיתִיהָ דְּמָנָא מֵאִי הִתְקַהּ בַּעֲיִנָּן וְהָא לִיכָא וְהָא אֵיכָא אוּ דִילָמָא בְּתִקְנוּ בַּעֲיִנָּן — וְהָא לִיכָא וְהָא אֵיכָא אוּ דִילָמָא בְּתִקְנוּ בַּעֲיִנָּן — וְלִיכָא? תִּיקוּ. יְבַעֲי רַב פִּפְא: מְלֹא חֲפָנִיו שְׁאַמְרוּ — מַחוּקוֹת, אוּ גְדוּשׁוֹת? אָמַר לִיה רַבִּי אֲבָא לְרַב אָשִׁי, תָּא שְׁמַע: מְלֹא חֲפָנִיו שְׁאַמְרוּ — לֹא מַחוּקוֹת, וְלֹא גְדוּשׁוֹת, אֲלָא טוּפוֹפוֹת. 'תִּנְנָה הָתֵם: נִשְׁפָּה הַדָּם עַל הָרַצְפָּה וְאַסְפוּ פְסוּל. מִן הַכְּלִי עַל הָרַצְפָּה וְאַסְפוּ — בַּשָּׂר. ^(ה)מָנָא הֲנִי מִיַּלִּי? תְּנוּ רַבְנָן: "וְלִקַּח מִדָּם הַפֶּהַר", מִדָּם הַנָּפֵשׁ, וְלֹא מִדָּם הָעוֹר, וְלֹא מִדָּם הַתַּמְצִית.^(יב)מִדָּם הַפֶּהַר", דָּם מַהֲפַר יִקְבְּלֵנוּ, דָּאי סִלְקָא דַּעְתָּךְ "מִדָּם הַפֶּהַר" — "מִדָּם", וְאַפִּילוּ מַקְצֵת דָּם, וְהָאֲמַר רַב יְהוּדָה: הַמַּקְבֵּל, צָרִיךְ שְׂיִקְבֵּל אֵת כָּל דָּמוֹ שֶׁל פֶּה, שְׁנַאֲמַר: "וְאֵת כָּל דָּם הַפֶּה יִשְׁפּוּף אֶל יִסּוּד מִזְבֵּחַ". אֲלָא שְׁמַע מִינָּה: מַאי "מִדָּם הַפֶּהַר" — דָּם מַהֲפַר יִקְבְּלֵנוּ. וְקִסְכָּר: גּוֹרָעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין. יְבַעֲי רַב פִּפְא: נִתְפַּזֵּר הַקְטוֹרֶת מִמְּלֹא חֲפָנִיו, מַהוּ? יָדוּ בְּצוּאָר בְּהִמָּה דְּמִי — וּפְסוּלָה, אוּ דִילָמָא כְּכִלִּי שְׂרַת דְּמִי — וְלֹא פְסוּלָה? תִּיקוּ. יְבַעֲי רַב פִּפְא: חֵישָׁב בַּחֲפִינַת קְטוֹרֶת, מַהוּ? מִי אָמְרִינָן יְלִיף "מְלֹא" "מְלֹא" מִמְּנָחָה, מַה הָתֵם מַהֲנִיָּא בַּהּ מַחֲשָׁבָה, הָכָא נִמְי מַהֲנִיָּא בַּהּ מַחֲשָׁבָה, אוּ לֹא? ^(א)אָמַר לִיה רַב שִׁימִי בַר אָשִׁי לְרַב פִּפְא: תָּא שְׁמַע: הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא (הַקּוּמִץ) וְהַקְטוֹרֶת, וְהִלְבּוּנָה, וְהַגָּחִלִים, שְׁאֵם נִגַּע טָבוֹל יוֹם בְּמַקְצָתָן — פִּסַּל אֵת כּוּלָן. 'קָא סִלְקָא דַּעְתָּךְ: מִדְּפִסַּל טָבוֹל יוֹם — פִּסְלָה נִמְי לִינָּה. וּמִדְּלִינָה פִּסְלָה — פִּסְלָה נִמְי מַחֲשָׁבָה. יְבַעֲי רַב פִּפְא: חֵישָׁב

מִימֵנו לִיָּה לְכַנִּי וְלַפְּנִיס בַּבֶּר וְלֹא מִימֵנו לִיָּה בַּחֲפָנִיו וְאָמַר לַעֲבִיל מִשּׁוֹם דְּלֹא אֲפֻשָּׁר וְאִי וְגִזִּי בְּכִלִּי שְׂרַת דָּמוֹ נִשְׁבִּיל בַּחֲפָנִיו וְנִתְּנָה לְמַחֲסֵה עֲלֵיהּ וְכִי מַטִּי הָתֵם וּכְפֵה חֲצַת דְּגִזִּי זֶז מִזֵּז וְנִיחַ לְקַטְרֵת לִפְל עַל הָרַצְפָּה וְהַמַּחֲסֵה תִּשְׁאָר עַדִּין בְּגִזִּיו וְלִסְקָלָה לְמַחֲסֵה וְלוֹתִיבָה אֲחֲרָעָא וְהִדָּר וְגִישֵׁה הַקְטַרְתָּ מִן הַקְּרָקַע וְיִתְנַשֵּׂה עַל הָאֲחִלִּיס בִּינוֹן דְּגִזִּיו בְּכִלִּי שְׂרַת דָּמוֹ וְנ"ל אֲפֵלוּ אֵת"ל דְּגִזִּיו בְּכִלִּי שְׂרַת דָּמוֹ וְלֹא מַסְכִּיל אִי נִפְלֵה אֲחֲרָעָא וְאַסְפֵּה מִכָּן מְקוֹם לֹאֹ אִורַח אֲרָעָא לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּמָלָה בְּכָל שְׁנֵה וְשֵׁנִי הַשְׁמָל לִכְנִי מִלָּךְ ב"י אִין עוֹשִׂין כֵּן לִכְנִי מִלָּךְ מַלְכִי הַמְלָכִיס הַקֵּב"ה עַכ"ל":

מִי יְלִיף מְלֹא מִלֹּא מִתְּהֵם פִּירַשׁ"י וּמַנְחָה מִתַּפְסָּלָת בַּקְמִינַעַה דְּנִלְפָא בְּהִיקְשָׁא מִזֹּאת הַתּוֹרָה לַעֲוֹלָה וְלַמַּנְחָה וְגו' הַהִקְשָׁה לְשִׁלְמִיס שְׁמַפְסָּלִין וּמִתַּפְסָּלִין וְחַמְשָׁה לִי וְהֵאֲמַרִינוּ בַּפֶּרָק אֲחִינוּ מִקּוּמוֹן (זֻבְחוֹס דף מט:.) דְּדָבָר הַלְמַד בַּהֲקָשׁ אִינוּ חוֹזֵר וּמַלְמַד בַּג"ש בַּקֶּזֶשִׁים ונ"ל דְּכַרְשֵׁשׁ דַּשְׁמִיטָא לִיָּה אֲשֵׁנָן דַּהּ פְּגוּל בַּהֲלִיכִתָּה וּבַהֲקַטְרַתָּה לַמ"ד בַּמַּנְחָה הַקְטַרְתָּה מַפְסָּלַת הַקְטַרְתָּה בַּפֶּרָק הַקְמוּז וְזוּמָא (מַנְחוּת דף יו.) בִּינוֹן דְּכָל הָנִי עֲבוּדוֹת דָּמוֹ נִגְמַרְכִי לַעֲבוּדַת הַמַּ

עין משפט
גור מצוה

א מיי' פה' מהל' עבודת יום
הכפורים חל' בז:
ב מיי' פו' מהל' מעשה הקרבנות
חל' יא:

חַיִּיב בַּחֲתִית גְּחָלִים מִהוּ מִדְּפָסֵל בְּהוּ כָּבוֹל יוֹם פָּסִיל בְּהוּ לִינָה פָּסִיל בְּהוּ
מִחֲשָׁבָה וְלִי נִרְאָה דְּנָהִי דְּלִינָה פָּסִלָה בְּהָ אִי
לֹא חֲשִׁיבָא עֲבוּדָה לֹא פָּסִלָה בְּהָ מִחֲשָׁבָה
תַּדְעֵה שְׂהִרֵי קִדּוּשׁ מִנְחָה וְהִנֵּחְתָּה בְּבִסָּא
פָּסִלָה בְּהָ כָּבוֹל יוֹם וְלִינָה וְאִפ"ה אִם חֲשָׁב
בְּשַׁעֲת הִנֵּחְתָּה לֹא פָּסִלָה בְּהָ מִחֲשָׁבָה וְכֵן
בְּשַׁעֲת יִצְיָקָה וּבְלִילָה לֹא פָּסִלָה בְּהָ מִחֲשָׁבָה
אֵלָא בְּדִי עֲבוּדוֹת שְׁשִׁמְנָה שְׁנֵי בְּגִגְדֵּי
בְּזָבַח וְלִהְבֵּי מִבְּעִיָּא לִיָּה אֶת"ל חֲפִינִת
קִטְרֶת חֲשִׁיבָא עֲבוּדָה בְּמִו קִמְצָה חֲתִית
גְּחָלִים מִהוּ מִדְּשִׁירֵי מִצְוָה בְּמִצְוָה דְּמִו
וְחִפְיָה אֶרִיבְתָּא הִיא וְהִנֵּיָא חֲתִית גְּחָלִים
וְחִפְיָה בְּמִקּוּם קִמְצָה אִוּ לֹא. בִּס"פ
כָּבוֹל יוֹם (זָבָחִים דָּף קד.) בְּשִׁי רַבִּי
וְרַמְיָה לִינָה מִהוּ שְׁתֹּוֹעִיל בְּבִשָּׁר פָּרִים
הַנֶּשְׁרָפִים וְשִׁעִירִים הַנֶּשְׁרָפִים וְכו' עַד
וְשׁוּיָן שְׂאֵם חֲשָׁב בְּרַבִּילֵת פָּרִים וּבִשְׂרָפֶתָן

לֹא עָשָׂה וְנֹא כְלוּם מֵאִי לֹאֻ מִדְּמִחֲשָׁבָה לֹא פָּסִלָה לִינָה נְמִי לֹא פָּסִלָה וְנָחִי לָהּ
מִחֲשָׁבָה לֹא פָּסִלָה לִינָה פָּסִלָה וְתַמָּה א"כ הִיכִי פִּשְׁיט הִבָּא מִדְּפָסִלָה בְּהוּ לִינָה
בְּחִפְיָה פָּסִלָה בְּהָ מִחֲשָׁבָה וּי"ל הִבָּא פִּינּוֹן דְּרַבִּילֵת מִזְבֵּחַ הִיא מִדְּפָסִלָה בְּהָ לִינָה
פָּסִלָה בְּהָ מִחֲשָׁבָה אֲבָל בִּשָּׁר פָּרִים וְשִׁעִירִים הַנֶּשְׁרָפִים שְׁנֵשְׂרָפִים חוּן לִג' מִחֲנוּת
נָהִי דְּלִינָה פָּסִלָה בְּהוּ דְּלִמָּא מִחֲשָׁבָה לֹא פָּסִלָה בְּהוּ וּא"ת דְּהִבָּא מִסְּחִינּוֹ
דְּמִחֲשָׁבָה פָּסִלָה בְּקִטְרֶת וּבְזָבָחִים פָּרָק בֵּית שְׁמַאי (זָבָחִים דָּף מב:) תַּנּוּ אֵלּוּ
דְּבָרִים שְׂאִין חִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פְּגוּל הַקִּטְרֶת כּו' יֵשׁ לוֹמֵר דְּאִין חִיבִין דְּקִרְתָּנִי
הֵתֵם הִנּוּן לְהַתְחִיב בְּרֶת אֲלוּכְלָן מִיָּהוּ מִפָּסֵל עַל גְּדִי מִחֲשָׁבָת פְּגוּל דְּלִהְבֵי אֲהֵנִי
גִּזְרָה שְׁנֵי דְּמִלָּא מִלָּא מִמְּנַחַת חוּטָא וְכִי הֵאִי גִּוְנָא אֶרְמִינּוֹן בְּסוּף פָּרָק קִמָּא דְּזָבָחִים (דָּף יד.) ר"ש אוֹמֵר כֹּל שְׂאִין עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִין חִיבִין עֲלִיו

חֲשָׁב בַּחֲתִית גְּחָלִים מִהוּ לְהַפְסִיל הַקִּטְרֶת: בְּמִצְוָה דְּמִי וְהִנֵּי לִיָּה
בְּמִחֲשָׁב בְּעֲבוּדָה לְשׁוֹן אַחֵר חֲשָׁב בַּחֲתִית
גְּחָלִים מִהוּ שְׁיַפְסִלוּ גְּחָלִים בְּמִחֲשָׁבָה זֹו
מִלְּהַקְטִיר עֲלֵיהֶן. לִינָה שְׁמַעֲיָן דְּפָסִלָה
בְּהוּ מִדְּפָסִיל כָּבוֹל יוֹם בְּדִתְנֵן לְעִיל מִיָּהוּ
הָא מִבְּעִיָּא לֵן אִי הִנֵּי חֲתִיתָן עֲבוּדָה
לְמִפְסֵל בְּהָ מִחֲשָׁבָה: מִדְּשִׁירֵי מִצְוָה בְּמִצְוָה
דְּמִו וְכִי הִיכִי דְּמִחֲשָׁבָת חֲפִינָה פָּסִלָה
בְּקִטְרֶת מִחֲשָׁבָת חֲתִיָּה נְמִי פָּסִלָה
בְּגְחָלִים: הוּלָכָה בְּשִׁמְאֵל מִהוּ הוּלָכָת הָדֵם
מִבְּשִׁי לֹה קִבְּלָה וְזִרְיָקָה דְּכִתִּיב בְּהוּ בְּהִנָּה
פְּשִׁיטָא לֵן דְּכָל מִקּוּם שְׁנֵשְׂרָפִים אֲצַבַּע וּכְהֵנָּה
אִינָה אֵלָא יָמִין אֲבָל הוּלָכָה לֹא כְּתִיב
בְּהִנָּיָא וּמִדְּאֲפָקָה רַחֲמֵנָא לְקִבְּלָה בְּלִשׁוֹן
הוּלָכָה דְּתַנּוּיָא וְהִקְרִיבוּ זֹו קִבְּלַת הָדֵם וְנִפְקָא
לֵן בְּמִסְכָּת חֲגִיגָה (דָּף יא.) שְׁהִיא עֲבוּדָה
וּמִיָּהוּ שְׁמַאל אֲבָא לְמִימֵר דְּלֹא פָּסִיל דְּהָא
לֹא כְּתִיב בְּהָ בְּהִנָּה בְּהִנָּיָא: אֶת הַבָּרָק
בְּשִׁמְאֵלֻו אֲלֵמָא בְּשַׁרְהָ בְּשִׁמְאֵל: וְתַפְשֵׁט לִיָּה מִהָא דְּבִגּוּפוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ
קִמְרִי: הַרְגֵּל שֶׁל יָמִין בְּשִׁמְאֵל מִי שְׂזָכָה לְהַעֲלוֹת לְבָבָשׁ הָרֹאשׁ וְהַרְגֵּל
מִחֲבֵל מִיַּד הַמִּנְחָח אֶת הָרֹאשׁ בִּימִינוֹ וְאֶת רֶגֶל הַיְמָנִית שֶׁל תַּמִּיד
מִחֲבֵל בְּשִׁמְאֵלוֹ: וְכֵי עוֹרָה לְחוּץ וּמִקּוּם חֲתָן לְפָנִים כְּלָפִי בְּהוּ וְכֵן
נָאָה: הִנֵּי מְלִי הוּלָכָה וְכִי הוּלָכָת אֲבָרִים דְּלֹא מַעֲבָדָא בְּפָרָה שְׂאִין
בְּפָרָה אֵלָא בָּדֵם וְהוּא עֲצָמוֹ שְׁלֹא הַקִּטְרוֹ אֲבָרִיו בִּשָּׁר: אֲבָל הוּלָכָת
דֵּם דָּדֵם מַעֲבָד בְּפָרָה הוּא אִימָא לֹא נִתְפַּשֵּׁר בְּשִׁמְאֵל:

ר"ש אוֹמֵר כֹּל שְׂאִין עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אִין חִיבִין עֲלִיו
מִשּׁוּם פְּגוּל וְאִפְּלוּ הִכִּי קִאֵמֵר הֵתֵם מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעֲוֵן לְפָסֵל מִקָּל וְחִמֵּר דְּשָׁלָא לְשִׁמּוֹן: הוּלָכָה בְּשִׁמְאֵל מִהוּ תַּמָּה אִי לֹא אִסְיָק אֲדַעֲתָא לְמִפְשִׁטָא מִלִּקַּח אֶת
הַבָּרָק בְּשִׁמְאֵלוֹ מֵאִי קִמְבְּעִיָּא לִיָּה הָאֵמֵר בִּפ"ק דְּזָבָחִים (דָּף ד.) דְּלָכֵל מְלִי הוּלָכָה לֹא נִפְקָא מִכְּלָל קִבְּלָה וּי"ל דְּהִיא גּוּפָה מִסְּפָקָא לְהוּ אִי גִמְרִינּוֹן מִבָּר אוּ
אִיבָא שׁוּם סְבָרָא שְׂאִין לְלַמֵּד מִשּׁוּם וְנִימָא הוּלָכָה לֹא תִפְקָא מִכְּלָל קִבְּלָה וּפִשְׁיט לְהוּ רַב שְׁשַׁת דְּגִמְרִינּוֹן מִנָּה דְּכִינּוֹן דְּכִתֵּב רַחֲמֵנָא הִבָּאָה אַחַת בְּקִטְרֶת וְאִי
אֲפִשָּׁר לְעִשׂוֹת בְּהִבָּאָה אַחַת אֶת"כ וְיִלְיֵן הַבָּרָק בְּשִׁמְאֵל בְּשַׁרְהָ וְטָפִי הִנֵּי סְבָרָא לְמַגְמֵר הוּלָכָה מִהוּלָכָה מְלַמְּגֵר הוּלָכָה מִקְבָּלָה:

מִיָּתִיבִי:

מסורת הש"ס
א זבחים יד.
ב משנה שבת
ג פסחים כח.
ד חולין ז:
ה לקמן ט:

תורה אור השלם
וישחטו הפסח ויזרקו הפהנים מנדם וסלזום מפשיטים [דברי הימים ב לה, יא]
ולקח טלאי־הפוחתה נחלי־אש מעל הפזבזם מלפני יהוה ומלא חפניו קטרת שמים זָקָה והביא מבית לפרקת [ויקרא טו, יב]
בזאת יבא אהרן אֶל־הקדש בפר בור־קָרָר לחֲסֹאת ואיל קעלה [ויקרא טו, ג]

זר ואונן שְׂכֹר ובעל מום בָּלֵהוּ נָתָיו לֵן מִקְרָאִי דְמַחְלֵי עֲבוּדָה כַּפ"ב מְזַבְּחִים (ע"ף ר' ואונן וְשְׂכֹר כַּספ"ק מְזַבְּחִים (ע"ף יד.) נָמִי מִיתָיו לָהּ וּפְרַשׁ שֶׁס רַש"י שְׂכֹר שְׁתַּיִי יוֹן וְהַקָּשָׁה רַבִּינוּ חַיִּים כֵּהֵן זצ"ל דבס"פ אֵלּוּ מוֹמִינן (פְּכוּרוֹת ע"ף מיה:) חָנוּ הַחֹרֶשׁ וְהַשּׁוֹטָה וְהַשְּׂכֹר פְּסוּלִין בְּאֶדָם וּבְשָׂרִים בְּבִהְמָה וכו' וּפְרִיךְ בַּגִּמ' שְׂכֹר אֲחֵלִי מַחִיל עֲבוּדָה וּבִהְדִּי מוֹמִי בְּעִי לְמַחֲשָׁבָה וּמוֹקִי לָהּ בְּשָׂאֵר דְּבָרִים הַמְשַׁבְּרִים וְלָלֹא בְּרַבִּי יִהְיֶה דְאִמְר חַיִּב מִיתָה אִף בְּשָׂאֵר דְּבָרִים הַמְשַׁבְּרִים עַל כֵּן פִּרַּשׁ רַבִּינוּ חַיִּים דְּהֵבֵא נָמִי מִמְרִי בְּשָׂאֵר דְּבָרִים הַמְשַׁבְּרִים וּרִיצַב"א פ"י דפירש"י עֲקָר וְאִדְרָבָה מִתָּסֵס יֵשׁ רָאִיָּה לְפִירוּשׁוֹ מִדְּפִרְיָן קָמָא שְׂכֹר אֲחֵלִי מַחִיל עֲבוּדָה וְכו' אֵלְמָא דְקָתַם שְׂכֹר מִמְרִי בְּשְׁתַּיִי יוֹן וְהָסֵד דְקָשָׁא לִיָּה בְּהִדִּי מוֹמִינן בְּעִי לְמַחֲשָׁבָה לְהִכִּי מוֹקִי לִיָּה בְּשָׂאֵר דְּבָרִים הַמְשַׁבְּרִים אֲבָל הֵבֵא דְקָתַעִי לִיָּה בְּהִדִּי מַחֲלֵי עֲבוּדָה נִזְקָמִיָּה בְּשְׁתַּיִי יוֹן כִּמְוָה קָתַם שְׂכֹר דְּבָבֵל דְּכַמָּא:

בְּעִי רב פָּפָא חָפֹן חֲבֵרוֹ וְנָתַן לְתוֹךְ חֲפָנָיו מַהוּ מְלֵא חֲפָנָיו בְּעִינָן וכו' תַּמָּה לִי הֵא אֲבַשְׁעָא לָהּ לְעִיל בְּכַר כִּי הֵאִי נִנְיָא גְבִי כִּין הַבִּינִים וי"ל בַּאת"ל קָאִמַר אַת"ל כִּין הַבִּינִים לֹא גָלֹא קָרִי בַּהּ וְלָקַח וְהִבִּיא כִּינָן גָּלֹא אֲתִי מִכַּח גְּבֵרָא הֵבֵא מֵאִי מִי אִמְרִינָן אַע"ג דְּלֹאֹא אִיְהִי חָפֹן מ"מ כִּינָן דְּמַכַּח גְּבֵרָא קִיאָתִי שְׁפִיר דְּמִי וְשְׁפִיר קִינָן בַּהּ וְלָקַח הַלּוּקַח מִי שְׁהִיא וְיָסִים בְּחַפְנָיו שֶׁל כ"ג וְהִזְרַח נְעִיל הֵאִי וְהִכִּי בַּהּ מֵלֵא חֲפָנָיו וְהִבִּיא אִו דִּילְמָא וְלָקַח וְהִבִּיא בְּעִינָן שְׁהַלּוּקַח יְהִיא: אִי חוּפֹן וְחוּזָר וְחוּפֹן נִבְנָם חֲבֵרוֹ בְּחַפְּיָנָתוֹ תַּמָּה אִי חוּבָה הֵאִי לְחָפֹן פְּעֻמִּים אֲחֵד מַבְחוּן וְאֲחֵד מַבְּנִים הִכִּי עָלִי חֲבֵרָה בְּחַפְּיָנָתוֹ מ"מ דְּכִי לֹא חָפֹן כֵּהֵן אֲחֵד תְּבִי זְמַנִּי וְנִרְאָה דה"פ אִי חוּפֹן וְחֹתֵר וְחוּפֹן לְכִי שְׁמֹן הַעֲרֵה אִין לְדַבֵּר חֲצֵבָה שִׁיכּוֹל לְחָפֹן כָּל כֶּךָ פְּעֻמִּים כִּמְוָה שְׁרִירָעָה וּבְלִבָּד גָּלֹא וְחִסָּר וְלֹא יוֹתֵר וְלִהְיִי תְּכִינָו רַבְּנָן שְׁיַחזֹר וְיַחֲפֹן בְּנִים שְׁמֵא נִתְפָּזֵר לוֹ מִן הַקְּטָרֶת בְּדָדָו וְנִחְסֵר קֶצֶת וּא"כ אִם חָפֹן וְנָתַן לְתוֹךְ הַכֹּף וּמֵת בַּחוּץ חֹתֵר חֲבֵרוֹ וְחוּפֹן פֻּעַם שְׁעִית וְחֹתֵר וְנִתַּן לְכַף וְנִבְנָם דְּקָרִינוּ בַּהּ מֵלֵא חֲפָנָיו וְהִבִּיא דְּלִיבֵא אֵלֵא הֵבֵאָה אַחַת וְאִי אִין חוּפֹן וְחֹתֵר וְחוּפֹן מִשּׁוֹם דְּמַשְׁמַע מֵלֵא חֲפָנָיו חֵד אִמַּר דְּחִמְנָא וְלֹא תְּבִי זְמַנִּי מֵלֵא חֲפָנָיו א"כ אִין חֲבֵרוֹ נִבְנָם בְּחַפְּיָנָתוֹ:

הוציאו לו פרק חמישי יומא

מִיתִיבִי: זֵר, וְאוֹנָן, שְׂיֹכֹר, וּבַעַל מוּם, בְּקִבְּלָהּ וּבְהוֹלָכָהּ וּבְזִירְיָקָה — פָּסוּל. וְכֵן יוֹשֵׁב, וְכֵן שְׂמָאל — פָּסוּל! תִּיּוֹבָתָא. וְהָא רַב שֵׁשֶׁת הוּא דְאוֹתְבָהּ, דְאָמַר לִיָּה רַב שֵׁשֶׁת לְאֻמּוּרִיָּה דְרַב חֲסֵדָא, בְּעִי מִיַּנְיָה מְרַב חֲסֵדָא: הוֹלָכָה בְּזֵר מַהוּ? אָמַר לִיָּה: כְּשִׁירָה, וּמִקְרָא מְסִיעֵעִי: "וַיִּשְׁחָטוּ הַפֶּסֶח וַיִּזְרְקוּ הַפְּהִנִים מִיָּדָם וְהָלוּם מִפְּשִׁיטִים!" וּמוֹתִיב רַב שֵׁשֶׁת: זֵר וְאוֹנָן, שְׂיֹכֹר וּבַעַל מוּם, בְּקִבְּלָהּ וּבְהוֹלָכָהּ וּבְזִירְיָקָה — פָּסוּל, וְכֵן יוֹשֵׁב וְכֵן שְׂמָאל — פָּסוּל. בְּתֵר דְשִׁמְעָה הָדָר אוֹתְבָהּ. וְהָא רַב חֲסֵדָא קָרָא קְאָמַר? דְעֵבּוּד מַעֲשֵׂה אִיצְטְבָא. 'בְּעִי רַב פָּפָא: חָפֹן חֲבִירוֹ, וְנָתַן לְתוֹךְ חֲפָנָיו מַהוּ? "מְלֵא חֲפָנָיו" בְּעִינָן, וְהָא אִיכָא! אוּ דִילְמָא: "וְלָקַח" "וְהִבִּיא" בְּעִינָן? וְהָא לִיכָא! תִּיקוּ. "בְּעִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: חָפֹן וְמֵת, מַהוּ שְׂיִכְנָם אַחֵר בְּחַפְּיָנָתוֹ? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: בֹּא וּרְאֵה שְׂאֵלַת הָרֵאשׁוֹנִים. לְמִימְרָא דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי קִשְׁיִישׁ? וְהָאִמַּר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: לִי הַתִּיר רַבִּי חֲנִינָא לְשִׁתּוֹת שְׁחֲלִיִּים בְּשִׁבְתָּ! ^(א) לְשִׁתּוֹת, פְּשִׁיטָא? דִּתְנָן: כָּל הָאוֹכְלִין אוֹכֵל אָדָם לְרַפּוּאָה, וְכָל הַמְשִׁקִּין שׁוֹתָה! ^(א) אֵלֵא: לְשַׁחוּק וְלְשִׁתּוֹת שְׁחֲלִיִּים בְּשִׁבְתָּ. הִיכִי דְמִי? אִי דְאִיכָא סַפְנָתָא — מַשְׁרָא שְׂרִי. וְאִי דְלִיכָא סַפְנָתָא — מִיסָר אָסִיר! לְעוֹלָם דְאִיכָא סַפְנָתָא, וְהִכִּי קָא מַבְעִיא לִיָּה: מִי מַסְבָּא, דְּנִיחוּל עֲלִיָּיהוּ שְׁבָתָא, אוּ לֹא מַסְבָּא וְלֹא נִיחוּל עֲלִיָּיהוּ שְׁבָתָא. ^(א) וּמֵאִי שְׁנָא רַבִּי חֲנִינָא? מִשּׁוּם דְּבָקִי בְּרַפּוּאוֹת הוּא. דְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מַעוֹלָם לֹא שְׂאֵלָנִי אָדָם עַל מַפֶּת פִּרְדָּה לְכַנָּה וְחִיָּה. וְהָא קָא חֲזִינוּ דְחִיִּי! אִימָא: וְחִיָּית. וְהָא קָא חֲזִינוּ דְמִיתִּסִּי! בְּסוּמְקָן אִינְהוּ וְחִירוֹן רִישׁ פְּרַעֲיָהוּ קְאָמְרִינוּ. מַכָּל מְקוֹם, שְׁמַע מִיַּנְיָה דְרַבִּי חֲנִינָא קִשְׁיִישׁ? אֵלֵא הִכִּי קְאָמַר: שְׂאֵלְתָן כְּשִׂאִילָה שֶׁל רֵאשׁוֹנִים. וּמִי אָמַר רַבִּי חֲנִינָא הִכִּי? וְהָאִמַּר רַבִּי חֲנִינָא: "בְּפֹר", וְלֹא בְּדָמוֹ שֶׁל פֹּר. ^(א) וְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: קְטוּרֶת שְׁחַפְּנָה קוּדָם שְׁחִיטַת הַפֹּר לֹא עָשָׂה וְלֹא כָלוּם! הִכִּי קְאָמַר: מִדְּקָא מִיַּבְעִיא לִיָּה, הָא מַכָּלֵל דְקֶסֶבֶר "בְּפֹר", וְאִפִּילוּ בְּדָמוֹ שֶׁל פֹּר. וְלִמָּא דְסִבְרָא לִיָּה — שְׂאִילְתוֹ כְּשִׂאִילַת הָרֵאשׁוֹנִים. מֵאִי הָיִי עֲלֶיהָ? אָמַר רַב פָּפָא: אִי חוּפֹן חוּזָר וְחוּפֹן — חֲבִירוֹ נִבְנָם בְּחַפְּיָנָתוֹ — דְּהָא מְקַיֵּמָא חֲפִינָה. אִי אִין חוּפֹן וְחוּזָר וְחוּפֹן — תַּבְּעִי לָהּ. אָמַר לִיָּה רַב הוֹנָא בְּרִיָּה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַב פָּפָא: אֲדִרְבָּה, אִי חוּפֹן וְחוּזָר וְחוּפֹן, לֹא יִכְנָם אַחֵר בְּחַפְּיָנָתוֹ — אִי אֲפָשָׁר שְׁלֹא יִחְסֹר וְשְׁלֹא יוֹתִיר. וְאִי אִין חוּפֹן חוּזָר וְחוּפֹן — תִּיבְעִי לָהּ. דְאִיבַעֲיָא לָהּ: חוּפֹן חוּזָר וְחוּפֹן, אוּ לֹא? תֵּא שְׁמַע: כֶּךָ הִיָּתָה מִידְּתָהּ. מֵאִי לָאו: כְּשֵׁם שְׁמִדְתָּהּ מִבַּחוּץ כֶּךָ מִדְּתָהּ מִבְּפָנִים! לֹא, דִּילְמָא שְׂאָם רָצָה לַעֲשׂוֹת מִדָּה — עוֹשָׂה, אִי נָמִי: שְׁלֹא יִחְסֹר וְשְׁלֹא יוֹתִיר. תֵּא שְׁמַע:

כִּיצַד

מ.ט.

 עין משפט גור מצוה

א מו"י פט' מהל' ביאת מקדש הל' ה:

ב מו"י פט' מהל' ביאת מקדש הל' טו, סמג לאוין שט:

ג מו"י פב' מהל' ביאת מקדש הל' י, סמג לאוין שג:

ד מו"י פא' מהל' ביאת מקדש הל' א, סמג לאוין שז:

ה מו"י פז' מהל' ביאת מקדש הל' א:

ו מו"י פה' מהל' ביאת מקדש הל' טז:

ז מו"י פה' מהל' ביאת מקדש הל' יז:

ח מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

י מו"י פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' כח:

יא מו"י פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' כח:

יב מו"י פכ"א מהל' שבת הל' כב, סמג לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' שכח סעי' לז:

מזמ:

עין משפט גזר מצוה

א מיי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ב מיי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' יג:

ג מיי' פב' מהל' קרבן פסח הל' יד:

ד מיי' פי"ב מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' ח:

וְהָאִיכָא קמִיצָה ומה שמתקשה ר"י דבפ' קמא דמנחות (דף יא.) אַמרינן גבי

מנחת מאפה ומחבת ומרחשת זו היא עבודה קשה שבמקדש ובפירק כל המנחות פאות מצה (מנחות דף נד.) אַמרינן אין לך שקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא נראה לי דהגן ג' דקא חשיב דכא עבודות קשות הם לכהן לעשות שיש בהן צער מליקה למלק בצפרו לחתך המפרכת וכן קמיצה דמנחת מאפה שיש לו צער לכהן למחך בגידלו מלמעלה ובאצבע קטנה מלמטה ולהשוות דבר קשה וכן בחפינה בדמפרש שנוטל הדגן בשני ועוד מפרש לחמן שהיה צריך לזהר מאד שלא יפנה מחס הגחלים דכל גבי מנחת חוטא לא קאמר אין לך עבודה קשה יותר ממנחת חוטא אלא קשה לקמיצה קאמר לפי שאין מנגלת אין יכול להשוות בשעת קמיצה דכל צער אין לו: **שְׂאֵנִי** התם דילגו שה מהפסח מבאן יש להקזק דהא דקאמר דבא במרבה (פ"ח דף עז:) זה בנה אב כל מקום שגאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים הינו שה [דפסח] בדאמרינן דכא דילפינן מנה שה דפטור חמור ובמרבה מפקינן דבגין אב דרבא לפטור חמור אצטריך וכתנן אין פוזין לא בעגל וכו') ולא כמו שפירש"י בפירק אחרו ואת בנו (חלין דף עח:) דבגין אב דרבא משה כשבים ושה עזים עד שיהא אביו ואמו שניהם כשבים או שניהם עזים ועוד קשה לפרשו מההיא דמרבה גופה דפריך התם ולרבי אלעזר דמתיר בכלאים מפני שהוא שה בגין אב דרבא למאי אתא ומשני לטמא שגולד מן הטואור ועבורו מן הטמא ודלא כרבי יהושע דאי רבי יהושע משה כשבים ושה עזים נפקא שמע מנה דבגין אב דרבא לא הוי משה כשבים ושה עזים על בן

הוציאו לו פרק חמישי יומא

כִּיצַד הוא עושה? אוחז את הפזוה בראש אצבעותיו,

וְיֵשׁ אוֹמְרִים בְּשִׁינָיו, וּמַעֲלָה בְּגוּדְלוֹ עַד שְׂמַצַּעַת לְבִין אֲצִילִי יָדוֹ, וְחוֹזֵר וּמַחֲזִירָה לְתוֹךְ חֲפָנָיו, וְצוֹבְרָה,

כַּדִּי שְׂיֵהָא עֲשֻׁנָּה שׁוֹהָה לְבוּא. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מַפְזָרָה, כַּדִּי שְׂיֵהָא עֲשֻׁנָּה מְמַהֶרֶת לְבוּא. וְזוֹ הִיא עֲבוּדָה קִשָּׁה שְׂבַמְקָדָשׁ. זֶה הִיא וְתוֹ לָא? וְהָא אִיכָא מְלִיקָה! וְהָא אִיכָא קמִיצָה! אָלָא: זֶה הִיא עֲבוּדָה קִשָּׁה מַעֲבֻדוֹת קָשׁוֹת שְׂבַמְקָדָשׁ. שְׁמַע מִיַּמָּה: חוּפִין וְחוֹזֵר וְחוּפִין. שְׁמַע מִיַּמָּה. ^(א)אִיבַעֲיָא לָהּ: שָׁחַט וָמַת, מַה הוּא שְׂיִכְנַס אַחֵר בְּדָמוֹ? מִי אַמְרִינָן: **”בִּפְרִי” — וְאַפִּילוּ בְּדָמוֹ שֶׁל פֶּרֶ, או דִּילְמָא: **”בִּפְרִי”** — וְלֹא בְּדָמוֹ שֶׁל פֶּרֶ. **רַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר: ”בִּפְרִי”** — וְלֹא בְּדָמוֹ שֶׁל פֶּרֶ, **וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: ”בִּפְרִי”** — וְאַפִּילוּ בְּדָמוֹ שֶׁל פֶּרֶ. **רַבִּי אֲמִי אָמַר: ”בִּפְרִי”** — וְלֹא בְּדָמוֹ שֶׁל פֶּרֶ, **רַבִּי יִצְחָק אָמַר: ”בִּפְרִי”** — וְאַפִּילוּ בְּדָמוֹ שֶׁל פֶּרֶ.**

אֵיתִיבִיהּ רַבִּי אֲמִי לְרַבִּי יִצְחָק נִפְחָא: נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין יְדִיָּהֶן מִמֶּנּוּ עַד שְׂשִׁשְׁחַט, וְאִם אֵיתָא — ”עַד שְׂשִׁזְרוּק” מִיבַעֲיָלִיהּ! שְׁנֵי הָתָם, דְּכַתִּיב: **”מַהֲיֹת מִשָּׁה” — מַחֲיוֹתָהּ דְּשָׁה. ^(ב)מִתִּיב מָר זוּטְרָא: וְאִין פּוֹדִין — לֹא בַעֲגָל וְלֹא בַּחֲיָה וְלֹא בַּשְׁחוּטָה וְלֹא בַּטְרִיפָה וְלֹא בַּכִּלְאִים וְלֹא בְכוּי, אָלָא בְּשָׁה. שְׂאֵנִי הָתָם, דִּילִיף **”שָׁה”** **”שָׁה”** מִפְּסַח. אִי מָה לְהֵלֵן זָכַר תָּם וְכֵן שָׁנָה, אֵף כָּאן זָכַר תָּם וְכֵן שָׁנָה? תִּלְמוּד לּוֹמֵר: **”תַּתְּפֹּדָה”** **”תַּתְּפֹּדָה”** רִיבָּה. ^(א)אִי **”תַּתְּפֹּדָה”** **”תַּתְּפֹּדָה”** רִיבָּה, אַפִּילוּ בּוֹלְהוּ נְמִי! אִם כֵּן, **”שָׁה”** מֵאִי אַהֲנִי לִיָּה?**

איתתיביה

נראה כמו שפרשתי דמשה דפסח נפקא דרבא חרי לה בגין אב ובן בג פ"ח דבכורות (דף יב.) חרי לה גזרה שנה דקאמר גאמר באלו שה

מה להלן פירט לכל השמות הללו וכו' ועוד מאי שנא דנקט רבא להוציא בלאים טפי מטרפה ושחוטא ועוד דבאותו ואת בנו דכתיב בה שה למעט טרפה כמו שהיינו ממעטי' בלאים אי לאו דכתיב או שה לרבות הכלאים בדאיתא בפ' אותו ואת בנו ובמרבה חלמה תנן אותו ואת בנו נוהג בטרפה ואפילו ר"ש לא פטר בטרפה אלא משום דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה דכל ממשמעות שה לא פטר לא באותו ואת בנו ולא בתשלומי ד' ושה' וכן רבי יוחנן אמאי מחיב בד' ושה' מוכר את הטרכה ועוד רבי אלעזר דמתיר בכלאים לפדות ומוקי בגין אב דרבא לטמא שגולד מן הטואור מנא לה דאין פוזין בשחוטא וטרפה ועוד פי פריך במרבה לרבי אלעזר בגין אב דרבא ל"ל לימא דאצטריך למעוטי שחוטא וטרפה וליבא למימר דהני בלא בגין אב נפקא ממשמעותא דשה דהני לאו שה נינהו דהאמר בשמעתא דפר שחוט גמי מקרי פר וי"ל דבגין אב דרבא וגזרה שנה לאו חדא מלתא היא אלא דתרגויא נפקי מפסח דכתיב שה תמים זכר בן שנה ויהיה לכם מן הכבשים ומן העזים תקחו והשתא בגין אב דרבא נפק מיתורא דמן הכבשים ומן העזים דמשמע עד שיהא אביו אבש ואמו כבשה דמגזרה שנה לא הנה מסתבר למעוטי בלאים דהנה שרינן לה כרבי אלעזר אי לאו משום בגין אב מפני שהוא שה והנה מרבינן ליה מתפודה תפדה רבה ואע"ג דטרפה ושחוטא מקרוי שה ולא מרבינן להו בלאים מסתבר להו לרבינוי דכל מבגין דכל דמנ הכבשים ממעט שפיר דלגופה דפסח לא אצטריך דמשאר הגזשים נפקא דממעטינן בהו בלאים משור או כשש או עז ואע"ג דהאי קרא דמן הכבשים במצרים גאמר וגזין לא גאמרו הגזשים מ"מ בתר דנכתבו הגזשים לא אצטריך למכתב להאי קרא אלא זה בנה אב כשתב שה וכתב אצלו מן הכבשים כל מקום שגאמר שה אינו אלא להוציא הכלאים ואם תאמר תמים דכתיב בהאי קרא למה לי פתמי משאר הגזשים נראה לי דאצטריך לכדקדשינן בפירק שני דזבחים (דף פה:) העורם און הפר ואחר כך קבל דמו פסול שגאמר ולקח מדם הפר שהיה כבד אין לי אלא הגזשי הגזשים תלים מצין דכתיב זכר תמים בן שנה ויהיה לכם שיהו כל הוייתויו תם וכן שנה ואף על גב דפריך עולה משל הדבחים שגאמרי בהם פזות חלב זורק הדם אלמא לא בעינן שלם בשעת זריקה ומשני תרגמא אבן שנה נהי דכל הוייתויו לא בעינן שיהא תם קבלה מיהו גמר מנה דילמד סתום מן המפרש כיון דגלי לן בפר דבעינן שיהא תם בשעת קבלה והשתא ניחא לרבי אלעזר אע"ג דשרי בכלאים ולא מוקי בגין אב לפטר חמור אסר באלחרי מגזרה שנה והא דקאמר התם גאמר באלו שה להלן פירט לכל השמות הללו לאו דנקא דכלאים לא מגזרה שנה נפקא אלא מבגין אב אלא ניחא ליה לכלל בלם יחד דהא עגל ותיא גמי לא נפקי מגזרה שנה אלא ממשמעות דשה וניחא גמי הא דאותו ואת בנו נוהג בטרפה וכן תשלומי ד' ושה' דבגין אב לא הוי אלא מכלאים וא"ת משל מקום ליתו בגזרה שנה דשה שה דקילפינן פדיון פטר חמור יש לומר דשה דידהו לא מבגיה לגזרה שנה ותמה דקא דיק במרבה בגין אב דרבא למה לי אי לתקשים בהדיא כתב בהו ומשמע דאי לא הוה כתב בהו בהדיא אלא ולפינן בגין אב דרבא הנה ניחא ליה ואמאי הא אי לא כתב בתב בתקשים אז לא היה מותר מן הכבשים ומן העזים דהנה צריך למעוטי בלאים בגופה ואומר ר' יצחק דדבר הגמרא להקשות בן לפי מה שלא פירש רבא בבגין אב שנו ושה"ק אי לתקשים ותמה דמן הכבשים ומן העזים מותר בלא מילף מתקשים אלא מקרא אחרני אפלו אי אמרינן הכי לא ניחא דהא בהדיא כתב בהו וכו' האי גונא איבא בכתבות בפירק נערה (כתבות דף מו:) ודריש משכת קדושין (דף ג:) גבי כסף קדושה מנול דאבדיה הנה אי מבשת ופגם ואף על גב דבשת ופגם גופיאו לא קי"ל דכתבות בפירק אלו נערות (כתבות דף מ: וגם) דאבדיה הוו אלא מקדושין דאי בעי מסר לה למנוול ומשה שחין אלא לרוחא קאמר גמרא אפלו את"ל דבשת ופגם מקרא אחרניא נפקא לא מצי למילף כסף קדושהי מהתם דמה להנך שכן אשה שוך בגוניה מיהו יש פירשים הרבה לשם ואין להאריך באלו ולא ידענא מאי קשה מההיא דמרבה דאפילו אי לא מיתר מן הכבשים אלא משום דגמרינן מתקשים ניחא הא דקאמר אי לתקשים אי לא הנה כתב בהדיא בהו הנה אמרינן נהי דאצטריך מן הכבשים לגופה דגזשים גמרינן שפיר מהבא דתקשים מתקשים גמרינן בהיקשא דחאת התורה לעולה וגו' וא"ת מאי המפעיא ליה בפ"ח דבכורות (דף יב.) לרבינן דאסרי בכלאים מהו לפדות בגדמה והא בלאים לא ממעטינן מגזרה שנה אלא מבגין אב ואם בן גדמה מהיבא תימי וי"ל כיון דכלאים הנה מסתבר לרבינוי מתפדה תפדה ואתא בגין אב למעוטי מהשתא גמעט גמי גדמה מגזרה שנה ונימא דג"ש דנקא ולא נרביה מתפדה תפדה:

ההוא הוא עושה חפינה שניה ששפטים מן הדגן לתוך חפניו אוחז את ראש הדגן בראשי אצבעותיו לאחר שהניח את המחפה באלו וזזה של דגן כלפי פיו וזרועותיו ומעלה בשני גודליו ומנשך את ידה בגודליו לצד גופו מעט מעט עד שמגיע ראש ידה לבין אצילי ידיו וראש הדגן מגיע לגבה פס ידו וחותר ומחזירה דרך צדה לתוך חפניו ונזכרה על הגחלים: נמנין על הפסח מי שרוצה למנות ומנשך ידיו וממנו מי שרוצה למנשך עד שישחט: ואם איתא דלאחר שחיטה נמי חרינן בה על השם עד שחזק מפעיא ליה: ואם ומעט הבית אם בעו מנויין להמעט ולמשך את גזיהם: מהיות משה בעוד שהניחו חומת יתמעטו ולא משאשחט: אין פוזין פטר חמור: לא בעגל ולא בחיה דשה כתיב: ולא בשה שחוטא: ולא בכלאים דעז ורחל ואע"ג דמשני גדיוו הוא שה: ולא בכוי דתנש וצביו' קתני מיהת ולא בשחוטא אלמא שחוטא לאו שה הוא:

מסורת הש"ס

א מנחות טז.

ב בבא קמא עח.; בכורות יב.; משנה בכורות; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי חולין עד:

ג שבת כח.

תורה אור השלם

בזאת יבא אפרן אלהי הקדש בפר בורבקר לחסאות ואיל לעלה [ויקרא טז, ג]

ואם יקעט הבית מהיות משה ולקח הוא ושכנו תקרב אלהיותו במבסת נפשת איש לפי אכלו תכסו על־הפה [שמות יב, ד]

וקל־פטר חמו תפדה בשח ואם לא תפדה ואפרתו וכל בבור אדם בבקוה תפדה [שמות יג, ג]

הוציאו לו פרק חמישי יומא

**עין משפט
נר מצוה**

א מיי' פד' מהל' פסולי
המוקדשין הל' א:
ב מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין
הל' ד:
ג מיי' פד' מהל' ביאת מקדש הל'
ט:
ד מיי' פד' מהל' פסולי
המוקדשין הל' ב:
ה מיי' פה' מהל' עבודת יום
הכפורים הל' יג:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶת כָּל הָעָם הָבָא מִשְׁמַע הַלְזָמָן חָאמֵר
 אֲפִילוּ בְּזִמְנוּ שֶׁ עַם מְקַרְבִּי פִּר אֲפִילוּ לְאַחֵר
 וְזִרְיָקָה דִּהְיִי קָחָא לְאַחֵר זִרְיָקָה אֲחֵרִי וְהָא
 דְּקִפְדִּיךְ לְעִיל גַּבִּי בְּסָח עַד שְׁחָרָק מַשְׁבִּי לֵה
 לְאֹא מְשֹׁם הַלְזָחֵר זִרְיָקָה לֹא מְקַרְבִּי שֶׁ
 אֲלֵא מְשֹׁם דְּבִתֵּר זִרְיָקָה דְּכַבֵּר נִגְשָׁה שְׁחָר
 פְּפִרָּה בְּמָה וְהָא נִמְנָה עָלָיו וְעַל לֹא מְקַרְבִּי

פעולות: וְאֵת פר' החשאת וְאֵת שְׁעִיר
 החשאת והבא לִיבא לְמִימְרֵי שְׁיִצִיא אֶת כְּלוֹ
 כָּל מֵה שֶׁשָּׂאָר מִן הָעֵר שֶׁהִיא כֶּבֶד דִּהָא
 לֹא בְּתַב כֹּל בְּדִקְדֻקָּה כֶּסֶר כִּהֵן מְשִׁיחַ וְהָא
 אֵלֶּה פְּרִיךָ מִלִּנְחָן מִזֶּם הָעֵר דִּהָא אֲנִימְרִין
 לְבִדְדֵר שִׁינִי בַּ"ב דְּזֻכִּים (דף כה):
 הַעֲרִים אֵלֶּן הָעֵר וְאֵת"פ קָבֵל זְמַן פְּסוּל
 שְׁנֵאִמַר מִזֶּם הָעֵר הָעֵר שֶׁהִיא כֶּבֶד פְּרוּשׁ

ממחיש: הַטָּאָת צבור היא וְזָלָא לְמִיתָה
וְזָלָא תַּמָּה לִי אֲפֵי תַּקְשָׁה לִּיה גְּזִי זָלָא
לְהִנָּח לְמִיתָה הָא רִוְשָׁה הִיא דְּהָא ר"ש
לְחֹמֶר לְקַמֵּן דְּלִין חֲסוּת צָבֹר מִתָּה
קְחֹמֶר יְרֵמֶה עַד שֶׁתִּסְתַּכֵּב וְיִקְרָא לִי דִישׁ
לְיֹמֶר דְּהִיא רְשִׁיחַ דְּרַבֵּנן הִיא וְזָלָא גִזְרִי
לְחָלָא פְּעִין הִיא לְקַמֵּן דְּתַפְּרֹר פְּעִילִי
פְּחֹחֶר לְגַמְרִי בִּין דְּכִוְצָא בַּה פְּחֹמָת
יְחִיד מִתָּה אֲבָל הָא זָלָא מִתּוּ פֶל פְּעִילִי
לְגַמְרִי שְׁחִי אֲחִיו אֲבֵהֵיט קִימִין וְעַד
דְּכֵהֵן גִּזְרֵי אַחֵר מְמַנָּה תַּחֲסִין זָלָא דְמו

למנוה בעליה דחטטות יחיד לא גזרו: פ'ר
העלם של צבור ושעירי עבודת פוכבים
בעל דבמא נקט פ'ר לשון יחיד ושעירי
עבודת פוכבים לשון רבים ותמה הוא
לאמאי אי במאן דאמר בפ"ק יהודיות
(פ' ה.) דכל שצט ושצט מבוי שעיר
עבודת פוכבים ולהכי נקט לשון רבים
אם פ'ר נימא גמי פ'רי העלם דבר דבמא
לה דבשאר מצות כל שצט ושצט מבוי פ'ר
וניראה לי דבמא לה כל שצט ושצט
מבוי שעיר והא דלא נקט פ'רי העלם דבר
משום דלא פסוקא לה דאמאי למטעי
למימר דאורי גמי פ'ר שמבוי צבור
עבודת פוכבים וזה אינו דהיא עולה הוי
הלכך נקט פ'ר דלא ניפו למטעי:

וְהַתְנָא פ'ר ש'ל יום הכפורים ושעיר ש'ל
יום הכפורים מ' ה'נ רש"י ויבא פ'רים
ושנים יש והא קתני ונחבי ל"ג ליה מ'הא
קתני משמע והא קתני צבירא דליתני
דבר ח'ה אינו דאי מתני' הכי פ'ר ש'ל
ויה"כ ושעיר ש'ל יום הכפורים צמאי טעני
משקרא דשני ליה אשעיר אלא ודאי
והתניא ג'רסין וצבירא אחריתי הוי
בעלמא דקתני הכי ולא הויא דלעול ח'ה:

וְנִפְקָא מִפּוּחַ דְּקָא מִיתוּ בְּהִיגִים פֿר
 הַבוֹדוּרָה אַז זְלָא קִיאָמֶר זֵנְפֿקֶא מִנֵּה
 זְלָא דִּיאָדוּרִי אִטְאָהִירִים זֵיא קִרְבֿן צִבּוֹר
 זְלָא מִסְדֵּרִינֵן זְמ"ד טִמְאָה הִסְתֵּה זֵיא
 צִבּוֹר וְאִז זֵשְׁטֵפִין זֵיא מִסְדֵּרִינֵן
 פֿרִמִּשְׁמַע בֿפ"ק (דָּף ו'): זְנוּקֶא צִבּוֹר
 הִסְתֵּה זֵיא וְתו זְלָא זְשָׁל וְחִיד וְזֵא זְשָׁל
 זֵשְׁטֵפִין וְדָבֵא דֵּהבֵא סְבִירָא לֵה הִסְתֵּה
 טִמְאָה הִסְתֵּה זֵיא צִבּוֹר וי"ל מִשְׁנֵה דר"ש
 קִיאָמֶר הֵבֵא אִין חֲטֹאת צִבּוֹר מִתֵּה וְצִרִי
 לְהֵאִיזֵי גְמִי בְּדִקְרִיו אִין חֲטֹאת שְׁטֵפִים
 מִתֵּה וְלֵאמֹר זְלָא נִפְקָא מִנֵּה מְזִי לְעֵינֵן
 טִמְאָה דְּסְבִירָא לֵיה בְּפִקֵּי קִמָּא (דָּף ו':)
 טִמְאָה חֲזִינֵה זֵיא צִבּוֹר:

אִתִּיבָהּ רַבִּי יִצְחָק נִפְתָּא לְרַבִּי אַמִּי וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַחֲטָאִת וְאֵת פֶּשַׁע בְּעוֹר וּבִשָּׁר וּמָרָשׁ פְּלִיגִי בָדָם. מָר סָבַר: דָּם אֵינְקִרִי פֶר. אָמַר רַב אֲשִׁי:

אִיקָרִי פֶּר, דְּכִתִּיב: "בְּזֹאת
וּ בְּקָר", אִטּוּ בְּקָרְנֶיהָ מְעִיל
לִיה "פֶּר". וְאִידֶּה? בְּמָה
שׁ — בְּפֶר בֶּן בְּקָר לְחֻטָּאת.

בְּעֲלִיָּהּ הִיא, וְחֲטָאת שְׁמֵתוֹ
וְיֵיה רָבִין בַּר רַב אֲדָא
אָמַר רַב עֲמֶרֶם: חֲטָאת צְבוּר
דִּתְנִן, אָמַר לוֹ רַבִּי מְאִיר:

וְהַבִּיטִי כְּהֵן גָּדוֹל, וּפָסַח —
 הַשִּׁבְתָּ וְאֶת הַטּוֹמְאָה. לָאוּ
 יִצְבּוֹר? ^(ב) וְלִטְעֻמָּיהָ, דִּקְתָּנִי:
 פֶּר הָעֹלָם דָּכָר וְשֵׁל צִבּוֹר,

גַּה — דְּקָרְבָן צָבוּר, וְאִין
אֶת הַטּוֹמְאָה! מִכָּל דְּאִיכָא
לְתַנּוּא קַמָּא קָא מַהֲדֵר לִיה,
בּוֹר דּוֹחָה אֶת הַשִּׁפְת וְאֶת

י דוֹחָה לֹא אֶת הַשֹּׁפֶת וְלֹא
י מֵאִיר: קִרְבֵּן יְחִיד כִּלְלָא
יִם, וְחִבִּיתִי כֹהֵן גָּדוֹל, וּפְסֹח
י אֶת הַשֹּׁפֶת וְאֶת הַטּוֹמָאָה!

צבור כִּלְלָא הוּא? וְהִלָּא פֶּרֶר
יָרִי עֲבוּדָה זָרָה, וְחִגִּיגָה —
חֵינן לֹא אֶת הַשִּׁבְתָּ וְלֹא אֶת
אִי כִלְלָא בִידָה: כּל שְׁזַמְנוּ

אֶת־הַטּוֹמָאָה אֶפְּיְלוּ בְּיָחִיד,
בְּנוֹ דֹחָה לֹא אֶת־הַשִּׁבְתַּת וְלֹא
פֶּנּוּ. ⁽⁷⁾ אֵיתִיבִיהָ אֶפְּיִ: פֶּר
שְׂאֵבְדוֹ, וְהַפְּרִישׁ אֲחֵרִים

וְכֹן שְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה.
תַּחֲתֵיהֶן — כּוֹלֵם יָמוּתוֹ,
עֶזְרָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים:
וַיִּפְּלוּ דַמִּיהֶן לַנִּדְבָה, שְׂאִין

ה: מאי פר — פר העלם דבר
בפורים" קתני! כי קתני —
ל יום הפורים ושעיר של
פריש אחרים תחתייהו —

הוֹדָה. רַבִּי (אַלְיָעֶזֶר) וְרַבִּי
שִׁיסְתָּאבוּ וְיִמְכְרוּ וְיִפְּלוּ
ת צָבוּר מִתָּה. "לֹא תִימָא:
אַלֵּא אִימָא: "שְׂאִין חֲטָאת

א מַינָה? דָּלָא מַיִיתוּ כֹהֲנִים
י רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר):
לְדַבְרֵי

פֶּר אֶת־יְהוָה: שְׁמוֹעַ אֶת־קוֹל מִצִּיּוֹן הָאֵל
אֶת־יִבְיָהוּ רַב־יִצְחָק בִּפְחָא
הַפֶּר! שְׁמוֹעַ אֶת־קוֹל
שְׁעֵיר הַחֲטָאִת, אָמַר רַב
דְּכּוּלֵּי עֲלָמָא לֹא פְלִיגִי. פֶּר
אִיקָרֵי פֶר, וּמַר סִבְר: דָּם לְ

מִסֵּתֶבְרָא כְּמֵאֵן דְּאָמַר דָּם
יֵבֵא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפָרֹק
לֵיָּהּ! אֵלֶּא בְּדָמוֹ, וְקָרִי
הוֹכֵשׁ אַהֲרֹן לְבֵא אֶל הַקֹּדֶשׁ

אֶתִּיפּוֹק לִיָּה דְחָטֵאת שְׁמַת
בְּעָלֶיהָ לְמִיתָה אֲזֵלָא! אִם
לְרַבָּא: אֲמַרִי תִלְמִידָהּ, אֲ
הִיא, וְלֹא לְמִיתָה אֲזֵלָא.

וְהָלֹא פֶּר יוֹם הַפְּפוּרִים, וְדָקְרָפֶן יַחִיד הוּא, וְדוּחָה אֶמְקָלֵל דְּאִיפָּא לְמֵאן דְּאָמַר אֶמְר לֹו רַבִּי יַעֲקֹב: וְהָלֹא

וּשְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְחֵג
דְּחוּחִין לֹא אֶת הַשְּׁבֵת וְלֹא
לְמֵאן דְּאָמַר דִּיחִיד! אֵלָּא⁽¹⁾
דְּשִׁמְעִיה דְּקֹאֲמַר: קִרְבֵּן צַ

הַטּוֹמָאָה, וְקָרְבֵּן יָחִיד אֵינִי
אֶת הַטּוֹמָאָה. אָמַר לוֹ רַב־
הוּא? וְהֵלֵא פֶּר יוֹם הַכִּפּוּר
— דְּקָרְבֵּן יָחִיד הוּא, וְדוּחַ

וְאָמַר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב: קָרְפֵּן
הָעֵלִים דָּבָר שֶׁל צַבּוּר, וְשֶׁנִּי
דִּקְרַפְנִי צַבּוּר הוּא, וְאֵין דִּי
הַטּוּמְאָה! ²²אֵלָּא, נִקּוּט הַ

קבוע — דוֹחָה אֶת הַשָּׁפֶת
וְכָל שְׂאִין זִמְנוֹ קבוע — אֵי
אֶת הַטּוֹמָאָה וְאֶפִּילוּ בְּצִי
וְשְׁעִיר שָׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים

תַּחֲתֵיהֶן — כּוֹלֵם יָמוֹת
שְׁאֵבָדוֹ, וְהַפְּרִישׁ אֲחֵרִים
דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי (אֶל)
יָרְעוּ עַד שִׁסְתָּאבוּ וּמִכְרָו

חֲטָאת צָבוּר מִתָּה. אָמַר לִי
שֶׁל צָבוּר. וְהָא "שֶׁל יוֹם הַ
אֲדָשָׁעִיר." ^(ה)וְהַתְנָא: פֶּר עַ
יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׂאֵבְדוּ וְהָ

כּוֹלֶם יָמוּתוֹ, דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵל אוֹמְרִים: יִרְעוּ עַל דְּמִיָּהוּ לַנְּדָבָה, שְׂאִין חֲטָא "שְׂאִין חֲטָאֵת צָבוּר מֵתָה"

הַשְׁוֹתֶפֶיךָ מִתָּהּ". וַיֹּאמֶר נָפֶקְךָ
פֶּר בְּהוֹרָאָה. תָּא שְׁמַע, דִּבְלִי

[illegible]

פִּיטֵי פִּיטֵי דְמִקְרִי פִּר: כִּי פִּלְגִי נִגְזִי שִׁיטֵי
 פִּיטֵי שִׁיטֵי מִכְנִיִּם שֶׁס אֶלֶף הָאֵם: בְּמֵה
 רֶבֶבֶשׁר לֵבֵא מֵה וְעֵשֶׂה דְבִי שִׁיטֵי רֶשֶׁא
 לִפְנֵם יִבִּיֵא פִּר חֵי לְעֹרֶה וְעֵשֶׂה עֲבֹדוֹת
 שֶׁשֶׁעֲבָדְנוּ: וְחִפּוֹחַ לֵה עֲבָדוֹ דְּבִיעִינוּ לְעִיל דְּעֵל
 בְּדִרְחִינוּ אִין אֲחֵר נִכְנֵם בְּשִׁחִיטָתוֹ דְּהֵא
 חֲטָאֵת שִׁמְתוֹ בְּעִלְיָה הִיא: חֲטָאֵת עֲבָדוֹ

הוא האילן ועליו ועל אחריו הפתחים בא
(ועל כל קהל ישראל) הקהילת ובכפר בעירו
בעד ביתו (ובעד כל קהל ישראל) (ס):
אמר לו רבי מאיר במס' תמורה (דף
ד.) היל: לאו מפני האבא למאן האמר

מאמר הצבור היא זרינו טעמא דדחיו:
 רבי יעקב נתנא קמא דר' מאיר
 נחא קמא דמאירי דמאיר קרבן
 דחיו קרבן דחיו קרבן דחיו קרבן
 דחיו קרבן דחיו קרבן דחיו קרבן

עצור: חביתי כהן גדול זמן קבוע בל
יום בתמיד חגיגה אין זמנה קבוע לזחות
שבת שהרי יש לה תשלומין כל שבוע: כן
מותר להוציא לה חטאת שפירו בעליה
חמם חטאות מרות ולל חטאת ותמורת
חמם חטאות מרות ולל חטאת ותמורת

וְשֶׁעֲבָרָה שְׁנֵתָה: לְנִדְבָה לְקוֹן
וְהָאֵל הַמְּעַבְדֵּה וְהָאֵל הַמְּעַבְדֵּה מִן
הַמְּעַבְדֵּה שֶׁל כָּל הָרְעוּת הַמְּעַבְדֵּה בְּכָל
שָׁחִין מְעַבְדֵּה צִוּר מְעַבְדֵּה וְכִי גְמִירִי
מְעַבְדֵּה מְעַבְדֵּה מְעַבְדֵּה מְעַבְדֵּה ה"ג

הַתְּנִיחַ פֶּר יוֹם הַדַּפּוּרִים וְשֶׁעִיר יוֹם
הַדַּפּוּרִים: שֶׁאֵין חֲטָאת הַשְּׂתֵפִין מִתֵּה
מִזְרֵבֵי שֶׁמֶעוֹן קֹבֵר חֲמֵשׁ חֲטָאוֹת הַמִּזְבוֹת
מִקֹּדֶשׁ אֲבֻמְרִינְהוּ רַחֲמֵנָּה לְמִשָּׁה מֵה
מִתְמוֹרֶת חֲטָאת מִתֵּה לִיתֵּא בְּשִׁתּוֹת שֶׁאֵין
הִדְּנוּ הַשְּׂתֵפִים וְנִשָּׂא חֲמוּרָה דְּרִיבֵּי וְאֵת

הַמִּיר (וַיִּקְרָא כו) לָשׂוֹן יָחִיד אֵף בָּעָן
אֵינֶן מִתּוֹת בְּצִבּוֹר וְלֹא בְּשִׂתְפִין אֲפִילוּ
הַמַּעֲצוּיֹת בָּעָן וְהִי מִכְרֵשׁ בַּהֲרִיּוֹת (ו):
מֵמֵאִי נִקְרָא מִנֵּה בִּינוֹ דְּסוּף סוּף לֹא
מִיִּתְהָ אֶלֶּל וְשִׁפּוֹר תֵּרֶן רַב עֲמָרֵס לְעִיל

[illegible]

בין אי אלקרי חטאת השתפין אלל לא נוחא
 יהיה לרובא לחרותו צבור כלי שלל יאמרו
 ההללמדים שאם הורו בית דין של כהנים
 יעבר על אחת מן המצות ועשו כהנים על
 פיהם שיהו מביאין פר העלם דבר בלאחד

אֲחֵרֵי הַקֹּהֵל אֶלֶּא אֲחֵתָם שְׁנֵינִי נִחְלָה:

עין משפט נר מצוה
א מו"י פז' מהל' ערכים וחרמין הל' ד: ב מו"י פא' מהל' תמורה הל' ד: ג מו"י פד' מהל' תרומות הל' ב: ד מו"י פז' מהל' תמורה הל' ה: ה מו"י פא' מהל' תמורה הל' י: ו מו"י פד' מהל' פסולי המוקדשין הל' א: ז מו"י פז' מהל' תמורה הל' א:

עוֹשֶׂה תְּמוּדָה כּו' מְכַלל דְּאיבָא מֵאן דְּאָמַר דְּשִׁתְּנוּת אִף עַל גַּב דְּאִבָּא לְמִימַר דְּהָא דְּקָרִי לָהּ רַבִּי מֵאִיר קִרְבֵּן יַחֲיד לֹא אֶתָּא אֱלָא לְאִפּוּקִי מִתַּ"ק דְּקָא סָתַם לְמַלְתָּא וְהָאִמַּר קִרְבָּנוֹת צַבּוֹר דּוּחָה שְׂבַת וְטֻמְאָה וְהָאִמַּר לָהּ רַבִּי מֵאִיר לֹא הִיא גַּךְ לומר כִּהְיָ לִשְׁנָא דְּאִין הִדְבָּר תְּלוי בָּזָה בְּדִאִמַּר לְעִיל אֲבָל מוֹדָה הוּא דְּקִרְבֵּן שְׁתַּפִּין הִי וְחֵילוּ עוֹשֶׂה תְּמוּדָה לְדִידָה כִּמוֹ לַת"ק ור' אֲלִיעֶזֶר מִשְׁמַע לִיה דְּקִרְבֵּן יַחֲיד מִמֶּשׁ הִי מְדַקְרִי לִיה קִרְבֵּן יַחֲיד דְּאִי לֹא אֶתָּא אֱלָא לְאִפּוּקִי מִתַּ"ק דְּכִי הָוֵה לִיה לְמִימַר וְהָלֹא פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים וְחֻבְתִּי כִּהֵן גְּדוּל וּפְסַח שְׁאִין קִרְבֵּן צַבּוֹר וְדוּחָה שְׂבַת וְכוּ' וְלִמְסָקָנָא דְּמַסְקִין דְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר מִשְׁבַּע לִיה הִיא מִקְבָּעָא מְכַפְרִי אִו מִקְפִּיא הִינּוּ סְפִיקִי דְּמַסְפָּחָא לִיה אִי קִרְבֵּן יַחֲיד דִּר"מ זֻקָּא אִו אִלּוּ זֻקָּא אֱלָא לְאִפּוּקִי מִתַּ"ק חֲאֵמִי בְּפִי': אֲחִיו הַכֹּהֲנִים בִּקְבִיעֻתָּא מְכַפְרִי אִו בְּרַפְּיָא מְכַפְרִי הִבָּא מִשְׁמַע אִי מִקְפִּיא מְכַפְרִי אִו עוֹשֶׂה תְּמוּדָה אַע"ג דְּאיבָא טוֹבָא דְּמְכַפְרִי בַּהּ מִקְפִּיא לֹא חֲשִׁיב קִרְבֵּן שְׁתַּפִּין וְעוֹשֶׂה תְּמוּדָה וְתַמָּה דְּאִמְרִין בְּזָבָחִים כַּפ"ק (דף ה:) הִנֵּחַ בַּהֶמָּה לִשְׁנֵי בָּנָיו וְנָתַתָּ קִרְבָּה וְאִין מְמִירִין בַּהּ מִשּׁוּם דְּאִין שְׁתַּפִּין עוֹשִׂין תְּמוּדָה אַע"ג דְּמַסִּיק הֵתָם דִּיירֵשׁ לֹא מְכַפֵּר אֱלָא מִקְפִּיא וְיֵשׁ לומר הֵתָם דְּלִיבָא אֱלָא יוֹרְשֵׁין דְּמְכַפְרִי בַּהּ מִקְפִּיא חֲשִׁיב קִרְבֵּן שְׁתַּפִּין אֲבָל הִבָּא דְּאיבָא כִּהֵן גְּדוּל דְּמְכַפֵּר בַּהּ מִקְבָּעָא לֹא חֲשִׁיבָא בַּפְּרָה דִּידָהוּ כְּלוּם וּבִמְאֵן דְּלִיתָא דְּמִי וְלֹא חֲשִׁיב קִרְבֵּן שְׁתַּפִּין וּמִמַּר בַּהּ: אִו דְּלָמָּא מִקְפִּיא מְכַפְרִי וּבִיתוֹ נָמִי מִקְפִּיא מְכַפְרִי דְּאִי לֹאֹּ כִּי הֵינָא לִיה דְּשְׁתַּפִּין וְאִין עוֹשִׂין תְּמוּדָה: חֲמֵר בְּתַמּוּדָה כּו' תַּמָּה לִי אִמְאִי לֹא חֲשִׁיב שְׁהַתְּמוּדָה חֲלָה אֲפֻלוּ בְּטַעוֹת דְּאָמַר וְהִיא (וַיִּקְרָא כז) לְרַבּוֹת שׁוֹנָג כְּמַזִּיד מַה שְׁאִין בֵּן בְּזָבַח דִּהִקְדַּשׁ טַעוֹת אִינוּ הִקְדַּשׁ בְּאוֹתוֹ זָבַח שְׁדוּחָה שְׂבַת וְטֻמְאָה ואַע"ג דְּמַעֲשֵׂר בַּהֶמָּה נָמִי יִשְׁנוּ בְּטַעוֹת שְׂאֵס קָרָא לַתְּשִׁיעִי עֲשִׂירִי וְלַעֲשִׂירִי תְּשִׁיעִי וְלֹאֲחַד עֶשֶׂר עֲשִׂירִי שְׁלֹשֶׁתּוּ מִתְּדַשִּׁין הִבָּא לֹא אִירִי בְּמַעֲשֵׂר שֶׁהִרִי אִינוּ דוּחָה שְׂבַת וְטֻמְאָה וְיֵשׁ לומר דְּשִׁמְא תִּנְא וְשִׁיר דְּאיבָא נָמִי מְלִי אַחֲרֵינִי אִי נָמִי לֹא קָא חֲשִׁיב אֱלָא מְלִי דְּאִירִי וְאִירִי חוּלָא אֱלָא דִּהְיָ עֲדִיף וְחִמּוֹר מִשְׁאִי אֲבָל בְּטַעוֹת דְּתַמּוּדָה חוּלָא וְזָבַח לֹא חוּל גְּלָל לֹא קָא חֲשִׁיב: תְּמוּדָת חֲטָאת הִיא וְתַמּוּדָת חֲטָאת לְמִיתָה אֲזֻלָּא וְלֹא מְצִי לְשֹׁנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא גְּלִית לֹא מִיתָה בְּחֲטָאת שְׁתַּפּוֹת דִּמ"מ רַעֲיָה אִית לָהּ: וְאִי ס"ד מֵאִי זָבַח שְׁם זָבַח הָאִיבָא בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר וְכוּ' הָא דְּלֹא אוֹקְמָה בְּזָבַח שְׁלָמִים דְּנִיהָנִין בְּצַבּוֹר בְּבִיחִיד דְּאיבָא שְׁלָמִי צַבּוֹר וְאִיבָא שְׁלָמִים דְּדַחוּ שְׂבַת וְטֻמְאָה בְּגוֹן בְּפִשִּׁי עֲצָרַת וְאִיבָא שְׁלָמִים דְּעוֹשִׂין תְּמוּדָה בְּגוֹן שְׁלָמִי יַחֲיד יֵשׁ לומר בִּין דְּלֹא שׂוּ לְהִדְרִי שְׁלָמִי צַבּוֹר

דְּהָא לִיּוֹם וְלַיְלָה וּלְפָנִים מִן הַקֹּלְעִים לְזָבְרִי בְּהֵנָה וְהַקֹּשֵׁי הַקֹּשִׁים וְשְׁלָמִי יַחֲיד לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אַחַד וּבְכָל הָעִיר לְכָל אָדָם וְהַקֹּשִׁים הָלִים הֵן לֹא הָיָה כּוּל לָהּ תִּנְא לְמַקְרִינָהּ זָבַח סְתֵמָא וּבַעֲוֵלָה אִו בְּחֲטָאת לֹא אוֹקְמָה שְׁבָאִין בְּצַבּוֹר בְּבִיחִיד וְיֵשׁ מִהֵן מִן הָעוֹלוֹת וְהַסְטָאוֹת שְׁלוּחִין שְׂבַת וְטֻמְאָה וְיֵשׁ מִהֵן עוֹשִׂין תְּמוּדָה יֵשׁ לומר בִּין שְׁאִין כָּל אִלוּ הַדְּרָכִים נִיהָנִין בְּכָל הָעוֹלוֹת לֹא הָיָה קָרִי לָהּ תִּנְא זָבַח בְּקָתָם:

הוציאו לו פרק חמישי יומא

לְדַבְרֵי הָאוֹמַר פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים קִרְבֵּן יַחֲיד עוֹשֶׂה תְּמוּדָה אִו אִינוּ

לְדַבְרֵי הָאוֹמַר פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים קִרְבֵּן יַחֲיד,

עוֹשֶׂה תְּמוּדָה אִו אִינוּ עוֹשֶׂה תְּמוּדָה. לֹא מְכַלֵּל דְּאיבָא לְמֵאן דְּאָמַר דְּצַבּוֹר? לֹא, מְכַלֵּל דְּאיבָא לְמֵאן דְּאָמַר דְּשׁוֹתַפִּין. גּוּפָא.

פְּעִי רַבִּי (אֲלִיעֶזֶר): לְדַבְרֵי הָאוֹמַר פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים קִרְבֵּן יַחֲיד, עוֹשֶׂה תְּמוּדָה אִו אִינוּ עוֹשֶׂה תְּמוּדָה. מֵאִי קָא מִיבַעְיָא לִיה? ^(א)אִי בְּתַר מְקַדִּישׁ אֲזֻלִּין, אִי בְּתַר מִתְּכַפֵּר אֲזֻלִּין. ^(ב)פְּשִׁיטָא דְּבְתַר מִתְּכַפֵּר אֲזֻלִּין, דְּאָמַר רַבִּי אַבְהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמְּקַדִּישׁ

— מוֹסִיף חוּמֶשׁ, וְהַמִּתְּכַפֵּר — עוֹשֶׂה (בָּהּ) תְּמוּדָה. 'וְהַתּוֹרֵם מִשְׁלוֹ עַל שָׁל חֲבִירוֹ — טוֹבַת הַנָּאָה שְׁלוּ! לְעוֹלָם פְּשִׁיטָא לִיה דְּבְתַר מִתְּכַפֵּר אֲזֻלִּין, וְהָכִי קָא מִיבַעְיָא לִיה: אֲחִיו הַכֹּהֲנִים בִּקְבִיעֻתָּא מִתְּכַפְרִי, אִו דִּילְמָא בְּקוּפְיָא מִתְּכַפְרִי. ^(א)תָּא שְׁמַע: חוּמַר בְּזָבַח מִבְּתַמּוּדָה, וְחוּמַר בְּתַמּוּדָה מִבְּזָבַח. חוּמַר בְּזָבַח: שְׁהַזְבַּח נוֹהֵג בִּיחִיד בְּבִצְבוֹר, וְדוּחָה אֶת הַשְּׂבַת וְאֶת הַטוּמְאָה, וְעוֹשֶׂה תְּמוּדָה — מַה שְּׁאִין בֵּן בְּתַמּוּדָה. 'חוּמַר בְּתַמּוּדָה מִבְּזָבַח: שְׁהַתְּמוּדָה חֲלָה עַל פְּעַל מוּם קְבוּעַ, וְאִינָּה יוֹצֵאָה לְחוּלִין לִיגְזַז וְלִיעֲבַד — מַה שְּׁאִין בֵּן בְּזָבַח. הֵאִי זָבַח הִכִּי דְּמִי? אִילֵימָא דִּיחִיד — מִי דְּחִי שְׂבַת וְטוּמְאָה? אֱלָא דְּצַבּוֹר — מִי עוֹשֶׂה תְּמוּדָה? אֱלָא לֹא דְּפַר, וְדוּחָה אֶת הַשְּׂבַת וְאֶת הַטוּמְאָה — דְּקָבִיעַ לִיה זְמוֹ, וְעוֹשֶׂה תְּמוּדָה — דְּקִרְבֵּן יַחֲיד הוּא. "אָמַר רַב שִׁשְׁת: לֹא, בְּאִילוֹ שָׁל אַהֲרֹן. "הָכִי נָמִי מְסַתְּבָרָא, דְּאִי סִלְקָא דַּעְתָּה דְּפָרוּ, תְּמוּדָה דְּפַר שְׂבַת וְטוּמְאָה הוּא דְּלֹא דְּחִיא, הָא בְּחוּל מִיְקָרַב קִרְבָּה!? הָא תְּמוּדָת חֲטָאת הִיא, וְתַמּוּדָת חֲטָאת לְמִיתָה אֲזֻלָּא! לֹא, לְעוֹלָם פָּרוּ. וּמֵאִי תְּמוּדָה — שְׁם תְּמוּדָה.

אִי הָכִי, זָבַח נָמִי — שְׁם זָבַח? שְׁם זָבַח לֹא קִתְּנִי. ^(א)מִמָּאִי — מְדַקְתְּנִי: חוּמַר בְּתַמּוּדָה, שְׁהַתְּמוּדָה חֲלָה עַל פְּעַל מוּם קְבוּעַ, וְאִינָּה יוֹצֵאָה לְחוּלִין לִיגְזַז וְלִיעֲבַד. וְאִי סִלְקָא דַּעְתָּה: מֵאִי זָבַח — שְׁם זָבַח, וְהָא אִיבָא בְּכוֹר

לֵן דְּאֲחִיו הַכֹּהֲנִים מִתְּכַפְרִים בּוֹ וְקִרְבֵּן הַשְּׂתַפִּין אִין עוֹשִׂין תְּמוּדָה וּמֵאִי מְסַפָּחָא לָהּ בְּנִיָּה: אִי נִימָא אִי בְּתַר מְקַדִּישׁ אֲזֻלִּין לְעִין תְּמוּדָה וְהֵאִי יַחֲיד אֶתְקַשְׁיָה דְּמַשְׁלוּ הוּא בָּא וְלֹא מַשָּׁל שְׁתַּפּוֹת: אִי בְּתַר מִתְּכַפֵּר אֲזֻלִּין וְהִקְדָּה מִתְּכַפְרִים בּוֹ: פְּשִׁיטָא דְּלַעֲגוֹן תְּמוּדָה מִתְּכַפֵּר הִי בְּעֵלִי: דְּאָמַר ר' אַבְהוּ אָמַר ר' יוֹחָנָן שְׁלֵשָׁה דְּבָרִים בְּנִיתוֹן מַשְׁלוּ אֶת חוּבַת חֲבֵרֹ: הַמְּקַדִּישׁ בְּהִמְתּוֹ לְצִאת בּוֹ חֲבֵרֹ חוּבָה שְׁעֵלִי הַמְּקַדִּישׁ הִי בְּעֵלִים לְעִין תַּסְפַּת חֲמֶשׁ אִם הוּמָמָה וּבֹא לְחַלְלָה אֲבָל אִם בֹּא הַמִּתְּכַפֵּר לְחַלְלָה אִינוּ צְרִיךְ לְהוֹסִיף חֲמֶשׁ דְּגַבִּי חֲמֶשׁ כְּתִיב (וַיִּקְרָא כ"ו:ט"ו) וְאִם הַמְּקַדִּישׁ יִגְאָל וְגו' מְקַדִּישׁ וְלֹא מִתְּכַפֵּר: וְהַמִּתְּכַפֵּר עוֹשֶׂה בַּהּ תְּמוּדָה אֲבָל הַמְּקַדִּישׁ אִם הַמִּיר בַּהּ אִינָּה תְּמוּדָה דְּאִין מְמִירִין בְּשָׁל אַחֲרִים וְהֵאִי לֹא בְּעֵלִים דִּידָה הוּא: וְהַתּוֹרָם מַשְׁלוּ עַל שָׁל חֲבֵרֹ טוֹבַת הַנָּאָה שְׁנוּ בְּיָדוֹ לְתַתָּה לְכָל כִּהֵן שִׁירָצָה וְאִם בָּא אַחַר וְאָמַר הֵילֵךְ סַלַע זֶה וְתָנוּ תְּרוּמָה זֶה לְבֵן בְּתִי כִּהֵן שָׁל זֶה הִיא שְׁתִּירוּמָה שְׁנוּ שְׁנֵאֲמַר כִּי תִבְלֶה לְעֶשֶׂר אֶת כָּל מַעֲשֵׂר תְּבוּאָתְךָ [וְגו'] וְנָתַתָּה לְלוֹי וְגו' (דְּבָרִים כו) תֵּלָה הַפְּתִיב הַנְּתִיבָה בְּמִי שְׁמַעֲשֵׂרָה מַשְׁלו: בְּקִבְעֻתָּא מִתְּכַפְרִי בְּשִׂאֲר הַמְּכַפְרִים שְׁהַפְּרִישׁוּ אַחֲרִים עֲלֵיהֶן שְׁהִקְנוּ לָהֶם הַבַּהֶמָּה לְכַפְּרָה אִף בָּאִן קִנְיָה לָהֶן חֲלָק בּוֹ וְהֵינָא לֹא חֲטָאת הַשְּׁתַּפִּין לְעִין תְּמוּדָה: אִו דִּילְמָא בְּרַפְּיָא מִתְּכַפְרִי בְּלוּמַר אִין בְּפִרְתֵּן קְבוּעָה בּוֹ אֱלָא צַפָּה עַל גַּב בְּפִרְתָּ כִּהֵן גְּדוּל בְּדָבַר הַצַּף עַל פְּנֵי הַמִּים וְאִין הַקִּרְבֵּן נִקְרָא עַל שְׁמֶם וְהַקִּרְבֵּן יַחֲיד הוּא וְיִצְרָף הַעֲרֹזֶל (מְלָכִים ב ו' יו') מִתְּרַגְּמָא וּקְפָא פִּרְזֻלָּא: חֲמַר בְּזָבַח שְׂבָא תַחֲלֵל הַקֹּדֶשׁ מִבְּתַמּוּדָה שְׁהוּמָרָה בּוֹ: שְׁהַזָּבַח וְכוּ' וְלִקְמָה מִפְּרָשׁ וְאִזַּל בְּהִי זָבַח מִשְׁפַּחַת לָהּ: מַה שְׁאִין בֵּן בְּתַמּוּדָה שְׁהַתְּמוּדָה אִינָּה בְּצַבּוֹר וְאִינָּה דוּחָה שְׂבַת שְׁאִין זְמוּנָה קְבוּעַ וְאִינָּה עוֹשֶׂה תְּמוּדָה דְּכְתִיב וְהִיא הוּא וְתַמּוּדָתוֹ וְלֹא תַמּוּדָת תְּמוּדָתוֹ: שְׁהַתְּמוּדָה חֲלָה שְׁלֵה קִדְּשַׁת הַגּוֹף אֲפֻלוּ הִיא בְּעֵלַת מוּם קְבוּעַ בְּשַׁעַת הַתְּמוּדָה וְאִם בָּא לְחַלְלָה אִינָּה יוֹצֵאָה לְחַלִּין אֱלָא לְעִין זְבִיחָה וְאִבְיָלָה בְּלָבַד אֲבָל לֹא לְגִזַּז וְלַעֲבַד שְׁאִין חִלוּק בַּהּ בִּין תָּם לְבַעַל מוּם דְּכְתִיב (וַיִּקְרָא כז) רַע בְּטוֹב אִו טוֹב בְּרַע וְאִם הַמַּר יַיִמַר וְגו': מִשֹּׁא"כ בְּזָבַח שְׁהַזָּבַח אִם קִדַּם הַקֹּדִישׁ אֶת מוּמוֹ אִין יוֹצֵא בְּפִדְיוֹנוֹ לְחַלִּין לְגִזַּז וְלַעֲבַד דְּכְתִיב בְּפִסּוּלֵי הַמְּקַדִּשִׁין (דְּבָרִים יב) תַּזְבַּח וְאִכְלַת בֶּשֶׂר תַּזְבַּח וְלֹא גִיָּה בֶּשֶׂר וְלֹא חֵלֶב אֲבָל קִדַּם מוּמוֹ לְהַקְדִּישׁוֹ הִרִי הוּא בְּמַקְדִּישׁ עֲצִים וְאִבְנִים לְדַמִּי עוֹלָה שְׁאִין קִדְּשַׁת הַגּוֹף עֲלֵיהֶן אֱלָא קִדְּשַׁת דְּמִים בְּלָבַד וְיוֹצֵאִין בְּפִדְיוֹנָן לְחַלִּין גְּמוּרִין בְּדִתְּנָן בְּבִכּוּרוֹת (דף יד.) וּבִשְׁחִימָת חֲלִין (דף קל.) אֱלָא לֹא דְּפַר יוֹם הַכַּפּוּרִים נוֹהֵג בְּצַבּוֹר בְּבִיחִיד דְּחֲטָאוֹת הִיא וְחֲטָאוֹת נוֹהֵגַת בְּצַבּוֹר וְעוֹשֶׂה תְּמוּדָה אֲלֵמָא פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים עוֹשֶׂה תְּמוּדָה: בְּאִלוּ שָׁל אַהֲרֹן דְּיוּם הַכַּפּוּרִים: מֵאִי תְּמוּדָה שְׁם תְּמוּדָה לְעוֹלָם

בְּפַר וְהֵאִי חֲמַר בְּזָבַח מִבְּתַמּוּדָה דְּתַתְּנִי לֹא אֶתְמוּדָה דִּידָה קָרִי אֱלָא הָכִי קְאָמַר חֲמַר בְּזָבַח מַשָּׁם תְּמוּדָה שְׁאִין גַּךְ דְּבַר שְׁמֹנו תְּמוּדָה דוּחָה שְׂבַת וְאֲפֻלוּ הַתְּמוּדוֹת הַקִּרְבּוֹת: אִי הָכִי דָּשֶׁם קִתְּנִי זָבַח נָמִי שֶׁם זָבַח קִתְּנִי וּבִין דָּשֶׁם זָבַח תִּנְיָ תִּנְיָ אֲחִי לְאוּקוּמִי בְּחַד זָבְחָא דְּתַשְׁמַע מִנָּה דְּבַפְּרֹ שָׁל אַהֲרֹן אִו בְּאִילוּ מִירִי דִּלְמָא הָכִי קְאָמַר תִּנְיָ חֲמַר בְּדָבַר שְׁשֹׁמו זָבַח מַדְבָּר שְׁשֹׁמו תְּמוּדָה שִׁישׁ זָבַח נוֹהֵג בְּצַבּוֹר בְּבִיחִיד וְיֵשׁ זָבַח (תְּמוּדָה) שְׁדוּחָה שְׂבַת בְּגוֹן דְּצַבּוֹר אִו דִּיחִיד שְׁזִמְנו קְבוּעַ וְיֵשׁ זָבַח שְׁעוֹשֶׂה תְּמוּדָה בְּגוֹן קִרְבֵּן יַחֲיד: שֶׁם זָבַח לֹא קִתְּנִי הִיא תִּנְיָ אֱלָא בְּחַד זָבְחָא נִקְט לְמַלְתָּה:

מסורת הש"ס
א תמורה ב: ב זבחים ו: נדרים לו: תמורה י: ג תמורה ז: תוספתא תמורה ד משנה תמורה
תורה אור השלם

ואם־בהמה אשר יקריבו מנחה קרבן ליהנה כל אשר יתן ממנו ליהנה יתנה־קדש [ויקרא כז, ט] בזאת נבא אפרן אל־הקדש בפר כור־בקר לחטאת ואיל לעלה [ויקרא טז, ג]

מסורת הש"ס
א ספרי במדבר; ספרא תרוע פרשת יולדת פרק א ה; פסחים צה:
תורה אור השלם

וכלימַעשר בקר וצאן כל אשר יעבר פסח השבט העשירי יתהר קדש ליהנה [ויקרא כז, לב] לא-נשאירו מקונו עד-בקר ונעם לא ישברו-בו ככל-חוקת הפסח יעשו אותו [במדבר ט, יב]

בכּוֹר קִדְּשֵׁנוּ מִקִּחָם כִּין תָּם כִּין זַעַל מוֹם וְאִין לֹא שׁוּם פִּדְיוֹן דְּכַתִּיב בַּהּ (פִּמְדָּקֶר בּוֹקֶמָה בַּפֶּסַח נִרְאָה מִשּׁוּם דַּחְטָטֵא וְאִלּוּ שָׁל אַהֲרֹן לֹא הָיָה לִיה לְמַתְנִינְהוּ בְּלִשׁוֹן וּבְמַעֲשֵׂר בַּהֶמָּה גַּמִּי בְּתִיב (וַיִּקְרָא כ"ז:ג"ג) לֹא יִבְכֹּר בִּין טוֹב לְרַע אֲלֵמָא חָל עַל זַעַל מוֹם וּפְדִיוֹן אִין לֹא דְכַתִּיב (שֵׁם) לֹא יִגְאֹל: אֲלֵא שֶׁם זָבַח לֹא קִתְּנִי אֲלֵא בַּחֲד זָבַח וְזָבַח נִקְט לְמַלְתָּה וְהָאִמֵּר חֲמֵר בּוּ מַה שְׂאִין בָּשָׂם תַּמּוּרָה וְחֲמֵר בָּשָׂם תַּמּוּרָה שְׂאִין בַּחוּרֵי זָבַח שְׂאִינוּ עֲסוּקִין בָּאִין: מֵאִי שְׂנֵא דְלִנְהֵא תִנָּא מְלֵתָה בְּתַרֵּי גִוְיָ: שֶׁם תַּמּוּרָה אַחַת הִיא כֵּן הִתְמַמְרוּת שְׁוֹתָ בְּכָל הַנֶּךְ דְּקִתְּנִי הִבָּא בְּצַבּוֹר וּבְדַחִית שְׂבַת וּבַעֲשִׂית תַּמּוּרָה וּבְגִזָּה וּבַעֲבוּדָה אֲבָל זָבַח לֹא מַצִּי לְמַתְנִי שֶׁם דִּהָא קִתְּנִי גִזָּה וַעֲבוּדָה דְּלֹא מַצִּי לְמִימֵר מַה שְׂאִין בּוּ בָּשָׂם זָבַח דִּהָא אִיבָא בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר: הַקֶּבֶר אִין שׁוֹחֲטִין פֶּסַח עַל הַיְחוּיד כִּר' וְהוּדָה דִּאֲמֵר הֲכִי בְּמַפְקֵת פֶּסְחִים (דף צא.) וְיֵלֵף לָהּ מֵלֹא תוּכַל לְזַבֵּחַ אֶת הַפֶּסַח בַּאֲחַד וְכִין וְאִינוּ דְּאִינוּ בָּא בְּלֹא שְׂתַפִּית אִין עוֹשֶׂה תַּמּוּרָה: מִי דְחִי טְמֵאָה אִיבָא לְמֵאֹר דִּאֲמֵר לְחֻמֵּן בְּשִׁמְעִתּוֹן דְּלֹא דְחִי: וְתִנָּא מֵאִי שְׂנֵא חֲגִיגָה וְכוּ' הֵיאֵא תִנָּא דְּתַמּוּרָה דְּגַבִּי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יַעֲקֹב דִּאֲמִיתִי לְעִיל: בְּכוֹנּוּפִיא בְּרַגְלֵים:

”בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, דְּחֻלִּין עַל פַּעַל מוֹם קְבוּעַ, וְאִין יוֹצְאִין לְחוּלִין לִיגָזוּ וְלִיעָבֵד. אֲלֵא שֵׁם זָבַח לֹא קִתְּנִי. וּמֵאִי שְׂנֵא? תַּמּוּרָה — שֵׁם תַּמּוּרָה אַחַת הִיא. זָבַח — אִיבָא בְּכוֹר וְאִיבָא מַעֲשֵׂר. ”וְלָרֹב שִׁשֻּׁת, אֲדִמּוּקִים לֹא בְּאִילוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, לוֹקְמָה בַּפֶּסַח, דְּדוּחָה אֶת הַשְּׂבַת וְאֶת הַטּוּמְאָה וְעוֹשֶׂה תַּמּוּרָה, דְּקָרְבַן יְחִיד הוּא? קִסְבֵּר: אִין שׁוֹחֲטִין הַפֶּסַח עַל הַיְחִיד. וְנוֹקְמִיָּה בַּפֶּסַח שְׁנִי! מִי דְחִי טוּמְאָה? אָמֵר לִיה רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַבָּא: וְתַנָּא, מֵאִי שְׂנֵא פֶסַח דְּקָרִי לִיה קָרְבַן יְחִיד, וּמֵאִי שְׂנֵא חֲגִיגָה דְּקָרִי לֹא קָרְבַן צִיבוּר? אִי מִשּׁוּם דְּאֲתִי בְּכוֹנּוּפִיא — פֶּסַח נָמִי אֲתִי בְּכוֹנּוּפִיא? אִיבָא פֶסַח שְׁנִי דְלֹא אֲתִי בְּכוֹנּוּפִיא. ”^(א)אָמֵר לִיה: אִם בּוּ יְהָא דוּחָה אֶת הַשְּׂבַת וְאֶת הַטּוּמְאָה! אָמֵר לִיה: אִין, כְּמָאן דְּאָמֵר דְּחִי, דְּתַנָּיָא: פֶּסַח שְׁנִי דוּחָה אֶת הַשְּׂבַת, וְאִינוּ דוּחָה אֶת הַטּוּמְאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אַף דוּחָה אֶת הַטּוּמְאָה. מֵאִי טַעְמָא דְּתַנָּא קִמָּא — אָמֵר לָהּ: מִפְּנֵי טוּמְאָה דְּחִיתוּ וְיַעֲשֶׂה בְּטוּמְאָה?! ”וְרַבִּי יְהוּדָה אָמֵר לָהּ, אָמֵר קָרָא: ”כָּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ”, וְאִפִּילוּ בְּטוּמְאָה. הַתּוֹרָה הִחְזִירָה עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹתוֹ בְּטָהֳרָה, לֹא זָכָה — יַעֲשִׂנוּ בְּטוּמְאָה.

וְתִיפּוּף

זָבַח כְּתִיבָא דְלֹא אֲשַׁכְּחֵן דְּאִקְרִי זָבַח אֲבָל פֶּסַח בְּתִיב זָבַח פֶּסַח הוּא תַּמְנֵא לִי לִקְמֵה בַּפֶּסַח רֵאשׁוֹן וְיִמָּא דְּהִבִּי קֵאֲמֵר חֲמֵר בְּזָבַח שְׂנֵא זָבַח אֲחֵד דְּשִׁין בַּהּ כֵּן הֵי מֵאִי דְּקָא חָשִׁיב דְּנֵהִיב בְּיַחֲוִיד בְּצַבּוֹר וְדוּחָה שְׂבַת וְטוּמְאָה וְעוֹשֶׂה תַּמּוּרָה אִם לֹא קָרֹב בְּזַמְנֵנו דְּהֵינּוּ לִיה מוֹתֵר פֶּסַח וּמְמַרִין בּוּ אֲפֵלוּ לְמֵאֹר דִּאֲמֵר דְּאִין שׁוֹחֲטִין הַפֶּסַח עַל הַיְחוּיד אִם מִשְׁכּוּ בַּעֲלֵיו אֶת וְיִהִים וְלֹא נִשְׂאֵר עָלֵיו אֲלֵא אֲחֵד עוֹשֶׂה תַּמּוּרָה בְּדִאֲמֵרִי' בְּפִרְקָא מִי שְׂהִיָּה טְמֵא (פֶּסְחִים דף צו:) דַּפְּסַח בַּשְּׂאֵר יְמוּת הָשְׂנָה עוֹשֶׂה תַּמּוּרָה מַה שְׂאִין בּוּ בָּשָׂם תַּמּוּרָה חֲמֵר בְּתַמּוּרָה שְׂכַן חֻלָּה עַל זַעַל מוֹם קְבוּעַ וְאִינוּ יוֹצֵא לְחִילוּן לְגִזּוּ וְלַעֲבֹד מַה שְׂאִין בּוּ בְּזָבַח פֶּסַח שְׂאִמְרֵנוּ וּי"ל דְּמוֹתֵר פֶּסַח נָמִי חָל עַל זַעַל מוֹם קְבוּעַ דִּאִם הִפְרִישׁ פֶּסַח וְהִמַּסּ וַעֲבַר עָלָיו הַפֶּסַח הֵי מוֹתֵר פֶּסַח וְאִין יוֹצֵא לְחִילוּן לְגִזּוּ וְלַעֲבֹד כִּין וְהוּדָה דְּקִדְּשׁ הַקּוֹדֶשׁ דַּפְּסַח לְמוּמֵנו: דוּחָה הַשְּׂבַת וְאִין דוּחָה הַטְּמֵאָה נ"ל דְּבִין רַבִּי יְהוּדָה וְבִין רַבְּנֵן גְּמַרִי מִכְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח וְהֵאָּא סְבָרָא פְּלִיגִי דְּתַנָּא קִמָּא סְבֵר בְּכָל חֻקַּת פֶּסַח רֵאשׁוֹן אִין דוּחָה טְמֵאָה אֲלֵא בְּרִיב צַבוֹר אֲבָל בְּמַעֲנוּט צַבוֹר נִדְּחָה מִפְּנֵי הַטְּמֵאָה אֲף פֶסַח שְׁנִי וְרַבִּי יְהוּדָה סְבֵר ה"ק מַה פֶּסַח רֵאשׁוֹן אִין בְּטַל לְגַמְרִי אֲף וְכוּ' אֲבָל מִמְּנוּעֵלוּ בְּמוּנְעֵלוּ בְּגִזְרָה שְׁנָה לֹא גְמַרִינֵן חֲדָא דְּלָמָּה לִי ג"ש הָא אֲחֵיא

שְׂפִיר מִכְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח וְעוֹד אִי מְגֻזְרָה שְׁנָה מֵאִי טַעְמָא דְּתַנָּא קִמָּא דְלֹא דְחִי טְמֵאָה נְגִמֵר מְגֻזְרָה שְׁנָה דְּדְחִי שְׂבַת וְטְמֵאָה וְיִבָּא לְמִימֵר דְּאִרְבֵּה גְמַרִינֵן מִפֶּסַח רֵאשׁוֹן מַה פֶּסַח רֵאשׁוֹן לֹא דְחִי טְמֵאָה בִּיחֻדִּים אֲף פֶסַח שְׁנִי דִאִם בּוּ מַנְלֵן דַּפְּסַח דְּחִי שְׂבַת אֲפֵילוּ בַּשְּׂהִיא בָּא בְּיַחֲוִיד כְּגוֹן שְׂרַב צַבוֹר וְבִין וּמַעֲנוּטן עוֹשִׂין אֶת הִרְאָשׁוֹן בַּשְּׂבַת מַנְלֵן הָא מִתְמַיִד יוֹבָא לְמַגְמֵר אֲלֵא בַּשְּׂכָל יִשְׁכָּרָל עוֹשִׂין פֶּסַח דּוּמִיא דְּתַמִּיד דְּהֵי קִרְבֵּן שָׁל כֵּן יִשְׁכָּרָל וְיִמָּא דִּיו לְבָא מִן הַדִּין לְהִיִּת כְּפִדּוֹן מַה לְהֵלֵן כֵּן יִשְׁכָּרָל אֲף בָּאן כֵּן יִשְׁכָּרָל וְזָקָא אֲלֵא עַל בְּרַחֲקָ בִּין דְּגַמְרִינֵן בּג"ש הֲכִי גְמַרִינֵן מַה לְהֵלֵן בְּמוּנְעֵלוּ אֲפֵלוּ בַּשְּׂבַת וְאִינוּ בְּטַל בַּשְּׂכִיל שְׂהִיא שְׂבַת אֲף בַּפֶּסַח לֹא יִתְבַּטַּל בַּשְּׂבַת וְאִם הֵי כֵּן יִשְׁכָּרָל וְבִין אִוּ יִשְׁכָּרָל רַחוּקָה חוּץ מֵאֲדָם אֲחֵד אוּ שְׁנִים וְחַל ע"פ בַּשְּׂבַת אִי אִמְרַת לֹא דְחִי שְׂבַת בְּיַחֲוִיד דְּרִי הֵיא בְּטַל לְגַמְרִי הֲכִי נָמִי יִמָּא גַבִּי פֶסַח שְׁנִי שְׂכָל יִתְבַּטַּל מִפְּנֵי הַטְּמֵאָה כְּמוֹ פֶסַח רֵאשׁוֹן שְׂאִין בְּטַל לְגַמְרִי בַּשְּׂכִיל טְמֵאָת מַת וְיִבָּא לְמִימֵר דַּת"ק סְבִירָא לָהּ דְּבְמוּנְעֵלוּ קֵאִי אֲפֶסַח רֵאשׁוֹן כְּרַבִּי נִתַּן בְּפִרְקָא מִי שְׂהִיָּה טְמֵא (פֶּסְחִים דף צג.) וּא"כ בַּפֶּסַח שְׁנִי לֹא בְּתִב בְּמוּנְעֵלוּ וְגַמֵּר מִכְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח אֲבָל ר' יְהוּדָה גַּמֵּר שְׂפִיר מִמְּנוּעֵלוּ דְּסְבֵר דְּאֲפֶסַח שְׁנִי קֵאִי דִּהָא בְּשִׁמְעִתָּא קֵאֲמֵר וְרַבִּי יְהוּדָה אָמֵר לָהּ אֲמֵר קִרָּא כֵּכָל חֻקַּת מַכְבֵּל חֻקַּת נִפְקָא לִי גַבִּי קִרְבֵּן ה' לֹא הִקְרִיב בְּמַעֲשֵׂו (פִּמְדָּקֶר ט) לֹא מִקְטַפֵּר כֵּלָל דִּקְרַשׁ אוֹתוֹ לְגִזְרָה שְׁנָה אֲלֵבָא דְּשׁוּם תִּנָּא דְּלֹא דְמִי אִינְיָן שְׁנִכְתָּבוּ בְּלִשׁוֹן צוּי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוּנְעֵלוּ (שֵׁם כח) וְיַעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוּנְעֵלוּ (שֵׁם ט) אֲלֵה תַעֲשׂוּ לָהּ' בְּמוּנְעִיכֶם (שֵׁם כט) וְיִדְבֵּר מִשָּׁה אֶת מַעֲשֵׂי ה' אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (וַיִּקְרָא כג) לַעֲשׂוֹת הַמוּנְעוֹת אֲבָל הֵאִי קִרָּא בְּתִב כִּי קִרְבֵּן ה' לֹא הִקְרִיב בְּמַעֲשֵׂו אֲבָל מִכְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח גְּמַרִינֵן שְׂפִיר וּבְסִבְרָא פְּלִיגִי בְּקַדְשִׁי וּא"ת וְהָא פֶסַח רֵאשׁוֹן לֹא נִפְקָא לָן דְּדְחִי שְׂבַת אֲלֵא מְגֻזְרָה שְׁנָה מִתְמַיִד וְהִיבִי גַמֵּר פֶּסַח שְׁנִי מִנֵּה בְּהִקְיָא הַיְחֵא לְמֵאֹר דִּאֲמֵר דְּבֵר הַלְמֵד בְּגִזְרָה שְׁנָה חוּמֵר וּמַלְמֵד בְּהֶקֶשׁ אֲלֵא לְמֵאֹר דִּאֲמֵר אִינוּ חוּמֵר וּמַלְמֵד מֵאִי אֲבָא לְמִימֵר וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּסְבִירָא לָהּ הִימֵנו וְדָבֵר אַחֵר לֹא הֵי הֶקֶשׁ בִּין דְּמִכְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח גְּמַרִינֵן דְּבִרִּים שְׂכַחוּבִים בַּפֶּסַח רֵאשׁוֹן גּוֹפֵה גְמַרִינֵן מִנֵּה נָמִי מִיַּדִּי גְמַרִינֵן בַּהּ בְּגִזְרָה שְׁנָה אֲבָל קִשָּׁה לְמֵאֹר דִּאֲמֵר כּס"פ אֲחִיּוֹ מְקוּמֵן (וְכַחֲסִים דף נו.) הִימֵנו וְדָבֵר אַחֵר הֵי הֶקֶשׁ וְיִבָּא לְמִימֵר דִּאֲחִיו סְבִירָא לָהּ דְּדָבֵר הֶלְמֵד בְּגִזְרָה שְׁנָה חוּמֵר וּמַלְמֵד בְּהֶקֶשׁ דֹּא"כ מֵאִי טַעְמָא פְּלִיגִי בַּהּ אֲמוּרָאִי בַּפ' אֲחִיּוֹ מְקוּמֵן (וְכַחֲסִים דף נ.) תַּפְּשִׁט חוּמֵר וּמַלְמֵד בְּהֶקֶשׁ מַזְר' יִשְׁמַעֲבָל דִּאֲתִי לִיה הִימֵנו וְדָבֵר אַחֵר הֵי הֶקֶשׁ וְצִרִיבִין אִנוּ לוֹמֵר לְיִדְיָה דְּדָבֵר הֶלְמֵד בְּגִזְרָה שְׁנָה חוּמֵר וּמַלְמֵד בְּהֶקֶשׁ וְחֻמֵר הוּא לוֹמֵר דְּלֵר' יִשְׁמַעֲבָל פֶּסַח שְׁנִי אִינוּ דוּחָה לֹא שְׂבַת וְלֹא טְמֵאָה דֹּא"כ הוּא לָהּ שְׁלֹשׁ מַחְלוּהוֹת בְּדָבֵר וי"ל בִּין דְּכַתִּיב כֵּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ צִרִיבִים אִנוּ לְלַמֵּד כְּמוֹ כּוּן מְמֵנו דְּבֵר שְׁלֵמְדֵנוּ בּוּ בְּגִזְרָה שְׁנָה שֵׂאִם לֹא כּוּן אִינְךָ מִקְּדֵשׁ כֵּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח וְכִי הֵאִי גִוְיָא מִשְׁנֵי לְחֻמֵּן בְּפִרְקָא (וּיּוֹמָא דף נו.) חוּץ מִכְּפֻטִּים בַּחֲד זְמַנָּא גַּמֵּר כְּלוֹמֵר בִּין דְּכַתִּיב וְכוּ יַעֲשֶׂה לָהֶם מוֹשֵׁד צִרִיךְ לַעֲשׂוֹת בִּאֲהֵל מוֹשֵׁד בְּבֵר כֵּן מַה שְׁעֵשֶׂה לְפָנֵי וְלִפְנִים וְכוּ בַּשְּׂעִיר וְאֲפֵילוּ דְּבֵר שְׁלֵמְדוּ בְּהֶקֶשׁ דִּאִם לֹא כּוּן לֹא קִרְבִין בַּהּ וְכוּ יַעֲשֶׂה אֲבָל יֵשׁ פְּרוֹשׁ בַּפֶּסְחִים שְׂמֵגָה בְּהֶם דְּבְמוּנְעֵלוּ גְמַרִי בְּגִזְרָה שְׁנָה וְכוּ נִמְצָא בְּסִפְרֵי כִי קִרְבֵּן ה' לֹא הִקְרִיב בְּמַעֲשֵׂו בָּא הַכְּתִיב וְלַמֵּד עַל פֶּסַח שְׁנִי שְׂדוּחָה אֶת הַשְּׂבַת אוּ יְדָחָה אֶת הַטְּמֵאָה אִמְרַת כֵּל עֲצֻמוּ אִינוּ בָּא אֲלֵא בַּשְּׂכִיל הַטְּמֵאָה וּסְתַמָּא כְּרַבְּנֵן וְצִרִיךְ אִנִּי לְיִשָּׁב מַהֵא שְׂהֶקְשִׁיתִי לְעִיל דּוּרְאִי פֶסַח גַּמֵּר שְׂפִיר מִתְמַיִד דְּאֲפֵילוּ וְיַחֲד עֲבִיד בַּשְּׂבַת דִּהָא תַמִּיד כֵּל שְׂעָה יבֹא בַּשְּׂבַת אֲף פֶסַח כֵּל שְׂעָה יבֹא בַּשְּׂבַת וְאֲפֵילוּ וְיַחֲד וְאֵע"ג דְּתַמִּיד לֹא אֲחֵו בְּיַחֲוִיד בַּשְּׂבַת הֵינוּ מִשּׁוּם דְּלֹא מִשְׁבַּחַת לִיה בְּיַחֲוִיד כֵּלָל אֲבָל פֶּסַח שְׂהִיא בָּא בְּיַחֲוִיד יֵשׁ לָהּ לְלַמֵּד הִימֵנו דְּנִיבִי בַּשְּׂבַת בִּין בְּיַחֲוִיד בִּין בְּצַבוֹר אֲבָל בְּטְמֵאָה בִּין דַּפְּסַח רֵאשׁוֹן גּוֹפֵה זְמַנִּין דְּלֹא דְחִי טְמֵאָה גַּמֵּר וְאִי עֲבָדִי בְּטְמֵאָה וְאִי עֲבָדִי בְּטְמֵאָה הֲכִי נָמִי פֶסַח שְׁנִי וּא"ת לָמָּה לִי גִזְרָה שְׁנָה הָא אֲחֵיא מִכְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח יֵשׁ לוֹמֵר דְּסְבִירָא לָהּ דְּמַמְשִׁיט מִכְּשִׁין הִפְרַט דְּמַצֻּת וּמִדּוּרִים מַה הִפְרַט מִכְּרָשׁ מַצֻּת עֲשֶׂה דְלֹא דְחִי לֹא תַעֲשֶׂה שֵׂישׁ בּוּ כִּרַּת אֲף כֵּל לְמַעֲשׂוֹי שְׂכָל יְדָחָה שְׂבַת שְׂהִיא לֹא תַעֲשֶׂה שֵׂישׁ בּוּ כִּרַּת מִיּהוּ לֵר' נִתֵּן דִּאֲמֵר בְּמוּנְעֵלוּ אֲפֶסַח רֵאשׁוֹן קֵאִי צִרִיךְ לוֹמֵר דַּפְּסַח שְׁנִי דְּדְחִי שְׂבַת נִפְקָא לָהּ מִכְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּשִׁמְעִתּוֹן דְּנִפְקָא לָהּ נָמִי מִהֵתָם וְאֲפֹשֶׁר דְּרַבְּנֵן דְּרַבִּי יְהוּדָה נָמִי סְבִירָא לָהּ הֲכִי כְּרַבִּי נִתֵּן וְלֹא בְּתִב בְּמוּנְעֵלוּ אֲפֶסַח שְׁנִי וְנִפְקָא לָהּ מִכְּכָל חֻקַּת אוּ סְבִירָא לָהּ כִּר' חֲנִנְיָא כּוּן עֲבָדִיא וְרַבִּי דְּקִדְשִׁי בְּמוּנְעֵלוּ בַּפֶּסַח שְׁנִי וְנִפְקָא לָהּ מִמְּנוּעֵלוּ בְּדִאֲתִיאָ בְּסִפְרֵי מִיּהוּ קִשָּׁה לִי דְבַסְפְּרִי קֵאֲמֵר מַשְׁתַּקָּא כִי קִרְבֵּן ה' לֹא הִקְרִיב בְּמַעֲשֵׂו עַל פֶּסַח רֵאשׁוֹן עֲנוּשׁ כִּרַּת אֲתָה אוֹמֵר עַל פֶּסַח רֵאשׁוֹן אוּ אִינוּ אֲלֵא עַל פֶּסַח שְׁנִי אִמְרַת אֲחִיּוֹ מוּנְעֵלוּ זֶה רֵאשׁוֹן וְכַתֵּר הֲכִי קֵאֲמֵר דְּבְמוּנְעֵלוּ בַּפֶּסַח שְׁנִי בְּתִב וְשִׁמָּא הֵינוּ דְּקֵאֲמֵר דְּבֵר אַחֵר בָּא הַכְּתִיב וְלַמֵּד עַל פֶּסַח שְׁנִי שְׂדוּחָה הַשְּׂבַת וְדִקְשָׁא קְמִייתָא לְמֵאֹר דִּאֲמֵר דְּאֲפֶסַח רֵאשׁוֹן קֵאִי וְדָבֵר אַחֵר דְּקֵאֲמֵר לְמֵאֹר דִּאֲמֵר דְּאֲפֶסַח שְׁנִי קֵאִי מִיּהוּ קִשָּׁה דֹּא"כ הֵינָּה לִיה לְמִימֵר בָּא הַכְּתִיב וְלַמֵּד עַל פֶּסַח שְׁנִי לְעִין כִּרַּת דִּאֲוִירִי בַּהּ מַשְׁתַּקָּא מֵאִי טַעְמָא שְׂבָהָה לְכַרַת וְנִקְט מְלֵתָא אַחֲרִיתִי בִין דְּלִמָּאן דִּאֲמֵר דְּאֲשִׁישׁ קָא אֲוִירִי וְהָא אִינְהוּ פְּלִיגִי לְעִין כִּרַּת בְּפִרְקָא מִי שְׂהִיָּה טְמֵא (פֶּסְחִים דף צג.) וְעוֹד אִינוּ כְּבוֹד שֵׁישׁ כִּי הֵאִי גִוְיָא שְׁשׁוּם מְקוֹם בְּצִרִיתָא אַחַת שְׂדוּרָשׁ שְׁנִי דְּקִרְשׁוֹת בַּתָּתָם שְׁסוּתִרִין זוּ אֶת זוּ וּבְתַרֵּי תַנְגִּיא בְּהִרְבָּה מְקוּמוֹת יֵשׁ דְּבֵר אַחֵר אַחֵר דְּבֵר אַחֵר דְּמַקְרָא אֲחֵד וְיִצָּא לְכַמֵּה טַעְמִים אֲבָל כִּי הֵאִי גִוְיָא לֹא אֲשַׁכְּחֵן וְנִרְאָה לִי דִּהֵיאִא דִּקְשָׁא דְּסִפְרֵי כְּרַבִּי אֲתֵיא וּה"פ אוּ אִינוּ אֲלֵא עַל פֶּסַח שְׁנִי כְּלוֹמֵר שְׂכָל יִתְחַבֵּב כִּרַּת אֲרֵאשׁוֹן לַחוּזִיָּה אֲלֵא אֲפֶסַח שְׁנִי מִשּׁוּם דְּקִרָּא בְּכַרְשַׁת פֶּסַח שְׁנִי בְּתִיב וְיִמָּא דִּאֲפֶסַח שְׁנִי חִיב כִּרַּת אֲפֵלוּ הִכָּא דִּשְׁגַב בְּרֵאשׁוֹן וְיַחֲד בַּשְּׁנִי וְלֹא אֲרֵאשׁוֹן אֲפֵלוּ הִיד בְּרֵאשׁוֹן וְשָׁגַב בַּשְּׁנִי אִמְרַת אֲחִיּוֹ בְּמוּנְעֵלוּ זֶה רֵאשׁוֹן כְּלוֹמֵר אִינוּ סְבָרָא כֵּלָל לוֹמֵר דְּאֲשִׁישׁ קֵאִי וְ

 עין משפט גור מצוה

א מיי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' יג:

ב מיי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' יג:

ג מיי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ד מיי' פד' מהל' בית הבחירה הל' ב:

ה מיי' פג' מהל' בית הבחירה הל' יב:

תפֿוֹק לִי דָאָשֶׁר לוֹ אָמַר רַחֲמָנָא מִשְׁלוֹ הוּא מְבִיא דְתַנְיָא כּו' תַּמָּה לִי מֵאִי וְתַפּוֹק לִי בְּשֵׁיזָא דְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּלַעֲיֹל דְּפַר יוה"כ דְּהִפְתָּנִים בְּחִפְיָא הוּא אֶצְטְרִיךְ לֵאחֲוֵי בְּרִיתָא לְיוֹמַר דְּקִרְשֵׁינָן הָכִי מַשְׁלוֹ הוּא מְבִיא כָּל שָׂכָן אִי לֹא קִרְשֵׁינָן הָכִי לֹא הֵוָּה קִרְשֵׁינָן אֲשֶׁר לִי שֶׁהוּא מִתְפַּכֵּר לִי דִתְקַשֵּׁי לָךְ טָפִי וְעוֹד דְּבָכָל הַסְּפָרִים וְשָׂנִים גְּרָסִין בְּסִמּוּךְ שְׁאִנִּי בִּי גִזָּא דְאַהֲרֹן וּל"ג אֵלָּא אֵלָּא שְׂרַשֵּׁי גֵרָם אֵלָּא וְנִרְאָה לִי דְהָכִי פִּירוּשׁוֹ תַפּוֹק לִי דְאֲשֶׁר לִי אָמַר רַחֲמָנָא דְמַשְׁמַע שֶׁהוּא מִתְפַּכֵּר בּוֹ וּמַשְׁמַע חֲבָל אַחֲרֵי לֹא מְכַפְּרִי וּמַשְׁנִי הֲאִי אֲשֶׁר לִי קִרְשֵׁינָן מַשְׁלוֹ הוּא מְבִיא חֲבָל לְעוֹלָם אִימָא לָךְ דְּאִינְהוּ נִמְי מְכַפְּרִי מִקְדָּעָא כְּתַנְיָא וְכוּ' וְהָדָר פִּרִּיךְ וּלְטַעֲמִיךְ הֵא דְמִיתִי מִבְּרִיתָא דְלֹא קִרְשֵׁינָן לִיָּה לְהֵאִי אֲשֶׁר לִי לְיוֹמַר שֶׁהוּא לְבָדוֹ מִתְפַּכֵּר בּוֹ אֵלָּא לְיוֹמַר מַשְׁלוֹ הוּא מְבִיא אֶחָיו וּמִבְּרִיתָא מַשְׁמַע דְּאֶחָיו מִתְפַּכְּרִין בּוֹ מַה תַּרְצֵה לִי בְּזֵה וְהֵא הֵא בְּהֵא תִלְיָא בִּין דְּמוֹדִית לִי דְמַשְׁלוֹ הוּא מְבִיא א"כ אֶחָיו הִכְהֵנִים לֹא מְכַפְּרִי בַּה דְאִי לֹאֹ דְקִנּוּ לִיָּה בְּגוּה הִיכִי מְכַפְּרִי בַּה וּמַשְׁנִי שְׁאִנִּי בִּי גִזָּא וְכוּ': טְרַקְסִין פִּרַשֵׁי פִּנִּים [וַחֲוִין] וי"מ טַרְקָסִין מַלְשׁוֹן טְרוּקוֹן גָּלִי (בְּרִכּוֹת כח.) שְׁסָנוֹר הֵוָּה לְפָנִים הֵימָנוּ הַלְלוּחֹת שְׁנִתְּנוּ בְּסִינִי: וְעַבּוּד שְׁתִּי פִּרְכַּת תַּמָּה וְלִיעָבֵד פִּרְכַּת אַחַת שְׁעָבִידָה אִמָּה וְלִי נִרְאָה דְמַשְׁמַע לָהּ לְרַבָּנָן פִּי דְקִרָא וְהִבְדִּילָהּ הַפִּרְכַּת לְכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וְגו' (שְׁמוֹת כ"ו:ל"ג) שְׁמַעַד חִיצוֹן שֶׁל פִּרְכַּת וְהֵא קֹדֶשׁ וּמִתְחַלֵּת עָבִידָה וּלְפָנִים וְהֵא הַכּל קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים וְלִהָכִי לֹא מְצִי לְמַעֲבַד פִּרְכַּת אַחַת שְׁעָבִידָה אִמָּה וּלְאוֹקוּמָה בְּמָקוֹם אִמָּה טַרְקָסִין דְּלִמָּא קֹדֶשְׁתָּה בְּלַחֲוִין וְנִמְצָא דְמִתְחַלֵּת עָבִידָה וּלְפָנִים אִינוּ הַכּל קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים אַע"ג דְּבִמְקָדָשׁ רֵאשׁוֹן אוֹקוּמָה הִתֵּם אִמָּה טַרְקָסִין ע"פ הַדְּבֹר עָבִיד בְּדִכְתִּיב הַכּל בְּכַתֵּב וְאִי בָּעוּ לְמַעֲבַד פִּרְכַּת צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת בְּמִוּ שְׁעָשׂוּ בְּמַשְׁכָּן בְּדִאֲתִיבָא בְּפ' קוּמָא דְבִבְאָ בְּתִרָא (דף ג:) גְּמִירִי אוֹ פּוֹלִיָּה בְּפִרְכַּת אוֹ פּוֹלִיָּה בְּבָנָן הָכִי נִמְי גְּמִירִי דְאִי בְּשֵׁי לְמַעֲבַד פִּרְכַּת לַעֲבָדוּ כִּי הִיכִי זַעֲבָדוּ בְּמַשְׁכָּן דְּמִתְחַלֵּת עָבִי הַפִּרְכַּת וּלְפָנִים הֵוָּה קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים חֲבָל הַשְׁתָּא זַעֲבּוּד שְׁתִּי פִּרְכַּת נִיחָא חֲזָא אוֹקוּמָה בְּתַחֲלַת מָקוֹם אִמָּה טַרְקָסִין וְהַשְׁנִיָּה בְּסוּף אִמָּה טַרְקָסִין בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדָשִׁים בְּסוּף חֲלָל הַעֲשָׂרִים שֶׁל קֹדֶשׁ הַקֹּדָשִׁים לְצַד הַחוּץ דְּבוֹקָה לְמָקוֹם סוּף אִמָּה טַרְקָסִין דְאִי מָקוֹם אִמָּה טַרְקָסִין בְּלְפָנִים הָכִי מַעֲבִי פִּרְכַּת הַחִיצוֹנָה וּלְפָנִים הֵוָּה קֹדָשִׁי הַקֹּדָשִׁים הַכּל וְאִי מָקוֹם אִמָּה טַרְקָסִין בְּלַחֲוִין מַעֲבִי הַפִּרְכַּת הַשְׁנִיָּה וּלְפָנִים הֵוָּי קֹדָשִׁי הַקֹּדָשִׁים חֲבָל רַבִּי יוֹסִי סְבִירָא לָהּ

וְהִבְדִּילָהּ הַפִּרְכַּת הֵינוּ בֵּין חֲלָל לְחֲלָל שְׁחֻצָה לָהּ קֹדֶשׁ וְחֲלָל שְׁלִפְנִים

הֵימָנָה קֹדָשִׁי הַקֹּדָשִׁים זַעֲבִיד עָבִידָה אִמָּה אִי נִמְי דְּלִמָּא בְּשִׁטְרָא לָהּ דְּקֹדֶשְׁתָּה אִמָּה טַרְקָסִין בְּלְפָנִים נִמְצָא דְלִזְדִּידָה דְּמִתְחַלֵּת עָבִידָה וּלְפָנִים הֵוָּי קֹדֶשׁ קֹדָשִׁים:
לְמַזְבֵּחַ הָא אֲמַרְן בְּפִרְקָא אֲמַר הִמְנָה (לַעֲלִי יוֹמָא דף לג:) שְׁאִין הַמַּזְבֵּחַ מְבָנָן אֵלָּא מַשׁוּךְ חֲמִשָּׁא בְּלַפְנֵי חוּץ:
לְמִיַּעַל

הוציאו לו פרק חמישי יומא

וְתַפּוֹק לִי בְּשֵׁיזָא דְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּלַעֲיֹל דְּפַר יוה"כ דְּהִפְתָּנִים בְּחִפְיָא הוּא

א"וְתִיפּוֹק לִי ד"אָשֶׁר לוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא — מִשְׁלוֹ הוּא מְבִיא. דְּתַנְיָא:‏^(N) "אָשֶׁר לוֹ" — מִשְׁלוֹ הוּא מְבִיא, וְלֹא מִשְׁלַ צִיבוּר. יָכוֹל לֹא יָבִיא מִשְׁלַ צִיבוּר — שְׁאִין הַצִּיבוּר מִתְפַּכְּרִין בּוֹ, אָבֵל יָבִיא מִשְׁלַ אֶחָיו הַכְהֵנִים — שְׁהָרִי אֶחָיו הַכְהֵנִים מִתְפַּכְּרִים בּוֹ, תִּלְמוּד לּוֹמַר: "אָשֶׁר לוֹ". יָכוֹל לֹא יָבִיא, וְאִם הָבִיא כְּשֶׁר — תִּלְמוּד לּוֹמַר שׁוֹב: "אָשֶׁר לוֹ" — שְׁנָה הַפְּתוּב עָלָיו לַעֲכָב. יוֹלִיטַעְמִיָּהּ, אֶחָיו הַכְהֵנִים אִי לָאוּ דְקִנּוּ בְּגוּיָה הִיכִי מְכַפֵּר לָהּ? אֵלָּא שְׁאִנִּי בִּי גִזָּא דְאַהֲרֹן דְּאֶפְקָרִיָּה רַחֲמָנָא גָבִי אֶחָיו הַכְהֵנִים. הָכָא [גָבִי תַמּוּרָה] נִמְי: שְׁאִנִּי בִּי גִזָּא דְאַהֲרֹן דְּאֶפְקָרִיָּה רַחֲמָנָא גָבִי אֶחָיו הַכְהֵנִים.^(א) מִתְנִי' הִנָּה מְהִלָּה בְּהִיכָל עַד שְׁמַגִּיעַ לְבִין שְׁתֵּי הַפְּרוּכֹת הַמְבַדִּילוֹת בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים, וּבִינְיָהֶן אִמָּה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: לֹא הִיתָה שָׁם אֵלָּא פְּרוּכַת אַחַת בַּלְבָּד, שְׁנַאֲמַר: "וְהִבְדִּילָהּ הַפְּרוּכַת לְכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים".

אָמַר רַבִּי יוֹסִי רַבִּי יוֹסִי לְרַבָּנָן! וְרַבָּנָן אָמְרִי לָהּ: הֲנִי מִיַּלִּי בְּמַשְׁכָּן, אָבֵל בְּמִקְדָּשׁ שְׁנִי בֵּין דְּלֹא הוּאִי אִמָּה טְרַקְסִין, וּבְמִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן הוּא דִּהּוּאִי, וְאִיסְתַּפְּקָא לָהּ לְרַבָּנָן בְּקִדּוּשְׁתִּיהּ, אִי כְּלַפְנֵים אִי כְּלַחוּץ, וְעַבּוּד שְׁתִּי פְּרוּכֹת. תָּנוּ רַבָּנָן: בֵּין הַמַּזְבֵּחַ לְמִנְזָרָה הִנָּה מְהִלָּה, דְּבָרִי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: בֵּין שְׁלַחַן לְמַזְבֵּחַ. וַיֵּשׂ אוֹמְרִים: בֵּין שְׁלַחַן לְבוֹתָל. מֵאֵן יֵשׂ אוֹמְרִים? אָמַר רַב חֲסֵדָא: רַבִּי יוֹסִי הִיא, דְּאָמַר: פִּיתְחָא בְּצִפּוֹן קָאִי. וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר לָהּ: פִּיתְחָא בְּדָרוֹם קָאִי. וְרַבִּי מֵאִיר פִּמָּאֵן סְבִירָא לִיָּה? אִי כְּרַבִּי יְהוּדָה סְבִירָא לִיָּה — גִּיעוּל כְּרַבִּי יְהוּדָה, אִי כְּרַבִּי יוֹסִי סְבִירָא לִיָּה — גִּיעוּל כְּרַבִּי יוֹסִי! לְעוֹלָם כְּרַבִּי יוֹסִי סְבִירָא לִיָּה, וְאָמַר לָהּ: שׁוּלְחָנוֹת צִפּוֹן וְדָרוֹם מוּנַחֲזִין, וּמִפְסָקָא לִיָּה שְׁלַחַן וְלֹא מִתְעַיִיל לִיָּה. "וְאִיבְעִית אִימָא: לְעוֹלָם מִזְרַח וּמַעֲרָב מוּנַחֲזִין, וּמַשׁוּם שְׁכִינָה לֹא אוֹרַח אֲרַעָא

דְּמִתְפַּכְּרִי בַּה דְּהָא אֲשֶׁר לוֹ כְּתִבַּ בַּה תִּלְתָּא זְמַנִּי לְמַעוּמִי צַבוּר וְאֶחָיו הַכְהֵנִים דְּלֹא מִדִּידֵהוּ אֲתִי תִלְתָּא אֲשֶׁר לוֹ כְּתִיבִי בַּה בְּתִרִי קִרְאִי וְהַקְרִיב אֶהְרֹן וְגו' וְהַקְרִיב תַנְזִיָּא וְשַׁחַט אֶת פֶּר הַחֲטָאתָא אֲשֶׁר לוֹ: אֵלָּא שְׁאִנִּי בִּי גִזָּא וְכוּ' גְּרָסִין: אֶפְקוּרִיָּה אֶפְקוּרִיָּה לְגַבִּי הֵךְ כְּפִרְהָ: מִתְנִי' מְהֵלָךְ בְּהִיכָל נִכְנֵם וּמְהֵלָךְ לְתוֹכוֹ לְמַעֲרָב: שְׁתִּי הַפִּרְכַּת פְּרוּפּוֹת מִן הַצִּפּוֹן לְדָרוֹם אַחַת חִיצוֹנָה וְאַחַת פְּנִימִית: וּבִינְיָהֶן לוֹוִיר אִמָּה: גְּמ' אִמָּה טַרְקָסִין כִּךְ נִקְרָאת כְּתָל מַחֲצֵה שְׁהַפְסִיק בְּמִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן חֲבָל בְּמִקְדָּשׁ שְׁנִי שְׁהִיָּה גְבוּהָ (מֵאָה) אִמָּה לֹא עֲשֵׂאוּהוּ לְכִּי שְׁלֹא הֵיוּ עָבִידָה אֵלָּא אִמָּה וְאִינָּה וְכוּלָּהּ לַעֲמֹד בְּגִבְהָ (מֵאָה) אִמָּה וְלִהּוֹסִיף עַל עָבִידָה אִי אֶפְשֶׁר דְּכְתִיב הַכּל בְּכַתֵּב מִיַּד ה' עָלִי הַשְּׂכִיל (דְּבָרִי הַיּוֹמִים א כ"ח:י"ט): וְאִסְתַּפְּקָא לָהּ בְּמָקוֹם הַמַּחֲצֵה אִי בְּלְפָנִים אִי בְּלַחוּץ: וְעַבּוּד שְׁתִּי פִּרְכַּת לְקַלָּט בְּעִיָּהֶן לוֹוִיר מָקוֹם הַמַּחֲצֵה: בֵּין הַמַּזְבֵּחַ וּלְמַנּוּכָה הִיָּה מְהֵלָךְ כְּשֶׁבֶא לְכַנֵּם הִיָּה בּוֹקַע בְּהִיכָל דְּרָךְ הַדָּרוֹם לְהֵלָךְ בֵּין מַזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וּלְמַנּוּכָה שְׁהִיא בְּדָרוֹם וְהוּלָךְ עַד הַפִּרְכַּת: בֵּין שְׁלַחַן וּלְמַזְבֵּחַ דְּרָךְ הַצִּפּוֹן: רַבִּי יוֹסִי הִיא דְאָמַר בְּמִתְנִי' לֹא הִיָּתָה שָׁם אֵלָּא פִּרְכַּת אַחַת וְאַחַל הַכְּתָל הַצִּפּוֹנִי הִיָּה רֵאשֶׁה כְּפוּל וּפְרוּפָה בְּקֶרֶם זֶהָב בְּלַפִּי חוּץ וְכוּ' נִכְנָסִין לְפָנֵי וּלְפָנִים כְּתַנְיָא מִתְנִי' אֵלְבָּא דְרַבָּנָן הַחִיצוֹנָה פְּרוּפָה מִן הַדָּרוֹם הַפְּנִימִית מִן הַצִּפּוֹן וְרַבִּי יוֹסִי דְאָמַר אִין שָׁם אֵלָּא אַחַת פְּרִישְׁתָּה בְּצִפּוֹן הִיא דְּבִהָא לֹא בְּלִיג דְּכִנְיָסְתּוּ לְתוֹךְ חֲלָל בֵּית קֹדָשִׁי הַקֹּדָשִׁים בְּצִפּוֹן הֵוָּה: פִּתְחָא בְּדָרוֹם קָאִי דְשְׁתִּי פִּרְכַּת הֵיוּ שָׁם וְהַחִיצוֹנָה פְּרוּפָה מִן הַדָּרוֹם כְּדִתְּנָן מִתְנִי' וּלְקַמֵּן פִּרִּיךְ לִר' יְהוּדָה גָּעוּל בֵּין מַנּוּכָה לְכְתָל: שְׁלַחָנוֹת צִפּוֹן וְדָרוֹם מְנַחֲזִין עֲשֶׂר שְׁלַחָנוֹת עֲשֶׂה שְׁלֵמָה שְׁנַאֲמַר (דְּבָרִי הַיּוֹמִים ב ד':ז'-ח') חֲמֵשׁ מִיַּמִּין וְחֲמֵשׁ מִשְׁמָאל וְתַנְיָא בְּמַנְחוּת (צח:) אִי אֶפְשֶׁר לְיוֹמַר חֲמֵשׁ מִיַּמִּין הַפְּתַח וְחֲמֵשׁ מִשְׁמָאל הַפְּתַח שְׂאֵם אִתָּה אוֹמַר כּוּן מַצֵּינוּ שְׁלַחַן בְּדָרוֹם וְהַתּוֹרָה אִמָּרָה וְהַשְׁלַחַן תַּפּוּן עַל צֶלַע צִפּוֹן (שְׁמוֹת כ"ו:ל"ה) אֵלָּא שֶׁל מַשֶּׁה בְּאֲמַעַע חֲמֵשׁ מִיַּמִּינוֹ וְחֲמֵשׁ מִשְׁמָאלוֹ וּפְלִיגִי בַּה תַנְזִיָּא אִיבָא לְמֵאֵן דְאָמַר מִזְרַח וּמַעֲרָב מְנַחֲזִין וְאִיבָא לְמֵאֵן דְאָמַר צִפּוֹן וְדָרוֹם מְנַחֲזִין וּר"מ סְבִירָא לָהּ כְּמֵאֵן דְאָמַר צִפּוֹן וְדָרוֹם שְׁלַחָנוֹת מִן הַצִּפּוֹן לְדָרוֹם הֵיוּ חֲמֵשׁ בְּשׁוּרָה אַחַת פּוֹנוֹת רֵאשֶׁה שֶׁל זוֹ לְרֵאשֶׁה שֶׁל זוֹ וְהַשְׁלַחַן אֲמַתִּים אֶרְכּוֹ הִרִי עֲשֶׂר אַמוֹת וְעַל פִּרְחָךְ צִרִיךְ הִיָּה לְסַמֵּךְ רֹאשׁ

הַשְׁלַחַן הַצִּפּוֹנִי לְכַתֵּל שְׂאֵם אִתָּה מוֹשְׁכּוֹ לְהֵלֵן מִן הַכְּתָל נִמְצָא מִן הַשְׁלַחַן הַדְּרוּמִי מִקְצֵתוֹ יוֹשָׁב בְּדָרוֹם שְׁהֵיכָל רְחוּבֵי עֲשָׂרִים אִמָּה נִמְצָא צִפּוֹן שְׁלִי עֲשֶׂר אִמָּה וְאִי אֶפְשֶׁר לְהִיוֹת כְּלוֹם מִן הַשְׁלַחַן בְּדָרוֹם הַלָּכֵךְ מִפְסָקִי שְׁלַחָנוֹת אֶת הַדְּרָךְ וְלֹא מִתְעַיִיל לִיָּה בֵּין שְׁלַחַן לְכַתֵּל וְאִם תֵּאמַר אֵף בֵּין הַמַּזְבֵּחַ לְשַׁלַּחַן אִין דְּרָךְ שְׁהִרִי הַמַּזְבֵּחַ בְּאֲמַעַע הֵיכָל וְרֹאשׁ הַשְׁלַחַן הַדְּרוּמִי כְּמוֹךְ

לְמַזְבֵּחַ הָא אֲמַרְן בְּפִרְקָא אֲמַר לָהֶם הִמְנָה (לַעֲלִי יוֹמָא דף לג:) שְׁאִין הַמַּזְבֵּחַ מְבָנָן אֵלָּא מַשׁוּךְ חֲמִשָּׁא בְּלַפְנֵי חוּץ:

מסורת הש"ס

א שבועות יד; ספרא אחרי מות פרשה ב ב
ב תוספתא יומא

תורה אור השלם

והקריב אהרן את־זֶרֶם החטאת אשר־לוֹ וזָכַר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדֵי בִיתוֹ וְשָׁחַט אֶת־זֶרֶם החטאת אֲשֶׁר־לוֹ [ויקרא טז, יא]

והקריב אהרן את־זֶרֶם החטאת אשר־לוֹ וזָכַר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדֵי בִיתוֹ וְשָׁחַט אֶת־זֶרֶם החטאת אֲשֶׁר־לוֹ [ויקרא טז, יז]

וְנִתְּנָה אֶת־הַפִּרְכָּת תַּחַת הַקִּרְסִים (והבאת שְׁמוֹה מִבֵּית לַפִּרְכָּת אֶת אֶרֶון הַעֲדוּת וְהַבְדִּילָהּ הַפִּרְכָּת לְכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים [שמות כז, לג])

עין משפט בר מצוה
--

א מוי' פד' מהל' בית הבחירה
הל' ג:

הַבַּיִת עַד הַגָּג וְהָא דְּכַתִּיב וְעִשְׂרִים אֲמָה קוֹמְתוֹ הֵינּוּ כֵּל הַבַּיִת קוֹמְתוֹ הֵינּוּ עַד עֲלִיַּת בַּיִת קִדְּשִׁי הַהֲגָשִׁים וּבַב"ב פָּרָק הַמוֹכֵר פְּרוֹת (שָׂבָא בְּתָרָא דָּף צח:) פָּרִיךְ לִיָּה וּמִשְׁנֵי עֲשָׂרִים אֲמָה קוֹמְתוֹ מִשְׁפַּת פְּרוּכִים וּלְמַעְלָה שֶׁהַפְּרוּכִים שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה הַעוֹמְדִים בַּחֲקָקָע מִשְׁנֵי צַדִּי הָאֲרוֹן גָּבֵהֶם עֶשְׂרֵי אַמּוֹת: כְּתוּל הַהִיכָל שֶׁשׁ וְהַתָּא שֶׁשׁ וּכְתוּל הַתָּא חֲמֵשׁ תַּמִּשֶׁ וְהַכְּתִיב הִצִּיעַ הַתַּחֲתוֹנָה חֲמֵשׁ בְּאַמָּה רַחֲבָהּ (מַלְכוּס א ו' י"ו) וַי"ל דְּהִכָּא מַיְיָרִי בְּתָא הָאֲמַצְעִי דְּכַתִּיב וְהַתִּיכֹנֶה שֶׁשׁ בְּאַמָּה רַחֲבָה כִּי מִגְּרָעִית נָתַן לַבַּיִת כָּסִיב וּפַר"י דַּה"פ דְּחִרָא שְׁעָבִי כְּתוּל הַהִיכָל לֹא הָיָה עוֹה כִּכּוּל מְקוּם שָׂאֵם בֶּן הָיִי צְרִיכוֹת לְנֻקַּב הַחוּמָה לְתַחַב בַּהּ רִאשִׁי הַקּוֹרוֹת שֶׁל הַתָּא וְזֶה לֹא רָצוּ לַעֲשׂוֹת בֶּן יִרְקֻבוּ אֲלֵא עָשׂוּ אֶת חוּמַת הַהִיכָל בַּמַּשְׁרָב לְמַטָּה שְׂבָעָה אַמּוֹת וְהַצְרִיכוּ לְגָרֵעַ מִמֶּנָּה אֲמָה כְּנָגַד תַּקְרַת הַתָּא הָאֲמַצְעִי לְהַנִּיחַ רִאשִׁי הַקּוֹרוֹת עַל אוֹתָהּ כְּנִיסָה וְשׁוֹב הַצְרִיכוּ לְגָרֵעַ עוֹד אֲמָה כְּנָגַד תַּקְרַת תָּא הַשְּׁלִישִׁי לְכִיכּוּר הַתַּחֲתוֹנָה חֲמֵשׁ בְּאַמָּה רַחֲבָהּ וְהַתִּיכֹנֶה ו' בְּאַמָּה רַחֲבָהּ וְהָג' ז' בְּאַמָּה רַחֲבָהּ וְהֵינּוּ דִּתְנֹן בְּמִם' מַלּוּת [פ"ד מ"ד] הַתַּחֲתוֹנָה רַחֲבָהּ חֲמֵשׁ וְהַרְבֵּב שֶׁשָּׂה רִיבֵב שֶׁשָּׂה הֵינּוּ הַתַּקְרָה הַמַּפְסָקַת בַּיָּנָה לַתָּא הַתִּיכֹנֶה שְׁעַל גִּבַּהּ וְהָאֲמַצְעִית שֶׁשׁ וְהַרְבֵּב ז' וְהַקָּשָׁה ר"י בַּר מִרְדְּכַי אִי לְמַטָּה קָא חֲשִׁיב הִכָּא לָשֵׁם לֹא הָיְתָה הַתָּא שֶׁשׁ אֲלֵא חֲמֵשׁ וְאִי בַּתִּיכֹנֶה קָא חֲשִׁיב מֵאִלּוּ קֵאֲמַר כְּתוּל הַהִיכָל שֶׁשׁ וְהָא כִּכֵּר נִגְרַע מִמֶּנָּה כְּנָגְדָהּ וּלְכַי מַה שֶּׁפִּרְשָׁנוּ נִיחָא דְּכַתְּל הַהִיכָל כְּנָגַד תָּא הַתַּחֲתוֹנָה הִיָּה עֲבָיָה ז' וּכְנָגַד הַתִּיכֹנֶה עֲבָיָה ו' כִּי כִכֵּר נִגְרַע מִמֶּנָּה אֲמָה וְהִכָּא כְּנָגַד הַתִּיכֹנֶה קָא חֲשִׁיב דְּהָיִי הָתֵם כְּתוּל הַהִיכָל ו' וְהַתָּא ו' וּא"ת וְאַמְרֵא לֹא קָא חֲשִׁיב לְמַטָּה כְּתוּל

הַהִיכָל ז' וְהַתָּא ה' וְאִיזִי וְאִזִּי חַד שְׁעוֹרָא הוּא י"ל דְּנִיחָא לִיָּה לְמַחְשָׁב בְּמִקּוּם שֶׁהִיָּה כְּתוּל הַהִיכָל ו' בְּמוֹ כְּתוּל מִזְרְחֵי שֶׁל הִיכָל שֶׁהִיָּה בְּמוֹ כּוּ ו' אִי נָמִי נִרְאֶה לַר"י שֶׁהַמְּגִדְרוֹת הֵיּי כִּכּוּל הַכְּתָלִים כְּכַתְּל הַהִיכָל וּבִכְתְּלֵי הַתָּא וּבִכְתְּלֵי הַהִיכָל הִיָּה לְמַטָּה ו' אַמּוֹת וּמִחֲצָה וּכְתְּלֵי הַתָּא ה' אַמּוֹת וּמִחֲצָה וּבִשְׁהִיָּה מִגְרַע חֲצִי אֲמָה מִכָּל כְּתוּל בְּדַכְּתִיב כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת כָּסִיב וּמִצָּא הַתָּא הַתַּחֲתוֹנָה חֲמֵשׁ עַל חֲמֵשׁ וְהַתִּיכֹנֶה שֶׁשׁ עַל שֶׁשׁ וְהַשְּׁלִישִׁית שְׂבָע עַל שְׂבָע וְהָא דְּחִתְנִי רִבֵּב שֶׁשׁ וְרִבֵּב שְׂבָע אור"י דְּהֵינּוּ אֲרִיךְ הַמְּגִדְרוֹת הַרְאֵשׁוֹנָה הִיָּא שֶׁשׁ וְהַמְּגִדְרוֹת הַשְּׁנִיָּה אֲרַבָּה שְׂבָעָה וְחָרִי לְהוּ רִבֵּב לְכַי שֶׁהַמְּגִדְרוֹת כְּשֵׁינ שׁוּרָה בּוֹלְטָת כְּשֵׁינ שְׁשָׁנֵינוּ בַּמַּפְסָקַת תַּמִּיד בַּפ"ק (דָּף פה:) בַּיַּת גָּדוֹל הָיָה וּמִקְּוֹ רִיבֵידִים וְקֵאֲמַר בַּגַּמ' רִיבֵידִים מֵאִי נִינְהוּ. גִּוְרִתָּא דְּאַצְטוֹנָתָא דְּסַלְחִי בְּהוּ לְאַצְטוֹנָתָא שֶׁהִיּוּ עוֹשִׂין כְּשֵׁינ אֲרַצְטוֹנאוֹת סָטוּ לְכַנִּים מִסְטָיו מַעֲלֹתָם שֶׁל אֲבָנִים שְׁקוֹרִין דְּגוֹרֵד וּלְשׁוֹן רִבֵּב הוּא שׁוּרָה עוֹד פַּר"י דְּנִרְחָהּ לוּ דְּכַתְּל הַהִיכָל שֶׁשׁ וְהַתָּא שֶׁשׁ דְּלִמְטָה לְגַמְרִי קָא חֲשִׁיב וְאֵע"ג דְּכַתִּיב בַּמַּשְׁבָּה דְּמַלְכוּס חֲמֵשׁ בְּאַמָּה רַחֲבָהּ שֶׁל מַפְסָקַת מַדּוּת דְּבַיִת שְׁנֵי הֵי חֲלונָיון מִשָּׁל שְׁלֹמֹה בְּמוֹ שֶׁהִי חֲלונָיון מִמַּשְׁבָּה דִּיחֻזְחָחַל לַעֲשִׂתִּי דְּכַתִּיב בִּיחֻזְחָחַל (מֵאָה) בְּתַר דְּפִרְשִׁי הִיכָל וּבַיִת קִדְּשִׁי הַהֲגָשִׁים כְּתִיב וְרַחֵב הַצֵּלַע ד' אַמּוֹת וְצֵלַע הֵינּוּ תָא בְּדִאֲמַר פ' הַמוֹכֵר הַבַּיִת (ב"ב דָּף סא.) וּכְתִיב גַּמִּי הָתֵם (שֵׁם) וְהַצֵּלְעוֹת צֵלַע אֵל צֵלַע שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ פְּעֻמִּים אֲלֵמָא דְּלֵא הוּי בְּהַהִיכָל אֲלֵא ל"ג תָּאִים וּבַמַּפְסָקַת מַדּוּת [פ"ד מ"ג] תַּנּוּ ל"ח תָּאִים הֵיּי שֵׁם ט"ו בְּצַפּוֹן וּט"ו בְּצָרוֹם וְשִׁמְנֹה בַּמַּשְׁרָב וְהָר' יִצְחָק בַּר מִרְדְּכַי פִּי' דְּלֵא בְּהִיכָל הֵיּי הַמְּגִדְרוֹת אֲלֵא בְּתָא הֵיּי וְהָא דְּתַנּוּ רִבֵּב שֶׁשׁ הֵינּוּ שׁוּרֹת אֲבָנִים עֲלִיוִנִים שֶׁל כְּתוּל הִצִּיעַ הַתַּחֲתוֹנָה שְׁעַלְיָה מִנְּחִים רִאשִׁי הַקּוֹרוֹת וּבִשְׁהִיָּתָה אוֹתָהּ שׁוּרָה רַחֲבָה שֶׁשׁ נִמְצְאָת שְׁהִיָּתָה בּוֹלְטָת אֲמָה שְׂעָבִי כְּתוּל הַתָּא לֹא הִיָּה אֲלֵא ה' אַמּוֹת וּלְכַךּ בּוֹלְטָת אֲמָה מִבְּחִין לְכַי שֶׁהִי צְרִיכִין לְכַנֵּם אֲמָה מִקּוּם הַנַּחַת הַקּוֹרוֹת לְבַלְתִּי לַחֲז' בְּקִיּוּרוֹת הַבַּיִת וְנִמְצָא דְּשַׁבְּשׁוּ גַּמִּי כִּשֶּׁהִיּוּ בּוֹנִיםִין אֲמָה הִיָּתָה הַחוּמָה מִכָּל מְקוּם גַּדְיוֹן עֲבָי ה' אַמּוֹת לְכַי שֶׁבְּמִקּוּם אֲמָה הַכְּנִיסָה נִתְּפָסָה אֲמָה מִבְּחִין וְלֹא נִהְיָרָא לַר"י דְּלֵמָּה הֵיּי מוֹסְיָפִין אֲמָה אִי מִחֲמַת חֲזָק הַחוּמָה כִּכִּי שֶׁתָּהָא כִּכּוּל מְקוּם לְכַל הַפְּחוּת ה' אֲדַרְבָּה אוֹתָהּ תּוֹסַפַּת הִיָּא גְרָעוֹן שֶׁהִיָּה בְּגִין בּוֹלֵט אֲמָה חוּז לַתַּחֲתוֹן וּמַכְבִּיד עֲלָיו וְעוֹד קָשָׁה הַתַּנַּח רִבֵּב שֶׁשׁ אֲבֵב רִיבֵב שְׂבָע לְמָה וּבִשְׁהִיָּה רִבֵּב שְׂבָע לְמַעְלָה ז' נִמְצָא שֶׁהִיָּה בּוֹלֵט חוּז לַחוּמָה שְׁתֵּי אַמּוֹת שְׂבָעִי הַחוּמָה חֲמֵשׁ וּמָה הֵיּי צְרִיכִין לְבַלְיַט שְׁתֵּי אַמּוֹת וְהֵלֵא לֹא הֵיּי בּוֹנִיםִין בְּצִיעַ הַשְּׁלִישִׁית אֲלֵא אֲמָה שֶׁהִיָּה שְׂבָע אַמּוֹת רַחֲבָהּ אֲמָה אַחַת יוֹתֵר מִן הַתִּיכֹנֶה וְעוֹד לְכַי דְּכִרְוִי הֵיּי נִקְבִין כְּתוּל הַהִיכָל וְיוֹתֵר הִיָּה נָכוֹן לְנֻקַּב כְּתָלֵי הַתָּא וְעוֹד דְּלִשְׁנָא דְּחִרָא כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת מִשְׁמַע הִיכָל וְלֹא תָאִים דְּלֵא אִינְקִרוּ בַּיִת מִיָּה הָא לֹא תִשְׁנִיָּא דְּמַצְיֵנוּ לְמִימַר מִגְרָעוֹת נָתַן לְדְּבִיר שֶׁהִיָּה לַבַּיִת כָּסִיב דְּהֵינּוּ לְכַתְּלֵי הַתָּאִים וְאִנִּי שְׁמַעְתִּי בַּשֵּׁם רַבִּינוּ יִצְחָק הַבְּחוֹר שֶׁלֹּא הִיָּה כְּכַתְּל הַהִיכָל לֹא מִגְרָעוֹת וְלֹא כְּנִיסָה וְלֹא בְּלִיטָה וְרִאשִׁי הַקּוֹרוֹת הֵיּי מִנְּחִין מִכְּתוּל תָּא לְכַתְּל תָּא שְׂבָנְגְלוּ וּבַמִּקּוּם הַנַּחַת הַקּוֹרוֹת הִיָּה כְּנִיסָה בְּכַתְּל הַתָּא חֲצִי אֲמָה מִזָּה וְחֲצִי אֲמָה מִזָּה וְכַל הַתָּאִים הֵיּי שְׁוִים מִמְזוּרַח לַמַּשְׁרָב שֶׁשׁ אַמּוֹת בִּין הַתַּחֲתוֹנָה [צִין] הַתִּיכֹנֶה בִּין הַשְּׁלִישִׁית וּכְתוּל הַתָּא חֲמֵשׁ אֲבֵב מַצְפּוֹן לְדָרוֹם הַתַּחֲתוֹנָה ה' וְהַתִּיכֹנֶה ו' וְהַשְּׁלִישִׁית שְׂבָע וְהַשְּׁתָּא נִיחָא כְּתוּל הַהִיכָל ו' וְהַתָּא שֶׁשׁ וּכְתוּל הַתָּא [חֲמֵשׁ] דְּבִין הַתַּחֲתוֹנָה בִּין הַתִּיכֹנֶה בִּין הַשְּׁלִישִׁית הֵיּי שֶׁשׁ מִמְזוּרַח לַמַּשְׁרָב וּכְתוּל הִיכָל שֶׁשׁ וּכְתוּל הַתָּא חֲמֵשׁ בִּין לְמַעְלָה:

הוציאו לו פרק חמישי יומא

כַּל אֲרִיךְ הַהִיכָל וְכַל שְׂשָׂה וְעִשְׂרִים אֲמָה קוֹמְתוֹ רַש"י פִּי' בְּפִי' מַלְכוּס דְּהָא דְּאֲמַר לְעִיל וְשְׁלֹשִׁים אֲמָה קוֹמְתוֹ הֵינּוּ כֵּל הַבַּיִת עַד הַגָּג וְהָא דְּכַתִּיב וְעִשְׂרִים אֲמָה קוֹמְתוֹ הֵינּוּ עַד עֲלִיַּת בַּיִת קִדְּשִׁי הַהֲגָשִׁים וּבַב"ב פָּרָק הַמוֹכֵר פְּרוֹת (שָׂבָא בְּתָרָא דָּף צח:) פָּרִיךְ לִיָּה וּמִשְׁנֵי עֲשָׂרִים אֲמָה קוֹמְתוֹ מִשְׁפַּת פְּרוּכִים וּלְמַעְלָה שֶׁהַפְּרוּכִים שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה הַעוֹמְדִים בַּחֲקָקָע מִשְׁנֵי צַדִּי הָאֲרוֹן גָּבֵהֶם עֶשְׂרֵי אַמּוֹת: כְּתוּל הַהִיכָל שֶׁשׁ וְהַתָּא שֶׁשׁ וּכְתוּל הַתָּא חֲמֵשׁ תַּמִּשֶׁ וְהַכְּתִיב הִצִּיעַ הַתַּחֲתוֹנָה חֲמֵשׁ בְּאַמָּה רַחֲבָהּ (מַלְכוּס א ו' י"ו) וַי"ל דְּהִכָּא מַיְיָרִי בְּתָא הָאֲמַצְעִי דְּכַתִּיב וְהַתִּיכֹנֶה שֶׁשׁ בְּאַמָּה רַחֲבָהּ כִּי מִגְּרָעִית נָתַן לַבַּיִת כָּסִיב וּפַר"י דַּה"פ דְּחִרָא שְׁעָבִי כְּתוּל הַהִיכָל לֹא הָיָה עוֹה כִּכּוּל מְקוּם שָׂאֵם בֶּן הָיִי צְרִיכוֹת לְנֻקַּב הַחוּמָה לְתַחַב בַּהּ רִאשִׁי הַקּוֹרוֹת שֶׁל הַתָּא וְזֶה לֹא רָצוּ לַעֲשׂוֹת בֶּן יִרְקֻבוּ אֲלֵא עָשׂוּ אֶת חוּמַת הַהִיכָל בַּמַּשְׁרָב לְמַטָּה שְׂבָעָה אַמּוֹת וְהַצְרִיכוּ לְגָרֵעַ מִמֶּנָּה אֲמָה כְּנָגַד תַּקְרַת הַתָּא הָאֲמַצְעִי לְהַנִּיחַ רִאשִׁי הַקּוֹרוֹת עַל אוֹתָהּ כְּנִיסָה וְשׁוֹב הַצְרִיכוּ לְגָרֵעַ עוֹד אֲמָה כְּנָגַד תַּקְרַת תָּא הַשְּׁלִישִׁי לְכִיכּוּר הַתַּחֲתוֹנָה חֲמֵשׁ בְּאַמָּה רַחֲבָהּ וְהַתִּיכֹנֶה ו' בְּאַמָּה רַחֲבָהּ וְהָג' ז' בְּאַמָּה רַחֲבָהּ וְהֵינּוּ דִּתְנֹן בְּמִם' מַלּוּת [פ"ד מ"ד] הַתַּחֲתוֹנָה רַחֲבָהּ חֲמֵשׁ וְהַרְבֵּב שֶׁשָּׂה רִיבֵב שֶׁשָּׂה הֵינּוּ הַתַּקְרָה הַמַּפְסָקַת בַּיָּנָה לַתָּא הַתִּיכֹנֶה שְׁעַל גִּבַּהּ וְהָאֲמַצְעִית שֶׁשׁ וְהַרְבֵּב ז' וְהַקָּשָׁה ר"י בַּר מִרְדְּכַי אִי לְמַטָּה קָא חֲשִׁיב הִכָּא לָשֵׁם לֹא הָיְתָה הַתָּא שֶׁשׁ אֲלֵא חֲמֵשׁ וְאִי בַּתִּיכֹנֶה קָא חֲשִׁיב מֵאִלּוּ קֵאֲמַר כְּתוּל הַהִיכָל שֶׁשׁ וְהָא כִּכֵּר נִגְרַע מִמֶּנָּה כְּנָגְדָהּ וּלְכַי מַה שֶּׁפִּרְשָׁנוּ נִיחָא דְּכַתְּל הַהִיכָל כְּנָגַד תָּא הַתַּחֲתוֹנָה הִיָּה עֲבָיָה ז' וּכְנָגַד הַתִּיכֹנֶה עֲבָיָה ו' כִּי כִכֵּר נִגְרַע מִמֶּנָּה אֲמָה וְהִכָּא כְּנָגַד הַתִּיכֹנֶה קָא חֲשִׁיב דְּהָיִי הָתֵם כְּתוּל הַהִיכָל ו' וְהַתָּא ו' וּא"ת וְאַמְרֵא לֹא קָא חֲשִׁיב לְמַטָּה כְּתוּל

הַהִיכָל ז' וְהַתָּא ה' וְאִיזִי וְאִזִּי חַד שְׁעוֹרָא הוּא י"ל דְּנִיחָא לִיָּה לְמַחְשָׁב בְּמִקּוּם שֶׁהִיָּה כְּתוּל הַהִיכָל ו' בְּמוֹ כְּתוּל מִזְרְחֵי שֶׁל הִיכָל שֶׁהִיָּה בְּמוֹ כּוּ ו' אִי נָמִי נִרְאֶה לַר"י שֶׁהַמְּגִדְרוֹת הֵיּי כִּכּוּל הַכְּתָלִים כְּכַתְּל הַהִיכָל וּבִכְתְּלֵי הַתָּא וּבִכְתְּלֵי הַהִיכָל הִיָּה לְמַטָּה ו' אַמּוֹת וּמִחֲצָה וּכְתְּלֵי הַתָּא וּבִכְתְּלֵי הַהִיכָל הִיָּה לְמַטָּה ו' אַמּוֹת וּמִחֲצָה וּבִשְׁהִיָּה מִגְרַע חֲצִי אֲמָה מִכָּל כְּתוּל בְּדַכְּתִיב כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לַבַּיִת כָּסִיב וּמִצָּא הַתָּא הַתַּחֲתוֹנָה חֲמֵשׁ עַל חֲמֵשׁ וְהַתִּיכֹנֶה שֶׁשׁ עַל שֶׁשׁ וְהַשְּׁלִישִׁית שְׂבָע עַל שְׂבָע וְהָא דְּחִתְנִי רִבֵּב שֶׁשׁ וְרִבֵּב שְׂבָע אור"י דְּהֵינּוּ אֲרִיךְ הַמְּגִדְרוֹת הַרְאֵשׁוֹנָה הִיָּא שֶׁשׁ וְהַמְּגִדְרוֹת הַשְּׁנִיָּה אֲרַבָּה שְׂבָעָה וְחָרִי לְהוּ רִבֵּב לְכַי שֶׁהַמְּגִדְרוֹת כְּשֵׁינ שׁוּרָה בּוֹלְטָת כְּשֵׁינ שְׁשָׁנֵינוּ בַּמַּפְסָקַת תַּמִּיד בַּפ"ק (דָּף פה:) בַּיַּת גָּדוֹל הָיָה וּמִקְּוֹ רִיבֵידִים וְקֵאֲמַר בַּגַּמ' רִיבֵידִים מֵאִי נִינְהוּ. גִּוְרִתָּא דְּאַצְטוֹנָתָא דְּסַלְחִי בְּהוּ לְאַצְטוֹנָתָא שֶׁהִיּוּ עוֹשִׂין כְּשֵׁינ אֲרַצְטוֹנאוֹת סָטוּ לְכַנִּים מִסְטָיו מַעֲלֹתָם שֶׁל אֲבָנִים שְׁקוֹרִין דְּגוֹרֵד וּלְשׁוֹן רִבֵּב הוּא שׁוּרָה עוֹד פַּר"י דְּנִרְחָהּ לוּ דְּכַתְּל הַהִיכָל שֶׁשׁ וְהַתָּא שֶׁשׁ דְּלִמְטָה לְגַמְרִי קָא חֲשִׁיב וְאֵע"ג דְּכַתִּיב בַּמַּשְׁבָּה דְּמַלְכוּס חֲמֵשׁ בְּאַמָּה רַחֲבָהּ שֶׁל מַפְסָקַת מַדּוּת דְּבַיִת שְׁנֵי הֵי חֲלונָיון מִשָּׁל שְׁלֹמֹה בְּמוֹ שֶׁהִי חֲלונָיון מִמַּשְׁבָּה דִּיחֻזְחָחַל לַעֲשִׂתִּי דְּכַתִּיב בִּיחֻזְחָחַל (מֵאָה) בְּתַר דְּפִרְשִׁי הִיכָל וּבַיִת קִדְּשִׁי הַהֲגָשִׁים כְּתִיב וְרַחֵב הַצֵּלַע ד' אַמּוֹת וְצֵלַע הֵינּוּ תָא בְּדִאֲמַר פ' הַמוֹכֵר הַבַּיִת (ב"ב דָּף סא.) וּכְתִיב גַּמִּי הָתֵם (שֵׁם) וְהַצֵּלְעוֹת צֵלַע אֵל צֵלַע שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ פְּעֻמִּים אֲלֵמָא דְּלֵא הוּי בְּהַהִיכָל אֲלֵא ל"ג תָּאִים וּבַמַּפְסָקַת מַדּוּת [פ"ד מ"ג] תַּנּוּ ל"ח תָּאִים הֵיּי שֵׁם ט"ו בְּצַפּוֹן וּט"ו בְּצָרוֹם וְשִׁמְנֹה בַּמַּשְׁרָב וְהָר' יִצְחָק בַּר מִרְדְּכַי פִּי' דְּלֵא בְּהִיכָל הֵיּי הַמְּגִדְרוֹת אֲלֵא בְּתָא הֵיּי וְהָא דְּתַנּוּ רִבֵּב שֶׁשׁ הֵינּוּ שׁוּרֹת אֲבָנִים עֲלִיוִנִים שֶׁל כְּתוּל הִצִּיעַ הַתַּחֲתוֹנָה שְׁעַלְיָה מִנְּחִים רִאשִׁי הַקּוֹרוֹת וּבִשְׁהִיָּתָה אוֹתָהּ שׁוּרָה רַחֲבָה שֶׁשׁ נִמְצְאָת שְׁהִיָּתָה בּוֹלְטָת אֲמָה שְׂעָבִי כְּתוּל הַתָּא לֹא הִיָּה אֲלֵא ה' אַמּוֹת וּלְכַךּ בּוֹלְטָת אֲמָה מִבְּחִין לְכַי שֶׁהִי צְרִיכִין לְכַנֵּם אֲמָה מִקּוּם הַנַּחַת הַקּוֹרוֹת לְבַלְתִּי לַחֲז' בְּקִיּוּרוֹת הַבַּיִת וְנִמְצָא דְּשַׁבְּשׁוּ גַּמִּי כִּשֶּׁהִיּוּ בּוֹנִיםִין אֲמָה הִיָּתָה הַחוּמָה מִכָּל מְקוּם גַּדְיוֹן עֲבָי ה' אַמּוֹת לְכַי שֶׁבְּמִקּוּם אֲמָה הַכְּנִיסָה נִתְּפָסָה אֲמָה מִבְּחִין וְלֹא נִהְיָרָא לַר"י דְּלֵמָּה הֵיּי מוֹסְיָפִין אֲמָה אִי מִחֲמַת חֲזָק הַחוּמָה כִּכִּי שֶׁתָּהָא כִּכּוּל מְקוּם לְכַל הַפְּחוּת ה' אֲדַרְבָּה אוֹתָהּ תּוֹסַפַּת הִיָּא גְרָעוֹן שֶׁהִיָּה בְּגִין בּוֹלֵט אֲמָה חוּז לַתַּחֲתוֹן וּמַכְבִּיד עֲלָיו וְעוֹד קָשָׁה הַתַּנַּח רִבֵּב שֶׁשׁ אֲבֵב רִיבֵב שְׂבָע לְמָה וּבִשְׁהִיָּה רִבֵּב שְׂבָע לְמַעְלָה ז' נִמְצָא שֶׁהִיָּה בּוֹלֵט חוּז לַחוּמָה שְׁתֵּי אַמּוֹת שְׂבָעִי הַחוּמָה חֲמֵשׁ וּמָה הֵיּי צְרִיכִין לְבַלְיַט שְׁתֵּי אַמּוֹת וְהֵלֵא לֹא הֵיּי בּוֹנִיםִין בְּצִיעַ הַשְּׁלִישִׁית אֲלֵא אֲמָה שֶׁהִיָּה שְׂבָע אַמּוֹת רַחֲבָהּ אֲמָה אַחַת יוֹתֵר מִן הַתִּיכֹנֶה וְעוֹד לְכַי דְּכִרְוִי הֵיּי נִקְבִין כ

זב:

עין משפט גזר מצורה
א מוּי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א: ב מוּי' פד' מהל' בית הבחירה הל' א: ג מוּי' פד' מהל' בית הבחירה הל' א:
ד מוּי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:
ה מוּי' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' ח:

שְׁאֵת מְשַׁקְּדִים מְחַר אַרוּר וְקַם תַּמָּה הוּא דָּלָא נִקְטִינְהוּ כְּסָדֵר שְׁהָן כְּתוּבִים בַּתּוֹרָה וְהָכִי הָיָה לַיָּה לְמִימֵר שֶׁאֵת אַרוּר מְחַר מְשַׁקְּדִים וְקַם וּא־ת אִמְרֵא לֹא דַרְשִׁינְהוּ לַהּ לַפְּנִיָּהּ וּלְאַחֲרֶיהֶם כְּמוֹ בְּנִשְׁךְ וּבְמִרְבִּית (וַיִּקְרָא כֹה) דְּדַרְשִׁינָן לַיָּה בְּפָרָק אִיזְהוּ נִשְׁךְ (כ"מ סא.) לַפְּנִיָּו וּלְאַחֲרָיו וְכִמוֹ וְרַחֵן דְּדַרְשִׁינָן לַיָּה בְּפ' אִמֵּר לָהֶם הַמִּנְּהָ (לְעֵיל יוּמָא דָף נא:.) אֲפֻשְׁט וְאֲפֻשְׁ יִי"ל גַּבִּי שֶׁאֵת אִי קָהִי אֵלֶּם תִּיטִיב אִזְ הוּא לָשׁוֹן כְּלִיחָה וְאִי קָהִי אִלֵּאִם לֹא תִיטִיב אִזְ הוּא לָשׁוֹן גְּשִׁילוֹת שְׁוֹן וְכוּן אַרוּר אִי קָהִי אֲשׁוּר אִזְ קָהִי אֲשֶׁכֶם שְׁהוּא כְּנֻשָׁן דְּכַתִּיב אַרוּר כְּנֻשָׁן וְאִי קָהִי אֲלֻפֶּס אִזְ קָלָל אֻפֶּס וְכוּן מְחַר אִי קָהִי אֲמִלְחָמָה וְאִכְנִי נֻצַּב עַל רֹאשׁ הַגְּבֻעָה הַיּוֹם לְהַתְּפַלֵּל קֳדָם הַמִּלְחָמָה בְּדַכְתִּיב הַיַּעֲרָךְ שׁוּעָךְ. לֹא בַּצֵּר (אִיזב לו.) אִזְ אִי קָהִי אֲלִנְכִי נֻצַּב מְחַר לְהַתְּפַלֵּל וְכוּן וְקַם וּלְכִי שְׁאִין פְּרוּשָׁם שְׁנָה ע"כ אִין לָהֶם הַכְּרַע בְּכָל אֲפֻשְׁקָדִים קָשָׁה וַיִּי"ל מִשׁוֹם דְּאִיבָא אֲתַנְחַתָּא בְּגַבִּיעִים וּבְמִנוּרָה אֲרַבְּעָה גַבִּיעִים וּמִשְׁמַעוּ מְשַׁקְּדִים בַּסְּתוּרִיָּה וּפְרָחִיָּה וּקְרָא אַחֲרֵינָא מוֹדַחָא דְּמִשְׁקָדִים לֹא קָהִי אֲלֹא אֲנִיבִיעִים דְּכַתִּיב שְׁלֵשָׁה גַבִּיעִים מְשַׁקְּדִים וּלְהָכִי אִין לוֹ הַכְּרַע וְהָא דְּפִלְגִינִי תַנְחִי בְּזַבְחִים בְּפ' שְׁנִי (דף כד.) גַּבִּי וְלָקַח הַפֶּהן מִשֶּׁם הַסְּטָאֵת בְּאַצְבָּעוֹ וְנָתַן (וַיִּקְרָא ד) דְּאִיבָא דְּמוּקִי בְּאַצְבָּעוֹ אֲלִיקוּסָה וְאִיבָא דְּמוּקִי אֲנִתִינָה וְאִיבָא דְּמוּקִי אֲסַרְנוּיָה וְשֵׁ לְפָרָשׁ טַעֲמָא דְּמֵאֵן דְּמוּקִי לַיָּה אֲסַרְנוּיָה מִשׁוֹם דְּפֻשְׁטָא דְּקִרָא אֲלִיקוּסָה דְּלֻפְּנִי קָהִי וּמוּקִימִינוּן לַיָּה גַּמִּי אֲנִתִינָה בְּדֹאשְׁכַּחן בְּמִנוּאִים בְּדַכְתִּיב וְלָקַחַת מִשֶּׁם הַפֵּר וְנִתְמָה עַל קַרְנֵת הַמִּזְבֵּחַ בְּאַצְבָּעָךְ (שְׁמוֹת כט.) וְהִתֵּם עַל פֶּרֶךְךָ קָהִי אֲנִתִינָה וּמֵאֵן דְּלֹא מוּקִי לַיָּה אֲלֹא אֲלִיקוּסָה פְּמִשְׁמַעוּתִיָּה וּמֵאֵן דְּמוּקִי לַיָּה אֲנִתִינָה וְלִיף מִמִּנוּאִים דְּהִתֵּם לֹא קָהִי אֲלֹא אֲנִתִינָה דְּלֻפְּנִי וְלֹא אֲלִיקוּסָה דְּלֻפְּנִי פְּנִיָּו: הוּא יוֹסֵף הַבְּבִלִי כּו' וְהָא דְּאִמֵּר לַיָּה רַב אִסִּי לְרַבִּי שִׁילָא בְּפ' בְּנוֹת בּוֹתִים (נָגַה דָף לו:.) אֲנָא הוּא אִיסִי בְּן וַיֹּאדָה דְּהוּא אִיסִי בְּן גוּר אֲרִיָּה דְּהוּא אִיסִי בְּן גַּמְלִיאֵל דְּהוּא אִיסִי בְּן מַהֲלָאֵל אִסִּיתָא דְּנַחֲשָׁא דְּלֹא שְׁלֵט בַּהּ רוּחָבָא וְלֹא קֹאמֵר גַּמִּי דְּהוּא יוֹסֵף הַבְּבִלִי דְּהוּא יוֹסֵף אִישׁ הַיּוֹנֵל שְׁהָרִי כַּל הַשְּׁמוֹת הַלָּלוּ הָיָה לוֹ בְּדַמְשַׁמַּע הַבָּא יִי"ל דְּלֹא קָא חֲשִׁיב הִתֵּם אֲלֹא שְׁמוֹת דְּאִיסִי דְּדִמְיָא לְשִׁמּוֹ שֶׁל רַב אִסִּי: יֻצָּא וּבָא לוֹ דֶּרֶךְ בְּנִיסְתּוֹ אַע"ג דְּבִיֹּאשׁ דְּרַךְ אַחֲוָרָיו לֹא שְׁמָה בִּיֹּאשׁ בְּדֹאמֵר פ' שְׁנִי גִּשְׁבּוּעוֹת (ד' יז:) הַנִּכְנָם לְבִית הַמִּנְּנֻעַ אֲבֵלוּ נִכְנָם בָּלוּ חוּץ מִחֻמְּמוֹ מְהֵרָה מִדְּאֲבָטְרִין, וְהַבָּא אֵל הַבֵּית (וַיִּקְרָא יִי"ד:מ"ו) דְּרַךְ בִּיֹּאשׁ אֲסַרָה תּוֹרָה וַעֲיֹאשׁ דְּרַךְ אַחֲוָרָיו שְׁמָה וַעֲיֹאשׁ בְּדֹאמֵר הַבָּא דֹאע"ג דְּכַתִּיב וַיּוּצֵא אֵל הַמִּזְבֵּחַ (וַיִּקְרָא ט"ז:י"ח) יוּצֵא דְרַךְ אַחֲוָרָיו בְּתַלְמִיד הַנִּפְטָר מִרְבּוֹ:

שְׁאֵת הֵלֵא אִם תִּיטִיב שֶׁאֵת (בְּרַאשִׁית ל"ז:)" וּלְשׁוֹן כְּלִיחָה הוּא אִזְ שֶׁאֵת אִם לֹא

הוציאו לו פרק חמישי יומא

”שְׁאֵת”. **”מְשׁוּקְדִים”**. **”מְחַר”**. **”אַרוּר”**. **”וְקַם”**.

”וְהַתְּנִיָּא: הוּא יוֹסֵף אִישׁ הוּצָל, הוּא יוֹסֵף הַבְּבִלִי, הוּא אִיסִי בְּן יְהוּדָה, הוּא אִיסִי בְּן גּוּר אַרְיָה, הוּא אִיסִי בְּן גַּמְלִיאֵל, הוּא אִיסִי בְּן מַהֲלָאֵל, וּמָה שְׁמוֹ — אִיסִי בְּן עֲקִיבָא שְׁמוֹ. בְּדֹאוּרֵייתָא — לִיבָא, בְּדַנְבִיאי — אִיבָא.”^(א) וּבְדֹאוּרֵייתָא לִיבָא? וְהָא אִיבָא דְּבַעֲי רַב חֲסֵדָא: **”וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עוֹלוֹת כְּבָשִׂים וַיַּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים פָּרִים”** — אִזְ דִּילְמָא אִידִי וְאִידִי פָּרִים! לָרַב חֲסֵדָא מְסַפְקָא לִיָּה, לְאִיסִי בְּן יְהוּדָה פְּשִׁיטָא לִיָּה.^(א) מִתְּנִי הַחִיצוּנָה הֵיתָה פְּרוּפָה מִן הַדְּרוֹם, וּפְנִימִית מִן הַצָּפוֹן. מַהֲלָךְ בִּינִיָּהוּן, עַד שְׁמַגִּיעַ לְצָפוֹן. הַגִּיעַ לְצָפוֹן — הוּפְּהָ פְּנִיו לְדְרוֹם, מַהֲלָךְ לְשִׁמְאֵלוֹ עִם הַפְּרוּכָת עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְאַרוֹן, אֲ”הַגִּיעַ לְאַרוֹן — נוֹתַן אֶת הַמַּחְתָּה בֵּין שְׁנֵי הַבָּדִים. צָבַר אֶת הַקְּטָרֵת עַל גַּבִּי גְּחָלִים, וְנִתְמַלֵּא כָּל הַבֵּית כּוּלּוֹ עֶשֶׂן. יוּצָא וּבָא לוֹ בְּדֶרֶךְ בֵּית בְּנִיסְתּוֹ, וּמִתְּפַלֵּל תְּפִלָּה קְצָרָה בַּבֵּית הַחִיצוֹן. וְלֹא הָיָה מֵאַרְיָה בְּתַפְּלָתוֹ, שְׁלֹא לְהַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל.

גַּמִּי בְּמֵאִי עֲסָקִינוּ? אִילִימָא בְּמִקְדָּשׁ רֹאשׁוֹן, מִי הוּוּ פְּרוּכָת? אֲלֹא בְּמִקְדָּשׁ שְׁנִי, מִי הוּהּ אַרוֹן?^(ב) **”וְהַתְּנִיָּא:** מִשְׁנַגְנִז אַרוֹן — נִגְנָזָה עֲמוֹ צִנְצֻנָת הַמֶּן, וּצְלוּחִית שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה, וּמִקְלוֹ שֶׁל אֶהֱרֹן וּשְׁקָדִיָּהּ וּפְרָחִיָּה, וְאַרְגֹּז שְׁשָׁגְרוּ פְּלִשְׁתִּים דוֹרוֹן לְאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁנַאֲמַר: **”וּכְלִי הַזֶּהב אֲשֶׁר הִשִּׁיבוּתֶם לוֹ אֲשֶׁם תְּשִׁימוּ בְּאַרְגֹּז מִצְדּוֹ וּשְׁלַחְתֶּם אוֹתוֹ וְהִלָּךְ”**.

’וּמִי גִנְזוּ — יֹאשְׁיָהוּ גִנְזוּ. מָה רָאָה שְׁנַגְנִזוּ? רָאָה שְׁכָתוּב: ”וַיֹּלֶךְ ה' אוֹתָהּ וְאֵת מַלְכָּהּ אֲשֶׁר תָּקִים עָלֶיהָ”, עָמַד וּגִנְזוּ.^(ג)**שְׁנַאֲמַר: ”וַיֹּאמֶר לְלוֹאִים הַמְּבִינִים לְכָל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים לְה' תָּנוּ אֶת אַרוֹן הַקּוֹדֶשׁ בַּבֵּית אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אִין לָכֶם מִשָּׂא בַכְּתָף עֲתָה עֲבֹדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְאֵת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל”**. וְאִמֵּר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֲתִיָּא **”שְׁמָה” שְׁמָה”**, וְאֲתִיָּא **”דוֹרוֹת” דוֹרוֹת”**. וְאֲתִיָּא **”מִשְׁמֶרֶת” מִשְׁמֶרֶת”**. לְעוֹלָם בְּמִקְדָּשׁ שְׁנִי, וּמֵאִי **”הַגִּיעַ לְאַרוֹן”** — מְקוֹם אַרוֹן. וְהָא קְתַנִּי: נָתַן אֶת הַמַּחְתָּה לְבִין שְׁנֵי הַבָּדִים! אִימָא: **”כְּבִין שְׁנֵי הַבָּדִים”**. צָבַר אֶת הַקְּטָרֵת עַל גַּבִּי גְּחָלִים. תָּנוּ כְּמֵאֵן דְּאִמֵּר צוּבְרָה. תַּנִּי חֲדָא: צוּבְרָה פְּנִימָה שְׁהִיא חוּצָה לוֹ. וְתַנִּיָּא אִידָהּ: צוּבְרָה חוּצָה שְׁהִיא פְּנִימָה לוֹ.^(ד)**אִמֵּר אַבְיִי: תַּנְאִי הִיא. וְאִמֵּר אַבְיִי: מְסִתְּבָרָא כְּמֵאֵן דְּאִמֵּר פְּנִימָה שְׁהִיא חוּצָה לוֹ — דִּתְנִין, מְלַמְּדִין אוֹתוֹ: הַזֶּהר**

שְׁלֵא

תַּמִּיד בְּמִשְׁיבָה עַד רֹאשׁ הַמַּחְתָּה הַשְּׁנִי

לְצַבְרָה בְּרֹאשׁ הַפּוּנָה חוּצָה לְצַד הַיַּכְּכַל שְׁהִיא פְּנִימָה לוֹ בְּצַד גּוּפוֹ וְהוּלֵךְ וְעֻבַּר

תַּמִּיד הֵלָּאָה עַד רֹאשׁ הַמַּחְתָּה הַשְּׁנִי:

תִּיטִיב וּלְשׁוֹן גְּשִׁילוֹת שְׁוֹן הוּא: מְשַׁקְּדִים אֲרַבְּעָה גַבִּיעִים מְשַׁקְּדִים (שְׁמוֹת כה) אִזְ מְשַׁקְּדִים בַּסְּתוּרִיָּה וּפְרָחִיָּה: מְחַר וַיּוּצֵא הֵלָּחֶם בְּעַמְלָן מְחַר (שֵׁם יז) אִזְ צֹא וְהֵלָּחֶם בְּעַמְלָן מִיָּד וּמְחַר אִנְכִי נֻצַּב וְהָיִם אִי אֲפֵה צְרִיךְ לְתַפְּלָתִי: אַרוּר וּבִרְעוּסַם עָקְרוּ שׁוּר (בְּרַאשִׁית מ"ט:ז') אַרוּר שׁוּר שֶׁל שְׂכָם שְׁהוּא מְאֲרוּר כְּנֻשָׁן אִזְ אַרוּר אֻפֶּס בִּי עַז:

וְקַם הֵנָּה שְׂכַב עִם אֲבִתָּיָה וְקַם (דְּבָרִים ל"א:ט"ז) וְכֹאן רַמְזוֹ לוֹ תַּחֲוִית הַמַּתִּים אִזְ וְקַם הַשֵּׁם הָיָה וְהָיָה: וַיַּעֲלוּ עוֹלוֹת כְּבָשִׂים וּנ"מ לְפָסֵק בָּאֵן אֶת הַטַּעַם בְּאַתְנַחְתָּא אִזְ דְּלִמָּא אִיזִי וְאִיזִי פָּרִים וְאִין אֲתַנְחַתָּא בְּטַעַם עוֹלוֹת אֲלֹא טַעַם גָּרֵשׁ וַיַּעֲלוּ עוֹלוֹת כְּדִי שִׁיתְחַבֵּר לְשָׁל אַחֲרֵיוֹ: מִתְּנִי הַחִיעוּנָה פְּרוּפָה מִן הַדְּרוֹם רַבְּנָן קֹאמְרִי לָהּ: פְּרוּפָה רֹאשֶׁה כְּפוּלָה לְצַד הַחוּץ וְנִאֲחֻזַּת בְּקֶרֶם שֶׁל זֶהב לְהוֹיֵת פְּתוּחָה וְעוֹמְדָתִי: מַהֲלָךְ בִּינִיָּהוּן נִכְנָם בַּפְּרִיפֵת הַדְּרוֹם וּמַהֲלָךְ בִּינִיָּהוּן עַד שְׁמַגִּיעַ לְפְרִיפֵת הַצָּפוֹן: הַגִּיעַ לְצָפוֹן וּמִשְׁנַכְנָם לְתוֹךְ הַקָּלָל הַפֵּךְ פְּנִיָּו לְדְרוֹם לִילָךְ עַד בֵּין הַבָּדִים שְׁהֶם בְּאַמְצַע הַקָּלָל בְּדֹאמֵר מַר (כ"ב דף צט.) אַרוֹן שְׁעָשֶׂה מִשֶּׁה הָיָה לוֹ אִיזִיר עֲשֶׂרָה אַמוֹת צְבִית קֲדָשִׁי הַקְּדָשִׁים לְכָל רוּחַ וְרוּחַ: מַהֲלָךְ לְשִׁמְאֵלוֹ עִם הַפְּרָכֵת שֶׁהַמַּהֲלָךְ מִצָּפוֹן לְדְרוֹם שְׁמֵאלוֹ לְמִזְרַח וְהַפְּרָכֵת הָיְתָה לוֹ לְמִזְרַח הַקָּלָל לְבִין שְׁנֵי הַבָּדִים וְהַבָּדִים הָיוּ אֲרַבִּים עַד הַפְּרָכֵת רֹאשֶׁן אַחַד לְמַעַרְב וְהַשְּׁנִי לְמִזְרַח אַחַד בְּרֹאשׁ הָאֲרוֹן לְצָפוֹן וְאֶחָד בְּרֹאשׁוֹ לְדְרוֹם וְאֶרֶךְ אֲמַתִּים וַחֲצִי שֶׁל אַרוֹן בִּינִיָּהוּ: דְּרַךְ בְּנִיסְתּוֹ כָּשֶׁם שְׁנִכְנָם כְּשֶׁהֵלֵךְ לְדְרוֹם עַד שְׁהִגִּיעַ לְאַרוֹן פְּנִיו כְּלַפִּי דְרוֹם כֵּךְ כְּשִׁנְצֵא לֹא הִסַּב אֶת פְּנִיָּו לְצֹאת אֲלֹא יוּצֵא דְרַךְ אַחֲוָרָיו וּפְנִיָּו לְאַרוֹן: צְבִית הַחִיעוּץ בְּהִיכָל: גַּמִּי מִי הָיוּ פְּרָכֵת אֲמָה טַרְחָסִין הָיָה: תַּשְׁימוּ בְּאֲרֵז מִצְדּוֹ אֲלֵמָא גַּבִּי אַרוֹן הָיָה קָהִי וּמִמִּילָא שְׁמַעִינוּ דְּעַמּוֹ נִגְנִזוּ: וַיֵּלֶךְ ה' אִתָּהּ וְדֹאגַּ שְׁמָא וַיִּגְלֵה לְכַבֵּל: תַּנּוּ אֶת אַרוֹן הַקֹּדֶשׁ צְבִית וְהָא הִתֵּם קָהִי אֲלֹא גַּבִּיזָה הִיא: אֲתִיָּא שְׁמָה שְׁמָה וְכו' כְּתִיב בְּאַרוֹן אֲשֶׁר אֲנִשְׁד לָךְ שְׁמָה (שְׁמוֹת ל"ז:) וְכַתִּיב בְּצֻנְצַת הַמֶּן וְתָן שְׁמָה מֵלֹא הַעֲמֵר (שֵׁם טז.) וְאֲתִיָּא צֻלּוּחִית מִצְנֻנָת הַמֶּן: דוֹרוֹת דוֹרוֹת כְּתִיב בְּצֻנְצַת לְמַשְׁמֶרֶת לְדִרְתִּיכֶם (שֵׁם) וְכַתִּיב צֻלּוּחִית שְׁמֵן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ וְהָיָה זֶה וְגו' (שֵׁם ל) וְאֲתִיָּא מִקְלוֹ שֶׁל אַהֲרֹן מִצְנֻנָת בְּמַשְׁמֶרֶת מִשְׁמֶרֶת דְּכַתִּיב בַּהּ לְמַשְׁמֶרֶת לָאוֹת לְבָנֵי מְרִי (בַּמִּדְבָּר יז:) כְּבִין שְׁנֵי הַבָּדִים כְּאֵלוֹ הָיוּ שֵׁם וְנִתְקַנָּה בִּינִיָּהֶם: תָּנוּ מִתְּנִי' כַּמ"ד בְּצִרְוֹתָא דְּלְעֵיל [יוּמָא דָף מ"ט:] עֲבָרָה כְּדִי שְׁיֹאֵא עֲשֶׂנָּה שׁוּסָה לְבָא: תַּנִּי חֲדָא עֲבָרָה פְּנִימָה שְׁהִיא חוּצָה לוֹ מִתְחִיל לְצַבְרָה בְּרֹאשׁ הַמַּחְתָּה חִיגוֹ שֶׁל צַד פְּנִים שְׁאוּתוֹ רֹאשׁ הַמַּחְתָּה חִיגוֹ לְצַד יָדוֹ וְהוּלֵךְ וּמוֹשָׁךְ יָדוֹ אֲלִיוֹ וְעֻבַּר

תַּמִּיד בְּמִשְׁיבָה עַד רֹאשׁ הַמַּחְתָּה הַשְּׁנִי אֲשֶׁר אֲרַץ בֵּית גְּזִיה: וְתַנִּיָּא אִיזֵךְ מִתְחִיל לְצַבְרָה בְּרֹאשׁ הַפּוּנָה חוּצָה לְצַד הַיַּכְּכַל שְׁהִיא פְּנִימָה לוֹ בְּצַד גּוּפוֹ וְהוּלֵךְ וְעֻבַּר תַּמִּיד הֵלָּאָה עַד רֹאשׁ הַמַּחְתָּה הַשְּׁנִי:

 מסורת הש"ס

א נדה לו; פסחים קיג;

ב חגיגה ו;

ג משנה מדות; תוספתא יומא

ד במדבר רבה; אוצר מדרשים
חופת אליהו חופת אליהו רבה
עט; כריתות ה; בבא בתרא יד.; תוספתא יומא; תוספתא סוטה; אוצר מדרשים
בריייתא דמלאכת המשכן; הוריות יב.

ה אוצר מדרשים
בריייתא דמלאכת המשכן; סדר עולם רבה
ו משנה תמיד

 תורה אור השלם
--

הלוא אִם־תִּיטִיב שְׁאֵת וְאִם לֹא תִיטִיב לַפֶּתַח חֲסֵדָת רַבִּין וְגו' [בְּרַאשִׁית ז, יז]

וּבְמִנוּרָה אֲרַבְּעָה גַבִּיעִים מְשַׁקְּדִים כַּפְתִּינִי וּפְרָחִיָּה [שְׁמוֹת כה, לד]
וְכַפְתִּיר תַּחַת שְׁנֵי הַקְּנִים מִטְּנָה [שְׁמוֹת כה, לה]

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָשֻׁעַ בְּחִיר־לְנוֹ אֲנִישִׁים וְצֹא הֵלָּחֶם בְּעַמְלָק סִחָר וְגו' [שְׁמוֹת יז, ט]

בְּסֻדָּם אֶל־תָּבֹא נַפְשִׁי בְּהִקְלָם אֶל־תַּחַד כְּבֹדִי כִּי בְּאַפִּים הִרְגוּ וְגו' [בְּרַאשִׁית מט, י-יז]

אֲרוּר אִפְסֵי כִי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קִשְׁתָּה אֶסְתַּקֵּם בְּעֶקֶב וְגו' [בְּרַאשִׁית מט, יז]

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֲתָנָּהוּ הִנֵּךְ שְׂכַב עִם־אֲבֹתֶיךָ וְקַם הַשֵּׁם הַזֶּה וְגו' [דְּבָרִים לא, טז]

וַיִּשְׁלַח אֶת־נָגְרִי בְנִי וַיִּשְׁאֵל וַיַּעֲלוּ עֵלֹת וַיַּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים וְגו' [שְׁמוֹת כד, ח]

וּלְקַחְתֶּם אֶת־אַרוֹן יְהוָה וְנִתְתַּם אוֹתוֹ אֶל־הַעֲלֵלָה וְאֵת כָּלִי הַזֶּהב וְגו' [שְׁמוּאֵל א' ח]

וַיֹּלֶךְ יְהוָה אֲתָךְ וְאֵת־מַלְכֶךָ אֲשֶׁר תָּקִים עָלֶיךָ אֶל־גּוֹי אֲשֶׁר וְגו' [דְּבָרִים כה, לו]

וַיֹּאמֶר לְלוֹאִים (הַמְּבִינִים) לְכָל־יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים לַיהוָה תָּנוּ אֶת־אַרוֹן־הַקֹּדֶשׁ וְגו' [דְּבָרִי הַיְמִים ב' לה, ג]

וְא

מסורת הש"ס
א ספרא אחרי מות פרק ג י ב הוריות ז: ג ספרא אחרי מות פרק ד ו; ספרא שמיני פרשה א ה; לעיל מד; ספרא צו פרק ח ד ד משנה תמיד; ספרא אחרי מות פרשה א יג
ה עירובין סג; לעיל בא;; ויקרא רב; ספרא ויקרא דבורא דזדבנה פרק ה י
תורה אור השלם

ונתן את־הקטרת על־האש לפני יהוה ובספה ענו הקטרת את־הכפרת אשר על־העדות ולא ימות [ויקרא טו, יג]

וַיַּעֲנו אַמּוֹת הַסּוֹפִים מִקּוֹל הַקּוֹרָא וְהַבִּית יִשְׁלַח עֶשֶׂן [ישעיהו ו, ד]

וכפר על־הקדש משמאת בני ישׂראל ומפסעיהם לכל־חטאתם וכן יַעֲשֶׂה לֵאחֶל מוֹעֵד הַשָּׁבוֹן אַתֶּם בַּתוֹךְ טַמְאֹתֶם [ויקרא טו, טז]

ויאמר יהוה אל־משה דבר אל־אֶהֱרֹן אַחִיד וְאַל־יבֹא בִּכְל־עַת אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָאֹרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בָעֵנָּן אֲרָאָה עַל־הַכַּפֹּרֶת [ויקרא טו, ב]

וַיִּדְבַּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקָרְבָּתָם לִפְנֵי יְהוָה וַיִּסָּתֶה [ויקרא טו, א]

וַיבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־אַהֶל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיִּבְרְכוּ אֶת־הָעָם וַיִּבְרָא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעָם [ויקרא ט, כג]

וַתָּנוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיִּכְרְסוּ עֲצִים עַל־הָאֵשׁ [ויקרא א, ז]

וַיבֹא שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶשֶׁר־בְּגִבְעוֹן וְיִרְשָׁלַם מִלְּפָנֶי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל [דברי הימים א, יג]

שָׁלַח תַּתְחִיל מִסְפֵּיָךְ לַעֲבֹד וְלִגְלוֹךְ הִלָּאָה: שְׁמֹא תִפְגֹּה שְׁהִקְטַרְתָּ שְׂצֻבַת לַעֲזֹר בַּעֲבַרְתָּ תַּמִּיד וְזִרְעֲךָ הַמִּתְפַּשֵּׁט וְהוֹלֵךְ לִהְיוֹן נִכְנֵה בַּתַּמּוּר הַעֲזוּלָה: כִּי בָעֵנָן חָל יִבֹּא כִּי אִם בָּעֵנָן שֶׁל עֶשֶׂן הַקְטַרְתִּי מַעֲלָה

עֶשֶׂן שֶׁסַּע שְׂגוֹרִם לְעֶשֶׂן לַעֲלוֹת זָקוּף בַּמִּקְלָ: וַיַּעֲנוּ שְׁנוֹתָי בָּהּ וְכוּ' לִקְנוֹן פְּרִיָךְ ל"ג הָא נִפְתָּח לֵה: הָא אִם לֹא נָתַן וְכוּ' הָא לְמַדְנוּ מִשָּׁאן שְׁאֵאמֵר וְלֹא יָמוּת שֹׁאֵם לֹא נָתַן וְכוּ': אוֹ שְׁחַסֵּר דְּכַתִּיב הַקְטַרְתָּ שְׁלֵמָה וְלֹא חֲסַרְהּ: תַּפּוּךְ לֵה דְאִי גַמְי לֹא כְתִב רַבָּב הָבֹא וְלֹא יָמוּת מִחִבּ מִיתָה לַקְטַרְתָּ חֲסַרְהּ לְאִשְׁכַּח דְּעָנִל בִּיָּהֵא רִיקָנִית שְׁלֹא לַצֵּד, וְכַתִּיב וְאֵל יִבֹּא בְּכַל עַת וְלֹא יָמוּת: שְׁשֻׁבַּן בְּבִיָּהֵא רִיקָנִית חֲבַל יָדַע שְׁנֵש מִיתָה בַּמַּקְטוּר חֲטוּרַת חֲסַרְהּ וְאִין עֶשֶׂש מִיתָה עַל הַשּׁוֹנֵג: דְּעָנִל שְׁנֵי הַקְטָרוֹת בְּבִיָּהֵא לְחִי: קִרָּא לִקְרָא הָא נִפְתָּח לֵה מִפִּי בָעֵנָן: עֵקֶר שָׂרֵשׁ: וְהָא אִישְׁכַּח תַּנְיָא שֶׁהֲשָׂרֵשׁ בָּהּ מִן הָעֲלִין: לְשִׁמִּי קוֹרֵה לְשׁוֹן שְׁמוֹם: מִמַּשְׁמֵשׁ בְּקַתְלִים בֶּן דָּרָךְ הֲעֶשֶׂן שְׁאֵאִינוּ יָכוֹל לַצֵּאת בְּגָדוֹ מִתְפַּשֵּׁט לְמַעַלָּה תַּמִּיד עַד שְׁמַתְמוּלָּא חֲלַל דְּבִית לְמַעַלָּה מִתְכַּל לִכְתֹּל וּכְשִׁאִין לוֹ עוֹד מִקּוֹם מִמַּשְׁמֵשׁ וַיּוֹרֵד חֲלַל הַקַּתְלִים: הָאִי מִזְבֵּן יַעֲשֶׂה לֹאֲחֵל מוֹשֵׁג הַשּׁוֹבֵן אֶתֶּם נִפְתָּח. אֵל מִקּוֹם שְׁיָאֵל בְּכַנִּי אֶתֶּם יַעֲשׂוּ בִּין: חַד לַעֲנֵשׁ וְחַד לְאֻזְהֵרָה וְאֵל יִבֹּא כִּי בָעֵנָן אֻזְהֵרָה וְכִסָּה עָנָן וְלֹא יָמוּת זֶה עֶשֶׂש וְאֵלֹו לֹא יָמוּת דְּאֵל יִבֹּא לֹא חֲסַרְהוֹן עָנָן כַּתִּיב אֵלֹא בִיָּהֵא רִיקָנִית: תַּנְיָא ר' אֲלֵעָזָר אוֹמֵר וְכִסָּה וְלֹא יָמוּת זֶה עֶשֶׂשׁ מַעֲלָה עֶשֶׂן: יְכוֹל יִהְיוּ עֲנִיָין לְאוּרוֹרִים חֲדָם מִיתַת כְּנִי אֲהֵרֹן וְאַמֵּר שְׁבָעִין מַעֲלָה עֶשֶׂן שְׁלֹא נָתַנוּ מִתַּן: וַעֲדָיו לֹא נִרְאֶה אֲרֵאִה מַשְׁמַע לְעַתִּיד אֲלֵמָא כְּשֶׁאַמֵּר מִקְרָא זֶה עָדִין לֹא נִרְאֶה וְאִי לֹאֲחֵר מִיתַנְנוּ כְּבֵר נִרְאֶה כּוּ כִּיּוֹם שְׁאֵאמֵר וַיִּצְאוּ וַיִּבְרְכוּ אֶת הָעָם וַיִּקְרָא כְּבוֹד ה' אֵל כָּל כָּל הָעָם [וַיִּקְרָא ט"ב:י"ג]: מַרְנָה לְבִיָּא מִן הַקְלִיטוּ וְאֵע"פ שְׁהוּרֵי כְּרָאִיו נַעֲנָשׁוּ שְׁלֹא נָטְלוּ רְשׁוּת: הַבְּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן לִירוּשָׁלַיִם הָיָה לוֹ לְכַתֵּב מִירוּשָׁלַיִם אוֹ מִן הַבְּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן לִירוּשָׁלַיִם בְּגִבְעוֹן לְבִיָּאֵתוֹ מִירוּשָׁלַיִם לְגִבְעוֹן וְהָיָה הוֹלֵךְ וַיִּמָּקְרִיב עָם: מִקִּישׁ וַיִּתְּלוּ מַגְבָּעוֹן לִירוּשָׁלַיִם לְבִיָּאֵתוֹ מִירוּשָׁלַיִם לְגִבְעוֹן וְהָיָ מַשְׁמַע קִרָּא וַיִּבֹא שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן דָּרָךְ הַלִּיכְתוּ וְכוּ' לִירוּשָׁלַיִם בְּשׁוֹבוֹ מִגִּבְעוֹן הָיְתָה בְּבִיָּהֵא רִאשׁוֹנָה: וַיִּשְׁכַּחַל בְּמַשְׁמָדָם הַעוֹמְדִים בָּעֲזָרָה בַּמִּקּוֹם כֹּל יִשְׁכַּחַל עַל דָּרָכָן הַתַּמִּיד דְּכַתִּיב תַּשְׁמְרוּ לְהִזְרִיב לִי (בַּמִּדְבָּר בַּת) הִיו עוֹמְדִים וּמִשְׁמָרִים עַל הַרְשָׁבָם: עַד דְּהָיוּ מִכְסִּי מַשֶּׁה ר' יוֹחָנָן שְׁאִין ר' אֲלֵעָזָר רִאשׁוֹן: מַשֶּׁה דִּר' יוֹחָנָן שְׁאִין ר' יוֹחָנָן רִאשׁוֹן מַחְזִיר כְּנִינוּ:

שְׁלֹא תַתְחִיל מִסְפֵּיָה שְׁמֹא תִפְגֹּה לֹא יִדְעָנָא מִאי

שְׁלֹא תַתְחִיל מִסְפֵּיָה שְׁמֹא תִפְגֹּה לֹא יִדְעָנָא מִאי

שְׁלֹא תַתְחִיל מִסְפֵּיָה, שְׁמֹא תִפְגֹּה. ^[כֹּח]תָּנוּ רַבָּנַן: "וְנָתַן אֶת הַקְטוֹרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה'" — שְׁלֹא יִתְּנוּ מִבְּחוּץ וַיְכַנִּיס. לְהוֹצִיא מִלְּבָן שֶׁל צִדּוּקִין, שְׁאוּמְרִים יִתְּנוּ מִבְּחוּץ וַיְכַנִּיס. מִאי דְרוּשׁ? "כִּי בָעֵנָן אֲרָאָה עַל הַכַּפּוֹרֶת" — מְלַמֵּד שְׂיִתְּנוּ מִבְּחוּץ וַיְכַנִּיס. אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים, וְהִלֵּא כְּבֵר גָּאֹמֵר: "וְנָתַן אֶת הַקְטוֹרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי ה'". אִם כֵּן, מָה תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "כִּי בָעֵנָן אֲרָאָה עַל הַכַּפּוֹרֶת" — ^[כ]מְלַמֵּד שְׁנוֹתָן בָּהּ מַעֲלָה עֶשֶׂן. וּמַצִּיין שְׁנוֹתָן בָּהּ מַעֲלָה עֶשֶׂן? שְׁנַאָמֵר: "וְכִסָּה עָנָן הַקְטוֹרֶת אֶת הַכַּפּוֹרֶת". הָא לֹא נָתַן בָּהּ מַעֲלָה עֶשֶׂן, אוֹ שְׁחִיסֵר אַחַת מִכָּל סְמִינָיָה — חֲיִיב מִיתָה. "וְתִיפּוּק לִיָּה — דְּקָא מַעֲיִיל בִּיָּהֵא רִיקָנִית! אָמַר רַב שִׁשֵּׁת: הָכָא בְּמֵאי עֲסָקִינוּ, כְּגוֹן שֶׁשָּׂגַג בְּבִיָּהֵא, וְהוֹיֵד בְּהַקְטָרָה. רַב אֲשִׁי אָמַר: אֲפִילוּ תִימָא הוֹיֵד בּוֹז וּבּוֹז, וּכְגוֹן דְּעִיִּיל שְׁתֵּי הַקְטָרוֹת, אַחַת שְׁלִימָה וְאַחַת חֲסִירָה. אֲבִיָּהֵא לֹא מִיחֲיִיב — דְּהָא עֵיִיל לִיָּה שְׁלִימָה, אַהַקְטָרָה — מִיחֲיִיב. דְּקָא מִקְטֵר קְטוֹרֶת חֲסִירָה. ^[כ]אָמַר מֵר: וּמַצִּיין שְׁנוֹתָן בָּהּ מַעֲלָה עֶשֶׂן, תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "וְכִסָּה". קִרָּא לְקִרָּא? אָמַר רַב יוֹסֵף, הָכִי קֹאמֵר: אִין לִי אֵלֹא עֲלָה מַעֲלָה עֶשֶׂן, עֵיקֶר מַעֲלָה עֶשֶׂן מַצִּיין? תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "וְכִסָּה". אָמַר לִיָּה אֲבִיִי: וְהָא אִישְׁכַּח תַּנְיָא! דְּתַנְיָא: נָתַן בָּהּ עֵיקֶר מַעֲלָה עֶשֶׂן, הִיָּה מִתַּמֵּר וְעוֹלָה כְּמִקְל עַד שְׁמַגִּיעַ לְשִׁמִּי קוֹרְה. כִּיןֹ שְׁהֲגִיעַ לְשִׁמִּי קוֹרְה, מִמַּשְׁמֵשׁ וַיּוֹרֵד בְּכּוֹתְלִים עַד שְׁנַתְמַלְא הַבֵּית עֶשֶׂן, שְׁנַאָמֵר: "וְהַבֵּית יִמָּלֵא עֶשֶׂן"! אֵלֹא אָמַר אֲבִי, הָכִי קֹאמֵר: אִין לִי אֵלֹא עֵיקֶר מַעֲלָה עֶשֶׂן, עֲלָה מַעֲלָה עֶשֶׂן מַצִּיין? תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "וְכִסָּה". ^[כ]רַב שִׁשֵּׁת אָמַר: אִין לִי אֵלֹא אֹהֶל מוֹעֵד שְׁבַמְדָּבֵר. שִׁילָה וּבֵית עוֹלָמִים מַצִּיין? תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "וְכִסָּה". הָאִי, מִ"וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשּׁוֹבֵן אֶתֶם" נִפְקָא! אֵלֹא הָכִי קֹאמֵר: אִין לִי אֵלֹא כִּיּוֹם הַכַּפּוּרִים. בַּשָּׂאֵר יָמוּת הַשְּׁנָה מַצִּיין? תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "וְכִסָּה". רַב אֲשִׁי אָמַר: חַד לְמַצְוָה, וְחַד לְעַכְבַּ. רַבָּא אָמַר: חַד לְעוֹנָשׁ, וְחַד לְאַזְהָרָה. תַּנְיָא, רַבִּי אֲלֵיעָזָר אוֹמֵר: "וְלֹא יָמוּת" — עוֹנָשׁ, "כִּי בָעֵנָן אֲרָאָה" — אֲזַהֲרָה. ^[כ]יְכוֹל יִהְיוּ שְׁנֵיָהֶם אָמוּרִין קוּדָם מִיתַת בְּנֵי אֲהֵרֹן — תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "אֲחֵרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֲהֵרֹן". יְכוֹל יִהְיוּ שְׁנֵיָהֶם אָמוּרִים אַחֵר מִיתַת שְׁנֵי בְנֵי אֲהֵרֹן — תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "כִּי בָעֵנָן אֲרָאָה עַל הַכַּפּוֹרֶת". הָא כִּיצַד? אֲזַהֲרָה קוּדָם מִיתָה, וְעוֹנָשׁ אַחֵר מִיתָה. מֵאי תִלְמוּדָא? אָמַר רַבָּא, אָמַר קִרָּא: "כִּי בָעֵנָן אֲרָאָה" — וַעֲדִיין לֹא נִרְאָה. וְאֵלֹא מֵאי טַעְמָא אִיעֲנוּשׁ? ^[כ]כְּדַתְנִיָּא, רַבִּי אֲלֵיעָזָר אוֹמֵר: לֹא מָתוּ בְנֵי אֲהֵרֹן אֵלֹא עַל שְׁהוּרוּ הִלְכָה בַּכְּנִי מֹשֶׁה רַבִּן. מֵאי דְרוּשׁ? "וְנָתַנוּ בְּנֵי אֲהֵרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ" — אִף עַל פִּי שְׁהָאשׁ יוֹרְדַת מִן הַשָּׁמַיִם, מַצְוָה לְהִבִּיא מִן הַהִדּוּט. יָצָא וּבֹא לוֹ דָּרָךְ כְּנִיסָתוֹ. מִנָּא הָנִי מִיָּלִי? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי, אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, אָמַר קִרָּא: "וַיִּבֹא שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלַם", וְכִי מָה עָנָן גִּבְעוֹן אֲצֵל יְרוּשָׁלַיִם? אֵלֹא: מִקִּישׁ יָצִיאָתוּ מִגִּבְעוֹן לִירוּשָׁלַיִם, לְבִיאָתוּ מִירוּשָׁלַיִם לְגִבְעוֹן: מָה בִּיאָתוּ מִירוּשָׁלַיִם לְגִבְעוֹן — כְּנִינוּ כְּלָפִי כְּמָה, כְּדָרָךְ בִּיאָתוּ, אִף יָצִיאָתוּ מִגִּבְעוֹן לִירוּשָׁלַיִם — כְּנִינוּ כְּלָפִי כְּמָה, כְּדָרָךְ בִּיאָתוּ. "וְכֵן כְּהֻנִּים בַּעֲבוּדָתָן, וּלְוִיִּם בְּדוּכְנוֹ, וַיִּשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדוֹ, כְּשֶׁהָיוּ נִפְטָרִין — לֹא הָיוּ מַחְזִירִין כְּפִיָּהֶן וְהוֹלְכִין, אֵלֹא מַצְדִּידִין כְּפִיָּהֶן וְהוֹלְכִין. וְכֵן תִּלְמִיד הַנִּפְטָר מִרְבּוֹ לֹא יַחְזִיר כְּנִינוּ וְלִילָה, אֵלֹא מַצְדִּד כְּנִינוּ וְהוֹלָה. כִּי הָא דְרַבִּי אֲלֵעָזָר כַּד הָוָה מִיפְטֵר מִיָּגִיָּה דְרַבִּי יוֹחָנָן, כַּד הָוָה בָּעִי רַבִּי יוֹחָנָן לְסַגּוּנִי, הָוָה גָּחִין קָאִי רַבִּי אֲלֵעָזָר אֲדוּכַתִּיָּה עַד דְּהָוָה מִיכַפְסִי רַבִּי יוֹחָנָן מִיָּגִיָּה. וְכַד הָוָה בָּעִי רַבִּי אֲלֵעָזָר לְסַגּוּנִי, הָוָה קָא אֲזִיל לְאַחֲרִיָּה עַד דְּמַכַּפְסִי מִיָּגִיָּה. הָוָה אֲזִיל לְאַחֲרִיָּה עַד דְּמַנְגָּפִן כְּרַעֲיָה וּמַתּוּסָן אֶסְקוּפַתָּא דְּבִי רַב יוֹסֵף דְּמָא.

אָמְרוּ

הוציאו לו פרק חמישי יומא

נג.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פא' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ז:

ב מו"י פב' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ב:

ג מו"י פב' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ג, סמג עשין קסז:

ד מו"י פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' כה:

ה מו"י פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' כה:

ו מו"י פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' כה:

ז מו"י פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' כה:

ח מו"י פב' מהל' תמידים ומוספין הל' א:

ט מו"י פז' מהל' בית הבחירה הל' ד:

י מו"י פה' מהל' תלמוד תורה הל' ו, טוש"ע יו"ד סי' רמב טע"ו:

ה'אמר מִסְתַּבְּרָא כְּמֹאן דְּאִמֵּר מִתְּנִיָּא הָבֹא כְּנִיתָה דִּילְעִיל וְאִי מוֹתִי רָאִיתָ מִן הַטַּעַם הַמְּפֹרֵשׁ בָּהּ

שְׁלֹא תִפְגֹּה וּלְהִכִּי קָא מִסְתַּבְּרָא כְּמֹאן דְּאִמֵּר כְּנָא בְּכִיתָא גַּמְי הָיוּ מַצִּי לְמִימֵר הָאִי טַעְמָא וַיִּמָּא דְּמֵאִי טַעְמָא מִסְתַּבְּרָא כְּנִיתָה וְשָׂמָא י"ל דְּאִי לֹאוּ בְּכִיתָא לֹא הָיוּ אִמְרִינֵן אֲוִיתָא כְּבִרָא לְמַחֵשׁ לְשַׁעֲה קִלָּה כֹּל כֵּן שְׂמָא יְפִיָּה אִי גַמְי י"ל הָנוּ תְּרִי בְּרִיתוֹת דְּמוֹתֵי מַעֲקָרָא לֹא מַנְעִי כִּי רַבִּי חֵיָא אוֹשַׁעְיָא וּמוֹתֵי מֵהָא דְּמַתְּנִיָּא כִּי

ר' חֵיָיא וְר' אוֹשַׁעְיָא: חַד לְמַצְוָה וְחַד לְעַכַּב תַּמָּה לִי מִאי אֲנַמְרִין קִרָּא לְעַכַּב הָא חֲסָה כְּתִיב בַּפִּרְשָׁה וי"ל דְּחֻקָּה לֹא קָאִי אֵלֹא אִיוֹם הַכַּפּוּרִים חֲבַל חֲטוּתָה דְּכַל הַשְּׁנָה אֲנַמְרִין קִרָּא לְעַכַּב וְאִין זֶה מַשְׁיַן הַתְּרִין דְּמַעֲקָרָא הָאִמֵּר דְּחַד קִרָּא לְיוֹם הַכַּפּוּרִים וְחַד קִרָּא לְשָׂאֵר יָמוּת הַשְּׁנָה וְהַשְּׁנָא הָאִמֵּר דְּתַרְנוּיָהוּ כִּין בִּיּוה"כ כִּין בְּשָׂאֵר יָמוּת הַשְּׁנָה: שְׁהוּרוּ הִלְכָה בַּכְּנִי מֹשֶׁה רַבִּן כַּת"כ אִישָׁא כְּלוּנָתָא דְּתַנְיָא טוּבָא מ"ט אַעֲנוּשׁ אִישָׁא מֹאן דְּאִמֵּר מַסְיַי נָטְלוּ [וְאִית דְּאִמְרֵי מַסְיַי] שְׁאִמְרוּ מַתִּי וְמוֹתוֹ שְׁנֵי זְקָנִים הֲלָלוּ וְאִינוּ וְאַתָּה נְהִיג אֶת הַדּוֹר וְכוּ' יַכְפִּי ד' מִיתוֹת (בַּסְּהֲדָרִין דָּף נב.) גַּמְי מוֹתֵי לֵה וְאִישָׁא מֹאן דְּאִמֵּר כְּרִיעֵי רִאשׁ הָיוּ וְאִישָׁא מ"ד שְׁתִּינוּ וַיִּן הָיוּ וְאִישָׁא מֹאן דְּאִמֵּר מִסְתַּבֵּר בְּגִדִים הָיוּ:

גג:

 עין משפט גור מצוה

א מו"י פה' מהל' תפילה וברכת כהנים הל' י, סמג עשין יג, טוש"ע או"ח סי' ככג טע"א:

ב מו"י פה' מהל' תפילה וברכת

כהנים הל' י, סמג עשין יג, טוש"ע או"ח סי' ככג טע"א:

ג מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:
ד מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ה מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

ו מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

ז מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:

ח מו"י פה' מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:

ט מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:

י מו"י פה' מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:

יא מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

יב מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:

יג מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

יכ"י תימא אורחא דמילתא למיתב לזמין נ"ל לפרש כלומר אדרבה פי היכי דהתם ויב קומרא בריך הוא מומינו קבא נמי המתפלל יתן שלום לזמין שלו ברישא ת"נ ועל מצנן, אלה אלמא דיש לבקש על נגד השמאלי

ברישא והדר אמינו וטשמא דוי דהוי לזמין הקב"ה

ברישא: תנן כמאן דאמר ארון גלה לבבל אע"ג דרבי יהודה אומר במקומו נגנז ופליג בסופא גבי סן ולא פליג ברישא אחרון י"נ פליג בבבוישא ברישא אחרון: ופליגא דעלא דאמר לר"ש גגה לבבג פליגא דעלא דאמר לר"ש דארוין נגנז:

הוציאו לו פרק חמישי יומא

אמרו לה לרב יוסף שהוא היה מאור עינים ואינו מפיר עדכר: תרום רישון. תהיה ראש ושיבת הפרך:
התם משעי לה למקם במקום שהפסיעות כלות ולא לחזר לאחור: ואם לא עשה כן נראה כמו שלא נטל רשות להפטר: וראוי לו שלא התפלל ראוי לו שלא התפלל

נרסין כלומר נוח היה לו אם לא התפלל כמו ראוי לו שלא בא לעולם: מומינו ואש דת אלמא זמין עלישא: ורבה מימינך, זמין סובלת רבה מזיקין: וכי תימא אורחא הוא שהזמין מוכנת להשפמש בה לבן נקנו הלוות בזמין ולא חשבושא דזמין היא:

לשמאל דידך דהיא זמיונא של הקב"ה שהתפלל רואה עצמו כאלו שכינה למול פניו שנאמר שויתי ה' לנגדי עמיד (תהלים טו): שחונה תמה: עביר שלטן עושה ממשה: עובדי דרכים מתפללים שלא ירדו גשמים: וחגיגא בנחת שאין לי זריעה בשדות: מתגי' גביאים הראשונים דוד ושמאל מפרש במס' בוכה דף (מח): ושתיה היתה נקראת מפרש בגמ': למקום שנכנס לבית חדשי התלשים: במקום שעמד בין השמים: ולא היה מתכונן להזות לא למעלה וכו' שהיה אחת למעלה בחה של בפרת השליין והשבע למטה מאמצעה שהרי לא על הפרת נוגעים אלא לארץ נוגעות: אלא פמצליף בשוכה זו בחת זו כל שמונה הזאות פמצליף לא ידעתי לשונו: נטל דם הפר תחלה והניח דם השעיר מסהא דמלתה דר' יהודה היא דאמר לא היה דם אלא בן אהר וצריך לטל דם הפר תחלה: וכן היה מונה בגמרא מפרש טעמא: על הפרכת פדכותיב וכן יעשה לאהל מועד (ויקרא ט"ז:ט"ז): ערה דם הפר וכו' פדכותיב בפתנות המזבח ולקח מדם הפר ומדם השעיר מדם שניה ומצו: ונתן המלא וכו' בגמרא מפרש חוזר ומערה מזרק מלא לתוך הכיורן כדי לגרדן ופה: גמ' וביאו בבבלי ליהויבין: עם גבי חמשת הוא ארון: ויאריכו הפדים וגו' בויפה דקרא ויהיו דם עד היום הזה: ופליגא דעלא דא דתנא ר' שמעון אומר ארון גגה לבבג: ראשונה ושניה כלומר משני מקראות:

 מסורת הש"ס

א במדבר רבה ב תענית כד: ג תוספתא יומא: שיר השירים רבה ד לקמן נה. ה לקמן נו: ו סדר עולם רבה; תוספתא סוטה ז אוצר מדרשים ברייתא דמלאכת המשכן

 תורה אור השלם
--

ויאמר והנה משיגי בא וזבח משעיר למו חופיע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו (אשדת) [אש דת] כמו [דברים לז, ב]

יפל מעדף אלה ורבה מימינך אליך לא ינש [תהילים צא, ז]

[ולתשובת השנה שלח הפלך בבוכדנאצר ונבאחו בבבלי עם"פלי חמדת בית"הנה וימלך את"דקתרו אחיו על"יהודה וירושלם [דברי הימים ב לו, י]

הנה נמים באים ונשא כל"אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד"היום הזה בבלי לא"יותר דבר אמר יהנה [שעוהו לו, ו]

ויארכו הפדים ונראו ראשי

הפדים מן"הקדש על"פני הדביר

ולא יראו החוצה ויהיו שם עד

היום הזה [מלכים א ח, ח]

ויצא (מן בת) [מפת"ציון כל"הדנה היו שריה באילים לא"מצאו מרעה ונלכו בלא"כח לפני יודף [איכה א, ו]

הוציאו לו פרק חמישי יומא

כל חזקה הגנוז בחזקי חזרים: ג"כ שנה הי' מחזרות וירושלם בגלות צדקיהו עד פקודת פורס ששלו לבנות הבית שהרי לבסוף ע' לגלות והיוקים היתה הפקודה שמו ששנינו שמגלה (דף יא:) וי"ח שנה הנה

פַּל הַדֶּרֶה. "מאי: **"כַּל הַדֶּרֶה"** — חֲדָרָה. **אַתָּה, מאי אַתָּה אוֹמֵר? אָמַר לוֹ, שְׂאֵנִי אוֹמֵר: אַרְוֹן בַּמְקוֹמוֹ נִגְנוֹ, שְׁנָאֹמַר: "וַיֹּאֲרִיכוּ הַבַּדִּים וַגּוּ"**. **אָמַר לִיה רַבָּה לְעוֹלָא: מאי מִשְׁמַע? דְּכַתִּיב: "וַיַּהֲיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה", וְכָל הַיָּכָא דְּכַתִּיב: "עַד הַיּוֹם הַזֶּה" לְעוֹלָם הוּא? וְהַכְּתִיב: "וַיֹּאֲת הַיָּבוֹסִי וַיּוֹשֶׁב יְרוּשָׁלַם לֹא הוֹרִישׁוּ בָנֵי בְנִמְיִין וַיֵּשֶׁב הַיָּבוֹסִי אֶת בְּנֵי בְנִמְיִין בִּירוּשָׁלַם עַד הַיּוֹם הַזֶּה". הֲכִי נִמְי דְּלָא גְלוּ? ^(א)וְהַתְּנָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה לֹא עָבַר אִישׁ בִּיהוּדָה, שְׁנָאֹמַר: "עַל הַהָרִים אָשָׂא בְּכִי וְנָהִי וְעַל גְּאוֹת מִדְבָּר קִינָה כִּי נָצְתוּ מִבְּלִי אִישׁ עוֹבֵר וְלֹא שָׁמְעוּ קוֹל מִקְנֶה מְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַד בַּהֲמָה נִדְדוּ הַלְכוּ", בַּהֲמָה" בְּגִימַטְרִיא חֲמִשִּׁין וּשְׁתַּיִם הוּא! וְתַנָּא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: שָׁבַע שָׁנִים נִתְמַלְמָה גְּפִרִית וּמָלַח בְּאָרְץ יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מאי טַעמָא דְּרַבִּי יוֹסִי — אַתָּא "בְּרִית" "בְּרִית". כְּתִיב הָכָּא: "וַהֲגַבִּיר בְּרִית לְרַבִּים שָׁבוּעַ אַחָד", וּכְתִיב הַתָּם: "וַאֲמָרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם!" ^(א)אָמַר לִיה: הָכָא כְּתִיב "שָׁם", הַתָּם לֹא כְּתִיב "שָׁם", וְכָל הַיָּכָא דְּכַתִּיב: "שָׁם" — לְעוֹלָם הוּא. מִיתִיבִי: "וַיִּמָּהֶם מִן בְּנֵי שָׁמְעוֹן הַלְכוּ לְהַר שַׁעִיר אֲנָשִׁים חֲמִשׁ מֵאוֹת וּפְלִטָה וַעֲרִיָּה וּרְפִיָּה וַעֲוִיָּאל בְּנֵי יִשְׁעִי בְּרֹאשָׁם. וַיָּכוּ אֶת שְׂאֲרִית הַפְּלִיטָה לַעֲמֶלֶךְ וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה". ^(א)וְכַבֵּר עַלָּה סַנְחֵרִיב מְלָךְ אַשּׁוּר וּבִלְבָּל כָּל הָאֲרָצוֹת, שְׁנָאֹמַר: "וַאֲסִיר גְּבוּלוֹת עַמִּים וַעֲתוּדוֹתֵיהֶם שׁוֹשִׁיתִי. תִּיכַבְתָּא. ^(א)אָמַר רַב נַחֲמָן: תְּנָא, וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אַרְוֹן בַּלְשֵׁכַת דִּיר הַעֲצִים הִיָּה גִּנוּז. אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: אַף אֲנִן נִמְי תַּנְיָא: מַעֲשֶׂה בְּכַהֵן אַחָד שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק, וַרְאָה רַצְפָּה מִשׁוֹנָה מַחֲבֻרוֹתֶיהָ, וְכֹא וַהֲדִיעַ אֶת חֲבִירוֹ, וְלֹא הִסְפִּיק לְגַמּוֹר אֶת הַדֶּבֶר עַד שִׁיעֲצָתָה נִשְׁמָתוֹ. וַיִּדְעוּ בַּיַּחֲד שְׁשָׁם אַרְוֹן גִּנוּז. מאי הוּא עָבִיד? אָמַר רַבִּי חֵלְבּוֹ: מִתְעַסֵּק בַּקֶּרְדּוּמוֹ הִיָּה. תְּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְלָא: שְׁנֵי כַּהֲנִים פְּעָלֵי מוֹמִיִּין הָיוּ מִתְלִיעִין פְּעָצִים, וְנִשְׁמָטָה קֶרְדּוּמוֹ שֶׁל אַחַד מֵהֶם וְנִפְלָה שָׁם, וַיִּצָּתָה אֵשׁ וַאֲכָלְתּוּ. ^(א)רַב יְהוּדָה רְמִי. כְּתִיב: "וַיִּרְאוּ רָאשֵׁי הַכֹּהֲנִים, וּכְתִיב: "וְלֹא יָרְאוּ הַחוּצָה". הָא פִּיצֵד? נִרְאִין וְאִין נִרְאִין. תַּנְיָא נְמִי הָכִי: "וַיִּרְאוּ רָאשֵׁי הַכֹּהֲנִים", יָכוֹל לֹא יְהוּ זִזִּין מִמְּקוֹמָן — תַּלְמוּד לומר: "וַיֹּאֲרִיכוּ הַבַּדִּים", יָכוֹל יְהוּ מְקַרְעִין בַּפְּרוּכַת וַיּוֹצֵאִין — תַּלְמוּד לומר: "וְלֹא יָרְאוּ הַחוּצָה". הָא פִּיצֵד? דּוֹחֲקִין וּבּוֹלְטִין וַיּוֹצֵאִין בַּפְּרוּכַת, וְנִרְאִין כְּשֶׁנִּי דְּדִי אִשָּׁה, שְׁנָאֹמַר: "צָרוּר הַמּוֹר דּוֹדִי לִי בֵּין שְׂדֵי לֵילִין". אָמַר רַב חֲשִׁינָא: בְּשֻׁעָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹלְזִין לְרַגְלָא מְגַלְלִין לָהֶם אֶת הַפְּרוּכַת, וּמִרְאִין לָהֶם אֶת הַכְּרוֹבִים שֶׁהָיוּ מְעוּרִים זֶה בָּזָה, וְאוֹמְרִים לָהֶן: רְאוּ חֲבַתְכֶּם לִפְנֵי הַמָּקוֹם כַּחַבַּת זָכַר וְנִקְבָּה. מִתִּיב רַב חֲסֵדָא: "וְלֹא יָבוֹאוּ לְרֹאוֹת בְּכַלְעַ אֶת הַקֹּדֶשׁ", וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּשֻׁעַת הַכְּנֶסֶת פֻּלִּים לְנִרְתַּק שְׁלֵקָה! ^(א)אָמַר רַב נַחֲמָן: מִשָּׁל לְכַלְהָ, כֹּל זָמַן שֶׁהָיָה בְּבִית אֲבִיָּה צְנוּעָה מִבְּעַלָּה. בֵּינָן שֶׁבְּאַתָּה לְבִית חֲמִיָּה — אֵינָה צְנוּעָה מִבְּעַלָּה. מִתִּיב רַב חֲנָא בַּר רַב חֲשִׁינָא: מַעֲשֶׂה בְּכַהֵן אַחָד שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק וְכוּ! אָמַר לִיה: נִתְגַּרְשָׁה קָא אַמְרַת, נִתְגַּרְשָׁה חֲזָרוּ לְחִיבָתָהּ הָרֹאשׁוֹנָה. בְּמאי עֲסָקִינָ? אִי גִימָא בַּמְקָדֶשׁ רֹאשׁוֹן — מִי הוּא פְּרוּכַת? אֵלָא בַּמְקָדֶשׁ שְׁנֵי — מִי הוּוּ כְּרוֹבִים? לְעוֹלָם בַּמְקָדֶשׁ רֹאשׁוֹן, וּמאי פְּרוּכַת — פְּרוּכַת דְּכָבִי. ^(א)דְּאָמַר רַבִּי זִירָא אָמַר רַב: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר פְּרוּכוֹת הָיוּ בַּמְקָדֶשׁ, שֶׁבַּעַה כְּנָגֵד שֶׁבַּעַה שְׁעָרִים, שְׁתַּיִם — אַחַת לְפִתְחוֹ שֶׁל הֵיכַל, וְאַחַת לְפִתְחוֹ שֶׁל אוֹלָם. שְׁתַּיִם בְּדַבִּיר, וּשְׁתַּיִם כְּנָגְדָן פְּעָלֶיהָ. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: לְעוֹלָם בַּמְקָדֶשׁ שְׁנֵי, וּכְרוֹבִים דְּצוּרְתָא הוּוּ קְיָיִמִי, דְּכַתִּיב: "וַאֲת כָּל קִירוֹת הַבֵּית מִסָּב קִלְע כְּרוֹבִים וְתַמְרוֹת וּפְטוּרֵי צִיצִים וְצִפָּה זָהָב מִיָּשֶׁר עַל הַמַּחֲוּקָה". וּכְתִיב: "כַּמְעַר אִישׁ וְלוֹיוֹת". מאי "כַּמְעַר אִישׁ וְלוֹיוֹת"? אָמַר רַבָּה בַּר רַב שִׁילָא:**

בְּאִישׁ

כְּרוֹבִים דְּצִרְתָא נִשְׁאֲלָתִי עַל אִתָּם שְׁמַצְרִים בַּמְחוּזִּים צוּרוֹת חַיּוֹת וְעוֹפּוֹת אִם יָפָה עוֹשִׂים אִם לֹא וְהַשְׁכַּתִּי נִינְא דְּמֵאִי לֹא יָפָה עוֹשִׂים שְׁמִיתוֹן שְׁמַתְּכֵלִים בַּצּוּרוֹת הֶאֱלֹו אִין מַכְוִינִין לְבָס לְאִבֵּיהֶם שֶׁשְׂמִינִים מִיְהוּ אִין כֹּאן אֲסוּר דְּלֹא תַּעֲשֶׂה לָךְ. פֶּסַל וְגו' (שְׁמוֹת כ"ז:)' דְּהָא מִשְׁכִּינִן בְּסֻכָּה כֹּל הַעֲלָמִים (ע"ז דף מ"ג) שְׁאִנִּי רַבָּן גַּמְלִיאֵל דְּאֲסָרִים עָשׂוּ לוֹ וְאִפְּעִלוּ חֲשָׁדָא לִיבָא בְּצִיּוּרִים שֶׁהֶם מִינֵי צַבְעִים בְּשִׁלְמָא וְאִין בָּהֶם מִמְּשׁוֹת כֹּלָל דְּלֹא חֲוָשִׁין לְחֲשָׁדָא אֵלָּא בַּחוּתָם בּוֹלֵט וְלֹא בַּחוּתָם שׁוֹקֵעַ וְכַן כַּבֵּר זֶה שְׁאִינוּ לֹא שׁוֹקֵעַ וְלֹא בּוֹלֵט אֵלָּא מִיִּן צַבַּע בְּשִׁלְמָא וְגִרָא לִי דְּאִפְּעִלוּ וַיִּשְׂרָאֵל מִתַּר לְצוּר צוּרוֹת מִינֵי צַבְעִים וְאִין בָּזָה מִשׁוֹם לֹא תַּעֲשֶׂה לָךְ. פֶּסַל דְּלֹא אֲסַר אֵלָּא פְּרֻעוֹף גִּמּוֹר חֲקוּף דְּשֹׁשֶׁר חָבֵל מִינֵי צַבְעִים מִתַּר בְּדִלְאִמַר בַּסּוּתָת הַבְּתִים ("כ"ב דף ג' ג'ד). הַצַּר צוּרָה כְּנָסִים הַצַּר הִיָּה דָּרֵב לֹא הִיָּה לְגִנְתָּא דְּבִי רַב אֵלָּא בְּצִרְתָּא וְהַקָּשָׁה שֶׁם רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל וְהַלְמוּכָת . דְּכוּיִר לֹא הִיָּה אֵלָּא בְּלִמָּה כְּנָגֵד הַשְׂתַּם וְתַרָן דְּהֶסֶם לֹא הִינֵן צוּרֹת בְּרִיָּה אֵלָּא צוּרוֹין בְּשִׁלְמָא מַעֲשֶׂה צַבְעִנוּסִים וְתַרְחִים חָבֵל צוּרֹת חַיָּה אִין עוֹף חֲשִׁיבָא וְלֹא צַעֲרִין אַמְהָ כְּנָגֵד הַשְׂתַּם אֵלְמָא דְּרַב צַר צוּרֹת חַיָּה וְעוֹף אֵלָּא וְעָאִי מִינֵי צַבְעִים צַבְעִים וְגו' דְּלֹא יַעֲשֶׂה לוֹ גְּלוּפָה חָבֵל יַעֲשֶׂה לוֹ גְּלוּפָה חָבֵל יַעֲשֶׂה לוֹ גְּלוּפָה חָבֵל יַעֲשֶׂה לוֹ גְּלוּפָה חָבֵל יַעֲשֶׂה לוֹ גְּלוּפָה חָבֵל יַעֲשֶׂה לוֹ חַיָּה וְעוֹף וְגִינִים וְתַנְיָבִים וְאִפְּעִלוּ הַכְּרוֹבִים וְאִפְּעִלוּ הַסּוּרְזִירִים כּוּ' נִרְאָה לִי דְּהָכִי בְּרַפּוּס גְּלוּפָה הִינֵן צוּרָה בּוֹלֵטָת גְּלוּפָה צוּרָה שׁוֹקֵעָת וְאֲשֶׁר בְּמִינֵים מִתְּמַת לְאֶרֶן לְהַבִּיא אֶת הַבּוֹבִיא כּוּ' שְׁמוּשָׁה צוּרָה וְחוּקָה דְּמוֹת בְּבוּחָה שְׂמִינִים דְּסד"א דְּוֹקָא אֲשֶׁר בְּשְׂמִינִם מִמְּשַׁל וְאֲשֶׁר בְּאֶרֶן מִתְּמַת לְקוּשִׁי חָבֵל צוּרֹת דְּמוֹת בְּבוּחָה שְׂמִינִים לֹא תַלְמוּד לומר וְאֲשֶׁר בְּמִינִים וַיֵּם אוֹמְרִים לְהַבִּיא הַסּוּרְזִירִים נִרְאָה שְׁהוּא מִיִּן שֶׁד שְׂמִינִים סְקוּרִין גִּינִם' בַּשְּׁלֹשן אֲשַׁכְּנִין וְכַן אִלוֹ אִינִן אֲסוּרִין לְשַׁעֲתָם אֵלָּא בְּרַפּוּסִים וְאִיבָא חֲקוּקִין אֲבָל לֹא מִמִּין הַצַּבְעִים כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי אֲמָנָם עַל כַּסָּא שְׁלִמָה לְאִי תַמָּה דְּכַתִּיב וְגִסִּים אֲרִיֹות עַמִּינִם אֲרַגְלֵי הַיְּלֹוֹת וְשִׁנִּים עָשָׂר אֲרִיֹים וְגו' (תְּלָבִים א' י"א:ט"כ') וְאִין לומר דַּעֲב פִּי הַדְּבוּר הִיָּה כַּדְּכַתִּיב וַיִּשָּׁב שְׁלִמָה עַל כַּסָּא ה' לְמַלְךְ (דְּכָרִי הַיְּמִינִם א' כ"ט:ט"ז:ג') שֶׁכָּרִי אִין לִבִּיא רִשְׁאִי לְחַשֵּׁשׁ דְּרַב שְׁמַתָּה וְאִיבָא לְמִימַר בַּהָא מַגְדָּרָא מִלְּתָא שְׁאִנִּי כְּמוֹ אִלְיָהוּ בַּהָר הַפְּרָקַל וְשִׁמָּא בַּהָא מִלְּתָא נְמִי אִיבָא לְמַגְדַּר מִלְּתָא שֶׁשְׁשִׁין עָלִים בָּאִים לְהַעֲרִי כְּפִינֵי הָיוּ אֲרִיֹות שׁוֹאֲגִים וְגו'הַיְּמִים כְּמוֹ שֶׁנֶּשֶׁ בַּמְדַּשׁ וּמִתוֹךְ כֹּךְ הָיוּ מִתְּפַחֲשִׁים לְהַעֲרִי עֲבוֹת שֶׁקַּר אִי נְמִי יֵשׁ לומר אֲסָרִים עָשׂוּ לוֹ וְאִשְׁדָּא לִיבָא דְּרַבִּים שְׂכַחוּ שְׂכַחוּ צַבַּע בְּדִלְאִמַר גְּבִי ר"ג מִהַ שְׁעָשׂוּ בְּכַלְהֵי הַיָּבֵל וְהַדְּשִׁי חֲדָשִׁים צוּרוֹים חֲקוּקִים בַּפֶּסַל כְּכִיב כְּנִי הַדְּפִיר אֵל הַתַּיְמורָה מַפָּה וְכִנִּי אֲרִיָּה אֵל הַתַּיְמורָה מַפָּה יֵשׁ לומר עַל פִּי הַדְּבוּר הַכֵּל בַּכְּתָב (דְּכָרִי הַיְּמִינִם א' כ"ח:י"א:ט) אִין נְמִי יֵשׁ לומר דְּלֹא שֶׁנֶּשֶׁ לֹא תַּעֲשֶׂה לָךְ פֶּסַל אֵלָּא בְּשִׁלְמָא חָבֵל עַל הַכְּתָב בַּמְחֻסַּר לֹא צִאֲרִין לְגוּזִי בְּשִׁלְמָא וְכַטֵּל לְגַבִּי בַּכְּתָב וְאִע"ג שְׁאִנִּי מַעֲמָה לֹא הִיָּיתִי עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה כְּמוֹ זֶה הַפְּרִין דְּאֲסָרִין וְעוֹד נִרְאָה לִי דְּלִפִּי סְגִיַת סֻכָּה כֹּל הַעֲלָמִים (ע"ז דף מ"ג) מוֹכַח דְּכַל מִינֵי פְּרֻעוֹפִין מִתַּר לְעִשׂוֹת אִפְּעִלוּ חֲקוּקִין וְחוּמָה בּוֹלֵט חוֹן מִפְּרֻעוֹף אֲסַם לְחוּמֵיהָ אִין דְּמוֹת אֲרַבְּעָה פְּרֻעוֹפִין בְּהָדִי הַדְּשִׁי שֶׁבְּכָסֵף הַכְּבוֹד אֲסַם אֲרִיָּה שׁוּר וְאֲשֶׁר וְדַמוֹת שְׂמִשִּׁין שֶׁבַּמְדוּר הַעֲלִיִּין וְשַׁבַּמְדוּר הַתַּחְתּוֹן וְתַשְׁמִישֵׁי מַקְדָּשׁ לְעִשׂוֹת כְּמוֹתוֹ בֵּית תַּבְּנִיַת הַיָּיֵב לְאִבְהָרָה תַּבְּנִיַת אוֹלָם בַּמַּעֲמָן בְּאֶרְבֵּי וְרַחְבּוֹ שְׁלֹחַן תַּבְּנִיַת שְׁלֹחַן מַעֲרָה תַּבְּנִיַת מַעֲרָה חָבֵל מַעֲרָיִין אֲחֵרִיִין אֲשֶׁר יַעֲבֵר דְּאָמַר אֲבִיִּי הַתָּם לֹא אֲסָרָה תוֹרָה אֵלָּא שְׂמִשִּׁין שֶׁאֲשֶׁר לְעִשׂוֹת כְּמוֹתוֹ וְאֲשֶׁר אֲסַר אֲבִיִּי לֹא אֲסָרָה אֵלָּא דְּמוֹת אֲרַבְּעָה כְּנִים בְּהָדִי וְאֲשֶׁר אֲסַר אֲבִיִּי לֹא אֲסָרָה תוֹרָה אֵלָּא שְׂמִשִּׁין שֶׁבַּמְדוּר הַעֲלִיִּין וְסֻרִין וְשַׁבַּמְדוּר הַתַּחְתּוֹן מִי שָׂרִי וְהַתָּאִי אֲשֶׁר בְּשִׁמִּים (שְׁמוֹת כ"ד:) לְרַבּוֹת חֲמָה לְבָנָה כּוֹכְבִים וּמוֹלֹת מִמְּשַׁל לְרַבּוֹת מַלְאָכִי הַשְׁרַת וּמוֹשָׁנִי כּוּ' תַנְיָא הֵיאִי לְעִבְדָם וּסְרִין לְעִבְדָם אִפְּעִלוּ שְׁלֹשֶׁל קָטָן נְמִי וּמוֹשָׁנִי אִין דְּכִי נְמִי וּמוֹשִׁיאָא דְּקִרָא נִשְׁקָא אֲשֶׁר בְּאֶרֶן לְרַבּוֹת יְמִים וְהַרְוֹת הָרִים וּגְבַעוֹת מִתְּמַת לְרַבּוֹת שְׁלֹשֶׁל קָטָן וּסְרִין וְשִׁעִיָּה גְּדַרְשָׁא מִי שָׂרִי וְהַתָּאִי לֹא תַּעֲשׂוֹן אֲתִי לֹא תַּעֲשׂוֹן דְּמוֹת שְׂמִיִּי הַמַּעֲשִׂינִן לִפְנֵי כּוּ' וְהַשְׁתָּא מִלְּלָא דְּאֲמַר גַּמְלִיאֵל דְּאֲסָרִים עָשׂוּ לוֹ וְכוּ' וְהַשְׁתָּא מִלְּלָא דְּאֲמַר אֵלָּא כֹּסֵף בְּמוֹת דְּוֹקָא פְּמַת אֲרִכִּי וְרַחְבּוֹ דְּאִי לֹא דְּכִי לֹא יוֹכַל שׁוּם אֲסַם לְעִשׂוֹת בֵּית וְשְׁלֹחַן וְכִיִּים לְפִי שֶׁהָיוּ בַּמַּקְדָּשׁ אֵלָּא וְאִין לֹא אֲסָרָה תוֹרָה אֵלָּא בְּמוֹתוֹן מִמֶּשׁ וְעוֹד כִּיִּין דְּאֲשַׁפֵּר לְעִשׂוֹת כְּמוֹתוֹ מִתְּמַת לֹא אֲסָרָה אֵלָּא בְּיוֹצֵא כֶּהֱן חָבֵל שְׂמִשִּׁין שֶׁשְׂקִישׁ שְׁאִי אֲשֶׁר בְּשִׁמִּים וְאִין מִשְׁוֹם דְּכַתִּיב לֹא תַּעֲשֶׂה עוֹשֶׂה לָךְ וְאִפְּעִלוּ חֲשָׁדָא לִיבָא בְּצִיּוּרִים שֶׁהֶם מִינֵי צַבְעִים בְּשִׁלְמָא וְאִין בָּהֶם מִמְּשׁוֹת כֹּלָל דְּלֹא חֲוָשִׁין לְחֲשָׁדָא אֵלָּא בַּחוּתָם בּוֹלֵט וְלֹא בַּחוּתָם שׁוֹקֵעַ וְכַן כַּבֵּר זֶה שְׁאִינוּ לֹא שְׁוֹקֵעַ וְלֹא בּוֹלֵט אֵלָּא מִיִּן צַבַּע בְּשִׁלְמָא וְגִרָא לִי דְּאִפְּעִלוּ וַיִּשְׂרָאֵל מִתַּר לְצוּר צוּרוֹת מִינֵי צַבְעִים מִתַּר בְּדִלְאִמַר בַּסּוּתָת הַבְּתִים ("כ"ב דף ג' ג'ד). הַצַּר צוּרָה כְּנָסִים הַצַּר הִיָּה דָּרֵב לֹא הִיָּה לְגִנְתָּא דְּבִי רַב אֵלָּא בְּצִרְתָּא וְהַקָּשָׁה שֶׁם רַבִּינוּ שְׁמוּאֵל וְהַלְמוּכָת . דְּכוּיִר לֹא הִיָּה אֵלָּא בְּלִמָּה כְּנָגֵד הַשְׂתַּם וְתַרָן דְּהֶסֶם לֹא הִינֵן צוּרוֹת בְּרִיָּה אֵלָּא צוּרוֹין בְּשִׁלְמָא מַעֲשֶׂה צַבְעִנוּסִים וְתַרְחִים חָבֵל צוּרוֹת חַיָּה אִין עוֹף חֲשִׁיבָא וְלֹא צַעֲרִין אַמְהָ כְּנָגֵד הַשְׂתַּם אֵלְמָא דְּרַב צַר צוּרוֹת חַיָּה וְעוֹף אֵלָּא וְעָאִי מִינֵי צַבְעִים צַבְעִים וְגו' דְּלֹא יַעֲשֶׂה לוֹ גְּלוּפָה חָבֵל יַעֲשֶׂה לוֹ גְּלוּפָה חָבֵל יַעֲשֶׂה לוֹ גְּלוּפָה חָבֵל יַעֲשֶׂה לוֹ גְּלוּפָה חָבֵל יַעֲשֶׂה לוֹ חַיָּה וְעוֹף וְגִינִים וְתַנְיָבִים וְאִפְּעִלוּ הַכְּרוֹבִים וְאִפְּעִלוּ הַסּוּרְזִירִים כּוּ' נִרְאָה לִי דְּהָכִי בְּרַפּוּס גְּלוּפָה הִינֵן צוּרָה בּוֹלֵטָת גְּלוּפָה צוּרָה שׁוֹקֵעָת וְאֲשֶׁר בְּמִינֵים מִתְּמַת לְאֶרֶן לְהַבִּיא אֶת הַבּוֹבִיא כּוּ' שְׁמוּשָׁה צוּרָה וְחוּקָה דְּמוֹת בְּבוּחָה שְׂמִינִים דְּסד"א דְּוֹקָא אֲשֶׁר בְּשְׂמִינִם מִמְּשַׁל וְאֲשֶׁר בְּאֶרֶן מִתְּמַת לְקוּשִׁי חָבֵל צוּרוֹת דְּמוֹת בְּבוּחָה שְׂמִינִים לֹא תַלְמוּד לומר וְאֲשֶׁר בְּמִינִים וַיֵּם אוֹמְרִים לְהַבִּיא הַסּוּרְזִירִים נִרְאָה שְׁהוּא מִיִּן שֶׁד שְׂמִינִים סְקוּרִין גִּינִם' בַּשְּׁלֹשן אֲשַׁכְּנִין וְכַן אִלוֹ אִינִן אֲסוּרִין לְשַׁעֲתָם אֵלָּא בְּרַפּוּסִים וְאִיבָא חֲקוּקִין אֲבָל לֹא מִמִּין הַצַּבְעִים כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי אֲמָנָם עַל כַּסָּא שְׁלִמָה לְאִי תַמָּה דְּכַתִּיב וְגִסִּים אֲרִיֹות עַמִּינִם אֲרַגְלֵי הַיְּלֹוֹת וְשִׁנִּים עָשָׂר אֲרִיֹים וְגו' (תְּלָבִים א' י"א:ט"כ') וְאִין לומר דַּעֲב פִּי הַדְּבוּר הִיָּה כַּדְּכַתִּיב וַיִּשָּׁב שְׁלִמָה עַל כַ

נד:

אלו ואלו מציון נבֿראו בַּרִישׁ שְׁאִמְצַעִיתוֹ שֶׁל עוֹלָם וְהַצַּדִּיִן מַצִּיּוֹן נִבְרָאוּ:

בְּאִישׁ הַמַּעוֹרָה בַּלְוִיָּה שָׁלוֹ. אָמַר רִישׁ לְקִישׁ:

בְּשַׁעָה שֶׁנִּכְנָסוּ גוֹיִם לְהִיכָל רָאוּ פְּרוּבִים הַמַּעוֹרִין זֶה בְּזֶה, הוֹצִיאוּן לְשׁוּק וְאָמְרוּ: יִשְׂרָאֵל הִזְלוּ, שְׁבָרְכָתוֹ בִּרְכָה וְקִלְקְלָתוֹ קָלָלָה — יַעֲסֻקוּ בַּדְּבָרִים הִזְלוּ? מִיָּד הִזְלוּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל מִכְבַּדֶּיהָ הִזְלוּהָ כִּי רָאוּ עָרוֹתָהּ". וּשְׁתִּיָּה הֵיתָה נִקְרָאת. תֵּנָּא: שְׁמַמְנָה הוֹשַׁתַּת הַעוֹלָם. תֵּנּוּ כַּמָּאן דְּאָמַר מַצִּיּוֹן נִבְרָא הָעוֹלָם, דְּתַנָּיָא, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמַר: עוֹלָם מֵאֻמָּצְעִיתוֹ נִבְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּצַקָּת עֶפֶר לְמוֹצָק וּרְגָבִים יְדוּבָקוּ". רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר: עוֹלָם מִן הַצַּדִּידִין נִבְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי לִשְׁלֹג יֹאמַר הָיִי אֶרֶץ וְגִשָּׁם מָטָר וְגִשָּׁם מְטָרוֹת עוֹזוּ". רַבִּי יִצְחָק (נִפְחָא) אָמַר: אֶבֶן יִרְה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּיּוֹם, מִמֶּנּוּ נִשְׁתַּת הַעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַל מָה אֲדָנִיָּה הִטְבָּעוּ אוֹ מִי יִרְה אֶבֶן פִּנְתָּהּ". וְחַכְמִים אוֹמְרִים: מַצִּיּוֹן נִבְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "מִזְמוֹר לְאַסָּף אֵל אֱלֹהִים ה'". וְאוֹמַר: "מַצִּיּוֹן מִכָּלֵל יוֹפִי" — מִמֶּנּוּ מוּכָלָל יָפִיו שֶׁל עוֹלָם.^(כ) תַּנָּיָא, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמַר: "אַלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת הִי אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם", "תוֹלְדוֹת שָׁמַיִם" — מְשָׁמַיִם נִבְרָאוּ, "תוֹלְדוֹת הָאָרֶץ" — מֵאָרֶץ נִבְרָאוּ.^(כ) וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אֵלוּ וְאֵלוּ מַצִּיּוֹן נִבְרָאוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "מִזְמוֹר לְאַסָּף אֵל אֱלֹהִים ה' דָּבָר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמְזֶרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ". וְאוֹמַר: "מַצִּיּוֹן מִכָּלֵל יוֹפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ" — מִמֶּנּוּ מוּכָלָל יוֹפִיו שֶׁל עוֹלָם. נָטַל אֶת הַדָּם מִמִּי שֶׁמָּמַרְס בּוֹ וְכו'. מַאי כְּמַצְלִיָּה? מַחְוֵי רַב יְהוּדָה

כְּמַנְגְדָּנָא.

הוציאו לו פרק חמישי יומא

בְּאִישׁ הַמַּעֲרָה בַּלְוִיָּה שָׁלוּ הַנִּדְבָק וְחִבּוּק בְּאַשְׁתּוֹ בִּין זְרוּעוֹתָיו: הוֹצִיאוּם לְשׁוּק קָפְלוּם מִן הַכְּתָל: מַצִּיּוֹן נִבְרָא

צִיּוֹן נִבְרָאת תַּחֲלָה וּסְבִיבֶיהָ נִדְבָקוּ

רְגָבִים עַד סוּף הָעוֹלָם מִכָּל צַד:

בְּצַקָּת עֶפֶר לְמוֹצָק מוֹצָק אֶחָד הָיָה לוֹ וּמִשָּׁם נִדְבָקוּ רְגָבִים סְבִיבָיו: מִן הַצַּדִּיִן נִבְרָא אֶרְבַּע מוֹצָקוֹת הָיוּ לוֹ וְנִמְתַּח וְהֵלֵךְ מִכָּל צַד עַד שֶׁנִּדְבָק בְּאֻמְצַעִיתוֹ: כִּי לִשְׁלֹג יֹאמַר הֵנָּה אֶרֶץ

תַּעֲשֶׂה אֶרֶץ וּמַהִיבִן גִּשָּׁם מָטָר וְגִשָּׁם מְטָרוֹת מֵאֶרְבַּע צַדִּיִן הוֹרִידוּ וְהִגְשִׁימוּ לְהַעֲשׂוֹת אֶרֶץ: מַצִּיּוֹן מִכָּלֵל יָפִי בְּתַרְה בְּתִיב: תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם מְאֹרוֹת וְכוּכָבִים: ה"ג תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם מִשָּׁמַיִם נִבְרָאוּ וְתוֹלְדוֹת הָאָרֶץ מִן הָאָרֶץ נִבְרָאוּ:

מסורת הש"ס
א בראשית רבה
ב מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי
גליון הש"ס
תוס ד"ה כרובים כו ונראה לי דאפילו ישראל מותר. ק"ל דלפי דסברי תחלה דלשראל אסור לגיירן אף ע"י אחרים ליתסר דאמירה לנכרי שבות ע"י תוס' ר"ה כד ע"ב ד"ה שאני ר"ג ואחרים עשו לו דתירצו במקום מצוה שאני והכא דל"ש כן ליתסר:
תורה אור השלם
חטא חטאה ירושלם על־כן לנידח היתה פל־טכפדיה הזילות כ־רְאוּ עוֹנֵתָה גַם־הִיא נֶאֱמָה וַתִּשָּׁב אַחֲרֵי [איכה א, ח]
בצקת עפר למוצק ורגבים ידבקו [איוב לח, לח]
כי לשלג יאמר הוּא־אַרֶץ וְגִשָּׁם מָטָר וְגִשָּׁם מְטָרוֹת עָזוּ [איוב לו, לו]
על־מה אֲדִנִּיָּה הִטְבָּעוּ או מִי־יָרָה אֶבֶן פִּנְתָּהּ [איוב לח, ו]
מזמור לאסף אֵל אֱלֹהִים וְהִנֵּה דָבָר וַיִּקְרָא־אַרֶץ מִמְזֶרַח־שָׁמֶשׁ עַד־מִבְּאוֹ [תהילים ג, א]
מציון מוכל־יפי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ [תהילים ג, ב]
אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עֲשׂוֹת וְהִנֵּה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם [בראשית ב, ד]

מסורת הש"ס

א גיטין כה; בבא קמא סט.; עירובין לו; סוכה כג; משנה דמאי; תוספתא דמאי; גיטין כח.

ומיחל מעשר שני על המעות דמה שיש צילו לתמן ותמן ושותה מן עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני לאו דוקא שהרי פיון שפבר נטול מן התערתת וכשיתיו לו כלים ופריש פס התרומה ומעשר דממכין אברה ונומר זה היה התרומה והוא שתה חליו:

הק' שני לגין לתרומה אינו עולה י' שלמים למעשר ראשון ותשעה למעשר שני מן הנותרים ואין לומר דחישנין שמה הכותי תרם תרומה גדולה ולכדי אין למעט בשביל התרומה ממעשר ראשון וממעשר

רבי

שני וצריך לתמן עדיו אותם שני לגין דשמה פבר הוקמה התרומה ונמצא שהם זקוקים למעשר והמעשרות נמי צריך לחזור ולתמן דלמא הוה לה מרבה במעשרות אין לומר בן דאם תמן הכותי תמן פכאוי ואם לא תמן לא תמן כלל כדפי' לעיל: דבר ר' מאיר משמע דכא דאית ליה לר' מאיר ברכה ובפ' יש בכור (בכורות דף מח.) אמר דבירא ליה פרב אפי דאמר האחין שחלקו מחצה יורשים ומחצה לקוחות דמספקא ליה אי פלקוחות אי פירושים אלמא מספקא ליה אי אית ברכה אי לא ויש לחלק בין הבא שמתנה ומבכר דבריו לההיא דהאחין שחלקו שאינו מתנין ומבכרין כלום ובהא מתרצא דרבא מוקי התם ר' מאיר ור' יהודה פרב אפי ובפ' כל הגט (גטין דף פה:) קאמר רבא דתרונוהו אית להו ברכה וכן יש לתרן דשמואל דאמר בפ' בתרא דביצה (דף לז:) דאפילו דרשבנן לית להו ברכה גבי שנים שחלקו חבית ובהמה בשתפות ובפסק מי שאחזו (גטין דף עה.) אתתן שמואל בגטא דשביב מרע אס לא מתי לא יהא גט ואם מתי וכו' ולכי מית הוי גטא אלמא דאפילו דאוריתא אית לה ברכה דכי האי גונא דוקינן בר"פ כל הגט (גטין דף פה:) ופרש"י שם הטעם דחשיב לה ברכה משום דאין זה פשאר תנאים שאדם מתנה בגט שצילו לקיימו כשהוא מתנה עליהם וכשתתקיים התנאי הוי גט למפרע דהתם לאו משום ברכה הוי גט אכל הבא דאין צילו ובשעת התנאי הוא ספק והתנאי מתקיים מאיליו אי לאו משום ברכה לא הוי גט עכ"ל והא דפריך בפ' בפל מערבין (עירובין דף לז:) אללא מעשה היו לפניו שני רמונים של טבל ואמר אם ירדו גשמים היום יהא זה תרומה על זה [ואם לאו יהא זה תרומה על זה] הכי נמי דלא הוי תרומה דמשמע שפשוט לו דהויא תרומה למאן דאית ליה בריכה קאמר אי נמי אפילו למאן דלית ליה ברכה קאמר פיון דמתנה פיון ורדו פין לא ירדו חשיב טפי והשתא לפי החלוקה שחלקנו פין היבא שפבר דבריו להיבא דלא קאמר מידי ניחא נמי דשמואל דבההיא דחבית ובהמה לא קאמר מידי וא"ת א"כ מאי פריך במבבא (פ"ח דף סט:) דר' יוחנן אדר' יוחנן דאית ליה ברכה דבההיא דכל המתלקט ובההיא דהאחין שחלקו לית לה ברכה לשני גוש חלוק פין היבא שפבר דבריו דכל המתלקט וחוזר בו דהמרא מתוך קושא זו יש לומר משום דניחא ליה למימר לעולם כל הנלקט בדקתני במשנה וניחא ליה נמי למימר לא תיפוך ועוד כי הנה משני נמי הכי אפתי הנה קשה ליה מההיא דכל הגט (גטין דף פה.) דדוקינן התם דרבי יוחנן לית לה ברכה דאמר אף אחריו נמי אין פוסל אע"ג דהתם נמי מבכר דבריו ומתנה לאיזה שפרכא אנרש בו ומיהו כי עביד התם צריכותא בתרי מלי דר' יוחנן הנה מצו למימר אי איתמר ההיא דהאחין שחלקו ה"א התם הוא דאין ברכה משום דלא מבכר דבריו אללא בלאו הכי עביד צריכותא שפיר ועוד יש לתרן ההיא דשמואל בשניין אחר דבגטין הדבר עומד להתבכר שהרי או יחיה או ימות אכל ההיא דחבית ובהמה שמה לא וחקו לעולם וכן אנו צריכין לומר דלא תקשי דר' יוסי דהבא אדרבי יוסי בפסק מי שאחזו (גטין דף עג.) דקאמר מה היא באותן הימים ר' יוסי אומר מנהשת ואינה מנהשת ולכי מית הוי גטא אלמא יש ברכה ומיהו בלאו הכי לא קשה דמצי לחלק בין היבא דתולה בדעת עצמו לית לה ברכה אכל היבא דתולה בדעת אחרים דהקדוש פרוך הוא שחייב ומיתו תלוי צילו יש ברכה ולמאן דלא מפלג בין דעת עצמו לתולה בדעת אחרים לישני דטעמא דר' יוסי הבא משום בקיעת הנוד אכל קשה למאן דלא מפלג דשמעיון לרבי יוסי דלית ליה ברכה אע"פ שמתנה ומבכר דבריו בפ' בכל מערבין (עירובין דף לז:) האומר מעשר שני שיש לי בבית והא מחלל על סלע שתעלה צידי מן הכים רבי יוסי אומר לא חלל ולפי תרין שני שתמצנו אלבא דשמואל ניחא דבפסק מי שאחזו עומד להתבכר או יחיה או ימות אכל התם שמה לא תעלה סלע צילו מן הכים דשמה יגנב או יניח אותו כך לעולם ומה שהצרכנו לחלק אלבא דשמואל דבפסק מי שאחזו (גטין דף עה:) אית לה ברכה הינו לפרש"י דפי' דבכי האי גונא נמי שיה ברכה וללא דמי לשאר תנאי דעלמא אכל אי אמרינן דכל דבר שהוא בעין תנאי לא שיה ברכה כי ההיא דשמואל דמי שאחזו (שם) לא קשה מידי והא דדניק בפסק כל הגט (גטין דף פה:) מההיא דמה היא באותן הימים וכו' ולכי מית הוי גטא אלמא יש ברכה הינו משום דמוקמינן לה בפסק מי שאחזו (גטין דף עג:) באומר משת שאני בעולם כלומר שעה אחת הקם למיתתו אס ומית ואם בן בשעה שיש לו לגט לחול לא מוכחא מלתא אס חול אס לא אלא שלאחר מיתתו אמרינן דבכר הדבר למפרע שזו היתה שעה אחת הקם למיתתו ומיהו קשה מההיא דאם בלא חכם למזרח שהיא דרך תנאי וקרי לה ברכה ויש לחלק לפי שמניח שני עירובין ואין נראה ועוד קשה הא דאמר בפסק כל הגט (גטין דף פה:) הריני בועליך על מנת שיירצה אבא שהוא דרך תנאי וקרינן ליה ברכה אלא פרש"י עקר דאף על גב דדרך תנאי הוא פיון דתולה אותו דבכר שאינו צילו קרינן ליה ברכה:

נו:

עין משפט גזר מצורה

א מיי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

ב מיי' פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:

ג מיי' פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ה:

רַבִּי יְהוּדָה ור' יוסי ור' שמעון אוסרין פמא מנא לה דטעמייהו משום דאין פכרה הא חתני דהקיא טעמייהו משום דקויעת הנוד וי"ל דלא היה נ"ל שזה יהא עקר טעם לחוש לבקויעת הנוד ליום אחד ומה שהקשו לו מקויעת הנוד אע"ג דאזינאו גופייהו לית להו האי טעמא י"ל שהיו ברעון מחזירין אותו והיו מקשים לו כל מה שהיו יכולין רק שיחזר בו וכי האי גונא הניא יהיא דפ' התעריבת (נכחים דף עו:)‏ דקאמר רבי אליעזר לרבנן גפי אברי בעל מום שנתערבו באלברים תמימים ונתנו למעלה כו' לדידי מדכתב מום בם הוא דלא ירעו הא על ודי תעריבת ירעו אלא לדיכוו דקדשיהו מום בם לדרסה אחריתי אודו לי מיהת דבשר בעלת מום פגעים דמי אע"ג דאיהו גופה לא סבירא לה האי טעמא מדמצריך קרא וכי האי גונא איבא בספ"ק דגטין (דף יד.) הולך מנה לפלגי רב אמר תיב ברחקויהו ואם ברא לחדו‏ .] אינו חתר ושמאל אמר מתוך שתיב ברחקויהו אם ברא לחזר (אינו) חתר ומפרש דבהולך בזכי דמי קא מפלגי דלשמאל הולך .] לאו בזכי והא דקאמר מתוך שתיב ברחקויהו אם ברא לחזר (אינו) חתר לדבריו דרב קאמר אע"ג דאיהו גופה אי הנה סבירא לה ברב (דלאו) דבזכי דמי לא הנה אמר (אינו) חתר מהאי טעמא וכי האי גונא איבא בפ"ג דשבועות (דף כא:) בפלוגתא דר' שמעון ורבנן בפשוטה שלא אוכל ואכל כל שהוא וכו דבבבא דתרא דמכות (דף יז.) בפלגתא דרבי שמעון ורבנן באוכל טבל כל שהוא ומה שמקשינן לרבי יהודה גלית לה ברכה וסבירא ליה בפי' החובל (פ"ק דף ג.) גפי דין יום או יומים קנין פרות לאו פקנין הגוף דמי היאך מצא גזיו ורגליו דלא משפחת דמיתי בבכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון וכן לרבי יוסי דמספקא ליה התם אי פקנין הגוף דמי ואת"ל לאו פקנין הגוף היאך מצא גזיו ורגליו דכי האי גונא פריך לרבי יוחנן בס"פ השולח (גטין דף מח.) מפרש בבבבא השולח ואין להאריך באלו בזה:

מאי שנא לבאן וקבאן ודלא דאין בדרה על פסוק רבי יוחנן לא מפלג בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים דאי מפלג מאי פריך לימא לבאן ולבאן תולה בדעת עצמו הוא ומזרח ומערב תולה בדעת אחרים הוא אכל רב קאמר בבבבא דכל מערבין (שירובין דף לו:) ליתא למתנייהו דהתם דאית לה לרבי יהודה ברכה ופריך דאדרבה ליתא לרחאי מקמי מתנייהו ומשני ליתא למתנייהו מקמי .] דביתול דהלוקח ודאין דסמי חדא מקמי תרבי ומקשים לשם אדרבה ליתא להאיא דהלוקח ודאין מקמי מתנייהו דשירובין ומתני' דגטין (דף עג.) מה היא באותן הימים ובביתא דקדשה (פ"ק דף סט.) דשחרית בעל הבית אומר כל שילקטו עניים היום והא דפסק דבהדיא אית לה לרבי יהודה ברכה וגש לומר דרב גדאי מחלק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים והאיא דגטין ודמרכה תולה בדעת אחרים היא ואם בן לרבי יוחנן דלא מפלג סבירא לה ליתא לרחאי ודהלוקח מקמי [הני מתנייתול] ואע"ג דבפי' משילין (ביצה דף לו:) פריך דהא קאמר דלר' יוחנן דדרבנן אית לה ברכה מדפריש רבי יוחנן מלתא דאין אלמא דכי סבירא לה נהדר בה מבח היאך הקיא אלמא דלרבי יוחנן איתא לרחאי גש לומר דלאו מבח היאך הקיא דהר בה ובגלאו דכי ניחא ליה לשנויי לעולם לא תיפוק ותמה אליבא דמאן קמיתי בשמעמא דרחאי אי אליבא דרב מאי מיייתי דרחי תולה בדעת עצמו להאיא דשופרות דהוי תולה בדעת אחרים דאדרבה בתולה בדעת אחרים אית לה לרבי יהודה ברכה ואי אליבא דרבי יוחנן קא מיייתי הא לדידה ליתא לרחאי וצ"ל דאלבא דרב קאמר הבא והאיא דשופרות חשוב בתולה בדעת עצמו בינו דאין הקנין מתפרשות אלא בלוקחת בעלים אי [נמי] בפשית כהן תליה שדעת כהן המקריב חשוב כמו היא עצמה ובהא נמי מתבצא מאי דק"ל מאי קאמר ליתא למתנייהו מקמי דאין ודהלוקח והא מלתא דר"י אינה מנהה ביהאיא דהלוקח אלא בביתא היא ולאמאי סמינן מתנייהו דשירובין מקמי תרי בביתות רבי לא שגאה רבי חיא מוניו לו אדרבה סמי אפילו בביתות טובא מקמי חדא מתני' והיה נראה לי לתבן דרב לטעמה דאמר בבבבא הגזל קמא (פ"ק דף צו:) בגמי אומר לו בעבדים דרי שגלך לפניך סמי מתני' מקמי תרי בביתות ולפי מה שפי' דהאיא דשופרות חשיב תולה בדעת עצמו ניחא דבגלאו דכי אבא למימר ליתא למתני' דשירובין מקמי מתני' דשופרות ודהלוקח ורחאי והא דלא מיייתי לה התם משום דאינה פשוטה כל כך שהיא טעמו שלרבי יהודה משום דאין ברכה דהא דקנין שגה טובא בשמעת' ומסתתא נמי ניחא דלא נצטרך לדחק ולומר דרבי יוחנן פליג על רב וקסבר ליתא לרחאי פי זהו דחק ועוד דקסניא משהיא דשלחי ביצה בדפריש' אלא נימא דלרבי יוחנן נמי מדקא מפרש למלתא דאין אלמא קסבר בותא וסבירא לה לביתא למתני' דשירובין ובביתא דכל שילקטו מקמי מתני' דשקלים דשופרות ומקמי היאך דהלוקח ודאין והאיא דמה היא באותן הימים סבירא לה לרבי יוחנן דלא דקנינן מנה גיש ברכה משום דלכי מנת היו גבול דלמא לכי מנת זקוקה ליבם וחולצת ולא מקדשמת וכל זמן שבעלה חי דכי היא בלשת איש לכל דבריה ולפי"ז מיייתי שפיר בשמעמא דרחאי בין לרב בין לרבי יוחנן דמתנייהו אית להו שפיר דאין ורבינו אלחנן רבין דאלבא דרב קאמר דלא קאמר מידי בגוין ההוא דלעיל דרבא ומדמי ברכה דתולה בדעת אחרים להיבא דאמר ומבדר דבריו מתחלה כמו ההוא דאין אף על גב דתולה בדעת עצמו הוי:

הוציאו לו פרק חמישי יומא

רַבִּי יְהוּדָה ור' יוסי ור' שמעון אוסרין פמא מנא לה דטעמייהו משום דאין פכרה

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹסְרִין. אֵלֶּמָּא אֵין בְּרִירָה. ^(א) **מַמַּאי? דִּילְמָא שְׁאֵנִי הָתָם בְּדִקְתָּנִי טַעְמָא, אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי מַאֲיר: אֵי אַתָּה מוֹדָה שְׁמָא יִבְקַע הַנוֹד וְנִמְצָא שׁוֹתָה טְבָלִים לְמַפְרַע? וְאָמַר לָהֶם: לִכְשִׁיִּבְקַע. אָלֵא, מִדִּתְּנִי אִיו. דִּתְּנִי אִיו, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין אָדָם מִתְּנָה עַל שְׁנֵי דְבָרִים בְּאַחַד. ^(ב) **אָלֵא: אִם בָּא חֶכֶם לְמִזְרָח — עִירובו לְמִזְרָח. לְמַעַרְב — עִירובו לְמַעַרְב. אֲבָל לָכָאן וּלְכָאן — לֹא. ^(ג) וְהוֹיֵנָּן בַּה: מַאי שְׁנָא לָכָאן וּלְכָאן דִּלָּא, דְּאֵין בְּרִירָה. ^(ד) לְמִזְרָח וּמַעַרְב נָמִי אֵין בְּרִירָה? וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כִּשְׁפָכָר בָּא חֶכֶם. וְהִשְׁתָּא דְאֶמְרִינָּן לְרַבִּי יְהוּדָה אֵין בְּרִירָה, הָא פְּתִיבָה אֵית לִיה! יוֹם הַכַּפּוּרִים נָמִי, נַעֲבִיד תְּרִי וְנִכְתּוּב עַל־יְיָהּ! מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְכֻהֵן גָּדוֹל לָאו אֲדַעְתִּיהּ. דְּאִי לֹא תִימָא הֵכִי, בְּלֹא פְּתִיבָה נָמִי, הָאִי נָפִישׁ וְהָאִי זוּטַר. ^(ה) וְכִי תִימָא לֹא מְקַבִּיל לִיָּה כּוּלִיָּהּ, וְהָאֻמֵּר רַב יְהוּדָה: הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ שִׁיקְבֵּל אֶת כָּל דָּמוֹ שֶׁל פֶּה, שְׁנַאָמַר: "וְאֵת כָּל דָּם הַפֶּה יִשְׁפּוֹךְ אֶל יָסוֹד הַמִּזְבֵּחַ". ^(ו) וְכִי תִימָא: דִּילְמָא מִשְׁתַּפִּיָּה מִיַּנְיָה — הָאִי חִיזָר וְהָאִי סוּמָק. אָלֵא, מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְכֻהֵן גָּדוֹל לָאו אֲדַעְתִּיהּ. הֵכָא נָמִי, מִשּׁוּם חוּלְשָׁא דְכֻהֵן גָּדוֹל לָאו אֲדַעְתִּיהּ. הָהוּא דְנִחִית קַמִּיָּה דִּרְבָּא, אָמַר: יֵצֵא וְהִנִּיחוּ עַל פֶּן שְׁנֵי שְׂבֻהֵיכֶל, נָטַל דָּם הַפֶּה, וְהִנִּיחַ דָּם הַשְּׁעִיר. ^(ז) אָמַר לִיָּה: חֲדָא פֻּרְבָּנוּ וְחֲדָא פֻּרְבֵּי יְהוּדָה?! אִימָא: הִנִּיחַ דָּם הַשְּׁעִיר, וְנָטַל דָּם הַפֶּה. ^(ח) וְהִזָּה מְמַנּוּ עַל הַפְּרוּכָת כִּנְגִיד אַרְזָן מִבְּחוּץ. תְּנּוּ רַבְּנָן: "וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאַהֲל מוֹעֵד", מָה תִּלְמוּד לּוֹמַר? כִּשֶּׁם שְׁמִיזָה לְפָנֵי לְפָנִים — כָּה מִיזָה בְּהִיכָל. מָה לְפָנֵי לְפָנִים, אַחַת לְמַעְלָה וְשֹׁבַע לְמַטָּה מִדָּם הַפֶּה — כָּה מִיזָה בְּהִיכָל. וְכִשֶּׁם שְׁלִפְנֵי לְפָנִים, אַחַת לְמַעְלָה וְשֹׁבַע לְמַטָּה מִדָּם הַשְּׁעִיר — כָּה מִיזָה בְּהִיכָל. "הַשּׁוֹכֵן אֶתֶּם בְּתוֹךְ טוּמְאָתָם", אָפִילוּ בִּשְׂעַת שָׁחַן טְמֵאִים — שְׂכִינָה עִמָּהֶם. אָמַר לִיָּה הָהוּא צְדוּקִי לְרַבִּי חֲנִינְיָא:****

השתא

אדם מתנה על שני דברים להניח שני שירובין אחד למזרח ואחד למערב שמא אם יבאו שני חכמים אחד למזרח ואחד למערב ולומר לאי זה מהן שארצה אלך למחר לפי שקניית ערוב בין השמשות היא ובשעה פוּכַר למחר אותו שארצה לא סמינן אפרכה לומר דברר שהערוב לצד חכם זה קנה שביתה קמאש אלא על חכם אחד ואינו יודע לאיזה רוח יבא הוא מתנה אם ברא למזרח ערובי של מזרח וקנה ואם ברא למערב ערובי של מערב וקנה ואינו לבאן ולבאן על שני חכמים למקום שארצה אלך לא דאין ברכה: והנין בה דקס"ד בין השמשות עדיו חכם לא ברא והוא באלכסון ויוכל לבא משתחשך למזרח ולמערב ובא לו לבאחד מהן: מזרח ומערב נמי פשתלה זה ערובו בדעת החכם לומר וקנה ערוב לרוח שהחכם ברא לה אין ברכה שמא בין השמשות היה בדעתו של חכם לרוח שקנגדה: ואמר רבי יוחנן בפסבבר ברא חכם בין השמשות דקנה ערוב לאותו הרוח שכן התנה זה מפעוד יום: והשתא דאמרק טעמא דר' יהודה בקני חובה משום דברכה לית לה אכל בתיבה אית לה: יום הכפורים דקאמר לא היה שם אלא בן אחד לעבד תרי וכו': לאו אדעתה לעיוני בבתיבה: דם הפך סמך בדאמרן באידך פקדון (דף מה.) שמויה לגם הפכים: ההוא שלים צבור דנחית קמא דרבא והיה אומר בדר יום הכפורים בתפלה כמו שאנו אומרים: חדא דרבנן דאמרק בן השני: וחדא דרבי יהודה דאמרק נטל תחלה ואחר כך הניח אלמא לא היה בן שני להניחו לכך הצרך לטל תחלה:

מסורת הש"ס

א סוכה כד.

ב שירובין לו:

ג תוספתא שירובין; שירובין לו;; משנה שירובין

ד שירובין לו:

ה גטין כה;; בבא קמא סט;; שירובין לו;; סוכה כג;; גיטין כח.

ו זבחים כה;; לעיל מח;; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ג יב ז זבחים כג;; לעיל לו.

ח לעיל כג;; משנה יומא

ט ספרא אחרי מות פרק ד ה

גליון הש"ס

גמ' אימא הניח דם השעיר. עי' מג"א סימן קמו ס"ק יא:

תורה אור השלם

ונמו הכהן מו"הדס על־קרנות מזבח קטרת השמים לפני יתרה אשר באהל מועד ואת כל־דם הפר ישפך אל־יסוד מזבח העלה אֲשֶׁר־נִפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד [ויקרא ז, יז]

וכפר על־הקדש משמנות בני ישראל ומפשיעיהם לכל־חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אִתָּם בְּתוֹךְ טֹמְאֹתָם [ויקרא טז, טז]

עין משפט נר מצוה
א מיוי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' בא: ב מיוי' פה' מהל' ביאת מקדש הל' יז, סמג לאוין שט: ג מיוי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' בא:

דמשמַע שְׁנִיָּהּן בְּאֶחָד וּמִשְׁמַע אֶחָד אֶחָד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְהִכָּא מִשְׁמַע דְּאִית לִיה זְנוּקָא מְזָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וּמְזָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְנִרְאָה לִי בֵּינוּ דְּמִשְׁמַע הָכִי וּמִשְׁמַע הָכִי וְלָמַד סְתוּם מִן הַמְּפָרֵשׁ כִּי הֵיכִי דְלִפְנֵי וְלִפְנִים וּבִהֵיכַל נוֹתֵן מְזָה בְּעֲצָמוֹ וּמְזָה בְּעֲצָמוֹ ה"נ לְקַרְנוֹת דְּכַתִּיב מִדֶּם הַפָּר וּמִדֶּם הַשְּׁעִיר מִסְתַּמָּא מְזָה בְּעֲצָמוֹ וּמְזָה בְּעֲצָמוֹ וּבִהָא נִמֵּי מִתְרַצָּא מֵאִי דק"ל דְּמִיִּיתִי בְּסִמּוּךְ תְּנִינָא חֲיִידָךְ וְכוּ' עַד תַּלְמוּד לומר אַחַת וּסְתַמָּא בְּרַבֵּי יֵאשְׁיָה וְהֵיכִי חֲתִינָא בְּרַבֵּי יֵאשְׁיָה וְהָא לְרַבֵּי יֵאשְׁיָה בְּלֹא אַחַת נִמֵּי בְּבִירָא לִי בְּמֵאן דְּכַתִּיב וְחֲזוּ דְמִי בְּשִׁלְמָא הָא דְאָמַר לִיה ר' יֵאשְׁיָה לר' יוֹנָתָן וְהֵלֵא בְּכָר נִלְאֵמַר אַחַת אִכָּא לְמִימַר לְדַר' יוֹנָתָן הָאָמַר לִיה שֶׁכָּל לְדִידָה בְּלֹא אַחַת נִמֵּי אֵלֶּא יֵשׁ לומר אע"ג דְּמַעְקָרָא הָּהּ סְלֵקָא דַּעְתָךְ דְּלְרַבֵּי יֵאשְׁיָה מְשַׁרְבִין בְּלֹא קִרְא אַחַת בְּתַר דְּאִיתִי קִרְא אַחַת הָדַר בַּהּ וּסְבִירָא לִיה דְּאִי לֹא אַחַת הִ"א אִין מְשַׁרְבִין דְּוִמִּינָא דְלִפְנֵי וְלִפְנִים וְהֵיכַל דְּוִלְמַד סְתוּם מִן הַמְּפָרֵשׁ בְּדִפִּי וּבִהָא נִמֵּי מִתְרַצָּא מֵאִי דק"ל הָא דְקָאָמַר לְעִידִי תַסְפִּינִס בְּרַבֵּי יֵאשְׁיָה הָא דְאָמַר מְשַׁרְבִין וְדָחִי אֶפְסֹל תִּימָא רַבִּי יוֹנָתָן שְׁאֵנִי הִכָּא דְכַתִּיב אַחַת וְהִסְתַּא תַּמָּה לִי מֵאִי קָא דְחִי אֶפְסִילוֹ תִימָא לְרַבִּי יוֹנָתָן מְשַׁרְבִין אִם כּוּן כַּל שְׂבִין לְרַבִּי יֵאשְׁיָה מְשַׁרְבִין וְהָא ע"כ חַד מַנְיָה אָמַר אִין מְשַׁרְבִין דְּקָאָמַר ר' יוֹנָתָן וּרְבִי יֵאשְׁיָה חַד אָמַר מְשַׁרְבִין וְחַד אָמַר אִין מְשַׁרְבִין אֶבֶל לְמֵאִי דְפִרְסִית נִיחָא דה"ק שְׁאֵנִי הִכָּא דְכַתִּיב אַחַת דְּאִי לֹא בְּכַתִּיב אַחַת בְּכִרָא הָא דְאֶפְסִילוֹ לר' יֵאשְׁיָה ה"א אִין מְשַׁרְבִין דְּוִלְמַד סְתוּם מִן הַמְּפָרֵשׁ בְּדִפְרִי' וְאִם כּוּן מֵאן הָאִי תִנָּא דְאָמַר מְשַׁרְבִין אֵלֶּא ע"כ מַדְכַּתִּיב אַחַת וּמֵאן לִימָא לָן דְּרַבִּי יֵאשְׁיָה דְרִישׁ אַחַת לְהָא דְרָשָׁא וְלֹא רַבִּי יוֹנָתָן דְלֵמָא רַבִּי יוֹנָתָן דְרִישׁ לִיה וּרְבִי יֵאשְׁיָה דְרִישׁ לִיה

לְדַרְשָׁא אַחֲרַת בְּדַדְרָשֵׁי' לִיה בְּפִרְקָא קַמָּא דְשִׁבְעוֹת (דף ח:). בְּפִרְקָה זוֹ לֹא תִהְיֶה אֵלֶּא פַּעַם אַחַת בְּשֵׁנָה אִי נִמֵּי בְּפִרְקָה אַחַת הָא מְכַפֵּר וְאִינוּ מְכַפֵּר שְׁתֵּי בְּפִרְוֹת מֵיּהוּ מִהַּ שְׁהִקְשִׁיתִי מִמָּאִי דְקָאָמַר סְתַמָּא בְּרַבִּי יֵאשְׁיָה בְּלֹא הָכִי נִיחָא דְהָא לֹא קָאָמַר רַבִּי יֵאשְׁיָה הִיא אֵלֶּא בְּרַבִּי יֵאשְׁיָה פְרוּשׁ דְּבִבִירָא לִיה בִּוְתַהּ דְּמַעְרְבִין לְקַרְנוֹת וְלֹא מִטְעַמַּה לְדִידָהּ נִכְרָא לִיה בְּלֹא דְרָשָׁא דְאַחַת וְדִלְמָא רַבִּי יֵהוּדָה הִיא דְאִית לֵהּ מְשַׁרְבִין אע"ג דְּמִשְׁמַע לֵהּ כַּל אַחַת וְאַחַת בְּפָנֵי עֲצָמָה בְּרַבִּי יוֹנָתָן נִכְרָא לֵהּ מֵאֲחַת דְּמַעְרְבִין בְּדִפְרִי' לְעִיד וְהָא דְקָאָמַר סְתַמָּא בְּרַבִּי יֵאשְׁיָה הָכִי נִמֵּי הָּהּ מִצִּי לְמִימַר רַבִּי יֵהוּדָה הִיא דְשִׁמְעִינוּ לִיה בְּהִדְגָא בְּהַקְוִימָן רַבָּה (מְנַחוֹת כב:). דְּמַעְרְבִין אֵלֶּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא אִיבָא בְּשִׁמְעָתֵינוּ נִקְטַר רַבִּי יֵאשְׁיָה שְׁהִזְפִּירוּ לְעִיד בְּמַחְלָקַת עִם רַבִּי יוֹנָתָן וּא"ת לַמִּיד אִין מְשַׁרְבִין לְקַרְנוֹת מִנָּא לֵהּ דְּעוֹלִין אִין מְבַטְלִים זֶה אֵת הַיֵּשׁ לומר נִכְרָא לֵהּ מִדֶּם דֶּם בְּפִרְקָה הַתַּעֲרֵבַת (זבחים דף פא:). וְאִין לְתַמָּה מֵאִי שְׁנָא דְשָׁבַע עַל טְהָרוֹ מְשַׁרְבִין לְכַלֵּי עֲלִמָא וּבְקַרְנוֹת פְּלִיגִי וְיֵשׁ לומר בְּלִפְנֵי וְלִפְנִים עַל פִּרְחָךְ אִין מְשַׁרְבִין בְּדַמּוּבַח קִרְא בְּהִדְגָא דְלֹאֲחַר שְׁנָתָן מִדֶּם הַפָּר שׁוּחַט אֵת הַשְּׁעִיר וְאִם כּוּן גַּם בְּאֶהֱל מוֹשֵׁד כּוּן בְּדַכְתִּיב וְכוּן יַעֲשֶׂה בְּאֶהֱל מוֹשֵׁד וְלַקְרָנוֹת בְּכַתִּיב מִדֶּם הַפָּר וּמִדֶּם הַשְּׁעִיר מִשְׁמַע לִיה מְזָה בְּעֲצָמוֹ וּמְזָה בְּעֲצָמוֹ דְּוִמִּינָא דְאִינָךְ בֵּינוּ דְהִזְכִּיר בְּהִדְגָא פִּר וְשְׁעִיר אֶבֶל בְּשָׁבַע עַל טְהָרוֹ בְּכַתִּיב וְהִזָּה עָלִיו מִן הָדֶם בְּאֶצְבָּעֵינוּ שָׁבַע פְּעָמִים מִשְׁמַע מִכַּל הָדֶם מְזָה שָׁבַע פְּעָמִים וְתוֹ לֹא: מִיין בְּמִינוֹ חוּצִיז אִו אִינוּ חוּצִיז אֶבֶל שְׁאִינוּ מִינוּ פְּשִׁיטָא דְחוּצָא וְלֹא קִרִי בַּהּ וְלִקְחָא וְכוּן בְּפִרְקָה שְׁנֵי זֻבְחִים (דף כד.) שֶׁלֹּא וְהָא דְכָר חוּצָא בִּינוּ לְבִין בְּלִי שְׂרַת וְכוּן בְּפִרְקָא מְקוּם שְׁנָהּ (פְּסָחִים נז:) גְּבִי יִשְׁשַׁכֵּר אִישׁ בְּכַר בְּרַקְחֵא דְהָּהּ בְּכַךְ וְגַהּ בְּשִׁירָאִי וְתַמָּה דְּבִפְרָקָא נוֹלֵב הַזֵּינֹל (סָפָה לז.) מִסְּקִינוּ דְלִקְיָה עַל יְדֵי דְכָר אַחַר שְׁמָה לְקִיָּה וְיֵשׁ לומר דְּהָתָם מִירִי שְׁבוּרָךְ סוּדָר בְּכַיִּב הַלוּלָב וּמִדְּרִיךְ כּוּן וְעוֹשֶׂה מִן הַסּוּדָר כּמוֹ בֵּית יֵד וְאוּחוֹז כּוּן אֶבֶל הֵיכָא דְכִרְיָךְ וְזִידָה בְּסוּדָר וְתוֹפֵשׁ הַלוּלָב כַּךְ לֹא שְׁמָה לְקִיָּה וּמִזְרָךְ בְּתוֹךְ מִזְרָק דְּהִכָּא דְּמִשְׁמַע דְּשִׁיטָא לִיה אִי הָּהּ שְׁאִינוּ מִינוּ הִיָּה חוּצָא לֹא מִירִי שְׁאוּחוֹז חֲסִיצוֹן בְּשִׁפְתוֹתָיו דְּאִין וְנִדְאִי לֹא חִינֹן דְּהָּהּ לִיה כּמוֹ בֵּית יֵד אֵלֶּא שְׁאוּחוֹזוֹ לְמַטָּה בְּשׁוּלְיוֹ וְכוּן דְּרִיךְ לומר מִתּוֹךְ הִהִיא שְׁמַעְתָּא גּוּפָא בְּפִרְקָא נוֹלֵב הַזֵּינֹל כּמוֹ שְׁחֲלָקְנוּ דְאִי לֹא תִימָא הָכִי אֵלֶּא גִימָא דְכָכַל עֲגִין לְקִיָּה עַל יְדֵי דְכָר אַחַר שְׁמָה לְקִיָּה אִם כּוּן תַּקְשִׁי דְרָבָא אֲדַרְבָּא דְאָמַר בְּתַר הָכִי מִינֹן בְּמִינוּ אִינוּ חוּצָא הָא שְׁאִין מִינוּ חוּצָא וְלְעִיד קָאָמַר גְּבִי סוּדָר לְקִיָּה עַל יְדֵי דְכָר אַחַר שְׁמָה לְקִיָּה וְאֶפְסִילוֹ שְׁאִינוּ מִינוּ וּק"ל מֵאִי בְּרִיךְ מֵאִי לֹא אִינוּ גָּתוּ מִזְרָק הַמֵּלֵא לְתוֹךְ הַרִיקוּן לִימָא אִין הָכִי נִמֵּי וְאִין אוּחוֹז אֵת חֲסִיצוֹן בְּשׁוּלְיוֹ אֵלֶּא בְּשִׁפְתוֹתָיו וְיֵשׁ לומר דְּשִׁיטָא לִיה שֶׁלֹּא הִיָּה יָכוֹל לְאָחוֹז כַּךְ בְּיַד אַחַת שְׁתֵּי מִזְרָחוֹת בְּבִדּוֹת שְׁגוֹשׁ בְּהוֹן כַּל דֶּם הַפָּר וְהַשְּׁעִיר וּרְיַב"א תַּכְרֹן דְּבִשְׁמַעְתָּא גְּבִי בְּלִי שְׂרַת מִינֹן בְּשְׁאִינוּ מִינוּ חוּצָא בְּכַל עֲגִין דְּשְׁאִילוֹ אִם תִּמְצָא לומר דְּגְבִי נוֹלֵב יֵשׁ חִלּוּךְ בְּדִפְרִי' גְּבִי בְּלִי שְׂרַת בְּכַל עֲגִין מִינֹן בְּשְׁאִינוּ מִינוּ חוּצָא דְהִי דְבִי עֲבִיד כְּעִין בֵּית יֵד מִקְרִי לְקִיָּה גְּבִי בְּלִי שְׂרַת דְּכַתִּיב וְלִקְחָא הִכְהוֹן לֹא מִקְרִי לְקִיָּה בְּעֲצָמוֹ שֶׁל בְּהוֹן:

הוציאו לו פרק חמישי יומא

וְקַבֵּל כּוּ אֵת הָדֶם כַּל קַבְלוֹת שֶׁל כַּל יְמוֹת הַשָּׁנָה קַמְשַׁעֲרִיא לִיה: מִינֹן בְּמִינוּ מִזְרָק רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמַר מְזָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וּמְזָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ. רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמַר: מְזָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יֵאשְׁיָה: וְהֵלֵא בְּכָר נִלְאֵמַר: "אַחַת"! ^(נ)אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹנָתָן, וְהֵלֵא בְּכָר נִלְאֵמַר: "מִדֶּם הַפָּר וּמִדֶּם הַשְּׁעִיר"! אִם כּוּן, לְמָה נִלְאֵמַר "אַחַת"? לומר לָהּ: אַחַת וְלֹא שְׁתֵּים מִדֶּם הַפָּר, אַחַת וְלֹא שְׁתֵּים מִדֶּם הַשְּׁעִיר. תְּנִינָא אִידָהּ: "וְלִקְחָ מִדֶּם הַפָּר וּמִדֶּם הַשְּׁעִיר" — שְׁיִהִיו מְעוֹרְבִין זֶה בָּזֶה. אַתָּה אוֹמַר שְׁיִהִיו מְעוֹרְבִין זֶה בָּזֶה, אוֹ אִינוּ אֵלֶּא מְזָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וּמְזָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ? תַּלְמוּד לומר: "אַחַת". וּסְתַמָּא בְּרַבִּי יֵאשְׁיָה. "נָתַן אֶת הַמֵּלֵא בְּרִיקוֹן וְכוּ'. בָּעָא מִינִיָּה רָמִי בַר חֲמָא מִרַב חֲסִדָּא: הֲנִיחַ מִזְרָק בְּתוֹךְ מִזְרָק, וְקַבֵּל כּוּ אֵת הָדֶם, מַהוּ? מִינֹן בְּמִינוּ חוּצִיז, אוֹ אִינוּ חוּצִיז? אָמַר לִיה, תְּנִיתוּהָ: נָתַן אֶת הַמֵּלֵא בְּרִיקוֹן. מֵאִי לָאוּ: הוֹשִׁיב מִזְרָק מֵלֵא לְתוֹךְ מִזְרָק רִיקוֹן? לֹא, עֵינָהּ מִזְרָק מֵלֵא לְתוֹךְ מִזְרָק רִיקוֹן. הָא תִנָּא לִיה רִישָׁא: עֵינָהּ דֶּם הַפָּר לְתוֹךְ דֶּם הַשְּׁעִיר! בְּדִי לְעַרְבּוֹן יִפָּה יִפָּה. תָּתֵא שְׁמַע: הִיָּה עוֹמֵד עַל גְּבִי כְּלִי, אוֹ עַל גְּבִי רִגְלִי חֲבִירוֹ — פְּסוּל! שְׁאֵנִי רִגְלִי, דְּלֹא מַצִּי מְבַטִּיל לִיה. אֵיכָא דְאָמַרִי, הָכִי בָּעָא מִינִיָּה: דְּרָךְ שִׁירוֹת בְּכָהּ, אוֹ אִין דְּרָךְ שִׁירוֹת בְּכָהּ? תֵּא שְׁמַע, דְּתַנָּא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְעָל: "אֵת כָּל כְּלִי הַשְּׂרַת אֲשֶׁר יִשְׂרָתוּ בָּם בְּקוֹדֶשׁ" — שְׁנֵי כְּלִים וְשִׁירוֹת אַחַת. בָּעָא מִינִיָּה רָמִי בַר חֲמָא מִרַב חֲסִדָּא: הֲנִיחַ סִיב בְּתוֹךְ הַמִּזְרָק, וְקַבֵּל כּוּ אֵת הָדֶם, מַהוּ: מִינֹן בְּשְׁאִינוּ מִינוּ חוּצִיז, אוֹ אִינוּ חוּצִיז? בֵּינוּן דְּמַחְלָחַל — לֹא חֲיִיז, אוֹ דִּילְמָא לֹא שְׁנָא? אָמַר לִיה, תְּנִינָא: זוּלָּהּ וְהוּלָּהּ עַד שְׁמַגִּיעַ לְסָפּוּג! שְׁאֵנִי מִיָּא דְקִלְיִשִׁי. 'אֵיכָא דְאָמַרִי, הָכִי פְּשִׁט לִיה: בָּדֶם — כְּיָשֹׁר. בְּקוֹמָץ — פְּסוּל.

מְתַנִּי

לְדַרְשָׁא אַחֲרַת בְּדַדְרָשֵׁי' לִיה בְּפִרְקָא קַמָּא דְשִׁבְעוֹת (דף ח:). בְּפִרְקָה זוֹ לֹא תִהְיֶה אֵלֶּא פַּעַם אַחַת בְּשֵׁנָה אִי נִמֵּי בְּפִרְקָה אַחַת הָא מְכַפֵּר וְאִינוּ מְכַפֵּר שְׁתֵּי בְּפִרְוֹת מֵיּהוּ מִהַּ שְׁהִקְשִׁיתִי מִמָּאִי דְקָאָמַר סְתַמָּא בְּרַבִּי יֵאשְׁיָה בְּלֹא הָכִי נִיחָא דְהָא לֹא קָאָמַר רַבִּי יֵאשְׁיָה הִיא אֵלֶּא בְּרַבִּי יֵאשְׁיָה פְרוּשׁ דְּבִבִירָא לִיה בִּוְתַהּ דְּמַעְרְבִין לְקַרְנוֹת וְלֹא מִטְעַמַּה לְדִידָהּ נִכְרָא לִיה בְּלֹא דְרָשָׁא דְאַחַת וְדִלְמָא רַבִּי יֵהוּדָה הִיא דְאִית לֵהּ מְשַׁרְבִין אע"ג דְּמִשְׁמַע לֵהּ כַּל אַחַת וְאַחַת בְּפָנֵי עֲצָמָה בְּרַבִּי יוֹנָתָן נִכְרָא לֵהּ מֵאֲחַת דְּמַעְרְבִין בְּדִפְרִי' לְעִיד וְהָא דְקָאָמַר סְתַמָּא בְּרַבִּי יֵאשְׁיָה הָכִי נִמֵּי הָּהּ מִצִּי לְמִימַר רַבִּי יֵהוּדָה הִיא דְשִׁמְעִינוּ לִיה בְּהִדְגָא בְּהַקְוִימָן רַבָּה (מְנַחוֹת כב:). דְּמַעְרְבִין אֵלֶּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא אִיבָא בְּשִׁמְעָתֵינוּ נִקְטַר רַבִּי יֵאשְׁיָה שְׁהִזְפִּירוּ לְעִיד בְּמַחְלָקַת עִם רַבִּי יוֹנָתָן וּא"ת לַמִּיד אִין מְשַׁרְבִין לְקַרְנוֹת מִנָּא לֵהּ דְּעוֹלִין אִין מְבַטְלִים זֶה אֵת הַיֵּשׁ לומר נִכְרָא לֵהּ מִדֶּם דֶּם בְּפִרְקָה הַתַּעֲרֵבַת (זבחים דף פא:). וְאִין לְתַמָּה מֵאִי שְׁנָא דְשָׁבַע עַל טְהָרוֹ מְשַׁרְבִין לְכַלֵּי עֲלִמָא וּבְקַרְנוֹת פְּלִיגִי וְיֵשׁ לומר בְּלִפְנֵי וְלִפְנִים עַל פִּרְחָךְ אִין מְשַׁרְבִין בְּדַמּוּבַח קִרְא בְּהִדְגָא דְלֹאֲחַר שְׁנָתָן מִדֶּם הַפָּר שׁוּחַט אֵת הַשְּׁעִיר וְאִם כּוּן גַּם בְּאֶהֱל מוֹשֵׁד כּוּן בְּדַכְתִּיב וְכוּן יַעֲשֶׂה בְּאֶהֱל מוֹשֵׁד וְלַקְרָנוֹת בְּכַתִּיב מִדֶּם הַפָּר וּמִדֶּם הַשְּׁעִיר מִשְׁמַע לִיה מְזָה בְּעֲצָמוֹ וּמְזָה בְּעֲצָמוֹ דְּוִמִּינָא דְאִינָךְ בֵּינוּ דְהִזְכִּיר בְּהִדְגָא פִּר וְשְׁעִיר אֶבֶל בְּשָׁבַע עַל טְהָרוֹ בְּכַתִּיב וְהִזָּה עָלִיו מִן הָדֶם בְּאֶצְבָּעֵינוּ שָׁבַע פְּעָמִים מִשְׁמַע מִכַּל הָדֶם מְזָה שָׁבַע פְּעָמִים וְתוֹ לֹא: מִיין בְּמִינוֹ חוּצִיז אִו אִינוּ חוּצִיז אֶבֶל שְׁאִינוּ מִינוּ פְּשִׁיטָא דְחוּצָא וְלֹא קִרִי בַּהּ וְלִקְחָא וְכוּן בְּפִרְקָה שְׁנֵי זֻבְחִים (דף כד.) שֶׁלֹּא וְהָא דְכָר חוּצָא בִּינוּ לְבִין בְּלִי שְׂרַת וְכוּן בְּפִרְקָא מְקוּם שְׁנָהּ (פְּסָחִים נז:) גְּבִי יִשְׁשַׁכֵּר אִישׁ בְּכַר בְּרַקְחֵא דְהָּהּ בְּכַךְ וְגַהּ בְּשִׁירָאִי וְתַמָּה דְּבִפְרָקָא נוֹלֵב הַזֵּינֹל (סָפָה לז.) מִסְּקִינוּ דְלִקְיָה עַל יְדֵי דְכָר אַחַר שְׁמָה לְקִיָּה וְיֵשׁ לומר דְּהָתָם מִירִי שְׁבוּרָךְ סוּדָר בְּכַיִּב הַלוּלָב וּמִדְּרִיךְ כּוּן וְעוֹשֶׂה מִן הַסּוּדָר כּמוֹ בֵּית יֵד וְאוּחוֹז כּוּן אֶבֶל הֵיכָא דְכִרְיָךְ וְזִידָה בְּסוּדָר וְתוֹפֵשׁ הַלוּלָב כַּךְ לֹא שְׁמָה לְקִיָּה וּמִזְרָךְ בְּתוֹךְ מִזְרָק דְּהִכָּא דְּמִשְׁמַע דְּשִׁיטָא לִיה אִי הָּהּ שְׁאִינוּ מִינוּ הִיָּה חוּצָא לֹא מִירִי שְׁאוּחוֹז חֲסִיצוֹן בְּשִׁפְתוֹתָיו דְּאִין וְנִדְאִי לֹא חִינֹן דְּהָּהּ לִיה כּמוֹ בֵּית יֵד אֵלֶּא שְׁאוּחוֹזוֹ לְמַטָּה בְּשׁוּלְיוֹ וְכוּן דְּרִיךְ לומר מִתּוֹךְ הִהִיא שְׁמַעְתָּא גּוּפָא בְּפִרְקָא נוֹלֵב הַזֵּינֹל כּמוֹ שְׁחֲלָקְנוּ דְאִי לֹא תִימָא הָכִי אֵלֶּא גִימָא דְכָכַל עֲגִין לְקִיָּה עַל יְדֵי דְכָר אַחַר שְׁמָה לְקִיָּה אִם כּוּן תַּקְשִׁי דְרָבָא אֲדַרְבָּא דְאָמַר בְּתַר הָכִי מִינֹן בְּמִינוּ אִינוּ חוּצָא הָא שְׁאִין מִינוּ חוּצָא וְלְעִיד קָאָמַר גְּבִי סוּדָר לְקִיָּה עַל יְדֵי דְכָר אַחַר שְׁמָה לְקִיָּה וְאֶפְסִילוֹ שְׁאִינוּ מִינוּ וּק"ל מֵאִי בְּרִיךְ מֵאִי לֹא אִינוּ גָּתוּ מִזְרָק הַמֵּלֵא לְתוֹךְ הַרִיקוּן לִימָא אִין הָכִי נִמֵּי וְאִין אוּחוֹז אֵת חֲסִיצוֹן בְּשׁוּלְיוֹ אֵלֶּא בְּשִׁפְתוֹתָיו וְיֵשׁ לומר דְּשִׁיטָא לִיה שֶׁלֹּא הִיָּה יָכוֹל לְאָחוֹז כַּךְ בְּיַד אַחַת שְׁתֵּי מִזְרָחוֹת בְּבִדּוֹת שְׁגוֹשׁ בְּהוֹן כַּל דֶּם הַפָּר וְהַשְּׁעִיר וּרְיַב"א תַּכְרֹן דְּבִשְׁמַעְתָּא גְּבִי בְּלִי שְׂרַת מִינֹן בְּשְׁאִינוּ מִינוּ חוּצָא בְּכַל עֲגִין דְּשְׁאִילוֹ אִם תִּמְצָא לומר דְּגְבִי נוֹלֵב יֵשׁ חִלּוּךְ בְּדִפְרִי' גְּבִי בְּלִי שְׂרַת בְּכַל עֲגִין מִינֹן בְּשְׁאִינוּ מִינוּ חוּצָא דְהִי דְבִי עֲבִיד כְּעִין בֵּית יֵד מִקְרִי לְקִיָּה גְּבִי בְּלִי שְׂרַת דְּכַתִּיב וְלִקְחָא הִכְהוֹן לֹא מִקְרִי לְקִיָּה בְּעֲצָמוֹ שֶׁל בְּהוֹן:

וְקַבֵּל כּוּ אֵת הָדֶם כַּל קַבְלוֹת שֶׁל כַּל יְמוֹת הַשָּׁנָה קַמְשַׁעֲרִיא לִיה: מִינֹן בְּמִינוּ מִזְרָק רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמַר מְזָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וּמְזָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ. רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמַר: מְזָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יֵאשְׁיָה: וְהֵלֵא אֲחוּז בְּמִזְרָק שְׁהָד

מסורת הש"ס
א בבא מציעא יא. סוכה יא: ב כידושין מח. קידושין טט.:: כתובות פד. בבא מציעא נז.:: סוכה ו: ג שבת כא: ד זבחים לח. לעיל טו. ה דרים מ. ו זבחים נג.

תורה אור השלם
ויראו את אלהי ישראל ותסת רגליו כמעשה לבנת השפיר ובעצם השמים לטהר [שמות כד, יז]
וזהו עליו מורהם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל [ויקרא טו, יט]
ונתן הכהן מורהם עליהרנות מזבח קטרת השמים לפני יהוה אשר באהל מועד ואת קל"דס הכר ישפד אל־יסוד מזבח העלה אשר־פתח אהל מועד [ויקרא ד, יז]
ולשם הכהן מדמה באצבעו ונתן על־הרנות מזבח העלה ואת־כל־דמה ישפד אל־יסוד המזבח [ויקרא ד, כ]

ואי בעית אימא אי סבירא לן דהקפּה ממזבח הפנימי כנגל היא כהקפּה דחיצון דכלי עלמא ולפינן פנים מחוץ לעגון ומין אלא סבירא להו להאי תנאי דהקפּה צדי ובמקומו עומד ומחטא לכל ההרנות לפי שאינו צריך להקיף כנגל שהרי כלו אינו אלא חמה על חמה:
מכלל דת"ק לא שני לה בין הקפת פנימי לחיצון אלא שניהן כנגל ותנא קמא דמתני' רבי יוסי הגלילי היא דהא בנחה קאמר בצרכותא:
סביב ממזבח הפנימי דכתיב בה על קרנות המזבח סביב (ויקרא טז):
כסביב ממזבח החיצון מה זה כנגל אף זה כנגל:
במקום חדא קרו שהקרו של חיצון חמה על חמה:
מתניתין רבי יהודה היא דשמעין ליה דאמר משום רבי חליעזר הכי:
ועל כן הוא נותן מלמעלה למטה בזו שלפניו על כרחו כפי שלל יוצא הדם לתוך בית ידו דהואיל ונבטה היא יותר מידו צריך להיות ראשי אצבעותיו למעלה ואם מושך מלמטה למעלה הדם יצ לתוך בית ידו ויבאיתן של צדיו נותן כדרך שהתחיל בזו חוץ מאותה שבאלכסון שהיא רחוקה ואם בא למשך מלמעלה למטה טרח הוא לו להיות כפוף ופשוט זרועו עד כלות המתנה אלא משכופף גופו ופשוט זרועו מתחיל למטה וזקוף והולך למעלה:
ועל כן נותן מלמטה למעלה שכן נוח לו לכל הרחוקות:
אלא ניתוחו מאיה כדפרשתי:
אפלוגה דמזבח דאמצע גבה דתלוי:
טהר טהרא תרגום של גהרים (עבראשית מג) שהוא בחצי היום:
חגיגה אומר בצד צפוני היה נותן כל שבע האלות חגיגה סבב פתח דערבת צדום וכי נפק במערבית דרומית פגע והתם לא יהיב כרישא חטוי דקרנות כדאמרן עד הנפק למזרחית דרומית ויהיב וחדר למערבית דרומית לשמאל משום דהא חטיב כרישא כדאמרן לעיל ומשם למערבית צפונית צפונית מזרחית והתם דגמרה לחטוי יהיב שבע האלות ורבי יוסי סבר פתח בצפון כדקאמר דמתני' הלכך במזרחית צפונית מתחיל ובדרומית מזרחית מסים והתם יהיב להאלות:
במקום שהקשו כדקנותיו קם טהרו בהארות:
דאמר קרא גפי כהן משיח ואת כל דם הכר וגו' (ויקרא ז' יז) ותנא דתורת פהים הכר לרבות פר יום הכפורים שניה שוכיו נשכין ליסוד אשר פתח אהל מועד זה יסוד מערכי:
יסוד המזבח האמורה בשטאת החיצונה:
ה"ג אמתר ולמד ורידתו מן הכבש וכו' ורידתו מן הכבש בחינותיו ליציאתו מן ההיכל ויכריס הפנימיים ביה:
זה הוה חיצונות ופנימיות:
ולמד סתום חיצונות שלא פרש בהן ליתיה יסוד:
מן המפרש מן הפנימיות שכתוב בהן אל יסוד המזבח אשר פתח אהל מועד (קס) והוא יסוד מערכי:
קסבר פתחא דהיכל בדרומו של מזבח תאי הלכך יסוד אשר פתח אהל מועד הינו דרומי:
תנא דבי רבי ישמעאל דבי ר' שמעון בן יוחי זה הוה יסוד דרומי בבית מדרשו של ר"ש בן יוחי היו שנין משנת רבי ישמעאל וגורסין בה זה הוה יסוד דרומי לומר חזר בו רבי ישמעאל:
וסימן שלא תנועה לומר זה הוה יסוד מערכי היו שנין:
משכיה גברי לגברא תלמידי ר' שמעון משכו את ר' ישמעאל לומר כדכריהו:

דאמר קרא אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד ולא גרסין כההוא פגע בה

^(כז)**וְאִי בְּעִית אֵימָא: אִי סְבִירָא לָן הַקֶּפֶה בְּרִגְלָא — דְּכוּלִּי עֲלֵמָא לֹא פְּלִיגִי דְּיַלְפִּינָן פְּנִים מַחוּץ. וְהִכָּא בָּהּא קָא מִיפְלָגִי: מָר סָבַר הַקֶּפֶה בִּיד, וּמָר סָבַר הַקֶּפֶה בְּרִגְלָא.** ^(א)**וְאִי בְּעִית אֵימָא: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא הַקֶּפֶה בִּיד, וְהִכָּא בָּהּא קָא מִיפְלָגִי: מָר סָבַר יַלְפִּינָן יָד מִרְגְּלָא, וּמָר סָבַר: לֹא יַלְפִּינָן.**

וְסָבַר רַבִּי יוֹסִי הַגִּילְיָי הַקֶּפֶה בִּיד? וְהָא מְדַקְתְּנִי סִיפָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: בְּמַקוֹמוֹ הִיא עוֹמֵד וּמַחְטָא, מִכָּלִל דִּתְנָא קָמָא לֹא סְבִירָא לִיה. אֲלֹא מְחוּוֹרְתָא כְּדִשְׁנִין מַעֲיָקְרָא: מָר סָבַר הַקֶּפֶה בִּיד, וּמָר סָבַר הַקֶּפֶה בְּרִגְלָא. וְאִי בְּעִית אֵימָא, בָּהּא קָא מִיפְלָגִי: מָר סָבַר: סָבִיב דְּמַזְבֵּחַ פְּנִימִי כְּסָבִיב דְּמַזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וּמָר סָבַר: כּוּלִּיָּה מַזְבֵּחַ פְּנִימִי בְּמַקוֹם חָדָא קָרוֹן דְּמַזְבֵּחַ חִיצוֹן קָאִי. ^(ב)**תְּנִינָא, אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֲלָא: שְׁנֵי כְהֻנִּים גְּדוּלָּתִים נִשְׁתַּיִּירוּ בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, זֶה אוֹמַר: בְּיָדִי הַקֶּפֶתִי, וְזֶה אוֹמַר: בְּרִגְלִי הַקֶּפֶתִי. זֶה נוֹתֵן טַעַם לְדַבְּרִיו, וְזֶה נוֹתֵן טַעַם לְדַבְּרִיו. זֶה נוֹתֵן טַעַם לְדַבְּרִיו: סָבִיב דְּמַזְבֵּחַ פְּנִימִי כְּסָבִיב דְּמַזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וְזֶה נוֹתֵן טַעַם לְדַבְּרִיו: כּוּלִּיָּה מַזְבֵּחַ פְּנִימִי בְּמַקוֹם חָדָא קָרוֹן דְּחִיצוֹן קָאִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: בְּמַקוֹמוֹ הִיא עוֹמֵד וּמַחְטָא. מִתְנִיתִין מִנִּי — רַבִּי יְהוּדָה הִיא. דִּתְנִינָא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: בְּמַקוֹמוֹ עוֹמֵד וּמַחְטָא, וְעַל כּוּלָּן הִיא נוֹתֵן מַמְעָלָה לְמַטָּה, חוּץ מֵאוֹתָהּ שְׂבָאֵלכְסוֹן, שְׁנוֹתָן מַמְטָה לְמַעְלָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: בְּמַקוֹמוֹ עוֹמֵד וּמַחְטָא, וְעַל כּוּלָּן הִיא נוֹתֵן מַלְמַטָּה לְמַעְלָה, חוּץ מִזֵּי שְׁהִיתָה לְפָנָיו מַמְטָשׁ, שְׁנוֹתָן מַמְעָלָה לְמַטָּה, כִּי הִיכִי דָּלָא נִיתְוָסָן מֵאַנְיָה.** ^(ט)**הִיא מִמְנָה עַל טְהָרוֹ שֶׁל מַזְבֵּחַ. מֵאִי "טְהָרוֹ"? אָמַר רַבָּה בַּר רַב שִׁילָא: פְּלָגִיָּה דְּמַזְבֵּחַ, כְּדָאמְרִי אִינְשֵׁי: "טְהַר טִיהַרָא וְהוּי פְּלָגִיָּה דִּיּוֹמָא".** ^(י)**מִיתִיבִי: כִּשְׁהוּא מִזָּה — אִינּוּ מִזָּה לֹא עַל גִּבִּי הָאֶפֶר וְלֹא עַל גִּבִּי הַגָּחֳלִים, אֲלֹא חוֹתָה גָּחֳלִים אֵילָה וְאֵילָה, וּמִזָּה. אֲלֹא אָמַר רַבָּה בַּר רַב שִׁילָא: עַל גְּלוּיָה דְּמַזְבֵּחַ, כְּדִכְתִּיב: "וּכְעַצֵּם הַשָּׁמַיִם לְטוֹהַר". תְּנִינָא, חֲנַנְיָא אוֹמַר: בְּצַד צְפוֹנִי הוּא נוֹתֵן, רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: בְּצַד דְּרוֹמִי הוּא נוֹתֵן. בְּמֵאִי קָמִיפְלָגִי? מָר סָבַר: פִּיתְתָּא בְּדָרוֹם קָאִי, וּמָר סָבַר: פִּיתְתָּא בְּצָפוֹן קָאִי. דְּכוּלִּי עֲלֵמָא מִיָּהּ, הִיכָא דְּגַמְרָן מִתְּנוּת דְּקִרְנוֹת, הָתָם יְהִיב עַל גִּגּוּ. מֵאִי טַעְמָא?**

אָמַר קָרָא: "וְטְהָרוּ וְקִדְּשׁוּ" — מְקוֹם שֶׁקִּדְּשׁוּ, שָׁם טִיהָרוּ. שְׁיָרֵי הַדָּם הֵיךְ שׁוֹפָה עַל יְסוֹד מַעְרְבִי שֶׁל מַזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. דָּאמַר קָרָא: "וְאֵת כָּל דָּם הַכּוֹר יִשְׁפּוּהוּ", וְכִי נִפְּיק — בָּהּהוּא פִּגְעַ בְּרִישָׁא. ^(יז)**וְשֶׁל מַזְבֵּחַ הַחִיצוֹן הִיא שׁוֹפָה עַל יְסוֹד דְּרוֹמִית. תְּנוּ רַבְּנָן: יְסוֹד הַמַּזְבֵּחַ — זֶה יְסוֹד דְּרוֹמִית. אֵתָּה אוֹמַר יְסוֹד דְּרוֹמִית, אוּ אִינּוּ אֲלֹא יְסוֹד מַעְרָבִית? אַמְרִתָּ: יִלְמַד יְרִידָתוֹ מִן הַכָּבֵשׁ לִיצִיאָתוֹ מִן הַהִיכָל. מָה יִצִּיאָתוֹ מִן הַהִיכָל בְּסֻמוֹהּ לוֹ, וְאִי זֶה — זֶה יְסוֹד מַעְרָבִי, אִף יְרִידָתוֹ מִן הַכָּבֵשׁ, בְּסֻמוֹהּ לוֹ, וְאִי זֶה — זֶה יְסוֹד דְּרוֹמִי. תְּנִינָא, רַבִּי יִשְׁמַעֲלָא אוֹמַר: זֶה וְזֶה יְסוֹד מַעְרָבִי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי אוֹמַר: זֶה וְזֶה יְסוֹד דְּרוֹמִי. בְּשִׁלְמָא, רַבִּי יִשְׁמַעֲלָא קִסְבַּר: יִלְמַד סְתוּם מִמְּפוֹרָשׁ. אֲלֹא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, מֵאִי טַעְמָא? אָמַר רַב אֲשִׁי: קִסְבַּר פִּתְחָא בְּדָרוֹם קָאִי. תְּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֲלָא בְּדָבִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי: זֶה וְזֶה יְסוֹד דְּרוֹמִית. וְסִימְנִיהּ: מִשְׁכּוּהַ גִּבְרִי לְגִבְרָא. אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְעַרְבִין בְּאַמָּה וְיוֹצְאִין וְכוּ'. תְּנוּ רַבְּנָן: מוֹעֲלִין בְּדָמִים — דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִין מוֹעֲלִין בְּהֵן.**

עד

הוציאו לו פרק חמישי יומא

נט.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

ב מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

ג מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

ד מו"י פב' מהל' מעילה הל' יא:

הוציאו לו פרק חמישי יומא

עד פאן לא פליגי אָלּא מדרבנן אָבּל מדאורייתא איז מוֹעֵלִין דאי מדאורייתא לא

וצאו מידי מעילה היאן נמפרין לגננין לזבל: הוּא לפני כפרה כלאחר כפרה הקשה רבינו תם דמסכת מעילה פֿרָק וַלד חטאת (מעילה דף יב:) אמר זעירי המקיז דם לבהמת הקשים מועלין בו וליבא למימר דהיא מעילה מדרבנן דהתנן בפרק וַלד חטאת (מעילה יא.) דתחלה אין מועלים בו וצא לנחל קדרון מועלין בו ומעילה דיוצא לנחל קדרון הויא דרבנן מפלג דמעקרא אפילו מדרבנן ליבא מעילה ומכן דהא דאמרינן הכא לפני כפרה כלאחר כפרה הינו לאחר שחיטה דליבא בה כפרה אבל מחיים לא והא דפריך בריש מסכת מעילה (דף ב:) ומי איבא מעילה דרבנן

והאזקי חמש לא: מנא הני מלי דאין מעילה דמייס: לָכֶם וְאֵנִי נִתְּנִי לָכֶם (ויקרא י"ז:יא"א): הוּא כי הדם הוא בַּנֶּפֶשׁ וּבַכּוֹר (שם) הוּא בַּהֲוִיתוֹ לַפָּנִי כפרה כלאחר כפרה לאחר כפרה אין בו מעילה דבין דנעשית מצותו תו לא קרינן בה קדשי ה': והכי תרומת הדשן דכתיב בו (שם ו) ושמו אצל המזבח דטעון גניזה אלמא אסור בהנאה ובין דבהנאה אסור משום קדשתו מעילה גמי אית בה:

עד פאן לא פליגי אָלּא מדרבנן, אָבּל מדאורייתא

אין מוֹעֵלִין בָּהֶן. ⁽ⁿ⁾מנא הני מיילי? אמר עוקא, אמר קרא: "לָכֶם" — שְׁלָכֶם יְהִא. דבי רבי שמעון תנא: "לכפר" — לְכַפֵּרָה נִתְּנִי, וְלֹא לְמַעֲלָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אָמַר קְרָא: "הוּא", לַפָּנִי כַּפֵּרָה כְּלֹאֲחֵר כַּפֵּרָה: מַה לְאַחֵר כַּפֵּרָה אֵין בּוֹ מַעֲלָה — אֶף לַפָּנִי כַּפֵּרָה אֵין בּוֹ מַעֲלָה. ^(a)וְאִימָא, לְאַחֵר כַּפֵּרָה כְּלַפָּנִי כַּפֵּרָה: מַה לַפָּנִי כַּפֵּרָה יֵשׁ בּוֹ מַעֲלָה — אֶף לְאַחֵר כַּפֵּרָה יֵשׁ בּוֹ מַעֲלָה! אֵין לָהּ דָּבָר שְׂנַעֲשִׂית מִצְוֹתָ וּמוֹעֲלִין בּוֹ. וְלֹא? וְהִרִי תְרוּמַת הַדִּשָּׁן!

מִשּׁוּם

ומשני אין בדעאל דאמר עלא קדשים שמתו וצאו מידי מעילה דבר תורה הוה מצי לאיתניי מדם לאחר שניצא לנחל קדרון דמועלין בו מדרבנן אלא משום דקדשי קדשים ששחטון בדרום האמר התם במאן דחנקיניה דמי ופריך מי איבא מעילה דרבנן דדבר דלא היו צריכין לגזור דבלאו הכי בדילי מנייה ומיתי מקדשים שמתו דזמו להדדי והא דפריך בשלהי תמורה (דף לב:) גבי מקדש עולה לבדק הבית מועלין בה שתי מעילות ומוקי לה מדרבנן ומי איבא מעילה דרבנן ה"פ בין איבא מעילה בלאו הכי מדאורייתא משום עולה ובלאו הכי בדילי מנא אמאי תקינן רבנן מעילה אחריתי ומשני ראוי למעול בו שתי מעילות דתקון רבנן מעילה לעור משום דליבא מעילה מדאורייתא אלא בבשר ורבינו חיים זצ"ל ברש דניצא לנחל קדרון מועלין בו מדאורייתא לפי שבית דין מקדישין אותו וקשה אם בן במעילה פֿרָק וַלד חטאת (מעילה דף יב.) דקאמר ומי איבא מידי דמעקרא לית בה מעילה ולבסוף אית בה מעילה ופריך ונא והכי דם דמעקרא לית בה מעילה וכו' ומאי פריך לימא שאני התם לפי שבית דין מקדישין אותו ועוד דמה תפן בזה אפתי אשבחון מעילה מדרבנן בפרק התבולת (מנחות ד' וב.) דקאמר מעקרא תקינו מעילה גבי אפר פרה והתם ליבא למימר תקינו בה מעילה מחמת שהיו מקדישין אותו דאם בן האי הקדש גמור ואידך היו מיזן ממנו: א"ל לה דבר ששעשית מצותו ומועלין בו וא"ת אדרבה נימא איפכא לאחר כפרה כלפני כפרה דאין לה דבר שלא נעשית מצותו ואין מועלין בו וכי תימא האיבא קדשים קלים דלית בהו מעילה אלא באמורין לאחר זריקת דמים התם משום דלאו קדשי ה' ניניה וי"ל איבא עגלה גרופה דקדם מצתה מתרת אבל מגשן אין להביא רחיה דקדם תרומת הדשן אין מועלין בו אדרבה במעילה פ"ב (ד' ט.) משמע הנהנה מאפר תפוח קדם תרומת הדשן לכלי עלמא מועלין בו: וְהָרִ"ר תרומת הדשן הקשה ר"י דהכא משמע דתרומת הדשן מועלין בו לאחר שנעשית מצותו ובפרק וַלד חטאת במעילה (ד' יא:) תנן דשון מזבח הפגמי והמנורה לא נהנין ולא מועלין וקאמרינן בגמרא בשלמא מזבח החיצון דכתיב ושמו אצל המזבח וכו' והשתא קשה דמשמע דמזבח החיצון גמי לא נהנין ולא מועלין ומפרש ר"י משום דתנאי דשון מזבח הפגמי והמנורה לא מועלין משמע דוקא ברת דשון לפי שהדשון מוציאו מידי מעילה לפי שנעשית מצותו אלמא מצוה להשין ואהא האמר בשלמא מזבח החיצון מצוה להשנו דכתיב ושמו אצל המזבח ואדרבה אפילו מעילה אית בה מדכתיב ושמו ודקשינן בסוף תמורה (ד' לד.) ושמו בנחת ושמו שלא ויתפזר אבל מזבח הפגמי מנלן שמצוה להשנו וריצב"א מפרש דלאו אדיוקא קאי אלא אלא נהנין ולא מועלין מדאורייתא קאי דליבא למימר לא נהנין מדרבנן דמזן לא נהנין שבהש"ס דבירושלמי דיומא פֿרָק שני מוכח דלא נהנין מדאורייתא דגרסוין התם מנין לדשון מזבח הפגמי דכתיב והסליך אתה אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן שאינו צריך אם לבקש לה מקום פרוש למרואה ונוצה בבר כתיב אצל המזבח ואם ללמדך שתהא במזרחו של פגש כתיב קדמה ואף הוּא דרש אצל אצל פרוש ואם ללמד שתהא תרומת הדשן במזרחו של פגש מדכתיב אל מקום הדשן ונימא הכי זה בא ללמד ונמצא למד דהא לא אצטרריך דתפוח לן מגזרה שנה נאמר באל אצל המזבח ונאמר בתרומת הדשן אצל המזבח מה באל במזרחו אף להלן אם בן אל מקום הדשן למה לי ש"מ למזבח הפגמי שהא אסור (לו) בהנאה אל מקום טהור שיהא מקומו טהור ואיבא דמפיה ליה בקל נחמר ומה מזבח החיצון אסור בהנאה מזבח הפגמי לא כל שכן אלמא דאסור בהנאה מדאורייתא במזבח החיצון והשתא הכי פרושו בשלמא מזבח החיצון אסור בהנאה מדאורייתא מדכתיב ושמו אלא מזבח הפגמי' מנלן שיהא אסור בהנאה לאחר שנדשן ואפלו קדם דשון מנלן שיהא אסור דאפילו גופה לא ודעינן שיהא מצוה להשנו ואם בן משנעשה אפר נימא דנעשית מצותו ויהא מתר בהנאה ומשני דמגשן נפקא וא"ת מאי קא פשיט ליה מגשן אפתי תיבשי לה מנלן דאסור בהנאה וי"ל דגמרא דידן לא חשש אלא להביא פסוק דצריך דשון ומבדקא דזע דכל הדשנים שוין לאסר בהנאה או מקל נחמר בדאיתא בירושלמי או משום דעקר פשטה דקרא דגשן מזבח החיצון אלא דמחמת ויתור לא צריך למכתביה ומוקמינן ליה בפגמי ומנורה ושחיב לה במין הקש דאתקוש בוניה לחיצון ואם תאמר אם בן לימא הכא משום דהוה לה מזבח החיצון ופגמי ומנורה שכלה בתיבין הבאין בלחוד וי"ל דאין באל פסוק מיתר דהא אצטרריך למצות דשן להניח אצל המזבח ועוד נראה דאחר שלמדנו מצות דשון פגמי ומנורה להניח אצל המזבח חשיב כל הדשנים כמו דבר אחד דאל"כ היכי נפק בירושלמי מק"ל הא שני בתיבין הבאין בלחוד אין מלמדיון ואל תתמה על מה שפיר' דתרומת הדשן לית בה מעילה אלא אסור הנאה אע"ג דהכא קאמר מועלין כו' הא קאמר גמי עגלה גרופה מועלין בה ובההיא לית בה מעילה אלא אסור הנאה קאמר וכו"ג איבא גמי במעילה פ' וַלד חטאת (מעילה דף יב:) חלב המקדשין וביצי תורין לא נהנין ולא מועלין וקאמר בגמ' דגמר אמו אמו מוככור מה בכוור מועלין בו אף חלב המקדשין מועלין בו ובכור הוּא קדשים קלים ולית בה מעילה וחלב המקדשין גמי לית בה מעילה דתנן התם דלאו קדשי ה' מקרי אלא מועלין דקאמר לאו דוקא אלא אסור הנאה וא"ת בין דפרשית דגש בו אסור הנאה מדאורייתא היכי קתני בפרק וַלד חטאת (מעילס דף יא:) המקדש דשון בתחלה מועלין בו והיכי חיל עליה הקדש בין דאסור הנאה מדאורייתא וי"ל דלאו בדשון מזבח אירי מדקאמר בתחלה משמע דאיירי דבדבר שלא הקדש מעולם אלא במקדש דשן פירתו וכן פרש"י ואצטרריך לאשמעינן דקדושה אף על גב דאינו ראוי לא למזבח ונא לבדק הבית דתנתי התם בפיפא כל הראוי למזבח כו' אי גמי אפלו את"ל דלאו בדשן פירה איירי דאם בן לא הוה ליה למימר דשון סתמא אפר למימר דאיירי דגשן מזבח לאחר שהוציאואו חוץ לשלש מחנות ואשמעינן דלא הוי פשאר דשן לאסר לעולם ולמאי דפרשית דליבא מעילה בתרומת הדשן ניחא הא דתנן במעילה (דף יט:) אין מושל אחר מושל אלא בהמה וכלי שרת בלבד ומקשים לחשב גמי תרומת הדשן דגש בו מושל אחר מושל ומתכן ר"י דהוי בכלל בהמה דמאפר קדשים הוּא צא ומייה גס לפי' ריצב"א צ"ל תרון ר"י דהוי דבתרומת הדשן ליבא מעילה מ"מ לחשב אפר תפוח דלכלי עלמא אמר בפ"ב דמעילה (שם דף ט.) דמועלין בו קדם תרומת הדשן וא"ת מאי שנא דשון מזבח הפגמי אפלו קדם דשון לית בה מעילה דקאמר בפרק כל שעה (פסחים דף כו.) דקטורת לאחר שתעלה תמרתו אין בו משום מעילה ודשן מזבח החיצון מועלין בו לכלי עלמא קדם דשון וי"ל דבדשן מזבח החיצון מועלין בו בין שמספר עבודה דצריכה בגדי פהנה דכתיב ולבש הכהן מלו בד וגו' אבל דשון מזבח הפגמי אע"פ שמספר דשון אין זה קסרין עבודה דלא אשבחון שיהא צריך בגדי פהנה ואע"פ שהשנינו כל הדשנים הינו לאחר שהניחם אצל המזבח דאז נעשית מצות בלן דאפילו בתרומת הדשן אין בה עוד שום עבודה ואפלו הכי אסורה בהנאה דכתיב ושמו אצל המזבח אלא דמעילה לית בה דלאו קדשי ה' קרינן בה בין דלא מחסר בה תו שום עבודה וה"ה בדשון מזבח הפגמי דאסור בהנאה מק"ו דפרשית אבל לגננין שיהא צריך בגדי פהנה אין לעשות ק"ו בין דלא אשבחון בו שום עבודה אחר שנעשה דשן רק מצות דשון בדאשבחון בחיצון דצריך דרמה והשתא גמי ניחא הא דאמר בשלהי מסכת תמורה (דף לד.) עולת העוף שנתמצה דמה מרוא ונוצה וצאו מידי מעילה ואמאי והא לא נעשית מצתה דאפתי מחסר השלכה אצל המזבח ולמאי דפרשית ניחא דבין דהשלכה לא אשבחון דבשי בגדי פהנה שנעשית מצותו חשבינן ליה ור"י תרן דשאני התם שעבודת הדם מתירות אותם. כ"ז דקדק ריצב"א:

מסורת הש"ס
א זבחים מו.; מעילה יא.; חולין קיז.
ב כריתות ו.
תורה אור השלם

כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתיו לכם עלי-המזבח לכפר על-נפשתיכם כִּי־הֵדֵם הוּא בַנֶּפֶשׁ יִכְפֹּר [ויקרא יז, יא]

הוציאו לו פרק חמישי יומא

 עין משפט נר מצוה	
--	--

א	מיוי	פ"ח	מהל'	פסולי המוקדשין הל' יז:
ב	מיוי	פ"ח	מהל'	פסולי המוקדשין הל' ז:
ג	מיוי	פה'	מהל'	עבודת יום הכפורים הל' ד:
ד	מיוי	פה'	מהל'	עבודת יום הכפורים הל' ה:
ה	מיוי	פה'	מהל'	עבודת יום הכפורים הל' א:

דף **משום דהוי להו תרומת הדשן ובגדי כהנה כו'** ובמעילה פֿרק וַלד חטאת (מעילה דף יא:):
האמר משום דהוו תרומת הדשן ואיכרי שעיר המשתלח וכו' ופרקי הניחא למאן דאמר דאין נהנין אלא למאן דאמר נהנין מאי אכלא למימר: אַלְאֵא לְמַאן דְאָמַר מִלְמָדִין מאי אפא למימר הוה מצי לשנויי דמאן דאמר מלמדיו כבד לה כרבנן דרבי דוקא דהוו להו השתא שלשה בתיבין אלא בשני לשנוויי אפי' אס תמצא לומר דסבב דרבי דוקא: תרי מעוטי בתיבי בחד הוה סגי וכן בסוף פרק כל השער (חלין דף חיג:):
גבי עזים שעזים וי"ל דאי לא בתיב אלא חד מעוטא ה"א דאי לא בתיב מעוטא לא ממעטינן מידי דשני בתיבין דבאין בחד מלמדיו מכל מקום השתא בתיב מעוטא בחד מנניהו הוו להו שלשה בתיבין דבאין בחד ונהי דשלשה בתיבין אין מלמדיו הני מלי כי לא בתיבי בחד דבתא אכל הכא דתרי מנניהו בתיבי בחד דבתא הוה ליה מעוט אחר מעוט ואין מעוט אחר מעוט אלא לרבות להכי אצטריך איגד מעוטא ואין להקשות היכי הוה ס"ד לומר אין מעוט אחר מעוט אלא לרבות דא"כ לשתק מנניהו לגמרי ומאיכא תנינו למעוטי דאצטריך מעוט אחר מעוט דבאין בחד מעוטא אלא מעוט אחר מעוט רבינו שמואל כן ומתוך דשמא הוה ממעטי' מבח שום דרשה או ק"ו או בגין אב להכי אצטריך מעוט אחר מעוט לרבות כן יש לתרן כמו כן בבאן וזה אין להקשות אי דרשי ליה למעוט אחר מעוט איגד קרא שלישי למאי אתא די"ל כמו דרשה שגאמרה ונשנית תדע דלדידהו בין דסבירא להו שני בתיבין דבאין בחד מלמדיו היכא דליכא אלא שני בתיבים בתיב שני למאי אצטריך אלא ע"כ י"ל דדרשתית אי גמי אי לא בתיב שלישי לא הוה דרשינן להו הנה תרי למעוט אחר מעוט דאי לא בתיב אלא תרומת הדשן ומעוט שלשה תרומת הדשן לאו מעוטא הוא אכל השתא מבח דבתיב שגלה ערופה דהשתא הוו להו שלשה בתיבין הוה ליה כל חד כמו מעוט והוה ליה תרומת הדשן ומעוט שלשה כמו מעוט אחר מעוט:
ח ד למעוטי מנותר וחד למעוטי משמאה תמה דבחד קרא סגי למעוטי תרנויהו דביון דאמעטיס חד מנניהו וילפינן איגד מנה בג"ש דחולל דבילפינן להו מהדגי בפרק בית שמיאי (זבחים דף מה:):
גבי הדגיו גברים ולי קשה קלא הוה צריך קרא לא לנותר ולא לטמאה דביון דפגול לא צריך קרא דהוה לה דבר שאין לו מתירין ניהו בכ"ו ומה פגול שהא

משום דהוי להו תרומת הדשן ובגדי כהונה כו' ובמעילה פֿרק וַלד חטאת (מעילה דף יא:):
האמר משום דהוו תרומת הדשן ואיכרי שעיר המשתלח וכו' ופרקי הניחא למאן דאמר דאין נהנין אלא למאן דאמר נהנין מאי אכלא למימר: אַלְאֵא לְמַאן דְאָמַר מִלְמָדִין מאי אפא למימר הוה מצי לשנויי דמאן דאמר מלמדיו כבד לה כרבנן דרבי דוקא דהוו להו השתא שלשה בתיבין אלא בשני לשנוויי אפי' אס תמצא לומר דסבב דרבי דוקא: תרי מעוטי בתיבי בחד הוה סגי וכן בסוף פרק כל השער (חלין דף חיג:):
גבי עזים שעזים וי"ל דאי לא בתיב אלא חד מעוטא ה"א דאי לא בתיב מעוטא לא ממעטינן מידי דשני בתיבין דבאין בחד מלמדיו מכל מקום השתא בתיב מעוטא בחד מנניהו הוו להו שלשה בתיבין דבאין בחד ונהי דשלשה בתיבין אין מלמדיו הני מלי כי לא בתיבי בחד דבתא אכל הכא דתרי מנניהו בתיבי בחד דבתא הוה ליה מעוט אחר מעוט ואין מעוט אחר מעוט אלא לרבות להכי אצטריך איגד מעוטא ואין להקשות היכי הוה ס"ד לומר אין מעוט אחר מעוט אלא לרבות דא"כ לשתק מנניהו לגמרי ומאיכא תנינו למעוטי דאצטריך מעוט אחר מעוט דבאין בחד מעוטא אלא מעוט אחר מעוט רבינו שמואל כן ומתוך דשמא הוה ממעטי' מבח שום דרשה או ק"ו או בגין אב להכי אצטריך מעוט אחר מעוט לרבות כן יש לתרן כמו כן בבאן וזה אין להקשות אי דרשי ליה למעוט אחר מעוט איגד קרא שלישי למאי אתא די"ל כמו דרשה שגאמרה ונשנית תדע דלדידהו בין דסבירא להו שני בתיבין דבאין בחד מלמדיו היכא דליכא אלא שני בתיבים בתיב שני למאי אצטריך אלא ע"כ י"ל דדרשתית אי גמי אי לא בתיב שלישי לא הוה דרשינן להו הנה תרי למעוט אחר מעוט דאי לא בתיב אלא תרומת הדשן ומעוט שלשה תרומת הדשן לאו מעוטא הוא אכל השתא מבח דבתיב שגלה ערופה דהשתא הוו להו שלשה בתיבין הוה ליה כל חד כמו מעוט והוה ליה תרומת הדשן ומעוט שלשה כמו מעוט אחר מעוט:
ח ד למעוטי מנותר וחד למעוטי משמאה תמה דבחד קרא סגי למעוטי תרנויהו דביון דאמעטיס חד מנניהו וילפינן איגד מנה בג"ש דחולל דבילפינן להו מהדגי בפרק בית שמיאי (זבחים דף מה:):
גבי הדגיו גברים ולי קשה קלא הוה צריך קרא לא לנותר ולא לטמאה דביון דפגול לא צריך קרא דהוה לה דבר שאין לו מתירין ניהו בכ"ו ומה פגול שהא

רבי

פקבושה ובידיעה אחת ולא התר מפללו אינו חייב עליו טמאה שהיא בעולה ויורד ובשתי ידיעות זנחא והתר מפללו לא כל שכן וביון דגזעא לן טמאה בקל נחמר מפגול דער וילפינן נותר בחולל חולל דדבר הלמד בכ"ו חוזר ומלמד בג"ש דבאיתא בפרק איהו מקומן (זבחים דף נ:):
ונקרא לי דאע"ג דשביד גמרא קל נחמר זה לבטור דדבר שאין לו מתירין משום טמאה קל נחמר פריכא הוא דאיכא למפרך מה לפגול שאינו נוהג לאחר זריקה ואין פסולו בגופו אלא במקשה בעלמא ושאינו מטמא תאמר בטמאה דאיכא אפילו לאחר זריקה ופסולו בגופו ושכן מטמאה והא דשביד דתם האי קל נחמר עקרוי אג"ש סמיק דמצי למיילף חולל חולל מנותר ונותר שון שון מפגול והא דיליף לה מח"ו ולא האמר בהגיא מג"ש י"ל משום דס"ד למיילף בע"א מהקישא דאתקשו רבילות קודש בטמאה לשמוש בטמאה בקרא דזינגריו כמו שפרש ר"י סס דברים פ"ב דזבחים (דף טו: ד"ה אלא) וסד"א כי היכי דעקר שמוש בטמאה הוי אף בדבר שאין לו מתירין דכי גמי רבילות קודש בטמאה ואע"ג דג"ש דאיכא שאני הכא בין דהקש לא אצטריך למלי אחרני וג"ש אצטריך למלי אחרני דאיכא האמר קל נחמר דביון דפגול חמור בכמה עגבים ואינו חייב אלא בדברים שיש לו מתירין א"כ מסתברא למגמר טמאה מנה בג"ש ולא נדרש הקישא בכל דאינו כל כך דהקש גמור בין של הוצרכו בהגיא בקרא דזינגריו רבילות ושמוש אכל הא תשיא לי מאי אצטריך למימר אכל פגול לא צריך קרא משום דהוה לה דבר שאין לו מתירין לימא דלא צריך קרא משום דגמר שון שון מנותר אלא [י"ל] דגזרה שנה דשון שון וחולל חולל לא נתנה אלא למאי דבתיב בהגיא אכל הני דרשות דלכם והא כלכפר לא משמע אלא לזכרוןיהו ומעילה והא דדרשינן מנניהו נותר וטמאה הינו באס אינו עגון למעילה וביון דלא נפקי אלא באס אינו עגון לא גמרינן מנניהו בגזרה שנה:

ובגדי כהנה ארבעה בגדי לבן דכ"ג פ"ג דז"ס הכפורים דבתיב ביה והניחם סס (ויקרא טז:):
ראוין הן לכהן הדיוט וקומא לן בגדי כהנה אין ביה מעילה מפני שלא נתנה תורה למלאכי הערת שיהו זריזין לפשטן מיד:
שגלה ערופה בתיב ביה שס שס תהא גניזתה:
הערופה זו ולא אחרת:
תלתא קראי בתיבי לכם לכפר הוא:
חד למעוטי מנותר שאס אכל דס נותר בשונג אינו חייב אלא אחת משום דס וכן אס אכל דס קדשים בטמאת הגוף שהיא בדרת דבגן אינו חייב אלא אחת משום דס וכן אס שגג דבס והזיר בלחת מחלו פטור מדרת:
אכל מפגול לא צריך למעוטי שאס אכל דס מהרבן פגול ממלתא אחריתי נפקא לן דפטור מדרת דפגול:
בין לאדם בין למזבח שאחרים מתירין אותן או לאכילת אדם כגון בשר הקדשים הנאכל שתלוי בזריקת הדם שכל זמן שלא נזרק אסור באכילה בדרתיב ודס זבחיך ישפך (דברים יב) והדר והשער תאכל או מתירין למזבח כגון אמורין שזריקת הדם מבשרתן למזבח בדרתיב (ויקרא יז) ונזרק הכהן את הדם על מזבח ה' והדר והקטיר החלב לריח ניחח בתיב עליו משום פגול אס אכל מהן מהרבן מפגל חייב ברת דבתיב (סס ז) והנפש האכלת ממנו עונה תשא אכל מתיר את אחרים כגון הדם והקומן אין חזיון עליו משום פגול דגמרינן משלמים דפגול בשלמים בתיב ושלמים יש להן מתירין למזבח ומתירין לאדם שהדם מתיר את אמוריהן למזבח ובשרס לאכילה:
מתני' האמורין על הסדר דמשנתנו:
וכן דהיכל נתן מקצת מתנות על הפרכת וגשפך הדם וביא פר אחר וניתחיל מתנות הפרכת ואין צריך לחזר ולהתחיל בפרכת:
שכלן פפרה בפני עצמן לפיכך פפרה שנגמרה נגמרה:
מקום שפסח ולאפלו לא נגמרה אותה פפרה אין צריך לחזר ולתן מה שנתן:
גמי' משפנים לפני ולפנים:
בבגדי לבן מבחון כגון הגרלה ומי וספיכת שירים וכל מתנות הפרכת ומזבח הזהב אס הקדים להן דבר מאחר אין אלו מעבדין עליו לפסול אכל בשחיטה ובחפינה מזהה הוא דצרך פנים בפנים דמיי בבגדי זהב מבחון כגון אלו ואיל השס שהקדים להן איצאת דף ומחטה אין מעבדין עליו לפסול:
אחת בשנה אלמא כי בתיב חקה לעכובא אלתת בשנה בתיב:

מסורת הש"ס
א זבחים נז; זבחים כג; חולין סא; שבועות כו; גיטין עו; קידושין לו; עבודה זרה נד; נזיר לו; סנהדרין מה; סנהדרין סז; סנהדרין עב; פסחים מה; קידושין נח; ערכין יד; קידושין מב; בכורות מט; פסחים כו; קידושין לד; חולין קיג; ב זבחים מו; לעיל כד. ג כריתות ו. ד קידושין נח. ה זבחים מג; זבחים מד; משנה זבחים; חולין קיז; ו ספרא אחרי מות פרשה ד ב; תוספתא יומא; סנהדרין מט; ז זבחים מ.
גליון הש"ס
מתני' הקדים דם השעיר. עיין מנחות דף ה ע"א תוס' ד"ה ואי אין מחוסר זמן; גמ' אס הקדים מעשה לחבירו. עיין סוטה דף י"ז ע"ב תוס' ד"ה קודם שתקבל;
תורה אור השלם
[ויקרא טז, כג] [דברים כא] [ויקרא ו, ג] [דברים כא, ו] [ויקרא יז, א] [ויקרא טז, לד]

 עין משפט גור מצוה

א מיוי' פה' מחל' עבודת יום הכפורים חל' ב:
ב מיוי' פה' מחל' עבודת יום הכפורים חל' ב:

הא אי לא מעשכדי לא מחיב עליהו פחון ונתמה דמשמע בזבחים פֿרק בית שמיאי (זבחים דף לט.) דרבי נחמיה בשירים החינונים איזרי והתם מימי ברימא דמים הנשפכים לאמה אין חזבין עליהן פחון ואין מחשבה פוסלת בהן ואין טעון פבום ופרין לפלוג ולתני בדידה אפילו בדמים בשירים בשלש מתנות שפחטאת דאין טעון פבום ואין מחשבה פוסלת בהן ואין חזבין עליהן פחון ומשני הא מני רבי נחמיה היא דאמר גירי הדם שהקריבן פחון חיב ולא מתני ליה תלתא פטורי בהדי תלתא חיובי אלמא לרבי נחמיה שלשה מתנות שפחטאת אין טעון פבום ואין מחשבה פוסלת בהן א"כ הוא הדין נמי דלא מעשבי ואפי' הכי הקריבן פחון חיב אס פן הוא הדין שירים אע"ג דלא מעשבי לחיב עליהו פחון ועוד איך יתכן זה דלרבי נחמיה שלשה מתנות שפחטאת לא מעשבי ושירים מעשבי ועוד דמשמע בריש פֿרק בית שמיאי (זבחים לח.) ול כפ"ק (יומא דף טו.) דלא מצינו דמים שחציו למטה וחציו למעלה בחד מקום שהיה מעשבין ולפי זה הכי מצינו לרבי נחמיה ועוד הקשה רבינו יעקב מאורלייני"ש דבפֿרק בית שמיאי (גז"ש) משמע דחינונים איזרי ובפֿרק השוחט והמשלה (זבחים דף קיא.) חנו והשתא דאמר רב אחא בר אבהו מחללת שירים הפנימים לכל בשירים החינונים דכרי הכל אין מעשבין כי קאמר ר' נחמיה בשירים הפנימים ועוד דבסוף פֿרק השוחט והמשלה (זבחים דף קיב.) גחטאת שקבל דמה בשני פוסות דמוקי לה כרבי נחמיה וקאמר משל למה הדבר דומה וכו' ומוקי לה בשעיר נשיא אלמא רבי נחמיה פחינונים איזרי דומא דשעיר נשיא מיהו הא לא קשנא דאע"ג דהמשל הוי בשעיר נשיא אכא למימר רבי נחמיה בפנימיים איזרי מכל מקום שאר ההשיות תקשי לן ואין

לתנא רבי נחמיה כדברי האומר שירים מעשבי משמע זקנא משום דמעשבי

הוציאו לו פרק חמישי יומא

רבי יהודה סבר אמקום שפפֿרתו אחת בשנה כתיבא חקה אכל איהכל

רבי יהודה סבר: מקום שמתפפרין בו פעם אחת בשנה. ורבי נחמיה סבר: דברים המתפפרין בהן פעם אחת בשנה. אטו לרבי יהודה "מקום" כתיב? אלא, היינו טעמיה דרבי יהודה: כתיב "זאת", וכתיב "אחת". חד למעוטי בגדי לבן מבחוץ, וחד למעוטי בגדי זהב. ורבי נחמיה: חד למעוטי בגדי זהב, וחד למעוטי שירים דלא מעשבי. ורבי יהודה: אי מעשבי — מעשבי, ואי לא מעשבי — לא מעשבי. ^(א)**כדתניא: "וכלה מפפר את הקודש". אם פפר — פלה, ואם לא פפר — לא פלה, דברי רבי עקיבא. אמר לו רבי יהודה: מפני מה לא נאמר: אם פלה — פפר, ואם לא פלה — לא פפר, שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה ולא כלום. ואמרינן: מאי בינייהו? רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי. חד אמר: משמעות דורשין איבא בינייהו. וחד אמר: שירים מעשבי איבא בינייהו. ומי אמר רבי יוחנן הכי? והאמר רבי יוחנן: תנא רבי נחמיה כדברי האומר שירים מעשבי! קשיא.** ^(ב)**אמר רבי חנינא: קטורת שחפנה קודם שחייטתו של פר — לא עשה ולא כלום. כמאן — דלא כרבי יהודה, דאי רבי יהודה, האמר: כי כתיבא "חוקה" — בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים הוא דכתיבא! אפילו תימא רבי יהודה, צורך פנים — בפנים דמי. תנן: אם עד שלא גמר מתנות שפפנים נשפה הדם — יביא דם אחר, ויחזור ויזה בתחילה מבפנים. ואם איתא, יחזור ויחפון מבצי ליה!**

בקטורת

לתרן דשניא דריש פֿרק בית שמיאי (זבחים דף לח:) דכרבי יוחנן פיון וזה שוחט פר:

דבפֿרק השוחט והמשלה (זבחים קיא.) בנא מתוקמא מלתא דרבי יוחנן פתר דאמר רב אחא בר אבהו פוי' ותרן רבינו חיים פהן זצ"ל דה"ק רבי יוחנן תנא רבי נחמיה כדברי האומר שירים הפנימיים מעשבין ואלו היה עושה אותן פחון חיב א"כ יש לחיב פחינונים פחון אע"ג דלא מעשבין דגמרינן מאיברים ופזרים דאי פרכת מה לאברים ופזרים שפן תחלת עבודה שירים הפנימיים יוכיחו ואי פרכת מה לשירים הפנימיים שפן מעשבין איברים ופזרים יוכיחו ולא נהירא לריצב"א דהכי קאמר שירים הפנימים יוכיחו שפן עבודה והלא תחלת עבודה קורא אותם שהשוחט והמשלה למאן דאמר פנימיים מעשבי על פן פרש ריצב"א דלמסקנא דמסקינן דשירים החינונים לרבי נחמיה לא מעשבי ה"פ תנא רבי נחמיה כדברי האומר שירים הפנימיים מעשבין וכיון דמעשבין מקתבר לעשות חינונים כמו תחלת עבודה לכל הפחות ולדמות לאיברים ופזרים דכיון דרחמנא אחשביניהו בלי האי לפנימיים דמעשבי יש לנו לעשות חינונים בתחלת עבודה פיון דלא הוו במקום המתנות אלא ע"ג אצטפת היסוד הוו והו תחלת עבודה אחרת ואין סוף עבודה ראשונה ואע"ג דלא מעשבי חיב עליהם פחון מדי דהנה לאברים ופזרים דלא מעשבי וחיבין עליהם פחון והינו דאמר פֿרק בית שמיאי (זבחים דף לח:) אמור דמשעת לה לרבי נחמיה לענין העלאה פחון מדי דהנה לאיברים ופזרים דמאיברים ופזרים לחוניהו וליף כדכרשית ואע"ג דפרבה רבי עקיבא לא אס אמרת באברים ופזרים שפן תחלת עבודה ולא אהדר ליה ולא מידי הינו משום דלא צריך דפרבא דר' עקיבא לא הויא פרבא אלא אליבא דנפשה דקסבר שירים הפנימיים אינן מעשבין והא דפרין ליה מעקרא נמי רבי עקיבא והלא שירי הדם שירי מצוה הן אליבא דנפשה קאמר פי' אפילו בפנימיים ורבי נחמיה השיבו איברים ופזרים יוכיחו ולדבריו דרבי עקיבא קאמר כדמפרש התם ולא לגמרי לדבריו דאפי' לדברי עצמו צריך ראיה מאיברים ופזרים אלא בהא הוא לדבריו דמשמע דמודי ליה במאי דקרי לה שירי מצוה ואיהו לא ס"ל הכי אלא ס"ל דפנימיים מעשבין ומצוהו וליף חינונים לחיב פחון כדכרי' והשתא אתי שפיר דקתני שירי הדם קתמא דמתני' ובברייתא דחיב דמשמע דבכולהו מחיב ר' נחמיה ומאותו טעם שפרש' דתחלת עבודה חשיב לחיב פחון וגמרינן להו מאיברים לפי שאין במקום תחלת המתנות אלא על גב היסוד מההוא טעמא הנה ס"ד מעקרא דמעשבין חינונים דאס לא בן מאיזה טעם הנה סבור לומר דמעשבי מקמי דאיני מלתא דרב אחא ונהו ס"ד דאפילו חינונים מעשבי והא ליבא קרא אלא בפנימיים וכלה מכפר אס בלה פפר אלא ע"כ מטעמא דכרשית ור"ת פרש בע"א וקשה טובא לפי' לכן לא כתבתינו ובזבחים פֿרק בית שמיאי

(גז"ש) מפרש בתוספות:

מסורת הש"ס

א זבחים מ; זבחים נב; ספרא אחרי מות פרשה ד א; מנחות כז.

ב לעיל מט.

תורה אור השלם

והנהיגה זאת לכם לחקת עולם לכפר על־בני ישראל מקל־חטאתם אחת בשנה ונעש באשר צוה יהוה את־משה [ויקרא טז, לד]

וכלה מפפר את־הקדש ואת־הקל מועד ואת־המזבח והקריב את־השעיר הקי [ויקרא טז, כ]

מסורת הש"ס
א לקמן סד; מגילה כא:
ב תוספתא פסחים
ג ספרא אחרי מות פרק ב ה
ד תוספתא יומא
ה לקמן סה; זבחים לד; מנחות נט:

וְכִי עָדְרוּ שׁוֹרֵף רֹבֵא קָא מַהֲדַר לִיה לָרַב נַחְמָן וּלְטַעְמֵיהּ. וְכִי עָדְרוּ הִזְקִיחוּ הַפְּתוּב לְשַׂרְף וַתֵּנּוּ וְכָלָן נִשְׁרַפִּין אֲבֵית הָעָשָׁן: הֵבֵא כְּתִיב אוֹתוֹ לְשַׁלַּח אוֹתוֹ לְעֲזֹאזֹל (וַיִּקְרָא ט"ז:י'): אֵת הַלְשָׁכָה שֶׁהִשְׁלִיכוּ לַתּוֹכָה שְׁקָלִים שֶׁהִבִּיאוּ בַּחֲדָר וּמִמֶּלֶאכִין הַנִּזְכָּרִין מִהֶן שְׁלֹשׁ קָפוֹת לְתַרומָה לְקִנּוֹת מִהֶן קִרְבָּנוֹת צְבוּר תַּמִּידִין וּמוֹסָפִין: בְּעֵידָנָא דְאַתְחֲזִאי קָפָה קַמִּייתָא לְהַקְרִיב מִמֶּנָּה: לֹא אִתְחֲזִאי בְּתַרְיָתָא שֶׁהִרְאשׁוּנָה נִרְאִית לַהֲקַדְבָּה מִשְׁנַתְרַמָּה חָבֵל שְׁעִיר שֶׁל זֶזַג רֹאשׁוֹן לֹא נִרְאָה לְשַׁלַּח עַד שֶׁנִּמְרּוּ כָּל מַתְּנוֹת הַדְּמִים וּכְשֶׁנִּמְרּוּ נִרְאָה אַחֲרֵין כִּרְאשׁוֹן: וְאַחַר כֵּן נִמְצָא הִרְאשׁוֹן אוֹ הָדֵם חֲצִית דְּאֶרְכָּבָעָה עָשָׂר אוֹ אַחַר חֲצִית וְקָא אִמַּר רַבִּי יוֹסִי מַצְנָה כִּרְאשׁוֹן וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִפְרֵשׁ הִשְׁנִי קָדֵם חֲצִית וְכִי מֻטָּא חֲצִית תַּרְוִיְהוּ אַחֲזוּ כִּי הִדְדִי דְּהָא כָּל כַּמָּה דְּלֹא מֻטָּא זְמַן שְׁחִיטַת הַפֶּסַח לֹא אַחֲזִי קַמָּא: שְׁנִי שְׁעִירִי. בְּמַרְאָה שְׁנִיָּהּן לְבָנִים אוֹ שְׁחָרִים אוֹ סְחוּפִים: וְהִשְׁנִי אִם שֶׁל עֲזֹאזֹל מֵת וְעַכְשָׁיו יֵשׁ בָּאֵן שְׁנִים לָשֵׁם אֶחָד שֶׁנִּשְׁאָר מְזוּג רֹאשׁוֹן וְאֶחָד מְזוּג שְׁנִי בְּאֶחָד וַתַּכַּפֵּר וְהִשְׁנִי יִרְעָה וְכֵן אִם שֶׁל שֵׁם מֵת וְהִרִי יֵשׁ בָּאֵן שְׁנִים לְעֲזֹאזֹל הָאֶחָד וְשִׁתְּלַח וְהִשְׁנִי יִרְעָה וּבַגְּמָרָא מִפְּרֵשׁ אִתְּהוּ שְׁנִי אִם שְׁנִי שְׁבֻזֵּג שְׁנִי אִם שְׁנִי שְׁבֻזֵּג רֹאשׁוֹן: וַיֹּאמֶר אִם שֶׁל שֵׁם מֵת וְכוּ' הֲכִי מִפְּרֵשׁ' אִם שֶׁל שֵׁם מֵת יֹאמַר זֶה שְׁעֵלָה וְכוּ' וְאִם שֶׁל עֲזֹאזֹל מֵת יֹאמַר זֶה שְׁעֵלָה וְכוּ': שְׁאִין חֲטָאֵת צְבוּר מִתָּה דְּכִי גְמִירִי חֲמֵשׁ חֲטָאוֹת בְּיָחִיד גְּמִירִי וְטַעֲמָא מִפְּרֵשׁ בִּהּוּכִיּוֹת (דף ג. ו) וּבִתְמוּדָה (דף טו.) מֵה מַצְיֵנוּ וְלַד חֲטָאֵת וּתְמוּדָת חֲטָאֵת וְחֲטָאֵת שְׁמַתּוּ בְּעֵלְיָה שְׁלֹא תִמְצָאִם בְּצְבוּר אֵף שֶׁכִּפְּרוּ בְּעֵלְיָה וְאֵע"פ שֶׁאֲפָשַׁר לַהֲיוֹת בְּצְבוּר לֹא נִאֲמַרְהָ אֲלֵא בְּיָחִיד: וְעוּד אִמַּר רַבִּי יְהוּדָה בְּגִמְרָא מִפְּרֵשׁ מֵאִי אֲתָא לְאוֹסוּפִי: יְמוֹת הַמִּשְׁתַּלַּח וַיִּבִּיא שְׁנִים וַיְנַדִּיל עֲלֵיהֶן בְּתַחֲלָה:

הוציאו לו פרק חמישי יומא

וְכִי עָדְרוּ שׁוֹרֵף רֹבֵא קָא מַהֲדַר לִיה לָרַב נַחְמָן וּלְטַעְמֵיהּ. וְכִי עָדְרוּ הִזְקִיחוּ הַפְּתוּב לְשַׂרְף וַתֵּנּוּ וְכָלָן נִשְׁרַפִּין אֲבֵית הָעָשָׁן: הֵבֵא כְּתִיב אוֹתוֹ לְשַׁלַּח אוֹתוֹ לְעֲזֹאזֹל וְכִי עָדְרוּ שׁוֹרֵף? מִי דָּמִי — הֵתָם לֹא כְּתִיב "אוֹתוֹ", הֵבֵא כְּתִיב "אוֹתוֹ". אֵיתְמַר, רַב פִּפִּי מִשְׁמִיָּה דְּרֹבֵא אָמַר: רֹאשׁוֹן מִשְׁלַח, וְרַב שִׁימִי מִשְׁמִיָּה דְּרֹבֵא אָמַר: אַחֲרוֹן מִשְׁלַח. בְּשִׁלְמָא רַב שִׁימִי (בַּר אֲשִׁי) מִשְׁמִיָּה דְּרֹבֵא, דְּאָמַר אַחֲרוֹן מִשְׁלַח — קֶסֶבֶר: הוּאֵיל וְגַמַּר בּוּ בַּפָּרָה. אֲלֵא רַב פִּפִּי מִשְׁמִיָּה דְּרֹבֵא, מֵאִי קֶסֶבֶר? סָבַר לֵה כְּרַבִּי יוֹסִי, דְּאָמַר: מִצֹּה כִּרְאשׁוֹן.[[]^{א]} הֵי רַבִּי יוֹסִי? אֵילִימָא רַבִּי יוֹסִי דְּקוּפּוֹת, דִּתְנַן (רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר): שְׁלֹשׁ קוּפּוֹת שָׁל שְׁלֹשׁ סְאִין שְׁבָהֶם תוֹרְמִין אֵת הַלְשָׁכָה, וְהָיָה כְּתוּב עֲלֶיהֶם אב"ג. וַתִּנָּיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי: לָמָּה כְּתוּב עֲלֶיהֶן אב"ג — לִידַע אֵיזָה מִהֶן נִתְרַמָּה רֹאשׁוֹן, לְהַבִּיא הַיַּמָּנָה רֹאשׁוֹן, שְׁמִצָּוָה כִּרְאשׁוֹן. דִּילְמָא כְּעִידָנָא דְּאִיתְחֲזִאי קַמִּייתָא, לֹא אִיתְחֲזִאי בְּתַרְיִיתָא.[[]^{ב]} אֲלֵא רַבִּי יוֹסִי דְּפֶסַח (דִּתְנַן): הַמִּפְרִישׁ פֶּסַחוּ וְאָבַד, וְהַפְרִישׁ אַחַר תַּחֲתִיו, וְאַחַר כֵּן נִמְצָא הִרְאשׁוֹן, וְהִרִי שְׁנִיָּהּן עוֹמְדִין — אִי זֶה מִהֶן שְׁיִרְצָה יִקְרִיב, דְּכַרִּי חֲכָמִים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: מִצֹּה כִּרְאשׁוֹן, וְאִם הָיָה שְׁנִי מוּבָחָר מִמֶּנּוּ — יִבִּיאָנוּ.

הִדְרִין עֲלָה הוּצִיאוּ לוּ

שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים — מִצְוֹתַן שְׁיִהִיו

שְׁנִיָּהּן שְׁוִין בַּמִּרְאָה וּבַקוֹמָה וּבַדְּמִים וּבַלְקִיחָתָן כְּאֶחָד. וְאֵף עַל פִּי שְׁאִין שְׁוִין — כְּשָׂרִיין. לָקַח אֶחָד הַיּוֹם וְאֶחָד לְמָחָר — כְּשָׂרִיין.[[]^{א]} מֵת אֶחָד מֵהֶם, אִם עַד שְׁלֹא הִגְרִיל מֵת — יָקַח זוּג לְשָׁנִי. וְאִם מִשְׁהִגְרִיל מֵת — יָבִיא זוּג אַחַר וַיִּגְרִיל עֲלֵיהֶם בְּתַחֲלִילָה,[[]^{ב]} וַיֹּאמֶר: אִם שָׁל שֵׁם מֵת — זֶה שְׁעֵלָה עֲלָיו הַגּוֹרֵל לְשֵׁם יִתְקַיֵּים תַּחֲתִיו, וְאִם שָׁל עֲזֹאזֹל מֵת — זֶה שְׁעֵלָה עֲלָיו הַגּוֹרֵל לְעֲזֹאזֹל יִתְקַיֵּים תַּחֲתִיו. וְהִשְׁנִי יִרְעָה עַד שְׁיִסְתַּאב, וַיִּמְכֹּר, וַיַּפְּלוּ דָמָיו לַנִּדְבָּה, שְׁאִין חֲטָאֵת צְבוּר מִתָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: תָּמוּת.[[]^{א]} וְעוּד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נִשְׁפָּה הַדָּם — יָמוּת הַמִּשְׁתַּלַּח. מֵת הַמִּשְׁתַּלַּח — יִשְׁפָּה הַדָּם.

גְּמִי'

סב.

 עין משפט נר מצווה

א	מיי' פב' מהל' שקלים הל' ז:				
ב	מיי' פד' מהל' קרבן פסח הל' ו:				
ג	מיי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' יד:				
ד	מיי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' טו:				
ה	מיי' פח' מהל' עבודת יום הכפורים הל' טז:				

מסורת הש"ס
א חולין ל.
ב זבחים קיב; משנה זבחים
ג זבחים קיד:
ד פסחים סד.

תורה אור השלם
איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור אור־קשב או־עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה [ויקרא יז, ג]

ומי אית לה לרב חקלא האילן לְחִיב על קרָבָן שְׁאִינוּ ראוּי לָשֵׁם מה שְׁלָמִים שְׁשָׁחֲטוּן בַּחוּץ קֹדֶם פְּתִיחַת דְּלָתוֹת הַהִיכָל — שְׁשָׁחֲטוּן בַּחוּץ קוֹדֶם שְׁנִפְתָּחוּ דְּלָתוֹת הַהִיכָל — פֶּטוּר. מֵאֵי טַעמָא: מְחוּסָר פְּתִיחָה בַּמְחוּסָר מַעֲשֶׂה דְמִי. וּמִי אֵית לִיה לְרַב חֲסֵדָא "הוֹאִילִי"? וְהָאֹמֵר רַב חֲסֵדָא: פֶּסַח שְׁשָׁחֲטוּ בַּחוּץ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, לְשִׁמוּ — פֶּטוּר, שְׂלֵא לְשִׁמוּ — חֲיִיב. טַעמָא דְשְׂלֵא לְשִׁמוּ, הָא סְתָמָא, לְשִׁמוּ הוּא וּפֶטוּר. וְאַמַּאי? לִימָא: הוֹאִיל וְרֹאוּי שְׂלֵא לְשִׁמוּ בַּפְּנִים! הֲכִי הַשְׁתָּא?! הֵתֵם בְּעִי עֲקִירָה, הֵאֵי לֹא בְּעִי עֲקִירָה. רַבָּה בַר שִׁימִי מַתְּנִי לְהוּ בְּדַרְבָּה, וְקוּשִׁיא לִיה דְּרַבָּה אֲדַרְבָּה. וּמִשְׁנֵי כְּדִשְׁנִינוּ. פִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פֶּסַח שְׁשָׁחֲטוּ בַּחוּץ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, בֵּין לְשִׁמוּ בֵּין שְׂלֵא לְשִׁמוּ — פֶּטוּר. אָמַר רַב דִּימִי: אִמְרִיתָה לְשִׁמְעָתָא קַמִּיָּה דְּרַבִּי יִרְמְיָה בִּשְׁלָמָא לְשִׁמוּ, דְּהָא לֹא חֲזִי לִיה. אֵלָּא שְׂלֵא לְשִׁמוּ, אִמַּאי? הָא חֲזִי שְׂלֵא לְשִׁמוּ בַּפְּנִים? וְאָמַר לִי: עֲקִירַת חוּץ לָאו שְׂמָה עֲקִירָה. פִּי אֲתָא רַבִּין, אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פֶּסַח שְׁשָׁחֲטוּ בַּחוּץ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, בֵּין לְשִׁמוּ בֵּין שְׂלֵא לְשִׁמוּ — חֲיִיב. וְאַפִּילוּ לְשִׁמוּ? וְהֵתֵנּוּ: מְחוּסָר זָמַן — בֵּין בְּגוּפוֹ, בֵּין בְּבַעֲלִים. 'וְאַיְזָהוּ מְחוּסָר זָמַן בְּבַעֲלִים — הִזָּב וְהִזְכָּה וְהִיזְלִידָת וְהַמְצוּרַע 'שְׁהִקְרִיבוּ חֲטָאתָם וְאַשְׁמֶם בַּחוּץ — פֶּטוּרִין. עוֹלוֹתֵיהֶן וְשְׁלָמֵיהֶן בַּחוּץ — חֲיִיבִין. וְאָמַר רַב חֲלַקְיָה בַר טוֹבִי: לֹא שָׁנוּ אֵלָּא לְשִׁמוּ, אֲבָל שְׂלֵא לְשִׁמוּ — חֲיִיב. לְשִׁמוּ מִיָּהָא פֶּטוּר, אִמַּאי? גִּימָא: הוֹאִיל וְרֹאוּיָן שְׂלֵא לְשִׁמוּ בַּפְּנִים! הֲכִי הַשְׁתָּא?! הֵתֵם בְּעִי עֲקִירָה, הֵבֵא פֶסַח בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה — שְׁלָמִים גִּיבָהוּ. ^(א)רַב אָשִׁי מַתְּנִי: חֲיִיב, כְּדֹאמְרִינוּ. רַב יִרְמְיָה מַדְפַּתִּי מַתְּנִי: פֶּטוּר. קִסְבֵּר: פֶּסַח בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה בְּעִי עֲקִירָה, וְעֲקִירַת חוּץ לָאו שְׂמָה עֲקִירָה. וּפְלִיגָא דְּרַב חֲלַקְיָה בַר טוֹבִי. אָמַר מָר: מִשְׁהֲגָרִיל עֲלִיָּהֶן חֲיִיב עַל שְׁל שָׁם, וּפֶטוּר עַל שְׁל עֲזָאזֵל. תָּנוּ רַבָּנַן: "אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶּשֶׁב אוֹ עֵז בַּמִּחְנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמִּחְנֶה. וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הִבִּיאוּ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לָהּ".

שְׁעֵתָא לְשִׁמָּה אֲבָל הֵבֵא יֹאנָס רֹאוּס לַפְּנִים קֹדֶם פְּתִיחַת הַדְּלָתוֹת: טַעמָא דְשְׂלֵא לְשִׁמוּ הָא סְתָמָא פֶּטוּר תַּמָּה לר"ת נְדוּחַ מְרִישָׁא אִיפְכָּא טַעמָא דְלְשִׁמוּ הָא סְתָמָא חֲיָב וּדְחַק הוּא לומר דְלְשִׁמוּ דְרִישָׁא הֵינּוּ סְתָמָא מִשּׁוּם דְאִמְרִינוּ רִישׁ פ"ק דְּזֻבָּחִים (דף ב:): דְּסֵתֵם זֻבָּחִים לְשִׁמּוֹ הֵן עוֹמְדִין דְּהֵי מְלִי זָמְנוֹן אֲבָל פֶּסַח בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה סְתָמָה לָאו לְשִׁמוּ קָחִי אֵלָּא נִרְחָא כַּסְפָּרִים דְּלֹא גָרְסִי טַעמָא דְשֵׁלֹא לְשִׁמוּ וְאִיבֹא לְמִימַר דְּמִירִישָׁא זִיב לְשִׁמוּ אִמַּאי פֶּטוּר דס"ד דְּלֹא בְּעִי עֲקִירָה וּא"ב אִמַּאי פֶּטוּר וְהָא אִי בְּעִי שְׁחַט סְתָמָא בַּפְּנִים דְּסְתָמָא שְׂלֹא לְשִׁמוּ הָאִי וּמִשְׁנֵי דְבְּעִי עֲקִירָה וְכִי הֵאִי גִּוְנָא אִיפְכָּא בְּפִרְקָא תַּמִּיד נִשְׁחַט (פְּסָחִים סד.) וּבְמוֹעֵד לְשִׁמוּ פֶטוּר שְׂלֹא לְשִׁמוּ חֲיָב וְגָרַם רש"י שֶׁסָּמַן בְּכָאן שְׂלֵא לְשִׁמוּ הָא סְתָמָא פֶטוּר וְקָשִׁיא גַּמִּי הֵתֵם כִּמְנוּ שְׁהִקְשִׁינוּ בְּכָאן אֵלָּא יָשׁ לְפָרֶשׁ שֶׁסָּדְפִרְשֵׁתִי הֵבֵא: וּפְלִיגָא דְּרַב חֲלַקְיָה בַר טוֹבִי בְּלֹא הֲכִי גַּמִּי הָאִי מְצִי לְמִימַר וּפְלִיגָא דְּרַב דִּימִי אֲדַרְבַּי אֲדַרְבַּי חֲלַקְיָה:

וְהַמַּעֲלָה (זֻבָּחִים דף קז:): הַמַּעֲלָה בְּזָמַן הַזֶּה בַּחוּץ חֲיָב וְאִמַּאי הָא אֵינוּ רֹאוּי. אֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד בֵּין זְנוּרָם הַמְּזַבֵּחַ דְאִפִּי' נִכְסָם הַמְּזַבֵּחַ אִמְרִי' בְּפ' קֲדָשִׁי קֲדָשִׁים (זֻבָּחִים נט.) וְדף סב.) כָּל הַקֳּדָשִׁים שְׁנִשְׁחַטוּ שֶׁסְּוִלִין וְהָא לִיָּה מְחַסֵּר זָמַן וְאִפִּילוּ מְחַסֵּר פְּתִיחַת דְּלָתוֹת פֶּטוּר כָּל שָׁבֹן מְחַסֵּר מַעֲשֶׂה גָדוֹל וְתַנּוּ בְּפִרְקָא בְּתַרָּא דְּזֻבָּחִים (דף קיב:): אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ וּמְחַסֵּר זָמַן בַּחוּץ אֲפִילוּ לֹא תַעֲשֶׂה אִין כּוּ לְרַבָּנָן דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן וְעוֹד אִמְרִינוּן בְּפ"ק דע"א (דף יג.) אִם הַקֳּדָשׁ וְהַעֲרִיךְ וְהַחֲרִים בְּזָמַן הַזֶּה בְּהֵמָה תַּעֲקֹר וּפְרִיךְ וְנִשְׁחַטָּה מִשְׁחַט וּפְרֶשׁ רש"י מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ לִיבֹא דְבִקְדָשִׁי בְּדָק הַבֵּית מִזְבִּי וְלֹא נְהִירָא לר"י דֹּאס כּוּ כִי פְרִיךְ וְנִשְׁוִיָּה גִיסטֹר' הִיכִי מִשְׁנֵי מִפְּנֵי שְׁמַטִּיל מוּס בְּקֲדָשִׁים. אֵלָּא מְפָרֶשׁ ר"י דְּמִזְבִּירִי בְּקֲדָשִׁי מְזַבֵּחַ וְלֹא מְחִיב מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ דְּהָא לִיָּה מְחַסֵּר זָמַן וְדְחַק לומר דְּהֵיאִי דְּמַסְכֶּת ע"ג אֲתִיבָא כִּמְאֹן דְאִמַר הֲתֵרוּ הַבְּמוֹת קִדָּא דְמִנָּא לִיָּה לְאוֹקְמִי כִּמְאֹן דְאִמַר הֲתֵרוּ הַבְּמוֹת דְּכִי לְהַקְשׁוֹת וְנִשְׁחַטָּה מִשְׁחַט בֵּין דְלִמְאֹן דְאִמַר לֹא הֲתֵרוּ לֹא קָשִׁיא וְעוֹד דְּהָא סְתֵם מַתְּנִיתִין הִיא בְּפִרְקָא בְּתַרָּא דְּזֻבָּחִים (דף קיב:): דִּירְשׁוּלַיִם אִין אֲחֶרְיָה הֲתֵר וּבִגְמָרָא פְרִיךְ מַנָּה לְמ"ד בְּפ"ק דְּמַעֲלָה (דף י.) שְׁמַעְתִּי שְׁמַקְרִיבִין בְּבֵית חוּטִין וי"ל דר' יוֹחָנָן מְחַיֵּב בְּמַעַל' בַּחוּץ מִזְבִּי בְּהַעֲלֹאת קִטְרֶת דְּלֹא בְּעִי מְזַבֵּחַ דְאִמְרִי ' בְּפִרְקָא קֲדָשִׁי קֲדָשִׁים (זֻבָּחִים דף נט.) מְזַבֵּחַ שְׁנִשְׁחַר מִקְטִיר קִטְרֶת בְּמִקְוֵמוּ אִי גַמִּי בְּהַעֲלֹאת מִנְחָה דְזִנְקָא בְּמִנִּי דְּזֻבָּחִים אִמְרִינוּן כְּשֶׁנִּכְסָם הַמְּזַבֵּחַ שְׁפָסוּלִין דְּנִפְקָא לֵן מְזַבְחָת עֲלִיו בְּזָמַן שְׁהוּא שְׁלֵם וְלֹא בְּזָמַן שְׁהוּא חֲסֵר וְנִיחָא גַּמִּי דְנִקֵּט רַבִּי יוֹחָנָן הַמַּעֲלָה טְפִי מִשְׁחִיטָה וְזִרְיקָה אִי גַמִּי יָשׁ לומר דְּמִזְבִּירִי שְׁבִנוּי מְזַבֵּחַ בְּמִקְוֵמוּ וְהַעֲלָה בַּחוּץ דס"ל קֲדָשָׁה לְעֵתִיד לְבֹא אֲבָל אִין לְתַדָּן דר' יוֹחָנָן פּר' וְהִזְדָּה כְּבִירָא לָהּ דְאִמַר קֲדָשִׁי קֲדָשִׁים שְׂרִי לְהַקְטִיר עַל הַרְצָפָה דְּהֵי דְשְׂרִי לְהַקְטִיר עַל הַרְצָפָה מִכָּל מְקוֹם בְּעִי שְׁוִיָּה מְזַבֵּחַ בְּמִקְוֵמוּ אֲבָל נִכְסָם הַמְּזַבֵּחַ לֹא הֵי שְׂרִי לְהַקְטִיר בְּשׁוּם דְּכֵתָא תַּמָּה אִמַּאי פֶטוּר בְּשָׁלָמִים שְׁשָׁחֲטוּן בַּחוּץ קֹדֶם פְּתִיחַת דְּלָתוֹת הַהִיכָל לְפִי מה שפִּרְש"י בְּפִרְקָא קֲדָשִׁי קֲדָשִׁים (זֻבָּחִים דף כא.) גְּבִי קֹדֶם שְׁעִימִידוּ לְיוֹם אֵת הַמִּשְׁכָּן וּלְאַחַר שְׁיַפְדְּקוּ דְזִנְקָא שְׁלָמִים שְׁשָׁחֲטוּן בַּפְּנִים קֹדֶם דְּלָתוֹת הַהִיכָל פְּסוּלִים אֲבָל שְׂאֵר קֲדָשִׁים לֹא אִם כּוּ בֵּין דְּפָסוּלוּ בְּקֶדֶשׁ שְׁנֵשׁ לוּ הֲתֵר בִּשְׂאֵר קֲדָשִׁים אִם עֲלוּ לֹא יִכְרוּ מִיָּדִי דְּהָא אֲפָסַח וּחְטָאת שְׁשָׁחֲטוּן שְׂלֹא לְשִׁמּוֹ בַּחוּץ דְּחִיב עֲלִיָּהֶם כְּדֹאִיתָא בְּפִרְקָא בְּתַרָּא דְּזֻבָּחִים (דף קטו.) מִשּׁוּם דְּמַתְקַבֵּל בַּפְּנִים שְׁנֵשׁ לוּ הֲתֵר בִּשְׂאֵר זֻבָּחִים וְנֵשׁ לומר דְּהֵתֵם הַבְּהֵמָה רֹאוּיָה לְשַׁחֲטָה בַּפְּנִים בְּהֵיאִי

סְתָמָא חֲיָב וּדְחַק הוּא לומר דְלְשִׁמוּ דְרִישָׁא הֵינּוּ סְתָמָא מִשּׁוּם דְאִמְרִינוּ רִישׁ פ"ק דְּזֻבָּחִים (דף ב:): דְּסֵתֵם זֻבָּחִים לְשִׁמּוֹ הֵן עוֹמְדִין דְּהֵי מְלִי זָמְנוֹן אֲבָל פֶּסַח בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה סְתָמָה לָאו לְשִׁמוּ קָחִי אֵלָּא נִרְחָא כַּסְפָּרִים דְּלֹא גָרְסִי טַעמָא דְשֵׁלֹא לְשִׁמוּ וְאִיבֹא לְמִימַר דְּמִירִישָׁא זִיב לְשִׁמוּ אִמַּאי פֶטוּר דס"ד דְּלֹא בְּעִי עֲקִירָה וּא"ב אִמַּאי פֶטוּר וְהָא אִי בְּעִי שְׁחַט סְתָמָא בַּפְּנִים דְּסְתָמָא שְׂלֹא לְשִׁמוּ הָאִי וּמִשְׁנֵי דְבְּעִי עֲקִירָה וְכִי הֵאִי גִּוְנָא אִיפְכָּא בְּפִרְקָא תַּמִּיד נִשְׁחַט (פְּסָחִים סד.) וּבְמוֹעֵד לְשִׁמוּ פֶטוּר שְׂלֹא לְשִׁמוּ חֲיָב וְגָרַם רש"י שֶׁסָּמַן בְּכָאן שְׂלֵא לְפָרֶשׁ שֶׁסָּדְפִרְשֵׁתִי הֵבֵא:

וּפְלִיגָא דְּרַב חֲלַקְיָה בַר טוֹבִי בְּלֹא הֲכִי גַמִּי הָאִי מְצִי לְמִימַר וּפְלִיגָא דְּרַב דִּימִי אֲדַרְבַּי אֲדַרְבַּי חֲלַקְיָה:

עין משפט בר מצוה					
א	מיו"י	פ"ח	מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:	מיו"ח	מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:
ב	מיו"י	פ"ח	מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:	מיו"ח	מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:
ג	מיו"י	פ"ח	מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:	מיו"ח	מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:
ד	מיו"י	פ"ח	מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:	מיו"ח	מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:

סג:

 עין משפט גור מצורה
--

א מווי' פו"ח מהל' מעשה הקרבנות הל' ו:

ב מווי' פו"ט מהל' מעשה הקרבנות הל' ו:

ג מווי' פג' מהל' איסורי המזבח הל' ח:

ד מווי' פג' מהל' איסורי המזבח הל' י, סמוג עשין קעח:

ה מווי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ו:

ו מווי' פא' מהל' איסורי המזבח הל' ד:

ז מווי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ו:

וכל שׂאין ראוין לפתח אהל מועד אין חֲבִיבין עָלָיו מה שפּרשׁ רש"י שגש מפקשים

משום דמתם קדשי צדק הבית בעלי מומין הן דהמתקים תמימים לבדק הבית עובר בעשה וכתב שאי אפשר לו להעמידה בן במקומה בזבחים פרת חטאת ולא פי' מה היה קשה לו ובפקק פרת חטאת פי' דתנן בפקק פרת חטאת (זבחים דף קיב.) פרת חטאת ששחטה חוץ מגתה וכן שעיר המשתלח ששחט בחוץ פטור משום דאין ראיון לבא אל אהל מועד אלמא פרת חטאת אע"ג דתמימה היא בינן דאין סופה לבא אל פתח אהל מועד פטור הכי נמי בקדשי צדק

הבית פטור ואפילו תמימים: וְלֹא אוֹצִיא פֶּתַח חֲטָאת וְשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח רָשָׁ"י לֹא גָרַם פֶּתַח חֲטָאת דַּפְּרַת חֲטָאת לֹא אֶתִיא בְּלֹל לְפָתַח אֶהָל מוֹעֵד וְהָיוּ עֲמוּז דְּאִי מְשֹׁם דַּכְתִּיב בַּה וְהָיָה אֵל נִכַּח פָּנֵי אֶהָל מוֹעֵד מַדְמָה אִם בֶּן כִּי פָּרִיד בַּזְבָּחִים וְשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח לֹא־רָאוּ אֵל פֶּתַח אֶהָל מוֹעֵד הוּא וּפְרִידָן מִזֹּאת הַבְּרִיתָא דְּקָרִי לִיה רָאוּ אֵל פֶּתַח אֶהָל מוֹעֵד וּמַשְׁנֵי לִיה בְּאֵן קִדָּם הַגְּדֵלָה בְּאֵן לֹא־חַר הַגְּדֵלָה וְאִי בַּעֲיַת אִימָא בְּאֵן קִדָּם וְדוּי וכו' לַפְּרִךְ מִפְּרַת חֲטָאת וְלֹא הָיָה מַצִּי לְשִׁנוּי בַּדְּמַשְׁנֵי עַל בֶּן נִדְּחָא דְּלֹא גָרַם פֶּתַח חֲטָאת בַּבְּרִיתָא וְחָק הוּא דַּבְּבְרִיתָא גְּרָסוּנָן שֶׁהן רָאוּם וכו' עַד יֵצְאוּ אֵלּוּ שְׂאִינוּ מִיַּחַדוּן בְּלִשׁוֹן רַעִים וְצִרִיד לְגָרָם שְׁהוּא רָאוּי יֵצֵא בְּלִשׁוֹן יַחֲדוּ בִּינוּ דְּלֹא גְרָסוּנָן אֶלָּא שַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וְנִרְחָה לִי לְגַשְׁבוּ וְהָכִי פִּרְשׁוּ וְלֹא אוֹצִיא פֶּתַח חֲטָאת וְאִפְּלוּ אִם תִּמְצָא לומר שאוציא נמי פרת חטאת בינו דאיהי לא אתא פתח אהל מועד מפני מקום לא אוציא שעיר המשתלח ת"ל לֹא וְהִשְׁתַּח וּנְחָא דְּכִי פָּרִיד בַּפְּקָר פֶּתַח חֲטָאת (זבחים דף קיג.) משעיר המשתלח לא פריך מפרת חטאת משום דבהאי בריתא נמי את"ל קאמר דפרת חטאת אינה ראיה לפתח אהל מועד לֹא לְשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח דִּהּהוּא וְחָיִי רָאוּי לְפָתַח אֶהָל מוֹעֵד הוּא וְלֹהֲכִי לֹא פָּרִיד הֵתֵם אֶלָּא

משעיר המשתלח: וְרִיקַת דְּמִים עַל הַמִּזְבֵּחַ הַקָּשָׁה מוֹרִי קְרוֹבֵי הַכֹּהֵן ה"ר יְהוּדָה זצ"ל דַּבְּבִיק הַשּׁוֹחֵט הַמַּעֲלֶה (זבחים דף קז:) אֶמְרִינוּ דְּלֹא הָיָה צִרִיד לְמַכְתֵּב זְרִיקָה בַּחוּץ דֹּאֶתִיא לֹא שִׁפִּיר מַשְׁבִּיעִיה מִשְׁחִיטָה וְהַעֲלָאת חוּץ אֶלָּא לְגַלּוּי לָךְ אֶתְפִּלָּה דְּלֹא פִּתְרִי מַשְׁבִּיעִיה וּבַעֲגָלִי מוּמִין אִמְאִי אֶצְמָרִיד לְמַכְתֵּב פִּתְרִי מַשְׁבִּיעִיה וְלִיבָא לְמִימַר לְגַלּוּי אֶתְפִּלָּה דְּלֹא פִּתְרִי דְּמַהֲיבָא פִּתְרִי אִי מִשְׁחִיטָה וְהַעֲלָה אִבָּא לְמַפְרָךְ מֵה לִּהְנֶה שֶׁבֶן חִיבִין עֲלֵיהֶם בַּחוּץ תֵּאמַר בַּתְפִּלָּה וְזִנְתִי לְפָנָיו דְּאִיבָא לְמִימַר מַקְדִּישׁ בַּעֲגָלִי מוּמִין יוֹכִיחַ שְׁפֹטוֹר בַּחוּץ וְחִיב גַּבְעָלִי מוּמִין עוֹד הַקָּשָׁה לָרִי יוֹכִי בַּרְכֵי יְהוּדָה דְּמַחֲבִיב אֵף בַּתְפִּלָּה בַּעֲגָלִי מוּמִין

אמאי אצמריך קחא להקטרה זריקה וקבלה לימני בליה משיביה משוחט ומקדיש גם בזה דנתי לפניו דאצמריך לגלויי אקמיצה דלא פיתוי והא דמצעי פ' בל הקרבנות (מנחות פה:) אי לוקה משום בעגלי מומין בסלת שהקליע מצניו למימר דהינו זוקא במקדיש אבל קמיצה לא אי נמי ההיא לרבנן דר' יוסי בר' יהודה אי נמי י"ל דאי לא פתיב קחא לזריקה הנה מוקמינן חד לא פקריבו לזריקה ואידך לקבלה דהא אשחיטתא ומקדיש לא מתוקם אלא בראם אינו ענין ואזריקה וקבלה משמע שפיר טפי לשלשון הקרבנה הוי זריקה וקבלה בחדאשבחון ספ"ח זבחים (דף יג.) והקריבו זו קבלת הדם או אינו אלא זריקה ואם בן מקדיש ושוחט לא הנה נפקא לן ומשיביה נמי לא דמה להנך דעבודה גיניהו ולא שוכי בעליו תאמר בשחיטתא דשוכא בעליו וגבי על החמץ הקשה בפקר תמיד נשחט (פסחים דף סג:) למה לי קחא לזריקה פתוי משיביהו דלגלויי אקבלה הא בעלוי הכי קבלה לא אתרא משחיטתא והקטרה בדפרשית דמה להנך שכן חובבת בחוץ ודנתי לפניו מולך יוביח שפטור בחוץ וחיב על החמץ בדאיתא בפקר תמיד נשחט (ג"ו פס) וכן הקשה בע"י למה לי קחא לזריקה פתוי משיביהו דלגלויי אקבלה לא אצמריך דאיבא למפרך בדפרשית וכן בזה דנתי לפניו דלא איסר לן שום קחא לזריקה אלא מודברי קבלה ולפינן לה מדכתוב בל אסור נבסיהם מדם ועוד אפי' לפי דבריו אצמריך לגלויי אקבלה דלא פתוי דאי פרקת בדפרכינו אבא למימר השתתקוזה יוביח שפטור בחוץ וחיב לע"י מיהו האמת הוא דלא אצמריך קחא לגלויי אקבלה דלא פתוי דבינו דלא אשבחון קחא שעובדין בקבלה לע"י אין לחייב עליה כדפרש"י בפקר ד' מיתות (סנהדרין דף ס:) אהא דפריך ולחשוב נמי זורק ופרש"י בשלמא מקבל ומוליך לא קשיא לן דבינו דלא אשבחון שעובדין לשם ע"פ כרך אף על גב דהוי פשין פנים פטור בשלל דקדשה על בן נראה בפרון הראשון עוד הקשה יוכי קאמר התם דקבלה הנה אתרא משיביהו משחיטתא והעגלה אי לא היה כתוב זריקה לגלויי עגלה דלא פתוי והאיבא למפרך מה להנך שחבינו (בע"י) ובבעגלי מומין תאמר בקבלה פטור לרבנן דרבי יוסי ב"ר יהודה וצריתי לומר מנפוך יוביח ולא נהירא ליה דהא בציא היא בפי' בל הקרבנות (מנחות דף פז.) אי לךי משום בעל מום על יין הפסול לנבכים ועגלתה ברתוי מיהו יש לומר מנפוך מים יוביח וחיב בחוץ אף על גב דלא אשבחון עגליהם עגליהם משום בעל מום ולי הקשה יוכי קאמר דאתרא משיביהו משחיטת חוץ ומהעגלה וממנפוך נפרך שחבינו בע"י ויש לומר דלוא זוקא נקט לגלויי אקבלה לא אצמריך אלא לגלויי אקמיצה דלא פתוי דבקמיצה ליבא למפרך בדפרכינו דהא חבינו עליה בע"י פתוי שחבינו על השחיטתא דקמיצה דמנחה במקום שחיטתא דזבח לבק מלי וא"ת בקמיצה נמי אבא למפרך מה להנך שכן חבינו על החמץ תאמר בקמיצה דבמשמע בפי' תמיד נשחט (פסחים דף סג:) יש לומר מנפוך יוביח שפטור על החמץ וחיב בחוץ וא"ת בינו דסוף סוף לא אתרא משיביהו אלא אם בן יומא מנפוך יוביח מאי אצמריך למימר פתוי משיביהו הא ממנפוך לחזיה איתו דליבא למפרך מילי י"ל אבא למפרך מה למנפוך שכן קבע לו ראשו של מנפח תאמר בקמיצה ותאמר בזריקה שעומד על הרצפה חזרק דמים למתא מחוט הסיקקרא:

שני שעירי פרק שישי יומא

אי קרנן שומע אני וכו' רישא דבריתא בערתה פהים הכי איתא וכול השוחט חלין

בפנים והא חיב ודיו הוא וכו' ת"ל קרנן על הקרנן הוא חיב ואינו חיב על החלין אי קרנן שומע אני וכו' בלומר או אינו אומר קרנן להוציא את החלין בפנים אלא להביא קדשי צדק הבית ששחטו בחוץ שיהא חיב שהרי אף הם נקראו קרנן פעניו שנאמר ונקרב את קרנן ה' איש אשר מצא והא נציא צדק הבית הוא: הךרואי לפתח ונגו' וקדשי צדק הבית לא היו עתידים לבא לפתח אהל מועד ואני שמעתי שאין ראיון לפתח אהל מועד שמתם קדשי צדק הבית בעגלי מומין הן דאמר מר (תמורה דף ז:) המקשים תמימים לבדק הבית עובר בעשה וא"א להעמידה בן במקומה בראם זבחים: ולא אוציא פרת חטאת לא גרסינן שאף היא אינה ראיה לבא לאהל מועד אלא ולא אוציא שעיר המשתלח שהוא ראוי לבא לאהל מועד להגדיל ולהתענות עליו הכי מפרש לה בזבחים: והנה' להוציא הוא בשעיר המשתלח שהוא ראוי לבא בתמימה: אלו אשים שלא יתן מהן על אש של מערכה: מהן שלא יקדישנו מוסר זמן ת"ל קרנן ומשעת הקדשו קרוי קרנן: התם דאל פתח לרבות שעיר המשתלח דלא ממשט מאל פתח שהרי ראוי לבא אל פתח: לֹא־הוֹצִיא אֶתָּא דֶּאלוּ לְרַבּוּת לֹא אֶצְמָרִיד וְכִי אֶתָּא לְהוֹצִיא אֶתָּא וּלְמַדַּרְשׁ מִי שְׁמַעְתִּין לָשֵׁם וַצֵּא זֶה שְׂאִינוּ מַעֲרִיד: הָכָא דִּחֲשֵׁה לְהוֹצִיא שַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח שְׁהָרִי אִינוּ עוֹלָה לְאִשִּׁים: לֹא־לְרַבּוּי אֶתָּא וּלְמַדַּרְשׁ לֹא כַּל דִּלִּי: וְהָא אִין הַגּוֹרֵל קוֹבֵעַ לָשֵׁם אֶלָּא אֵת הָרָאוּי לָשֵׁם וְכִינוּ דְּלֹא יָדַע עַל אִיזִיה מִהֵן יַעֲלֶה הַגּוֹרֵל לָשֵׁם א"י אִיזִית אַחַד מִהֵן מַחֲסַר זָמַן: חָנָן הַמַּצְרִי הוּא דְּלִית לִיה הַגְּרָלָה מִי מַשְׁמַעַת לִיזִה? דִּילְמָא מִיִּיתִי וּמַגְרִיל. אֶלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף: הָא מַגִּי, רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא. דְּתַנָּא: מֵת אַחַד מֵהֵן — מִבִּיא חֲבִירוֹ וּמְוֹוֹג לוֹ.^(א)אִימַר דְּשִׁמְעַת לִיזִה לְחָנָן הַמַּצְרִי דְּלִית לִיזִה דְּחוּיִין, דְּלִית לִיזִה הַגְּרָלָה מִי שְׁמַעַת לִיזִה? דִּילְמָא מִיִּיתִי וּמַגְרִיל. אֶלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף: הָא מַגִּי, רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא. דְּתַנָּא: מֵת אַחַד מֵהֵן — מִבִּיא חֲבִירוֹ שְׁלֹא בְּהַגְרָלָה, דְּבָרִי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּינָא אָמַר, בְּגוֹן שְׁהוּמָם וְחִדְלָלוּ עַל אַחַר.

וּמָנָא תִּימָרָא דְּפָסִיל בֵּיה מוּמָא! דְּתַנָּא: "וְאֲשֶׁה לֹא תִתְּנוּ מַהֶם", אֵלּוּ הַחֲלָבִים. 'אִין לִי אֶלָּא בּוֹלָן, מַקְצֵתוּ מִצִּינוּ? תַּלְמוּד לומר: "מהם". "מזבחם", זו זְרִיקַת דְּמִים. "לֹה־", לְרַבּוּת שַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח.^(א)וְאִיצְטְרִיָּה לְמִיכְתֵּב בַּעַל מוּם, וְאִיצְטְרִיָּה לְמִיכְתֵּב מַחוּסָר זָמַן. דְּאִי כְּתֵב רַחֲמָנָא מַחוּסָר זָמַן — מַשּׁוּם דְּלֹא מָטִי זְמַנְיָה, אֶבֶל בַּעַל מוּם דְּמָטִי זְמַנְיָה — אִימָא לֹא. וְאִי כְּתֵב רַחֲמָנָא בַּעַל מוּם — מַשּׁוּם דְּמֵאִיס, אֶבֶל מַחוּסָר זָמַן דְּלֹא מֵאִיס — אִימָא לֹא, צָרִיכָא.

רבא

בפנים והא חיב ודיו הוא וכו' ת"ל קרנן על הקרנן הוא חיב ואינו חיב על החלין אי קרנן שומע אני וכו' בלומר או אינו אומר קרנן להוציא את החלין בפנים אלא להביא קדשי צדק הבית ששחטו בחוץ שיהא חיב שהרי אף הם נקראו קרנן פעניו שנאמר ונקרב את קרנן ה' איש אשר מצא והא נציא צדק הבית הוא: הךרואי לפתח ונגו' וקדשי צדק הבית לא היו עתידים לבא לפתח אהל מועד ואני שמעתי שאין ראיון לפתח אהל מועד שמתם קדשי צדק הבית בעגלי מומין הן דאמר מר (תמורה דף ז:) המקשים תמימים לבדק הבית עובר בעשה וא"א להעמידה בן במקומה בראם זבחים: ולא אוציא פרת חטאת לא גרסינן שאף היא אינה ראיה לבא לאהל מועד אלא ולא אוציא שעיר המשתלח שהוא ראוי לבא לאהל מועד להגדיל ולהתענות עליו הכי מפרש לה בזבחים: והנה' להוציא הוא בשעיר המשתלח שהוא ראוי לבא בתמימה: אלו אשים שלא יתן מהן על אש של מערכה: מהן שלא יקדישנו מוסר זמן ת"ל קרנן ומשעת הקדשו קרוי קרנן: התם דאל פתח לרבות שעיר המשתלח דלא ממשט מאל פתח שהרי ראוי לבא אל פתח: לֹא־הוֹצִיא אֶתָּא דֶּאלוּ לְרַבּוּת לֹא אֶצְמָרִיד וְכִי אֶתָּא לְהוֹצִיא אֶתָּא וּלְמַדַּרְשׁ מִי שְׁמַעְתִּין לָשֵׁם וַצֵּא זֶה שְׂאִינוּ מַעֲרִיד: הָכָא דִּחֲשֵׁה לְהוֹצִיא שַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח שְׁהָרִי אִינוּ עוֹלָה לְאִשִּׁים: לֹא־לְרַבּוּי אֶתָּא וּלְמַדַּרְשׁ לֹא כַּל דִּלִּי: וְהָא אִין הַגּוֹרֵל קוֹבֵעַ לָשֵׁם אֶלָּא אֵת הָרָאוּי לָשֵׁם וְכִינוּ דְּלֹא יָדַע עַל אִיזִיה מִהֵן יַעֲלֶה הַגּוֹרֵל לָשֵׁם א"י אִיזִית אַחַד מִהֵן מַחֲסַר זָמַן: חָנָן הַמַּצְרִי הוּא דְּלִית לִיה הַגְּרָלָה מִי מַשְׁמַעַת לִיזִה? דִּילְמָא מִיִּיתִי וּמַגְרִיל. אֶלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף: הָא מַגִּי, רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא. דְּתַנָּא: מֵת אַחַד מֵהֵן — מִבִּיא חֲבִירוֹ וּמְוֹוֹג לוֹ.^(א)אִימַר דְּשִׁמְעַת לִיזִה לְחָנָן הַמַּצְרִי דְּלִית לִיזִה דְּחוּיִין, דְּלִית לִיזִה הַגְּרָלָה מִי שְׁמַעַת לִיזִה? דִּילְמָא מִיִּיתִי וּמַגְרִיל. אֶלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף: הָא מַגִּי, רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא. דְּתַנָּא: מֵת אַחַד מֵהֵן — מִבִּיא חֲבִירוֹ שְׁלֹא בְּהַגְרָלָה, דְּבָרִי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּינָא אָמַר, בְּגוֹן שְׁהוּמָם וְחִדְלָלוּ עַל אַחַר.

וּמָנָא תִּימָרָא בֵּיה מוּמָא! דְּתַנָּא: "וְאֲשֶׁה לֹא תִתְּנוּ מַהֶם", אֵלּוּ הַחֲלָבִים. 'אִין לִי אֶלָּא בּוֹלָן, מַקְצֵתוּ מִצִּינוּ? תַּלְמוּד לומר: "מהם". "מזבחם", זו זְרִיקַת דְּמִים. "לֹה־", לְרַבּוּת שַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח.^(א)וְאִיצְטְרִיָּה לְמִיכְתֵּב בַּעַל מוּם, וְאִיצְטְרִיָּה לְמִיכְתֵּב מַחוּסָר זָמַן. דְּאִי כְּתֵב רַחֲמָנָא מַחוּסָר זָמַן — מַשּׁוּם דְּלֹא מָטִי זְמַנְיָה, אֶבֶל בַּעַל מוּם דְּמָטִי זְמַנְיָה — אִימָא לֹא, צָרִיכָא.

 מסורת הש"ס

א זבחים קטן; זבחים קיב; זבחים קיג; זבחים ד; זבחים קט; ספרא אחרי מות פרק י ד; תמורה ג; משנה זבחים; תמורה ו;

ב תמורה ו;

ג זבחים לד; זבחים עד.

ד תמורה ו;

ה תמורה ו;

ו זבחים קיד; נדה לו;

 גליון הש"ס

נגז' מנין שלא יקדישנו מחוסר זמן. עיין זבחים דף קיד ע"ב תוס' ד"ה היתור במה:

רש"י ד"ה ולא אוציא וכו' להגדיל ולהתודות עליו. עיין תוס' ישנים ד"ה עד שלא הגדיל ובתמורה דף ו ע"ב תוס' ד"ה ולא אוציא:

 תורה אור השלם
--

ונקרב את־קרְבֹנו וְהָיָה אִישׁ אֲשֶׁר מִצָּא כְלִי־זָבֵחַ אֲצַעֲדָה וְצִמִּיד וְהָיָה דָם וְחֹשֶׁב לְאִישׁ הַהוּא דָם שָׁפַךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ (ויקרא יז, ד)

שור או־כֶּשֶׂב או־עִז כִּי יִנְלַד וְהָיָה שְׂבִיעַת יָמִים פָּתַח אֹמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְנִלְאָה יִצְחָה לְקַרְבּוֹ אֲשֶׁה לִיזְרֹחַ (ויקרא כב, ז)

עורת או שְׂבוֹר או־חֲרוּץ או־נִפְלֶת או נָבַב או יִלָּפַת לא־מִקְרִיבוּ אֵלָּה לִיזְרֹחַ וְאֲשֶׁה לֹא־תִתְּנוּ מֵהֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לִיזְרֹחַ (ויקרא כב, כב)

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ז':	
ב מו"י פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ז':	
ג מו"י פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' טו':	
ד מו"י פט"ו מהל' מעשה הקרבנות הל' ד':	
ה מו"י פו' מהל' פסולי המוקדשין הל' א':	
ו מו"י פו' מהל' פסולי המוקדשין הל' כא':	

רַבָּא אָמַר מַחֲסַר זְמַן דְּאַנְטְרִיךְ הָרָא שְׁמוּכְרֵן לְצַבּוּר חוּלָה בְּתוּךְ בֵּיתוֹ שְׁמַתָּר לְחַלֵּל עֲלָיו יוֹם הַכַּפּוּרִים וְשַׁחַט אֶת אִמּוֹ שֶׁל שְׁעִיר שְׁנֵעָשָׂה מַחֲסַר זְמַן מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ לְאַחַר שֶׁהִגְדִּיל עָלָיו: מִי אֲסִיר לְהוֹלִיכּוֹ לְצוּק מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ: אִין נִדְחִין אֶס אַרְעָה לְהֵס שְׁעַת פְּסוּל עֲדִין וְכוּלִין לְהַסְתּוֹ בְּשִׁזְזוֹג לִי אַחַר וְלֹא אֲמַרִי הוֹאִיל וְנִדְחָה יִדְחָה אֶלָּא בְּשַׁחוּטִין בְּגוֹן מַת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ וַיִּשְׁפֹּךְ הָדָם: הֵא עַל זִי תַעֲרַבֶת וְרַצוּ כַרְבִּי אֲלִיעֶזֶר: אִיבָרִים שֶׁל עוֹלָה תַמִּימָה שְׁנֵתַעֲרְבוּ בָּהֶן אִבָּרִי בַעֲלַת מוֹם אַחַת: אֶס קָרַב הָרָאשׁ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן הָדָם שֶׁהִרְגִישׁוּ בַּדָּבָר: וְקָרִיבוּ כֹל הָרָאשִׁין בְּזֶן וְתוֹלִין הָאֶסּוּר בְּאוֹתוֹ שְׁקָרַב בָּבַר וְתַלְמִין לִקְלָא דְהוֹאִיל וְנִתְעַרְבוּ אִין בָּאן סָפֵק אֶסּוּר דְּאוֹרִיתָא לְמִיזַל לְחוּמְרָא דְלֹא הִזְהִירָה תוֹרָה עָלֵיהֶן אֶלָּא בִּשְׁהֵן עֲנַמֵּן שְׁנֵאֲמַר בָּהֶם כִּי מִשְׁחַתֵּם בָּהֶם מוֹם בָּס כִּי אִיתְּנָהוּ בְּעִינְיהוּ: מַבְּס בָּהֶם מִדְּמִי לְמַכְתָּב בָּס וְכַתָּב בָּהֶם: בַּעֲדָנָא דְאַתְחַזְאִי קַמְיָתָא לֹא אֶתְחַזְאִי אֶתְחַזִּי קַמָּא עַד דְּאַתְחַזִּי בְּתַרָא שְׁאֵר עַל פִּי שֶׁהִגְדִּיל עָלָיו אִינוּ רָאוּי לְשַׁחַט עַד לְאַחַר מִפְּנֵן דַּס הִפֵּר וּבִתּוּךְ דָּךְ מַת חֲבָרוּ וְהִבִּיאוּ שְׁנִים וְהִגְדִּילוּ עָלֵיהֶן וּבִשְׁהִיגַע זְמַן שְׁחִיטַת הַשְׁעִיר בָּבַר זֶה הֶאֱחָרִין עוֹמֵד: אֶלָּא רַבִּי יוֹסִי דָּפֻסַח דֵּהָא הִבָּא לֹא אֶתְחַזְאִי קַמָּא עַד דְּאַתְחַזְאִי בְּתַרָא שְׁהָרִי אִין זְמַן שְׁחִיטַת פֻּסַח אֶלָּא לְאַחַר חֲצוֹת וְהָדָם לָבֹן אֲבָד רֹאשׁוֹן וְהִפְרַשׁ שְׁנִי וְנִמְצָא רֹאשׁוֹן וְהָרִי שְׁנִיָּהֶן עוֹמְדִים בַּשְּׁהִיגַע זְמַן שְׁחִיטָה וַאֲפֹלוּ הִכִּי קֹאמַר רַבִּי יוֹסִי מַצָּה בְּרֹאשׁוֹן:

רַבָּא אָמַר: בְּגוֹן שְׁהִיָּה לֹא חוּלָה בְּתוּךְ בֵּיתוֹ, וְשַׁחַט אִמּוֹ בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים. "וְכִי הָאִי גּוֹנוֹנָא מִי אָסִיר?" "לֹא תִשְׁחַטּוּ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְהָא לָאו שְׁחִיטָה הִיא! הָא אָמַרִי בְּמַעַרְבָא דְחִיָּיתוֹ לְצוּק זֶה הִיא שְׁחִיטָתוֹ. אִם שֶׁל שָׁם מַת, זֶה שְׁעָלָה עָלָיו וְכוּ'. "אָמַר רַב: שְׁנִי שְׁבּוּזַג רֹאשׁוֹן — יְקָרַב, שְׁנִי שְׁבּוּזַג שְׁנִי — יִרְעָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: שְׁנִי שְׁבּוּזַג רֹאשׁוֹן — יִרְעָה, שְׁנִי שְׁבּוּזַג שְׁנִי — יְקָרַב. ^(א)בְּמֵאִי קָא מִיפְלָגִי? רַב סָבַר: בַּעֲלֵי חַיִּים אֵינָן נִידְחִין, וְרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר: בַּעֲלֵי חַיִּים נִידְחִין. מֵאִי טַעֲמָא דִּרַב? דִּילַיְךָ מִמַּחֲסוּר זְמַן. מַחֲסוּר זְמַן, לָאו אָף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא לֹא חֲזִי, כִּי הֵדֵר מִיַּחְזִי — שְׁפִיר דְּמִי, הִבָּא נְמִי לֹא שָׁנָא. מִי דְמִי? הֵתֵם לֹא אִיתְחַזִּי כְּלָל. הִבָּא נִרְאָה וְנִדְחָה! אֶלָּא: הִיָּינוּ טַעֲמָא דִּרַב, דִּילַיְךָ מִבַּעַל מוֹם עוֹבֵר. בַּעַל מוֹם עוֹבֵר, לָאו אָף עַל גַּב דְּלֹא חֲזִי הַשְׁתָּא, כִּי הֵדֵר מִיַּחְזִי — שְׁפִיר דְּמִי, הִבָּא נְמִי לֹא שָׁנָא. וְהֵתֵם מָנָא לָן? דְּכַתִּיב: "כִּי מִשְׁחַתֵּם בָּהֶם מוֹם בָּס", מוֹם בָּס — הוּא דְלֹא יִרְצוּ, הֵא עֶבֶר מוּמָן — יִרְצוּ. וְרַבִּי יוֹחָנָן? מֵיעֵט רַחֲמָנָא "בָּהֶם", הֵם הוּא דְכִי עֶבֶר מוּמָן יִרְצוּ, הֵא כֹל דְּחוּיִין, הוֹאִיל וְנִדְחוּ — נִדְחוּ. וְרַב? הֵהוּא "בָּהֶם" בַּעֲיַנְיָהוּ הוּא דְלֹא מִירְצוּ, הֵא עַל יְדֵי תַעֲרוּבוֹת — מִירְצוּ. ^(ב)כְּדַתְּנָן: אִיבָרִים תְּמִימִים בְּאִיבָרִים בַּעֲלֵי מוּמִין. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אוֹמַר: אִם קָרַב הָרָאשׁ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן — יִקָּרִיבוּ כֹל הָרָאשִׁין כּוּלָן, כְּרַעֲיו שֶׁל אֶחָד מֵהֶן — יִקָּרִיבוּ כֹל הַכְּרַעֲיִים כּוּלָן. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֲפִילוּ קָרְבוּ כּוּלָן חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶן — יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרִיפָה. וְאִידֵּהָ? נִפְקָא לִיה מִ"בָּס" "בָּהֶם". וְאִידֵּהָ? "בָּס" "בָּהֶם" לֹא דָרִישׁ. וְלָרַב, נָהִי נְמִי דְּבַעֲלֵי חַיִּים אֵינָן נִדְחִין, אִי בַּעֲי הָאִי נִקְרִיב אִי בַּעֲי הָאִי נִקְרִיב! ^(ג)אָמַר רַבָּא: רַב סָבַר לֵה כַרְבִּי יוֹסִי, דְּאָמַר: מַצָּוָה בְּרֹאשׁוֹן. הִי רַבִּי יוֹסִי? אִי נִימָא רַבִּי יוֹסִי דְּקוּפּוֹת, דְּתַנָּן: שְׁלַשׁ קוּפּוֹת שֶׁל שְׁלַשׁ שְׁלַשׁ סְאִין, שְׁבָהֶן תוֹרְמִין אֶת הַלְשָׁפָה, וְכַתוּב עָלֵיהֶן: אֶלֶף בֵּית גִּימָל. וְתַנָּיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי: לְמָה כְּתוּב עָלֵיהֶן אֶלֶף בֵּית גִּימָל — לִידַע אֵיזָה מֵהֶן נִתְרַמָּה רֹאשׁוֹן, לְהַבִּיא הִימָנָה רֹאשׁוֹן, שְׁמַצָּוָה בְּרֹאשׁוֹן. דִּילְמָא שְׂאֲנִי הֵתֵם, דְּבַעֲיַדְנָא דְאַתְחַזִּי קַמְיָיתָא לֹא אֶתְחַזִּי בְּתַרִּיתָא. ^(ד)אֶלָּא רַבִּי יוֹסִי דְּפֻסַּח, (דְּתַנָּן:) הַמִּפְרִישׁ פֻּסָּחוּ וְאַבְדַּ, וְהַפְרִישׁ אַחַר תַּחֲתִי, וְאַחַר כֶּךָּ נִמְצָא הָרֹאשׁוֹן, וְהָרִי שְׁנִיָּהֶן עוֹמְדִין — אֵיזָה מֵהֶן שְׁיִרְעָה יְקָרַב, דְּבָרִי חֻכְמִים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: מַצָּוָה בְּרֹאשׁוֹן.

וְאִם

נִדְחָה וְעוֹד דְּלִילָה לֹא חֲזִיָא לְהַקְרַבַת שׁוּם קְרָבָנוֹת אֲבָל הִבָּא צַעֲרִיךְ לְהַבִּיא שְׁנִים אַחֲרִים וְלִהְגְדִיל עָלֵיהֶם דְּהוּי בְּמַחֲסַר מַעֲשָׂה וְעוֹד דְּהוּא זְמַן הַקְרָבָה וְאִשְׁפִּי"ה לֹא מְצִי לְאַקְרִיבָה הַלָּכָךְ חֲשִׁיב דְּחוּי: הָא עַל יְדֵי תַעֲרַבֶת מִרְצוּ כְּדַתְּנּוּ כו' וּסְבִירָא לֵה כַרְבִּי אֲלִיעֶזֶר א"נ אֲפִילוּ כַרְבָּנָן אַע"ג דְּפִלְגִי עָלֵיהּ רַבָּנָן הֵסַם בְּכַרְיָתָא רַבָּנָן דְּמַתְנִי' שְׂרוּ מִדְּאוֹרִיתָא בְּדַמְשַׁמַּע לִשְׁנָא דְּמַתְנִיתוּן דְּלֹא אֶסְרוּ אֶלָּא אֲבָר הַנִּשְׁאָר אֲבָל אוֹתָם שְׁקָרְבוּ וְעַלּוּ לְמַעַרְכָּה לֹא יִגְדּוּ וּמִדְּרָבָּנָן הוּא דְּאֶסְרִי לְכַתְחֹלָה בְּדַמְשַׁמַּע לִשְׁנָא דְּמַתְנִיתוּן אֲפִי' קָרְבוּ בְּלֵס חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶם יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה: וְאִידֵּךְ נִפְקָא לֵה מִבָּם בָּהֶם וְהַשְׁתָּא אִיבָא שְׁלֵשָׁה דְּרָשׁוֹת הֵא עֶבֶר מוּמָם וְרַצוּ וְאִידֵּךְ הֵא כֹל דְּחוּיִין הוֹאִיל וְנִדְחוּ וְחָחוּ וְאִידֵּךְ הֵא עַל זִי תַעֲרַבֶת מִרְצוּ וְהֵא דְלֹא מַתִּיב הֵתֵם בָּפ' הַתַּעֲרַבֶת (זָבָחִים דָּף עז:): דְּרָשָׁא דְרַבִּי (יּוֹחָנָן) מִשּׁוּם דְּלֹא בַּעֲי לְאַתּוּבִי אֶלָּא הֵךְ שְׁתֵּי דְרָשׁוֹת דְּאֲפִי' רַב מוֹנֵה בָּהּ וְהֵא דְּמַשְׁמַע הֵתֵם דְּדַרְשָׁא דְר' יוֹחָנָן מֵה"א דְּבָהֶם אִין לְחוּשׁ בָּזָה דְּלֹא נִחַת גְּמָרָא לְדַקְדָּק בָּזָה:

 מסורת הש"ס

א זבחים נט.
ב זבחים עז; זבחים עד; משנה זבחים
ג מגילה כא; לעיל טב; משנה שקלים
ד תוספתא פסחים

 גליון הש"ס

גמ' מי דמי התם לא איתחזי. בתוס' תמורה דף כו ע"ב ד"ה שמע הגירסא כאן ואידך התם: גמ' מי דמי התם לא איתחזי. בתוס' תמורה דף כו ע"ב ד"ה שמע הגירסא כאן ואידך התם:

 תורה אור השלם
--

ושור אוֹשָׁה אתו וְאִתְּבַגּוּ לא תשחטוּ בַיּוֹם אֶחָד [ויקרא כב, כח]

ומיז בִּירְגָר לא תקריבו אֶת־לֶחֶם אֱלֹהִים מִכָּל־אֵלֶּה כִּי תִשָּׁחֲטֶם בָּהֶם מוֹם בָּס לא יִרְצוּ לָכֶם [ויקרא כב, כה]

וְאִם הָיָה שְׁנֵי מִבְּחָר מִמֶּנּוּ וְבִיָּאָנוּ וּבִמְתַּנִּיתִין נְמִי נִימָא הָכִי אִי נְמִי שְׁמָא לֹא

שִׁיךְ הָא מְלֵתָא אֱלָא בְּגַבּוּלִין אוּ בְּנַעֲשִׂים בְּעִזָּרָה אֲבָל בְּשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וּבְשַׁעִיר הַפְּנִימִי הַנֶּעֱרָף חוּץ לְשֵׁלֶשׁ מַחֲנוֹת אֲפֹלוּ אִם הָיָה שְׁנֵי מִבְּחָר מִמֶּנּוּ מַצָּה בְּרֹאשׁוֹן:

בְּרִיתָא בְּוֹתָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן תַּמָּה לִי הָא אִיבָא נְמִי מַתְּנִיתִין דְּזִנְקָא בְּרַבִּי יוֹחָנָן וְעִדִּיפָא מֵנָּה זֹאפִילוּ דְּחוּי מַעֲקָרו הָנוּ דְּחוּי בְּפִרְק מִי שְׁהִיָּה טָמֵא (פְּסָחִים דָּף צז:׃) תַּנּוּ הַמַּפְרִישׁ נִקְבָּה לְפָסְחוֹ תַרְקֶה עַד שְׁתַּסְתַּאב וְתַמְכֵּר וַיִּבִּיא בְּדַמְיָה שְׁלָמִים וְאִמְרִינוּ עֲלֵה בְּגִמְרָא שְׁמַע מִנָּה תֵּלֵת שְׁמַע מִנָּה בְּעֵלִי חַיִּים נִדְּחִין וְשָׁמַע מִנָּה דְּחוּי מַעֲקָרו הָנוּ דְּחוּי וְכוּ' וַיֵּשׁ לוֹמַר דָּלָא דְּמִי דִּהְתֵּם הָנוּ דְּחוּיָה גְּמוּרָה לְעֻעֻלָּם נִקְבָּה לָא חֲזִיא לְהִרְבּוֹן שְׁהַפְרָשָׁה לְשִׁמּוֹ דְּהִינוּ בְּסַח וּבְהָא נְמִי מַתַּרְצָא מַה שְׁמַקְשִׁים גְּבִי בַּהֲמָה שֶׁל שְׁנֵי שְׁתַּפִּין וּמֵאִי הָא מִשְׁמַע לָן ר' יוֹחָנָן מַתְּנִיתִין הִיא הִיא דְּהַמַּפְרִישׁ נִקְבָּה לְפָסְחוֹ וְאֵע"ג דְּאִיבָא לְמִימַר דְּתַמּוּרָה פִּיּוּצָא בַּה אֲתָא לֹא־שְׁמוּעִינוּ דָּלָא שְׁמַעִינוּ מַמְתַּנִּיתִין מִכָּל מַקּוֹם הַש"ס דְּזִנְיָ מִמְּלֵתָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן שְׁמַע מִנָּה תֵּלֵת לְדוּק מַמְתַּנִּיתִין וּמֵאִי אֲחַטְרִיךְ לְמַדָּק מִמְּלֵתָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן אֱלָא וַשׁ לוֹמַר אִי מַמְתַּנִּיתִין הֵנָּה אֲמִינָא שְׂאִנִי הֵתֵם דָּלָא חֲזִיא לְעוּלָם לְפָסַח שְׁהַפְרָשָׁה לְשִׁמּוֹ וּלְהָכִי הָנוּ' דְּחוּיָה לְעוּלָם אֲפִילוּ לְמוּתַר בְּסַח דְּהִנוּ שְׁלָמִים לֹא תַקְרַב

הִיא גּוֹפֶה אֱלָא דְּמִיָּה): יַעֲמֵד חֵי וְלֹא שְׁחַבְרוּ מֵת לְעִיל בִּי הָאֻמַּר דְּטַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם דְּכַתִּיב בָּהֶם לֹא הָיָה מְצִי לְמִימַר דְּטַעֲמָא מִשּׁוּם דְּכַתִּיב יַעֲמֵד חֵי

וְלֹא שְׁפָכְרַ עַמַּד וְאֵע"ג דָּלָא יִדַּע לְבְרִיתָא מִכָּל מַקּוֹם טַעֲמָא דִּידָּה מֵהֵאִי קָרָא וּבַשָּׁחַר קַרְבָּנוֹת מוֹדָה לְקַרְב גוֹלְפִינוּ מִמוּם עוֹבֵד דְּהָא אֲפִילוּ בַּשָּׁחַר קַרְבָּנוֹת פְּלִיג עֲלֵה דְרַב דְּסַבִּירָא לָּה בְּעֵלִי חַיִּים נִדְּחִין וְנֹאפִילוּ דְּחוּי מַעֲקָרו הָנוּ דְּחוּי בַּהֲהִמָּה שֶׁל שְׁנֵי שְׁתַּפִּין וְצִרִיךְ לוֹמַר דְּתַנְיָא בְּוֹתָה דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְלֹא מִטַּעֲמָה דְּטַעֲמָא דְּר' יוֹחָנָן מַבְהֵם בְּדִלְעִיל דְּסַבִּירָא לָּה בְּעֵלִי חַיִּים נִדְּחִין וְהֵאִי תַנָּא סַבֵּר אִין דְּחוּי אֱלָא בַּשְׁחוּטִין דְּגוּלִּף מַבְעַל מוּם עוֹבֵד כְּרַב בַּשָּׁחַר קַרְבָּנוֹת לְבַד מֵהֵכָא דְּגַלִּי קָרָא יַעֲמֵד חֵי: הָאֻמַּר רַבָּא דִּיקָא מַתְּנִיתִין בְּוֹתָה דְּרַב תַּמָּה לִי מֵאִי הָאֻמַּר זִינְקָא בְּוֹתָה דְּרַב אֲדַרְבַּה

שני שעירי פרק שישי יומא

יְתַקִּים תַּחֲתֵינוּ אִינוּ נוֹתֵן תַּמוּרָה אֱלָא לָזָה שְׁמַת אֲבָל לְחֵי אִינוּ נוֹתֵן תַּמוּרָה

וְאִם הָיָה הַשְּׁנֵי מוּבְחָר מִמֶּנּוּ — יְבִיאָנוּ.

^(א)**אָמַר רַבָּא:** דִּיקָא מַתְּנִיתִין בְּוֹתִיָּה דְּרַב, וּבְרִייתָא בְּוֹתִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן. מַתְּנִיתִין

בְּוֹתִיָּה דְּרַב, דִּקְתַּנִּי: **אִם שָׁל שָׁם מֵת — זֶה שְׁעָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְשֵׁם יְתַקִּיִּים תַּחֲתֵינוּ,**

^(ב)**וְאִידָּהּ בְּדִקְאֵי קָאִי.** ^(ג)**בְּרִייתָא בְּוֹתִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן,** דִּקְתַּנִּי: **"שְׁנִי", אִינִי יוֹדַע אִם שְׁנִי**

שְׁבָזוּג רֹאשׁוֹן אִם שְׁנִי שְׁבָזוּג שְׁנִי, בְּשִׁיחּוּא **אוֹמַר "יַעֲמֵד חֵי", וְלֹא שְׁחַבִּירוּ מֵת. מֵאִי מִשְׁמַע? "יַעֲמֵד חֵי", וְלֹא שְׁפָכְרַ עַמַּד.** ^(ד)**תַּנּוּ,**

וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: **נִשְׁפָּה הַדָּם — יָמוּת הַמִּשְׁתַּלַּח, מֵת הַמִּשְׁתַּלַּח — יִשְׁפָּה הַדָּם.** **בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן,** דְּאָמַר בְּעֵלִי חַיִּים נִדְּחִין — **מִשּׁוּם הָכִי יָמוּת הַמִּשְׁתַּלַּח. אֱלָא לְרַב,**

דְּאָמַר בְּעֵלִי חַיִּים אִינָן נִדְּחִין — אֲמַאי יָמוּת הַמִּשְׁתַּלַּח? אָמַר לָהּ רַב: **אֲלִיפָא דְּרַבִּי יְהוּדָה**

לֹא קָא אֲמִינָא. בִּי אֲמִינָא, אֲלִיפָא דְּרַבְּנָן. בְּשִׁלְמָא לְרַב, בְּהָא פְּלִיגִי רַבִּי יְהוּדָה וּרַבְּנָן. **אֱלָא לְרַבִּי יוֹחָנָן,** בְּמֵאִי פְּלִיגִי? **אָמַר רַבָּא:** **הָא אֲמַרִּינוּ דִּיקָא מַתְּנִיתִין בְּוֹתִיָּה דְּרַב. תַּנּוּ:**

שְׂאִין חֲטָאת צָבוּר מֵתָה. הָא דִּיקְחִיד בִּי הֵאִי

גְּוִוְנָא — מֵתָה. בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן, בְּדִרְבִּי

אַבָּא אָמַר רַב. דְּאָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב:

הַכֵּל מוֹדִים שָׂאִם נִתְפַּכֵּר בַּשְּׂאִינָה אֲבוּדָה דְּהִינוּ שְׁנִיָּה שְׁהַפְרָשׁ אַחֲרוֹן אֲבוּדָה מִתָּה שְׁפָךְ נִזְמַרְהַ הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה מַסִּינִי חֲטָאת שְׂאֲבָדָה וְנִתְפַּכְרוּ בְּעֵלִיָּה בְּאֲחֻרַת הֶרֶאשׁוּנָה מִתָּה לֹא נִחְלְקוּ אֱלָא בְּנִתְפַכֵּר בְּרֹאשׁוֹנָה וְהַשְׁנִיָּה עוֹמְדָת וּבְהָא פְּלִיגִי רַבִּי סַבֵּר מַפְרִישׁ לְצִרְךְ תַּשְׁלוּמִי אֲבוּד בְּאִבּוּד דְּמִי וּרְבָנָן סַבְּרִי לֹאֹ בְּאִבּוּד דְּמִי וּגְבִי מַתְּנִיתִין דְּהֵכָא בַּשְּׁלָמָא לֹר' יוֹחָנָן דְּאָמַר שְׁנֵי שְׁבָזוּג רֹאשׁוֹן תַּתְּנִי מַתְּנִיתִין יִרְעָה הִינוּ דִּיהִיב טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּאִין חֲטָאת צָבוּר מִתָּה הֵא דִּיחִיד תַּמוּת דְּהִנָּה לִיָּה נִתְפַּכֵּר בַּשְּׂאִינָה אֲבוּדָה וְהַדְּחוּיָה קִימַת וְהַכֵּל מוֹדִים שְׁמַתָּה:

לְהַפְּסֵל הוּא וְלִבָּא זֶה תַּחֲתֵינוּ: בְּדִקְאִי קָאִי בְּקַדְשָׁתָּה וְלֹא אֲמַרִּינוּ יִדְחָה: שְׁנֵי אִינִי יוֹדַע

וְכוּ' אֲמַתְנִי' קָאִי שְׁנֵי שְׁשָׁנִינוּ עָלָיו יִרְעָה אִינִי יוֹדַע וְכוּ': הָכִי גְרַסִּין וְלֹא שְׁחַבְרוּ מֵת וְלֹא זֶה שְׁמַת חֲבָרוּ: יַעֲמֵד חֵי וְלֹא שְׁפָכְרַ עַמַּד וְנִקְחָה עַל יְדֵי מִיתַת חֲבָרוּ וְעַכְשָׁו הוּא בָּא לְחֹזֵר וְלַעֲמֹד יַעֲמֹד חֵי עֲמִידָה אַחַת וְלֹא שְׁתֵּי עֲמִידוֹת: יָמוּת הַמִּשְׁתַּלַּח אֲלֵמָא בְּעֵלִי חַיִּים נִדְּחִין: בִּי קָאֻמַּר אֲלִיפָא דְּרַבְּנָן מְדַקְאֻמַּר ר' יְהוּדָה

וְעוֹד לֹא־שְׁמוּעִינוּ דְּבְּעֵלִי חַיִּים נִדְּחִין מִכָּלִּל דְּשַׁמְעִינְהוּ לְרַבְּנָן דְּאִמְרִי שְׁנֵי שְׁבָזוּג רֹאשׁוֹן קַרְב בְּעֵלִי חַיִּים אִין נִדְּחִין וְשְׁנֵי שְׁבָזוּג שְׁנֵי יִרְעָה שְׂאִין חֲטָאת צָבוּר מִתָּה וְנֹאֲתָא לְאֲפִילוּגִי עָלֵיהּ בְּתַרְתֵּי דְּקָא אִמְרִיתּוּ אִין חֲטָאת צָבוּר מִתָּה אִנִּי אוֹמַר תַּמוּת וְעוֹד לֹא בַּזָּה שְׂאֻמְרָתָם עָלָיו יִרְעָה אִנִּי אוֹמַר יָמוּת אֱלָא הוּא יִקְרַב וְשְׁנֵי שְׁבָזוּג רֹאשׁוֹן יָמוּת: בַּשְּׁלָמָא לְרַב בְּהָא פְּלִיגִי רַבִּי יְהוּדָה וּרְבָנָן בַּהֲיָ וְעוֹד דְּסִיפָּא: אֱלָא לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר רְבָנָן נְמִי בַּשְּׁנֵי שְׁבָזוּג רֹאשׁוֹן אִמְרוּ יִרְעָה בְּמֵאִי פְּלִיג ר' יְהוּדָה עָלֵיהּ בַּהֲךְ סִיפָא דְּתַתְּנִי וְעוֹד: בְּדִרְבִּי אֲבָא דְּאָמַר בְּמַסְכַּת תַּמוּרָה (דָּף כג.) גְּבִי פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי וּרְבָנָן שְׁנִחְלָקוּ בְּמַפְרִישׁ חֲטָאתוֹ וְנֹאֲבָדָה וְהַפְרִישׁ אַחֲרַת תַּחֲתִיָּה וְנִמְצָאת הֶרֶאשׁוּנָה וְהָרִי שְׁתִּיבָן עוֹמְדוֹת דְּקָאֻמַּר ר' מַתְּפַכֵּר בְּאַחַת מֵהֶן וְהַשְׁנִיָּה תַּמוּת וְחַכְמִים אוֹמְרִים אִין חֲטָאת שְׁפָכְרוּ בְּעֵלִיָּה מִתָּה אֱלָא שְׁנִמְצָאת לְאַחַר שְׁפָכְרוּ הַבְּעֵלִים אֲבָל נִמְצָא תַקֵּם בְּפָרָה וְלֹאֲחַר הַפְרָשָׁה רוּעָה וְאָמַר ר' אֲבָא עָלִיָּה הַכֵּל

מוֹדִים שָׂאִם נִתְפַּכֵּר בַּשְּׂאִינָה אֲבוּדָה דְּהִינוּ שְׁנִיָּה שְׁהַפְרָשׁ אַחֲרוֹן אֲבוּדָה מִתָּה שְׁפָךְ נִזְמַרְהַ הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה מַסִּינִי חֲטָאת שְׂאֲבָדָה וְנִתְפַּכְרוּ בְּעֵלִיָּה בְּאֲחֻרַת הֶרֶאשׁוּנָה מִתָּה לֹא נִחְלְקוּ אֱלָא בְּנִתְפַכֵּר בְּרֹאשׁוֹנָה וְהַשְׁנִיָּה עוֹמְדָת וּבְהָא פְּלִיגִי רַבִּי סַבֵּר מַפְרִישׁ לְצִרְךְ תַּשְׁלוּמִי אֲבוּד בְּאִבּוּד דְּמִי וּרְבָנָן סַבְּרִי לֹאֹ בְּאִבּוּד דְּמִי וּגְבִי מַתְּנִיתִין דְּהֵכָא בַּשְּׁלָמָא לֹר' יוֹחָנָן דְּאָמַר שְׁנֵי שְׁבָזוּג רֹאשׁוֹן תַּתְּנִי מַתְּנִיתִין יִרְעָה הִינוּ דִּיהִיב טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּאִין חֲטָאת צָבוּר מִתָּה הֵא דִּיחִיד תַּמוּת דְּהִנָּה לִיָּה נִתְפַּכֵּר בַּשְּׂאִינָה אֲבוּדָה וְהַדְּחוּיָה קִימַת וְהַכֵּל מוֹדִים שְׁמַתָּה:

תַּחֲשִׁי מִנָּה לְרַבִּי יוֹחָנָן דָּלָא מַתּוּקָמָא בְּלָל אֲלַבָּה וּבְמֵאִי טַעָה מַעֲקָרָא דְּקָאֻמַּר בַּשְּׁלָמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן רַבִּי יְהוּדָה אֲלַבָּה וְעוֹד דְּלֹאִיבָא דְּאִמְרִי דְּבַסְמוּךְ מַסִּיח לְרַבִּי יוֹחָנָן בְּהַשְׁנָא קָמָא לֹא מַסִּיח קָשִׁיא וְנִקְרָאָה לִי דְּמַעֲקָרָא דְּקָאֻמַּר בַּשְּׁלָמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן לֹא אֲסִיח אֲדַעֲתָה דְּתַקְשִׁי לִיָּה וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה דְּאִיפָא לְפָרוּשִׁי דְּבַתְרַתִּי פְּלִיגִי מַעֲקָרָא פְּלִיג דְּקָאֻמַּר תַּנָּא קָמָא יִרְעָה אָמַר אִיהּוּ יָמוּת וְהָדַר קָאֻמַּר ר' יְהוּדָה כּוּ' דְּשַׁמְעִי' תַּת"ק דְּקָאֻמַּר אִם שֶׁל עֲזֹאזֵל מֵת וְכוּ' וְהַשְׁנִי יִרְעָה אֲלֵמָא דְּאִיכְרִי שְׁמַת שֶׁל עֲזֹאזֵל תַּקֵּם שְׁנִשְׁחַט שֶׁל שָׁם וְאִיפָא לְמִימַר דְּאִיכְרִי בְּגוֹן שְׁמַת תַּקֵּם וְדוּי וְטַעֲמָא דְּמַת תַּקֵּם וְדוּי הָא מֵת לְאַחַר וְדוּי אִין צִרִיךְ לְהִבִּיא שְׁנִים אַחֲרִים וּלְהַגְרִיל דַּס"ל בְּהָא בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאָמַר לְעִיל פִּרְקַר טָרָף בַּהֲלָפִי (יומא דף. מ:׃) עַד מַתִּי זְקוּק לְהִיּוֹת חֵי עַד בְּפִרְת דְּבָרִים וְאִהָא אֲתָא רַבִּי יְהוּדָה נְמִי לְפָלוּגִי אִם מֵת הַמִּשְׁתַּלַּח יִשְׁפָךְ הַדָּם וּמַבִּיא דְּשָׁנִים אַחֲרִים וְנֹאֲתָא לֹא־שְׁמוּעִינוּ דְּבַכְפָּרַת דְּמִים תַּלּוּי הַדְּבַר וּרַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמָה דְּאָמַר לְעִיל עַד מַתִּי זְקוּק לְהִיּוֹת חֵי עַד שַׁעַת מַתָּן דְּמוּ שֶׁל חֲבָרוּ וְאִין הַדְּבַר תַּלּוּי בּוּדוּי בְּלָל זֹאפִילוּ אִם הַקִּדִּים וְדוּי שַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח לְמַתָּן דַּס שַׁעִיר הַפְּנִימִי וּמַת הַמִּשְׁתַּלַּח יִשְׁפָךְ הַדָּם וְהַשְׁתָּא נִיחָא הָא דְּתַתְּנִי וְעוֹד וּמִכָּל מַקּוֹם הָדַר קָאֻמַּר זִינְקָא מַתְּנִיתִין בְּוֹתָה דְּרַב דָּלָא נִיחָא לִיָּה לְפָרוּשִׁי וְעוֹד בְּדְפַרְשִׁית מִשּׁוּם דְּלִשְׁנָא דְּמַתְּנִיתִין לֹא מִשְׁמַע לָּהּ הָכִי זֹאֲתָא לֹא־שְׁמוּעִינוּ הָא וּמִשּׁוּם דְּאִיפָא לְמִימַר הָכִי וְאֲבָא לְמִימַר בְּדַמַּעֲקָרָא בְּדִקָא דַּעֲתָךְ דְּמַקְשָׁה לֹא מַסִּיח קָשִׁיא אֲבָל לֹאִיבָא דְּאִמְרִי דָּלָא קָאֻמַּר מַעֲקָרָא בַּשְּׁלָמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן אֱלָא פְּרִיךְ מִיַּד לְרַבִּי יוֹחָנָן דָּלָא מִשְׁמַע לִיָּה בְּלָל לְפָרוּשִׁי הָנוּעִד בְּדְפַרְשִׁ' לְלִשְׁנָא קָמָא לְדְבָרִי הַמַּקְשָׁה דְּקָאֻמַּר בַּשְּׁלָמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן לְהָכִי מַסִּיח קָשִׁיא:

מסורת הש"ס
א משנה יומא; ספרא אחרי מות פרק ב ה
ב ערכין לא; ספרא בהר פרשה ד ג
ג זבחים לד; מנחות נט; תוספתא יומא
ד לעיל סב.
ה תוספתא פטחים

גליון הש"ס
רש"י ד"ה כי קאמר וכו' מכלל דשמעיננהו לרבנן. בעין זה בב"ק דף כא ע"ב ברש"י ד"ה ר"י היינו ת"ק:

תורה אור השלם
והשעיר אשר עלה עליו הוצרל לעזאזל וְעַמְד־חֵי לַפְּנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעֹזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה [ויקרא טו, י]

	
	
	
	
	
	
	
	
	
	

	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	

	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	

	
	
	
	
	

סה:

עין משפט גור מצורה

א מויו' פד' מהל' שקלים הל' יא:

ב מויו' פ"ב מהל' שמיטה ויובל

הל' א:

וּמִשּׁוּם גִּזְרָה נְמוּתוֹ תַּמָּה דִּבְכָּ' שְׁנֵי דַמְסָכַת קִנִּיס [מ"ג] תָּנִן אַחַת לְזוֹ

וּשְׂתִּיס לְזוֹ שְׁלֹשׁ לְזוֹ וְאִרְבַּע לְזוֹ ה' לְזוֹ ו' לְזוֹ מֵאוֹתוֹ קֹן יְחִידִי לְשֹׁנִיה וְלֹא נוֹדַע אֵינִיה הוּא וּמִשְׁנִיָּה פֶּרַח לְשִׁלִּישִׁית וּמִשְׁלִישִׁית לְרַב־יַעֲיִית לְחִמִּישִׁית לְשִׁשִּׁית לְשִׁבְעִיַּית וְחִזּוּר פֶּסוּל וּפּוֹסָל אֶחָד פֶּה־לִּיכְתּוֹ וְאֶחָד בְּחִזְיִרְתּוֹ הֶרְאִשְׁנוּהַ וְהִשְׁנִיָּה אֵין לָהּ כְּלוּם פֶּרֹשׁ פֶּסוּל וּפּוֹסָל אֶחָד בֶּן זֹנִגוּ הַנֶּשְׁאָר מִשּׁוּם דִּמְיֹד כֶּשֶׁפֶּרַח מֶרְאִשְׁנוֹהַ לְשֹׁנִיָּה הֲרִי כֶּשֶׁנִּיָּה יֵשׁ בָּהּ ה' פֶּרִידִין אֵין לְהַקְרִיב מִמֶּנּה אֵלֹא אֶרְבַּע ב' חֲטָאוֹת וּב' עוֹלוֹת וּפּוֹסָל אוֹתוֹ אַחֵר בֶּן זֹנִגוּ שֶׁנֶּשְׁאָר כֶּרְאִשְׁנוֹהַ דְּאִי מִקְרָבִי לִיָּה לְאוֹתוֹ שֶׁנֶּשְׁאָר אִם יַעֲשׂוּהוּ חֲטָאת וְהִא נִקְבַּע בֶּן זֹנִגוּ שֶׁפֶּרַח לְשֹׁנִיָּה בְּעוֹלָה וְהִיָּה לִיָּה עוֹלָה שְׁנֶתְעַרְבָה בַּד' פֶּרִידִין סְתוּמִיס וְלֹא הִיָּה כֶּשֶׁר לְהַקְרִיב מִמֶּנּה אֵלֹא שְׁמִי עוֹלוֹת אֲבָל חֲטָאת אֶפִּינּוּ אַחַת לֹא דִלְמָא עֲבִיד לְהִיָּא עוֹלָה לְמַטָּה וְשֹׁלֵשׁ עוֹלוֹת לְמַעֲלָה לֹא דִלְמָא עֲבִיד בֶּלֶן ג' עוֹלוֹת מִן אוֹתָם ד' פֶּרִידִין שֶׁבִּשְׁנִיָּה מִשָּׁל אִשָּׁה אַחַת וּמִן הַדִּין אֵין לַעֲשׂוֹת מַהֵם אֵלֹא שְׁמִי עוֹלוֹת וְכֹן כֶּשֶׁפֶּרַח מִשְׁנִיָּה לְשִׁלִּישִׁית וְכֹן כָּלָם הַפּוֹרַח נִפְסָל וְכֹן זֹנִגוּ הַנֶּשְׁאָר מִטַּעַם דִּלְעִיֹל וְכֹן כֶּשֶׁחֲזוּר וּפֶרַח אֶחָד מִן הַשְּׁבִיעִיַּית לְשִׁשִּׁית וּמִן הַשִּׁשִּׁית לְחִמִּישִׁית וּרַב־יַעֲיִית לְשִׁלִּישִׁית וּשְׁנִיָּה לְרִאִשְׁנוֹהַ פֶּסוּל וּפּוֹסָל לְהֲכִי הֶרְאִשְׁנוֹהַ וְהִשְׁנִיָּה אֵין לָהּ כְּלוּם הַשִּׁלִּישִׁית יֵשׁ לָהּ אַחַת הֶרַב־יַעֲיִית שְׁתּוּם הַחִמִּישִׁית שֹׁלֵשׁ וְכוּ' וְהַשְּׁתָּא תַּמָּה בִּינוֹן דְּפוֹסָל בֶּן זֹנִגוּ הַנֶּשְׁאָר כֶּרְאִשְׁנוֹהַ מִיֹּד בַּפֶּרִיחָה רִאִשְׁנוֹהַ כֶּשֶׁפֶּרַח מֶרְאִשְׁנוֹהַ לְשֹׁנִיָּה אִם בֶּן כֶּשֶׁחֲזוּר וּפֶרַח אֶחָד מִהֶן מִשְׁבִּיעִיַּית לְשִׁשִּׁית לְחִמִּישִׁית לְרַב־יַעֲיִית לְשִׁלִּישִׁית לְשֹׁנִיָּה

לְרִאִשְׁנוֹהַ אֲמִאי פֶּסוּל כָּל שֶׁבִּשְׁנִיָּה יִקְרִיבוּ מִמֶּנּה שְׁנֵי פֶרִידִין בִּי מִיֹּד כֶּשֶׁפֶּרַח כֶּרְאִשְׁנוֹהַ מִשְׁנִיָּה לְשִׁלִּישִׁית פֶּסוּל גּוֹזֵל הַפּוֹרַח וּפּוֹסָל בֶּן זֹנִגוּ הַנֶּשְׁאָר בִּשְׁנִיָּה וְאֵין כֶּשֶׁר בִּשְׁנִיָּה אֵלֹא זֹנִג אֶחָד חֲטָאת וְעוֹלָה כֶּשֶׁחֲזוּר נִמִּי מִשְׁנִיָּה לְרִאִשְׁנוֹהַ אֲמִאי מִפּוֹסָל בֶּן זֹנִגוּ הַנֶּשְׁאָר אִי מִשּׁוּם דְּאִי מִקְרִיב לִיָּה חֲטָאת וְהִא נִקְבַּע הַפּוֹרַח לְרִאִשְׁנוֹהַ לְעוֹלָה וְאִי עוֹלָה וְהִא נִקְבַּע הַפּוֹרַח לְחֲטָאת וּמַה בְּכָךְ וְהִלֹּא בָּלֹא הֲכִי הֶרְאִשְׁנוֹהַ אֵין לָהּ כְּלוּם וּמַה בְּכָךְ אִם וְהִא נִקְבַּע בֶּן זֹנִגוּ בַּחֲטָאת אוֹ בְּעוֹלָה וְלֹא יִכְשֶׁר לְהַקְרִיב מִן הֶרְאִשְׁנוֹהַ אֵלֹא חֲטָאת אַחַת אִם וְהִא נִקְבַּע גּוֹזֵל שֶׁפֶּרַח לְתוֹכָהּ בַּחֲטָאת אוֹ עוֹלָה אַחַת אִם וְהִא נִקְבַּע גּוֹזֵל הַפּוֹרַח לְתוֹכָהּ בְּעוֹלָה וְכֹן הִשָּׂה הַשִּׁלִּישִׁית אֲמִאי אֵין לָהּ [אֵלֹא] אַחַת וְהֶרַב־יַעֲיִית שְׁתּוּם וְהַחִמִּישִׁית ג' וְהַשִּׁשִּׁית ד' בַּחֲזָרָה וְהַשְּׁבִיעִית ו' מִשּׁוּם דְּכָל חֲזָא מַבְּרַת קֹן אֶחָד בַּהֲלִיכָה וְאֶחָד בַּחֲזָרָה וְאֲמִאי בִּינוֹן דִּשְׁנִיָּה אֵין לָהּ כְּלוּם א"כ הַשִּׁלִּישִׁית לֹא תַפְסִיד בַּחֲזָרָה כְּלוּם וְיִהְיֶה לָהּ שְׁמִי חֲנִין כֶּשֶׁרוֹת בַּהּ וְכֹן בְּסִיפֹא דְקַתְּנִי חֲזוּר עוֹד וּפֶרַח וְחִזּוּר וּפֶרַח הַשְּׁבִיעִית אֵין לָהּ כְּלוּם הַחִמִּישִׁית אֵין לָהּ כְּלוּם הַחִמִּישִׁית יֵשׁ לָהּ אַחַת וְהִא נִקְבַּע בֶּן זֹנִגוּ הַנֶּשְׁאָר מִיֹּד בַּפֶּרִיחָה רִאִשְׁנוֹהַ לְשֹׁנִיָּה אִם בֶּן כֶּשֶׁחֲזוּר וּפֶרַח אֶחָד מִהֶן מִשְׁבִּיעִיַּית לְשִׁשִּׁית לְחִמִּישִׁית וְהַשִּׁשִּׁית אֵין לָהֶם כְּלוּם הַשְּׁבִיעִית יֵשׁ לָהּ אַחַת יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בִּי הִאִי גּוֹנָא וְי"ל מִשּׁוּם גִּזְרָה דְּגִזְרִינוּן הִנֵּי דְפֶרַח לְבִין שְׁאִינוּן קֶרְבּוֹת דִּמִּן הַדִּין לֹא הִיָּה לָהֶם לְהַפְסִיד אֲטוּ פֶּרַח לְבִין הַקֶּרְבּוֹת וְהַקָּשָׁה רַבִּינוּ יַעֲקֹב מֵאוּרִלְיִינ"ש דִּמְשׁוּם גִּזְרָה יְמוּתוֹ כַּדְפֶּרִין בִּשְׁמַעְתָּא וְתַרְן דִּלְקוּא בַּהֲמָה דְּאִית לָהּ תַּקְנָתָא כַּרְעִיָּה כֶּרִין הֲכִי דִּהְיָה לָן לְמַעַבַד תַּקְנָתָא כַּרְעִיָּה אֲבָל בְּעוֹפוֹת דְּלִית לָהּ תַּקְנָתָא כַּרְעִיָּה שְׁאִין פֶּדִינוּן לְעוֹפוֹת לִיפֹא לְמַפְרָךְ הֲכִי וְהַקָּשָׁה ר"י הִא בַּבְּהֵמָה נִמִּי אֲמִרְנוּן יְמוּתוֹ מִשּׁוּם גִּזְרָה בִּפ' הַתַּעַרְבֶּת (וְזָכִיּוּם עַג:). דְּאֲמַר כָּל הַזָּכִּיּוּם שְׁנֶתְעַרְבַּ בָּהֶן שׁוּר הַנֶּסְקָל אֲפֻלּוּ אֶחָד כֶּרַבּוּא יְמוּתוֹ בִּלָּן וּפֶרִיךְ וּנְכַבְּשִׁינְהוּ דַּנְּיָנוּדוּ וְנִימָא כָּל דְּכַרִּישׁ מֶרְבֵּא פֶּרֶשׁ וּמַעֲנִי גִזְרָה שְׁמָא יִסַּח מִן הַקְּבוּעַ וְאוּר"י דִּהֲבָא כֶּרִין הֲכִי דִלְקוּא מִשּׁוּם גִּזְרָה פֶּר אֲטוּ שְׁעִיר דְּשְׁעִיר גּוֹפָה אֵינּוּ אֵלֹא לְמַצָּה בְּעִלְמָא מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה יְמוּתוֹ וְלִקְמֹן נִמִּי כֶּרִין מִשּׁוּם גִּזְרָה פֶּר אֲטוּ שְׁעִיר דְּשְׁעִיר גּוֹפָה גִזְרָה שְׁמָא יֹאמְרוּ הַגּוֹזֵל קוֹבַע מִשְׁנָה לְחִבְרָתָהּ יְמוּתוֹ אִי נִמִּי נִרְאָה לִי דְפֶרִיךְ וּמִשּׁוּם גִּזְרָה כְּזוֹ פֶּר אֲטוּ שְׁעִיר דִּלֹּא דְמִי בְּלִי הִאִי לְהַדְּי דִּהִאִי פֶר וְהִאִי שְׁעִיר הִאִי קֶרְבֵּן יְחִיד וְהִאִי

חֲדָשׁ נִיָּסוֹן וְאֵילָךְ אֵין בָּאִין מִן הַיָּשְׁנָה:
כַּדְרָבִי טָבִי בַּמַּסְכַּת ר"ה [דף ז -]:
חֲדָשׁ בַּחֲדָשׁוֹ לְחֲדָשִׁי חִדּוּשִׁין יִתִּירִי כְּתִיבִי לְקַדְּשָׁה לְיוֹמֵר לָךְ יֵשׁ חֲדָשׁ שְׁאַתָּה צִרִיךְ לְחֲדָשׁ הַקֶּרְבָּנוֹת וְלְהַבְיֹאֵם מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה וְגַמַּר שְׁנָה שְׁנָה מְנִיָּסוֹן דְּכַתִּיב רִאִשׁוֹן הוּא לָכֶם וְגו':
הַפֶּנַח שְׁעִיר דָּאֲתִי מִתְּרוּמַת הַלְשָׁכָה:
מַצָּה הִיא וְלֹא עֶבְדִּי:
אֵין גּוֹזֵל שֶׁל שְׁנָה זוֹ קוֹבַע לְשֶׁם שְׁנָה אַחֲרָת:
וּמִשּׁוּם גִּזְרָה יְמוּתוֹ בַּתְּמִיָּה דִּין אִם יִרְעָה:
מִשּׁוּם חֲטָאת שְׁמָתוֹ בְּעִלְיָה שְׁמָא יְמוּת הַכֹּהֵן בִּשְׁנָה זוֹ:
אֵלֹא גִזְרָה מִשּׁוּם חֲטָאת שְׁעַבְדָּה שְׁנֶתָה שְׁמָא עַד יוֹם הַכְּפוּרִיס הַבָּא תַּעֲבַד שְׁנָה עַל הַשְּׁעִיר הַזֶּה מִשְׁנוֹלֵד וְקוּיָא לָן בְּכָל שְׁעִירִי חֲטָאת שְׁפָסוּלוּן לְאַחֵר שְׁנָה דִּתְנִיָא בַּתּוֹרַת כַּהֲנִיס גְּבִי חֲטָאת יְחִיד תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְגו' הֲרִי כָּל הַתּוֹרָה כָּלָה כַּע"ז מַה חֲטָאת ע"ז בַּת שְׁנֶתָה אָף בָּאן בַּת שְׁנֶתָה כֶּשֶׁהוּא אוֹמַר יִהְיֶה לְרַבּוֹת שְׁעִירִי כִּגְלִיס כֶּשֶׁהוּא אוֹמַר לָכֶם לְרַבּוֹת שְׁעִירִי ע"ז לְעוֹשָׂה לְרַבּוֹת שְׁעִיר נָשִׂאִי:
וּפֶרַכִּינוּן גִּזְרָה הִיא גּוֹפָה חֲטָאת שְׁעַבְדָּה שְׁנֶתָה מֵאִי גִזְרָה דְּקִאֲמַרְתָּ הִא וְזִאִי חֲטָאת שְׁעַבְדָּה שְׁנֶתָה הִיא לְשֹׁנִיָּה הַבָּאָה:
הִא לֹא תִקְיֹא מַשְׁפַּחַת לָהּ דִּלֹּא עֲבָרָה שְׁנֶתָה כַּרְבִּי דְּאֲמַר אֵין הַשְׁנָה שְׁלֵמָה מִיּוֹם הַכְּפוּרִיס לְיוֹם הַכְּפוּרִיס מִפְּנֵי שְׁאִינוּ מוֹנִין לְלִבָּנָה וּשְׁנַת הַחֲמָה עוֹדְקַת עֲלִיָּה אַחַד עֶשֶׂר יוֹם וְצִרִיךְ אַתָּה לַתֵּן לָכָל שְׁנָה אֶת עֲבוּרָה מַה שְּׁשְׁנַת הַחֲמָה יִתְרָה עֲלִיָּה:
דִּתְנִיָא שְׁנָה תְּמִימָה הָאֲמוּרָה בְּבִטְנִי עֲרִי חוּמָה לְהִיּוֹת חֲלוּטָה לְלוּקַח:
רַבִּי אוֹמַר מוֹנָה שֶׁס"ה יָמִיס בִּין שְׁעַבְרוּ ב"ד אֶת הַשְּׁנָה בִּין שֶׁלֹּא עֲבָרוּהַ שְׁאִין לָךְ לְמַנּוּת אֵלֹא לִיְמוּת הַחֲמָה:
וְנַחְכְּמִיס אוֹמְרִיס הַכָּל כִּמוֹ שֶׁיִּשְׁרָחַל מוֹנִין י"ב חֲדָשׁ מִיּוֹם לְיוֹם אִם פֶּשׁוּטָה הִיא:

שני שעירי פרק שישי יומא

וּמִשּׁוּם גִּזְרָה נְמוּתוֹ תַּמָּה דִּבְכָּ' שְׁנֵי דַמְסָכַת קִנִּיס [מ"ג] תָּנִן אַחַת לְזוֹ וּשְׂתִּיס לְזוֹ שְׁלֹשׁ לְזוֹ וְאִרְבַּע לְזוֹ ה' לְזוֹ ו' לְזוֹ מֵאוֹתוֹ קֹן יְחִידִי לְשֹׁנִיה וְלֹא נוֹדַע אֵינִיה הוּא וּמִשְׁנִיָּה פֶּרַח לְשִׁלִּישִׁית וּמִשְׁלִישִׁית לְרַב־יַעֲיִית לְחִמִּישִׁית לְשִׁבְעִיַּית וְחִזּוּר פֶּסוּל וּפּוֹסָל אֶחָד פֶּה־לִּיכְתּוֹ וְאֶחָד בְּחִזְיִרְתּוֹ הֶרְאִשְׁנוּהַ וְהִשְׁנִיָּה אֵין לָהּ כְּלוּם פֶּרֹשׁ פֶּסוּל וּפּוֹסָל אֶחָד בֶּן זֹנִגוּ הַנֶּשְׁאָר מִשּׁוּם דִּמְיֹד כֶּשֶׁפֶרַח מֶרְאִשְׁנוֹהַ לְשֹׁנִיָּה הֲרִי כֶּשֶׁנִּיָּה יֵשׁ בָּהּ ה' פֶּרִידִין אֵין לְהַקְרִיב מִמֶּנּה אֵלֹא אֶרְבַּע ב' חֲטָאוֹת וּב' עוֹלוֹת וּפּוֹסָל אוֹתוֹ אַחֵר בֶּן זֹנִגוּ שֶׁנֶּשְׁאָר כֶּרְאִשְׁנוֹהַ דְּאִי מִקְרָבִי לִיָּה לְאוֹתוֹ שֶׁנֶּשְׁאָר אִם יַעֲשׂוּהוּ חֲטָאת וְהִא נִקְבַּע בֶּן זֹנִגוּ שֶׁפֶּרַח לְשֹׁנִיָּה בְּעוֹלָה וְהִיָּה לִיָּה עוֹלָה שְׁנֶתְעַרְבָה בַּד' פֶּרִידִין סְתוּמִיס וְלֹא הִיָּה כֶּשֶׁר לְהַקְרִיב מִמֶּנּה אֵלֹא שְׁמִי עוֹלוֹת אֲבָל חֲטָאת אֶפִּינּוּ אַחַת לֹא דִלְמָא עֲבִיד לְהִיָּא עוֹלָה לְמַטָּה וְשֹׁלֵשׁ עוֹלוֹת לְמַעֲלָה לֹא דִלְמָא עֲבִיד בֶּלֶן ג' עוֹלוֹת מִן אוֹתָם ד' פֶּרִידִין שֶׁבִּשְׁנִיָּה מִשָּׁל אִשָּׁה אַחַת וּמִן הַדִּין אֵין לַעֲשׂוֹת מַהֵם אֵלֹא שְׁמִי עוֹלוֹת וְכֹן כֶּשֶׁפֶּרַח מִשְׁנִיָּה לְשִׁלִּישִׁית וְכֹן כָּלָם הַפּוֹרַח נִפְסָל וְכֹן זֹנִגוּ הַנֶּשְׁאָר מִטַּעַם דִּלְעִיֹל וְכֹן כֶּשֶׁחֲזוּר וּפֶרַח אֶחָד מִן הַשְּׁבִיעִיַּית לְשִׁשִּׁית וּמִן הַשִּׁשִּׁית לְחִמִּישִׁית וּרַב־יַעֲיִית לְשִׁלִּישִׁית וּשְׁנִיָּה לְרִאִשְׁנוֹהַ פֶּסוּל וּפּוֹסָל לְהֲכִי הֶרְאִשְׁנוֹהַ וְהִשְׁנִיָּה אֵין לָהּ כְּלוּם הַשִּׁלִּישִׁית יֵשׁ לָהּ אַחַת הֶרַב־יַעֲיִית שְׁתּוּם הַחִמִּישִׁית שֹׁלֵשׁ וְכוּ' וְהַשְּׁתָּא תַּמָּה בִּינוֹן דְּפוֹסָל בֶּן זֹנִגוּ הַנֶּשְׁאָר כֶּרְאִשְׁנוֹהַ מִיֹּד בַּפֶּרִיחָה רִאִשְׁנוֹהַ לְשֹׁנִיָּה אִם בֶּן כֶּשֶׁחֲזוּר וּפֶרַח אֶחָד מִהֶן מִשְׁבִּיעִיַּית לְשִׁשִּׁית לְחִמִּישִׁית לְרַב־יַעֲיִית לְשִׁלִּישִׁית לְשֹׁנִיָּה

קְרַבָּנוֹת צָבוּר קָא אָמַרְתָּ? שְׂאֲנִי קְרַבָּנוֹת צָבוּר, כַּדְרָבִי טָבִי אָמַר רַבִּי יֵאֻשְׁיָה. דְּאָמַר רַבִּי טָבִי אָמַר רַבִּי יֵאֻשְׁיָה: אָמַר קֵרָא: "זֹאת עוֹלַת חֹדֶשׁ בַּחֲדָשׁוּ", אָמַרְהָ תוֹרָה: חֲדָשׁ וְהִבֵּא לִי קֶרְבֵּן מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה. תֵּינַח שְׁעִיר, פֶּר מֵאִי אֵיפֹא לְמִימַר? גִּזְרָה פֶּר אֲטוּ שְׁעִיר. וּמִשּׁוּם גִּזְרָה יְמוּתוֹ? וְעוֹד: הִא דְרַבִּי טָבִי אָמַר רַבִּי יֵאֻשְׁיָה גּוֹפָה מַצָּה הִיא. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: קְרַבָּנוֹת צָבוּר הַבָּאִין בְּאַחַד בְּנִיסָן — מַצָּה לְהָבִיא מִן הַחֲדָשׁ, וְאִם הָבִיא מִן הַיָּשָׁן — יָצָא, אֵלֹא שְׁחַסֵּר מַצָּה! אֵלֹא אָמַר רַבִּי זִירָא: לְפִי שְׂאִין הַגּוֹזֵל קוֹבַע מִשְׁנָה לְחִבְרָתָהּ. וְנִיְיָתִי וְנִגְרִיל? גִּזְרָה שְׁמָא יֹאמְרוּ הַגּוֹזֵל קוֹבַע מִשְׁנָה לְחִבְרָתָהּ. הִא תֵּינַח שְׁעִיר, פֶּר מֵאִי אֵיפֹא לְמִימַר? גִּזְרָה פֶּר אֲטוּ שְׁעִיר. וּמִשּׁוּם גִּזְרָה יְמוּתוֹ? אָמְרוּהָ רַבְּבִן קַמְיָה דְּאַבְיִי: גִּזְרָה מִשּׁוּם חֲטָאת שְׁמָתוֹ בְּעַלְיָהּ. הִא תֵּינַח פֶּר, שְׁעִיר מֵאִי אֵיפֹא לְמִימַר? גִּזְרָה שְׁעִיר אֲטוּ פֶּר. וּמִשּׁוּם גִּזְרָה יְמוּתוֹ? אֵלֹא: גִּזְרָה מִשּׁוּם חֲטָאת שְׁעַבְדָּה שְׁנֶתָהּ. גִּזְרָה? הִיא גּוֹפָה חֲטָאת שְׁעַבְדָּה שְׁנֶתָה הִיא! ^(ב)הִא לֹא קִשְׁיָא, כַּרְבִּי. דִּתְנִיָא: "שְׁנָה תְּמִימָה", מוֹנָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וּחֲמִשָּׁה יוֹם כְּמִנְיָן יְמוֹת הַחֲמָה, דְּבַרִּי רַבִּי. וְנַחְכְּמִיס אוֹמְרִיס: מוֹנָה שְׁנַיִם עֶשְׂרֵ חֲדָשׁ מִיּוֹם לְיּוֹם.

וְאִם

כֶּשֶׁפֶּרַח כֶּרְאִשְׁנוֹהַ מִשְׁנִיָּה לְשִׁלִּישִׁית פֶּסוּל גּוֹזֵל הַפּוֹרַח וּפּוֹסָל בֶּן זֹנִגוּ הַנֶּשְׁאָר בִּשְׁנִיָּה וְאֵין כֶּשֶׁר בִּשְׁנִיָּה אֵלֹא זֹנִג אֶחָד חֲטָאת וְעוֹלָה כֶּשֶׁחֲזוּר נִמִּי מִשְׁנִיָּה לְרִאִשְׁנוֹהַ אֲמִאי מִפּוֹסָל בֶּן זֹנִגוּ הַנֶּשְׁאָר אִי מִשּׁוּם דְּאִי מִקְרִיב לִיָּה חֲטָאת וְהִא נִקְבַּע הַפּוֹרַח לְרִאִשְׁנוֹהַ לְעוֹלָה וְאִי עוֹלָה וְהִא נִקְבַּע הַפּוֹרַח לְחֲטָאת וּמַה בְּכָךְ וְהִלֹּא בָּלֹא הֲכִי הֶרְאִשְׁנוֹהַ אֵין לָהּ כְּלוּם וּמַה בְּכָךְ אִם וְהִא נִקְבַּע בֶּן זֹנִגוּ בַּחֲטָאת אוֹ בְּעוֹלָה וְלֹא יִכְשֶׁר לְהַקְרִיב מִן הֶרְאִשְׁנוֹהַ אֵלֹא חֲטָאת אַחַת אִם וְהִא נִקְבַּע גּוֹזֵל שֶׁפֶּרַח לְתוֹכָהּ בַּחֲטָאת אוֹ עוֹלָה אַחַת אִם וְהִא נִקְבַּע גּוֹזֵל הַפּוֹרַח לְתוֹכָהּ בְּעוֹלָה וְכֹן הִשָּׂה הַשִּׁלִּישִׁית אֲמִאי אֵין לָהּ [אֵלֹא] אַחַת וְהֶרַב־יַעֲיִית שְׁתּוּם וְהַחִמִּישִׁית ג' וְהַשִּׁשִּׁית ד' בַּחֲזָרָה וְהַשְּׁבִיעִית ו' מִשּׁוּם דְּכָל חֲזָא מַבְּרַת קֹן אֶחָד בַּהֲלִיכָה וְאֶחָד בַּחֲזָרָה וְאֲמִאי בִּינוֹן דִּשְׁנִיָּה אֵין לָהּ כְּלוּם א"כ הַשִּׁלִּישִׁית לֹא תַפְסִיד בַּחֲזָרָה כְּלוּם וְיִהְיֶה לָהּ שְׁמִי חֲנִין כֶּשֶׁרוֹת בַּהּ וְכֹן בְּסִיפֹא דְקַתְּנִי חֲזוּר עוֹד וּפֶרַח וְחִזּוּר וּפֶרַח

מסורת הש"ס
א פסחים צו; תמורה כב.
ב עבודה זרה יג; תוספתא עבודה זרה
ג ספרא בהר פרשה ד ד; ערכין לא;; ראש השנה ו;
ד תוספתא יומא; משנה יומא; ספרא אחרי מות פרשה ב ד; לעיל מא;; לעיל לה;; ספרא אחרי מות פרשה ד ו
ה תוספתא יומא
ו שבועות יג;
ז ספרא אחרי מות פרשה ד ח
תורה אור השלם
[ויקרא כז]
[ויקרא טז, ל]
[ויקרא טז, כא]

וּאִם נִתְעַבְרָה נִתְעַבְרָה לְמוֹכֵר וְלֹא תִחְלַט עַד שֶׁיָּגִיעַ בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּאוֹתוֹ חֹלֵשׁ שְׁמִכְרָה לוֹ וּלְרֵבִי מִשְׁפַּחַת לָהּ בְּגוּן שֶׁהִקְדִּישׁוּ בָּיוֹם שְׁמִינִי לְגִזְתּוֹ בְּעֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים בְּשָׁנָה פְּשׁוּטָה וְכִי מָטוּ יוֹם הַכַּפּוּרִים הֵבִיל אֶבְתִּי לֹא מָלוּ לָהּ שֶׁס"ה יָמִים אֲלֹא שֶׁס"ד: פֶּר מֵאִי אִכָּא לְמִימַר שֶׁהוּא בֶּן שָׁלֹשׁ: רוֹאִין אוֹתָהּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא בָּאֵלוּ עוֹמֶדֶת בְּבֵית הַקְּבָרוֹת שָׂאִין הַכֹּהֵן וְכוּל לְקַרֵּב אֵלֶיהָ לְכָל לֹא מִחֻטְאוֹת הַמִּתּוֹת הִיא אֲלֹא שְׂאִינָה קִרְבָּה הַלֵּךְ רוּעָה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוֹם וְתִמְכַּר: מִשּׁוֹם תִּקְלָה לְקַמּוֹן מִפְּרֹשׁ מֵאִי תִקְלָה: דַּתָּן דְּחֻשִׁינָן לְתַקְלָה: אִין מִקְדִּישִׁין שׁוֹם דָּבָר שֶׁסָּתַם הִקְדָּשׁ לְבָדָק הַבַּיִת וְאִין לָשׁוֹן תִּקְנָה: וְאִין מִחֲרִימִין חֲסֹבֵר סָתַם חֲרָמִין לְבָדָק הַבַּיִת וּפְלוּגָתָא הִיא בְּמַסְכַּת עֶרְכִין (דף כח:). כָּל רוּעוֹת כָּל הָיִי זֶמְרוֹר רַבָּנָן יָרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתַּבְּלוּ נְחוֹשׁ שְׂמַח וְקָרִיבִם: וְהָיָה דְלֹאֹ בְּנֵי הַקִּרְבָּה נִינְהוּ שְׂאֵר רוּעוֹת אִינָן עוֹמְדוֹת לְקַרֵּב הָיִי עֲצָמָן אֲלֹא דְמִינָהּ: לֹא טָרִיד בְּהוּ אִינוּ מִהֲרֵהָ בְּהַקְרָבָתָן וּמַסִּיחַ זַעֲפָה מִהַקִּרְבָּה זִידָהוּ: הָךְ דְּבֵית הַקִּרְבָּה הִיא לִוְיָה"כ הֵבִיל אִיכָּא טָרִיד בְּהוּ לָבוֹ עַל הַקְרָבָתוֹ וְלִמָּא מִקָּרִיב לָהּ מִחֻמִּי ווּיָה"כ: תַּנְאִי הִיא אִיכָּא דְחֻשׁ וְאִיכָּא דְלֹא חֻשׁ: וְקַרֵּב בְּשָׁנִי בְּסַפֵּחַ שָׁנִי וּמְכַר לְטָמֵא וְשֶׁהִיָּה בְּדָרָךְ רְחוּקָה: הֵא רֵבִי דֹאֲמַר מִסְכַּח לְסַפֵּחַ אֶפְסָר לֹא שָׁלֹא עֲבָרָה שְׁנֵתוּ וְאֵע"פ שֶׁהִפְרֵשׁ לְאַחֵר שְׁמוּנָה לְגִזְתּוֹ דְּאֵלוּ מַחֲסֹר זָמַן לֹא קָדִישׁ: וְכֵן הַמְּעוֹת שֶׁהִפְרִישׁוּ לְסַפֵּחַ אֵל וְקָרְבוּ לְשָׁנָה הֵבִילָה וְאִיכָּא לְמַחֵן דֹאֲמַר וְקָרְבוּ: מִתְּנִי בָּא לֹא אֲרַג שְׁעִיר הַשָּׂטָן הַזֶּר תִּנָּח לְמוֹתָהּ לְאוֹרֵינוּי בְּסֻדְר הַעֲבוּדָה וְקֹאֲמַר דְּלֹאֲחֵר שְׁנִמַּר כִּיהֵן גְּדוּל מִתָּן דְּמִיָּם שֶׁל פֶּר וְשְׁעִיר בְּדָבְלִיק פִּרְקִין דְּהֹאֲצִיאוּ לוֹ בָּא לוֹ הַכֹּהֵן אֲרַג שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח בְּמָקוֹם שֶׁשְׁעִמִּילוּ שֶׁס כִּנְגָד בֵּית שְׁלוּחוֹ בְּדֹאֲמָרָן בֶּפ' טָרֵף בַּקִּלְפִי (לְעֵיל יוֹמָא ד' מֵא:). אֲלֹא שְׁעִשׁוּ כִּהְנִים קָבַע שֶׁהִרְגִּילוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַכִּהְנִים קָבַע לְהוֹיֹת מוֹלִיכִים אוֹתוֹ וְלֹא הִיּוּ בֵּית דִּין שֶׁל כִּהְנִים מַנִּיחִין אֶת יִשְׂרָאֵל לְהוֹלִיכּוֹ: עֶרְכָּלָא שֶׁס הָאִישׁ: וְכָבֵשׁ בְּמִין מַעֲלָה עָשׂוּ לוֹ שֶׁהוּא גְבוּהַ וַיּוֹצֵא דָרָךְ אוֹתוֹ הַכָּבֵשׁ חוּץ לַעֲוִרָה וְחוּץ לַעִיר כְּדִי שֶׁלֹא יוּכְלוּ הַכַּבְלִיִּים לִיגַע בְּמַשְׁלַח לְפִי שֶׁהִי רְגִילִין לְתַלְשׁוֹ בַּשְּׁעִיר וְאוֹמְרִים לוֹ טוֹל מִהֵר וְצֹא וְאֵל תִּשְׁתַּחֲ עוֹנֵתֵינוּ אֲרַלְנוּ עוֹד:

אִין מִקְדִּישִׁין מִשּׁוֹם דְּחֻשִׁינָן לְתַקְלָה וְהָכִי נָמִי אֲמַרְינָן בְּבִכּוּרֹת בְּפֶרֶק מַעֲשֵׂר

וְאִם נִתְעַבְרָה — נִתְעַבְרָה לְמוֹכֵר. הַתִּינַח שְׁעִיר, פֶּר מֵאִי אִיכָּא לְמִימַר? גִּזְרָה פֶּר אֹטוֹ שְׁעִיר.^(א)וּמִשּׁוֹם גִּזְרָה יָמוּת?! וְעוֹד, חֲטָאת שְׁעַבְרָה שְׁנָתָה — לְרַעְיָה אֲזִלָּא! דֹאֲמַר רִישׁ לְקִישׁ: חֲטָאת שְׁעַבְרָה שְׁנָתָה, רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילוּ הִיא עוֹמֶדֶת בְּבֵית הַקְּבָרוֹת וְרוּעָה. 'אֲלֹא אֲמַר רַבָּא: גִּזְרָה מִשּׁוֹם תִּקְלָה. אִין מִקְדִּישִׁין, וְאִין מַעֲרִיכִין, וְאִין מִחֲרִימִין בְּזָמַן הָהָּ.^(ב)וְאִם הִקְדִּישׁ וְהִעֲרִיָּה וְהִחֲרִים, בְּהֶמָּה — תִּיעַקֵּר. פִּירוֹת כָּסוֹת וְכָלִים — יִרְקְבוּ, מַעוֹת וְכָלִי מִתְכּוֹת — יוֹלִיף הַנָּאָה לָיִם הַמָּלַח. וְאִי זֶה הוּא עִיקוּר — נוֹעַל דָּלַת לְפָנֶיהָ, וְהִיא מִתָּה מֵאֲלִיָּה. תִּקְלָה דְּמֵאִי? אִי תִקְלָה דְּהַקְרָבָה, אֲפִילוּ כָּל רַעִיּוֹת נָמִי! אִי תִקְלָה דְּגִיזָה וְעִבּוּדָה, אֲפִילוּ כָּל רַעִיּוֹת נָמִי! לְעוֹלָם תִּקְלָה דְּהַקְרָבָה, וְהִנֵּה דְלֹאוּ בְּנֵי הַקְרָבָה נִינְהוּ — לֹא טָרִיד בְּהוּ, הָךְ דְּבֵית הַקְרָבָה הִיא — טָרִיד בְּהוּ. וְתִקְלָה עֲצָמָה תִּנְאִי הִיא. דְּתַנְיָא חֲדָא: פֶּסַח שְׁלֹא קָרַב בְּרֹאשׁוֹן — יִקְרַב בְּשָׁנִי, בְּשָׁנִי — יִקְרַב לְשָׁנָה הַפָּאָה. וְתַנְיָא אֵידֵהּ: לֹא יִקְרַב. מֵאִי לָאוּ, בְּתִקְלָה פְּלִיגִי? ^(א)לֹא, דְּכוּלִּי עֲלִמָּא [לֹא] חִיִּישִׁינָן לְתִקְלָה, וְהֵכָא בְּפִלוּגָתָא דְרַבִּי וּרְבָנָן קָא מִיפְּלִגִּי, וְלֹא קִשְׂיָא: הָא רַבִּי, הָא רַבָּנָן. וְהַתְנַנְיָא: וְכֵן הַמְּעוֹת! אֲלֹא לָאוּ שְׁמַע מִינָּה — בְּתִקְלָה פְּלִיגִי, שְׁמַע מִינָּה.^(ה)מִתְּנִי בָּא לוֹ אֲצֵל שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח, וְסוּמָה שְׁתִּי יָדִיו עֲלִיו וּמִתְוַדֶּה. וְכֹה הָיָה אוֹמַר: אָנָּה הַשֶּׁם! חֲטָאוּ, עוֹו, פִּשְׁעוּ לְפָנֶיהָ עֲמָה בֵּית יִשְׂרָאֵל. אָנָּה הַשֶּׁם! כִּפֹּר נָא לְחֻטָּאִים וְלַעֲוֹנוֹת וְלַפִּשְׁעִים שְׁחָטָאוּ וְשָׁעוּ וְשִׁפְשָׁעוּ לְפָנֶיהָ עֲמָה בֵּית יִשְׂרָאֵל, כִּפְתּוּב בַּתּוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדָה לְאֹמַר: "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְּכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לְפָנֵי ה' תִּטְהַרּוּ". "וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בַּעֲזָרָה כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים שֶׁם הַמְּפֹרָשׁ שֶׁהוּא יוֹצֵא מִפִּי כַהֵן גָּדוֹל, הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּנוֹפְלִים עַל פָּנֶיהֶם, וְאוֹמְרִים: "בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד". מִסְרֹו לְמִי שֶׁהָיָה מוֹלִיכּוֹ. הַכָּל כְּשֶׁרִין לְהוֹלִיכּוֹ, אֲלֹא שְׁעִשׂוּ הַכֹּהֲנִים גְּדוּלִּים קָבַע, וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִין אֶת יִשְׂרָאֵל לְהוֹלִיכּוֹ.^(ח)אֲמַר רַבִּי יוֹסִי: מַעֲשֶׂה וְהוֹלִיכּוֹ עֶרְסָלָא, וַיִּשְׂרָאֵל הָיָה. וְכִבְשׁ עָשׂוּ לוֹ מִפָּנֵי הַכְּבָלִיִּים, שְׁהָיוּ מִתְלָשִׁים בְּשָׁעָרוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ: טוֹל וְצֹא טוֹל וְצֹא.^(י)גָּמִי וְאִילוּ "בְּנֵי אֲהֶרֶן עִם קְדוֹשָׁה" לֹא קֹאֲמַר. מֵאֵן תִּנְאֵא? אֲמַר רַבִּי יִרְמְיָה: דְּלֹא כְרַבִּי יְהוּדָה, דְּאִי כְרַבִּי יְהוּדָה, הָא אָמַר: יֵשׁ לָהֶם כִּפְרָה בְּשָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח. אַבְרִי אָמַר: אֲפִילוּ תִימָא רַבִּי יְהוּדָה, אֹטוֹ כִּהְנִים לָאוּ בְּכָלֵל "עֲמָה יִשְׂרָאֵל" נִינְהוּ? ^(י)מִסְרֹו לְמִי שְׁמוֹלִיכּוֹ. תָּנוּ רַבָּנָן: "אִישׁ" — לְהַכְשִׁיר אֶת הָזֶר, "עֵתִי" —

שִׁיחָא

בְּהֶמָּה (בְּכוּרוֹת דף נג.) דְּלֹאֲחֵר חֲרָבָן בְּטָלוּ מַעֲשֵׂר בְּהֶמָּה מִשּׁוֹם תִּקְלָה וְתַמָּה דְּבֶפ' בְּהֶמָּה בְּהֶמָּה (שִׁבְת דף נד:) ר' אֲלֻעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הָיָה מַעֲשֵׂר מַעֲדָרָה תְּרִיסָר אֲלָפֵי עֲגֻלֵי בָּבֶל שְׂטָא וְשִׂטָא וְאִין וַתְּכֹן זֶה לְהוֹיֹת וְהָא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי חֵי לְאַחֵר חֲרָבָן קִצַּת מַדְמַנָּן מַשְׁחַרֵּב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִתְקַיֵּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְהוּא הָיָה נְשִׂיא וְאֲחֵרֵיו רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְלָכֵל הַכֹּהֲנוֹת הָיָה שְׁתַּנִּים נְשִׂיא עַד שְׁתַּמְנָה רַבִּי אֲלֻעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בְּדַמְשַׁמַּע בְּפֶרֶק תַּפְּלַת הַשְּׁחַר (בְּרִכּוֹת דף כז:) דְּהֹחֲמַר אֲשַׁתְּקֵי צַעֲרָה וְכוּ' וְאִם בֶּן הָיָה רַבִּי אֲלֻעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לָכֵל הָיִיתַר בַּשְּׁעֵת חֲרָבָן בֶּן ט"ו שְׁהָרִי בֶּן י"ח הָיָה בַּשְּׁתַּמְנָה נְשִׂיא וְזֶה הָיָה שֹׁלֵשׁ שָׁנִים אַחֵר חֲרָבָן לָכֵל הַכֹּהֲנוֹת בְּדַפְרָשְׁאִית וְהָטוּן הָיָה צִימִי הַבַּיִת רַק שְׁתַּנִּים לִפְנֵי הַחֲרָבָן וְהָטוּן לֹאֹ כֵר אֶפְרַחֲשִׁי מַעֲשֵׂר הוּא וּבַשְּׂבִיל אוֹתָם שְׁתַּנִּים שֶׁהִגְדִּיל לִפְנֵי הַחֲרָבָן שְׂאִי הָיָה מִפְרִישׁ לֹא הָיָה לָהּ לְמִימַר כָּל שְׂטָא וְשִׂטָא וַיֵּשׁ לוֹמַר אֶפְטוֹרִפוּס שָׁלוּ הָיָה מִפְרִישׁ אִי נָמִי לֹא בְּטָלוּ מַעֲשֵׂר בְּהֶמָּה לְאַלְתֵּר בְּתַר חֲרָבָן אִי נָמִי י"מ הָיָה מַעֲשֵׂר לְמַלְךְ וְלֹא הִיכִירָא דְלֹא הָיָה לִיָּה לְמִימַר בְּהָאִי לְשָׁנָא: וְאִין מִחֲרִימִין פִּרֵּשׁ רַש"י כְּמֹאֵל דֹאֲמַר סָתַם חֲרָמִים לְבָדָק הַבַּיִת ור"י מִפְרֵשׁ דֹאֲתֵנָא אֶרְבִּי כְּמֹאֵן דֹאֲמַר לַכֹּהֲנִים וְאֵע"ג דְּשָׁרִי וְלֹא שִׁיךְ בִּיהֵן תִּקְלָה הָיִי מִלִּי בְּתַר דְּמִטּוֹ גִיד כִּיהֵן אֲבָל קִדָּם לָכֵן לֹא בְּדֹאֲמַר בֶּפ' כָּל כְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין (בְּכוּרוֹת דף נב.) חֲרָמִים כָּל זָמַן שֶׁהִם צִיד בְּעֻלִּים דְּרִי הֵן בְּהַקְדָּשׁ לָכֵל דְּכִרְיָהִם וּמוֹעֲלִין בָּהֶם וְאִם תֹּאמַר אִי הָכִי מֵאִי אֶרְכִּי בְּזָמַן הָיָה אֲפִלוּ בְּזָמַן הַבַּיִת נָמִי וַיֵּשׁ לוֹמַר בְּזָמַן הַבַּיִת זִשְׁכִּיחִי קִדָּשִׁים הָיוּ בְּחִיאִין וַיִּהְיִרִין בְּמַלְי קִדָּשָׁה אֲבָל הַשָּׂטָא דְלֹא שְׁכִיחִי לֹא וַיִּהְיִי אִי נָמִי בְּזָמַן הַבַּיִת שְׁכִיחִי כִּהְנִים וְלֹא הָיוּ צְרִיכִין הַבְּעֻלִּים לְהַשְׁאוֹת בְּזָהִם וּנְוִתְגִין אוֹתוֹ לְאַלְתֵּר לַכֹּהֵן: פִּירוֹת כָּסוֹת וְכָלִים יִרְקְבוּ תַמָּה זַעֲבָרְכִין פֶּרֶק הַמִּקְדָּשׁ (עֶרְכִין דף כט.) אֲמַרְינָן הֵוּא גִבְרָא דֹאֲחַרְמִינְיָהוּ לְנִכְסָה בְּשַׁמְעָדִיתָא אֲתָא לְקַמָּה דָּרֵב יְהוּדָה אֲמַר לָהּ זֵיל שְׁקוּל ד' זְוִי וְשָׁדִי בְּנֵהֲרָא וְאִמְרִאִי לֹא קֹאֲמַר לִיָּה בְּדַמְנָיָא הֵבִיל פְּרוֹת כָּסוֹת וְכָלִים וְקָרְבוּ וְכוּ' וַיֵּשׁ לוֹמַר הָתַם מִזְרִי בְּמַקְרָקְשִׁי וְאוֹתָם אִין לָהֶם תִּקְנָה אֲלֹא בַחֲלוּל דְּאִי אֲמַרְינָן וַיִּשְׁחָהּ בּוֹרָה וְלֹא תַעֲבֹד וְלֹא תִזְרַע שְׂדוֹת בּוֹרוֹת אִיכָּא טוֹבָא וְלִיכָּא

הַפִּירָא וְאִתִּי בָּהּ לִיזִי תִקְלָה וּא"ת וְהָא עַל כִּרְחַק מַטְלָטְלִי נָמִי הוּא מַדְפְּרִיךְ הָתַם וְהָא עֲבָדָא דְּפּוֹמְצִדִיתָא קִרְקַע נָמִי הָיָה מַכְלָל דְּמַטְלָטְלִי נָמִי הָיָה מִיָּהוּ לֹא עָשׂו תִקְנָה בַּחֲלוּל אֲלֹא מִקְרָקְשִׁי אֲבָל מַטְלָטְלִי עֲבִיד לָהּ בְּדַמְפְּרֵשׁ הֵבִיל וּכ"ש דְּנִיחָא טָפִי דְּמַקְהָה הַש"ס בְּפִשְׁטוּיַת בְּמַקְרָקְשִׁי נָמִי הוּא וּמִנָּה לִיָּה דְלִמָּא רַק בְּמַטְלָטְלִי אֲלֹא עַל כִּרְחַק מִקְרָקְשִׁי נָמִי הוּא מַדְעָבֵד תִּקְנָה בַּחֲלוּל: וְתִקְלָה עֲצָמָה תִּנְאִי הִיא הֵבִיל לֹא מִיִּיתִי תַנְאִי דְּפִלְגִי בַספ"ק דְּפֶסְחִים (דף כ:) בְּתַקְלָה וְהָתַם לֹא מִיִּיתִי הָיִי תַנְאִי הֵכָא מִשּׁוֹם דְּמִיִּיתִי לְדָמִי: אֲמַר רַבִּי יִרְמְיָה דְלֹא כְרַבִּי יְהוּדָה מִכָּאֵן אֲנִי מִתְכַּן מֵאִי דְּפִלְגִי ר' יְהוּדָה וְר' (דף יג:) דְּרַבִּי יְהוּדָה כִּסֵּר כִּהְנִים מִתְפַּכְּרִין בַּשְּׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח בְּשָׂאֵר עֲבֻרוֹת וּלר"ש לִית לָהּ פִּכְרָה כִּלְל בַּשְּׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וְקֹאֲמַר הָתַם מ"ט דר' שְׁמַעוֹן וְהַקְדָּה לִי אֲמַאי לֹא קֹאֲמַר טַעֲמָא דר"ש מִדְּכַתִּיב בְּפֶר שְׁנִי וּמוֹיִין וְזֶם פֶּר בְּדֹאֲמַר בְּתַר הָכִי בַּשְּׁלֵמָא לר' שְׁמַעוֹן. הָיוּ דְּבַשְׁינָן שְׁנִי וּמוֹיִין וְזֶם פֶּר וַיִּמָּא דְהָיוּ טַעֲמָא דְּבַשְׁינָן שְׁנִי וּמוֹיִין וְלֹא בְּדַמְסוּיָה הָתַם לְרַבִּי יְהוּדָה בְּדַתְנָא דְּרַבִּי רַבִּי וְשִׁמְעֵאל אֲחֵד לוֹ וְאֲחֵד לְבִיתוֹ מוּטָב שְׁיָכֵא זַכַּאי וַיִּכְפֹּר עַל הַחֹב: וְכוּ' וּמִכָּאֵן יֵשׁ לִי לְתַכַּר עַשֵׁל כִּרְחַךְ ר' שְׁמַעוֹן נָמִי אִית לָהּ דַּתְנָא דְּרַבִּי רַבִּי וְשִׁמְעֵאל דְּהָא רַבִּי יִרְמְיָה מוֹחִי לְמַתְנִיתוֹן כְּר' שְׁמַעוֹן וְאֲפִילוּ הָכִי תָּנוּ בְּדוּוֹי רֹאשׁוֹן דְּפֶר אֲנִי וּבִיתִי בְּפֶרֶק אֲמַר לָהֶם הַמְּנָה (לְעֵיל יוֹמָא דף לה:) וּבְדוּוֹי שְׁנִי בְּפֶרֶק טָרֵף בַּקִּלְפִי (לְעֵיל יוֹמָא דף מא:) תָּנוּ וּבְנֵי אֲהֶרֶן וְכוּ' וּמִפְּרֵשׁ טַעֲמָא בְּגִמְרָא (דף מג:) מִשּׁוֹם דְּרַבִּי יִשְׁמַעֲלָנ:

שני שעירי פרק שישי יומא

סו.

 עין משפט גור מצוה

א מו"י פ"ב מהל' שמיטה ויובל	
הל' ה':	
ב מו"י פד' מהל' פסולי	
המוקדשין הל' ז:	
ג מו"י פח' מהל' ערכים וחרימין	
הל' ח, סמג עשין קלב:	
ד מו"י פח' מהל' ערכים וחרימין	
הל' ח, סמג עשין קלב:	
ה מו"י פד' מהל' עבודת יום	
הכפורים הל' ב:	
ו מו"י פב' מהל' עבודת יום	
הכפורים הל' ז:	
ז מו"י פג' מהל' עבודת יום	
הכפורים הל' ז:	
ח מו"י פד' מהל' שקלים הל' ח:	

[ויקרא כז]

[ויקרא טז, ל]

[ויקרא טז, כא]

עין משפט גור מצוה

א מיי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' יט:
ב מיי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' כא:
ג מיי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' כ:
ד מיי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' כב:

אַמֶּר רַבָּרָם זאת אוֹמַרְת ערוב והוצֵאָה כו'

(י.ד.) דרפּרס דנותא היא דפּרין עָלֶיהּ

וּלְמָא שְׁאֵנִי שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח דְּהַכְשָׁרוּ

בְּיוֹם הַכּוֹפּוּרִים בְּךָ אֵלָּא דְרַפְרָס

דנותא היא: פֿלוּגִי מהו לעולם הבא

פּר"ח אַכְשָׁנוּס שְׂבָא עַל פֿילגְשִׁי אֲבִיו

מהו לעולם הבא מי סבירא לן הא

דאמר רב גָּשִׁים בְּכַתְּבָה וְקוּדְשִׁין

פֿלַגְשִׁים בְּלֹא כְּתָבָה וְכֹלָא קוּדְשִׁין הָכִי

אֲמַרִּינוּ בְּסַנְהֶדְרִין בְּרַק כ"ג (דן

כא.) או לא וי"מ שְׁשֹׁאלוּהוּ עַל שְׁלֵמָה

מִי סָבִירָא לָן בְּרַבִּי יוֹנָתָן דְּאָמַר כָּל

הַאוּמַר שְׁלֵמָה חֲטָא אִינוּ אֵלָּא טוֹשָׁע

שְׁנֵאֲמַר וְלֹא הִיא לְבָבוּ שְׁלֵם כו' פֿלַבב

זוד אביו הוא דלא הִיא מִיחֻטָּא נְמִי לֹא

הִיא חֲטָא הָכִי אָמַר בְּפִרְקָא בְּמָה בְּהֵמָה

יוצאה (שבת דף נו:) וּבִתְּוֹסָפְתָּא פ"ג

דיבמות: מהו להציל הכבֿשָׁה מן הָאֶרֶץ

כְּלוּמַר בַּת שָׂבַע מִיֵּד זוֹד מִי סָבִירָא לָן

דאמר ר' יוֹנָתָן בְּמַסֶּכֶת בַּתְּבִית (דן

ט:) כָּל הַיוֹצֵא לְמַלְחָמַת בֵּית זוֹד גַּט

כְּרִיתוֹת פּוֹתֵב לְאַשְׁתּוֹ וְאוֹרְיָה בְּתֵב גַּט

לְבַת שָׂבַע מֵהוּ לְהַצִּיל הַרוֹשָׁע מִיֵּד הָאֶרֶץ

כְּלוּמַר מֵהוּ לְהַצִּיל אוֹרְיָה מִיֵּד זוֹד מִי

סָבִירָא לָן חוּלְקִין כְּבוֹד לְתַלְמִיד

בְּמָקוֹם הָרֵב וְלֹא הִיא מוֹרֵד בְּמַלְכוּת או

דְּלִמָּא אִין חוּלְקִין וּמוֹרֵד בְּמַלְכוּת הָאָה

עכ"ל פּרוּשׁ מֵשׁוֹם דְּקָאֻמַּר וְאִלוּנִי

וְיֹאכַב דְּקָרִי לֵה לְיוֹאכַב אִלוּנִי בְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ

וּפְלוּגִיתָא הִיא בְּפִרְקָא יֵשׁ נוֹחֻלִין (כ"ב

דף קיט:) אַס חוּלְקִין כְּבוֹד לְתַלְמִיד

בְּמָקוֹם הָרֵב אוֹ לֹא: אַמֶּר לִיה ר' יוֹסִי

תְּנוּחַ דַּעְתָּךְ כּו' וּא"ת בּס"פ שְׁתִּי

הַלָּחֵם (מְנַחוּת דף ק.) גַּבִּי חַל לַהֲוִית

יוֹם הַכּוֹפּוּרִים עָרַב שָׁבַת שְׁעִיר הַחִיטּוֹן

שֶׁן יוֹם הַכּוֹפּוּרִים אוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּשֵׂאוּא

חַי תַּנְיָא בְּגִמְרָא אִיפְכָא רַבִּי יוֹסִי

אוֹמַר לֹא בְּבָלָיִים הִיו כו' עַד אָמַר לוֹ

רַבִּי יְהוֹדָה תְּנוּחַ דַּעְתָּךְ שְׁהַצַּחַת דַּעְתִּי

וְגַם לוֹמַר מַר מֵאִי דַשְׁמַע לֵה קָאֻמַּר

וּמַר מֵאִי דַשְׁמַע לֵה קָאֻמַּר ר' יְהוֹדָה

קָבַל דִּהְיָא דְּהָכָא לֹא בְּבָלָיִים הֵן וּר'

יוֹסִי קָבַל בְּהֵאוּא דְּהֵתָם:

שני שעירי פרק שישי יומא

אַמֶּר רַבָּרָם זאת אוֹמַרְת אֲמַרו לוֹ (כְּרִיתוֹת דף

גמ' שְׁיָהָא תַמְנָן מוּכָן לָךְ מִלְחָמוֹל:

שְׁיָהָא מְזוּמָן. "עֵתִי" — וְאַפִּילוּ בְּשַׁבָּת, "עֵתִי" — וְאַפִּילוּ

בְּטוּמָאָה. "אִישׁ" — לְהַכְשִׁיר אֶת הָזֶר. פְּשִׁיטָא? מַהוּ

דְּתִימָא: "כַּפָּרָה" כְּתִיבָא בִּיה, קָא מְשַׁמַּע לָן. "עֵתִי"

וְאַפִּילוּ בְּשַׁבָּת. לְמַאי הִלְכְּתָא? אָמַר רַב שִׁשְׁת: לוֹמַר,

שָׂאֵם הִיָּה חוּלָה — מְרַפִּיבּוּ עַל כְּתַפּוֹ. כְּמַאן, דְּלֹא כְּרַבִּי

נָתַן. דָּאִי רַבִּי נָתַן, הָאָמַר: חַי נוֹשָׂא אֶת עַצְמוֹ: אַפִּילוּ

תִּימָא רַבִּי נָתַן, חָלָה שְׂאֵנִי. אָמַר רַבָּרָם, זֹאת אוֹמַרְת: עִירוב

וְהוּצָאָה לְשַׁבָּת, וְאִין עִירוב וְהוּצָאָה לְיוֹם

הַכּוֹפּוּרִים. "עֵתִי" וְאַפִּילוּ בְּטוּמָאָה. לְמַאי הִלְכְּתָא? אָמַר

רַב שִׁשְׁת: לוֹמַר שָׂאֵם נְטָמָא מְשַׁלְחוּ — נִכְנָס טָמֵא

לְעֻזְרָה, וּמְשַׁלְחוּ.^[א] שְׂאָלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חָלָה, מַהוּ

שְׁיַרְפִּיכֵהוּ עַל כְּתַפּוֹ? אָמַר לָהֶם: יָכוֹל הוּא לְהַרְפִּיב אֲנִי

וְאַתֶּם. חָלָה מְשַׁלְחוּ, מַהוּ שְׁיַשְׁלַחְנוּ בִּיד אַחֵר? אָמַר

לָהֶם: אָהָא בְּשָׁלוֹם אֲנִי וְאַתֶּם. דְּחַפּוֹ וְלֹא מַת, מַהוּ שְׁיִירַד

אַחֲרֵיו וַיְמִיתֵנוּ? אָמַר לָהֶם: "כֵּן יֹאבְדוּ כָל אוֹיְבֶיהָ ה'".

וְחַכְמִים אוֹמְרִים: חָלָה — מְרַפִּיבּוּ עַל כְּתַפּוֹ, חָלָה

מְשַׁלְחוּ — יַשְׁלַחְנוּ בִּיד אַחֵר. דְּחַפּוֹ וְלֹא מַת — יִירַד

אַחֲרֵיו וַיְמִיתֵנוּ. שְׂאָלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: פְּלוּגִי, מַהוּ

לְעוֹלָם הַבָּא? אָמַר לָהֶם לֹא שְׂאֻלְתּוֹנִי אֵלָּא עַל פְּלוּגִי.

מַהוּ לְהַצִּיל רוּעָה כְּבִשָּׁה מִן הָאֶרֶץ? אָמַר לָהֶם: לֹא

שְׂאֻלְתּוֹנִי אֵלָּא עַל הַכְּבִשָּׁה. מַהוּ לְהַצִּיל הַרוּעָה מִן

הָאֶרֶץ? אָמַר לָהֶם: לֹא שְׂאֻלְתּוֹנִי אֵלָּא עַל הַרוּעָה. מַמְזָר,

מַה הוּא לִירֵשׁ? מַהוּ לִיבָם? מַהוּ לְסוּד אֶת בֵּיתוֹ? מַהוּ

לְסוּד אֶת קִבְרוֹ? ^[ב] לֹא מִפְּנֵי שְׁהַפְלִיגֵן בַּדְּבָרִים. אֵלָּא

מִפְּנֵי שְׂלֵא אָמַר דְּבַר שְׂלֵא שְׁמַע מִפִּי רַבּוּ מַעוֹלָם.

^[ג] שְׂאֻלָּה אִשָּׁה חֲכָמָה אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מֵאַחַר שְׁמַעֲשָׂה

הַעֲגֹל שְׁוִין, מִפְּנֵי מַה אִין מִיתַתָּן שְׁוָה? אָמַר לָה: אִין

חֲכָמָה לֹא־שָׂה אֵלָּא בְּפֻלָּה, וְכֵן הוּא אוֹמַר: "וְכָל אִשָּׁה

חֲכָמַת לֵב בִּידֶיהָ טוֹי". אִיתָמַר, רַב וְלוֹי. חַד אָמַר: זִיבַח

וְקִיטָר — בְּסִיף. גִּפְּף וְנִישָׁק — בְּמִיתָה. שְׁמַח בְּלִכְבוֹ —

בְּהַדְרוֹקָן. וְחַד אָמַר: עֲדִים וְהַתְרָאָה — בְּסִיף, עֲדִים בְּלֹא

הַתְרָאָה — בְּמִיתָה, לֹא עֲדִים וְלֹא הַתְרָאָה — בְּהַדְרוֹקָן.

^[ד] אָמַר רַב יְהוּדָה: שְׁבִטוּ שָׁל לְוִי לֹא עָבַד עֲבוּדָה זָרָה,

שְׁנַאֲמַר: "וַיַּעֲמוּד מִשָּׁה בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה וְגו'". יְתִיב רַבִּינָא

וְקָאֻמַּר לְהָא שְׁמַעְתָּא. אִיתִיבִיה בְּנִי רַב פֶּפֶא בַר אֲבָא

לְרַבִּינָא: "הַאוּמַר לְאַבִּיו וּלְאִמּוֹ לֹא רָאִיתִיו". "אַבִּיו" —

אַבִּי אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל, "אַחִיו" — אַחִיו מֵאִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל,

"בְּנִיו" — בְּנֵי בֵתוֹ מִיִּשְׂרָאֵל. ^[ה] וְכַבֵּשׁ עָשׂוּ לוֹ בּוֹי. אָמַר

רַבָּה בַר בַּר חֲנָה: לֹא בְּבָלָיִים הִיו, אֵלָּא אֱלֻכְסִנְדָּרִיִּים

הִיו. וּמִתּוֹךְ שְׁשׁוֹנָאִים אֶת הַבְּבָלָיִים הִיו קוֹרִין אוֹתָן עַל

שְׁמָן. תַּנְיָא רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: לֹא בְּבָלָיִים הִיו, אֵלָּא

אַלְכְּסִנְדָּרִיִּים הִיו. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי: תְּנוּחַ דַּעְתָּךְ,

שְׁהַצַּחַת אֶת דַּעְתִּי. טוֹל וְצֹא. תַּנָּא: מַה שְׁהִי צָפִירָא דִין,

וְחוּבֵי דָרָא סְגִיאִין. מִתְּנִי מִיִּקְרִי יְרוּשָׁלַיִם הִיו מְלוֹיִן

אוֹתוֹ עַד סוּפָה הָרֵאשׁוֹנָה. עָשָׂר סוּפוֹת מִירוּשָׁלַיִם וְעַד

צוּק,

תשעִים

עֵתִי אֲפֵלוּ בְּשַׁבָּת עֵתִי בְּעֵתוֹ וּבְמוֹעֲדוֹ

וְשַׁתְּלַח וְלֹא יַעֲבֹר וְאִפִּי' בְּשַׁבָּת

וּבְטוּמָאָה וּלְתַמְנָן מְכַרֵּשׁ מֵאִי אֲסוּר שַׁבַּת

וְטוּמָאָה שְׁוָה בְּשִׁלְחוֹ דְּאֲצַטְרִיךְ לְרַבּוּנֵי:

לְמַאי הִלְכְּתָא מַה חוּלוֹל שַׁבַּת יֵשׁ שְׁהַצַּרְךְ

לְהַתִּירוֹ אִי מֵשׁוֹם תַּחוּמִין דְּרַבָּנָן

בְּעֻלְמָא נִינְהוּ שְׁגָזְרוּ עֲלֵיהֶן לְאַחַר מַתָּן

תּוֹרָה: כְּמַאן אֲצַטְרִיךְ לְרַבּוּנֵי דְלֹא

כְּרַבִּי נָתַן דְּאָמַר חַי נוֹשָׂא אֶת עַצְמוֹ

הוּא וְאִין כּוֹ אֵלָּא מֵשׁוֹם שְׁבוֹת וּפְלוּגִיתָא

בְּמַסֶּכֶת שַׁבַּת (דף צז.) חוּלָה שְׂאֵנִי

דִּהַשְׁתָּא לֹא נוֹשָׂא אֶת עַצְמוֹ וְהוֹשָׂא

מַחֲלֵל שַׁבַּת: זֹאת אוֹמַרְת מִדְּאֲצַטְרִיךְ

לְמַתְנֵי עֵתִי אֲפֵלוּ בְּשַׁבָּת אִיבָא לְמַשְׁמַע

דְּאִין אֲסוּר הוּצָאָה לְיוֹם הַכּוֹפּוּרִים דָּאִי

יוֹם הַכּוֹפּוּרִים בְּשַׁבָּת לְהוּצָאָה לְמָה לִי

קָרָא לְהַתִּיר מַשְׁאוֹ בְּשַׁבָּת הָרִי בְּשַׁחַל

בְּחוּל נְמִי בְּשַׁבָּת דְּמִי וְקָאֻמַּר רַחֲמֵנָא

וְשַׁלְחוּ. עֵרוב כְּדִי נִכְבָּא אֵלָּא דִּהָא

בְּהָא תַלְיָא דְלֹא תַקִּינוּ חֲכָמִים עֵרובֵי

חֲצִרוֹת אֵלָּא בְּשָׁבִיל אֲסוּר הוּצָאָה שְׁגָזְרוּ

מַרְשׁוֹת לְרַשׁוֹת גְּזָרָה מֵשׁוֹם הוּצָאָה

מַרְשׁוֹת הַיַּחֲדִיד לְרַה"ר: לְמַאי הִלְכְּתָא

מַה אֲסוּר טוּמַאת מַקְדָּשׁ אוֹ קִדְשׁוֹ יֵשׁ

בְּשִׁלְחוֹ שְׁהַצַּרְךְ לוֹמַר שִׁדְּקָהָ אֶת

הַטָּמֵאָה: נִכְנָס טָמֵא לְעֻרְהָ שְׁהַפְּחֵן

מוֹסְרֵיו לוֹ עַס: וְכוֹל לְהַרְפִּיב אֲנִי וְאַתָּם

בְּרִיא וְחוֹק הִיא הַשְׁעִיר לְהַרְפִּיב אוֹתִי

וְאַתָּם־עֲלִיו לְתַמְנָן אֲמַרִּינוּ שֶׁלֹּא הִיא

חַפֵּן לְהַשִּׁיב עַל שְׂאֻלְתָם מַה שְׁלֹא שְׁמַע

מִפִּי רַבּוֹ: אִהָא בְּשִׁלוֹם אֲנִי וְאַתָּם

כְּלוּמַר מַה לָּכֵם לְשֹׂאוֹל עַל זֹאת לֹא אֲנִי

וְלֹא אַתָּם נִזְקָן לְשִׁלְחוֹ: דְּחַפּוֹ לַעֲזֹק וְלֹא

מַת מֵהוּ שְׁיָהָא צְרִיךְ לִרְדִּי אַחֲרֵיו

וַיְמִיתֵנוּ: פְּלוּגִי מֵהוּ לְעוֹלָם הַבָּא עַל

אָדָם אַחַד שְׁאֵלְתוֹ מַה מַּעֲשִׂיו בְּעֵינֶיךָ.

וְגַם פּוֹתְרִים עַל שְׁלֵמָה כֵּן זוֹד שְׁאֵלְתוֹ:

אֵלָּא עַל פְּלוּגִי שְׁמָא עַל אַכְשָׁנוּס

שְׁאֻלְתּוֹנִי: אֵלָּא עַל הַרוּעָה אַס מִתַּר

לְהַצִּילוֹ מִפִּי הָאֶרֶץ: מִמַּעַר מֵהוּ לִירֵשׁ

אֶת אֲבִיו: אָמַר לָהֶם מֵהוּ לְיֹבֵם אֶשֶׁת

אֲחִיו שְׂאֻלְתָם אוֹתִי: מַה לְסוּד אֶת בֵּיתִי

בְּזַמַּן הַזֶּה מִי אֲסוּר מִפְּנֵי צַעַר חֲרָבָן

הַבֵּית: אָמַר לָהֶם לֹא שְׂאֻלְתּוֹנִי אֵלָּא מֵהוּ

לְסוּד אֶת קִבְרוֹ: לֹא שְׁהַפְלִיגֵן וְהַפְר

מסורת הש"ס
א תוספתא יומא ב לקמן עד; לעיל יח; כתובות סג; יבמות לו; אוצר מדרשים מדרש לעולם; כתובות טב; ג ראש השנה לא; ד משנה יומא
תורה אור השלם לכונן וננקה יאמר יהנה אם יהיו חסאיכם פשינס פשלג ילבינו אם יאדימו כתולע פצמר יהיו [ישעיהו א, יח]

תשעים רים היו מירושלים ועד צוק הר מציעא עלתה לראשי צוקין ונפלה: שבעה ומחצה רים לכל מיל דרי לתשעים רים י"ב מיל והם י"א מסעות מירושלים לספה הראשונה מסע אחד ומספה לספה עד י' סבות ט' מסעות דרי י' מסעות ומספה אחרונה לצוק מסע אחד דרי לכל מסע ומסע מיל חזן מאחד מהן שיש בו ב' מילין הינו דקתני ומליון אותו מספה לספה שהמיל הוא תחום שבת חזן מאחריו שהוא רחוק ב' מילין ומלגוהו מיל ועומד מרחוק ורואה את מעשיו והתשבון הזה אינו שנה לחשבון שגסד רבי אלעזר הליר ובשלים קנים הוא חצב הרים אותו חשבון אינו עולה לאלפים אמה המיל דכל בצריתא דהאינוו בספרי מצינו שם ממת חלקת ארץ ישראל לעתיד לבוא רחב גבול כל שבט ושבט שבטים וחמשה מיל וגם רבי אלעזר הליר יסד בן בפיוט ארחת בנקיון פפות ברחב ע"ה מיל חריצותיה והם כ"ה אלף קנים שבספר יחזקאל (מה) שגאמר ומן המדה הזאת תמוד וגו' וכל קנה ו' אמות דרי ק"נ אלף אמה פן לכל אלפים אמה מיל דרי ע"ה מיל: דרי מים ודרי מזון בגמרא מפרש אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו: שאינו מגיע עמו לצוק כמו שפרשתי לפי שהוא רחוק ב' מילין: חולק לשון של זהורית בגמרא מפרש טעמא: דא וישב לו חוזר עד ספה האחרונה אע"פ שהיוצא חזן לתחום אפלו בקשות אין לו אלא אלפים אמה ממקום שניצא לשם בקשות לזה התיירו לפי שהוא מענה וחלש ועוד שירא לעמד וחידי במדבר משתחשך: מאימתי מטמא בגדים דכתיב והמשלח את השעיר וכבס בגדיו (ויקרא טז): גמ' חמש סבות ונעברה מילין וכל אחד מלגוה יותר ממיל או עד הספה על יד ערוב: סח לי אלעזר בני בלשון שחוק על דברי ואמר לי אם ע"י ערוב די לנו דב' סבות שיהיו בני ירושלים מליון אותו שני מילין ומספה ראשונה וצאו לקראתו ב' מילין דרי ד' מילין שאתה יכול להרחיק הספה מירושלים וספה השניה לסוף חרבעה מילין של ראשונה ויהיו מחצת בני הראשונה מערבין לצד השניה ומקצת וערכו לצד ירושלים וכן בני שניה מחצתו מערבין לצד הראשונה לצאת לקראתו ב' מילין ומחצתו מערבין לצד צוק ללנותו ב' מילין: במאן כרבי מאיר דאילו לרבי יהודה ורבי יוסי אף האחרון מגיע לצוק: לא צריך אדם לכהן לא נצרך אדם המשלח לאכל בצרך אלא מה טעם אמרו לו בן שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו להיות רעב כמי שאין לו: פיון דמצנה בשעיר לגרפו לגחוריו בדכתיב אל ארץ גזרה דבר המקוצר ויורד אי אחרת נקטרה כוליה בסלע זמנין דקדים ומלבין קדם דחיפת השעיר ומיתבא דעתה משמחת לבון החטאים ולא חכפת ליה לקים מצות השעיר לפיכך קושר באחרונה חצה בין קרניו ושיניו תליון בו ומאחר שהוא עסוק בו באחרונה לא יניח מלדחפו

והיא לא תלבין לחצאים עד שתצמר מלאכת פלה: דגמש ליה לרישה וכוף

ראשו תחת גופו כשופל לאחוריו ולא יוכל לקאות הלשון אם הלבין:

גבוה וזקוף גדאמרי' דבבא

"תשעים רים, שבועה ומחצה לכל מיל. על כל סופה וסופה אומרין לו: הרי מזון, והרי מים. ומליון אותו מסופה לסופה, חוץ מאחרון שבהן, שאינו מגיע עמו לצוק, אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו. "מה הנה עושה? חולק לשון של זהורית חציו קשור בסלע, וחציו קשור בין שני קרניו. ודחפו לאחוריו, והוא מתגלגל ויורד. ולא הנה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אברים אברים. בא וישב לו תחת סופה אחרונה עד שתחשה. ומאימתי מטמא בגדים — משיצא חוץ לחומת ירושלים, רבי שמעון אומר: משעת דחייתו לצוק. ^(א) גמ' תנו רבנן: עשר סובות, ושנים עשר מילין היו, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: תשע סובות, ועשרה מילין. רבי יוסי אומר: חמש סובות, ועשרה מילין היו. וכולן על ידי עירוב. אמר רבי יוסי: סח לי אלעזר בני: אם על ידי עירוב — יכולני לעשות אפילו שתי סובות ועשרה מילין. כמאן אלא הא דתנאי: חוץ מאחרון שבהן שלא הגיע עמו לצוק אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו, כמאן כרבי מאיר. ^(ב) על כל סופה וסופה אומרים לו: הרי מזון והרי מים. תנא: מעולם לא הוצרך אדם לכה, אלא שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו, למי שאין לו פת בסלו. מה הנה עושה — חולק לשון של זהורית. ונקטריה כוליה בסלע? פיון דמצנה בשעיר, דילמא קדים ומלבין ומיתבא דעתיה. ונקטריה כוליה בין קרניו? זמנין דגמיש ליה לרישיה, ולאו אדעתיה. ^(ג) תנו רבנן: בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח האולם מבחוץ, הלבין — היו שומחין, לא הלבין — היו עצבין ומתביישינן. התקינו שיהיו קושרין על פתח אולם מבפנים. ועדיין היו מציצין ורואין, הלבין — היו שומחין, לא הלבין — היו עצבין. התקינו שיהיו קושרין אותו חציו בסלע וחציו בין קרניו. ^(ד) אמר רבי נחום בר פפא משום רבי אלעזר הקפר: בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבפנים, וכיון שהגיע שעיר למדבר הנה מלבין, וידעו שנעשית מצותו. שנאמר: "אם יהיו חטאיכם פשינים פשלג ילבינו". לא הנה מגיע למחצית ההר. איבעיא להו: אותן אברים מה הן בהנאה? רב ושמואל. חד אמר: מותרין, וחד אמר: אסורין. מאן דאמר מותרין,

דכתיב:

אם בן לפי זה האחרונה היתה עומדת בצוק ושמא משום חלשא דמשלח דרי שלא יצטרך לחזור וילין שם: וכלן על ידי ערוב מפאן מקשים אהא דאמר בצרק מי שהוציאהו (עירובין דף נא.) כנה והו כל שוכתי שבת פרוש אלפים דתחום שבת ומעביר ד' אמות ברשות הרבים בלגו נותנין להם אלכסונו ומפר"ת דבכל צד שגלך נותנין לו אלכסון ויכול לגלך בשבת אלכסון של אלפים ובכל מקום שמצפיר בגמרא עמוד הרחב ד' על ד' לאו זקא אלא כשי שיהא רבועו כשעור אלכסון של ד' על ד' דהינו ה' טפחים ושלש חמשין וגבי פורת כפ"ק דשבת (דף ח.) דנקט רחבה ו' ולא נקט רחבה ד' כמו בכל דכתא משום דבכל דכתא דאורי במרבע לא הנה צריך למינקט אלא ד' וממילא נדענא כמו שהוא באלכסונו בן הוא בכל מקום דכל סתם פורת שגלה היא ואי הנה נקט רחבה ד' הנה משמע מכל צד פי פורת אין לה אלכסון וקשה לפי' מפאן משמע דתחום שבת מיל והינו אלפים ותו לא כמו שהוכיח רש"י מיהו יש לומר דסימנא בעלמא הוא מיל כמו בכל דכתא דנקט אלפים אף על גב דיהבי' ליה אלכסון דכי נמי הכא נקט מיל אף על גב דיהבי' ליה אלכסון מיהו קשה לפרשו דהא פאות דשבת ולפינן מערי לויס וערי לוייס אין נותנין אלא לפאות העולם כדאיתא בצרק ביצד מעבדין (עירובין דף נו.) על בן פרש רבינו שמואל דההולך ממזרח העולם למערב או מצפון לגרוע אין נותנין לו פאות דכל ההולך מקרן דרומית מערבית של עולם למזרחית צפונית נותנין לו פאות ועמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' על ד' אם העמיד רבועו לרבועו של עולם וזרק ונח על גביו חב ואם אלכסונו עומד לרבוע העולם אינו חב עד שיהא רבועו ה' טפחים וג'

חמשינן: כמאן אלא הא דתנא חוץ

מאחרון שבהן כו' תמה לי אמאי לא קאמר

כמאן אלא הא דתנן חזן מאחרון שבהם

דהא במתעיתין נמי קתני לה וליפא למימר

דגרסינן דתנן כמו יש ספרים שהנה כהן

דתנן ואמתני' קאי דאם בן אמאי מדעי לה

אפיפא מרישא הנה מצי לאוכוחי דמתני'

אתיא כרבי מאיר דקתני מירושלים עד

צוק ז' רים ז' ומצנה לכל מיל דהינו כרבי

מאיר דאמר י"ב מיל ונקאה לי דגרם

דמתניא וסיפא דהא דריתא דאתנין עלה

היא ודתר פלגתא דרבי מאיר ור' יהודה

ורבי יוסי קתני לה ועל בן מתמה גמרא

אף על גב דרבי מאיר הזכר כרישא ודתר

דכי ר' יהודה ודתר דכי רבי יוסי

לכאורה הנה משמע דמסקנא דמלתא דר'

יוסי היא להכי אגמריך לאשמועינן דאתאן

לת"ק דהינו רבי מאיר וכי האי גונא איבא

כפ"ק דסנהדרין (דף ו:) דן את הדין

אתאן לת"ק ודצרק לא יחפר (ב"ב דף

כה:) נמי אבא פי האי גונא:

עין משפט נר מצוה
א מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ז: ב מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ז: ג מו"י פה' מהל' פרה אדומה הל' ו: ד מו"י פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ז:

 עין משפט גור מצורה
--

א	מיוי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' כב:
ב	מיוי' פח' מהל' מעילה הל' ח:
ג	מיוי' פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ז:
ד	מיוי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:
ה	מיוי' פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ז:
ו	מיוי' פז' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:
ז	מיוי' פח' מהל' פרה אדומה הל' ה:
ח	מיוי' פח' מהל' מעשה הקרבנות
ט	מיוי' פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ז:

(פסחיסקדף סה): ורש"י מחקו לפי שהיה קשה לו דבכמה זוכתי במנחות הקני מעלה ומקטירה בכלי שרת ולא פריך הכי אטו בכלי שרת מקטר לה וגרס רש"י והקטירו ס"ד וכי היה יכול להקטירו מיד והלא היה לבוש עדיו בגדי לבן והקטרה הוא בגדי זהב מפחון ומשני נתנו במגס להקטירו לבשגניע ומנו ובפ' תמיד נשקט (גז"ש) מפרש הקטירו ס"ד אטו הוא גופה מקטיר ליה והא פזר קומנין דלעיל מנה אורי בהפשטה דבשרה פזר ומשני נתנו במגס להקטיר על ידי כהן ור"ת אומר דאין צריך להגיה הספרים והא דלא פריך הכי גבי מנחה בכלי שרת ס"ד שאני התם פיון דמנחה בעיא קדוש כלי אגב דמקדש בכלי שרת מעלה למזבח בכלי שרת שהיא נתונה בו להקטירה אבל הכא ובפירק תמיד נשקט פריך שפיר במגס ס"ד וכי חוכה הוא שיהיה בכלי שרת כלל והקשה ה"ר שמואל מורנו דבפירק שני דבוטה (דף טו.) דפריך הכי גבי מנחה דהתני מעלה ומקטירה בכלי שרת ומקטיר לה ומשני אימא להקטירה ומעטה אין צריך למחוק הספרים דאיכא למימר פיון דפריך לה חזא זמנא דבוטה גבי מנחה ושני לה לא חש להקשות במנחה זמנא. אחריתי אע"ג דבזבח פריך לה בתמיד נשקט (פסחים דף סה:) והדר פריך לה הכא התם בבשים והכא פרים אבל גבי מנחות שם מנחה אחת היא ולספרים דגרסין בבוטה בדרומא משלן ומקטירן בכלי שרת ומולחו ונוקנו על גבי האשים ניחא (לפר"ת) דהכי פריך מקטירו בכלי שרת ס"ד פרוש וכי כמנו שהיא בכלי שרת בלא מליחה מקטירו ומשני אימא להקטירו פרוש לאחר מליחה ולי נראה דגרסי' שפיר במגס ס"ד ופריך וכי חוכה הוא שיליכנו במגס למזבח והי נמי דבקשרקון והציא אמוריהן נוקנו במגס ולא על גבי רצפה שלא יהא חדשי שמים מוטלים כנבלה מ"מ בשמעלן למזבח וכול להעלותן בגדיי ומדקתני ליה גבי סדר יום הכפורים משמע דכן הוא הסדר ובענין אחר אין לעשות ולהכי פריך וכי חוכה הוא לעשות כן להעלותם במגס ובפירק תמיד נשקט נמי דקתני כל סדר הפסח שחיותו וקבלת זמנו והלכות וזריקתו והפשיטו והקטרות להכי מתמה מדקתני הכי גבי סדר הפסח אלמא דחוכה הוא להקטירו במגס וכן בפירק ב' דבוטה דקתני סדר מנחות פיצד אדם מביא מנחתו מתוך ביתו וכל סדר המנחה קתני עד מעלה ומקטירה בכלי שרת להכי פריך מדקתני הכי גבי סדר מנחה אלמא חוכה היא אבל בשאר זוכתי לא פריך הכי:

אטו במגס מקטיר ליה כן היה כתוב בפסכים כאן ובס"פ תמיד נשקט דכתוב במדבר ושלח את השעיר

דכתוב: "**במדבר**". ומאן דאמר אסורין, דכתוב: "**גזירה**". ומאן דאמר אסורין, האי "מדבר" מאי עביד ליה? מיבעי ליה לכדתנא: "המדברה", "המדברה", "במדבר" — לרבות נוב וגבעון, שילה, ובית עולמים. ואידה, האי "גזירה" מאי עביד ליה? מיבעי ליה לכדתנא: "גזירה" — אין גזירה אלא חתוכה. דבר אחר: אין גזירה אלא דבר המתגזר ויורד. דבר אחר: "גזירה", שמה תאמר מעשה תהו הוא, תלמוד לומר: "אני הי", אני הי גזרתי, ואין לה רשות להרהר בהן. "אמר רבא: מסתברא כמאן דאמר מותרין, לא אמרה תורה "שלח" לתקלה. תנו רבנן: "עזאזל" — שיהא עז וקשה. יכול בישוב, תלמוד לומר: "במדבר", ומנין שפצוק? תלמוד לומר: "גזירה". תניא אידה: "עזאזל" — קשה שפיהרים, וכן הוא אומר: "ואת אילי הארץ לקח". **תנא דבי רבי ישמעאל:** "עזאזל" — שמשכר על מעשה עוזא ועזאל.^(א) תנו רבנן, "את משפטי תעשו" — דברים שאולמלא (לא) נכתבו דין הוא שיכתבו, ואלו הן: עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים, וגזל, ובכרפת השם. "את חוקותי תשמרו" — דברים שהשטן משיב עליהן, ואלו הן: אכילת חזיר, ולבישת שעטנז, וחדליצת יבמה, וטהרת מצורע, ושעיר המשתלח. ושמה תאמר מעשה תוהו הם, תלמוד לומר: "אני הי", אני הי חקקתי, ואין לה רשות להרהר בהן. אימתי מטמא בגדים. תנו רבנן: המשלח מטמא בגדים, ואין השולח את המשלח מטמא בגדים.^(ב) יכול משיצא חוץ לחומת עזרה — תלמוד לומר: "המשלח". אי "המשלח", יכול עד שיגיע לצוק — תלמוד לומר: "והמשלח". הא פיצד: משיצא חוץ לחומת ירושלים, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: "עזאזל וכבס" — עד שהגיע לצוק. רבי שמעון אומר: "והמשלח את השעיר לעזאזל וכבס בגדיו", זוהו בבת ראש ומטמא בגדים.^(ג) מתני' בא לו אצל פר ושעיר הנשרפין, קרעו, והוציא את אימוריהן, נתנן במגיס והקטירן על גבי המזבח. ה"קלעו במקלעות והוציאו לבית השריפה. ומאימתי מטמאין בגדים — משיצאו חוץ לחומת העזרה. רבי שמעון אומר: משיצית האור ברוכין. גמ' "והקטירן" סלקא דעתך? אלא אימא: להקטירן על גבי מזבח. ה"קלעו במקלעות". אמר רבי יוחנן: כמין קליעה. תנא: לא היה מנתחן ניתוח בשר עולה, אלא עור על גבי בשר. מנא הני מילי? דתנא: רבי אומר: נאמר כאן עור ובשר ופרש, ונאמר להלן עור ובשר ופרש,

מה

במדבר (ויקרא טז) וקרא יתירא הוא למדש שהא הפקר במדבר: גזרה לשון חמר ואסור: המדברה המדברה במדבר שלש מקראות בענין שלח אתו לעזאזל המדברה ושלח פזר איש עתי המדברה ושלח את השעיר במדבר: חתוכה צוק חתוך בזקיפה ולא משפע כל כן: דבר המתגזר ויורד השעיר מתגזר בה איברים איברים: שמה תאמר מעשה תהו הם מה בפרה יש בשלוח זה ומה יש פזר צוק זה לאעיל: לתקלה שימצא אדם ויחנה מהם שלא ידע שהיו מן השעיר: שהא עז וקשה אל לשון קשה: ומנין שפצוק הר זקוף: גזרה חתוכה: עזא ונאזל מלאכי חבלה שירדו לארץ בימי נשמה אחות תוכל קין ונליהם נאמר ויכאו בני היאלים את בנות האדם (בראשית ו':ב') כלומר על העריות מקבר: משפטי משמע דברים המשרים והעין נותן לעשותו: חוק משמע שאינו אלא גזרת מלך כמנו וישמיה לחק (שמואל א ל) וישם אתה יוסף לחק (בראשית מז): השטן יצר הרע משיב עליהן חסוכה להטעות את ישראל ולומר שהתורה אינה חמת כי מה תועלת בכל אלו לכן נכתב בהן חוק אני ה' גזרתי עליכם: תלמוד לומר אני ה' אחקותי חאי דמעוהו סליק את חקותי תשמרו אני ה' חקקתיים גזרתיים: השולח את המשלח המלוים אותו מירושלים: ת"ל והמשלח משמע ששלחו בבר לצד המדבר: זוהו בבת ראש הקבר דחיפתו וזריקתו היא שלוחו: מתני' בא לו אצל פר וכו' חזר לו הפנא לסדרו הראשון שהוא מסדר עבודת כ"ג וקתני בא לו כהן גדול אצל פר ושעיר העומדים לשקר אחר שמסר את המשלח למי שהוא מוליכו בא לו אצלם וקדשם והציא האמורין: ונתנם במגס בקערה של כלי שרת והקטירן דכתוב (ויקרא טז) ואת חלב הסטאת וקטיר המזבחה ובמקרא פריך הא רבתי לא חזי להקטירן: קלעו במקלעות כמין קליעה חרפעה בני אדם נושאין שני מוטות שנים לפנים שנים לאחור ומהלכים מוט אצל מוט והפר והשעיר ונתנים עליהן מרסבין זה על זה וכופסין זה תחת זה כמין קליעה ושלמין הו אלא שנקרע ברכו להציא אמוריהן דתנאיה בגמרא שמוציאו שלמים: והציאו לבית השרפה חוץ לירושלים: מאימתי מטמאים בגדים העסוקין בהן דכתוב והשרף אתם וכבס בגדיי (שם): משניצאו חוץ לחומת העזרה בגמרא מפרש טעמא: גמ' ה"ג והקטירן ס"ד אלא אימא להקטירן ולא גרס במגס מקטיר להו וגרסא משבשת היא כאן ובמסכת פסחים (דף סה:) ובמסכת בוטה (דף טו.) דשפיר היה שני למתני לתנא והקטירן במגס דבמגס מעלה אותו למזבח דדכנתה תנינן טובא מעלו ומקטירו בכלי שרת (בוטה דף יד:) מעלו ומקטירו בהמניו אלא הכי קשיא ליה והקטירן ס"ד וכי עבשו הוא מקטירן

והלא עודנו בגדי לבן ונציון עליו לקרות הפקשה בבגדים הללו ואח"כ יטפל וילבש בגדי זהב לאילו ואיל העם ויטפל שניה להציא כף ומחתה ויטפל שלישית למוקפינ ואמורי חטאת הללו ותמיד של בין הערבים דקתתני בפירקין דלקמן אלא אימא להקטירן נתנו למגס להקטירן בו למזבח כשיגיע זמנו: לא היה מנתחן השורפן בנחתו בשר עולה שהוא מקשט מן העור קדם נתיח דכתוב והפשיט ונתח (ויקרא א) אלא עור על גבי בשר ואינו מפשיטו: נאמר כאן בפר ושעיר את ערתם ואת פשרם ואת פקשם: ונאמר בפר כהן משיח עור ובשר ופרש ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל פרשיו וקרוה ופרשו (ויקרא ד):

שני שעירי פרק שישי יומא

 מסורת הש"ס

א ויקרא רבה
ב ספרא אחרי מות פרשה ה א-ב
ג פסחים סד:
ד זבחים נ; ספרא אחרי מות פרשה ה ז

 תורה אור השלם
--

[ויקרא טז, כב]

[ויקרא טז, י]

[ויקרא טז, כא]

[ויקרא יח, ה]

[יחזקאל יז, יג]

[בראשית ו, ב]

[ויקרא יח, ל]

[ויקרא יח, י]

[ויקרא טז, כז]

[ויקרא טז, כח]

[ויקרא טז, כז]

[ויקרא ד, יא]

מסורת הש"ס
א ספרא וקרא דבורא דחובה פרק ה ב ב זבחים נ.
ג ספרא אחרי מות פרשה ה
ד זבחים קה:
ה סנהדרין מב; ספרא וקרא דבורא דחובה פרק ה ג-ד
ו זבחים נ; ספרא אחרי מות פרשה ה ז

תורה אור השלם
ונתח אתו לנתחיו ואת־ראשו ואת־פדיו ופרד הפהו אתם על־העצם וגו' [ויקרא א, יב]
ואת־עור הפר ואת־קל־בשרו על־ראשו ועל־כַּרְעיו וקרבו ופרשו [ויקרא ד, יא]
ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא את־דָמָם וגו' [ויקרא טו, כז]
ונשא השעיר עליו את־קל־עֹנָתָם אל־אָרֶץ עֹזָרָה ושלח את־השעיר במדבר [ויקרא טו, כב]
ואם קל־עֹדֶת יִשְׂרָאֵל יִשְׁנוּ ונַעֲלָם דָּבָר מֵעֵינֵי הַשָּׁמַיִם וְעָשָׂה וגו' [ויקרא ד, יג]
והוציא את־קל־הפר אל־מחוץ למחנה אל־מקום טהור אל־שַׂפְדֵּי הַדָּשָׁן וְשָׂרָף וגו' [ויקרא ד, יב]
והוציא את־הפר אל־מחוץ למחנה ושרף אתו כאשר שרף את וגו' [ויקרא ד, כא]
וקשט את־בגדיו וקָשַׁב בָּגָדִים אֲחֵרִים והוציא את־הדָּשָׁן אל־טַחֲוֵי לַמִּחֲנֶה וגו' [ויקרא ו, ז]
ונתתם אתה אל־אֵלֶּיָּהּ הפהו והוציא אתה אל־מחוץ למחנה וְשָׂחַט וגו' [במדבר יט, ג]
ולקח אלֶּיָּהּ הפהו מדִּמָּה בִּאֲצָבָעוֹ וְהָיָה אֶל־נֶכַח פְּנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד וגו' [במדבר יט, ד]

מה להלן וכו' כדמפרש ואלן: וקרבו ופרשו והוציא בת"כ ה"ג לט ואת עור הפר ואת כל כַּשֵּׁם שִׁפְרָשׁוֹ בַּקָּרְבּוֹ כִּךְ בָּשָׂרוֹ בַּעֲזוֹ פִּירַשׁ"י ואתפשט שרפה בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו והוציא מלמד שמוציאו שלם: ונאמר להלן ראש וכרעים ה"ג ומעלה גמר שגאמרו זה ראש וכרעים בהקטרתה שגאמר וערכו את הנתחים את הראש ואת הפדר ונאמר והקרב והכרעים: כַּשֵּׁם שִׁפְרָשׁוֹ בַּקָּרְבּוֹ וכו' שגאמר ואת עור הפר ואת כל בשרו הקיש הוצאת עור ובשר להוצאת קרבו ופרשו מה פרשו בקרבו אף בשרו בעורו ובתיב והוציא ושרף מה הוצאתו בשרו ועורו אף שרפתו כן: ת"ר נאמר כאן מחוץ למחנה וכו' הגרסא היו משפשט היא ואי אפשר להעמידה ובמסקנת זבחים ובת"כ הכי אימא ת"ר להלן אתה נותן להן ג' מחנות וכאן אתה נותן להן מחנה אחת א"כ למה נאמר אל מחוץ למחנה לומר לה כיון שיגאלו חוץ למחנה אחת מטמאין בגדים וגבי פר יום הכפורים תגאל לה בת"כ יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו וגו' וקמתמה תגא ונאמר הכי להלן בפר העדה וכהן משח אתה נותן להן לשרפתן חוץ לג' מחנות עזרה וזה הבית וירושלים בגילוי להמן וכאן אתה אומר אל מחוץ למחנה ושרפו דמשמע ששרפן חוץ למחנה שכניה מיד במחנה לניה והלא אף אלו פנימיים ואימתישיו להדדי לשרפה ולטמאת בגדים כדאמרנינו גבי פר העלם דבר ועשה לפר פאשר עשה לפר החטאת וכנוליה לדרשא ודרשנינו לפר זה פר יום הכפורים במס' זבחים (לט). ובמסקנת מנחות (כוז) מיתנינו לה ועקרה בת"כ וגבי פר יוה"כ נמי בתיב החטאת החטאת ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת מה תלמוד לומר חטאת חטאת גבי שלא למדנו שיהא מטמאין בגדים ונשרפין אבית העשן אלא אלו בלבד מנין לרבות פר משיח ופר העדה ושעירי ע"ז ת"ל חטאת חטאת חלמא כי הדדי ניהא א"כ למה נאמר כאן מחנה אחת לא נאמרה אלא על טמאת הבגדים הפתובה חסריה והשרף אתם וכבם בגזיו ולומר לה כיון שיגאלו חוץ למחנה אחת מטמאין בגדים ואף של פר כהן משיח מכאן למד שרעי לא נכתבה בו טמאת בגדים ומריבויא דחטאת חטאת אתיא כדפרשית וה"ג אמר מר להלן אתה נותן להם ג' מחנות וכו': מחוץ למחנה כדשון בהוצאת עשן המזבח והוציא את העשן אל מחוץ למחנה שאין

[ת"ל] אינו מלמד כלום דאנא ידענא דאל מחוץ למחנה מוציאין אותו דכתיב בפרים השגפרים אל שך העשן ובתיב כהו מחוץ למחנה: ורבי שמעון דאמר במתניתין אין מטמאין בגדים עד שניצת האור כדשן האי מחוץ למחנה דכתיב בפר ושעיר של יום הכפורים מאי עבד לה: נאמר כאן בפר יום הכפורים ונאמר להלן בפרה חזמה והוציא אתה אל מחוץ למחנה (שמאגר י"ט:ג'): מה כאן בפרים השגפרין חוץ לג' מחנות אף שחייבת פרה חזמה חוץ לג' מחנות: ומה להלן בפרה חזמה במזרחתה של ירושלם דכתיב כה אל נכח פני אהל מועד (שם) חלמא עומד במזרח ופניו למערב כנגד פתחו של היכל שהוא כבתל [מערכבי] ופתוח למזרח אף כאן וכו': ורשבון דמפקי ליה לקרא לטמאת בגדים ולית להו גזרה שנה: היכא שריף להו לאיזו רוח של ירושלם:

^(נ) מה להלן, על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט, אף כאן, על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט. ^(כ) והתם מנא לן? דתנניא: "וקרבו ופרשו והוציא" — מלמד שמוציאו שלם. יכול ישרפנו שלם? נאמר כאן: "ראשו וכרעיו", ונאמר להלן: ("ראש וכרעים"), מה להלן על ידי ניתוח, אף כאן על ידי ניתוח. אי מה להלן על ידי הפשט, אף כאן על ידי הפשט, תלמוד לומר: "וקרבו ופרשו". מאי תלמודא? אמר רב פפא: כַּשֵּׁם שִׁפְרָשׁוֹ בַּקָּרְבּוֹ, כִּךְ בָּשָׂרוֹ בַּעֲזוֹר. ^(כ) מאימתי מטמאין בגדים. תנו רבנן: "יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו". ^(ל) להלן אתה נותן להם שלש מחנות, וכאן אתה נותן להם מחנה אחת? אם כן למה נאמר "מחוץ למחנה", לומר לה: כיון שיצא חוץ למחנה אחת — מטמאים בגדים. ^(מ) והתם מנא לן? דתנניא: "והוציא את כל הפר" — חוץ לשלש מחנות. אתה אומר חוץ לשלש מחנות, או אינו אלא חוץ למחנה אחת? כשהוא אומר בפר העדה "אל מחוץ למחנה", שאין תלמוד לומר, ששרי כבר נאמר "ושרף אותו פאשר שרף את הפר הראשון", ומה תלמוד לומר "אל מחוץ למחנה" — ליתן לו מחנה שניה. ובשהוא אומר "מחוץ למחנה" בדשון, שאין תלמוד לומר, ששרי כבר נאמר: "אל שפך הדשון", תן לו מחנה שלישית. ורבי שמעון, האי "מחוץ למחנה" מאי עביד ליה? מיבעי ליה לכדתנניא: רבי אליעזר אומר: נאמר כאן "מחוץ למחנה" ונאמר להלן "מחוץ למחנה", מה כאן חוץ לשלש מחנות, אף להלן חוץ לשלש מחנות. ומה להלן במזרחתה של ירושלם — אף כאן במזרחתה של ירושלם. ורבנן, היכא שריף להו? כדתנניא: היכן נשרפין?

לצפונה

גופה גלוי כהקש בשלמא מזרחתה של ירושלם דגמר יום הכפורים מפרה מצי דער למגמר מפר כהן משיח לרב פפא דפרק איזיהו מקומן דאמר בתר מלמד אזלינן ומלמד חלין הוא דפרה קדשי צדח הבית היא אכל אכל היכי מלמד יום הכפורים על פרה כיון דמלמד קודש הוא וגש לומר דפר יום הכפורים ופר כהן משיח לא כהקש גמרי כהדדי אלא בגזרה שנה דעור ובשר שרש כדלעיל או כג"ש דחטאת חטאת מהדדי כדכנולה בתיב החטאת ולא כמו שפרש רש"י דהקש הוא והשתא ניחא דהנה ליה דבר הלמד בגזרה שנה חוזר ומלמד בגזרה שנה ופר העלם נמי למאן דאמר הימנו ודבר אחר האי הקש לאו כהקש גלוי אלא בגזרה שנה דחטאת

החטאת ואפילו לר' מאיר דפליג בס"פ המעריכות (גס זה שס) אההוא דרשא דחטאת ונאמר אינו צריך הכי הוא אומר לכפר כו' לאו משום גלית לה גזרה שנה אלא ה"ק אינו צריך גזרה שנה לטמאת בגדים דמקרא דלכפר נפקא אי נמי גלוי שרפה חוץ לג' מחנות מגזרה שנה דמחוץ למחנה כרבי שמעון וקשה אמאי אצטריך לרבי שמעון מחוץ למחנה מותר ללמד על פרה שלש מחנות נגמר לה מפרים השגפרים כדגמר מקלל בר"פ נגמר הדין (סנהדרין דף מב:.) וגש לומר דשמא לרבי שמעון מקלל נמי מפר יוה"כ גמר כמו פרה ועוד תמה לדיון נגמר מקלל שיהא חוץ למחנה מיום הכפורים דמטמא בגדים חוץ למחנה אחת ולא נגמר חוץ לג' מחנות משרפת פרים וגש לומר מסתברא משרפה אית לן למגמר דאידי ואידי הכשירו שם מקלל לסקולו ופרים לשרפן אכל טמאת בגדים שחון למחנה אחת אינן הכשירו אכל תמה מאי אצטריך קרא בפר' השוחט והמעלה (זבחים דף קז:.) במחנה לרבות אכלו חוץ למחנה אחת דלא תימא חוץ לג' מחנות כמו פרים השגפרים בלאו קרא נגמר מחוץ למחנה דמטמאת בגדים דזמו להדדי דתרוניהו לאו מכשירים ניקח ונראה לי דאי לא כתב במחנה הנה גמרינו משרה דאף על גב דהאי מכשיר והאי לאו מכשיר הוא מכל מקום כיון דאידי ואידי בשחיטת חוץ איורי דכתיב גבי פרה והוציא אתה אל נכח פניו וגמרינו להו מהדדי ופרה גמרינו מפרים השגפרין משרפתו ולא מטמאתו כדנשרפתו דמיא דאידי ואידי מכשיר הוא אכל לטמאתו לא דמיא בלל:

^[1] ואת־פדיו ופרד הפהו אתם על־העצם וגו' [ויקרא א, יב]

^[2] ואת־עור הפר ואת־קל־בשרו על־ראשו ועל־כַּרְעיו וקרבו ופרשו [ויקרא ד, יא]

^[3] ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא את־דָמָם וגו' [ויקרא טו, כז]

^[4] ונשא השעיר עליו את־קל־עֹנָתָם אל־אָרֶץ עֹזָרָה ושלח את־השעיר במדבר [ויקרא טו, כב]

^[5] ואם קל־עֹדֶת יִשְׂרָאֵל יִשְׁנוּ ונַעֲלָם דָּבָר מֵעֵינֵי הַשָּׁמַיִם וְעָשָׂה וגו' [ויקרא ד, יג]

^[6] והוציא את־קל־הפר אל־מחוץ למחנה אל־מקום טהור אל־שַׂפְדֵּי הַדָּשָׁן וְשָׂרָף וגו' [ויקרא ד, יב]

^[7] והוציא אתה אל־אֵלֶּיָּהּ הפהו והוציא אתה אל־מחוץ למחנה וְשָׂחַט וגו' [במדבר יט, ג]

^[8] ולקח אלֶּיָּהּ הפהו מדִּמָּה בִּאֲצָבָעוֹ וְהָיָה אֶל־נֶכַח פְּנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד וגו' [במדבר יט, ד]

סח:

	עין משפט גזר מצוה
---------------------------------------	----------------------------------

א מיי' פז' מהל' מעשה הקרבנות הל' ד':

ב מיי' פה' מהל' פרה אדומה הל' ד':

ג מיי' פה' מהל' פרה אדומה הל' ד':

ד מיי' פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ז':

ה מיי' פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ט:

ו מיי' פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' י':

ז מיי' פג' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ח:

ח מיי' פח' מהל' בית הבחירה הל' ו':

ט מיי' פי' מהל' מעשה הקרבנות הל' א':

שני שעירי פרק שישי יומא

לַצִּפוּנָה שֶׁל יְרוּשָׁלַם שָׁכַל מַעֲשֵׂה חֲטֹאת בְּצִפּוֹן: אִפִּית הֶעָשׂוּ צִרִיךְ שְׁיֻקְדִים לָשֵׁם דָּשׁוֹן הַמַּעֲבֹחַ שֶׁיֵּהא נִחְרָא חָדָם לְכֹן מִקּוּם שֶׁפֶן הֶעָשׂוּ מַפְלָל

”לַצִּפוּנָה שֶׁל יְרוּשָׁלַם, וְחוּץ לְשֵׁלֶשׁ מַחֲנוֹת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אִפִּית הֶדָשׁוֹן נִשְׂרָפִין.‏”^(א)אמר רבא: מאן תנא דפליג עליה דרבי יוסי — רבי אליעזר בן יעקב הוא. דתנא: ”אל שפה הדשן ישררה”, שיהא לשם דשן, רבי אליעזר בן יעקב אומר: שיהא מקומו משופה. אמר ליה אבוי: ודילמא במקומו משופה הוא דפליגי.‏”^(ב)תנו רבנן: ”והשוררה” — השורף מטמא בגדים ולא המציית את האור ולא המסדר את המערבה. ואי זהו השוררה? זה המסייע בשעת שריפה. יכול אף משנעשו אפר מטמאין בגדים — תלמוד לומר: ”אותם”, אותם מטמאין בגדים, ולא משנעשו אפר מטמאין בגדים. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: הפר מטמא, גיתה הפשר אינו מטמא בגדים. מאי בינייהו? איפא בינייהו דשוניה חרובא. מיתני' אמרו לו לכהן גדול: הגיע שער למדבר. ומניין היו יודעין שהגיע שער למדבר? דירכאות היו עושין ומניפין בסודרין. ויודעין שהגיע שער למדבר. אמר רבי יהודה, והלא סימן גדול היה להם: מירושלים ועד בית חדודו, שלשה מילין, הולכין מיל וחוזרין מיל, ושוהין כדי מיל ויודעין שהגיע שער למדבר. רבי ישמעאל אומר: והלא סימן אחר היה להם: לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל, וכשהגיע שער למדבר היה הלשון מלכין, שנאמר: ”אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו”. גמ' אמר אבוי: שמע מינה בית חדודו במדבר קיימא. והא קא משמע לן דקסבר רבי יהודה: כיון שהגיע שער למדבר — נעשית מצותו.

הדרן עלה שני שעירי

פֿא
לוי פֿהן גדול לקרות, אם רצה לקרות בבגדי

בויץ — קורא, ואם לאו — קורא באצטלית לבן משלו.‏ ^(א)חזן הכנסת נוטל ספר תורה, ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנו לסגן, והסגן נותנו לכהן גדול, וכהן גדול עומד ומקבל, וקורא ב"אחרי מות" ו"אה בפעשור", וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר: יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן. "ובפעשור" שבתומש הפקודים קורא על פה.‏ ⁽⁷⁾ומברה עליה שמונה ברכות: על התורה, ועל העבודה, ועל ההודאה, ועל מחילת העון, ועל המקדש בפני עצמו, ועל ישראל בפני עצמן, ועל ירושלים בפני עצמה, ועל הכהנים בפני עצמן, ועל שאר התפלה.‏ ^(ח)הרואה כהן גדול כשהוא קורא — אינו רואה פר ושעיר הנשרפין, והרואה פר ושעיר הנשרפין — אינו רואה כהן גדול כשהוא קורא. ולא מפני שאינו רשאי, אלא שהיתה דרה רחוקה, ומלאכת שניהן שוה באחת. גמ' מדקתני באצטלית לבן משלו, מפלל דקריאה לאו עבודה היא. וקתני: אם רצה לקרות בבגדי בויץ — קורא, שמעת מינה בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן! דילמא שאני קריאה דצורה עבודה היא. דאיפעיא לן: בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן, או לא ניתנו ליהנות בהן.‏ ^(ט)תא שמע: לא היו ישנים בבגדי קודש. שינה הוא דלא, הא מיכל — אכלי! דילמא שאני אכילה דצורה עבודה היא, כדתנאי: "ואכלו אותם אשר פופר בהם" — מלמד שהכהנים אוכלים ובגלים מתכפרין. שינה הוא דלא, הא הלוכי — מהלכי! בדין הוא דהלוכי נמי לא,

וסיפא

דלתנא קמא לא צריך: רבי אליעזר בן יעקב הוא דאמר לא לשמועין אלא שיהא

מקומו מדרון שיהא דשנו משתפר: ודלמא במקומו משפר, הוא דפליגי ומוקה רבי אליעזר בן יעקב שיקדים שם דשן אלא דבעי נמי מקומו משפר: השורף המתעסק בצרכי שרפתו בנוסן דכתיב אותם בגון המסנע בשעת שרפה והאי תנא אית לה

כרבי שמעון דאין מטמאין בגדים עד שצנת בהן האור: דשניה חרובא דהוי נתן, הבשר ואפר מיהו לא הוו לתנא קמא מטמאין עד שיששו אפר דאותם קרינא בה לרבי אלעזר ברבי שמעון שניה חרובא לא מטמא דלא פר מקרי: מתני' אמרו לו לכהן גדול וכו' שאינו רשאי להתחיל בפבודה אחרת עד שהגיע שער למדבר שנאמר ושלח את השעיר במדבר ואחר כך ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה: דירכאות בני חכם עומדים מירושלים לנוח בכדי שיראה זה סימנו של זה ומניפין אותם הסמוכין למדבר בסודרין וזה הסמיון לו רואה ומניף גם הוא ורואה חבירו הסמוך לירושלים דירכאות בלע"ז

רימר"יגדרש: עד בית חמולו הוא ראש המדבר ושם נתקום ושלח את השעיר במדבר: הלכין מיל בדממון לעיל (וימא

סוה) מיהירי ירושלים מליון אותו עד סבה הראשונה: גמ' נעשית מצותו ומתחיל לקרות הפקשה: פא לקרות את הפקשה דילפינן ממלואים דאמרין בפ"ה (דף ה:) מפני שאר מקרא פקשה מעפב וכו': אם רצה לקרות בבגדי בויץ שהוא לבוש שבוש שעבד בהן עבודה היום: אצטלית לבוש כמין חלוק: בית הכנסת היה סמוך לשורה בחר הביט: חזן הכנסת שמש: ראש הכנסת על פיו נחתכין צרכי הכנסת מי מפטיר מי פורם על שמוע מי עובר לפני התבה: ואך בעשור שבפרכת אמר אל הכהנים: ואומר יותר ממה שקרייתו וכו' בגמרא מפרש טעמא: שבחמש הפקודים ספר וידבר שמתחיל במנין של ישראל ופרכת פינחס באותו ספר ושם המוספין אמורין: קורא על פה טעמא מפרש בגמרא: על התורה ברכה של אחריה אשר נתן לנו וכו': ועל העבודה רצה בעמך ישראל ותמצה העבודה בדביר ביתך וכו' שאותה לבדך ביראה נעבד: ועל ההודאה מודים אנחנו לך עד הטוב לך להודות על העבודה מברך בשביל העבודה שעבד והודאה סמוכה לעבודה דכתיב וזבח תודה ויבדלנוי (תהלים נ"ב:) אחר עבודה תודה והיא הודאה: על מחילת העון מחול לעונותינו פיוס הכפורים הנה וכו' עד מלך מוחל וסולח לעונותינו וכו': על המקדש מתפלל על המקדש וחונם ברוך שגמר במקדש: ועל הכהנים מתפלל על הכהנים וחונם ברוך שגמר בזרעו של אהרן וכן על ישראל: ועל שאר התפלה מפרש בגמרא: גמ' נתנו להנות נתן ראשית להנות בהן בלא שעת עבודה: שנה הוא דלא שמא נפיח:

מסורת הש"ס

א יבחים קו.

ב ספרא אחרי מות פרשה ה ח ג משנה סוטה; סוטה מ; סוטה מא.

ד לקמן ע.; תוספתא יומא; מועד קטן כו.

ה אבות דרבי נתן

ו יבמות ז.; פסחים נט.; יבמות מ.; משנה תמיד

גליון הש"ס

מתני' קורא על פה. עיין ברבינו יונה פ"א דברכות דף ז ע"ב:

תורה אור השלם

והוציא את־ק־הפר אל־מחוץ לטחנה אל־מקום טהור אל־שפך הדשן ושפר אתו על־עצים באש על־שפך הדשן ישפר [ויקרא ד, יב]

והשרוף אתם יכבס בגדיו ורסו את־בשרו במים ואחר־כן יבוא אל־המחנה [ויקרא טז, כח]

לכ־נא ונבכה יאמר יהוה אם־יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם־נאדימו כחולע כצמר יהיו [ישעיהו א, יח]

ובעשור לחדש השביעי הזה מקרא־קדש יהיה לכם ועניתם את־נפשתיכם קל־מלאכה לא תעשו [במדבר כט, ז]

וידבר יהוה אל־משה לאמר [ויקרא כג, כו]

וידבר יהוה אל־משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני־יהוה ונסתו [ויקרא טז, א]

ואכלו אתם אשר כפר בהם למלא את־יָדָם לקדש אתם וְזָר לא־יֵאכל כִּי־קדש הם [שמות כט, ג]

סט:

עין משפט גזר מצורה

א מויו' פו"ב מהל' תפילה וברכת כהנים הל' ח:

ב מויו' פו"ב מהל' תפילה וברכת כהנים הל' יג, סמג עשין יט, טוש"ע או"ח סי' קמד סעי' א:

ג מויו' פו"ב מהל' תפילה וברכת כהנים הל' ח:

ד מויו' פו"ב מהל' תפילה וברכת כהנים הל' יג, סמג עשין יט, טוש"ע או"ח סי' קמד סעי' א:

אין ו**שיבָה** פֿעזנר פֿרשטן לעיל פֿערק שני (יומא דף כה). גפי זקן יושב פֿעקעכע: וַעַד כָּמָה הוּא מְדַלָּג בְּכָדִי שְׂלֵא יִפְסִיק הִתְרַגְּמָן לֹא עָשִׂי לְשִׁנּוּי דְּאִתְנַרְכָּה חֲאִי מִשּׁוּם דְּקַחְצֵי אִין מַדְלִינן פֿתוּקֵה דְּזֵר קֹא מִפְּרָשׁ וְעַד כָּמָה מִתָּר לְדַלֵּג פֿתוּקֵה פֿכְדִי שְׁלֹא יִפְסִיק הִתְרַגְּמָן וְהָא דְּאִסְרוּ פֿרישָׁא פֿכְדִי שְׁפִסִּיק הִתְרַגְּמָן וי"ל דְּאִין דְּבִי גַמִּי דְּהִנֵּה מְצִי לְשִׁנּוּי דְּבִי אֶלֶא אֲפִי מִתְּרֵן לֹא הִיאָמַת פֿאַן פֿעגֶנן אַחַד פֿאַן פֿשְׁנִי עֲנִינִין פֿתְעָנִיא וכו':

אין ושיבָה פֿעזנר דעתיב לעמוד לשַׁרְת (דברים י"ח:ז') העמדים פֿס לפני ה' (פס) ולא מצנינו פֿה ושיבָה: אֶלֶא לְמַלְכִּי בֵּית דָּוִד שְׁאַמֵּר ויבא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיָּשָׁב וגו' פֿשאַמֵר לֹו גִמְן הַעֲבִיא אֶתְהָ לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת פֿי וימלאו וְמִן: וגו': ויבְרַךְ אֶתְרָא וגו' פֿההוּא עֲנִינָא דְוִוְקָרָא לְפָנֵי דְּרַחוּב פֿתִּיב בְּרוּךְ ה' אֱלֹהִים וגו' פֿן תִּקְנֹו אֲזֹתוֹ הַיּוֹם לְוִמֵר פֿמַחְדָּשׁ פֿסוּף כָּל בִּרְכָּה וּבִרְכָּה פֿקֻלְמַרְיִנן פֿמַסְבַּת תַּעֲנִית (יג.): פֿגבולִינן כָּל חוּץ לַעֲזָרָה קָרִי גבולִינן: לְקַבּוּלֵי אֶתְרָא שְׁכִיף אֲזֹתוֹ וְקַבְּבַל פֿשְׁר: פֿיא פֿיא לָשׁוֹן אַתְּנָא וְהַבִּלְגָּא: הֵאִי דְאֶתְרָכֶּה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ מִפְּהָסִין רַחֲמִים שְׁימַסֵּר פֿקֻדָּם יַעַר הִרַע שֶׁל עֲבוּדַת כּוֹכְבִּים: פֿתְקָא פֿתְקַב: אַמַּת כּלוּמֵר מַסְפִּים אִנִּי עַמְכֶּם: אִמֵּר לְהֹו גִבִּיא זְכָרְהָ פֿן עֲלוּ: פֿינִינָא שְׁעַר: פֿדוּקָא זְאֵבְרָא פֿסוּר שֶׁל עוֹשֶׁתֶת: זֹאת הִרְשָׁעָה וַיִּשְׁלַךְ אֶתְהָ אֶל תוֹךְ הָאִיפָה (וויפּו) אֶת אֶבֶן הָעֹשֶׁתֶת אֶל פֿיָּה: שְׂאֵב קֹלָא וְכֵּסֶם הָקוּל לְתוֹךְ הָעוֹשֶׁתֶת וְאִינוּ יוֹצֵא מִמֶּנּוּ: קֹלָא עֲלִמָא וְכֵלָה הַעוֹלָם שְׁלֹא תֵּהֵא פֿרִיָּה וּרְכִיבָּה: פֿינִינָא פֿת ויומא פֿיצָה הַעוֹלָה פֿו פֿזִיִּם לִפִּי שְׁפִסָּק חַמּוּם מִן הַמַּעֲשִׂים וַאֲפִילוּ אֲזֹתוֹ שְׁעָרָה הִתְרַגְּלַת פֿכֵר אִין מִתְּפַשְׁלִין פֿמַעֲשִׂי: שְׁהֹא אִמַּתִּי מַסְפִּים עַל הָאָמַת וְשׁוּא אֶת הַשְּׁקֵר: לְפִלְגָא שְׁהֹא שׁוֹלֵט פֿאָדָם לְזַמֵּן לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא לְאֶחָדֶת: פֿחֲלִינְהוּ סוּמֹו אֶת עֵינָיו ע"י כּחוּל: הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים: עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים מְקַדְרִים פֿהִיכְלוּ פֿרָאָה פֿרִי גִבּוֹדְהֶנְעַר וְכִסְוִין לְהִכָּל וּמִרְעִים פֿו פֿכָּל רַחֲמֶם: לֹא אִמֵּר נוֹרָא פֿערֶשֶׁת הָאֵה תִּקְמָאֵל פֿתִּיב עָשִׂה חֶסֶד לְאִלָּנִים וּמַשְׁלֵם עוֹן אֲבוֹת אֶל חוּק פֿניקָם אֶתְרִיפָּם הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַגִּבּוֹר ה' צִבְאוֹת שְׁמוֹ (וְקִמְנָהוּ ל"ב:י"ח): עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים מִתְּפַשְׁפֻּדִּים פֿכְּדִין זֶה פֿעֲשִׂים פֿנָה: זִנְיָאֵל לֹא אִמֵּר גִּבּוֹר פֿתְפַלְתּוּ פֿסְפֵּרִי (זִנְיָאֵל ט). זֹו הִיא גִבּוֹרְתּוֹ פֿכּוֹפֵשׁ יַעֲרֹו כָּל הַפָּנִים הֵלְלוּ שְׁמַתְעַבְדּוּ פֿהוּ וּמִאֲרִיךְ אֲפֹו עַל כָּל הַגִּזְרוֹת פֿגִּזְרוּרִים עַל פֿגִּינֹ: וְאִלוּ הֵן נוֹרְאוֹתָיו שְׁאֵלְמֵנָא מוֹרְאֹו וכו' מִן יוֹם דְּחִקְרָן אֶתְהָ לְמַד נוֹרְאוֹתָיו שְׁכָּל הָאָמַת וַאֲסַפּוּ לְהַשְׁמִיזֵם וְתַקּוּמוֹ מִסָּו: וְכַעֲנֹן וְקִמְנָה וְזִנְיָאֵל: שְׁהֹא אִמַּתִּי מַסְפִּים עַל הָאָמַת וְשׁוּא אֶת הַשְּׁקֵר: פֿאַן פֿכְדִי שְׁפִסִּיק הִתְרַגְּמָן הֵא דְקַחְצֵי אִין מַדְלִינן פֿערֶשֶׁת דְּרַחוּקָה מִנָּה שְׁקֻדָּם שְׁגוֹלָל פֿכֵּר תּוֹכָה עַד מְקוּם דְּעִלּוּג וְפִסִּיק הִתְרַגְּמָן הִתְמַרְגָּם פֿסוּן שְׁקָרָא הַקּוֹרָא וְיִמְצִאוּ צַבּוֹר וַיִּשְׁכְּוּן וּמַעֲשִׂין אִין זֶה פֿכּוֹד צַבּוֹר אֶבֶן אֶךְ פֿעַשְׁזֹר כּמוֹכָה הִיא לְאֶחָרִי מוֹת וְיִכּוֹל לְגַלֵּל פֿס דָּאָם שְׁפִסִּיק הִתְרַגְּמָן: פֿעגֶנן אַחַד פֿגִּזוֹן דְּהֵא שְׁפִטִי הַפֿרֶשִׁיּוֹת מַזְכְּרוֹת פֿעגֶנן יוה"כ מַדְלִינן וּבְכָדִי שְׁלֹא יִפְסִיק הִתְרַגְּמָן וְהָא דְקַחְצֵי זְאִפִּילוּ פֿכְדִי שְׁלֹא יִפְסִיק גַּמִּי לֹא יִדְלַג פֿשְׁנִי עֲנִינִים לְפִי שְׁדָּכְרִי תּוֹכָה הִיא חֲזָקוֹת וְעוֹנָשִׁין וּמַצִּית וְצִרִין שְׁוַפְסוּ פֿלֵב הַשׁוּמְעִין וּפֿשְׁאָדָם יוֹצֵא מִשִּׁיטָה לְשִׁיטָה אַחֲרַת אִינוּ נִיחַ לְהַתְּעוֹן: וְהַעֲנִיא פֿינִיחִנָא:

בא לו פרק שביעי יומא

אין ושיבָה פֿעזנר דעתיב לעמוד לשַׁרְת (דברים י"ח:ז') העמדים פֿס לפני ה' (פס) ולא מצנינו פֿה ושיבָה: אֶלֶא לְמַלְכִּי בֵּית דָּוִד שְׁאַמֵּר ויבא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיָּשָׁב וגו' פֿשאַמֵר לֹו גִמְן הַעֲבִיא אֶתְהָ לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת פֿי וימלאו וְמִן: וגו': ויבְרַךְ אֶתְרָא וגו' פֿההוּא עֲנִינָא דְוִוְקָרָא לְפָנֵי דְּרַחוּב פֿתִּיב בְּרוּךְ ה' אֱלֹהִים וגו' פֿן תִּקְנֹו אֲזֹתוֹ הַיּוֹם לְוִמֵר פֿמַחְדָּשׁ פֿסוּף כָּל בִּרְכָּה וּבִרְכָּה פֿקֻלְמַרְיִנן פֿמַסְבַּת תַּעֲנִית (יג.): פֿגבולִינן כָּל חוּץ לַעֲזָרָה קָרִי גבולִינן: לְקַבּוּלֵי אֶתְרָא שְׁכִיף אֲזֹתוֹ וְקַבְּבַל פֿשְׁר: פֿיא פֿיא לָשׁוֹן אַתְּנָא וְהַבִּלְגָּא: הֵאִי דְאֶתְרָכֶה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ מִפְּהָסִין רַחֲמִים שְׁימַסֵּר פֿקֻדָּם יַעַר הִרַע שֶׁל עֲבוּדַת כּוֹכְבִּים: פֿתְקָא פֿתְקַב: אַמַּת כּלוּמֵר מַסְפִּים אִנִּי עַמְכֶּם: אִמֵּר לְהֹו גִבִּיא זְכָרְהָ פֿן עֲלוּ: פֿינִינָא שְׁעַר: פֿדוּקָא זְאֵבְרָא פֿסוּר שֶׁל עוֹשֶׁתֶת: זֹאת הִרְשָׁעָה וַיִּשְׁלַךְ אֶתְהָ אֶל תוֹךְ הָאִיפָה (וויפּו) אֶת אֶבֶן הָעֹשֶׁתֶת אֶל פֿיָּה: שְׂאֵב קֹלָא וְכֵּסֶם הָקוּל לְתוֹךְ הָעוֹשֶׁתֶת וְאִינוּ יוֹצֵא מִמֶּנּוּ: קֹלָא עֲלִמָא וְכֵלָה הַעוֹלָם שְׁלֹא תֵּהֵא פֿרִיָּה וּרְכִיבָּה: פֿינִינָא פֿת ויומא פֿיצָה הַעוֹלָה פֿו פֿזִיִּם לִפִּי שְׁפִסָּק חַמּוּם מִן הַמַּעֲשִׂים וַאֲפִילוּ אֲזֹתוֹ שְׁעָרָה הִתְרַגְּלַת פֿכֵּר אִין מִתְּפַשְׁלִין פֿמַעֲשִׂי: שְׁהֹא אִמַּתִּי מַסְפִּים עַל הָאָמַת וְשׁוּא אֶת הַשְּׁקֵר: לְפִלְגָא שְׁהֹא שׁוֹלֵט פֿאָדָם לְזַמֵּן לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא לְאֶחָדֶת: פֿחֲלִינְהוּ סוּמֹו אֶת עֵינָיו ע"י כּחוּל: הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר הַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים: עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים מְקַדְרִים פֿהִיכְלוּ פֿרָאָה פֿרִי גִבּוֹדְהֶנְעַר וְכִסְוִין לְהִכָּל וּמִרְעִים פֿו פֿכָּל רַחֲמֶם: לֹא אִמֵּר נוֹרָא פֿערֶשֶׁת הָאֵה תִּקְמָאֵל פֿתִּיב עָשִׂה חֶסֶד לְאִלָּנִים וּמַשְׁלֵם עוֹן אֲבוֹת אֶל חוּק פֿניקָם אֶתְרִיפָּם הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַגִּבּוֹר ה' צִבְאוֹת שְׁמוֹ (וְקִמְנָהוּ ל"ב:י"ח): עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים מִתְּפַשְׁפֻּדִּים פֿכְּדִין זֶה פֿעֲשִׂים פֿנָה: זִנְיָאֵל לֹא אִמֵּר גִּבּוֹר פֿתְפַלְתּוּ פֿסְפֵּרִי (זִנְיָאֵל ט). זֹו הִיא גִבּוֹרְתּוֹ פֿכּוֹפֵשׁ יַעֲרֹו כָּל הַפָּנִים הֵלְלוּ שְׁמַתְעַבְדּוּ פֿהוּ וּמִאֲרִיךְ אֲפֹו עַל כָּל הַגִּזְרוֹת פֿגִּזְרוּרִים עַל פֿגִּינֹ: וְאִלוּ הֵן נוֹרְאוֹתָיו שְׁאֵלְמֵנָא מוֹרְאֹו וכו' מִן יוֹם דְּחִקְרָן אֶתְהָ לְמַד נוֹרְאוֹתָיו שְׁכָּל הָאָמַת וַאֲסַפּוּ לְהַשְׁמִיזֵם וְתַקּוּמוֹ מִסָּו: וְכַעֲנֹן וְקִמְנָה וְזִנְיָאֵל: שְׁהֹא אִמַּתִּי מַסְפִּים עַל הָאָמַת וְשׁוּא אֶת הַשְּׁקֵר: פֿאַן פֿכְדִי שְׁפִסִּיק הִתְרַגְּמָן הֵא דְקַחְצֵי אִין מַדְלִינן פֿערֶשֶׁת דְּרַחוּקָה מִנָּה שְׁקֻדָּם שְׁגוֹלָל פֿכֵּר תּוֹכָה עַד מְקוּם דְּעִלּוּג וְפִסִּיק הִתְרַגְּמָן הִתְמַרְגָּם פֿסוּן שְׁקָרָא הַקּוֹרָא וְיִמְצִאוּ צַבּוֹר וַיִּשְׁכְּוּן וּמַעֲשִׂין אִין זֶה פֿכּוֹד צַבּוֹר אֶבֶן אֶךְ פֿעַשְׁזֹר כּמוֹכָה הִיא לְאֶחָרִי מוֹת וְיִכּוֹל לְגַלֵּל פֿס דָּאָם שְׁפִסִּיק הִתְרַגְּמָן: פֿעגֶנן אַחַד פֿגִּזוֹן דְּהֵא שְׁפִטִי הַפֿרֶשִׁיּוֹת מַזְכְּרוֹת פֿעגֶנן יוה"כ מַדְלִינן וּבְכָדִי שְׁלֹא יִפְסִיק הִתְרַגְּמָן וְהָא דְקַחְצֵי זְאִפִּילוּ פֿכְדִי שְׁלֹא יִפְסִיק גַּמִּי לֹא יִדְלַג פֿשְׁנִי עֲנִינִים לְפִי שְׁדָּכְרִי תּוֹכָה הִיא חֲזָקוֹת וְעוֹנָשִׁין וּמַצִּית וְצִרִין שְׁוַפְסוּ פֿלֵב הַשׁוּמְעִין וּפֿשְׁאָדָם יוֹצֵא מִשִּׁיטָה לְשִׁיטָה אַחֲרַת אִינוּ נִיחַ לְהַתְּעוֹן: וְהַעֲנִיא פֿינִיחִנָא:

ובכלכד

מסורת הש"ס

א אוצר מדרשים ל"ב מדות באגדה
ב סוטה מ;; תוספתא סוטה ג מסכת סופרים
ד סנהדרין סד.
ה שבת נה.
ו סנהדרין סד.
ז סוטה מא.
ח מגילה כד; משנה מגילה ט תוספתא מגילה

גליון הש"ס

שם לעולם תחת ראשיהן.
על באר שבע סוף הוריות ד"ה דמניה כליו:

תורה אור השלם

ויבא המלך דוד וישב לפני יתנה ויאמר מייאני יתנה וגו' [דברי הימים א יז, טז]

ויקראבו לפניי הרחוב אשר לפני שער־הפנים מן־האור עד־מחצית היום וגו' [נחמיה ח, ג]

ויברך עזרא את־יתנה האלהים הגדול וישעו כל־העם אמן אמן במעל וגו' [נחמיה ח, ו]

ברוך יתנה אלהי ישראל מן־העולם ועד העולם ויאמרו כל־העם וגו' [דברי הימים א טז, לז] ויעמד עזרא הספר על־מגדל־עץ אשר עשוי לדבר וישמד אצלו וגו' [נחמיה ח, ז]

והקם על־מצלה הקולם ישוע ובני קדמיאל שבגה בני שרגיה וגו' [נחמיה ט, ז]

ויאמר זאת הרשעה וישלך אתה אל־תוֹךְ הַאיִפֹּה וישלך את־אבן וגו' [זכריה ה, ח]

ועתה אלהינו האל הגדול הגבור והנורא שומר הבְּרִית וְהַחֲסֵד וגו' [נחמיה ט, כב]

כי יתנה אלהיכם הוא אֱלֹהֵי דְבָרִים י, יז]

ואתפלה ליתנה אלהי ואתודה ואמרה אָנָּה אֱדֹנִי האל הגדול וגו' [זניאל ט, ז]

עשה חֶסֶד לְאִלָּנִים וּמַשְׁלֵם עוֹן אָבוֹת אֱל־חֵיק בְּנִיָּהם אֲחִיָּיִקם וגו' [ירמיהו לב, יח]

וידבר יתנה אֱל־מִשָּׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶחָדן בְּקִרְבָּתָם וגו' [ויקרא טז, א]

וידבר יתנה אֱל־מִשָּׁה לֹאמֹר [ויקרא כג, כז]

מסורת הש"ס
א מגילה כט: ב משנה יומא; לעיל סח:: תוספתא יומא
ג לעיל לא:: משנה יומא; לעיל לד:
ד תוספתא יומא; ספרא אחרי מות פרק ו ה ה סוטה מא. ו תוספתא מגילה
גליון הש"ס
גמרא מפני כבוד צבור. (שבת דף קלג) ומגילה [כ"ג ע"א] כד ע"ב וגיטין דף ס ע"א וסוטה דף לט ע"ב:
תורה אור השלם
[במדבר כט, ז] [משלי יז, כח] [במדבר כט] [ויקרא טז] [במדבר כח, כג]

מסוף הספר לתחלתו למפרע: וכל כּך למה למה צריך לומר יותר ממה שְׁקִרִיתוּ לַעֲיֹבֵס כְּתוּב בָּאֵן: שְׁלֹא לְהוֹצִיא לַעֲזֹ על סֵפֶר תּוֹרָה בְּשִׁרְיוֹאִין אוֹתוֹ, קוֹרֵא פֶּקֶדָה שְׁלִישִׁית עַל פֶּה ^{אב}**וּבְלִבָּד שְׁלֹא יִדְלַג מִסּוּף הַסֵּפֶר לְתַחֲלָתוֹ** אִין וּבְלִבָּד שְׁלֹא יִדְלַג מִסּוּף הַסֵּפֶר לְתַחֲלָתוֹ. וְגוֹלָל סֵפֶר תּוֹרָה וכו'. וְכַל כֹּךְ לָמָּה — כִּדִּי שְׁלֹא לְהוֹצִיא לַעֲזֹ עַל סֵפֶר תּוֹרָה. "וּבַעֲשׂוֹר" שֶׁל חוֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים קוֹרֵא עַל פֶּה. אַמָּאי? נִגְלוֹל וְנִיקְרִי! אָמַר רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר רַב שִׁשְׁת: לְפִי שְׂאִין גּוֹלְלִין סֵפֶר תּוֹרָה בְּצִיבוּר, מִפְּנֵי כְּבוֹד צִיבוּר. 'וְנִינִיתִי אַחֲרִינָא וְנִקְרִי! רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה אָמַר: מִשּׁוּם בְּגָמּוֹ שֶׁל רֹאשׁוֹן. וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: מִשּׁוּם בִּרְכָּה שְׂאִינָה צְרִיכָה. ^(א)וּמִי חִיִּישִׁינוּ לַפְּגָמָא? וְהָאֹמַר רַבִּי יִצְחָק נִפְחָא: רֹאשׁ חוֹדֶשׁ טַבַּת שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשִׁבְתַּת מְבִיאִין שְׁלֹשׁ תּוֹרוֹת וְקוֹרִין אַחַת בַּעֲנִינּוּ שֶׁל יוֹם, וְאַחַת שֶׁל רֹאשׁ חוֹדֶשׁ, וְאַחַת שֶׁל חֲנוּכָּה. תִּלְתָּא גְבַרִי בַּתְלָתָא סִפְרֵי — לֵיכָא בְּגָמָא, חַד גְּבָרָא בַּתְרֵי סִפְרֵי — אֵיכָא בְּגָמָא. ^(ב)וּמִכְרָה עֲלֶיהָ שְׁמוֹנָה בָּרוּכוֹת. תָּנוּ רַבָּנִי: עַל הַתּוֹרָה — כְּדֵרָה שְׁמִבְּרָכִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, עַל הָעֲבוּדָה, וְעַל הַהוֹדָאָה, וְעַל מַחִילַת הָעוֹן כַּתִּיקָנָה. וְעַל הַמְּקוֹדֶשׁ בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ, וְעַל הַכְּהֻנִּים בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ, וְעַל יִשְׂרָאֵל בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ, וְעַל שְׂאֵר תַּפְּלָה. תָּנוּ רַבָּנִי: וּשְׂאֵר הַתַּפְּלָה "רִנָּה תַּחֲיִנָּה בַּקֹּשָׁה מִלְּפָנֶיהָ עַל עַמָּה יִשְׂרָאֵל שְׂצָרִיכִין לְהוֹשֻׁעַ" וְחוּתָם בְּשׁוֹמֵעַ תַּפְּלָה. וְאַחַר כֵּה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבִיא סֵפֶר תּוֹרָה מִבֵּיתוֹ, וְקוֹרֵא בּוֹ כִּדִּי לְהִרְאוֹת חֲזוּתוֹ לְרַבִּים. הַרּוּאָה כֵּהֵן גְּדוֹל בּוֹי לֹא מִפְּנֵי שְׂאִינוֹ רִשְׁאִי. בְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתִימָא כְּדִרִישׁ לְקִישׁ. דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: אִין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצּוֹת. וּמֵאִי מִצְוָה — "בִּרְבַּב עִם הַדֶּרֶת מְלָה", קָא מִשְׁמַע לָן. ^(א)מִתְנִי אִם בְּכַגְדִּי בּוּץ קוֹרֵא, קוֹדֶשׁ יְדִיו וְרַגְלָיו. פֶּשֶׁט, יָרֵד וְטָבַל, עֲלָה וְנִסְתַּפַּג, וְהִבִּיאוּ לוֹ בְּגָדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקוֹדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו, ^(ב)וְיִצָּא וְעָשָׂה אֶת אֵילּוֹ וְאֶת אֵיל הָעָם וְאֶת שִׁבְעַת כֹּבָשִׁים תְּמִימִים בְּנֵי שָׁנָה, דְּבַרֵּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁח הָיו קָרְבִּין. וּפַר הָעוֹלָה וְשֹׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ — הָיו קָרְבִּין עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים. קוֹדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו וּפֶשֶׁט, וְיָרֵד וְטָבַל וְעֲלָה וְנִסְתַּפַּג. 'הִבִּיאוּ לוֹ בְּגָדֵי לָבָן וְלָבַשׁ, וְקוֹדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו. נִכְנָס לְהוֹצִיא אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַמַּחֲתָה. קוֹדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו וּפֶשֶׁט, וְיָרֵד וְטָבַל עֲלָה וְנִסְתַּפַּג. 'הִבִּיאוּ לוֹ בְּגָדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקוֹדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו, וְנִכְנָס לְהַקְטִיר קְטוֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים, וּלְהָטִיב אֶת הַנְּרוֹת, וְקוֹדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו וּפֶשֶׁט, וְיָרֵד וְטָבַל עֲלָה וְנִסְתַּפַּג. 'הִבִּיאוּ לוֹ בְּגָדֵי עֲצָמוֹ וְלָבַשׁ, וּמַלּוּין אוֹתוֹ עַד בֵּיתוֹ. וַיּוֹם טוֹב הָיָה עוֹשָׂה לְאוֹהֲבָיו בְּשִׁעָה שְׂיִצָּא בְּשָׁלוֹם מִן הַקּוֹדֶשׁ. ^(ג)גָּמִי אֵיבָעִיא לְהוּ: הֵיכִי קָאָמַר, עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁח הָיו קָרְבִּין, וּפַר הָעוֹלָה וְשֹׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים, אוּ דִילְמָא הֵכִי קָאָמַר: עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁח הָיו קָרְבִּין, וּפַר הָעוֹלָה בַּהֲדִייהוּ, וְשֹׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים. וְתוֹ: פַּר הָעוֹלָה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּשִׁירִיָּה, אֵימַת עֶבֶיד לִיהָ? וְתוֹ: בֵּין לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּין לְרַבִּי עֲקִיבָא, אֵימּוּרֵי חֲטָאת אֵימַת עֶבֶיד לְהוּ? ^(ד)אָמַר רָבָא: לֹא מִשְׁכַּחַת לַה מִתְּשַׁנְתָּא, אֱלֹא אוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דִּתְנָא בְּדָבִי שְׁמוּאֵל, אוּ לְרַבִּי עֲקִיבָא בְּדַתוֹסְפָתָא. דִּתְנָא דְּבִי שְׁמוּאֵל: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: יִצָּא וְעָשָׂה אֵילּוֹ וְאֵיל הָעָם וְאֵימּוּרֵי חֲטָאת, אָכַל פַּר הָעוֹלָה וְשִׁבְעַת כֹּבָשִׁים וְשֹׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ — עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים. 'רַבִּי עֲקִיבָא דִּתוֹסְפָתָא מֵאִי הִיא? דִּתְנָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: פַּר הָעוֹלָה וְשִׁבְעַת כֹּבָשִׁים עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁח הָיו קָרְבִּין, שְׁנָאָמַר: "מְלִבָּד עוֹלַת הַבֶּקָר אֲשֶׁר לְעוֹלַת הַתְּמִיד", וְאַחַר כֵּה עֲבוּדַת הַיּוֹם.

וּבְלִבָּד שְׁלֹא יִדְלַג מִסּוּף הַסֵּפֶר לְתַחֲלָתוֹ אִין וּבְלִבָּד שְׁלֹא יִדְלַג מִסּוּף הַסֵּפֶר לְתַחֲלָתוֹ. וְגוֹלָל סֵפֶר תּוֹרָה וכו'. וְכַל כֹּךְ לָמָּה — כִּדִּי שְׁלֹא לְהוֹצִיא לַעֲזֹ עַל סֵפֶר תּוֹרָה. "וּבַעֲשׂוֹר" שֶׁל חוֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים קוֹרֵא עַל פֶּה. אַמָּאי? נִגְלוֹל וְנִיקְרִי! אָמַר רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר רַב שִׁשְׁת: לְפִי שְׂאִין גּוֹלְלִין סֵפֶר תּוֹרָה בְּצִיבוּר, מִפְּנֵי כְּבוֹד צִיבוּר. 'וְנִינִיתִי אַחֲרִינָא וְנִקְרִי! רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה אָמַר: מִשּׁוּם בְּגָמּוֹ שֶׁל רֹאשׁוֹן. וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: מִשּׁוּם בִּרְכָּה שְׂאִינָה צְרִיכָה. ^(א)וּמִי חִיִּישִׁינוּ לַפְּגָמָא? וְהָאֹמַר רַבִּי יִצְחָק נִפְחָא: רֹאשׁ חוֹדֶשׁ טַבַּת שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּשִׁבְתַּת מְבִיאִין שְׁלֹשׁ תּוֹרוֹת וְקוֹרִין אַחַת בַּעֲנִינּוּ שֶׁל יוֹם, וְאַחַת שֶׁל רֹאשׁ חוֹדֶשׁ, וְאַחַת שֶׁל חֲנוּכָּה. תִּלְתָּא גְבַרִי בַּתְלָתָא סִפְרֵי — לֵיכָא בְּגָמָא, חַד גְּבָרָא בַּתְרֵי סִפְרֵי — אֵיכָא בְּגָמָא. ^(ב)וּמִכְרָה עֲלֶיהָ שְׁמוֹנָה בָּרוּכוֹת. תָּנוּ רַבָּנִי: עַל הַתּוֹרָה — כְּדֵרָה שְׁמִבְּרָכִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, עַל הָעֲבוּדָה, וְעַל הַהוֹדָאָה, וְעַל מַחִילַת הָעוֹן כַּתִּיקָנָה. וְעַל הַמְּקוֹדֶשׁ בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ, וְעַל הַכְּהֻנִּים בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ, וְעַל יִשְׂרָאֵל בַּפְּנֵי עֲצָמוֹ, וְעַל שְׂאֵר תַּפְּלָה. תָּנוּ רַבָּנִי: וּשְׂאֵר הַתַּפְּלָה "רִנָּה תַּחֲיִנָּה בַּקֹּשָׁה מִלְּפָנֶיהָ עַל עַמָּה יִשְׂרָאֵל שְׂצָרִיכִין לְהוֹשֻׁעַ" וְחוּתָם בְּשׁוֹמֵעַ תַּפְּלָה. וְאַחַר כֵּה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבִיא סֵפֶר תּוֹרָה מִבֵּיתוֹ, וְקוֹרֵא בּוֹ כִּדִּי לְהִרְאוֹת חֲזוּתוֹ לְרַבִּים. הַרּוּאָה כֵּהֵן גְּדוֹל בּוֹי לֹא מִפְּנֵי שְׂאִינוֹ רִשְׁאִי. בְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתִימָא כְּדִרִישׁ לְקִישׁ. דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: אִין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצּוֹת. וּמֵאִי מִצְוָה — "בִּרְבַּב עִם הַדֶּרֶת מְלָה", קָא מִשְׁמַע לָן. ^(א)מִתְנִי אִם בְּכַגְדִּי בּוּץ קוֹרֵא, קוֹדֶשׁ יְדִיו וְרַגְלָיו. פֶּשֶׁט, יָרֵד וְטָבַל, עֲלָה וְנִסְתַּפַּג, וְהִבִּיאוּ לוֹ בְּגָדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקוֹדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו, ^(ב)וְיִצָּא וְעָשָׂה אֶת אֵילּוֹ וְאֶת אֵיל הָעָם וְאֶת שִׁבְעַת כֹּבָשִׁים תְּמִימִים בְּנֵי שָׁנָה, דְּבַרֵּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁח הָיו קָרְבִּין. וּפַר הָעוֹלָה וְשֹׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ — הָיו קָרְבִּין עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים. קוֹדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו וּפֶשֶׁט, וְיָרֵד וְטָבַל וְעֲלָה וְנִסְתַּפַּג. 'הִבִּיאוּ לוֹ בְּגָדֵי לָבָן וְלָבַשׁ, וְקוֹדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו. נִכְנָס לְהוֹצִיא אֶת הַכֹּהֵן וְאֶת הַמַּחֲתָה. קוֹדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו וּפֶשֶׁט, וְיָרֵד וְטָבַל עֲלָה וְנִסְתַּפַּג. 'הִבִּיאוּ לוֹ בְּגָדֵי זָהָב וְלָבַשׁ, וְקוֹדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו, וְנִכְנָס לְהַקְטִיר קְטוֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים, וּלְהָטִיב אֶת הַנְּרוֹת, וְקוֹדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו וּפֶשֶׁט, וְיָרֵד וְטָבַל עֲלָה וְנִסְתַּפַּג. 'הִבִּיאוּ לוֹ בְּגָדֵי עֲצָמוֹ וְלָבַשׁ, וּמַלּוּין אוֹתוֹ עַד בֵּיתוֹ. וַיּוֹם טוֹב הָיָה עוֹשָׂה לְאוֹהֲבָיו בְּשִׁעָה שְׂיִצָּא בְּשָׁלוֹם מִן הַקּוֹדֶשׁ. ^(ג)גָּמִי אֵיבָעִיא לְהוּ: הֵיכִי קָאָמַר, עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁח הָיו קָרְבִּין, וּפַר הָעוֹלָה וְשֹׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים, אוּ דִילְמָא הֵכִי קָאָמַר: עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁח הָיו קָרְבִּין, וּפַר הָעוֹלָה בַּהֲדִייהוּ, וְשֹׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים. וְתוֹ: פַּר הָעוֹלָה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּשִׁירִיָּה, אֵימַת עֶבֶיד לִיהָ? וְתוֹ: בֵּין לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּין לְרַבִּי עֲקִיבָא, אֵימּוּרֵי חֲטָאת אֵימַת עֶבֶיד לְהוּ? ^(ד)אָמַר רָבָא: לֹא מִשְׁכַּחַת לַה מִתְּשַׁנְתָּא, אֱלֹא אוּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דִּתְנָא בְּדָבִי שְׁמוּאֵל, אוּ לְרַבִּי עֲקִיבָא בְּדַתוֹסְפָתָא. דִּתְנָא דְּבִי שְׁמוּאֵל: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: יִצָּא וְעָשָׂה אֵילּוֹ וְאֵיל הָעָם וְאֵימּוּרֵי חֲטָאת, אָכַל פַּר הָעוֹלָה וְשִׁבְעַת כֹּבָשִׁים וְשֹׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ — עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים. 'רַבִּי עֲקִיבָא דִּתוֹסְפָתָא מֵאִי הִיא? דִּתְנָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: פַּר הָעוֹלָה וְשִׁבְעַת כֹּבָשִׁים עִם תְּמִיד שֶׁל שַׁח הָיו קָרְבִּין, שְׁנָאָמַר: "מְלִבָּד עוֹלַת הַבֶּקָר אֲשֶׁר לְעוֹלַת הַתְּמִיד", וְאַחַר כֵּה עֲבוּדַת הַיּוֹם.

וְאַחַר

בא לו פרק שביעי יומא

ע.

עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פו"ב מהל' תפילה וברכת כהנים הל' ח:

ב מו"י פו"ב מהל' תפילה וברכת כהנים הל' יג, סמג עשין יט, טוש"ע או"ח סי' קמד סעי' א:

ג טוש"ע או"ח סי' קמד סעי' ג ד:

ד טוש"ע או"ח סי' קמד סעי' ג ד:

ה מו"י פו"ג מהל' תפילה וברכת כהנים הל' כד, סמג עשין יט, טוש"ע או"ח סי' תרפד סעי' ג:

ו מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

ז מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

ח מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

ט מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' ב:

י מו"י פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:

מִתְחַלְתּוֹ לְסוּפוֹ נָמִי לֹא זָהִינוּ בְּכַדִּי שְׂיִסְבִּיק הַסֵּפֶר מֵעַל לְצַד תַּחֲלָתוֹ כָּלֵל כָּלֵל לֹא: נִכְנָס לְהַקְטִיר קְטוֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים וּלְהָטִיב אֶת הַנְּרוֹת תְּמִידָה הוּא זָלָא קִרְעֵי תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים וְשֹׁמֵא יֵשׁ לוֹמַר מִשּׁוּם דְּכָבֵר תַּעֲלֹ לִיָּה בְּרִישָׁא בְּמַלְתָּה דר"ע: וּלְהָטִיב אֶת הַנְּרוֹת הֵא זָלָא תַּעֲלֹ לְהַדְלִיק אֶת הַאֲרוֹת שְׂהִיתָה בֵּין הָעֲרֻפִּים זָכַל הֶטְבָּה בַּעֲפָרָא הֲוֵאִי נִי"ל דְּלִמָּא בְּיַמֵּי שְׁמַעוֹן הַצִּדִּיק נִשְׁעִית מַשְׁנֶה זֶז וְכוּ מִתְעִיתוֹן דְּתַמִּיד (דף לב). דִּיעוֹן מִי שְׂבָה בְּדַשׁוֹן הַמְנוּכָּה נִכְנָס וּמִצָּא שְׁמֵי נְרוֹת מְקַחְחִיות דוֹלְקוֹת מִדַּשְׁוֹן אֶת הַשָּׂאֵר וּמַשִּׁיחַ אֶת אֵלּוֹ זֶה הָיָה כְּמוֹ כֵּן בְּיַמֵּי שְׁמַעוֹן הַצִּדִּיק מִצָּאן שְׂכָבוֹ פִּי' מִשְׁמַת שְׁמַעוֹן הַצִּדִּיק מִדַּשְׁוֹן כּוֹי וְאִם כֵּן בְּיַמֵּי שְׁמַעוֹן הַצִּדִּיק הָיו דוֹלְקוֹן אוֹתָהּ שְׁמֵי נְרוֹת מְקַחְחִיות עַד הָעֶרֶב וְהָיָה צָרִין לְהָטִיב אוֹתָם בְּרִישָׁא וְאַחַר כֵּן הָיָה עוֹשֶׂה הַדְּלָקָה וּלְהִכִּי נִקְטָ וּלְהָטִיב אֶת הַאֲרוֹת וְלֹא קִרְעֵי לְהַדְלִיק מִשּׁוּם דְּהֶטְבָּה הָיְתָה קִדְּם כְּדִפְּרָשִׁית: וְשֹׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים תְּמִידָה לִי מֵאִי מִסְּפָקָא לַה (אִם מִסְּפָקָא לַה) אִם אִיתָא דְּשֹׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ לְחוּצִיָּה קָרַב עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים אִם כֵּן לֹא לִתְנִי בְּמִתְעִיתוֹן הָיו קָרְבִּים עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים בְּלַשׁוֹן רַבִּים אֱלֹא לִתְנִי הָיָה קָרַב וי"ל מִשּׁוּם דְּשֹׁעִיר אֲמוּרֵי חֲטָאת דְּלִמָּא אֲמוּרֵי חֲטָאת נָמִי קָרַב עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים וּלְהִכִּי קִרְעֵי הָיו: דִּתְנָא דְּבִי שְׁמוּאֵל ה"ג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר יִצָּא וְעָשָׂה אֵילּוֹ וְאֵיל הָעָם וְאֲמוּרֵי חֲטָאת זָכַל פַּר הָעוֹלָה ה' כְּבָשִׂים תְּמִימִים וְשֹׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ עִם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרֻפִּים וְיֵשׁ כְּפָרִים שְׂאִין בָּהֶם זָכַל פַּר הָעוֹלָה אֱלֹא כְּתוּב בָּהֵן יִצָּא וְעָשָׂה אֵילּוֹ וְאֵיל הָעָם וְאֲמוּרֵי חֲטָאת וּפַר הָעוֹלָה ה' כְּבָשִׂים וְשֹׁעִיר וכו' וְלֹא זָהִיכָא אוֹתָהּ גְּרָסָא זָאִם כֵּן תַּעֲלֹא דְּבִי שְׁמוּאֵל נָמִי לֹאֻ מִתְּשַׁנְתָּא הִיא דְּאִיפָא לְמַדְבֵּי עֲלָה כְּמוֹ אֲמַתְעִיתוֹ:

וְאַחַר כֵּן שָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ וְאַח־כּ פרש"י כּוּלָּהּ בְּטָבִילָה שְׁלִישִׁית וְלֹא נִהְיָרָא לִי דְנָהִי דְאִמְרִינוּן לְעִיל דְּמִתְנִי' לֹאֻ מִתְּפַקְתָּא מ"מ לֹאֻ מִשְׁבַּשְׁתָּא הִיא וְהָא דָּלֹא קָרָא לָהּ מִתְּפַקְתָּא לְפִי שְׁאִין הַסָּדֵר מִפְּרָשָׁה וּלְפִרש"י בְּרִיתָא ע"כ פְּלִיגָא אִמְתְּנִי' דְּבִמְתְּנִי' קִתְּנִי הִיוּ קִרְבִּים עִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים וּלְפִירש"י לֹא הָיָה דָּבָר קָרָב עִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים וְעוֹד דִּלְקַמֵּן בְּסִמּוּךְ פְּרִי' וְדִלְמָא בְּשָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ מִפְּסִיק לָהּ וְהַשְׁתָּא עַל בְּרַחֲמָךְ לְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר לֹא פְּרִי' דִּהָא בִּינוּן דְּבִבְרִיא לָהּ עֲבִיד בְּדִכְתִּיב אִם כּוֹן עַל בְּרַחֲמָךְ בְּאִילו וְאִילו הָעֵס בְּדִכְתִּיב מִקְמִי שְׁעִיר מִפְּסִיק לָהּ בְּדִתְנִיָא הֵכָא אֲלֹא ע"כ לר' עֲקִיבָא פְּרִי' דִּילְמָא בְּשָׁעִיר לְחוּדִיהּ מִפְּסִיק לָהּ מִנְּלוֹן דְּמִפְּסִיק לָהּ נִמִּי בְּאִילו וְאִילו הָעֵס דִּלְמָא אִילו וְאִילו הָעֵס עִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים עֲבִיד לָהּ וְהַשְׁתָּא לְפִרש"י כִּי מִשְׁנִי וְיִצְחָ וְשֵׁשֶׁה אֶת עֹלֹתָ וְאֶת עֹלֹת הָעֵס כִּי אֲפֹתִי מ"מ תִּקְשִׁי לָךְ וְדִלְמָא בְּשָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ וְאִלו וְאִילו הָעֵס זִנְקָא מִפְּסִיק לָהּ מִנְּלוֹן דְּמִפְּסִיק לָהּ בְּאִמּוּרֵי חֲטָאת וְעוֹד ק"ל אֲמַאי קָרִי לָהּ מִתְּפַקְתָּא הַאיבָא לְמַבְעֵי עֲלֵה בְּמוֹ אִמְתְּנִיתִין אִי אִמּוּרֵי חֲטָאת קִרְבִּין בְּטָבִילָה שְׁלִישִׁית בְּהָדִי אִילו וְאִילו הָעֵס אִו בְּהָדִי תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים עַל כֵּן נִרְאֶה לִי דְאִמּוּרֵי חֲטָאת קִרְבִּין עִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים וְדָבָרֵי ר' עֲקִיבָא דְּמִתְנִיתִין ה"פ עִם תָּמִיד שֶׁל שָׁחַר הִיו קִרְבִּין הַבָּבָשִׁים וּפֶר הָעוֹלָה וְשָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ קָרָב אַח־כּ בְּזִמְנֹה עִם אִילו וְאִילו הָעֵס וְהָאִי דָּלֹא קִתְּנִי אִילו וְאִילו הָעֵס מִשּׁוֹם דִּר"א מִנְּזִה לוֹ בְּהוּ דְּבִטָּבִילָה שְׁלִישִׁית הִיו וּמַאי דִּקְנִי הִיו קִרְבִּין עִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים ה"ק עוֹד הַקִּרְבֹּת לְחִרּוּת קִרְבִּין עִם תָּמִיד הָשָׁרָב וְהָא דָּלֹא קִתְּנִי לָהּ לֹא בְּדָבָרֵי ר' אֲלִיעֶזֶר וְלֹא בְּדָבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא שְׁמַא מִשּׁוֹם דָּלֹאֻ קִרְבֹּן שִׁלָּם נִינְיָה דְּבָרָךְ נִזְרַח דְּהָס בְּטָבִילָה שְׁנִיָּה הִלְכָךְ לֹא חִיָּשִׁי לְמַחֲשָׁבֶה בִּינוּן דְּאִינוּ אֲלֹא גִמַר קִרְבֹּן וְלֹא עֲבוּדָה דְּמַעֲבָבִי בִּפְרָקָה דְּאִינוּיָה עֲצִמֹן שִׁלָּא הִקְטֵרוּ אִמּוּרִין בְּשָׂר וְדָבָרֵי רַבִּי אֲלִיעֶזֶר דְּמִתְנִי' יֵשׁ לְפָרָשָׁה דָּלֹא פְּלִיג אֲתַנָּא דְּבִי שְׁמוּאֵל וְה"ק וְיִצְחָ וְשֵׁשֶׁה אִילו וְאִילו

הָעֵס וְה"ה אִמּוּרֵי חֲטָאת אֲלֹא דְשִׁירִינְיָה מִטְעֵמָא דְּפִרְשִׁית וְהָא דִּקְתַּעִי ז' בְּבָשִׁים תָּמִימִים וְשִׁיר פֶּר הָעוֹלָה וְשָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ יֵשׁ לומר מִשּׁוֹם דְּרַבִּי עֲקִיבָא ס"ל דְּקִרְבִּין עִם תָּמִיד שֶׁל שָׁחַר אֲתָא רַבִּי אֲלִיעֶזֶר לְמִימַר אֲתָהּ מִקְדִּישׁ אֹתָם לְכָל הַיּוֹתֵר שְׁאֵתָהּ יָכוֹל וְאִנִּי מֵאֲחַר אֹתָם כָּל מַה שְּׁאִנִּי יָכוֹל וּמִמִּילָא יִדְעָא דְּהִינוּ טְעֵמָא דְּכִתְיָבִי לְבַסּוּף בְּפִרְשָׁת פִּינְחָם וְאִם כּוֹן ה"ה פֶּר הָעוֹלָה וְשָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ דְּכִתְיָבִי לְבַסּוּף וְנִיחָא לִיָּה לְמִינְקֹט בְּבָשִׁים מִשּׁוֹם דְּאִית בְּהוּ פְּלוּגְתָּא טוֹבָא לְרַבִּי עֲקִיבָא כּוּלָּהּ בַּבֶּקֶר וּלְרַבִּי יִהְיֶה אֲלִיבָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא אֲחַד בַּבֶּקֶר וְשֵׁשֶׁה עִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים וְלר' אֲלִעֶזֶר פֶּר רַבִּי שְׁמַעוֹן אִיפְכָא: וְאַח־כּ שָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ וְאַחַר כֵּן אִילו וְאִיל הָעֵס וְאִף עַל גַּב דְּכִתְיָב וְיִצְחָ וְשֵׁשֶׁה אֶת עֹלֹתָ וְאֶת עֹלֹת הָעֵס וְדִיקִינוּן מִנֵּה בְּסִמּוּךְ וְיִצְחָא רֵאשֻׁנָּה וּמִשְׁמַע דְּמִיד בִּיצִיָּאָה רֵאשֻׁנָּה עֲבִיד לָהּ וְהֵכָא קֹאמַר דְּשָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ עֲבִיד בְּרִישָׁא וְיֵשׁ לומר דְּהָכִי קֹאמַר מִכָּל מַה שְּׁכַתֵּב בְּפִרְשָׁת אַחֲרֵי מוֹת לֹא הָיָה דָּבָר קוּדֵם לְאִילו וְאִילו הָעֵס בִּיצִיָּאָה רֵאשֻׁנָּה וְשָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ לֹא בְּכִתִּיב הַתֵּס: עֲבִיד חַד בְּדִכְתִּיב וְהָדָר עֲבִיד שְׁשָׁה דְּחֻמָּשׁ הַפְּקוּדִים וְאִם תֹּאמַר אֲמַאי מִפְּסִיק בְּכַבָּשִׁים מִקְצָתוֹן בַּבֶּקֶר וּמִקְצָתוֹן בְּשָׁרָב יִקְרִיב כֵּלָן בַּבֶּקֶר מִדְּכִתִּיב מִלְּבַד וְאִי מִשּׁוֹם דְּכִתְיָבִי לְבַסּוּף הִלְכָךְ בְּשַׁינוּן שְׁיִקְרִיב מִהֵן בְּשָׁרָב וְהָא פֶּר הָעוֹלָה נִמִּי בְּכִתִּיב לְבַסּוּף אֲפִלּוּ הָכִי מִקְרִיבו בַּבֶּקֶר וְלֹא אֲמַרִינוּן שְׁיִזְרִיחַ דְּמוֹ וְהִקְטִירֵנוּ בְּשָׁרָב וְאִם כּוֹן יִימָא דְּפֶר הָעוֹלָה וְהָא בַּבֶּקֶר וְהַבָּבָשִׁים כֵּלָן בְּשָׁרָב וְיֵשׁ לומר דְּקָרָא דְּמִלְּבַד דְּגִמְרִינוּן מִנֵּה לְהַקְרִיב הַמּוֹסְפִין בַּבֶּקֶר עֲקֹר טַעַם הוּא הִלְכָךְ כָּל כַּמָּה שְׁנוּכִל לְעִשּׂוֹת בַּבֶּקֶר מִן הַמּוֹסְפִין עֲבָדִינוּן וּמִשּׁוֹם דְּכִתְיָבִי מוֹסְפִין לְבַסּוּף יֵשׁ לְהַנִּיחַ קֶצֶת מִן הַמּוֹסְפִין לְהַקְרִיב בְּשָׁרָב וּבִינוּן דְּמִשְׁרִינוּן מִן הַבָּבָשִׁים לְשָׁרָב לִמַר שֵׁשֶׁה וְלִמַר חַד כּוּבִי: דְּכִלְי' עֲלָמָא מִיַּתַּת חַד אִיל הוּא כַּמָּאן בְּרַבִּי וְאִף עַל גַּב דְּרַבִּי אֲלִעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן נִמִּי אִרְכִּי בְּפִרְתָּא דְּלַעִיל וּמִשְׁמַע דְּמוֹזָה לְתַנָּא קֹמָא דְּאִמַר אִילו וְאִילו הָעֵס דְּמִשְׁמַע דָּלֹא הָיו אֲלֹא חַד אִילו יֵשׁ לומר דְּנִדְּאִי מוֹזָה לְתַנָּא קֹמָא דְּלְרַבִּי עֲקִיבָא לֹא הָיו אֲלֹא חַד אִילו דְּרַבִּי אֲלִעֶזֶר בְּר"ש דְּבְרִיתָא דְּמִשְׁמַע דְּאֲלָבָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא קֹאמַר דְּכָל אֲלִיבָא דְּנַפְשָׁה שְׁנִי אִילִים הֵן:

בא לו פרק שביעי יומא

אִילו וְאִיל הָעֵס וְאַח־כּ אִמּוּרֵי חֲטָאת

וְאַחַר כֵּן שָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ, שְׁנַאֲמַר: ”שָׁעִיר עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מִלְּבַד חֲטָאת הַכַּפּוּרִים”, וְאַחַר כֵּן אִילו וְאִיל הָעֵס, וְאַחַר כֵּן אִימּוּרֵי חֲטָאת, וְאַחַר כֵּן תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר? עֲבִיד בְּדִכְתִּיב: עֲבִיד בְּרִישָׁא דְּתוֹרַת כִּהֲנִים, וְהָדָר עֲבִיד דְּחוּמָשׁ הַפְּקוּדִים. וְרַבִּי עֲקִיבָא? בְּדִקְתְּנִי טַעְמָא: ”מִלְּבַד עוֹלֹת הַבֶּקֶר אֲשֶׁר לְעוֹלֹת הַתָּמִיד”, אֲלָמָא מוֹסְפִין עִם תָּמִיד שֶׁל שָׁחַר עֲבִיד לָהּ. וְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר, הָאִי ”מִלְּבַד חֲטָאת הַכַּפּוּרִים” מַאי עֲבִיד לִיָּה? הַהוּא מִיבְעִי לִיָּה, עַל מָה שְׁזִיָּה מְכַפֵּר — זֶה מְכַפֵּר.^(א) וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר מְשֻׁמוֹ: אֶחָד קָרָב עִם תָּמִיד שֶׁל שָׁחַר, וְשֵׁשֶׁה עִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָפִים. רַבִּי אֲלִעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר מְשֻׁמוֹ: שְׁשָׁה קִרְבִּין עִם תָּמִיד שֶׁל שָׁחַר, וְאַחַד עִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָפִים. מַאי טַעְמִייהוּ דְּרַבְנָן? תִּרִי קִרְאִי בְּכִתְיָב. בְּכִתִּיב: ”מִלְּבַד עוֹלֹת הַבֶּקֶר”, וּבְכִתִּיב: ”וְיִצְא וְעֲשֶׂה אֶת עוֹלֹתָיו”, הִלְכָּהּ, עֲבִיד מַפְיִיְהוּ הֵכָא וּמַפְיִיְהוּ הֵכָא. בְּמַאי קָא מִיפְלָגִי? רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: עֲבִיד חַד בְּדִכְתִּיב: ”מִלְּבַד עוֹלֹת הַבֶּקֶר”, וְהָדָר עֲבִיד עֲבוּדַת הַיּוֹם — דִּילְמָא חוּלְשָׁא חֲלִישׁ כִּהֵּן גְּדוֹל. וְרַבִּי אֲלִעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן סָבַר: בִּינוּן דְּאֵתְחִיל — עֲבִיד שְׁשָׁה, דִּילְמָא פִּשְׁע. דְּלִגְבִּי עֲבוּדַת הַיּוֹם — זָרִיז הוּא.^(ב) דְּכוּלִּי עֲלָמָא מִיַּתַּת, חַד אִיל הוּא. כַּמָּאן — בְּרַבִּי. דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמַר: אִיל אֶחָד הָאִמּוּר כָּאן, הוּא הָאִמּוּר בְּחוּמָשׁ הַפְּקוּדִים. רַבִּי אֲלִעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: שְׁנֵי אִילִים הֵן, אֶחָד הָאִמּוּר כָּאן, וְאַחַד הָאִמּוּר בְּחוּמָשׁ הַפְּקוּדִים.^(ג) מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי? דְּכִתְיָב: ”אֶחָד”. וְרַבִּי אֲלִעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, מַאי ”אֶחָד”? מִיּוֹחַד שְׁבַעְדָּרוֹ. וְרַבִּי? נִפְקָא לִיָּה: מ”מִּבְּחַר נִדְרִיָּה”. וְרַבִּי אֲלִעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן? חַד בְּחוּבָהּ, וְחַד בְּנִדְבָּהּ. וּצְרִיכִי.^(ד) חִידוֹשׁ יְדִידוּ וְרַגְלִיו. תַּנּוּ רַבְּנָן: ”וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד”. לָמָּה הוּא בָּא? לְהוֹצִיא אֶת הַכֹּף וְאֶת הַמִּחְתָּה,

שְׁכָל

כֵּן תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים בְּטָבִילָה שְׁלִישִׁית: וְאַחַר כֵּן תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים בְּטָבִילָה שְׁלִישִׁית וְלֹא אִרְכִּי הֵכָא בְּהוֹצָאת כֹּף וּמִחְתָּה דְּשִׁישָׁיטָא לֹן דְּבַתֵּר אִילו וְאִילו הָעֵס הִיא בְּדִתְנִיָא לְקַמֵּן שְׁכָל הַפְּרָשָׁה נֶאֱמָרָה עַל הַסָּדֵר וְכו': עֲבִיד בְּדִכְתִּיב תוֹרַת כִּהֲנִים בְּכִתִּיבָא וּבְרִישָׁא הִלְכָךְ אִילו וְאִילו הָעֵס וְאִמּוּרֵי חֲטָאת בְּתֵר עֲבוּדַת הַיּוֹם וְהָדָר הוֹצָאת כֹּף וּמִחְתָּה וְאַחַר כֵּן מוֹסְפִין וְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים דְּכִתְיָבִי לְבַסּוּף בְּחֻמָּשׁ הַפְּקוּדִים: הָאִי מִלְּבַד חֲטָאת הַכַּפּוּרִים דְּמִשְׁמַע דְּשָׁעִיר הַחִיעוּץ קוּדֵם לְאִילו וְאִילו הָעֵס מַאי עֲבִיד לִיָּה בְּשִׁלְמָא מִלְּבַד עוֹלֹת הַבֶּקֶר לֹאֻ כְּיוֹם הַכַּפּוּרִים בְּכִתִּיב וּמִרְגְּלִים לֹא יִלִּף דְּקָמִין אֲסַדְרָא לְמַעֲבַד הָנו דְּתוֹרַת כִּהֲנִים בְּרִישָׁא אֲלֹא הָאִי דְּכִתֵּב כְּיוֹם הַכַּפּוּרִים גּוּפָה מַאי עֲבִיד לִיָּה: עַל מַה שְּׁזִיָּה מְכַפֵּר וְכו' בְּמִתְנִיתִין דִּפ"ק דְּשִׁבְעוֹת (דף ב.) דְּרִישׁ לִיָּה הָכִי וְעַל שְׁנֵי שָׁה יְדִישָׁה בַסּוּף וְאִין בְּהּ יְדִישָׁה בְּתַחֲלָה שְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ מְכַפֵּר שְׁנַאֲמַר וְשָׁעִיר חֲטָאת אֶחָד מִלְּבַד חֲטָאת הַכַּפּוּרִים עַל מַה שְּׁזִיָּה מְכַפֵּר זֶה מְכַפֵּר מַה פְּנִימִי אִינוּ מְכַפֵּר אֲלֹא עַל דְּבָר שְׁנֵי כּוֹ יְדִישָׁה בְּדִמְכַרֵּשׁ הַתֵּם אִף חִיעוּץ אִינוּ מְכַפֵּר וְכו': מְשֻׁמוֹ שֶׁל ר' עֲקִיבָא: אֶחָד מִן שְׁבַעַת כַּבָּשִׁים: עֲבִיד חַד בְּדִכְתִּיב מִלְּבַד עוֹלֹת הַבֶּקֶר לְקַמֵּן מִקְצַת הַמּוֹסְפִין לְעוֹלֹת הַתָּמִיד: וְהָדָר עֲבִד עֲבוּדַת הַיּוֹם דְּאִי אֲמַרְתָּ כָּל הַמּוֹסְפִין יִקְרִיב עִם תָּמִיד שֶׁל שָׁחַר דִּלְמָא חֲלִישׁ וְלֹא מְצִי לְמַעֲבַד עֲבוּדַת הַיּוֹם וְהָא עֲקֹר הַפְּפָרָה: דִּלְמָא פִּשְׁע וְלֹא עֲבִיד לָהּ אַחֵר עֲבוּדַת הַיּוֹם וְלִמַאי דְּחִיָּשָׁת דִּלְמָא חֲלִישׁ יִפְכָא לְמִיחַשׁ דְּלִגְבִּי עֲבוּדַת הַיּוֹם זָרִיז הוּא וּמִחְלִיף כּוֹ וְכִלְיָה מוֹסְפִין לֹא עֲבִיד דְּתוֹרַת כִּהֲנִים קָדִים וְצְרִיךְ לְקַיֵּם זֹו וְזֹו סָדֵר הַכְּתִיב וּמִדְּקִשִׁי הַמִּקְרָאוֹת: דְּכָלִי עֲלָמָא מִיָּהָא בִּינו רַר' אֲלִיעֶזֶר בִּינו רַר' עֲקִיבָא חַד אִילו הוּא דְּצַבּוֹר דְּכוּלָּהּ אֲמַרִי אִילו הָעֵס וְלֹא אִרְכִּי בְּאִיל הַכְּתִיב בְּחֻמָּשׁ הַפְּקוּדִים כֵּלָל: הָאִמּוּר כָּאן בְּתוֹרַת כִּהֲנִים וְאִילו אֶחָד לְעוֹלָה: וְצְרִיכִי שְׁנֵי דַעַת נוּטָה לומר נִדְבָּה מִבְּחֶרֶת כְּדִי שְׁתַּחֲא מִקְבֵּלַת בְּרַעוֹן וְיֵשׁ דַּעַת נוּטָה לומר חוּבָה תַּחֲא מְבַחֶרֶת כְּדִי שְׁיַצֵּא יְדִי חוּבָתוֹ וְכֵּה:

הָעֵס וְה"ה אִמּוּרֵי חֲטָאת אֲלֹא דְשִׁירִינְיָה מִטְעֵמָא דְּפִרְשִׁית וְהָא דִּקְתַּעִי ז' בְּבָשִׁים תָּמִימִים וְשִׁיר פֶּר הָעוֹלָה וְשָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ יֵשׁ לומר מִשּׁוֹם דְּרַבִּי עֲקִיבָא ס"ל דְּקִרְבִּין עִם תָּמִיד שֶׁל שָׁחַר אֲתָא רַבִּי אֲלִיעֶזֶר לְמִימַר אֲתָהּ מִקְדִּישׁ אֹתָם לְכָל הַיּוֹתֵר שְׁאֵתָהּ יָכוֹל וְאִנִּי מֵאֲחַר אֹתָם כָּל מַה שְּׁאִנִּי יָכוֹל וּמִמִּילָא יִדְעָא דְּהִינוּ טְעֵמָא דְּכִתְיָבִי לְבַסּוּף בְּפִרְשָׁת פִּינְחָם וְאִם כּוֹן ה"ה פֶּר הָעוֹלָה וְשָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ דְּכִתְיָבִי לְבַסּוּף וְנִיחָא לִיָּה לְמִינְקֹט בְּבָשִׁים מִשּׁוֹם דְּאִית בְּהוּ פְּלוּגְתָּא טוֹבָא לְרַבִּי עֲקִיבָא כּוּלָּהּ בַּבֶּקֶר וּלְרַבִּי יִהְיֶה אֲלִיבָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא אֲחַד בַּבֶּקֶר וְשֵׁשֶׁה עִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים וְלר' אֲלִעֶזֶר פֶּר רַבִּי שְׁמַעוֹן אִיפְכָא: וְאַח־כּ שָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ וְאַחַר כֵּן אִילו וְאִיל הָעֵס וְאִף עַל גַּב דְּכִתְיָב וְיִצְחָ וְשֵׁשֶׁה אֶת עֹלֹתָ וְאֶת עֹלֹת הָעֵס וְדִיקִינוּן מִנֵּה בְּסִמּוּךְ וְיִצְחָא רֵאשֻׁנָּה וּמִשְׁמַע דְּמִיד בִּיצִיָּאָה רֵאשֻׁנָּה עֲבִיד לָהּ וְהֵכָא קֹאמַר דְּשָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ עֲבִיד בְּרִישָׁא וְיֵשׁ לומר דְּהָכִי קֹאמַר מִכָּל מַה שְּׁכַתֵּב בְּפִרְשָׁת אַחֲרֵי מוֹת לֹא הָיָה דָּבָר קוּדֵם לְאִילו וְאִילו הָעֵס בִּיצִיָּאָה רֵאשֻׁנָּה וְשָׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ לֹא בְּכִתִּיב הַתֵּס: עֲבִיד חַד בְּדִכְתִּיב וְהָדָר עֲבִיד שְׁשָׁה דְּחֻמָּשׁ הַפְּקוּדִים וְאִם תֹּאמַר אֲמַאי מִפְּסִיק בְּכַבָּשִׁים מִקְצָתוֹן בַּבֶּקֶר וּמִקְצָתוֹן בְּשָׁרָב יִקְרִיב כֵּלָן בַּבֶּקֶר מִדְּכִתְיָב מִלְּבַד וְאִי מִשּׁוֹם דְּכִתְיָבִי לְבַסּוּף אֲפִלּוּ הָכִי מִקְרִיבו בַּבֶּקֶר וְלֹא אֲמַרִינוּן שְׁיִזְרִיחַ דְּמוֹ וְהִקְטִירֵנוּ בְּשָׁרָב וְאִם כּוֹן יִימָא דְּפֶר הָעוֹלָה וְהָא בַּבֶּקֶר וְהַבָּבָשִׁים כֵּלָן בְּשָׁרָב וְיֵשׁ לומר דְּקָרָא דְּמִלְּבַד דְּגִמְרִינוּן מִנֵּה לְהַקְרִיב הַמּוֹסְפִין בַּבֶּקֶר עֲקֹר טַעַם הוּא הִלְכָךְ כָּל כַּמָּה שְׁנוּכִל לְעִשּׂוֹת בַּבֶּקֶר מִן הַמּוֹסְפִין עֲבָדִינוּן וּמִשּׁוֹם דְּכִתְיָבִי מוֹסְפִין לְבַסּוּף יֵשׁ לְהַנִּיחַ קֶצֶת מִן הַמּוֹסְפִין לְהַקְרִיב בְּשָׁרָב וּבִינוּן דְּמִשְׁרִינוּן מִן הַבָּבָשִׁים לְשָׁרָב לִמַר שֵׁשֶׁה וְלִמַר חַד כּוּבִי: דְּכִלְי' עֲלָמָא מִיַּתַּת חַד אִיל הוּא כַּמָּאן בְּרַבִּי וְאִף עַל גַּב דְּרַבִּי אֲלִעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן נִמִּי אִרְכִּי בְּפִרְתָּא דְּלַעִיל וּמ

בא לו פרק שביעי יומא

שָׁכַל הַפֶּרֶשָׁה נֶאֱמָרָה עַל הַפֶּהר וְכוּ' וְאִי כְּסָדְרוֹ כְּתִיבִי וְכֵן הַפֶּהר שְׁמוּצִיאֵן בְּלִבִּישָׁה לָא מִשְׁכַּחַת לָהּ אֵלָא ג' טְבִילוֹת לְעִיל פ' אָמַר לָהֶם הַמִּנְחָה (וְיֹמָא דָף לז. ד"ה וְאִי) פֶּרֶשְׁתִּי:

שָׁכַל הַפֶּרֶשָׁה כּוּלָּהּ נֶאֱמָרָה עַל הַסֶּדֶר, חוּץ מִפֶּסוּק זַה.

^(א)**מֵאִי טַעמָא? אָמַר רַב חֲסֵדָא: גְּמִירִי, חֲמִשׁ טְבִילוֹת**

וְעֲשָׂרָה קִידוּשֵׁין טוֹבֵל כֹּהֵן גָּדוֹל וּמִקְדָּשׁ בּוֹ בַּיּוֹם, וְאִי

אֲמַרְתָּ כְּסָדְרוֹן כְּתִיבִי, לָא מִשְׁכַּחַת לָהּ אֵלָא שְׁלֹשׁ

טְבִילוֹת וְשִׁשָּׁה קִידוּשֵׁין. מִתְקִיף לָהּ רַבִּי זִירָא:

וְדִילְמָא מִפְּסִיק לִיהּ בְּשַׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ! אָמַר

אַבְיִי, אָמַר קָרָא: "וַיֵּצֵא וְעֲשֶׂה אֶת עוֹלָתוֹ", מִיֵּצִיאָהּ

רֵאשׁוֹנָה עֶבֶד אֵילוּ וְאֵיל הָעֵם. ^(ב)**רָבָא אָמַר, אָמַר**

קָרָא: "וּפְשַׁט אֶת בְּגָדֵי הַכֹּדֵד", שְׂאִין תִּלְמוּד לּוֹמַר

"אֲשֶׁר לְבָשׁ", כָּלוּם אָדָם פּוֹשֵׁט אֵלָא מַה שְּׁלֹכֵבֵשׁ!?

אֵלָא מַה תִּלְמוּד לּוֹמַר "אֲשֶׁר לְבָשׁ" — שְׁלֹכֵבֵשׁ כָּבֵר.

מִתְקִיף לָהּ רַבָּה בַּר רַב שִׁילָא: וְאִימָא דְּמִפְּסִיק לִיהּ

בְּשַׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ! הַכְּתִיב: "וַיֵּצֵא וְעֲשֶׂה". ^(ג)**וְכַל**

הַפֶּרֶשָׁה כּוּלָּהּ נֶאֱמָרָה עַל הַסֶּדֶר? וְהָא קָרְאִי כְּתִיבִי:

"וְאֵת חֵלֶב הַחֲטָאת יִקְטִיר הַמִּזְבֵּיחַ", וְהִדֵּר: "וְאֵת פֶּר

הַחֲטָאת וְאֵת שְׁעִיר הַחֲטָאת", וְאֵילוּ אֲנִן תַּנּוּ: הֲרוּאָה

אֶת כֹּהֵן גָּדוֹל כְּפֶשֶׁהוּא קוֹרָא — אֵינּוּ רוּאָה פֶּר וְשַׁעִיר

הַנִּשְׂרָפִין. וְאֵילוּ אַמּוּרֵי חֲטָאת בְּתַר הָכִי מִקְטִיר לָהּ!

אִימָא: חוּץ מִפֶּסוּק זַה וְאִילָּהּ. וּמֵאִי חֲזִית דְּמִשְׁכַּבְשָׁת

קָרְאִי, שְׁבִישׁ מִתְנִיתָא! אָמַר אַבְיִי, אָמַר קָרָא:

"וְהַמְשִׁלַּח ... וְהַשּׁוֹרֶף". מַה מְשִׁלַּח דְּמַעֲיָקְרָא — אָף

שׁוֹרֶף דְּמַעֲיָקְרָא. אֲדַרְבֵּה: מַה שׁוֹרֶף דִּהֲשֵׁתָא — אָף

מְשִׁלַּח דִּהֲשֵׁתָא! "וְהַמְשִׁלַּח", דְּמַעֲיָקְרָא מִשְׁמַע. רָבָא

אָמַר, אָמַר קָרָא: "יַעֲמֵד חִי", עַד מָתִי יֵהֵא זְקוּק

לַעֲמוּד חִי? עַד שְׁעַת כְּפָרָה. וְאִימָתִי שְׁעַת כְּפָרָה?

בְּשַׁעַת מִתַּן דְּמִים, וְתוּ לָא. אֶתִּי מְשִׁלַּח, מְצִאוּ בְּשׁוּק

לְכַהֵן גָּדוֹל, אוֹמַר לוֹ: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל! עָשִׂינוּ

שְׁלִיחוּתָהּ. מְצִאוּ בְּבִיתוֹ, אוֹמַר לוֹ: מְחִיָּה חַיִּים,

עָשִׂינוּ שְׁלִיחוּתוֹ. אָמַר רַבָּה: כִּי מִיפְטָרִי רַבִּנּוּן מִהֲדָדִי

בְּפוּמְבָּדִיתָא אָמַרִי הָכִי: "מְחִיָּה חַיִּים יִתֵּן לָהּ חַיִּים

אַרּוּפִים וְטוֹבִים וּמִתּוֹקְנִין". "אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה'

בְּאַרְצוֹת חַיִּים", אָמַר רַב יְהוּדָה: זֶה מְקוֹם שְׁוֹקִים.

"כִּי אוֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנוֹת חַיִּים וְשְׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָהּ", וְכִי

יֵשׁ שָׁנִים שָׁל חַיִּים וַיֵּשׁ שָׁנִים שְׂאִינָן שָׁל חַיִּים? אָמַר

רַבִּי אֶלְעָזָר: אֵלּוּ שְׁנוֹתָיו שָׁל אָדָם הַמִּתְהַפְּכוֹת עָלָיו

מִרְעָה לְטוֹבָה. "אֲלִיכֶם אִישִׁים אָקְרָא", אָמַר רַבִּי

בְּרַכְיָה: אֵלּוּ תִלְמִידֵי חֻכְמִים, שְׂדוּמִין לְנָשִׁים וְעוֹשִׁין

גְּבוּרָה כְּאֲנָשִׁים. וְאָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה: הָרוּצָה לְנִסָּה יִין

עַל גַּבִּי הַמִּזְבֵּיחַ — יִמְלֵא גְרוֹנָם שָׁל תִּלְמִידֵי חֻכְמִים

יִין, שְׁנַאָמַר: "אֲלִיכֶם אִישִׁים אָקְרָא". וְאָמַר רַבִּי

בְּרַכְיָה: אִם רוּאָה אָדָם שְׁתוּרָה פּוֹסְקַת מִזְרַעוּ — יִשָּׂא

בֵּת תִּלְמִיד חֻכֵּם, שְׁנַאָמַר: "אִם יִזְקִין בְּאַרְץ שְׂרָשׁוּ

וּבְעַפְּר יָמוֹת גִּזְעוּ

מִרִּיחַ

 מסורת הש"ס

א משנה יומאן לעיל יט; לעיל ל.

ב לעיל לב.

ג משנה יומא

 תורה אור השלם
--

וּבֹא אַהֲרֹן אֶל־אֶהֱל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדֵי הַכֹּדֵד אֲשֶׁר לְבָשׁ וּגו'[[]^{וּיקרא טו, כג]}

וְרִחַץ אֶת־בָּשָׂרוֹ בַּמִּים בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ וּלְבָשׁ אֶת־בְּגָדָיו וַיָּצֵא וְעֲשֶׂה וּגו' [[]^{וּיקרא טו, כד]}

וְהַקְרַבְתָּם עֹלָה לַיהוָה רִיחַ נִיחַח פֶּר כֹּן־בָּקָר אֶחָד אֵיל וּגו' [[]^{במדבר כט, ח]}

וְאֵת חֵלֶב הַחֲטָאת יִקְטִיר הַמִּזְבֵּיחַ [[]^{וּיקרא טז, כח]}

וְאֵת פֶּר הַחֲטָאת וְאֵת שְׁעִיר הַחֲטָאת אֲשֶׁר הוּבָא אֶת־דָּמָם וּגו' [[]^{וּיקרא טז, כז]}

וְהִשְׂרָף אֹתָם יָכֶבֶס בְּגָזֵי וְרִחַץ אֶת־בָּשָׂרוֹ בַּמִּים וְאַחֲרֵי־כֵן יָבוֹא וּגו' [[]^{וּיקרא טז, כח]}

וְהַמְשַׁלַּח אֶת־הַשְּׁעִיר לַעֲזָאוֹל יָכֶבֶס בְּגָזֵי וְרִחַץ אֶת־בָּשָׂרוֹ בַּמִּים וְאַחֲרֵי־כֵן וּגו' [[]^{וּיקרא טז, כז]}

וְהַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עֹלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לַעֲזָאוֹל יַעֲמִד־חִי לִפְנֵי יְהוָה וּגו' [[]^{וּיקרא טז, י]}

אֲתַהֲלֹךְ לִפְנֵי יְהוָה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים [[]^{תהילים קטז, ט]}

כִּי אֲרָךְ יָמִים וְשָׁנוֹת חַיִּים וְשְׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ [[]^{משלי ג, ב]}

אֲלִיכֶם אִישִׁים אָקְרָא וְקוּלִי אֶל־בְּנֵי אָדָם [[]^{משלי ח, ד]}

אִם יִזְקִין בְּאַרְץ שְׂרָשׁוּ וּבְעַפְּר יָמוֹת דָּעוּ [[]^{איוב יד, ח]}

אֲתַהֲלֹךְ וְכוּ' אִיזִידִי דְּלוֹרֵי בַחֲיִים מִתְקַנִּים נֶחֱט לָהּ: זֶה מְקוֹם שְׁנָחִים שְׂאָדָם מוּצֵא לְקוּנֹת מְזוּנוּתָיו וְלָפִי שְׂהִיָּה זֹדִד מְטַלְטֵל נַע וְנָד הִיָּה מִתְפַּלֵּל עַל הַדָּבָר: שְׁמַתְהַפְּכוֹת עָלָיו מִי שְׂהִיָּה עָנִי בְּגִלְדוּתוֹ וַיַּנְשֶׂה עֲשִׂיר לַעַת וְזָקוּתוֹ דּוֹמָה לוֹ בְּאֵלּוּ עֲבָשׁוּ וַיַּנְשֶׂה חִי מִתּוֹךְ מִיתָה: אֲלִיכֶם אִשִּׁים אָקְרָא בְּרֵאשׁ פְּרָשַׁת וְשָׁנוֹת חַיִּים הוּא לְהָכִי נֶחֱט לִיָּה: אִשִּׁים לָשׁוֹן אִשָּׁה מְדַלָּא כְּתִיב אֲנָשִׁים: שְׂדוּמִין לְנָשִׁים עֲנוּתָנִין וַיַּנְשִׂישׁ כַּח: (שְׁנפֹךְ) יִין וְכוּ' אִשִּׁים לָשׁוֹן קֶרֶבֶן אִשָּׁה:

עא:

עין משפט גור מצורה

א מיי' פח' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' א:

ב מיי' פח' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ב:

ג מיי' פי' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יב:

ד מיי' פח' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יד:

ה מיי' פט' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ג:

ו מיי' פי' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' טז:

ז מיי' פט' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ה:

וַאִימָא עמרא מקלא פריך וַאימא קנבום

אָפּרכּים זי"ל דזמא שאַנו קורין קנבום הוא פּשְׁטן וַאסור לתפּר בו בגדי צמר ורבינו חיים כהן זי"ל דוחק דהא גלא פריך וַאימא קנבום משום בגדים כתיב וכל בגדים סתם שבתורה צמר ופשתים והקשה רי"צב"א התנא לתנא דבי ר' ישמעאל דסבר הכי אכל לרבנן דפליגי עלה ומחזכי כל בגדים בצניית מאי אכא למימר וליכא למימר דב"ע אית להו התנא דבי רבי ישמעאל גלא גנבי צניית זוקא מחזיבים כל בגדים דמרבין להו מדכתיב הבגד מין בגד א"כ מאי פריך פריש פ"ה היבמות

(דף ה:) והא תנא דבי רבי ישמעאל גית לה דרבא ומנא גיה הא אי משום דקאמר בפרק במה מקליהון (שבת דף כו:) אף כל צמר ופשתים ומסוּיך התם הלצניית אצטריך לימא דאצטריך אף כל צמר ופשתים ללחוניי בללזים ואע"ג דבללזים בסקלא כתיב בהו צמר ופשתים נימא דאצטריך אף כל כפי ללכנויי צמר ופשתים למאי גלא זרע אכפו התם דהפגאה משעטניי נפקא עד מקנא אלא ע"כ הבגד הוי פי' הבגד וכאלו כתב הבגד ולהכי פריך ע"כ תנא דבי רבי ישמעאל גית לה דרבא דאס איתא דמחזכי בצניית כל בגדים מניחורא דהבגד אס בן מאי האי דקאמר ופרט בלחז מהס צמר ופשתים אף כל צמר ופשתים אלדמר מנגעים דהוי צמר ופשתים נגמר מצניית דכתיב הבגד דהוי כמו הבגד ומירי אפי' בשאר בגדים ולא דמי לאו בגד דמרבין מניחורא דאו דכתיב גבי סרעס שאר בגדים אפי' לתנא דבי ר' ישמעאל בפרק במה מקליהון (ג"ו טס) ואללו הכי לא פרכין אלדמר ר' ישמעאל מנגעים לגמר משרצים דלפילו שאר בגדים דהתם גבי סרעס משמעות בגד אינו אלא צמר ופשתים ומאו הוא דמרבין לשאר בגדים להכי ליכא למילף משרצים סתם בגדים הסתובים בתורה ולימא דכל בגדים בכלל אכל הבא הבגד כמו הבגד ואי סבירא לה דרבא גגמר מהבגד לומר דכל הבא דכתיב בגדים בסתם כל בגדים בכלל ולמאי דפרשין פי' שני דזבחים דמכל ארעין של פשטן עולה קנה אחד ולא שני קנים מערעין אחד ניחא דלא הוה מצי למפכר וַאימא קנבום דקום ליה לגמרא דכמה קנים עולים מערעין אחד. כל זה דקדק ריב"א: וילף משור משור מפרכת מה להלן כ"ד וכו' אין להקשות דלרבה נילף הכי מה להלן חוטן כפול ששה אף שאן כל חד ששה דכי י"ח ותו לא די"ל דתבת משור גמר ממעור דהתם מה להלן השזירה כ"ד אף שאן השזירה כ"ד פי' התם אי גמי י"ל אס איתא דלא הוה אלא י"ח מאי אצטריך שש וניחורא למעיל שלא גגמר בו שש ניהא חוטו כפול ששה תפוח לה דנילף תכלת תכלת מפרכת מה להלן תכלת ששה אף מעיל שכלו תכלת חוטו כפול ששה ולא הוה מצי למפכר דפרכין לקמן דלרבה נילף משולוי דשולוי גמי אין חוטן כפול אלא ששה:

שסס הוא עולה עד כבד הוה מקדקח רבינו

מריח מים בני תורה: לסוף אתו שמועה

מַרְיָח מַיִם יַפְרִיחַ וְעֲשֶׂה קֶצִיר כְּמוֹ נֹטַע". וַיּוֹם טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה לְאוֹהֲבָיו. תָּנוּ רַבָּנַן: מַעֲשֶׂה בְכֹהֵן גָּדוֹל אֶחָד שִׁיעָא מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהוּוּ אֶזְלֵי פוֹלֵי עֲלָמָא בְּתַרְיָה. פִּינָן דְּחִזְיוֹנָהוּ לְשִׁמְעָיָה וְאַבְטָלִיוֹן, שִׁבְקוּהוּ לְדִידְיָה וְאַזְלֵי בְּתַר שִׁמְעָיָה וְאַבְטָלִיוֹן. לְסוּף אָתוּ שִׁמְעָיָה וְאַבְטָלִיוֹן לְאַיְפְטוֹרֵי מִינְיָה דְּכֹהֵן גָּדוֹל. אָמַר לְהֶן: יִיתוֹן בְּנֵי עַמְמִין לְשָׁלָם. אָמְרוּ לֵיהּ: יִיתוֹן בְּנֵי עַמְמִין לְשָׁלָם דְּעַבְדִּין עוֹבְדָא דְאַהֲרֹן, וְלֹא יִיתִי בַר אַהֲרֹן לְשָׁלָם דְּלֹא עָבִיד עוֹבְדָא דְאַהֲרֹן.^(א)מְתַנִּי בְּהֵן גָּדוֹל מְשִׁמַּשׁ בְּשִׁמוֹנָה פְּלִים, וְהַהֲדִיּוֹט פְּאַרְבַּעַה: בְּכַתוּנָת וּמַכְנָסִים וּמַצְנֻפָת וְאַבְגִּט. מוֹסִיף עָלָיו כְּהֵן גָּדוֹל: חֲשֹׁן וְאַפּוֹד וּמַעִיל וְצִיץ. בָּאֵלוּ נִשְׁאָלִין בְּאוּרִים וְתוּמִים. וְאִין נִשְׁאָלִין אֶלְא לְמֶלֶךְ וְלֹאֵב בֵּית דִּין וְלָמִי שֶׁהַצִּיבּוֹר צָרִיךְ בּוֹ. "אֲמַי תָּנוּ רַבָּנַן, דְּבָרִים שְׁנַאֲמַר בְּהֵן "שֵׁשׁ" חוּטָן כְּפוּל שִׁשָּׁה. "מְשֻׁזַּר" שְׁמוּנָה. מַעִיל שָׁנִים עֶשֶׂר. פְּרוּכַת עֶשְׂרִים וְאַרְבַּעַה. חוּשָׁן וְאַפּוֹד עֶשְׂרִים וְשְׁמוֹנָה. חוּטָן כְּפוּל שִׁשָּׁה מְנָא לָן — דְּאָמַר קָרָא: "וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַכֹּתֶנֶת שֵׁשׁ ... וְאֵת הַמַּצְנֻפָת שֵׁשׁ וְאֵת פִּאָרֵי הַמַּגְבַּעַת שֵׁשׁ וְאֵת מַכְנָסֵי הַבֹּד שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר". חֲמִשָּׁה קָרָאִי כְּתִיבִי: חָד לַגּוֹפִיָּה, דְּכִיתָנָא נִיהוּוּ. וְחָד, שִׁיְהָא חוּטָן כְּפוּל שִׁשָּׁה. וְחָד, שִׁיְהִיו שְׁזוּרִין. וְחָד, לְשָׂאֵר בְּגָדִים שְׁלֹא נֵאֱמַר בְּהֵן שֵׁשׁ. וְחָד, לְעַכָּב.^(א)מַאי מְשַׁמַּע דְּהָאִי "שֵׁשׁ" כִּיתָנָא הוּא? אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא: דְּאָמַר קָרָא "בֹּד" — דְּבַר הָעוֹלָה מִן הַקֶּרֶקַע בֹּד בֹּד. וַאִימָא עֲמָרָא! עֲמָרָא אֵיפְצוּלִי מִיַּפְצָלָא. כִּיתָנָא נָמִי אֵיפְצוּלִי מִפְצָלִי! כִּיתָנָא אַגָּב לְקוּתִיָּה מִפְצָלִי. רַבִּינָא אָמַר מֶהֱכָא: "פִּאָרֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל רֹאשָׁם וּמַכְנָסֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל מְתֵנִיָּהם".^(א)אָמַר לֵיהּ רַב אָשִׁי: הָא מַקְמִי דְאַתִּי יַחְזַקְאֵל, מֵאֵן אַמְרָה? וּלְטַעְמִיָּה, הָא דְאָמַר רַב חֲסֵדָא: דְּבַר זֶה מִתּוֹרַת מֹשֶׁה רַבִּינוּ לֹא לְמַדְנּוּ, מִדְּבַרִּי יַחְזַקְאֵל בֶּן בּוּזִי לְמַדְנּוּ: "כָּל בֶּן נֹכַר עָרַל לֵב וְעָרַל בֶּשֶׂר לֹא יָבֹא אֶל מִקְדָּשִׁי" — הָא מַקְמִי דְאַתִּי יַחְזַקְאֵל, מֵאֵן אַמְרָה? אֶלְא גְּמָרָא גְּמִירִי לָהּ, וְאַתָּא יַחְזַקְאֵל וְאַסְמַכְה אַקְרָא. הֶכָא נָמִי: גְּמָרָא גְּמִירִי לָהּ, וְאַתָּא יַחְזַקְאֵל וְאַסְמַכְה אַקְרָא. "מְשֻׁזַּר" שְׁמוּנָה. מְנָא לָן? דְּכַתִּיב: "וַיַּעֲשׂוּ עַל שׁוּלֵי הַמַּעִיל רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מְשֻׁזָּר", וְיָלִיף "מְשֻׁזָּר" "מְשֻׁזָּר" מִפְּרוּכַת, מַה לְּהֵלָן עֶשְׂרִים וְאַרְבַּעַה — אִף פֶּאן עֶשְׂרִים וְאַרְבַּעַה, דִּתְּהוּ כָּל חָד וְחָד תִּמְנִי. וְנִילַף מַחֲשֹׁן וְאַפּוֹד: מַה לְּהֵלָן עֶשְׂרִים וְשְׁמוֹנָה, אִף פֶּאן עֶשְׂרִים וְשְׁמוּנָה! דָּנִין דְּבַר שְׁלֹא נֵאֱמַר בּוּ זֶהָב, מִדְּבַר שְׁלֹא נֵאֱמַר בּוּ זֶהָב, שְׁנַאֲמַר בְּהֵן זֶהָב. אֲדַרְבַּה: דָּנִין בְּגָד מִבְּגַד, לְאַפּוֹקִי פְּרוּכַת — דְּאֵהֵל הוּא! אֶלְא: דָּנִין מַאֲבַגִּט, וְדָנִין בְּגָד וְדְבַר שְׁלֹא נֵאֱמַר בּוּ זֶהָב, מִבְּגָד וְדְבַר שְׁלֹא נֵאֱמַר בּוּ זֶהָב, וְאִין דָּנִין דְּבַר שְׁאִין בּוּ זֶהָב מִדְּבַר שִׁישׁ בּוּ זֶהָב. רַב מְרִי אָמַר: "תַּעֲשֻׁנּוּ" כְּתִיב. תַּעֲשֻׁנּוּ לָזָה, וְלֹא לְאַחַר. רַב אָשִׁי אָמַר: "וְעֲשִׂיתָ" כְּתִיב, שִׁיְהִיו כָּל עֲשִׂוִּית שְׁווֹת. וְהִכִּי נַעֲבִיד? נַעֲבִיד תִּלְתָּא דַּעֲשָׂרָה עֲשָׂרָה — הֵווּ לָהּ תִּלְתַּין!

נַעֲבִיד תְּרִי דַּתְשַׁעָּה תְּשַׁעָּה וְחָד דַּעֲשָׂרָה — אָמַר קָרָא: "וְעֲשִׂיתָ", שִׁיְהִיו כָּל עֲשִׂוִּיתָיו שְׁווֹת. מַעִיל שָׁנִים עֶשֶׂר, מְנָא לָן — דְּכַתִּיב: "וְעֲשִׂיתָ אֶת מַעִיל הָאפּוֹד כְּלִיל

בא לו פרק שביעי יומא

וַאֲבַטָּלִיוֹן לְאַפְטוֹרֵי מִנְּהָ לְטוֹל רְשׁוּת מִמֶּנּוּ וּלְפִרַשׁ לְצַד בִּיתָן: יִיתוֹן בְּנֵי עַמְמִין לְשָׁלָם לְשׁוֹן גְּנָאִי הוּא לְפִי שְׂבָאוּ מִבְּנֵי בְּנֵי שֵׁל סְנַחְרִיב דְּאַמְרִינוּ דְּמַסְכַּת גִּטִּין (דף נו:). דַּעֲבָדִי עֲבָדָא דְאַהֲרֹן רוֹדְפֵי שְׁלוֹם: דְּלֹא עָבַד עוֹבְדָא דְאַהֲרֹן שְׁהַנִּיתָנוּ אוּנָאֵת דְּבָרִים וְאָמַר מַר (כ"מ נח:) לֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ (ויקרא כ"ה:י"ז) בְּאוּנָאֵת דְּבָרִים הַכְּתוּב מַזְכֵּר אִם הִיָּה בֶן גָּרִים לֹא יֹאמַר לוֹ זָכַר מַעֲשֶׂה אֲבִיתִי: מִתַּנִּי' בְּכַתָּת וּמַכְנָסוֹס וְכוּ' אֲרֵדִיוּט קֵאָי: בָּאֵלוּ גִּשְׁאִלִים כִּכֵּן הִנָּשְׁאֵל בְּאוּרִים וְתוּמִים צָרִיךְ לְלַבַּשׁ שְׁמוּנָה בְּגָדִים: גְּמ' דְּבָרִים שְׁנַאֲמַר בְּהֵן שֵׁשׁ כְּפוּל מִפְּרַשׁ לְחֻמּוֹ: חוּטָן כְּפוּל שֵׁשֶׁה כָּל מִין וּמִין שְׂבּוּ: מְשׁוֹר כָּלָא שֵׁשׁ וְאִין זֹאת אֵלָּא רִמּוֹנִים: שְׁמוּנָה כָּל חוּט שֵׁל כָּל מִין שְׂבּוּ כְּפוּל שְׁמוּנָה וְעַל פִּי כַּשְׁפֹּן זֶה מַעִיל שְׂבָלוּ מִין אֶחָד חוּטוֹ כְּפוּל י"ב פְּרָכַת חוּטוֹ כְּפוּל כ"ד שְׂכָל מִינֵין שְׂשֶׁה כְּפוּלִין וְחָד וְכָלָה מִפְּרַשׁ לֶה לְחֻמּוֹ: חֲמִשָּׁה חֻרְאֵי כְּתִיבֵי גְבִי דַּהֲדִי וְהִנֵּה כְּנִי לִיָּה בַּחַד וְנִתְּבַה לְבַסּוּף: ה"ג וַיַּעֲשֶׂוּ אֶת הַכֹּתֶנֶת שֵׁשׁ וְאֵת הַמַּצְנֻפָת שֵׁשׁ וְאֵת מַכְנָסֵי הַבֹּד שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר וְכַד הוּא שֵׁשׁ הָרִי חֲמִשָּׁה וְהֵיאֵל דְּאַבְגִּט צָרִיךְ לְמַכְתֵּב עַל פְּרָחָן דְּאִיכָא מִינֵי אֲחֵרֵי בַּהֲדִי: שִׁיְהִיו שְׁזוּרִין וְחָד בְּלָן שָׁשֶׁה: לְשָׂאֵר בְּגָדִים שְׁלֹא נֵאֱמַר בְּהֵן שֵׁשׁ שִׁיְהֵא אִף הֵן חוּטָן כְּפוּל שֵׁשֶׁה וְלַקְמָן מִפְּרַשׁ מֵאִי נִינְהָ: דְּבַר הָעוֹלָה מִן הַקֶּרֶקַע עַד עַד הַפְּשִׁטן וְהַקְנָבּוֹס אִין לָהּ בָּרִים וְנַעֲבִים כַּעֲסִים אֵלָּא שְׁלִין וְאִין הַפְּשִׁטן בֹּא אֵלָּא מִן הַקְנָה הֶאֱמַנְעִי: מַפְצֵל יֵשׁ בּוּ נִימָא מִתְּחַלְקַת לְשִׁתִּים וְאֵל תִּתְמַה שְׁאֵף כַּעֲשֵׂר זָקוֹן הַתְּחַתּוֹן מַנְעִי בּוּ: כִּיתָנָא גְּמִי מַפְצֵל בְּשִׁכּוּתָשׁוֹן אוּתוֹ נִחְלַק לְכַמָּה פְּעוּלִין: אַגָּב לְקוּתִיָּה שְׁמַקְיָשׁוֹן עֲלִיָּה: פִּאָרֵי פִשְׁתִּים וּבַתּוֹרָה כְּתוּב וְאֵת פִּאָרֵי הַמַּגְבַּעַת שֵׁשׁ: בֶּן נֹכַר שְׁתַּנְגְּרוּ מַעֲשִׂיו לְאַבּוּי שְׂבַשְׁמִים שְׁהוּא עָרַל לֵב וְכֵן עָרַל בֶּשֶׂר שְׁמַתוֹ אֲחִיו מִחֲמַת מִנְּלָה לֹא יָבֹא אֶל הַמִּקְדָּשׁ: מֵאֵן אָמַר' מֵאֵן לְמַדּוּ דְּבַר זֶה שְׁשִׁינִי בְּפִרְקָא שְׁנֵי דְזָבְחִים (דף טו:) שְׁהִכָּן עָרַל עַבְדּוֹתוֹ כְּפוּלָה: מַה לְהֵלָן עֶשְׂרִים וְאַרְבַּעַה שְׁהָרִי ר' מִינִין יֵשׁ בַּהּ וְכָל מִין וּמִין כְּפוּל שֵׁשׁ אִף פֶּאן כ"ד וְכָאן ג' מִינִין יֵשׁ דְּהוּוּ לָהּ כָּל חָד וְחָד תִּמְנִי: אֵלָּא מִאֲבַגִּט דִּישׁ בּוּ גְּמִי אֲרַבַּע מִינִין וְכָל אֶחָד כְּפוּל שֵׁשֶׁה וּכְשִׁשְׁחֹרֶן וְחָד הֵווּ לָהּ כ"ד: תַּעֲשִׂנוּ כְּתִיב בַּחֲשׁוֹן לְפִיכָן אִין לְמַדּוּן מִמֶּנּוּ: וְעֲשִׂיתָ כְּתִיב בְּרִמּוֹנִים שִׁיְהִיו עֲשׂוּיוֹת כָּל הַמִּינִין שְׂבּוּ שְׁוֹת הַלֶּכֶךְ לֹא אֶפְשָׁר ככ"ח דְּהִיכִי לְעָבַד וְכוּ':

 מסורת הש"ס

א שיר השירים רבה; ויקרא רבה; סנהדרין מט: ב זבחים יח:

ג זבחים כב; מועד קטן ה.; תענית יז; סנהדרין פג; סנהדרין כב:

 תורה אור השלם
--

מריח מים יפרח ועשה קציר כמורנטע [איוב יד, ט]

ומור־תכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי־שרד לשרת בקדש וַיַּעֲשׂוּ וּגו' [שמות לט, א]

וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַכֹּתֶנֶת שֵׁשׁ מַעֲשֶׂה אֶרֶג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וְאֵת הַמַּצְנֶפֶת וּגו' [שמות לט, כז-כח]

וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַכֹּתֶנֶת שֵׁשׁ מַעֲשֶׂה אֶרֶג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו [שמות לט, כז]

פארי פשתים יהיו על־ראשם ומכנסי פשתים יהיו על־מתניהם לא וגו' [יחזקאל יח, ח]

מה־אמר אדני יהוה קל־גורגור ערל לב וערל בשר לא וגו' [יחזקאל מד, ט]

וַיַּעֲשׂוּ עַל־שׁוּלֵי הַמַּעִיל רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מְשֻׁזָּר [שמות כח, טז]

וְעֲשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב כְּמַעֲשֶׂה אֶפֶד תַּעֲשֶׂנּוּ וְזָב וּגו' [שמות כח, טז]

וְעֲשִׂיתָ עַל־שׁוּלָיו רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל־שׁוּלָיו כָּטִיב וּגו' [שמות כח, לג]

וְעֲשִׂיתָ אֶת־מַעִיל הָאֶפֶד כְּלִיל תְּכֵלֶת [שמות כח, לא]

מסורת הש"ס
א קידושין יז.
 ב סוכה מה:
גליון הש"ס
גמרא מי כתיב שלא יקרא. בספר קרבן חגיגה סימן ס"ח הק' הא אמרינן בסנהדרין דף כא ע"א בקרא דלא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו דה"ק לא ירבה לו נשים משום שלא יסור ולא מקשינן מי כתיב שלא יסור:
תורה אור השלם

ועשית את־מעיל האפוד כעיל תכלת (שמות כח, לא)

נעששו על־שולי המעיל רמוגי תכלת וארגמן ותולעת שני משזר (שמות לט, כד)

ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפד פעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר תעשה אותו (שמות כח, יט)

ונרקעו את־פחי הזקב וקצץ פתילים לעשות בתוך תכלת ובתוך הארגמן ובתוך תולעת השני ובתוך השש מעשה חשב (שמות לט, ג)

וירכסו את־חשן מטבעתו אל־טבעת האפוד בפתיל תכלת להיות על־חשב האפוד ולא־יזח חשון מעל האפוד (שמות כח, כח)

בטבעת הארן יהיו הבדים לא

יסורו ממנו (שמות כה, יט)

והובא את־בדיו בטבעת והיו הבדים על־שתי צלעת המזבח בשאת אותו (שמות כו, יז)

והנה פיראשו בתוכו שפה יהיה לפיו קיבי מעשה ארג כפי תחרא יתה־לו לא יקרוע (שמות כח, לב)

ועשית את־הקדשים למשכון עצי שטים עמדים (שמות כו, טו)

את־בגדי השנך לשרת בקדש את־בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת־בגדי בניו לכהן (שמות לה, יט)

כליל גדיל ואין גדיל פחות משנים: ואין זנין כלי מתכשיט כלי רמונים קשוטו של מעיל הן: ארבעה דשתיא שתיא ארבעת מינין של שש שש דהא נאמר בו שש ואמר מר דברים

⁽ⁿ⁾‏ **כָּלִיל תְּכֵלֶת**, וְיָלִיף **"תְּכֵלֶת"** **"תְּכֵלֶת"** **מִפְּרוּכַת: מָה לְהֵלֵךְ שָׁשָׁה, אִף כָּאן שָׁשָׁה. וְנִילֵף מִשּׁוּלָיו וְרִמּוֹנָיו** — מָה לְהֵלֵךְ שְׁמוֹנֶה, אִף כָּאן שְׁמוֹנֶה! דָּנִין כָּלִי מִכָּלִי, ואין דָּנִין כָּלִי מִתְכַּשִּׁיט כָּלִי. אַדְרָכָּה: דָּנִין גּוּפוֹ מִגּוּפוֹ, ואין דָּנִין גּוּפוֹ מִעֲלָמָא. הֵיִינוּ דְאֻמְרִינּוּ: לְשָׂאֵר בְּגָדִים שְׁלֹא נֹאמַר בָּהֶן יִישְׁשִׁי. פְּרוּכַת עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה — אַרְבָּעָה דְשִׁיתָא שִׁיתָא, לֹא דִינָא וְלֹא דִיִּינָא. חוּשֵׁן וְאַפּוֹד עֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה מָנָא לָן? דְּכַתִּיב: **"וְעִשִּׂית חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֶׂה חוֹשֵׁב כְּמַעֲשֶׂה אַפּוֹד תַּעֲשֶׂנּוּ** זֶהב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וּשְׁשׁ מִשְׁזָר", אַרְבָּעָה דְשִׁיתָא שִׁיתָא — עֲשָׂרִין וְאַרְבָּעָה, זֶהב — אַרְבָּעָה, הָא עֲשָׂרִין וּתְמַנְיָא. ואימָא זֶהב נִמִּי שָׁשָׁה! אִמַּר רַב אֲחָא בַר יַעֲקֹב, אִמַּר קָרָא: **"וְקִצֹץ פְּתִילִים"**. **"פְּתִילִל", "פְּתִילִים"** — הָרִי כָּאן אַרְבָּעָה. רַב אֲשִׁי אִמַּר, אִמַּר קָרָא: **"לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאֲרָגָמִן"**. הֵיכִי נַעֲבִיד? נַעֲבִיד אַרְבָּעָה דְתַרִּי תַרִּי — הוּוּ לָהּוּ תְמַנְיָא. נַעֲבִיד תַרִּי דְתַרִּי תַרִּי, וּתַרִּי דְחַד חַד — **"וְעִשִּׂית", שִׁיְהִיו כָּל עֲשִׂיּוֹתָיו שׁוֹוֹת**. **"אִמַּר רַחֲבָא אִמַּר רַב יְהוּדָה: הַמְקַרֵּעַ בְּגָדִי כְּהוֹנֶה לּוֹקָה, שְׁנֹאמַר: "לֹא יִקְרָע"**. מִתְקִיף לָהּ רַב אֲחָא בַר יַעֲקֹב, וְדִילְמָא הֵכִי קֹאמַר רַחֲמָנָא: נַעֲבִיד לִיה שְׁפָה כִּי הֵיכִי דָלָא נִיקְרָע! מִי כְּתִיב **"שְׁלֹא יִקְרָע"**? **"אִמַּר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַמֵּזִיחַ חוּשֵׁן מֵעַל הָאֶפּוֹד, וְהַמְסִיר בְּדִי אֶרֶז — לּוֹקָה, שְׁנֹאמַר: "לֹא יִזַּח" ויִּלָּא יסורו"**. מִתְקִיף לָהּ רַב אֲחָא בַר יַעֲקֹב: וְדִילְמָא כִּי קֹאמַר רַחֲמָנָא, חֲדָקִינְהוּ וְעַבְדִּינְהוּ שְׁפִיר בְּדִי שְׁלֹא יִזַּח וְלֹא יסורו! מִי כְּתִיב **"שְׁלֹא יִזַּח" ויִּשְׁלֹא יסורו"?! רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא רַמִּי, כְּתִיב: "בְּטַבְּעוֹת הָאֶרֶז וַיְהִיו הַבָּדִים לֹא יסורו מִמֶּנּוּ"**, וּכְתִיב: **"וְהוּבָא אֶת בְּדָיו בְּטַבְּעוֹת"**! הָא פִּיצֵד? מִתְפָּרְקִין ואין נִשְׁמָטִין. תַּנָּיָא נִמִּי הֵכִי: **"בְּטַבְּעוֹת הָאֶרֶז וַיְהִיו הַבָּדִים"**. יָכוֹל לֹא יְהִיו זִזִּין מִמְּקוֹמוֹן? תִּלְמוּד לוֹמַר: **"וְהוּבָא אֶת בְּדָיו בְּטַבְּעוֹת"**, אִי **"וְהוּבָא אֶת בְּדָיו"**, יָכוֹל יְהִיו נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין — תִּלְמוּד לוֹמַר: **"בְּטַבְּעוֹת הָאֶרֶז וַיְהִיו הַבָּדִים"**. הָא פִּיצֵד? מִתְפָּרְקִין, ואין נִשְׁמָטִין.[[]^{כ]} **אִמַּר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, מֵאִי דְכְּתִיב: "עֲצִי שְׁטִים עוֹמְדִים", שְׁעוּמְדִים דְּרָהּ גְּדִילָתָהּ. דָּבָר אַחֵר: "עוֹמְדִים", שְׁמַעְמֵידִין אֶת צְפוּיָין. דָּבָר אַחֵר: "עוֹמְדִים". שְׁמָא תֹאמַר אָבִד סִבְרָן וּבָטַל סְבוּיָין — תִּלְמוּד לוֹמַר: "עוֹמְדִים", שְׁעוּמְדִין לַעְוֹלָם וְלַעְוֹלָמִים. אִמַּר רַבִּי חֲמָא בַר חֲנִינָא, מֵאִי דְכְּתִיב: "אֶת בְּגָדֵי הַשָּׂרֵד לְשָׂרֵת בְּקוֹדֶשׁ" —**

טַבְּעוֹת עַל צִלְעוֹ הַשְּׂנִית מִשְׁמַע דְּאַרְבַּע טַבְּעוֹת הִיוּ עַל שְׁתֵּי צִלְעוֹתָיו לְבַד מֵאוֹתָם ד' שָׁעַל ד' פְּשֻׁמוֹתָיו בְּד' טַבְּעוֹת מֵהֶם הִיוּ בָּדִים קְבוּעִין לֹא יסורו וּבְאַרְבָּעָה מֵהֶם שְׁהִיו לְמָטָה אוֹ לְמַעְלָה מֵאוֹתָן טַבְּעוֹת הִיוּ מְשִׁימִין בָּדִים בְּשַׁעַת סְלוֹן הַמַּסְעוֹת לְשֹׂאת אֶת הָאָרֶץ בָּהֶם וְהֵנוּ אֵךְ דְּכַתֵּב בָּהּ וּשְׁמוֹ בְּדָיו וְאִם תֹּאמַר מֵאִי בְּרִיךְ הִבָּא רַבִּי יוֹסִי בְּר' חֲנִינָא לִשְׂנֵי דְשָׂנִי מִינֵי בָּדִים הִיוּ יֵשׁ מֵהֶם קְבוּעִין וְיֵשׁ מֵהֶם נִגְנָמִין וְיִינָצְאִין בְּדַפְרָשִׁית יֵשׁ לוֹמַר דְּעַל פְּרָחָךְ וְהַבְּחַת אֶת הַבָּדִים בְּטַבְּעַת אֲבוּלָהּ בָּדִים קָאִי דֹאִי לֹא קָאִי אֱלָא אַהֲךְ שְׁהִיו מְשִׁימִין בְּמַסְעָם אִם בֶּן הָוָה לֹא לְמִימַר נִמִּי וְהַפְרַת אֶת הַבָּדִים בְּטַבְּעוֹת שְׁהָרִי לֹא פָרַשׁ מִתּוֹ הַכֵּיִם אוֹתָם בָּדִים הַקְּבוּעִים אֱלָא כַּתֵּב בְּטַבְּעַת הָאָרֶץ וַיְהִיו הַבָּדִים וּתְחִלָּה הָיָה לוֹ לְפָרֶשׁ שְׁהַכֵּינָם אֱלָא וַעֲלִי אֲכַלְהוּ בָּדִים כַּתֵּב וְהַבְּחַת אֶת הַבָּדִים וּמַשְׁמַע לִיה דְּבָשְׁנָה קָאִי אֲבוּלָהּ דְּכִי הֵיכִי דְאֵךְ שְׁנוּשְׁאִין בָּהּ לֹא הִיוּ קְבוּעִים ה"י אִינְהוּ לֹא הִיוּ קְבוּעִים מִמֶּשׁ בְּמִקּוֹם אֶחָד שְׁלֹא יְהוּ זִזִּין כָּלָל מִמְּקוֹמָן אֱלָא לְבָל הַפְּחוֹת נִגְנָמִין חֲזַת לְבָאן וּלְבָאן דְּהַשְׁתָּא דְּמוֹ לְהַדְדִי בְּמַחְצַת וְלֵהִי מִייתִי נִמִּי קָרָא דְּוַהּבָא דְּכַתֵּב בְּמַחְצַת לְגַלּוּי אַוְהַבָּאת דְּאֶרֶז כִּי הֵיכִי דְּוַהּבָא דְּמַחְצַת לֹא הִיוּ הַבָּדִים קְבוּעִין דְּהָא לֹא כַּתֵּב הֶסֶם לֹא יסורו מִמֶּנּוּ הֵכִי נִמִּי וְהַבְּחַת דְּאֶרֶז לֹא הִיוּ מִמֶּשׁ קְבוּעִין לְנִמְכְּרִי וְאִם תֹּאמַר לָפִי מַה שְׁפָרַשׁ דְּאֲכַלְהוּ ד' בְּדִין קָאִי קָשָׁה מֵאִי דְּכַתֵּב בַּהּ בְּהֵהִיא קָרָא לְשֹׂאת אֶת הָאָרֶץ בָּהֶם ואין לְתַרן דְּכַכּוּלָּהּ אַרְבָּעָה בָּדִים הִיוּ נוֹשְׂאִין וּשְׁנִים מֵהֶם הִיוּ חֲרָבִין וּשְׁנִים הַחֲרָרִים חֲרָרִים מֵהֶם דְּבַפְרָק שְׁתֵּי הֵלָחֶם (מְנַחוֹת דף צח:) מִשְׁמַע דְּבִאֲרָבְעָה גִבְרִי הוּוּ דְרוּ לָהּ וְתוּ לָהּ וְנִרְחָה לִי דְּוַהּבָּאת לֹא קָאִי אֱלָא אַהֲךְ בָּדִים הַקְּבוּעִין שְׁהָרִי אֱלָא אַהֲךְ בָּדִים הַקְּבוּעִין מִמֶּשׁ בְּמִקּוֹם אֶחָד שְׁלֹא יְהוּ זִזִּין כָּלָל אֶהֱרֹן וּבָנָיו בְּשַׁעַת הַמַּסְעוֹת תַּעֲב שְׁהָרִי כַכּוּלָּהּ כַּתֵּב וּשְׂאֵר בָּם אֶת הַשְּׁלָחָן וְכֵן בְּמַחְצַת אֶת־בָּדִים וְהוּבָא אֶת בְּדָיו בְּטַבְּעַת וְגו' בְּשֹׂאת אוֹתוֹ וּבְמַחְצַת הַזֶּהב כַּתֵּב נִמִּי לְכַתֵּם לְבָדִים לְשֹׂאת אוֹתוֹ בְּהַמָּה אָבָל לֹא כַּתֵּב בָּהּ וְהַבְּחַת צְפוּי וּבַעֲשִׂיָה לֹא כַּתֵּב וְיִבָּא בְּדַכְּתִיב גַּבִּי אֶרֶז כִּין בְּעוֹשִׂיָה בִין וַעֲשִׂיָה וַעֲ"ג דְּבַפְרִיתָא דְּמִלְּאכַת הַמִּשְׁכָּן תֵּאָר ד' טַבְּעוֹת הִיוּ מִקְּבַעוֹת בּוּ שְׁתֵּים בְּצִפּוֹנוֹ וּשְׁתֵּים בְּדְרוֹמוֹ שְׁבִין שְׁהִיו נִתְקַין הַבָּדִים לֹא הִיוּ זִזִּים מִמֶּשׁ לְעוֹלָם שְׁאִימַר בְּטַבְּעוֹת הָאָרֶץ וכו' וי"ל דְּלֹא חָשִׁיב אֱלָא אוֹתָם ד' טַבְּעוֹת שְׁהַבָּדִים קְבוּעִין בָּהֶן אָבָל אוֹתָם שְׁלֹא הִיוּ הַבָּדִים קְבוּעִין בָּהֶן וְלֹא נִעֲשִׂו אֱלָא לְכַרֵּךְ שַׁעַת הַמַּסְעוֹת לֹא קָא חָשַׁב תַּעֲב דְּלֹא קָא חָשִׁיב הֶסֶם טַבְּעוֹת שֶׁל שְׁלָחָן וְשֶׁל מִזְבֵּחַ הַאֲחֵשֶׁת וְהַזֶּהב צְפוּי: וי"ל שְׁפִימְצִידִין צְפוּי: וי"ל דְּאִשִּׁי' צְפוּי זֶהב שְׁעִלְיָהּ בְּטַל לְגַבִּי דִּידְהוּ דְּכַכָּל דְּכַתָּא הֵשֵׁן בְּטַל לְגַבִּי הַמַּתְכָּת לְעִין טְבִילָה וְלָכֵן מִנִּי דְאִמַּר הֵךְ אַחֵר הַמַּשְׁמִיר וּבַעֲצִי שְׁטִים אִינוּ בֶּן שְׁהָרִי שְׁלָחָן שֶׁל עֲצִי שְׁטִים הִיָּה וּמַצָּה זֶהב וְאִשִּׁי' הֵכִי תוֹרַת כְּלִי עֲלִיו שְׁהַצְפוּי בְּטַל לְגַבִּי הֵשֵׁן בְּדִלְחִיתָא בְּשִׁלְהִי חֲגִיגָה (דף כו:) וְיָלִיף לֹא הֶסֶם מִקְרָא:

בא לו פרק שביעי יומא

עב.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פט' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ג, סמג לאוין רצח:

ב מו"י פט' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' י:

ג מו"י פב' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יג:

אַרְבָּעָה וְתוּ לֹא יֵשׁ לוֹמַר פְּתִילִים כְּתִיב מַעֲוֹת פְּתִילִים שְׁנִים וּבַשְּׁתָּקָן כֵּן אֶחָד הוּוּ לָהּוּ ד' ואִי חֲמַרְתָּ תִמְנִיא א"כ אין לְדַבֵּר סוּף אִימָא ק' ואִימָא אֱלָף וּתְפַסַּת מַרְכָּה לֹא תַפְסַת וְהָא דְפָרִיךְ ואִימָא זֶהב נִמִּי ו' הֵנוּ כִּי הֵיכִי דְלֵהֲנוּ דְּוִמְנָא דְשָׂאֵר מִינֵין שְׁבֹו וְלַעֲוִל כִּי פָרִיךְ ואִימָא כ"ח לֹא בְּשִׁי לְשִׁמוּנִי תַפְסַת מוֹשֵׁט תַפְסַת דְּהֶסֶם לֹא מִצִּי לְמִימַר טָפִי מִכ"ח וְכִין דְּהָא דְבַר שָׁנָשׁ לוֹ חֲצָבָה לֹא שִׁיךְ לְמִימַר תַפְסַת מַרְכָּה לֹא תַפְסַת וְאַדְרָכָּה יֵשׁ לְתַפַּס הַמַרְכָּה דִּישׁ כַּכָּל מֵאִתָּים מְקֵה וְהֵ"ג דְּכַפ"ק דר"ה (דף ז:) אִמַּר מִקָּדִשׁ חַב הַשְּׁכִינּוֹת לְחַב הַמַּעֲוֹת מַה לְהֵלֵךְ יֵשׁ לוֹ תַשְׁלִימוּן כֵּן שְׂבָעָה כּו' וּפְרִיךְ וְלִקֵּשׁ לְחַב הַסְּכּוֹת מַה לְהֵלֵךְ ח' כּו' וּמַשְׁנִי תַפְסַת מַרְכָּה לֹא תַפְסַת וְהֶסֶם נִמִּי יֵשׁ לְדַבֵּר חֲצָבָה וי"ל דְּהֶסֶם קֹאמַר לַחֲמוּרָא תַפְסַת מַרְכָּה לֹא תַפְסַת דַּעֲב ז' יֵשׁ לוֹ תַשְׁלִימוּן מִמַּה נִפְשֵׁךְ אָבָל טָפִי לֹא דִלְמָא חֲמַב הַמַּעֲוֹת וְלַפִּיעִין וּבַפְּרָק קֹמָא דְקִדּוּשִׁין (דף יז.) גַּבִּי הַשְּׁנָהָה נִמִּי קֹאמַר תַפְסַת מַרְכָּה לֹא תַפְסַת אַע"ג מִמַּמַּה נִפְשֵׁךְ יֵשׁ לְדַבֵּר חֲצָבָה יֵשׁ לוֹמַר הֶסֶם נִמִּי קֹאמַר דְּתַפְסַת מַרְכָּה לֹא תַפְסַת דְּמַסְפִּיקָא לֹא מִפְּקִיעִין מִמְנוּא מִן הַאֲלוּי:

כְּתִיב בְּטַבְּעוֹת הָאֶרֶז וכו' וּכְתִיב וְהוּבָא אֶת בְּדָיו בְּטַבְּעַת קֹשָׁא לִי טוּבָא אֲמַאי מִיִּיתִי הָאִי קָרָא דְוַהּבָּא) דְּכְתִיב גַּבִּי מַחְצַח הַאֲחֵשֶׁת וּשְׂבִיחַ קָרָא דְוַהּבָּאת דְּכַתֵּיב גַּבִּי הָאָרֶץ וַעֲדִי שְׁמַעְתִּי מִקְּדִשִׁים דְּבַשְׁעַת סְלוֹן מַסְעוֹת כְּתִיב בָּא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּסַסֵּעַ הַמַּחְנֶה וְהוֹרִדוּ אֶת פְּרָכַת הַמֶּסֶךְ וּכְסוּ בַּהּ אֶת אֶרֶץ הָעֵדֻת וְגו' (בְּמִדְבָּר ד' יח:ו') עַד וּפְרָשׁוּ עָלָיו בְּנֵי כָלִיל וְגו' עַד וּשְׁמוּ בְּדָיו מִשְׁמַע דְּכַסֵּעַ הַמַּסְעוֹת הִיוּ מְשִׁימִין אוֹתָן בָּדִים וְקָשָׁה וְהָא כְּתִיב לֹא יסורו מִמֶּנּוּ וּרְצִינוּ יַעֲקֹב מֵאוֹרֵלַיִין"ש מִתְרַן זֶה דְּוָשְׁמוֹ בְּדָיו עַל כַּפְתֵּי הַאוּשָׁאִים קֹאמַר לְהוֹלִיכֶן וְלָפִי מֵהֶסֶם שְׁהָרִי בָּנִי קָשַׁת לֹא הִיוּ שֶׁם עֲצִין עַד לְאַחַר שְׁהִיו מְכַנְסִין כֵּן הַכֵּלִים לְגַרְמָה שְׁלֵהֶם בְּדַכְּתִי' וְלֹא יבּוּאוּ לְרֹאוֹת כַּכָּלֵעַ אֶת הַקֶּלֶשׁ וְגו' (שם) וְיִיתַר הָיָה נְרָחָה לְפָרֶשׁ דְּהָאִי וּשְׁמוֹ בְּדָיו הֵנוּ שְׁמוֹנִשְׁכִּין הַבָּדִים לְבַד חוּץ לְהִיֹּת נְרָחִין בּוּלָטִין בְּפִרְכַּת כַּמִּין שְׁנִי דְּכִי אֲשֶׁה מִיָּהוּ קֹשִׁיָא קַמִּייתָא שְׁהַקְשִׁיתִי בְּדַכְּתָא קוּמָא וְלַחַק הוּא לְשַׁשׁ הַסְפָּרִים דְּכַכּוּלָּהּ גָּרַם וְהוּבָא אֶת בְּדָיו וּבְמַחְצַת סְפָרִים גָּרַסִין בְּכִסְיוֹתָא וְהַבְּחַת אָבָל בְּאַתְקַתְפָּא דַּר' יוֹסִי בְּר' חֲנִינָא גָרַסִין כַכּוּלָּהּ וְהוּבָא ואִי לֹאוּ דְּמַסְתַּפִּיקָא מִחַבְרִיא הָוָה לְמַנְיָא זַח' טַבְּעוֹת הִיוּ בְּאֶרֶץ וְכֵן מוֹכִיחַ הַסְּסוֹן דְּכַתֵּיב וְנִצַּחַת לוֹ אַרְבַּע טַבְּעַת זֶהב וְנִתַּת עַל אַרְבַּע פְּשֻׁמְתָיו דְּהֵנוּ אַרְבַּע קַרְוִיתָיו בְּדַמְתַּרְגְּמִין וְנִייתִיה וְהֵדַר כְּתִיב וַשְׁתִּי טַבְּעַת עַל צִלְעוֹ הַאֲחֵת וַשְׁתִּי

טַבְּעוֹת עַל צִלְעוֹ הַשְּׂנִית מִשְׁמַע דְּאַרְבַּע טַבְּעוֹת הִיוּ עַל שְׁתֵּי צִלְעוֹתָיו לְבַד מֵאוֹתָם ד' שָׁעַל ד' פְּשֻׁמוֹתָיו בְּד' טַבְּעוֹת מֵהֶם הִיוּ בָּדִים קְבוּעִין לֹא יסורו וּבְאַרְבָּעָה מֵהֶם שְׁהִיו לְמָטָה אוֹ לְמַעְלָה מֵאוֹתָן טַבְּעוֹת הִיוּ מְשִׁימִין בָּדִים בְּשַׁעַת סְלוֹן הַמַּסְעוֹת לְשֹׂאת אֶת הָאָרֶץ בָּהֶם וְהֵנוּ אֵךְ דְּכַתֵּב בָּהּ וּשְׁמוֹ בְּדָיו וְאִם תֹּאמַר מֵאִי בְּרִיךְ הִבָּא רַבִּי יוֹסִי בְּר' חֲנִינָא לִשְׂנֵי דְשָׂנִי מִינֵי בָּדִים הִיוּ יֵשׁ מֵהֶם קְבוּעִין וְיֵשׁ מֵהֶם נִגְנָמִין וְיִינָצְאִין בְּדַפְרָשִׁית יֵשׁ לוֹמַר דְּעַל פְּרָחָךְ וְהַבְּחַת אֶת הַבָּדִים בְּטַבְּעַת אֲבוּלָהּ בָּדִים קָאִי דֹאִי לֹא קָאִי אֱלָא אַהֲךְ שְׁהִיו מְשִׁימִין בְּמַסְעָם אִם בֶּן הָוָה לֹא לְמִימַר נִמִּי וְהַפְרַת אֶת הַבָּדִים בְּטַבְּעוֹת שְׁהָרִי לֹא פָרַשׁ מִתּוֹ הַכֵּיִם אוֹתָם בָּדִים הַקְּבוּעִים אֱלָא כַּתֵּב בְּטַבְּעַת הָאָרֶץ וַיְהִיו הַבָּדִים וּתְחִלָּה הָיָה לוֹ לְפָרֶשׁ שְׁהַכֵּינָם אֱלָא וַעֲלִי אֲכַלְהוּ בָּדִים כַּתֵּב וְהַבְּחַת אֶת הַבָּדִים וּמַשְׁמַע לִיה דְּבָשְׁנָה קָאִי אֲבוּלָהּ דְּכִי הֵיכִי דְאֵךְ שְׁנוּשְׁאִין בָּהּ לֹא הִיוּ קְבוּעִים ה"י אִינְהוּ לֹא הִיוּ קְבוּעִים מִמֶּשׁ בְּמִקּוֹם אֶחָד שְׁלֹא יְהוּ זִזִּין כָּלָל מִמְּקוֹמָן אֱלָא לְבָל הַפְּחוֹת נִגְנָמִין חֲזַת לְבָאן וּלְבָאן דְּהַשְׁתָּא דְּמוֹ לְהַדְדִי בְּמַחְצַת וְלֵהִי מִייתִי נִמִּי קָרָא דְּוַהּבָא דְּכַתֵּב בְּמַחְצַת לְגַלּוּי אַוְהַבָּאת דְּאֶרֶץ כִּי הֵיכִי דְּוַהּבָא דְּמַחְצַת לֹא הִיוּ הַבָּדִים קְבוּעִין דְּהָא לֹא כַּתֵּב הֶסֶם לֹא יסורו מִמֶּנּוּ הֵכִי נִמִּי וְהַבְּחַת דְּאֶרֶז לֹא הִיוּ מִמֶּשׁ קְבוּעִין לְנִמְכְּרִי וְאִם תֹּאמַר לָפִי מַה שְׁפָרַשׁ דְּאֲכַלְהוּ ד' בְּדִין קָ

מסורת הש"ס
א ספרא אחרי מות פרק ו ג; ספרא אמור פרשה ב ב ב מגילה ט; לעיל יב; ג הוריות יב;; תוספתא הוריות;
ד משנה הוריות; משנה מגילה; הוריות יא; מגילה ט:
ה יבמות סה: ו ספרא צו פרק ה א
גליון הש"ס
גמ' שנאמר וחנה היא מדברת על לבא. עיין בברכות דף לא ע"א:
תורה אור השלם

שבועת ימים ילָבֶשׂם הכהן תחפתיו מבגדיו אָשֵׁר יָבֹא אֶל־אֱהֱל וְגו' [שמות כט, 9]

והכהן הַשִּׁשִּׁים תחפתיו מבגדיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חֲקָעוּלִם לַיהוָה כָּלִיל וְגו' [ויקרא ו, 10]

והכהן הגדול מאחיו אֲשֶׁר־יוֹצֵק עַל־רֹאשׁוֹ שָׂמֹן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֹת־יָדָיו וְגו' [ויקרא כא, י-יט]

וַיִּשָּׂאֵל דָּוִד בַּיהוָה לֵאמֹר אֲרֹדָף אַחֲרֵי הַגְּדוּד־הַזֶּה הַאֲשֻׁנָּה וַיֹּאמֶר וְגו' [שמואל א ח, 1]

ולפני אלָעָזָר הכהן יַעֲמֵד וַיִּשָּׂאֵל לוֹ בַּמִּשְׁפָּט הַאֲדוּרִים לִפְנֵי וְגו' [במדבר כז, כא]

וְחָנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל־לֵבָהּ בַּקּ שְׁפֹתֶיהָ נִנְּתָה וְקוֹלָהּ לֹא וְגו' [שמואל א, יג]

הַסִּבְרָנִי כַעֲלִי קוֹעִילָה בִּידֵי הַיָּרֵד שְׂאוּל כְּאֲשֶׁר שָׁמַע עֲבָדָךְ וְגו' [שמואל א כג, יא]

תִּלְמוּד לומר אָשֵׁר יָבֹא אֵל אֱהֱל מוֹעֵד מִי שְׂרָאוֹי לָבֹא אֵל אֱהֱל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים

עָלִיו לֵאנִי אוֹמֵר לָךְ תַּחֲפִיתִי מַבְגִּינוּ שָׂבִנוּ יְהִיָּה תַחֲפִיתִי וְנָא זֶה שְׂאִינוּ רָאִיו וְכוּ' גָּלֹא כֵּהן גָּדוֹל הוּא: וְאִם אִיתָא דְּבַח' בְּגָדִים הוּא מַשְׁמַשׁ כֵּן הֶשְׁנָה הֵאֵי גַמִּי מִיחְזָא חֲזִי דְּכַתִּיב בַּיּוֹם"כ וְכַפֵּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמָּשַׁח אֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמָּלֵא אֹת יָדָו וְכָל מַלְּוֵי יָדָיו עַל יָדֵי הַבְּגָדִים הוּא בְּדַכְתִּיב וּבְגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן (שְׁמוֹת כ"ט:כ"ט): מֵאוֹם אִיבָה אֲבָל מֵאֲוִיכֻתָּא חֲזִי: עֲלִית לִיה אִיבָה דְּלֵא חֲשֵׁי לְאִיבָה: וְלֵא הַמַּשְׁמַשׁ בְּלוּמֵר וְקֹאמֵר דְּלֵא מַשְׁמַשׁ מִשּׁוּם מַלְחָמָה בְּשִׁמוּנָּה: פֶּר כֵּהן מִשִּׁיח לֹא גָרְסִינוּ דְּאִינוּ פֶּר הֲבֵא עַל כֵּן הַמַּעֲוֵת כֵּהן מִשִּׁיח שְׁחִטָא בְּהַעֲלֵם דְּבֵר וְעֵשֶׂה דְּבֵר שְׁמִידִין עַל זְלוּתוֹ כֶּרֶת מִבְּיֹא פֶּר וְהִקְדִּישׁוּ מִבְּיֹא בְּשַׁבָּה או שְׁעִירָה בְּשֶׁאֵר וְחִיד שְׂבִיבָרָא: וְעִשְׂרִית הָאִיפָה שְׂבָבֵל וִיֹם בְּדַכְתִּיב הַכֵּהן הַמִּשִּׁיח תַּחֲפִיתִי מַבְגִּינוּ וְעֵשֶׂה אֹתָהּ (וַיִּקְרָא וי"ט:ו): לֹא פּוֹרַע רֹאשׁוֹ לְגַזֵּל שְׁעֵר מַחֲמַת אֲבִלוּת: מְלֻמָּטָה שְׁפִלְיָ בְּגָדָיו: וּמִזְהָר עַל הַאֲלָמָנָה בָּלֹא: וּמַחְזִיר אֹת הַרְנוּחַ בְּמִיתָתוֹ: וּמִקְרִיב אוֹנָן דְּכַתִּיב וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא (וַיִּקְרָא כ"א:י"ב) בְּדַפְרָשִׁית בְּפֶקֶד קֹמֵא (דף יג:): וְאִינוּ אוֹכֵל בְּלוּמֵר אִף עַל פִּי שְׁהוֹ חֲלוּת מִן הַקְדִּישׁ לְעֵנִין הַקֶּרֶבֶה שְׁנֵה הוּא לוֹ לְעֵנִין אֲבִילָה: וְאִינוּ חוֹלֵק בְּשִׁהוֹא אוֹנָן לְאֲכַל לְעֹבֵד בְּשִׁתְּעִבּוֹר הַאֲטִיבוּת דְּאִמְרִינוּ בְּזָכָחִים בְּרָךְ טָבֹל וִיֹם (וְזָכָחִים דף צט.) הִרְאִיו לְאֲבִילָה חוֹלֵק שְׂאִינוּ רָאִיו לְאֲבִילָה אִינוּ חוֹלֵק: וּמִקְרִיב חֵלֶק בְּרֹאשׁ מִפְּרֶשׁ כַּ"ה (דף יד.): וּפְטוֹר עַל טְמֵאת מִקְדָּשׁ בַּהוֹרִיוּת נִפְקָא לֹן מִקְרָא בְּפֶקֶד בְּתֵקֵא וְכֵלָה הֵךְ מִתְּנִיתָא מִפְּרֶשׁ לֶה הַתָּם: מִרְבֵּה בְּגָדִים כִּהְיִים גָּדוֹלִים שְׁשֻׁמְשׁוּ מִיּוֹם שְׁנִנְנוּ שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה שְׁלֹא הִיָּה לֶהֱם לְכַהֵנָּה גְדוֹלָה אֲלֵא בְּרַבְוֵי בְּגָדִים: חוּן מִפֶּר הֲבֵא עַל כֵּן הַמַּעֲוֵת דְּמִשִּׁיחַ בְּתִיב בֵּה וְאֵע"ג דְּגַבִּי עִשְׂרִית הָאִיפָה גַמִּי מִשִּׁיחַ בְּתִיב אֲתַרְבִּי גַמִּי מִרְבֵּה בְּגָדִים מוֹהַכֵּהן בַּת"כ אֲבָל הַכֵּהן דְּכַתִּיב גַּבִּי פֶּר הֲבֵא עַל כֵּן הַמַּעֲוֵת אֲרַגְטֵרִיךְ לְגוּפָה בְּדַתְגִּיא בַּת"כ מִשִּׁיח וְכוֹל זֶה מִלָּךְ ת"ל הַכֵּהן: וְכֵלָן נוֹהֲגוֹת בְּמִשּׁוּם שְׁעֵבֵר בְּגוֹן אִם אֲרַע פְּסוּל בַּכֵּהן גָּדוֹל וּמִנּוּ אַחֵר תַּחֲפִיתִי וּלְאַחֵר זְמַן חֲזוֹר רֹאשׁוֹן לְעִבְדוּתָהּ וְעֵבֵר זֶה מִמַּשִּׁיחוּתוֹ כֵּלָן נוֹהֲגוֹת כּוֹ: חוּן מִפֶּר וִיֹם הַכַּפּוּרִים וְעִשְׂרִית הָאִיפָה שֶׁהִם חוֹבָה חֲבוּשָׁה וְחֻקָא אִמֵּר רַחֲמֵנָא דְּתַקְרַב וְלֹא שְׁפִים: הָאִמְמוּרִין בְּפֶרְשָׁה גַבִּי וְהַכֵּהן הַגָּדוֹל מֵאֲחִיו (וַיִּקְרָא כ"א:י') דְּהֵתָם אֲתַרְבִּי גַמִּי מִשּׁוּם מַלְחָמָה בְּדַמְפְּרֶשׁ בַּהוֹרִיוּת (דף יב:): מֵאֲשֶׁר יִנָּצֵק (וַיִּקְרָא כ"א:י') וְאֵלוּ הֵן חֲמָשָׁה דְּבָרִים לֹא פּוֹרַע וְלֹא פּוֹרֵם וְאִינוּ מִטְּמֵא לְקַרְוִיבִים וּמַעֲוִה עַל הַבְּתוּלָה וּמִזְהָר עַל הַאֲלָמָנָה אֲבָל לֹא מִקְרִיב אוֹנָן וְאִף עַל גַּב דְּכַתִּיב בְּהִיֹא בְּרַשְׁתָּא דְּהָבִי תִּנְיֹא בַּהוֹרִיוּת וְכוֹל וְקִרְיִב אוֹנָן תִּלְמוּד לומר עָלִיו וְלֹא עַל חֲבֵרָה: וְאִינוּ מִטְּמֵא לְקַרְוִיבֵי אֲבָל הִקְדִּישׁוּ מִטְּמֵא לְאוֹתָם הָאִמְמוּרִין בְּפֶרְשָׁה: וּמַעֲוִה עַל הַבְּתוּלָה בְּשַׁשָּׁה: וּמַחְזִיר אֹת הַרְנוּחַ בְּדַכְרֵי רַבִּי יְהוֹזֵה דְּמַרְבִּי לִיָּה בְּמַסְבָּת מִכּוֹת (דף יא.) מִקְרָאִי וּפְלִגִּי רַבֵּנּוּ עָלִיָּה אֲלָמָא הֵאֵי תַנָּא לִית לֶה אִיבָה מְדַקְתְּנִי כֵּלָן נוֹהֲגוֹת בְּמִשּׁוּם שְׁעֵבֵר דְּמַשְׁמַשׁ [ב'ח'] בְּגָדִים וְאֲפִלּוּ הָבִי מִשּׁוּם מַלְחָמָה לֹא דְקַתְּנִי כֵּלָן

בא לו פרק שביעי יומא

וְכֵלָן נוֹהֲגוֹת בְּמִשּׁוּם שְׁעֵבֵר תַּמָּה דְּתַנּוּ בְּפֶקֶד אֵלֵּו הֵן הַגּוֹלִין (מְכוֹת דף יא:)

^(א)תִּלְמוּד לומר: **"שְׂבָעַת יָמִים יִלְבָּשׁם הַכֹּהֵן תַּחֲתִיו מַבְגִּינוּ אֲשֶׁר יָבֹא אֶל אֱהֱל מוֹעֵד"**, **מִי שְׂרָאוֹי לָבֹא אֶל אֱהֱל מוֹעֵד.**

וְאִם אִיתָא — מִיחְזָא חֲזִי! אָמַר רַב נַחֲמָן פֶּר יִצְחָק, הָבִי קֹאמֵר: כָּל שְׁעִיקָר מְשִׁיחְתּוֹ לְאֱהֱל מוֹעֵד. יֵצֵא זֶה, שְׁעִיקָר מְשִׁיחְתּוֹ לְמַלְחָמָה. מִיתִיבִי: מִשּׁוּם מַלְחָמָה אִינוּ מְשַׁמֵּשׁ לֹא בְּאַרְבָּעָה כִּכְהֵן הִדְיוּט, לֹא בְּשִׁמוּנָּה כִּכְהֵן גָּדוֹל. ^(א)**אָמַר לִיָּה אַבְיִי: אָלֵא זֶר מְשׁוּיַת לִיָּה! אָלֵא: כִּכְהֵן גָּדוֹל — מִשּׁוּם אִיבָה, כִּכְהֵן הִדְיוּט — מִשּׁוּם מַעְלִין בְּקֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין.** אָמַר לִיָּה רַב אֲדָא פֶּר אָבָא לְרַבָּא: וְהֵאֵי תַנָּא

דְּלִית לִיָּה אִיבָה, וְלֹא קָא מְשַׁמֵּשׁ. ^(א)**דְּתַנְיָא, דְּבָרִים שְׂבִין כֵּהן גָּדוֹל לְכַהֵן הִדְיוּט: פֶּר כֵּהן מְשִׁיח, וּפֶר הָבֹא עַל כָּל הַמַּצּוֹת, וּפֶר יוֹם הַכַּפּוּרִים, וְעִשְׂרִית הָאִיפָה. לֹא פוֹרַע, וְלֹא פוֹרֵם, אֲבָל פוֹרֵם הוּא מְלֻמָּטָה, וְהַהִדְיוּט מְלֻמַּעְלָה. וְאִין מִטְּמֵא לְקַרְוִיבֵי, וּמַצְוָה עַל הַבְּתוּלָה, וּמִזְהָר עַל הָאֲלָמָנָה, וּמַחְזִיר אֹת הָרוּצַח. וּמִקְרִיב אוֹנָן, וְאִינוּ אוֹכֵל, וְאִינוּ חוֹלֵק, וְנוֹטִיל חֵלֶק בְּרֹאשׁ, וּמִקְרִיב חֵלֶק בְּרֹאשׁ.**

וּמְשַׁמֵּשׁ בְּשִׁמּוֹנָה כִּלִּים, וּפְטוֹר עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקֹדֶשְׁיוֹ, וְכָל עֲבוּדוֹת יוֹם הַכַּפּוּרִים אִינוּ כְּשִׁירוֹת אָלֵא כּוֹ. ^(א)**וְכוֹלָן נוֹהֲגוֹת בְּמַרְוּבָה בְּגָדִים, חוּץ מִפֶּר הָבֹא עַל כָּל הַמַּצּוֹת.**

וְכוֹלָן נוֹהֲגוֹת בְּמִשּׁוּם שְׁעֵבֵר, חוּץ מִפֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים וְעִשְׂרִית הָאִיפָה. וְכוֹלָן אִין נוֹהֲגוֹת בְּמִשּׁוּם מַלְחָמָה, חוּץ מִחֲמִישָׁה דְּבָרִים הָאִמְמוּרִין בְּפֶרְשָׁה: לֹא פוֹרַע, וְלֹא פוֹרֵם, וְלֹא מִטְּמֵא לְקַרְוִיבֵי, וּמַצְוָה עַל הַבְּתוּלָה, וּמִזְהָר עַל הָאֲלָמָנָה, וּמַחְזִיר אֹת הָרוּצַח בְּדַכְרֵי רַבִּי יְהוֹזֵה, וְחַכְמַיִם אוֹמְרִים: אִינוּ מַחְזִיר. כִּי לִית לִיָּה אִיבָה — בְּדַכוּתִּיהָ, בְּדַזוּטֵר מִיָּנִיָּה — אִית לִיָּה. ^(א)יְתִיב רַבִּי אָבָהוּ וְקֹאמֵר לֶה לְהָא שְׁמַעְתָּא מְשַׁמִּיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן. אַהֲדַרְיָנָהוּ רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִּי לְאַפְיָהוּ. אִיפָא דְאָמְרִי, רַבִּי חֲזִיא פֶּר אָבָא אַמְרָה, וְאַהֲדַרְיָנָהוּ רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִּי לְאַפְיָהוּ. מִתְקִיף לֶה רַב פִּפְּא: בְּשִׁלְמָא רַבִּי אָבָהוּ — מִשּׁוּם יִקְרָא דְּבִי קִיסָר, אָלֵא לְרַבִּי חֲזִיא פֶּר אָבָא — נִימְרוּ לִיָּה מִימֵר: לֹא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָבִי כִּי אֲתָא רַבִּין, אָמַר: נִשְׂאֵל אִיתָמַר. תַּנְיָא גַמִּי הָבִי: בְּגָדִים שְׂכַהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ כֵּהן — מִשּׁוּם מַלְחָמָה נִשְׂאֵל כֵּהן. "תַּנּוּ רַבְּנִי: פִּיצַד שׁוֹאֲלִין? הַשׁוֹאֵל פָּנָיו כְּלָפִי נִשְׂאֵל, וְהַנִּשְׂאֵל פָּנָיו כְּלָפִי שְׂכִינָה. "הַשׁוֹאֵל אוֹמֵר: "אֲרִדּוּף אַחֲרֵי הַגְּדוּד הַזֶּה", וְהַנִּשְׂאֵל אוֹמֵר: "כַּה אָמַר ה' עֲלֶה וְהַצֵּלַח". רַבִּי יְהוֹזֵה אוֹמֵר: אִין צְרִיף לומר "כַּה אָמַר ה'", אָלֵא "עֲלֶה וְהַצֵּלַח". "אִין שׁוֹאֲלִין בְּקוֹל, שְׂנַאֲמַר: "וְשֹׂאֵל לוֹ". לֹא מַחְרַהֵר בְּלָבּוֹ, שְׂנַאֲמַר: "וְשֹׂאֵל לוֹ לְפָנֵי ה'", אָלֵא בְּדֶרֶךְ שְׂאֲמָרָה חֲנָה בַּתפִּלְתָּה, שְׂנַאֲמַר:

"וְחֲנָה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לְבָהּ". "אִין שׁוֹאֲלִין שְׁנֵי דְבָרִים כְּאֶחָד. וְאִם שְׂאֵל — אִין מַחְזִירִין אָלֵא אַחָד, וְאִין מַחְזִירִין לוֹ אָלֵא רֹאשׁוֹן, שְׂנַאֲמַר: "הִיִּסְגִּירוּנִי כַּעֲלִי קָעִילָה בִּידֵי הַיָּרֵד שְׂאוּל וְגוֹ' וַיֹּאמֶר ה' יִרְדּוּ". וְהָא אַמְרַתְּ אִין מַחְזִירִין אָלֵא רֹאשׁוֹן! דָּוִד שְׂאֵל

שְׂאֵל

וּמִיתִי לִיָּה בְּסִנְהֶדְרִין ר"פ כַּהֵן גָּדוֹל (סִנְהֶדְרִין דף יח:): הַהוּרָב כ"ג או כ"ג שְׁהַרנ אִינוּ יוֹצֵא מַשֵּׁם לְעוֹלָם וְאִמְנֵא לֹא הָדַר בְּמִיתַת מִשּׁוּם שְׁעֵבֵר אִף לְרַבֵּנּוּ אוּ מִשּׁוּם מַלְחָמָה לִר' יְהוֹזֵה שְׁנַם הִם מַחְזִירִים הַרְנוּחַ וְשִׁמָּא י"ל כ"ג עֵקֶר וְכִינוּ דְּהֵנָּה כ"ג בְּשַׁעָה שְׁהַרנ לֹא הָדַר בְּמִיתַת הָנִי אוּ בְּמִיתַת כַּהֵן גָּדוֹל אַחֵר שְׁעִמִּידוֹ תַּחֲפִיתִי וְהָא דְקַתְּנִי דְּמַחְזִירִין הַרְנוּחַ הִינוּ בְּגוֹן דְּלֹא הָנִה כַּהֵן גָּדוֹל בְּשַׁעָה שְׁהַרנ א"נ הָא דְקַתְּנִי אִינוּ יוֹצֵא מַשֵּׁם לְעוֹלָם כְּגוֹן דְּלֹא הָווּ מִשּׁוּם שְׁעֵבֵר וּמִשּׁוּם מַלְחָמָה:

עג.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פ"י מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יא:

ב מו"י פ"י מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יב:

ג מו"י פ"י מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יא:

ד מו"י פ"י מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יב:

ה מו"י פ"י מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יא:

ו מו"י פ"י מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יב:

ז מו"י פ"י מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יא:

ח מו"י פ"י מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יב:

אִין נוֹהֲגוֹת בְּמִשּׁוּם מַלְחָמָה: כִּי לִית לֶה אִיבָה בְּדַכְתָּתָה מִשּׁוּם שְׁעֵבֵר גָּדוֹל הִיָּה בְּמוֹתוֹ אֲבָל מִשּׁוּם מַלְחָמָה דְּזוּטֵר מִנָּה חוּשֵׁשׁ לְאִיבָתוֹ: לֶהֱא שְׁמַעְתָּא דְּכִי אֲתָא רַב דִּימִי: אַהֲדַרְיָנָהוּ לְאַפְיָהוּ בְּלוּמֵר לֹא אֲמַרְתָּה ר' יוֹחָנָן: רַבִּי אָבָהוּ חֲשׁוֹב הִיָּה בְּבִית הַמִּלָּךְ בְּדֹאמְרִינוּ בְּמַסְבָּת חֲגִיגָה (דף יד.) גִּישׁוֹר פְּגִים כְּגוֹן ר' אָבָהוּ כִּי קִיסָר וּבְסִנְהֶדְרִין (דף יד.) גַּמִּי אֲמַרִינוּ דְּנַפְחֵי אֲמַרְתָּא דְּכִי קִיסָר לֹאפָה וּמַשְׁרִיו לִיָּה: נִימְרוּ לִיָּה מִימֵר בְּהִקְיֹא לֹא אֲמַרְתָּה רַבִּי יוֹחָנָן: כִּי אֲתָא רַבִּין אָמַר לֹאֹ מַשְׁמַשׁ בְּהוֹן אֲתַמַּר אֲלֵא נִשְׂאֵל כֵּהן אֲתַמַּר בְּגָדִים שְׂכַהֵן גָּדוֹל מַשְׁמַשׁ בְּהוֹן מִשּׁוּם מַלְחָמָה נִשְׂאֵל בְּאִישׁוּרִים וְתַמִּים שְׁהַמִּלָּךְ נִשְׂאֵל לוֹ בְּהוֹ: הַשׁוֹאֵל מִלָּךְ אוּ אִבַּ בֵּית דִּין: פָּנָיו כְּלָפִי נִשְׂאֵל כְּלָפִי כַּהֵן: כְּלָפִי שְׂכִינָה כְּלָפִי אֹרִים וְתַמִּים וְשֵׁם הַמִּפְרָשׁ שְׂבִתוֹן. הַחֲשׁוֹן וְשֹׂאֵל לוֹ מַשְׁמַע לוֹ לְבַדּוֹ שְׂאִין שׁוֹמַע אָלֵא הוּא: אִינוּ מַהֲרַהֵר בְּלַבּוֹ אֲלֵא יוֹצִיא בְּשַׁפְתָּיו מָה הוּא שׁוֹאֵל שְׂנַאֲמַר וְשֹׂאֵל לוֹ בְּמַשְׁפֵּט הָאוּרִים וּסְמִיךְ לֶה עַל פִּיו וְנִצָּא קִרִּי בֵּה הָבִי וְשֹׂאֵל לוֹ הַשׁוֹאֵל עַל פִּיו שְׁמוּנִיצֹא דְּבָרִים בְּפִיָּו: שְׁנֵי דְבָרִים בְּאֶחָד אֲלֵא לְאַחַר שְׁהִסְבּוּ לוֹ עַל הִרְאִשׁוֹן שׁוֹאֵל לוֹ עַל הַשְּׁנִי:

עג:

עין משפט גזר מצווה
א מווי' פי' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יא:
ב מווי' פי' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' י:
ג מווי' פא' מהל' שביתת עשור הל' ד:

ד מווי' פא' מהל' שביתת עשור הל' ה, סמג לאוין סט, סמג עשין לב, טוש"ע או"ח סי' תריא סעי' א:

ה מווי' פג' מהל' שביתת עשור הל' א, טוש"ע או"ח סי' תריג סעי' י:

ו מווי' פג' מהל' שביתת עשור הל' ח, טוש"ע או"ח סי' תריד סעי' ג:

ז מווי' פב' מהל' שביתת עשור הל' א, סמג עשין לב, טוש"ע או"ח סי' תריב סעי' א ב ט:

ח מווי' פב' מהל' שביתת עשור הל' ג:

ט מוי' פה' מהל' שבועות הל' ה:

מִתְנִי' יום הכפורים כו' סדר המשכתא תחלה נקט ז' ימים קדש יום הכפורים נהדר נקט

ליל יום הכפורים נהדר נקט סדר עבודת היום והסתא נקט הלכות היום לענין אסור והסתר:

בא לו פרק שביעי יומא

שלא בפסגר הנה לו לשאול היכר שאול הנקטרינני לסיכך השיביוהו על הראוי לשאול ראשון: ואם הגרזן לשניהן כגון שהיה העדר נחזון ואין שהות להמתין כגון הארדוף האשגנו צחקנו:

גזרת נביא חזקת כגון של יונה בן חמפני:

שנאמר במשפט פדיו שאינו חוזר: שמאירין

את דבריהם מפרשי' את דבריהן: משלימין

את דבריהן בדאמכן אין גזרתן חזקת: לא

האלימו שאמרו עליהן בשני ימים הראשונים

עלו אליו ונפלו: הם שלא בקנו אורים ונמים

לא פרשו להם בשני ימים הראשונים עלו

והנליחו אלף עלו אליו אם לגנח אם להנצח:

באחרונה פרשו להם פי מחר תאננו בנגד:

בולטות האותיות בולטות כגון עי"ן משמעותן

למ"ד מלוי ה"י מיהודה נומר עלה וכל אחת

אינה זזה ממקומה אלף בולטת במקומה והוא

מקרבן: והא לא כתב צד"י בכל השבטים

ואם צריך לה כגון והצל תציל מהיבן ביה:

שהרי שאל גדון פשהה דוד בורח מפני

אשבלום: שנאמר ויגע אביתר עד תם כל

העם לעבור ותגיא בסדר עולם ושאל

באורים ונמים ולא עלמה לו ונקחלק מן

השהה שנאמר ויגע אביתר מדקתעי דשעי

כהן המזבז ברוח הקדש אלמא לא בולטות

ולא מצטרפות היו דאם בן למה לי רוח

הקדש: סייעי הנה מסבש כהן פהדי אורים

ונמים הלכך אם כהן פשר היה וכאוי גשרית

שבינה עליו האותיות בולטות או מצטרפות

על ילו בשאשאלין בו ואם לאו לא בולטות ולא

מצטרפות: הוא זז מלך דהא ביהששע משתעי

קרא: וכל בני ישראל איתו מי שכל בני ישראל

איתו לצאת למלחמה חסרינו: פרק שביעי בא

לו כהן גדול מתני' יום הכפורים אסור

באכילה ובשתיה וכיו מפרש בגמרא דכל האי

אזכרו ענוי וגפוי ויה"כ ה' ענווי' פתיבי והאי

ה' הוו דשתיה בכלל חכילה: מלך דרפו ושכחו

להיות נאה שנאמר (שעיהו לג) מלך בדין

תחזיקה עיניו: והפלה צריכה נוי עד שתחשב

על בעלה וכל שלשים יום להפחה היא חרויה

בלה: והחיה יולדת: תגעול את הסגול שהנעה

קשה לה: דברי רבי אליעזר אבולהו חאי מלך

ובלה וחייה: גמ' לחצי שעור כגון פחות

מכונתת הנפה שהיא שעור לוי"כ כדקען

מתני' וכו לא שלים שעורא כרת ליבא

אסורא איבא: חצי שעור כלומר פחות

משעור אסור מן התורה לקמן בשמעתא

דריש ליה מפל חלב: שאסור מדרבנן ומתני'

נמי מדרבנן קאמר: אי הכי דלריש לקיש

אסור מיהא מדרבנן לא נחוי עלה קרבן

שבועה האשבע שלא יאכל חצי שעור מעבר

אסור ואכל לא נחוי עלה קרבן שבועת בטוי

דהא קומא לן במסכת שבועות (דף כז.)

גשבע לקום את המצוה ולא קום פטור או

גשבע לבטל ולא בטול פטור: ורבי שמעון

פוטרי מתרבן שבועה: משבע ועומד הוא

והיו ליה גשבע לקום את המצוה: דכולל

שבועה שלא אוכל לא פשר שחוקה ולא פשר

ובלה דמגו דחולא אהתיורא חולא נמי

אאסורא ורבי שמעון פוטרי דלית לה אסור

כולל ולא חמירין מגו: וריש לקיש חמר אי

חמה מוצא שהיא חוב קרבן שבועה על האכלה

אם אכל פזית שהוא משבע עליו מהר סיני

אלא באוכל חצי שעור שאינו משבע עליו

מסיני ובשבועתו גאסר עליו: במפרש שלא

אוכל אכלו חצי שעור: ולאפא דרבנן דאמרי

בשבועות (דף יט.) דהאשבע שלא אוכל קתם

אוסרי עצמו דבשעור: או בבתם מצית

לאוקומה ומיהו כשאכל לא אכל אלא חצי

שעור שאינו משבע עליו מסיני ועל יזי

שבועה שלא אוכל קתם גאסר בו:

שלא בפסגר הנה לו לשאול היכר שאול הנקטרינני לסיכך השיביוהו על הראוי לשאול ראשון:

ואם הגרזן לשניהן כגון שהיה העדר נחזון ואין שהות להמתין כגון הארדוף האשגנו צחקנו:

שְׁלֹא פִסְדֵּר, וְהַחֲזִירוּ לוֹ פִסְדֵּר. וְכִינּוֹן שִׁידַע שְׁשָׂאֵל שְׁלֹא

פִסְדֵּר, חֲזַר וְשָׂאֵל פִסְדֵּר, שְׁנַאֲמַר: "הִיִּסְגִּירוּ בַעֲלֵי קַעֲיִלָּה אוֹתִי

וְאֵת אֲנָשֵׁי בֵּיד שְׂאוֹל וַיֹּאמֶר ה' יִסְגִּירוּ". וְאִם הוּצֵרָה הַדָּבָר

לְשָׁנִים — מַחֲזִירִין לוֹ שָׁנִים, שְׁנַאֲמַר: "וַיִּשְׂאֵל דָּוִד בַּה' לֵאמֹר

הֲאֶרְדּוּף אַחֲרֵי הַגָּדוֹד הַזֶּה הַאֲשִׁיגְנוּ וַיֹּאמֶר (ה') לוֹ רְדוּף כִּי

הַשָּׂג תִּשְׁגֶּה וְהַצֵּל תַּצִּיל". וְאִף עַל פִּי שְׁגִזִּירַת נָבִיא חוֹזֶרֶת —

גִּזִּירַת אוּרִים וְתוּמִים אֵינָה חוֹזֶרֶת, שְׁנַאֲמַר: "בְּמִשְׁפַּט

הָאוּרִים". לְמָה נִקְרָא שָׁמֶן אוּרִים וְתוּמִים? "אוּרִים" —

שְׁמֵאִירִין אֵת דְּבָרֵיהֶן, "תוּמִים" — שְׁמִשְׁלִימִין אֵת דְּבָרֵיהֶן.

וְאִם תֹּאמַר: בַּגְּבַעַת בְּנִימִין מִפְּנֵי מָה לֹא הִשְׁלִימוּ?⁽ⁿ⁾ **הֵם שְׁלֹא**

בִּיחְנוּ אִם לְנִצָּח אִם לְהַנְצִיחַ, וּבִאֲחֻרּוֹנָה שְׁבִיחְנוּ הַסְּפִימוּ,

שְׁנַאֲמַר: "וּפְנִחָם בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן עוֹמֵד לְפָנָיו בַּיָּמִים הָהֵם

לֵאמֹר הַאוֹסִיף עוֹד לְצֹאת לְמַלְחָמָה עִם בְּנֵי בְנִימִין אַחִי אִם

אֲחֻדֵּל וַיֹּאמֶר ה' עָלוּ כִּי מַחֵר אֲתַנְנוּ בִּידֶּה". "כִּיצַד נַעֲשִׂית?

רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמַר: בּוֹלְטוֹת. רִישׁ לְקִישׁ אוֹמַר: מַצְטַרְפוֹת. וְהָא

לָא פְתִיב בְּהוּ צָדִי? אָמַר רַב שְׁמוּאֵל פֵּר יִצְחָק: "אֲבִרְהֵם

יִצְחָק וַיַּעֲקֹב" פְּתִיב שָׁם. וְהָא לָא פְתִיב טִית! אָמַר רַב אַחָא

פֵּר יַעֲקֹב: "שְׂכַטִּי יִשׁוּרוּן" פְּתִיב שָׁם.⁽ⁿ⁾ מִיתִיבִי: כֹּל כִּהֵן

שְׂאִינוּ מִדְּבַר בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ וּשְׂכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו אֵין שׁוֹאֲלִין

בוּ, שְׁהָרִי שָׂאֵל צָדוֹק וְעָלְתָה לוֹ, אֲבִיתָר וְלֹא עָלְתָה לוֹ,

שְׁנַאֲמַר: "וַיַּעַל אֲבִיתָר עַד תּוֹם כָּל הָעָם וּגְוִי!" סִיּוּעֵי הָוָה

מְסִיַּע בְּהַדִּיָּהוּ.⁽ⁿ⁾ וְאֵין שׁוֹאֲלִין אֶלָּא לְמַלְה. מָנָא הָבִי מִיָּלִי?

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, דְּאָמַר קֵרָא: "וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֵד וְשָׂאֵל

לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים וּגְוִי". "הוּא" — זֶה מְלָה, "וְכַל [בְּגִין]

יִשְׂרָאֵל אִתּוּ" — זֶה מְשׁוּחַ מְלַחְמָה, "וְכַל הַעֲדָה" — זֶו

סִנְהֶדְרִין.

הדרן עלה בא לו כהן גדול

שלא בפסגר הנה לו לשאול היכר שאול הנקטרינני לסיכך השיביוהו על הראוי לשאול ראשון:

ואם הגרזן לשניהן כגון שהיה העדר נחזון ואין שהות להמתין כגון הארדוף האשגנו צחקנו:

גזרת נביא חזקת כגון של יונה בן חמפני:

שנאמר במשפט פדיו שאינו חוזר: שמאירין

את דבריהם מפרשי' את דבריהן: משלימין

את דבריהן בדאמכן אין גזרתן חזקת: לא

האלימו שאמרו עליהן בשני ימים הראשונים

עלו אליו ונפלו: הם שלא בקנו אורים ונמים

לא פרשו להם בשני ימים הראשונים עלו

והנליחו אלף עלו אליו אם לגנח אם להנצח:

באחרונה פרשו להם חצי מחר תאננו בנגד:

בולטות האותיות בולטות כגון עי"ן משמעותן

למ"ד מלוי ה"י מיהודה נומר עלה וכל אחת

אינה זזה ממקומה אלף בולטת במקומה והוא

מקרבן: והא לא כתב צד"י בכל השבטים

ואם צריך לה כגון והצל תציל מהיבן ביה:

שהרי שאל גדון פשהה דוד בורח מפני

אשבלום: שנאמר ויגע אביתר עד תם כל

העם לעבור ותגיא בסדר עולם ושאל

באורים ונמים ולא עלמה לו ונקחלק מן

השהה שנאמר ויגע אביתר מדקתעי דשעי

כהן המזבז ברוח הקדש אלמא לא בולטות

ולא מצטרפות היו דאם בן למה לי רוח

הקדש: סייעי הנה מסבש כהן פהדי אורים

ונמים הלכך אם כהן פשר היה וכאוי גשרית

שבינה עליו האותיות בולטות או מצטרפות

על ילו בשאשאלין בו ואם לאו לא בולטות ולא

מצטרפות: הוא זז מלך דהא ביהששע משתעי

קרא: וכל בני ישראל איתו מי שכל בני ישראל

איתו לצאת למלחמה חסרינו: פרק שביעי בא

לו כהן גדול מתני' יום הכפורים אסור

באכילה ובשתיה וכיו מפרש בגמרא דכל האי

אזכרו ענוי וגפוי ויה"כ ה' ענווי' פתיבי והאי

ה' הוו דשתיה בכלל חכילה: מלך דרפו ושכחו

להיות נאה שנאמר (שעיהו לג) מלך בדין

תחזיקה עיניו: והפלה צריכה נוי עד שתחשב

על בעלה וכל שלשים יום להפחה היא חרויה

מסורת הש"ס

א שבועות לה:

ב סוטה מח:

ג סנהדרין טז.

ד ספרא אחרי מות פרק ח ג:

הוסיפתא יומא

ה משנה כלים

ו שבועות כא:: נדרים יז::

שבועות כב:: שבועות כג:

תורה אור השלם

ויאמר דוד הנסיגר בצלי קעילה

אתי ואתאנשי בני־שאוֹל ויאמר

יתנה נסגירו ^{[שמואל א}

בכ יב]

וישאל דוד ביהנה לאמר ארדף

אחרי הגדוד־הזה האשגנו ויאמר

לו רדף מ־השג והצל תציל

[שמואל א ל ח]

ויניחם בור־אלעזר בור־אחרן עמד

לפניו בַּיָּמִים הָהֵם לֵאמֹר הַמִּוֹסֵף

עוֹד לְצֹאת לְמִלְחָמָה עִם־בְּנֵי־

בְּנִמִּין אַחִי אִם־אֲחֻדֵּל וַיֹּאמֶר

יתנה עלו כִּי מַחֵר אֲתַנְנוּ בִּידֶּה

[שופטים כ, כח]

והנה גס־צדוק וכל־הקלֹוים אתו

נשאים אֶת־אֶרֶון בְּרִית הָאֱלֹהִים

וַיֵּצֵאוּ אֶת־אֶרֶון הָאֱלֹהִים וַיַּעַל

אֲבִיתָר עַד־תֵּם קִלְיָהֶם לַעֲבֹד

מוֹרְהֵיָר ^{[שמואל ב טו,}

כז]

ולפני אלעזר הכהן יעמד וישאל

לו במשפט האורים לפני יתנה

על־פיו יצאו ועל־פיו יבאו הוא

וכל־בני־ישראל אתו וכל־העדה

[במדבר כז, כא]

עין משפט בר מצוה
--

א מיי' פי' מהל' שבועות הל' א, סמג לאוין רמא:

ב מיי' פא' מהל' שביתת עשור הל' ה, טוש"ע או"ח סי' תריא טע"א:

ג מיי' פב' מהל' שביתת עשור הל' ג, סמג לאוין סט, טוש"ע או"ח סי' תריב טע"ב:

ד מיי' פא' מהל' מאכלות אסורות הל' יג, טוש"ע יו"ד סי' פ טע"ו:

חלב לרפיות חצי שעור דהא ר' יוחנן ודע להאיא ברוימא דהא בסקמוך קא מויתב מנה וי"ל דלהכי אצטריך ליה לר' יוחנן לפרושי האי טעמא משום דאי מקרא דכל חלב הנה אמינא עקר קרא לכוי אצטריך וחצי שעור מדרבנן ואסמכיה חקרא דכל השפא דחאמר טעמא דחצי לאצטרופי סבכא הוא מהאי

טעמא דדקשה גמורה היא לחצי שעור: בוי ספיקא הוא בו' תמה אמאי לא דכריעו בו חכמים אי חיה אי בהמה נדחוק דכרטיה שציה נכר אי חיה אי בהמה דדאימא דאלו טרפות (חלין דף נט:)וי"ל דשמיא היו מויעין בסימנא דחרוקות דעינן והוא דמבדע חרקהיו וחינו ספיקא דעזא דכרכח ואפלו למאן דשרי תרבא דעזא דכרכח אפשר דעזא דכרכח מחשיב ליה מבדע חרקהיו ודכוי

אסתפקא להו: אצטריה קרא לרובוי ספקא ואע"ג דחמר פ"ט דבכורות (דף נח:)גשירי ודאי ולא גשירי ספק וכן דשליה מסכת זויר (דף סה:)דאמרינן ספק דהרת קדמה ספק שער לבן קודם טהור וליין לה מקרא דכתיב לטהרו או לטמאו פתח הפתח בטהרה תחלה ולא דרכינן אצטריך קרא למעוטי ספיקא י"ל דהכא פריך גשיר אצטריך קרא [ולאיתיין] ספיקא דקמי שמיא גליא שהוא שנה כל שעה דהנה מצי למימר לו אי חיה אי בהמה דאי חד מניהו חיה בלנה חיות ואי חד מניהו בהמה בלנה בהמות וכן בפ"ח דשחיטת חלין (דף כב:) גשי פרט לתחלת הצהיב שציה ושציה פריך אי אמת ספיקא הוי אצטריך קרא למעוטי ספיקא דקמי שמיא גליא דכל שעה שנה דכל תחלת הצהיב גילולים נינהו או קטנים נינהו דכל דספק גשירי לא הנה מצי למימר בלנה גשירי גיש מהן שהם תשיעי וגיש מהן גשירי וכן דספק דהרת קודמת זמנין שער לבן קודם וכס"פ עג אלו מומין (בכורות דף מא:)דמניא דשהוא אומר למטה זכר שאין תלמוד לומר להוציא טמטום ואגדרונינום ופריך מני אלימא ת"ח אצטריך קרא למעוטי ספיקא אלו מטמטום פריך שאין בלן שזין גיש מהם זכר דשיקרע ומצא זכר וגיש מהם נקבה אלא מאגדרונינום פריך דכולהו שזין דקמי שמיא גליא או פוליה זכרים או פוליה נקבות והא דקאמר התם אמר רב חסדא מחלקת באגדרונינום דכל טמטום דדרי הפל קדוש

מספיקא דלא תנא קרא למעוטי טמטום אע"ג דלאו קמי שמיא גליא מכל מקום כיון דאיבא לאוקמי מעוט לאגדרונינום דגיש בו נקבות לא דמתבר לאוקמה בטימטום דשמיא וקדע וימצא זכר דטפי מסתבר לאוקמי באגדרונינום מדטימטום ולהכי פריך (תנא דהזכר רח דאגדרונינום ומשני סמי מפאן טמטום ובפרק קמא (דחגיגה דף טז.) עבודה דקדשים לא לומר דלמא גברא הוא וקא מבטל במיכה ואע"ג דמטיבא לא מיתני קרבן לכתולה כפי לבטל במיכה דלחאמר בפרקים האשה (דף פח:) גשי ה' סתעברכו עוריות בפרחיה ונמצא ובלת בלחת מהן בלן פטורין מלעשות פסח שני משום דלא אפשר דלא מיתני ומותר פסח משום דפסח לא דשי במיכה ומותר פסח דשי במיכה והא דחמר במסכת שקלים (דף יא:) ומיתני לה בפרק האיש מקדש (קדושין דף נה.) דהנה שנקראת מירושלים למגדל עדר זכרים עולות נקבות ודחי שקלים ומקריבין אותן בלא במיכה לפי שאין משירין בשליהן שאני התם דדבר הקדשו ואין להם תקנה בע"א אם לא נקריבם בלא במיכה ובפח מצרע דמיתני אלם דפ' התעורבות (נכחים דף עו:) וקא מבטל במיכה למאן דחמר מציבת אלם מצרע לאו דאורייתא תקוני גברא שאני ואם תאמר והא רב דסבר בס"פ המשפלת (נדה דף פח.) דאגדרונינום ספיקא הוי מקעמא בלבן ואדם ומדפסוק בס"פ השכל (יבמות דף פג.) דרבי יוחי דחמר לא דכריעו בו אם זכר אם נקבה ודריה בפני עצמה הוא דקאמר רבי יוחי התם דבריתא לאו דוקא ואפי' הכי ממשטא ליה רב לעגן ביאת מקדש מדכתיב מזכר ויש נקבה זכר ודאי נקבה ודלית ולא טמטום ואגדרונינום ודיכי אתי קרא למעוטי ספיקא וי"ל דבהאי דרב תרי מעוטי דתיבי דהנה מצי למכתב מזכר ויש אדם או מנקבה ויש אדם ואלתא חד מניהו לאגדרונינום וחד לטמטום ואי אגדרונינום זכר הוא אתי מזכר למעוטי ואי נקבה הוא אתי ויש נקבה למעוטי מטעם שהוא מרנה ובבכורי' פרק עג אלו מומין (בכורות דף מא:) גשי הא דממשטא אגדרונינום מהזכר ומהה דכתיב גשי עולה ופירין מני אי רבנן דסבכרי ספיקא הוי ואצטריך קרא למעוטי ספיקא דלא למעוטי אפי' הוא זכר מפני שהוא משנה משאר זכרים אם כן מדממשטינן ליה מהזכר שמע מנה זכר הוא ולא ספיקא אלמא לא תנא כתי"ק דחמר ספיקא הוי ולפי מה שפרש' אית לה לרב דהמשפלת (נדה דף פח.) שפיר הדיא דרב חסדא דלית ליה גשי בכור דטימטום קדוש מספיקא דחד מעוטא דתב בדכור ולית לה לאוקמינן אלף באגדרונינום ולא בטימטום שאם היא זכר הוי זכר ומור וא"כ כ"כ מאי קא פריך התם לרב חסדא משכבין דממשטינן משכב איש ומשכב אשה טמטום ואגדרונינום ומשני סמי מפאן טמטום ומאי קאניא התם איבא תרי קראי דהזכר ואם נקבה האלף ממשטוי' ליה כמו הדיא דהמשפלת וגיש לומר דהתם צריכי תרנויהו שפיר לאגדרונינום דאי לא דתב אלף דהזכר הנה ממשטינן ליה משכב' זכר דכל יהא דשכב אשה דלא גרע מאשה והא דפריך מאם זכר אם נקבה להוציא טמטום ואגדרונינום מאי קושיא הא גשי שלמים איבא תרי מעוטי אם זכר אם נקבה וגיש לומר דגדרנין התם זכר או נקבה דכתיב בויקרא גשי שלמי צאן דמנה דריש ליה בת"כ דכל אם זכר אם נקבה דכתיב בשלמי כן דקר דריש התם דקר אלן קדשים (תמורה דף יו:) לרבות ולד בשלי מומין ותמורת בשלי מומין והשתא פריך שפיר לרב חסדא דהאי קרא לא דתב אלף חד מעוט והוי או למעט כמו דבש או עז פרט לגדמה ואם תאמר הא דאשכחן דתב קרא דפי גלי דלא נטעה דפריך דפרק אלו טרפות (חלין דף סו:) מדפי גאן דאשקשת סמיבין סנפיר דכתיב דחמינא סנפיר הוי"א מאי דאשקשת [סנפיר] ונאפלו דג טמא דתב דחמינא סנפיר עד דאיבא סנפיר וקאשקת וי"ל דלשון קשקשת משמע דבר שאינו שנה וחלק שהי מסבכת בו וסנפיר גמי דהו ונפל בו לשון קשקשת:

ביוון דחצי לאצטרופי אסורא קאכיל תמה לי אמאי לא קאמר מטעמא דבסקמוך דכל

ואלפא דר' עקיבא דחמר במם' שבועות (דף יט:) אדם הנשבע שלא אוכל קתם אוכר פיון דחצי לאצטרופי אסורא קאכיל תמה לי אמאי לא קאמר מטעמא דבסקמוך דכל ואלפא בן שהאי ר' עקיבא מתיב ונחמיס פוטרים הלךך הא דקתני חוב אי כרבנן סבירא לה מוקמינן ליה במפרש ואי כרבי עקיבא סבירא לה מוקמינן ליה אפי' בסקתם ורבי שמעון פוטר ר' שמעון לטעמה דחמר דכל שהוא גמי מרשע מסיני הוא דמניא בסקסת מכות (דף יז.) ר' שמעון אומר כל שהוא למכות ולא חמרו ביות אלף לעגן חרבן ואי סבירא לה לריש לקיש דחצי שעור אסור מדרבנן דריב מוסיף לה להא דתני חוב בלכול חצי שעור ודרי אף עליו מרשע משום לאו דלא תסור (דברים יז:) וכי תימא כון דלית לה דתר מן התורה חין זה מרשע מסיני וכי מרשע עניה חולא שבועה ומתיב עליה: שבועת העדות שתיב דכתיב עליה חרבן שבועה שחומר (ויקרא יא:') ושמעה קול אלנה ויועין בה למעוטי מאי דלא תנן בדתני' דהקניא הא תנא ליה רישא נוקבת בלגשים ולא בגשים ברחוקים ולא בקרובים דבשרין ולא בפסולין: למעוטי מלך דתנן בה (סנהדרין דף יח.) לא מעיד ולא מעידין אותו: למעוטי משחק דחויבא דשכבין דהוי גזלן מדרבנן ופסול לעדות: מדאורייתא מיקנא חזי דלא הוי גזלן דאורייתא אלף שגזל מעיו כמו ונתנו את הקנית מני המצרי (כב) דן מפרש בב"ר (דף עט:): אם לא יגיד משמע מי שהגיה שלו מושגת לבטל דמין והאי לא מהניא הגיה מזה האילן ולא מקבלין לה מדרבנן: וכל היבא דענוש פרת לא תני אסור דקניא לך לעיל אסור ענוש פרת הוא: איפשית אימא כי קתני מתניתין אשארא משום רחינה וסיבה דליבא פרת תנא אסור: דאר סברי דלאו תורת כהנים סבר ונדבר ואלה הדברים: שבתון וגשי ענוי דתיב וכי דיכי דשבתון האמור בשבת אסמכו בה רבנן דאר מלאכות שלא היו במשכן ואינה מלאכה גמורה ה"נ שבתון דגשי ענוי דכתיב שבתון הוא לכס ועניתם להוסיף על ענוי חבילה וסחיה קאמא: חין לי אלף שגשגו דעגש שגנו בלחירה גשי חלב קאי דעגשו ולאדרכנו סומכים זה לזה כל חלב שור ודשכ וגו לא תאכלו דרי לחירה וסמין. לה כי כל אכל חלב מן הבהמה דרי עגש חין לי שיהא מזהר אלף על דשעור שהוא ענוש עליו פרת דגשי עגש לא דתיב כל אכלב אלף אכלב דכתיב כי כל אכלב חלב: בוי שהוא ספק ואין

בו פרת וחצי שעור שאינו דעגש מנין שהוא בלחירה: תלמוד לומר כל חלב לא תאכלו דאיבא לאוקמי מעוט לאגדרונינום דגיש בו נקבות לא דמתבר לאוקמה בטימטום דשמיא וקדע וימצא זכר דטפי מסתבר לאוקמי באגדרונינום מדטימטום ולהכי פריך (תנא דהזכר רח דאגדרונינום ומשני סמי מפאן טמטום ובפרק קמא (דחגיגה דף טז.) עבודה דקדשים לא לומר דהתם פריך משום דכלאו קרא הנה דעינן דמספיקא לא לית דדיכי דעבד דלמא אשה הוי וקא גביד עבודה דקדשים לא לומר דלמא גברא הוא וקא מבטל במיכה ואע"ג דמטיבא לא מיתני קרבן לכתולה כפי לבטל במיכה דלחאמר בפרקים האשה (דף פח:) גשי ה' סתעברכו עוריות בפרחיה ונמצא ובלת בלחת מהן בלן פטורין מלעשות פסח שני משום דלא אפשר דלא מיתני ומותר פסח משום דפסח לא דשי במיכה ומותר פסח דשי במיכה והא דחמר במסכת שקלים (דף יא:) ומיתני לה בפרק האיש מקדש (קדושין דף נה.) דהנה שנקראת מירושלים למגדל עדר זכרים עולות נקבות ודחי שקלים ומקריבין אותן בלא במיכה לפי שאין משירין בשליהן שאני התם דדבר הקדשו ואין להם תקנה בע"א אם לא נקריבם בלא במיכה ובפח מצרע דמיתני אלם דפ' התעורבות (נכחים דף עו:) וקא מבטל במיכה למאן דחמר מציבת אלם מצרע לאו דאורייתא תקוני גברא שאני ואם תאמר והא רב דסבר בס"פ המשפלת (נדה דף פח.) דאגדרונינום ספיקא הוי מקעמא בלבן ואדם ומדפסוק בס"פ השכל (יבמות דף פג.) דרבי יוחי דחמר לא דכריעו בו אם זכר אם נקבה ודריה בפני עצמה הוא דקאמר רבי יוחי התם דבריתא לאו דוקא ואפי' הכי ממשטא ליה רב לעגן ביאת מקדש מדכתיב מזכר ויש נקבה זכר ודאי נקבה ודלית ולא טמטום ואגדרונינום ודיכי אתי קרא למעוטי ספיקא וי"ל דבהאי דרב תרי מעוטי דתיבי דהנה מצי למכתב מזכר ויש אדם או מנקבה ויש אדם ואלתא חד מניהו לאגדרונינום וחד לטמטום ואי אגדרונינום זכר הוא אתי מזכר למעוטי ואי נקבה הוא אתי ויש נקבה למעוטי מטעם שהוא מרנה ובבכורי' פרק עג אלו מומין (בכורות דף מא:) גשי הא דממשטא אגדרונינום מהזכר ומהה דכתיב גשי עולה ופירין מני אי רבנן דסבכרי ספיקא הוי ואצטריך קרא למעוטי ספיקא דלא למעוטי אפי' הוא זכר מפני שהוא משנה משאר זכרים אם כן מדממשטינן ליה מהזכר שמע מנה זכר הוא ולא ספיקא אלמא לא תנא כתי"ק דחמר ספיקא הוי ולפי מה שפרש' אית לה לרב דהמשפלת (נדה דף פח.) שפיר הדיא דרב חסדא דלית ליה גשי בכור דטימטום קדוש מספיקא דחד מעוטא דתב בדכור ולית לה לאוקמינן אלף באגדרונינום ולא בטימטום שאם היא זכר הוי זכר ומור וא"כ כ"כ מאי קא פריך התם לרב חסדא משכבין דממשטינן משכב איש ומשכב אשה טמטום ואגדרונינום ומשני סמי מפאן טמטום ומאי קאניא התם איבא תרי קראי דהזכר ואם נקבה האלף ממשטוי' ליה כמו הדיא דהמשפלת וגיש לומר דהתם צריכי תרנויהו שפיר לאגדרונינום דאי לא דתב אלף דהזכר הנה ממשטינן ליה משכב' זכר דכל יהא דשכב אשה דלא גרע מאשה והא דפריך מאם זכר אם נקבה להוציא טמטום ואגדרונינום מאי קושיא הא גשי שלמים איבא תרי מעוטי אם זכר אם נקבה וגיש לומר דגדרנין התם זכר או נקבה דכתיב בויקרא גשי שלמי צאן דמנה דריש ליה בת"כ דכל אם זכר אם נקבה דכתיב בשלמי כן דקר דריש התם דקר אלן קדשים (תמורה דף יו:) לרבות ולד בשלי מומין ותמורת בשלי מומין והשתא פריך שפיר לרב חסדא דהאי קרא לא דתב אלף חד מעוט והוי או למעט כמו דבש או עז פרט לגדמה ואם תאמר הא דאשכחן דתב קרא דפי גלי דלא נטעה דפריך דפרק אלו טרפות (חלין דף סו:) מדפי גאן דאשקשת סמיבין סנפיר דכתיב דחמינא סנפיר הוי"א מאי דאשקשת [סנפיר] ונאפלו דג טמא דתב דחמינא סנפיר עד דאיבא סנפיר וקאשקת וי"ל דלשון קשקשת משמע דבר שאינו שנה וחלק שהי מסבכת בו וסנפיר גמי דהו ונפל בו לשון קשקשת:

ואלפא דר' עקיבא דחמר במם' שבועות (דף יט:) אדם הנשבע שלא אוכל קתם אוכר פיון דחצי לאצטרופי אסורא קאכיל תמה לי אמאי לא קאמר מטעמא דבסקמוך דכל ואלפא בן שהאי ר' עקיבא מתיב ונחמיס פוטרים הלךך הא דקתני חוב אי כרבנן סבירא לה מוקמינן ליה במפרש ואי כרבי עקיבא סבירא לה מוקמינן ליה אפי' בסקתם ורבי שמעון פוטר ר' שמעון לטעמה דחמר דכל שהוא גמי מרשע מסיני הוא דמניא בסקסת מכות (דף יז.) ר' שמעון אומר כל שהוא למכות ולא חמרו ביות אלף לעגן חרבן ואי סבירא לה לריש לקיש דחצי שעור אסור מדרבנן דריב מוסיף לה להא דתני חוב בלכול חצי שעור ודרי אף עליו מרשע משום לאו דלא תסור (דברים יז:) וכי תימא כון דלית לה דתר מן התורה חין זה מרשע מסיני וכי מרשע עניה חולא שבועה ומתיב עליה: שבועת העדות שתיב דכתיב עליה חרבן שבועה שחומר (ויקרא יא:') ושמעה קול אלנה ויועין בה למעוטי מאי דלא תנן בדתני' דהקניא הא תנא ליה רישא נוקבת בלגשים ולא בגשים ברחוקים ולא בקרובים דבשרין ולא בפסולין: למעוטי מלך דתנן בה (סנהדרין דף יח.) לא מעיד ולא מעידין אותו: למעוטי משחק דחויבא דשכבין דהוי גזלן מדרבנן ופסול לעדות: מדאורייתא מיקנא חזי דלא הוי גזלן דאורייתא אלף שגזל מעיו כמו ונתנו את הקנית מני המצרי (כב) דן מפרש בב"ר (דף עט:): אם לא יגיד משמע מי שהגיה שלו מושגת לבטל דמין והאי לא מהניא הגיה מזה האילן ולא מקבלין לה מדרבנן: וכל היבא דענוש פרת לא תני אסור דקניא לך לעיל אסור ענוש פרת הוא: איפשית אימא כי קתני מתניתין אשארא משום רחינה וסיבה דליבא פרת תנא אסור: דאר סברי דלאו תורת כהנים סבר ונדבר ואלה הדברים: שבתון וגשי ענוי דתיב וכי דיכי דשבתון האמור בשבת אסמכו בה רבנן דאר מלאכות שלא היו במשכן ואינה מלאכה גמורה ה"נ שבתון דגשי ענוי דכתיב שבתון הוא לכס ועניתם להוסיף על ענוי חבילה וסחיה קאמא: חין לי אלף שגשגו דעגש שגנו בלחירה גשי חלב קאי דעגשו ולאדרכנו סומכים זה לזה כל חלב שור ודשכ וגו לא תאכלו דרי לחירה וסמין. לה כי כל אכל חלב מן הבהמה דרי עגש חין לי שיהא מזהר אלף על דשעור שהוא ענוש עליו פרת דגשי עגש לא דתיב כל אכלב אלף אכלב דכתיב כי כל אכלב חלב: בוי שהוא ספק ואין

תורה אור השלם
ונפש כִּי־תִחַסֵּא וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִי וְהָאָדָם עַד אִם רָאָה אוֹ יָדַע אִם־לֹא יָגִיד וְנָשָׂא עֹנֹו [ויקרא ה, א] שֶׁבֶת שִׁבְתוֹן הִיא לָכֵם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם חֲקֹת עוֹלָם [ויקרא טז, לא]
חֲקֹת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם כָּל־חֵלֶב וְכָל־דָּם לֹא תֹאכְלוּ [ויקרא יז]
דָּבָר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל־חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וְעֹז לֹא תֹאכְלוּ [ויקרא יז, כג]

עיד:

בּוּי בְּרִיָּה בפני עצמו הוא הכי בּפני עצמו דהבא הינו שְׂאִינּוּ ספק מיה או בְּהמָה בנו דא דאמר רבי יוסי בפּרק אונתו וְאֵת בנו (חלין דף פ.) בוי בְּרִיָּה בפני עצמו הוא ולא דבריעו בו חכמים אי מין מיה או מין בְּהמָה ההוא הני פרוש שהוא ספק מיה ספק בְּהמָה דְּהָא שְׁמַעִינּוּ לְרַבִּי יוֹסִי דְאָמַר בְּפֶרֶק פְּסוּי הָעַם (חלין דף פד:) בוי חין שוחטין אותו קיום טוב ואם שחטו חין מכסין את דמו ואי הנה בריר לן שהוא בְּרִיָּה ולא הנה לא מיה ולא בְּהמָה וְהָא מֵתָר לְשַׁחֲטוּ לְכַתְּמָלָהּ דְּהָא לֹאֻ בַּר פְּסוּי הוּא:

הא דאמר רב אידי בר רבין בכריתות בפּרק דם שחיטה (בריתות דף כא.) אף כל

בּוּי בְּרִיָּה בפְּנֵי עֲצָמָה היא. דְּאִי לָא תִּימָא הָכִי, הָא דְאָמַר רב אידי בר אבין: אף "כל" לַאֲתוּיִי בּוּי, בּוּי סְפִיקָא הוּא, אִיצְטְרִיָּה קָרָא לְרַבּוּיִי סְפִיקָא? אֵלָּא בְּרִיָּה שְׂאִינִי, הֵבָא נָמִי בְּרִיָּה שְׂאִינִי. ^(א)תְּנוּ רַבֵּנּוּ: "תַּעֲנוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם", יְכוּל יֵשֵׁב בַּחֲמָה אוּ בַּצֶּנֶה כְּדִי שְׂיִצְטַעַר — תִּלְמוּד לומר: "וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ". מָה מְלָאכָה שֶׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, אֵף עֲנִי נַפֵּשׁ שֶׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה. וְאִמָּא: הֵיכָא דִּיתִיב בְּשִׁימּוּשָׁא וְחַיִּים לִיה לֹא גִימָא לִיה קוּם תּוּב בְּטוּלָא, יְתִיב בְּטוּלָא וְקָרִיר לִיה לֹא גִימָא לִיה קוּם תּוּב בְּשִׁימּוּשָׁא! דּוּמִיָּא דְּמְלָאכָה: מָה מְלָאכָה לֹא חִלְקֶת בָּהּ, אֵף עֲנִי לֹא תַחֲלוּק בּוּ. תְּנִיָּא אִידֵּהּ: "תַּעֲנוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם", יְכוּל יֵשֵׁב בַּחֲמָה וּבַצֶּנֶה וַיִּצְטַעַר — תִּלְמוּד לומר: "וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ", מָה מְלָאכָה דְּבַר שְׁחִיבִין עָלֶיָּו בְּמָקוֹם אַחֵר, אֵף עֲנִי נַפֵּשׁ שְׁחִיבִין עָלֶיָּו בְּמָקוֹם אַחֵר, וְאִי זֶה זֶה? זֶה פְּגוּל וְנוֹתֵר. אָבִיא פְּגוּל וְנוֹתֵר שְׁהֵן בְּכֵרֶת, וְלֹא אָבִיא אֶת הַטָּבָל שְׂאִינּוּ בְּכֵרֶת, תִּלְמוּד לומר: "וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם" — רִיבָּה. אָבִיא הַטָּבָל שְׁהוּא בְּמִיתָה וְלֹא אָבִיא אֶת הַנְּבִילָה שְׂאִינָה בְּמִיתָה — תִּלְמוּד לומר: "וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם" — רִיבָּה. אָבִיא אֶת הַנְּבִילָה שְׁהוּא בָּלֹאוּ, וְלֹא אָבִיא אֶת הַחוּלִין שְׂאִינּוּ בָּלֹאוּ? תִּלְמוּד לומר: "תַּעֲנוּ", "וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם" — רִיבָּה. אָבִיא הַחוּלִין שְׂאִינּוּ בָּקוּם אָכוּל, וְלֹא אָבִיא אֶת הַתְּרוּמָה שְׁהִיא בָּקוּם אָכוּל, תִּלְמוּד לומר: "תַּעֲנוּ", "וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם" — רִיבָּה. אָבִיא אֶת הַתְּרוּמָה שְׂאִינָה בְּכָל תּוֹתִירוּ, וְלֹא אָבִיא אֶת הַקָּדָשִׁים שְׁהֵן בְּכָל תּוֹתִירוּ, תִּלְמוּד לומר: "תַּעֲנוּ", "וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם" — רִיבָּה. ^(ב)וְאִם נִפְשָׁה לומר, הֲרִי הוּא אומר: "וְהֶאֱבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא", עֲנִי שְׁהוּא אֲבִידַת הַנֶּפֶשׁ, וְאִי זֶה זֶה? זֶה אָכִילָה וּשְׁתִּיָּה. מֵאִי "וְאִם נִפְשָׁה לומר?" וְכִי תִימָא: בַּעֲרִיּוֹת קָא מִישְׁתַּעִי קָרָא, — הֲרִי הוּא אומר: "וְהֶאֱבַדְתִּי הַנֶּפֶשׁ", עֲנִי שְׂיֵשׁ בּוּ אֲבִידַת נֶפֶשׁ, וְאִי זֶה זֶה? זֶה אָכִילָה וּשְׁתִּיָּה. ^(ג)דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל תֵּנָא: נְאֻמַּר כָּאן עֲנִי, וְנְאֻמַּר לְהֵלֵן עֲנִי. מָה לְהֵלֵן עֲנִי רַעְבוֹן, אֵף כָּאן עֲנִי רַעְבוֹן. וְגִילָף מִ"אִם תַּעֲנֶה אֶת בְּנוֹתַי"? דְּגִין עֲנִי דְּרַבִּים מַעֲנִי דְּרַבִּים, וְאִין דְּגִין עֲנִי דְּרַבִּים מַעֲנִי דִּיחִיד. וְגִילָף מַעֲנִי דְּמַצְרִים, דְּכַתִּיב: "וַיֵּרָא אֶת עַנְיָנוּ", וְאַמְרִינּוּ: זֹו בְּרִישׁוֹת דְּרָה אֶרֶץ! אֵלָּא: דְּגִין עֲנִי בִּידֵי שְׂמִים מַעֲנִי בִּידֵי שְׂמִים, וְאִין דְּגִין עֲנִי בִּידֵי שְׂמִים מַעֲנִי בִּידֵי אָדָם. ^(ד)"הַמֵּאֲכִילָהּ מִן בַּמִּדְבָּר ... לְמַעַן עֲנוּתָהּ"? רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אֶסִּי, חֲד אָמַר: אִינּוּ דוּמָה מִי שְׂיֵשׁ לוּ פֶת בְּסִלּוֹ לְמִי שְׂאִין לוּ פֶת בְּסִלּוֹ, וְחֲד אָמַר: אִינּוּ דוּמָה מִי שְׂרוּאָה וְאוֹכֵל לְמִי שְׂאִינּוּ רוּאָה וְאוֹכֵל. אָמַר רַב יוֹסֵף: מִכָּאן רָמַז לְסוּמִין, שְׂאוּכְלִין וְאִין שְׁבַעִין. אָמַר אַבְיִי: הִלָּכָהּ, מֵאֵן דָּאִית לִיה סְעוּדָתָא לָא לִיכְלָה אֵלָּא בִּימָמָא. אָמַר רַבִּי זִירָא, מֵאִי קָרָא: "טוֹב מִרָאה עֵינַים מִחֵלָה נֶפֶשׁ". אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: טוֹב מִרָאה עֵינַים בְּאִשָּׁה יוֹתֵר מִגּוּפוֹ שֶׁל מַעֲשָׂה, שְׁנַאָמַר: "טוֹב מִרָאה עֵינַים מִחֵלָה נֶפֶשׁ". "כִּי יִתֵּן בַּפֹּס עֵינָיו יִתְחַלָּה בְּמִישְׁרִים", רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אֶסִּי, חֲד אָמַר: כָּל הַנּוֹתֵן עֵינָו

כּוּי דְּקִתְנִי כּוּי דְּקִתְנִי הָתָם כָּל דָּם לֹא תֵאכְלוּ לַעֲוֹף וְלַבְּהֵמָה מִה עוֹף וּבְהֵמָה מִןחַיִּים וְכוּ': אִתָּא קָרָא לְרַבּוּי סְפִיקָא בְּתַמִּיָּה אִטּוּ קַמִּי שְׁמַיָּא סְפִיקָא הוּא אִי בְּהֵמָה הֵינִי אִי מִיָּה הֵינִי מִה מַעֲצָת מְלָאכָת שְׂבַת שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה הוּא אֵף מַעֲצָת עֲנִי שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה דְּבַר הַמַּבְטֵל מִמֶּךָ אֶת הָעֲנִי הוּא וְאִין זֹו אֵלָּא בְּגוֹן הֵי דַּמְתִּיתֵין לֹא יֵאכֵל וְלֹא יִשְׁתֶּה וְלֹא יִרְחֹן: מִה מְלָאכָה לֹא חִלְקֶת בָּהּ כָּכָל צְדִיקָה אֶסּוּכָה אֵף עֲנִי גְמִי שְׂאִסּוּרוֹ כָּכָל צְדִיקוֹ קָאמַר וְצִאוּ חֲמָה וְצִנָּה שְׂאִם יִשָּׁב רַבִּי הוּא בְּעֲנִי וְאִם לֹא יִשָּׁב אִינּוּ מַעֲצָה לִשָּׁב: מִה מְלָאכָה דְּבַר שְׁחִיבִין עָלֶיָּו בְּמָקוֹם אַחֵר בְּכַת כִּי הֵבָא בְּגוֹן בַּשְּׂבַת אֵף עֲנִי בְּדַבַּר אֶבְלִיָּה קָאמַר שְׁמַעִנּוּ שְׁחִיב עָלֶיָּו בְּמָקוֹם אַחֵר בְּגוֹן פְּגוּל וְנוֹתֵר: וְאִם נִפְשָׁה לומר וְאִם יֵשׁ בִּידֶךָ לְהַשִּׁיב עַל זֶה רַבִּי רָאִיָּה חֲכִמַת דְּקָרָא שֶׁל תַּעֲנוּ אֶת נַפְשְׁתֵיכֶם עֲנִי שְׁהוּא אֲבַדַת הַנֶּפֶשׁ בְּתוֹךְ חֻלָּל הַגּוֹף מִצִּיד: וְכִי מִימָא בַּעֲרִיּוֹת קַמְשַׁתַּעִי קָרָא כְּלוּמַר עֲנִי דַּתְשַׁמִּישׁ קָא מַשְׁתַּעִי קָרָא דַּתְשַׁמִּישׁ גְּמִי אַחֵרִי עֲנִי בְּדִלְקַמֶּךָ (וְיִמָּא דף עז.) וְחִיבִין עָלֶיָּו בְּכַת בְּמָקוֹם אַחֵר בְּגוֹן עֲרִיּוֹת: וְנְאֻמַּר לְהֵלֵן עֲנִי וַיַּעֲנֶה וַיִּרְשִׁבֶךָ (דְּבָרִים ח:.) וְגִילָף מוֹחֵס תַּעֲנֶה אֶת בְּנוֹתַי דַּמּוּחִי לָהּ לְקַמֶּךָ (שֹׁס.) אַתְשַׁמִּישׁ: עֲנִי דְּרַבִּים יוה"כ לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֲכִילַת הַמֶּן לְכָל יִשְׂרָאֵל: עֲנִי בִּידֵי שְׂמִים יוֹם הַסַּפּוּרִים מַעֲצָת מְלָךְ הִיא וְכֵן עֲנִי הַמֶּן: ה"ג הַמֵּאֲכִילָהּ מִן בַּמִּדְבָּר וְגו' רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אֶסִּי וְכוּ' וְלִית הֵבָא רוּמִיָּא דְּקָרָאִי אֵלָּא קָרָא מִפְּרַשׁ הַמֵּאֲכִילָהּ לְמַעַן עֲנוּתָהּ. אוֹכֵל וּמַעֲנָה: אִין לוּ פֶת בְּסִלּוֹ אוֹכֵל הֵיִם וְלֹאֻג עַל לְמַחַר: אִינּוּ רוּאָה וְאוֹכֵל אֲכִילַת הַמֶּן טוּשֵׁם טַעַם כָּל הַמִּינִים וְאִינּוּ רוּאָה אֵלָּא מֶן:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

מסורת הש"ס
א ספרא אחרי מות פרק ז א ב ספרא אחרי מות פרק ז ב-ג ג כריתות כא. ד לקמן פא. ה כתובות סב; לעיל סז; יבמות לז; כתובות סג; לעיל יח.
גליון הש"ס
גמרא עיניו שהוא אבידת הנפש. עיין נדרים דף פ ע"ב ובר"ן שם ד"ה כי רחוי':
תורה אור השלם
וּכְלִיד־עַם לֹא תֵאכְלוּ כָּכָל מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם לַעֲוֹף וְלַבְּהֵמָה [ויקרא ז, כו] וְהָיְתָה לָכֵס לַחֲסֹת עוֹלָם בַּחֲדָשׁ הַשְּׂבִיעִי בְּעֶשְׂרִי לַחֲדָשׁ תַּעֲנוּ וְגו' [ויקרא טז, כט] שְׁבַת שַׁבְתוֹן הִיא לָכֵס וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם חֲסֹת עוֹלָם [ויקרא טז, לא] בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָכֵל לֶאֱחֻזִּיתוּרֹו מִפְּנֵי עֲדִיבְךָ אֲנִי וְהָיָה [ויקרא כב, ט] וּכְלִיד־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כֹל־מְלָאכָה בַּעֲצֻם הַיּוֹם הַזֶּה (וְהֶאֱבַדְתִּי אֹת־הַנֶּפֶשׁ וְגו' [ויקרא כב, ט] וַיַּעַזֵּב וַיַּרְעִבֵהּ וַיִּאֲכַלֵּהּ אֶת־הַסֶּמֶן אֲשֶׁר לֹא־נִדְעָתָה וְלֹא נִדְעוּן אֲבֹתֶיךָ וְגו' [דברים ח, ג] אִם־תַּעֲנֶה אֶת־בְּנֹתַי וְאִם־תִּתְקַח נָשִׁים עַל־בְּנֹתַי אִין אִישׁ עֲסֻנֹו רָאָה וְגו' [בראשית לא, ג] וַיַּעַקֵּב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֹת־קִלְלוֹ וַיֵּרָא אֶת־עֲנָנוֹ וְגו' [דברים כו, ז] הַפֶּסַחֲלֶךְ מוֹ בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עֲנוּתָהּ וּלְמַעַן וְגו' [דברים ח, טז] טוֹב מִרָאה עֵינַים מִחֵלָה־נֶפֶשׁ גַּם־זֶה הִבֵּל וְרַעוּת רוּחַ [קהלת ו, ט] אֶל־תִּרְא מִן כִּי יִתְאֲדָם כִּי־יִתֵּן (בבבס) [פסוק] עֵינָיו יִתְהַלֵּךְ וְגו' [משלי כג, לא]

ע.ה.

יום הכפורים פרק שמיני יומא

פסחא ד'תשפ"ב, 2021

עינו בכוסו ארוב שבריות: כל העולם דומה עליו כמישור ממון אחרים דומה לו הפך: אָגָה שחז שלואג על הפסח שום דבר פון ובוואהו: וְשִׁחָהּ לְאֶחָרִים שְׂמֵא וְשִׁיאוּהוּ עֲצָה: יורד עמו לחניו פכל דבר שהוא יכול להקניטו ולהפסידו הוא יורד: עֲרִיּוֹת דְּנָאָסְרוּ לָהֶם פּמִדְבָּר וְגַה לָשׁוֹן תַּשְׁמִישׁ כְּמוֹ וְדָגוּ לָרֹב (בראשית מח): ומחתה פיה מהנחת פיה של משה כמו פאָשר ימחה הצלחת (מלכים ב כ"א:י"ג) כמי שמקנח את הקערה:

פסחא ד'תשפ"ב, 2021

עֵינּוּ בְּכּוּסוֹ, **עֲרִיּוֹת בּוֹלֶן דּוֹמוֹת עָלָיו כְּמִישׁוֹר**. וְחַד אָמַר: כָּל הַנּוֹתָן עֵינּוּ בְּכּוּסוֹ, כָּל הָעוֹלָם כּוֹלֵו דּוֹמָה עָלָיו כְּמִישׁוֹר.^[כ1]וְדָאָגָה בְּלֵב אִישׁ יִשְׁחָנָהּ", רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִּי, חַד אָמַר: יִשְׁחָנָה מִדַּעְתּוֹ, וְחַד אָמַר: יִשְׁיַחְנָה לְאַחֲרִים. "וְנָחַשׁ עֶפֶר לְחֶמוֹ", רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִּי, חַד אָמַר: אֲפִילוֹ אוֹכַל כָּל מַעֲדָנֵי עוֹלָם — טוֹעֵם בָּהֶם טַעַם עֶפֶר, וְחַד אָמַר: אֲפִילוֹ אוֹכַל כָּל מַעֲדָנֵי עוֹלָם — אִין דַּעְתּוֹ מִיוֹשְׁבַת עָלָיו עַד שִׂיאַכַּל עֶפֶר.^[כ2]תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בּוֹא וּרְאֵה שְׂלָא כְּמִדַּת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם: מְקַנֵּי אֶת חֲבִירוֹ — יוֹרֵד עִמּוֹ לְחִיּוֹ. אֲבַל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אִינוּ כּוֹ: קָלִיל אֶת הַנְּחָשׁ, עוֹלָה לָגַג — מְזוֹנוֹתָיו עִמּוֹ, יוֹרֵד לַמָּטָה — מְזוֹנוֹתָיו עִמּוֹ. קָלִיל אֶת כְּנָעוֹ, אוֹכַל מַה שְּׂרָבו אוֹכַל וְשׁוֹתָה מַה שְּׂרָבו שׁוֹתָה. קָלִיל אֶת הָאִשָּׁה — הַכֹּל רָצִין אַחֲרֶיהָ. קָלִיל אֶת הָאֲדָמָה — הַכֹּל נִיּוֹנִין הֵימְנָהּ. "וְזַכְּרָנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בַּמַּצְרִים חֹנָם", רַב וְשִׁמְוֵאל, חַד אָמַר: דְּגִים, וְחַד אָמַר: עֲרִיּוֹת. מֵאֵן דָּאָמַר דְּגִים, דְּכַתִּיב: "נֹאכַל". וּמֵאֵן דָּאָמַר עֲרִיּוֹת, דְּכַתִּיב: "חֹנָם". וְלֵמֵאן דָּאָמַר עֲרִיּוֹת, הָא כַּתִּיב: "נֹאכַל"! לִישְׁנָא מַעֲלִיא נָקֹט. דְּכַתִּיב: "אֲכָלָה וּמָחַתָּה פִּיהּ וְאָמַרְתָּה לֹא פָעַלְתִּי אֲוִין". וְלֵמֵאן דָּאָמַר דְּגִים, מֵאִי "חֹנָם"? דִּהּוּ מֵייתִין לְהוּ מְהַפְקִירָא. דָּאָמַר מַר: כִּשְׁהִיו יִשְׂרָאֵל שׁוֹאֲבִין מִים, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּין לָהֶם בַּתוֹךְ הַמַּיִם דְּגִים קְטַנִּים כְּכַדִּיהֶן. בְּשִׁלְמָא לֵמֵאן דָּאָמַר דְּגִים, אֲבַל עֲרִיּוֹת לֹא פְרִיצי בָּהוּ — הֵיינוּ דְּכַתַּב: "גֵּן נָעוּל אַחוּתִי כָּלָה [גו']". אֲלָא לֵמֵאן דָּאָמַר עֲרִיּוֹת, מֵאִי "מַעֲזֵן חַתוּם"? מְהֵנָּה דְּאִסִּירִין לֹא פְרִיצי בָּהוּ.^[כ3]בְּשִׁלְמָא לֵמֵאן דָּאָמַר עֲרִיּוֹת, הֵיינוּ דְּכַתִּיב: "וַיִּשְׁמַע מִשָּׁה אֶת הָעַם בּוֹכָה לְמַשְׁפּוּחֹתָיו", עַל עַסְקֵי מַשְׁפּוּחֹתָיו, שְׁנֹאֲסְרוּ לָהֶם לְשַׁכַּב אֲצֵלָם. אֲלָא לֵמֵאן דָּאָמַר דְּגִים, מֵאִי "בּוֹכָה לְמַשְׁפּוּחֹתָיו"? הָא וְהָ הוּאִי. "אֶת הַקְּשׁוּאִיִּים וְאֶת הָאֲבַטִּיחִים", רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִּי, חַד אָמַר: טַעַם כָּל הַמֵּינִין טַעֲמוּ בִּמְזֶן, טַעַם חֲמִשָּׁת הַמֵּינִין הִלְלוּ לֹא טַעֲמוּ בּוּ, וְחַד אָמַר: טַעַם כָּל הַמֵּינִין טַעֲמוּ בִּטְעֵמן וּמִמָּשׁן, וְהִלְלוּ טַעֲמֵן וְלֹא מִמָּשָׁן. "וְהָמֹן כּוֹרַע גַּד לָבֹן (וטַעֲמוֹ)". אָמַר רַבִּי אַסִּי: עֲגוּל כְּגִידָא וְלָבֹן כְּמַרְגָּלִית.

(תַּנְיָא נְמִי הַכִּי) גַּד — שְׂדוּמָה לְזָרַע פִּשְׁתָּן בַּגְּבַעוּלִין. אַחֲרִים אוֹמְרִים: גַּד — שְׂדוּמָה לְהַגְדָּה שְׂמוּשָׁכַת לְבוּ שַׁל אָדָם כְּמִים. תַּנְיָא אִידָהּ: גַּד — שְׂמַגִּיד לָהֶם לִישְׂרָאֵל אִי כּוֹן תַּשְׁעָה לְרֹאשׁוֹן וְאִי כּוֹן שְׂבַעַה לְאַחֲרוֹן. "לָבֹן" — שְׂמִלְכִין עֲזוּנֹתֵיהֶן שַׁל יִשְׂרָאֵל.^[כ4]תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: כִּשֶּׁם שֶׁהַנְּבִיא הִיָּה מַגִּיד לָהֶם לִישְׂרָאֵל מַה שְּׂבַחֲרוּין וּמַה שְּׁבַסְדִּקִּין, כֹּה הֵמֹן מַגִּיד לָהֶם לִישְׂרָאֵל מַה שְּׂבַחֲרוּין וּמַה שְּׁבַסְדִּקִּין. כִּיצַד? שְׁנַיִם שְׂבָאוּ לִפְנֵי מִשָּׁה לְדִין, זֶה אוֹמַר: עֲבָדִי גְּנֻבָתִי, וְזֶה אוֹמַר: אַתָּה מְכַרְתּוֹ לִי. אָמַר לָהֶם מִשָּׁה: לְבוֹקֵר מַשְׁפָּט. לְמַחֵר, אִם נִמְצָא עוֹמְרוֹ בְּבִית רַבּוֹ רֹאשׁוֹן — בְּדִדּוּעַ שָׁזָה גְּנֻבּוֹ. אִם נִמְצָא עוֹמְרוֹ בְּבִית רַבּוֹ שְׁנִי — בְּדִדּוּעַ שָׁזָה מְכָרוּ לוֹ. וְכֵן אִישׁ וְאִשָּׁה שְׂבָאוּ לִפְנֵי מִשָּׁה לְדִין, זֶה אוֹמַר הִיא סֶרְחָה עָלִי, וְהִיא אוֹמְרַת הוּא סֶרַח עָלִי. אָמַר לָהֶם מִשָּׁה: לְבָקֵר מַשְׁפָּט. לְמַחֵר, אִם נִמְצָא עוֹמְרָה בְּבִית בַּעֲלָהּ — בְּדִדּוּעַ שְׁהִיא סֶרְחָה עָלָיו, נִמְצָא עוֹמְרָה בְּבִית אֲבִיהָ — בְּדִדּוּעַ שְׁהוּא סֶרַח עָלֶיהָ. כְּתִיב: "וּבִרְדָּת הַטַּל עַל הַמִּתְנַה לְיִלָּה [וְרַד הֵמֶן עָלָיו]", וְכַתִּיב: "וַיִּצָּא הָעָם וְלָקְטוּ", וְכַתִּיב: "שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ", הָא כִּיצַד? צַדִּיקִים, יֵרֵד עַל פְּתַח בְּתִיָּהֶם. בִּינוּנִים, יִצָּאוּ וְלָקְטוּ. רָשָׁעִים, שָׁטוּ וְלָקְטוּ. כְּתִיב "לָחֶם", וְכַתִּיב "עוֹגוֹת", וְכַתִּיב "וַיִּטְחֲנוּ", הָא כִּיצַד? צַדִּיקִים — לָחֶם, בִּינוּנִים — עוֹגוֹת, רָשָׁעִים — טִחְנוּ בְּרִיחִים. "אִו דְּכוּ בַּמְדּוּכָה", אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, וְאִיתִימָא רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: מְלַמֵּד שְׂיָרֵד לָהֶם לִישְׂרָאֵל עִם הֵמֶן תַּכְשִׁיטִי נָשִׁים, דְּכָר שְׁנִידוּהּ בַּמְדּוּכָה. "וּבִשְׁלוּ בַּפֶּרּוֹר", אָמַר רַבִּי חֲמָא: מְלַמֵּד שְׂיָרֵד לָהֶם לִישְׂרָאֵל עִם הֵמֶן צִימִי קְדִירָה. "וְהֵם הִבִּיאוּ אֵלָיו עוֹד נִדְכָּה בַּבָּקֵר בַּבָּקֵר", מֵאִי "בַּבָּקֵר בַּבָּקֵר"? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מְדַבֵּר שְׂיָרֵד לָהֶם "בַּבָּקֵר בַּבָּקֵר". מְלַמֵּד שְׂיָרְדוּ לָהֶם לִישְׂרָאֵל אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת עִם הֵמֶן. "וְהַנְּשִׂאִים הִבִּיאוּ אֶת אֲבָנֵי הַשֹּׁהַם", תַּנְא: נְשִׂאִים מִמָּשׁ. וְכֵן הוּא אוֹמַר: "נְשִׂאִיִּים וְרוּחַ וְגִשָּׁם אִין". "וְהִיָּה טַעֲמוּ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן". אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: מַה שֵׁד זֶה תִּינוּק טוֹעֵם כֹּה כְּמַה טַעֲמִים, אַף הֵמֶן, כָּל זֶמן שְׂישְׂרָאֵל אוֹכְלִין אוֹתוֹ מוּצְאִין בּוּ כְּמַה טַעֲמִים. אִיכָא דְּאָמַרִי: לֶשֶׁד מִמָּשׁ. מַה שֵׁד זֶה מִתְהַפֵּךְ לְכְמַה גְּיוּנִין — אַף הֵמֶן מִתְהַפֵּךְ לְכְמַה טַעֲמִים.^[כ5]וַיֹּאמֶר מִשָּׁה בְּתַת ה' לָכֶם כְּעָרֹב בָּשָׂר לְאָכּוֹל וְלָחֶם בַּבָּקֵר לְשִׁבּוּעַ", תַּנְא מַשְׁמִיַּה דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כּוֹן קֶרְחָה: כְּשָׂר שְׂשָׂאֵלוּ שְׂלֹא כְּהוּגֵן — נִיתָן לָהֶם שְׂלֹא כְּהוּגֵן,

לָחֶם

פסחא ד'תשפ"ב, 2021

דְּאָמַר מַר מַשְׁבֵּת סוּטָה כְּפָקֵר חֲמָא (דף יא): לֹא פִרְצִי בָּהוּ לֹא הִיוּ פִּרּוּעִים בַּעֲרִיּוֹת בַּמַּצְרִים: הֵנָּה זְאֻסִּירִין אוֹתָן שְׁהִיוּ נְאָסְרוֹת לְכַנִּי נַח כְּנָון הֵנָּה דְּאָמְרִין כְּהַנְדְּרִין (דף נז): עָרְוָה שַׁכ"י שַׁל יִשְׂרָאֵל מִמֵּיתָיו עָלֶיהָ כּוֹן נַח מְזַהֵר עָלֶיהָ וְהוּ כַּכּוּ עַל הַנוֹסְפוֹת: הֵלָּנוּ לֹא טַעֲמוּ שְׁהֶן קָשִׁין לַעֲבֵרֹת וּמִיּוּקִיּוֹת כְּדָאֲמְרִין כְּסָפְרִי מַשַּׁל אוֹמַר לְאִשָּׁה לֹא תֵאכְלִי כִּצֵּל מִפְּנֵי הַתַּינוּק: וְהוּא כּוֹרַע גַּד לָבֹן אָמַר רַבִּי אַסִּי זָרַע רַגַל אִינוּ לָבֹן אֲבַל עַגֵל הוּא וְכִי הָאָמַר קִרָא וְהוּא עַגֵל כּוֹרַע גַּד וְלָבֹן כְּמַרְגָּלִית: כְּגִידָא גְרַעִין שַׁל אֲלִינְדְּרִי: שְׂוִימָה לְזָרַע פִּשְׁתָּן שָׁנָם הוּא עַגֵל: אִם כּוֹן תַּשְׁעָה וְכוּ' לְפִי שְׁאָמַר (שְׁמוֹת ט"ו:י"ח) וַיִּמְחוּ בַּעֲמֵר בֵּין שְׁלֵקַט הַרְבֵּה בֵּין שְׁלֵקַט מַעֲט מוּצָא עֹמֵר לְגַלְגֵּל וְאִם נִמְצָא יִתֵּר בְּבִית הָרֹאשׁוֹן כְּדִידּוּעַ שֶׁכֵּן תַּשְׁעָה לְרֹאשׁוֹן הוּא וְאִם בְּבִית הָאֲחֵרִין כְּדִידּוּעַ שֶׁכֵּן הָאֲחֵרִין הוּא: שְׂמִלְכִין עֲזוּנֹתֵיהֶן מַשְׁעָבִים לָכֶם לְמַקּוֹם: הוּא סֶרַח עָלִי וְתוֹשַׁבְתּוֹ כִּתְבַתָּה: יֵרֵד הֵמֶן עָלָיו אֲלֵמָא בַּתוֹךְ הַמִּתְנָה יוֹרֵד וְכַתַּב וַיּוּצָא הָעַם וְלָקְטוּ וַיְצִיָּה מַחֲוֹן לַמִּתְנָה מַשְׁמַע וְכַתִּיב שְׁטוּ מַשְׁמַע לְמַקּוֹם רַחוּם כְּמוֹ מַשׁוּט שְׂאֵלָן

בַּתוֹךְ שְׁהִיוּ לוֹאֲנִים שְׂמֵאל לֹא יֵרֵד מִן לְמַחֵר הִיוּ מַשְׁעָבִים לָכֶם לְמַקּוֹם: הוּא סֶרַח עָלִי וְתוֹשַׁבְתּוֹ כִּתְבַתָּה: יֵרֵד הֵמֶן עָלָיו אֲלֵמָא בַּתוֹךְ הַמִּתְנָה יוֹרֵד וְכַתַּב וַיּוּצָא הָעַם וְלָקְטוּ וַיְצִיָּה מַחֲוֹן לַמִּתְנָה מַשְׁמַע וְכַתִּיב שְׁטוּ מַשְׁמַע לְמַקּוֹם רַחוּם כְּמוֹ מַשׁוּט שְׂאֵלָן

	תורה אויך השלם
דאָגה בלבי־איש: ישׁתנה ודבר טוב וישׁתנה [משלי יב, כה]	
זאב וטלה יריעו כאחד וארנה כבקר יאכל־תבן ונחש עפר וגוי [ישעיהו סה, כה]	
אם־פאן ופאן אביה לתפה לו פסר וישקל כמחר הבתולת (שמות כב, טו)	
כּוּ דָרְדַּ אִשָּׁה מְנַאֲפַת אֲכָלָה וּמָחַתָּה פִּיהּ וְאָמַרְתָּה לֹא־פָעַלְתִּי וגוי' [משלי כ, כ]	

אם־פאן ופאן אביה לתפה לו פסר וישקל כמחר הבתולת (שמות כב, טו)

כּוּ דָרְדַּ אִשָּׁה מְנַאֲפַת אֲכָלָה וּמָחַתָּה פִּיהּ וְאָמַרְתָּה לֹא־פָעַלְתִּי וגוי' [משלי כ, כ]

כּוּ נָעוּל אַחוּתִי כָּלָה גַל נָעוּל מַעֲוֹ חַתוּם (שיר השירים ד, יב)

וַיִּשְׁמַע מִשָּׁה אֶת־הָעָם בָּכָה לְמַשְׁפּוּחֹתָיו אוֹישׁ לִפְתַּח אֶהֱלוּ וְיִחַר־אֲף וגוי' (במדבר יא, י)

זָכְרָנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בַּמַּצְרִים חֹנָם אֶת הַקְּשָׁאִים וְאֶת הָאֲבַטִּיחִים וגוי' (במדבר יא, ח)

וַיִּקְרָאוּ בִּית־יִשְׂרָאֵל אֶת־שְׁמוֹ מֶן הוּא כְּנֹעַ גַּד לָבֹן וטַעֲמוּ וגוי' (שמות ט, לא)

וּבִרְדָּת הַטַּל עַל־הַמִּתְנָה לְיִלָּה יֵרֵד הַטָּן עָלָיו (במדבר יא, ט)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּנִי מַמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִרֶ־הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא וגוי' (שמות טו, ד)

שָׁטוּ הָעָם וּלְקַטּוּ וטַחְנוּ בְּרִיחִים אוּ דְכוּ בַּמְדָּה וּבִשְׁלוּ וגוי' (במדבר יא, ח)

וַיַּחֲרוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה אֶת כָּל־הַתּוֹקֵמָה אֲשֶׁר הִבִּיאוּ כְּנִי יִשְׂרָאֵל וגוי' (שמות לו, ג)

וְהַנָּשִׂאִם הִבִּיאוּ אֶת אֲבָנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אֲבָנֵי הַמַּלְאִים לְאִפּוֹד וגוי' (שמות לו, כז)

נְשִׂאִים וְרוּחַ וְגִשָּׁם אִין אוֹישׁ מוֹתֵלֵל כְּמַת־שָׁקֵר [משלי כה, יד]

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתַת יְהוָה לָכֶם כְּעָרֹב בָּשָׂר לְאָכַל וְלָחֶם וגוי' (שמות ט, ח)

מסורת הש"ס

א סוטה מב; סנהדרין ק:

ב לקמן פו; ברכות מ; במדבר רבה; עירובין יט; שבת כזו; ברכות ה; מגילה טו; בבא בתרא י; מנחות לג; סוכה מו; שמות רבה; מנחות צט; ברכות י; סוטה ה; עירובין נד; פסחים קיט.

ג שבת קל.

ד מביילתא דרבי שמעון בן יוחאי

ה תנא דבי אליהו זוטא נספחים

ו לסדר אליהו זוטא מבוא ח

תורה אויך השלם

דאָגה בלבי־איש: ישׁתנה ודבר טוב וישׁתנה [משלי יב, כה]

זאב וטלה יריעו כאחד וארנה כבקר יאכל־תבן ונחש עפר וגוי' [ישעיהו סה, כה]

	תורה אויך השלם
דאָגה בלבי־איש: ישׁתנה ודבר טוב וישׁתנה [משלי יב, כה]	
זאב וטלה יריעו כאחד וארנה כבקר יאכל־תבן ונחש עפר וגוי' [ישעיהו סה, כה]	
אם־פאן ופאן אביה לתפה לו פסר וישקל כמחר הבתולת (שמות כב, טו)	
כּוּ דָרְדַּ אִשָּׁה מְנַאֲפַת אֲכָלָה וּמָחַתָּה פִּיהּ וְאָמַרְתָּה לֹא־פָעַלְתִּי וגוי' [משלי כ, כ]	

כּוּ נָעוּל אַחוּתִי כָּלָה גַל נָעוּל מַעֲוֹ חַתוּם (שיר השירים ד, יב)

וַיִּשְׁמַע מִשָּׁה אֶת־הָעָם בָּכָה לְמַשְׁפּוּחֹתָיו אוֹישׁ לִפְתַּח אֶהֱלוּ וְיִחַר־אֲף וגוי' (במדבר יא, י)

זָכְרָנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בַּמַּצְרִים חֹנָם אֶת הַקְּשָׁאִים וְאֶת הָאֲבַטִּיחִים וגוי' (במדבר יא, ח)

וַיִּקְרָאוּ בִּית־יִשְׂרָאֵל אֶת־שְׁמוֹ מֶן הוּא כְּנֹעַ גַּד לָבֹן וטַעֲמוּ וגוי' (שמות ט, לא)

וּבִרְדָּת הַטַּל עַל־הַמִּתְנָה לְיִלָּה יֵרֵד הַטָּן עָלָיו (במדבר יא, ט)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּנִי מַמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִרֶ־הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא וגוי' (שמות טו, ד)

שָׁטוּ הָעָם וּלְקַטּוּ וטַחְנוּ בְּרִיחִים אוּ דְכוּ בַּמְדָּה וּבִשְׁלוּ וגוי' (במדבר יא, ח)

וַיַּחֲרוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה אֶת כָּל־הַתּוֹקֵמָה אֲשֶׁר הִבִּיאוּ כְּנִי יִשְׂרָאֵל וגוי' (שמות לו, ג)

וְהַנָּשִׂאִם הִבִּיאוּ אֶת אֲבָנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אֲבָנֵי הַמַּלְאִים לְאִפּוֹד וגוי' (שמות לו, כז)

נְשִׂאִים וְרוּחַ וְגִשָּׁם אִין אוֹישׁ מוֹתֵלֵל כְּמַת־שָׁקֵר [משלי כה, יד]

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתַת יְהוָה לָכֶם כְּעָרֹב בָּשָׂר לְאָכַל וְלָחֶם וגוי' (שמות ט, ח)

ערה:

עין משפט גר מצורה

א מיי' פא' מהל' שחיטה הל' ד:

ב מיי' פא' מהל' שחיטה הל' ט, טור יו"ד סי' א:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

לָחֵם שֶׁשָּׂאֵלוּ בַּהֲגֹן שְׂאֵי אִשָּׁשׁר לִהְיוֹת עָלָא לָחֵם:
וְגַם לָחֵם בַּהֲגֹן עֲבָדָר שְׂנֵשׁ שְׁהוּת לִזְכִּינֹו:
שָׁלֵא בַּהֲגֹן יָכַד לָחֵם עִם חֲסֵכָה שְׁעָה שְׂאִינִה רִאיוּנִה לְסַמֵּן אֲחוּתָה עַד שְׁעַת הַסַּעֲוָדָה:
כַּעֲיִן וּמִמָּא בִּיאֹור הָאֲבֻקָּה:
וְקִבְעֵה לָחֵם זְמַן סַעֲוָדָה עֲבָדָר וּבִשְׁרָב:
שְׂנִיד לָחֵם דְּבַר שְׁטַעֲוִן שְׁחִיטָה וּמִלַּמֵּד שְׁהֶשְׁלִנוּ דְּבַר שְׁטַעֲוִן שְׁחִיטָה הֵיזֵה:
וְזִבְחַת בִּאֲשֵׁר צִיִּיתָךְ.
וְלֹא מִצִּינוּ עֲתֻדָּה צִוּוּי הַזְבִּיחָה הַיֵּאָךְ מִשָּׂאֵן אִתְּנָה לְמַד שְׁנִמְסְרוּ לוֹ

לָחֵם שֶׁשָּׂאֵלוּ בַּהֲגֹן — נִיתַן לָחֵם בַּהֲגֹן. מִכָּפֵאן לְמִדָּה תוֹרָה דִּרְךָ אֲרִץ שְׂלֵא יֵאכַל אָדָם בְּשָׂר אֱלָא בְּלִילָה. וְהָאֲמַר אַבְיִי:
הָאֵי מֵאן דְּאִית לֵיה סְעוּדָתָא — לֹא לֵאכְלִיָּה אֱלָא בִּימָמָא!
כַּעֲיִן וּמִמָּא קָא אַמְרִינֵן. אָמַר רב אחא בר יעקב:
בַּתַּחֲלָה הָיוּ יִשְׂרָאֵל דּוֹמִיִן בְּתַרְנַגּוּלִים שְׁמַנְקָרִין בְּאַשְׁפָּה, עַד שֶׁבָּא מִשָּׁה וְקִבְעֵ לָהֶם זְמַן סְעוּדָה.
"הַבֶּשֶׂר עוֹדְנוּ בֵּין שִׁינִיָּהֶם", וּכְתִיב:
"עַד חֹדֶשׁ יָמִים", הָא כִּיצַד?
בִּינּוּנִים, לֹא־תָר מָתוּ. רְשָׁעִים, מִצְטַעְרִין וְהוֹלְכִין עַד חֹדֶשׁ יָמִים.
"וַיִּשְׁטְחוּ", אָמַר רִישׁ לְקִישׁ:
אַל תִּקְרִי "וַיִּשְׁטְחוּ", אֱלָא "וַיִּשְׁחֲטוּ" — מִלְּמַד שְׁנַתְחַיִּיבוּ שׁוֹנְאֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁחִיטָה.
"שְׁטוּחַ", תֵּנָא מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַרְחָה:
אַל תִּיקְרִי "שְׁטוּחַ", אֱלָא "שְׁחוּט", מִלְּמַד שִׁירַד לָהֶם לִישְׂרָאֵל עִם הַמֶּן דְּבַר שְׁטַעֲוִן שְׁחִיטָה. אָמַר רַבִּי:
וְכִי מִכָּפֵאן אֶתְּה לִמַּד?
וְהֲלֹא כָּבַר נֶאֱמַר:
"וַיִּמָּטֵר עֲלֵיהֶם כַּעֲפָר שָׁאֵר וּכְחוֹל (הַיָּם) עוֹף כִּנָּף". וְתַנַּיָא, רַבִּי אוֹמַר:
"וְזִבְחַת בִּאֲשֵׁר צוּיִתִּיהָ", מִלְּמַד שְׁנַצְטוּהּ מִשָּׁה עַל הוֹשָׁט וְעַל הַקֶּנֶה, עַל רוּב אֶחָד בַּעוּף, וְעַל רוּב שְׁנִיָּם בַּבְּהֵמָה. אֱלָא מָה תִּלְמוּד לומר "שְׁטוּחַ" — מִלְּמַד שִׁירַד לָהֶם מִשְׁטִיחִין מִשְׁטִיחִין. כְּתִיב "לָחֵם", וּכְתִיב "שֶׁמֶן", וּכְתִיב "דָּבֶשׁ". אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי חֲנִינָא:
לִנְעָרִים — לָחֵם, לְזֻקְנִים — שֶׁמֶן, לְתִינוּקוֹת — דָּבֶשׁ. כְּתִיב:
"שֶׁלִּיו" וְקָרִינוּ סִלְיוֹ? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא:
צְדִיקִים אוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּשִׁלְוָה, רְשָׁעִים אוֹכְלִין אוֹתוֹ וְדוֹמָה לָהֶן כְּסִילְיוֹן. אָמַר רב חנן בר רבא:
אַרְבַּעָה מֵינֵי סִלְיוֹ הֵן, וְאַלּוֹ הֵן:
שִׁיכְלִי, וְקִיכְלִי, וּפְסִיזְנִי, וּשְׁלִיו. מַעֲלִיָּא דְכוּלָּהּ:
שִׁיכְלִי, גְרִיעָא דְכוּלָּהּ:
שְׁלִיו. וְהָיוּ כְּצִיפּוֹרְתָא, וּמוֹתְכִינֵן לָהּ בְּתַנוּרָא וְתַפַּח וְהָוּה מְלִי תַנּוּרָא, וּמִסְקִינֵן לֵיה אֶתְלִיסַר רִיפִי, וְאַחֲרוּנָה אֵינָה נֶאֱכָלַת אֱלָא עַל יְדֵי תַעֲרוּכַת. רַב יְהוּדָה מְשַׁתְּכַח לֵיה בִּי דַגִּי, רַב חֲסֵדָא מְשַׁתְּכַח לֵיה בִּי צִיבִי. רַבָּא מֵיִיתִי לֵיה אָרִיסִיָּה כֹּל יוֹמָא. יוֹמָא חַד לֹא אֵיִיתִי. אָמַר:
מַאי הָאֵי? סִלִּיק לְאַיְגָרָא, שְׁמַעִיָּה לִינּוּקָא דְקֶאֱמַר:
"שְׁמַעֲתִי וּתְהַוֵּז בְּטִנִּי". אָמַר:
שְׁמַע מִנִּיָּה נַח נִפְשִׁיָּה דְרַב חֲסֵדָא, וּבְדִיל רַבָּה אֲכִיל תִּלְמִידָא. כְּתִיב:
"וַתַּעַל שְׁכֶבֶת הַטָּל", וּכְתִיב:
"וּבִרְדַּת הַטָּל"? אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי חֲנִינָא:
טַל מִלְּמַעְלָה, וְטַל מִלְּמַטָּה, וְדוֹמָה כְּמוֹ שְׁמוּנָח בְּקוּפֶסָא. "דַּק מְחוּסָפֵס", אָמַר רִישׁ לְקִישׁ:
דְּבַר שְׁנִימוּחַ עַל פִּיסַת הֵיד. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר:
דְּבַר שְׁנַבְלָע בְּמֵאתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוּנָה אֲבָרִים. מְחוּסָפֵס — טוּבָא הָיוּ! אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק:
"מְחוּסָפֵס" כְּתִיב. ^[a] תַּנּוּ רַבָּנִן:
"לָחֵם אֲבִירִים אָכַל אִישׁ", לָחֵם שְׁמִלְאַכִי הַשֶּׁרֶת אוֹכְלִין אוֹתוֹ, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וְכִשְׁנֶאֱמָרוּ דְּבָרִים לְפָנֵי רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל, אָמַר לָהֶם:
צֵאוּ וְאִמְרוּ לוֹ לַעֲקִיבָא:
עֲקִיבָא טַעִיתָ! וְכִי מִלְאַכִי הַשֶּׁרֶת אוֹכְלִין לָחֵם? וְהֲלֹא כָּבַר נֶאֱמַר:
"לָחֵם לֹא אָכַלְתִּי וּמִים לֹא שְׁתִּיתִי"! אֱלָא, מָה אָנִי מַקְזִים "אֲבִירִים" — לָחֵם שְׁנַבְלָע בְּמֵאתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוּנָה אֲבָרִים. אֱלָא מָה אָנִי מַקְזִים:
"וַיִּתֵּד תַּהֲיָה לָּהּ עַל אֲזַנֶּיהָ (וַיִּצְאֲתָ שְׁמָהּ חוּץ)", דְּבָרִים שְׁתַּגְרִי אוּמוֹת הַעוֹלָם מוֹכְרִין אוֹתָן לָהֶם. רַבִּי אֶלְעָזַר בֶּן פִּרְטָא אוֹמַר:
אַף דְּבָרִים שְׁתַּגְרִי אוּמוֹת הַעוֹלָם מוֹכְרִין לָהֶן — מִן מִפִּיגֵן. אֱלָא מָה אָנִי מַקְזִים "וַיִּתֵּד תַּהֲיָה לָּהּ עַל אֲזַנֶּיהָ" — לְאַחַר שֶׁסְרַחוּ אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:
אָנִי אֲמַרְתִּי יְהִיו כְּמִלְאַכִי הַשֶּׁרֶת, עַכְשִׁיו אָנִי מְטַרִיחַ אוֹתָם שְׁלֹשׁ פְּרָסָאוֹת. דְּכְתִיב:
"וַיַּחֲנוּ עַל הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיְשִׁימוֹת עַד אֲבֵל הַשָּׁשִׁים", וְאָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה:
לְדִידֵי חֲזִי לִי הָהוּא אֶתְרָא וְהָיוּ תִלְתָּא פְרָסִי. וְתַנָּא:
כְּשֶׁנִּפְגְּיוּ, אִין נִפְגְּיוּ לֹא לְפִגְיָהֶן, וְלֹא לְצַדִּדֵּיהֶן, אֱלָא לְאַחוּרֵיהֶן. "וַעֲתָה נִפְשָׁנוּ בִּבְשָׁה אִין כַּל". אָמַר:
עֲתִיד מִן זֶה שְׁתִּיפַח בְּמַעֲיָהֶם, כָּלוּם יֵשׁ לִלּוּד אִשָּׁה שְׁמַכְנִים וְאִינוּ מוֹצִיא? וּכְשֶׁנֶּאֱמָרוּ דְּבָרִים לְפָנֵי רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל, אָמַר לָהֶם:
אַל תִּקְרִי "אֲבִירִים", אֱלָא "אִיבָרִים" — דְּבַר שְׁנַבְלָע בְּמֵאתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוּנָה אִיבָרִים. אֱלָא מָה אָנִי מַקְזִים "וַיִּתֵּד תַּהֲיָה לָּהּ עַל אֲזַנֶּיהָ" — בְּדְבָרִים שְׁכָאִין לָהֶם מִמְּדִינַת הַיָּם.^[b] דְּבַר אַחַר:
"לָחֵם אֲבִירִים אָכַל אִישׁ" —

זֶה

מסורת הש"ס
א חוליו פה: ב זבחים זו. ג מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי
ד תנא דבי אליהו זוטא נספחים לסדר אליהו זוטא מבוא ח
גליון הש"ס
גמ' מחספס כתיב. כעין זה לעיל לח ע"ב ובמגילה טו ע"ב שבת כח ע"ב סוכה ט ע"ב יבמות סה ע"ב הוריות ד ע"א:
תורה אור השלם
ויאמר משה בתת יהוה לכם בערב פֶּשֶׁר לֶאֱכֹל וְלָחֵם וגו' [שמות טז, ח]
הַפֶּשֶׁר עוֹדֵנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם קֶרֶם יָקָר וְאֵף יִהְיֶה חֶרֶה וגו' [במדבר יא, לב]
עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־צֵא מֵאֶפֶסֶק וְהָיָה לָכֵם לֶזְרָא וגו' [במדבר יא, כ]
וַיִּמָּטֵר עֲלֵיהֶם כַּעֲפָר שָׂאֵר וּכְחוֹל יָמִים עוֹף כִּנָּף [תהילים עח, כז]
וַיָּקֶם הָעָם כְּל־הַיָּם הַהוּא וְכָל־הַזֹּלָה וְכָל יוֹם הַמַּחֲרֹת וַיִּאֲסֹפוּ וגו' [במדבר יא, לב]
כִּי־יִרְסַק מִמֶּדֶ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ לְשֵׁם שְׁמוֹ וגו' [דברים כא, ח]
וַיִּקְרָאוּ בֵית־יִשְׂרָאֵל אֶת־שְׁמוֹ מִן וְהוּא קִזְעֹה עַד לָבוֹ וְשַׁעֲמוֹ וגו' [שמות טז, לא]
ויאמר יהוה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּני מִמַּטֵּיר לָכֵם לָחֵם מוֹ־שָׁמַיִם וַיָּצֵא וגו' [שמות טז, ד]
שְׁמוֹ הָעָם וְלָקְטוּ וְסָתְנוּ כִּרְסִים אוֹ דָבָר בְּמִדְבָרָה וּבְשִׁלּוֹ וגו' [במדבר יא, ח]
השלו, שם קיבוצי, כמו "הצפרדעי" (למעלה ח, ב) לפי וגו' [פירושי רד"צ הופמן על שמות טז:ג, ב]
ויבִרְדַּת הַטָּל עַל־הַפִּתְּנָה לִזְלָה יִרַד הַטָּל עָלָיו [במדבר יא, ט]
ותַּעַל שְׁכֶבֶת הַטָּל וְהָיָה עַל־פָּנֵי הַמִּדְבָּר דַּק מְחוּסָפֵס דַּק וגו' [שמות טז, יד]
שְׁמַעֲתִי וּתְהַוֵּז בְּטִנִּי לְקוֹל צִלְלוֹ שְׁפָתֵי יָבוֹא רָקִב כַּעֲצָמֵי וגו' [חבקוק ג, טז]
בַּעֲלִיתִי הַכְרָה לְקַחַת לוחות הָאֲבָנִים לוחות הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּתַב יְהוָה וגו' [דברים ט, ט]
לָחֵם אֲבִירִים אָכַל אִישׁ צִידָה שְׁלַח לָהֶם לְשִׁבַּע [תהילים עח, כה]
וַיִּתֵּד תַּהֲיָה לָּהּ עַל־אֲזָנֶיהָ וְהָיָה בְּשִׁבְתָּהּ חוּץ וְסִפְרָתָה כַּה וגו' [דברים כג, יד]
וַיִּד תַּהֲיָה לָּהּ מַחוּץ לַפִּתְּנָה וַיִּצְאֲתָ שְׁמָהּ חוּץ [דברים כג, יג]
וַיַּחֲנוּ עַל־הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיְשֻׁמֹּת עַד אֲבֵל הַשָּׁשִׁים בַּעֲרַבַת מוֹאָב [במדבר לג, מט]
וַעֲתָה נִפְשָׁנוּ יִבְשָׁה אִין כַּל בְּלָתִי אֶל־הַקּוֹ עֲנִינוּ [במדבר יא, ו]

מסורת הש"ס
א מכללת דרבי שמעון בן יוחאי; חגיגה יב; ספרי במדבר; אבות דרבי נתן; אוצר מדרשים מדרש עשרת הדברות; אוצר מדרשים מדרשי רבי עקיבא אלפא ביתא דרבי עקיבא נוסחא א כב; סנהדרין ק; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה יב י ג שבועות כב: ב ברכות לה: ד עירובין כז; נזיר לה: ה סנהדרין ע; בברות מה: ו מכללת דרבי שמעון בן יוחאי

תורה אור השלם
ויאמר יהוה אל־משה כח־לך את־יהושע ב־ננו איש אַשר־רוח בו וגו' [במדבר כו, יח] והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על־פני האדמה [במדבר יב, ג] ונקם משה ויהושע משרתו ונעל משה אל־הר האֱלֹהִים [שמות כד, יג] חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ונקסו ההרים [בראשית ז, כ] ותנח התבה בחדש השביעי בשבעה־עשר יום לחדש על הרי וגו' [בראשית ח, ז] תצוד לפני שלחו נגד צריי דשנת בשמן ראשי כוסי וגו' [תהילים כג, ה] בשנת שש־מאות שנה לחיבת־החדש השני בשבעה־עשר יום לחדש וגו' [בראשית ז, יא] ויצו שחקים מקעל ודלתי שמים פתח [תהילים עח, כג] ובעשור לחדש השביעי הזה מקרא־קדש יהיה לכם ועניתם את־נפשתיכם וגו' [במדבר כט, ז] אד בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא־קדש וגו' [ויקרא כז, יז] שבת שבתון הוא לכם ועניתם את־נפשתיכם בתשעה לחדש בערב וגו' [ויקרא כג, לב] שבת שבתון היא לכם ועניתם את־נפשתיכם חגת עולם [ויקרא טז, לא] והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו וגו' [ויקרא טז, כט] ואכלת לפני יהוה אלהיך במקום אשר־יבחר לשכון שמו שם וגו' [דברים יד, כג] ונתתה הפסח בכל אשר־תאונה נפשך בפקדו ובצאון ובזון ובשכר וגו' [דברים יד, כו]

זֶה יְהוֹשֻׁעַ שֶׁעָלָה עִם מֹשֶׁה עַד תַּחֲמוֹמֵי הָהָר שְׁנָאֲמַר (שְׁמוֹת כ"ז:י"ג) וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֻׁעַ מִקֶּדְרָתוֹ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הַר סִינַי וַהֲמַתִּין לוֹ וַיְהוֹשֻׁעַ שָׁם כָּל מַי' יוֹם שְׁנָאֲמַר וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת קוֹל

זֶה יְהוֹשֻׁעַ שֶׁיֵּרֵד לוֹ מִן כְּנָגֵד כָּל יִשְׂרָאֵל. בְּתִיב הַכָּא "אִישׁ", וּבְתִיב הָתָם: "קַח לָהּ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ". וְאִימָא מִשָּׁה, דְּבְתִיב: "וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנּוּ מָאד"? דְּנִין "אִישׁ" מִ"אִישׁ", וְאִין דְּנִין "אִישׁ" מִ"וְהָאִישׁ". שְׁאֵלוּ תִלְמִידֵיו אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי: מַפְנִי מַה לֹּא יֵרֵד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מִן פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה? אָמַר לָהֶם: אֲמַשׁוּל לָכֶם מִשָּׁל: לְמַה הִדְבָּר דּוֹמָה? לְמַלְּה בִּשְׁר וְדָם שְׂיִישׁ לוֹ בֶּן אֶחָד, פֶּסֶק לוֹ מְזוֹנוּתֵיו פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה, וְלֹא הִיָּה מִקְבִּיל פְּנֵי אָבִיו אֲלֹא פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה. עֲמַד וּפֶסֶק מְזוֹנוּתֵיו בְּכָל יוֹם, וְהִיָּה מִקְבִּיל פְּנֵי אָבִיו כָּל יוֹם. אַף יִשְׂרָאֵל, מִי שְׂיִישׁ לוֹ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה בָּנִים הִיָּה דּוֹאֵג וְאוֹמֵר: שְׁמָא לֹא יֵרֵד מִן לְמַחַר, וְנִמְצְאוּ פּוֹלָן מִתִּים בְּרָעַב, נִמְצְאוּ פּוֹלָן מְכוּוֹנִים אֶת לָבָם לְאַבְיָהָן שְׂבִשְׁמִים. דְּבַר אַחֵר: שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין אוֹתוֹ כִּשְׁהוּא חֵם. דְּבַר אַחֵר: מַפְנֵי מִשְׁאוּי הִדְרָה. וּכְבֵּר הָיָה רַבִּי טְרַפּוֹן וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל וְיֻחָנָנִים יוֹשְׁבֵין וְעוֹסְקִין בַּפֶּרֶשֶׁת הַמֶּן, וְהָיָה רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדַעִי יוֹשֵׁב בִּיבְיָהָן. נַעֲנָה רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדַעִי וְאָמַר: מִן שִׁירָד לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל הִיָּה גְבוּהָ שְׂשִׁים אַמָּה. אָמַר לוֹ רַבִּי טְרַפּוֹן: מוֹדַעִי, עַד מַתִּי אֲתָה מְגַבֵּב דְּבָרִים וּמַבִּיא עֲלֵינוּ! אָמַר לוֹ: רַבִּי, מִקְרָא אֲנִי דּוֹרֵשׁ: "חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְּמַעְלָה גָּבְרוּ הַמָּיִם וַיִּכְסּוּ הַהָרִים", וְכִי חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה בַּעֲמָק, (חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה בַּשְּׁפָלָה), חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה בַּהָרִים? וְכִי מִיָּא שׁוּרִי שׁוּרִי קִימִי. וְעוֹד: תִּיבָה הִיכִי סִגְיָא? אֲלֹא, נִבְקָעוּ כָּל מַעֲיָנוֹת תְּהוֹם רַבָּה עַד דְּאֲשׁוּוּ מִיָּא בַּהָדִי טוּרִי, וַהֲדַר "חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְּמַעְלָה גָּבְרוּ הַמָּיִם". ^(א) וְכִי אִי זֶה מִדָּה מְרוּבָּה, מִדָּה טוֹבָה אוּ מִדַּת פּוֹרְעָנוּת? הָיִי אוֹמֵר: מִדָּה טוֹבָה מְמַדַּת פּוֹרְעָנוּת, בְּמַדַּת פּוֹרְעָנוּת הוּא אוֹמֵר: "וְאַרְבּוּבוֹת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ". בְּמַדָּה טוֹבָה הוּא אוֹמֵר: "וַיַּצּוּ שְׁחָקִים מִמַּעַל וַדִּלְתִּי שָׁמַיִם פִּתַּח וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם מִן לֶאֱכֹל וַיִּגַּן שָׁמַיִם נָתַן לָמוֹ". כְּמָה אַרְבּוּבוֹת יֵשׁ בְּדִלַת — אַרְבַּע אַרְבַּע, הָרִי כָּאֵן שְׁמוֹנָה, וְנִמְצָא מִן שִׁירָד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל גְּבוּהָ שְׂשִׁים אַמָּה. תַּנְיָא, אִיסִּי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: מִן שִׁירָד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל הִיָּה מִתְגַּבֵּר וְעוֹלָה עַד שְׂרוּאִין אוֹתוֹ כָּל מַלְכֵי מִזְרַח וּמַעֲרָב, שְׁנַאֲמַר: "תַּעֲרוּהָ לִפְנֵי שְׁלַחַן נִגָּד צוֹרְרֵי [וגו'] כּוֹסֵי רִוְיָה", אָמַר אַבְיִי: שְׁמַע מִינָּה כָּסָא דְדוּד לְעֻלְמָא דְאַתִּי, מָאתַן וְעֶשְׂרִין וְחַד לוּגָא מִחֲזִיק, שְׁנַאֲמַר: "כּוֹסֵי רִוְיָה", רִוְיָה בְּגִימְטְרִיא הָכִי הָיִי. הָא לֹא דְמִיָּא. הָתָם בְּאַרְבַּעִין יוֹמִין, הָכָא חֲדָא שַׁעְתָּא. הָתָם לְכוּלֵי עֻלְמָא, הָכָא לְיִשְׂרָאֵל לְחוּדְיָה, וּנְפִישׁ לָהּ טַפִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדַעִי "פְּתִיחָה" "פְּתִיחָה" גָּמַר. אֲסוּר בְּאַכִּילָה. הֲנִי חֲמִשָּׁה עֲנּוּיִין כְּנָגֵד מִי? אָמַר רַב חֲסִידָא: כְּנָגֵד חֲמִשָּׁה עֲנּוּיִין שְׁפַתוֹרָה: "וּבַעֲשׂוֹר", וְ"אַה בַּעֲשׂוֹר", "שְׁפַת שְׁפַתוֹן", וְ"שְׁפַת שְׁפַתוֹן", וְהִתָּה לָכֶם". ^(ב) הֲנִי חֲמִשָּׁה הוּי? וְאַנּוּ שִׁיתָא תַּנּוּ! שְׁתִּיָּה בְּכֻלָּל אַכִּילָה הִיא. דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: מִנּוּ לְשְׁתִּיָּה שְׁהִיא בְּכֻלָּל אַכִּילָה, שְׁנַאֲמַר: "וְאֲכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ מַעֲשֵׂר דְּגַנְךָ תִּירוּשָׁה וַיִּצְהַרְךָ", תִּירוּשׁ חֲמִרָא הוּא, וְקַרִּי לִיָּה "וְאֲכַלְתָּ". ^(א) מִמָּאִי? וַדִּילְמָא דְאַכִּילָה עַל יְדֵי אֲנִיגְרוֹן! דְּאָמַר רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל: אֲנִיגְרוֹן מִיָּא דְסִילְקָא, אַכְסִיגְרוֹן מִיָּא דְכוּלְּהוּ שְׁלָקִי. ^(ב) אֲלֹא אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, מִהָכָא: "וְנִתְּתָה הַכֶּסֶף בְּכָל אֲשֶׁר תֵּאָוֶה נִפְשֶׁךָ בַּבֶּקֶר וּבַצֹּאן בָּיִין וּבַשֶּׁכֶר". שֶׁכֶר שְׁתִּיָּה הוּא, וְקַרְיָיָה רַחֲמָנָא "וְאֲכַלְתָּ". ^(א) מִמָּאִי? וַדִּילְמָא הָכָא נָמִי דְאַכִּילָה קַעֲיִלִית? דְּתַנְיָא: אָכַל דְּבִילָה קַעֲיִלִית וְשְׁתָּה דְּבִשׁ וְחָלָב וּנְכַנְס לְמִקְדָּשׁ —

(חִיבִי).

יום הכפורים פרק שמיני יומא

תבליט של יום הכיפורים, ממוצא ספרדי, מן המאה ה-15

הֲנִי חֲמִשָּׁה עֲנּוּיִין כְּנָגֵד מִי תַּמְסָה לִי דִּהְכָא קְלָמַר קַתְמָא דְּהַש"ס דְּחִמְשָׁה הוּין וּבְסֻמוּךְ כְּרִיךְ קַתְמָא דְּהַש"ס וְאֵין שְׁתָּא תַּעֵן וַי"ל דִּהָא דְּקַלְמַר דְּכָא דְּאִי ה' עֲנּוּיִין כְּנָגֵד מִי לֹאוּ קַתְמָא דְּהַש"ס קְלָמַר לֹא אֵלֹא מִלְּתָה דְּרַב חֲסִידָא הִיא הַכַּל וְכִי הִיא גְּוִיָּא אִיבָא בְּרִישׁ כְּרַךְ אֵלּוּ מַצִּיאוֹת (כ"מ דף כ"א). דְּמַפְעִיָּא לִיָּה וְכַמָּה א"ר יַחַק קַב בַּאֲרַבַּע אֲמוֹת וּבְתַר הִכֵּי כְּרִיךְ אִי דְּרַךְ נְפִילָה חָפְלוּ טוּבָא נְמִי כּוֹי וּא"כ מֵאִי קַמַּפְעִיָּא לִיָּה מַעַקְרָא וְכַמָּה לִימָא דְּרַךְ נְפִילָה וְאֲפִילוּ טוּבָא אֵלֹא רַבִּי יַחַק הוּא דְּקַלְמַר וְכַמָּה וְכַה"ג יֵשׁ לְכַרֶּשׁ בְּפִרְק לֹא יַחֲסַר (כ"ב דף עב:). גְּבִי וְכַמָּה [א"ר יִבְרָא] כְּמִלָּא רַחַב חֲלוּן:

וּבַעֲשׂוֹר אַף בַּעֲשׂוֹר שְׁבַת שְׁבַתוֹן וְשְׁבַת שְׁבַתוֹן וְהִתָּה לָכֶם כֶּךָ הִיא הַגְּקָרָא בְּרִישׁ כְּסָרִים וְדָבַר תַּמְסָה הִיא מֵאֵל דְּלֹא מְנַתִּי לָהּ בַּסְגֵּר דְּהֶם כְּתוּבִים בַּתּוֹרָה אֵלֹא לְגַמְרֵי מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה קֹא מְנַתִּי לָהּ וּבַעֲשׂוֹר בְּפִרְשַׁת פִּינְחָס וְאֵךְ בַּעֲשׂוֹר שְׁבַת שְׁבַתוֹן בְּפִרְשַׁת אֲמֹר אֵל הַכֹּהֲנִים וְשְׁבַת שְׁבַתוֹן וְהִתָּה לָכֶם בַּאֲחֵרֵי מוֹת אֵלֹא שְׁוִהִיתָה לָכֶם בְּתִיב כְּרִישָׁא וַי"ל דְּלַהֲסִי מְנַתִּי וּבַעֲשׂוֹר כְּרִישָׁא מִשּׁוּם דְּמַמָּה נִפְקָא לָן לַעֲיֹל (וַיִּמָּא דף עז:). בְּרוּחוֹ דְּעֲנּוּי כְּדִלְמַר לַעֲיֹל וְכּוֹל יִשָּׁב בַּחֲמָה וּבַעֲיָה וַיַּצְטַעַר ת"ל כָּל מִלְּאכָה לֹא תַעֲשׂוּ וְהָיוּ הָיוּ קִרְא דְּוּבַעֲשׂוֹר דְּכְתִיב בַּהּ וְעָנִיתָם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל מִלְּאכָה לֹא תַעֲשׂוּ וְבִינּוּ דְּכְתִיב לְבַסּוּף קֹא מְנַתִּי לְכוּלְּהוּ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה וַיֵּשׁ כְּסָרִים שְׁוִירָסִין שְׁבַת שְׁבַתוֹן אֵךְ בַּעֲשׂוֹר וּבַעֲשׂוֹר וְהִתָּה לָכֶם וַעַל אוֹתָהּ גְּקָרָא

אִין אֲדָם וְכּוֹל לַתָּן טַעֵם: הֲנִי חֲמִשָּׁה הָיוּ וְאַנּוּן שְׁתָּא תַּנּוּ תַּמְסָה לִי דְּכַקְרָאִי נְמִי כְּתִיבִי שְׁתָּא תְּרִי בַּאֲחֵרֵי מוֹת וְשֹׁלֵם בְּלָמַר אֵל הַכֹּהֲנִים וְחַד בְּפִינְחָס וַי"ל דְּכִי כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂה לֹא קֹא חֲסִיד דְּלֹא חֲטָאִיד אֵלֹא עֲנּוּיִין תַּעֲנּוּ וְעָנִיתָם רַבְּבִי הִיא דְּלֹא צְוִי הוּא לֹא קֹא חֲסִיד:

עו.

 עין משפט נר מצוה
--

א מוי' פא' מהל' בויאת מקדש
הל' ב:

ער:

עין משפט
גור מצורה

א טוש"ע יו"ד סי' רזו סעי' טז:

ב מיי' פט' מהל' נדרים הל' א, סמג לאוין רמב, טוש"ע יו"ד סי' רזו סעי' א:

אַמֶּר שְׂכָר שְׂכָר מְנַזֵּר וְאִם תֹּאמַר לְרֵשִׁי וְהִנֵּה זֶה לֹא יֵלֵךְ וְלִיף גִּזְרָה שֶׁנֶּה בְּכִרְתָּא פְּרָק אִמְרוּ לוֹ (בְּרִיתוֹת דף יג:). מָנָא לֶה דַּשְׁתִּינָה בְּכַלל אֲכִילָה יֵשׁ לוֹמַר מִסְבָּקָא בְּלִאֲמַרְיֵן כּפ"ג דְּשִׁבְעוֹת (דף כב:). אִיפְשִׁית אִימָא קָרָא אִיפְשִׁית אִימָא סְבָרָא אַבַּע"א סְבָרָא בְּלִאֲמַרְי אִיפְשִׁי תֵּא וְנִטְעוּס מִידי וְאִזְלִי וְאִכְלִי וְשִׁתֵּי א"נ נִרְאָה לִי הֵי דְלָגְגִי צִיאַת מִקְדָּשׁ לֹא יֵלֵךְ שְׂכָר שְׂכָר מְנַזֵּר לְחִיּיב אֲפִי' פֶּשְׁעָר מִשְׁפְּרִין הֵבֵא גְבִי מַשְׁעָר שְׁנֵי הֵנָּה יֵלֵיף גִּזְרָה שֶׁנֶּה דִּהְתִּם טַעֲמָא רַבָּה אִיבָא אֵלָּא יֵלֵיף מִשּׁוּם דְּשִׁתִּינִי וְיֵין גְּבִי הוּא לְפָנִם שְׂכּוֹר לְפָנִים דְּאִפְּשִׁלוּ לְפָנִי מָלָךְ שְׂכָר וְגַם אִין עוֹשִׂין כּוֹ כ"ש לְפָנֵי מָלָךְ מִכְּבִי הַמְּלָכִים הִקב"ה וְכִינן דְּטַעֲמָא מַש"ה הוּא מַה לִּי וְיֵין מַה לִּי שְׂכָר מִשְׁפְּרִין אֲבָל פֻּעֲלָמָא מוֹדָה דְּנִמְרִינן מְנַזֵּר תַּעֲד דִּהָא הֵבֵא אִיבָא מִמ"ד אֲבָל דְּבָלָה קַעֲלִית וְנִכְנִם לִמְקָדֶשׁ חֵיב דִּהֲוִי רֵשִׁי וְהוּדָה מִסְקַנֵּן גַּמֵּר שְׂכָר שְׂכָר מְנַזֵּר אֲלֵמָא דִּמְוֹדָה רֵשִׁי וְהוּדָה הֵבֵא בְּדַפְרֵי' וְנִיחָא גְּבִי הֵא דַּקָּשָׁה אֲדַנְמַרְת מְנַזֵּר נִגְמַר מִמְקָדֶשׁ אֲפִילוּ שְׂאֵר מִשְׁפְּרִין אֲלָא וְצִאי לֹא גַמְרִין מִקְדֶּשׁ מַעֲלָמָא וְלֹא פֻעֲלָמָא גַמְרִין מַשֵּׁה דְּטַעֲמָא דִּהְתִּם הוּי בְּדַפְרֵי' וְהֵא לֹא שְׁנֵךְ פֻּעֲלָמָא וְאִם תֹּאמַר דִּהֲשַׁתָּא מִסְקַנֵּן הֵבֵא דְּדִבְלָה קַעֲלִית אִין נִקְחַת בְּדָסָף מַשְׁעָר וּבְפִרְק בְּכַל מַעֲרְבִין (עִירוּבִין דף כז:). לֹא מִשְׁמַע הֵכי דְּזַרְזְשִׁין בְּיֵין לְרַבּוֹת שְׁלוֹקְחִין וְיֵין אַבֵּי קִהְלוּ בְּשִׁבְר מִלְּמַד שְׁלוֹקְחִין תַּמִּד מִשְׁהִקְמִין וּמִפְרָשׁ הֶתֶם צַרִּיכִי דְּאִי בְּתַב רִחְמֵנָא בְּשִׁבְר ה"א דְּבָלָה קַעֲלִית [בְּתַב רִחְמֵנָא וְיֵין ע"ג קִהְלוּ וּכ"ש דְּבָלָה קַעֲלִית] וְאִיִּתֵּר לֵן בְּשִׁבְר לְתַמִּד מִשְׁהִקְמִין וע"ן מַעֲלֵן הֶתֶם לְמַדְרֵשׁ כֵּן הֵי דְרַשּׁוֹת בְּיֵין שְׁלוֹקְחִין וְיֵין אַבֵּי קִהְלוּ בְּשִׁבְר לְתַמִּד מִשְׁהִקְמִין בְּבִקֵּר ע"ג עוּרִי צִאֵן ע"ג גִּזְתִּין וְהֵא צַרִּיכִי לְמַדְרֵשׁ מַעֲוִהוּ בְּלָלִי וּפְרִטִי לְכַל הַפְּחוֹת תַּרְתִּי מַעֲוִהוּ צַרִּיכִי חַד פֻּעֲלִי חִיּוּם וְחַד שְׁאִין פֻּעֲלִי חִיּוּם דְּאִי בְּתַב רִחְמֵנָא וְיֵין וְשְׂכָר ה"א גְּבוּלִי קִרְקַע מִמַּשׁ זִקְוָא וְאִי בְּתַב רִחְמֵנָא בְּבִקֵּר וּבִצִּאֵן ה"א פֻּעֲלִי חִיּוּם אִין שְׁאִין פֻּעֲלִי חִיּוּם לֹא בְּלִאֲמַרְיֵן בְּפִרְק קַמָּא דְּקִדּוּשִׁין (דף יז.) גְּבִי הַשְׁתָּה וי"ל דִּהְתִּם לֹאוּ מַבִּין וְשְׂכָר וּבִפְרִיז וּבִצִּאֵן קֹא דְרִישׁ אֲלָא מִיִּתּוּקֹא דְּבִיתִינִין דִּהּוּה מַעֲי לְמַכְתַּב וְיֵין וְשְׂכָר בְּקֵר וְצֹאן וְהִשְׁתָּא נִיחָא בְּשַׁמְעָתָא דְּבְכַלל שְׂכָר דְּקָרָא לֹא הוּי דְּבָלָה קַעֲלִית וּא"ת וְלֵמָּה לִי לְרַבּוּנִי הֶתֶם דְּבָלָה קַעֲלִית תַּפּוּחַ לֶה מַקְשִׁין הַפְּרִט דִּהּוּי פְּרִי מַפְרִיז וּגְבוּלִי קִרְקַע וי"ל דְּשַׁמָּא אִינֵה רִאיוֹה לֹאֲכִילָה וְלֹא חֲשִׁיבֵא פְּרִי כֵּלִי הֵא וי"א הֵבֵא דְּפִרְיֵךְ וְאִימָא דְּבָלָה קַעֲלִית לִישְׁנֵי מַעֲיין אַבֵּי קִהְלוּ (דִּמְעִיה) דְּנִקְחַת נִפְקֹא בְּלִאֲתִיתָא בְּפ' בְּכַל מַעֲרְבִין

(עִירוּבִין דף ז:). וְהָרָה לִי דְשִׁפּוּר פְּרִיךְ דְּאִי מַעֲיין אַבֵּי קִהְלוּ נִימָא דִּמְעִיה נִקְחַת דְּבָלָה קַעֲלִית בְּפָנֵי עַצְמָה מִכְּסָף מַשְׁעָר אֲלָא בְּהַבְלָעָה דּוּמִיָּא גְּיֵין אַבֵּי קִהְלוּ בְּדַמְשַׁמַּע הֶתֶם דְּכַל הֵךְ דְּמַרְבִּין מַדְרֵשׁ' דְּבִיתִינִין אִינֵה נִקְחַת בְּעִינוּהוּ אֲלָא בְּהַבְלָעָה וְהֵכי פְּרִיךְ וְאִימָא דְשִׁבְר גּוּפָה מִזְכִּי בְּדִבְלָה קַעֲלִית וְתִהּוּה נִקְחַת בְּפָנֵי עַצְמָה בְּלֹא הַבְלָעָה וּא"ת אִמָּאי לֹא גַמְרִין דַּשְׁתִּינָה בְּכַלל אֲכִילָה מַדְכִּתִּיב בְּשִׁבְר וְזַרְזְשִׁין מַשֵּׁה תַמִּד מִשְׁהִקְמִין וְאִמַר רִחְמֵנָא וְאִכְלַת וי"ל ע"י אִינִיגְרוֹן אִי גְּבִי יֵשׁ לוֹמַר וְאִכְלַת לֹא קֹאי אֲלָא אֲגוּפָה וְלֹא אִמָּאי דְּמַרְבִּין מַדְרֵשׁ' דְּבִיתִינִין תַּעֲד דִּהָא וְיֵין אַבֵּי קִהְלוּ וּבְקֵר אַבֵּי עוּרִי וְצֹאן אַבֵּי גִזְתִּין לֹא שְׁנֵךְ דִּהּוּ אֲכִילָה וְאִם תֹּאמַר כִּי גַמְרִין שְׂכָר שְׂכָר מְנַזֵּר דְשִׁבְר חִמְקָא הוּא מַעֲלֵן דַּשְׁתִּינָה בְּכַלל אֲכִילָה הִיא דְּלֵמָּא בְּיֵין קְרוּשׁ הֵבֵא מַשְׁנֵיר לְהֵכי בְּתַב וְאִכְלַת וְכִי הֵאִי גִּזְרָא פְּרִיךְ בְּפִרְק קַמָּא דְּסָפָה (דף יב.) בְּגַמ' דִּזֵּה הִפְלֵן וְכוּ' וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלֵמָּא לֹא חֲזִי לֹאֲכִילָה אֲלָא שׁוּרִין אוֹתֵהוּ בְּמִיּוֹם וְשׁוּרִין וְעוּד מֵאי קַמ"ל קָרָא וְעוּד דְּנִמְרִינן מְנַזֵּר מַה הֶתֶם בְּכַל מַעֲיין וְגו' אֵף שְׂכָר דִּהְכֹּא: וּמַפְלָן דְּחִשְׁבָּא עֲלֵיהּ בְּעוּגִי דְּכַתִּיב אַל תִּירָא דְּנִיָּאל וְגו' וְאִין לְהַפְּחוֹת דְּלֵמָּא לְהַשְׁתָּה דְּקָרָא לֹאוּ אִסִּיכָה קֹאי אֲלָא אֲנֶחֱסִם חֲמוּדוֹת לֹא אֲבָל שְׁהִיה מַעֲנָה נִפְשׁוּ בְּאֲכִילָה וי"ל הֵאִי לֹאוּ עָוִי הוּא מִי שְׁאִינוּ אוֹכְלִן לָחֶם חֲמוּדוֹת וְאוֹכְלִן לָחֶם אַחֵר וְאִינוּ שׁוֹתֶה וְיֵין וְשׁוֹתֶה מִשְׁקָה אַחֵר אֲלָא וְצִאי אִסִּיכָה קֹאי שְׁלֹא הִיֵּה סָךְ כִּלְלִי דְּתַנְן מַפְּנִי לְסִיכָה שְׁהִיא בְּשִׁתִּיה דְּכַתִּיב וְתַבֵּא בְּמִים בְּקִרְבּוֹ וְגו' בְּפִרְק אִמֵּר ר' עֲקִיבָא בְּשַׁבַּת (דף פז.) קֹאמַר עֲלֵה אַע"פ שְׁאִין רִלְיָה לְדָבָר זָכָר לְדָבָר וְתַבֵּא בְּמִים בְּקִרְבּוֹ וְתַמַּה דְּבְּפִרְק בְּנֹות כּוֹתִים (נִדָּה דף גב. וָסֵם) מִינֵה בְּכוֹתָא דְּתַנְיָא וְלֹא וְחַלְלוּ אֶת קִדְשִׁי בְּנֵי וְשִׁרְאֵל לְרַבּוֹת אֶת הַסָּךְ בְּשׁוֹתֶה וְאִי בְּשִׁית אִימָא מִהֵבֵא וְתַבֵּא בְּמִים בְּקִרְבּוֹ וְגו' וְהִשְׁתָּא קָשָׁה דְּמַשְׁקָא מִינֵה רִלְיָה מִדְּאוֹרְכוֹתָא וְהִזְר מִינֵה רִלְיָה מִדְּבָרִי כְּבָלָה שְׁאִינוּ אֲלָא זָכָר לְדָבָר וי"ל דִּה"ק אֲפִי' לֹא הִיֵּה לְגוּ פְּסוּק לְפָסֵר סִיכָה דְּאִרְוִי' הִנֵּה לֵן לְמַנְסַרִי' מַדְכִּשְׁנן מִקְרָא דּוֹתַבֵּא אִי גְּבִי קֹרָא זִנְלָא וְחַלְלוּ גְּבִי אֲסַמְכְּתָא בְּשַׁלְמָא דְּשִׁקְרִי לֹאוּ לְהֵאִי דְקָשָׁא אֲתַא אֲלָא לְבִדְזַרְזְשִׁין בְּפִרְק קַמָּא דְּזִבְחִים (דף ג:). הַזִּזִּים מִחַלְלוֹן הַזִּזִּים וְאִין חַלְוִין מִחַלְלוֹן הַזִּזִּים וּבִס"פ אֲלוּ הֵן הַאֲשִׁרְפִין (בִּסְרִידִין דף פג.) וְלִפְנֵין מַעֲי' אוֹכְלִן בְּכַד דְּמִיִּתֶה וּפִר"ת דְּכַל עָוִוּיִם דִּיוּה"כ לִיִּתְּהוּ אֲלָא מַדְכִּשְׁנן וּקְרָאִי אֲסַמְכְּתָא בְּשַׁלְמָא לְכָר מִאֲכִילָה וְשִׁתִּיה דְּהִאֲמַר לְקַמֵּן וְאִם הִיֵּה מְלַכְלָךְ בְּטִיט וּבְצִוָּא רּוּחַן בְּדִרְכּוֹ וְאִינוּ חוּשֶׁשׁ מִי שְׁנֵשׁ לִי חֲטִטִין בְּרָאשׁוֹן סָךְ בְּדִרְכּוֹ וְאִינוּ חוּשֶׁשׁ וּבְמַסְבָּת בְּרִיתוֹת בִּפ"ן (דף ז.) אִמְרִינן כִּיהַן שְׂסָךְ שְׁמֵן שֶׁל תְּרוּמָה (לְמַשְׁלֵם) בֵּן בְּתוֹ וְשִׁרְאֵל מִתְשַׁבֵּל בּוֹ וְאִינוּ חוּשֶׁשׁ וְאִי הִיֵּי דְאוֹרְכוֹיִיתָא הִיֵּה אֲסוּר בְּכַל עָנִין אֲלָא מַדְכִּשְׁנן וְיִתֵּר אֲדָם לְסוּךְ בְּחֵלֶב דָּלָא אֲשִׁכְחוּ דֹּאֲתַסֵּר סִיכָה בְּשִׁתִּיה אֲלָא בִיוּה"כ וּבְתַרומָה וּבִאֲסוּרִי תֵּאֵבֵא כִי הִיֵּהא דְּפִרְק כֵּן שְׁעָה (פְּסָחִים דף כה:) רַבִּינָא שְׁנֵף לְבָרְתָּה בְּגוּהִרְקִי דְּשִׁרְלָה וְכוּ' עַד אִמַר לִיֵּה שְׁלֹא בְּדִרְךְ תֵּאֲתֵהוּ קֹא עֲבִידָא וְחֵלֶב חִי שֶׁל שׂוֹר תִּשְׁחָקֵן עַל גְּבִי מִכְּתוֹ פִּטוּר הֵא מִהֲתֵן אֲסוּר מִשּׁוּם דִּאֲסוּרִי תֵּאֵבֵא נִינְהוּ אֲבָל חֵלֶב דִּהֲתֵרִי תֵּאֵבֵא מִתֵּר וּבְתַרומָה אֲסוּר מִשּׁוּם דִּאֲיִרָא אֲסַמְכְּתָא זִנְלָא וְחַלְלוּ וּבִיוּה"כ אֲסוּר מִשּׁוּם תַּעֲגוּב אֲבָל מִשּׁוּם רַבּוּאָה שְׂרִי אִו גִּזְוִי מְלַכְלָכוֹת כִּלְלָא דְּמַלְתָּא הִיכָא דִּאִינוּ בְּשִׁבְלִי תַעֲגוּב שְׂרִי: מַפְּנִין לְסִיכָה שְׁהִיא בְּשִׁתִּיה דְּכַתִּיב וְתַבֵּא וְגו' תַּמָּה לִי אִמָּאי אֲנַעְרִיךְ הַש"ס לְמַנְמַר סִיכָה מִסּוּךְ לֹא כִכְתִי הֵא מִהֵאִי קָרָא נִפְקֹא מוֹתַבֵּא בְּמִים בְּקִרְבּוֹ וְכוּ' וְתַנְיָי' הִיא בְּשַׁבַּת בְּפִרְק אִמֵּר ר' עֲקִיבָא (שַׁבַּת דף פז.) וְהָרָה לִי דִּאֲנַעְרִיךְ דְּאִי לֹא בְּתִיב אֲלָא הֵאִי קָרָא דּוֹתַבֵּא בְּמִים בְּקִרְבּוֹ וְכוּ' הִיֵּינוּ אוֹסְרִין אֲפִי' סִיכָה שְׁאִינָה שֶׁל תַּעֲגוּב בְּשִׁתִּיה לְהֵכי אִינֵה מִקְרָא דְּדִנְיָאל דְּמַשְׁמַע שְׁלֹא נִנְעַע אֲלָא מִסִּיכָה שֶׁל תַּעֲגוּב מִדְּכַתִּיב לְהַשְׁתָּה וְאִי לֹא בְּתִיב אֲלָא קָרָא דְּדִנְיָאל לֹא הִנֵּה אֲסוּרִי' סִיכָה דְּכִמָּה עָנִוּיין שֶׁל צַעַר שְׁהִיה מַעֲנָה וּמַעֲצֵר נִפְשׁוֹ וְלֹא גַמְרִין מִהֶתֶם דְּלֵמָּא חַד מַשְׁאֵר עָנִוּיין שְׁעֲשֵׂה הִנֵּה אֲסִרִין אֲבָל סִיכָה לֹא קֹא מַשְׁמַע לֵן מִקְרָא דּוֹתַבֵּא בְּמִים וְגו' דְּסִיכָה בְּשִׁתִּיה וְעוּד דְּמִקְרָא דּוֹתַבֵּא אֲנַעְרִיךְ לֵן לְמִילָף גְּבִי תַרומָה דְּסָךְ בְּשׁוֹתֶה דְּבַתְרומָה לֹא שְׁנֵךְ לְמַנְמַר מִקְרָא דְּדִנְיָאל:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

בְּמֵר שְׂכָר שְׂכָר מְנַזֵּר וְאִם תֹּאמַר לְרֵשִׁי וְהִנֵּה זֶה לֹא יֵלֵךְ וְלִיף גִּזְרָה שֶׁנֶּה בְּכִרְתָּא פְּרָק אִמְרוּ לוֹ (בְּרִיתוֹת דף

(חִיּיב). אֲלָא: יֵלֵיף "שְׂכָרִי" "שְׂכָרִי" מְנַזֵּר, מַה לְהֵלֵן — יֵינן, אֵף כֹּאן יֵינן. "וְתִירוּשׁ חֲמָרָא הוּא? וְתַתְּנָא: הַנּוֹדָר מִן הַתִּירוּשׁ — אָסוּר בְּכַל מִינֵי מַתִּיקָה וּמוֹתָר בְּיֵינן! וְלֹאֵו חֲמָרָא הוּא? וְהִכְתִּיב: "וְתִירוּשׁ יִנּוּבָב בְּתוּלוֹת", דְּבָר הֵבֵא מִן הַתִּירוּשׁ — יִנּוּבָב בְּתוּלוֹת. וְהִכְתִּיב: "וְתִירוּשׁ יִקְבִּיהּ יִפְרוּצוּ!" דְּבָר הֵבֵא מִן הַתִּירוּשׁ — יִקְבִּיהּ יִפְרוּצוּ. וְהֵא בְּתִיב "זִנּוֹת וְיֵינן וְתִירוּשׁ יִקַּח לֵב"! אֲלָא, דְּכוּלִי עֲלֵמָא תִירוּשׁ חֲמָרָא הוּא, וּבְנִגְדִּים הִלָּךְ אַחֵר לְשׁוֹן בְּגִי אָדָם. וְאַמָּאי קָרִי לִיֵּה יֵינן, וְאַמָּאי קָרִי לִיֵּה תִירוּשׁ? יֵינן — שְׁמַכְבִּיא יִלְלָה לְעוּלָם. תִּירוּשׁ — שְׁפָל הַמַּתְגַּרָּה בּוֹ נַעֲשֶׂה רֶשׁ.^(ט) רַב כְּהֵנָּא רָמִי: בְּתִיב "תִּירֶשׁ", וְקָרִינן "תִּירוּשׁ". זָכָה — נַעֲשֶׂה רֶאשׁ, לֹא זָכָה — נַעֲשֶׂה רֶשׁ. (וְהִיֵּינוּ דְרָבָא דְרָבָא) רָמִי. בְּתִיב: "יִשְׁמַח", וְקָרִינן יִשְׁמַח. זָכָה — מַשְׁמַחוּ, לֹא זָכָה — מַשְׁמָמוּ. וְהִיֵּינוּ דְאָמַר רַבָּא: חֲמָרָא וְרִיחָנִי — פְּקַחֲוּ. רְחִיצָה וְסִיכָה, מָנָא לֵן דְּאִיקָרִי עֵינּוּי. דְּכַתִּיב: "לָחֶם חֲמוּדוֹת לֹא אֲכַלְתִּי וּבִשָּׁר יֵינן לֹא בָא אֶל פִּי וְסוּף לֹא סָכַתִּי". מֵאי "לָחֶם חֲמוּדוֹת לֹא אֲכַלְתִּי"? אָמַר רַב יְהוּדָה בְּרִיה דְרַב שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילַת: אֲפִילוּ נִהְמָא דְחִיטִי דְּכִיִּיתָא, לֹא אֲכַל. ^(י) וּמָנָא לֵן דְּחִשְׁיב כְּעֵינּוּי — דְּכַתִּיב: "וַיֹּאמֶר אֱלִי אַל תִּירָא דְנִיָּאל כִּי מִן הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר נָתַתָּ אֶת לִבְךָ לְהִבִּין וּלְהַתְעַצּוֹת לִפְנֵי אֱלֹהֶיהָ נִשְׁמַעוּ דְּבָרֶיהָ וְאִנִּי בָאתִי בְּדִבְרֶיהָ". ("כִּי חֲמוּדוֹת אֲתָה"). אֲשַׁכְּחֵן סִיכָה, רְחִיצָה מָנָא לֵן? אָמַר רַב זוטְרָא בְּרַבִּי טוֹבִיָּה, אָמַר קָרָא: "וְתַבֵּא בְּמִים בְּקִרְבּוֹ וְכַשְׁמֵן בְּעַצְמוֹתָיו". וְאִימָא בְּשִׁתִּיה! דּוּמִיָּא דְשְׁמֵן: מַה שְׁמֵן מֵאַבְרָאי, אֵף מִים מֵאַבְרָאי.^(יז) וְהֵא תַנָּא אִיפְכָא קֹא נָסִיב לֶה, דְתַנּוּ: מַפְּנִי לְסִיכָה שְׁהִיא בְּשִׁתִּיה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים? אֵף עַל פִּי שְׁאִין רִאִיָּה לְדָבָר, זָכָר לְדָבָר, שְׁנַאֲמַר: "וְתַבֵּא בְּמִים בְּקִרְבּוֹ וְכַשְׁמֵן בְּעַצְמוֹתָיו"! אֲלָא אָמַר רַב אֲשִׁי: רְחִיצָה מְגוּפִיָּה דְקָרָא שְׁמִיעַ לִיֵּה, דְּכַתִּיב: "וְסוּף לֹא סָכַתִּי". מֵאי: "וְאִנִּי בָאתִי בְּדִבְרֶיהָ"? הִיֵּינוּ דְכַתִּיב: "וְיִשְׁבְּעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי [בֵּית] יִשְׂרָאֵל וַיֹּאזְנֻהוּ כּוֹן שְׁפֹן עוֹמֵד בְּתוֹכֶם עוֹמְדִים לִפְנֵיהֶם וְאִישׁ מִקְטֹרֶתוֹ בְּיָדוֹ וַעֲתֵר עַצֵּן הַקְטוּרֶת עֲלֶיהָ". "וַיִּשְׁלַח תַּבְּנִית יָד וַיִּקְחֲנִי בְּצִיצַת רֹאשִׁי וּתְשֹׂא אוֹתִי רוּחַ בִּיזָאֲרָךְ וַיִּבִּין הַשָּׁמַיִם וְתַבֵּא אוֹתִי יְרוּשְׁלַיִמָה בְּמִרְאֹת אֱלֹהִים אֶל פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנֶה צְפוֹנָה אֲשֶׁר

שְׁם (עִירוּבִין דף ז:). וְהָרָה לִי דְשִׁפּוּר פְּרִיךְ דְּאִי מַעֲיין אַבֵּי קִהְלוּ נִימָא דִּמְעִיה נִקְחַת דְּבָלָה קַעֲלִית בְּפָנֵי עַצְמָה מִכְּסָף מַשְׁעָר אֲלָא בְּהַבְלָעָה דּוּמִיָּא גְּיֵין אַבֵּי קִהְלוּ בְּדַמְשַׁמַּע הֶתֶם דְּכַל הֵךְ דְּמַרְבִּין מַדְרֵשׁ' דְּבִיתִינִין אִינֵה נִקְחַת בְּעִינוּהוּ אֲלָא בְּהַבְלָעָה וְהֵכי פְּרִיךְ וְאִימָא דְשִׁבְר גּוּפָה מִזְכִּי בְּדִבְלָה קַעֲלִית וְתִהּוּה נִקְחַת בְּפָנֵי עַצְמָה בְּלֹא הַבְלָעָה וּא"ת אִמָּאי לֹא גַמְרִין דַּשְׁתִּינָה בְּכַלל אֲכִילָה מַדְכִּתִּיב בְּשִׁבְר וְזַרְזְשִׁין מַשֵּׁה תַמִּד מִשְׁהִקְמִין וְאִמַר רִחְמֵנָא וְאִכְלַת וי"ל ע"י אִינִיגְרוֹן אִי גְּבִי יֵשׁ לוֹמַר וְאִכְלַת לֹא קֹאי אֲלָא אֲגוּפָה וְלֹא אִמָּאי דְּמַרְבִּין מַדְרֵשׁ' דְּבִיתִינִין תַּעֲד דִּהָא וְיֵין אַבֵּי קִהְלוּ וּבְקֵר אַבֵּי עוּרִי וְצֹאן אַבֵּי גִזְתִּין לֹא שְׁנֵךְ דִּהּוּ אֲכִילָה וְאִם תֹּאמַר כִּי גַמְרִין שְׂכָר שְׂכָר מְנַזֵּר דְשִׁבְר חִמְקָא הוּא מַעֲלֵן דַּשְׁתִּינָה בְּכַלל אֲכִילָה הִיא דְּלֵמָּא בְּיֵין קְרוּשׁ הֵבֵא מַשְׁנֵיר לְהֵכי בְּתַב וְאִכְלַת וְכִי הֵאִי גִּזְרָא פְּרִיךְ בְּפִרְק קַמָּא דְּס

מסורת הש"ס
א משנה סוכה; קידושין עב:: מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי ב ברכות ז. ג אוצר מדרשים מדרש כונן
ד כתובות טב; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי ה במדבר רבה
גליון הש"ס
תוס' ד"ה דתנן וכו' דהאמר לקמן ואם היה מלוכלך. ע"י ברבינו יונה פ"ב דברכות ס' ב ד"ה מתני' רחץ בלילה כו':
תורה אור השלם

[יחזקאל ח, טז]

[יחזקאל ח, ג]

[יחזקאל י, ב]

[יחזקאל י, ז]

[דניאל י, כא]

[יחזקאל ט, יא]

[דניאל י, יג]

[תהילים קכז, ב]

[דניאל י, יב]

[דניאל י, כ]

[מלכים א, ב, כו]

[שמואל ב, יז, כט]

[משלי כה, כה]

[שמואל ב, טו, ל]

[ישעיהו כ, ב]

[ירמיהו ב, כה]

[בראשית לא, ג]

לבוש הבדים הוא גבריאֵל בעֵסֶר עֲנִיָאֵל: פֶּלֶסָא דְנוּרָא מְקֻלָּת שֶׁל אוֹר: אִי לֹא עֲבֵדְתָּ כֵּלָּל: לֹא עֲבֵדְתָּ וְהִיָּינוּ מַצְדִּיקוּס אוֹתָךְ לְמִדָּר דְּחָסָה הוּא אֵת הַדָּבָר אֱלֹהִי יִשׁוּב הַקֶּב"ה מַחְרִיגוֹ וְיִתְכַנֶּה לָהֶם: כִּדְפִקְדוֹן שְׁתַּחֲא אִתָּה נְיוּטֵל הַנְּחָלִיס מְבִינֹות לְכְרוּבִיס וְאִתָּה אֲמַרְתָּ אֵל הַכְּרוֹב לְתַתָּם לָךְ: בְּחִרְיָקָה מַמְקוֹמוֹ: עַמְדָּ לְנִגְזֵי גְבֻרִיאֵל אֲמַר כֵּן לְדִנְיָאֵל: וּפְרָקוּתָא דְמַשְׁמַהִיג נִמַּל שְׁקוּרִין פּוֹרְטוֹ: דְמַשְׁמַהִיג דְּכַר מַלְכוּת כִּלְשׁוֹן פְּרָסִי לְפִי שְׁהוּא מַשְׁלָה שֶׁם מְרַגְלִיּוֹת פְּרָאֲמִרִין כִּר"ה: אֲכַרְנָא כֶּסֶף גְּוִלְגֻלְתָּא: שׂוֹא לָכֶם וְכו' כְּלוּמַר כְּלוּס הַגּוֹיִס הַאֲמוּת לְהִיּוֹת הַקִּבְמִיס מְסוּרִיס בְּחָס וְהֵלֹא הַמַּקְרָא מַשְׁמַחַן שְׂאֵף גְּשׁוּתִיהֶם מְנַדְלוֹת שָׁנָה מַעֲרִיבֵין שׂוֹא לָכֶם בְּשַׁלִּי אֲמַנּוֹת הַמַּשְׁפִּימִיס וּמַאֲחִירִיס לְמַעַלְכַתִּם אוֹכְלֵי לָחֶם בְּעֶצֶב וּבִיגִישָׁה כֵּן יִתֵּן הֵן אֵת הַעוֹלָם מְזוּנֹות וּפְרָקָסָה לִיְדִילוֹ שְׂנָא לְמִי שְׁמַד שָׁנָה בְּשִׁבְלֵיו: בְּאִתִּי בְּדַבְרֵיךְ. עַל שִׁעֲבַרְתִּי בָךְ: אֲשַׁכַּסָּה לְגִוְבִיאֵל דְּהִנָּה נִקְטָא אֲפֻרְסָא: וְאִני יוֹצֵא וְהִנֵּה שֶׁר יוֹן בָּא וּקְשָׁהִיגַע זְמַן מַלְכוּת יוֹן לְבֹא אֲצָא עַל פְּרָחִי שְׂבָכָר נִגְזָרָה גְּזָרָה וְשֶׁר יוֹן יבֹא בְּמַקְוִי: עוֹי עוֹי צַעַח וְצַח גְּבֻרִיאֵל עַל זֹאת שְׁלֹא יִמְשְׁלוּ מַלְכֵי יוֹן בִּישְׁאֵלָא: וְלֹאֲבִיתָר הַכֹּהֵן וְגו' כִּי נִשְׂאֵת אֵת אֶרְוִן ה' לְפָנֵי דָוָד אֲבִי בִשְׁרָיָה בּוֹרַח מַפְנֵי אֲבִשְׁלוּס: וְכִי הַתַּעֲשִׂית בְּכָל אֲשֶׁר הַתַּעֲשָׂה אֲבִי לְמַדְנוּ שְׁנַקְרָאת בְּרִיתוֹן שֶׁל דָּוִד מַפְנֵי אֲבִשְׁלוּס עַגוּי וּכְתִיב כִּי אֲמַרוּ הֵעָם רָעֵב וְשִׁוּף וְצַמָּא בְּמַעֲבַר: מוֹס קָרִיס עַל נָפֶשׁ עֲנִיָּפָה אֲלֵמָא מַחְסִינָה מַקְרִי עִוָּף וְלֹא מַנְעִילַת הַסְגֵּל וְקָרִי לִיהַ עַגוּי דְּכְתִיב בְּכָל אֲשֶׁר הַתַּעֲשָׂה אֲבִי: מַרְטָקָא שׁוּט הַסּוּס: וְנֶעֱשׂ כֵּן בִּישְׁעִיָּה כְּתִיב וְשַׁעֲרָה לֹא הָיָה רְנוּל בְּמַרְקָבַת סוּסִיס וְנִסָּף דִּיהַ בְּנַעֲלַת סַגֵּל הוּא וְהוּא יִגְלָה עַל יַחוּף דְּדָוִד נְמִי דְמַנְעִילַת הַסְגֵּל הוּא: שְׁלֹא יבֹא כְּנֻלָּךְ לִיְמֵי יַחוּף בְּצִאֲתָךְ בְּנֻלָּה:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

לבוש הבדים הוא גבריאֵל בעֵסֶר עֲנִיָאֵל: פֶּלֶסָא דְנוּרָא מְקֻלָּת שֶׁל אוֹר: אִי לֹא עֲבֵדְתָּ כֵּלָּל: לֹא עֲבֵדְתָּ וְהִיָּינוּ מַצְדִּיקוּס אוֹתָךְ לְמִדָּר דְּחָסָה הוּא אֵת הַדָּבָר אֱלֹהִי יִשׁוּב הַקֶּב"ה מַחְרִיגוֹ וְיִתְכַנֶּה לָהֶם: כִּדְפִקְדוֹן שְׁתַּחֲא אִתָּה נְיוּטֵל הַנְּחָלִיס מְבִינֹות לְכְרוּבִיס וְאִתָּה אֲמַרְתָּ אֵל הַכְּרוֹב לְתַתָּם לָךְ: בְּחִרְיָקָה מַמְקוֹמוֹ: עַמְדָּ לְנִגְזֵי גְבֻרִיאֵל אֲמַר כֵּן לְדִנְיָאֵל: וּפְרָקוּתָא דְמַשְׁמַהִיג נִמַּל שְׁקוּרִין פּוֹרְטוֹ: דְמַשְׁמַהִיג דְּכַר מַלְכוּת כִּלְשׁוֹן פְּרָסִי לְפִי שְׁהוּא מַשְׁלָה שֶׁם

יָשׁוּם מוֹשֵׁב סִמְל הַקִּנְיָאָה הַמְקַנְחָה, "וַיָּבֵא אוֹתִי אֶל חֲצַר בֵּית ה' הַפְּנִימִית וְהִנֵּה פֶתַח הַיֵּכָל ה' בֵּין הָאוּלָם וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כַּעֲשָׂרִיס וְחַמֶּשֶׁה אִישׁ אַחֲזִירִיהֶם אֶל הַיֵּכָל ה' וּפְנִיָהֶם קִדְמָה וְהִמָּה מִשְׁתַּחֲוִיִּיס קִדְמָה לְשִׁמְשׁ". מִמַּשְׁמַע שְׁנַאָמַר "וּפְנִיָהֶם קִדְמָה", אִינִי יוֹדַע שְׁאַחֲזִירִיהֶם אֶל הַיֵּכָל ה'? אֵלֹא, מָה תִּלְמּוּד לומר "אַחֲזִירִיהֶם אֶל הַיֵּכָל ה' — מְלַמֵּד שְׁהִיו פּוֹרְעִין עֲצָמָן וְהִיו מִתְרִיזִין כִּלְפֵי מַטָּה. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִיכָאֵל: מִיכָאֵל! סִרְחָה אוּמַתָּה. אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, דִּיִּי לְטוֹבִיס שְׂבָהֶם! אָמַר לוֹ: אֲנִי שוֹרֵף אוֹתָם וְלְטוֹבִיס שְׂבָהֶם, מִיָּד: "וַיֵּאמֶר (לְאִישׁ) לְבוּשׁ הַבָּדִיס וַיֵּאמֶר בּוֹא אֶל בִּינֹות לְגַלְגַּל אֶל תַּחַת לְכָרוֹב וּמִלֵּא חֲפָיָה גַּחְלִי אֵשׁ מִבִּינֹות לְכָרוֹבִיס וְזָרוּק עַל הָעִיר וַיֵּבֵא לְעִינָי". מִיָּד: "וַיִּשְׁלַח הַכְּרוֹב אֶת דָּוִד מִבִּינֹות לְכָרוֹבִיס אֶל הָאֵשׁ אֲשֶׁר בִּינֹות הַכְּרוֹבִיס וַיִּשָּׂא וַיִּתֵּן אֶל חֲפָנֵי לְבוּשׁ הַבָּדִיס וַיַּקַּח וַיֵּצֵא".^[א] אָמַר רַב חֲנַנְא בַר בִּיזְנָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲסִידָא: אֵילְמָלֹא לֹא נִצְטַנְנוּ גַּחְלִיס מִיָּדוֹ שֶׁל כְּרוֹב לִידוֹ שֶׁל גְּבֻרִיאֵל — לֹא נִשְׁתִּירּוּ מִשׁוּנְאִיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׂרִיד וּפְלִיט.^[א] וּכְתִיב: "וְהִנֵּה הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבָּדִיס אֲשֶׁר הִקְסֵת בְּמַתְנָיו מִשִּׁיב דָּבָר לֵאמֹר עֲשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר צוִּיתַנִּי". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּאוֹתָהּ שַׁעַה הוֹצִיאֻו לְגְבֻרִיאֵל מֵאַחֲזֵרֵי הַפְּרָגוֹד, וּמִחִיּוּהוּ שִׁיתִּין פּוֹלְסֵי דְנוּרָא. אָמְרוּ לִיהַ: אִי לֹא עֲבַדְתָּ — לֹא עֲבַדְתָּ, אִי עֲבַדְתָּ — אִמַּאי לֹא עֲבַדְתָּ כִּדְפִקְדוּה? וְעוֹד: דַּעֲבַדְתָּ, לִית לָהּ אִין מְשִׁיבִין עַל הַקְּלָקְלָה? אֵייתוּה לְדוּבִיאֵל שְׂרָא דְפֻרְסָאי וְאוּקְמוּה בַּחֲרִיקְיָה, וְשִׁמַּשׁ עֲשָׂרִיס וְאַחַד יוֹם. הִיָּינוּ דְּכְתִיב: "וְיִשָּׁר מַלְכוּת פֻּרְס עוֹמֵד לְנִגְזֵי עֲשָׂרִיס וְאַחַד יוֹם וְהִנֵּה מִיכָאֵל אַחַד הַשָּׂרִיס הָרֵאשׁוֹנִיס כֹּא לְעֹזְרָנִי וְאֲנִי נוֹתַרְתִּי שָׁם אֲצֵל מַלְכֵי פֻּרְס", יַחְבּוּ לִיהַ עֲשָׂרִין וְחַד מַלְכֵי וּפְרוּוּתָא דְמַשְׁהִיג.^[א] אָמַר: כְּתִיבּוּ לִי לְיִשְׂרָאֵל בְּאַכְרָגָא. כְּתַבּוּ לִיהַ. כְּתִיבּוּ לִי רַבְנָן בְּאַכְרָגָא. כְּתַבּוּ לִיהַ. בַּעֲיֵדְנָא דְבָעוּ לְמִיחַתִּם, עַמֵּד גְּבֻרִיאֵל מֵאַחֲזֵרֵי הַפְּרָגוֹד וְאָמַר: "שׂוֹא לָכֶם מַשְׁפִּימִי קוּם מֵאַחֲרֵי שְׂכַת אוֹכְלֵי לָחֶם הַעֲצָבִיס כֵּן יִתֵּן לִיְדִידוֹ שְׁנֵא", מַאי "כֵּן יִתֵּן לִיְדִידוֹ שְׁנֵא"? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אֵלּוּ נִשׁוּתִיהֶן שֶׁל תִּלְמִידֵי חֲכָמִיס שְׁמַנְדְּדוֹת שִׁינָּה כְּעוֹלָם הִנֵּה וְזוֹכוֹת לְעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא הַשְׁגִּיחוּ עֲלֵיו. אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם! אִם יִהְיוּ כָּל חֲכָמֵי אוּמוֹת הָעוֹלָם בְּכַף מֵאֲזַנִּיס, וְדִנְיָאֵל אִישׁ חֲמוּדוֹת בְּכַף שְׁנִיָּה, לֹא נִמְצָא מְכַרִּיעַ אֶת כּוּלָם!? אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִי הוּא זֶה שְׁמַלְמֵד זְכוֹת עַל בְּנֵי? אָמְרוּ לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, גְּבֻרִיאֵל. אָמַר לָהֶם: יָבֵא. שְׁנַאָמַר: "וְאֲנִי כֹאתִי בַּדְבָרִיָּה". אָמַר לָהּ: לִיעוּל. אַעֲיִילוּהוּ. אַתָּא, אֲשַׁכַּחִיָּה לְדוּבִיאֵל דְּנִקְטָ לִיהַ לְאַיְגַרְתִּיָּה בִּידִיָּה, בַּעַא לְמַרְמָא מִיָּנִיָּה, בִּלְעָה. אֵיכָא דְאָמְרִי: מִיכְתָּב הָוָה כְּתִיבָא, מִיחַתִּם לֹא הָוָה חֲתִימָא. אֵיכָא דְאָמְרִי: אִף מִיחַתִּם נְמִי הָוָה חֲתִימָא, כְּדַבְלָעָה, מַחִיק לַה מִיָּנִיָּה. הִיָּינוּ דְּכַמְלָכוּתָא דְפֻרְס, אֵיכָא דִּיַּחִיב כְּרָגָא וְאֵיכָא דְלֹא יַחִיב כְּרָגָא: "וְאֲנִי יוֹצֵא וְהִנֵּה שֶׁר יוֹן בָּא", עוֹי עוֹי וְלִיכָא דְאֲשַׁחַּח בִּיָּה. וְאִי בַּעֲיַת אֵימָא: רַחֲצִיָּה דְאִיקָרִי עַגוּי מְנָא לָן — מַהְבָּא, דְּכְתִיב: "וַיִּלְאָבְיֹתָר הַכֹּהֵן אֲמַר הַמָּלָךְ עֲנַתוֹת לָהּ עַל שְׂדָה כִּי אִישׁ מוֹת אֲתָה וּבַיּוֹם הַזֶּה לֹא אֲמִיתָה כִּי נִשְׂאֵת [אֶת] אֶרְוִן ה' לְפָנֵי דָוִד אָבִי וְכִי הַתַּעֲשִׂית בְּכָל אֲשֶׁר הַתַּעֲשָׂה אָבִי". וּכְתִיב בִּיָּה בְדוּד: "כִּי אָמְרוּ הָעָם רָעֵב וְעִוָּף וְצַמָּא בַּמִּדְבָּר". רָעֵב מְלָחֶם, וְצַמָּא מַמִּיס, עִוָּף מַמַּאי — לָאו מְרַחֲצָה? וְדִילְמָא מְנַעֲיִלַת הַסַּנְדָּל? אֵלֹא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַהְבָּא: "מִיס קָרִיס עַל נָפֶשׁ עֲנִיָּפָה". וְדִילְמָא מִשְׁתַּיָּה? מִי כְּתִיב "בְּנִפְשׁ עֲנִיָּפָה"? "עַל נָפֶשׁ עֲנִיָּפָה" כְּתִיב.^[א] וְנַעֲיִלַת הַסַּנְדָּל מְנָא לָן? דְּכְתִיב: "וְדוּד עוֹלָה בְּמַעְלָה הַיִּיתִיס עוֹלָה וּבוּכָה וְרֹאשׁ לוֹ חֲפוּי (וְהוֹלָה) יַחַף", יַחַף מַמַּאי — לָאו מְנַעֲיִלַת הַסַּנְדָּל? וְדִילְמָא מְסוּסָנָא וּמַרְטָקָא. אֵלֹא אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק, מַהְבָּא: "לָהּ וּפְתַחַת הַשֶּׁק מַעַל מַתְנִיָּה וְנַעֲלָה תַחלוּץ מַעַל רַגְלָהּ", וּכְתִיב: "וַיַּעַשׂ כֵּן הִלּוּה עָרוֹם וַיַּחַף". יַחַף מַמַּאי — לָאו מְנַעֲיִלַת הַסַּנְדָּל? וְאֵימָא בְּמַנְעָלִיס הַמְטוּלָאִיס? דְּאִי לֹא תֵימָא הָכִי, "עָרוֹם" — עָרוֹם מִמַּשׁ, אֵלֹא בְּבִגְדִיס כְּלוּיִיס, הָכָא נְמִי בְּמַנְעָלִיס הַמְטוּלָאִיס. אֵלֹא אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק, מַהְבָּא: "מְנַעִי רַגְלָהּ מִיַּחַף וּגְרוּגָה מִצַּמְאָה", מְנַעִי עֲצָמָה מִן הַחֲטָא כְּדִי שְׁלֹא יָבֵא רַגְלָהּ לִיְדֵי יַחוּף, מְנַעִי לְשׁוּנָה מִדְּכָרִיס בְּטָלִיס כְּדִי שְׁלֹא יָבֵא גְרוּגָה לִיְדֵי צַמְאָה. תַּשְׁמִישׁ הַמַּטָּה דְאִיקָרִי עַגוּי מְנָא לוֹ? דְּכְתִיב: "אִם תַּעֲנֶה אֶת בְּנוֹתֵי וְאִם תַּקַּח נָשִׁיס".

”אם

עז.

מסורת הש"ס
א בכורות לה.; תוספתא בכורות; משנה בכורות
תורה אור השלם

[זכריה יג, א]

[שמות יג]

מפסין קמין הפך הן קשמניעין למפתן הדיכנל: לפתח בית דוד היא ציון חיון לירושלום:

מכאן קמו לגנה מדלל ארי לה ראוי לגנה עד שמתגבר כנחל שוטף שמגיע לפתח בית דוד

מַפְסִין עֲתִידִין לְהִיּוֹת יוֹצְאִין מִתַּחַת מִפְתַּן הַבַּיִת. מִכָּאן וְאֵילָּה הָיָה מִתְגַּבֵּר וְעוֹלָה עַד שְׁמַגִּיעַ לְפֶתַח בֵּית דָּוִד, בֵּינּוּן שְׁמַגִּיעַ לְפֶתַח בֵּית דָּוִד נַעֲשֶׂה כְּנַחַל שׁוֹטֵף שֶׁבּוּ רוֹחֲצִין זָכִין וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת, שְׁנֹאֲמַר: "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מְקוֹר נִפְתָּח לְבַיִת דָּוִד וְלִיּוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לְחֹטָאת וּלְנִדָּה".
אמר רב יוסף: **מִכָּאן רָמְזוּ לְנִדָּה שְׁצָרִיכָה לֵישֵׁב עַד צוֹאָרָה בְּמִים. וְלִית הֵילֶכְתָּא כּוּוֹתִיָּהּ.**
"(תינח יום הכפורים דליכא מנעל)
שַׁבַּת דַּאיכָא מְנַעַל, מַאי? אָמַר נַחֲמִיָּה חֲתַנְיָה דְּבִי נְשִׂיאָה: אָנָּא חֲזִיתִיָּה לְרַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אָסִי דְמָטוּ עוֹרְקוּמָא דְמִצָּא, וְעֵבְרוּה דָּרָה מְלַבּוּשׁ. 'תִּינַח מְנַעַל, סַנְדַּל מַאי אֵיכָא לְמִימַר? אָמַר רַב רִיחּוּמִי: אָנָּא חֲזִיתִיָּה לְרַבִּינָא דְעֵבֵר דָּרָה מְלַבּוּשׁ. רַב אֲשִׁי אָמַר: סַנְדַּל לְכַתְחֻלָּה לֹא. רִישׁ גְּלוּתָא אֵיקְלַע לְהִגְרוּנִיא לְבִי רַב נַתָּן, רַפְרָם וְכוּלְהוּ רַבָּנָן אֶתוּ לְפִירְקָא, רַבִּינָא לֹא אָתָא. לְמַחַר, בָּעֵי רַפְרָם לְאַפּוֹקִי לְרַבִּינָא מִדַּעֲתִיָּה דְרִישׁ גְּלוּתָא, אָמַר לִיָּה מַאי טַעֲמָא לֹא אָתָא מָר לְפִירְקָא? אָמַר לִיָּה: הֲוָה כָּאִיב לִי כִּרְעָאִי. אֵיבָעֵי לָּהּ לְמִיסַם מְסֻאֲנִי. גָּבָא דְכֹרְעָא הֲוָה. אֵיבָעֵי לָּהּ לְמַרְמָא סַנְדַּלָא. אָמַר לִיָּה: עוֹרְקוּמָא דְמִצָּא הֲוָה בְּאוֹרְחָא. אֵיבָעֵי לָּהּ לְמַעֲבְרִיָּה דָּרָה מְלַבּוּשׁ. אָמַר לִיָּה: לֹא סָבַר לָּהּ מָר לָּהּא דְאָמַר רַב אֲשִׁי: סַנְדַּל לְכַתְחֻלָּה לֹא?! 'תַּגִּי יְהוּדָה בַּר גְּרוּגְרוֹת: אָסוּר לֵישֵׁב עַל גַּבִּי טִינָא בַּיּוֹם הַכְּפוּרִים. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: וּבְטִינָא מְטַפַּחַת. אָמַר אֲבִינִי: וּבְטוֹפַח עַל מְנַת לְהַטְפִּיחַ. אָמַר רַב יְהוּדָה: מוּתָר לְהַצְטִין בְּפִירוֹת. רַב יְהוּדָה מַצְטִין בְּקֶרָא. 'רַבָּה מַצְטִין בִּינּוּקָא, רַבָּא מַצְטִין בְּכֶסֶּא דְכֶסֶּפָּא. אָמַר רַב כְּפָא: כֶּסֶּא דְכֶסֶּפָּא, מָלֵא — אָסוּר, חֶסֶר — שָׂרִי. דְּפַחְרָא — אִידִי וְאִידֵי אָסוּר, מִשּׁוּם דְּמִישְׁחַל שְׁחִיל. רַב אָמַר: כֶּסֶּא דְכֶסֶּפָּא, חֶסֶר — נָמִי אָסוּר, מִשּׁוּם דְּמִזְדְּרִיב. "וְעִירָא בַּר חֲמָא אוֹשְׁפִיזְכְּנִיָּה דְרַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אָסִי וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי וּדְכוּלְהוּ רַבָּנָן דְּקִיסְרֵי הָוָה. אָמַר לִיָּה לְרַב יוֹסֵף בְּרִיָּה דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: בַּר אַרְבָּא! תָּא אֵימָא לָּהּ מִילְתָּא מַעֲלִיתָא דִּהְוָה עֲבִיד אַבּוּה: מְטַפַּחַת הָיָה לוֹ בְּעָרֵב יוֹם הַכְּפוּרִים, וְשׁוֹרָה אוֹתָהּ בְּמִים, וְעוֹשָׂה אוֹתָהּ כְּמִין פְּלִים נְגוּבִין, וּלְמַחַר מְקַנֵּחַ בָּהּ פָּנָיו דָּדִיו וְרַגְלָיו. עָרַב תַּשְׁעָה בָּאֵב, שׁוֹרָה אוֹתָהּ בְּמִים, וּלְמַחַר מַעֲבִירָה עַל גַּבִּי עֵינָיו. 'וְכֵן כִּי אָתָא רַבָּה בַּר מְרִי, אָמַר: בְּעָרֵב תַּשְׁעָה בָּאֵב מְבִיאִין לוֹ מְטַפַּחַת וְשׁוֹרָה אוֹתָהּ בְּמִים וּמְנִיחָה תַּחַת מְרָאשׁוֹתָיו, וּלְמַחַר, מְקַנֵּחַ פָּנָיו דָּדִיו וְרַגְלָיו. בְּעָרֵב יוֹם הַכְּפוּרִים מְבִיאִין לוֹ מְטַפַּחַת וְשׁוֹרָה אוֹתָהּ בְּמִים, וְעוֹשָׂה אוֹתָהּ כְּמִין פְּלִים נְגוּבִין, וּלְמַחַר מַעֲבִירָה עַל גַּבִּי עֵינָיו. אָמַר לִיָּה רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי יִרְמְיָה בַּר תַּחֲלִיפָא: אֵיפְכָא אַמְרָתְ לֹו, וְאוֹתִיבְנָה סַחִיטָה. אָמַר רַב מְנַשְׁיָא בַר תַּחֲלִיפָא אָמַר רַב עֲמָרָם אָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה: שְׁאַלוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר: זָמַן וִיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה, צָרִיָּה לִישׁוּל רְשׁוּת לְחַתִּיר בְּכוֹרוֹת, אוּ אִינוּ צָרִיָּה? מַאי קָא מִיבָעֵי לָּהּ? הֲכִי קָא מִיבָעֵי לָּהּ, כִּי הָא דְאָמַר רַב אִידִי בַר אֲבִין: דְּבַר זֶה הִנִּיחוּ לָהֶם לְבִי נְשִׂיאָה כִּדִּי לְחַתֻּגְדֵּר בּוֹ: צָרִיָּה לִישׁוּל רְשׁוּת; אוּ דִילְמָא, בֵּין דְּזָמַן וִיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה, אִין צָרִיָּה. עָמַד רַבִּי צְדוֹק בֶּן חַקּוּלָא עַל רַגְלָיו, וְאָמַר: אָנִי רְאִיתִי אֶת רַבִּי יוֹסִי בֶּן זִימְרָא, שָׁזָמַן וִיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה הָיָה, וְעָמַד בְּמַעֲלָה מְזַקְנָו שֶׁל זֶה, וְנִטַּל רְשׁוּת לְחַתִּיר בְּכוֹרוֹת. ^[כז]אָמַר לִיָּה רַבִּי אַבָּא: לֹא כֹּה הָיָה מַעֲשֶׂה, אֲלֵא כֹּה הָיָה מַעֲשֶׂה: רַבִּי יוֹסִי בֶּן זִימְרָא כִּהָן הָיָה, וְהֲכִי קָא מִיבָעִיא לִיָּה: הִלָּכָה כְּרַבִּי מַאִיר, דְּאָמַר: הִחֲשׂוּד בְּדָבָר — לֹא דָנוּ, וְלֹא מַעֲדוּ. אוּ דִילְמָא הִלָּכָה כְּרַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּאָמַר: נֶאֱמָן הוּא עַל שֶׁל חֲבִירוֹ וְאִינוּ נֶאֱמָן עַל שֶׁל עַצְמוֹ. וּכְפִשְׁט לִיָּה: הִלָּכָה כְּרַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְתוּ קָא מִבָּעִיא לָּהּ: מַהוּ לְצֹאת בְּסַנְדַּל שֶׁל

שַׁעַם

יום הכפורים פרק שמיני יומא

עח.

 עין משפט נר מצוה
--

א טוש"ע או"ח סי' שא סעי' ד':

ב טוש"ע או"ח סי' שא סעי' ד':

ג מיי' פג' מהל' שביתת עשור
הל' ד', סמג לאוין סט, טוש"ע או"ח סי' תריג סעי' ט:

ד מיי' פג' מהל' שביתת עשור
הל' ד', סמג לאוין סט, טוש"ע או"ח סי' תריג סעי' ט:

ה מיי' פג' מהל' שביתת עשור
הל' ה, טוש"ע או"ח סי' תריג סעי' ט:

ו טוש"ע או"ח סי' תקנד סעי' יד:

ז מיי' פב' מהל' בכורות הל' יז, סמג עשין ריא, טוש"ע יו"ד סי' שיד סעי' ג:

מסורת הש"ס
א בכורות לה.; תוספתא בכורות; משנה בכורות
תורה אור השלם

[זכריה יג, א]

[שמות יג]

עז:

עין משפט גזר מצורה

א מו"י פג' מהל' שביתת עשור הל' ז, סמג לאוין סט, טוש"ע או"ח סי' תריד סעי' ב:

ב מו"י פו"ט מהל' שבת הל' טו,

טוש"ע או"ח סי' תריד סעי' ב:

ג מו"י פג' מהל' שביתת עשור הל' ז, סמג לאוין סט, טוש"ע או"ח סי' תרטז סעי' א:

ד מו"י פו"א מהל' אבל הל' ז, סמג עשין ב, טוש"ע יו"ד סי' שפא סעי' ו:

ה מו"י פג' מהל' שביתת עשור הל' ח, סמג לאוין סט, טוש"ע או"ח סי' תריד סעי' ד:

הַקִּטְטֵעַ יוצא בקב שלז פּרש"י פֿרָק שמה ראשה מי שְׁתַּקְטֵעָה רָגְלוֹ עוֹשֶׂה לוֹ כַּמּוֹן פֶּסוּם רָגְלָו וְחוֹקֵק עוֹ מַעֲטָו לְהַשִּׁים רֹאשׁ שׁוֹקוֹ כְּתוֹכוֹ וְלֹא נְהִירָא לְהֵרֵב פּוֹר"ת דַּקְשָׁא לִיה א"כ אִמְרֵי רַבִּי יוֹסֵי אֱוֹסֵר וְהָא לֵינּוּ, יְכוּל לִילָךְ כַּע"א אע"ג דַּמַּסְקִין הָבָא דַּטַּעֲמָא דְרַבִּי יוֹסֵי מֵשׁוֹם דִּילְמָא מַפְסִיק וְחַמֵּי לֹאֲתוּנֵי וְהָא אִי נָפֵל לֵינּוּ וְכוּל לְזוּז מַשֶּׁם עַד שְׁתַּחֲזֵר וְיִתְעַלְלוּ וְעוֹד הֵקְשָׁה דְּהָאִמֵּר אֲשֶׁי דַּפְּרָק בְּמָה אֲשֶׁה (שָׁבַת דף סו.) דְּלֵאִין טַמְא מְדַרְסֵּ מִשׁוֹם דְּלֵא סַמִּין עָלוּה וְאִי כַּפְרֵש"י וְהָלֹא אִין סַמִּין גִּילּוּל מַזָּה וְיִמְיָהוּ אור"י גֵּלָא הָשָׁה כְּלֵי הָאִי שְׁלֵאִין אוֹתוֹ קַב צָרִין לוֹ כַּל כֵּךְ שֶׁהוּא נִשְׁטָן עַל מַקְלוֹת שְׁפָזִיזוּ דַּקְרָךְ הַחֲגָרִין נִשְׁטָן עַל הָאִינוּ נִשְׁטָן כָּלל עַל הַקַּב וְהֵאִינוּ כַּמוֹכּוֹת שְׁלֵנוּ דְּקַתְּנֵי הָתָם יוֹצֵאִין בָּהּ דַּשְׁבַּת לְדַבְרֵי הַכֵּל וְלֹא כְּמוֹ שַׁפְרֵש"י שְׁעוֹשֶׂה עוֹד לְרֹאשֵׁי שׁוֹקוֹי וְגוֹרֵר שׁוֹקוֹי בַּקַּרְקַע כַּשֶּׁנֶּקְטֵעוּ שְׁמֵי רַגְלָיו וּמַהֲאִי טַעֲמָא גַּמֵּי אֲחֵי שְׁפִיר דְּאֲשֵׁי לֹא חֲשִׁיב לִיה מְדַרְסֵּ שְׁאִינוּ נִשְׁטָן עָלָיו אֲלֵא פַעֲמִים הוּא נִשְׁטָן עָלָיו חֲצַת וּפַעֲמִים אִינוּ נִנְגַע בַּקַּרְקַע כָּלל אֲבָל הֵרֵב פּוֹר"ת פ"י מי שְׁתַּקְטֵעָה רָגְלוֹ עוֹשֶׂה לוֹ קַב כַּמּוֹן קֹנֵל וּמַיְחִיו בַּמָּקוֹם הַרְגֵּל וְהִרְאָה כְּאֵלּוּ יֵשׁ לוֹ רָגְל וְיְכוּל לַצֵּאת עוֹ דַּשְׁבַּת כְּמוֹ דַּמַּעֲגָלִיו וְכוּפָה שׁוֹקוֹ לֹאֲחֻרָיו וְיוֹשֵׁר כַּמוֹכּוֹת שֶׁל עַן מִדָּךְ וְרַבּוֹ שְׁקוֹרָיו אֲשַׁקֵּי"א וְסוּמָךְ עוֹ שׁוֹקוֹ וּמַהֲלָךְ בָּהּ וְהֵאִינוּ כַּמוֹכּוֹת שְׁלֵנוּ דְּקַתְּנֵי הָתָם כַּמוֹכּוֹת שְׁלֵנוּ טַמְא מְדַרְסֵּ וְיוֹצֵאִין בָּהּ דַּשְׁבַּת וְנִגְסִין בָּהּ לְשַׁזְרָה וְאוֹתוֹ קַב שְׁמַיְח בַּמָּקוֹם פֶּרֶסֶת רָגְלוֹ אִינוּ אֲלֵא כְּלֵי שֶׁהֵיוּ כַּסּוּרִין הַרְוֹאִים שְׁרָגֵל שְׁלֵמָה יֵשׁ לוֹ וּמַפְגִּי הַחֲלִי אִינוּ יְכוּל לְרַךְ עָלָיו וְאִם יֵשׁ בְּאוֹתוֹ קַב שִׁית קַבּוֹל כְּתִיתִין טַמְא כְּתִיתִין הֵאִינוּ גַּמֵּי אִזוּ מוֹכִין אִזוּ כַּל דְּבֵר כֵּךְ שֶׁהוּא נוֹתֵן בְּקַב לְהִתָּהוּ כְּלֵי שְׁלֹא יִבָּאֵם לוֹ כַּשֶּׁנֶּעַב רָגְלוֹ בְּקַב טַמְא אִירָבֹא מֵאִן דְּאִמֵּר בְּגִמְרָא טַמְא טַמְאֵת מֵת וְאִירָבֹא מֵאִן דְּאִמֵּר טַמְאֵת מְדַרְסֵּ לְפִי שֶׁהוּא נִשְׁטָן עָלָיו וְהָא דְּלֵא קַתְּנֵי גַּשִּׁי קַב אִי נִבְגָּם עוֹ לְשַׁזְרָה אִם לֹא דַּקְתְּנֵי גַּשִּׁי כַּמוֹכּוֹת יֵשׁ לְזִמֵּר מִלְּתֹא דַּקְשִׁיטֹא הִיא שְׁלֵאִין נִבְגָּסִין עוֹ לְשַׁזְרָה בְּוֹן דְּלֵא צָרִין לָהּ כְּלֵי הָאִי אִי גַּמֵּי בִּינוֹן דְּגִבּוֹס מֵן הַקַּרְקַע וְאִינוּ מִלְּבָלָךְ מִלְּתֹא דַּקְשִׁיטֹא הִיא דִּנְכַּסְתָּם עוֹ וּלְפִרֵש"י יֵשׁ רָאוּה לְהַתִּיר לְמִי שְׁתַּבָּנּוּ גִידֵי שׁוֹקוֹי לִילָךְ בַּמַּקְלוֹת דַּשְׁבַּת דִּהֵאִינוּ כַּמוֹכּוֹת שְׁלֵנוּ דְּכַלִּי שְׁלֵמָא יוֹצֵאִין בָּהּ דַּשְׁבַּת וְאֲפִי' לְפִי' הֵרֵב פּוֹר"ת יֵשׁ רָאוּה לְהַתִּיר דַּמַּפְרָשׁ כַּמוֹכּוֹת שְׁלֵנוּ שְׁשִׁתִּי רַגְלָיו עַל הַסַּמוּכּוֹת וְאִי אֲפֻשֵׁר לוֹ לִילָךְ כַּלִּי מַקְלוֹת וְאֲפִי' הִכִּי לֹא אֲסֵר לָהּ וְעוֹד יֵשׁ רָאוּה מַסִּיפֹא דְקַתְּנֵי כַּפֹּא וְכַמוֹכּוֹת שְׁלֵנוּ טַמְאִין מְדַרְסֵּ וְאִין יוֹצֵאִין בָּהּ דַּשְׁבַּת וּפִירֵש"י מי שְׁתַּבָּנּוּ גִידֵי שׁוֹקוֹי אִזוּ גִידֵי יִרְכּוּתֵיו נוֹתֵן עַגְבּוּתֵיו בְּקַב וְיוֹשֵׁב עוֹ וְיוֹשֵׁר הַקַּב כְּגוֹפוֹ וְיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי סַפְסָלִים קַטְנִים דַּשְׁפִּי וְזִיו וְנִשְׁטָן עָלֵיהֶם וְהִדְחָף בָּהּ וְהַסַּפְסָלִים לֹא הִדְחָךְ הַפֶּאָל לְהַפִּיר שְׁהָרִי אִינוּ יְכוּל לִילָךְ בַּכַּפֹּא כַּלִּי סַפְסָלִים יוֹצֵאִין כָּכֵל אֵלּוּ דַּשְׁבַּת וְהָא דַּקַּתְּנֵי אִין יוֹצֵאִין בָּהּ דַּשְׁבַּת הֵאִינוּ בַּסַּמוּכּוֹת שְׁלֵנוּ דִּהֵאִינוּ כַּמוֹכּוֹת שֶׁל עוֹר אִזוּ שֶׁל עַן שְׁעוֹשֶׂה לְרַגְלָיו הַקַּלּוּיִן בְּרָאוּר וְאִין נוֹגֵעִין

לְאֲרָן וּפַעֲמִים נִסְמָךְ עָלֵיהֶם בַּקַּרְקַע גְּבוּה וְלָכֵךְ אִין יוֹצֵאִין בָּהּ דַּשְׁבַּת לְפִי שְׁלֵאִין נִנְגְעִין בְּאֲרָן וְחַמֵּי לֹאֲתוּיָהוּ אֲלֵמָא דַּסַּפְסָלִים שְׁתַּבָּדִיו מִתַּר לַצֵּאת בָּהּ וְהוּא הֵאִין לְמַקְלוֹת נִגַּם ר"ת הַתִּיר לְאֲחַד שְׁבָנּוּ גִידֵי שׁוֹקוֹי לַצֵּאת בַּמַּקְלוֹת לְרִשּׁוֹת הַרְבָּעִים: הַקִּטְטֵעַ יוצא בקב שלז דברִי רבי מאיר ורבי יוסי אוסר בַּפֶּרֶק שֶׁמָּה אֲשֶׁה (שָׁבַת דף סו.) פִּרֵשׁ"י מִשׁוֹם דְּלֵאִין תַּכְשִׁיט הוּא וּמַשְׁמַע דְּאֲסֵר לִיה מִשׁוֹם דְּחִשּׁוֹב כַּמַּעֲשׂוֹי וְלֹא הוּי מִנְעָל אֲלֵא שֶׁל עוֹר אֲבָל שֶׁל עַן לֹא וְכֵן מַשְׁמַע בְּגִמְרָא דִּילְמָא מִשְׁתַּמִּיט וְחַמֵּי לֹאֲתוּיָ אֲרַבַּע אֲמוּת אֲבָל לְכַלִּי שְׁלֵמָא מִנְעָל הוּי וְהָא דַּקְאִמֵּר הָתָם דְּלִרְכִּי מֵאִיר חוֹלְעִין עוֹ גֵּזֵר' יוֹסֵי לֹא אור"י דִּהֵאִינוּ טַעֲמָא דְרַבִּי יוֹסֵי דְּכִי הִיכִי דְחִישׁ דְּלֵמָא נָפֵל לְפִי שֶׁהוּא רַחֵב מַהֲאִי טַעֲמָא גַּמֵּי אִין חוֹלְעִת עוֹ בַּדְאִמֵּר בַּפֶּרֶק מַצֵּת חֲלִיצָה (יְבֻמוֹת דף קג:) נִשְׁגֵּלוּ הַרְאִיו לוֹ פֶּרֶט לְגִדּוֹל שְׁאִינוּ יְכוּל לְהֵלֵךְ עוֹ וְהַקְשָׁה רַבֵּנוּ שֶׁמִּשְׁוֹן מִדְּחֵצֵא בַּפֶּרֶק מַצֵּת חֲלִיצָה חֲלִיצָה חֲלִיצָה בַּקַּב הַקַּטְעַע חֲלִיצָה בַּשֶּׁרֶה בַּאֲנַפְלִיא שֶׁל בְּגַד חֲלִיצָה כַּסּוּלָה וּפְרִיר קַב הַקַּטְעַע מַעֲי רַבִּי מֵאִיר הִיא דַּקָּן דְּרַבִּי יוֹסֵי אֱוֹסֵר אֲרַבִּי אֲתָאן לְרַבָּנּוּ דִּהֵאִינוּ רַבִּי יוֹסֵי דַּפְלִיג עַל רַבִּי מֵאִיר וְהִיכִי מַשְׁמַע לִיה דְּאֲתָאן לְרַבִּי יוֹסֵי טַפִּי מְלַרְשֵׁי מֵאִיר וְהָא הָא דְּלֵא חֲשִׁיב ר' יוֹסֵי קַב הַקַּטְעַע כַּמִּנְעָל הֵאִינוּ מִשׁוֹם דְּדַרְכּוֹ לְפָסָם וְלַפֵּל אֲבָל אֲנַפְלִיא שֶׁל בְּגַד דְּלִיפֹא לְמִימֵר הִכִּי דְּלֵמָא אֲפֵלּוּ רַבִּי יוֹסֵי מוֹזָה וְתַרן ר"י דְּנֻחֵאִי הַמַּקְשָׁה הֵאִם ס"ד טַעֲמָמָא דְרַבִּי יוֹסֵי מִשׁוֹם הָא דְּלֵא חֲשִׁיב מִנְעָל אֲלֵא שֶׁל עוֹר דַּבַּע"א לֹא מִתְקַמָּא לִיה הָא דְקַתְּנֵי בַּאֲנַפְלִיא שֶׁל בְּגַד חֲלִיצָה כַּסּוּלָה דְּאִי לְרַבִּי יוֹסֵי גַּמֵּי מִנְעָל הוּי הֵהִיא מַעֲי לֹא רַבִּי מֵאִיר וְלֹא רַבִּי יוֹסֵי וּבַמַּעֲמָא דְאִמֵּר בָּלָה רַבִּי מֵאִיר הִיא וְטַעֲמָא דַּסְבִּיל בַּאֲנַפְלִיא מִשׁוֹם דְּלֵא מַגָּה מַעֲי לְמַהֵיו שְׁפִיר טַעֲמָא דְרַבִּי יוֹסֵי מִשׁוֹם דִּילְמָא מַפְסִיק וּא"ת בִּינוֹן דַּמַּעֲקָרָא ס"ד טַעֲמָמָא דְרַבִּי יוֹסֵי מִשׁוֹם דִּילְמָא מַפְסִיק מֵאִי קֹא מַשְׁנֵי מַדְסִיפֹא רַבָּנּוּ רִישָׁא גַּמֵּי רַבָּנּוּ וְרִישָׁא שַׁמְחַפָּה עוֹר אִמְרֵי שְׂרִי אֲפִינוּ מַחְפָּה עוֹר גַּמֵּי אִירָבֹא לְמַיְחֵשׁ דִּילְמָא מַפְסִיק וּי"ל בַּמַּחְפָּה עוֹר דַּקְאִמֵּר הֵאִינוּ בַּגָּסִים שְׁמִיתוֹךְ כֵּךְ הוּא מִתְקַבֵּר וּמַתְעַשֵׁב לְמַצֵּת רָגְלֵי אִזוּ גַּמֵּי ע"י שֶׁהוּא מַחְפָּה הוּא יְכוּל לְכַסְלוֹ וְלִקְשָׁרוֹ כְּכִי שְׁשִׁמִּשׁ בַּחֲזָק קָבִיב רַגְלָיו:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

שָׁעִם מִין גִּמָּא שְׁקוּרִין פּוּי"י: בַּתַּעֲנִית צַבּוֹר הַאָּזֵר עַל הַגְּשָׁמִים דִּתְּנּוּ דַּמַּסְכַּת תַּעֲנִית (דף יב:) אֱסוּר תַּעֲנִיתִל הַסָּנְדָל: בַּרְהֲטָנִי מִין שָׁעִם: בַּרְהוֹצֵי נִסְגָּל שֶׁל כַּפּוֹת תַּמְרָסִים: בַּרְיֹבְלִי שֶׁל

אֲשַׁעִם בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים? עֲמַד רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחֲמָנִי עַל רַגְלָיו, וְאָמַר: אֲנִי רֵאִיתִי אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוי שְׂיָצָא בְּסַנְדָּל שֶׁל שַׁעִם בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. וְאָמִינָא לִיה: בַּתַּעֲנִית צַבּוֹר מֵאִי? אָמַר לִיה: לֹא שָׁנָא. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה: אֲנִי רֵאִיתִי אֶת רַבִּי אֱלֵעָזָר דְּמִן נִנְוָה שְׂיָצָא בְּסַנְדָּל שֶׁל שַׁעִם בַּתַּעֲנִית צַבּוֹר, וְאָמִינָא לִיה: בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים מֵאִי? אָמַר לִיה: לֹא שָׁנָא. רַב יְהוּדָה נָפִיק בַּדְּהִיטָנִי. אַבְיִי נָפִיק בַּדְּהוּצִי. רַבָּא נָפִיק (בַּדְּיֹבְלִי). רַבָּה בַּר רַב הוּנָא פְּרִיָּה סוּדְרָא אַפְרָעִיה וְנָפִיק.

^(נ1)מְתִיב רַמִּי בַר חֲמָא: הַקִּיטְטֵעַ יוֹצֵא בְּקַב שְׁלֹו, דְּבַרִּי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי אֱוֹסֵר. וְתַנִּי עֲלֵה: וְשׁוֹיִן שְׁאָסוּר לַצֵּאת בּוֹ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. אָמַר אַבְיִי: הָתָם דְּאִית בִּיה כְּתִיתִין, וּמַשׁוֹם תַּעֲנוּג. ^(נ2)אָמַר לִיה רַבָּא: וְאִי לֹא מְנָא הוּא — כְּתִיתִין מַשְׁוִי לִיה מְנָא? וְעוֹד: כָּל תַּעֲנוּג דְּלֹא מִנְעָל הוּא, בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים מִי אֲסוּר? וְהָא רַבָּה בַּר רַב הוּנָא הֵוָּה פְּרִיָּה סוּדְרָא אַפְרָעִיה וְנָפִיק! וְעוֹד, מִדְּקַתְּנֵי סִיפֹא: אִם יֵשׁ לוֹ בֵּית קַבּוֹל כְּתִיתִין — טַמְא, מִכְּלָל דְּרִישָׁא לֹא בּוֹדְאִית לִיה כְּתִיתִין עֲסָקִינּוּ. ^(נ3)אֲלֵא אָמַר רַבָּא: לְעוֹלָם דְּכוּלֵּי עֲלֵמָא מִנְעָל הוּא, וּבִשְׁבַת בְּהָא פְּלִיגִי: מִר סַבֵּר גְּזָרִינּוּ דִּילְקָמָא מַשְׁתַּמִּיט וְאָתִי לַאֲתוּיָ אַרְבַּע אֲמוּת, וּמִר סַבֵּר לֹא גְזָרִינּוּ. 'תַּנּוּ רַבָּנּוּ: תִּינוּקוֹת מוֹתְרִין כַּכוּלָן, חוּץ מִנְעִילַת הַסַּנְדָּל. מֵאִי שָׁנָא נַעִילַת הַסַּנְדָּל, דְּאָמְרִי: אִינְשֵׁי עֲבָדוּ לִיה, הֵנָּה נִמִּי אָמְרִי: אִינְשֵׁי עֲבָדוּ לִיה! רַחֲיִצָּה וְסִיכָה, אִימֵר מֵאֲתַמּוֹל עֲבָדִי לִיה. סַנְדָּל נִמִּי, אִימֵר מֵאֲתַמּוֹל עֲבָדִי לִיה! סַנְדָּל לֹא אֲפָשֵׁר דְּמֵאֲתַמּוֹל עֲבָדִי לִיה.

דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הָאִי מֵאִן דְּבַעֲי לְמִיטַעִם טַעֲמָא דְּמִיתוּתָא — לִיסְרִים מְסֵאנִי וְלִיגְגִי. ^(נ4)וְהָא מוֹתְרִין לְכַתְחֻלָּה קַתְּנִי! אֲלֵא: הֵנָּה דְּלֹא רַבִּיתְיָהוּ — גְּזָרוּ בְּהוּ רַבָּנּוּ, הֵנָּה דְּרַבִּיתְיָהוּ הוּא — לֹא גְזָרוּ בְּהוּ רַבָּנּוּ. דְּאָמַר אַבְיִי, אָמַרְה לִי אִם: רַבִּיתִיה דִּינּוּקָא — מִיָּא חַמִּימִי וּמַשְׁחָא. גְּדַל פּוֹרְתָא — בִּיעֲתָא בְּכוּתְחָא. גְּדַל פּוֹרְתָא — תַּבּוּרִי מֵאִנִּי. פִּי הָא דְרַבָּה זְבִין לְהוּ מֵאִנִּי גְזִיזִי דְּפַתְחָא לְבִגְדִיה, וּמִתְבָּרִי לְהוּ. הַמְלָךְ וְהַפְּלָה יִרְחֲצוּ אֶת פְּגִיָּהֶם. מִתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תַּרְדִּיּוֹן הִיא, דִּתְנִיָּא: הַמְלָךְ וְהַפְּלָה לֹא יִרְחֲצוּ אֶת פְּגִיָּהֶם. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תַּרְדִּיּוֹן אֱוֹמַר מִשׁוֹם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הַמְלָךְ וְהַפְּלָה יִרְחֲצוּ אֶת פְּגִיָּהֶם. הַחִיָּה לֹא תִנְעוֹל אֶת הַסַּנְדָּל. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן תַּרְדִּיּוֹן אֱוֹמַר מִשׁוֹם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הַחִיָּה תִנְעוֹל אֶת הַסַּנְדָּל. 'מֵאִי טַעֲמָא? מְלָה, מִשׁוֹם דְּכַתִּיב: "מְלָה בְּיָפִיו תִּתְּחַזְּנָה עֵינֶיהָ". כָּלָה מֵאִי טַעֲמָא — כְּדִי שְׁלֹא תִתְגַּבֵּה עַל בַּעֲלָה. אָמַר לִיה רַב לְרַבִּי חִיַּיא: כָּלָה עַד כַּמָּה? אָמַר לִיה, כְּדַתְנִיָּא: אִין מוֹנְעִין תַּכְשִׁיטִין מִן הַפְּלָה כָּל שְׁלִשִׁים יוֹם. הַחִיָּה תִנְעוֹל אֶת הַסַּנְדָּל — מִשׁוֹם צִינָה. "אָמַר שְׁמוּאֵל: אִם מִחֲמַת סַפְנַת עַקְרָב — מוֹתֵר. הָאוּכַל כְּכוּתְבַת הַגָּסָה. בְּעִי רַב פָּפֹא:

כְּכוּתְבַת

שָׁעִם מִין גִּמָּא שְׁקוּרִין פּוּי"י: בַּתַּעֲנִית צַבּוֹר הַאָּזֵר עַל הַגְּשָׁמִים דִּתְּנּוּ דַּמַּסְכַּת תַּעֲנִית (דף יב:) אֱסוּר תַּעֲנִיתִל הַסָּנְדָל: בַּרְהֲטָנִי מִין שָׁעִם: בַּרְהוֹצֵי נִסְגָּל שֶׁל כַּפּוֹת תַּמְרָסִים: בַּרְיֹבְלִי שֶׁל אֲשַׁקֵּי"א: וְרַבִּי יוֹסֵי אֱוֹסֵר אֱוֹסֵר קַסְבֵּר לֹאֻ מִנְעָל הוּא הוֹאִיל וְאִינוּ שְׁנֵה כָכֵל וְאֲפֵלוּ הִכִּי שְׁוִין שְׁאָסוּר לַצֵּאת עוֹ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים אֲלֵמָא אֲף עַל גַּב דְּלַרְכֵּי יוֹסֵי לֹאֻ מִנְעָל הוּא אֲפִי' הִכִּי אֲסִיר וְהוּא הֵאִין לְשֶׁל שַׁעִם: כְּתִיתִין חֲתִיכּוֹת כְּנָדִים קַטְנוֹת שְׁהֶם נוֹחוֹת לוֹ לְסַמֵּךְ שׁוֹקוֹ עָלֵיהֶם: טַמְא מִקְבַּל טַמְאָה דְּלֹאֻ פִּשְׁטוֹי כְּלִי עַן הוּא: מִנְעָל הוּא הַלְכָךְ בִּיה"כ אֲסוּר אֲבָל דְּהַטְנִי וְהַצֵּא לֹאֻ מִנְעָל נִינְהוּ: מִתְרִין כָּכֵלוּ כָכֵל אִזוּ דַּמַּעֲתִיתִין אֲכִילָה וְשַׁתִּיה וְחִינְצָה וְסִיכָה: אִינְשֵׁי עֲבָדוּ לִיה גְּדוּלִים עֲשׂוּ לוֹ וְהַתּוֹרָה הִזְהִירָה גְּדוּלִים עַל הַקַּטְטִים שְׁלֹא יַעֲשׂוּ לָהֶם כְּנִזִּים דְּבֵר הָאֲסוּר כַּדְאִמֵּרִין דַּמַּסְכַּת יְבֻמוֹת (דף קיד:) לֹא תִאֲכֻלוּם לֹא תִאֲכִילוּם לְהַזְהִיר גְּדוּלִים עַל הַקַּטְטִים: לֹא אֲפָשֵׁר מֵאֲתַמּוֹל וְהָא יֵשׁוּ כָל הַגְּדוּלָה וְהֵם בְּרַבָּנִיו: הָא מִתְרִין לְכַתְחֻלָּה קַתְּנֵי שְׁאִם בָּא לְמַלְךְ אֱוִמְרִים לוֹ הֵאֲכִילוּהוּ וְרַחוּן אוֹתוֹ וְהָאִי שְׁפִיר יָדַע דְּהֵיִס עֲשֹׂאֻ לוֹ: מִיָּא חַמִּימִי לְרַחֲמִיָּה: וּמַשְׁחָא לְסוּךְ: בִּישְׁתֹּא בְּכוּתְחָא בְּעִים כְּכוּתְח: תַּבּוּרִי מֵאִנִּי לְהַפְקִיר לוֹ כְּלִים לְשַׁבֵּר וְלְמַלְאוֹת תַּחֲנוּת: מֵאִנִּי גְזִיזִי דַּפְתְּחָא כְּלִים כְּדוּקִים שֶׁל חָרָם דַּמִּים כְּלִים: אִין מוֹנְעִין תַּכְשִׁיטִין וְכו' בְּכוּתָא הִיא וּמִיתְנִין לָהּ בְּרִים כְּתוּלָה נִשְׁאֵת בְּכַתְּבוֹת הִרִי שְׁהִיה טַבְּחוֹ טַבְּחוֹ וְיִינוּ מְזוּג וּמֵת אֲבִיו שֶׁל חֲתָן אִזוּ אִמָּה שֶׁל כָּלָה מַכְנִיסִין אֶת הַמֵּת לַחֲזֵר וְאֶת הַחֲתָן וְא

עין משפט בר מצוה

א מו"י פו' מחל' שופר וסוכה ולולב חל' ו, טוש"ע או"ח סי' תרלט סעי' ב:

מפּעִיא לֵה אִי שְׁלֹא בְּגִרְעִינְתָּהּ קִאָמַר וְהֶאָנֹן בְּגִרְעִינְתָּהּ תָּנֹן וְאִי מִסְפָּקָא לֵה אִי וּבְגִרְעִינְתָּהּ מִמָּשׁ קִאָמַר אִו דְּלִמָּא אִו בְּגִרְעִינְתָּהּ כִּמּוּ חֲלֹן וְעָשָׂה מִאָמַר דְּפָרָק ר"ג (וְכַמּוֹת דָּף נ.). דְּהָיִי פִּירוּשׁ חֲלֹן אִו עָשָׂה מִאָמַר וְאִם בֵּן כְּבוֹתָבַת הַגָּסָה דְּרִישָׁא הִינּוּ בִּלְא גְרַעֲיִנְתָּה מ"מ מֵאִי מִסְפָּקָא לֵה תַּפְשׁוּט דַּעַל בְּרַחֲךָ וּבְגִרְעִינְתָּהּ תַּחְתִּי דְּתַתְּרוּיָהּ מִשְׁעָרִינּוּ דְּאִי אִו בְּגִרְעִינְתָּהּ מִכְּדִי לֹא שׁוּן לְהִדְדִי דְּאִי אָפְשָׁר לְצַמְצֵם שְׂהִיז שׁוֹינּוּ כְּבוֹתָבַת בִּלְא גְרַעֲיִן וּגְרַעֲיִן בִּלְא כְּבוֹתָבַת וְאִם בֵּן לִימָא הַשְׁעוּר הַפְּחוּת חֻיב וּכ"ש אִי אֲכַל שְׁעוּרָא רַבָּה וְנִרְחָה לִי לְפָרֵשׁ דְּמַפְעִיא לִיָּה כְּבוֹתָבַת הַגָּסָה דְּתַתְּנִי הִיא וּבְגִרְעִינְתָּהּ דְּהִינּוּ כְּבוֹתָבַת כְּבִרְיָתָה עִם הַגִּרְעִינּוּ וּבְגִרְעִינְתָּהּ דְּתַתְּנִי הִינּוּ פִּירוּשׁ וְעוּד גְרַעֲיִן אַחֵר בִּלְא כְּבוֹתָבַת דְּהִינּוּ תַרִּי גְרַעֲיִנִין וְכוֹתָבַת אִו דְּלִמָּא כְּבוֹתָבַת הַגָּסָה דְּתַתְּנִי בִּלְא גְרַעֲיִן מִשְׁמַע וּבְגִרְעִינְתָּהּ הִינּוּ גְרַעֲיִן שְׁבָאוּתוּ כְּבוֹתָבַת וְתוּ לֹא וְשִׁעְרוּךָ פִּרֵּשׁ בְּעִרְךָ כְּבוֹתָבַת בָּשֵׁם רַב נָסִים גָּאוֹן זצ"ל גָּרַם

כְּבוֹתָבַת שְׁאָמְרוּ, בְּגִרְעִינְתָּהּ: או בְּלֹא גִרְעִינְתָּהּ? בְּעִי רַב אָשִׁי: עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה, בְּקָלִיפְתָּה או בְּלֹא קָלִיפְתָּה, בְּלַחָה או בִּיבֻשָּׁה? רַב אָשִׁי לֹא מַבְפִּיעִיא לִיָּה הָא דְרַב פִּפְּא, "גָּסָה" אִיתְמַר — כַּל כָּמָה דְגָסָה. רַב פִּפְּא לֹא מַבְפִּיעִיא לִיָּה הָא דְרַב אָשִׁי: לַחָה — שְׂבוּלֹת מִיָּקְרִי, שְׁלֹא בְּקָלִיפְתָּה — אוּשְׁלֹא מִיָּקְרִי. אָמַר (רַבָּא) אָמַר רַב יְהוּדָה: כְּבוֹתָבַת הַגָּסָה שְׁאָמְרוּ, יְתִירָה מַכְבִּיעָה. וְקִיָּם לָהּוּ לְרַבְּנָן דְּבִבְהִכִּי מִיתַבָּא דַּעֲתִיָּה, בְּצִיר מַהֲכִי — לֹא מִיתַבָּא דַּעֲתִיָּה. מִיתִיבִי: מַעֲשֶׂה וְהִבִּיאוּ לְרַבִּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לְטַעוֹם אֶת הַתְּבַשִּׁיל, וּלְרַבִּן גַּמְלִיאֵל שְׁתֵּי כוֹתָבוֹת וּדְלִי שֵׁל מִיָּם. וְאָמְרוּ: הַעֲלוּם לְסוּפָה. וְתַנִּי עֲלֵהּ: לֹא מַפְנִי שְׁהִלְכָּה כֹּה, אָלֹא שְׂרָצוּ לְהַחֲמִיר עַל עֶצְמוֹ. (א) וּכְשִׁנְתָּנוּ לוֹ לְרַבִּי צְדוֹק אוּכַל פְּחוֹת מַכְבִּיעָה — נָטְלוּ בַּמַּפָּה וְאָכְלוּ חוּץ לְסוּפָה, וְלֹא בִּירַךְ אַחֲרֵיוּ.

הָא

בְּגִמְרָא דְּכַנִּי מַשְׁבָּא א"ר יוֹסִי זֹאת אוֹמַרְתָּ שְׂהוּא צְרִיךְ לִמְעַךְ אֶת חֲלָה פִּי' שְׂאִם לֹא בֵּן לְתַנִּי כְּמוֹהַּ וּבְגִרְעִינְתָּהּ וּכְחֻלָּה וְהָבִין בְּרִירָא מְלֵתָא כִּי הַכְּבוֹתָבַת הַגָּסָה חִינָּה דְּבוּקָה בְּגִרְעִינְתָּהּ אֲלֵא יֵשׁ בֵּין גְּרַעֲיִנְתָּהּ לְנוּפָה חֲלָל וְלַהֲכִי אֲצַטְרִיךְ לְמִיתַנָּא כְּבוֹתָבַת הַגָּסָה כְּמוֹהַּ וּבְגִרְעִינְתָּהּ לְחוּמְרָא דְּלֹא תַטְעִי וְתַשְׁמַר כְּמוֹהַּ שְׁלֵמָה דְּנִפְיֹשׁ שְׁעוּרָה אֲלֵא מִכִּי בְּמוֹהַּ וּבְגִרְעִינְתָּהּ בְּלַחוּד בִּלְא חֲלָלָה מַחֲבִיב וְהִינּוּ דְאָמַר ר' יוֹסִי זֹאת אוֹמַרְתָּ צְרִיךְ לִמְעַךְ חֲלָלָה כְּדִי שְׂיִדְבַק גּוּפָה שֶׁל כְּבוֹתָבַת בְּגִרְעִינְתָּהּ וְלֹא יִשָּׂאֵר בָּהּ חֲלָל וּבִתֵּר הָבִין מַשְׁעָרִין בָּהּ אֲכִילָה שֶׁל יוֹם הַכְּפוּרִים מִשּׁוּם הָבִין אֲצַטְרִיךְ כְּמוֹהַּ וּבְגִרְעִינְתָּהּ לְמַעֲטוּי חֲלָלָה עכ"ל וְהִינּוּ דְקָא מַפְעִיא לִיָּה הִכָּא בְּגִרְעִינְתָּהּ דְּהִינּוּ לֹא־חֵר שְׁנַתְמַעַךְ חֲלָלָה אִו שְׁלֹא בְּגִרְעִינְתָּהּ פִּי' בְּכִרְיָתָהּ מִמָּשׁ קִדָּם שְׁנַתְמַעַךְ חֲלָלָה: ל"א מַפְנִי שְׁהִלְכָּה בֵּן כּו' אִין זֶה בַּמַּשְׁנֶה אֲלֵא גִמְרָא בְּרִיךְ עֲלֵהּ הֵתָם בְּפִרְק הַגָּסָן (בַּסָּפָה דָּף כו:.) וּמַשְׁנִי לֵה הִכִּי הֵלֶכְךָ מִיִּיתִי לֵה הִכָּא בְּהָאִי לְשָׁנָא בְּכַלּוּ שְׁנִי בֵּן בְּמַתְנִיתִיו: בְּטָלוּ בַּמַּפָּה בְּפִרְק הַגָּסָן (סוּכָה דָּף כו:.) פִּרֵּשׁ"י מִשּׁוּם נְקִיוֹת וּבַחֲנֹם פִּי' בֵּן דִּר' צְלוּךְ כִּהֵּן הָיָה בְּדַמּוּכַח בְּפִרְק מִי שְׁמִיתוּ (בְּרַכּוֹת דָּף יט:) וּבְפִרְק כָּל פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין (בְּכּוֹרוֹת דָּף לו.) וְהִנֵּה אוֹכֵל עַל טֹהַר תְּרוּמָה וְנִזְדִּים שְׁנִיּוֹת וּפּוֹקֵלִין אֶת הַתְּרוּמָה אֲפֹלוּ פְּחוֹת מַכְבִּיעָה מִקְּבֵל טֹמְאָה: וְל"א בְּרַה אַחֲרָיו כֶּבֶד לִיָּה בְּרַפִּי יְהוּדָה דְּלַחֲמֹן בַּשְּׂמַנְתָּא דְּדִרֵּשׁ וְאֲכִלָּת וּשְׁבָבַת אֲכִילָה שְׁגֵשׁ בָּהּ שְׂבִיעָה דְּהִינּוּ בְּבִיצָה וְנִרְחָה לר"י דְּהִלְכָּה בְּרַפִּי מֵאִיר דְּאָמַר בְּכֹזִית מִדְּאָמַר בְּרַק בִּיצַד מְדַרְבִּין (בְּרַכּוֹת דָּף נח:) אָמַר ר' חִיטָא בַר אֲבָא אֲנִי רֵאִיתִי אֶת ר' יוֹחָנָן שְׂאֲכַל בְּזִית וּבִרְךָ עָלָיו תַּחלָּה וְסוּף וְעוּד אוֹמַר בְּפִרְק שְׁלֵשָׁה שְׂאֲכַלוּ (בְּרַכּוֹת דָּף מח.) לְעוֹלָם אִינּוּ מוּצִיא אַחֲרִים וְדִי חוֹבֶתֶן עַד שְׂאֲכַל בְּזִית דָּגוּן וּבִירוּשְׁלָמִי מִשְׁמַע דְּבִכְרִיתָהּ לֹא בְּעִינָן בְּזִית דְּאֲפִילוּ פִּרְיָהּ אַחַת שֶׁל עֵבֶד אִו שֶׁל רַמּוֹן טַעוּנָה בְּרַכָּה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ דְּגִרְסִין בִּירוּשְׁלָמִי בִּר"פ בִּיצַד מְדַרְבִּין ר' חִיטָא נֶכֶס יִיתָא וּבִרְךָ עָלֶיהָ לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו וְהָא רַבִּי חִיטָא בַר' אֲבָא מִסְתַּכֵּל בָּהּ אָמַר לִיָּה בְּבִלָּא מֵה אֶת מִסְתַּכֵּל בִּי לִית לָךְ כֵּל שְׂהוּא מִמּוֹי שְׂבָעָה טַעוֹן בְּרַכָּה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו אִית לָהּ לָמָּה צְרִיכָא לִיָּה מַפְנִי שְׁגִרְעִינְתּוּ מִמַּשְׁטָט מֵה עֵבִיד לִיָּה ר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם בְּרָה מְלֵתָא דִּר' יוֹחָנָן אֲמַרְהּ בֵּן אֲפִי' פִּרְיָהּ אַחַת שֶׁל רַמּוֹן שְׁהִיא טַעוּנָה בְּרַכָּה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ וּבְגִמְרָא דִּידוֹן אִיבָא כִּי הֵאִי עֲבָדָא בְּרַק בִּיצַד מְדַרְבִּין (בְּרַכּוֹת דָּף נח:) דְאָמַר רַבִּי חִיטָא אֲנִי רֵאִיתִי רַבִּי יוֹחָנָן שְׂאֲכַל זִית מְלִיח וּבִרְךָ עָלָיו תַּחלָּה וְסוּף אָמַר לֵה רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זִירָא הִיכִי בִרְךָ רַבִּי יוֹחָנָן זִיתִּית מְלִיח בִּינוֹן דְּשַׁהֲלָתָא לְגִרְעִינְתָּהּ בְּצִר לֵה שְׁעוּרָה אָמַר לֵה מִי כְּבִרְתָּ בְּזִית גְּדוּל בְּעִינָן בְּזִית בִּינּוּנִי וְהִוּוּא זִית דְּאֵתָא לְקַמָּה דִּר' יוֹחָנָן זִית גְּדוּל הָיָה דִּאֻע"ג דְּשַׁהֲלָה לְגִרְעִינְתָּהּ שֵׁשׁ לִיָּה שְׁעוּרָה וְהִשְׁתָּא אִי שְׂבָדָא דְּגִמְרָא דִּידוֹן הִינּוּ הִוּוּא עֲבָדָא דִּירוּשְׁלָמִי אִם בֵּן פְּלִיג דִּירוּשְׁלָמִי אֲגִמְרָא דִּידוֹן [אֲכַל שְׂמָא שְׁנִי מַשְׁשִׁים הִיוּ וְהִיאִּה דִּירוּשְׁלָמִי הִיָּה זִית שְׁלֹם וְאֲכַלוּ עִם הַגִּרְעִינּוּ דְּהָיִי בְּרִיָּה אֲכַל הִוּוּא דְּתַלְמוּד שְׁלֵמָן] לֹא הָיָה בְּרִיָּה דְּלֹא הָיָה בָּהּ גְרַעֲיִן וצ"ל כֵּתם זִית מְלִיח בִּלְא גְרַעֲיִן הוּא וְלֹא הָיָה בְּרִיָּה וּלְכַךְ דְּגְדוּל. הָיָה זִיתִּית דִּירוּשְׁלָמִי זִית קָטָן מְזִית בִּינּוּנִי הָיָה וְהִרְצִיָּה לְהוּצִיא עֲצֻמוֹ מִסְפָּקָא צְרִיךְ שְׂאֲכַל בְּזִית אֲפֹלוּ מַדְבַּר שְׂהוּא בְּרִיָּה וְדוּקָא לְעִנּוֹן בְּרַכָּה שֶׁל אַחֲרָיו אֲכַל לְפָנָיו מְדַרְבִּן אֲפֹלוּ בְּפַחוֹת מַכְּזִית בְּכַל דְּבַר דְּלִפְנָיו לֹא בְּעִינָן שְׁעוּרָא דְאִסוּר לְהוֹט מִן הַעוֹלָם הִזָּה בִּלְא בְּרַכָּה בְּדַמְשַׁמַּע מֵהִיא שְׂבָדָא דְּרַפִּי צְלוּךְ דְּלֹא בִרְךָ אַחֲרָיו הֵא לְפָנָיו בִּרְךָ וְאָמַר דִּירוּשְׁלָמִי ר"פ בִּיצַד מְדַרְבִּין כֵּל שְׂאוּמַר אַחֲרָיו שְׁלֹם בְּרַכּוֹת אוֹמַר לְפָנָיו הַמוּצִיא לָחֶם מִן הָאֶרֶץ הַתְּבוּן דְּרִי פְּחוֹת מַכְּזִית דְּאִין אוֹמַר אַחֲרָיו ג' בְּרַכּוֹת מַעֲתָה לֹא יֵאמְרוּ לְפָנָיו הַמוּצִיא כּו' אָמַר רַבִּי אַחָא בַר יִשְׁבֵּיב לְשָׂאֵר מִינֵין נִצְרָבָא פִּירוּשׁ לֹא אֵתָא לְחֻלָּק בֵּין דְּבַר שֵׁשׁ בּוּ בַּשְּׁעוּר אֲלֵא אֵתָא לְחֻלָּק בֵּין פֶּת לְשָׂאֵר מִינֵי מִאֲכַל שֶׁל ה' הַמִּינִין כְּגוֹן מַעֲשֶׂה קִדְּרָה שְׂאִין אוֹמַר אַחֲרָיו ג' בְּרַכּוֹת וְכֵן כּוּבָא דְאֶרְעָא וּפֶת הַבָּאָה בְּכִיסִּין כִּי לֹא קִבַּע קַעוּדָתָהּ עֲלוּהּ וּפֶת אֶרֶץ שְׂאִין מְדַרְבִּין עֲלִיהֶן הַמוּצִיא בִּינוֹן דְּאִין מְדַרְבִּין אַחֲרֵיהֶן ג' בְּרַכּוֹת וְאֻע"ג דְּבִרִּישׁ בִּיצַד מְדַרְבִּין (בְּרַכּוֹת דָּף לה.) נִפְקָא לָן בְּרַכָּה לְכַתְּחֻלָּה בַּח"י מַשְׁפוּן בְּשְׂהוּא שְׂבָע מְדַרְבִּן בְּשְׂהוּא רַעֲב לֹא כֵּל שֶׁכֵּן מַכֵּל מְקוֹם לֹא שָׁךְ לְמִימַר דִּיו וּבַמַּשְׁהוּ מְדַרְבִּן עָלָיו תַּחלָּה אֻע"ג דְּלֹא מְדַרְבִּן עָלָיו בְּפוּף דְּהֵא קָל וְחִמַּר לִיתָהּ אֲלֵא גְלוּי מְלֵתָא אֲלֵא דְּבַרְכָּה לְפָנָיו לֹא דְאוּרִיתָא בְּדַתְּנָן בְּרַק מִי שְׁמִיתוּ (בְּרַכּוֹת דָּף כו:.) בַּעַל קִרִּי מְדַרְבִּן עַל הַמוֹזוֹן לְאַחֲרָיו וְאִין מְדַרְבִּן לְפָנָיו וְכֵן בְּפִרְק הִיָּה קוּרָא (בְּרַכּוֹת דָּף טז.) תַּנּוּיָא הַפּוּעֲשִׁים שְׁהִיוּ עוֹשִׂין מְלֻאכָה אֲחַל בַּעַל הַבִּית אוֹכֵלִין פֶּתָן וְאִין מְדַרְבִּין לְפָנֶיהֶם אֲכַל מְדַרְבִּין לְאַחֲרֵיהֶן שְׁתֵּי בְרַכּוֹת וּלְעִנּוֹן שְׁתֵּיהּ נִרְחָה שְׁמַדְרְבִּין אֲכִזִּית וַיִּן לְאַחֲרָיו עַל הַגָּפֹן וַעַל בְּרִי הַגָּפֹן אֻע"ג דְּגַבִּי יוֹם הַכְּפוּרִים מַשְׁעָרִי' בְּמִלָּא לִגְמִיּוּ לֹא יִלְפִינָן לְהוּ מְהֻדָּדִי תַדַּע דְּלַעֲנִין אֲכִילָה בְּיוֹם הַכְּפוּרִים מַשְׁעָרִין כְּבוֹתָבַת וּלְעִנּוֹן בְּרַכָּה בְּכֹזִית בְּרַפִּי מֵאִיר בְּדַמְשַׁרֵּשׁ וְאִיבָא לְמָאן דְאָמַר בְּפִרְק עֲרַבִי בְּסַחִים (בְּסַחִים דָּף קז.) דְּלַעֲנִין קִדּוּשׁ לֹא בְּעִי מְלֹא לִגְמִיּוּ הִכִּי גָמִי לְעִנּוֹן בְּרַכָּה לְכַלִּי שְׁלֵמָא לֹא גִמְרִינָן מִיּוֹם הַכְּפוּרִים וּמִיָּה קִצֵּת הִיָּה נִרְחָה לְדַקְדָּק דְּמוּדָה רַבִּי מֵאִיר לְעִנּוֹן שְׁתֵּיהּ דְּבָעִי בְּבִיצָה דְּלַחֲמֹן דְּרִישׁ רַבִּי מֵאִיר וְאֲכִלָּת זֹו אֲכִילָה וְשְׂבָעַת זֹו שְׁתֵּיהּ וְר' יְהוּדָה דְּרִישׁ אֲכִילָה שֵׁשׁ בָּהּ שְׂבִיעָה וְאִיזוּ זֹו בְּבִיצָה אֲלֵמָא דְלָשׁוֹן שְׂבִיעָה הִיָּי בְּבִיצָה וְאִם כֵּן ר' מֵאִיר דְּדִרֵּשׁ וְשְׂבָעַת לְשִׁתִּיהּ בְּעִי בְּבִיצָה וְשְׂמָא יֵשׁ לְחֻלָּק בֵּין שְׂבִיעָה דְאֲכִילָה לְשְׂבִיעָה דְשְׁתֵּיהּ דְשְׂבִיעָה דְשְׁתֵּיהּ הִיָּי פְּחוֹת מַכְבִּיעָה דְכַל הִנִּי שְׁעוּרִי הוּוּ מְדַרְבֵּנָן בְּדַמּוּכַח בְּרַק מִי שְׁמִיתוּ (בְּרַכּוֹת דָּף כו:.) דְּקִאָמַר הִכָּא בְּמֵאִי שְׁסָחִינוּ דְאֲכַל שְׁעוּרָא דְרַבְּנָן פִּי' בְּזִית אוּ . בְּבִיצָה דְּמִדְאוּרִיתָא בְּעִינָן שְׂבִיעָה גְּמוּרָה וְהֵא דְאָמְרִינוּן בְּפִרְק שְׁלֵשָׁה שְׂאֲכַלוּ (בְּרַכּוֹת דָּף מח.) שְׁמַעוּן בֵּן שְׁטַח לְגִרְמָה הוּא דְעֵבִיד דְּלְהוּצִיא אַחֲרִים עַד שְׂאֲכַל בְּזִית דָּגוּן מַכֵּלֵל דְאִי אֲכַל שְׁמַעוּן בֵּן שְׁטַח בְּזִית דָּגוּן שְׂפִיר עֲבַד שְׂהוּצִיא הַמְלָךְ וְהַמְלָכָה אֻע"פ שְׂמַתְמָא הֵם אֲכַלוּ כְּדִי שְׂבָעוּן וְהוּא אֲכַל שְׁעוּרָא דְרַבְּנָן וְהִיכִי אֵתִי דְרַבְּנָן וּמַפָּךְ דְאוּרִיתָא בְּדַפְרִיךְ בְּפִרְק מִי שְׁמִיתוּ (בְּרַכּוֹת דָּף כו:.) גַּבִּי קָטָן הִיכִי מַפִּיק אַחֲרִים וְדִי חוֹבֶתֶן יֵשׁ לְוִמַר דְּלֹא גָמִי דְּגְדוּל אֲפִילוּ לֹא אֲכַל כְּלָל רָאוּי הוּא לְהוּצִיא אַחֲרִים וְדִי חוֹבֶתֶן מְדְאוּרִיתָא וְכֵן פִּרֵּשׁ"י הֵתָם:

בְּגִרְעִינְתָּהּ אִו שְׁלֹא בְּגִרְעִינְתָּהּ וְהֵא דְתַתְּנִי מַתְנִיתִין וּכְגִרְעִינְתָּהּ מַפְעִיא לִיָּה כְּבוֹתָבַת הַגָּסָה בְּגִרְעִינְתָּהּ אִו שְׁלֹא בְּגִרְעִינְתָּהּ פִּירֵשׁ"י אִינּוּ מַנְשַׁב דְּמֵאִי קָא מַפְעִיא לֵה אִי שְׁלֹא בְּגִרְעִינְתָּהּ קִאָמַר וְהֶאָנֹן בְּגִרְעִינְתָּהּ תָּנֹן וְאִי מִסְפָּקָא לֵה אִי וּבְגִרְעִינְתָּהּ מִמָּשׁ קִאָמַר אִו דְּלִמָּא אִו בְּגִרְעִינְתָּהּ כִּמּוּ חֲלֹן וְעָשָׂה מִאָמַר דְּפָרָק ר"ג (וְכַמּוֹת דָּף נ.). דְּהָיִי פִּירוּשׁ חֲלֹן אִו עָשָׂה מִאָמַר וְאִם בֵּן כְּבוֹתָבַת הַגָּסָה דְּרִישָׁא הִינּוּ בִּלְא גְרַעֲיִנְתָּה מ"מ מֵאִי מִסְפָּקָא לֵה תַּפְשׁוּט דַּעַל בְּרַחֲךָ וּבְגִרְעִינְתָּהּ תַּחְתִּי דְּתַתְּרוּיָהּ מִשְׁעָרִינּוּ דְּאִי אִו בְּגִרְעִינְתָּהּ מִכְּדִי לֹא שׁוּן לְהִדְדִי דְּאִי אָפְשָׁר לְצַמְצֵם שְׂהִיז שְׁוִינּוּ כְּבוֹתָבַת בִּלְא גְרַעֲיִן וּגְרַעֲיִן בִּלְא כְּבוֹתָבַת וְאִם בֵּן לִימָא הַשְׁעוּר הַפְּחוּת חֻיב וּכ"ש אִי אֲכַל שְׁעוּרָא רַבָּה וְנִרְחָה לִי לְפָרֵשׁ דְּמַפְעִיא לִיָּה כְּבוֹתָבַת הַגָּסָה דְּתַתְּנִי הִיא וּבְגִרְעִינְתָּהּ דְּהִינּוּ כְּבוֹתָבַת כְּבִרְיָתָה עִם הַגִּרְעִינּוּ וּבְגִרְעִינְתָּהּ דְּתַתְּנִי הִינּוּ פִּירוּשׁ וְעוּד גְרַעֲיִן אַחֵר בִּלְא כְּבוֹתָבַת דְּהִינּוּ תַרִּי גְרַעֲיִנִין וְכוֹתָבַת אִו דְּלִמָּא כְּבוֹתָבַת הַגָּסָה דְּתַתְּנִי בִּלְא גְרַעֲיִן מִשְׁמַע וּבְגִרְעִינְתָּהּ הִינּוּ גְרַעֲיִן שְׁבָאוּתוּ כְּבוֹתָבַת וְתוּ לֹא וְשִׁעְרוּךָ פִּרֵּשׁ בְּעִרְךָ כְּבוֹתָבַת בָּשֵׁם רַב נָסִים גָּאוֹן זצ"ל גָּרַם

מסורת הש"ס
א סוכה כו:; משנה סוכה ב חולין קז.

גליון הש"ס
גמרא ר"פ לא מיבעי ליה הא דר"א. ע"י תבואת שור יו"ד סי' לב סק"ה: שם וק"ם להו לרבנן. עיין ר"ה דף יג ע"א:

עט:

הא **כביצה** פצי ספּה פֿערק האָטן (ספּה דף כז.) פֿרײַן מנה לרבּ יוסף ואַפּטױ אַמרי אונקלין גראַי חוץ לספּה ומפרש רבּ יוסף תּרפוּ תּלת פּעטוּ ואפּטוּ מפרש פּדקא טעיס פּר פי רבּ ואזל לבלהּ ומשני לא הא כביצה פּעטוּ גטילת זיוס וברכה ונא משהרי פּמפּה דחושנין דלמא נגע פּדאמר פּפּרי פּל הפּער (חלון דף קז:) ונתמה וְהא רבי ציוק פֿהן הנה ואמר פֿערק פּל הפּער (פּס) הפּירו מפה לאונקלי תּרומה ונא הפּירו מפה לאונקלי טהרות יש לומר דנא הפּירו מפה אלא לאונקלי תּרומה פּשעת חכילת תּרומה דזיכּרי פּה טפי חבֿל לא הפּירו לאונקלי טהרות חפּלו פּהניס האונקלין ענ טהרת תּרומה והבא לאו תּרומה הנה: מ״נ״י תּרגימא פּפּי האָטן (ספּה דף כז.) גפי אס השלֿים י״ד סעודות שחיב אדם לֵאכל בפּסח פּמיני תּרגימא וצא פּרשׁ י״ פּגון פּרות וביסטין וקפּלוטות מִבֿשֿלין והבא משמע דמיני תּרגימא לאו פּרות נינהו ואין ללמד מבאן פּיועניו מיני תּרגימא להשלֿים שלֿס סעודות של שבת מחאמר הבא אס השלֿים פּמיני תּרגימא וצא דשאני התם דולפינן להו מקפּתב תּלתא זמינן היום גפי מן שהא פּמקום פת ואַפּלו אי הנה אַמרינן דנפּח פּג׳ סעודות פּמיני תּרגימא פּמו גפי ספּה מפּל מקום פּפּירי לא נפּח דנא מהני נמי פּספּה: לומר דה שיעורו של זח לא פּשעורו של זח תּמה ונימא שאור פּכזית וּחמץ פּגרונֿקרת דנפּישא דממשמע ריש פֿרק המצניע (שבת דף צא.) גפי זרק פּזית תּרומה לבית מוא דפּריך אי לענין שבת פּגרונֿקרת פּעינן ונא סגי פּכזית וכוּתבּת סתמא הוא פּביצה או משט פּחות מפּביצה פּדמשמע פּשמעתא ואלו גרונֿקרת הוּא בציר טובא מפּביצה פּדמשמע פּשעריבין פֿערק חלון (שירובין דף פ:) פּמו שִאפרש פּסמונן ושמא יש לומר פּיון דאפּקתּה מפּזית אוקמינן אשעורא דיוס הפּפוריס מבאן קשה דקאמר פּסמונן דחמץ פּכוּתבּת לאו הינו פּכוּתבּת הנפּה דיוס הפּפוריס ואַפּילו הכי מספקא לה אי חמץ פּכוּתבּת הוי פּביצה או לא אמאי מספקא לה פּשיטא דהוי פּביצה דמפּדי בית שמאי אשעורא דנפּיש מפּזית מהדרי נוקמה אפּגרונֿקרת ויש לומר דנא מסתפּר להו לאוקמה אפּגרונֿקרת משום אדית להו דרשה דר׳ חנן דאמר פֿערק קמא דספּה (דף ה:) ודשירובין (דף ד.) אִרְץ חטא ושערה וגו׳ פּל הפּסוק הוּהּ לשעורין גאמר ודכיש תאנה דקרא להוצאת שבת דמתנן פּגרונֿקרת להוצאת שבת ונא מסתפּר להו לאוקמא קרא דתאנה להוצאה ולאכילה אלא הפּל להוצאה פּיון דאכילה ויהוצאה לאו חד ענינא להכי מוקמי להו פּכוּתבּת דנפּקא לן מדבש דההוא קרא דהינו דבש תּמרים פּכוּתבּת הנפּה פּיוס הפּפוריס דהינו מצי דאכילה ומנה נמי גמרינן חמץ פּכוּתבּת ואַפּילו מאן דפּעי למימר פּסמונן דחמץ לאו פּכוּתבּת הנפּה מפּל מקום

שפּיר גמרינן מנה תּרונּוהו דנא מסרן הפּתוב אלא לחכמים גפי יוס הפּפוריס פּנפּה מִשְערינן דכהכי מיתבא דעתה וגפי חמץ פּכוּתבּת פּיוגוּית ונא פּנפּה שלֿא וְהא מפּלג יומר מחאי משאור ואף ענ גב דפּריך נוקמה אכביצה אף ענ גב דנא פּתב פּההוא קרא פּזה אין לחוש דהא פּפּעגדשה נמי לא פּתב פּההוא קרא אבֿב פּגּרונֿקרת לא מוקמינן דנא מוקמינן תאנה דקרא דאכילה והוצאה פּדפרשית ועוד פּבפּיצה מוקמינן שפּיר פּיון דהינו שער אבֿב האַבֿב פּבת אַחַת אבֿב פּגּרונֿקרת ליבא טעמא פּלי האַי תּמה לי אמאי לא קאמר דבהלֿכה למִשָּׁה מסיני פּלינו דקוּמא לן שעורין הלֿכה למִשָּׁה מסיני מר סבר הכי גמירי שאר פּכזית וּחמץ פּבכוּתבּת ומר סבר דהכי גמירי זח וְה פּכזית והשתא לא תקשי ליי לנתי פּביצה ויש לומר דפֿערק קמא דביצה (דף ז:) מוכחי דקרקאי פּלינו דטעמא דבית שמאי לאו מפּח האַבֿתא דמיני התם פּריוּתא דמציא ונא ורכא לך חמץ ונא ורכא לך שאר זח הוא חלון פּפינ ב"ש וב"ה שָבית שמאי אומרים שאור פּכזית וכו׳ ומדמיני קרא ש"מ דמפּח קראי קא דקשי לכתוב רחמנא שאור ונא פּעי חמץ:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

הא כביצה פצי ספּה אַלמא שפּי פּותבּות דאמרן לעיל לא פּהלכה פּן פּחוּתות הן

מפּביצה: שפּי כותבּות בלא גרעינן שִאבֿבן רבּוּ גמליאל פּספּה ואמרו עליהו לא פּהלכה פּן: תּרי פּפי דתּמרי פּגּרעינהון הוו קבא דקשניא: וסריח יש פֿהן קב גרעינין ויומר אַלמא הגרעין ויומר מן הפּותבּת וסריח לשון עודף פּמו תּכרח על אַחרי המשכן (שמות כ"ו:י"ב): אס השלֿים י״ד סעודות שִאדם חבי לאכל פּספּה לגדרי רבי ליעזר פּמסכת ספּה: תּרגימא לפּתן: שאור פּכזית לענין פּל ורכא ובל ימצא: שעורו של זח לא פּשעורו של זח על פֿרסך דחמץ נפּיש מפּזית ולהכי פּתב שאור דאי לא פּתבּה וְגמּר מחמץ הנה אמינא דיו לבא מן דציו להזית פּנדון ונא מחיב עליה אלא פּשעורא רבּה להכי פּתבּה רחמנא לחיובא אפּזית דאלו פּפּחות מפּזית ליבא למימר דנא תּתא ראיָה חמורה מאכילה דתּתס אכילה פּכזית על פֿרסך דחמור פּכזית והפל פּיותר מפּזית: מפּדי בית שמאי לא אמרו פּכוּתבּת אלא משום דבעו שעור חמץ טפי מִשֵּׁל שאור שהוּא פּכזית מדאצטריך קרא למכתבינהו ואס מצאו שעור פּחות מפּכוּתבּת והוא ותר על פּזית הוי מִשְערין פּו ואס פּביצה פּחותה מפּכוּתבּת לנתי פּביצה ואי נמי פי דהדי נינהו לימא פּביצה שהוּא שגור פּמשנה ויתר מפּכוּתבּת לענין טמאת אונקלין: כותבּת סתמא פּביצה ובית שמאי כותבּת סתמא אומר: מַמְנוּן מפּרכין על המזון אחריו:

הא כביצה פצי ספּה אַלמא שפּי פּותבּות דאמרן לעיל לא פּהלכה פּן פּחוּתות הן מפּביצה: שפּי כותבּות בלא גרעינן שִאבֿבן רבּוּ גמליאל פּספּה ואמרו עליהו לא פּהלכה פּן: תּרי פּפי דתּמרי פּגּרעינהון הוו קבא דקשניא: וסריח יש פֿהן קב גרעינין ויומר אַלמא הגרעין ויותר מן הפּותבּת וסריח לשון עודף פּמו תּכרח על אַחרי המשכן (שמות כ"ו:י"ב): אס השלֿים י״ד סעודות שִאדם חבי לאכל פּספּה לגדרי רבי ליעזר פּמסכת ספּה: תּרגימא לפּתן: שאור פּכזית לענין פּל ורכא ובל ימצא: שעורו של זח לא פּשעורו של זח על פֿרסך דחמץ נפּיש מפּזית ולהכי פּתב שאור דאי לא פּתבּה וְגמּר מחמץ הנה אמינא דיו לבא מן דציו להזית פּנדון ונא מחיב עליה אלא פּשעורא רבּה להכי פּתבּה רחמנא לחיובא אפּזית דאלו פּפּחות מפּזית ליבא למימר דנא תּתא ראיָה חמורה מאכילה דתּתס אכילה פּכזית על פֿרסך דחמור פּכזית והפל פּיותר מפּזית: מפּדי בית שמאי לא אמרו פּכוּתבּת אלא משום דבעו שעור חמץ טפי מִשֵּׁל שאור שהוּא פּכזית מדאצטריך קרא למכתבינהו ואס מצאו שעור פּחות מפּכוּתבּת והוא ותר על פּזית הוי מִשְערין פּו ואס פּביצה פּחותה מפּכוּתבּת לנתי פּביצה ואי נמי פי דהדי נינהו לימא פּביצה שהוּא שגור פּמשנה ויתר מפּכוּתבּת לענין טמאת אונקלין: כותבּת סתמא פּביצה ובית שמאי כותבּת סתמא אומר: מַמְנוּן מפּרכין על המזון אחריו:

נכתוב רחמנא ״חמץ״, ולא פצי ״שאור״, ואנא אמינא: ומה חמץ שאין חמוצו קשה — אסור בכזית, שאור שחמוצו קשה — לא פל שפון? מדפלגינהו רחמנא, לימדה לה שיעורו של זה לא פשיעורו של זה. שאור בכזית, וחמץ בכפותבת. ואי סלקא דעתך פותבת הגסה שאמרו יתירה מפביצה, מפדי בית שמאי אשיעורא דנפיש מפזית קא מהדרי, ליתני פביצה. ואי נמי פי הדדי נינהו, ניתני פביצה! אלא לאו, שמע מינה: פותבת פחותה מפביצה. ממאי? דילמא לעולם אימא לה פותבת הגסה שאמרו — יתירה מפביצה, הא סתמא — פביצה. ואי נמי פי הדדי נינהו, וחדא מיפיייהו נקט.^(א) אלא מהכא: עד פמה מזמנין? עד פזית, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: עד פביצה. במאי קא מיפלגי — רבי מאיר סבר: ״ואכלת״, זו אכילה, ״ושבעת״, זו שתיה — ואכילה בכזית. ורבי יהודה סבר: ״ואכלת ושבעת״, אכילה שיש בה שביעה, ואי זה — זה פביצה. ואי סלקא דעתך פותבת הגסה שאמרו יתירה מפביצה, השתא פביצה שבועי משפּעא, דעתא לא מיתבא?! אלא לאו, שמע מינה: פותבת הגסה שאמרו פחות מפביצה. פביצה — משפּעא, כפותבת — מיתבא דעתיה. תניא, רבי אומר:

פל

שפיר גמרינן מנה תרונּוהו דנא מסרן הפּתוב אלא לחכמים גפי יוס הפּפוריס פּנפּה מִשְערינן דכהכי מיתבא דעתה וגפי חמץ פּכוּתבּת פּיוגוּית ונא פּנפּה שלֿא וְהא מפּלג יומר מחאי משאור ואף ענ גב דפּריך נוקמה אכביצה אף ענ גב דנא פּתב פּההוא קרא פּזה אין לחוש דהא פּפּעגדשה נמי לא פּתב פּההוא קרא אבֿב פּגּרונֿקרת לא מוקמינן דנא מוקמינן תאנה דקרא דאכילה והוצאה פּדפרשית ועוד פּבפּיצה מוקמינן שפּיר פּיון דהינו שער אבֿב האַבֿב פּבת אַחַת אבֿב פּגּרונֿקרת ליבא טעמא פּלי האַי תּמה לי אמאי לא קאמר דבהלֿכה למִשָּׁה מסיני פּלינו דקוּמא לן שעורין הלֿכה למִשָּׁה מסיני מר סבר הכי גמירי שאר פּכזית וּחמץ פּבכוּתבּת ומר סבר דהכי גמירי זח וְה פּכזית והשתא לא תקשי ליי לנתי פּביצה ויש לומר דפֿערק קמא דביצה (דף ז:) מוכחי דקרקאי פּלינו דטעמא דבית שמאי לאו מפּח האַבֿתא דמיני התם פּריוּתא דמציא ונא ורכא לך חמץ ונא ורכא לך שאר זח הוא חלון פּפינ ב"ש וב"ה שָבית שמאי אומרים שאור פּכזית וכו׳ ומדמיני קרא ש"מ דמפּח קראי קא דקשי לכתוב רחמנא שאור ונא פּעי חמץ:

מסורת הש"ס
א ביצה ב:; משנה ביצה ב ביצה ז: ג פסחים מט:; משנה ברכות; ברכות מט:; ברכות מה.
גליון הש"ס
גמ' הא סתמא כביצה. מדברי תוס' ד"ה לומר מבואר דהיה להם הגירסא הא סתמא פחות מכביצה: תוס' ד"ה הא כביצה. אלא לאוכלי תרומה בשעת אכילת תרומה. עיין טורי אבן חגינה כד ע"ב ד"ה ל"ב:
תורה אור השלם
מצות יאכל את שבעת הימים ולא יוצאה לך חמץ ולא יוצאה לך שאר בקל־וגבלך [שמות יג, ז] שבעת ימים שאר לא יטאא בבתיקם כי פל־אכל מחפצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ [שמות יב, יט] ואכלת ושבעת וברכת את־יתנה אליהך על־הארץ הטבה אשר נתתיך [דברים ח, י]

יום הכפורים פרק שמיני יומא

כל השעורין האמורין צאכלין: ששנה הכתוב לקמן מפרש ליה: וקליה לדבר

למה שאמרתיו שלפי ששנה הכתוב במשמעון שנו חכמים בשעורין יש רליה מיום הכפורים שאף בו שנו חכמים בשעורין מפני ששנה בו הכתוב במשמעו: אשר לא תענה ולא כתוב אשר תאכל: מאי רליה למה לו להביא רליה מאי אלמא דהאי מהאי מה פרש ביום הכפורים במשנה להודיענו שהטעם משום שנה הכתוב הוא יותר משכל פרשו התם בטמאה נמי חזינו לשנה הכתוב במשמעו ושנו חכמים בשעורא: אי מהתם משנה הכתוב בטמאה הוה למינא אין עס שנו הכתוב דאורחה הוא למכתב מפל האכל אשר יאכל פי הכי דכתוב גבי מפקה אשר ישמה קא משמע לן יום הכפורים דהתם ודאי שנה הכתוב במשמעו ושנו חכמים בשעורין אמר מעתה את ששנו בטמאה נמי משום טעמא לשנה הכתוב הוא דאשר יאכל שנו משמעו חשיב להו: מחסר שחיטה בפשעא מהוך האכל שנוצר בו לאו אכל מקרי לגעין טמאה לא הוא ולא אמו דהא מחסרי שחיטה: ואימא פן פקושה שנומצא בתוך בהמה שנושטה דקומא לן (חלוין דף עד.) שחיטת אמו מטהרתו: טעון חרישה דתנן (שם) קורעו ומוציא את דמו: דבר יוכני עוף גדול הוא פדאמרינון בבכורות (דף נו:) שטבעה ביצתו ששים ברכים: וזטר טובא לא גרסינו אלא

ה"ג ואימר בביעמא דצפרקא: רבי אבהו דיהא אמר וכו' פרש במשמעו של מקרא פרוש אחר שלא פרש בו ר' אלעזר רבו ואין להשיב עליו: האוכל חלב בזמן הזה וכו' מפרש לם ואזלי: אי נימא דמחויבי קרבן אפזית קמן והכי קאמר האוכל פחות מפזית בזמן הזה וכתב בשעור זה אכלתו שמה ופנה בית המקדש בזמיו ויתחמש בית דין ויתחמש הלכה ויאמרו שחייב קרבן על פזית קמן ולקמן פריך א"כ ומשט בשעורין מפשי לם: והתניא וכו' פלומר ובי אמו ב"ד ומתחמש הלכה מי מחויב האי לאכל קדש שנתחלשה הלכה והא האדנא לאו שב מודיעתו הוא דאי נמי הנה זרע חתלב הוא הנה אכיל ליה דהא השתא קים לן (ברכות דף לט.) ולא חזבה תורה אלא על פזית חגורי שהוא פזית בינוני: אשר לא תעשינה משמע שאלו זרע לא עשה אכל בשנגה עשה ואשם: אלא דלא מחויבי קרבן עד דאכל פזית גדול והכי קאמר האוכל פזית בינוני אל וכתב מחוייבני חטאת אלא וכתב פזית בינוני אכלתו שמה וכל בית דין ויפטרונו מקרבן ונמצא מביא חלוין לשורה: ה"ג ענשין מכתב בתיבי אלא הכי קאמר שעורין של עונשין וכו' שעורי עונשין שעל דין הוא ענוש הלכה למשה מסיני באתי שעור

הוא ענוש: ועדן הוא עתויאל פן חנו: כמה ישמה מחבית הלל דפריך: הכי גרסינו אלא ביניהו פמלא לוגמיו דחוק לבית הלל בשנין פדי שוסלקנו לצד אחד ויראה פמלא לגמיו פרוח ולרבי חליעזר פמלא לוגמיו דחוק: אם פן דלכית הלל מתיב בפדי שוסלקנו וכו' הנה ליה פציר מרביעית והניא לם מהלי בית שמאי ולתניא במסכת עזית גבי קלי בית שמאי שכלן שנויות שם:

מסורת הש"ס
א סוכה ה.
ב הוריות יא.; שבת סט.; הוריות ב.ג. חולין ה.; שבתות כו: ג שבת סב.
ד שבת קד.; מגילה ג.
ה זבחים לח.; חולין נב:
תורה אור השלם

פי קל־הנפש אשר לא־תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה [ויקרא כג, טט]

מקל־האכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים ויטמא וקל־משקה אשר ישתה בכל־כלי ויטמא [ויקרא יא, לד]

אשר נשיא וחסא ופשה אחת מקל־מזות ונהא אלקיו אשר לא־תעשינה בשנגה ואשם [ויקרא ד, כב]

ואס־נפש אחת תחטא בשנגה טעם הארץ בעשתה אחת ממצות ונהא אשר לא־תעשינה ואשם [ויקרא ד, כז]

אלה המצות אשר צוה יהוה את־משה אל־בני ישראל בחר סיני [ויקרא כז, לד]

ושערו חכמי זו ביצת תרנגול' הקשה ר"ת דבפ' חלוין (שירובין דף פ:) למרינו לשמי

סעולות דכפר דערוכ י"ח גרונרות חנו ודפקרן ביצ' משתתפין (שירובין דף פב:) תנו רבי שמעון אומר שמי ידות לכפר משלם לקב דהינו שמי סעולות שהם ה' ביצ'ם ושלש ביצ'ה שהכפר הוא ח' ביצ'ים וכרבי שמעון קומא לן דבכל דכתא למרינו פביצ'ה לטמא טמאת אוכלין ולרבי שמעון עולה השעור לכביצה אכל לשאר תנאי אינו פן ואכלהו תנאי קאי חצי חצי חצייה לטמא טמאת אוכלין פדמוכח סגיא התם וכשתתלק י"ח גרונרות לחמש ביצ'ים ושלש דזה חה שמי סעולות תמצא לכל ביצ'ה ג' גרונרות ושלש שמינית של גרונרת דכה' ביצ'ים ושלש ביצ'ה יש ט"ז שלש ביצ'ים ועולה לכל שלש ביצ'ה גרונרת אחת ושמינית וגרונרת גדולה מפזית פדמוכח בר"פ המציע (שפת דף צא.) פדקשנינו לעיל וא"כ היכי למרינו פבריותות פדק אמרו לו (פבריות דף יד:) גבי יש אוכל אכלה אחת דאין בית דבליעה מחזיק יותר משני זיתים ואור"י דהי דקומא לן פר' שמעון דהא דכביצה לטמא טמאת אוכלין בשמי סעולות דשירוב לא קומא לן פתה אלא או פר' מאיר או פרבי יהודה פדמוכח התם דרב יוסף ורבא פרבי מאיר קומי ואינהו נמי מודו דכביצה לטמא טמאת אוכלין פרבי שמעון דחציא לבית המנענע וחצי חצייה לפסל גויה וחצי חצי חצייה לטמאת אוכלים לאו ארבי מאיר ור' יהודה קאי אלא ארבי שמעון וארבי יוחנן קאי שהפירו שעור הכפר תדע דהא תתני התם בפריקא פגמקרא כמה שעור חצי פדס שפי ביצ' חסר קמשא דכרי ר' יהודה ש"מ דקאי פשיטתה דר' שמעון דקאמר חצי חצייה לפסל הגויה בשמי ביצ'ים ור"ת פרו' בע"א חה לשונו דגרונרות פלא גרעיניו קאמר דכא ונמשכות ונדקסות טפי ונוחים להשימן בבית דבליעה ויתים יש בהם גרעיניו וקשין הו ועגוליו ואין נדקחין בבית דבליעה ולכן הוי שעור ב' זיתים קשין פשעור ג' גרונרות ועוד דרבינו ונחויי לאכל וכוכתבת הגסה עדיפא מפזית וגרונר' ודצקרא מפביצה (וכו') ולא דהירא לר"י דגרונרות אינן פהו גרשין שהם תלמים שגדכוו וההיא דכריתות (דף יד.) נמי דאין בית דבליעה מחזיק יותר משני זיתים בפשד אידי דלא שוך פה גרשין וקשה ועגוליו: ענשין מכתב פתיבי ה"ג רש"י אכל בפסרים הוה פתוב שעורין מכתב בתיבי פרוש מזר' חנו ארץ חטוא ושערה ואמר בפ"ק דסכה (דף ה.) כל הפסוק הזה לשעוריו נאמר ומשני שעורין של עונשין והדיו עמו דל"ג ליה חדא דמאי משני שעורין של עונשין דמפל מקום אפתי תקשי לך שעורין של ענשין מכתב בתיבי ועוד פכל דכתא דפריך הכי פפקר קמא דסכה (שם) דשירובין (ד' ז.) מיתו פל מלמא דרבי חנו והכא לא מיייתי לם ועוד אמאי לא משני דכא פדמשני התם קרא חסמכתא בעלמא ועוד לפיר' נמי ענשין מכתב בתיבי אלא שמע מנה דהכי פריך ענשין מכתב בתיבי אכל משעורא לא פריך דקמיה אשנויא דשנינו התם: הכי נמי פמלא לוגמיו הא קאמר פדק חלוין (עיר פין דף עט:) המקדש אם טעם מלא לגמיו יצא ואם לאו לא יצא אור"ת דהתם נמי פמלא לוגמיו וטעם הוי דבשינוי יתובי דשתא דאי מלא לוגמיו ממש קאמר אם פן הוי טפי מרביעית פדמוכח דכא פי מוקי לם פמלא לוגמיו אז פריך אם פן הנה לם מהלי בית

פי

שמאי אכל משקרא דקאמר מלא לוגמיו לא קניא ליה א"כ היכי בשנין פלי האי והאמר פפקר ערבי פסחים (פסחים דף קח:) דר' פוסות שעורן פברביעית וכום של קדוש אחד מהם וא"כ היכי נפח זכי קדוש פיון דבשי טעימה מלא לוגמיו ועוד אי סלקא דעתך מלא לוגמיו אם פן הנה טפי מתיכוי דשתא דיתובי דשתא הוי פמלא לוגמיו ואמאי שערו פכל חד וחד פדיה פשלמא אי הוי פמלא לוגמיו ניחא פדמשני פסמוך קים להו לרעדן דדהכי מתיכא דשתא פל העולם טובא עוג מלך השכן פרתא:

עין משפט גור מצוה

א מוי' פי"ד מהל' מאכלות אסורות הל' א, סמג לאוין קמו, סמג לאוין קסט:
ב מוי' פד' מהל' טומאת אוכלים הל' א:

ג מוי' פי"ד מהל' מאכלות אסורות הל' ב:
ד מוי' פב' מהל' שביתת עשור הל' א, סמג לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' תריב טע"ט:

 עין משפט גור מצוה

א מו"י פב' מהל' שביתת עשור הל' א, סמג לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' תריב סעי' ט:

ב מו"י פח' מהל' שאר אבות הטומאות הל' י:

ג מו"י פב' מהל' שביתת עשור הל' ז, סמג לאוין סט, טוש"ע או"ח סי' תריב סעי' ב:

ד טוש"ע או"ח סי' תריב סעי' ו:

ה מו"י פ"י מהל' תרומות הל' ח:

וּחֲצִי פָּרֶס בַּכִּדִּי אֲכִילַת פָּרֶס תָּמִיד לְרִיב"א כפ"ק דְּשֵׁבֶת (דף יד.) מְפָרֵשׁ

כִּי אֶתְשִׁיל, בְּעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֶתְשִׁיל, דְּהוּוּ לָהּוּ בֵּית שְׁמַאי לְחוּמְרָא. "מִתְקִיף לָהּ רַבִּי זִירָא: מַאי שָׁנָא אֲכִילָהּ, דְּכָל חַד וְחַד — בַּכְּכוּתָבַת, וּמַאי שָׁנָא שְׁתִּיָּהּ, דְּכָל חַד וְחַד בְּדִידִיָּהּ? אָמַר לִיהּ אַבְיִי: קִים לָהּוּ לְרַבְּנָן בַּכְּכוּתָבַת, דְּבַהֲכִי מֵיתָבָא דְעֵתִיָּהּ, בְּצִיר מַהֲכִי — לָא מֵיתָבָא. בַּשְּׁתִּיָּהּ, בְּדִידִיָּהּ מֵיתָבָא דְעֵתִיָּהּ, בְּדַחְבְּרִיָּה — לָא מֵיתָבָא דְעֵתִיָּהּ.

מִתְקִיף לָהּ רַבִּי זִירָא: וְכָל הָעוֹלָם פּוֹלֵוּ בַּכְּכוּתָבַת וְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן בַּכְּכוּתָבַת? אָמַר לִיהּ אַבְיִי: קִים לָהּוּ לְרַבְּנָן דְּבַהֲכִי מֵיתָבָא דְעֵתִיָּהּ, בְּצִיר מַהֲכִי לָא מֵיתָבָא דְעֵתִיָּהּ, מִיָּהּוּ, פּוֹלֵי עֲלָמָא — טוֹבָא, וְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן — פּוֹרְתָא. מִתְקִיף לָהּ רַבִּי זִירָא בְּשֹׁר שְׁמֹן בַּכְּכוּתָבַת, וְלוּלָבִי גַפְנִים בַּכְּכוּתָבַת? אָמַר לִיהּ אַבְיִי: קִים לָהּוּ לְרַבְּנָן דְּבַהֲכִי מֵיתָבָא דְעֵתִיָּהּ, בְּצִיר מַהֲכִי — לָא מֵיתָבָא דְעֵתִיָּהּ.

מִיָּהּוּ בְּשֹׁר שְׁמֹן — טוֹבָא, לוּלָבִי גַפְנִים — פּוֹרְתָא. מִתְקִיף לָהּ רַבָּא: כְּזִית בַּכִּדִּי אֲכִילַת פָּרֶס, וְכוּתָבַת בַּכִּדִּי אֲכִילַת פָּרֶס!? אָמַר לִיהּ אַבְיִי: קִים לָהּוּ לְרַבְּנָן דְּבַהֲכִי מֵיתָבָא דְעֵתִיָּהּ, בְּטַפִּי מַהֲכִי — לָא מֵיתָבָא דְעֵתִיָּהּ. "מִתְקִיף לָהּ רַבָּא: (בְּכוּתָבַת) בַּכִּדִּי אֲכִילַת פָּרֶס, חֲצִי פָּרֶס — בַּכִּדִּי אֲכִילַת פָּרֶס!? אָמַר לִיהּ רַב פִּפְּא: הֵנַח לְטוּמַאת גְּלוּיָהּ דְּלָאוּ דְּאוּרִייתָא הִיא. וּמַי אָמַר רַב פִּפְּא הֲכִי? וְהִכְתִּיב: "וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם וּנְטִמַתֶּם בָּם", וְאָמַר רַב פִּפְּא: מִפְּאֵן שְׁטוּמַאת גְּלוּיָהּ דְּאוּרִייתָא! מְדַרְבְּנָן, וּקְרָא — אֶסְמַכְתָּא בְּעֲלָמָא. 'כָּל הָאוּכְלִין.

אָמַר רַב פִּפְּא: אַכֵּל אוּמָצָא וּמִילְחָא — מִצְטָרֵף. וְאַף עַל גַּב דְּלָאוּ אֲכִילָהּ הִיא, פִּינֹן דְּאֲכָלִי אֵינְשִׁי — מִצְטָרְפִין. אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: צִיר שְׁעַל גַּבִּי יָרֵק מִצְטָרֵף לְכְכוּתָבַת בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתִימָא מִשְׁקָה הוּא, קָא מִשְׁמַע לָן: כָּל אַכְשׁוּרֵי אוּכְלָא — אוּכְלָא הוּא. "אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: הָאוּכֵל אֲכִילָה גִסָּה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים — פֶּטוּר. מַאי טַעְמָא? "אֲשֶׁר לֹא תַעֲוֹנָה" כְּתִיב, פֶּרַט לְמִזִּיק. "אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: זֶר שְׂאֵכֵל תִּרְוּמָה אֲכִילָה גִסָּה — מִשְׁלָם אֶת הַקֶּרֶן וְאִינוּ מִשְׁלָם אֶת הַחוּמָּשׁ. "כִּי יֹאכֵל" — פֶּרַט לְמִזִּיק. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶר

שְׂפּוֹסָס

יום הכפורים פרק שמיני יומא

הַבָּשָׁן כְּלוּמַר לְעֵנִין אָדָם פְּעֻקִים אִיתְשִׁיל וְהוּוּ לָהּוּ בֵּית שְׁמַאי לְחוּמְרָא דְמַחֲסִיבֵי כְּרַבִּיעִית: כְּזִית בַּכִּדִּי אֲכִילַת פָּרֶס קִים לָן (כְּרִיתוֹת דָּף יב:) כְּכָל אוֹתָן אֲפוּרִין שְׁשַׁעוּרָן כְּכִזִּית שְׂאֵס שְׁהָה בְּיוֹן תַּחֲלַת אֲכִילַת הַשַּׁעוּר לְגַמַר אֲכִילָתוּ יוֹתַר מִכְּדִי אֲכִילַת פָּרֶס אִין מִצְטָרֵף עַד שְׂיֹאכֵל כָּל הַשַּׁעוּר כְּתוּף כְּדִי שְׁהִית סַעוּדָה וְהִיא אֲכִילַת חֲצִי כִפֵּר שְׁשַׁעְרוּ כּוֹ אֶת הַעֲרוּב שְׁהוּא מְזוּן בִּי סַעוּדוֹת כְּתַנְנֹן חֲצִיָּה לְכִזִּית הַמִּנְגַּע שְׁתֵּלָה הַפְּתוּב שְׁהִיתוּ לְטַמָּא כְּגָדִים כְּשַׁעוּר אֲכִילָה: כְּכוּתָבַת בַּכִּדִּי אֲכִילַת פָּרֶס כְּתַמְיָהּ יוֹס הַכַּפּוּרִים שְׁשַׁעוּר אֲכִילָתוּ בַּכְּכוּתָבַת אָף הוּא שַׁעוּרוּ צְרוּף אֲכִילָתוּ בַּכִּדִּי אֲכִילַת פָּרֶס וְאֵס שְׁהָה יוֹתַר מִפְּאֵן אִין מִצְטָרֵף וּפֶטוּר וְהָא פִּינֹן דַּשַּׁעוּרוּ גְּדוּל בְּעִי שְׁהִינִי טַפִּי לְצְרוּף אֲכִילָתוּ וְהַשְׁתָּא הָלֵא דְפֶטְרִי לִיָּה: בְּטַפִּי מַהֲכִי אֵס שְׁהָה יוֹתַר מִפְּן לֹא מֵיתָבָא דַּעֲתָה וְיוה"כ בִּישׁוּב הַדַּעֲת תִּלְגִּיא מִלְתָּא דְכְּתִיב אֲשֶׁר לֹא תַעֲנֶה (וַיִּקְרָא כג:) חֲצִי פָּרֶס שְׁשַׁעוּרוּ לְכַסֵּל אֶת הַגְּוִיָּה לְאוּכֵל אֲכִלִין טַמְאִין חֲצִי פָּרֶס נִפְסֵל גּוּפוּ מִלְּאֵכֵל כְּתִרּוּמָה וְחֲצִי פָּרֶס שַׁעוּר גְּדוּל הוּא כְּשַׁתִּי בִּיצִיס שׁוֹחֲקוֹת כְּדִלְמַרְי' בַּעֲיּוּרִבִין (דָּף פג.)

וְאָף בַּהּ מַשְׁוִינֹן שְׁהִית צְרוּפוּ בַּכִּדִּי אֲכִילַת פָּרֶס וְתוּ לֹא פִינֹן דַּשַּׁעוּרָא רַבָּה הוּא בְּטַפִּי מַהֲכִי לִיִצְטָרֵף: הֵנַח לְטַמַּאת

גְּוִיָּה דְּלָאוּ דְּאוּרִיתָא וְאִקְלוּ רַבְּנָן בַּהּ: וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם גַּבִּי אֲכִילָה כְּתִיב אֵל תַּשְׁחֲצִי אֶת נִפְשֶׁתְכֶם דְּהִינוּ אֲכִילָה וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם לֹא זֹו הִיא אֲזַהֲרַת טַמְאָה שְׁהֲכִי אִין וְשִׁדְרָל מְזַהֲרִין מְלַטְמַא דְכְּתִיב אָמַר אֵל הַכֹּהֲנִים וְגו' (וַיִּקְרָא כב) כֹּהֲנִים מְזַהֲרִין וְאִין וְשִׁדְרָל מְזַהֲרִין אֲלֵא אֲזַהֲרַת אֲכִילָתָן וּכְתִיב וּנְטַמַתֶּם כִּם מִשְׁמַע שְׁעַל גַּבִּי אֲכִילָתָן תִּטְמְאוּ: מִפְּאֵן לְטַמַּאת גְּוִיָּה עַל גַּבִּי אֲכִלִין טַמְאִין דְּאוּרִיתָא: מְדַרְבְּנָן דְּקִרָא לָאו לְטַמְאָה אֲתָא שְׂאִין לָךְ דְּבַר מְטַמָּא אָדָם עַל גַּבִּי אֲכִילָה אֲלֵא נְכַלַּת עוֹף טְהוֹר: אֲלֵא אֶסְמַכְתָּא בְּעֲלָמָא וְעַקַר קִרָא דְרַשִׁינוּ בְּפִרְק אָמַר לָהֶם הַמַּמְנָה (לָעִיל יומא דָּף לט.) אָדָם מְטַמָּא עֲצִמּוּ מַעֲט מְטַמְאִין אוֹתוּ הַרְבֵּה: אֲמַצָּא וּמִלְחָא שְׁעָלִיָּה: אֲכַשּׁוּרֵי אוּכְלָא מִשְׁקָה הַבָּא לְמַתָּן אֶת הָאֵכֵל אוּכְלָא הוּא: אֲכִילָה גִסָּה שְׂאֵכֵל לִילִי יוֹם הַכַּפּוּרִים עַל הַשַּׁבַּע שְׁהִיָּה שְׁבַע מִסְּעוּדָה שְׁהַפְסִיק בַּהּ וְכָל מַה שְׂאֵכֵל מִשְׁתַּשְׁכָּה אֲכִילָה גִסָּה הִיתָה וְשִׁלָּא לְהַנָּאָה: פֶּרַט לְמִזִּיק לָזָה שְׂאִינוּ מְבַטֵּל מְמַנו שׁוּס עָנוּי עַל גַּבִּי אֲכִילָה זֹו אֲלֵא מִזִּיק הוּא אֶת הָאֲכִלִין וְאֶת עֲצִמּוּ: זֶר שְׂאֵכֵל תִּרְוּמָה בְּשׁוּגַג שְׁחִיבּוּ הַפְּתוּב תַּשְׁלוּמִי קֶרֶן וְחִמָּשׁ פֶּטוּר אֵס אֲכָלָה עַל הַשַּׁבַּע: פֶּרַט לְמִזִּיק אֶת הַתִּרְוּמָה:

 מסורת הש"ס

א יבחים לח; חולין גב:

 גליון הש"ס

גמ' מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. ע"י חולין דף לד ע"ב תוס' ד"ה והשלשוי:

רש"י ד"ה ולא תטמאו כו' אין ישראל מוזהרים מליטמא. תמוה לי הא גם כהנים אין מוזהרין בפ' אמור רק בטומאת מת ולא בשרץ:

 תורה אור השלם
--

כי כל־הנפש אשר לא־תענה בעצם היום הזה ונקרטה מעמיה [ויקרא כג, כט]

אל־תשקצו את־נפשתיכם בְּכֹל־השרץ השרץ וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם (נְטִמַתֶּם בָּם [ויקרא יא, מג])

ואיש כִּי־יֹאכֵל קֹדֶשׁ בִּשְׂגָוָה וְיִסֹּף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו (נָתַן לָכֶּן אֶת־הַקֹּדֶשׁ [ויקרא כב, יד])

מסורת הש"ס
א תוספתא תלמוד
ב משנה מילה
ג גדה כבן: בבא מציעא עב.
ד שבועות כבן: משנה שבועות
ה שבת קנד:
ו ספרא אמור פרק יד ח-ט
ז זבחים קו:
ח כריתות גן: לעיל עד:
גליון הש"ס
תורה אור השלם

ואיש מִי־אֵחָל קִדַּשׁ בַּשָּׁנָה וְיִסֹּף מִמִּשְׁתֵּיו עָלָיו וְיָחַן לַפָּחוֹ אֶת־הַקֹּדֶשׁ [ויקרא כב, יד]

ובעשור לחדש השביעי הזה מקרא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וּעֲנִיתֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם כְּלִמְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ [במדבר כט, ז]

וְכִלְי־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָל־מְלֶאכֶה בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה וְהֵאָבְדְתִי אֶת־הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקִּרְבַּ עַמּוֹת [ויקרא כב, לז]

כי כִּלְי־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא־תַעֲשֶׂה בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִקְרָא מַעֲשִׂיהַ [ויקרא כב, טט]

וְכִלְי־מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה כי יום כְּפָרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִמְנוּ וַיְהִי אֱלֹהֵיכֶם [ויקרא כב, כח]

שַׁבַּת שַׁבְתּוֹן הִיא לָכֶם וּעֲנִיתֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם חֻקַּת עוֹלָם [ויקרא טז, לא]

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְתּוֹן מִקְרֵא־קֹדֶשׁ כְּלִמְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לַיהוָה כָּלֹל מוֹשְׁבֵימִיכֶם [ויקרא כג, ג]

וְהוֹנַאתֶם אֶת־שִׁנְיָהֶם אֶל־שַׁעַר הָעִיר הַהוּא וְיִסְקַלְתֶּם אֹתָם בְּאֲבָנִים [ומתו אֶת־הַנֶּגֶז עַל־דָּבָר אֲשֶׁר לֹא־צִעָקָה בְּעִיר וְאֶת־הָאִישׁ עַל־דָּבָר אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־אִשֶּׁת רֵעֵהוּ וּבִעֲרַת הָרַע מִקִּרְבָּךְ [דברים כב, כד]

שְׂכֻסָּם כֵּן דָּבָר שֶׁהוּא אוֹכְלוּ שְׁלֹל כִּדְרָךְ אֲכִילָתוֹ הָרִי לָהּ כִּסּוּס: שְׂזִפִּין כִּרְיוֹנִי"ש כְּלַעֲי"ז שְׂבַלַע בְּלֹא כִסְיָהּ: רֹאשׁוֹן מַשְׁלֵם קָרוֹן וְחֹמֶשׁ שְׂאָף הִיא דָּרָךְ אֲכִילָתוֹ: (שְׁנִי מַשְׁלֵם דְּמֵי עֲצִים לְרֹאשׁוֹן שֶׁהָרִי הֵאָלַן הָרֹאשׁוֹן וְנִתְחַבַּב בַּתְּשַׁלְּמִיָּהוּ וְהֵן אֵינֶן רְאוּיֹת עוֹד אֵלָּא לְהַסְכִּיהַ: בַּתְּשַׁלְּמִיָּהוּ הַשְׁנוּיָה בַּמִּקּוֹס אַחֵר שְׁנוּיָה בַּמִּשְׁנָהוּ וְלֹא דְבָרֵי הַכֵּל הִיא אֵלָּא רְבִי יְהוֹשֻׁעַ הוּא: שְׁטַמְאָתוֹ וְשַׁעוֹרָן שֶׁנָּה כִּגּוֹן שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים מִשְׁנֵי מִתִּים אוֹ מִשְׁתֵּי זָבֻלוֹת אוֹ שְׁתֵּי חֲצָאֵי דַּמָּשָׁה מִשְׁנֵי שָׂרְצִים שְׁזֵמֶן טַמְאָתוֹ שֶׁנָּה וְשַׁעוֹרָן שֶׁנָּה לְטַמֵּא בַּשַּׁעוֹר אַחֵר: טַמְאָתוֹ וְלֹא שַׁעוֹרָו כִּגּוֹן שָׂרָן וְזָבֻלָה שְׁשֻׁנִּיהוּ טַמְאָת עֶרֶב אֲבָל אֵין שַׁעוֹרָן שֶׁנָּה לְטַמֵּא שְׁנָה בַּכּוֹזִית וְזֶה בַּכְּעָדָשָׁה: שַׁעוֹרָו וְלֹא טַמְאָתוֹ כִּגּוֹן מֵת וְזָבֻלָה שְׁשֻׁנִּיהוּ בַּכּוֹזִית וְזֶה טַמְאָת שְׂבָעָה וְזֶה טַמְאָת שְׂבָעָה וְזֶה טַמְאָת עֶרֶב: מִתְעִי' אֵינוֹ חוֹב אֵלָּא חֲטָאת אַחֵת דָּחַד שְׁמֹא הוּא דְאֲכִילָה וְשִׁתְיָה מִמֶּה קִרָּא נִפְקִי: אֲבָל וְעֹשֶׂה מְלֶאכֶה תְּרִי שְׁמוֹת נִיבְהוּ דְּמִתְרִי קִרָּאֵי נִפְקִי: גַּמ' אֲכִילָה בַּכּוֹזִית מִשְׁמַע וְהַתּוֹרָה לֹא חוֹבָה עָלָיו אֵלָּא בַּיּוֹשִׁיב הַצֵּעִת: הַשְּׁמֶר כֵּן לֹא תַעֲשֶׂה הַשְּׁמֶר כֵּן תִּבְאֵל לִיזִי לֹא תַעֲשֶׂה: א"כ בִּנְפִישִׁי לָהּ לֹאִי הַשְּׁמֶר וְכֵן שְׁשֻׁנִּיהוּ לֹא תַעֲשֶׂה הֵן וְאֵנֶן לֹאֹ אַחֵד אֲמַרְיִנֵן שְׁמֹא לֹא רָצָה לְהַרְפוֹת עוֹ לֹאֲוִינֵן: הַשְּׁמֶר דָּלֹא כִּגּוֹן הַשְּׁמֶר בְּנֻגַע הַנֶּרְשֵׁת (דְּבָרִים כ"ז:ח') שְׁלֹא יִקּוֹן בַּהֲרִיתוֹ: הַשְּׁמֶר דַּעֲשֶׂה הַשְּׁמֶר שְׁתַּעֲשֶׂנָה: וְהֵנָּה מוֹתִי אֲזַהֲרָה בַּעֲנוּי מַהְבֵּא: עַל תּוֹסַפֶּת מְלֶאכֶה אִם לֹא הוֹסִיף מַחֵל עַל הִקְדָּשׁ לְהַסְכִּיחַ מִן הַמְּלֶאכֶה מַבְעוֹר יוֹס: וְהֵא מְזַהֵר כְּלָאוֹן מֵה לַעֲנוּי וְכוּ' כְּלוּמַר עֲנֵשׁ מְלֶאכֶה לֹאֹ מַסְנֶה הוּא שֹׁאֵם בְּאֶת לְאֲמוֹ מַעֲנוּי יֵשׁ לְהַסִּיב מְלֶאכֶה הַתְּרָה מִקְרָנָה אֶלַּע זָבוּה: חֲמָשֶׁה קִרָּאֵי בְּתִיבֵי בְּמֶלֶכֶה אֲרַפְעָה לֹאֲוִינֵן וְכִרַּת אַחַד בְּאַחֲרֵי מוֹת וּכְפ' אֲךְ בַּעֲשׂוֹר (שְׁשַׁחֲשֵׁם הַקְּרוּזִים): וְחַד לַעֲנֵשׁ דְּלִילָא דְאִם אֵינוֹ עֲנִין לְאֲזַהֲרָה תַּהֵן לַעֲנוּי עֲנֵשׁ: וְנֶאֱמַר לֵאמֹן עָנוּי עַל דָּבָר אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת אִשֶּׁת רַעִיהוּ (דְּבָרִים כ"ב:כ"ד):

יום הכפורים פרק שמיני יומא

פסוק מפרש את חמשת ימי התענית

כַּל שְׁשָׁמְאָתוֹ וְשַׁעוֹרוֹ שְׁוָה מַצְטָרְפִין שְׁמַעְתִּי מִקְדָּשׁ מֵאִי אֲצַטְרִיךְ הָרָא לְרַבִּי עֲקִיבָא בַּסֵּפֶר הַמָּא דְסִנְהֶדְרִין (דף כ. ד.) לְרַבִּיעִית דָּם הָבֹא מִשְׁנֵי מִתִּים שְׁטַמְאָא

שְׂכּוּסָם שְׁעוֹרִים שֶׁל תְּרוּמָה — **מִשְׁלֵם אֶת הַקָּרוֹן וְאֵינוֹ מִשְׁלֵם אֶת הַחוֹמֶשׁ**. **"כִּי יֹאכַל"** — פָּרָט לְמוֹזֶיק. **"אָמַר רַב שִׁיזְבִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶר שְׂבַלַע שְׂזִפִּין שֶׁל תְּרוּמָה וְהִקְיָאֻן וְאֲכָלֶן אַחֵר, רֹאשׁוֹן — מִשְׁלֵם (אֶת) קָרוֹן וְחוֹמֶשׁ. שְׁנִי — אֵין מִשְׁלֵם אֵלָּא דְּמֵי עֲצִים לְרֹאשׁוֹן בְּלִבְדּוֹ.** ^[כ]**הָאוֹכַל וְהַשׁוֹתֶה אֵין מַצְטָרְפִין. מֵאֵן תִּנָּא? אָמַר רַב חֲסִידָא: בְּמַחְלוֹקַת שְׁנוּיָה, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא. דִּתְנֹן. כָּלָל אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כָּל שְׁטוּמְאָתוֹ וְשִׁיעוֹרוֹ שְׁוָה — מַצְטָרַף. טוּמְאָתוֹ וְלֹא שִׁיעוֹרוֹ, שִׁיעוֹרוֹ וְלֹא טוּמְאָתוֹ, לֹא טוּמְאָתוֹ וְלֹא שִׁיעוֹרוֹ — אֵין מַצְטָרְפִין. רַב נַחֲמָן אָמַר: אֲפִילוּ תִימָא רַבָּנָן, עַד כָּאֵן לֹא קָא אָמְרִי רַבָּנַן הֵתָם, אֵלָּא לַעֲנִין טוּמְאָה, דְּשֵׁם טוּמְאָה חַד הִיא. אֲבָל הֵכָא, מִשּׁוּם יִתּוּבִי דַּעֲמָא הוּא, וְהֵאִי לֹא מִיִּתְבָּא דַּעֲמִיה. ^[כ]וְכֵן אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: בְּמַחְלוֹקַת שְׁנוּיָה, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא, דִּתְנֹן: כָּלָל אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כּוּי. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילוּ תִימָא רַבָּנָן, עַד כָּאֵן לֹא קֶאָמְרִי רַבָּנַן הֵתָם אֵלָּא לַעֲנִין טוּמְאָה, אֲבָל הֵכָא, מִשּׁוּם יִתּוּבִי דַּעֲמִיה הוּא, וְהֵאִי לֹא קָא מִיִּתְבָּא דַּעֲמִיה. ^[כד]**מִתְנַיִי אַכַּל וְשִׁתָּה בְּהַעֲלֵם אַחַד — אֵינוֹ חַיִּיב אֵלָּא חֲטָאת אַחַת. אַכַּל וְעִשָּׂה מְלֶאכֶה — חַיִּיב שְׁתֵּי חֲטָאוֹת. אַכַּל אוֹכְלִין שְׂאֵינֶן רֵאוּיִן לְאֲכִילָה, וְשִׁתָּה מִשְׁקִין שְׂאֵינֶן רֵאוּיִן לְשִׁתְיָה, וְשִׁתָּה צִיר אוֹ מוֹרְיִים — פָּטוּר. גַּמְי' אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: מִפְּנֵי מָה לֹא נֶאֱמָרָה אֲזַהֲרָה בַּעֲיֵנוּי? מִשּׁוּם דְּלֹא אָפְשָׁר. הִיכִי נִכְתּוּב? נִכְתּוּב רַחֲמֵנָא "לֹא יֹאכַל" — אֲכִילָה בַּכּוֹזִית! נִכְתּוּב רַחֲמֵנָא "לֹא תַעֲוֹנָה" — קוּם אֲכֹוֹל מִשְׁמַע. מִתְקִיף לַה רַב הוֹשַׁעֲיָא: נִכְתּוּב רַחֲמֵנָא "הַשְּׁמֶר כֵּן לֹא תַעֲוֹנָה!" אִם כֵּן נִפְיִשִׁי לָהּ לֹאִי. מִתְקִיף לַה רַב בִּיבִי בַר אֲבִי: נִכְתּוּב רַחֲמֵנָא "הַשְּׁמֶר בְּמַצּוֹת עֵינוּי!" אִם כֵּן "הַשְּׁמֶר" דְּלֹאֹ — לֹאֹ, "הַשְּׁמֶר" דַּעֲשֶׂה — עֲשֶׂה! מִתְקִיף לַה רַב אֲשִׁי: נִכְתּוּב: "אֵל תִּסּוּר מִן הָעֵינוּי!" חֲשִׂיא. ^[כ]וְתִנָּא מִיִּיתִי לַה מִהֵכָא: "וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם וְכָל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּי. יְכוֹל יְהֵא עֲנוּשׁ צֵל תּוֹסַפֶּת מְלֶאכֶה — תִּלְמוּד לִזְמַר: "וְכָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל מְלֶאכֶה בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה" — עַל עֵיצוּמוֹ שֶׁל יוֹם עֲנוּשׁ כָּרַת, וְאֵינוֹ עֲנוּשׁ כָּרַת עַל תּוֹסַפֶּת מְלֶאכֶה. יְכוֹל לֹא יְהֵא עֲנוּשׁ כָּרַת עַל תּוֹסַפֶּת מְלֶאכֶה, אֲבָל יְהֵא מוּזָהָר עַל תּוֹסַפֶּת עֵינוּי — תִּלְמוּד לִזְמַר: "כִּי כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תַעֲוֹנָה בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִקְרָתָה". עַל עֵיצוּמוֹ שֶׁל יוֹם עֲנוּשׁ כָּרַת, וְאֵינוֹ עֲנוּשׁ כָּרַת, וְאֵינוֹ עֲנוּשׁ כָּרַת עַל תּוֹסַפֶּת עֵינוּי. יְכוֹל לֹא יְהֵא בְּכֻלָּל עוֹנֵשׁ, אֲבָל יְהֵא מוּזָהָר עַל תּוֹסַפֶּת מְלֶאכֶה — תִּלְמוּד לִזְמַר: "וְכָל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה". עַל עֵיצוּמוֹ שֶׁל יוֹם הוּא מוּזָהָר, וְאֵינוֹ מוּזָהָר עַל תּוֹסַפֶּת מְלֶאכֶה. יְכוֹל לֹא יְהֵא מוּזָהָר עַל תּוֹסַפֶּת מְלֶאכֶה, אֲבָל יְהֵא מוּזָהָר עַל תּוֹסַפֶּת עֵינוּי — וְדִין הוּא: וּמָה מְלֶאכֶה שְׁנוּהֶגַת בְּשַׁבָּתוֹת וַיּוֹם טוֹב אֵינוֹ מוּזָהָר עֲלֶיהָ, עֵינוּי, שְׂאֵינֹ נוֹהֵג בְּשַׁבָּתוֹת וַיּוֹם טוֹב — אֵינוֹ דִּין שְׁלֹא יְהֵא מוּזָהָר עֲלִיו?!" ^[כ]**אֲבָל אֲזַהֲרָה לַעֲיֵנוּי שֶׁל יוֹם עֲצֻמוֹ לֹא לְמַדְנוּ מִנִּינֵן. לֹא יֵאמַר עוֹנֵשׁ בְּמְלֶאכֶה, דְּגַמַר מַעֲיֵנוּי: וּמָה עֵינוּי שְׂאֵינֹ נוֹהֵג בְּשַׁבָּתוֹת וַיּוֹם טוֹב עֲנוּשׁ כָּרַת, מְלֶאכֶה שְׁנוּהֶגַת בְּשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים — לֹא כָּל שְׂכָן? לְמָה נֶאֱמַר — מוֹסַפָּה לְחֻקִּישׁ וְלָדוֹן מִמֶּנּוּ גִזְרָה שְׁנוּה: נֶאֱמַר עוֹנֵשׁ בַּעֲיֵנוּי וְנֶאֱמַר עוֹנֵשׁ בְּמְלֶאכֶה, מָה מְלֶאכֶה — לֹא עֲנֵשׁ אֵלָּא אִם כֵּן הִזְהִיר, אַף עֵינוּי — לֹא עֲנֵשׁ אֵלָּא אִם כֵּן הִזְהִיר. אֵיכָא לְמִיפְרָה: מָה לַעֲיֵנוּי שְׁלֹא הוֹתַר מִכְּלָלוֹ, תֵּאמַר בְּמְלֶאכֶה שְׁהוֹתַרָה מִכְּלָלָה! אֵלָּא: לֹא יֵאמַר עוֹנֵשׁ בַּעֲיֵנוּי, דְּגַמַר מִמְּלֶאכֶה. מָה מְלֶאכֶה שְׁהוֹתַרָה מִכְּלָלָה — עֲנוּשׁ כָּרַת, עֵינוּי שְׁלֹא הוֹתַר מִכְּלָלוֹ — לֹא כָּל שְׂכָן. לְמָה נֶאֱמַר — מוֹסַפָּה, לְחֻקִּישׁ וְלָדוֹן מִמֶּנּוּ גִזְרָה שְׁנוּה: נֶאֱמַר עוֹנֵשׁ בַּעֲיֵנוּי וְנֶאֱמַר עוֹנֵשׁ בְּמְלֶאכֶה, מָה מְלֶאכֶה עֲנֵשׁ וְהִזְהִיר — אַף עֵינוּי עֲנֵשׁ וְהִזְהִיר. אֵיכָא לְמִיפְרָה: מָה לְמְלֶאכֶה — שְׂכָן נוֹהֶגַת בְּשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים. תֵּאמַר בַּעֲיֵנוּי — שְׂאֵינֹ נוֹהֵג בְּשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים! אָמַר רַבִּינָא: הֵאִי תִנָּא, "עֲצֵם" "עֲצֵם" גַּמַר. מוֹסַפָּה, דָּאִי לֹא מוֹסַפָּה — אֵיכָא לְמִיפְרָה כִּדְפָרְכֵינוּ! לֹאִי, אֲפֻנְיִי מוֹסַפָּה. חֲמִשָּׁה קָרָאִי כְּתִיבִי בְּמְלֶאכֶה, חַד לְאֲזַהֲרָה דִּימָמָא, וְחַד לְאֲזַהֲרָה דְּלִילָא, וְחַד לַעוֹנֵשׁ דִּימָמָא, וְחַד לַעוֹנֵשׁ דְּלִילָא, וְחַד לְאֲפֻנְיִי לְמַגְמַר עֵינוּי מִמְּלֶאכֶה, בִּין דִּימָמָא בִּין דְּלִילָא. ^[כ]רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל תִּנָּא: נֶאֱמַר כָּאֵן עֵינוּי, וְנֶאֱמַר לְחֵלֶן עֵינוּי. מָה לְחֵלֶן — לֹא עֲנֵשׁ אֵלָּא אִם כֵּן הִזְהִיר, אַף כָּאֵן — לֹא עֲנֵשׁ אֵלָּא אִם כֵּן הִזְהִיר. רַב כְּפָא אָמַר:******

הוא

פא.

 עיין משפּט נר מצוה

א מיי' פו' מהל' תרומות הל' ט:

ב מיי' פד' מהל' טומאת אוכלים הל' יא:

ג מיי' פו' מהל' שגגות הל' ה:

ד מיי' פב' מהל' שביתת עשור הל' ה, סמג לאוין סט, טוש"ע או"ח סי' תריב סעי' ו ט:

רבי ששקמא ושיעורו שוה מצטרפין שמעתי מקשה מאי אצטריוך קרא לרבי עקיבא בפרק המא דסנהדרין (דף כ. ד.) לרביעית דם הבא משני מתים שטמאא בראהל ומאי טעמא דרבנן דפליגי והא קומא לן כל שטמאתו ושעורו שוה מצטרפין ומתצא דמורי ברביעית דם הבאה משני נבלים שאין לא בזה ולא בזה רביעית מקמלה אבל שני מתים שיש בכל אחד טפי מרביעית לדברי הפל מצטרפין חצי רביעית מזה וחצי רביעית מזה וכן שמעתי שיש להיות בתוספתא למנס לא מצאתי אותו:
השומר דעשה עשה אע"ג דרבי יוחנן אית לה בפי' הקומן רבה (מנחות דף לו:) השמר דעשה נמי לאי הבא אלביא דכ"ש לקיש זהוה מרא דשמעתא משגי:

פא:

עין משפט
גזר מצודה

א מייז' פא' מהל' שביתת עשור
הל' ו, סמג עשין לב, טוש"ע
אוי"ח סי' תרח סעי' א:

ב מייז' פא' מהל' שביתת עשור
הל' ו, סמג עשין לב, טוש"ע
אוי"ח סי' רסא סעי' ב:

ג טוש"ע או"ח סי' תרד סעי' א:

ד מייז' פב' מהל' שביתת עשור
הל' ו, סמג לאוין סח, טוש"ע
אוי"ח סי' תריב סעי' ח:

ה טוש"ע או"ח סי' רג סעי' ו:

ו מייז' פב' מהל' שביתת עשור
הל' ו, טוש"ע או"ח סי' תריב סעי' ז:

ז מייז' פב' מהל' שביתת עשור
הל' ו, טוש"ע או"ח סי' תריב סעי' ט:

שְׁהַפְלִילִין חִיבין בעֲרָלָה אין להקשות וְכִין שְׁחִיבין בַּמַּעֲשֶׂר מִטּוֹמֵא טָמְאָת אֲכָלִין דַּתְּנֹן בַּקֶּקֶךָ בַּאֲסִימֹן (נִגְזָה דף נ.) כָּל שְׁחִיב בַּמַּעֲשֶׂר מִטּוֹמֵא טָמְאָת אֲכָלִין אֲלֵמָה תִּנְיֹא הָתָם נִמְנוּ וְנִמְרוּ אִין מִטּוֹמֵאִין טָמְאָת אֲכָלִין דִּי י"ל הָא בְּרִטּוּבָתָא הָא בְּיַבֶּשֶׁתָא אֲכָל ה"ר שְׁמַעוֹן מִיִּינֹבֵיל"א הִקְשָׁה מֵהָא דְאִמְרִי' בַּפ' בָּכָל מְעַרְבִין (שִׁירִיבִין דף כח.) זָרַע בְּרִגְרִי מִתַּעֲשֶׂר וְכו' עַד זָרַע בְּרִגְרִי לְמֵאִי חֲזִי שָׁכֵן רֹאשׁוֹנִים שָׁלֹא הִיָּה לֹהֶם פִּלְפְּלִין שׁוֹחֲקִין אוֹתֹהּ וּמַטְבִּילִין בּוּ אֶת הַצִּילִי וּא"כ כָּל שָׁכֵן פִּלְפְּלִין דְּעִיבִי טַפִּי וְאִפִּי' יִשְׁיַשְׁתָּא חִיב בַּמַּעֲשֶׂר וְכִין חִיב בַּמַּעֲשֶׂר יִטְמֵא טָמְאָת אֲכָלִין וְי"ל דְּמֵאִי אוֹתֹהּ פִּלְפְּלִין שְׁאִשְׁחָקִין וְגוֹבְלִין אוֹתֹהּ בְּמִים פְּשִׁין שְׁעוֹשִׁין לְטַבֵּל בּוּ דְבַר הֵיָהוּ חֲזוּ בְּעִינְיָהוּ לֹאכִילָה וְחִיבִין בַּמַּעֲשֶׂר וּמִטּוֹמֵא טָמְאָת אֲכָלִין אֲכָל אוֹתָם שָׁלֹא נִגְבְּלוּ בְּמִים שְׁנִתְחַנוּ וְנִדְחוּ כַּעֲפֹרֹרִית בְּעֻלְמָא פְּשִׁין שְׁעוֹשִׁין לִתֵּת לִתְּוֹן הַקְדֵּרָה הֵיָהוּ פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֶׂר דָּלֹא חֲזוּ לֹאכִילָה הִכִּי וְאִין מִטּוֹמֵא טָמְאָת אֲכָלִין אִי נָמִי י"ל דְּזָרַע בְּרִגְרִי רִינִי חִיב בַּמַּעֲשֶׂר מִשּׁוּם הָא מִלְּתָא לְחוּד שְׁמַטְבִּילִין בּוּ צִילִי אֲלֵא לֹאֲחַר שְׁחִיקֹתֹהּ חֲזִי לְמִיכָל נָמִי בְּעִינָהּ וּמִשּׁוּם הִכִּי חִיב בַּמַּעֲשֶׂר וְהָא דְקָטָךְ הָתָם וּמַטְבִּילִין בּוּ צִילִי וְלֹא נִקְטוּ דְאֲכָלִי לִיָּה נָמִי בְּעִינָהּ מִשּׁוּם דַּעֲקֹר שְׁחִיקֹתֹהּ בְּזִי לְטַבֵּל בּוּ אֲכָל פִּלְפְּלִין דְאִפִּי' בְּתַר שְׁחִיקֹתֹהּ לֹא חֲזוּ בְּעִינְיָהוּ לֹא מַחֲבִיבִי וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הֵיָהוּ מַתְּנִיתִין דְּנִגְזָה וְהִכִּי תַבְּלִין דְּחִיבִין בַּמַּעֲשֶׂר בְּדִלְאִמְרִינֵן פ"ח דְּחֵלִין (דף ו.) וְאִם אִמַּר לֵה עֲשִׂי לִי מַשְׁלִיכִי חוֹשֶׁשׁ לְשֹׁאֵר וְתַבְּלִין שָׂבָה מִשּׁוּם מַעֲשֶׂר וּמִשּׁוּם שְׁבִיעִית וְאִין מִטּוֹמֵא טָמְאָת אֲכָלִין בְּדִמּוּכַח בַּהֲעוֹר וְהִרְטֹב (שָׁם דף חב.) דַּמְפַּרֵּשׁ בְּגִמְרָא מֵאִי קַפָּה פִּרְמָא וּפְרִיךְ אֲבָיִי הִיא עֲצָמָה טַמְאָת טָמְאָת אֲכָלִין אֲלֵא מֵאִי קַפָּה תַבְּלִין וּמִיָּהוּ י"ל דְּחוֹשֶׁשׁ מִשּׁוּם מַעֲשֶׂר דְקַתְּנִי לֹא קָאִי אֲלֵא אֲשֹׁאֵר אֲכָל מִשּׁוּם שְׁבִיעִית קָאִי אֲתַרְנוּיָהוּ דְאִפִּי' אֲכָלִי בַּהֲמָה יֵשׁ מִזֶּן שְׁחִיבִין בַּשְּׁבִיעִית בְּדִמּוּכַח בְּמִם' שְׁבִיעִית (פ"ח מִסְנֵה א) וְלֹא נִהִירָא דַּבְּקָךְ בָּכָל מְעַרְבִין (שִׁירִיבִין דף כט.)

תִּנְיֹא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזַר אוֹמַר שְׂבָלָא תַבְּלִין וְלִיקְרָא זִקֵּךְ וּפִי' רַש"י דְקָאִי אֲשִׁין פּוֹחַתִּין לְעִי בְּנִרְן אֲלֵמָא תַבְּלִין חִיבִין בַּמַּעֲשֶׂר וְי"ל שֶׁשׁ מִינֵי תַבְּלִין הִרְבָּה יֵשׁ מִזֶּן דַּעֲקָרן לְעִשְׂמָא עֲבִידִי וְהֵיָהוּ פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֶׂר וְאִין מִטּוֹמֵאִין טָמְאָת אֲכָלִין וּבַהֲנֹה מִנְרִי בַּהֲעוֹר וְהִרְטֹב (חֵלִין דף חב.) וְיֵשׁ מִזֶּן דְּחֲזוּ לֹאכִילָה בְּעִינְיָהוּ בְּגוֹן בָּצֵל וְקַפְלוֹט וּבִיוּצֹא בָּהֶם פְּעִמִּים שְׁמַתַּבְּלִין בָּהֶן הַקְדֵּרָה וּבְמֹו שְׂבַת דְּבַפְר' בַּאֲסִימֹן (נִגְזָה דף נא:) וְהֵיָהוּ חִיבִין בַּמַּעֲשֶׂר וּמִטּוֹמֵא טָמְאָת אֲכָלִין וּבַהֲנֹה אִירִי כַּפ"ח דְּחֵלִין (דף ו.) וּבַבָּבֶל מְעַרְבִין (שִׁירִיבִין דף כט.) וְאִע"ג דְאִמְרִינֵן עֲלֵה בַּקֶּקֶךָ בָּכָל מְעַרְבִין מִשּׁוּם דְקַתְּנִי בַּהּ תַבְּלִין וְתַבְּלִין לֹא בְּזִי אֲכִילָה וְיִנְיָהוּ הֵיָנוּ בְּלֹא תַקּוּן לְגַמְכִּי שְׁצִירָךְ תַּקּוּן קִצַּת וְלַעֲנִין עֲרוֹב בְּעִינֵן דְּחֲזוּ בַּשְּׂעִת קִצַּת עֲרוֹב מִיָּדִי דְהִיָּה אֲחִטִּין וְשַׁעֲרִין דְאִין

מְעַרְבִין בָּהֶן וְחִיבִין בַּמַּעֲשֶׂר: הָא בְּרִשִׁיבָתָא הָא בְּיַבֶּשֶׁתָא דְיִשְׁיַשְׁתָּא לֹא הֵיָהוּ מִאֲכָל וּמֵהֵאִי טַעֲמָא נָמִי אִמְרִינֵן בְּבִיצַי מַעַרְבִין (בַּרכוֹת דף לו:) דְּזַנְגְּבִילֹא יִשְׁיַשְׁתָּא

מַעֲרָבִי (בַּרכוֹת דף לו:) חִיטָּה טַעוּנָה בַּרְכָּה:

בְּמֹו שְׁחִיבִין בְּעֲרָלָה חִיבִין נָמִי בַּמַּעֲשֶׂר

יום הכפורים פרק שמיני יומא

הִיא גּוֹפִיָּה שְׂבַת אֲחֵרִי וּבְגָלוּהָ ג"ש נָמִי נִפְקָא מִנָּהּ וּבַהּ חִיבִין דְאֲחֵרִי שְׂבַת לְעִנִּין עֲנּוּי

הוּא גּוֹפִיָּה שְׂבַת אִיקּוּרִי, דְּכַתִּיב: **"תְּשַׁבְּתוּ שַׁבְּתֹכֶם"**. **בְּשַׁלְמָא רַב פָּפָא לֹא אָמַר פָּרַב אַחָא בַר יַעֲקֹב — דִּקְרָא דְכַתִּיב בְּגוֹפִיָּה עַדִּיף. אֲלֵא רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב, מֵאִי טַעֲמָא לֹא אָמַר פָּרַב פָּפָא?** ^(א)**מִיבְעִי לִיָּה לְכַדְתִּנְיָא: "וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּתַשְׁעָה לַחֹדֶשׁ". יָכוֹל יִתְחַיֵּל וְיִתְעַנֶּה בְּתַשְׁעָה — תִּלְמוּד לּוֹמַר: "בְּעָרַב". אִי בְּעָרַב — יָכוֹל מִשְׁתַּחֲשֵׁד? תִּלְמוּד לּוֹמַר: "בְּתַשְׁעָה". הָא בִּיצַד? מִתְחַיֵּל וּמִתְעַנֶּה מִבְּעוֹד יוֹם, מִכָּאֵן שְׁמוֹסִיפִין מַחוּל עַל הַקּוּדֶשׁ. יִוָּאִין לִי אֲלֵא בְּכַנִּיסָתוֹ, בִּיצִיאתוֹ מִנֵּין — תִּלְמוּד לּוֹמַר: "מַעֲרַב עַד עָרַב". וְאִין לִי אֲלֵא יוֹם הַכּפּוּרִים, (יָמִים טוֹבִים) מִנֵּיִן — תִּלְמוּד לּוֹמַר: **"תְּשַׁבְּתוּ"**. אִין לִי אֲלֵא (יָמִים טוֹבִים, שַׁבְּתוֹת) מִנֵּין — תִּלְמוּד לּוֹמַר: **"שַׁבְּתֹכֶם"**. הָא בִּיצַד? כָּל מְקוּם שְׁנֵאמַר שְׁבוֹת, (מִכָּאֵן שְׁ)מוֹסִיפִין מַחוּל עַל הַקּוּדֶשׁ. ^(ב)**וְתִנָּא דִּי"עָצִם" "עָצִם", הִיא "בְּתַשְׁעָה לַחֹדֶשׁ" מֵאִי עָבִיד לִיָּה? מִיבְעִי לִיָּה לְכַדְתִּנִּי חֵיִיא בַר רַב מְדִיפְתִּי. דְּתַנִּי חֵיִיא בַר רַב מְדִיפְתִּי: "וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּתַשְׁעָה", וְכִי בְּתַשְׁעָה מִתְעַנִּין? וְהִלֵּא בַּעֲשׂוֹר מִתְעַנִּין! אֲלֵא לּוֹמַר לָהּ: כָּל הָאוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ בְּתַשְׁעִי, מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב פִּאִילוֹ הִתְעַנֶּה תַּשְׁיַעִי וְעַשִׁירִי. ^(ג)**"אֲכַל אוֹכְלִין שְׂאִין רְאוּין לֹאכִילָה. אָמַר רַבָּא: כֹּס פִּלְפְּלִי בְיוֹמָא דְכּפּוּרִי — פְּטוּר. כֹּס זַנְגְּבִילָא בְיוֹמָא דְכּפּוּרִי — פְּטוּר. מִיתִיבִי, הִיָּה רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: מִמַּשְׁמַע שְׁנֵאמַר: "וְעַרְלָתֶם עַרְלָתוֹ אֶת פְּרִיּוֹ", אִינִי יוֹדַע שְׁעִין מֵאֲכָל הוּא! אֲלֵא מָה תִּלְמוּד לּוֹמַר "עֵין מֵאֲכָל"? עֵין שְׁטַעַם עֲצוּ וּפְרִי שׁוּה, הֵיָי אוֹמַר זֶה פִּלְפְּלִין, לְלַמְדָּה שְׁהַפְלִילִין חֵיִיבִין בְּעַרְלָה. וְאִין אַרְץ יִשְׂרָאֵל חֲסֵדָה כְּלוּם, שְׁנֵאמַר "לֹא תַחֲסֹר כָּל בָּהּ!" לֹא קִשְׂיָא: הָא — בְּרִשִׁיבָתָא, וְהָא — בְּיַבֶּשֶׁתָא. "אָמַר לִיָּה רַבִּינָא לְמַרְיָמַר: וְהָאמַר רַב נַחֲמָן, הִיא הִימְלִתָּא דְאֵתִי מִפִּי הַנְּדוּאִי — שְׂרִיא, וּמִבְּרַכִּינֵן עָלֶיהָ: "בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה". לֹא קִשְׂיָא: הָא בְּרִשִׁיבָתָא, וְהָא בְּיַבֶּשֶׁתָא. יְתֵנוּ רַבָּנֵן: אֲכַל עָלִי קִנִּים — פְּטוּר. לוֹלִבִּי גִפְנִים — חֵיִיב. אֵלוּ הֵן לוֹלִבִּי גִפְנִים? אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִגְדָּלָאָה: כָּל שְׁלִבְלָבוּ מִרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם הַכּפּוּרִים. וְרַב כְּהֵנָא אָמַר: כָּל שְׁלָשִׁים יוֹם. תִּנְיָא כְּוּוֹתִיָּה דְרַבִּי יִצְחָק מִגְדָּלָאָה: אֲכַל עָלִי קִנִּים — פְּטוּר, וְלוֹלִבִּי גִפְנִים — חֵיִיב. אֵלוּ הֵן לוֹלִבִּי גִפְנִים — כָּל שְׁלִבְלָבוּ מִרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם הַכּפּוּרִים. שְׁתָּה צִיר אוּ מוֹרְיָיס — פְּטוּר. הָא חוֹמֶץ — חֵיִיב. מִתְּנִיתִין מִנִּי? רַבִּי הִיא. דְּתַנְיָא: רַבִּי אוֹמַר: חוֹמֶץ מְשִׁיב אֶת הַנֶּפֶשׁ. דְּרַשׁ רַב גִּידֵל בַר מִנְּשָׁה מִבִּירִי דְנַרְשׁ: אִין הִלְכָּה פְּרַבִּי. לְשָׁנָה נִפְקִי כּוּלִּי עַלְמָא מְזוּגוּ וְשְׁתּוּ חֲלָא. שְׁמַע רַב גִּידֵל וְאִיקְפַּד. אָמַר: אִימַר דְאִמְרִי אָנָּא — דִּיעֲבַד, לְכַתְּחַלָּה מִי אָמְרִי? אִימַר דְאִמְרִי אָנָּא — פּוֹרְתָא, טוֹבָא מִי אָמְרִי? אִימַר דְאִמְרִי אָנָּא — חִי, מְזוּג מִי אָמְרִי?******

מִתְנִי

הֵיָה לִיָּה בַּשְּׂבַת לְעִנִּשׁ וְלֹאֲזַהֲרָה: תַּשְׁבְּתוּ שַׁבְּתֹכֶם וּמַשְׁבַּת שַׁבְּתוֹן לֹא גָמַר דְאֲחֵרִי שְׂבַת דְאֲגְרִירָךְ לִיָּה לְרַבּוּי כָּל הָעִנִּין בְּדֹאמַר בְּרַשִׁי פִּרְקוֹן (יּוֹמָא דף עז.) שַׁבְּתוֹן שְׂבּוֹת אִי נָמִי שְׂבַת שַׁבְּתוֹן הִיא לֹא יּוֹמָא אֲחֵרִי שְׂבַת אֲלֵא הִכִּי קֹאמַר מִנוּח' מַרְגּוּעֵי הִיא לְכֹס וְהִירָא נָמִי דְכַתִּיב שְׂבַת שַׁבְּתוֹן הוּא לְשׁוֹן זָכַר אֶף לְשׁוֹן מִנוּחָה הוּא לְשׁוֹן זָכַר אֲכָל יּוֹמָא לֹא אֲחֵרִי שְׂבַת לְהִכִּי נִקְטוּ תַּשְׁבְּתוּ שַׁבְּתֹכֶם וְתִירָא דְהוּא גּוֹפִיָּה אֲחֵרִי שְׂבַת: מַבְעִיָּא לִיָּה לְכַדְתִּנְיָא לְשֹׁאֵר יָמִים טוֹבִים וְלֹא אִיוּם בְּפּוּרִים קָאִי: וְתִנָּא דְעָצִם עָצִם מִמְאֲגְרִירָךְ לְמַעוּטִי לְתוֹסַפַּת הַחֹל מַעֲנֶשׁ וּמִלְאָהָּ מִמִּילָא שְׁמַעִינֵן דְּמוֹסִיפִין וְהֵאִי וְעִנְיָתָם בְּתַשְׁעָה מֵאִי עָבַד לָהּ: כָּל הָאוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ וְכוּ' וְהִכִּי מַשְׁמַע קִרָא וְעִנְיָתָם בְּתַשְׁעָה כְּלוּמַר תַּקּוּן עֲצָמָן בְּתַשְׁעָה שְׁתּוּכָל לְהַתְעַנּוּת בְּעַשְׂקָהּ וּמִמְאֲפָקִיָּה קִרָא כְּלָשׁוֹן עֲנּוּי לּוֹמַר לָךְ הִכִּי הוּא בְּאֵלוּ מִתְעַנֶּה בְּתַשְׁעָה: כֹּס פִּלְפְּלִין אִין זֶה יֵשׁוּב הַשְּׂעִת שְׂאִין זֶה דְּרָךְ אֲכִילָתוֹ: מִיתִיבִי וְכוּ' אֲלֵמָא מֵאֲכָל קִרִי לָהּ: שְׁהַפְלִנִין חִיבִין בְּעַרְלָה מִין אִילָן הוּא: רַטּוּיבֹא חֲזִי לְמִיכָל: הִימְלִתָּא לִיטוּרִיג"ה שְׁמַפְטוּמִים בְּשָׁמִים בְּתוֹשִׁיס בְּדַבָּשׁ: מִבִּי הַנְּדוּאִי מֵאֶרֶץ כּוּשׁ: שְׂרִיא וְאִין בּוּ מִשּׁוּם בְּשׁוּלֵי נְכָרִים שְׁנֵאֲכָל כְּמוֹת שְׁהוּא חִי וְלֹא מִשּׁוּם גְּעוּלֵי נְכָרִים דְּנוֹתֵן טַעַם לְפָגַם וּמִמְקֹאמַר אִין בּוּ מִשּׁוּם בְּשׁוּלֵי נְכָרִים ש"מ דְּרָךְ אֲכִילָתוֹ בְּשֹׁהוּא חִי: מר"ה עַד יוֹם הַכּפּוּרִים אֲכָל לְבָלְבוּ דְקָדָם ר"ה בְּבַר נַעֲשׂוּ קָשִׁים וְעַן בְּעֻלְמָא נִינְהוּ: מְשִׁיב אֶת הַנֶּפֶשׁ וּמַבְטֵל אֶת הָעֲנּוּי: מְזוּגוּ נִתְּנוּ בּוּ מִים לְהַתִּישׁ כַּחוּ:

מסורת הש"ס

א ראש השנה טו; ספרא אמור פרק יד ה-ו
ב פסחים סח;; ברכות ח:
ג ברכות לו:

ד סוכה לח; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי הוספה; סוכה לב:

תורה אור השלם

[ויקרא כג, לב]

[ויקרא כג, לג]

[דברים כב]

[ויקרא יט, כג]

[דברים ח, ט]

מסורת הש"ס
א תלמוד ירושלמי יומא ב ויקרא רבה; תוספתא שבת; כתובות יט. ג פסחים כה; ברכות טא;; סנהדרין עד; רש"י על דברים; ד מכותלא דרבי שמעון בן יוחאי; סנהדרין עג.
גליון הש"ס
גמ' השלמה דרבנן ליכא. עיין כתובות דף ג ע"א תס' ד"ה ובת תריסר:
תורה אור השלם

ואםבב את יהוה אלהיך בכל־לבבך ובכל־נפשך ובכל־מאדך [דברים ו, ה]

ולנער לא־תעשה דבר אין לנער חטא מות כי פאשר יקום איש על־רעהו ורצחו נפש כן סִפֵּר הָזֶה (דברים כב, כו)

מתני' אין מענין אותן אין חניון ולמע מהו מאכל: מחנכין אותן לשעות לפני שנה שהיא סמוכה לפרקון

פרקון הני פן שלש עשרה לנהגה ורבע עשרה לזכר שדךר תינוקות להביא שפי עשרות בשנים עשרה ויום כ"ג ויום אחד נמצא שנת י"ד פרקו לנענשין ושנת י"ג היא שנה הסמוכה לפרקון ושנת י"ב היא שנה לפני שנה הסמוכה לפרקון:
אז לפני שפי שנים שהיא לפני שפי שנים סמוך לפרקון דהינו שלש שנים לפני פרקון ובגמרא פריך השפאל לפני שנים דהינו ג' שנים אמרת מחנכין לפני שנה דהינו שנים משפוא: גמ' בחולה בחוש ותשוע פח: אמר רב הונא פן שמנה לבריא שעברה שמנה ונגזרת לתשע ובמיתנת דממסס מלתה דהוי שנת תשע ארבע שנים לפני פרהה: וכן תשע לחולה שעברה שנת תשע ונקמה לתוך עשר דהינו ג' שנים לפני פרקה מחנכין לשעות: פן עשר לבריאה שעברה עשר ונגזסה לזכר עשר וכן אחת עשרה למיתנת חולה ונגזסה ל"ב משלימין מדרבנן פן י"ב ונגזסה ל"ג ממשלימין מדאורי'

שהיא פרקון במיתנת הבריאה והחולה שוות בו: ורב נחמן אומר וכו' לא פליג רב נחמן אדרכ הונא אלא מר פרש מלי דמיתנת ומר פרש מלי דמניון: תנן מחנכין אותו לשעות לפני שנה דהינו שפי שנים ולפני שנים דהינו שלש בשלמא לרב נחמן ולרב הונא סלקימי איבא השלמה מדרבנן דהאמר אע"ג דלידיהו הוי חנוך דבריא ארבע שנים מצי לתרוץ 'לתני' בלה בחולה וי"ק מחנכין אותו לשעות שפי שנים לפני השלמת דבריהם שהם שלש לפני השלמת ד"ר כדדכאמר רב הונא דשנה גשירית מחנכין את המיתנת החולה לשעות שהיא לפני שנה הסמוכה לפרקן השלמת דבריהם שהיא בשנת י"ב לחולה דהינו לפני שנים הסמוכים לפרקן דאורייתא: אלא לר' יוחנן קנא לדיעה לא מתוקמא מתניתין כלל דאי אמרינן השלמה מדרבנן ליבא דתימא מתני' תדא חתני דאוראמנא אלבא רבב הונא רבב נחמן וריבא רב בחולה וסיבא דבריא דאוראמנא רב דקמא גמי לא תוקמא דמתני' חתני שלש לבריא ושנים לחולה ור' יוחנן אמר שנים לבריא וחסת לחולה: אמר לך רבי יוחנן לא תתני לפני שנה דמשמע שנים לפני שנה ולפני שנים דהינו שנים לפני שנה לא לדיעה לא מתוקמא מתניתין כלל שנים אלא אימא מחנכין אותה שנה סמוך לפרקן' בחולה ושנים דהינו שפי שנים: מאי חנוך דהא בר שמואל שנה או שנים כר' יוחנן ולא חני לפני שנה ולפני שנים: לר' יוחנן נימא מוכיין לה שנה לחולה ושנים לבריא: אלף לרב הונא ולרב נחמן קנא דאי חנוך לשעות הוא ופחות שפחותין לשעות לדיעה ג' שנים הוי דאי אמר רב הונא במיתנת חולה שמחנכין אותה בששירית ובכריתא חתני גדול שפחותין שפי שנים: מאי חנוך דחתני השלמה דדבריהם ולדינן גמי השלמה דדבריהם שנים לבריא לפני השלמה דאורייתא אחת לחולה: מתני' עברה שהריחה העבר מרחי רוח תבשיל והוא מתקנה לו ואם אינה ארוגלת שנינו מסבנין: ע"פ בקיאיין אם יאמרו שני ריבאי'ם שהיא מסבין אל אינו אובל: גמ' כוש פלך תוכיבין לה כוש דקטב אל אותו בשר מיוצתין: למה נאמר ככל מאלך וכו' יאמר חזיבב שבהן וכ"ש שאינו חביב: פי פלשר יקום כנשכה המארסה פתיב: מה למנו מרונח לנשכה המארסה שהוא במשפט הרונח פן משפט הדבר היה: מה נערה המארסה נתן רשות למנוע להצניע משפחתו ז' כנפשו אל פושע זה להרגו עד שלא פא עליה כדכתיב אין מושיע לה (דברים כב) דאי זה מושיע יושיענה ככל צוי תשובה: רוצח והרג ואל יעבר אם אמרו לו הריג דפרך ואם לאו אהרג אותך. והרג ואל יעבר עברה זו דממשרה לנמן: אף נערה המארסה אם יאמרו בעל ארסתה שדךר אז תהרג. והרג ואל יעבר אבל היא אינה מצוה למסר את נפשה דהיא אינה עושה כגוים דתקראע עולם כעלמא היא וקראיה לגבר אסתרי:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

אָלֵא לרב הונא וקרב נחמן קשׁיא וְלֹא מצי לשנויי דמנין לפרקון וְלִהְיֵלְמַת דְּדִבְרֵיהֶם הָאֵמֶר דמנין לפרקון משמע פֿרָק דגלגלית י"ב שנים ויום אחד למיתנת יו"ג

שנים ויום אחד למיתנו: מַה רוצח יהרג ואל יעבר אף נערה המארסה יהרג ואל יעבר פרש רש"י זלל גרם פהרג דליהוי לא מחויבא לממסר נפשה דתקראע עולם היא וביבא ניחא דא דכחוף פ' פן סוכר (פנהדרין עג): פריך. ודא אסתרי פרהסיא הניא ולאמי לא פריך. ודא ג"ע והרג ואל יעבר אפי' כנפלא ולמאי זלל גרם פהרג ניחא לענינן ג"ע יע שפיר המקשה דמהי תקראע עולם אבל לענין פרהסיא דמעמא ממוס חלול השם לא אסויי אלעפה דמהי ולכי פריך. ודא אסתרי פרהסיא הניא דליהוי זלל עברה מעשה אין לה להרג דאי מרונח ולפינן ורונח גופה נהרגה הינו ממוס דמאי חזית דמאא דידך. סמך טפי וכו' וי"ק היבא דעבדי מעשה אבל אי לא עבדי מעשה כגון שרונים להפילו על המיתון כדי להרגו ואם יעשב על יגס ונהרגו וכן כל פי האי גונא אין לו להכי דאלעבה נימא מאי חזית דמאא דיהי סמך טפי דילמא דמא דדיי סמך טפי ועוד דהקישא דקראא כדונח שהורג כמיוס פתיב פלשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש וכו' ודבא דפליג בפ' פן סוכר מוורא (פנהדרין דף עג:) אשנויא דתקראע עולם ומשני הנאת עצמו שאני פרוש כשאונסין את האדם לעבר דעבר שגש לו הנאה לעצמו ליבא חלול השם לא פליג אלף לענין פרהסיא זלל מהי תקראע עולם אבל לענין גלוי עריות מוה דמהי תקראע עולם אי גמי אלפו לענין פרהסיא לא פליג אלף מוסיף עוד טעם שני ונש מקרשים ללכי לא פריך ההם ודא אסתרי גלוי עריות הניא ממוס זלל מתהניא מעברה שהטיל בה דמאא דממשני גבי ועל פסקר דביעי דגזיר (דף כג:) ודפסקר מצות חליצה (יבמות דף קג:) פי פריך. ודא המתהניא מעברה מפרש כן ופינן דמתהניא דיה לה להרג ממוס גלוי עריות ומשני טובתן של רשעים רעה היא אלץ צייקים ולא נהירא תדא לענין זלל מחויבא לממסר נפשה לא מהי. האי זלל מתהניא דכלאו הנאה גמי איבא אסור ערוה אע"ג דאמרינן פֿרָק המניח (פ"ד דף לב.) ונהדרתו הנשמות העשויות הנאה למתניוהו אית להו מסל מקום בלא הנאה גמי מחויבא כגון שלא דהרגה אע"ג דמקרי ענוי ועוד דאי אפשר שלא פהגה חצת ועוד אם נתפנהו להציל עצמה שמה הדכות משפחה והלא לזרך עצמה שמה ועוד פשיטא זלל היה חסן להרגה פי היה בורח על נפשו ולאדברה היה צריך שמתמניהו שלא ימצאוהו הרומשים והיא שאלתו דקברים עד שפא עליה כדי להניחם בחור כמו שמוכח בענין אלף יש למסר ממוס דקאמרינן לעיל מנה גדולה עברה לשמה ממרנה שלא לשמה דפתיב מנשים ביהא דתכר מלך גיניהו מנשים ביהא שרה דבהר רחל ולאח פ"י דהאמרת התפנוו להננות מפעליהן ופריך אמאי הדכות משפחה טפי מנשים ביהא ודא קא מתהניא מעברה ומשני לא הוה לה הנאה פלי האי דעברה היה גדול מהנחתה דטובתן של רשעים רעה היא אלץ צייקים ולא על גב דפסקר מצות חליצה (יבמות דף קג.) פריך גמי הכי אף על פי שאין לשם עברה לשמה כו' י"ל דהיהיא דגזיר קא סמין וכומו שפסר רש"י דגרם והרג פן גורם ששאלתיות פשר. ונארי ונהקסה השאלתות מהא דאמר רבא דריש פֿרָק הבא על ובמיתו (יבמות דף נג:) אאונם בערוה לפי שאין קשוי אלף לגעת ואם פן אונם דדיעה מי איבא דהאמר אף גלוי עריות והרג ואל יעבר ודא לאו אונם הוא אלף רצון פיון דליון קשוי אלף לגעת וסתן משפחת לה להסתפאות פי היהא דסוף פֿרָק פן סוכר מוורא (פנהדרין דף עה.) באלס אחד שגנו עיניו באלסה אחת והעלה לבו טיבא אחריו וכו' עד מות ואל תבעג

בו ולפון והרג לא משמע כפי' דהנה ליה למימר מות ואל יעבר ור"י פרש דההוא דרבא מוכרי שהנכרים מקדיקין אותו בערוה ואינו יכול לשמט מזה אלף אם פן ינהרגו ועל זה האמר דאין טענת אונם למסר דאין עושה מעשה אלף חסרים עושים בו מעשה פמו תקראע עולם וס"ד למינא דיעבר ואל יהרג קמ"ל פיון דיעזב בעצמו אלס דהכיותו אי אפשר שלא יתקשה הקשוי דקא עבדי חזיבב כעושה מעשה אע"ג דעל זה אונם פא לו ואע"ג דאלף למ"ד הקשום פמו בעריות חוב ונפלו הכי כמשמעפיקין אותו ומשם מת פטור פיון דאונם אי"ב מה לו משע באלכר מת מה לו כפשוני וי"ל דבא לטעמה דאמר פֿרָקר שני דשכחות (ד. ח.) דהשפעת מית פטור ועוד י"ל שניה לו לפרס דבהנא מושקט ופרש דבהנא מרבא דהאמר גבי משמע עם הטוהרה וואמה לו נאמתיא כפ"ב דשכחות (ג"ס.) ופרש פלשר חי חוב אפי' למלך דאמר המשמע מית חוב ממוס דהיה לו לפרס דבהנא מושקט ופרש דבהנא מרבא דבא גמי אם הדכיותו ושם מת אז אם יתקשה לנשמו דהפרי והדכיותו פטור אבל אם הדכיותו ושוב נתקשה חוב והשתא למאי דפריש' גרם והרג ואל גמי גרם אף נערה המארסה פהרג ניחא ונוקמה כגון דעברה מעשה שמואנסין אותה להביא הערוה עליה ודא פריך דכתיבות (דף ג:) ולקרוש להו דאונם שרי אע"ג דגלוי עריות והרג ואל יעבר הקם גמי תקראע עולם הוו ורבינו תם היה מפרש בההיא דכתיבות ודאסתרי לממסר נפשה בביאת עכו"ם שאין ביאתו פיהא ולא מחויבא מיתה בביאתו דכחמנא אסתריה לזרעה דעובד כוכבים דכתיב חָסֵר בשר חמונים בשרם וזרמת סוסיס וזמרתם וכו' בביאת דמהי כעלמא ומוחך פן הויר לבת נטראל שהמירה דתה וגשאל לשכו"ס ומוחך דתתשובה והעכו"ס ונתגיר לקומה דאע"ג דאמר פֿשֵׁם שאלכיה לבשל פן אסורה לבשל הני מלי בביאת נטראל אבל עכו"ם לא ולא נהירא לר"י בר מאיר דכיון דאסרת לבשלה בביאת עכו"ם פהאמר ככתיבות (סס) איבא פרוניות כו' וכן פֿרָקר שני דכתיבות (דף כו:) דאלסה שחזבהה כפי עכו"ם על גבי נפשות אסורה לבשלה וכן אסתרי ובאשר אבדתי אבדתי אלמא לגבי לאסרה על בעלה לא חזיבא בביאת דמהי הכי ושי ימי לאסרה על הבועל וכן לבסול לבקחה פנויה שנעברה לעכו"ם אע"ג דנעברה לבקחה פהרה פֿרָקר הבא על ובמיתו (יבמות דף נט:) אלמא לא חזיבא כבהמה וזקוח לענין חס אמר בפ' נושאין (סס דף צח.) דכחמנא אסתריה לזרעה דעובד כוכבים ובפ' חרוקה (פסוקה דף כו:) אמרינן דמקוין ע"י גברי ופובל דתרימה ופריך פשיטא ונקתרה והיא נטמאה אמר כחמנא אחד לבועל ואחד לבועל ואחד לתרימה מהו דתימא פי אמרינן ונקתרה והיא נטמאה הני מלי היבא דבהך ביאה אסורא לה קא משמע לן אלמא דאפי' גבי עכו"ם שדך נטמאה לאסר לבשלה והוא דאין לבועל וליבא למסר איבא מהתם מקאמר דס"ד למינא פיון דכלאו האי ביאה אסורא ליה לא מתפכרא עליה דבעל מפלג דעכו"ם גופה לא צריך קרא לבסרה על גבי אותה ביאה וא"כ גר מתר ע"י ביאה שבעל אסור עכו"ם דאי אסור הנה מתוקם קרא שפיר אלפו בעכו"ם מתפכרא עליה ביהא (לא) הנה מתפכרא עליה הינו בדיהונו עכו"ם שהיא אסורה לבשל לעכו"ם ונמה פיון דאיבא אסור מיתה בביאת עכו"ם למה לא גרם מרדכי את אסתרי כהנא שאלתה להצלת כלל ישראל וי"ל היה ידא פן ירעה הדבר למלך ויתפרכם על גבי גזא דהתנה אסתרי דאי לא תפאריא ליה לא גרשה כדי שלא תאסר גזי ביאותה ויתזכרה אח"כ דמחזיר גרושתו לא מתפכרא בביאת גזות דמנוכח כפוטרה פֿרָק היה מביא (פסוקה דף יח:) שלא היה מתנה עמה מאחר שתתגרש ויא"ת דא דהאמר בשם"ע פ"ו ר' ישמעאל (עבודה זרה דף נד.) גבי נעבד באלם דאסור דמפרש כגון שאנסויה נכרים והשתפחו להבמה דיהי ופריך עליה אונם כחמנא שטרה דפתיב ולנשרה לא תעשה דבר ומאי קנא דא קרא דתקראע עולם זקוח אורי אבל עושה מעשה חוב למסור עצמו ומשתחוה לע"ז עושה מעשה הוא דכפספו נכרים לפני ע"ז ליבא לאוקומה דא"כ לאו מידי עבד ואין זה משתחוה ואפילו נראא כמשתחוה כפיון שוקה ונוטל מעותיו כפיון ע"ז אינו ועוד דאם פן אין באל אדם אוסר דבר שהוא שלו אלף הנכרים הכופשים קומתם הם האוקרים בהמתו לע"ז אם היתה נאסרת דבר וי"ל דכי פרושו אונם כחמנא שטריה ממיתה וכיון דפטרמה ממות בית דין אע"ג דמחויב למסור עצמו לא חזיבב נעבד ללסר בהך עבודה ושפיר וליף מהאי קרא דפטור ממיתה באלם אלפו בעושה מעשה אע"ג דנעברה לא עברה מידי דאי אסתקש ביהא קרא נשכה מזה רוצח. והרג ואל יעבר מעשה אף נערה והרג דהנהגה היא כעשות מעשה וביהאי קאמר קרא ולנשרה שנעשית מעשה עברה דיעביד מחמת אונם לא תעשה דבר והוא דאין משתחוה לע"ז כפי שלא ינהרגו איבא למינא מנה לפטרי דיעביד אפי' בשעית מעשה ונקסר רבי זירא פיון דדיעביד מפטור העובד לא מתקרי נעבד דבא עבודה אע"פ שלא באונם מיתה היה חוב לאפני אע"ג דאלהה דקלהה שאלוה שהשתחוה כפרוה לשם תבולת אלהות אע"פ שאין פיו ולבו פיון כשפיו מפרש שעובד לשם אלהות ולבו לאכיו בששמים ודבא מהדר ליה לרבי זירא דהאשבי שפיר נעבד אע"ג דפטור ממיתה ועוד י"ל דמשמע ליה לענין מיתה כ"ד דאין מלוח בין עבדי מעשה ולא עבדי מעשה דהא אשח כרצון חובת אף על גב דהניא תקראע עולם וכשפטר התם אונם ממיתה בית דין דכתיב ולנשרה לא תעשה דבר לא שדא עבדי מעשה ול"ס לא עבדי מעשה:

פ.ב.

עין משפט בר מצוה

א מיי' פב' מהל' שביתת עשור הל' י, סמג לאוין סט, טוש"ע

אוי"ח סי' תרטז טע' ב:
ב מיי' פב' מהל' שביתת עשור הל' י, סמג לאוין סט, טוש"ע

אוי"ח סי' תרטז טע' ב:
ג מיי' פ"ד מהל' מאכלות

אסורות הל' יד:

ד מיי' פב' מהל' שביתת עשור הל' ט, סמג לאוין סט, טוש"ע

אוי"ח סי' תריז טע' ב:

ה מיי' פה' מהל' יסודי תהורה הל' ב, סמג עשין ה, טוש"ע וי"ד

ו מיי' פא' מהל' רוצח ושמירת נפש מהל' ח:

ז מיי' פא' מהל' רוצח ושמירת נפש הל' י, סמג לאוין קסד, סמג עשיו עד:

פּב:

	עין משפט
	גר מצוה

א סמג עשין ה:

ב מיי' פב' מהל' שביתת עשור
הל' ט, סמג לאוין סט, טוש"ע
או"ח סי' תריז סעי' ב:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

וְרוֹצֵחַ גּוֹפֵה מַנְלֵן דְּיִהְרֵג וְאֵל יַעֲבֹר: מְרִי דּוֹרְאֵי שְׁלֵטוֹן שֶׁל פֶּסַר שְׁאֵנִי דָר שָׁס: מֵאִי חַזִּית דְּדַמָּא דִידָךְ סָמָךְ טָפִי פֿלוּמֶר מֵאִי דַעֲתָךְ לְמַשְׁכִּי מְלֵתָא מִשּׁוּם וְחִי פָֿהָס וְלֹא שְׁיָמוּת פָֿהָס טַעֲמוֹ שֶׁל דְּבַר לְפִי שְׁחַדִּיבָה נִפְשָׁן שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַמָּקוֹם יוֹתֵר מִן הַמַּצּוֹת אֲמַר הַקב"ה תִּבְטֹל הַמַּצָּה וְיִחְיֶה זֶה אֶבֶל עַבְשׁוֹ שְׂגִישׁ פֶּאֶן יִשְׂרָאֵל נִהְרֵג וְהַמַּצָּה בְּטֹלָה לָמָּה וְיִיטֵב בְּעֵינֵי הַמָּקוֹם לַעֲבֹר עַל מַצָּתוֹ לָמָּה יִהְיֶה דָמָךְ חֲבִיב עָלָיו יוֹתֵר מִדָּם חֲבֵרָךְ יִשְׂרָאֵל: הֵיאֵא עֲבָרָה דְאַרְחָא שְׁהַרִיחָה וְיוֹם הַפְּסוּלִים הָיָה: לְחוּשׁוֹ לֶה בְּאַזְנָה שׂוּיָה"כ הוּא הַיּוֹם אֲוֹלֵי תְנוּכַל לְהִתְאַפֵּק: וְאַלְחִישָׁה קַבְלָה אֶת הַלְחִישָׁה שְׁפַסֵּךְ הַעֲבָר מִתְאַנְתּוֹ:

א(N)וְרוֹצֵחַ גּוֹפֵיָה מָנָא לֵן? סְבָרָא הִיא: דְּהָהוּא

דְּאַתָּא לְקַמִּיָּה (דְּרַבָּא), אָמַר לִיָּה, אָמַר לִי מָרִי דּוֹרְאִי: קְטִלִּיה לְפִלְגָנְיָא, וְאִי לֹא — קְטִילְנָא לָּהּ.

אָמַר לִיָּה: נְקֻטְלָהּ וְלֹא תִקְטוּל. מֵאִי חַזִּית דְּדַמָּא דִידָךְ סוּמָךְ טַפִּי? דִּילְמָא דְמָא דְהָהוּא גְבָרָא סוּמָךְ טַפִּי! יְהִיָּא עוֹפְרָה דְאַרְחָא, אֲתוּ לְקַמִּיָּה דְרַבִּי, אָמַר לָהּ: זִילוּ לְחוּשׁוּ לֶה דִּיּוּמָא דְכִיפּוּרֵי הוּא.

לְחוּשׁוּ לָהּ וְאִילְחִישָׂא. קָרִי עֲלִיָּה: ”בְּטָרָם אַצְרָה בְּבִטָן יִדְעַתִּיהּ וְגו’”’. נִפְק מִיַּנְּה רַבִּי יוֹחָנָן. הָהִיא עוֹפְרָה דְאַרְחָא, אֲתוּ לְקַמִּיָּה דְרַבִּי חֲנִינְיָא. אָמַר לָהּ: לְחוּשׁוּ לָהּ, וְלֹא אִילְחִישָׂא. קָרִי עֲלִיָּה:

”זוֹרוּ

מסורת הש"ס

א סנהדרין עד; פסחים כה:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מה רוצח וכו' מ"מ בלא הנאה נמי מיחייבא כגון שלא כדרכה. עיין קדושין דף כב ע"ב ובתוס' שם. ובסנהדרין דף נח ע"ב ברש"י ד"ה שלא כדרכה:

בסה"ד ועוד י"ל דמשמע ליה דלענין מיתת ב"ד אין חילוק. לא זכיתי להבין דבריהם הקדושים דמה בכך דלדין מיתה אין חילוק הא מ"מ מכח דלא עבדא מעשה הדיון דמותרת ותעבור ולא תהרג אם עשתה בהיתר וברשות ב"ד פשיטא דא"ח מיתה. ואיהו דיהרג ואל יעבור ר"ל דאם עבר ח"מ. ובאמת גם בדידה אלו היה הדיון דתהרג ואל תעבור היתה חייבת מיתה אף דלא עבדא מעשה אבל טעם פטור דידה כיון דכך הדיון דתעבור ואל תהרג ועשתה בהיתר. וז' יאיר עיני:

תורה אור השלם

בטָרָם (אצורד) [אצָרד] בְּבִטּוֹן יִדְעַתִּיךְ וּבְטָרָם תַּצֵּא מִרְחָם הַקְדָּשִׁיךְ נָבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךְ [ירמיהו א, ה]

מסורת הש"ס
א כתובות מא:: מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי
ב לקמן פד:
ג ערכין ז:
ד לקמן פה.

תורה אור השלם

זרו רשעים מרחם תעו מבטו דברי קזב [תהילים נח, ד]

לב יודע קצת נפשו ובשמחתו לא־יתעבב זר [משלי יד, י]

זרו רשעים מרחם נעשו זרים ונתנכרו ללִבִּיהֶם שְׂשֻׁמוֹס: אֶצֶר פִּירִי לִהֲפִיקַע שְׁעָרִים הָא מִדְקַתְנִי סִיפָא אַם אִין שָׁם בְּקִיאִין מְאָכִילִין אוֹתוּ ע"פ עֲצֻמוֹ מִפְּקֹל דְּרִישָׁא דְאָמַר צָרִיהּ וְהָכִי קֹאמַר כּל בְּמַה דְּמַצִּינוּ לְאַהֲדוּכִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכַן דְּבַר שֶׁהוּא חַיִּי נִפְשָׁ לְפִי שְׁמַפְקִישִׁין אֶת הַשְּׁעָרִים: תְּנִפָא שְׁטוּת אִשְׁטוּרְדִישׁוֹן מִחֲמַת חֵלוּי: עַל פִּי בְּקִיאִין תְּרִי ע"פ בְּקִי לֹא וַע"פ עֲצֻמוֹ לֹא תִיבְתָּא דַר' יַנְאי בְּתַרְוּיָהּ: הֵבֵא בְּמֵאִי שְׁחָקִין דְּאָמַר חוֹלָה לֹא צָרִיךְ וְאַשְׁמוּשִׁין מִתְנִי' דְּשׁוּמְשִׁין לְרופֵאִין: וְנִסְפּוּ לָהּ עַל פִּי בְּקִי דֵּהָא בְּאָחַד גְּמִי אָמַר ר' יַנְאי דְּשׁוּמְשִׁין לְרופֵאִ: וְאָע"ג דְּאָמַר רַב סָפְרָא דֵּהָא דְאָמּוּר רַבָּנָן תְּרִי בְּמָאָה וּמָאָה בְּתַרִּי לַעֲגִין עֲדוּת הוּא דְאָמּוּר אֲבָל לַעֲגִין אֲמַעְגָא בְּתַר דַּעוּת אֲזִלִּין אֲשַׁמְשִׁי' בְּמִתְנִי' דְּכִי אֲמַרִּין זִין בְּתַר דַּעוּת בְּאֲמַעְגָא דְּמַמוּנָא בְּגוֹן בְּשׁוּמָא שְׁשִׁמִּין לְבַעַל חוּב אֲבָל בְּאֲמַעְגָא דְּחוּלָה אֲף עַל גַּב דְּרַבָּא אֲמַרִי לֹא צָרִיךְ פִּינוֹ דְאִיבָא תְּרִי דְאָמַרִי צָרִיךְ סָפַק נִפְשׁוּת לְהַקֵּל: מִכְּלָל דְּרִישָׁא דְאָמַר צָרִיךְ וְאִפ"ה קִתְנִי מִתְנִי' ע"פ בְּקִיאִין אִין ע"פ עֲצֻמוֹ לֹא: בְּמַה דְּבָרִים אֲמּוּרִים דְּמֹאכִילִין אוֹתוּ ע"פ בְּקִיאִין בְּלוּמָה דְּבַעֲשִׁין בְּקִיאִין דְּאָמַר לֹא צָרִיךְ וְאָמַרִי בְּקִיאִין צָרִיךְ מֹאכִילִין אוֹתוּ אֲבָל אָמַר צָרִיךְ אִנִּי אִם אִין שֶׁם בְּקִיאִין תְּרִי דְאָמַרִי לֹא צָרִיךְ, אֲלֵא חַד מֹאכִילִין אוֹתוּ ע"פ עֲצֻמוֹ בַר' יַנְאי דְאָמַר שׁוּמְשִׁין לְחוּלָה: מָר בַּר רַב אֲשֵׁי אָמַר הֵן יוֹסֵא לֹא תִפְרַשׁ הֵכִי דְמַשְׁמַע דִּיהִבָּא דְאָמַר צָרִיךְ אִנִּי וְאִיבָא תְּרִי דְאָמַרִי לֹא צָרִיךְ לֹא צִיתִין לִיִּהּ הֵא לֹא אָמַרִי' דִּיהִבָּא דְאָמַר צָרִיךְ אִנִּי וְאִפִּי' אֲבָא מָאָה דְאָמַרִי לֹא צָרִיךְ צִיתִין לִיִּהּ מֵאִי טַעְמָא לָב יוֹדַע מַכַּת נִפְשׁוֹ: הֵכִי גַר' תְּנָן אִם אִין שֶׁם בְּקִיאִין מֹאכִילִין אוֹתוּ עַל פִּי עֲצֻמוֹ טַעְמָא דְלִיבָא בְּקִיאִין הֵא אֲבָא בְּקִיאִין לֹא הֵכִי קֹאמַר בְּמַה דְּבָרִים אֲמּוּרִים דְאָמַר לֹא צָרִיךְ אֲבָל אָמַר צָרִיךְ אִנִּי אִין שֶׁם בְּקִיאִין כְּלָל מֹאכִילִין אוֹתוּ וְכוּ' אִין שֶׁם בְּקִיאִין בְּלוּמָר אִין בְּקִיאוּתָן בְּלוּס: מִתְנִי' מִי שְׁאֲחֻזוּ בְּלוּמוֹס חֲלוּי הָאֻחֻז מִחֲמַת רַעֲבָן עֲגִינוּ בַּהוּת וְהוּא מִרְבָּן לְמוּת וּבְשִׁמְרָאִיתוּ חוֹתְרַת צְרוּעַ שְׁנַתְרַבָּא: כְּלַב שׁוּטָה מִפְרַשׁ בְּגַמ': אִין מֹאכִילִין מִחֲצַר כְּבֵד שְׁלו וְאָע"פ שְׁנוּהֲגִין הַרופֵאִים בְּרַפּוּאָה זוֹ אִינֵה רַפּוּאָה גְּמוּרָה לְהַתִּיר לוֹ אִסּוּר בַּהֲמָה טְמֵאָה עַל כֵּן: וְר' מִתְנִי גֵן חֲרָשׁ מַתִּיר קַסְבֵּר רַפּוּאָה גְּמוּרָה הֵא: גַּמ' אָמַר אֲבָיִי וּבְטַעְמָא מְשׁוּנְעַע לְהַחֲחִין בִּין טַעַם תַּבְשִׁיל וְכֵּה לְטַעַם תַּבְשִׁיל רַע: מֹאכִילִין אוֹתוּ הֵקֵל הֵקֵל אִם אִין לְגוּ דְּבָרִים מִתְרִים בְּדִי צְרַכּוּ וְנִשׁ לְפָגְנוּ מִינִי אִסּוּרִין מֹאכִילִין אוֹתוּ הֵקֵל הֵקֵל שְׂבָהִס: טָבַל וּשְׂבִיעִית מֹאכִילִין אוֹתוּ שְׂבִיעִית לֹאֲחַר זְמַן הַפְּעוּר שֶׁהַטָּבַל בְּמִיתָה בְּיָדֵי שְׁמִים וְהַשְׂבִּיעִית בַּעֲשֵׂה: בְּדֹאפְשָׁר בְּחֵלִין שִׁנֵּשׁ זִי בְּחֵלִין עַל טָבַל זֵה לְהֹאכִילוֹ לֹאֲחַר שְׁתַּנְטַל תְּרוּמוֹתוֹ: דְּכַלִּי עֲלֵמָא לֹא פְלִיגִי דְּמִתְקַיִנָן לָהּ וּמִסְפִּין לָהּ חֵלִין וְאִין מֹאכִילִין אוֹתוּ לֹא טָבַל וְלֹא תְרוּמָה: מָר סָבַר טָבַל חֲמוּר אֲפִי' לְכַהֲנִס אִינוּ קִאוּי: וּמַר סָבַר תְּרוּמָה חֲמוּרָה שְׂאִין לָהּ הַפֵּר אֲבָל טָבַל אֲפִשָׁר דְּמַתְנָן לָהּ וְחֵלִין וְהוּ קִאוּן לְכַל אֲדָס:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

הָא מִדְקַתְנִי סִיפָא אַם אִין שָׁם בְּקִיאִין מְאָכִילִין אוֹתוּ ע"פ עֲצֻמוֹ מִפְּקֹל דְּרִישָׁא דְאָמַר צָרִיהּ

”זִירוּ רִשְׁעִים מִרְחָם”. נִפְק מִינָּה שְׁבֻתָּאי אָצֵר פִּירִי. חוֹלָה מְאָכִילִין אוֹתוּ עַל פִּי בְּקִיאִין. אָמַר רַבִּי יַנְאי: חוֹלָה אוֹמַר צָרִיהּ, וְרופֵּא אוֹמַר אִינוּ צָרִיהּ — שׁוּמְעִין לְחוּלָה. מֵאִי טַעְמָא — ”לֵב יוֹדַע מְרַת נִפְשׁוֹ”. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתִימָא: רופֵּא קִים לִיָּה טַפִּי, קָא מְשַׁמַּע לָן. ”רופֵּא אוֹמַר צָרִיהּ, וְחוֹלָה אוֹמַר אִינוּ צָרִיהּ — שׁוּמְעִין לְרופֵּא. מֵאִי טַעְמָא — תוּנָבָא הוּא דְנִקִּיט לִיָּה.^(א) תַּנּוּ: חוֹלָה — מְאָכִילִין אוֹתוּ עַל פִּי בְּקִיאִין. עַל פִּי בְּקִיאִין — אִין, עַל פִּי עֲצֻמוֹ — לֹא! עַל פִּי בְּקִיאִין — אִין, עַל פִּי בְּקִי אָחַד — לֹא! ”הֵבֵא בְּמֵאִי עֲסָקִינוּ, דְאָמַר לֹא צָרִיכְנָא. וְלִיִּסְפוּ לִיָּה עַל פִּי בְּקִי! לֹא צָרִיכָא, דְאִיבָא אַחֲרִינָא בְּהִדִּיהּ דְאָמַר לֹא צָרִיהּ — מְאָכִילִין אוֹתוּ עַל פִּי בְּקִיאִין. פְּשִׁיטָא, סָפַק נִפְשׁוּת הוּא, וּסְפַק נִפְשׁוּת לְהַקֵּל! לֹא צָרִיכָא, דְאִיבָא תְּרִי אַחֲרִינִי בְּהִדִּיהּ דְאָמְרִי לֹא צָרִיהּ. וְאָף עַל גַּב דְאָמַר רַב סָפְרָא: תְּרִי כְּמָאָה וּמָאָה בְּתַרִּי, הֲנִי מִילִי לַעֲגִין עֲדוּת, אֲבָל לַעֲגִין אוּמְדָנָא — בְּתַר דַּעוּת אֲזִלִּינוּ. וְהֲנִי מִילִי לַעֲגִין אוּמְדָנָא דְּמַמוּנָא, אֲבָל הֵכָא סָפַק נִפְשׁוּת הוּא. וְהָא מִדְקַתְנִי סִיפָא: וְאִם אִין שָׁם בְּקִיאִין מְאָכִילִין אוֹתוּ עַל פִּי עֲצֻמוֹ, מִפְּקֹל דְּרִישָׁא דְאָמַר צָרִיהּ! חֲסוּרִי מִיַּחֲסָרָא וְהָכִי קִתְנִי: בְּמָה דְּבָרִים אֲמּוּרִים — דְאָמַר לֹא צָרִיהּ אֲנִי, אֲבָל אָמַר צָרִיהּ אֲנִי, אִין שָׁם בְּקִיאִין תְּרִי אֲלֵא חַד דְאָמַר לֹא צָרִיהּ — מְאָכִילִין אוֹתוּ עַל פִּי עֲצֻמוֹ. ”מָר בַּר רַב אֲשֵׁי אָמַר: כּל הֵיכָא דְאָמַר צָרִיהּ אֲנִי, אֲפִילוּ אִיבָא מָאָה דְאָמְרִי לֹא צָרִיהּ לְדִידִיהּ שְׁמַעִינוּ — שְׁנַאמַר: ”לֵב יוֹדַע מְרַת נִפְשׁוֹ”. תַּנּוּ: אִם אִין שָׁם בְּקִיאִין — מְאָכִילִין אוֹתוּ עַל פִּי עֲצֻמוֹ. טַעְמָא דְלִיבָא בְּקִיאִין, הָא אִיבָא בְּקִיאִין לֹא! הֵכִי קֹאמַר: בְּמָה דְּבָרִים אֲמּוּרִים — דְאָמַר ”לֹא צָרִיהּ אֲנִי”, אֲבָל אָמַר ”צָרִיהּ אֲנִי”, אִין שָׁם בְּקִיאִין כָּלָל — מְאָכִילִין אוֹתוּ עַל פִּי עֲצֻמוֹ, שְׁנַאמַר: ”לֵב יוֹדַע מְרַת נִפְשׁוֹ”.^(ב) מִתְנִי' מִי שְׁאֲחֻזוּ בּוּלְמוֹס — מְאָכִילִין אוֹתוּ אֲפִילוּ דְּבָרִים טְמֵאִים, עַד שְׂיֹאֲרוּ עֵינָיו. מִי שְׁנֹשְׁכוּ כָּלֵב שׁוּטָה — אִין מְאָכִילִין אוֹתוּ מִחֲצַר כְּבֵד שְׁלוּ. וְרַבִּי מִתְּיָא בֶּן חֲרָשׁ מַתִּיר.^(א) וְעוֹד אָמַר רַבִּי מִתְּיָא בֶּן חֲרָשׁ: הַחוּשׁשׁ בְּגִירוּזוֹ — מְטִילִין לוֹ סַם בְּתוּהּ פִּיו בְּשֻׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפַק נִפְשׁוּת, וְכַל סָפַק נִפְשׁוּת דּוֹחָה אֶת הַשְּׁבָת.^(ב) מִי שְׁנַפְלָה עָלָיו מַפּוּלָת, סָפַק הוּא שָׁם סָפַק אִינוּ שָׁם, סָפַק חֵי סָפַק מַת, סָפַק גּוֹי סָפַק יִשְׂרָאֵל, מְפַקְחִין עָלָיו אֶת הַגָּל. מְצֹאוּהוּ חֵי — מְפַקְחִין, וְאִם מַת — יְגִיחוּהוּ. גָּמִי תַּנּוּ רַבְּנָן: מַנְיִין הָיוּ יוֹדְעִין שֶׁהֲאִירוּ עֵינָיו — מִשְׂיבְּחִין בִּין טוֹב לְרַע. אָמַר אֲבָיִי: וּבְטַעְמָא. ”תַּנּוּ רַבְּנָן: מִי שְׁאֲחֻזוּ בּוּלְמוֹס — מְאָכִילִין אוֹתוּ הֵקֵל הֵקֵל, טָבַל וּנְבִילָה — מְאָכִילִין אוֹתוּ נְבִילָה. טָבַל וּשְׂבִיעִית — שְׂבִיעִית. ”טָבַל וּתְרוּמָה — תַּנְאִי הִיא. דְּתַנְא: מְאָכִילִין אוֹתוּ טָבַל וְאִין מְאָכִילִין אוֹתוּ תְרוּמָה. בֶּן תִּימָא אוֹמַר: תְּרוּמָה וְלֹא טָבַל. אָמַר רַבָּה: הֵיכָא דְאֲפָשָׁר בְּחוּלִין, דְּכוּלִּי עֲלֵמָא לֹא פְּלִיגִי דְּמִתְקַיִנָן לִיָּה וּמִסְפִּינוּ לִיָּה. כִּי פְּלִיגִי בְּדִלָא אֲפָשָׁר בְּחוּלִין. מָר סָבַר טָבַל חֲמוּר, וּמַר סָבַר תְּרוּמָה חֲמוּרָה. מָר סָבַר טָבַל חֲמוּר — אֲבָל תְּרוּמָה חֲזִיָא לְכַהֵן. וּמַר סָבַר תְּרוּמָה חֲמוּרָה, אֲבָל טָבַל אֲפָשָׁר לְתַקּוּנִיהּ.

אֲפָשָׁר

פג.

עין משפט נר מצוה

א מו"י פב' מהל' שביתת עשור
הל' ה, סמג לאוין סט, טוש"ע
או"ח סי' תריח סעי' א:

ב טוש"ע או"ח סי' תריח סעי' ג:

ג טוש"ע או"ח סי' תריח סעי' ד:

ד טוש"ע או"ח סי' תריח סעי' א:

ה מו"י פו"ד מהל' מאכלות
אסורות הל' טז:

ו מו"י פב' מהל' שביתת עשור
הל' ט, סמג לאוין סט, טוש"ע
או"ח סי' תריח סעי' ט:

ז מו"י פב' מהל' שבת הל' א, סמג
לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' שבח
סעי' י:

ח מו"י פב' מהל' שבת הל' יח,
טוש"ע או"ח סי' שבת סעי' ג:

ט מו"י פו"ד מהל' מאכלות
אסורות הל' טז, טוש"ע או"ח סי'
תריח סעי' ט:

י מו"י פו"ד מהל' מאכלות
אסורות הל' יז:

יא מו"י פו"ד מהל' מאכלות
אסורות הל' יז:

פג:

עין משפט
גזר מצוה

א מו"י פב' מהל' שבת הל' ו', טוש"ע או"ח סי' שכה סעי' ו:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

אפשר עהלין פשיטא דמתקנינן ליה: לא צריכא בשבת שאפי' הוא שבת שאסור להפריש תרומה ומעשר ופרישות ואל יאכילוהו טבלים: בעצין שאינו נקוב דטבל שלו מזדבנן ושבות דהפרכת מעשרות בשבת דרבנן אשמועינן שדקה השבות ולא יאכילוהו טבל דרבנן דלתו למשכי גמי טבל דאורייתא פי האי גמול: לימא תנאי היא דן דכפה דאמר דקאפשר עהלין מתקנינן ליה ודנינן שבות דהפרכת תרומה בשבת מתמי

אָפּשׁוּר בַּחוּלִין — **פֿשיטא**? **לֹא צָרִיכָא, בַּשֻּׁבָּת. בַּשֻּׁבָּת נִמְי, פֿשיטא** — טלטול מִדְרַבָּנּוּ הוּא! **הָכָא בַּמַּאי עֲסָקִינוּ** — **בַּעֲצִיץ שְׁאִינוּ נְקוּב**, דִּרְבָּנּוּ. מִר סָבַר טָבֵל חֲמור, וּמִר סָבַר תְּרוּמָה חֲמוּרָה. ^[*מקור*] **לִימָא תַּנְאִי** הִיא. דְּתַנְיָא: מִי שָׁנְשָׁכוּ נָחֵשׁ — קוֹרִין לוֹ רוּפָא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וּמִקְרָעִין לוֹ אֶת הַתְּרַנְגוּלָת, וּגּוֹזְזִין לוֹ אֶת הַפְּרִישִׁין, וּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ, וְאִין צָרִיד לַעֲשׂוֹר, דְּכַרִּי רַבִּי. רַבִּי אֱלֶעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: לֹא יֵאכַל עַד שְׂיַעֲשֹׂר. נִימָא רַבִּי אֱלֶעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא, וְלֹא רַבִּי! אֲפִילוּ תִימָא רַבִּי, עַד כּאן לֹא קֹאמֵר רַבִּי הֵתָם — אֶלָּא לַעֲנִן מַעֲשֵׂר יִרָק דִּרְבָּנּוּ, אָבֵל בַּמַּעֲשֵׂר דָּגוּ דְטָבֵל דְּאוּרִייתָא הוּא, אֲפִילוּ רַבִּי מוֹדֵה, דְּאִי שָׂרִית לִיה בַּעֲצִיץ שְׁאִינוּ נְקוּב — אָתִי לְמִיכַל בַּעֲצִיץ שְׁהוּא נְקוּב. ^[*דרוש*] תַּנּוּ רַבָּנּוּ מִי: שְׁאֲחִזוּ בּוּלְמוּס — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ דְּבִשׁ וְכָל מִינֵי מְתִיקָה, שְׁהַדְּבִשׁ וְכָל מִינֵי מְתִיקָה מְאִירִין מְאוֹר עֵינָיו שֶׁל אָדָם. וְאֵף עַל פִּי שְׁאִין רְאִיָּה לְדָבָר, זִכָּר לְדָבָר: "רְאוּ נָא פִי אוּרוֹ עֵינֵי כִי טַעַמְתִּי מַעֲט דְּבִשׁ הָזֶה". וּמַאי: "אֵף עַל פִּי שְׁאִין רְאִיָּה לְדָבָר"! דִּהְתָּם לֹא בּוּלְמוּס אֲחֻזָּיה. אָמַר אַבְיִי: לֹא שָׁנוּ, אֶלָּא לְאַחַר אֲכִילָהּ, אָבֵל קוּדָם אֲכִילָהּ מִגֵּרָר גְּרִיר, דְּכַתִּיב: "וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִצָּרִי בַשָּׂדֶה וַיִּקְחוּ אוֹתוֹ אֶל דֹּד וַיִּתְּנוּ לוֹ לֶחֶם וַיֵּאכַל וַיִּשְׁקוּהוּ מַיִם. וַיִּתְּנוּ לוֹ פֶּלֶח דְּבִילָהּ וַיִּשְׂנִי צִמּוּקִים וַיֵּאכַל וַתִּשָּׂב רוחוֹ אֵלָיו כִּי לֹא אָבֵל לֶחֶם וְלֹא שֶׁתָּה מַיִם שְׁלֹשָׁה נְמִים וַשְּׁלֹשָׁה לֵילוֹת". אָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: מִי שְׁאֲחִזוּ בּוּלְמוּס — מַאֲכִילִין אוֹתוֹ אֵלָיָה בְּדִבְשׁ. רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: אֵף סוּלַת נִקְיָה בְּדִבְשׁ. רַב פָּפָא אָמַר: אֲפִילוּ קַמְחָא דְשֻׁעְרֵי בְּדוּבָשָׂא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פַּעַם אַחַת אֲחֻזְנִי בּוּלְמוּס וַרְצָתִי לְמַזְרָחָה שֶׁל תַּאנָּה, וְיַיִמְתִּי בַּעֲצָמַי: "הַחֲכַמָּה תַּחֲיָה כַּעֲלִיָּה". דְּתַנִּי רַב יוֹסֵף: הַרוּצָה לְטַעוֹם טַעַם תַּאנָּה — יִפְנֶה לְמַזְרָחָה, שְׁנַאֲמַר: "וּמִמָּגֵד תְּבוּאוֹת שְׁמַשׁ". רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי הָווּ קָא אֲזִלִּי בְּאוּרְחָא. אֲחֻזָּיה בּוּלְמוּס לְרַבִּי יְהוּדָה, קַפְחָיָה לְרוּעָה אֲכִלְיָה לְרִיפְתָּא. אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי: קַפְחָת אֶת הַרוּעָה. כִּי מָטוּ לְמַתָּא, אֲחֻזָּיה בּוּלְמוּס לְרַבִּי יוֹסִי. אַהֲדְרוּהוּ בְּלָגִי וְצָעִי, אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה: אֲנִי קַפְחָתִי אֶת הַרוּעָה, וְאַתָּה קַפְחָת אֶת הָעִיר כּוּלָּהּ. וְתוּ: רַבִּי מְאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי הָווּ קָא אֲזִלִּי בְּאוּרְחָא, רַבִּי מְאִיר הָוָה דִּיִּיק בַּשְּׂמָא, רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי לֹא הָווּ דִּיִּיקִי בַּשְּׂמָא. כִּי מָטוּ לְהֵהוּא דּוּכְתָא, בָּעוּ אוֹשְׁפִיזָא. יַהֲבוּ לָהּ. אָמְרוּ לִיה: מָה שְׁמָה? אָמַר לָהּ: "כִּידוֹר". אָמַר: שְׂמַע מִינָּה אָדָם רָשָׁע הוּא, שְׁנַאֲמַר: "כִּי דוֹר תַּהֲפּוּכוֹת הָמָּה". רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי אֲשַׁלִּימוּ לִיה כִּיסִּיָּהּ. רַבִּי מְאִיר לֹא אֲשַׁלִּים לִיה כִּיסִּיָּהּ, אֲזִל אוֹתַבְיָה בִּי קִיבְרִיָּה דְאַבּוּהּ. אַתְחִזִּי לִיה בְּחֻלְמִיָּה: תָּא שְׁמִיל כִּיסָא דִּמְנַח אַרִישָׁא דִּהֵהוּא גַבְרָא. לְמַחַר אָמַר לָהּ: הֲכִי אַתְחִזִּי לִי בְּחֻלְמָאִי. אָמַרִי לִיה: חֻלְמָא דְכִי שְׂמִשִּׁי לִית בָּהּ מַמָּשָׁא, אֲזִל רַבִּי מְאִיר וְנִטְרִיָּה כּוּלִּי יוֹמָא וְאַיִיתָנָהּ. לְמַחַר אָמְרוּ לִיה: הֵב לָן כִּיסָן. אָמַר לָהּ: לֹא הָיוּ דְבָרִים מַעוּלָם. אָמַר לָהּ רַבִּי מְאִיר: אַמַּאי לֹא דִיִּיקִיתוּ בַּשְּׂמָא? אָמְרוּ לִיה: אַמַּאי לֹא אַמְרָת לּוּ מָר? אָמַר לָהּ: אִימַר דְאַמְרִי אָנָּא חֲשָׁשָׁא, אֲחֻזּוּמִי מִי אָמְרִי? מַשְׁכוּהוּ וְעִילּוּהוּ לַחֲנוּתָא, חֲזוּ טַלְפָּחִי אֲשַׁפְּמִיָּה, אֲזִלוּ וַיַּהֲבוּ סִימָנָא לְדְבִיתָהּ וַשְׁקִלוּהָ לְכִיסִּיָּהּ וְאַיִיתוּ. אֲזִל אִיָּהּ וּמְטִלְיָה לְאַיִתְתִּיָּהּ. ^[*דרוש*] הָיִינוּ (דְּתַנּוּ): מַיִם רַאשׁוֹנִים הֵאָכִילוּ בִּשָׁר חֲזִיר. מַיִם אַחֲרֹנִים הָרְגוּ אֶת הַנֶּפֶשׁ. וּלְכַסּוּף הָווּ דִיִּיקִי בַּשְּׂמָא. כִּי מָטוּ לְהֵהוּא בֵּיתָא דְשְׂמִיָּה "כֶּלֶה", לֹא עֲיִילוּ לְגַבְיָהּ. אָמַרִי: שְׂמַע מִינָּה רָשָׁע הוּא. דְּכַתִּיב: "וְאָמַר לְכֶלֶה נְאוּפִים", (כַּמּוֹ: "אַחֲרִי כְלוּתִי הִתָּה לִי עֲדָנָה", כְּלוּמַר: זָקְנָה בְּנְאוּפִים). ^[*דרוש*] מִי שָׁנְשָׁכוּ כֶּלֶב שׁוֹטָה וְכוּ'. תַּנּוּ רַבָּנּוּ, חֲמֹשָׁה דְבָרִים נֶאֱמְרוּ כְּכֶלֶב שׁוֹטָה: פִּיו פְּתוּחַ, וְרִירוֹ נוֹטָה, וְאַזְנָיו סְרוּחוֹת, וְזַנְבּוֹ מוּנָח עַל יְרֻכּוֹתָיו, וּמְהִלָּהּ בְּצִידֵי דְרָכִים. וַיֵּשׂ אוֹמְרִים: אֵף גּוֹבַח וְאִין קוּלוֹ נִשְׁמַע. מַמַּאי הָיוּ? רַב אָמַר: נָשִׁים כַּשְׁפָּנִיּוֹת מְשַׁחֲקוֹת בּוֹ, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: רוּחַ רָעָה שׁוֹרָה עָלָיו. מַאי בִּינְיָיָהּ? אִיכָא בִּינְיָיָהּ

לְמַקְטִילָהּ

א תוספתא שבת
א תוספתא שבת
ב פטרא בהר פרק ג ד
ג חולין קו; תלמוד ירושלמי ברכות
ד אוצר מדרשים חופת אליהו חופת אליהו רבה קעט

גמ' פשיטא טלטול מדרבנן. וכן הוא יבמות דף צג ע"א וצע"ב:
תורה אור השלם

ויאמר ונתנו עבר אבי את־הארץ ראובןא פי־ארו עיני כי טעמתי מעט דבש הזה [שמואל א יד, כט]

וימצאו איש־מצרי בשדה ויקחו אותו אל־דוד ויתנו־לו לחם ויאכל וישקהו מים [שמואל א ג, יא]
וימנע תבואת שמש וימנע דגש ויחים [דברים לג, יד]

כי בצל החכמה בצל הפסח ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה [קהלת ז, יב]

ויאמר אסתינה פני מלך אראה מה אחריתם
פי דור תהפכת המה בנים לא־אמן כס [דברים לב, כ]

ואמר לפלה נאופים (עת) [עפתה] (יונה) [יזנו] תזנותה ותיא [יחזקאל כג, מג]

ותצחק שנה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה־לי עדנה ואדני זמן [בראשית יח, יב]

^[1] א תוספתא שבת

^[2] א תוספתא שבת

^[3] א תוספתא שבת

^[4] א תוספתא שבת

^[5] א תוספתא שבת

^[6] א תוספתא שבת

^[7] א תוספתא שבת

^[8] א תוספתא שבת

^[9] א תוספתא שבת

^[10] א תוספתא שבת

^[11] א תוספתא שבת

^[12] א תוספתא שבת

^[13] א תוספתא שבת

^[14] א תוספתא שבת

^[15] א תוספתא שבת

^[16] א תוספתא שבת

^[17] א תוספתא שבת

^[18] א תוספתא שבת

^[19] א תוספתא שבת

^[20] א תוספתא שבת

^[21] א תוספתא שבת

^[22] א תוספתא שבת

^[23] א תוספתא שבת

^[24] א תוספתא שבת

^[25] א תוספתא שבת

^[26] א תוספתא שבת

^[27] א תוספתא שבת

^[28] א תוספתא שבת

^[29] א תוספתא שבת

^[30] א תוספתא שבת

^[31] א תוספתא שבת

^[32] א תוספתא שבת

^[33] א תוספתא שבת

^[34] א תוספתא שבת

^[35] א תוספתא שבת

מסורת הש"ס
א עבודה זרה כח. ב עבודה זרה כט.
תורה אור השלם

פי בעל החכמה בעל הפסוק ויתרון דעת החכמה תפוח בעליה (קהלת ז, יב)

למקטנליה בדבר האזרק למ"ד רוח רעה שזרע עליו לא וקרב אצלו להרגו כניסח אלף זורק בו חץ או סבין והורגנו: דחוף פה המתחבך פו: מנכית ליה שהכלב נאסכו: נשלח

למקטליה בדבר הנזרק. תניא כוותיה דשמואל. בפשהורגין אותו — אין הורגין אותו אלא בדבר הנזרק. דחייף ביה — מסתפן, דנכית ליה — מײת. דחייף ביה — מסתפן: מאי תקנתיה? נישלח מאניה ונירְהיט. רב הונא בריה דרב יהושע חף ביה חד מינייהו בשוקא, שלחינהו למאניה ורְהיט. אמר: קיימתי בעצמי "החכמה תחיה בעליה". דנכית ליה מײת: מאי תקנתיה? אמר אביי: גיתי משפא דאפא דיכרא וניכתוב עליה: אנא פלגיא בר פלגיתא אמשפא דאפא דיכרא פתיבנא עליה: "פנתי פנתי קלירוס". ואמרי לה: "הנדי הנדי קלורוס, יה יה ה' צבאות אמן אמן סלה". ונשלחינהו למאניה ולקברינהו בי קברי עד תריסר ירחי שתא, ונפקינהו ונקלינהו בתנורא ונבדרינהו לקטמיה אפרשת דרכים. והנה תריסר ירחי שתא, כי שתי מיא — לא לישתי אלא בגובתא דנחשא, דילמא חזי כבואה דשידא וליסתפן. כי הא דאפא בר מרתא הוא אפא בר מניומי, עבדא ליה אימיה גובתא דדהבא.^(N) ועוד אמר רבי מתיא: רבי יוחנן חש בצפדינא. אזל גבה דההיא מטרוניתא, עבדא ליה מלתא חמשא ומעלי שבתא. אמר לה: בשבת מאי? אמרה ליה: לא צריכת. אי מצטריכנא מאי? אמרה ליה: אישתבע לי דלא מגלית, אישתבע: לאלהא דישראל לא מגלינא. נפק דרשה בפירקא. והא אישתבע לה! לאלהא דישראל לא מגלינא. הא לעמו ישראל — מגלינא. והא איכא חלול השם! דמגלי לה מעיקרא.^(O) מאי עבדא ליה? אמר רב אחא בריה דרב אחי: מי שאור, שמן זית, ומלח. רב יימר אמר: שאור גופיה, שמן זית, ומלח. רב אשי אמר: משחא דגדפא דאווזא. אמר אביי: אנא עבדי לכולהו ולא איתסאי, עד דאמר לי ההוא טיעא: אייתי קשייתא דזיתא דלא מלו תילתא, וקלינהו בנורא אמרא חדתא, ואדביק בכפי דריה. עבדי הכי ואיתסי. ורבי יוחנן היכי עביד הכי? אמר רב נחמן בר יצחק: שאני צפדינא הואיל ומתחיל בפה, וגומר בבגי מעיים. אמר ליה רב חייא בר אבא לרבי יוחנן: כמאן — פרבי מתיא בן חרש, דאמר: החושש בפיו מטילין לו סם בשבת. אמר ליה: שאני אומר בזו, ולא באחרת. לימא מסייע ליה: מי שאחזו ירקון — מאכילין אותו בשר חמור, מי שנשכו פלב שוטה — מאכילין אותו מחצר כבד שלו, והחושש בפיו — מטילין לו סם בשבת, דברי רבי מתיא בן חרש. וחקמים אומרים: באילו אין בהם משום רפואה. "באלוי" למעוטי מאי? מאי לאו, למעוטי סם? לא, למעוטי: מקיזין דם לסרוגבי. הכי גמי מסתברא. דתנאי: שלשה דברים אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי ששמע משום רבי מתיא בן חרש: מקיזין דם לסרוגבי בשבת, ומי שנשכו פלב שוטה — מאכילין אותו מחצר כבד שלו, והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת. וחקמים אומרים: באילו אין בהן משום רפואה. "באלוי" למעוטי מאי? מאי לאו, אתרתי בתרייתא ולמעוטי דרישא! לא: אתרתי דרישא קמיייתא, ולמעוטי דסיפא.

תא

יום הכפורים פרק שמיני יומא

הכי גמי מסתברא שלשה דברים כו' ריב"א ל"ג הכי גמי מסתברא אלף הכי גרים תא שמע שלשה דברים משום דמאי אלמא דהא מהא דליתו כבר ונראה לי דשפיר מנינו דכיתתא קמיתא לא מקמי פה מקיז דם לסרוגבי ולככי הני דחק הא דמוקמינן למעוטי מקיז דם לסרוגבי מה שלא הוצר פה אכל מהא מיימי שפיר מאי לאו פאלו אחרתי דסיפא דסליק מעה קאי ולמעוטי מקיז דם לסרוגבי דקא טעי רישא ואי (שמא) משום דככל דכתא נשאר הכי גמי מסתברא בשביל זה אין למוחקו דבפך קמא דקדושין (כו:): גמי מעשה בקמחי אחר) יש הכי גמי [מסתברא] שאינו נשאר ובפך הזהב (בבא מציעא דף מו:): יש [ג"] הכי גמי מסתברא שאינו נשאר בשמעתא דמטבע אין נעשה חליפין לפרוש כש"י:

פד.

עין משפט נר מצוה

א מוי' פב' מהל' שבת הל' ה, סמג לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' שכח סעי' ג:

פד:

עין משפט‏ **נר מצוה**

א מו"י פב' מהל' שבת הל' ב, סמג לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' שכח סעי' יא:

ב מו"י פב' מהל' שבת הל' ג, סמג לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' שכח סעי' יב:

ג מו"י פב' מהל' שבת הל' טז:

ד מו"י פב' מהל' שבת הל' יז, סמג לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' שכח סעי' יג:

ו מו"י פב' מהל' שבת הל' כא,

סמג לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' שכט סעי' ב:

ז מו"י פב' מהל' שבת הל' כז:

ח מו"י פב' מהל' שבת הל' כא, סמג לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' שכט סעי' ב:

ט מו"י פב' מהל' שבת הל' כז:

י מו"י פב' מהל' שבת הל' כא, סמג לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' שכט סעי' ב:

יא מו"י פט"ו מהל' איסורי ביאה הל' כו, טוש"ע אה"ע י ד סעי' לג:

אַלָּא בגדולי ישראל וְאִפִּי הִבָּא דְאִפְשָׁר בְּגָבְרִי מַצְנֵה בְּיַשְׁכָּחַל שְׁמָא וְתַעֲצֵל הַגְּבֵרִי וְלֹא

ת"ש דְּתַנִּי רַב יוֹסֵף עֲבָרָה שֶׁהֲרִיחָה וְכוּ' וּמִי שֶׁנֶּשְׁכַּח וְכוּ' וְהוֹשָׁעַשׁ בְּפִיו וְכוּ' וּמַכ"א בָּזוּ אֲנִי מוֹדִים וְלֹא בְּאֻמְרָתִי בָּזוּ אֲהֵיבֹא אִי יִנְמֹא אַעֲבָרָה פְּשִׁיטָא וְכוּי עֲבָרָה שֶׁהֲרִיחָה ר' מַתְנִיא קְרַעֲוִי

תָּא שְׁמַע, דְּתַנִּי רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל: עוֹבְרָה שְׁהַרְיָחָה — מֵאַכִּילִין אוֹתָהּ עַד שֶׁתָּשׁוּב בַּנְּשָׂא, וּמִי שֶׁנֶּשְׁכַּח כְּלָב שׁוֹטֵטָה — מֵאַכִּילִין אוֹתוֹ מִחֲצַר כְּבֵד שְׁלוֹ, וְהַחוּשֵׁשׁ בָּפִיו — מְטִילִין לוֹ סֵם בְּשִׁבְתּוֹ, דְּבַרֵּי רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסִי, שְׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי מַתִּיא בֶּן חֲרָשׁ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: בָּזוּ וְלֹא בְּאַחֲרָת. ”בָּזוּ” אֲהֵיִיא? אֵילִימָא אַעוּבְרָה, פְּשִׁיטָא! עוֹבְרָה מִי אֵיבָא לְמֵאן דְּאָמַר דָּלָא? אֶלָּא לֹא — אָסֶם. שְׁמַע מִינָּה. רַב אָשִׁי אָמַר: מַתְנִיתִין נָמִי דִּיקָא — וְעוֹד אָמַר רַבִּי מַתִּיא בֶּן חֲרָשׁ: הַחוּשֵׁשׁ בָּפִיו מְטִילִין לוֹ סֵם בְּשִׁבְתּוֹ, וְלֹא פְּלִיגִי רַבְּנָן עָלֶיהָ. וְאִם אֵיתֵא דְּפְּלִיגִי רַבְּנָן עָלֶיהָ, לִיעֲרַבְיָנָהּ וְלִיתְנִינָהּ, וְלִיפְלָגוּ רַבְּנָן בְּסִיפָא. שְׁמַע מִינָּה.^(א) מַפְנִי שְׁסַפֵּק נִפְשׁוֹת הוּא וְכוּ'. לָמָּה לִי תוּ לְמִימַר: ”וְכָל סֵפֶק נִפְשׁוֹת דּוֹחָה אֶת הַשְּׁבִתָּה”? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: לֹא סֵפֶק שְׁבִתָּה זֶה בְּלֵבֵד אֲמָרוּ, אֶלָּא אֲפִילוּ סֵפֶק שְׁבִתָּה אַחֲרָת. הִיכִי דְמִי? בְּגוֹן דְּאֲמַדוּהָ לְתַמְנִיא יוֹמִי, וְיוֹמָא קָמָא שְׁבִתָּא. מַהוּ דְּתִימָא: לִיעֲכַב עַד לְאוּרְתָא כִּי הִיכִי דָּלָא גִיחוּל עָלֶיהָ תְּרִי שְׁבִתָּא, קָא מִשְׁמַע לוֹ. תַּנָּיא גַּמִּי הִכִּי: מַחֲמִין חֲמִין לַחוּלָה בְּשִׁבְתּוֹ, בִּין לְהַשְׁקוּתוֹ בִּין לְהַבְרוּתוֹ. וְלֹא שְׁבִתָּה זֶה בְּלֵבֵד אֲמָרוּ, אֶלָּא לְשִׁבְתָּה אַחֲרָת. וְאִין אוֹמְרִים: נִמְתִּין לוֹ שְׁמָא יִבְרִיא, אֶלָּא מַחֲמִין לוֹ מִידָּה, מַפְנִי שְׁסַפֵּק נִפְשׁוֹת דּוֹחָה אֶת הַשְּׁבִתָּה. וְלֹא סֵפֶק שְׁבִתָּה זֶה, אֶלָּא אֲפִילוּ סֵפֶק שְׁבִתָּה אַחֲרָת. וְאִין עוֹשִׂין דְּבָרִים הַלְלוֹ, לֹא עַל יְדֵי גוֹיִם, וְלֹא עַל יְדֵי כּוֹתִיִּים, אֶלָּא עַל יְדֵי גְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִין אוֹמְרִין יַעֲשׂוּ דְּבָרִים הַלְלוֹ, לֹא עַל פִּי נָשִׁים, וְלֹא עַל פִּי כּוֹתִיִּים, אָבָל מִצְטַרְפִּין לְדַעַת אַחֲרָת. ”תְּנוּ רַבְּנָן: מִפְּקָחִין פְּקוּחַ נִפְשׁ בְּשִׁבְתּוֹ, וְהִזְרִיזוּ הָרִי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאִין צָרִיךְ לִישׁוּל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. הָא כִּיַּצֵּד? רָאָה תִּינוּק שְׁנָפַל לֵים — פּוֹרֵשׁ מִצּוּדָה וּמַעֲלָהּ, וְהִזְרִיזוּ הָרִי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאִין צָרִיךְ לִישׁוּל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. וְאֵף עַל גַּב דְּקָא צִייד כּוֹוֹרִי. רָאָה תִּינוּק שְׁנָפַל לְבוֹר — עוֹקֵר חוּלְיָא וּמַעֲלָהּ, וְהִזְרִיזוּ הָרִי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאִין צָרִיךְ לִישׁוּל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. אֵף עַל גַּב דְּמַתְנָן דְּרָגָא. רָאָה שְׁנַנְעָלָה דָּלַת בְּפָנֵי תִינוּק — שׁוֹכְרָה וּמוֹצִיאָא, וְהִזְרִיזוּ הָרִי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאִין צָרִיךְ לִישׁוּל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. וְאֵף עַל גַּב דְּקָא מִיפְּנִין לְמִיתַבַּר בְּשִׁיפִי. מְכַבִּין וּמִפְסִיקִין מַפְנִי הַדְּלִיקָה בְּשִׁבְתּוֹ, וְהִזְרִיזוּ הָרִי זֶה מְשׁוּבָּח, וְאִין צָרִיךְ לִישׁוּל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. וְאֵף עַל גַּב דְּקָא מִמַּכִּיָּה מְכּוּכִי. וְצָרִיכָא: דְּאִי אֲשַׁמְעִינָן יָם — מִשּׁוּם דְּאֻדְּהִכִּי וְהִכִּי אֲזַל לֵיהָ, אָבָל בּוֹר, דְּקָא יָתִיב — אִימָא לֹא, צָרִיכָא. וְאִי אֲשַׁמְעִינָן בּוֹר — מִשּׁוּם דְּקָא מִיבְּעִית, אָבָל נִנְעָלָה דָּלַת, אֲפֻשָּׁר דְּתִיב בְּהֵאִי גִיסָא וּמִשְׁבִּישׁ לֵיהָ בְּאַמְגוּזִי. צָרִיכָא. מְכַבִּין וּמִפְסִיקִין. לָמָּה לִּי? דְּאֲפִילוּ לְחֲצַר אַחֲרָת.^(א) אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא הִלְכוּ בְּפִקּוּחַ נִפְשׁ אַחַר הָרוֹב. הִיכִי דְמִי? אִי גִימָא דְּאִיבָא תַשְׁעָה יִשְׂרָאֵל וּגְוִי אָחַד בִּינְיָיְהוּ — רוּבָא יִשְׂרָאֵל גִּינָהּ, (אָלָּא) פִּלְגָא וּפִלְגָא, סֵפֶק נִפְשׁוֹת לְהַקְל. אֶלָּא דְּאִיבָא תַשְׁעָה גוֹיִם וְיִשְׂרָאֵל אָחַד. הָא גַּמִּי פְּשִׁיטָא — דְּהוּה לִיָּה קְבוּעַ, וְכָל קְבוּעַ כְּמַחֲצָה עַל מַחֲצָה דְמִי! ”לֹא צָרִיכָא, דְּפָרוּשׁ לְחֲצַר אַחֲרָת, מַהוּ דְּתִימָא: כָּל דְּפָרִישׁ — מְרוּבָא פָּרִישׁ, קָא מִשְׁמַע לֹן דָּלָא הִלְכוּ בְּפִקּוּחַ נִפְשׁ אַחַר הָרוֹב.^(א) אִיגִי?!” וְהָאֻמַּר רַבִּי אִסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תַשְׁעָה גוֹיִם וְיִשְׂרָאֵל אָחַד בְּאוֹתָהּ חֲצַר — מִפְּקָחִין, בְּחֲצַר אַחֲרָת — אִין מִפְּקָחִין! לֹא קִשְׂיָא: הָא דְּפָרוּשׁ כּוּלְּהוּ, הָא דְּפָרוּשׁ מְקַצְתִּייהוּ.^(א) וּמִי אָמַר שְׁמוּאֵל הִכִּי? וְהַתְּנָן: מִצָּא כְּהָ תִינוּק מוֹשְׁלָה, אִם רוֹב גוֹיִם — גוֹי, וְאִם רוֹב יִשְׂרָאֵל — יִשְׂרָאֵל, מַחֲצָה עַל מַחֲצָה — יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְהַחֲיוֹתוֹ, אָבָל לִיַּיְחֲסוּ לֹא.

ושמואל

יום הכפורים פרק שמיני יומא

ת"ש דְּתַנִּי רַב יוֹסֵף עֲבָרָה שֶׁהֲרִיחָה וְכוּ' וּמִי שֶׁנֶּשְׁכַּח וְכוּ' וְהוֹשָׁעַשׁ בְּפִיו וְכוּ' וּמַכ"א בָּזוּ אֲנִי מוֹדִים וְלֹא בְּאֻמְרָתִי בָּזוּ אֲהֵיבֹא אִי יִנְמֹא אַעֲבָרָה פְּשִׁיטָא וְכוּי עֲבָרָה שֶׁהֲרִיחָה ר' מַתְנִיא קְרַעֲוִי לָּהּ כַּתְמָא הִיא: אֶלָּא לֹא חָסֵם קוּמִי דְאֲלֹו אַחֲצַר כְּבֵד תַּעֲן פִּלְגְּתָא בְּמַתְנִי' ש"מ דְּקָסֵם מוּדוּ: לֹא סֵפֶק שְׁבִתָּה זֶה בְּלֵבֵד לֹא שְׁיָהָא סֵפֶק הַנְּשָׁאוֹת לְשִׁבְתָּה זֶה אֶלָּא לְפָנָיו אִין הַסֵּפֶק לְשִׁבְתָּה זֶה דְּפְּשִׁיטָא לָן דְּהִיּוֹם לֹא יָמוּת אֶלָּא סֵפֶק שְׁמָא יָמוּת לְשִׁבְתָּה שְׁאִם לֹא יַעֲשׂוּ לוֹ הַיּוֹם שְׁמָא יָמוּת לְשִׁבְתָּה הַגָּאָה: וְהִיכִי דְמִי בְּגוֹן דְּאֲמַדוּהָ רוּבָאִים לַעֲשׂוֹת לוֹ הַרְפוּחָה שְׁמָעָה וְיִוּם: לְהַבְרוּתוֹ רַחֲמִינָה שְׁמָא יִבְרִיא מֵאִילָנִי: עַל פִּי גָּסִים אִם גָּסִים אִו כּוֹתִים אֲוִמְרִים צָרִיךְ אִין מַחֲלָלִין עַל פִּיָּהוּ: אָבָל מַעֲטַרְפִּין לְדַעַת אַחֲרָת בְּגוֹן גָּסִים אֲוִמְרִים צָרִיךְ תְּנַשְׁאֵה אֲוִמְרִים אִין צָרִיךְ וְנִשְׁאֵה אִו כּוֹתִי אֲוִמְרִים צָרִיךְ מַעֲטַרְפִּין לְמַעֲוִי פִּלְגָא וּפִלְגָא וּסֵפֶק נִפְשׁוֹת לְסַחֲלָן: פְּקוּחַ דְּשִׁקוּמַכְרַנ"ש פִּלְגִי"ו בְּכָל דְּכָר שְׁצָרִיךְ לוֹ לְנִשְׁפֵּשׁ לְהַעֲבִיר סָבְגַת מְעוּת: וְאֵע"ג דְּצִיד כְּנֹרִי עֲמִו כָּל הָנִי אַע"ג דְּקַאמַר הִבָּא מַשְׁנֵה וְתַרְהָ דִּיחַ דְּתַנִּי וְאִינוּ צָרִיךְ לְטַל רְשׁוֹת לָמָּה לִיָּה דְּתַנִּי הִבָּא הָא תַנִּי לִיָּה וְהִזְרִיזוּ ה"ו מַשְׁבַּח אֶלָּא הָא אֲתָא לְאֲשַׁמוּעִינָן שְׁאִפִּי הוּא צָרִיךְ לְדַבֵּר: עוֹקֵר הָלִיז כְּדִי לְהַסְפִּיל שְׁבִתָּה הַעוֹר וְיִיהָ נוּחַ לְנַפֵּס: נִנְעָלָה דָּלַת וְהַסְטוּחַ נִבְעַת: לְמַתְפַּר' בְּשִׁיפִי גָסִים שְׁצָרִיךְ לְהָס לְשִׁנָּא אַחֲרֵיָא בְּשִׁיפִי תִיִּסְמִין לְהַדְלָקָה: וּמִפְסִיקִין מַעֲוִי הַדְּלָקָה בְּבִלִּים עַל מַתְכָּת אִו עַל חֶרֶס מְלָאִים מִיֹּם וּבְהַלְקָה שִׁשׁ שָׁה סָבְגַת נִפְשׁוֹת קַאמַר: דְּקָא מַבַּר מְכוּכִי מַשְׁפִּיל וּמַעֲוִי הַנְּחָלִים לְעָלוֹת עָלֶיהֶם לְעַבֵּר: דְּאֻדְּהִכִּי וְהִכִּי אִם יִלָּךְ לְבִית דִּין לְשִׁאֵל אֲזַל לִיָּה לְאִבּוֹר: מַשְׁבַּשׁ לִיָּה מַפְסַהּוּ וּמַקְרַקֵּשׁ לוֹ חֲלוּזִים: דְּאִפִּינוּ לְחֲצַר אַחֲרָת דְּלָקָה בְּחֲצַר זֶה וְנִפְשׁוֹת בְּחֲצַר אַחֲרָת וְהֵם חוּלִים אִו קָטְוִים: לֹא הִלְכוּ בְּפִקּוּחַ נִפְשׁ אַחַר הָרַב דְּאִם סֵפֶק כּוֹתִי אִו סֵפֶק יִשְׁרָאֵל מִפְּקָחִין וְאֵע"ג דְּרַבָּא כּוֹתִים הִוּוּ הָתֵם: אִי יִנְמֹא תַשְׁעָה יִשְׁרָאֵל וְחַד כּוֹתִי וְנַפְל' מַפְלַת עַל אַחַד מִסָּן וְאִין יָדוּעַ אִם יִשְׁרָאֵל אִם כּוֹתִי הוּא: אֶלָּא דְּאִיבָא תַשְׁעָה כּוֹתִים וְחַד יִשְׁרָאֵל וְאֲשַׁמוּעִינָן דְּאֵף עַל גַּב דְּרַבָּא כּוֹתִים חֲנִשִּׁין שְׁמָא יִשְׁרָאֵל הוּא וּמַפְקָחִין הָא גַּמִּי פְּשִׁיטָא דְקו"ל בַּל קְבוּעַ בְּמַחֲצָה עַל מַחֲצָה דְמִי דְנָשְׁקָא לָן בְּסַנְהֶדְרִין וּבְכַתְּבוֹת מוֹאֲרָב לוֹ בְּכַט לְזוֹרֵק אָבָן לְגוֹ: לֹא צָרִיכָא דְּפָרוּשׁ לְחֲצַר אַחֲרָת וְהֵם נִפְלָה עַל הָאֻחַד מַפְלַת דְּכָבָל דְּכַתָּא אֲמַרִּין כָּל דְּפָרִים מַרְבָּא פִּרַשׁ בְּמוּזִי דְּגוּזִי וְהִבָּא לֹא אֲמַרִּי הִכִּי וְאֵע"ג דְּכַפְרִישְׁתָּן בְּלָהוּ גְוִזִּי: הָא דְּפָרוּשׁ בְּלָהוּ הוּאִיל וְאַתְחַזֵּק יִשְׁרָאֵל בְּהֵאִי חֲצַר שְׁנָפְלָה כּוּ מַפְלַת מִפְקָחִין וְאֵע"ג דְּגוּזִי (לִיָּה) לֹא אֲזַלִּין בְּתַר רַבָּא: הָא דְּפָרוּשׁ מַקְצְתִּייהוּ וְלֹא יַדְעִין אִי הָנָה יִשְׁרָאֵל בְּהֵאִי חֲצַר אֲזַלִּין בְּתַר רַבָּא הוּאִיל וְלֹא אַתְחַזֵּק: וְהָא תַעֲן תִּינוּק מַשְׁלָךְ מַשְׁנֵה הִיא בְּפִצְרַר מְהֵרֹות בְּעִיר שְׁיִשְׁרָאֵל וְכוֹתִים דָּרִים בָּהּ: לֹא שָׁנוּ דְאִם רַב יִשְׁרָאֵל מַחֲזַקִּין לִיָּה לְיִשְׁרָאֵל אֶלָּא לְהַסְיוּתוֹ: אָבָל לְיַחֲסוּ כְּגוֹן אִם נִקְבָּה הִיא שְׁיָהָא כְּהַן מַתַּר בָּהּ לֹא וְאִפִּי לִיבָא לְמִיחַשׁ לְאִבּוּפִי כְּגוֹן הַנְּ דְאֲמַרִּי' בְּמַס' קְדוּשִׁין (דף עג:.) תְּלִי בְּדִקְוֹלָא תְּלִי פַתְקָא רַמְזִי חוּמְרָא מַשְׁלָטִי הַדְמִי' חֲנִשִּׁין שְׁמָא כּוֹתִית הִיא וְגוֹיֹרֶת לְסוּרָה לְכַהֲנֵה וְאֵע"ג דְּרַב יִשְׁרָאֵל מַעֲלָה עָשׂוּ בְּיוֹסָסִין דְּשִׁעִין תְּרִי רַבִּי בְּדְאֲמַרִּי' בְּכַתְּבוֹת כַּפ"ק (דף טו:):

מסורת הש"ס

א לעיל פג.

ב תוספתא שבת; שבת קלה.

ג בבא קמא מדן; סנהדרין עט; כתובות טו.

ד תלמוד ירושלמי כתובות;

תלמוד ירושלמי יומא

ה משנה מכשירין

וּשְׁמוּאֵל חָמַר לַפֶּסַח עָלָיו אֶת הַגֵּל הָאֶמֶר דָּאס

וּכ"ש בְּרוּכַ כּוּתִּיס: אינו בן דאָמֶר אָפֿעֿלו בְּרוּכַ כּוּתִּיס מִפְּקָחִין: לְמֵאִי הִלְכְּתָא הֵי כּוּתִי אֵלִיפָא דְשִׁמוּאֵל פִּינּוּ דְאֶמֶר מִפְּקָחִין עָלָיו כֵּן שֶׁבֶן דִּמְצִיָּה לִהְיוֹתוֹ וּלְמֵאִי הִילְכְּתָא הֵי כּוּתִי: כּוּתִי: לְהֶאֱכִילוּ נְבִלוֹת עַד שֶׁיִּגְדֵּל וַיִּקְבֵּל עָלָיו גְּרוּת: אִס רַב יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל לְמֵאִי הִלְכְּתָא הֵי וְיִשְׂרָאֵל בְּרוּכַ יִשְׂרָאֵל טַי מִמַּחְצָה עַל מַחְצָה אִי שֵׁטֵל לְהֶאֱכִילוּ נְבִלוֹת בְּמַחְצָה עַל מַחְצָה לֹא כְּפִינּוּ לִיה: לְגַזְקִין שׂוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּחַם שֶׁל כּוּתִי פְטוּר וְשׂוֹר שֶׁל כּוּתִי שֶׁנֶּחַם שֶׁל יִשְׂרָאֵל פִּין תָּס פִּין מוּעֵד מְשֻׁלָּם גִּזָּק שֵׁטֵל וְשֵׁל

יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּחַם שֶׁל יִשְׂרָאֵל תָּס מְשֻׁלָּם חַי גִּזָּק מוּעֵד מְשֻׁלָּם גִּזָּק שֵׁטֵל: אִי גִימָא דְגֻגְחַס תּוֹכָא זִידֵן לְתוֹכָא זִידַס וְקֹאמְרִינּוּ דְמַחְסִידִין לִיה לְשִׁלוּמִי: נִינּוּ רָאִיהּ דִּישְׂרָאֵל הוּא וְנִשְׁקוּל וְכֵן זְמַן שֵׁטֵל טַבֵּל בְּבִית דִּין לָשֵׁם גְּרוּת לֹא מְצִינּוּ לְיִשְׂרָאֵל לְחִיּוּבִי לְשִׁלוּמִי: פֿלַגָא מְשֻׁלָּם בִּישְׂרָאֵל אִידֶךְ פֿלַגָא

כְּפֵק הוּא וְהָ תּוֹבֵעֵו גִּזָּק שֵׁטֵל בְּדִין כּוּתִי חָמַר לֵה אִינִי רָאִיהּ דְלֹאֵו יִשְׂרָאֵל אָנָא וּשְׁקוּל: מֵאִי קֹאמֶר כֵּן הֵי כְּפִינּוּ דְקַתְנִי מֵאִי אִתּוּ לֹאשְׁמוּעִינּוּ: שְׁמַעֲנִין אֶת הַמֵּת לְחַזֵּר הַמַּעֲרָבַת דְּלִיפָא אֲסוּר אֱלֹא טַלְטוּל: אֲבֵל הֶבֶא כִּי לֹא שְׂרִית לִיה לְפָקוּחִי מֵאִי אִית לֵה לְמַעֲבַד דְּקַתְנִי אֲסוּרָא דְלֹאדוּקִיתָא

דְּנִשְׁכִּי הֵא מִקְמִי הָךְ: עַד הִיכֵן הוּא בּוֹדֵק אִס דּוּמָה לְמַת שְׁאִינוּ מְזִיז אִיבְּרִיז עַד הִיכֵן הוּא מְפָקַח לְדַעַת דְּקַתְנִי: עַד חֲטִימוּ וְאִס לִין חִיית בְּחֲטִימוּ שְׁאִינוּ מוּצִיא רוּחַ וְזֹא מַת וְנִיחֻוּהּ: גִּזָּ גִזְרָךְ וְזָרַךְ הוּא שְׁעָר הֶרָאשׁ: אָפֿעֿלו מִימָא אֲבָא אֲשׁוּל גְּמִי כְּבִירָא לֵה עַד חֲטִימוּ: הִכִּי גָרְסִין אֶמֶר רַב כְּפָא מַחֲלָקַת מִלְמַטָּה לְמַעְלָה מַחֲלָקַת דְּהִנָּךְ תַּנְאִי דְמַר אֶמֶר עַד לְבֹו וּמַר אֶמֶר עַד חֲטִימוּ מִלְמַטָּה לְמַעְלָה שְׁמוּצֹאֵו דְרָךְ מַרְגְּלוּתִיו תַּחֲלָה וּבּוֹדֵק וְהוֹלֵךְ כִּלְפִי רֹאשׁוּ

דְּמַר אֶמֶר בְּלַעֲו יֵשׁ לְהִכְחִין אִס יֵשׁ בּו חִיית שְׁנַשְׁמַתוּ דּוּשְׁקַת שֵׁס וּמַר אֶמֶר עַד חֲטִימוּ דְזַמְנִין דְּאִין חִיית נִכַר בְּלַעֲו וְנִכַר בְּחֲטִימוּ: וְלֹוי הַסֵּדֶר לֹא פִּרְשׁ לִי מַהֹו: וּשְׁפִיכוּת דְּמִיס שְׁהִפֶּר לְבַעַל בִּית לְשַׁדֵּךְ דְּמוּ שֶׁל זֶה לְהַעֲלֵת כְּפֵק נִפְשׁוּ עֲבָרָה חֲמוּרָה הִיא שְׁמַטְמַמַּת אֶת הָאָרֶץ בְּדִכְתִּיב (בַּמִּדְבָּר נ"ה:ל"ד)

וְלֹא תִטְמֹא אֶת הָאָרֶץ גִּבִּי פִּרְשַׁת ר׳נחִינִי: וְגוֹרֵם לְשִׁכְינָה שְׁתַּסְתַּלַּק בְּדִכְתִּיב (שֵׁס) אֲשֶׁר אֵינִי שָׂכֵן בְּתוֹכָהּ הֵא אִס תַּטְמִיאוּ אִינִי שׂוֹכֵן וְגִבִּי ר׳נחִינִי בְּתִיב: מַעַם מִזְבְּחִי אִס כִּיִּזֹּד אִישׁ עַל־רַעְיוֹ הָאִישׁ בְּעֻבּוּדָה: וְלֹא מַעַל מִזְבְּחִי אִס הַתְּחִיל בְּעֻבּוּדָה לִין מִפְּסוּיק לְבֹא לְעוֹן אֱלֹא מַשְׁלִיס עֲבֻדָתוֹ:

וּלְפָקַחַם הַגֵּל אֵינּוּ כֵּן אֹמֶר ר"י דְּהִינוּ טַעֲמָא דְאִין הוֹלְכִין בְּפָקוּחַ נִפְשׁ אַחֵר הֶרַב

^(N/A)וּשְׁמוּאֵל אָמַר לַפֶּסַח עָלָיו אֶת הַגֵּל. כִּי אֵיתְמַר דִּשְׁמוּאֵל

— אַרְיִישָׁא אֵיתְמַר: אַם רוּב גּוֹזִים — גּוֹי, אָמַר שְׁמוּאֵל:

וּלְעֲנִין פָּקוּחַ נִפְשׁ אֵינּוּ כֵּן. יֵאָם רוּב גּוֹזִים — גּוֹי, לְמֵאִי

הִילְכְּתָא? אָמַר רַב כְּפָא: לְהֶאֱכִילוּ נְבִלוֹת. אַם רוּב יִשְׂרָאֵל — יִשְׂרָאֵל, לְמֵאִי הִילְכְּתָא? לְהַחֲזִיר לוֹ אֲבִידָתּוֹ.

יְמַחֲצָה עַל מַחֲצָה — יִשְׂרָאֵל, לְמֵאִי הִילְכְּתָא? אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: לְגַזְקִין. הִיכִי דְמִי? אִי גִימָא דְנִגְחִיָּה תוֹרָא דִידִין

לְתוֹרָא דִידִיָּה — נִייתִי רָאִיָּה וְנִשְׁקוּל! לֹא צָרִיכָא,

דְּנִגְחִיָּה תוֹרָא דִידִיָּה לְתוֹרָא דִידִן, פֿלַגָא — יְהִיב לִיה,

אִידָהּ פֿלַגָא — גִּימָא לִיה: אִייתִי רָאִיָּה דְלֹאֵו יִשְׂרָאֵל אָנָא וּשְׁקוּל. מִי שֶׁנִּפְלָה עָלָיו מַפּוֹלֶת וְכוּ'. מֵאִי קֹאמֶר? ^(כ)לֹא

מִיבַעְיָא קֹאמֶר: לֹא מִיבַעְיָא סָפֵק הוּא שֵׁם סָפֵק אֵינּוּ שֵׁם,

דְּאִי אֵיתִיָּה חִי — הוּא דְמַפְקָחִין, אֱלֹא אָפִילוּ סָפֵק חִי

סָפֵק מַת — מַפְקָחִין. וְלֹא מִיבַעְיָא סָפֵק חִי סָפֵק מַת,

דִּישְׂרָאֵל, אֱלֹא אָפִילוּ סָפֵק גּוֹי סָפֵק יִשְׂרָאֵל — מַפְקָחִין.

יְמַצְאוּהוּ חִי — מַפְקָחִין. מַצְאוּהוּ חִי, פְּשִׁיטָא! לֹא צָרִיכָא,

דְּאָפִילוּ לְחִי שְׁעָה.[[]^{כ(א)]}וְאִם מַת נִיחֻוּהוּ. הָא נָמִי פְּשִׁיטָא?

לֹא צָרִיכָא, לְרַבִּי יְהוּדָה כֵּן לְקִישׁ. דְּתַנָּיָא: אִין מַצִּילִין אֶת

הַמַּת מִפְּנֵי הַדְּלִיקָה, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כֵּן לְקִישׁ: שְׁמַעְתִּי

שְׁמַצִּילִין אֶת הַמַּת מִפְּנֵי הַדְּלִיקָה. וְאָפִילוּ רַבִּי יְהוּדָה כֵּן

לְקִישׁ לֹא קֹאמֶר אֱלֹא מַתוֹךְ שְׁאָדָם בְּהוּל עַל מַתוּ, אִי לֹא

שְׂרִית לִיה — אִתִּי לְכַבּוּיִי. אָבֵל הֶבֶא, אִי לֹא שְׂרִית לִיה

— מֵאִי אִית לִיה לְמַעֲבַד? 'תַּנּוּ רַבְּנִין: עַד הִיכֵן הוּא בּוֹדֵק?

עַד חוּטְמוֹ. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים: עַד לְבֹו. בְּדָק וּמַצָּא עֲלִיוֹנִים

מַתִּים, לֹא יֹאמַר: כְּכַר מַתוּ הַתַּחַתּוֹנִים. מַעֲשֶׂה הָיָה

וּמַצָּאוּ עֲלִיוֹנִים מַתִּים וַתַּחַתּוֹנִים חַיִּים.[[]^{כ(א)]}גִּימָא הֲגִי תַנָּאִי

כִּי הֲגִי תַנָּאִי. דְּתַנָּיָא: מֵהִיכֵן הוֹלֵךְ נוֹצֵר — מִרֹאשׁוּ,

שְׁנַאֲמַר: "מִמְּעִי אָמִי אַתָּה גּוֹזִי", וְאוֹמֶר: "גִּזָּי נִזְרָה

וְהַשְׁלִיכִי". אָבָא שְׁאוּל אוֹמֶר: מְטִיבּוּרוּ, וּמִשְׁלַח שְׂרָשְׁיוּ

אִילָהּ וְאִילָהּ. אָפִילוּ תִימָא אָבָא שְׁאוּל, עַד כָּאֵן לֹא קֹא

אָמַר אָבָא שְׁאוּל הָתָם אֱלֹא לְעֲנִין יִצִּירָה, דְּכֹל מִיַּדִּי

מִמַּצִּיעַתִּיה מִיתַצֵּר, אָבֵל לְעֲנִין פָּקוּחַ נִפְשׁ — אָפִילוּ אָבָא

שְׁאוּל מוֹדִי דְעֵיקַר חִיּוּתָא בְּאַפִּיָּה הוּא, דְּכְתִיב: "כָּל אֲשֶׁר

נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפְּיוּ". אָמַר רַב כְּפָא: מַחְלוּקַת מִמַּטָּה

לְמַעְלָה, אָבֵל מִמַּעְלָה לְמַטָּה, כִּינּוּ דְבִדָּק לִיה עַד חוּטְמוֹ

— שׁוּב אֵינּוּ צָרִיָּה, דְּכְתִיב: "כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים

בְּאַפְּיוּ".[[]^{כ(א)]}וּכְכַר הָיָה רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי

אֶלְעָזָר כֵּן עֲזָרְיָה מֵהֶלְכִין בְּדָרָה, וְלֹוי הַסֵּדֶר וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל

כֵּנוּ שָׁל רַבִּי אֶלְעָזָר כֵּן עֲזָרְיָה מֵהֶלְכִין אַחֲרֵיהּ. נִשְׁאַלָה

שְׁאַלָה זֹו בְּפִנְיָהֶם: מַנִּיין לַפֶּסַח נִפְשׁ שְׂדוּחָה אֶת הַשְּׁבֵת?

נִעְנָה רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל וְאָמַר: "אַם בַּמַּחֲתָרַת יִמָּצֵא הַגָּנֹב" —

וּמָה זֶה, שְׁסַפֵּק עַל מָמוֹן כָּא סָפֵק עַל נַפְשׁוֹת כָּא, וּשְׁפִיכוּת

דְּמִים מְטַמֵּא אֶת הָאָרֶץ, וְגוֹרֵם לְשִׁכְינָה שְׁתַּסְתַּלַּק

מִישְׂרָאֵל, נִיתֵן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ — קַל וְחוֹמֶר לַפֶּקוּחַ נִפְשׁ

שְׂדוּחָה אֶת הַשְּׁבֵת.[[]^{כ(א)]}נִעְנָה רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר: "וְכִי יִזִּיד

אִישׁ עַל רַעְהוּ וְגוֹי מַעַם מִזְבְּחִי תִקְחֻנּוּ לְמוֹת". "מַעַם

מִזְבְּחִי" — וְלֹא מַעַל מִזְבְּחִי. וְאָמַר רַבָּה בַּר כְּהֵנָה אָמַר

רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֱלֹא לְהַמִּית,

אָבֵל

יום הכפורים פרק שמיני יומא

פה.

מָשׁוּם דְּכְתִיב (וַיִּקְרָא י"ח:ה') וְכִי בָהֶם וְלֹא שְׁנִימוּת בָּהֶם שְׁלֹא יוּכַל לְבֹא בָשִׁיס עֲנִין

לִיזִי מִיתַת יִשְׂרָאֵל: לְהֶאֱכִילוֹ נְבִלוֹת לֹא הָיָה מְצִי לְמִימַר שְׁלֹא לְהִסְיוֹתוֹ מָשׁוּם

דְּאָפֿעֿלו מַחְצָה עַל מַחְצָה אֵינּוּ חִיב לְהִסְיוֹתוֹ דְּזוֹקָא בְּרוּכַ יִשְׂרָאֵל אֶמְרִינּוּ לֹא שֵׁנוּ אֱלֹא

לְהִסְיוֹתוֹ: לְהַחֲזִיר לוֹ אֲבִידָתּוּ הֵא דְלֹא קֹאמֶר לְהִסְיוֹתוֹ בְּקֹאמֶר רַב לְעִיל פִּרְשׁ

רַש"י דְּלִשְׁמוּאֵל אֶלְטִרְיָן דְּסִבְרָא לֵה דְּאָפֿעֿלו לַפֶּסַח אֶת הַגֵּל בְּשַׁבַּת לִין הוֹלְכִין

אַחֵר הֶרַב כֵּן שֶׁבֶן לְהִסְיוֹתוֹ וְאִע"ג דְּסִבְרָא לִיה לְשִׁמוּאֵל (כ"ב דף עב:) לִין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחֵר הֶרַב הֵי מְלִי הִיבָא

דְּאִמִּי לִיזַה בְּרַשּׁוֹת בְּעָלִיס כְּמוֹ מוֹכֵר שׂוֹר לְסַבְרֵו וְנִמְצֵא יְגָחוּן אֲבֵל הֶבֶא דְלֹא אִתָּא

לִיזַה בְּרַשּׁוֹת בְּעָלִיס אֶלְיוּנִי בְּתַר רַבָּא וּבְכַתְּבוֹת סוּף פ"ק (דף טו:ו) פִּרְשׁ דְּרַבְנִתָּא קָטַן אָפֿעֿלו לְהַחֲזִיר לוֹ אֲבִדָּה

דְּאִיבָא עֲבָרָה גְּלוּלָה בְּדִאמְרִי' (פֿאגְדִּירִין דף עו:) הַמַּחֲזִיר אֲבִדָּה לְכוּתִי עָלָיו הִכְּתוּב

אוֹמֶר לְמַעַן כְּפוּת הֲרִנָּה אֶת הַצִּמְחָה וְגו'

וְאִפִּי' הִכִּי מַחֲזִירִין הִיבָא דְּאִיבָא רַב יִשְׂרָאֵל וְכֵן שֶׁבֶן לְהִסְיוֹתוֹ דְּאִיבָא עֲבָרָה כְּלִי

הֵא דְמַפְרָגִסִין עֲנִי כּוּתִיס עַם עֲנִי יִשְׂרָאֵל

מִפְּנֵי דְרַבִּי שְׁלֹס [גְּטִין סא א:]: לְהַחֲזִיר

לוֹ אֲבִדָּה אֲבֵל מַחְצָה עַל מַחְצָה לֹא דְאֶמֶר

לֵה אִינִי רָאִיהּ דִּישְׂרָאֵל אֶת וְאִחֲזִיר לָךְ: לֹא

צָרִיכָא דְנִגְחַס תּוֹרָא דִידָה לְתוֹרָא דִידִן תַּמָּה לִי דְהָיָה מְצִי לְמִימַר כְּלָהוּ לְגַזְקִין אִס רַב

יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל דְּגֻגְחַס תּוֹכָא זִידֵן לְתוֹכָא

זִידַס מַחְצָה עַל מַחְצָה יִשְׂרָאֵל דְּגֻגְחַס תּוֹכָא זִידַס לְתוֹכָא זִידֵן וְלֹא מְשֻׁלָּם אֱלֹא פֿלַגָא אִס רַב כּוּתִיס כּוּתִי מְשֻׁלָּם גִּזָּק שֵׁטֵל אֱלֹא יִסְחָא

לְמִימַר חֲדוּשׁ כְּכֵן חַי: אָבָא שְׁאוּל אוֹמֶר מְטַבּוּרוּ הַקָּשָׁה רַבִּינוּ תָּס דְּבִפְרָק הַמַּסְלֵת

(נִגְיָה דף כה.) תַּנָּיִא לִיזַהוּ שְׁפִיר מְרַקַס

אֲבָא שְׁאוּל אוֹמֶר תַּחֲלַת בְּרִיתוֹ מִרֹאשׁוּ

וְעוֹד הַקָּשָׁה דְּהֵא הָתָם מַשְׁמַע דְּלֹא אֶרְבִּי

אֱלֹא בְּגִדֵל הַאִיבָּרִיס וּבְהִטְנֵן בְּדָקָא מַסִּיס

עָלָה שְׁפִי עֲנִינִי בִּשְׁנֵי טַיִן שֶׁל זְבוּב וְכוּ'

לְהִכִּי גָרַם ר"ת תַּחֲלַת בְּרִיתוֹ בְּרַשָּׁן פִּרּוּשׁ

יוֹם שְׁנִגְמַר תַּחֲלַת עֻרְכּוֹ הֵי כֵּן גּוֹפּוּ גְּלוּל

בְּסַלְעֵס בְּדַמְתַּרְגְּמִינוּ רַשׁוּנָא וְכֵן פִּרְשׁ

בְּשְׂרִין [שְׁכָה רַשׁוּן]:

א מו"י פט"ו מהל' איסורי ביאה

הל' בן, טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' לד':

ב מו"י פט"ו מהל' איסורי ביאה

הל' בן, טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' לד':

ג מו"י פט"ו מהל' איסורי ביאה

הל' בן, טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' לד':

ד מו"י פב' מהל' שבת הל' יח, סמג לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' שכת' סעי' ד:

ה מו"י פכ"ו מהל' שבת הל' כא, סמג לאוין סה, טוש"ע או"ח סי' שכת' סעי' א:

ו מו"י פב' מהל' שבת הל' יט, טוש"ע או"ח סי' שכת' סעי' ד:

פה:

 עין משפט
 נר מצווה

א מו"י פא' מהל' תשובה הל' ג:

ב מו"י פד' מהל' תשובה הל' א:

ג מו"י פב' מהל' תשובה הל' ט:

ד מו"י פג' מהל' שגגות הל' ט:

עם התשובה אין בפני עצמה לא נימא דלא קרבי עס התשובה על כל עברות שבתורה אכל בלא תשובה יש עברות שאינן מכפרות עליהן כגון פורק על ומגלה פנים ומפר ברית ויש לומר דשפיך נפשי משני אי נמי י"ל דומיא דיוסף דקנעני ועל הסמולות הוא תולה עד שיבא ויה"כ ויכפר דההיא פכל עברה אורי דאינה מכפרת

בלא ויה"כ ה"נ רישא: חוץ מפורק עול פסוק פ"ק דשטועות (דף יג.) נפקא לה מקרא פי דבר ה' בזה זה הפורק על ומגלה פנים בתורה ואת מצותו הפר זה המפר ברית בשר הפרת הפרת לפני יום הכפורים הפרת לאחר ויה"כ יכול אכלו עשה תשובה ת"ל ענינה בזה לא אמתיו אלא בזמן שנינה בזה והקשה הכח רבי יעקב מאורוניי"ש זצ"ל אמאי לא נקטיב להו פהגי ל"ו פרייתות פסקין קמא דקרייתות (דף ב.) ומרן ר"י דרשנן דפליגי אדרבי לא דרשי קרא הכי אלא פסקין ארבע מיתות (סנהדרין דף סד:) דרשי ליה ר' ישמעאל ורבי עקיבא לדרשא אחרניא וחלשב דרבי לא מצני למחשבינהו דהתם קאמר מנינא למה לי לומר שאם גשאלו בלן דהגבלס אחד חוב על כל אחת ואחת ולדידה לא מחיב חטאת אלא במלתא שחיבין על זדונו לאו וברת דהקאמר רבי פסקן קמא דרבותא (דף טו.) נאמר שאן עליה פי' ונוקשה החטאת אשר חטאו עליה וקאמר להלן עליה פחיתו מה להלן דבר שחיבין על זדונו פרת אף שאן ומשה מה להלן שגש בו לאו אף שאן לאפוקי הני נהי דאתרביי לברת לאו לית ביהו אכל לרשנן לא מצינו לשנויי הכי דלדידהו לא פעי לאו פיונ דגמרי מתורה אחת והנה לבס הקשה כל התורה בלה לשבזות פוכבים מה ע"ז דבר שחיבין על זדונו פרת וכו' אכל לאו לא פעינן אף על גב דע"ז איבא לאו דהא בע"ז איבא נמי פקולה ואפלו הכי מחיבי חטאת אפינו איבא דליבא פקולה דלא מקשינן אלא לשננן פרת דכתיב ביהוה ענינא דכתיב הפרת תפרת הכי נמי לאו לא פעינן לשננן חטאת תרע דבשקת אלו הן הלקוין (מכות דף יג.) ממעט פסח ומילה מחטאת משום דדומיא דע"ז פעינן מה ע"ז שב ואל תעשה לאפוקי הני דקום נעשה ניהו ואי פעינן לאו לשננן חטאת נימא מה ע"ז שגש ביה לאו לאפוקי הני אפינו אי היו שב ואל תעשה לא מחיב פון דלא כתיב ביהו:

תמה לי דהנה מצני לשנויי מיתה ויה"כ מכפרות

אכל להחיות כגון שיוצע ללמד זכות על אדם השבת משפחה להצלת נפש: ומה מילה שהיא תקוין אחד מאיבריו של אדם דוחה את השבת לפי שחיבין עליה פרת לאחר זמן כך שנויה בתוספתא דשבת: יכול לכל אפי' לסקוח נפש: ושמרו בני ישראל את השבת כדי לשעות שבתות אחרות וזהו ששבת זו בקיום שמירת שבתות הרבה: דשמואל לית לה פרכא אשר יעשה האדם המצות שיהיה פהם נצחי ואל שיבא פגעוניה לידי פסק מיתה אלמא מחללין על הפסק: אין אדם משמיד את עצמו מלהניח את ממונו מיד נאכ ואי נאכ קאמי שמחפרת מידע ודע דקאי בעל הבית באפה ודאדעקא דהכי אקנא קממר אמר פי קאי לאפאי קטלגא לה ואין זה קשק גפשות אלא נצחי גפשות והתורה אמרה לו שאן אחריו ששא להרגו. השבס להרגו: דאמר אביו בסנהדרין (דף מג.) על הייצא לסקול ואמר יש לי זכות ללמד על עצמי דקנעני התם מחזירין אותו אכלו ארבע וחמש פעמים וכלכל שיאא ממש דבדכריו ודונין ביה קנא דגעי ואמר אביו מקרינן לה ונאך דרשנן שמלויין אותו עד שית הסקולה ואם אמר יש לי ללמד זכות על עצמי ישמעו אלו אם יש ממש בדבריו אם לאו והכי נמי נצי כהן העובד אכא למימר נמי דהכי עבדי ליה: ואספחון מהבא דאנאמי פקוח נפש מחללין אכל פסק לא שמשעין מנה וכולהו נמי כגון אף חלק אכא למימר דנצחי פקוח נפש קא ממעט ואל פסק וכן ואל אהתם מסורין בגדיה למות ונצחי וכן חלל עליו כדי שישמר ונצחי שבתות הרבה: קדא פלפלאה דערין אחד: מקעי' חטאת ואשם ונצחי האש הם גזלות ומעילות וגש אשם שהוא תלוי הבא על שגגת פסק פרת ובגמ' פריך: וסא ביה נמי פפרה פתיבא: חטאת ואשם ונצחי מכסרין ומסתמא תשובה איבא שאם לא היה מתחרט לא היה מביא קרבן: גמ' הא פפרה פתיב ביה וכפר עליו דההן על שגגתו אשר שגג (ויקרא ה':י"ח) שאשם תלוי פתיב: אשם תלוי אינו מכפר פפרה גמורה אלא תולה להנן עליו מן היסודין עד שיוצע לו שנצחי חטא ויביא חטאת הכי ילפי' לה עבריות (דף כו:). פטורין דיוס דהפפורים מכפר עליהן ונשמא משבש פבריות (דף פה:). חונן מפורק עול פופר בהקב"ה: מגלה פנים בתורה דורש את התורה לגנאי כגון מנשה שהיה דורש באגדות של דעי לא היה לו למשה לבקב אלא ותמצע דומה פלגש וגו': ומפר ברית בשר מילה ובמסכת שבעות גליף לה מקראי:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

מסורת הש"ס

א שבת קלב.

ב שבת קנא:

ג סנהדרין עב.

ד מגילה ז; חגיגה י.

ה פסוקתא רבת; ספרא אחרי מות פרק ח א-ב; ראש השנה זי:; אבות דרבי נתן; אוצר מדרשים פסוקתא פסוקתא חדתא ג; תוספתא יומא

ו כריתות כהן; משנה כריתות; כריתות כה.

ז לקמן פז; שבועות יג; אוצר מדרשים פסיקתא פסיקתא חדתא מט

תורה אור השלם

ואתה דבר אל־בני ישראל לאמר אד־את־שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדרתיכם לדעת כי אני יהוה מקדשכם [שמות לא, יג]

ושמרתם את־השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל־העושה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמי‏ה [שמות לא, יד]

ושמרו בני־ישראל את־השבת לעשות את־השבת לדרתם ברית עולם [שמות לא, טז]

ושמרתם את־חקתי ואת־משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי פהם אני יהוה [ויקרא יח, ח]

כי־ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מפל חטאתיכם לפני יהוה תטהרו [ויקרא טו, ז]

וזרקתי עליכם מים קהורים וטהרתם מפל טמאותיכם ומכל־גלויתכם אטהר אתכם [ויחזקאל יו, כח]

מקוה ישראל יהוה קד־עובדיך יבשו (יסורי) [וסינף] פארץ יקתבו כי עזבו מקור מים־חיים את־יהוה [ירמיהו יז, יג]

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

רב

יום הכפורים פרק שמיני יומא

מסורת הש"ס
א אבות דרבי נתן תוספתא יומא ב שבעות לט. ג שיר השירים רבה
ד פרקי דרבי אליעזר תענית יא. תנא דבי אליהו רבה ה תנא דבי אליהו רבה ו אוצר מדרשים הרינו ב ; סנהדרין קיא.
תורה אור השלם

ועשה חסד לאֱלֹפִים לאֲהַבִּי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתִי ^[שמות כ, ו]

לא תשא אֶת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא כִּי לא יִנְקָה יְהוָה וּגְוִי ^[שמות כ, ז]

נָאִר*בספרי תימן נַצַּר בנז"ן רגילה) חסד לאֱלֹפִים נשא עון וגו' ^[שמות דל, ז]

כִּי־בָיִים הָיָה וְכַפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי וְגו' ^[ויקרא טו, ז]

וּפְקֻדָּתִי בִשְׁבֹט פֶּשַׁעַם וּבִנְנוּעִים עֲוֹנֹם ^[תהילים פט, לג]

וְנִלְנֶה בְּאֲזִנִּי יְהוָה צְבָאוֹת אִם־יִכְפֹּר הָעֵץ הַזֶּה לְכֶם עַד־תִּשְׁמְתוּן וּגו' ^[ישעיהו כב, יד]

וְאַהֲבַת אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לֵבְבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ ^[דברים ו, ה]

וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי־אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בָּךְ אֲתַפְּאֵר ^[ישעיהו מט, ג] וַנְּבֹאֵ אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם וַיַּחֲלֵלוּ אֶת־שֵׁם קֹדֶשִׁי בְּאָמַר לָהֶם וּגו' ^[יחזקאל לו, כ]

אֲרָפָא מְשׁוּבָתָם אֲהַבֶם נִדְבָה כִּי שָׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ ^[הושע יד, ה]

שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבְבִים נָאִם־יְהוָה כִּי אֲנֹכִי בַעֲלִיתִי בָכֶם וְלִשְׁחַתִּי וּגו' ^[ירמיהו ג, יד]

שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבְבִים אֲרָפָה מִשׁוּבֹתֵיכֶם הִנֵּנוּ אֲתֵנּוּ לָךְ כִּי וּגו' ^[ירמיהו ג, כב]

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כִשְׁלֹף בַּעֲוֹנְךָ ^[הושע יד, ב]

חזן מלא תשא קא סלקא דעתך משום דכתיב לא ינקה: וכל דדמי ליה לא תעשה גמור: לפי שנאמר בחורב תשובה ונקה לאחר מעשה העגל כשעלה משה להתפלל עליהן ולקמן מפרש לה: וכול אף לא תשא ונקה בתשובה: אי אפשר לומר נקה שקבר נאמר לא ינקה דכתיב נקה לא ינקה גמי דדמי: חלוקין בפניה שחלוקין בפסקתן זה סך וזה פך: אמר לו שלש הן האחלקין שלש עברה שהיא צריכה לזה ולניה צריכה לזה חבל

תשובה אינה מן החלוקין שהיא צריכה לבזן: שוכו בגים ומר ארפא למדת שלש עברה שמכפרת בתשובה לבניה: כי ביום הזה וכפר למדת שלש עברה שצריכה ויה"כ: ופקדתי בשבט פשעם למדת שלש עברה שצריכה יסורין ומסתפחא הקל לקלה והקמור לחמורה: חלול השם חוטא ומחטא אחרים: באזני ה' צבאות אמר האביא באזני אמר הקב"ה אס וכפר האזן עד ממתן למתני שלש עברה שאין לה פכיה אלא עמיתה: ולא יתבאר דמי לאתרי וכשאני מאחר לפרע הוא אומר שאני גזלן ולמד ממני להיות מזלזל בגזל: כסתרא ללא תבטי שאין דרך העצב לילך ולתפש התפתיו ועל הנוקח להביא לו מעותיו לביתו: ומתא מחרטא מקומו של רבינא: והב זוזא להאי זוזא להאי שמה לא יבע דברו שנתתיו לו וגש פאן חלול השם: ונביד חשבנא וחזקוין ונותניו לו בשר קנגד מה שנטלנו: כגון אלא דמסגינא וכו' ואין הכל יודעין שנטלשתי בגרסתי ולמדיו הימני להבטול מתלמוד תורה: מחמת שמועתו מחמת שם רע היוצא עליו: שרא ליה מרה ומחל ויצרו על משגיו: מתהבב על דרך להכריז: הורא מקרא: ושמה משניה: ומשמש תלמידי חכמים ללמד (תורה) היא ישוב טעמי המשניות מה טעמן ומיטיבן למדו: צאמר להם עס ה' חלה את זו קרא הקתוב חלול השם כשאדם חשוב עובר עברה ופרענות צאה עליו והכל אומרים מה היעילו לו רחא הקסמים והקבמים רעה צאה עליהם שצאמר ויחללו את שם הקדשי וכמה חללוהו צאמר עליהם האבדים שגלו ביניהן ראו עס ה' חלה ולא יכול להנינם שלא יגלו נמצא שם שמים מתחלל וכבודו מתמעט: דמעקרא שובבים אהם כשתעשו תשובה מעלה עליכם פאלו תחלת הסטא על זיי נערות וטעות ושוכבות: וכתיב ארפא משמע משאן ואילן כבעל מוס שנתפא שמתנת שמו עליו: פאן מלהבה השב מלהבה נשקר גונו מתחלתו: כתיב שוכו בגים אלמא פעלי תשובה חרוויין בגים: וכתיב כי אנכי בעלתי בכם אלמא עבדים מקרו: פאן מלהבה ומיראה חרוויין בגים: פאן על זיי וסורין שלא שבו עד שנתקסרו ביוסורין חרוויין עבדים ואית דגדרי כתיב שוכו חלי ואשובה וכתיב כי אנכי בעלתי בכם כתיב ואשובה חליכם לאחר תשובה וכתיב כי אנכי בעלתי בכם כבר קדם שכתובו פאן מלהבה או מיראה קא אמר כי אנכי בעלתי בכם:

חזין מ"לא תשא"! "לא תשא" וכל דדמי ליה. תא שמע, רבי יהודה אומר: כל שהוא מ"לא תשא" ולמשה — תשובה מכפרת, מ"לא תשא" ולמעלה — תשובה תולה ויום הכפורים מכפר. "לא תשא" וכל דדמי ליה. תא שמע: לפי שנאמר בחורב תשובה "ונקה", יכול אף "לא תשא" עמיהן — תלמוד לומר: "לא ינקה". יכול אף שאר חיייבי לאוין כן — תלמוד לומר: "את שמו", שמו הוא דאינו מנקה, אכל מנקה שאר חיייבי לאוין.^(א) תנאי היא, דתניא: על מה תשובה מכפרת — על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה, ועל מה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר — על פרייות ועל מיתות בית דין, ועל לא תעשה גמור.^(ב) אמר מר: לפי שנאמר בחורב "ונקה". מנא לז? דתניא, רבי אלעזר אומר: אי אפשר לומר "נקה", שקבר נאמר "לא ינקה", ואי אפשר לומר "לא ינקה", שקבר נאמר "נקה". הא ביצד? מנקה הוא לשבין, ואינו מנקה לשאינן שבין.

שאל רבי מתיא כן חרש את רבי אלעזר כן עזריה ברומי: שמעת ארבעה חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש? אמר: שלשה הן, ותשובה עם כל אחד ואחד. אעבר על עשה ושב — אינו זו משם עד שמוחקין לו, שנאמר: "שובו בנים שובבים". עבר על לא תעשה ועשה תשובה — תשובה תולה, ויום הכפורים מכפר. שנאמר: "כי ביום הזה וכפר עליכם מכל חטאתיכם". עבר על פרייות ומיתות בית דין ועשה תשובה — תשובה ויום הכפורים תולין. ויסורין ממרקין. שנאמר: "ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם".^(ג) אכל מי שיש חילול השם בינדו — אין לו פח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביוסורין למרק, אלא כולן תולין, ומיתה ממרקת, שנאמר: "ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותו". היכי דמי חילול השם? אמר רב: כגון אנא, אי שקילנא בישרא מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר. אמר אבוי: לא שנו אלא באתרא דלא תבעי, אכל באתרא דתבעי — לית לן בה. אמר רבינא: ומתא מחסדי אתרא דתבעי הוא. אבוי כדשקיל בישרא מתרי שותפי, יהיב זוזא להאי וזוזא להאי, וחדר מקרב לחו גבי הדדי ועבד חושבנא. רבי יוחנן אמר: כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין. יצחק דבי רבי נבאי אמר: כל שחבירי מתביישין מחמת שמועתו (היינו חילול השם). אמר רב נחמן בר יצחק: כגון דקא אמרי אינשי: שרא ליה מריה לפלגיא.^(ד) אבוי אמר, כדתניא: "ואהבת את ה' אלהיך", שיהא שם שמים מתאהב על דה. שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאז ומתנו כנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו — אשרי אבוי שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה — ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו. עליו הכתוב אומר: "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בה אתפאר". אכל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ואין משאז ומתנו באמונה, ואין דבורו כנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו — אוי לו לפלוני שלמד תורה. אוי לו לאבוי שלמדו תורה, אוי לו לרבו שלמדו תורה. פלוני שלמד תורה — ראו כמה מקולקליו מעשיו וכמה מכוערין דרכיו, ועליו הכתוב אומר: "באמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו". אמר רבי חמא (בר) חנינא: גדולה תשובה שמביאה רפאות לעולם, שנאמר: "ארפא משוכתם אוהבם נדבה". רבי חמא (בר) חנינא רמי, כתיב: "שובו בנים שובבים", דמעיקרא שובבים אתם, וכתיב: "ארפא משוכותיכם"! לא קשיא: פאן מאהבה, פאן מיראה.^(ו) רב יהודה רמי, כתיב: "שובו בנים שובבים ארפא משוכותיכם", וכתיב: "(הנה) אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה"! לא קשיא: פאן מאהבה או מיראה, פאן על ידי יסורין. אמר רבי לוי: גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, שנאמר: "שובה ישראל עד ה' אלהיך".

אמר

פ.ו.

 עין משפט נר מצוה
--

א	מיי' פא' מהל' תשובה הל' ד:
ב	מיי' פא' מהל' תשובה הל' ד:
ג	מיי' פה' מהל' יסודי התורה
הל' יא:	
ד	מיי' פה' מהל' יסודי התורה
הל' יא:	

פּו:

עין משפט גור מצורה

א מויו' פב' מהל' תשובה הלי' א, סמג לאוין טז:

ב מויו' פב' מהל' תשובה הלי' ה:

ג מויו' פג' מהל' תשובה הלי' ה:

ד מויו' פב' מהל' תשובה הלי' ח, סמג עשין טז, טוש"ע או"ח סי' תרו סעי' ד:

ה מויו' פו' מהל' דעות הלי' ח:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

לא תעשה שבתורה לא יוכל בעלה הראשון וגו': כי בשלת פשונו, שגור יחשב במקשול שהיא שגגה: עליהם (חיי) [ואל] יתנה על כל מה שעשה ואף על השבתות: מתפוס הימנו מקבל הימנו פיוסיים: ונשלמה פרים שפתינו במקום פרים: נגדה מהשלת בקעון יותר מחובה: ארפא משובתם מן הניחוי: שבא דבר גברה לגיו שנכשל בה בבר: באלתה אשה באלותי מקום שעבר גם השברה ואלותי ברתפבר עניו ואומר לו ראה פלגית ואלותי מקום ואלותי

פרק האל קום גשה מה שעשית בבר: כסוי חטאה שלא נחלה שגט: בחטאו מפרקם טוב לו שיתרה ויתבטש ולא יבפר עו: בחטאו שאינו מפרקם לא יגלה חטאו וכבוד השם האל בשכל מה שאדם חוטא בפרקטיו מעט כבוד שמים האל: גברות שבין אדם להכריז וגלה לרבים שובקשו ממנו שומחל לו: וחסאתי נגדי תמיד איני סבור שבפרת לי נהרי האל תמיד גאלו אל נגדי עומד: נגידו לספרו את החטא בשאאל מתנה אומר חטא פלגיו חטאתי: ברג' ינאי לא הזכיר העין אלא למענו ולומר אתה גרמת להם משל לאדם שנהג לו פג וזה ומאכילו ומשקאה ונעלה לו פים אל דיקריו בעצמו ואשיתו ברתת זנות מה יגשה שלא וחסאי: הכי גרם בחפרי משה אמר וכתב ברחמי שנאמר וכן לא האמנתם בי בגל מקום שנכתב מיתתו גם בכתב ברחמינו. אלמלא נחרא למכתבת זמניו טובא: לשמי גאים שולדות: אחת הקלה וגתה והתרו בה למלכות בג' מור המדבר מרע במקבר שהאמינו למכילים (משה) מת במקבר על שמעו גא העוריים אמר וכתב ברחמי שלא יאמרו אף אני הקלמתי כמותם: פני שביעית תאנים שלא בשלו בג' צרכו ורחמנא אומר והיתה שבת הארץ לכם לאכלה (ויקרא כה) לאכלה ולא להקטיל: מפרסמיו את התנפין שהו רשעים ומקראו עצמו פציוקים אס יש מפיר במגעשו

מעט לפרסמו מפני חלול השם שבני אדם למדיו ממעשיו פסטריון עליו שאאל צדק ועוד בשבא עליו פורענות בני אדם אומרים מה האעיל לו זכות: שנאמר וכבשו צדק מעדקו כיפה דקרא ונתתי מקשול לפניו אני ממתיא לגיו חטא גלוי לכל שישל עו וידעו את מעשיו: המקלטיו רשעים גמוריו: שלות רשעים כופה תחלה מתוך שלותם הם יושבין ומסחריון בשבתות: והרשות הרבנית: מקברת בעליה שנאמר (שמות א'י') ונתתי יוסף תחלה ואח"כ כל אחיו: ולאי שתהא יניאה ממנה בלא חטא כביאה: נפק לגינא להית גור דין:

 מסורת הש"ס

א פסיקתא רבתי; סדר עולם רבה; תנא דבי אליהו רבה
ב אוצר מדרשים מדרש גדול וגדולה ח

ג ברכות מ; עירובין יט; בבא בתרא יג; במדבר רבה; סוכה מו; עירובין נד; ברכות ה; שמות רבה; סוטה ה; ברכות י; לעיל עה; שבת כזו; מנחות לג; פסחים קיט; מנחות צט; מגילה טו.

ד תנא דבי אליהו זוטא נספחים לסדרי אליהו זוטא פרקי דר' אלעזר ד

ה אוצר מדרשים פסיקתא פסיקתא חדתא נ

ו פסיקתא דרב כהנא
ז בבא קמא ט; פסחים ג.

ח מועד קטן כז; קידושין מ; סוטה כב; קידושין כ; ערכין ל; י ברכות לב; סנהדרין כב.

י ספרי במדבר
יא במדבר רבה
יב תוספתא יומא
יג סנהדרין ז:

 גליון הש"ס

גמי יחיד שעשה תשובה מוחליו לכל העולם. הרמ"ע מפאנו במאמר חיבור דין ח"א פ"ד כתב פירוש חלקם בברית האלה להיות ערבים זה לזה הוא הנמחל בזכותו עכ"ל:

 תורה אור השלם
--

לאמר הן ישלח איש את־אשתו והללה מאתו וקוֹתָה לאִישׁ־אֶחָר וגו' (ירמיהו ג, א)

לא־יוכל בעלה הראשון אֲשֶׁר־שלחה לשוב לחקתה להיות לו לאשה וגו' (דברים כד, ד)

ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם והנה (ישעיהו נט, כ) שובה ישראל עד והנה אלהיד פי כשלת בעונד [הושע יז, ב] ובשוב רשע מרשעתו וְעִשָּׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה צִלְקֶם הוּא יְחִיה [יחזקאל לג, יט]

ובשוב רשע מרשעתו אֲשֶׁר עִשָּׂה וַיַּעַשׂ מִשְׁפָּט וְצִדְקָה הוּא וגו' [יחזקאל יח, כז]

קחו עמכם דברים (שובו אל־יהוה אקרו אליו קל־תשא עון וגו' [הושע יז, ג]

ארפא משובתם אהבם נדבה פי שב אפי ממנו [הושע יז, ה]

מכסה פשעיו לא יצליח וגמודה ועזב ירחם [משלי כה, יג]

כה אמר יהוה על־שלשה פשעי ישראל (על־ארבעה לא אשיבנו וגו' [עמוס ב, ו]

הרכל־אלה יפעל־אל פעמים שלוש עם־יִבְרָךְ [איוב לג, כט]

בכלב שב על־קאו כסיל שונה באונתו [משלי כו, יא]

כי־פִּשְׁעֵי אֲנִי אֲדַע וְחַטָּאתִי נִגְדִי תמיד [תהילים נא, ה]

ונשב משה אל־יהוה ויאמר אָנָּה חָטָא הָעָם הַזֶּה חָטָאָה וגו' [שמות לב, לא]

לדוד משכיל אשרי נשוי־פשע כסוי חטאה [תהילים לב, א]

אלה הדברים אֲשֶׁר דָּבָר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בעבר הַר־נוֹרָא במדבר וגו' [דברים א, א]

ויאמר יהוה אל־מֹשֶׁה ואל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לעיני וגו' [במדבר כ, יב]

ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול וְנִתְּתִי מִכְשׁוֹל לְפָנָיו הוּא וגו' [יחזקאל ג, כ]

מסורת הש"ס
א שבת נה; ב סוטה מז; אבות דרבי נתן; משנה אבות; תוספתא יומא ג מיקתא רבתי; שבעות יג; כריתות ז; לעיל פה: ד במדבר רבה ה בבא מציעא קטו; בבא בתרא קעג;

תורה אור השלם
כי לא לעולם חסן ואסתר לדור (דור) [נדור] [משלי כז, כד]
אסתרעלה לשמים שיאו וראשו לעב נזיע [איוב כ, ו]
שאת פני־רשע לא־טוב להטות צדיק במשפט [משלי יח, ה]
הראית כיר־נכנע אחאב מלפני יעז כיר־נכנע מפני לא־אבי הרעה וגוי [מלכים א כא, כט]

ויאמר יתנה אל־משה ואל־אהרן יעז לא־האמנתם בי להקדישני לעיני וגוי [במדבר כ, יב]

וידבר משה אל־אהרן ואל אלעזר ואל־איתמר בניו הנותרים קחו את־הפסחא וגוי [ויקרא י, יב]

ואת שיער תחטאת דרש דרש משה והנה שרץ ונקאף וגוי [ויקרא י, טו]

כי לא־תעזוב נפשי לשאול לא־תתן חסידך לראות שסת [תהילים ט, י]

אדם עשק בדם־נפש עד־בור נזנס אל־יתמכרבו [משלי כח, יז]

אם־יחטא איש לאיש ופלעלו אלהים ואם ליהנה יחטא־איש מי וגוי [שמואל א ב, כה]

לכן שטח לבי ונגל כבודי א־י בשירי ישוב לבטח [תהילים טו, ט] בני אס־ערכת לרעה תמעת לזר כפיך [משלי ו, א]

ישר על־אנשים ויאמר תטאתי וישר העייתי ולא־ישונה לי [איוב לג, כז]

כה־תאמריו ליוסף אָנא שֵׁא נָא פֶּשַׁע אַחִיד וְחַטָּאתִים כִּירְעֶה וגוי [בראשית ג, יז]

מקומי מעפר דל מאשפת ירים אביון [תהילים קיג, ז]

עשה זאת אפוא בני והנצל כיר באת ככר־רעד לז התרפס ורסה וגוי [משלי ו, ג]

בצבו נפשה ב־רצון עצמו: לקטלא אַז לשא עגֹש חטא שְׁמא וּשְׁנֵה צדין וּשְׁגַל עצמו אִמֶר כֵּן: וּבְצוּ בִּיתָה לִית הוא עבד כּבֵּל זֶה הָא נִשְׁעֵה צָרָכִי צִיתוּ וְלֹא וְשִׁתְּכֶר כְּלוֹם כְּעִבְר: וְלֹאִי שְׁתֵּהָא בִּיאָה שְׁיֹשֵׁב וְיִשְׁכֹּם לְבִיתוּ עָלָא חֲטָא כִּיצִיחָה: אִמְרֵהָא לְדוּרִי כִּי אֶלֶם הוֹלֵכִין אֲחֵרָיו לְכַבְדּוּ: אִם יִשְׁלַה לְשִׁמּוּם שִׂיאֻו וְגו': סוּפוּ כְּנָגְלוּ לְנַצַּח יֹאכֵד וְכָל זֶה אִמֶר שְׁלֹא תִזְנוּחַ דַּעֲתוּ: מְכַתְּפִי לִיֵּה זָהוּ הֵיִה וְנוֹשְׂאִין אוּתוּוּ כְּתִפְיָהֶם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֹא

לְהַטְרִיחַ אֶת הַצְבּוֹר לְחוֹם מִפְּנֵיו: שְׁנַאֲמֶר הַנוֹתְרִים אֲלֵמָא אִף הֵן הִיוּ רִאזִיוִין לְשִׁכְרָף וְנוֹתְרֵיו: אִין חֲטָא כֵּחַ עַל יְדֵי הַכֹּב־הַ מַקְסָה מִפְּנֵיו אֶת הָעֵבֶרָה שְׁלֹא תִבֹּא לְדוּ: כִּי לֹא תַעֲזֹב נָפְשִׁי לְמַקְנוּ שֶׁהַכֹּב־הַ מוֹנֵעַ אֶת הַחֲטָא מִלְּהַכְשִׁילוֹ: גְּשׁוּךְ בְּדָם נָפֵשׁ מַחֲזִיב בְּנִפְשׁ שְׂאֵבְדָה עַל יְדֵיו: אֵל יִתְּמֹכוּ כּוּ שְׁלֹא וְכַל אֲלֵא מַנְחִין אוּתוּוּ וְיִפּוֹל בְּבוֹר בְּגִיהָסָ: כְּדָרְב הוּנָא דְכִין דְּחֲטָא תְרִי זְמַנִּי שׁוֹב אִין מִסְפִּיקוּן בְּדִלוּ לַעֲשׂוֹת תַּשׁוּבָה לְפִי שְׁעֵבְרָה דּוּמָה עָלֵיו הַפֶּר: לִימָא קָלָא כְּרָבִי דְאִמֶר לַעֲלוּ אִפְי' לֹא עָשִׂה תַשׁוּבָה מְכַפֵּר: אֲבָב שְׂאִנִּי מֵאֲחֶר שְׁעָלֵיו הוּא סוּמֵן לְחֲטוֹא אִינוּ מְכַפֵּר: וְהַכְּתִיב וּפִלְלוּ אֱלֹהִים וְקַא סִלְחָא דַּעֲתָךְ וּפִלְלוּ לָשׁוֹן תַּפְּלָה וּפִיוּם הוּא שֶׁהַכֹּב־הַ מִפְּלִלוּ וּמִפְּסִין וּמְכַפֵּר לוֹ: מֵאֵן אֱלֹהִים דִּין וְהֵאֵי וּפִלְלוּ לָשׁוֹן וְזָמַן כַּסְלִיִּים (שְׁמוֹת כ"א) הַדִּין יִשְׁפֹּט בְּיִנְיָהֶם: אִי הָכִי וּפִלְלוּ דְקָרָא לָשׁוֹן מִשְׁפֹּט נִינְהוּ אִימָא כּוּשָׁא מִי וּתְפִלָּה לוּ מִי יִשְׁפֹּטֵנוּ כַּשְׁכֵּל הַמִּקּוֹם וְכִי אִין שְׁלוּחִין הִרְבֵּה לְמִקּוֹם לִפְרַע הִימְנוּ: הָכִי קֹאמֶר הָכִי זְמַי דְּפִלּוּ דְקָרָא לָשׁוֹן פִּיוּם הוּא וְהָכִי קֹאמֶר אִם יִחְטָא אִישׁ לְאִישׁ וּפִלְלוּ לְהַכְּרוּ וְרַחֵם הָאֱלֹהִים יִמְחַל לוֹ: וְאִם לֵה' יִחְטָא אִישׁ מִי יִתְפַּלֵּל בְּשִׁלוּ אִם אִינוּ שֶׁב מַעֲבֹרֹת שְׁבִילוּ כֵּן הִיֵּה עָלֵי הַכֵּן מוֹכִיחַ אֶת בְּנָיו שְׁנֹשְׁבוּ מְרַעֲתָם: כִּי אִם עֲרַבְתָּ לְרַעַךְ תַּחֲעֶת לְזֶר כַּפֶּיךָ בַּשָּׂבִיל זֶר לַעֲרַכּוּ כְּמִנּוּן אוֹ אִם נִזְקַשְׁתָּ בְּאִמְרֵי פִיךָ שְׁהַקְטַנּוּ בְּקִבְרִים עָשִׂה זֹאת וְהַנְּעַל כִּי בֹאת בְּכָף רַעַךְ עַל עַקְבֵי מַנּוּן: לֵן הַתַּרְפֶּס וְזִ וּפְרַע לוּ וְשִׁרַע לוּ וְשִׁל מוֹחַשׁ אִמְרֵי פִיךָ אִם הַקְטַנּוּ דַּהֲב רַעִיךָ הִרְבֵּה רַעִים לְבַקֵּשׁ הִימְנוּ מַחֲלָה. רַעִיךָ בְּתֵרָא דְקָרָא מֵלֵא כְּתִיב לְפִי שְׁהוּא לָשׁוֹן רַעִים: בְּשִׁלָּשׁ שׁוּרֹת שִׁלָּשׁ כְּעָמִים וּפְסוּדוֹהַ בְּשִׁלָּשָׁה אֲנָשִׁים כְּכַל כַּעַם שְׁנַאֲמֶר יַשׁוּר לָשׁוֹן שׁוּרָה וְאִין שׁוּרָה כַּחוּתָה מִשְׁלָשָׁה כִּי אֶלֶם: חֲטָאֵתִי הָרִי כַּעַם אַחַת וְיִשְׂרָאֵל הָעוֹיֵתִי הָרִי שְׁתִּים וְלֹא שְׁנָה לִי הָרִי שְׁלָשָׁה: אֲלֵא שָׂא נָא וְשַׁתָּה שָׂא נָא אִין נָא אֲלֵא לָשׁוֹן בְּקָשָׁה: הִיֵּה לִיֵּה מֵלֵתָא לִר' אַבָּא בַּהֲדָה ר' אַבָּא הִיֵּה לוּ לְהַתְרַעַם עַל ר' יִרְמְיָה שְׁחָטָא לוּ אֲזַל ר' יִרְמְיָה אִיתִיב אֲלַשָּׁא דִר' אַבָּא: זְרוּיָפִי זְמַנָּא הַתַּת טְפִי שׁוֹכְכִין שְׁהִיתָה הַשְׁפָּחָה שׁוֹכֶכֶת וְזְרוּיָפִי טְפִין וְזִמְתָּה לוּ כְּרַבִּיבִים זְרוּיָף אֲרֵן בַּסִּפֶּר תַּהֲאִים (עב):

מַמְצִיא נִפְשָׁה לְפָנֵי מִי שְׁחָטָא לוּ אֲלוּ וּבַקֵּשׁ מַמְנוּ מַחֲלָה וְיִמְחַל לוֹ: חֲלִיף וְתַנִּי עוֹבֵד וְשׁוֹנֵה וּמִשְׁלָשׁ כְּעָמִים רַבּוּת: בַּהֲדִי טַבְחָא הַטַּבַּח חֲטָא לוֹ: קַאזִּיל אַבָּא רַבֵּה: לְמַקְטַל נִפְשָׁה עֲבָדוּ הוּא מַעֲנִישׁוּ לְמוֹת: תְּבַר כִּי־שָׂא מַשְׁבַּר עֲצֻמוֹת רֹאשׁ עַל בְּהֵמָה: בְּקוּשָׁה בְּגַרְגְּרֵתוּ: סִקְרָא בְּרַשַׁת מַקְרָא שֶׁל גִּבְיָאִים אוֹ שֶׁל סְתוּבִים:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

פסוקים מפרק שמיני, יומא, בפרשניא דרבי חייא, ספר חזקוני, תלמוד בבלי, דף קכ"א, עמוד א'

בְּצַבּוּ נַפְשִׁיָּה לְקַטְלָא נְפִיקָא, וְצַבּוּ בִּיתִיָּה לִית הוּא עֲבִיד, וְרִיקוֹן לְבִיתִיָּה אָזִיל, וְלֹאִי שְׁתֵּהָא בִּיאָה כִּיצִיחָה.
וְכִי הָוִי חָזִי אַמְבוּהָא אַבְתְּרִיָּה, אָמַר: "אִם יַעֲלָה לְשִׁמּוּם שִׂיאֻו וְרֹאשׁוֹ לָעֵב יִגִּיעַ. כְּגָלְלוּ לְנַצַּח יֹאכֵד רּוּאִיו יֵאמְרוּ אִיו". רַב זוטְרָא, כִּי הָוִי מְכַתְּפִי לִיָּה בְּשַׁבְּתָא דְרִיגְלָא, הָוָה אָמַר: "כִּי לֹא לְעוֹלָם חֲסֵן וְאִם גִּזֵּר דְּלוֹדֵר וְדוֹר". "שְׂאֵת פְּנֵי רִשְׁע לֹא טוֹב" — לֹא טוֹב לָהֶם לְרִשְׁעִים שְׁנוֹשְׂאִין לָהֶם פָּנִים בְּעוֹלָם הַזֶּה. לֹא טוֹב לוֹ לְאַחְאָב שְׁנוֹשְׂאוֹ לוֹ פָּנִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁנַאֲמַר: "יַעַז כִּי נִכְנַע (אַחְאָב מִלְּפָנֵי) לֹא אָבִיא הִרְעָה בְּמִיּוּ".⁽ⁿ⁾ "לְחַטוֹת צַדִּיק בַּמִּשְׁפָּט" — טוֹב לָהֶם לְצַדִּיקִים שְׂאִין נוֹשְׂאִין לָהֶם פָּנִים בְּעוֹלָם הַזֶּה. טוֹב לוֹ לְמִשְׁה שְׁלֹא נִשְׂאוּ לוֹ פָּנִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁנַאֲמַר: "יַעַז לֹא הָאֲמַנְתָּם כִּי לְהַקְדִּישְׁנִי", הָא אִילוּ הָאֲמַנְתָּם כִּי — עַדִּין לֹא הִגִּיעַ זְמַנָּם לִפְטֹר מִן הָעוֹלָם. אֲשֶׁרִיָּהֶם לְצַדִּיקִים, לֹא דִיעִין שְׁהֵן זֹכִין, אֲלֵא שְׁמַזְכִּין לְבְנֵיהֶם וְלִבְנֵי בְנֵיהֶם עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. שְׁכַמָּה בָּנִים הִיוּ לוֹ לְאַהֲרֹן שְׂרָאוּיִין לִישְׂרָף כְּנָדָב וְאַבְיָהוּא, שְׁנַאֲמַר: "הַנוֹתְרִים", אֲלֵא שְׁעַמַד לָהֶם זְכוֹת אֲבִיהֶם. אִיוֹ לָהֶם לְרִשְׁעִים, לֹא דִיעִין שְׁמַחֲיִיבִין עַצְמוֹ, אֲלֵא שְׁמַחֲיִיבִין לְבְנֵיהֶם וְלִבְנֵי בְנֵיהֶם עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. הִרְבֵּה בָּנִים הִיוּ לוֹ לְכַנְעַן שְׂרָאוּיִין לִיסְמָה כְּטַבִּי עֲבָדוֹ שֶׁל רַבִּן גַּמְלִיאֵל, אֲלֵא שְׁחֹבֶת אֲבִיהֶם גְּרַמָּה לָהֶן.⁽ⁿ⁾ כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים — אִין חֲטָא כָּא עַל יְדֵו, וְכָל הַמַּחְטִיא אֶת הָרַבִּים — כַּמְעַט אִין מִסְפִּיקוּן כִּידוֹ לַעֲשׂוֹת תַּשׁוּבָה. כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים — אִין חֲטָא כָּא עַל יְדו, מֵאִי טַעְמָא? כִּדִּי שְׁלֹא יֵהָא הוּא בְּגִיהָנָם וְתַלְמִידֵיו בְּגַן עֵדֵן, שְׁנַאֲמַר: "כִּי לֹא תַעֲזוֹב נַפְשִׁי לְשֹׂאִיל לֹא תִתֵּן חֲסִידָךְ לְרֹאוֹת שְׁחַת". וְכָל הַמַּחְטִיא אֶת הָרַבִּים — אִין מִסְפִּיקוּן כִּידוֹ לַעֲשׂוֹת תַּשׁוּבָה, שְׁלֹא יֵהָא הוּא בְּגַן עֵדֵן וְתַלְמִידֵיו בְּגִיהָנָם, שְׁנַאֲמַר: "אָדָם עָשׂוֹק בְּדָם נָפֵשׁ עַד בּוֹר גִּנוּס אֵל יִתְמַכּוּ בּוֹ". הָאוּמֶר אַחְטָא וְאָשׁוּב אַחְטָא וְאָשׁוּב. לְמָה לִי לְמִימֶר "אַחְטָא וְאָשׁוּב, אַחְטָא וְאָשׁוּב" תְּרִי זִימְנִי? כְּדָרְב הוּנָא אָמַר רַב. דְאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: כִּינֵן שְׁעֵבֶר אָדָם עֲבִירָה וְשִׁנָּה כָּה — הוֹתֵרָה לוֹ. הוֹתֵרָה לוֹ סִלְקָא דַּעֲתָךְ!? אֲלֵא: נַעֲשִׂית לוֹ כְּהִיתֶר.⁽ⁿ⁾ אַחְטָא וְיוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר — אִין יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר. לִימָא מִתְנִיתִין דְלָא כְּרַבִּי. דְתַנְיָא, רַבִּי אוֹמַר: עַל כָּל עֲבִירוֹת שְׁבִתוֹרָה, כִּין עָשִׂה תַשׁוּבָה כִּין לֹא עָשִׂה תַשׁוּבָה — יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר! אִפִּילוּ תִימָא רַבִּי, אֲגַב שְׂאֲנֵי. עֲבִירוֹת שְׁכִין אָדָם לְמִקּוֹם וְכו'. רַמִּי לִיָּה רַב יוֹסֵף בַּר כְּבוּ לְרַבִּי אֲבָהוּ: עֲבִירוֹת שְׁכִין אָדָם לְחֲבִירוֹ אִין יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר? וְהָא כְּתִיב: "אִם יִחְטָא אִישׁ לְאִישׁ וּפִלְלוּ אֱלֹהִים!" מֵאֵן אֱלֹהִים — דִּיעִינָא.⁽ⁿ⁾ אִי הָכִי, אִימָא סִיפָא: "וְאִם לֵה' יִחְטָא אִישׁ מִי יִתְפַּלֵּל לוֹ!" הָכִי קֹאמֶר: "אִם יִחְטָא אִישׁ לְאִישׁ וּפִלְלוּ אֱלֹהִים" — יִמְחַל לוֹ. "וְאִם לֵה' יִחְטָא אִישׁ מִי יִתְפַּלֵּל בַּעֲדוֹ" — תַשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.⁽ⁿ⁾ אָמַר רַבִּי יִצְחָק: כָּל הַמְקַנִּיט אֶת חֲבִירוֹ, אִפִּילוּ בְּדָבָרִים — צָרִיךְ לְפִיִּיסוֹ, שְׁנַאֲמַר: "כִּי אִם עֲרַבְתָּ לְרַעַה תַּמְעַת לְזֶר כַּפִּיָּה נִזְקַשְׁתָּ בְּאִמְרֵי פִיָּה עָשִׂה זֹאת אַפּוֹא בְּנִי וְהַנְּצַל כִּי בֹאת בְּכָף רַעַה לֵה הַתַּרְפֶּס וְרַהֵב רַעִיָּה". אִם מַמּוֹן יֵשׁ בְּיָדָךְ — הַתַּר לוֹ פֶּסֶת יָד, וְאִם לֹאֹ — הִרְבָּה עָלֶיךָ רִיעִים. 'וְאָמַר) רַב חֲסֵדָא: וְצָרִיךְ לְפִיִּיסוֹ בְּשִׁלָּשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה כִּי אָדָם, שְׁנַאֲמַר: "יִשׁוּר עַל אֲנָשִׁים וַיֹּאמֶר חֲטָאִיתִי וְיִשְׂרָאֵל הָעוֹיֵתִי וְלֹא שָׁוָה לִי". "וְאָמַר) רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא: כָּל הַמְבַקֵּשׁ מָטוּ מִחֲבִירוֹ, אֵל יִבְקֵשׁ מִמְּנוּ יוֹתֵר מִשְׁלָשׁ פְּעָמִים, שְׁנַאֲמַר: "אָנָּא שְׂא נָא וְעַתָּה שְׂא נָא". וְאִם מַת — מִבִּיא עֲשֻׂרָה כִּי אָדָם וּמַעֲמִידָן עַל קַבְרֵו, וְאוֹמַר: חֲטָאִיתִי לֵה' אֱלֹהִי יִשְׂרָאֵל וְלְפָלוּנִי שְׁחִבְלַתִּי בּוֹ. רַבִּי יִרְמְיָה הָוָה לִיָּה מִילְתָּא לְרַבִּי אַבָּא בְּהַדִּיחָה, אָזַל אִיתִיב אַדְשָׂא דְרַבִּי אַבָּא בְּהַדִּי דְשָׂדָא אַמְתִּיָּה מִיָּא, מִטָּא וְזְרוּיָפִי דְמִיָּא אַרִישָׂא. אָמַר: עֲשְׂאוּנִי כְּאֲשַׁפָּה. קָרָא אַנְפְּשִׁיָּה: "מֵאשְׁפוֹת יָרִים אָבִיוֹ". שְׁמַע רַבִּי אַבָּא וּנְפִיק לְאַפִּיָּה, אָמַר לִיָּה: הִשְׂתָּא צָרִיכְנָא לְמִיפַק אַדְעַתָּה, דְכְּתִיב: "לֵה הַתַּרְפֶּס וְרַהֵב רַעִיָּה". רַבִּי זִירָא כִּי הָוָה לִיָּה מִילְתָּא בְּהַדִּי אִינִישׁ, הָוָה חֲלִיף וְתַנִּי לְקַמִּיָּה וּמַמְצִי לִיָּה, כִּי הִכִּי דִגִּיתִי וְנִיפּוֹק לִיָּה מִדַּעֲתִיָּה. רַב הָוָה לִיָּה מִילְתָּא בְּהַדִּי הֵהוּא טַבְחָא, לֹא אָתָא לְקַמִּיָּה. בְּמַעֲלִי יוֹמָא דְכַפּוּרִי אָמַר אִיהוּ: אִיזִיל אָנָּא לְפִיוִּסִי לִיָּה. כַּגַּע בִּיָּה רַב הוּנָא, אָמַר לִיָּה: לְהִיכָא קָא אָזִיל מָר, אָמַר לִיָּה: לְפִיוִּסִי לְפִלְגִינָא. אָמַר: אָזִיל אַבָּא לְמִיקְטַל נַפְשָׂא. אָזַל וְקָם עֵילּוּיָה. הָוָה יְתִיב וְקָא פְּלִי רִישָׂא, דְלִי עֵינִיָּה וְחַזְיָיָה, אָמַר לִיָּה: אַבָּא אַתָּ? זִיל, לִית לִי מִילְתָּא בְּהַדָּה. בְּהַדִּי דְקָא פְּלִי רִישָׂא, אִישְׁתַּמִּיט גְּרַמָּא וּמַחֲיָיָה בְּקוּשִׁיָּה וְקַטְלָיָה. רַב הָוָה פָּסִיק סִידְרָא קַמִּיָּה דְרַבִּי. עֵזִיל אָתָא

פז.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פד' מהל' תשובה הל' א:
ב מו"י פב' מהל' תשובה הל' ט, סמג עשין טז, טוש"ע או"ח סי' תרו סעי' א:

ג מו"י פב' מהל' תשובה הל' ט, סמג עשין טז, טוש"ע או"ח סי' תרו סעי' א:

ד מו"י פב' מהל' תשובה הל' ט, סמג עשין טז, טוש"ע או"ח סי' תרו סעי' א:

ה מו"י פב' מהל' תשובה הל' יא, ש"ע או"ח סי' תרו סעי' ב:

עין משפט גז מוצה

א מו"י פב' מהל' תשובה הל' ט, טוש"ע או"ח סי' תרו סעי' א:

ב מו"י פב' מהל' תשובה הל' ז, טוש"ע או"ח סי' תרו סעי' א:

ג מו"י פב' מהל' תשובה הל' ז, טוש"ע או"ח סי' תרו סעי' א:

ד מו"י פב' מהל' תשובה הל' ה, טוש"ע או"ח סי' תרו סעי' ג:

ה מו"י פא' מהל' תפילה וברכת כהנים הל' ח:

ו מו"י פב' מהל' תפילה וברכת כהנים הל' ז, טור או"ח סי' תרכ:

ז מו"י פא' מהל' תפילה וברכת כהנים הל' ה, טוש"ע או"ח סי' תרכד סני' א:

ח מו"י פא' מהל' תפילה וברכת כהנים הל' ו:

ט מו"י פג' מהל' תפילה וברכת כהנים הל' ו:

י מו"י פט' מהל' תפילה וברכת כהנים הל' ט, סמוג עשין יט, טור או"ח סי' רלז:

וְהָאָמֵר רב תּפִּילַת עֲרֵבִית רְשׁוּת תַּמָּה לְרַב דְּאָמַר תּפִּילַת עֲרֵבִית רְשׁוּת הָאָמֵר פֶּקֶחַ תּפִּילַת הַשַּׁחַר (בִּרְכוּת דף כו.) טָעָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲרֵבִית מִתְפַּלֵּל שְׁחָרִית שְׁתִּים וְאָמַר נָמִי הָתָם סָבּוּף פֶּקֶחַ תּפִּילַת הַשַּׁחַר (בִּרְכוּת דף ל:) טָעָה וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בִּלְוִלָה אֵין מַחְזִירִין אוֹתוֹ לִפִּי שְׁאֵין מִקְדָּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ בִּלְוִלָה הֵא לֹא הִכִּי מַחְזִירִין וְאִמְאִי תַּפּוּחַ לֵה דַתְּפִלַּת עֲרֵבִית רְשׁוּת וְאָמַר ר"י נְהִי דְרִשׁוּת הִיא אֵין לְבַטְלָה בְּחֻסָּם אִם לֹא מִפְּנֵי שׁוּם מַצָּה עֹבֶרֶת אוֹ פָּקָד הַמַּעֲשֶׂה דפ"ק דְּשֶׁמֶת (דף ט:.) דָּלָא מִטְּרַחֲטִין לִיָּה וְכֵן עָלָה עַל מִטְתּוֹ יִירוּשָׁלַיִם דְּאֵין מִטְּרַחֲטִין אוֹתוֹ שְׁנֵרד טַעַם פִּינּוּ דְיַעֲקֹב שְׁאֵינוֹ תַּקְוָה לֹא תַקְוָה לְבַטְלָה וְעוֹר פִּינוּ דְּכַנְגֵּל אֲבָרִים וּפְדָרִים הִיא שְׁמַעְלָן וּמִקְטִירָן כֹּל הַלֵּילָה נְהִי דָּלָא מַעֲבָדִי בִּפְקָה מ"מ מַצָּה לְהַקְטִיר תּפִּילַת עֲרֵבִית נָמִי מַצָּה וְתַמָּה מֵאִי פְרִיָּן הִבָּא וְהָאָמַר רַב תּפִּילַת עֲרֵבִית רְשׁוּת וְהָאִמְרִין דְּחֻסָּם אֵין לְבַטְלָה וַי"ל דְּאֵין זֶה בְּחֻסָּם דְּכָלִּיל יוה"כ מַצָּה לְטַרַח וְלַהֲכִין צִרְכֵּי סַעֲוָה דְּהִיו עֲשִׂין יו"ט פִּדְאִמְרִי בְּמִדְרַשׁ דְּקִמּוּנְצֵאֵי יוה"כ בַּת קוּל יוֹצֵאת וְאוֹמַרְתָּ לָךְ אֲבָל בְּשִׁמְחָה לְחַמֵּן וְכִמּוֹ שְׁפָרְשָׁנוּ שְׁאֵין לְבַטְלָה בְּחֻסָּם אִשְׁכִּי לָמָד דְּתּפִּילַת עֲרֵבִית רְשׁוּת הִכִּי מִשְׁמַע פּוֹרִישְׁלָמִי דַתְּפִילַת הַשַּׁחַר דְּלָמָד דְּתּפִּילַת עֲרֵבִית חוֹבָה אֵין תּפִּילַת נְעִילָה פּוֹטְרַתָּה וְלָמָד דְּרִשׁוּת תּפִּילַת נְעִילָה פּוֹטְרַתָּה מִשְׁמַע אֲבָל בְּחֻסָּם אֵין לְבַטְלָה וְע"פ שְׁחולֵק עַל הַש"ס שְׁלָנוּ בְּזֶה דְּבִגְמַרְכָּא זִידוֹן מִשְׁמַע דְּרַב לְדַבְרֵי הָאוֹמַר חוֹבָה קָאָמַר אֲבָל לָמָד דְּרִשׁוּת לֹא בְּעִיָּא תְּפִלָּה לְפָטְרָה מ"מ בְּמָה שְׁאֵנוּ וְכוּלִין לְהַשְׁוִתָם וְשׁ לָנוּ לְהַשְׁוִתָם וְכַ"ג פ"י גַּבִּי אֵין מִקְדָּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ בִּלְוִלָה אַע"ג דַּתְּפִילַת עֲרֵבִית רְשׁוּת פִּינוּ דְּשׁוּתָה עָלֶיהָ חוֹבָה שְׁפִיר זְמִי וְלַהֲכִי צִרְיָן לְהֵאֵר טַעֲמָא דְּאֵין מִקְדָּשִׁין הַחֹדֶשׁ בִּלְוִלָה וְאֵין נִרְאָה לִר"י דְּהָאָמַר כּפ"ק דְּשֶׁמֶת לָמָד דְּתּפִּילַת עֲרֵבִית רְשׁוּת מִפִּי פָּקָד הַמַּעֲשֶׂה לֹא מִטְּרַחֲטִין לִיָּה הֵא אִי לֹא פָּקָד הַמַּעֲשֶׂי מִטְּרַחֲטִין לִיָּה אַע"פ שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל כָּלָל וְכִי תִימָא פִּינוּ שֶׁהִתְפַּלֵּל בְּשָׂאָר לִילוֹת שְׁוִיָּא עָלֶיהָ חוֹבָה א"כ אִמְאִי אֲנַטְרִיָּן לְשׁוּנֵי הִבָּא דְּרַב לְדַבְרֵי הָאוֹמַר חוֹבָה קָאָמַר לִימָא דְּאִפִּי לְזִידָה דּס"ד רְשׁוּת פִּינוּ דְּשׁוּיָא עָלֶיהָ חוֹבָה בְּשָׂאָר לִילוֹת חוֹבָה הִיא עָלָנוּ וּבְעִיָּא תְּפִלָּה לְמַפְטָרָה עַל כּוּ נִרְאָה בְּדַפְרִישִׁית:
מִתְּפַלֵּל שְׁבַע מַעֲזִין שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה בִּרְכוּת פֶּרֶשׁ רֶשֶׁף"ס טַעֲמָא מִשׁוּם דְּכִינוּן דְּאִפְתִּי הוּא בְּתַשְׁנִית חֲשׁוֹב כִּיוו"כ לַהֲכִי מִתְפַּלֵּל שְׁבַע וּלְפִי שְׁבַבֵּר פָּנָה הִיּוֹם וְחוּל הִיוּ לַהֲכִי מִתְפַּלֵּל מַעֲזִין י"ח:

וְהָאָמֵר רב תּפִּילַת עֲרֵבִית רְשׁוּת הָאָמֵר פֶּקֶחַ תּפִּילַת

יום הכפורים פרק שמיני יומא

אָתָא ר' חוּזָא וְגַם הוּא הִיָּה חֲפֵן לְפִסַּח עֲמּוֹ וְחֹזֵר בְּשָׁבִילוֹ לְרֹאשׁ הַפֶּקֶדָּה:
רב שְׁאֵין מַחְמִיר דִּיהַ לְעַצְמוֹ:
חֲלָמָא חֲזָא לִיָּה לְרַב רַחָה חָלוּם

אָתָא רַבִּי חֲזִיָּא — הֵדֵר לְרִישָׁא. עֲזִיל בַּר קַפְרָא — הֵדֵר לְרִישָׁא. אָתָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַבִּי — הֵדֵר לְרִישָׁא. אָתָא רַבִּי חֲנִינָא (בַּר) חֲמָא, אָמַר: פּוֹלֵי הָאִי נְהָדֵר וְנִזְיִיל? לֹא הֵדֵר. אִיקְפִּיד רַבִּי חֲנִינָא, אָזַל רַב לְגַבִּיָּה תְּלִיסָר מַעְלֵי יוֹמֵי דְכַפּוּרֵי וְלֹא אִיפִּיִּיס.^(א) וְהִיכִי עֲבִיד חֲכִי? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹסִי בַּר חֲנִינָא: כָּל הַמְּבַקֵּשׁ מִטּו מַחְבִּירוֹ אַל יְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִשְׁלֹשׁ פַּעַמִּים! רַב שְׁאֲנִי. וְרַבִּי חֲנִינָא, הִיכִי עֲבִיד חֲכִי? וְהָאָמַר רַבָּא: כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו — מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פֶּשְׁעָיו! אָלָא: רַבִּי חֲנִינָא חֲלָמָא חֲזִי לִיָּה לְרַב דְּזַקְפוּהוּ בְּדִיקָלָא, וּגְמִירֵי דְכָל דְּזַקְפוּהוּ בְּדִיקָלָא — רִישָׁא הוּי. אָמַר: שְׁמַע מִיָּנָה בְּעִי לְמַעַבַּד רְשׁוּתָא וְלֹא אִיפִּיִּיס, כִּי הִיכִי דְלִיזְיִל וְלָגַמַר אוֹרִיִּיתָא בְּבִבְלָ.^(ב) תָּנוּ רַבָּנָן: מִצּוֹת וִידּוּי עָרַב יוֹם הַכַּפּוּרִים עִם חֲשֻׁכָה. אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: יִתּוּדָה קוּדָם שְׂיֵאכַל וְיִשְׁתָּה, שְׂמָא תִטְרַף דַּעְתּוֹ בְּסַעֲוָדָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִתּוּדָה עֲרֵבִית — יִתּוּדָה שְׁחָרִית. שְׁחָרִית — יִתּוּדָה בְּמוּסָף, בְּמוּסָף — יִתּוּדָה בְּמִנְחָה, בְּמִנְחָה — יִתּוּדָה בְּנַעֲיָלָה. 'וְהִיכֵן אוֹמְרוּ? יַחֲזִיד אַחֵר תּפִּילָתוֹ, וְשִׁלִּיחַ צַבּוּר אוֹמְרוּ בְּאֶמְצַע. מֵאִי אָמַר? אָמַר רַב: "אַתָּה יוֹדַע רְזִי עוֹלָם". וּשְׂמוּאֵל אָמַר: "מִמַּעַמְקֵי הַלֵּב". וְלוי אָמַר: "וּבַתּוֹרָתָךְ כְּתוּב לְאִמֹר". רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: "רַבּוֹן הַעוֹלָמִים".^(א) רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: "כִּי עֲזוּנוֹתֵינוּ רַבּוּ מִלְּמִנּוֹת וְחַטָּאוֹתֵינוּ עֲצָמוּ מִסַּפֵּר". רַב הַמְּנוּבָא אָמַר: "אַלְהִי, עַד שְׁלֹא נוצִרְתִּי אֵינִי כְּדָאִי. עַכְשָׁיו שְׁנוּצִרְתִּי, כְּאֵילוֹ לֹא נוצִרְתִּי. עָפַר אָנִי בַּחֲזִי, קָל וְחוֹמֶר בְּמִיתָתִי. הֲרִי אָנִי לְפָנֶיהָ כְּכֹלִי מְלֹא בּוֹשָׁה וּכְלִימָה. יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיהָ שְׁלֵא אֲחֻטָּא, וּמַה שְׁחָטָאתִי — מְרוּק בְּרַחֲמֶיהָ, אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִין". וְהִינּוּ וִידּוּיָא דְרַבָּא פּוֹלָה שְׂתָא, וְדָרַב הַמְּנוּבָא זוטָא בְּיוֹמָא דְכַפּוּרֵי. 'אָמַר מֶר זוטָרָא: לֹא אֲמַרן, אָלָא דָּלָא אָמַר: "אֲבָל אֲנַחְנוּ חֲטָאנוּ", אֲבָל אָמַר: "אֲבָל אֲנַחְנוּ חֲטָאנוּ" — תּוֹ לֹא צָרִיָּה. דָּאָמַר בַּר הַמִּדּוּדִי: הָוָה קְאִימָנָא קַמִּיָּה דְשְׂמוּאֵל, וְהָוָה יִתִּיב, וְכִי מָטָא שְׁלִיחָא דְצַבּוּרָא וְאָמַר: "אֲבָל אֲנַחְנוּ חֲטָאנוּ", קָם מִיָּקָם, אָמַר: שְׁמַע מִיָּנָה עֵיקַר וִידּוּי הָאִי הוּא.^(א) תָּנּוּ הָתָם: בְּשִׁלְשָׁה פְּרָקִים בְּשָׁנָה כְּהֻנִּים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפִּיהֶן אַרְבָּעָה פַּעַמִּים בַּיּוֹם: בְּשַׁחֲרִית, בְּמוּסָף, בְּמִנְחָה, וּבְנַעֲיִלַת שְׁעָרִים. וְאֵלוֹ הֵן שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים: בְּתַעֲנִיּוֹת, וּבְמַעַמְדוֹת, וּבַיּוֹם הַכַּפּוּרִים.^(א) מֵאִי נַעֲיִלַת שְׁעָרִים? רַב אָמַר: צְלוֹתָא יִתִּירְתָא. וּשְׂמוּאֵל אָמַר: "מָה אָנוּ מָה חֲזִינוּ". מִיתִיבִי: אוֹר יוֹם הַכַּפּוּרִים מִתְּפַלֵּל שְׁבַע וּמִתּוּדָה, בְּשַׁחֲרִית מִתְּפַלֵּל שְׁבַע וּמִתּוּדָה, בְּמוּסָף מִתְּפַלֵּל שְׁבַע וּמִתּוּדָה, בְּמִנְחָה מִתְּפַלֵּל שְׁבַע וּמִתּוּדָה, בְּנַעֲיָלָה מִתְּפַלֵּל שְׁבַע וּמִתּוּדָה! תִּנְצֵאִי הִיא, דְּתִנְצֵא: יוֹם הַכַּפּוּרִים עִם חֲשִׁיכָה מִתְּפַלֵּל שְׁבַע וּמִתּוּדָה, וְחוֹתָם בּוּידּוּי — דְּבַרִּי רַבִּי מֵאִיר. וּחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִתְּפַלֵּל שְׁבַע, וְאִם רָצָה לְחַתּוֹם בּוּידּוּי — חוֹתָם. תִּיּוּבְתָא דְשְׂמוּאֵל תִּיּוּבְתָא. עוֹלָא בַּר רַב נַחֲתִי קַמִּיָּה דְרַבָּא. פְּתַח בִּי"אַתָּה בַּחֲרַתָּנוּ" וְסִיִּים בִּי"מָה אָנוּ מָה חֲזִינוּ", וְשִׁבְחֶיהָ. רַב הוֹנָא בְּרִיה דְרַב נָתָן אָמַר: וְיַחֲזִיד אוֹמְרָה אַחֵר תּפִּילָתוֹ. 'אָמַר רַב: תּפִּילַת נַעֲיָלָה פּוֹטְרַת אֶת שְׁל עֲרֵבִית. רַב לְטַעֲמִיָּה, דָּאָמַר: צְלוֹתָא יִתִּירָה הִיא, וְכִינוּן דְּצִלִּי לִיָּה — תּוֹ לֹא צָרִיָּה. "וּמִי אָמַר רַב חֲכִי? וְהָאָמַר רַב: הִלְכָּה בְּדַבְרֵי הָאוֹמַר תּפִּילַת עֲרֵבִית רְשׁוּת! לְדַבְרֵי הָאוֹמַר חוֹבָה קָאָמַר. מִיתִיבִי: אוֹר יוֹם הַכַּפּוּרִים מִתְּפַלֵּל שְׁבַע וּמִתּוּדָה, שְׁחָרִית שְׁבַע וּמִתּוּדָה, מוּסָף שְׁבַע וּמִתּוּדָה, בְּנַעֲיָלָה מִתְּפַלֵּל שְׁבַע וּמִתּוּדָה, עֲרֵבִית מִתְּפַלֵּל שְׁבַע מַעֲזִין שְׂמוּנָה עֶשְׂרֵה. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל מִשׁוּם אֲבוֹתָיו: מִתְּפַלֵּל שְׂמוּנָה עֶשְׂרֵה שְׁלִימוֹת,

מִפְּנֵי

אָתָא ר' חוּזָא וְגַם הוּא הִיָּה חֲפֵן לְפִסַּח עֲמּוֹ וְחֹזֵר בְּשָׁבִילוֹ לְרֹאשׁ הַפֶּקֶדָּה:
רב שְׁאֵין מַחְמִיר עַל רַב שְׁתַּלְאֻהוּ בְּדִקְל וְהוּא סוּמָן גְּשִׁאוֹת רֹאשׁ וּגְדוּלָּה וְר' חֲנִינָא רֹאשׁ וְשִׁבְהָ הִיָּה בְּדָאָמַר רַבִּי (בְּתוּכוֹחַ דָּף קג:) בְּשַׁעַת פְּטִירְתּוֹ חֲנִינָא בַּר חֲמָא יָשַׁב בְּרֹאשׁ וּבְשָׂרָהָה חָלוּם זֶה עַל רַב דְּאֵג לָמוּת לִפִּי שְׁאֵין מְלָכוּת נוֹגַעַת בְּשָׂרָהָה אָמַר אֲדָסְיָה מִהֲבָא וְיָבַרַח לְבָבֵל מִפְּנֵי וָשָׁם וְהִיָּה רֹאשׁ וְלֹא נִדְחִין לָמוּת בְּשָׁבִילוֹ: עַם חֲשֻׁכָה לְאַחֵר אֲכִילָה מִשְׁקַבֵּל עָלֵיו יוה"כ: שְׂמָא תִטְרַף דַּעְתּוֹ מִחֻמַּת שְׂכָרוֹת: דְּבַר קַלְהָה שֶׁל חֲמָא: מַמַּעֲמָיו הֵלֵב תּפִּילָה הִיא: בְּתוּרְתָךְ כְּתוּב כִּי בַיּוֹם הַזֶּה וְכַפֵּר: רַבּוֹן הַעוֹלָמִים כִּי לֹא עַל צְדָקָתּוֹנוּ וְכוּ': בְּתַשְׁנִית שֶׁל גְּשָׁמִים: וּבְמַעַמְדוֹת אַרְבָּעָה וַיּוֹם כָּכָל שַׁבַּת שְׁאֲשֵׁי מִשְׁמַר יִסְרָאֵל מִתְּפַסְּסִין בְּשָׁרִישׁן וּמִתַּשְׁנִין וְהוֹרִין בְּמַעֲשֶׂה בְּרָאשִׁית בְּדָאָמְרִין בְּמַס' תַּשְׁנִית (דף כו.) וְהָתָם מִקְדָּשִׁין וּתַשְׁנִיּוֹת וּמַעֲשִׂמוֹת מִי אִית בְּהוּ מוּסָף וּמִשְׁעִין הִכִּי קָאָמַר כְּהֻנִּים נוֹשְׂאִין אֶת כַּפִּישׁן כָּל זְמַן שְׁמַתְפַּלְלִין וְאִפִּי בְּמַנְחָה לְפִי שְׁשִׁלָּה פְּרָקִים הֵלְלוּ תַשְׁנִיּוֹת הֵם וְאֵין שְׂכָרוֹת בְּמַנְחָה אֲבָל שְׂאָר יָמוֹת הַשָּׁנָה אֵין גְּשִׁאוֹת בְּפִים בְּמַנְחָה וְגַם מִקֵּץ אַרְבַּע פַּעַמִּים בַּיּוֹם: צְלוֹתָא וְתִירְתָּא מִתְּפַלֵּל שְׁבַע בְּשָׂאָר הַתּפִּילּוֹת: וְשְׂמוּאֵל אָמַר מָה אָנוּ וּמַה חֲזִינוּ אוֹמַר וְאֵינוּ מִתְּפַלְּל: אוֹר יוֹם הַכַּפּוּרִים לִיל יוֹם הַכַּפּוּרִים: וְחוֹתָם בּוּידּוּי גָרַם בְּתוּסָפְתָא אֵינוּ חוֹתָם מִקְדָּשׁ יִסְרָאֵל אֲלֹא הָאֵל הַסּוֹלֶחַן וְחֲכָמִים אוֹמְרִים כָּל מָקוֹם שְׁזִינוּק שְׁבַע אֵף בְּשָׂאָר הַתּפִּילּוֹת אִם רָצָה לְחַתּוֹם בּוּידּוּי חוֹתָם בְּךָ שְׁמַעְתּוּ אֲבָל לֹא גָרַם לֵה בְּתוּסָפְתָא הִכִּי אֲלֹא וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מִתְּפַלֵּל שְׁבַע וְאִם רָצָה לְחַתּוֹם בּוּידּוּי חוֹתָם וְאֶנְעִילָה קוּמִי קַמִּי מִיַּתָּה נַעֲיָלָה מִתְּפַלֵּל שְׁבַע וּמַתְעִיָּה תִיּוּבְתָא דְשְׂמוּאֵל תִּיּוּבְתָא: נַחֲתִי קַמִּי תַעֲזִיב: וְכִינוּן דְּצִלִּי מִשְׁחַשְׁכָּה תּוֹ לֹא צָרִיָּה: וְהָא אָמַר רַב בְּמַס' בִּרְכוּת תּפִּילַת עֲרֵבִית רְשׁוּת וּמֵאִי פּוֹטְרַת דְּקָאָמַר: לְדַבְרֵי הָאוֹמַר חוֹבָה קָאָמַר דְּזוֹ פּוֹטְרַתָּה: מִיתִיבִי וְכוּ' קַמִּי נַעֲיָלָה וְקַמִּי עֲרֵבִית: שְׁבַע מַעֲזִין שְׁמַעָה עֶשְׂרֵה ג' רֹאשׁוֹנוֹת וְג' אַחֲרוֹנוֹת בְּתַקְנוּ וְאוֹמַר דְּכִינוּן בְּאֶמְצַע שְׁשׁ בַּה מַעֲזִין שְׁשׁ עֶשְׂרֵה בִּרְכוּת וְהִיא תּפִּילָה קִצְרָה שְׁתַּקְנוּ לְעוֹבְרֵי דְרָכִים וְלִמּוּנְצֵאֵי יוה"כ הַתִּירּוּ לַצֵּאת בַּה מִפְּנֵי הַטְּרַח:

מסורת הש"ס

א לעיל כג.

ב תוספתא יומא

ג ברכות יז.

ד תענית כו.; משנה תענית

ה פסחים ג.; נדה ח:

ו תוספתא יומא

מסורת הש"ס
א שבת קבא. ב לעיל ו: ב לעיל ח. ד שבת קכ: ה ברכות זז. ו אוצר מדרשים פסיקתא פסיקתא חדתא נ
גליון הש"ס
רש"י ד"ה ולערב ישפוף משום חציצה. ע"י מג"א סי' עו ס"ק ז:
תורה אור השלם

ניהנה חפץ זכאון הקלי אס־תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך ימים וחסד יהוה בידו יצלח [ישעיהו נג, י]

תַּנְחִי היא אי פטָרָה נְעִילָה אֶת שֶׁל עֲרֵבִית אי חִיבִי טְבִילֹת טוֹבְלִין פֶּדְרָפֶן בְּיוֹם הַכּפּוּרִים הַנֶּהָה וְיוֹלָדֶת טוֹבְלוֹת פֶּדְרָפֶן בְּלִילִי יוּה"כ: פֻּעַל חֲרִי שְׁאֶסּוּר בְּדִבְרֵי תוֹרָה בְּדַחְוִמָא לֹן (פ"ק דף פב.) עֲזָרָא תַּפֶּן טְבִילָה לְבַעֲלִי קְרִינִין: טוֹבֵל וְהוֹלֵךְ עַד הַמִּנְחָה אִם אֲרַע לוֹ קָרִי הָדֵם לָבֹן טוֹבֵל בְּדִי שְׂיֻכֵּל לְהַתְפַּלֵּל תַּפְּלַת הַמִּנְחָה חָבֵל רָחָה קָרִי מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעֲלָה אִין מִתָּר לְטַבֵּל אֲלֵא יִמְתִּין עַד שְׁתַּחֲשֵׁךְ וְיִטְבֵּל דְּסָבִירָא לֵהּ לִרְבֵּנָן דַּתַּפְּלַת נְעִילָה בְּלִילָה וְלִדְיָהּוּ פּוּטְרַת אֶת שֶׁל עֲרֵבִית בְּדָרַב וְהָא דְחִתְנִי חִינָה פּוּטְרַת ר' יוֹסִי הוּא דְאָמַר כֹּל הַיּוֹם מִתָּר לְטַבֵּל וְאִפְּלוּ רָחָה קָרִי לְאַחֵר תַּפְּלַת הַמִּנְחָה טוֹבֵל בְּיוֹם בְּדִי לְהַתְפַּלֵּל תַּפְּלַת נְעִילָה אֲלֵמָא דְּסָבֵר תַּפְּלַת נְעִילָה אִין זְמַנָּה בְּלִילָה וְלִדְיָהּ חִינָה פּוּטְרַת אֶת שֶׁל עֲרֵבִית: ה"ג בַּתּוֹסָפְתָא הָב וְהִזְכֵּה וְהַמְצָרַע וְהַמְצָרֶעַת וְבוֹשֵׁל גֵּדָה וְטָמֵא מֵת טוֹבְלִין בְּדִרְכָּן בּוּיָה"כ גֵּדָה וְיוֹלָדֶת טוֹבְלוֹת פֶּדְרָפֶן בְּלִילִי יוֹם הַכּפּוּרִים פֻּעַל חֲרִי טוֹבֵל וְהוֹלֵךְ כֹּל הַיּוֹם כּוֹל ר' יוֹסִי אֹמַר מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעֲלָה אִין וְכוּל לְטַבֵּל הָשִׁיר דְּרַבִּי יוֹסִי אֲדָרַבִּי יוֹסִי וְרַבֵּנָן אֲדָרַבֵּנָן: לֹא תִּשְׂאֵה הָא דְאָמַר ר' יוֹסִי הָבָא מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעֲלָה אִין וְכוּל לְטַבֵּל: בְּדַצְלִי תַּפְּלַת נְעִילָה בְּיוֹם הָדֵם שְׂרָחָה קָרִי וְהָא דְאָמְרִין לְעֵיל כֹּל הַיּוֹם בְּדָלָא צְלִי תַּפְּלַת נְעִילָה בְּשִׂרְחָה הַקָּרִי: אִי דַצְלִי מֵאִי טַעֲמָא דְרַבֵּנָן דְּמַתְּנִיתָא בְּתַרְוִיתָא דְאָמְרִי כֹל הַיּוֹם: הָא סָבִירִי טְבִילָה בְּזַמְנָה מַצָּה וְזַמְנָה בְּיוֹם הוּא דְבַתִּיב (דְּבָרִים כ"ג:י"ב) וְהִיא לַפְּנוֹת עֲרַב יִרְחֹן הַלֶּכֶךְ דְּחִירָא רְחִיצָה דְּיוֹם הַכּפּוּרִים וְלֵאלֹו הִינּוּ הֵךְ רַבָּנָן דְּלַעֲיֹל וְתַרְתִּי פִּלְגָּתָא יִנְיָהוּ בְּמַתְנִי" חֲמִיתָא פְּלִיגִי בְּזַמֵּן תַּפְּלַת נְעִילָה דְלִרְבֵּנָן בְּלִילָה וְלֵר' יוֹסִי בְּיוֹם וְרַבָּנָן דְּהֵתֵם סָבִירָא לֵהּ טְבִילָה בְּזַמְנָה לֹא מַצָּה דְּתַדְחָה יוֹם הַכּפּוּרִים וּבְמַתְנִיתָא בְּתַרְוִיתָא פְּלִיגִי בְּטְבִילָה בְּזַמְנָה מַצָּה: לֹא יִרְחֹן שְׁלֹא יִמְחֹק אֶת הַשֶּׁם: כּוֹרֵךְ עָלָיו גְּמִי לְהֵגֹן עָלָיו מִשְׁטָף הַמַּיִם: וְחִימָא לֹן בְּמַסָּכַת שִׁבְתָּ דְּבְטְבִילָה בְּזַמְנָה מַצָּה פְּלִיגִי דְלִרְבֵּנָן טְבִילָה בְּזַמְנָה לֹא מַצָּה וְאִם אִין לוֹ גְּמִי יִמְתִּין עַד לְמַחֵר וּבִבְהֻשָּׁנוּ: הֵהִיא דְאָמְרִי" לְעֵיל ר' יוֹסִי אֹמַר מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעֲלָה לֹא יִטְבֵּל עַד שְׁתַּחֲשֵׁךְ דְּטְבִילָה בְּזַמְנָה לֹא מַצָּה ר' יוֹסִי בַר יוֹהָנָה הִיא: זֵינָה לְטְבִילָה שְׁתָּהָא בְּאַחֲרוּנָה בְּרִיתָא הִיא דְּמִיתוּנָן לֵה בְּמַסָּכַת גֵּדָה בְּגִמְרָא דְּהַמְּפָלַת (דף כט:) הֵאשְׁהָה שְׁנִיצְתָּה מְלֵאָה וּבֹאֶת רִיבּוּנִית וְהִבִּיאָה לְפָנֵינוּ שְׁלֵשָׁה שְׁבוּעִים טוֹהוּרִים וּשְׁעָרָה שְׁבוּעִים אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טוֹהֵר מִשְׁמָשֶׁת אֹור לְשָׁלָשִׁים וְחֲמֵשׁ וּמִטְבִּילִין אוֹתָהּ תִּשְׁעִים וְחֲמֵשׁ טְבִילֹת דְּבָרִי ב"ש וב"ה אוֹמְרִים שְׁלָשִׁים וְחֲמֵשׁ וְכוּלָּהּ מְפָרֵשׁ לֵהּ הֵתֵם וּטַעֲמָא מִשּׁוֹם טְבִילָה בְּזַמְנָה מַצָּה רַבִּי יוֹסִי בַר יוֹהָנָה אֹמַר זֵינָה לְטְבִילָה שְׁתָּהָא בְּאַחֲרוּנָה דְּטְבִילָה בְּזַמְנָה לֹא מַצָּה וְר' יוֹסִי דְּגְמִי הוּא ר' יוֹסִי בֶן חֶלְפָתָא: וְלַעֲרַב יִשְׁפָּשֵׁף מִשּׁוֹם חֲצִיצָה: לַעֲרַב ס"ד מִפִּי טְבִיל וְסָלִיִן מֵאִי מַהֲנִי לֵיָה שְׁפָשִׁיף חֲצִיצָה דְּהֵאִיר הֵאִיר: אִימָא מִבְּעָרַב יִשְׁפָּשֵׁף כֹּל הָדֵם עַצְמוֹ

בְּחִמּוּין שְׂאִם יִרְאֵה קָרִי לְמַחֵר וְכוּל לְטַבֵּל בְּלֹא חֲצִיצָה: הַרְוָאָה קָרִי בּוּיָה"כ וְלֹא בְּמַתְפָּנָן: עֲוִנְתָיו מְחִלִּין סִימָן טוֹב הוּא זֶה יִרְאֵה זָרַע וְיִאֲרִיךְ יָמָיו: וְדָאָג כֹּל הַשָּׁנָה כְּלָה שְׂמֵא לֹא קִבְּלוּ תַּעֲנִיתוּ וְהִשְׁבִּיעוּהוּ בְּמָה שְׁבָגְדִם לְהַשְׁבִּיעוּ כְּשֶׁבַד הַמַּזְוָג כּוּם לְרַבּוֹ וְשִׁפְךְ לוֹ קִיּוֹתָן עַל בְּנָיו: וְאִם עָלְתָה לוֹ שָׁנָה שְׁלֹא מֵת מְבַטֵּחַ לוֹ שְׁמַעֲשִׂים טוֹבִים יֵשׁ בְּדִילוֹ שֶׁהֵגֵנוּ עָלָיו וְכֵן עוֹלָם הָבָא הוּא: תַּדַּע שֶׁהָרִי כֹל הַעוֹלָם רָעַב מִתַּשְׁמִישׁ וְהוּא שָׁבַע וְלֹא נִתְעַנָּה בְּזֹאת וְשָׁלַח מַדְעִתוֹ הַשְׁבִּיעוּהוּ וְאָעַפ"כ עָלְתָה לוֹ שָׁנָה יֵשׁ לַדַּעַת שְׁצַדִּיק גְּמוּר הוּא: מִשֵּׁשׁ חֲזִי זֶה שְׂרָחָה קָרִי בְּיוֹם הַכּפּוּרִים: סָגִי וּמִסָּגִי בְּבָגִים וּבְגִי בָגִים שִׁפְךְ הַסִּימָן יִרְאֵה זָרַע יִאֲרִיךְ יָמָיו [ישעיה נג]:

יום הכפורים פרק שמיני יומא

לֹא: הָכִי גְרַסִּין בַּתּוֹסָפְתָא כֹּל מַפְגְּנִי שְׁצָרִיךְ לוֹמַר הַבְּדִלָה בַּחוּזָן הַדַּעַת הַקָּשָׁה רַבִּינוּ יַעֲקֹב מְאוּרֵלִינִי"ס אֲד"ד^(א) **מַפְגְּנִי שְׁצָרִיךְ לוֹמַר הַבְּדִלָה בַּחוּזָן הַדַּעַת! תַּנְחִי הִיא. דְּתַנְיָא:** כָּל חֲיִיבִי טְבִילֹת — טוֹבְלִין פֶּדְרָפֶן בְּיוֹם הַכּפּוּרִים. **גִּדָּה וְיוֹלָדֶת — טוֹבְלוֹת פֶּדְרָפֶן בְּלִילִי יוֹם הַכּפּוּרִים. פֻּעַל חֲרִי — טוֹבֵל וְהוֹלֵךְ עַד הַמִּנְחָה. רַבִּי יוֹסִי אֹמַר: כָּל הַיּוֹם פּוּלֹו.** ^(ב)**וּרְמִינָהוּ: הָזָב וְהִזְבָּה הַמְצוֹרָע וְהַמְצוֹרֶעַת וּבוֹשֵׁל גֵּדָה וְטָמֵא מֵת — טוֹבְלִין פֶּדְרָפֶן בְּיוֹם הַכּפּוּרִים, גִּדָּה וְיוֹלָדֶת — טוֹבְלוֹת פֶּדְרָפֶן בְּלִילִי יוֹם הַכּפּוּרִים. פֻּעַל חֲרִי — טוֹבֵל וְהוֹלֵךְ כֹּל הַיּוֹם פּוּלֹו, רַבִּי יוֹסִי אֹמַר: מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעֲלָה אִין יְכוּל לְטַבֹּל. לֹא קִשְׂיָא: הָא דְצָלִי תַּפְּלַת נְעִילָה, הָא דְלֹא צָלִי.** ^(ג)**אִי דְצָלִי, מֵאִי טַעֲמִיּהוּ דְרַבָּנָן? קָא סָבִירִי רַבָּנָן: טְבִילָה בְּזַמְנָה מַצָּה. מַפְלָל דְרַבִּי יוֹסִי סָבַר לֹאֹו מַצָּה. וְהַתְנַיָא: הָרִי שְׁחִיזָה שָׁם כְּתוּב עַל בְּשָׂרוֹ — הָרִי זֶה לֹא יִרְחֹץ וְלֹא יָסוּף וְלֹא יַעֲמֹוד בְּמָקוֹם הַטְּנוּפֶת. נִזְדַּמְנָה לוֹ טְבִילַת מַצָּה — כּוֹרֵךְ עָלָיו גְּמִי וְיוֹרֵד וְטוֹבֵל. רַבִּי יוֹסִי אֹמַר: יוֹרֵד וְטוֹבֵל פֶּדְרָכּוּ וּבִלְבָד שְׁלֹא יִשְׁפָּשֵׁף. וְקִיִּימָא לֹן דְּבְטְבִילָה בְּזַמְנָה, מַצָּה פְּלִיגִי. הָהִיא רַבִּי יוֹסִי בַר יוֹהָנָה הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסִי בַר יוֹהָנָה אֹמַר: דִּיָּה לְטְבִילָה שְׁתָּהָא בְּאַחֲרוּנָה. 'תָּנוּ רַבָּנָן: הַרְוָאָה קָרִי בְּיוֹם הַכּפּוּרִים — יוֹרֵד וְטוֹבֵל, וְלַעֲרַב יִשְׁפָּשֵׁף. לַעֲרַב? מֵאִי דְהוּהּ הוּהּ? אֲלֵא אִימָא: מִבְּעָרַב יִשְׁפָּשֵׁף. (קָא סָבַר מַצָּה לְשִׁפְשָׁף.)** ^(ד)**תָּנִי תַנָּא קַמִּיָה דְרַב נַחֲמָן: הַרְוָאָה קָרִי בְּיוֹם הַכּפּוּרִים — עֲוִנְוֹתָיו מְחִלִּין לוֹ. וְהַתְנַיָא: עֲוִנְוֹתָיו סְדוּרִין! מֵאִי סְדוּרִין — סְדוּרִין לִימְחַל.** ^(ה)**תַּנָּא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: הַרְוָאָה קָרִי בְּיוֹם הַכּפּוּרִים — יִדְאָג כָּל הַשָּׁנָה פּוּלָהּ, וְאִם עָלְתָה לוֹ שָׁנָה — מוֹבָטֵחַ לוֹ שְׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הָבָא. אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: תַּדַּע, שְׁכָל הָעוֹלָם פּוּלֹו רָעַב וְהוּא שָׁבַע. כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: מִפִּישׁ חֲזִי סָגִי וּמִסָּגִי.**

הַדְרֹן עֲלָהּ יוֹם הַכּפּוּרִים וְסָלִיקָא לֵה מַסָּכַת יוֹמָא

וְנִכְלְלִיהּ מִכְּלָל בְּדִאֲמְרִי בַתַּפְּלַת הַשְּׁחֵר (פְּרָכוֹת דף כט.) כֹּל הַשָּׁנָה כְּלָה מִתְפַּלֵּל הַבִּינּוּ חוּץ מִמַּעֲצָאִי שִׁבְתָּ שְׁצָרִיךְ לוֹמַר הַבְּדִלָה בַּחוּזָן הַדַּעַת וּפְרִיךְ וְנִכְלְלִיָּהּ מִכְּלָל הַשְּׂאִי וְתַחַךְ ר"י דְּהֵתֵם דְּכֹל הַשָּׁנָה מִתְפַּלֵּל הַבִּינּוּ מִשּׁוֹם הַבְּדִלָה לֹא הִיָּה לוֹ לְשָׁנוֹת הַסָּדֵר בִּין דְּאִשְׁפֹּר לְכַלְלֹו אֲבָל הָבָא דְּסָבִירָא לֵה דְּכֹל הַשָּׁנָה מִתְפַּלֵּל שְׁמָנָה עֶשְׂרֵה שְׁלֵמוֹת בְּטַעֲם כֹּל דְּהָא אִין לְשָׁנוֹת הַסָּדֵר וְלֵהֲכִי בְּמַעֲצָאִי שִׁבְתָּ מִתְפַּלֵּל שְׁמָנָה עֶשְׂרֵה שְׁלֵמוֹת מִפְּנֵי שְׁצָרִיךְ לוֹמַר הַבְּדִלָה בַּחוּזָן הַדַּעַת: אִי דְצָלִי מֵאִי שְׁעָמָא דְרַבָּנָן תַּמָּה לִי אִי מִנוֹקְמִינָן גְּמִי בְּדָלָא צְלִי תַקֲשִׁי לָךְ מֵאִי טַעֲמָא דְרַבָּנָן הָא לְעֵיל אָמְרִי רַבָּנָן דְרַבִּי יוֹסִי חֲזָקָא עַד הַמִּנְחָה אַע"ג לֹא צְלִי וְאִם בֶּן תַּקֲשִׁי דְרַבָּנָן אֲדָרַבָּנָן וְלִפִּי הַמַּסָּקָא דְּמוֹקְמִינָן לֵהָא דְרַבִּי יוֹסִי בַר יוֹהָנָה נִיחָא שְׂאִין לְהַקְשׁוֹת מִדְרַבָּנָן דְרַבִּי יוֹסִי בַר יוֹהָנָה לְרַבָּנָן דְרַבִּי יוֹסִי בֶן חֶלְפָתָא אֲבָל לְמֵאִי דַס"ד הִשְׁתָּא דְּתַרְוִיָּהוּ רַבִּי יוֹסִי בֶן חֶלְפָתָא תַקֲשִׁי דְרַבָּנָן אֲדָרַבָּנָן וְנִרְאֵה לִי אִי אֲמַרְתָּ בְּשָׁלְמָא אִידִי וְאִידִי דְלֹא צְלִי אִזַּן לֹא תַקֲשִׁי לָךְ דְרַבָּנָן אֲדָרַבָּנָן דְאִיבָא לְמִימַר תַּפְּלַת נְעִילָה נִתְקַנָּה בָּךְ לְהַתְפַּלֵּל אוֹתָהּ אוֹ בְּיוֹם מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעֲלָה אוֹ בְּלִילָה כְּמוֹ שְׂיִרְצָה וְהָא דְקָאֲמְרִי" לְעֵיל עַד הַמִּנְחָה וְתוֹ לֹא בְּשַׁדְעִתוֹ לְהַתְפַּלֵּל אוֹתָהּ בְּלִילָה וְהָא דְאָמַר הָבָא כֹּל הַיּוֹם בְּשֵׁהוּא רֹוּצָה לְהַתְפַּלֵּל בְּיוֹם בְּדִי שְׂיָהָא מִזְּמַן לְקַעֲרָה בַּתַּחֲלַת הַלֵּילָה וְאַע"פ שְׂיֻכּוֹל לְהַמְתִּין עַד הַלֵּילָה וּלְהַתְפַּלֵּל הַתִּירוֹ לוֹ לְטַבֵּל בְּיוֹם הַכּפּוּרִים וּלְהַתְפַּלֵּל כִּי לֹא חָסְרוּ אֲלֵא רְחִיצָה שֶׁל תַּעֲנוּג אֲבָל בְּשָׂבִיל תַּפְּלָה וְגַם בְּדִי שְׂיָהָא מִזְּמַן לְקַעֲרָה בַּתַּחֲלַת הַלֵּילָה מִתָּר לְטַבֵּל וּלְהַתְפַּלֵּל אוֹתָהּ בְּיוֹם אֲבָל בִּין דְּמוֹקְמִינָן לֵה בְּדַצְלִי מֵאִי טַעֲמָא דְרַבָּנָן: קְסָבִירִי טְבִילָה בְּזַמְנָה מַצָּה תַמָּה לִי דַה"מ לְאַקְשׁוּנִי מִדְרַבָּנָן דְּלַעֲיֹל אֲדָרַבָּנָן דְּהָבָא דְּלַעֲיֹל אָמְרִי אַע"ג דְלֹא צְלִי חִינּוּ טוֹבֵל מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעֲלָה וְהָבָא אָמְרִי אִפִּי" צְלִי בְּבַר טוֹבֵל וּי"ל דְאִיבָא לְמִימַר דְּהֵהִיא דְּלַעֲיֹל דְּקָאֲמַר עַד הַמִּנְחָה ה"פ בְּשָׂבִיל הַתְפָּלָה חִינּוּ צָרִיךְ לְטַבֵּל אֲלֵא עַד הַמִּנְחָה וְאִתָּא לְאַשְׁמוּעִינָן דַּתַּפְּלַת נְעִילָה בְּלִילָה מִיָּהוּ מִשּׁוֹם טְבִילָה בְּזַמְנָה מַצָּה יֵשׁ לוֹ לְטַבֵּל וְנִפְקָא מִנָּה הִיבָא דְחָנִים וְלֹא מְצִי טְבִיל בְּיוֹם לֹא יִבְטֹל בְּזֵה תַּפְּלַת נְעִילָה וְלֵר' יוֹסִי אִי לֹא מְצִי טְבִיל בְּיוֹם לֹא יִתְפַּלֵּל כֹּלֵל תַּפְּלַת נְעִילָה: מַפְלָל דְרַבִּי יוֹסִי סָבַר טְבִילָה בְּזַמְנָה לֹאֹו מַצָּה הִא דְלֹא בְּרִיךְ גְּמִי מִדְרַבָּנָן דְּסָבִירִי מַצָּה וּבְרִיתָא דְּמִיתִי סָבִירָא לֵה לֹא מַצָּה י"ל דְּלַעֲיֹל אָמְרִי מַצָּה וְאִין לְעֵבֵר זְמַנָּה בְּמִזִּיד וּבְמַתְפָּנָן וְלֵהֲכִי סָבִירָא לֵה דְטוֹבֵל מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעֲלָה אֲבָל בְּמָה שֶׁהֵן אוֹמְרִים שְׂגָשׁ לָהֶן לְחֹזֵר אַחֵר גְּמִי בְּזֵה לֹא תַדְחָה בְּנִדְאִי הַטְבִּילָה וְעוֹד מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשֵּׁם אֲבָל מַר' יוֹסִי פְרִיךְ מִכָּל שְׂבֹן: מִשֵּׁשׁ חֲזִי סָגִי וּמִסָּגִי וְרַמְזָן לְדָבַר יִרְאֵה זָרַע יִאֲרִיךְ יָמָיו:

עֲוִנְתָיו מְחִלִּין סִימָן טוֹב הוּא זֶה יִרְאֵה זָרַע וְיִאֲרִיךְ יָמָיו: וְדָאָג כֹּל הַשָּׁנָה כְּלָה שְׂמֵא לֹא קִבְּלוּ תַּעֲנִיתוּ וְהִשְׁבִּיעוּהוּ בְּמָה שְׁבָגְדִם לְהַשְׁבִּיעוּ כְּשֶׁבַד הַמַּזְוָג כּוּם לְרַבּוֹ וְשִׁפְךְ לוֹ קִיּוֹתָן עַל בְּנָיו: וְאִם עָלְתָה לוֹ שָׁנָה שְׁלֹא מֵת מְבַטֵּחַ לוֹ שְׁמַעֲשִׂים טוֹבִים יֵשׁ בְּדִילוֹ שֶׁהֵגֵנוּ עָלָיו וְכֵן עוֹלָם הָבָא הוּא: תַּדַּע שֶׁהָרִי כֹל הַעוֹלָם רָעַב מִתַּשְׁמִישׁ וְהוּא שָׁבַע וְלֹא נִתְעַנָּה בְּזֹאת וְשָׁלַח מַדְעִתוֹ הַשְׁבִּיעוּהוּ וְאָעַפ"כ עָלְתָה לוֹ שָׁנָה יֵשׁ לַדַּעַת שְׁצַדִּיק גְּמוּר הוּא: מִשֵּׁשׁ חֲזִי זֶה שְׂרָחָה קָרִי בְּיוֹם הַכּפּוּרִים: סָגִי וּמִסָּגִי בְּבָגִים וּבְגִי בָגִים שִׁפְךְ הַסִּימָן יִרְאֵה זָרַע יִאֲרִיךְ יָמָיו [ישעיה נג]:

פח.

עין משפט בר מצוה

א מו"י פא' מהל' מקואות הל' ו: ב מו"י פג' מהל' שביתת עשור הל' ב: ג מו"י פג' מהל' שביתת עשור הל' ג: ד מו"י פד' מהל' איסורי ביאה הל' ו, סמג עשין רמג, טוש"ע יו"ד סי' שפא סעי' ה: ה מו"י פו' מהל' יסודי התורה הל' ו, סמג לאוין ו: ו מו"י פג' מהל' שביתת עשור הל' ג, טוש"ע או"ח סי' תריג סעי' יא: ז טוש"ע או"ח סי' תרטו סעי' ב:
--

חדושי הַלְכוֹת — מֵהַרְשֵׁי"א

דף ב.

תוספות בד"ה וחק"א א"כ אין בו' היא חששא בעלמא היא בו' כי מסתמא ימצאו הרבה שיהיו ראויין בו' עכ"ל ק"ק דאם נימא דלא הוי רק חששא בעלמא אס ימצאו ביוה"כ כהן אחר שהוא ראוי לעבודה אף אס לא הופרש ז' ימים מקודם א"כ ה"נ גבי מתקנינן לו אשה אחרת נמי לא הוי רק חששא בעלמא כיון דימצאו הרבה כהנים שיש להם נשים וראויין לעבודה ואמאי קאמר דכפרת ישראל תלויה בזה טפי מהכא לגבי טומאה ויש ליישב ודו"ק:

בפרש"י בד"ה כלי גללים כו' בפ' ר' ישמעאל עכ"ל הס"ד ובד"ה כאשר עשה בו' קרב אל המזבח וגו' ציה לעשות בו' עבודת יום א' עכ"ל הס"ד כצ"ל:

דף ב:

תוס' בד"ה ואימא צוה בו' לישני הכי דלא הדר ביה מלעשות בו' עכ"ל דהשתא אי כוליה קרא ליוה"כ בדפריך לעיל לא הוה אצטריך למכתב צוה דמלעשות ולכפר מימעיט שפיר פרה וקרבנות אלא דאצטריך צוה לרבות פרה וק"ל:

בא"ד וי"ל דה"פ מ"ט בו' אימא צוה זה יוה"כ ואייתר לן לעשות לכפר בו' עכ"ל אין להקשות אמאי לא הניח המקשה סברת המתרן דצוה זה פרה ותקשי ליה הכי ואייתר לן לעשות ולכפר לדרוש לעשות זה מעשה יוה"כ לכפר זה קרבנות די"ל דאי לא הוה כתיב צוה ביוה"כ לא הוי תקשי ליה הכי כיון דע"כ צוה זה פרה לא לכתוב לעשות רק לכפר ומויניה ניליף יוה"כ וקרבנות דלפי תירוק זה של התום' אסיק הכא אדעתיה כסברת המקשה דלקמן דמלכפר נפקא לן שפיר יוה"כ וקרבנות ולכך הוצרך המקשה למימר דאימא צוה זה יוה"כ דהשתא ע"כ אצטריך למכתב לעשות דאי לא הוה כתיב רק צוה ולכפר ה"א יוה"כ לחודיה בו' וכמ"ש התום' בסמוך ודו"ק:

בא"ד א"נ י"ל בו' אבל פרה לא דלא כתב בה לשון עשייה ולכפר זה קרבנות בו' עכ"ל לפי תירוק זה שיטה זו מתום' ישנים לא ניחא להו למימר כסברת המקשה כבסמוך לדרוש מלכפר יוה"כ וקרבנות אלא דהשתא סבר המקשה כדמסיק דמלכפר לא הוה ילפינן רק יוה"כ ולכך אצטריך למכתב צוה לרבות יוה"כ ולעשות למעט פרה דלא נימא דצוה פרה ויוה"כ והשתא ע"כ לכפר לרבות קרבנות ולא תקשי לא לכתוב צוה ולא לעשות ונילף יוה"כ מלכפר דא"כ לא הוי ניליף מלכפר קרבנות כסברת המסקנא דלא נילף מייניה רק יוה"כ אבל כיון דכתיב צוה לרבות יוה"כ ע"כ לכפר יתורא הוה לרבות קרבנות:

ודע עוד דלפי תירוק זה ושיטה זו מתום' ישנים לא ניחא להו למימר כמ"ש לתירוק ראשון דאי הוה כתיב צוה לכפר ה"א יוה"כ לחודיה דכתיב ביה צוה לכפר בו' אלא דמצוה ה"א זה פרה ויוה"כ ולכפר זה קרבנות וכן כתבו והקשו לפי שיטה זו לקמן לדברי המתרן לא הוה צריך למכתב אלא צוה לכפר וגדרוש צוה זה פרה בו' ולא ניחא להו למימר דה"א צוה לכפר יוה"כ לחודיה בו' כמ"ש בתירוק קמא וק"ל:

בא"ד י"ל אי לא כתב אלא צוה לכפר ה"א ע"ב צוה זה יוה"כ כיון דאדיו ואדיו פרישה לקדושה בו' עכ"ל הוצרכו לסברא זו דה"א צוה זה יוה"כ משום דפרישה לקדושה ולא ניחא להו למימר בלאו סברא זו אלא כסברת המקשה דה"א צוה זה פרה ויוה"כ משום דהי מיינייהו מפקת ולכפר זה קרבנות אבל השתא דכתיב לעשות דנין צוואה דלפני עשייה בו' דהיינו פרה ולכפר זה יוה"כ ולא קרבנות כדמסיק דמשמע להו לפי שיטה זו דע"כ אי לא הוה כתיב לעשות לא הוה אמרינן צוה זה פרה ויוה"כ משום דהי מנייהו מפקת דא"כ לפי האמת לא לכתוב לא לעשות ולא לכפר רק צוה זה פרה ויוה"כ דהי מיינייהו מפקת אלא דאי לא הוה כתיב לעשות לא הוה מוקמינן צוה רק ליוה"כ משום דפרישתו לקדושה מיהו לפי מה שכתבו בסוף דבריהם דאדברה כיון דבמילואים לא הוה כתיב לעשות לא הוה צוואה דלפני עשייה אלא לאחר עשייה בו' לא הוו צריכי להך סברא דפרישתו לקדושה אלא דהוה מוקמינן ליוה"כ משום לאחר עשייה ודו"ק:

בא"ד ה"א לכפר זה יוה"כ לעשות זה קרבנות דפרישתן לקדושה אבל בו' עכ"ל כל האז תירוצא אינו בתום' ישנים גס קשה לדבריהם לעיל דפריך אימא כוליה קרא ביוה"כ כתיב בו' וכמו שפירשו התום' לעיל דאי לא כתיב אלא לכפר ה"א כפרה דקרבנות בו' ה"ל למפרך כתירוצא הכא דאימא לכפר זה יוה"כ ולעשות זה קרבנות משום דפרישתו לקדושה וק"ל:

בא"ד דאי לא הוה כתיב לעשות אלא [צוה לא] הוה נפקא לן פרה בו' עכ"ל כצ"ל:

דף ג.

בפרש"י בד"ה זמן לעצמו לברך שהחיינו עכ"ל הס"ד ובד"ה שיר לעצמו בו' במס' סוכה הומבזה"י ושל בו' עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה פז"ר קש"ב פירש"י רנל לעצמו שאין יושבין בסוכה כו' ברבכה בו' דאמרינן ביום שמיני בו' עכ"ל אינו מפרש"י שכתבין אבל הוא לשון רש"י בפ' לולב וערבה ע"ש:

בא"ד לרבות עופות ומנחות כו' כשחל יום ראשון בשבת דבשלמים דתתמול בו' כצ"ל:

בד"ה אלא למ"ד שני בו' במילואים נמי קרבו שני פרים למוסף שהרי בו' עכ"ל כצ"ל:

דף ג:

גמ' ר' יוחנן מתני חדא ר' יהושע בן לוי מתני תרתי בו' כצ"ל וכ"ה בתום' לעיל וכן מוכח בשמעתין דריב"ל לא יליף יוה"כ ממילואים אלא מסיני וק"ל:

בפרש"י בד"ה אי נימא תחילה בכ"ג בו' בקרבנות צבור ביוה"כ הראשון מעבדות בו' כצ"ל:

תוס' בד"ה לאפוקי עצרת בו' אמאי לא קאמר הכי לעיל בשנינוא דרבי אבהו לאפוקי עצרת ור"ה כו' עכ"ל בכל נוסחות נמרות שלפנינו איתא דברבי אבהו לאפוקי עצרת וראש השנה וכ"ה בפירוש רש"י שלפנינו אבל בפירוש רש"י הישנים אינו וק"ל:

דף ד.

בפרש"י בד"ה וכשם שמפרישין לא מקרא יליף לה אלא מעלה בעלמא הס"ד ואח"כ מ"ה לחנכו ללמדו עכ"ל הס"ד כצ"ל מפ"י ישן וכ"ה בתום' לעיל:

דף ד:

גמרא מ"ד בששה בששה נתנה ובשבעה עלה דכתיב ויקרא אל משה ביום השביעי כו' האז קרא דמייתי הכא למ"ד בו' נתנה תורה משמע דאיירי נמי בשביעי לחודש ואינו כן דהאי קרא איירי בז' ולפרישה למ"ד בו' נתנה תורה דקאמר קרא ויכסהו הענן ששת ימים היינו ו' של פרישה ובתר הכי כתיב ויקרא אל משה ביום השביעי דהיינו ז' לפרישה ושוב מצאתי הגירסא נכונה בפ"ב דתענית למ"ד בו' בו' נתנה ובז' עלה ולמ"ד בז' בו' נתנה ובז' עלה דכתיב ויקרא אל משה ביום השביעי כו' וע"ש בפרש"י:

בפרש"י בד"ה למרק אכילה ושתייה ר' נתן ס"ל כר"י הגלילי כו' עכ"ל כצ"ל:

דף ה.

בפרש"י בד"ה וכפר בו' המוכחר הס"ד ואח"כ מ"ה ולא קתני מפרישין כו' עבודה הס"ד ואח"כ מ"ה רבוי ז' בו' בשעת עבודה וריבוי לשון מרבה מרובה בגדים כו' ובד"ה משיחת ז' שיתנו שמן המשחה על ראשו ובין ריסי עיניו ז' ימים רצופין הס"ד כצ"ל מפ"י ישן:

תוס' בד"ה סמיכה כו' ובחטאת כתיב ואת כל הדם ישפוך אל וגו' כו' עכ"ל ר"ל בחטאת בפר חטאת של מילואים כתיב גבי צוואה אבל הלשון מנגמס מאי ובחטאת כתיב דקרא דמייתי לעיל מייניה ואת הדם יצק אל יסוד וגו' נמי בפר חטאת של מילואים כתיב גבי עשייה ודו"ק:

דף ה:

בפרש"י בד"ה פתח כו' אהל מועד יתירא וכן בעשייה בצוואה כתיב תקריב פתח כו' ובד"ה ת"ר כו' דלעכובא אתא כו' ובד"ה כאשר צוה כו' עשיתם בחטאת כו' ובד"ה למסבר כו' ויחגור אותו באבנט בסדר כו' והלבישם וחרגם הס"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה להביא את המכנסים כו' וקשה לר' יוסי בר חנינא כיון כו' דגבי מכנסים אצטריך כו' עכ"ל כצ"ל מתום' דפ' הנשרפין ע"ש:

בא"ד אני נכנסתי בין האולם ולמזבח כו' ואפילו כ"ג מפצעים כו' עכ"ל אע"ג דאמזבח לא מיהייב אביאה ריקנית כמ"ש התום' לעיל בין האולם ולמזבח הוי כמו ביאת אהל מועד וכ"כ התום' בפ' הנשרפין דאיכא למ"ד דס"ל הכי ע"ש ודו"ק:

בא"ד שכלבו של כ"ג כו' אלא שלא מצאך בעל הפול כו' עכ"ל כצ"ל ועיין בתום' פרק הנשרפין:

דף ו.

בפרש"י בד"ה לא צריכא כו' בניו ולמ"ד אהרן ואח"כ בו' באבנט וד"ה לאהרן כו' כצ"ל:

בד"ה כמאן כר' עקיבא כו' נמצא על שלה אותיות כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא תני הכא שמא תמצא אשתו ואזי נדה בנמצא על שלה אותיות דלכ"ע טמאה ודאי וק"ל:

בד"ה אלא באחר כו' ואחר זמן לאחר אותיות בתוך כו' ולא פליגי עם ר"ע ובאחר אחר זמן פליגי כו' ובד"ה ש"מ כו' מקצת היום ככולו כנדה וטובל כו' הד"א כצ"ל:

תוס' בד"ה א"ל אבנטו כו' וא"כ קראי לא כמר כו' וי"ל סברא כו' עכ"ל אין זה התירוק עולה אלא למ"ד לא זהו אבנטו כו' אבל למ"ד מאותם דזהו אבנטו כו' אכתי תקשי דכתיב נמי אותו ונימא שאינן שוין וי"ל דלמ"ד דזהו אבנטו כו' ודאי דלא תקשי ליה דמסברא אית לן למימר הכי דמהיכא תיתי לחלק בין אבנטו של כ"ג ובין של הדייט וק"ל:

דף ו:

בד"ה סיפא כו' והכי לא מצני לשנויי כי התם דמסיפא גופה כו' עכ"ל ר"ל דלא המ"ל הכא הא כדאיתא והא כדאיתא כדקאמר התם דמ"מ כיון דסיפא איירי לטבילתן תקשי ליה למ"ד דבועל נדה טבילתו בלילה מיהו ה"מ לשנויי הכא דאיירי למחנותם ולא תקשי ליה אלא דלא נחית הכא לאוקמא בהכי אלא אי לטבילתן ואי לטוומאתן וה"נ התם ה"מ לשנויי דאיירי לטבילתן אלא דלא נחית התם לאוקמא בהכי אלא אי למחנותם ואי לטוומאתם וק"ל:

בד"ה אלא שחמור כו' טמאין במת כלים במת ואדם בכלים כו' כצ"ל וכ"ה בסדר המשנה ע"ש:

בא"ד ושמא בסיפא דברייתא חשיב נמי להני חומרי כו' עכ"ל לכאורה געלם מהם דמתני' היא בסוף מסכת זבין הא דתני אלא שחמור ממנו בועל נדה כו' ולא תני התם בסיפא חומרא דטמא מת מצועל נדה ויש ליישב דר"ל דאע"ג דבמתני' במסכת זבין תני אלא שחמור ממנו בועל נדה כו' ולא חשיב חומרי דטמא מת מצועל נדה דלא חש להאריך אבל שמא בסיפא דברייתא מוסיף בה למתני נמי חומרי דטמא מת מצועל נדה דדרך הברייתא לפרש המתני' וק"ל:

בד"ה שטמא משכב כו' הא לא קשה דאיכא למימר בועל נדה יוכיח כו' עכ"ל ק"ק במה שפירשו התום' דמצורע ואבן המנוגעת אתו בק"ו מוז כו' ואם תפרוך מה לזב שעושה משכב כו' אצטריך לומר בועל נדה יוכיח דהשתא אתי חדא תרתוי ה"ל לפרושי בפשיטות טפי חדא מחדא דמצורע ואבן המנוגעת אתו בק"ו מצועל נדה לחוד וי"ל ודו"ק:

בא"ד איכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שטמא כלי חרס בהיסט כו' עכ"ל ויש לדקדק דתקשי להו הך פרכא אהא דר"פ דם הנדה דעבי למילף מק"ו ומה זב שאין מטמא בביאה כו' אבן המנוגעת כו' אינו דין שיעשה משכב ומושב הא איכא למפרך מה לזב שטמא כלי חרס בהיסט וי"ל דלפי אותה סברא דיליף אבן המנוגעת ומצורע לטמא טומאה חמורה בק"ו מוז אית לן למילף נמי דאבן המנוגעת ומצורע מטמא בהיסט בק"ו מוז אלא דלמאי דמסיק התם למעט טומאה חמורה באבן המנוגעת ומצורע מדכתיב הוז אימעיטו נמי אבן המנוגעת ומצורע מטומאת היסט וק"ל:

בד"ה אמר רב תחליפא כו' מי דמי טומאה אישתראי כו' ואכתי לא דמי מצורע כו' כצ"ל:

דף ז.

בפרש"י בד"ה בין בצבור כו' ומה בין יחיד לצבור שהיחיד אין טומאת הגוף כו' עכ"ל ר"ל דבטומאת בשר ועולין ליכא לפלוני בין יחיד לצבור דבכולהו הציץ מרצה ומאיכא לפלוני בין יחיד לצבור מדכתיב איש כי יהיה טמא וגו' דאין נדחין היינו בטומאת הגוף וק"ל:

חדושי הלכות – מהרשי"א • יומא

תוס' בד"ה שנטמא בין בשונג כו' וא"ת א"כ בפרק הקומץ כו' לזריקתו דאידי ואידי כו' עכ"ל כצ"ל:

ודע דבתנן' פרק האשה רבה כתבו אהך ברייתא דהצין מרצה בין ביחיד בין בצבור לאתא כמ"ד טומאה דחויה בצבור אבל למ"ד הותרה לא בעי צין לרצויי כו' עכ"ל והתימה מהם דהא הכא פריך לה מהך ברייתא למ"ד הותרה ומשני לה שפיר דכי קתני הצין מרצה אליחיד ואי בעית אימא כו' וי"ל דלמאי דמסיק הכא דתנאי פליגי בהכי משמע להו דלית לן לשנויי הני שנויי דחיקי אלא לאתא כתנא דס"ל טומאה דחויה בצבור ודו"ק:

דף ז:

בתד"ה אם עון כו' קשה על פרש"י אמאי קרי לחון למקומו פגול כו' עכ"ל ובפ"ק דפסחים תירן בזה רש"י דבההוא קרא זוטא דפ' קדושים דמיניה דריש חון למקומו כתיב פגול אבל אין זה מספיק להם דבההוא קרא אריכא דפרשת צו דמיניה דריש חון לזמנו נמי כתיב פגול וה"ל לתנא טפי לקרותו פגול כמו בכל התלמוד אבל לר"ת ניחא דבההוא קרא אריכא ברישא דמיניה דריש חון לזמנו מלא ירצה לא כתיב פגול ובסיפא דקרא לא יחשב דמיניה דריש חון למקומו כתיב פגול ולכך קרי ליה הכא טפי פגול לחון למקומו מבחון לזמנו ושינה הכא לשון התלמוד שבכ"מ דקרי ליה לחון לזמנו פגול ודו"ק:
בא"ד ופרש"י פ"ק דפסחים כו' ולא עון האוכלים ומורי ה"ר כו' כצ"ל מפרש"י פ"ק דפסחים:

בא"ד הרי הוא אומר המקריב בהקרבה כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה הא אינו נושא כו' ביום הכפורים והא דלא נקט מלרעון י"ל משום כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד מחשבת נותר לא הותרה ואומר רינצ"א דהותרה במנחת כהונה ובמנחת כו' דאין חייבין עליו משום פגול כו' עכ"ל ההוא פגול דהתם חון לזמנו כמו בכל התלמוד ואין חייבין כרת קאמר ע"ש ודו"ק:
בא"ד בחטאת ובדבר שאין לו מתירין כו' בהדיא לא יחשב ולא ירצה משום דכתיב בהו עון ובצץ כתיב עון ונמרינן עון כו' כצ"ל והשאר מחוק:

בד"ה מכלל כו' ולרצויי דחויא טומאה כו' גבי היה מקריב מנחת כו' עכ"ל כצ"ל:

דף ח.

תוס' בד"ה אי סבר כו' תימה לי לימא דלצטרריך הזאה משום אילו כו' עכ"ל הא דלא קשיא להו לעיל מיניה אדברי המתירן דקאמר ר' יוסי סבר טומאה הותרה בצבור דאכתי תקשי ביוה"כ מאילו של אהרן דקרבן יחיד הוא דו"ל דודאי מדינא לאו קרבן יחיד הוא דהא דוחה שבת וטומאה והותרה ביה הטומאה מלאורייתא ולכך לא בעי הזאה כל ז' אבל לדברי המקשה דפריך הזאה כלל ל"ל קשיא להו שפיר דאימא מיהת מדרבנן משום קרבנו של אהרן דהוי כמו יחיד מהדרינן ביה אטוהרה כדאמרינן לעיל גבי מביאין אחרת תחתיה ודו"ק:

בד"ה מקשינן הזאה כו' והא דקאמר התם והזה הטוהר כו' היכא דעביד ברביעי ובח' אימא ש"ד כו' עכ"ל ר"ל דלא תקשי לן מהא דקאמר והזה הטוהר על כו' וא"כ ל"ל היקשא דהזאה לטבילה ד"ל אפילו למ"ד אין הזאה כו' ודו"ק:

דף ח:

בפרש"י בד"ה הנחתומין כו' וחלה יתן לכהן אבל שאר כל כו' ומתוך שהוא רגיל למכור כל כו' עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה תנן התם כו' נראה לפרש מתני' כו' אפילו הכי לא סמכינן כו' כצ"ל וכל זה מפני הר"ש בפ"ב דדמאי ע"ש:

דף ט.

תוס' בא"ד ובידושלמי כו' וה"מ לשנויי התם בחלה כו' שמן לגר שמא אינו פטור כו' כיחידאה ומשני אלא כר' יוחנן כו' כאן וכאן בעושה בטוהרה אלא במתארח אצלו אבל ברבים כו' כצ"ל וכל זה מפני הר"ש בפ"ה דדמאי ע"ש:

בד"ה מעשר ראשון כו' דדבר מועט הוא שאינו אלא חלק א' כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה ולא שמשו כו' אונס לכ"ג ביוה"כ כו' הללו שהוא משמש בכהונה גדולה כו' כיון דכל אחד לא הוציא כו' אחיטוב צדוק אחימעץ עזריה כו' עכ"ל כצ"ל:

דף ט:

בפרש"י בד"ה ושלש גזירות שדה עיין ובמות יער ועיין חורבה ומטאטאי השמד כמו ויעה בדר מחסה כוזב הס"ד כצ"ל:

דף י:

תוס' בד"ה דילמא כו' על החיוב כגון הלוקח מעם הארץ כו' כצ"ל:

בד"ה רבנן סברי כו' דאי לאו הכי לא כו' אלא ע"כ גזירה דרבנן היתה אטו דירה גמורה והך דהיה כו' יאמאי דאעפ"כ תקשי ליה כו' בין סוכה ללשכת פרהדרין כו' כצ"ל:

בא"ד ולא מצוי לחלק כו' אלא ע"כ אבוי ורבא לית להו האי סברא לחלק כו' עכ"ל מיהו ק"ק מאי פריך ליה רבא לאבוי והא סוכת החג כו' דאימא לאבוי אית ליה האי סברא דיש לחלק בין סוכה ללשכת פרהדרין כסברת המקשה גס קשה דרבא גופיה מאי קשיא ליה מסוכת החג אמאי לא שביק כוליה תיורצא דאבוי אלא דבסוכת החג היינו טעמיה דסוכה דירת עראי הוא כדקאמר איהו גופיה בתירוציה ודו"ק:

בא"ד וני"ל כל הסוגיא בע"א דהאי דקאמר וכ"ת מדרבנן היינו משום שמא יאמרו היושב בסוכה כו' עכ"ל ולשיטה זו הא דלא קשיא ליה דרבנן אדרבנן איכא למימר שפיר כמ"ש התנן' לעיל דשאני סוכה דדירת עראי היא כו' ע"ש ואבוי ורבא נמי מצוי סברי הך סברא אלא דפריך רבא לאבוי דע"כ בסוכה לא פליגי בשאר ימות השנה דהא סוכת החג בחג קתני משמע דפליגי בחג גופיה וק"ל:

דף יא.

תוס' בד"ה יכול כו' משמע דבית שער פטור מן המזוזה ותימה כו' עכ"ל מהך דפרק הקומץ ה"ל לאקשויי נמי מאכסרה ומרפסת דפטור הכא מן המזוזה והתם מחייב אלא דנקטי בקושייתם בית שער דמהך דפ"ק דסוכה ל"ק רק בית שער וק"ל:

בד"ה והתניא כו' חדא דברפת אינן מתקשטות כו' עכ"ל ודקתני לעיל ושהנשים מתקשטות בה כו' לא קאי ארפת בקר דקתני ברישא אלא אשאר מקומות שנשים מתקשטות בהו וק"ל:

דף יא:

בד"ה הכל מודים כו' דע"כ אי איירי דנח בחור איירי בחור שיש כו' חוקקין להשלים דדומיא דהכי דהזורק למטה מוי' כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה שאין בו בית כו' י"ל דהתם איירי בפתח הבית שהיה כו' עכ"ל ודפריך מיניה מההיא פתחא דהוי עייל ביה רבי כו' נמי איירי בכה"ג בפתח הבית כו' וכן מה שכתבו התנן' לקמן וי"ל דבי מדרשא דרבי ורב הונא כו' שלהם היו כו' ע"כ דפתחא דבי מדרשא דרבי נמי הכי הוא דאל"כ לא הוא פריך מנייהו אדרב הונא מידי וק"ל:

בא"ד דבי מדרשא דרבי חוניא ממש היה לו מזוזה כו' עכ"ל ר"ל ממש דלא איירי בפתח בית אלא בשער גבוה שהיו כולם נכנסים בו דלכך היה נותנה כנגד כתיפיו וק"ל:

דף יב.

תוס' בד"ה הא דכרכים כו' ובר פלוגתיה דר"י הוא ר"מ עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה במאי קא מיפלגי כו' משום דירושלים מקום מקושה היא להכי כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה הר הבית כו' הכהנים להלן מרגלי ישראל ושם כו' כצ"ל:

דף יב:

בד"ה את השחקין כו' במס' תמיד ואין שם כו' כצ"ל ובד"ה ה"ג כו':

דף יג.

גמרא לא צריכא דמגרש לה על תנאי דא"ל ה"ז גיטך ע"מ שתמותי ודילמא לא מייתא וה"ל ב' בתים אלא דא"ל ה"ז גיטך ע"מ שלא תמותי כו' וקם ליה בלא בית אלא דא"ל ע"מ שתמות אחת מכס מיתה הא קיימא כו' כצ"ל כדמוכח מפרש"י ותנן' ודו"ק:

תוס' בד"ה הלכה כר"י כו' ועבר מחמת אונס שכשיעבור האונס חוזר כו' עכ"ל והיינו ממה שאמר ר"י ראשון חוזר לעבודתו וכ"כ התנן' בפ' ד' מיתות וק"ק דלהך מלתא לא הוה אצטריך למפסק הלכתא כר"י כיון דר"מ נמי קאמר הכי דראשון חוזר לעבודתו אחר שעבר מחמת אונס ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה ע"מ שתמות אחת מכס כו' ודלמא מתה לה חדא מנייהו וה"ל גיטא כו' עכ"ל משמע דלאחת אמר ה"ז גיטוך ע"מ שתמות א' מכס ולשנייה לא אמר כלום וא"כ הוא לשונם מנומנס דלא ה"ל למימר ודלמא מתה לה חדא מינייהו אלא ודלמא מתה שניה וה"ל גיטא וקם ליה בלא בית כו' ודו"ק:

בד"ה כל ימי חיי כו' וכ"ש כל ימי חייכי אין זה כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד דאע"ג דאילו לא אמר אלא ע"מ כו' עכ"ל הלשון מנומנס קצת דאין התירון זה תולה בתירון דלעיל אקושיא קמייתא ועיין בתנן' פרק המגרש שכתבו שם לתרן קושיא קמייתא והניחו בקושיא בתרייתא ודו"ק:

דף יג:

בד"ה אלא לחדא כו' לפי שאינה תעירה בכלן לראות אם לא תמות חברתה כו' עכ"ל ר"ל שהרי אם תמות חברתה צריכה היא ליכנס לבהכ"ג שלא יהא גיטה גט והיה קם בלא בית אבל ק"ל להאי תירוצא אם נאמר שהיא אינה תעירה אצל חברתה ואטו בכפה תלו לה מכ"ש דהכחן גדול אינו אצלה ביוה"כ לראות דקא בעי למיחש ולהקדים ליכנס לבהכ"ג כדקאמר תלמודא ובת"י זה התירון אינו:

בד"ה ולחדא כו' פי' ולשניה אמר ע"מ שלא תמות חברתה כו' עכ"ל הלשון ולשניה שכתבו לכאורה הוא מנומנס דהא קמיייתא קרו לה בסמוך דבדריהם וי"ל דקרו לה הכא שניה משום שלא הוזכרה בגמרא מיהו בכל הספרים שלנו כתיב בהך קמיייתא לחדא א"ל ה"ז גיטך ע"מ שלא תמות חברתך ולחדא כו' וק"ל:

בד"ה ולחדא א"ל ה"ז גיטך ע"מ שלא תיכנסי לבהכ"ג כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה ודלמא לא כו' וא"כ הכי פריך ודלמא לא מתה רחל כו' תנאי אחר שיוליכוה לבהכ"ג מ"מ כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה היה עומד כו' לפרש לפ"ז ול"נ דבכ"ג איירי אע"ג כו' איכא למימר בכ"ג פליגי עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה שאינו עובד כו' כצ"ל:

בד"ה שאינו כו' ולא ה"מ לשנויי דכל היום אאינו אוכל כו' דיום מיתה דלאורייתא ודיום כו' עכ"ל ר"ל דכל היום אאינו אוכל קאי ות"ק אינו אוכל אף בלילה קאמר משום דאנינות לילה דיום מיתה דלאורייתא ודחו ליה דהא לר"י נמי אנינות לילה דיום מיתה נמי דלאורייתא וליכא למימר נמי דאאינו אוכל קאי ר"י וקאמר כל היום דיום קבורה הוא דאסור מדאורייתא אבל אנינות לילה דיום קבורה אוכל מדאורייתא דא"כ ת"ק דקאמר אינו אוכל אפילו בלילה דיום קבורה מדאורייתא קאמר והא מלתא ליכא למאן דאמר דסבר אנינות לילה דיום קבורה דאינו אוכל מדאורייתא ודו"ק:

דף יד.

בפרש"י בד"ה כדתנן נתכוון כו' דלא נתכוון וחוחר ושונה וא"צ לחזור כו' עכ"ל כצ"ל עיין בפירוש הרמב"ם ורע"ב בפ"ב דפרה שפירשו היפך פרש"י:

תוס' בד"ה אלא מאי כו' ואין לתרן דה"ק מאי מזה נושא אף נושא כו' עכ"ל וכדברי התנן' פרש"י ג"כ בחומש אבל הרא"ם כתב דבגנוג נמי בשיעור הזאה בעי כיבוס בגדים ואולי שעגלם ממנו דברי התנן' דהכא ומ"ש כן ע"פ דברי הרמב"ם אין בו הכרע כמ"ש כסף משנה ע"ש:

דף יד:

בד"ה אמר אבוי כו' דשנינן ארומיא דמתני' כו' והא דלא קתני במתני' נמי הטבה דמקמי כו' עכ"ל ובתמיד לא קשיא להו אמאי לא תני הטבה דבתר הקטרתו י"ל דניחא להו דמשום דקמיייתא שהם ה' נרות קתני ולא חש למתני נמי בתרייתא שאינן רק שנים וק"ל:

דף טו.

בפרש"י בד"ה רישא וסיפא דסדר יומא רבנן כו' בתמי' דכל מסכת זו כמשנה א' שעסוקה כולה בסדר כמות שהן הפסוקים סדורין והולכין עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה תנא ברישא כו' בתמיה דאוקי אביי כו' עכ"ל כצ"ל מפ' יסן:

תוס' בד"ה אימא סיפא כו' וס"ל אפילו לאבא שאול דס התמיד ברישא כו' עכ"ל וצ"ל דרב פפא לא קים ליה דבעי הפסקה בנרות ודו"ק:

דף טו:

בפרש"י בד"ה עולה טעונה כו' לזבחה של עולה יהא יסוד כו' ובד"ה ברישא בההוא כו' ה"ג בכל הדמים אע"פ שנותנן למטה מתחיל להקיף כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אמר להם הממונה הכא ולקמן ברפ"ג כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה נתייב ברישא כו' בקרן מזרחית צפונית שהיא קרובה לקרן מזרחית דרומית כו' עכ"ל ר"ל שהיא קרובה לו דכשהוא פונה מקרן מזרחית דרומית פונה דרך ימין למזרח לקרן מזרחית צפונית ואח"כ לקרן מערבית דרומית וק"ל:

דף טז.

בפרש"י בד"ה ומתכוין ורואה כו' פתח ההיכל גבוה עשרים אמות יותר מקרקעי כו' ובד"ה ושתיס עשרה כו' קרקע עזרת נשים שש אמות ואח"כ בד"ה ושלחה משך רוחב המעלה חצי אמה וארכה בכל כו' ובד"ה ובו שלש מעלות כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה הא מני כו' שהכבש יורד ומשפע לצד הדרום המדקדק יבין שקודם שירד גובהו שני אמות ימחצה כו' עכ"ל ר"ל שהכבש מתחלתו אצל המזבח יורד ומשפע עד למטה נמצא מתחלתו גובהו ט' אמות כשיעור המזבח ואם היה יורד ומשפע יותר מב' אמות ומחצה כנגד הפתח היה רואה פתחו של היכל דרך השער המזרחי שעדיין לא היה מכסה כולו אבל כיון דהשיפוע לא היה כ"כ ולא ירד גובהו ב' אמות ומחצה כנגד הפתח הרי מכסי פתח התחמוץ כולו וק"ל:

דף טז:

בפרש"י בד"ה ואס"ד כו' דאוקמי כר"י כו' כצ"ל:

בד"ה רובא כו' חצי רוחב העזרה ס"ז וחצי וכשתתן מהן מכותל כו' שולחנות זו אצל זו אינו פחות מד' יתן היו ח' שולחנות כדתנן בשקלים כו' פי' לי מור"י צדק כו' מן העשרים וחמש בין כבש לכותל כו' כצ"ל:

בא"ד טוב לי כמו שפרשתי עכ"ל וכל השאר מלומר כן שבשפת חצי רוחב כו' אינו בפי' יסן והוא מנומנס לפי ספרים שלנו שהרי שפת חצי היכל הוא חצי רוחב העזרה בחצי פתח היכל ועדיין לא כלה שם המזבח לפי פירושו עד לסוף ה' אמות אחרי זה לסוף צפוונו של חלל הפתח אצל המזוזה כמו שפי' לעיל ודברים אלו שבשפת חצי רוחב היכל דרומי כלה המזבח כו' אין כאן מקומו אלא לקמן אליבא דראב"י דכוליה מזבח בדרום קאי וכל חצי חלל הפתח מגולה וק"ל:

תוס' בד"ה מן השולחנות כו' תימא כו' על השולחנות של שיס שבין העמודים והכא משמע כו' עכ"ל ואע"ג דהנך סתמי דתמיד ודמדות ע"כ דפליגי אהדדי כללעיל בהך מלתא לא אשכחן תנאי דפליגי בהדיא יכה"ג כתבו התוס' לקמן בשמעתין וק"ל:

עוד שם תוס' בד"ה רובא דמזבח כו' למה לא פירש למעלה מכניסת היסוד מיד מגולה הפתח אמה כו' עכ"ל אין דבריהם מפורשים כל הצורך דלכאורה דר"ל דמיד במקום היסוד מגולה הפתח אמה ברוחב הפתח וחצי אמה בגובהו וזמה לא תירצו כלום דהא ודאי מחמת י"ב מעלות שבין אולם ולמזבח לא מכסי נמי הך חצי אמה בגובה שעל היסוד אבל עיקר קושייתם למאי דלא סליק אדעתיהו דמתכסי ב"ב מעלות תקשי להו דבכניסת היסוד שהיה רוחב אמה וגובה אמה מיד מגולה הפתח אמה ברוחב הפתח יבגובה ה' אמות וחצי והא תירצו דהתם נמי לא מתחזי רק חצי אמה דהי"ב מעלות מכסי ליה עד חצי אמה ולהכי ניחא ליה למנקט למעלה מקובצ דעשה מגולה עם מקום היסוד רוחב ב' אמות בגובה חצי אמה ודו"ק:

דף יז.

בא"ד וכי פלגינן בחמשה ועשרים אמות י"ב כו' א"כ הוו ע"ד ומחצה ולא כו' עכ"ל כצ"ל:

בפרש"י בד"ה אלא לאו כו' הא שמעינן מהא סתמא שאוכל המזבח שבעה אמות בצפון כו' עכ"ל הוא מנומנס דלפי פירושו דלעיל אינו אוכל המזבח לצפון רק ה' אמות אלא לפי קושייתו [דהקשה] לעיל אמאי לא משני כך דשלחנות כללו בננסין מתפרשת הכי דאוכל המזבח שבעה בצפון ודו"ק:

בא"ד נמצא אמצעו של מזבח לסוף ס"ז כו' ובד"ה מדרמינן לחם הפנים דהוה ס"ד שהוא כו' ובד"ה ימשנינן כו' וממערב לדרום והבא להקיף סביב כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ומר קחשיב כו' קתני בתר שהיו מפיסין כו' בפ"ב אמר שהיו מפיסין בלשכת הגזית אלמא דקאי כו' כצ"ל:

בד"ה ומר קחשיב כו' מתחזיא בצפון דלשכת טלאים צפונית כו' וההיא דמדות נמי מתקומא דרך ימין יק"ל וי"ל דע"כ כו' עכ"ל לפי קושייתם הוא כזה /במקור יש שרטוט/:

בא"ד ואפילו הכא מתרצא שפיר ההיא דלחם הפנים כזה /במקור יש שרטוט/ כו' עכ"ל:

דף יז:

בא"ד דלשכת טלאים כו' ונימא דכולה אקציי מקצו כזה /במקור יש שרטוט/ עכ"ל:

בא"ד וי"ל דהיינו כו' שנראה לו דוחק קצת לומר דכולהו אקציי מקצו עכ"ל ק"ק דאכתי נימא דלשכת טלאים במקצע צפונית מערבית והני תרתני לשכת טלאים ולשכת לחם הפנים אקציי מקצו כזה /במקור יש שרטוט/:

בפרש"י בד"ה אי אמרת כו' הטלאים בדרומית מערבית לשכת חותמות כי אזלת כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה והאמר מר כו' היינו בקרן צפונית מערבית של עזרה כו' ועוד דאלחם הפנים כו' רביעית לה דרומית מזרחית של בית המוקד גדול כזה /במקור יש שרטוט/:

דף יח.

גמרא לרבנן דאמרי נכנס נוטל שש כו' לר"י דאמר נכנס נוטל שבעה כו' וה"ה דהמ"ל דכולהו כרבנן דאמרי נכנס נוטל שש כו' והא דאמר חמש בדליכא משמר המתעבב ובצר חדא מפלגא חמש שקיל ומאמר ארבע בדאיכא משמר המתעבב ובצר חדא מפלגא ארבע שקיל וכן לקמן לאוקימתא דרבא דכולה כרבי הוי מצי למימר דכולה בדאיכא משמר המתעבב הנוטל ב' חלות ולרבנן דאמרי נכנס נוטל ו' כו' מעשר בעי למפלג ושקיל חמש ולר' יודא דאמר נכנס נוטל שבע כו' משמנה בעי למפלג ושקיל ארבע ודו"ק:

בפרש"י בד"ה לרבנן דפליגי כו' וכהן גדול חולק עם שתיקן כו' בד"ה אלא מאי כו' והרי היא כשבת שבתקן כו' שהתחיל המועד בשני בשבת לא היה להם להקדים כו' כצ"ל:

דף יח:

בד"ה לא יאכל כו' לידי קרי ומתנגה על כו' ובד"ה זה אצל זה בן שילייד במדינה זו עם בת שילייד במדינה אחרת עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה יחודי בעלמא כו' דה"ל ליחודי בעלמא כלומר כו' דלהכי נקט האי לישנא יחודי בעלמא הוו מייחד להו משום כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דלישנא יחודי הוו מייחדי להו משמע דקושטא הוא דלא הוה רק יחוד ולא היו באין עליהן ולפי' רש"י ניחא דהיה אסור לבא עליהן משום פרישת גדה אבל לפר"י שלא היו רואות דם ומוותר היה להן לבא עליהן לא הל"ל אלא ליחוד בעלמא דהיינו שהיו מודיעים להם שלא היו רוצים אלא ליחוד בעלמא כדי שלא תפרנס גדה וקושטא הוא שהיו באים עליהן וע"ז תירצו משום דאתא לשנויי גס קושיא ראשונה שהקשה לא ישא כו' וק"ל:

דף יט.

בפרש"י בד"ה מסיבה כו' של גת הס"ד ואח"כ מה"ד לגג בית כו' ובד"ה לשכת הגזולה כו' עולי הגולה הס"ד ובד"ה ואזלו לדרום כו' שנפל עליו הזאה עמאתו ונייח כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה שסם מדיחין קרבי קדשים כו' אבל קרבי קדשים כו' מדיחין אותן בלשכת המדיחין עכ"ל הוא סותר מה שכתבו לעיל בד"ה מן השלחנות כו' דהקרביים מדיחין אותן במיעוטה על שלחנות של שיס שבין העמודים כו' עכ"ל וי"ל וק"ל:

בד"ה לשכת בית כו' בספרים שלנו יש כמו כן בכאן עכ"ל כצ"ל:

דף יט:

בפרש"י בד"ה הכי קאמרי ליה האי כו' ובד"ה שחשדוהו צדוקי לתקן הקטורת כו' מחתת האש בהיכל כו' ובד"ה שלא יתקן כו' הקטרת על האש וגו' מבחזן כו' שהיו דורשין אל יבא כי אם בענן כי בענן אראה וכתיב כו' ובד"ה צרתה דלא כו' היה מחבדו לאגמל בחזקה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה מי אויבא כו' ומלתא דרב הונא בריה דרב יהושע דאמר לאו שלוחי דידן כו' אלא נראה דנ"מ כו' הא אמר לא בעינא ולא כו' עכ"ל כצ"ל ודברי התוס' פ"ק דקדושין מנומנמים בזה בדברים מהופכים ויש להגיה בהן כדברי התוס' דהכא ע"ש:

דף כ.

בפרש"י בד"ה מנא הני מיילי דחצית עושה עיכול הס"ד ובד"ה וכתוב אחד אומר כל הלילה והרים דסמיך ליה לההוא כו' ובד"ה חציו להקטרה כו' וחציו להרמה מחצית ולהלן וכו' הד"א כצ"ל:

תוס' בד"ה אהיבא קיימינן כו' וכדפי' לקמן בשם רי"צ הבחור כו' ובההיא תרומה איירי מתני' ולא שיעשה מהן הרמה דהא דשן כתיב אלא כדפי' שאם ירצה יאספנו לתפוח כדי להוציאם חוץ למחנה אבל אם רוצה להניחן במקום המערכה כדי למרק מצותן שיהו עצמן ראויין להרמת דשן עדיין מצוות עליהן ולכך תנן ויחזיר דמסתבר דחסר מהן מירוק מצוה עדיין כיון דאין ראויין לתרומת דשן והא דקאמר חציו להקטרה כו' עכ"ל כצ"ל מתוספות ישנים ור"ל והא דקאמר חציו להקטרה כו' משום דלפי שיטה וגירסא זו דרב בא לפרש מתני' דהכא אהיבא היא קיימא ע"כ חציו לאו דוקא אלא דמסרן הכתיב לחכמים כמו שנראה להם ולא נקט חציו אלא משום הך מתני' דהתם דנקט קודם חצית וק"ל:

בא"ד ובפ' המזבח מקדש דקאמר רב כי הכא חציו להרמה משמע ליה לפי המסקנא דהכא כו' עכ"ל רי"ל דהתם כיוון דאמתני' דהתם קאי ומפרש לה רב בשרירי חלקהו חציו להקטרה וחציו להרמה א"כ דמלאוריייתא קאמר לא הוי פריך ליה רב כהנא מידי ממתני' דהכא דאפשר דאיירי בתרומת הדשן והאא תירצו התוס' דהתם משמע ליה כמסקנא דהכא דמוקמינן מתני' בתרומת הדשן כו' הלכך פריך רב כהנא כי הכא כו' ודו"ק:

בד"ה אברים שפקעו כו' אפילו לאחר חצית נמי כו' וי"ל דמן המעובלות היו כו' שהיו מאספים את האפר לא היו צריכין להזהר מגחלים אפילו לוחשות כו' עד החלו מעלין באפר ע"ג תפוח כו' דלא היו מסלקין אלא האברים כו' כצ"ל:

דף כ:

בפרש"י בד"ה אלא אומר ר"י הכי דריש הכתיב הכשר כל הלילה כו' וחצית דעושה עיכול באברים שמשלה כו' כצ"ל:

דף כא.

בפרש"י בד"ה נמשכין י"א כו' ומשם נכנסין למערב ב"א אמה כו' ואמרי' לה לעיל כו' ובד"ה ה"ק כו' האי ונמשכים אחורי ארישא קאי קודם כו' אע"פ שנמשכין אחורי כו' לפני ההיכל ובריווח הס"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה והיה קולו כו' וי"ל דבעשרה פרסאות לא היו מבינין כו' עכ"ל כצ"ל:

דף כב.

בפרש"י בד"ה מ"ט לא כו' דתינן שכל תחלתן בפיים כו' ובד"ה פשיטא לי כו' שהכבש פורח אמה של כניסת כו' בהדיא אמה יסוד ואמה סובב כו' עכ"ל כצ"ל מפ' יסן:

תוס' בד"ה שאני מינגא כו' כיון דכשרה ביום וחביבא להו דאכתי ליכא אונם כו' עכ"ל מדבריהם נראה דלא קשיא להו אלא להאי תירוצא דמשני שאני מוינגא ממוקם דטפי ה"ל לשנויי דאברים ופדרים עבודת יום הוא כיון דכשירה ביום אבל לשנוייא קמא ניחא ליה לשנויי כדמשני דאפילו בלילה עבודת יומא היא וק"ל:

חדושי הלכות – מהרש"א • יומא

בד"ה שתי תקנות כי' שהיו מסדרין המערכה לאחר שזכה מי שזכה בתרומת הדשן אזו כי' עכ"ל כ"ה בתוס' ישנים וצ"ל דסידור מערכה וב' גזרי עצים לא היה בו מקודם זה פיים משום דהוו גמי עבודת לילה אלא דהמקשה הוה ס"ד כיון דכולן בכהן אחד חשובות הן אע"ג דבעבודת לילה הן כפרש"י וכן לדברי המתקן כי הדר תקנו מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה דכולן בכהן אחד חשיבא להו למטרח עלה מספיקא ודו"ק:

דף כב:

בד"ה ששה כי' ועוד דלמא מאי דנצטרע היינו בשביל מעשה דאוריה כי' עכ"ל ולא קושיא היא דהאי קרא דמיייתי השיבה לי ששון ישעך וגו' בממור דבת שבע כתיב ושוב מצאתי שתירץ כן בגליון תוס':

בא"ד מה חרב בני עמון אי אתה עגנש עליו אף אוריה כי' עכ"ל ק"ק דלפוס הך דרשה לא חטא כלל בהריגת אוריה דהכי איתא שם בפ' במה אשה אף אוריה אי אתה עגנש עליו משום דמוורד במלכות הוה יחבא קחשיב אוריה בשתים דחטא דוד וק"ל:

דף כג.

תוס' בד"ה שתיס כי' ששהתה שתיס ושלש שנים כי' אע"ג דהתם לאו דוקא כי' עכ"ל וה"ה דהמ"ל אע"ג דהתם לא היו זה בכלל זה לגמרי שלש לא היו בכלל שתיס וחדא מתרתי נקטו ועוד יש ליישב דשתיס דקתני בכלל מנין שלש הוא ולא ה"ל למתני שלש כיון דשתיס קתני ליה ודו"ק:

בא"ד ארבע וחמש צאן אבל לא שתיס ושלש ופריך השתא ארבעה כי' עכ"ל כצ"ל ומלת שלש שכתוב בנוסחות התוס' שלפנינו הוא טעוית דליתא התם בברייתא ואדרבה מדקתני שתיס דייקנן התם הא שלש מזבנינן וברישא קתני ד' וה' אבל לא שלש ומשני לה התם ועוד אי הוה קתני בברייתא ב' וג' הא ודאי דתקשה כיון דשלש דוקא לא ה"ל למתני ב' דהוי בכלל שלש ודו"ק:

דף כג:

בפרש"י בד"ה כמחלוקת כי' מכשירן להרמה הס"ד ואח"כ מ"ה שכשירה כי' דכתיב הס"ד ואח"כ מ"ה גלי כי' ומאלוץ אתה למד כי' ובד"ה מאי שנא כי' מדכתיב כהן עבודה היא ואח"כ בד"ה מדו כי' בזבחים הס"ד ואח"כ מ"ה ילבש כי' ובד"ה על בשרו כי' וה"ל למכתב ומכנסו בד על בשרו ומהדר גמי אולבש דרישא כי' החסרים כאן מכהונת הדיוט עכ"ל כצ"ל מפ"י יסן:

תוס' בד"ה ילבש כי' וק"ל גבי הוצאה מנגן דבעי ד' בגדים כיון כי' עכ"ל יש לדקדק מהיכא פסיקא ליה דבעי בהוצאה ד' בגדים דאימא דקושטא דמהאי טעמא דאין דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש נימא דלא נילף הוצאה מהרמה לענין ד' בגדים אלא לענין מה להלן בגדי קודש כי' כדאמר'י לר"ל ויש ליישב דמשמע להו הא דאר"י מחלוקת בהוצאה אבל בהרמה ד"ה עבודה כי' דמחלוקת בהוצאה היינו אי הוה עבודה דומיא דד"ה בהרמה דעבודה היא וא"כ כיון דלת"ק הוי הוצאה עבודה ע"כ דבעי ד' בגדים דאל"כ תקשי ק"י שך גף עבודה דכשירה בב' כלים ודו"ק:

בא"ד לפשיטא דהרמה דלעיל ואמרינן בפרק כי' כצ"ל:

דף כד.

בפרש"י בד"ה מאי לאו ר' יודא ור' דוסא בהא פליגי דר' יודא דדריש ילבש להביא מצנפת ואבנט דסבר עבודה היא ור' דוסא סבר כי' ובד"ה ד' עבודות כי' מוזהר עליהן זר אין חייב כי' ובד"ה ולוי כי' ומרבויא דלכל דריש כי' כצ"ל מפ"י יסן:

תוס' בד"ה ולוי רבי כי' דהא עבודת מוצח גמי היא ומה ראית למעט אותה כי' עכ"ל ר"ל למעט אותה משום דלאו תמה היא אימא אדרבה למעט תרומת הדשן משום דסילוק הוא וק"ל:

בד"ה אין בכלל וכו' כדקאמר דבר לכל דבר ואפילו את"ל דלכל מרבה הזאות שבפנים ושבמצורע מ"מ קשיא כיון דלכל משמע כללא אימא אדרבה כדפריך לאידך ניסא הוה לן וכו' וכה"ג אמרינן בריש פ"ק דזבחים אימא יעשה כלל זבח פרט כי' כצ"ל ובתוס' שלפנינו נתערבו הדברים ודו"ק:

בא"ד או שה פרט וכל כלל בהמה חזר ופרט כי' עכ"ל בכל ספרים שלפנינו בזויר ליתא הכי אלא דה"ג אז שה פרט וכל בהמה כלל לשמור חזר ופרט כי' דהשתא הוי שפיר שום תיבה מפורש אצלו מאותו ענין יהוי ממש כההיא דוכל בהמתך ותו לא מידי ודו"ק:

דף כד:

בפרש"י בד"ה ולא עבודה וכו' חוזר ומוציאן ובד"ה ועבדתם וכו' עבודה תמה שהיו"ו מוסיף כי' דלא כתיב ביה וי"ו הס"ד ובד"ה אלא מעתה דעבודת מתנה מחייב בהיכל זר הס"ד ואח"כ מ"ה זר שסידר כי' מפ"י יסן דהשתא יתיישב קצת הכא לשון אלא מעתה כי' דאדרבא קאי דאי לאו דרבא הוה איכא למימר דבכל עבודות שבהיכל לא יתחייב זר מיתת דלא מפורש בקרא אלא לכל דבר המוצב דהיינו דחון ילמבית לפרוכת היינו לפני ולפנים אבל מדבעי רבא סילוק בהיכל על כרחך דפסיקא ליה בעבודת מתנה בהיכל דחייב לכך פריך אלא מעתה זר שסידר השלחן כי' דהיא עבודת מתנה בהיכל ליחייב ומשני דלאו תמה היא משום דאיכא סידור בזיכין אחריה וכן יש לפרש אלא מעתה בכל הקושיות דלקמן לבד מהך אלא מעתה זר שסידר המערכה כי' דהוה גמי בחון ליכא לפרש הכי ולכך כתבו התוספות שם לא ידענא למאן פריך כי' ודו"ק:

בד"ה בהא פליגי רב כי' מערכת עצים תמה וגומרת כי' תחלת סידור אחר הוא ורב סבר לאו עבודה תמה דשם סידור אחד הוא הס"ד ובד"ה ובין לפנים האות שעת הפרוכת בין כי' דיום הכפורים הס"ד יבד"ה בין דבר כי' הקטרה הס"ד ואח"כ מ"ה כדאמרן שהיו כי' כצ"ל:

תוס' בד"ה והמקטיר כי' ואף המקטיר אף בעולת כי' ולא מבעיא במינני כי' עכ"ל כצ"ל:

דף כה.

בפרש"י בד"ה דאי ס"ד כי' אלא מכנסו חול אלמא כי' פושטין מכנסו חול ולובשין למכנסו קודש כי' יבד"ה מלבישין אותו מכנסו קודש כי' ובד"ה כדקתני כי' בפרק שלשים שהיו כי' וכמה הן וכו' הד"א כי' יבד"ה החזה כי' ומכאן בלא ראשי צלעות ובד"ה והגרה הוא הציאר ובו מחובר כי' ובד"ה והיין שלש לגוין כי' ובד"ה שלשה עשר כי' בפיים זה הראשון כי' עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה אין ישיבה כי' דהא בשמעתין משמע דלישב גמי הוי כעזרה עצמה כי' עכ"ל והיינו ממאי דקאמר ואי ס"ד פתח א' כי' זקן יושב במערכה והתנן כי' מיהו ראייה גמורה ליכא דאימא דהכא

בפתוחות לקודש דאסור לישב היינו משום דאיכא גמי חציה בקודש משא"כ התם דאיכא לאוקמא ביושב לאכול בכולה בחול ואפילו פתוח לקודש וק"ל:

דף כה:

בפרש"י בד"ה לא היה כי' ומכנים להיכל ונותן על כי' ובד"ה מי מקבל כי' דלא מנה לה במתני' כהן כי' ובד"ה דרך הלוכו כי' הקודם קודם הס"ד ובד"ה דרך הפשטו מצד הרגלים לצד הראש הס"ד ואח"כ מה"ד דרך נתוחו כי' וסדר הולכתן פליגי הני תנאי כי' כצ"ל:

תוס' בד"ה ת"ש כי' הכא דלא טריחא מלתא דמצי כי' ובד"ה מנין כי' בכלל הראש הוא הס"ד ואח"כ מ"ה נותן פדר כי' לכל הנתחים דכיון דהראש קודם כי' כצ"ל:

דף כו.

בפרש"י בד"ה דמורי כי' בישראל הס"ד ובד"ה שזכה בו שחרית איש איש בעבודה כצ"ל:

תוס' בד"ה אלא כהן כי' והא ע"כ היה צריך להפיע ערבית בשביל סידור ב' גזירין כי' עכ"ל ויש לדקדק אמאי לא תקשי להו דהא ע"כ היה צריך להפיע ערבית בכל יום בשביל הקטורת דלא שנה בה אדם מעולם וי"ל דלא שנה בה אדם היינו בזימא אחרינא אבל באותו יום חד פיים הוה ומי שזכה בו שחרית זכה בו ערבית מיהו למאי דמשני כי תניא דהיא בקטורת ה"מ לאקשויי מקטורת דע"כ צריך להפיע ערבית אלא דניחא להו להקשות בעיקר מלתיה דר"י מב' גזרי עצים ודו"ק:

בא"ד נפיעי להו פייסות לר' יוחנן לרשב"י גמי תקשי כי' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה דתנן ראב"י כי' בתמיד פ"ה ולעיל בפ"ק דפריך כי' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד דזמנין דבהעלות אברים מכבש ולמזבח זכה אחד מהנך שזכו להוליך לכבש כי' עכ"ל משום דלרבנן העלות אברים מכבש למזבח פיים אחרינא הוה חדשים עס ישנים ואפשר שיפול הגורל על הישן שזכה כבר להוליכם לכבש אבל כל הנהו מתני' בחג ביו"ד ובצין הערבים י"א ובשבת בחג י"ב לא הוי בפיים אחרינא אלא כהן שזכה בתמיד כולאו נמשכין אחריו וא"א שיפול הגורל רק כ"א מעבודות לכהן א' מיהו ק"ק אמאי לא תיטרי בפשיטות דלא חשיב בהך מתני' אלא כולאו דהוו בפיים א' אבל העלות אברים מכבש למזבח לא תני ליה משום דהוה בפיים אחר וכצ"ל לקמן ע"ש ודו"ק:

בד"ה ואי משכחת כי' תימא כי' דחוזרין ומפיסין לתמיד של בין הערבים כי' א"כ היו חוזרין ומפיסין גמי להקטרת כי' ונפיעי להו כי' עכ"ל ר"ל דהוו ששה פייסות אבל קשה דאכתי אין זה מספיק דאימא דההיא דתני חמש כראב"י איתא וס"ל כרבי יודא ולא הוה בשחרית רק ג' פייסות ובערבית היו חוזרין ומפיסין לתמיד וחוזרין ומפיסין לקטורת והוו להו שפיר ה' פייסות בכל יום ודו"ק:

דף כו:

בפרש"י בד"ה בין הערבים כי' שני גזירין אלא בכהן א' כי' ובד"ה ואי אמר' כי' י"ב בין הערבים כי' מקלח ויוצא בו והוא הנסוך עכ"ל ובד"ה אימא כי' שני גזריהן עוד בבוקר כדכתיב וערכו שנים עכ"ל כצ"ל:

בד"ה ה"ג והא תניא כי' וע"כ לית ליה דראב"י דא"כ בצרי להו פייסות כי' והוצרך לו כהן כי' עכ"ל ר"ל דהא דקאמר אלא כר' יודא לאו לענין מחתה דקאמר ר' יודא הוא דלא שייכי הכא דלא חשיב הכא פיים של קטורת אלא דקאמר אלא כר' יודא לענין דבעי כהן אחר בהעלאת אברים מכבש למזבח דע"כ דלא ס"ל לר"י כראב"י דא"כ בצרי לדידיה פייסות וכוונתו בשאר דבריו תבא על ביאורם דבדברי התוס' וק"ל:

תוס' בד"ה ההיא דלא כי' והתניא י"ז פי' בכל בוקר כי' בכל הפייסות דהיינו י"ג כי' והיינו דלא כראב"י כי' עכ"ל אבל ק"ל כיון דע"כ הך ברייתא דתנא לעיל מינה פעמים י"ג ופעמים י"ד ופעמים ט"ו ופעמים ט"ז לא מתפרש בכל הפייסות אלא בפיים השייד לתמיד כפרש"י א"כ מי הכריח לתלמודא לפרש הך ברייתא דפעמים ט"ז דהיינו בכל הפייסות אימא דהך ברייתא גמי לא איירי בכל הפייסות אלא בפיים של תמיד דהוו ט"ז כהנים ואיתא דלא כראב"י וכפרש"י וי"ל כיון דלאו בכל הפייסות איירי אלא בפיים של תמיד לא ה"ל לממני בתמיד ט"ז כהנים עס אותו כהן המעלה אברים מכבש למזבח דכל הנהו ט"ז כהנים הוו בפיים אחד וכהן המעלה אברים כי' היה לו פיים אחרינא ודו"ק:

בא"ד והא תנא דהכא דאית ליה י"ז אית ליה ה' פייסות כי' עכ"ל ק"ק דאין זה מוכרח דאימא דההוא דתני י"ז ס"ל כת"ק דר' יודא דס"ל דלא הוה פיים אחר במחתה אלא בההוא פיים דקטורת העומד לימינו זכה במחתה כמ"ש התוס' לעיל דהשתא לא הוו בטו"ז כהנים אלא ד' פייסות דהיינו חד דתמיד שזכו בו י"ג כהנים וחד דתרומת הדשן וחד דמעלה אברים מכבש למזבח וחד שזכו בו תרי כהנים דקטורת והמחתה וק"ל:

דף כז.

גמרא ואימא ה"ג לגופיה אלא והקטור וגו' למעוטי הפשט ונייתוח והקריב כי' סוגיא זו קשה להולמה דמאי פריך אקרא דוערכו אימא לגופיה כי' דהא לא אצטרין לגופיה כפרש"י דמלתא דלא מיעכבה כפרה מוננתו איכא למילף דמדגלי בה דבעי כהונה לא אצטרין למיהדר למיכתב כהונה בהערכת נתחים כי' ועוד קשה דלא שייך הכא הך מלתא והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים כי' דמיייתי לה לעיל גס במדש ילקוט מיייתי הך דרשה למעוטי הפשט ונתוח מקרא דוערכו ולפי סוגיא דילן הכא לא מפיך ליה למעוטי הפשט ונייתוח אלא מוהקטור הכהן וגו' וי"ל קצת הא דפריך ואימא לגופיה אקרא דוערכו דסמין דארשה דלקמן דיליף מהאי קרא וערכו שני בני אהרן ב' הכהנים ב' למדנו לטלה כי' דאצטרין האי קרא להך מלתא ולא תילף מינייה למעוטי הפשט וניתוח וצ"ע:

בפרש"י בד"ה דהוה מסבר כי' והכי מסבר ליה כי' ובד"ה וכו מאין באתה לי שנא דמתניתא הוא כי' ובד"ה ת"ל ושחט כי' אבעלים קאי ומקד ידו וכו' הד"א ובד"ה אלא מהכא וכו' הרי למדנו מקבלה וכו' למעוטי הפשט וניתוח כי' ובד"ה לא ס"ד דלא נבעי סידור כי' ובד"ה למעוטי כי' כהונה לא אצטרין כי' בהערכת נתחים ואע"ג כי' כצ"ל:

תוס' בד"ה אלא מהכא וכו' פסולה והכא דריש וכו' ובד"ה הולכת וכו' ממעט סידור הקשה הר' אליהו וכו' כדאמר בשמעתין הד"א ואח"כ מ"ה תחילת עבודה וכו' לאיכא דאמרי דלעיל כי' כצ"ל:

דף כז:

בפרש"י בד"ה הוי אומר וכו' ואמר מר העולה עולה ראשונה וכו' עצים ואש דכתיבי בבן בקר לאו כי' כצ"ל:

חדושי הלכות – מהרש"א • יומא

תוס' בד"ה למימרא וכו' והדר פריך מתרומת הדשן אי ס"ל כרב דלא כו' בירושלמי יש זר שתתם ר' יוחנן כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה אין זר חייב כו' ודישון מנורה תחלת הדלקה היא וכו' עכ"ל כצ"ל צ"ע ומה בכך דהוי תחלת הדלקה כיון דהדלקה גופא אין זר חייב עליה מיתה דהכי מסיק לעיל הדליק זר ליחייב הדלקה לאו עבודה היא ודו"ק:

בד"ה איכא כו' אטו כל כי האי גוונא כו' וגמר עבודת עיכול אברים כו' וסידור ב' גזירי עצים לא הויא אלא ביממא כו' ומשני סוף עבודה כו' עכ"ל כצ"ל וק"ק דמשמע להאי לישנא סבר ר"י דסידור ב' גזרי עצים עבודת לילה הוא כדמייתי סייעתא אף אן נמי תנינא כו' וא"כ אמאי לא קאמר בפשיטות דסדר מערכה לא הויא עבודה תמה כיון דיש אחרייה עבודה בלילה סדור ב' גזרי עצים ויש ליישב ודו"ק:

בא"ד דחשיבא עבודה לר' יוחנן גופיה אליבא דת"ק כו' כל זה מאיכא דאמרי דלעיל איכא דאמרי לישנא כו' כיון דחשובה כ"כ ופיסו לה כו' דקא פריך למימרא דעבודה תמה כו' דזמנן שעשה בלילה יש אחריהן כו' מת"י כצ"ל:

דף כה.

גמרא ה"ק יפייסו לה בפני עצמה אלא כדאמרי' כו' כצ"ל וכן נראה להגיה מדברי התוס' דמכח קושיא זו דיפייסו לה בפני עצמה חזר התלמוד מאיכא דאמרי וקאמר אלא כדאמרינן ללישנא קמא דזר ססידר ב' גזרי עצים חייב מפני שהיא עבודה דהשתא לא תקשו יפייסו לה בפני עצמה כמ"ש התוס' וק"ל:

בפרש"י בד"ה והרי כו' דאברים ומתרומת הדשן הכא דהא כו' ואנב שיטפא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה יפייסו כו' כיון דדחי לה לסייעתא כו' לפי דבפיים דשחרית היו מפיסין נמי אאברי תמיד כו' עכ"ל כצ"ל משום דר' יוחנן גופיה קאמר לעיל דאין מפיסין אתמיד של בין הערבים הוצרך לומר הכא דקאמר באברים ופדרים דמפיסין לה בפני עצמן היינו דבפיים דשחרית היו מפיסין נמי אאברי תמיד של בין הערבים ומאן דזכה באברים בשחרית זכה בהו בערבית וכולהו אברים בפיים אחד דשחרית נתפייסו ואין מפיסין בתמיד של בין הערבים דקאמר ר"י היינו דאין מפיסין שוב שנית בערבית ודו"ק:

סליק פרק בראשונה

דף כח:

פרק אמר להם הממונה

גמרא שנאמר וישכם אברהם בבקר ויחבוש גו' אלא כו' כצ"ל והיינו קרא דכתיב בפ' עקידה כדמוכח מדברי התוס' וק"ל:

בפרש"י בד"ה מכי משחרי כו' ונוצצת עליהן כו' הכותל בעביו ומיצל חודו של שפת עביו כו' ובד"ה אמר איהו זה שעל הנג עכ"ל הס"ד כצ"ל:

דף כט.

תוס' בד"ה אלא אפילו כו' משלמים גמרי דלא לשחוט ליה אלא כו' עכ"ל מיהו האי קרא בשלמים לא אצטריך למיכתביה דפסול משום פתיחת דלת כיון דבלא"ה פסול משום שהוא קודם תמיד אבל בתמיד ידאי דהוא אצטריך למכתב הדיא פסול דפתיחת דלת ודו"ק:

בא"ד וקאמר התם דמלינה בראשו של מזבח כו' עד שעשאוים כמי שנטמאו כו' עכ"ל ק"ק לפי סברת קושייתם דמדמו הך דהכא לדהתם ל"ל למימר התם דס"ל מלינה בראשו של מזבח דהא א"נ דס"ל כמ"ד לינה מועלת בראשו של מזבח ואסור להקטיר האימורים מ"מ מתאכיל הבשר משום דעשאוים כמי שנטמאו כו' כדבעו למימר בהך דהכא דנשתרי הבשר בזריקת דם כו' ודו"ק:

בא"ד כל הקדשים שהקריבו קודם תמיד של שחר או שעכבן אחר כו' כצ"ל:

דף כט:

בא"ד לשון התוספתא משמע דאפילו כו' ונראה דפסולין דקאמר היינו הבשר מלאכול כו' עכ"ל ק"ק דאין זה מספיק למה יהיה הבשר פסול לאכול אפילו מדרבנן כיון דכבר נזרק הדם תשתרי הבשר דליכא הכא הדיא גזירה שכתבו לעיל דלמא אתי להקטיר האימורים כיון דכבר נזרק הדם ודו"ק:

בד"ה נהדריה כו' שהקטיר הקומץ בלילה ולהכי תצא כו' ומיהו בחנם דחק רש"י כו' עכ"ל ק"ק דאימא דדחקו לרש"י לפרש כן דבקידוש הקומץ איירי ולא בנתקדשה כל המנחה בכלי משום הך קושיא שהקשו דבלא נקמצה נמי תצא לבית השריפה כו' ודו"ק:

בפרש"י בד"ה פסולה כו' מחוסרת זמן עכ"ל ולי נראה דל"ג פסולה דהא מסקנא דשמעתין לא חשיב סידור יום ראשון סידור אלא כסידור הקוף וכמונח בקופסא דמי ולמה יפסל הלחם בהקטר הבזיכין והלא לא קידשו השלחן ללחם כלל אא"כ פרקו בשבת הבאה ויחזור ויסדרנו והכי מוכח נמי מדקתני כיצד יעשה אלמא יש תקנה לדבר ובר"נ גרים בפר"ח איש רומי מתיב ר' זירא כו' והקטיר הבזיכין בשבת כיצד יעשה כו' ורבותא הוא דנקט דאע"ג דהקטיר הבזיכין בשבת כמו שרגילין לעשות וביא בזיכין אחרים ויסקר עם הלחם עכ"ל העתקתי כל זה מפרש"י ישן:

בד"ה נעשה כמי שסדרו כו' וקדשו ליפסל וכשמגיע זמנו אין השלחן מקדשו עד כו' עכ"ל כצ"ל מפ"י ישן יכל יתק שלפנינו אינו שם ור"ל כשמגיע זמנו אין כו' קאי אנסדר קודם ליל שבת כו' דקאמר לעיל ודו"ק:

דף ל.

בפרש"י בד"ה ומחזיר הטפיח כו' והשמש מחזירו עליהן כו' ובד"ה לעבודה לאו דוקא הס"ד ואח"כ מ"ה עד שיטבול כו' ובד"ה חוץ מזו כו' כתיב בהן במקום קדוש בענינא כו' ובד"ה סרך טבילה כו' אלא לסרך ולתפוש כצ"ל מפ"י ישן:

תוס' בד"ה מצוה לשפשף כו' פרק כיצד מברכין אין כו' כצ"ל:

בד"ה ומה המשנה כו' דיש לומר דבשאר ימות השנה נמי יטבול במקום קדוש כו' עכ"ל ומתני' דקתני יכולן בקודש כו' חוץ מזו בלבד לא אתיא כבן זומא אלא כר' יהודה דלית ליה האי דינא:

דף ל:

גמרא לרבי יהודה דאמר סרך טבילה כו' מפרש"י ותוספות נראה דל"ג ליה אלא דה"ג א"ל אב"י לרב יוסף טבילה זו חוץ או כו' וק"ל:

בפרש"י בד"ה לרבי יהודה דאמר דרבנן היא כו' ובד"ה ולבן זומא כו' והוא עצמו שלא טבל כו' ובד"ה אחד כהן כו' דכשלא רחוק וידם כו' ובד"ה נימא רבנן כו' במתניתא קמיייתא כו' הלכך ל"ש טבל מבערב וי"ש לא טבל ולאו כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ר' יהודה כו' ששם מצורעין טובלין כו' שנתקנה הרגילו כו' ובד"ה אי דלא טביל כו' מדנכנסו לה כו' מבעוד יום טביל התם כו' תגלחת ימי גמרו הרי הוא כשרן ובפ"ק כו' ולשכת מצורעים היתה עומדת כו' ובד"ה היסח הדעת שלישי כו' כצ"ל:

בד"ה נימא רבנן כו' אלא צ"ל דאפי' אי ס"ל כו' אי נמי נקט מצורע להזיעך כו' עכ"ל להני תירוצי אזיל אב"י למבעי להך שינויא דתלמודא ואיבעית אימא תני לא מצורעים אמרו אלא כל אדם ולאיןך תירוצים שכתבו התוס' א"נ נימא דבהא פליגי כו' א"נ איכא למימר כולה ר"י כו' לא אזלא הך איבעיא דאב"י אלא לשינויא קמיייתא דקתני לא מצורע בלבד אמרו כו' ובתוספות ישנים לא כתבו התוס' רק תירוק בתרא ודו"ק:

בד"ה כבן זומא כו' ס"ל דע"כ לא פליגי כו' כצ"ל:

דף לא.

בפרש"י בד"ה מהו שיעשה כו' ולענין הכשירה דקרבן לא כו' ובד"ה עין עיטם כו' מעין מי נפתוח כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ותניא מצורע כו' שפירש דלר' יהודה כו' עכ"ל ואע"ג דהאי תנא מסיק רב יוסף לעיל דשאני ליה מצורע משום דדייש בטומאה מ"מ אי לאו פרש"י דלר' יהודה מצעי ליה איכא לפרושי דלבן זומא קמבעיא ליה וקפשיט ליה ממצורע אבל אדם דאיהו לא מפלגי בין מצורע ובין כל אדם ודו"ק:

בד"ה וכולן בקדש כו' ואע"ג דפרישנא דלשכת המדיחין תחלה כו' ובד"ה אמה על כו' משא בני קהת דאמר מר ארון כו' כצ"ל:

דף לא:

גמרא ופשט ורחן ולבש ר"מ כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה ופשט כו' אופשט ואולבש כאילו כו' ובד"ה ר"מ כו' כשהוא לבוש מקדש כו' ובד"ה ומי מצית כו' בגדים שהוא לבוש כו' ובד"ה אמר להו אי כו' אבל אי לא אשכחינו כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה כיון דשישא כו' עבדי ליה למעזיבה כו' לא בעי נמי אמה תקרה כו' עכ"ל מדבריהם נראה דהו גרסי הכי בשמעתין עבדי ליה למעזיבה אבל מפרש"י אין נראה כן וק"ל:

דף לב.

בפרש"י בד"ה עשרה כו' טבילות הס"ד ובד"ה לא משכחת וכו' להוצאת כף ומחתה והוצאתן תפסיק כו' עבודת היום בבגדי לבן אילו כו' בין הערבים בבגדי זהב עכ"ל כצ"ל:

בד"ה מה לבישה כו' כדאמרן ומופשט ורחן לא כו' שטענן קידושין דמיבעי ליה לטבילה וכו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ואי כסדרן וכו' דילמא קטרת דיה"כ שלא על הסדר כו' עכ"ל לכאורה דר"ל דהבאת קטרת שלא על הסדר נאמר ולא ידעתי מי דכריח אותם לזה דאימא דהבאת קטרת במקומו הוא אלא דאילו ואיל העם היה מפסיק בין הקטרת ובין עבודת היום והוא הנאמר שלא כסדר וכןקושיא דלקמן ויש לפרש דקטרת דקאמר לאו היינו הבאת קטרת שהוא ודאי נאמר כסדר אלא דר"ל הוצאת כף ומחתה של קטרת הוא הנאמר שלא כסדר כי מקומו אחר הבאת קטרת קודם עבודת היום אבל אילו ואיל העם מקרי כסדר שהיה אחר הוצאת כף ומחתה אע"ג דהשתא נמי האי קרא דהוצאת כף ומחתה שלא כסדר נאמר דאילו ואיל העם היה קודם לו מ"מ לגבי הבאת קטרת הוה כסדר שלא היה ההוצאה של כף ומחתה [אלא] אחר הבאת קטרת וצ"ע ודו"ק:

דף לב:

גמרא דאילו רבנן אמרי כשהוא לבוש מקדש כו' ר"ל בין בקידוש קמא ובין בבתרא וק"ל:

בפרש"י בד"ה מפקא מדר"מ כו' אחר פשיטא הוא פליג עליה מיהא בקידוש שני וקאמר כו' ובד"ה אית ליה דרב חסדא כו' דאית להו דהדדי ה"ל לרבי ג' קידושין כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה תנא דבי כו' ולקמן תנא דבי רבי ישמעאל איפכא וי"ל דתנא דבי רבי ישמעאל גמר כו' כצ"ל:

דף לג.

בפרש"י בד"ה מערכה גדולה שעליה יקטירו כל הקטרת עכ"ל ר"ל קטרת דאימורים ואברים:

בד"ה לדם התמיד לשחיטה ולזריקה הס"ד:

תוס' בד"ה מכלל כו' א"כ למה לי קרא דלעיל ואש המזבח כו' וי"ל דאי מהכא ה"א כו' עכ"ל מיהו ק"ק ל"ל קרא היא העולה על מוקדה וגו' למערכה גדולה דתופוק ליה מעליה ויש ליישב ודו"ק:

דף לג:

בפרש"י בד"ה וכי עייל כו' קימעא הס"ד ובד"ה אלא לר' יוחנן כו' והא ליכא למימר אפסקיה בדישון מזבח כו' עכ"ל וצ"ל לפום הך סברא דהנהו תרי בבקר דשני גזרי עצים שדינן להו אדם התמיד דנקדוים להטבת ה' נרות דהכא ג' והכא ב' ונקדמיה הטבת ה' נרות לדישון מזבח הפנימי אע"ג דהכא תרי והכא תרי כי היכי דליהוי הפסק בגרות והא תירן רש"י דא"כ ה"ל מעביר על המצות ולפי מה שכתבו התוס' דאין סברא דנישדי תרתין בבקר אתמיד אין מקום לקושיית רש"י ודו"ק:

בד"ה לדבר שלא כו' וא"ת מכפר עקיף אין כפרה כו' עכ"ל משום טעמא דמכפר לחוד ודאי דלא הוה לן לאקדומי כיון דהכא תרי בבקר והכא באברים ליכא אלא חדא אלא דר"ל וא"ת מכפר עקיף כו' ואמאי לא שדינ נמי בבקר אאברים דה"ל נמי תרי בבקר באברים והאה תירן דאין מכפר כו' כן נראה ליישב פרש"י ודו"ק:

תוס' בד"ה עבורי דרעא כו' כשהוא מניח מניח של יד כו' ובד"ה ואימא חד שדייה לדישון כו' כצ"ל:

דף לד.

בפרש"י בד"ה חוקה כו' למוספין כחביתין עכ"ל ובד"ה ובסידרא לא קמיירי לא דק הס"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה העולה כו' דמוספין קבוע להם זמן כו' שתעשו את אלה בעשיית כו' כל התקיר דתמיד קודם כו' לאוכוחי על מלבד איל הכפורים דלא היו כסף ברישא כו' תיפוק ליה דבתמידין כתיב כו' מחזירו קודם כו' עד שנאמר מלבד עכ"ל כצ"ל:

בד"ה נסכים למוספין כו' אמאי לא קאמר טעמא יוקדם כו' כדי ליישב אותו אפי' למ"ד בזיכין כו' אלמא דלא משמע ליה ביום לאחר כו' עכ"ל דבריהם צריכין עיון דהא למ"ד נמי בזיכין קודמין למוספין אהני ליה ביום ביום לאחרו מנסכים כדמסיק אלא דלענין בזיכין קודמין למוספין מפקא ליה מהך דרשה משום ג"ש דחוקה חוקה ואפשר לומר דודאי ג"ש דחוקה חוקה מפקא לן מכולה דרשא דביום ביום לאחר ולא קאמר דלהכי אהני ביום ביום לאחר דסמיך אקרא דזבח ונסכים שלא יפסיק בזיכין בין זבח לנסכים מיהו ק"ק דא"נ דלא משמע ליה ביום ביום לאחר מ"מ בבקר משמע ליה שפיר ואכתי תקשי לימא טעמא דהכא בנסכים כתיב בבקר ובמוספין לא כתיב בבקר ונ"ע:

דף לד:

בד"ה רבי אומר של כו': בד"ה ה"מ באיסורא כו' אבל הכא צירוף דרבנן ה"ג רש"י כו' וספסל וכסא דהוי חורש כו' והא דנקט בכריתות לישנא כו' דר"י לא מחייב מלאכה שאינה צ"ל אלא כו' אבל בההיא כו' כצ"ל:

בא"ד אע"ג דאין כוונתו להבעיר מדפטור בה ר"ש כו' אלא אינו כו' עכ"ל ר"ל דאי הוה כוונתו להבעיר לא הוה פוטור ר"ש דה"ל מלאכה שצריכה לגופה כיון דדעתו להתחמם אלא אינו מתכוין להבעיר דא"צ שיבעירו יותר ומ"מ לא מיקרי דבר שאין מתכוין דדבר שאין מתכוין לא הוי אלא היכא דקשה כו' ועיין בכל זה בתום' פ' כירה וק"ל:

דף לה:

בא"ד ובההיא דכריתות מחויבין לר' יהודה כו' מכלל דלא שאני ליה בין מתכוין לשאין מתכוין כו' ממשני הכי מעיקרא מכלל כו' עכ"ל כצ"ל ר"ל דלא שאני ליה בין מתכוין לשאין מתכוין דאפי' בלא פסיק רישיה ולא מתכוין אסור לר"י וכן הוא האמת לר"י בשאר איסורים כמ"ש התום' לעיל אלא לפי מאי דס"ד השתא דאין חילוק בין שאר איסורים לשבת אי הוה שאני ליה באין מתכוין למושרי דלא פסיק רישיה ה"מ לאוקמא נמי כר"ש ומודה בפסיק רישיה ודו"ק:

בא"ד כיון דבשאר איסורי דלא כו' דס"ל בשבת דמדרבנן אסור פסיק רישיה כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה פרוה אמגושא כו' כי חפר מחילה תחת כו' ובד"ה הגדויין כו' סך הכל י"ג מנה ועוד מסתמא כו' דומיא דרבנן ושמא י"ל אין הלשון נופל כו' כצ"ל:

דף לז:

בפרש"י בד"ה מיתבי כו' תני רב שמואל עכ"ל ובד"ה פשיטא דעובד בה כיון כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ניחוש שמא כו' כל כהן ששוקל אינו חוטא כו' כצ"ל:

דף לו:

בפרש"י בד"ה אף בין כו' ולמזבח לא הם"ד ובד"ה אבל מן כו' ההיכל ט"ו אמה כו' כצ"ל:

בד"ה ועל עולה כו' ולא גרסינן בה מעשר עני דהא יש לו וידוי וגם כו' עכ"ל הכי תנן פ"ה דמעשר שני אבל קשה דתקשי ליה נמי מלקט שכחה ופאה דהתם נמי תנן דיש וידוי גם ללקט שכחה ופאה והכא תניא דעולה מכפרת וק"ל:

תוס' בד"ה ומעשר עני כו' ואי משום דיש לו וידוי כדכתיב וגם נתתו וגו' היינו כשעשה כדין והכא כו' כצ"ל:

דף לז:

תוס' בד"ה יכול יתן כו' יחליף ויתן כו' ושל עזאזל על של שם הם"ד ואח"כ מה"ד ת"ל גורל כו' לאו ממשעות כו':

בפרש"י בד"ה צפונה על כו' לשון אויר משמע הך ה' יתירה אל צפון כו' כצ"ל:

נמ' ושל שם ושל עזאזל על זה ת"ל גורל א' לה' אין לה' אלא אחד וגורל [אחד] אין לעזאזל אלא [גורל] אחד א"כ מה ת"ל כו' כצ"ל וכ"ה בילקוט ע"ש:

דף לז:

נמ' אם שכב ואם לא שכב אם שטית כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אחר אביי כו' מציתה עם הנן החמה כדי שיסמוך וכו' ובפ' תפלת כו' כצ"ל:

בד"ה אם שכב כו' ואם לא שטית ואם שכב לא כתיב כלל כצ"ל:

דף לח:

בפרש"י בד"ה להעלות עשן שלא היו מכירין בעשב כו' כצ"ל:

דף לח:

נמ' בדואב בן יוסף שהניחו אביו בן קטן כו' כצ"ל וכ"ה בע"י:

תוס' בד"ה דלא מסקי כו' דע"כ ההוא שבגא בתרא כו' כדמשמע בפ' זה בורר כו' עכ"ל לא ידענא משמעו דפ' זה בורר דלכאורה כל הסוגיא שם איירי שפיר בשבגא קמא וע"ש:

דף לט:

בפרש"י בד"ה והיה נר מערבי כו' בו היה מסיים הטבת הנרות שחרית והוא כו' עכ"ל הלשון מנומנם דלאו בשחרית היה מסיים הטבת נרות אלא בבין הערבים היה מסיים בהטבת הנרות בההוא נר מערבי כמפורש בפ' ב"מ ע"ש ברש"י ותוס':

בד"ה נשתלחה כו' משביעו הם"ד ואח"כ מ"ה וכל כהן שמגיעו כו' הצנועין מושכין את ידיהן ובימי שמעון כו' עכ"ל כצ"ל מפ"י ישן וק"ל:

תוס' בד"ה וקראו אותו כו' וי"ל לפי שהוא חטף מחמץ אחר כו' עכ"ל זה התירון אינו בתום' ישנים יהוא דחוק וכי משום שחטף מחמץ אחר קרא אותו חמץ טפי מאחריני ודו"ק:

דף לט:

בפרש"י בד"ה כלה כו' בבשמים הם"ד ובד"ה אבל הנחה כו' לגורל שמאל הם"ד ובד"ה אליבא כו' בין כפנים כגון לפני ולפנים כו' כצ"ל:

בד"ה עד כאן לא כו' מודה ר' נחמיה דלא מעכבא עכ"ל כל זה הדבור מיותר ואינו בפירוש ישן וק"ל:

דף מ:

גמ' הגרלה מיהא מעכבא ואזלו כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה תני מצוה כו' הניח כשר ובהא כ"ע כו' הד"א ובד"ה ואי הגרלה כו' טעמא דתרווייהו בויזוי הם"ד ובד"ה ומסדרא לא כו' לא מעכבא למ"ד אפי' לר' יהודה מעכבא וכ"ש לר' נחמיה הא מני הם"ד ואח"כ מה"ד דאקדים כו' והיה לו לאחרו עד גמר מתנות הפרוכת הם"ד כצ"ל:

דף מז:

בד"ה וכן הוא כו' צ"ל חי הם"ד ובד"ה הא לאו כו' של עזאזל לשם ואח"כ מ"ה כיון כו':

בד"ה ואין השם כו' בלא גורל הם"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה ועשה חטאת כו' ולהכי לא ילפינן נמכר לישראל בק"ו כו' עכ"ל וממה שאמרו בהדיא שאני התם דאמר קרא יגאלנו לזה ולא לאחר אין ראיה דאימא מג"ש דשכיר שכיר מפיק ליה האי קרא אבל לאו מוק"ו ודו"ק:

בד"ה ומה במקום כו' תדע דבפ"ק דיבמות דפריך כו' עכ"ל כצ"ל:

דף מא:

בפרש"י בד"ה אין הקניין כו' שקראו להם שם אחר מיכן אין שם כו' ובד"ה והא הכא כו' ה"ג כו' ובד"ה ואח"כ חולק כו' ואין בקרבן עשיר עולה אלא חטאת בהמה כו' ובד"ה ואין מוסיף כו' מדמי עולתו שאין כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה סתם ספרא כו' אבל קשה על תירון זה כו' ועוד אפי' אי קיימא חוקה אבל כו' עכ"ל ק"ק דהך קושיא לא יתיישב גם לפירושם דלקמן ודו"ק:

בד"ה ולר' חגא כו' מתפרשות כו' הם"ד ואח"כ מה"ד והאי עולה כו' כצ"ל:

דף מא:

בפרש"י בד"ה דפריך ליה ומוציאו לחולין ומוסיף כו' ובד"ה או אהעמדה כו' החטאת העומד לשחיטה כו' ובד"ה שפיר דתן לא מערבי אהדדי כו' ובד"ה שתי לשונות כו' ושני תולעתת הם"ד ובד"ה כורכין לען ארז ואזוב ואח"כ מ"ה בשירי לשון מדקתני בשירי מכלל דאיכא תו הם"ד כצ"ל מפ"י ישן:

תוס' בד"ה שלש לשונות כו' אבל הני כיון דיש כו' עכ"ל כצ"ל:

דף מב:

בפרש"י בד"ה של פרה כו' חלוקה משקל שני סלעים ודיה בכך של כו' הד"א וכצ"ל והשאר טעות הוא ודו"ק:

בד"ה ה"ג כו' ובד"ה ומילוי מים לתת לתנך אפר להזות הם"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה כי אתא רבין כו' דלר' יונתן לית ליה כוזב כו' עכ"ל לא ידענא מהיכא פסיקא להו דר' יונתן לית ליה כוזב ואפשר דהוה גרסי בצרייתא דמייתי דבא כוזב תנאי היא דתניא למה כורכין כדי שיהא כולן באגודה אחת דברי ר' יונתן כו' אבל בכלל הספרים גרסינן דברי רבי גם נראה מדבריהם דהוה גרסינן כי אתא רב דימי אמר ר' יונתן שלש לשונות שמעתי כו' ובכלל הספרים גרסי' א"ר יוחנן כו' וק"ל:

בד"ה למעוטו מאי כו' דע"כ היסח הדעת לא פסול בכולהו כו' כצ"ל:

דף מב:

בפרש"י בד"ה אשה מ"ט כו' ואזוב כהן כתיב כו' ובד"ה אלעזר ולא כו' שיהא אחר שוחט כו' אלא אלעזר דריש כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה למשמרת אלא למעוטי השלכת עץ ארז דומיא דלמעוטי אסיפ' כו' ומילוי מים וקידוש ראויין כו' ומילוי מים וקידוש לכתיוב חד מינייהו כו' כצ"ל:

דף מג:

גמ' וקטן שיש בו דעת אשה כו' ובכל סדר המשנה במס' פרה גרסי' וקטן שאין בו דעת אשה כו':

בפרש"י בד"ה לשמואל כו' ולקח מדמה הוה משמע דאשוחט קאי כו' ובד"ה ולקח כו' מוקמינן ליה אכסן דקבלה כו' ובד"ה הכהן כו' ידענא דאהא דאיירי כו' ובד"ה הניחא כו' בכהן כתב הכא כו' ובד"ה להכשיר כו' פשיטא דחטאת קרייה כו' הד"א כצ"ל:

בד"ה ולקחו לטמא כו' ולקחו אותם הנאמרים באסיפה זר ואשה ולא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ונתן ולא כו' בדיבוריה דכתיב ולקחו כו' ובד"ה הכל כשרין כו' דלא קתני ת"ק חוץ מטומטום י"ל כו' ובד"ה אשה מסייעתו כו' אוחזת לו המים אפי' בשעת הזאה כו' עכ"ל בסדר המשנה שלפנינו נמי קתני הכי אוחזת לו המים כו' אלא דלא קתני התם לישנא אפי' בשעת הזאה כו' ודו"ק:

דף מג:

בפרש"י בד"ה מחתה כו' ואח"כ יכניס כף ומחתה לפנים הם"ד ובד"ה פרס חצי מנה הם"ד ואח"כ מ"ה מוסיף כו' ושל ערבית הניקן על מזבח כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה לימד על כו' גמרינן שאר עבודות כו' בפ"ב דזבחים דלמ"ד מחוסר כפורים כשרה דקסבר כו' ובד"ה אמר רב יהודה כו' ובשעת מתן דמים דהיכל אבל כו' תביא לי סיעעתא ממתני' כו' עכ"ל ור"ל סיעעתא ממתני' היינו מתני' דהבא כמו שמניה רב יהודה תני של היכל וה"ה דה"מ לאקשווי מתני' דהכא אמתני' דפורשין מבין האולם כו' למאי דס"ד דהיינו הקטרה דלפני ולפנים:

בא"ד וא"ת וכו' דהא מלתא איכא נמי בין היכל כו' וי"ל דהמקשה דלקמן ס"ל דאפי' מהיכל כו' עכ"ל וק"ק דמ"מ לרב יהודה דהכא תקשי אמאי לא קתני דהא איכא נמי בין היכל לבין אולם ולמזבח דאילו כו' יש ליישב ודו"ק:

דף מד:

בפרש"י בד"ה הא מה מעלה כו' בין היכל לבין האולם כו' ובד"ה בין בשעת כו' דלפני ולפנים הם"ד ובד"ה לא בשעת כו' והכי קתני כשם שפורשין בין האולם כו' ובד"ה אי הכי כו' מתן דמים דלפני ולפנים אלא בשעת כו' כצ"ל:

חדושי הלכות – מהרש"א • יומא

בד"ה והא קתני בניחותא ה"נ כו': תוס' בד"ה בשילה כו' תניא מדבר המדבר לרבות כו' עכ"ל כצ"ל:

דף מד:

בפרש"י בד"ה שם פרישה כו' דמהיכל פרשי משום לפני ולפנים כו' ובד"ה ש"מ מדגזר כו' פרישה הס"ד ואח"כ מה"ד קדושת היכל כו' מבין האולם ולמזבח דלמא עייל כו' באהל מועד הס"ד ואח"כ מ"ה אולם ובין אולם כו' הד"א ובד"ה קב גחלים כו' ובא"ד והוא מכבדו לתוך אמה סילון של כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אחיא כפרה כו' לדימיה ניחא הכא דאיכא למימר כו' עכ"ל כצ"ל:

דף מה:

בפרש"י בד"ה אלא דרך כו' לימין הס"ד ובד"ה ובכלי שרת כו' כהונה הס"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה וכי תעלה על דעתך כו' לנתינת אש דהדיוט וי"ל דא"כ לכתוב קרא ונתנו וגו' כו' וקשה לי לר' יהודה והאש על המזבח כו' כצ"ל:

דף מה:

בפרש"י בד"ה אש תמיד כו' דענינא הס"ד ובד"ה הכי גרסינן כו' עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה סודרן כו' וכן כבש ריב"א ועוד אפשר כו' הד"א ובד"ה תמיד שאמרתי כו' אלא לחכמים 'עוד י"ל כו' ובד"ה הוא אמינא כו' אבל בהני מזבח ומנורה אי לא כו' מ"ש דתנופה במזרח ושחיטה בכל מקום כו' להטעינו צפון א"נ סד"א כיון כו' עכ"ל כצ"ל:

דף מו:

בפרש"י בד"ה ה"ג גופא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אבל לא משלה כו' אלא ע"כ אהקטרת תמיד דשבת כו' אף לאברים ופדרים דחלבי שבת כו' כדמשמע בשמעתין לכ"ע כו' והא דאמר חלבי שבת קרבין ביום כפורים וביו"ט היינו כו' משא"כ בעולת חול ביום כפורים וביו"ט כצ"ל:

בד"ה תחלתו כו' דהיינו הקטרה ולא מיירי באברים שנתותרו כו' כצ"ל:

דף מו:

בא"ד ועוד דלרבה דתחלתו דוחה שבת היינו אפי' סופו דהקטרות ולרב חסדא תחלתו דוחה טומאה היינו כו' שנתותרו אינן דוחין את הטומאה כו' כיון דכשרים הס והיכא דאמר' אינן דוחין הטומאה דלא חשיב כתמיד דיומיה כו' אלא ס"ל לבר משבת ומה כו' כ"ש בהקטרה דיומיה נימא כו':

בד"ה כי פלגינן כו' אלא מקום הוא ול"ג דלא קשיא כו' הד"א:

בא"ד הקשה במגילת סתרים חז"ל הא גחלים קדושים הן כדתנן כו' דה"מ לתרוני במחתה שניה של ג' קבין שמאותה כו' בע"א דלכך מכבדן לאמה כו' וה"ג אין לומר דהמחתה ראשונה של ארבעה קבין כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה דחוויה היא כו' דאפשר מהדרינן אטהורין עכ"ל כצ"ל:

סליק פרק טרף בקלפי

דף מז:

פרק הוציאו לו את הכף

נמ' חופן מלא חפניו כו' עד כף ביוה"כ למה הוא כו' פסקא וק"ל:

שם וכמעשה דר"י בן קמחית זו חמה כו' ג"ל דלשון קושיא הוא וכמעשה דר"י בן קמחית דאדרבה זו של כף היה מרובה של ד' קבין דכלקמן שהיה חופן ד' קבין כו' וזו של מחתה לא היה רק של שלשה קבין ואמאי קתני סתמא נוטל את המחתה בימין כו' ומשני דזו חמה דהיינו של מחתה שהיה בה גחלים יצריכה ימין אפי' במועגות וזו הכף היה צוננת וסני לה בשמאל אפי' במרובה וק"ל:

שם ת"ר בקומצו שלא כו' ש"מ חופן וחוזר כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה מחתה כו' לחפון מתוכה הס"ד ובד"ה אפי' בזמן ששניהם שוין כהן שחפניו גדולים כו' יבד"ה וסתם נשים כו' ואוכלות זריד וערסן כו' דמתברי באסיתא לתרי כו' ובד"ה איכא דאמרי כו' אמי הזרז גדל ועלה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה השתא לפני כו' ויתפוש אותה כו' לפנים ישלשל ידיו כו' כצ"ל:

דף מז:

נגמרא והוו להו שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה ואמר מר כו': בפרש"י בד"ה דמקטיר ליה לשם עצים דמתנה ואומר אי שירים כו' כצ"ל:

בד"ה אי גמר מלא מה קומץ בירוצו כו' ובד"ה היינו כו' תרווייהו חד טעמא הוא דבירוצן כו' עכ"ל י"ס דלקדק לפירושו דבין הבינים גבי קמיצה מטעמא דבירוצן נעגו ביה וא"כ קשה דבירוצן גופיה הוא ליה למיבעי הכא גבי חפניו אי גמר מלא מלא וי"ל דאפשר דלא שייך בירוצן גופייהו גבי חפניו כיון דבב' ידיו הוא חופן אלא הא דמיבעי לן בבין הבינים דנעגו ביה מטעם בירוצן שייך שפיר נמי גבי חפניו אבל התוס' נוהרו מזה שפירשו דגבי קמיצה נמי בבין הבינים לאו מטעמא דבירוצן נעגו ביה אלא מדכתיב יקמן כההן ולא בין הבינים דלאו כהן קומן אלא ממינא כו' דהשתא ניחא דבבירוצן גופיה לא קמיבעיא ליה משום דקושטא הוא דהיינו הך אי גמר מלא מלא או לא ודו"ק:

תוס' בד"ה הדר פשטה כו' והוה ס"ד למיפשט האי בכלל כו' ונ"מ אי טיבלא הוי אם נתערב כו' עכ"ל יכאזריה קשה דהמ"ל דנ"מ דאי הוה טיבלא מצי למקטר בין הבינים ברישא לשם עצים אבל אי בין הבינים ספק שמא שירים נניאו והוו ליה שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה וי"ל דהמקשה דפריך א"ה השתא נמי איקרי כאן כל שממנו כו' ולא אסיק אדעתיה דמקטר להו לשם עצים ע"כ דליכא למימר הני"מ אלא כמ"ש התוס' ודו"ק:

בא"ד וטבל במשה ואי ספיקא הוה בטיל עכ"ל לא ידענא אם האי טבל במשהו משום הקומן דאית ביה שהוא חלק גבוה לאישים א"כ א"ג דספק הוא [הא] הוה איסורו משום הקומן והוי במשהו ולא בטיל בחולצן ודו"ק:

בד"ה ואמר מר כו' לשון הקטרה אצל הקומן דעיקר כו' אין מקטירין עליהן ולהכי קאמר כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה חפן בראשי כו' היינו הך כדפריך לעיל וי"ל כו' עכ"ל כצ"ל:

דף מח:

גמ' בעי מר בר רב אשי אפכיה למנא כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה מה כו' וה"ג מהניא מחשבה כו' והכא ליכא לאקשויי היינו הך כו' תרווייהו בעיי ה"ל חד טעמא כו' כדהתם בקומצו כו' עכ"ל אבל מדברי התוס' נראה דלאו בחד טעמא בעי תרווייהו דלעיל דהך דבין הבינים לאו מטעמא דבקומצו הוא אלא מדכתיב וקמן הכהן ולא בין הבינים דממינא עייל כמ"ס לעיל ואפ"ה פריך לעיל היינו הך והכא לא פריך ליה היינו הך ויש לפרש לדברי התוס' דלא פריך היינו הך אלא היכא דבכה"ג נמי מיבעיא ליה הכי גבי קומן דהיינו בבין הבינים מה שאין כן הכא במחשבה דפשיטא ליה גבי קמיצה וכן נראה מלשון התוס' דלעיל גבי חפן בראשי אצבעותיו שכתבו כיון דכבר איבעיא לן גבי קמיצה מאי הדר תו מיבעיא ליה בחפינה היינו הך כדפריך לעיל כו' ודו"ק:

תוס' בד"ה בעי רב פפא דכחיה כו' אבל בפ"ק דמנחות איתא בכל כו' דגרסינן נמי לבעיא דמר בר כו' ושמא י"ל דהוא היה מפרש כאן שהיפך כו' דהל"ל בקודש כדתנן כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה גורעין כו' דהתם נמי נסיב ו' דונחלתו ולמ"ד כו' עכ"ל כצ"ל ר"ל דהתם נמי לפי דברי המתרן נסיב ו' כו' ועושה תיבה בפני עצמה ולא מיקרי מפסקא לקרא וה"ג י"ל הכא כיון דלא מחסר ולא מייתר שום אות בקרא וע"ש בפרשכ"ס וק"ל:

בד"ה מי יליף מלא כו' דשייך בה פיגול בהליכתה ובהקטרתה למ"ד במנחה הקטרה מפגלת כו' עכ"ל ר"ל כיון דאשכחן במנחה דהקטרה מפגלת הקטרה כו' דהיינו הקטרת של לבנה דאינו דבר אוכל ה"ג איכא למימר בקטרת של יוה"כ דהכא וק"ל:

בא"ד ואע"ג דלא אתקש לשלמים הא כתיב כו' ודרשינן מיניה זה בכור כו' כ"ש קטורת דאיהו גופיה קריבה כו' עכ"ל הך דבכור ומעשר נמי דהוי בכלל קרבניהם לא מרבינן להו לפיגול אלא מדאתקשו לשלמים בהאי קרא כדאמר בהדיא פ"ק דזבחים אלא דר"ל ואע"ג דלא אתקש לשלמים כו' דאע"ג דלא אתקש קטורת לשלמים בהדיא בקרא כמו מנחה מ"מ הא בתר האי קרא כו' וכיון דקטורת נמי בכלל קריבה הוא איתקש נמי איהו גופיה לשלמים ולא הוי חוזר ומלמד בג"ש ודו"ק:

בד"ה מדפסיל כו' הקשה רש"י כו' בפ' בתרא דיומא ולהכי לא הוה מחמרי כו' אבל הכא דייק כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל אבל הכא דמחמרי רבנן דליטמא אפילו ע"י צירוף דייק שפיר מדפסל בה טבול יום דאורייתא כו' וק"ל:

דף מח:

בא"ד ואע"ג דלפר חטאת אין לו טומאה דאורייתא ואי משום חובת כו' עכ"ל והכי מוכח בהדיא בפ' חומר בקודש דקאמר אהא דהוסיף ר"ע כו' דרבנן היא ממקטני רישא העיד ר"ש ב"ב על אפר כו' כפרש"י שם ומוכח נמי מיניה התם דהך דהוסיף ר' עקיבא כו' אינו אלא מדרבנן והיינו ע"י צירוף דהא קאי אעדותו דר"ש ב"ב באפר חטאת דאינו נמי אלא מדרבנן אבל ע"י נגיעה ממש בקטורת פוסל טבול יום מדאורייתא כפי' ר"י הכא דכיון דמחמרי רבנן אפילו ע"י צירוף בטבול יום ע"כ דטבול יום בגגיעה ממש פוסל מדאורייתא בקטורת וק"ל:

בא"ד ש"מ דצריך לכלי דאי לא כו' לא היה כלי מצרפו כדאיתא פרק בתרא ואע"ג דאמר התם דהוי דרבנן וכגון שצברו כו' עכ"ל ומיהו התם לעיל מיניה לא משמע כן דקאמר גבי שירי מנחה דאורייתא צריך לכלי הכלי מצרפו שאין צריך לכלי אין כלי מצרפו ואתו רבנן וגזור דאע"ג דא"ץ לכלי הכלי מצרפו וכו' וא"כ קשה דאימא דגזור נמי בקטורת באין לו תוך דמצרף אפילו באין צורך לכלי ודו"ק:

בא"ד מיהו (קשה) למאי דאוכחן ממתני' דמס' עדיות דטעונה כלי עכ"ל ר"ל למאי דמסיק ומוכח מההיא דעדיות דבעי כלי קושטא הוא יליף ליה מקרא מדכתיב כף אחת והמניה בדפוס חדש ומיהו קשה למאי כו' לא הבין כוונת התוס' וק"ל:

בא"ד ול"נ דלא הוה מצני לאתויי ממתני' כו' קדשו בכלי הוכשרו לפסול בטבול יום והא אפילו נתנה במכתשת הוכשרה ליפסול בט"י כדאמר בפ"ק כו' כצ"ל:

בא"ד והא דפריך בפ"ק כו' אי אקטורת נמי קאי א"כ משמע לא קדשו בכלי כו' ואי לא קאי אקטורת כו' כדפרש"י הכא כ"ש דקשה טפי אמאי לא מיפסול בלינה אף כו' כצ"ל ואין להקשות דמ"מ מאי פריך דאימא דקושטא הוא כיון דקדושת הגוף תיפסל בלינה ודקתני קדשו בכלי לא קאי אקטורת דלא קאי טבול יום אקטורת אלא דקאי אשארא די"ל דהא פשיטא ליה דאין קטורת נפסלת בלינה קודם קידוש כלי משעת שנתנה במכתשת שהרי היו עושין אותה בתחילת השנה לצורך כל השנה כמ"ש התוס' לעיל ובפ"ק דשבועות לתירוצן א' והא דהוצרך לאתניי מהך מתני' כבר תירצו התוס' שם דאי לאו מתני' ה"א דאין שייך בקטורת פסול לינה עכ"ל מיהו מה שכתבו הכא ואי לא קאי אקטורת כו' כ"ש דקשה טפי כו' הוא מנומנס לפי תירוצם שם וי"ל ודו"ק:

בא"ד והא דנקט קדשו בכלי כו' משום הנך דמיתנן בהדה דלא מיפסלו קודם כו' עכ"ל לגבי קטורת נמי לענין פסול לינה נקט שפיר קידוש כלי כמ"ס התוס' לעיל אלא גבי ט"י לא ה"ל למנקט קידוש כלי בקטורת אי לאו משום הנך דמיתנן בהדה דהיינו הקומן ולבונה וגחלים וק"ל:

בד"ה הולכה כו' שאין ללמוד משם ונימא הולכה לא כו' עכ"ל כצ"ל:

דף מט:

בד"ה זר ואונן כו' והקשה הרר"ח כהן כו' כצ"ל:

בד"ה אי חופן כו' ובלבד שלא יחסיר ולא יותיר ולהכי תקינו רבנן שיחזיר ויחפון בפנים כו' עכ"ל הוצרכו לכל זה לכיון דיכול לחפון כמו שירצה א"כ למה הטריחו לכ"ג בחפינה שמבפנים שהיא מעבודות הקשות דכלקמן אלא ע"כ דתקנו רבנן שיחזיר לחפון מבפנים משום דשמא נתפזר לו מן הקטרת ונחסר קצת ורב פפא נמי הוה ס"ל ובלבד שלא יחסיר ולא יותיר אלא דלא הוה אסיק אדעתיה למימר דבכהן אחר החופן א"א שלא יחסיר ולא יותיר ודו"ק:

דף מט:

בד"ה שאני התם כו' היינו שה דפסח כדאמרין הכא כו' דאי ר' יהושע משה כשבים כו' ועוד דבאותו ואת בנו כו' כדאיתא בפרק אותו ואת בנו ובמרוצה אלמא כו' עכ"ל כצ"ל דהכי איתא בפרק אותו ואת בנו או לרבות כלאים לענין איסורא דאותו ואת בנו ואיתא נמי במרוצה או לרבות כלאים לענין ד' וה'

חדושי הלכות – מהרש"א • יומא

יבִּתְרוּיֵיהּ קשיא ליה דמשה נמעט בהו טרפה וק"ק ומאי קושיא כיון דלא ידעינן שום סברא למעט טרפה טפי מכלאים אימא דכמו דמרבה מאו כלאים מרבה נמי טרפה וק"ל:

בא"ד וליכא למימר דהני בלא בנין אב נפקי כו' ולא מוקי בנין אב לפטר חמור אסר כו' דאפי' אי לא מייתר מן הכבשים כו' קדשים גמרי כו' בהיקשא דזאת התורה וגו' כו' עכ"ל כצ"ל וי"ל דמ"מ מאי קאמר אי האי בנין אב אתא לקדשים דהא אי לאו דכתיב קדשים ליכא בנין אב שה דפסח אלא מהיקשא אתי ודו"ק:

דף ג.

בפרש"י בד"ה חטאת צבור כו' ועל אחיו הכהנים בא ועל כל קהל ישראל כו' עכ"ל ולמאי דמסיק דפר דכה"ג לא הוי חטאת צבור אלא חטאת השותפין הכהנים מתכפרין בפר אבל קהל ישראל אין מתכפרין אלא בשעיר וכן מוכח בברייתא לקמן יכול לא יביא משל ציבור שאין מתכפרין בו אבל יביא משל הכהנים כו' וק"ל:

תוס' בד"ה איתביה כו' דהאי קרא לאחר זריקה איירי כו' כצ"ל:

בד"ה פר העלם כו' וזה אינו דההיא עולה הוי ואפילו אם יביא כל שבת שעיר בעז"ז פר מיהא לא מייתי הלכך נקט פר כו' עכ"ל תמוס' ישנים וק"ל:

דף ג:

נמרא שהזבח נוהג בצבור כביחיד ודוחה כו' כן נראה להניח בין למאי דאוקמא בפר ובין למאי דאוקמא באילו של אהרן מיהו למאי דבעי לאוקמא בסמוך בפסח ע"כ דגרסינן נוהג ביחיד כבצבור וע"כ נראה להניח דה"נ נוהג ביחיד ובצבור ודו"ק:

שם לא באילו של אהרן הנ"מ כו' ולעיל דמייתי דקאמר ליה ר"מ והלא פר ויה"כ כו' ה"ה דה"מ למפרך טפי מאילו של אהרן דהוי קרבן יחיד לכ"ע אלא דתנא ושייר דה"נ בסדר המשנה שלפנינו לא תני דפריך ליה לת"ק מפסח כדמוכח לקמן וכן דפריך ליה רבי יעקב לת"ק מחגיגה ליתא בסדר המשנה אבל בתוספתא מצאתי ע"ש וק"ל:

בפרש"י בד"ה שם זבח לא קתני האי תנא אלא בחד זיבחא כו' עכ"ל אין פירושו דחד זיבחא דהיינו פר אז אילו של אהרן דהא קתני ביה ביחיד ובצבור וא"א לאשכוחי ביה בחד זיבחא כה"ג אלא דר"ל בחד זיבחא דהיינו בחטאת דומיא דפר או בעולה דומיא דאילו של אהרן כן נראה מפרש"י לעיל גם מדברי התוס' שהקשו הא דלא אוקמא בזבח שלמים דנוהגין בצבור כו' דאע"ג דלא איירי בחד זבח ממש מ"מ היינו בחד זיבחא דשלמים מקרי כולהו ודו"ק:

תוס' בד"ה לדברי כו' אינו עושה תמורה כו' מכלל דאיכא כו' אלא לאפוקי מת"ק הל"ל והלא כו' כצ"ל:

בד"ה חומר בתמורה כו' לא איירי במעשר שאינו דוחה שבת וטומאה וי"ל דשמא תנא ושייר דאיכא נמי כו' עכ"ל כצ"ל יש לקדק דבדבריהם דמסיפא גופיה דקיימין בה איכא לאוכוחי דע"כ לא איירי במעשר דחלה על מוס קבוע כדמסיק בגמרא דמוכח מויניה דלא איירי בשם זבח אלא בחד זיבחא וע"כ דלאו היינו מעשר דחלה על מוס קבוע אבל מהא דקתני בזבח שדוחה שבת וטומאה לא מוכח מידי דאימא שם זבח קתני ובעיקר קושייתם לא ידענא מאי קושיא דבפ"ב דתמורה תנן חומר בתמורה מבקדשים שהקדושה חלה עליה בבעלת מוס קבוע ואין יוצא לחולין ר"י בר יהודה אומר עשה שונג כמזיד בתמורה ולא עשה שונג כמזיד במוקדשין וא"כ משמע דת"ק לית ליה האי חומר דעשה שונג כמזיד כו' והיינו דברי ת"ק דמייתי הכא בשמעתין דלא תני אלא הך חומר דחלה על מוס קבוע כו' ונ"ע ודו"ק:

דף נא.

בד"ה נוקמה כו' לוקמה בפסח ראשון ונימא דה"ק חומר כו' עכ"ל כצ"ל ר"ל בפסח ראשון שעשה מותר הפסח כמו שכתבו בסמוך וק"ל:

בד"ה דוחה השבת כו' אבל האי קרא כתיב כי קרבן ה' לא כו' שכתובים בפסח ראשון גופיה גמרינן מויניה נמי מידי כו' מדברי ישמעאל דאית ליה הימנו ודבר כו' אבל יש פירוש בפסחים שמונה כו' אלא כצ"ל:

דף נא:

בפרש"י בד"ה אלא שאני בי גזא כו' גרסינן עכ"ל הס"ד כצ"ל:

בד"ה שלחנות צפון כו' וא"ת אף בין המזבח כו' באמצע ההיכל כו' אלא משוך קימעא כלפי חוץ עכ"ל יש לקדק לפי זה דא"כ מה הרויח כ"ג לילך מצד צפון בין שלחן למזבח דכיון שהיו השלחנות מגיעין י' אמות דהיינו עד חצי רוחב ההיכל והמזבח היה עומד באמצע ההיכל משוך לצד מזרח א"כ ע"כ כשהיה הולך מצד צפון היה מקיף המזבח והלך באלכסון עד שהגיע לדרום השלחנות והיה הולך שם אלצן עד שמגיע לצפון למקום הפריפה של הפרוכת כמו כן היה יכול להלך מצד דרום בין מנורה למזבח ולהקיף המזבח וילוך באלכסון עד השלחנות והולך אלצן עד שמגיע לצפון למקום הפריפה של הפרוכת וי"ל דהמזבח לא היה עומד ממש באמצע ההיכל אלא דתחילת כותל המזבח מצד צפון היה מתחיל באמצע ההיכל וכן נראה מפרש"י דלמאי דס"ד שלא היה משוך לצד מזרח ולא קשיא ליה אלא שאין דרך בין השלחנות למזבח ולא קשיא ליה שהרי לא היה המזבח באמצע ממש אלא דתחילת כותל צפון של המזבח מתחיל מאמצע ההיכל והשתא למאי דאוקמא שהיה משוך המזבח לצד מזרח נמי לא היה ממש באמצע אלא שכותלו לצד צפון היה מתחיל מאמצע ההיכל דהיינו נגד סוף השולחנות וא"כ לא היה מקיף את המזבח כשהיה הולך לצד צפון אבל לצד דרום היה מקיף המזבח הרבה מצד דרום ומערב עד שהיה מגיע באלכסון עד השלחנות ודו"ק:

תוס' בד"ה תיפוק ליה כו' ול"ג אלא אלא שרש"י גרס כו' ולטעמיה הא דמייתיא מברייתא כו' ומברייתא משמע דאחיו מתכפרין כו' עכ"ל אבל סברת המקשה הוא דהא בזה תליא ומעיקרא בעי למימר בברייתא דמביא משל אחיו ולכך מתכפרין בו ולמאי דמסיק דכתיב אשר לו ולא יביא משל אחיו ומינה נמי דאין מתכפרין בו וקריב לזה כתבנו בספ"ק דשבעות בחידושינו שם בכוננת דברי התוס' שם וק"ל:

בד"ה ועבוד שתי כו' ומתחלת עוביה ולפנים הוי קודש כו' אבל השתא דעבוד ב' כו' עכ"ל ולכאורה דה"ה דה"מ לפרושי הכי דמתחלת עוביה הוי כלחון ולכך עבוד ב' פרוכת דהא אוקמויה בתחלת אמה טרקסין בסוף חלל העשרים והב' בסוף אמה טרקסין ובתחלת הקודש לסוף חלל כ"א מקודש הקדשים דאי מקום טרקסין כלפנים הרי מצד חוץ עובי פרוכת החיצונה ולפנים הוי קודש קדשים ואי כלחון הרי מצד חוץ של פרוכת הב' ולפנים הוי קודש קדשים וי"ל דקרא והבדילה הפרוכת לכס וגו' הכי משמע להו דעוביה של הפרוכת גופיה הוא קודש קדשים כלפנים ולא חוץ וק"ל:

בא"ד ואי מקום אמה טרקסין כו' אבל ר"י ס"ל כו' קדשי קדשים דעביד עוביו אמה א"נ כו' ולפנים הוי קודש קדשים עכ"ל הס"ד וכצ"ל ור"ל לתירוצם קמא לא ס"ל לר"י דוהבדילה הפרוכת כו' שיהיה כולו בקודש אלא שהוא מפסיק בין חלל הקודש ובין חלל קדושת הקדשים כמו שהיה במקדש ראשון ועביד עביו אמה ולתירוצן א"נ לר"י נמי משמע ליה והבדילה הפרוכת וגו' שיהיה כולו בקודש אלא דפשיטא ליה דקדושת אמה טרקסין כלפנים כו' ועביד פרוכת א' בתחילת אמה טרקסין לצד חוץ כ"א אמה מחלל קודש קדשים והה"ה דה"מ לפרושי (א') דפשיטא ליה לר"י דקדושת אמה טרקסין כלחון ועביד פרוכת בסוף אמה טרקסין לצד פנים כ' אמה מחלל קודש הקדשים ודו"ק:

דף נב.

בפרש"י בד"ה כותל אולם כו' לכד רוחב כיפת עובי החומה עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה כותל ההיכל שם והתא שם וכותל התא כו' והאמצעיית שם והרובד שבעה והקשה ר"י כו' כצ"ל:

בא"ד א"נ לר"י כו' וכותל ההיכל היה למטה ו' אמות ומחצה כו' עכ"ל עמ"ש בזה בחידושינו ר"פ המוכר פירות:

בא"ד והשלישית שבע על שבע כו' עכ"ל אין זה מודקדק דהא שמונה תאים שהיו במערב היו ג' על ג' ושינים על גביהם וא"כ ע"כ שינים שהיו בשלישית לא היה שבעה על שבעה שהרי מצפון לדרום היו אלו שינים גדולים כמו הג' שלמטה מהם וק"ל:

בא"ד והא דקתני רובד שש כו' דהיינו אורך המגרעת הראשונה היא שש כו' עכ"ל ה"מ לפרש נמי רובד על התקרה המפסקת בין שני התאים כמו שפירש לעיל אלא שנראה לו דוחק לפרש רובד על התקרה ולכך פרי"ז לפי דרכו דנקרא רובד ע"ש המגרעת שהוא כעין רובד ושורה שמכל צד היה המגרעת ארכו שש אבל לפי' דלעיל שלא היה המגרעת רק בצד אחד בכותל ההיכל לא היה אורך המגרעת רק חמש ודו"ק:

בא"ד והתא שש כו' במשכנה דמלכים ה' באמה רחבה של מס' מדות דבית שני היו חלוקין כו' עכ"ל והא דמייתי בשמעתין ממתניתין דמדות אמשכנה דמלכים היינו להך מילתא דכל היכא דקחשיב כתלים חשיב ליה ידיה כיון דאשכחן כן במסכת מדות בבית שני מצינן למימר שהיה נמי כן בבית ראשון אבל בחלל התאים אפשר דחלוקין היו אך קשה דהא במסכת מדות נמי תנן התחטונה חמש ורובד ו' כו' ודוחק הוא לאוקמא בבית ראשון ואפשר דהיינו דוקא בתאים שמצד צפון ודרום ודו"ק:

בא"ד והריצ"ס פי' דלאו בהיכל היו המגרעות אלא בתא היו והא דתנן רובד שש היינו שורת אבנים כו' עכ"ל ה"מ לפרש נמי רובד על התקרה כמו שפירש לעיל אלא שנראה לו דוחק גם ליכא לפרש על המגרעת כמו שפרש"י דכיון דהמגרעת לא היה רק בצד אחד בתא לא היה אורך המגרעת רק חמש אלא שנראה לו לפרש על שורת אבנים של עובי כותל התא במקום שהיו מונחים ראשי קורות היה שש אמה משום דע"י בליטת אמה מבחוץ לצד מזרח התא נתוספה עובי הכותל אמה נגד אמת הכניסה של ראשי קורות מיהו בבליטה גופיה נגד ראשי קורות ודאי דלא היה נמי עובי הכותל רק ה' אמות שאותה אמה שנחסרה מעובי הכותל ע"י כניסת ראש הקורה נתוספה ע"י הבליטה שכנגדה אלא בשורות אבנים שהיו בין קורה לקורה שלא נחסר מהם כלום ע"י כניסת הקורות נתוספה שפיר ע"י הבליטה עד שהיה עובי חומה שם שש אמות ולפי' זה נקרא רובד מלשון על הרובד הרביעי דתנן בפרק טרף בקלפי שהוא מלשון שורה של רצפת אבנים ודו"ק:

בא"ד שורות אבנים עליונים של כו' מ"מ עדיין עוביה ה' אמות כו' כצ"ל:

בא"ד בשם ר"י הבחור כו' וראשי הקורות היו מונחין מכותל תא לכותל תא כו' בין התחטונה ובין התיכונה ובין כו' וכותל התא חמש דבין כו' כצ"ל לפי זה הפי' ליכא לפרושי לשון רובד אלא מלשון תקרה כמו לפירוש קמא גם מגרעות נתן לבית צ"ל לדביר שהיה לבית סביב כו' כדלעיל וק"ל:

דף נב:

בפרש"י בד"ה ויעלו וגו' ונ"מ לפסוק כאן את העעם באתנחתא כו' עכ"ל אבל בהני ה' דלעיל דמספקא ליה לאוסי ב"י ניחא דקאמר דמספקא ליה בפירוש המקראות אלא הכא דקמבעיא ליה לרב חסדא דרך שאלה להשיב לו תקשי ומאי ג"מ לך מויניה דמאי דהוה הוה כדפרכינן בפ"ק דסנהדרין גבי שור סיני וקאמר דקמבעיא ליה לידע פיסוק טעמים ומפירושו נראה דלא הוה קים להו פיסוק טעמים דשכחום וקריב לזה כתב בפענח רזי על סוגיא דשמעתין וז"ל תימה במסכת גדרים אמרי' ויבינו במקרא מפורש ושום שכל זה מסורת כו' א"כ אמאי אין הכרע במחר כיון דאיכא אתנחתא בעמלק א"כ מחר קאי אדבתריה וי"ל כדאמר פ"ק דקידושין דשכחום כו' והה"צ צ"ל בארור שהיו מסופקים אי קאי אדקמיה אי אדבתריה אע"ג דאיכא סוף פסוק בין עקרו שור לארור אפס אלא ודאי כדאמרין דשכחו וכה"ג אמרינן התם דבמערבא פסקי להאי קרא דהנה אנכי בא אליך בעב וגו' לתלתא קראי עכ"ל אבל מדברי התוס' גבי משוקדים נראה דהוה פסיקא להו פיסוק טעמים ודו"ק:

בד"ה אתיא שמה כו' צלוחית מוצננת המן דורות כו' עכ"ל:

גמ' משא בכתף עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת וגו' כצ"ל:

תוס' בד"ה שאת כו' והתם ע"כ קאי אנתיה ומאן דלא מוקי כצ"ל:

דף נג.

בפרש"י בד"ה לשמי קורה לשון שמים עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה חד למצה כו' והשתא קאמר דתרייהו בין בויה"כ בין בשאר כו' עכ"ל אע"ג דהשתא נמי לא איצטריכי תריייהו לויה"כ אלא חד מנייהו דלמצה מ"מ לשאר ימות השנה תריייהו צריכי וק"ל:

דף נג:

גמ' ר' יהודה (בן לקיש) אומר ארון במקומו נגזז כו' כן נראה מדברי התוס' דר' יהודה סתם גרסי' נמי בברייתא דהיינו ר' יהודה בר אלעאי ול"ג ר' יהודה בן לקיש בברייתא וק"ל:

תוס' בד"ה וכ"ת אורחא כו' אלמא דינ לבקש על נגד השמאלי כו' וטעמא דהוי לימין הקב"ה כו' עכ"ל ולעיל צ"ל אביי דהוה יהיב שלמא לימיניה ברישא לא הוה ידע הך ברייתא דתני ואומר (יכול) [יפול] וגו' דמוכח מינה שמאל של אדם ברישא וק"ל:

בד"ה תנן כמאן כו' י"ל פליג בברייתא ברישא אארון עכ"ל הס"ד כצ"ל:

חדושי הלכות – מהרשי"א • יומא

דף נד.
גמ' תנ"ה ויראזו ראשי הבדים יכול לא יהיו זזין ממקומן ת"ל ויאריכו וגו' הוא מנומנם ובפירושו גם בקרא כתיב מעיקרא ויאריכו הבדים ובתך הכי ויראזו ראשי וגו' והכי מיייתי לה נמי בבריי' בפי' שתי הלחם ויש להגיה נמי הכא כן דמיייתי מעיקרא מדכתיב ויאריכו הבדים וה"פ ויאריכו הבדים יכול אף שהאריכו לא היו זזין ממקומן דהיינו ממקום שארון היה עומד באמצע קדשי קדשים שהיה ממנו עד לפתח י' אמות וא"כ לא היו הבדים נראין מבחוץ שהרי לא היה אורכן י' אמות ת"ל ויראזו ראשי וגו' שהאריכו בנם עד שהיו מגיעין ויתר מי' אמות עד שהיו נראין מחוץ לפתח וקאמר יכול שהיו מקרעין בפרוכת ת"ל ולא יראזו הא כיצד כו' ויש ליישב נמי גירסת הספרים שלנו ע"פ דרך זה ודו"ק: תוס' בד"ה כרובים כו' נשאלתי על אותן כו' אלו הדברים מתשובת מהר"ם הישנים סי' כ"ד ע"ש:

דף נד:

בא"ד המשמשין לפני במרום כגון חמה כו' ומשני שאני ר"ג כו' ולא תעשו לכם אינטרדיך כו' ואלהי זהב לא תעשו לכם נדרוש כו' עובר בלא תעבדם אפילו כשאחרים עשו לו י"ל לעבור עליו כו' כצ"ל:

דף נה.

בפרש"י בד"ה לא יאמר כו' ממטה דפר שהרי לא פירש בו כו' הד"א ובד"ה למדנו למעלה כו' חדא משמע הס"ד כצ"ל:

גמ' בתר דקתני כך למעלה בפר אחת צ"ל פיסקא אחת אחת ואחת אחת ושתיים:

שם שש אחת שבע אחת ולא פליגי כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אא"א למעלה דפר לאקושי כו' ובד"ה מפני התערובות כו' אבל חובה יכולין להקריב לאלתר עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה קינין הן תורין המתנדב תורין כו' כצ"ל:

דף נה:

בד"ה ונברור כו' דשני הפרדין עמדו ברובע שלם שזה דינר כו' עכ"ל כצ"ל נ"ל ור"ל לפי שהיו ב' פרדין כ"א בעד חצי דינר צורי שבין שניהם היו דינר צורי שלם דהוא רובע סלע ע"כ קרא לשניהם רבעתיים דאילו שני מטבעות שקנו מהם ב' פרדין הוא רובע הסלע ורש"י שפירש הרובע הוא חצי דינר צורי אפשר ג"כ נתכוין לכך לפי שבין שניהן היו רובע סלע ע"כ קרא רבעתיים וכ"א מהרובע היו חצי דינר עיין בערוך בערך רובע ובתוס' פרק גט פשוט בזה ודו"ק:

בד"ה הלוקח יין כו' דאמר בפרק שלשה שאכלו כו' כשמוכרין לאחרים לא חיישי על לפני כו' כצ"ל:

דף נו.

בא"ד זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר כו' עכ"ל ר"ל דהתם קורא שם לתרומת מעשר משא"כ הכא בודאי ועיין בר"ש:

בא"ד אבל בודאי לא יועיל לו שהרי אינו יכול להפריש כו' אי אתה מודה שמא יבקע כו' עכ"ל ר"ל דודאי השאר יכול לשתות בלא הפרשה היום כיוון שעתיד לאחר שבת להפריש ממנו ב' לוגין תרומה וי' מעשר ראשון וט' כו' הרי הוברר למפרע שהשאר ששתה הם חולין גמורים אבל מעשר ראשון אע"ג דמותר לזרים היינו אחר שהופרש אבל אם לא בא לידי הפרשה לאחר שבת שהיה שותהו למעשר היום נמצא שהיה הכל טובל למפרע אפי' השאר ומה שהביאו התוס' רציה משמא יבקע כו' דלא נאמר אלא לר"י ור"ש אבל ר"מ לא חייש ליה ואן אליבא דר"מ קיימינן הכא י"ל דלא הביאו רציה מיניה אלא דהיבא דלא איתו לידי הפרשה ה"ל שותה טובלים למפרע ור"מ נמי דפליג היינו משום דלא חייש שמא יבקע כו' כדקתני א"ל לכשיבקע אבל אם בודאי לנו שיבקע הנאד ולא הוא אתו לידי הפרשה לעולם ודאי דמודה ר"מ דשותה טובלים למפרע וה"נ הכא אם היה שותה היום ולא הוא אתו כלל לידי הפרשה ה"ל שותה טובלים למפרע ודו"ק:

בא"ד אבל לחלל אינו יכול כיון שלא קבע לו מקום כו' ר' יוסי אומר דיו ומיהו כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה ומיחל מעשר שני על המעות דמה שיש כו' עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה דברי ר"מ כו' שחיי ומוותו תלוי בידו יש ברירה ולמאן דלא כו' אליבא דשמואל ניחא דבפרק מי שאלחו כו' כי ההיא דשמואל דמי שאלחו לא קשה מידי והא כו' כצ"ל:

דף נו:

בד"ה ר' יהודה ור"י כו' רב אמר חייב באחריותו ואם בא לחזור חוזר כו' עכ"ל הסוגיא שם הוא בהיפך דלרב אם בא לחזור אינו חוזר דהולך כזכי ולשמואל חוזר דהולך לאז כזכי וכנ"ל להגיה בדברי התוס' דהכא בכל זה להיפך וק"ל:

בד"ה מ"ש לכאן כו' ליתא למתני' מקמי ברייתות דהלוקח ודאיו דסמי כו' ס"ל ליתא לדאיו דהלוקח מקמי הנהו מתנייתות ואע"ג כו' הדר ביה דבלאו הכי ניחא כו' אלא בלקיחת בעלים א"נ בעשיית כהן תלייה (שוב) דעת כהן המקריב כו' דערובין מקמי תרי ברייתות כו' כצ"ל:

בא"ד דאליבא דרב קאמר דלא קאמר מידי כגון ההיא דלעיל דרבא כו' עכ"ל ר"ל דלא קאמר מידי דאינו מברר דבריו בנותן לקינין וכההיא דרבא דלעיל שכתבו ביה דמוקי ר"מ ור"י כרב אסי ברחין שחלקו והשתא מדמה ברירה כו' ודו"ק:

דף נז.

בד"ה הימנו דובר כו' דא"כ לא הוה וליף אלא מהיקשא דפר כו' כצ"ל:

בד"ה חוץ מבפנים כו' בפרק איזהו מקומן דלא גמרינן זבחי שלמי צבור שהן קדשי קדשים ובעי צפון מלתקשו לחטאת ואע"ג דנפקא לן מהיקשא שאין נאכלין כו' כמו שעשה אחת למעלה בשעיר בפנים וכן כאשר כו' למעלה משעיר גמר ושעיר בחוץ למטה מפר גמר כו' בחד זימנא גם מה שלמדנו כו' כצ"ל:

דף נז:

בפרש"י בד"ה או דלמא כו' ולאמה שבעזרה כו' לנחל קדרון אזלי הס"ד ובד"ה האי דיהיב מיניה שהרי כו' עכ"ל ר"ל אבל האי דמקצת דמים נתעברו כי יהיב מודאין יהיב מהנך שבמזרח שלישי שהם בעצמם בתחילה נתקבלו ג"כ בשני המזרקות שנתן מהן המתנות ואי הוה בעי למיתב בתחלה מינייהו לא הוה מצי למיתב דכי יהיב מודאין יהיב דחויין הוה מעיקרא ולא שירים ודו"ק:

בד"ה ה"ג מנין כו' וראב"ש סבר כוס עושה את חבירו שירים עכ"ל ובד"ה אין מערבין כו' בפני עצמו הס"ד ואח"כ מ"ה דאמר אע"ג דלא כו' ת"ל אביו כו' שיפרוט לך הכתוב יחדו אלמא לרבי יאשיה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אלא אמר כו' ורואה אני דם הפר למעלה כאילו הוא מים עכ"ל ר"ל כשהוא זורק שוב לשם שעיר למעלה דם הפר שנתערב בתוכו רואה אני בו כאילו הוא מים ואינו פוסל משום אחת ולא שתיים מדם הפר כדלקמן מיהו לעיל נמי גבי נתערבו לו דמים בדמים דמסיק שנותן א' למעלה לשם פר כו' וחוזר ונותן אחד למעלה לשם שעיר נמי צ"ל כן דכשהוא חוזר ונותן לשם שעיר רואה אני דם הפר שזורק עתה כאילו הוא מים ודם שעיר שזרק מתחלה כאילו הוא מים ויותר נראה להגיה הכא בתוס' כאילו הוא מינו דר"ל כאילו הן שוים במתנותיהן ודו"ק:

בד"ה תניא דלא כו' אלא ניחא ליה לאתניי הך ברייתא שרבי יונתן עצמו מוזכר בה כו' עכ"ל ולפי מ"ש התוס' לקמן דה"ק שאני הכא דכתיב אחת כו' דלמא ר"י דרש לה ורבי יאשיה דריש לה לדרשה אחרת כו' וסבר דאין מערבין משום דילמד סתום מן המפורש ליכא לאתניי מידי מהנהו ברייתות דאימא כשנייין דאתיין כרבי יונתן דסבר מערבין אבל לרבי יאשיה סבר דאין מערבין וק"ל:

בא"ד דרבי יונתן לא דריש אחת ר' יהודה דדריש כו' דהא בקר וצאן הוא פי' דמן הבהמה כו' מן צאן הכבשים או מן העזים כו' כצ"ל:

דף נח.

תוס' בד"ה ר' יונתן כו' ולאז מטעמיה דלדידיה כו' דמשמע ליה כל אחת ואחת בפני כו' ובקרנות פליגי וי"ל בלפני ולפנים על כו' כצ"ל:

דף נח:

גמרא דאמר קרא ויצא אל המזבח [עד] דנפיק מכוליה כו' רש"י הביא הך דרשא בחומש והקשה עליו הרא"ם דמקרא דויצא לא שמעינן דבמתנות המזבח זקוק לעמוד מן המזבח ולחון לצד מזרחו כמו שפרש"י אלא לאשמועינן דבהזאה על הפרוכת זקוק לעמוד מן המזבח ולפנים לצד מערבו ונ"ע עכ"ל ודבריו תמוהים דדברי רש"י הם בעצמם דברי שמואל דהבא דלכ"ע גמרינן מוויצא עד דנפיק מכוליה מזבח דהיינו במתנות המזבח זקוק לעמוד מן המזבח ולחון לצד מזרחו מיהו הא ודאי נמי שמעינן מיניה דבהזאה על הפרוכת זקוק לעמוד מן המזבח ולפנים לצד מערבו כדלעיל בברייתא מדכתיב ויצא אל המזבח ע"כ היכן היה בשעת הזאה על הפרוכת לפנים מן המזבח ואין מקום לתמיחתו דודאי תרוייהו שמעינן מוויצא לכ"ע כדמוכח בשמעתין וק"ל:

בפרש"י בד"ה עומד על שנים כו' דרך ימין מקיפה הס"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה דאמר קרא אל יסוד כו' ולא גרסינן בההוא כו' עכ"ל כל זה הדבור שייך לקמן בדף נ"ט אפיסקא דשירי הדם היה שופך על יסוד מערבי כו' דמיייתי מקרא ואת כל דם הפר ישפך וגו' ומסיפיה דהאי קרא דרשינן ליה דמסיים אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד זה יסוד מערבי כפרש"י לקמן ובפר כהן משיח כתיב אלא דבת"כ מרבה מהפר פר ויה"כ כפרש"י ומש"ה ל"ג לקמן בההוא פגע ברישא כגגרסינן בגמרות שלנו דהא מגופיה דקרא מפיק ליה ולא שייך התם בההוא פגע ברישא דהיינו טעמא דאין מעבירין על המצות כמו שפירשו התוס' כל זה בפרק אמר להם הממונה דף ל"ג ע"ש זהו כוונת דברי התוס' הכא וק"ל:

דף נט.

בפרש"י בד"ה ואיבעית כו' ברגל היא כהקפה כו' ובד"ה מכלל כו' קאמר בברייתא עכ"ל ובד"ה ועל כולן כו' והולך למעלה הס"ד ובד"ה במקום כו' טהרו בהזאות הס"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה משכיה כו' זו חזו ירושלים תנא דבי כו' וכן בערוך כו' כגירסת רש"י דהתם נראה דלא כו' עכ"ל כצ"ל ויש לקדקך בדבריהם דלפי הגירסא בתרווייהו גברא לגברא אמאי לא הניחו בתרווייהו לפרש כפרש"י בשמעתין תלמודי ר"ש משכו את ר"י כו' וי"ל משום דלא ניחא להו לפרש כן גברא על ר"י שמשכו את ר"י גופיה אלא תלמודי של רבי ישמעאל משכו כדמשמע ליגנא דבי ר"י ודו"ק:

דף נט:

בד"ה הוא לפני כפרה כו' דיצא לנחל קדרון מועלין בו מדאורייתא לפי שב"ד כו' עכ"ל וצ"ל בשמעתין דקאמר לכ"ע מדאורייתא אין מועלין בו היינו מדין מעילת קרבן אבל אחר שב"ד הקדישו אותו קתני בפרק ולר חטאת דמועלין בו ביצא לנחל קדרון אפילו מדאורייתא ודו"ק:

בד"ה אין לך דבר כו' כלפני כפרה דאין לך דבר שלא מגשית מצותו כו' משום דלאז קדשי ה' נינהו וי"ל כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה והרי תרומה כו' דאיוקא קאי אלא נהנין ולא כו' לאחר שגדשן ואפילו קודם דישון כו' שיהא מציה לדשנו וא"כ כו' בדשון מזבח החיצון אלא דמחמת ייתור כו' כצ"ל:

בא"ד דתרומת הדשן לית בה מעילה אלא איסור הנאה אע"ג דהכא קאמר מועלין כו' עכ"ל ולפי זה צ"ל דשמעתין לענין דם נמי לאז מעילה ממש קאמר אלא איסור הנאה דהא אדם מיייתי הא דתרומת הדשן וא"כ לא קשה מידי מהא דקשה להו לעיל ממאי דמיייתי בריש מעילה מדעולא דאמר קדשים שמתו כו' ולא מיייתי ממתני' דדם משום דלא מייירי כלל לענין מעילה אלא לענין איסור הנאה והתם בריש מעילה דקין מעילה ממש קאיירי ודו"ק:

דף ס.

בפרש"י בד"ה ובגדי כהונה כו' והניחם שם הס"ד ובד"ה עגלה ערופה כו' גניזתה הס"ד ובד"ה בין לאדם כו' והבשר תאכל או מתירין למזבח כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה חד למעטוי כו' ובידיעה אחת שלא הותר מכללו כו' והא דעביד התם האי ק"ו עיקרו אג"ש כו' עכ"ל עיין אהאי ק"ו ואהבך ג"ש בפי' ב"ש דף מ"ה אך לא ידענא מה תקנו בזה דאכתי הכא גבי דם נמי נילף טומאה בק"ו מפניגול ונסמך אהך ג"ש דמצי למילף חילול חילול מנותר ונותר עון עון מפניגול גם בעיקר קושייתם דמעיקרא תמיה לי דהא מסיק התם דאין לפטור דבר שאין לו מתירין מטומאה בהאי ק"ו משום דאשר הם מקדישים לי ריבה כל המוקדשים וא"כ דם נמי דהוי בכלל דבר שאין לו מתירין ליכא לפטור מק"ו משום דהוא איתרבי לן נמי מאשר הם מקדישים כמו שאר דבר שאין לו מתירין ולכך אינטרדיך מיעוטא דהכא למעט דם מטומאה ודו"ק:

בא"ד עון עון מנותר אלא י"ל דג"ש עון וחילול כו' כצ"ל:

חדושי הלכות – מהרש"א • יומא

בד"ה ואיקך כו' והא דמשמע התם דדרשא דרבי אליעזר מה"א דבהם כו' כצ"ל וע"ש בתוספות וק"ל:

דף סד:

גמרא ואם היה השני מובחר ממנו כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה יעמד חי כו' הוא בא לחזור ולעמוד כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה יעמד חי כו' דר"י ולא מטעמיה דטעמא דר"י כו' ובד"ה הא אמר רבא כו' כוותיה דרב תימה לי כו' כוותיה דרב אדרבה תקשי כו' ישפך הדם ומביא שנים אחרים כו' והשתא ניחא הא דקתני ועוד ומכל מקום כו' להכי מסיק קשיא הס"ד כצ"ל ואח"כ מה"ד הוה ליה כמפריש ב' חטאות כו' שיך לקמן בדף ס"ה:

דף סה.

בפרש"י בד"ה ואמר ר' אשעיא כו' לא הופרש לאיבוד הס"ד ובד"ה להיות חי כו' צריך תשלומין ובלא הגרלה א"א חוקן כו' עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה הכל מודים כו' לאחר שכיפרו שאבדה והקריב אחרת כו' הד"א ובד"ה נשבעין כו' ובפרק הזהב פרש"י על כו' כצ"ל:

דף סה:

בד"ה ומשום נזירה כו' אבל חטאת אפי' אחת לא דילמא עביד להאיא עולה למטה וגו' עולות למעלה לא כו' כצ"ל ור"ל דצין חטאת מתן דמו למטה מחוט הסיקרא וצין עולה מתן דמו למעלה וא"כ אפילו חטאת [אחת] לא דילמא ההיא עולה היא שנתערבה והוא נותן דמה למטה כדין חטאת ופסול בעולה וגו' עולות ליתן דמם למעלה נמי לא יקריב מהם משום דלמא עביד כולהו כו' וק"ל:

בא"ד וכן זוג הנשאר מה"ט וכן כו' כצ"ל:

בא"ד וכן קשה השלישית אמאי אין לה אלא אחת כו' פרק התערובות כל הזבחים שנתערבו כו' כצ"ל:

בד"ה משום כו' עברה שנתה להלכתא גמירי לה כו' כצ"ל:

דף סו.

גמ' לא דכ"ע לא חיישינן לתקלה והכא כו' כצ"ל י"ל:

בפרש"י בד"ה ערסלא כו' טול מהר וצא ואל תשהה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אמר כו' בשעיר המשתלח בשאר עבירות כו' כצ"ל:

דף סו:

בד"ה מהו להציל כו' במלכות הוה עכ"ל פי' משום כו' כצ"ל:

דף סז.

בפרש"י בד"ה שבעה ומחצה כו' ובשלשים קנים הוא קצב הרים אותן חשבון אינו מכוון לאלפים אמה כו' עכ"ל ר"ל לפי חשבון שכל קנה ו' אמות כפרש"י לקמן וכל רים שלשים קנים הרי ברים ק"פ אמות ובז' ומחצה רים יש אלף ושל"ן אמות וחסר שש מאות וחמשים אמות שלא יגיע לאלפים וק"ל:

בא"ד ברוחב ע"ה מיל חריותיה והם כו' כצ"ל וכ"ה בפיוטו שלפנינו ע"ש:

תוס' בד"ה וכולן כו' מערי לויים כו' נותנין לו פיאות ועמוד ברה"ר כו' כצ"ל:

דף סז:

בפרש"י בד"ה לתקלה שימצאם אדם ויהנה מהם כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אטו במגם כו' ע"ג האישים ניחא לפרש"י דה"פ כו' כצ"ל מתוס' דפרק תמיד נשחט ע"ש וק"ל:

דף סח.

בפרש"י בד"ה מה להלן כו' כדמפרש ואזיל הס"ד ואח"כ מ"ה וקרבו כו' שמוציאו שלם הס"ד ואח"כ מ"ה ונאמר להלן ראש וכרעים ה"נ ומעולה גמר כו' והקרב והכרעים וגו' הס"ד ואח"כ מ"ה כשם שפרשו בקרבו וכו' שנאמר ואת כו' הד"א ובד"ה ת"ר נאמר כו' למה נאמר אל מחוץ וגו' וגבי פר יוה"כ נמי כתיב החטאת החטאת ואת פר וגו' אתיא כדפרישית הס"ד ואח"כ מ"ה ה"ג אמר מר להלן כו' כצ"ל מפ' ישן ודו"ק:

תוס' בד"ה כשם שפרשו כו' מדאתקש עור ובשר לפרש כו' ליישב פרש"י הס"ד ואח"כ מ"ה תן לו מחנה כו' דליף מקלל דבית סקילתו חוץ כו' וקשה והא דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש וכן קשה לר"ש כו' כצ"ל:

בא"ד ופר העלם נמי כו' לאזו בהיקש יליף אלא בג"ש דהחטאת כו' עכ"ל לא ידענא מה תקנו בזה דהא ההוא מחנה דכתיב בדשן לא אתיא אפר כהן משיח אלא בהיקש ואם כן ליכא למילף אותה מפר כהן משיח לפר העלם דבר בג"ש דחטאת חטאת דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

דף סח:

גמ' ולא משעשאו אפר מטמאין בגדים רבי אלעזר בר' שמעון אומר הפר מטמא כו' כצ"ל כנראה מתוך פרש"י ונ"ג בהך ברייתא אדברי ר' יהודה כמו שהוא בספרים שלפנינו הכא דבפ' ט"י נ"ג ליה וכן בילקוט וק"ל:

בפרש"י בד"ה אבית הדשן כו' מכלל דלת"ק לא צריך ראב"י היא כו' כצ"ל:

בד"ה עד בית חדודו הוא ראש המדבר ושם נתקיים כו' עכ"ל ר"ל דאינו צריך להגיע השעיר עד הצוק כשמתחיל לקרות הפרשה דהא ר' יהודה גופיה קאמר לעיל שהיה י' מיל מירושלים עד הצוק והכא עד בית חדודו קאמר שלא היה רק ג' מיל וק"ל:

סליק פרק שני שעירי

דף סט.

תוס' בד"ה תפילין כו' שמא יישן בהן ויפיח אבל כו' כצ"ל:

דף ס:

גמרא והאמר ר' יוחנן תנא ר' נחמיה כדברי האומר שירים מעכבי קשיא כצ"ל:

בפרש"י בד"ה כדתינא כו' כשאר המתנות אי עקר להו לגמרי כו' ובד"ה מפני מה כו' לא כפר הס"ד ואח"כ מה"ד ואמרינן באזוהו מקומן הס"ד ואח"כ מה"ד משמעות כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה תנא כו' איכא למימר רבי נחמיה בפנימיים איירי כו' כצ"ל:

בא"ד ואין לתרן דסוגיא דר"פ ב"ש ללא כר"י כו' במסקנא מיתוקמא מילתא דר"י כו' עכ"ל ר"ל משום דמעיקרא בפ' השוחט ומעלה קאמר תיובתא לר"י וא"כ איכא למימר דודאי ר"י ס"ל דזה תולה בזה דהיכא דמעכב מחייב עלייהו בחוץ אבל הסוגיא דפ' ב"ש דלא כוותיה וסבירא להך סוגיא דאע"ג ללא מעכבי מחייב עלייהו בחוץ ואהא קאמר דליתא דהא במסקנא התם מיתוקמא מילתא דר"י שפיר ולא הוי קאי בתיובתא וא"כ אין סברא דסוגיא דב"ש דלא כוותיה ודו"ק:

בא"ד בתחילת עבודה כו' אלא על גבי אצטבא כו' ומינייהו יליף חיצונים ליחייב בחוץ כו' סתמא במתני' ובברייתא דחייב כו' כצ"ל:

בד"ה וכפר כו' מוזבח כמשמעו כו' ולא שזה כשיעור השתחויה ועביד עבודה כו' עכ"ל דבשהה שיעור השתחויה כפרש"י לא ה"ל לתלות הדבר במוזבח אלא בעזרה ומש"ה פירשו דנקט מוזבח דאיירי בעבד עבודה על המזבח ומשום טמא ששימש ואפילו לא שזה כשיעור השתחויה ובפרק ב' דשבועות מפרש לה כגון שפהך בצנינורא ומייהו בסוף פרק קמא דשבועות דחו זה משום דלא מצינו ששעיר פנימי יכפר על טמא ששימש ודו"ק:

דף סא.

בפרש"י בד"ה זה לפני כו' על טומאה שאירעה לפני ולפנים אם נכנס כו' עכ"ל פירושו מגומגם ממה שפירש על טומאה שאירעה כו' דהיינו שאחר שנכנס לפני ולפנים נטמא שם בפנים ע"י שרץ וממה שפירש שוב אם נכנס אדם שם לטומאה כו' נראה דאיירי בנטמא ואח"כ נכנס גם קשה דאי איירי בנטמא כבר ונכנס אח"כ י"ל קרא לנכנס לפני ולפנים כיון דכבר נתחייב בנכנס לעזרה ולהיכל בטומאה וק"ל:

בד"ה זה היכל הזאות שעל הפרוכת ובד"ה ולא שני כו' שתי פעמים הס"ד ואח"כ מה"ד לי חילק כו' נתן ר' יעקב חילוק בלוג שמן כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה דברי הכל כו' ויתחיל בבהונות דא"כ זהו דלא כתנאי דהכא וע"כ נראה ר"י בן נורי דאמר התם כו' עכ"ל כצ"ל ועיין בתוספות פ"ק דזבחים:

דף סא:

בפרש"י בד"ה ולר"א ור"ש דאמרי כו' ואי אפשר לגומרה באחר דהא כתיב כו' ובד"ה צריך העברת כו' עד מלאת אבל ביום מלאת יגלח בתער וזה אין לו שיער כו' ובד"ה מה חטאת כו' בהיקשא דכחטאת האשם כצ"ל:

תוס' בד"ה אשם כו' ה"נ פליגי במתן דם כו' אפ"ה מביא אחר וטעמא כו' עכ"ל נראה דלהך גירסא נמי ל"ג הכא אין לו תקנה אלא לר"א ור"ש נמי יביא אחר ויתחיל במתן דמו ממקום שפסק והוצרכו לטעמא הוי כו' לר"א ולר"ש כמו שהקשו לקמן ודו"ק:

בא"ד למידרש הכי מאי טעמייהו ושמא כו' וגלי קרא ממקום כו' כצ"ל:

בד"ה מה חטאת כו' פרש"י דילפא מעולת סוני כו' עכ"ל כך פרש"י בפרק אחיהו מקומן ע"ש:

דף סב.

בא"ד מדכתיב כחטאת האשם כו' דכתיב כחטאת האשם הוא כו' כצ"ל:

סליק פרק הוציאו לו

בפרש"י בד"ה והשני אם כו' ואחד מוזג שני באחד יתכפר כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה שני שעירי כו' בפ"ק דשבועות כו' מה שעיר הנעשה בפנים אינו מכפר על ישראל כו' עכ"ל הסוגיא ליתא הכי התם ע"ש:

בא"ד דדריש היקשא בכה"ג אע"ג כו' הכי נמי נדרוש הא שלא יתכפרו כהנים כו' דלא מדמינן להו לגמרי דלא אמרי' מה זה אינו מכפר על ישראל כו' כצ"ל:

דף סב:

בפרש"י בד"ה השתא דאמר כו' מעשה בגופן הוא דאי לאו כו' כצ"ל:

דף סג.

בפרש"י בד"ה לשמו פטור דאינו ראוי לשמו בפנים הס"ד ובד"ה ואמר רב חלקיה לא שנו דאשם כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה שלמים כו' מפני שמוטיל מום כו' על הרצפה דנהי דשרי כו' שיש לו היתר בשאר קדשים כו' יבד"ה טעמא כו' ואיכא למימר דמרישא דייק כו' כצ"ל:

דף סג:

בפרש"י בד"ה אלו אישים שלא כו' ובד"ה דלמא מייתי כו' ראשון ולעולם שנים כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה וכל שאין כו' אע"ג דתמימה היא כו' ה"נ בקדשי דבק הבית פטור כו' כצ"ל:

בד"ה וזריקת כו' עוד הקשה לר' יוסי ברי יהודה דמחייב כו' בפ"ק דתמורה דף ז' ע"ש:

בא"ד מה להנך שחייבין בבעלי מומין תאמר בקבלה דפטור כו' כצ"ל נ"ל ודו"ק:

דף סד.

בא"ד דלא תיתי דלקבלה לא איצטריך אלא לגלויי כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה התם לא איתחזי כו' דהתם משעה שהקדישה היתה דחויה כו' עכ"ל ולא ידענא מה תיקנו בזה דהא בזהמה של שני שותפין נמי משעה שהקדישה היתה דחויה ובתוס' פרק מי שהיה טמא הוסיפו דבבריהם דבמחוסר זמן הזמן קבוע להיות ראוי ליום ח' הלכך לא שיך למילף מיניה בעלמא עכ"ל אבל לפי זה [לא] הוה קשיא להו מידי מהא דאמרינן לילה לקדושה יום להרצאה ודו"ק:

בא"ד לא חזיא להקרבה אפילו הכי כי חזיא למחר כו' כצ"ל:

בד"ה קשין הן כו' על כתיפו אפילו להניח זבל ומה כו' ובד"ה בגדי כהונה היוצא כו' שלא ניתנה תורה למלאכי כו' כצ"ל:

דף סט:

גמ' דרב חסדא דהא מיתניב דתניא היכן קורין כו' כצ"ל ועיין בסוגיא זו במסכת סוטה פרק א"נ:

דף ע.

תוס' בד"ה ושעיר העשה כו' תימה לי מאי מספקא ליה אם איתא דשעיר כו' כצ"ל מתנא' ישנים:

דף ע:

בד"ה ואח"כ שעיר כו' היו קריבים עם תמיד של בין הערבים ולפרש"י לא היה דבר קרב עם תמיד כו' כדתניא הכא אלא ע"כ לרבי עקיבא פריך דלמא כו' קריבין עם תמיד של בין הערבים ומתני' דקתני היו קריבין עם תמיד של בין הערבים ה"פ עם כו' דבטבילה שליטת היו והיו קריבין עם כו' שמה משום דלאו קרבן שלם נינהו דכבר כו' הלכך לא חש למחשביה כו': בד"ה עבד חד כדכתיב כו' מן הכבשים לערב למר ששה ולמר חד סני עכ"ל:

בד"ה דכ"ע מיהת כו' דמשמע דלא היו אלא חד כו' דברייתא משמע דאליבא דר"ע קאמר כו': בד"ה להיטיב את כו' בדישק המנורה נכנס ומצא כו' כצ"ל:

דף עא.

גמ' שביש מתני' אמר אבוי כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה שכל הפרשה כו' בפ' א"ל הממונה הם"ד ובד"ה אינו רואה כו' עבד להו בטבילה שליטת כו' ובד"ה שביש מתני' ואימא שריפת הפר ושעיר אחר כו' ובד"ה אמר קרא כו' דמשתעי בשריפת הפר ישעיר ושניהן כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה לא משכחת כו' לעיל פרק אמר לו הממונה הם"ד ואח"כ מה"ד ואימא עמרא כו' שייד לקמן בהיפוך הדף לטובה:

בא"ד לתנא דבי ר' ישמעאל דסבר הכי אבל לרבנן דפלגי עליה ומחייבי כו' הכנף מין כנף דא"כ מאי כו' כצ"ל:

דף עא:

בפרש"י בד"ה חוטן כפול כו' ומין שבו הם"ד ובד"ה ה"נ ויעשו את כו' מינים אחריני בהדיה הם"ד יבד"ה בן נכר כו' צ"ל קודם ד"ה מאן אמרה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ויליף משזר כו' השזירה כ"ד כו' אף כאן השזירה כ"ד כי התם כו' אלא ששה הם"ד ואח"כ מה"ד נעביר ד' כו' וי"ל פתילים כתיב מיעוט פתילים שנים כו' עכ"ל דבריהם תמוהים דהא לאוקימתא דרב אשי קיימינן ומי הכריחם למנקט אליביה הך דרשא דמיעוט פתילים שנים וכשנקצן כו' דהא בלאו הכי מהך דרשא דמיייתי מדכתיב בכל חד בתוך מוכח שפיר דהוו ד' ואם נאמר דהך קושיא שהקשו דאה"כ נעביר זבב תמני קשיא להו נמי לאוקימתא דרב אחא ב"י א"כ לדמיה לא תקנו בהא דתפסת מרובה כו' אלא דלא היו זבב ח' אבל אכתי קשה דלהוי זבב ו' דומיא דשאר מינין שבו וי"ל בדוחק דלא באו ליישב אלא לרב אשי אלא שהכריחם למנקט לרב אשי הך דרשא דמיעוט פתילים שנים כו' דאהך דרשא שייד למימר דתפסת מרובה לא כו' מה שאין כן אהך דרשא דבתוך דלא שייד לומר בה מיעוט רבים שנים ותפסת מרובה לא כו' כיון שלא הזכר בפסוק מיעוט ורוב ודו"ק:

בא"ד לא תפסת והא דפריך ואימא זבב נמי ו' כו' עכ"ל כצ"ל:

דף עב.

בד"ה כתיב בטבעות כו' וכן במזבח הנחושת כתיב והובא את בדיו בטבעות וגו' בשאלת אותו ובמזבח כו' אבל לא כתיב בהן והבאת כו' עכ"ל לא ידענא מ"ש לשון והבאת דכתיב בארון מלשון והובא דכתיב בצווי גבי מזבח הנחושת גס מ"ש עוד ובעשייה לא כתיב ויבא כדכתיב גבי ארון כו' עכ"ל הוא דבר תמוה דבמזבח הנחושת נמי כתיב גבי עשיה ויבא את הבדים וגו' ודו"ק:

בא"ד לא היו זזין משם לעולם שנא' בטבעות וגו' כצ"ל:

דף עב:

בפרש"י בד"ה שגורדין כו' ומשרדין מהן כלום ומשיירין מהן מקצת כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה שלש ארונות כו' וחופה שפתו העליונה בזהב כו' עכ"ל ק"ק דלא לישתמיט נמי למחשב נמי הך משהו של גובה הארון ע"י עובי חופת שפה העליונה כדחשיב לקמן משהו של עובי השוליים ומשהו של זר ודו"ק:

בד"ה יכול יהא כו' גבי עשירית איפה כו' יכול שאני מרבה אף משוח מלחמה כו' עכ"ל ק"ק דמה"ט דממעט לקמן משוח שעבר מעשירית האיפה משום דחלא אמר רחמנא ולא שנים כפרש"י לקמן איכא למעט נמי משוח מלחמה וי"ל ודו"ק:

בא"ד וגבי כה"ג תניא כו' לכהן תחת אביו מלמד שהבן קודם לכל כו' עכ"ל ק"ק דמהאי קרא גופיה דמיייתי שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו וגו' יש ללמוד דככה"ג הבא לאלה מועד בנו קודם לכל אדם ודו"ק:

דף עג.

תוס' בד"ה וכולן כו' במיתת משוח שעבר אף לרבנן או משוח מלחמה לרבי יודא שגם כו' עכ"ל כצ"ל:

דף עד.

גמ' והא משחק בקוביא מדאורייתא מיחזא כו' אבל מלך מדאורייתא לא חזי ומיהו אצטריך ליה למעוטי משום דלא היו בכלל ולא בפסולים דקתני התם ודו"ק:

תוס' בד"ה אצטריך קרא כו' מה שיש לקדקק בכל דבור זה עיין בחידושי' פ"ק דחולין ובגדה פרק המפלט:

דף עד:

בא"ד אצטריך כו' דממעטינן מערך איש ומערך אשה טומטום כו' מאי קשקשת סנפיר ואפי' דג טמא כו' כצ"ל:

גמ' אף כל לאתויי כוי כוי ספיקא הוא אצטריך כו' דהכא ליכא למימר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא דהא בין שהוא בהמה ובין שהוא חיה דמו אסור ולא אצטריך קרא לאסמכתא אי לאו דבריה הוא וק"ל:

שם ולא אביא את החולין שאינן בלאו ת"ל תענו ועניתם את כו' שהן בבל תותירו ת"ל תענו ועניתם את נפשותיכם וגו' אם נפשך כו' כצ"ל נ"ל:

בפרש"י בד"ה ואם נפשך כו' עינני שהוא אבידת נפש בתוך כו' כצ"ל:

דף עו.

גמ' והיתה לכם הני ה' הוו כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ובעשור אך בעשור שבת שבתון שבת והיתה וגו' ואך בעשור שבת שבתון בפרשת אמור כו':

דף עו:

בד"ה גמר שכר כו' יליף ג"ש והתם טעמא רבה איכא כו' כצ"ל:

בא"ד גמר שכר כו' מסקינן הכא דדבילה קעילית אין נקחת בכסף כו' בשכר ה"א דבילה קעילית כתב רחמנא יין על גבי קנקנו וכ"ש דבילה קעילית ואייתר לן בשכר כו' לישני מיין אנב קנקנו דנקחת נפקא כו' י"ל ואכלת לא קאי אמאי דמרבינן כו' עכ"ל כצ"ל:

בפרש"י בד"ה דומיא דשמן כו' ע"י רחיצה עכ"ל הם"ד:

דף עז.

גמ' כדי שלא יבוא רגליך לידי יחוף כו' דדחוק לאוקמא במגעלים המטולאים משא"כ לעיל דמוכח כן דומיא דערום וק"ל:

תוס' בד"ה דתנן מנין כו' בשבת קאמר עלה אע"פ שאין ראייה כו' מדבריהם נראה דבשמעתין לא הוו גרסינן אע"פ שאין ראייה כו':

בא"ד דאינו בשביל תענוג שרי הם"ד ואח"כ מה"ד מנין לסיכה כו' כצ"ל:

דף עז:

בפרש"י בד"ה מביאות אחרות שהיתה מתאזה לו ולא כו' עכ"ל וקשה לפירושו דאכתי הא מצנינו בכמה כתובים דתשמיש מקרי עיניו כגון אשר ענה את אשת רעהו ותחת אשר עניתה וכמוהו רבים ומדברי הרמב"ם נראה לפרש דביאה האסורה לה מקרי ביאות אחרות ותו לא מידי ודו"ק:

דף עח:

תוס' בד"ה הקיטע יוצא כו' וא"ת כיון דמעיקרא ס"ד דטעמא דר"י משום דלמא מפסיק כו' עכ"ל המקשה ודאי לא הוה ס"ד הכי אלא דטעמא דר"י משום דלא חשוב מעל כמו שהוכיחו התוס' לעיל מכח קושיא אלא דר"ל מעיקרא היינו בתירוצא קמא דאבוי דמשני מדרישא רבנן כו' דאיזה נמי ודאי ס"ל כדמסיק הכא דטעמא דר"י משום דלמא מפסיק ודו"ק:

בא"ד כדי שיעמוד בחזק סביב רגלו הם"ד ואח"כ מה"ד הקיטע יוצא כו' פרש"י פרק במה אשה מי שנקטעה כו' ומפני החולי אינו יכול לדרוך עליו כו' כצ"ל:

דף עט.

בא"ד דמפרש סמוכות שלו ששתי רגליו על הסמוכות כו' עכ"ל דסמוכות דנקט בל' רבים ליכא לפרש לפירוש הרב פורת אלא בששתי רגליו על סמוכות ודו"ק:

בד"ה כותבת כו' מכדי לא שוי להדרי דא"א לצמצם כו' עכ"ל ק"ק דבפשיטות ה"ל לאתויי דהכותבת פחותה מגרעינתה לאמרינן לקמן ב' כותבות בלא גרעינתן לא הוו כביצה כותבת האסה וגרעינתה יתירה מכביצה ואמר רב פפא כו' וי"ל ודו"ק:

בא"ד שהוא צריך למעך את חללה פירוש שאל"כ ליתני כו' דלא תטעי ותשער כמוה שלימה דנפיש כו' כצ"ל:

בד"ה ולא בירך כו' א"כ פליג הירושלמי אנמרא דידן אבל שמא שני מעשים היו וההוא דירושלמי היה זית שלם ואכלו עם הגרעין דהוא ברייה אבל ההוא דתלמוד שלנו לא הוה ברייה דלא כו' כצ"ל מתנא' פרק הישן ע"ש:

בא"ד נפקא לן ברכה לכתחילה בק"ו מבסוף כשהוא כו' כצ"ל:

דף עט:

בד"ה לומר לך כו' אמאי מספקא ליה פשיטא דהוי כביצה כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דודאי אי שיעורו כביצה לא תיקשי דנוקמא אגרוגרת דמצינו שיעור דביצה גבי אוכל וכמ"ש לעיל דכיון דאפיקתיה מכזית אוקמינן אשיעורא די"ה דאע"ג דגרוגרת פחות משיעורא די"ה והיינו משום די"ה נמי מידי דאכילה הוא וכמ"ש לקמן אבל אי לא הוה כביצה ולא הוה נמי כשיעורא די"ה א"כ נוקמא אגרוגרת נ"ל ודו"ק:

בא"ד דבעי למימר בסומך דחמן לאו ככותבת האסה מ"מ כו' עכ"ל כצ"ל:

דף פ.

בד"ה ה"ג כמלא כו' ועוד אי ס"ד מלא כו' ואמאי שיערו בכל חד כו' דעונ מלך הבשן פורתא עכ"ל הוא מנומנס דהא לגבי שתיה לא מסיק הכי אלא בדמיה מייטב דעתיה ובדחבריה לא מייטבא והיה נ"ל לחלק בין חיוב יוה"כ ולקידוש דבכי ולהגיה ואמאי לא היו שיעורו בכל כו' ור"ל כיון דנתנו שיעור מלא לוגמיו דהתם דרביעית ע"כ לאו בכל חד וחד שיערו אלא באדם בינוני הוה שיעור כמלא לוגמיו רביעית ואי הוה מלא לוגמיו ממש תקשי אמאי לא שיערו לכל חד וחד בדמיה ולמה שיערו דרביעית דבשלמא אי הוה בכמלא לוגמיו דהיינו יתובי דעתא ניחא דאיכא למימר בכמלא לוגמיו דגבי קידוש שיעורו רביעית כדאמרינן לקמן גבי כותבת דבהכי מייטבא דעתיה כל עולם כולו טובא ועונ פורתא אבל בתנא' פרק ע"פ כתבו בהדיא דלענין קידוש נמי בדמיה מייטבא דעתיה ועונ מלך הבשן בעי טפי וצ"ע ודו"ק:

בד"ה ושיערו כו' וא"כ היכי אמרינן בכריתות פרק א"ל גבי כו' וחצי חצי חציה לטומאת כו' כצ"ל:

דף פ:
בא"ד כשיעור ג' גרונרות ועוד רכין ונוחין לאכול וכותבת הגסם כו' ובצירא מכביצה כו' עכ"ל אין כל זה צורך לתירוצם אלא שהביאו לשון ר"ת כמו שהוא בשיעורו דשמעתין וק"ל: בד"ה וחצי פרס כו' דאחי למימר מה לי דנגעי בגופו מה לי בחוץ כו' כצ"ל:

דף פא.

גמ' נכתוב רחמנא השמר פן לא תעונה א"כ נפישו להו לאוי כו' ק"ק דהמ"ל תשמר אם לא תעונה וכן המ"ל פן לא תעונה וי"ל:

דף פב.

גמ' בשלמא לרב הונא ור"נ לפני שנה ולפני שתיס לפני שנה לדבריהם ולפני שתיס לדבריהם כו' כ"ה בכל נוסחות גמרות שלנו וטעות הוא שנפל בספרים דהא לפרש"י הוי לפני ב' דהיינו ג' שנים לחולה ע"כ היינו לפני ב' דאורייתא דהיינו מבין ט' ויום אחד עד בן שתיס עשרה ויום אחד שמסלימין מדאורייתא בתינוקת ולפירוש הרא"ש שלא הזכר כלל השלמה דרבנן אלא דלפני שנה דהיינו ב' שנים ולפני ב' דהיינו ': שנים כולה בהשלמה דאורייתא איירי בחולה ולא נקט לפני שנה אלא בדרך לא זו אף זו ולהורות דאיכא לפלוגי בין חולה ובין בריא ע"ש ברא"ש אלא דה"ג בשלמא לרב הונא ור"נ לפני שנה ולפני שתיס ניחא [אלא] לרבי יוחנן כו' והשתא רש"י מפרש לה דה"ק לפני שנה דהיינו ב' שנים להשלמה דרבנן דהיינו לפני ב' שהוא ג' שנים להשלמה דאורייתא וכולה בחולה והרא"ש פירש דבין ב' שנים ובין ג' שנים להשלמה דאורייתא בחולה קאמר וב' שנים בכלל ג' שנים הוו בדרך לא זו אף זו ודו"ק:

בפרש"י בד"ה מחנכין לשעות הס"ד ואח"כ מ"ה בן י' כו' וכן י"א כו' מדרבנן הס"ד ולא היה כתוב בספרים שלו מחנכין אותו לשעות אלא מחנכין סתם וק"ל:

בד"ה ת"ש כו' ולפני ב' הס"ד ובד"ה אלא לרב הונא ור"נ קשיא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אלא לרב הונא כו' ולא מצו לשנויי דסמוך לפרקן להשלמה דדבריהם קאמר כו' עכ"ל לכאורה דבריהם תמוהים דהיאך מצאנו ידינו ורגלינו לומר שנה אחת להשלמת דבריהם דהא פחות שבחינוכין אף להשלמה דרבנן לא הוי אלא ב' שנים לחולה מבין ט' עד י"א ולבריא מבין ח' עד בן י' ונראה לפרש שהתוס' פירשו הסוגיא כדברי הרא"ש דהא דבעי למימר לעולם לפני שנה ולפני שתיס דהיינו ב' וג' שנים בחולה ניחא בהשלמה דאורייתא ולא איצטריך למיתני ב' שנים אלא דלא זו אף זו קאמר ולא שמעינן דיש לחלק בין בריא לחולה כמ"ש הרא"ש ה"נ איכא למימר הכא בהך ברייתא שנה א' או ב' שנים סמוך לפירקן בהשלמה דרבנן בחולה ולא איצטריך למיתני שנה א' אלא דלא זו אף זו קאמר לאשמועינן דאיכא לפלוגי בין חולה לבריא ודו"ק:

בד"ה מה רוצח כו' אחאי הכתוב משבחה טפי מנשים כו' משכחת לה להתרפאות כי ההיא כו' כצ"ל:

דף פג.

בפרש"י בד"ה מר בר רב אשי כו' דהיכא דאמר צריך אני ואיכא תרי כו' דהיכא דאמר צריך אני ואפילו איכא ק' כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה מר בר רב אשי כו' מופך שבועה כו' בפרק שבועות הדיינין כו' ור"ח כתב כו' פסקו הלכתא במויפך שבועה כו' כצ"ל:

דף פג:

גמרא לימא תנאי היא וכו' נימא ראב"ש היא ולא רבי כו' כפרש"י לימא הא דרבה כו' דהיינו באפשר בחולין ובשבת וק"ק דהמ"ל דהא דרבה לאו תנאי היא אלא דפלגי בדלא אפשר בחולין ובפלוגתא דהני תנאי דלעיל וי"ל וק"ל:

דף פד.

בפרש"י בד"ה ור"י היכי עביד הכי כו' ל"ג לה הכא כו' עכ"ל דהתם בע"ז פ"ב גרסינן לה בענין שאין מתרפאין מן הנכרי אבל לענין שבת הכא ודאי דלאו קושיא היא דלר' מתיא פשיטא ליה לתלמודא דשרי ידו"ק:

בד"ה ה"ג הנ"מ כו' באלו למעוטי מאי לאו אתרתי בתרייתא ולמעוטי דרישא לא אתרתי כו' כצ"ל וסד"א:

תוס' בד"ה הנ"מ ג' כו' ואי משום דבכל דוכתא כו' יש הכי נמי מסתברא שאינו נשאר והתם נמי דפ' הזהב כו' כצ"ל:

דף פד:

בפרש"י בד"ה הא דפרוש כו' ואע"ג דניידי ליה לא אזלינן בתר רובא עכ"ל ובד"ה ושמואל אמר כו' וכ"ש ברוב נכרים הס"ד:

דף פה.

בפרש"י בד"ה אם רוב ישראל למאי הלכתא כו' אי שלא להאכילו נבילות במחצה כו' עכ"ל ק"ק ואכתי במחצה על מחצה ישראל הל"ל הלכתא שלא להאכילו נבילות וי"ל ודו"ק:

תוס' בד"ה ולפחק הגל כו' מיתת ישראל הס"ד ואח"כ מה"ד להאכילו כו' כצ"ל:

בד"ה להחזיר לו כו' פרש"י דלשמואל איצטריך דס"ל כו' עכ"ל רש"י פירש כן לעיל גבי אם רוב נכרים יתם לא נראה להם פירושו דהתם ניחא אליבא דרב דאפילו במחצה על מחצה אין חייב להחיותו כו' יתם לא נראה להם פירושו דהם פירשו דהתם ניחא אליבא דרב דאפילו במחצה על מחצה אין חייב להחיותו כו'

כמ"ש התוס' לעיל אלא דהכא גבי רוב ישראל נראה להם פירושו דע"כ להחזיר לו אבידתו לשמואל קאמר דלרב הא איהו גופיה פירשו לענין להחיותו ודו"ק:

בא"ד מפני דרכי שלום עכ"ל הס"ד כצ"ל:

בד"ה אבא שאול כו' דלא איירי אלא בגדול איברים כו' עכ"ל כצ"ל:

דף פה:

בפרש"י בד"ה הא כפרה כתיב כו' באשם תלוי כתיב עכ"ל הס"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה עם התשובה כו' דההיא בכל עבירה איירי דאינה מכפרת בלא יוה"כ כו' עכ"ל ר"ל דכל עבירה חמורה אין תשובה מכפרת בלא יוה"כ ה"נ רישא דיוה"כ מכפר עם התשובה אבל בפ"ע לא היינו בכל עבירה חמורה וק"ל:

דף פו.

בפרש"י בד"ה ועבד חושבנא וחוזרין ונותנין לו בשר כו' עכ"ל מפירושו נראה שהוא מפרש שלא נטל מתחלה אלא בזוז בשר ומפני החשד שמא לא פרע לחבירו היה משלם לכ"א הכל דהיינו זוזא להאי זוזא להאי הדר מקרב להו לעבד עמהם חושבנא על זוז היתר שנתן להם והיו חוזרין ליתן לו בשר בעד זוז היתר שנטלו ממנו ודו"ק:

בד"ה כגון אנא כו' ואין הכל יודעין שנחלשתי בגרסתי ולמדין כו' עכ"ל דר"ל דודאי ר"י לא היה הולך בלא תורה ד' אמות אי לאו משום שהיה נחלש וכן בלא תפילין אמרי' בעלמא (ירושל' פ"ב דברכות) שלא היה מניח מפני שהיה לו כאב ראש אבל גבי רב לא היה אצטריך לפרושי היכי עביד הכי ודאי לא היה עושה כן אלא דקאמר ליה בלשון אי עבידנא כגון אנא דאלם חשוב אני ולמדין ממני אם הייתי עושה כן ליטול בשרא מטבחא כו' היה חלול השם בדבר וק"ל:

גמרא עד כסא הכבוד שנא' שובה ישראל עד ה' אלהיך ר"י אמר עד ולא עד בכלל ומי אמר ר"י הכי והאר"י גדולה תשובה שדוחה כו' ושזב אלי נאם ה' לא קשיא הא ביחוד הא בצבור אמר ר' יונתן כו' כ"ה בגירסת הילקוט ובע"י ע"ש:

בפרש"י בד"ה דמעיקרא שובבים כו' החטא על זערות ושטות ושזובות עכ"ל הס"ד ואח"כ מה"ד וכתוב ארפא כו' עכ"ל כצ"ל:

דף פו:

בפרש"י בד"ה א' קלקלה זנתה והתרו בה למלקות כו' עכ"ל ר"ל שלא התרו בה על הזנות רק על הלאו דהיינו למלקות דאם התרו בה למיתתה לא היתה לוקה אלא מיתה וק"ל:

דף פז.

גמ' עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכך רעך לך והתרפס ורהב רעך אם ממון כו' כצ"ל:

דף פז:

מאי עגילת שערים רב אמר צלותא וק"ל:

שם תנאי היא דתנאי י"ה עם כו' לפי דרך התלמוד בכ"מ משמע דקאמר תנאי היא הך מלתא דמותיב אדשמואל והא ליתא הכא דהא לכ"ע מסיק תיובתא אדשמואל ואולי טעות נפל בספרים הנך ג' תיבות תנאי היא דתנאי וכולה חדא ברייתא היא ומסיק תיובתא מכולה וכן ראיתי בתוס' וק"ל:

בפרש"י בד"ה אור יוה"כ [ליל יוה"כ] הס"ד ואח"כ מה"ד וחותם בוידוי גרסינן בתוספתא הס"ד כצ"ל וכ"ה בתוס' ע"ש ואח"כ מה"ד אינו חותם כו' כך היה הגירסא בגמרות של רש"י אבל הגירסא שבגמרות שלנו הוא כפירוש התוס' ע"ש:

בד"ה נחית קמיה כו' שערי עזרה הס"ד ואח"כ מה"ד וכיון דצלי כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה והאמר רב תפלת כו' ואמאי אצטריך לשנויי הכא דרב כו' כצ"ל:

דף פח.

בפרש"י בד"ה קסברי טבילה כו' ותרתי פלוגתא כו' ובמתניתא בתרייתא פלוגי בטבילה בזמנה מציה עכ"ל יש לדקדק למאי דמסיק דתרתי ר' יוסי ניניהו אימא דברייתא קמייתא כר' יוסי בן חלפתא אתיא דס"ל טבילה בזמנה מציה ומנלן דפליגי בזמן תפילת עגילה כלל ובתוס' פרק כל כתבי כתבו לתרץ בזה ע"ש:

תוס' בד"ה אי דצלי כו' דאיכא למימר תפילת עגילה נתקנה כך כו' כשדעתו להתפלל אותה בלילה והא דאמר הכא כל היום כשהוא רוצה כו' עכ"ל יש להקשות דא"כ מאי קא קשיא ליה מעיקרא דר' יוסי אדרבי יוסי דאימא נמי כהאי תירוצא דהא דקאמר לעיל כל היום כשהוא רוצה להתפלל ביום כו' ודקאמר הכא עד המנחה ותו לא היינו כשדעתו להתפלל אותה בלילה וי"ל דאין יכול לטבול דקאמר ר' יוסי לא משמע ליה דוקא כשדעתו להתפלל בלילה ועי"ל דסמך המקשה עצמו כיון דע"כ דרבנן אדרבנן בהכי מיתרצא א"כ דר"י אדרבי יוסי ע"כ לא מתרצא בהכי דאל"כ במאי פלוגי וק"ל:

בד"ה קסברי טבילה וכו' ותימי' לי דה"מ לאקשווי מדרבנן כו' עכ"ל היא בעצמה תמיהא דלעיל ויש ליישב בזה דלעיל קשיא להו לדברי המקשה והכא לדברי המתירן וק"ל:

בד"ה מכלל דר"י כו' הא דלא פריך נמי מדרבנן דסברי מצוה ובבריייתא כו' עכ"ל גס בזה ניחא לפי המסקנא דאין להקשות מדרבנן דר"י בר יהודה לדרבנן דר"י בן חלפתא כמ"ש התוס' לעיל וק"ל:

חדושי אגדות — מהרש"א

דף ב.

שבעת ימים קודם יום כו'. מסכת זו נקראת יומא ע"ש שיום כפורים הוא יום אחד קדוש בשנה ומתחלת בלשון שבעת ימים ע"ש הקדושה כי הו' קדוש בכ"מ וקדושת יום הזה בגדר הו' כקדושת יום השבת יי"ה"כ נקרא שבת שבתון כמו השבת משא"כ שאר יי"ט שלא נקראו רק שבתון וזה שנתן לנו הש"י יי"ט שזה דהיינו ר"ה יום א' ושני ימים סוכות ושני ימים פסח ויום א' שבועות שהם קצת בדמיון ימי החול שמותר בהן מלאכת אוכל נפש ונתן לנו יו"ט יום ז' ויה"כ שהוא בדמיון קדושת השבת שאסור בכל מלאכה וכמו שהשבת דוגמת עוה"ב כן הוא יום הכפורים ויותר ממנו שויה"כ אין בו לא אכילה ולא שתייה דוגמת עוה"ב וגם הוא יום א' שאין כח בשטן לקטרנ כמ"ש השטן גימטוריא ספ"ד וזהו כמו עוה"ב שאין בו שטן. ובענין זה ניחא מה שאמר הכתוב בשבת ובכל המועדים מקרא קדש שגזחק בזה התרגום מלשון מקרה והזדמן ורש"י פי' קרא אותו קדש לאכילה ולשתייה וכסות עכ"ל זהו הפירוש אינו ביוה"כ לאסור באכילה ושתייה ולענין שינוי כסות בפ' כל כתבי יליף ליה מדכתיב ביוה"כ ולקדוש ה' מכוזב זה ויה"כ כו' כבדהו בכסות נקיה אמאי לא יליף מקרא דכתיב באורייתא מקרא קדש גבי ויה"כ נ:ס הרמב"ן שפירש בפרשת אמור שהוא מלשון אסיפה כמו קרואי העדה הוא דחוק ונראה לפרש שקראן מקרא קדש ע"ש כי השבת וכל המועדות נקבעו על יסוד סוד האותיות שס הקדוש והיינו מקרא של אותיות משמו הקדוש שהוא שם הוי"ה והן אותיות אהי"י שהם בשם אהיה אשר אהיה ובשם יי"ה ובשם המיוחד של ד' וכמ"ש אבן עזרא בחידתו על קדושת אלן אותיות אהי"י והם מורים על קדושת המועדים שבתשרי אל"ף רמז על קדושת ר"ה שהוא א' בחדש יו"ד היא רמז על קדושת יוה"כ שהוא י' בחדש ה"א רמז על קדושת חג סוכות שהוא ביום ה' אחר ויה"כ וי"ו רמז על קדושת האשענא רבה שהוא ביום ו' אחר יום ראשון של סוכות וכל מספרם כ"ב רמז על קדושת שמיני עצרת וכדאמר' פ' החלוץ פר יחדי בשמיני למה כנגד אומה יחידה משל למלך בשר ודם כו' וכן תמצא קדושת המועדים שבחדש ניסן א' בר"ח אותו יום נטל עשר עגרות כו' כדאמר' פ' ר"ע יו"ד רמז על שבת הגדול מקחו בעשור שבו נעשה גם גדול ה"א רמז על קדושת חג הפסח שהוא יום ה' אחר שבת הגדול וי"ו רמז על קדושת שביעי של פסח שהוא ביום ו' אחר יום ראשון של פסח גם וי"ו רמז על חג השבועות שהוא ו' ימים בחדש.
מצורף לזה קדושת ז' שהוא מורה על כל מיני קדושות ז' כגון השבת והשבועיות והיוצל והספירה ושבעה רקיעים וכל הקדושות והטהרות בעו ז' ועוד הרבה נמצא שאלו ה' אותיות אהי"י ח' הם מורים על קדושת השם שאר ה' אותיות המיוחדים שהם בגי' ד ח"ט מורים על סטרא דשמאלא ולפתח חטאת רובן דהיינו לפתח שלמטה בח' חטאת רובן דלא לעייל בהך כדאמר התם פ' הקומץ כי זה לעומת זה עשה אלהים כמ"ש בזה בפרק ע"פ ע"ש:

דף ג.

משלך כו'. עיין פירש"י ועי"ל דה"ק דהעולם ומלואו שלו הוא ולא ה"ל למיכתב רק קח סמים אבל כתב לך כביכול כאילו הוא אינו שלו אלא של משה וכמ"ש שהעולם כולו לא נברא אלא בשביל משה וזה שמסיים לכן תלה במשה ולא בכל ישראל בשלך אני רוצה וכאילו הוא שלך וכו':

באז בזמן שישראל עושין כו'. ולקמן פרק בא לו דרשין מהנך רמיות מקראות שמכאן לת"ח שבני עירו מצויין לעשות מלאכתו ושקולים הם הדרשות דאינו נראה דפליגי ופרש"י בזמן שהן עושין רצונו של מקום נקראת העבודה על שםם ועי"ל בהיפך בזמן שעושין רצונו של מקום נחשב מלאכתן כאילו עשאן משה יבזמן שאין עושין רצונו של מקום לא נחשב מלאכתן [כאילו עשאן משה] ונקראת על שםם כאילו עושין מלאכה בעלמא:

שעון פרישה ששה כו'. ע"פ הכוונה שאמרנו בר"פ דששה יי"ט נגד ו' ימי חול שהם פרישה ליום הקדוש יוה"כ דכתיב ביה שבת שבתון כמו בשבת משא"כ ביי"ט דלא כתיב בהו רק שבתון שהוא רמז שהם כעין ו' ימי פרישה ליום הקדוש ויה"כ:

דף ד.

ונתבסח בענן כו'. בקרא מפורש ויבא משה בתוך הענן ויעל אל וגו' ולר' יוסי הגלילי דקדק לומר עלה בענן כו' לומר לך דלכך תחלת עלייתו כאן בענן כדי שיתבסח בו להתקדש בו בפרישות ו' ימים אחר עשרת הדברות בתחלת מ' יום משא"כ באותן ימים מר"ח לא הזכיר דבתוך ענן עלה דהא כתיב ומשה עלה אל האלהים וגו' משום דלא היה שם פרישה כלל ולא כסהו הענן אז אבל לר"ע דהנך ו' ימים מר"ח למה הזכיר כאן דעלה תוך הענן ולא הזכיר כן בפ' יתרו בתחלת עלייתו מר"ח:

דף ד.

ע"ב למרק אכילה כו'. פירש"י דס"ל כריה"ג דפרישה כו' ולאיים עליו הוא נמי ס"ל כריה"ג כו' ע"ש ועוד נראה לקיים דאדםמין ליה אדר"ע שפיר קאי דביום הו' שניתנה התורה קרא למשה קודם שקרא לכלל ישראל כדי למרק אכילתו שבמעיו באותו זמן הקדימה וכן כדי לאיים עליו באותו זמן קדימת קריאתו לכלל ישראל:

תהא רעדה כו'. עיין פירש"י ותוס' הכא לענין מתן תורה הכי אבל לענין תפלה דמייתי לה בר"פ א"ע עיין בתר"י באורך בע"א:

והא אסתלק כו'. ויש לדקדק דאימא קושטא דמששה בחדש קבילו להו עשרת הדברות והדכתיב ויקרא אל משה ביום השביעי לקבלי שאר תורה דהא למאי דמוקין נמי הנך ו' לאחר עשרת הדברות מוקין לזה ייקרא אל משה ביום ז' לקבלי שאר תורה ולר"ע נמי מנין דס"ל דביום ז' ניתנה תורה והיינו ויקרא אל משה ביום השביעי ואימא דס"ל כת"ק דביום ו' ניתנה תורה והא דויקרא אל משה וגו' היינו לקבלי שאר תורה וי"ל דעיקר קושיא הוא הא אסתלק ענן מששה ר"ל דאי בו' ניתנו הדברות ובו' שאר תורה למה אסתלק הענן מהר ביום השביעי דכתיב ויכסהו הענן ששת ימים דמשמע דו' ימים כסהו להר ובו' אסתלק כיון דקבלת שאר תורה היה ביום ז' למה אסתלק בו הענן טפי מו' ימים של קבלת עשרת הדברות אבל השתא דנתינת עשרת הדברות והתורה היה ביום ו' ולא כסה הענן כלל אלא למשה אחר ו' הדברות משום פרישה ניחא דביום ז' מהפרישה שקבל שאר תורה נסתלק הענן אחר ו' ימי הפרישה וכן לר"ע לא כסה הענן להר אלא ו' ימים קודם מ"ת ובו' שקבלו התורה נסתלק מלכסות ודו"ק:

קוד לו קול כו'. הריטב"א פי' בשם ר"י דדריש ליה מדכתיב תרי זימני בהאי קרא מדבר אליו וידבר אליו כו' ע"ש והלשון קול לו קול אליו לא משמע כן ותרווייהו אליו צריכי חד למעט ישראל וחד למעט אהרן כדאיתא בילקוט אלא דמיתור לשון אליו ולא כתיב לו דריש ליה כפירש"י ועי' בע"י:

הא באהל מועד כו'. ר"ל באהל מיעט דלא שמעו בו ישראל ומפורש במדרש יכול קול נמוך ת"ל את הקול הוא הקול שנדבר עמו בסיני וכשמגיע לפתח אהל מועד היה נפסק ולא יצא לחוץ ע"כ:

הא בקריאה הא בדבור כו'. ר"ל היכא דכתיב קריאה כי הכא ויקרא אל משה ביום וגו' כל ישראל שמעו ולא בא הכתיב אלא לחלוק כבוד למשה אבל היכא דכתיב דבור בלא קריאה כי התם לא שמעו בו כל ישראל ולכאורה לאאי תירוץא דלא מפליג בין אהל מועד ובין סיני הוא סותר למאי דאמרינן בסמוך למה הקדים קריאה לדבור לימדה תורה ד"א שלא כו' דמשמע דלכל הדבורים היה קריאה מקודם משום ד"א וכן הוא בת"כ והביאו רש"י בחומש בר"פ ויקרא ח"ל ויקרא אל משה לכל הדבורים ולכל צוויים קדמה קריאה כו' ע"ש ויש ליישב דודאי לכל דבור היה קריאה כדלקמן וכדאיתא בת"כ ומ"מ היכא דכתיב קריאה במפורש כי הכא שמעינן מיניה דכל ישראל שמעו בו והיכא דלא כתיב קריאה במפורש כי התם היינו משום דלא שמעו בני ישראל:

מלמד שתפסו הקב"ה כו'. ויש לדקדק אמאי לא רמי קראי דאהל מועד גופייהו אהדדי דכתיב ולא יכול משה לבא אל אהל וגו' וכתוב ובבא משה אל אהל מועד וגו' ויש לומר כמפורש במדרש ילקוט והביאו רש"י בחומש דיש ליישב הני רומימא דקראי דבא הכתוב השלישי והדריע ביניהם דכתיב כי שכן עליו הענן דכל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבא נסתלק הענן נכנס לדבר עמו כפרש"י בסוף פ' פקודי אבל בתוך הענן משמע דעדיין לא נסתלק הענן בא משה בתוך הענן ואין נראה לו לחלק בזה בין אהל מועד ובין סיני ולהכי הוצרך לתרץ דלא יכול משה מעצמו עד שתפסו הקב"ה כו' ותנא דבי ר"י פליג ואמר דנאמר כאן בתוך כו' מה להלן שביל אף כאן שביל דהשתא יש לחלק בין סיני דכתיב בתוך הענן ובין אהל מועד דלא כתיב בתוך ולא הוה התם שביל ולא היה יכול לבא באהל מועד עד שנסתלק הענן כדאיתא התם:

אא"ב קוריהו כו'. דהיינו שקוריהו בשם כי הכא שקראו משה:

שהוא בבל יאמר עד כו'. מפרש"י נראה דדריש לאמר במלה מורכבת לא אמור והא' מושכת למטה ולמעלה ולולי פירושו נראה דלאמר כמשמעו דמאציטוריך לאמר דהיינו שיאמר לאחרים שמעינן מיני' דאם לא אמר לו כן שהוא בבל יאמר והכא בפ' ויקרא ובכמה כתובים לא איצטריך לאמר שיאמר לאחרים דהא כתיב בתר הכי מפורש דבר אל בני ישראל וגו' אלא ללמד ד"א באומר לחברו כו' ונראה עוד בזה ע"פ מ"ש לעיל הא בסיני הא באהל מועד כו' דהשתא בסיני ל"ק להו כיון שהיה הדבור עם כל ישראל וכולם שמעו ולא היה הקריאה למשה רק דרך כבוד שהיה אמצעי ביניהם אבל בתחלת תי"כ שהיה באהל מועד שלא היה הדבור רק למשה למה הקדים הקריאה לדבור וקאמר למדה התורה ד"א כו' כעין נטילת רשות מחבירו לדבר והשתא נמי בהאי קרא קאמר מאי לאמר דכל הני לאמר דכתיבי בסיני יש לפרש כפירש"י בחומש צא ואומר להם והשיבני אם יקבלו כמ"ש וישב משה את דברי וגו' אבל באהל מועד שלא היה הדבור רק למשה וכבר קבלו עליהם מסויני נעשה ונשמע ולא היה צריך לתשובת משה לכך דרשו מיניה ד"א שהוא בבל יאמר כמו לא אמור:

דף ח.

ומה צין שאין בו אלא אזכרה אחת כו'. כתבו התוס' תימה לפרוך מה לצין שכן השם בגלוי תאמר בתפילין שהן מחופין עור כו' ע"ש מיהו בכמה דוכתין איכא קי"ו ואע"ג דלית ביה שום פירכא גם מה שכתבו ועוד דצין איכא שם המיוחד בן ד' אותיות כו' לא הבנתי דבתפילין נמי כותבין כל שם הוי"ה בשם המיוחד בן ד' אותיות ואפשר דאשם שדי שמבחון כתבו כן והענין מבואר ע"פ מ"ש בפרק האומר דהצין הוא רמז על כתר כהונה והתפילין רמז על כתר תורה ואם על כתר כהונה קאמר שיהא נזהר מהיסח הדעת מכ"ש בכתר תורה שהיא חשובה מן כתר כהונה ולכך יש בכתר תורה כמה אזכרות ודו"ק:

דף ט.

יראת ה' תוסיף ימים זה מקדש כו'. ר"ל שנים וימים שנגזרו לאדם כפי מזלו אם מעט אם הרבה כפי הגזרה יראת ה' תוסיף לאדם ימים על ימי הגזרה כמו שמצינו בחזקיה והוספתי על ימין חמש עשרה שנה וכן בהיפך ברשעים שנויתיהם שנגזרו להם תקצורנה ועיין בזה בס"פ החולץ ונקטו ימים גבי יראים ע"פ מ"ש פ"ק דסוטה הקב"ה ממלא שנויתיהם של צדיקים מיום ליום:

כל האומר בנו עלו חטאו אינו אלא טועה מתוך ששהו את קייניהן כו'. מפורש שבת פ' במה בהמה:

דף ט.

ע"ב קצר המצע זה וגו'. פורש"י צלם שהעמיד מנשה בהיכל וכו' ע"ש בפרק חלק מוקמינן ליה באמון שהכניס ע"ז לבית קדשו הקדשים ושם מפורש:

בטויות גרון שהיו מהלכות כו'. כולי מלתא מפורש במס' שבת פ"ו:

אבל מקדש ב' כו' ששקולה שנאת חנם כו'. כמפורש פרק הנזקין בעובדא דקמצא ובר קמצא שהוא היה תחלת החורבן ע"ש:

לפיכך הביא עליהם הקב"ה ג' כו' כנגד כו'. כי האי סוגיא איתא פרק תולין והכא משמע דג' עבירות הן עי"ו ושפיכות דמים וגילוי עריות אבל התם לא משמע כן אלא דקאי אג' עבירות שהזכירו בהאי קרא ע"ש פרש"י וג' פורעניות כו' מפורש שם:

מגורי כו' שאוכלין כו'. מגורי הוא מלשון דירה כמו בבית מגורי דהיינו שהאדם דר עמהם ואוכל ושותה עמהם ולא ידע להזהר ממנו ועי"ז זה דוקרין זה לזה בחרבות שבלשונם נגד אחרים דבחרב ממש דהיינו שפיכות דמים לא ה"ל למתלי באדם שדר עמהם:

לא נתגלה עונם כו'. כדלעיל שהיה להם שנאת חנם בלב ולפנים כאילו אוהבים כדאמרינן שאוכלין ושותין זה עם זה כו' ועונם זה קשה יותר מעון שבגלוי כהך לאמרינן דעונש הגנב קשה טפי מעונש גזלן דזה השוה כבוד קונו לכבוד הבריות וזה לא כו' ויש ליישב דלא תיקשי ההיא דאמרינן דילבש אדם כו' וילך למקום שאין מכירין אותו ויעבור עבירה בסתר ואל יתחלל ש"ש בפרהסיא:

חדושי אגדות – מהרש"א • יומא

מבּריסן כּו'. משל בזהמה שאין בה דבר קשה כצפורן שבה ואינו ראוי לכלום ואין בה דבר רך ככריסה כן הסכל בראשונים הוא יותר טוב מחשוב שבאחרונים וכעין זה בב"ר פרשה מ"ז צפרנן של אבות ולא כריסן של בנים:

א"ל בירה תוכיח כו'. עש"ה כי לא לאדם הבירה כי לה' אלהים וגו' שהוא רמוז זאת הבירה לה' במדת רחמים שחזרה בבית ראשון ואלהים הוא רמוז על מדת הדין:

בבירה. זו בית שני שעדיין לא חזרה:

בחומה כו'. נראה לפרש לפי מה שמפורש בקרא שהיו צריכין חומה בירושלים בימי עזרא מפני שלא עלו כולם והיו בה אנשים מעט להשמר מפני אויבים בלי חומה כדכתיב ונבנה חומת ירושלים וגו' וכתיב הבונים בחומה וגו' באחת ידו עשה במלאכה וגו' ח"ש אם עשיתם עצמכם כחומה דהיינו שהייתם עולים כולכם ולא הייתם צריכין חומה אז נמשלתם ככסף שאין רקב כו' דהיינו שהיתה הנבואה נשאר ביניכם עכשיו שלא עליתם כולכם וצריכים חומה להשמר מפני האויבים והמיעוט שעלו עשיתם עצמכם כדלתות דהיינו לשמור רק פתחי העיר נמשלתם כארז כו' שהנבואה נסתלקה מכם וע"ז אמרו בפרק חלק ופרק א"נ עד ועבור עמך ה' זו ביאה ראשונה עד ועבור עם זו קנית זו ביאה שניה מכאן שהיו ראויים ישראל ליעשות להם גם בימי עזרא אלא שגרם החטא היינו גם שיהיו נשמרים בלא חומה אלא שגרם כו' היינו שלא עלו כולם:

ססמגור כו' בת קול כו'. עי' בפרש"י ובערוך פירש הארז מגור מן הסם שאין שולט הרקב בכל עץ כמו בארז ע"ש כל הענין:

דף י.

דיפת אלהים ליפת כו'. ולפי זה לא יהיה יפת בלשון תרגום מלשון הרחבה כפירוש רש"י בחומש אלא יפה ממש דהיינו שהמקדש נקרא כך כמ"ש מציון מכלל יופי וכתיב יפה נוף משוש וגו'. ואמר

דאיז השכינה שורה אלא באהלי שם כו'. אמר אהלי בלשון רבים דהיינו שריית השכינה במעשה ידינו כוננה עלינו דהיינו במשכן ועוד מעשה ידינו כוננהו הוא בנין המקדש ראשון וק"ל:

גומר זו גרממיוא כו'. ר"ל שם מדינה של גומר היא גרממיוא וכן בכולם וכן הוא בתרגום ירושלמי ובת"י שום אפרכיומיתיהם כו' ע"ש:

תירם זו פרם כו'. וכפרש"י בחומש וכתב הרא"ם בב"ר ומה שפירש זה השם לבד ולא כו' מפני שמדי יפרם סמוכין זו כו' עכ"ל ע"ש ועלם ממנו סוגיא דשמעתין דאדרשה דלעיל אע"ג דיפת אלהים ליפת וגו' דהיינו שזכו פרוסיים לבנות המקדש קאמר מנלן דפרסאי מופת קאתי ומייתי דתני תירם זו פרם ורש"י נמי בחומש שהביא הך דרשה דהכא דיפת אלהים ליפת שבנה כורש שהיה מלך פרם את בית שני הוצרך לפרש נמי דתירם זו פרם שהיה מבני יפת וק"ל:

אשור זו סילקן כו'. בפ"ק דכתובות מיייתי לה אקרא ונהר השלישי חדקל הוא ההולך קדמת אשור וגו' ניחא דהוא משמע שם העיר כמפורש בתוספות שם ובחדושי' ע"ש אבל הכא מיייתי ליה אקרא דמן הארץ ההיא יצא אשור וגו' שהוא שם האיש כפירוש רש"י שיצא שלא להיות בעצת דור הפלגה הוא מגומנס קצת מאי מיייתי עליה אשור זו סילקן שהוא שם העיר ולולי פירש"י הכא נראה לפי סוגיית תלמודינו הכא דמן הארץ ההיא יצא אשור וגו' נמי משמע ליה שם העיר ועיין בפי' הרמב"ן ודו"ק:

אם נינוה העיר הגדולה כו'. מאמר זה איתא ג"כ בב"ר וכתב הרא"ם ע"ז ולא הביעתי דבריהם כי היה להם להסתפק גם בכלח הסמוכה למלת גדולה עכ"ל גם בכאן עלגם ממנו סוגיא דהכא דהא תלמוד ערוך הוא בדיינו והוא כתבו בשם ב"ר וגם הדבר שהניח בקושיא הרגישו בו התוס' ותוצתוהו דאדרבה משום דמינה סליקן אם איתא דעלה קאי לא היו ליה למימר היא העיר וגו' אלא העיר הגדולה עכ"ל ועוד נראה כיון דהקדים בקרא דלקמיה גם בהאי קרא את נינוה קודם לכלח ליכא לספוקי כלל בין נינוה ובין כלח דודאי נינוה יותר גדולה מכלח כיון שהקדימה בקראי אבל ברסן שבא ליתן סימן היכן היא בין נינוה יבין כלח איכא למימר שפיר דהיא העיר הגדולה אי לאו האי קרא ונינוה היתה וגו':

ושם אחיו וגו' מיומן שבאחים כו'. מפורש במס' סוטה פרק אלז נאמרין:

והצפיר והשעיר כו'. אע"ג דכה"נ כתיב גבי חורבן בבל שמעו עצת ה' אשר יען על בבל וגו' אם לא יסחבום צעירי הצאן וגו' והתם ע"כ על פרם נאמר שהם החריבו בבל וארץ כשדים ולא יון מ"מ בהאי קרא דגבי חורבן אדום אימא דהיינו יון שהוא בכלל צאן שהוא לשון כולל מין כבש ומין עז:

וזוטא דאחיוהי כו'. ר"ל זוטרא בבני יפת דהיינו תירם שהוא פרם:

שתפול ביד פרם כו'. ובפ"ק דע"ז אמרינן דהני תרי מלכויות חשיבי ומשכה מלכוותיהו עד דאתא משיחא היינו עד סמוך לביאת משיח אבל אח"כ סמוך לביאת משיח תפול רומי ביד פרם וכ"כ התוס' שם למ"ד דעתידה פרם שתפול ביד רומי ע"ש:

אין בן דוד בא כו' עד שתפסו מלכות כו'. מפורש פרק חלק וע"ש:

דף יא.

שלוחי מצוה אין נזוקין כו'. פסחים פ"א קידושין פ"א וע"ש:

דף יב.

ירושלים לא נתחלקה לשבטים. וייתיישב בזה שני הפסוקים שאמר דוד באז גווס בנתלתן וירמיה אמר נחלתנו נהפכה לזרים כי ירמיה אמר נחלתנו וגו' על כלל א"י שנתחלקה לשבטים משא"כ דוד אמר באז גוים בנחלתך על ירושלים שלא נתחלקה לשבטים וזה שמסיים ביה טמאז את היכל קדשך וגו':

ורצועה היתה יוצא כו'. היה מצטער לבלעה כו' מפורש פרק אחיהו מקומן:

דף יח.

שיהא מכיר ורגיל כו'. אינו נראה דר"ל שיהא מכיר במוינים הללו דודאי כל אדם מכיר אותן שפיר ויש לפרש דר"ל דמעבירין לפניו אותן פרים ואילים וכבשים שנקרבים בו ביום דהיינו פר של אהרן לחטאת יפר של מוספין לעולה ואילים היינו אילז ואיל העם ואיל של מוספין ועי"ז זה יחבור את עבודתו בהן ויכיר את כל א' מהם להבחין בהן לאיזה עבודה כל א' הוא מוכן ושלא שיערים נמי דהיינו שני שעירים של העם ושעיר המוספין היה ראוי ג"כ להכיר בהן ולהבחין בעבודתם כתנא דברייתאן אלא דתנא דמתני' סבר כיון דעל חטא קאתי חלשא דעתיה כו' כדלקמן:

והבהן הגדול מאחיו שיהא גדול מאחיו בנוי כו'. דרשו כן משום דה"ל למכתב והכהן המשיח תחתיו כמ"ש במקום אחר בפרשת צו וע"כ דרשו בו שיהא גדול כו' בנוי בכח בחכמה כו' שהם המדות טובות

שזוכין מאב לבן כמ"ש במס' עדיות ואחרים דדרשו גדלוהו משל אחיו כו' היינו דמאחיו לא אינטריך דסני ביה אם הוא גדול במעלות אלו גם אם אחיו ג"כ גדולים:

ליהושע בן גמלא כו'. בפ' לא יחפור משמע שהיה לו מעלות החכמה שהוא תיקן להושיב מלמדים בכל עיר ועיר מ"מ מייתי מנינה שהיה דרכם בבית שני למנות כ"ג ע"י ממון ואפשר שנמנו גם אחרים בכ"ג ע"י ממון שלא היה להם חכמה:

ולא כל דבר שמביאין לידי טומאה כו'. ובירושלמי פריך והלא מן הנסים שבזהמ"ק הן כמ"ש בעשרה נסים ולא אירע קרי לכה"ג ביוה"כ ומשני א"ר אבין ע"ש לא תנסו ור"י בר בון אמר כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני:

דף יח.

ע"ב ועל זה נאמר ומלאה הארץ זמה כו'. ר"ל בדוגמא זה כתיב גבי לא תתן את בתך להזנותה גי' דהיינו שאין זרע הזונה ידוע מי שהוא אביו ונמצא באים לישא את קרובי האסורים להם וק"ל:

במי ששכן שמו בבית הזה וכו'. נקטו האיז לישנא הכא בשבועה זו שלא ישנה לעשות כצדוקים דבפרשה זו במעשה יוה"כ כתיב וכן יעשה וגו' השוכן אתם בתוך טומאתם ומיניה ילפינן בפרק הוציאו לו בשילה ובבית עולמים מנין ת"ל השוכן אתם וגו' ע"ש:

קורין לפניו באיוב כו'. לגבי ט"ב דאסור ללמוד תורה הותר לקרות באיוב דיש בו דברים המציעים נפש שומען ומ"מ הם ממשיכים הלב לשומען ולא ובא לידי שינה ועי"ל דה"נ קורא בו הכ"ג ביוה"כ כדי שיתן לבו לשוב בתשובה שלימה כמו שאמרו בפרק היה קורא בר"מ כי הוה מסיים ספרא דאיוב אמר סוף אדם למות כו' אשרי מי שגדל בתורה כו':

דף יט.

והיו תולעין יוצאין מחוטמו כו'. פרש"י. שהוא ראשון לאברים שנכנסם לבית כו' ע"ש והריטב"א מפרש לפי שהריח מריח הקטרת חזן לקדשי קדשים ע"ש:

רגל עגל כו'. כתב הריטב"א הקשו התוס' דהא כתיב וכל אדם לא יהיה באוהל מועד וגו' ודרשין אפי' אותם שנאמר עליהם ודמות פניהם פני אדם ותירצו דשאני הכא שלא עשה הקטורת כמציתה עכ"ל והוא דחוק אבל הנראה ללא קאמר דבכניסתו לקדשי קדשים גינף מה"ט שלא היה רשות שם למלאך ליכנס שם לנגופו אבל דקדק לומר דביציאתו מבית ק"ק ובא להיכל שם גינף עי"י מלאך שאז היה רשות למלאך לבא לאהל מועד כדכתיב עד צאתו חו"ש כששמעו אחיו הכהנים בעזרה קול יוצא מהיכל נכנסו להיכל במקום שהותרו ליכנסו ומצאו כף רגל כו' ותו לא מידי ובירושלמי מצאתי כמ"ש התוס':

ולא אותי קראת יעקב כו'. מבואר בכמה מקומות ששם ישראל ע"ש המעלה והחשיבות ושם יעקב ע"ש העקב ושפלות ולזה בק"ש מתחיל שמע ישראל באם קרא כהינו אבל כשאינו קורא כהגון כהך דקורא ק"ש ומרמז בעיניו כו' נקרא בשם יעקב וקאמר ולא אותי קראת בק"ש שלא נתכוונת בקריאתך ושמעתי בזה ע"פ המדרש כשבא יעקב למצרים כתיב וירא יוסף וגו' ויבך על צאראיו וגו' ויעקב לא נפל שקרא את שמע ע"כ חו"ש ולא אותי קראת יעקב שלא רמז בעיניו כו' ולא הפסוק בק"ש וק"ל:

ולא בתפלה כו'. עיין בפרש"י והתוס' פירשו שם שואל מפני היראה כו' ולא בתפלה כו' ע"ש וכה"ג יש לפרש לענין האומנים קורין בראש האילן מה שאין ראין לעשות כן בתפלה ועוד יש דברים מותרים בק"ש ולא בתפלה:

עשה אותן קבע כו'. מפורש בילקוט שלא יהא משאך ומתנך אלא בהם כו' שלא תאמר למדתי חכמת ישראל אלך ולאומד חכמת אומות העולם כו' ע"ש:

עובר בלאו שנאמר כל הדברים יעשים לא יוכל איש לדבר. ויהיה לא יוכל כמו לא תוכל לאכול בשעריך וגו' דלפי פשוטו דלא יוכל שא"א מפני רבויים לא אינטריך דהא כבר אמר שהם יעשים מלדבר ועוד אם המניעה בהם שא"א מפני רבויים ה"ל למיכתב לדברם שהמניעה תלוי בהם אבל לדבר משמע שהמניעה תלוי בו מפני איסורו ודו"ק:

צדא אמר ר"י צרתה דלא כו'. פרש"י באצבע הסמוכה לגדול היה מחבר לאגודל כו' ע"ש אבל בערוך פי' שהיא אצבע הארוכה האמצעית ועי' בתוס' פרק הקומן:

על חדת מאי היא כו'. אחיו קידה כו'. שהוא דבר חדוש כמ"ש פ' החליל דרשב"ג עבד קידה ואין כל בריה היה יכולה לעשות כן בדורו וק"ל:

לא בגבל ולא בכנור כו'. גם שהם כלי זמר שמפיגין השינה כמ"ש עורה כבדוי עורה הנבל וכנור וגו' לא היו מענרין ומפיגין שינת הכ"ג אלא בפה:

ומה היו אומרים אם ה' לא יבנה בית וגו'. זה המזמור נאמר על בנין הבית ומסיים ענין זה שהיה להם ביוה"כ ואמר שוא לכם משכימי קום ביוה"כ לבא למקדש כמו בשאר ימים וכן מאחרי שבת בשאר הימים שהיו אוכלים לחם העצבים אבל ביוה"כ שהוא יום שאין בו אכילה אינו כן אלא כן יתן לידיו שנה למנגדים שינתן כל הלילה זו וכה"ג דרשין ליה לגבי ת"ח בפ' יוה"כ:

אמרייתו אמאי לא אתי משיח כו'. משמע שהם חשבו בדור ההוא שראוי שיבא משיח וקשה אם לפי הזמן הא אמרי' ובעונותינו שיצאז מה שיצאז ואם סמכו עצמם בדור ההוא על זכות וכמ"ש זכו אחישנה זה אין סברא גם אם ידעו בנגלות מי יוכל לידע בנסתרות ונראה מתוך דבריהם שהיה זה ביוה"כ שהש"י מכפר עונם ומנוקים מכל עון כמה"ש וחשבו אמאי לא אתי משיח מיד בצאת יוה"כ שהרי עתה אין להם חטא שנתכפר להם ביוה"כ וע"ז השיב להם דאל תחשבו כן דהא האידנא יוה"כ כו' וחוטאים וזה ודאי לא נתכפר דיוה"כ אינו מכפר אלא ע"י תשובה. ואמר

הקב"ה אומר לפתח חטאת וגו'. פרש"י יצה"ר מחטויאן בע"כ גם שניתן לאדם הבחירה וכמו שכתוב ואתה תמשול בו וגו' מ"מ יש להם קצת התנגלות בזה שהקב"ה ברא היצה"ר ואילו לא נברא לא חטאו כדאמרי' אלמנא ג' פסוקים הללו נתמוטטו חו"י רגלי שונאיהם של ישראל דכתיב ואשר הרעיתי וכתיב כי הנה כחומר וגו' וכתיב והסירותי לב האבן וגו' ועי"ל דה"ק לפתח שיתנו לבא לידי חטאת רובן ומביא לידי חטא וע"ד שאמרו פרצה קוראה לנגב שע"י שאינן ישינים בביתם בלילה ומשחקין ביחד וחושבים לעשות מצוה זכר למקדש זה מביא להם לידי עבירה זו. ואמר

והשטן מאיז אמר כו'. גם שהוא מפורסם במדרשות שביוה"כ אין רשות לשטן לקטרנ לפי שהם מנוקים מעון אבל האידנא שיש כמה עונות ביוה"כ עי"י דנגוד השינה מאי קאמר השטן. והשיב אעפ"כ אין לו רשות ביוה"כ דהשטן גימטריא שם"ד וכו' מפורש בגדרים פ"ד:

דף כ:

א"ל אבוב לחרי כו'. יש לפרש המשל ממש דומה לנמשל שהאבוב הוא כלי זמר חשוב קול ערב מימי משה כדאמר'י בערכין והוא אינו מקובל לגרדאי שהם רגילים בכלי זמר הנרועים כן הוא גבר מלשון :בבא בלה"ק בכמה מקומות במקרא והוא קול אדם והוא מכריז בקולו עמדו כהנים כו' אינו מקובל בעיניך אלא כקול תרנגול הנרוע בכל זה וק"ל:

אי תגרת ליה פון עמריה כו'. עי' פרש"י ובערוך פי' נשכר עני בן טובים כו' נתן לו צמר לנפך ונעצב הנשכר שהגיע לזו הפחיתה והרגיש בעה"ב וא"ל הניחאו והשיב לו מאחר שנשכר ינפך הצמר עכ"ל ולפי זה נראה לפרש הא דקא"ל נינח מר היינו מאחר שאתה רב תניח מפירושי דגבר היינו תרנגול ותתרגם כפירושך גבר היינו גבבא וע"ז א"ל רב המשל כיון שנשכרתי לך אעמוד לתרגם כפירושך:

ואד"א ל"ל מעלין בקודש כו'. שהסכים על דבריו וא"ל מעלין בקודש שהוא פירוש דגבר היינו גבבא ואין מורידין לפרש דגבר היינו תרנגול ודו"ק: והכא

ליכא. חולשא כו'. דע"כ לאו ביוה"כ הוה עובדא דגביני כרוז דהא אמר שבא המלך בדרך וביוה"כ היה בו איסור תחום ושאר תענית לא הוו בזמן שבהמ"ק קיים וק"ק ביוה"כ גמי מאי חולשא דתעניתא איכא בלילה: מפני

נלגל חמה כו'. למאי דאמר'י פ' מי שהיה לדעת חכמי ישראל דביום החמה מהלכת למטה מן הרקיע ובלילה למעלה מהרקיע אינו נשמע קול המנסר דחמה בלילה לפי שהיא רחוקה יותר מן הארץ גם הרקיע מפסיק בלילה בין הלוכה דחמה ובין הארץ ולדעת חכמי אומות העולם דביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע ובלילה למטה מן הקרקע ניחא טפי שהארץ מפסיק בין האדם ובין החמה בלילה ויש להשיב בזה גלגל חלבנה ההולך גם בלילה ודאי גם הוא מנסר ברקיע ולמה נשמע בלילה קול אדם יותר מביום ויש ליישב גם שגלגל חלבנה הוא קרוב יותר לנו מגלגל החמה נסורו של גלגל חמה נשמע ביותר שהוא גדול הרבה ונסורו משמיע קולו ביותר: והאי

חרגא דיומא לא שמייה כו'. מפורש פ"ק דנדרים וע"ש: אלמלא

כו'. משמע דע"י קול גלגל חמה אין קול המונה של רומי נשמע ויש לדקדק מההיא דספ"ב דמכות שאמרו וכבר היו ר"ג כו' ושמעו קול המונה של רומי ק"כ מיל כו' ויש ליישב דהתם בלילה קאמר דליכא קול גלגל חמה כ"כ כדלעיל ועוד נראה דדברים אלו אינן ממש כמשמען אלא ע"פ מ"ש במדרשות דישאל מונין ללבנה ועובדי כוכבי' לחמה וכמו שהחמה אינה שולטת רק ביום ולא בלילה בן עובדי כוכבי' יהיה להם לילה בעוה"ב כמ"ש פ' חלק אקרא למה זה לכם יום ה' הוא חושך ולא אור משא"כ ישראל יהיו שולטים בעוה"ז ובעוה"ב דומין ללבנה שהיא שולטת ביום ובלילה ואמרו בפ' הישן כשחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים וז"ש אלמלא גלגל חמה שאנו רואין בו שהוא המאור הגדול ואעפ"כ הרי הוא מחשיך אורו בלילה היינו חושבין שיהיה ח"ו נשמע קול המונה של רומי לעולם אבל עתה בגלגל חמה רואין אנו שאין הצלחתם לעולם שיהיה מחשיך לעתיד וכן בהיפך ואלמלא קול המונה כו' נשמע קול גלגל חמה. שהוא מאור גדול לומר שיש בו ממש שהרי ממשלתו בכל העולם אבל השתא אנו רואין שגם בני אדם כמו כן ממשלתן רב כדאמר'י דמלכה רומי בכפה והיינו כדאמר'י דמשימא מוקמי להו: שלשה

דף כא.

וי"א אף רדיא. שהוא מלאך הממונה להביא המטר שמנהיגו מארץ לארץ עד סוף עולם. ואמר

דבעו רבנן רחמי אנשמה כו'. דהיינו לבטלה שיהיה לה הפסק כמו שמצינו בכמה מקומות דרבנן בתפלתן בטלו נזירת מיתה בעולם ודו"ק:

היוצא לדרך קודם קריאת הגבר דמו כו'. ובכמה מקומות תלה הדבר בכי טוב שהוא אור והיינו הך שיעורא עד שישלש ובתרנגול דינוני וק"ל:

משתחווים רווחים כו'. עיין פרש"י שהמקום מרחיב עד שיש ביניהם ד' שלא כו' עכ"ל גם שאמרו בפ' אי"ל הממונה דוידוי של כ"ג היה בעמיהה מ"מ וידוי של כ"א מישראל היה בהשתחוויה משום שכ"א פרט חטאו שלא יכלם מחבירו מיהו בלאו הכי בהשתחואה כשהיו שומעים את השם כ"ג היו צריכין הרווחה ד' אמות שהשתחואה בשטיפוח פניו על הארץ דהאם מחזיק ד' אמות בכ"מ וק"ל:

לא הפילה אשה כו' ולא הסריח בשר הקדש כו'. מכלל נסי בהמ"ק קחשיב להו גם שהיה בשר קדש כגון קדשים קלים נאכלין בכל העיר אפשר שלא היו נסים אלו אלא בקדשי קדשים או גם בקדשים קלים :במקדש:

ולא נראה זבוב בבית המטבחים כו'. כדאמר'י פ"ק דגיטין זבוב משום מאיסות:

ולא אירע קרי לכ"ג ביוה"כ כו'. ומאמר'י לעיל שלא היו מאכלין אותן ביוה"כ דבר המביא לידי קרי היינו משום דלא סמיכין אנס והכי איתא בירושלמי:

נחש ועקרב וכו'. שאר מיתות שמתו בחטא היה שם אבל מיתת נחש הוא הוראה בלא חטא כלל בעטוי של נחש כדאמר'י פ' במה בהמה זו המיתה לא היה שם בירושלים שהיתה מגינה על מיתה זו:

לא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שאלין בירושלים כו'. משום שבירושלים בעי לינה נקט האי לישנא יק"ל:

לא כבו נשמים כו'. היינו לאפי' אש הדאיוט שהיה שם לא כבה דבהכי מוקי לקמן הך דעשן המערכה כו' דקתני נמי הכא:

נס גדול נעשה בלחם הפנים סלוקן כו'. מפורש ספ"ב דחגיגה:

מקום ארון אינו מן המדה כו' וכרוצים בנס היו עומדין כו'. מפורש פ' המוכר פירות:

גמי נסי דגוואי כו'. ק"ק ואימא דגוואי לפני ולפנים דהיינו ארון וכרוצים שהיו בקדשי קדשים משא"כ לחם הפנים דלא בא בקדשי קדשים אלא בהיכל ומקרי בראי לגבי קדשי קדשים ודו"ק:

דף כא:

ע"ב בשעה שבנה שלמה בהמ"ק נטע כו'. מפורש פ' טרף בקלפי:

רבוצה כארי כו'. ע"ש שבית ראשון נבנה ע"י שלמה המלך משבטי יהודה שנמשל לאריה כמ"ש גור אריה יהודה וגו' אבל בית שני נבנה ע"י מלכות פרס ולא היה אש רובץ בו רק ככלב ומצינו בו שנדמה לכלב כמ"ש בפ"ק דר"ה והשגל וישבת אצלו כלבתא:

וברא כחמה ויש בו ממש כו'. כי הוא אש היסודי משא"כ אש שלמטה שהוא מורכב מיסודות אחרים ולכך אין בו ממש ונכבה ע"י יסודות האחרים כגון אש שלנו שהמים מכבים אותו וז"ש לעיל דמעולם לא כבו נשמים אש של עצי המערכה היינו נמי מפני שהיה בו אש של מעלה היסודי ודכתיב בתורה אש תמיד וגו' לא תכבה היינו בדהאיוט דמנזה להביא מן ההאיוט כדלקמן:

אע"פ שאש יורדת כו'. מפורש פרק האר:

ארון וכפורת וכרוצים כו'. בפ"ק דכריתות ופ"ג דהוריות יליף ליה מקרא דארון יאשיהו נגזו ובכללו כפורת וכרוצים שעליו ובחד חשיב להו כפרש"י ועוד חשיב שם שמן המשחה ונעננת המן ומקלו של אהרן כו' שגם הם נגנזו עם הארון והכא לא חשיב אלא הנך חמשה דברים החשובים ועורך בהן הרבה והם נחשבים חסירים בבית שני דמחסרון ה' של ואכבדה יליף לה דהיינו ה' דברים מכוזבים שהיו חסרים בבית שני:

שש אשות הן יש כו'. אם נעיין בזה יש בהן ג' חלוקות מג' עולמות מלמטה למעלה כי שנים מהן שהם אוכלת ואינו שותה דיון ושותה ואינה אוכלת דחולה הם מעולם התחתון ועוד ב' מהם אוכלת ושותה ואוכלת לחין ויבשין דמערכה הם שירדו משמים מעולם האמצעי ועוד שנים מהם אש דוחה אש דגבריאל ויש אש אוכלת אש דשכינה הם מעולם העליון ובכ"א מג' החלוקות יש בכ"א מהשנים הא' מימין והרחמים והב' מהשמאל והדין:

במוצאי יו"ט אחרון מהחנ כו'. מפורש פ' מי שמת ע"ש:

שלחן בצפון ומנורה בדרום כו'. מפורש פרק לא יחפור וע"ש:

דף כב:

אסור למנות את ישראל כו'. והא דלא מיייתי ליה איסורא ממנין דמשה בחצאי שקלים ולא מנה אותן להדיא כמפורש ביה ולא יהיה בהם נגף גו' דמשמע שהמנין שולט בו עין הרע להביא נגף י"ל להיכא לפירושי דלקח מהם חצאי שקלים לכפרה על שחטאו בעגל כמ"ש לכפר על נפשתיכם ולהגין בכך עליהם שלא יהיה בהם נגף אבל במנין בזק לא שייך לכפרה אלא משום איסור מנין וכן המנין בטלאים ליכא למימר משום כפרה באו לקרבן דהא כולאו מדשאל הוו כדלקמן ואין אדם מתכפר בדבר שאינו שלו ועוד דלא הזכר בהן לכפרה ודו"ק:

עובר בלאו שנאמר והיה מספר גו'. ויש לדקדק אמאי לא מיייתי בכה"ג מקרא דבדאורייתא דכתיב ושמתו את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב וי"ל דההוא קרא לאו משום איסורא נגעו בו אלא דקאמר שלא יספר מרוב דהיינו מחמת ריבוי כ"כ שילאה הסופר למנותם אבל בהאי קרא דהושע לא מסיים ביה מרוב דמשמע לאיסורא קאמר שלא ימד ולא יספר וק"ל:

בחול הים וכו'. פרש"י אלמא אית להו מנין עכ"ל ויש לדקדק לכאורה דהאי קרא דתורה סותר זה דכתיב כחול הים אשר לא יספר וגו' דמשמע דלית מנין לחול וי"ל כדלעיל דההוא קרא אינו מוכח דלית ליה מנין לחול אלא דמחמת ריבוי נמנע הסופר למנותו כדמסיים ביה מרוב ועד"ז מסיק כאן בידי אדם שלא יוכל למנותן משום שהוא נלאה מרוב המנין ונראה לפום הך דרשה יהיה לא ימד ולא יספר כפשטיה ולאוי משום איסורא נגעו בו כדלעיל ודו"ק:

בבזק כו'. השתא לא חש להך קושיא דלעיל דלמא שמא דמתא הוא דלבתר דמיותי ויפקדם בטלאים משמע ליה נמי דומיא דהכא ויפקדם בבזק היינו בדבר שמנה אותן ולא שמא דמתא הוא וק"ל:

א"ב מאי רבותא כו'. ר"ל א"כ מאי רבותא דמלתא שלא מנה אותן עתה ג"כ בבזק ולמה שינה לבסוף למנותן בטלאים אי לאו משום דלבסוף נתעשר וק"ל:

על עסקיו כו'. ור"ל שעשה מריבה עם קונו והכי מפורש בפ' במה בהמה נצא בר נצא כו' והיינו שציה לו לך והכית את עמלק וגו' מעולל ועד יונק משור וגו' והוא אמר ומה נפש אחת וכו' כל הנפשות הללו עאכ"ו וכו' ובפ' במה בהמה הביא רש"י זה הדרש ולא נקט במלתיה בהמה מה חטאה והיינו דעיקר מלתיה דכל הנפשות הללו כו' לא משמע אלא נפש אדם דמביאין עליו עגלה ערופה ובפרש"י בספר שמואל לא נקט במלתיה קטנים מה חטאו אלא בהמה מה חטאה ונראה דהיינו משום דלא מצינו בקרא שחמל שאול על הקטנים כלל אלא על מיטב הצאן והבקר וגו' ויש ליישב תלמודינו כיון דכתיב דחמל על אנג מסתמא דחמל נמי על הקטנים שלא חטאו כלל והוציאו קרא דוירב בנחל מפשוטו שעשה מלחמה ומריבה עם עמלק בנחל משום דמשמע בקרא דעמלק יושב בהר דכתיב וירד העמלקי והכעני היושב בהר וגו' ודו"ק:

אל תהי צדיק הרבה. דהיינו לרחם גם על הרשעים וקאמר כשאמר ליה שאול לדואג כו' אי"ל בת קול אל תרשע הרבה כו' דכתיב בשאול ובכל אשר יפנה ירשע דהיינו שהיה מרשיע להיות אכזרי באומות שזכר שם בהאי קרא וקא"ל בת קול אל תרשע הרבה להיות אכזרי גם בכהנים וק"ל:

במה לא חלי כו'. כבר נתקשו בזה המפרשים וכי משא פנים יש בדבר ותירצו בזה דחטא שאול הוא גדול ביותר לפי שהוא דבר הנוגע במלוכה כמ"ש לך והכית וגו' מעולל ועד יונק וגו' משא"כ בחטא דוד שהוא חטא הכולל בכל ישראל אבל לישנא גברא דמריה סייעיה לא משמע כן ונראה לפרש בזה על פי מה שאמרו הבא לטור מסייעין אותו מן השמים והיינו גברא דמריה סייעיה לפי שהוא בא לטור והורה על חטאיו וקבל עליו יסורים כדלקמן ולכך מן שמים סייעיהו לשוב בתשובה שלמה כמפורש בכמה מקראות בספר תהלים משא"כ בשאול דלא מצינו בו שהודה על חטא זה לפניו יתברך ב"ה ולא קבל עליו יסורין ולכך עלתה לו ודו"ק:

במעשה דאגנ כתיב נחמתי וגו'. וא"ת אכתי אמאי קאמר שאול באחת במעשה דאגנ הא כבר כתיב מקודם זה במעשה דעולה שהקריב שאול קודם בוא שמואל שא"ל נסכלת וגו' ועתה ממלכתך לא תקום וגו' וי"ל דשמואל אמר לו כן שאם לא תקיים עוד מצות ה' לא תקום ממלכתך אבל לא היה חטא זה דעולה כדאי שינטל ממנו המלכות משא"כ במעשה דאגנ שהב"ה אמר לשמואל כן נחמתי כי המלכתי את שאול:

איפרעו מיניה כו'. ומסיק דאיפרעו נמי מגופיה שנצטרע כו' נראה בזה שאמר ישלם ארבעתים כדין הנוגב צאן של חבירו וטובחו דישלם חמשה דהיינו הא' שהוא הקרן ועוד ארבעתים נוסף וה"ג שבת שבע שנלקחה מעגלה הוי כעין גניבת הכבשה ולזה נפרע דוד מגופיה שנצטרע דוגמת הקרן ועוד ד' ילדיו נוסף וזוה יתיישוב כל מה שדקדקו התוס' בזה ואין להאריך ובענין זה לפי שדימה את אוריה לעני שיש לו כבשה אחת דוד לעשיר אמר דוד על עצמו בתפלה שגם הוא עני כמ"ש כי עני ואביון אני וע"ש שבבבין בהמ"ק אמר ואני בעניי הכינויתי לבית ה' וגו' שעשירותי אינו שלי רק כולו לה' וק"ל:

ששה חדשים נצטרע כו' דכתיב ישובו לי וגו'. מפורש פרק חלק:

קבל דוד לשון הרע כו' ולא קבל. מפורש פרק במה בהמה ע"ש:

הא איפרעו מיניה כו'. יש ללקדק דהא לאו מיניה איפרעו וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה דכה"ג לאו מיניה איפרעו בהסתה ויש ליישב דחלוקת המלכות כאלו איפרעו מיניה חשוב דו"ק:

בבן שנה שלא טעם טעם חטא כו'. דאחר שמלך חטא בא' במעשה דאגן אבל במלכו היינו קודם שמלך לא היה בו שום חטא:

נעניתי לכם עצמות כו'. נראה דנקט עצמות משום דיש לחשוב בו חטא גדול במה שדקף אחר דוד מצד הקנאה בו לפי ענינו ואמרי' פ' שאל כל מי שיש בידו קנאה עצמותיו נרקבין ע"כ אמר עניתי לכם עצמות שאל דכמו שנקבר בעצמות כדכתיב ויקחו את עצמותיהם וגו' כן הן עדיין קיימין ולא נרקבין מצד קנאה לדוד ודו"ק:

תלויה לו מאחוריו כו'. נראה דנקט מאחוריו דלא היה אינצטריך ליה אלא לאשמועינן דלא איירי אלא בדופי שאינו נגלה ומפורסם כ"כ דוגמת אחוריו וכמו דופי ממשפחת האם דומיא שפרש"י דופי של מלכות בית דוד שהיה מצד אם אבל דופי שמצד אב שהוא מפורסם במשפחה הוא גנאי למלכות גם לדין של ד"נ דבעי אב מישראל ופסול ברוך אמו מישראל ולזה נמי אפשר דנקט נמי קופה של שרצים שהשרצים אינן מגולין כ"כ בה כמו מצד משפחת אם והיינו נמי שא"ל חזור לאחוריד בפסול שאינו נגלה כ"כ דו"ק:

מפני שמחל על כבודו שנאמר ובני וגו'. ואמרי' פ"ק דקדושין דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול ישם מפורש דאסור למחול כבודו לפי שהוא כבוד המקום:

בל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש כו'. הדמיון כנחש שהאדם יסופך ראש במקום עיקר חיותו ואתה לא תשופנו רק בעקב המקום היותר שפל כן יהיה נקימה ונטייה של ת"ח גם אם עשה אדם כנגדו דבר גדול לא ינקם בו רק בדבר קטן וזהו שאמר כל שאינו עושה כן דהיינו שאינו נוקם כלל או נוקם ג"כ בדבר גדול ה"ז אינו ת"ח שהיה לו ללמוד ממעשה נחש:

דף כג.

הנעלבים ואינן עולבין כו'. מפורש במס' גיטין:

דנקיט ליה בליביה כו'. פרש"י ואם בא אחר לנקום נקמתו כו' ע"ש והוא דחוק ובע"י פי' שאינו עושה נקמה כו' אלא מניח עלבוגו למקום עכ"ל וזהו יותר דחוק ונראה לפרש משום דהמקשה פריך מהא דשומעים חרפתן ואינן משיבין קמשני ליה גם שאין לאדם להשיב מ"מ נקיט ליה בליביה לנקום בו אח"כ י"כ לעשות מעשה כנחש:

ומפיים כו'. והא דאמרי' בפ' כל כתבי לא מונינא רישא אבי סדיא עד דמחילנא לכל מאן דמצערי לי היינו נמי כדמפייסו ליה וקאמר גם שלא נתפייסתי מיד מ"מ באותו יום קודם שכיבה נתפייסתי וק"ל:

שקשה עליהם טהרת כו'. וכן מצינו בקרוב לחורבן בית שני שהיה בהן הרבה שפיכות דמים ע"י פריצי ישראל ור' צדוק באותו זמן היה כדאיתא פ' הניזקין דו"ק:

שפך מנשה עד אשר גו'. לקמן מסיק ומייתי מיניה דקל ש"ד ויש ללקדק בזה דהאי עובדא בדורו של ר' צדוק בזמן בית שני הוה וא"כ מאי מיייתי ראייה מבית ראשון אבית שני דהא אמרי' פ"ק בית ראשון חרב מפני ג' דברים ע"ו ונ"ע וש"ד ומייתי ליה מהאי קרא ומקדש ב' מפני מה חרב מפני שנאת חנם ויש לומר דמ"מ מייתי מיניה כיון דמצינו מפורש דקל בבית ראשון ה"נ בבית שני קל תת:

דף כג.

ע"ב להרבות בבכיה כו'. ר"ל דמהני טעמיה גופייהו דקאמרת דלא שייך עגלה ערופה בעזרה וצירושלים קאמר ר' צדוק הכי להרבות הבכיה בדמקום שמביאין עגלה ערופה כתיב ונכפר הדם אבל בעזרה יירושלים כיון שאין מביאין עגלה ערופה במה יתכפר הדם ובזה יתיישב שדא אביו של תינוק כו' ואמר הרי הוא כפרתכם ר"ל כיון שא"א להתכפר בעגלה ערופה הרי הוא כפרתכם:

דף כו.

ואימא יהודה נמי דכתיב יהודה מחוקקי כו'. כתבו בתוס' יש מקשים אמאי לא מייתי מדכתיב בתורה ימחוקק מבין רגליו וי"ל דהוא בברכה הוא דכתיב כו' עכ"ל והוא דחוק דנהי דבברכה הוא דכתיב וכי לא נתקיימה ברכת יעקב ח"ו ונראה ליישב דהוא קרא לא יסור שבט מיהודה ומחוקק גו' על הממונים מפי המלך משתעי כדאמרי' פ"ק דסנהדרין לא יסור שבט גו' אלו ראשי גלויות שבבבל ומחוקק גו' אלו נשיאים שבא"י משא"כ בלוי דכתיב יורו משפטין גו' וכן ביודעי בינה גו' דמשמע שהם ממונים מפי הקב"ה וכן יהודה מחוקקי דכינוי היו"ד מורה על שממונה מפי הקב"ה ומשי דאע"ג דיהודה נמי ממונה על כך מפי הקב"ה מ"מ לא סלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא והא דאמרי' פרק חלק דהלכה דכור בכ"מ וה"נ בעירובין דוד דגלי מסכת כו' היינו איהו גופיה שהיה מלך אבל שאר אינשי משבט יהודה גם שהיו חכמים לא זכו להיות הלכה כמותם משא"כ בשבט לוי ויששכר שחכמים שבהם מורים אוראת אליבא דהלכתא וק"ל:

דף כח.

צלתייה דאברהם מכי משחרי כו'. היינו תפלת מנחה ואע"ג דבפ' ת"ה ילפינן ליה מיצחק מדכתיב ויצא יצחק לשוחר גו' כתוב בספר ערוך דלא הזכיר הכא אברהם אלא מפני שהוא עיקר וזו השיחה תפלת צהרים מאביו מסורה לו כו' ע"ש וכה"ג כתבנו בפ' ת"ה:

אלא שזיזין כו'. שנאמר וישכם אברהם בבקר ויחבש וגו' כנ"ל עי' בתוס' הכא ובפ"ק דפסחים:

דאצטגנינות גדולה היתה בלבו של אברהם כו'. מפורש פ"ק דב"ב:

שנאמר ואברהם זקן בא בימים וגו'. משום דכבר מקודם זה כמו מ' שנים כתיב באברהם ואני זקן דהיינו כמשמעו וא"כ האי קרא דזקן בא בימים לא אינצטריך אלא להך דרשה זקן ויושב בישיבה דהיינו זה קנה חכמה וכן ביצחק וביעקב לא בא הכתיב לספר גנותם שהיו סגי נהור בזקנותם אלא מתוך שהיו מרבים בישיבה הותם כח הראייה מהם ועוד נראה לפי מה שהקדים המאורח דהיינו היו במצרים כו' יבתר הכי אברהם אבינו כו' הוא מטעם לפי שמלת זקן באבות היה אפשר לפרש על הזקנה ממש ולא ע"ש זה קנה חכמה אבל בזקני ישראל מוכרח ממקומו כדאמרי' בפ"ק דסנהדרין אתך בדומין לך מומחין ויושבין בישיבה כמו משה שלימד בישיבה לכל ישראל ובתר הכי ילפי בג"ש זקן דאברהם יצחק ייעקב מזקנים שכולן ע"ש זה קנה חכמה נאמר וכדאמרי' פ"ק דקדושין והדרת פני זקן יכול אפי' זקן אשמאי ת"ל זקן כו':

שנאמר שבעים איש מזקני ישראל ונראה יושב בישיבתן דזקנים לאו ממש הוא שהרי היו אסורין בפני רבן משה תוך ג' פרסאות כדאמרי' פ' הדר אלא כדאמרי' פ' כיצד מעברין כיצד סדר משנה משה למד מפי הגבורה נכנס אהרן כו' נכנסו זקנים למדו כל ישראל דמפי משה לא היה אפשר שילמדו כל ישראל:

המושל כו'. דלפי פשוטו שמושל בנכסי אברהם לעשות בהן כרצונו זה אינו דגם אם האזין נותן כל אשר לו ביד עבדו מ"מ אין לו שום ממשלה לעשות בהם כרצונו וע"כ דרשו שמושל בתורת רבו כל מה שקבל מרבו הותר להושיב ישיבה וללמד לאחרים ולא בדברים אחרים שאסור לו בפני אברהם רבו. וכה"ג דרשו

דמשק גדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים דהיינו בדבר זה הותר לו להושיב ישיבה ללמד לאחרים ודרשו כן שהנראה דאליעזר לאו מדמשק היה כפי' התרגום משום דדמשק מארץ ארם היא ואליעזר עבד כנעני היה מארץ כנען ועוד שלא תמצא במקרא שם המתייחס אל המקום קודם שם העצם כמו יפתח הגלעדי נבל הכרמלי והרבה מהם ששם המתייחס אחרי המקום הוא אחר שם העצם דו"ק:

קיים אברהם אבינו כל התורה כולה. יש ללקדק בכל נוסחות שלפנינו ספ"ב דקדושין איכא הכי משנה שלימה עשה אברהם כל התורה עד שלא ניתנה שנאמר עקב וגו' ומאי אתא רב לאשמועינן ואדפריך הכא אמילתיה דרב ואימא ז' מצות כו' לפרוך אמתני' דקדושין ויש לומר דניחא ועדיפא ליה למפרך אדרב משום דהתם לא משמע אלא שעשה כל המצות והיינו העשויים אבל לישראל דרב קיים כל התורה משמע נמי אלאוין של התורה:

מילה כו'. אין זה שינויא כלל אלא אדרב שימי בר חייא פריך תלמודא אמאי נקט בפירכתו שבע מצות ולא נקט נמי מילה וקאמר אלא אימא שבע מצות ומילה כ"ה הגירסא בע"י אלא שבע מצות ויותר נכון גירסת הילקוט דגרסי' מעיקרא ואימא שבע מצות ומילה כו':

מצותי חקותי ותורותי ל"ל כו'. עיין בפרש"י בחומש משמרתו גזירות להרחקה כו' מצותי דברים שאילו לא נכתבו ראוין הם כו' חקותי דברים שצו"ר ואו"ה כו' ותורותי להביא תורה שבע"פ הל"מ עכ"ל וכתב הרא"ם אבל ביומא כו' קיים אברהם אפי' עירוב תבשילין כו' תורותי א' דברי תורה וא' דברי סופרים והרב לא פנה אליו משום דממלת תורותי משמע דתרווייהו הן תורותיו של הקב"ה וא"א זה משום דדברי סופרים אע"פ שצוונו השם כו' מ"מ אין דרך הפשט סובל שיקראאו תורותי עכ"ל בכל נוסחות גמרות שלפנינו ליתא כמ"ש הרא"ם אלא דגרסי' ה"נ בשמעתין כפרש"י בחומש א' תורה שבכתב וא' תורה שבעל פה מיהו הך תורה שבעל פה הנזכר בשמעתין על כרחך דבר שהוא מדרבנן ואסמכוהו רבנן אקרא דאעירובי תבשילין מיייתי לה ומוכח פ"ב דפיצה דעירוב תבשילין אינו אלא מדרבנן אבל תורה שבעל פה שפרש"י בחומש היינו דבר שיש לו עיקר מן התורה אלא שאינו מפורש כגון הלכה למשה מסיני וע"כ הנראה כי תורה שבעל פה כולל כל מה שאינו מפורש בתורה בין שיש לו עיקר מן התורה כגון הלמ"מ ובין שאין לו עיקר מה"ת כגון עירוב תבשילין דאסמכוהו אקרא ורש"י בפ' החומש חדא מיינייהו נקט ושכתב הרא"ם דמה שנטעוינו מלאו דלא תסור אין דרך פשט סובל שיקראאו תורותי אינו מחוור דהא משמרתו שהביא רש"י גזירות להרחקה כגון שניות לעריות וכיוצא בו דמסקינן פ' כיצד דמדרבנן הוא וקרא אסמכתא בעלמא וא"כ אינו אסור אלא בלאו דלא תסור ואפ"ה דרך הפשט סובל פירושו שיקראאו משמרתו כמ"ש רש"י בחומש. ודע שכתב הרמב"ן ע"ז בפיו החומש ויש לשאל א"כ איך הקים יעקב המצוה ונשא ב' אחיות וכדעת רבותינו ד' ועמרם נשא דותנו כו' והיאך אפשר שיהיו נוהגים היתר במה שאסר אברהם אביהם על עצמו כו' ע"ש באורך והנראה בכל זה דמה שנשא יעקב ב' אחיות כו' י"ל כיון דבנות נכרים היו האמהות וכשנשאו ליעקב נתגייירו אין להם קורבה כלל ולא נאסרו ליעקב כלל דכקטן שנולד דמו ודבר זה גם התורה עתידה להתיר ואפי' לר"א דאמר פרק ארבע מיתות כל ערוה שהוא משום שאר אם כנס יוציא ומשום שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה י"ל דהארבע אמהות לא הוו אחיות מן האם אלא מן האב תדע דלא היו אחיות מן האם דלר"א דאוסר בני נח בשאר אם א"כ יעקב שהיה אז כבני נח איך נשא אחיות מן האם דמה שנאסר לבני נח ודאי לא הותר לו ובהכי ניחא נמי למאי דבעי למימר התם לר"א הא דכתיב אחותי בת אבי אך לא וגו' ממש הוא דשרה אחות אברהם מאב היתה תקשי ליה איך נשא אברהם אחותו מן האב כיון שהוא דבר שעתידה התורה ליאסר ואברהם קיים כל התורה אפי' עירוב תבשילין אלא כיון שנתגיירו שרה ואברהם כשנימול וקיבלו עליהם לקיים כל התורה ה"ל אברהם ושרה כקטן שנולד דמי ומשום דשמא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה ליכא הכא דשאר אב אין להן ולפי מה שכתבו בפרק נושאין אהא דאברהם שנשא הגר שהיתה מצרית שנית אע"ג שהוא דבר שעתידה התורה ליאסר היינו משום דכבר נשאה קודם שנימול שאז לא קיים עדיין כל התורה שוב לא גירשה אחר שנימול משום דעתידה תורה ליאסר כיון דלא היה מצווה ע"כ ה"נ הכא איכא למימר נמי דאברהם שנשא את שרה קודם שנימול והותרה לו אז אחותו מן האב כשנימול אח"כ שוב לא גירשה משום דבר שעתידה תורה ליאסר כיון דלא נאסרה לבן נח וה"נ ברחל ולאה איכא למימר כיון שנשא רחל בהיתר דרחל נתקדשה לו בעבודת שבעה שנים ולאה נשאה בערמת לבן אותה לא הוציא שוב אחת מהן משום שהוא דבר שעתידה תורה ליאסר כיון דלא היה מצווה אז מיהו בבליהה חלפה ליכא למימר הכי לפי דעת מי שאומר שגם הם אחיות היו והא דעמרם שנשא דותנו נראה דלק"מ דע"פ רוח הקודש עשה כן שנשא דבר שעתידה התורה ליאסר כי ידעו מתחלה דבנבואה שתלך בן המושיע כמ"ש בסוטה מרים הנביאה אחות אהרן ולא אחות משה מלמד שהיתה מתנבאה כשהיתה אחות אהרן ולא אחות משה ואמרה שתלך אמי בן המושיע את ישראל והא דהקים יעקב מצבה כו' כבר אמרו בזה מדכתיב אשר שגא ה' וגו' אע"פ שהיתה אהובה לו בימי האבות עכשיו שגא מאחר שעשאוה הנכרים חוק לעבדה זרה דו"ק:

עירוב תבשילין. כתב בע"י נסתפק ר"י אמאי נקט עירוב תבשילין טפי מכל מצות דרבנן ונראה דהיינו קילותא שאינה אלא לזכר בעלמא שיברור מנה יפה לשבת כו' ע"ש ובספר יוחסין כתב בזה סוד כו' שהוא אברהם חידש העולם שנאמר הרימותי ידי גו' וכבר ידוע כי טעם עירוב משום זכור את יום השבת מאחר שבא להשכיחו כדי שיברור מנה יפה גם לשבת כו' ע"ש באריכות:

דף כט.

הרהורי עבירה קשים מעבירה כו'. רש"י פירש בזה דהרהור עבירה הוא קשה לגוף אדם שאינו ממלא תאוותו יותר מאותו מעשה העבירה ועי' במפרשים דרכים אחרים ועי"ל ע"פ מ"ש בהוריות ובזרר משל לוט וב' בנותיו הם שנתכוונו לשם מצוה צדיקים ילכו בס' לוט שנתכוין לשם עבירה ופושעים יכשלו גו' ואפי' הרהור בלא עבירה כגון נתכוין להעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה טעון סליחה וכפרה כדקאמר התם במס' נזיר וק"ל:

מה אילה זו קרניה מפצלות כו'. ר"ל שמתחדשין קרניה בכל שנה ומפצלות כפרש"י לקמן כך השחר מתחדש בכל יום ומפצל לכאן ולכאן:

זה אולה זו רחמה צר כו'. כדאיתא במדרשות מפני שרחמה צר מצטערת הרבה בעת לידתה והקב"ה מזמן לה נחש ומכיסה כו' ע"ש:

אף אסתר סוף כל הנסים כו'. לכאורה דהצרות נמשלו בכ"מ ללילה והגאולה ליום וא"כ בהיפך הל"ל דאסתר נמשלה לערב מה ערב סוף כל היום אף אסתר סוף כל הנסים שנמשלו ליום וי"ל כלפי מ"ש דהנסים המפורסמים בעוה"ז התחילו בחצות לילה כמו שייסד הפייט אז רוב נסים הפלאת בלילה כו' ימסיים בו שנאה נטר אנגי וכתב ספרים בלילה כו' והשתא ניחא דקאמר דאסתר סוף כל הנסים שבעוה"ז העשים בלילה גם שהנסים נמשלו ליום. ומקשה

והאיבא חנוכה שהנס האוא בנרות דחנוכה היה נמי בלילה ומשני לא ניתן ליכתב כו' ולכך הפייט נמי לא הזכירו:

למה נמשלה תפלתן של צדיקים לאלילה כו'. לכאורה קשה דהא למה נמשלה לשחר קאמר ואהא פריך למ"ד לא ניתן ליכתב הא איבא חנוכה וא"כ מאי משני ליה כדר' בנימין כו' למה נמשלה כו' לאלילה כו' דאכתי תקשי לך למה נמשלה לשחר וי"ל דה"ק דמה"ט דנמשלה לאלילה לענין תפלה כדר' בנימין דכל זמן שמגדלת קרניה מפצלות כו' ה"נ נמשלה לשחר דבכל יום מתחדש ומפציל לכאן ולכאן:

דף לה:

ומשתבר כו'. ר"ל קודם שהלך לבית המדרש היה הולך ומשתכר לקיים מה ששינוי כל תורה שיש עמה מלאכה סופה להתקיים ושאין עמה מלאכה אין סופה להתקיים גם שישתכר מה ליתן לשומר בהמ"ד יענין נתינתן לשומר אפשר משום שהיו בתי מדרשות שלהן בשדה והיה צריך שמירה א"נ שלא היו מניחין הכל לבהמ"ד כדאמר' פ' ת"ה שהיה ר"ג מכריז כל תלמיד שאין תוכו כבדו לא יכנס לבהמ"ד ועד"ז הוסיפו שומר:

בשעלה עמוד השחר כו'. נראה מענינו שהיה שם ע"פ ארובה ביום בע"ש וליל שבת עד עמוד השחר של יום השבת ומה שלא הרגישו בדבר בע"ש שהוא אפל אפשר שבכל היום בע"ש היה מבקש מקום להשתכר עד קרוב להכנסת שבת שלא מצא מקום להשתכר ישב לו ע"פ ארובה להיות שם כל ליל שבת:

נטל נאך של קמח על כתיפו כו'. ע"ד שאמרו אם אין קמח אין תורה כו' ע"ש:

א"ל חיי ר"א כו'. ומה שלא הודיע אותן שהוא ר"א בן חרסום דליכא למימר הכא כההיא דגדריס דהיה ר"ט מצטער על שהודיע להם שהוא ר"ט והציל עצמו בתורתו דהכא לא היה מצינל עצמו בתורה אלא במה שהכל שלו וכן עבדיו ואפשר שלא היו מאמינין לו ומפני ביטול תורה לא רצו להתעכב שם עד שיודיעם דקאמר ומימיו לא הלך וראה אותן:

בגדים כו'. הוא פ' הכתוב ויהי כדברה אליו יום יום וגו' דהיינו שהיתה משדלתו בדברים המשנים מיום ליום מערבית לשחרית כו':

א"ל ה' מתיר וגו'. זה המזמור נדרש על יוסף שהתחיל אשרי שאל יעקב בעזרו שברו וגו' ואמרו בב"ר דכתיב וירא יעקב כי יש שבר וגו' יש סבר כו' הוא יוסף הוא השליט כי יש שבר ועבדום וענו אותם וגו' כו' וז"ש השומר אמת לעולם לשמור הבטחת בין הבתרים ואמר עושה משפט לעשוקים שעשה הקב"ה משפט ליוסף שהיה עשוק מאשת פוטיפר עד אשר נתגדל וניתן על ידו לחם לרעבים בכל עולם וסיים הענין שעשה לו הקב"ה משפע ועל שא"ל הנני חובשך כו' ה' מתיר אסורים דכתיב ויריצינה מן הבור ישא"ל הנני כופך כו' הקב"ה זקף קומתו וגדולתו כמ"ש רק הכסא אנדל גו' ושאל"ל לסמא עונוו על שלא רצה להביט עליה ה' פוקח עורים וכל זה כי ה' אוהב צדיקים שהוא יוסף הצדיק ושומר את גרים שהיה יוסף גר במצרים:

לשכב אצלה בעוה"ז כו'. מפורש פ"ק דע"ז ובסוטה פ' אלו נאמרין וע"ש:

דף לו:

עויתי **פשעתי חטאתי** כו'. נראה דומאי ר"מ נמי ס"ל עון מזיד ופשע הוא מרד וחטא הוא שונג בדמוכחי קראי דמייתי לקמן אלא דטעמו שיתודה מקודם על הזדונות שהם שכחים בעושה לתיאבון וא"כ על המרדים שהם להכעיס ואינו שכוח ומצני כ"כ ואח"כ על החטאים שאינן מצוים ויודיעם כלל אלא דלא חש ר"מ להא דמקשי ליה חכמים ומאחר שהתודה על הזדונות כו' חזר ומתודה על השגגות כו' דאפשר אם לא יתודה גם על השגגות הם יכריעו לחובה והזדונות ומדות לא ימחלו לו וק"ל: **חטאנו עם אבותינו** כו'. יש לדקדק בזהי קרא שאמר עם אבותינו גבי חטא שהוא שונג ולא אמר כן בעון ורשע שהם מזיד ומרד ונראה משום דמזיד ומרד שהם בכוונה ודאי עון עצמו הוא משא"כ חטא שהוא השונג בלא כוונה וידיעה אפשר ששנג כן משום דלא למדוהו אבותיו שהוא עבירה ואילו למדוהו אבותיו שהוא עבירה לא בא כלל לידי חטא זה לזה אמר חטאנו עם אבותינו שהם חטאו עמנו על שלא למדו עמנו יפה יק"ל: **ובן בשלמה** כו'. בכל הני קראי דמיייתי מדוד ושלמה ומדניאל בכולהו שוון דמקדים בהו החטא שהוא השונג מיהי הרשענו הנאמר בהנהו קראי אין לו משמעות אחד דבקרא דדוד משמע שהוא מרד יבקרא דשלמה משמע שהוא מזיד ובדניאל אין בו הכרע והוא נקט ד' חלוקות בעבירות כמ"ש בד' חלוקי כפרה בפ' יוה"כ ולפי זה נראה דהרשע הוא קרוב למזיד וקרוב למרד והוא ממוצע ביניהם ונראה שע"פ י' חלוקי עבירות אלו לפי גודל העבירה ראוי להיות עונשן אשר ע"ז כוונו במדרש שאמרו שאלו לחכמה חוטא מה עונשו אמרה חטאים תרדף רעה שאלו לנבואה אמרה הנפש החוטאת היא תמות שאלו לתורה אמרה יביא קרבן ויתכפר שאלו להקב"ה אמר יעשה תשובה ויתודה ויתכפר דכתיב קחו עמכם דברים יגו' הו"ד טוב וישר ה' וגו' דאינו נראה דפליגי אבל כ"א נזרד ואומר העונש על א' מהני ג' חלוקי עבירות דלפי גודל העבירה יהיה עונשו וע"פ מה שאמרו בפ' יוה"כ בארבעה חלוקי כפרה ע"ש ואמר כי החכמה תתן עונש למזיד שיתכפר ביסורין והיינו חטאים תרדף רעה כמ"ש ובדאי עליך כל הקללות האלה ורדפוך וגו' וזש"ה ביום רעה ראה דהיינו ביום רעה שיבואו עליך יסורין ראה תשובה והנבואה תתן עונש לפושע ומורד שהמיתה ממרתק כמ"ש הנפש החוטאת היא תמות והתורה תתן עונש לשונג שהוא הקרבן והקב"ה במדת חסדו אמר יעשה תשובה ויתודה כו' לאין לך דבר שעומד בפני התשובה וז"ש טוב וישר ה' וגו' שהוא יורה חטאים בדרך בלא עונש ומיתה רק בתשובה שלימה והוא מבואר דג' חלוקי עבירות אלו באים לפי כח א' מג' נפשות שיש לאדם כמ"ש הרמב"ם בח' פרקים והם טבעית יחויינית ונפשית ובעלי קבלה קראום נפש רוח נשמה ולפיהן יהיה פעולת אדם הן לטוב הן לרע ואלו ג' חלוקי עבירות חטא עון ופשע שהם שונג ומזיד ומרד יבואו מהן שהטבעי הוא פועל בלא כוונה ויצא ממנו השונג והחויני שבו כח התאווה יפעל המזיד בכוונה ורצון והנשמה שהוא כח השכלי הוא בודאי פועל הפשע שיועד רבונו ומורד בו והוא ענין המדרש שאמרו בערב ר"ה מוותר להן הקב"ה שליש ובי' ימי תשובה שליש ובעוה"כ שליש ויש מקשים בזה כיון דב' שלשים כבר נתכפרו קודם יוה"כ וא"כ מאי דבוצינה דיוה"כ הא אמרי' ורב חסד מטה כלפי חסד אלא דו"ל דחלקי השלישיות אינן שוין דשליש דערב

ר"ה לא נתכפר בו רק השונג ובי' ימי תשובה המזיד וביוה"כ המרד: ר"מ ס"ל בדכתיב באורייתא כו'. נראה מפרש"י דהיינו קרא דוידוי יוה"כ אבל קרא דמשה נושא עון ופשע השיבו חכמים עליה דה"ק עשה לכן זדונות כשנגזת ומיאר למאי דקיי"ל הלכתא כחכמים צ"ל דלא חשו חכמים להשיב כלל אההוא קרא דוידוי יוה"כ דהא לא קאמר קרא ואת כל חטאתם כמ"ש את כל עונות וגו' ואת כל פשעיהם אלא דה"ק לכל חטאתם שהתודה כבר יתודה גם על כל עונות וגו' ואת כל פשעיהם וגו' והיינו כחכמים דויו"ק:

דף לז:

ומנין שבאנא כו' ומנין שבשם כו'. דבעי בתחלת הוידוי בלשון אנא כתרנומו בבעו דהיינו בקשה ובשם [הו"ה] שהוא מדת רחמים דהיינו בקשת רחמים וק"ל:

בי שם ה' בשעה שאני כו' הבו גודל כו'. משום דאפשר לפרש דהבו גודל היא מלתא באנפי נפשיה אני שם ה' אקרא ואתם הבו גודל וגו' ע"כ אמר דהבו גודל וגו' מחובר למעלה וכי מורה על הזמן שבשעה שאני אקרא אז אתם הבו גודל והיינו נמי כשמזכיר כ"ג השם אז כל העם הבו גודל לאלהינו דהיינו שאומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שהוא גודל לאלהינו עש"ה ותרועת מלך בו:

בשעה שאני מזכיר צדיק כו'. משום דיש לפרש שיש לזכור הצדיק לברכה קאמר לפי ענין דהכא ה"ק בשעה שאני מזכיר הצדיק אתם כו' וק"ל:

ובן מצנינו כו' מיכאל באמצע גבריאל בימינו כו'. פרש"י מדכתיב שלשה אנשים נציבים עליו מכלל דבשורה אחת הוו קיימין כו' ע"ש והוא דחוק דגם כשהיו נציבים אצלו הוו קיימי בשורה אחת מ"מ כשהלכו אימא דבזה אחר זה הוו ונראה דסוגיא דהכא כמ"ד בפרק שבעת העדות ויאמר אלני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור שהוא חול ולגמול שבהם שהוא מלאך האמצעי אמר אל נא תעבור וכפרש"י שם בהדיא שכן באו לפניו מיכאל באמצע כו' ע"ש:

דף לח:

אל תקרי ברותים אלא ברית ים כו'. עיין פרש"י ר"ל לפי קמא ברית שכרתו זו עם זו בים ולפירוש שני בריית ים דהיינו בריה שבים שבנעה והקיעה וק"ל:

מתעפשת כו'. גם שבגם היה הלחם חס כיום הלקחו כמ"ש פ"ק מ"מ לא היו סומכין על הנס דכה"ג לא היו סומכין על נס שלא אירע קרי לכ"ג ביום הכפורים כמפורש לעיל:

לכבודו בראו שנאמר כו'. וכיון דכבוד שמים הוא שלא יתעפש הפת חזרו בית גרמו למקומן וכדלקמן במקומן יושיבון וכו':

שלא ללמד כו'. ר"ל דאין זה אלא כדי להרבות שכרכם וכבודכם להושיבכם במקומכם והשיבו דאינו כן אלא דכוונתנו לכבוד שמים דיודעין היו כו' ושמא ילמוד כו'. ואמר

וע"ז מזכירין אותו לשבח כו'. מחובר למטה שמעולם לא נמצאת כו' כפרש"י אבל הא שלא רצו ללמד ונתנו טעם לדבריהם משום דשמא ילמוד אדם שאינו הגון כו' בזה לא הזכירו אותן לשבח דלא האמינו חכמים להם אלא דכוונתם להרבות שכרם וכבודם כדלקמן וק"ל:

כל פעל ה' למענהו כו'. הכא מיייתי קרא אחרינא ונראה לפי ענינא דלעיל בלחם הפנים שבית גרמו בעצמם ייעו לרדות ושלא תתעפש ע"י מעשיהם מיייתי קרא כל הנקרא בשמי דהיינו האדם הנקרא בשם ה' שנברא בצלם אלהים והואה קרא לא שייך הכא גבי קטורת שבית אבטינס לא ידעו לעשות כלום אלא ע"י העשב מעלה עשן ושייך לאתויי האי קרא כל פעל ה' למענהו דההוא עשב לתכלית זה נברא להעלות עשן הקטורת לשמים:

להרבות כבודו כו'. היינו שבקשו שכר יותר מהראוי כדי להרבות כבודן ובזה רצו למעט כבוד המקום דהיינו שמעטו ע"י שכר הרב את שקלי תרומת הלשכה ועכשיו שנחרב הבית כבוד המקום במקומו כמ"ש מלא כל הארץ כבודו אבל כבודכם מועט:

בגנותן כו'. ר"ל ניכרים קצת דברי אמת דלשם שמים נתכוונו שלא ללמד אחרים וע"כ מ"ש עליהן ושם רשעים ירקב מעתה לא נאמר כן אלא בשמך יקראוך גם לעתיד במקומך יושיבוך כמו שאמרו עתיד הקב"ה להחזיר לנו ומשלך יתנו לך דהיינו כל מה שהיו נותנים להם מתרומת הלשכה משלםם הוא ולא מיעטו בזה כבוד המקום ואין אדם נוגע במה שמוכן כו' דהיינו אותן האומנין שהביאו לא היה בידם ליגע במה שמוכן להם וסיים דככה"ג אין מלכות נוגעת כו' ומפורש בספ"ב דמ"ק:

דף לט:

ע"ב נזקרים בבת ראש כו'. ר"ל מתוך שהוא היה משמיע קולו בעגימה גם אחיו הכהנים המשוררים עמו הוצרכו להיות נזקרים בבת ראש לאחוריהם כדרך כל הרוצה להשמיע קול רם משליך ראשו לאחור וק"ל:

בולן מצאו תשובה כו'. דהיינו דלעיל שמא ילמוד אדם שאינו הגון ויעשה כן לע"ז וזה לא שייך בכתיב:

מאי ושם רשעים ירקב כו'. דמלת שם מיותר הוא דה"ל למיכתב זכר צדיק לברכה ורשעים ירקב דהיינו זכר רשעים ירקב לקללו וע"כ דרשו שם ממש דלא מסקי בשמיייהו:

ועליה קוּנן ירמיה כו'. בתוכחות בתורה מפורש קללה זו ואכלת פרי בטנך בשר וגו' אבל ירמיה עליה ביותר היה מקוּנן שב"כ וזה הקדישה בשביל בנה ואח"כ באתה לידי כך שאכלתו ורוח הקדש משיבה שחללו המקדש שהרגו שם כהן ונביא:

צדיק מעצמו ורשע מחבירו כו'. משינוי לשון שאמר צדיק בלשון יחיד ורשעים בלשון רבים דריש לה ור"ל צדיק מעצמו כדמיייתי מאברהם שמצינו בו התהלך לפני וגו' שלא היה צריך סעד לתומכו משא"כ נח איש צדיק שהיה צריך לתומכו דכתיב את האלהים התהלך וגו' ורשע מחבירו גם אם הוא אינו רשע אם הוא מתחבר לרשע גם הוא נקרא רשע כמ"ש אוי לרשע אוי לשכנו וק"ל:

מדאורייתא מנולן כו'. נראה בזה ע"פ מ"ש הרמב"ם ש בחלק דבור האהוב הוא לשבח החשובים במעלותם כדי שייטבו מנהגיהם בעיני בני אדם ולנגות הרעים בפחיתותם כדי שיתגנו פעולתם בעיני בני אדם והוא ענין הכתוב זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב ושינה גבי צדיק שיהיה זכרו לברכה ולא אמר כן גבי רשעים וזכרו לקללה משום דכשמשבחים צדיקים יברך אותן אבל בגנות רשעים אל יקללן אלא שיצפה להם שיעשו תשובה כדאמר' פ"ק דברכות יתמו חוטאים לא כתיב אלא יתמו חטאים דהיינו שישובו וכדאמר' בסנהדרין גבי שבביה דר' זירא והיינו שם רשעים ירקב מהם ולא יהיו עוד נקראים רשעים כשיעשו תשובה והשתא קאמר מדאורייתא מנין ויהיה זה הדבור כאילו הוא דבור המצווה כיון דכתיב בתורה וקאמר דכתיב ויאהל עד סדום לפי שזכר שם סדום סיפר בגנותם שנאמר ואנשי סדום רעים וגו' אבל לא קללם משא"כ כשזכר את הצדיק אברהם וסיפר שבצחו שנאמר כי ידעתיו למען וגו' בא לברכו שנאמר ואברהם היו יהיה לגני גדול וגו':

צדיק דר כו'. נסמך מאמר זה לדלעיל שסמך עצמו אהאי קרא דזכר צדיק לברכה ושם רשעים וגו' דנקט צדיק בלשון יחיד ורשעים בלשון רבים לרמוז על זה הצדיק עובדיה שהוא ראוי לברכה שהיה דר בין ב' רשעים ולא למד כו':

מברכתן של צדיקים כו'. פרש"י במקום שהקב"ה מברך את הצדיקים שם מקלל את הרשעים עכ"ל ואין המאמר סובל פירושו וכי מה למדין זה מזה לפירושו ונראה לפרש דה"ק דמתוך סמיכות זה לזה אנו למדין סתום מן המפורש כי סיבת הברכה לאברהם בשביל מה היתה מפורש ביה דכתיב ואברהם היו 'יהיה לגוי וגו' ונברכו וגו' כי ידעתיו אשר יצוה וגו' לעשות צדקה ומשפט וגו' אנו למדין הא דכתיב בתריה ועקת סדום וגו' כלה אעשה וגו' שהוא קללתן ולא נזכר סיבת קללתן אנו למדין מן הסמיכות שסיבת קללתן היתה מפני שלא היה בהן צדק ומשפט כמו שהיה באברהם ובניו שהזכר לעיל מיינה וכן בהיפך סיבת קללתן של אנשי סדום מפורש במקום אחר שהיו רעים וחטאים לה' אתה למד סיבת ברכת אברהם דמסמך ליה הא דכתיב וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגו' היינו משום שלא היו בו כל המדות הרעות שהיו באנשי סדום שהזכיר לעיל מיינה וק"ל:

בשביל צדיק א' נברא כו'. דרשו כן לפי שבכל ימי בראשית האחרים סתם הכתוב לומר כי טוב על כל מעשה אותנו יום חוץ מביום ראשון שינה ופירש הכתוב דכי טוב על מעשה אור קאי דכתיב וירא אלהים את האור כי טוב לדרוש מיינה בשביל צדיק א' כו' כפרש"י ראה אלהים בדעתו לקיים אור של עולם בשביל הצדיק שהוא טוב עכ"ל עש"ה אמרו צדיק כי טוב ע"ש מעשים הטובים ורב טוב הצפון שיקבל לעוה"ב ומה שכונה כלל העולם באור נראה לפי שתכלית בריאותו הוא האור הגנוז לצדיקים לעוה"ב והוא נדרש ג"כ מפסוק זה כדאמר בחגיגה ונראה משום דכתיב אמרו צדיק כי טוב בלשון יחיד וסיפא דקרא כי פרי מעלליהם יאכלו בלשון רבים דרשו כן בדרשה דקאי על הבריאה דאפי' בשביל צדיק א' נברא העולם:

בל השוכח כו'. בפרקי אבות שנינו כל השוכח דבר א' ממשתנה ה"ז מתחייב בנפשו כו' וי"ל דהתם נקט משנתו שהם דברים שקבל מרבו כמו המשנה ועונשו גדול להתחייב בנפשו והכא נקט מתלמודו והיינו דברים שבאו לו מתוך פלפול התלמוד כהוויית דאביי ורבא ועונשו גלות לבניו שלא יהיה להם שם בגלות דעת צליתא כיומא דאיסתגא דבעי שמעתתא וק"ל: אין צדיק נפטר כו' שנאמר וזרח השמש וגו'. מפורש כפ' עשרה יוחסין:

ראה הקב"ה כו'. והכי משמע קרא כי לה' ידוע מצוקי ארץ שמועטים הם וע"כ יסת עליהם תבל לפזרם בכל דור ודור ומשום דבהאי קרא אינו מפורש כמה שתל בכל דור להיות העולם מתקיים עליהם וקאמר ר' חייא בר אבא משמיה דר"י דמקרא אחרינא איכא למילף דאפי' על צדיק א' מתקיים שנאמר וצדיק יסוד עולם ובא ר' חייא בר אבא משום דימיה דמההוא סיומא דקרא גופיה דלעיל יש ללמוד כן דכתיב רגלי חסידו וגו' חסר כתיב דחסיד א' הוא רגל ויסוד של עולם ורש"י פירש רגלים מלשון בשביל וק"ל:

ביוץ שיצא רוב שנותיו כו' שנאמר רגלי חסידיו וגו'. דריש רגלי מלשון רגילות כיון שהרגיל אדם עצמו להיות חסיד שוב ישמור אותו הקב"ה מלחטוא ורגילות הוא שמורגל כן ברוב שנים ודקאמר נמי כיון שבאה לידי עבירה כו' דריש נמי מלשון רגילות דהיינו בחדא עבירה כיון ששתי פעמים באה לימו ואינו חוטא הרי הורגל מלחטוא עוד בעבירה זו וכה"ג אמרו בהיפך כיון שעבר אדם עבירה פעם א' וב' הרי הורגל בה ונעשית לו כהיתר ורש"י פי' מלת רגלי בע"א ע"ש:

מאי דכתיב אם ללצים וגו' הבא לטמא פותחין כו'. מפורש במנחות פ' הקומץ:

משל לאדם וכו'. דומה לנמשל הבא לטמא פותחין לו ואין לו מסייע אבל הבא לטהר מסייעין לו כמו בא למדוד אפרסמון וקרא דמיייתי לעיל מוכיח כן דגבי גן אמר הוא ילין שאין לו מסייע וגבי ענוים לא אמר הוא יתן לא הזכיר מי הוא הנותן לאחרים מסייעין עמו וק"ל:

דף לט.

היה גורל עולה בימין כו'. ר"ל דאותיות של שם עולה בימין כ"ג ושל עזאזל עולה בשמאל כ"ג ולמ"ד נמי דכ"ג וסגן מכניסין ימין בקלפי ר"ל דאלו אותיות של שם בימין כ"ג ולא בימין הסגן:

והיה לשון של זהרית מלבץ וכו'. שהיו קושרין אותו בראש שעיר המשתלח סימן שמחל הקב"ה לישראל כי בשעיר המשתלח כתיב ונשא השעיר עליו את כל עונותם וגו' וק"ל:

והיה נר מערבי דולק כו'. עיין פירש"י ומה שיש לדקדק אדבריו עיין בחדושי הלכות:

ובל כהן שמינעו כזית יש כו'. י"ל דכצ"ל ור"ל דזאת היתה הברכה שמינע לכ"א מהם כזית שהוא שיעור ברכה גם שאינו כדי שביעה כדאמר'י פ' מי שמתו ולא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת י:שבעת וגו' והם מדקדקים בעצמם עד כזית ולכך היה הברכה בעומר כו' שגם בכזית יש אוכלו ושבע ויש שהתיר אבל מכאן ואילך נשתלחה המארה בהן ולא הגיע לכ"א כזית שהוא שיעור ברכה רק הגיע לכל א' וא' כפול ולא היה שבע ביה ולכך הצנועין היו מושכין ידיהם ופירוש רש"י בע"א: בתום' בד"ה

וקראו אותו וכו' אע"פ כו' י"ל כו'. דבריהם אלו הולכים לפי מאי דמסיק פ' האיש מקדש מאי חולקין חוטפינן וא"כ למא קראו לזה חמץ טפי מאחריוני ותירצו די"ל לפי שהוא חטף מחמץ כו' ר"ל שהוא חטף חלק הנגרנר כמוהו אבל אחרים לא היו חוטפים אלא מחלק הצנועין שמשכו ידיהם וכ"ה בתום' שם ובה יתיישב מ"ש בחידושי הלכות:

דף לט.

ע"ב בפרש"י בד"ה אשרו חמוץ החזיקו הנגזל ולא חומץ ולא שייך הבא אלא בב"ק עכ"ל. ר"ל האי דיוקא ולא חומץ לא שייך ולא איצטריך להבא אלא בב"ק כו' וכן בפ"ב דקדושין ליתא להאי דיוקא ע"ש וק"ל:

ונמנעו אחיו הכהנים מלברך בשם. בע"י מסיים בזה בשעת פטירתו וכו' והכי איתא במנחות פ"ג יע"ש:

אוחה שנה שמת שמעון הצדיק כו'. בשעת פטירתו א"ל חוניו בני ישמש תחתיו כו'. לאחר מפלתו של סנחריב יצא כו'. כל אלו המאמרים מפורשים בסוף פ"ב דמנחות כי שם מקומם:

ארבעים שנה קודם כו'. משמת שמעון הצדיק נמי לפעמים לא היה גורל עולה בימין מיהו לפעמים היה עולה וכן אינך כדאמרן לעיל אבל ארבעים שנה קודם החורבן לא היה עולה כלל בימין בכל המ' שנים יכן אינך וק"ל:

מפני מה אתה מבעית עצמך כו'. לשון הירושלמי למא אתה מבהילנו כו':

ידוע אני כך שסופך כו'. ר"ל בסיומן זה שאתה נפתח מאלריך וכבר כו' והענין שלא יאמר האויב ידנו רמה כי לנלא שהיו נפתחים מאליהם לא היה יד אויב שולטת בהן לפתוח:

למה נקרא שמו לבנון כו'. אהאי קרא פתח לבנון דלתיך וגו' סמך דלבנון לאו ממש יער הוא דאין ליער פתח ואהא מיייתי נמי בית יער הלבנון דבית לא יתכן ביער ולבנון ממש. ואמר

נטע בו כל מיני מנגים של זהב כו'. בירושלמי מפרש לה מדכתיב לגבי ביהמ"ק בספר דברי הימים זהב פרוים זהב שהוא עושה פירות ונראה לפי זה לאו פירות ממש היה עושה לאכילה אלא פירות של זהב היה עושה ומאותן פירות של זהב היה פרנסת כהנים לכל צרכיהן ולזה לא היו לוקטים אותן פירות אחר גידולן כדרך שאר פירות אלא עד שהיו נושרין מפני שהיו הפירות ממש של זהב ולא ידעו שעת גמר בישולן וגידולן. ומיייתי ליה

שנאמר ירעש כלבנון פריו וגו'. עיין פרש"י לעיל ספ"ק. ואמר כיון שנכנסו נכרים להיכל יבשו כו'. ובירושלמי אמרו משעה שהעמיד מנשה צלם בהיכל יבשו כו'. ואמר

עתיד הקב"ה להחזירן שנאמר פרח וגו'. כבוד הלבנון נתן לה כצ"ל והיינו כבוד הלבנון של אותן פירות של זהב יוחזר להנתן לכהנים להיות פרנסתן ממנו וק"ל:

וכבר אמר [אנא] השם כו'. לכאורה דלאו מלתא באנפי נפשיה הוא אלא שהוא מוסב אללעיל ונראה הא דמזכיר בהן גדול את השם עשר פעמים ביום זה העשירי הוא ע"ש עשר ספירות ועשר קדושות אשר זו למעלה מזו וע"פ כוונה זו היה הכהן גדול ג"כ כשמזכיר בשם י' פעמים זה אחר זה היה אומר בהרמת קולות י' זו למעלה מזו וע"ז אמר דכ"כ היה מנביה ומרים קולו בהשם עשירי עד שהיה נשמע קולו ביриחו שהיה רחוק מירושלים י' פרסאות דהשתא בכל א' מהזכרת השמות היה מנביה קולו יותר משלפניו עד שמוסיף להשמע עד פרסה א' ודו"ק:

נשים שביריחו כו'. ביסוס דצריכין נשים הוא דבר מועט לגבי קישוט דצריכין הכלות וריח מועט דבעי הביסוס היה מגיע עד יריחו אבל ריח הקישוט לא היה מגיע רק לירושלים גם לפי מה שכתבו התוס' נמי גבי כלה להתבסס צריך לומר דבעי כלה ביסוס טפי מנשים:

ריח קטורת מבין כותליה כו'. דבאוויר ודאי כבר נתבטל ריח הקטורת בזמן רב ההוא מיום חורבן שילה אלא מבין כותליה שהיה נקלט שם הריח היה עדיין:

דף מד.

יבא דבר שבחשאי ויכפר כו'. מפורש פ' המזבח מקדש:

דף מד.

ע"ב שבעה מיני זהב ואלו הן זהב וזהב טוב כו'. כתבו התוס' זהב טוב מפורש בירושלמי כשצורפינן אותו אינו חסר כלום עכ"ל ונראה לפ"ז כמ"ש החוקרים הטבעיים כי יש ז' מיני מתכות והם מפעולות ז' כוכבי לכת וייחסו זההב לפעולת השמש והכסף לפעולת הלבנה ולכך הזהב לעולם שוה בשל י"ב של כסף כמ"ש התוס' בפ' זההב ובפ"ק דבכורות משום דמהלך החמה בשנה ב"ב מהלך הלבנה בחדשים שלה בא הרמז באותיות זה"ב שהוא קרוב במספר חלק י"ב ממספר כס"ף ולכך יש ג"כ ז' מיני זהב כי בו' מהם יש בהם סגנים מז' מיני מתכות האחרים אשר הם מפעולות הז' כוכבי לכת האחרים אבל זהב הטוב הוא שאין בו סגן משאר ז' מיני מתכות רק מפעולת כוכבו שהוא השמש ולכך אינו חסר כלום ע"י צורף ולכך נקרא ג"כ טוב עש"ה וירא אלהים את האור כי טוב וגו':

דף מז.

א"ד בערסן כו'. פרש"י האי זרד בערסן קאמר ויפה לחולה כו' ע"ש והוא דחוק דזרד לאו היינו ערסן דזרד לר' וערסן לה' ובערדון פירש על הנשים דזרד זרדו חזר אימא כו' וא"ד ערסן כו' תרתי מיילי ניניהו וז"ל זרד הוא עשבים כלומר דבתה חבילת קמחית ועלתה לגג כו' וכעין שפרש"י בלשון אחרון וא"ל בש"ז כו' לשון חבילי זרדים כו' ע"ש:

כתוב ותזרני חיל וכו' זריתני חזרתני וכו'. מפורש פ' המפלת:

בפרש"י פעם א' יום הכפורים הוא כו'. בירושלמי ערב יוה"כ הוא דאינו נראה שהלך כה"ג בשוק ביוה"כ:

על ר' ישמעאל בן קמחית כו'. מתוך הסוגיא מוכח דעכ"פ שני יוה"כ היה כ"ג ולעיל בפ"ק דחשיב ד' כהנים בבית שני ששמשו זמן מה וכל שאר הכהנים לא הוציא כ"א את שנתו וצ"ל דר' ישמעאל בן קמחית דהכא היינו ישמעאל בן פאבי שנזכר לעיל בד' כהנים ולעיל קרא אותו ע"ש אביו בן פאבי והכא ע"ש אמו בן קמחית ומשום דבעי לאסוקי מלתא דלמו זכתה לכך לו' בנים שהיו כ"ג וק"ל:

מה עשית שזכית לכך כו'. תלו הדבר בה בזכותה ולא בזכות אישה לאפשר שהיו מכירין אישה שלא היה לו זכות כ"כ ועוד אפשר שז' בניה אלו לא היו לה מאיש אחד [רק מאיזו אנשים] כהנים והב' נשאה באלמנותה ולא היה בהן גדול וק"ל:

דף נב.

שאת משוקדים מחר כו'. עיין פרש"י ובתוס' בזה ובחומש פרש"י גבי צא והלחם בעמלק מחר בעת המלחמה אנכי נצב עכ"ל וכתב הרא"ם דלא כאיסי שאמר ה' אין להם הכרע כו' ע"ש ומיהו במשוקדים פרש"י בחומש כאיסי דאין לו הכרע וצ"ל דבחומש פירש לפי מה שהוא פשוטו ביותר ובמשוקדים אין בו הכרע כלל גם לפי פשוטו וק"ל:

משנגזז ארון וכו' ומי נגזז יאשיהו כו'. כל הסוגיא מפורש בפ"ג דהזורית:

דף נג.

מאי דרוש כי בענן אראה על הכפורת כו'. ר"ל אל יבא בכל עת וגו' כי במקום אלא ר"ל אלא בענן אראה וגו' ובי"ת בענן במקום עס דהיינו שיתקן מבחוץ ויכניס עמו הענן של עשן קטורת ורש"י בחומש שפירש ומדרשו לא יבא כי אם בענן הקטורת ביוה"כ עכ"ל ודאי לא נתכוין לדרש הצדוקים דהכא אלא לפי מדרשו יהיה ב' בענן מורה על הזמן דלא יבא שם אלא ביום שצייתי לך להעלות ענן עשן הקטורת שם דהיינו ביוה"כ אז הותר לכה"ג לבא שם אפי' בלא ענן הקטורת דהיינו להזות לפניו ולפנים בדם הפר והשעיר כדלקמן במתני' ורש"י בחומש שביק דרשא דהכא שאמר מלמד שנותן בה מעלה עשן משום דהך דרשא כי אם בענן הקטורת ביוה"כ היא יותר פשוטה:

אלא על שהורו כו' אע"פ שאש יורד מן השמים כו'. מפורש פרק הדר:

שנאמר ויבא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלים כו'. כצ"ל ועיין פרש"י ולישגא דתלמודא דקאמר וכי מה ענין גבעון אצל ירושלים כו' ה"פ מללא כתיב מבמה אשר בגבעון לירושלים או לבמה אשר בגבעון

מירושלים אלא בנבעון ירושלים משמעו כאילו ירושלים היא גבעון וע"ז קאמר וכי מה ענין כו' דמאי בבעון אין זה ירושלים ותרי מקומות הם אלא דכתב כן להקיש יציאתו כו':

דף נג:

ע"ב יחא רעוא דתרום רישך אכולא כרכא כו'. ר"ל בימי אבוי היו ב' ישיבות דהיינו ישיבת אבוי וישיבת רבא בב' כרכין וברכו רב יוסף שהיה ראש ישיבה לב' הישיבות שבב' הכרכים וכן הוה ליה כשמת אבוי בא ישיבת אבוי לרבא כמפורש פ' הרואה בחלומות דבר הדיא וק"ל:

צריך שיפסיע ג' פסיעות כו'. עיין הטעם בזה בב"י טור א"ח ס' קכ"ג ע"ש ושמעתי עוד טעם בזה והוא מפורש בפ' חלק גבי נ"נ דרהט שלש פסיעות ואתא גבריאל כו':

שנותן שלום לימין ואח"כ לשמאל כו'. שם בטור מפורש כשאומר עושה שלום במרומיו הופך פניו לצד שמאל וכשיאמר הוא יעשה שלום עלינו הופך פניו לימין כו' ע"ש והיינו כדמסיק לימין ושמאל של הקב"ה כשאומר עושה שלום במרומיו למעלה ששם הרחמים הופך פניו לימין של הקב"ה וכשאומר הוא יעשה שלום עלינו כו' למטה הופך פניו לצד שמאל של הקב"ה המורה על מדת הדין וק"ל:

וב"ת אורחא דמלתא כו' ת"ל יפול מצדך וגו' דהוי לימין הקב"ה כו'. ולפי זה אבוי בסמוך דטעה ויהיב שלמא לימין דוידה ברישא לא הוה שמייעא ליה הך דר' שמעיה והענין שבאלו ג' פסיעות בכריעה יש להכניע מדת הדין וע"כ מתחיל בשמאל שהוא ימינו של הקב"ה שהם הרחמים שיכופו את מדת הרונגו ימייתו ליה מהאי קרא יפול מצדך אלף ורבעה וגו' שהם המקטרגים של אדם מצ' הצדדים שבאלו ב' הכריעות מצ' צדדים וכינוע ויתיש כחם כההיא דאמרי' פ"ק דקידושין בחסיד שהיה בבהכ"נ שהיה שם מזיק אחד נחש בז' רישין בכל כריעה מז' כריעות נפל חד רישיה דנחש והס' ז' כחות הגומאה של נחש הקדמוני כמפורש שם ובפ"ק דב"ק:

שחוגה מעליותא היא כו'. דה"ל להתפלל שתהא שנה זו כדרכה אבל שחונה משמע יותר מכדי צרכה ולכן פריך שחונה יותר מכדי צורך מעליותא היא בתמיה הא גריעותא היא דהכי אמרי' בפ' סדר תעניות והיינו דהטבעיים שהם קר וחם ולח ויבש אם גבר הא' כי הכא שהחום גבר הוה לגריעותא וה"ה דה"מ למיפרך בגשומה יותר מדאי וכי מעליותא היא דגשמים מרובים יותר מדאי נמי גריעותא היא כדאמרי' התם ומשני דה"ק אם תהיה השנה שלא כדרכה דהיינו שתהיה חמה ביותר תהיה ג"כ בזה שלא כדרכה שתהיה גשומה ביותר דהיינו לח דבזה תתקן החמימות ותהיה השנה חם ולח וק"ל:

לא יעדי עבד שולטן מדבית יהודה כו'. עש"ה לא יסור שבט מיהודה וגו':

ולא יהיו עמך צריכין לפרנסה זה מזה כו'. נראה דאין לפרש לענין צדקה שלא יהיו צריכין זה לזה לקבל צדקה דהא כתיב כי לא יחדל אביון וגו' אלא דר"ל שגם במשא ומתן לא יהיו צריכין זה לזה וע"ד דאמרי' פ"ק דסנהדרין אין הבור מתמלא מחוליותיו אלא תפסטו ידיכם בגדוד ע"ש:

בל העולם בנחת וחנינא כו'. לכאורה קשה היאך היה מתפלל כך וכי משום צער דידיה לא יהיה נחת לבל העולם דאינו נראה שחסיד זה יאמר כן משום דכל עולם ניזון שבבילו כדאמרי' התם וינ"ל דבאותה שעה עדיין לא היה צריך כל עולם למטרא עד שבא לביתו ולזה כדרך היה מתפלל כיון דכל עולם בנחת יהיה גם לחנינא נחת שיפסקו המטר שאז יהיה ג"כ לעולם נחת כיון שלא נצטרכו למטר עדיין וכשבא לביתו שנצטרך עולם למטר התפלל גם שחנינא בנחת שאין לו שדות העולם כולו בצער שיש להם שדות וצריכין עתה למטר:

מעשה בכ"ג כו' שלא להבעית כו'. שיחשבו שמא הוא עשה כדעת הצדוקים וינגיף ביציאתו כדאמרי' פ"ק: אבן היה שם כו' ושתיה היתה נקראת כו' שממנה הושתת העולם כו'. ובמדרשות יש רמז בזה דכתיב והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים וגו':

ארוץ גלה לבבב שנאמר לא יותר וגו'. דלעיל מיניה כתיב לא היה דבר אשר לא הראיתים דהיינו שהראה להם הספר תורה בארון דמיקרי דבר ועלה קאמר קרא ונשא כל אשר וגו' בצלה לא יותר דבר וגו' דהיינו הדבר אשר הראם:

דף נד:

בל הדרה חדרה כו'. ה' מתחלף בח' באותיות אחה"ע גם בצורתה קצת כדאמרי' פרק הבונה לא יכתוב ההי"ן חיתיו"ן כו' וק"ק אמאי לא משמע ליה מלשון הדרה כפשטיה שהארון הוא הדרך של ישראל כדמשמע ליה לעיל מלשון חמדה:

והכתיב ואת היבוכי כו'. ק"ק השתא דאכתי לא אסיק אדעתיה למימר הכא כתיב שם כו' אמאי לא תקשי ליה מקרא דכתיב באורייתא כאשר עשה לבני עשו וגו' וישבו תחתם עד היום הזה וכבר עלה סנחריב ובלבל כל הארצות כו' כדפריך לקמן:

ג"ב שנה לא עבר כו'. בהמה גי' ג"ב כו' מפורש בפרק חבית:

והגביר ברית לרבים שבוע אחד וגו'. בקרא מסיים וחצי שבוע ופרש"י שם דטויטום עשה ברית עם ישראל שבוע אחד ואח"כ לא קיים בריתו עמהם כי בחצי שבוע השבית והפר הברית:

וכבר עלה סנחריב ובלבל כו' מפורש פ"ק דסוטה:

בלשבת דיר העצים כו' תניא נמי הכי מעשה כו'. על כרחך לא כמאן דאמר גלה לבבל ולא כמאן דאמר במקומו נגזו דזה המעשה ע"כ בבנין בית שני היה שלא היה להן ארון ובמקום שהיה ארון נגזו שם דהיינו במקומו בקדשי קדשים לא היה שום אדם נכנס שם גם מדהיה מתעסק בקרדומו משמע ליה דמקום עצים היה דהיינו לשבת עצים:

יבול לא יהיו זזין ממקומן כו'. דר"ל אם לא היו זזין ממקומן לא היה אפשר שיגיעו עד הפרוכת שכל הארון לא היה רק אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו והיה עומד באמצע כדאמרי' פ' המוכר פירות ארון שעשה משה יש לו עשר אמות לכל רוח ורוח נמצא עשרה אמות ממערב למזרח עד הפרוכת וא"כ אם לא היו זזין הבדים ממקומן לא היה אפשר שהיו מגיעין עד הפרוכת שבמזרח ולהכי קאמר מדכתיב ייארכו הבדים וגו' על פני הדבר דהיינו ההיכל ע"כ שהיו הבדים זזין ממקומן להאריך עד שיגיעו לפרוכת וכתיב בהו לא יסורו ממנו היינו שלא להסירן לגמרי אבל כשהיו זזין ממקומן עדיין תקועין בטבעות היו והכי אמרי' בפ' בא לו מתפרקין ואין נשמטין וספיר קאמר ויראו ראשי הבדים שהיו נראין מבחוץ כדמסיק שהיו בולטין כו':

בי"ן שד"י. אותיות שנ"י בד"י וק"ל:

הכרובים שהיו מעורין זב"ז כו'. בפ' המוכר פירות פליגי ר"י ור"א ח"א פניהם איש אל אחיו וח"א פניהם לבית ולמ"ד פניהם איש אל אחיו הא כתיב פניהם לבית כאן כשעושין רצונו של מקום כאן באין

עושין רצונו של מקום ונראה דהך דהכא אתיא כוותיה ואין לחלק בין כרובים של משה ובין של שלמה כדמוכח התם ובשעה שהיו עושין רצונו של מקום היו מגלגל להם לעולי רגל חבתן לפני המקום היינו כרובים של משה והא דאמרי' לקמן דגם בשלא היו עושין רצונו של מקום כשבאו ככרים להיכל ראו הכרובים מעורין כו' ככר כתב בזה הריעב"א בשם הרא"ם דגם זה בגם היה לרעה לגלות ערוותם:

מי היו כרובים כו'. ק"ק תקשי ליה אי במקדש שני הא אמתר נתגרסה חזרה לחיבתה הראשונה ולמאי דמוקין לה בכרובים דצורתא ניחא דבהנהו לא נאמר ולא יבואו לראות כבלע וגו' וק"ל:

ובחב"ב כמער איש ולויות כו'. האי בכרובים דצורתא כתיב דרישא דקרא ויפתח על הלוחות וגו' כרובים ואריות תמרות כמער איש וגו':

דף נד:

ע"ב **שברכתן ברכה כו'.** לכאורה יש לפרש ע"פ מ"ש שניתנה הברכה לאברהם ולזרעו לברך אחרים אבל אין לזה מקום כאן ונראה לפרש ע"פ מ"ש איי להם לאומות שלא יודעין מה אבדו שהרי ע' פרי החג כנגד ע' אומות והיינו שברכתן של ישראל בקרבנות ברכה ג"כ לעובדי כוכבים ובהיפך קללתן כו' יעסקו בדברים הללו שהם דבר ערוה וע"ז כענין שאחז"ל גבי תפלתו ועי"ל ע"פ מ"ש לעיל שמה שהיו מעורין זה בזה הוא סימן ברכה וחיבה לישראל ובהיפך בקללתן אם לא היו מעורין הוא סימן קללה ושנאה וע"ז אמרו בשעת החורבן שזה אינו שהרי גם בשעת החורבן וסימן קללה היו מעורין כדמפורש לעיל בשם הרא"ם וע"כ מוד הזילנה שנאמר כל מכבדיה שהוא סימן ברכה וקללה הזילנה שאינו כן כי ראו ערותה שהיו גם עתה מעורין ולפירוש קמא כל מכבדיה שהקרנות מכפרין על עובדי כוכבים הזילנה כי ראו ערותה דהיינו שחשבו שהם דבר ערוה ועבדות כוכבים וק"ל:

מאמצעיתו נברא כו'. בפרק אין דורשין פליגי בית שמאי ובית הלל וחכמים בשמים וארץ איזה נברא תחלה ושם מפורש אבל הכא לא פליגי אלא בארץ לחוד מאיזה מקום התחיל בריאתה ולפום ריהטא דאמר תנא כמאן דאמר מציון נברא היינו כחכמים דסבירא ליה הכי ופליגי ארבי אליעזר דאמר מאמצעיתו נברא ואם כן ציון לאו אמצעיתו של עולם אבל בכמה מקימות מוכח דציון ובתוכו אבן שתיה הוא אמצעיתו של עולם ועוד דדוחק לומר הא דאמרי' פ"ב כל מידי מאמצעיתו מתצר לא אתי כחכמים אלא כרבי אליעזר ואין סבירא לחלק בין בריאת תולדות ארץ ובין בריאת כל דבר אחר וי"ל דחכמים לא פליגי אדר"א בהא דמאמצעיתו נברא אלא שבאו לפרש דהיינו אמצעיתו אבן שתיה שבציון ובצקת עפר למצותן גו' דאיתיי ר"א היינו אבן שתיה וק"ל:

מציון מכלל יופי כו'. רישא דענינא אל ה' דבר ויקרא ארץ דהיינו לבראה בדבור היה מכלל יופי מציון:

וחב"א אלו ואלו מציון נבראו כו'. פירשו בתוס' פי' אמצעיתו והצדדין מציון נבראו עכ"ל ולכאורה הוא קשה דהיאך הוכר בהך ברייתא אמצע וצדדין אלא דאיכא לפרושי דהא כר"א הגדול קאי ובין תולדות שמים ובין תולדות ארץ מציון נבראו וי"ל דלא ניחא להו למימר דתולדות שמים מציון נבראו ולהכי קאמרי דהני חכמים היינו חכמים לעיל וקאי אדר"א ור"י דפליגי אי מאמצעיתו נברא אי מצדדין נברא וקאמרי איניהו דללו ואלו מציון נבראו וק"ק לפי מ"ש לעיל דמציון היינו מציעותיה דמו"ק:

דף נז:

השתא ברי טמאים כו'. ר"ל גם כי טהורים הייתם השתא בגלות נעשיתם ברי טמאים דכתיב טומאתה בשוליה ופורש עצמו מכס כפורש מטומאת נדה וא"ל מה כתיב בהו השוכן אתם וגו' שאינו פורש לגמרי אלא כפורש מאשתו נדה דדר עמה בבית א'. כן הקב"ה שוכן אתנו גם עתה בגלות כמ"ש עמו אנכי בצרה:

דף סו:

שאלו את ר"א כו' א"ל יכול הוא להרכיב כו' חלה כו' דחפו כו'. לפי פרש"י לא השיב להם כלום והוא קשה שהיה יודע להשיב ולא היה משיבן כלל מפני שלא שמע מרובו גם וחכמים אומרים חלה כו' משמע דפליגי עליה דר"א גם למה לא הוה זה הפלגת דברים דלא היה לו לומר אלא שלא שמע מרבו ונראה לפרש דהשיב להן ברמז וה"ק לא שהפליגן בדברים דמדאי השיב להן ברמז אלא שלא היה רוצה לומר בפירוש כיון שלא שמע מרבו והכי פירושו יכול הוא השליח אתם ואני להרכיבו לאנו בריאים והכי נושא את עצמו אבל השעיר שהוא חולה אסור לנושאו ביה"כ כדבעי למימר לעיל ואחלה משלחו כו' השיב להם אהא בשלום אני ואתם שהבהנים יוכלו לעשות שליח איש עתי אחר במקומו דהיינו אני ואתם אבל הוא אינו רשאי לעשות שליח אחר ולפי זה ל"ג בשלוה בה' אלא בשלוח בח' והאד דחפחו ולא מת השיב כן יאבדו וגו' דמדאי יאבד במיתת עצמו במ"ש לקמן לא היה מגיע לחצי ההר עד שעגשה אברים כו' וא"צ שירד אחריו להמיתו והאד פליגי שפיר חכמים בכל ג' תשובותיו שהיו ברמז שלא כדבריהם וע"פ המדרשים י"ל שאמרו כי השעיר הוא כחו של עשו שנוטל הקב"ה עגונות בית ישראל ונותנן על עשו הרשע דאין שעיר אלא עשו שנאמר עשו אחי איש שעיר ולזה אמר חלה מהו שירכיבהו כו' והשיב יכול הוא להרכיב כלומר שהשעיר כחו של עשו הוא בודאי יכול הוא להרכיב אני ואתם דהיינו כל עונותינו אבל המשלח אם ירכיבהו וישארו על כתפו הוא אינו יכול לישא כל עגונות בית ישראל גם עגונות עשו אשר השעיר נושא עליו ועוד שאלו חלה משלחו מהו שישלחנו ביד אחר והשיב ע"פ המדרש והביאו החזקוני איש עתי מזומן למות באותה שנה שהיה ידוע להם ע"י חכמת המזלות ולזה השיב להם אהא בשלום כי המשלח ילך למיתו ע"ד שאמרו בסוף מס' ברכות למת א"ל לך בשלום אבל אני ואתם נהיה בשלום ולא נלך בשלום שאין אנו מזומנין למיתה ולכך לא ישלחו ביד אחר ועוד שאלו מהו שילך אחריו וימיתנו והשיב כן יאבדו כל אויביך ה' שהוא עשו יאבדו כן השעיר זה שהוא כחו של עשו הוא יאבד שם במקום גזירה ולא תצטרך להמיתו והשתא פליגי חכמים עליו בכל הג' דברים ולפי שלא שמען מרבו לא השיב להם כן בפירוש וק"ל:

פלוגי מהו לעוה"ב כו' מהו להציל כו'. כל זה מפורש בתוס' יבערין בערך פלן:

ממזר מהו לירש א"ל מהו לייבם כו'. ה"נ השיבן ברמז כשם שזוקק לייבום כדקתני בהדיא במתני' פ"ב דיבמות כך הוא מקרי אחיו לירש כדאמרי' שם בגמ':

מהו לסוד ביתו א"ל מהו לסוד כו'. מפורש פ' ח"ה בחידושנו ע"ש:

אלא בפלך וכה"א וכל אשה וגו'. ובקרא דבתריה מפורש שבחכמה טוו את העזים דהיינו חכמה ואומנות יתירה שהיו טווין מעל העזים כדאמרי' פ' כלל גדול:

זיבב וקלטור בסייף כו'. פרש"י שכן בסקילה וכאן בסייף שעדיין לא נתפרס להם ד' מיתות וגדונו במיתת בני נח שכל מיתתן בסייף וכו' ע"ש וכן יש לפרש למ"ד עדים והתראה בסייף ולא בסקילה מה"ט והוא דחוק כיון דהיה זה אחר מתן תורה ולא היו בני נח אם לא נתפרס לו ד' מיתות היה לו לשאול באיזה

חדושי אגדות – מהרש"א • יומא

מיתת ידונו כמו ששאל גבי מקושש דכתיב ויניחוהו במשמר כי לא פורש מה יעשה לו אבל בחומש פירש רש"י בע"א עדים והתראה בסייף כמשפט עיר הנדחת שהן מרובין בו' ע"ש:

האומר לאביו וגו'. יש לרקלק דלגופיה דקרא תקשי ליה דכתיב ויאספו אליו כל בני לוי וי"ל דאי לאו הא דרב יהודה היה אפשר לומר כשאמר משה מי לה' אלי נאספו אליו מתוך ליים גם החוטאים או שנתחרטו או שעשו עצמם כאילו לא פעלו און וכשהכירו בהן הרגו אותן אבל אדרב יהודה שאמר כל שבט לוי לא עבד העגל פריך שפיר וק"ק אלפריך מקרא דזאת הברכה אמאי לא פריך מקרא דפרשת כי תשא והרגו איש את אחיו וגו' מלאו ידכם וגו' כי איש בבנו ובאחיו וגו':

מה שהי צפירא רדין וחזבי דרא סגיאין בו'. נראה דר"ל ע"פ מ"ש ספ"ק דקדושין דהעולם נידון אחר רובו והאלם יראה שהעולם חצי זכאי וחצי חייב והוא יכריע במצוה אחת ולהכי אמרו שאל יסהה לישא העונות ע"י השעיר ושמא יסהה ויחטא אחד ויהיו חזבי דרא סגיאין להיות נידון אחר רובו לרעה:

דף סז.

א"ל הרי מזון בו'. ובירושלמי קאמר א"ל הרי מים ומזון בו' למה שאין היצר הרע תאב אלא דבר שהוא אסור לו:

חוץ מאחרון שבהן שאינו מגיע לצוק בו'. כפרש"י שהיה רחוק ב' מילין ויש ליתן טעם בזה אמאי לא עשו י"א סוכות דהיינו עוד סוכה אחת שיהיו מלנין אותנו עד הצנץ ואפשר שלא עשו עוד סוכה אחת כדי שלא ילך שום אדם עמו עד הצנץ אלא ההוא איש עתי בלבד מיהו ר"י דסבר לקמן שהיו ט' סוכות וי' מילין לית ליה האי סברא דע"כ אותן שהיו מלנין אותן מסוכה תשיעית היו מגיעין עמו עד הצנץ:

וידעו שנגשה מצותו בו'. והיינו קודם שמת שמעון הצדיק אבל מכאן ואילך פעמים היה מלבין ופעמים לא היה מלבין כדאמר' ריש פרק טרף בקלפי:

בשנים כשלג ילבינו וגו'. הכוונה בו דהעונות כינה בכ"מ לאדם ע"ש טומאת דם נדה וכמ"ש טומאתה בשוליה והוא כח טומאת נחש הקדמוני בחטא חוה בתחלת קללתה אמר הרבה ארבה וגו' אלו ב' טיפי דמים א' דם נדה בו' וכשיזכו ישראל לכפר עונם יבואו על עשו וזרעו שנקרא אדם ע"ש שהוא כח הטומאה של נחש הקדמוני וע"ש זה נקרא ג"כ שעיר שהוא כח הטומאה עש"ה ושעירים ירקדו שם והכי איתא בב"ר ונשא השעיר עליו וגו' זה עשו שנאמר הן עשו אחי איש שעיר כל עונותם עונות תם בו' ע"ש יהוא כוונת הכתיב ונתן אותם על ראש השעיר וגו' ונשא השעיר את כל עונותם וגו' הוא שעיר הוא אדם יעל כוונה זו היה חולק לשון של זהרית חצוי נשאר אדם בין קרניו על ראשו של שעיר שהוא אדם וחציו הב' על הסלע היה מלבין להורות שנתכפר לישראל וק"ל:

דף סז:

ע"ב אני ה' נזרתיו בו'. בזו הפרשה במעשה יוה"כ לא כתיב אני ה' אבל סמך אפרשה דאחריה דכתיב בה ושמרתם את חקותי וגו' אני ה' וגו' ומשמע ליה דקאי נמי אמעשה יוה"כ דכתיב ביה נמי חקה יהיתה לכם לחקת עולם וגו':

עז וקשה בו'. ויהיה עזאזל ב' מלות עז אול מלשון תרגום וילך ואול דהיינו שילוך השעיר למקום עז וקשה אבל מבדרייתא דלקמן שאמר עזאזל קשה שבהרים וכן הוא אומר ואת אילי הארץ וגו' נראה כמ"ש הרא"ס בשם המפרשים כי עזאזל כמו עזז אל שאר שבין ז' לז' כאילו הוא בין ז' לל' בו' ע"ש וק"ל:
עזא ועזאזל בו'. פרש"י מלאכי חבלה שירדו בו' ועליהן נאמר ויראו בני האלהים את בנות וגו' ע"ש וכה"ג פרש"י במס' נדה פ' האשה גבי סיחון ועוג אחי הוו בני שמחזאי בו' וקרא נקט הני שאפשר שהם היו עיקר:

דין הוא שיכתבו בו'. ר"ל שאילו לא נכתב לישראל בנתינת התורה דין הוא שיכתבו לפי שהם מצות בני נח יאלו הן ע"ז בו'. אבל את חקותי תשמרו גם אחר שנתכתבו השטן ואומות העולם משיבין בו'. שלא ניתנו ליכתב:

ת"ל אני ה' אני ה' חקתקים. מל' חקיקה וכתיבה. ואמר

ואלו הן אכילת חזיר בו'. יש לעיין בזה למה נקט אכילת חזיר טפי משאר טמאים ונראה ע"פ מ"ש פ' כ"ה כל דאסר לן רחמנא שרי לן כוותיה בו' אסר לן חזיר שרי לן מוחא דשיבועטא בו' והיינו דהשטן יעובדי כוכבים משיבין עליה דמאיזה טעם אסר לן זה ושרי לן דכוותיה וכן לבישת שעטני הוא איסור ידכוותיה תכלת בסקין מצוה וכן חליצת יבמה דהותרה אשת אח ומצוה לייבם ושוב ע"י חליצה תיאסר אשת אחיו וכה"ג איבא בפיוט של פרשת פרה מכלאי בגדים תכלת בסקין מאשת אח יבום האח בו' ע"ש יטהרת מצנער שצריך ב' צפרים אחד לקרבן לה' וא' לשלוח וכן שעיר המשתלח שהיו שני שעירים אחוים ישוים הא' לה' והשני לעזאזל ובזה יתיישב דלא קחשיב הכא פרה אדומה דכתיב בה נמי חוקה דלא חשיב אלא הני דאיבא בהו דכוותיה ועד"ו יתפרשו הכתובים הכפלים בענין זה שאמר כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם וגו' שלא היה לכם לישב שם אלא דרך גירות כמ"ש כי גר יהיה זרעך בו' ונלי שישבתם שם בקבע יש לחוש שלמדתם ממעשהים וכמעשה ארץ כענן אשר אני מביא וגו' ויהיה לכם ירועה וישיבה בה יוש לחוש ג"כ על לימוד מעשהים הרעים וע"כ בא אזוהיה פרטית שלא תעשו כן ואמר את משפטי לפי שיש מצות מושכלות שדת אלהים מובדלת מדת הנימוסית ואמר באותן מובדלים את משפטי תעשו ולא משפטם ואח"כ אמר את חקותי תשמורו וגו' ואמר שוב ושמרתם את חקותי כפל השמירה בהם שצריכים אזוהיה ביותר לפי שהשטן והעובדי כוכבים משיבין עליהן ואמר עוד ואת משפטי שנס דת נמוסית מסכים בה והיינו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כמ"ש כהן לוי וישראל לא נאמר אלא האדם שנס עובדי כוכבים בכלל ואמר אם תאמר א"כ לא תקבל אתה שכר עליהן כמו העובדי כוכבים ע"כ אמר אני ה' נאמן לשלם לך שכר גם לזאת ודו"ק:

דף סט.

א"ל דמות דיוקנו בו'. מלאך בדמותו בא במלחמה לנצח לפניו:

בית שמתפללין בו עליך בו'. ענינו שהכותים הלשינו על היהודים שמרדו במלך בעסק המקדש כמו שכבר בטלו בנין בהמ"ק בימי מלך פרס כמפורש בספר נחמיה ולזה באו היהודים להתנצל דאינו כן אלא אדרבה הם מתפללין בו בשלומה של מלכותו כמ"ש שלמה בתפלתו וגם אל הנכרי וגו':

דף סט:

ע"ב איזן ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בו'. מפורש סוף פ' אלו נאמרין:

מאי גדול בו' אמר ליה ודלמא שגדלו בשם המפורש בו'. לכאורה דאדרב גידל פריך שאמר שגדלו ואמר ברוך ה' וגו' ואמאי לא קאמר שגדלו בשם בו' ומשני דאין שם מפורש בגבולין ושוב אקרא דויעמוד עזרא

על מגדל בו' דכתיב בההוא ענינא גופא קאמר דהוראת שעה היתה וא"כ הדרא קושין לדוכתיה ארב גידל גופיה ואמאי קאמר לעיל שגדלו ואמר ברוך בו' ולא קאמר שגדלו בשם בו' כמ"ש הכא והוראת שעה היה וי"ל דרב גידל הוא דאמר תרתו והא דידיה והא דרביה רב וכ"ה הגי' בע"י באידך מיימרא רב גידל אמר רב בו' מיהו לא ידענא אמאי שינה דברישא נקט במלתיה קרא דהאלהים הגדול וגו' ובסמוך ליה נקט רישא דענינא ויעמוד על מגדל וגו':

מאי אמור בו'. מפורש כל הסוגיא באורך פ' ארבע מיתות:

עד דמתחזי להו כגוריא דנורא. הוא מזל אריה חדש אב אשר בו נחרב הבית ע"י שעבדו ע"ז ולזה אמר היינו יצרא דע"ז שעל ידו נחרב בית ראשון כדאמר' במכילתין פ"ק. ומייחי

שנאמר ויאמר זאת הרשעה וגו'. הוא פסוק בזכריה:

ודאשתימיט ליה ביניתא בו'. הוא מהידוע כי גם בית שני נחרב באב מזל אריה ע"י מלכות רומיים ועל פי מה שאמרו כי גאולתם בבית שני לא היה שלמה שהרי שעבדו בישראל הפרסיים ויונים ורומיים והיה חורבן בית שני גמר של חורבן בית ראשון ולזה במזמור על נהרות בבל וגו' שנאמר על בית ראשון סיים בו זכור ה' לבני אדם וגו' בת בבל השלמה וגו' לפי שאותו כח מזל אריה אשר ניתן לנבוכדנצר בחורבן בית ראשון ניתן גם לעשו שהוא סטרא דשמאלא וכחו דע"ז ולכן נחרבו שניהם בזמל חודש אחד אריה והוא רמז דאשתמיט ליה ביניתא הוא שעיר הוא אדם שבאו לבטל כח השעיר ואמר ורמא קליה רמז על קול בכייתו של עשו ויזעק זעקה גדולה וגו' שע"י כן זכה למשול בישראל כמ"ש ופרקת עלו מעל צוארך. ואמר

דאזל קליה ד' מאה פרסי. שזכה באותו קול למשול בא"י שהיא ד' מאות פרסי. וע"כ אמרו

דלמא מרחמי ליה גם בזה לבטל כחו. ואמר

שדייה דמוא דאברא בו'. דהיינו לבטל כח פי הרשעה מעט בעוה"ז עד לעוה"ב כמ"ש וכל הרשעה כעשן בו' ועולתה תקפץ פיה וגו'. ואמר

גבעי רחמי איציה"ר דעבירה בו'. ובעו למקטליה דהיינו לבטל כחו לגמרי עד שאמרו דא"א שיבטל כולו וע"ד שאמרו יציה"ר שמתל דוחה וימין מקרבתו מ"מ בטלו אותו קצת דלא מינרי איניש טפי בקרובים ומיהו ודאי דמינרי נמי השתא בקרובים כמו באחרים כמ"ש לענין יחוד עם בתו:

שגדלו בו' רב מתנה אמר שאמר האל הגדול הגבור והנורא בו'. לפום ריהטא קשה מהיבא משמע ליה הכי שגדלו בכך ויאמר אדרבה כפשטיה שלא אמר אלא הגדול משום דאיה גבורותיו ואיה נוראותיו כמ"ש ירמיה ודניאל וי"ל מקאמר האלהים הגדול וגו' והאלהים בל' רבים מורה שהקב"ה הוא בעל כחות רבים ולא יפול על הגדול לחוד שאמר שהוא כח א' ועל כן אמר שרמז בהאלהים על כחות וכינויו הרבים שאמר משה דהיינו האל הגדול הגבור והנורא ושאמר הגדול היינו שגדלו בכחותיו אלהיות דהיינו (האל) הגדול הגבור והנורא ומשה שאמר האל בלשון יחיד יו"ל דאל קאי על כ"א מכיניים דהיינו שהוא אל הגדול והוא אל הגבור והוא אל הנורא וע"ש זה נקראו אנשי כנסת הגדולה ע"ש שגדלוהו להוסיף בכחותיו אלהיות:

אתא דניאל בו' אתו בו'. נראה דודאי ל"פ אלא דכל א' מהם הוסיף ופיחת בכחותיו וכינויו כפי זמנו שראו ביכלתו וכוחותיו של הקב"ה וכולהו אמרו הגדול שבכל זמן ושעה גדולתו מפורסמת מתוך בריאת עולמו ומשה בזמנו שראה גבורותיו ונוראותיו בנפלאות אשר עשה הקב"ה במצרים ובסיחון ועוג ושאר נסי המדבר הוסיף לומר הגבור והנורא אתא ירמיה וראה דבורו וזמנו עובדי כוכבים מרקדין בהיכלו אמר איה נוראותיו בו' וע"כ פיחת מלומר הנורא וזה היה בתחלת הגלות בחורבן הבית שעדיין לא נשתעבדו ישראל בעובדי כוכבים והיה אומר הגבור עד דאתא דניאל שהיה בבבל בגולה וראה שעבוד הגלות וע"כ אמר איה גבורותיו ופיחת מלומר הגבור מיהו נורא היה מאחר שלא ראה הוא חורבן הבית שעובדי כוכבים מרקדין בו' עד דאתו אנשי כנסת הגדולה שהיו גם בסוף שבעים שנים של גלות בבל וראו באותן השנים שנוצלו ישראל מכמה צרות כגון מעשה המן שנוצלו ע"י מרדכי שהיה מכלל כנסת הגדולה חזרו לומר הרי בכל השנים הללו שהאריך אף הקב"ה לרשעים זו היא גבורתו שכובש את יצרו וזו היא מוראו שאומה אחת בו' כמאמרם כבשה אחת בין שבעים זאבים. והיינו דמסיים

שיודעים בו בהקב"ה בו'. ולא כזבו בו וכ"א מהם לא כיזב בו לפי דורו וזמנו שראו בכחותיו יתברך ברוך הוא וק"ל:

דף ע.

ומברך עליה ח' ברכות בו'. מבואר כי התורה נאמרה בתמינא אפי והיינו בשינוי ח' נקודותיה ובח' לשונות נקראת התורה בזממור תמינא אפי ועיין בזה בפ' הקומץ:

רנה תחנה ובקשה בו'. רנה שהוא שיר ושבח קודם תחנה ובקשה כמפורש פרק אין עומדין ומפרש בקשתן שצריכין להוושע ע"ד שאמרו אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורין וצריך להוושע ע"י אחר כן ישראל צריכין להוושע מהקב"ה וק"ל:

להראות חזותו לרבים בו'. עיין פרש"י ועוד יש לומר לפי שאין כל העם רואים הס"ת שביד כ"ג שקורא בה ויחשבו שקורא (בה) בע"פ ע"כ כ"א מביא ס"ת עמו להראות חזותו של ס"ת לרבים שנס כ"ג קורא בכתב אך מה שפירש דמערב יוה"כ הביאוהו שם ע"ש לא ידענא למה דנס אם יש עירוב והוצאה ליוה"כ מ"מ הא אמר' במס' עירובין וירושלים דלתותיה עגולות היו:

דף עא.

א"ל אישי כהן גדול בו' מצאו בביתו א"ל מחיה בו'. פרש"י בשוק מכבדו לפני הבריות בו' ע"ש והוא דחוק להניח כבוד המקום בשוק משום כבודו של כ"ג ונראה לפרש דודאי גם בשוק היה ראוי שיכבד שעשה כן בשליחות המקום אלא שאין זה כבוד שמים להזכיר שם שמים בשוק דרך עראי וענין מחיה חיים בו' נראה לפרש לפי ענינו לומר עשינו שליחותו להמית החי דהיינו שעיר המשתלח דכתיב ביה יעמד חי וע"י מעשה זה נתכפרו עונות בית ישראל והקב"ה מחיה החיים בהם שלא יבואו לגי מיתה:

ארוכים וטובים ומתקנין בו'. ארוכים וטובים כמשמען היפך שאמר יעקב ימי שני חיי מעט ורעים וגו' ומתקנין נראה לפרש דהיינו שיהיו מתקנין מהיום וק"ל:

זה מקום שווקים בו'. ע"פ מה שפירשו בברכת בורא נפשות רבות וחסרונם דהיינו כל מה שהיו חסרים הנפשות אם לא נבראו ועל כל מה שברא שלא היו הנפשות חסרים מהם ולא נבראו אלא להחיות ולהתענג בהן נפש כל חי והיינו מקום שווקים דהכא שמוצא בהם לקנות גם דבר שלא נברא רק להחיות ולהתענג בו ולשון חיים נופל בדבר שהוא במילואו וכה"ג אמרו בפרק מרובה חיים אחייה לקרן כעין שגב בו' ע"ש בפרש"י ותרם':

ה**מתהפכות** כו'. דהיינו שזכות התורה והמצוה שזכר המה יוסיפו לך שיהיו שנות הזקנה שנות חיים מתוך מיתה שהיא העניוּת שהיה לו כבר בילדותו:

אישים אקרא כו'. פרש"י בראש פרשת וּשְׁנוֹת חיים הוא להכי נקט ליה עכ"ל ואינו כן דהאי קרא ושנות חיים הוא בספר משלי סימן ג' וקרא דלליכס אישים אקרא הוא שם בסי' ח' ונראה לפרש דנקט ליה הכא ע"ש שאמר לעיל אישי כהן גדול כו' דהיינו לשון חשיבות ושררה ה"ג אליכס אישים אקרא ע"ש החשיבות שדומין התלמידוי חכמים לנשים בתשות כח ועושין גבורה כאנשים לכבוש את יצרם כמ"ש איזוהי גבור הכובש את יצרו:

הרוצה לנסך יין כו'. פרש"י אישים לשון קרבן אשה עכ"ל ומתוך ענינו של הפרשה הלא חכמה תקרא וגו' משמע דלליכס עם ת"ח קא משתעי קרא וצ"ל דס"ל כמ"ד בפ' כל התמיד דנסכים מוזלפין ע"ג אישים ולא כמ"ד התם לספלים והשתא ה"ק אליכס ת"ח אישים אקרא דהיינו כשאקרא אתכם למשתה יין מלשון בראש הקרואים הוי כאילו נתתיו לזילנף על האישים במקדש וק"ל:

שהתורה פוסקת מוזרעו כו'. בפ' אלו עובדין האריך התלמוד בענין שיסא אדם בת ת"ח ולא מיייתי הך דהכא ונראה דהך דהכא לא איירי שהוא ישא בת ת"ח על אשתו הראשונה אלא דה"ק אם רואה בזרעו שיש לו מאשתו ראשונה שהתורה מתחלת לפסוק ממנו ישא לאותו זרע בת ת"ח. ואהא מיייתי קרא

אם יחקין בארץ וגו' ובעפר ימות נזעו דהיינו בנו דמריח מים גו'. דהיינו בת ת"ח דגם שאין לאשה תורה ריח תורה מקרי מאביה ואז שוב יפריח אותו הגזע ועשה קציר כמו נטע דהיינו בנים הגונים וראוים שוב לתורה:

דף עא:

ע"ב בתר שמעיה ואבטליון כו'. דת"ח קודם לכ"ג ע"ה לכל דבר כדאמרי' בסוף מס' הוריות יקרה היא מפנינים מכ"ג שנכנס לפני ולפנים וזה הכ"ג ע"ה ולא מעלי הוה מדא"ל כך ייתון בני עממין וכמה כהנים דלא מעלי הוו בבית שני כדאמרי' פ"ק והריטב"א בא ליישב ולומר דלא נתכוין הכ"ג לביישן שהם בני גרים אלא שאף ישראל נקראו כן כו' ע"ש אבל א"כ לא היו שמעיה ואבטליון משיבין לו כך ייתון בני כו' וק"ל:

דף עב.

שעומדין דרך גידולן כו'. דלפי פשוטו כפרש"י בחומש שיהו עומדין ולא שוכבים זה ע"ג זה לא אינטידיך ליה דמוכח מתוך גובה ואורך ורוחב המשכן גם מתוך האדנים שהיו הקרשים עומדים ולא שוכבים זה ע"ג זה אלא שלא יעמידו אותן שלא בדרך גידולן אינטידיך וכן הדין במצות לולב ואמר כמ"ש אז ירגנו כל עצי היער דהיינו ואזי דרך גדילתן כן יהיה מצותן:

אבד סברים כו'. לפי שהצפוי שהוא של זהב ואזי אפשר להתקיים כשנגנו המשכן אבל הקרשים של עץ היאך אפשר להתקיים כך זמן רב מפני הריקוב והתולעת ת"ל עומדים שעומדים לעולם כו':

בגדי שרד לשרת וגו'. לפי שכל בגדי כהונה מפורשים בכתוב שם ח' לכ"ג וד' לכהן הדיוט ולא ידעין מהו בגדי שרד ורש"י בחומש פירש שהם קלעים אבל דרש דהכא נוטה לפי' הרמב"ן גם לפי פשוטו שהם בגדי כ"ג מלשון שריד ופליט ויקרא כן לפי שנתייחדו לאחד העם לכ"ג כו' ע"ש באורך ליישב מה שנתקשה שם רש"י בזה והדרש נמי מפרש ליה הכי שבגדי כ"ג הם מעלין את ישראל להיות להם שריד יפיליטו וע"פ מ"ש בעירובין דבגדי כ"ג מכפרין:

דף עב:

ע"ב עשה בצלאל וכו'. וכתב הרא"ס והראב"ע טען ע"ז דאחר שעשו הארון זהב מה צריך לעץ וכבר נתנו טעם בזה בתנחומא כו' ועוד דרשו במכילתא כו' ולפי סוגיית תלמודינו נראה בזה כי גוף הארון של עץ היה דוגמת האדם כי עץ השדה הוא וכמ"ש היש בה עץ וגו' והווי עוד ב' ארונות מבית ומחון של זהב לרמוז שיהיה תוכו כבדו דכלקמן והוא לפי שבשאר כלים כגון שלחן לא כתיב אלא שהיה מצופה בזהב במקום הנראה מבחוץ וכן במזבח הזהב משא"כ בהארון שהיה בו של זהב גם מבפנים במקום הנסתר ללמדך על התורה שהיתה בו שתהיה בת"ח תוכו כבדו כמו הארון שהיתה התורה בו ואולי יתורא דקרא קדריש דכתיב ברישא דקרא ונפית אותו זהב טהור מבית וגו' וכתיב בסופא דקרא תצפנו לרמוז על האדם שיצפה אותו מבית ומחון בדבר טהור בשוה שלא יהיה אחד בפה ואחד בלב ועוד רמז בזהב מבית ימבחון דהיינו בתורה שנמשלת לזהב כמ"ש הנחמדים מזהב וגו' שיהיה אדם הצדיק הנמשל לעץ כמ"ש היש בה עץ מצופה בזהב דוגמת כלי עץ וכסם גימטריא עץ שיהיה מוזהב ביופי מבית ומבחון דהיינו שהתורה הנמשלת לזהב תהא ניכרת בו יפה תוכו כבדו:

שלשה זירים הן כו' של מוצב זכה אהרן כו'. והן ממש ג' כתרים ששינו באבות ג' כתרים הן כתר כהונה וכתר מלכות וכתר תורה וכבר כתבנו בזה בפ' האומר כתר מלכות כמשמעו לו לרוד שהולמתו יכתר כהונה הוא הצין שעל כ"ג וכתר תורה הן תפילין שבראש כל האדם דכל הרוצה ליטול יטול. ואמר ושמא תאמר פחות הוא כיון שכל אדם זוכה בה ת"ל בי מלכים וגו'. כפרש"י ולגבי כהונה נמי נאמר יקרה הוא מפנינים מכ"ג שיש עליו פנינים בצין ובאבות מסיים ביה וכתר שם טוב עולה על גביהן והיא הראיה דבעי ככולהו בכ"א מהג' כתרים וכדמסיק הכא בכתר תורה ודקאמר זכה נעשה לו זיר זכה דהיינו שיש בו יראת שמים כפרש"י ללמוד לשמור ולקיים לא זכה שאין בו כל זה לגבי תורה נעשית לו זרה כפרש"י וה"ה לגבי כהונה ומלכות עי"ל דזר דשלחן מלכים ומוצב כהנים ידע למידרש זכה נעשה לו זיר דהיינו כתר מלכות לבית דוד וכתר כהונה לבית אהרן לא זכה זרה היא לו כמו בשלמה וכמו בכהנים שנגאלו מן הכהונה אבל בתורה מאז ורות אית בה הא אמרי' לעיל דכתר תורה מונח כו' כל הרוצה ליטול אותה כו' ועל כן דרשו בו אם לא זכה נעשית לו זרה והוא מלשון והיה לכם לזרע שפירושו לאחר וכמ"ש זכה סם חיים לא זכה סם המות וכמו שאמר סייפא וספרא ירדו כרוכים מן השמים:

בתיב ועשית וגו'. עי' פרש"י ר"ל דקרא דהכא ועשו ארון וגו' כתיב מקמיה דהאי קרא ועשית לך ארון וגו' בפ' עקב מויהו יש עינן בזה דהא ע"כ ההוא קרא בפ' עקב ועשית לך ארון וגו' לא אזו ארון שעשה בצלאל שהרי משכן לא נתעסקו בו אלא לאחר ויה"כ כו' כפרש"י בחומש ע"ש גם קשה דבפשיטות טפי לפי סדר הכתובים ה"מ לדרוש כן דככל צווי מלאכת המשכן כתיב ועשית שהטיל המלאכה על משה ובמלאכת המשכן כתיב ועשה בצלאל ואהליאב וכל חכם לב וגו' ויש ליישב בזה דויו"ק:

נקרא נתעב שנאמר אף כי נתעב וגו'. דלעיל מיינה כתיב הן בקדושו לא יאמין וגו' וקאמר אף כי מכ"ש הוא נתעב וגו' וכפרש"י:

ולב אין כו'. דלפי פשוטו גם שאין לו לב להבין ילמוד תורה שהיא מחכימת פתי וע"כ אמרו דוואי אפשר שגם שכסיל יבא לידי חכמה ע"י הלימוד אבל הלב אין רצה לומר שאין בלבו לקיימה אלא לקנות שם כפרש"י שם והיינו שאין בו יראת שמים:

חבל על דלית ליה דרתא כו'. מפורש פ' ב"מ ע"ש:

תרתי גיהנם כו'. עי' פרש"י ועי"ל ע"פ מ"ש פ' אין דורשין שהרשע נוטל ב' חלקים בגיהנם והצדיק נוטל ב' חלקים בג"ע וז"ש לתלמידיו שילמדו לשמה כדי לקיימה ואז לא תהיו רשעים ליטול תרתי חלקים בגיהנם:

אשר שם משה וגו'. לשון סימה לא יפול בו לפי פשוטו וכה"ג אמרי' פ"ק דסנהדרין ואלה המשפטים אשר תשים אשר תלמדם מייבעי ליה ולכך דרשו הכא שם מלשון סם חיים וסם המות ורמז בזה כי העלם מן ס"ם הוא גי' ס"ם ואמר דאומן לה ללמדה לשמה הרי היא סם חיים דלא אומן לה שלומדה שלא לשמה הרי היא סם המות:

לא זכה צורפתו כו'. היינו ביסורין כפרש"י כמ"ש וצרפתים כצרף כסף וגו' ובלשון תלמוד צירוף אחר צירוף ולמאן דדריש ביה נמי זכה צורפתו לחיים דמצניו יסורין של אהבה שאין בהן ביטול תורה כמ"ש בפ"ק דברכות מדכתיב אשרי הגבר אשר תיסרנו יו וגו' ועד"ז יש לפרש הכתוב צרופה אמרתך ועבדך אהבה ר"ל שעבדך אהב אותן יסורין שיש בהן קיום אמרתך וכמ"ש בפ' הפועלים בר' אלעזר בר' שמעון באורתא קבל עליו יסורין כו' ע"ש:

גושא אשה ואח"כ לומר. בפ"ק דקדושין איכא מ"ד לומר תורה ואח"כ גושא אשה ומסיק דל"פ הא לן והא להו וע"ש באורך בתוס':

נאמנה היא להעיד כו'. כבר כתיב בתורה ואל הארון תקן את העדות וגו' דהיינו התורה שהיא עדות בין ישראל לאביהם שבשמים אבל הכא עיקר הארשה מנאמנה שעדותה נאמנה בלומדיה וק"ל:

דף עג.

השווא אומר ארדוף אחרי הגדול כו'. עיין קרא זה בשמואל כמעשה צלקנ אבל תשובת הנשאל כה אמר ה' עלה והצלח ליתא שם אלא רדוף כי השג תשיג וגו' אבל האי לישיגא עלה והצלח הוא קרא בספר מלכים תשובת הנביא מויכיהו למלך ישראל ולא היה ע"י אורים ותומים גם לא אמר לו כן אלא בדרך היתול ע"פ נביאי שקר ונראה דפלוגתתייהו מלתא באנפי נפשיה ולא קאי אקראי כלל אלא דמלתייהו לת"ק השיב הנשאל בכה אמר ה' עלה והצלח ולר"י א"צ בכה אמר וגו' רק עלה והצלח:

ושאל לו לפני ה' כו'. בע"י הגיוה סיפא דקרא על פיו יצאו וגו' ע"פ פרש"י והוא דחוק ונראה לקיים כל נוסחות הישנות ומשום דאפשר לפרש דהשאלה בהרהור לגבי הקב"ה שיועד מחשבות לב אדם וכמ"ש ויתן לך משאלות לבך ופי' ושאל לו להקב"ה ע"כ אמר מדכתיב ושאל לו לפני ה' דאינו מתפרש אלא ושאל לו לכהן לפני ה' ולגבי כהן ואזי דא"ל להיות שואל ממנו בהרהור:

דף עג:

ע"ב וביון שידע ששאל שלא כסדר חזר כו'. מיהו ילפינן נמי מוינה דאין שואלים על ב' דברים כאחד דגם אם הוא שאל שלא כסדר היה לו להשיב כסדר דויו"ק:

שמאירים דבריהם כו'. דלפי ענינו לא היו בחושן רק שמות י"ב שבטים על י"ב אבנים אבל ע"י שם המפורש שהיה בו היו שמות אלו מאירין באותיות דברים כפי שאלת השואל וכן הם בעצמם משלימין דבריהם לקיימם ובפי' הריטב"א ראיתי שהבין שאורים ותומים הם ב' חלקים ואינו כן בחושן שהיו בו אורים ותומים היו בו י"ב אבנים אבל באפוד היו ב' אבני שוהם ולא היו בו אורים ותומים גם מה שהביא הריטב"א כאן שהיה בכל אבן כ"ה אותיות והיה יהוסף מלא להשלים כ"ה אותיות כו' ע"ש אין לזה מקום כאן אלא באפוד קמשתעי בפ' א"נ ומסיק שם דבנימין מלא היה בו ולא יהוסף וק"ל:

שנאמר ופינחם וגו'. אבל בראשונות שלא בחנו לא כתיב שהיה פינחם עממן שאם היה עממן בראשונה היו שואלין על ידו ובדואי לא היה הוא טועה בזה שלא בחנו אלא שע"י כהן אחר היו שואלין ובאחרונה שהיו שואלין ע"י פנחס בחנו:

ר"ל אמר מצטרפות כו'. ולמ"ד מצטרפות שהיו האותיות עומדין מעצמן בצירוף כסדר דבר הנשאל ניחא אבל למ"ד בולגות ק"ק כיון שהיו בולגות שלא כסדר היאך הבין מהם דבר הנשאל לצרך האותיות וי"ל שהיו האותיות בולגות זה אחר זה כפי סדרן דבדר הנשאל ובסדר שהיו בולגות זה אחר זה היה מצרפן:

הא לא כתיב צדי"כו'. ובירושלמי פריך והא לית חז"ת בשבטים ולא ק' בשבטים אברהם יצחק ויעקב והא לית טו"ת בשבטים שבטי ישראל והתימה התלמודנו דנקט שבטי ישורון ולא נקט שבטי ישראל דכמה קראי כתיבי כן ויש ליישב לפי תלמוד שלנו דשם ישראל היינו שם יעקב אבל ישורון הוא שם המקום כפרש"י בחומש ומצטרף שמו יתברך ב"ה עם האבות והשבטים ולפי זה היו בחושן ע"ב אותיות נגד שם של ע"ב כמ"ש המקובלים ובנימין היה מלא כמ"ש במס' סוטה לגבי אפוד דויו"ק:

אביתר ולא עלתה לו כו'. כבר כמעשה צלקנ וקעילה היה שואל דוד ע"י אביתר כמפורש בקרא והיה אז מדבר ברוה"ק אלא דמעכשיו נסתלק ממנו רו"הק:

דף עד:

לא ליכלה אלא ביממא כו'. ואפי' בלילה לאור הנר דכלקמן כעין יממא בודאי בלילה נמי אדם נשבע כדאמרי' גבי פסח שהוא נאכל על השועב:

דף עה.

בכוסו עריות כו'. דשתיית יין מביא לידי זנות כדכתיב זנות יין ותירוש וגו': כל העולם כולו דומה כו'. פרש"י ממון אחרים כו' ע"ש ר"ל דאחר שאכל ממונו מבקש לימודו בממון אחרים ועוד נראה דלפי זה יש לגרום נתון ענינו בכיסו שהוא הכתיב ביו"ד ור"ל שענינו רעה בכיסו בא לידי חימוד ממון של אחרים: דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים כו'. מפורש במס' סוטה פ' משוח מלחמה: חד אמר אפי' אוכל כו'. לכאורה אקרא דתורה ה"מ לפלוגי הכי דכתיב ועפר תאכל כל וגו' אפי' כו' טועם בו טעם עפר אז אין דעתו מיושבת כו' וי"ל דההוא קרא דתורה בלשון קללה נאמר דאפשר שלא יהיה לו שום אכילה מצויה אלא עפר ואפשר שבשאר אכילות טועם בהם טעם גם דעתו מיושבת עליו אבל הכא מדכתיב לחמו דריש אי למר דאפי' בלחם שהוא כולל שאר אכילות טועם בו טעם עפר ואי למר דאפי' בלחם שהוא כולל שאר מאכלות אין דעתו כו' עד שיאכל עפר: קלל את הנחש עולה כו'. ר"ל דגם אחר שנתקלל ואין אוכל רק עפר מזוונתיו מצוין עולה לגג כו' וכן קלל את כענן שיהיה עבד לאחיו ואין לו כלום בלא רבו דמה שקנה עבד קנה רבו מ"מ מזוונתיו מצוין אצל רבו והיינו כמ"ד שלא יכול לומר לו עשה עמי ואינו

ונך וכן באשה אשר קללתה ארבה עצבונך גם שהם טומאת נדה ולידה מ"מ אין מרחיקין ממנה והכל רצון אחריה וכן קלל האלמה קון ודרדר תצמיח וגו' מ"מ הכל ניוזנין ממנה בזעת אפים וק"ל: וחד אמר עריות כו'. עי' פרש"י והיינו בשותתירו לישא גם בקרובים הפריה ורביה מתרבה יותר וקאמר נמי ימ"ד עריות דכתיב חנם לפי שברחווקות לא ימצא לישא אלא במוהר ומתן משא"כ בקרובות לאפשר שיתרצו חנם ולמ"ד התם דבן נח מותר בבתו ניחא טפי בחנם: בשחייו ישראל שואבין מים הקב"ה מזמין כו'. מפורש בפ"ק דסוטה וע"ש: מאי מעין חתום כו'. יש לעיין דמעיקרא נקט במילתיה רישא דקרא גן עגול וגו' ילבסוף נקט סיפא דהאי קרא מאי מעין חתום וי"ל דמעיקרא נמי אסיפא דקרא קסמיך דרישא דקרא גן עגול וגו' לא מתפרש ליה אלא בא"א וכ"ה בתרגום וכן גן עגול מתפרש ליה על הבתולות כתרנומו אבל מעין חתום מתפרש ליה על העריות וק"ל: שנאסרו כו'. וכתב הרא"ם לא ידעתי למה נתעוררו עכשיו כו' והלא עברו כמה חדשים כו' שהרי מויה"ב שירד משה שוב לא עלה כו' וי"ל דלא נאמרה כל התורה לישראל אלא כ"א בזמנה כו' ע"ש ומ"מ ק"ק למה נתעוררו על איסור עריות בזמן תרעומתן על המן ובאמרם מי יאכלנו בשר וי"ל ע"פ מ"ש לקמן גד שמגיד אם בן ט' לראשון ואם בן ז' לאחרון דהשתא בכה"ג ביכום אשת אחיו אם נמצא עומד הקטן בבית בעלה הראשון שמת הרי השני בא עליה באיסור ערוה ולכך ע"י המן נתרעמו על העריות: ודא ממשן כו'. מדלא התרעמו רק על אלו ה' מינין ע"כ משום שהיה המן חסר ממשן שהוא קשה לעוברות ומיניקות אבל טעמן לא היה חסר שכל הטעמים היו במן דטעמן בלא ממשן אינו קשה לעוברות כו': א"ר אסי עגול כנגד כו'. לפי שאנו רואין שזרע גד אינו לבן ע"כ לא דמוהו לגד אלא משום עגול והראיה דבפ' בהעלותך דמו אותו למראה כעין הדבולח והיא מראה לבן כמרגליות דנקט הכא וק"ל: גד שדומה להגדה כו'. ולפ"ז יהיה לבן מלשון לב דכמו שהאגדה זו מושך לב אדם למ"ת כך המן מושך לב אדם לאכילה לפי שהיה טועם בו כל הטעמים יכדאמר' רווחא לבסומי שכיח: מגיד להם לישראל אי בן ט' כו'. ויהיה פי' כזרע גד שמגיד איזו זרע זה הבן אי בן ט' כו' ולפי דרך זה לבן שמלכין כו' לפי שספק בן ט' לראשון וכן ז' לאחרון קרוב לבוא לידי עבירה כדאמר' פ' החולין דלכך תקנו הבחנת ג' חדשים בכל הנשים גזירה שמה ישא את אחותו מאביו כו' והמן מלכין עון זה מישראל: שהיה מגיד כו'. ויהיה פי' גד לבן שהיה מלכין ומבדר מה שבחורין כו' דהיינו דבר הספק לדיין מי זכאי ומי חייב: אם נמצא עומרה בבית בעלה כו'. יש נוסחא אחרת בהיפך כמ"ש בעי"י ונראה לפרש לפי הנוסחא שלפנינו דאם היא סרחה עליו והוא היה רוצה בה הרי היא אשתו יעומרה בבית בעלה אבל אם הוא סרח עליה הרי היא כאינה אשתו כיון שיכול לגרשה בעל כרחה עומרה בבית אביה וזה שדקדק רש"י לפרש הוא סרח עלי ותובעתו כתובתה ע"ש דודאי לא איירי שנתן לה גט דא"כ היאך נמצא עומרה בבית בעלה כיון שאינה אשתו כלל אלא שהוא רוצה עתה לגרשה באומרו שהיא סרחה עליו ואינו רוצה ליתן לה כתובה והיא אומרת הוא סרח עלי ואם רוצה ליתן לי גט בע"כ יתן לי כתובה ודו"ק: רשעים שטו ולקטו כו'. מה שבקשו לתת להם לחם לא חטאו כלל כדמוכח לקמן יבערכין דשנים במן היינו שהותירו ויצאו בשבת ורשעים דנקט הכא אינו נראה דעל שהותירו ויצאו בשבת קאמר דלא הוזכר בענינו בפ' בהעלותך אבל רשעים דקאמר היינו אחר שניתן להם המן התלוננו יעתה נפשנו יבשה אין כל וגו' וזה נלמד מענינו דבתר הכי כתיב שטו העם ולקטו וגו' דהיינו רשעים: בינונים כו'. נראה דאין רי"ל שירד להם לחם ממש דהוא הלחם אשר נתן וגו' לקטו ממנו וגו' לא משמע בן וכן ועשו אותו עונות אלא דה"ק לצדיקים הוא ירד כעין לחם שאכלו אותו כמו שירד ולא הוצרכו לטחנו ילאפותו ולבינונים ירד להם לעשות עונות ולאפותו אבל לא הוצרכו לטחנו ולרשעים הוצרכו גם לטחנו וגם זה נלמד מענינו דכתיב שטו העם ולקטו דמייירי ברשעים וכתיב ביה וטחנו ורש"י בחומש שפי' יטחנו בריחים וגו' לא ירד בריחים ולא בקדרה כו' אלא היה משתנה טעמו לנטחנין ולנודכין ולמבשלים ע"ש אינו ע"פ סוגיא דשמעתין: במדובה כו'. משום דבקרא משמע דכעין לחם היו אוכלין דכתיב ולחם בבקר ובבקר תשבועו לחם וגו' והוא הלחם וגו' אם לצדיקים כמו שירד ואם לבינונים ע"י אפיה ואם לרשעים ע"י טחינה כלעגיל אבל דכו במדוכה לא שייך בלחם אלא בדבר שנתבשל וע"כ דרשו דעם המן ירד להם דבר שדרכו להיות דכוי במדוכה דהיינו תכשיטי נשים. ומזה נמי דרשו ובשלו בפרור היינו ציקי קדרה דהמן גופיה לא בא לידי בישול אלא לידי אפיה כלחם אבל עם המן ירד להם ציקי קדרה: מדבר שירד להם בבקר בבקר כו'. מדכתיב תרתי בבקר גבי נדבת מלאכת המשכן דרשו בן דרמו על בבקר בבקר דכתיב במן דהתם איצטריך למיכתב תרי זימני לדרוש מיניה חלקיה לב' בקרים כדאמר' פ' ת"ה: נשיאים ממש כו'. דאי נשיאים כפשטיה למה נתעצלו הם להתנדב באחרונה דהא בחנוכת המזבח התחילו הם להתנדב בתחלה ולכך אמרו דנשיאים הביאו היינו עננים ועבים וק"ל לישנא דקאמר נשיאים ממש למה מיקרי זה השם מלשון עבים טפי ממש דבכמה כתובים נאמר נשיאים ונשיא מלשון רב: מה שז' זה תינוק כו'. ורש"י בחומש הקשה לדרש זה מה ענין שדים אצל שמן וא"א לומר לשון וישמן שא"כ היה המ"ם נקוד קמן כו' ע"ש גם לקמן. ולדרש מה שז' זה מתהפך כו'. יש לפרש השמן ע"ש שדי שמן דפרק חלק דיש מעשה שדים ששואלין ע"י שמן כו' כפרש"י שם לאפשר דאלו מתהפכין לגוונין כו': בשר ששאלו שלא כהוגן כו'. עיין פרש"י וכה"ג פרש"י בחומש והוא במכילתא אבל קשה מ"ש למדה תורה ד"א שלא יאכל בשר אלא בלילה כו' ואם ד"א הוא בן אחאי ניתן להם שלא כהוגן ורש"י בחומש הרגיש בזה יפירש בשר לאכול ולא לשובע ד"א כו' אבל בכל נוסחות שלנו אינו כן וע"כ נראה ע"פ סוגיא שלנו די"ל בהיפך וה"ק בשר ניתן להם שלא כהוגן היינו רק לאכול ולא לשבוע אבל לחם ניתן כהוגן היינו גם לשבוע כמפורש בקרא וקאמרין מכאן למדה תורה ד"א שלא יאכל כו' אלא בלילה הוא מלתא באנפי נפשיה אהאי קרא:

דף עז:

שמגקרי'ן כו'. דהיינו שאוכלין תמיד מעט מעט כההיא דפ"ק דע"ז כפיד של תרנגולים המנקרין באשפה כו' ע"ש: ובה משה וקבע להן סעודה. דהיינו זמן סעודה לכל אדם בשעה רביעית דהמן נלקטן להן בבקר עד ג' שעות כדאמר' פ' ת"ה ונמצא סעודתן בשעה ד': הא כיצד בינונים כו'. לעיל גבי מן חשיב נמי כת צדיקים שהרי שאלו כהוגן אבל בשליו ששאלו שלא כהוגן לא חשיב כת צדיקים: אל תקרי שטוח אלא שחוט כו'. ממלות הפוכות כמו כשב כבש שמלה שלמה והענין שנתחייבו שחיטה לפי ששאלו שלא כהוגן על בשר תאווה לאית ביה איסור שחיטת חוץ כמ"ש בזה במס' חולין פ"ק ע"ש: לנעדרים לחם לזקנים שמן כו'. נראה לפי זה מה שאמרו שהיה בו טעם כל המינים לא באכילה א' קאמר אלא פי' ע"ד שאמרו שהיה בו טעם כל המינים לכל א' כפי הצורך לעגרים כו': דומה להן כסולין כו'. ב' פעמים חטאו בשליו כדאמר' בערכין ובההוא דפרשת בשלח אינו מפורש דעגשו על כך אלא דילמד סתום מן המפורש עי"ל דשליו הראשון היה קודם מתן תורה ולא נאסר להם עדיין בשר תאווה ולכך לא עגשו על שאלת בשר משא"כ בשליו שני שהיה אחר מתן תורה שנאסר להם בשר תאווה ולכך עגשו על ששאלו בשר שנאסר להם בשר תאווה וכל זה מפורש באורך פ"ק דחולין ובמס' ערכין: גריעי דכולהו שליו והווי כו'. נראה דאשמעינן בזה כדאמר' לעיל דבשר שאלו שלא כהוגן ולכך לא ניתן להם בעין יפה אלא גריעי דכולהו

שליו: דדומה כמו שמונה בקופסא כו'. והוא דרך חיבה כי המן שאלו כהוגן וכפרש"י בחומש: דבר שנימוח על פיסת יד כו'. כל זה נאמר למעלת המן ור"ל שהיה כ"כ דק ירך בטבעו עד שנימוח כו' ור"י אמר למעלת המן שהיה המן מזון דק כ"כ שנבלע ברמ"ח אברים וכפרש"י שאינו יוצא מן המעים כו' ועי"ל לפי הטבע שכל דבר ניזון מדבר הקרוב לו בטבעו ממינו כמ"ס כל אבר מחזיק אבר ולפי שהמן היה בו טעם כל המינים והאוכלו טועם בו מכל מין אשר רצונו בו וע"כ נבלע בכל אברים לפי דעת רצון האוכל ממנו: מחספס כתיב חסר אבל הקרי בוי"ו. פשוטו לשון מגולה כפי' רש"י בחומש: לחם שמה"ש כו'. ביאור המאמר הזה בשינוי לשון בפסוק זה שאמר לחם אבירים אבל איש בלשון יחיד ולשון אוכל וסיפא דקרא צה שלח להם לשובע בלשון רבים ולשון שובע ע"כ אמרו לחם אבירים דהיינו לחם של מה"ש שהוא מאכל רוחני אבל איש שהם הצדיקים והיחידים שבישראל שלא שאלו אלא כדי אכילה בעלמא היה להם המן מאכל רוחני וצדה שלח להם לשובע היינו לשאר העם שאכלו אותו כדי שביעה לא היה מקרי להם לחם אבירים שהוא לחם מה"ש אלא מקרי להם צדה: וא"ו טעית כו'. והיינו משום דלא ישנה אדם מן המנהג כו' כדאמר' פ' הפועלים וממה שכתוב בסוף פרשת כי תשא לחם לא אבל וגו' אין ראיה שלא ישנה דהתם אית ביה טעמא שהיה במ' האמצעים שהיו כבעם והתענה בשביל ישראל על חטא העגל וכן משמע בפ' עקב ואתנפל וגו' לחם לא אכלתיו וגו' על כל חטאתכם אבל הכא מיייתי מלחם לא אכלתיו דכתיב בלוחות ראשונות שלא היו כבעם דע"כ היינו משום שלא ישנה כו' שאין מה"ש אוכלין לחם ולאחא מה אני מקיים לחם אבירים וגו' שנבלע באבירים דהיינו דבר רוחני היה לאיש יחיד הצדיק שהיה לו לאכילה וצדה שלח להם לשאר העם לשובע ולא היה נבלע להן באבירים ומשום דיתך תהיה לך וגו' כתיב בלשון יחיד דמשמע גם לצדיק הוצרך לאוקמא לדברים שתגרי אומות מוכרין להם גם לצדיקים ור"א בן פרטא אומר קודם שחטאו הכל המן שהיה רוחני מפנין והיה נקרא לחם אבירים לכל איש ע"ש החשיבות אבל כשחטאו אכלו אותו לשובע שגשגה להם כשאר צדה: שתיפח במיעינו להורנו כו'. כ"ה בילקוט יש לכוין בזה ששני דברים הם שאמרו ועתה נפשנו יבשה היפך שזכרנו את הדגה וגו' שהם מתולדות הלחים. ואמרו עוד ואין כל לפי שמהם א"ל במעלת המן שהוא מאכל לצדיקים לעתיד כמ"ס במס' חגיגה ויצו שחקים ממעל שבו ריחים טוחנין מן לצדיקים לעוה"ב וא"ל שיהו אוכלון מדבר שהוא מעין עוה"ב הנקרא כל כמ"ס בסוף פ"ק דב"ב ג' הענימן הקב"ה מעין עוה"ב שנאמר בהן בכל מכל כל אבל הרשעים חשבו אדרבה כי הוא חסרון באכילת המן כי עתיד שתופח מן זה במעיהם כו' וקאמר דטעות הוא לומר בן שלא ידעו שהמן זה שנבלע באבירים הוא מעין עוה"ב וחשבו זה להם לחסרון והוא מדת רשעים כמ"ס וכתבן רשעים תחסר ולמ"ד לאחר שסרחו לא היה נבלע באביריהן יש לפרש שאמרו אין כל כי מה שהבטיח להן משה שיטעמו מעין עוה"ב לא נתקיימה ביקן:

דף עז.

זה יהושע כו'. כפרש"י בתחומי ההר ור"ל ירד לו מן רוחני נגד כל ישראל לפני יהושע כפני לבנה שדומה לכ"י כמ"ס וללכנה אמר כו' לעמוסי בטון שהם עתידים להתחדש כמותה כו'. ומיייתי מהאי קרא

איש אשר רוח וגו'. מורה על מעלתו ברוחני כמו מה"ש. ופריך

ואימא זה משה שהוא שקול כנגד כ"י. ומיייתי מדכתיב והאיש משה ענו מאד מכל האדם וגו' שהכתוב מעיד על גבולתו שאין כמוהו דכתיב את דכא אשכון ובהר ודאי דלא אבל משה כלעגיל דכתיב לחם לא אכלתיו וגו' ואימא כשירד למטה אבל א"נ אפי' בהר קאמר אבל שהמן הוא מאכל רוחני ולחם ממש קאמר שלא אבל בהר מ' יום:

ד' וה' בנים היה דואג כו'. דלו ולאשתו אפשר דהוא מספיק ליה בדברים שתגרי עכו"ם מוכרין משא"כ במי שיש לו בנים הרבה וכמ"ס באכלנו לחם לשובע וגו' להמית את כל הקהל הזה ברעב ועי"ל במ' ימים ראשונים אילו לא ירד לא הוה ידעינן דמשום לא ישנה אדם מן המנהג לא אבל אלא משום שלא ירד לו מן לאכול ובמ' יום אמצעים נמי משום תענית לא אבל אילו לא היה ירד לו מן לא היה תענית מועיל לו אלא כמי שמתענה מפני שאין לו מה לאכול כפרש"י פ"ק דתענית אההוא דבר בי רב דיתבי בתעניתא ליכול כלבא לשירותיה ע"ס:

ד"א שהיו אוכלין אותו כשהוא חם. היינו הצדיקים שהיו אוכלין אותו כמו שהוא ירד אבל הבינונים ורשעים דבעו אפיה כלעגיל הרי הוחם ע"י אפיה:

ובי מיא שורי שורי קיימי כו'. בב"ר איכא מאן דס"ל הכי ועיין מ"ס בזה זבחים פ"ב:

ועוד תיבה היכי סניא כו'. פרש"י תיבה האין עלתה לראש ההרים אלא על כרחך מלמעלה דקרא מן השמים הוא וה"ק כו' עכ"ל. לעיל הוה ניחא ליה לפרש מלמעלה לארץ דהוזכר לעיל דכתיב והמים גברו מאד על הארץ וגו' אבל השתא דע"כ לאו מלמעלה לארץ קאמר דהא אחר שהשוו לראשי ההרים גברו ט"ו אמה על ההרים ומלת למעלה על ההרים לחוד נמי לא משמע ליה דקאי כיון שלא נאמר בקרא על ההרים וע"כ הוצרך לפרש מלמעלה מן השמים הוא מויהו בחומש פרש"י גם לפי הדרש דהכא למעלה מעל ההרים ע"ש ודו"ק:

ובי איזו מדה מרובה מדה טובה כו'. עיין פרש"י מהך דרשא דהכא נמי מוכח דמדה טובה מרובה מדכתיב ב' דלתות במן יב' ארובות במבול וכ"ה בהדיו בפ' אלא דמהך לישנא דקאמר וכי איזו מדה מרובה כו' משמע דפסיקא ליה לומר הכי ממקום אחר ואע"ג דממקום שבאנו הוה המדה טובה מרובה ת"ק פעמים אינו מוכרח להיות בן בכ"מ דהכא לא הוי מרובה רק ד' פעמים וענין ב' ארובות דמבול נראה מבואר ע"פ מ"ס פ"ק דר"ה שנטל הקב"ה ב' כוכבים מכימה והביא מבול לעולם וה"נ יש לפרש הכא בב' דלתות לגבי מן שנטל ב' כוכבים היוותר גדולים ודרך שם ירד המן לישראל:

שנאמר תערוך לפני וגו'. כל המזמור נדרש על דור המדבר במדרש ילקוט ה' רעוי וגו' על מי מנוחות אר"ש יש לך מים כו' מי הבאר עוים לזה ולזה נפשי ישובב בתורה כו' ינחשו במעגלי צדק במן ובשליו ובענני כבוד כו' למען שמו גם כי אלך וגו' בקדקדו של מדבר לא אירא שנאמר וה' הולך לפנייהם וגו' כו' ולפי זה תערוך לפני שלחן וגו' אוכלי המן אמרוהו ע"ש:

ש"מ כו' שנאמר כוסי רויה כו'. מלת ש"מ הוא מנומם דמשמע דש"מ מדלעיל ויש במדרש ילקוט דנדרש על דוד תערוך לפני שלחן זה המלכות דשנת בשמן ראשי שנמשח בשמן ע"י שמואל ואמר שמה זכה בסעודה דלעתיד שהוא יהיה המבדך כמפורש פ' ע"פ שאמר דוד לי נאה לבדך שנאמר כוס ישועות אשא וגו' ועי"ז אמר כוסי שאבדך עליו לעתיד הוא ריו"ה לנוגן דאל"כ מאי רבותיה דרויה לפי פשטה דמשמע לשון שכרות בכ"מ:

הבא לישראל לחודיה ר"א כו'. בן הוא גי' הילקוט וכולה קושיא הוא דמב' טעמים לא דמיא אי משום דהתם במ' יומין והכא חדא שעתא ודמבול נפיש טפי וכן בהיפך לא דמיא התם לכ"ע והכא לישראל לחודיה דממן נפיש טפי מס' אמה ולגני' הספרים שלנו דגרסי נפיש להו טפי יש לפרש נמי בן דקאי

אחרתיו טעמי דלעיל דלא דמיא ובע"י כתב בזה פי' הרא"ש ונראה לפרש הסוגיא לפי דבריו דמעיקרא מקשינן לר"א המודעי דהא לא דמיא דהתם למ' יום והכא אחד שעתא וא"כ אע"פ שדרך ח' ארובות וירד הזמן לא ירד כשיעור ט"ו לב' ארובות דהא לא נפל רק חדא שעתא משא"כ המבול דירד מ' יום דרך ב' ארובות ומשני דהתם במבול נתפשט לכל העולם והיה צריך לירד מ' יום עד שיהא ט"ו אמה דרך ב' ארובות משא"כ הזמן דלא ירד רק לישראל כשיעור המחנה ג' פרסאות ולא היה צריך לירד כ"א בשעה א' לב' ארובות ומקשה דא"כ דלישראל לחודייהו נפל עד ג' פרסאות נפישי להו טפי טובא דאע"ג דהתם מ' יום והכא חדא שעתא נפישי טובא בזמן ויהיה גובהו בהו ביותר מס' אמה שהרי מחנה ישראל ג' פרסאות ובמ' יום יש תתק"ס שעות וכיון דנפל בתתק"ס שעות בכל עולם כולו גבוה ט"ו אמה לב' ארובות א"כ נפל בכ"א מן השעות עד ג' פרסאות לח' ארובות הרבה יותר מס' אמות למנין פרסאות של כל העולם שהוא מהלך ת"ק שנה ומהלך יום י' פרסאות ע"כ מדברי הרא"ש בע"י:

דף עו:

ע"ב דבר הבא מן התירוש כו'. פרש"י ענבים ק"ק אמאי לא פריך מגופיה דקרא דכתיב מעשר דגנך יתורשך וגו' דלא הוה ענבים לאין נותנין מעשר מן הפירות מה"ת ולולי פירושו נ"ל דודאי ידע דתירוש לאו ענבים הוא אלא דס"ד למימר דתירוש הוא דוקא יין חדש שהוא מתוק ולכך כינו כל דבר מתוקה ע"ש היין חדש ואהא פריך ולאו חמרא הוא דהיינו גס יין ישן שהוא בן מ' יום בכללו מדכתיב ינובב בתולות דמשמע שמשכר יוין חדש אינו משכר וכן ותירוש יקביך יפרוצו דקאי ארישיה דקרא דאסמין יפרוצו בו לרוב משמע יין ישן ודמשני דבר הבא מן התירוש היינו שהישן בא מן החדש שנקרא תירוש ופריך מדכתיב יין ותירוש יקח לב דהיינו דבר המשכר דהיינו ישן דהכא ליכא למימר הבא מן התירוש דהיינו יין דהא יין בפירוש כתיב אלא דתירוש נמי ישן וקראו בשני שמות דהיינו יין ותירוש יין שמביא כו' יפרש"י ע"י היין רוב הניאוף כו' ויותר נראה ע"ש הפסוק למי אזי ולמי אבוי וגו' למאחרים על היין כמפורש בפ' בן סורר:

בתיב תירש וכתיב תירוש זכה כו' וכתיב ישמח כו'. מפורש שם בפ' בן סורר וע"ש:

ואיש מקטרתו וגו'. ומיייתי ליה דמשום שעבדו הזקנים לע"ז בקטורת נגזרה גזרה כדלקמן אני שורף אותם ולטובים כו' ומיייתי נמי הא דאחוריהם אל היכל וגו' דמש"ה נמי נגזרה גזרה זו אבל הא דמיייתי יישלח ידו ויחקני בציצית וגו' לא הוצרך להביאו אלא לספר היאך בא מבבל לירושלים לראות בן ומויהו לא ידענא אמאי לא הביא המקראות כסדרן דהאי קרא וישלח ידו ויחקני וגו' ברישא דענינא כתיב וה"ל לאתויי מקמיה:

דף עז:

מיבאל סרחה אומתך כו'. שהוא שר של ישראל כדכתיב בדניאל מיבאל שרכס וגו'. וא"ל די לטובים שבהם שהם יהיו ניצולים וא"ל אני שורף ולטובים כו' הטעם שהיה להם למחות כדאיתא בפ' במה בהמה:

לבוש הבדים וגו'. הוא גבריאל כפרש"י והוא מלאך ממונה על האש כמפורש בפ' ע"פ ובכמה דוכתין גס הוא מהפך בזכות ישראל כמפורש שם ולכך לא לקחם בעצמו רק ע"י הכרוב כדי שיצטננו הגחלים יאלמלא כו' לא נשתיירו כו' כי האש הוא הפורענות הגדול שבכל הפורעניות כמ"ש ברפ"ק דב"ק ואלו לא נצטננו הגחלים היה האש מכלה הכל ולא היה נשתייר כו' וכמ"ש מזמור לאסף וגו' קינה מיבעי ליה יקאמר שאמר שירה על סכלה חמתו על העצים ואבנים והותיר לנו שריר ופליט שנאמר ויצת אש בציון וגו' וז"ש כמעט כסדום היינו וגו' אלמלא שנצטננו הגחלים היינו ח"ו כלים באש כסדום שנאמר בהם יה' המטייר גפרית ואש וגו' וע"י שנצטננו לא כלו באש רק עצים ואבנים:

ומזיח ס' פולסין דנורא כו'. כתבנו טעם בשיעור זה בפ' הפועלים וע"ש:

א"ל אי עבדת כו'. נראה לפרש כמפורש בקרא וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו ואחו"ל יכי יש שמאל למעלה כו' אלא מימינים מלמדים זכות ומשמאילים מלמדים חובה וה"ג מלמדים זכות על ישראל הוו אומרים אי לא עבדת וכו' ומלמדים חובה היו אומרים אמאי לא עבדת כדפקדון ושקר אמרת עשיתי ככל אשר צויתני ונמצא כל צבא השמים הסכימו להוציאו מאחורי הפרגוד:

ועיילו לדוביאל שרא דפרסאי כו'. נקרא דוביאל ע"פ מ"ש במס' ע"ז פ"ק ובפ' עשרה יוחסין שהפרסאים דומין לבוב שהם מסורבלים כדוב כו'. ואמר

ואוקמייה בחריקיה כו' עומד לנגדי כ"א יום וגו'. לנגדי כמו במקומי או מנגד וענין כ"א יום יש לבוין כי הצרה שעל שונאי ישראל הם במספר כ"א יום כמ"ש מקל שקד אני רואה וגו' שגידולו כ"א יום כשיעור הימים שבין י"ז בתמוז לט"ב. ואמר

ואני נותרתי שם וגו'. הוא הוראה שיהיו ישראל משועבדים תחת יד מלכי פרס. ואמר

עמד גבריאל ואמר שוא לכם משכימי וגו' אלו נשותיהן של ת"ח כו'. מפורש פ' אע"פ ומיייתי ליה הכא דר"ל לאינו ראוי שיכתבו גס רבגן בברנא:

א"ל יבא שנאמר ואני באתי בדברריך כו'. האי קרא מקמי קרא דמיייתי לעיל ושר מלכות פרס עומד וגו'. ולפי הדרש דהכא צ"ל לאין מווקדם ומאוחר וק"ל:

בלעז כו'. יש לזה רמז ג"כ בקרא דכתיב סוף הענין ועתה שבאתי תוך הפרגוד אשוב להלחם עם דוביאל שר פרס למרמא הכתב מידיה ומסיים בענינא ואני יוצא והנה שר יון וגו' גס שהועילה מלחמתי נגד שר פרס נגד שר יון לא הועילה ועל זאת נפק וצוח עוי עוי כו':

מנעי עצמן מן החטא כדי כו'. נראה לפרש העונש מן הדומה שאמר מעני מן החטא הוא חטא של ג"ע שכינה הכתוב ע"ש הרגל כמ"ש בפ' המוצא תפילין אקרא דאן ברנגלים חוטא כדי שלא תבא לעונש שיבאו רגליך לידי יחוקן ומעני לשונך שהוא כלל הדבור מדברים בטלים שלא תבא לעונש הגרון שהוא אחד מכלי הדבור וכן פי' הרי"ף בע"י דמייך דלא שייך מניעה ברגל או בגרון שהם עומדין באדם והכי הל"ל מעני יחף מרגליך וק"ל:

שעיצה מביאות אחרות כו' מפורש בח"ה:

דף עז:

ע"ב מבאן ואילך כו' לא אוכל לעבור כו'. מללא ניתן שיעור לאותן האלף כמו שניתן להאלפים שנאמרו כבר משמע דמיד למעלה ממתנים הוא שיעור שלא אוכל לעבור:

יבול יעבירונו כו' ת"ל בל תלך בו אני שיט כו'. הנך קראי דלעיל ביחזקאל הם והאי קרא בישיעה כתיב ילא דמשמע ליה בהנך מויל דמשטעי ביה קרא דיחזקאל משטעי ביה נמי קרא דישיעה דהיינו במים

דלעתיד שיוצאים מבית קדשי קדשים כמפורש לקמן מיהו ביחזקאל משמע שיהו שפה לגחל הזה אחר האלף הרביעי ובישיעה מפורש וני אדיר לא יעברנו דהיינו בבורני גדולה ואנן חזינן דבורני גדולה עוברת בים כמה אלפים פרסאות ואפשר משום דרדיפי מיא כ"כ כדאמר'י לעיל:

אף מלאך המות אין לו רשות כו'. לא קאמר הכא דלא יכול לעבור כדקאמר לעיל דודאי מלאך המות יוכל לעבור אלא שלא ניתן לו רשות לעבור והיינו דהמים אלו באו ממקום קדוש וכבר סיפר ביחזקאל ג"כ במעלות אלו המים שמרפאין הימים המלוחים ודריש ליה מדכתיב אני שיט דהלשון כפול דהיינו אני היינו שיט שהוא בורני קטנה:

דומה לקרני כו'. נראה דמשמע ליה מקרא דבר גדול ונתרבו המים במקומות שזכר והיינו מדכתיב והנה המים יוצאים מתחת מפתן הבית וגו' והמים יורדים מתחת מכתף וגו' מנגב למזבח וגו' והנה המים מפכים וגו' שזכר בזה ד' מקומות משתנים דהיינו המים בתחלה מים כל שהן יוצאים מתחת מפתן הבית דהיינו ק"ק ואמר שוב המים יורדין להתרבות בפתח היכל ואמר מנגב למזבח היינו מנג' למזבח החיצון דהיינו באולם נתרבה עוד ואמר והנה מים מפכים וגו' היינו על פתח העזרה שעשה ונתרבה כפי פך קטון:

דף עח:

לפתח בית דוד געשה כנחל כו'. הוא רמז דלעתיד ימשך מלכותו כמ"ש בהוריות פ"ג אין מושחין את המלכים אלא על המעין כדי שתמשך מלכותו שנאמר והורדתם אותו אל גיחון וגו':

לחטאת ולגדה כו' מכאן רמז לגדה כו'. ופירוש הקרא לחטאת שיתחטאו אלו הטמאים במים שהנהה טובלת בהם וכדדרשינן במסכת ע"ז אקרא במי גדה (חטאת היא) [יתחטא] כמו שכתבו התוס':

דף פא:

תניא ועניתם כו'. מפורש במס' פסחים פרק אלו דברים וע"ש:

דף פב:

האי עובדה דארחא כו'. חוש הריח הוא כח הנשמה כדאמר'י בברכות כל הנשמה תהלל וגו' איזה דבר שהנשמה נהנית ממנו הוי אומר זה הריח אבל חוש הטעם הוא כח גופני ומהו הותר ביוה"כ הרוחני שהוא הריח ונאסר כח טעם שהוא גופני כי יוה"כ הוא כעין עוה"ב כדאמר'י בברכות עוה"ב אין בו אכילה ולא שתיה כו' ולזה ההיא עובדה דארחא ואלחישא הוי סגי לה ולוללה בריח שהוא כח הנשמה ומותר ביוה"כ נפק מוניה ר"י וההיא דלא אלחישא לא הוה סגי לה בדבר היתר דהיינו הריח שהוא כח הנשמה והיתה מתאווה לדבר האסור ביוה"כ שהוא חוש הטעם כח גופני:

דף פג:

דחתם לאו בולמום הוה כו'. דאי בולמום הוה גס אם הוה ידע בשבועה הותר לו לטעום הדבש דהא אפילו ביוה"כ הותר ולמאי דקאמר אביי בסמוך דקודם אכילה מיגדר גריר ע"כ נמי דביהונתן לאו בולמום הוה דהא קודם אכילה הוה:

וקיימתי בעצמי החכמה תחיה וגו'. מפורש פ' אלו טרפות:

הוה דייקן בשמא כו'. בכמה דוכתין נתנו חכמים טעם לשמות כפי הענין מיהו ר' יהודה ור' יוסי לא הוו דייקי ביה לחוש על כך כדמסיק:

א"ל כימור כו'. לפום ריהטא קשה למה לא היה ר"מ דייקן בשמיה קודם שנכנס באושפיחא ולא ה"ל לעייל לגביה כמו לבסוף דכי מטו להווא ביקא דשמיה בלה לא עיילו לגביה ואפשר דבההוא דוכתא לא היה נמצא להם אושפיחא אחרת כדמשמע בעו אושפיחא יהבו כו' וקרוב לשבת היה דלא היה להם לילך למקום אחר וק"ל:

שנאמר כי דור תהפוכות וגו'. ר"ל מאותן תתקע"ד דורות שקודם בריאת העולם שקומטו בלא עת והן הן עזי פנים שבדור כדאמר'י פ' אין דורשין:

איתחזי ליה בחלמיה תא כו'. יש לעיין בזה לפי מה שאמרו פ' הרואה דחלום אמייתי הוא ע"י מלאך וחלום של שקר הוא ע"י שד וא"כ זה החלום בודאי לא היה ע"י מלאך להודיע לבנו שיגנוב כים זה של ר"מ וזה החלום ע"י השד נמי אינו שהרי אמת היה שהצניע ר"מ כיסו לשם ויש ליישב שזה החלום ממין החלומות שאמרו שהולך אחר הפה והדמיון שאדם רואה ומהרהר בו קודם ששוכב וזה האיש כימור חשב והרהר ביום על מעותיו של ר"מ היאך אפשר לו להגיעם לידו ובעל החלום הראה לו כפי מחשבתו שימצא מקום לגנוב כיסו:

ועיילוהו לחנותא כו'. אפשר דנקט לחנותא דהיינו מקום שתיית יין אולי יגלה להם כמ"ש נכנס יין יצא סוד וזחזו טלופחי אשפמיה משמע דלא הרגישו בזה עד אחר שמסכוהו מביתו לחנותא וק"ל:

מים ראשונים האכילו בשר כו'. מפורש פרק כל הבשר וע"ש:

דף פד:

לאלהא דישראל דלא מגלינא הא לעמו כו'. מפורש פרק אין מעמידין:

דף פה:

דכל מידי ממציעותיה מתצר כו'. מה שיש לדקדק בזה מפורש פ' הוציאו לו:

דף פה:

ע"ב מבל חטאתיכם לפני ה' וגו' עבירות שבין אדם למקום כו'. לדרש זה קאי לפני ה' אחטאתיכם דלעיל מוניה כי ביום הזה יכפר מכל חטאתיכם אשר עשיתם לפני ה' ולא חטאתיכם שלפני חבריו ור"ע דדריש אשריכם ישראל לפני מי כו' קאי לפני ה' אסיפא דקרא אתגהרו שהוא עצמו מטער אתכם שנאמר וחרקתי וגו' ובמדרש ילקוט מסיים ביה ואומר מקוה ישראל ה' מה מקוה מטער כו' והיינו דישראל הם בחטאתם כטמאי מתים דבעו הזאה וטבילה ח"ש וחרקתי עליכם וגו' הם מי חטאת בזהאז ומקוה היא הטבילה והיינו שיהיה להם טהרה גמורה ע"י שמוחל להם הקב"ה על כל חטאתיהם וק"ל:

אשריכם וגו' ולפני מי אתם מיטהרין כו'. ולכאורה אין זה מפורש בקרא דמיייתי ומה ענין דמיון הטהרה לזריקת מים הוא מבואר כי טומאת יצה"ר שנקרא טמא כמ"ש לב טהור ברא לי וגו' מכלל דאיכא טמא שהוא מסית את האדם לצד הטומאה שהיא טומאת מת כמ"ש צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו וכמו שטומאת מת בעי הזאת מי חטאת וגם טהרה בימי מקוה כן בעי בטומאת יצה"ר טהרה לגוף ולנפש

יכמו שהזייה היא מן הטוהור על הטמא ע"י אחר והטבילה במים ע"י עצמו לפני הטוהור כן הדבר הזה זרקתי עליכם מים וגו' היינו מן הטוהור הקב"ה על הטמא לטהר הנשמה וטהרתם מכל טומאותיכם הא טומאת הגוף וז"ש לפני מי אתם מיטהרים מטומאת הגוף וסמך גם אקרא דמייתי לעיל לפני ה' תטהרו ומי מטוהר אתכם מטומאת הנשמה ומפרש לה ונתתי לכם לב חדש הוא טהרת הגוף ורוח חדשה הוא טהרת הנשמה ועז"ז לב טוהר ברא וגו' ורוח נכון וגו':

חזן מפורק עול ומגלה כו'. מפורש פרק חלק:

דף פו.

מלא תשא ולמעלה תשובה תולה ויוה"כ מכפר כו'. ורש"י בפ' שבעות הדיינין פי' בלא תשא אף לשבין אינו מנקה בלא פרעון עכ"ל וע"ש בחידושו ומתוך שמעתין לא משמע כן אלא דה"ק בלא תשא אף לשבין אינו מנקה בלא ויה"כ אבל עם ויה"כ מכפר:

אמר ג' הם ותשובה כו'. לכאורה קשה דהא איהו גמי חשיב ד' והיינו תשובה לעבר על עשה תשובה ויוה"כ לעבר על ל"ת תשובה ויוה"כ ויסורין לעבר על כריתות כו' תשובה ויוה"כ ויסורין ומיתה לעבר על חילול השם וי"ל דה"ק ג' חלוקי כפרה קן אבל האחד שהוא עבר על עשה לא חשיב כיון דכפרתו תשובה והא עם כל א' וא' לא חשיב ליה בכלל חלוקי כפרה וכפרש"י וכ"ה לשון הירושלמי ג' הם חוץ מן התשובה:

עבר על עשה כו' שנאמר שובו בנים שובבים ארפא משובתם. משמע דע"י התשובה לחוד מוחלין לו וכיון דארבע חלוקי כפרות אשכחן בהני קראי וכפרש"י דמסברא מוקמינן האי קרא אקלה ביותר דהיינו עשה דמסברא להקל עונש עובר בעשה בעלמא דיושב ואינו עושה מעובר בל"ת שעובר במעשה ומה"ט עשה דוחה ל"ת כיון דהעשה מקויים במעשה. ומיייתי ליה מדכתוב

שובו בנים שובבים. ראיתי פי' בזה שדימה הכתוב חולי נפש לחולי הגוף שיש חולי בגוף מי שמתאוה לאכול אבל מתוך שאינו מתעמל בשום מלאכה יביא לו חולי הגוף כמ"ש תאות עצל תמיתנו כי מאנו ידיו לעשות וכמ"ש בזעת אפך תאכל לחם והיינו בחולי הנפש ארפא משובתם פי' מנוחתם שהיה להם כבר שלא עמלו לקיים מ"ע שבה מגיע להם חולי נפש ובשובו ממנוחתו לעשות מ"ע מתרפא מיד וז"ש ושב אינו זו וכו' שמתרפא לו:

אבל עבר אל"ת כו' תשובה תולה ויוה"כ מכפר שנאמר כי ביום וגו'. דמוקמין ליה אלא תעשה בעלמא דהיא קלה לגבי לא תעשה דכריתות ומיתות ב"ד ואע"ג דתשובה אינה מפורשת בהאי קרא ס"ל דתשובה ידאי בעי עם כל אחד דלא ס"ל כרבי דאמר דבין עשה תשובה ובין לא עשה תשובה יוה"כ מכפר ועוד י"ל דמייתי ליה מדכתוב כי ביום הזה יכפר וגו' לפני ה' תטהרו דר"ל דיוה"כ מכפר אף בתנאי לפני ה' תטהרו דהיינו ויה"כ עם התשובה:

ועבר על כריתות כו' תולה ויסורין ממרקין שנאמר ופקדתי בשבט כו'. דאינן יסורין של אהבה דמוקמין ליה אחא שהם החמורות אבל בחמורה ביותר דהיינו מי שיש בידו חילול השם כו' כולן תולין מיתה ממרדת שנאמר ונגלה וגו' עד תמונתו ופרש"י למדנו שיש עבירה שאין לה כפרה אלא במיתה עכ"ל ומסברא דמוקמין לה בחלול השם שהיא החמורה ככולן אבל מדכתוב העון הזה נראה שמפורש שם עון דחלול השם והיינו מדכתוב לעיל מוינה והנה ששון וגו' הרוג בקר וגו' אכול בשר וגו' כי מחר נמות ר"ל אחר כל הנבואות ותוכחות שאמר להם הנביא שישובו והנה ששון וגו' הרוג בקר וגו' שאמרו כן לטבחים כדי למהר לאכול בשר ואמרו כי מחר נמות אני ואתה ומה לך בתשלומין וזה ודאי שלא השניחו בתוכחות הנביא לעשות תשובה והוסיפו חטא על פשע לשמוח ולעשות ימיהם חנים כי במהרה נמות למחר ויש לנו למלאת תאותינו היום הוא חלול השם. וז"ש רב

בגזן אנא אי שקילנא בשרא כו'. הא ודאי ללאו ממש קאמר כגון אנא דרב ודאי דעתו היה לשלם הבשר שלקח אלא לגבי דעת הטבח שיחשוד אותו שאינני משלם לו הוה חלול השם וכדמסיק באתרא דלא תבעי. יכן ר"י דקאמר

בגזן אנא דמסגינא כו'. לאו ממש הוא דהא חלש בגירסא הוה כפרש"י וכן בתפלין לא היה מניח שהיה לו חולי ראש כדאמר'י בעלמא אלא לגבי הרוואה הוה חשדא וחלול השם. ודאמר

בל שחביריו כו' מחמת שמועתו כו'. זה הוה ודאי חלול השם גמור וכן מצינו בבני עלי שנאמר בהם כי לא טובה השמועה וגו' ולא נתכפר להם עד שמתו במלחמה וגם על בניהם נגזר שימותו אנשים:

שיהא ש"ש מתאהב על ידך כו'. נראה שדרשו כן מואהבת את ה' וגו' משום דהכא לא משמע ליה למדרש את ה' לרבות ת"ח כמו שדרשו באת ה' אלהיך תירא בפ' שור שנגח ובפ' האיש מקדש משום דלגבי מורא אפשר דהשוה מורא רבו כמורא שמים כמפורש שם משא"כ לגבי אהבה דאין להשוות אהבת רבו באהבת שמים וע"כ דרשו בו ואהבת את ה' דאתי את לרבות שיהא מתאהב ע"י כו':

אשרי אביו כו'. דודאי אביו ורבו למדו אותו תורה לשמה ושם שמים מתעלה ומתאהב בכך. ומיייתי ליה מדכתוב

אשר כך אתפאר. שעל ידך ש"ש מתאהב ומתפאר ובהיפך אוי לאביו שלמדו כו' דהיינו שלמדו תורה שלא לשמה והכא לא קאמר אוי להם לבריות שלמדו תורה שלא לשמה משום דגם בשלמדו שלא לשמה מתוכו יבוא לשמה כדאמר'י בכמה דוכתי' אבל על זה האיש הרי ראו בו שלא בא ללמוד לשמה ואומרים עליו גם על אביו ורבו אוי להם שלמדו אותו תורה שלא לשמה:

ומאצו יצאו כו'. עיין פרש"י והיינו מארצו יצאו כי הוא אלהי הארץ א"י ולא יכול להצילם גם בארצו שגלו ממנה ובספר יחזקאל פרש"י בע"א שלא היה יכול להציל כביכול את עמו ואת ארצו:

שמביאה רפואה כו'. דלעיל מוינה כתיב שובה ישראל עד ה' וגו' ומשמע דעליה קאי ארפא משובותיכם וגו' וק"ק דאמאי לא מיייתי קרא אחרינא דמפורש ביה טפי דכתיב ושכ ורפא לו ואי משום דהתם לא משמע רפואה לעולם אלא ורפא לו לחוטא השב קאמר ה"נ התם לא משמע רפואה לעולם אלא רפואה לחוטאים השבים דהיינו ארפא משובותיכם ויש ליישב דושכ ורפא לו לאו ממש רפואה קאמר אלא שכינה הסליחה בלשון רפואה והכי מפורש במס' מגילה דרפואה דסליחה קאמר ושכ ורפא וגו' אבל הכא משובותיכם דקאמר משמע דעדיין מקצת משובתו עליו ועדיין לא נסלח אלא דארפא ממש קאמר דתחלת תשובתו מביא רפואה לעולם:

בתיב שובו בנים וגו' וכתוב(הנה) [אנכי] וגו'. עי' פרש"י וגירסתו שהוא דחוק ונראה לקיים כל גירסת הספרים ורומיא דהני קראי מפורש ע"פ מ"ש בפ' חלק דר"א קאמר התם אין ישראל נגאלין אלא בתשובה ור"י פליג וקאמר והלא כבר נאמר (הנה) [אנכי] בעלתי בכס וגו' אלא הקב"ה מעמיד להם מלך כהמן ומחזירן למוטב והיינו דקמשני רומיא דקראי לר"י שובו בנים שובבים בתשובה רצונית

(והנה) [ואנכי] בעלתי בכס בתשוב' הכרחיית שמעמיד להם מלך כהמן וכה"ג כתבנו שם בפ' חלק ע"ש והשת' ה"ק הכא שובו בנים שובבים דמעיקרא שובבים כדאמר'י לעיל היינו בעושה תשובה רצונית מאהבה וארפא משובותיכם השתא בעושה תשוב' מיראת עונש (והנה) [ואנכי] בעלתי בכס וגו' בעושה תשובה מיסורין דהיינו שמעמיד להם הקב"ה מלך כהמן ומחזירן למוטב:

עד כסא הכבוד שנאמר כו'. ודרשו כן דלפי ענינו ה"ל למיכתב שובה ישראל אל ה' אבל לשון עד מורה על הקירוב ממש ומיהו בנשובה עד ה' יש לפרש בו כיון דלא כתיב ביה אלהים י"ל דה"פ עד שיבואו הרחמים ששם ה' מורה עליו ועד"ז יסד הפייט נחפשה דרכינו ונשובה אליך כי ימינך פשוטה כו' ונראה לפרש בזה הענין משום דמצינו דיש אמצעים בין האדם למקום דהיינו דיש מלאכים מקטרנין מלהשמיע תפלת האדם לפניו ית' ב"ה ויש מלאכים סנגורים ומליצים טובים להניע התפלה לפניו ית' ב"ה כפי הזכות ולזה אמר כאן דבתשובה אינו כן דאין כאן אמצעיים אלא דהתשובה עצמה עולה ומגיע עד כסא כבוד לפניו ית' ב"ה בלי סיוע משום אמצעי ובגירסת ילקוט וע"י גרס'י בתר הכי ור' יוחנן אמר עד ולא עד בכלל ומי אמר ר"י הכי והאר"י גדולה כו' לא קשיא הא ביחוד הא בצבור כו' לפי דרכנו נראה לפרש דר"י פליג וקאמר דעדיין יש אמצעיים בין התשובה של אדם עד ביאתה לפניו ויתברך ב"ה והיינו דעד כסא הכבוד ולא הוא בכלל ומלאכים וחיות הנושאים הכסא כבוד הם האמצעיים ופרין והאר"י גדולה תשובה שדוחה ל"ת כו' דמסיים בקרא ושובו אלי נאם ה' דמשמע שתשוב אתה אליו בעצמו כמו שהיתה אשה אלצו מקומם שסרחו וגירשה שהיתה דרה אלצו בזולת אמצעי ומשני ל"ק כאן ביחוד השב צריך לאמצעי להניע בתשובה וכאן בצבור השבים דא"צ אמצעי ויש לעיין בזה למה לא פליגי בכה"ג אקרא דכתיב בתורה ושבת עד ה' וגו' אס עד ועד בכלל או לא כדפליגי הכא אקרא דנביאים י"ל דהאי קרא דאורייתא ודאי דליכא לפרשו כפי דעתם ושבת עד ה' וגו' שיהיה מחשבתם לשוב בתשובה שלימה המנעת עד כסא הכבוד אבל מי יימר לן דהקב"ה יקבלם כן אבל אדברי הנביא שא"ל לישראל כן מפי הקב"ה שובה ישראל עד ה' וגו' משמע שיקבלם הקב"ה כן:

דף פו:

ע"ב גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה כו'. דודאי יש זמן לגאולה אבל התשובה מקרבת לבא קודם זמנה וכמ"ש בעתה אחישה לא זכו בעתה זכו אחישה:

נעשו לו כשנגזת כו'. הכא ודאי דליכא לפרושי כפשטיה דלעיל שובו בנים שובבים דמעיקרא כו' כפרש"י כשתעשו תשובה מעלה עליכם כאילו תחלת חטא של עגרות וטעות עכ"ל ועד"ז אמר דוד חטאת עגורי ופשעו אל תזכור כחסדך זכר וגו' ר"ל אחר שעשה דוד תשובה וקבל עליו יסורין במעשה דבת שבע בקש מהקב"ה חטאת עגורי ופשעי שהם עונות גדולים אל תזכור לי עוד אותן אבל כחסדך זכור לי אותן שהיו כשנגזת נחשבים כפי מדת חסדך ולא כמדת בשר ודם וה"ג כשעושה תשובה מעלה עליו כאילו תחלת עון בשונג היה אבל בסמוך דקאמר שזונות געשו לו בזכוית כו'. הוא לכאורה דבר תמוה דנמצא חוטא נשכר וי"ל דעושה תשובה מאהבה כדמסיק דבהכי איירי ודאי דעושה תשובה גמורה ומוסיף במעשיו הטובים יתר מכדי הצריך לגבי אותו עון והרי אותן מעשים טובים שמוסיף הם געשים לו בזכוית וקרא דמייתי מוכיח כן שנאמר ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם חיה וגו' דמשמע משפט וצדקה שהוסיף לעשות על תשובתו עליהם חיה יחיה ועד"ז יש לפרש במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד ועוד כתבנו בזה דרך אחר בפ' אין עומדין ועד"ז י"ל מ"ס הכתוב דברו וגו' כי נצצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה מלת נצצה קשה לפי פשוטו גם מלת לקחה דה"ל למכתב לקחה אבל הפירוש כי נצצה עונה שיהיה העון מרוצה בזכוית ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא גופיה געשה זכות:

ספק מתפייס בדברים כו'. ר"ל גם שהוא לא הקניטו רק בדברים ספק אם הוא מתפייס ע"ז בדברים אלא בממון אבל הקב"ה אדם עובר עבירה בסתר כו' דעבירת פרהסיא לא שייכא ביה פיוס בדברים דעונשו מפורש בתורה אם מלקות ואם כריתות ומיתת ב"ד אבל עבירה בסתר שאין עונשו מפורש הקב"ה מתפייס בדברים דהיינו בוידוי עם התשובה כמ"ש קחו עמכם דברים ושובו וגו':

פרי חובה כו'. ר"ל דהיינו חטאת ואשם שצא על השונג וכמ"ס לעיל שזונות געשו כשנגזת ת"ל כו' אוהבם נדבה כפרי נדבה דהיינו בעושה תשובה מאהבה שזונות געשו בזכויות:

שבשבייל יחיד כו' מוחלין לכל העולם כו'. נראה לפרש כמו שאמרו סוף פ"ק דקדושין לעולם יראה אדם כאילו עולם חצי זכאי וחצי חייב והעולם נידון אחר רובו ואם עושה מצוה אחת אשריו שהכריע את כל העולם לכף זכות ה"ג הכא גם אם העולם רובו חייב על ידו אם הוא עשה תשובה גמורה מאהבה הרי עונותיו געשו בזכויות ובוה הכריע את כל עולם כולו לכף זכות ומוחלין לכל העולם:

וגיצול הימנה כו'. אמר ניצול ממנה דהיינו שניצול מיצרו המתגבר עליו כדמסיק באתה אשה כו':

באן בחטא שאינו מפורסם כו'. כפרש"י לא נגלה חטאו כו' מה שאדם חוטא בפרהסיא מיעוט כבוד שמים הוא עכ"ל ונראה דלכך בחטא מפורסם קרא ליה פשעיו שהם המרד ובחטא שאינו מפורסם קרי ליה חטאה שמדמה ליה לשונג כדאמר'י פ' א"ל הממונה:

פעם ראשונה מוחלין לו כו'. אחא דאמר'י פ"ק דר"ה נושא עון ועובר על פשע תנא דבי ר"י מעביר ראשון ראשון וכך היא המדה כו' הביא רב אלפס האי קרא דהכא וחדא מלתא היא ע"ש אבל הוא דבר תמוה דהכא מיייתי ליה מקרא אחרינא והתם מקרא אחרינא ואי הוו איירי בחדא מלתא לא הוי ליה לאשתמוטיו הך דהכא התם ודהתם הכא גם הלשון דהתם מעביר ראשון ראשון לא משמע דמוחלין לו ג"פ ולולי דבריהם נראה דהך דהתם ודהכא לא בחדא מלתא איירי אלא הך דהכא בחדא עבירה משמעו דאם עשה אותה עבירה ג"פ מוחלין לו דעד ג"פ חשיבא חזא עד פעם רביעית דומיא דלעיל כיון שבאת לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה כו' דאיירי בעבירה אחת והתם איירי בעושה עבירה ואח"כ עושה עבירה אחרת אין מעבירין רק אותה העבירה ראשונה וקרא מוכח כן דהתם כתיב עובר על פשע דחזא משמע ודו"ק:

ב"ש שהוא משובח שנאמר כי פשעי אני אדע וחטאתי וגו'. נראה לפרש ע"פ מ"ש לעיל בעושה תשובה שזונות געשו כשנגזת כו' ה"נ ה"ק כי פשעו שהם עבירות גדולות אני אדע שעשיתי כבר והודיתי עליהם והרי קן תמיד גם עתה שגעשו כחטאתי שהן שונג וצריך גם עתה להתודות עליהן כמודה על השונג:

אלא מה אני מקיים ככלב שכ כו'. יש לעיין בזה מאי קאמר אלא מה אני מקיים דהא כפשטיה יש לקיים בשונה ממש באולתו ועובר בפעם שנית וי"ל דאם נפרש כן לא הוה דומה לכלב ששב על קיאו דמשמע שהקיא כבר אבל עבר פעם שנית דומה לכלב שמקיא פעם שנית ולמאי דמוקי לה בשנה בה הותקרה לו יהיה דומה שפיר ככלב שכ על קיאו ואינו מאוס לו מקיאו כן השונה כבר באולתו בעבירה שוב אין העבירה מאוסה לו עוד דהיינו שהותקרה דומה לו כדבר היתר ודו"ק:

רע"א א"צ שנאמר אשרי נשוי פשע כסוי וגו'. לעיל מוקמינן ליה דוקא בחטא שאינו מפורסם והכא בעגל חטא מפורסם הוה וי"ל דר"ע סבר דאפי' בחטא מפורסם טוב לו שידעה על חטאו מ"מ א"צ לפרט החטא אי נמי סבר כאידך לישנא דלעיל דמחלק בין עבירות שבין אדם למקום ובין עבירות שבין אדם לחבירו ודו"ק:

בסף זהב כו' עד שאמרו די כו'. נקט האי לישנא דמלשון ודי זהב דריש לה כפ' אין עומדין ושם מפורש ע"ש:

משם אמר יכתב סרחוני. אין זה מפורש בקרא שמהם בקש על כך שיכתב סרחוני אלא כיון דחטאו לא היה רק בינו לבין המקום ולא היה חטא מפורסם לא היה לקרא לגלות חטאו אי לאו משום שרצה משה בכך והלשון קצת דחוק שאמר משל משה ודוד למה"ד לב' נשים כו'. שהמשל אינו אלא למשה ולדוד המדבר כפרש"י בשמעתין ובחומש ונראה לפרש שהתלמוד קיצר במשל הזה דלאותה שקלקלה אמרה שלא יודיענו סורחנה על מה היא לוקה וזה אינו דומה אלא לדוד שבקש על כך כמ"ש אשרי נשוי פשע כסוי וגו' אבל דור המדבר אינו דומה כלל שהרי נכתב סרחונים שמתו בעון מרגלים ולא הזכיר בפרש"י דור המדבר אלא משום משה שבקש שלא יחשבו שהוא בכלל דור המדבר:

מפרסמין את החנפין כו'. כפרש"י שמראין מעצמן כצדיקים בגלוי ולבו בל עמו ח"ש ועשה עול דמלת עול נופל בעושה כן בסתר ואב לכולן אף בלב עולות תפעלון:

תשובת המוחלטין. מעבבת כו'. פי' אפי' תשובת המוחלטין ברשעם מעבבת כו' דקאמר ואע"פ שנחתם עליו כו':

שלות רשעים סופן תקלה וכו'. עי' פרש"י וכדלקמן לא טוב לאחאב שנשאו וכו':

והרשות מקברת בעליה. עי' פרש"י והוא מפורש פ' הרואה ע"ש:

ערום נכנס. האדם לשררה וערום יצא במוותו מן העולם והלואי שתהא יציאה כביאה כו' ה"ג לפי פרש"י שפירש שתהיה יציאתך ממנה בלא חטא כביאתך לשררה וכה"ג דרשי פ' המקבל ברוך אתה בבואך י'ברוך אתה בצאתך שתהא יציאתך מן העולם כביאתך לעולם בלא חטא ולקמן גבי דין גרים רש"י בהיפך שתהא ביאה כיציאה שישוב לביתו בלא חטא כיציאה מביתו ועי' מ"ש בחדושינו פ"ק דסנהדרין:

בצבו נפשא לקטלא כו' אמר אם יעלה לשמים וגו' לא לעולם חוסן וגו'. מפורש שם:

דף פז.

לא אביא הרעה בימיו כו'. מה שנשאו לו פנים שלא בא לו הרעה בימיו לא טוב הוא לו שעיי"ז הוסיף רשעו ואיבד עוה"ב שהוא א' מן המלכים שאין להם חלק לעוה"ב שכולו טוב. ואמר

לחטות צדיק במשפט טוב לצדיק כו'. בקרא לא כתיב טוב ואדרבה אדלעיל קאי לפי פשוטו שגם זה לא טוב להטות צדיק במשפט אבל מלמא כתיב ולהטות בו"ו החיבור דרשו שהוא מלתא באנפי נפשיה שכן ראוי וטוב להטות לצדיקים שמכריעין להם כף מאזינים לחייבים בעוה"ז וכו' וזוכין לעוה"ב כפרש"י שם ימייתו ליה ממשה שלא נשאו לו פנים ובשביל חטא אחד הקל מת קודם זמנו:

שנאמר הנותרים אלא שעמד להן זכות אביהם כו'. זה סותר המדרש שהביא רש"י בחומש פרשת עקב י'באהרן התאנף ה' מאד להשמידו זה כילוי בנים כו' ואתפלל גם בעד אהרן והועילה תפלתו לכפר מחצה ימתו ב' וב' נשארו עכ"ל דמזה מוכח אדרבה דבחטא אהרן היו כולן ראויין לישרף אי לאו תפלת משה י'בלאו הכי זה המדרש סותר מה שאמרו במס' עירובין שלא מתו בני אהרן אלא משום שהורו הלכה בפני משה רבן ואיכא למי"ד שתויי יין היו והרא"ם תירץ בזה דהא והא גרמא להו וע"ש בעירובין בחידושינו:

עד סוף כל הדורוח כו'. לעיל גבי זכות הצדיק ניחא שאמר שמוכין לבני בנייהם עד סוף כל הדורות כדכתיב ועושה חסד לאלפים לאוהבי וגו' אבל הכא גבי רשע שאמר שמחייבין לבני בנייהם עד סוף כל הדורות קשה דלא מחייבין אלא עד דור רביעי כדכתיב פוקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים י'על רבעים וי"ל הא דרשעים מחייבין לבני בנייהם עד סוף כו' לאו לענין עונש קאמר דההוא לא הוה אלא עד דור רביעי אלא לענין יחוס קאמר דעד סוף כל הדורות זרעו של כנען הם עבדים גם אם הוא מעולה י'טוב שבעבדים וראוי ליסמך כטבי עבדו של ר"ג:

שנאמר כי לא תעזוב נפשי וגו'. פתח בלשון יחיד מדבר בעדו וסיים ולא תתן חסידך וגו' בלשון רבים לנסתר שאמר דוד על עצמו לא תעזוב נפשי להיות חוטא ולבא לשאול כיון דלא תתן חסידך שהם תלמידיו לראות שחת דאין ראוי שיהיה הרב בגיהנם ותלמידיו בג"ע:

אל יתמכו בו. פרש"י אל יתמכו בו שלא יפול אלא מניחין כו' ע"ש ובספר משלי פרש"י אל יתמכו בו משמים להספיק בידו לשוב כו' ע"ש:

ופלדו אלהים כו' א"ה אימא כו' ה"ק אם יחטא כו'. עיין פי' הסוגיא בפרש"י והוא דחוק דמי הכריחו לומר דפלל ויתפלל חדא לישנא הוא אם מלשון פלילות ומשפט ואם מלשון תפלה ואימא דפלל מלשון משפט הוא ויתפלל מלשון תפלה הוא ולא תיקשי ליה מידי ונראה לפרש דבין המקשה ובין המתיר מפרשי ליה פלל מלשון משפט ויתפלל מלשון תפלה וה"ק והא כתיב אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים שהקב"ה דן ביניהם ליפרע מאותו איש שחטא נגד חבירו העונש כפי החטא ובמתני' קתני דאין מתכפר לו עד שירצה את חבירו ומשני מאן אלהים דיינא דע"י שדן ביניהם הדיין על מה שחטא נגד חבירו נמחל לו ופריך אימא סיפא ואם לה' יחטא איש מי יתפלל לו וע"י הדיין אפשר שיתכפר לו כפי העבירה אם עונש מלקות ואם מיתת ב"ד ומשני דה"ק אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים שהדיין דן ביניהם ימחול לו חבירו ואין עליו עוד כלום אבל אם לה' יחטא איש מי יתפלל בעדו דמה שפללו הדיין בעונש מלקות או מיתת ג"כ לא יועיל לו כלום עד שיעשה תשובה כמאמרי' לעיל בד' חלוקי כפרה דבעי תשובה עם כל א' וא' ודו"ק:

בל המקניט כו' ואם לא הרבה עליו רעים כו'. מפורש ס"פ גט פשוט:

אם ממון יש בידך כו'. ב"מ פ' המקבל ב"ב פרק גט פשוט וע"ש:

בג' שורות כו'. כפרש"י חטאתי הרי פ"א וישר העייתי הרי ב' ולא שוה לי הרי ג' עכ"ל ו אין כאן הוכחה דאימא כל זה אומר בפעם אחת בשורה אחת של ג' אנשים והר"ן פי' דסמיך אהא דבסמוך דרשינן מאנא שא נא ועתה שא נא וגו' דההוא ודאי משמע ג"פ ונראה הטעם בזה דיותר מתפייס האדם בג' פעמים בכל פעם בג' אנשים משיתפייס האדם בפ"א גם ע"י ט' אנשים וכן מצינו ביעקב שאמר ורייח תשימו בין עדר ובין עדר וגו' ויצן את הראשון לאמר וגו' ויצן גם את השני גם את השלישי וגו' דאינו דומה מתפייס בג"פ למתפייס בפ"א ורש"י פי' שם ע"פ המדרש טעם אחר וק"ל:

אל יבקש יותר מג"פ שנאמר אנא שא נא גו' ופרש"י אין נא אלא לשון בקשה עכ"ל ר"ל אין נא האמור פה אלא לשון בקשה אבל יש נא שהוא לשון עתה דלפי התרגום גם בכאן הוא מלשון עתה שתרגמוו וכען שבוק כען אבל התלמוד ימאן בזה דא"כ היה כפול וכיון דחד מהם ע"כ הוי לשון בקשה אית לן למימר דכולהו מלשון בקשה דצריך ג"פ לבקש ויש להקשות מינ"ל למילף מהכא דאל יבקש יותר מג"פ ואימא אם לא נתרצה להם יוסף בפעם ג' היו מבקשים ממנו יותר מג"פ וי"ל דהא ודאי יוסף נתרצה להם בפ"א וא"כ הא דכתיב הכא בבקשה ג"פ נא על כרחך לאשמועינן שאילו לא היה נתרצה בפ"א היו מבקשים ממנו יותר עד ג"פ ומינה לדעלמא שאל יבקש יותר מג"פ:

עשויי כאשפה קרי אנפשיה מאשפות ירים אביון כו'. ר"ל אנפשיה דנקרא ירמיה ע"ש ירים יה קרי האי קרא מאשפות ירים וגו' ירמיה האביון הוא במקום אשפה:

א"ל השתא צריכנא למיפק מדעתך כו'. כ"ה בנוסחת גמרות שלנו ור"ל דא"ל ר' אבא לר' ירמיה עד השתא באת להוציא מדעתי מה שחטאתי לך השתא שמתוך ביתי זולזו כך לעשותך כאשפה הרי אנא צריכנא להוציא מדעתך שתמחול על שזולזו כך:

רב ה"ל מלתא בהדי האוא טבחא כו'. כפרש"י שהטבח חטא לו. ודקאמר איזיל אנא לפייסיה כו' לפי דעת הטבח אמר כן וע"כ עגש הטבח שהוא חטא נגד רב והיה לו לפייסיה לרב אבל רב זולז בכבודו לילך אצלו לפייסיה גם שזולז ברב לקראו בשמו אבא:

דף פז:

ע"ב רב שאני כו'. עיין פרש"י אבל התלמוד סתם ולא פירש ונראה שסמך אדלעיל דרב שאני דאפי' לטבח שחטא לו אזל הוא לפייסיה וכ"ש לגבי ר' חנינא:

אלהי עד שלא נוצרתי איני כו'. מפורש ס"פ היה קורא ע"ש:

דף פח.

והתניא עונותיו סדורין כו'. ק"ק אמאי לא קאמר כדלקמן עונותיו סדורין ממש ולכך ידאג כל השנה ודקתני עונותיו מחולין ע"כ איירי בעלתה לו שנה ויש ליישב:

שהרי כל העולם כולו רעב כו'. נראה לפרש דקאי אתרתי דלכך ידאג כל השנה דשמוא מן השמים השביעיהו כעבד המוחזג כו' ואם עלתה לו שנה הרי מע"ט יש בידו ולא השביעיהו מן השמים אלא דלא צריך לתענית כלל ובקרי הראו לו לסיומן יראה זרע ויארץ ימים:

פֿני יהושע

דף ב.

שבעת ימים פרק ראשון

במשנה שבעת ימים קודם יום הכיפורים כו' וכתבו התוספת יש מקומות ששונה המנין ברישא כו' עד סוף הדיבור. וכן הוא בת"י ע"ש. והגלגל"ד ליישב כשנדקדק עוד לשון התנא שאמר שבעת ימים ולא אמר שבעה ימים כדאשכחן בלשון המשנה טובא אע"כ דהתנא אקרא קאי למאן דיליף פרישת כה"ג ביה"כ ממילואים והתם כתיב מפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים ולאב אורחא שמעינן מלשון זה שאלו שבעת הימים היו דבוקים בלי הפסק יומם ולילה כדאשכחן במילואים דכתיב בהדיא יומם ולילה וע"ז מורה הלשון שבעת ימים שהאז לשון דבוק כנוגע משא"כ אילו היה שונה שבעה ימים הו"א שלא היו דבוקים ולא היה פורש מביתו אלא בכל יום ובלילה היה שב לביתו אע"ג דלפי האמת מסקינן דביתו זו אשתו היה פורש ממנה שלא יבוא עליה ותמצא נדה וא"כ עיקר פרישה זו היינו בלילה ללאו אורחא לשמושי ביממא מ"מ איבא למיטעני ממש ולומר דביתו היינו ביתו ממס משום התבולדות ופרישה לקדושה וכיון דלילה עת שניה היא תו לא צריך מש"ה תני שבעת ימים בלשון קצרה לאשמעינן שהיו רצופים יומם ולילה וממילא שמעינן דביתו זו אשתו. נמצא דלפ"ז שפיר שייך למיתני מנינא ברישא דכיון דקאי אקרא ואלו שבעת הימים הם ידועים לענין פרישת מילואים מש"ה קאמר שפיר שאותן שבעת הימים של פרישה עצמן צריכין ג"כ להיות ביה"כ. וכה"ג א"ש נמי דתני אור לר"ד בודקין כיון דר"ד מבואר בקרא אך ביום הראשון דמעיקרא משמע משא"כ באינך שאין עיקר היום ידוע שייך למיתני גוף הענין ברישא ודוק היטב:

בתוס' בד"ה וחכמים אומרים א"כ אין לדבר סוף כו' האי חששא בעלמא כו' כי מסתמא ימצאו הרבה שיהיו ראוין לעבדות י"ב עכ"ל. והקשה מהרש"א כיון דמשום האי טעמא דימצאו הרבה לא היו רק חששא בעלמא א"כ גבי מתקינין לו אשה אחרת נמי לא היו רק חששא בעלמא כיון שימצאו הרבה כהנים שיש להם נשים ולמה כתב דכפרת ישראל תלוי בזה טפי מהכא לגבי טומאה עכ"ל והניח בצ"ע ואני בעיני נברא רבא חזינא ותיובתא לא חזינא דודאי יפה כתבו דלפי שכפרת ישראל תלוי בזה מש"ה ראוייה היא אותה כפרה להיות ע"י כה"ג האמיתי ונמשח ונתרבה ומש"ה הא דמתקינן לו אשה אחרת לא היו חששא בעלמא אלא מעלה גדולה שיעבוד הכה"ג האמיתי ביה"כ מה שאין כן האי חששא דמתקינין לו בן אחר משום טומאה לא שייך למימר אם כן אין לדבר סוף שהרי אם ימצא פסול בכהן גדול האמיתי. תו ליבא למוחש שמא ימצא פסול גם כן בשני שניתקן תחתיו שלישי ורביעי. דמאי שנא שני משלישי ירביעי כיון ששניהם אינן כה"ג ממש כן נראה לי ברור:

בגמרא תנן התם שבעת ימים קודם שריפת הפרה היו מפרישין כו' עד מנא הני מילי. ולכאורה יש לתמוה דמיתני מעיקרא ברייתא דפרה ושקיל וטרי בה ובתר הכי מקשה מנה"מ ומעיקרא אמתני' דיון הו"ל לאקשויי ברישא מנה"מ והנראה בזה דאמתני' דהכא לא פסיקא ליה לאקשויי מנה"מ כיון דאפי' אי לא היו רמיזא באורייתא אפי"ה היה צריך לפרוש מביתו משום מעלה דכ"ג שכפרת כל ישראל תלוייה בו כמ"ש התוס' ופרישתו למקום קדושה לפני ולפנים מש"ה מייתי מעיקרא ברייתא דפרה דלא שייך האי טעמא ומש"ה יליף לה מקרא דציה ה' לעשות לכפר ממולא מיתרצ' נמי הך דמתניתין שפרישה זו היא י"כ מן התורה וק"ל:

שם מפרישין כהן השורף את הפרה נראה לי דמה שהיו מפרישין כהן השורף טפי משאר כהנים העוסקין בפרה היינו משום דמאן דיליף לה הך פרישה ממילואים ודריש לעשות אלו מעשה פרה א"כ לא בא הכתיב לסתום אלא לפרש דהאי עשה היינו מעשה רבה שהיא השריפה משא"כ השוחט והזמה מזמה לא היו אלא מעשה זוטא וכיוצא בזה נמצא בתוס' ישנים אלא שאם לזה נתכוונו לא אחי שפיר מה שהקשו תימא לרב דס"ל שחיתת פרה דלורות ככה"ג אמאי לא היו מפרישין אותו טפי מהשורף והעלו בגמגוג ולמאי דפרישי' אין מקום לקטואי זו והנראה מדבריהם דאפי"ה משמע להו לאוקמי טפי קרא דלעשות בשוחט שהוא ככה"ג דלפ"ז היו פרה דומיא דר"כ דדרשין מלכפר דהיינו נמי דוקא ככה"ג. אמנם לדעתי יש ליישב ולומר דשחיתת הפרה והזאת דמה כיון שהיא בחון לא דמי כלל למילואים ולא לעבודת יה"כ ששחיתות והזאת דמן היה בפנים משא"כ לענין שריפתה היו שפיר דומיא דמילואים ויה"כ דאשכחן בהו שריפת החטאת בחון וכש"כ דא"ש למ"ד דבפרה לא היו אלא מעלה בעלמא דנראה דלא שייכי הנך מעלות שעשו בפרה אלא בענין שריפתה שממנה נעשה האפר שעיקר הזזה לטהר טמאים ואותו אפר אשכחן דאיקרי עפר שריפת החטאת וככה"ג היתה מחלוקת הצדוקין וכמו שאבאר בסמוך:

שם דתנן מטמאין היו הכהן השורף את הפרה להוציא מלבן של צדוקי' כו' כאן ג"כ יש לדקדק למה היו מטמאין הכהן השורף את הפרה טפי מכהן השוחט ומזה נראה ונראה לי ליישב ג"כ על דרך שכתבתי בסמוך דאפשר דצדוקין גופייהו לא נחלקו לומר דטבול יום פסול בפרה אלא משריפת הפרה ואילך דמהאי שעתא היו כל מעשהי בשביל אפר החטאת והזאת דמי חטאת וכיון שהצדוקין דורשין והזה הטורח על הטמא היינו טהור מעליא ומלאשכחן נמי שהאפר נקרא עפר שריפת החטאת והמים נקראין י"כ מי נדה חטאת היא מש"ה משמע להו דטבול יום פסול בכל אלו כמו בחטאת משא"כ בשחיתותה והזאת דמה שהיה בחון ולא אשכחן נמי דכתיב בהו לשון חטאת נראה דהצדוקין ג"כ מודין דטבול יום כשר בהו אפשר דס"ל דאפילו טמא גמור כשר בהן דלא חשיב עבודה כלל כיון שעשה בחון והא דבעי בהן היינו דמיהי דהוי כמראות נעשים דבעי כהן כדאמרי' בש"ס בכמה דוכתי אלא דודאי במה שהיו הצדוקין מקליין מלבן שלא כדברי חכמים לא היו משניחין בהן כל עיקר ולא הותרכו לעשות מעלה אלא דוקא בהך ענינא דטבול יום שהצדוקין היו מחמירין יותר מהחכמים מש"ה הותרכו חכמים לעשותו ההיפך מדבריהם שיהא נעשה דוקא בטבול יום כן נראה לי ודו"ק:

שם שהיו אומרים במעורבי השמש היתה נעשית. לכאורה נראה לפני סברת הצדוקין היו צריכין כמה כהנים לעניני הפרה דכל א' מעשה בפני עצמו הוא שהרי מקרא מלא הוא שכל העוסק בעבודה מעבודותיה טמא עד הערב וא"כ לדברי הצדוקין לא היו ראויים לעבודה אחרת שהיו טבולי יום וכ"ש י"כ לדבריהם שצפרה הראשונה שנעשית ע"י אלעזר ואיתמר כבר היה להם כמה בנים שראוין לעבודה משא"כ לדברי חכמים שטבול יום כשר בהן היה יכול לעשות הכל באלעזר ואיתמר ופנחס לבדם והיו טובלים מן העבודה למעשה אחר כיון דטבול יום כשר בהן כך היה נראה לי לכאורה והארכתי בזה בדרושים ליישב הא דאמרינן במדרש שגם משה ואהרן היו מהמנין שבעה כהנים העוסקים בפרה ואין כאן מקומו להאריך:

אמנם לאחר העיין מצאתי שאין צורך לכל זה משום דבכמה משניות במס' פרה משמע דכל מי שנטמא ע"י עסק הפרה או נוגע במי חטאת אף שהיה בו טומאת ערב ונקרא טמא לכל דבר אפי"ה לענין עסק הפרה והזאת מי חטאת הוי טהור גמור אפי' בלא טבילה. אלא דמלשון התוספות בפסחים דף ס"ט בד"ה שמא יעבירנו לא משמע כן דאלת"ה אלא כדפרישית אין מקום לקושייתם שם וצ"ע בזה וגם בלשון הרמב"ם בפרק ראשון מהלכות פרה הלכה י"ג יש לי מקום עיון בענין זה דלכאורה משמע מלשונו כלשון התוספות בפסחים ע"ש ויבואר עוד לקמן בפרקין אי"ה ודו"ק:

שם אמר ר' מני כו' אמר ר' יוחנן כו' לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יום הכיפורים. ויש לדקדק מאי משמע דלעשות אמעשה פרה קאי דבשלמא לכפר שפיר משמע דקאי איה"כ דשמא גרים דלכך נקרא ית"כ על שם כפרה ועוד דטובא אשכחן לשון לכפר ממש בפרשת קרבנות דיום הכיפורים משא"כ בפרה לא אשכחן כלל לשון לעשות ונהי דמסקינן בסמוך דמגזירה שיה דצוה צוה מוקמינן לה אפרה סוף סוף העיקר חסר במימרא דר' יוחנן ומברייתא דלקמן דלא מייתיין אלא לשון לעשות לחוד ולכאורה היה נראה ליישב לפי מה דפרישית בסמוך דאי מג"ש דצוה צוה אכתי לא היו ידעינן דשייך הך פרישה בכהן השורף טפי מבשאר כהנים העוסקין בה ומש"ה מייתיין קרא דלעשות דמינה ידעינן דאיידי בכהן השורף דהוי מעשה רבה כדפרישית אלא שעדיין כל זה אינו מספיק לכך נראה לענ"ד דעיקר מלתא דפרישת הפרה מפשטתיה דקרא נמי משמע דכיון דכתיב ברישא דקרא ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד מלאת ימי מילואיכם וכתיב בתריה כאשר עשה ביום הזה וגו' והדר כתיב ופתח אהל מועד תשבו שבעת ימים וכבר פירש"י בחומש דפשטא של מקרא כאשר עשה ביום הזה שלא יצאו מפתח אולה מועד ככה יעשו כל שבעת הימים ורבותינו דרשו לעשות אלו מעשה פרה כו' עכ"ל רש"י. ומלבד דקשיא לן דאכתי כולה קרא בתרא דפתח אהל מועד תשבו יתירה דכבר כתיב לא תצאו שבעת ימים. אלא דיותר קשה כיון דביום הראשון למילואים אמר להם כאשר עשה ביום הזה תו לא היו צריך למימר אלא ופתח אהל מועד תשבו ששת ימים כיון שכבר עבר יום א' מו' ימי הפרישה אע"כ דהאי לעשות אמעשה פרה קאי לפי מה שמבואר בכמה דוכתי והובא ברש"י בחומש וביום הראשון לחודש שהיה שמיני למילואים הוקם המשכן בשני לה נשרפה הפרה נמצא דלפ"ז א"ש שאמר להם משה ביום הראשון למילואים כאשר עשיתם ביום הזה שלא יצאתם מפתח אהל מועד ככה אתם צריכין לעשות עוד שבעה ימים לבד מההיא יומא דהיינו עד אחר שריפת הפרה שכיון שבדואי כן היה לפי האמת למ"ד דפרה בעי פרישה מדאורייתא שכן פסק הרמב"ם ז"ל בהל' פרה אדומה:

מיהו אכתי מההיא פשטא דקרא גופא לא היו ידעינן להא מלתא כיון דהא דבשני לחודש נשרפה הפרה לא נזכר בקרא בפירוש ועוד דאכתי הוי מצינן למימר דבשביל הפרה לא הוצרך פרישה אלא יום א' דהיינו היום שלפניו דכיון דששה ימים הראשונים היו בשביל המילואים משא"כ לבתר דכתיב לעשות וכתיב נמי ג"ש דצוה צוה ממילא ידעינן דאמעשה פרה קאי וכבר אפשר דעיקר מלתא דבשני לו נשרפה הפרה אהיא דרשא דהכא גופא נמי סמיך. כן נראה לי נכון בעזרת האל ועוד יבואר לקמן בסוגיות שלפנינו ודו"ק היטב:

שם בשלמא כולה קרא בפרה לא מתוקם כו' פרה לאו בר כפרה היא. ואע"ג דבשוליה מ"ק דף כ"ח אמר ר' אחי למה נסמכה מיתת מרים לפ' פרה לומר לך מה פרה מכפרת כבר כתבו שם התוספות דפירושו שהיא מכפרת על מעשה העגל כדאמרינן במדרש כו' ע"ש ותמצא דלפ"ז משמע דהיינו פרה ראשונה דוקא שעשו ישראל וכמ"ש רש"י בחומש פ' חוקת בשם ר' משה הדרשן ומשום כך לא היתה עבודתה ע"י אהרן שעשה את העגל. ולפ"ז כיון דע"כ הך ענינא דפרישה דלורות נמי קאי שפיר קאמר הכא פרה לאו בת כפרה היא והשתא א"ש נמי הא דמשמע הכא דאי הוי פרה בת כפרה הוי מוקי לתרוייהו אפרה ואכתי תרי קראי בפרה ל"ל דבשלמא לענין יה"כ יש ליישב כמ"ש התוס' וכמו שאפרש עוד משא"כ בפרה ולמאי דפרישית א"ש דודאי אי הוי כל הפרות בנות כפרה שפיר הוו אינטריכו תרוייהו דאי לעשות לחוד הו"א דאפי' השוחט ומזה את דמה נמי צריכין פרישה כמ"ש התוס' כיון דהנך עבודות שייכי טפי בשאר קרבנות ועוד דבהנך עבודות הוי דומיא למילואים ויום הכיפורים מש"ה הוצרך למיכתב נמי לכפר דהא אי הוי פרה בת כפרה דהיינו לפי פשוטו במה שמתהרת טמאים א"כ לא שייך הא מלתא אלא משריפת הפרה ואילך שהאפר הוא המטהר ולא שחיטה והזאת דמה וכן לפי מדרשו שפירשו התוספות במ"ק דמה שמכפרת היינו על מעשה העגל והיינו דרשא דר' משה הדרשן שכתב רש"י בחומש לא שייך הך כפרה אלא משריפת הפרה ואילך שהוא כעין שריפת העגל ע"ש בפירש"י ותמצא שבכל הענינים הרמוזים לעגל לא הזכיר רבינו משה הדרשן שחיטה והזאת דמה אלא הכל כל מה ששייך לשריפת הפרה נמצא דשפיר הוו צריכי תרוייהו אלא כיון דלקושטא דמלתא לא אשכחן לשון לכפר ממש בפרשת פרה ולא אשכחן נמי כפרה דלורות שמכפרת על העגל מש"ה קאמר שפיר פרה לאו בת כפרה היא כן נראה לי נכון ודו"ק:

דף ג.

גמרא ואימא צוה צוה דיה"כ כו' והקשו בתוספות דלישני א"כ כל הני קראי ל"ל והאריכו בזה ליישב. ולולי דבריהם היה נראה לפרש בפשיטות דאפי"ה מקשי שפיר דכיון דהנך לישני דשייכי בפרה שייכי נמי ביה"כ מש"ה לא משמע ליה לתלמודא לאוקמי בפרה משום יתורא לחוד כיון דפרה לא דמי כלל לא למילואים ולא לשארי קרבנות כדפרישית דלא היו קדושת הגוף כלל ועוד נראה לי דלענין יה"כ לחוד נמי אינטריכו כל הנך לישני דאי לא הוי כתיב אלא כאשר עשה צוה ה' לכפר עליכם לא הוי שייך כלל לפרשו לענין פרישת הכהן אלא לשאר דברים השייכים האמורין במילואים שיהא נוהג ג"כ ביה"כ לדברים השייכים בקרבן עצמו שהם עיקר הכפרה ושייך בהם לשון לכפר מש"ה כתיב לעשות דהיינו בכהן העושה מעשה הכפרה ועוד דלשון לעשות דהכא היינו מעשה הפרישה עצמו ואפי"ה אינטריך נמי למיכתב צוה שהוא לשון זירח מיד היום וללורות כדאיתא בקידושין ולאפקיין דלא נימא דיה"כ קמא או כה"ג קמא הוא דבעי פרישה כדאיתא לקמן. כן נראה לי לולי שהתוספות לא כתבו כן:

שם ואימא כפרה דקרבנות ופירש"י כגון קרבנות יחיד דכתיב בהו בכמה מקומות וכפר עליו הכהן עכ"ל. ויש מקשין דא"כ מה משני בגמרא מי ידעינן הי כהן דמתרמי ופירש"י והלא ע"י פייס היו עובדין כדאמרינן לקמן עכ"ל. ולקושטא דמלתא אשכחן לקמן דף כ"ו ע"ב במשנה במה דברים אמורים בקרבנות צבור אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב והיינו בלא פייס כמו שפירש"י בהדיא שם. אמנם לענ"ד לק"מ דודאי מה שפירש"י בלשון המקשה דכפרה דקרבנות היינו קרבנות יחיד אין כוונתו

לומר דקרבנות יחיד דוקא בעי פרישה ולא קרבן צבור הא ודאי ליתא דהוי כיציבא בארעא כו' ועוד דהא בקרבנות צבור נמי כתיב לכפר ושעיר אחד חטאת לכפר עליכם וכן מבואר להדיא בירושלמי דעיקר פרישה דקרא משמע לענין שעירי החטאת ע"ש אלא דעיקר כוונת רש"י דלפי סברת המקשה ודאי אפילו בקרבנות יחיד יש לומר דבעי פרישה כיון דכתיב ג"כ בלשון וכפר ולפ"ו משני הש"ס שפיר מי ידעינן הי כהן מתרמי והיינו כפירש"י הלא על ידי הפיים היו עובדין דהיינו בקרבנות הצבור וכיון דבקרבנות צבור לא שייך פרישה תו לית לן לפרש לכפר דקרא בקרבנות יחיד שלא יהא הטפל חמור מן העיקר ועוד דכתיב בה נמי בהדיא לשון לכפר כן נראה ברור. ועיין בספר משנה למלך:

בתוס' בד"ה ואימא כפרה דקרבנות פירוש דשאר קרבנות נמי כו' דהא יה"כ נמי פרישה דקרבנות הוא עכ"ל. ולולי דבריהם היה נראה לי דמשמע ליה לתלמודא טפי לאוקמי לכפר בשאר קרבנות שטעונין כמה כהנים וכשרים בין בכה"ג ובין בהדיוטות והווי דומיא דמילואים ממש שהיה פרישה נוהג באהרן יבניו משא"כ ביה"כ שלא היה נוהג אלא בכ"ג ועוד דבלא"ה ביה"כ כתיב בזאת יבא אהרן ודרשינן לקמן לענין פרישה כנ"ל ודו"ק:

שם וכ"ת לא ידעינן הי מיינייהו אי חג המצות כו' אי חג הסוכות כו'. פי' דאע"ג דאכתי לא ידעינן בהנך תרתני הי מיינייהו משום דבכל חד מיינייהו יש צד לומר דעליה קאי מ"מ יש לומר שאין זה אלא חסרון ידיעה שלנו אבל התורה סמכה על אותה סברא דשייך ביה יותר לומר דעליה קאי דאי בחג המצות משום דפתח בה תחילה או שנאמר דאותה סברא דסוכה מרובה מצותיו עדיף טפי ולא דמי האי למה דאמרינן בשאר דוכתי שקולין הן ויבואו שניהם דהתם איירי שהמעלות שבכל א' מהצדדים שוין ממש לסברות שבגופם ודו"ק:

דף ג.

בגמרא פז"ר קש"ב פירש"י שבשמיני היו אומרינן שיר לעצמו לפי שבחזה"מ היו אומרינן הומבה"י בשבול מתנות עניים ועיין בתוס' שכתבו דמשמע במסכת סופרים שבשמיני היו אומרינן למנצח על השמינית בבה"כ עכ"ל. ובכל זה לא נתיישב לי היטב לשון שיר לעצמו כיון שבכל שבעת ימי החג ג"כ היו אומרים בכל יום שיר בפני עצמו מיהו למאי דפרישית בפרק בתרא דר"ה גבי ונתקלקלו הלויים בשיר יש ליישב י'היינו לפמ"ש שם דהומבה"י ושאר שיר שרגילין היינו בשעת קרבן מוסף דומיא דשבת שהיו אומרים הזי"ו ל"ך במוסף כדאיתא התם משא"כ בשעת תמיד של בין הערביים לא מצינו שהיו אומרינן שיר מיוחד כמו בשבת ובר"ה והא"כ בשאר ימי הרגלים אפשר שהיו אומרים השיר של יום כמו בשחרית או שהיה שיר מיוחד בשל בין הערביים לכל ימי אותו הרגל והשתא לפ"ו א"ש דבשמיני עצרת היו אומרים בתמיד של בין הערבים שיר מיוחד דלמנצח על השמינית דלא שייך אלא בשמיני עצרת לחוד כן נראה לי נכון יע"ש בחיזושי ר"ה:

דף ג.

בגמרא רבינא אמר דנין עבודה בכ"ג כו' ואיכא דאמרי דנין עבודה תחילה כו'. ולכאורה יש לתמוה אכנולה אומראי דלעיל אמאי לא אמרי כרבינא דהא סברא פשוטה היא לומר כן מיהו למאי דפרישית לעיל אל"ש דאדרבא עיקר סברת המקשה אמאי דקאמר ואימא כפרה דקרבנות או רגלים היינו משום דלא ניחא ליה לאוקמי לכפר ליום הכיפורים דלפ"ו לא שייך פרישה אלא בכ"ג לבד ולא היו דומיא דמילואים שכמה כהנים היו טעונין פרישה אפי' הדיוטות ומש"ה שקיל וטרי מעיקרא בשנינויא אחרינא ירבינא הוא דלא חייש לזו הקושיא כ"כ דטפי משמע ליה לאוקמי ליה"כ דהוי דומיא דמילואים להא מלתא דהיה עבודה בכ"ג או עבודה תחילה במקום כן נראה לי ודו"ק:

שם כי אתי רב דימי כו' ההיא דרבי' דכי אתי רבין כו' והקשו בתוס' ורבי יוחנן היאך פליג על רבי ישמעאל שהוא תנא ותיצרו משום דאשכח בריתא לקמן דתניא כוותיה ולא גרסינן בברייתא לעשות אלו מעשה פרה כו' וכתבו שכן משמע מתוך פירש"י לקמן ומיהו לקמן אבאר דאפשר דמל' רש"י לא מוכח מידי ותו דאפי' אתנ"ל דגרסינן בברייתא לעשות לכפר אלו מעשה יה"כ אפ"ה מצינן למימר דמשום דתנא דברייתא במילי דיה"כ קאי משום הכי לא מיייתי אלא דרשא דיה"כ לחוד וכבר כתבתי לעיל דלקושטא דמלתא פשטא דקרא דלעשות אפילו למאן דמוקי ליה בפרה אפ"ה קאי נמי איה"כ דפשטא דלעשות היינו מעשה הפרישה וא"כ לפ"ו הדרא קושית התוספות לדוכתא האידך פליג על רבי יוחנן וגם תי' ב' שכתבו התוספות נראה דוחק:

והנה כבר היה מקום אחי ליישב ולומר דמאן דדריש לעשות לכפר איה"כ לחוד היינו משום דביה"כ אשכחן לשון עשיה ממש והיינו כדאשכחן בברייתא בזבחים ד' מ' ע"ב דדריש התם קרא דכתיב בפר עב"ם ועשה כאשר עשה לפר מה תנ"ל לפר לרבות פר יה"כ וכל מה שאמור בענין נמצא דלפ"ו דהוי עשיה ממש דלפני הצואה שהיא קיום המצוה משא"כ בפרה האדומה לא אשכחן ביה לשון עשיה ממש בקיום המצוה וא"כ מצינו למימר שפיר דר' יוחנן ס"ל כי האי תנא דהתם שהם דברי רבי דווקא רבי ישמעאל דהבא דדריש תרתני היינו משום דאזיל לשיטתיה דהתם בזבחים פליג ר' ישמעאל עליה דר' יקאמר דלא איצטריך ופר לרבות יה"כ לכל מה שאמור בענין דבלא"ה אחיא בבק"ו כדאיתא התם נמצא דלפ"ו דלא אשכחן לשון עשיה ממש ביה"כ משום הכי ניחא ליה טפי לאוקמיה לענין פרה מיהו לקמן דף י' גבי מביתו למה פירש וטומאה דחוויה בצבור אבאר בענין אחר יותר נכון ע"ש ותמצא נחת:

דף ו.

פיסקא מפרישין כ"ג מביתו למה מפרישין למה כדאמרן למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ה"ק מביתו למה פירש כו'. יש לדקדק תינח למאן דליף פרישה דיה"כ מסיני שייך להקשות מביתו למה פירש יכמו שפרש"י שתבא אשתו עמו דאע"ג דמשה באותן הימים פירש מאשתו אפ"ה שאני משה דבלא"ה לעולם היה פורש משא"כ למאן דליף ממילואים מאי מקשה מביתו למה פירש דהא ודאי במילואים היו אהרן ובניו פורשין מנשותיהם כיון שהיו יושבין בפתח אהל מועד שהיא קדושת עזרה ובעל קרי משתלח משם ואף שראיתו בתוס' ישנים דבירושלמי איכא למ"ד דבז' ימי מילואים היה מפרקין אותו בכל יום כמה שעות ובאותן זמן היה רשאי לילך לביתו ולשמש עם אשתו אפ"ה סתימת לשון סוגיא דגמרא שלנו לא משמע הכי. ולולי פרש"י והתוספות היה נראה לי לפרש דהא דמקשינן מביתו למה פירש לאו משום תשמיש קאמר שתבא אשתו עמו דאפילו אם נאמר דלישכח היתה בהר הבית במקום שבעל קרי יכול ליכנס לשם אפ"ה אין שום סברא לומר שהיא מותרת לשמש מיתתו בהר הבית דאפילו ליכנס במעגליו ברגליו תנינן דאסור בהר הבית וכ"ש בפתח אהל מועד דמילואים ובשעת פרישתו לקדושה האידך יעלה על דעת לשמש שם. לכך היה נ"ל לפרש דהא דקאמר מביתו למה פירש תבוא אשתו עמו לאו משום תשמיש קשיא ליה אלא שתבא אשתו עמו ליחודי בעלמא ובהך מילתא ודאי הוי פרישה קדושה יתירא שלא יבא להרהר באשה כדאמרינן בשילהי פירקין אינו דומה למי שיש לו פת בסלו וכמ"ש התוספות שם וע"ז

משני שפיר דאפילו להתיחד אסור שמה יבא עליה ותמצא ספק נדה ויפסול לעבודה ביה"כ כן נ"ל נכון בעזה"י לולי שרש"י ותוספות לא פירשו כן:

מיהו שיטת רש"י יש לפרש על דרך זה שהרי לא הוזכר ענין תשמיש אלא לשון שכביה וישיבה שאסורין בעזרת ישראל ומותרין במחנה לויה שהוא הר הבית כדאמרינן בעלמא שהמלך היה יושב בעזרת נשים אבל שיטת התוס' אי אפשר לפרש כן ודו"ק. ומה שיש לדקדק עוד בזה ובסוגיא דלקמן בסמוך לענין טומאה הותרה בצבור ובענין מזוזה תמצא בהשמטות בתוך שאר ליקוטי מסכת יומא בסוף המסכת:

דקושים השייכים למסכת יומא

בתוס' בד"ה מביתו למה פירש פירש"י תבא אשתו עמו כו' וקשיא לן דנהי דלא קדישא וכו' אלא יש לפרש מביתו למה פירש הוי לן למימר שיפרישוהו למחילה אחת וכו' עס"ה. וכבר כתבתי ליישב שיטת רש"י דהא דפרידן מביתו למה פירש שתבא אשתו עמו לאו משום תשמיש איירי דודאי אסור לשמש שם כמ"ש התוס'. אלא דעיקר הקושיא מביתו למה פירש ר"ל שתבא אשתו עמו ליחודי בעלמא וכמ"ש באריכות אלא דהתוס' לא ניחא להו לפרש כן מש"ה הוצרכו לפרש יפרישוהו למחילה אחת בהר הבית כיון דמחילות לא נתקדשו ומותר לשמש שם. ונראה דמשמע להו דאע"ג דמחילות לא נתקדשו אפ"ה שפיר הוי הך פרישה דומיא דפרישת מלואים. שהיה פתח אהל מועד משום דלא בעינן דומיא ממש דהא התם בעזרה הוי והבא במחילות אלא דעיקר הקישא דפרישית יה"כ למלואים היינו שהיא מקום קדוש קצת. ועוד נראה דבלא"ה אפילו פרישה דמלואים באהרן ובניו נמי לא קפיד רחמנא שיטבו שם לילה ויום ממש דאטו מי לא בעי עייל במחילות לסוך רגליהם ולעשות צרכיהם. אע"כ דאלרך ארעי לא קפיד רחמנא מש"ה משמע להו להתו' דלענין תשמיש נמי הוי לן למימר הכי. מיהו מלשון התוס' ישנים שכתבו בשם רבינו הזקן דקשיא ליה נמי בהא דמקשי מביתו למה פירש ול"ק דבעינן דומיא דאהרן ממש דע"כ היה צריך לפרוש מביתו וניחא ליה לפרש עפ"י שיטת הירושלמי דאיכא למ"ד דבמלואים נמי הא דכתיב יומם ולילה לאו דוקא כיון דבלילה היה המשכן מפורק אלא דעיקר פרישה הוי ביום ובלילה היינו בשעת עבודה כמ"ש ג"כ בריש מכילתין בשם הרמב"ן בפי' החומש. וא"כ לפ"ו נראה דלא נחית רבינו הזקן להך סברא שכתבתי כאן דווקא ועיין בסמוך:

דף ו.

עד שאתה מפרישו מטומאת ביתו נפרישהו מטומאת מת א"ר תחליפא משמיה דרבא זאת אומרת טומאת מת הותרה היא בצבור והקשו בתוספות תימא דבזבחים משמע להדיא דרבא גופיה אית ליה דטומאה דחוויה היא בצבור ותיורן ר"י דרבא דשמעתין נמי זאת אומרת קאמר וליה לא ס"ל אלא כרבי לקמן דדחוויה היא וע"ז כתבו התוס' דהוא דוחק גדול לומר דרבא לא ס"ל כסתם מתני' דמכילתין ולענ"ד צדקו דברי הר"י ואין כאן דוחק כלל והיינו לפי שיטת התוס' ישנים שהביאו ג"כ משום ר"י הזקן דעיקר השקלא וטריא במאי דקאמר מביתו למה פירש היינו עפ"י הירושלמי דבמלואים גופא נמי אהרן לא היה פורש מאשתו בלילה דיומם ולילה ל"ד ומש"ה קאמר ריב"ב דטעמא דיה"כ היינו משום חשש ספק נדה וע"ז מקשה שפיר עד שמפרישו מטומאת ביתו נפרישהו מטומאת המת ואהא משני רבא זאת אומרת טומאת מת הותרה וכו' היינו אליבא דריב"ב ומכ"ש אליבא דר"ל דלא יליף לה פרישה דיה"כ ממלואים אלא מסיני וא"כ קשה הא בסיני ששה היו ואנן ז' תנן אע"כ היינו כריב"ב דחייש לטומאת ביתו וא"כ לר"ש ע"כ תנא דמתני' סבר דטומאה הותרה בצבור משא"כ לדידן אליבא דהלכתא דקיי"ל כר"י לגבי דר"ל דעיקר פרישת יה"כ ילפינן ממלואים ממש והיינו משום דקושטא דמלתא דבמלואים היה פרישה ממש דיומם ולילה דווקא כדפרישית לעיל וכמו שאבאר עוד לקמן דף י' גבי מזוזה ואהרן וכו' ואהרן היה פורש מאשתו וה"ה יה"כ וא"כ לפ"ו תנא דיקן לא חייש כלל לטומאת ביתו ולא לטומאת המת ושפיר קאמר רבא בזבחים דטומאה הותרה בצבור כנ"ל בעזה"י. ובענין זה יש לפרש ג"כ אף לפמ"ש בסמוך מסברא דנפשאי דהא דאמר מביתו למה פירש היינו ליחודי בעלמא היינו נמי דוקא למ"ד דאהרן גופא לא היה פורש כלל מאשתו בלילה מכש"כ שהיה מתיחד עמה משא"כ לקושטא דמלתא דבמלואים הוי פרישה גמורה דיומם ולילה דוקא ומכש"כ דהתם עיקר פרישה היתה לשמירת המשכן. וא"כ פשיטא דלא היו מתיחדים כלל עם נשותיהם בפתח אהל מועד וממילא דה"ה ביה"כ דצריך פרישה גמורה משא"כ רבי ישמעאל גופא שפיר מצי סבר כר"י ב"ב לקמן דלא בעינן דומיא דמילואים ממש כדאשכחן במלואים דלא הוי יום ולילה ממש וע"כ היינו דהקישא דמלואים אינו אלא לעיקר מלתא דפרישה כנ"ל נכון לענ"ד. ובזה נתיישב מה שהקשו תוס' לעיל דף ג' ע"ב בד"ה דרביה בהא דקאמר ר' יוחנן לעשות לכפר תרוייהו איה"כ קאי ולא אפרה והאידך פליג על ר' ישמעאל רביה והוא תנא ולמאי דפרישית לק"מ דודאי לר"י גופא פשיטא ליה טובא מסתמא דמתני' דהבא ודפרה דפרישת פרה אינו אלא מעלה בעלמא. דאי ס"ד דהוי דאורייתא כמו ביה"כ ותרוייהו מכאשר עשה דכתיב במילואים הא ודאי ליתא דא"כ היה צריך שהיא פרישת שניהם במקום קדוש ממש דומיא דמילואים שהיה בפתח אהל מועד אלא ע"כ דפרישת פרה לא הוי אלא מעלה בעלמא וכמ"ש התוס' בהדיא לעיל בריש מכילתין בד"ה ומ"ש צפונה מזרחה. דלשכת בית האבן דפרה לא היה בה קדושה כמו לשכת פרהדרין וכן כתבו תוספות לקמן דף י' בד"ה חוץ מלשכת פרהדרין וליכא למימר דלא בעינן דומיא דמילואים ממש דהקישא לא אחי אלא לעיקר פרישה בלבד הא ודאי ליתא דאם כן ביה"כ גופא מביתו למה פירש תבא אשתו עמו במקום שמוותר בתשמיש כמו שפירש ר"י הזקן ולא ניחא ליה לרבי יוחנן טעמא דחשש ספק נדה דא"כ יפרישוהו מטומאת מת דהא קיימא לן כמ"ד טומאה דחוויה היא בצבור משא"כ לר' ישמעאל גופא שפיר מצי סבר דפרישת פרה נמי דאורייתא ולא איכפת ליה בשינוי מקום דלשכח משום דהיקישא דמילואים לא אחי אלא לעיקר פרישה והא דמפרישין אותו מביתו היינו משום חשש ספק נדה והא דלא מפרישין אותו מטומאת מת משום דס"ל הותרה היא בציבור כן נראה לי נכון ודו"ק:

דף י.

בגמרא ת"ר כל הלשכות שהיו במקדש לא היה להן מזוזה חוץ מלשכת פרהדרין כו' אמר ר' יהודה כו' מ"ט דר' יהודה אמר רבה כו'. ולכאורה יש לתמוה טובא אהא דמקשה מ"ט דר"י טפי הוי ליה לאקשווי מ"ט דרבנן דמחייבי לשכת פרהדרין במזוזה ונהי דמקרי בית דירה לגיהודי אפ"ה הא לקמן מיייתי הש"ס ברייתא בדף הסמוך ע"ב דקאמר יכול שאני מרבה הר הבית ולשכות ועזרות תנ"ל בית מה בית חול כו' יצאו אלו שזן קודש וא"כ אטו מי גרע לשכת פרהדרין לענין קדושה מהר הבית והתם ע"כ אפילו באותן הלשכות יש בהן בית דירה פטור מה"ט דקודש דאי דבליית בהן בית דירה פשיטא דפטור דדקתני התם לעיל מוינה דבעינן דומיא דבית מה בית מיוחד לדירה ובשלמא אברייתא גופיה דהבא ליכא לאקשווי מברייתא דהתם משום דאיכא למימר דהא דמחייב ת"ק דר"י בלשכת פרהדרין היינו מדרבנן משא"כ בסוגיא דשמעתין דקאמר מ"ט דר"י ומפרש רבה טעמיה משום דלא מיקרי בית משמע להדיא ממימרא דרבה ומכל השקלא וטריא דשמעתין דר"י ורבנן בחיובא דאורייתא פליגי וא"כ קשיא תרתני

חדא מ"ט תת"ק דמחייב תיפוק ליה דהוי קודש ועוד אליבא דר"י אמאי איצטריך לאהדורי אטעמא דידיה ימוקי לה בכמה גוויי ושקיל וטרי בהו טובא אמאי לא קאמר בפשיטות דפוטור מטעמא שהוא קודש מיהו לקושיא קמיינתא אליבא דרבנן יש לתרץ לפי מה שראיתי בירושלמי דהך שמעתין דהך מילתא דממעטין הר הבית והלשכות מפני שהן קודש מיייתי התם בברייתא אחרייתא דמרבי לה בהדיא לחיובא מריבויי' דובשעריך מיהו סוגיא דשמעתין דלא מוקי לה בפשיטות פלוגתא דר"י ורבנן בהך פלוגתא גופיה אי מרבינן קודש מריבויא דובשעריך או ממייעוטא דביתך כדמוקי לה בירושלמי ע"כ דלא נחית להכי אי"כ הדרא קושיא לדוכתיה ללכל השקלא וטריא דשמעתין אכתי קשה מ"ט דרבנן דמחייבי מדאורייתא יכ"ש דקשה בהא דמהדר אטעמיה דר"י ושקיל וטרי בה טובא והיה נ"ל ליישב לפי מה שכתבתי לעיל בחבורי בסוגיא דמבינתו למה פירש דהא דילפינן (עיקר מילתא דפרישה) פרישת יוה"כ ממילואים היינו לענין עיקר מילתא דפרישה לחוד משא"כ לענין מקום פרישה ליכא למילף ממילואים דהא התם הוי בפתח אהל מועד שהוא קדושת עזרה דאסור לישב ולישן שם משא"כ בלשכת פרהדרין שהותר לו לישב ולישן אלמא שלא נתקדשה בקדושת עזרה אלא משום מעלה בעלמא קבעוה במקום שיבא בו קדושה קצת כמ"ש התנא' להדיא לעיל דף ח' ע"ב ד"ה דאי רבי חנינא סנה"ב ע"ש א"כ לפ"ז תו לית לן לפרש טעמא דר"י דפוטור מפני שהוא קודש דאכתי היא גופא תקשי כיון דמדאורייתא הך פרישה לא בעי מקום קדוש אלא משום מעלה בעלמא ואטו משום הך מעלה מפקינן לכה"ג ממצות עשה דאורייתא הא ק"ל מוחזה חובת הדר היא וכתיב בה למען ירבו וימיכם כדאמרינן לקמן דף י"א ע"ב לענין ביהכ"ג וטפי הוי לן לקובעה סמוך להר הבית ולהתנות עליה שלא תקדש אלא ע"כ דטעמא דר"י דפוטור משום דלא מקרי בית דירה לכותיה אפילו במקום חול נמי פטור כך היה נראה לי אלא שאח"ז מנחתו ראיתי שהתוספות הקשו נמי אסוגיא דשמעתין דמהדר אטעמא דר"י ואמאי לא מפרש טעמא משום דירושלים לא נתחלקה לשבטים כדאמרינן לקמן בסוף הסוגיא ועז' תירצו אי ס"ד דטעמא דר"י משום הכי הוא אי"כ לא אחי שפיר והא דקאמר דלשכת פרהדרין גזירה היתה והיינו שלא יאמרו כה"ג חבשו כדמסיק ומאי גזירה שייך הכא כיון דכולי' ירושלים מיפטור ממוחזה זה תמצית לשון תנא' וא"כ לפ"ז ממילא נתיישב ג"כ הך קושיא קצת שהקשיתי בהא דלא מפרש טעמא דר"י מפני שהוא קודש דא"כ תו לא שייך הך גזירה דר"י ואין צורך למה שכתבתי אלא דאכתי קשה אלשון התנא' גופיא דאקשיא להו מירושלים דלא נתחלקה טפי הוי להו לאקשויי מהך ברייתא ערוכה דפוטור הר הבית מפני שהוא קודש וה"ל לתרץ כתיובתא דא"כ לא שייך הך גזירה וממילא נתיישב ג"כ הך קושיא דירושלים ומפני כך הוצרכתי ליישב מהך סברא שכתבתי דלא שייך הך טעמא דקדוש לענין לשכת פרהדרין כל זה היה נראה לי לכאורה אמנם לאחר העיון שעינתי בלשון הירושלמי ובלשון הרמב"ם הלכתי כה"כ בנראה ליישב כל הסוגיא בענין אחר עיין עליו לקמן בהך ברייתא דהר הבית גופיה ודיו"ק:

שם אמר רבה קסבר ר' יהודה כל בית שאינו עשוי לימות החמה ולימות הגשמים אינו בית איתביה אביי והכתבי והכתי את בית החורף כו' עד סוף הסוגיא. וקשיא לי טובא בהא דמשמע מסוגיא דשמעתין דאבבי לית ליה כלל הך סברא דכל בית שאינו עשוי ואמאי הא בפ"ג דמעשרות משנה ערוכה שנינן ר' יוסי אומר כל שאינה דירת החמה ודירת הגשמים פטורה והיינו שאינה קובעת למעשר ובשמעתין משמע דמעשר ומוחזה חדא היא לענין הך מילתא וא"כ תיקשי לאבבי עלה דר' יוסי מהאי קרא דוהכיתי את בית החורף. והנלע"ד דודאי לאבבי גופא שפיר יש לחלק בין מוחזה למעשר דמעשר דתליא בבית דילפינן בפרק הפועלים מדכתיב בערתי הקדש מן הבית אי"כ ודאי משמע דאיירי בבית גמור של רוב בני אדם שדרים בה כל ימות השנה ומש"ה קובעת משא"כ לענין מוחזה דכתיב נמי ובשעריך דמה"ט מרבינן כמה מיני לקמן בברייתא שערי חצרות ושערי מדינות ורפת ונולין ומתבן אלא דאפ"ה ממעטינן לקמן בברייתא בית אכסדרה ומרפסת משום דבעינן ובשעריך דומיא דבית אי"כ מש"ה ס"ד דאבבי דלענין מוחזה לא בעינן שיהא מיוחד לדירה תמיד כל ימות השנה דמכיון דאשכחן מיהא דבית החורף ובית הקין שם בית עליהן בשום דוכתא שפיר אית לן לרביי במוחזה ומריבויי' דבשעריך וזהא משני רבה דכיון דבית סתמא לא איקרי תו לא מיקרי בית אף לענין מוחזה כי היכי דלא הוי לענין מעשר לר' יוסי אי"כ לפ"ז שפיר מקשי ליה אבבי ממתניתין דסוכת החג בחג דתני עלה רבי יהודא מחייב בעירוב ומוחזה אי"כ קשיא דר"י אדר"י דהתם מדאורייתא איירי כדמסיק והשתא לפ"ז שוב אין מקום לקושית התנא' דלמאי דבעי למימר וכ"מ דמרבנן כ"ש דקשיא דרבנן אדרבנן ויתרני בדוחק לחלק בסברא כזו לענין מיני דאורייתא אבל לפי מאי דפרישית אין מקום לקושייתם כיון דאבבי גופיה מודה דאיכא מיהו שום תנא דסובר דבעיא דוקא שיהא מיוחד לימות החמה ולימות הגשמים והיינו רבי יוסי דמעשרות וא"כ תו לא קשיא ליה דרבנן אדרבנן דהנך דמחייבי בלשכת פרהדרין היינו ת"ק דר"י דמעשרות דקאמר להדיא דאפילו סוכת היוצרים הפנימית חייבת במעשרות אע"ג שאינה מיוחדת ולא הוי נמי אלא דירת עראי קצת כדמשמע להדיא בפ"ק דסוכה דף ז' ע"ב במימרא דר' יהושע ב"ל משום ר"ח דמסיק הש"ס התם דאפילו פנימי לא קבוע ע"ש בפיי' רש"י וא"כ כ"ש בלשכת פרהדרין שהוא בגין קבוע מש"ה חייב במוחזה אע"פ שאינו עשוי לבית דירה אלא לשבעה משא"כ הנך רבנן דפטרי בסוכת החג לענין מעשר היינו משום דבהא ס"ל כר' יוסי דקתני בהדיא ברישא דהך מתניתין דכל שאינה עשויה לימות החמה ולימות הגשמים פטורה ומשמע דאפילו מדרבנן כי כולה לענין חיובא ופטורה דרבנן איירי כנ"ל נכון וע"ע בסמוך:

שם וכ"ת מדרבנן. נראה דאף למאי דבעי למימר דלשכת פרהדרין וסוכת החג לרבי יהודה חייבין מיהא במוחזה מדרבנן היינו דווקא כגון הנך דחשיבי טובא אבל בית החורף או בית הקין דעלמא פטורין מדרבנן דאלת"ה אדפליגי רבי יהודה ורבנן לענין סוכת החג טפי הוה להו לפלוגי בכל בית הקין או בית החורף דשכיחי טובא ובהכי הוי שפיר טפי לאשמעינן כחא דהתיירא אליבא דהלכתא דרבנן דפטרי במעשר ובמוחזה אפי' מדרבנן אפילו בהנך דקביע להו מיהת כל ימות החמה וכל ימות הגשמים וממילא ידעינן דפטרי רבנן סוכת החג שאינה אלא לשבעה אע"כ כדפרישית דאדרבא סוכת החג חשיבא טפי משום דלשבעה מיהא הוי בית קבוע דהא לר' יהודה סוכת קבוע בעינן וכ"ש לשכת פרהדרין דקביע טובא והשתא אי"ש טובא והא דמסיק הש"ס דלמא אחי לאפרושי מן החיוב על הפטור והקשו בתנא' דבכמה דוכתי טובא אשכחן חיובא דרבנן לענין מעשר ולמאי דפרישית אי"ש טובא דודאי מאן דחוי דאפילו בית הקין או בית החורף דשכיחי אין קובעין למעשר משום דלא קביעי לכל השנה וא"כ אם נתחייב בסוכת החג מדרבנן ומאי היינו משום דסוכת החג חשיבא טובא אי"כ אחי לאפרושי מן החיוב על הפטור דסבר מהאי טעמא גופא קובעת מדאורייתא כנ"ל נכון:

דף י'

בתוספות ד"ה דילמא אחי לאפרושי כו' תימא לי הא איכא טובא דמדאורייתא לא מחייב ורבנן גזרו בהן עכ"ל. ויש לתמוה טובא אלשון התנא' דמהדרי לאקשויי מכל הנך טפי וה"ל לאקשויי בפשיטות מהך מתני'

גופא דסוכת החג בחג דמיייתי לעיל וקאי התם ארישא דמתני' דקתני איזהו חצר שחייב במעשרות כל שכלים נשמרים בתוכו ופליגי בה תנאי טובא וע"כ דהאי חיובא היינו מדרבנן לא מיבעיא לרבי ינאי דאמר בפרק הפועלים להדיא דאין הטבל חייב במעשר עד שיראה פני הבית לאפוקי חצר דלא קבעה מדאורייתא אלא מדרבנן כמ"ש התנא' מכמה משניות דמיייתי הש"ס בשליה פרח המביא אלא אפילו לרבי יוחנן דפרק הפועלים אפ"ה אשכחן חצר מדרבנן כמ"ש התנא' מהך סוגיא גופיה משליה פרח המביא ות"ע ליישב ובפרק הפועלים הארכתי:

בגמרא אלא אמר אבבי בשבעה כ"ע לא פליגי דמחייב כו' אי"ל רבא והא סוכת החג בחג קתני ואלא אמר רבא כו' עד סוף הסוגיא. ופי' רש"י דעיקר מילתא דאבבי אלשכת פרהדרין לחוד קאי ובאמת כן נראה מלשון הסוגיא דהא דקאמר מר סבר גזרינן ומ"ם לא גזרינן אלשכת פרהדרין קאי ועוד דממקשה ליה רבא והא סוכת החג בחג קתני והיא הך ברייתא גופיה דמיייתי אבבי לעיל אלא שהתנא' הקשו על פירושו ונירסתו דאכתי אבבי גופא מעיקרא מאי קסבר דקאמר בשבעה כ"ע ל"פ דמחייב הא אשכחן להדיא דחכמים פטרי בסוכת החג בחג (ואי משמע ליה לאבבי לחלק בין לשכת פרהדרין לסוכה אי"כ מעיקרא מאי קשיא ליה) ועוד הקשו אלישנא דרבא גופיה דה"ל למימר לאבבי דר"י אדר"י קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא וכדאשכחן כה"ג טובא והאריכו בזה והביאו ג"כ גירסא אחרת ע"ש אמנם לפענ"ד אף שאינו כדאי אפ"ה תורה היא וללמוד אני צריך דשפיר יש לי לקיים פי' רש"י ונרסתו והיינו לא מיבעיא לפי מה שכתבתי בסמוך דלא שייך לאקשויי כלל דרבנן אדרבנן כיון דאשכחן דר' יוסי סבר בהאי משנה גופא דכל בית שאינו עשוי לימות הקין ולימות החורף פטורה והיינו מטעם דרבה דלעיל וא"כ לפ"ז לא איצטריך אבבי לשנויי אלא מאי דקשיא ליה מעיקרא עליה דרבה מדר"י אדר"י משא"כ מדרבנן אדרבנן לא קשיא ליה מדי דהנך רבנן דפטרי היינו ר"י והא דקאמר הכא בשבעה כ"ע ל"פ דחייב האי כ"ע היינו ר' יהודה דלשכת פרהדרין ות"ק דידיה. דלית ליה דר"י ומש"ה לא קשיא ליה אהך סוגיא ממתני' דסוכת החג בחג דפטרי רבנן דהאי ר' יוסי היא אלא דבר מן דין נמי לא קשיא ליה לאבבי כלל מהאי דסוכת החג בחג כיון דעיקר קושיא דאבבי לרבה מקרא היינו למאי דבעי למימר דדירת שבעה לא מיקרי בית כלל מדאורי' תו ליכא לחלק בין מוחזה למעשר ובין סוכה ללשכה משא"כ למאי דמסיק אבבי בשבעה כ"ע ל"פ דחייב משום דליתא לרבה אליבא דר"י אי"כ תו לא קשיא כלל מדרבנן אדרבנן דפטרי סוכת החג בחג דשפיר יש לחלק בין מעשר למוחזה כדפרישית דבמעשר בעינן בית גמור משא"כ במוחזה איכא לרביי מובשעריך והא דקתני בברייתא רבי יהודה מחייב בעירוב ובמוחזה ובמעשר לאו משום דרבנן פטרי כיון דרבנן דמתני' לא פליגי אבל לענין מעשר ואדרבה יש לומר כיון דלאוקימתיה דאבבי מחייבי רבנן בלשכה אפילו בשאר ימות השנה גזירה אטו שבעה כל שכן די"ל דבסוכה מחייבי מיהא בז' ימי החג עכ"פ מדרבנן דהא ז'ימנין סגיאין דעביד ליה דירת קבע דגזרינן סוכת עראי אטו דירת קבע דאחי למטעי ולומר משום שאינה אלא ז' פטרינן לה ועוד יש לחלק נמי בפשיטות בין סוכה ללשכה דסוכה דירת עראי משא"כ לשכת פרהדרין הוי דירת קבע נמצא דכל זה אליבא דאביי ואפ"ה איצטריך לאוקמי פלוגתא דלשכה בשאר ימות השנה משום דקשיא דר' יהודא דאר' יהודא כיון דמחייב בסוכה משום דלדידיה דירת קבע בעינן כ"ש דחייב בלשכה משא"כ לרבא לא משמע ליה כלל לאוקמי האי דחכמים פוטרינן כר' יוסי כיון דקתני ברישא דהך משנה ר' יוסי אומר ועלה קתני סוכת החג בחג ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרינן וע"כ דהנך חכמים לאו רבי יוסי היא מדרישא ר' יוסי סיפא לאו ר' יוסי ומדקתני נמי בל' חכמים וע"כ דהיינו חכמים היינו ת"ק דר"י והיינו ר"מ דסתם מתני' ר"מ ואשכחן לר"מ גופיה בפ"ק דסוכת יוצרים חייב נמי במוחזה וא"כ שפיר מקשה רבא לאבבי והא סוכת החג בחג קתני והיינו דרבא סמך נמי אהך ברייתא דתני עלה ר' יהודה מחייב בעירוב ובמוחזה ובמעשר וממילא משמע דרבנן פטרי בכולהו ושפיר קשיא ליה דרבנן אדרבנן ואי משום דסוכה דירת עראי ולשכה דירת קבע אי"כ מאי דוחקיה לאוקמי פלוגתא דר"י ורבנן בלשכה בשאר ימות השנה דשפיר מצית לאוקמי בשבעה והא דפטור ר"י היינו משום דלדירת בע"כ לא שמה דירה כדמסיק רבא כנ"ל נכון בעזרי"י ותן לחכם ויחכם עוד:

דף יד:

פיסקא מקטיר את הקטרת ומטיב את הנרות אלמא קטורת ברישא ורמיניהו מי שזכה בדישון כו' ופרש"י דג' משניות נן וכתבו התנא' דהא דמיייתי הכא מתניתין דדישון מוצח הפנימי היינו דלא נטעה לומר דהקטרת ונרות דהתם במסכת תמיד איירי בשל בין הערביים משא"כ בדישון ליכא למיטעי. ולכאורה פירושם דחוק בזה דלאדרבה בקטורת דבין הערביים כ"ע מודו דהוי קודם נרות כדאיתא לקמן בשמעתין מדכתיב אותו ועוד דלאדרבה בדישון איכא למיטעי תדע שכן הוא ששרי לשיטת הרשב"א בתשובותיו סימן ש"ט וסימן ע"ט דמפרש באמת מתני' דפרק שני דתמיד לענין הקטרת ונרות דבין הערביים ע"כ מפרשין אליביה דדישון מוצח הפנימי הוי נמי בבין הערביים כמו שכתב שם התוספת יוס טוב ע"ש ולישנא דמתני' גופא הכי דייק דקתני מי שזכה בדישון מוצח הפנימי והמנורה הוי מקדימין לפניהם ויותר קשה אמאי לא מיייתי נמי הכא מתני' דסדר תמיד לענין דם התמיד דמינה מוכח טפי דאיירי בשל שחרית ולמירמי נמי דם התמיד אדם התמיד כמו שהקשו בתוספות. ולכאורה היה נ"ל ליישב דהוצרך לאתויי הכא מילתא דדישון מוצח הפנימי דאל"כ לא הוי מצו לאקשויי מתני' אהדדי לענין קטורת ונרות דטעמא דתנא דמתניתין דהכא דקטרת והדר נרות היינו משום דקרא דבהטובו את הנרות יקטירנה לא כמר דייק ולא כמר דייק כמו שאבאר בסמוך וא"כ הדבר מסור לחכמים וכמ"ש בתשובות הרשב"א ז"ל סימן ע"ט דסבדות השואל כן לפי האמת דמדאורייתא ליכא קפידא להקדים הקטורת לגרות או איפכא אלא דעיקר כוונת הכתוב ששני אלו העבדות יהיו תכופות וסמוכות זו לזו ע"ש. וא"כ אף אנו נאמר כן עכ"פ לסברת המקשה ולפ"ז שהדבר מסור לחכמים אם כן ממילא די' להקדים הקטורת לגרות מטעמא דאין מעבירין על המצות דכי עייל להיכל במוצח פגע ברישא כדאיתא לקמן דף ל"ג בטעמא דרבא לענין דדישון מוצח קודם לגרות ואע"ג דלפשר לחלק כיון שאין הקטורת מוכן בידו אפשר דלא חשיב אין מעבירין על המצות מ"מ כיון ששניהם שקולין מן התורה ומאי מסתבר להקדים וליתן בידו הקטורת כי היכי דמטא להיכל לא יעבור על המצות ועוד שהדי כיון שהוא עסוק בדם התמיד על גב המוצח הרי מוכן לפניו מקום המערכה שניה על הקטורת מיקרי שפיר אין מעבירין על המצות נמצא דהייתי אומר דכל זה לא שייך אלא דומיא דמתניתין שכה"ג היה עובד בעצמו כל העבדות באותן הימים משא"כ במתני' דסדר תמיד דקתני בהדיא שלכל עבודה היה כהן מיוחד מי שזכה ע"י פייס אי"כ איכא למימר דלא שייך האי טעמא דאין מעבירין על המצות ומש"ה נרות קודמין לקטורת ומש"ה הוצרך המקשה לאתוי הכא משנה דדישון מוצח הפנימי דקודם לגרות וע"כ היינו כטעמא דרבא לקמן דאין מעבירין על המצות ולפ"י מוכח להדיא דטעמא דאין מעבירין שייך אפילו בשני כהנים דכיון דבכהן א' צריך להקדים האי דפגע ברישא תו אין לשנות סדר העבודה בכדי אף בכהנים הרבה אם כן מקשה שפיר ממה נפשך:

וה**שְׂתֵא** לפ"ז ממילא רווחא שמעתאָ בהא דלא מקשה אהדדי מזריקת דם התמיד דהתם ודאי טעמא רבה איכא לאפלוגי דלכאורה לענין תמיד נמי שייך טעמא דאין מעבירין על המצות כיון דלעולם מקמי דעייל להיכל פגע במזבח ועבודת התמיד שהיה בעזרה אלא דאפ"ה בכל השנה היה צריך להקדים עבודת ההיכל דהיינו דישון הפנימי והנרות קודם התמיד כיון שא"א לשחוט התמיד עד שיפתחו דלתות ההיכל וא"כ אותן שהיו פותחין דלתות ההיכל אותן הכהנים עצמן היו מתעסקין בדישון מזבח והמנורה כדתנן להדיא במסכת תמיד שם לארבע כלים בידם שני מפתחות והטני והכוז. וא"כ היו עושין הכל על הסדר בהיכל דפגעו ברישא ואח"כ בעבודת התמיד משא"כ במתני' שהכ"ג היה עושה הכל מלבד פתיחות דלתות ההיכל שהכהן בעצמו ודאי לא היה פותח דלתות שערי מזרח וא"כ זריקה ברישא אבל מנרות יקטרת פריך שפיר וק"ל:

שם מאן תנא תמיד ר"ש איש המצפה הוא. עיין בתוס' שכתבו שרב הונא קיבל כו' ודבריהם דחוקים מאד ועוד אפילו במאי דמסקינן דמאן תנא סדר יומא ר"ש איש המצפה הוא נמי יש לתמוה דאטו משום דר"ש איש המצפה פליג בחדא מילתא במסכת תמיד פליג אכולהו מסכת אף מאי דלא אדכר בהאי ענינא וסוניא זו לא מצינו בש"ס. ולולי דבריהם היה נראה לי ליישב הסוגיא כמין חומר והיינו למאי דפרישית דלטעמא דאין מעבירין על המצות לעולם יש לזרוק דם התמיד תחילה ואח"כ קטורת ואחר זה נרות כמתניתין בסדר יומא אלא דהוי קשיא ליה מתניתין דתמיד ובהא משני ר"ה שפיר מאן תנא תמיד ר"ש איש המצפה הוא והיינו למאי דסבירא ליה בברייתא בסמוך דנותן בתחילה מזרחית צפונית ואח"כ מערבית ואחר ז' דרומית וקסבר רב הונא דהא דיהיב ברישא מזרחית צפונית מקמי מערבית דרומית ואיפכא הוי ליה למעבד שהרי עומד למטה על הרצפה וזרקו למרחוק צד הצפון וכשמסבב דרך ימין פגע ברישא בקרן מערבית דרומית אלא ע"כ דלית להו האזי דכל הפינות כו' לענין זריקת התמיד וכן נראה לכאורה מפשט לשון רש"י שכתב בא לו לקרן מזרחית כו' ומשם מקיף והולך ובא לו לקרן מערבית

דרומית משמע להדיא שלא היה חוזר לאחריי לצד ימין ולצד צפון אלא שמקיף בדרך ביאתו מצפון למזרח וממזרח לדרום ומדרום למערב ולפ"ז קשיא אדר"ש איש המצפה אי ס"ד דס"ל אין מעבירין על המצות א"כ אמאי קאמר נותן מערבית ואח"כ נותן דרומית איפכא הו"ל למימר נותן דרומה ואח"כ מערבה דהא בדרומה פגע ברישא אלא ע"כ דלית ליה אין מעבירין על המצות ומתוקמי שפיר מתני' דתמיד כוותיה ברישא נרות והדר קטורת כיון דפשטא דקרא משמע הכי ואחי שפיר נמי דקיהיב דם התמיד בסוף כיון דלית ליה אין מעבירין. וכל זה היינו למאי דס"ד השתא דנהי דס"ל לר"ש איש המצפה דבעינן למיהב בתמיד מעשה חטאת היינו בהא מילתא לחודא דפיסוק מתנות אבל כל שאר מילי לא משנחינן בחטאת כלל למיהב הזריקות כסדר שהיה מסדר בחטאת דשאני התם שהיה עולה בכבש משא"כ בתמיד דאיהו גופא עולה הוא ועומד בארץ וזורק למטה מחוט הסיקרא ועביד בה שפיר כמעשה עולה ולפ"ז מההכרח לומר דלית ליה לר"ש הא דאין מעבירין כו' כדפרישית:

וה**שְׂתֵא** מקשי שפיר והא איפכא שמעינן ליה כיון דתני בהדיא בברייתא ר"ש איש המצפה משנה בתמיד משמע דתנא דמתניתין בסדר מתנות גופא לאו ר"ש איש המצפה הוא ומדסיפא לאו ר"ש איש המצפה רישא נמי דלא כוותיה ואהא מסיק הש"ס אלא אמר ר"י מאן תנא סדר יומא ר"ש איש המצפה הוא וכוונתו בזה לפרש טעמא דר"ש בסדר הזריקות כדמסיק הש"ס לקמן דאע"ג דעולה היא ועומד בארץ וזורק אפ"ה לענין סדר הזריקה בעינן למעבד כמעשה חטאת ולכך עביד וזורק מערבית ברישא ואחר כך דרומית. ולפ"ז כ"ש שקשה קושיית המקשה ללקמן כתב ברישא מערבית דרומית מקמי מזרחית צפונית אלא ע"כ כדמשני לקמן כו' ברישא בהאי פגע והיינו כפי' רש"י לקמן דאע"ג שעומד בארץ כיון דבחטאת שהוא עולה בכבש הוא דרך ימין יחבינן בתמיד נמי כסדר הזה נמצא למידין מזה דע"כ אית ליה לר"ש טעמא דאין מעבירין על המצות מש"ה מוקמינן שפיר מתניתין דסדר יומא כוותיה ומתני' דתמיד כרבנן וק"ל:

רשייש

רש"י ד"ה כה"ג קמא. שלא נאמר אלא אהרן. אע"ג דכל הפרשה נאמרה בו ועכ"ז נוהגת לדורות מדכתיב בסה"פ והיתה זאת לכם לחוקת עולם וכתוב וכפר הכהן וגו' לכהן תחת אביו. מ"מ ה"א דכ"ז אינו אלא בעבודות המכפרות והעשות בו ביום כדכתיב שם לכפר וגו' אחת בשנה ועי' לקמן (ס) פלוגתת ר"י ור"נ ובסוגיא שם:

רש"י ד"ה זה מעשה. לקבל הלוחות. וכ"כ עוד לקמן. אבל לשון הגמרא לקמן לקבולי שאר תורה ושניהם אמת:

תד"ה תניא. וי"ל כיון בו' ויקרא אל משה משה וב"י עומדין בו' משמיה דר"י רביה בו'. כצ"ל:

דף ד:

גמרא מ"ד בשבעה בו' נתנה ובז' עלה דכתיב ויקרא אל משה ביום השביעי. זו היא הגי' שהתיישב בה המהרש"א. ולי גס זו קשה דלר"ע האי ויקרא אל משה ביום הז' הוא לקבל עה"ל. ולריה"ג הוא שביעי לפרישה. וי"ל דלעולם כר"ע דויקרא היינו לקבולי עה"ד אולם מקראי דבתריה משמע דבו ביום עלה ג"כ לקבולי הלוחות עי' בפרשה. ועי' בתענית בפרש"י:

גמ' שם דבר"י תנא בו' אף כאן שביל. נראה דהוא בא ג"כ לתרוצי הרומיא דלעולם לא יוכל לבוא דרך הענן אלא דעשה לו הקב"ה שביל:

גמ' שם ויקרא אל משה וידבר למה הקדים בו'. נ"ל דזהו סיומא דתנא דבר"י וא"ש בזה מאי דקאמר מסייעא ליה לר"ח:

רש"י ד"ה ויכסהו. ולמחר בו' לך אל העם וקדשתם. ל"ד לפרש כפי האמור בשבת (ר"ד פז) דמנות הנבלה נאמרה קודם. ע"ש ובפירושו. ומש"כ עוד ולמחר רד בו'. אינו מדוייק כלל דזה נאמר לו ביום מ"ת גופיה וכדפי' שם בנימוקיו והוא מהמכילתא:

רש"י ד"ה שהוא בבל יאמר. לא אמור הדברים בו'. נ"ל דכוון על הא דפסחים (ר"ד מב) לאמר לא נאמר בדברים ב"ר אמרי לאו אמור ע"ש ובתוספות ונצרך כאן להג"ה קצת:

דף ה.

גמרא נתרבה שבעה וגמשח יום א' בו' מגין בו'. וה"ה נמשח יום אחד ונתרבה יום אחד אלא כיון דאשמעינן יום אחד בכל אחד לבד לא חש עוד לאשמעינן יום א' בשניהם יחד וכה"ג כתבו התוס' בריש מעילה ד"ה ששחטן. והנה ברבוי לבד בלא משיחה כלל דמהני כתב הת"י דבהרורות פרק בתרא וליף מקרא. ולא נמצא שם רק על הדינים המבוארים בפרשת והכהן הגדול דריש אמור. אבל איתא בתנ"כ שאביא לקמן (יב) ע"ס:

רש"י ד"ה ריבוי שבעה. שישמש (כצ"ל) כ"ג שבעה בו' בשעת עבודה. ל"י היכא כתיבא במלואים ששמשו הלא משמעות הפרשיות דצואה ועשיה דמשה לבדו שמש בהם וכן לעיל (ג ז) בתירוץ דרבינא בלישנא בתרא ובפירושו מוכח להדיא דלא שמשו בהם. ועי' ברמב"ם ובהשגות פ"ד מהל' כהמ"ק הי"ג ולקמן (יב) בסוגיא דכמה מחנכין ובמש"כ שם:

רש"י ד"ה כל הכתוב (בסופו). ומשיחה נמי כ"ז מדאיתקיש בו'. ולקמן משמע דלא נצרך ההיקש רק למורות אבל לא לשיה"מ. ונראה משום דכתיב בהם בצואה ולקחת את שה"מ ויצקת בו' ובסה"פ כתיב ועשית לאהרן ולבניו ככה וגו' שבעת ימים וגו' ובפירושו שם:

תד"ה סמיכה. ובחטאת כתיב ואכה"ד תשפוך בו'. כצ"ל. והוא כפ' צואה למלואים וכ"ה הגי' בד"י וכ"נ להדיא במהרש"א וגס בו נפל ט"ס. וכן מש"כ לקמן בסמוך דלפי' ד' מתנות שבחטאת ל"מ בו' דכתיב ונתת על קרנות בו' כוונתם על ונתת בו' דכתיב שם בצואה והמציין השתבש כאן:

בא"ד והכי אמרינן בפ' א"מ בו' ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה נתקו בו'. כצ"ל:

בסה"ד וגבי מלואים נמי בו' והיה לאהרן ולבניו בו'. צ"ע דהאי קרא למורות כתיב. ונראה לי דטעות ספר הוא וצ"ל והיה לך למנה ונדרוש מהתם והיה לך מ"מ:

תד"ה איתקש. תימא בו' דמשני מדאיצטריך בו'. כצ"ל:

דף ו:

גמרא אלא כיצד מלבישן לע"ל. מוכח דלא יהיה נצרך מחדש לקדש ולחנך את אהרן ובניו וצ"ע בזה:

רש"י ד"ה דלא כתיב. שיתן אל החשן או"ת כשילבישן. כצ"ל:

רש"י ד"ה פתח פתח (בסופו). וכן בעשיה ואת כה"ע הקהל בו' ותקהל העדה בו' בשלו את הבשר בו'. כ"ג דצ"ל. והנה בעשיה י"ל דפתח א"מ דותקהל יתירה אבל בצואה ל"י איזו יתירה. ותיבת יתירה שבפתח דברוי היא מהגהת הרש"א ואולי יתירה היא:

רש"י ד"ה ת"ר. ואכלוה מצות אצל המזבח וגו' כי כן צוייתי. כצ"ל:

רש"י ד"ה כאשר צוה. שלא נאמר לו בו' שהיו קדשי שעה. כצ"ל:

רש"י ד"ה אביי. ומכנסיים לא הוצרך בו' שהרי הן קודמין לכל. אינני מבין וכי מפני שהן קודמין לא נוכל לומר שהלבישן בד"א היינו מתחילה לאהרן ותיכף גס לבניו ואח"כ לאהרן שאר בנדיו. ופי' התוס' נכון. ולפמש"כ הרמב"ן בפ' תציה להמכנסיים המה בעצמם הלבישום א"ש טפי:

תד"ה להביא. מפיך מיתה למחוסר בגדים בו'. כצ"ל:

בסה"ד אלא שלא מצאך (כצ"ל) בעל הפול. פי' כמו אין פולין (שבת יב) איש הר הבית הממונה ובזקק (תוס' סנהדרין פ"ג):

דף ו.

[גמרא טומאתן בהדיא כתיב בהו האי טומאת ז' בו'. ק"ל דלמא אתי לאשמעינן דל"ת שיעלה לרגלה כדמצריך בר"פ בנות כותים קרא למעטוי זה. ועמש"כ בחגיגה (כג ז) בס"ד :]

רש"י ד"ה לא צריכא. ואח"כ הלביש את בניו מכנסים כתומת ומצנפת בו'. בקרא כתיב מצנפת דבניו אחר האבנטים:

בא"ד וילבש אותו את המעיל וגו' ואח"כ ויקרב בו'. כצ"ל:

דף ב.

נמרא כלי גלים בו' דלא מקבלי טומאה. כצ"ל:

נמ' שם שנאמר הבירה אשר הבינותי. ק"ק דלא הביא קרא המוקדם שם ברה"פ כי לא לאדם הבירה. ימה שפרש"י אשר הכינותי אשר זמנתי לה מקום. ל"י מדוע לא פירש על הזמנת כסף וזהב ושא"ד כדכתיב שם ברה"פ הכינותי לבית אלהי הזהב כו':

נמ' שם ופרה לאו בת כפרה היא. והא לאמר'י במו"ק (כח) מה פרה מכפרת וע"ש בתוס'. מ"מ עיקרה לטהרה באה עי' ת"י לקמן (מב):

נמ' שם ומה כאן פרישה אף להלן פרישה. ק"ל א"כ ליבעי פרישה בעזרה דוקא כמו במלואים דהיתה פתח א"מ:

רש"י (ברה"ע) כדיליף בהרורות בו'. אנכי לא מצאתי שמה:

רש"י ד"ה צפונה מזרחה. של עזרה היתה. עזרה מאן דכר שמה. והכי הל"ל של הבירה:

דף ב:

נמרא ואימא צוה צוה דיוה"כ דכתיב ויעש בו'. הן לפי המבואר בש"ר ס"פ ל"ח וביויק"ר פכ"א דאהרן ה"ל רשות ליוכנס בכל שעה שירצה בסדר הזה ולפ"ז יל"פ הכתיב דויעש בו' לא כפרש"י כשהגיע יוה"כ אלא תיכף כשא"ל משה הפרשה וכן שמעתי בשם הגר"א ז"ל. י"ל דכוונת הגמרא דנילף מצוה דאהרן היה טעון ג"כ פרישה בכל עת שהיה רוצה להכנס ולכפר איתא ליוה"כ ומתוך קושיית התוס'. והא דקאמר הש"ס צה דיוה"כ ל"ד אלא ר"ל דכתיב גבי יוה"כ והא דקאמר לקמן (ד) וכ"ת יוה"כ קמא הוא דבעי פרישה בו' דלפ"ז הל"ג יומא קמא. י"ל דלא על אהרן לבד קאמר אלא על כל כה"ג:

נמ' שם ואין דנין צותו מצוה. ק"ק דהא כהאי קרא כתיב ג"כ צה בראשו אשר צוה ה' את משה:

נמ' שם אלא דנין בו' מפרישת שבעה ליום א'. ק"ל מנ"ל דהאי פרישה הוא משום יום הח' דפסטיה משמע שהיתה לחנוכס בזה לכהונת עולם:

[רש"י ד"ה ואימא כפרה דקרבנות. כגון קרבנות יחיד בו'. הא דלא פי' כק"צ כגון שעירי המוספין דכתיב בהן ג"כ לכפר. הוא משום דלא א"ש עלייהו תירוץא דכל יומא איתנהו. אבל מ"מ יל"פ כגון פר הע"ד ושעירי ע"ז] :

תד"ה ואימא. דכי קאמר ריב"ל מתני תרתי בו'. כצ"ל:

תוס' ד"ה הג"מ. וקשה דביבמות בו' הג"מ היכא דליכא דדמי ליה בו'. כצ"ל:

דף ג.

רש"י ד"ה איל אחד. הוא האמור בפניגחם למוספין. כצ"ל:

רש"י ד"ה לאפוקי עצרת. לחובת שתי הלחם דכתיב והקרבתם בו'. כצ"ל:

תד"ה פז"ר. פרש"י רגל לעצמו בו'. הוא בסוכה (מח):

בא"ד והכי אמר בירושלמי בפ"ב דבכורים. כצ"ל וכ"ה בתוס' סוכה (מז) ד"ה לינה:

דף ג:

נמרא כתוב אחד אומר ועשית לך ארון עץ בו'. עי' תוס' חולין (צב). ולהרש"א לקמן (עב ז) בח"א ילהרי"ף בעי' כאן אישתמיטו דבריהם:

נמ' שם ע"כ ל"פ אלא בקיחות דעלמא בו' קח לך סמים. קשה מדוע ל"ק קח לך בשמים בו' המוקדם. ינ"ל דלכאורה קשה איך אפשר לומר דהקטורת היתה משל משה הלא בפ' תרומה כתיב דבר אל בניי ויקחו לי תרומה וגו' וזאת התרומה וגו' ולקטרת הסמים. וגס בפ' ויקהל כתיב והנשיאים הביאו וגו' ולקטרת הסמים. וע"כ צ"ל דכוונת הש"ס הוא על קטרת ראשונה (עי' רמב"ם בפ"ב מהל' כהמ"ק ה"ח) ולפ"ז א"ש דלא הביא קח לך דשה"מ דלא נעשית רק פעם א' בימי משה (כמ"ש הרמב"ם שם פ"א ה"ה) ובפ' תרומה כתיב שם ג"כ בשמים לשה"מ וכן בויקהל שם גבי נשיאים:

נמ' שם אילימא תחילה בכה"ג. אע"ג דח' למילואים היה ג"כ בכה"ג וקדים ליוה"כ. מ"מ הקבלות וההולכות היה בו ע"י בניו ע"ש בבואור רנה"ו משא"כ ביוה"כ כל העבודות דחובת היום (עי' מש"כ לקמן ו"ב בס"ד) אינו אלא בו. או דר"ל בקרבנות הנהוגים לדורות משא"כ דח' למלואים לא היו אלא לשעה:

נמ' שם ריב"ל מתני תרתי. עי' מהרש"א. ומה שהביא מתוס' הוא לעיל (ב ז) בד"ה ואימא:

נמ' שם זה בנה אב שכל הנכנס במחנה שכינה טעון פרישה. בכ"מ משער נקטור ולפנים נקרא מחנה שכינה (עי' פסחים סח). אבל הכא הכוונה רק על קדשי קדשים דשם עיקר משכן כבודו:

תד"ה דרביה. המ"ל אמוראי בו'. בכתובות (נו) מבואר דטוב יותר לומר דפליגי בטעמא דנפשייהו מלומר דפליגי אליבא דחז ע"ש. ולכן דברי התוס' צע"ג:

דף ד.

נמרא ואומר כאשר עשה בו' אלו מעשה פרה. התוס' לעיל בד"ה דרבי' ל"ג לג"ת אחרונות:

רש"י ד"ה מכל חטאות. ואני שמעתי א"פ של משה לא בלה. משמע דר"ל וא"כ הוה תמיד שתיס אותה של משה וזאת שהשתמשו בה ועלייהו כוון התנא באמרו מכל חטאות. וקשה חדא דלישנא דכל אינו נופל על פחות מנ'. עי' מש"כ בזה בד"ר פע"ה אות ה' במ"ת. שנית דכבר הוכיח התניי"ט בפ"ג מ"א דהכוונה היא על ז' פרות:

רש"י ד"ה דהואי גמי הזאה. וכתיב ז"י ימלא את ידכם. כצ"ל:

רש"י ד"ה דתני ר"ח. לקמי' בשמעתין מייתי לה. לקמי' היא ברייתא סתמא ולא נזכר ר"ח. אולם במ"ר מצינו כ"פ כשמביא ברייתא מתנ"כ קאמר תני ר"ח עי' ויק"ר פ"א וברד"ל שם אות כ"ב. והאי ברייתא כיון דדורשת קראי דויקרא היא מתנ"כ אף דלא נמצאה בתנ"כ שלפנינו עי' רש"י סנהדרין (ר"ד פו):

רש"י ד"ה כמאן כר"ע. כשם שגזרו שמשמאה טהרות מעל"ע כו'. כצ"ל:

ומה שהקשה המהרש"א אלאי לא תני שמא תמצא ולא נדה. כבר קדמוהו בזה התוס' בנדה (טו) ד"ה א"ר ותי"י כאן:

רש"י ד"ה אלא באחר אחר. כדקתני ואח"כ מטמאה מעל"ע. כצ"ל:

תד"ה אמר. וי"ל כו' לאוקמי קרא דואת האבנט שש כו'. כצ"ל:

בא"ד כיון דשאר כו' אפוד וחושן. כן הגיה הגר"פ וכבר קדמו בזה המל"מ בפ"ח מהל' כהמ"ק ה"ב:

בא"ד דכתיב בואתה תצוה ואבנט תעשה כו'. כצ"ל:

דף ו:

נמרא דתני ר"ח הוב כו' והמצורעת. עמש"כ בפסחים (צג) בס"ל:

נמ' שם אמר רב תחליפא אבوه דר"ה (בר תחליפא). כזה איתא בכריתות (כ"ה ב) ומחקס הרש"ק. אבל עיי' בחולין (לח) וברש"י שם ד"ה אבזה דבר אביזרס ותראה שלחנס מחקס:

תד"ה סיפא. ומעיקרא פריך ליה ממרייתא. עיי' מהרש"א לקמן בדבור הסמוך [ועמש"כ בגמריס (כו)] :

תד"ה אלא. כדתנן בריש מס' אהלות ד' טמאים במת כלים במת ואדם בכלים וכלים באדם טמאים טומאת ז' כו'. כצ"ל:

תד"ה אמר. מ"מ כיון דלאו כ"י מייתו חד פסח כו' וכ"מ לקמן בסמוך דאילו ש"א כו'. עיי' תשו' ש"א סי' ל"ח שהאריך בדבריהם:

דף ז.

נמרא אר"נ מודינא היכא דאיכא שיריים לאכילה. קשה דהא ביוה"כ איכא נמי שער המוספין דנאכל בערב כדתנן בפ' שתי הלחם ועמש"כ לקמן (יב) ותמצא ישוב לזה:

נמ' שם היה מקריב מנחת פרים כו' מאי לאו פרים כו' דחג. ועיי' פרש"י. וק"ל הא דרשינן תמורה (רפ"ב) מנחתם ונסכיםא אפי' בלילה ואפי' אחר עשרה ימים וא"כ אין להם זמן קבוע וע"ש. וכן יקשה דביוה"כ נמי איכא מנחות נסכים ועיי' ר"ה (ל ב) תמ"ה ונתקלקלו ובמש"כ לקמן (לא ב) בס"ד. ועיי' לקמן בס"פ טרף בקלפי בסוגיא דתמיד תחלתו דוחה ובתוס' שם:

רש"י ד"ה כל טומאת מת כו'. שייך לעיל על הא דאר"ת ז"א טומאת המת הותרה היא בצבור:

רש"י ד"ה בין בצבור. ומה בין יחיד לצבור כו'. הא דל"ק דנ"מ בלכתחלה היכא דליכא אחר דבצבור שרי וביחוד משמע לכאורה דאינו אלא בדיעבד. דז"א כדמוכח מהא דמוקי לעיל דהיה מקריב מנחת פרים כו' בפר עבודת כוכבים אף דדינו כקרבן יחיד כמש"כ התוס' שם וקתני דאם אין שם אלא היא א"ל הוי פקח ושתוק. אבל יש נ"מ ג"כ בטומאת עולין היכא דנשבר העין:

דף ז:

תד"ה הא. ומשני א"ק עון עון שהיה בו כו'. כצ"ל:

בא"ד ואומר ריצב"א כו' דא"ח עליו משום פיגול כו'. כצ"ל:

תד"ה מכלל. וי"ל דה"ק ר"ש כו' דאם נטמא הקרבן בידו כו'. הגרע"א בחדושו תמה דבאזה קרבן משכחת לה ע"ש. ולעג"ד מ"ל בקטורת דלפני ולפנים עיי' זבחים (מו ב) ושם (גל) בתמ"ה ואפילו:

דף ח.

נמרא ראוי למצח מרצה כו' לאפוקי נשבר הציץ. וכ"נ ביוה"כ אף דג"כ אינו ראוי למצח מ"מ אין החרקון מצד הציץ. ונס ראוי הוא לכהן הנשאל באז"ת כדלקמן בס"פ בא לז:

נמ' שם ור"ח סג"ה כו' לא לעולם לא מקיש כו'. וה"ה דהמ"ל דלא ס"ל טבילה בזמנה מצוה וכת"ק דר' יוסי דהרי שהיה שם כו':

תד"ה אי. אבל בחששא כו' ואמר היתר הוא בצבור כו'. כצ"ל:

תד"ה דכ"ע. ור"ח פסק כו' המפלת דסברי טבילה כו' א"כ מצינו למימר כו'. כצ"ל:

דף ח:

נמרא וכי לשכת פרהדרין כו' (דמשמע שהיו יושבין בה פקודי המלך) והלא לשכת בלוטוי היתה (ע"ש הכ"נ שישבו בה הנקראים בלוטוים) אלא כו' ומחליפין אותה (ר"ל הכהונה גדולה) כפרהדרין. לפיכך נקראים הכ"נ פרהדרין ושפיר נקראת הלשכה ג"כ ע"ש זה כנל"פ:

רש"י ד"ה הנחתומין. ומתוך שהוא רגיל כו'. לקמן בגמרא אמרינן מתוך שפרהדרין כו':

בסה"ד או לפדות. ר"ל ולהעלות הדמים והג"ה שבגליון לא לצורך:

תד"ה דאי. ואפילו אם תמצא לומר שהיתה פתוחה לחול כו'. ק"ל דלקמן (ר"ד יא) משמע דדרך שער נקנור נכנסים לה וא"כ ע"כ פתוחה לקדש***):

בא"ד י"ל כגון שבנויה בחול כו'. כ"נ דצ"ל:

דף ט.

רש"י ד"ה נפרשו. הואיל דלא פסדי כו'. לכאורה אפי' יפסדיו מקשה דליפרשו וליסקו משום ספק איסורא כמו ת"מ שצריכין להפריש ולתת לכהן:

תד"ה תנן. ואמר היא הדא היא הדא ומשני כו'. כצ"ל:

תד"ה מע"ר. י"ל כיון דדבר מועט הוא כו'. ורש"י פי' בסוטה טעם אחר ועמש"כ שם בס"ל:

תד"ה ולא. וט' כ"ג היו עם יהוצדק. כצ"ל:

בא"ד לפי ששריה גלה בגלות יכניה כו' ויהוצדק שגלה בגלות צדקי' כו'. עמש"כ ע"ד בס"ד במ"ר נשא פ"י אות כ"א במ"ק:

שם בסה"ד בהגהת הגר"פ צ"ל ועיין תוס' זבחים ק"א ב' כו':

דף ט:

נמרא ואמר לו כי עתה תתן כו'. בכ"מ שיש קרי וכתוב מביא הש"ס נוסח הקרי וכאן הקרי לא באל"ף יע"ש במ"ש:

רש"י ש . יומא

גמ' שם וברגליהן תעכסנה. וכן לקמן. ובמקרא שלפנינו כתיב וברגליהם במ"ס:

גמ' שם כי היא היתה בעמי ותניא זעק והייל בן אדם וגו' יכול לכל כו'. כצ"ל:

גמ' שם א"ל בירה תוכיח. עיי' לעיל ריש מכלתין:

גמ' שם אתא רבב"ח יהב ליה ידא. עיי' רש"י קדושין ל"ג סע"א

[שם אר"פ שדי גברא בינייהו. כזה אמר ג"כ בבבצה כ"ח] :

רש"י ד"ה שני ריעים. בהיכל הס"ד. ומה"ד צרה לשון ריעות כו'. כצ"ל. ונ"ל שדורש ג"כ מהש"ן והתי"ו שבמלת מהשתרע שתי והוא שאומר שני ריעים:

רש"י ד"ה אמר עולא ססמגור. עיי' הנהת הכ"ח ועיי' ישעיה (נא ח):

דף י.

גמרא מדי כמשמעו יון זו מקדוניה. כצ"ל וכ"ה בע"י ובצ"ר וכן הגיה הכ"ח:

גמ' שם כלנה זה גופר גינפז. נ"ל לפי שבתחום קן נשריא היו קורין לכלה נינפי ר"ה (כו) ובתיבת כלנה יש אותיות כלל והנ' מורה על גופר:

גמ' שם רחובות עיר זו פרת דמישן. כצ"ל:

גמ' שם מ"מ דהאי צעירי הצאן פרס הוא דכתיב והאיל כו'. עמש"כ בחדושי לס' נת"ע אות י"א:

רש"י ד"ה סקיסתן. ורחוקה פנימית מן היקף חיצונה כו'. כצ"ל ומלת חון למחוק וכן ליתא בע"י:

תד"ה וכו"ת. י"ל דלמאי דס"ד השתא כו' מהאי טעמא. עיי' תי":

דף י:

גמרא [דלמא אתי לאפרושי מן החיוב עה"פ. עיי' ת"י קושיא עצומה ותירוצם מנומנס. ולעג"ד לתרן ע"פ התוס' דמנחות (ס"ז ב) ד"ה כיו שכ' אבל היכא שהכניסה במון שלה ומירחה בבית שוב אינו יכול לבוא לידי חיוב עול. דמשמע דאפי' הוציאה אח"כ וחזר והכניסה לבית שוב לא מהני ראיית פני הבית וכ"מ יותר בתשו' ש"א סי' צ"ז. ולכן אם יכניסנה במון לסוכה יטעה לומר דאף אם יחזיר ויכניסה אחר המירוח לבית פטורה מדאורייתא ויפריש ממנה על אותה שהכניס במון לבית ממש שהיא באמת פטורה מה"ת וה"ל מה"ח עה"פ. ואיפכא תהוי מה"פ עה"ח] :

גמ' שם ולשכה טעמא לחוד כו' ורי"ס דירה בע"ב לש"ד. ק"ל מדוע ל"ק טעמא דר"י משום דקודש הם וכדמעטינן לקמן (יא ב) הר הבית והלשכות כו' מנועם זה. ולמסקנא לקמן (יב) פוטר ר"י אף בהכ"נ של כפרים מן המזוזה לפי מאי דמדמי הש"ס מזוזה לנגעים וא"כ כש"כ הלשכות השייכים לכל ישראל. ואולי י"ל דזה דומה לבהכ"נ שיש בו דירה לכהכ"נ דחייב לכ"ע ועמש"כ לקמן. ועיי' בתי"י אבל דבריהם מנומנמין:

תד"ה רבנן (הב'). למיפרך מלישנא דברייתא. לכאורה נראה להגיה דמתני' וכן לקמן:

בא"ד א"ב לעיל גמ' בלשכת פרהדרין. כצ"ל:

בא"ד (בדף הסמוך) וכן לענין מעשר כו' בשאר ימה"ש ולא תיקשי כו'. כצ"ל:

דף יא.

גמרא שערי מדינות. עיי' פרש"י. וקשה דה"ל למיתני עיירות קודם למדינות כמוכן. ולעג"נ לפרש מדינות דהכא עיירות המוקפות חומה. ועיירות היינו בלי חומה. וכמו בריש מנילה מדינה ומדינה לחלק כו' ע"ש והשתא סדרן נכון מאד. ואף שכרוב מקומות שם מדינה הונח על מחוז כולל עיירות רבות (פראווין"ץ) לפעמים שמשו בה לשם כרך פרטי. וזה לשון הרמב"ם בהקדמתו לפיה"מ ושמא יחשוב החושב שענין קריאת שם הסדר טהרות וקרא שם מסכת ממנו טהרות שהיא תפיסה על המחבר. ואנו אומרים שאינו תפיסה אצל חכמי הגיון שהם קוראים המין הפרטי בשם המין הכולל אותו":

בת"י הרבה לנגמס על חיוב שערים הללו במזוזה ע"ש. ולפמ"ש בעלי הכללים דהיכא דקאמר משום שנאמר לא הוי רק אסמכתא א"ש בפשיטות דבאמת אין חיובן אלא מדרבנן וכמו בית שער עיי' תוס' לקמן ד"ה יכול:

שם אמר ליה הנהו חזוק כו'. כצ"ל:

שם ואאקרא דכובי גופה כו'. כ"ה גי' הת"י וכ"נ מפרש"י:

רש"י ד"ה כל השערים. שערי עזרה. כצ"ל ותיבת מזרח למחוק:

רש"י ד"ה אבולי דמחוזא. והיה רובן ישראל. ל"י להולמו דממ"נ אי ס"ל דשותפות נכרי פוטר אפי' מיעוט נמי ואי אינו פוטר אפי' מיעוט ישראל נמי חייב עיי' ביו"ד ר"ם רפ"ו בבב"ז בבד"ה ובד"מ:

רש"י ד"ה בארטבין. שם האיש וכו'. לפי' זה לא יתיישב שפיר מלת אחד שאחריי:

רש"י ד"ה ושהנשים נאותות בהן. כלומר כו' ובית העצים שהנשים כו'. כצ"ל:

דף יא:

גמרא ושער המדי. הוא שער העשוי ככיפה כפרש"י וכדמוכח לקמן. וקרוב בעיני דצ"ל הטרי (וטעות המעתיקים בין ט' למ' רגיל מאד שקרובים בתמונתם בכתב אשורי) כי כן נקרא שער א' משערי הר הבית במדות פ"א מ"נ ושם פ"ב מ"ג איתא דהוא עשוי שתי אבנים מוטות זו עג"ז וכפי' הרמב"ם שם. ואולי שער העשוי ככיפה נקרא בא' הלשונות טלי. והתיו"ט הביא שם בשם ראב"ה שגורם טרי ופירושו מוצב. והתיו"ט כ"ע שלא הבין ול"נ לפרש שהוא מלשון לעז וכמש"כ הרע"ב ברפי"ב דנגעים שלש בל"ר טר"י והוא ע"ש דתמונתו כדמות משולש לפי' הרמב"ם הני":

גמ' שם א"ק למען ירבו ימיכם כו' הני בעי חיי כו'. בגה"ש הניח בצ"ע דמה"ט ליכא לרבווי שותפים ע"ש. ול"נ דהמה מתרבו מגופיה דקרא מדכתיב ימוכס בנימס ל"ר וכדאיתא בחולין (קלה ב) ע"ש:

גמ' שם א"ק בבית ארץ אחוזתכם. נ"ל דר"ל מדכתיב בית בלא שום כינוי משמע בית מ"מ. וארץ אחוזתכם פי' א"י שנתנה להם לאחזחה:

גמ' שם ול"ק הא דאית בה בית דירה כו'. ולמסקנא אפי' דכפרים נמי דוקא באית בה ב"ד. וקשה במאי עדיפא בית השותפין דחייב מבהכ"נ דכפרים. ונ"ל משום דשותפין דרכן לגור בו אחד אחד זה שנה או שנתיים ואח"כ הב'. ולהכי אין להם חזקה זע"ז (בב"ב מ"ב במשנה וע"ש בפיי' רשב"ם ובגמרא) ולכן נקרא מיוחד לכ"א בזמן שדר בו משא"כ בהכ"נ כולן מתפללין בה כאחד. (ובזה אולי יתיישבו פסקי הרמב"ם מתמיהת הר"ן בגמריס (מח) בד"ה ולא דברו ע"ש) אבל אם יש בה ב"ד לחזן א"כ היא

מיוחדת לדירה רק לו לבדו. ונ"ל דלזה תכונן המשנה בביתא (לז) כלים המיוחדים לאחר מן האחים שבבית הרי אלו כרגליו דר"ל אף עדגיין לא חלקום וכולם שייכים בהם רק דבאותה שבת או יו"ט מיוחדים לאחר מהם להשתמש ואח"כ ישתמשו השאר כ"א יומיו דאלת"כ תקשה פשיטא:

תד"ה שאין. גבי אביי ורבין דהוו אזלי בו' א"ל רבין לאביי ליעול בו'. כצ"ל:

דף יב.

נמרא פשיטא בו' באבנט בו' ורפ"א עבודתו מחנכתו בו'. ק"ל דהא לעיל (ה) מוכח דרבוי יום אחד מעכב בדיעבד ע"ש הטיב ובפרש"י. ואולי משום דכתיב אשר ימשח אותו ואשר ימלא א"י לשון עתיד משמע דסני אס ימשח או ימלא א"י אח"כ. והכא לא בעי הש"ס אלא משום היכרא וכדמשמע מפרש"י. שוב האיר ה' את עיני ומצאתי בתנ"כ פ' אחרי בפסוק וכפר הכהן אשר ימשח אותו אין לי אלא משוח בשה"מ מרובה בגדים מנין ת"ל ואשר ימלא א"י (והוא כעין דדרשין בהוריות (יב ב) ומלא את ידו כי' זהו מרובה בגדים ע"ש) מנין לרבות כהן אחר המתמנה ת"ל וכפר הכהן. אמנם לשטת הרמב"ם שרמזתי לעיל (סז) דריבוי היינו שילבש ח' בגדים ופושטן מיד בלתי שום עבודה קשה מאי פריך הכא. וגם לשיטת רש"י (סז) דריבוי היינו שישמש בהם איזו עבודה מ"מ יקשה דלהיכרא תסגי בלבישתם אף בלתי עבודה דהדיוט ודאי אסור ללובשם אי משום מעילה ואי משום כלאים. אבל כה"ג מותר וליכא משום מעילה כדמסקינן לקמן בר"פ בא לו. וגם משום כלאים ליכא ביה לדעת הראב"ד בסוף הל' כלאים ובפ"ח מהל' כהמ"ק ה"יב. ואולי דבלבישה לחודא אכתי אין היכרא לכה"ג דגם הנשאל באר"ת לובשן כדאיתא לקמן (עג) ע"ש:

רש"י ד"ה פשיטא. ויהיה מחונך לב"ג קודם שיגיע עבודת יוה"ב. ל"י מדוע לא פירש שגם לאותה עבודה עצמה שעובד בח' בגדים הוא מחונך לכ"ג. דע"כ כצ"ל למאי דקאמר באבנט או עבודתו מחנכתו (ועמש"כ בסמוך). ועוד קשה שהרי כל עבודות דאوتו יום אפילו התמיד הוא דוקא בכ"ג כדמוכח בכולה מכלתין. ועי' במלחמות. ובאמת ל"י מנ"ל דקרבתות שאינן מחובות היום הוא דוקא בכ"ג דקרא דוכפר הכהן אשר ימשח אותו בו' אינו כתוב אלא בקרבנות דחובות היום. וכמו ורחן דכתיב במקום קדוש יא"פ ה' טבילה ראשונה שאינה בשביל יוה"כ היתה בחול. שוב ראיתי בכ"מ פ"א מהל' עבודת יוה"כ ה"ב בשם הריטב"א דמלאורייתא אין חובה בכ"ג אלא עבודת היום אבל התמידין ושאר העבודות הנהוגות בכ"י כשירות בבקן הדיוט ע"ש ומשמע דאפי' לכתחלה. וכ"מ לי מדברי התוס' בחולין (כט ב) ד"ה א"כ ע"ש. ונ"ל ראיה לדבריהם מלקמן (ע ב) דלמלא חולשא חליש כה"ג ופרש"י ולא מצי למיעבד עבודת היום והוא עיקר הכפרה" הרי דאף במוספי היום לא חיישין כ"כ לכ"ג ובזה מיושב קושייתו לעיל (ז) יא"תא לי שפיר הא דאמר'י בזבחים (יט ב) א"יה צצפרא נמי ע"ש. לזכאורה תמוה דהא בזהי קרא לא כתיבא אלא רחינה קדום בגדי לבן אבל רחינה צצפרא שהיא קדום בגדי זהב לעבודת התמיד לא נזכרה שם אבל לשיטה זו דעבודת התמיד לא הוטלה על הכ"ג מה"ת א"כ היו רחינה זו דבקרא ראשונה לו. ולפ"ז נ"ל דהא דתנן לקמן (לא ב) ומירק אחר שחיטה ע"י דדוקא גבי תמיד תני כן משום דמה"ת אפי' כל השחיטה כשרה בבקן הדיוט אבל שחיטת פרו דדוקא בכ"ג למ"ד דבור פסולה לקמן (מז) גזרו חכמים במירוקו אטו עיקר שחיטתו ואפילו למ"ד שם דכשרה בור גזרו אטו קבלה ושאריו עבודותיו ומלא כהתניי"ט בפ"ד מ"ג. וגם נראה דלא לחנם נקוט התנא שם קרינה חלף שחיטה שבכ"מ אלא ללשון קרינה הונח על חיתוך הרוב לא כונו (אח"ז ומצאתי כן להת"י שם ד"ה לישנא דקטלא) דומיא דקרבן מצפון בא שמביא הש"ס שם דפשוט דלא נהרגו כולם. ובפרו נקוט התנא שחטו דר"ל כסתם שחיטה דהיא בכולה. וניחא נמי הא דתנן שם קרצו בו' ונכנס להקטיר קטורת ש"ש ולהטיב אה"נ והיינו הטבת שתי נרות וכרבנן דא"ש עי' לקמן (טו) ומדוע שייר הטבת חמש נרות ודישון מזבח הפנימי אלא כיון דמה"ת כשר בבקן הדיוט לא הטילו עליו את כ"ז משום חולשה ובכדי שלא יבטלו הד' פייסות שהיו בכל יום עי' במלחמות. ועמש"כ שם על הא דהשמיט שם התנא מנחת נסכים דתמיד. אולם קצת עומד לנגדי הסוגיא דלקמן (לב) שכל הפרשה נאמרה עה"ס חוץ בו' גמירי ופי' רש"י הלל"מ חמש טבילות בו' אמר רבי בו' הא למדת בו' מעבודה לעבודה בו' ושם (ע"ב) אשכחן מבגדי זהב בו'. אבל בלא"ה הך דגמירי חמש טבילות בו' ל"ד דהא רש"י פירש שם בד"ה מה קידוש טבילה ראשונה לאו דלאורייתא היא. איברא דפרש"י אינו מוכרח די"ל דלעולם מה"ת היא לכ"ע כמש"כ התנ"י (לא) ד"ה חמש טבילות ע"ש ואפ"ה לא בעי מקום קדוש מטעם שכ' התנ"י שם או כמש"כ התוס' (ל) בסדר"ה ומה ואכמ"ל יותר:

רש"י ד"ה אמר אביי. במזלג של ברזל. הן בפרשת תרומה כתיב ומזלגותיו בו' תעשה נחושת. ואולי דבבית עולמים לא נהנה מצוה זו ותדע דהרי מחתות כתיבי ג"כ התם ונשתנו בב"ע לשל כסף וזהב כדתנן בתמיד פ"ה מ"ה ולקמן (מג ב) וכן הכיור היה נחושת ובינה"כ היה מקדש כ"ג מן הקיתון של זהב ולר"י לעולם היה מקדש כ"ג מן הקיתון של זהב. אולם הא תנן בפ"ג דמומז מ"ד לא היו סדין אותו בכפים של ברזל שמא יגע ויפסול. והרמב"ן ס"פ יתרו כ' וכן בב"ע לא עשה בו כלי ברזל מלבד הסכינים ע"ש. ודברי רש"י צריכין תלמוד. וכן בפיה"ת בפרשת תרומה בפסוק ועשית קערוותיו בו' והיה עשוי לו דפוס ברזל בו' ותומה מנ"ל הא. דהרי אפיייתן בפנים לכ"ע (בפ' שתי הלחם). והרמב"ם בפ"ה מהל' תומ"ם ה"ח כתב וג' דפוסין של זהב היו להם וכן בקרא דועשית קערוותיו גופיה מקיים זהב טהור. יכן בתחילת הסדר לא חשב ברזל בנדבכתו. ובמדרש בסוף הסדר אמר טעם מה שלא נאמר ברזל במשכן ובמקדש:

תד"ה ירושלים (בסופו). כדכתיב הכל בכתב. הוא בד"ה (א כח):

דף יב.

נמרא ל"ג אלא באבנטו של כהן הדיוט בו' ובין ביוה"ב. לזכאורה מזה סתירה לדעת המאור שביוה"כ לא היה שום עבודה בבקן הדיוט וסייעתא לבעלי הקרובות ועי' תנ"י:

גמ' שם ר"א שתי תשובות בדבר בו'. עי' בקי"א דש"א סי' כ"ט מה שהביא בזה בשם ש"א והפלאה. לזכאורה עגלם מכ"ת הסוגיא דלקמן (כב ב. כל) דשם תמצא טעם מ"ש דכ"ר הני תרתי. ומדוע נדי רבי יר"ל מדרשת ר' יהודה:

רש"י ד"ה עבודתו מחנכתו. וזה עובדה. כצ"ל:

רש"י ד"ה את השחקים. אבל תה"ד שאינה אלא מלא מחתה בו'. לקמן (כד) מסקינן דסגי במלא הקומן יכן הביא בעצמו לקמן (ר"ד כ) ועי' מש"כ בפסחים (כו):

תד"ה כה"ג (בסופו). פר ושעיר בו' משלי או משל כ"ג. השעירים היו משל צבור כמפורש בקרא להדיא (ועיין לעיל ג ב). ונראה להגיה ואיל תחת ושעיר וכ"מ בקה"ע:

דף יג.

[גמרא אי מגרש לה הדרא קושיין לדוכתה. גל"פ דר"ל אף דבזה הוא תקנתא מעליא טפי כיון דכבר היתה אשתו. מ"מ עתה דגירסה לאו ביתו היא. ויש לכונן לזה גם פרש"י : רש"י ד"ה כל ימי חיי פלוני. שאינו אלא חשש שמא בו'. כצ"ל:

דף יג.

גמרא אי חזי לה דקא בעיא למימזת קדים בו'. עי' תנ"י. וק"ל דאכתי איכא למיחש דילמא מיייתא ראשונה בפלגא דעבודה. מאי אמרת כיון דלמיתה דתרי ל"ח א"כ חברתה לא תמות ותהא זאת מגורשת למפרע. הא לא יקויים התנאי רק לאחר מיתתה וזה לא מהני. ויש לחלק שתנאי שהוא בשב ואל תעשה מהני הקיום אף לאחר מיתה משא"כ תנאי שהוא בקום ועשה לא מהני אלא בקיומו מחיים. עוד י"ל דבשעה שתהא נוטה למות רגע קודם מיתה כבר אנו יודעין שחברתה לא תמות והוא כאילו אז נתקיים התנאי בעודה בחיים. וסבברא זו מצאתי להשעה"מ בפ"ח מהל' גירושין ה"א לדחות בה ראיות ס' מכתב מאלהיו למש"כ הרמב"ם אפילו מת הבעל קודם שיתקיים התנאי ממשנת מעכשיו אס לא באתי מכאן ועד יב"ח ומת בתוך יב"ח ה"ז גט ע"ש. אבל לפי ב' תירוצים הללו לא הוא מקשה התנ"י מידי מהא דמעכשיו בו'. אך חילוק התנ"י מוכרח מהא דגיטין (עד) ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז ומת בו' רשב"ג אומר נותנה לאביו בו' וגם הת"ק ל"פ אלא משום דסבר לי ולא לירשיו. אלמא דמהני קיום התנאי לאחר מותו. ומזה ג"כ ראיה ברורה לעת הרמב"ם הנזכר. ותימה על שעה"מ שלא הזכירה. ועמש"כ בחדושי להרמב"ם בפ"ב מהל' ביאת המקדש ה"ו. אולם חילוק התנ"י בין מת הוא למתה היא בטרם קיום התנאי בעיני דוחק גדול. וגם לא ראיתי להפוסקים שחילקו בזה. ולעג"ג אחר שהוכיח הש"א בתשו' צ"ג דסנויא זו חותרת למצוא תקנה אליבא דאיו לר"י דס"ל אין ברירה ע"ש וא"כ ע"מ שאכנס לבהכ"ג לא היו מגורשת למפרע למ"ד א"ב וזה דלא כדבריו ז"ל שם דה"ר מפרש"י בפרק כל הגט דזה הוא כשאר תנאי בעלמא דב"ע ומורו. דהא רש"י כתב שם לחלק מטעם דבדעתו לקיים התנאי בודאי. והכא אין דעתו לקיימו רק אם תמות בפלגא דעבודה. ולכן לא מהני קיום התנאי לשוויי גיטא למפרע אלא מקיום התנאי ואילך. ולהכי קאמר הש"ס קדים בו' (פי' קודם שיתחיל בעבודה) ומשווי לגיטא בו' למפרע (פי' טרם שתמות וטרם שיתחיל בעבודה) ונכון בס"ד:

גמ' שם ואת אמרת מייתנין ליה מתוך ביתו. כצ"ל:

רש"י ד"ה מקריב אוגן. א"צ בו' בלל מלהיות בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה להביאו. מצוה הוא שיביאווהו למקדש בו'. נ"ל דלפ"ז אויל ר"י לשיטתו בסנהדרין ר"פ כה"ג דמפרש מן המקדש ל"י כפשטוה. ות"ק דהכא כר"מ שם דדריש מקדושתו. ולכן מה שפרש"י כלי לפקח צערו אינו מן הצורך אלא משום דלמא מקרי ואתו ונענע כדמפרש הש"ס התם:

תד"ה ודלמא. ג"ל דל"ג ולא עיילא היא בו'. כצ"ל:

תד"ה שאינו. ול"ג דלמא אתי למיכל דאנינות לילה דרבנן בו'. כצ"ל:

בא"ד והא דמסיק כה"י אבל לילה לא היינו דיום קבורה. משמע דיום קבורה הוא מה"ת עי' מהרש"א. ונ"ע דזה לא מציינו לשום תנא שם:

דף יד.

רש"י ד"ה גזירה. אבל באנינות הלילה בו' אינה מד"ת בו'. משמע אפי' דיום המיתה. ונ"ע דבזבחים (צט ב ק ב) שמעינן לר"י דהוא מה"ת וכמש"כ התוס':

במשנה ומטיב אח"ג. ק"ק מדוע לא ירגיל א"ע ג"כ בהללקתן לערב. ואולי דאה"ג זה נכלל נמי בלישנא דהטבה וגולה מזו עי' לקמן פ"ו מ"ד בהרע"ב ובתוס' שם. ועוד נ"ל דלפי' הרע"ב בספ"ג דתמיד לאחר שמת שמעון הצדיק כשבא להטיב הב' נרות (דבהם איירי מתני' כדלקמן בגמרא) היה ג"כ נוטן שמן חדש ופתילה חדשה וממליק לגר מערבי ונמצא מתרגל בזה ג"כ בהללקה. ולפ"ז לא נצטרך שוב למש"כ התוס' לקמן (ע"ב) בסדר"ה אמר אביו ללא קחשיב בו' שהן גמר העבודה ע"ש. אלא משום דבהם מתרגל ג"כ בהללקה:

רש"י ד"ה בדתנן נתכוין. דלא נתכוין לו. נראה כוונתו ללא עלתה לו הזאה ראשונה שהזה על האדם (אם היה צריך הזאה) הואיל ללא נתכוין לו אם יש באזוב ישנה עליו:

תד"ה למזה. א"ג י"ל בו' היינו טהור בו'. עדיין צריכין אנו לתירוצא קמא דבלתו לא יתיישב הק"ו דרבנן על הטמא טהור על הטהור לא כש"כ. ולעג"ג לפרש ע"פ המשנה דסוף פרה אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום ופי' הרע"ב היכא דשהה בו' יכול להקדים טבילה להזאה (והוא מהרמב"ם וכ"פ בחבורו פי"א מהל' פרה הל"ב) ונכון בעז"ה:

תד"ה אלא. ואין לתרץ בו' אף נושא וה"ה במגע בו'. בתור"ע רפ"א דכלים תמה דהא מפורש במשנה שם וחשובי בגדים במגע. ואישתמיטתיה דברי הכ"מ ברפט"ו שם שהקשה כן על הרמב"ם (לפי מה שהבינו בתחלה דדעתו דאף במגע מטמא בגדים וכן הבינו באמת הרא"ם בר"פ חוקת ושכן מוכח מהספרי ע"ש) ותירץ דהאי וחשובי בגדים לא קאי אלא אנבלה לחוד ושכן משמע קצת מהיר"ש:

בא"ד וג"ל דלהכי לא אוקמיא במגע בו' דא"כ הוה משמע במגע טעון כבוש ובמשא טהור גמור בו'. כצ"ל. לזכאורה אכתי תקשי לוקמי אתרווייהו אמשא ואמענ:

דף יד.

תד"ה ורמיניהו (בסופו). ומנרות דקתני התם ברישא פריך. תמוה דמ"מ יקשה דליפרוך אלמא זריקה ברישא ויהדר נרות והתם תני מי שזכה במנורה ויהדר תני שחיטת התמיד וחריקתו. וגם קושייתם ל"ק דעיין הטיב בתמיד ותמצא שכן הסימור שם הטבת ה' נרות. שחיטת התמיד וחריקתו. הטבת ב' נרות. וקטרת. וא"כ מזריקה ל"ק דא"ל מתני' דהכא בהטבת ב' נרות דזריקה קודמת להם כדאיתא ג"כ בתמיד אבל מקטורת פריך שפיר דבתמיד איתא דמאחרת אף להשתי נרות. ובזה תראה דגם דבריהם לקמן בד"ה אמר אביו תמוהים מאל בקושייתם ובתירוטם וכן דברי המהרש"א שם ונ"ע:

תד"ה ההוא. המ"ל מאן תנא תמיד א"ש היא בו'. בספר ב"א האריך ליישב זה ע"ש. והעלה חרם. דאכתי יקשה מדוע לא מוקי ר' יוחנן מתניתין דהכא כרבנן. ותמידו ודלקמן כא"ש:

דף טו.

גמרא אימא סיפא הביאו לו אח"ת בו' אתאן לרבנן. והא דהשמיט התנא הטבת ב' נרות. ותירץ התוס' בד"ה אורוי לא יעלה כאן דהא ביוה"כ לזכאורה היו כולן בכ"ג. וכן מה שהשמיט דישון מזבח הפנימי

עמש"כ לעיל (יב) בס"ד:

נמ' שם אלא ר"פ מ"ט ל"א כאב"י א"ל תנא ברישא כו' וחדר הטבת ה' נרות. ק"ל הא מתניתין דהכא גס לר"פ ע"כ בהטבת ב' נרות ומתניתין דפייסות אף לאב"י היה הפייס על כל הז' נרות ואם דקטורת קדמה להטבת ב' נרות מ"מ הפייס דנרות קודם לה מפני הה' נרות דקדמי לה בהטבתן. ודוחק לומר לדרבנן היה פייס בפ"ע על הב' נרות אחר פייס הקטורת בפייס הד' עם העלאת אברים מן הכבש למזבח. ועוד דא"כ מ"ק לקמן (כו) לא ראב"י א"ל דר"י כו' דא"כ בצרו להו פייסות לימא דס"ל פייס הד' להב' נרות כרבנן. וזה י"ל דכיון דס"ל דלהעלאת אברים למזבח לא היה פייס בפ"ע אלא מי שזכה בהעלאתם לכבש הוא מעלה אותן למזבח אף דהוא הפסק ביניהם בשארי עבודות לכן גס בהטבת הנרות ידא"ו מי שזכה בהה' זוכה בהב':

נמ' שם וניתב כו' שתיים שהן שתיים למעלה במעשה חטאת. ר"ל בקרן אחת רק שתהיינה מופסקות. יכמעשה חטאת דקאמר לא קאי רק אלמעלה ואמופסקות:

תד"ה אימא. ע"י כה"ג. ודבריהם תמוהים דמה יענו על מס' תמיד דהתם ברפ"ג תנן נמי מי שזחט כו' כסדר דלקמן ואח"כ בסדר עבודתן תני ברישא דישון מזבח הפנימי והגבת ה' נרות ואח"כ שחיתת התמיד וזריקתו. ועוד קשה למירוצם מתנייתא דתמיד מני לא רבנן ולא א"ש. ולענין קושייתם י"ל כיון דהכל היו בפייס אחד חשיב ברישא עבודות החשובות וכ"כ הרע"ב שם והתוי"ט לקמן על משנה זו יכתבו שם עוד תירון אחר ע"ש. ולי י"ל דאע"ג דהדישונים היו קודם לסם התמיד מ"מ גמר מצותן דהיינו הנחתם במקומן היו אחריו והטבת הב' נרות היו ג"כ אחריו כמבואר שם רפ"ו ואין המצוה נקראת אלא בגמרה. וע"י ג"כ שם ברפ"ג בהגר"א ז"ל ותמצא עוד תירון:

דף טו:

רש"י ד"ה לא יהו אלא דרך ימין למזרח. הבא לא שייך למזרח כו' ומעלותיהו פנות (כצ"ל) קדים כו'. ידבבור הסמוך וזע"נ. דמתן דם אינו עולה כו' אפ"ה כיון כו'. וזהו דוחק גס התוס' נדחקו. ולעז"נ דדוקא קאמר למזרח (ושפיר ילפינן זה מן פנות קדים) ולכן באיזה מקום שעומד מוכרח לבוא לצד הארום כדי שיוכל לפנות משם דרך ימין למזרח תיכף. ולכאורה סתירה לזה מסוגיא דלקמן (נח ב) אבל יש ליישב ואכמ"ל:

רש"י ד"ה שתיים בקודש. שבית המוקד מקצתה כו'. כצ"ל:

תוס' (בספ"ע). שהיא קרובה כו' טפי מקרן מע"ד. כצ"ל. וע"י רש"א ועיקר דבריהם מנומנס:

דף טז.

גמרא עומד בהר המשחה ומכוין ורואה בפתחו של היכל. כ"ה במלות:

נמ' שם ותנן ט"ו מעלות עולות כו'. כצ"ל ללאו גבי הדדי מיתניין:

נמ' שם ותנן בין האולם ולמזבח כו' ושלחה חצי אמה. הוא שם פ"ג מ"ו ושם הגי' ושלחה אמה והרמב"ם בפ"ו מהל' בבה"ח הל"ד כתב כגירסתינו כאן וע"ש בכ"מ וע"י ת"י:

נמ' שם ותנן ראב"י"א מעלה היתה שם כו'. הוא שם פ"ב מ"ו:

רש"י ד"ה לשכת המצורעין. מפרש לקמן פ"ג (ל ב). כצ"ל:

רש"י ד"ה חוץ מכותל מזרחית. שבו כנסתין לחיל. ל"ד והכי הל"ל שבו נכנסין להר הבית ומשם לחיל:

רש"י ד"ה ומתכוין ורואה. לפי שההר הולך ומגביה כו' גבוה כ' אמות ויותר כו'. כצ"ל:

דף טז:

רש"י ד"ה והמותר. שרחבו מפורש בס' יהזקאל (מ). ושם בפסוק מ"ב מבואר שרחבן אמה וחצי ע"ש. ידבבור הסמוך כ' מקום ד' שולחנות אינו פחות מל'. הרי זו סתירה גדולה ול"מ מי שסעיר בזה. ובעיקר פירושו עמש"כ במדות שם בס"ד:

רש"י ד"ה רובא דמזבח (בסופו). ולכי מנמנס כו' וכיון של"פ צריך אתה לחלקו לחצאין כו'. כה"ג ממש פריך הש"ס בסנהדרין (ס"ד קיא) ע"ש:

תד"ה מן. מיהו קשיא כו' מדחיין אותם במיעוטן על שולחנות של שיש כו' מיהו ר"י ב"ב כו' במעוטן על שולחנות כו'. כצ"ל:

בסה"ד ר"ב זצ"ל. כצ"ל:

דף יז.

רש"י ד"ה רב אדא. שארוכה היא כו' ומארבת לצד כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ומשנינן. ומצפון למערב והבא להקיף כו'. כצ"ל:

תד"ה רובא. ומה שהקשה רש"י כו' והשאר לשולחנות ומקום הנססין א"כ הוו ע"ד כו'. כצ"ל:

תוס' ד"ה ומר (הב'). ובהיאד דמדות משמע דאותם כו'. כצ"ל:

דף יז:

בא"ד. בהציור הנדפס חסר מקום לשכת לחה"פ וצריך לציירה באמצע דרום וע"י רש"א שדבריו תמוהים לפני קושייתו וציורו לא יתורן לשכת בית המוקד דלתנא דתמיד היא במזרחית דרומית והיא ע"כ אחת משתי אלה דחשיב תנא דמדות חלא במזרחית צפונית וחלא בצפונית מערבית והוא כעין תירון התוספות על קושייתם הא':

תד"ה והא אמר. הציור הראשון שדדבריהם הועתק מהמהרש"א בטעות כי שם הוא על קושייתו בס"ד התוספות דלעיל. והכא צריך לצייר כזה:

בא"ד אבל תימה לי כו' שתמא דתמיד ודמדות דל"פ כו'. כצ"ל:

גמרא ארבע או חמש ממעשה לחה"פ רבי אומר לעולם חמש. יש לכונן בזה מה שאמר דוד לאחיומלך יעתה מה יש תחת ידך חמשה לחם וגו' (שמואל א כ"א:ד') כי הוא היה כהן גדול וכמדומה שנאמר לי שכן נמצא כבר בספר:

דף יח.

גמרא לשנויי דאב"י נ"ל דרבי סבר כר"י דא"ת דגס לדימי' מספקא ליה הל"ל חמש או שש. ובזה נדחה מש"כ המהרש"א וזה"ה כו' ע"ש דא"כ יקשה לישראל דרבי לעולם חמש. ולעז"נ דזהו כוונת הקושיא לרבא א"ה מאי ר"א לעולם חמש דאי ס"ל כרבנן חמש או שש הל"ל. ומש"כ הרש"א עוד וכן לקמן לאוקימתא

דרבא כו' ע"ש אף דלפ"ז לא היה קשה כ"כ א"ה כו' לפמש"כ דא"ל כרבנן ס"ל מ"מ דבריו דחויין מעיקרא לזאוקמי דמיירי בדאיכא משמר המתעכב:

במשנה מסרו לו זקנים כו'. לעיל (ז) מבואר דבריייתא דשנים מוסרין לו. ותימה שלא נתבאר זה ברמב"ם ובשאר מסדרין סדורי דיומא:

דף יח:

גמרא אכסנאי ל"י ביציים. עפרש"י. וק"ל הא יש עוד דברים המביאים לידי חימום וקרי ומדוע פרט בינים דוקא. ולע"ד נל"פ מפני דש"ז דומה ללובן ביצה כדפרש"י לעיל וכבעובדא דהנוקין (נו) ויש לחוש שמא באכלם ישפכו על בגדיו ויראה כש"ז ולפ"ז איירי לגומעם חיים:

גמ' שם יחודי הוו מיחדי להו. לע"ד פירושו דלא נשאום רק שיחדום להיות להם לגשים כשירצו לנושאן ובזה מתורן הועדו הקשו שבתוספות. שוב התבוננתי בת"י ונראה שכוונו לזה. עוד יל"פ דר"ל דלא נשאום בקידושין וחופה אלא שיחדום לביאה והיא פילגש שבכ"מ וכדעת הראב"ד והרמב"ן דפילגש מותרת אף להדיוט ע"י ריש הלכות אישות. ודוקא תבעוה לינשא צריכה ז"נ אבל לפילגש לא וכמו שדקדק בזה הח"ד בר"ם קנ"ב:

מה שהוכיח הבא"א מהא דפסחים (ק"ב ב) דמוקי רב להא דצוה רי"ש בר"י את רבי אשתך טבלה כו' בנדה דאורייתא כו' ע"ש. ש"מ דימי רב עדיין לא נתפשטה תקנת רבי כו' ע"ש. אזיל בתר איפכא דאדרבה מדאיצטריך לומר בנדה דאורייתא דהיינו קודם התקנה ור"ל דעכשיו שכבר תקנו מותר ש"מ דיבמיו כבר נתפשטה:

תד"ה יחודי. אבל ביסודו של הראב"ד כו' משום דו' ימי המשתה אית בהו אפושי שמחה כו'. הקשה בנה"ש דהא בז"י אבילות דליכא אפושי שמחה אסור ביחוד כו'. ול"נ דכוונת הראב"ד דקילא ליה אבילות זו משום דחזי דהקילו לו הרבה לאפושי שמחה בהם בז"י המשתה ותסור מעליו גס קושיית התוס':

במשנה והשביעוהו. בתור"ע הביא שהקשה בס' מ"ח הא היו יכולין לראותו דרך פישפש כדפרכינן בגיטין (נד ב). ול"נ דהיו חוששין שמא הרואין עצמן יהיו צדוקין שהרי לא היו מכזיבין בהם. ואשכחן בסנהדרין (נב) במשנה דסנהדרין גופייהו היו מהם ודרך הפישפש לא יוכלו אנשים הרבה להסתכל בו. ותקע דהרי בת"י לקמן (מד ב) ד"ה כיון מבואר דהיו רואין אותו מבין האולם ולמזבח דרך פתח האולם וההיכל שלא יתקן מבחון. משא"כ כשהשביעוהו היה בפומבי במעמד רבים. ומה שהקשה עוד דמאי מהני השבועה דלעתסם הוא כנשבע לטבול מצוה. נ"ל דלח"מ דהא מ"מ הוי שבועת שוא. ואף דהוי שבועת אונסין (וע"י שו"ע י"ד סי' רל"ב סי"ד וע"ו ובאחרונים שם) אולי ידעו חז"ל דהצדוקין ל"ל הך דינא. או דל"ל דרשה דל"י דברו אבל מיחל הוא לחפצי שמים:

גמ' שם באיוב ובעזרא כו'. ע"י פרש"י ויל"פ משום דהם קשי הבנה וצריך להשים לב עליהם ולהעמיק הרעיון בס ולכן יפיג שינתו. ומה שאמר וכמה קורין לפניו משמע דשקולרא בעצמו אין קפידא באיזה מקום רק כששומע יש לחוש שיסוּח דעתו משמוע ויישן לכן בחרו הני מנועמא דאמרן או כפרש"י. אך י"ל דבמאי דקיים פתח וזה"ה כשקולרא בעצמו עמש"כ בפ"ב דפאה מ"ו:

גמ' שם זכריה בן קבוטל כו'. המציינים שכחו לציין לברכות (סג א):

דף יט.

גמרא ז' שערים כו' שבדרום כו' שער הקרבן. הרע"ב גורם שער הבכורות וכן המפרש למס' תמיד (כו ב) ד"ה ת"ס וע"י פ"ו דשקלים מ"ג [וע"י ג"כ בספ"ב דמדות ובכתובות (קו) בתד"ה שבעה]:

רש"י ד"ה ועשרה קידושין. מן הכיור. ע"י לקמן (מג ב) דהיה מקדש מן הקיתון של זהב ועמש"כ לקמן (לא ב):

רש"י ד"ה ומיסך. וכל המיסך רגליו טעון כו'. לכאורה בלא זה צריך טבילה כמש"כ לעיל דאין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול. ואולי בא לתת טעם על אמרו עתה ומיסך כדי שלא יצטרך לטבילה אחרת:

רש"י ד"ה הני כהני. בהקרבת קרבנותינו. כצ"ל:

דף יט:

גמרא מתני ליה ר"ח ב"ר לחי"א כו'. כה"ג בשבת (סו):

גמ' שם ודברת בהם ולא בתפלה. ע"י פרש"י ותוס'. ועוד נל"פ שיהא עיקר עסקך בתורה ולא בתפלה וכדאמר רבא לר"ה דהוה מאריך בצלותיה מניחין חיי עולם כו' (שבת י) וע"ש בעובדא דר"ז ור' ירמיה ושם (יא) חברים שהיו עוסקין בתורה כו' ואין מפסיקין לתפלה. ובשלהי ר"ה דר"י הוה מצלי מתלתינן יומין כו':

גמ' שם ודברת בהם עשה אותם קבוע כו'. ע"י בתר"י בברכות פ"ב בגמרא דמשנת האומנן דר"ל שיהיה כל דבריד בזה כו' מכאן שהשח שיחת חולין עובר בעשה. וק"ל דא"כ היינו ת"ק וכדדייק רבא. ולע"ד נל"פ דלתי לאפוקי דלא ירמוז כו' דלעיל וכפי' הרי"ף שם דטעמא משום דקא משוי לה עראי ולכן קבע הש"ס הכא הך ברייתא לפרש בה טעמא דלא ירמוז הנזכר לעיל ונכון בעז"ה:

גמ' שם ארי"צ על חדת. נראה דמפרש אחת דמתני' דר"ל מיוחדת כדפירש רש"י על אחד העם (בראשית כו):

רש"י ד"ה מבחוץ. כי אם בענן. הס"ד:

[רש"י ד"ה אם ה' לא יבנה בית. כלומר חוזהר כו'. בירושלמי בפרקין ה"ד משמע דעל כוונה אחרת אמרוהו ע"ש]:

רש"י ד"ה מיקרי ירושלים. מחשובי ירושלים. הס"ד:

תד"ה מי (בסופו). נהי כו' אף כו' נינהו עיקרם כו'. כצ"ל בלא וא"ו:

דף כ.

תד"ה אהיכא. דלא מסרן הכתוב כו' שנראה להם להקדים לפנות כו'. כצ"ל:

תד"ה איברים (בסופו). וכ"מ במסכת תמיד דקתני האברים שלא נתעכלו מבערב. כצ"ל:

דף כ:

גמרא הילכך בכל יום בקריאת הגבר כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה אי תגרת. בזויה כגון גיפוזן צמר. הכי אשכחנא ביבמות (ס"ד קיח):

רש"י ד"ה דיומא. שמש. כצ"ל:

תד"ה היכי. בקרות הגבר או סמוך לו בו'. כצ"ל:

דף כא.

נמרא א"ה לחה"פ גמי ניסי דגואי הוא. ק"ל דהא אחר סילוקו הוציאוהו לעזרה לחלקו ולאכלו. ואולי לא היה חס רק בהלקחו מעל השולחן ובעוד שהיה מונח על השולחן שבאולם עם שיוקטרו הבזיכין כדאיתא במנחות (צט ב) במשנה היה מצטנן וביום הלקחו פי' בעת הלקחו. ותדע דלת"ק דר"י דאמר אלו מושכין יאלו מניחין וטפחו ש"ז כו' ע"כ פירוש בעת הלקחו כפשטיה דקרא [ועמש"כ בכתובות (קיא ב)]:

רש"י ד"ה משתחויים רוחים. עד שיש ביניהן ד' אמות בו'. אבל בב"ר פ"ה איתא ד' אמות לכ"א ואמה מכל צד כלי שלא יהא אדם שומע תפלתו ש"ח. ועמש"כ שם במ"ת אות ו':

רש"י ד"ה בקלנבו. שם מקום. לכאורה נראה דכוונתו דבקלנבו שמה והב' איננו לשמוש דא"כ הל"ל מקלנבו. אך בסנהדרין (סג ב) מוכח דשמה קלנבו בלא ביי"ת:

דף כא:

נמרא וכשהרוח מנשבת בהן ושריין בו'. אולי צ"ל רועשין:

רש"י ד"ה ארון. ורוח"ק לא היתה בנביאים משנת שתיים לדריוש. עי' הנהת הגריו"פ וכבר קדמה בזה המ"ע בחלק אמרי בינה פכ"ז:

רש"י ד"ה מוצאי יו"ט האחרון ש"ח. שמאתמול נחתם גז"ד בו' בדתנן בו'. מוכח דבשמיני נידונין. וזה דלא כטעום"ע או"ח ר"ס תרסק. וע"ש בהגר"א וברמ"א ר"ס תרסח:

תד"ה ואורים. עי' פרש"י בפ' תצוה ותראה שא"צ לדבריהם הללו וכ"כ הראב"ד ברפ"ד מהלכות בית הבחירה ולעת הרמז"ס שם כהתום':

דף כב.

במשנה ואם היו שניהם שוין בו' מעשה שהיו שניהם בו'. במשניות קטנים ד"א וכן בירושלמי הגירסא שנים בתריויהו ונכון:

משנה שם ארבע פייסות היו שם. התנ"ח הביא ראיה לשיטת הסוברים תת"ד לא היה בכ"ג דאל"כ למה לו לקדש אחר ע"ה הא כבר קידש לצורך תת"ד ולינה א"פ מתת"ד עד ע"ה כדאיתא בריש זבחים. שם לא נמצא. אבל ט"ם הוא וכוונתו לשם (כ) למימרא דריו"ח ע"ש. אבל נראה דכבר הרגישו בזה הת"י לעיל (כ ב) בד"ה משום חולשא. וע"ש שכ' והיה יכול לצאת חוץ לעזרה. ור"ל דביתא לכ"ע צריך לקדש כדמשמע שם (וט ב) אפי' לראב"ש דקאמר שם טעמיה דכתיב בבואם ופרש"י והרי לא יצא וכ"כ לקמן בד"ה למחר. והא דאובעיא לן שם (כ ב) יציאה מהו בו' היינו לפי שעה. עוד ג"ל דע"כ ל"א ריו"ח שם אלא מקרות הגבר וכדאמר אביי שם להדיא אבל ביוה"כ דמחצות לא. שוב ראיתי להמלחמות שהביא י"כ ראיה זו דהתנ"ח אכן לא כתב רק הרי כבר טביל לת"ה. משמע דלא הביא רק מטבילה לא מקידוש. יש חילוק ביניהם כדמוכח מהברייתא שם יצא חוץ בו' אם לשהות טעון טבילה ואם לפי שעה טעון קידוש לפי הס"ד דשם:

נמרא והרי אברים ופדרים דעבודה לילה בו'. קשה מי דמי הא או"פ אף שכשרים כל הלילה עיקר מצותן ביום כדאמרין' במנחות (עב) אר"ש בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי הקטר חו"א כשרין כה"ל ולא היה ממתין להם עד שתחשך ועת"י אבל דבריהם מנומנמין:

נמ' שם אימא שכבר קידש מתחלה לעבודה. ר"ל לעבודה שהיא חובה ליום הבא:

נמ' שם שתי תקנות הוו מעיקרא בו'. כה"נ בכתובות (יב) ובגיטין (מו ב) ובמנחות (נא ב ושם נג):

נמ' שם קמיייתא גמי לא בו'. ור"ל דנפרש כל היכא שיקדים את חביריו בתוך הד"א אם בתחלתן או באמצען או בסופן אם היו שוין בכניסתן לתחלתן וכן נוכל לפרש גם לפי האמת במ"א העליונות:

רש"י (במשנה). אבל מעתה כולן באין להטיל גורל. עתיו"ט ועי' מחשה"ק בסו' קל"ב:

רש"י ד"ה כיון דעבודה לילה היא. ולא אתי לאינצויי עלה. לולי דבריו הגל"פ ולא אתו ר"ל לפייס יכדמסיק ר"א מי יימר דמתרמי לן. אבל כאשר הזכייה היא ע"י מרוצת הכבש כ"א יאמר אנכי אזדרז לרין מהר יותר מחבירי וע"ד לאמרין בסנהדרין (כה רע"ב):

דף כב:

נמרא [ילל אמןון תמר ואבשלום. עמש"כ בקדושין (כב) בס"ד]:

נמ' שם מפני מה נענש שאול מפני שמחל ע"כ. פי' ולכן אינו ראוי למלוך כי המלך צריך שתהא אימתו על העם ואין כבדו מחול (סנהדרין יט ב):

רש"י (בסה"ע) תנו האנשים כו' לא יומת איש ביום הזה. כצ"ל:

דף כג.

נמרא אר"ח ל"ק כאן בבריא כאן בחולה. כה"ג משני לקמן (פב) ובגדה (ס"ד לו). ואין להקשות הרי חולה פסול לעבודה דתנן בספ"ו דבכורות דחולה פסול לקרבן וברפ"ז תני מומין אלו בו' פוסלין באדם. דיו"ל דהבא מיירי ביכול לעשות ע"י הדחק (עני' ב"ק ק). והרמב"ם בפ"ז מהל' ביאת המקדש הי"ב כתב דחולה הפסול הוא כשהוא רועד מפני חליו כו' ולמדו מזקן דחולין (כד ב) וכן למדו לענין ב"ק בפ"ה מהל' אה"ט ה"ו מזקן דשם:

נמ' שם והיחידיים מוציאין שתיים. פרש"י בחולין בו'. חולין כבר תני. וצ"ל דאינו חולה כ"כ שלא יוכל לכבוש אצבעותיו רק מפני שהוא יחידי לא יבוא לידי טעות שימנה לשנים. וכן יל"פ לגירסא שמביא הערוך יהירים דר"ל דמחמת גיאותם אינם עומדים בהיקף עם שאר הכהנים אלא עומדים לבדם:

נמ' שם אין מוציאין לא שלישי בו'. פרש"י עם האצבע. והוכרח לפרש כן מפני הס"ם שמונין לו שנים. יעוד דמתני' לא אסרה אלא הגולל. אבל זה דחוק מאד דמשמע דשליש קתני דומיא דגולל דאוסרו במתניתין אפילו לבדו דדוחק לפרש דקאי על או שנים ועוד דא"כ אמאי לא תני גמי שלישי. ומהרמב"ם בחבורו נראה שהיה גורם שלש ור"ל שלש אצבעות ונכון מאד אלא דשאר דבריו שם אינו מכוון לגי' שלפנינו ועי' לח"מ. מש"כ התיו"ט אבל הרמב"ם פי' בו' ע"ש לכאורה גם כוונת הרמב"ם ע"כ שלבד אצבעו הפשוטה כבר יפשוט גם גודלו בכדי שימנה בשנים ע"ש:

נמ' שם ת"ר מעשה כו' קדם אחד מהן לתוך ד"א של חבירו. ב"ת האחרונות ליתנייהו בתוספתא דשבועות. ולפמש"כ לעיל (כא) בד"ה קמיייתא יש ליישבם קצת:

רש"י ש · יומא

גמ' שם עמד ר' צדוק על מעלות האולם בהר הבית. כ"ה בתוספתא שם וכ"ה גירסת רש"י דלולי כן ה"ל לפרש דר"ל על מעלות שהיו בין האולם ולמזבח דלעיל (טז) כי ר"צ כהן היה כדהביאו התום' לקמן (עט) והיה ראשי ליכנס לשם:

תד"ה שתיים. אבל המקשה כו' הוה ס"ד דדוקא הוא ומשני בו'. כצ"ל:

תד"ה וירושלים בת מביאה ע"ע בו'. כצ"ל:

דף כג:

גמרא מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים שנאמר ומכנסי בד ילבש על בשרו. ועי' פרש"י. וק"ל דבזבחים (יט) דרשינן מיינה לענין חצוצה ולא עוד אלא דילפינן שם מזה אף לכתונת ע"ש. ולולי דברי התום' דהבא ה"א דהא דזבחים ילפינן מעל בשרו דכתיב גבי כ"ג וצ"ל שם יהיו על בשרו (ועמש"כ לקמן כה בס"ד). שוב דקדקתי ברמב"ם פ"י מהל' כהמ"ק ה"ו שמביא קרא על בשרו ולבשם לדרשה דזבחים וט"ם הוא וצ"ל את בשרו ולבשם וכוון על הכתוב גבי כ"ג בפ' אחרי וא"ש דהאי ולבשם כתיב על כל הבגדים הנזכרים שם ומעתה כל דברי חכמים קיימים:

רש"י ד"ה ה"ג בת"כ. בהוצאת הדשן שבתפוח אל מחוץ בו'. כצ"ל:

בא"ד וזה שאין לו לשנות כו' ישנה ישנה בגדי קדש בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ילבש על בשרו. משמע שלובשם בעודנו ערום. לקמן (ר"ד כה) מבואר שלובשן בעודן עליו בגדי חול. וכאן ע"כ ר"ל שמלובש בהן בעודנו ערום משאר בגדיו מפני דלאחר שלובשן מפשיט כל בגדי חול שהיו עליו:

תד"ה יש. וי"ל משום דבע"מ חשיב כמו זר בו' וכי תעלה ע"ד שזר ובע"מ בו'. תימה דמאי בע"מ מותר ליקרב לגבי מזבח ואינו אסור אלא בין האולם ולמזבח כדאיתא בפ"א דכלים מ"ט. וכן דבריהם בסוכה (מל) ד"ה א"ל תמוהים במש"כ כמו שאין הל"מ בזרים כו' דמאי ראיה מהם לבע"מ דזר אסור מה"ת ליקרב לגבי מזבח כדלקמן (מה) וכי תעלה ע"ד שזר קרב לגבי מזבח ע"ש פרש"י. ועי' בביאור מהרנה"ו פרשת אמור. שוב מצאתי להמל"מ שם בפ"ו שעמד על דבריהם ע"ש וגם בפ"ט שם הט"ו:

תד"ה ילבש. כיוצא בה דההיא לבישה דקרא בו'. כצ"ל:

דף כד.

גמרא והניחם שם מלמד כו' עד יוה"כ אחר. מפרש"י נראה דל"ג כ"ז:

רש"י ד"ה ת"ש. דהא ל"ל דוקא קאמר דהא לא אפשר בו'. ק"ן אלמה לא יעשה מדה לקומצן כדלקמן ר"פ הוציאו לו. אך בפיו"ז דכלים מיי"א מבואר דקומץ המנחה הוא לפי מה שהוא וא"כ היה צריך להכין כמה כלים שיהיה לפי מדת כל כהן שזכה בהרמה. ובפ"א דתמיד מ"ד משמע דבמחתה אחת היו כל הכהנים תורמין:

רש"י ד"ה עבודה תמה. ולא כו' בגוץ שחיטה בו'. הב"א תמה מה זו שחיטה הא אפילו לכתחלה כשרה בזר. וניחא ליה דרש"י קאי אליבא דרב ולדידיה יש שחיטה לפסולה בזר דהיינו שחיטת פרה לקמן (מב) ואשמעינן בו' ע"ש. ושנה בזה במכח"ת דבעבודת פרה כיון דחוץ היא לא מחייב עלה זר מיתה בשום עבודה דא"ח אלא בעבודת פנים וכדאמרין ס"פ הנשרפין זר ששמש במקדש. וכן בקרא לא כתיב אלא לכל דבר המזבח כו'. ותדע דלא חשיב ז' האות דפרה וצפריים לקמן בדהי ז' האות שפנים ושבמצורע. ונראה עוד דאף דאמרין' בזבחים (סג) שלמים ששחטן בהיכל כשרים כו' ולא יהא טפל חמור מן העיקר. פרה דקדשי ב"ה היא דמיא לאכילה דאיתא שם דל"א בה הק". ועוד דאפילו בפנים לא מחייב זר עלה כיון דעבודת חוץ היא:

רש"י ד"ה שבע הזאות. שמוה מלוג שמן בהיכל בו'. והר"ש והרע"ב בפיו"ד דנעשים מ"י כתבו דלא היה מזה אלא בעזרה ע"ש. ועי' לשון רש"י במנחות (כז ב) ד"ה ושבמצורע. והתום' שם (ער ב) ד"ה איכא העירו בזה. אמנם לקמן (סא) משמע להדיא דהיה מזה בהיכל ממש ע"ש:

דף כד:

גמרא רג"א בבגדי חול ורש"א בבגדי קדש. ומנחנא בהו סימנא ח"ח ש"ש:

רש"י ד"ה שסידר אה"מ. לקנח אפרן כו' וקובעין אותן בה. כצ"ל:

רש"י ד"ה ובכלי שרת. שהרי נאמר כאן הכהן בו'. כצ"ל:

דף כה.

גמרא והתניא מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים ת"ל ומכנסי בד יהיו על בשרו. ג"ל דצ"ל ילבש על בשרו והוא הכתוב ר"פ צו בהרמת הדשן עי' לעיל (כג ב) ובתום' שם ובמש"כ שם. ועתה ראיתי בת"כ שם דדריש ילבש על בשרו לענין חצוצה. ומיהו על בשרו לענין שלא יהא דבר קודם להם וע"ש בק"א ובמכח"ת לא דקדק יפה בגמרא דלעיל דמבואר שם להדיא דדריש מן ילבש ע"כ ופלגנא אהת"כ:

רש"י ד"ה אין ישיבה בעזרה. שנאמר לעמוד לשרת. מזה אין ראיה דהא כתיב לשרת ומיינה ילפינן דיושב פסול לעבודה (זבחים כג ב). ולקמן (סט ב) מסיים ולא מצינו בה ישיבה. ובחלק פי' דהוא הל"מ. ועמש"כ במ"ר נשא פי"א אות (יג) במ"ת:

[תד"ה מאי לאו. וי"ל משום דלעיל מינה איירי בזובין לעבודה בו'. לכאורה דררבה שם משמע איפכא מדקתני לה אחר גמר הפייסות וכבר היו נעשות עבודת תת"ד בפייס הא'. ודישון מזבח הפנימי והמנורה וקבלת הדם וזריקתו והולכת אברים לכבש. ושם לא תני לה להא דמסרן לחזנים כו']:

תוס' שם ד"ה אין ישיבה (בסופו). דהא בשמעתן משמע דלישב גמי בו'. עי' מהרש"א. והגרע"א בחדושויו כתב דראיה גמורה היא דאל"כ מנלן דחצוי בקודש דילמא כולה בחול ופתוחה לקודש דמותר לישב ומקויים ג"כ בבית אלהים דהא מקרי ב"א בקודש לכל מילי. ותימה דהא אינן בקודש לטומאה ולשחיטה ולכן אפשר דגם לענין פייס אינן בקודש. אבל ל"נ ראיה מדקא מיייתי מהא דבגויות בחול ופתוחות לקודש לענין ישיבה דהכא מוכח דפסיקא ליה דגם לזה הוי בקודש:

במשנה מי שוחט מי זורק. הרמב"ם בפיו' כתב דהראשון הוא הזוכה לזרוק והסמוך לו הוא השוחט ונתן טעם דלבר לפי שהזריקה מעולה כו'. ונמשך אחריו גם הרע"ב. ול"י מני"ל הא להוציא מתניתין מפשטה בסברא בעלמא. ולא כן משמע מפיו' רש"י בגמרא בסמוך וכן בחבורו חזר בו וכ"כ המפרש רפ"ג דתמיד. שוב התבוננתי בפירוש הרמב"ם שם בתמיד דנראה שהיה גירסתו כאן במשנה מי זורק מי שוחט:

רש"י ד"ה והגרה. והכבד. עתיו"ט:

רשי"ש - יומא

דף כה

דף כה:

גמרא מחתה איצטריבא ליה בו' ומעתרא. משמע להדיא למחתה ג"כ מעשרת וכ"ה בירושלמי אר"ח יכן למחתה (פי' היו ג"כ חדשים) אר"י מתניתא אמרה כן מי שזכה בקטורת אומר לזה שעל ימינו אף את למחתה. (נ"ל דהרליה הוא מקדאמר שעל ימינו דוקא ועי' לשון התוס' והם היו כולם חדשים אבל משאר כהנים לא) נמצאתה אומר ב' כהנים היו מתברכין בכל פעם כ"ה הנירסא בירושלמי שלפנינו וכן העתיק המלחמות וללא כמו שהעתיק התניי"ט מתברכין בכל יום וכן בקה"ע וני' זו הטעות להתני"ח יכתב מש"כ ע"ש. וכן הת"י כתבו לקמן (כו ב) בד"ה ללא כראב"י בסופו דהירושלמי סובר למחתה י"כ מעשרת ע"ש:

תד"ה ת"ש. א"ג נ"ל דלר"י בו'. כנ"ל. ולענין עיקר פי' הסוגיא הנך רואה שנתלבטו מאל. ולעז"נ דר"י אתא לאפוקי מדראב"י לקמן (כו סע"א) דא"ל ע"כ שהיה פייס בפ"ע למחתה ובאסיפה חדשה לזה אומר ללא אלא היתה שזה לפייס דעבודת התמיד דמי שזכה בשחיטה אומר לזה שעמו זכה בזריקה וכן כולם. כמו כן בקטורת אומר בו'. והא"ר דייק מדלא הל"ל אלא לא היה פייס למחתה ומה לו לסיים אלא בו' ע"כ ר"ל בזה דלא תטעה לומר דמ"מ ה"ל פייס בפ"ע באסיפה דקטורת כשאר עבודת התמיד קמ"ל דאף פייס כזה לא ה"ל אלא בו'. ועמש"כ בתמיד פ"ה מ"ה בס"ד בישוב דעת הרמב"ם ותעלה בזה ג"כ סוגיא דהכא אל נכון:

נמרא ת"ר כיצד דרך הילוכו בו'. הן ת"ק דמתני' דלא כחד מהני תנאי ואורחיה דהש"ס בכמו זה להקשות מני מתניתין לא כפלוגי ולא כפלוגי. וני"ל מכאן ראה למש"כ הרא"ש בפ"ק דסוכה (סט"ו) דדרך הש"ס שלא להקשות אלא מה דמצי לשנויי ועמש"כ בפסחים (קב ב):

רש"י ד"ה דרך ניתוחו. ובסדר הולכתו פליגי בו'. ותנא דיקן אזיל בתר איברא דבישרא כדלקמן. מזה היה נראה לכאורה למילף לענין היקף הבימה בחג בלולבין שיקיפו בסדר עילוי הלולבין ואין משניחין על חשיבות האגסים. ואולי יש לדחות דהכא הוא משום דכסדר הולכתו כן היה סדר הנחתו על הכבש וכן היה סדר הקטרות כדמוכח בסוגיין. ומפני הנחתו והקטרות הוא דלזיל בתר העילוי ועוד יש לחלק בענין אחר ואכמ"ל:

דף כו.

במשנה מי מעלה אברים מה"ב למזבח. לקמן (ע"ב) ברש"י ותוס' מבואר דכהן אחד היה מקטירן. אבל בת"י לקמן (כו) ד"ה למדנו מסקי דהיה טעון שזה כהנים ועמש"כ לקמן (כע"ב

נמרא והתניא כשם שמפייסין לו בו' וכשם שמפייסין לה בו'. ק"ל דל"ל לאשמעינן קטורת בפ"ע הכי תגרע משאר עבודות אדרבה היא לעיפא טפי שמעשרת:

רש"י ד"ה שזבה בו שחרית. איש איש שזבה בעבודה. כנ"ל:

תד"ה אלא. לר"י לרשב"י גמי תקשי בו'. מלשון זה נראה דמפרשי לשנויי דרשב"י ל"ץ תו לחלק בין קטורת לשאר עבודות (והא דל"ק אלא משום דל"נ אמורא לפניו כמש"כ התוס' בכ"מ) ולפ"ז הא דקאמר הש"ס ולמאי דס"ד היינו בין להמקשה דס"ד דלכל עבודות היו מפיסין בין לתירוצא דלקטורת לבד נפישו להו בו' ועת"י. ודברי מהרש"א בזה א"נ. ועוד מה יענה להועוד דבסה"ד. ומדברי הרמב"ם פ"ד מהל' תומ"ם למדתי עוד תירון נכון לקושיית הרש"א דהוא ז"ל כתב שם דלקטורת היו מפיסין פייס אחר בה"ע. ולכאורה לדבריו תשאר קושיית הש"ס נפישו להו פייסות. אולם הוא ז"ל ישב זה במש"כ ואם כבר הקטירו בו' וזה שזכה בה שחרית מקטירה בה"ע. וכיון דליתא תדיר לא חשיב ליה. והכ"מ לא הראנו מקורו. ומלבד דסברא ישרה היא דכיון דליכא חדשים ממילא היא כשאר עבודות. מוכרחת ג"כ מהגמרא:

בא"ד ודוחק בו' ומנורה בו' ולא היה בערב בו'. לכאורה נגד דיסונה בבוקר היה הלקה בערב. וגם דישון נר מערבי היה בה"ע כפי פרש"י ותוס' בשבת (כב ב). ולדעת הרשב"א שהביא התניי"ט בספ"ג ירפ"ו דתמיד היה דישון נר המזרחי ולפעמים כולן בה"ע. ולדעתו ז"ל שם היה ג"כ דישון מזבח הפנימי עוד הפעם בה"ע ע"ש. ודברי התוס' צ"ע ועי' לקמן (לג) בתק"ה אפילו ובמש"כ שם:

דף כו:

נמרא אר"א אף אנן ג'ת בו' ורגמוחו כה"ע באתרוגיהן. עפרש"י. וקשה דבקדושין (עג) איתא ג"כ כהאי יתסם מא"ל. וי"ל דשם אשמעינן דזה היה ברנל בשעה שהיו כולם מצויין בבהכ"ג. ועת"י שהערה מהא לאנשי ירושלים בסוכה (ס"ד מל). ול"נ לאנשי ר"ל חסובים וצדיקים כמו שפרש"י ר"פ שלח. והכא אמר כל העם:

גמ' שם ההיא דלא כראב"י ודלא בר"י. כ"ה הגי' הישנה ועת"י. ול"נ לפרש דלא כראב"י דאמר דאותן כהנים עצמן שהעלו לבכש העלו למזבח. וללא כר"י שהיה פייס בפ"ע על העלאתו למזבח אלא דס"ל דבפייס השני וזה בו הי"ד שהעלאתו למזבח. וע"כ ס"ל דהיה פייס למחתה וזה ג"כ דלא כר"י. והנה התניי"ט הביא מהכ"מ בשם ריטב"א דה"ד זוכה בבזך א' והט"ו בבזך הב' (ויכ"כ הת"י) והוא ז"ל האוסף דכן בחג בצלוחית של מים. וקי"ל דלפ"ז מדוע לא עשה בן קטין ט"ו דדין וכדאמרינן לעיל (כה ב) וא"ס"ר בו' תליסר הוי. ע"כ נלע"ד דלא דתנן תמיד קרב בתשעה בו' אדסליק מינה קאי דתני והד' מי מעלה אברים בו' דהיינו להקריב ע"ז קאמר דפעמים ט' עד י"ב וללא כפרש"י ותוס' שאחד הוא המעלה אלא כהת"י שהבאתי לעיל (כע"א) וכנגדן הוא דהתקין ב"ק י"ב דדין וכדדתי שם כדי בו' העסקוין בתמיד כלישנא דהכא תמיד קרב בו'. דיווקא דהש"ס לעיל (כה ב) הוא דה"ל לתקן י"ג כנגד הכהנים הזוכין בפייס השני. והא דתני ר"ח פייס פעמים בו' עד ט"ז איתא כראב"י ללדיהה הנוספים ע"כ היו בפייס הב' והא דב"ק בו' כדי שהיו י"ב אחיו בו' לא איתא כוותיה והא דתני י"ז הוא כמו שפירשתי והפוך בה כי נכון בס"ד:

ד"ה עצמו. והא כראב"י היא בו'. כ"כ לפי גירסתו ופירושו לקמן בגמרא בההיא דלא כראב"י בו' ועי' לעיל (כע"א) בתק"ה דתנן וברש"א שם. ומכ"ש לפמש"כ בסמוך א"ש בפשיטות כרבנן:

רש"י ד"ה ולמנסך. שהוא נקוב כמין חוטם דק שהמים מקלחין ויוצאין בו בו'. כנ"ל:

במשנה ד"ה אם רצה. ובלא פייס. המל"מ בפ"ד מהל' תמידין ה"ט נסתפק בדבריו אם הדבר תלוי בדעת הבעלים לתתו לכל כהן שירצה או דכל הקודם זכה ודעתו נוטה לסברא האחרונה. ואישתמיטתיה פרש"י בתמורה (לב) במשנה שכ' דרשאי לטול דבר מישראל חברו כדי שיתן עולתו לבן בתו כהן בו'. הרי לפניך שבדעת הבעלים תלוי. אך התוס' שם חלקו עליו דלא מצינו טה"ג זו גבי קרבן. ונ"ל ראה מקדושין (נג) דיליף שם מקרא דאין חולקין זבחים ומנחות כנגד עופות. והרי עופות קרבן יחיד הן ותני דחולקין. ויש לדחות דשם מיירי שלא בררו הבעלים כהן מיוחד אלא הביאום סתמא:

תד"ה פה. וקתני העוקץ בהדיה בו' משום דברישא בו'. ל"י למאי הוצרכו לזה הא בפשיטות איכא למימר דלהכי תני עוקן משום דגם הוא בשנים:

דף כז.

תד"ה והקריבו. פרש"י בו' כגון הולכה משום בו'. כנ"ל. ותיבות או זריקה למחוק וכן ליתנייהו שם ברש"י:

תד"ה הולכת עצים. כדאמרינן ספ"ק דזבחים בו' דאמר מר והקריב כההן את הכל המזבחה זו בו'. כנ"ל:

דף כז:

גמרא והרי תה"ד תחילת עבודה דיממא היא בו'. ר"ל מפני שהיא ראשונה לעבודת היום דומיא דאמרינן לקמן שאני שחיטה דתחלת עבודה היא. משא"כ סדור המערכה דכבר קדמתו תה"ד:

גמ' שם אלא בו' הכי איתמר אר"א אר"י זר שסידר בו'. לעיל כד ב:

רש"י ד"ה הוי אומר (בסופו). ואסידור מערכת דשחרית קאי. כנ"ל:

רש"י ד"ה דאית ליה תקנתא. אבל סידור גזירין סידורו משהאיר המזרח בקרקע עזרה. כנ"ל. ור"ל דא"צ לעלות על הגג לראות אם האיר המזרח אלא רואין מקרקע העזרה:

תד"ה איכא. לריו"ח גופיה אליבא דת"ק בו'. הוא לעיל (כג ב):

דף כח.

גמרא יפייסו לה בפ"ע כדאמרינן. עי' רש"א. ולע"ד נל"פ הגי' שלפנינו. דר"ל כדאמרי' בר"פ וכיון דתקינן להו פייסא לא אתן בו' הדר תקינן להו מי שזכה בת"ה יזכה בו' ובשני גזירי עצים:

במשנה הורידו ב"ג לביה"ט. לכאורה הל"ל העלו שהרי היה בגובה על גבי שער המים לקמן (לא) וע"ש. ואולי ע"ש דבהגיעו שם היה צריך לרדת לתוך חקק ביה"ט. אולם בקרא מצינו בכה"ג לשון עליה ויעלו אותם עמק עכור (יהושע ז':כ"ד) ע"ש ברד"ק:

רש"י ד"ה צאו וראו. על החומה או על הגג. ובגמרא קרי ליה איגרא ומובנו גג:

רש"י ד"ה ברקאי. למען היה לה ברק בו'. כנ"ל:

רש"י ד"ה עלה מאור הלבנה. צמח תואר הלבנה. משמע דדמות הלבנה עצמה עלה. וקשה שטענו בזה ובפרט בסוף החדש שאז הוא קטנה מאל. וכן ל"מ כן לשון תימור דבגמרא. וני"ל דט"ס הוא וצ"ל צמח אור (או מאור) הלבנה:

דף כח:

גמרא ריש"א ברק ברקאי רע"א עלה ברקאי. נ"ל דפלגי בפ'י ברקאי דמתניתין ולקמן בפיסקא דשחטו אה"ת דנקיט הש"ס ברק ברקאי בפ'י דמתני' משמע דאתא כרי"ש:

גמ' שם מתאי בן שמואל בו' האיר פני כה"מ עד שבחברון. ק"ק ליישב זה הלשון לפי' הגמרא בהב' לשונות לקמן על דבריו שבמתניתין. ועת"י ודבריו מנומגמן:

[שם א"ג שאני אברהם דאיצטגנינות בו' משום דזקן בו'. לכאורה לפ"ז שפיר תמה ר"י אןן מאברהם בו' דשאני אברהם בו'. ולולי דמסתפינא הייתי אומר דצ"ל אלא שאני אברהם בו' ור"ל אלא ר"י הכי קא קשיא ליה] :

גמ' שם קיים א"א אפי' ע"ת שנאמר בו' ואחת תורה שבע"פ. קרי לע"ת שהיא מדרבנן תורה שבע"פ והוא ע"פ דרשתם ז"ל מגילה (יט ב) שהראהו הקב"ה למשה מה שהסופרים עתידין לחדש בו'. ונצ"ק מתוס' עירובין (כא ב) ד"ה מפני ע"ש:

גמ' שם שברירי דשימשא קשה משימשא. עפרש"י. וני"ל דקמא צ"ל דשמא ח"י וכמו שהוא בפרש"י וכ"מ הגי' בס"א ופירושו חלון כמו שמשותף (ישעיה נל) ע"ש פרש"י ורד"ק ותפס לשון זה משום לשון נופל על לשון ועמש"כ בתענית (ג ב):

רש"י ד"ה צלותיה דאברהם. תפלת הערב שלו. בר"פ תה"ש דתנן תפלת הערב אין לה קבע הכוונה ע"ת מעריב. ואולי נקיט לישנא דקרא דיוצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב דהמכוון ע"ת מנחה:

רש"י ד"ה מכי משחרי. הפונות למזרח שהלבינו מהנה"ח בו'. כנ"ל:

רש"י ד"ה אגן. באת ללמדנו בו'. עמש"כ בדרכות (לא) בס"ד:

רש"י ד"ה יומא דעיבא. ואינה יוצאה בו' כנגד חלונה שהעבים עומדים בפניה. כנ"ל:

דף כט.

גמרא מה אילה זו קרניה מפציילות בו'. משמע דליל הוא מה שאנו קורין צבי דקרניו מפוצלן עי' פרש"י בחולין (נט ב) ועמש"כ בפ"א דכלאים מ"ו:

גמ' שם אלא אף מליקת העוף בו'. במנחות הגי' עולת העוף שנמלקה בו' וכבסמוך בשלמא עולת העוף בו' וכמו שהוא בתוס':

רש"י ד"ה וסימנך תגורא קרירא. והגוף צונן והחולי מבעירו. כנ"ל:

תד"ה אלא. והא דל"פ בשמעתין משום דהוי קודם פתיחת דלתות ההיכל. לכאורה בפשט י"ל דמיירי קודם שסוגרו דלתים. ואי משום דהוי אחר תמיד של בה"ע יתורן בהנך שנויי שכ' על קושייתם בהא דלא מויפסלי משום קודם לתמיד של שחר ששוין הן כדלקמן:

בא"ד וקאמר התם דמלינה בראשו של מזבח. קושיית המהרש"א בכאן תמוה דאיך ישחוט לכתחלה לעבור על לאו דלא ילין משום עשה לאכילת קדשים. וכה"ג תמה המל"מ על פרש"י דפסחים שם בפ"א מהל' תומ"ם ה"ג ע"ש. ועי' בט"א ר"ה (ב ב) בד"ה ונתקלקלו:

בא"ד ופריך מכדי כ"כ דלא איתקטרי אימורים בו'. כנ"ל:

דף כט:

רש"י ד"ה תיקדש ותיפסל. כיון בו' של"ב ליפסל יקדש השולחן בו'. כנ"ל:

רש"י ד"ה אמר רבא. לילה לא הוי חסרון זמן הואיל ותהיה ראויה בו'. כ"נ דצ"ל:

תד"ה נהדריה. וכיון דאנו בו' שקידש הקומץ בו'. כנ"ל:

בא"ד ומיהו בחנם דחק רש"י בו'. מש"כ הרש"א די"ל דרש"י מפרש דכלא נתקדשה כה"מ בכלי מיירי ע"ש. נראה לי דאם לא נתקדשה מקודם בכלי הוי הקמיצה כמאי דליתא כיון דהדין הוא שיקמון מתוך כלי

מקושש כדתניא בסוטה (יד ב):

בא"ד אבל השתא כו' תצא לאלתר לבית השריפה. עמש"כ בק"א להט"א ברי"ה (ל ב) ברי"ה ממינא כס"ד. ולכאורה לולי פירוש רש"י ותוספות ה"נ לומר דכשקדש בלילה אינו נפסל בלינה בעמוד השחר שלאחריו דלוקא כשקדש ביום נפסל בע"ה ללמחר דומיא דחלבים ששחט הקרבן ביום וע"ד שאמרו בברכות (ט) סל"א האילו ופסח קדשים קלים כו' אף פסח נאכל לב' לילות כו' ע"ש ובפרש"י וכאן היו פסולה מחמת קמיצתה בלילה ותשרף מיד בבוקר ללאחריו. ועי' בזבחים (כא) בסוגיא דמי כיור. יבתוס' סוכה (נא ב) ברי"ה קרא הגבר ובתמורה (מד ב) אראב"א ועה"ש פוסלת בהן כאיבריין:

תד"ה כמו. הא דלא אמרי' כו'. לא הבנתי דבריהם כיון דמסיק ללילה אין מחוסר זמן אינו נקרא שלא כמצתו וכן נראה מפרש"י:

בא"ד שסבבור היה שהוא יום דומיא כו'. כצ"ל:

דף ל.

גמרא אר"פ צואה במקומה כו'. עי' ברא"ש פ"ג דברכות סי' מ"ה ובפר"ח סי' עו:

רש"י ד"ה ומחזיר הטפיח. להודיע שנטל זה שנכנס את ידיו. כצ"ל:

דף ל:

גמרא והאי דקתני מצורע להודיעך כחו דר"י. הלשון אינו מובן דמשמע דפלגי גס אשאר כל אדם וז"א לז"פ אלא במצורע והכי ה"ל להודיעך כחן דרבנן. או משום פלוגתת ר"י:

רש"י ד"ה ודקארי ליה. מי שעוסק במשנה זו. הא ברייתא היא ועמש"כ בשבת (פג ב):

תד"ה ר"י. ש"ה דפליג בהדיא במשנה. מוכח מדבריהם דפלוגתת ר"י נזכרת במשנה וכ"מ לקמן ברי"ה נימא. ובמשנה שלפנינו ליתא:

תד"ה אי. בחלושי הנרע"א תמה דמשמע דמפרשי דקושיית אי לא טוביל הע"ש בעי היינו דאסור ליכנס שם א"כ ה"ל להש"ם להקשות הא טמא הוא עדיין. ובקל י"ל דמקשה הא הע"ש בעי קודם שיכנס לע"נ וכש"כ שאסור קודם טבילה:

תד"ה כב"ז. ה"ה דבר"י כו'. לכאורה דוקא קאמר דאילו לר"י דמשום סרך טבילה לא היה צריך שכבר טבל מערבב וכדלמאר וכ"נ מפרש"י:

דף לא.

גמרא ותניא ורחץ במים את כל בשרו במים כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה מהו. ויושט ידו לפנים. ר"ל לצד פנים דהא כבר פשיט רב יוסף דביאה במקצת שמה ביאה:

רש"י ד"ה עין עיטם. לבית טבילת שער המים. כצ"ל:

בא"ד והוא הגבוה בכל א"י. כצ"ל:

בתוס' (בסה"ע). היה גבוה מן הקרקע י"א טפחים ושליש. כצ"ל:

בא"ד (ע"ב) והלא הצואר והראש הוא יותר כו'. כצ"ל:

דף לא:

במשנה ואת האברים והחביתין. עתוי"ט. ומש"כ בתנור"ע שהרמב"ם כולל בשם נסכים הסלת והיין יכמ"ש התניי"ט בשמו בזבחים. הרחיק אה"ד כי כמו כן כתב ברפ"ה דשקלים ורמזו לקמן במ"ה. יבעיקר תמיהת התניי"ט מדוע לא תני הסלת ללכאורה תמיה רבתי היא. והת"י כ' לקמן (לב ב) דהמנחה בכלל חביתין וזה דוחק. ולעג"נ דכיון דקיי"ל מנחתם ונסכיהם אפילו בלילה ואפי' למחר וזהו אפי' לכתחלה כמש"כ התנוס' ברי"ה (ל ב) בסה"ד ולכן אינה נקראת עבודת היום שתהא דוקא בכה"ג וביותר לדעת הריטב"א שהבאתי לעיל (יב) ע"ש. ול"ל לאזכרים שכשרים בכל הלילה שאחריו. משום דבקדשים הלילה הולכת אחר היום. ועוד דלא היה יכול להקטיר החביתין אם לא שתקדם להם אברי התמיד כדלקמן (נג ב) וע"ש בתק"ה העולה ויש עוד לחלק. אבל היין מפני השיר שאומרין עליו לכן לכתחלה מצותו עס הקרבן כמש"כ התנוס' ברי"ה שם. והמנחה אינה מעכבת את היין כדאיתא במנחות פ"ד מ"א לזאת יכולין להביא היין היום עס הקרבן ומנחתו אפילו אחר י' ימים. והאי דלקמן בסדור אבוי מנחה קודם לין היינו כשמביאין בב"א:

משנה שם אם היה כ"ג זקן כו' מחמיין לו חמין ומשילין כו'. בתנר"ע דקקן מסדר המשנה דלא הותר זאת אלא בד' טבילות שהיו בקודש דאין שבות במקדש והבא איכא שבות דמנרף כגוי' התנוס' לקמן (לד ב) ע"ש. ותמיהני דע"כ ל"א לקמן דהוי שבות אלא לר"י דאמר עששיות של ברזל כו' אבל תנא דמתניתין דאמר בחמין ליכא איסורא כלל עי' שבת (מב) ובתנוס' שם. ומסדרא דמתני' אדרבה משמע דלטבילה ראשונה קאי דהא תני לה קודם להא דהביאוהו לבית הפרוה כו' [יכמ"ק בתנוס' סנהדרין (יח ב) ד"ה משום צינה דבכל הטבילות היו עושין כן]:

גמרא ופשט ורחץ ורחץ ולבש. הרש"א מחק ורחן הב'. והוא לחנס כי כן איתא גס לקמן (לב) וכן בפירוש רש"י ותנוס' כאן:

ד"ה וקידש. מן הכיור. עי' תניי"ט. ובירושלמי פ"ד סוף הלכה ה' איתא בזה פלוגתא דאמוראי קידוש ראשון אי הואי מן הכיור או מן הקיתון של זהב. אך מש"כ רש"י כדיליף כו' לכאורה הוא לל"צ דקידוש זה תיפוק ליה דתחלת עבודה היא:

דף לב.

גמרא אלא לרבנן תשעה הוו א"ל רבנן כו'. קשה דקארי ליה מאי ק"ל הא בהדיא תנן לקמן (ע) בפשיטה בתרא קידוש. ונ"ל דט"ס שם הקידוש לכן ברי"י היה כתוב ג"כ אח"ז וירד ומעל כו' וזה ודאי טעות המעתיקים וכבר מחקוהו ברה"ח. ולומר אני שגם הקידוש ימחק כמוהו:

גמ' שם תניא אר"י מגין כו' ת"ל כו' ורחץ את בשרו כו'. כצ"ל:

גמ' שם ואומר בגדי קדש הם וחמש עבודות כו'. כצ"ל ושבינתיים ליתא בתנ"כ ולקמן (ע"ב) וכ"נ מפרש"י כאן ולקמן לל"ג לה:

רש"י ד"ה שכל הפרשה. וה"ל לכתוב בתחלה ויצא כו' ואח"כ ובא כו' ואח"כ ופשט כו' ועשה המוספין כו'. לדבריו לבד דל"נ עה"ס אלא דנחסרו עוד תיבות שהן ענין שלם היינו ועשה המוספין כו' ואף את"ל שכוונת רש"י באמרו ועשה המוספין כו' לא שיכתבו בפירוש אלא שיהיו בכח המאמר דולבש את בגדיו. מ"מ יותר ה"ל לפרש דה"ל לכתוב האי ובא אהרן כו' אחר ופשט את בגדי הדב כו' עד יקטיר המזבחה:

רשי"ש • יומא

רש"י ד"ה מה מקום שא"ט טבילה. מה"ת אלא מד"ם כו'. ולעג"נ דאף לב"ז לעיל דיליף לה מק"ו והוה מה"ת א"ש הכא הק"ו כיון דאינה מפורשת בקרא להדיא וכהאי ק"ו איתא בברכות (כא) ע"ש בפרש"י ד"ה שא"ט לפניו. ובב"מ (פח ב) ובפרש"י:

תד"ה מה לבישה. חוזר ומלמד בהיקש בקדשים. כצ"ל:

דף לב:

גמרא היינו דקתני ואומר כו' ורחץ במים את בשרו ולבשם. כצ"ל:

רש"י ד"ה כפרתן מרובה. עי' לקמן (לג א) בפ"י ד"ה כפרתה מרובה שינוי קצת:

רש"י ד"ה ח"ג אא"ע. דנ"ל מבגדי קדש הם. כצ"ל:

רש"י ד"ה מה קידוש. אבל כו' דהא לאו דאורייתא. עי' לעיל (ל א) תמ"ה ומה שיזכנו זאת אפי' למ"ד לאוריינתא:

רש"י ד"ה ור"י. לטבילת בגדי זהב ולא דריש כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה מפקא. דאע"ג דאמר (כצ"ל) במתניתין פשט וקידש ידיו ורגליו כו'. כ"ה להדיא לקמן (לד ב במשנה) ואישתמיטא מהגתה מ"א שבגליון:

דף לג.

גמרא ובזיבין לתמיד של בה"ע. ק"ק מדוע לא סדר ממנו ואילך עד הדלקת הנרות המאזחרת לכולן:

גמ' שם רבינא אמר הואיל כו' ר"א אמר אי לא כו'. נ"ל דט"ס הוא וצריך להקדים תירוץ דר"א לדרכינא:

רש"י ד"ה למנחה. מנחת נסכו ש"ת ונסכיה. כ"נ דצ"ל. ור"ל השמן שנבלל בה עתוי"ט פ"ט דמנחות מ"ד ובה לא נצטרך להגתה הב"ח:

[שם ד"ה ואיפור. וקרא בסידורה כו'. נראה דר"ל דכוונת המקשה לא על דרשת הכתובים להפוך דהא כתיב היא העולה על מוקדה ואי פי' מוקדה מערכה של קטורת. עולה מאי עבודתיה עליה אלא דפריך על הסדר להקדים של קטורת תחלה. דאע"ג דבקרא מוזכר תחלה מערכה גדולה דהרי הקרא לא איירי בציווי סדרה אלא בהעלאת העולה שהיא כל הלילה על מערכתה הישנה וזה ממינא משתמע דאיתה מערכה בפ"ע]:

תד"ה מכלל. עי' כה"ד. ותמיהני דמה יענו דהא דלקמן (מה ב) אש תמיד כו' לימד על מערכה שניה של קטורת שלא תהא אלא על מזבח החיצון. שוב ראיתי בהגת הגר"א ז"ל שם שהגיה אש תמיד למאי אתא לכדתניא ואש המזבח תוקד בו לימד על מערכה כו'. ואורו עיני:

תד"ה אפילו. ודישון מזבח הפנימי אינו אלא פ"א. ל"י מהיכא פסיקא להו דלכאורה כיון דהקטירו בבוקר נצרך לדשן בערב עוד הפעם. [וכ"נ מלשון רש"י שכ' ואין קטורת אלא לאחר דישון]. ועמש"כ לעיל (כו) בס"ד:

דף לג:

גמרא ונעביד שית א"ק בהטיבו את הנרות כו'. נראה דזה איתא כרבנן דר"י בירושלמי שהביאו התנוס' בחגיגה (ג) ועט"א בשהם מגילה (ז) ולקמן (ז) בנה"ש ובמש"כ בערכין (נג ב) בס"ד:

[רש"י ד"ה אלא לר' יוחנן. חלקהו להטבת נרות כו'. כצ"ל. או להני נרות]:

תד"ה עבורי. ומפרש ר"ת כו'. ונ"ל דלפ"ז יתפרש כאן מלת עבדרי ליטנא דאקדומי כפפסחים (ז ב):

דף לד.

רש"י ד"ה שום מנחה. דכתיב בה (ויקרא וי"ג) עשירית האיפה סולת מנחה תמיד. כצ"ל:

רש"י ד"ה ביום. ביום השבת ביום השבת יערכנו. כצ"ל:

רש"י ד"ה ונסכו רביעית. ולימד כו' נסכים ומהו האחד כו'. כצ"ל:

תד"ה נסכים. ובלא"ה איצטריך כו' לדרשה אחריתי כו'. כצ"ל:

דף לד:

גמרא ורבנן מאי אחד מיוחד שבעדרו. מבואר דהא דלמרי' מגילה (כח) אם נאמר כבש למה נאמר אחד כו' הכוונה על לכבש האחד וכ"כ הת"י כאן. ודברי רש"י שם ותנוס' בזבחים (יא ב) בהג"ה ד"ה אחד (ואחריהם נמשכו הביאור בפ' תצנה ורוו"ה במחזור בפ"י להפטרות יוס א' דר"ה) צ"ע:

גמ' שם ורבי ממבחר נדריכם נפקא. כצ"ל:

במשנה הנדויין. הרע"ב פי' מארץ הולו. וכ"פ התניי"ט ותוספת הגו"ן לא פי'. בארמית נמצא הוספת הגו"ן באמצע התיבה כמו בכישור תי' בכונשאר (משלי לא) ומנדע (דניאל ה) תחת ומדע בעברית. ובד"ה (א ה) פלנאסר תחת פלאסר במלכים (ב טו) אתרוננא בקדושין (ע) וכן הרבה:

משנה שם אלו מש"צ. עתניי"ט. ובתנ"כ פרשת אחרי מפורש להדיא בפסוק כתנות בד קדש ילבש "סיהיו משל קודש כו' בנין אב לכל הבגדים סיהיו משל קודש" והובא גס בתי"י (לה ב) ברי"ה ובלבד. ובר"פ תציה פרש"י בגדי קדש מתרומה המקודשת לשמי כו' ושם כתיב לזהרן ולבניו:

תד"ה הנ"מ. הילכך צירוף דהכא הוי בלא מתכוין דרבנן. כצ"ל בבי"ת:

דף לה.

גמרא פרוה אמגושא. עמש"כ במדות פ"ה מ"ג:

גמ' שם ותנא מגינא אתי לאשמעינן כו'. כה"ג בקדושין (ז):

דף לה:

גמרא א"ל חיי ראב"ח שאין אנו מניחין אותך הלך ונתן להם ממון הרבה עד שהניחו אותו ומימיו כו'. כ"ה הגי' בע"י:

במשנה אנא השם. עי' תניי"ט ובט"ז או"ח סי' תרכ"א ססק"ב:

רש"י ד"ה מיתיבי ולבשו. והילכתא הוי גמירי לה כו'. הגרע"א בחלושיו הקשה א"כ למאי צריך הש"ס לעיל (נג) להוכיח דובא אהרן כו' ל"י עה"ס מהא דאר"ח גמירי כו' ת"ל מדגמירי שינוי בגדי לכן מוכח דלובשם שני פעמים. ובעיני לק"מ די"ל דמ"מ היו תכופים זה אח"ז ואעפ"כ היה צריך להחליף הבגדים

רש"י

להוצאת כו"מ מפני שאינה עבודה חשובה כמו הראשונות דומיא דלהוצאת הדשן לעיל (כנ ב). וק"ק דשם בכרייתא איתא להדיא אחרים פחותין א"כ מאי ס"ד מקשה הכא. ולכה"פ ה"ל להש"ס לסייעיה להתרען מינה ועמש"כ בברכות ס"פ מ"ש בס"ד ולשון וקס"ד שצפרש"י אינו מדוייק דהא גס לפי האמת הכי איתא:

דף לו.

רש"י ד"ה אבל מן החליפות. ומשך בו' עשר אמות ממזרח בו'. בבית ראשון כן היה כמבואר במלכים (א ו ג) אבל בבית שני היה י"א אמה כדאיתא בפ"ד דמדות מ"ז ועמש"כ שם בס"ד. ונ"ל להגיה אחד עשר אמה:

רש"י ד"ה ועל עולה. וגם נתתיו בו' מע"ר ולגר ליתום בו'. כצ"ל:

[שם ד"ה רע"א. אם בו' ומיתות ב"ד הרי עונשן אמור אם על ל"ת בו'. ק"ק דלמא במזל ולא אתרו ביה. יבלי"ת מ"ל גס בשונג] :

דף לז:

גמרא דרע"ס תעזוב מעיקרא משמע. ונ"ל משום דתעזוב משמעו הנח לפנייהם והם יבזו כדאיתא רפ"ד דפאה. וכשכבר הן ביד בעה"ב דצין שיחלק כדאיתא שם. ובירושלמי הביאו הר"ש שם ר"ש בר אבדימי בעי כילה שדהו איתמר חזרה פאה לעמרים אפילו כן בעה"ב מחלק בידו בו':

נמ' שם וכן בדניאל הוא אומר חטאנו ועוינו והרשענו בו'. כצ"ל:

נמ' שם אלא מהו שאמר בו'. וקרא דוהתקדה עליו בו' נ"ל כיון דכתיב לכל חטאתם ולא וכל משמע דה"ק שיצרף בודיווי העונות והפשעים לכל החטאות שיאמר קודם להם: [אח"י ראיתי שקדמני בזה הרש"א כח"א] :

נמ' שם עשה להם זדונות כשגגות. מפירוש רש"י נראה דר"ל שתכפר להם הזדונות כמו שאתה מכפר על השגגות. והתור"ע לקמן בפ"ד אות כ"א לא הבין כן ולכן העלה בצ"ע ע"ש:

נמ' שם פשיטא יחיד ורבים הלכה ברבים בו'. ק"ל הא מ"מ סתם מתניתין כר"מ וקו"ל סתם במתניתין ימחלוקת בכרייתא הלכה כסתם עיין ב"ב (ס"ד עט) בפ"י רשב"ס ובחולין (נה ב) בתק"ה בלשון יבמש"כ בב"ק (כט) בס"ד (ומוה ק"ל ג"כ על פסק הרמב"ס בפ"ד מהל' מעה"ק הי"ג לענין ב"ת דנ' רגלים דל"ב כסדרן נגד סתם מתניתין משום דאיתא כר"ש ורבים פליגי עליה בכרייתא. ורש"י בסוכה (נה) כתב טעם שיסמו מזמור ולרשע בו' בחה"ס משום דהוא זמן ב"ת לג"ר כסדרן. אולם הכ"מ כתב עוד ט"א על שלא פסק כסתמא דמתניתין ע"ש ואכמ"ל) ולכן נ"ל דגיי' שלפנינו לקמן (סו) במשנה עקרית וללא כהתוי"ט והגר"פ שם. ואע"ג דכר"מ תרי סתמי וכרבנן חדא הא אמרי' ביבמות (קא ב) יבקדושין (נד ב) מה לי חד סתמא מה לי תרי ועיין חולין (מג) תק"ה והאר"י. ואמרינן בסנהדרין (לד ב) יבדלה (י) סתמא דרבים עדיפא:

נמ' שם מאי ואם נפשך לומר בו'. לכאורה י"ל בפשוט משום דר"י דריש לקמן (מ ב) במשנה דלכפר דבשעיר המשתלח ר"ל ג"כ כפרת דמים:

דף לז.

במשנה מוכני לכיור. מה שגמגמו התניי"ט והכ"נ במקום הבור שהיו משקעין בו. בת"י כ' בשם ר"ח משמא דגמרא פ"ב דזבחים שהיה שיקעו בים של שלמה. אך לפנינו לא נמצא שם גס הת"י סיימו ונ"י אם היה הים בבית שני. ומש"כ התניי"ט ועי"ל להקיפו לא היה אלא ט' אמות בו'. עמש"כ בסוכה ח' בס"ד:

גמרא ותניי בבין האולם ולמזבח. כ"ג דצ"ל בכ"ף וכן העתיק התניי"ט וכ"נ בהגהת הב"ח בפרש"י:

נמ' שם תנן הסגן בימינו בו' תרגומא בו' בדי שיתכסה בו רבו. פרש"י דחוק. ועוד ק"ל דבעירובין (נד ב) בכרייתא לכיצד סדר משנה מבואר דיח חילוק בין תלמיד אחד לשנים לאחד אינו רשאי לישב בימין רבו אבל כשים שני לישב בשמאל אז רשאי אחד לישב בימין ע"ש ובפרש"י וא"כ מאי פריך הכא. לכן נלע"ד דהיינו הא דמשני כדי שיתכסה בו רבו ור"ל דאם יש שני עדיף טפי דאחד ינך לימין כדי שיתכסה מב' צדדיו ופריך תו והנתיא המהלך כנגד רבו בו' וכנגד היינו מן הצד (עי' רש"י ברכות כז רע"ב) ומשמע דאף מצד שמאל אסור ומקשה בין אמתניתין וברייתא ובין אר"י. ומשני דמצד בו' ור"ל דבכה"ג הוא דשרי מצד שמאל אם אין אחר עמו ובשנים אף בצד ימין ונכון בעז"ה:

נמ' שם תנא שחרית במילואו בו'. נ"ל דהני ברייתות לפרושי טעמי דמתניתין קאתו. תנא כדי בו' באה לפרש טעמא דרישא די"ב דל ותנא שחרית בו' לפרושי טעמא דסיפא שלא ה"ל אלא שנים. והש"ק בירושלמי שנה בזה במחכ"ת:

רש"י ד"ה כולה ראב"י (בסופו). דאי מעייל ליה כנגד מערב המזבח בו'. כצ"ל ועתני"ט:

תד"ה יכול (הב' בסופו). א"נ לאחר בו'. תמוה א) דהברייתא אומרת שם ועזאל על כל אחד והם מפרשי לשנים של שם על של שם וכן בשל עזאל. ב) דלפירושם יהיה ד' גורלות וזה דחתה כבר הברייתא ברישא. ונלע"ד דכ"ז סייך בדבור דלעיל ד"ה יכול קודם אבל בירושלמי בו'. ופי' הא' היינו שיניח שנים של שם על של שם בלא גורל וכן בעזאל וע"ד פרש"י כאן. ולהא"נ פעם הראשון ע"י גורל ואח"כ על מי שעלה לשם יניח עוד גורל דשם בלתי גורל וכן בעזאל. ונ"ל עוד די"ל דגם הירושלמי מפרש כן והא דקאמר ולאו דא היא קמיייתא משום דקס"ד דכאן ג"כ הכוונה ע"י ד' גורלות לכן מקשה דזה כבר דחתה הברייתא ברישא ומתרגן דכאן הכוונה דלא יהיו רק ב' גורלות אלא דיחליפם אח"כ ודלא כהתוס'. וכ"נ שהבין הק"ע ותימה עליו שלא הזכיר מהתוס' מאומה:

דף לז:

[רש"י ד"ה ואוגני כלים. בית אחיזתו. בעלמא פירש שהוא כמו זר סביב השפה. והוא מוכרח בגדה (ג ב) ובצ"מ (כה). ונ"ל דגירסתו היתה ואזני כלים. וכ"נ מהתוס' ישנים שכתבו דלהכי לא פריך עלייהו בעדיניהו לדידהו דזהב משום די"ל דהכלים גופייהו היו מכבר של זהב רק דכניהם ואוגניהם היו של מין אחר גרוע משא"כ הידות אין דרך לעשותן ממין אחר גרוע דהרי הן עיקר גוי של הכלי ועיין ערוך ערך אגן] :

תד"ה אמר. אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרות עד בו'. כצ"ל:

בא"ד והתמיד היה קודם הנץ בעה"ש. עמש"כ במגילה (כ) בס"ד:

דף לח.

גמרא וחזרו בית גרמו למקומן. לכאורה ה"נ להגיה יחזרו וכן לקמן בבית אבטינס. אכן יתכן דהם נשארו עוד בירושלים לראות איך יעשו האלכסנדריים וכיון שראו שלא הצליחו במלאכתם שבו אז לביתם אשר היה חוץ לירושלים כי אמרו שמעתה יוכרחו לשלח אחריהם למקומן וכן היה:

גמ' שם בכל יום היו נוטלין י"ב מנה בו'. נראה דר"ל בכל הימים טרם שהסיעום ממקומם היו נוטלין לכל שנה י"ב מנה. כי זהו גזמא שכר כזה לכל יום. ובירושלמי ליתא לתיבות בכל יום והיום ע"ש והיפ"מ והק"ע ל"ד שפירשו שם בכל יום. שוב ראיתי ברש"י שבועות (י ב) ד"ה מפרישין שכתב גבי בית אבטינס דלקמן שהיו נוטלין בכל שנה י"ב מנה. הרי שכוונתי בעז"ה לדעת רבינו מאור עיינינו ז"ל:

גמ' שם מגילת סממנים. נראה פירושו שהיו מצויירים בה תוארי הסממנים כמו שהם גללים והיה רשום על כאו"א שמו. ורש"י ז"ל קיצר קצת במוקן:

גמ' שם א"ל ב"ז שבית אבא היו קיימין בו'. בע"י הגירסא צנועין:

רש"י [ד"ה אלא ברית ים. ויש אומרים בריית ים. נראה דר"ל דלהי"א דבריה של ים בלעתה דרשי למלת ברותים כמו ברייתים] :

ד"ה ע"מ הכתב. קושר בו'. לקמן בגמרא איתא שהיה נוטל בין אצבעותיו. והרי יש ד' בין הביניים ושם יכול לאחוז בלתי קשירה. ולכאורה מכאן סתירה למה שהבאתי במגילה (ח ב) דאותיות השם צריך לכותבן כסדרן. דהא א"ר כל שאינו בזה אחר זה אפי' בב"א אינו. אלמא דחשביןן לכ"א מהם כאילו הוא אחרון וא"כ ה"נ נחשוב כאילו האותיות הראשונות מהשם נכתבו באחרונה ויש לחלק. ועמש"כ לקמן (נו) בס"ד:

רש"י ד"ה שהללו. כמין תיבה פרוצה או כמין ספינה. כצ"ל. עי' ר"פ שתי הלחם:

דף לח:

גמרא וא"ר אלעזר כל המשבח בו'. כצ"ל:

גמ' שם וא"ר חייא ב"א אריי"ח כיון שיצאו בו'. כצ"ל:

תוס' [ד"ה דלא מסקי בו'] . גרים ר"ת אבישלום בו' ואשכחן בו' בדכתיב בו'. וע' הגהת הגרי"פ. וק"ל דהא בד"ה (ב יא) כתיב מעכה בת אבשלום וא"כ לר"ת דזה היה ציוק נוכל לקיים גי' אבשלום דככתב לקמן לענין שבגא. אבל לעד"נ דזה היה ג"כ רשע דאיתא במגילה (טו) כל שמעשיו בו' סתומין בו' וכל שפרט בו' באחד מהן לגנאי בו' בימנע שהוא רשע ב"ר ובה כתיב במלכים שם דעשתה מפלצת לאשרה וא"כ גס אביה רשע. ודוחק לחלק בין בן לבת. עוד נ"ל לומר דאבשלום אבי מעכה הוא אבשלום בן דוד והיא היא תמר בתו (שמואל ב' יד) ושני שמות היו לה כדאשכחן טובא וסיומן לדבר מועכות של בית רבי תמר שמן (ס"פ ד' אחיס). ונוכל לומר עוד דעיקר שמה היה מויכיהו דככתיב (מ"ה ב' יג) וע"ש ברד"ק וע"ש שמיעכה באצבע קרו לה מעכה ותמר כלעיל:

בא"ד ואת שבנא הסופר ואת זקני הכהנים מתכסים בשקים. כצ"ל:

דף לט.

רש"י ד"ה חוץ משני גזירין. של בה"ע בו'. וכתב הב"ח שלא הבין דהרי אף בשחרית הן חובה. ול"ג פשוט דזה לא נצרך להזכיר דבעוד שעסקו בסמור המערכות ולאזי אז סדרו ג"כ הגזירין:

דף מ.

גמרא ואזדו לטעמיייהו בו'. לפרש"י לא א"ש קצת ואזדו בו' כיון דבפלוגתא קמיייתא לא נזכר ר"י. ועוד דבכ"מ דאמר'י ואזדו לטעמיייהו היינו דשם פליגי בדבר אחר אלא דתלויין זה בזה והכא הויא אותה פלוגתא בעצמה. ולפי' התוס' קשה איך מוכח מכאן דלר"י הגרלה מעכבא דלמא משום דס"ל דבע"ח נדחים כלקמן בפרק שני שעירים א"כ ע"כ צריך להביא שנים וממילא צריך להגריל משום מצוה וכמש"כ התוס' לקמן למ"ד דהגרלה לא מעכבא לר"י. ונ"ל לנטות קצת מדרך התוס' ולומר דהא בזה תליא דא"ת דהגרלה איננה אלא למצוה אמרינן דלא נאמרה רק בשנים אבל אם לא נצרך רק אחד אין כאן הגרלה כמש"כ התוס' לר"ש וממילא לא ידחה זה שהוא קיים הואיל דאין כאן חסרון מעשה הגרלה עי' לקמן (סד) בתד"ה התם בסופו. ובהו נתיישב לי פרש"י לקמן (סה) דר"ה להיות חי שכ' ובלא הגרלה א"יא חקוקן לשנים. דלכאורה בלא"ה נמי זקוק לשנים דבשחוטין לכ"ע נדחק:

תד"ה ואזדו. ול"ג בו' וקאי בו' נהי בו' היבא דלא עלה הגורל כלל ואזדו בו'. כצ"ל ותיבת וכו' שבדבריהם למחוק:

בא"ד וכמו שפירשתי דלר"י בו' הכי תנן בו'. כצ"ל:

דף מ:

גמרא והא אמרת הגרלה מעכבא וכיון דקבעיתו שמאל בו'. לכאורה אף למ"ד הגרלה לא מעכבא יקשה כיון דקבעיתו בו' ועוד הא עכ"פ מצוה בהגרלה. ונ"ל דלמ"ד הגרלה ל"מ וא"כ עליית הגורל והנחתו כהדדי ניניהו תרוייהו למצוה ולא לעכב לכן אפשר לומר דלא נקבעו עד הנחה. וקרא דונתן בו' י"ל דלא קפיד אלא שלא יקבעו לכתחלה באמירת פה אלא דוקא במעשה דהנחת גורל ויוכל לברור איזה גורל שירצה בימין ואיזה בשמאל ויניחם על השעירים ולא נצרך קלפי. (ונדולה מזו פרש"י לעיל (לז) ד"ה יכול הב'). אבל למ"ד עליה מעכבא והנחה לא א"א לומר דכהדדי ניניהו ולא נקבעו עד אשר יניח ג"כ אלא ולא נקבעו בעליה לחודא ודו"ק:

גמ' שם ועשהו חטאת הגורל עושהו חטאת בו' סתם סיפרא מגי' ר"י. בתנ"כ שלפנינו ליתא להך דרשה ואדרבה דריש מיינה דצ"ל בפה לה' חטאת וכ"מ ברש"י דלא מצא זאת בתנ"י. ונראה דבהא פליגי להתני"כ הוא"ו הא' הוא וא"ו המהפך והוא צווי שיעשהו חטאת בפה ולהברייתא דלפנינו הוא ו' העיטוף ושיעור הכתיב אשר עלה עליו הגורל לה' ועשהו (ר"ל הגורל) חטאת והוא לשון עבר כמו עלה דלפניו:

רש"י ד"ה ועד מתי (בסופו). אלמא וידוי לא מעכב. כצ"ל:

רש"י ד"ה כיון שעלה. ואזו לעזאלזל הס"ד ואח"כ מ"ד רש"י שוב א"צ. וקאי על שנויא דרבא:

תד"ה ועשהו (בסופו). כי ההוא דינאלנו כדפירשתי. כצ"ל:

רש"י ד"ה מה. תדע דבפ"ק דיבמות פריך מאי איצטריך עליה בו'. כצ"ל:

דף מא.

גמרא (בסה"ע) ולר"ח א"ר הושעיא. כצ"ל:

רש"י ד"ה וּלר' חגא. ומתרצתא היא דכיון דחזי בו'. כצ"ל:

דף מא:

נמרא ש"ה דכתיב זאת בו' הא רבי רחמנא תורת. רש"י הראם לזאת תהיה תורת בו' הכתוב בריש הפרשה. ולע"ז יותר נכון כדוונת הש"ס לזאת תורת בו' אשר לא תשיג ידו הכתוב בסה"פ. אח"כ מצאתי כן להדיא בתנ"כ:

תד"ה והאי. דבכ"ד דאמרינן לנדבה היינו לשופרות בו'. כצ"ל:

בא"ד אבל אי מתרמי בו' מקיצין בה אבל קשה בו' פרק מי שאמר הריני נזיר ושמע (דף כד) האשה בו'. כצ"ל:

נמרא איבעיא להו בו' או אהעמדה קאי. והא דתנן לקמן (נג ב) הביאו לו את השעיר דמוכח דלא הוה קאי התם. הא לא אמר כאלו רק כנגד בית שחיטתו ולא במקום שחיטתו ממש:

נמ' שם כאן בקולחת כאן בנכפפת. חילוק כזה בב"ק (סא) לענין אחר:

נמ' שם כדי שיהי כולן באגודה אחת. עי' תנ"י ועי' תוס' סוכה (יג) ד"ה מצות דגס רבנן מודו דמאזוב לאזוב נאמרה גז"ש והכא איכא אזוב:

דף מב.

נמרא וזהוהא יומא נח נפשיה דרביא ב"ק בו'. נ"ל דסתמא דגמרא קא"ל דההוא יומא ר"ל כיום דאמר ר"י מדיופתי לרבינא ודלא כדמשמע לכאורה מפרש"י דההוא יומא קאי על אותן יום דאופלגו רשב"ח ורבנן וכ"ז מדברי ר' ירמיה כי רביא ב"ק נראה שהיה אמורא ולא היה בזמן התנא רשב"ח וגם נ"ל דזהו רבין ב"ק שהיה בימי רבינא בחולין (כ ב) וגפל ט"ס בחד מקום. ואשכחן בב"ב (סג) רבינא ב"ק ואולי גם שם ט"ס:

בסה"ע ומילוי מים וקידוש. כ"נ דצ"ל וכן כפרש"י. וכ"נ מתוס' לקמן (ע"ב) ד"ה למשמרת:

תד"ה כי אתא בו' משקל י' זוז (כצ"ל). אע"ג דריו"ג לא חייש לכובד בו'. נראה דהיה בגירסתם לעיל במקום אר"ח אמר רב א"ר יונתן עץ ארז בו' שקלטתן בו'. והרש"א שכ' דגירסתם בברייתא דלמה כורכן היה דברי ר' יונתן ונמשך אחריו הגר"פ תמוה דלפ"ז איך יתיישב מש"כ שםא רבין ס"ל כשינייא דאבוי דמ"מ מקאמר כדי שיהיו כולן באגודה אחת מוכח דל"ל כובד. גם לא מצינו שיחלוק ריו"ג עם ראב"ש:

דף מב:

תד"ה למשמרת. תימה בו' ובשריפה ובהני יתתי בו'. כצ"ל. ועי' היטב כה"ד. והא דל"ק הש"ס לעיל בצריכותא דאי כתב שחיטה משום דחזי מיד להזאה. הוא בכדי שלא ינלף אסיפת אפרה וכו' דגם הם ראויים להזאה לאלתר. ומש"כ בסה"ד כיון דהני כשרים באשה בו'. ה"ל למימר נמי וכשרים בגליה כמש"כ לעיל:

דף מג.

נמרא ה"א עד דשקיל חד ויהיב חד. נראה דר"ל לאפוקי דלא לישקלו תרי וכן דלא יהבי תרי וכדדרשינן בחולין (ס"ד כט) תזבח שלא יהיו שנים שוחטין. וכן תפרש ואכ"ר בו' עד דשקי תרי בו' אבל השתא דכ"ר ולקחו ל"ר וכתב ונתן ל"י מוכח דכשר בין בתרי ובין בחד דלא מסתבר לחלק בין לקיחה לנתינה יכמו לעיל דדרשינן והניח מי שיש בו דעת גם אאסיפה וכן ר"י אינו מחלק ביניהם אע"ג דריבוי דקטן כתיב גבי לקיחה ומעוט דאשה גבי נתינה וכ"מ בתנ"י אלא שלשונם מגומגם קצת:

רש"י ד"ה לרב. דאמר שחיטה נמי לאלעזר בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה הכהן בכיהונו. אלא למסמך כהן אבגדיו בו'. לעיל (כד ב) בפירושו בד"ה ובכלי שרת מוכח דמהכאן לבד משמע בבגדי כהונתו והוא כדדרשינן בזבחים (יז ב) אין בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהם וע"ע שם (יח) בפ"י בד"ה אי מהתם. וכן כאן בסמוך דריש מהכאן לחומיה לדורות:

רש"י ד"ה לקדש. לתת מים על האפר בכלי חרס. תיבת חרס נ"ל למחוק עי' פ"ה דפרה מ"ה:

תד"ה לרב. והא דאר"ז בו' דמשמע הא בכהן כשרה בו'. ק"ל א"כ מדוע לא ידע ר' יצחק לעיל הי מניייהו ה"ל לידע דואי שמע פסולה אפרה דאי אפרו מאי אוריא זר אפי' כהן הדיוט נמי. וי"ל קצת דשם נוכל לומר דנקט זר משום פרה דכשרה אפי' בזר. אבל לכאורה תימה דמאי קשה להו נוימא דזר אצלה קאמר כדמשני ביבמות (נג ב). ונ"ל דהכא דבא לאשמועינן עיקר דינא דמי פסל לה איך לאמר דזר אצלה קאמר הא איכא למימר דכשרה בכהן הדיוט וא"כ אינו זר אצלה דאולי דורש ושחט אותה היינו כהן הדיוט לפנוי (לפני אלעזר) וכמו דלא מרבינן ממיעות אחר מיעוט אלא כהן הדיוט ולא זר. שוב ראיתי בתנ"י לעיל על הא דר"י"ץ שקדמוני במקצת:

תד"ה מאי. י"ל משום דאתי (כצ"ל) לכלל דעת. משמע דסתם שוטה לא מיקרי אתי לכלל דעת כמו קטן. יכן בר"פ מי שהשחך שוטה וקטן לשוטה ובטוש"ע סימן רס"ו איתא הטעם שהקטן יבא לכלל דעת. ימ"מ שוטה מיקרי ג"כ קצת אתי לכ"ז דחשיב בר כריתות מה"ט כדאיתא בתוס' גיטין (כב ב) והרא"ש בפ"ב דכתובות ס' יד שלמד שוטה מקטן דיש לו זכיה ע"י אחר הואיל דאתי לכ"ד מיירי בשוטה דעסיק ביה שם דהוא עתים חלים וכדמסיים שם. ולכן אנכי תמה על הרמ"א בחו"מ ס' רל"ה וממ"ע שפסקו בסתם שוטה דיש לו זכיה ע"י אחר דמנ"ל הא. ובמרדכי שמציין שם ג"כ אין רמז לזה:

דף מג:

נמרא שחור מבבל שהוא טמא בו'. יל"פ דהכוונה הוא משום דהוה מעוט אחר מיעוט ואינו אלא לרבות יכלעיל אליבא דרב:

נמ' שם כמאי דמסיק תעלא מבי ברבא. אולי הוא מלשון אס ישפוק עפר שומרון לשעלים בו' (מלכים א כ"י:) דפ"י מדרך כף רגל ובלשון ארמי הוא תעלא כמו דמתרגם שועל:

במשנה שחטו וקבל בו'. התני"ט כ' דה"נ מירק אחר שחיטה ע"י. וכבר כתבתי בזה לעיל (יב) בס"ד:

משנה שם והיום חותה בשל זהב בו'. לכאורה ה"נ הטעם משום דכתיב ולקח מלא המחתה בו' והביא דמשמע דבאותו כלי שלקח יביאם וכדפריך בר"פ דלקמן מלא חפניו והביא א"ר. אמנם הש"ס מפרש כאן משום חולשא דכ"ג. ואולי דגם שם לא פריך אלא דיהא רשאי לעשות כן ולא לעיובא וכ"מ לישנא דל"ל דשם. עוד י"ל דהש"ס הוצרך לטעם דחולשא משום קטורת דהיכל שגם לה היה חותה בשל זהב יכ"כ התנ"י"ח ושכן מבואר ברמב"ם בחבורו. (וכן כל היום היום שבמשנה היה ג"כ בקטורת דהיכל לבד

רשי"ש • יומא

היום דקה מן הדקה ונ"ל דלכן הקדים לה הא דוהיום מוסיף בו' להורות דהא דקתני בתריה לא קאי אלא עליה) אבל לגחלים דלפני ולפנים בלא"ה נמי מטעם דאמרן. אלא דלפ"ז קשה דא"כ אף להיכל נ"ל טעמא דחולשא נוימא דמשום היכרא הוא שידע דמצות היום בלא עירווי כדאמרן לעיל (לא ב) כדי שיכיר שעבודת היום בבגדי בון וכמש"כ התני"ט שם. אמנם לפמש"כ המלחמות בישוב בעלי הקרובות שכהן הדיוט עשה עבודת המחתה בהיכל לא יקשה זאת ולדעתו נצטרך לפרש חולשא דכ"ג דאמר הש"ס ע"ד פר"י לעיל בתוס' (ר"ד כא). מש"כ התני"ט לחלק בין דיוה"כ לדשאר השנה בהגחלים לא מחוור דא"כ ה"ל לתנא למיתני דבכ"י בו' והיום בו' בהם כמו באינך:

משנה שם בכ"י כ"ג מקדש יו"ר מן הכיור. הא דלא תני בכ"י כהנים מקדשין בו' כלישנא דגבי עלייה וגם הוא ככלל. י"ל משום דסיים בלישנא דכ"ג וכה"ג כתבתי בריש תענית ע"ש. ולג' הרמב"ם שהביא התני"ט והיום עולים בו' א"ש טפי:

רש"י ד"ה והיום ארוכה. כדי שיתן ידה למטה בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה והיום האחרון. ואם בא לעלות למזבח בו' תמידין בו' ואילו ואיל העם. ע"ע דכל הני מתן דמס למטה ועומד בארץ וזורק כמש"כ לעיל (טו ב):

תד"ה וְלֹא פָּלִיג. עי' הגהות הגר"א ז"ל אך מש"כ ושמא המקשה לא שמיע ליה הברייתא אינו מדויק דע"כ גס אביי המתקן לא שמיע ליה דאל"כ הוה אמר פליג בברייתא כדאמר בריש עירובין ובמנחות (י ב) [!:

תוס' שם ד"ה אמר. מה שהקשה המהרש"א דמ"מ לרב יהודה תקשי בו' לק"מ דהתוס' לא כתבו לחלק בין לעורך לשלא לעורך אלא לסברת המקשה אבל למסקנא אין חילוק דבשעת הקטרת היכל אף לעורך אסור. ומלפני ולפנים אפילו שלא לעורך מותר:

דף מד.

רש"י ד"ה לא בשעת הקטרה דהיכל. והכי קתני כשם בו'. לכאורה מפרש בהתירון מאי דלא הקשה מיינה. דלא הקשה אלא מהסיפא. ונ"ל דר"ל דמרישא אדרבה יש ראיה דפי' בשעת הקטרה היינו דהיכל דומיא דמתן פר כה"מ בו' דהוו בהיכל:

רש"י ד"ה א"ה. ועד סוף הסוגיא. פירושו דחוק. ולע"ד גל"פ דקס"ד דפי' שלא בשעת הקטרה היינו בשעה שנכנס להקטיר אף שאינו מקטיר עדיין וכדכתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו בו' ולעיל מרבינן אף ביציאתו משם. ולתירוץא הא קתני בו' מפרש דשלא בשעת הקטרה היינו שלא בשעת הקטרה דהיכל אלא דלפני ולפנים כפרש"י. וע"ז פריך והא איכא הא מעלה בו' בין בקדושה דידיה בו' ור"ל דלא הוה ליה למיתני לשון בשעת הקטרה אלא לשון בקדושה דמשמעו אפילו שלא בשעת הקטרה אלא בציאתו ובציאתו (עיין בתוספות). והא דאיתא בפרק ו' דתמיד דבבואו להקטיר קטורת היה שם המכניס המחתה דגחלים וכן אזהבו או קרובו שמוסר לו הכף וכן הממונה שאל"ה הקטר. כל הני לעורך הקטורת נינהו וגדולה מזו כ' התוס' לעיל (ס"ד מג) ע"ש:

תד"ה בשילה. לענין טומאת סוטה נמי יהא חילוק בו' טומאת אשה חמורה לב"ש. כצ"ל:

דף מד:

גמרא א"ר ש"מ קדושת אולם והיכל חדא בו'. לכאורה יש ראיה לזה מדתנן בפרק ד' דמדות מ"ו דהיכל מאה על מאה וקחשיב במ"ז האולם בכלל החשבון:

גמ' שם בכ"י היתה ידה (כצ"ל) קצרה והיום ארוכה. הוא פיסקא מהמשנה:

דף מה.

גמרא רא"א חמשה הן וכל חד וחד אית ביה בו'. ר"ל דאינן אלא חמשה המתוארים ובכ"א מהן יש שני מינין פשוט וטוב:

גמ' שם ר' מאיר אומר בכ"י ארבע בו'. מהגריו"פ משמע דמוחק מלת מאיר ע"פ התוספתא. ול"ג אדרבה להגיה שם ר' מאיר שהוא בר פלוגתא דר"י ור"י. ועוד דגם במשנה הגי' ר' מאיר וכן לקמן (מו) אומר היה ר"מ בו':

גמ' שם וא' לאברים ופדרים של"ג מבערב. הרע"ב הוסיף של תמיד של כה"ע. מש"כ של תמיד הוא משום דבשבת ויוה"כ ודאי אינה אלא לעורך התמיד וכ"כ רש"י לקמן (מו) ד"ה תנינא ובגמרא שם אר"ה תמיד תחלתו דוחה בו'. אך מש"כ של כה"ע וכ"כ רש"י שם (בע"ב) ד"ה שבת. הוא ל"ד:

גמ' שם ור' יהודה אי מהתם. פרש"י מוהאש על המזבח בו'. ומהתני"ט נראה שפי' אי מהתם היינו מקרא דונתנו בני אהרן בו' ול"ד במחכ"ת:

רש"י ד"ה של קיום האש. שאם בו'. ל"י מדוע לא פי' כפשטיה דגזה"כ הוא שיהיה אש תמיד על המזבח והיה לזה מערכה בפ"ע. ומערכה גדולה אס לא היה צורך בה להקטיר מניחין אותה עד שיכלו האש והעצים ותכבה מאליה. ואם נצרך להקטיר ורואים שהאש הולך וכלה מוסיפין עליה עצים כדלעיל בר"פ:

דף מה:

גמרא לבדתניא אש תמיד בו' לימד על מערכה שניה בו'. עמש"כ לעיל לג בס"ד:

גמ' שם אש מחתה בו' מגין בו'. קשה כיון דנפקא לן כבר מוהאש על עיקר מערכתה א"כ ממילא מוכח נמי מזבח החיצון דהא כתיב שם בג. וי"ל משום דנוכל לומר דהאי בו לא קאי אלא על עיקר קרא דהיינו אש דקיום לר' יוסי והצתת אליתא לר"י אבל לא על מערכת המחתה דלא איתא אלא מריבויי וכה"ג תמצא לקמן (מח ב) ברש"י ד"ה הולכה בשמאל. ובכתובות (לד) הבאתי הרבה כיוצא בזה:

תד"ה נאמרה. דכתיב גבי קרח בו'. הב"א הביא בשם ש"י להקשות מדוע לא הביאו קרא דנדב ואביהוא ויתנו בהן אש וכו'. ולק"מ לפמש"כ התוס' בעירובין (סג) ד"ה מאי בשם התנ"כ דלק"ק נכנסו להקטיר ע"ש:

דף מז.

גמרא איברי עולה שניתותרו עושה להן בו'. כצ"ל:

דף מז:

רש"י ד"ה שבת. ודם נפסל בשקה"ח. לכאורה שפת יתר הוא דמאי חילול שבת איכא בזריקה עי' יבמות (לג ב):

תד"ה תחילתו. (בסופו). אבל הפשט ונתוח למעכבי כפרה כו'. שם ליתא להאי. אלא שהתנ"ס' עצמם מפרשים זהו בכח המאמר דשם סד"א כיון כו'. אבל אינו מוכרח כלל דיל"פ וגלי לן רחמנא בנתינת האש אף דלא מעכבא כפרה בעיא כהונה וה"ה להפשט ונתוח אף דל"מ כפרה בעיין כהונה. שוב ראיתי להתיי"ט שם שכתבו כן:

דף מז.

גמרא יציבא בארעא כו'. מש"כ התיי"ט וגדולה מזו כו' דלא אתמר אלא בתר כו' כוונתו למה דשאל שם הני חמשה ענויין כנגד מי ע"ש. ואישתמיטתיה מש"כ התנ"ס' שם דר"ח גופיה שאלה:

גמ' שם הרבה עשו כן ולא הועילו. כה"ג בנדה (ע ב) ג"פ:

גמ' שם ת"ר בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ. מכאן לכאורה סתירה למש"כ התיי"ט במנחות ספי"ב ב: המתנדב שמן שדינו דיקומן כיון דדבר לח הוא א"א לקמצו אלא שמפריש בכלי שיעור קומן. אמנם מנצאנו כיוצא בזה לעיל (כד) בתת"ד ע"ש פרש"י ד"ה ת"ש. ומש"כ שם עוד שהוא כשני זיתים. ל"ד דל"א אלא שאינו פחות מש"ז אבל יש כהן שקומצו יותר. ודע של"מ כעת להרמב"ם ז"ל שהביא להך דינא שלא יעשה מלה וצ"ע:

גמ' שם מאי לאו שאם רצה לעשות מדה עושה. כצ"ל ותיבת אחרת מיותרת וכן לא העתיקוה התנ"ס':

גמ' שם לא ה"ק וכך היה חוזר וחופנה לפנים. משמע דאתי לאפקוי שלא יערה מן הכף על הנחלים שבמחתה. והתנספות לקמן (מט) ד"ה אי כתבו דמדרבנן הוא שמא נתפזר לו בדרך. ומפי' הרע"ב נראה דאתי לאפקוי שלא יעשה כלי כמלת חפניו ויערה מהכף לתוכה ולא מחוור:

רש"י ד"ה א"ד בש"ו. חבילי ורדים. הוא בר"פ מפניו ובסוכה (יב) במשנה:

רש"י ד"ה וזירותגני. הזרתגני כו'. נ"ל להציין צ"ל זריתגני:

דף מז:

גמרא ובמחבת ובמרחשת מוחק כו'. התיי"ט כתב במנחות פ"א מ"ב דה"ה מאפה תנור. ואנכי תמה דהא גם מנחת סולת טעונה בלילה קודם קמיעה וא"א שלא תהא יונצאה חוץ לקומן. ושם (נד) ברש"י ד"ה מנחת חוטא מבואר דאף אותה שהיתה חרבה מוחקה ג"כ. ונ"ל דלשון מוחק משמע בכח זה לא נצרך אלא באפיונות:

רש"י ד"ה ר"פ. דמולקח לא כו' מדה לחפינה. כצ"ל:

רש"י ד"ה מן הצד. אלא מוליד עלה (כצ"ל). ור"ל על הסלת:

דף מח.

גמרא אפכיה למנא ודבקיה לקומץ בארעתיה דמנא. עי' בתוספות ובפרש"י דמנחות. וק"ל לפירושם ליטנא דודבקיה דהא גם בלא דיבוק יונח יפה. ולע"ד נל"פ להפכו על צדו ושולי הכלי עומדת בנצב ולכן צריך לדבק שלא יפול על דופנו. א"נ שהפכו ממש פיו למטה ודיבק הקומן בשולי הכלי בפנים שלא יפול. ילמאי שפירשתי יתורן ג"כ פי' הר"ח בהא דזבחים:

גמ' שם בעי ר"פ מלא חפניו שאמרו מחוקות או גדושות. ק"ל מדוע לא פריך הש"ס הכא ג"כ היינו הך לפרש"י. (ור"ל לאפקוי לשיטת התנ"ס' שכ' הרש"א לקמן בפרש"י) וא"ל דהש"ס סמיק כאן על הא דלעיל דה"נ לא קרינן בהבירוצין ולקח. א"כ יקשה היינו הך דבעי ר"פ גופיה בבין הבינים. וזה י"ל בדוחק. אבל קשה לפי מאי דפשיט מהברייתא דלא מחוקות א"כ ש"מ דלא יליפינן מלא מלא. וי"ל דאיכא למימר נמי לאידך גיסא מדתני ולא גדושות ש"מ דילפינן ולהכי לא כתביה בגופיה למימרא דמ"מ טפופות בעינן ע"ד לאמר אביי בפסחים (כה) וכן כתבתי בס"ר בשבועות (נג):

תד"ה מי. ונ"ל לפרש דפשיטא ליה כו' ובהקטרתה כו'. ר"ל דהקטיר קצתה ע"מ להקטיר המותר למחר יל"א דזה נקרא חצי מתיר ע"ש בסוגיא ספ"ב. והרש"א ל"ד בזה במחכ"ת:

בסה"ד ופשיט כו' בכל עבודה. כצ"ל בבי"ת:

תוס' ד"ה מדפסיל (בע"ב). דלתנן בפי' א"ל אבל אוכלין טמאין כו' ונכנס למקדש חייב אף על גב כו'. אבל רש"י פירש שם דנכנס למקדש חייב לא קאי על אכל אוכלין טמאין אלא על שתה רביעית יין דתני התם וע"ש בת"י (יג ב):

בא"ד מדקתני ברישא גבי אפר חטאת טמא ובסיפא קתני טבו"י. הט"א בחגיגה (כג ב) הניח דבריהם בתימה דהא טבו"י כשר בפרה. ול"נ ליישב דהתנ"ס' דהכא אזלי לשיטתייהו בזבחים (יז ב) בד"ה שרפה לטבו"י לאורייתא פסול לפרה מדרבנן ע"ש:

בסה"ד ואי לא קאי אקטורת כו' לא מיפסל בליגה כדפרישית הכא בקס"ד כ"ש דקשה טפי אמאי לא מיפסל בליגה אף לאחר שקדשו בכלי ולמאי דדייקינן כו' מההוא דהוסיף כו'. כצ"ל. ועי' רש"א והגהת הב"ח:

דף מח:

רש"י ד"ה ותפשוט. דבגופו של זבח קמיירי. כצ"ל:

דף מט.

תד"ה זר. ודלא כר"י דאמר חייב מלקות אף בשא"ד המשכרים. כצ"ל כדאיתא בכריתות (יג ב) וכ"כ רש"י בבכורות שם:

דף מט:

גמרא עד שמגיעת לבין אצילי ידיו. משמע דיד הכף נאחו שם בין שני האצילים כשמקרבן זה אל זה יידיה מוכח מכאן דאציל היינו מרפק (עלינבוין בל"א) דכאותו מקום יכול לקרבן. אבל לא יתכן לפרש דאציל היינו בית השחי דכשם לא יוכל לקרבן. עי' מנחות (לו) תמ"ה קיבורת:

[שם איבעיא להו שחט ומת מה הוא שיכנס אחר בדמו כו'. משמע דכמת קודם שחיטה לכ"ע נכנס בפרו של ראשון. ונ"פ דכש"כ כשעבר הראשון מחמת טומאה דנכנס בפרו של ראשון שהרי הוא סופו לחזור למקומו וכ"כ התנ"ס' במגילה (ט ב) מהירושלמי ודברי התנ"ס' ישנים כאן מנומגמים]:

תד"ה שאני התם. אבל תימה דרבא קרי ליה כו'. כצ"ל:

דף נ.

גמרא פר ושעיר של יוה"כ שאבדו והפריש אחרים תחתיהן וכן שעירי כו'. כצ"ל ומה שבינתיים מיותר וכן ליתא לקמן ובשבועות:

גמ' שם ר' אלעזר ור"ש אומרים ירעו כו'. כצ"ל אלעזר בל"י וכמו שהגיה הגר"י"פ לקמן בסמוך:

רש"י ד"ה שאין חטאת השותפין מתה. דכתיב ואם המר ימיר ל"י כו'. הב"א כתב כאן דלר"ש דליף דאין שותפין עושין תמורה מלאקשה רחמנא למע"ב א"כ אחים היורשים קודם חלוקה עבדי תמורה. וא"כ מ"ל מיתה בתמורת חטאת היורשים. ושגגה היא. א) כיון דחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא מאי ירושה שייך בה וכה"ג כתב הגי"ב בחלק או"ח סי' ט"ו לענין חמן ע"ש. ב) דחטאות המתות ל"ע תמורה כדאיתא בריש פ"ד תמורה ורפ"ג למעילה:

רש"י ד"ה דלא מייית. לאו איקרו קהל אלא אותן שנטלו נחלה. לפי מאי דמסיק רבא ספ"ק דהוריות דשבט לוי איקרי קהל אף שלא נטל נחלה ע"כ הא דכהנים לא איקרו קהל הוא משום דמיעוט השבט הס: תד"ה פה. ההג"ה שבגליון בסה"ד היא מהרש"א מת"י. וקשה טובא דהא מבואר להדיא בהוריות דלמ"ד דכל שבט ושבט מביא שעיר ה"ה דמביא כאו"א פר לעולה. ועי' בדבריהם לקמן (סה) בד"ה וכן ובמה שכתבו שמה יתיישב תמיהתם דכאן. ואולי יש להגיה בדבריהם דהכא ע"ד דבריהם דשם. ובהוריות (ג ב) כתבו ישוב אחר ע"ש:

דף נ:

רש"י ד"ה חומר בזבח. מבתמורה שהומרה בו. כצ"ל:

תד"ה לדברי. אבל מודה כו' כמו לת"ק ר' אלעזר כו'. כצ"ל:

בא"ד ולמסקנא דמסקינן דר' אלעזר כו'. כצ"ל בל"י:

תד"ה תמורת. עיין בו היטב. ולכאורה תמוה דלר"ש ודאי אינו עושה תמורה כיון דקרי ליה חטאת השותפין וע"כ לא מבעיא ליה אלא לר"מ:

תד"ה ואי. י"ל כיון דלא שוו להדדי דשלמי צבור ליום ולילה כו'. כצ"ל:

דף נא.

גמרא קסבר א"ש הפסח עה"י. ק"ל דז"פ דרשאי יחיד להקדישו לפסח אלא שאחר כך קודם שחיטה צריך להמנות עליו עוד אחד. וא"כ קודם שהמנהו הרי הוא עדיין יחיד עליו ועושה תמורה וי"ל:

תד"ה דוחה. אבל יש פירוש בפסחים שמוגה בהם כו'. כצ"ל:

בסה"ד (ע"ב) נפקא לו מככל חוקת כו' דאי מככל כו'. כצ"ל:

דף נא:

גמרא ותיפוק ליה דאשר לו א"ר כו'. עי' פרש"י. וק"ל א"כ יותר ה"ל להקשות אר"א ור"ש דקרו ליה חטאת הצבור או דשותפין. ולע"ד נל"פ דהקושיא הוא על הא דפליגי בדמו של פר דהא בעינן משלו והרי הוא של כ"ג שמת [ואפילו לא שחטו עדיין עמש"כ לעיל] :

תד"ה תיפוק. כ"ש אי לא דרשינן הכי אלא הוה כו'. כצ"ל:

גמרא ואיסתפאקא כו' ועבוד שתי פרוכת. לקמן (נד) איתא דנס בעלייה היו ב' פרוכת. ובכתובות (קו) פרש"י וגם הן במקום אמה טרקסין. משמע דבמקדש ראשון היה גם בעלייה אמה טרקסין. וקשה לפי מה שהביא התיי"ט היתה עלייה דמקדש ראשון גבוהה יותר מעלייה דב"ש בכמו שלשים אמה ע"ש וא"כ היכי הוה קם. וצ"ל דנס בו היו ב' פרוכת. ורש"י ר"ל נגד אמה טרקסין שהיה ראוי להיות:

ד"ה שתי. פרופות. צ"ל פרוסות:

רש"י ד"ה שולחנות צפון. עי' מהרש"א. אבל עדיין לא תיקן כלום דהלל רוחב גופו של כ"ג אמה עי' מנחות (צט) ברש"י ד"ה אלא למ"ד מזרח. ובשבת (צט) בתג"ה אמתא יתירה. וביותר שהיה נושא בידיו הכף והמחתה. וא"כ ע"כ כשהיה מגיע לשולחנות היה נצרך להתעקם לצד דרום ולינך נגד רוחב המזבח מכון. והרי כמו זה היה יכול לינך לדרום המזבח. ולשיטתו היה צ"ל דצד הצפוני של מזבח היה משוך מחצו ההיכל ולדרום בכמו אמה. ולענין קושייתו נ"ל דאף שלא היה מרויח כלום לקצר דרכו בהתהלכו לצפון (ואם נאמר דהמזבח היה עומד מכון באמצע ההיכל היה מרבה עוד בעיקומו אמה משאם היה הולך בדרום והמהרש"א ל"ד בקושייתו שלא היה מרוויח דלערבה שהפסיד עול) מ"מ צפון חשיב טפי כדלשכחן בשלהי סוכה דהנכנסין חולקין בצפון ע"ש בגמ' ופרש"י:

דף נב.

גמרא איבעיא להו כו'. נראה דצ"ל ליה ור"ל ליוסף ולפי שהפסיק בהעתקת הפסוק לכן שנהו עוד הפעם. וכן מצינו רבות במקרא עי' תל"ע שס"ו:

תד"ה כותל. עוד פר"י כו' והתא שש דלמטה כו'. מש"כ הרש"א ואפשר דהיינו דוקא בתאים שבצד צפון ודרום. תמוה דהא שם במ"ז קחשיב ג"כ מצפון לדרום והתא שש. ולפי' זה דר"י ע"כ גם שם למטה לגמרי קחשיב. והרש"א בעצמו בר"פ המוכר אה"ב לא כתב תירון זה:

דף נב:

במשנה החיצונה היתה פרופה מן הדרום. עתיי"ט. וא"י איך יפרנס לפי פירושן מש"כ רש"י להיות פתוחה ועומדת. ול"נ לפרש דלא היה רוחב הפרוכת אלא כנגד רוחב ההיכל והחיצונה היתה נכפלה על עצמה בקצה הדרום לצד ההיכל וזהו לצד חוץ שכתב רש"י והיתה שם פרופה בקרם ונמצא שהיתה שם פתוחה ועומדת. וכן תפרס ער"ז והפנימית מן הצפון:

משנה שם שלא להבעית את ישראל. לשון הרמב"ם כי הרבה כה"ג היו מתים בקה"ק כו'. וזהו תימה שבמקום הקדוש ביותר יארע טומאת מת החמורה עי' שלהי עירובין. ולעיל (יט ב) איתא וי"א ביציאתו יניף:

גמרא ראה שכתוב יולד ה' אותך ואת מלכך וגו'. היינו בספר תורה שמצא חלקיהו כה"ג והיה נגלל בפסוק זה כמש"כ הרד"ק במלכים (ב כב יא):

דף נג.

גמרא ותיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית. ק"ל להמפרשים דאיכא חויב מיתה בחיסר מעלה עשן אף בקטורת דכה"ש דכהיכל (עי' מל"מ פ"ב מהל' כה"מ) וא"כ איצטריך לחייב משום חסרון. למפני ביאה

ריקניית לשם אינה אלא באזהרה כלאיתא במנחות (כו ב) ור"ש גופיה דמשני הכא כגון ששנג בביאה כו' מוקי לקמן לקרא זה דוכסה לשאר ימה"ש וכן ר"א דמוקי ליה לעיכובא עיקרו אינו אלא להיכל כמש"כ התנ"ס שם:

נמ' שם קרא לקרא. בכורות (נא ב):

רש"י ד"ה חד לעונש. ואלו לא ימות כו' אלא אביאה ריקנית. קשה דא"כ גס אזהרה לא נשמע מיניה לחסרון מע"ש ונימא דלא קאי רק אביאה ריקנית וכדדרשינן במנחות שם:

דף נג:

גמרא רבא חזייה לאביי כו'. כה"ג בשבת (לה):

במשנה משניטל ארון אבן היתה שם. ק"ל מדוע לא עשו ארון אחר בבית שני. ואי משום דכתיב ונתת אל הארון את העדות. דמשמע דעיקרו אינו אלא לצורך העדות הלא גס בחשן כתיב ונתת אל חה"מ את האורים ונו' ואפ"ה לדעת הראב"ד הבאתיו לעיל בספ"ק לא היו בב"ש ומ"מ עשו את החשן לתשלום הח' בגדים [ועי' לעיל (ה ב) וברש"י שם בד"ה דלא כתיב] . ואולי משום דכפל השי"ת בצווי נתינת העדות אליו בפרשת תרומה בפסוק טז וכא משמע ללעכב שנה עלייהו (ורש"י נדחק שם על כפילתו). וכן בפי תשא (לא ז) כתיב ואת הארון לעדות דמשמע דאינו אלא לצורך העדות. ועיין רמב"ן בפי' עקב בפסוק בעת ההיא. ולשון המ"ר נשא פי"ב בדרשת אפריון זה הארון כך התורה נאה כו' אמר הקב"ה עשו לה ארון כו'. ולמ"ד שגלה לבבל ל"י מדוע לא החזירו כורש כשאר כלי בית ה'. מה שתמה התו"ט על הרמב"ם ועל הריצב"א במקום עמידת ארון עמש"כ בב"ב (כה) בס"ד:

גמרא וכי מאחר שר"א מלמדנו פער ר ושניה כו'. כה"ג בב"ב (קסח):

רש"י ד"ה לשמאל דידך. שהמתפלל כו' כאילו שכינה למול פניו כו'. סנהדרין (כב):

רש"י ד"ה בטל דם הפר. מסקנא דמילתיה דר"י כו'. וכ"מ בגמרא לקמן (נו ב) בההוא דנחית קמיה דרבא. וני"ל דלקמן דתני נטול דם השעיר והניח דם הפר מצוי איתא כרבנן ופירושו והניח וכבר הניח ואתי לאפוקי ללא היה מערה כמו בסוף מתניתין. אבל הכא כבר תני והניחו על כן הזהב השני וללא כהתו"ט ע"ש:

דף נד:

גמרא וכל היבא דכתיב עד היום הזה לעולם הוא והכתיב כו' ואסיק בתיובתא. מה שנשאר נה"ש בצ"ע על הנמרא דסוטה (מו ב) ופרש"י שם. כבר נשאל ע"ז בגי"ב מ"ת חלק או"ח סי' פ"ז מהגרי"פ וע"ש ישוב לזה:

נמ' שם ראבי"א לעולם במקדש שני כו'. נראה דר"ל דמצוי איירי גס במקדש ב' דודאי לא פליג ע"ז דהוא פרוכת דבבי וכדמוכח נמי מהברייתא לעיל יכול יהיו מקרעין בפרוכת וכו'. או אפשר משום קושיא דרב חסדא מוקי לה בכרובים דצורתא ואף במקדש שני ולא ס"ל שנויא דר"נ:

דף נד:

תד"ה כרובים. ונ"ל דאפילו ישראל מותר כו' במיני צבעים כו'. והא דמקשה הש"ס על ר"ג שה"ל צורות לבנות ולא משני דהיו ע"י צבע צ"ל כמש"כ התנ"ס ברה"י ובע"ז דבחמה ולבנה אין חילוק בין בולטין לשקועין לענין חשלא הואיל דאינן בולטין ברכיע ולכן גס במויני צבעים אסור וה"ה לענין עשייה. מה שהקשה בגה"ש מאמירה לנכרי. נ"ל דהתנ"ס לא נחתו מעיקרא אלא באיסור השהייה וע"ז הביאו ראיה מר"ג דהשהה אצלו ואולי הכא ס"ל דלאף ר"ג לא ציה לנכרי לעשותם אלא קנאן מהן כשהן עשויין. וכנ"ל בסוף דבריהם שמחלקין בין שמשין שבמזור העליון לבין שבמזור התחתון בעשיית ע"י אחרים היינו הכל לענין השהייה ובשקנאן כשהן עשויין ולכן אין מקום לקושיית התנ"ר ע"ב ברה"י פ"ב אות י"א ע"ד דהכא. גס בלא"ה ל"ק קושייתו דשם דלאף את"ל דיש שליחות לנכרי איצטרין קרא למיסר את שבמזור העליון דלא נילף להתיירא מן לכס דמוקמי' ליה השתא על אותן שבמזור התחתון:

בא"ד ושמא מהא מילתא נמי איכא למיגדר כו'. כצ"ל:

בא"ד משום דכתיב לא תעשון לא תעשו תרי זימני. כצ"ל:

בא"ד ואע"ג דמלאכי השרת עובר בלא לעבדם אפילו כו'. כ"ג דצ"ל:

תד"ה אלו. פי' אמצעייתו ש"ע והצדדים כו'. כצ"ל. וכן העתיק הרש"א בח"א ופשוט שהיה לפנייהם הגוי כברייתא קמיתא וכו'א' אלו ואלו כמו דאיתא בת"י ולהרש"א שם עגלם זה:

דף נה:

גמרא ריוח"א א"ק ולפני הכפורת יזה כו' לימד על הזאה ראשונה שצריכה מגין כו' מאי בינייהו כו'. משמע דמנין זו' האות גופייהו מעכבא לכ"ע ובת"י מביא מהתנ"ס מדכתיב ז' פעמים ולא כתיב ז' טיפין פעמים משמע ליה שם מנין ע"כ. ח"ל התנ"כ חיה שבע פעמים לא ז' טיפין (ולכאורה הני"ל דזה דריש מן תיבת זה כמו דדריש לעיל והזה ולא המטיף ואח"כ דריש) שבע פעמים שיהא מונה ז' פעמים כו' ע"ש. והנה בפר כה"מ ובפר הע"י של צבור כתיב ג"כ שבע פעמים וא"כ יהיו צריכין נמי מנין. שוב דאיתי בתנ"כ דדריש כן להדיא גבי פר כהן משיח (ודע דשם א"א לפרש כמו שפירשתי לעיל דהתם כבר דרש מן והזה לא המטיף ע"ש) ותימה דלא אישתמיט תנא לאשמעינן בדיהו דצריכין מנין וכן ליתא ברמב"ם:

רש"י ד"ה כשהוא מזה. ומזה למול פניו. נראה דפניו מוסב על הכפורת:

רש"י ד"ה מפני תערובות. שמא כו' ויקריב כו'. לולי פירושו הנלע"ד דהחש הוא לטעות הבעלים דשמא המביא מעות לצורך קני חובה יטעה ויתנם בשופר גדבה. כי לטעות הכהנים אין לחוש דלדב דהם בעצמם זריזים ב"ד של כהנים היו משגיחים בזה כלאיתא בעירובין (לב):

תד"ה מפני (הב' בסופו). אבל חובה יכולין להקריב לאלתר. ול"נ דמחוייבין דהמח"כ סומכין עליהם שיקריבוים היום כלאיתא בעירובין שם:

דף נה:

גמרא הלוקח יין מבין הכותים עומד ואומר כו'. כצ"ל. ותיבות ע"ש עס חשיכה ליתא בכה"מ שהובאה הברייתא הזאת וכ"ג מתנ"ה הלוקח וכ"מ מפרש"י:

רש"י ד"ה משום דמחלפי. ונמצאו העבודות בסדרן של שעיר אחר פר כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה כולן עולות וד"ה וששה לנדבה צ"ל דבור אחד:

רש"י ש · יומא

תד"ה והתנן. א"ג י"ל כו' משום חומר דא"א. אע"ג דממ"נ איננה א"א אי משום גירושין אי משום מיתה רק דאיכא חשש דיבמה לשון מצאנו ג"כ בגמרא דב"ב (קלה) דקרי לכה"ג איסור א"א והרשב"ם הוסיף שם עוד דאיכא איסור חנק וע"ש במהרש"ל. ולהתנ"ר ע בכתיבות אות כ"ב ובגיטין אות כ"ו נראה דנעלמו דברי מהרש"ל הני"ל:

תד"ה הלוקח. א"ג הכא מיירי במטהר יינם. כצ"ל:

בא"ד (בדף הסמוך) ובלא הפרשה א"י לשתות אותם התשעה כו'. נ"ל דהיה כתוב ברת' ובלא"ה והמכון דבלאו הכי שאינו יכול להפריש אותה מדה דת"מ. ג"כ א"י לשתות אותם הט' כו' והמעתיק טעה לפתור ובלא הפרשה:

בא"ד או כמו שפי' הרר"מ זצ"ל ומוהל בה"א מוזג. כצ"ל:

בא"ד בתוספתא דמסכת מע"ש. הוא בספ"ג:

דף נו:

תד"ה ר"י. גבי אברי בע"מ שנתערבו באברי תמימים ינתנו למעלה. כצ"ל:

דף נו:

גמרא דעבידי בסדרן. ולקמן דעבידי שלא בסדרן. נלע"ד לפרש משום דכפר ושעיר של יוה"כ היה עומד סמוך לפרוכת כשהוא מזה עליה לכן היה יכול לכוין שיהיו כל ההזאות בסדרן זו תחת זו כמצליף משא"כ בפר הע"ד ושעירי ע"ז שהיה עומד חוץ למזבח הזהב כשהיה מזה כדלקמן (נח ב) והיה רחוק מן הפרוכת כ' אמה (עי' מנחות צח ב) לכן לא היה יכול לכוין שיפלו כסדר זו תחת זו ונכון בס"ד:

גמ' שם דעבידי שלא בסדרן. עי' ת"י שהעלו בצ"ע אם היה בפר הע"ד שמונה או שבע. ותימה שעלמה מהם גמרא דזבחים (ר"ד מב) ודמנחות (יו) כגון מ"ג של יוה"כ וי"א כו' של פר הע"ד ש"צ וע"ש בפרש"י הרי מבואר דלא היה בו אלא ז' וצע"ג:

גמ' שם א"ר נותן אחר למעלה וז' למטה ועולה לכאן ולכאן וכו'. וצ"ע אי שייך בכגון זה הא דאמר רבה כל שאינו בזא"ז אפי' בב"א אינו. ועמש"כ לעיל (לח):

רש"י ד"ה השתא ברי. ודאי כו'. משמע דמפרש ברי מלשון ברי ושמא. ולכאורה הנל"פ הוא ל"ר מן בר דהוא בן בלשון ארמי ויהיה ביאורו כמו בני טמאים. אמנם כעת לא מצאתי לא בת"א ולא בת"י שיתרגמו בני ברי אלא בני כלשון עברי:

רש"י ד"ה דמים בדמים. קודם שנתן בפנים כלום. עי' לקמן (ע"ב) תד"ה נותן:

תד"ה אני. ובפרוכת דבבי איירי. עי' לעיל (גל):

בא"ד דאי בבית ראשון נימא נמי (כן נראה דצ"ל) של פר כהן משיח כו'. עי' לקמן (ס"ה) תד"ה וכן:

דף נו:

גמרא למעוטי שירים שבצואר בהמה. נראה דר"ל שהיה בצוארה בעת נתינת הקרנות ואף שאח"כ קבלס בכלי:

רש"י ד"ה מיהו. בדתנן שירי הדם כו'. כ"ה לקמן (נח ב) במשנה והמצנין הרחיקן לזבחים:

רש"י ד"ה ח"ג. ראבר"ש אומר מגין כו' ונתן ד' מתנות מכוס אחד שכולן כו'. כצ"ל:

דף נח:

גמרא כיון דמחלחל לא חיצי. יל"פ דמחלחל היינו שיש חללים בין סיב לסיב ודרך החללים נוגע הדם בכלי ולכן כולו כשר כיון שהוא מחובר יחד. כמו כשמקבל דכרכו אינו נוגע בכלי רק מה שבתחתית וסביבי הדפנות ואפ"ה כולו כשר. ופשיט ליה מספונ דקס"ד דה"ט דשאר המים כשר מפני שהספוג אינו ממלא את כל שולי הכלי ומקצת מים נוגע בכלי ולכן כשר אף המים שכנגד הספוג מלמעלה ודחי ליה שאני מויא דקלישי כפרש"י:

תד"ה ריו". ור' יאשיה דריש ליה לדרשה אחרת כדדרשי' ליה בפ"ק דשבועות. תימה וכי כעורה זו דדרש ריו"ג הכא אחת ולא שתים מדם הפר כו'. ועי' ת"י דכולהו הנך דרשות שמעינן להו מאחת. (ונראה דיש בו ט"ס שמהפך הדרשות לשבועות נגד פרש"י ותנ"ס (שם) וכתב עוד דזה שאמר ריו"ג ולא שתים מדם הפר יכוין להא דדרשין לקמן (סא) אליבא דר"א ור"ש ומשמע דכ"ז מאחת בשנה קמא דקרא דריש כפרש"י כאן. ותימה דהא דלקמן איתא שם להדיא דמאחת בשנה תניינא דקרא קדריש ועי' מש"כ בשבועות שם בתנ"ס':

בא"ד מ"ש דשבע על טהרו מערבין לכ"ע. זה פסיקא להו מש"ס דזבחים (מצ ב) ע"ש. והת"י שכתבו צ"ע מנ"ל דמערבין לטהרו ש"מ לא קאי על הריב"א שהזכיר לעיל אלא דר"ל מנ"ל מקרא:

דף נח:

גמרא דתני רמי בר יחזקאל כו'. כצ"ל וכ"ה בזבחים:

גמ' שם אמר לך ר"ע מדינא כו'. ק"ק דלא היה צריך לזה אלא כמו שאמרו ב"ש בברכות (נא ב) וכבר קדש היום ועליין יין לא בא ע"ש. ודע דק"ל דלפ"ז י"ל דלכ"ע לא ילפינן פנים מחוץ. ויותר קשה לקמן דאמר ומ"ם הקפה ברגל דהא אפי' אי הוה ס"ל ביד (ול"י יד מרגל) א"ש משום סברא זו דמדינא כו' וע"כ צ"ל כן לר"א דמתניתין דמשמע לל"פ על הת"ק בסדר הקרנות ועי' ת"י לקמן:

רש"י ד"ה מהיכן מתחיל. וכשיצא מבית קה"ק דרך הדרום הזה על הפרוכת כו' שהיא ראשונה לו. משמע שהזה על הפרוכת בצד הדרום במקום יציאתו. וכן לריה"ג הזה בצד הצפון. ותימה דהא איתא לעיל (נג ב) במשנה להזה על הפרוכת שכנגד הארון. משמע במקום שכנגד בין הבדים והוא באמצע הפרוכת. ודוחק לומר דכיון דלא היה מזה על הפרוכת עצמה אלא על הארץ כלעיל (נו) לת"ק דראב"י היה יכול לעמוד מן הצד ולכוין נגד אותו מקום. וצ"ל דכיון שבשעה שיצא היה סמוך לאותו קרן צריך שישב לשם אחר שגמר מתנות הפרוכת וכדאיתא לקמן וכיון כו' הדר אתי להאור קרן:

רש"י ד"ה עומד על י"ב בקר. שהמקיף את הים ובא כו'. כצ"ל:

דף נט:

גמרא אלא מחוורתא כו' מ"ם הקפה ביד ומ"ם הקפה ברגל. משמע לפי מסקנא זו דלכ"ע ל"י יד מרגל. וא"כ תימה על הפוסקים שכתבו (שו"ע סי' תרנ"א) לענין מענוע דלולב דיקיף דרך ימין וכן לענין הדלקת נ"ח (בס'י תרע"ו). ואולי משום דר"א דמתניתין דס"ל הקפה ביד ואפ"ה משמע לל"פ על ת"ק בהקפת

ימין (ועמש"כ לעיל). ועי' ת"י דלפירושם מוכרח לומר דגס לריה"ג ילפינן יד מרגל אבל צ"ע להלום הסוגיא לפירושם:

ושם וּמ"ס כוליה מוזבח פנימי במקום חדא קרן דמוזבח חיצון קאי. מכאן ק"ל על ביאור הגר"א ז"ל במלכים א (ו כ) דשלמה הוסיף עוד אמה על מוזבח הפנימי שעשה משה שיהא כפול כו' ומסתמא גס בבית שני עשו כן. ועוד דלקמן אמרינן דגס במקדש ראשון עשה כה"ג אחד כן ומטעם זה עצמו]:

תד"ה משכוח. והשתא קשה כו' דאדרבה דרך הוא שהרבים כו' ועוד דהא בא"מ הוי איפכא כו'. ק"ל דהא מצינו כה"ג במסכת ע"ז (לט) אמר אביי וסימנך טמא טהור וטהור טמא. ובקדושין (ע ב) אמר שמואל וסימנך טמא טמא וטהור טהור וכן בב"ב (צא). וזה י"ל קצת דהתם ב' אמוראי נינהו:

דף נט:

תד"ה והרי. וריצב"א מפרש כו' דל"ל לא נהנינן מדרבנן כמו כל לא נהנינן כו'. כצ"ל:

בא"ד אל מקום חדשן ל"ל ש"מ למזבח הפנימי מנין (כצ"ל) שהוא אסור לו בהגאה אל מקום טהור שיהא מקומו טהור. נ"ל שהוא ע"ד דרשת ובעל השור נקי (פסחים כב ב) ע"ש. אבל ק"ל דהא האי כתיב בהוצאת הדשן שעל התפוח חוץ לג' מחנות והוא מותר בהגאה כדאיתא במעילה פ"ב וכן לקמן כתבו לפרש הא דהמקדיש דישון בתחלה כו' היינו אותו הדשן. וראיתי להק"ע שפי' דהאי אל מקום טהור היינו הא דכתיב בפר כה"מ אבל גס זה לא ניחא דהתנן שם פרים הנשרפים כו' ומועלין בהן עד שיותך הבשר. וע"ש בפירושו דנראה שעלמנו ממנו דברי התוס' שלפנינו:

דף ס.

רש"י ד"ה בבגדי זהב. כגון כו' א"מ עליו לפסול. ותימה מאי פסול שייך בהוצאת כו"מ דנראה פשוט לאפי' לא התייחס כלל ל"מ כפרה. ועוד איך יתקן המעונות הזה הכי יחזירם לק"ן ויחזור וינייחם אחר האילים וחושש אני בזה לחיוב מיתה משום ביאה ריקנית ועי' ת"י:

דף ס:

נמרא ואי לא מעכבי (ר"ל שפיכת שיריים) לא מעכבי (ר"ל אף שאר עבודות העשות בבגדי לבן מבחוץ). ורש"י לא פי' כן:

נמ' שם קטורת שחפצה קודם שחישתו של פר לעול"ב. ק"ל מדוע ל"ק רבותא טפי נחלים שחתה קודם כו' דפסולין. ואולי הואיל דמכשירי מצוה בעלמא נינהו לא פסלה בהו הקדמה עי' לעיל (מח רע"ב

נמ' שם תנן אפ' עד שלא גמר מתנות שבפנים כו' יחזור ויחפון מב"ל. ק"ל מדוע לא מתרן דבשעיר קאי. וי"ל דמ"מ יקשה מדוע לא אשמעינן בפר ולאפי' החפינה נפסלת:

דף סא.

נמרא ואם איתא יחזור וישחט מ"ל. ק"ל דלמצוה ואי הוא דשחיטת השעיר צ"ל אחר מתן דם הפר וא"כ לכ"ע תקשי. דוכי גרע זה מהא דא"ר במנחות (סד) ולא עוד אלא שא"ל הבא שמינה לכתחילה ושחוט ע"ש. וי"ל דהמ"ל ולטעמיה:

נמ' שם גמר מתנות שבהיכל ובשפך הלוג כו' ויתחיל בתחלה במתנות שבבהונות. תימה דהלל מתנה שבתנוך קדמה להו ומדוע שבקה. וכה"ג דקדקו התוס' במנחות (ט ב) ד"ה על. וישובם שמא אינו עולה לכאן:

נמ' שם אלא מצתה והנותרת מן המנחה כו'. ועי' פרש"י. וק"ל דהא דומיא דמנחה ה"ג בלוג אם חסר אפי' קודם מתנות הבהונות ג"כ פסול אף דנשייר בו כלי מתנות הבהונות כדמוכח בפ"ד דנגעים מ"י חסר הלוג כו' רש"א כו' משנתן יביא אחר בתחלה ע"ש. ודומיא דהכא דנשפך אחר מתנות הבהונות ה"ג במנחה אחר הקטרת הקומץ אם נאבדו השיריים אינן מעכבין:

רש"י ד"ה זה לפני ולפנים. עי' רש"א. ומה שהקשה דל"ל קרא לנכנס לפני ולפנים כיון דכבר כו'. תמוה דומיא אינטיקין דס"ד כיון דקדושתו חמורה לא יכפר. ואיפכא ה"ל להקשות דל"ל קרא לעזרות ולהיכל דכבר כו'. אבל גס זו אינה קושיא דו"ל כשבא דרך גגין דפטור כדאיתא שבועות (ז ב) ועי' זבחים (פב ב) ובתוס' סס:

תד"ה דברי הכל. דאמרי' בפ"ק דזבחים והנותר בשמן יתן כו' ואם לא נתן לא כפר דר"ע ריב"ג כו'. כצ"ל:

דף סא:

רש"י ד"ה צריך העברת תעור. וקתני צריך ואמר ר' אבינא וכו' הס"ד ואח"כ מ"ד ופליגא:

תד"ה אשם. תמה כו' והא כל מה שנתן ממנו כמאן דליתיה דמי. לע"ד אין כ"כ תימה כיון דהוא כשר וצריך לזרוק דמו ע"ג המזבח כדין אשם מיקרי שפיר שתי אשמות ואע"ג דהראשון אינו עולה לשם חובה. כנשפך הדם דמתני' ג"כ ל"ע לשם חובה כיון דלא נגמר הזאתיו [עג"ל דכמו שמצינו לר"ש בזויר (סוף דף מו) דזויר שנילח על העולה או שלמים דשלא לשמן יצא דהרי גס בהן לא כתיב מדם אשמו ונכון בעג"ה]. אבל הא קשה לפרש"י דהא גבי הלוג כתיב ג"כ אחד ואפ"ה סבירא ליה לעיל שיביא לוג אחר ויתחיל ממקום שפסק. וי"ל דהכא שאני דהא מאשם השני ע"כ יתן מדמו ג"כ על המזבח ויעשה פעולת הראשון ג"כ לכן לא מיקרי שפיר אשם אחד:

דף סב.

נמרא ר"פ משמיה דרבא אמר ראשון משלח ור"ש כו' אחרון משלח. הב"א כתב ליישב קושיית הש"י דאמאי ל"ק הש"ס דפליגא אליבא דרבא באם בע"ח נדחין או לא. משום דאשכחן לרבא בזבחים (עג ב) דס"ל דבע"ח נדחים ע"ש. ותמוה דא"י יקשה לר"פ דאמר משמו ראשון משלח. אלא ע"כ צריך לחלק דש"ה דאין בידו כלל. ועי' שחילק ר"א שם (לד ב) ועי' תוס' שם (בדף יב):

במשנה שוין כו' ובקומה. עמש"כ בס"ד בסנהדרין (פא ב):

משנה שם ובדממים. נראה דר"ל בשוין דמי מחירם והיינו שיהיו שוין בשומנן. וז"ל הירושלמי שוין בדמים ואין שוין בשבח הדמים אין השעירים כמצתן שוין בשבח הדמים ואין שוין בדמים השעירים כמצתן. יע"ש בק"ע. וכי' מהא דכלנן כולן בואע"פ שאינן שוים וללא כתיוב"ט שכ' שלמים היו דבר שחוק לגופן כמו לקיחתן כאחד. גס מש"כ דלר"י נמי כו' דמראה וקומה מחד קרא נפקי כו' תמוה דבגמרא אמרינן חד למראה וחד לקומה. ועי' ת"י גירסאות שונות בזה. ומש"כ הת"י דלקיחתן כאחד נפ"ל מדכתיב יקח

שני שעירי משמע דבשעת לקיחתן יהיו שנים כעין דרשה זו הוא לעיל (מא) ולקחה כו' אחד לעולה וא' לחטאת דילין מינייה דבשעת לקיחה מתפרשות ע"ש. אבל קשה א"כ ליבעי נמי שם לקיחתן כא':

משנה שם יקח זוג לשני. עי' ת"י פה וגס בל"ה משהגריל. ולכאורה סתירה לדבריהם ממה שהבאתי לעיל (סא) מנמרא דמנחות (סד) ע"ש. ומה שהביא מלקמן (סה ב) לכאורה אין ראיה דהתם י"ל דה"ק דלא ה"ל לגזור פר אטו שעיר כיון דשעיר גופיה אינו אלא למצוה ע"ש בתד"ה ומשום. ועמש"כ שם ראיה לפי' הת"י. ולעד"נ כיון דבא תחת המת ה"ל כאילו היה נקנה אז וכה"ג אר"ש ורבא בר"ה ולקמן (סג ב) בתירוצא דרבינא. ולפי מש"כ שם בק"א דט"א בס"ד אין ראיה משם:

משנה שם נשפך הדם. לשון הרע"ב ובכל העבודות כו' בין בחוץ חוקה כתיב כו'. תמוה שסתם דבריו כדברי ר"י לעיל (ס) ללא צורך. והוא עצמו בס"פ דלעיל סתם כר"י. וגס הכא בדרי"י קיימינן. ואולי קורא בכאן להיכל חוץ ומוחק:

רש"י ד"ה במראה. או שחופין. כצ"ל בשו"ץ מלשון שחופות בחולין (קלה) וללא כהגתה הב"ח:

דף סב:

רש"י ד"ה על קרן. ומקומן כ"ד אמות על כ"ד. זאת מצאנו אשר מצפון לדרום הכילו כן לעיל (טז ב) ממתני' דמדות אבל ממזרח למערב ל"י מקומו איז:

רש"י ד"ה על טבעת שניה. ופני השוחט וצואר הבהמה באלכסון לצד מזרחית צפונית שמשם השמש באה שחרית. צ"ע דברפ"ד דתמיד מבואר דפני הכבש ופני השוחט למערב. וגס מאי פסקא דבשחרית זורחת ממזרחית צפונית הלא בימות הנשמים זורחת מזרחית ממזרחית. ומש"כ ואני שמעתי כדי כו' ג"כ צ"ע דשם מבואר דראשו היה לדרום:

בא"ד ושל בה"ע כו' מושץ עצמו לצד מזרח. כצ"ל:

גמ' עד שלא הגריל כו' למאי חזו. קשה אמאי לא מוקי לה כר"ש דס"ל הנרלה לא מעכבא לקמן. ואולי דלדידיה נמי מחוסר קריאת שם חטאת עליו בפה:

דף סג.

גמרא והתנן מח"ז כו' ואמאי גימא הואיל וראויין שלא לשמו בפנים. לכאורה התם אסור לכתחלה לשנותן לשלא לשמן והכא אדרבה מצתו בכך. וי"ל משום דקו"ל דכל שפסולו בקודש דאם עלה ל"י אף דלכתחלה לא יעלו חייבין עליהם בחוץ עי' (זבחים קח) השיב ראב"ר ש כו':

תד"ה שלמים. אבל אין לתרץ כו' דאמר בפ' קדשי קדשים דשרי להקטיר כו'. כצ"ל:

בא"ד דדוקא שלמים כו' קודם פתיחת דלתות כו'. כצ"ל:

דף סג:

גמרא מנין שלא יקדישנו מח"ז ת"ל קרבן. וקאי על מיום השמיני כו'. וק"ק מזה לתירוצא דר' אפוטריקוי בזבחים (יב) לילה לקדושה יום להרצאה:

גמ' שם דאי ב"ר מח"ז כו'. הנרע"א בחידושיו הקשה הא ע"כ ממיולא שמעינן דמוס פוסל דהא ליכא לאשכוחי אלא בהומם וחללו. ותירץ דאיכא לאשכוחיה בטרפה ע"ש. ול"מ בש"ס דקדשים יפדו ע"י טרפות בלי מוס. והתוס' בתמורה (נג) ד"ה תמימים כתבו דתמימים שמתו לכן יקברו דאין לפדות בלא מוס. והכא אפי' יארע בו מוס בדהי טרפתו כיון דאין מוס פוסל איך יהינ לפדות ע"י. והא דמקשינן בתמורה (יט ב) אהא דמפריש נקבה לאשם כיון דלא חזיא למילתיה היינו מומא. ונקבות לא הוי מומא כדאיתא בבכורות (מא) (לת"ק דרי"ש) ש"ה כיון דבתחלת הקדשו לא חזי למילתיה לא נחתה עליו קדושת הגוף כלל כדמוכח שם. ואולי יאמר כיון דתאמר שאין המוס פוסל בו לא הוי כקדושת מוזבח שלא יפדה בלא מוס וכ"מ מהא דאמר שמואל שם (יז) המקדיש את הטרפה צריכה מוס קבוע לפדות עליו ע"ש ועי' בר"פ המנחות והנסכים:

תד"ה זריקת. הקשה כו'. הב"א הביא בשם המ"מ להקשות לפמש"כ התוס' והר"ן בריש נדרים דא"ע על דבר הנלמד במ"מ א"כ מאי מקשה כאן הרי"פ וכן בזבחים שם דלא נכתוב זריקה ותיזי מביניהן. דאי מביניהו לא הוה ענשינן. ותירץ הב"א דקושיית הרי"פ כאן אליבא דמ"ד עונשין מ"ה וה"ה מממה מצינו. ותמוה דהא לכ"ע אין מזהירין מ"ה מכות (יז ב) והא דכאן וכן הא דהזורק דה"פ עה"ח אינן רק באזהרה:

דף סד.

גמרא רב ס"ל כר"י דאמר מצוה בראשון כו'. וא"ת הא לכאורה אינו אלא מדרבנן ולקיחתן כאחד משמע דהוה מדאורייתא וא"כ היה יותר ראוי להקריב שני שבזוג שני. עמש"כ לעיל במשנה ד"ה יקח זוג לשני בס"ד ותמצא ישוב לזה:

רש"י ד"ה בעידינא. א"ר לישחט עד כו' ובתוך כך כו'. ולע"ד ה"נ דאף אם לא מת עד לאחר מ"ד הפר והיה חזי תיכף להשחט מ"מ כיון דמת חבירו אידחי ליה והדר להביא שנים והגריל עליהן השתא הוא דחוי ולא גס השני עומד:

תד"ה התם. דהתם משעה שהקדישה היתה דחויא. עי' רש"א. ולג"פ דהתם ר"ל גבי הקדיש חציה. אבל מח"ז שהיה קודם הקדש לא נקרא דיחוי דומיא דלולב שכ' רש"י בסוכה (נג) ד"ה ולולב מסוכה ל"י ושם ע"ב בד"ה פשיטא וד"ה ה"ג. אבל ק"ל מולדות קדשים לכבר קדשו ממעי אמן או בהווייתן ונפקא לן דקרבין מאשר יהיו לך:

תד"ה ואידך. והא דלא מיייתי כו' דרשה דריו"ח. נדפס הנהת הגר"י פ דצ"ל אליעזר והיא תמוה. ונראה דשנה המדפים וצ"ל אלקמיה וכהגהת מהרש"א:

דף סד:

גמרא יעמד חי ולא שכבר עמד. פרש"י דחוק. ולע"ד נל"פ משום דכתיב לפניו ועשהו חטאת ואח"כ כתיב והשעיר כו' יעמד חי משמע דוקא לאחר שקרא שם חטאת על של שם אז יעמד ולא שכבר עמד קודם קריאת שם חטאת:

[תד"ה ואם. שמא לא שייך הא מילתא אלא בנאכלים או כו'. כ"ג דצ"ל ור"ל בנאכלים. כגון פסח דהכא או חטאת החיצונה וכדא"ר במנחות (סד) ולא עוד אלא שא"ל הבא שמינה ושחוט ועיין לשון הת"י בס"פ דלעיל. ומש"כ אי כנעשים בעזרה היינו כגון עולות]:

דף סה.

בסה"ע ר' אלעזר ור"ש אומרים ירעו בו'. כ"ץ בל"י:

רש"י ד"ה להיות חי. ובלא הגרלה א"א וזקוק לשנים. עמש"כ בס"ד בכוונת דבריו (לעיל מ):

תד"ה חבל (בסופו). וה"נ הוי מצו בו' גופייהו כדפירשנו. כץ"ל:

דף סה:

נמרא התינח פר שעיר מא"ל. ק"ל הא שעיר כבר תריץ ליה שפיר משום דר' טבי. וע"כ צ"ל דהא דפריך לעיל ועוד הא דר"ט בו' גופיה מצוה היא ר"ל דלכן אינו דקין שימות אפי' השעיר גופיה וכמו שהבינו הת"י לעיל ברי"פ וללא כמש"כ סס:

גמ' שם הא ל"ק ברבי בו'. ק"ל אפי' לרבי הוא גופיה עבר שנתו דהא מסתמא מתחלה עשו כפי הדין המבואר בספ"א דפרה חטואת העצור בו' מיום שלשים והלאה:

תד"ה גזירה. דאפילו את"ל מקופיא מכפרי בו'. הנה"ש הקשה דאפי' את"ל מקיבעא מכפרי הא לא הוי רק מתו מקצת בעליה. ול"נ דלף דלר"ש מתו מקצת השותפין אינה מתה כדמוכח להדיא בהוריות (ו) הא בל"י הך תירוצא אינו עולה לדיויה דהא אפי' מת כה"ג עצמו אית ליה דמקרבין ליה לפרו כדאיתא לעיל (ג) וע"כ מיתרצא בשינויא דר"ז דל"פ על שינויא ומשום גזירה ימותו אלא מפני דאיכא תקנתא דרעיה כמש"כ התנ"ס בדבור הקודם בשם הר"י מאורליינס ולדיויה באמת רועה. ולפ"ז דהך תירוצא אינו אלא לר' יהודה א"ל דס"ל כהברייתא בהוריות שם דמת א' מב"ד פטורין וטעמא משום דה"ל חטאת שמת אחד מן השותפין כדאיתא סס. ואף דלא איתא הך ברייתא כוותיה דהא ל"ל דב"ד מציאין כלל. מ"מ בהא א"ל דס"ל כוותה:

דף סו.

נמרא מעות וכ"מ יוליך לים המלח. כץ"ל ותיבת הנאה ט"ס וכן במסכת ע"ז ובבכורות ליתא וכ"מ בתק"ה פירות:

רש"י ד"ה ואם נתעברה. אלא שם"ד. ונ"ע דהלא שנה פשוטה אינה אלא שני"ד וא"כ צא וחשוב ולא תמצא אלא שס"ג. ונס לפי מאי דקי"ל דבקדשים שנתן הוא מעל"ע מיום ליום ומשעה לשעה לא תשלם גס שס"ג על למחרת ויה"כ בשעה שנוול אשתקד. ומש"כ הנהת הב"ח מסברא דנפשיה דלא חשבינן שנתו משעת הרצאה כשנה דבכור בפ"ק דר"ה אלא מיום שנוול. אישתמיטתיה שכבר קדמוהו בזה התנ"ס בערכין (יח ב) בד"ה שנתו בראיה גמורה מהגמרא:

במשנה והכהנים והעם בו'. עי' תנו"ט שכ' תיקן הפייטן כדי שהחזן יא"ל תטהרו בו'. ועכשו נוהגין שהחזן והעצור אומרים זה ביחד ובמרוצה וחפזון ואינו נכון:

משנה שם אלא שעשו הכהנים קבע בו'. ותיבת הגדולים שלפנינו משמע מפרש"י דל"ג לה ועי' תנו"ט:

דף סו:

נמרא שאלה אשה חכמה בו'. עי' סוטה (כא ב) תמ"ה בן עזאי:

גמ' שם זבח וקטר בסיף. עפרש"י. ועי' רש"א בח"א וש"מ שנדחקו. ועלם מהם מ"ר ויקרא פ"א אר"א אע"פ שנתנה תורה לישראל בסיני לא נענשו עליה עד שנשנית באו"מ בו':

גמ' שם גיפף ונישק במיתה שמח בלבבו בהדרוקן בו' עדים בלא התראה במיתה לא עדים ולא התראה בהדרוקן. במ"ר נשא ספ"ט הגי' בשניהם בהפך והיא יותר נכונה למדין:

רש"י ד"ה אלא על פלוני. שמא על אבשלום בו'. לכאורה תימה מדוע לא פי' דעל אותו פלוני עצמו ששאלוהו השיב כמו בתשובת הכבשה והרועה דבסמוך. ואיתאמר לי בשם ס' ש"י שהביא גירסא דעל שאלת הכבשה השיב מרועה ועל הרועה השיב מכבשה וא"ש פרש"י:

תד"ה אמר רפרם. אמרי' בו'. עי' ש"א תשו' ע' שישב דכאן שפיר דייק רפרם עפ"י שיטת הריו"ף. ול"נ דכאן דמוקי ר"ש בחולה לא שייך לרחווי שאני ויה"כ דהכשירו בכך הואיל שאינו הוה תמיר רק שקרה מקרה שהוא חולה:

תד"ה א"ל. שעה"ח של יוה"כ הבבליים אוכלין בו'. כץ"ל:

בסה"ד ור' יוסי קיבל בההוא דהתם. כץ"ל:

דף סז.

במשנה מירושלים ועד צוק תשעים ריס בו'. החשבון הזה עולה לי"ב מיל כפרש"י ומזה יש סמך טוב לדעת הריו"ף ספ"ק דעירובין דיי"ב מיל הוה דאורייתא ולכן נקבע הצוק ברחוק זה בכדי שלא לעבור על איסור תחומין ותשעים ל"ד אלא מעט פחות. או לאידך גיסא (ויהיה תשעים דוקא) דכיון שנקראת ארץ זוהר משמע שהיא גזורה וחתוכה מרגל בג"א לכן הוכרח להיות רחוק י"ב מיל שאין רשאי לעבור לשם רגל אדם ביוה"כ מירושלים. ועתני"ט במש"כ על הא דעומד מרחוק בו' דבסמוך. ולפ"ז יהיה מוכח דביוה"כ יש ג"כ איסור תחומין ועי' ש"א סס:

רש"י ד"ה שבעה ומחצה. וגם ר"א קליר בו' ברוחב ע"ה מיל ארצותיה. כץ"ל וכ"ה הרש"א:

רש"י ד"ה חמש סוכות. יותר ממיל עד הסוכה בו'. כ"נ דץ"ל ומלת או למחוק:

דף סז:

רש"י ד"ה ת"ל המשלח. כץ"ל בלא ו'. אבל בתו"כ הגירסא יכול משיצא חוץ לעזרה ת"ל לעזאלז יכבס בגדיו או לעזאלז יכבס בגדיו יכול עד שיגיע לצוק בו':

רש"י ד"ה ח"ג. דדכוותיה תגינן טובא מעלו ומקטירו בכ"ש. המציין הראהו לסוטה וטעה דהא שם באמת פריך הגמרא כמו שהביא רש"י לעיל אלא כוונתו למנחות (כו):

תד"ה אטו. ור"ת אומר בו' אנב דמקדש בכ"ש מעלה בו'. ק"ל הלא באמת כך הוא דינו כדאיתא במנחות שם לת"ק דר"א ור"ש ע"ש:

בא"ד ניחא לפיר"ת. עי' הנהת הרש"א. ול"נ דלפי המשך דבריהם דהכא יותר גאות הגי' לפיר"ת. דמתחלה הביאו קושיית הר"ש על פירושו מהא דסוטה ולהכי כתבו ולספרים בו' ניחא לפירושו:

דף סח.

נמרא ונאמר להלן ראש וכרעים. הגרי"פ הניה ראשו וכרעיו. אמת שכן הגי' בזבחים. אבל לשון ראשו כתיב בצאן וכרעיו בבקר. לכן יותר נכון הגירסא דכאן ונקיטו המכוון לא הלשון ולא גרע מן ושכ הכהן

ובא הכהן דריש מכילתין. ונראה דלזה כוון רש"י בד"ה ונאמר להלן ראש וכרעים ה"נ:

גמ' שם כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו. עפרש"י וק"ל דהא בהוצאה ילפינן ג"כ שהיה בלא ניתוח ואפ"ה לענין שרפה אתיא גז"ש ומפקא מהיקשא. וענין הפשט נמי ויל"ק:

רש"י ד"ה ונאמר להלן (בסופו). ונאמר וקרבו וכרעיו. כ"נ דץ"ל:

רש"י ד"ה ת"ר. לפי שלא למדנו בו' ונשרפין אבית הדשן בו'. עי' זבחים (פג) ברש"י ותוס':

בא"ד הכתובה אחריה והשורף אותם בו'. כץ"ל:

תד"ה כשם. דושרף קאי על עורו ובשרו בו'. כץ"ל:

תד"ה תן. בשלמא מזרחה של ירושלים בו' למיגמר אפר כה"מ בו'. כץ"ל:

בא"ד ועוד תימא בו' שיהא חוץ למחנה אחת מיוה"כ בו'. כץ"ל:

דף סח:

[במשנה ושוהין בדי מיל. נ"ל דהיינו שיקיפו את הר הבית שהיה חמש מאות אמה על ה' מאות אמה מקצו ועד קצהו] :

רש"י ד"ה השורף. והאי תנא אית ליה כר"ש בו'. וכ"כ בזבחים סוף פי"ב. אבל מהרמב"ם פ"ה מהל' פרה משמע דאיתא ככ"ע:

במשנה וראש הכנסת גותנו לסגן בו'. קשה דלא חשיב כאן ראש בית אב עי' לעיל (לז). ואולי דרה"כ לא היה פקידות בפ"ע אלא ראש הב"א שמאותו יום הוא היה באותו היום ראש הכנסת ועי' סוף הוריות ובפ"ה דשקלים מ"ב בהרע"ב

משנה שם ובעשור שבחזה"פ קורא ע"פ. לשון הרע"ב שהיא רחוקה מפ' אחרי ואך בעשור בו'. מה שהזכיר פ' אחרי הוא שלא בדיוק. דאף אם לא היתה קרובה רק לפרשת אך בעשור היתה נקראת מתוך הספר:

במשנה שם ועל ירושלים בפ"ע. מפרש"י מוכח דל"ג ליה וכן לקמן (ע) בברייתא ליתא וכן מחקו הב"ח:

דף סט.

גמרא למה באתם אמרו לו אפשר בו'. כץ"ל:

דף סט:

גמרא רג"א ברוך בו' מן העולם ועה"ע בו' ודלמא בו' א"ל א"א שם המפורש בגבולים. מכאן סתירה להרש"א בח"א בסוטה (מ ב) שתלאן זה בזה דלכן אומרים במקדש מה"ע ועה"ע מפני שמזכירין שם אה"ש ככתבו:

גמ' שם ורמ"א האל הגדול הגבור והנורא. עי' ח"א שהקשה מנ"ל הא אדרבה אימא כפשוטו של"א אלא הגדול בו'. ותימיה דהא בנחמיה (ט לב) כתיב שאמרו שלשתן וכש"כ לגי' הב"ח הנכונה דפלגוהייהו בפסוק ויזעקו בקול גדול דכתיב בריש ההוא ענינא:

גמ' שם ורמיניהו מדלגין בו' אמר אביי ל"ק כאן בכדי בו'. כ"ה במגילה ובסוטה ולקמן גרסינן שם אלא אמר אביי ל"ק כאן בענין אחד בו':

גמ' שם והא עלא קתני מדלגין בו'. במגילה כ' רש"י דל"ג עלה. ועמש"כ בגדרים (יט):

דף ע.

גמרא ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו. עמ"א סי' קמ"ד סק"ד. ונ"ל ראה להכ"מ דהא אפי' בתורה מצינו בסוטה בס"פ וא"נ דהמלך קורא למפרע ע"ש. וכן במגילה (ג) דלריו"ץ קרו שיתא מן ועשית בו' וחד מן כי תשא עד ועשית בו' אמרי למפרע הוא דקרי. וכן אנו נוהגין בהפגרת משפטים:

גמ' שם בדי שלא להוציא לעז על ס"ת. עפרש"י. וק"ק דמאי מתקן באמרו יותר בו' דמ"מ יסברו דפרשה זו חסרה. ונס בלא אמירתו רואין שכתוב בו יותר. ואולי דר"ל מהענין שקראתי לפניכם יש בו יותר והמ' של ממה הוא כאן לשמוש מן ואל ליתרון:

גמ' שם ורל"א משום ברכה שא"צ. לכאורה משמע מזה דס"ל לגמרא דילן כהירושלמי שהביא המ"א בסו' קמ"ז סקו"א שאין מוציאין הס"ת השניה עד שמחזיר הראשונה למקומה ודלא כמנהגנו שמוציאין כאחת דא"כ למה יצטרך לברך שנית. אך מ"מ צ"ע דהא כאן דעתו מתחלה כשבידך בראשונה שיביאו לפניו גס השניה. ומשמע דעת הפוסקים באו"ח סי' ר"ו וביו"ד סי' י"ט דבכה"נ א"ץ לברך שנית. ואולי כיון דנתקנה מפני כבוד התורה כמש"כ בשו"ע סי' קל"ט ס"ח זהו כבודה לברך על כל ס"ת בפ"ע וגדולה מזו מצינו שם ס"ס קמ"ג. שוב מצאתי להט"ז ביו"ד סי' רע"ט שהרניש בזה ונדחק הרבה ע"ש:

רש"י ד"ה משום פגמו. שלא יאמרו חסר הוא. וק"ל דהא זה כבר תקן באמרו יותר בו'. ועוד לעיל קרי לה לעז וכאן פגם. ולעל"ג דפגם ר"ל בזיון שבזיון הוא לראשונה שיניחוה ויקח אחרת לקרות בה. וק"ק תיפוק ליה שאין מעבירין עה"מ ואכמ"ל:

רש"י ד"ה להראות. ומעיהו"כ הביאום שם. הרש"א בח"א כתב עליו לא ידעתי למה בו' הא אמרינן בעירובין ירושלים דלתותיה געולות היו. ואישתמיטתיה דמ"מ היה לה דין כרמלית כדמוכח שם (קא) ומתדרו אינהו כרמלית וע"ש בפרש"י. ונס עינו של הרש"א עצמו ראה זאת בפסחים (סו) בתק"ה תנחב ע"ש:

גמ' איבעיא להו היבא קאמר בו'. וכל הסוגיא. ולכאורה תמוה. א) מאי דקאמר פר העולה לר"א דשיירי אימת בו' אחאי ל"ק נמי ושעיר החיצון וכבר הרניש רש"י בזה וישובו דחוק. ב) קושיית התנ"ס ד"ה ושעיר וישובם ג"כ דחוק. ג) שאין דברי ר"א ור"ע במתני' מכוונים עם דבריהם דבברייתות אשר הרנישו ג"כ התנ"ס לקמן ונדחקו. אשר על כל אלה נלע"ד דהא דקתני ופר העולה (לצד הא' של האיזביעא) ושעיר בו' (לכ' הצדדים) היו קרבץ עם תמיד בו' הוא תשלום דברי ר"א והוא סוף מאמר ואת שבעת כבשים בו' ר"ל ואת ז' כבשים ופר העולה (לצד הא') ושעיר בו' כל אלו עם תמיד בו' אלא שר"ע הפסיק דבריו וא"ל לא אלא דכבר נקברו הו' כבשים עם תמיד של שחר ופר העולה עמהם ג"כ (לצד הב') ואח"כ חזר התנא לגמר דבריו דר"א. ועתה מיושב הכל ודבריהם מתאימים עם דבריהם שבברייתות רק דמתניתין קצרה קצת בדבריהם (עמש"כ בס"ד בס' נת"ע דף קא"א) והיינו ששיירה אמורי חטאת לתרייתון ופר העולה לר"א (לצד הב') או לר"ע (לצד הא') ושעיר החיצון לר"ע ודו"ק כי הוא נכון בעיני בעז"ה:

גמרא א"ר ובי מבאן אתה למד והלא כבר נאמר בוי. לכאורה מ"ק והאי הא עדיפא למילף מקרא

דבתורה (עי' ברכות (ה) הא אפי' תינוקות שב"ר כו' ובפרש"י) ואולי ר"ל באמרו וכי מכאן כו' דלימוד

רחוק הוא בהיפוך אתון והלא כו' יש לך לימוד מורווח:

נמ' שם כתיב לחם וכתיב שמן כו'. ומצאנו שלשתן בפסוק אחד ולחמי אשר נתתי לך סולת ושמן ודבש האכלתוך (יחזקאל ט"ז:י"ט) ועי' מ"ר שמות פכ"ה:

נמ' שם אלא מה אני מקיים ויצאת שמה חוץ ויתד תהיה לך כו'. כצ"ל כסדרן בכתוב וכלא כהגרי"ף:
רש"י ד"ה כסילויים. קוצים בלשון ארמי. וביחזקאל (כח) סלון ממאיר:
רש"י ד"ה לאחר שסרחו. שאמרו בלחם הקלוקל. תמנה להגמרא דריש זאת מן ועתה נפשנו יבשה וזה היה בשנה השנית ומשמע דמאז הוצרכו להפנות וא"כ מאי האי דאמרו שוב בשנת המ' בלחם הקלוקל. יכפרש"י מוכח במס' ע"ז (ה):

רש"י ד"ה כסילויים. קוצים בלשון ארמי. וביחזקאל (כח) סלון ממאיר:

רש"י ד"ה לאחר שסרחו. שאמרו בלחם הקלוקל. תמנה להגמרא דריש זאת מן ועתה נפשנו יבשה וזה היה בשנה השנית ומשמע דמאז הוצרכו להפנות וא"כ מאי האי דאמרו שוב בשנת המ' בלחם הקלוקל. יכפרש"י מוכח במס' ע"ז (ה):

דף עו.

נמרא תירוש חמרא הוא וק"ל ואבלת. ק"ל דהא מצינו רבות במקרא כשיבוא פעל על ב' דברים יבוא בלשון שיפול על הסמוך אליו כמו ותדבר מרים ואהרן. ותכתוב אסתר המלכה ומרדכי. וכן הגמרא אמרה כן בחולין (ס"ד כז) על הכתוב צד חיה או עוף כו' ושפך את דמו דושפך דמשמע שפיכה בעלמא לא קאי רק על עוף דסמוך ליה. וכן שם (כנט) דמוקי לסיפא דמתניתין דשם דתני רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה שחיטתו כשרה בקדשים ואע"ג דבעוף דקדשים לית ביה שחיטה אלא מליקה. ואמר עוד שם דאס"ד רישא דקדשים המולק מ"ל ואע"ג דעל בהמה לא שייך לשון מליקה:

תד"ה ובעשור (בסופו). וי"ס שגורסין שבת שבתון שבת שבתון אך בעשור כו' (כצ"ל) ועל אותה גירסא אין אדם יכול ליתן טעם. ואנכי אס כי לא בינת אדם לי יש אחי לתת טעם והוא דמקדים אותן הכתובים בלשון שיה וכעין שכתבתי בריש תענית בס"ר ע"ש:

דף עו:

תד"ה גמר. ונ"ל דשפיר פריך כו' והכא פריך כו'. כצ"ל:

דף עז.

נמרא אילמלי לא נצטטנו כו'. כצ"ל:

נמ' שם ודלמא מסוסיא ומטרקא. כצ"ל וכדלעיל (כג) וכן בערוך הביאו בערך מטרקא:

דף עז:

נמרא אסור לסוך כו' ואם היה חולה כו' סך בדרכו ואינו חושש. והא דלא אסור משום שחיקת סממנים ככל הרפואות דבשלמא בשבת שרי שכן דרך לסוך ולא מוכחא מילתא אבל ביוה"כ הרי סוכה אסורה יצ"ל כדרכא בשבת (קיא) האיל דבשבת שרי ביוה"כ נמי שרי. ולפ"ז דמוכח דאמרי' הואיל מתורן קושיתת התנן' שם ד"ה לא ס"ד:

נמ' שם יכול יעבידנו בסיחוי ת"ל כו' מי שחו. ועיין פרש"י ור"ל אע"פ שהיו עמוקין כ"כ שראוין לשוט בהם מ"מ כתיב בסיפא דקרא אשר לא יעבר והיינו אפילו ע"י שייטא:

דף עה.

נמרא תינח מנעל סנדל מאי א"ר רחומי כו'. כצ"ל ותיבות איכא למימר למחוק וכן ליתנייהו ברי"ף ורא"ש וכ"נ מפרש"י:

נמ' שם רבה מצטנן בינוקא. יל"פ בענף כמו ראש יניקותיו (יחזקאל יז) ועוד רבות. אך בטוש"ע איתא בתינוק ובטלה דעתי:

נמ' שם רב אשי אמר אפילו כסא דכספא חסר כו'. כ"ה ברי"ף ורא"ש. או דיש לסרס התיבות ולגרוס נמי חסר אסור:

נמ' שם ועמד למעלה מזקיננו של זה כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה מפכים. כשמגיעין למפתח העזרה. כ"נ דצ"ל:

רש"י ד"ה איבעיאי כו' סנדל. שהוא רחב. עמש"כ בשבת (ס) בס"ד:

רש"י ד"ה ע"ג טינא. שלחלוח הטיט כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה כהנים חשודים על מומי הבכור להתיר את האסור. בבכורות (לו) אמרי' דקדשים בחון לא אכול ע"ש:

תד"ה מכאן. ור"ת פירש דנפקא מדכתיב במי גדה. כצ"ל והוא בכמדבר (לא כג):

דף עה:

נמרא רבא נפיק בדיבלא. עי' בגליון בשם מ"א. ועי' במלחמות:

נמ' שם סנדל ל"א דמאתמול עבדי ליה דאמר שמואל כו'. מזה אני תמה על ספר התרומות שהביא הב"י באו"ח ס'י ש"ז והגר"א שם בסק"ו שת"ח ישנים כל ימות השבוע במעליהם ומסאני היינו מעלים כדמוכח לעיל:

תד"ה הקיטע (הא'). עי' בגה"ש מה שהקשה ע"ד. קושייתו הראשונה מיושבת במש"כ בכלאים פ"ד מ"ד בס"ד ע"ש. וקושייתו הב' מהא דיבמות (קב ב) סנדל שתפרה בפשתן פסול. במחכ"ת לק"מ חדא דשם הגי' אין חולצין בו וכ' שם הרא"ש דא"ח בו לכתחילה קאמר וטעמו ביאר הגר"א באה"ע ס'י קס"ט סקני"ג דאמרי' ביומא דכ"ע מעגל הוא ע"ש. שנית אושתמיטתיה הג"א ס"פ במה אשה שכ' דלא פסול רק מטעם דצריך שלא יהא משני מינין כו' ע"ש. וע"ע בת"י הכא ומדבריהם יתיישבו ג"כ דברי התנן' דלפנינו:

דף עט.

תד"ה הקיטע. ואפילו לפי' הרב פורת כו' ואי אפשר לו לילך כו'. כצ"ל:

תד"ה כותבת. מ"מ מאי מספקא ליה כו'. כצ"ל. ודע דלהב' פירושים דתנן' לא א"ס כ"כ קושיית הגמרא לקמן על הא דרב יהודה מההיא דסוכה ומה דאמור עלה. וכן דיוקא דרב זביד לקמן מב"ש דביצה:

תד"ה ולא. אני ראיתי את ריו"ח שאכל זית כו'. כצ"ל:

בא"ד וזית דירושלמי זית קטן מזית בינוני הוה. תימה דא"כ למה אמר מפני שנרעינתו ממעטתו תיפוק ליה דאף עם הגרעין אין בו כזית בינוני. ונ"ל כלפני שאמרו בש"ס שלנו כזית גדול הוה כתבו כזית דירושלמי קטן הוה ובארו בעצמם כוונתם (דלאו קטן ממש אלא) מזית בינוני הוה. ועי' רא"ש בפ' כ"מ ס'י ט"ז:

דף עט:

גמרא אימא אכלגום באכילת עראי. כצ"ל:

רש"י ד"ה אם השלים. י"ד סעודות שאדם חייב לאכול בסוכה כו'. עי' בסוכה שם דמוכח מהכא דחזר בו ר"א. ואולי דדוקא במשנה שם שאמר ישלים ליל יו"ט האחרון ע"כ אמר אחר החזרה. אבל הברייתא אפשר לפרש דאם השלים ר"ל בז' הימים ומצי קאי אקודם חזרה. או דר"ל שיהיו סעודות כמו אותן שחייב לאוכלם בסוכה לאפוקי בשר וליפתן וכמו דמוכח הכא. והולך בכאן בשיטת התנן' דשם ד"ה חזר וד"ה במיני:

תד"ה לומר. וכותבת סתמא הוא כביצה כו' כדמשמע בשמעתא. כצ"ל:

בא"ד דלא מוקמינן כו' באכילה והוצאה כדפירשתי. כצ"ל:

דף פ.

גמרא ומאי ראיה לדבר יוה"כ דאי מהתם כו'. לכאורה המ"ל דאי מהתם ה"א דאתא לדר"ש אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים כו' (חולין כנט):

גמ' שם ויאמא בן פקועה טעון קריעה. ק"ל דהא אפי' לר"ש שהבאתיו בסמוך לענין טומאה מיקרי אוכל אף דבר שאסור באכילה. וי"ל דהא משום דכתיב כל מרבינן ליה כמש"כ התנן' במנחות (קא ב) אבל אוכל משמע דוקא הראוי לאכילת ישראל. ולכאורה הך קושיא אזלא דוקא אליבא דריה"ג בחולין (עה) דס"ל דב"פ מיתבא ט"א. ואולי ר"ל כאן שנמצא מת:

גמ' שם אלא דלא מחייבי קרבן עד דאיכא כזית גדול. נשאלתי מחכם אחד דלפ"ז ה"ל להחמיר ולאכול בליל א' ש"פ מצה כל כמה דאפשר היינו שלא לאכול דבר אחר זולתה רק ממנה לבד לשבעה מפני חשש זה כי אולי יוגדל השיעור. והשבתיו ולטעמך בזמן המקדש נמי לא ה"ל לאתויי חטאת על כזית דחלב מפני חשש חולין בעזרה. אלא עיקרא דמילתא כתיב ואל השופט אשר יהיה בימים ההם אין לך אלא שופט שבימך (ספ"ב דר"ה) (ונ"ל דזהו דאמרינן בהוריות (ג רע"ב) או דלמא ידיעה דההוא ב"ד דהורו בעינן ור"ל כיון דהם לא חזרו קרינן בהו ואל השופט כו' בימים ההם. ומהרמב"ם פ"ג מהל' שנגות ה"ד מוכח דהאיבעיא דשם הוא בשמעו גס ב"ד הראשון שטענו וגירסא אחרת היה לפניו) אך אם יביא הקרבן על אכילת כזית בזמן שתתחדש הלכה על שיעור גדול אז והאי הוי חולין לעזרה. ועוד דלא יחיו גס ב"ד הראשונים ויחזרו בהם. (ועי' כעין זה בסנהדרין (כט ב) בעובדא דרי"ש ברי"ר ור"ח) והא דהס"ד מעיקרא דאם ימעטו השיעור יהא חייב אף האוכלו בזה"ז הוא משום דבשעה שאכלו שגג ג"כ בחלב דהיה סבור שהוא שומן וס"ד דדמי להא דריו"ח רבו בריש הוריות דאף אם עשה בהוראת ב"ד פטור מ"מ אם נתחלף לו חלב בשומן ואכלו חייב ודחי והתניא כו' דזה אפי' לריו"ח נקרא לא שב מידעיתו מפני דהוה שופט שבימך והוא כעין שכ' המל"מ רפ"ב מהל' הנ"ל ע"ש:

גמ' שם אריו"ח שיעורין ועונשין חלמ"מ. הנהת הגרי"פ למחוק אריו"ח שייכא לקמן בסמוך. אמנם לא נ"ל גס שם למחוק רק תיבת אמר:

גמ' שם שיעורין של עונשין חל"מ. ל"י כוונת אמרו של עונשין. הלא שיעורין של מ"ע כגון דאכילת מצה ופסח ג"כ חל"מ. וכן דטומאה כמו עצם כשעורה כזית מן המת ודגבלה וכעדשה מן השרץ וטפח על טפח דטומאת אהל וכדומיהם ג"כ מהל"מ. ואולי משום דס"ל ח"ש אסור מה"ת ואין בו לאו אלא איסורא בעלמא לכן קאמר של עונשין דר"ל שיש בהן עונש דמלקות או דכרת לאפוקי לאיסורא אין שיעור:

רש"י ד"ה וראיה לדבר. למה שאמרתי דלפי ששינה כו' שינו חכמים כו' שאף בו שינו בשיעוריה כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה מחסור שחיטה. ולא אמו. ק"ל דבביצה נמי לא קרינן באמה אשר יאכל. דאף למ"ד אין שחיטה לעוף מה"ת נחירה מיהא בעי כדכתבו התנן' בחולין (כ) וכן אפי' לר"מ דאית ליה שם (קב) דאמ"ה אינו נוהג בעוף. וכן למ"ד שם (בע"ב) דבחייה לאו לאכרים עומדת נראה דמ"מ היא באיסור דאינה זבוחה וכ"כ התנן' שם לג ד"ה אחד. וי"ל דמ"ל בביצה שנמצאה במיעה לאחר שחיטה דומיא דבן פקועה דפריך:

רש"י ד"ה זוטר טובא ל"ג. בסוכה (ה ב) דאיתא כה"ג לא מחקו. ונ"ל משום דס"ל דבפחות מכזית א"א לאוקומי' דאשר יאכל כתיב ואכילה איננה בפחות מכזית:

דף פ:

גמרא ומ"ש שתייה דכל חד כו'. כצ"ל:

גמ' שם אר"ל ציר שע"ג ירק מצטרף לככותבת כו'. עי' בגליון בשם מ"א. ושנה בזה דע"כ ל"פ רבנן על ר' יהושע דמצטרפין אלא החמור לקל והכא קמ"ל דמצטרף לככותבת והיינו לחמור דכותבת היא פחותה מביצה כדמסקינן לעיל. ומלא לונמיו הוא פחות מעט מרביעית כמש"כ הפר"ח שהיא ביצה ומחצה. ומכש"כ באדם גדול דבמלא לונמיו ידיה משערינן:

גמ' שם מ"ד משקה הוא קמ"ל כל לאכשורי אוכלא אוכלא הוא. מכאן נ"ל סתירה להט"ז באו"ח ס'י קנ"ח סק"ז לענין מרקחת וכן המ"א שם חולק עליו בזה. והא לא תיקשי מאי איריא משום אכשורי אוכלא תיפוק ליה דמשקה הבא לאוכל אוכל הוא. שבת (קמד ב). דהתם נמי אינו אלא בבא לתקן את האוכל או בנבלע בו (שו"ע שם ס'י תק"ה) והכא קאמר שעל גבי ירק [לפי מה שחילק הת"י אין כאן סתירה להט"ז]:

רש"י ד"ה ולא תטמאו בהם. דכתיב אמור אל הכהנים כהנים מוזהרין כו'. פשוט דכוונתו לתחלת הברייתא דבר"ה (נז ב) וע"ש וסרה תמיהת הנה"ש:

תד"ה ושיערו. דרב יוסף ורבה כר"מ כו'. כצ"ל:

דף פא.

גמרא זר שבדלע שזפינ. התנן' במנחות (סט) ד"ה דבלע העתיקו שיפון כו'. הת"י הקשו מהא דס"פ ג"ה דאכל חצי זית והקיאו וחזר ובלע דחייב. ותירצו דהתם מיירי כגון שלא ידע שזהו שהקיא ע"ש. ונ"ל לחלק

דהתם דהוא עצמו הקיאוץ לגדידה לא מאזים. אבל ק"ל מדוע אינו משלם אלא דמי עצים כיון דחזו לאכילה לאחר שאינו יודע שהקיאוץ או לעצמו של הראשון ודומה לכוסם שעורים דמשלם דמיהם משלם. ודע דלהמל"מ פ"א מהלכות תרומות ה"ח אישתמיט מש"כ הת"י כאן בשם רח"כ דהכא ה"ט מפני שכבר נתחללה ואין לחלק בין נתחללה בהיתר לנתחללה באיסור וכן הביאו התוס' במנחות שם וכ"מ בת"י כתובות (ל ב):

גמ' **שם** יכול כו' יהא מוזהר על תוספת עיניו ודין הוא ומה מלאכה כו'. קשה הא י"ל מה למלאכה שכן התרה מכללה כו' וכדלקמן. ויש לחלק דהתם רוצה למילף חומרא והכא יליף קולא ודו"ק [ועי"ל דהכא דמייירי לענין תוספת זמן שפיר מיייתי מהא דמצענן חומר זה דהוספת זמן במלאכה דהיינו בשבתות יי:ט]:

גמ' **שם** לא יאמר עונש במלאכה כו' ומה עיניו שא"נ בשבתות כו'. לכאורה י"ל הק"ו בדרך אחר והוא מה עיניו שלא הזהיר (ר"ל שאין כתוב בו אזהרה בפירוש עי' ברכות (כא) וברש"י שם ד"ה שאין טעון לפניו ובה"ש שם) ענש מלאכה שהזהיר א"ד שענש. וק"ו כזה תמצא בזבחים (קו ב):

גמ' **שם** מה לעיניו שלא הותר מכללו כו'. הקשה הב"א דהא עיניו נמי מצינו שהותר מכללו בשעת חינוך בהמ"ק (מו"ק ט). וע"ש דקאמר דאחיל להו משמע דלאו שפיר עבדי מדחורכרו למחילה. והק"ו מנשיאים דחוי הוא כדאיתא התם. אבל קשה מהא דתנן לעיל (סז) אומרים לו הרי מזון כו' ומוכח מהרמב"ם פ"ג מהל' עבודת יוה"כ דאם כשל כחו כו' מותר לו לאכול (וע"ש בת"י). וי"ל דמלאכה הותרה בצבור (לעיל ס"פ טרף בקלפי) ועיניו אינו אלא דחוי וזהו שאומר תאמר במלאכה שהותרה מכללה. עי"ל דמלאכה הותרה בכל יו"כ משא"כ עיניו דלא הותרה אלא במקרה:

רש"י ד"ה השמר דעשה. השמר שתתענה. כנ"ל. לכאורה קשה להבין החילוק בין השמר דנגע דמקרי לאו דהיינו שלא לקנוץ להשמר דעיניו דג"כ הרצנן שלא תסיר העיניו. ואולי י"ל דהשמר דעיניו יל"פ שתשתלם שתוכל להתענות כגון שתאכל לשבעה בעי"כ כדליוף לקמן מוענתיים כו' בתשעה. וכגון חולה שנאכלנו פחות פחות מכשיעור וע"ד דדרשין לקמן (פה ב) ושמרו בני"א את השבת כו'. והעיקר נ"ל דבעיניו לא קפיד הכתוב רק שיתענה ועל האכילה לא הקפיד כגון בשיעור כזית דבכ"מ שהאכילה היא עצם האיסור הוא בכזית. וכן בשתיה לעונ שיעורה במלא לוגמיו דידיה ובכל האיסורים שיעורם שזה בכלל. משא"כ בצרעת הקפידה שלא לקעץ. והפוך בה:

רש"י ד"ה על תוספת. מבעוד יום הס"ד ומתחיל הדבור יהא מוזהר:

דף פא:

נמרא שבתות מגין ת"ל תשבתו י"ט מגין ת"ל שבתכם. כ"ה הגר"י פ וכו"ל מפרש"י ד"ה מיבעיא ליה:

רש"י ד"ה היא גופה. דכיון כו' ה"ל בשבת לעונש ואזהרה. ק"ק א"כ נילף מזה עונש סקילה ג"כ:

רש"י ד"ה תשבתו. א"נ כו' אף לשון מנוחה הוא ל"ז. ל"י מדוע לא פי' דלעולם הוא והיא איומא קאי רק שבת שבתן אינן שמות תוארים ליומא אלא שמות למנוחה ר"ל שמות מקריים:

רש"י ד"ה מבי הנדואי. עי' לעיל (לז ב) בפירושן:

תד"ה שהפלפלין. עמש"כ במס' ע"ז (סו) בס"ד:

דף פב.

נמרא אר"ח ל"ק הא בחולה כו'. כה"ג משני לעיל (כג) ובגדה (ס"ד לז):

גמ' **שם** בשלמא לר"ה ור"ג לפני שנה כו'. עי' פ' הרא"ש. ופי' הרש"א דלדבריו מתניתין לא זו אף זו קתני ע"ש. ולא מחוור חדא כיון דסתמא דגמרא דמקשה השתא בפני שתיים כו' ור"ח דמשני הא בחולה כו' ע"כ לא ניחא להו דלא זו א"ו קתני. ה"ל להש"ס לומר בהדיא דלר"ה ור"ג קתני בלזא"ז. וגם הרא"ש לא היה שתיק מזה. שנית מג"ל לר"ה ור"ג חינוך דהשלמה כלל הואיל דבמשנה אין שום רמז לזה. לכן נ"ל דלדידהו דאיכא חינוך דהשלמה שפיר אינערדיך למינקט לפני שנה לאשמועינן תרתו חדא דאף לפני שנה לאז הוי חינוך דהשלמה לבריא מ"מ לחולה אין בה אלא חינוך שעות (ומזה יש ג"כ רמז טוב שיש חילוק בין בריא לחולה) שנית דבשנה הסמוכה לפרק משלים אף החולה מכלא נקיט לה נמי בחינוך שעות כדנקיט לשנה שלפניה ונכון בעו"ה:

גם מה שפירש הרש"א לקמן את דברי התק"ה אלא ע"ד פירושו בדעת הרא"ש ל"נ כלל חדא כדאמרן. שנית כיון דשתקי לעיל לפרש"י מוכח דהסכמיו עמו. אלא נ"פ דלהשלמה דדבריהם שכתבו היינו השלמה דבריא ושנה לחולה ושתיים לבריא וכה"ג פירש הגר"א בס' תרי"ו אליבא דר"ה מתניתין דלפני שנה כו' לגי' הרי"ף ע"ש. גם יל"פ דבין חולה ובין בריא הוי חינוך שעות שנה ושתיים סמוך לפרק השלמה דכאז"א אלא דלפ"ז לשון און שתיים אינו מכוון כל כך דהל"ל ושתיים:

גמ' **שם** א"ל ר' יוחנן כו' סמוך לפירקן. מפרש"י משמע דל"ג לפני. ולעד"נ דפי' לפני היינו לפני פירקן שנה ולפני פירקן שנתיים:

גמ' **שם** היה רגיל לאכול בשתי שעות כו'. הרע"ב שינה וכתב היה רגיל לאכול בד' כו'. ול"ד דהא מסקינן בפסחים (יב ב) דל' זמן סעודה לכל היא וא"כ קטנים ודאי מקדמיו קצת:

ד"ה אין מענינן. אין חייבין כו'. עי' בר"ן:

רש"י ד"ה או לפני. שנה שהיא כו'. כנ"ל:

רש"י ד"ה תנן. אלא לר"י קשיא כו' דהא אמר (כצ"ל) השלמה מדרבנן ליכא כו'. לא הבנתי דהא לגדיה חינוך היותר קודם אינו אלא ב' שנים קודם השלמה לאורייתא וא"כ איך יפרנס לפני שנתיים דקס"ד השתא דהיינו שלש שנים. ואם ר"ל דאי הוה ס"ל השלמה דרבנן והיה מקדים לה שתי שנים לחינוך שעות לבריא. היה אז א"ש לפרושי בפשיטות הא בבריא הא בחולה:

תד"ה מה. פרש"י דל"ג תיהרג דאיהי כו'. כנ"ל:

דף פב:

בא"ד (בסה"ע) ולרבא דקבליה באלוה כו'. כנ"ל:

דף פג.

נמרא נפיק מינה שבתאי. כנ"ל כדלעיל וכ"ה ברא"ש. [ואפשר ליישב הנירסא שלפנינו על פי הא דאיתא בסנהדרין (ריש דף גב) כמאן קרינן רשיעא בר רשיעא ואפי' לרשיעא בר צדיקא כו'] :

גמ' **שם** א"ר ינאי חולה כו' פשיטא כו'. קשה דלקמן פריך עליה ממתניתין והכא קאמר פשיטא ועי' בגיטין (ה ב) בתק"ה והא קי"ל דנמצא כה"ג. והכא י"ל דפריך פשיטא היינו דדן זה הוא פשיטא מדין

הב' ועמש"כ בברכות (מז ב):

גמ' **שם** אמר אבבי ובטעמא. מזה נל"פ שיאורו עיניו ר"ל עיני הבחנה והשכל וכן כי אורו עיני דיהונתן שמביא לקמן וכמו מאיר עיני חכמים. לא האיר עיניו אלא במשנה אחת (ב"מ לג) וכ"מ מהא דותשב רוחו אליו דאיש מצרי שמביא לקמן. אבל לא כן פירשהו הראשונים:

גמ' **שם** טבל ושביעית שביעית. עי' מש"כ בזבחים (קו ב):

דף פג:

גמרא מ"ס טבל חמור ומ"ס בו'. קשה דהא כבר אמר לעיל דפליגי בהכי. ונ"ל ליישב ע"פ מ"ש במ"א דאף דמאכילין את העניים דמאי מ"מ אם כבר הופרש ממנו תרומת מעשר ומעשר שני אסור להאכילם הואיל דכבר נקרא עליהם שם תרומה ומעשר והבאתי ראיה מהירושלמי פ"א דדמאי על מתניתין דחלת ע"ה כו' פטורין מן הדמאי. תני וכולן שקרא שם לתרו"מ או למעשר שני שלהן מה ששעה עשוי. וכה"ג מצינו בפ"י דתרומות מ"ו גבי עצי תלתן. (ומלא כמו שהבאתי בריש ברכות מהר"ן דפ' גלוב הגזול) אלמא חזינן דחמיר תרומה מטבל דדרבנן. לכן אחר דמוקי לה בעצין שא"ג דרבנן חזר ואמר דאפ"ה לבן תימא טבל חמור בו ולא כבדמאי:

גמ' **שם** וגוזזין לו את הכרישין כו' וא"צ לעשר כו'. ק"ל כיון דלא נתחייבו במעשר קודם השבת אלא עתה בשבת באל להם החיוב אין בהם איסור להגבהת תרו"מ כמו גלגל עיסה ביו"ט עי' ביצה (רד"ט) ובתוס' שם ושם (בס"ד יב ור"ד יג). ואולי יש חילוק בין יו"ט לשבת בזה כמו דמצינו לענין טבילת כלים דלרבא שם (יוח) ג"כ הטעם משום תיקון ויש חילוק בהן בין יו"ט לשבת שם (בע"ב). וראיתי להג"ב חלק אונ"ח סי' ל"ו שכתב דלפי מאי דקוי"ל שבת אינו קובע דדבר שלא נגמר מלאכתו איכא למימר דזהו טעמו דרבי דא"י לעשר דכרישין שנזון היום ודאי דל"נ מלאכתו בשבת. ואשתמיטתיה במחכ"ת הגמרא דשם (ר"ד יג) בהכניסם שבלים למלנן דרבי מחייב דזהו גמר מלאכתו. ונראה דהכא אפי' ר"י ב"י דשם מודה דתנן בפ"א דמעשרות מ"ה אחיו נרנן למעשרות כו' ירק כו' עד שילקט כל צרכן:

גמ' **שם** למזורחה של תאנה. ופרש"י שהשמש מכה כו'. וק"ל דא"כ למערכה נמי דמכה השמש שם מחצית עד הערב. ותו ק"ל דלדרומה עדיפא טפי דשם השמש מכה ברובה של יום ובמנחות (פה) איתא מן השדות המודרמות כו'. ואולי י"ל מפני שהרוחות המנשבות מב' צדדים אליו (רצוני מערבית ודרומית) קשים כדאיתא בב"ב (כה) ע"ש היטב מפסידים מנג הפירות:

רש"י ד"ה מים ראשונים. פוגדקי ישראל כו' ומוכר לנכרי בשר חזיר כו'. עמש"כ במ"ר בלק אות מ"ה:

דף פד.

גמרא קיימתי בעצמי החכמה כו'. כנ"ל בלא ווא"ו:

גמ' **שם** ריו"ח כי חש בצפידינא עביד הכי בשבתא ואיתסי. מרש"י ד"ה כמאן משמע דל"נ כ"ז:

בסה"ע לא אתרתין דרישא ולמעוטי דסיפא. כנ"ל ותיבת קמייאת למחוק וכן ליתא ברש"י:

רש"י ד"ה משחא דגדפא. על צדעיו. נראה דנ"ל על שיניו וכ"פ במס' ע"ז ע"ש:

רש"י ד"ה כסא דהרסנא. דגים כו' בשומן שלהן. כנ"ל:

רש"י ד"ה הג"מ כו'. אראב"ע משום ר' מתיא ב"ח כו'. לקמן (פו) איתא דשאל רמב"ח את ראב"ע משמע דתלמידיו הוה [ולעיל (סוף דף גג) ובמעילה (יז) איתא דשאל את רשב"י שהיה אחר דורו של ראב"ע] ואיך יאמר כאן משמיה ועי' ביצה (כז) ולעיל (מט) ונירסא שלפנינו נכונה. שוב מציאתי באבות דר"נ פרק כ"ט דבד' חלוקי כפרה דלקמן שאל ר' מתיא את רי"ש בן אלעזר הקפר:

דף פד:

גמרא לא ספק שבת זו כו' אלא אפילו ספק שבת אחרת כו'. עפרש"י וק"ל טובא. א) דמאי איריא דשמא ימות בשבת הבא אפי' באחד בימות החול נמי (ואולי לדעתו ז"ל דאף דאמרינן לקמן (פה) דגם לחיי שעה מחללינן הוא דוקא דהח"ש הוא בשבת כגון דאם לא יעשו לו הרפואה ימות בשתי שעות ואם יעשו יחיה היום עוד שעה. או אם לא יעשו ימות קודם שבת הבאה ואם יעשו יחיה עוד שעה בשבת הבאה. אבל משום חיי שעה דחול לא כגון אם לא יעשו ימות למחר ביום א' ואם יעשו יחיה עד שבת הבא ולא שבת בכלל. ורמז לד"ז הוא מהלמוד של ר' שמעון ב"מ לקמן א"ת חלל עליו שבת אחת כדי שיסמור שבתות הרבה. ועוד ראיה קצת ממנחות (מח) חטא בשבת כדי שתזכה בשבת אמרינן כו' ועמש"כ כעין זה בספ"א דר"ה). ב) דפשיטא הוא דאפי' ספק שמא ימות בעוד שנה או שנתיים דמחללין. ג) מ"ק ה"ד כגון כו' מ"ד ליעבב כו' לא רישא סיפא ולא סיפא רישא. ד) למאי קאמר דאמרוהו לח' יומי כו'. אותה הרבותא עצמה היה יכול למימר בחד שבתא מ"ד ליעבב עד לאורתא כי היכי דלא ניחל עליה שבתא. ה) ממ"נ אם אין סכנה אי יעבבנו עד אורתא מ"ט נחלל אה"ש בחנם. ואם יש חשש סכנה פשיטא:

אשר על כל אלה נלע"ד לפרש בדרך אחר אחר הקדימי איוזו הצעות פשוטות והוא. אם נגע בבירור דנוכל להמתין עד הערב אז לא נחלל עליו אה"ש בחנם. ואם נצרך לעשות לו הרפואה היום דוקא אבל אינו מוכרח לעשות תיכף רק דנוכל לאחרה עוד איוזו שעות בכזה אמרינן הזרזי ה"ז משובח. (ונ"ל דהא דתניא לקמן ואין אומדין נמתין לו שמא יבריא ר"ל דאפי' נוכל להמתין בטח עוד איוזו שעות ואז נוכל להבחין אם נצרך לחלל עליו אה"ש או לא. אפ"ה לא ימתינו אלא מחללין עליו מיד הואיל דעתה הוא ספק ניתן עליו שבת להחלו) ואם נצרך לעשות לו הרפואה ב' פעמים פעם א' היום דוקא והב' נוכל להמתין עד לאורתא מ"מ מותר לעשות לו גם פעם הב' בשבת הואיל דכבר ניתן עליו לחלל אה"ש מה לי חילול אחד מ"ל ב"פ. וד"ז למדנו מגמרא דמנחות ס"פ רי"ש ש"ה שהרי דחתה שחיטה אה"ש וכן שם ברה"פ (סד) אבל הכא כו' ונתנה שבת לדחות כו'. והרא"ש כתב בפרקין סי' יד בשם הראב"ד סברא זו גם מדעוד שבת לדחות לכן מקדמינן ומחללין אע"פ שאפשר בלא חילול ע"ש. וכן הרשב"א הביאו תור"ע ר"פ ר"א דמילה בישוב קושיית התוס' דשם ד"ה שלא ברצון ר"א. כתב כיון דצריך לחלל שבת במילה גופה להכי מחללין במכשיריה הקודמין (וכזה כתב ג"כ הר"ן בפי' כלל גדול ובביצה פ"א לענין היתר תלישת נוצת העוף קודם שחיטה) ועי' בר"ן בפ"ב דביצה גבי ממלאה אשה קדירה בשר במה דמפלפל בסוגיא דמנחות דלכאורה סותר קצת לדברינו. אבל המעיין הישר בקל ישפוט לחלק ואכמ"ל:

ועתה חדש לנו רב דאף בשתי שבתות אמרינן סברא זו דכיון דנתנה שבת לדחות מה לי שבת א' או שתיים. (ואשכחן בספ"ג דכריתות דר"ג מחייב בכתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת. ולפמש"כ בכריתות (יט) במשנה לת"ק דרבי יוסי מחייב ר"א אף בכתב אות אחת בשבת ואות אחת ביוה"כ גם בנימין דהכא י"ל אם נצטרך לחלל עליו יוה"כ מותר לחלל עליו גם את השבת עי' בט"א מגילה (ג ב) ד"ה ולאחותי דאמרינן הואיל בכה"ג אף מקולתא לחמירתא) וה"ק לא ספק שבת זו (פירוש לא שיהא הספק

אס לא יחלל עליו שבת זו יסתכן אלא אף אס ברור לנו דגס אס לא יעשו לו הרפואה בשבת זו לא יסתכן) אלא ספק שבת אחרת (דאס לא יעשו לו הרפואה בשבת האחרת שמא יסתכן) וה"ד כגון כו' מחללין עליו :ס שבת זו אע"ג לאפשר לאורתא כיון דסוף סוף יחללו השבת האחרת אמרי' מה לי חילול שבת אחת מה לי ב' שבתות. אבל לכאורה קשה דהא משמע בס"פ רי"ש דל"א סברא זו אלא בשכבר דחו אה"ש אבל הואיל וידחה לעתיד ל"א כמו קצירת העומר ל"א הואיל וידחה הקרבנו למחר אה"ש. וכן בפסחים (סג) א"ל ר"ע דמ"ל אס דחו כו' שהרי דחתה שחיטה את השבת תאמר כו' וע"ש בפרש"י. וזה יקשה :ס להראב"ד והרשב"א שהבאתי. י"ל דהתם שאני דקצו"ע ומכשירי הפסח מעצמם לאו בני דחייה אה"ש נינהו לכן ל"א הואיל מעתיד אבל נידון שלנו ודהראב"ד ודהרשב"א בלאו הואיל נמי בני דחייה אה"ש נינהו רק משום דאפשר בלא חלול הל"ל דלא ידחו לזה אמרינן הואיל אפילו מלעתיד. עיי"ל דהתם אס הס לא ידחו אה"ש ממילא יבטלו הקרבתם לגמרי ולא תדחה שבת כלל ואיך שייך לומר הואיל משא"כ הני ע"כ תדחה השבת לחולה זה ולמילה זו. ובסוגיא זו לא נצרך לחלוקים אלו. דיל"פ הא דקאמר מ"ד ליעבב עד לאורתא קאי על שבת שניה וכן הא דלא ספק שבת זו. ואלא אפילו ספק שבת אחרת קאי על שבת ראשונה. וכגון דבשבת הא' מוכרח לעשות הרפואה בו ביום ויום הח' דהוא שבת השניה נוכל להמתין עד אורתא. או אפילו אס נוכל להמתין בשבת הא' עד לאורתא רק דאז נצטרך לעשות בח' ביום השבת דוקא אמרינן מה לי שבת אחרת מה לי זו ומותר לעשות לו בשבת הא'. וכיון דכבר חללו שבת זו מותר לחלל אף שבת הב' אף דעתה נוכל להמתין עד אורתא ודו"ק בב"ז כי נכון הוא בס"ד:

נמ' שם תנ"ה כו' בין להברותו ואין אומרים כו'. ומה שבינתיים ליתא בתוספתא דשבת פט"ז וברי"ף ירא"ש. והגוי' שלפנינו י"ל דרישא אשמעינן בודאי פק"נ וסיפא אשמעינן ד"ז אפי' בספק:

נמ' שם ואין עושינן כו' ע"י גברי ולא ע"י קטנים. כ"ה שם ושם וא"ש הסיים אלא ע"י גדולי ישראל:

רש"י ד"ה להברותו. רחיצה והס"ד ואח"כ מ"ד שמא יבריא:

רש"י ד"ה אבל מצטרפין. כגון שנים אומרים צריך וג' אומרים אינו צריך כו'. ולעיל (פ"ג) אמרי' ל"ץ לאיבא תרי אחריני בהדיא דאמרי ל"ץ כו' וע"ש ברא"ש ור"ן:

רש"י ד"ה למיתבר בשיפי. ל"א בשיבי כו'. כנ"ל בבי"ת. וכ"ה בערוך ערך שב הד':

דף פה.

גמרא אבל הכא כו' מאי אית ליה למעבד. ופרש"י דתהוי איסורא לאורייתא. ק"ל דהא במרא וחצינא איבא איסורא לאורייתא כדמוכח בעירובין (לה). ונראה דהאיסור הוא משום בונה או משום חורש עתוי"ט שם וכמו גבשושית ונטלה עיין מ"א סי' רמד סק"ח. והיינו דוקא בגל צרורות דקות דבטלי אנב דרקע והכא קתני מפולת דמשמע דהאבנים והקורות נפלו כמו שהן ולא נשברו לרסיסים ואי ללא בטלו דרקע ולית בהו לא משום בונה ולא משום חורש. ובעירובין תני גל ור"ל של צרורות דקות. ואל תשיבני דהכא ג"כ תני מפקחין עליו את הגל. דהכא קאי על המפולת שזכר לעיל. ובמשנה שצירושלמי וכן ברי"ף ורא"ש ליתא לתיבות את הגל:

נמ' שם דכל מידי ממציעתיה מיתצר. עי' לעיל (נד ב):

נמ' שם נשאלה שאלה זו בפניהם. נראה דר"ל בפני לוי הסדר ורי"ש בנו של ראב"ע אף הס לא ענו דבר בפני רבותיהם. דאלת"ה למה המכרו. וכיוצא בזה דקדקו התוס' במס' ע"ז (סג ב) בד"ה ויחיב:

תד"ה לא צריכא. אם רוב ישראל ישראל דנגחיה תורא דידן לתורא דידיה. דעתה הה"מ פרק ט"ו מהלכות איסורי ביאה הלכה כ"ו דלשמואל דא"ה בממון אחר הרוב אפילו ברוב ישראל פטור וכן כתבו התוספות עצמם בר"פ אלו נערות ד"ה ועל הכותית לענין קנס ע"ש:

דף פה.

גמרא ועבודה דוחה שבת ק"ו לפק"ג כו'. ואין לומר קבורת מת מצנה תוכיח עי' סנהדרין (לה ב) משום דהיא א"ד אה"ע אלא קודם שהתחיל בה וכ"מ שם דאמר רציחה תוכיח שזוחה אה"ע. והיא אינה דוחה לאחר שהתחיל:

נמ' שם ושמרו בני ישראל את השבת וגו' אמרה כו'. כנ"ל עי' פרש"י:

נמ' שם אר"י א"ש כו' וחי בהם כו' א"ר כו' לבר מדשמואל דל"ל פירכא כו' טבא חדא כו'. ק"ל דהא אונקלוס תרגמו וחי בהן כחי עלמא ועי' פרש"י שם. ועוד ק"ל דמשמע דשמואל חדש דרשה זו והלא כבר קדמהו ר' ישמעאל בסנהדרין (על). ועוד רי"ש גופיה מה לו לדרוש כאן ממחירת כיון דלית ליה דרשה דוחי בהם:

רש"י ד"ה ומה מילה. לפי שחייבין עליה כרת לאח"ז. משמע דטעמא משום דהוא פקוח נפש. וקשה הק"ו שאמר כאן ומה מילה כו'. וגם אינו ודאי כ"כ שאם ימוול למחר וליומא אחרא יפטור ג"כ מכרת. (וזה י"ל ע"פ מש"כ התוספות במכות (טו ב) בד"ה במאי קא מיפלגי ע"ש) ועוד לטעם זה אפי' שלא בזמנה תדחה את השבת:

במשנה אחטא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר. עי' תוי"ט בשם הרמב"ם. וק"ל דהא מוקמינן מתניתין אפי' כרבי דיוה"כ לא בעיא תשובה. ולעג"ד נראה הטעם פשוט בזיה"כ כדאמרינן בגמרא אנב שאני. אף גבי אחטא ואשוב לא שייך האי טעמא כיון דשב ע"ז גופיה במה שבטח עה"ת ולכן בעינן ב"פ:

דף פו.

גמרא יכול אף לא תשא עמחן ת"ל לא ינקה. המציין טעה כי הכוונה כאן עד לא ינקה האומר אצל לא תשא בעשרת הדברות אבל לא ינקה האומר ב"ג מדות מוקמינן ליה לקמן לשאינן שבין:

נמ' שם אמר שלשה חזן ותשובה עם כאו"א. קשה להבין כיון דתשובה לבדה ג"כ מכפרת א"כ מ"מ ד' חלוקי כפרה הן. וישוב המהרש"א בח"א לא מחזור. ובתוספתא איתא דרי"ש גופיה אף דאומר ד' חלוקי כפרה הן עכ"ז חלקן כמו ראב"ע דהכא וצ"ע:

[שם תשובה ויוה"כ תולין בו'. בכ"מ פירושו דתולין היינו להגן עליו מן היסורים וכפירש"י לעיל (פה ב) והכא א"א לפרש כן דהא ע"כ נצרך ליסורין למרק. וי"ל] :

גמ' שם אביי אמר בדתניא ואהבת כו'. לכאורה נראה דר"ל דלפי שהבריות אומרות דתורתו הביאתו להמדות המגוננות האלו ואומרות אוי לו שלמד תורה כו' א"כ מחלל כבוד התורה ומחלל ג"כ כבוד הנותנה ואין לך חילול השם גדול מזה. ופירוש הכתוב דבאמור להם עם כו' היינו דיאמרו עם ה' אלה רי"ל שלומדים תורתו ומארצי יצאו פי' יצאו מדרך ארץ והמוסר. ופרש"י בזה אינו מבורר בעיני:

גמ' שם ויהא משאו ומתנו באמונה ודבורו בנחת כו' אומרות עליו אשרי לו לפלוני שלמד תורה אשרי אביו כו'. כנ"ל דלנקמן באבל כו':

בתוס' ותירץ ר"י כו' לאפוקי הני כו' לאו לית בהו. וק"ל דהא חשיב התם פסח ומילה אף דלא מחייבי עלייהו חטאת ולית בהו לאו:

דף פז.

גמרא גדולה תשובה שדוחה את לא תעשה שבתורה שנאמר כו' ואת זנית כו'. עי' מש"כ בחדושי לספר נת"ע אות ח' ונשמט שם בסופו. וכה"ג כתב התני"ט בפ"ג דסוכה מ"ט ד"ה ובש"א:

גמ' שם אבל הקב"ה אדם עובר עבירה בסתר כו'. עי' רש"א בח"א. ול"י משום דכפרהסויא איבא לפעמים חילול השם דאין מתכפר בתשובה לחודה דלעיל. ועי' באבות פ"ד מ"ד בתני"ט ד"ה כל המחלל:

רש"י ד"ה אחת קלקלה. ועי' רש"א. אבל אן קיי"ל כר"ע במכות (יג ב) דלאז שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו. והכא יל"פ בפנויה וזנתה עם אחד מחייבי כריתות. אבל יותר גל"פ דהכוונה בכאן על מכת מדרות וכמו שפרש"י בקדושין (פא) ד"ה מלקין ובר"ה אתה מוציא לעז דומיא דפני שביעת דאין בהם רק לאז הבא מכלל עשה [ודברי בעל מגילת אסתר במ"ע ג' שהוסף הרמב"ן ע"ש. תמוהין. דמה יושיענו זה שהתרו בה. אטו אס מתרין להעובר מ"ע ילקה] :

דף פז.

גמרא לא אביא הרעה בימיו טוב לחטות צדיק במשפט טוב להם לצדיקים כו'. כ"ה הני' בע"י. ודריש מלת טוב למעלה ולמטה. עי' מש"כ בק"א להט"א ברי"ה ד"ה שייך לאבני שהם:

גמ' שם אם ממון יש לו בידך. כנ"ל וכ"ה בב"מ ובב"ב:

גמ' שם אמר עשאוני כאשפה כו' א"ל השתא כו' דכתיב לך התרפס כו'. נראה דמפרש התרפס כפי' המפרשים שהוא מלשון רפס או לשון דריסה לכן קאמר השתא ר"ל דכבר קיימתי התרפס צריכנא לקיים וריב רעך לפייסך ולהוציאך מלנכך:

גמ' שם ומחייה בקויעיה. נראה דהוי מדה כנגד מדה שהוא חטא נגד רב בחמום דברים וגם עתה שקראו אבא בשמיה וחזלוהו וחטא בקול היוצא מהגרון:

רש"י ד"ה מכתפי. באלונקי כו'. עי' ביצה (כה ב):

דף פז.

גמרא אלא ר"ח חלמא חזי כו'. בגליין בשם מ"א מלת אלא צ"ע. עי' תוס' ר"פ במה אשה בד"ה אלא וייתיבך לך דה"ג סתמא דגמרא מקשה ומפרק:

גמ' שם רב יהודה אמר כי עונותינו כו'. כנ"ל:

גמ' שם ושמואל אמר ממעמקי הלב. לפלא בעיני שנשמט וידוי זה מנוסח סדר תפלותינו וע"כ לא ידענו מה הוא:

גמ' שם והוה יתיב וכי מטא ש"ץ ואמר אבל כו' קם מיקם. משמע לכאורה דבכל התפלה היה יושב ותיובתא להרמ"א באו"ח סי' קכ"ד ס"ד. אבל י"ל דהכא קאמר בשאר נוסח הוידוי או פיוטים שאמר הש"ץ כמו שאנו נוהגים:

רש"י ד"ה חלמא. ובשראה חלום זה על רב דאג למות כו'. יתכן שלא כווננו לעיל (ס"ד פו) במה שאמרו והרשות מקברת את בעליה:

רש"י ד"ה אינו חותם מקדש ישראל. נ"ל שהוא פירוש על הא דקאמר ר"מ וחותם בוידוי ומפרש דאינו חותם מקדש ישראל כמו שש"ץ חותם עליו אלא כו' וללא כהרש"א. ומשמע מהרש"א שהיה לפניו הגירסא בפרש"י ד"ה וחותם וד"ה אינו חותם דבדור אחד וזה סיוע למה שפי' בכוונת דבריו וללא כמו שהגיה לחלק דבריו:

תד"ה והאמר. וכה"ג פי' גבי אין מקדשין את החדש בגיליה כו'. נראה דצ"ל ובה"ג פי' והוא ר"ת ובהלכות גדולות ועי' בת"י וברא"ש ר"פ תה"ש:

בא"ד וב"ת כיון דהתפלל בשאר לילות שויה עליה חובה כו'. ק"ל דמשמע לאפ"ה מכי שרי המייניה לא מטרחינן ליה הואיל דעיקריה רשות א"כ מאי מקשו דלמאי איצטריך לשנויי הכא כו' לימא כו' דהא גס לדעת ר"י צ"ל דמוצאי יום הכפורים הוי כמו שרי המייניה וה"ג איבא למימר לדעת בה"ג וצריך עיון:

דף פח.

גמרא רי"א מן המנחה ולמעלה אינו יכול לטבול. עי' שבת (קכא) בתוספות דגרסי אין צריך. והנה כמה נדחקו רש"י ותוס' בסוגיא זו. ולע"ד נראה לפרש דבברייתא קמייתא דאמר בע"ק כו' עד המנחה קאי אכל חייבי טבילות דרישא ועדיין המה בתוך ימי ספירתן דהשתא אין בו משום טבילה בזמנה כיון דעוד טומאתו בו מחמת טומאת השבעה. ובברייתא השניה פליג באמת ר"י על הרישא נמי אלא דנקט בע"ק משום דמודה ביה לת"ק בקודם המנחה. א"נ י"ל דברייתא קמייתא מייירי בצב"ק שראה מאתמול ונכון בעז"ה:

נשלמה מסכת יומא. בעזרת נוצר האומה: